סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת

עִם פֵּרוּשׁ

נַחְמָן אֶפְרָסְמוֹן

חִדּוּשִׁים וּבֵאוּרִים, צִיּוּרִים וּפְרָחִים, עַל־פִּי פַּרְדֵּס
נֶאֱמָרִים, בְּדֶרֶךְ נוֹעָה וְנִפְלָאָה עַל־פִּי סֵדֶר
הָעֲבוֹדָה לְהָאִיר עַל נַפְשׁוֹ אוֹר זִיו וְחִיּוּת אֱלֹקוּת,
לְקַיֵּם תָּמִיד מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל יִחוּד הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ, וְלִהְיוֹת דָּבוּק תָּמִיד בְּחַי הַחַיִּים.

❖

בָּנוּי וּמְיֻסָּד עַל־פִּי דִּבְרֵי
רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן
בּוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ
וְעַל־פִּי דִּבְרֵי תַּלְמִידוֹ, מוֹרֵנוּ הַגָּאוֹן
הַקָּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רָז לֹא אָנִיס לֵיהּ
רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ
וּמְשֻׁלָּב בִּפְסוּקֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמַאֲמְרֵי
חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֹהַר הַקָּדוֹשׁ

❖

הוּבָא לְדְפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
עִיה״ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבַב״א

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטריסים:

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש ווילליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

Visit Our Web Site:
www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

קול ברסלב
212-444-9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212-444-9169

חיזוק יומי

צו באקומען די חיזוק יומי

אימעיל
chizikyomi@gmail.com

טעלעפאון מעסידושינג
347-630-2876

הַקְדָּמָה

מַה שֶּׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדַע שֶׁהוּא אָדָם. וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם דִּקְדֻּשָּׁה, אֲשֶׁר זָכָה לְהַשְׂלִים דְּמוּת אָדָם, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. הֲלֹא־הוּא כְּבוֹד אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתֵּנוּ גְּאוֹן עֻזֵּנוּ, הָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בּוּצִינָא רַבָּא בּוּצִינָא עִלָּאָה בּוּצִינָא נְהִירָא וְקַדִּישָׁא קְדֻשַּׁת שֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, נִין וָנֵכֶד לְהָרַב הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הָאֱלֹקִי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר כְּבָר נֶהֱנוּ יִשְׂרָאֵל לְאוֹרוֹ בְּחִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר כְּבָר יָצְאוּ לְאוֹרָה. רַבִּים רָאוּ וַיִּשְׂמְחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ, וְהָאֱמֶת יוֹרֶה דַּרְכּוֹ.

וְהִנֵּה עוֹד רְאֵה זֶה נִמְצָא בְּאַמְתְּחוֹתֵינוּ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֲשֶׁר זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ פֶּה אֶל פֶּה מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אֲשֶׁר אִזֵּן וְחִקֵּר וְתִקֵּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְהִלְבִּישׁ וְהִסְתִּיר הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת וַעֲצוּמוֹת בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בִּדְרָכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד. כִּי זֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל, עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה (רות ד, ז), כְּשֶׁהָיוּ רוֹצִים לְדַבֵּר בְּנִסְתָּרוֹת ה', הָיוּ מְדַבְּרִים בְּדֶרֶךְ חִידָה וּמָשָׁל וְהִלְבִּישׁוּ סִתְרֵי תוֹרָה גְּנָזַיָּא דְּמַלְכָּא בְּכַמָּה וְכַמָּה לְבוּשִׁים מִלְבוּשִׁים שׁוֹנִים, כַּמּוּבָא אַחַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל בֶּן־הַמֶּלֶךְ וּבֶן הַשִּׁפְחָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז, שֶׁבַּיָּמִים הַקַּדְמוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים קַבָּלָה, הָיוּ מְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה, כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים קַבָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא וְכוּ', וְעַל־פִּי־רֹב אַחַר כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת הָיָה מְגַלֶּה קְצָת מְעַט פָּחוֹת מִטִּפָּה מִן הַיָּם אֵיזֶה רְמָזִים לְהֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים כַּמְבֹאָר לְקַמָּן בְּמִקּוֹמָם הַדְּבָרִים וְהָרְמָזִים שֶׁסִּפֵּר אַחַר כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה.

וְהִנֵּה עַד הֵנָּה הָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גְּנוּזִים אֶצְלֵנוּ, אַךְ לִהְיוֹת רַבִּים אוֹמְרִים לְנַפְשֵׁנוּ, מִי יַרְאֵנוּ טוֹב, כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשָׁם לִשְׁמֹעַ תָּמִיד אֶת דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁיָּצְאוּ מִפִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבִיחוּד אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר, אֲשֶׁר לֹא זָכוּ עֲדַיִן שֶׁיַּגִּיעוּ אֲלֵיהֶם כִּי־אִם בְּהַעְתָּקוֹת בִּכְתָב עַל יְדֵי סוֹפְרִים שׁוֹנִים, אֲשֶׁר נִתְרַבּוּ הַטָּעֻיּוֹת בָּהֶם מְאֹד וְקִלְקְלוּ הַמְכָוָּן, עַל־כֵּן תְּשׁוּקָתָם הַגְּדוֹלָה אִלְּצוּנוּ, וְכִסְּפָם הֶחָזָק דְּחָקוּנוּ, עַד אֲשֶׁר הֻכְרַחְנוּ לְמַלֹּאת רְצוֹנָם, לַהֲבִיאָם לְבֵית־הַדְּפוּס.

וְגַם כִּי הָיָה לָנוּ גִּלּוּי־דַּעַת מִפִּי רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר פַּעַם אֶחָד גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לְהַדְפִּיס סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְאָמַר בָּזֶה הַלָּשׁוֹן לִפְנֵי כַּמָּה אֲנָשִׁים: בְּדַעְתִּי לְהַדְפִּיס סֵפֶר מַעֲשִׂיּוֹת; וְיִהְיֶה לְמַעְלָה כָּתוּב בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּלְמַטָּה בִּלְשׁוֹן לַעַז וְאָמַר: הֲלֹא מַה יּוּכְלוּ הָעוֹלָם לְדַבֵּר עַל זֶה, הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים הֵם מַעֲשִׂיּוֹת נָאִים לְסַפֵּר וְכוּ'. כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ, וְזֶה אֲשֶׁר הֶעִירוּנוּ לַהֲבִיאָם לְבֵית־הַדְּפוּס. וְאִם אָמְנָם יָדַעְנוּ וְלֹא נָעְלַם מֵעֵינֵינוּ כִּי רַבִּים קָמוּ עָלָיו, עִם כָּל זֶה הָאֱמֶת עֵד לְעַצְמוֹ, וַאֲנַחְנוּ מְחֻיָּבִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וַה' הַטּוֹב יַעֲשֶׂה. הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל.

וְגַם כִּי תְּהִלָּה לָאֵל עַד כֹּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ כִּי נִתְפַּשְׁטוּ חִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּקֶרֶב עַם קָדוֹשׁ, בְּקָהָל וְעֵדָה וְיִשְׂרָאֵל, וַיִּהְיוּ דְּבָרָיו לָהֶם לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וַתְּהִי בְּפִיהֶם כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק, כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבוֹ; כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשָׁם, וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל פִּיהֶם. וְרַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ, מֵאֲשֶׁר אִתָּם הַחוֹלְקִים עַל הָאֱמֶת, הַדּוֹבְרִים עַל צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז אֲשֶׁר בָּדוּ מִלִּבָּם אֲשֶׁר לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ. וְלֹא

עָלֵינוּ לְהַאֲרִיךְ וּלְסַפֵּר בַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי הוּא כַּבְשִׁי דְּרַחֲמָנָא, וְכַמָּה עָלְמִין אִתְהַפְּכוּ בְּגִינַיְהוּ עַל־יְדֵי רִבּוּי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנִּתְרַבּוּ בְּיָמֵינוּ בֵּין הַחֲכָמִים וְהַצַּדִּיקִים. וּמִי יָבוֹא אַחַר הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר כְּבָר עָשָׂהוּ.

אַךְ זֹאת לָדַעַת, כִּי כָּל כַּוָּנָתֵנוּ בְּהַדְפָּסַת אֵלּוּ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, הוּא רַק בִּשְׁבִיל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַחוֹסִים בְּצֵל קָדְשׁוֹ, הַתְּאֵבִים וּמְצַפִּים וּמִשְׁתּוֹקְקִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים קְדוֹשִׁים. וְאִם אָמְנָם הַדְּבָרִים הַנִּדְפָּסִים בַּסֵּפֶר, כְּאִלּוּ נֶאֶמְרוּ בְּקָהָל רַב, לְעֻמַּת זֶה רָאִינוּ כִּי כְּבָר הִתְחִילוּ הַדְּבָרִים לְהִתְפַּשֵּׁט בִּכְתָב עַל־יְדֵי הַעְתָּקוֹת רַבּוֹת, וְאֵין הֶבְדֵּל בֵּין דְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים לִדְבָרִים הַנִּדְפָּסִים.

וְגַם לֹא מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר דִּבְּרָם, כִּי כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם יִרְאֶה וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֵב יָבִין, כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא מִכֶּם (דִּבְרִים לִבְ, מז). וְאִם רֵיק הוּא מִכֶּם (יְרוּשַׁלְמִי פֵּאָה א, ה), כִּי דְּבָרִים הַלָּלוּ עוֹמְדִים בְּרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים. וְשָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר שֶׁכָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת יֵשׁ בּוֹ כַּוָּנָה עֲצוּמָה, וּמִי שֶׁמְּשַׁנֶּה דִּבּוּר אֶחָד מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מִכְּפִי מַה שֶּׁאָמָרוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ, הוּא מְחַסֵּר הַרְבֵּה מֵהַמַּעֲשֶׂה. וְאָמַר שֶׁאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהֶם דְּרָכִים וְנִסְתָּרוֹת וַעֲמֻקּוֹת מֻפְלָג מְאֹד וּרְאוּיִים לְדָרְשָׁם בָּרַבִּים, לַעֲמֹד בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת וּלְסַפֵּר מַעֲשֶׂה מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, כִּי הֵם חִדּוּשִׁים גְּבוֹהִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד.

גַּם מִי שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם וּבָקִי הֵיטֵב בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ וּבִפְרָט בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְכִתְבֵי הָאֲרִיזַ״ל, יוּכַל לְהָבִין וְלָדַעַת קְצָת מְעַט רְמָזִים בְּאֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת אִם יָשִׂים לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ עֲלֵיהֶם הֵיטֵב.

גַּם יֵשׁ בָּהֶם הִתְעוֹרְרוּת מוּסָר נִפְלָא וְעָצוּם מְאֹד בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת, יְבִינֵם הַמַּשְׂכִּיל בְּעַצְמוֹ, כִּי רֻבָּם כְּכֻלָּם מְעוֹרְרִים וּמַמְשִׁיכִים אֶת הַלֵּב מְאֹד לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לָשׁוּב לַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לַעֲסֹק רַק בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה תָּמִיד וְלַהֲפֹךְ פָּנָיו מֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם לְגַמְרֵי, כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה בְּעֵינֵי שִׂכְלוֹ, אִם יִסְתַּכֵּל בָּהֶם בֶּאֱמֶת. אוּלָם תַּכְלִית כַּוָּנוֹת אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת רָחוֹק מְאֹד מִדַּעַת אֱנוֹשׁ וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּשֶׁבַח תִּפְאֶרֶת גְּדֻלַּת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הָאֵלּוּ, כִּי גָּבְהוּ מִדַּעְתֵּנוּ, וְכָל הַמּוֹסִיף לְדַבֵּר בְּשֶׁבַח גְּדֻלָּתָם וְעַמְקוּתָם הוּא גּוֹרֵעַ. רַק אָמַרְנוּ לְהָעִיר קְצָת לְבַב אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְמַעַן לֹא יִשְׁכְּחוּ נִפְלְאוֹתָם אֲשֶׁר הֶרְאָם מֵרָחוֹק כְּמָאן דְּמַחֲוֵי בְּמָחוֹג עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים עַל־יְדֵי מְעַט הָרְמָזִים אֲשֶׁר גִּלָּה לְעֵינֵינוּ אַחַר סִפּוּר כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה. כִּי הַאַף אֱמְנָם נִרְשְׁמוּ קְצָת הָרְמָזִים שֶׁנִּשְׁמְעוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, אַךְ זֶה בָּרוּר לְכָל מַשְׂכִּיל, כִּי אֵין דּוֹמֶה הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי הֶחָכָם בְּעַצְמוֹ לְהָרוֹאֶה הַדְּבָרִים בַּסֵּפֶר, וּבְיוֹתֵר בְּדַרְכֵי רְמָזִים כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵינָם מוּבָנִים כִּי־אִם עַל־יְדֵי תְּנוּעַת הָאֵיבָרִים בְּנִעְנוּעַ הָרֹאשׁ וּקְרִיצַת הָעַיִן וּנְטִיַּת הַיָּד וְכַיּוֹצֵא בָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר עַל־יָדָם דַּיְקָא יָבִין הַמֵּבִין קְצָת מְעַט וְיִשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה וְעֵינָיו לְמֵרָחוֹק יַבִּיטוּ גְּדֻלַּת הַשֵּׁם וּגְדֻלַּת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר נִתְלַבְּשָׁה בְּכַמָּה לְבוּשִׁים שׁוֹנִים, כַּמְבֹאָר בְּכָל סִפְרֵי קֹדֶשׁ. עַד כֹּה הִגִּיעוּ דְּבָרִים הַמְּעוּטִים הַמַּחֲזִיקִים הַרְבֵּה. לִבֵּנוּ יֶהְגֶּה אֵימָה; אַיֵּה סוֹפֵר, אַיֵּה שׁוֹקֵל, מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרֵנוּ. מִי יָנוּד לָנוּ, אֵשׁ אוֹכְלָה, מִי יַעֲמֹד בַּעֲדֵנוּ. נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפַּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמַיִם, בְּיָדוֹ נַפְקִיד רוּחֵנוּ. אֵלֶיךָ ה' נִשָּׂא נַפְשֵׁנוּ. עַד הֵנָּה רַחֲמֶיךָ עֲזָרוּנוּ. עָזְרֵנוּ כִּי עָלֶיךָ נִשְׁעָנּוּ. וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹקֵינוּ עָלֵינוּ, עַד יָבוֹא מוֹרֶה צֶדֶק לַעֲדָתֵנוּ, וְיִבָּנֶה בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ, חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵינוּ, מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

הֲלֹא כֹּה דִּבְרֵי הַכּוֹתֵב וְהַמְסַדֵּר וְהַמַּעְתִּיק, לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וּלְמִכְסָה עַתִּיק (יְשַׁעְיָה כג, יח). נְאוּם הַקָּטָן נָתָן בֶּן אֲדוֹנִי אָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַפְתָּלִי הֶעֱרִץ יצ״ו מִנְּעִמְרָאב רַבָּתִי חֲתַן הָרַב הַגָּאוֹן הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם בְּכָל קְצְווֹי אֶרֶץ כְּבוֹד קְדֻשַּׁת שְׁמוֹ, מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי זֵכֶר צַדִּיק לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָיָה אַב־בֵּית־דִּין בִּקְהִלָּה קְדוֹשָׁה קֶרֶעמִינִיץ וְהַגְּלִיל וּבִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה שַׁאריגְרַאד וּבִקְהִלָּה קְדוֹשָׁה מָאהֲלוֹב וְהַגְּלִילוֹת.

קֹדֶם שֶׁסִּפֵּר מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה שֶׁבְּסֵפֶר זֶה, עָנָה וְאָמַר: בְּסִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְּרִים, יֵשׁ בָּהֶם נִסְתָּרוֹת הַרְבֵּה וּדְבָרִים גְּבוֹהִים מְאֹד, אַךְ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי חָסֵר מֵהֶם הַרְבֵּה. וְגַם נִתְבַּלְבְּלוּ וְאֵינָם מְסַפְּרִים אוֹתָם כְּסֵדֶר. כִּי מַה שֶּׁשַּׁיָּךְ בִּתְחִלָּה מְסַפְּרִים בַּסּוֹף וְכֵן לְהֶפֶךְ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְּסַפְּרִים הָעוֹלָם, דְּבָרִים נֶעְלָמִים גְּבוֹהִים מְאֹד. וְהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה הָיָה יָכוֹל עַל־יְדֵי סִפּוּר מַעֲשֶׂה לְיַחֵד יְחוּדִים. כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ צְנוּרוֹת עֶלְיוֹנִים וְלֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁר לְתַקֵּן אוֹתָם עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, הָיָה מְתַקְּנָם וּמְיַחֲדָם עַל־יְדֵי סִפּוּר מַעֲשֶׂה. וְעוֹד דִּבֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעִנְיָן זֶה וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשֶׂה שֶׁבַּדַּף הַסָּמוּךְ וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה וְכוּ׳.

וְדַע שֶׁהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ, רֻבָּם כְּכֻלָּם הֵם מַעֲשִׂיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם. רַק הוּא בְּעַצְמוֹ סִפְּרָם מִלִּבּוֹ וְדַעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּפִי הַהַשָּׂגָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִשִּׂיג בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ. שֶׁהָיָה מַלְבִּישׁ אוֹתָהּ הַהַשָּׂגָה בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה. וְהַמַּעֲשֶׂה בְּעַצְמָהּ הֵיא מַרְאֶה נוֹרָאָה וְהַשָּׂגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד שֶׁהִשִּׂיג וְרָאָה בְּמָקוֹם שֶׁרָאָה. וְגַם לִפְעָמִים הָיָה מְסַפֵּר מַעֲשֶׂה מֵהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְּסַפְּרִין הָעוֹלָם, אֲבָל הוֹסִיף בָּהֶם הַרְבֵּה, וְהֶחֱלִיף וְתִקֵּן

הַסֵּדֶר, עַד שֶׁנִּשְׁתַּנָּה סִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה לְגַמְרֵי מִמַּה שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְּרִין וְכַנִּזְכָּר לְעֵיל. אֲבָל לֹא נִכְתְּבוּ בְּזֶה הַסֵּפֶר מֵאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי־אִם אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, וּשְׁאָר כָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם חֲדָשׁוֹת לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִתְחִיל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לַעֲסֹק בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אָמַר בְּפֵרוּשׁ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: "הִנְנִי אַתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת", (אִיךְ וֶועל שׁוין אָן הֵייבֶּן מַעֲשִׂיּוֹת דֶּער צַיילִין). וְכַוָּנוֹת דְּבָרָיו הָיָה, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר: מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל לָכֶם לָשׁוּב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי הַתּוֹרוֹת וְהַשִּׂיחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, מַה שֶּׁעָסַק בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל יָמָיו לַהֲשִׁיבֵנוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, וּמֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל כָּל אֵלֶּה, עַל־כֵּן הוּא מַתְחִיל לַעֲסֹק בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת. וְאָז בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אָמַר הַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת: פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר: עֵת לַעֲשׂוֹת לַה׳ הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ וְכוּ׳ דָּא אוֹרַיְתָא דְּעַתִּיקָא וְכוּ׳ הַנִּדְפֶּסֶת בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן בְּדַף קנ״ז (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳). וְשָׁם מְבֹאָר בְּסוֹף הַמַּאֲמָר קְצָת מֵעִנְיַן סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק־הָאֱמֶת מְעוֹרְרִין מֵהַשִּׁנָּה אֶת בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּפְלוּ בְּשִׁנָּה וִישַׁנִּים אֶת יְמֵיהֶם וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם, וְיֵשׁ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהֵם בְּקֶרֶב שָׁנִים, וְיֵשׁ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עַתִּיק וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין וְתַשְׂכִּיל קְצָת מִן מוֹצָא דָּבָר עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים שֶׁל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מַגִּיעִים, וּמֵה הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּזֶה, וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בְּאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת הִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּרְבֹּ הַמְּקוֹמוֹת אֲפִלּוּ עַל־פִּי פְּשׁוּט מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת, כִּי כֻּלָּם הֵם סוֹדוֹת נוֹרָאוֹת, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר הַכֹּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

חֲזַק

הַקְדָּמָה שְׁנִיָּה

בִּהְיוֹתֵנוּ עוֹסְקִים בְּהַדְפָּסַת הַמַּעֲשִׂיּוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, שָׁמוֹעַ שָׁמַעְנוּ קוֹל שָׁאוֹן בְּאָמְרָם כִּי לֹא נָכוֹן לְהַדְפִּיס סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת כָּאֵלֶּה, וְלִכְפֹּל דִּבְרֵיהֶם הוּא אַךְ לְמוֹתָר. וְאִם כְּבָר הִקְדַּמְנוּ בַּהַקְדָּמָה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַדְפִּיס סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וּמַה יּוּכְלוּ הָעוֹלָם לוֹמַר עַל זֶה, כִּי הֲלֹא עַל־כָּל־פָּנִים הֵם סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת נָאִים. וּכְבָר נִדְפְּסוּ בָּעוֹלָם כַּמָּה וְכַמָּה סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת רַבּוּ מִסְפָּר וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף. בִּפְרָט כִּי רֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְסֻפָּרִים בְּבֵאוּר מֻהְתְעוֹרְרוּת מוּסָר נִפְלָא מְאֹד, כְּגוֹן הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶירש, וְכֵן בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת נִמְצָא מֻהָם בְּבֵאוּר דִּבְרֵי חָכְמָה וּמוּסָר מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת בָּהֶם, וְגַם אֵצֶל כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת כְּבָר נִדְפְּסוּ הֶעָרוֹת וּמִקְצָת רְמָזִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל. עַל כָּל זֶה אָמַרְתִּי לְהָעִיר עוֹד אֵיזֶה הֶעָרוֹת לְהֵיכָן מְרַמְּזִים הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְפִי דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה, וְהָרוֹצֶה לְהוֹסִיף יוֹסִיף:

יָדוּעַ בְּכָל סִפְרֵי הַזֹּהַר וְהַתִּקּוּנִים וּבְכָל כִּתְבֵי הָאַר״י זַצַ״ל, שֶׁבַּת מֶלֶךְ הִיא כִּנּוּי לְהַשְׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל כִּבְיָכוֹל, וּכְבָר נִתַּן לָנוּ רְשׁוּת לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, מִן הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר קָדְמוּנוּ, אֲשֶׁר מִפִּיהֶם אָנוּ חַיִּים. וְגַם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ הִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּלְּשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הַרְבֵּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מה, יד): כָּל כְּבוּדָּה בַּת־מֶלֶךְ פְּנִימָה, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה. וְכָל סֵפֶר שִׁיר־הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ

קְדֻשִׁים שֶׁאֵין כָּל הָעוֹלָם כְּדַאי לוֹ (יָדִים פֶּרֶק ג), מְיֻסָּד עַל סוֹד זֶה, וְכָל כִּתְבֵי הָאַר״י זַצַ״ל וְסִפְרֵי הַזֹּהַר מְלֵאִים מִזֶּה כַּמְבֹאָר שָׁם (תִּקּוּנֵי זֹהַר יג, כט:): מָאן דְּקָטִיל לְחִוְיָא יְהָבִין לֵהּ בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, דְּהִיא צְלוֹתָא. וּבִפְרָט בְּמַאֲמַר הַסָּבָא דְּמִשְׁפָּטִים (זֹהַר צ״ה.) שֶׁאָמַר: עוּלִימְתָּא שַׁפִּירְתָּא דְּלֵית לָהּ עַיְנִין, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה רַבּוּ מִסְּפֹר. וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בַּ״יְהִי רָצוֹן״ שֶׁקֹּדֶם תְּהִלִּים: וּלְחַבֵּר אֵשֶׁת נְעוּרִים עִם דּוֹדָהּ וְכוּ׳, וְכֵן בְּהַ״לְּשֵׁם יִחוּד״ קֹדֶם הַנָּחַת תְּפִלִּין הַנִּדְפָּס בְּשַׁעֲרֵי־צִיּוֹן אוֹמְרִים שָׁם: וְהֶחָתָן וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם.

וּמִי שֶׁמְּעַיֵּן קְצָת בְּכִתְבֵי הָאַר״י זַצַ״ל, יִרְאֶה שָׁם בְּבֵאוּר, שֶׁכָּל יְסוֹד הַקַּבָּלָה הוּא בְּדֶרֶךְ זֶה לְיַחֵד בְּחִינַת חָתָן וְכַלָּה דְּכוּרָא וְנוּקְבָא וּמְבֹאָר שָׁם כָּל הַשֵּׁמוֹת וְהַסְּפִירוֹת וְכָל הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הָעוֹלָמוֹת עַל דְּמוּת וָצֶלֶם שֶׁל פַּרְצוּף דְּכוּרָא וְכוּ׳, וּמְבֹאָרִים שָׁם בִּפְרָטִיּוּת כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁלָּהֶם וְכָל עִנְיְנֵי יִחוּד וְזִוּוּג וְעִבּוּר וְהוֹלָדָה וִינִיקָה וְהִתְגַּדְּלוּת הַקָּטָן וְהַקְּטַנָּה עַד שֶׁנַּעֲשִׂים גְּדוֹלִים וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְהוּא דָּבָר מְבֹאָר מְאֹד בְּכָל הָעֵץ־חַיִּים וּפְרִי־עֵץ־חַיִּים. וְגַם בָּאִדְּרָא־רַבָּא בְּנָשֵׂא (קכז:) וְהַאֲזִינוּ (רפז:) מְדַבֵּר בְּדֶרֶךְ רֶמֶז מִזֶּה, וְגַם כָּל סֵפֶר שִׁיר־הַשִּׁירִים מָלֵא מִזֶּה שֶׁפֹּרֶט כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁל הֶחָתָן שֶׁהַכַּלָּה מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ, וְכֵן פּוֹרֵט הָאֵיבָרִים שֶׁל הַכַּלָּה מַה שֶּׁהֶחָתָן מְשַׁבֵּחַ אוֹתָהּ וְגַם רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּמִּדְרָשִׁים הִמְשִׁילוּ מַתַּן־תּוֹרָה לַחֻתָּנָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (תַּעֲנִית כו:): בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ זֶה מַתַּן־תּוֹרָה וְכוּ׳. וְאָמְרוּ עַל פָּסוּק לִקְרַאת הָאֱלֹקִים (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, יא) כְּחָתָן הַיּוֹצֵא לִקְרַאת כַּלָּה, כִּי שַׁבָּת קֹדֶשׁ נִקְרָא כַּלָּה וּמַלְכְּתָא, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים: לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה; בּוֹאִי כַלָּה וְכוּ׳. הֲרֵי מְבֹאָר לָעַיִן, שֶׁכָּל רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה כִּנּוּ כְּלָלִיּוּת וְהִתְחַבְּרוּת הָעוֹלָמוֹת בְּשָׁרְשָׁן בְּשֵׁם חִבּוּר שֶׁל חָתָן

וְכַלָּה, כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְכָל הָאֵיבָרִים שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כֻּלָּם הֵם צֶלֶם אֱלֹקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א, כא): וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹקִים בָּרָא אוֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּבִרְכַּת נִשּׂוּאִין: אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עַד וְכוּ'. כִּי הָאָדָם, הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, הֵם חֵלֶק אֱלֹקִים מִמַּעַל מַמָּשׁ, וּבָהֶם כָּלוּל הַשֵּׁם הַוָּי"ה בָּרוּךְ הוּא. וְאִם זוֹכִין, שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם (סוֹטָה יז. וְעַיֵּן שָׁם בְּרַשׁ"י). כִּי יֵשׁ בּוֹ יו"ד וּבָה"א, וְכָל זֶה הוּא דְּבָרִים פְּשׁוּטִים וּמְבֹאָרִים לְעֵין כֹּל, וּכְבָר הִשְׁתַּמְּשׁוּ כָּל הַקְּדָמוֹנִים בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה לְכַנּוֹת הִתְקָרְבוּת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם בְּשֵׁם חִבּוּר חָתָן וְכַלָּה, כִּי כָּל עֲבוֹדָתֵנוּ בְּשָׁרְשָׁהּ הָעֶלְיוֹן מְרַמֵּז לְחִבּוּר חָתָן וְכַלָּה הָעֶלְיוֹנִים שֶׁהִיא בְּחִינַת יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, כַּאֲשֶׁר כָּל סִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וּכְתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל מְלֵאִים מִזֶּה כַּנַּ"ל. וְגַם בְּתִשְׁעָה בְּאָב בַּקִּינוֹת שֶׁמְּקוֹנְנִין עַל גָּלוּת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: אָז בַּהֲלֹךְ יִרְמְיָהוּ וְכוּ' אִשָּׁה יְפַת־תֹּאַר מְנֻוָּלֶת מָצָא, וְכֵן בְּתִקּוּן שִׁלְשָׁה מִשְׁמוֹרוֹת שֶׁהוּא מֵהַזֹּהַר חָדָשׁ (מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם עַל אֵיכָה) מְדַבֵּר שָׁם גַּם־כֵּן בִּלְשׁוֹנוֹת כָּאֵלֶּה, כְּאִשָּׁה הַמְקוֹנֶנֶת עַל בַּעְלָהּ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם.

מִכָּל זֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה מְבֹאָר לָעֵינַיִם שֶׁגָּלוּת הַשְּׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת אֲבֵדַת בַּת־מֶלֶךְ וְהִתְרַחֲקוּתָהּ מִדּוֹדָהּ וְכוּ'. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַבָּהִיר בַּהַשְׁמָטוֹת שֶׁל זֹהַר בְּרֵאשִׁית (רסה:) מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם עַל לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה וְכוּ': מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּחַדְרֵי חֲדָרִים וְכוּ' וְנִשְׁאָה לַמֶּלֶךְ גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ אֲחוֹתִי, כִּי מִמָּקוֹם אֶחָד הָיָה, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בִּתִּי, כִּי בִּתּוֹ הִיא, וְלִפְעָמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ אִמִּי. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שְׁמוֹת

רַבָּה, נב, ד) עַל פָּסוּק: בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, יא), לֹא זָז מֵחַבְּבָהּ עַד שֶׁקְּרָאָהּ בִּתִּי וְכוּ'. וְכֵן בְּכָל סֵפֶר מִשְׁלֵי מְכֻנֶּה הָאֻמּוּנָה וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּשֵׁם אִשָּׁה טוֹבָה, אֵשֶׁת־חַיִל, וְהָאֱמוּנוֹת כָּזְבִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסִית בְּשֵׁם אִשָּׁה רָעָה, אִשָּׁה זוֹנָה, כַּמְבאָר בְּפֵרוּשׁ רַשׁ״י וּבְכָל דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּכְבָר נִדְפַּס מַעֲשֶׂה מֵהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּסוֹף סֵפֶר תּוֹלְדוֹת־יַעֲקֹב־יוֹסֵף מֵהַסּוֹחֵר עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁהָיוּ בַּיָּם וְכוּ', שֶׁמְּיֻסָּד עַל הַקְּדָמָה זוֹ, שֶׁאִשָּׁה יִרְאַת ה' הִיא כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל.

וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ ה' אוֹתָנוּ אֶת כָּל זֹאת עַל־יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים וְהַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּקַל יוּכַל הַמְעַיֵּן הַמֵּבִין הָרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֵין הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל בָּהֶם לִמְצֹא בָּהֶם דְּבָרִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים. וְאִם אָמְנָם אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא עַד תְּכוּנָתָם לְהָבִין כָּל קְשׁוּר הַמַּעֲשֶׂה מֵרֹאשָׁהּ לְסוֹפָהּ, עִם כָּל זֶה יָבִין מְעַט מִזְּעִיר מֵהֶם וְיֶעֱרַב לְנַפְשׁוֹ מְאֹד.

וְהִנֵּה הַמַּעֲשֶׂה הָרִאשׁוֹנָה מֵהַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֶבְדָה, זֶה מְבאָר שֶׁזֶּה סוֹד שְׁכִינָה בַּגָּלוּת, כִּי גָּלוּת הַשְׁכִינָה הִתְחִיל קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּסוֹד שְׁבִירַת כֵּלִים בְּסוֹד וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ וְכוּ' (בְּרֵאשִׁית לו,לא), וְתֵכֶף שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן זֹאת לְהַעֲלוֹת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל מְכוֹנָם לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף בְּשָׁעַת בְּרִיאַת הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁתִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בְּקָרוֹב בְּעֵת בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אַךְ הוּא לֹא נִזְהַר מִלֶּאֱכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת וְכוּ' שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶׁכָּתוּב בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, שֶׁהַשִּׁנִּי לַמַּלְכוּת לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְאָכַל הַתַּפּוּחַ, וְעַל־יְדֵי זֶה פָּגַם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וְחָזְרָה וְיָרְדָה הַשְׁכִינָה וְהָלְכָה לְמַטָּה בֵּין הַסִּטְרָא אָחֳרָא כַּיָּדוּעַ. וְאַחַר־כָּךְ

בָּא נוֹחַ וְרָצָה לְתַקֵּן וְלֹא תִּקֵּן כִּי שָׁתָה וְנִשְׁכַּר בְּסוֹד (בְּרֵאשִׁית ט, כא) וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וְכוּ׳, כַּמּוּבָא בַּסְּפָרִים (זֹהַר בְּרֵאשִׁית עג.) שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מָה אֱנוֹשׁ וְכוּ׳ (תְּהִלִּים ח, ה), מַה שֶּׁהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְשָׁתָה מִן הַיַּיִן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם, וּמֵאָז וָהָלְאָה כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר עוֹסְקִים בְּתִקּוּן זֶה עַד שֶׁיָּבוֹא מְשִׁיחֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ שֶׁאָז יִהְיֶה גְּמַר הַתִּקּוּן. וּמַעֲשֶׂה זוֹ הִיא בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, כִּי גַּם בְּכָל אָדָם בִּפְרָטוּת עוֹבֵר עָלָיו כְּמַעַט כָּל מַעֲשֶׂה זוֹ כְּלָלָה, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּתִקּוּן זֶה לְהַעֲלוֹת הַשְׁכִּינָה מֵהַגָּלוּת לְאוֹקְמָא שְׁכִינְתָּא מֵעַפְרָא לְהוֹצִיא מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִבֵּין הָעַכּוּ״ם וְהַסִּטְרָא־אָחֳרָא שֶׁנִּתְחַזְּרָה בֵּינֵיהֶם, אֲשֶׁר סוֹד כָּל עֲבוֹדָתֵנוּ וְכָל הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְעֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ שֶׁכֻּלָּם מְיֻסָּדִים עַל קֹטֶב זֶה כַּמְבֹאָר בַּכְּתָבִים (שַׁעַר הַפְּסוּקִים, פ׳ בְּרֵאשִׁית בְּסוֹד חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן). וַאֲפִלּוּ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים לְגַמְרֵי וַהֲמוֹן־עָם שֶׁאֵין יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לִשְׂמֹאלָם, עִם כָּל זֶה גַּם הֵם אִם זוֹכִים לֵילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר לְפִי עֶרְכָּם, דְּהַיְנוּ לָסוּר מֵרַע וְלַעֲשׂוֹת טוֹב, כִּי אֲפִלּוּ אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרֵי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאָסְרָה תּוֹרָה, וְאִם עֵינָיו לִנְכֹּחַ יַבִּיטוּ לָסוּר מֵרַע וְלִבְחֹר בַּטּוֹב, אָז נַעֲשִׂין כָּל הַתִּקּוּנִים בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים מִמֵּילָא עַל־יָדוֹ וְזוֹכֶה לְהָקִים הַשְׁכִינָה מִנִּפִּילָתָהּ כְּפִי מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ.

נִמְצָא שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא עוֹסֵק לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַבַּת־מֶלֶךְ לַהֲשִׁיבָהּ אֶל אָבִיהָ שֶׁתָּשׁוּב אֶל אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ בְּסוֹד וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכַל (וַיִּקְרָא כב, ג). כִּי יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלָם הֵם בְּחִינַת שֵׁנִי לַמֶּלֶךְ, כִּי הֵם מוֹשְׁלִים בָּעוֹלָם; מַה הוּא מְחַיֶּה מֵתִים, רוֹפֵא חוֹלִים, אַף יִשְׂרָאֵל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (הַקְדָּמַת הַזֹּהַר ה.): אַל תִּקְרֵי ״עַמִּי״ אֶלָּא ״עִמִּי״; מָה אֲנָא עֲבִיד שְׁמַיָּא וְאַרְעָא בְּמִלּוּלִי אַף אַתֶּם

כֵּן וְכוּ׳ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה הַרְבֵּה וְכָל אֶחָד כְּפִי מַה שְּׁזוֹכֶה לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה עוֹסֵק כְּבָיָכוֹל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַשְׁכִינָה וּכְנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאָהּ מֵהַגָּלוּת, כְּמוֹ־כֵן כְּבָיָכוֹל הַשְׁכִינָה מִתְגַּלָּה אֵלָיו כְּבָיָכוֹל מִתּוֹךְ תֹּקֶף גָּלוּתָהּ וּמִתְעַלֶּמֶת וּמַסְתֶּרֶת עַצְמָהּ וּבָאָה אֵלָיו בַּסֵּתֶר וּמְגַלֶּית לוֹ מְקוֹמָהּ וּמוֹשָׁבָהּ וּמַה לַּעֲשׂוֹת בִּשְׁבִילָהּ בְּאֹפֶן שֶׁיְּזַכֶּה לְמָצְאָהּ שֶׁזֶּה בְּחִינַת מַה שֶּׁגִּלְתָה הַבַּת־מֶלֶךְ אֶל הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בְּאֵיזֶה תַּחְבּוּלוֹת יוּכַל לְהוֹצִיאָהּ. וְהָעִנְיָנִים וְהַתַּחְבּוּלוֹת הַמְבֹאָרִים שָׁם הֵם מְבֹאָרִים בָּאֵר הֵיטֵב עַל־פִּי פָּשׁוּט (כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּרֹב הַמַּעֲשִׂיּוֹת, שֶׁבְּתוֹךְ קְשׁוּר הַמַּעֲשֶׂה מְסַפֵּר דִּבְרֵי מוּסָר עַל־פִּי פָּשׁוּט, כַּמְבֹאָר לַמְעַיֵּן בָּהֶם) כִּי צְרִיכִין לִבְחֹר לוֹ מָקוֹם וְלִקְבֹּעַ לוֹ תְּשׁוּבָה וְתַעֲנִית וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ תָּמִיד וּלְהִשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַכֶּה לְהַכִּיר אוֹתוֹ שֶׁיִּתְגַּלֶּה מַלְכוּתוֹ בָּעוֹלָם, וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יְצִיר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ וְכוּ׳ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, שֶׁזֶּה עִקַּר הַקָּמַת הַשְׁכִינָה מֵהַגָּלוּת כְּשֶׁזּוֹכִין לְהַכִּיר מַלְכוּתוֹ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת וְכֻלָּם יֵדְעוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִקְּטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם וְהָיְתָה לַה׳ הַמְּלוּכָה וְכוּ׳.

וּכְשֶׁהָאָדָם מַתְחִיל לַעֲסֹק בָּזֶה וּבוֹחֵר לוֹ מָקוֹם לְהִתְבּוֹדְדוּת לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְלִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְלִפְעָמִים זוֹכֶה שֶׁנִּמְשָׁךְ אֵיזֶה זְמַן, אַךְ אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהוּא סָמוּךְ מְאֹד לָבוֹא לִמְבֻקָּשׁוֹ שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֵלָיו לְפִי בְּחִינָתוֹ הִתְגַּלוּת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי בְּיוֹם אַחֲרוֹן מַזְמִינִים לוֹ אֵיזֶה נִסָּיוֹן לְפִי בְּחִינָתוֹ, וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּזֶה הַיּוֹם, אֲזַי מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל־דָּבָר וְכָל חֵילוֹתָיו עָלָיו בְּהִתְגַּבְּרוּת גְּדוֹלָה מְאֹד וְנִכְנָס עִמּוֹ בִּדְבָרִים וּמַמְשִׁיכוֹ לַעֲצָתוֹ וְרוֹאֶה כִּי תַּאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד וְכוּ׳ (בְּרֵאשִׁית ג, ו) וְלוֹקֵחַ מִפְּרִיוֹ וְאוֹכֵל חַס

וְשָׁלוֹם וְאֵינוֹ עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן שֶׁלּוֹ מַה שֶּׁהוּא מֻכְרָח לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטָרֵף אָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְהַזְּמַן, וַאֲזַי תֵּכֶף נוֹפֵל עָלָיו שִׁנָּה, וְשִׁנָּה הוּא הִסְתַּלְקוּת הַמּוֹחִין שֶׁנִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ דַּעְתּוֹ וְחָכְמָתוֹ הַמֵּאִיר בְּפָנָיו בְּסוֹד וַיִּפְּלוּ פָנָיו, וּכְתִיב: לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ (שָׁם ד, ה), וְעַיֵּן מִזֶּה בַּמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן (בְּסִימָן ס לִקּוּטֵי א) שָׁם מְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁעַל־יְדֵי פְּגַם תַּאֲוַת אֲכִילָה אוֹבְדִין אֶת הַפָּנִים שֶׁהוּא הַשֵּׂכֶל, וְאָז נוֹפְלִין לִבְחִינַת שִׁנָּה, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְתָבִין כִּי שָׁם מְדַבֵּר הַרְבֵּה מֵעִנְיַן סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, אֲשֶׁר עַל־יָדָם מְעוֹרְרִין מֵהַשִּׁנָּה, עַיֵּן שָׁם.

וּבְאֵלּוּ הָעִתִּים שֶׁהָאָדָם הוּא בִּבְחִינַת שִׁנָּה חַס וְשָׁלוֹם עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת כָּל הַחֲלָיוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בְּעֵת שֶׁהָיָה מֻטָּל בְּשִׁנָּה וְאַחַר־כָּךְ נִתְעוֹרֵר וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהָיָה יָשֵׁן כָּל־כָּךְ, וְחָזַר וְהָלַךְ לַמָּקוֹם שֶׁל הַבַּת־מֶלֶךְ וְהוֹדִיעָה לוֹ גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁעָלָיו וְעָלֶיהָ, שֶׁבְּשִׁבִּיל יוֹם אֶחָד אִבֵּד מַה שֶּׁאִבֵּד וְהֻקְלָה עָלָיו הָאַזְהָרָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת רַק לִזָּהֵר מִשְּׁתִיַּת הַיַּיִן כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי שִׁנָּה, וְחָזַר וְהִתְיַגַּע אֵיזֶה זְמַן רַב בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כְּדֵי לְהוֹצִיא הַבַּת־מֶלֶךְ. אֲבָל בְּיוֹם הָאַחֲרוֹן לֹא עָמַד גַּם־כֵּן בְּנִסָּיוֹן קַל כִּי רָאָה מַעְיַן שֶׁל יַיִן וְהִטְעָה אֶת עַצְמוֹ וְהִתְחִיל לְהִמָּשֵׁךְ אַחֲרָיו וְאָמַר לְהַמְשָׁרֵת: הֲלֹא רָאִיתָ שֶׁזֶּה מַעְיַן וּמֵאַיִן בָּא לְכָאן יַיִן, וּבְתוֹךְ כָּךְ הָלַךְ וְלָקַח מְעַט וְטָעַם מֵהַיַּיִן, וְתֵכֶף נָפַל עָלָיו שִׁנָּה, וְיָשַׁן הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ הַבַּעַל־דָּבָר וְהַתַּאֲוֹת כְּשֶׁרוֹצֶה לְהָסִית אֶת הָאָדָם הַכָּשֵׁר שֶׁרוֹצֶה לְהִתְרַחֵק מֵהַתַּאֲוֹת, שֶׁאָזַי מַטְעֶה אוֹתוֹ מְעַט מְעַט שֶׁיִּתְפַּלֵּא וְיִתְמַהּ בְּדַעְתּוֹ עַל עִנְיַן הַדָּבָר שֶׁמִּתְאַוֶּה אֵלָיו, וְתֵכֶף שֶׁנִּכְנָס בִּדְבָרִים בְּעִנְיַן הַתַּאֲוָה, מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַבַּעַל־דָּבָר עַד שֶׁמַּכְשִׁילוֹ בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה בְּעִנְיַן עֵץ הַדַּעַת אֵיךְ דִּבֵּר הַנָּחָשׁ עִם הָאִשָּׁה: אַף כִּי אָמַר אֱלֹקִים וְכוּ׳

וַתֵּרֶא כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם וְכוּ׳ (בְּרֵאשִׁית ג, ו) דּוֹק וְתִשְׁכַּח כִּי כָּךְ הָעִנְיָן בְּכָל הַתַּאֲוֹת וְהַנִּסְיוֹנוֹת. וּמִי שֶׁהוּא בַּר־דַּעַת אֲמִתִּי וְחָס עַל נַפְשׁוֹ בֶּאֱמֶת לְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִנִּי שַׁחַת וְרוֹצֶה לַעֲמֹד בְּנִסָּיוֹן, הוּא צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר בְּכָל עֹז לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי וְלִבְלִי לִכְנֹס עִם הַתַּאֲוֹת בְּטוֹעֲן וְנִטְעָן כְּלָל וְלִבְלִי לְדַבֵּר וּלְהַרְהֵר וּלְהִתְפַּלֵּא וְלִתְמֹהַּ עֲלֵיהֶם כְּלָל וְאַל יְבַהֲלוּהוּ רַעְיוֹנָיו כְּלָל; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסֵפֶר הָאֱ״ב (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת נאוּף, סִימָן י): אַל תִּכָּנֵס עִם פִּתּוּיֶיךָ בְּטוֹעֲן וְנִטְעָן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. רַק יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי וְיִפְקַח דַּעְתּוֹ בְּדִבְרֵי תוֹרָה אוֹ בְּמַשָּׂא־וּמַתָּן אוֹ בְּדִבְרֵי שִׂיחָה וְכַיּוֹצֵא עַד שֶׁיִּנָּצֵל מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהִנָּצֵל, וְאַחַר־כָּךְ חוֹזֵר וּמִתְעוֹרֵר לוֹ מַחֲשָׁבוֹת וְרַעְיוֹנִים כָּאֵלֶּה וְצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם וְכֵן כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל עַד שֶׁיְּנַצַּח הַמִּלְחָמָה:

וְהִנֵּה מֵחֲמַת שֶׁגַּם בַּפַּעַם הַשֵּׁנִי לֹא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן וְטָעַם מֵהַיַּיִן, חָזַר וְנָפַל עָלָיו שְׁנָה גְּדוֹלָה וְיָשַׁן הַרְבֵּה, דְּהַיְנוּ שִׁבְעִים שָׁנָה, וְעִנְיַן שְׁנָה כָּל שִׁבְעִים שָׁנָה מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּסִימָן ס׳ הַנַּ״ל שֶׁיֵּשׁ שֶׁנּוֹפְלִים מִשְּׁנָה מִכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת שִׁבְעִים שָׁנָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְעוֹרֵר וּלְהָקִיץ אוֹתָם כִּי אִם עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְהַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁהִיא שׂוֹרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, כְּשֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו וְרוֹאָה אוֹתוֹ נוֹפֵל בְּשֵׁנָה יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה זְמַן רַב כָּל־כָּךְ, הִיא בּוֹכִית הַרְבֵּה, כִּי יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו וְעָלֶיהָ וְאָז הוֹדִיעָה לוֹ מְקוֹמָהּ שֶׁעַכְשָׁו אֵינָהּ בַּמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן כִּי־אִם בְּמָקוֹם אַחֵר, דְּהַיְנוּ בְּהַר שֶׁל זָהָב וְכוּ׳. וְהָרֶמֶז מְבֹאָר, כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְנָפַל אֵיךְ שֶׁנָּפַל זֶה זְמַן רַב מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַשְׁכִּינָה מְעוֹרֶרֶת אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם,

וּבְכָל פַּעַם מְרַמֶּזֶת עֵצוֹת חֲדָשׁוֹת אֵיךְ שֶׁיְּחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ אֶת שׁוֹרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁהִיא בְּחִינַת הַבַּת־מֶלֶךְ הַנַּ״ל; וְזֶה הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא עָמַד בַּנִּסָּיוֹן שְׁנֵי פְּעָמִים וְנָפַל לְשִׁנָּה כָּל־כָּךְ וְעָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר וְאַחֲרֵי יְגִיעוֹת וְטִלְטוּלִים וְיִסּוּרִים וְצָרוֹת קָשׁוֹת וּמְשֻׁנּוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁעָבַר עָלָיו בִּשְׁבִיל לִמְצֹא אֶת הַבַּת־מֶלֶךְ וְאַחַר־כָּךְ בִּשְׁבִיל יוֹם אֶחָד אִבֵּד הַכֹּל וְכֵן נִכְשַׁל שְׁנֵי פְּעָמִים כַּנַּ״ל, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ לְהִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, רַק הָלַךְ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הָהָר שֶׁל זָהָב וְהַמִּבְצָר הַנַּ״ל, וְאַחֲרֵי שֶׁהָיָה לוֹ עוֹד יְגִיעוֹת וְטִלְטוּלִים קָשִׁים הַרְבֵּה וְחִפֵּשׂ הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל מָצָא אִישׁ גָּדוֹל עִם אִילָן גָּדוֹל וְכוּ׳, וְזֶה הָאִישׁ דָּחָה אוֹתוֹ שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ בְּנִמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל וְרָצָה לַהֲסִיתוֹ וּלְדָחוֹתוֹ שֶׁיָּשׁוּב, אֲבָל הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ לֹא שָׁמַע לְהַמְנִיעוֹת וְהַדְּחִיּוֹת וְאָמַר שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בְּנִמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל עַד שֶׁהֶכְרַח הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַנַּ״ל לִקְרֹא וּלְקַבֵּץ כָּל הַחַיּוֹת וְכוּ׳, אֲבָל כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ בְּנִמְצָא וְאָז אָמַר לוֹ (הָאִישׁ הַגָּדוֹל לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ): רְאֵה וְהַבֵּט בְּעֵינֶיךָ שֶׁאֵינוֹ בְּנִמְצָא, וְעַל מָה אַתָּה מִתְיַגֵּעַ כָּל־כָּךְ בְּחִנָּם; אִם תִּשְׁמַע לִדְבָרַי שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, אֲבָל הוּא לֹא שָׂם לִבּוֹ לָזֹאת וְאָמַר שֶׁהוּא בְּוַדַּאי בְּנִמְצָא, וְאָז הֵשִׁיב לוֹ הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַנַּ״ל שֶׁיֵּלֵךְ לְאָחִיו שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָעוֹפוֹת, וְהָלַךְ וְהִתְיַגֵּעַ וּבִקְּשׁוֹ עַד שֶׁמְּצָאוֹ, וְאָז גַּם הַשֵּׁנִי דָּחָהוּ וְהֶסִיתוֹ לָשׁוּב שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ בְּנִמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְהוּא לֹא שָׁמַע לְדִבְרֵי הַדְּחִיּוֹת שֶׁלּוֹ גַּם־כֵּן וְהֶכְרַח הַשֵּׁנִי לִקְרֹא לְקַבֵּץ כָּל הָעוֹפוֹת, אֲבָל כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא בָּעוֹלָם הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְאָז אָמַר לוֹ זֶה הַשֵּׁנִי גַּם־כֵּן: רְאֵה בְּעֵינֶיךָ שֶׁאַתָּה מִתְיַגֵּעַ בְּחִנָּם, שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ. וְהוּא לֹא הִטָּה אָזְנוֹ גַּם לְדִבְרֵי הַשֵּׁנִי וְאָמַר שֶׁהוּא חָזָק בֶּאֱמוּנָתוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בְּנִמְצָא, וְאָז הוֹדִיעַ לוֹ זֶה הַשֵּׁנִי שֶׁיֵּלֵךְ לְאָחִיו שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת וְגַם זֶה דָּחָהוּ הַרְבֵּה כַּנַּ״ל וְאַחַר־כָּךְ קָרָא וְקִבֵּץ כָּל

הָרוּחוֹת וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינוֹ בְּנִמְצָא, וְאָז אָמַר לוֹ זֶה הַשְּׁלִישִׁי: עַתָּה רְאֵה גַּם רְאֵה שֶׁלְּחָנָם טָרַחְתָּ, כִּי בְּוַדַּאי לֹא תִמְצָא עוֹד, שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ. וְאָז רָאָה שֶׁכָּלוּ כָּל הַקְּצִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל אֵיךְ לְבַקְּשָׁהּ, אֲבָל בְּעַצְמוֹ הָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא בְּנִמְצָא הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל שֶׁשָּׁם יוֹשֶׁבֶת הַבַּת־מֶלֶךְ הַנַּ״ל, וְאָז מִגֹּדֶל צַעֲרוֹ וּמְרִירוּת לִבּוֹ הִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה חָמַל עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא עוֹד רוּחַ אֶחָד וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נָשָׂא הַבַּת־מֶלֶךְ לָהָר וּמִבְצָר הַנַּ״ל וְאָז נָתַן לוֹ כְּלִי שֶׁיְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ מָעוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ עִכּוּב מֵחֲמַת מָעוֹת וַאֲזַי הָלַךְ לְשָׁם וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת עַד שֶׁמְּצָאָהּ, אַשְׁרֵי לוֹ.

וְהַמְעַיֵּן בְּכָל זֶה בְּעֵין הָאֱמֶת יָבִין הֵיטֵב כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְאֵיךְ וְעַד הֵיכָן צְרִיכִין לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּלִי שִׁעוּר וְעֵרֶךְ וּמִסְפָּר. כָּל אָדָם וְאָדָם לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וּלְפִי עֲלִיּוֹתָיו וִירִידוֹתָיו וַאֲפִלּוּ אִם עָבַר מַה שֶּׁעָבַר. רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל כַּמָּה יְגִיעוֹת יָגַע וְכַמָּה טְרָחוֹת טָרַח הַשִּׁנִּי לַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל וְאַחַר־כָּךְ נָפַל מְאֹד עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא עָמַד בְּנִסָּיוֹן קַל שְׁנֵי פְּעָמִים עַד שֶׁנָּפַל לִבְחִינַת שֶׁנָּה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים עַד שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת שֵׁנָה שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה כַּנַּ״ל. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ וְהָיָה לוֹ יְגִיעוֹת הָאֵלֶּה אַחַר־כָּךְ וְלֹא שָׁמַע לְשׁוּם מְנִיעוֹת וּדְחִיּוֹת שֶׁרָצוּ לִדְחוֹתוֹ שֶׁלֹּא לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ עוֹד וְכָל מַה שֶּׁהִתְחַזֵּק וְלֹא שָׁמַע לְקוֹל הַדְּחִיּוֹת שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, תֵּכֶף נִתְהַפֵּךְ שֶׁהָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל הָיוּ לְסִיּוּעַ, כִּי כָּל אֶחָד קִבֵּץ בִּשְׁבִילוֹ הַחַיּוֹת אוֹ הָעוֹפוֹת שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם. וְאִם אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְדָחוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ בְּנִמְצָא, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא שָׁמַע לִדְחִיָּתָם וְאָז סִיְּעוּ לוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ כָּל אֶחָד מֵאֶחָיו עַד שֶׁבָּא לָזֶה שֶׁמְּמֻנֶּה עַל

הָרוּחוֹת שֶׁעַל־יָדוֹ בָּא לִמְבָקְשׁוֹ. וְגַם זֶה דָּחָה אוֹתוֹ הַרְבֵּה בְּיוֹתֵר, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ וְלֹא נִתְיָאֵשׁ לְעוֹלָם בְּשׁוּם אֹפֶן, אֲזַי בְּרֶגַע קַלָּה נִתְהַפֵּךְ הַדָּבָר וְנִתְהַפְּכוּ הַמְּנִיעוֹת לְסִיּוּעוֹת וִישׁוּעוֹת, וּבָא רוּחַ אֶחָד וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נָשָׂא אֶת הַבַּת־מֶלֶךְ לָהָר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ זֶה הָרוּחַ בְּעַצְמוֹ נָשָׂא אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לְשָׁם כַּנַּ״ל. רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵהַמַּעֲשֶׂה וְתָבִין רְמָזִים וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לִדְרשׁ וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה, ד): בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד וְגוֹ׳. כִּי אִם אָמְנָם עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה גָּבְהָה מִדַּעְתֵּנוּ וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַהוּ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת וְכוּ׳ וּשְׁאָר הָעִנְיָנִים בִּכְלָל וּבִפְרָט, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל הָרְמָזִים הַנַּ״ל כְּלָם אֲמִתִּיִּים וּמְבֹאָרִים לְעֵין הָאֱמֶת בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מֵהֶם יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהוֹצִיא מֵהֶם רְמָזִים וְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָא אִם יִרְצֶה יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסִיף לֶקַח, וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲשִׂיּוֹת. (עִנְיַן הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת מְרַמֵּז לַעֲשִׂירוּת נִפְלָא דִּקְדֻשָּׁה שֶׁצְּרִיכִין בִּשְׁבִיל הִתְבּוֹנְנוּת וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן סִימָן ס׳ חֵלֶק א׳, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן מְאֹד, כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הִיא פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר הֵבַנּוּ מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה).

וְנֵלֶךְ מֵעִנְיָן לְעִנְיָן וְנָשִׂים לֵב מְעַט לְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הֶחָכָם וְהַתָּם (מַעֲשֶׂה ט) שָׁם תִּרְאֶה מְבֹרָר קְצָת הַמְכֻוָּן בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת. וְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב בְּכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וְתִמְצָא רְמָזִים נִפְלָאִים לְהִתְחַזֵּק בְּדַרְכֵי הַתְּמִימוּת שֶׁזֶּה עִקַּר הַתַּכְלִית הַטּוֹב גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל־שֶׁכֵּן בָּעוֹלָם הַבָּא.

וְכֵן בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנִּתְחַלְּפוּ (מַעֲשֶׂה יא) וּבְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה (מַעֲשֶׂה יב) וּמִכָּל־שֶׁכֵּן וְכָל־שֶׁכֵּן בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בָּעטְלִירס (מַעֲשֶׂה יג), שֶׁשָּׁם מִבֹּאָר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה מוּסָר נִפְלָא וְנוֹרָא שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, כִּי כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּגֹדֶל רְחוּקוֹ מֵעוֹלָם הַזֶּה בְּתַכְלִית. שֶׁזֶּה הִתְפָּאֵר שֶׁהוּא עִוֵּר לְגַמְרֵי מֵהָעוֹלָם וְאֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל כִּי כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף־עַיִן וְכוּ׳. וְהַחֵרֵשׁ הִתְפָּאֵר שֶׁהוּא חֵרֵשׁ לְגַמְרֵי מִלִּשְׁמֹעַ קוֹלוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁכֻּלָּם חֶסְרוֹנוֹת, כִּי כָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ לִשְׁמֹעַ קוֹל הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם וְכוּ׳. וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר שׁוּם דִּבּוּר שֶׁאֵינוֹ שְׁבָחִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל־כֵּן הוּא כְּבַד־פֶּה לְגַמְרֵי מִדִּבּוּרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְכֵן זֶה הִתְפָּאֵר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ שׁוּם הֶבֶל בְּעָלְמָא לְזֶה הָעוֹלָם וְכֵן כֻּלָּם, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וְאִם תַּבִּיט בְּעֵין הָאֱמֶת תַּעֲמֹד מַרְעִיד וּמִשְׁתּוֹמֵם וְתִרְאֶה עֶצֶם הַמּוּסָר הַנִּפְלָא וְהִתְעוֹרְרוּת נוֹרָא לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ.

וְעַיֵּן בִּדְבָרֵינוּ בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מַה שֶּׁהֵאִיר ה׳ עֵינַי וְאֵיזֶה רְמָזִים בְּכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת. עַיֵּן בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין (הֲלָכָה ה׳) עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּעטְלִיר הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה עִוֵּר וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם, וּבְהִלְכוֹת בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר (הֲלָכָה ג׳) עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנִּתְחַלְּפוּ, וּבְהִלְכוֹת תְּפִלָּה (הֲלָכָה ד׳) עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וּבְיוֹרֶה־דֵּעָה בְּהִלְכוֹת תּוֹלָעִים (הֲלָכָה ד׳) עַל פִּי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּעטְלִיר הַשִּׁשִּׁי שֶׁהָיָה בִּלֹּא יָדַיִם שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁבָּרְחָה לְהַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם וְכוּ׳, וּבְאֶבֶן־הָעֶזֶר בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת (הִלְכוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, הֲלָכָה ג׳, אוֹת לב) עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל עַל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם שֶׁרְפוּאוֹת הַבַּת־מֶלֶךְ עַל־יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה וְעוֹד בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, עַיֵּן שָׁם

וְתִמְצָא נַחַת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְעַיֵּן בְּהִלְכוֹת נְדָרִים (הֲלָכָה ד׳, אוֹת כה) עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הָרְבִיעִי מֵעִנְיַן הַשְּׁתֵּי צִפֳּרִים וּבְהִלְכוֹת צְדָקָה (שָׁם, אוֹת יג) עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי מֵעִנְיַן הַכְּבֵד־פֶּה וְהַמַּעְיָן שֶׁלְּמַעְלָה מֵהַזְּמַן וְהַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹסִיף וּלְהַשְׂכִּיל רְמָזִים אֲמִתִּיִּים בְּכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת וְדִבּוּרִים שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מֵאוֹר הַזֶּה.

זֹאת מָצָאנוּ בְּאַמְתַּחַת הַכְּתָבִים וְהוּא עִנְיַן הִתְנַצְּלוּת עַל שֶׁכָּתַב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת עַל לָשׁוֹן פָּשׁוּט כָּזֶה, וְזֶהוּ:

עוֹד רָאִיתִי לְהָעִיר לְבַב הַמְעַיְּנִים בְּסֵפֶר זֶה שֶׁל הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְבַל יִהְיֶה בִּלְבָּם עָלָיו עַל אֲשֶׁר נִמְצָאִים לִפְעָמִים שֶׁיָּצָא מִתַּחַת לְשׁוֹנוֹ לְשׁוֹנוֹת גַּסִּים בְּסֵפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, כְּגוֹן: וְנַעֲשָׂה בְּרֹגֶז עָלֶיהָ בְּמַעֲשֶׂה א׳; וְלָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁתְיָה בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַבָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ וְעוֹד בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת, כִּי יָדַיִן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת שֶׁזֶּה הָיָה כִּשְׁגָגָה הַיּוֹצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט עַל־פִּי הֶכְרֵחַ גָּדוֹל. כִּי...

עַד כָּאן מָצָאנוּ וְהֶעְתַּקְתִּי אוֹת בְּאוֹת לְשׁוֹנוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהִנֵּה נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁרְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ הָיָה לִכְתֹּב טַעַם עַל זֶה, אַךְ לְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁפָּסַק בָּאֶמְצַע מֵחֲמַת אֵיזֶה אֹנֶס וְשׁוּב לֹא זָכִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְסַבֵּב הַדָּבָר שֶׁיִּכְתֹּב בְּעַצְמוֹ.

תְּהִלָּה לָאֵל אֲשֶׁר זָכִינוּ בְּרַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּכְתְּבוּ דְּבָרִים אֵלֶּה, כִּי עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁרָצָה לִכְתֹּב שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם, הָיָה מְנִיעוֹת עַל זֶה הַרְבֵּה וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה זָרִיז מְאֹד מְאֹד

בִּכְתִיבָתוֹ כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ כִּי הָיָה רָגִיל לוֹמַר לָנוּ תָּמִיד שֶׁאִם אֵינוֹ מְזָרֵז אֶת עַצְמוֹ לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת לִכְתֹּב מִיָּד אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יִכְתֹּב עוֹד מִכַּמָּה טְעָמִים הַכְּמוּסִים אֶצְלוֹ. וְעַתָּה בִּשְׁבִיל שֶׁשָּׁמַעְתִּי גִּלּוּי־דַּעַת מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁרְצוֹנוֹ כְּשֶׁיַּדְפִּיסוּ עוֹד הַפַּעַם לִכְתֹּב אֵיזֶה טַעַם עַל זֶה אָמַרְתִּי לֹא אֲכַחֵד מִלִּכְתֹּב טַעַם אֶחָד מִטְּעָמִים הַרְבֵּה אֲשֶׁר הָיוּ גְּנוּזִים וּכְמוּסִים אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְזֶהוּ, שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה סִפֵּר הַמַּעֲשִׂיּוֹת בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הַנָּהוּג בִּמְדִינָתֵנוּ וּמוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה רֹאשׁוֹן שֶׁבְּתַלְמִידָיו הַיְקָרִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה הֶעֱתִיקָם עַל לְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ וְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ בְּכוּוֹן לְלָשׁוֹן פָּשׁוּט בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּנֶּה הָעִנְיָן אֵצֶל הַקּוֹרֵא אוֹתָם בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ מִכְּפִי מַה שֶּׁסִּפְּרָם הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הַנָּהוּג בֵּינֵינוּ וְזֶה סִבָּה אֲשֶׁר נִשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ לְשׁוֹנוֹת פְּשׁוּטִים כָּאֵלֶּה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. זֶה הַטַּעַם הוּא כְּפִי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל־פִּי פָּשׁוּט, וְחוּץ שֶׁהָיָה לוֹ טְעָמִים כְּמוּסִים אֲשֶׁר לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְרָאוּי לְהַאֲמִין בָּזֶה שֶׁהָיוּ לוֹ עוֹד טְעָמִים כְּמוּסִים, כִּי זֶה יָדוּעַ מִסְּפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר הָיָה בַּעַל לָשׁוֹן גָּדוֹל וְכָאן הוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ לְלָשׁוֹן פָּשׁוּט, לָכֵן רָאוּי לְהַאֲמִין שֶׁהָיָה לוֹ כִּוּוּן גָּדוֹל בָּזֶה, וְאִישׁ אֱמוּנוֹת יָבוֹא לוֹ רַב בְּרָכוֹת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

הַקְדָּמָה לְפֵרוּשׁ "נַהֲרֵי־אַפַּרְסְמוֹן"
וּבֵאוּר בְּקִצָּרָה עִנְיַן הַסִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת

בְּשָׁעָה שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל הִתְחִיל לְסַפֵּר אֶת הַסִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, אָמַר לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ: מֵאַחַר שֶׁאֲנִי רוֹאֶה, כִּי כָּל מֵינֵי תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת אֵינָן מוֹעִילוֹת לָכֶם, בְּכֵן אַתְחִיל לְסַפֵּר לָכֶם סִפּוּרִים; וּמַה זֹּאת אוֹמֶרֶת? אֶלָּא אָדָם נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וּמִתְגַּשֵּׁם בּוֹ, כִּי מְסִתּוֹבֵב כָּאן לְמַטָּה, וְרוֹאֶה גַּשְׁמִיּוּת וְעֲבִיּוּת, שֶׁקֶר וַעֲוָלָה, כָּל דְּאַלְיִם גְּבַר, מִי שֶׁיּוֹתֵר חָזָק — הוּא נַעֲשֶׂה שַׁלִּיט וְכוּ', וְכֵן שׁוֹמֵעַ כָּל מֵינֵי שֶׁקֶר, לִכְלוּךְ וְזֻהֲמָה, וּמַגִּיעַ לִידֵי כַּעַס וּרְצִיחָה, וּמְדַבֵּר דִּבּוּרֵי הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, לְשׁוֹן־הָרָע, רְכִילוּת וְלֵיצָנוּת וְכוּ' וְכוּ'. נִמְצָא, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, מִתְגַּשֵּׁם מְאֹד, עַד שֶׁבָּא לְמַצָּב כָּזֶה, שֶׁרוֹאֶה מִזֶּה הָעוֹלָם רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְאָדָם נִתְגַּשֵּׁם פֹּה מְאֹד.

וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זַ"ל רָצָה מְאֹד, שֶׁכָּל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ יַכְנִיס בְּעַצְמוֹ גִּלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁיְּרַגִּישׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פֹּה בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי דַּיְקָא, הַיְנוּ שֶׁיִּסְתַּכֵּל בְּהַשֵּׂכֶל שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר, וְיִרְאֶה אֶת הָאֱלֹקוּת הַמְחַיֶּה אֶת זֶה הַדָּבָר, עַל־כֵּן אָמַר תּוֹרוֹת כָּל־כָּךְ גְּבוֹהוֹת וְעֲנָיִנִים נִשְׂגָּבִים, וְהִלְבִּישׁ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגוֹת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁאָמַר פַּעַם: הוֹרַדְתִּי הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת בִּלְבוּשִׁים כָּאֵלּוּ, שֶׁאֵינִי יָכוֹל לְהוֹרִיד יוֹתֵר. תִּתְאָרוּ לְעַצְמְכֶם, כָּל הַתּוֹרוֹת בַּ"לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן", שֶׁאָמַרְן רַבֵּנוּ זַ"ל, הוּא הִלְבִּישׁ בָּזֶה אֶת כָּל חָכְמַת הַקַּבָּלָה שֶׁל הַקְּדָמוֹנִים וְשֶׁל הָאַרִיזַ"ל, וְכָל קַבָּלַת הַזֹּהַר וְהַתִּקּוּנִים הִכְנִיס שָׁם. וְהִלְבִּישׁ אֶת זֶה בִּלְבוּשִׁים כָּאֵלּוּ, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹרִיד יוֹתֵר. וְאַף־עַל־

פִּי־כֵן עֲדַיִן הַתּוֹרוֹת כָּל־כָּךְ גְּבוֹהוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת גְּדוֹלוֹת בְּמִאד מְאד, עַד שֶׁעֲרִיכִים לְעַמֵּעַם אֶת הַמּחַ, כּוּלֵי הַאי וְאוּלַי נִזְכֶּה לְהָבִין אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וְכֵן כָּל שִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁדִּבֵּר עִם אֲנָשִׁים, הָיוּ כְּדֵי לְהַכְנִיס בִּבְנֵי־אָדָם גַּם־כֵּן גִּלּוּי אֱלֹקוּת, שֶׁיַּרְגִּישׁוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אָמַר: אֲנִי רוֹאֶה, שֶׁמִּכָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי אִתְּכֶם לֹא פָּעֲלְתִּי מְאוּמָה, וּבַעֲבוּר זֶה אֲנִי מַתְחִיל לְסַפֵּר לָכֶם סִפּוּרִים. וּמַה הֵם הַסִּפּוּרִים הַלָּלוּ? אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ס'), שֶׁהֵן מַעֲשִׂיּוֹת מְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת, סִפּוּרִים שֶׁכְּבָר קָרוּ פַּעַם, אַךְ הִלְבִּישׁ בָּזֶה סוֹדוֹת נוֹרָאִים, וְרָצָה לְהַרְאוֹת לָנוּ דֶּרֶךְ, אֵיךְ שֶׁכָּל סִפּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱרָע בְּזֶה הָעוֹלָם, אֵין זֶה מִקְרֶה, אֶלָּא יֵשׁ בּוֹ גִּלּוּי אֱלֹקוּת. הֵן אֱמֶת שֶׁאָנוּ רוֹאִים אֶת הַסִּפּוּר כִּפְשׁוּטוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת: מֶלֶךְ — וְלוֹ שִׁשָּׁה בָּנִים וּבַת אַחַת, וְשֵׁנִי לַמֶּלֶךְ וְכוּ', רוֹאִים סִפּוּר בְּפַשְׁטוּת, וְשׁוֹמְעִים סִפּוּר, שׁוֹמְעִים חִדָּשׁוֹת — מַה קָּרָה עַכְשָׁו בָּעוֹלָם, בָּא רַבֵּנוּ זַ"ל וּמְגַלֶּה לָנוּ אֶת הַסִּפּוּר מֵעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, מַה שֶּׁקּוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלִכְאוֹרָה זֶהוּ סִפּוּר בְּעַלְמָא, אַךְ בְּתוֹךְ הַסִּפּוּר, אִם תְּקַשְּׁרוּ אוֹתוֹ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, תִּרְאוּ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֹמֶק חָכְמַת הַקַּבָּלָה, כִּי אֵין מֶשֶׁג שֶׁל מִקְרֶה בָּעוֹלָם, אֵין דָּבָר כָּזֶה שֶׁאֵרַע אֵיזֶה מְאוֹרָע אוֹ אֵיזוֹ מִלְחָמָה קָרְתָה בְּמִקְרֶה, אֶלָּא הַכֹּל מְכֻוָּן מִלְּמַעְלָה, וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹדוֹת נִפְלָאִים מְאד מְאד, אֲשֶׁר זֶהוּ כָּל עִנְיַן הַסִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל לָקַח סִפּוּר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, שֶׁאֵינֶנּוּ רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, כִּי אָנוּ לְמַעֲשֶׂה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְרוֹאִים וְשׁוֹמְעִים סִפּוּרִים, וְיכוֹלִים לִשְׁכַּח, חַס וְשָׁלוֹם, מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בָּא רַבֵּנוּ זַ"ל עִם הַסִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁלּוֹ, וּמְגַלֶּה לָנוּ דֶּרֶךְ — אֵיךְ אִם נְקַשֵּׁר אֶת הַסִּפּוּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, נִרְאֶה שֶׁהַסִּפּוּר בְּעַצְמוֹ זֶהוּ סֵפֶר מוּסָר, הַמְלַמְּדֵנוּ לֶקַח וּמוּסָר הַשֵּׂכֶל הַרְבֵּה מְאד.

וְלָכֵן הָיוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לוֹמְדִים הַרְבֵּה "סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת", כִּי הֵם

מְעוֹרְרִים מְאֹד אֶת לֵב הָאָדָם לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּכְשֶׁרְגִילִים בְּלִמּוּדָם, נִתְעוֹרְרִים מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט מִי שֶׁרָגִיל בְּשִׂפַּת הָאִידִישׁ, אֲשֶׁר הִיא הַלָּשׁוֹן שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל דִּבֵּר, זֶה מְעוֹרְרוֹ בְּמְאֹד מְאֹד, אַף גַּם בִּלְשׁוֹן־הַקֹּדֶשׁ נִתְעוֹרְרִים מְאֹד מֵהַלִּמּוּד בְּ"סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת", אִם רַק מְבִינִים אֶת הַנִּמְשָׁל מִן הַמָּשָׁל.

וְהִנֵּה נִתֵּן דִּגְמָא — מֵהַתְחָלַת הַ"סִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת", וְכָךְ אוּלַי יִהְיֶה לָנוּ אֵיזֶה רֶמֶז וַהֲבָנָה, אֵיךְ לְהוֹצִיא לְעַצְמֵנוּ דֶּרֶךְ לְהָבִין אֶת הַסּוֹדוֹת הַנּוֹרָאִים בְּדֶרֶךְ פְּשָׁטוּת, כְּדֵי לָקַחַת לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת לְחַיֵּי יוֹם יוֹם.

עָנָה וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ, הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה; דֶּרֶךְ — מַהִי דֶּרֶךְ? בְּזֶה הָעוֹלָם הָאָדָם נִמְצָא בְּדֶרֶךְ, כִּי כָּל חַיֵּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הֵם דֶּרֶךְ; אָדָם נוֹלָד, יוֹצֵא מִבֶּטֶן אִמּוֹ, וּמַתְחִיל לָלֶכֶת דֶּרֶךְ; הוֹלֵךְ דֶּרֶךְ שָׁעָה, שְׁעָתַיִם, שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת וְכוּ', וְכָךְ מַמְשִׁיךְ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, וְהִנֵּה הוּא כְּבָר תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, וּשְׂמֵחִים וְעַלִּיזִים עִמּוֹ בְּשִׂמְחָה אֵין קֵץ. וְחוֹלֶפֶת עוֹד שָׁעָה וְעוֹד שָׁעָה, וְעוֹד עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, וְהוּא בֶּן יוֹמַיִם, וְכֵן הָלְאָה — בֶּן שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה יָמִים וְכוּ', עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַבְּרִית — הוּא הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי, וּשְׂמֵחִים וְעַלִּיזִים, שְׁזוֹכִים לַעֲרֹךְ לוֹ בְּרִית מִילָה, הֲלֹא הִיא הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַתִּינוֹק. וּמַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת, וְהוּא בֶּן תִּשְׁעָה יָמִים וַעֲשָׂרָה וְאֶחָד־עָשָׂר וְכוּ', וְהִגִּיעַ לִשְׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ, וְאֵט אֵט חוֹלֵף לוֹ הַזְּמַן, עוֹד יוֹם וְעוֹד יוֹם, וּכְכָל שֶׁמִּתְקָרֵם הֲלֹאָה בְּדַרְכּוֹ, שׁוֹכְחִים אֵיךְ שֶׁנּוֹלַד, וּמֶה הָיָה וְכֵיצַד עָבַר וְכוּ', כִּי מִתְקַדְּמִים, הַטֶּבַע מִתְקַדֵּם, עַד שֶׁהַתִּינוֹק כְּבָר בֶּן חֹדֶשׁ יָמִים, גָּדֵל הַשִּׂמְחָה — אֵין לְתָאֵר! וּמַחֲזִיקִים אוֹתוֹ, וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ מִיָּד לְיָד וְכוּ', וּמִתְקַדֵּם עוֹד וָעוֹד, חֳדָשַׁיִם וּשְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעָה וְכוּ', וּכְבָר מַתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל וּלְהִתְבּוֹנֵן סָבִיב

וּלְהִתְהַפֵּךְ מִצַּד לְצַד — וְשִׂמְחַת הַהוֹרִים לְלֹא גְּבוּל. בְּכֵן הִגִּיעַ הַתִּינוֹק לַחֲצִי שָׁנָה, שְׁמוֹנָה חֳדָשִׁים, וְיָכוֹל כְּבָר לִזְחֹל וּלְטַפֵּס בַּלּוּל וּבַמִּטָּה, וּמַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ הָלְאָה לְגִיל שָׁנָה, שָׁנָה וָחֵצִי, וּכְבָר מַתְחִיל לְדַבֵּר מִלִּים אֲחָדוֹת, וְאַחַר־כָּךְ קִטְעֵי מִשְׁפָּטִים וְכוּ', וּמִתְלַהֲבִים מֵ'חָכְמוֹתָיו' שֶׁעוֹשֶׂה וּמְדַבֵּר וּמְחַקֶּה, וְשׂוֹחֲחִים לְגַמְרֵי שֶׁהַיֶּלֶד לֹא מִזְמַן יָצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם. וְכָךְ מִתְקַדֵּם שָׁעָה אַחַר שָׁעָה, יוֹם אַחַר יוֹם, שָׁבוּעַ אַחַר שָׁבוּעַ, חֹדֶשׁ אַחַר חֹדֶשׁ, וְהוּא בֶּן שְׁנָתַיִם, שְׁנָתַיִם וָחֵצִי, וּמַמְתִּינִים בְּקֹצֶר רוּחַ לְגִיל שָׁלֹשׁ — לַעֲשׂוֹת לוֹ חֲלָקָ'ה וּפֵאוֹת, וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה — מִי יְשַׁעֵר כְּלָל?! וּבֵין כָּךְ הַיֶּלֶד מִשְׁתּוֹבֵב וּמְשַׂחֵק וּמְשְׁתּוֹלֵל וּמִתְפָּרֵעַ כְּטֶבַע הַבְּרִיא שֶׁל יֶלֶד, וּמְטַפֵּס וְנוֹפֵל, וְשׁוֹבֵר וּמְהַפֵּךְ וְעוֹשֶׂה בַּלָּגָן וּמִתְקוֹטֵט וְכוּ', וְכָךְ מִתְקַדֵּם וּמִתְקַדֵּם וּמַגִּיעַ לְגִיל אַרְבַּע חָמֵשׁ וְכוּ', וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ לַחֶדֶר — אֵיזוֹ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וּמַתְחִיל לִלְמֹד תּוֹרָה, אִם הַהוֹרִים דּוֹאֲגִים לְחָנּוּכוֹ הַטָּהוֹר, וְכֵן לַחֲבֵרִים טוֹבִים שֶׁיִּתְרוֹעֵעַ עִמָּהֶם, הוּא גָּדֵל כָּרָאוּי, פְּרִי הִלּוּלִים, אֲשֶׁר רָאוּי לְהִתְגָּאוֹת בּוֹ, אַךְ אִם, חַס וְשָׁלוֹם, אֵין יוֹדְעִים הֵכֵיצַד לְחַנְּכוֹ, וְאֵין שׁוֹמְרִים עָלָיו כְּבָבַת עַיִן, וּמִתְחַבֵּר לַחֲבֵרִים רָעִים, קוֹצִים וְדַרְדָּרִים, הוּא גָּדֵל עָקֹם, וְסוֹפוֹ — בְּבֹאֵר שַׁחַת, רְקָבוֹן, פְּרִי בְּאוּשִׁים, רַחֲמָנָא לִצְלָן.

וְאִם־כֵּן הַנַּעַר גָּדֵל וּמִתְבַּגֵּר, וְנַעֲשֶׂה בַּר־מִצְוָה — וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה לְלֹא קֵץ וּגְבוּל. וְגָדֵל הָלְאָה וְהָלְאָה, וּמִתְקַדֵּם בְּחַיָּיו לִקְרַאת גִּיל שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה, וּמַגִּיעַ לְפִרְקוֹ, וּמוֹצְאִים בַּעֲבוּרוֹ שִׁדּוּךְ הָגוּן, וּמֵקִים בַּיִת נֶאֱמָן בְּיִשְׂרָאֵל — אֵיזוֹ שִׂמְחָה עֲצוּמָה! זוֹכֶה — וְנוֹלָדִים לוֹ יְלָדִים, וּמַמְשִׁיךְ אֶת שַׁרְשֶׁרֶת הַזָּהָב — אַשְׁרָיו וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ! כִּי כָּךְ נַעֲשֶׂה בַּחַיִּים, כָּל הַחַיִּים הֵם דֶּרֶךְ אַחַת אֲרֻכָּה, שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם יוֹם אַחַר יוֹם, שָׁבוּעַ אַחַר שָׁבוּעַ, חֹדֶשׁ אַחַר חֹדֶשׁ, שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. אַךְ דָּא עָקָא, שֶׁהוּא שָׂכַח מֵאַיִן

יָצָא, וְשׁוֹכֵחַ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאָן הוּא הוֹלֵךְ, וְכָךְ מַמְשִׁיךְ עַד תֹּם. אִם הוּא זוֹכֶה, עוֹבֵר אֶת הַשִּׁבְעִים שָׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ, י): "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה"; כִּי גַּם עַל זֶה צְרִיכִים רַחֲמִים, שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲבֹר שִׁבְעִים אוֹ שְׁמוֹנִים שָׁנָה, כִּי יֵשׁ שֶׁנִּפְטָרִים בְּגִיל צָעִיר, רַחֲמָנָא לִצְלָן. אֲבָל אָדָם שֶׁכֵּן זָכָה לִמְשֹׁךְ שִׁבְעִים שְׁמוֹנִים שָׁנָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמַגִּיעַ הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁלּוֹ, וְהוּא חַלָּשׁ וּתְשׁוּשׁ כֹּחַ, זָקֵן וַחֲסַר אוֹנִים, וּבִשְׁנוֹתָיו הָאַחֲרוֹנוֹת הוּא נִתְמָךְ בְּמַקֵּל, וְכֹחוֹתָיו אָזְלוּ, עַד שֶׁבָּאָה שְׁנָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה, הַחֹדֶשׁ וְהַיּוֹם הָאַחֲרוֹן, הַשָּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁלּוֹ, וְהוּא שׁוֹכֵב בַּמִּטָּה עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, עַד שֶׁיּוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מֵאָפּוֹ, וְנוֹטְלִים אֶת גּוּפוֹ וְקוֹבְרִים בָּאֲדָמָה, וְנִכְנָס בְּבֶטֶן הָאֲדָמָה, וְנִסְתָּם עָלָיו הַגּוֹלָל, וְנִשְׁכָּח מִכֻּלָּם.

וּבְאֶמֶת אֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב, שֶׁהִנֵּה זֶה עַתָּה נוֹלַדְתָּ וְיָצָאתָ מִבֶּטֶן אִמְּךָ, יָצָאתָ לַאֲוִיר הָעוֹלָם, וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר נִכְנַסְתָּ לְבֶטֶן הָאֲדָמָה, וְחָלְפוּ עָבְרוּ עָלֶיךָ שִׁבְעִים שָׁנָה, וּמֶה עָשִׂיתָ בַּשִּׁבְעִים שָׁנָה הַלָּלוּ?! מַה פָּעַלְתָּ?! הַאִם יָדַעְתָּ מַהִי תַּכְלִיתְךָ בְּזֶה הָעוֹלָם?! אֵיךְ חָלְפוּ עָלֶיךָ הַשָּׁנִים?! כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה הָלַכְתָּ בַּדֶּרֶךְ, וְלֹא יָדַעְתָּ עַל מָה וְלָמָּה; נִמְצָא, שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲבֹר עַל הָאָדָם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא יֵדַע — מֵאַיִן בָּא, וּלְאָן הוּא הוֹלֵךְ, וְלִפָּנַי מִי עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן?! עַל זֶה אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשָׂה; בַּדֶּרֶךְ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁעָבַרְתָּ אֶת זֶה הָעוֹלָם, סִפַּרְתִּי סִפּוּר, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ, הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה; רַבֵּנוּ זַ"ל מְסַפֵּר לָנוּ סִפּוּר, וְכָל אֶחָד שׁוֹמְעוֹ בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ הֵיכָן שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם; אִם אָדָם זוֹכֶה, וַעֲדַיִן הוּא בְּגִיל צָעִיר, וּמֻכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא עוֹד קָדֶם בַּר־מִצְוָה, וְזוֹכֶה אָז לְהִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ זַ"ל — אַשְׁרָיו וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ! כִּי כְּבָר בִּימֵי קְטֻנּוּתוֹ זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הַצַּדִּיק, וְאִם זוֹכֶה אַחַר בַּר־מִצְוָה, אוֹ בְּגִיל מְבֻגָּר יוֹתֵר, כְּשֶׁהוּא כְּבָר בָּחוּר, וְשׁוֹמֵעַ אָז אֶת הַסִּפּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק,

שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעוֹ, הָיָה לוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה; הֵינוּ בְּלִי הַצַּדִּיק אָדָם גַּם־כֵּן יָכוֹל לַעֲבֹר אֶת הַשִּׁבְעִים שָׁנָה בְּדַרְכּוֹ בָּזֶה הָעוֹלָם, אַךְ אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאַיִן בָּא, וּלְאָן הוּא הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי הוּא עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, וּמִסְכֵּן, חוֹלְפִים לוֹ כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה בְּהֶבֶל וָרִיק, וְשָׁב חֲזָרָה, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדָיו, כִּי אֵין מִי שֶׁיְעוֹרֵר אוֹתוֹ מֵהַשֵּׁנָה הָעֲמֻקָּה שֶׁיָּשֵׁן בָּהּ, וַאֲפִלּוּ לֹא נִכְנָס בּוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה; אַךְ מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, זוֹ הַזְּכִיָּה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל מְסַפֵּר סִפּוּר כָּזֶה, שֶׁכָּל מִי שֶׁשּׁוֹמְעוֹ הָיָה לוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְעַל יְסוֹד זֶה כָּל הַסִּפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר לָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל.

וּבַעֲבוּר זֶה צְרִיכִים לִהְיוֹת מְקֻרָבִים אֶל צַדִּיק. וּמַהוּ צַדִּיק? צַדִּיק הוּא זֶה שֶׁיָּכוֹל לָרֶדֶת אֵלַי וּלְהָבִין אוֹתִי. אֲנִי הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְתוֹעֶה מְאֹד, עָבְרוּ עָלַי שָׁנוֹת הַנְּעוּרִים וְהִתְבַּגַּרְתִּי, וּבֵין כָּךְ הִסְתַּבַּכְתִּי בְּצָרוֹת, בַּעֲבֵרוֹת וּבַעֲוֹנוֹת, בְּחוֹבוֹת וּבִיסּוּרִים, לֹא גָּדַלְתִּי בַּאֲוִירָה שֶׁל תּוֹרָה, אוֹ אֲפִלּוּ גָּדַלְתִּי בְּמִסְגֶּרֶת תּוֹרָנִית, אַךְ נִכְשַׁלְתִּי בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת וּבַחֲטָאִים מְגֻנִּים, וְנִתְעִיתִי בְּכָל מִינֵי שְׁקָרִים וּפוֹלִיטִיקָה, עַד שֶׁשָּׂכַחְתִּי לְגַמְרֵי מֵאַיִן בָּאתִי וּלְאָן אֲנִי הוֹלֵךְ, וַאֲנִי שׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי כִּי אֲנִי נִמְצָא בַּדֶּרֶךְ, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא דֶּרֶךְ, מֵהֲרֶגַע שֶׁנּוֹלָד עַד שֶׁנִּפְטָר, הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ, עַד שֶׁנִּכְנָס בְּבֶטֶן הָאֲדָמָה. וּבַעֲבוּר זֶה צְרִיכִים רַבִּי, שֶׁיְּלַמֵּד אוֹתִי כַּדַּת מַה לַּעֲשׂוֹת וְאֵיךְ לְהִתְנַהֵג.

מַה זֶּה רַבִּי? אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל (לקוטי־מוהר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל'): הַצַּדִּיק הוּא הָרַבִּי, הוּא מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהַשִּׂיג אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. כְּדֶגְמַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁהוּא הָיָה מְלַמֵּד טוֹב, אֲשֶׁר לִמֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֵיךְ לְהַכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מכילתא בשלח): רָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם, מַה שֶּׁלֹּא רָאָה יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי; יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא זָכָה לִרְאוֹת אֶת הַשְּׁכִינָה בְּגִלּוּי נוֹרָא

וְנִפְלָא מְאֹד, אֲשֶׁר זֶה כָּל סֵפֶר יְחֶזְקֵאל, שֶׁמַּרְאֵה שָׁם אֵיךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת נִרְאִים, וְזָכָה לַחֲזוֹת בַּמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה בְּעֵינֵי הַבָּשָׂר שֶׁלּוֹ. וּמַדּוּעַ זָכָה לְגִלּוּיִים כָּאֵלּוּ, אֲשֶׁר אַף נָבִיא לֹא זָכָה לָהֶם? מִפְּנֵי שֶׁבִּזּוּ אוֹתוֹ, אֲשֶׁר לָכֵן נִקְרָא שְׁמוֹ 'בֶּן בּוּזִי', כִּי כָּל חַיָּיו הָיוּ מְלֵאִי מַחֲלֹקֶת וּבְזָיוֹנוֹת, חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, וְשָׁפְכוּ אֶת דָּמוֹ כְּאֶחָד הָרֵיקִים, וְדִבְּרוּ עָלָיו לְשׁוֹן־הָרָע, רְכִילוּת וְלֵיצָנוּת. אַךְ יְחֶזְקֵאל הַנָּבִיא לֹא פָּחַד מֵאִישׁ כְּלָל, רַק בָּרַח אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַבֵּן שֶׁנִּתְבַּזָּה בִּשְׁבִיל אָבִיו, הִתְחַבֵּא בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפָיו, עַל־כֵּן זָכָה לְגִלּוּיִים עֲצוּמִים כָּאֵלּוּ. אַף־עַל־פִּי־כֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הֶחְדִּיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל גִּלּוּי אֱלֹקוּת כָּזֶה, שֶׁלֹּא רַק כָּל יְהוּדִי הִכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא אֲפִלּוּ עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים שָׂמְטוּ דַּדֵּיהֶם מִפִּיהֶם, וְאָמְרוּ: זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ; הִנֵּה הִנֵּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא! הֵרָאוּ בְּאֶצְבָּעַם: הִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ! כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ גִּלָּה גִּלּוּי אֱלֹקוּת כָּזֶה, בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, וְלֹא זוֹ בִּלְבָד, אֶלָּא אֲפִלּוּ שִׁפְחָה, סְתָם שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, גַּם־כֵּן רָאֲתָה גִּלּוּי אֱלֹקוּת, אֲשֶׁר אֲפִלּוּ יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי, שֶׁהִגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת, לֹא זָכָה לִרְאוֹת; כִּי זוֹ הָיְתָה גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁיָּכוֹל הָיָה לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ, וּלְגַלּוֹת גִּלּוּיֵי אֱלֹקוּת לַהֲכִי גָּרוּעַ וְנָמוֹךְ, שֶׁגַּם הַיְרוּדִים, הַשִּׁפָלִים וְהַפְּחוּתִים בְּיוֹתֵר יִזְכּוּ לְגִלּוּי אֱלֹקוּת.

וְכָךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת מְלַמֵּד, מְלַמֵּד טוֹב הוּא זֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ סַבְלָנוּת גְּדוֹלָה לְכָל תַּלְמִיד וְתַלְמִיד, וְיָכוֹל לְהוֹרִיד וּלְהַלְבִּישׁ אֶת הַלִּמּוּד, עַד שֶׁקְּטַנֵּי קְטַנִּים, גַּם־כֵּן יִזְכּוּ לְהַשִּׂיגוֹ וְלַהֲבִינוֹ; וְזֶה סִימָן שֶׁל מְלַמֵּד טוֹב — לֹא כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ שֵׁם טוֹב, אֶלָּא כַּאֲשֶׁר בּוֹנֶה אֶת הַיֶּלֶד, וּכְשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ לְמוּדוֹ שֶׁלָּמַד, וְנוֹכְחִים כִּי בָּקִי הוּא בַּחֹמֶר הֵיטֵב, זֶה סִימָן מֻבְהָק, שֶׁהַמְלַמֵּד הוּא מְלַמֵּד טוֹב, שֶׁיּוֹדֵעַ לְהוֹרִיד אֶת הַחֹמֶר כָּרָאוּי, וְלֹא שֶׁהַתַּלְמִיד מְכֻשָּׁר, וְיֵשׁ לוֹ רֹאשׁ טוֹב, רֹאשׁ גְּאוֹנִי וְכוּ', לֹא וָלֹא! אִם רוֹאִים שֶׁהַיֶּלֶד יוֹדֵעַ אֶת הַחֹמֶר עַל בּוּרְיוֹ, סִימָן

שֶׁהַמְלַמֵּד לִמְּדוֹ כִּדְבָעֵי. וְאִם הַיֶּלֶד אֵינוֹ בָּקִי בַּלִּמּוּד, אֵין לְהַאֲשִׁים אוֹתוֹ, שֶׁמָּא קְשֶׁה הַבָּנָה הוּא, וְאֵינוֹ קוֹלֵט אֶת הַנִּלְמָד, אֶלָּא הַחְסָרוֹן בַּמְלַמֵּד, כִּי מְלַמֵּד טוֹב צָרִיךְ לָדַעַת אֵיךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת הַלִּמּוּד וּלְהוֹרִידוֹ מִשֶּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֶׂכֶל תַּחְתּוֹן, וְלָרֶדֶת לִשְׂכְלוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד וְלַהֲבָנָתוֹ, וּלְשַׂחֵק עִמּוֹ בְּמִשְׂחָקִים, וּבְצוּרָה וּבְאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁגַּם הוּא יִקְלֹט אֶת הַנִּלְמָד. וּכְכָל שֶׁהַיֶּלֶד קָטָן יוֹתֵר, הַמְלַמֵּד צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ עַצְמוֹ בִּלְבוּשִׁים פְּחוּתִים יוֹתֵר, וּלְהַסְבִּירוֹ כְּפִי קְטָנוּת דַּעְתּוֹ וּפְחִיתוּת שִׂכְלוֹ.

וְלָכֵן כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּחֶדֶר וּבְתַלְמוּד תּוֹרָה, כְּמוֹ־כֵן הוּא בִּרְוִחָנִיּוּת; רַבִּי, צַדִּיק קָדוֹשׁ, אִם הוּא יָכוֹל לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ אֵלַי, אֲשֶׁר הָיִיתִי שָׂרוּי בְּבוֹץ עַב וְגַס, וְעָשִׂיתִי כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְנִתְלַכְלַכְתִּי בְּכָל מִינֵי לִכְלוּכִים, אִם הַצַּדִּיק יָכוֹל לָרֶדֶת אֵלַי וּלְהָבִין אוֹתִי, וּלְהַלְבִּישׁ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת מֵרוּם גָּבְהֵי מְרוֹמִים, עַד שֶׁגַּם פָּגוּם כָּמוֹנִי יַתְחִיל לְהָבִין אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַד שֶׁגַּם יָרוּד כָּמוֹנִי, יַתְחִיל לְהַשְׂכִּיל שֶׁיֵּשׁ לִי עֲדַיִן תִּקְוָה, זֶה סִימָן שֶׁהוּא צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה. וְכָל מַה שֶּׁאָדָם מַרְגִּישׁ עַצְמוֹ יוֹתֵר גָּרוּעַ וּפָגוּם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עַל־יְדֵי הַסְּפָרִים שֶׁל הָרַבִּי הַזֶּה נִדְלָק גַּם בּוֹ הַנִּצּוֹץ, נִכְנָס גַּם בּוֹ חֵשֶׁק לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, בּוֹעֵר גַּם בּוֹ רָצוֹן לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם מִצְוֹת וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, זֶה סִימָן שֶׁהָרַבִּי הַזֶּה גָּדוֹל עָצוּם וְרַב. וּכְכָל שֶׁאָדָם יוֹתֵר נָמוּךְ וְיוֹתֵר רָחוֹק, וּמִתְעוֹרֵר מִמְּצוּלוֹת וּמִשֶּׁפֶל, עַל־יְדֵי עֲצוֹת הָרַבִּי וְדִבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, זֶה סִימָן שֶׁזָּהוּ רַבִּי אֱמֶת וּמְלַמֵּד טוֹב. אֲבָל אִם הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לָגֶשֶׁת אֵלַי וּלְלַמֵּד אוֹתִי, אֵין זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאֲנִי הָאֻמְלָל הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְאֵין לִי תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת, וַאֲנִי אֶבוּד לְגַמְרֵי, לֹא וָלֹא! אֶלָּא שֶׁלֹּא מָצָאתִי אֶת הָרַבִּי הַנָּכוֹן, לֹא מָצָאתִי אֶת מִי שֶׁיְּדַרִיךְ וְיוֹכִיחַ אוֹתִי, וְיַעֲלֶה אוֹתִי חֲזָרָה אֶל דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ.

וּלְסִפּוּמָם שֶׁל דְּבָרִים, רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, הַיְנוּ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, שֶׁהוֹלְכִים בּוֹ שִׁבְעִים שָׁנָה, סִפַּרְתִּי סִפּוּר, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ, הָיָה לוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה; מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל, נִכְנָס בּוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת בַּעַל תְּשׁוּבָה אֲמִתִּי.

וְהַנָּה רַבֵּנוּ זַ"ל מֵבִיא (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, הוּא צָרִיךְ בְּקִיאוּת רַבָּה, לִהְיוֹת בָּקִי בְּרָעוֹא וּבָקִי בְּשׁוֹב; הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם שָׁקוּעַ בִּלְכְלוּךְ וּבִזָּבֶל, וְעָשָׂה עֲבֵרוֹת, לֹא קִבֵּל חִנּוּךְ טָהוֹר, חִנּוּךְ שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְעַכְשָׁו נִתְלַהֵב וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, זֶה נִקְרָא 'רָצוֹא', הַיְנוּ שֶׁרָץ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִתְלַהֵב בְּהִתְלַהֲבוּת גְּדוֹלָה, וְיוֹצֵא מֵהַמְּצִיאוּת שֶׁלּוֹ — זֶה בַּעַל תְּשׁוּבָה, אֲשֶׁר רָץ וְרָץ וְרָץ אֶל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ! וּמַה קּוֹרֶה עִם בַּעַל תְּשׁוּבָה כָּזֶה? הוּא עָזַב אֶת הוֹרָיו, אֶת אֶחָיו וַאֲחָיוֹתָיו, הוּא עָזַב אֶת כָּל הַחֶבְרָה סְבִיבוֹ, אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכִּירָם יוֹתֵר, וְהוּא רָץ וְרָץ וְרָץ, וְעוֹלֶה מַעְלָה מַעְלָה, וּמִתְלַהֵב עוֹד וָעוֹד. וְלַהוֹרִים — יֵשׁ צַעַר, הַבֵּן שֶׁלָּהֶם חָזַר בִּתְשׁוּבָה, מְגַדֵּל שְׁתֵּי פֵּאוֹת אֲרֻכִּים, זָקָן אָרֹךְ, הוֹלֵךְ בְּכוֹבַע שֶׁל יָרֵא וְחָרֵד, וּמִתְבַּיְשִׁים בּוֹ מְאֹד, וְשׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ: מָה?! מַה זֹּאת?! מַה קָּרָה אִתְּךָ?! וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְהַחֶבְרָה שֶׁחַי בָּהּ עַד כֹּה, אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכִּירָם — זֶה רָצוֹא, שֶׁמִּתְלַהֵב וּמִתְלַהֵב... וְאִם הָיָה נָשׁוּי קֹדֶם שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה, אֲזַי עוֹזֵב אֶת אִשְׁתּוֹ וְאַף אֶת יְלָדָיו — אִם אֵינָם רוֹצִים לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ, וּבוֹרֵחַ וּבוֹרֵחַ, וְהִתְלַהֲבוּתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד; אֶצֶל אֶחָד לוֹקֵחַ יוֹם, לְאֶחָד אוֹרֵךְ שָׁבוּעַ, לְאֶחָד חֹדֶשׁ, לְאֶחָד שָׁנָה, וּלְאֶחָד אַפִלּוּ כַּמָּה שָׁנִים, שֶׁהַהִתְלַהֲבוּת נוֹסֶקֶת מַעְלָה, וְאַחַר־כָּךְ מַגִּיעַ לִבְחִינַת 'רְשׁוֹב', הַיְנוּ שֶׁמַּתְחִיל לָרֶדֶת אֶל הַמְּצִיאוּת — סוֹף כָּל סוֹף יֵשׁ לִי הוֹרִים, יֵשׁ לִי אַחִים, אַחְיוֹת, יֵשׁ לִי אִשָּׁה וִילָדִים, וּמַה קּוֹרֶה אִתָּם?! וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁמִּסְתַּבֵּךְ בְּחוֹבוֹת, יֵשׁ לוֹ מַשְׂכֹּנְתָּא,

חֶשְׁבּוֹנוֹת טֶלֶפוֹן, גַּז, חַשְׁמַל וְכוּ', וְשָׁב חֲזָרָה אֶל הַמְּצִיאוּת. וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְגַּבְּרוֹת עָלָיו הַתַּאֲוֹוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁהָיוּ מְנַת חֶלְקוֹ בָּעָבָר, מַה יַּעֲשֶׂה עַכְשָׁו?! אַזַּי נִשְׁבָּר לְגַמְרֵי, וְזֶהוּ שֶׁרוֹאִים הַרְבֵּה בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁאַחַר שֶׁשָּׁבוּ בִּתְשׁוּבָה, נָפְלוּ לְגַמְרֵי, וְחָזְרוּ לְסוֹרָם, מֵחֲמַת שֶׁהָעֲלִיָּה שֶׁעָלוּ אֶל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לֹא הָיְתָה כְּסִדֶּר, וְהַיְרִידָה וְהַחֲזָרָה אֶל הַמְּצִיאוּת, גַּם־כֵּן לֹא הָיְתָה כְּסִדֶּר.

וְעַל זֶה אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל (לקוטי־מוהר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'): מַהִי דַּרְכּוֹ הַתְּשׁוּבָה? לִהְיוֹת בָּקִי בְּרָצוֹא וּבָקִי בְּשׁוּב; הַיְנוּ שֶׁצְּרִיכִים בְּקִיאוּת גְּדוֹלָה אֵיךְ לַחֲזֹר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵיךְ לָשׁוּב אֶל הַמְּצִיאוּת; בָּק"י — לְשׁוֹן בְּקִיאוּת, צָרִיךְ לָדַעַת אֵיךְ לַעֲלוֹת, שֶׁזֶּה 'בָּקִי בְּרָצוֹא', הַיְנוּ כְּשֶׁעוֹלֶה לְמַעְלָה, צָרִיךְ בְּקִיאוּת טוֹבָה אֵיךְ לַעֲלוֹת, וְכֵן כְּשֶׁחוֹזֵר לְמַטָּה לַמְּצִיאוּת, צָרִיךְ לִהְיוֹת 'בָּקִי בְּשׁוּב', וּשְׁתֵּי פְּעָמִים בָּק"י [קי"ב — מֵאָה וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה] זֶה מְנַיַן דֶּר"ךְ [רכ"ד — מָאתַיִם עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע]. אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁדֶּר"ךְ עוֹלָה פַּעֲמַיִם בָּק"י, הַיְנוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, צָרִיךְ שְׁתֵּי בְּקִיאֻיּוֹת: בְּקִיאוּת אַחַת לְמַעְלָה — לָדַעַת אֵיךְ לַחֲזֹר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּבְקִיאוּת אַחַת לְמַטָּה — לָדַעַת אֵיךְ חוֹזְרִים אֶל הַמְּצִיאוּת, וְאִם יֵשׁ לוֹ אֶת שְׁתֵּי הַבְּקִיאֻיּוֹת הַלָּלוּ, אָז הוּא הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה.

וְכֵן עוֹד מַהוּ בָּק"י? שֵׁם הַוָּי"ה בָּרוּךְ הוּא. הַוָּי"ה עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּה כ"ו — עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ, אֱלֹקי"ם עוֹלֶה פ"ו — שִׁמּוֹנִים וָשֵׁשׁ, וּבְיַחַד הַוָּי"ה אֱלֹקי"ם [עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ וּשְׁמוֹנִים וָשֵׁשׁ] עוֹלֶה בְּדִיּוּק מֵאָה וּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה — כְּמִנְיַן בָּק"י, הַוָּי"ה אֱלֹקי"ם.

וְעַכְשָׁו נָבִין מַהוּ הַוָּי"ה וּמַהוּ אֱלֹקי"ם; אֱלֹקִים בְּגִימַטְרִיָּה הַטֶּבַע"ע, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע,

שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל טֶבַע וּמִקְרֶה, וּצְרִיכִים לְחַבֵּר שָׁם הַוָּיָ"ה אֶל אֱלֹקִי"ם בְּיַחַד, אֲשֶׁר זֶה מִנְיַן מֵאָה וּשְׁתַּיִם־עֶשְׂרֵה, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם עוֹלֶה לְמַעְלָה, הוּא צָרִיךְ בְּקִיאוּת לָדַעַת — כְּשֶׁאֲנִי עוֹלֶה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁלֹּא אַטְעֶה אֶת עַצְמִי לַחְשֹׁב, שֶׁכְּבָר הִשַּׂגְתִּי אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וַאֲנִי כְּבָר בַּעַל תְּשׁוּבָה, כִּי עֲדַיִן אֵינֶנִּי בַּעַל תְּשׁוּבָה, יֵשׁ לִי עוֹד הַרְבֵּה מַעֲלוֹת לָשׁוּב אֶל בּוֹרְאִי, אַרְכָּה עוֹד הַדֶּרֶךְ לְפָנַי לַחֲזֹר לְקוֹנִי, וּכְכָל שֶׁאֲנִי עוֹלֶה מַעְלָה מַעְלָה, אֲנִי צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁעֲדַיִן יֵשׁ לִי עוֹד הַרְבֵּה לַעֲלוֹת, עֲדַיִן יֵשׁ לִי הַרְבֵּה לַעֲבֹד וְלַעֲמֹל וּלְהִתְיַגֵּעַ — זֶה 'בָּקִי בְּרָצוֹא', הַוָּיָ"ה אֱלֹקִי"ם לְמַעְלָה, וּכְשֶׁאֲנִי חוֹזֵר לְמַטָּה, וְנָפַלְתִּי אֶל הַמְּצִיאוּת חֲזָרָה, אֲנִי רוֹאֶה כִּי יֵשׁ לִי מִשְׁפָּחָה: הוֹרִים, אַחִים, אֲחָיוֹת, אִשָּׁה וִילָדִים, גַּם שָׁם אֲנִי צָרִיךְ לָדַעַת: "הַוָּיָ"ה אֱלֹקִים", לְהַכְנִיס גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתוֹךְ הַטֶּבַע, אֲשֶׁר זֶה פְּעָמִים הַוָּיָ"ה אֱלֹקִי"ם — שֶׁזֶּהוּ מִנְיַן דֶּרֶ"ךְ. וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם הַדֶּרֶ"ךְ הַזּוֹ, אָז הוּא הוֹלֵךְ עַל דֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה, וְאָז הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק. אֲשֶׁר זֶה מַה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, סִפַּרְתִּי סִפּוּר, אֲשֶׁר כָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ, מִי שֶׁשָּׁמַע אֶת קוֹל הַצַּדִּיק, הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, נִכְנְסָה בּוֹ מַחְשֶׁבֶת תְּשׁוּבָה, וְהוּא כְּבָר הוֹלֵךְ עַל דֶּרֶ"ךְ הַתְּשׁוּבָה.

וְזֶה יְסוֹד גָּדוֹל לְמִי שֶׁחָפֵץ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, שֶׁצָּרִיךְ לָדַעַת, אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה בַּחַיִּים; חָזַרְתָּ בִּתְשׁוּבָה בְּגִיל עֶשְׂרִים? יֵשׁ לְךָ עוֹד שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּזֶה הָעוֹלָם, חָזַרְתָּ בְּגִיל עֶשְׂרִים? יֵשׁ לְךָ עוֹד חֲמִשִּׁים שָׁנָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכֵן הָלְאָה וְכֵן הָלְאָה, כָּל אֶחָד בְּאֵיזֶה גִּיל שֶׁחָזַר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּבְוַדַּאי צְרִיכִים לֵידַע, אֲשֶׁר אֵין בְּטוּחַ לַחַיִּים, אָדָם אֵינוֹ מְבֻטָּח כְּרֶגַע, שֶׁלֹּא יִקְבֹּל דָּם לֵב לְפֶתַע פִּתְאֹם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְהִנֵּה שָׁבַק חַיִּים לְכָל חַי, אוֹ שֶׁחָצָה אֶת הַכְּבִישׁ, וְקִפֵּד חַיָּיו בְּתַאֲנַת דְּרָכִים, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וּכְבָר נִגְדַּע בְּאִבּוֹ וְכוּ'. וְלָכֵן אַל

יַחֲשֹׁב אָדָם בְּלִבּוֹ, וְאַל יֹאמַר לְעַצְמוֹ: יֵשׁ לִי עוֹד זְמַן הַרְבֵּה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, לֹא וָלֹא! הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר: "וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ"; שָׁאֲלוּ הַתַּלְמִידִים: רַבִּי, וְכִי אָדָם יוֹדֵעַ אֵימָתַי יָמוּת? עָנָה וְאָמַר: תָּשׁוּב הַיּוֹם, שֶׁמָּא לְמָחָר אַתָּה מֵת, נִמְצָא, שֶׁכָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה; הַיְנוּ כִּי אָדָם צָרִיךְ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שֶׁמָּא זֶהוּ יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן. וְאִם הוּא הוֹלֵךְ בְּמַחֲשָׁבָה כָּזוֹ, אַזַּי כָּל יָמָיו הֵם בִּתְשׁוּבָה.

וְהִנֵּה כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, הוּא צָרִיךְ בְּקִיאוּת עֲצוּמָה, כִּי מִצַּד אֶחָד הוּא חָפֵץ לְמַשֵּׁךְ עַצְמוֹ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אַךְ מִצַּד שֵׁנִי גָּדַל בְּחֶבְרָה שֶׁל פּוֹרְקֵי עֹל, הַהוֹרִים עֲדַיִן בָּעֵבֶר הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמִּתְרָס, הָאַחִים וְהָאַחָיוֹת, הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים שְׁרוּיִים עֲדַיִן בְּמ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה, וּבְכֵן מָה עוֹשִׂים? מְגִלָּה רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁצְּרִיכִים בְּקִיאוּת רַבָּה; הִנֵּה אַתָּה עֲכְשָׁו בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, מֵהֶרֶגַע שֶׁיָּצָאתָ מִבֵּטֶן אִמְּךָ לַאֲוִיר הָעוֹלָם, וְעַד הֶרֶגַע הָאַחֲרוֹן שֶׁתִּכָּנֵס לְבֶטֶן הָאֲדָמָה — אַתָּה מָצוּי בַּדֶּרֶךְ, וּבַדֶּרֶךְ אַתָּה שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַצַּדִּיק, שֶׁמַּלְבִּישׁ עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי לְבוּשִׁים, וּמוֹרִיד אֶת עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּת גַּם אֵלֶיךָ, שֶׁגַּם אַתָּה תִּתְקָרֵב אֶל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאִם־כֵּן אַתָּה צָרִיךְ בְּקִיאוּת עֲצוּמָה בְּמֵאַד מֵאַד, שֶׁזֶּה חֲוָי"ה אֱלֹקי"ם, לְהַכְנִיס אֶת הָאֱלֹקוּת בְּתוֹךְ הַטֶּבַע, לַהֲפֹךְ אֶת הַטֶּבַע לֶאֱלֹקוּת, וּמֵחַד גִּיסָא — עָלֶיךָ לְהַתְחִיל לְקַיֵּם מִצְוֹת, לְהָנִיחַ תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם, לָלֶכֶת לְבֵית־הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, עַרְבִית בְּמִנְיָן, לִשְׁמֹר שַׁבָּת, לְהַקְפִּיד עַל כַּשְׁרוּת וְכוּ' וְכוּ', וְהִנֵּה קָשֶׁה לְךָ מְאֹד, כִּי הִרְגַּלְתָּ עַצְמְךָ בַּהֲפָךְ הַגָּמוּר, וְעַל־כֵּן עָלֶיךָ לַעֲבֹד עַל עַצְמְךָ, וּלְהַחְדִּיר בְּךָ אֱמוּנָה וְגִלּוּי אֱלֹקוּת, וּבְקִיאוּת לָדַעַת שֶׁיֵּשׁ לְךָ עוֹד הַרְבֵּה מַה לִּלְמֹד. וּמֵאִידָךְ גִּיסָא — אַתָּה צָרִיךְ בְּקִיאוּת לָדַעַת מַה לַּעֲשׂוֹת עִם הַהוֹרִים?! מַה לַּעֲשׂוֹת עִם הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים?! כֵּיצַד לְנַהֵג עִם הַחֶבְרָה?! דַּע, כִּי אֵינְךָ צָרִיךְ

לְהַשְׁלִיכָם אַחַר גַּוּךְ. אַבָּא וְאִמָּא יְקָרִים הֵם בְּמְאֹד מְאֹד, מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם הִיא מֵהַחֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי כג), וַאֲפִלּוּ שֶׁהֵם עֲדַיִן לֹא זָכוּ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, צְרִיכִים לְכַבְּדָם וּלְהִזָּהֵר מְאֹד, שֶׁלֹּא לְהָקֵל בְּכִבּוּדָם; וְכֵן לְגַבֵּי הָאִשָּׁה — אֵין לְנַתֵּק אֶת הַקֶּשֶׁר. וְאִם תֹּאמַר: אֵינִי אֲנִי יָכוֹל לְהַחֲזִיק שְׁנֵי הֲפָכִים בְּנוֹשֵׂא אֶחָד? עַל זֶה אַתָּה צָרִיךְ בְּקִיאוּת; וְכֵן לְגַבֵּי הַחֶבְרָה; נִמְצָא, אִם־כֵּן, שֶׁצְּרִיכִים שְׁתֵּי בְּקִיאֻיּוֹת מְשֻׁנֵּי הַכִּוּוּנִים: הֵן כְּשֶׁעוֹלִים לְמַעְלָה, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁיֵּשׁ עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְכֵן כְּשֶׁיּוֹרְדִים מַטָּה, כְּשֶׁשָּׁבִים הַבַּיְתָה, צְרִיכִים לְנָהֹג בְּחָכְמָה רַבָּה וּבִבְקִיאוּת עֲצוּמָה, לְהַסְבִּיר בְּנַעַם וּבְנַחַת לַהוֹרִים: תִּדְעוּ, שֶׁאָסוּר לְעָרֵב חֶלֶב בְּבָשָׂר, כִּי כֵן אָסְרָה עָלֵינוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְיֵשׁ לְהַקְפִּיד מְאֹד עַל כַּשְׁרוּת הַמַּאֲכָלִים, שֶׁיִּהְיֶה עֲלֵיהֶם הֶכְשֵׁר שֶׁל רַב יִרְאֵי שָׁמַיִם אֲמִתִּי, וְלֹא סְתָם שֶׁכָּתוּב "כָּשֵׁר", אֶלָּא יִהְיֶה הַהֶכְשֵׁר עַל־יְדֵי בֵּית־דִּין צֶדֶק הַמְפֻרְסָם לִירֵאִים וּשְׁלֵמִים וְכוּ' וְכוּ', וְכֵן הָלְאָה, צְרִיכִים לְהַבְהִיר לַהוֹרִים בַּעֲרֵבוּת וּבְנְעִימוּת, וּלְכַבְּדָם וּלְיַקְּרָם בְּמְאֹד מְאֹד, וְלֹא לְזַלְזֵל בָּהֶם, חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵן לְהַרְבּוֹת בְּשָׁלוֹם שְׁאָר בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וּבְשָׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּם, וּלְהַגְדִּיל הָאַהֲבָה וְהָאַחֲוָה, וְלִרְחֹק מִסִּכְסוּכִים וּמְמַחֲלֹקֶת וְאִי הֲבָנוֹת, וְכֵן בְּבֵיתוֹ עִם אִשְׁתּוֹ, עַד עַתָּה הָיָה עַז פָּנִים, כַּעֲסָן וְרַגְזָן, וְהִנֵּה אַחַר שֶׁשָּׁב בִּתְשׁוּבָה, הַחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה הֵבִיאָה אוֹתוֹ לִנְהֹג אַחֶרֶת לְגַמְרֵי, לִהְיוֹת סַבְלָן וְוַתְּרָן, לִנְהֹג בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה וַהֲבָנָה הֲדָדִית, לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ וְכוּ', וְכַאֲשֶׁר יִרְאוּ כֻּלָּם אֶת הַמַּהְפֵּךְ שֶׁחָל בּוֹ, אֶת הַמִּפְנֶה שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלוֹ, כַּאֲשֶׁר יִוָּכְחוּ כֻּלָּם בַּדֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁל ה'בֵּן' וְה'בַּעַל' וְה'אָח' הַחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, וְעַד כַּמָּה הוּא נִזְהָר בְּכִבּוּד כֻּלָּם, וְדִבּוּרוֹ בְּנַחַת וּבְסַבְלָנוּת, לְעֻמַּת קֹדֶם שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁהָיָה קַל דַּעַת, רֵיק וּפוֹחֵז, וְנָהַג לְהָקֵל וּלְהַטִּיחַ וּלְזַלְזֵל, וְהִתְפָּרֵץ וְרָגַז וְהִתְכַּעֵס, וְהִנֵּה עַתָּה מֵאַחַר שֶׁלָּמַד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהִתְעַטֵּר בְּמִצְוֹת וּבְיִרְאַת ה', וְרָאָה דֶּרֶךְ הַחַיִּים, דֶּרֶךְ אוֹר כָּזֶה, אֲזַי נִשְׁתַּנָּה מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, בָּזֶה

הוּא מְקֻדָּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (יוֹמָא פו.): כְּשֶׁאָדָם מִתְנַהֵג כָּרָאוּי, מַה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו? אַשְׁרֵי אָבִיו שֶׁיִּלְּדוֹ, אַשְׁרֵי רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תּוֹרָה; הֵינוּ שֶׁשְּׁמוֹ הַטּוֹב יוֹצֵא מִפִּי הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְכֻלָּם מְהַלְּלִים וּמְשַׁבְּחִים אֶת הוֹרָיו וּמְחַנְּכָיו.

נִמְצָא, אִם־כֵּן, שֶׁבְּדֶרֶךְ הַחֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה צְרִיכִים בְּקִיאוּת עֲצוּמָה, שְׁתֵּי בְּקִיאֻיּוֹת; וְזֶה מַה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ, הָיָה לוֹ הַרְהוּר תְּשׁוּבָה; הֵינוּ מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, וְלוֹמֵד הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ, וּמַצִּית לַעֲוֹתָיו וּלְהַנְהָגוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְשׁוֹמֵעַ אֶת הַהַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁלּוֹ, הוּא יָכוֹל לַעֲבֹר אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁלֵמוּת וּבְשָׁלוֹם, וְשׁוֹמֵעַ תָּמִיד אֶת קוֹל הַתְּשׁוּבָה; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהַטּוֹת אָזֶן קַשֶּׁבֶת אֶל הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל, וּמַחְדִּירוֹ עָמֹק בְּלִבּוֹ, אֲזַי חַיָּיו חַיִּים אֲחֵרִים לְגַמְרֵי. וּבָזֶה עָלֵינוּ לִשְׂמֹחַ בְּמְאֹד מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ רַבִּי אֱמֶת כָּזֶה, רַבִּי נוֹרָא וְנִפְלָא כָּזֶה, שֶׁיָּכוֹל לְהַבְהִיר לָנוּ רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת בְּתוֹךְ עֹמֶק הַבּוֹץ וְהָרֶפֶשׁ שֶׁאָנוּ שְׁרוּיִים בּוֹ, וּלְגַלּוֹת גַּם לִפְחוּתִים וִירוּדִים כָּמוֹנוּ, גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתוֹךְ הַטֶּבַע"ע שֶׁאָנוּ נִמְצָאִים. וְעַל זֶה סוֹבְבִים הַסְּפוּרִים הַבָּאִים שֶׁנַּבְהִירֵם כְּסִדְרָן, אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשָׁלוֹם, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מְכְשׁוֹלוֹת בַּדֶּרֶךְ, וַאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּכָל פַּעַם בְּסַכָּנוֹת, וְקָמִים עָלֵינוּ מוֹנְעִים וּמְעַכְּבִים שֶׁעוֹשִׂים כָּל מַה שֶּׁבִּידָם לְהַפְרִיעֵנוּ מִלִּזְכּוֹת לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי סִפּוּרֵי הַצַּדִּיק, הוּא מְעוֹרֵר אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם הַזֶּה דַּיְקָא לִתְשׁוּבָה, שֶׁגַּם כָּאן בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ נִתְעוֹרֵר וְנָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לִקְנוֹת לְעַצְמֵנוּ טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי; כִּי אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא הַדֶּרֶךְ, וְיָרַדְנוּ לְכָאן, כְּדֵי שֶׁלֹּא נֹאכַל לַחְמָא דְּכִסּוּפָא, אֶלָּא נְסַגֵּל וְנִקְנֶה לְעַצְמֵנוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם כֵּלִים לְהַמְשִׁיךְ בָּהֶם אֶת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּאן לְמַטָּה. אֲבָל כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא כָּאן לְמַטָּה בַּדֶּרֶךְ, הוּא שׁוֹכֵחַ אֶת

תַּכְלִיתוֹ לְשֵׁם מַה הוּא בָּא וְיָרַד אֶל זֶה הָעוֹלָם, וְשׁוֹכֵחַ שֶׁהוּא נִמְצָא רַק בַּדֶּרֶךְ, וְיִצְטָרֵךְ לָשׁוּב חֲזָרָה מֵהֵיכָן שֶׁבָּא. וְלָכֵן צְרִיכִים לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא הָרַבִּי הָאֲמִתִּי, הַמְסַפֵּר לָנוּ סִפּוּרִים לְיַדֵּעַ אֵיךְ שֶׁבְּתוֹךְ סִפּוּרֵי הָעוֹלָם גְּנוּזִים סוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים. וְהַצַּדִּיק מְעוֹרֵר מֵהַשָּׁנָה הָעֲמֻקָּה שֶׁאָנוּ יְשֵׁנִים בָּהּ, וּמְחַזֵּק אוֹתָנוּ לְטַיֵּל וְלִהְיוֹת בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה: תַּנַ"ךְ, שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, בַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא, וְכָל סִפְרֵי הַמִּדְרָשִׁים וְהַזֹּהַר וְהַתִּקּוּנִים, וְכָל כְּתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל, וְכָל סִפְרֵי הַפּוֹסְקִים: רַמְבַּ"ם, טוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְנוֹשְׁאֵי כֵּלֵיהֶם, וְכָל סִפְרֵי הַשּׁוּ"תִּים וַחֲסִידוּת וּמוּסָר, וּלְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹות בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְכֵן לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, מִלְּבַד הַתְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, עַרְבִית, חֲצוֹת, שֶׁיְּרַגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהַבֵּן אֶל אָבִיו, וְיִרְבֶּה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, שֶׁיְּזַכֵּיר אֶת עַצְמוֹ, שֶׁהוּא נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם רַק עַל הַדֶּרֶךְ, וְזוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיק וְהָרַבִּי הָאֱמֶת, שֶׁמְּעוֹרֵר אוֹתָנוּ מֵהַשָּׁנָה הָעֲמֻקָּה שֶׁבָּהּ אֲנַחְנוּ שְׁרוּיִים, וּמַדְבִּיקָנוּ אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּעוֹדֵנוּ בַּחַיִּים חַיּוֹתֵנוּ, כַּאֲשֶׁר אָנוּ נִמְצָאִים עַל הַדֶּרֶךְ, שֶׁנִּזְכֶּה גַּם בַּדֶּרֶךְ"ד לַעֲשׂוֹת בַּי"ת, הֵינוּ לִמְצֹא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהָאִיר נַפְשֵׁנוּ בְּאוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצַּחְצָחוֹת, דֶּר"ךְ מִצְוֹותֶיךָ אָרוּץ, כִּי תַרְחִיב לִבִּי עֲדֵי עַד, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכְלִל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַנִּצְחִי, וּלְהִתְעַנֵּג מִזִּיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאֶל כָּל זֶה כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לִזְכּוֹת, אִם רַק יְבַטֵּל אֶת שִׂכְלוֹ הַמְּדֻמֶּה, וְיַצִּית אֶת הַצַּדִּיק, הָרַבִּי הָאֱמֶת, וְיַקִּים אֶת כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה, אֲשֶׁר רַק זוֹ נִקְרֵאת הִתְקָרְבוּת אֲמִתִּית אֶל הַצַּדִּיק וְהָרַבִּי הָאֱמֶת. כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכג), שֶׁדַּיְקָא כְּשֶׁזּוֹכִים לְהַשְׁלִיךְ אֶת דַּעְתּוֹ הַמְגֻשֶּׁמֶת, וּמְצַיְּתִים אֶת הַצַּדִּיק וְהָרַבִּי הָאֱמֶת, זוֹ נִקְרֵאת הִתְקָרְבוּת אֲמִתִּית, וְעַל יָדוֹ וַעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת יְכוֹלִים לַעֲבֹר אֶת דֶּר"ךְ הָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹבֵר, וְזוֹכִים עוֹד בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי מַמְשִׁיךְ עַל

עַצְמוֹ עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד תַּעֲנוּג יוֹתֵר נִפְלָא מִתַּעֲנוּג שֶׁעֲשׁוּעַ עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהַטּוֹת אָזֶן קַשֶּׁבֶת אֶל הַסִּפּוּר שֶׁל הַצַּדִּיק, הָרַבִּי הָאֱמֶת, וְאָז טוֹב לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לְנֵצַח נְצָחִים.

מַפְתֵּחַ הַמַּעֲשִׂיּוֹת

מַעֲשֶׂה א׳ מֵאֲבַדַּת בַּת מֶלֶךְ . . . . . א

מַעֲשֶׂה ב׳ מִמֶּלֶךְ וְקֵיסָר . . . . . מ

מַעֲשֶׂה ג׳ מֵחָגֵר . . . . . פה

מַעֲשֶׂה ד׳ מִמֶּלֶךְ שֶׁגָּזַר שְׁמַד . . . . . קלד

מַעֲשֶׂה ה׳ מִבֵּן מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מֵאַבְנִים טוֹבוֹת . . קנא

מַעֲשֶׂה ו׳ מִמֶּלֶךְ עָנָו . . . . . קסג

מַעֲשֶׂה ז׳ מִזְּבוּב וְעַכָּבִישׁ . . . . . קעה

מַעֲשֶׂה ח׳ מֵרַב וּבֶן יָחִיד . . . . . קצט

מַעֲשֶׂה ט׳ מֵחָכָם וְתָם . . . . . ריד

מַעֲשֶׂה י׳ מִבֶּערְגֶּער וְעָנִי . . . . . שא

מַעֲשֶׂה יא מִבֵּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ . . תה

מַעֲשֶׂה יב מִבַּעַל תְּפִלָּה . . . . . תצו

מַעֲשֶׂה יג מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶירְס . . . . . תרע

שִׂיחוֹת שֶׁאַחַר סִפּוּרֵי־הַמַּעֲשִׂיּוֹת . . . . . תתי

הֶעָרַת הַמוֹצִיא לָאוֹר

כ״ק מוֹהַרָא״שׁ נ״י לוֹמֵד בָּרַבִּים בְּכָל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ בַּבֹּקֶר ״סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת״, וּכְבָר זָכָה לְסַיֵּם בָּרַבִּים הַפַּעַם הַחֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה, וּבְכָל פַּעַם נִתְחַדְּשִׁים פְּרוּשִׁים וְחִדּוּשִׁים חֲדָשִׁים, וְהַפְּרוּשִׁים וְהַחִדּוּשִׁים שֶׁבְּכֻרְךְ זֶה, הֵם מֵהַמַּחֲזוֹר הַחֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה.

לְהִתְוַדַּע וּלְהִגָּלוֹת

אַז אִיטְלִיכְס וָוארְט וָואס דָּא שְׁטֵייט אִין דֶּעם הַיילִיגֶּען סֵפֶר אִיז קְדֻשִׁים לוֹטָער סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. מֶען זָאל נִישְׁט מֵיינֶען אַז דָּאס זֶענֶען, חַס וְשָׁלוֹם, פְּרָאסְטֶע מַעֲשִׂיּוֹת וָוארִין דִּיא מַעֲשִׂיּוֹת וָואס אִין דֶּעם סֵפֶר שְׁטֵייֶען הָאט דֶּער צַיילְט דֶּער גְּרוֹיסֶער צַדִּיק דֶּער קְדוֹשׁ עֶלְיוֹן דֶּער הַיילִיגֶּער רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּייא שְׁטֵיין. זַיין כַּוָּנָה אִיז גִיוֶוען אוּנְז צוּא לֶערְנֶען וויא אַזוֹי דֶּעם אֵייבֶּערְשְׁטֶן צוּא דִינֶען. אוּן הַלְוַאי מִיר זָאלִין פַּאר שְׁטֵיין דִּיא גְּרוֹסֶע סוֹדוֹת, אוּן דֶּעם מוּסָר וָואס עֶס שְׁטֶעקְט אִין דִּיא מַעֲשִׂיּוֹת. וֶועלִין מִיר זַיין פְּרוּמֶע יוּדֶען אַזוֹי וִוי מֶען דַּארְף צוּא זַיין. אוּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט אוּנְז שִׁיקֶען דֶּעם גּוֹאֵל צֶדֶק בַּאלְד אִין אוּנְזֶערֶע צַייטֶן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

לְהִתְוַדַּע וּלְהִגָּלוֹת

אֲשֶׁר כָּל תֵּבָה שֶׁכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, הִיא קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְפִי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה. וְאֵין לַחֲשֹׁב שֶׁהֵם, חַס וְשָׁלוֹם, מַעֲשִׂיּוֹת פְּשׁוּטוֹת, כִּי אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּסֵּפֶר הַזֶּה סִפֵּר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל, קְדוֹשׁ עֶלְיוֹן, הָרַבִּי הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נַחְמָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, זְכוּתוֹ תָּגֵן עָלֵינוּ. כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַלְוַאי שֶׁנָּבִין אֶת הַסּוֹדוֹת הַגְּדוֹלִים וְאֶת הַמּוּסָר שֶׁגָּנוּז בְּתוֹךְ אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, אֲזַי נִהְיֶה יְהוּדִים כְּשֵׁרִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁלַח לָנוּ אֶת הַגּוֹאֵל צֶדֶק מְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן!

מַעֲשֶׂה א׳ מֵאַבֵּדַת בַּת מֶלֶךְ

עָנָה וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ הָיָה לוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְזוֹ הִיא:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה א׳ — מֵאַבֵּדַת בַּת מֶלֶךְ

עָנָה וְאָמַר: בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ הָיָה לוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה. וְזוֹ הִיא:

כָּל אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, כִּי כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ עֲלֵי אֲדָמוֹת זֶה בְּחִינַת דֶּ״ךְ, כִּי הַנְּשָׁמָה יוֹרֶדֶת מִלְמַעְלָה, מֵרוֹם גָּבְהֵי מְרוֹמִים עַד עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, וְהִנֵּה הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּפִי שֶׁקִּבְּעָה לָהּ הַשְׁגָּחָה הָעֶלְיוֹנָה, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְהַנְּשָׁמָה צְרִיכָה לִהְיוֹת כְּפִי תִּקּוּנָהּ וְשָׁרְשָׁהּ הָעֶלְיוֹן וְכוּ׳, בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִיא רַק נִמְצֵאת וְכוּ׳, כִּי כָּל אֶחָד גָּר בִּמְדִינָה אַחֶרֶת מֵחֶלְקֵי הָעוֹלָם וְכוּ׳, וְכֵן הִיא מִטַּלְטֶלֶת וְנוֹסַעַת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּמֶשֶׁךְ יְמֵי חַיֶּיהָ עֲלֵי אֲדָמוֹת, וְהַכֹּל כְּדֵי לְתַקֵּן מַה שֶּׁעָלֶיהָ לְתַקֵּן. אֲבָל עַל הַדֶּ״ךְ צְרִיכִים הַרְבֵּה הִתְחַזְּקוּת, כְּדֵי לֹא לִפֹּל בְּאֹבֶן נֶגֶף, שֶׁזֶּה עֲמָלֵ״ק שֶׁהוּא גִּימַטְרִיָּא סָפֵ״ק, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יט), שֶׁהַהֶכְרֵחַ לִפֹּל, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי כד, טז): ״כִּי שֶׁבַע׳ יִפּוֹל׳ צַדִּיק׳ וָקָם״, שֶׁזֶּה סוֹפֵי תֵּבוֹת עֲמָלֵ״ק, כִּי הוּא מַפִּיל אֶת הָאָדָם בִּסְפֵקוֹת, ״הֵישׁ הֲוָיָ״ה בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן״ וְגוֹ׳ (שְׁמוֹת יז, ז), שֶׁזּוֹ הַגָּלוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא עַל הַדֶּ״ךְ, וְנִכְנָסִים בּוֹ סְפֵקוֹת בֶּאֱמוּנָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְעַל זֶה צְרִיכִים הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה, לָדַעַת אֵיךְ לָלֶכֶת עַל הַדֶּ״ךְ הַזֶּה. וּמוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳): דֶּ״ךְ עוֹלֶה פַּעֲמַיִם בָּק״י, שֶׁהוּא שֵׁם קָדוֹשׁ וְנוֹרָא, י׳חוּד קְ׳דֻשָּׁה

בְּרָכָה, וְעוֹלֶה כְּמִסְפַּר הַוַּ״ה אֱלֹקִי״ם, שֶׁזֶּה כ״ו שֵׁם הַוַּ״ה, פ״ו שֵׁם אֱלֹקִי״ם, וּבְיַחַד זֶה בָּק״י, וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פַּעֲמַיִם בָּק״י, שֶׁעוֹלֶה דֵּר״ךְ, הַיְנוּ שֶׁצָּרִיךְ בְּקִיאוּת עֲצוּמָה בֵּין בַּעֲלָיָה, צָרִיךְ שֶׁיֵּדַע אֲשֶׁר הַוַּ״ה אֱלֹקִי״ם, הַיְנוּ הֵן שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ בְּטוֹב, וְהֵן שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ לְהֶפֶךְ; צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וְלֵידַע אֲשֶׁר הַוַּ״ה אֱלֹקִי״ם, הֵן שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ בְּטוֹב, שֶׁהוּא הַוַּ״ה חֶסֶד, וְהֵן שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ לְהֶפֶךְ, שֶׁהוּא אֱלֹקִי״ם דִּין, עָלָיו לֵידַע שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ יִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה, וְיִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה. וְזוֹ עֲבוֹדַת בַּר יִשְׂרָאֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, הֵן בַּעֲלָיָה כְּשֶׁעוֹלֶה כְּבָר בְּאֵיזוֹ דַּרְגָּה, שֶׁזֶּה סוֹד בָּק״י בְּרָצוֹא, שֶׁעוֹלֶה לְמַעְלָה מַעְלָה, עָלָיו לֵידַע שֶׁאָסוּר לְהִשָּׁאֵר שָׁם, אֶלָּא לְהִתְעַלּוֹת עוֹד יוֹתֵר וְעוֹד יוֹתֵר, וַאֲפִלּוּ שֶׁגַּם שָׁם עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, כִּי לִפְעָמִים דַּיְקָא מֵרִבּוּי אוֹר יְכוֹלִים לִפֹּל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פב): כְּשֶׁאָדָם בָּא בַּעֲשִׁירוּת בְּטוֹב, אֲזַי הוּא שׂוֹכֵחַ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כז, א): ״וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאֹת״, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֶל הָאוֹר אֱלֹקוּת, אֲזַי הָאוֹר מַכֶּהָ עֵינָיו וּמַזִּיק לוֹ, כְּמוֹ כְּשֶׁאָדָם מִסְתַּכֵּל בְּעֶצֶם הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מַזִּיק לְעֵינָיו. וְלָכֵן גַּם שָׁם לְמַעְלָה צְרִיכִים לִהְיוֹת בָּק״י, שֶׁהוּא הַוַּ״ה אֱלֹקִי״ם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל, שֶׁזֶּה סוֹד בָּק״י בְּשׁוֹב, שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיּוֹרֵד לְעֻמְקָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, עָלָיו לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבָּעוֹלָם לֹא לְהִתְיָאֵשׁ, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אֲבֵדָה מִמֶּנּוּ תִּקְוָתוֹ וְתוֹחַלְתּוֹ, עִם כָּל זֹאת עָלָיו לְהִתְחַזֵּק וְלֹא לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּדְמֶה לוֹ שֶׁאִבֵּד אֶת עוֹלָמוֹ כְּרֶגַע, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַל יִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֶלָּא יֵדַע, שֶׁגַּם שָׁם נִמְצָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְצָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲזִיק מַעֲמָד. וְזֶה בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה שׁוֹמְעָהּ, הָיָה לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא סִפּוּר מַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ, כִּי עַל כָּל אֶחָד עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת פֶּרֶק ב׳): ״וְכָל מַעֲשֶׂיךָ בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִין״, הַיְנוּ בַּסֵּפֶר הָעֶלְיוֹן נִכְתָּבִים כָּל מַעֲשֵׂי הָאָדָם, וְהַצַּדִּיק מְעוֹרֵר מֵהַשָּׁנָה, עַל־יְדֵי שֶׁמְּגַלֶּה לָאָדָם שֶׁהוּא סִפּוּר בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), שֶׁעַל־יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מְעוֹרְרִים מֵהַשָּׁנָה, כִּי הַצַּדִּיק מְגַלֶּה לְכָל אָדָם, אֵיךְ שֶׁכָּל עִנְיָנוֹ וְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּזֶה הָעוֹלָם, זֶה סִפּוּר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְהַכֹּל קָשׁוּר וּמְחֻבָּר אֶל כָּל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַכְנִיס בְּכָל אֶחָד הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, מֵאַחַר שֶׁמִּתְוַדֵּעַ לוֹ,

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁשָּׁה בָּנִים וּבַת אַחַת.

נַחְמָן אֶפְרְסְמוֹן

שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו נִכְתָּב בַּסֵּפֶר הָעֶלְיוֹן, וְנַעֲשָׂה מִסְפּוּרוֹ תּוֹרָה שְׁלֵמָה, וְכַאֲשֶׁר אָדָם שׁוֹמֵעַ זֹאת, הוּא מִתְעוֹרֵר מְאֹד בִּתְשׁוּבָה, כִּי הוּא אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּכָּתֵב עָלָיו בַּסֵּפֶר הָעֶלְיוֹן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מַעֲשָׂיו, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (רוּת רַבָּה, פָּרָשָׁה ה׳, סִימָן כב): בָּא הַכָּתוּב לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאִם יְהֵא אָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה, יְהֵא עוֹשֶׂה בְּלֵב שָׁלֵם, שֶׁאִלּוּ הָיָה רְאוּבֵן יוֹדֵעַ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכְתִּיב לוֹ "וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּילֵהוּ מִיָּדָם" (בְּרֵאשִׁית לז, כא), בְּכָתְפּוֹ הָיָה מוֹלִיכוֹ לְאָבִיו. וְאִלּוּ הָיָה אַהֲרֹן יוֹדֵעַ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכְתִּיב לוֹ "וְגַם הִנֵּה הוּא יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ" (שְׁמוֹת ד, יד), בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת הָיָה יוֹצֵא לִקְרָאתוֹ. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ אָדָם, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּזֶה הָעוֹלָם זֶהוּ סִפּוּר שָׁלֵם בַּסֵּפֶר הָעֶלְיוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא מִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, וְשׁוֹמֵר אֶת עַצְמוֹ מֵהַיּוֹם וָהָלְאָה בְּכָל מַעֲשָׂיו וְחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהָבֵן.

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד שֶׁהָיוּ לוֹ שִׁשָּׁה בָּנִים וּבַת אַחַת: הַמֶּלֶךְ זֶה מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, **וְהַשִּׁשָּׁה בָּנִים** הֵן הַשֵּׁשׁ סְפִירוֹת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, הַנִּקְרָאִים זְעֵיר אַנְפִּין, שֶׁבָּהֶן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ, כִּי הֵן בְּסוֹד שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, הַכְּלוּלִים מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל: כָּשֵׁר וּפָסוּל, טָמֵא וְטָהוֹר, אָסוּר וּמֻתָּר, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּרֵאשִׁית מב.): מַאן דְּקָאֲרֵי וְתָנֵי שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה, דָּא הוּא מַאן דְּיָדַע לְסַדְרָא וּלְקַשְׁרָא קְשׁוּרָא וְיִחוּדָא דְּמָארֵיהּ כְּדְקָא יָאוֹת. אִלֵּין אִינּוּן דְּמְקַדְּשִׁין שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּמָארֵיהוֹן בְּכָל יוֹמָא תָּדִיר וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. שֶׁזֶּה סוֹד מטטרו״ן, הַנִּקְרָא עֶבֶד, וְכַמּוּבָא (רַעְיָא מְהֵימָנָא, מִשְׁפָּטִים קטו): "כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי, שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד", מַאי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּמַאי קִנְיָן דִּלֵּיהּ? אֶלָּא בְּסִתְרֵי תּוֹרָה מטטרו״ן עֶבֶד הַוָ״ה כָּלִיל שִׁית סִטְרִין כְּחוּשְׁבָּן שִׁית אַתְוָן דִּילֵיהּ שִׁית סִדְרֵי מִשְׁנָה וּבְהוֹן אִית לֵיהּ לְבַר נַשׁ לְמִפְלַח לְמָארֵיהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ עֶבֶד וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. **וּבַת אַחַת** זֶה סוֹד הַתְּפִלָּה — מַלְכוּת, שֶׁכְּלוּלוֹת בָּהּ כָּל הַסְּפִירוֹת. וְאוֹתָהּ הַבַּת הָיְתָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו מְאֹד, כִּי אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְאֹד חֲבִיבָה תְּפִלָּה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא וַיֵּרָא): אָמַר

וְאוֹתָהּ הַבַּת הָיְתָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו מְאֹד, וְהָיָה מְחַבְּבָהּ בְּיוֹתֵר, וְהָיָה מְשַׁעֲשֵׁעַ עִמָּהּ מְאֹד. פַּעַם אַחַת הָיָה מִתְעַד עִמָּהּ בְּיַחַד בְּאֵיזֶה יוֹם, וְנַעֲשָׂה בְּרֹגֶז עָלֶיהָ, וְנִזְרְקָה מִפִּיו

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הֱוֵי זְהִירִין בִּתְפִלָּה, שֶׁאֵין לְךָ מִדָּה יָפָה הֵימֶנָּה, וַאֲפִלּוּ אֵין אָדָם כְּדַאי לֵעָנוֹת, חֶסֶד אֲנִי אֶעֱשֶׂה עִמּוֹ, וְהִיא תְּפִלָּה, בְּסוֹד בְּרָתָא דְּמַלְכָּא, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן יג): וּבְגִין דָּא כְּרוּזָא נָפִיק בְּכָל יוֹמָא מֵאן דְּקָטִיל הַהוּא חִוְיָא דְּאִיהוּ מְקַנְּנָא בְּטוּרִין רַבְרְבִין יָהָבִין לֵיהּ בְּרָתָא דְּמַלְכָּא דְּאִיהִי צְלוֹתָא. וְהָיָה מְחַבְּבָהּ בְּיוֹתֵר; כִּי אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְאֹד חֲשׁוּבָה וַחֲבִיבָה הַתְּפִלָּה, הַנִּקְרֵאת בְּרָתָא דְּמַלְכָּא, אַף שֶׁהַנָּחָשׁ שֶׁהֵם הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת, רוֹצִים לְהִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם, וּלְבַלְבֵּל אוֹתוֹ בִּבְלְבּוּלִים, עִם כָּל זֹאת הוּא מִתְגַּבֵּר בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה מְאֹד חָבִיב בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה מְשַׁעֲשֵׁעַ עִמָּהּ מְאֹד; כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי בָּזֶה הוּא מַמְשִׁיךְ אֶת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה.

כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, הָיָה הַכֹּל אֵין סוֹף, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סד), וְלָכֵן צִמְצֵם אֶת עַצְמוֹ, וּמִשָּׁם נִתְהַוֶּה הֶחָלָל הַפָּנוּי, וּבְתוֹךְ הֶחָלָל הַפָּנוּי הַזֶּה הֶאֱצִיל וּבָרָא וְיָצַר וְעָשָׂה אֶת כָּל הַד׳ עוֹלָמוֹת: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שֶׁהֵם הַקַּו הַיּוֹרֵד כִּבְיָכוֹל מִתּוֹךְ הָאוֹר אֵין סוֹף, וּמִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ עַל גַּבֵּי לְבוּשׁ, עַד שֶׁגַּם אֲנָשִׁים קְטַנֵּי עֵרֶךְ וּפְחוּתִים יְכוֹלִים לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמָם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, אִם רַק יִרְצוּ, עַל־יְדֵי קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. וּבֶאֱמֶת אַחַר כָּל הַצִּמְצוּמִים וְהַלְּבוּשִׁים, אֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, כִּי הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, אַךְ צִמְצֵם אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַיָּמִים, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נו), שֶׁזֶּה סוֹד (תְּהִלִּים לט, ה): ״וּמִדַּת יָמַי מָה הִיא״, שֶׁהַיָּמִים הֵם הַצִּמְצוּמִים וְהַמִּדּוֹת וְהַסְּפִירוֹת, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, כִּי הַכֹּל אוֹר אֵין סוֹף, אֶלָּא הִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּיָמִים, וְלָכֵן, כְּבְיָכוֹל, מִתְוַעֵד עַצְמוֹ עִם הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, בַּת מֶלֶךְ, נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ הָיְתָה כָּל הַבְּרִיאָה בְּאֵיזֶה יוֹם, כִּי כָּל יוֹם הוּא כְּנֶגֶד סְפִירָה וְצִמְצוּם אַחֵר, וְנַעֲשָׂה בְּרֹגֶז עָלֶיהָ, שֶׁזֶּה סוֹד הַצִּמְצוּם, שֶׁמִּשָּׁם נִתְהַוֶּה הֶחָלָל

דִּבּוּר: שֶׁהַלְּאֹ־טוֹב יַקַּח אוֹתָךְ (דֶּער ניט גוטֶער זָאל דִיךְ נֶעמֶען). **בַּלַּיְלָה הָלְכָה לְחַדְרָהּ, וּבַבֹּקֶר לֹא יָדְעוּ הֵיכָן הִיא. וְהָיָה אָבִיהָ מְצַעֵר מְאֹד, וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ אָנָה וָאָנָה.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַפָּנוּי, שֶׁזֶּה בָּא כְּבָיְכוֹל וְנִזְרָקָה מִפִּיו שֶׁהַלְּאֹ טוֹב יַקַּח אוֹתָךְ, הַיְנוּ מֵהִתְהַוּוּת הֶחָלָל הַפָּנוּי, מִשָּׁם יוֹצֵא הַסָּמֶ״ךְ־מֶ״ם וְנִקְבָּא דִּלְיָהּ, שֶׁזֶּה הַלְּאֹ טוֹב (דֶּער ניט גוטֶער), כִּי גַּם הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, הַסָּמֶ״ךְ־מֶ״ם וְנוּקְבָא דִּלְיָהּ, הֵם נִבְרְאוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, שֶׁהֵם יוּכְלוּ לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה עִקַּר כֹּחָם הוּא בַּלַּיְלָה, כִּי אָז שֶׁלִּיטַת הַחִיצוֹנִים, וְלָכֵן (תְּהִלִּים ל, ו): ״בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה״, וּמֵאַחַר שֶׁנֶּעֱלְמָה בַּלַּיְלָה, אֲזַי בַּבֹּקֶר לֹא יָכְלוּ לִמְצֹא אוֹתָהּ, וְהָיָה לַמֶּלֶךְ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד; **וְהָיָה אָבִיהָ מְצַעֵר מְאֹד**, כִּי אִם אָדָם מְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ בַּלַּיְלָה, וְהוּא שׁוֹבֵר אֶת הַשֶּׁנָה וְקָם בַּחֲצוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לַחִיצוֹנִים שׁוּם שְׁלִיטָה עָלָיו, אֲבָל מֵחֲמַת הַדִּבּוּר שֶׁיָּצָא כְּבָיְכוֹל מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁהַלְּאֹ **טוֹב יַקַּח אוֹתָךְ**, שֶׁמִּשָּׁם נִתְהַוּוּ הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁמִּשָּׁם הַבְּחִירָה, הִיא נֶאֱבְדָה, וּבַבֹּקֶר לֹא יָכְלוּ לִמְצֹא אוֹתָהּ. וְהָיָה לַמֶּלֶךְ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְחָרֵט, כְּבָיְכוֹל, שֶׁבָּרָא אֶת הַיֵּצֶר הָרָע (עֵין סֵפֶר נב.), וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ו, ו): ״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״, וְאָמְרוּ (זֹהַר בְּרֵאשִׁית נז:): הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן, אִלֵּין בְּנֵי נָשָׁא דְּחָטָאן קָמֵי מָאריהוֹן בְּכָל יוֹמָא, וְאִתְדַּמָּן בְּעֵינֵיהוּ אינוּן חוֹבִין דְּאינוּן כְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא, וְחוֹשְׁבִין דְּהַהוּא עֲבְדָא דְּעָבְדִין, וְהַהוּא חוֹבָא דְּעָבְדִין דְּלָאו אִיהוּ כְּלוּם, וְלָא אַשְׁגַּח בְּהוּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּעָבְדִין לְהַהוּא חוֹבָא תַּקִּיף וְרַבִּי כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה, דְּאִיהוּ תַּקִּיף דְּלָא יָכִיל לְאִשְׁתְּצָאָה. וְתָא חֲזֵי, כַּד עָבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּינָא בְּחַיְבֵי עָלְמָא. אַף עַל גַּב דְּאינוּן חַטָּאן קָמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַרְגָּזִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא, לָא בָּעֵי לְאוֹבְדָא לְהוּ מֵעָלְמָא. וְכַד אַשְׁגַּח בְּעוֹבָדֵיהוֹן אִתְנַחֵם עֲלַייהוּ עַל דְּאינוּן עוֹבָדֵי יָדוֹי, וְאָרִיךְ לוֹן בְּעָלְמָא. וּבְגִין דְּאינוּן עוֹבָדֵי יָדוֹי נָטִיל נָחָמָה וְאִתְנַחֵם עֲלַייהוּ, וְחַיִס עֲלַייהוּ. וְכַד בָּעֵי לְמֶעְבַּד בְּהוּ דִּינָא כְּבָיְכוֹל עָצִיב. דְּכֵיוָן דְּעוֹבָדֵי יָדוֹי אינוּן עָצִיב עֲלַייהוּ, עַיִן שָׁם. וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ אָנָה וָאָנָה, שֶׁזֶּה סוֹד (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן יח): פְּקוּדִין דַּעֲשֵׂה

עָמַד הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת מֵחֲמַת שֶׁרָאָה שֶׁהַמֶּלֶךְ מִצְטַעֵר מְאֹד, וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ מִשָּׂרַת וְסוּם וּמָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת, וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ. וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ מְאֹד זְמַן מְרֻבֶּה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אינון מימינא דְּתַמָּן חָכְמָה וְכוּ׳, וּפְקוּדִין דְּלָא תַּעֲשֶׂה אינון מִשְּׂמָאלָא דְּתַמָּן אִמָּא עִלָּאָה וְכוּ׳; כִּי לִפְנֵי שֶׁמַּעֲנִישִׁים, בּוֹדְקִים אֵיךְ הוּא מְקַיֵּם מִצְוֹות עֲשֵׂה, שֶׁזֶּה בִּימִין, וְאֵיךְ הוּא נִזְהָר בְּמִצְוֹות לֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁזֶּה בִּשְׂמאל, וְזֶה אָנֶה בִּימִין וָאָנָה בִּשְׂמאל, וְכִבְיָכוֹל מִצְטַעֵר וּמִתְעַצֵּב כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁצְּרִיכִים לְהֶעָנֵשׁ.

הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ זֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁשָּׁם שָׂרְשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳): וְזֶה שֵׁ׳נ׳י׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שָׂ׳רְשֵׁי נ׳שְׁמוֹת י׳שְׂרָאֵל, וְהוּא מְצְטַעֵר תָּמִיד בְּצַעַר הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, וְרוֹאֶה אֵיךְ שֶׁהַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה מִצְטַעֶרֶת, וְלָכֵן בִּקֵּשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ מְשָׂרַת וְסוּס וּמָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת, וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ, הַיְנוּ אֶת הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה, שֶׁהִיא נִשְׁמָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. רַבֵּנוּ זַ״ל דִּבֵּר פַּעַם (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן תקלא) מֵעִנְיַן שְׁמוּשׁ הַצַּדִּיקִים, שֶׁצְּרִיכִים אֲנָשָׁיו שֶׁל הַצַּדִּיק לְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק בְּכָל צְרָכָיו, וְלַעֲשׂוֹת לוֹ כָּל מַה שֶּׁהוּא הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת. וְאָמַר שֶׁזֶּה מְרֻמָּז בַּפָּסוּק (תְּהִלִּים קמה, יז): ״צַדִּיק הַוָ״ה בְּכָל דְּרָכָיו״, הַיְנוּ מָתַי זוֹכֶה הַצַּדִּיק שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל דְּרָכָיו, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ג, ו): ״בְּכָל דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ״, מָתַי יוּכַל הַצַּדִּיק לְקַיֵּם, שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל דְּרָכָיו? כַּד ״וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו״, כְּשֶׁהֶחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו, הַיְנוּ שֶׁאֲנָשָׁיו שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהֵם נִקְרָאִים חֲסִידִים, כְּשֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּכָל מַעֲשָׂיו שֶׁל הַצַּדִּיק, כִּי אֵין צָרִיךְ לִפְנוֹת לְשׁוּם דָּבָר, כִּי אֲנָשָׁיו עוֹשִׂין לוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ, שֶׁזֶּה הַמְּשָׂרַת שֶׁבִּקֵּשׁ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ לָתֵת לוֹ. וְכֵן מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן רל), שֶׁטּוֹב הָיָה שֶׁיִּהְיֶה לְאִישׁ כָּשֵׁר סוּסִים, שֶׁיִּסַּע בְּכָל פַּעַם עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים בְּתוֹךְ אֵיזֶה יַעַר, וְשָׁם יְדַבְּרוּ יִרְאַת שָׁמַיִם, וְיִהְיֶה לָהֶם הִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁזֶּה הַסּוּס שֶׁבִּקֵּשׁ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ לָתֵת לוֹ. וְכֵן מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן כד), מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לִתֵּן מָעוֹת לְצַדִּיקֵי אֱמֶת גְּדוֹלָה וְיָקָרָה מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁעוֹזְרִים לַצַּדִּיק עִם מָעוֹת, וּמוֹרִידִים מִמֶּנּוּ אֶת טִרְדַּת הַפַּרְנָסָה, עַל־יְדֵי־זֶה גּוֹרְמִים לוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׁוּעַ

מְאֹד, עַד שֶׁמְּצָאָהּ. (עַתָּה מְסַפֵּר אֵיךְ בִּקְשָׁהּ עַד שֶׁמְּצָאָהּ), **וְהָיָה הוֹלֵךְ אָנֶה וָאָנָה זְמַן רַב וּבְמִדְבָּרִיּוֹת וּבְשַׁדּוֹת וּבְיעָרִים,**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

דְּמַלְכָּא, וְיִהְיֶה דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹרוֹת הַצַּחְצָחוֹת, שֶׁזֶּה הַמָּעוֹת שֶׁבִּקֵּשׁ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ לָתֵת לוֹ.

וְהָלַךְ לְבַקְּשָׁהּ, וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ מְאֹד זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד עַד שֶׁמְּצָאָהּ; כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה ו׃): אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם, יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי — אַל תַּאֲמִין, לֹא יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי — אַל תַּאֲמִין, יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי — תַּאֲמִין; כִּי צְרִיכִים יְגִיעָה וְטִרְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁזּוֹכִים לִמְצֹא אֶת קְדֻשַּׁת נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, וּכְמוֹ שֶׁהִתְפָּאֵר רַבֵּנוּ זַ״ל לִפְנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן קסה) מֵעֹצֶם הַפְלָגַת מַעֲלָתוֹ וּמַדְרֵגָתוֹ הַגְּבוֹהָה מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה אוֹמֵר בְּכָל פַּעַם: ״אֲבָל מְאֹד יָגַעְתִּי עַל זֶה״, ״אִיךְ הָאבּ זַייער גִיהַארְוויט אִיךְ הָאבּ זַייער פִיל גִיפַאסְט״, וְעִקַּר סִפּוּרוֹ בְּפָנֵינוּ דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, הָיָה בִּשְׁבִיל קְנָאַת סוֹפְרִים, כְּדֵי שֶׁנִּהְיֶה מְקַנְּאִים עַצְמֵנוּ בְּמַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ וְנֵלֵךְ בִּדְרָכָיו, לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּמוֹתוֹ.

וְהָיָה הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הוֹלֵךְ אָנֶה וָאָנָה, כִּי זֶה סוֹד הַתְּשׁוּבָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳): מִי שֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּקִי בְּרָצוֹא וּבָקִי בְּשׁוּב, שֶׁזֶּה אָנֶה וָאָנָה, בֵּין בַּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, תָּמִיד יִמְצָא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קלט, ח): ״אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ״, הַיְנוּ בֵּין בַּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, שֶׁזֶּה אָנֶה וָאָנָה, צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק, כִּי צָרִיךְ שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן רַב מְאֹד, עַד שֶׁנּוֹתְנִים לָאָדָם הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא עֵצֶם אֱלוֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה וְנֶעֱלְמָה אֵצְלוֹ, עַד שֶׁנֶּעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי תַּכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה בָּזֶה הָעוֹלָם הִיא לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֵידַע אֵיךְ שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִיא עֵצֶם אֱלוֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְדֵי לִמְצֹא אֶת זֶה צָרִיךְ לָקַחַת זְמַן רַב, וְלֵילֵךְ וּלְהִתְבּוֹדֵד הַרְבֵּה מְאֹד בְּכָל מָקוֹם,

וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ זְמַן רַב מְאֹד. וְהָיָה הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְרָאָה שְׁבִיל אֶחָד מִן הַצַּד, וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ כָּל־כָּךְ זְמַן רַב בַּמִּדְבָּר וְאֵינִי יָכוֹל לִמְצֹאָהּ, אֵלֵךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וּבְמִדְבָּרִיּוֹת וּבְשַׁדּוֹת וּבִיעָרִים. וְהָיָה מְבַקְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, זְמַן רַב מְאֹד, כִּי זֶה כְּלָל, כְּמוֹ בְּכָלְיוֹת שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שָׂרְשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מִתְיַגֵּעַ וְטוֹרֵחַ זְמַן רַב מְאֹד, עַד שֶׁזּוֹכֶה לִמְצֹא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְקָרְבָן אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לוֹ בְּעַצְמוֹ עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, כִּי קָשֶׁה מְאֹד לְהַחְדִּיר אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבַעַל בְּחִירָה, כִּי הִנֵּה הוּא מְקַבֵּל וְהִנֵּה הוּא בּוֹעֵט וְכוּ׳. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן רלה): אֲנִי צָרִיךְ תָּמִיד לְפַנּוֹת דֶּרֶךְ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה תֹּהוּ וּמִדְבָּר, לְקַצֵּץ מִשָּׁם כָּל הַמַּעֲכְּבִים, וְלַעֲשׂוֹת דֶּרֶךְ כְּבוּשָׁה, וּצְרִיכִים לְקַצֵּץ אִילָנוֹת הַגְּדֵלִים שָׁם אַלְפֵי שָׁנִים, וְלִהְיוֹת הוֹלֵךְ וְשׁוֹב אָנֶה וָאָנָה, לְקַצֵּץ וְלַחֲזֹר וּלְקַצֵּץ, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַדֶּרֶךְ כְּבוּשָׁה לָרַבִּים, שֶׁיּוּכְלוּ רַבִּים לֵילֵךְ בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, כְּמוֹ־כֵן כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת צַדִּיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לִמְצֹא בְּעַצְמוֹ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבָדָה, צָרִיךְ לָקַחַת לוֹ הַרְבֵּה זְמַן, יָמִים וְשָׁנִים, בִּיגִיעוֹת וּבְטִרָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד. וּצְרִיכִים לִצְעֹק הַרְבֵּה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהִסְתּוֹבֵב בַּשְּׂדוֹת וְיָעֳרוֹת וּמִדְבָּרוֹת, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיָּחוּס וִירַחֵם עָלָיו וְיִתְגַּלֶּה אֵלָיו, כִּי אוֹרֶךְ זְמַן רַב, עַד שֶׁזּוֹכִים לְזַכֵּךְ אֶת גּוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וְנַעֲשֶׂה כְּלִי שֶׁתְּאִיר בּוֹ נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהָיָה הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְרָאָה שְׁבִיל אֶחָד מֵהַצַּד; כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לִלְחֹם עִם הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְהַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא רֹאשׁ בְּרֹאשׁ, כִּי הַהֶכְרֵחַ לְקַיֵּם מַה שֶּׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כג, ל): ״מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ, עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ״, וְכֵן הוּא (דְּבָרִים ז, כב): ״וְנָשַׁל הַוְיָ״ה אֱלֹקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעַט לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה״; וְלָכֵן רָאָה הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ דֶּרֶךְ מֵהַצַּד, וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ — **בַּאֲשֶׁר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ כָּל־כָּךְ**

בַּשְּׁבִיל הַזֶּה, אוּלַי אָבוֹא לִמְקוֹם יִשּׁוּב. וְהָיָה הוֹלֵךְ זְמַן רַב.

אַחַר־כָּךְ רָאָה מִבְצָר (שֶׁקּוֹרִין "שְׁלָאס"), **וְכַמָּה חֵילוֹת הָיוּ עוֹמְדִים שָׁם סְבִיבוֹ. וְהַמִּבְצָר הָיָה נָאֶה וּמְתֻקָּן וּמְסֻדָּר מְאֹד עִם הַחֵילוֹת, וְהָיָה מִתְיָרֵא מִפְּנֵי**

נַחֲרֵי אַפְרַסְמוֹן

זְמַן רַב בַּמִּדְבָּר, וְאֵינִי יָכוֹל לִמְצֹאָה, אֵלֵךְ בַּשְּׁבִיל הַזֶּה, אוּלַי אָבוֹא לִמְקוֹם יִשּׁוּב. וְהָיָה הוֹלֵךְ זְמַן רַב; כִּי אַפִלּוּ כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ לֹא דֶּרֶךְ הַיְנוּ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, כְּדֵי שֶׁלֹּא לִלְחֹם פָּנִים אֶל פָּנִים עִם הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְהַקְלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁזֶּה אוֹרֵךְ זְמַן רַב, עַד שֶׁזּוֹכִים לִמְצֹא אֶת נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה; כִּי הַרְבֵּה צָרִיךְ לַעֲבֹר עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ מְאֹד מְאֹד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה אֵלָיו נִשְׁמָתוֹ. וְאִי אֶפְשָׁר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה, אֶלָּא לָלֶכֶת לְאַט לְאַט, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, גַּם שָׁם צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁלּוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן. וְאִם יִהְיֶה עַקְשָׁן גָּדוֹל, וְלֹא יַעֲזֹב אֶת מִקְצָת עֲבוֹדָתוֹ, יִגִּיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ, שֶׁעוֹבֵד וְיָגֵעַ וְטוֹרֵחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אָז לְבַסּוֹף יִנָּצַח, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה חָזָק וְאַמִּיץ בְּדַעְתּוֹ לֹא לִפְחֹד. וַאֲפִלּוּ כֻּלָּם אוֹמְרִים לוֹ שֶׁזּוֹ דֶּרֶךְ מֵהַצַּד, וְאֵינוֹ דֶּרֶךְ הָאֱמֶת, תִּלְעַג לָהֶם, כִּי תֵּדַע, אֲשֶׁר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן אִי אֶפְשָׁר לָצֵאת יְדֵי הַבְּרִיּוֹת, וַאֲפִלּוּ שֶׁמִּתְלוֹצְצִים, כִּי זוֹ דֶּרֶךְ מֵהַצַּד, צָרִיךְ שֶׁתִּזְכֹּר מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ל׳): לְפִי הָרִחוּק מֵהָאֱמֶת, כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַסּוּר מֵרַע לְשׁוֹטֶה; כִּי כְּשֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים שֶׁזֶּה דֶּרֶךְ מֵהַצַּד, וְצוֹחֲקִים וְלוֹעֲגִים וְאוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ דֶּרֶךְ כְּלָל, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁדַּיְקָא בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה שֶׁהוּא מֵהַצַּד יִנָּצַח, אִם יִהְיֶה חָזָק מְאֹד לֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל מֵהֶם כְּלָל.

אַחַר־כָּךְ רָאָה מִבְצָר, שֶׁהוּא כְּמוֹ חוֹמָה בְּצוּרָה סָבִיב אַרְמוֹן יָפֶה מְאֹד, וְכַמָּה חֵילוֹת הָיוּ עוֹמְדִים שָׁם סְבִיבוֹ, וְהַמִּבְצָר הָיָה נָאֶה וּמְתֻקָּן וּמְסֻדָּר מְאֹד עִם הַחֵילוֹת, וְהָיָה מִתְיָרֵא מִפְּנֵי הַחֵילוֹת פֶּן לֹא יַנִּיחוּהוּ לִכְנֹס; הָאַרְמוֹן זֶה

הַחַיָּלוֹת פֶּן לֹא יַנִּיחוּהוּ לְכַנֵּס. וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ: אֵלֶךְ וַאֲנַסֶּה. וְהִשְׁאִיר הַפּוּם וְהָלַךְ לְהַמִּבְצָר, וְהָיוּ מַנִּיחִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַגּוּף שֶׁל הָאָדָם, רַמ״ח אֵיבָרִים וְשָׂסָ״ה גִּידִים שֶׁבּוֹ, שֶׁבָּהֶם כְּלוּלִים הָרַמַּ״ח מִצְוֹוֹת עֲשֵׂה, וְהַשָּׂסָ״ה לֹא תַּעֲשֶׂה. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא כִּי תֵצֵא): רַמַּ״ח מִצְוֹוֹת עֲשֵׂה יֵשׁ בַּתּוֹרָה כְּמִנְיַן אֵיבָרִין שֶׁבָּאָדָם, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם צוֹעֲקִים עַל הָאָדָם: עֲשֵׂה אוֹתָנוּ שֶׁתִּחְיֶה בִּזְכוּתֵנוּ וְתַאֲרִיךְ יָמִים. וְשָׂסָ״ה מִצְוֹוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת עַד שֶׁהִיא שׁוֹקַעַת, צוֹוַחַת וְאוֹמֶרֶת לָאָדָם: גּוֹזְרִני עָלֶיךָ בְּמִי שֶׁהִגִּיעַ יָמֶיךָ לַיּוֹם הַזֶּה, אַל תַּעֲבֹר בִּי אֶת הָעֲבֵרָה הַזֹּאת, וְאַל תַּכְרִיעַ אוֹתְךָ וְאֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְכַף חוֹבָה; וְאָדָם צָרִיךְ לִשְׁלֹט עַל אֵיבָרָיו וְעַל גִּידָיו, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְזֶה שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ט, יד): ״עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט, וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ, וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדֹלִים״; וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּרֵאשִׁית): ״עִיר קְטַנָּה״ זֶה הַגּוּף, ״וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט״ — אֵלּוּ אֵיבָרִים, ״וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל״ — זֶה יֵצֶר הָרָע, ״וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדוֹלִים״ — אֵלּוּ חַטָּאוֹת; כִּי הַיֵּצֶר הָרָע מִתְפַּשֵּׁט עַל נִשְׁמַת הָאָדָם, שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ סְבִיבוֹ חוֹמוֹת וּמְצוֹדִים גְּדוֹלִים, וְקָשֶׁה לָצֵאת מִשָּׁם, כִּי הַדִּמְיוֹן אוֹרֵב עַל הָאָדָם מְאֹד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כה), שֶׁהַדִּמְיוֹן הוֹרֵס אֶת הָאָדָם מְאֹד, שֶׁזֶּה כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁבּוֹ, וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו מְאֹד, וּמִזֶּה בָּאִים הַפְּחָדִים שֶׁהָיָה לַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא מִפְּנֵי הַחֵילוֹת פֶּן לֹא יַנִּיחוּהוּ לְהִכָּנֵס. וּבֶאֱמֶת הַכֹּל דִּמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שֶׁמַּאֲמִין שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֶלְקוּת גָּמוּר הוּא, אֲזַי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין מָקוֹם הֵיכָן לְהִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַה שַּׁיָּךְ לִפְחֹד. וְהָיָה מְיַשֵּׁב עַצְמוֹ — אֵלֶךְ וַאֲנַסֶּה. כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן י׳): מַה שֶּׁהָעוֹלָם רְחוֹקִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם יְשׁוּב הַדַּעַת, כִּי אִם אָדָם הָיָה מְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי, הָיָה רוֹאֶה שֶׁהַכֹּל דִּמְיוֹן גָּדוֹל, כִּי אֵין מִי שֶׁיְּעַכֵּב בַּעֲדוֹ, כִּי כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת שֶׁנִּכְנָסוֹת לָאָדָם כְּאִלּוּ לֹא רוֹצִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, וּכְאִלּוּ הוּא כְּבָר

אוֹתוֹ וְלֹא עִכְּבוּהוּ כְּלָל, וְהָיָה הוֹלֵךְ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר בְּלִי עִכּוּב, וּבָא לְפָלָטִין אֶחָד, וְרָאָה שֶׁיָּשַׁב שָׁם הַמֶּלֶךְ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵינוֹ שָׁוֶה לְשׁוּם דָּבָר, וּמִמֶּנּוּ כְּבָר לֹא יִהְיֶה שׁוּם דָּבָר, הַכֹּל זֶה מְנִיעוּת הַמֹּחַ, וְדִמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, כִּי מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק וְאַמִּיץ, וְרוֹצֶה לְכְבֹּשׁ אֶת הַמִּלְחָמָה, בָּנָקֵל לוֹ לִכְבֹּשׁ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רמט): מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת, לִכְבֹּשׁ הַמִּלְחָמוֹת עַל־יְדֵי חִזּוּק וְתֹקֶף לִבּוֹ, שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא וְרָץ לְתוֹךְ תֹּקֶף הַמִּלְחָמָה; וְהִשְׁאִיר אֶת הַסּוּס שֶׁזֶּה הַגּוּף, כִּי מִי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לִכְבֹּשׁ אֶת הַיֵּצֶר הָרָע הַמִּתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו, וּמַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת נִשְׁמָתוֹ, עָלָיו לַעֲזֹב אֶת הַגּוּף, וְיַתְחִיל לִדְאֹג בִּשְׁבִיל הַנְּשָׁמָה, וְאָז יוּכַל לְבַסּוֹף לִזְכּוֹת שֶׁתִּתְגַּלֶּה אֵלָיו נִשְׁמָתוֹ, בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד, עַד שֶׁגַּם בְּשַׂר הַגּוּף יִתְהַפֵּךְ לְחֵלֶק מֵהַנְּשָׁמָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כב) בְּסוֹד (יְשַׁעְיָה נח, ז): ״וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם״, שֶׁלֹּא תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִלְּרַחֵם עַל בְּשָׂרְךָ; הַיְנוּ בְּשַׂר הַגּוּף, לְרַחֵם עָלָיו וְלִרְאוֹת לְזַכְּכוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל הָאָרוֹת וְהַשָּׂגוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת; כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁל כָּל אָדָם, הִיא רוֹאָה וּמַשֶּׂגֶת תָּמִיד דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים מְאֹד, אֲבָל הַגּוּף אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֶם, עַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַחֵם מְאֹד עַל בְּשַׂר הַגּוּף, לִרְאוֹת לְזַכֵּךְ הַגּוּף, עַד שֶׁתּוּכַל הַנְּשָׁמָה לְהוֹדִיעַ לוֹ מַה שֶּׁהִיא רוֹאָה וּמַשֶּׂגֶת תָּמִיד, שֶׁזֶּה סוֹד (אִיּוֹב יט, כו): ״וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״; וְלָכֵן הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הִשְׁאִיר אֶת הַסּוּס שֶׁהוּא הַגּוּף, וְהָלַךְ לַמִּבְצָר, וְהָיוּ מַנִּיחִים אוֹתוֹ וְלֹא עִכְּבוּהוּ כְּלָל; כִּי בֶּאֱמֶת אִם אָדָם מַחֲלִיט יִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה הוּא מֻכְרָח לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלִמְצֹא אֶת נִשְׁמָתוֹ, אַף שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חוֹמוֹת וְחֵילוֹת, שֶׁהֵם דִּמְיוֹנוֹת שֶׁל שָׁוְא, לְבַסּוֹף יְנַצֵּחַ וְיַעֲבֹר עַל הַכֹּל. וְהָיָה הוֹלֵךְ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר בְּלִי עִכּוּב, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהֲר״ן, סִימָן תכ): מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִכָּנֵס וּלְטַיֵּל עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה, שָׁם יֵשׁ הֵיכָלוֹת וַחֲדָרִים, וְהוּא נִכְנָס וּמְטַיֵּל מֵחֶדֶר לְחֶדֶר וּמִפָּלָטִין לְפָלָטִין, וְיֵשׁ שָׁם דְּרָכִים כְּבוּשִׁים נִפְלָאִים מְאֹד, וּמִשָּׁם נִכְנָסִין וּמְטַיְּלִין בְּבִטָּחוֹן, וְאַחַר־כָּךְ נִכְנָסִין יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אַשְׁרֵי הַנִּכְנָס וּמְטַיֵּל שָׁם. **וּבָא לְפָלָטִין אֶחָד, וְרָאָה שֶׁיָּשַׁב שָׁם הַמֶּלֶךְ בַּעֲטָרָה, וְכַמָּה חֵילוֹת**

בַּעֲטָרָה, וְכַמָּה חֲיָלוֹת שָׁם, וְכַמָּה מְשׁוֹרְרִים בְּכֵלִים לְפָנָיו, וְהָיָה שָׁם נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד, וְהַמֶּלֶךְ וְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם לֹא שְׁאָלוּהוּ כְּלָל.

וְרָאָה שָׁם מַעֲדַנִּים וּמַאֲכָלִים טוֹבִים, וְעָמַד וְאָכַל וְהָלַךְ וְשָׁכַב בְּזָוִית לִרְאוֹת מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם, וְרָאָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שָׁם, וְכַמָּה מְשׁוֹרְרִים בְּכֵלִים לְפָנָיו, וְהָיָה שָׁם נָאֶה וְיָפֶה מְאֹד, וְהַמֶּלֶךְ וְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם לֹא שְׁאָלוּהוּ כְּלָל; כִּי בֶּאֱמֶת כְּבָר אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ז, יד): ״גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה טו.): בָּרָא צַדִּיקִים בָּרָא רְשָׁעִים, בָּרָא גַּן־עֵדֶן בָּרָא גֵּיהִנּוֹם. וְלָכֵן כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ בְּקָדֵשָׁה, שֶׁהוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ־כֵן בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא זֶה לְעֻמַּת זֶה בַּקְלִפָּה אֶת הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם שָׁרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁמְּמֻנּוּ יוֹצֵא עֲמָלֵק, שֶׁמַּכְנִיס סְפֵקוֹת וּקְרִירוּת בָּאָדָם (שְׁמוֹת יז, ז): ״הֲיֵשׁ ה׳ בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן״, וְכֵן כְּמוֹ שֶׁאֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ רַק שִׂמְחָה וְצָהֳלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ טז, כז): ״עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ״, כְּמוֹ־כֵן אֶצֶל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, שָׁם יֵשׁ כָּל מִינֵי הֶפְקֵרוּת וְהוֹלְלוּת. וּמֵאַחַר שֶׁכְּבָר הָיָה שָׁם, אַף אֶחָד לֹא שְׁאָלָהוּ כְּלוּם, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם נוֹפֵל בִּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, צָרִיךְ רַחֲמִים רַבִּים כְּדֵי לָצֵאת מִשָּׁם, כִּי בָּרֵגַע שֶׁנּוֹפְלִים בְּעָמְקֵי עֲמָקִים, צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים לֹא לְהִשָּׁאֵר שָׁם, וְלָכֵן הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם וְחֵילוֹתָיו, כְּבָר לֹא שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי בָּרֵגַע שֶׁכְּבָר הָיָה בֵּינֵיהֶם, הֵם הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁמִּשָּׁם לֹא יֵצֵא, כִּי עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ב, יט): ״כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים״.

וְרָאָה שָׁם מַעֲדַנִּים וּמַאֲכָלִים טוֹבִים, וְעָמַד וְאָכַל, וְהָלַךְ וְשָׁכַב בְּזָוִית לִרְאוֹת מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם; עִקַּר הַמַּעֲדַנִּים וְהַמַּאֲכָלִים טוֹבִים הֵם רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וַאֲפִלּוּ שֶׁאָדָם נִלְכָּד כְּבָר בְּתוֹךְ הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, עִם כָּל זֹאת גַּם שָׁם עָלָיו לַחֲטֹף מַעֲדַנִּים וּמַאֲכָלִים, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים,

שֶׁהַמֶּלֶךְ צִוָּה לְהָבִיא הַמַּלְכָּה. וְהָלְכוּ לְהָבִיא אוֹתָהּ,

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי רַק זֶה מַה שֶּׁיְּשָׁאֵר מִמֶּנּוּ, וְזֶה מַה שֶּׁיְּצַיֵּל אוֹתוֹ. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן כג): הָרַחֲמָנוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הַכֹּל רוֹאִין, וּבְשֶׁבִיל זֶה הַכֹּל רוֹדְפִין אַחַר הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי רוֹאִין כְּשֶׁהָאָדָם רָעֵב וְצָמֵא וְכַיּוֹצֵא, קָשֶׁה לוֹ מְאֹד, וְיֵשׁ רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה עָלָיו, וְכֵן מִי שֶׁהוֹלֵךְ עֵרֹם וְיָחֵף, יֵשׁ רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה עָלָיו, אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם, וְרוֹאֶה גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁיֵּשׁ עַל הַנִּשָּׁמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הַבָּא, כִּי שָׁם בָּעוֹלָם הַבָּא נִמְצָאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁהוֹלְכִים עֲרֻמִּים מַמָּשׁ, וְאִי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עֲלֵיהֶם כְּלָל, כִּי בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּשֶׁהָאָדָם עֵרֹם בְּלֹא מַלְבּוּשׁ, אֲזַי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ נְדָבוֹת בַּעֲבוּרוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ קַאפְּטָן [בֶּגֶד עֶלְיוֹן], אֲבָל בָּעוֹלָם הַבָּא מִי שֶׁהוֹלֵךְ עֵרֹם, אִי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עָלָיו כְּלָל, כִּי שָׁם אֵין מוֹעִילָה שׁוּם רַחֲמָנוּת, כִּי אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ הוּא צָרִיךְ?! הֲלֹא רַק מַלְבּוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְלָזֶה אֵין מוֹעִילָה שָׁם רַחֲמָנוּת, אֲבָל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיק אֱמִתִּי, הוּא יָכוֹל לָרוּץ לַצַּדִּיק, וְלִקַּח אֶצְלוֹ אֵיזֶה מַלְבּוּשׁ לְהַלְבִּישׁ עַצְמוֹ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם): בָּעוֹלָם הַבָּא מֻנָּחִין כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם בַּחוּץ, וְהֵם צוֹעֲקִים בְּקוֹל מָר: תְּנוּ לָנוּ מַה לֶּאֱכֹל. וּבָאִין אֶצְלָם, וְאוֹמְרִים לָהֶם: הֵרֵי לָכֶם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה — אִכְלוּ וּשְׁתוּ. וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, לֹא, אֵין אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה זֹאת, רַק אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁל תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה. וְכֵן מֻנָּחִים כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם עֲרֻמִּים בַּחוּץ, וְהֵם צוֹעֲקִים גַּם־כֵּן מְאֹד: תְּנוּ לָנוּ בַּמֶּה לְהִתְכַּסּוֹת, וּבָאִין אֶצְלָם וְאוֹמְרִים: הֵרֵי לָכֶם מַלְבּוּשִׁים, וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, אֵין אֵלּוּ מַלְבּוּשִׁים נִצְרָכִים לָנוּ כְּלָל, רַק אָנוּ צְרִיכִים מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם. וְסֵיֵּם רַבֵּנוּ זַ״ל וְאָמַר: אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱכֹל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת, וְלִשְׁתּוֹת אַחַר־כָּךְ אֵיזֶה קַפִּיטֶלְעךְ תְּהִלִּים, וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֵילּוּ מִצְוֹת. רוֹאִים מִכָּל זֶה, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁאָדָם נִמְצָא בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, הַמָּקוֹם שֶׁאֵינוֹ טוֹב, גַּם שָׁם יִתְפֹּס מַעֲדַנִּים וּמַאֲכָלִים טוֹבִים, וְלֹא יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ כְּלָל, וּכְשֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל לוֹמֵד תּוֹרָה וְעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ טוֹב, הַיְנוּ בְּמָקוֹם הַקְּלִפּוֹת, הוּא יִמְצָא לְבַסּוֹף אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה:

וְרָאָה שֶׁהַמֶּלֶךְ צִוָּה לְהָבִיא אֶת הַמַּלְכָּה, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת וְעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, אָז מַתְחִיל לִרְאוֹת אֶת יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן

וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהַמְשׁוֹרְרִים הָיוּ מְזַמְּרִים וּמְשׁוֹרְרִים מְאֹד, בַּאֲשֶׁר שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַמַּלְכָּה. וְהֶעֱמִידוּ לָהּ כִּסֵּא וְהוֹשִׁיבוּהָ אֶצְלוֹ. וְהִיא הָיְתָה הַבַּת־מֶלֶךְ הַנַּ״ל, וְהוּא (הֵינוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) **רָאָה וְהִכִּירָהּ.**

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וּכְסִיל, אֵיךְ שֶׁהֵבִיא אֶת הַמַּלְכָּה, וְהָלְכוּ לְהָבִיא אוֹתָהּ, כִּי בָּזֶה שֶׁהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה וְעָסוּק בִּתְפִלָּה וּבְקִיּוּם הַמִּצְוֹות, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בַּמָּקוֹם הֲלֹא טוֹב, לְבַסּוֹף יִרְאֶה אֵיךְ שֶׁמְּבִיאִים אֶת הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ, שֶׁעַכְשָׁו נֶעֱשְׂתָה הַמַּלְכָּה אֶצֶל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהַמְשׁוֹרְרִים הָיוּ מְזַמְּרִים וּמְשׁוֹרְרִים מְאֹד, בַּאֲשֶׁר שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַמַּלְכָּה, וְהֶעֱמִידוּ לָהּ כִּסֵּא וְהוֹשִׁיבוּהָ אֶצְלוֹ, וְהִיא הָיְתָה הַבַּת מֶלֶךְ הַנַּ״ל; כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים, כְּמוֹ שֶׁבְּקְדֻשָּׁה יֵשׁ מֶלֶךְ שֶׁהוּא מִדַּת הַמַּלְכוּת, כְּמוֹ־כֵן אֵצֶל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁהוּא מַלְכוּת דְּקְלִפָּה, וְשָׁם נַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁתּוֹפְסִים אֵיזוֹ נְשָׁמָה בִּמְצוּדָתָם.

וְהוּא (הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ), רָאָה וְהִכִּירָהּ; כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, לִשֵּׁם אֵל עוֹלָם, אֲפִלּוּ בְּעֵת הַדְּחַק וְהַלַּחַץ מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, לְבַסּוֹף יַכִּיר אֶת נִשְׁמָתוֹ, כִּי אֵין עֵרֶךְ לְאָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּלַחַץ הַטֻּמְאָה וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁמַּלְחִיץ אוֹתוֹ וּמַכְנִיס בּוֹ מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים וַחֲלִישׁוּת הַדַּעַת, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְחַזֵּק וְלוֹמֵד תּוֹרָה, וּמִתְפַּלֵּל וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, בְּמִסִּירוּת נֶפֶשׁ הֲכִי גְּדוֹלָה, שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן אֶת עַצְמוֹ לִפֹּל, עַל־יְדֵי־זֶה לְבַסּוֹף מַתִּיר אֶת הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ וְחֵלֶק אֱלוֹהַּ, שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ. וְלָכֵן כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל נִמְצָא אֲפִלּוּ בְּמִדּוֹר הַטֻּמְאָה וְהַקְּלִפּוֹת, עִם כָּל זֹאת הוּא מִתְחַזֵּק וְטוֹעֵם מֵהַמַּעֲדַנִּים וְהַמַּאֲכָלִים טוֹבִים, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְאֵינוֹ מְיָאֵשׁ עַצְמוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְנִמְצָא בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא טוֹב, מֵאַחַר שֶׁהוּא עַקְשָׁן גָּדוֹל, וְאֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַכִּיר אֶת בַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ, כִּי זֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אֵיכָה פְּתִיחְתָא, סִימָן ב׳): רַב הוּנָא וְרַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא

אַחַר־כָּךְ הֵצִיצָה הַמַּלְכָּה וְרָאֲתָה אֶחָד שֶׁשּׁוֹכֵב בַּזָּוִית וְהִכִּירָה אוֹתוֹ. וְעָמְדָה מִכִּסְאָהּ וְהָלְכָה לְשָׁם, וְנָגְעָה בּוֹ וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: הַאַתָּה מַכִּיר אוֹתִי. וְהֵשִׁיב לָהּ: הֵן. אֲנִי מַכִּיר אוֹתָךְ, אַתְּ הִיא הַבַּת־מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אָמְרִי כְּתִיב (יִרְמְיָה טז, יא): ״וְאֹתִי עָזְבוּ וְאֶת תּוֹרָתִי לֹא שָׁמָרוּ״, הַלְוַאי אוֹתִי עָזְבוּ וְתוֹרָתִי שָׁמָרוּ, מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְעַסְּקִין בָּהּ, הַמָּאוֹר שֶׁבָּהּ הָיָה מַחֲזִירָן לְמוּטָב, רַב הוּנָא אָמַר: לְמַד תּוֹרָה אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ, כִּי מַעֲלַת לִמּוּד הַתּוֹרָה, אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, כִּי הָאוֹר שֶׁבָּהּ יַחֲזִירוֹ לְמוּטָב. וְלָכֵן הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ כְּשֶׁנִּכְנַס אֶל הַמָּקוֹם שֶׁל הַלֹּא טוֹב, שֶׁהֵם הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת, דַּיְקָא שָׁם רָאָה וְהִכִּיר אֶת הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ. וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק, אֲפִלּוּ כְּשֶׁנִּמְצָא בַּמְּצָבִים הֲכִי קָשִׁים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אֶת הַמַּעֲדָנִים וְהַמַּאֲכָלִים טוֹבִים, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּתְפִלָּה, אֲשֶׁר לְבַסּוֹף דַּיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה תִּתְגַּלֶּה אֵלָיו הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ.

**אַחַר־כָּךְ הֵצִיצָה הַמַּלְכָּה, וְרָאֲתָה אֶחָד שׁוֹכֵב בְּזָוִית וְהִכִּירָה אוֹתוֹ, וְעָמְדָה מִכִּסְאָהּ וְהָלְכָה לְשָׁם וְנָגְעָה בּוֹ, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: הַאַתָּה מַכִּיר אוֹתִי? וְהֵשִׁיב לָהּ: הֵן, אֲנִי מַכִּיר אוֹתָךְ, אַתְּ הִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה; כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, וַאֲפִלּוּ שֶׁמָּר וְדוֹחֵק לוֹ מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הוּא מִתְגַּבֵּר וְלוֹמֵד תּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ בְּעַצְמָהּ בָּאָה אֵלָיו וְנוֹגַעַת בּוֹ, וּמַמְשֶׁכֶת עָלָיו אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהִיא נִכְנֶסֶת עִמּוֹ בְּדִין וּדְבָרִים: הַאִם אַתָּה מַכִּיר אוֹתִי?! וְאָדָם שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה בַּצַּר לוֹ, בְּדֵבֵקוּת אֱמֶת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מַכִּיר אוֹתָהּ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, הַנִּשְׁמָה, הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבְדָה, כִּי (מִשְׁלֵי כז, יט): ״כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם״; עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁאָדָם מֵאִיר פָּנָיו כְּלַפֵּי נִשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ־כֵן נִשְׁמָתוֹ מְאִירָה פָּנֶיהָ אֵלָיו, וּמְגַלָּה וּמְפַרְסֶמֶת אוֹתוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן ב׳): אָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר לֵוִי,

וְשָׁאַל אוֹתָהּ: הֵאֵיךְ בָּאת לְכָאן. וְהֵשִׁיבָה בַּאֲשֶׁר שֶׁאָבִי הַמֶּלֶךְ נִזְרַק מִפִּיו דִּבּוּר הַנַּ״ל. וְכָאן הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא לֹא טוֹב.

וְסִפֵּר לָהּ שֶׁאָבִיהָ מִצְטַעֵר מְאֹד, וְשֶׁהוּא מְבַקְשָׁה כַּמָּה

נַחְמָן אֲפְרְסְמוֹן

אִם יֵשֵׁב אָדָם בְּזָוִית וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֲנִי מַרְאֶהוּ לַבְּרִיּוֹת; וְלָכֵן אֵין צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם פְּעֻלּוֹת בָּעוֹלָם לְהִתְפָּרְסֵם, אֶלָּא לָשֶׁבֶת בְּקֶרֶן זָוִית, וְלִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, וְאָז כְּבָר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ יְפָרְסֵם אוֹתוֹ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

וְשָׁאַל אוֹתָהּ: אֵיךְ בָּאת לְכָאן? וְהֵשִׁיבָה: בַּאֲשֶׁר שֶׁאָבִי הַמֶּלֶךְ נִזְרַק מִפִּיו דִּבּוּר הַנַּ״ל, שֶׁהַלֹּא טוֹב יִקַּח אוֹתָךְ, **וְכָאן הַמָּקוֹם הַזֶּה, הוּא לֹא טוֹב;** כִּי בֶּאֱמֶת כְּשֶׁהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, רוֹצֶה לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵהַשְּׁאוֹל תַּחְתִּית שֶׁנָּפַל לְשָׁם, הוּא מְסַבֵּב עִם הָאָדָם שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהִתְוַדּוֹת, וְעַל־יְדֵי וִדּוּי דְּבָרִים יוֹצְאִים הַחֲטָאִים מֵהָעֲצָמוֹת, וּמֵאִיר עָלָיו הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ד׳), שֶׁעֲוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם הֵם עַל עַצְמוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְחֶזְקֵאל לב, כז): ״וַתְּהִי עֲוֹנֹתָם [חֲקוּקָה] עַל עַצְמוֹתָם״, וּבָזֶה שֶׁאָדָם מִתְוַדֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹצְאִים הָעֲוֹנוֹת מֵעַצְמוֹתָיו. וְלָכֵן הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, סִבֵּב עִם הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁשָּׁאַל אוֹתָהּ: אֵיךְ בָּאת לְכָאן? כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהָשִׁיב, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁנִּזְרַק בְּפִי אָבִיהָ דִּבּוּר, שֶׁהַלֹּא טוֹב יִקַּח אוֹתָךְ, וְכָאן הַמָּקוֹם שֶׁלֹּא טוֹב, הֵינוּ מְקוֹם הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, וּבָזֶה שֶׁהִיא רַק גִּלְתָּה לוֹ אֶת זֶה, הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ. **וְסִפֵּר לָהּ שֶׁאָבִיהָ מִצְטַעֵר מְאֹד, וְשֶׁהוּא מְבַקְשָׁה כַּמָּה שָׁנִים,** שֶׁזֶּה גָּדֵל הָרַחֲמָנוּת שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ אֶת רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל הָאָדָם. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳); כִּי הַצַּדִּיק הוּא רַחֲמָן גָּדוֹל, וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעֲוֹנוֹת, וְלָכֵן הוּא מְגַלֶּה לַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁאָבִיהָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם מִצְטַעֵר מְאֹד, וְשֶׁהוּא מְבַקְשָׁה כַּמָּה שָׁנִים, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ג.): מָה לוֹ לְאָב שֶׁהִגְלָה אֶת בָּנָיו, וְאוֹי לָהֶם לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחַן

שָׁנִים. וְשָׁאַל אוֹתָהּ: אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹתָךְ. וְאָמְרָה לוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְךָ לְהוֹצִיא אוֹתִי כִּי־אִם כְּשֶׁתִּהְיֶה בּוֹחֵר לְךָ מָקוֹם וְתִהְיֶה יוֹשֵׁב שָׁם שָׁנָה אַחַת, וְכָל הַשָּׁנָה תִּתְגַּעְגַּע אַחֲרַי לְהוֹצִיא אוֹתִי, וּבְכָל זְמַן שֶׁיִּהְיֶה לְךָ פְּנַאי תִּהְיֶה רַק מִתְגַּעְגֵּעַ וּמְבַקֵּשׁ וּמְצַפֶּה לְהוֹצִיא אוֹתִי, וְתִהְיֶה מִתְעַנֶּה, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן מֵהַשָּׁנָה תִּהְיֶה מִתְעַנֶּה וְלֹא תִישַׁן כָּל הַמַּעַת־לָעַת. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֲבִיהֶם; וְשָׁאַל אוֹתָהּ: אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיא אוֹתָךְ; כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַצַּדִּיק, שֶׁמְּדַבֵּר עִם הָאָדָם כְּפִי דַּעְתּוֹ וְשִׂכְלוֹ, כִּי הוּא רוֹצֶה לָדַעַת אֵיפֹה אָדָם נִמְצָא, וְעַד כַּמָּה הוּא מוּכָן לְהַקְרִיב בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְפִי דִּבּוּרוֹ כֵּן הוּא מַדְרִיכוֹ. וְאָמְרָה לוֹ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְךָ לְהוֹצִיא אוֹתִי, כִּי אִם כְּשֶׁתִּהְיֶה בּוֹחֵר לְךָ מָקוֹם, וְתִהְיֶה יוֹשֵׁב שָׁם שָׁנָה אַחַת, וְכָל הַשָּׁנָה תִּתְגַּעְגַּע אַחֲרַי לְהוֹצִיא אוֹתִי, וּבְכָל זְמַן שֶׁיִּהְיֶה לְךָ פְּנַאי, תִּהְיֶה רַק מִתְגַּעְגֵּעַ וּמְבַקֵּשׁ וּמְצַפֶּה לְהוֹצִיא אוֹתִי וְתִהְיֶה מִתְעַנֶּה, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן מֵהַשָּׁנָה תִּהְיֶה מִתְעַנֶּה, וְלֹא תִישַׁן כָּל הַמַּעַת לָעַת; הַיְנוּ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, כִּי אִם רוֹצֶה לְהוֹצִיא אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ מֵעָמְקֵי הַקְּלִפּוֹת, עִקַּר הָעֵצָה לְיַחֵד לְעַצְמוֹ מָקוֹם פָּנוּי לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיֵשֵׁב שָׁמָּה וְיִתְגַּעְגֵּעַ הַרְבֵּה לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רעד): טוֹב מְאֹד לָאָדָם, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד לוֹ לְבַדּוֹ לַעֲסֹק שָׁם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבִפְרָט הִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁלָּזֶה צְרִיכִין בְּוַדַּאי חֶדֶר מְיֻחָד, וּלְהִשְׁתּוֹקֵק שָׁם כָּל יוֹם, אֵיךְ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱבָדָה, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן מֵהַשָּׁנָה, תִּהְיֶה מִתְעַנֶּה וְלֹא תִישַׁן מֵעֵת לְעֵת, וְזֶה סוֹבֵב עַל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמּוּבָא (שֻׁלְחָן עָרוּךְ, אֹרַח חַיִּים, סִימָן תקפא, סָעִיף ב׳): נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמּוּבָא בַּמָּגֵן אַבְרָהָם,

וּבְסוֹף הַשָּׁנָה בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הָיָה מִתְעַנֶּה וְלֹא הָיָה יָשֵׁן, וְעָמַד וְהָלַךְ לְשָׁם. וְהָיָה רוֹאֶה אֵילָן וְעָלָיו גְּדֵלִים תַּפּוּחִים נָאִים מְאֹד, וְהָיָה מִתְאַוֶּה לְעֵינָיו מְאֹד. וְעָמַד וְאָכַל מִשָּׁם, וְתֵכֶף שֶׁאָכַל הַתַּפּוּחַ, נָפַל וַחֲטָפוֹ שֵׁנָה וְהָיָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּבְדָבָר זֶה כָּל הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עַצְמוֹ גָּדוֹל — עוֹשֶׂה, וְהָעִקָּר לֹא לִישֹׁן בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמּוּבָא (בְּרַמַ״א סִימָן תקפג, סָעִיף ב׳): וְגַם נוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לִישֹׁן בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמִנְהָג נָכוֹן הוּא, וּמוּבָא שָׁם בַּטּוּרֵי זָהָב, דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי: מָאן דְּדָמִיךְ בְּרֵישׁ שַׁתָּא דָּמִךְ מַזְלֵיהּ, עַיִן שָׁם. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן; כִּי זֶה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת — לְצַיֵּת אֶת הַצַּדִּיק עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קכג), שֶׁהָעִקָּר וְהַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ, שֶׁיְּצַיֵּת אֶת הַצַּדִּיק עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה, דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן.

וּבְסוֹף הַשָּׁנָה בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הָיָה מִתְעַנֶּה, וְלֹא הָיָה יָשֵׁן, וְעָמַד וְהָלַךְ לְשָׁם, וְהָיָה רוֹאֶה אֵילָן, וְעָלָיו גְּדֵלִים תַּפּוּחִים נָאִים מְאֹד, וְהָיָה מִתְאַוֶּה לְעֵינָיו מְאֹד, וְעָמַד וְאָכַל מִשָּׁם, וְתֵכֶף שֶׁאָכַל הַתַּפּוּחַ, נָפַל וַחֲטָפוֹ שֵׁנָה; כִּי כֵּן דֶּרֶךְ הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לְהַכְשִׁיל אֶת הָאָדָם, וְעוֹמֵד מוּכָן בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע לְהַכְשִׁילוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (קִדּוּשִׁין ל׃): אָמַר רַב יִצְחָק, יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ה): ״רַק רַע כָּל הַיּוֹם״. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לֵוִי, יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז, לב): ״צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ״, וּבִפְרָט כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקַדֵּשׁ וּלְהִתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, עָלָיו מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע בְּיוֹתֵר, וְלֹא נוֹתֵן לוֹ מָנוֹחַ, אֶלָּא רוֹצֶה רַק לְהַפִּילוֹ וּלְהַכְשִׁילוֹ בְּכָל פַּעַם. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סֻכָּה נב.): כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ; וְכֵן אָמְרוּ (שָׁם): כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת, אָמַר אַבַּיֵי: וּבְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עַל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקַדֵּשׁ בְּיוֹתֵר, הַיֵּצֶר הָרָע מִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּיוֹתֵר, וְהוּא צָרִיךְ

יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד. וְהָיָה הַמִּשְׁרֶת מְנַעֵר אוֹתוֹ וְלֹא הָיָה נֵעוֹר כְּלָל.

אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ מִשְׁנָתוֹ וְשָׁאַל לְהַמִּשְׁרֶת: הֵיכָן אֲנִי

נַחֲרִי אֲפַרְסְמוֹן

לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם מְרֻבִּים. וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָכַל אֶת הַתַּפּוּחַ, שֶׁזֶּה סוֹד נְפִילַת אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְעַל־יְדֵי־זֶה גֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ מִגַּן־עֵדֶן, כְּמוֹ־כֵן אִם אָדָם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל נִשְׁמָתוֹ, וְאוֹכֵל מַה שֶּׁהִזְהִירוּ אוֹתוֹ לֹא לֶאֱכֹל, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נוֹפֵל בִּשְׁנָה. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), שֶׁעִקַּר הַנְּפִילָה שֶׁאָדָם נוֹפֵל הוּא בִּשְׁנָה עֲמֻקָּה, כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁיְּשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְיכוֹלִים לִישֹׁן כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה, וְאָדָם אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יָשֵׁן, כִּי אִם הוּא אֵינוֹ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, סִימָן שֶׁהוּא יָשֵׁן שֵׁנָה עֲמֻקָּה, וְלֹא יְכוֹלִים לְהָעִיר אוֹתוֹ כְּלָל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֵרַע עִם הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁמְּרַמֵּז עַל הָאִישׁ הַכָּשֵׁר, שֶׁרוֹצֶה לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק וְאָכַל אֶת הַתַּפּוּחַ, עַד שֶׁנָּפַל בִּשְׁנָה עֲמֻקָּה.

וְהָיָה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יְכוֹלִים לִישֹׁן אֶת כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳) אֶת מַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית כג.): מַי אִיכָּא דְּנַיְים שִׁבְעִים שְׁנִין, אֵיךְ יְכוֹלִים לִישֹׁן בְּזֶה הָעוֹלָם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלִפֹּל בִּנְוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, עַד שֶׁיִּפֹּל בְּמָקוֹם שֶׁיִּפֹּל. **וְהָיָה הַמִּשְׁרֶת מְנַעֵר אוֹתוֹ, וְלֹא הָיָה נֵעוֹר כְּלָל**, כִּי הַגּוּף נִקְרָא מִשְׁרֵת, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים הַגּוּף מְעוֹרֵר אֶת הַנְּשָׁמָה, (מִשְׁלֵי ו, ט): ״עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם מִשְּׁנָתֶךָ״; כִּי כָּךְ מוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כב): כְּשֶׁמְּזַכְּכִים אֶת הַגּוּף, אֲזַי הוּא מְשָׁרֵת אֶת הַנְּשָׁמָה, בְּסוֹד (אִיּוֹב יט, כו): ״וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּשַׂר הַגּוּף אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ, עַל־יְדֵי הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, וְהִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאָדָם. אֲבָל **וְלֹא הָיָה נֵעוֹר כְּלָל**, כִּי נָפַל בִּשְׁנָה עֲמֻקָּה מְאֹד, וְלֹא יְכוֹלִים לְהָעִיר אוֹתוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן.

אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ מִשְׁנָתוֹ, וְשָׁאַל אֶת הַמִּשְׁרֶת: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם? כִּי כָּךְ

בָּעוֹלָם. וְסִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה (הַיְנוּ הַמִּשָּׁרֵת סִפֵּר לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הַמַּעֲשֶׂה וְאָמַר לוֹ), **שֶׁאַתָּה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד זֶה כַּמָּה שָׁנִים, וַאֲנִי הָיִיתִי מִתְפָּרְנֵס מֵהַפֵּרוֹת. וְהָיָה מְצַעֵר עַצְמוֹ מְאֹד.**

וְהָלַךְ לְשָׁם וּמָצָא אוֹתָהּ. וְהָיְתָה מְצַטַּעֶרֶת לְפָנָיו מְאֹד,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד): כָּךְ רָאוּי לִהְיוֹת מִנְהַג יִרְאֵי הַשֵּׁם, תֵּכֶף־וּמִיָּד בַּהֲקִיצוֹ וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל שׂוּם דָּבָר, שֶׁיִּזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וּצְרִיכִים לִשְׁאֹל לְעַצְמוֹ: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם. וְסִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה (הַיְנוּ הַמִּשָּׁרֵת סִפֵּר לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הַמַּעֲשֶׂה וְאָמַר לוֹ), שֶׁאַתָּה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד זֶה כַּמָּה שָׁנִים, וַאֲנִי הָיִיתִי מִתְפָּרְנֵס מֵהַפֵּרוֹת, וְהָיָה מְצַעֵר עַצְמוֹ מְאֹד; הַיְנוּ שֶׁהַגּוּף מְסַפֵּר לְהַנְּשָׁמָה, שֶׁאַתָּה יָשֵׁן זְמַן מְרֻבֶּה מְאֹד — כַּמָּה שָׁנִים, וַאֲנִי הַגּוּף הָיִיתִי מִתְפָּרְנֵס מֵהַפֵּרוֹת, כִּי הַגּוּף בֵּין כָּךְ אוֹכֵל, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹפֶלֶת הַנְּשָׁמָה בְּתוֹךְ שֵׁנָה, וְאֵינָהּ דְּבוּקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה הֶפְסֵד גָּדוֹל מְאֹד. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין עב.): שֵׁנָה וְיַיִן לָרְשָׁעִים — הֲנָאָה לָהֶם וַהֲנָאָה לָעוֹלָם, לַצַּדִּיקִים — רַע לָהֶם וְרַע לָעוֹלָם; וְאָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן ה׳): רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לֵוִי אָמַר: תְּחִלַּת מַפָּלָה שֵׁנָה, דָּמִךְ לֵיהּ וְלָא לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא עָבִיד עֲבִידְתָא. כִּי בְּשָׁעָה שֶׁהַצַּדִּיק עֵר, אַזַי נִשְׁמָתוֹ דְּבוּקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתָמִיד רַק מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹ טוֹבָה לָהֶם וְטוֹבָה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁיְּשֵׁנִים — רַע לָהֶם וְרַע לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְלָכֵן הָיָה מְצַעֵר עַצְמוֹ מְאֹד, שֶׁהֶצְרֵךְ לִישֵׁן כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה, וּלְהַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּשֶׁאָדָם יָשֵׁן, אַזַי הוּא נֶעְתָּק לְגַמְרֵי מֵאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁחָטָא, וְנָפְלָה נִשְׁמָתוֹ בְּשֵׁנָה עֲמֻקָּה, שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה לְהַרְגִּישׁ אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ, זֶהוּ הֶפְסֵד גָּדוֹל בִּשְׁבִילוֹ וּבִשְׁבִיל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת בִּזֶּה הָעוֹלָם יְכוֹלִים לְהַרְוִיחַ מְאֹד, אִם יוֹדְעִים אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בִּלְמוּד תּוֹרָה וּבְקִיּוּם הַמִּצְווֹת, וּבְעֵסֶק הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת.

וְהָלַךְ לְשָׁם הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁזֶּה סוֹבֵב הֵן עַל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא עוֹסֵק לְעוֹרֵר

כִּי אִלּוּ בָּאתָ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיִיתָ מוֹצִיא אוֹתִי מִכָּאן, וּבְשִׁבְיל יוֹם אֶחָד אִבַּדְתָּ. אָמְנָם שֶׁלֹּא לְאֵכֹל הוּא דָּבָר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֵהַשָּׁנָה אֶת כְּלָלִיּוּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהֵן כָּל נֶפֶשׁ בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוֹלֵךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר נִשְׁמָתוֹ, אַחַר יְגִיעָה עֲצוּמָה, שֶׁמִּתְיַגֵּעַ וְטוֹרֵחַ כָּל הַשָּׁנָה לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלִיּוּת וְאֶת נִשְׁמָתוֹ בִּפְרָטִיּוּת, וּבֵין כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, שֶׁנּוֹפֵל לְתוֹךְ שָׁנָה עֲמֻקָּה, כִּי לְבַעַל בְּחִירָה מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לַעֲזֹר, וְהִנֵּה סוֹף כָּל סוֹף כְּשֶׁמְּעוֹרְרִים אוֹתוֹ מֵהַשָּׁנָה, הוּא הוֹלֵךְ בְּכִוּוּן הַבַּת מֶלֶךְ שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ, נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, וּמָצָא אוֹתָהּ, כִּי אִם יְגִעִים וְטוֹרְחִים יָמִים וְשָׁנִים בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלֹא עוֹזְבִים אֶת הָרָצוֹן כְּלָל, אֶלָּא רוֹצִים לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתִּיו, אַף שֶׁבֵּין כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, עִם כָּל זֹאת אֵין מַרְפִּים אֶת הָרָצוֹן כִּי הוּא זֶה, אֶלָּא יְגִעִים וְטוֹרְחִים בִּיגִיעוֹת וּבְטָרְחוֹת עֲצוּמוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַסּוֹף מוֹצְאִים אֶת הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן כָּל אֶחָד אֶת נִשְׁמָתוֹ. וְהָיְתָה מִצְטַעֶרֶת לְפָנָיו מְאֹד; כִּי הַשְׁכִּינָה שֶׁהִיא כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלִיּוּת, וְכֵן כְּלַל כָּל נְשָׁמָה בִּפְרָטִיּוּת, מִצְטַעֶרֶת וּמִתְלוֹנֶנֶת, כִּי אִלּוּ בָּאתָ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁקִּבַּלְנוּ לְהַפְגִּישׁ, שֶׁזֶּה עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה, הָיִיתָ מוֹצִיא אוֹתִי מִכָּאן; כִּי אִם נִשְׁמָרִים כָּל הַשָּׁנָה, וּמְחַפְּשִׂים יוֹם אַחַר יוֹם אַחַר הַשְׁכִּינָה, שֶׁהִיא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲזַי לְבַסּוֹף מוֹצְאִים אוֹתָהּ, **וּבְשִׁבְיל יוֹם אֶחָד**, שֶׁהוּא יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה, שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים עָלֶיהָ, עַד שֶׁנּוֹפְלִים בְּשֶׁנָה, בִּשְׁבִיל זֶה אִבַּדְתָּ אוֹתִי לְגַמְרֵי, וְהֻצְרַךְ לַעֲבֹר עָלֶיךָ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים בְּשֶׁנָה עֲמֻקָּה, עַד שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְעוֹרֵר אוֹתְךָ. וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּתְיַגֵּעַ יָמִים וְשָׁנִים בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְבַסּוֹף עַל יְדֵי נִסָּיוֹן קַל, הוּא נוֹפֵל בְּפַח יָקוּשׁ, וְיָשֵׁן בְּשֶׁנָה עֲמֻקָּה, וְלָכֵן גַּם הַשְׁכִּינָה שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ מִתְאוֹנֶנֶת לְפָנָיו, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רט): כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹדֵד וּמְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְצַעֲרוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִתְוַדֶּה וּמִתְחָרֵט עַל גֹּדֶל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, אֲזַי גַּם הַשְׁכִּינָה כְּנֶגְדּוֹ מְפָרֶשֶׁת לְפָנָיו שִׂיחָתָהּ וְצַעֲרָהּ וּמְנַחֶמֶת אוֹתוֹ, כִּי כָּל פְּגָם וּפְגָם שֶׁפָּגַם בִּנְשָׁמָתוֹ — פָּגַם אֶצְלָהּ גַּם־כֵּן כְּבָיכוֹל.

קָשֶׁה מְאֹד, בִּפְרָט בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן אָז מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע מְאֹד, (הַיְנוּ שֶׁהַבַּת־מֶלֶךְ אָמְרָה לוֹ שֶׁעַתָּה תָּקֵל עָלָיו הָאֲזָהָרָה וְלֹא יִהְיֶה מֻזְהָר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, כִּי הוּא דָּבָר קָשֶׁה לַעֲמֹד בּוֹ וְכוּ׳), **בְּכֵן תָּשׁוּב לִבְחֹר לְךָ מָקוֹם וְתֵשֵׁב גַּם־כֵּן שָׁנָה כַּנַּ״ל, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן תִּהְיֶה רַשַּׁאי לֶאֱכֹל. רַק שֶׁלֹּא תִּישַׁן וְלֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּישַׁן, כִּי הָעִקָּר הוּא הַשֵּׁנָה. וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָמְנָם שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל הוּא דָּבָר קָשֶׁה מְאֹד, וּבִפְרָט שֶׁרַבֵּנוּ ז״ל הִזְהִירָנוּ שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת כְּלָל, וּבִפְרוּשׁ גִּלָּה לָנוּ, שֶׁאִם הָיָה יוֹדֵעַ בִּימֵי נְעוּרָיו אֶת מַעֲלַת הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת, לֹא הָיָה מִתְעַנֶּה וּמְסַגֵּף כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה אֶת הַגּוּף שֶׁלּוֹ, כִּי הַתַּעֲנִית מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה. וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית יא.): הַאי בַּר בֵּי רַב דַּיְתֵיב בְּתַעֲנִיתָא לֵיכוֹל כַּלְבָּא לְשֵׁירוּתֵיהּ. וְלָכֵן הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה, הוֹרִידָה מִמֶּנּוּ אֶת הַסִּגּוּף שֶׁל תַּעֲנִית, כִּי יָדְעָה שֶׁזֶּה קָשֶׁה מְאֹד לָאָדָם לְהִתְעַנּוֹת, וּבִפְרָט בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן אָז מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע מְאֹד, כִּי זֶה טֶבַע שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאָדָם מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ אֵיזוֹ עֲבוֹדָה, אֲזַי הוּא רוֹצֶה לִמְנֹעַ אוֹתוֹ, **וּבִפְרָט בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן**, שֶׁהוֹלֵךְ לְהַגִּיעַ אֶל שְׁלֵמוּתוֹ, אָז הוּא **מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר**, (הַיְנוּ שֶׁהַבַּת מֶלֶךְ אָמְרָה לוֹ, שֶׁעַתָּה תָּקֵל עָלָיו הָאֲזָהָרָה, וְלֹא יִהְיֶה מֻזְהָר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל), הַיְנוּ שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהִתְעַנּוֹת, כִּי הוּא דָּבָר קָשֶׁה מְאֹד לַעֲמֹד **בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן. בְּכֵן תָּשׁוּב לִבְחֹר לְךָ מָקוֹם, וְתֵשֵׁב גַּם־כֵּן שָׁנָה כַּנַּ״ל, וּבַיּוֹם הָאַחֲרוֹן תִּהְיֶה רַשַּׁאי לֶאֱכֹל, רַק שֶׁלֹּא תִּישַׁן, וְלֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּישַׁן, כִּי הָעִקָּר הוּא הַשֵּׁנָה, וְהָלַךְ וְעָשָׂה כֵּן**; כִּי רַבֵּנוּ ז״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁיִּשְׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם לוֹמְדִים אוֹ מִתְפַּלְלִים, עִם כָּל זֹאת הַכֹּל בִּבְחִינַת שֵׁנָה, כִּי הַמּחַ יָשֵׁן. וְלָכֵן הָעִקָּר לְהִתְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לוֹ שֵׂכֶל, אֲזַי נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ״, כִּי כְּשֶׁהָעֲבוֹדָה עִם שֵׂכֶל, אֲזַי

בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הָיָה הוֹלֵךְ לְשָׁם וְרָאָה מַעְיָן הוֹלֵךְ. וְהַמַּרְאֶה אָדֹם וְהָרֵיחַ שֶׁל יַיִן. וְשָׁאַל אֶת הַמְשָׁרֵת: הֲרָאִיתָ שֶׁזֶּה מַעְיָן וְרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מַיִם וְהַמַּרְאֶה אַדְמוּמִית וְהָרֵיחַ שֶׁל יַיִן? וְהָלַךְ וְטָעַם מֵהַמַּעְיָן, וְנָפַל וְיָשַׁן מִיָּד כַּמָּה שָׁנִים עַד שִׁבְעִים שָׁנָה, וְהָיוּ הוֹלְכִין

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

יֵשׁ בּוֹ חִיּוּת וְהוּא עֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּקַטְנוּת הַמֹּחִין, אָז הוּא בִּבְחִינַת שֵׁנָה. וְלָכֵן הָעִקָּר לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִשֵּׁנָה, וּבִפְרָט בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן.

בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן הָיָה הוֹלֵךְ לְשָׁם, וְרָאָה מַעְיָן הוֹלֵךְ; הֵינוּ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא בַּר יִשְׂרָאֵל, הָלַךְ שָׁנָה שְׁלֵמָה בִּיגִיעוֹת וּבְטִרְחוֹת גְּדוֹלוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירָה אוֹתוֹ הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא נִשְׁמָתוֹ, שֶׁיְּחַפֵּשׂ לְעַצְמוֹ מָקוֹם, וְכָל הַשָּׁנָה יֵשֵׁב שָׁם, וִיחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ אַחֲרֶיהָ לְהוֹצִיאָהּ, וְכֵן עָשָׂה, וְהִנֵּה כְּשֶׁהִגִּיעַ כְּבָר הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וְהָלַךְ לְהוֹצִיאָהּ, וְהִנֵּה רָאָה מַעְיָן הוֹלֵךְ, וְהַמַּרְאֶה אָדֹם וְהָרֵיחַ שֶׁל יַיִן, וְשָׁאַל אֶת הַמְשָׁרֵת שֶׁהוּא הַגּוּף שֶׁלּוֹ: הֲרָאִיתָ שֶׁזֶּה מַעְיָן, וְרָאוּי שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ מַיִם, וְהַמַּרְאֶה אַדְמוּמִית וְרֵיחַ שֶׁל יַיִן? כִּי כֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁבְּיוֹם הָאַחֲרוֹן הוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי לְבוּשִׁים, כְּדֵי לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם, וּמֵבִיא לוֹ כָּל מִינֵי דְּבָרִים לַעֲקֹר אוֹתוֹ מֵהַקְּדֻשָּׁה, וְכֵן נוֹהֵג אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁלָּקַח לְעַצְמוֹ תַּכְלִית לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲזַי הַיֵּצֶר הָרָע מֵבִיא לוֹ נִסָּיוֹן קָשֶׁה בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁהוּא תּוֹפֵס שֶׁהִנֵּה שָׁם לוֹ רֶשֶׁת וּמַלְכֹּדֶת שֶׁיִּפֹּל בָּהּ, וְהָלַךְ וְטָעַם מֵהַמַּעְיָן, וְנָפַל וְיָשַׁן מִיָּד כַּמָּה שָׁנִים עַד שִׁבְעִים שָׁנָה; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּתֶּה אַחַר יִצְרוֹ, הוּא נוֹפֵל בִּשְׁנָה עֲמֻקָּה, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא לוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, עִם כָּל זֹאת הַמֹּחִין שֶׁלּוֹ הֵם בִּבְחִינַת שֵׁנָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳): יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם יְשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לָהָעוֹלָם שֶׁהֵם עוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל עֲבוֹדָתָם אֵין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נַחַת מֵהֶם, כִּי נִשְׁאֲרָה כָּל עֲבוֹדָתָם לְמַטָּה, וְאֵין יָכוֹל לְהִתְרוֹמֵם וְלַעֲלוֹת לְמַעְלָה, כִּי עִקַּר הַחִיּוּת הוּא הַשֵּׂכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה

חֲיָלוֹת רַבּוֹת עִם הַשַּׁיָּךְ לָהֶם מַה שֶּׁנּוֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם (שֶׁקּוֹרִין "אוֹבַּאזִין"), **וְהַמְשָׁרֵת הִטְמִין עַצְמוֹ מֵחֲמַת הַחֲיָלוֹת. אַחַר כָּךְ הָלְכָה מֶרְכָּבָה וְעֶגְלוֹת־צָב, וְשָׁם יָשְׁבָה הַבַּת־מֶלֶךְ, וְעָמְדָה שָׁם אֶצְלוֹ וְיָרְדָה וְיָשְׁבָה אֶצְלוֹ וְהִכִּירָה אוֹתוֹ. וְהָיְתָה מְנַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד וְלֹא נִנְעַר. וְהִתְחִילָה לִקְבֹּל עָלָיו אֲשֶׁר כַּמָּה וְכַמָּה יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּעָלֶיהָ", וּכְשֶׁהָעֲבוֹדָה הִיא עִם שֵׂכֶל, מְשִׂימִין בָּהּ חִיּוּת שֶׁתּוּכַל לְהִתְעַלּוֹת, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּקַטְנוּת הַמֹּחִין, שֶׁזּוֹ שֵׁנָה, אֵין הָעֲבוֹדָה שֶׁל תּוֹרָה וּתְפִלָּה יְכוֹלָה לְהִתְעַלּוֹת לְמַעְלָה, וְזֶה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁבְּנֵי־אָדָם אֵינָם מוֹצְאִים קוֹרַת רוּחַ וְנַחַת מֵעֲבוֹדָתָם, וִיכוֹלִים לַעֲבֹר שִׁבְעִים שָׁנָה, וְרַע וָמָר לָהֶם מְאֹד, וְאֵין מוֹצְאִים סִפּוּק מִלִּמּוּדָם וַעֲבוֹדָתָם בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה; כִּי כְּשֶׁאֵין הָאָדָם מַרְגִּישׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, אֲזַי הַמֹּחִין שֶׁלּוֹ יְשֵׁנִים, וְיֵשׁ שֶׁיְּשֵׁנִים שִׁבְעִים שָׁנָה, הַיְנוּ כָּל הַחַיִּים שֶׁלָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צ, י): "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה".

וְהָיוּ הוֹלְכִין חֲיָלוֹת רַבּוֹת עִם הַשַּׁיָּךְ לָהֶם, מַה שֶּׁנּוֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם; כִּי כְּשֶׁנִּשְׁמַת יִשְׂרָאֵל נִלְקְחָה בֵּין הַקְּלִפּוֹת, אֲזַי הוֹלְכִים עִמָּהּ הַרְבֵּה חֲיָלוֹת עִם הַשַּׁיָּךְ לָהֶם, כְּדֵי לִשְׁמֹר אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּבְרַח. וְהַמְשָׁרֵת הִטְמִין עַצְמוֹ מֵחֲמַת הַחֲיָלוֹת, כִּי הַגּוּף מְפַחֵד מְאֹד, כִּי (מְגִלָּה ג.): אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא חָזֵי מַזְלֵיהּ חָזֵי; אַחַר־כָּךְ הָלְכָה מֶרְכָּבָה וְעֶגְלוֹת־צָב, וְשָׁם יָשְׁבָה הַבַּת־מֶלֶךְ, וְעָמְדָה שָׁם אֶצְלוֹ, וְיָרְדָה וְיָשְׁבָה אֶצְלוֹ וְהִכִּירָהּ אוֹתוֹ, כִּי הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא שֹׁרֶשׁ הַנְּשָׁמָה, מַכֶּרֶת בָּאָדָם שֶׁרוֹצֶה אֶת הָאֱמֶת לְהוֹצִיא אוֹתָהּ, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן ב׳): אִם יֵשֵׁב אָדָם בְּזָוִית וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אֲנִי מַרְאֵהוּ לַבְּרִיּוֹת; וְהָיְתָה מְנַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד וְלֹא נִנְעַר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), כִּי מִי שֶׁנָּפַל מֵע׳ פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, הוּא נוֹפֵל לְשֵׁנָה עֲמֻקָּה, שֶׁקָּשֶׁה לְהָעִיר אוֹתוֹ. וְהִתְחִילָה לִקְבֹּל עָלָיו, אֲשֶׁר כַּמָּה וְכַמָּה יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד שֶׁהָיוּ לוֹ זֶה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים כְּדֵי לְהוֹצִיא

שֶׁהָיוּ לוֹ, זֶה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתִי, וּבִשְׁבִיל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיאֵנִי וְאִבְּדוֹ. וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד עַל זֶה, כִּי יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו וְעָלַי שֶׁכָּל־כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי כָּאן, וְאֵינִי יָכוֹל לָצֵאת. אַחַר־כָּךְ לָקְחָה פַּאטְשֵׁיילֶע [מִטְפַּחַת] **מֵעַל רֹאשָׁהּ, וְכָתְבָה עָלָיו בְּדִמְעוֹת שֶׁלָּהּ, וְהִנִּיחָה אֶצְלוֹ, וְעָמְדָה וְיָשְׁבָה בְּמֶרְכַּבְתָּהּ וְנָסְעָה מִשָּׁם.**

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

אוֹתִי, וּבִשְׁבִיל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹצִיאֵנִי וְאִבְּדוֹ, וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד עַל זֶה; כִּי הַשְּׁכִינָה בּוֹכָה כְּשֶׁרוֹאָה שֶׁאָדָם רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, אֲבָל הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן. וְלָכֵן הִיא קוֹבֶלֶת עָלָיו מְאֹד, כִּי יֵשׁ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו וְעָלַי, שֶׁכָּל־כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי כָּאן, וְאֵינִי יָכוֹל לָצֵאת; וְזֶה סוֹבֵב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁנּוֹפֵל לְעֵמְקָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְנִכְשָׁל בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, שֶׁהַשְּׁכִינָה קוֹבֶלֶת עָלָיו: כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן אַתָּה רוֹצֶה לָצֵאת, וְאַתָּה נוֹפֵל בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְיָשֵׁן שֵׁנָה עֲמֻקָּה.

אַחַר־כָּךְ לָקְחָה פַּאטְשֵׁיילֶע [מִטְפַּחַת] **מֵעַל רֹאשָׁהּ, וְכָתְבָה עָלָיו בְּדִמְעוֹת שֶׁלָּהּ, וְהִנִּיחָה אֶצְלוֹ, וְעָמְדָה וְיָשְׁבָה בְּמֶרְכַּבְתָּהּ וְנָסְעָה מִשָּׁם;** הַמִּטְפַּחַת מְרַמֶּזֶת עַל הַמַּחֲשָׁבוֹת, כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל מִטְפַּחַת הִיא כְּסוּי רֹאשׁ, וְגַם הַמַּחֲשָׁבוֹת מְכַסּוֹת אֶת רֹאשׁ הָאָדָם, וְהִיא כָּתְבָה עָלָיו בְּדִמְעוֹת שֶׁלָּהּ, כִּי הַצַּדִּיק עוֹסֵק בְּהוֹצָאַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהַטֻּמְאָה וְהַזְּהֻמָּא שֶׁנִּפְלוּ לְשָׁם, שֶׁהַכֹּל בָּא רַק מֵחֲמַת הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהַהִרְהוּרִים רָעִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת מו.): אַל יְהַרְהֵר אָדָם בַּיּוֹם, וְיָבוֹא לִידֵי טֻמְאָה בַּלַּיְלָה, וְהִיא הַשְּׁכִינָה כּוֹתֶבֶת לוֹ עַל הַמִּטְפַּחַת בְּדִמָּעוֹת, וּמִתְלוֹנֶנֶת לְפָנָיו עַל גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֵהַהִרְהוּרִים רָעִים שֶׁלּוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קיד), שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵהִרְהוּרִים רָעִים, שֶׁגּוֹרְמִים פְּגָם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהִנִּיחָה אֶצְלוֹ אֶת הַמִּטְפַּחַת, וְעָמְדָה וְיָשְׁבָה בְּמֶרְכַּבְתָּהּ וְנָסְעָה

אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ וְשָׁאַל אֶת הַמִּשְׁרֵת: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם. וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה, וְשֶׁחֲיָלוֹת רַבּוֹת הָלְכוּ שָׁם וְשֶׁהָיְתָה כָּאן מֶרְכָּבָה הַנַּ״ל, וְשֶׁהָיְתָה בּוֹכָה עָלָיו, וְהָיְתָה צוֹעֶקֶת שֶׁיֵּשׁ רַחֲמָנוּת עָלָיו וְעָלֶיהָ כַּנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ וְרָאָה שֶׁהַפַּאטְשַׁיילַע מְנַחַת אֶצְלוֹ. וְשָׁאַל: מֵאַיִן זֶה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מִשָּׁם; כִּי מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם שֶׁיַּחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ הוּא צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר בְּעַצְמוֹ.

אַחַר־כָּךְ הֵקִיץ וְשָׁאַל אֶת הַמִּשְׁרֵת: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם; רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד), שֶׁכָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת מִנְהַג יִרְאֵי הַשֵּׁם, שֶׁתִּכֶּף־וּמִיָּד כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים מֵהַשִּׁנָּה, שֶׁכְּבָר יַחְשְׁבוּ מֵעַלְמָא דְּאָתֵי, אָדָם צָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב כְּשֶׁקָּם בַּבֹּקֶר, וְלִשְׁאֹל אֶת עַצְמוֹ: הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם. וּבֶאֱמֶת אִם אָדָם אֵינוֹ מִתְיַשֵּׁב הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם, יְכוֹלִים לַעֲבֹר עָלָיו יָמִים וְשָׁנִים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה אִתּוֹ. וְלָכֵן צְרִיכִים לְיַשֵּׁב אֶת דַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם מֵחָדָשׁ, וְלִשְׁאֹל אֶת עַצְמוֹ בְּעֵת שֶׁנִּתְעוֹרֵר מֵהַשִּׁנָּה: ״הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם״, וְזֶה עוֹזֵר מְאֹד מְאֹד לָאָדָם; כִּי הַיִּשּׁוּב הַדַּעַת זֶה כְּבָר חֲצִי יְשׁוּעָה, כִּי עִקַּר כָּל הַצָּרוֹת שֶׁבָּאוֹת לָאָדָם, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ מָה וּמִי וְאֵימַת, וְלָכֵן עוֹבְרִים לוֹ הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים בְּחֹשֶׁךְ וּבְתַרְדֵּמָה, וְהוּא מֻנָּח בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה. וְסִפֵּר לוֹ הַמִּשְׁרֵת שֶׁהוּא הַגּוּף, כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁרַק עָבַר עָלָיו, וְשֶׁחֲיָלוֹת רַבּוֹת הָלְכוּ שָׁם, וְשֶׁהָיְתָה שָׁם מֶרְכָּבָה עִם הַבַּת מֶלֶךְ, וְשֶׁהָיְתָה בּוֹכָה עָלָיו וְהָיְתָה צוֹעֶקֶת, שֶׁיֵּשׁ רַחֲמָנוּת עָלָיו וְעָלֶיהָ; כִּי בֶּאֱמֶת כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לוֹמַר דִּבְרֵי מוּסָר לְזוּלָתוֹ, עָלָיו לְכַלֵּל אֶת עַצְמוֹ עִמּוֹ, וְכָךְ יְקַבֵּל אֶת דְּבָרָיו, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תּוֹכֵחָה, סִימָן ה׳): לְעוֹלָם אַל יוֹצִיא אָדָם אֶת עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל; וְכֵן הוּא (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה, סִימָן ע׳): כְּשֶׁאָדָם מוֹכִיחַ אוֹתָם שֶׁלֹּא תִּקְנוּ חַטֹּאת נְעוּרִים, תְּכַלֵּל אֶת עַצְמְךָ עִמָּהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יְקַבְּלוּ מִמְּךָ; וְלָכֵן צָעֲקָה הַבַּת מֶלֶךְ וְהָיְתָה בּוֹכָה, שֶׁיֵּשׁ רַחֲמָנוּת עָלָיו וְעָלֶיהָ. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ וְרָאָה שֶׁהַפַּאטְשַׁיילַע מְנַחַת אֶצְלוֹ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ, אָז הוּא מַתְחִיל

וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁהִיא כָּתְבָה עָלָיו בְּהַדְמָעוֹת. וּלְקָחָהּ וְהֵרִים אוֹתָהּ כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, וְהִתְחִיל לִרְאוֹת הָאוֹתִיּוֹת, וְקָרָא מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם כָּל קְבָלָתָהּ וְצַעֲקָתָהּ כַּנַּ״ל, וְשָׁכְעַת אֵינֶנָּה שָׁם בַּמִּבְצָר הַנַּ״ל. כִּי אִם שֶׁיְּבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת שָׁם תִּמְצָאֵנִי.

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

לִרְאוֹת וּלְהָבִין שֶׁהַשְּׁכִינָה רוֹצָה אוֹתוֹ. וְשָׁאַל אֶת הַמְּשָׁרֵת: מֵאַיִן זֶה? וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁהִיא כָּתְבָה עָלָיו בְּהַדְּמָעוֹת, וּמוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רסב), שֶׁכָּל הַחִדּוּשִׁי תּוֹרָה נַעֲשִׂים עַל־יְדֵי דְּמָעוֹת, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁרוֹצֶה לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מַמָּשׁ, הוּא צָרִיךְ לִבְכּוֹת מִקֹּדֶם. וּלְקָחָהּ וְהֵרִים אוֹתוֹ כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁלָּקַח אֶת הַפַּאטְשֶׁילְע נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל חָכְמַת אֱלֹקוּת, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), שֶׁהַשֵּׂכֶל הָאֱלֹקִי שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר מֵאִיר לָאָדָם כַּשֶּׁמֶשׁ, **וְהִתְחִיל לִרְאוֹת הָאוֹתִיּוֹת, וְכָל מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, כָּל קְבָלָתָהּ וְצַעֲקָתָהּ כַּנַּ״ל, וְשָׁכְעַת אֵינֶנָּה שָׁם בַּמִּבְצָר הַנַּ״ל, כִּי אִם שֶׁיְּבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת שָׁם תִּמְצָאֵנִי;** הַר שֶׁל זָהָב זֶה מְרַמֵּז עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נב.): צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר גְּבֹהַּ. כִּי הַיְצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט מְאֹד מְאֹד עַל הַצַּדִּיקִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ, יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ. וְכָל דָּבָר קָטָן שֶׁצְּרִיכִים לַעֲשׂוֹת בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא לָהֶם מְאֹד קָשֶׁה כְּהַר גָּבֹהַּ לַעֲלוֹת עָלָיו. וּבֶאֱמֶת צְרִיכִים לָדַעַת, אֲשֶׁר כָּל יְגִיעָה וְטִרְחָה שֶׁאָדָם יָגֵעַ וְטוֹרֵחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֶה לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם מְאֹד חָשׁוּב, כְּשׁוֹי זָהָב, וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא יַהֲלוֹם בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, וְלָכֵן הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, נִמְצֵאת בְּכָל מָקוֹם, שֶׁבָּא לָאָדָם מְאֹד קָשֶׁה יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּהָר הַזֶּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלָיו לֵידַע, שֶׁזֶּה הַר שֶׁל זָהָב, לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם מְאֹד חָשׁוּב כָּל יְגִיעָה וְטִרְחָה שֶׁיְּגִיעִים וְטוֹרְחִים בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּגֵעַ וְטוֹרֵחַ בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא יַהֲלוֹם וּמַרְגָּלִיּוֹת

וְהִשְׁאִיר אֶת הַמִּשְׁרֶת וְהִנִּיחוֹ וְהָלַךְ לְבַדּוֹ לְבַקְשָׁהּ. וְהָלַךְ כַּמָּה שָׁנִים לְבַקְשָׁהּ. וְיָשַׁב עַצְמוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי בַּיִּשּׁוּב לֹא נִמְצָא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, כִּי

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

בְּכֻתֶּר הַמֶּלֶךְ, וְשָׁם נִמְצֵאת הַשְּׁכִינָה. וְלָכֵן צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק תָּמִיד, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בַּמַּצָּבִים הֲכִי קָשִׁים, וְרַע וָמָר לוֹ, וְקָשִׁים לוֹ הַחַיִּים, עִם כָּל זֹאת עָלָיו לְהִתְאַזֵּר עֹז, וְלֵידַע אֲשֶׁר לֹא יְקֻפַּח שְׂכָרוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְהָעִקָּר לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּכָל מַה שֶּׁרַק עוֹבֵר עָלָיו.

וְהִשְׁאִיר אֶת הַמִּשְׁרֶת וְהִנִּיחוֹ, וְהִנֵּה מַגִּיעַ זְמַן שֶׁצְּרִיכִים לְהַנִּיחַ אֶת כָּל אֵלּוּ סְבִיבוֹ, הַמּוֹנְעִים אוֹתוֹ מִלְּבַקֵּשׁ אֶת הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן וְהָלַךְ לְבַדּוֹ לְבַקְשָׁהּ, הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, עָלָיו לְבַקֵּשׁ אַחַר שֹׁרֶשׁ קְדֻשַּׁת נִשְׁמָתוֹ שֶׁתִּתְגַּלֶּה אֵלָיו, וְהָלַךְ כַּמָּה שָׁנִים לְבַקְשָׁהּ, כִּי הַהֶכְרֵחַ לָדַעַת, שֶׁכְּדֵי לִזְכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל אֵיזוֹ דַּרְגָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, צְרִיכִים לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן. וְיָשַׁב עַצְמוֹ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁבְּוַדַּאי בַּיִּשּׁוּב לֹא נִמְצָא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת; הָעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא יִשּׁוּב, שֶׁאָנוּ רוֹאִים לְפָנֵינוּ עוֹלָם מָלֵא: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, וְנִדְמֶה לְכֻלָּם, שֶׁהַכֹּל טֵבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה, וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי שִׂיחָה וּתְפִלָּה, הוּא יוֹצֵא מִן הַיִּשּׁוּב, וּבָא אֶל הַמִּדְבָּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת דִּבּוּר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ד׳, סִימָן יב) עַל הַפָּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ג): ״וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה״, הַדִּבּוּר הוּא יָפֶה, כִּי כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲזַי אַף שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, עִם כָּל זֹאת הוּא יוֹצֵא מֵהָעוֹלָם, כִּי הוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בְּדֶרֶגַת מִדְבָּר, לְשׁוֹן דִּבּוּר, וְהֶבְיֵן שֶׁבַּיִּשּׁוּב אִם אָדָם מְעָרֵב בֵּין הַבְּרִיּוֹת הָרְחוֹקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שָׁם לֹא נִמְצָא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, הַר — מְרַמֵּז עַל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נב.): צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר; כִּי הַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם מְאֹד, עַד שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם כְּאִלּוּ אַף פַּעַם לֹא יוּכְלוּ לַעֲבֹר

הוּא בָּקִי בְּמַפַּת הָעוֹלָם (שֶׁקּוֹרִין "לַאנְד־קַארְט"), **וְעַל־כֵּן אֵלֶךְ אֶל הַמִּדְבָּרִיּוֹת. וְהָלַךְ לְבַקְשָׁהּ בַּמִּדְבָּרִיּוֹת כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים.**

אַחַר־כָּךְ רָאָה אָדָם גָּדוֹל מְאֹד שֶׁאֵינוֹ (גֶּדֶר) **אֱנוֹשִׁי כְּלָל שֶׁיִּהְיֶה אָדָם גָּדוֹל כָּל־כָּךְ. וְנָשָׂא אֵילָן גָּדוֹל,**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶת הָהָר הַגָּבֹהַּ הַזֶּה, כִּי כָּל דָּבָר קָטָן שֶׁעוֹשֶׂה הַצַּדִּיק בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, בָּא לוֹ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ הֲכִי גְּדוֹלָה, אֲבָל בֶּאֱמֶת עָלָיו לֵידַע, שֶׁלְּמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם, כָּל יְגִיעָה וְטִרְחָה שֶׁיְּגִעִים וְטוֹרְחִים בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה שָׁוֶה זָהָב, וְכֵן מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא יַהֲלוֹם בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, שֶׁזֶּה מִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, וְלָכֵן הֶבְיֵן הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, כִּי דָּבָר זֶה — הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג, כְּשֶׁעֲדַיִן מְעֹרָבִים בֵּין גַּשְׁמִיּוּת הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה. **כִּי הוּא בָּקִי בְּמַפַּת הָעוֹלָם** (שֶׁקּוֹרִין 'לַאנְד־קַארְט'), שֶׁשָּׁם רוֹאִים טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וְלָכֵן אֵין לָאָדָם הַשָּׂגָה בְּרוּחָנִיּוּת, אֵיךְ שֶׁאֶפְלוּ שֶׁקָּשֶׁה לוֹ הַכֹּל כְּהַר, עִם כָּל זֹאת זֶה זָהָב, וְכֵן כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא יַהֲלוֹם בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ. וְלָכֵן הִתְיַשֵּׁב הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא בַּר יִשְׂרָאֵל, הֶחָפֵץ לִמְצֹא אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְאָמַר לְעַצְמוֹ: **וְעַל־כֵּן אֵלֵךְ אֶל הַמִּדְבָּרִיּוֹת**, שֶׁזֶּה בְּחִינַת דִּבּוּר, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יוֹצֵא מִיִּשּׁוּב הָעוֹלָם, וְנִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, **וְהָלַךְ לְבַקְשָׁהּ בַּמִּדְבָּרִיּוֹת כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים**; כִּי צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁזֶּה לֹא לוֹקֵחַ יוֹם אֶחָד, אוֹ שָׁבוּעַ אֶחָד, אוֹ חֹדֶשׁ אֶחָד, אֶלָּא צְרִיכִים לִהְיוֹת מוּכָנִים לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲפִלּוּ שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, וְאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, יְהֶיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, וְיִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה, כִּי מִי שֶׁנָּדְבָה לִבּוֹ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עָלָיו לִהְיוֹת מוּכָן, אֲפִלּוּ שֶׁיִּקַּח לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ וְלִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל. **אַחַר־כָּךְ רָאָה אָדָם גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁאֵינוֹ** (גֶּדֶר) **אֱנוֹשִׁי כְּלָל, שֶׁיִּהְיֶה אָדָם גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, וְנָשָׂא אֵילָן גָּדוֹל,**

שֶׁבַּיִּשּׁוּב אֵינוֹ נִמְצָא אִילָן גָּדוֹל כָּזֶה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁאַל אוֹתוֹ: מִי אַתָּה? וְאָמַר לוֹ: אֲנִי אָדָם.

וְתָמַהּ וְאָמַר שֶׁזֶּה כָּל כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי בְּהַמִּדְבָּר וְלֹא רָאִיתִי מֵעוֹלָם בְּכָאן אָדָם. וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל וְשֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. אָמַר לוֹ: בְּוַדַּאי אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל. וְדָחָה אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁבַּיִּשּׁוּב אֵינוֹ נִמְצָא אִילָן גָּדוֹל כָּזֶה, הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם מַתְחִיל לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְחַפֵּשׂ אַחַר נִשְׁמָתוֹ וְשׁוֹרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ, מַתְחִילִים לַעֲבֹר עָלָיו כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים, וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, אֶלָּא מַמְשִׁיךְ לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּיגִיעָה עֲצוּמָה, בֵּין בִּלְמוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהַתְמָדָה רַבָּה, אַף שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת, וּבֵין בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת בִּיגִיעָה וְטִרְחָה עֲצוּמָה, אַף שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו מַחֲלֹקֶת וּמְרִירוּת, חֲרוּפִים וְגִדּוּפִים מֵאִינְשֵׁי דְלָא מְעַלִּי, מֵרְשָׁעִים אֲרוּרִים שֶׁמְּצִיקִים לוֹ, וּמַעֲלִילִים עָלָיו כָּל מִינֵי עֲלִילוֹת רָשַׁע, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת עַצְמוֹ, וּמִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אָפָנִים שֶׁבָּעוֹלָם, אֲזַי שׁוֹלְחִים לוֹ מְנִיעוֹת חֲדָשׁוֹת, שֶׁפִּתְאֹם הוּא רוֹאֶה אָדָם גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁזֶּה אִישׁ מְפֻרְסָם בָּעוֹלָם, שֶׁנּוֹשֵׂא אִילָן גָּדוֹל, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ הָמוֹן אֲנָשִׁים שָׂרָצִים אַחֲרָיו, כְּדֶגְמַת אִילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ הָמוֹן עֲנָפִים, וְכָל עָנָף יֵשׁ לוֹ בְּלִי סְפֹר עָלִים. וְאוֹתוֹ הָאִישׁ שָׁאַל אוֹתוֹ הַיְנוּ אֶת הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ: מִי אַתָּה? וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ: אֲנִי אָדָם, וְתָמַהּ הָאָדָם הַגָּדוֹל וְאָמַר, שֶׁזֶּה כָּל־כָּךְ זְמַן שֶׁאֲנִי בְּהַמִּדְבָּר, וְלֹא רָאִיתִי מֵעוֹלָם בְּכָאן אָדָם; כִּי כָּךְ מַתְחִיל הַיֵּצֶר הָרָע לַעֲבֹד עִם הָאָדָם, קֹדֶם נִכְנָס עִמּוֹ בְּדִין וּדְבָרִים, וּמַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּמִצְוֹוֹת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), וְהוּא מַחֲנִיף אוֹתוֹ, שֶׁזֶּה זְמַן רַב שֶׁהוּא בַּמִּדְבָּר, וְלֹא רָאָה אָדָם מֵעוֹלָם. וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, וְשֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, הַיְנוּ אֶת שָׂרַשׁ נִשְׁמָתוֹ, אָמַר לוֹ הָאָדָם הַגָּדוֹל: בְּוַדַּאי אֵינוֹ בַּנִּמְצָא כְּלָל. וְדָחָה אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ, שֶׁהִשִּׂיאוּ אֶת דַּעְתּוֹ בִּדְבַר שְׁטוּת, כִּי בְּוַדַּאי

שֶׁהִשִּׂיאוּ אֶת דַּעְתּוֹ בִּדְבַר שְׁטוּת, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ נִמְצָא כְּלָל, וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בָּכָה מְאֹד וְאָמַר), **כִּי בְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ הוּא נִמְצָא בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וְהוּא דָּחָה אוֹתוֹ** (הַיְנוּ הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה שֶׁפָּגַע דָּחָה אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו וְאָמַר), **כִּי בְּוַדַּאי דְּבַר שְׁטוּת אָמְרוּ לְפָנָיו. וְהוּא אָמַר** (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת), **שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֵינוֹ נִמְצָא כְּלָל, כִּי טֶבַע שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע לִדְחוֹת אֶת הָאָדָם, וּלְהַכְנִיס בּוֹ חֲלִישׁוּת הַדַּעַת, כִּי מַה לְּךָ לְהִתְיַגֵּעַ, זֶה לֹא בִּשְׁבִילְךָ, אַתָּה אַף פַּעַם לֹא תִּמְצָא שֹׁרֶשׁ הַקְּדֻשָּׁה שֶׁאַתָּה מְחַפֵּשׂ. וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת בָּכָה מְאֹד וְאָמַר), כִּי בְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ הוּא נִמְצָא בְּאֵיזֶה מָקוֹם, כִּי זוֹ הָעֵצָה כְּשֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מַכְאוֹבִים וּמַחֲלֹקֶת וְיִסּוּרִים, וְרוֹצִים לִדְחוֹת אוֹתוֹ, אֲזַי אֵין עֵצָה אַחֶרֶת רַק לְהַתְחִיל לִבְכּוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וּלְהִתְעַקֵּשׁ בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַטְעוֹת אוֹתוֹ, וְהוּא דָּחָה אוֹתוֹ (הַיְנוּ הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה שֶׁפָּגַע דָּחָה אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו, [וְהִנֵּה כָּאן כְּבָר רַבֵּנוּ זַ״ל מְכַנֶּה אוֹתוֹ: ׳הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה׳, כִּי עַד שֶׁלֹּא פָּתַח אֶת פִּיו, וְהִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּגָדוֹל, קָרָא אוֹתוֹ ׳הָאָדָם הַגָּדוֹל׳, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהִתְחִיל לִדְחוֹת אוֹתוֹ, וּלְהַחֲלִישׁ אֶת דַּעְתּוֹ, וְלוֹמַר לוֹ שֶׁאֵין מַמָּשׁ בִּדְבָרָיו, הוּא קוֹרֵא אוֹתוֹ כְּבָר ׳הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה׳, דֶּער וִוילְדֶער מֶענְטְשׁ] וְאָמַר) הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה, כִּי בְּוַדַּאי דְּבַר שְׁטוּת אָמְרוּ לְפָנָיו, כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ הַיֵּצֶר הָרָע הַמַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּבְנֵי אָדָם, אֲפִלּוּ בַּמְפֻרְסָמִים, וְאוֹמֵר שֶׁלֹּא כְּדַאי לְךָ לְהִכָּנֵס בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לֹא תִּמְצָא אֶת שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתְךָ, וַחֲבָל לְךָ עַל הַיְגִיעָה וְהַטִּרְחָה שֶׁאַתָּה יָגֵעַ וְטוֹרֵחַ יָמִים וְשָׁנִים, כִּי בְּוַדַּאי סִפְּרוּ לְךָ שְׁטוּת. וְהוּא אָמַר (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ; כִּי כָּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת עֲבוֹדַת בַּר יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּי, שֶׁמְּקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁלֹּא יִתֵּן לְעַצְמוֹ לְהִתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם בִּרְיָה שֶׁבָּעוֹלָם, אֶלָּא לוֹמַר, שֶׁבְּוַדַּאי נִמְצָא, וַאֲנִי בְּוַדַּאי גַּם־כֵּן יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק, אִם אֲנִי לֹא אֶעֱזֹב אֶת עַצְמִי, וְיִתְעַקֵּשׁ בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, אָז סוֹף כָּל סוֹף יִזְכֶּה לַעֲבֹר עַל הַכֹּל.

אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: לְדַעְתִּי הִיא שְׁטוּת), **אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאַתָּה מִתְעַקֵּשׁ הִנֵּה אֲנִי מְמֻנֶּה עַל כָּל הַחַיּוֹת אֶעֱשֶׂה לְמַעַנְךָ וְאֶקְרָא לְכָל הַחַיּוֹת כִּי הֵם רָצִים אֶת כָּל הָעוֹלָם. אוּלַי תֵּדַע אַחַת מֵהֶם מֵהַר וּמִבְצָר כַּנַּ״ל. וְקָרָא אֶת כֻּלָּם מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּל מִינֵי הַחַיּוֹת וְשָׁאַל אוֹתָם, וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁלֹּא רָאוּ. וְאָמַר לוֹ: רְאֵה שֶׁשְּׁטוּת**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהַכְּלָל, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד בְּדַעְתּוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁנָּפַל בְּעֶמְקָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְנִכְשַׁל בְּכָל מִינֵי עֲבֵרוֹת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, עָלָיו לְהִתְאַמֵּץ בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה דְּקֻדְשָׁה, וּלְהִתְעַקֵּשׁ שֶׁבְּוַדַּאי אֶזְכֶּה לִמְצֹא אֶת שֹׂרֶשׁ קְדֻשָּׁתִי, עַל־יְדֵי שֶׁאֶזְכֶּה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי אֵין דָּבָר כָּזֶה שֶׁאֲנִי לֹא יָכוֹל, כִּי אֵין לְךָ דָּבָר הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הָרָצוֹן. וְאִם אָדָם חָזָק מְאֹד בְּדָבָר זֶה, יַעֲבֹר עַל הַכֹּל, וּלְבַסּוֹף יִמְצָא אֶת שֹׂרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ.

אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת): **לְדַעְתִּי הִיא שְׁטוּת**; כִּי כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁהוּא הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁבָּא אֶל הָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לְחַפֵּשׂ אַחַר הַקְּדֻשָּׁה, וּלְהוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ מִן הַשְּׁאוֹל תַּחְתִּית, וּמֵהַמָּקוֹם שֶׁהַלֹּא־טוֹב נִמְצָא שָׁם, וְאוֹמֵר לוֹ: לְדַעְתִּי, הִיא שְׁטוּת, אֵין דָּבָר כָּזֶה שֶׁאֶפְשָׁר לָצֵאת מִשָּׁם, וְלִמְצֹא אֶת קְדֻשָּׁתְךָ, וְלִמְצֹא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, **אַךְ מֵחֲמַת שֶׁאַתָּה מִתְעַקֵּשׁ, הִנֵּה אֲנִי מְמֻנֶּה עַל כָּל הַחַיּוֹת, אֶעֱשֶׂה לְמַעַנְךָ וְאֶקְרָא לְכָל הַחַיּוֹת, כִּי הֵם רָצִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, אוּלַי תֵּדַע אַחַת מֵהֶם מֵהַר וּמִבְצָר כַּנַּ״ל**; כִּי רוֹאִים, שֶׁאִם אָדָם מִתְעַקֵּשׁ וְאוֹמֵר שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ, אָז הַמּוֹנְעִים מִתְהַפְּכִים לְעוֹזְרִים, הַמ׳נ׳י׳ע׳וֹ׳ת׳ נִתְהַפְּכוֹת לִנ׳ע׳י׳מ׳וֹ׳ת׳. **וְקָרָא אֶת כֻּלָּם מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל כָּל מִינֵי הַחַיּוֹת וְשָׁאַל אוֹתָם, וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ שֶׁלֹּא רָאוּ**; כִּי בָּרֶגַע שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְשָׁבֵר אֶת הַזּוֹלַת, הוּא חַיָּה בִּדְמוּת אָדָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), אֲשֶׁר מִי שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא חַיָּה בִּדְמוּת אָדָם. וְאָמַר לוֹ הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ: **רְאֵה שֶׁשְּׁטוּת**

סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ; אִם תִּשְׁמַע שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ כִּי בְּוַדַּאי לֹא תִּמְצָא כִּי אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם. וְהוּא הִפְצִיר מְאֹד וְאָמַר, שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הוּא בִּנְמְצָא בְּוַדַּאי.

אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: הִנֵּה בַּמִּדְבָּר נִמְצָא שָׁם אָחִי), **וְהוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הָעוֹפוֹת. וְאוּלַי יוֹדְעִים הֵם מֵחַמַת שֶׁהֵם פּוֹרְחִים בָּאֲוִיר בְּגָבְהֵי. אוּלַי רָאוּ הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. וְתֵלֵךְ אֵלָיו וְתֹאמַר לוֹ שֶׁאֲנִי שָׁלַחְתִּי אוֹתָךְ אֵלָיו.**

וְהָלַךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים לְבַקְשׁוֹ, וּמָצָא שׁוּב אָדָם גָּדוֹל מְאֹד כַּנַּ״ל וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אִילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה וְשֶׁאָחִיו שְׁלָחוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ, אִם תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, כִּי בְּוַדַּאי לֹא תִּמְצָא, כִּי אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם כְּלָל; כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת, הַטֻּמְאָה וְהַסָּמ״ךְ־מ״ם, לִשְׁבֹּר אֶת הָאָדָם וְלוֹמַר לוֹ, שֶׁאֵין לְךָ תִּקְוָה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלֹא תִּמְצָא אֶת הַקְּדֻשָּׁה, אַךְ וְהוּא הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הִפְצִיר מְאֹד וְאָמַר, שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הוּא בִּנְמְצָא בְּוַדַּאי; כִּי כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת דַּרְכּוֹ שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַקֵּשׁ בְּעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא לַעֲזֹב אֶת עַצְמוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, וְיֹאמַר, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי תִּקְוָה לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל. אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַמְשֻׁנֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: הִנֵּה בַּמִּדְבָּר נִמְצָא שָׁם אָחִי), וְהוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הָעוֹפוֹת, וְאוּלַי יוֹדְעִים הֵם, מֵחַמַת שֶׁהֵם פּוֹרְחִים בַּאֲוִיר בְּגָבְהֵי, אוּלַי רָאוּ הַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל, וְתֵלֵךְ אֵלָיו וְתֹאמַר לוֹ, שֶׁאֲנִי שָׁלַחְתִּי אוֹתָךְ אֵלָיו; רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁאִם מִתְעַקְּשִׁים בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה, אֲזַי לְבַסּוֹף גַּם הַמּוֹנְעִים מִתְהַפְּכִים לְעוֹזְרִים. וְהָלַךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים לְבַקְשׁוֹ, וּמָצָא שׁוּב אָדָם גָּדוֹל מְאֹד כַּנַּ״ל, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אִילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל, וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה, וְשֶׁאָחִיו שְׁלָחוֹ

אֵלָיו. וְהוּא דָּחָה אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ בִּנְמְצָא. וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן.

וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: הִנֵּה אֲנִי מְמֻנֶּה עַל כָּל הָעוֹפוֹת; אֶקְרָא אוֹתָם) **אוּלַי יוֹדְעִים הֵם. וְקָרָא כָּל הָעוֹפוֹת וְשָׁאַל אֶת כֻּלָּם מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל וְהֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. אָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה שֶׁבְּוַדַּאי אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם. אִם תִּשְׁמַע לִי שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ כִּי בְּוַדַּאי אֵינֶנּוּ. וְהוּא** (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) **הִפְצִיר אוֹתוֹ וְאָמַר שֶׁבְּוַדַּאי יֶשְׁנוֹ בָּעוֹלָם.**

אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשֵּׁנִי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת), **לְהַלָּן בַּמִּדְבָּר נִמְצָא שָׁם אָחִי שֶׁמְּמֻנֶּה עַל כָּל הָרוּחוֹת, וְהֵם רָצִים כָּל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵלָיו, וְהוּא דָּחָה אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, כִּי בְּוַדַּאי אֵינוֹ בִּנְמְצָא, וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת: הִנֵּה אֲנִי מְמֻנֶּה עַל כָּל הָעוֹפוֹת, אֶקְרָא אוֹתָם), אוּלַי יוֹדְעִים הֵם. וְקָרָא כָּל הָעוֹפוֹת, וְשָׁאַל אֶת כֻּלָּם מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל, וְהֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. אָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה, שֶׁבְּוַדַּאי אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם, אִם תִּשְׁמַע לִי, שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ, כִּי בְּוַדַּאי אֵינֶנּוּ. וְהוּא (הַיְנוּ הַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) הִפְצִיר אוֹתוֹ, וְאָמַר שֶׁבְּוַדַּאי יֶשְׁנוֹ בָּעוֹלָם; כִּי אִם אָדָם מִתְעַקֵּשׁ בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאַף שֶׁרוֹאֶה שֶׁעוֹמְדִים נֶגְדּוֹ כָּל מִינֵי מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְעַקֵּשׁ, לְבַסּוֹף הַהֶכְרֵחַ לַעֲזֹר לוֹ, כִּי (עֵבוֹדָה זָרָה ג.): אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא בִּטְרוּנְיָה עִם בְּרִיּוֹתָיו, כִּי אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ מְנִיעוֹת לָאָדָם יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהוּא יָכוֹל לְקַבֵּל. אָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשֵּׁנִי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת) לְהַלָּן בַּמִּדְבָּר נִמְצָא שָׁם אָחִי, שֶׁמְּמֻנֶּה עַל כָּל

הָעוֹלָם; אוּלַי יוֹדְעִים הֵם. וְהָלַךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים לְבַקֵּשׁ וּמָצָא אָדָם גָּדוֹל גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אֵילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה כַּנַּ״ל וְדָחָה אוֹתוֹ גַּם־כֵּן. וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת)**, שֶׁלְּמַעֲנוֹ יִקְרָא שֶׁיָּבוֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת וְיִשְׁאַל אוֹתָם. וְקָרָא אוֹתָם וּבָאוּ כָּל הָרוּחוֹת וְשָׁאַל אֶת כֻּלָּם, וְלֹא יָדְעוּ שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מֵהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. וְאָמַר לוֹ** (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת)**, הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה שֶׁשְּׁטוּת סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ. וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד וְאָמַר: אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּוַדַּאי.**

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרוּחוֹת, וְהֵם רָצִים כָּל הָעוֹלָם; אוּלַי יוֹדְעִים הֵם. וְהָלַךְ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים לְבַקֵּשׁ, וּמָצָא אָדָם גָּדוֹל גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן אֵילָן גָּדוֹל כַּנַּ״ל, וְשָׁאַל אוֹתוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהֵשִׁיב לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה כַּנַּ״ל, וְדָחָה אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, וְהוּא הִפְצִיר אוֹתוֹ גַּם־כֵּן, וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי הַזֶּה לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת), שֶׁלְּמַעֲנוֹ יִקְרָא שֶׁיָּבוֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת וַיִּשְׁאַל אוֹתָם. וְקָרָא אוֹתָם, וּבָאוּ כָּל הָרוּחוֹת, וְשָׁאַל אֶת כֻּלָּם, וְלֹא יָדְעוּ שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מֵהַר וּמִבְצָר הַנַּ״ל. וְאָמַר לוֹ (הָאָדָם הַשְּׁלִישִׁי לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת), הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה שֶׁשְּׁטוּת סִפְּרוּ לְפָנֶיךָ. וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת מְאֹד, וְאָמַר: אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּוַדַּאי; כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁכָּלְתָה אֵלָיו הָרָעָה, וּכְבָר אֵין לוֹ שׁוּם מַרְאֶה מָקוֹם לָצֵאת מֵהַחֹשֶׁךְ וְהַיְרִידָה וְהַנְּפִילָה שֶׁנָּפַל לְשָׁם, עִקַּר הָעֵצָה לִבְכּוֹת, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת לב:): אַף־עַל־פִּי שֶׁשַּׁעֲרֵי תְּפִלָּה נִנְעָלוּ, שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת לֹא נִנְעָלוּ; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין קד:): כָּל הַבּוֹכֶה בַּלַּיְלָה קוֹלוֹ נִשְׁמָע; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַבּוֹכֶה בַּלַּיְלָה, כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בּוֹכִים עִמּוֹ; וְכֵן אָמְרוּ (יַלְקוּט וַיִּגַּשׁ, רֶמֶז קנב): כְּשֵׁם שֶׁלֹּא פִּיֵּס יוֹסֵף אֶת אֶחָיו אֶלָּא בִּבְכִי, כָּךְ אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גּוֹאֵל

בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה שֶׁבָּא עוֹד רוּחַ אֶחָד, וְכָעַס עָלָיו הַמְמֻנֶּה הַנַּ״ל: מַדּוּעַ נִתְאַחַרְתָּ לָבוֹא, הֲלֹא גָּזַרְתִּי שֶׁיָּבוֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת וְלָמָּה לֹא בָּאתָ עִמָּהֶם? הֵשִׁיב לוֹ שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת בָּנָיו אֶלָּא בִּבְכִי; וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (וַיְחִי רכג.): כָּל בַּר נַשׁ דְּאוֹשִׁיד דִּמְעִין קָמֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַף עַל גַּב דְּאִתְגַּזַּר עָלֵיהּ עָנְשָׁא — יִתְקָרַע, וְלָא יָכִיל הַהוּא עָנְשָׁא לְשַׁלְטָאָה בֵּיהּ. כִּי אֵין עֵצָה אַחֶרֶת אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַטֻּמְאָה וְהַזֻּהֲמָא, הַקְּלִפּוֹת, הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁרוֹצִים לִמְנֹעַ מֵהָאָדָם לָבוֹא אֶל הַקְּדֻשָּׁה, אֶלָּא עַל־יְדֵי בְּכִיָּה, שֶׁאָדָם בּוֹכֶה אֶל הָקָדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְשׁוֹפֵךְ דְּמָעוֹת כַּמַּיִם.

וְהִנֵּה אִם תַּשְׂכִּיל, אֲהוּבִי, בְּנִי! תָּבִין שֶׁהִזְכִּיר פֹּה רַבֵּנוּ זַ״ל שָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת: קֹדֶם מָצָא אָדָם מִשֶּׁנֶּה, הַמְמֻנֶּה עַל הַחַיּוֹת, וְאַחַר־כָּךְ אֶת אָחִיו הַמְמֻנֶּה עַל הָעוֹפוֹת, וְאַחַר־כָּךְ אָחִיו הַמְמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת; כִּי בֶּאֱמֶת בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת, שָׁם עֶצֶם גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָרָע לֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט שָׁם, כִּי אֲצִילוּת הוּא מִלְּשׁוֹן נֶאֱצָל, הַיְנוּ שֶׁנֶּאֱצָל רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, אַךְ מֵעוֹלָם הַבְּרִיאָה, הַיְצִירָה וְהָעַשִׂיָּה, הֵם נִקְרָאִים עוֹלָמוֹת הַפְּרוּד, וְלָכֵן בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה יֵשׁ אָדָם דִּקְדֻשָּׁה, וְזֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ אָדָם דְּקִלְפָּה, וְהִנֵּה אָדָם הוּא מִלְּשׁוֹן (יְשַׁעְיָה יד, יד): ״אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן״, וְלָכֵן בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה שָׁם עוֹלַם הַנְּשָׁמוֹת, וְהֵם קְרוֹבִים אֶל עוֹלַם הָאֲצִילוּת, וְלָכֵן שָׁם עֲדַיִן יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּת, אַךְ זֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ אָדָם דְּקִלְפָּה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹנֵק הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁהוּא מְקָרֵר אֶת הָאָדָם מִגִּלּוּי אֱלֹקוּת, וּמְרַחֵק אוֹתוֹ מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ, וּבְעוֹלַם הַיְצִירָה, שָׁם יֵשׁ הַחַיּוֹת דִּקְדֻשָּׁה, וְזֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ חַיּוֹת דְּקִלְפָּה, שֶׁמַּפְחִידִים אֶת הָאָדָם, וּכְנֶגֶד עוֹלַם הָעַשִׂיָּה, שָׁם יֵשׁ אֶת כָּל הָרוּחוֹת רָעוֹת, שֶׁנִּבְרְאוּ עַל־יְדֵי עֲוֹונוֹתָיו, שֶׁעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו.): אִלְמָלֵי נִתְּנָה רְשׁוּת לָעַיִן לִרְאוֹת, אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמֹד מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין. וְאֵלּוּ הֵם הַשָּׁלֹשׁ קְלִפּוֹת שֶׁבָּאוּ לִמְנֹעַ אֶת הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ.

בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה שֶׁבָּא עוֹד רוּחַ אֶחָד, וְכָעַס עָלָיו הַמְמֻנֶּה הַנַּ״ל: מַדּוּעַ נִתְאַחַרְתָּ לָבוֹא? הֲלֹא גָּזַרְתִּי שֶׁיָּבוֹאוּ כָּל הָרוּחוֹת, וְלָמָּה לֹא בָּאתָ עִמָּהֶם?

מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לָשֵׂאת בַּת־מַלְכָּה אֶל הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. וְשָׂמַח מְאֹד.

וְשָׁאַל הַמְמֻנֶּה אֶת הָרוֹחַ: מַה יָּקָר שָׁם. (הֵינוּ אֵיזֶה דְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר וּבַחֲשִׁיבוּת)**, וְאָמַר לוֹ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר גָּדוֹל. וְאָמַר הַמְמֻנֶּה עַל הָרוּחוֹת לְהַשֵּׁנִי לַמְּלָכוֹת:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת מִתְהַפְּכוֹת וְנַעֲשׂוֹת לִנְעִימוּת, כִּי קֹדֶם מָנַע אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ שֶׁזּוֹ סְתָם שְׁטוּת, אֵין דָּבָר כָּזֶה הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. וּכְשֶׁהַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ הִתְעַקֵּשׁ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ, וְהוּא בֶּרֶר לוֹ שֶׁאֵין דָּבָר כָּזֶה, פִּתְאֹם הַכֹּל מִתְהַפֵּךְ, וְהַמּוֹנְעִים נַעֲשִׂים לוֹ לְעוֹזְרִים. וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר בְּקְדֻשָּׁה, מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם בְּיוֹתֵר, וְשׁוֹלֵחַ שְׁלִיחִים לְמָנְעוֹ וּמְעַכֵּב בַּעֲדוֹ, וּמַחֲלִישׁ אֶת דַּעְתּוֹ, וּמִתְלוֹצֵץ מִמֶּנּוּ, שֶׁשְּׁטוּת אָמְרוּ לְךָ, וּמִמְּךָ כְּבָר לֹא יִהְיֶה שׁוּם דָּבָר, אֲבָל כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מִתְעַקֵּשׁ וּבוֹכֶה, וְאוֹמֵר שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ, אָז מִתְהַפֵּךְ הַכֹּל, וְהָרָע נַעֲשֶׂה כִּסֵּא לַטּוֹב, וְהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם בְּעַצְמוֹ מִתְבַּטֵּל, וְרוֹאֶה יְשׁוּעָה. הֵשִׁיב לוֹ הָרוּחַ וְאָמַר **לַמְמֻנֶּה שֶׁלּוֹ, שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לָשֵׂאת בַּת מַלְכָּה אֶל הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, וְשָׂמַח מְאֹד הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ**, כִּי הִנֵּה כְּבָר זָכָה לִשְׁמֹעַ שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה שֶׁחָפֵץ לִשְׁמֹעַ, וְאַף שֶׁעֲדַיִן הוּא עוֹד רָחוֹק מִלִּמְצֹא אֶת זֶה, עִם כָּל זֹאת כְּבָר שָׂמַח מְאֹד, שֶׁשָּׁמַע שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, וְכִי הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ סוֹף כָּל סוֹף אֶל הַקְּדֻשָּׁה. **וְשָׁאַל הַמְמֻנֶּה אֶת הָרוּחַ: מַה יָּקָר שָׁם** (הֵינוּ אֵיזֶה דְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר וּבַחֲשִׁיבוּת)**, וְאָמַר לוֹ, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הֵם שָׁם בְּיֹקֶר גָּדוֹל** [מְקֻבָּל אֵצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁפֹּה אָמַר מוֹהֲרַנַּ״תְ זַ״ל בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״שֶׁשּׁוֹאֲלִים מַה יָּקָר לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם, וְעוֹנִים: שָׁם יָקָר הַכֹּל, הֵינוּ כָּל בְּרָכָה שֶׁאָדָם מְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּל תְּפִלָּה וּתְחִנָּה שֶׁאָדָם מְדַבֵּר וּמִתְחַנֵּן אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּל מִצְוָה, כָּל לִמּוּד תּוֹרָה, וְכָל דָּבָר קָטָן שֶׁעוֹשִׂים בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שָׁם בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן יָקָר מְאֹד מְאֹד]. **וְאָמַר הַמְמֻנֶּה עַל**

בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה זְמַן גָּדוֹל כָּל־כָּךְ שֶׁאַתָּה מְבַקְּשָׁהּ וְכַמָּה יְגִיעוֹת שֶׁהָיוּ לְךָ, וְאוּלַי יִהְיֶה לְךָ עַתָּה מְנִיעָה מֵחֲמַת מָמוֹן, עַל־כֵּן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כְּלִי, כְּשֶׁתּוֹשִׁיט יָדְךָ לְתוֹכָהּ תְּקַבֵּל מִשָּׁם מָעוֹת. וְגָזַר עַל הָרוּחַ הַנַּ״ל שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתוֹ לְשָׁם. וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם. וְהֵבִיא אוֹתוֹ אֶל שַׁעַר, וְהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם חַיָּלוֹת שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ לִכְנֹס אֶל הָעִיר. וְהוֹשִׁיט יָדוֹ אֶל הַכְּלִי וְלָקַח מָעוֹת וְשִׁחֵד אוֹתָם וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר, וְהָיְתָה עִיר נָאָה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרוּחוֹת לְהַשֵּׁנִי לַמַּלְכוּת, בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה זְמַן גָּדוֹל כָּל־כָּךְ שֶׁאַתָּה מְבַקְּשָׁהּ, וְכַמָּה יְגִיעוֹת שֶׁהָיוּ לְךָ, וְאוּלַי יִהְיֶה לְךָ עַתָּה מְנִיעָה מֵחֲמַת מָמוֹן, עַל־כֵּן אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כְּלִי, כְּשֶׁתּוֹשִׁיט יָדְךָ לְתוֹכָהּ תְּקַבֵּל מִשָּׁם מָעוֹת; הַכְּלִי הַזֶּה הוּא בִּטָּחוֹן, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עו); כִּי הַבִּטָּחוֹן הוּא בְּחִינַת הִסְתַּכְּלוּת, שֶׁמִּסְתַּכֵּל וְצוֹפֶה בְּעֵינָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְבַד וּבוֹטֵחַ בּוֹ, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים קמה, טו): ״עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ״, כִּי עַל־יְדֵי הַהִסְתַּכְּלוּת וּבִטָּחוֹן עוֹשֶׂה כְּלִי, דְּהַיְנוּ גְּבוּל וּזְמַן, כִּי הַהַשְׁפָּעָה יוֹרֶדֶת מִלְּמַעְלָה תָּמִיד, אַךְ שֶׁהִיא בְּלֹא זְמַן, כִּי לִפְעָמִים דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ לוֹ עַכְשָׁו, יָבוֹא בְּשִׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, אַךְ עַל־יְדֵי הִסְתַּכְּלוּת וּבִטָּחוֹן, עוֹשֶׂה לְהַהַשְׁפָּעָה גְּבוּל וּזְמַן, שֶׁיָּבוֹא הַשֶּׁפַע בְּעֵת וּבִזְמַן שֶׁהוּא צָרִיךְ, שֶׁזֶּה ״עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ״, עַל־יְדֵי־זֶה ״נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ״, בָּזֶה שֶׁרַק מִסְתַּכֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לִגְמָרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ הַשְׁפָּעָה בָּעֵת וּבִזְמַן. וְגָזַר הַמְמֻנֶּה עַל הָרוּחַ הַנַּ״ל, שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתוֹ לְשָׁם, וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם, וְהֵבִיא אוֹתוֹ אֶל שַׁעַר, שֶׁזֶּה כְּבָר גַּם־כֵּן דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד וְהֶשֵּׂג נִפְלָא, שֶׁמְּבִיאִים אוֹתוֹ אֶל הַשַּׁעַר, וְהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם חַיָּלוֹת, שֶׁלֹּא הִנִּיחוּ לִכְנֹס אֶל הָעִיר, כִּי אַף כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל כְּבָר עוֹמֵד אֵצֶל הַשַּׁעַר, מִתְפַּשְּׁטוֹת עָלָיו הַמְּנִיעוֹת מְאֹד מְאֹד. וְהוֹשִׁיט יָדוֹ אֶל הַכְּלִי וְלָקַח מָעוֹת, וְשִׁחֵד אוֹתָם, כִּי רַק כָּךְ יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס אֶל הַקְּדֻשָּׁה כְּשֶׁמְּשַׁחֲדִים, וּכְמַאֲמָרָם

וְהָלַךְ אֶל גְּבִיר וְשָׂכַר לוֹ מְזוֹנוֹת, כִּי צָרִיךְ לְשִׁהוֹת שָׁם כִּי צָרִיךְ לְשׁוֹם שֵׂכֶל וְחָכְמָה לְהוֹצִיאָהּ. (וְאֵיךְ שֶׁהוֹצִיאָהּ לֹא סִפֵּר), **וּבַסּוֹף הוֹצִיאָהּ.**

וְעַיֵּן בַּהַקְדָּמָה וְתִרְאֶה רְמָזִים נִפְלָאִים עַל מַעֲשֶׂה הַזֹּאת.

❖ ❖ ❖

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

זַ״ל (תַּעֲנִית כד.) וְאִית לֵי פִּירָא דְּכַוְרֵי, וְכָל מַאן דְּפָשַׁע מְשַׁחֲדִינָא לֵיהּ מִינַּיְהוּ, וּמְסַדְּרִינָן לֵיהּ, וּמְפַיְסִינָן לֵיהּ, עַד דְּאָתֵי וְקָרֵי (מִלַּמֵּד תִּינוֹקוֹת שֶׁהַתַּלְמִידִים אֵינָם רוֹצִים לִלְמֹד, יֵשׁ לוֹ לַמְלַמֵּד מְחִילוֹת שֶׁל דָּגִים, וּמְשַׁחֵד אוֹתָם עִם דָּגִים קְטַנִּים, כְּדֵי שֶׁיִּרְצוּ לִלְמֹד וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם). רוֹאִים מִזֶּה, כְּשֶׁרוֹצִים לְהַכְנֵס אֶל הַקְּדֻשָּׁה צְרִיכִים לְשַׁחֵד. וְכֵן מוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קכו): בְּכָל מָקוֹם שֶׁשִּׁבְּחוּ הַחֲבֵרַיָּא אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, עַל שֶׁגָּלָה לָהֶם סוֹד נִפְלָא, תִּמְצָא שֶׁאַחַר־כָּךְ אָמַר לָהֶם עוֹד חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, הֲרֵי שֶׁגַּם אֶת הָרַב צְרִיכִים לְשַׁחֵד וּלְשַׁבְּחוֹ אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּגַלֶּה עוֹד תּוֹרָה. **וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר, וְהָיְתָה עִיר נָאָה,** וּבְוַדַּאי הֵיכָן שֶׁנִּמְצָא הַר שֶׁל זָהָב וּמִבְצָר שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת, שֶׁשָּׁם מִתְגַּלָּה גְּדֻלַּת בַּר יִשְׂרָאֵל כַּנַּ״ל, זוֹ עִיר יָפָה מְאֹד. **וְהָלַךְ אֶל גְּבִיר וְשָׂכַר לוֹ מְזוֹנוֹת, הַיְנוּ שֶׁשָּׂכַר לְעַצְמוֹ אַכְסַנְיָה אֵיפֹה לֶאֱכֹל וְאֵיפֹה לִישֹׁן, כִּי צָרִיךְ לְשָׁהוֹת שָׁם, כִּי צָרִיךְ לָשׁוּם שֵׂכֶל וְחָכְמָה לְהוֹצִיאָהּ** (וְאֵיךְ שֶׁהוֹצִיאָהּ לֹא סִפֵּר). וְאָמַר מוֹהֲרַנַּ״תְ זַ״ל, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַסּוֹף וְהַקֵּץ שֶׁל הַגְּאֻלָּה, אֶת זֶה לֹא סִפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי הַהֶכְרֵחַ שֶׁתִּהְיֶה בְּחִירָה, כִּי אִם הָיָה מְגַלֶּה אֵיךְ שֶׁהוֹצִיאָהּ, הָיָה בְּטוּל הַבְּחִירָה, וְלָכֵן לֹא סִפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל אֵיךְ שֶׁהוֹצִיאָהּ, אֲבָל צְרִיכִים לָדַעַת, אֲשֶׁר ״**וּבַסּוֹף הוֹצִיאָהּ**״, וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּדַע שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא יָגֵעַ וְטָרֵחַ הַרְבֵּה יָמִים וְשָׁנִים, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף יִזְכֶּה לִמְצֹא אֶת קְדֻשָּׁתוֹ, הָעֵקֶר שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ כְּלָל מִלְּחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ יוֹם אַחַר יוֹם, וְשָׁבוּעַ אַחַר שָׁבוּעַ, וְחֹדֶשׁ אַחַר חֹדֶשׁ, וְשָׁנָה אַחַר שָׁנָה, עַד שֶׁיִּמְצָא אֶת שֹׁרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ, וְדוֹ״ק וְהָבֵן הֵיטֵב.

מַעֲשֶׂה ב׳ מִמֶּלֶךְ וְקֵיסָר

מַעֲשֶׂה בְּקֵיסָר אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים. גַּם מֶלֶךְ אֶחָד לֹא הָיָה לוֹ בָּנִים. וְנָסַע הַקֵּיסָר עַל הָאָרֶץ לְשׁוֹטֵט לְבַקֵּשׁ אוּלַי יִמְצָא אֵיזֶה עֵצָה וּתְרוּפָה לְהוֹלִיד בָּנִים. גַּם הַמֶּלֶךְ נָסַע כְּמוֹ־כֵן, וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם לְפֶנְדָּק אֶחָד, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים זֶה מִזֶּה. וְהִכִּיר הַקֵּיסָר בְּהַמֶּלֶךְ שֶׁיֵּשׁ לוֹ נִימוּם (שֶׁל מַלְכוּת)**, וְשָׁאַל אוֹתוֹ וְהוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא מֶלֶךְ. גַּם הַמֶּלֶךְ הִכִּיר בַּקֵּיסָר גַּם־כֵּן, וְהוֹדִיעוֹ זֶה לָזֶה**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ב׳ — מִמֶּלֶךְ וְקֵיסָר

מַעֲשֶׂה בְּקֵיסָר אֶחָד; קֵיסָ״ר עוֹלֶה כְּמִסְפָּר ש״ע נְהוֹרִין שֶׁל אָרִיךְ אַנְפִּין, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים, כִּי עֲדַיִן לֹא נִשְׁתַּלְשְׁלוּ הַש״ע נְהוֹרִים בַּבְּרִיאָה. גַּם מֶלֶךְ אֶחָד, זֶה סוֹד הַמַּלְכוּת קֹדֶם שֶׁנִּתְפַּשְּׁטָה לְמַטָּה, גַּם־כֵּן לֹא הָיָה לוֹ בָּנִים, כִּי עֲדַיִן לֹא נִמְשְׁכוּ הַמֹּחִין בְּגִלּוּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְנָסַע הַקֵּיסָר, הוּא הִתְפַּשְּׁטוּת הַש״ע נְהוֹרִין, עַל הָאָרֶץ לְשׁוֹטֵט לְבַקֵּשׁ אוּלַי יִמְצָא אֵיזֶה עֵצָה וּתְרוּפָה לְהוֹלִיד בָּנִים, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ הַיִּחוּדִים וְהַזִּוּוּגִים מֵעוֹלָם אֶל עוֹלָם, עַד הִשְׁתַּלְשְׁלוּת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ בַּחָמְשָׁה פַּרְצוּפִים. גַּם הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת שֶׁהֶצְרְכָה לְהַשְׁלִים עַצְמָהּ, נָסַע כְּמוֹ־כֵן, כִּי הַמַּלְכוּת מְקַבֶּלֶת מִכָּל עוֹלָם וְעוֹלָם. וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם לְפֶנְדָּק אֶחָד, כִּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּבְרִיאַת הָעוֹלָמוֹת מוֹרִיד אוֹר דֶּרֶךְ ש״ע עוֹלָמוֹת, וְהַמַּלְכוּת מְקַבֶּלֶת אֶת הָאוֹרוֹת הָאֵלּוּ, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים זֶה מִזֶּה, כִּי בִּתְחִלַּת הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַבְּרִיאָה, עֲדַיִן לֹא רוֹאִים אֶת הַשְּׁלֵמוּת. וְהִכִּיר הַקֵּיסָר בְּהַמֶּלֶךְ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ נִמּוּס (שֶׁל מַלְכוּת), כִּי ש״ע נְהוֹרִין מְאִירִין בְּאוֹר גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף יוֹרְדִים לְמַטָּה. וְשָׁאַל אוֹתוֹ, וְהוֹדָה לוֹ שֶׁהוּא מֶלֶךְ. גַּם הַמֶּלֶךְ הִכִּיר בַּקֵּיסָר גַּם־כֵּן, וְהוֹדָה לוֹ גַּם־כֵּן,

שְׁנוֹסְעִים בִּשְׁבִיל בָּנִים וְנִתְקַשְּׁרוּ שְׁנֵיהֶם, בְּאִם שֶׁיָּבוֹאוּ לְבֵיתָם וְיוֹלִידוּ נְשׁוֹתֵיהֶם זָכָר וּנְקֵבָה, בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִים לְהִתְחַתֵּן, אֲזַי יִתְחַתְּנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם. וְנָסַע הַקֵּיסָר לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בַּת. וְהַמֶּלֶךְ נָסַע לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בֵּן. וְהַהִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל נִשְׁכַּח מֵהֶם.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי לְבַסּוֹף שֶׁנַּעֲשָׂה הַיִּחוּד הָעֶלְיוֹן מַכִּירִים זֶה אֶת זֶה, כִּי הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה. וְהוֹדִיעוּ זֶה לָזֶה שֶׁנּוֹסְעִים בִּשְׁבִיל בָּנִים, וְנִתְקַשְּׁרוּ שְׁנֵיהֶם, בְּאִם שֶׁיָּבוֹאוּ לְבֵיתָם וְיוֹלִידוּ נְשׁוֹתֵיהֶם זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁזֶּה זְעֵיר אַנְפִּין וְנוּקְבֵיהּ, בְּאֹפֶן שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִים לְהִתְחַתֵּן, אֲזַי יִתְחַתְּנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם. וְנָסַע הַקֵּיסָר לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בַּת, כִּי מש״ע נְהוֹרִין דְּאָרִיךְ אַנְפִּין, נִתְהַוָּה לְמַטָּה הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הַבַּת. וְהַמֶּלֶךְ נָסַע לְבֵיתוֹ וְהוֹלִיד בֵּן, שֶׁהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, וְהַהִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל נִשְׁכַּח מֵהֶם, שֶׁזֶּה בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן שֶׁהַטְּבִיעַ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיוּ בַּהַתְחָלָה מְחֻבָּרִים יַחַד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּחִירָה וְנִסָּיוֹן, כִּי אִם הָיָה הַזִּוּוּג הָעֶלְיוֹן בְּקִבְיעוּת, וְהָיָה הַכֹּל אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לֹא הָיָה בְּחִירָה וְנִסָּיוֹן כְּלָל, כִּי הָיָה גִּלּוּי הָאוֹר אֵין סוֹף בְּקִבְיעוּת, וְלֹא הָיָה שַׁיָּךְ בִּכְלָל בְּחִירָה.

[הַכְּלָל הוּא, שֶׁבְּהַסִּפּוּר הַזֶּה רַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה סוֹד הִשְׁתַּלְשְׁלוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת מֵהַהַתְחָלָה עַד הַסּוֹף, וּבְתִחְלָה לִפְנֵי הִשְׁתַּלְשְׁלוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת אֶחָד לֹא יָדַע מֵהַשֵּׁנִי, בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, וְכָךְ הָלְכוּ לְבַקֵּשׁ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי בִּשְׁבִיל הֻלֶּדֶת בָּנִים, שֶׁזֶּה סוֹד הֻלֶּדֶת הַמֹּחִין הַנִּמְשָׁכִים מִזִּוּוּג הָעוֹלָמוֹת, וְתַמְצִית לַעֲבוֹדַת הָאָדָם בְּפַעַל, שֶׁהוּא צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי גַּם בִּתְחִלַּת הַבְּרִיאָה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן ז׳): מִלַּמֵּד שֶׁהָיָה בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, עַד שֶׁבָּרָא אֶת אֵלּוּ, אָמַר דַּיִּן הַנָּתִין לִי, יָתְהוֹן לָא הַנָּתִין לִי; וְדָבָר זֶה סוֹבֵב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁעוֹבֵר עָלָיו עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, עַד שֶׁזּוֹכֶה שֶׁנִּזְדַּכְּכִים לוֹ הַמֹּחִין, וְזוֹכֶה לְהַעֲשׂוֹת כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבֵין

וְשָׁלַח הַקֵּיסָר אֶת בִּתּוֹ לִלְמֹד; גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אֶת בְּנוֹ לִלְמֹד, וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם אֵצֶל מְלַמֵּד אֶחָד. וְהָיוּ אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד וְנִתְקַשְּׁרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּשָּׂאוּ זֶה לָזֶה. וְנָטַל הַבֶּן־מֶלֶךְ טַבַּעַת וְנָתַן עַל יָדָהּ וְנִתְחַתְּנוּ יַחַד.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּךְ צְרִיכִים הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לֹא לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל. וְזוֹ גְּדֻלַּת בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁאַף שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, הוּא מַחֲזִיק מַעֲמָד, וַאֲפִלּוּ שֶׁבֵּין כָּךְ נִשְׁכָּח מִמֶּנּוּ הַכֹּל, אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְאָז יִזְכֶּה לִמְצֹא אֶת יְשׁוּעָתוֹ, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ כְּלָל, אֲפִלּוּ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, וְהָבֵן לְמַעֲשֶׂה].

וְשָׁלַח הַקֵּיסָר אֶת בִּתּוֹ לִלְמֹד, שֶׁזֶּה מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת. **גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אֶת בְּנוֹ לִלְמֹד,** שֶׁזֶּה זְעִיר אַנְפִּין דִּבְרִיאָה. **וְנִזְדַּמְּנוּ שְׁנֵיהֶם אֵצֶל מְלַמֵּד אֶחָד,** שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק שֶׁהוּא מְלַמֵּד אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל גִּלּוּי אֱלֹקוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳), שֶׁהַצַּדִּיק הוּא הַמְלַמֵּד הָגוּן שֶׁיָּכוֹל לְהוֹרִיד הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, שֶׁזֶּה הַמְשָׁכַת אוֹר הָאֲצִילוּת עֶצֶם אֱלֹקוּת אֶל עוֹלָם הַבְּרִיאָה. **וְהָיוּ אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד;** כִּי בֶּאֱמֶת הַבְּרִיאָה, יְצִירָה וַעֲשִׂיָּה, הֵם נִפְרָדִים מֵעֶצֶם הָאֲצִילוּת, אֲבָל הֵם תָּמִיד מִשְׁתּוֹקְקִים לַעֲלוֹת מַעְלָה וּלְהִכָּלֵל בְּעֶצֶם הָאֲצִילוּת, וְכָךְ הוּא תָּמִיד, שֶׁהַתַּחְתּוֹן מִשְׁתּוֹקֵק אֶל הָעֶלְיוֹן. **וְנִתְקַשְּׁרוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּשָּׂאוּ זֶה לָזֶה,** כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת הַצַּדִּיק לְקַשֵּׁר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁתָּמִיד יַחְשְׁבוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יַסִּיחוּ דַּעְתָּם כְּרֶגַע מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. **וְנָטַל הַבֶּן מֶלֶךְ טַבַּעַת, וְנָתַן עַל יָדָהּ,** כִּי סוֹד טַבַּעַת הִיא עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ה׳): וְאִתְעָבִידַת עַזְקָא, וּבְגִינֵהּ אִתְמַר לְגַבֵּי כַּלָּה: תְּהֵא לִי מְקֻדֶּשֶׁת בְּטַבַּעַת זוּ ׳ס׳, הַיְנוּ שֶׁזֶּה הָיָה קְדוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיָה בְּעוֹלַם הָאֲצִילוּת, שֶׁהַכֶּתֶר דְּאָרִיךְ אַנְפִּין, שֶׁהוּא סוֹד זָכָר, נִתְיַחֵד עִם הַמ׳ סְתוּמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת נְקֵבָה אֲלָיו, כְּדֵי לְהַתְחִיל תִּקּוּן הָעוֹלָמוֹת, וְלִבְנוֹת פַּרְצוּפִים שְׁלֵמִים. **וְזֶה שֶׁהֶחְתָּן מְקַדֵּשׁ אֶת הַכַּלָּה בְּטַבַּעַת** עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא, מְבַחוּץ זֶה רִבּוּעָא סוֹד ד׳ מֹחִין, חָכְמָה וּבִינָה, חֶסֶד וּגְבוּרָה,

אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַקֵּיסָר אַחַר בִּתּוֹ וֶהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ. גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אַחַר בְּנוֹ וֶהֱבִיאוֹ לְבֵיתוֹ, וְהָיוּ מְדַבְּרִים שְׁדוּכִים לְבַת־הַקֵּיסָר, וְלֹא רָצְתָה שׁוּם שְׁדוּךְ מֵחֲמַת הִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל. וְהַבֵּן־מֶלֶךְ הָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ. גַּם הַבַּת־קֵיסָר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּמִבִּפְנִים זֶה עִגּוּלָא, שֶׁהוּא סוֹד הָאֱמוּנָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים פט, ט): ״וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ״. וְנִתְחַתְּנוּ יַחַד, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָמוֹת וְהַמֹּחִין, אֲבָל זֶה אֵינוֹ זוּוֹג תָּמִיד. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַקֵּיסָר אַחַר בִּתּוֹ וֶהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ, גַּם הַמֶּלֶךְ שָׁלַח אַחַר בְּנוֹ וֶהֱבִיאוֹ לְבֵיתוֹ, שֶׁזֶּה הַיִּחוּד שֶׁאֵינוֹ בְּקִבְיעוּת, עַל־יְדֵי שֶׁיִּהְיֶה קִיּוּם לְהַבְּרִיאָה, וְהָיוּ מְדַבְּרִים שְׁדוּכִים לְבַת הַקֵּיסָר, שֶׁזֶּה הַקְּלִפּוֹת שֶׁרוֹצוֹת לְהִתְאַחֵז בַּמַּלְכוּת, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים כְּלַל הָאֱמוּנוֹת כּוּזְבִיּוֹת. וְלֹא רָצְתָה שׁוּם שְׁדוּךְ מֵחֲמַת הִתְקַשְּׁרוּת הַנַּ״ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁשָּׁם הַזָּכָר עָלֶיהָ אֶת הַטַּבַּעַת, שֶׁהִיא בְּסוֹד עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא הַד׳ מֹחִין וְהָאֱמוּנָה, הִיא כְּבָר לֹא רָצְתָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ. [וְהַכְּלָל, שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תָּמִיד מִשְׁתּוֹקְקִים אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ עוֹבֵר עֲלֵיהֶם צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמַכְאוֹבִים, שֶׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא מִתְגַּבֶּרֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת עֲלֵיהֶם מְאֹד, עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹת וַחֲטָאִים שֶׁנִּכְשָׁלִים, כִּי סוֹף כָּל סוֹף הַנְּשָׁמוֹת נִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהַנִּסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים מְאֹד, עִם כָּל זֹאת מֵאַחַר שֶׁשֹּׁרֶשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם בָּאִים מִשֹּׁרֶשׁ הַקְּדֻשָּׁה, הֵם תָּמִיד מִתְעוֹרְרִים בִּתְשׁוּבָה, וְרוֹצִים לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֵלּוּ הֵם הַנִּסְיוֹנוֹת הַקָּשִׁים וְהַמָּרִים שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁהִנֵּה יֵשׁ לוֹ עֲלִיּוֹת, וְהִנֵּה יֵשׁ לוֹ יְרִידוֹת, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ, עִם כָּל זֹאת תָּמִיד נִמְשָׁךְ חֲזָרָה אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁשָּׁרְשׁוֹ מֻשְׁרָשׁ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְדָבָר זֶה הוּא מִפְּלְאֵי הַבְּרִיאָה. וְלָכֵן לֹא יוֹעִיל לְהָעֵרֶב־רַב וּלְהַסִּטְרָא אַחֲרָא כְּבָר כְּלוּם, אַף שֶׁהֵם כְּבָר תָּפְסוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּמְצוּדָתָם, אֲבָל לְבַסּוֹף כֻּלָּם יַחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, עַל־יְדֵי גְּדֹל כֹּחַ הַמְלַמֵּד, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא מְחַבֵּר חֲזָרָה אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ].

וְהַבֵּן מֶלֶךְ הָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ; כִּי זְעִיר אַנְפִּין תָּמִיד מִתְגַּעְגֵּעַ אַחַר הַמַּדְרֵגָה שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ, כִּי רוֹצֶה לַעֲלוֹת מַעְלָה לְהַשִּׂיג מַלְכוּת

הָיְתָה עֲצֻבָה תָּמִיד. וְהָיָה הַקֵּיסָר מוֹלִיכָהּ לַחֲצֵרוֹת שֶׁלּוֹ וּפָלָטִין שֶׁלּוֹ וְהֵרָאָה אוֹתָהּ גְּדֻלָּתָהּ, וְהִיא הָיְתָה עֲצֻבָה. וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה מְגַעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ עַד שֶׁנֶּחֱלָה, וְכָל מַה שֶּׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ עַל מָה אַתָּה חוֹלֶה, לֹא רָצָה לְהַגִּיד. וְאָמְרוּ לְהַמְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ: אוּלַי תּוּכַל אַתָּה לַחֲקֹר אֶצְלוֹ. וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא יוֹדֵעַ, כִּי הוּא הָיָה עִמּוֹ אָז בַּמָּקוֹם שֶׁלָּמַד שָׁם, וְהִגִּיד לָהֶם הַדָּבָר.

וַאֲזַי נִזְכַּר הַמֶּלֶךְ שֶׁכְּבָר נִתְחַתֵּן הוּא עִם הַקֵּיסָר מִקֹּדֶם. וְהָלַךְ וְכָתַב לְהַקֵּיסָר שֶׁיָּכִין עַצְמוֹ עַל הַחֲתֻנָּה כִּי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

דַּאֲצִילוּת. גַּם הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה עֲצֻבָה תָּמִיד, כִּי אֵין מַה שֶּׁיַּשְׂלִים אוֹתָהּ. וְהָיָה הַקֵּיסָר, שֶׁהוּא ש״ע נְהוֹרִין, מוֹלִיכָהּ לַחֲצֵרוֹת שֶׁלּוֹ וּפָלָטִין [אַרְמוֹן] שֶׁלּוֹ, וְהֶרְאָה אוֹתָהּ גְּדֻלָּתָהּ, כִּי תָּמִיד הָאוֹר אֵין סוֹף מִתְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ הַסְּפִירוֹת לְהָאִיר לְמַטָּה, עַד שֶׁגַּיָּע לַמַּלְכוּת וְיִתְגַּלֶּה בַּחוּץ לְכֻלָּם, וְיֵדְעוּ כֻּלָּם אֲשֶׁר לְךָ הָוָי״ה הַמַּמְלָכָה, וְיִקַּבְּלוּ עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִיא הָיְתָה עֲצֻבָה, כִּי עֲדַיִן לֹא הָיָה לָהּ אֶת הַכֵּלִים, שֶׁהֵם הַוִּ׳ קְצָווֹת, שֶׁהוּא הַזְּעֵיר אַנְפִּין. וְהַבֵּן מֶלֶךְ, שֶׁהוּא הַזְּעֵיר אַנְפִּין, הָיָה מְגַעְגֵּעַ מְאֹד אַחֲרֶיהָ עַד שֶׁנֶּחֱלָה, בְּסוֹד (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, ה): ״כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן טז): אַף־עַל־פִּי שֶׁאֲנִי חוֹלָה, אֲהוּבָה אֲנִי לוֹ. וְכָל מַה שֶּׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ עַל מָה אַתָּה חוֹלֶה, לֹא רָצָה לְהַגִּיד, כִּי דָּבָר רוּחָנִי וּתְשׁוּקָה פְּנִימִית לֹא יְכוֹלִים לְהַגִּיד לַזּוּלַת. וְאָמְרוּ לְהַמְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא הַגּוּף, כְּלִי שֶׁמַּחֲזֵקֶת אֶת הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית, אוּלַי תּוּכַל אַתָּה לַחֲקֹר אֶצְלוֹ? וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא יוֹדֵעַ, כִּי הוּא הָיָה עִמּוֹ אָז בַּמָּקוֹם שֶׁלָּמַד שָׁם, וְהִגִּיד לָהֶם הַדָּבָר, שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ יַחַד עַל־יְדֵי הַטַּבַּעַת עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא, בְּסוֹד הַיִּחוּד הָעֶלְיוֹן. וַאֲזַי נִזְכַּר הַמֶּלֶךְ, שֶׁכְּבָר נִתְחַתֵּן הוּא עִם הַקֵּיסָר מִקֹּדֶם, שֶׁזֶּה סוֹד הַבְּטִישָׁה, שֶׁהָיָה קֹדֶם הַבְּרִיאָה בְּעֵת חִבּוּר וּבְנְיַן סֵדֶר הָעוֹלָמוֹת. וְהָלַךְ וְכָתַב לְהַקֵּיסָר, שֶׁיָּכִין עַצְמוֹ עַל הַחֲתֻנָּה,

כְּבָר נִתְקַשְּׁרוּ מִקֶּדֶם כַּנַּ״ל. וְלֹא רָצָה הַקֵּיסָר, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָעֵז וּלְסָרֵב, וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ בְּנוֹ אֵלָיו וְיִרְאֶה אִם יוּכַל לְנַהֵג מְדִינוֹת, אָזַי יַשִּׂיא בִּתּוֹ אֵלָיו. וְשָׁלַח בְּנוֹ אֵלָיו (הַיְנוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁלַח בְּנוֹ לְהַקֵּיסָר כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל), **וְהוֹשִׁיבוֹ הַקֵּיסָר בְּתוֹךְ חֶדֶר וּמָסַר לוֹ נְיָרוֹת שֶׁל עִסְקֵי הַמְּדִינָה לִרְאוֹת אִם יוּכַל לְנַהֵג אֶת הַמְּדִינָה.**

וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לִרְאוֹת אוֹתָהּ, וְלֹא הָיָה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי כְּבָר נִתְקַשְּׁרוּ מִקֶּדֶם כַּנַּ״ל, וְלֹא רָצָה הַקֵּיסָר, מֵרֹב הֵיכָלֵי הַתְּמוּרוֹת, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן ז׳): מְלַמֵּד שֶׁהָיָה בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, עַד שֶׁבָּרָא אֶת אֵלּוּ, אָמַר דֵּין הַנָּיִן לִי, יָתְהוֹן לָא הַנָּיִן לִי. אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָעֵיז וּלְסָרֵב, כִּי הֲרֵי הֵכִירַחַ שֶׁיִּמְשְׁכוּ הָעוֹלָמוֹת בַּצִּוּרָה שֶׁגָּזְרָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ בְּנוֹ אֵלָיו, וְיִרְאֶה אִם יוּכַל לְנַהֵג מְדִינוֹת, אָזַי יַשִּׂיא בִּתּוֹ אֵלָיו, וְאַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לִדְחוֹתוֹ, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת רָצָה לְלַמֵּד אוֹתוֹ אֵיךְ מִתְחַזְּקִים בְּעֵת הַחֹשֶׁךְ וְהַיְרִידוֹת, בְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשָׁמָה נִמְצֵאת בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה. וְשָׁלַח בְּנוֹ אֵלָיו (הַיְנוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁלַח בְּנוֹ לְהַקֵּיסָר, כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל), וְהוֹשִׁיבוֹ הַקֵּיסָר בְּתוֹךְ חֶדֶר, וּמָסַר לוֹ נְיָרוֹת שֶׁל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, לִרְאוֹת אִם יוּכַל לְנַהֵג אֶת הַמְּדִינָה, שֶׁזֶּה סוֹד הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ד׳): שִׁשָּׁה דְּבָרִים קָדְמוּ לִבְרִיאַת הָעוֹלָם וְכוּ׳, תּוֹרָה מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ח, כב): ״הַוָ״ה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ״. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַמָּלֵא קְלִפּוֹת וְהַסְּתָרוֹת, אֶלָּא עַל־יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי הַתּוֹרָה מְאִירָה לָאָדָם אֶת הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲשׂוֹת מֵעֲשָׂיָה אֲצִילוּת, שֶׁיָּאִיר עֶצֶם הָאֲצִילוּת בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה.

וְהַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לִרְאוֹת אוֹתָהּ, הַיְנוּ שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְׁתּוֹקְקִים מְאֹד אַחַר הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹתֶיהָ. וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לִרְאוֹתָהּ, כִּי לֹא

אֶפְשָׁר לוֹ לִרְאוֹתָהּ. פַּעַם אֶחָד הָלַךְ אֵצֶל כֹּתֶל שֶׁל אַסְפַּקְלַרְיָא (מַרְאָה), **וְרָאָה אוֹתָהּ וְנָפַל חֻלְשׁוֹת וּבָאתָה הִיא אֵלָיו וְנִעֲרַתּוּ וְסִפְּרָה לוֹ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה שׁוּם שִׁדּוּךְ מֵחֲמַת הַהִתְקַשְּׁרוּת עִמּוֹ, וְאָמַר לָהּ: מַה נַּעֲשֶׂה וְאָבִיךְ אֵינוֹ רוֹצֶה.**

נֶהֱרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּל אֶחָד זוֹכֶה לְהַכָּנֵס בְּתוֹךְ רָזֵי וְסִתְרֵי תּוֹרָה, שֶׁזֶּה גִּלּוּי אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְטַיֵּל וְלַחֲזוֹת בְּנֹעַם הֶוָיָ״ה בְּהֵיכָלוֹת עֶלְיוֹנִים. פַּעַם אֶחָד הָלַךְ אֵצֶל כֹּתֶל שֶׁל אַסְפַּקְלַרְיָא [מַרְאָה] וְרָאָה אוֹתָהּ, וְנָפַל חֻלְשׁוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד (חֲגִיגָה יד:): בֶּן עַזַּאי הִצִּיץ וָמֵת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, טו): ״יָקָר בְּעֵינֵי הֶוָיָ״ה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו״. בֶּן זוֹמָא הִצִּיץ וְנִפְגַּע, וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כה, טז): ״דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ פֶּן תִּשְׂבָּעֶנּוּ וְהֵקֵאתוֹ״. אַחֵר קִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא יָצָא בְּשָׁלוֹם. וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּבְכָל מָצָב וּמָצָב, שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד יָכוֹל לִהְיוֹת מְצוּפֵי הַמֶּרְכָּבָה. וּבָאתָה הִיא אֵלָיו, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה. וְנִעֲרַתּוּ וְסִפְּרָה לוֹ, שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה שׁוּם שִׁדּוּךְ מֵחֲמַת הַהִתְקַשְּׁרוּת עִמּוֹ, כִּי הַתּוֹרָה שַׁיֶּכֶת רַק לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין נט.): עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, ד): ״תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב״. וְאָמַר לָהּ: מַה נַּעֲשֶׂה, וְאָבִיךְ אֵינוֹ רוֹצֶה? וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹד עָמֹק עַל־פִּי מַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת פט.): בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד מֹשֶׁה מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בָּא שָׂטָן וְאָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תּוֹרָה הֵיכָן הִיא? אָמַר לוֹ נְתַתִּיהָ לָאָרֶץ. הָלַךְ אֵצֶל אֶרֶץ, אָמַר לָהּ: תּוֹרָה הֵיכָן הִיא? אָמְרָה לוֹ (אִיּוֹב כח, כג): ״אֱלֹקִים הֵבִין דַּרְכָּהּ״ וְגוֹ׳. הָלַךְ אֵצֶל יָם וְאָמַר לוֹ: אֵין עִמָּדִי. הָלַךְ אֵצֶל תְּהוֹם, אָמַר לוֹ: אֵין בִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם פָּסוּק יד): ״תְּהוֹם אָמַר לֹא בִי הִיא, וְיָם אָמַר אֵין עִמָּדִי״, ״אֲבַדּוֹן וָמָוֶת אָמְרוּ בְאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ שִׁמְעָהּ״. חָזַר וְאָמַר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חִפַּשְׂתִּי בְּכָל הָאָרֶץ וְלֹא מְצָאתִיהָ. אָמַר לוֹ: לֵךְ אֵצֶל בֶּן עַמְרָם. הָלַךְ אֵצֶל מֹשֶׁה, אָמַר לוֹ: תּוֹרָה שֶׁנָּתַן לְךָ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֵיכָן הִיא? אָמַר לוֹ: וְכִי מָה אֲנִי שֶׁנָּתַן לִי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תּוֹרָה? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, בַּדַּאי אַתָּה? אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֲמוּדָה גְנוּזָה יֵשׁ לְךָ, שֶׁאַתָּה מִשְׁתַּעְשֵׁעַ בָּהּ בְּכָל

וְאָמְרָה: אַף־עַל־פִּי־כֵן. אַחַר־כָּךְ הִתְיַעֲצוּ שֶׁיַּנִּיחוּ לְפָרֹשׂ עַצְמָם עַל הַיָּם. וְשָׁכְרוּ לָהֶם סְפִינָה וּפָרְשׂוּ בַּיָּם.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יוֹם, אֲנִי אַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמִי? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: הוֹאִיל וּמֵעַטְתָּ עַצְמְךָ תִּקָּרֵא עַל שְׁמְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְאָכִי ג, כב): ״זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי״ וְגוֹ׳. כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְהַתּוֹרָה וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶחָד הוּא, כַּמּוּבָא (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כד): אוֹרַיְיתָא דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא; וְאָמְרוּ (זֹהַר מִצְוָה נג:): אַמַּאי אִקְרֵי תּוֹרָה? בְּגִין דְּאוֹרֵי וְגָלֵי בְּמַאי דַּהֲוָה סָתִים דְּלָא אִתְיְדַע; כִּי הַתּוֹרָה נִמְצֵאת בְּכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, וְלָכֵן אֵין דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם תּוֹרָה, וּכְשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה, מְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְהַשָּׂטָן מְקַטְרֵג, וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: נְתַתִּיהָ לָאָרֶץ וְכוּ׳, הָלַךְ אֵצֶל יָם וְכוּ׳, הָלַךְ אֵצֶל תְּהוֹם וְכוּ׳, עַד שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהִיא נִמְצֵאת אֵצֶל מֹשֶׁה, כִּי הַצַּדִּיק מְגַלֶּה אֶת הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וְהוּא מְגַלֶּה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, גִּלּוּי אֱלֹקוּת, אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים, אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, רָזִין עִלָּאִין, פְּלָאֵי פְּלָאִים מְסוּדוֹת הַבְּרִיאָה, וְלָכֵן לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל רָזֵי וְסִתְרֵי תּוֹרָה, וּמַה גַּם כִּבְיָכוֹל דּוֹחֶה אוֹתוֹ. **וְאָמְרָה אַף־עַל־פִּי־כֵן** הַתּוֹרָה רוֹצָה מְאֹד שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יִגְּעוּ בָּהּ, וְיִזְכּוּ לְהַגִּיעַ אֶל סִתְרֶיהָ. **אַחַר־כָּךְ הִתְיַעֲצוּ, שֶׁיַּנִּיחוּ לִפְרֹשׂ עַצְמָם עַל הַיָּם,** שֶׁהוּא סוֹד עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא דּוֹמֶה לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא מַיִם, שֶׁבּוֹ אֵין סוֹף רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת. **וְשָׁכְרוּ לָהֶם סְפִינָה וּפָרְשׂוּ בַּיָּם,** שֶׁהִתְחִילוּ לְשׁוֹטֵט בְּיַם הַחָכְמָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳): סְפִינָה לְשׁוֹן סָפוּן וְטָמוּן, בְּחִינַת הַמַּקִּיפִים, שֶׁהֵם סְפוּנִים וּטְמוּנִין מֵעֵין כֹּל, שֶׁזֶּה (מִשְׁלֵי לא, יד): ״הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר״, לְשׁוֹן סְחֹר סְחֹר, בְּחִינַת מַקִּיפִים שֶׁהֵם בְּחִינַת סְפִינָה, כִּי רַק כָּךְ הָאָדָם יָכוֹל לִזְכּוֹת בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּשֶׁמְּבַטֵּל עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲרוּבִין נה.): וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא, לֹא תִּמְצָא לֹא בְּסָחֳרָנִים וְלֹא בְּתַגָּרִים, וְרַק כָּךְ זוֹכִים לְהַשִּׂיג אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁאֵין שׁוּם קֶשֶׁר עִם אַף אֶחָד, רַק עִם הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ.

וְהָלְכוּ עַל הַיָּם. אַחַר־כָּךְ רָצוּ לְקָרֵב עַצְמָם אֶל הַסִּפָּר. וּבָאוּ לַסִּפָּר. וְהָיָה שָׁם יַעַר וְהָלְכוּ לְשָׁם. וְלָקְחָה הַבַּת־קֵיסָר הַטַּבַּעַת וְנָתְנָה לוֹ, וְהִיא שָׁכְבָה שָׁם. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַבֶּן־מֶלֶךְ שֶׁבְּסָמוּךְ תַּעֲמֹד, וְהִנִּיחַ הַטַּבַּעַת אֶצְלָהּ. אַחַר־כָּךְ עָמְדוּ וְהָלְכוּ אֶל הַסְּפִינָה.

בְּתוֹךְ כָּךְ נִזְכְּרָה שֶׁשָּׁכְחוּ הַטַּבַּעַת שָׁם, וְשָׁלְחָה אוֹתוֹ

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

וְהָלְכוּ עַל הַיָּם, הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ וּבַת הַקֵּיסָר, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה, וְהַיָּם הוּא רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי עוֹלָם הַבָּא נִקְרָא יָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה יז.): מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֶלֶת דּוֹמֶה לְיָם, וְיָם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְרָקִיעַ דּוֹמֶה לְכִסֵּא הַכָּבוֹד. וְאָמְרוּ (רוּת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן ג׳): שׁוֹטֶה שֶׁבָּעוֹלָם, אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁעוֹלָם זֶה דּוֹמֶה לְשַׁבָּת, וְעוֹלָם שֶׁבָּאתָ מִמֶּנּוּ דּוֹמֶה לְעֶרֶב שַׁבָּת, אִם אֵין אָדָם מְתַקֵּן בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מַה יֹּאכַל בְּשַׁבָּת?! וְעוֹד עוֹלָם זֶה דּוֹמֶה לְיָם, וְעוֹלָם שֶׁבָּאתָ מִמֶּנּוּ דּוֹמֶה לְיַבָּשָׁה, אִם אֵין אָדָם מְתַקֵּן בַּיַּבָּשָׁה, מַה יֹּאכַל בַּיָּם?! אַחַר־כָּךְ רָצוּ לְקָרֵב עַצְמָם אֶל הַסִּפָּר [שְׂפַת הַיָּם], לָרֶדֶת אֶל גַּשְׁמִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה. וּבָאוּ לַסִּפָּר וְהָיָה שָׁם יַעַר וְהָלְכוּ לְשָׁם, כִּי אֵין עוֹד מָקוֹם טוֹב לְהִתְחַבֵּא כְּמוֹ בַּיַּעַר לְהִתְבּוֹדֵד לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כָּל מַה שֶּׁצְּרִיכִים. וְלָקְחָה הַבַּת קֵיסָר הַטַּבַּעַת, שֶׁזֶּה סוֹד הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא. וְנָתְנָה לוֹ, שֶׁהוּא יַחֲזִיק אֶת זֶה, כִּי הַשְּׁלֵמוּת הוּא שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל יִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה, וְיִהְיֶה קָשׁוּר וּמְחֻבָּר בָּהּ יוֹמָם וָלַיְלָה, כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ. וְהִיא שָׁכְבָה שָׁם, שֶׁזֶּה סוֹד הַדּוֹרְמִיטָא. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַבֶּן מֶלֶךְ שֶׁבְּסָמוּךְ תַּעֲמֹד, שֶׁזֶּה הִתְעוֹרְרוּת וְהַמְשָׁכַת הַמֹּחִין, וְהִנִּיחַ הַטַּבַּעַת אֶצְלָהּ, כִּי הֲרֵי הוּא עָשָׂה אֶת הַקֶּשֶׁר עִמָּהּ. אַחַר־כָּךְ עָמְדוּ וְהָלְכוּ יַחְדָּו אֶל הַסְּפִינָה, שֶׁזֶּה הַמְשָׁכַת הַתּוֹרָה וְהַנְּשָׁמָה בְּתוֹךְ הַגּוּף, וְכַמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן כא): ״וְהָאֳנִיָּה״ דְּאִיהִי גּוּפָא, ״חֲשִׁבָה לְהִשָּׁבֵר״ בֵּיהּ זִמְנָא, ״וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה״, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, דְּאִתְמַר בַּהּ ״וַתִּגַּל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכַּב״ שְׁכִיבַת לְעַפְרָא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. **בְּתוֹךְ כָּךְ נִזְכְּרָה, שֶׁשָּׁכְחוּ הַטַּבַּעַת שָׁם**, כִּי כְּשֶׁנִּמְצָאִים בְּגַשְׁמִיּוּת,

אַחֲרֵי הַטַּבַּעַת. וְהָלַךְ לְשָׁם וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַמָּקוֹם וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַטַּבַּעַת. וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבַקְּשׁוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַד שֶׁנִּתְעָה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַחֲזֹר. וְהִיא הָלְכָה לְבַקְּשׁוֹ וְנִתְעֵית גַּם־כֵּן, וְהָיָה הוּא הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה, הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה. אַחַר־כָּךְ רָאָה דֶּרֶךְ וְהָלַךְ לְיִשּׁוּב, וְלֹא הָיָה לוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְנַעֲשָׂה מְשֻׁרֶת. גַּם הִיא הָיְתָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יְכוֹלִים לְאַבֵּד אֶת סוֹד הַהִתְקַשְּׁרוּת, שֶׁהוּא הַטַּבַּעַת עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא. וְשָׁלְחָה אוֹתוֹ אַחֲרֵי הַטַּבַּעַת וְהָלַךְ לְשָׁם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַמָּקוֹם, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהוֹלְכִים מֵהַשֹּׁרֶשׁ, כְּבָר נִטְעִין מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת. וְהָלַךְ לְמָקוֹם אַחֵר, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא הַטַּבַּעַת, כִּי הַתּוֹרָה וְהַקְּדֻשָּׁה וְהַהִתְקַשְּׁרוּת קָשֶׁה מְאֹד לְהַשִּׂיג, אֲבָל קַל מְאֹד לְאַבֵּד, וּכְשֶׁמְּאַבְּדִים אֶת זֶה, קָשֶׁה מְאֹד לִמְצֹא אֶת זֶה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (חֲגִיגָה טו.): מַאי דִּכְתִיב (אִיּוֹב כח, יז): ״לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית, וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָז״, אָמַר לוֹ: אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁקְּשִׁין לְקָנוֹתָן כְּכֵלִי זָהָב וּכְלֵי פָז, וְנוֹחִין לְאַבְּדָן כְּכֵלִי זְכוּכִית. וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבַקְּשׁוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַד שֶׁנִּתְעָה, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמוּנָה, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳): כְּשֶׁהוֹלֵךְ מֵרֹב לְרַב, צָרִיךְ לְחַזֵּק אֱמוּנָתוֹ בְּאַחְדּוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַלִּמּוּד מֵהֲרִבֹּה מְלַמְּדִים מַזִּיק לֶאֱמוּנַת הַיִּחוּד. וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַחֲזֹר, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ קָשֶׁה מְאֹד לַחֲזֹר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֵׁשׁ דְּרָכִים נְבוֹכִין, וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים הַמְקֻלְקָלִים וְהַתּוֹעִים, כְּשֶׁאָדָם תּוֹעֶה בָּהֶם, חַס וְשָׁלוֹם, אָז קָשֶׁה לוֹ לַחֲזֹר. וְהִיא הָלְכָה לְבַקְּשׁוֹ, וְנִתְעֵית גַּם־כֵּן; כִּי לִפְעָמִים הַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ אֶת מִי שֶׁמִּתְרַחֵק, וְזֶה שֶׁהִתְרַחֵק אֵינוֹ מַכִּיר אֶת קוֹל הַצַּדִּיק. וְהָיָה הוּא הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה, הוֹלֵךְ וְתוֹעֶה, כְּדֶגֶמֶת הָרוֹעֶה שֶׁמְּחַפֵּשׂ אַחַר צֹאן שֶׁנֶּאֱבַד, כָּל זְמַן שֶׁשּׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל, הוּא יָכוֹל לַחֲזֹר, אֲבָל יֵשׁ שֶׁנִּתְעֶה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁכְּבָר שָׂכַח אֶת הַכֹּל. וְזֶה שֶׁבִּקֵּשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים קיט, קעו): ״תָּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ, כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי״, וַעֲדַיִן אֲנִי מַכִּיר אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. אַחַר־כָּךְ רָאָה דֶּרֶךְ, וְהָלַךְ לְיִשּׁוּב, וְלֹא הָיָה לוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְנַעֲשָׂה מְשֻׁרֶת; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מְאַבֵּד

הוֹלֶכֶת וְתוֹעָה, וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ שֶׁתֵּשֵׁב אֵצֶל הַיָּם, וְהָלְכָה אֶל שִׂפַת־הַיָּם. וְהָיָה שָׁם אֵילָנוֹת שֶׁל פֵּרוֹת, וְיָשְׁבָה שָׁם, וּבַיּוֹם הָיְתָה הוֹלֶכֶת אֵצֶל הַיָּם, אוּלַי תִּמְצָא עוֹבְרִים וְשָׁבִים. וְהָיְתָה מִתְפָּרְנֶסֶת מִן הַפֵּרוֹת, וּבַלַּיְלָה הָיְתָה עוֹלָה עַל אִילָן כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִשְׁמֶרֶת מִן הַחַיּוֹת:

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל מֻפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ מַשָּׂא־וּמַתָּן בְּכָל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד. וְהַסּוֹחֵר הָיָה זָקֵן. פַּעַם אֶחָד אָמַר הַבֵּן לְאָבִיו: בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה זָקֵן וַאֲנִי נַעַר וְהַנֶּאֱמָנִים שֶׁלְּךָ אֵינָם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת קְדֻשָּׁתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ, הוּא נוֹפֵל לִבְחִינַת עֲבָדוּת, וְהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת מְשָׁרֵת אֵצֶל הַזּוּלַת. גַּם הִיא הָיְתָה הוֹלֶכֶת וְתוֹעָה, וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ, שֶׁתֵּשֵׁב אֵצֶל הַיָּם, וְהָלְכָה אֶל שִׂפַת הַיָּם, וְהָיָה שָׁם אִילָנוֹת שֶׁל פֵּרוֹת, וְיָשְׁבָה שָׁם, וּבַיּוֹם הָיְתָה הוֹלֶכֶת אֵצֶל הַיָּם, אוּלַי תִּמְצָא עוֹבְרִים וְשָׁבִים, וְהָיְתָה מִתְפָּרְנֶסֶת מֵהַפֵּרוֹת, וּבַלַּיְלָה הָיְתָה עוֹלָה עַל אִילָן, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה נִשְׁמֶרֶת מִן הַחַיּוֹת, מוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ו׳): בְּכָל עֵץ דָּא צַדִּיק דְּאִיהוּ ״עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ״; שֶׁהַמָּקוֹם הֲכִי טוֹב לְהִתְחַבֵּא בַּלַּיְלָה, כְּשֶׁחֹשֶׁךְ וּמָר לוֹ, וּמְפַחֵד מֵהַחַיּוֹת רָעוֹת, חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, שֶׁהֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, הוּא לַעֲלוֹת אֶל הָעֵץ שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל צַדִּיק אֱמֶת, מֻבְטָח לוֹ שֶׁיִּהְיֶה שָׁמוּר מִכָּל מִינֵי מַזִּיקִים וּמַשְׁחִיתִים, כִּי הַצַּדִּיק מֵאִיר בּוֹ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב מְאֹד, וְאֶצְלוֹ הוּא הַמָּקוֹם הֲכִי מְשֻׁמָּר.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל מֻפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ מַשָּׂא וּמַתָּן בְּכָל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְהַסּוֹחֵר הָיָה זָקֵן. פַּעַם אֶחָד אָמַר הַבֵּן לְאָבִיו: בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה זָקֵן וַאֲנִי נַעַר, וְהַנֶּאֱמָנִים שֶׁלְּךָ אֵינָם מַשְׁגִּיחִים כְּלָל עָלַי, וְאַתָּה

עָלַי, וְאַתָּה תִּסְתַּלֵּק וְאֶהְיֶה נִשְׁאָר רֵיק וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת; בְּכֵן תֵּן לִי סְפִינָה עִם סְחוֹרָה וְאֵלֵךְ עַל הַיָּם כְּדֵי לִהְיוֹת בָּקִי בַּמַּשָּׂא־וּמַתָּן. וְנָתַן לוֹ אָבִיו סְפִינָה עִם סְחוֹרָה, וְהָלַךְ לַמְּדִינוֹת וּמָכַר הַסְּחוֹרָה, וְקָנָה סְחוֹרָה אַחֶרֶת וְהִצְלִיחַ;

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תִּסְתַּלֵּק, וְאֶהְיֶה נִשְׁאָר רֵיק, וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת, בְּכֵן תֵּן לִי סְפִינָה עִם סְחוֹרָה, וְאֵלֵךְ עַל הַיָּם, כְּדֵי לִהְיוֹת בָּקִי בְּמַשָּׂא וּמַתָּן. וְנָתַן לוֹ אָבִיו סְפִינָה עִם סְחוֹרָה, וְהָלַךְ לַמְּדִינוֹת וּמָכַר הַסְּחוֹרָה, וְקָנָה סְחוֹרָה אַחֶרֶת וְהִצְלִיחַ; בְּתוֹךְ כָּךְ שֶׁמְּסַפֵּר אֵיךְ נִמְשֶׁכֶת הִשְׁתַּלְשְׁלוּת כָּל הָעוֹלָמוֹת, עַתִּיק, אָרִיךְ אַנְפִּין, אַבָּא וְאִמָּא, זְעֵיר וְנֻקְבָא, מִתְחַלַּת עֶצֶם אֲצִילוּת עַד גַּשְׁמִיּוּת הָעוֹלָם הַזֶּה, הַמָּלֵא עֲבִיּוּת וְגַשְׁמִיּוּת, הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, שֶׁנֶּעֱלֶמֶת וְנִסְתֶּרֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. יֵשׁ סוֹחֵר גָּדוֹל וְעוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹרֵא כָּל עוֹלָמִים; כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם הָאָדָם מְאֹד מְסֻכָּן, כִּי בְּכָל רֶגַע יָכוֹל לִשְׁכֹּחַ אֶת מְקוֹר מַחֲצַבְתּוֹ מֵהֵיכָן הוּא בָּא, וּמִי בָּרָאוֹ, וּמִי מְחַיֵּהוּ, וְהוּא נִזְקָן בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, אֲזַי בָּא בְּנוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: ״**אַתָּה תִּסְתַּלֵּק, וְאֶהְיֶה נִשְׁאָר רֵיק, וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת**״, כִּי הַבֵּן מְחַקֶּה מַה שֶּׁרָאָה אֵצֶל אָבִיו, וְיַעַן שֶׁרָאָה אֶת אָבִיו כָּל יָמָיו רַק לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְהָיָה עָסוּק בַּעֲסָקָיו, אֲזַי הַבֵּן אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְהַגִּיד לְאָבִיו בְּאֹפֶן גָּלוּי: ״**אַתָּה תִּסְתַּלֵּק וְאֶהְיֶה נִשְׁאָר רֵיק, וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת**״, בְּלִי שׁוּם בּוּשָׁה כְּלָל, וּבֶאֱמֶת הַחִנּוּךְ מַתְחִיל מֵעַצְמוֹ, אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִבְרֹחַ תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִזָּהֵר מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּמִנְיָן עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם, וְיָקִים אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבְהִדּוּר רַב, וְיִקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה, וְיִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מְאֹד לֹא לַעֲשׂוֹת עָוֶל לַזּוּלַת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן לֹא לִגְנֹב, חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹ רַמָּאוּת בַּעֲסָקִים שֶׁלּוֹ, אָז נָכוֹן לִבּוֹ יִהְיֶה בָּטוּחַ, שֶׁגַּם בְּנוֹ יִחֲקֶה אוֹתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא יָקִים מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, אֲזַי גַּם יְלָדָיו יְקַיְּמוּ עִמּוֹ מִצְוַת כִּבּוּד אָב וָאֵם, אֲבָל בָּרֹגַע שֶׁאָדָם מַנִּיחַ אֶת כָּל רֹאשׁוֹ בְּהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹסֵק רַק בַּעֲסָקִים, וְהוּא סוֹחֵר

בִּהְיוֹתוֹ עַל הַיָּם רָאוּ אוֹתָן הָאֵילָנוֹת הַנַּ״ל (שֶׁהָיְתָה הַבַּת־קֵיסָר שָׁם), וְסָבְרוּ שֶׁהוּא יָשׁוּב וְרָצָה לֵילֵךְ לְשָׁם. וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ רָאוּ שֶׁהֵם אִילָנוֹת וְרָצוּ לַחֲזוֹר. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ הַסּוֹחֵר (הַיְנוּ בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל) לְתוֹךְ הַיָּם, וְרָאָה שָׁם אִילָן וְעָלָיו כְּמַרְאֵה אָדָם, וְסָבַר שֶׁמָּא הוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ. וְהִגִּיד לְשְׁאָר הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ שָׁם וְהִבִּיטוּ וְרָאוּ גַּם־כֵּן כְּמַרְאֵה אָדָם עַל הָאִילָן וְהִתְיַשְּׁבוּ לְהִתְקָרֵב לְשָׁם וְשָׁלְחוּ אִישׁ עִם סְפִינָה קְטַנָּה לְשָׁם. וְהֵם הָיוּ מַבִּיטִים בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּדֵי לְכַוֵּן אֶת הַשָּׁלִיחַ שֶׁלֹּא יִטְעֶה מִן הַדֶּרֶךְ כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ מִכֶּוֶן אֶל הָאִילָן הַנַּ״ל. וְהָלַךְ לְשָׁם וְרָאָה שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם אָדָם וְהִגִּיד לָהֶם.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

גָּדוֹל, וְשׁוֹכֵחַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אַזַי בְּוַדַּאי בְּנוֹ לֹא יִתְבַּיֵּשׁ לְהַגִּיד לוֹ פָּתוּחַ: ״אַתָּה תִּסְתַּלֵּק וְאֶהְיֶה נִשְׂאָר רֵיק, וְלֹא אֵדַע מַה לַּעֲשׂוֹת״, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סֶפֶר נו:): שׁוּתָא דִּינוּקָא בְּשׁוּקָא אוֹ דְּאָבוּהּ אוֹ דְּאִמֵּיהּ. וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: מָשָׁל הֶדְיוֹט הוּא, מַה שֶּׁהַתִּינוֹק מְדַבֵּר בַּשּׁוּק, מֵאָבִיו אוֹ מֵאִמּוֹ שָׁמַע; וְלָכֵן חִנּוּךְ צָרִיךְ לְהַתְחִיל עִם עַצְמוֹ, לְחַנֵּךְ אֶת עַצְמוֹ, וְאָז נָכוֹן לִבּוֹ יִהְיֶה בָּטוּחַ, שֶׁבְּנוֹ לֹא יְדַבֵּר עִמּוֹ כָּךְ. בִּהְיוֹתוֹ עַל הַיָּם, רָאוּ אוֹתָן הָאֵילָנוֹת הַנַּ״ל (שֶׁהָיְתָה הַבַּת קֵיסָר שָׁם), וְסָבְרוּ שֶׁהוּא יָשׁוּב, וְרָצָה לֵילֵךְ לְשָׁם, וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ רָאוּ שֶׁהֵם אִילָנוֹת, וְרָצוּ לַחֲזוֹר. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵצִיץ הַסּוֹחֵר (הַיְנוּ בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל) לְתוֹךְ הַיָּם, וְרָאָה שָׁם אִילָן, וְעָלָיו כְּמַרְאֵה אָדָם, וְסָבַר שֶׁמָּא הוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ, וְהִגִּיד לְשְׁאָר הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ שָׁם, וְהִבִּיטוּ וְרָאוּ גַּם־כֵּן כְּמַרְאֵה אָדָם עַל הָאִילָן, וְהִתְיַשְּׁבוּ לְהִתְקָרֵב לְשָׁם, וְשָׁלְחוּ אִישׁ עִם סְפִינָה קְטַנָּה לְשָׁם, וְהֵם הָיוּ מַבִּיטִים בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּדֵי לְכַוֵּן אֶת הַשָּׁלִיחַ, שֶׁלֹּא יִטְעֶה מִן הַדֶּרֶךְ, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ מִכֶּוֶן אֶל הָאִילָן הַנַּ״ל. וְהָלַךְ לְשָׁם וְרָאָה, שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם אָדָם, וְהִגִּיד

וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ (בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל) **וְרָאָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם** (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת שָׁם כַּנַּ״ל), **וְאָמַר לָהּ שֶׁתֵּרֵד. וְאָמְרָה לוֹ שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לִכָּנֵס אֶל הַסְּפִינָה, כִּי־אִם שֶׁיַּבְטִיחָהּ שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ כִּי־אִם כְּשֶׁיָּבוֹא לְבֵיתוֹ וְיִשָּׂא אוֹתָהּ כַּדָּת. וְהִבְטִיחַ לָהּ. וְנִכְנְסָה אֶצְלוֹ לַסְּפִינָה, וְרָאָה**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לָהֶם. וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ (בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל), וְרָאָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל, שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת שָׁם כַּנַּ״ל), וְאָמַר לָהּ שֶׁתֵּרֵד וְאָמְרָה לוֹ, שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לִכָּנֵס אֶל הַסְּפִינָה, כִּי אִם שֶׁיַּבְטִיחָהּ, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ, כִּי אִם כְּשֶׁיָּבוֹא לְבֵיתוֹ וְיִשָּׂא אוֹתָהּ כַּדָּת. וְהִבְטִיחַ לָהּ. בֶּאֱמֶת זֶה לֹא הָיָה הַשִּׁדּוּךְ שֶׁלָּהּ, אֶלָּא הִיא עָשְׂתָה בְּחָכְמָה, כְּדֵי לְהַנָּצֵל מִמֶּנּוּ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם (מִשְׁלֵי כד, ו): ״כִּי בְתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלְחָמָה״, כִּי אִם בָּא הַיֵּצֶר הָרָע, וְרוֹצֶה לְהַכְשִׁיל אוֹתְךָ, תַּעֲשֶׂה כָּל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, כִּי צְרִיכִים לְהַחְכִּים מְאֹד נֶגֶד הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וְרוֹצֶה לְהַכְשִׁילְךָ בַּעֲוונוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּלְטַפֵּשׁ אֶת שִׂכְלְךָ, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה ג.): אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה, אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת; וְלָכֵן צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לְהִנָּצֵל מֵהַיֵּצֶר הָרָע הָרוֹצֶה לְהַכְשִׁילוֹ. וְנִכְנְסָה אֶצְלוֹ לַסְּפִינָה, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה כא, סִימָן ה׳): אִם עָשִׂיתָ חֲבִילוֹת שֶׁל עֲבֵרוֹת, עֲשֵׂה כְּנֶגְדָּן חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְווֹת (מִשְׁלֵי ו, יז): ״עֵינַיִם רָמוֹת״, (דְּבָרִים ו, ח): ״וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ״, לְשׁוֹן שֶׁקֶר, ״וְלִמַּדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם״, יָדַיִם שׁוֹפְכוֹת דָּם נָקִי, ״וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶיךָ״, (מִשְׁלֵי ו, יח): ״לֵב חֹרֵשׁ מַחְשְׁבוֹת אָוֶן״, (דְּבָרִים ו, ו): ״וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה״, (מִשְׁלֵי ו, יח): ״רַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת לָרוּץ לָרָעָה״, הֱוֵי רָץ אַחַר מִילָה שֶׁהִיא בֵּין בְּרָכַיִם, ״יָפִיחַ כְּזָבִים עַד חָמָס״, (יְשַׁעְיָה מג, י): ״אַתֶּם עֵדַי נְאֻם הַוָּיָ״ה״, וּמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים, (תְּהִלִּים לד, טו): ״בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ״, כִּי אַפִּלּוּ כְּשֶׁכְּבָר צָרִיךְ לְהִכָּנֵס בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, וְכִמְעַט שֶׁיִּכָּשֵׁל, עָלָיו לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ וְלִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, כִּי כְּנֶגֶד חֲבִילוֹת שֶׁל עֲבֵרוֹת, עֲשֵׂה כְּנֶגְדָּן חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְווֹת.

שֶׁהִיא מְזַמֶּרֶת עַל כְּלֵי זֶמֶר וְיכוֹלָה לְדַבֵּר בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְשָׂמַח עַל שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לוֹ.

אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב לְבֵיתוֹ, אָמְרָה לוֹ, שֶׁהַיִּשֵּׁר שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ וְיוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו וְכָל מְיֻדָּעָיו שֶׁכֻּלָּם יֵצְאוּ לִקְרָאתָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁמּוֹלִיךְ אִשָּׁה חֲשׁוּבָה כָּזוֹ. וְאַחַר כָּךְ יִתְוַדַּע לוֹ מִי הִיא (כִּי גַּם מִקֹּדֶם הִתְנַתָּה הִיא עִמּוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁאַל אוֹתָהּ מִי הִיא עַד אַחַר הַחֲתֻנָּה), **אָז יֵדַע מִי הִיא, וְהִסְכִּים עִמָּהּ. אָמְרָה לוֹ: גַּם הַיִּשֵּׁר בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה**

נַחֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְרָאָה שֶׁהִיא מְזַמֶּרֶת עַל כְּלֵי זֶמֶר, וְיכוֹלָה לְדַבֵּר בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְשָׂמַח עַל שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מֵהַיֵּצֶר הָרָע, אֶלָּא עַל־יְדֵי שְׁתֵּי הָעֲצוֹת הָאֵלּוּ: "שִׁמְחָה וְהִתְבּוֹדְדוּת", שֶׁזֶּה מְזַמֶּרֶת עַל כְּלֵי זֶמֶר — שְׁלֵמוּת הַשִּׂמְחָה, וּלְדַבֵּר בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת — שְׁלֵמוּת הַתְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמְרָה בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, וּכְשֶׁאָדָם תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וּמְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל נְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְכֵן מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה נִצּוֹל מִכָּל רַע. אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב לְבֵיתוֹ, אָמְרָה לוֹ, שֶׁהַיִּשֵּׁר שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ, וְיוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו וְכָל מְיֻדָּעָיו, שֶׁכֻּלָּם יֵצְאוּ לִקְרָאתָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁמּוֹלִיךְ אִשָּׁה חֲשׁוּבָה כָּזוֹ, וְאַחַר־כָּךְ יִתְוַדַּע לוֹ מִי הִיא (כִּי גַּם מִקֹּדֶם הִתְנַתָּה הִיא עִמּוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁאַל אוֹתָהּ מִי הִיא עַד אַחַר הַחֲתֻנָּה), אָז יֵדַע מִי הִיא, וְהִסְכִּים עִמָּהּ; כִּי הִנֵּה הַבַּת קֵיסָר הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁתִּפָּסְהּ בֶּן הַסּוֹחֵר, שֶׁזֶּה הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם, בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה שֶׁלּוֹ, אֲבָל הִיא הִצְלִיחָה לְהַתְנוֹת תְּנַאי אִתּוֹ, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ עַד שֶׁיִּתְחַתְּנוּ, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכִים לָלֶכֶת עִם חָכְמָה עֲצוּמָה נֶגֶד הַטֶּמְאָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כד, ו): "כִּי בְתַחְבּוּלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלְחָמָה", כִּי כָּךְ צְרִיכִים לָלֶכֶת עִם הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם, וְהוּא שָׁמַח, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁהִנֵּה כְּבָר תָּפַס אֶת הַנְּשָׁמָה, כִּי הִיא הִבְטִיחָה לוֹ שֶׁתִּתְחַתֵּן

מוֹלִיךְ אִשָּׁה כָּזוֹ שֶׁתְּשַׁכֵּר אֶת כָּל הַמַּאטְרָאסְן (הַמַּלָּחִים) **הַמּוֹלִיכִין הַסְּפִינָה לְמַעַן יֵדְעוּ שֶׁהַסּוֹחֵר שֶׁלָּהֶם יֶשׁ לוֹ נְשׁוֹאִין עִם אִשָּׁה כָּזוֹ וְהִסְכִּים עִמָּהּ.**

וְלָקַח יַיִן טוֹב מְאֹד שֶׁהָיָה לוֹ בַּסְּפִינָה וְנָתַן לָהֶם וְנִשְׁתַּכְּרוּ מְאֹד. וְהוּא הָלַךְ לְבֵיתוֹ לְהוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו כַּנַּ״ל, וְהַמַּאטְרָאסְן נִשְׁתַּכְּרוּ וְיָצְאוּ מִן הַסְּפִינָה, וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ בִּשְׁכְרוּתָם.

וּבְעוֹד שֶׁהָיוּ מְכִינִים עַצְמָם שָׁם לֵילֵךְ לִקְרָאתָהּ עִם כָּל

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עִמּוֹ, רַק שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ עַד שֶׁיִּתְחַתְּנוּ. וּלְבַסּוֹף כְּשֶׁכְּבָר הִגִּיעוּ אֶל הַחוֹף, אָמְרָה לוֹ: לֵךְ תַּגִּיד לְאָבִיךָ וְלִקְרוֹבֶיךָ, אֵיזוֹ אִשָּׁה חֲשׁוּבָה אַתָּה מוֹלִיךְ, וְהַכֹּל הָיָה לְרֶחוֹת אוֹתוֹ, כִּי עִקַּר הָעֵצָה נֶגֶד הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם קֹדֶם לִדְחוֹת אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּישֶׁילְךָ. אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לוֹ: גַּם הַיֹּשֶׁר בַּאֲשֶׁר שֶׁאַתָּה מוֹלִיךְ אִשָּׁה כָּזוֹ, שֶׁתְּשַׁכֵּר אֶת כָּל הַמַּאטְרָאסְן [מַלָּחִים] הַמּוֹלִיכִין הַסְּפִינָה, לְמַעַן יֵדְעוּ, שֶׁהַסּוֹחֵר שֶׁלָּהֶם יֶשׁ לוֹ נְשׁוֹאִין עִם אִשָּׁה כָּזוֹ, וְהִסְכִּים עִמָּהּ. וְלָקַח יַיִן טוֹב מְאֹד, שֶׁהָיָה לוֹ בַּסְּפִינָה, וְנָתַן לָהֶם, וְנִשְׁתַּכְּרוּ מְאֹד; כִּי הִיא הִתְכַּוְּנָה לִבְרֹחַ, אֲזַי קֹדֶם רָצְתָה שֶׁכָּל הַמַּלָּחִים לְכָל הַפָּחוֹת יֵצְאוּ מֵהַסְּפִינָה, לְמַעַן שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהּ שׁוּם מְנִיעוֹת לִבְרֹחַ. וְהוּא הָלַךְ לְבֵיתוֹ לְהוֹדִיעַ לְאָבִיו וּקְרוֹבָיו כַּנַּ״ל, כִּי הָיָה כָּל־כָּךְ בָּטוּחַ שֶׁהוּא תָּפַס אוֹתָהּ כְּבָר. וְהַמַּאטְרָאסְן נִשְׁתַּכְּרוּ וְיָצְאוּ מִן הַסְּפִינָה, וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ בִּשְׁכְרוּתָם, כִּי זֶה הַקִּלְקוּל שֶׁל שִׁכְרוּת, כִּי כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֶה — שׁוֹכֵחַ הַכֹּל, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן כו): עַל־יְדֵי הַשִּׁכְרוּת שׁוֹכְחִים אֶת הַמִּצְוֹות שֶׁהִזְהִירָנוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁזֶּה (מִשְׁלֵי לא, ה): ״פֶּן יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח מְחֻקָּק״, שֶׁעַל־יְדֵי הַשְּׁתִיָּה וְהַשִּׁכְרוּת שׁוֹכְחִים אֶת רְמַ״ח מִצְוֹות שֶׁל מֹשֶׁה, וְזֶה מְחֻקָּ״ק עוֹלֶה כְּמִסְפַּר רְמַ״ח וּכְמִסְפַּר מֹשֶׁ״ה עִם הַשָּׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, כִּי כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֶה — הוּא שׁוֹכֵחַ הַכֹּל. **וּבְעוֹד שֶׁהָיוּ מְכִינִים עַצְמָם שָׁם לֵילֵךְ**

הַמִּשְׁפָּחָה, הָלְכָה הִיא וְהַתִּירָה הַסְּפִינָה מִן הַסְּפָר, וּפֵרְשָׂה הַוִּילוֹנוֹת (הַיְנוּ הַלַּאווינְטֶן), וְהָלְכָה לָהּ עִם הַסְּפִינָה. וְהֵם בָּאוּ אֶל הַסְּפִינָה (הַיְנוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַסּוֹחֵר) וְלֹא מָצְאוּ דָּבָר. וְחָרָה לְהַסּוֹחֵר אֲבִי הַבֵּן הַנַּ״ל מְאֹד וְהוּא צוֹעֵק וְאוֹמֵר (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל שֶׁהָיָה בָּא עִם הַסְּפִינָה הַנַּ״ל צָעַק וְאָמַר: תַּאֲמִין לִי שֶׁהֵבֵאתִי סְפִינָה עִם סְחוֹרָה וְכוּ׳), וְהֵם אֵינָם רוֹאִים דָּבָר. וְאָמַר לוֹ: תִּשְׁאַל לְהַמַּאטְרָאסְן. וְהָלַךְ לִשְׁאֹל אוֹתָם, וְהֵם שׁוֹכְבִים שְׁכוּרִים. אַחַר כָּךְ נִנְעֲרוּ, וְשָׁאַל לָהֶם וְאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל מֶה עָבַר עֲלֵיהֶם רַק יוֹדְעִים שֶׁהֵבִיאוּ סְפִינָה עִם כָּל הַנַּ״ל וְאֵינָם יוֹדְעִים הֵיכָן הוּא. וְחָרָה הַסּוֹחֵר מְאֹד עַל בְּנוֹ וְגֵרְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ, וְלֹא יָבוֹא לְנֶגֶד פָּנָיו. וְהָלַךְ מִמֶּנּוּ נָע וָנָד, וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) הָיְתָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לִקְרָאתָהּ עִם כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, הָלְכָה הִיא וְהִתִּירָה הַסְּפִינָה מִן הַסְּפָר, וּפֵרְשָׂה הַוִּילוֹנוֹת (הַיְנוּ הַלַּאווינְטֶן), וְהָלְכָה לָהּ עִם הַסְּפִינָה; כִּי זֶה עִקַּר הָעֲצָה, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁנִּמְצָאִים בְּצָרָה מֵהַסַּמ״ךְ־מ״ם הָרוֹדֵף אוֹתְךָ — לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת פֵּחַד, חֵלֶק ב׳, סִימָן ג׳): מִי שֶׁבּוֹרֵחַ מִן הַצָּרָה הוּא פּוֹקֵחַ, אֲזַי הִיא קֹדֶם בְּרָחָה לְפָנֶיךָ שֶׁיָּבוֹאוּ. וְהֵם בָּאוּ אֶל הַסְּפִינָה (הַיְנוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַסּוֹחֵר), וְלֹא מָצְאוּ דָּבָר, וְחָרָה לְהַסּוֹחֵר — אֲבִי הַבֵּן הַנַּ״ל מְאֹד, וְהוּא צוֹעֵק וְאוֹמֵר (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה בָּא עִם הַסְּפִינָה הַנַּ״ל, צָעַק וְאָמַר: תַּאֲמִין לִי, שֶׁהֵבֵאתִי סְפִינָה עִם סְחוֹרָה וְכוּ׳), וְהֵם אֵינָם רוֹאִים דָּבָר, וְאָמַר לוֹ: תִּשְׁאַל לְהַמַּאטְרָאסְן! וְהָלַךְ לִשְׁאֹל אוֹתָם, וְהֵם שׁוֹכְבִים שְׁכוּרִים. אַחַר־כָּךְ נִנְעֲרוּ, וְשָׁאַל לָהֶם, וְאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל מֶה עָבַר עֲלֵיהֶם, רַק יוֹדְעִים שֶׁהֵבִיאוּ סְפִינָה עִם כָּל הַנַּ״ל, וְאֵינָם יוֹדְעִים הֵיכָן הוּא, וְחָרָה הַסּוֹחֵר מְאֹד עַל בְּנוֹ וְגֵרְשׁוֹ מִבֵּיתוֹ, וְלֹא יָבוֹא לְנֶגֶד פָּנָיו. וְהָלַךְ מִמֶּנּוּ נָע וָנָד, וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל), הָיְתָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם; כִּי זֶה עִקַּר הָעֲצָה לְשַׁטּוֹת

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד וְהָיָה בּוֹנֶה לוֹ פָּלָטִין עַל הַיָּם כִּי שָׁם הוּטַב בְּעֵינָיו לִבְנוֹת פָּלָטִין מֵחֲמַת אֲוִיר הַיָּם. וְהַסְּפִינוֹת הוֹלְכוֹת שָׁם. וְהִיא (הֵינוּ הַבַּת־קֵיסָר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶת הַסָּמ״ך־מ״ם וְלִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ, וְלֹא לְהִכָּנֵס בְּשׂוּם וְכוּחִים עִמּוֹ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת נ׳אוּף, חֵלֶק א׳, סִימָן י׳): לֹא תִּכָּנֵס עִם פִּתְוֵיךְ בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן; כִּי אֲרִיכוּת הָרִגְשׁוֹת הַחוֹשֵׁב אֲפִלּוּ בִּבְחִינַת הַשּׁוֹלֵל תִּפְעַל הַגְּבָרַת הַחֵפֶץ, וְתִתְהַפֵּךְ הָרָצוֹן אֵלָיו, כִּי אָסוּר לְהִכָּנֵס בְּדִין וּדְבָרִים עִם הַסָּמ״ך־מ״ם, רַק כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהַטֻּמְאָה וְהַזְּהָמָא שֶׁלּוֹ מִתְגַּבֶּרֶת עַל הָאָדָם עָלָיו לִבְרֹחַ, וְלֹא לְהִכָּנֵס בְּשׂוּם וְכוּחִים, וְאָז עַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, כִּי בְּשׂוּם פָּנִים וָאֹפֶן לֹא כְּדַאי לְהִכָּנֵס בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן אוֹ בְּוִכּוּחִים עִם הַסָּמ״ך־מ״ם, אֶלָּא בְּתַחְבּוּלוֹת תַּעֲשֶׂה עִמּוֹ מִלְחָמָה וְתִבְרַח מִמֶּנּוּ, וְזֶה מַה שֶּׁעָשְׂתָה הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁזֶּה סוֹבֵב גַּם־כֵּן עַל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. וְהָיָה בּוֹנֶה לוֹ פָּלָטִין עַל הַיָּם, כִּי הַיָּם מְרַמֵּז עַל רוּחָנִיּוּת, וְלָכֵן גַּם שָׁם מִתְלַבֵּשׁ הַיֵּצֶר הָרָע לִתְפֹּס אֶת הָאָדָם, וְאַל יַחְשֹׁב אָדָם, כֵּיוָן שֶׁהַגִּיעַ כְּבָר לְרוּחָנִיּוּת, שֶׁהוּא מֻבְטָח שֶׁלֹּא יִתְפֹּס אוֹתוֹ הַיֵּצֶר הָרָע, כִּי גַּם בְּרוּחָנִיּוּת יֵשׁ יֵצֶר הָרָע גָּדוֹל מְאֹד, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פב) שֶׁגַּם מִי שֶׁמַּגִּיעַ כְּבָר אֶל רוּחָנִיּוּת, דַּיְקָא מִשָּׁם הוּא יָכוֹל לִפֹּל, וּכְמוֹ שֶׁאֵרַע לְאֶלִישָׁע אַחֵר, שֶׁעָלָה לָרָקִיעַ עַל־יְדֵי שֵׁם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כָּפַר בָּעִקָּר (חֲגִיגָה יד.), כִּי מֵרֹב אוֹר — מְסַנְוֵר אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כז, א): ״וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו מֵרְאֹת״, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֶל הָאוֹר אֱלֹקוּת, אֲזַי הָאוֹר מַכֵּהוּ עֵינָיו וּמַזִּיק לוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָדָם מִסְתַּכֵּל עַל עֶצֶם הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מַזִּיק לְעֵינָיו, וְלָכֵן הַיֵּצֶר הָרָע בּוֹנֶה פָּלָטִין עַל הַיָּם דַּיְקָא, **כִּי שָׁם הוּטַב בְּעֵינָיו לִבְנוֹת פָּלָטִין, מֵחֲמַת אֲוִיר הַיָּם, וְהַסְּפִינוֹת הוֹלְכוֹת שָׁם,** כִּי הוּא תּוֹפֵס גַּם אֶת הַגְּדוֹלִים שֶׁיּוֹשְׁבִים עַל רוּחָנִיּוּת, וּמִתְעַנְּגִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, וְגַם הֵם צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ. **וְהִיא** (הֵינוּ הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל) **הָיְתָה**

הַנַּ״ל) הָיְתָה הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם וּבָאתָה סָמוּךְ לַפָּלָטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל. וְהַמֶּלֶךְ הִבִּיט וְרָאָה סְפִינָה בְּלִי מַנְהִיגִים וְאֵין שָׁם אֲנָשִׁים, וְסָבַר שֶׁהוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ, וְצִוָּה לַאֲנָשָׁיו שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ וְרָאוּ גַּם־כֵּן כֵּן. וְהִיא נִתְקָרְבָה אֶל הַפָּלָטִין. אַחַר־כָּךְ הִתְיַשְּׁבָה עַצְמָהּ: לָמָּה לָהּ הַפָּלָטִין? וְהִתְחִילָה לַחֲזוֹר. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ וְהֶחֱזִירָהּ וֶהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ.

וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל לֹא הָיָה לוֹ אִשָּׁה, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לִבְרֹר לוֹ, כִּי מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לֹא רָצְתָה הִיא וְכֵן לְהֶפֶךְ.

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הוֹלֶכֶת עַל הַיָּם, וּבָאתָה סָמוּךְ לְפָלָטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל; כִּי הַבַּת קֵיסָר זוֹ הַנְּשָׁמָה, חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, שֶׁבָּרְחָה מִבֵּן הַסּוֹחֵר אֶל תּוֹךְ הַיָּם, שֶׁהוּא רוּחָנִיּוּת אֱלִקוּת, וְחָשְׁבָה שֶׁעַכְשָׁו כְּבָר תּוּכַל לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, אֲבָל הִיא לֹא יָדְעָה, שֶׁגַּם שָׁם יֵשׁ מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, הָרוֹצֶה לְהַכְשִׁיל אֶת כֻּלָּם. וְהַמֶּלֶךְ הִבִּיט וְרָאָה סְפִינָה בְּלִי מַנְהִיגִים, וְאֵין שָׁם אֲנָשִׁים, כִּי הִיא לֹא נִזְהֲרָה, עַל־כֵּן חָשַׁב שֶׁאֵין שָׁם מַנְהִיג, כִּי אָדָם צָרִיךְ לַעֲמֹד תָּמִיד עַל הַמִּשְׁמָר מֵהַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁבָּא אֶל הָאָדָם בְּכָל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת רָעוֹת לְתָפְסוֹ אוֹתוֹ. וְסָבַר שֶׁהוּא טוֹעֶה עַצְמוֹ, וְצִוָּה לַאֲנָשָׁיו שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ, וְרָאוּ גַּם־כֵּן כֵּן. וְהִיא נִתְקָרְבָה אֶל הַפָּלָטִין, אַחַר־כָּךְ הִתְיַשְּׁבָה עַצְמָהּ — לָמָּה לָהּ הַפָּלָטִין? וְהִתְחִילָה לַחֲזוֹר, וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ וְהֶחֱזִירָהּ וֶהֱבִיאָהּ לְבֵיתוֹ, כִּי הִיא הִתְחִילָה לִבְרֹחַ, אֲבָל הַיֵּצֶר הָרָע יוֹתֵר חָזָק, וְרָדַף אַחֲרֶיהָ וּתְפָסָהּ, וְהֶבִיאָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל לֹא הָיָה לוֹ אִשָּׁה, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לִבְרֹר לוֹ, כִּי מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לֹא רָצְתָה הִיא וְכֵן לְהֶפֶךְ, [וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לִבְנֵי־אָדָם, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת זִוּוּגָם, וְהַכֹּל בָּא מֵחֲמַת גַּאוּת וְיֵשׁוּת, כִּי אֶת מִי שֶׁהוּא רוֹצֶה, הִיא לֹא רוֹצֶה, וְאֶת מִי שֶׁהוּא לֹא רוֹצֶה, הִיא כֵּן רוֹצָה, וְדָבָר זֶה סוֹבֵב עַל כָּל אֶחָד, שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לִמְצֹא אֶת זִוּוּגוֹ, כִּי הוּא לֹא רוֹצֶה לְהַסְכִּים עִם מִי שֶׁהִיא רוֹצָה אוֹתוֹ, כִּי הוּא תָּמִיד רוֹצֶה דָּבָר שֶׁעַדַיִן לֹא נִבְרָא, וּבֶאֱמֶת אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת סג.):

וּכְשֶׁבָּאתָה לְשָׁם הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל אָמְרָה לוֹ שֶׁיִּשְׁבַּע לָהּ שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ עַד שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה כַּדָּת, וְנִשְׁבַּע לָהּ. וְאָמְרָה לוֹ שֶׁרָאוּי שֶׁלֹּא יִפְתַּח אֶת הַסְּפִינָה שֶׁלָּהּ וְלֹא יִגַּע בָּהּ, רַק שֶׁתַּעֲמֹד כָּךְ עַל הַיָּם עַד הַנְּשׁוּאִין וְאָז יִרְאוּ הַכֹּל אֶת רִבּוּי הַסְּחוֹרָה שֶׁהֵבִיאָה לְבַל יֹאמְרוּ שֶׁלָּקַח אִשָּׁה מִן הַשּׁוּק. וְהִבְטִיחַ לָהּ כֵּן.

וְהַמֶּלֶךְ כָּתַב לְכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁיִּתְקַבְּצוּ וְיָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, וּבָנָה פָּלָטִין בִּשְׁבִילָהּ. וְהִיא

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

נְחוֹת דַּרְגָּא וּנְסִיב אִיתְּתָא. וּפְרֵשׁ רַשְׁ״י: אַל תִּקַּח אִשָּׁה חֲשׁוּבָה מִמְּךָ, שֶׁמָּא לֹא תִתְקַבֵּל עָלֶיהָ; וְאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לָרֶדֶת דַּרְגָּא, כְּדֵי לִמְצֹא בַּת זוּג, וּכְשֶׁאָדָם מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְלֹא כְלוּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן אוֹמְרִים לוֹ נְחוֹת דַּרְגָּא וּנְסִיב אִיתְּתָא, שֶׁתִּהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּלוּם שֶׁבַּכְּלוּם, אָז בְּקַלּוּת תִּמְצָא בַּת זוּגְךָ]. וּכְשֶׁבָּאתָה לְשָׁם הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל, אָמְרָה לוֹ שֶׁיִּשָּׁבַע לָהּ, שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהּ, עַד שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה כַּדָּת, וְנִשְׁבָּע לָהּ; כִּי הִיא רָאֲתָה שֶׁנִּפְלָה כְּבָר בַּפַּח, וְלָכֵן בְּתַחְבּוּלוֹת עָשְׂתָה עִמּוֹ מִלְחָמָה. וְאָמְרָה לוֹ, שֶׁרָאוּי שֶׁלֹּא יִפְתַּח אֶת הַסְּפִינָה שֶׁלָּהּ, וְלֹא יִגַּע בָּהּ, רַק שֶׁתַּעֲמֹד כָּךְ עַל הַיָּם עַד הַנְּשׁוּאִין, וְאָז יִרְאוּ הַכֹּל אֶת רִבּוּי הַסְּחוֹרָה שֶׁהֵבִיאָה, לְבַל יֹאמְרוּ, שֶׁלָּקַח אִשָּׁה מִן הַשּׁוּק, וְהִבְטִיחַ לָהּ כֵּן; כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁנּוֹפֵל כְּבָר בִּנּוּקָא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, עָלָיו לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לִבְרֹחַ מֵהַיֵּצֶר הָרָע, כִּי אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נוֹפְלִים בְּיָדָיו, עֲדַיִן יְכוֹלִים לָצֵאת מִשָּׁם, אִם עוֹשֶׂה בְּחָכְמָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כד, ו): ״כִּי בִתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מִלְחָמָה״, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לְהִנָּצֵל.

וְהַמֶּלֶךְ כָּתַב לְכָל הַמְּדִינוֹת, שֶׁיִּתְקַבְּצוּ וְיָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, וּבָנָה פָּלָטִין בִּשְׁבִילָהּ, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַבַּעֲלֵי גַּאֲוָה, שֶׁרוֹצִים לְהַרְאוֹת אֶת עֲשִׁירוּתָם,

צִוְּתָה שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ אַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת שָׂרִים שֶׁיִּהְיוּ עִמָּהּ. וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ וְשָׁלְחוּ לָהּ אַחַד־עָשָׂר בְּנוֹת שָׂרִים גְּדוֹלִים מְאֹד וּבָנְאוּ לְכָל אַחַת פָּלָטִין מְיֻחָד, וְהִיא הָיְתָה לָהּ גַּם כֵּן פָּלָטִין מְיֻחָד, וְהָיוּ מִתְקַבְּצוֹת אֵלֶיהָ, וְהָיוּ מְזַמְּרוֹת בִּכְלֵי־שִׁיר וּמְשַׂחֲקִים שָׁם עִמָּהּ.

פַּעַם אַחַת אָמְרָה לָהֶם שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם עַל הַיָּם, וְהָלְכוּ עִמָּהּ. וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים שָׁם, וְאָמְרָה לָהֶם שֶׁתִּכָּבֵד

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר א, ד): ״בְּהַרְאֹתוֹ אֶת עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, וְאֶת יְקַר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ״ וְגוֹ׳, וְהַקְלָפָה הַזּוֹ נִמְצֵאת עַד הַיּוֹם אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁמְּבַזְּבִזִים הוֹן תּוֹעֲפוֹת לָרוּחַ, הָעִקָּר לְהַרְאוֹת לַזּוּלַת אֶת גְּדֻלָּתָם. וְהִיא הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁרָאֲתָה שֶׁנִּפְלָה כְּבָר בַּפַּח, עִם כָּל זֹאת רָצְתָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן צִוְּתָה שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ אַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים שֶׁיִּהְיוּ עִמָּהּ, שֶׁזֶּה סוֹד אַחַד־עָשָׂר סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת, שֶׁהוּא בְּסוֹד ו״ה, שֶׁשּׁוֹבֵר אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיַּקְהֵל ריח:): בְּגִין דִּקְטֹרֶת תְּבִירוּ דְּיֵצֶר הָרָע אִיהוּ. וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ, וְשָׁלְחוּ לָהּ אַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי (סַנְהֶדְרִין לט:): מְנִיהּ וּבְיהּ אַבָּא לְיזִיל בֵּיהּ נִרְגָּא; כִּי אִם מִתְעַקְּשִׁים, אֲזַי הַסִּטְרָא אַחֲרָא בְּעַצְמָהּ צְרִיכָה לַעֲזֹר לַקְּדֻשָּׁה, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁהַצַּדִּיק מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ בֵּית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְהַהֶכְרֵחַ לָהּ לְהָקִיא הַקָּאוֹת, בְּסוֹד (אִיּוֹב כ׳): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ״. **וּבָנוּ לְכָל אַחַת פָּלָטִין מְיֻחָד,** כִּי לְכָל אֶחָד מִסַּמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת, יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה נִפְרֶדֶת. **וְהִיא הָיְתָה לָהּ גַּם־כֵּן פָּלָטִין מְיֻחָד, וְהָיוּ מִתְקַבְּצוֹת אֵלֶיהָ,** שֶׁזֶּה גַּם סוֹד מַה שֶּׁרָאָה יוֹסֵף (בְּרֵאשִׁית לז, ט): ״וְאַחַד־עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי״, **וְהָיוּ מְזַמְּרוֹת בִּכְלֵי שִׁיר וּמְשַׂחֲקִים שָׁם עִמָּהּ,** כִּי מִסִּטְרָא דִּקְדֻשָּׁה מִשָּׁם שׁוֹרָה תָּמִיד שִׂמְחָה, כִּי (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ טז, כז): ״עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ״. **פַּעַם אַחַת אָמְרָה לָהֶם, שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם עַל הַיָּם,** זֶה רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת שֶׁדּוֹמֶה לְיָם. **וְהָלְכוּ עִמָּהּ, וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים שָׁם,** כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, רַק עַל־יְדֵי תִּקֻּף הַשִּׂמְחָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל־א׳ י׳,

אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְנָתְנָה לָהֶם מֵהַיַּיִן שֶׁבַּסְּפִינָה וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ. וְהָלְכָה וְהִתִּירָה הַסְּפִינָה וּפָרְשָׂה הַוִּילוֹנוֹת וּבָרְחָה עִם הַסְּפִינָה. וְהֵם (הֵינוּ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו) **הֵצִיצוּ וְרָאוּ שֶׁהַסְּפִינָה אֵינֶנָּה וְנִבְהֲלוּ מְאֹד. וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: הַזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא לְהַגִּיד לָהּ פִּתְאוֹם כִּי צַעֲרָהּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד עַל סְפִינָה יְקָרָה כָּזוֹ** (כִּי הַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ בָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה וְהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא עֲדַיִן בְּחַדְרָהּ), **גַּם אוּלַי תִּסְבֹּר שֶׁהַמֶּלֶךְ נָתַן לְאֶחָד אֶת הַסְּפִינָה רַק יִשְׁלְחוּ אֶת שָׂרָה אַחַת מֵהַבְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל לְהַגִּיד לָהּ בְּחָכְמָה. וְהָלְכוּ לְחֶדֶר אֶחָד וְלֹא מָצְאוּ אָדָם. וְכֵן לְחֶדֶר שֵׁנִי וְכֵן לְכָל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

ה): ״חֶבֶל נְבוֹאִים יֹרְדִים מֵהַבָּמָה, וְלִפְנֵיהֶם גֶּבֶל וְתוֹף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה מִתְנַבְּאִים״. וְאָמְרָה לָהֶם, שֶׁתְּכַבֵּד אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב שֶׁיֵּשׁ לָהּ, וְנָתְנָה לָהֶם מֵהַיַּיִן שֶׁבַּסְּפִינָה, וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנָפְלוּ וְשָׁכְבוּ; כִּי הִיא לֹא רָצְתָה שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהִיא בּוֹרַחַת, וְעַל־כֵּן נָתְנָה לָהֶם יַיִן לִשְׁתּוֹת, כְּדֵי שִׁיִּפְלוּ בְּשֵׁנָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֵצֶל יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית לא, כ): ״עַל בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא״. וְהָלְכָה וְהִתִּירָה הַסְּפִינָה, וּפָרְשָׂה הַוִּילוֹנוֹת וּבָרְחָה עִם הַסְּפִינָה; כִּי זֶה עִקַּר הָעֵצָה, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁנִּכְנְסוּ בְּאֵיזֶה צָרָה — צְרִיכִים לִבְרֹחַ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב, יג): ״וַיִּבְרַח יַעֲקֹב״, וְכֵן (שְׁמוֹת ב, טו): ״וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַּרְעֹה״. **וְהֵם** (הֵינוּ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו) **הֵצִיצוּ, וְרָאוּ שֶׁהַסְּפִינָה אֵינֶנָּה, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד**, כִּי הֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁהִיא בָּרְחָה. **וְאָמַר הַמֶּלֶךְ: הַזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא לְהַגִּיד לָהּ פִּתְאֹם, כִּי צַעֲרָהּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד עַל סְפִינָה יְקָרָה כָּזוֹ** (כִּי הַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ בָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה, וְהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא עֲדַיִן בְּחַדְרָהּ), **גַּם אוּלַי תִּסְבֹּר, שֶׁהַמֶּלֶךְ נָתַן לְאֶחָד אֶת הַסְּפִינָה, רַק יִשְׁלְחוּ אֶת שָׂרָה אַחַת מֵהַבְּנוֹת שָׂרִים הַנַּ״ל לְהַגִּיד לָהּ בְּחָכְמָה. וְהָלְכוּ לְחֶדֶר אֶחָד, וְלֹא מָצְאוּ אָדָם, וְכֵן לְחֶדֶר שֵׁנִי, וְכֵן לְכָל הָאַחַד־עָשָׂר חֲדָרִים, וְלֹא**

הָאַחַד־עָשָׂר חֲדָרִים, וְלֹא מָצְאוּ אָדָם. וְהִסְכִּימוּ לִשְׁלֹחַ בַּלַּיְלָה שְׂרָרָה זְקֵנָה לְהַגִּיד לָהּ. וְהָלְכוּ לְחַדְרָהּ וְלֹא מָצְאוּ אָדָם וְנִבְהֲלוּ מְאֹד.

וַאֲבִיהֶן שֶׁל הַבְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל שֶׁהָיוּ רְגִילִים שֶׁיַּגִּיעוּ לָהֶם אִגְּרוֹת זֶה מִזֶּה, וְעַתָּה רָאוּ שֶׁהֵם שׁוֹלְחִים אִגְּרוֹת וְאֵין לָהֶם שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּנוֹתֵיהֶם. עָמְדוּ הַשָּׂרִים וְנָסְעוּ בְּעַצְמָן לְשָׁם, וְלֹא מָצְאוּ אֶת בְּנוֹתֵיהֶם, וְחָרָה לָהֶם מְאֹד, וְאָמְרוּ לִשְׁלֹחַ אֶת הַמֶּלֶךְ (דְּהַיְנוּ לְמָקוֹם שֶׁשּׁוֹלְחִין הַחַיָּבִים

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

מָצְאוּ אָדָם, וְהִסְכִּימוּ לִשְׁלֹחַ בַּלַּיְלָה שְׂרָרָה זְקֵנָה לְהַגִּיד לָהּ, וְהָלְכוּ לְחַדְרָהּ, וְלֹא מָצְאוּ אָדָם, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד; כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֹמֶץ לֵב, הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת, וְלִבְרֹחַ מֵהַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רמט): עִקַּר הַגְּבוּרָה בְּהַלֵּב; כִּי מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת וְלִכְבֹּשׁ הַמִּלְחָמוֹת, עַל־יְדֵי חֹזֶק וְתֹקֶף לִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא, וְרָץ לְתוֹךְ תֹּקֶף הַמִּלְחָמָה, וְזֶה בְּחִינַת (אָבוֹת, פֶּרֶק ד׳): אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ. וְזֶה בְּחִינַת גְּבוּרוֹת שִׁמְשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שׁוֹפְטִים יג): ״וַתָּחֶל רוּחַ הָוָי״ה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל״, שֶׁבְּאוֹתָן הַמְקוֹמוֹת צָלְחָה עָלָיו רוּחַ הַשֵּׁם, וְלָבַשׁ גְּבוּרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁבָּא לוֹ חֹזֶק וְתֹקֶף גְּבוּרָה בַּלֵּב, וְעַל־יְדֵי־זֶה זֶה עָשָׂה גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת. וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, אִם רַק יִתְחַזֵּק וְלֹא יִפְחַד, אֲזַי יַצְלִיחַ לַעֲבֹר עַל הַכֹּל.

וַאֲבִיהֶן שֶׁל הַבְּנוֹת שָׂרִים הַנַּ״ל, שֶׁהָיוּ רְגִילִים שֶׁיַּגִּיעוּ לָהֶם אִגְּרוֹת זֶה מִזֶּה, וְעַתָּה רָאוּ שֶׁהֵם שׁוֹלְחִים אִגְּרוֹת, וְאֵין לָהֶם שׁוּם אִגֶּרֶת מִבְּנוֹתֵיהֶם, עָמְדוּ הַשָּׂרִים וְנָסְעוּ בְּעַצְמָן לְשָׁם, וְלֹא מָצְאוּ אֶת בְּנוֹתֵיהֶם, וְחָרָה לָהֶם מְאֹד, וְאָמְרוּ לִשְׁלֹחַ אֶת הַמֶּלֶךְ (דְּהַיְנוּ לְמָקוֹם שֶׁשּׁוֹלְחִין הַחַיָּבִים מִיתָה, שֶׁקּוֹרִין

מִיתָה שֶׁקּוֹרִין "פַּארְשִׁיקֶן"), **כִּי הֵם הָיוּ הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, אַךְ נִתְיַשְּׁבוּ מֵה חָטָא הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּתְחַיֵּב שִׁלּוּחַ כִּי נֶאֱנַס בַּדָּבָר. וְהִסְכִּימוּ לְהַעֲבִירוֹ מִמַּלְכוּתוֹ וּלְגָרְשׁוֹ. וְהֶעֱבִירוּ אוֹתוֹ וְגֵרְשׁוּהוּ וְהָלַךְ לוֹ:**

וְהִיא (הֵינוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ"ל שֶׁבָּרְחָה עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים) **הָלְכָה עִם הַסְּפִינָה. אַחַר־כָּךְ נִנְעֲרוּ הַשָּׂרוֹת הַנַּ"ל** (וְהִתְחִילוּ שׁוּב לְשַׂחֵק כְּמִקֹּדֶם כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר הָלְכָה מִן הַסְּפָר), **וְאָמְרוּ**

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

"פַּארְשִׁיקֶן"), כִּי הֵם הָיוּ הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, אַךְ נִתְיַשְּׁבוּ: מֵה חָטָא הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּתְחַיֵּב שִׁלּוּחַ, כִּי נֶאֱנַס בַּדָּבָר. וְהִסְכִּימוּ לְהַעֲבִירוֹ מִמַּלְכוּתוֹ וּלְגָרְשׁוֹ, וְהֶעֱבִירוּ אוֹתוֹ וְגֵרְשׁוּהוּ, וְהָלַךְ לוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת הַבַּת קֵיסָר לָקְחָה עִמָּהּ אַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לְעֵזֶר לָהּ, שֶׁזֶּה סוֹד י״א סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת, שֶׁמַּכְנִיעִים אֶת הַקְּלִפּוֹת. וְיָדוּעַ שֶׁהַמֶּלֶךְ עָשָׂה דָּבָר בִּלְתִּי הָגוּן, שֶׁתָּפַס אֶת הַבַּת קֵיסָר, וְאַף שֶׁהִיא הָלְכָה אִתּוֹ בְּעַרְמָה, כְּדֵי לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, אָמְרָה לוֹ שֶׁיָּבִיא אַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת, וּבֵין כָּךְ בָּרְחָה, אֲבָל הוּא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן, שֶׁתָּפַס אוֹתָהּ כְּדֵי לְהִתְחַתֵּן אִתָּהּ, וְלָכֵן הָעֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ הָיָה, שֶׁאֲבִיהֶן שֶׁל הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת, הֶחְלִיטוּ לְהַעֲבִירוֹ מִמַּלְכוּתוֹ וּלְגָרְשׁוֹ, כִּי זֶה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה ח:): בְּמִדָּה שֶׁאָדָם מוֹדֵד — בָּהּ מוֹדְדִין לוֹ; כִּי כָּךְ דֶּרֶךְ שֶׁל אָדָם, מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה לַזּוּלַת, הוּא מְקַבֵּל חֲזָרָה, וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁהַמֶּלֶךְ רָצָה לָקַחַת בְּכֹחַ אֶת הַבַּת קֵיסָר נֶגֶד רְצוֹנָהּ, נִסְתַּבֵּב שֶׁנַּעֲלְמוּ הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת, וּבִשְׁבִיל זֶה כָּעֲסוּ עָלָיו אֲבִיהֶם, וְגֵרְשׁוּ אוֹתוֹ וְסִלְּקוּ אוֹתוֹ מֵהַמְּלוּכָה.

וְהִיא (הֵינוּ הַבַּת קֵיסָר הַנַּ"ל, שֶׁבָּרְחָה עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים) הָלְכָה עִם הַסְּפִינָה. אַחַר־כָּךְ נִנְעֲרוּ הַשָּׂרוֹת הַנַּ"ל (וְהִתְחִילוּ שׁוּב לְשַׂחֵק כְּמִקֹּדֶם, כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר הָלְכָה מִן הַסְּפָר), כִּי הַנְּשָׁמָה דִּבּוּקָה תָּמִיד בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁזֶּה נִקְרָא יָם — מַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, כִּי הָרוּחָנִיּוּת אֶלְקוּת מְכֻנֶּה בְּשֵׁם יָם,

לָהּ: נַחֲזוֹר. וְהֵשִׁיבָה לָהֶם: נִשְׁהֶה עוֹד כָּאן קְצָת. אַחַר־כָּךְ עָמַד רוּחַ סְעָרָה וְאָמְרוּ: נַחֲזוֹר לְבֵיתֵנוּ. וְהוֹדִיעָה לָהֶם שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר פֵּרְשָׁה מִן הַסְּפָר. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ עַל מֶה עָשְׂתָה כֵּן. וְאָמְרָה שֶׁהָיְתָה יְרֵאָה פֶּן תִּשָּׁבֵר מֵחֲמַת הָרוּחַ סְעָרָה, עַל כֵּן הֶכְרְחָה לְהַתִּירָהּ וְלִפְרֹשׂ הַוִּילָאוֹת. וְהָיוּ הוֹלְכִים עַל הַיָּם (הַבַּת־קִיסָר עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת־שָׂרִים הַנַּ״ל), **וְהָיוּ מְזַמְּרִים שָׁם בִּכְלֵי־זֶמֶר. וּפָגְעוּ בַּפָּלָטִין, וְאָמְרוּ לָהּ**

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְלָכֵן הַבַּת קִיסָר שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה, לָקְחָה אֶת הַסְּפִינָה, וּבָרְחָה אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. הַסְּפִינָה זֶה הַגּוּף, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיַּקְהֵל קצט.): יוֹנָה דְּנָחֵת לַסְּפִינָה דָּא אִיהִי נִשְׁמָתָא דְּבַר נָשׁ, דְּנָחֲתָא לְהַאי עָלְמָא לְמִהֱוֵי בְּגוּפָא דְּבַר נָשׁ. וְאָמְרוּ לָהּ הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת: נַחֲזוֹר. וְהֵשִׁיבָה לָהֶם הַבַּת קִיסָר: נִשְׁהֶה עוֹד כָּאן קְצָת. אַחַר־כָּךְ עָמַד רוּחַ סְעָרָה, וְאָמְרוּ הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת: נַחֲזוֹר לְבֵיתֵנוּ. וְהוֹדִיעָה לָהֶם הַבַּת קִיסָר, שֶׁהַסְּפִינָה כְּבָר פֵּרְשָׁה מִן הַסְּפָר, הַיְנוּ הַגּוּף כְּבָר יָצָא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הִיא זְכָכָה אוֹתָם מְאֹד, עַד שֶׁכְּבָר לֹא נִמְצָאִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנִמְצָאִים עַל הַיָּם. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ: עַל מֶה עָשְׂתָה כֵּן — לִבְרֹחַ מִן גַּשְׁמִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה? וְאָמְרָה, שֶׁהָיְתָה יְרֵאָה פֶּן תִּשָּׁבֵר מֵחֲמַת הָרוּחַ סְעָרָה, הַיְנוּ שֶׁהַגּוּף לֹא יִשָּׁבֵר עַל־יְדֵי הָרוּחַ סְעָרָה שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל־כֵּן הֶכְרְחָה לְהַתִּירָהּ אֶת הַסְּפִינָה, וְלִפְרֹשׂ הַוִּילָאוֹת, וְהָיוּ הוֹלְכִים עַל הַיָּם (הַבַּת קִיסָר עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים הַנַּ״ל), וְהָיוּ מְזַמְּרִים שָׁם בִּכְלֵי זֶמֶר; כִּי עִקַּר הַהִתְחַזְּקוּת בְּזֶה הָעוֹלָם אִם רוֹצִים לְהִשָּׁאֵר דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, וְהַגּוּף לֹא יִשָּׁבֵר, צְרִיכִים לִרְאוֹת לִהְיוֹת רַק בְּשִׂמְחָה, וְלָשִׁיר שִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם נִגּוּנִים, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שׁוֹפְטִים ה, ג): ״אָנֹכִי לַה׳ אָנֹכִי אָשִׁירָה, אֲזַמֵּר לַה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״, הַיְנוּ אִם אַתָּה רוֹצֶה לִהְיוֹת לַה׳ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הָעֵצָה לָזֶה — ״אָנֹכִי אָשִׁירָה״, תָּמִיד לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־

הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל: נִתְקָרֵב לְשָׁם, וְלֹא רָצְתָה. וְאָמְרָה כִּי נִתְחָרְטָה עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה אֵצֶל פָּלְטִין הַנַּ״ל (הַיְנוּ עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה לְפָלְטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁרָצָה לִשָּׂא אוֹתָהּ כַּנַּ״ל).

אַחַר־כָּךְ רָאוּ כְּמִין אִי־הַיָּם וְנִתְקָרְבוּ לְשָׁם. וְהָיוּ שָׁם שְׁנֵים־עָשָׂר גַּזְלָנִים וְרָצוּ לְהָרְגָם. וְשָׁאֲלָה הִיא: מִי הַגָּדוֹל שֶׁבָּכֶם? וְהֶרְאוּ לָהּ. אָמְרָה לוֹ: מַה מַּעֲשֵׂיכֶם?

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בָּרוּךְ־הוּא, ״אֲזַמֵּר לַהֲוָ״ה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל״, לְזַמֵּר רַק לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה מַה שֶּׁמַּחֲזִיק אֶת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַשִּׂמְחָה הוּא יְסוֹד גָּדוֹל בְּהִתְחַזְּקוּת הָאָדָם. וּפָגְעוּ בַּפָּלְטִין, וְאָמְרוּ לָהּ הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל: נִתְקָרֵב לְשָׁם, וְלֹא רָצְתָה. וְאָמְרָה, כִּי נִתְחָרְטָה עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה אֵצֶל פָּלְטִין הַנַּ״ל (הַיְנוּ עַל שֶׁנִּתְקָרְבָה לְפָלְטִין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁרָצָה לִשָּׂא אוֹתָהּ כַּנַּ״ל), כִּי הִיא מַסְפִּיק סָבְלָה מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁתָּפַס אוֹתָהּ, וְלָכֵן הִיא לֹא רוֹצָה לְהִכָּנֵס בִּנְסָיוֹן חָדָשׁ, וְלָכֵן בָּרְחָה מִשָּׁם. וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִכָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת, לֹא לְהִכָּנֵס בְּשׁוּם נִסָּיוֹן, כִּי מַסְפִּיק מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד, וְלָמָּה לוֹ לְחַפֵּשׂ עוֹד נִסְיוֹנוֹת חֲדָשִׁים?! אֲבָל הָעִקָּר מַה שֶּׁזּוֹכִים לְהִתְחַזֵּק וּלְהַחֲזִיק מַעֲמָד, זֶה רַק עַל־יְדֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְנִגּוּנִים, כִּי הַשִּׂמְחָה הִיא הַהַצָּלָה שֶׁל הָאָדָם.

אַחַר־כָּךְ רָאוּ כְּמִין אִי הַיָּם, כִּי גַּם בִּרוּחָנִיּוּת הַנִּקְרֵאת יָם, יֵשׁ שָׁם בְּחִינַת אִי, שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד לֹא לִפֹּל בַּפַּח בְּטָעֲיוֹת, כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים גַּם בִּרוּחָנִיּוּת יְכוֹלִים לִטְעוֹת וְלַחֲשֹׁב שֶׁרוֹאִים אוֹר, וְאֵינוֹ אֶלָּא דִּמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, כְּמוֹ בַּלַּיְלָה בַּחֹשֶׁךְ, שֶׁמְּאִיר לִפְעָמִים עֵץ אוֹ זְבוּבֵי לַיְלָה, כֵּן גַּם בִּרוּחָנִיּוּת הַנִּקְרֵאת יָם, צְרִיכִים לִשְׁמֹר אֶל אֵיזֶה אִי מִתְקָרְבִים. וְנִתְקָרְבוּ לְשָׁם, כִּי לֹא הָיוּ נִזְהָרִים, וְהָיוּ שָׁם שְׁנֵים־עָשָׂר גַּזְלָנִים, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה כְּנֶגֶד שְׁנֵים־עָשָׂר שְׁבָטִים יֵשׁ אַלּוּפֵי עֵשָׂו, וְרָצוּ לְהָרְגָם. וְשָׁאֲלָה הִיא, הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא כְּנֶגֶד יוֹסֵף, קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה: מִי הַגָּדוֹל שֶׁבָּכֶם? וְהֶרְאוּ לָהּ. אָמְרָה לוֹ הַבַּת קֵיסָר לְהַגָּדוֹל שֶׁבֵּיניֵהֶם: מַה מַּעֲשֵׂיכֶם? כִּי הִיא קְיָמָה (תְּהִלִּים יח, כז): ״עִם נָבָר תִּתְבָּרָר וְעִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל״, כִּי כָּךְ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת עִם רוֹצְחִים וְגַזְלָנִים

אָמַר לָהּ: שֶׁהֵם גַּזְלָנִים. אָמְרָה לוֹ: אַף אֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים; רַק שֶׁאַתֶּם גַּזְלָנִים בַּגְּבוּרָה שֶׁלָּכֶם, וַאֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים עַל־יְדֵי חָכְמָה כִּי אָנוּ מְלֻמָּדִים בְּלְשׁוֹנוֹת וּבְכֹלִי־זֶמֶר. בְּכֵן מַה בֶּצַע כִּי תַּהַרְגוּ אוֹתָנוּ?! הֲלֹא טוֹב שֶׁתְּשַׁאֲוּ אוֹתָנוּ לְנָשִׁים וְיִהְיֶה לָכֶם גַּם הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּנוּ. וְהֶרְאָתָה הִיא לָהֶם מַה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

— לְסַבֵּב אוֹתָם. אָמַר לָהּ רֹאשׁ הַגַּזְלָנִים, שֶׁהוּא עֵשָׂו בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא נֶגֶד יוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (עובדיה א, יח): ״וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ״, וְהָאַחַת־עֶשְׂרֵה בָּנוֹת הֵן כְּנֶגֶד אַחַד־עָשָׂר שִׁבְטֵי יָהּ מִלְּבַד יוֹסֵף, וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ אַחַד־עָשָׂר אַלּוּפֵי עֵשָׂו, שֶׁהֵם גַּזְלָנִים, כִּי הַסִּטְרָא אַחֲרָא, אַלּוּפֵי עֵשָׂו הֵם גּוֹזְלִים מֵהָאָדָם אֶת הַיָּמִים וְהַשָּׁעוֹת וְהָרְגָעִים הֲכִי טוֹבִים, שֶׁאָדָם יָכוֹל לִזְכּוֹת עַל־יְדֵי־זֶה לְהַגִּיעַ לִדְבֵקוּת אֱמֶת, לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ. אָמְרָה לוֹ הַבַּת קֵיסָר לְרֹאשׁ הַגַּזְלָנִים: **אַף אֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים**, כִּי (קֹהֶלֶת ז, יד): ״גַּם אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים״; **רַק שֶׁאַתֶּם גַּזְלָנִים בַּגְּבוּרָה שֶׁלָּכֶם**, כִּי הַסִּטְרָא אַחֲרָא בָּאִים בְּמִדַּת הַדִּין עִם הָאָדָם, וְגוֹזְלִים מִמֶּנּוּ אֶת הַיָּמִים וְהַשָּׁעוֹת וְהָרְגָעִים, שֶׁלֹּא יוּכַל לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות. **וַאֲנַחְנוּ גַּזְלָנִים עַל־יְדֵי חָכְמָה**, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תּוֹסֶפְתָּא בָּבָא קַמָּא ז, ג): הַמִּתְגַּנֵּב אַחַר חֲבֵרוֹ וְהָלַךְ לִשְׁנוֹת בִּדְבָרֵי תּוֹרָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּקְרָא גַּנָּב, הֲרֵי זֶה זָכָה לְעַצְמוֹ; הֵיכִי אָסוּר לִגְנֹב אֶת דַּעַת הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל אִם אָדָם רוֹצֶה לִלְמֹד תּוֹרָה, וְרוֹאֶה שֶׁמַּפְרִיעִים לוֹ, אֲזַי מֻתָּר לוֹ בְּחָכְמָה לְהִתְגַּנֵּב מֵחֲבֵרוֹ, כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא גּוֹנֵב הוּא גּוֹנֵב לְעַצְמוֹ — תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות. וְזֶה שֶׁאָמְרָה הַבַּת קֵיסָר: **כִּי אָנוּ מְלֻמָּדִים בְּלְשׁוֹנוֹת**, שֶׁזֶּה עֵשֶׂר לְשׁוֹנוֹת שֶׁל תְּפִלָּה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): הַרְבֵּה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ תְּפִלָּה, וְאֵלּוּ הֵן: תְּפִלָּה, תְּחִנָּה, צְעָקָה, זְעָקָה, נְאָקָה, רְנָנָה, שַׁוְעָה, פְּגִיעָה, נְפִילָה, הִלּוּל — הֲרֵי י׳ לְשׁוֹנוֹת שֶׁל תְּפִלָּה. **וּבִכְלֵי זֶמֶר** — זוֹ שִׂמְחָה, בְּבְחִינַת ״כִּנּוֹר וָנֵבֶל, תֹּף וְחָלִיל״ וְכוּ׳, כִּי עִם תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה וְשִׂמְחָה יְכוֹלִים לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּקַלּוּת. **בְּכֵן מַה בֶּצַע כִּי תַּהַרְגוּ אוֹתָנוּ?! הֲלֹא טוֹב שֶׁתְּשַׁאֲוּ אוֹתָנוּ לְנָשִׁים, וְיִהְיֶה לָכֶם גַּם הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּנוּ;** כִּי הַבַּת קֵיסָר הָלְכָה עִמָּהֶם בְּחָכְמָה גְּדוֹלָה, כִּי רָאֲתָה שֶׁנָּפְלָה כְּבָר בַּפַּח שֶׁל

שֶׁבַּסְּפִינָה, וְנִתְרַצּוּ לִדְבָרֶיהָ. וְהֶרְאוּ הַגַּזְלָנִים לָהֶם גַּם־כֵּן כָּל הָעֲשִׂירוּת שֶׁלָּהֶם, וְהוֹלִיכוּ אוֹתָם בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שֶׁלָּהֶם וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ נוֹשְׂאִים בְּבַת־אַחַת כִּי־אִם בָּזֶה אַחַר זֶה (הֵינוּ שֶׁכָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל לֹא יִהְיוּ נוֹשְׂאִים אֶת הַשְּׂרֵרוֹת הַנַּ״ל כֻּלָּם בְּבַת־אַחַת רַק הַנְּשׂוּאִין שֶׁלָּהֶם יִהְיֶה בָּזֶה אַחַר זֶה), **גַּם**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָרוֹצְחִים, וְלָכֵן הִצִּיעָה לָהֶם לְהִתְחַתֵּן, שֶׁזֶּה סוֹד מַה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁהַצַּדִּיק נִכְנָס לְבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וַאֲזַי הִיא מֻכְרָחָה לְתֵת הֲקָאוֹת לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁבָּלְעָה, בְּסוֹד (אִיּוֹב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִיאֶנּוּ״, וְלֹא דַּי שֶׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא מְקִיאָה וּמוֹצִיאָה כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁבָּלְעָה, אֶלָּא מֻכְרָחָה לְהוֹצִיא אֶת עַצְמִיּוּת הַחִיּוּת שֶׁלָּהּ מַמָּשׁ, וְכָךְ מְבַטֵּל אוֹתָם הַצַּדִּיק, וְזֶה סוֹד אֵיךְ שֶׁהִכְנִיעָה יָעֵל אֶת סִיסְרָא, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (הוֹרָיוֹת י׃): גְּדוֹלָה עֲבֵרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה, כד): ״תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל״ וְגוֹ׳. וְהֶרְאֲתָה הִיא לָהֶם מַה שֶּׁבַּסְּפִינָה, שֶׁהָיְתָה שָׁם עֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד — אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. וְנִתְרַצּוּ לִדְבָרֶיהָ, כִּי הֵם חָשְׁבוּ, שֶׁעַכְשָׁו יוּכְלוּ לִינֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה הַזּוֹ, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כה), כִּי בִּשְׁבִיל זֶה הָאֻמּוֹת תְּאֵבִין לְמָמוֹן יִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב הַרְבֵּה, עִם כָּל זֹאת הֵם תְּאֵבִים לִדְינָר שֶׁל יְהוּדִי, כְּאִלּוּ לֹא רָאוּ מָמוֹן מֵעוֹלָם, כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁיֵּשׁ תַּחַת יָדָם אֵין הֵם מְאִירִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ בָּהֶם גְּוָנִין עִלָּאִין שֶׁמְּאִירִים תָּמִיד. וְהֶרְאוּ הַגַּזְלָנִים לָהֶם גַּם־כֵּן כָּל הָעֲשִׂירוּת שֶׁלָּהֶם, שֶׁיָּנְקוּ כְּבָר מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהוֹלִיכוּ אוֹתָם בְּכָל הַמְקוֹמוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁשָּׁם מֻנָּחוֹת כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם גָּזְלוּ מֵהֶם. וְהִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ נוֹשְׂאִים בְּבַת אַחַת, כִּי אִם בָּזֶה אַחַר זֶה (הֵינוּ שֶׁכָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל לֹא יִהְיוּ נוֹשְׂאִים אֶת הַשְּׂרֵרוֹת הַנַּ״ל כֻּלָּם בְּבַת אַחַת, רַק הַנְּשׂוּאִין שֶׁלָּהֶם יִהְיֶה בָּזֶה אַחַר זֶה), כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבַטֵּל אֶת הַטֻּמְאָה בְּפַעַם אַחַת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כג, כט): ״לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אֶחָת, פֶּן תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה וְרַבָּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה,

שֶׁיִּבְרְרוּ לְכָל אֶחָד שְׂרָרָה אַחַת לְפִי הָרָאוּי לוֹ, הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ וְכוּ׳.

אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהֶם שֶׁתְּכַבֵּד אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב נִפְלָא מְאֹד שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּסְּפִינָה שֶׁאֵינָהּ מִסְתַּפֶּקֶת מִמֶּנּוּ רַק הוּא טָמוּן אֶצְלָהּ עַד יוֹם שֶׁיִּזָּמֵן לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַזִּוּוּג שֶׁלָּהּ. וְנָתְנָה לָהֶם הַיַּיִן בִּשְׁנֵים־עָשָׂר גְּבִיעִים וְאָמְרָה שֶׁכָּל אֶחָד יִשְׁתֶּה לְכָל אֶחָד מֵהַשְּׁנֵים־עָשָׂר, וְשָׁתוּ וְנִשְׁתַּכְּרוּ

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

מְעַט מְעַט אֲגָרֵשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ, עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת הָאָרֶץ", וּכְתִיב (דְּבָרִים ז, כב): "מְעַט מְעָט לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה". גַּם שֶׁיִּבְרְרוּ לְכָל אֶחָד שְׂרָרָה אַחַת לְפִי הָרָאוּי לוֹ, כִּי כְּנֶגֶד כָּל שֵׁבֶט מִשְׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל, זֶה לְעֻמַּת זֶה הָיָה אַלּוּף אֶחָד מֵאַלּוּפֵי עֵשָׂו, הַגָּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ וְכוּ׳, שֶׁזֶּה יוֹסֵף נֶגֶד עֵשָׂו, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה עג, סִימָן ז׳): כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד יוֹסֵף, נוֹלַד שְׂטָנוֹ שֶׁל עֵשָׂו. **אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהֶם, שֶׁתְּכַבֵּד אוֹתָם בְּיַיִן טוֹב נִפְלָא מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּסְּפִינָה, שֶׁאֵינָהּ מִסְתַּפֶּקֶת מִמֶּנּוּ, רַק הוּא טָמוּן אֶצְלָהּ עַד יוֹם שֶׁיִּזָּמֵן לָהּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַזִּוּוּג שֶׁלָּהּ, שֶׁזֶּה הַיַּיִן הַמְשֻׁמָּר שֶׁיְּכַלֶּה אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת,** כַּמּוּבָא (רַעְיָא מְהֵימְנָא פִּנְחָס רלו.): צַדִּיק יְסוֹד בֵּיהּ סוֹד דְּאִיהוּ יַיִן הַמְשֻׁמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהֵם פַּעֲמַיִם ו׳ — מִסְטָרָא דִּימִינָא וּמִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא וְכוּ׳, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּקַן חֵטְא אָדָם וְחַוָּה, יַיִן סָחֲטָה לָהּ וְכוּ׳ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה סט, סִימָן ה׳), וְכֵן נִתְּקַן חֵטְא הַמְרַגְּלִים (בַּמִּדְבָּר יג, כג): "וַיִּשְׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם", עַיִן שָׁם. וְנָתְנָה לָהֶם הַיַּיִן בִּשְׁנֵים־עָשָׂר גְּבִיעִים, שֶׁזֶּה סוֹד (יְשַׁעְיָה ו, ב): "שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד" — פַּעֲמַיִם שֵׁשׁ. **וְאָמְרָה, שֶׁכָּל אֶחָד יִשְׁתֶּה לְכָל אֶחָד מֵהַשְּׁנֵים־עָשָׂר, וְשָׁתוּ וְנִשְׁתַּכְּרוּ וְנָפְלוּ,** כִּי יַיִן הַמְשֻׁמָּר הַזֶּה, זֶה גִּלּוּי אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת כָּזוֹ, שֶׁמִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי, הוּא נוֹפֵל כַּשִּׁכּוֹר הַזֶּה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד עַל רַגְלָיו, וְהוּא

וְנָפְלוּ. וְאָמְרָה לְחַבְרוֹתֶיהָ הַנַּ״ל: לְכוּ וְשַׁחֲטוּ כָּל אַחַת אֶת בַּעְלָהּ, וְהָלְכוּ וְשָׁחֲטוּ כֻּלָּם. וּמָצְאוּ שָׁם עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד שֶׁלֹּא הָיָה אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ. וְהִסְפִּימוּ שֶׁלֹּא לִקַּח נְחשֶׁת וְלֹא כֶּסֶף כִּי־אִם זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת. וְהִשְׁלִיכוּ מִן הַסְּפִינָה שֶׁלָּהֶם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל־כָּךְ, וְטָעֲנוּ כָּל הַסְּפִינָה עִם דְּבָרִים יְקָרִים: זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁמָּצְאוּ שָׁם. וְהִסְפִּימוּ שֶׁלֹּא לֵילֵךְ עוֹד מִלְּבָשׁ כְּמוֹ נָשִׁים, וְתָפְרוּ לָהֶם בִּגְדֵי זְכָרִים מַלְבּוּשֵׁי אַשְׁכְּנַז וְהָלְכוּ עִם הַסְּפִינָה:

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

צָרִיךְ לְהִתְבַּטֵּל. וְאָמְרָה הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא בְּסוֹד יוֹסֵף, קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, תִּקּוּן הַבְּרִית, שְׁמִירַת הַיְסוֹד, לְחַבְרוֹתֶיהָ הַנַּ״ל, שֶׁהֵם הָאַחַד־עָשָׂר שְׁבָטִים: לְכוּ וְשָׁחֲטוּ כָּל אַחַת אֶת בַּעְלָהּ, כִּי עַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן לִשְׁחֹט אֶת הַקְּלִפּוֹת שֶׁנִּתְאַחֲזוּ בָּהֶן. וְהָלְכוּ וְשָׁחֲטוּ כֻּלָּם, שֶׁזֶּה יִהְיֶה בִּשְׁלֵמוּת בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, שֶׁיִּקָּיֵם (עובדיה א, כא): ״וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, וְהָיְתָה לַהֲוָ״ה הַמְּלוּכָה״. וּמָצְאוּ שָׁם עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ, כִּי הוֹצִיאוּ אֶת כָּל הַקְּדֻשׁוֹת שֶׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא בָּלַע מִכְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהִסְפִּימוּ שֶׁלֹּא לִקַּח נְחשֶׁת וְלֹא כֶּסֶף, כִּי אִם זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת, שֶׁזֶּה כָּל הַקְּדֻשׁוֹת הַמֻּבְחָרוֹת, שֶׁנִּמְצָאוֹת אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּוַדַּאי אֲפִלּוּ אֵצֶל הַפָּשׁוּט שֶׁבַּפְּשׁוּטִים יֵשׁ בּוֹ נְקֻדַּת הָאֱמֶת, כִּי מַה שֶּׁהוּא מְקַיֵּם מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְלוֹמֵד אֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וּמִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, גַּם בְּתוֹךְ כָּל הַבִּלְבּוּלִים, יֵשׁ שָׁם נְקֻדַּת הָאֱמֶת. וְהִשְׁלִיכוּ מִן הַסְּפִינָה שֶׁלָּהֶם דְּבָרִים שֶׁאֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל־כָּךְ, הַיְנוּ קְדֻשׁוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהֶן הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, שֶׁהֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת — אֶת זֶה זָרְקוּ, וְטָעֲנוּ כָּל הַסְּפִינָה עִם דְּבָרִים יְקָרִים: זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁמָּצְאוּ שָׁם; כִּי הַצַּדִּיק יָכוֹל לְבָרֵר אֶת הַטּוֹב מֵהָרָע, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב), שֶׁהַצַּדִּיק הוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל עִם כָּל הַטּוֹב שֶׁל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מְבָרֵר אֶת הַטּוֹב מֵהָרָע. **וְהִסְפִּימוּ שֶׁלֹּא לֵילֵךְ עוֹד מִלְּבָשׁ כְּמוֹ נָשִׁים, וְתָפְרוּ לָהֶם בִּגְדֵי זְכָרִים, מַלְבּוּשֵׁי**

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד זָקֵן. וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ, וּמָסַר מַלְכוּתוֹ לְבְנוֹ. אָמַר הַבֶּן־מֶלֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ וְיִטַּיֵּל עִם אִשְׁתּוֹ בַּיָּם כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְגִילָה בַּאֲוִיר הַיָּם פֶּן חַס וְשָׁלוֹם מֻכְרָחִים בְּאֵיזֶה פַּעַם לִבְרֹחַ בַּיָּם. וְהָלַךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אַשְׁכְּנַז, וְהָלְכוּ עִם הַסְּפִינָה; שֶׁזֶּה סוֹד (יִרְמְיָה לא): ״עַד מָתַי תִּתְחַמָּקִין הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה, כִּי בָרָא ה׳ חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים עג, סִימָן ד׳): אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, לְפִי שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה הַזָּכָר מְסוֹבֵב אֶת הַנְּקֵבָה, אֲבָל לֶעָתִיד הַנְּקֵבָה תְּסוֹבֵב אֶת הַזָּכָר, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה לא, כא): ״נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר״, לְפִי שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַזֵּר עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְיַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ, אֲבָל לֶעָתִיד יִשְׂרָאֵל מְחַזְּרִין אַחַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיַּעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לו, כז): ״וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם״, וּמוּבָא (הַשְׁמָטוֹת הַזֹּהַר, חֵלֶק א׳ רנז.): ״נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר״, דָּא אִיהוּ בִּזְמַנָּא דְּמְשִׁיחָא דְּאִיהוּ בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה. וְלָמָּה תָּפַס מַלְבּוּשֵׁי אַשְׁכְּנַז? שֶׁזֶּה גֶּרְמַנְיָה הָאֲרוּרָה, הָעֲמָלֵקִים יִמַּח שְׁמָם, שֶׁרַק מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ יַעֲקֹר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז, טז): ״מִלְחָמָה לַה׳ בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר״, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): עָתִיד לַעֲמֹד דּוֹר, שֶׁיַּעֲקֹר אֶת עֲמָלֵק מִן הָעוֹלָם.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד זָקֵן, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ; כִּי אָדָם מְחֻיָּב לְחַתֵּן אֶת בְּנוֹ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קִדּוּשִׁין ל.): חַיָּב לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַנָּצֵל מֵעֲבֵרוֹת. **וּמָסַר מַלְכוּתוֹ לְבְנוֹ,** וְזֶה פְּגָם גָּדוֹל, שֶׁאָסוּר לְמֹסֵר בְּחַיָּיו אֶת מַלְכוּתוֹ לְבְנוֹ, כִּי יוֹצְאִים מִזֶּה קִלְקוּלִים רַבִּים, וּכְמוֹ שֶׁקָּרָה עִם הַבֵּן מֶלֶךְ, אֲשֶׁר אָמַר הַבֶּן מֶלֶךְ, **שֶׁיֵּלֵךְ וְיִטַּיֵּל עִם אִשְׁתּוֹ בַּיָּם, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה רְגִילָה בַּאֲוִיר הַיָּם, פֶּן, חַס וְשָׁלוֹם, מֻכְרָחִים בְּאֵיזוֹ פַּעַם לִבְרֹחַ בַּיָּם,** כִּי בָּרֵגַע שֶׁהַבֵּן מְקַבֵּל אֶת הַמַּלְכוּת בְּחַיֵּי אָבִיו, הוּא מַתְחִיל לְהִתְנַהֵג בְּהוֹלְלוּת, כִּי רוֹצֶה לָלֶכֶת לְטַיֵּל עִם אִשְׁתּוֹ, וּמִי אוֹמֵר לוֹ שֶׁיִּצְטָרְכוּ פַּעַם לִבְרֹחַ? אֵין זֶה אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁחִפֵּשׂ תֵּרוּץ לַהוֹלְלוּת. **וְהָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה וּפָרְשׁוּ**

עִם אִשְׁתּוֹ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה וּפָרְשׁוּ בַּסְּפִינָה וְהָיוּ שָׁם שְׂמֵחִים וּמְשַׂחֲקִים מְאֹד. אַחַר־כָּךְ אָמְרוּ שֶׁיִּפְשְׁטוּ כֻּלָּם בִּגְדֵיהֶם (הַיְנוּ הַבֵּן־מֶלֶךְ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁהָיוּ שָׁם בַּסְּפִינָה הִתְיַעֲצוּ מֵחֲמַת שִׂמְחָה שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם פּוֹשְׁטִים אֶת בִּגְדֵיהֶם וְכֵן עָשׂוּ), **וְלֹא נִשְׁאַר עֲלֵיהֶם כִּי־אִם הַכֻּתֹּנֶת. וְהָיוּ מִתְחַזְּקִין לַעֲלוֹת עַל הַתֹּרֶן, וְהָיָה הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל מִתְחַזֵּק לַעֲלוֹת לְשָׁם.**

וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל) **בָּאתָה עִם הַסְּפִינָה** (שֶׁלָּהּ הַנַּ״ל), **וְרָאֲתָה אוֹתוֹ הַסְּפִינָה הַנַּ״ל** (הַיְנוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבֵּן־מֶלֶךְ עִם שָׂרֵי־מְלוּכָה הַנַּ״ל), **וּבְתַחְלָה הָיְתָה יְרֵאָה לְהִתְקָרֵב. אַחַר**

בַּסְּפִינָה, וְהָיוּ שָׁם שְׂמֵחִים וּמְשַׂחֲקִים מְאֹד, שֶׁהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ הוּא שִׂמְחָה שֶׁל הוֹלְלוּת, שֶׁעַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת ל.) עַל פָּסוּק (קֹהֶלֶת ב, ב): ״וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עֹשָׂה״ — זוֹ שִׂמְחָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה. וּמִשִּׂמְחָה שֶׁל הוֹלְלוּת בָּא אַחַר־כָּךְ נְאוּף וְהֶפְקֵרוּת, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים, אֲשֶׁר אַחַר־כָּךְ אָמְרוּ, שֶׁיִּפְשְׁטוּ כֻּלָּם בִּגְדֵיהֶם (הַיְנוּ הַבֵּן מֶלֶךְ עִם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁהָיוּ שָׁם בַּסְּפִינָה, הִתְיַעֲצוּ מֵחֲמַת שִׂמְחָה, שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם פּוֹשְׁטִים אֶת בִּגְדֵיהֶם, וְכֵן עָשׂוּ), וְלֹא נִשְׁאַר עֲלֵיהֶם, כִּי אִם הַכֻּתֹּנֶת, וְהָיוּ מִתְחַזְּקִין לַעֲלוֹת עַל הַתֹּרֶן, וְהָיָה הַבֵּן מֶלֶךְ הַנַּ״ל מִתְחַזֵּק לַעֲלוֹת לְשָׁם; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמּוֹרִידִים מֵעֲצָמָם יִרְאַת שָׁמַיִם וְנוֹפְלִים בְּנְאוּף, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, נִכְנֶסֶת בָּאָדָם גְּאוּת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יא), אֲשֶׁר גְּאוּת וְנְאוּף תְּלוּיִים זֶה בָּזֶה, כִּי כְּבָר רָצוּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה לְטַפֵּס עַל הַתֹּרֶן, שֶׁזּוֹ הָיְתָה אַחַר־כָּךְ הַמַּפָּלָה שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר מֵהוֹלְלוּת.

וְהִיא (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל) **בָּאתָה עִם הַסְּפִינָה** (שֶׁלָּהּ הַנַּ״ל), **וְרָאֲתָה אוֹתוֹ הַסְּפִינָה הַנַּ״ל** (הַיְנוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבֵּן־מֶלֶךְ עִם שָׂרֵי מְלוּכָה הַנַּ״ל). **וּבְתַחְלָה הָיְתָה יְרֵאָה לְהִתְקָרֵב**, כִּי מַה לָּהּ וְלַצָּרָה הַזֹּאת, כִּי כְּבָר נִכְוְתָה כַּמָּה פְּעָמִים.

כָּךְ נִסְמְכוּ קְצָת, וְרָאוּ שֶׁהֵם מְשַׂחֲקִים מְאֹד וְהֵבִינוּ שֶׁאֵינָם גַּזְלָנִים וְהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב. אָמְרָה הַבַּת־קֵיסָר לְחַבְרוֹתֶיהָ: אֲנִי יְכוֹלָה לְהַפִּיל אֶת אוֹתוֹ הַקֶּרַח לְתוֹךְ הַיָּם (הֵינוּ אֶת הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁהָיָה עוֹלֶה בִּרְאֹשׁ הַתֹּרֶן כַּנַּ״ל), **כִּי הַבֵּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל הָיָה קֶרַח דְּהֵינוּ שֶׁהָיָה מֻקְרָח רֹאשׁוֹ מִשְּׂעָרוֹת.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אַחַר־כָּךְ נִסְמְכוּ קְצָת, וְרָאוּ שֶׁהֵם מְשַׂחֲקִים מְאֹד, וְהֵבִינוּ שֶׁאֵינָם גַּזְלָנִים, כִּי בִּמְקוֹם הוֹלְלוּת אֵין גַּזְלָנִים, אֶלָּא, רַחֲמָנָא לִצְלָן, מְאַבְּדִים אֶת הַשֵּׂכֶל וְהַדַּעַת, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ הוֹלְלוּת לֹא זוֹכִים לִישׁוּב הַדַּעַת, וּמִמֵּילָא נֶאֱבָד הַדַּעַת וְהַשֵּׂכֶל לְגַמְרֵי, וּמְבַלִּים אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בְּהֶבֶל הַבָּלִים. וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן א׳) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים עג, ג): ״כִּי קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים״, בְּמַעֲרָבָא אוֹמְרִים אִלּוּ שֶׁלִּבָּם מָלֵא הוֹלְלוּת רָעוֹת, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן טו) עַל פָּסוּק (קֹהֶלֶת י׳): ״לִרְאוֹת חָכְמָה וְהוֹלְלוּת וְסִכְלוּת״, רַבִּי סִימוֹן אוֹמֵר הוֹלְלוּת זוֹ הוֹלֶלָה שֶׁל מִינוּת, וְסִכְלוּת זוֹ הַטְּפָּשׁוּת; וְכֵן אָמְרוּ (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים ה׳, סִימָן ח׳) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים ה, ו): ״לֹא יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ״, אִלּוּ שֶׁלִּבָּם מָלֵא הוֹלְלוּת, כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מָלֵא הוֹלְלוּת, הוּא כְּבָר מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַסְּפִינָה. אָמְרָה הַבַּת קֵיסָר לְחַבְרוֹתֶיהָ: אֲנִי יְכוֹלָה לְהַפִּיל אֶת אוֹתוֹ הַקֶּרַח לְתוֹךְ הַיָּם (הֵינוּ אֶת הַבֵּן מֶלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה עוֹלֶה בִּרְאֹשׁ הַתֹּרֶן כַּנַּ״ל), כִּי הַבֵּן מֶלֶךְ הַנַּ״ל הָיָה קֶרַח, דְּהֵינוּ שֶׁהָיָה מֻקְרָח רֹאשׁוֹ מִשְּׂעָרוֹת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳), שֶׁהַשָּׂגַת אֱלִקוּת אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג, אֶלָּא עַל־יְדֵי צִמְצוּמִים רַבִּים מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעִילָּה לְעָלוֹל, וְזֶה סוֹד הַשְּׂעָרוֹת, שֶׁהֵם צִמְצוּמִים, שֶׁעַל יָדָם מַמְשִׁיכִים אֶת אוֹר אֱלִקוּתוֹ אֶל זֶה הָעוֹלָם, כִּי הַשְּׂעָרוֹת הֵם בְּחִינַת שְׂעָרִים, שֶׁדֶּרֶךְ שָׁם יוֹרְדִים הָאוֹרוֹת, וְהִנֵּה הַבֵּן מֶלֶךְ הָיָה קֶרַח בְּלִי שְׂעָרוֹת, הֵינוּ בְּלִי צִמְצוּמִים, וְלָכֵן הִתְנַהֲגוּ בְּדַרְכּוֹ שֶׁל הוֹלְלוּת, עַד שֶׁאָמְרוּ שֶׁיְּפַשְּׁטוּ כֻּלָּם אֶת בִּגְדֵיהֶם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּמֵהַהוֹלְלוּת הַזּוֹ בָּא אַחַר־כָּךְ מַה שֶּׁבָּא, כִּי רָצָה רַק לַעֲלוֹת אֶל הַתֹּרֶן, שֶׁזּוֹ גַּאֲוָה, לַעֲלוֹת וְלִהְיוֹת בְּרֹאשׁ, וְלָכֵן רָצְתָה הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא בָּאָה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, לְהַפִּיל

אָמְרוּ לָהּ: וְאֵיךְ אֶפְשָׁר, הֲלֹא אָנוּ רְחוֹקִים מֵהֶם מְאֹד. אָמְרָה לָהֶן שֶׁיֵּשׁ זְכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף וְעַל יְדֵי זֶה תַּפִּיל אוֹתוֹ. וְאָמְרָה שֶׁלֹּא לְהַפִּיל אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל רֹאשׁ הַתֶּרֶן מַמָּשׁ, כִּי כְּשֶׁהוּא בְּאֶמְצָעִית הַתֶּרֶן אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל, יִפֹּל אֶל תּוֹךְ הַסְּפִינָה; אֲבָל כְּשֶׁיַּעֲלֶה בָּרֹאשׁ, אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל, יִפֹּל לְתוֹךְ הַיָּם. הִמְתִּינָה עַד שֶׁעָלָה אֶל רֹאשׁ הַתֶּרֶן מַמָּשׁ וְלָקְחָה הַזְּכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף נֶגֶד הַחַמָּה (שְׁקוֹרִין ״בְּרֶעֶן־בְּרִיל״) **וְכוּוָנָה נֶגֶד מֹחוֹ עַד שֶׁנִּכְוָה מֹחוֹ וְנָפַל לְתוֹךְ הַיָּם.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְנַשֵּׂא, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עב), שֶׁעִקַּר הַגְּדֻלָּה שֶׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק הוּא שִׁפְלוּת, וְזֶה סִימָן שֶׁאָדָם מִקָּרֵב אֶל צַדִּיק — אִם נוֹפֶלֶת עָלָיו שִׁפְלוּת. אָמְרוּ לָהּ: וְאֵיךְ אֶפְשָׁר, הֲלֹא אָנוּ רְחוֹקִים מֵהֶם מְאֹד; כִּי מִי שֶׁמִּסְתּוֹבֵב אֵצֶל הַצַּדִּיק, הוּא רָחוֹק לְגַמְרֵי מִכָּל מִינֵי הוֹלְלוּת וּצְחוֹק שֶׁל הֶבֶל. אָמְרָה לָהֶן, שֶׁיֵּשׁ זְכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף, וְעַל־יְדֵי־זֶה תַּפִּיל אוֹתוֹ, וְאָמְרָה שֶׁלֹּא לְהַפִּיל אוֹתוֹ, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל רֹאשׁ הַתֶּרֶן מַמָּשׁ, כִּי כְּשֶׁהוּא בְּאֶמְצָעִית הַתֶּרֶן, אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל, יִפֹּל אֶל תּוֹךְ הַסְּפִינָה, אֲבָל כְּשֶׁיַּעֲלֶה בָּרֹאשׁ, אֲזַי כְּשֶׁיִּפֹּל, יִפֹּל לְתוֹךְ הַיָּם. הִמְתִּינָה עַד שֶׁעָלָה אֶל רֹאשׁ הַתֶּרֶן מַמָּשׁ, וְלָקְחָה הַזְּכוּכִית שֶׁשּׁוֹרֵף נֶגֶד הַחַמָּה (שְׁקוֹרִין ״בְּרֶעֶן־בְּרִיל״), וְכוּוָנָה נֶגֶד מֹחוֹ, עַד שֶׁנִּכְוָה מֹחוֹ, וְנָפַל לְתוֹךְ הַיָּם; הַיָּם הוּא יַם הַחָכְמָה, שֶׁהוּא הַשָּׂגַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהַצַּדִּיק מְרַחֵם עַל הָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהִתְנַשְּׂאוּת עַל הַזּוּלַת, שֶׁזּוֹ גַּאֲוָה שְׁפֵלָה, וּמַפִּילוֹ לְיַם הַחָכְמָה, וּמְגַלֶּה לוֹ אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַצַּדִּיק מְרַחֵם עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), אֲשֶׁר הַצַּדִּיק הוּא רַחֲמָן, וּמְרַחֵם עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיאָם מֵעֲוֹנוֹת; כִּי זֶה עִקַּר הַצַּעַר שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל — כְּשֶׁהֵם נִמְצָאִים בַּעֲוֹנוֹת, וְלָכֵן הַצַּדִּיק עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לְהוֹצִיא אוֹתָם מֵהָעֲוֹנוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁהוּא מְגַלֶּה לָהֶם אֶת הָרְמָזִים שֶׁיֵּשׁ בִּיַּם הַחָכְמָה.

וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל) **שֶׁנָּפַל, נַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל כִּי אֵיךְ יוּכְלוּ לַחֲזוֹר לְבֵיתָם כִּי הַמֶּלֶךְ יָמוּת מֵחֲמַת צַעַר. וְאָמְרוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַסְּפִינָה שֶׁרוֹאִין** (הֵינוּ לִסְפִינָה זוֹ הַנַּ״ל שֶׁל הַבַּת־קֵיסָר)**, אוּלַי יֵשׁ שָׁם אֵיזֶה דָאקְטִיר שֶׁיּוּכַל לִתֵּן לָהֶם עֵצָה. וְהִתְקָרְבוּ אֶל הַסְּפִינָה הַנַּ״ל** (הֵינוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבַּת־קֵיסָר עִם הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל)**, וְאָמְרוּ לָהֶם** (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְהַשָּׂרוֹת עִם הַבַּת־קֵיסָר הַנַּ״ל)**, שֶׁלֹּא יִתְיָרְאוּ כְּלָל כִּי לֹא יַעֲשׂוּ לָהֶם כְּלָל. שָׁאֲלוּ אוֹתָם: אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיכֶם**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל) שֶׁנָּפַל, נַעֲשָׂה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל, כִּי אֵיךְ יוּכְלוּ לַחֲזוֹר לְבֵיתָם, כִּי הַמֶּלֶךְ יָמוּת מֵחֲמַת צַעַר; כִּי הִנֵּה נָפַל הָרֹאשׁ שֶׁלָּהֶם, שֶׁרָצָה רַק לְהִתְגַּדֵּל וְלַעֲלוֹת אֶל הַתֹּרֶן, כִּי גַּם אֵצֶל הַסִּטְרָא אַחֲרָא יֵשׁ רָאשִׁים, וּמִתְלַקְּטִים סְבִיבָם אֲנָשִׁים, וְהוּא מוֹלִיךְ אוֹתָם שׁוֹלָל לְגַמְרֵי, וּכְשֶׁנָּפַל בַּיָּם, אָז נַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, כִּי הָרָאשִׁים שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא לְבַסּוֹף יִתְבַּטְּלוּ, וְאֵיזוֹ בּוּשָׁה תִּהְיֶה לָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מְקָרְבִים אֶל שַׂקְרָנִים, רַמָּאִים וּצְבוּעִים. וְאָמְרוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַסְּפִינָה שֶׁרוֹאִין (הֵינוּ לִסְפִינָה זוֹ הַנַּ״ל שֶׁל הַבַּת קֵיסָר), אוּלַי יֵשׁ שָׁם אֵיזֶה דוֹקְטוֹר [רוֹפֵא], שֶׁיּוּכַל לִתֵּן לָהֶם עֵצָה; כִּי בְּכָל זֹאת יֵשׁ אֵצֶל כָּל אֶחָד נְקֻדָּה טוֹבָה, שֶׁבַּפְּנִימִיּוּת הוּא רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁיְּרַפֵּא אוֹתוֹ. וְהִתְקָרְבוּ אֶל הַסְּפִינָה הַנַּ״ל (הֵינוּ הַסְּפִינָה שֶׁל הַבַּת קֵיסָר עִם הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל), וְאָמְרוּ לָהֶם (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְהַשָּׂרוֹת עִם הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל), שֶׁלֹּא יִתְיָרְאוּ כְּלָל, כִּי לֹא יַעֲשׂוּ לָהֶם כְּלָל; וְזֶה בְּעַצְמוֹ פֶּגֶם בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי הֲרֵי הֵם צְרִיכִים יְשׁוּעָה, כִּי הָרֹאשׁ וְהַמַּנְהִיג שֶׁלָּהֶם נָפַל לַיָּם, וְהֵם הוֹלְכִים לְחַפֵּשׂ רוֹפֵא שֶׁיָּכוֹל לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת הֵם אוֹמְרִים, שֶׁלֹּא יִתְיָרְאוּ כְּלָל, כִּי לֹא יַעֲשׂוּ לָהֶם שׁוּם רַע, כִּי הֲרֵי הֵם מִתְקָרְבִים כְּדֵי לְחַפֵּשׂ יְשׁוּעָה, וּמָה אוֹמְרִים שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ לָהֶם שׁוּם רַע?! אֵין זֶה אֶלָּא פֶּגֶם בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים. שָׁאֲלוּ אוֹתָם: אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיכֶם דוֹקְטוֹר, שֶׁיִּתֵּן לָנוּ עֵצָה; כִּי הַצַּדִּיק

דְּאִקְטֵיר שֶׁיִּתֵּן לָנוּ עֵצָה. וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה וְשֶׁבֶּן־הַמֶּלֶךְ נָפַל לְתוֹךְ הַיָּם. וְאָמְרָה הַבַּת־קֵיסָר שֶׁיּוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִן הַיָּם. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אוֹתוֹ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ. וְלָקְחָה הַדֹּפֶק בְּיָדָהּ וְאָמְרָה שֶׁנִּשְׁרַף מֹחוֹ. וְקָרְעוּ הַמֹּחַ וּמָצְאוּ שֶׁכֵּן הוּא וְנִבְהֲלוּ מְאֹד. וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנָּה שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם לְבֵיתָם וְתִהְיֶה דְּאִקְטֵיר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה וּגְדוֹלָה מְאֹד, וְלֹא רָצְתָה, וְאָמְרָה כִּי אֵינֶנָּה דְּאִקְטֵיר, רַק שֶׁיּוֹדַעַת סְתָם דְּבָרִים הַלָּלוּ.

וְלֹא רָצוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ) **לַחֲזֹר לְבֵיתָם, וְהָלְכוּ שְׁתֵּי**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָאֱמֶת הוּא הָרוֹפֵא הָאֲמִתִּי, שֶׁיָּכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת כֻּלָּם. וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה, וְשֶׁבֶּן הַמֶּלֶךְ נָפַל לְתוֹךְ הַיָּם. וְאָמְרָה הַבַּת קֵיסָר, שֶׁיּוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִן הַיָּם, וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אוֹתוֹ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ, וְלָקְחָה הַדֹּפֶק בְּיָדָהּ, וְאָמְרָה שֶׁנִּשְׁרַף מֹחוֹ; כִּי בַּיָּד שֶׁל אָדָם יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת כָּל הָאָדָם, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל צְדָקָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים טו, ז): "לֹא תְאַמֵּץ אֶת לְבָבְךָ, וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן", כִּי עַל־יְדֵי הַיָּד יוֹדְעִים מַה בַּלֵּב, וְהַלֵּב נִמְשָׁךְ מֵהַמֹּחַ, וְלָכֵן יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם, עַל־יְדֵי שֶׁרוֹאִים שֶׁהוּא נוֹתֵן צְדָקָה. וְקָרְעוּ הַמֹּחַ, וּמָצְאוּ שֶׁכֵּן הוּא — שֶׁהָיָה נִשְׁרַף, כִּי הוּא בִּדְרַךְ כְּלָל, מִי שֶׁמֹּחוֹ פָּגוּם מְאֹד, הוּא לֹא יִתֵּן צְדָקָה. וְנִבְהֲלוּ מְאֹד, וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנָּה שֶׁתֵּלֵךְ עִמָּהֶם לְבֵיתָם, וְתִהְיֶה דּוֹקְטוֹר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה וּגְדוֹלָה מְאֹד, וְלֹא רָצְתָה, וְאָמְרָה כִּי אֵינֶנָּה דּוֹקְטוֹר, רַק שֶׁיּוֹדַעַת סְתָם דְּבָרִים הַלָּלוּ; כִּי כֵּן דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם מְמַעֲטִים אֶת עַצְמָם וְלֹא מְחַפְּשִׂים שׁוּם כָּבוֹד וִישׁוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, הֵם אוֹמְרִים שֶׁאֵין בָּהֶם — מֵרֹב עֲנָוָה, וְהֵם אֵינָם רוֹצִים לָלֶכֶת עִם אַף אֶחָד. וְזוֹ מַעֲלַת גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים בְּשׁוּם פָּנִים לָלֶכֶת אֶל אֲחֵרִים, אֶלָּא יוֹשְׁבִים בְּדִ׳ אַמּוֹת שֶׁלָּהֶם, אַשְׁרֵיהֶם וְאַשְׁרֵי חֶלְקָם!

וְלֹא רָצוּ (אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ) לַחֲזֹר לְבֵיתָם, כִּי פָּחֲדוּ מְאֹד מֵחֲמַת

הַסְּפִינוֹת בְּיָחַד. וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה מְאֹד שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם תִּשָּׂא אֶת הָרְאִקְטֶיר מֵחֲמַת גֹּדֶל חָכְמָתוֹ שֶׁרָאוּ בּוֹ. (כִּי הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁל בֶּן־הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁנָּפַל וָמֵת סָבְרוּ שֶׁהַבַּת־קֵיסָר עִם הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל הֵם זְכָרִים כִּי הָיוּ מְלֻבָּשִׁים בְּמַלְבּוּשֵׁי זְכָרִים כַּנַּ״ל), **עַל־כֵּן רָצוּ שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם שֶׁהִיא אֵשֶׁת בֶּן־הַמֶּלֶךְ שֶׁמֵּת תִּשָּׂא אֶת הָרְאִקְטֶיר שֶׁהִיא בְּאֶמֶת הַבַּת־קֵיסָר שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁהִיא רְאִקְטֶיר מֵחֲמַת שֶׁיְּדָעָה בְּחָכְמָתָהּ שֶׁנִּשְׂרַף הַמֹּחַ שֶׁל בֶּן־הַמֶּלֶךְ שֶׁנָּפַל כַּנַּ״ל, וְשֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם, וְאֶת הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם** (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן הַנַּ״ל) **יַהַרְגוּ** (כָּל זֶה הָיוּ רוֹצִים

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ, שֶׁיַּקְפִּיד עֲלֵיהֶם שֶׁנֶּהֱרַג בְּנוֹ, וְהָלְכוּ שְׁתֵּי הַסְּפִינוֹת בְּיַחַד, וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַשָּׂרֵי מְלוּכָה מְאֹד, שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, מֵחֲמַת גֹּדֶל חָכְמָתוֹ שֶׁרָאוּ בּוֹ (כִּי הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁנָּפַל וָמֵת, סָבְרוּ שֶׁהַבַּת קֵיסָר עִם הַשָּׂרוֹת הַנַּ״ל הֵם זְכָרִים, כִּי הָיוּ מְלֻבָּשִׁים בְּמַלְבּוּשֵׁי זְכָרִים כַּנַּ״ל), עַל־כֵּן רָצוּ שֶׁהַמַּלְכָּה שֶׁלָּהֶם, שֶׁהִיא אֵשֶׁת בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁמֵּת, תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, שֶׁהִיא בְּאֶמֶת הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁהִיא דּוֹקְטוֹר, מֵחֲמַת שֶׁיְּדָעָה בְּחָכְמָתָהּ שֶׁנִּשְׂרַף הַמֹּחַ שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁנָּפַל כַּנַּ״ל; כִּי הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה מְלֻבֶּשֶׁת בִּלְבוּשׁ זָכָר שֶׁהוּא מַשְׁפִּיעַ, וְכֵן אֶת הַבָּנוֹת שֶׁהָלְכוּ אִתָּהּ הִלְבִּישָׁה בִּלְבוּשׁ שֶׁל זְכָרִים, כִּי הִיא בָּאָה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, וְלָכֵן הִמְשִׁיכָה לָהֶם דַּעַת וָשֵׂכֶל כָּזֶה לִהְיוֹת מַשְׁפִּיעִים וְלֹא מְקַבְּלִים, אֲבָל הַסְּפִינָה שֶׁל הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁנָּפַל לַיָּם, הָיְתָה מְלֵאָה הוֹלְלוּת, וְרוֹאִים לְמַה הַהוֹלְלוּת וְהַלֵּיצָנוּת גּוֹרְמוֹת, עַד שֶׁרָצוּ שֶׁהַבַּת קֵיסָר, שֶׁהֵם חָשְׁבוּ שֶׁזֶּה דּוֹקְטוֹר — זָכָר, שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם, וְאֶת הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן הַנַּ״ל) יַהַרְגוּ, (כָּל זֶה הָיוּ רוֹצִים מְאֹד הַשָּׂרֵי מְלוּכָה הַנַּ״ל);
כִּי בָּרֵגַע שֶׁמַּתִּירִים אֶת עַצְמָם לְהִתְלוֹצֵץ וְלִחְיוֹת חַיֵּי הוֹלְלוּת, כְּבָר מַתִּירִים אֶת דָּמוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, וּכְמַאֲמָרָם ז״ל (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת, פֶּרֶק א׳, הֲלָכָה ח׳): קָשָׁה הִיא הַלֵּיצָנוּת, שֶׁתְּחִלָּתָהּ יְסוּרִין וְסוֹפָהּ כְּלָיָה; תְּחִלָּתָהּ יְסוּרִין, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה כח,

מְאֹד הַשָּׁרֵי מְלוּכָה הַנַּ״ל), **אַךְ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּר דָּבָר כָּזֶה אֶל הַמַּלְכָּה שֶׁהִיא תִּשָּׂא דְּאִקְטֶיר. גַּם לְהַמַּלְכָּה הוּטַב גַּם־כֵּן מְאֹד שֶׁתִּשָּׂא אֶת הַדְּאִקְטֶיר, אַךְ שֶׁהָיְתָה מִתְיָרְאָה מִן הַמְּדִינָה פֶּן לֹא יִתְרַצּוּ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ. וְהִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁתָּאוֹת, כְּדֵי שֶׁעַל הַמִּשְׁתֶּה בְּשָׁעַת חֶדְוָה יוּכְלוּ לְדַבֵּר מִזֶּה. וְהָיוּ עוֹשִׂין מִשְׁתֶּה אֶצֶל כָּל אֶחָד בְּיוֹמוֹ.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כב): ״וְעַתָּה אַל תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם״, וְסוֹפָהּ כְּלָיָה, דִּכְתִיב (שָׁם י׳): ״כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת ה׳ צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב כָּל הָאָרֶץ״. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיב:), שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צִוָּה אֶת בָּנָיו: אַל תָּדוּרוּ בִּשְׁכֶנְצִיב, מִשּׁוּם דְּלֵיצָנֵי הָווּ וּמָשְׁכוּ לָכֶם בְּלֵיצָנוּתָא; הֵינוּ שֶׁהָיְתָה עִיר שְׁכֶנְצִיב, שֶׁהָיוּ כָּל הָעִיר לֵיצָנִים, וְלֹא רָצָה שֶׁבָּנָיו יָגוּרוּ שָׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַמְשִׁיכוּ אוֹתָם לְלֵיצָנוּת, כִּי הִיא הַקְלָקָה הֲכִי קָשָׁה, כִּי הַלֵּיצָנוּת מוֹרִידָה מִמֶּנּוּ כָּל זִיק שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם, עַד שֶׁמַּתִּיר דָּמוֹ שֶׁל אֲחֵרִים. וְלָכֵן צְרִיכִים הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתְרַחֵק מִכָּל מִינֵי לֵיצָנִים, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן כא): מָה הַשֶּׁמֶן הַזֶּה כּוֹס מָלֵא אֵינוֹ מְזַרְזִיף כִּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִים, כָּךְ דִּבְרֵי תוֹרָה אֵין מְזַרְזְפִים בְּדִבְרֵי לֵיצָנוּת, מָה הַשֶּׁמֶן הַזֶּה כּוֹס מָלֵא שֶׁמֶן בְּיָדְךָ, וְנָפַל לְתוֹכוֹ טִפָּה שֶׁל מַיִם, וְיוֹצֵאת כְּנֶגְדָּהּ טִפָּה שֶׁל שֶׁמֶן, כָּךְ אִם נִכְנַס דָּבָר שֶׁל תּוֹרָה לַלֵּב, יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ דָּבָר שֶׁל לֵיצָנוּת, נִכְנַס לַלֵּב דָּבָר שֶׁל לֵיצָנוּת, יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ דָּבָר שֶׁל תּוֹרָה. **אַךְ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּר דָּבָר כָּזֶה אֶל הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא תִּשָּׂא דּוֹקְטוֹר, גַּם לְהַמַּלְכָּה הוּטַב גַּם־כֵּן מְאֹד שֶׁתִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, אַךְ שֶׁהָיְתָה מִתְיָרְאָה מִן הַמְּדִינָה, פֶּן לֹא יִתְרַצּוּ שֶׁיִּהְיֶה הוּא מֶלֶךְ,** כִּי רוֹאִים אֲשֶׁר לֵיצָנוּת וְהוֹלְלוּת מֵבִיא אַחַר־כָּךְ לִידֵי הִרְהוּרִים רָעִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא, פֶּרֶק ז׳): תְּחִלַּת עֲבֵרָה — הִרְהוּר הַלֵּב, שְׁנִיָּה לָהּ — לֵיצָנוּת; קֹדֶם מֵהַרְהָרִים הִרְהוּרִים רָעִים, וְאַחַר־כָּךְ עוֹשִׂים לֵיצָנוּת. **וְהִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁתָּאוֹת, כְּדֵי שֶׁעַל הַמִּשְׁתֶּה בְּשָׁעַת חֶדְוָה יוּכְלוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, וְהָיוּ עוֹשִׂין מִשְׁתֶּה אֶצֶל כָּל אֶחָד בְּיוֹמוֹ,** וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יב.): גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֶּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת״,

כְּשֶׁהִגִּיעַ יוֹם מִשְׁתֶּה שֶׁל הָדְאִקְטֶיר (הַיְנוּ הַבַּת־קֵיסָר) **נָתַן לָהֶם מִיַּיִן שֶׁלּוֹ הַנַּ״ל וְנִשְׁתַּכְּרוּ. בִּשְׁעַת חֲדָוָה אָמְרוּ הַשָּׁרִים: מַה יָּפֶה הָיָה שֶׁהַמַּלְכָּה תִּשָּׂא אֶת הָדְאִקְטֶיר. וְאָמַר הָדְאִקְטֶיר: יָפֶה מְאֹד הָיָה רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי** (הַיְנוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת שִׁכְרוּת). **נַעֲנֵית הַמַּלְכָּה גַּם־כֵּן וְאָמְרָה: מַה יָּפֶה הָיָה שֶׁהִיא תִּשָּׂא אֶת הָדְאִקְטֶיר רַק שֶׁהַמְּדִינָה תַּסְכִּים עַל זֶה. הֵשִׁיב שֵׁנִית הָדְאִקְטֶיר** (הַיְנוּ בַּת־הַקֵּיסָר)**: יָפֶה מְאֹד הָיָה רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי.**

נִהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בֵּית הַנְּשִׁים מִבְּעֵי לֵיהּ, אָמַר רָבָא: שְׁנֵיהֶן לְדָבָר עֲבֵרָה נִתְכַּוְּונוּ. הַיְנוּ דְּאָמַר אִינְשֵׁי: אִיהוּ בְּקָרֵי וְאִתְּתֵיהּ בְּבוֹצִינֵי, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ״י: אִיהוּ בְּקָרֵי דִּלּוּעִין גְּדוֹלוֹת. בּוֹצִינֵי: דִּלּוּעִין קְטַנּוֹת, כְּלוֹמַר דִּבְאוֹתוֹ מִין עַצְמוֹ, זֶה נוֹאֵף וְזוֹ נוֹאֶפֶת, הוּא אוֹמֵר לְהַרְאוֹת אֶת יָפְיָהּ, וְהִיא לְכָךְ נִתְכַּוְּונָה שֶׁיִּסְתַּכְּלוּ בְּיָפְיָהּ. וּלְכָל זֶה גּוֹרְמִים מִשְׁתָּאוֹת שֶׁל לֵיצָנוּת וְהוֹלְלוּת.

כְּשֶׁהִגִּיעַ יוֹם מִשְׁתֶּה שֶׁל הַדּוֹקְטוֹר (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר), נָתַן לָהֶם מִיַּיִן שֶׁלּוֹ הַנַּ״ל וְנִשְׁתַּכְּרוּ; כִּי הִיא הַבַּת קֵיסָר נָתְנָה לָהֶם לִטְעֹם מֵהַיַּיִן הַמְּשֻׁמָּר שֶׁלָּהּ, שֶׁזֶּה אוֹר אֵין סוֹף, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁתַּכְּרוּ, כִּי רִבּוּי הָאוֹר גּוֹרֵם שִׁבְירַת הַכֵּלִים. וְלָכֵן בִּשְׁעַת חֲדָוָה אָמְרוּ הַשָּׁרִים: מַה יָּפֶה הָיָה, שֶׁהַמַּלְכָּה תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, כִּי בִּפְנִימִיּוּת כָּל אֶחָד רוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וּלְהַשִּׁיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי לֵב אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי בּוֹעֵר תָּמִיד אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אַךְ הַהַאֲווֹת רָעוֹת וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת הֵן הַמְעַכְּבוֹת. וְאָמַר הַדּוֹקְטוֹר יָפֶה מְאֹד הָיָה, רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי (הַיְנוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת שִׁכְרוּת), כִּי הִיא רָצְתָה לְנַסּוֹת אוֹתָם, אִם כַּוָּנָתָם בֶּאֱמֶת, וְלֹא מְדַבְּרִים בְּשִׁכְרוּת. נַעֲנֵית הַמַּלְכָּה גַּם־כֵּן וְאָמְרָה: מַה יָּפֶה הָיָה שֶׁהִיא תִּשָּׂא אֶת הַדּוֹקְטוֹר, רַק שֶׁהַמְּדִינָה תַּסְכִּים, כִּי הַיַּיִן הַמְשֻׁמָּר שֶׁנִּתְּנָה הַבַּת קֵיסָר לָהֶם לִשְׁתּוֹת עָשָׂה פְּעֻלָּה, וְלָכֵן עַל זֶה הֵשִׁיב

אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהֶקִיצוּ מִשִּׁכְרוּתָם נִזְכְּרוּ הַשָּׂרִים מַה שֶּׁאָמְרוּ וְנִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן מֵהַמַּלְכָּה שֶׁאָמְרוּ דָּבָר כָּזֶה אַךְ הֲלֹא הִיא גַּם־כֵּן בְּעַצְמָהּ אָמְרָה זֹאת. וְהִיא גַּם־כֵּן נִתְבַּיְּשָׁה מִפְּנֵיהֶם אַךְ הֲלֹא גַּם הֵם אָמְרוּ זֹאת. וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר מִזֶּה וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם כֵּן וְנִתְחַתְּנָה הִיא עִם הַדְּאוֹקְטֵיר (וְכַנַּ״ל הַיְנוּ עִם בַּת־הַקֵּיסָר שֶׁפָּבְרוּ שֶׁהִיא דְּאוֹקְטֵיר כַּנַּ״ל), **וְהָלְכוּ לִמְדִינָתָם.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֵׁנִית הַדּוֹקְטוֹר (הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר): יָפֶה מְאֹד הָיָה, רַק אִם הָיוּ מְדַבְּרִים זֹאת בִּלְתִּי פֶּה שָׁתוּי; כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל נִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד, שֶׁמִּתְגַּלֶּה מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הַלֵּב, שֶׁהַלֵּב בֶּאֱמֶת מִשְׁתּוֹקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, אַךְ הַבַּת קֵיסָר רָצְתָה לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ שֶׁכָּנָנָתָם בֶּאֱמֶת בְּלִי פֶּה שָׁתוּי. אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהֶקִיצוּ מִשִּׁכְרוּתָם, נִזְכְּרוּ הַשָּׂרִים מַה שֶּׁאָמְרוּ, וְנִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן מֵהַמַּלְכָּה, שֶׁאָמְרוּ דָּבָר כָּזֶה; כִּי כְּשֶׁאָדָם בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי שֶׁטָּעַם מֵהַיַּיִן הַמְשַׂמֵּחַ, אָז מְדַבֵּר דְּבָרִים שֶׁל דְּבֵקוּת, וְחִבּוּר וְיִחוּד וְכַדּוֹמֶה, וּכְשֶׁחוֹזֵר מֵהַבִּטּוּל אָז מִתְחָרֵט וּמַתְחִיל לְהִתְבַּיֵּשׁ. אַךְ הֲלֹא הִיא גַּם־כֵּן בְּעַצְמָהּ אָמְרָה זֹאת, וְהִיא גַּם־כֵּן נִתְבַּיְּשָׁה מִפְּנֵיהֶם, אַךְ הֲלֹא גַּם הֵם אָמְרוּ זֹאת, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר מִזֶּה, וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם כֵּן; כִּי עַכְשָׁו מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְדַבֵּר פָּתוּחַ מִגְּלוּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי כָּל אֶחָד מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַשֵּׁנִי, אֲבָל כְּשֶׁבָּאִים לְיִשּׁוּב הַדַּעַת, וְרוֹאִים שֶׁלְּכֻלָּם הָיוּ אוֹתָם כְּסוּפִים וְאוֹתָם דְּבוּרִים, לָכֵן מַסְכִּימִים. **וְנִתְחַתְּנָה הִיא עִם הַדּוֹקְטוֹר** (וְכַנַּ״ל הַיְנוּ עִם בַּת הַקֵּיסָר, שֶׁפָּבְרוּ שֶׁהִיא דּוֹקְטוֹר כַּנַּ״ל) **וְהָלְכוּ לִמְדִינָתָם**; אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת פֹּה מֻנָּח כָּל סוֹד הַחִבּוּר בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר בְּדַקּוּת, אַף שֶׁנָּפְלוּ לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ, וְהִגִּיעוּ לִשְׁפַל הַמַּדְרֵגָה, עִם כָּל זֹאת בְּכֹחַ הַקְּדֻשָּׁה לְקָרֵב אֶת כֻּלָּם חֲזָרָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים.

וּכְשֶׁרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם בָּאִים שָׂמְחוּ מְאֹד כִּי זֶה זְמַן רַב שֶׁהַלַּךְ הַבֶּן־מֶלֶךְ וְלֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא, וְהַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן כְּבָר מֵת בְּטֶרֶם בִּיאָתָם. אַחַר־כָּךְ רָאוּ (בְּנֵי הַמְּדִינָה) **שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ שֶׁהוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם אֵינֶנּוּ. וְשָׁאֲלוּ: הֵיכָן הוּא מַלְכֵּנוּ? וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֵיךְ שֶׁכְּבָר מֵת, וְשֶׁכְּבָר קִבְּלוּ לָהֶם מֶלֶךְ זֶה שֶׁבָּא עִמָּהֶם. וְשָׂמְחוּ מְאֹד עַל שֶׁבָּא לָהֶם מֶלֶךְ חָדָשׁ.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּכְשֶׁרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם בָּאִים — שָׂמְחוּ מְאֹד, כִּי זֶה זְמַן רַב שֶׁהַלַּךְ הַבֶּן מֶלֶךְ, וְלֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא, וְהַמֶּלֶךְ הַזָּקֵן כְּבָר מֵת בְּטֶרֶם בִּיאָתָם. אַחַר־כָּךְ רָאוּ (בְּנֵי הַמְּדִינָה) שֶׁהַבֶּן מֶלֶךְ, שֶׁהוּא מֶלֶךְ שֶׁלָּהֶם אֵינֶנּוּ, וְשָׁאֲלוּ: הֵיכָן הוּא מַלְכֵּנוּ? וְסִפְּרוּ לָהֶם כָּל הַמַּעֲשֶׂה, אֵיךְ שֶׁכְּבָר מֵת, וְשֶׁכְּבָר קִבְּלוּ לָהֶם מֶלֶךְ זֶה שֶׁבָּא עִמָּהֶם, וְשָׂמְחוּ מְאֹד עַל שֶׁבָּא לָהֶם מֶלֶךְ חָדָשׁ; כִּי בֶּאֱמֶת בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, אָז יִתְגַּלֶּה אוֹר חָדָשׁ, שֶׁכֻּלָּם יִשְׂמְחוּ בְּתַכְלִית הַשִּׂמְחָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קכו, ב): ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל הַוְי״ה לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, הִגְדִּיל הַוְי״ה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים״, וּפֵרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כא), שֶׁגַּם אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹדוּ וְיֹאמְרוּ, שֶׁכָּל הַגְּדֻלָּה שֶׁהָיְתָה לָהֶם, זֶה הָיָה רַק בִּשְׁבִיל גְּדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֶחֱזִיקוּ מַעֲמָד בְּעֵת הַגָּלוּת הַמָּרָה, וְקִיְּמוּ אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ אַף בַּמַּצָּבִים הַכִּי קָשִׁים, אֲבָל זֶה יִהְיֶה רַק בְּעֵת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה, עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, וְזֶה הַפְּגָם שֶׁהָיָה בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת, שֶׁהָיוּ מְשִׁיחֵי שֶׁקֶר שֶׁהִטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁזֶּה **וּכְשֶׁרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם בָּאִים, שָׂמְחוּ מְאֹד, כִּי זֶה זְמַן רַב שֶׁהַלַּךְ הַבֶּן מֶלֶךְ, וְלֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא, כִּי אֵלּוּ הַשִּׂמְחוֹת הַטִּפְּלוֹת שֶׁשָּׂמְחוּ כְּשֶׁרָאוּ שֶׁבָּאוּ, וְחָשְׁבוּ שֶׁהַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי חָזַר עִמָּהֶם, שֶׁהֵן כְּלַל הַשָּׁקָרִים שֶׁהָיוּ בְּמֶשֶׁךְ גָּלוּתֵנוּ, שֶׁקָּמוּ וְצָצוּ מְשִׁיחֵי שֶׁקֶר וּמְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁהִטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת, עַד שֶׁתִּתְגַּלֶּה הַבַּת קִיסָר, שֶׁהוּא הַדּוּקְטוֹר הָרוֹפֵא נְפָשׁוֹת, שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיָּכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת כָּל אֵלּוּ הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים, וּלְהַחְדִּיר בָּהֶם תִּקְוָה אֲמִתִּית שֶׁלֹּא

וְהַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ בַּת־הַקֵּיסָר הַנַּ״ל שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית עַתָּה מֶלֶךְ כַּנַּ״ל) **צִוָּה לְהַכְרִיז בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, גֵּר אוֹ אוֹרֵחַ וּבוֹרֵחַ וּמְגֹרָשׁ, שֶׁכֻּלָּם יָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, אִישׁ מֵהֶם לֹא יִהְיֶה נֶעְדָּר, וְיַקְבְּלוּ מַתָּנוֹת גְּדוֹלוֹת. וְצִוָּה** (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל הַיְנוּ בַּת־הַקֵּיסָר), **שֶׁיַּעֲשׂוּ סָבִיב סָבִיב כָּל הָעִיר מַעֲיָנוֹת כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁאֶחָד יִרְצֶה לִשְׁתּוֹת, לֹא יִצְטָרֵךְ לַיְלֵךְ וְלִשְׁתּוֹת רַק כָּל אֶחָד יִמְצָא מַעְיָן אֶצְלוֹ. וְצִוָּה** (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל הַיְנוּ בַּת־הַקֵּיסָר) **לְצַיֵּר צוּרָתוֹ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִתְיָאֲשׁוּ, וִידַבְּקוּ אֶת עַצְמָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְתִתְגַּלֶּה אֲלֵיהֶם מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית עַתָּה מֶלֶךְ כַּנַּ״ל), כִּי הִיא הוֹלֶכֶת עַכְשָׁו לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, וְיִתְקַיֵּם (יִרְמְיָה לא): ״עַד מָתַי תִּתְחַמָּקִין הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה כִּי בָרָא ה׳ חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר״, צִוָּה לְהַכְרִיז בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, גֵּר אוֹ אוֹרֵחַ וּבוֹרֵחַ וּמְגֹרָשׁ, שֶׁכֻּלָּם יָבוֹאוּ עַל הַחֲתֻנָּה שֶׁלּוֹ, אִישׁ מֵהֶם לֹא יִהְיֶה נֶעְדָּר, וְיַקְבְּלוּ מַתָּנוֹת גְּדוֹלוֹת; כִּי כָּךְ יִהְיֶה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, שֶׁיִּתְקַבְּצוּ כָּל הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַנִּשְׁלָכִים וְהַמְרֻחָקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה כז, יג): ״וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל, וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם, וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה׳ בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם״. וְצִוָּה (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר) שֶׁיַּעֲשׂוּ סָבִיב סָבִיב כָּל הָעִיר מַעְיָנוֹת, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁאֶחָד יִרְצֶה לִשְׁתּוֹת, לֹא יִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ וְלִשְׁתּוֹת, רַק כָּל אֶחָד יִמְצָא מַעְיָן אֶצְלוֹ; שֶׁאֵלּוּ הֵם הַבָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה כט.) עַל הַפָּסוּק (יְחֶזְקֵאל יא, טז) ״וָאֱהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט״, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת שֶׁבְּבָבֶל, שֶׁשָּׁם מִתְקַבְּצִים כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּמִתְפַּלְּלִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. וְצִוָּה (הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, הַיְנוּ בַּת הַקֵּיסָר) לְצַיֵּר צוּרָתוֹ אֵצֶל כָּל

אֵצֶל כָּל מַעְיָן וּמַעְיָן, וְשֶׁיַּעַמְדוּ שׁוֹמְרִים וְיִשְׁמְרוּ בְּאֹם שֶׁיָּבוֹא אֶחָד וְיִסְתַּכֵּל בְּיוֹתֵר עַל הַצּוּרָה וְיַעֲשֶׂה רַע פָּנִים (הֵינוּ שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ פָּנָיו כְּמוֹ מִי שֶׁמַּבִּיט הֵיטֵב עַל אֵיזֶה דָּבָר וּמִשְׁתּוֹמֵם וּמִצְטַעֵר), **אַזַי יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ בַּתְּפִיסָה. וְכֵן עָשׂוּ וּבָאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ״ל. דְּהַיְנוּ בֶּן־הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא הֶחָתָן הָאֱמֶת שֶׁל בַּת־הַקֵּיסָר הַזֹּאת** (שֶׁהִיא הַמֶּלֶךְ עַכְשָׁו כַּנַּ״ל), **וּבֶן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל** (שֶׁגֵּרְשׁוּ אָבִיו מֵחַמַת הַבַּת־הַקֵּיסָר הַזֹּאת שֶׁבָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה עִם כָּל הַסְּחוֹרָה כַּנַּ״ל), **וְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוֹהוּ** (גַּם־כֵּן עַל יָדָהּ כִּי בָּרְחָה מִמֶּנּוּ עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה שָׂרוֹת כַּנַּ״ל), **וְכָל אֶחָד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הִכִּיר שֶׁזֹּה צוּרָתָהּ וְחִסְתַּכְּלוּ וְנִזְכְּרוּ וְנִצְטַעֲרוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מַעְיָן וּמַעְיָן, הַיְנוּ בְּכָל בֵּית־הַכְּנֶסֶת וּבֵית־הַמִּדְרָשׁ שָׁם שׁוֹרָה הַשְּׁכִינָה. וְשֶׁיַּעַמְדוּ שׁוֹמְרִים וְיִשְׁמְרוּ בְּאֹם שֶׁיָּבוֹא אֶחָד וְיִסְתַּכֵּל בְּיוֹתֵר עַל הַצּוּרָה, וְיַעֲשֶׂה רַע פָּנִים (הֵינוּ שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ פָּנָיו, כְּמוֹ מִי שֶׁמַּבִּיט הֵיטֵב עַל אֵיזֶה דָּבָר וּמִשְׁתּוֹמֵם וּמִצְטַעֵר), אַזַי יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ בְּתְפִיסָה; כִּי כָּל אֵלּוּ הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמֻּשְׁלָכִים וְהַמְרֻחָקִים, לָהֶם נַפְשָׁם דָּוָה עַל גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בַּגָּלוּת הַמָּרָה וְהַנִּמְהֶרֶת, וְהַצַּדִּיק רוֹצֶה לִתְפֹּס אוֹתָם, וּלְהַחֲזִיר אוֹתָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וּלְהַחֲזִיר לָהֶם אֶת מַה שֶּׁלָּקְחוּ מֵהֶם. וְכֵן עָשׂוּ, וּבָאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא הֶחָתָן הָאֱמֶת שֶׁל בַּת הַקֵּיסָר הַזֹּאת (שֶׁהִיא הַמֶּלֶךְ עַכְשָׁו כַּנַּ״ל), כִּי בֵּינֵיהֶם, בֵּין אֵלּוּ הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמֻּשְׁלָכִים וְהַמְרֻחָקִים נִמְצָא הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא הַגּוֹאֵל צֶדֶק שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין צח.): אֵימָתַי אָתֵי מָשִׁיחַ? אָמַר לֵיהּ זִיל שַׁיֵּילֵיהּ לְדִידֵיהּ, וְהֵיכָא יָתִיב? אַפִּיתְחָא דְּרוֹמִי, וּמַאי סִימָנֵיהּ? יָתִיב בֵּינֵי עַנְיֵי סוֹבְלֵי חֳלָאִים. וּבֶן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל (שֶׁגֵּרְשׁוּ אָבִיו מֵחַמַת הַבַּת הַקֵּיסָר הַזֹּאת, שֶׁבָּרְחָה עִם הַסְּפִינָה עִם כָּל הַסְּחוֹרָה כַּנַּ״ל), וְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוֹהוּ (גַּם־כֵּן עַל יָדָהּ, כִּי בָּרְחָה מִמֶּנּוּ עִם הָאַחַת־עֶשְׂרֵה שָׂרוֹת כַּנַּ״ל), וְכָל אֶחָד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הִכִּיר שֶׁזֹּה צוּרָתָהּ,

(הַיְנוּ שֶׁבָּאוּ אֵצֶל הַמַּעְיָנוֹת הַנַּ״ל וְרָאוּ צוּרָתָהּ שֶׁהָיְתָה מְצֻיֶּרֶת שָׁם וְהִכִּירוּ אוֹתָהּ וְהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּיוֹתֵר וְכוּ׳), **וְתָפְסוּ אוֹתָם בַּתְּפִיסָה.**

בְּשָׁעַת חֲתֻנָּה צִוָּה הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ הַבַּת־הַקֵּיסָר) **שֶׁיְּבוֹאוּ הַשְּׁבוּיִים לְפָנָיו. וְהֵבִיאוּ הַשִּׁלְשָׁה הַנַּ״ל, וְהִכִּירָה אוֹתָם. וְהֵם לֹא הִכִּירוּהָ מֵחֲמַת שֶׁמִּלְבֶּשֶׁת כְּמוֹ אִישׁ. עָנְתָה הַבַּת־קֵיסָר וְאָמְרָה: אַתָּה מֶלֶךְ** (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁלְשֶׁת הַשְּׁבוּיִים הַנַּ״ל), **אוֹתָךְ הֶעֱבִירוּ בִּשְׁבִיל הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים שֶׁנֶּאֶבְדוּ; הֲרֵי לְךָ הַבְּנוֹת שָׂרִים, שׁוּב לִמְדִינָתְךָ וּלְמַלְכוּתְךָ** (כִּי הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים הָיוּ עִמָּהּ כָּאן כַּנַּ״ל). **אַתָּה סוֹחֵר** (הַיְנוּ בְּתִחְלָה דִּבְּרָה לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל. עַכְשָׁו חָזְרָה פָּנֶיהָ וְדִבְּרָה עִם הַסּוֹחֵר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהִסְתַּכְּלוּ וְנִזְכְּרוּ וְנִצְטַעֲרוּ (הַיְנוּ שֶׁבָּאוּ אֵצֶל הַמַּעְיָנוֹת הַנַּ״ל וְרָאוּ צוּרָתָהּ, שֶׁהָיְתָה מְצֻיֶּרֶת שָׁם, וְהִכִּירוּ אוֹתָהּ, וְהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּיוֹתֵר וְכוּ׳), וְתָפְסוּ אוֹתָם בְּתְפִיסָה; כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְאֶל הַקְּדֻשָּׁה, אֶלָּא עַל־יְדֵי לֵב נִשְׁבָּר, שֶׁמֻּכְרָח לַעֲבֹר עָלָיו אֵיזֶה מַשְׁבֵּר, שֶׁזֶּה מַכְנִיס אוֹתוֹ בִּשְׁפָלוּת וַעֲנָוָה, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּצוּרַת הַצַּדִּיק, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עב), שֶׁהָעִקָּר מַה שֶּׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק הוּא שְׁפָלוּת. **בְּשָׁעַת הַחֲתֻנָּה צִוָּה הַמֶּלֶךְ** (הַיְנוּ הַבַּת הַקֵּיסָר) **שֶׁיְּבוֹאוּ הַשְּׁבוּיִים לְפָנָיו, וְהֵבִיאוּ הַשִּׁלְשָׁה הַנַּ״ל, וְהִכִּירָה אוֹתָם, וְהֵם לֹא הִכִּירוּהָ, מֵחֲמַת שֶׁמִּלְבֶּשֶׁת כְּמוֹ אִישׁ,** כִּי נִתְקָנִים (יִרְמְיָה לא, כא): ״נְקֵבָה תְּסוֹבֵב גָּבֶר״, **עָנְתָה הַבַּת קֵיסָר וְאָמְרָה: אַתָּה מֶלֶךְ** (הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל, שֶׁהוּא אֶחָד מִשִּׁלְשֶׁת הַשְּׁבוּיִים הַנַּ״ל), **אוֹתָךְ הֶעֱבִירוּ בִּשְׁבִיל הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים שֶׁנֶּאֶבְדוּ, הֲרֵי לְךָ הַבְּנוֹת שָׂרִים, שׁוּב לִמְדִינָתְךָ וּלְמַלְכוּתְךָ** (כִּי הָאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּנוֹת שָׂרִים הָיוּ עִמָּהּ כָּאן כַּנַּ״ל), שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁרָצוּ אוֹתָהּ הֶחֱזִירָהּ לָהֶם מַה שֶּׁהָיוּ חֲפֵצִים וּמַה שֶּׁסָּבְלוּ. **אַתָּה סוֹחֵר** (הַיְנוּ בְּתִחְלָה דִּבְּרָה לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהֶעֱבִירוּהוּ הַנַּ״ל עַכְשָׁו חָזְרָה פָּנֶיהָ וְדִבְּרָה עִם הַסּוֹחֵר,

הַיְנוּ עִם בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל), **אוֹתְךָ גֵּרֵשׁ אָבִיךָ בִּשְׁבִיל הַסְּפִינָה עִם סְחוֹרָה שֶׁנֶּאֶבְדָה מִמְּךָ** (כַּנַּ״ל), **חֲרֵי לְךָ הַסְּפִינָה שֶׁלְּךָ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה וְעַל שֶׁנִּשְׁתַּהֲא הַמָּעוֹת כָּל־כָּךְ יֵשׁ לְךָ עֲשִׁירוּת בַּסְּפִינָה בְּכִפְלֵי־כְפָלַיִם מִמַּה שֶּׁהָיָה.** (כִּי הַסְּפִינָה בְּעַצְמָהּ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה שֶׁל בֶּן הַסּוֹחֵר שֶׁהִיא בָּרְחָה עִמָּהּ כַּנַּ״ל עֲדַיִן הָיָה אֵצְלָהּ בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל וְנוֹסָף לָזֶה הָיָה בַּסְּפִינָה כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּקְחָה אֵצֶל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל שֶׁהָיָה עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד כִּכְפְלֵי כְפָלַיִם כַּנַּ״ל), **וְאַתָּה בֶּן מֶלֶךְ** (הַיְנוּ הֶחָתָן שֶׁלָּהּ בֶּאֱמֶת), **נִלְכָּה וְנִסְעָה. וְשָׁבוּ לְבֵיתָם.**

בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן!

❖ ❖ ❖

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַיְנוּ עִם בֶּן הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל), אוֹתְךָ גֵּרֵשׁ אָבִיךָ בִּשְׁבִיל הַסְּפִינָה עִם סְחוֹרָה שֶׁנֶּאֶבְדָה מִמְּךָ (כַּנַּ״ל) חֲרֵי לְךָ הַסְּפִינָה שֶׁלְּךָ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה, וְעַל שֶׁנִּשְׁתַּהֲא הַמָּעוֹת כָּל־כָּךְ, יֵשׁ לְךָ עֲשִׁירוּת בַּסְּפִינָה בְּכִפְלֵי כְפָלַיִם מִמַּה שֶּׁהָיָה (כִּי הַסְּפִינָה בְּעַצְמָהּ עִם כָּל הַסְּחוֹרָה שֶׁל בֶּן הַסּוֹחֵר, שֶׁהִיא בָּרְחָה עִמָּהּ כַּנַּ״ל, עֲדַיִן הָיָה אֵצְלָהּ בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל, וְנוֹסָף לָזֶה הָיָה בַּסְּפִינָה כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּקְחָה אֵצֶל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה עֲשִׁירוּת מֻפְלָג מְאֹד, כִּכְפְלֵי כְפָלַיִם כַּנַּ״ל), וְזֶה שֶׁסָּבַל יוֹתֵר בִּשְׁבִילָהּ קִבֵּל חֲזָרָה כֶּפֶל כִּכְפָלַיִם, כִּי כָּל זֶה מְרַמֵּז עַל אֵלּוּ שֶׁרָצוּ לְהַשִּׂיג אֶת הַשְּׁכִינָה, וְהִתְיַגְּעוּ בִּיגִיעוֹת וּבְטָרְחוֹת גְּדוֹלוֹת עַד מְאֹד, וְסָבְלוּ חֲרוּפִים וּגְדוּפִים עַד מְאֹד, עַד שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתָם, הֵם מְקַבְּלִים חֲזָרָה כֶּפֶל כִּכְפָלַיִם מַה שֶּׁסָּבְלוּ, וּכְמַאֲמַר הַתַּנָּא (אָבוֹת פֶּרֶק ה׳): לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא. וְאַתָּה בֶּן מֶלֶךְ (הַיְנוּ הֶחָתָן שֶׁלָּהּ בֶּאֱמֶת), שֶׁזֶּה הַגּוֹאֵל צֶדֶק הָאֲמִתִּי, נִלְכָּה וְנִסְעָה, וְשָׁבוּ לְבֵיתָם בִּירוּשָׁלַיִם בְּבִנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.

בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן!

מַעֲשֶׂה ג׳ מֵחִגֵּר

מַעֲשֶׂה בְּחָכָם אֶחָד קֹדֶם מוֹתוֹ קָרָא אֶת בָּנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ וְצִוָּה אוֹתָם לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת. גַּם יֵשׁ לָכֶם רְשׁוּת

נַחְמָן אֲפְרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ג׳ — מֵחִגֵּר

מַעֲשֶׂה בְּחָכָם אֶחָד, קֹדֶם מוֹתוֹ קָרָא אֶת בָּנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, וְצִוָּה אוֹתָם לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת; שֶׁזֶּה מְרֻמָּז עַל בְּנֵי־אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים כ, יט): ״כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה״, וּצְרִיכִים לְהַשְׁקוֹתָם עִם אֱמוּנָה, לְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמֵּחַ אוֹתָם, שֶׁזֶּה הַדָּבָר הֲכִי גָּדוֹל — לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (תְּרוּמָה קכח:): זַכָּאָה בָּעֵי לְמִרְדָּף בָּתַר חַיָּבָא וּלְמִקְנֵי לֵיהּ בַּאֲגַר שְׁלִים בְּגִין דִּיעֲבַר מִנֵּיהּ הַהוּא זְהָמָא וְיִתְכַּפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְיַעֲבִיד לְנַפְשֵׁיהּ בְּגִין דְּיִתְחַשֵּׁב עָלֵיהּ כְּאִלּוּ הוּא בְּרָא לֵיהּ, וְדָא אִיהוּ שְׁבָחָא דְּיִסְתַּלֵּק בֵּיהּ יְקָרָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַתִּיר מִשְׁבָחָא אַחֲרָא וְאִסְתַּלְקוּתָא דָּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, מַאי טַעֲמָא בְּגִין דְּאִיהוּ גָּרִים לְאַכְפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא וּלְאִסְתַּלְקָא יְקָרָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּאַהֲרֹן (מַלְאָכִי ב, ו): ״וְרַבִּים הֵשִׁיב מֵעָוֹן״, וּכְתִיב (שָׁם ה): ״בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ״, תָּא חֲזֵי כָּל מַאן דְּאָחִיד בְּיָדָא דְּחַיָּבָא, וְאֶשְׁתַּדַּל בֵּיהּ לְמִשְׁבַּק אָרְחָא בִּישָׁא אִיהוּ אִסְתַּלֵּק בִּתְלַת סְלוּקִין מַה דְּלָא אִסְתַּלֵּק הָכֵי בַּר נָשׁ אַחֲרָא, גָּרִים לְאַכְפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְגָרִים דְּאִסְתַּלַּק קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ, וְגָרִים לְקַיְּמָא כָּל עַלְמָא בְּקִיּוּמֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְעַל הַאי בַּר נָשׁ כְּתִיב: ״בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם״, וְזָכֵי לְמֶחֱמֵי בְּנִין לִבְנוֹי, וְזָכֵי בְּהַאי עַלְמָא וְזָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כָּל מָארֵי דִּינִין לָא יָכְלִין לְמִידָּן לֵיהּ בְּהַאי עַלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָאל בִּתְרֵיסָר תַּרְעֵי וְלֵית מַאן דְּיִמְחֵי בִּידֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (תְּהִלִּים קיב, ב): ״גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ״, ״הוֹן וָעשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד״, ״זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים״ וְגוֹ׳. גַּם יֵשׁ לָכֶם רְשׁוּת לַעֲסֹק בִּשְׁאָר פַּרְנָסוֹת, כִּי אָדָם צָרִיךְ פַּרְנָסָה לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת נ.): ״עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת״ — זֶה הַזָּן בָּנָיו

לַעֲסֹק בִּשְׁאָר פַּרְנָסוֹת אֲבָל בָּזֶה תִּשְׁתַּדְּלוּ לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת. אַחַר־כָּךְ נִפְטַר הֶחָכָם וְהִנִּיחַ בָּנִים. וְהָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ. וְהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד, רַק שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ. וְהָיוּ אֶחָיו נוֹתְנִים לוֹ סִפּוּק דֵּי פַּרְנָסָתוֹ וְהָיוּ מַסְפִּיקִים אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ. וְהָיָה אוֹתוֹ הַבֵּן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּבְנוֹתָיו כְּשֶׁהֵן קְטַנִּים. אֲבָל בָּזֶה תִּשְׁתַּדְּלוּ — לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת, הַיְנוּ שֶׁהָעִקָּר צָרִיךְ לִהְיוֹת לְקָרֵב רְחוֹקִים, לְהַשְׁקוֹת בְּנֵי־אָדָם עִם אֱמוּנָה, לְחַזְּקָם וּלְאַמְּצָם וּלְעוֹדְדָם וּלְשַׂמְּחָם. אַחַר־כָּךְ נִפְטַר הֶחָכָם וְהִנִּיחַ בָּנִים, כִּי זוֹ הַתַּכְלִית לְהוֹלִיד בָּנִים, וּלְהַשְׁאִיר אַחֲרָיו שֵׁם וּשְׁאֵרִית, כִּי (יְשַׁעְיָה מה, יח): ״לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ״; וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), כִּי צָרִיךְ כָּל אֶחָד לַעֲסֹק בִּישׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם מְמֻלָּא מִבְּנֵי־אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א׳ כח): ״וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ״, כִּי זֶה עִקַּר יִשּׁוּב הָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם מְמֻלָּא מִבְּנֵי־אָדָם, הַיְנוּ מִבְּנֵי דֵּעָה, כִּי כְּמוֹ שֶׁאָדָם מְצֻוֶּה לְהַעֲמִיד בָּנִים בָּעוֹלָם, בִּשְׁבִיל קִיּוּם הָעוֹלָם, כֵּן הוּא מְצֻוֶּה לְהַכְנִיס דַּעַת וְיִרְאַת שָׁמַיִם בְּבָנָיו וּבַתַּלְמִידִים, וְזֶה עִקַּר הַשְׁלֵמוּת בִּלְהַשְׁאִיר בָּנִים — שֶׁיִּהְיוּ יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. וְהָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ, וְהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד, הַיְנוּ הַשְׁלֵמוּת בָּזֶה הָעוֹלָם שֶׁיֵּלֵךְ תָּמִיד מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא, וְזוֹ מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַלְאָךְ נִקְרָא ׳עוֹמֵד׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ג, ז): ״וְנָתַתִּי לְךָ מְהַלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים״, כִּי הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים ׳עוֹמְדִים׳, כִּי הֵם תָּמִיד בְּאוֹתוֹ מַצָּב וּבְאוֹתָהּ דַּרְגָּא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּר יִשְׂרָאֵל נִקְרָא ׳הוֹלֵךְ׳, וְזֶה הֶחְכָּם בֵּין הַבָּנִים שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הָיָה לוֹ בֵּן אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לָלֶכֶת, לַעֲמֹד הוּא הָיָה יָכוֹל, רַק שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ, שֶׁזֶּה מְרַמְּזוּ עַל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת הָרְחוֹקוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת עַל מָקוֹם אֶחָד, אֲבָל לָלֶכֶת אֵינָן יְכוֹלוֹת. וְהָיוּ אֶחָיו נוֹתְנִים לוֹ סִפּוּק דֵּי פַּרְנָסָתוֹ, הַיְנוּ זֶה עִקַּר הַשְׁלֵמוּת, שֶׁאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעֲזֹרוּ, וְלֶאָחִיו יֹאמַר חֲזַק; כִּי הַחוֹב מֻנָּח עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְחַזֵּק אֶת הַזּוּלַת. וְהָיוּ מַסְפִּיקִים אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ, הַיְנוּ שֶׁחִזְּקוּ אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁמֵּהַהִתְחַזְּקוּת הַזּוּ נוֹתְרוּ דְּבוּרִים בְּלִבּוֹ, בְּאֹפֶן שֶׁגַּם הוּא כְּבָר יָכוֹל לְחַזֵּק אֶת

(שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ) **מְקַבֵּץ עַל־יָד עַל־יָד מִמַּה שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ מִפַּרְנָסָתוֹ עַד שֶׁקִּבֵּץ סָךְ מְסֻיָּם. וְיָשַׁב עַצְמוֹ: לָמָּה לִי לְקַבֵּל הַסְפָּקָה מֵהֶם; טוֹב שֶׁאַתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מַשָּׂא־וּמַתָּן. וְאַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, יָעִיץ בְּדַעְתּוֹ לִשְׂכֹּר לוֹ עֲגָלָה וְנֶאֱמָן וּבַעַל־עֲגָלָה וְיִסַּע עִמָּהֶם לְלַייפְּסִיק וְיוּכַל לַעֲשׂוֹת הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן אַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ.**

כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַמִּשְׁפָּחָה זֹאת הוֹטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְאָמְרוּ: לָמָּה לָנוּ לִתֵּן לוֹ הַסְפָּקָה, טוֹב שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פַּרְנָסָה. וְהִלְווּ לוֹ עוֹד מָעוֹת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִנְהֹג הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, וְשָׂכַר

נַחֲרֵי אַפְּרִסְמוֹן

אֲחֵרִים. וְהָיָה אוֹתוֹ הַבֵּן [שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ] מְקַבֵּץ עַל יָד עַל יָד מִמַּה שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ מִפַּרְנָסָתוֹ, כִּי מִכָּל דִּבּוּרֵי הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁחִזְּקוּ אוֹתוֹ, הוּא קִבֵּץ גַּם לְעַצְמוֹ, עַד שֶׁקִּבֵּץ סָךְ מְסֻיָּם, וְיָשַׁב עַצְמוֹ: לָמָּה לִי לְקַבֵּל הַסְפָּקָה מֵהֶם? טוֹב שֶׁאַתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן, הַיְנוּ שֶׁעָשָׂה לְעַצְמוֹ חֶשְׁבּוֹן, שֶׁכָּל־כָּךְ חִזְּקוּ אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ כְּבָר הִתְחַזְּקוּת עַצְמוֹ, וְלָמָּה לוֹ לְקַבֵּל מֵאֲחֵרִים? ! הוּא יַתְחִיל לַעֲסֹק בִּלְחַזֵּק אֶת הַזּוּלַת. וְאַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, כִּי עֲדַיִן לֹא הָיְתָה אֶצְלוֹ שְׁלֵמוּת, כִּי עֲדַיִן לֹא הָיָה יָכוֹל לְלֶכֶת לְבָד, עִם כָּל זֹאת יָעַץ בְּדַעְתּוֹ לִשְׂכֹּר לוֹ עֲגָלָה וְנֶאֱמָן וּבַעַל עֲגָלָה, וְיִסַּע עִמָּהֶם לְלַייפְּסִיק [עִיר], וְיוּכַל לַעֲשׂוֹת הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, אַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל מְחֻיָּב לַעֲזֹר גַּם לַשֵּׁנִי, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא עֲדַיִן רָחוֹק, עִם כָּל זֹאת יְחַזֵּק אֶת אֲחֵרִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן קיט), שֶׁזֶּה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, אַף שֶׁהוּא אֵינוֹ מַחֲזִיק בָּזֶה, עַל־כָּל־פָּנִים יְחַזֵּק אֶת אֲחֵרִים, וְזוֹ מַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַמִּשְׁפָּחָה זֹאת, שֶׁהוּא רוֹצֶה לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ, הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי תָּמִיד יוֹתֵר טוֹב, שֶׁאָדָם יְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ מִשֶּׁיְּזַדְּקֵק לְטוֹבוֹת שֶׁל הַזּוּלַת. וְאָמְרוּ: לָמָּה לָנוּ לִתֵּן לוֹ הַסְפָּקָה? טוֹב שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פַּרְנָסָה, וְהִלְווּ לוֹ עוֹד מָעוֹת, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִנְהֹג הַמַּשָּׂא וּמַתָּן; כִּי זוֹ שְׁלֵמוּת הַצְּדָקָה, לָתֵת לְאֶחָד

לוֹ עַגָלָה וְנֵאֶמָן וּבַעַל־עַגָלָה וְנָסַע וּבָא לִקְרַעְטְשְׁמַע (פְּנִדָּק)**, וְאָמַר הַנֵּאֶמָן שֶׁיָּלִינוּ שָׁם וְלֹא רָצָה. וְהִפְצִירוּ בּוֹ, וְהוּא עִקֵּשׁ אוֹתָם וְנָסְעוּ מִשָּׁם, וְתָעוּ בַּיַּעַר וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם גַּזְלָנִים.**

וְאוֹתָן הַגַּזְלָנִים נַעֲשׂוּ עַל יְדֵי שֶׁהָיָה פַּעַם אַחַת רָעָב, וּבָא אֶחָד לָעִיר וְהִכְרִיז: מִי שֶׁרוֹצֶה מְזוֹנוֹת יָבוֹא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַלְוָאָה, כְּדֵי שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ אֵיזֶה עֵסֶק וְיִתְפַּרְנֵס בְּכָבוֹד, מִלָּתֵת לוֹ תָּמִיד קְצָבָה. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מט:): גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה, כִּי כְּשֶׁמַּלְוִים לְאָדָם, וְהוּא פּוֹתֵחַ עֵסֶק, זוֹ הַמַּדְרֵגָה הַכִּי גְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ טוֹבוֹת מֵהַזּוּלַת. וְשָׁכַר לוֹ עַגָלָה וְנֵאֶמָן וּבַעַל עַגָלָה, **וְנָסַע וּבָא לִקְרַעְטְשְׁמַע [אַכְסַנְיָה], וְאָמַר הַנֵּאֶמָן שֶׁיָּלִינוּ שָׁם, וְלֹא רָצָה, וְהִפְצִירוּ בּוֹ, וְהוּא עִקֵּשׁ אוֹתָם**, הַיְנוּ שֶׁהוּא הִתְעַקֵּשׁ לֹא לְהִשָּׁאֵר. **וְנָסְעוּ מִשָּׁם, וְתָעוּ בַּיַּעַר, וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם גַּזְלָנִים**; וְאָמְנָם רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד הִקְפִּיד וְאָמַר, שֶׁאָסוּר לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר, כִּי אָדָם צָרִיךְ לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִרְצֶה רַק כְּמוֹ שֶׁהוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם אוֹמְרִים לוֹ מַשֶּׁהוּ, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל מְאֹד שֶׁלֹּא לְהִתְעַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת דַּוְקָא כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה, כִּי זֶה נִקְרָא דְּחִיקַת הַשָּׁעָה, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת, פֶּרֶק ב׳): בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ; וּמֻחְלָט שֶׁהוּא הִתְעַקֵּשׁ וְנָסַע, לְבַסּוֹף תָּעוּ בַּיַּעַר, וְהִתְנַפְּלוּ עָלָיו גַּזְלָנִים; וְזֶה לְמוּד עָמֹק לָאָדָם, שֶׁלֹּא יִתְעַקֵּשׁ יוֹתֵר מִדַּי, אֶלָּא יִמְסֹר אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵיךְ שֶׁמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ יֵלֵךְ, כִּי לִפְעָמִים אָדָם עוֹשֶׂה שְׁטוּת, וְאַחַר־כָּךְ יֵשׁ לוֹ טְעָנוֹת עַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם (מִשְׁלֵי יט, ג): ״אִוֶּלֶת אָדָם תְּסַלֵּף דַּרְכּוֹ וְעַל יְיָ״ה יִזְעַף לִבּוֹ״. **וְאוֹתָן הַגַּזְלָנִים נַעֲשׂוּ, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה פַּעַם אַחַת רָעָב, וּבָא אֶחָד לָעִיר וְהִכְרִיז: מִי שֶׁרוֹצֶה מְזוֹנוֹת יָבוֹא אֵלָיו**; כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים וּצְבוּעִים, שֶׁהֵם מַטְעִים בְּנֵי־אָדָם, קֹדֶם מַבְטִיחִים

אֲלֵיו. וְנִתְקַבְּצוּ אֲלֵיו כַּמָּה אֲנָשִׁים. וְהוּא עָשָׂה בְּעָרְמָה. וּמִי שֶׁהָיָה מֵבִין בּוֹ שֶׁאֵין בּוֹ צֹרֶךְ אֲלֵיו, דָּחָה אוֹתוֹ. וּלְאֶחָד הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה תּוֹכַל לִהְיוֹת בַּעַל־מְלָאכָה, וְלָזֶה אָמַר: אַתָּה תּוֹכַל לִהְיוֹת בָּרַחְיָם. וּבְרַר רַק כַּמָּה אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְהָלַךְ עִמָּהֶם לַיַּעַר, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים גַּזְלָנִים, בַּאֲשֶׁר שֶׁמִּכָּאן הוֹלְכִים הַדְּרָכִים לְלַייפְּסִיק לִבְרֶעסְלָא וְלִשְׁאָר מְקוֹמוֹת וְנוֹסְעִים בְּכָאן סוֹחֲרִים וְנִגְזֹל אוֹתָם וּנְקַבֵּץ מָעוֹת. וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם (הַיְנוּ אֵלּוּ הַגַּזְלָנִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָהֶם שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם אֹכֶל לֶאֱכֹל, וְכָךְ מַמְשִׁיכִים אֲלֵיהֶם אֲנָשִׁים, כִּי אֵין חֲסֵרִים עֲנִיִּים. וְנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה אֲנָשִׁים, וְהוּא עָשָׂה בְּעָרְמָה, וּמִי שֶׁהָיָה מֵבִין בּוֹ, שֶׁאֵין בּוֹ צֹרֶךְ אֵלָיו — דָּחָה אוֹתוֹ, וּלְאֶחָד הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה תּוּכַל לִהְיוֹת בַּעַל מְלָאכָה, וְלָזֶה אָמַר: אַתָּה תּוּכַל לִהְיוֹת בָּרַחְיָם, כִּי רָאָה שֶׁמְּאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, אֵין לוֹ תּוֹעֶלֶת, אֲזַי דָּחָה אוֹתָם בִּדְחִיָּה שֶׁל מַה בְּכָךְ. וְדָבָר זֶה מָצוּי מְאֹד בֵּין שַׂקְרָנִים רַמָּאִים צְבוּעִים, שְׁרֵ״ץ הַשּׁוֹרֵץ בָּאָרֶץ, שֶׁמַּטְעִים בְּנֵי־אָדָם וְעוֹשִׂים מֵהֶם צְחוֹק, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁאֵין שׁוּם תּוֹעֶלֶת מֵהֶם כְּלָל. וּבָרַר רַק אֲנָשִׁים חֲכָמִים, שֶׁהֵבִין שֶׁמֵּהֶם תִּהְיֶה לוֹ תּוֹעֶלֶת, לְהוֹצִיא אֶת מְזִמּוֹתָיו הָרָעוֹת. וְהָלַךְ עִמָּהֶם לַיַּעַר, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים גַּזְלָנִים, כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל גָּלָה לָנוּ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יח), אֲשֶׁר סַכָּנָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת מְפֻרְסָם, וּלְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, כִּי בְּקַלּוּת יָכוֹל לָבוֹא לִהְיוֹת גַּנָּב, נוֹאֵף וְרוֹצֵחַ, וְלָכֵן צְרִיכִים הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּאֵיזֶה שַׁקְרָן, רַמַּאי, צָבוּעַ, שֶׁלֹּא יוֹלִיךְ אוֹתוֹ שׁוֹלָל, כְּמוֹ רֹאשׁ הַגַּזְלָנִים, שֶׁהִסִּית אֶת הַחֲכָמִים לִהְיוֹת גַּזְלָנִים. **בַּאֲשֶׁר שֶׁמִּכָּאן הוֹלְכִים הַדְּרָכִים לְלַייפְּסִיק, לִבְרֶעסְלָא [עִיר] וְלִשְׁאָר מְקוֹמוֹת, וְנוֹסְעִים בְּכָאן סוֹחֲרִים, וְנִגְזֹל אוֹתָם וּנְקַבֵּץ מָעוֹת,** כִּי זֶה הַשֶּׁקֶר וְהָעַרְמוּמִיּוּת, שֶׁמּוֹלִיכִים שׁוֹלָל בְּנֵי־אָדָם, עַד שֶׁמַּלְמְדִים אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ בְּעַצְמָם גַּנָּבִים וְגַזְלָנִים וְרוֹצְחִים. **וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם** (הַיְנוּ אֵלּוּ הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל נָפְלוּ עַל הַבֶּן

הַנַּ״ל נָפְלוּ עַל הַבֵּן הַנַּ״ל שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ וְעַל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ דְּהַיְנוּ הַנֶּאֱמָן וְהַבַּעַל עֲגָלָה).

הַבַּעַל עֲגָלָה וְהַנֶּאֱמָן שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לִבְרֹחַ בָּרְחוּ וְהוּא נִשְׁאַר עַל הָעֲגָלָה. וּבָאוּ וְלָקְחוּ הַתֵּבָה שֶׁל הַמָּעוֹת וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה יוֹשֵׁב? וְהֵשִׁיב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַנַּ״ל, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ, וְעַל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ, דְּהַיְנוּ הַנֶּאֱמָן וְהַבַּעַל עֲגָלָה), כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא כָּל־כָּךְ הִתְעַקֵּשׁ, וְאַף אָמְרוּ לוֹ לֹא לָלֶכֶת, הוּא דַּוְקָא רָצָה לָלֶכֶת, אֲזַי נָפַל בְּפַח שֶׁל גַּזְלָנִים. וְזֶה קוֹרֶה לְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים, שֶׁמַּזְהִירִים אוֹתָם לְהִשָּׁמֵר, וּלְבַסּוֹף הֵם נוֹפְלִים בְּפַח יָקוּשׁ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מִזֶּה, וּצְרִיכִים הַרְבֵּה רַחֲמִים שֶׁלֹּא יִפֹּל בִּידֵיהֶם שֶׁל שַׁקְרָנִים, רַמָּאִים, צְבוּעִים, שֶׁמַּטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת.

הַבַּעַל עֲגָלָה וְהַנֶּאֱמָן, שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לִבְרֹחַ — בָּרְחוּ, וְהוּא נִשְׁאַר עַל הָעֲגָלָה; רוֹאִים מִזֶּה מוּסָר הַשְׂכֵּל, שֶׁאָדָם אֵין לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם אַף אֶחָד, כִּי הִנֵּה שָׂכַר בַּעַל עֲגָלָה וּבָטַח בְּאִישׁ נֶאֱמָן, כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעָה עֵת צָרָה, הֵם בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא רוֹצִים לְהַכִּיר אוֹתוֹ, וְלָכֵן אָסוּר לִבְטֹחַ בְּשׁוּם בָּשָׂר וָדָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה יז, ה): ״כֹּה אָמַר ה׳, אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם, וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ, וּמִן ה׳ יָסוּר לִבּוֹ״, כִּי בְּנֵי־אָדָם רַק חוֹשְׁבִים טוֹבַת עַצְמָם, וְכָל זְמַן שֶׁהֵם רוֹאִים שֶׁיְּכוֹלִים לֶהָנוֹת מִמֶּנּוּ יִשָּׁאֲרוּ אֶצְלוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁהוּא נוֹפֵל בְּצָרָה, כֻּלָּם בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ. וּבָאוּ וְלָקְחוּ הַתֵּבָה שֶׁל הַמָּעוֹת, הַיְנוּ הַגַּזְלָנִים לָקְחוּ מֵהַחִגֵּר אֶת הַתֵּבָה שֶׁשָּׁם הָיוּ הַמָּעוֹת, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: **לָמָּה אַתָּה יוֹשֵׁב?** וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן עח): בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יֹשֶׁר, אֲפִלּוּ מִי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הָעַוְלוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּהֶכְרֵחַ נִמְצָא בּוֹ יֹשֶׁר, אֲבָל יֵשׁ חִלּוּק מָתַי מַתְחִיל הַיֹּשֶׁר, אֶחָד עוֹשֶׂה כַּמָּה עַוְלוֹת, וְאַחֵר מַתְחִיל הַיֹּשֶׁר, וְאֶחָד עוֹשֶׂה הַרְבֵּה עַוְלוֹת, וּלְבַסּוֹף עוֹשֶׂה יֹשֶׁר, כְּמוֹ־כֵן הַגַּזְלָנִים שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה יוֹשֵׁב? וְהֵשִׁיב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ, וְגָזְלוּ הַתֵּבָה וְהַסּוּסִים, וְהוּא נִשְׁאַר

לֵילֵךְ. וְגָזְלוּ הַתֶּבֶה וְהַסּוּסִים, וְהוּא נִשְׁאַר עַל הָעֲגָלָה. וְהַנֶּאֱמָן וְהַבַּעַל־עֲגָלָה (שֶׁבָּרְחוּ לְמָקוֹם שֶׁבָּרְחוּ) **יָשְׁבוּ עַצְמָם, בַּאֲשֶׁר שָׁלְקְחוּ פְּרוּקְלַאדִין** (הִתְחַיְּבִיּוּת) **מִפְּרִיצִים וְלָמָּה לָהֶם לָשׁוּב לְבֵיתָם שֶׁיּוּכְלוּ לָבוֹא בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת. טוֹב לָהֶם לְשָׁאֵר שָׁם** (בְּמָקוֹם שֶׁבָּרְחוּ לְשָׁם) **וְיִהְיוּ בְּכָאן נֶאֱמָן וּבַעַל־עֲגָלָה.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל הָעֲגָלָה, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁרַק נִתְגַּלָּה לָהֶם, שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכֹל לִבְרֹחַ, גָּזְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַתֵּבָה שֶׁהָיָה שָׁם מָמוֹנוֹ, כִּי קֹדֶם רַק לָקְחוּ אֶת זֶה, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁגִּלָּה לָהֶם שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת, אָז גָּזְלוּ אֶת זֶה. וְהַנֶּאֱמָן וְהַבַּעַל עֲגָלָה (שֶׁבָּרְחוּ לְמָקוֹם שֶׁבָּרְחוּ) **יָשְׁבוּ עַצְמָם, בַּאֲשֶׁר שָׁלְקְחוּ פְּרוּקְלַאדִין [הִתְחַיְּבִיּוּת כַּסְפִּיּוֹת] מִפְּרִיצִים, וְלָמָּה לָהֶם לָשׁוּב לְבֵיתָם, שֶׁיּוּכְלוּ לָבוֹא לָקַחַת אוֹתָם בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת? טוֹב לָהֶם לְהִשָּׁאֵר שָׁם** (בַּמָּקוֹם שֶׁבָּרְחוּ לְשָׁם), **וְיִהְיוּ בְּכָאן נֶאֱמָן וּבַעַל עֲגָלָה.** רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁהַנֶּאֱמָן וְהַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁבָּרְחוּ, אֶת טוֹבַת עַצְמָם חָשְׁבוּ, וְלָכֵן הִתְיַשְּׁבוּ, בַּאֲשֶׁר לָקְחוּ הִתְחַיְּבוּת מִפְּרִיצִים, כִּי בַּעַל־הַבַּיִת הַחִגֵּר לָקַח גַּם כֵּסֶף מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת כְּדֶרֶךְ מַשָּׂא וּמַתָּן, וְעַכְשָׁו אִם הֵם יַחֲזִירוּ, יַכְנִיסוּ אוֹתָם בְּבֵית־סֹהַר בַּאֲזִיקִים, וְלָכֵן נִשְׁאֲרוּ בַּמָּקוֹם שֶׁבָּרְחוּ. וּמִכָּל זֶה יְכוֹלִים לִלְמֹד הַרְבֵּה בְּחָכְמַת הַחַיִּים, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁאֵין לוֹ אַף אֶחָד בִּזֶּה הָעוֹלָם רַק הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ אִישׁ נֶאֱמָן שֶׁיְּכוֹלִים לְהַאֲמִין לוֹ, וּבְפָרָט בְּכֶסֶף, כִּי לְבַסּוֹף יִבְרַח לְךָ עִם הַכֶּסֶף וְיִגְנֹב אוֹתְךָ, וּכְמוֹ־כֵן צְרִיכִים לִזְכֹּר, שֶׁאָסוּר לָקַנֹּא בְּשׁוּם בְּרִיָּה, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף. כִּי הִנֵּה רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח) עַל מַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא עד.): קַרְטְלִיתָא דְּהַוּוּ מְקַבְּעֵי בֵּיהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וּפֵרֵשׁ הָרַשְׁבַּ״ם: קַרְטְלִיתָא — אַרְגָּז, הַיְנוּ רֶגֶז, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהָבִין, שֶׁעַד שֶׁהַזּוֹלֶת מַרְוִיחַ כֶּסֶף עוֹבֵר עָלָיו רֶגֶז רַב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, יט): ״בְּזֵעַת אַפֶּךָ תֹּאכַל לֶחֶם״, שֶׁעַד שֶׁמַּשִּׂיג אֶת הַכֶּסֶף עוֹבֵר עָלָיו הַרְבֵּה רֶגֶז וַעֲגְמַת נֶפֶשׁ, וְלָכֵן מַה יֵּשׁ לְקַנֹּא בּוֹ, וּלְבַסּוֹף לוֹקְחִים לוֹ גַּם אֶת הַסּוּסִים, שֶׁזֶּה הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה, בְּחִינַת ״וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד״, כָּל יוֹם כָּלוּל מִלַּיְלָה וְיוֹם, שֶׁהֵם שְׁנֵי הַסּוּסִים, סוּס שָׁחֹר וְסוּס

וְהַבֵּן הַנַּ״ל, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה לוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּקַח מִבֵּיתוֹ לֶחֶם יָבֵשׁ שֶׁהָיָה בָּעֲגָלָה (שֶׁקּוֹרִין ״סוּחָרִים״) **אָכַל אוֹתָם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה וְלֹא הָיָה לוֹ לֶאֱכֹל, יָשַׁב עַצְמוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת וְהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ מֵהָעֲגָלָה לֶאֱכֹל עֲשָׂבִים וְהָיָה לָן יְחִידִי בַּשָּׂדֶה וְנִפְחַד, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל אֲפִלּוּ לַעֲמֹד רַק לְרָחֵשׁ** (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: רוּקִין זִיךְ) **וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹתָיו וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט וְלֶאֱכֹל הָיָה אוֹכֵל שָׁם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹ עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט הָיָה מְנַתֵּק עַצְמוֹ לְהַלָּן וְאָכַל שָׁם. וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב אֵיזֶה זְמַן.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָבָן שְׁמוֹלִיכִים אוֹתוֹ, וְלָכֵן מִי שֶׁיָּגַע וְטוֹרֵחַ יוֹמָם וָלַיְלָה בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ תֹּבָה מְלֵאָה מָעוֹת, אֵין מַה לְּקַנֵּא בּוֹ, כִּי לְבַסּוֹף בָּאִים גַּזְלָנִים, שֶׁהֵם הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַקְּלִפּוֹת, וְגוֹנְבִים מִמֶּנּוּ אֶת הַתֹּבָה, שֶׁהוּא הָאַרְגָּז לְשׁוֹן רֹגֶז, שֶׁהִרְוִיחַ אֶת מָמוֹנוֹ בְּצַעַר וּבְרֹגֶז, וּלְבַסּוֹף גּוֹנְבִים לוֹ גַּם אֶת הַשְּׁנֵי סוּסִים, שֶׁהֵם הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה, וְלָכֵן הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, לְדַאֹג רַק בַּעֲבוּרוֹ וּבַעֲבוּר נִשְׁמָתוֹ, וְלֹא יִבְטַח בְּשׁוּם בְּרִיָה, כִּי כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב רַק טוֹבַת עַצְמוֹ.

וְהַבֵּן הַנַּ״ל, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה לוֹ הַמַּאֲכָל שֶׁלָּקַח מִבֵּיתוֹ לֶחֶם יָבֵשׁ שֶׁהָיָה בָּעֲגָלָה (שֶׁקּוֹרִין ״סוּחָרִים״) אָכַל אוֹתָם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה וְלֹא הָיָה לוֹ לֶאֱכֹל, יָשַׁב עַצְמוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְהִשְׁלִיךְ עַצְמוֹ מֵהָעֲגָלָה לֶאֱכֹל עֲשָׂבִים, וְהָיָה לָן יְחִידִי בַּשָּׂדֶה וְנִפְחַד, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל אֲפִלּוּ לַעֲמֹד רַק לְרָחֵשׁ [לְזָחֵל] (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: רוּקִין זִיךְ). וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹתָיו, וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט וְלֶאֱכֹל, הָיָה אוֹכֵל שָׁם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכָּלָה הָעֵשֶׂב סְבִיבוֹ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיט, הָיָה מְנַתֵּק עַצְמוֹ לְהַלָּן וְאָכַל שָׁם. וְהָיָה אוֹכֵל הָעֵשֶׂב אֵיזֶה זְמַן.

פַּעַם אֶחָד בָּא לְעֵשֶׂב אֶחָד שֶׁעֲדַיִן לֹא אָכַל עֵשֶׂב כָּזֶה, וְהוּטַב בְּעֵינָיו אוֹתוֹ הָעֵשֶׂב, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה אוֹכֵל זְמַן רַב עֲשָׂבִים וְהָיָה מַכִּיר בָּהֶם וַעֲדַיִן לֹא רָאָה עֵשֶׂב כָּזֶה. וְיָשַׁב עַצְמוֹ לְעָקְרוֹ עִם שָׁרְשׁוֹ. וְהָיָה תַּחַת הַשֹּׁרֶשׁ הוּמְיט (אֶבֶן טוֹבָה)**, וְהַהוּמְיט הָיָה מְרֻבָּע. וְכָל צַד הָיָה לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת. וּבְצַד אֶחָד הָיָה כָּתוּב שְׁמִי שֶׁיֹּאחֲזוֹ אוֹתוֹ צַד יִשָּׂא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה נִתְקַבְּצִים בְּיַחַד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ נִתְקַבְּצִים שָׁם בְּיַחַד. וּכְשֶׁעָקַר הָעֵשֶׂב עִם הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁהָיָה שָׁם הַהוּמְיט נִזְדַּמֵּן שֶׁאָחַז בְּאוֹתוֹ הַצַּד**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

פַּעַם אַחַת בָּא לְעֵשֶׂב אֶחָד, שֶׁעֲדַיִן לֹא אָכַל עֵשֶׂב כָּזֶה, וְהוּטַב בְּעֵינָיו אוֹתוֹ הָעֵשֶׂב, כִּי כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִשְׁמֹחַ בְּחֶלְקוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין לוֹ רַק עֵשֶׂב לֶאֱכֹל, אֲזַי לְבַסּוֹף מוֹצֵא עֵשֶׂב כָּזֶה, שְׁמֵאד נִרְאֶה לוֹ, אַף זֶה הַנִּסָּיוֹן שֶׁל כָּל אָדָם, כְּשֶׁעוֹבְרִים עָלָיו מַשְׁבְּרִים וְגַלִּים, צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמַכְאוֹבִים רַעִים, וְנִתְקַלֵּל (בְּרֵאשִׁית ג, יח) ״וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה״, אִם הוּא מְקַבֵּל אֶת זֶה בְּשִׂמְחָה וּבְאַהֲבָה, וְהוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין לוֹ רַק עֵשֶׂב לֶאֱכֹל, אָז לְבַסּוֹף הוּא מוֹצֵא עֵשֶׂב כָּזֶה, שֶׁהוּא אַף פַּעַם לֹא אָכַל כָּמוֹהוּ, וּמִשָּׁם תִּמְשַׁךְ יְשׁוּעָתוֹ. וְלָכֵן מֵחֲמַת שֶׁהָיָה אוֹכֵל זְמַן רַב עֲשָׂבִים, וְהָיָה מַכִּיר בָּהֶם, וַעֲדַיִן לֹא רָאָה עֵשֶׂב כָּזֶה, וְלָכֵן וְיָשַׁב אֶת עַצְמוֹ לְעָקְרוֹ עִם שָׁרְשׁוֹ, כִּי הוּא רָצָה לִרְאוֹת וּלְהָבִין מָה הָעֵשֶׂב הַזֶּה כָּל־כָּךְ מְיֻחָד, וְהָיָה תַּחַת הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל הָעֵשֶׂב הוּמְיט (יַהֲלוֹם), וְהַהוּמְיט הָיָה מְרֻבָּע, הַיְנוּ הַיַּהֲלוֹם הָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה צְדָדִים: מִזְרָח, מַעֲרָב, צָפוֹן, דָּרוֹם, וְכָל צַד הָיָה לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת לָבוֹא אֶל מַדְרֵגָה אַחֶרֶת, וּבְצַד אֶחָד הָיָה כָּתוּב, שְׁמִי שֶׁיֹּאחֲזוֹ אוֹתוֹ צַד, יִשָּׂא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה נִתְקַבְּצִים בְּיַחַד, דְּהַיְנוּ שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ נִתְקַבְּצִים שָׁם בְּיַחַד, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ דָּבָר נִפְלָא מְאֹד, שֶׁנִּמְצָא מָקוֹם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ מִתְחַבְּרִים יַחַד. וּכְשֶׁעָקַר הָעֵשֶׂב עִם הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁהָיָה שָׁם הַהוּמְיט (הַיְנוּ הַיַּהֲלוֹם), נִזְדַּמֵּן שֶׁאָחַז

(הַמְסֻגָּל לִשְׂא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה מִתְקַבְּצִים כַּנַּ״ל) **וְנָשָׂא אוֹתוֹ וּבָא לַמָּקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה נִתְוַעֲדִים יַחַד וְהִסְתַּכֵּל וְהִנֵּה הוּא שָׁם בַּמָּקוֹם שֶׁשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ בָּאִים בְּיַחַד כַּנַּ״ל.**

וְשָׁמַע שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עִם הַיָּרֵחַ מְדַבְּרִים וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ קוֹבֵל לִפְנֵי הַיָּרֵחַ בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ אֵילָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָפִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּאוֹתוֹ הַצַּד (הַמְסֻגָּל לִשְׂא אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה מִתְקַבְּצִים כַּנַּ״ל) **וְנָשָׂא אוֹתוֹ, וּבָא לְמָקוֹם שֶׁיּוֹם וְלַיְלָה נִתְוַעֲדִים יַחַד. וְהִסְתַּכֵּל וְהִנֵּה הוּא שָׁם בְּמָקוֹם שֶׁשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ בָּאִים בְּיַחַד כַּנַּ״ל, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה עַד מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְשַׁעְיָה ל, כו): ״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים״, כִּי הַשְּׁלֵמוּת תִּהְיֶה כְּשֶׁיִּתְחַבְּרוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ גַּם יַחַד, שֶׁזֶּה יִחוּד הוי״ה אדנ״י, שֶׁאָז מֵאִיר לָאָדָם תָּמִיד אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין לוֹ יוֹם וְאֵין לוֹ לַיְלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה יד, ז): ״וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדֵעַ לַה׳׳ה לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה, וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר״, כִּי אָז תִּתְגַּלֶּה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי נִפְלָא מְאֹד, וְהִנֵּה יַהֲלוֹ״ם שֶׁהוּא דּוּמִיט, הוּא אוֹתִיּוֹת מִילָ״ה, וְכֵן יְסוֹ״ד עוֹלֶה כְּמִסְפַּר יַהֲלוֹ״ם עִם הַכּוֹלֵל, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית, אָז הוּא שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְאָז נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וּמֵאִיר לוֹ תָּמִיד אֲמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְשָׁמַע שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עִם הַיָּרֵחַ מְדַבְּרִים, כִּי הִנֵּה הַחִגֵּר הִגִּיעַ אֶל הַמָּקוֹם, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ מִתְקַבְּצִים בְּיַחַד, שֶׁשָּׁם הוּא עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, כִּי הַשֶּׁמֶשׁ הוּא הִתְגַּלּוּת אוֹר אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב, בְּלִי כִּסּוּי וְצִמְצוּם (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), וְהַיָּרֵחַ הוּא עִנְיַן הַכִּסּוּי וְהַצִּמְצוּם, שֶׁהוּא הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי הַיָּרֵחַ מְקַבֵּל אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וּמֵאִיר לְמַטָּה בְּתוֹךְ חֶשְׁכַּת לַיְלָה, וְלָכֵן בְּהִתְקַבְּצָם יַחַד נִשְׁלָם הָאוֹר, כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי הַיָּרֵחַ יְכוֹלִים לְקַבֵּל אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, אֲבָל בִּלְעָדֶיהָ, הָיָה אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מְעַוֵּר אֶת הָעֵינַיִם, וּכְמוֹ שֶׁהִמְשִׁיךְ הַשֶּׁמֶשׁ לְקַבֵּל לִפְנֵי הַיָּרֵחַ. **וְהָיָה הַשֶּׁמֶשׁ קוֹבֵל לִפְנֵי הַיָּרֵחַ, בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ אֵילָן, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲנָפִים רַבִּים;** הָאִילָן הוּא נְקֻדַּת הַצַּדִּיק, שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי עֵץ

רַבִּים וּפְרִיוֹ וְעָלָיו וְכָל עָנָף וְעָנָף וּפְרִי וְעָלֶה יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה מְיֻחֶדֶת, שֶׁזֶּה מְסֻגָּל לְבָנִים וְזֶה מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה, וְזֶה מְסֻגָּל לִרְפוּאַת חוֹלַאַת זֶה, וְזֶה לְחוֹלַאַת אַחֶרֶת. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְסֻגָּל לְדָבָר אַחֵר. וְזֶה הָאֵילָן הָיוּ צְרִיכִין לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְאִם הָיוּ מַשְׁקִין אוֹתוֹ הָיָה מְסֻגָּל מְאֹד, וְלֹא דַּי שֶׁאֵין אֲנִי מַשְׁקֶה אוֹתוֹ אֶלָּא שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאֲנִי מַזְרִיחַ עָלָיו אֲנִי מְיַבֵּשׁ אוֹתוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

דָּא צַדִּיק (זֹהַר חֵלֶק א׳ כו.), וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִקְרָא צַדִּיק, עַל שֵׁם שֶׁהוּא נְמוֹל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כג), וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״, וְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ כֹּחוֹת עֲצוּמִים לְהוֹצִיא עָנָף וּפְרִי וּלְקָרֵב כָּל הַבְּרִיּוֹת כֻּלָּם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּפְרִיוֹ וְעָלָיו וְכָל עָנָף וְעָנָף וּפְרִי וְעָלֶה יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה מְיֻחֶדֶת, שֶׁזֶּה מְסֻגָּל לְבָנִים, וְזֶה מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה, וְזֶה מְסֻגָּל לִרְפוּאַת חוֹלַאַת זֶה, וְזֶה לְחוֹלַאַת אַחֶרֶת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְסֻגָּל לְדָבָר אַחֵר, כִּי בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל טְמוּנִים כֹּחוֹת עֲצוּמִים לִפְעֹל כָּל מִינֵי יְשׁוּעוֹת בָּעוֹלָם: בָּנִי חַיַּי וּמְזוֹנַי, כִּי בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ נְקֻדָּה וּסְגֻלָּה מְיֻחֶדֶת מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וְעַל־יְדֵי הַנְּקֻדָּה שֶׁלּוֹ, יָכוֹל לִמְשֹׁל וְלִפְעֹל נוֹרָאוֹת בָּעוֹלָם (עֵין לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד). וְזֶה הָאֵילָן הָיוּ צְרִיכִין לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְאִם הָיוּ מַשְׁקִין אוֹתוֹ, הָיָה מְסֻגָּל מְאֹד, כִּי עִקַּר הַהַשְׁקָיָה הוּא עַל־יְדֵי הַהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׂדֶה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סה), וְהוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהַשְׁקוֹת כָּל אִילָן וְאִילָן כְּפִי מַה שֶּׁצָּרִיךְ, הַיְנוּ לְהַכְנִיס בּוֹ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ דֶּרֶךְ צְמָצוּמִים רַבִּים מְעִילָּה לְעָלוּל, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לַהֲבִינָם (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳). וְלֹא דַּי שֶׁאֵין אֲנִי מַשְׁקֶה אוֹתוֹ, אֶלָּא שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאֲנִי מַזְרִיחַ עָלָיו, אֲנִי מְיַבֵּשׁ אוֹתוֹ, כִּי אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ בִּלְי כִּסּוּי וְצִמְצוּם, הוּא יוֹתֵר מִדַּי חָזָק מִלְּקַבֵּל, וְרִבּוּי אוֹרָהּ מְעַוֵּר אֶת הָעֵינַיִם לְגַמְרֵי, כִּי לִפְעָמִים דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם בָּא לְאוֹר גָּדוֹל, הָאוֹר מַכֶּהֶ עֵינָיו וּמַזִּיק לוֹ, וּכְמוֹ אֱלִישָׁע אַחֵר, שֶׁדַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁעָלָה בַּעֲלִיָּה גְּדוֹלָה — כָּפַר בָּעִקָּר (חֲגִיגָה יד.), כִּי לֹא הָיָה לוֹ צִמְצוּם הָרָאוּי, וּכְמוֹ אָדָם שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעֶצֶם הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מַזִּיק לְעֵינָיו (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן

עָנְתָה הַלְּבָנָה וְאָמְרָה: אַתָּה הוּא אוֹג הָאַגּוֹת אֲחֵרִים, אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ עֵסֶק שֶׁלִּי. הֵיוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי אֶלֶף הָרִים וְסִבִיבוֹת הָאֶלֶף הָרִים יֵשׁ עוֹד אֶלֶף הָרִים, וְשָׁם מְקוֹם שֵׁדִים, וְהַשֵּׁדִים יֵשׁ לָהֶם רַגְלֵי תַּרְנְגוֹלִים וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בִּרַגְלֵיהֶם, וְיוֹנְקִים מֵרַגְלַי, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין לִי כֹּחַ בִּרַגְלַי. וְיֵשׁ לִי אָבָק,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

פב), כִּי מֻכְרָחִים לְקַבֵּל אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא אוֹר הַשָּׂגַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, דֶּרֶךְ אוֹר הַלְּבָנָה, שֶׁהוּא צִמְצוּם הָאֱמוּנָה, וַאֲזַי לֹא יַזִּיק לוֹ אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. עָנְתָה הַלְּבָנָה וְאָמְרָה: אַתָּה הוּא אוֹג הָאַגּוֹת אֲחֵרִים, אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ עֵסֶק שֶׁלִּי; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר תִּקּוּן וְצִמְצוּם אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא עַל־יְדֵי אוֹר הַלְּבָנָה, וְלָכֵן הַלְּבָנָה אוֹמֶרֶת לְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהוּא הָאָגוֹת אֲחֵרוֹת, כִּי עַל־יְדֵי אוֹר הַלְּבָנָה יְכוֹלִין לְתַקֵּן הַכֹּל. הֵיוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי אֶלֶף הָרִים, וְסִבִיבוֹת הָאֶלֶף הָרִים יֵשׁ עוֹד אֶלֶף הָרִים, וְשָׁם מְקוֹם שֵׁדִים, כִּי עִקַּר מַחֲנֵה הַקְּדֻשָּׁה הוּא אַלְפַּיִם אַמָּה, שֶׁהוּא הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם שַׁבָּת (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, רֹאשׁ חֹדֶשׁ, הֲלָכָה ה׳), וּמִשָּׁם וָהָלְאָה מַתְחִיל מְקוֹם אֲחִיזַת הַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, כִּי מִיָּד כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִמַּחֲנֵה דִּקְדֻשָּׁה, יֵשׁ סַכָּנָה שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בּוֹ הַקְּלִפּוֹת, וְזוֹהִי דַּאֲגַת הַלְּבָנָה, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁמְּצַד אֶחָד הִיא מְצַמְצֶמֶת אֶת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וּמְאִירָה בְּחֶשְׁכַת לַיְלָה, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי סָבִיב סָבִיב מִתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁךְ, וְיֵשׁ מָקוֹם לַאֲחִיזַת הַקְּלִפּוֹת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים קד, כ): ״תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה, בּוֹ תִּרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר״, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת וְהַשֵּׁדִים כַּיָּדוּעַ. וְהַשֵּׁדִים יֵשׁ לָהֶם רַגְלֵי תַּרְנְגוֹלִים, כִּי הַתַּרְנְגוֹל בּוֹ מִתְלַבֶּשֶׁת מִדַּת הַגְּבוּרָה, כִּי הַתַּרְנְגוֹל נִקְרָא גֶּבֶר — לְשׁוֹן גְּבוּרָה, שֶׁהוּא מְעוֹרֵר מֵהַשְּׁנָה, שֶׁזֶּה מֹחִין דְּקַטְנוּת, וּמִשָּׁם יוֹנְקִים הַשֵּׁדִים, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בִּרַגְלֵיהֶם, וְיוֹנְקִים מֵרַגְלַי, הַיְנוּ מֵהַלְּבָנָה, שֶׁהִיא מְאִירָה בַּלַּיְלָה, שֶׁאָז הוּא זְמַן שְׁלִיטַת הַשֵּׁדִים בָּעוֹלָם, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין לִי כֹּחַ בִּרַגְלַי, שֶׁזֶּה סוֹד מְעוּט הַלְּבָנָה בְּכָל פַּעַם, כִּי הַשֵּׁדִים יוֹנְקִים מֵרַגְלֵי הַקְּדֻשָּׁה, הַיְנוּ מִן הַמַּדְרֵגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה סו, א): ״וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי״, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת עִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד), כִּי שָׁם בְּתִקֻּף הַגַּשְׁמִיּוּת וְהַחֻמְרִיּוּת צְרִיכִין כֹּחַ נוֹרָא וְעָצוּם מְאֹד לֹא לִפֹּל בְּתוֹךְ הַגַּשְׁמִיּוּת,

הַיְנוּ פּוּל, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְרַגְלַי, וּבָא רוּחַ וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ.

עָנְתָה הַחַמָּה: אֶת זֶה אַתָּה דּוֹאֵג? (בִּלְשׁוֹן תֵּימָה) **אַגִּיד לְךָ רְפוּאָה. בַּאֲשֶׁר שֵׁשׁ דֶּרֶךְ, וּמֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ מִתְפַּצְלִים כַּמָּה דְּרָכִים. דֶּרֶךְ אֶחָד שֶׁל צַדִּיקִים, אֲפִלּוּ הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּכָאן מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו אוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הַנַּ״ל בְּכָל פְּסִיעָה, וְכָל פְּסִיעָה שֶׁהוּא**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

רַק לִמְצֹא אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, וְזוֹהִי עֲבוֹדָה קָשָׁה וּכְבֵדָה מְאֹד, וְגַם מְסֻכֶּנֶת, וְלָכֵן קוֹבֶלֶת הַלְּבָנָה, שֶׁאֵין לָהּ כֹּחַ בְּרַגְלֶיהָ. שֶׁזֶּה סוֹד (מִשְׁלֵי ה, ה): ״רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת״. וְיֵשׁ לִי אָבָק, הַיְנוּ פּוּל, שֶׁהוּא רְפוּאָה לְרַגְלַי, הָאָבָק הוּא בְּחִינַת א׳וֹת בְּ׳רִית ק׳דֶשׁ, רָאשֵׁי תֵּבוֹת אָ״בָ״ק, הַיְנוּ שְׁמִירַת הַבְּרִית, שֶׁהוּא עִקַּר תִּקּוּן הָרַגְלַיִן, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לִשְׁמֹר אֶת בְּרִיתוֹ כָּרָאוּי, אֲזַי יֵשׁ לוֹ כֹּחַ עָצוּם לִמְצֹא אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם בְּתוֹךְ כָּל הַמַּדְרֵגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מֵהֶם כְּלָל. וּבָא רוּחַ וְנוֹשֵׂא אוֹתוֹ, אֲבָל עִקַּר הָעֲרָה הִיא, שֶׁרוּחַ סְעָרָה בָּא וּמְפַזֵּר אֶת הָאָבָק, כִּי שְׁמִירַת הַבְּרִית מְקַבְּלִין עַל־יְדֵי הַהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מְלַמֵּד לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עֵצוֹת יְשָׁרוֹת וּדְרָכִים נִפְלָאִים אֵיךְ לְהַגִּיעַ אֶל תִּקּוּן הַבְּרִית בִּשְׁלֵמוּת, אֲבָל זֶה לְעֵמַת זֶה יֵשׁ רוּחַ סְעָרָה, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת הַדִּבּוּרִים רָעִים וַאֲסוּרִים, שֶׁמַּרְחִיקִים בְּנֵי־אָדָם מִן הַצַּדִּיק, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים קמח, ח): ״רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְּבָרוֹ״ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לח), וּמִמֵּילָא מִתְפַּזֵּר הָאָבָ״ק הַנַּ״ל, וְאֵין זוֹכִין לְקַבֵּל רְפוּאַת הָרַגְלַיִן.

עָנְתָה הַחַמָּה: אֶת זֶה אַתָּה דּוֹאֵג? (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ), אַגִּיד לְךָ רְפוּאָה, בַּאֲשֶׁר שֵׁשׁ דֶּרֶךְ, וּמֵאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ מִתְפַּצְלִים כַּמָּה דְּרָכִים, דֶּרֶךְ אֶחָד שֶׁל צַדִּיקִים, אֲפִלּוּ הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בְּכָאן, מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו אוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ הַנַּ״ל בְּכָל פְּסִיעָה, וְכָל פְּסִיעָה שֶׁהוּא פּוֹסֵעַ, הוּא דּוֹרֵךְ בְּאוֹתוֹ הָאָבָק; כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִים אוֹתוֹ (מַכּוֹת י׳), וּמִיָּד כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם תְּשׁוּקָה וְרָצוֹן לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַצַּדִּיקִים, מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו מִן הָאָבָק שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא שְׁמִירַת אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא עוֹלֶה וּמִתְקַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם בִּקְדֻשָּׁה יְתֵרָה, עַד

פּוֹסֵעַ הוּא דּוֹרֵךְ בְּאוֹתוֹ הָאָבָק. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסִים אֲפִלּוּ אֶפִּיקוֹרֶס שֶׁבְּכָאן מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו בְּכָל פְּסִיעָה מֵאוֹתוֹ הָאָבָק כַּנַּ״ל. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל מְשֻׁגָּעִים, אֲפִלּוּ מְשֻׁגָּע שֶׁבְּכָאן מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו כַּנַּ״ל. וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה דְּרָכִים.

וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֵר בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים שֶׁמְּקַבְּלִים עַל עַצְמָם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁזּוֹכֶה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ הַתְּשׁוּבָה בֶּאֱמֶת. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסִים, אֲפִלּוּ הָאֶפִּיקוֹרֶס שֶׁבְּכָאן, מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו בְּכָל פְּסִיעָה מֵאוֹתוֹ הָאָבָק כַּנַּ״ל, כִּי אִם הָאָדָם מְמָאֵן לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַצַּדִּיקִים, וּבוֹחֵר בְּדַרְכֵי הָרְשָׁעִים, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי הוּא בָּא לִידֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי אֱמוּנָה תְּלוּיָה בְּתִקּוּן הַבְּרִית, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פט, כט): ״וּבְרִיתִי נֶאֱמֶנֶת לוֹ״ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לא), וּמִיָּד שֶׁאָדָם נוֹטֶה מִשְּׁמִירַת אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, חַס וְשָׁלוֹם, נִכְנָס בּוֹ כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְקָשֶׁה לוֹ מְאֹד לְהַשִּׂיג דַּרְכֵי הָאֱמוּנָה. **וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁל מְשֻׁגָּעִים, אֲפִלּוּ מְשֻׁגָּע שֶׁבְּכָאן מְפַזְּרִים תַּחְתָּיו כַּנַּ״ל,** כִּי גַּם חֲלִי הַשִּׁגָּעוֹן בָּא מִפְּגַם הָרַגְלַיִן, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר בְּרִיתוֹ כָּרָאוּי, נִתְיַבֵּשׁ מֹחוֹ וְנַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי סִלּוּקָא דִּיסוֹדָא עַד אַבָּא וְאִמָּא (זֹהַר מִשְׁפָּטִים קי), הַיְנוּ שֶׁתִּקּוּן הַיְסוֹד, שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, מַגִּיעַ עַד אַבָּא וְאִמָּא, שֶׁהֵם הַמֹּחִין: חָכְמָה וּבִינָה, וְעַל־כֵּן כָּתְבוּ חַכְמֵי הָרְפוּאוֹת, שֶׁהַסַּרוּס רְפוּאָה לְמְשֻׁגָּע (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לו), וְלָכֵן אִם בּוֹחֵר לֵילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַמְּשֻׁגָּעִים, מוֹלִיכִין אוֹתוֹ כָּךְ. וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה דְּרָכִים, כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ — מוֹלִיכִין אוֹתוֹ כַּנַּ״ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַצַּדִּיקִים, וּלְקַדֵּשׁ עַצְמֵנוּ בְּכָל מִינֵי קְדֻשׁוֹת, עַד נִזְכֶּה לְהִכָּלֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֵר, בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ צַדִּיקִים, שֶׁמְּקַבְּלִים עַל עַצְמָם יִסּוּרִים, כִּי קָשֶׁה מְאֹד לִהְיוֹת מִפֻּרְסָם, כִּי לִפְעָמִים צָרִיךְ לִסְבֹּל יִסּוּרִין בִּשְׁבִיל רַבִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נג, ה) ״וּמְחֻלָּל מִפְּשָׁעֵנוּ״ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עא), וְיֵשׁ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים, שֶׁמְּקַבְּלִים עַל עַצְמָם יִסּוּרִין בִּשְׁבִיל הָעוֹלָם, וְהוּא כְּמוֹ

יְפוּרִים, וּמוֹלִיכִים אוֹתָם הַפְּרִיצִים בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם וּמְפַזְּרִים תַּחְתֵּיהֶם מֵאוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם, עַל־כֵּן תֵּלֵךְ לְשָׁם שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה אָבָק וְיִהְיֶה לְךָ רְפוּאָה עַל רַגְלֶיךָ (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחַמָּה אֶל הַלְּבָנָה) **וְהוּא שָׁמַע כָּל זֶה.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

חִלּוּף, שֶׁמַּחֲלִיף עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַהַשְׁפָּעָה וְהַהַשְׁגָּחָה, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה זֹאת הַהַשְׁפָּעָה וְהַהַשְׁגָּחָה, וּמְכַסֶּה פְּנֵי הַשְׁגָּחָה זוֹ, וּמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ יִסּוּרִין, כִּי הוּא בּוֹחֵר בְּהַשְׁפָּעָה וְהַשְׁגָּחָה רוּחָנִית, וְאוֹתָהּ הַהַשְׁפָּעָה שֶׁהָלְכָה לָהּ, נִתְפַּזְּרָה בֵּין הָעוֹלָם (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סג). **וּמוֹלִיכִים אוֹתָם הַפְּרִיצִים בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם,** כִּי מַעֲלִילִים עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי עֲלִילוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, עַד שֶׁקּוֹשְׁרִין אוֹתָם בַּאֲזִיקִים, וּמוֹנְעִין אוֹתָם לַעֲשׂוֹת פְּעֻלּוֹת בָּעוֹלָם כִּרְצוֹנָם, וְזֶה לָהֶם לְצַעַר וּלְיִסּוּרִין גְּדוֹלִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן. **וּמְפַזְּרִים תַּחְתֵּיהֶם מֵאוֹתוֹ הָאָבָק שֶׁל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם,** כִּי הָאָבָק שֶׁל הַצַּדִּיקִים הוּא בְּחִינַת א׳וֹת בְּ׳רִית ק׳וֹדֶשׁ, שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת אָ׳בָ׳ק׳, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שְׁמִירַת אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא תִּקּוּן הָרַגְלַיִן, יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ בְּרַגְלֵיהֶם, וְהוֹלְכִין בְּכֹחָם זֶה לַעֲזוֹר לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לִמְצֹא אֶת דֶּרֶךְ הַתְּשׁוּבָה, וְשֶׁיִּזְכּוּ כֻּלָּם לְתִקּוּן וּשְׁמִירַת הַבְּרִית בֶּאֱמֶת. **עַל־כֵּן תֵּלֵךְ לְשָׁם, שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה אָבָק, וְיִהְיֶה לְךָ רְפוּאָה עַל רַגְלֶיךָ** (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחַמָּה אֶל הַלְּבָנָה). **וְהוּא** (הַחִגֵּר) **שָׁמַע כָּל זֶה;** כִּי זֶה הַסּוֹד, שֶׁהַחַמָּה — שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, מוֹסֵר לְהַלְּבָנָה — שֶׁהוּא תַּלְמִידוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא בַּתְרָא עה.): פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפְנֵי חַמָּה, וּפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה, כִּי הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, מֵאִיר בְּכֹחַ חָזָק כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, עַד שֶׁאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם כְּלָל, רַק עִקַּר הַחֲלִישׁוּת כֹּחַ נֶאֱחָז בְּהַתַּלְמִיד, שֶׁהוּא בְּחִינַת לְבָנָה, שֶׁקִּטְרֻגָהּ בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְאָמְרָה: אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד. וְעַל־כֵּן אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: לְכִי מַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, שֶׁבְּתְחִלָּה הָיוּ שְׁנֵי מְאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה הַשֶּׁמֶשׁ הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל, וְהַלְּבָנָה הַמָּאוֹר הַקָּטָן, וּלְפַיֵּס דַּעְתָּהּ נָתַן לָהּ

בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל עַל הַדּוּמִיט בְּצַד אַחֵר וְרָאָה כָּתוּב שָׁם שְׁמִי שֶׁיֹּאחֲזוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁיִּשָּׂא אוֹתוֹ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ כַּמָּה דְּרָכִים כַּנַּ״ל, וְאָחַז בְּאוֹתוֹ הַצַּד,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת צָבָא הַכּוֹכָבִים, וְאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהַצַּדִּיקִים יִקָּרְאוּ עַל שְׁמֵךְ: שְׁמוּאֵל הַקָּטָן, דָּוִד הַקָּטָן וְכוּ׳ (חֻלִּין ס׃); וְהִנֵּה צְרִיכִין לְהָבִין, לָמָּה נֶעֶנְשָׁה הַלְּבָנָה שֶׁיִּתְקַטֵּן אוֹרָהּ, מֵחֲמַת שֶׁאָמְרָה דָּבָר טוֹב וְנָכוֹן, וּכְמוֹ שֶׁטָּעֲנָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: ״מֵחֲמַת שֶׁאָמַרְתִּי דָּבָר הָגוּן אַמְעִיט אֶת עַצְמִי״?! אֲבָל הַתֵּרוּץ הוּא פָּשׁוּט, כִּי הֲרֵי הַחַמָּה לֹא הָיָה אִכְפַּת לָהּ כְּלָל, שֶׁיִּהְיוּ עוֹד מְאוֹרוֹת גְּדוֹלִים כְּמוֹתָהּ, וְאַדְרַבָּה רָצְתָה שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ גְּדוֹלִים כְּמוֹתָהּ, וְלָכֵן בְּוַדַּאי נִשְׁאֲרָה כְּבַתְּחִלָּה, אֲבָל הַלְּבָנָה קִטְרְגָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, וְאִי אֶפְשָׁר לְיוֹתֵר מֵאֶחָד לְהָאִיר בְּאוֹר גָּדוֹל, וְלָכֵן מִן הַדִּין שֶׁהִיא תֵּלֵךְ וְתִתְמַעֵט, כִּי אֵינָהּ מוֹצֵאת מָקוֹם לְיוֹתֵר מֵאֶחָד, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֵפִיס דַּעְתָּהּ וְלִמְּדָהּ לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, שֶׁאֵין הַדָּבָר כֵּן, כִּי הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים מְאִירִים לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְרוֹצִים שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יָאִירוּ כְּמוֹתָם, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר, שֶׁזּוֹ הָיְתָה עִקַּר מַדְרֵגַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שֶׁתָּמִיד הִשְׁתּוֹקֵק שֶׁתִּהְיֶה לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אוֹתָהּ הַשָּׂגָה בֶּאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אֲבָל תַּלְמִידוֹ יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת לְבָנָה, קִטְרֵג — כְּשֶׁאֶלְדָּד וּמֵידָד הִתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה, וְאָמַר (בְּמִדְבַּר יא, כח): ״אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם״, כִּי לֹא הֵבִין אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת יוֹתֵר מִצַּדִּיק אֶחָד, שֶׁיָּכוֹל לְהָאִיר כְּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, אֲבָל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ אָמַר לוֹ (שָׁם כט): ״וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה׳ נְבִיאִים״ וְגוֹ׳, שֶׁהַלְוַאי שֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל הָיְתָה לָהֶם הַשָּׂגָה זוֹ, וְאֵין צְרִיכִין לְקַטְרֵג עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּלָל. וְלָכֵן גַּם כָּאן מָסְרָה הַחַמָּה אֶל הַלְּבָנָה אֶת סוֹד הָרְפוּאָה שֶׁל הָרַגְלַיִן, אֵיךְ יִהְיֶה לָהּ כֹּחַ בְּרַגְלֶיהָ לְרַפֵּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל — שֶׁתֵּלֵךְ אֶל הַדֶּרֶךְ שֶׁל הָאָבָק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא שְׁמִירַת א׳וֹת בְּ׳רִית ק׳וֹדֶשׁ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, וְשָׁם תִּהְיֶה לָהּ רְפוּאָה לְרַגְלֶיהָ, וְסוֹף כָּל סוֹף יִתְקַיֵּם בָּהּ (יְשַׁעְיָה ל, כו): ״וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה״ וְגוֹ׳.

בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל עַל הַדּוּמִיט בְּצַד אַחֵר, וְרָאָה כָּתוּב שָׁם, שְׁמִי שֶׁיֹּאחֲזוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּד, שֶׁיִּשָּׂא אוֹתוֹ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ כַּמָּה דְּרָכִים כַּנַּ״ל. הַדּוּמִיט,

וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם וְנָתַן רַגְלָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהָאָבָק רְפוּאָה לָרַגְלַיִם, וְנִתְרַפֵּא מִיָּד. וְהָלַךְ וְנָטַל הָאָבָק מִכָּל הַדְּרָכִים וְעָשָׂה לוֹ אֲגֻדּוֹת; שֶׁאָגַד הַפּוּל (הָאָבָק) שֶׁל הַדֶּרֶךְ שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ, וְכֵן הַפּוּל שֶׁל שְׁאָר הַדְּרָכִים אָגַד כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ וּלְקָחָם אִתּוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהוּא אֶבֶן טוֹב, מְרַמֵּז עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל אֶחָד מֵהֶם הוּא כְּמוֹ אֶבֶן טוֹב בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁמַּחֲמַת זֶה רָאוּי לִקְבֹּעַ אוֹתוֹ בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סוֹף סִימָן ו׳), אֲבָל כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים עַל הָאֶבֶן טוֹב ״בְּצַד אַחֵר״, וְלֹא מְצֻמְצָמִים לְהִסְתַּכֵּל רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבּוֹ, אֲזַי מַגִּיעִים אֶל הַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנָּה כַּמָּה דְּרָכִים, הַיְנוּ דְּרָכִים שׁוֹנִים שֶׁל צַדִּיקִים וּרְשָׁעִים וּמְשֻׁגָּעִים וְכוּ׳; כִּי יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל כַּמָּה מִינֵי סוּגִים שׁוֹנִים שֶׁל נְפָשׁוֹת, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁלּוֹ, כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ (מַכּוֹת י׳:). וְאָחַז בְּאוֹתוֹ הַצַּד, וְנָשָׂא אוֹתוֹ לְשָׁם, וְנָתַן רַגְלָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהָאָבָק רְפוּאָה לָרַגְלַיִם, וְנִתְרַפֵּא מִיָּד; כִּי לַחֹגֵר הָיוּ רְצוֹנוֹת חֲזָקִים אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְהָיְתָה לוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לַעֲמֹד עַל עָמְדוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁעָבְרוּ עָלָיו זְמַנִּים קָשִׁים, שֶׁהֶצְרַךְ לִרְחֹשׁ עַל הָאָרֶץ, וְלֶאֱכֹל עֲשָׂבִים וְכוּ׳, וְהִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לְמִצְוַת רְפוּאָה לְרַגְלָיו, שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לָלֶכֶת מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא אָדָם ״מְהַלֵּךְ״, וְלָכֵן תִּכְף־וּמִיָּד שְׁמָצָא הַדֶּרֶךְ, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הָאָבָק שֶׁל רְפוּאַת הָרַגְלַיִם, שֶׁהוּא א׳וֹת בְּ׳רִית ק׳דֶשׁ, רָאשֵׁי תֵּבוֹת: אָ׳בָ׳ק׳, נָתַן רַגְלָיו בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ וְנִתְרַפֵּא מִיָּד, כִּי הִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה זְמַן הַרְבֵּה, וּבְדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ — מוֹלִיכִין אוֹתוֹ. וְהָלַךְ וְנָטַל הָאָבָק מִכָּל הַדְּרָכִים, וְעָשָׂה לוֹ אֲגֻדּוֹת, שֶׁאָגַד הַפּוּל (הָאָבָק) שֶׁל הַדֶּרֶךְ שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ, וְכֵן הַפּוּל שֶׁל שְׁאָר הַדְּרָכִים אָגַד כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ וּלְקָחָם אִתּוֹ; כִּי עַכְשָׁו שֶׁכְּבָר הָיְתָה לוֹ רְפוּאָה לְרַגְלָיו, וְהָיָה יָכוֹל לָלֶכֶת כָּרָאוּי בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה יָכוֹל לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל הַדְּרָכִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, וּלְלָקְחָם עִמּוֹ, וּלְהָבִין אֵיךְ

וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ וְהָלַךְ לְאוֹתוֹ הַיַּעַר שֶׁגָּזְלוּ אוֹתוֹ שָׁם. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם, בָּחַר לוֹ אֵילָן גָּבוֹהַּ שֶׁהוּא סָמוּךְ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים שָׁם הַגַּזְלָנִים לִגְזֹל, וְלָקַח הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים וְהַפּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים וְעֵרְבָם יַחַד וּפִזֵּר אוֹתָם עַל הַדֶּרֶךְ. וְהוּא עָלָה עַל הָאִילָן וְיָשַׁב שָׁם לִרְאוֹת מַה יִּהְיֶה נַעֲשֶׂה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִמָּהֶם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, וְהָלַךְ לְאוֹתוֹ הַיַּעַר שֶׁגָּזְלוּ אוֹתוֹ שָׁם, כִּי זוֹהִי שְׁלֵמוּת הַתְּשׁוּבָה, כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר לְאוֹתוֹ מָקוֹם וּמַצָּב שֶׁהָיָה מִקֹּדֶם, וַעֲכָשָׁו פּוֹנֶה עֹרֶף מִדַּרְכּוֹ הָרָע, וְכוֹפֵף יִצְרוֹ לִכְלִי לַעֲשׂוֹת עוֹד מַה שֶּׁעָשָׂה, זֶהוּ עִקַּר הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן מט), כִּי בָּזֶה הוּא חוֹזֵר וּמוֹצִיא מִן הַסִּטְרָא אַחֲרָא כָּל הַגְּוִלּוֹת שֶׁגָּזְלוּ מִמֶּנּוּ. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם, בָּחַר לוֹ אֵילָן גָּבוֹהַּ, שֶׁהוּא סָמוּךְ לְהַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים שָׁם הַגַּזְלָנִים לִגְזֹל; הָאִילָן הוּא הַצַּדִּיק, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (חֵלֶק א׳, כו.): עֵץ דָּא צַדִּיק; וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מִקָּרֵב עַצְמוֹ אֶל אִילָן גָּבוֹהַּ, שֶׁהוּא צַדִּיק אֱמִתִּי, כְּבָר אֵינוֹ מְפֻחָד מִן הַדֶּרֶךְ שֶׁיּוֹצְאִים שָׁם הַגַּזְלָנִים, שֶׁהֵם הַסִּטְרָא אַחֲרָא, כִּי בְּכֹחַ הַצַּדִּיק יָכוֹל לָרֶדֶת אֶל תּוֹךְ הַצִּנּוֹר שֶׁל הָרָשָׁע וְלִשְׁבֹּר אוֹתוֹ, וּלְהוֹצִיא מִשָּׁם כָּל הַנִּצּוֹצוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁגָּזְלוּ, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳), שֶׁהַצַּדִּיק יוֹרֵד בְּתוֹךְ הַצִּנּוֹר שֶׁל הָרָשָׁע, וּמוֹצִיא מִשָּׁם אֶת כָּל הַקְּדֻשׁוֹת שֶׁבָּלַע הַסִּטְרָא אַחֲרָא; וְלָקַח הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים וְהַפּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים, וְעֵרְבָם יַחַד, וּפִזֵּר אוֹתָם עַל הַדֶּרֶךְ, וְהוּא עָלָה עַל הָאִילָן, וְיָשַׁב שָׁם לִרְאוֹת מַה יִּהְיֶה נַעֲשֶׂה בָּהֶם; כִּי הַחִגֵּר הֵבִין, שֶׁהַגַּזְלָנִים הָאֵלּוּ צְרִיכִין תִּקּוּן גָּדוֹל לְנַפְשָׁם, עַל שֶׁגָּזְלוּ וְהָרְגוּ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, כִּי בְּכָל תַּאֲוֹת הָאָדָם יֵשׁ בְּחִינָה שֶׁל הוֹרֶג נְפָשׁוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, תַּאֲוַת נאוּף וּפְגַם הַבְּרִית גָּחֲשָׁב כְּהוֹרֶג נְפָשׁוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיֵּשֶׁב קפח.) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה א, טו): ״יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ״, כִּי הָיָה יָכוֹל לְהִתְהַוּוֹת מֵהֶם נְפָשׁוֹת בָּנָיו (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קמא), תַּאֲוַת מָמוֹן וּגְזֵלָה הוּא כְּמוֹ הוֹרֵג נְפָשׁוֹת, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא קַמָּא קיט.): כָּל הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ

בָּהֶם. וְהָיוּ יוֹצְאִים שָׁם גְּזָלָנִים שֶׁשָּׁלַח אוֹתָן הַגְּזָלָן הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם הַנַּ״ל לָצֵאת וְלִגְזֹל. וּכְשֶׁבָּאוּ לְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, תֵּכֶף כְּשֶׁדָּרְכוּ עַל הַפּוּל הַנַּ״ל נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים, וְהִתְחִילוּ לְצַעֵק עַל נַפְשָׁם עַל שֶׁגָּזְלוּ עַד הֵנָּה וְהָרְגוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת. אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מְעֹרָב שָׁם פּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים מְשֻׁגָּעִים. וְהִתְחִילוּ לְהִתְקוֹטֵט זֶה עִם זֶה. זֶה אָמַר:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

גּוֹזֵל מִמֶּנּוּ נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סט), וְתַאֲוַת אֲכִילָה הוּא כְּמוֹ הוֹרֵג נְפָשׁוֹת, כִּי בִּמְקוֹם לְהַעֲלוֹת וּלְתַקֵּן נֶפֶשׁ הַמְגֻלְגָּל בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל, הוּא מוֹרִיד אוֹתוֹ לְגָלוּת יוֹתֵר עֲמֻקָּה, וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ אָכַל מִזִּבְחֵי מֵתִים (אָבוֹת, פֶּרֶק ג׳). וּבִפְרָט שׁוֹחֵט שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, שֶׁעוֹמֵד עִם הַחַלִּיף לִשְׁחֹט אֶת הַחַי, הוּא עוֹמֵד כְּרוֹצֵחַ נְפָשׁוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לז); נִמְצָא, שֶׁתַּאֲוַת הָרְשָׁעִים הִיא כְּגוֹזְלֵי וְרוֹצְחֵי נְפָשׁוֹת. וְיָדַע הַחִגֵּר, שֶׁהֵם צְרִיכִין תִּקּוּן גָּדוֹל לְנַפְשָׁם, וּלְקַבֵּל מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ לַאֲחֵרִים, וְלָכֵן עֵרֶב הָאָבָק שֶׁל הַצַּדִּיקִים עִם הָאָבָק שֶׁל הַמְשֻׁגָּעִים, וּלְבַסּוֹף הָרַג אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי וְקִבְּלוּ תִּקּוּנָם. **וְהָיוּ יוֹצְאִים שָׁם גַּזְלָנִים, שֶׁשָּׁלַח אוֹתָן הַגְּזָלָן הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם הַנַּ״ל לָצֵאת וְלִגְזֹל. וּכְשֶׁבָּאוּ לְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, תֵּכֶף כְּשֶׁדָּרְכוּ עַל הַפּוּל הַנַּ״ל נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים, וְהִתְחִילוּ לְצַעֵק עַל נַפְשָׁם, עַל שֶׁגָּזְלוּ עַד הֵנָּה וְהָרְגוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת**; כִּי עִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא וִדּוּי דְּבָרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כו): ״וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ״ (עַיֵּן רַמְבַּ״ם רֵישׁ, הִלְכוֹת תְּשׁוּבָה), שֶׁיִּתְוַדֶּה הָאָדָם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִצְעַק עַל אִבּוּד יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו שֶׁעָבְרוּ בַּחֹשֶׁךְ, כִּי עִקַּר הוּא רִבּוּי הַדְּבָרִים שֶׁמַּרְבֶּה לְדַבֵּר וְלִצְעֹק לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא דְּרַב כַּהֲנָא) עַל הַפָּסוּק (הוֹשֵׁעַ יד, ג): ״קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה׳״, אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֵינִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא דְּבָרִים; וּכְשֶׁאָדָם מַרְבֶּה לְהִתְוַדּוֹת לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינוֹ זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמּוֹחֲלִין לוֹ. **אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מְעֹרָב שָׁם פּוּל שֶׁל מְשֻׁגָּעִים, נַעֲשׂוּ צַדִּיקִים מְשֻׁגָּעִים, וְהִתְחִילוּ לְהִתְקוֹטֵט זֶה עִם זֶה. זֶה**

בִּשְׁבִילְךָ גָּזַלְנוּ וְזֶה אָמַר: עַל־יָדְךָ גָּזַלְנוּ, עַד שֶׁהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה. וְהָיָה שׁוֹלֵחַ כַּת אַחֶרֶת וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה כַּנַּ״ל. וְכֵן הָיָה אַחַר כָּךְ, עַד שֶׁנֶּהֶרְגוּ כֻּלָּם. עַד שֶׁהֵבִין שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם הוּא בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד

(הַיְנוּ שֶׁהֵבִן הַנַּ״ל הֵבִין שֶׁכְּבָר נֶהֶרְגוּ כָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם הַגַּזְלָן הַגָּדוֹל בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד), **וַיָּרַד מֵהָאִילָן. וְכִבֵּד מִשָּׁם אֶת הַפּוּל הַנַּ״ל מִן הַדֶּרֶךְ, וּפִזֵּר אֶת הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים בְּעַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְיָשַׁב עַל הָאִילָן.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָמַר: בִּשְׁבִילְךָ גָּזַלְנוּ, וְזֶה אָמַר: עַל יָדְךָ גָּזַלְנוּ, עַד שֶׁהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי זֶה עִנְיָן שֶׁל צַדִּיק מְשֻׁגָּע, שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁיִּקַּח הָאַשְׁמָה עַל עַצְמוֹ, וְיֹאמַר: הַכֹּל הָיָה בִּשְׁבִילִי, בִּמְקוֹם זֶה הוּא זוֹרֵק אֶת הָאַשְׁמָה עַל הַשֵּׁנִי, וְאוֹמֵר: בִּשְׁבִילְךָ חָטָאנוּ, עַד שֶׁבָּאִים לְהִתְקוֹטֵט זֶה עִם זֶה, וּלְבַסּוֹף הוֹרְגִים זֶה אֶת זֶה. וּכְעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא (יְבָמוֹת סב:), שֶׁכֻּלָּם מֵתוּ בְּפֶרֶק אֶחָד עַל שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כָּבוֹד זֶה בָּזֶה, כִּי אִם אֵין אַהֲבָה שְׁלֵמָה בֵּין אִישׁ לַחֲבֵרוֹ, וְכָל אֶחָד זוֹרֵק אֶת הָאַשְׁמָה עַל הַשֵּׁנִי, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִתְלוֹת אֶת הַחִסָּרוֹן בְּעַצְמוֹ, לְבַסּוֹף בָּאִים לִידֵי שִׂנְאָה וּמַחֲלֹקֶת, וְהוֹרְגִים זֶה אֶת זֶה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְאֵצֶל גְּדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים מָצִינוּ בְּדִיּוּק הַהִפּוּךְ, שֶׁהֵם הֶאֱשִׁימוּ אֶת עַצְמָם עַל כָּל פִּשְׁעֵי הַקָּהָל, וְהָיוּ מְבַזִּים אֶת עַצְמָם בָּרַבִּים וְאוֹמְרִים, שֶׁכָּל הַצָּרוֹת הֵן מֵחֲמַת הַחֲטָאִים שֶׁלָּהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֶחֱזִירוּ הֲמוֹן נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בִּתְשׁוּבָה. וְהָיָה שׁוֹלֵחַ כַּת אַחֶרֶת, וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה כַּנַּ״ל, וְכֵן הָיָה אַחַר־כָּךְ, עַד שֶׁנֶּהֶרְגוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁהֵבִין שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ, כִּי אִם הוּא בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד (הַיְנוּ שֶׁהֵבִן הַנַּ״ל הֵבִין, שֶׁכְּבָר נֶהֶרְגוּ כָּל הַגַּזְלָנִים הַנַּ״ל, וְלֹא נִשְׁאַר כִּי אִם הַגַּזְלָן הַגָּדוֹל בְּעַצְמוֹ עִם עוֹד אֶחָד), וַיָּרַד מֵהָאִילָן, וְכִבֵּד מִשָּׁם אֶת הַפּוּל הַנַּ״ל מִן הַדֶּרֶךְ, וּפִזֵּר אֶת הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים בְּעַצְמוֹ, וְהָלַךְ וְיָשַׁב עַל הָאִילָן; כִּי הַחִגֵּר הֵבִין, שֶׁהַגַּזְלָן הַגָּדוֹל, שֶׁבּוֹ הָיָה תָּלוּי שְׁאָר כָּל הַגַּזְלָנִים, הָיָה צָרִיךְ תִּקּוּן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי הָיָה הַשֹּׁרֶשׁ וְהָעִקָּר שֶׁל כֻּלָּם, וְכָאָב לַחִגֵּר מְאֹד, עַל

וְאוֹתוֹ הַגַּזְלָן (הֵיכָנוּ הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶם) **תָּמַהּ שֶׁשּׁוֹלֵחַ כָּל הַגַּזְלָנִים וְאֵין אֶחָד מֵהֶם שָׁב אֵלָיו, וְהָלַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר אֶצְלוֹ. וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּא עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ** (שֶׁפִּזֵּר שָׁם הַבֵּן הַנַּ״ל הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ) **נַעֲשָׂה צַדִּיק, וְהִתְחִיל לְצַעֵק לַחֲבֵרוֹ עַל נַפְשׁוֹ עַל שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת וְגָזַל כָּל־כָּךְ. וְהָיָה תּוֹלֵשׁ קְבָרִים וְהָיָה שָׁב בִּתְשׁוּבָה וּמִתְחָרֵט מְאֹד. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה** (הַבֵּן הַנַּ״ל שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל הָאִילָן) **שֶׁהוּא מִתְחָרֵט**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֲשֶׁר עַל יָדוֹ נִגְזְלוּ וְנִרְצְחוּ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, וְגַם מִמֶּנּוּ גָּזַל, וְלָכֵן הִשְׂכִּיל לְעַצְמוֹ עֵצָה, אֵיךְ לָרֶדֶת לְעֹמֶק הַצְּנוּר שֶׁלּוֹ וְלִשְׁבֹּר אוֹתוֹ, וּלְהוֹצִיא מִשָּׁם כָּל הַגְּזֵלוֹת שֶׁגָּזַל מֵעוֹדוֹ, וְהַכֹּל בְּכֹחַ יְשִׁיבָתוֹ עַל הָאִילָן, שֶׁהוּא סוֹד הִתְקָרְבוּתוֹ אֶל הַצַּדִּיק. וְאוֹתוֹ הַגַּזְלָן (הֵיכָנוּ הַגְּדוֹל שֶׁבָּהֶם), תָּמַהּ שֶׁשּׁוֹלֵחַ כָּל הַגַּזְלָנִים, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם שָׁב אֵלָיו, וְהָלַךְ הוּא בְּעַצְמוֹ עִם הָאֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר אֶצְלוֹ, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּא עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ (שֶׁפִּזֵּר שָׁם הַבֵּן הַנַּ״ל הַפּוּל שֶׁל צַדִּיקִים לְבַדּוֹ) נַעֲשָׂה צַדִּיק, וְהִתְחִיל לְצַעֵק לַחֲבֵרוֹ עַל נַפְשׁוֹ, עַל שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת וְגָזַל כָּל־כָּךְ, כִּי לְשֵׁם כָּךְ הִשְׁאִיר עִמּוֹ חָבֵר, שֶׁיָּכוֹל לְהִתְיַעֵץ אִתּוֹ, וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה עִמּוֹ, כִּי נֶקֱדַת הֶחָבֵר נִצְרָךְ מְאֹד בַּעֲבוֹדַת ה׳, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), שֶׁיֵּשׁ בְּחִינַת מְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין, שֶׁזּוֹ נֶקֱדַת הֶחָבֵר, שֶׁאֶחָד צָרִיךְ לְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ. וְהָיָה תּוֹלֵשׁ קְבָרִים, וְהָיָה שָׁב בִּתְשׁוּבָה וּמִתְחָרֵט מְאֹד, כִּי זֶה עִנְיַן שֶׁל הִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים, שֶׁמְּאֹד מְסֻגָּל לִתְשׁוּבָה, וּבִפְרָט לִפְגַם הַבְּרִית, שֶׁנִּחְשָׁב כְּהוֹרֵג נְפָשׁוֹת כַּנַּ״ל, כִּי הַצַּדִּיקִים זוֹכִין שֶׁמְּקוֹם קְבוּרָתָם קָדוֹשׁ בְּקֶדֶשֶׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לז, כט): ״צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ״, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא תִּקּוּן גָּדוֹל לִפְגַם הַבְּרִית, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קט). וְכֵן מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות צַדִּיק, סִימָן קעג): עַל־יְדֵי הִשְׁתַּטְּחוּת עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבוֹת, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי. וְכֵיוָן שֶׁרָאָה (הַבֵּן הַנַּ״ל שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל הָאִילָן) שֶׁהוּא מִתְחָרֵט וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה כָּל־כָּךְ, יָרַד מֵהָאִילָן, כֵּיוָן שֶׁרָאָה

וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה כָּל־כָּךְ, יָרַד מֵהָאֵילָן. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַגַּזְלָן שֶׁמָּצָא אָדָם, הִתְחִיל לִצְעֹק: אוֹי עַל נַפְשִׁי, כָּזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי, אֲהָהּ תֵּן לִי תְּשׁוּבָה. עָנָה לוֹ: הַחֲזֵר לִי הַתֵּבָה שֶׁגְּזַלְתֶּם מִמֶּנִּי. כִּי כָּתוּב אֶצְלָם עַל כָּל גְּזֵלָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּגְזַל וְאֶצֶל מִי נִגְזַל. אָמַר לוֹ: אֲנִי מַחֲזִיר לְךָ תֵּכֶף וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֲפִלּוּ כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל גְּזֵלָה שֶׁיֵּשׁ לִי, רַק תֵּן לִי תְּשׁוּבָה. אָמַר לוֹ: תְּשׁוּבָתְךָ הִיא, רַק שֶׁתֵּלֵךְ אֶל הָעִיר וְתִצְעַק וְתִתְוַדֶּה: אֲנִי הוּא שֶׁהִכְרַזְתִּי אָז וְעָשִׂיתִי כַּמָּה גַּזְלָנִים וְהָרַגְתִּי וְגָזַלְתִּי כַּמָּה נְפָשׁוֹת (זֶה הִיא תְּשׁוּבָתְךָ. וְנָתַן

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַגַּזְלָן שֶׁמָּצָא אָדָם, הִתְחִיל לִצְעֹק: אוֹי עַל נַפְשִׁי, כָּזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי, אֲהָהּ, תֵּן לִי תְּשׁוּבָה; כִּי זֶה סִימָן עַל תְּשׁוּבָה אֲמִתִּית, שֶׁהִיא תְּשׁוּבַת צַדִּיקִים, שֶׁתּוֹלִים כָּל הָאַשְׁמָה בְּעַצְמָם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַף אֶת הָאַשְׁמָה שֶׁל אֲחֵרִים תּוֹלִים בְּעַצְמָם, כִּי הֲלֹא הֵם גָּרְמוּ כָּל זֶה. עָנָה לוֹ: הַחֲזֵר לִי הַתֵּבָה שֶׁגְּזַלְתֶּם מִמֶּנִּי, כִּי כָּתוּב אֶצְלָם עַל כָּל גְּזֵלָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּגְזַל וְאֶצֶל מִי נִגְזַל, אָמַר לוֹ: אֲנִי מַחֲזִיר לְךָ תֵּכֶף, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֲפִלּוּ כָּל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל גְּזֵלָה שֶׁיֵּשׁ לִי, רַק תֵּן לִי תְּשׁוּבָה; כִּי זוֹ הָיְתָה חָכְמַת הַחִגֵּר, שֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִן הַסִּטְרָא אַחֲרָא כָּל הַקְּדֻשׁוֹת שֶׁבָּלַע מִן הַקְּדֻשָּׁה, כִּי הוּא עוֹמֵד לוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה, וּמַכְרִיחַ אוֹתוֹ לִתֵּן הַקָּאוֹת, וּלְהוֹצִיא כָּל הַקְּדֻשׁוֹת שֶׁבָּלַע, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ״, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), וְלָכֵן לֹא דַּי שֶׁקִּבֵּל בַּחֲזָרָה אֶת אֲשֶׁר גָּזַל מִמֶּנּוּ, אֶלָּא גַּם קִבֵּל אֶת כָּל אֲשֶׁר גָּזַל מִכְּלָלִיּוּת שְׁאָר אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וְהֶחֱזִיר כֻּלָּם אֶל הַקְּדֻשָּׁה. אָמַר לוֹ: תְּשׁוּבָתְךָ הִיא רַק, שֶׁתֵּלֵךְ אֶל הָעִיר וְתִצְעַק וְתִתְוַדֶּה: אֲנִי הוּא שֶׁהִכְרַזְתִּי אָז וְעָשִׂיתִי כַּמָּה גַּזְלָנִים, וְהָרַגְתִּי וְגָזַלְתִּי כַּמָּה נְפָשׁוֹת (זוֹ הִיא תְּשׁוּבָתְךָ. וְנָתַן לוֹ כָּל הָאוֹצָרוֹת); כִּי הַתְּשׁוּבָה צְרִיכָה לִהְיוֹת תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתָהּ אִשָּׁה (יוֹמָא פו:); וְלָכֵן עַכְשָׁו יַחֲזֹר אֶל הָעִיר וְיִתְוַדֶּה לִפְנֵי כֻּלָּם,

לוֹ כָּל הָאוֹצָרוֹת) **וְהָלַךְ עִמּוֹ אֶל הָעִיר, וְעָשָׂה כֵּן. וּפָסְקוּ שָׁם בְּאוֹתוֹ הָעִיר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת, עַל־כֵּן יִתְלוּ אוֹתוֹ, לְמַעַן יֵדְעוּ.**

אַחַר־כָּךְ יָשַׁב עַצְמוֹ הַבֵּן הַנַּ״ל לֵילֵךְ אֶל הַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים (הַנַּ״ל) **לְהִסְתַּכֵּל מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם עָמַד מֵרָחוֹק מֵהַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים, וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם כַּמָּה וְכַמָּה אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים, כִּי הֵם פָּרִים וְרַבִּים כִּבְנֵי־אָדָם, וְהֵם רַבִּים מְאֹד. וְרָאָה**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וַיַּכְרִיז כְּמוֹ שֶׁהִכְרִיז אָז, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל הַמְצֹרָע (וַיִּקְרָא יג, מה): ״וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹעֵד קָטָן ה.), שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדִיעַ טֻמְאָתוֹ בָּרַבִּים, לְמַעַן יִפְרְשׁוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יִטָּמְאוּ בּוֹ, וְגַם יוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לָרַבִּים, וִיבַקְּשׁוּ עָלָיו רַחֲמִים, עַיֵּן שָׁם. וְהָלַךְ עִמּוֹ אֶל הָעִיר, וְעָשָׂה כֵּן, וּפָסְקוּ שָׁם בְּאוֹתוֹ הָעִיר בַּאֲשֶׁר שֶׁהָרַג כָּל־כָּךְ נְפָשׁוֹת, עַל כֵּן יִתְלוּ אוֹתוֹ, לְמַעַן יֵדְעוּ, כִּי סוֹף גַּנָּב לְתִלְיָה, וְזֶה עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ, שֶׁכְּנֶגֶד מַה שֶּׁגָּזַל אֶת הָרַבִּים, וְגָרַם לָהֶם לְאַבֵּד מַה שֶּׁאִבְּדוּ, עַכְשָׁו יִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל יָדוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה, וְקִבֵּל אֶת הָעֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה בִּמְיתוֹת בֵּית דִּין (דְּבָרִים יז, יג): ״וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד״.

אַחַר־כָּךְ יָשַׁב עַצְמוֹ הַבֵּן הַנַּ״ל לֵילֵךְ אֶל הַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים (הַנַּ״ל) לְהִסְתַּכֵּל מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם, כִּי כְּבָר מְבֹאָר סוֹד תְּחוּם שַׁבָּת, הוּא אַלְפַּיִם אַמָּה, כִּי עַד שָׁם תְּחוּם הַקְּדֻשָּׁה, רְשׁוּת יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִשָּׁם וָאֵילָךְ הִיא רְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁלִיטַת הַקְּלִפּוֹת, רְשׁוּת דִּסְטָרָא אַחֲרָא. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם, עָמַד מֵרָחוֹק מֵהַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים, כִּי רָצָה לִרְאוֹת עַד הֵיכָן מַגִּיעַ גְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה, וּמֵהֵיכָן מַתְחִילָה הַטֻּמְאָה, רְשׁוּת הָרַבִּים, רְשׁוּת שֶׁל הַקְּלִפּוֹת, הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת. **וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם כַּמָּה וְכַמָּה אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים, כִּי הֵם פָּרִים וְרַבִּים כִּבְנֵי אָדָם,** כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (חֲגִיגָה טז.), שֶׁהַשֵּׁדִים

הַמַּלְכוּת שֶׁלָּהֶם יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא שֶׁשּׁוּם יְלוּד־אִשָּׁה אֵינוֹ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא כָּזוֹ. וְרָאָה אוֹתָם שֶׁעוֹשִׂים לֵיצָנוּת: זֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק לְזֶה תִּינוֹק, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהִזִּיק לְזֶה יָד, וְזֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק רֶגֶל, וְכֵן שְׁאָר לֵיצָנוּת.

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים כִּבְנֵי־אָדָם, פָּרִים וְרָבִים כִּבְנֵי־אָדָם, וּמֵתִים כִּבְנֵי־אָדָם. וְהֵם רַבִּים מְאֹד, כִּי הֵם נִבְרְאוּ מֵעֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, עַל־יְדֵי כָּל מַחֲשָׁבָה רָעָה וְהִרְהוּר רַע, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַל־יְדֵי כָּל דִּבּוּר רַע וַעֲשִׂיָּה רָעָה, הוּא בּוֹרֵא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, וְהֵם אֲשֶׁר נוֹקְמִים בָּאָדָם. וְרָאָה הַמַּלְכוּת שֶׁלָּהֶם יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא, שֶׁשּׁוּם יְלוּד אִשָּׁה אֵינוֹ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא כָּזוֹ, כִּי גַּם אֵצֶל הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת יֵשׁ מֶלֶךְ וְשָׂרִים וְכַדּוֹמֶה, אֲשֶׁר אֵין הַפֶּה יָכוֹל לְפָרֵשׁ כְּלָל, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו.): תַּנְיָא אַבָּא בִּנְיָמִין אוֹמֵר, אִלְמְלֵי נִתְּנָה רְשׁוּת לָעַיִן לִרְאוֹת, אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲמֹד מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין וְכוּ׳, אָמַר רַב הוּנָא כָּל חַד וְחַד מִינָּן אַלְפָּא מִשְּׂמָאלֵיהּ וְרִבְבָתָא מִימִינֵיהּ. וְרָאָה אוֹתָם שֶׁעוֹשִׂים לֵיצָנוּת, כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לֵיצָנוּת, שָׁם מָקוֹם שֶׁל מַזִּיקִין וְשֵׁדִים וְרוּחוֹת, וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִשָּׁמֵר לֹא לָשֶׁבֶת בֵּין לֵיצָנִים, וּכְמוֹ שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ מַתְחִיל אֶת סִפְרוֹ (תְּהִלִּים א, א): ״וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב״, כִּי הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת הֵן הֵן הַלֵּצִים. וְלָכֵן כְּשֶׁאֶחָד מִתְּלוּצֵץ מֵהַזּוּלַת, צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁרַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, נִתְלַבְּשׁוּ בּוֹ קְלִפּוֹת וּמַזִּיקִין, שֵׁדִים וְרוּחוֹת, שֶׁהֵם פָּשׁוּט מַזִּיקִין בְּנֵי־אָדָם. זֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק לְזֶה תִּינוֹק, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהִזִּיק לְזֶה יָד, וְזֶה מְסַפֵּר שֶׁהִזִּיק רֶגֶל, וְכֵן שְׁאָר לֵיצָנוּת, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת, פֶּרֶק ב׳): קָשָׁה הִיא הַלֵּיצָנוּת, שֶׁתְּחִלָּתָהּ יִסּוּרִים וְסוֹפָהּ כְּלָיָה; הֵינוּ שֶׁאֲנָשִׁים מַתְחִילִים לְהִתְלוֹצֵץ מִמִּישֶׁהוּ, וּמַתְחִילִים לִסְבֹּל יִסּוּרִים, וְאַחַר־כָּךְ גּוֹמְרִים עָלָיו אֶת הַדִּין לִכְלָיָה, וְכָל זֶה בָּא מֵהֶעָוֹן הֶחָמוּר שֶׁל לֵיצָנוּת. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא, פֶּרֶק ו׳): תְּחִלַּת עֲבֵרָה הִרְהוּר הַלֵּב, שְׁנִיָּה לָהּ לֵיצָנוּת; אִם רוֹאִים אָדָם שֶׁמִּתְלוֹצֵץ מֵהַזּוּלַת, סִימָן שֶׁקָּדַם עָבַר עֲבֵרָה חֲמוּרָה, אוֹ אֲפִלּוּ הִרְהֵר בְּהִרְהוּר רַע, וְאַחַר־כָּךְ בָּא לִידֵי לֵיצָנוּת, כִּי לֹא יִמָּלֵט, אִם אָדָם מִתְלוֹצֵץ מֵהַזּוּלַת, שֶׁלֹּא חָטָא קֹדֶם, אֲפִלּוּ בְּהִרְהוּר, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן,

בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה אָב וְאֵם הוֹלְכִים וּבוֹכִים. וְשָׁאֲלוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּל־כָּךְ חָמוּר עָוֹן לֵיצָנוּת. וְכָל מִי שֶׁהוּא לֵיצָן, וְעוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מֵהַזּוּלַת, זֶה מַרְאֶה שֶׁהוּא פָּגוּם מְאֹד, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, בְּהֶרְהוּרִים רָעִים, וּבְמַעֲשִׂים רָעִים. וְעִקַּר הַלֵּיצָנוּת הוּא לְהַזִּיק לְהַשֵּׁנִי — זֶה הִתְלוֹצֵץ שֶׁהִזִּיק לְזֶה תִּינוֹק, וְזֶה הִתְלוֹצֵץ שֶׁהִזִּיק לַשֵּׁנִי יָד וְכַדּוֹמֶה, כִּי הַשֵּׁדִים הֵם הַמַּזִּיקִין, וְהֵם הַלֵּיצָנִים, וְלָכֵן אִם רוֹאִים אָדָם שֶׁתָּמִיד עוֹשֶׂה רַע לַזּוּלַת, וְהוּא עוֹד מִתְלוֹצֵץ וּמִתְפָּאֵר בַּמֶּה שֶׁעָשָׂה רַע לַזּוּלַת, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁזֶּה שֵׁד, וְאֵינוֹ בֶּן אָדָם כְּלָל, וּצְרִיכִים לְהִזָּהֵר וּלְהִשָּׁמֵר מִמֶּנּוּ מְאֹד מְאֹד. וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיב:), שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ הִזְהִיר אֶת בָּנָיו — אַל תָּדוּרוּ בִּשְׁכֶנְצִיב, מִשּׁוּם דְּלֵיצָנֵי הָוֵי, וּמָשְׁכוּ לָךְ בְּלֵיצָנוּתָא; וְהֵן הֵן הַמַּזִּיקִין, וְלָכֵן אַשְׁרֵי הָאָדָם שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל לֵיצָנִים, כִּי זֶה מֵבִיא אוֹתוֹ לִידֵי עֲבֵרוֹת וַחֲטָאִים, וְשֶׁיִּשְׁרוּ בּוֹ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת וְהַקְּלִפּוֹת.

בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה אָב וְאֵם הוֹלְכִים וּבוֹכִים, כִּי הַבֵּן הַחִגֵּר הִגִּיעַ כָּאן לִמְקוֹם הַשֵּׁדִים, שֶׁהוּא מְקוֹם הָרוּחוֹת רָעוֹת וְהַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְלֹא הִסְפִּיק לִבְרֹא לָהֶם גּוּפִים, עַד שֶׁקִּדֵּשׁ עֲלֵיהֶם הַיּוֹם, וְנִשְׁאֲרוּ מַזִּיקֵי עָלְמָא, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לִשְׁלֹט בִּבְנֵי־אָדָם הַסָּרִים מֵאַחֲרֵי ה׳, חַס וְשָׁלוֹם, וּבִפְרָט בְּהַנִּכְשָׁלִים בִּפְגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי מִכָּל פְּגָם נִבְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי־אָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיִּשְׁלַח קסט:); וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרוּבִין יח:) עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁבִּקֵּ״ל שָׁנָה שֶׁפָּרַשׁ מֵאִשְׁתּוֹ, הוֹלִיד רוּחִין וְשֵׁדִין וְלִילִין, עַיֵּן שָׁם; וְהֵם נוֹקְמִים בַּבֶּן־אָדָם וּמְמָרְרִים לוֹ יְמֵי חַיָּיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט פָּרָשַׁת הַאֲזִינוּ): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן קֶטֶב מְרִירִי? עַל שֵׁם שֶׁמְּמָרְרִין חַיָּיו שֶׁל אָדָם, וְלִפְעָמִים הָאָדָם נוֹפֵל פִּתְאֹם לְתוֹךְ עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחֹרָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן זֶה בָּא, כִּי זֶה מִקִּדֵּם הָיָה בְּשִׂמְחָה וּבְמַצַּב־רוּחַ טוֹב, וְעַכְשָׁו נִכְנְסוּ בּוֹ מְרִירוּת וַעֲצָלוּת וְדַכָּאוֹן. וּבֶאֱמֶת זֶה בָּא מֵהַשֵּׁדִין וְהָרוּחוֹת רָעוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֲוֹנוֹתָיו, וְהֵם עַכְשָׁו נוֹקְמִים בּוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְשֵׁדִין אִלּוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין כִּבְנֵי־אָדָם, וּפְרִין וְרָבִין כִּבְנֵי־אָדָם, וּמֵתִים כִּבְנֵי־אָדָם (חֲגִיגָה טז.), וְזֶהוּ מַה שֶּׁרָאָה בֶּן הַחִגֵּר כָּאן, אָב וְאֵם שֶׁל

אוֹתָם: לָמָּה אַתֶּם בּוֹכִים? וְהֵשִׁיבוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּן וְהָיָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ וְהָיָה שָׁב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְעַכְשָׁו הוּא זְמַן רַב וַעֲדַיִן לֹא בָּא. וְהֵבִיאוּ אוֹתָם לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְשַׁלֵּחַ שְׁלוּחִים לְכָל הָעוֹלָם לְמָצְאוֹ. וְהָיוּ הָאָב וְאֵם חוֹזְרִים וּפָגְעוּ בְּאֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם הַנַּ״ל (הַיְנוּ שֶׁאוֹתוֹ הָאֶחָד שֶׁפָּגְעוּ בּוֹ הָיָה הֶחָבֵר שֶׁל בְּנָם וְהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם בִּתְחִלָּה אֲבָל עַכְשָׁו פָּגְעוּ בּוֹ לְבַדּוֹ), **וְשָׁאַל אוֹתָם עַל מָה אַתֶּם בּוֹכִים? וְסִפְּרוּ לוֹ כַּנַּ״ל. הֵשִׁיב לָהֶם: אֲנִי אוֹדִיעַ לָכֶם. הֱיוֹת שֶׁהָיָה לָנוּ אִי אֶחָד בַּיָּם שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם שֶׁלָּנוּ, וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה שַׂיָּךְ לוֹ הָאִי הַנַּ״ל וְרָצָה לִבְנוֹת שָׁם בְּנְיָנִים וְהִנִּיחַ יְסוֹדוֹת, וְאָמַר הַבֵּן הַנַּ״ל** (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׁדִים הַנַּ״ל שֶׁנֶּאֱבַד) **אֲלַי שֶׁנַּזִּיק אוֹתוֹ. וְהָלַכְנוּ וְלָקַחְנוּ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵיזֶה שֵׁד הוֹלְכִים וּבוֹכִים. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָם: לָמָּה אַתֶּם בּוֹכִים? וְהֵשִׁיבוּ, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בֵּן, וְהָיְתָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ, וְהָיָה שָׁב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְעַכְשָׁו הוּא זְמַן רַב וַעֲדַיִן לֹא בָּא. וְהֵבִיאוּ אוֹתָם לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְשַׁלֵּחַ שְׁלוּחִים לְכָל הָעוֹלָם לְמָצְאוֹ, וְהָיוּ הָאָב וְאֵם חוֹזְרִים, וּפָגְעוּ בְּאֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם הַנַּ״ל (הַיְנוּ שֶׁאוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁפָּגְעוּ בּוֹ, הָיָה הֶחָבֵר שֶׁל בְּנָם, וְהָיָה הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם בְּנָם בִּתְחִלָּה, אֲבָל עַכְשָׁו פָּגְעוּ בּוֹ לְבַדּוֹ), וְשָׁאַל אוֹתָם: עַל מָה אַתֶּם בּוֹכִים? וְסִפְּרוּ לוֹ כַּנַּ״ל. הֵשִׁיב לָהֶם: אֲנִי אוֹדִיעַ לָכֶם, הֱיוֹת שֶׁהָיָה לָנוּ אִי אֶחָד בַּיָּם, שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם שֶׁלָּנוּ, וְאַחַר־כָּךְ הָלַךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה שַׂיָּךְ לוֹ הָאִי הַנַּ״ל, וְרָצָה לִבְנוֹת שָׁם בְּנְיָנִים, וְהִנִּיחַ יְסוֹדוֹת, וְאָמַר הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׁדִים הַנַּ״ל שֶׁנֶּאֱבַד) אֲלַי שֶׁנַּזִּיק אוֹתוֹ. וְהָלַכְנוּ וְלָקַחְנוּ הַפֹּחַ מֵהַמֶּלֶךְ, כִּי הַשֵּׁדִים מְבַקְּשִׁים לֶאֱחֹז בְּמֹחוֹת בְּנֵי־אָדָם, שֶׁשָּׁם מְקוֹם הִתְגַּבְּרוּת יֵם הַחָכְמָה, כִּי מִיָּד כְּשֶׁאָדָם מַכְנִיס בְּמֹחוֹ חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְשׂוֹכֵחַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, חַס וְשָׁלוֹם, יֵשׁ מָקוֹם

הַכֹּחַ מֵהַמֶּלֶךְ. וְהָיָה עוֹסֵק בְּדָאקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲזֹר לוֹ. וְהִתְחִיל לַעֲסֹק בִּמְכַשְּׁפִים, וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְאֶת מִשְׁפַּחְתִּי לֹא יָדַע, עַל־כֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר. אֲבָל מִשְׁפַּחְתּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ וְתָפַס אוֹתוֹ וּמְעַנֶּה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ. וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַשֵּׁדִים וְרוּחוֹת לְהִתָּפֵס שָׁם, וּבִפְרָט אִם נִפְגָּם מֹחוֹ בְּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וּבְהִרְהוּרִים רָעִים, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי הֵם מִתְגַּבְּרִים בְּיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת מֹחוֹ לַחֲשֹׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לְבַד, וְלֹא לְהַכְנִיס בְּמֹחוֹ שׁוּם דָּבָר אַחֵר כְּלָל, וְאָז אֵין שׁוּם כֹּחַ לַקְּלִפּוֹת לְהִתְאַחֵז בּוֹ, וְיַם הַחָכְמָה מִתְרַבֶּה אֶצְלוֹ בִּשְׁלֵמוּת, אֲבָל מִיָּד כְּשֶׁמַּכְנִיס בְּמֹחוֹ אֵיזֶה דָּבָר חוּץ מֵאֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ מָקוֹם לְהַקְּלִפּוֹת לִכְנֹס וְלִבְנוֹת שָׁם מְקוֹמָם, שֶׁזֶּהוּ סוֹד (סַנְהֶדְרִין כא:): כְּשֶׁנָּשָׂא שְׁלֹמֹה אֶת בַּת פַּרְעֹה, יָרַד גַּבְרִיאֵל וְנָעַץ קָנֶה בַּיָּם, וְעָלָיו נִבְנָה כְּרָךְ גָּדוֹל שֶׁבְּרוֹמִי (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לה), כִּי בַּת פַּרְעֹה מְרַמֶּזֶת עַל חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנָסוֹת חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת בְּיַם הַחָכְמָה, עַל זֶה נִבְנֶה כְּרָךְ גָּדוֹל שֶׁבְּרוֹמִי, שֶׁהִיא מְדִינַת אִיטַלְיָה שֶׁל יָוָן, שֶׁשָּׁם מְקוֹר הַטֻּמְאָה וּקְלִפַּת הַנְּצָרוּת, יְמַח שְׁמָם, וְצוּרַת הַמְּדִינָה הִיא כְּמוֹ נַעַל וּמַגָּף (שְׁטִיוול) מְסֻבָּב מִשְּׁלֹשָׁה צְדָדִים בַּיָּם, שֶׁהוּא עִנְיַן מְקוֹם הַקְּלִפּוֹת, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ה, ה): ״רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת״, שֶׁהוּא עִנְיַן נַעַל וָרֶגֶל. וְלָכֵן מָצִינוּ, שֶׁשְּׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, נִצְטַעֵר מְאֹד, עַל־יְדֵי אַשְׁמְדַאי מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים (גִּטִּין סח:), וְנָטַל מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ, וְהָיָה מֶלֶךְ הֶדְיוֹט וָמֶלֶךְ, עַיֵּן שָׁם; כִּי עַל־יְדֵי שֶׁנָּשָׂא בַּת פַּרְעֹה, שֶׁהוּא עִנְיַן חָכְמוֹת הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה לָאַשְׁמְדַאי כֹּחַ לְהִתְאַחֵז בּוֹ, וְהֵצֵרַךְ לְהִלָּחֵם בּוֹ וּלְגָרְשׁ אוֹתוֹ מִן הַקְּדֻשָּׁה. וְהָיָה עוֹסֵק בְּדָאקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲזֹר לוֹ, וְהִתְחִיל לַעֲסֹק בִּמְכַשְּׁפִים, וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְאֶת מִשְׁפַּחְתִּי לֹא יָדַע, עַל־כֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לִי דָּבָר, אֲבָל מִשְׁפַּחְתּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ, וְתָפַס אוֹתוֹ וּמְעַנֶּה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ זֶה הַשֵּׁד שֶׁסִּפֵּר כָּל זֶה, הֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל

זֶה הַשֵּׁד שֶׁמְּפַחֵד כָּל זֶה הֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם) **וְסִפֵּר זֹאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם), **וְסִפֵּר זֹאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ**; כִּי גַּם כֹּחַ הַכִּשּׁוּף הוּא מִצַּד הַשֵּׁדִים וְהַקְּלִפּוֹת, וְאֵין כֹּחַ לַכִּשּׁוּף רַק בְּמָקוֹם פָּנוּי מִגִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּגְּמָרָא (חֻלִּין ז׃) עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁרָצְתָה אִשָּׁה לַעֲשׂוֹת לוֹ כִּשּׁוּף, וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: ״אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״, וְנִתְבַּטֵּל הַכִּשּׁוּף; כִּי כְּשֶׁאָדָם חָזָק בְּדִבְקוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵין שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם יְכוֹלָה לְהַזִּיקוֹ. וְזֶה הָיָה הַסֵּבֶל שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ בַּדֶּרֶךְ צֵאתָם מִמִּצְרַיִם מֵעֲמָלֵק, שֶׁהוּא רָצָה רַק לְהִתְאַחֵז בָּהֶם, וּמִמֶּנּוּ נִמְשְׁכָה אַחַר־כָּךְ קְלִפַּת בִּלְעָם וּבָלָק, כִּי בִּלְעָם וּבָלָק הָיוּ מְכַשְּׁפִים גְּדוֹלִים (כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ אַגָּדָה פָּרָשַׁת בָּלָק), וְרָצוּ לִמְצֹא מָקוֹם, שֶׁיִּתְפֹּס הָרַע וְהַטֻּמְאָה שֶׁלָּהֶם בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְתָחוּל עֲלֵיהֶם הַקְּלָלָה, חַס וְשָׁלוֹם, וְזֶהוּ — עַל־יְדֵי שֶׁיִּתְפְּסוּ מֹחָם, וִינַתְּקוּ אוֹתָם מִדְּבִקוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁזּוֹהִי טֻמְאַת עֲמָלֵ״ק, שֶׁהוּא צְרוּף אוֹתִיּוֹת בָּלָ״ק וּבִלְעָ״ם, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (כִּי תֵצֵא רפא׃), וְעָלָיו נֶאֱמַר (דְּבָרִים כה, יח): ״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ״, לְשׁוֹן קְרִירוּת וְטֻמְאָה, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֵפִר עֲצָתָם, וְהֵגֵן עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמָנוּתוֹ, וְהָפַךְ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה. וְהִנֵּה בְּדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ שֶׁל בִּלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר כב, כה): ״וַתִּלְחַץ אֶת רֶגֶל בִּלְעָם אֶל הַקִּיר״ וְגוֹ׳, וְכָתְבוּ הַמְפָרְשִׁים (עֵין תַּרְגּוּם יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל), שֶׁהַקִּיר הַזֶּה הָיָה הַגַּל אֲבָנִים, שֶׁהֶעֱמִיד יַעֲקֹב אָבִינוּ בֵּינוֹ לְבֵין לָבָן הָאֲרַמִּי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לא, מו): ״וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ גָל״, וּכְתִיב (שָׁם מח, נב): ״וַיֹּאמֶר לָבָן עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה, אִם אָנִי לֹא אֶעֱבֹר אֵלֶיךָ אֶת הַגַּל הַזֶּה וְגוֹ׳ לְרָעָה״, וְהִנֵּה בִּלְעָם, שֶׁהוּא לָבָן הָאֲרַמִּי, לְפִי דִּבְרֵי הַגְּמָרָא (סַנְהֶדְרִין קה.) אוֹ שֶׁהָיָה גִּלְגּוּל מִמֶּנּוּ (כַּמּוּבָא בְּסֵדֶר הַדּוֹרוֹת), עָבַר עַכְשָׁו בֵּין שְׁנֵי גַּלֵּי הָאֲבָנִים לְהָרַע לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְקַלְקְלָם, וְלָכֵן לָחֲצָה הָאָתוֹן אֶת רַגְלוֹ עַל הָאֲבָנִים, וְשָׁבְרוּ אֶת רַגְלוֹ עַל שֶׁעָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה, וְנַעֲשָׂה חִגֵּר עַד יוֹם מוֹתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין שָׁם): בִּלְעָם חִגֵּר בְּרַגְלוֹ אַחַת הָיָה, כִּי קִבֵּל עָנְשׁוֹ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִצְּלוּ מִקְּלָלָתוֹ.

אָמַר הַמֶּלֶךְ: יָשִׁיבוּ לוֹ הַכֹּחַ. עָנָה וְאָמַר, שֶׁהָיָה אֶצְלֵנוּ אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ וְנָתַנּוּ לוֹ הַכֹּחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: יִקְחוּ מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ. הֵשִׁיבוּ לְהַמֶּלֶךְ כִּי נַעֲשָׂה עָנָן. אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּקְרְאוּ הֶעָנָן וְיָבִיאוּ אוֹתוֹ לְכָאן. וְשָׁלְחוּ שָׁלִיחַ אַחֲרָיו.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אָמַר הַמֶּלֶךְ: יָשִׁיבוּ לוֹ הַכֹּחַ. עָנָה וְאָמַר, שֶׁהָיָה אֶצְלֵנוּ אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ, וְנָתַנּוּ לוֹ הַכֹּחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ: יִקְחוּ מִמֶּנּוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ. הֵשִׁיבוּ לְהַמֶּלֶךְ, כִּי נַעֲשָׂה עָנָן. אָמַר הַמֶּלֶךְ, שֶׁיִּקְרְאוּ הֶעָנָן וְיָבִיאוּ אוֹתוֹ לְכָאן. וְשָׁלְחוּ שָׁלִיחַ אַחֲרָיו; כִּי כָּאן בְּמָקוֹם הַשֵּׁדִים, עִקַּר הַשְׁלִיטָה שֶׁלָּהֶם — בְּמִי שֶׁעוֹסֵק בְּכִשּׁוּף וּבְכֹחוֹת הַטֻּמְאָה, כִּי מִי שֶׁהוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְיוֹדֵעַ הֵיטֵב שֶׁאֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ, אֵין הַכִּשּׁוּף שׁוֹלֵט בּוֹ כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּגְּמָרָא (סַנְהֶדְרִין סז:), שֶׁרָצְתָה אִשָּׁה לַעֲשׂוֹת כִּשּׁוּף לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, וְאָמַר: "אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ", וְנִתְבַּטֵּל הַכִּשּׁוּף. אֲבָל מִיָּד כְּשֶׁאָדָם נִפְרָד מִדְּבֵקוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יֵשׁ מָקוֹם לַכִּשּׁוּף לִשְׁלֹט בּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן כְּשָׁפִים? שֶׁמַּכְחִישִׁין פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה. וְכֵן הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת נֶאֱחָזִין בּוֹ, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִטְבִּיעַ בְּכֹחַ הַטֶּבַע, שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרִים אֵלּוּ, הַיְנוּ שֵׁדִים וְרוּחוֹת, לְמַעַן הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, וְאִם הָאָדָם יַכִּיר, שֶׁאֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ כְּלָל, אֲזַי בֶּאֱמֶת לֹא יִשְׁלְטוּ בּוֹ, כִּי כָּל הַתַּכְלִית שֶׁלָּהֶם לְנַסּוֹת בְּנֵי־אָדָם, אִם יֵלְכוּ אַחֲרֵיהֶם אוֹ לֹא, וּכְשֶׁאָדָם חָזָק בִּדְבֵקוּתוֹ וּבֶאֱמוּנָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזַי אֵין יְכוֹלִים לִשְׁלֹט בּוֹ כְּלָל, אֲבָל כְּשֶׁהוֹלֵךְ אַחַר תַּאֲוֹת לִבּוֹ, וְנִכְשָׁל בַּחֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, וּבִפְרָט בְּפֶגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִצְלָן, אֲזַי נֶאֱחָזִים בּוֹ, וְנִבְרָאִים מִזֶּה נִגְעֵי בְּנֵי־אָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן (עֵין עֲרוּבִין יח:), שְׁנוֹקְמִים בּוֹ מְאֹד. וְהִנֵּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בְּשֵׁדִים וּבְרוּחוֹת, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל דִּמְיוֹן. וּבֶאֱמֶת הַדְּכָאוֹן וְהָעַצְבוּת שְׁנוֹפְלִים עַל הָאָדָם פִּתְאֹם — הַכֹּל מֵהֶם, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט פָּרָשַׁת הַאֲזִינוּ): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן קֶטֶב מְרִירִי, שֶׁמְּמָרְרִין חַיָּיו שֶׁל אָדָם. וְכֵן יֵשׁ שֶׁדִּין יְהוּדָאִין (זֹהַר פִּנְחָס רנג:), שֶׁהֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְכָל לִמּוּדָם

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ זֶה הַבֵּן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו בְּתְחִלָּה שֶׁבָּא לְכָאן וְרָאָה כָּל זֶה): **אֵלֵךְ וְאֶרְאֶה הָעִנְיָן אֵיךְ נַעֲשָׂה מֵהָאֲנָשִׁים אֵלּוּ עָנָן. וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַשָּׁלִיחַ. וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיָה שָׁם הֶעָנָן וְשָׁאַל אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר: מִפְּנֵי מָה כִּסָּה הֶעָנָן כָּל־כָּךְ בְּתוֹךְ הָעִיר? וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּכָאן, אַדְרַבָּא, שֶׁמֵּעוֹלָם אֵין כָּאן עָנָן, וְזֶה זְמַן שֶׁכִּסָּה הֶעָנָן וּבָא הַשָּׁלִיחַ וְקָרָא אֶת הֶעָנָן, וְהָלַךְ מִשָּׁם. וְיָשַׁב עַצְמוֹ הָאִישׁ הַנַּ״ל לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶם לִשְׁמֹעַ מַה הֵם מְדַבְּרִים. וְשָׁמַע שֶׁהַשָּׁלִיחַ שָׁאַל אוֹתוֹ: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִהְיוֹת בְּכָאן עָנָן? וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲסַפֵּר לְךָ מַעֲשֶׂה.**

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוּא לְקַנְטֵר אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם גּוֹרְמִים בְּתוֹרָתָם, שֶׁבְּנֵי־אָדָם נוֹפְלִים בְּדַעְתָּם, וּבָאִים לִידֵי כְּפִירוֹת גְּדוֹלוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי מִבִּישָׁא לָא הֲוֵי טָבָא (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כח); וְלָכֵן רַבֵּנוּ זַ״ל מְסַפֵּר כָּאן, שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהַשֵּׁדִים עֲנָנִים, כִּי עָנָן הוּא לְשׁוֹן חֹשֶׁךְ וּמְנִיעָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קטו); וְזֶהוּ כֹּחַ הַשֵּׁדִים, לַעֲשׂוֹת חֹשֶׁךְ וּמְנִיעָה לָאָדָם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִכָּל דָּבָר, כִּי בֶּאֱמֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאִיר בְּכָל הָאָרֶץ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְחֶזְקֵאל מג, ב): ״וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבוֹדוֹ״, אֲבָל הַשֵּׁדִים שֶׁנִּבְרָאִים מֵעֲוֹנוֹת בְּנֵי־אָדָם, וְכֵן הַמַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֵׁדִין יְהוּדָאִין, הֵם כְּמוֹ עֲנָנִים הַמְכַסִּין עַל עֵינַיִן, וְהֵם עוֹשִׂים לָאָדָם חֹשֶׁךְ בָּעֵינַיִם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן הַחִגֵּר הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכְּבָר זָכָה לְתִקּוּן הָרַגְלַיִן, וְהָיָה מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בְּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, הָלַךְ לְחַקֹּר בְּעִנְיַן הַשֵּׁדִים וְהָעֲנָנִים, לִרְאוֹת בַּמֶּה כֹּחָם. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ זֶה הַבֵּן שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו בְּתְחִלָּה, שֶׁבָּא לְכָאן וְרָאָה כָּל זֶה): אֵלֵךְ וְאֶרְאֶה הָעִנְיָן, אֵיךְ נַעֲשָׂה מֵהָאֲנָשִׁים אֵלּוּ עָנָן. וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַשָּׁלִיחַ, וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיָה שָׁם הֶעָנָן, וְשָׁאַל אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר: מִפְּנֵי מַה כִּסָּה הֶעָנָן כָּל־כָּךְ בְּתוֹךְ הָעִיר? וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּכָאן, אַדְרַבָּה, שֶׁמֵּעוֹלָם אֵין כָּאן עָנָן, וְזֶה זְמַן שֶׁכִּסָּה הֶעָנָן. וּבָא הַשָּׁלִיחַ וְקָרָא אֶת הֶעָנָן, וְהָלַךְ מִשָּׁם. וְיָשַׁב

פַּעַם אַחַת הָיָה חָכָם אֶחָד. וְהַקֵּיסָר מֵהַמְּדִינָה הָיָה אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל, וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה לְאֶפִּיקוֹרְסִים. וְהָלַךְ הֶחָכָם וְקָרָא אֶת כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ. עָנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁהַקֵּיסָר הוּא אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה אֶפִּיקוֹרְסִים וְקָצַת מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ עָשָׂה גַּם־כֵּן לְאֶפִּיקוֹרְסִים. בְּכֵן נִפְרֹשׁ אֶל הַמִּדְבָּר כְּדֵי שֶׁנִּשָּׁאֵר בֶּאֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִסְכִּימוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַצְמוֹ הָאִישׁ הַנַּ״ל לֵילֵךְ אַחֲרֵיהֶם לִשְׁמֹעַ מַה הֵם מְדַבְּרִים, וְשָׁמַע שֶׁהַשָּׁלִיחַ שָׁאַל אוֹתוֹ: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִהְיוֹת בְּכָאן עָנָן? וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲסַפֵּר לְךָ מַעֲשֶׂה, כִּי אִם נִקְבַּע הֶעָנָן, שֶׁהוּא הַשֵּׁד, בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, לְכַסּוֹת פְּנֵי הַשֶּׁמֶשׁ, מֻכְרָח לִהְיוֹת בָּזֶה סִפּוּר שֶׁגָּרַם לְכָךְ.

פַּעַם אַחַת הָיָה חָכָם אֶחָד. וְהַקֵּיסָר מֵהַמְּדִינָה הָיָה אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל, וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה לְאֶפִּיקוֹרְסִים, כִּי הַכֹּל תָּלוּי בְּהַמֶּלֶךְ וְהַמּוֹשֵׁל, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דִּבְרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן יא): כָּל מַה שֶּׁהַגְּדוֹלִים עוֹשִׂין, הַדּוֹר עוֹשֶׂה וְכוּ׳, וְאִם הַמַּנְהִיג אִישׁ כָּשֵׁר וְיָרֵא שָׁמַיִם, אֲזַי כָּל הָעָם נִגְרָרִים אַחֲרָיו, וְנַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים כְּמוֹתוֹ, אֲבָל אִם הַמַּנְהִיג הוּא כּוֹפֵר וְאֶפִּיקוֹרֶס, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי עֲלוּלִים כָּל הָעָם לִהְיוֹת נִגְרָרִים אַחֲרָיו, וְלִהְיוֹת אֶפִּיקוֹרְסִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן; כִּי לַמַּנְהִיג וְלַמֶּלֶךְ יֵשׁ כֹּחַ גָּדוֹל לְהַשְׁפִּיעַ עַל כָּל הָעָם — הֵן לְטוֹב וְהֵן לְהִפּוּךְ. וְהָלַךְ הֶחָכָם וְקָרָא אֶת כָּל בְּנֵי מִשְׁפָּחָה. עָנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים, שֶׁהַקֵּיסָר הוּא אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל, וְעָשָׂה אֶת כָּל הַמְּדִינָה לְאֶפִּיקוֹרְסִים, וּקְצָת מִמִּשְׁפַּחְתֵּנוּ עָשָׂה גַּם־כֵּן לְאֶפִּיקוֹרְסִים, בְּכֵן נִפְרֹשׁ אֶל הַמִּדְבָּר, כְּדֵי שֶׁנִּשָּׁאֵר בֶּאֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ; כִּי בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם רוֹאֶה, שֶׁאַנְשֵׁי הָעוֹלָם נִגְרָרִים אַחַר תַּאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה, וְתוֹעִים בִּדְרָכִים נְבוֹכִים מִדַּרְכֵי הָאֱמוּנָה, לִפְעָמִים אֵין עֵצָה רַק לִפְרֹשׁ מִתּוֹכָם לְגַמְרֵי, וְלָגוּר אֲפִלּוּ בַּמִּדְבָּר, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְפֹּס בִּרְשָׁתָם. וְכַמְבֹאָר בְּרַמַ״ם (הִלְכוֹת דֵּעוֹת, פֶּרֶק ו׳), שֶׁאִם הָיוּ כָּל הַמְּדִינוֹת, שֶׁהוּא יוֹדְעָם וְשׁוֹמֵעַ שְׁמוּעָתָן, נוֹהֲגִים בְּדֶרֶךְ לֹא

עִמּוֹ. וְאָמַר הֶחָכָם שֵׁם (הַיְנוּ שֶׁהִזְכִּיר אֵיזֶה שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת) **וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל הַמִּדְבָּר וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו אוֹתוֹ הַמִּדְבָּר. וְאָמַר שֵׁם וְנָשָׂא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר, וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו גַּם־כֵּן. וְאָמַר עוֹד שֵׁם וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר, וְהוּטַב בְּעֵינָיו. וְאוֹתוֹ הַמִּדְבָּר הָיְתָה סְמוּכָה אֶל הַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים וְהָלַךְ** (אוֹתוֹ הֶחָכָם הַנַּ״ל) **וְעָשָׂה עִגּוּל סְבִיבוֹתָם שֶׁלֹּא יוּכַל שׁוּם אֶחָד לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

טוֹבָה וְכוּ׳, יֵצֵא לַמַּעֲרוֹת וְלַחוֹחִים וְלַמִּדְבָּרוֹת, וְאַל יַנְהִיג עַצְמוֹ בְּדֶרֶךְ חַטָּאִים וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְאָמַר הֶחָכָם שֵׁם (הַיְנוּ שֶׁהִזְכִּיר אֵיזֶה שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת), וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל הַמִּדְבָּר, כִּי שֵׁישׁ שֵׁם שֶׁל קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ, שֶׁעַל יָדוֹ מַגִּיעִים הַצַּדִּיקִים בְּמְהִירוּת רַבָּה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּעֵת הַצֹּרֶךְ. וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו אוֹתוֹ מִדְבָּר. וְאָמַר שֵׁם וְנָשָׂא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר, וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו גַּם־כֵּן. וְאָמַר עוֹד שֵׁם, וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל מִדְבָּר אַחֵר, וְהוּטַב בְּעֵינָיו; כִּי לֹא בְּכָל מָקוֹם הָאָדָם זוֹכֶה לְהַצְלִיחַ בְּכָל עֲסָקָיו וּבְכָל עִנְיָנָיו, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁגּוֹרְמִים לַחֲטֹא, חַס וְשָׁלוֹם, אֲבָל מֵה׳ מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ, שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם מוֹלִיכִין אֶת הָאָדָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, לְתַקֵּן שָׁם מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן, וְאַחַר־כָּךְ לִנְסֹעַ מִשָּׁם הָלְאָה, וּכְמוֹ שֶׁהָיוּ בְּכָל הַמ״ב מַסָּעוֹת בַּמִּדְבָּר, שֶׁנָּסְעוּ דֶּרֶךְ מְקוֹם נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן וְכוּ׳, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְחָנוּ וְנָסְעוּ עַל־פִּי ה׳, עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה עַל־פִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי לִפְעָמִים צְרִיכִין לְהִסְתַּלְּקוּת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עַד שֶׁמּוֹצְאִים מָקוֹם מֻכְשָׁר לַעֲבוֹדַת ה׳. וְאוֹתוֹ הַמִּדְבָּר הָיְתָה סְמוּכָה אֶל הַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים, הַיְנוּ אֶל הַשֵּׁנִי אֶלֶף הָרִים שֶׁל מְקוֹם הַשֵּׁדִים וְהַקְּלִפּוֹת, שֶׁהֵם מְחוּץ מִמַּחֲנֵה דִּקְדֻשָּׁה, כִּי מַחֲנֵה דִּקְדֻשָּׁה הֵם הָאַלְפַּיִם אַמָּה שֶׁל תְּחוּם שַׁבָּת, שֶׁבְּתוֹכָם הָאָדָם יָכוֹל לְהִתְקָרֵב אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וְלִמְצֹא אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עִקַּר כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל הָאָדָם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת נִמְשָׁכוֹת מִשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (יִתְרוֹ פּח.): כָּל בִּרְכָאן דִּלְעֵילָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא תַּלְיָן; וְכֵן (שָׁם): מִינֵּיהּ מִתְבָּרְכִין כָּל שִׁיתָּא יוֹמִין; וְעַל־יְדֵי שְׁמִירַת

וְיֵשׁ אֵילָן שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ הָאֵילָן נִשְׁקָה לֹא הָיָה נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ (הֵינוּ מִן הַשֵּׁדִים) **כְּלוּם. עַל־כֵּן עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה מֵאִתָּנוּ שֶׁחוֹפְרִים וְאֵינָם מַנִּיחִים מַיִם לְהָאִילָן.**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שַׁבָּת יֵשׁ לָאָדָם עֲשִׂירוּת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת יט:): ״בִּרְכַּת ה׳ הִיא תַּעֲשִׁיר״ — זוֹ בִּרְכַּת שַׁבָּת, כִּי בְּשַׁבָּת נִשְׁפַּעַת עַל הָאָדָם הֶאָרָה יְתֵרָה שֶׁל אֱמוּנָה, וּמִן הָאֱמוּנָה נִמְשָׁכוֹת עַל הָאָדָם כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִשְׁמֹר שַׁבָּת כָּרָאוּי. וְהָלַךְ וְעָשָׂה עִגּוּל סְבִיבוֹתָם, שֶׁלֹּא יוּכַל שׁוּם אֶחָד לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, הָעִגּוּל הוּא הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (תְּהִלִּים פט, ט): ״וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ״, וּכְשֶׁאָדָם מְסֻבָּב עִם אֱמוּנָה, לֹא יוּכַל לְהִתְקָרֵב אֲלָיו שׁוּם מַזִּיק אוֹ שֵׁד, כִּי כָּל שִׁלְיֵטַת הַקְּלִפּוֹת וְהַחִיצוֹנִים, הִיא רַק בְּמִי שֶׁנֶּחְלָשָׁה אֱצְלוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאָז הֵם מוֹצְאִים מָקוֹם לִכָּנֵס אֱצְלוֹ, אֲבָל מִי שֶׁחָזָק מְאֹד בֶּאֱמוּנָה, אֵינוֹ מְפַחֵד מֵהֶם כְּלָל, וְכַמּוּבָא (חֻלִּין ז:) עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, שֶׁרָצְתָה אִשָּׁה לַעֲשׂוֹת לוֹ כְּשׁוּף, וְאָמַר: ״אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״, וְנִתְבַּטֵּל הַכְּשׁוּף. וְיֵשׁ אֵילָן, שֶׁאִם הָיָה אוֹתוֹ הָאֵילָן נִשְׁקָה, לֹא הָיָה נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ (הֵינוּ מִן הַשֵּׁדִים) כְּלוּם; הָאֵילָן הוּא הַנְּשָׁמָה שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (דְּבָרִים כ, יט): ״כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה״, וְהָאָדָם נִבְרָא בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַעֲשׂוֹת אִילָן רַב עִם עֲנָפִים וְעָלִין וּפֵרוֹת בִּלִּי שִׁעוּר, וּלְהָאִיר אוֹר אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאִם הָיוּ מַשְׁקִים אֶת הָאִילָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה עִם מַיִם כָּרָאוּי, הַיְנוּ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה (בָּבָא קַמָּא פב.), בְּוַדַּאי הָיוּ כָּלִין כָּל הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי, כִּי אִם הַנְּשָׁמָה זוֹכָה לִקְנוֹת לְעַצְמָהּ דִּבְרֵי תוֹרָה וְלִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, חֲרֵי זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה (אָבוֹת פֶּרֶק ו׳), וְיֵשׁ בְּכֹחוֹ לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׁכִינָה בָּאָרֶץ, וּלְכַלּוֹת כָּל הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי. עַל־כֵּן עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה מֵאִתָּנוּ, שֶׁחוֹפְרִים וְאֵינָם מַנִּיחִים מַיִם לְהָאִילָן, כִּי זֶהוּ עִקַּר עֲבוֹדַת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, לִמְנֹעַ אֶת הָאָדָם מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה כְּבָר תּוֹפֵס אוֹתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְעוֹשֶׂה עִמּוֹ כִּרְצוֹנוֹ, כִּי מִיָּד כְּשֶׁאָדָם בָּטֵל מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וְלִבּוֹ פָּנוּי מִן הַחָכְמָה, חֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְכָל הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא לְהִכָּנֵס בּוֹ, וְהוּא עָלוּל לִהְיוֹת מָסוּר בְּיָדָם, חַס וְשָׁלוֹם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ:

וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה, כֵּיוָן שֶׁחוֹפְרִים פַּעַם אַחַת לִמְנַעַ הַמַּיִם דַּי. הֵשִׁיב לוֹ: שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ מְדַבְּרִים וְאֵלּוּ הַמְדַבְּרִים הוֹלְכִים וְעוֹשִׂים מַחֲלֹקֶת בֵּין מֶלֶךְ זֶה לְמֶלֶךְ אַחֵר, וְעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה מִלְחָמָה, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנוֹפֶלֶת הָאַדָּמָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַחֲפִירָה וְיוּכַל לָבוֹא מַיִם לְהָאֵילָן, עַל כֵּן עוֹמְדִים תָּמִיד לַחְפֹּר כַּנַּ״ל. וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ בֵּינֵינוּ עוֹשִׂים לְפָנָיו כָּל הַלֵּיצָנוּת וּשְׂמֵחִים; זֶה מִתְלוֹצֵץ אֵיךְ הִזִּיק תִּינוֹק וְהַיּוֹלֶדֶת מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו, וְזֶה מַרְאֶה לֵיצָנוּת אֲחֵרוֹת וְכֵן כַּמָּה מִינֵי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לָמָּה עוֹמְדִים יוֹם וָלַיְלָה, כֵּיוָן שֶׁחוֹפְרִים פַּעַם אַחַת לִמְנַעַ הַמַּיִם דַּי. הֵשִׁיב לוֹ: שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵינוּ מְדַבְּרִים, וְאֵלּוּ הַמְדַבְּרִים הוֹלְכִים וְעוֹשִׂים מַחֲלֹקֶת בֵּין מֶלֶךְ זֶה לְמֶלֶךְ אַחֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה מִלְחָמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנוֹפֶלֶת הָאַדָּמָה שֶׁסְּבִיבוֹת הַחֲפִירָה, וְיוּכַל לָבוֹא מַיִם לְהָאֵילָן, עַל־כֵּן עוֹמְדִים תָּמִיד לַחְפֹּר כַּנַּ״ל, כִּי גַּם אֵצֶל הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְהַשֵּׁדִים יֵשׁ מְדַבְּרִים וּבַעֲלֵי לְשׁוֹן־הָרָע, שֶׁהוֹלְכִים וְעוֹשִׂים מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת בֵּין מֶלֶךְ זֶה לְמֶלֶךְ אַחֵר, וְגוֹרְמִים חֻרְבַּן הָעוֹלָם וּרְעִידַת הָאַדָּמָה, וּמֵהֶם לוֹמְדִים אַנְשֵׁי עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֵין דָּבָר שָׁנוּא כְּמוֹ הַמַּחֲלֹקֶת, שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁל מַנְהִיג זֶה הוֹלְכִים וּמְדַבְּרִים עַל מַנְהִיג אַחֵר, וְעוֹשִׂים מְרִיבוֹת וּמַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם, עַד שֶׁגּוֹרְמִים מִלְחָמוֹת וּרְעִידַת הָאַדָּמָה שֶׁהוּא חֻרְבַּן הָעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יומא ט:), שֶׁלֹּא חָרַב בַּיִת שֵׁנִי, אֶלָּא מֵחֲמַת שִׂנְאַת חִנָּם. וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה מֶלֶךְ בֵּינֵינוּ, עוֹשִׂים לְפָנָיו כָּל הַלֵּיצָנוּת וּשְׂמֵחִים; זֶה מִתְלוֹצֵץ אֵיךְ הִזִּיק תִּינוֹק, וְהַיּוֹלֶדֶת מִתְאַבֶּלֶת עָלָיו, וְזֶה מַרְאֶה לֵיצָנוּת אֲחֵרוֹת, וְכֵן כַּמָּה מִינֵי לֵיצָנוּת; כִּי זֶה עִקַּר פְּעֻלּוֹת הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, לַעֲשׂוֹת לֵיצָנוּת מִכָּל דָּבָר, וּלְהִתְפָּאֵר אֵיךְ שֶׁהִזִּיקוּ אֲנָשִׁים, וְגָרְמוּ צַעַר וַאֲבֵלוּת לִבְנֵי־אָדָם. וְאָדָם שֶׁעוֹסֵק בְּלֵיצָנוּת וְגַם מִתְפָּאֵר אֵיךְ שֶׁהִזִּיק לַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים וְגָרַם לָהֶם צַעַר, לֶהֱוֵי יָדוּעַ שֶׁמִּדַּבְּקִים בּוֹ הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, וּצְרִיכִין לְהִשָּׁמֵר מִמֶּנּוּ מְאֹד. וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ בָּא בְּתוֹךְ

לֵיצָנוּת. וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ בָּא בְּתוֹךְ הַשִּׂמְחָה הוּא הוֹלֵךְ וּמְטַיֵּל עִם הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה שֶׁלּוֹ, וּמְנַסֶּה עַצְמוֹ לַעֲקֹר הָאִילָן, כִּי אִם לֹא הָיָה הָאִילָן כְּלָל הָיָה טוֹב לָנוּ מְאֹד. וּמְחַזֵּק לִבּוֹ מְאֹד כְּדֵי לַעֲקֹר הָאִילָן כֻּלּוֹ, וּכְשֶׁבָּא אֶל הָאִילָן, אֲזַי הָאִילָן צוֹעֵק מְאֹד, וַאֲזַי נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְחוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו.

פַּעַם אַחַת נַעֲשָׂה מֶלֶךְ חָדָשׁ בֵּינֵיהֶם וְעָשׂוּ לְפָנָיו לֵיצָנוּת גְּדוֹלוֹת כַּנַּ״ל, וּבָא בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ אֲבִירוּת לֵב מְאֹד, וְאָמַר לַעֲקֹר אֶת הָאִילָן כֻּלּוֹ לְגַמְרֵי.

וְיָצָא לְטַיֵּל עִם שָׂרָיו, וְחִזֵּק לִבּוֹ מְאֹד, וְרָץ לַעֲקֹר הָאִילָן לְגַמְרֵי. וּכְשֶׁבָּא אֵלָיו נָתַן קוֹל גָּדוֹל וְנָפַל עָלָיו פַּחַד. וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל, וְחָזַר וְהָיָה הוֹלֵךְ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַשִּׂמְחָה, הוּא הוֹלֵךְ וּמְטַיֵּל עִם שָׂרֵי מְלוּכָה שֶׁלּוֹ, וּמְנַסֶּה עַצְמוֹ לַעֲקֹר הָאִילָן, כִּי אִם לֹא הָיָה הָאִילָן כְּלָל, הָיָה טוֹב לָנוּ מְאֹד, וּמְחַזֵּק לִבּוֹ מְאֹד כְּדֵי לַעֲקֹר הָאִילָן כֻּלּוֹ, וּכְשֶׁבָּא אֶל הָאִילָן, אֲזַי הָאִילָן צוֹעֵק מְאֹד, וַאֲזַי נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד וְחוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו. פַּעַם אַחַת נַעֲשָׂה מֶלֶךְ חָדָשׁ בֵּינֵיהֶם, וְעָשׂוּ לְפָנָיו לֵיצָנוּת גְּדוֹלוֹת כַּנַּ״ל, וּבָא בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ אֲבִירוּת לֵב מְאֹד, וְאָמַר לַעֲקֹר אֶת הָאִילָן כֻּלּוֹ לְגַמְרֵי, וְיָצָא לְטַיֵּל עִם שָׂרָיו, וְחִזֵּק לִבּוֹ מְאֹד, וְרָץ לַעֲקֹר הָאִילָן לְגַמְרֵי, וּכְשֶׁבָּא אֵלָיו, נָתַן קוֹל גָּדוֹל, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד, וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל, וְחָזַר וְהָיָה הוֹלֵךְ. בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה בְּנֵי־אָדָם יוֹשְׁבִים (הֵינוּ

בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְתַּכֵּל וְרָאָה בְּנֵי־אָדָם יוֹשְׁבִים (הֵינוּ הַכַּת אֲנָשִׁים שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל), **וְשָׁלַח אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשָׁיו לַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּרָאוּי כְּדַרְכָּם תָּמִיד** (הֵינוּ שֶׁזֶּה הַמֶּלֶךְ שָׁלַח לְהַזִּיקָם כְּדַרְכָּם) **וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָם אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם הַנַּ״ל נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד. וְאָמַר לָהֶם הַזָּקֵן הַנַּ״ל: אַל תִּפְחֲדוּ.**

וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ הַשֵּׁדִים לְשָׁם לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם מֵחֲמַת הָעִגּוּל הַנַּ״ל שֶׁהָיָה סְבִיבוֹתָם וְשָׁלַח שְׁלוּחִים אֲחֵרִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים גַּם־כֵּן.

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

הַכַּת אֲנָשִׁים שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל), וְשָׁלַח אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאֲנָשָׁיו לַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּרָאוּי כְּדַרְכָּם תָּמִיד (הֵינוּ שֶׁזֶּה הַמֶּלֶךְ שָׁלַח לְהַזִּיקָם כְּדַרְכָּם), וְכֵיוָן שֶׁרָאוּ אוֹתָם אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם הַנַּ״ל, נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד. וְאָמַר לָהֶם הַזָּקֵן הַנַּ״ל: אַל תִּפְחֲדוּ. כִּי הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֲמִתִּית, אֵינוֹ מְפַחֵד כְּלָל מִכֹּחַ הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, כִּי הוּא נִסְתָּר תַּחַת צֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה נא, טז): ״וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ״, וְהוּא מְלַמֵּד אֶת אֲנָשָׁיו וּמְקָרָבָיו, שֶׁלֹּא יִפְחֲדוּ כְּלָל, רַק יִתְחַזְּקוּ בֶּאֱמוּנָה יְתֵרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא יַגִּיעַ אֲלֵיהֶם שׁוּם רַע; כִּי כְּשֶׁאָדָם חָזָק בֶּאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתָמִיד רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז לֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי הָאֱמוּנָה הִיא אוֹר גָּדוֹל מְאֹד, וְשׁוֹרֶפֶת אֶת כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, וְלָכֵן הֶחָכָם הַזָּקֵן לִמֵּד אֶת אֲנָשָׁיו, שֶׁלֹּא יִפְחֲדוּ מֵהַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת כְּלָל, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה נוֹפֵל עֲלֵיהֶם פַּחַד, וְהֵם מִתְבַּטְּלִים מִבְּנֵי־אָדָם. **וּכְשֶׁנִּתְקָרְבוּ הַשֵּׁדִים לְשָׁם, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם, מֵחֲמַת הָעִגּוּל הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה סְבִיבוֹתָם,** כִּי הָעִגּוּל שֶׁל אֱמוּנָה שׁוֹמֵר אֶת הָאָדָם מִכָּל רַע, וְאֵין שׁוּם דָּבָר מַזִּיק יָכוֹל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו כְּלָל, וְלָכֵן אַשְׁרֵי הָאָדָם שֶׁתָּמִיד רַק מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְזֶה בְּעַצְמוֹ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ מִכָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, שֶׁלֹּא יִגְּשׁוּ אֵלָיו כְּלָל. **וְשָׁלַח שְׁלוּחִים אֲחֵרִים,**

וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל גַּם הוּא לְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּבִקֵּשׁ מֵהַזָּקֵן שֶׁיַּנִּיחֵנוּ לִכָּנֵס לְשָׁם. וְאָמַר לוֹ: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ אַנִּיחַ אוֹתְךָ לִכָּנֵס, אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ הַמֶּלֶךְ יְחִידִי, וְאַנִּיחַ אוֹתְךָ עִם עוֹד אֶחָד לִכָּנֵס. וּפָתַח לָהֶם פֶּתַח וְנִכְנְסוּ. וְחָזַר וְסָגַר הָעִגּוּל. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהַזָּקֵן: אֵיךְ אַתָּה בָּא לֵישֵׁב עַל מָקוֹם שֶׁלָּנוּ. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה הוּא מְקוֹמְךָ, הוּא מָקוֹם שֶׁלִּי. אָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים גַּם־כֵּן, הֵינוּ שֶׁגַּם הַשְּׁלוּחִים לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס בְּתוֹךְ הָעִגּוּל, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה. וּבָא בְּכַעַס גָּדוֹל וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ, הֵינוּ מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים קֹדֶם שָׁלַח אֶת שְׁלוּחָיו, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁהֵם לֹא יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס, אֲזַי הוּא נִסָּה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל גַּם הוּא לְקָרֵב אֲלֵיהֶם, כִּי מִי שֶׁחָזָק בֶּאֱמוּנָה, זֶה שׁוֹמֵר אוֹתוֹ מֵהַכֹּל. וּבִקֵּשׁ מֵהַזָּקֵן שֶׁיַּנִּיחֵנוּ לִכָּנֵס לְשָׁם, כִּי הוּא רָאָה שֶׁעִם כֹּחַ לֹא יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס, וְעַל כֵּן הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ מֵהַזָּקֵן שֶׁיִּתֵּן לוֹ לְהִכָּנֵס, כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הַשֵּׁדִים וְרוּחוֹת, הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא, קֹדֶם בָּאִים בְּכֹחַ גָּדוֹל, וּכְשֶׁרוֹאִים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת מְזִמָּתָם, אֲזַי בָּאִים בַּחֲלַקְלָקוּת לְשׁוֹנָם, וְרוֹצִים לְפַתּוֹת אֶת הָאָדָם. וְאָמַר לוֹ: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ, אַנִּיחַ אוֹתְךָ לִכָּנֵס, כִּי הַזָּקֵן לֹא פָּחַד מִמֶּנּוּ, כִּי הָיָה חָזָק בֶּאֱמוּנָה, אֲבָל אֵין דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ הַמֶּלֶךְ יְחִידִי, וְאַנִּיחַ אוֹתְךָ עִם עוֹד אֶחָד לִכָּנֵס, וּפָתַח לָהֶם פֶּתַח וְנִכְנְסוּ, וְחָזַר וְסָגַר הָעִגּוּל; כִּי הַכֹּחַ שֶׁל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת כָּל־כָּךְ גָּדוֹל, עַד שֶׁאֵינוֹ מִפַּחַד אֲפִלּוּ מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַשֵּׁדִים שֶׁיִּכָּנֵס בְּתוֹכוֹ, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁעָסַק עִם אַשְׁמְדַאי מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים (גִּטִּין סח.), כִּי תֹּכֶף־וּמִיָּד הוּא סוֹגֵר עָלָיו הָעִגּוּל שֶׁל אֱמוּנָה, וְאָז לֹא דַּי שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהַזִּיק לוֹ כְּלוּם, אֶלָּא גַּם מְהַפֵּךְ אוֹתוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ נִצוֹצוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁגָּנַזְתָּ, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִיאֶנּוּ״, וְהַקַּשְׁגּוֹר נַעֲשֶׂה סַנְגּוֹר, וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא מוֹסֵר לוֹ סוֹדוֹת נִסְתָּרִים שֶׁל הַבְּרִיאָה. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהַזָּקֵן: אֵיךְ אַתָּה בָּא לֵישֵׁב עַל הַמָּקוֹם שֶׁלָּנוּ? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה הוּא מְקוֹמְךָ? הוּא מָקוֹם שֶׁלִּי, כִּי הַצַּדִּיק שֶׁנִּכְלָל

מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי? הֵשִׁיב לוֹ לָאו! אָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה מִתְיָרֵא!. וּפָשַׁט עַצְמוֹ וְנַעֲשָׂה גָּדוֹל מְאֹד עַד הַשָּׁמַיִם וְרָצָה לְבָלְעוֹ. אָמַר הַזָּקֵן: אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִתְיָרֵא כְּלָל, אַף אִם אֲנִי רוֹצֶה, תִּהְיֶה אַתָּה מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי. וְהָלַךְ וְהִתְפַּלֵּל קְצָת וְנַעֲשָׂה עָב וְעָנָן גָּדוֹל וְהָיוּ רְעָמִים גְּדוֹלִים. וְהָרַעַם הוֹרֵג אוֹתָם, וְנֶהֱרְגוּ כָּל הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה שֶׁלּוֹ שֶׁהָיוּ עִמּוֹ, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם הוּא עִם הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ שָׁם בְּתוֹךְ הָעִגּוּל. וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּפְסֹק הָרַעַם, וּפָסַק.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי, הוּא לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סא), וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִקְרָא ״מָקוֹם״, עַל שֵׁם שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ, וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לֵב יִשְׂרְאֵלִי, אֵין שַׁיָּךְ אֶצְלוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי הוּא מוֹצֵא אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מָקוֹם מַמָּשׁ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נו), וְכָל הַמְּקוֹמוֹת נִכְלָלִים בּוֹ. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַזָּקֵן: מִי אוֹמֵר שֶׁזֶּה הַמָּקוֹם שֶׁלְּךָ, זֶה הַמָּקוֹם שֶׁלִּי, כִּי אֲנִי נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. אָמַר לוֹ מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים: אֵין אַתָּה מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי? הֵשִׁיב לוֹ הֶחָכָם הַזָּקֵן: לָאו! אָמַר לוֹ: אֵין אַתָּה מִתְיָרֵא? וּפָשַׁט עַצְמוֹ וְנַעֲשָׂה גָּדוֹל מְאֹד עַד הַשָּׁמַיִם, וְרָצָה לְבָלְעוֹ. אָמַר הַזָּקֵן: אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִתְיָרֵא כְּלָל, אַף אִם אֲנִי רוֹצֶה, תִּהְיֶה אַתָּה מִתְיָרֵא מִמֶּנִּי, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֲמִתִּית, וְאֵינוֹ מְפַחֵד כְּלָל אֲפִלּוּ מִמֶּלֶךְ הַשֵּׁדִים, וַאֲפִלּוּ שֶׁפּוֹשֵׁט עַצְמוֹ וְנַעֲשֶׂה גָּדוֹל עַד הַשָּׁמַיִם, אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִמֶּנּוּ כְּלוּם, כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הַסִּטְרָא אַחֲרָא לַעֲשׂוֹת וּלְהַמְשִׁךְ עַצְמוֹ עַד לַשָּׁמַיִם, וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּכָל מִינֵי אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים, וְלַעֲשׂוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֲפִלּוּ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים, אֲבָל הֶחָכָם הָאֱמֶת רוֹאֶה תֵּכֶף־וּמִיָּד כָּל הַשֶּׁקֶר שֶׁלּוֹ, וְאָז אַדְרַבָּה, הוּא מַפִּיל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל. וְהָלַךְ וְהִתְפַּלֵּל קְצָת, וְנַעֲשָׂה עָב וְעָנָן גָּדוֹל, וְהָיוּ רְעָמִים גְּדוֹלִים, וְהָרַעַם הוֹרֵג אוֹתָם, וְנֶהֱרְגוּ כָּל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁלּוֹ שֶׁהָיוּ עִמּוֹ, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם הוּא עִם הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ שָׁם בְּתוֹךְ הָעִגּוּל, וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּפְסֹק הָרַעַם, וּפָסַק; כִּי הַצַּדִּיק, כְּשֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ

עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה אִישׁ כָּזֶה, אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר מִכָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים, כִּי יֵשׁ בַּעֲלֵי שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים רַק מִמִּשְׁפָּחָה אַחַת וַאֲפִלּוּ אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה אֵינָם יוֹדְעִים בִּשְׁלֵמוּת. אֲנִי אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

״קָצָת״, כְּבָר נַעֲשֶׂה עֲנָנִים וּרְעָמִים גְּדוֹלִים, וְהוֹרֵג אֶת הַקִּלְפּוֹת, כִּי מֵהַקּוֹל שֶׁאָדָם מוֹצִיא בְּכֹחַ תְּפִלָּתוֹ, מִזֶּה נַעֲשֶׂה רְעָמִים, וְלֹא נִבְרְאוּ רְעָמִים אֶלָּא לְפַשֵּׁט עַקְמוּמִיּוּת שֶׁבַּלֵּב (בְּרָכוֹת נט.), הַיְנוּ לְגָרֵשׁ הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת מִשָּׁם, שֶׁהֵם מְעַקְּמִים אֶת לִבּוֹ בְּכָל מִינֵי שְׁאֵלוֹת וְקֻשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבְכֹחַ הַתְּפִלָּה הוּא הוֹרֵג כָּל הַקִּלְפּוֹת וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ה׳); וְלָכֵן אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה תָּמִיד, כִּי בָּזֶה הוּא חוֹגֵר אֶת עַצְמוֹ עִם כְּלֵי זַיִן גָּדוֹל נֶגֶד כָּל הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, וְלֹא יוּכְלוּ לָגֶשֶׁת אֵלָיו כְּלָל.

עָנָה הַמֶּלֶךְ לְהַזָּקֵן וְאָמַר: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה אִישׁ כָּזֶה, אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר מִכָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁל שֵׁדִים. רַבֵּנוּ זַ״ל לְפָעָמִים קוֹרֵא אֶת הֶחָכָם הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָעִגּוּל ״זָקֵן״, כִּי אֵין זָקֵן אֶלָּא מִי שֶׁקָּנָה חָכְמָה (קִדּוּשִׁין לב:); וְאֵין חָכָם כְּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם דָּבָר מֵעַצְמוֹ, רַק הַכֹּל בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּהוּ פֵּרוּשׁ חָכְמָ״ה — כ״ח מָ״ה, לָדַעַת מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ, שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם דָּבָר בְּלִי כֹּחוֹ יִתְבָּרַךְ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פב), וְזֶהוּ (תְּהִלִּים צו, ט): ״חִ׳יללוּ מִ׳פָּנָיו כָּ׳ל הָ׳אָרֶץ״, רָאשֵׁי תֵּבוֹת חָ׳כְ׳מָ׳ה׳, כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, נִכְנָסֶת בּוֹ יִרְאָה אֲמִתִּית מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן הֶחָכָם הַזֶּה שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָעִגּוּל שֶׁל אֱמוּנָה, וְסָמַךְ עַצְמוֹ לְגַמְרֵי עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא פָּחַד מִמֶּלֶךְ הַשֵּׁדִים כְּלָל, אֲפִלּוּ שֶׁהִגְדִּיל עַצְמוֹ עַד הַשָּׁמַיִם, הוּא הָיָה הַזָּקֵן הָאֲמִתִּי שֶׁקָּנָה חָכְמָה, וּבִשְׁבִיל זֶה רַבֵּנוּ זַ״ל קוֹרֵא אוֹתוֹ פַּעַם בְּשֵׁם חָכָם, וּפַעַם בְּשֵׁם זָקֵן, וּכְשֶׁמֶּלֶךְ הַשֵּׁדִים רָאָה אֶת עֹצֶם מַעֲלָתוֹ, הַקְשָׁגּוֹר נִתְהַפֵּךְ לְסַנֵּגוֹר, וּמָסַר לוֹ סֵפֶר שֶׁל כָּל מִשְׁפָּחוֹת הַשֵּׁדִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַזִּיק אוֹתוֹ. **כִּי יֵשׁ בַּעֲלֵי שֵׁמוֹת, שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים רַק מִמִּשְׁפָּחָה אַחַת, וַאֲפִלּוּ אוֹתָהּ הַמִּשְׁפָּחָה אֵינָם יוֹדְעִים בִּשְׁלֵמוּת. אֲנִי אֶתֵּן לְךָ סֵפֶר שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת, כִּי אֵצֶל הַמֶּלֶךְ**

שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת, כִּי אֶצֶל הַמֶּלֶךְ כְּתוּבִים כֻּלָּם וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁנּוֹלַד נִכְתָּב אֶצֶל הַמֶּלֶךְ. וְשָׁלַח אֶת הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ אַחַר הַסֵּפֶר (הֵינוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַשֵּׁדִים שָׁלַח אֶת הָאֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּתוֹךְ הָעִגּוּל אַחַר הַסֵּפֶר. נִמְצָא שֶׁטּוֹב עָשָׂה שֶׁהִנִּיחַ אוֹתוֹ עִם עוֹד אֶחָד לְכָּנֵס כִּי אִם לָאו אֶת מִי הָיָה שׁוֹלֵחַ?) **וְהֵבִיא לוֹ הַסֵּפֶר. וּפָתַח אֶת הַסֵּפֶר וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁלָּהֶם. וְהִבְטִיחַ הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לְעוֹלָם אֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּקֵן הַנַּ״ל. וְצִוָּה לְהָבִיא כָּל הַפַּאטְרֶעטִין** (הַתְּמוּנוֹת) **שֶׁל כָּל בְּנֵי־מִשְׁפַּחְתּוֹ וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה נוֹלָד לָהֶם** (אֵיזֶה יֶלֶד) **יָבִיאוּ תֵּכֶף הַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָזוֹק שׁוּם אֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת הַזָּקֵן.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּתוּבִים כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁנּוֹלַד נִכְתָּב אֶצֶל הַמֶּלֶךְ. וְשָׁלַח אֶת הָאֶחָד, שֶׁהָיָה עִמּוֹ אַחַר הַסֵּפֶר (הֵינוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַשֵּׁדִים שָׁלַח אֶת הָאֶחָד, שֶׁהָיָה עִמּוֹ בְּתוֹךְ הָעִגּוּל אַחַר הַסֵּפֶר. נִמְצָא, שֶׁטּוֹב עָשָׂה שֶׁהִנִּיחַ אוֹתוֹ עִם עוֹד אֶחָד לְכָּנֵס, כִּי אִם לָאו, אֶת מִי הָיָה שׁוֹלֵחַ), וְהֵבִיא לוֹ הַסֵּפֶר, וּפָתַח אֶת הַסֵּפֶר, וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת מִשְׁפָּחוֹת שֶׁלָּהֶם, וְהִבְטִיחַ הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ לְעוֹלָם אֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּקֵן הַנַּ״ל, וְצִוָּה לְהָבִיא כָּל הַפַּאטְרֶעטִין (תְּמוּנָה) שֶׁל כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה נוֹלָד לָהֶם (אֵיזֶה יֶלֶד) יָבִיאוּ תֵּכֶף הַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נָזוֹק שׁוּם אֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת הַזָּקֵן; כִּי הַבַּעֲלֵי שֵׁמוֹת הֵם הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁיּוֹדְעִים יִחוּדֵי וְצֵרוּפֵי שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדְעִים אֵיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם קַבָּלָה מַעֲשִׂית, וְאֵיךְ לְהִשְׁתַּלֵּט עַל הַשֵּׁדִים וּלְבַטֵּל אוֹתָם, וְזֶהוּ עִצָּם מַעֲלַת הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לִהְיוֹת נִשְׁמָר מִן הַקְּלִפּוֹת עַל יָדָם, כִּי הָאָדָם בּוֹרֵא בַּעֲוונוֹתָיו שֵׁדִים וְרוּחוֹת רָעוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְהֵם רוֹדְפִין אַחֲרָיו וּמְמָרְרִין אֶת יְמֵי חַיָּיו, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִפָּטֵר מֵהֶם, אֲבָל כְּשֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֶל צַדִּיק וּבַעַל שֵׁם אֲמִתִּי, שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת הַמִּשְׁפָּחוֹת שֶׁל

אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל הַזָּקֵן לִפָּטֵר מִן הָעוֹלָם קָרָא לִבְנָיו וְצִוָּה לָהֶם וְאָמַר לָהֶם: אֲנִי מַנִּיחַ לָכֶם זֶה הַסֵּפֶר. וַהֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם זֶה הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יֵשׁ לִי אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. גַּם אַתֶּם אַל תִּשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ, אֲפִלּוּ אִם יִמָּצֵא אֶחָד מִכֶּם שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַל יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם

נַחֲרֵי אַפְרַסְמוֹן

הַשֵּׁדִים, וּמִמַּה הֵם נִבְרָאִים, הֵם יְכוֹלִים לְהוֹרוֹת לוֹ תִּקּוּן לְנַפְשׁוֹ, וְלַעֲזֹר לוֹ לָצֵאת מִתַּחַת יְדֵיהֶם, וְלִחְיוֹת חַיִּים טוֹבִים בֶּאֱמֶת. אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל הַזָּקֵן לְהִפָּטֵר מִן הָעוֹלָם, קָרָא לִבְנָיו וְצִוָּה לָהֶם; כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל חֲכָמִים, שֶׁקֹּדֶם שֶׁמִּסְתַּלְּקִים מִזֶּה הָעוֹלָם, הֵם מַנִּיחִים צַוָּאָה כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת. וְאָמַר לָהֶם הַזָּקֵן: אֲנִי מַנִּיחַ לָכֶם זֶה הַסֵּפֶר, שֶׁבּוֹ כְּתוּבִים כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, וְאֵיךְ יְכוֹלִים לְהַכְנִיעַ אוֹתָם וּלְבַטְּלָם, שֶׁזּוֹ קַבָּלָה מַעֲשִׂית — לְהַשְׁבִּיעַ אֶת הַמַּלְאָכִים וְכוּ׳, וּלְהַכְנִיעַ אֶת הַשֵּׁדִים וְכוּ׳, וַהֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים, שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם זֶה הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יֵשׁ לִי אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי יָדוּעַ שֶׁהָאֲרִיזַ״ל מְאֹד הִזְהִיר לֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבָּלָה מַעֲשִׂית, כִּי אֵין לָנוּ הַיּוֹם אֹפֶר פָּרָה כְּדֵי לְהִטָּהֵר, וְכֵן הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע הִזְהִירָנוּ מְאֹד מְאֹד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ רַק עִם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא עָבַר אֶת נְהַר הַדִּינֶעסְטֶר רַק עִם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּלִי שׁוּם שְׁמוֹת, וְלָכֵן אָמַר הַזָּקֵן לְבָנָיו: גַּם אַתֶּם אַל תִּשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ, אֲפִלּוּ אִם יִמָּצֵא אֶחָד מִכֶּם שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אַל יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, רַק יִהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הַדְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֱמֶת, וְהָאֱמוּנָה אֶצְלָם בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם, בִּבְחִינַת (יְחֶזְקֵאל א, א): נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים, רָאשֵׁי תֵּבוֹת: אֱמוּנָה אֶצְלָם כִּרְאִיָּה בָּעֵינַיִם מַמָּשׁ, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבָּלָה מַעֲשִׂית, וְלַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים וְשִׁנּוּי הַטֶּבַע

יִתְבָּרַךְ. וְנִפְטַר הֶחָכָם. וְהָלַךְ הַסֵּפֶר בִּירֻשָּׁה וּבָא לְבֶן־בְּנוֹ. וְהָיָה לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, רַק שֶׁהָיָה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַזָּקֵן. וְהַמְדַבְּרִים שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם הָיוּ מְפַתִּים אֶת נֶכֶד הַזָּקֵן הַנַּ״ל: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ לְךָ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְאֵין לְךָ לְפַרְנְסָם וּלְהַשִּׂיאָם, עַל־כֵּן הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה הַסֵּפֶר. וְהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם מְפַתִּים אוֹתוֹ וְסָבַר שֶׁלִּבּוֹ מְיַעֲצוֹ לָזֶה. וְנָסַע לְאָבִיו זְקֵנוֹ עַל קִבְרוֹ וְשָׁאַל אוֹתוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁהִנַּחְתָּ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בָּעוֹלָם, אֵינָם רוֹצִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּלָל, רַק סוֹמְכִין עַל אֱמוּנָה, וּמוֹסְרִים עַצְמָם לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה מַה שֶּׁשּׁוֹמֵר אוֹתָם מִכָּל רַע. וְגַם הָאֲרִיזַ״ל הִזְהִיר מְאֹד לֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם קַבָּלָה מַעֲשִׂית, וְאָמַר, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּקַבָּלָה מַעֲשִׂית, סוֹף כָּל סוֹף מְקַבְּלִים אֵיזֶה עֹנֶשׁ קָשֶׁה — אוֹ הֵם אוֹ בְּנֵיהֶם, וְלֹא יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ נָקִי. וְלָכֵן גַּם כָּאן צִוָּה הֶחָכָם וְהַזָּקֵן לְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו, שֶׁאֲפִלּוּ אִם יִהְיוּ רְאוּיִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ. וְנִפְטַר הֶחָכָם, וְהָלַךְ הַסֵּפֶר בִּירֻשָּׁה וּבָא לְבֶן בְּנוֹ, וְהָיָה לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְדֻשָּׁה, רַק שֶׁהָיָה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַזָּקֵן, וְהַמְדַבְּרִים שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם בֵּין הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, הָיוּ מְפַתִּים אֶת נֶכֶד הַזָּקֵן הַנַּ״ל, בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ לְךָ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת, וְאֵין לְךָ לְפַרְנְסָם וּלְהַשִּׂיאָם, עַל־כֵּן תִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּזֶה הַסֵּפֶר, כִּי הַשֵּׁדִים בְּעַצְמָם יוֹדְעִים שֶׁעָלוּל הָאָדָם לְהִנָּזֵק, עַל־יְדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבָּלָה מַעֲשִׂית, וְלָכֵן פִּתּוּ אוֹתוֹ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כְּדֵי לְהַשִּׂיא אֶת בְּנוֹתָיו, וּבָזֶה יוּכְלוּ לִנְקֹם בּוֹ. וְהוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם מְפַתִּים אוֹתוֹ, וְסָבַר שֶׁלִּבּוֹ מְיַעֲצוֹ לָזֶה, וְנָסַע לְאָבִיו זְקֵנוֹ עַל קִבְרוֹ, כִּי מוּבָא בְּשַׁעַר הַיִּחוּדִים לְהָאֲרִיזַ״ל, שֶׁיֵּשׁ יִחוּדִים קְדוֹשִׁים לְכַוֵּן עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁיְּכוֹלִים עַל יָדָם לְדַבֵּר עִם הַצַּדִּיקִים וְלִשְׁמֹעַ תְּשׁוּבָתָם, וְכַמְבֹאָר שָׁם הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת מֵרַבִּי חַיִּים וִויטַאל זַ״ל, מִמַּה שֶּׁשָּׁמַע עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים. וְיָדוּעַ לָנוּ אֵיךְ ר׳ יוּדְל זַ״ל, תַּלְמִיד רַבֵּנוּ זַ״ל הָיָה לוֹ הַכֹּחַ הַזֶּה, שֶׁהָיָה עוֹלֶה אֶל צִיּוּן רַבֵּנוּ זַ״ל לִשְׁאֹל אוֹתוֹ מַה שֶּׁרָצָה

צָוְאָה שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר רַק שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַתָּה הַלֵּב מְפַתֶּה אוֹתִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ. עָנָה אוֹתוֹ (הַזָּקֵן הַנִּפְטָר הַנַּ״ל)**: אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְרֻשָּׁה מוּטָב שֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַל תִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לְךָ. וְעָשָׂה כֵּן.**

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹלֶה בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שֶׁיּוֹשֵׁב בָּהּ הַנָּגִיד שֶׁל הַזָּקֵן הַנַּ״ל וְעָסַק בְּדָאקְטוֹרִים וְלֹא הָיוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָדַעַת. וּפַעַם הִבְרוּ אֵיזֶה שִׁדּוּךְ בֵּין בַּת מוֹהַרַנַּ״תְ זַ״ל לְבֶן ר׳ נַפְתָּלִי זַ״ל, וְשָׁלְחוּ אֶת ר׳ יוּדְל זַ״ל לְצִיּוּן רַבֵּנוּ זַ״ל, לִשְׁאֹל אִם רַבֵּנוּ זַ״ל מַסְכִּים לְהַשִּׁדּוּךְ. וְחָזַר וְאָמַר, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אֵינוֹ מַסְכִּים, כִּי אָמַר: ״יֵשׁ לִי שְׁנֵי תַּלְמִידִים שֶׁהֵם יְדִידִים טוֹבִים, וְרוֹצִים לַעֲשׂוֹת פְּרוּד בֵּינֵיהֶם?!״ וְנִתְבַּטֵּל הַשִּׁדּוּךְ, הֲרֵי שֶׁיֵּשׁ לַצַּדִּיקִים הַכֹּחַ הַזֶּה לְדַבֵּר עִם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, אֲפִלּוּ אַחַר הִסְתַּלְּקוּתָם, וּלְקַבֵּל מֵהֶם עֵצָה טוֹבָה וּנְכוֹנָה. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: בַּאֲשֶׁר שֶׁהִנַּחְתָּ צַוָּאָה שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר, רַק שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַתָּה הַלֵּב מְפַתֶּה אוֹתִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עָנָה אוֹתוֹ (הַזָּקֵן הַנִּפְטָר הַנַּ״ל): אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בִּקְרֻשָּׁה, מוּטָב שֶׁיִּהְיֶה לְךָ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַל תִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לְךָ. וְעָשָׂה כֵּן; כִּי כֹּחַ הָאֱמוּנָה עוֹלֶה עַל הַכֹּל, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה הָאָדָם מְקַבֵּל כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כח, כ): ״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״, וְהָאָדָם צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ בְּעַצְמוֹ תָּמִיד הֵיכָן הוּא אוֹחֵז בֶּאֱמוּנָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ה׳), וּלְהַעֲלוֹת עַצְמוֹ תָּמִיד מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה בֶּאֱמוּנָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּעוֹלָם.

וַיְהִי הַיּוֹם וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹלֶה בְּאוֹתָהּ מְדִינָה, שֶׁיּוֹשֵׁב בָּהּ הַנָּגִיד שֶׁל הַזָּקֵן הַנַּ״ל, וְעָסַק בְּדוֹקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת רְפוּאָה, מֵחֲמַת גֹּדֶל

יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת רְפוּאָה; מֵחֲמַת גֹּדֶל הַחֲמִימוּת שֶׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה לֹא הָיוּ מוֹעִילִים הָרְפוּאוֹת. וְגָזַר הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִתְפַּלְּלוּ בַּעֲדוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּנוּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַחֲמִימוּת שֶׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה, לֹא הָיוּ מוֹעִילִים הָרְפוּאוֹת, כִּי מְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ה׳), שֶׁעִקַּר הָרְפוּאָה בָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, כִּי אֱמוּנָה נוֹתֶנֶת כֹּחַ בְּתוֹךְ הָעֲשָׂבִים וְהַסַּמִּים, שֶׁיּוֹעִילוּ לִרְפוֹאַת הָאָדָם. וְיֵשׁ סוֹבְלֵי חֲלָאִים שֶׁסּוֹבְלִים רַק מֵחֲמַת נְפִילַת הָאֱמוּנָה, בִּבְחִינַת (דְּבָרִים כח, נט): ״מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת וָחֳלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים״, נֶאֱמָנִים דַּיְקָא, כִּי הֵם בָּאִים עַל פְּגַם אֱמוּנָה, וְגַם עִקַּר הָרְפוּאָה הוּא עַל־יְדֵי הִתְמַזְּגוּת הַיְסוֹדוֹת, כִּי יֵשׁ אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת: אֵשׁ, מַיִם, רוּחַ, עָפָר, וְצָרִיךְ לְמַזֵּג אוֹתָם בְּמֶזֶג הַשָּׁוֶה, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָאָדָם רְפוּאָה. וְעִקַּר הַהִתְמַזְּגוּת בָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, וּבְהִתְגַּבְּרוּת אֶחָד מִן הַיְסוֹדוֹת בְּיוֹתֵר, הָאָדָם נַעֲשֶׂה חוֹלֶה, חַס וְשָׁלוֹם, וּמִזֶּה בָּא הַחֹם שֶׁל הַחוֹלֶה, כִּי מִתְגַּבֵּר אֶצְלוֹ כֹּחַ הָאֵשׁ. וְלָכֵן מֵחֲמַת שֶׁבַּמְּדִינָה הָיְתָה חֲמִימוּת גְּדוֹלָה, וְהָיָה מִתְגַּבֵּר יְסוֹד הָאֵשׁ, לֹא הָיָה יָכוֹל הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפְּאוֹת. וְגָזַר הַמֶּלֶךְ, שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִתְפַּלְּלוּ בַּעֲדוֹ, כִּי כֵן הָיָה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁיָּדְעוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם הֵיטֵב, שֶׁאֵצֶל עַם יִשְׂרָאֵל שׁוֹרֶה כֹּחַ הַתְּפִלָּה, וְיֵשׁ לָהֶם הַכֹּחַ לִפְעֹל פְּעֻלּוֹת בָּעוֹלָם כִּרְצוֹנָם, וְתָמִיד פָּנוּ אֲלֵיהֶם בְּעֵת צָרָה שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּעֲדָם, כִּי יָדְעוּ שֶׁהֵם קְרוֹבִים וּמְמוּכִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, ז): ״כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו כַּהֲוָיָ״ה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו״, וּמוּבָא בִּדְבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן טז): מַעֲשֶׂה בִּסְפִינָה אַחַת, שֶׁהָיְתָה כֻּלָּהּ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְהָיָה בְּתוֹכָהּ יְהוּדִי אֶחָד, הִגִּיעוּ לְנֵס אֶחָד. אָמְרוּ לְאוֹתוֹ יְהוּדִי פְּלוֹנִי: טֹל מָעוֹת וַעֲלֵה לַנֵּס הַזֶּה, וְקַח לָנוּ מִשָּׁם מְאוּמָה. אָמַר לָהֶם: לֹא אַכְסַנַאי אֲנִי, מַכִּיר אֲנִי לְהֵיכָן אֵלֵךְ? אָמְרוּ: וְיֵשׁ אַכְסַנַאי יְהוּדִי? בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ אֱלֹקֶיךָ עִמְּךָ. הֲרֵי ״אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרוֹבִים אֵלָיו״. וְכֵן מָצִינוּ אֵצֶל יוֹנָה הַנָּבִיא (יוֹנָה א, ו): ״וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל, וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לְּךָ נִרְדָּם, קוּם קְרָא אֶל אֱלֹקֶיךָ, אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹקִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד״, וְאִיתָא שָׁם בַּמִּדְרָשׁ (יַלְקוּט שִׁמְעוֹנִי): אָמַר לוֹ רַב הַחוֹבֵל, הֲרֵי אָנוּ עוֹמְדִין בֵּין מָוֶת לְחַיִּים וְאַתָּה נִרְדָּם וְיָשֵׁן, מֵאֵי זֶה

הַנֶּכֶד הַנַּ״ל יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַל־כֵּן נַעֲשֶׂה לְטוֹבָתוֹ. וְצִוָּה עָלַי לִהְיוֹת שָׁם עָנָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְהַמֶּלֶךְ רְפוּאָה מֵהָרְפּוּאוֹת שֶׁלָּקַח כְּבָר וּמֵהָרְפּוּאוֹת שֶׁיִּקַּח עוֹד. וְהַנֶּכֶד הַנַּ״ל לֹא יָדַע כְּלָל מִזֶּה, וּמֵחֲמַת זֶה אֲנִי הָיִיתִי בְּכֵאן עָנָן (כָּל זֶה הָיָה מְסַפֵּר הֶעָנָן לְהַשָּׁלִיחַ).

וְזֶה הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ זֶה שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ בְּרַגְלָיו בִּתְחִלָּה) **הָיָה חוֹלֶךְ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עַם אַתָּה? אָמַר לָהֶם עִבְרִי אָנֹכִי: אָמְרוּ לוֹ וַהֲלֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁאֱלֹקֵי הָעִבְרִים גָּדוֹל, קוּם קְרָא אֶל אֱלֹקֶיךָ, אוּלַי יַעֲשֶׂה לָנוּ כְּכָל פְּלָאוֹתָיו; הֲרֵי שֶׁתָּמִיד הָיָה מְפָרְסָם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם אֶת כֹּחַ הַתְּפִלָּה שֶׁיֵּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת. אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּנוּ, הַיְנוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁל הַשֵּׁדִים: בַּאֲשֶׁר שֶׁזֶּה הַנֶּכֶד הַנַּ״ל יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַסֵּפֶר בִּקְדֻשָּׁה, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, עַל־כֵּן נַעֲשֶׂה לְטוֹבָתוֹ; כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם כֹּחַ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקַבָּלָה מַעֲשִׂית, וְהָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לִמְחוֹת הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן סוֹמֵךְ עַצְמוֹ עַל אֱמוּנָה, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, אֲזַי הַקַּשְׁגּוֹר נִתְהַפֵּךְ לְסַנֵּגוֹר, וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא בָּא לַעֲזוֹר לוֹ בְּכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ. **וְצִוָּה עָלַי לִהְיוֹת שָׁם עָנָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְהַמֶּלֶךְ רְפוּאָה מֵהָרְפּוּאוֹת שֶׁלָּקַח כְּבָר וּמֵהָרְפּוּאוֹת שֶׁיִּקַּח עוֹד, וְהַנֶּכֶד הַנַּ״ל לֹא יָדַע כְּלָל מִזֶּה, וּמֵחֲמַת זֶה אֲנִי הָיִיתִי בְּכָאן עָנָן** (כָּל זֶה הָיָה מְסַפֵּר הֶעָנָן לְהַשָּׁלִיחַ); כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָרְפּוּאוֹת תְּלוּיוֹת בְּהִתְמַזְּגוּת הַיְסוֹדוֹת כַּנַּ״ל, וּבַמְּדִינָה הַנַּ״ל הָיְתָה הִתְגַּבְּרוּת הַחֲמִימוּת, לָכֵן לֹא הָיָה הַמֶּלֶךְ יָכוֹל לְקַבֵּל רְפוּאָה, וּבִפְרָט מֵחֲמַת חֶסְרוֹן הָאֱמוּנָה, הֲרֵי מִתְגַּבֵּר יְסוֹד הָאֵשׁ וַחֲמִימוּת הַתַּאֲוֹת בְּיוֹתֵר, וְאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל רְפוּאָה, וְלָכֵן עָשׂוּ עָנָן עַל הַמְּדִינָה, שֶׁיְּקָרֵר אֶת הָאֵשׁ הַזֹּאת, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ה׳), שֶׁעָנָן הוּא עִנְיַן תִּקּוּן הַבְּרִית, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ט, טז): ״וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן, וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם״, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקָרְרָה הָאֵשׁ, וְהָיְתָה לוֹ רְפוּאָה. וְזֶה הַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ זֶה שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כֹּחַ

אַחֲרֵיהֶם וְשׁוֹמֵעַ. וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּקְחוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וְהֶחֱזִירוּ לוֹ הַכֹּחַ. וְאָז חָזַר הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׂדִים הַנַּ״ל כַּנַּ״ל. וּבָא מְיֻסָּר מְאֹד בְּלֹא כֹּחַ כִּי עִנּוּ אוֹתוֹ מְאֹד שָׁם. וְחָרָה לוֹ מְאֹד עַל הַמְכַשֵּׁף שֶׁעָנָה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ וְצִוָּה לְבָנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְבִים תָּמִיד עַל הַמְכַשֵּׁף הַנַּ״ל. וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מְדַבְּרִים, וְהָלְכוּ וְהִגִּידוּ לְהַמְכַשֵּׁף שֶׁיִּשְׁמֹר עַצְמוֹ כִּי הֵם אוֹרְבִים עָלָיו. וְעָשָׂה הַמְכַשֵּׁף תַּחְבּוּלוֹת וְקָרָא עוֹד מְכַשְּׁפִים שֶׁיּוֹדְעִים מִשְׁפָּחוֹת כְּדֵי לִשְׁמֹר מֵהֶם, וְחָרָה מְאֹד לְהַבֵּן הַנַּ״ל וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל הַמְדַבְּרִים עַל שֶׁגִּלּוּ סוֹדוֹ לְהַמְכַשֵּׁף.

פַּעַם אַחַת נִזְדַּמֵּן שֶׁהָלְכוּ יַחַד מִמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַבֵּן הַנַּ״ל וּמֵהַמְדַבְּרִים עַל הַמִּשְׁמָר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ. וְהָלְכוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַנַּ״ל וְעָשׂוּ עֲלִילָה עַל הַמְדַבְּרִים. וְהָרַג הַמֶּלֶךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

בְּרַגְלָיו בְּתְחִלָּה), הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְשׁוֹמֵעַ. וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ, וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ שֶׁיִּקְחוּ הַכֹּחַ וְיַחֲזִירוּ לְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וְהֶחֱזִירוּ לוֹ הַכֹּחַ. וְאָז חָזַר הַבֵּן שֶׁל הַשֵּׂדִים הַנַּ״ל כַּנַּ״ל. וּבָא מְיֻסָּר מְאֹד בְּלֹא כֹּחַ, כִּי עִנּוּ אוֹתוֹ מְאֹד שָׁם, וְחָרָה לוֹ מְאֹד עַל הַמְכַשֵּׁף שֶׁעָנָה אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ, וְצִוָּה לְבָנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ אוֹרְבִים תָּמִיד עַל הַמְכַשֵּׁף הַנַּ״ל, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם מְדַבְּרִים, וְהָלְכוּ וְהִגִּידוּ לְהַמְכַשֵּׁף שֶׁיִּשְׁמֹר עַצְמוֹ, כִּי הֵם אוֹרְבִים עָלָיו, וְעָשָׂה הַמְכַשֵּׁף תַּחְבּוּלוֹת, וְקָרָא עוֹד מְכַשְּׁפִים שֶׁיּוֹדְעִים מִשְׁפָּחוֹת, כְּדֵי לִשְׁמֹר מֵהֶם, וְחָרָה מְאֹד לְהַבֵּן הַנַּ״ל וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל הַמְדַבְּרִים, עַל שֶׁגִּלּוּ סוֹדוֹ לְהַמְכַשֵּׁף. פַּעַם אַחַת נִזְדַּמֵּן, שֶׁהָלְכוּ יַחַד מִמִּשְׁפָּחָה שֶׁל הַבֵּן הַנַּ״ל וּמֵהַמְדַבְּרִים עַל הַמִּשְׁמָר אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְהָלְכוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַנַּ״ל, וְעָשׂוּ עֲלִילָה עַל הַמְדַבְּרִים, וְהָרַג הַמֶּלֶךְ אֶת

אֶת הַמְדַבְּרִים. וְחָרָה לְהַמְדַבְּרִים הַנִּשְׁאָרִים, וְהָלְכוּ וְעָשׂוּ מְרִידָה בֵּין כָּל הַמְּלָכִים. וְהָיָה בֵּין הַשֵּׁדִים רָעָב וְחֶלְשׁוֹת וְחֶרֶב וָדֶבֶר. וְנַעֲשָׂה מִלְחָמוֹת בֵּין כָּל הַמְּלָכִים, וְעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ. וְנָפְלָה הָאָרֶץ כֻּלָּהּ וְנִשְׁקָה הָאִילָן כֻּלּוֹ. וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם כְּלָל, וְנַעֲשׂוּ כְּלֹא הָיוּ. אָמֵן:

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמְדַבְּרִים, וְחָרָה לְהַמְדַבְּרִים הַנִּשְׁאָרִים, וְהָלְכוּ וְעָשׂוּ מְרִידָה בֵּין כָּל הַמְּלָכִים, וְהָיָה בֵּין הַשֵּׁדִים רָעָב וְחֶלְשׁוֹת וְחֶרֶב וְדֶבֶר, וְנַעֲשָׂה מִלְחָמוֹת בֵּין כָּל הַמְּלָכִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנָפְלָה הָאָרֶץ כֻּלָּהּ; כִּי אֵצֶל הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת רָעוֹת, כָּל הָעִנְיָן שֶׁלָּהֶם הוּא לְיַצְּנוּת וּמַלְשִׁינוּת וּמְדַבְּרִים, לַעֲשׂוֹת לְיַצְּנוּת מִבְּנֵי־אָדָם וּלְהַזִּיק אוֹתָם, וּלְהַלְשִׁין אֶחָד עַל הַשֵּׁנִי, וּלְדַבֵּר עֲלֵיהֶם לָשׁוֹן הָרָע, וּבְדֶרֶךְ זֶה הֵם מַזִּיקִים לִבְנֵי־אָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי מִיָּד שֶׁהֵם מַכְנִיסִים לְיַצְּנוּת וּמַלְשִׁינוּת בֵּין בְּנֵי־אָדָם, הֲרֵי גּוֹרְמִים מַחֲלוֹקוֹת, קְנָאוֹת וְשִׂנְאוֹת, שֶׁהֵם חֻרְבַּן הָעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ גַּם כֹּחַ לַמְכַשְּׁפִים לִשְׁלֹט בָּהֶם, כִּי מִי שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֲמִתִּית, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ כְּלָל, עָלָיו לֹא יוּכַל לִשְׁלֹט שׁוּם מְכַשֵּׁף, אוֹ שֵׁד, אוֹ רוּחַ רַע, כִּי כֹּחַ הָאֱמוּנָה מְסַבֵּב אוֹתוֹ כְּמוֹ עִגּוּל, וְאֵינוֹ נוֹתֵן רְשׁוּת לְשׁוּם מְחַבֵּל לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין ז׃), שֶׁרָצְתָה אִשָּׁה לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, וְאָמַר: ״אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״ וְנִתְבַּטֵּל הַכִּשּׁוּף; אֲבָל מִיָּד שֶׁנִּפְרַץ הָעִגּוּל שֶׁל אֱמוּנָה, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יֵשׁ כֹּחַ לָהֶם לִשְׁלֹט בָּעוֹלָם. וְלָכֵן כָּאן שֶׁנַּעֲשָׂה מְדַבְּרִים וּמַלְשִׁינִים בֵּין הַשֵּׁדִים בְּעַצְמָם, זֶה גָּרַם חֻרְבַּן לְעוֹלָם הַשָּׁוְא שֶׁלָּהֶם, וְנַעֲשָׂה רְעִידַת הָאָרֶץ, וְנָפְלָה הָאָרֶץ כֻּלָּהּ. וְנִשְׁקָה הָאִילָן כֻּלּוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר מֵהֶם כְּלָל, וְנַעֲשׂוּ כְּלֹא הָיוּ, אָמֵן; כִּי בָּזֶה פָּתַח רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת הַסִּפּוּר: ׳מַעֲשֶׂה בְּחָכָם אֶחָד קֹדֶם מוֹתוֹ, קָרָא אֶת בָּנָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, וְצִוָּה אוֹתָם לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת׳ וְכוּ׳, כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית לְהַשְׁקוֹת אִילָנוֹת, שֶׁהֵם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): ״כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה״ וְגוֹ׳, וּלְהָבִיא לָהֶם אֶת מַעְיְנוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ה, טז): ״יָפוּצוּ

סוֹד מַעֲשֶׂה זֶה מְרֻמָּז בְּקִפִּיטֵל א׳ שֶׁבְּתְהִלִּים: אַשְׁרֵי הָאִישׁ וְכוּ׳. דֶּרֶךְ רְשָׁעִים דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְכוּ׳. הֵינוּ בְּחִינַת הַדְּרָכִים הַנַּ״ל שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם הָאָבָק שֶׁמְּפַזְּרִים וְכוּ׳. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ וְכוּ׳. וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ. הֵינוּ הָאִילָן הַנַּ״ל, שֶׁכָּל פִּרְיוֹ וְעָלָיו הַכֹּל בַּאֲשֶׁר לַכֹּל מְסֻגָּל מְאֹד כַּנַּ״ל. דּוֹק וְתִשְׁכַּח עוֹד אֵיזֶה רְמָזִים: אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ כִּי בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ: לֹא עָמַד כִּי אַחַר כָּךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד גַּם־כֵּן: וּבְמוֹשַׁב לֵצִים הֵינוּ מוֹשַׁב לֵצִים הַנַּ״ל

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה״, חוּצָה דַּיְקָא, שֶׁצְּרִיכִין לְהַשְׁקוֹת לְאֵלּוּ שֶׁבַּחוּץ אֶת מֵימֵי הַתּוֹרָה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יד), כִּי אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה (בָּבָא קַמָּא פב.), וַאֲזַי הָאִילָן נִתְגַּדֵּל בְּתַכְלִית הַהִדּוּר וְהַיֹּפִי, וּמוֹצִיא עֲנָפִים וְעָלִין וּפֵרוֹת, וְכֻלָּם נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ. וְלָכֵן אִם הָיָה הָאִילָן הַקָּדוֹשׁ נִשְׁקָה כָּרָאוּי, בְּוַדַּאי הָיָה לוֹ כֹּחַ לְכַלּוֹת אֶת כָּל הַשֵּׁדִין וְרוּחוֹת רָעוֹת לְגַמְרֵי, וְהָיָה תִּקּוּן הָעוֹלָם, אֲבָל הַשֵּׁדִים תָּמִיד חוֹפְרִים סְבִיב הָאִילָן, שֶׁלֹּא יַגִּיעַ אֵלָיו הַמַּיִם, שֶׁזֶּהוּ כְּלָלְיוּת הַלֵּיצָנוּת וְהַמַּלְשִׁינוּת וְהַמַּחֲלֹקֶת שֶׁגּוֹרְמִים בָּעוֹלָם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה לֹא יְכוֹלִים לְהַשְׁקוֹת הָאִילָן כָּרָאוּי, כִּי כָּל אֶחָד עָסוּק בְּמַחֲלוֹקוֹת שֶׁל הֶבֶל אֶחָד עִם הַשֵּׁנִי, וְשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, שֶׁבֵּינְתַיִם עוֹבְרִים הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים בְּהֶבֶל רֵיק, וְאֵינוֹ זוֹכֶה לִרְכֹּשׁ לְעַצְמוֹ תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵם לוֹ לְקֶרֶן נִצְחִית לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְעַל זֶה הַצַּדִּיקִים טוֹרְחִים וּמִתְיַגְּעִים כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה בָּעוֹלָם, וּלְהַזְכִּיר הַבְּרִיּוֹת עַל תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִית, וְאָז הַשֵּׁדִים וְהַקְּלִפּוֹת נַעֲשִׂים עֲסוּקִים עִם מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת שֶׁבֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, וְיֵשׁ כֹּחַ לְהַמַּיִם שֶׁהֵם הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיקִים, לְהַגִּיעַ לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְהַשְׁקוֹת אוֹתָם כָּרָאוּי, וּמִתְבַּטְּלִים כָּל הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי.

שֶׁעוֹשִׂין לְיָצְנוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל: כַּמּוֹץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ, הַיְנוּ הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֵׂא הַפּוֹל הַנַּ״ל: וְכָל זֶה הוּא רַק רְמָזִים בְּעָלְמָא, שֶׁהָאִיר עֵינֵינוּ קְצָת, לְמַעַן נָבִין וְנַשְׂכִּיל קְצָת עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים. אֲבָל הַדְּבָרִים סְתוּמִים עֲדַיִן בְּתַכְלִית הַהֶעְלֵם, כִּי כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפֵּר גָּבְהוּ מְאֹד מְאֹד מִדַּעַת אֱנוֹשִׁי וְנֶעְלָמִים מֵעֵין כָּל חַי וְכוּ׳:

❖ ❖ ❖

מַעֲשֶׂה ד׳ מִמֶּלֶךְ שֶׁגָּזַר שְׁמָד

מַעֲשֵׂה נִסִּים

פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ וְגָזַר עַל הַמְּדִינָה גֵּרוּשׁ בִּגְזֵרוֹת שְׁמָד, שֶׁמִּי שֶׁיִּרְצֶה לִשָּׁאֵר בַּמְּדִינָה יָמִיר דָּתוֹ, וְאִם לָאו, יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מֵהַמְּדִינָה. וְהָיוּ קְצָת מֵהֶם שֶׁהִפְקִירוּ כָּל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם וְיָצְאוּ מִשָּׁם בְּדַלּוּת כְּדֵי לִשָּׁאֵר בֶּאֱמוּנָה שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרְאֵלִים, וּקְצָת מֵהֶם חָסוּ עַל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּתָם, וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם וְהָיוּ אֲנוּסִים. בְּצִנְעָא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ד׳ — מִמֶּלֶךְ שֶׁגָּזַר שְׁמָד

פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ, וְגָזַר עַל הַמְּדִינָה גֵּרוּשׁ בִּגְזֵרוֹת שְׁמָד, שֶׁמִּי שֶׁיִּרְצֶה לְהִשָּׁאֵר בַּמְּדִינָה יָמִיר דָּתוֹ, וְאִם לָאו, יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מֵהַמְּדִינָה; כִּי כָּךְ הָיָה פְּעָמִים רַבּוֹת בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת, שֶׁקָּמוּ מְלָכִים רְשָׁעִים עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְגָזְרוּ גְּזֵרוֹת שְׁמָד, שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִשָּׁאֵר בִּמְדִינָתָם, יָמִיר דָּתוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְאִם לָאו יִתְגָּרְשׁוּ מִמְּדִינָתָם, וּכְמוֹ שֶׁקָּרָה בִּמְדִינַת סְפָרַד בְּ״גֵרוּשׁ סְפָרַד״ הַמְפֻרְסָם, וּבָאִינְקְוִיזִיצְיָה הָאֲרוּרָה שֶׁלָּהֶם, וְהַסּוֹף שֶׁל מְלָכִים אֵלּוּ הָיָה תָּמִיד, שֶׁהֵם וְזַרְעָם נִשְׁמְדוּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִשְׁאֲרוּ חָיִים וְקַיָּמִים לְעוֹלָם. וְהָיוּ קְצָת מֵהֶם שֶׁהִפְקִירוּ כָּל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם וְיָצְאוּ מִשָּׁם בְּדַלּוּת, כְּדֵי לִשָּׁאֵר בֶּאֱמוּנָה שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרְאֵלִים, כִּי זֶהוּ עִקַּר מִצְוַת אַהֲבַת ה׳, לִהְיוֹת מוּכָן וּמְזֻמָּן לִמְסֹר אֶת לְבָבוֹ וְנַפְשׁוֹ וּמְאוֹדוֹ בִּשְׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ו, ה): ״וְאָהַבְתָּ אֶת הֲוָיָ״ה אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נד.): בְּכָל מְאֹדֶךָ — בְּכָל מָמוֹנְךָ, שֶׁיַּפְקִיר אָדָם כָּל מָמוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ כְּדֵי לְהִשָּׁאֵר קַיָּם בֶּאֱמוּנָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּקְצָת מֵהֶם חָסוּ עַל רְכוּשָׁם וַעֲשִׁירוּתָם וְנִשְׁאֲרוּ שָׁם, כִּי עַל זֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ

הָיוּ נוֹהֲגִים דָּת יְהוּדִית וּבְפַרְהֶסְיָא לֹא הָיוּ רַשָּׁאִים לְנָהֵג כְּמוֹ יְהוּדִים.

וּמֵת הַמֶּלֶךְ, וְנַעֲשֶׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ וְהִתְחִיל לְנָהֵג הַמְּדִינָה בְּיָד רָמָה, וְכָבֵשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל.

וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַחֲזִיק בְּתַקֻּף־יָדוֹ אֶת הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה, יָעֲצוּ עָלָיו וְנִתְקַשְּׁרוּ לִפֹּל עָלָיו וּלְהַכְרִית אוֹתוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סא:): אִם נֶאֱמַר ״בְּכָל נַפְשְׁךָ׳, לָמָּה נֶאֱמַר ׳בְּכָל מְאֹדֶךָ׳, וְאִם נֶאֱמַר ׳בְּכָל מְאֹדֶךָ׳, לָמָּה נֶאֱמַר ׳בְּכָל נַפְשְׁךָ׳? אֶלָּא אִם יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁגּוּפוֹ חָבִיב עָלָיו מִמָּמוֹנוֹ, לָכֵן נֶאֱמַר: ׳בְּכָל נַפְשְׁךָ׳, וְאִם יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁמָּמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מִגּוּפוֹ, לָכֵן נֶאֱמַר: ׳בְּכָל מְאֹדֶךָ׳; כִּי יֵשׁ אֶחָד שֶׁמָּמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מִגּוּפוֹ, וְקָשֶׁה לוֹ מְאֹד לִפְרֹשׁ מֵהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם הוּא מְצֻוֶּה לְמָסֹר הַכֹּל בִּשְׁבִיל אַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לַעֲמֹד בְּנִסָּיוֹן זֶה, וּמְחַפֵּשׂ עֵצָה אֵיךְ לְהִשָּׁאֵר בֵּין עִם מָמוֹנוֹ וּבֵין עִם נַפְשׁוֹ. וְהָיוּ אֲנוּסִים, **בְּצִנְעָא הָיוּ נוֹהֲגִים דָּת יְהוּדִית, וּבְפַרְהֶסְיָא לֹא הָיוּ רַשָּׁאִים לְנָהֵג כְּמוֹ יְהוּדִים,** וְאִיתָא בַּסֵּפֶר ׳אוֹר הַחַיִּים׳ לְהֶחָסִיד רַבִּי יוֹסֵף יַעְבֵּץ זַ״ל, שֶׁהָיָה מִמְגָרְשֵׁי סְפָרַד, שֶׁאֵלּוּ הָאֲנוּסִים הָיוּ רַק הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁיִּצְרָם עָשׂוּ לָהֶם חֶשְׁבּוֹן, לָמָּה לָכֶם לְהַפְסִיד כָּל מָמוֹנְכֶם, הֲלֹא תֹּאמְרוּ בַּפֶּה, שֶׁאַתֶּם מְקַבְּלִים דַּת הָאֻמּוֹת, וְרַק בְּפַרְהֶסְיָא תִּתְנַהֲגוּ כְּמוֹתָם, אֲבָל בַּלֵּב וּבְצִנְעָא תַּחֲזִיקוּ דַּת יְהוּדִית, אֲבָל פְּשׁוּטֵי הָעָם וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף, כֻּלָּם מָסְרוּ נַפְשָׁם וּמָמוֹנָם לְהִשָּׁאֵר קַיָּמִים בֶּאֱמוּנָתָם. וְתֵכֶף־וּמִיָּד הִפְקִירוּ הַכֹּל, כְּדֵי לְהִשָּׁאֵר בְּדַת יְהוּדִית, וְהַסּוֹף שֶׁל כָּל אֵלּוּ הָאֲנוּסִים הָיָה, שֶׁתָּפְסוּ אוֹתָם מִתְנַהֲגִים דַּת יְהוּדִית בְּצִנְעָא, וְעִנּוּ אוֹתָם בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים קָשִׁים וּמָרִים, וְהָרְגוּ אוֹתָם בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת, וְלֹא הִצְלִיחָה עֲצָתָם כְּלָל. וּמֵת הַמֶּלֶךְ, וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, וְהִתְחִיל לְנָהֵג הַמְּדִינָה בְּיָד רָמָה, וְכָבֵשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת, וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַחֲזִיק בְּתַקֻּף יָדוֹ אֶת הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, יָעֲצוּ עָלָיו וְנִתְקַשְּׁרוּ לִפֹּל עָלָיו וּלְהַכְרִית אוֹתוֹ וְאֶת זַרְעוֹ; כִּי כָּךְ מָצִינוּ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמְּלָכִים שֶׁרָצוּ

וְאֶת זַרְעוֹ. וְהָיָה בֵּין הַשָּׂרִים אֶחָד מֵהָאֲנוּסִים, וְיָשַׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא מִפְּנֵי מָה אֲנִי אָנוּס, מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי חָס עַל הוֹנִי וּרְכוּשִׁי. עַכְשָׁו שֶׁיִּהְיֶה הַמְּדִינָה בִּלְא מֶלֶךְ, יִהְיֶה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה מְדִינָה בִּלְא מֶלֶךְ. עַל־כֵּן יָעַץ בְּעַצְמוֹ לֵילֵךְ וּלְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ בְּלִי יְדִיעָתָם. וְהָלַךְ וְהִגִּיד לַמֶּלֶךְ שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ עָלָיו כַּנַ״ל. וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְנִסָּה אִם אֱמֶת הַדָּבָר, וְרָאָה שֶׁהוּא אֱמֶת, וְהֶעֱמִיד שׁוֹמְרִים. בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תָּפְסוּ אוֹתָם וְדָן אוֹתָם כָּל אֶחָד כְּפִי מִשְׁפָּטוֹ.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְמֶלֶךְ בְּתֹקֶף, וּלְהוֹסִיף עַל הַמְּלָכִים הַקּוֹדְמִים גְּזֵרוֹת וּמִסִּים וְכוּ׳, לְבַסּוֹף הִתְקַשְּׁרוּ עֲלֵיהֶם מֶרֶד, וְהִכְרִיתוּ אוֹתָם וְאֶת זַרְעָם, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ גַּם אֵצֶל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁרֹחַבְעָם קִבֵּל עֲצַת הַנְּעָרִים, וְאָמַר (מְלָכִים־א׳ יב, יא): ״וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד, וַאֲנִי אֹסִיף עַל עֻלְּכֶם, אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים, וַאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים״ וְגוֹ׳, וּמֵאָז נֶחְלְקָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, וְסָבְלוּ עַם יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁסָּבְלוּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִמְלֹךְ בְּתֹקֶף לְעֻמָּתָן, רַק עִם חֶסֶד וְרַחֲמִים, וּכְמוֹ שֶׁיָּעֲצוּ הַזְּקֵנִים לְרַחַבְעָם (שָׁם): ״אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וְגוֹ׳ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים, וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל הַיָּמִים״. וְהָיָה בֵּין הַשָּׂרִים אֶחָד מֵהָאֲנוּסִים, וְיָשַׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא מִפְּנֵי מָה אֲנִי אָנוּס? מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי חָס עַל הוֹנִי וּרְכוּשִׁי, עַכְשָׁו שֶׁיִּהְיֶה הַמְּדִינָה בִּלְא מֶלֶךְ, יִהְיֶה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה מְדִינָה בִּלְא מֶלֶךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת ג׳): ׳חֲוֵי מִתְפַּלֵּל בִּשְׁלוֹמָהּ שֶׁל מַלְכוּת, שֶׁאִלְמָלֵא מוֹרָאָהּ שֶׁל מַלְכוּת, אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ חַיִּים בְּלָעוֹ׳; עַל־כֵּן יָעַץ בְּעַצְמוֹ לֵילֵךְ וּלְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ בְּלִי יְדִיעָתָם, וְהָלַךְ וְהִגִּיד לַמֶּלֶךְ, שֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ עָלָיו כַּנַ״ל, וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְנִסָּה אִם אֱמֶת הַדָּבָר, וְרָאָה שֶׁהוּא אֱמֶת, וְהֶעֱמִיד שׁוֹמְרִים, בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁנָּפְלוּ עָלָיו תָּפְסוּ אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם כָּל אֶחָד כְּפִי מִשְׁפָּטוֹ. עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְהַשַּׂר הָאָנוּס

עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְהַשָּׂר הָאָנוּם הַנַּ״ל: אֵיזֶה כָּבוֹד אֶתֵּן לְךָ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁהִצַּלְתָּנִי וְאֶת זַרְעִי; אִם אֹמַר לַעֲשׂוֹת אוֹתְךָ שַׂר, חֲרֵי אַתָּה בִּלְאוֹ זֶה שַׂר. וְאִם לִתֵּן לְךָ מָעוֹת, יֵשׁ לְךָ. אֱמֹר אֵיזֶה כָּבוֹד אַתָּה רוֹצֶה וְאֶעֱשֶׂה לְךָ. עָנָה הָאָנוּם וְאָמַר: אֲבָל תַּעֲשֶׂה לִי מַה שֶּׁאֹמַר? אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן. אָמַר: הִשָּׁבַע לִי בִּכְתִרְךָ וּמַלְכוּתְךָ. וְנִשְׁבַּע לוֹ. עָנָה וְאָמַר (הָאָנוּם הַנַּ״ל) **עִקַּר כְּבוֹדִי שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא לְהָנִיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא. וְחָרָה לְהַמֶּלֶךְ מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁבְּכָל מְדִינָתוֹ אֵינָם רַשָּׁאִים לִהְיוֹת יְהוּדִים, אֲבָל לֹא הָיָה לוֹ בְּרֵרָה מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה. בַּבֹּקֶר הָלַךְ הָאָנוּם וְהֵנִיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַנַּ״ל: אֵיזֶה כָּבוֹד אֶתֵּן לְךָ בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁהִצַּלְתָּנִי וְאֶת זַרְעִי? אִם אֹמַר לַעֲשׂוֹת אוֹתְךָ שָׂר, חֲרֵי אַתָּה בִּלְאוֹ זֶה שָׂר, וְאִם לִתֵּן לְךָ מָעוֹת — יֵשׁ לְךָ. אֱמֹר אֵיזֶה כָּבוֹד אַתָּה רוֹצֶה וְאֶעֱשֶׂה לְךָ. עָנָה הָאָנוּס וְאָמַר: אֲבָל תַּעֲשֶׂה לִי מַה שֶּׁאֹמַר? אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן. אָמַר: הִשָּׁבַע לִי בִּכְתִרְךָ וּמַלְכוּתְךָ. וְנִשְׁבַּע לוֹ. עָנָה וְאָמַר (הָאָנוּס הַנַּ״ל): עִקַּר כְּבוֹדִי שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא, לְהָנִיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא. וְחָרָה לְהַמֶּלֶךְ מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁבְּכָל מְדִינָתוֹ אֵינָם רַשָּׁאִים לִהְיוֹת יְהוּדִים, אֲבָל לֹא הָיָה לוֹ בְּרֵרָה מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה. בַּבֹּקֶר הָלַךְ הָאָנוּס, וְהֵנִיחַ טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא; כִּי זֶהוּ עִקַּר כְּבוֹדוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי, שֶׁיָּכוֹל לָלֶכֶת בְּטַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא, כִּי טַלִּית וְהַתְּפִלִּין הֵם הַלְּבוּשׁ וְהַכֶּתֶר שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְזֶהוּ הַכָּבוֹד הֲכִי גָּדוֹל שֶׁאֲנַחְנוּ זוֹכִים לִלְבֹּשׁ לְבוּשׁוֹ וְכִתְרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִבֹּאר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּזֹּהַר, עִצֻּם הַכְּרוּזִים שֶׁיּוֹצְאִים מִפִּי כָּל מַלְאֲכֵי מַעְלָה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים לְבֵית־הַכְּנֶסֶת בַּבֹּקֶר, מְעֻטָּפִים בְּטַלִּית וּמְעֻטָּרִים בִּתְפִלִּין,

אַחַר־כָּךְ מֵת הַמֶּלֶךְ וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ. וְהוּא הִתְחִיל לְהַנְהִיג מְדִינָתוֹ בְּרַכּוּת, מֵחֲמַת שֶׁרָאָה שֶׁרָצוּ לְהַכְרִית אֶת אָבִיו כַּנַּ״ל. וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְהָיָה חָכָם

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְאוֹמְרִים: ״תְּנוּ מָקוֹם לִבְנוֹ הַנֶּאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁיּוֹצִא בִּלְבוּשׁוֹ וְכִתְרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ״. וּפַעַם הִתְבַּטֵּא רַבֵּנוּ זַ״ל וְאָמַר: ״רָצִיתִי שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן שֶׁיֵּלֵךְ בְּכָל בֹּקֶר עִם טַלִּית וּתְפִלִּין לְבֵית־הַכְּנֶסֶת״, כִּי אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל לֹא נִתְקַיֵּם בֵּן זָכָר, כִּי נוֹלְדוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים, אֲבָל נִפְטְרוּ בְּגִיל צָעִיר רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְזֶה הָיָה עִקַּר כְּסוּפָיו וּרְצוֹנוֹ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן זָכָר, שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת בְּכָל יוֹם עִם טַלִּית וּתְפִלִּין בְּפַרְהֶסְיָא, כִּי בִּשְׁבִיל זֶה לְבַד כְּדַאי לְהַעֲמִיד בֵּן בָּעוֹלָם, שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת עִם טַלִּית וּתְפִלִּין. וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים רוֹאִים, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם הַמִּתְבַּיְּשִׁים לָלֶכֶת בָּרְחוֹב עִם תִּיק הַטַּלִּית וְהַתְּפִלִּין שֶׁלָּהֶם, וּמַחְבִּיאִים אוֹתוֹ בְּאֵיזֶה כִּסּוּי שֶׁלֹּא יִרְאוּהוּ הַגּוֹיִים. וּבֶאֱמֶת הִיא שְׁטוּת גְּדוֹלָה, כִּי הֲלֹא הַגּוֹי אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לָלֶכֶת בְּפַרְהֶסְיָא עִם כָּל מִינֵי לְבוּשִׁים זָרִים וּמְגֻנִּים, וְעִם עֲגִילִים וְשַׁעֲרוֹת מְשֻׁנּוֹת, וְאִם־כֵּן לָמָּה יִתְבַּיֵּשׁ יְהוּדִי לָלֶכֶת בָּרְחוֹב עִם תִּיק הַטַּלִּית וְהַתְּפִלִּין שֶׁלּוֹ?! הֲלֹא זֶה עִקַּר הַיְּפִי הַפְּאֵר שֶׁלָּנוּ!

אַחַר־כָּךְ מֵת הַמֶּלֶךְ, וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, כִּי כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, ״דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר בָּא״ (קֹהֶלֶת א, ד), הָאָדָם בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ נִדְמֶה לוֹ שֶׁיִּחְיֶה לְעוֹלָם, וּבִפְרָט מֶלֶךְ שֶׁמּוֹלֵךְ בְּתֹקֶף וָעֹז, נִדְמֶה לוֹ שֶׁיִּמְלֹךְ כָּךְ לְעוֹלָם, אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, אָז נֶאֱמַר (שָׁם ח, ח): ״וְאֵין שִׁלְטוֹן בְּיוֹם הַמָּוֶת״, כִּי אָז אֵין לוֹ שׁוּם מֶמְשָׁלָה כְּלָל. **וְהוּא הִתְחִיל לְהַנְהִיג מְדִינָתוֹ בְּרַכּוּת, מֵחֲמַת שֶׁרָאָה שֶׁרָצוּ לְהַכְרִית אֶת אָבִיו כַּנַּ״ל. וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד**, כִּי זֶהוּ עִקַּר חָכְמַת הַחַיִּים לָדַעַת, אֵיךְ לָלֶכֶת בְּרַכּוּת וּבְנְעִימוּת עִם בְּנֵי־אָדָם, לְחַזֵּק אוֹתָם וְלִמְצֹא הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם, וְרַק בְּדֶרֶךְ זוֹ יְכוֹלִים לִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם בֶּאֱמֶת, כִּי טוֹב הַכֹּל חֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כט); כִּי טֶבַע בְּנֵי־אָדָם, שֶׁחֲפֵצִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חִדּוּשׁ וְעִדּוּד, דִּבּוּרִים שֶׁיְּשַׂמְּחוּ נַפְשָׁם, וְיִתְּנוּ לָהֶם תִּקְוָה טוֹבָה בַּחַיִּים. וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ וְהַמּוֹשֵׁל מִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ זֶה, אוֹהֲבִים אוֹתוֹ מְאֹד וְרוֹצִים לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו, וְכַמּוּבָא

גָּדוֹל מְאֹד וְצִוָּה לְקַבֵּץ וְלִקְרוֹת אֶת כָּל הַחוֹזֵי־כּוֹכָבִים שֶׁיַּגִּידוּ מֵאֵיזֶה דָּבָר יוּכַל לִהְיוֹת נִכְרָת זַרְעוֹ כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁמֵר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אַהֲבָה, סִימָן ז׳): כְּשֶׁתִּתְחַזֵּק אֶת הָאָדָם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא יֹאהַב אוֹתְךָ; וְאִם רוֹצִים לִפְעֹל אֵיזֶה דָּבָר אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, צְרִיכִין לֵילֵךְ רַק עִם רַכּוּת וּנְעִימוּת, וְאָז פּוֹעֲלִים אֶצְלָם הַרְבֵּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ זַ״ל: עִם טוֹב וְרַכּוּת (מִיט גִיטֶענְ׳ס) פּוֹעֲלִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר עִם רַע וְתַקִּיפוּת (מִיט שְׁלֶעכְטְ׳ס), וְאִם רוֹאִים, שֶׁלִּפְעָמִים כֵּן פּוֹעֲלִים עִם רַע וְתַקִּיפוּת, צְרִיכִין לָדַעַת, שֶׁאִם הָיוּ הוֹלְכִין בְּטוֹב וּבְרַכּוּת, הָיוּ פּוֹעֲלִים הַרְבֵּה יוֹתֵר בְּקַלּוּת. וְלָכֵן הַמֶּלֶךְ שֶׁהִנְהִיג מְדִינָתוֹ בְּרַכּוּת, הָיָה יָכוֹל לִכְבֹּשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְהָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד. **וְצִוָּה לְקַבֵּץ וְלִקְרוֹת אֶת כָּל הַחוֹזֵי כּוֹכָבִים, שֶׁיַּגִּידוּ מֵאֵיזֶה דָּבָר יוּכַל לִהְיוֹת נִכְרָת זַרְעוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁמֵר מִזֶּה,** כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַגּוֹיִים וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, לִפְנוֹת אֶל חוֹזֵי כּוֹכָבִים וְלִמְחַקְּרֵי הַטֶּבַע לָדַעַת הָעֲתִידוֹת, וּלְהָבִין אֵיךְ לִשְׁמֹר עַצְמָם מִמַּכְשׁוֹל, וְנִדְמֶה לָהֶם שֶׁזֶּה יַצִּיל אוֹתָם, אֲבָל אֵצֶל עַם יִשְׂרָאֵל כְּתִיב (דִּבְרִים יח, יג): ״תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה׳ אֱלֹהֶיךָ״, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: הִתְהַלֵּךְ עִמּוֹ בְּתֻמִּימוּת וְתִצָּפֶה לוֹ, וְלֹא תַּחֲקֹר אַחַר הָעֲתִידוֹת, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁיָּבוֹא עָלֶיךָ קַבֵּל בְּתֻמִּימוּת, וְאָז תִּהְיֶה עִמּוֹ וּלְחֶלְקוֹ; כִּי אֵין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל חוֹקְרִים אַחַר הָעֲתִידוֹת, וְאֵין דּוֹרְשִׁים לְחוֹזֵי כּוֹכָבִים, רַק הוֹלְכִים עִם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וּתְמִימָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַצְלִיחִים בְּכָל דָּבָר. וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קנו.): אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל; וּמוּבָא בְּשֵׁם הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זִי״ע שֶׁפֵּרוּשׁוֹ, ״אַיִן״ — הוּא מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל, הַיְנוּ הַכֹּחַ לָשִׂים עַצְמָם לְאַיִן וּלְאֶפֶס, וּלְבַטֵּל עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶהוּ עִקַּר מַזָּלוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם מוֹסֵר עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה מִן הַטֶּבַע וְהַמִּקְרֶה וְהַמַּזָּל, וְיֵשׁ לוֹ רַק טוֹב וָחֶסֶד כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְכַמּוּבָא בַּסְּפָרִים שֶׁנִּתְחַבְּרוּ עַל עִנְיַן חָכְמַת הַיָּד (עַל־פִּי זֹהַר פָּרָשַׁת יִתְרוֹ), שֶׁכָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּעִנְיַן חָכְמַת הַיָּד, שֶׁיְּכוֹלִים לִרְאוֹת עַל הַיָּד כָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁיִּקְרֶה לָאָדָם בִּימֵי חַיָּיו, כָּל זֶה נֶאֱמַר לַגּוֹיִים וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁדּוֹרְשִׁים אַחַר הַטֶּבַע, אֲבָל לְנֶפֶשׁ בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, חֲרִי עִם תְּפִלָּה אַחַת מֵעֹמֶק הַלֵּב, יָכוֹל לִמְחֹק אֶת כָּל הַגְּזֵרוֹת רָעוֹת וּלְהָפְכָן

מִזֶּה, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁזַּרְעוֹ לֹא יִכָּרֵת, רַק שֶׁיִּשְׁמֹר מִשּׁוּר וָשֶׂה. וְכָתְבוּ זֹאת בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת וְצִוָּה לְבָנָיו שֶׁיִּנָּהֲגוּ גַּם־כֵּן כְּמוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ רַכָּה וָמֵת.

וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ וְהִתְחִיל לִנְהֹג בְּיָד רָמָה וּבְחֹזֶק כְּמוֹ זְקֵנוֹ, וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת וְנָפַל עַל חָכְמָה, וְצִוָּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְטוֹבָה. וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁזַּרְעוֹ לֹא יִכָּרֵת, רַק שֶׁיִּשְׁמֹר מִשּׁוּר וָשֶׂה, וְכָתְבוּ זֹאת בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, וְצִוָּה לְבָנָיו שֶׁיִּנָּהֲגוּ גַּם־כֵּן כְּמוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ רַכָּה, וּמֵת. כִּי הַחוֹזֵי כוֹכָבִים מִתְנַבְּאִים, וְאֵינָם יוֹדְעִים מַה מִּתְנַבְּאִים, שֶׁרָאוּ שֶׁעִקַּר הַצְלָחָתוֹ יִהְיֶה עַל־יְדֵי שְׁמִירָה מִשּׁוּר וָשֶׂה, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִמְנַע וְיַעֲכֵּב נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁבִּמְדִינָתוֹ, מִלְקַיֵּם מִצְוַת תְּפִלִּין וְצִיצִית, הַבָּאִים מִשּׁוּר וָשֶׂה, כִּי זֶהוּ עִקַּר תִּפְאַרְתָּם שֶׁל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוֹלְכִים מְלֻבָּשִׁים בְּצִיצִית וּמְעֻטָּרִים בִּתְפִלִּין, שֶׁהֵם הַלְבּוּשׁ וְהַכֶּתֶר שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְעַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁפִּיעִים חִיּוּת וְקִיּוּם לְהַמְּדִינָה שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים בָּהּ. וּמֵחֲמַת שֶׁהַמֶּלֶךְ נָהַג מַלְכוּתוֹ בְּרַכּוּת, וְלֹא יָצָא בְּתַקִּיפוּת לִמְנֹעַ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִלְקַיֵּם מִצְוֹתֵיהֶם, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה קִיּוּם לְמַלְכוּתוֹ.

וְנַעֲשָׂה בְּנוֹ מֶלֶךְ, וְהִתְחִיל לִנְהֹג בְּיָד רָמָה וּבְחֹזֶק כְּמוֹ זְקֵנוֹ; וְכָאן הָיְתָה הַטָּעוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁחָזַר אֶל מִנְהַג זְקֵנוֹ, לְהַנְהִיג הַמְּדִינָה בְּתֹקֶף וָעֹז, וְשָׂכַח שֶׁמֻּחֲמַת זֶה קָשְׁרוּ עַל זְקֵנוֹ קֶשֶׁר וְרָצוּ לַעֲקֹר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וְעָזַב מִנְהַג אָבִיו וְאֶת צַוָּאָתוֹ לְהַנְהִיג אֶת הַמְּדִינָה בְּרַכּוּת, וְזוֹ הָיְתָה הַמַּפָּלָה שֶׁלּוֹ, שֶׁלְּבַסּוֹף נִכְרַת לְגַמְרֵי, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַנְהִיג וְלִמְלֹךְ עַל אֲנָשִׁים בְּעַל כָּרְחָם בְּתֹקֶף וָעֹז, כִּי לְבַסּוֹף יִמְרְדוּ בּוֹ, וְלֹא יִשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ שׁוּם זֵכֶר כְּלָל. כִּי הַמְּלוּכָה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּרַחֲמָנוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח); כִּי עִקַּר הַמַּלְכוּת שָׁרְשָׁהּ בְּחָכְמָה, בִּשְׁבִיל זֶה כְּדֵי לֵידַע אֵיךְ לְהַנְהִיג וְלִמְלֹךְ, לָכֵן יֵשׁ לְכָל מֶלֶךְ חֲכָמִים וְיוֹעֲצִים, כִּי בָּזֶה תִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ וְתִתְקַיֵּם מְדִינָתוֹ, וְהַכֹּל בְּמִדַּת הָרַחֲמָנוּת. וְכָבַשׁ מְדִינוֹת רַבּוֹת, וְנָפַל עַל חָכְמָה, וְצִוָּה

לְהַכְרִיז שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בִּמְדִינָתוֹ שׁוֹר וָשֶׂה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכְרַת זַרְעוֹ, עַל־כֵּן אֵין לוֹ מוֹרָא מִשּׁוּם דָּבָר, וְנָהַג מִדִּינָתוֹ בָּרָמָה.

וְנַעֲשָׂה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד וְנָפַל עַל חָכְמָה לְכַבֵּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּלֹּא מִלְחָמָה, כִּי יֵשׁ שִׁבְעָה חֶלְקֵי עוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִתְחַלֵּק לְשִׁבְעָה חֲלָקִים. וְיֵשׁ שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי־לֶכֶת שֶׁכָּל כּוֹכָב מֵאִיר בְּחֵלֶק מֵחֶלְקֵי הָעוֹלָם. וְיֵשׁ שִׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת שֶׁכָּל אֶחָד מִשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי־לֶכֶת מֵאִיר בְּמִין מַתֶּכֶת אֶחָד. וְהָלַךְ וְקִבֵּץ כָּל הַשִּׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, וְצִוָּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַכְרִיז שֶׁלֹּא יִמָּצֵא בִּמְדִינָתוֹ שׁוֹר וָשֶׂה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִכְרַת זַרְעוֹ, עַל־כֵּן אֵין לוֹ מוֹרָא מִשּׁוּם דָּבָר, וְנָהַג מִדִּינָתוֹ בָּרָמָה, וְנַעֲשָׂה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, וְהַחָכְמָה שֶׁלּוֹ הָיְתָה מַפָּלְתּוֹ, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב ה, יג): ״לֹכֵד חֲכָמִים בְּעָרְמָם״, כִּי הוּא הִתְחַכֵּם לְהִשָּׁמֵר מִשּׁוֹר וָשֶׂה בִּפְשִׁיטוּת, שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִמְצָאִים כְּלָל בִּמְדִינָתוֹ, וּבֶאֱמֶת הָיָה צָרִיךְ לִשְׁמֹר, שֶׁיִּלְכוּ הַיְהוּדִים בִּמְדִינָתוֹ בִּתְפִלִּין וְצִיצִית הַנַּעֲשִׂים מִשּׁוֹר וָשֶׂה, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא יִהְיֶה נִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ. אֲבָל רָמוּת רוּחוֹ הִטְעָתוֹ, וְזוֹ הָיְתָה מַפָּלְתּוֹ, שֶׁהָלַךְ נֶגֶד הַיְהוּדִים, כִּי כָּל מַלְכוּת הַגּוֹזֶרֶת נֶגֶד הַיְהוּדִים, לְבַסּוֹף תִּהְיֶה לָהֶם מַפָּלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, אֲפִלּוּ אַחַר כַּמָּה דּוֹרוֹת. וְנָפַל עַל חָכְמָה לְכַבֵּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם בִּלֹּא מִלְחָמָה, כִּי יֵשׁ שִׁבְעָה חֶלְקֵי עוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִתְחַלֵּק לְשִׁבְעָה חֲלָקִים, שֶׁהֵם: אַפְרִיקָה, אַסְיָה, אֵירוֹפָּה, אֲמֶרִיקָה וְכוּ׳ (עַיֵּן סֵפֶר הַבְּרִית, מַאֲמָר ט׳, פֶּרֶק ט׳), וְיֵשׁ שִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, שֶׁהֵם שצ״ם חנכ״ל: שַׁבְּתַאי, צֶדֶק, מַאְדִים, חַמָּה, נוֹגַהּ, כּוֹכָב, לְבָנָה (עַיֵּן רַשַּׁ״י, מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת נט:), שֶׁכָּל כּוֹכָב מֵאִיר בְּחֵלֶק מֵחֶלְקֵי הָעוֹלָם, וְיֵשׁ שִׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, שֶׁהֵם: כֶּסֶף, זָהָב, נְחֹשֶׁת, בְּדִיל, עוֹפֶרֶת, כֶּסֶף חַי, בַּרְזֶל, שֶׁכָּל אֶחָת מִשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, מֵאִיר בְּמִין מַתֶּכֶת אֶחָד, (וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה הֵיטֵב שָׁם בְּסֵפֶר הַבְּרִית, מַאֲמָר ג׳, כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, פֶּרֶק ו׳); כִּי כֻּלָּם קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה. וְהָלַךְ וְקִבֵּץ כָּל הַשִּׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, וְצִוָּה לְהָבִיא כָּל הַפַּאטְרָעטִין שֶׁל כָּל

לְהָבִיא כָּל הַפַּאטֶרְעטִין (הַתְּמוּנוֹת) שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים שֶׁהֵם שֶׁל זָהָב שְׁתוּלִין בַּפַּלְטְרִין שֶׁלָּהֶם וְעָשָׂה מִזֶּה אָדָם. רֹאשׁוֹ שֶׁל זָהָב וּגוּפוֹ שֶׁל כֶּסֶף וְכֵן שְׁאָר הָאֵיבָרִים מִמִּינֵי מַתָּכוֹת הָאֲחֵרִים וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאָדָם כָּל הַשִּׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, וְהֶעֱמִיד אוֹתוֹ עַל הַר גָּבוֹהַּ. וְהָיוּ כָּל הַשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי־לֶכֶת מְאִירִין בְּאוֹתוֹ הָאָדָם. וּכְשֶׁהָיָה אָדָם צָרִיךְ לְאֵיזֶה עֵצָה אוֹ אֵיזֶה מַשָּׂא־וּמַתָּן אִם לַעֲשׂוֹתוֹ אִם לָאו, הָיָה עוֹמֵד נֶגֶד אוֹתוֹ הָאֵיבָר שֶׁל הַמִּין מַתֶּכֶת הַשַּׁיָּךְ לְחֵלֶק הָעוֹלָם שֶׁהוּא מִשָּׁם וְהָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ אִם לַעֲשׂוֹת אִם לָאו. וּכְשֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הָיָה מֵאִיר וּמַזְרִיחַ אוֹתוֹ הָאֵיבָר וְאִם לָאו,

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמְּלָכִים שֶׁהֵם שֶׁל זָהָב, שְׁתוּלִין בְּפַלְטְרִין שֶׁלָּהֶם, וְעָשָׂה מִזֶּה אָדָם; כִּי כֵן הָיָה דַּרְכָּן שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וֶאֱלִיל מִן הַמֶּלֶךְ וְהַמַּנְהִיג שֶׁלָּהֶם, לְהַכְנִיס מוֹרָאָם בְּלֵב הָעָם, וּכְמוֹ שֶׁרָאוּ בְּמְדִינַת רוּסְיָה בְּמֶמְשֶׁלֶת הַצַּאר, וְכֵן אֵצֶל הַקּוֹמוֹנִיסְטִים, יִמַּח שְׁמָם, שֶׁהֶעֱמִידוּ בְּכָל מָקוֹם פֶּסֶל מַנְהִיגָם, לְהַכְנִיעַ לֵב הָעָם אַחֲרָיו, וְהִפִּילוּ מוֹרָא וָפַחַד עַל בְּנֵי־אָדָם. רֹאשׁוֹ שֶׁל זָהָב וְגוּפוֹ שֶׁל כֶּסֶף, וְכֵן שְׁאָר הָאֵיבָרִים מִמִּינֵי מַתָּכוֹת הָאֲחֵרִים, וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הָאָדָם כָּל הַשִּׁבְעָה מִינֵי מַתָּכוֹת, וְהֶעֱמִיד אוֹתוֹ עַל הַר גָּבוֹהַּ; וּכְדֶרֶךְ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לִבְחֹר מָקוֹם גָּלוּי וּמְפֻרְסָם לְהַעֲמִיד אֱלִילֵיהֶם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים יב, ב): ״אֵת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת״, וְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (עֲבוֹדָה זָרָה מה.): כָּל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא הַר גָּבוֹהַּ וְגִבְעָה נִשָּׂאָה וְכוּ׳, דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְהָיוּ כָּל הַשִּׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת מְאִירִין בְּאוֹתוֹ הָאָדָם, וּכְשֶׁהָיָה אָדָם צָרִיךְ לְאֵיזֶה עֵצָה אוֹ אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן אִם לַעֲשׂוֹתוֹ אִם לָאו, הָיָה עוֹמֵד נֶגֶד אוֹתוֹ הָאֵיבָר שֶׁל הַמִּין מַתֶּכֶת הַשַּׁיָּךְ לְחֵלֶק הָעוֹלָם שֶׁהוּא מִשָּׁם, וְהָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ אִם לַעֲשׂוֹת אִם לָאו, וּכְשֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת, הָיָה מֵאִיר וּמַזְרִיחַ אוֹתוֹ הָאֵיבָר, וְאִם לָאו הָיָה נֶחְשָׁךְ הָאֵיבָר (כָּל זֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל),

הָיָה נָחָשׁ הָאֵיבָר. (כָּל זֶה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל) **וְעַל־יְדֵי זֶה הָיָה כּוֹבֵשׁ כָּל הָעוֹלָם, וְאָסַף מָמוֹן רָב.**

וְאוֹתוֹ הַדְּמוּת אָדָם לֹא הָיָה מְסֻגָּל לְהַנַּ״ל, רַק (בְּאֹפֶן וּבְתַנַּאי) **שֶׁיִּהְיֶה הַמֶּלֶךְ מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים. וְהָלַךְ וְשָׁלַח פְּקֻדּוֹת** (הַיְנוּ אוֹקַאזִין) **עֲבוּר כָּל הַיְּעדְנִירַאלִין** [הַקְּצִינִים] **וּשְׁאָר הַשָּׂרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הִתְמַנּוּת וְאוֹרְדֶירִשׁ** [זְכֻיּוֹת מְיֻחָדוֹת], **וּבָאוּ כֻּלָּם. וְהִשְׁפִּיל אוֹתָם, וְלָקַח מֵהֶם הַהִתְמַנּוּת שֶׁלָּהֶם. אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁהָיוּ לָהֶם הִתְמַנּוּת שֶׁעָבְדוּ אֶצֶל אֲבִי אֲבִי זְקֵנוֹ, לָקַח מֵהֶם. וְהִגְבִּיהַּ שְׁפָלִים, וְהֶעֱמִיד אוֹתָם תַּחְתֵּיהֶם. בְּתוֹכָם הָיָה הַשַּׂר הָאָנוּם הַנַּ״ל**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה כּוֹבֵשׁ כָּל הָעוֹלָם, וְאָסַף מָמוֹן רַב; כִּי זֶה כְּלָלְיוּת קְלִפּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁעוֹשִׂים פֶּסֶל וֶאֱלִיל מִבְּנֵי־אָדָם, וְחוֹשְׁבִים תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לְהוֹצִיא כֶּסֶף מִבְּנֵי־אָדָם וּלְמַלֵּא כִּיסָם, וּמְאִירִים לָהֶם אוֹרוֹת וְנִצּוֹצוֹת, עַל־יְדֵי תַּחְבּוּלוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, וּמַטְעִין כָּל הַבְּרִיּוֹת אַחֲרֵיהֶם, וְתַכְלִית כָּל הַשֶּׁקָרִים הָאֵלּוּ הוּא רַק לְהוֹצִיא מִבְּנֵי־אָדָם כְּסָפִים. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כג), שֶׁכָּל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת תְּלוּיִים בְּמָמוֹן. וְאוֹתוֹ הַדְּמוּת אָדָם לֹא הָיָה מְסֻגָּל לְהַנַּ״ל, רַק (בְּאֹפֶן וּבְתַנַּאי) שֶׁיִּהְיֶה הַמֶּלֶךְ מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים. וְהָלַךְ וְשָׁלַח פְּקֻדּוֹת (הַיְנוּ אוֹקַאזִין) עֲבוּר כָּל הַיְּעדְנִירַאלִין וּשְׁאָר הַשָּׂרִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם הִתְמַנּוּת וְאוֹרְדֶירְ״שׁ, וּבָאוּ כֻּלָּם, וְהִשְׁפִּיל אוֹתָם, וְלָקַח מֵהֶם הַהִתְמַנּוּת שֶׁלָּהֶם, אֲפִלּוּ אוֹתָן שֶׁהָיוּ לָהֶם הִתְמַנּוּת שֶׁעָבְדוּ אֶצֶל אֲבִי אֲבִי זְקֵנוֹ, לָקַח מֵהֶם, וְהִגְבִּיהַּ שְׁפָלִים, וְהֶעֱמִיד אוֹתָם תַּחְתֵּיהֶם, כִּי זוֹ הָיָה הַחָכְמָה הָרָעָה שֶׁל מַנְהִיגֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא לְהַשְׁאִיר גְּדֻלָּה וְהִתְמַנּוּת אֶצֶל אֲנָשִׁים זְמַן רַב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַלּוּ בְּכֹחָם וְיִמְרְדוּ בָּם, וְהָיוּ תָּמִיד מַשְׁפִּילִים הַגֵּאִים וּמְרִימִים הַשְּׁפָלִים, וּכְמוֹ שֶׁרָאוּ בְּמֶמְשֶׁלֶת הַקּוֹמוּנִיסְטִים, יִמַּח שְׁמָם, שֶׁאָמְרוּ: כִּיס אֶחָד לְכֻלָּנוּ, וְלָקְחוּ כָּל הַכֶּסֶף מִן הָעֲשִׁירִים וְהִשְׁפִּילוּ אוֹתָם, וְעָשׂוּ אִכָּרִים

(הַיְנוּ שֶׁהוּא הָיָה בְּתוֹךְ הַשָּׂרִים שֶׁהַמֶּלֶךְ הָיָה עוֹסֵק לְהַשְׁפִּילָם) **וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ: מַהוּ הַשָּׂרוּת וְהַהִתְמַנּוּת שֶׁלְּךָ? הֵשִׁיב לוֹ: הַשָּׂרוּת שֶׁלִּי הוּא, שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לִזְקֶנְךָ כַּנַּ"ל, וְלָקַח מֵאִתּוֹ זֹאת. וְחָזַר וְנַעֲשָׂה אָנוּס.**

פַּעַם אַחַת שָׁכַב הַמֶּלֶךְ לִישֹׁן, וְרָאָה בַּחֲלוֹם שֶׁהַשָּׁמַיִם זַכִּים, וְרָאָה כָּל הַשִּׁנִּים־עָשָׂר מַזָּלוֹת, וְרָאָה שֶׁשּׁוֹר וְשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמַּזָּלוֹת, הֵם מְשַׂחֲקִים מִמֶּנּוּ. וְהֵקִיץ בְּכַעַס

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וַאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים לָרָאשִׁים וּמַנְהִיגִים, וְהַכֹּל מִטַּעַם הַזֶּה, שֶׁלֹּא יִמְרְדוּ בָּם. בְּתוֹכָם הָיָה הַשָּׂר הָאָנוּס הַנַּ"ל (הַיְנוּ שֶׁהוּא הָיָה בְּתוֹךְ הַשָּׂרִים, שֶׁהַמֶּלֶךְ הָיָה עוֹסֵק לְהַשְׁפִּילָם), וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ: מַהוּ הַשָּׂרוּת וְהַהִתְמַנּוּת שֶׁלְּךָ? הֵשִׁיב לוֹ: הַשָּׂרוּת שֶׁלִּי הוּא שֶׁאֶהְיֶה רַשַּׁאי לִהְיוֹת יְהוּדִי בְּפַרְהֶסְיָא, בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתִי לִזְקֶנְךָ כַּנַּ"ל, כִּי זוֹהִי הַגְּדֻלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת שֶׁל יְהוּדִי, מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְקַיֵּם הַמִּצְוּוֹת בְּפַרְהֶסְיָא וּבְרֵישׁ גְּלֵי, וּבְפָרָט לָלֶכֶת בְּטַלִּית וּבִתְפִלִּין, וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי אַף אֶחָד, וְהוּא אָמַר אֶת זֶה בְּפֵרוּשׁ, כִּי זוֹ הָיְתָה הַגְּדֻלָּה שֶׁלּוֹ, שֶׁהוֹלֵךְ בְּטַלִּית וּתְפִלִּין בְּרֵישׁ גְּלֵי. וְלָקַח מֵאִתּוֹ זֹאת, וְחָזַר וְנַעֲשָׂה אָנוּס. **פַּעַם אַחַת שָׁכַב הַמֶּלֶךְ לִישֹׁן, וְרָאָה בַּחֲלוֹם שֶׁהַשָּׁמַיִם זַכִּים, וְרָאָה כָּל הַשִּׁנִּים־עָשָׂר מַזָּלוֹת, וְרָאָה שֶׁשּׁוֹר וְשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַמַּזָּלוֹת הֵם מְשַׂחֲקִים מִמֶּנּוּ;** כִּי יֵשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר מַזָּלוֹת בָּרָקִיעַ כְּנֶגֶד שְׁנֵים־עָשָׂר חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, וְשֶׂה הוּא הַמַּזָּל שֶׁל חֹדֶשׁ נִיסָן, וְשׁוֹר הוּא הַמַּזָּל שֶׁל חֹדֶשׁ אִיָּר (סֵפֶר יְצִירָה, פֶּרֶק ה'), וְהֵם שָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים ב, ד): "יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק הַוָ"ה יִלְעַג לָמוֹ", כִּי הוּא מָנַע מֵהַיְּהוּדִים לְקַיֵּם מִצְוַת תְּפִלִּין וְצִיצִית הַנַּעֲשִׂים מִשּׁוֹר וָשֶׂה, וְזוֹ הָיְתָה הַמַּפָּלָה שֶׁלּוֹ. וְהֵקִיץ בְּכַעַס גָּדוֹל וְנִפְחַד מְאֹד, כִּי הַכַּעַס מַפְחִיד אֶת הָאָדָם (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת כַּעַס, סִימָן מא): הַכַּעַס מַפְחִיד אֶת הָאָדָם, וְעוֹקֵר אוֹתוֹ מִשָּׁרְשׁוֹ לְגַמְרֵי, בְּבְחִינַת (אִיּוֹב יח, ד): "טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ", וּבְכַעֲסוֹ בָּרָא מַלְאָךְ

גָּדוֹל וְנִפְחַד מְאֹד. וְצִוָּה לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ שֶׁעַל־יְדֵי שׁוֹר וָשֶׂה יִהְיֶה נִכְרַת זַרְעוֹ. וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל. וְסִפֵּר לְהַמַּלְכָּה וְנָפַל עָלֶיהָ וְעַל בָּנֶיהָ גַּם־כֵּן פַּחַד גָּדוֹל. וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ מְאֹד, וְקָרָא לְכָל הַפּוֹתְרֵי חֲלוֹמוֹת, וְכָל אֶחָד הָיָה פּוֹתֵר לְעַצְמוֹ וְלֹא הָיָה קוֹלָן נִכְנָם בְּאָזְנָיו. וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד. וּבָא אֵלָיו חָכָם אֶחָד וְאָמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַבָּלָה מֵאֲבִיו, הֱיוֹת שֵׁשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁכָּל הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ מַזְרִיחִים לְשָׁם, וְשָׁם גָּדֵל שֵׁבֶט בַּרְזֶל. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַד, כְּשֶׁבָּא לְהַשֵּׁבֶט הַנַּ״ל נִצּוֹל מֵהַפַּחַד.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמַּשְׁחִית שֶׁהִכְרִית אוֹתוֹ וְאֶת זַרְעוֹ לְגַמְרֵי, כִּי מִי שֶׁהוּא בְּכַעַס, הוּא בּוֹרֵא מַשְׁחִית שֶׁנִּקְרָא אַף וְחֵמָה, שֶׁזֶּה מַכְרִית אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְצִוָּה לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, וְרָאָה כָּתוּב בּוֹ, שֶׁעַל־יְדֵי שׁוֹר וָשֶׂה יִהְיֶה נִכְרַת זַרְעוֹ, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל, וְסִפֵּר לְהַמַּלְכָּה, וְנָפַל עָלֶיהָ וְעַל בָּנֶיהָ גַּם־כֵּן פַּחַד גָּדוֹל, וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ מְאֹד, וְקָרָא לְכָל הַפּוֹתְרֵי חֲלוֹמוֹת, וְכָל אֶחָד הָיָה פּוֹתֵר לְעַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה קוֹלָן נִכְנָס בְּאָזְנָיו, וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד, וּבָא אֵלָיו חָכָם אֶחָד וְאָמַר לוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַבָּלָה מֵאֲבִיו, הֱיוֹת שֵׁשׁ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁכָּל הַשְּׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מִינֵי תַּהֲלוּכוֹת הַשֶּׁמֶשׁ מַזְרִיחִים לְשָׁם, וְשָׁם גָּדֵל שֵׁבֶט בַּרְזֶל, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַד, כְּשֶׁבָּא לְהַשֵּׁבֶט הַנַּ״ל, נִצּל מֵהַפַּחַד; כִּי יֵשׁ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה תַּהֲלוּכֵי הַשֶּׁמֶשׁ כְּנֶגֶד מִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, כִּי בְּכָל יוֹם הַשֶּׁמֶשׁ מִסְתּוֹבֵב סְבִיב הָאָרֶץ בְּדַרְכּוֹ וְהִלּוּךְ אַחֵר, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁכָּל הַשְּׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה תַּהֲלוּכוֹת מַזְרִיחִים לְשָׁם, וְהוּא הַר הַבַּיִת וּמְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם מְאִירָה שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהֶאָרָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד, וְשָׁם גָּדֵל שֵׁבֶט בַּרְזֶל, שֶׁהֵם

וְהוּטַב לְהַמֶּלֶךְ, וְהָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל זַרְעוֹ לַמָּקוֹם הַנַּ״ל עִם הֶחָכָם הַנַּ״ל. וּבְאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ עוֹמֵד מַלְאָךְ שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל כַּעַס, כִּי עַל־יְדֵי כַּעַס בּוֹרְאִים מַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ הַנַּ״ל הוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הַמַּשְׁחִיתִים. וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחַ שֶׁל בַּרְזֶל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד כָּל הַקָּמִים עֲלֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ אִם נִגְזַר עֲלֵיהֶם אֵיזֶה גְּזַר דִּין, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁהוּא בְּחִינַת שֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לָהֶם פַּחַד, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁבָּאִים לְשָׁם, יְכוֹלִים לַהֲפֹךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים, וּלְהַעֲבִיר הַפַּחַד מֵעֲלֵיהֶם, כִּי בִּמְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שָׁם מָקוֹם הַיִּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כב, יד): ״וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָ״ה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָ״ה יֵרָאֶה״, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהָיִיתִי מְבַקֵּשׁ לְהוֹדִיעֲךָ בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא עַל חִנָּם בָּחַרְתִּי בְךָ מִכָּל הָאֻמּוֹת (בְּרֵאשִׁית כב, יב): ״כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה״, מִיָּד ״וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָ״ה יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָ״ה״. **וְהוּטַב לְהַמֶּלֶךְ, וְהָלַךְ עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְכָל זַרְעוֹ לַמָּקוֹם הַנַּ״ל עִם הֶחָכָם הַנַּ״ל, וּבְאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ עוֹמֵד מַלְאָךְ שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל כַּעַס, כִּי עַל־יְדֵי כַּעַס בּוֹרְאִים מַלְאָךְ הַמַּשְׁחִית, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ הַנַּ״ל הוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הַמַּשְׁחִיתִים,** כִּי הַכַּעַס הִיא הַמִּדָּה הַמַּשְׁחִיתָה יוֹתֵר מִשְּׁאָר כָּל הַמִּדּוֹת, כִּי עַל־יְדֵי שְׁאָר כָּל הָעֲבֵרוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת, הָאָדָם עוֹשֶׂה כְּתֹם עַל נַפְשׁוֹ, וְיוּכַל לְרַחֵץ הַכֶּתֶם עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה, אֲבָל עַל הַכַּעַס נֶאֱמַר (אִיּוֹב יח, ד): ״טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ״, שֶׁטּוֹרֵף וּמְחַבֵּל אֶת נַפְשׁוֹ לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּבְקֹשִׁי יוּכַל לְהַחֲזִיר אֵלָיו אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם כּוֹעֵס, הוּא עוֹקֵר לְגַמְרֵי אֶת נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ, וְהוּא צָרִיךְ רַחֲמִים רַבִּים לַהֲשִׁיבוֹ אֵלָיו. **וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ,** הֵינוּ שֶׁצְּרִיכִין לִשְׁאֹל אֶת הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַכַּעַס, אֵיךְ מַגִּיעִין אֶל הַמָּקוֹם שֶׁל הַשֵּׁבֶט בַּרְזֶל לְהִנָּצֵל מֵהַפַּחַד, כִּי מִי שֶׁהוּא כַּעֲסָן, וְטוֹרֵף אֶת נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ, בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לְהַגִּיעַ לְשָׁם, וְיִהְיֶה נִשְׁרָף לְגַמְרֵי מִן הָאֵשׁ שֶׁל כַּעַס בְּעַצְמוֹ, וְלָכֵן צְרִיכִים לִשְׁאֹל אֶת הַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית בְּעַצְמוֹ, בְּסוֹד (שְׁמוּאֵל־ב׳

אִישׁ, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא טִיט, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא פְּחָתִים וּבוֹרוֹת, וְכֵן שְׁאָר דְּרָכִים. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אֶחָד שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת מֵאוֹתוֹ הָאֵשׁ נִשְׁרָפִים (וְשָׁאֲלוּ לוֹ הַדֶּרֶךְ וְאָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הָאֵשׁ), **וְהָיוּ הוֹלְכִים. וְהָיָה הֶחָכָם מִסְתַּכֵּל לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם אִם יֵשׁ שָׁם אוֹתוֹ הָאֵשׁ, כִּי הָיָה לוֹ קַבָּלָה מֵאֲבִיו שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ כַּנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה הָאֵשׁ, וְרָאָה שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ מְלָכִים**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כג, כא): ״וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ״; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא טִיט, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ שֶׁהוּא מָלֵא פְּחָתִים וּבוֹרוֹת, וְכֵן שְׁאָר דְּרָכִים, וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ, שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת מֵאוֹתוֹ הָאֵשׁ נִשְׁרָפִים; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, שֶׁמֵּאִיר לִפְנֵיהֶם שֵׁם הַוָ״ה בָּרוּךְ הוּא בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹתֶיהָ בְּאוֹר נֶעֱרָב וְנוֹרָא מְאֹד, וְהֵם נִזְהָרִים מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הָאֵשׁ יוֹתֵר מִדַּי, שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִשְׂרָפִים עַל יָדָהּ, חַס וְשָׁלוֹם, בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים טז, ח): ״שִׁוִּיתִי הַוָ״ה לְנֶגְדִּי תָמִיד״, לְנֶגְדִּי דַּיְקָא, הַיְנוּ מִנֶּגֶד וּמֵרָחוֹק, וְלֹא לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר מִדַּאי, שֶׁזֶּהוּ הַצְּמְצוּם הַקָּדוֹשׁ שֶׁיֵּשׁ לְהַצַּדִּיקִים, שֶׁיּוֹדְעִים אֵיךְ לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא עַל־יְדֵי צְמְצוּמִים רַבִּים, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳), וְהוּא גַּם הַסּוֹד שֶׁל הַתְּפִלִּין וְהַצִּיצִית, שֶׁהֵם הַמֹּחִין וְהַצְּמְצוּם, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד), כִּי צִיצִית זֶה הַצְּמְצוּם, וּתְפִלִּין זֶה הַמֹּחִין. (וְשָׁאֲלוּ לוֹ הַדֶּרֶךְ, וְאָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הָאֵשׁ); וְזוֹ הָיְתָה הַמַּפָּלָה שֶׁלּוֹ, כִּי הוּא בָּרָא אֶת הַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית עַל־יְדֵי כַּעֲסוֹ, וְזֶה הֵבִיא לוֹ הַפַּחַד, וְאַחַר־כָּךְ שָׁאַל אֶת הַמַּלְאָךְ: אֵיךְ מַגִּיעִין אֶל הַמָּקוֹם לְהִנָּצֵל מֵהַפַּחַד, הֲרֵי הַמַּלְאָךְ בְּוַדַּאי יוֹלִיךְ אוֹתוֹ אֶל תּוֹךְ אֵשׁ הַכַּעַס עַד שֶׁיִּשְׂרֹף לְגַמְרֵי. וְהָיוּ הוֹלְכִים, וְהָיָה הֶחָכָם מִסְתַּכֵּל לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם, אִם יֵשׁ שָׁם אוֹתוֹ הָאֵשׁ, כִּי הָיָה לוֹ קַבָּלָה מֵאֲבִיו, שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵשׁ כַּנַּ״ל, בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה הָאֵשׁ, וְרָאָה שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ מְלָכִים וִיהוּדִים מְעֻטָּפִים

וִיהוּדִים מְעֻטָּפִים בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, וְזֶה הָיָה מֻחְמַת שֶׁהָיוּ אֲצֶל אוֹתָן הַמְּלָכִים יוֹשְׁבִים יְהוּדִים בִּמְדִינָתָם, עַל־כֵּן הָיוּ יְכוֹלִים לֵילֵךְ דֶּרֶךְ הָאֵשׁ. וְאָמַר הֶחָכָם לְהַמֶּלֶךְ: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ קַבָּלָה בְּיָדִי, שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת רָחוֹק מִן הָאֵשׁ נִשְׂרָפִים, עַל־כֵּן אֵין אֲנִי רוֹצֶה לֵילֵךְ עוֹד. וְהַמֶּלֶךְ חָשַׁב: מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה שֶׁשְּׁאָר מְלָכִים הוֹלְכִים שָׁם דֶּרֶךְ הָאֵשׁ, עַל־כֵּן אָמַר שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ. וְעָנָה הֶחָכָם: אֲנִי יֵשׁ לִי קַבָּלָה מֵאֲבִי כַּנַ״ל, עַל־כֵּן אֵינִי רוֹצֶה לֵילֵךְ. אַתָּה אִם רְצוֹנְךָ לֵילֵךְ, לֵךְ. וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְזַרְעוֹ, וְשָׁלַט בָּהֶם הָאֵשׁ, וְנִשְׂרַף הוּא וְזַרְעוֹ וְנִכְרְתוּ כֻּלָּם.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, וְזֶה הָיָה מֻחְמַת שֶׁהָיוּ אֲצֶל אוֹתָן הַמְּלָכִים יוֹשְׁבִים יְהוּדִים בִּמְדִינָתָם, עַל־כֵּן הָיוּ יְכוֹלִים לֵילֵךְ דֶּרֶךְ הָאֵשׁ, כִּי הַכֹּחַ שֶׁל קְדֻשַּׁת הַמְּצוֹוֹת הָאֵלּוּ מַמְשִׁיךְ עַל הָאָדָם שְׁמִירָה עֶלְיוֹנָה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִשְׂרָף מִן הָאֵשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁזֶּה כְּלָלְיוּת הַקְּשָׁרִים שֶׁל הַצִּיצִית וְהַתְּפִלִּין, וּמַה שֶּׁתּוֹפְרִין אוֹתָן בְּגִידִין וְכוֹרְכִין אוֹתָן בִּשְׂעָרוֹת, שֶׁהֵם צְמִצוּמִים שׁוֹנִים לְצַמְצֵם הָאֵשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, נְדָרִים ג׳, אוֹת יב). וְאָמַר הֶחָכָם לְהַמֶּלֶךְ: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ קַבָּלָה בְּיָדִי, שֶׁאַרְבַּע פַּרְסָאוֹת רָחוֹק מִן הָאֵשׁ נִשְׂרָפִים, עַל־כֵּן אֵין אֲנִי רוֹצֶה לֵילֵךְ עוֹד, וְהַמֶּלֶךְ חָשַׁב: מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה שֶׁשְּׁאָר מְלָכִים הוֹלְכִים שָׁם דֶּרֶךְ הָאֵשׁ, עַל־כֵּן אָמַר שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ, וְעָנָה הֶחָכָם: אֲנִי יֵשׁ לִי קַבָּלָה מֵאֲבִי כַּנַ״ל, עַל כֵּן אֵינִי רוֹצֶה לֵילֵךְ, אַתָּה, אִם רְצוֹנְךָ לֵילֵךְ — לֵךְ, כִּי גַּם לְהֶחָכָם הָיָה הַצִּמְצוּם הַקָּדוֹשׁ לֹא לְהִתְקָרֵב אֶל הָאֵשׁ יוֹתֵר מִדַּי, בִּבְחִינַת: ״שִׁוִּיתִי יְהוָ״ה לְנֶגְדִּי תָּמִיד״ כַּנַ״ל, וְלָכֵן לֹא הָרַס אֶת הַגְּבוּל לְהִתְקָרֵב אֶל הָאֵשׁ בְּתוֹךְ הַד׳ פַּרְסָאוֹת. וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְזַרְעוֹ, וְשָׁלַט בָּהֶם הָאֵשׁ, וְנִשְׂרַף הוּא וְזַרְעוֹ וְנִכְרְתוּ כֻּלָּם, כְּשֶׁבָּא הֶחָכָם לְבֵיתוֹ, הָיָה תָּמוּהַּ

כְּשֶׁבָּא הֶחָכָם לְבֵיתוֹ, הָיָה תָּמוּהַּ בְּעֵינֵי הַשָּׂרִים. הֲלֹא הָיָה נִשְׁמָר מִשּׁוֹר וָשֶׂה, וְאֵיךְ בָּא שֶׁיִּהְיֶה נִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ. עָנָה הָאָנוּס וְאָמַר: עַל־יְדֵי נִכְרַת, כִּי הַחוֹזֵי־כוֹכָבִים רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, כִּי שׁוֹר עוֹשִׂין מֵעוֹרוֹ תְּפִלִּין, וְשֶׂה עוֹשִׂין מִצַּמְרוֹ צִיצִית לְטַלִּית, וְעַל־יְדֵיהֶם נִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ, כִּי אוֹתָן הַמְּלָכִים שֶׁהָיוּ יְהוּדִים דָּרִים בִּמְדִינָתָם שֶׁמְּלַבְּשִׁין בְּטַלִּית וּתְפִלִּין הָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ וְלֹא הָיוּ נִזּוֹקִים כְּלָל, וְהוּא נִכְרַת עַל יְדֵי שֶׁלֹּא הָיוּ רַשָּׁאִים יְהוּדִים שֶׁלּוֹבְּשִׁין טַלִּית וּתְפִלִּין לֵישֵׁב בִּמְדִינָתוֹ וְעַל־כֵּן הָיוּ הַשּׁוֹר וָשֶׂה שֶׁבַּמַּזָּלוֹת שׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, כִּי הַחוֹזֵי־כוֹכָבִים רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, וְנִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ כַּנַּ״ל:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּעֵינֵי הַשָּׂרִים, הֲלֹא הָיָה נִשְׁמָר מִשּׁוֹר וָשֶׂה, וְאֵיךְ בָּא שֶׁיִּהְיֶה נִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ, עָנָה הָאָנוּס וְאָמַר: עַל יְדֵי נִכְרַת, כִּי הַחוֹזֵי כּוֹכָבִים רָאוּ, וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, כִּי שׁוֹר עוֹשִׂין מֵעוֹרוֹ תְּפִלִּין, וְשֶׂה עוֹשִׂין מִצַּמְרוֹ צִיצִית לַטַּלִּית, וְעַל יְדֵיהֶם נִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ, כִּי אוֹתָן הַמְּלָכִים שֶׁהָיוּ יְהוּדִים דָּרִים בִּמְדִינָתָם, שֶׁמְּלַבָּשִׁין בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, הָיוּ הוֹלְכִים דֶּרֶךְ הָאֵשׁ וְלֹא הָיוּ נִזּוֹקִים כְּלָל, וְהוּא נִכְרַת עַל־יְדֵי שֶׁלֹּא הָיוּ רַשָּׁאִים יְהוּדִים שֶׁלּוֹבְּשִׁין טַלִּית וּתְפִלִּין לֵישֵׁב בִּמְדִינָתוֹ, וְעַל־כֵּן הָיוּ הַשּׁוֹר וָשֶׂה שֶׁבַּמַּזָּלוֹת שׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, כִּי הַחוֹזֵי כּוֹכָבִים רָאוּ וְלֹא יָדְעוּ מָה רָאוּ, וְנִכְרַת הוּא וְזַרְעוֹ כַּנַּ״ל; וְכֵן הָיָה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁאֵלּוּ הַמַּלְכִיּוֹת שֶׁמָּנְעוּ אֶת הַיְּהוּדִים מִלְּקַיֵּם מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה בִּמְדִינָתָם, וּבִפְרָט צִיצִית וּתְפִלִּין, נָפְלוּ וְנִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי, וְלֹא נִשְׁאַר זֵכֶר מֵהֶם, וּלְהִפּוּךְ, הַמְּדִינוֹת שֶׁנָּתְנוּ יַד חָפְשִׁית לְהַיְּהוּדִים לְקַיֵּם מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה וְלִבְנוֹת בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת בִּמְדִינָתָם כִּרְצוֹנָם, עָלוּ וְהִצְלִיחוּ מְאֹד בְּכָל עִנְיָן, וְהָיָה לָהֶם שֶׁפַע רַב.

לָמָּה רָגְשׁוּ גּוֹיִם וְכוּ׳ (תְּהִלִּים ב). תִּרְעֹם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל: פֶּן יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי יִבְעַר וְכוּ׳: וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים וּסְתוּמִים מְאֹד: כָּל זֶה שָׁמַעְתִּי: עוֹד מָצָאתִי קְצָת רְמָזִים מֵהַמַּעֲשֶׂה זוֹ בַּקַּפִּיטֶל הַנַּ״ל: נִנַּתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ, מוֹסֵרוֹת הֵם שֶׁל עוֹר, בְּחִינַת תְּפִלִּין: עֲבוֹתֵימוֹ, עֲבוֹת הֵם חֲבָלִים, בְּחִינַת צִיצִית. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה פָּסוּק זֶה בְּמַסֶּכֶת עֲבוֹדָה־זָרָה (דף ג:) עַל צִיצִית וּתְפִלִּין: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק: כִּי הַשּׁוֹר וָשֶׂה שֶׁבַּשָּׁמַיִם שָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ: אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְּאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ: הַכַּעַס וְהַבְּהָלָה וְהַפַּחַד הַנַּ״ל: וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל צִיּוֹן הַר קָדְשִׁי: אֶפְשָׁר הָרֶמֶז בָּזֶה, כִּי הַדְּמוּת אָדָם שֶׁהֶעֱמִיד הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל עַל הַר גָּבוֹהַּ, אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה כִּי הוּא כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ עַל צִיּוֹן הַר הַקֹּדֶשׁ. כִּי שָׁם כְּלוּלִים כָּל חֶלְקֵי עוֹלָם וְכוּ׳ וְזֶהוּ הַר כַּנַּ״ל: נָסַכְתִּי, לְשׁוֹן נָסַךְ וְיָצַק: שְׂאַל מִמֶּנִּי, כָּל הָעֲצוֹת כַּנַּ״ל: גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי אָרֶץ. לֶאֱחֹז יַחַד כָּל אַפְסֵי אָרֶץ, הַיְנוּ כָּל שִׁבְעַת חֶלְקֵי עוֹלָם וְכָל הַמְּלָכִים וְהַגּוֹיִם לְנַחֲלָה תַּחְתָּיו: עַבְדּוֹ, זֶה צִיצִית. בְּיִרְאָה, זֶה תְּפִלִּין. וְגִילוּ בִּרְעָדָה: רְעָדָה הַנַּ״ל:

מַעֲשֶׂה ה׳
בֶּן מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים. וְהָלַךְ וְעָסַק בְּדָאקְטוֹרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מַלְכוּתוֹ נֶהְפֶּכֶת לְזָרִים, וְלֹא הוֹעִילוּ לוֹ. וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּעֲבוּרוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּנִים. וְהָיוּ הַיְּהוּדִים מְבַקְּשִׁים

נַחֲרֵי אַפְרֵסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ה׳ — בֶּן מֶלֶךְ שֶׁהָיָה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ בָּנִים; יֵשׁ לִרְמֹז כִּבְיָכוֹל עָלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁעָלְתָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, כְּבָר עָלָה עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרֹא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל: יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה, וְהֵם נִקְרָאִים בָּנִים לַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד, א): ״בָּנִים אַתֶּם לַה׳ אֱלֹהֵיכֶם״. וְהָלַךְ וְעָסַק בְּדָאקְטוֹרִים [רוֹפְאִים], שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן ד׳): בְּשָׁעָה שֶׁבָּא לִבְרֹא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, נִמְלַךְ בְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְאָמַר לָהֶן: נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ; וְגַם הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים כְּעֵין רוֹפְאִים, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ מַלְאַךְ רָפָאֵל שֶׁבִּידוֹ כֹּחַ הָרְפוּאָה וְכוּ׳. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מַלְכוּתוֹ נֶהְפֶּכֶת לְזָרִים, כִּי אִם לֹא נִבְרְאוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁרַק הֵם מַמְלִיכִים עַל עַצְמָם מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, חֲרֵי יִהְיוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם אֵינָם בָּנִים, וְתִהְיֶה, חַס וְשָׁלוֹם, מַלְכוּתוֹ נֶהְפֶּכֶת לְזָרִים. וְלֹא הוֹעִילוּ לוֹ; זֶה מְרֻמָּז לְמַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן יד): הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הָיָה בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבָן, וְאָמַר: דֵּין אַהֲנֵיהּ לִי וְדֵין לָא אַהֲנֵיהּ לִי. וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ בַּעֲבוּרוֹ, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן ז׳): הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְלַךְ בִּנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (אִיּוֹב כב, כח): ״וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם לָךְ״,

וּמְחַפְּשִׂים צַדִּיק, כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיִפְעַל שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּנִים. וּבִקְשׁוּ וּמָצְאוּ צַדִּיק גָּנוּז. וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיֶה לְהַמֶּלֶךְ בָּנִים. וְעָנָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ (שֶׁקּוֹרִין "אוֹקאז") **אַחֲרָיו, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לְהַמֶּלֶךְ. וְהִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּטוֹב: הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ, שֶׁהַיְּהוּדִים הֵם בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנִי, עַל־כֵּן אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ בְּטוֹב שֶׁתִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיֶה לִי בָּנִים. וְהִבְטִיחַ לוֹ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מוֹעֵד קָטָן טז:): מִי מוֹשֵׁל בִּי? צַדִּיק מוֹשֵׁל בִּי, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גּוֹזֵר וְצַדִּיק מְבַטֵּל, צַדִּיק גּוֹזֵר וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְקַיֵּם. וְהָיוּ הַיְּהוּדִים מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים צַדִּיק, כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל וְיִפְעַל שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים; כִּי גַּם בֵּין הַצַּדִּיקִים יֵשׁ תָּמִיד אֶחָד, שֶׁהוּא מֻבְחָר מִכָּל הַצַּדִּיקִים. וּבִקְשׁוּ וּמָצְאוּ צַדִּיק גָּנוּז, כִּי אִם מְחַפְּשִׂים וּמְבַקְּשִׂים מוֹצְאִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שְׁצָרִיכִין לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד אַחַר מַנְהִיג אֲמִתִּי לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִן הַמַּדְמֶה, וּלְבָרֵר אֶת הָאֱמוּנָה בְּחִדּוּשׁ הָעוֹלָם. וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיוּ לְהַמֶּלֶךְ בָּנִים, הַיְנוּ כָּל הַצַּדִּיקִים בִּקְשׁוּ אֶת רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הַגָּנוּז, שֶׁהוּא מָשִׁיחַ, שֶׁיִּתְקַן אֶת הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, וְעָנָה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, כִּי כֵּן דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁהֵם בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁקֹּדֶם מִתְחַמְּקִים וְאוֹמְרִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ד.): לַמֵּד לְשׁוֹנְךָ לוֹמַר אֵינִי יוֹדֵעַ. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ, מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ (שֶׁקּוֹרִין "אוֹקאז") אַחֲרָיו, שֶׁהֵם מַלְאֲכֵי מַעְלָה, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לְהַמֶּלֶךְ, וְהִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּטוֹב; כִּי כָּל הַבְּרִיאָה עוֹמֶדֶת עַל חֶסֶד וְטוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פט, ג): "עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה"; הֲלֹא אַתָּה יוֹדֵעַ, שֶׁהַיְּהוּדִים הֵם בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּרְצוֹנִי; כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִכְלָלִים בָּרָצוֹן הָעֶלְיוֹן, מִצַּד נִשְׁמָתָם הַכְּלוּלָה בְּעוֹלַם הָאֲצִילוּת, עַל־כֵּן אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ בְּטוֹב, שֶׁתִּתְפַּלֵּל שֶׁיִּהְיוּ לִי בָּנִים, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־

שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה וָלָד, וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ. וְיָלְדָה הַמַּלְכָּה בַּת, וְהָיְתָה אוֹתָהּ הַבַּת מַלְכָּה יְפַת־תֹּאַר מְאֹד. וּכְשֶׁהָיְתָה בַּת אַרְבַּע שָׁנִים הָיְתָה יְכוֹלָה כָּל הַחָכְמוֹת וּלְזַמֵּר בִּכְלֵי־שִׁיר וְהָיְתָה יוֹדַעַת כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים מִכָּל הַמְּדִינוֹת לִרְאוֹתָהּ, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ.

אַחַר־כָּךְ נִכְסַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הוּא מִתְאַוֶּה לִתְפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים (יְבָמוֹת סד.); כִּי בִּתְפִלָּתָן הֵם גּוֹרְמִים לוֹ נַחַת רוּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְהֵם מוֹרִידִים אֶת שֶׁפַע הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּזֶה הָעוֹלָם. וְהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה וָלָד, שֶׁזֶּה סוֹד הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַבְּרִיאָה, וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ, כִּי הַצַּדִּיק הַנָּנוּז שֶׁהוּא סוֹד מָשִׁיחַ, שֶׁגַּם הוּא קָדַם לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, וְיָלְדָה הַמַּלְכָּה בַּת, שֶׁזֶּה הַמַּלְכוּת בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים הָעוֹלָמוֹת: בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, וְהַבַּת הִיא הַמַּלְכוּת, וְהָיְתָה אוֹתָהּ הַבַּת מַלְכָּה יְפַת־תֹּאַר מְאֹד, שֶׁזֶּה כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּעֵת יְרִידַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת בַּת, עַל־יְדֵי־זֶה מוֹצֵאת חֵן בְּעֵינֵי כֹּל. וְהִיא יְפַת תֹּאַר, שֶׁזֶּה חֵן שֶׁנִּמְצָא עַכְשָׁו אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁבָּא מֵחֲמַת נְפִילַת הַמַּלְכוּת. וּכְשֶׁהָיְתָה בַּת אַרְבַּע שָׁנִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת שֶׁל הַד׳ עוֹלָמוֹת, הָיְתָה יְכוֹלָה כָּל הַחָכְמוֹת, וּלְזַמֵּר בִּכְלֵי שִׁיר, שֶׁזֶּה כְּלַל הַשְּׂמָחוֹת וְהַהוֹלְלוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, הַנִּמְשָׁכוֹת וּבָאוֹת מֵחֲמַת נְפִילַת הַמַּלְכוּת, וְהָיְתָה יוֹדַעַת כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת, שֶׁזֶּה כְּלַל הַשִּׁבְעִים לְשׁוֹנוֹת שֶׁל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים מִכָּל הַמְּדִינוֹת לִרְאוֹתָהּ, כִּי כָּל הָאֻמּוֹת שָׁרְשָׁן בַּמַּלְכוּת, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּבְרְאוּ, כִּי בֶּאֱמֶת בְּעֵת הַגְּאֻלָּה לְכֻלָּם תִּהְיֶה עֲלִיָּה, וְיִקָּיֵם: "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִּשְׁמֶךָ", רַק הָרָע שֶׁהוּא עֲמָלֵק (בְּרֵאשִׁית ו, ה): "רַק׳ רַע׳ כָּל׳ הַיּוֹם׳", הוּא יִמָּחֶה לְגַמְרֵי, וְכָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁשָּׁרְשָׁם בַּעֲמָלֵק, יִמָּחוּ מִן הָעוֹלָם, אֲבָל שְׁאָר אֻמּוֹת הָעוֹלָם, כֻּלָּם יַחְזְרוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִקָּיֵם (צְפַנְיָה ג, ט): "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְּרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה׳ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד". אַחַר־כָּךְ נִכְסַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד

תִּהְיֶה מוֹסֶבֶת מַלְכוּתוֹ לְאִישׁ זָר וְגָזַר שׁוּב עַל הַיְהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן. וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים אֶת הַצַּדִּיק הַנַּ״ל, וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ כִּי כְּבָר נִפְטַר. וּבִקְּשׁוּ עוֹד וּמָצְאוּ עוֹד צַדִּיק גָּנוּז, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתֵּן לְהַמֶּלֶךְ בֵּן. וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ וְאָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל: הֲלֹא הַיְהוּדִים בְּיָדִי וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. אָמַר לוֹ הֶחָכָם (הֵינוּ זֶה הַצַּדִּיק הַנַּ״ל): **תּוֹכַל לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאַצַּוֶּה. אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן. אָמַר לוֹ הֶחָכָם: אֲנִי צָרִיךְ שֶׁתָּבִיא כָּל הַמִּינֵי אֲבָנִים**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה מוֹסֶבֶת מַלְכוּתוֹ לְאִישׁ זָר, שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נִקְרָאִים בָּנִים, וְרַק בִּשְׁבִילָם הַבְּרִיאָה, כִּי רַק בִּשְׁבִילָם נִבְרָא הָעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית ג׃): כְּשֵׁם שְׁאִי אֶפְשָׁר לָעוֹלָם בְּלֹא רוּחוֹת, כָּךְ אִי אֶפְשָׁר לָעוֹלָם בְּלִי יִשְׂרָאֵל; וְגָזַר שׁוּב עַל הַיְהוּדִים, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁקָּדְמוּ לָעוֹלָם, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים בָּנִים לַמָּקוֹם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת ג׃): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאִים בָּנִים לַמָּקוֹם; וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְחַפְּשִׂים אֶת הַצַּדִּיק הַנַּ״ל, וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ, כִּי כְּבָר נִפְטַר, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל מָשִׁיחַ, שֶׁנִּקְרָא בַּר נַפְלִי (סַנְהֶדְרִין צו.), וּבִקְּשׁוּ עוֹד, וּמָצְאוּ עוֹד צַדִּיק גָּנוּז, כִּי הִנֵּה הוּא נִתְגַּלֶּה, וְהִנֵּה הוּא נִסְתָּר, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּתֵּן לְהַמֶּלֶךְ בֵּן, וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, כִּי הַצַּדִּיקִים תָּמִיד אוֹמְרִים: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״, כִּי בֶּאֱמֶת לְפִי גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הָאָדָם ״אֵינוֹ יוֹדֵעַ״ כְּלָל. וְהוֹדִיעוּ לְהַמֶּלֶךְ מַה שֶּׁאָמַר הַצַּדִּיק הַגָּנוּז, וְאָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל: הֲלֹא הַיְהוּדִים בְּיָדִי וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. אָמַר לוֹ הֶחָכָם (הֵינוּ זֶה הַצַּדִּיק הַנַּ״ל): תּוֹכַל לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁאַצַּוֶּה? אָמַר הַמֶּלֶךְ: הֵן; כִּי הַצַּדִּיקִים מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִם הֵם רוֹאִים שֶׁהֵם נִמְצָאִים בְּסַכָּנָה, אֲזַי הֵם מַפְקִירִים אֶת עַצְמָם, וְעוֹזְרִים לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הִסְכִּים הַצַּדִּיק גָּנוּז לְהַמֶּלֶךְ, אֲבָל אָמַר לוֹ תְּנַאי, אִם יָכוֹל לַעֲמֹד בָּזֶה, אָמַר לוֹ הֶחָכָם: אֲנִי צָרִיךְ שֶׁתָּבִיא כָּל הַמִּינֵי אֲבָנִים טוֹבוֹת, כִּי כָּל אֶבֶן טוֹב, יֵשׁ

טוֹבוֹת כִּי כָּל אֶבֶן טוֹב יֵשׁ לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת כִּי יֵשׁ אֶצֶל הַמְּלָכִים סֵפֶר שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל מִינֵי הָאֲבָנִים טוֹבוֹת. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֲנִי אוֹצִיא חֲצִי מַלְכוּתִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן. וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ כָּל מִינֵי הָאֲבָנִים טוֹבוֹת וּלְקָחָם הֶחָכָם וְהֵדִקָּם. וְלָקַח כּוֹס יַיִן וּנְתָנָם לְתוֹכוֹ וְנָתַן חֲצִי הַכּוֹס לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹת וְחֶצְיָהּ לְהַמַּלְכָּה. וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בֵּן שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת וְיִהְיֶה בּוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לוֹ סְגֻלָּה אַחֶרֶת, כִּי יֵשׁ אֶצֶל הַמְּלָכִים סֵפֶר, שֶׁכָּתוּב בּוֹ כָּל מִינֵי הָאֲבָנִים טוֹבוֹת, כִּי הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת הָאֵלּוּ הֵם דִּבְרֵי הַשְּׂבָחִים וְהַתְּפִלּוֹת, שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְתַפַּלְּלִין וּמְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי מִכָּל הַתְּפִלּוֹת נַעֲשִׂין אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח):

בְּסוֹד הַאי קְרָטְלִיתָא דְּמִיקְּבָעֵי בֵּהּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֲנִי אוֹצִיא חֲצִי מַלְכוּתִי, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן; כִּי עִקַּר תַּכְלִית הַבְּרִיאָה הָיְתָה בִּשְׁבִיל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נִקְרָאִים בָּנִים, וְרַק בִּשְׁבִילָם בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, מֵרֵישׁ עוֹלַם הָאֲצִילוּת עַד נְקֻדַּת עוֹלַם הָעַשִׂיָּה הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי. וְהָלַךְ וְהֵבִיא לוֹ כָּל מִינֵי הָאֲבָנִים טוֹבוֹת, שֶׁאֵלּוּ הֵן הַתְּפִלּוֹת וְהַשְּׂבָחִים שֶׁעַתִּידִים לָצֵאת מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְקָחָם הֶחָכָם, כִּי כָּל הַתְּפִלּוֹת בָּאוֹת אֶצֶל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳); וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִתְיַעֵץ עִם הַצַּדִּיקִים בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם, וְלָכֵן לָקַח הֶחָכָם אֶת הָאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, שֶׁהֵם הַתְּפִלּוֹת וְהַשְּׂבָחִים שֶׁעַתִּידִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים בָּנִים, וְהֵדִקָּם, וְלָקַח כּוֹס יַיִן, שֶׁזֶּה סוֹד יַיִן הַמְשֻׁמָּר, וּנְתָנָם לְתוֹכוֹ, הַיְנוּ כָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁעַתִּידִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְנָתַן חֲצִי הַכּוֹס לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁתּוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד זְעֵיר אַנְפִּין, וְחֶצְיָהּ לְהַמַּלְכָּה, שֶׁזֶּה סוֹד הַמַּלְכוּת, וְאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם בֵּן, שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת, וְיִהְיוּ בּוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל הָאֲבָנִים טוֹבוֹת, כִּי בִּנְשָׁמוֹת

הָאֲבָנִים טוֹבוֹת. וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ. וְיָלְדָה בֵּן, וַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ. וְהַבֵּן הַנּוֹלָד לֹא הָיָה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת. כְּשֶׁהָיָה הַבֵּן בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים הָיָה יְפֵה־תֹּאַר מְאֹד וְחָכָם גָּדוֹל בְּכָל הַחָכְמוֹת וְהָיָה יוֹדֵעַ כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים לִרְאוֹתוֹ.

וְהַבַּת־מַלְכָּה רָאֲתָה שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כָּל־כָּךְ וְנִתְקַנְּאָה

נֶהֱרֵי אֶפְרֶסְמוֹן

יִשְׂרָאֵל יֵשׁ כָּל הַסְּגֻלּוֹת וְכָל הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהָלַךְ לִמְקוֹמוֹ וְיָלְדָה בֵּן, הַיְנוּ מֵהַמַּלְכוּת יָצְאוּ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים בָּנִים, וְנַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַל הַמֶּלֶךְ, כִּי עִקַּר שִׂמְחָתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא הֻלֶּדֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי רַק בַּעֲבוּרָן הָיְתָה תַּכְלִית כָּל הַבְּרִיאָה. **וְהַבֵּן הַנּוֹלָד לֹא הָיָה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת**, כִּי בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן אֵין מַכִּירִים אֶת חֲשִׁיבוּת וְיִקְרַת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), שֶׁעַכְשָׁו הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוּת הוּא אֶצְלָם, אֶצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּחִינוֹת הַבַּת; כְּשֶׁהָיָה הַבֵּן בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים, שֶׁזֶּה סוֹד הַד׳ עוֹלָמוֹת: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִים בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, הָיָה יְפֵה־תֹּאַר מְאֹד; כִּי עִקַּר הַיֹּפִי וְהַחֵן נִמְצָא אֶצֶל בַּר יִשְׂרָאֵל, **וְחָכָם גָּדוֹל בְּכָל הַחָכְמוֹת**, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לה), שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה אֵינָהּ אֶלָּא חָכְמָה אֱלֹקִית, **וְהָיָה יוֹדֵעַ כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת**, שֶׁזֶּה כְּלַל הַתְּפִלּוֹת, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלֵּל וּמְשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, **וְהָיוּ נוֹסְעִים מְלָכִים לִרְאוֹתוֹ**, כִּי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם אוֹר לַגּוֹיִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, ג): ״וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֶךָ״, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם ב, ה): ״בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר ה׳״, בֵּית יַעֲקֹב הֵם אוֹר לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י, וְכֻלָּם מִשְׁתּוֹקְקִים לְהִכָּלֵל בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהָאִיר עַצְמָם בְּאוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. **וְהַבַּת מַלְכָּה**, שֶׁזֶּה כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, **רָאֲתָה שֶׁאֵינָהּ חֲשׁוּבָה כָּל־כָּךְ, וְנִתְקַנְּאָה בּוֹ**, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְקַנְּאִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קמו.): מִיּוֹם שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה עַל הַר סִינַי, יָרְדָה שִׂנְאָה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם עַל עַם עוֹלָם,

בּוֹ. רַק זֹאת הָיְתָה נֶחְמָתָהּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק אָמַר שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת, טוֹב שֶׁאֵינוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת.

פַּעַם אַחַת הָיָה הַבֶּן־מֶלֶךְ מְחַתֵּךְ עֵצִים וְנִקַּף בְּאֶצְבָּעוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם. רַק זֹאת הָיָה נֶחְמָתָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק אָמַר שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ מִלְּאִים מִצְוֹות שֶׁזֶּה אֲבָנִים טוֹבוֹת, וּלְבַסּוֹף טוֹב שֶׁאֵינוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת, הַיְנוּ שֶׁבְּגָלוּתֵנוּ הָאֲרֻכָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוּת הוּא אֶצְלָם, וְאֵין רוֹאִים אֶת הַיְּפִי שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְלֵאִים מִצְוֹות כָּרִמּוֹן כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת סא.): אֲפִלּוּ הָרֵיקָנִים שֶׁבָּךְ, מְלֵאִים מִצְוֹות כָּרִמּוֹן; שֶׁאֲלוּ הֵן הָאֲבָנִים הַטּוֹבוֹת וְהַמַּרְגָּלִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עַכְשָׁו בְּגָלוּתֵנוּ הַמָּרָה, נֶעֱלָמוֹת וְנִסְתָּרוֹת הָאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם, וְאֵין נִרְאוֹת מִבַּחוּץ כְּלָל, וּבָזֶה אֻמּוֹת הָעוֹלָם מִשְׁתַּבְּחִים נֶגֶד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי לֹא נִרְאִים מִבַּחוּץ מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה כג, סִימָן י׳): כְּאָהֳלֵי קֵדָר — מָה אֹהָלִים שֶׁל יִשְׁמָעֵאלִים כְּעוּרִים מִבַּחוּץ וְנָאִים מִבִּפְנִים, כָּךְ הֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵן נִרְאִים כְּעוּרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, הֵם מְלֵאִים מִבִּפְנִים: מִקְרָא, מִשְׁנָה, תַּלְמוּד, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת; כִּי אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל קָשֶׁה לִרְאוֹת יָפִים מִבַּחוּץ, מֻרְבּוּי עַל־הַגָּלוּת שֶׁעֲלֵיהֶם. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קטז), שֶׁמִּבַּחוּץ אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר אֶת הַצַּדִּיק כְּלָל, רַק מִבִּפְנִים הוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי; וּכְלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים צַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״, וְלָכֵן אֻמּוֹת הָעוֹלָם מִתְגָּרִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא רוֹאִים אֶת הַיְּפִי וְהַחֵן וְהָאֲבָנִים טוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם, וּמִתְנַחֲמִים בְּכָךְ. **פַּעַם אַחַת הָיָה הַבֶּן־מֶלֶךְ מְחַתֵּךְ עֵצִים**, שֶׁזֶּה סוֹד עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, כַּמּוּבָא שֶׁזֶּה הָיָה הַפֶּגֶם שֶׁל הַמְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים, שֶׁהִתְעָרֵב בֵּין רַע לְטוֹב, **וְנִקַּף בְּאֶצְבָּעוֹ**, כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בָּזֶה, וּמַפְרִיד בֵּין רַע לְטוֹב, עַל־יְדֵי־זֶה נֶעֱנָשׁ, כִּי אֵין לָאָדָם לְהַפְרִיד בֵּין רַע לְטוֹב, כִּי אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה סוֹד עֵץ הַחַיִּים, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין ז.): אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה, אֶלָּא אִם־כֵּן

וְרָצְתָה הַבַּת־מַלְכָּה לִכְרֹךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ, וְרָאֲתָה שָׁם אֶבֶן טוֹב. וְנִתְקַנְּאָה בּוֹ מְאֹד וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה. וּבָאוּ כַּמָּה דּוֹקְטוֹרִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לָהּ רְפוּאָה. וְקָרְאוּ לְמְכַשְּׁפִים. וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף. וְגִלְּתָה לוֹ הָאֱמֶת שֶׁהִיא עָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה כַּנַּ״ל. וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ אִם יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּשׁוּף לְאָדָם שֶׁיִּהְיֶה מְצֹרָע. אָמַר: הֵן. אָמְרָה לוֹ: אוּלַי יְבַקֵּשׁ מְכַשֵּׁף שֶׁיְּבַטֵּל הַכְּשׁוּף וְיִתְרַפֵּא. אָמַר הַמְכַשֵּׁף: אִם

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מַכְרִיזִים עָלָיו מִלְּמַעְלָה; כִּי הַכֹּל מֻשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת זֶה, הוּא אוֹחֵז בְּעֵץ הַחַיִּים וְחַי לְעוֹלָם, שֶׁנִּכְלָל בְּחַי הַחַיִּים. וְרָצְתָה הַבַּת־מַלְכָּה לִכְרֹךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם רוֹצִים לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמָם, כְּאִלּוּ הֵם חֲפֵצִים לַעֲזֹר לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְרָאֲתָה שָׁם אֶבֶן טוֹב, אֲבָל אִם הֵם מִסְתַּכְּלִים טוֹב, הֵם רוֹאִים, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא אֶבֶן טוֹב בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), וְנִתְקַנְּאָה בּוֹ מְאֹד, כִּי אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְקַנְּאִים מְאֹד בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵם מַרְגִּישִׁים שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה יוֹתֵר גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה, כִּי כֵּן דַּרְכָּם שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁמְּהַפְּכִים מֵהַהֵפֶךְ אֶל הַהֵפֶךְ, וְתָמִיד אוֹמְרִים שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל רוֹדְפִים אוֹתָם. וּבָאוּ כַּמָּה דּוֹקְטוֹרִים, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לָהּ רְפוּאָה, כִּי עַל קִנְאָה שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם מְקַנְּאִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל זֶה אֵין שׁוּם עֵצָה כְּלָל, כִּי זֶה חֵלֶק מֵהַגְּלוּת. וְקָרְאוּ לְמְכַשְּׁפִים, וְהָיָה שָׁם מְכַשֵּׁף, וְגִלְּתָה לוֹ הָאֱמֶת, שֶׁהִיא עָשְׂתָה עַצְמָהּ חוֹלָה כַּנַּ״ל, כִּי רַק מִצַּד הַטֻּמְאָה וְהַכְּשׁוּף שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין סז:): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָן כְּשָׁפִים? שֶׁמַּכְחִישִׁים פָּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה, יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר עַל עַם יִשְׂרָאֵל; וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ, אִם יוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּשׁוּף לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה מְצֹרָע, הַיְנוּ שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הָיוּ רוֹצִים לַעֲשׂוֹת עַל־יְדֵי כְּשׁוּף לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלָם בְּחִינַת מְצֹרָע, שֶׁהוּא מוֹצִיא רַע. אָמַר: הֵן, כִּי עַל־יְדֵי כְּשׁוּף, שֶׁהוּא עִנְיָן שֶׁל אַחִיזַת עֵינַיִם, יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה דְּבָרִים לְהַזִּיק אֶת הַשֵּׁנִי. אָמְרָה לוֹ: אוּלַי יְבַקֵּשׁ מְכַשֵּׁף, שֶׁיְּבַטֵּל

יַשְׁלִיכוּ הַכְּשׁוּף אֶל הַמַּיִם, לֹא יוּכְלוּ לְבַטְּלוֹ עוֹד. וְעָשְׂתָה כֵּן, וְהִשְׁלִיכָה הַכְּשׁוּף אֶל הַמַּיִם. וְנַעֲשָׂה הַבֶּן־מֶלֶךְ מִצְרָע מְאֹד, [וְהָיָה לוֹ] עַל חָטְמוֹ צָרַעַת וְעַל פָּנָיו וְעַל שְׂאָר גּוּפוֹ. וְעָמַק הַמֶּלֶךְ בְּדָאקְטוֹרִים וּבְמְכַשְּׁפִים וְלֹא הוֹעִילוּ.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַכְּשׁוּף וְיִתְרַפֵּא, כִּי אֵמוֹת הָעוֹלָם מְפַחֲדִים מְאֹד, שֶׁיּוֹם אֶחָד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מֵהַגָּלוּת, וַאֲפִלּוּ עַכְשָׁו שֶׁהֵם עֲדַיִן בַּגָּלוּת, יֵשׁ בְּכֹחָם לָצֵאת מִתַּחַת יְדֵיהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי דְּבֵקוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כְּמַאֲמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים סט, יט): ״קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְאָלָהּ״, כִּי בְּחִינַת גְּאֻלָּה יָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד גַּם עַכְשָׁו לִזְכּוֹת, עַל־יְדֵי דְּבֵקוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (חֻלִּין ז.), שֶׁאִשָּׁה רָצְתָה לַעֲשׂוֹת כְּשׁוּף לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, אָמַר: ״אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״, וְלֹא הָיְתָה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד אִם אָדָם דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּקִבְיעוּת, אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר רַע. אָמַר הַמְכַשֵּׁף: **אִם יַשְׁלִיכוּ הַכְּשׁוּף אֶל הַמַּיִם, לֹא יוּכְלוּ לְבַטְּלוֹ עוֹד**, כִּי זֶה לְעֵמַת זֶה, כְּמוֹ מִי שֶׁרָגִיל לִטְבֹּל בַּמִּקְוֶה, עַל־יְדֵי־זֶה רוּחַ הַטֻּמְאָה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, כִּי רוּחַ עִם מַיִם אֵינָם מִתְעָרְבִים יַחַד, זֶה לְעֵמַת זֶה אִם מַכְנִיסִים אֶת הַכְּשׁוּף בְּתוֹךְ הַמַּיִם — קָשֶׁה לְהוֹצִיאוֹ. **וְעָשְׂתָה כֵּן, וְהִשְׁלִיכָה הַכְּשׁוּף אֶל הַמַּיִם**, שֶׁזֶּה סוֹד (שְׁמוֹת א, כב): ״וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר, כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ״ וְגוֹ׳, כִּי פַּרְעֹה הָיָה מְכַשֵּׁף גָּדוֹל, וְיָדַע שֶׁאִם יַשְׁלִיכוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לַמַּיִם, עַל־יְדֵי־זֶה הַכְּשׁוּף יִשְׁלֹט בָּהֶם, אֲבָל הוּא לֹא יָדַע, שֶׁבָּזֶה שֶׁשָּׂמוּ אֶת מֹשֶׁה בַּמַּיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם ב, ג): ״וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל שְׂפַת הַיְאֹר״, עַל־יְדֵי־זֶה בִּטֵּל אֶת הַקְּלִפָּה שֶׁל הַכְּשׁוּף, שֶׁעָשָׂה לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל. **וְנַעֲשָׂה הַבֶּן מֶלֶךְ מִצְרָע מְאֹד, (וְהָיָה לוֹ) עַל חָטְמוֹ צָרַעַת וְעַל פָּנָיו וְעַל שְׂאָר גּוּפוֹ**, כִּי עַל־יְדֵי כְּשׁוּף הָאָדָם נַעֲשֶׂה מְצֹרָע, שֶׁהוּא מוֹצִיא רַע, [כַּמּוּבָא (זֹהַר מְצֹרָע נג.): זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע, זֹאת הִיא תּוֹרָתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע. רַבִּי חִיָּא אָמַר, כָּל מָאן דְּאַפִּיק לִישָׁנָא בִּישָׁא, אִסְתַּאֲבָן לֵיהּ כָּל שַׁיְיפּוֹי]. **וְעָמַק הַמֶּלֶךְ בְּדוֹקְטוֹרִים וּבְמְכַשְּׁפִים וְלֹא הוֹעִילוּ**, כִּי הַמַּלְכוּת מִתְחַלֶּפֶת — פְּעָמִים מְקַבֶּלֶת מֵהַקְּדֻשָּׁה, וּפְעָמִים

וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ. וּבִקְשׁוּ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל, וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ. וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הָיָה מַבְטִיחַ שֶׁיִּהְיֶה הַבֶּן־מֶלֶךְ כֻּלּוֹ מְאָבָנִים טובות, וְלֹא הָיָה כֵּן. וְהָיָה טוֹעֵן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: הַאִם עָשִׂיתִי זֹאת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי; לֹא עָשִׂיתִי כִּי־אִם בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ, וַעֲכְשָׁו לֹא נִתְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי. וּבָא הַצַּדִּיק לְהַמֶּלֶךְ. וְהָיָה מִתְפַּלֵּל וְלֹא הוֹעִיל. וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁהוּא כְּשׁוּף.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מְקַבֶּלֶת מֵהַטֻּמְאָה. וְגָזַר עַל הַיְּהוּדִים שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ, כִּי כֹּחַ הַתְּפִלָּה נִמְצָא רַק אֵצֶל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (דִּבְרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן טז) עַל פָּסוּק (דְּבָרִים ד, ז): ״כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו״, מַעֲשֶׂה בִּסְפִינָה אַחַת שֶׁהָיְתָה כֻּלָּהּ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְהָיָה בְּתוֹכָהּ יְהוּדִי אֶחָד. הִגִּיעוּ לְנֵס אֶחָד, אָמְרוּ לְאוֹתוֹ יְהוּדִי פְּלוֹנִי: טֹל מָעוֹת וַעֲלֵה לַנֵּס הַזֶּה, וְקַח לָנוּ מִשָּׁם מְאוּמָה. אָמַר לָהֶם: לֹא אַכְסַנַּאי אֲנִי, מַכִּיר אֲנִי לְהֵיכָן אֵלֵךְ?! אָמְרוּ: וְיֵשׁ אַכְסַנַּאי יְהוּדִי, בְּכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ אֱלֹקֶיךָ עִמְּךָ, הֲרֵי ״אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרוֹבִים אֵלָיו״. וּבִקְשׁוּ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל, כִּי עִקַּר הַכֹּחַ שֶׁל הַתְּפִלָּה נִמְצָא אֵצֶל הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳), **וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ, וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הָיָה מַבְטִיחַ, שֶׁיִּהְיֶה הַבֶּן מֶלֶךְ כֻּלּוֹ מְאָבָנִים טובות, וְלֹא הָיָה כֵּן, וְהָיָה טוֹעֵן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: הַאִם עָשִׂיתִי זֹאת בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי?! לֹא עָשִׂיתִי כִּי אִם בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ, וַעֲכְשָׁו לֹא נִתְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי, וּבָא הַצַּדִּיק לְהַמֶּלֶךְ, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל וְלֹא הוֹעִיל,** כִּי הַצַּדִּיקִים תָּמִיד שׁוֹפְכִים אֶת נַפְשָׁם אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ בַּעֲבוּר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיוּ צַדִּיקִים, וְשֶׁיִּהְיוּ אֲבָנִים טובות, שֶׁיּוֹכַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהִתְפָּאֵר עִמָּהֶם, שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂים אֲבָנִים טובות בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, **וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁהוּא כְּשׁוּף,** כִּי כֹּחַ הַכְּשׁוּף מְעַכֵּב אֶת הַתְּפִלָּה, כִּי כְּשׁוּף הוּא עִנְיָן שֶׁל טֻבַּע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וּמַעֲלִים

וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה גָּבוֹהַּ לְמַעְלָה מִן כָּל הַכְּשָׁפִים. וּבָא הַצַּדִּיק וְהוֹדִיעַ לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא כְּשׁוּף, וְשֶׁהַשְׁלִיכוּ הַכְּשׁוּף לַמַּיִם, וְאֵין תַּקָּנָה לְהַבֶּן־מֶלֶךְ כִּי־אִם שֶׁיַּשְׁלִיכוּ הַמְכַשֵּׁף שֶׁעָשָׂה הַכְּשׁוּף לַמַּיִם. אָמַר הַמֶּלֶךְ: אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כָּל הַמְכַשְּׁפִים לְהַשְׁלִיכָם לַמַּיִם כְּדֵי שֶׁיִּתְרַפֵּא בְּנִי. וְנִתְיָרְאָה הַבַּת־מַלְכָּה. וְרָצְתָה אֶל הַמַּיִם לְהוֹצִיא הַכְּשׁוּף מִן הַמַּיִם, כִּי הָיְתָה יוֹדַעַת הֵיכָן מְנַח הַכְּשׁוּף,

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֶת הַהַשְׁגָּחָה, עִם כָּל זֹאת וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הָיָה גָּבוֹהַּ לְמַעְלָה מִן כָּל הַכְּשָׁפִים, כִּי הוּא דָּבוּק תָּמִיד בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּבְטוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, וְלָכֵן אֵין הַכְּשׁוּף וְהַטֻּמְאָה יְכוֹלִים לְעַכֵּב מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר, וּבָא הַצַּדִּיק וְהוֹדִיעַ לְהַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא כְּשׁוּף, וְשֶׁהַשְׁלִיכוּ הַכְּשׁוּף לַמַּיִם, וְאֵין תַּקָּנָה לְהַבֶּן־מֶלֶךְ, כִּי אִם שֶׁיַּשְׁלִיכוּ הַמְכַשֵּׁף שֶׁעָשָׂה הַכְּשׁוּף לַמַּיִם, כִּי זוֹ מַעֲלַת טְבִילַת מִקְוֶה, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ אַרְבָּעִים סְאָה שֶׁל מִקְוֶה וְטוֹבֵל שָׁם, עַל־יְדֵי־זֶה בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ כָּל הָרוּחוֹת רָעוֹת, וְנִתְבַּטְּלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּשְׁחִיתִים. אָמַר הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ: אֲנִי נוֹתֵן לְךָ כָּל הַמְכַשְּׁפִים לְהַשְׁלִיכָם לַמַּיִם, כְּדֵי שֶׁיִּתְרַפֵּא בְּנִי, כִּי לְבַסּוֹף בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, יִתְבַּטֵּל כָּל הַטֶּבַע, מִקְרֶה, הַמַּזָּל וְהַכְּשׁוּף, וְתִתְגַּלֶּה רַק הַהַשְׁגָּחָה, שֶׁאָז יִרְאוּ שֶׁהַכֹּל הוּא מַיִם (עֵץ לְקוּטֵי־הֲלָכוֹת, נְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית, הֲלָכָה ב׳). וְנִתְיָרְאָה הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֻמּוֹת הָעוֹלָם מְאֹד מְפַחֲדִים מִזֶּמֶן הַגְּאֻלָּה, כִּי אָז יִתְבַּטֵּל עֲמָלֵק וְכָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁשָּׁרְשָׁם מֵעֲמָלֵק, אֲשֶׁר עָלָיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ה): ״רַק׳ רַע׳ כָּל׳ הַיּוֹם״ (סוֹפִי תֵּבוֹת עֲ׳מָ׳לֵ׳ק׳, כִּי אֵלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁשָּׁרְשָׁם מֵרִשְׁעוּת עֲמָלֵק, גַּם־כֵּן יֵלְכוּ מִן הָעוֹלָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שְׁאָר אֻמּוֹת הָעוֹלָם כֻּלָּם יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעֵת הַגְּאֻלָּה). **וְרָצְתָה אֶל הַמַּיִם לְהוֹצִיא הַכְּשׁוּף מִן הַמַּיִם, כִּי הָיְתָה יוֹדַעַת הֵיכָן מְנַח הַכְּשׁוּף,** כִּי הָרָע שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹדְעִים אֵיפֹה מֻנָּח וְטָמוּן הַכְּשׁוּף שֶׁעָשׂוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁרוֹאִים שֶׁכָּלְתָה אֲלֵיהֶם הָרָעָה, הֵם רוֹצִים לְהַצִּיל אֶת עַצְמָם.

וְנָפְלָה אֶל הַמַּיִם. וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל שֶׁהַבַּת־מֶלֶךְ נָפְלָה אֶל הַמַּיִם. וּבָא אוֹתוֹ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל וְאָמַר לָהֶם שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ יִתְרַפֵּא. וְנִתְרַפֵּא, וְנִתְיַבֵּשׁ הַצַּרַעַת וְנָפַל וְנִקְלַף כָּל הָעוֹר מִמֶּנּוּ וְנַעֲשָׂה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת כֻּלּוֹ. וְהָיָה לוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל הָאֲבָנִים טוֹבוֹת: (הֵינוּ כִּי אַחַר שֶׁנִּקְלַף הָעוֹר אָז נִתְגַּלָּה וְנִרְאָה שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ הוּא כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת כַּאֲשֶׁר אָמַר הַצַּדִּיק הַנַּ״ל):

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְנָפְלָה אֶל הַמַּיִם, כִּי זוֹ מַפַּלְתָּם, כִּי מַה שֶּׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, נוֹפֵל חֲזָרָה עַל רֹאשָׁם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁקָּרָה אֵצֶל בָּ׳לָ׳ק׳, וְכֵן עִם בִּ׳לְ׳עָ׳ם׳, שֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׂרְשָׁם בְּאוֹתִיּוֹת עָ׳מָ׳לֵ׳ק׳. **וַנַּעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל, שֶׁהַבַּת־מֶלֶךְ נָפְלָה אֶל הַמַּיִם,** כִּי אָז בְּעֵת הַגְּאֻלָּה תִּתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי קְלִפַּת עֲמָלֵק, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא כִּי תֵצֵא): כָּל זְמַן שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק בָּעוֹלָם, לֹא הַשֵּׁם שָׁלֵם וְלֹא הַכִּסֵּא שָׁלֵם, אָבַד זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק — הַשֵּׁם שָׁלֵם וְהַכִּסֵּא שָׁלֵם. וְכֵן הוּא (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים ט.): כָּל זְמַן שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק קַיָּם, לֹא הַשֵּׁם שָׁלֵם וְלֹא הַכִּסֵּא שָׁלֵם, עַד שֶׁיֹּאבַד זִכְרוֹ שֶׁל עֲמָלֵק, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יז, טז): ״כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ״; הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר עַל כִּסֵּא ה׳, וּכְשֶׁיֹּאבַד זִכְרוֹ שֶׁל עֲמָלֵק מִן הָעוֹלָם — הַשֵּׁם שָׁלֵם וְהַכִּסֵּא שָׁלֵם. וּבָא הַצַּדִּיק הַנַּ״ל וְאָמַר לָהֶם, שֶׁהַבֶּן מֶלֶךְ יִתְרַפֵּא, כִּי תִּכְף־וּמִיָּד כְּשֶׁתִּתְבַּטֵּל קְלִפַּת עֲמָלֵק, יִתְרַפְּאוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. **וְנִתְרַפֵּא הַבֶּן מֶלֶךְ שֶׁהוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנִתְיַבֵּשׁ הַצַּרַעַת, וְנָפַל וְנִקְלַף כָּל הָעוֹר מִמֶּנּוּ, וְנַעֲשָׂה מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת כֻּלּוֹ, וְהָיָה לוֹ כָּל הַסְּגֻלּוֹת שֶׁל כָּל הָאֲבָנִים טוֹבוֹת:** (הֵינוּ כִּי אַחַר שֶׁנִּקְלַף הָעוֹר, אָז נִתְגַּלָּה וְנִרְאָה שֶׁהַבֶּן־מֶלֶךְ הוּא כֻּלּוֹ מֵאֲבָנִים טוֹבוֹת, כַּאֲשֶׁר אָמַר הַצַּדִּיק הַנַּ״ל); כִּי תִּכְף־וּמִיָּד כְּשֶׁתִּתְבַּטֵּל קְלִפַּת עֲמָלֵק, שֶׁהוּא הָרָע שֶׁל אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְגַמְרֵי, עַל־יְדֵי־זֶה יִתְגַּלֶּה הַחֵן וְהַיֹּפִי וְהַהָפְאֵר שֶׁל כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֻלָּם יִרְאוּ שֶׁהֵם אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, וְהַכֹּל לַכֹּל יַכִּירוּ בִּגְדֻלַּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂבְּחוּם וְיָפְאֲרוּם לְעֵינֵי כֹּל, וְהַמַּלְכוּת תַּחֲזֹר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִקַּיֵּם (עוֹבַדְיָה א, כא): ״וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, וְהָיְתָה לַהֲוָ״ה הַמְּלוּכָה״, אָמֵן וְאָמֵן.

מַעֲשֶׂה ו׳ מִמֶּלֶךְ עָנָו

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד וְהָיָה לוֹ חָכָם. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהֶחָכָם: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ שֶׁחוֹתֵם עַצְמוֹ שֶׁהוּא גִּבּוֹר גָּדוֹל וְאִישׁ אֱמֶת וְעָנָו. וְהִנֵּה גִּבּוֹר — אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גִּבּוֹר מֵחֲמַת שֶׁסְּבִיב מְדִינָתוֹ הוֹלֵךְ הַיָּם, וְעַל הַיָּם עוֹמְדִים חַיִל עַל סְפִינוֹת עִם הוֹרְמַאטִים (רוֹבִים) **וְאֵינָם מַנִּיחִים**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ו׳ — מִמֶּלֶךְ עָנָו

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד וְהָיָה לוֹ חָכָם, אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהֶחָכָם: בַּאֲשֶׁר שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ, שֶׁחוֹתֵם עַצְמוֹ שֶׁהוּא גִּבּוֹר גָּדוֹל וְאִישׁ אֱמֶת וְעָנָו, כִּי הִנֵּה עִקַּר מַעֲלַת הַמֶּלֶךְ, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת וּתְרוּמִיּוֹת, שֶׁיָּכוֹל לִמְסֹר לְהָעָם הַהוֹלְכִים אַחֲרָיו, וְהַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה הוּא, שֶׁיִּהְיֶה גִּבּוֹר גָּדוֹל וְשׁוֹלֵט בְּיִצְרוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת ד׳): אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר? הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, לב): ״טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר, וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר״, וּמַמְשָׁמָעוּת הַמִּשְׁנָה לוֹמְדִים, שֶׁעִקַּר הַגְּבוּרָה הוּא לְהִתְגַּבֵּר עַל מִדַּת הַכַּעַס, כִּי הַתַּנָּא מֵבִיא הַפָּסוּק: ״טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר״ וְגוֹ׳, הֵינוּ אֲרִיכַת אַפַּיִם וְסַבְלָנוּת, הַנִּצְרָךְ אֶל הָאָדָם מְאֹד מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, כִּי מִדַּת הַכַּעַס מִתְגַּבֶּרֶת עַל הָאָדָם מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה נִסְיוֹנוֹת בְּכָל יוֹם וָיוֹם עַל מִדַּת כַּעַס, וְאִם אֵינוֹ נִזְהָר בּוֹ כָּרָאוּי, הוּא בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (תְּצַוֶּה קפב.): עַל הַפָּסוּק (אִיּוֹב יח, ד): ״טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ״, שֶׁעַל־יְדֵי מִדַּת הַכַּעַס, הָאָדָם טוֹרֵף אֶת נַפְשׁוֹ לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וּבְקִשְׁי יָכוֹל לְהַחֲזִיר אוֹתוֹ אֵלָיו (עֵין לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סח); וְלָכֵן בְּוַדַּאי זוֹהִי הַמַּעֲלָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהַמּוֹשֵׁל הָאֱמִתִּי, שֶׁהוּא גִּבּוֹר גָּדוֹל הַכּוֹבֵשׁ אֶת כַּעֲסוֹ. **וְהִנֵּה גִּבּוֹר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא גִּבּוֹר, מֵחֲמַת שֶׁסְּבִיב מְדִינָתוֹ הוֹלֵךְ הַיָּם, וְעַל הַיָּם עוֹמְדִים חַיִל עַל סְפִינוֹת עִם הוֹרְמַאטִים** [תּוֹתְחִים], **וְאֵינָם מַנִּיחִים** לְהִתְקָרֵב. וּלְפָנִים מִן הַיָּם יֵשׁ

לְהִתְקָרֵב. וּלְפָנִים מִן הַיָּם יֵשׁ (מָקוֹם שֶׁטּוֹבְעִין בּוֹ שֶׁקּוֹרִין) **"זוּמְפְּ" גָּדוֹל סְבִיב הַמְּדִינָה שֶׁאֵין שָׁם כִּי־אִם שְׁבִיל קָטָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ שָׁם כִּי־אִם אָדָם אֶחָד, וְגַם שָׁם עוֹמְדִים הוֹרְמַאטִיס וּכְשֶׁיָּבוֹא אֶחָד לְהִלָּחֵם, מוֹרִים עִם הַהוֹרְמַאטִיס. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְשָׁם. אַךְ מַה שֶּׁחוֹתֵם עַצְמוֹ אִישׁ אֱמֶת וְעָנָו, זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ, וַאֲנִי רוֹצֶה שֶׁתָּבִיא**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(מָקוֹם שֶׁטּוֹבְעִין בּוֹ, שֶׁקּוֹרִין) "זוּמְפְּ" [בִּיצָה טוֹבְעָנִית] גָּדוֹל סְבִיב הַמְּדִינָה, שֶׁאֵין שָׁם כִּי אִם שְׁבִיל קָטָן, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ שָׁם כִּי אִם אָדָם אֶחָד, וְגַם שָׁם עוֹמְדִים הוֹרְמַאטִיס, וּכְשֶׁיָּבוֹא אֶחָד לְהִלָּחֵם, מוֹרִים עִם הַהוֹרְמַאטִיס, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְשָׁם; כִּי הַגִּבּוֹר הָאֲמִתִּי, שֶׁיּוֹדֵעַ אֵיךְ לִכְבֹּשׁ כַּעֲסוֹ וַחֲרוֹן אַפּוֹ בֶּאֱמֶת, יֵשׁ לוֹ כַּמָּה מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת וְעֵצוֹת אֵיךְ לִשְׁמֹר עַצְמוֹ, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי כַּעַס, וְהוּא עוֹשֶׂה סְבִיבוֹ גְּדָרִים וּסְיָגִים, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֹּחַ לִבְנֵי־אָדָם לְהַכְעִיסוֹ, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי נִסָּיוֹן שֶׁל כַּעַס. כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֶה לְיָם, שֶׁבְּקַלּוּת יְכוֹלִים לִטְבֹּעַ מֵרֹב הַצָּרוֹת, וְלָבוֹא לִידֵי כַּעַס וּקְפֵדוּת, וְלָכֵן צְרִיכִים לָשִׂים חַיִל גָּדוֹל סְבִיבוֹ, וְלִשְׁמֹר עַצְמוֹ מִכַּעַס וּקְפֵדוּת, וְכֵן בִּיצָה עֲמֻקָּה, וְהַכֹּל גָּדֵר לִפְנִים מִגָּדֵר שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי כַּעַס, שֶׁזּוֹ קְלָלָה עַל הָאָדָם הַכּוֹעֵס, וְרַק צָרִיךְ שֶׁיַּנִּיחַ לְעַצְמוֹ שְׁבִיל קָטָן, וְגַם שָׁם צְרִיכִים שְׁמִירָה, שֶׁלֹּא לִפֹּל בְּכַעַס. אַךְ מַה שֶּׁחוֹתֵם עַצְמוֹ אִישׁ אֱמֶת וְעָנָו, זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ, כִּי לָדַעַת הֵיכָן הָאָדָם אוֹחֵז בְּמִדַּת הָעֲנָוָה, זֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי, כִּי בְּעִנְיַן הַהַכְנָעָה טוֹעִין הָעוֹלָם הַרְבֵּה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן כב), וְנִדְמֶה לָהֶם, שֶׁאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ עִם רֹאשׁוֹ כָּפוּף לְמַטָּה, וְעוֹשֶׂה תְּנוּעוֹת שֶׁל עֲנָוָה, הוּא עָנָו, וּבֶאֱמֶת זוֹהִי חֲנֻפָּה, שֶׁרוֹצֶה לְהַחֲנִיף בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא עָנָו, וּכְפִיפַת הָרֹאשׁ וּשְׁאָר תְּנוּעוֹת שֶׁל עֲנָוָה — הַכֹּל שְׁטוּת, וְהִיא עֲנָוָה פְּסוּלָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצז), וְיָכוֹל לִהְיוֹת אָדָם צַדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֲמִתִּית, וְהוֹלֵךְ בְּקוֹמָה זְקוּפָה וּבִגְדֵי מַלְכוּת, אֲבָל לִבּוֹ שָׁבוּר לִשְׁבָרִים קְטַנִּים, וְהוּא כְּאַיִן וּכְאֶפֶס בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי. וּכְמוֹ שֶׁמְּסַפְּרִים עַל הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדְל מִוִּיטֶעבְּסְק זי״ע, שֶׁהָיָה שָׁבוּר

אֵלַי הַפַּאטֶרֶעט (הַתְּמוּנָה) **שֶׁל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, כִּי יֵשׁ לְהַמֶּלֶךְ כָּל הַפַּאטֶרֶעטִין שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים, וְהַפַּאטֶרֶעט שֶׁלּוֹ לֹא נִמְצָא אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ כִּי הוּא נִסְתָּר מִבְּנֵי־אָדָם, כִּי הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת כִּלָּה, וְהוּא רָחוֹק מִבְּנֵי מְדִינָתוֹ.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁרַבּוֹ הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ זי״ע, הָיָה צָרִיךְ לְשַׁבֵּחַ וּלְחַזֵּק אוֹתוֹ מְאֹד, שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם בִּגְדֵי מַלְכוּת כְּדֶרֶךְ הַמְכֻבָּדִים, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה חוֹתֵם עַצְמוֹ בְּמִכְתָּבָיו: ״הַשָּׁפֵל בֶּאֱמֶת״, כִּי דָּבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר מִבַּחוּץ כְּלָל, וְזוֹ יְדִיעָה חֲשׁוּבָה מְאֹד בְּכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר אֶת הַקְּדֻשָּׁה מִבַּחוּץ כְּלָל, וּכְמוֹ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּבַּחוּץ הִיא נִרְאֵית כְּמוֹ כָּל הָאֲרָצוֹת, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּתָהּ הִיא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי. וְכֵן הַצַּדִּיקִים, הֵם נִרְאִים מִבַּחוּץ כְּמוֹ כָּל אָדָם מַמָּשׁ, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּתָם הֵם עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קטז); וְלָכֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ, שֶׁמַּה שֶּׁחוֹתֵם עַצְמוֹ ״אִישׁ אֱמֶת וְעָנָו, זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ״, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר מִבַּחוּץ כְּלָל. וַאֲנִי רוֹצֶה שֶׁתָּבִיא אֵלַי הַפַּאטֶרֶעט (הַתְּמוּנָה) שֶׁל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, כִּי יֵשׁ לְהַמֶּלֶךְ כָּל הַפַּאטֶרֶעטִין שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים, וְהַפַּאטֶרֶעט שֶׁלּוֹ לֹא נִמְצָא אֵצֶל שׁוּם מֶלֶךְ, כִּי הוּא נִסְתָּר מִבְּנֵי־אָדָם, כִּי הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת כִּלָּה [וילון], וְהוּא רָחוֹק מִבְּנֵי מְדִינָתוֹ; כִּי יֵשׁ חָכְמַת הַפַּרְצוּף כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (יִתְרוֹ עח.), שֶׁיְּכוֹלִים עַל יָדָהּ לְהַכִּיר בְּפַרְצוּף בֶּן אָדָם — מִדּוֹתָיו וּתְנוּעוֹת נַפְשׁוֹ, וּכְמוֹ שֶׁמְּסֻפָּר בַּמִּדְרָשׁ (מוּבָא בְּתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, סוֹף מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין), שֶׁהָיָה מֶלֶךְ שֶׁרָצָה לְהַכִּיר מִדּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עַל־יְדֵי שֶׁיָּבִיא לוֹ אֶחָד מֵחֲכָמָיו אֶת תְּמוּנָה שֶׁלּוֹ, וְצִיֵּר אֶת דְּמוּת פָּנָיו וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; הֲרֵי שֶׁעַל־יְדֵי צִיּוּר יְכוֹלִים לְהַכִּיר אָדָם. אֲבָל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא רָחוֹק מְאֹד מִבְּנֵי מְדִינָתוֹ, כִּי הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת כִּלָּה וּמְחִיצָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר אוֹתוֹ כְּלָל, כִּי הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה מְאֹד, אִי אֶפְשָׁר לְתָפֵס פְּנִימִיּוּתָם כְּלָל, וְהֵם עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, וְכַמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ״ל, שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כִּי מִבַּחוּץ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר פְּנִימִיּוּתוֹ כְּלָל, אַדְרַבָּה, תַּכְלִית הַהֶפֶךְ הָיָה נִדְמֶה עָלָיו, שֶׁהָיָה מָלֵא מוּמִין וּמִדּוֹת רָעוֹת

הָלַךְ הֶחָכָם אֶל הַמְּדִינָה. אָמַר הֶחָכָם בְּדַעְתּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לֵידַע מַהוּת הַמְּדִינָה. וְעַל־יְדֵי מַה יֵּדַע הַמַּהוּת שֶׁל הַמְּדִינָה, עַל־יְדֵי הַקַּאטָאוַוישׁ שֶׁל הַמְּדִינָה (הֵינוּ עִנְיְנֵי צְחוֹק שֶׁקּוֹרִין "קַאטָאוַוישׁ"). **כִּי כְּשֶׁצְּרִיכִים לֵידַע דָּבָר צְרִיכִים לֵידַע הַקַּאטָאוַוישׁ שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר, כִּי יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוַוישׁ: יֵשׁ אֶחָד שֶׁמְּכַוֵּן בֶּאֱמֶת לְהַזִּיק לַחֲבֵרוֹ בִּדְבָרָיו וּכְשֶׁחֲבֵרוֹ מַקְפִּיד עָלָיו, אוֹמֵר לוֹ: אֲנִי מְצַחֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (מִשְׁלֵי כו): **כְּמִתְלַהְלֵהַ וְכוּ׳ וְאָמַר: הֲלֹא מְצַחֵק אָנִי. וְכֵן יֵשׁ אֶחָד שֶׁמִּתְכַּוֵּן בְּדִבּוּרוֹ צְחוֹק וְאַף־עַל־פִּי־כֵן חֲבֵרוֹ**

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְלָכֵן הָעִקָּר תָּמִיד לְחַפֵּשׂ הַפְּנִימִיּוּת וְהַיִּרְאַת שָׁמַיִם שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ עַל הָאָדָם מֵהֶאָרָתָם הָעֲצוּמָה.

הָלַךְ הֶחָכָם אֶל הַמְּדִינָה. אָמַר הֶחָכָם בְּדַעְתּוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לֵידַע מַהוּת הַמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי מַה יֵּדַע הַמַּהוּת שֶׁל הַמְּדִינָה? עַל־יְדֵי הַקַּאטָאוַוישׁ שֶׁל הַמְּדִינָה (הֵינוּ עִנְיְנֵי צְחוֹק, שֶׁקּוֹרִין "קַאטָאוַוישׁ"), כִּי כְּשֶׁצְּרִיכִים לֵידַע דָּבָר, צְרִיכִים לֵידַע הַקַּאטָאוַוישׁ שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר, כִּי מֵהַלֵּיצָנוּת שֶׁל הָאָדָם יְכוֹלִים לְהָכִיר אֶת כָּל הָאָדָם, וְהֵיכָן הוּא אוֹחֵז, כִּי לֵיצָנוּת הִיא פֶּתַח הַטֻּמְאָה, וּכְמוֹ שֶׁדַּיְקִ מוֹהַרַ"תְּ זַ"ל מִדִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא לח:): הַבָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, לד): "אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ", נִמְצָא, שֶׁלֵּיצָנוּת הִיא פֶּתַח הַטֻּמְאָה, וְלָכֵן מֵהַלֵּיצָנוּת שֶׁל הָאָדָם יְכוֹלִים לִרְאוֹת בְּאֵיזֶה פֶּתַח שֶׁל הַטֻּמְאָה הוּא עוֹמֵד, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וּבִפְרָט כְּשֶׁעוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַצַּדִּיקִים, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יְכוֹלִים לְהָבִין אֵיךְ הוּא רָחוֹק כָּל־כָּךְ מִכָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וְאֵין לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֲלֵיהֶם כְּלָל. כִּי יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוַוישׁ: יֵשׁ אֶחָד שֶׁמְּכַוֵּן בֶּאֱמֶת לְהַזִּיק לַחֲבֵרוֹ בִּדְבָרָיו, וּכְשֶׁחֲבֵרוֹ מַקְפִּיד עָלָיו, אוֹמֵר לוֹ: אֲנִי מְצַחֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כְּמִתְלַהְלֵהַ" וְכוּ׳. וְאָמַר: הֲלֹא מְצַחֵק אֲנִי. וְכֵן יֵשׁ אֶחָד שֶׁמִּתְכַּוֵּן בְּדִבּוּרוֹ צְחוֹק, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן חֲבֵרוֹ נִזּוֹק עַל־יְדֵי דְּבָרָיו, וְכֵן יֵשׁ

נִזּוֹק עַל־יְדֵי דְּבָרָיו. וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוַוישׁ. וְיֵשׁ בְּכָל הַמְּדִינוֹת מְדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת, וּבְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה יֵשׁ עִיר אַחַת שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל כָּל הַמְּדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת. וּבְאוֹתָהּ הָעִיר יֵשׁ בַּיִת אֶחָד, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַבָּתִּים שֶׁל כָּל הָעִיר, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל הַמְּדִינָה, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת. וְשָׁם יֵשׁ אָדָם שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַבַּיִת וְכוּ׳. וְשָׁם יֵשׁ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הַלֵּיצָנוּת וְהַקַּאטָאוַוישׁ שֶׁל הַמְּדִינָה.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כַּמָּה מִינֵי קַאטָאוַוישׁ; כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם טֶבַע רַע, וְכָל שִׂמְחָתָם הִיא לְהַזִּיק אֶת הַשֵּׁנִי, אֲבָל הֵם מִתְבַּיְּשִׁים לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה בְּפַרְהֶסְיָה שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בָּהֶם בְּנֵי־אָדָם, וְלָכֵן מַלְבִּישִׁים אֶת זֶה בְּלֵיצָנוּת וּבִצְחוֹק, אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַי שֵׂכֶל, מֵבִין תֵּכֶף־וּמִיָּד אֶת הָרָע וְהַטֻּמְאָה שֶׁמְּנֻחִים תַּחַת דִּבְרֵיהֶם, וְאֵיךְ שֶׁאֵין כַּוָּנָתָם לְלֵיצָנוּת וּצְחוֹק כְּלָל. וְיֵשׁ **בְּכָל הַמְּדִינוֹת מְדִינָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת**, שֶׁזֶּהוּ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמְּקֻדֶּשֶׁת "מִכֹּל" הָאֲרָצוֹת (כְּלִים פֶּרֶק א׳, מִשְׁנָה ו׳), הַיְנוּ שֶׁכְּלוּלִים בָּהּ כָּל הָאֲרָצוֹת, וְכֻלָּם מְקַבְּלִים הַשְׁפָּעָתָם מִמֶּנָּהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים יא, יב): "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ" וְגוֹ׳, וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י: וַהֲלֹא כָּל הָאֲרָצוֹת הוּא דּוֹרֵשׁ וְכוּ׳, אֶלָּא כִּבְיָכוֹל אֵינוֹ דּוֹרֵשׁ אֶלָּא אוֹתָהּ, וְעַל־יְדֵי אוֹתָהּ דְּרִישָׁה שֶׁדּוֹרְשָׁהּ, דּוֹרֵשׁ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת, עַיֵּן שָׁם. **וּבְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה יֵשׁ עִיר אַחַת שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל כָּל הַמְּדִינָה, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת**, שֶׁזּוֹהִי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת מִכָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (עַיֵּן שָׁם בִּכְלִים, פֶּרֶק א׳, מִשְׁנָה ח׳), וְהִיא כְּלוּלָה מִכָּל הָעֲיָרוֹת, וּמִמֶּנָּהּ יוֹצֵא דְּבַר ה׳ לְכָל הָעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ב, ג): "כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלָיִם". **וּבְאוֹתָהּ הָעִיר יֵשׁ בַּיִת אֶחָד שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַבָּתִּים שֶׁל כָּל הָעִיר, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הָעֲיָרוֹת שֶׁל הַמְּדִינָה, שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל הַמְּדִינוֹת**, שֶׁזֶּהוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְהַהֵיכָל וְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, שֶׁכּוֹלְלִים בְּתוֹכָם אֶת כָּל הַבָּתִּים וְכָל הָעֲיָרוֹת וְכָל הַמְּדִינוֹת,

וְלָקַח הֶחָכָם עִמּוֹ מָמוֹן רַב וְהָלַךְ לְשָׁם וְרָאָה שֶׁעוֹשִׂים כַּמָּה מִינֵי לֵיצָנוּת וּצְחוֹק, וְהֵבִין בְּהַקַּאטָאוְויש, שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שְׁקָרִים מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כִּי רָאָה שֶׁעוֹשִׂין צְחוֹק, אֵיךְ מְאַנִּים וּמַטְעִים בְּנֵי־אָדָם בְּמַשָּׂא־וּמַתָּן וְאֵיךְ הוּא בָּא לָדוּן בְּהַמַּאנִיסְטֶרַאט (עַרְכָּאָה נְמוֹכָה), **וְשָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר וּמְקַבְּלִין שֹׁחַד. וְהוֹלֵךְ לְהַסָּאנְד** (עַרְכָּאָה גְּבוֹהָה) **הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר, וְהָיוּ עוֹשִׂים בְּדֶרֶךְ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כִּי שָׁמָּה הָאֶבֶן שְׁתִיָּה, שֶׁמְּמֻנָּה הַשְׁתַּת כָּל הָעוֹלָם (יוֹמָא נד:); נִמְצָא, שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בְּתוֹכָהּ. וְשָׁם יֵשׁ אָדָם, שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַבַּיִת וְכוּ׳, שֶׁזֶּהוּ הַכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנּוֹכֶנֶס לִפְנֵי וְלִפְנִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, לְהַמְשִׁיךְ כַּפָּרָה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַכֹּחַ לְהַחֲזִיר כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה. וְשָׁם יֵשׁ אֶחָד שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הַלֵּיצָנוּת וְהַקַּאטָאוְויש שֶׁל הַמְּדִינָה, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים, וּכְנֶגֶד הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה מְאֹד, עוֹמֵד הַסָּמ״ךְ־מ״ם, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ לֵיצָנוּת, כְּדֵי לְהַרְחִיק נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ תִּקּוּן עַל יָדוֹ. וּמִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּתוֹךְ דִּבְרֵי הַלֵּיצָנוּת שֶׁלּוֹ, יָבִין אֶת עֹצֶם מַעֲלַת הַצַּדִּיק וּמַעֲלַת מְקֹרָבָיו הָאֲמִתִּיִּים, כִּי מַה הֵם דִּבְרֵי הַלֵּיצָנוּת שֶׁלּוֹ? ״גַּם אַתָּה מְדַבֵּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא?! מִן הַסְּתָם אַתָּה שַׁיָּךְ לָאִישׁ הַהוּא!״ ״גַּם אַתָּה לוֹמֵד מִשְׁנָיוֹת?! מִן הַסְּתָם אַתָּה שַׁיָּךְ לַמָּקוֹם הַהוּא״! הֲרֵי הוּא מִתְלוֹצֵץ מִן הַדְּבָרִים הֲכִי גְּבוֹהִים וַהֲכִי חֲשׁוּבִים, שֶׁהֵם — לְדַבֵּר מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהַתְמִיד מְאֹד בַּתּוֹרָה, וְלָכֵן מִזֶּה גּוּפָא יְכוֹלִים לְהַבְחִין עִקַּר מַעֲלַת הַצַּדִּיק וַאֲנָשָׁיו הָאֲמִתִּיִּים, וּבְמֶה הֵם עוֹסְקִים תָּמִיד, וְהַלֵּיצָנוּת שֶׁעוֹשִׂים מֵהֶם — זֶהוּ גְּאוֹנָם וְתִפְאַרְתָּם. וְלָקַח הֶחָכָם עִמּוֹ מָמוֹן רַב וְהָלַךְ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁעוֹשִׂים כַּמָּה מִינֵי לֵיצָנוּת וּצְחוֹק, וְהֵבִין בְּהַקַּאטָאוְויש, שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שְׁקָרִים מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, כִּי רָאָה שֶׁעוֹשִׂין צְחוֹק, אֵיךְ מְאַנִּים וּמַטְעִים בְּנֵי־אָדָם בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְאֵיךְ הוּא בָּא לָדוּן בְּהַמַּאנִיסְטֶרַאט (עַרְכָּאָה נְמוֹכָה), וְשָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר וּמְקַבְּלִין שֹׁחַד, וְהוֹלֵךְ לְהַסָּאנְד (עַרְכָּאָה גְּבוֹהָה) הַגָּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר, וְהָיוּ עוֹשִׂים בְּדֶרֶךְ צְחוֹק ״אָן שְׁטֶעלִין״ (כְּעֵין

צְחוֹק אָן־שְׁטֶעלִין (כְּעֵין הַצָּנָה) **מִכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ. וְהֵבִין הֶחָכָם בְּאוֹתוֹ הַצְּחוֹק שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שִׁקָּרִים וְרַמָּאוּת וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת, וְהָלַךְ וְנָשָׂא וְנָתַן בְּהַמְּדִינָה. וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ לְהוֹנוֹת אוֹתוֹ בְּהַמַּשָּׂא־וּמַתָּן. וְהָלַךְ לָדוּן לִפְנֵי הָעַרְכָּאוֹת, וְהֵם כֻּלָּם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים. וּבְיוֹם זֶה נָתַן לָהֶם שֹׁחַד, לְמָחָר לֹא הִכִּירוּהוּ. וְהָלַךְ לְעַרְכָאוֹת גְּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר עַד שֶׁבָּא לִפְנֵי הַפֶּאנַאט** (עַרְכָּאָה הַכִּי עֶלְיוֹנָה)**, וְגַם הֵם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים, עַד שֶׁבָּא אֶל הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַצָּגָה) מִכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ. וְהֵבִין הֶחָכָם בְּאוֹתוֹ הַצְּחוֹק, שֶׁהַמְּדִינָה כֻּלָּהּ מְלֵאָה שִׁקָּרִים וְרַמָּאוּת, וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת, וְהָלַךְ וְנָשָׂא וְנָתַן בְּהַמְּדִינָה. וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ לְהוֹנוֹת אוֹתוֹ בְּהַמַּשָּׂא וּמַתָּן. כִּי נִדְמֶה לִבְנֵי־אָדָם, שֶׁיְּכוֹלִים לְהַטְעוֹת וּלְרַמּוֹת אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּלְהוֹנוֹת אוֹתוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ הוּא בָּקִי בְּעַרְמוּמִיּוּת יוֹתֵר מֵהֶם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי (כֵּלִים פֶּרֶק יז, מִשְׁנָה טז): אוֹי לִי אִם אֹמַר, אוֹי לִי אִם לֹא אֹמַר; שֶׁהָיָה כָּל־כָּךְ בָּקִי בְּעַרְמוּמִיּוּתָם, עַד שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא לוֹמַר דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ הָרַמָּאִים (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נח), רַק לִפְעָמִים הוּא מַנִּיחַ עַצְמוֹ לְהוֹנוֹת אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא לִמְבֻקָּשׁוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֶת הַצַּדִּיק אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְרַמּוֹת, כִּי הוּא מֵבִין גָּדוֹל מְאֹד עַל אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וּמַכִּיר בְּכָל הַעַרְמוּמִיּוּת שֶׁלָּהֶם. וְהָלַךְ לָדוּן לִפְנֵי הָעַרְכָּאוֹת, וְהֵם כֻּלָּם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים, וּבְיוֹם זֶה נָתַן לָהֶם שֹׁחַד, לְמָחָר לֹא הִכִּירוּהוּ, וְהָלַךְ לְעַרְכָאוֹת גְּבוֹהַּ יוֹתֵר, וְגַם שָׁם כֻּלּוֹ שֶׁקֶר, עַד שֶׁבָּא לִפְנֵי הַפֶּאנַאט, וְגַם הֵם מְלֵאִים שֶׁקֶר וּשְׁחָדִים, כִּי כָּךְ מִתְנַהֵג הָעוֹלָם, ״מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע, וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרָשָׁע״ (קֹהֶלֶת ג, טז), וְכָל הַבָּתֵּי מִשְׁפָּט מְלֵאִים שֶׁקֶר וָשֹׁחַד, וּמִזֶּה בָּאִים כָּל הַצָּרוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת

וּכְשֶׁבָּא אֶל הַמֶּלֶךְ, עָנָה וְאָמַר: עַל מִי אַתָּה מֶלֶךְ, שֶׁהַמְּדִינָה מְלֵאָה שְׁקָרִים כֻּלָּהּ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת. וְהִתְחִיל לְסַפֵּר כָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁמַע דְּבָרָיו, הִרְכִּין אָזְנָיו אֵצֶל הַוִּילוֹן לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו, כִּי הָיָה תָּמוּהַּ לְהַמֶּלֶךְ שֶׁיִּמְצָא אִישׁ שֶׁיּוֹדֵעַ מִכָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. וְהַשָּׂרִי־מְלוּכָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

קלט.): אִם רָאִיתָ דּוֹר שֶׁצָּרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלָיו, צֵא וּבְדֹק בְּדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל פֻּרְעָנוּת שֶׁבָּאָה לָעוֹלָם, לֹא בָאָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל דַּיָּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּצְרִיכִין רַחֲמִים רַבִּים שֶׁלֹּא לִפֹּל בִּידֵי רְשָׁעִים אֵלּוּ, שֶׁמְּעַוְּתִים אֶת הַמִּשְׁפָּט וּמְקַלְקְלִים אֶת הַדִּין, וּצְרִיכִים לְחַפֵּשׂ בֵּית־דִּין שֶׁל יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְלֹא לִפֹּל אֶל סְתָם בָּתֵּי דִינִים שֶׁל מְקַבְּלֵי שֹׁחַד וּמְעַוְּתִים אֶת הַדִּין. עַד שֶׁבָּא אֶל הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ; כִּי זֶה שֶׁמַּכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ בֶּאֱמֶת, וְאֵינוֹ חָפֵץ בְּשׁוּם גְּדוֹלוֹת, הוּא בְּנָקֵל יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַשֶּׁקֶר, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ט׳): מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת, אֲזַי הוּא מַכִּיר בְּאַחֵר, אִם אַחֵר דּוֹבֵר שֶׁקֶר אִם לָאו; וְלָכֵן הֶחָכָם הָאֲמִתִּי הַכִּיר תֵּכֶף־וּמִיָּד בַּשֶּׁקֶר וּבַשֹּׁחַד שֶׁיֵּשׁ בַּמְּדִינָה. וּכְשֶׁבָּא הֶחָכָם אֶל הַמֶּלֶךְ, עָנָה וְאָמַר: עַל מִי אַתָּה מֶלֶךְ? שֶׁהַמְּדִינָה מְלֵאָה שְׁקָרִים כֻּלָּהּ, מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְאֵין בָּהּ שׁוּם אֱמֶת. וְהִתְחִיל לְסַפֵּר כָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה, וּכְשֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁמַע דְּבָרָיו, הִרְכִּין אָזְנָיו אֵצֶל הַוִּילוֹן לִשְׁמֹעַ דְּבָרָיו, כִּי הָיָה תָּמוּהַּ לְהַמֶּלֶךְ, שֶׁיִּמְצָא אִישׁ שֶׁיּוֹדֵעַ מִכָּל הַשְּׁקָרִים שֶׁל הַמְּדִינָה, כִּי בְּוַדַּאי זֶה חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיִּהְיֶה נִמְצָא צַדִּיק וְחָכָם כָּזֶה, שֶׁיַּכִּיר אֶת כָּל הַשֶּׁקֶר שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא יִהְיֶה מֻשְׁפָּע מִמֶּנּוּ כְּלָל. וּבֶאֱמֶת הַכֹּל זֶה רַק אַחִיזַת עֵינַיִם בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְצָא, וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וּמַה שֶּׁרוֹאִים בָּעוֹלָם כָּל מִינֵי שְׁקָרִים וְרַמָּאוּת וַחֲנֻפּוֹת וְשֹׁחַד — הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, כִּי אִם כֻּלָּם הָיוּ רוֹאִים תֵּכֶף־וּמִיָּד אֶת הָאֱמֶת, שֶׁהִיא אֱמִתָּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְּחַיֶּה וְהַמְהַוֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, לֹא הָיְתָה בְּחִירָה כְּלָל, כִּי כֻּלָּם הָיוּ נַעֲשִׂים מַלְאָכִים, שֶׁהֵם כֻּלָּם נְשָׁמוֹת בְּלֹא גּוּף,

שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו הָיוּ כּוֹעֲסִים עָלָיו מְאֹד, וְהוּא הָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ הַשִּׁקָּרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. עָנָה וְאָמַר (הֶחָכָם הַנַּ״ל): **וְהָיָה רָאוּי לוֹמַר שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ כְּמוֹתָם שֶׁהוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר כְּמוֹ הַמְּדִינָה. אַךְ מִזֶּה אֲנִי רוֹאֶה אֵיךְ אַתָּה אִישׁ אֱמֶת, וּבִשְׁבִיל זֶה אַתָּה רָחוֹק מֵהֶם מֵחַמַת שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְלָכֵן תָּמִיד רוֹאִים אֱלֹקוּת, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רָצָה לִבְרֹא אֶת הַבְּרִיאָה, שֶׁבְּתוֹךְ הַשֶּׁקֶר וְהָרַמָּאוּת וְהַחֲנֻפּוֹת וְהַשִּׂחַד, שֶׁיִּמָּצֵא אָדָם חָכָם וְצַדִּיק שֶׁיַּכִּיר אֶת הָאֱמֶת. וְלָכֵן גַּם אֵצֶל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא פְּלִיאָה עַל הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּל הַשְּׁקָרִים וְהָרַמָּאוּת וְהַשִּׂחַד, שֶׁיּוֹכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד. וְהַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו, הָיוּ כּוֹעֲסִים עָלָיו מְאֹד, כִּי הוּא כְּקוֹץ בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁמַּכִּיר הַשֶּׁקֶר וְהַכָּזָב שֶׁלָּהֶם, וַהֲרֵי הוּא עָלוּל לְקַלְקֵל אֶת כָּל מִזְמָתָם הָרָעָה, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ עוֹד לְהַטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת וְלִגְזֹל מֵהֶם מָמוֹנָם, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמִּפְרָסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר וְהַמַּנְהִיגִים, שְׁקוֹרִין (טַאטְרִין), כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), שֶׁהֵם מְאוֹרֵי אֵשׁ, מְעוֹרְרִים מַחֲלֹקֶת, וְלָכֵן הֵם בְּכַעַס כְּשֶׁמְּגַלִּים אֶת הַשֶּׁקֶר שֶׁלָּהֶם, כִּי כָּךְ הֵם אֵינָם יְכוֹלִים כְּבָר לַעֲבֹד עַל בְּנֵי־אָדָם. וְהוּא הָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ הַשִּׁקָּרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. עָנָה וְאָמַר (הֶחָכָם הַנַּ״ל): **וְהָיָה רָאוּי לוֹמַר, שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ כְּמוֹתָם, שֶׁהוּא אוֹהֵב שֶׁקֶר כְּמוֹ הַמְּדִינָה**, כִּי כָּאן מֻנָּח סוֹד הַבְּחִירָה דַּקָּה מִן הַדַּקָּה — אוֹ לִרְאוֹת אֶת הָאֱמֶת, אוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, לְהִמָּשֵׁךְ אֶל הַכְּפִירוּת, רַק הֶחָכָם וְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הוּא מַכִּיר אֶת הָאֱמֶת וְאוֹמֵר: **אַךְ מִזֶּה אֲנִי רוֹאֶה אֵיךְ אַתָּה אִישׁ אֱמֶת, כְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּבִשְׁבִיל זֶה אַתָּה רָחוֹק מֵהֶם, שֶׁזֶּה** (שְׁמוֹת כג, ז): ״מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק״, הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁקֶר מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְרַחֵק מֵהָאָדָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ט׳): עַל־יְדֵי שֶׁקֶר הוּא מְסַלֵּק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ, ז): ״לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם הֲוָי״ה לַשָּׁוְא״, כִּי עַל־יְדֵי שָׁוְא מְסַלֵּק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְלָכֵן **מֵחֲמַת שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לְסִבֹּל הַשֶּׁקֶר שֶׁל הַמְּדִינָה**, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קא, ז): ״לֹא יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה, דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי״, וְאָמְרוּ

לְסִבֹּל הַשֶּׁקֶר שֶׁל הַמְּדִינָה. וְהִתְחִיל לְשַׁבֵּחַ הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד, וְהַמֶּלֶךְ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עָנָו מְאֹד, וּבְמָקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם עַנְוְתָנוּתוֹ. כִּי כֵן דֶּרֶךְ הֶעָנָו, שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁמְּשַׁבְּחִין וּמְגַדְּלִין אוֹתוֹ יוֹתֵר נַעֲשֶׂה קָטָן וְעָנָו יוֹתֵר וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הַשֶּׁבַח שֶׁל הֶחָכָם שֶׁשִּׁבַּח וְגִדֵּל אֶת הַמֶּלֶךְ בָּא הַמֶּלֶךְ בַּעֲנִיּוּת וְקַטְנוּת מְאֹד עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אַיִן מַמָּשׁ. וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַוִּילוֹן לִרְאוֹת אֶת אוֹתוֹ הֶחָכָם, מִי הוּא זֶה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמֵבִין כָּל זֹאת, וְנִתְגַּלָּה פָּנָיו. וְרָאָה אוֹתוֹ הֶחָכָם, וְהֵבִיא הַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ:

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוטה מב.): אֵין כַּת שְׁקָרִים מְקַבְּלִין פְּנֵי הַשְּׁכִינָה; וְלָכֵן אַתָּה מִתְרַחֵק מֵהֶם וְיוֹשֵׁב תַּחַת וִילוֹן. וְהִתְחִיל לְשַׁבֵּחַ הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד. וְהַמֶּלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עָנָו מְאֹד, וּבְמָקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם עַנְוְתָנוּתוֹ, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הֶעָנָו, שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁמְּשַׁבְּחִין וּמְגַדְּלִין אוֹתוֹ יוֹתֵר, נַעֲשֶׂה קָטָן וְעָנָו יוֹתֵר, וּמֵחֲמַת גֹּדֶל הַשֶּׁבַח שֶׁל הֶחָכָם, שֶׁשִּׁבַּח וְגִדֵּל אֶת הַמֶּלֶךְ, בָּא הַמֶּלֶךְ בַּעֲנִיּוּת וְקַטְנוּת מְאֹד, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אַיִן מַמָּשׁ, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק, וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַוִּילוֹן לִרְאוֹת אֶת אוֹתוֹ הֶחָכָם, מִי הוּא זֶה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמֵבִין כָּל זֹאת, וְנִתְגַּלָּה פָּנָיו, כִּי זֶהוּ עִצֶּם מַעֲלַת תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁאָדָם מְפָרֵשׁ כָּל שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְגַלֶּה טֹהַר לִבּוֹ, אֵיךְ נִמְאָס לוֹ כָּל הַשֶּׁקֶר שֶׁל הָעוֹלָם, וְאֵיךְ קָשֶׁה לוֹ לִסְבֹּל אֶת כָּל הָעַרְמָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, וְהוּא גַּם מְשַׁבֵּחַ וּמְהַלֵּל לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁנָּתַן בּוֹ דַּעַת לִהְיוֹת מֻבְדָּל מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְאָז הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְגַּלֶּה אֲלָיו, וּמַרְאֶה לוֹ פָּנָיו כִּבְיָכוֹל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים ה, ד): ״פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר הַוָ״ה עִמָּכֶם״ וְגוֹ׳. וְרָאָה אוֹתוֹ הֶחָכָם, וְהֵבִיא הַפַּאטְרֶעט שֶׁלּוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ, כִּי מֵרִבּוּי תְּפִלָּה אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִגְּדֶל הַדְּבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הָאָדָם מוֹרִיד אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת בֵּינוֹ לְבֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזוֹכֶה לְגִלּוּי אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן הוֹרָדַת הַוִּילוֹן, כִּי וִילו״ן אוֹתִיּוֹת ו״י לוֹן, ו״י הוּא קְשׁוּר הַלֵּב אֶל הַפֶּה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז״ל

דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת (אֵיכָה א): **צִיּוֹן הִיא בְּחִינַת הַצִּיּוּנִים שֶׁל כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁכֻּלָּם נִתְעַדִּים לְשָׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (יְחֶזְקֵאל לט): **וְרָאָה אָדָם וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוֹן:**

וְזֶהוּ חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ (יְשַׁעְיָה לג) **רָאשֵׁי־תֵבוֹת מְצַחֵ״ק, שֶׁשָּׁם הָיוּ נִתְעַדִּים כָּל הַצִּיּוּנִים, וּמִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֵידַע אִם לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר אוֹ הַמַּשָּׂא־וּמַתָּן, הָיָה יוֹדֵעַ שָׁם: יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:**

רְאֵה וְהָבֵן וְהַבֵּט אַתָּה הַמְעַיֵּן עַד הֵיכָן הַדְּבָרִים מַגִּיעִים. אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לֵידַע וּלְהַשִּׂיג מְעַט מִפּוֹדוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַלָּלוּ, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ כָּאֵלֶּה מִיָּמִים קַדְמוֹנִים:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), כִּי הַוֹ׳ הוּא נְקֻדַּת הַצַּדִּיק, שֶׁיֵּשׁ בְּלִבּוֹ שֵׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְי׳ הוּא עַל שֵׁם הַפֶּה, לו״ן בְּגִימַטְרִיָּה אֱלֹהִי״ם, שֶׁהוּא הַטֶּבַע״ע, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְלֻבָּשׁ בְּכָל עִנְיְנֵי הַטֶּבַע, רַק הַטֶּבַע הוּא כְּמוֹ וִילוֹן, הַיְנוּ מְכַסֶּה וּמַחֲיצָה, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אָדָם תֵּכֶף־וּמִיָּד אֶת רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְחַיֶּה וְהַמְהַוֶּה אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וְעַל־יְדֵי שֶׁאָדָם מְקַשֵּׁר פִּיו אֶל לִבּוֹ, וְתָמִיד שָׂר שִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמְשַׂבֵּחַ תָּמִיד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמְהַלֵּל וּמוֹדֶה לוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הֶחָכָם, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל הַוִּילוֹן וְהַמְּחִיצָה בֵּינוֹ לְבֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהוּא רוֹאֶה אֵיךְ שֶׁהַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְנִתְגַּלֶּה אֵלָיו הַצּוּרָה וְהַפַּאטְרֶעט שֶׁל הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּבְיָכוֹל שֶׁהֵם יְחוּדֵי שְׁמוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁרוֹאִים הַצַּדִּיקִים לִפְנֵי עֵינֵיהֶם תָּמִיד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהַגִּיעַ אֶל דְּבֵקוּת אֲמִתִּית בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, עַדֵּי נִזְכֶּה לְהִכָּלֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

וְדַע שֶׁכָּל אֵלּוּ הַפְּסוּקִים וְהָרְמָזִים הַמּוּבָאִים אַחַר קְצָת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הֵם רַק רְמָזִים וְגִלּוּי מִלְּתָא בְּעָלְמָא, לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא חַס וְשָׁלוֹם. וְכַאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ שֶׁאָמַר שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֵיזֶה רְמָזִים בְּעָלְמָא בְּאֵיזֶה פְּסוּקִים הַמְרַמְּזִים לְסוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת לְמַעַן דַּעַת שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר חַס־וְשָׁלוֹם דְּבָרִים בְּטֵלִים. אֲבָל סוֹד הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּעֶצֶם רָחוֹק מִדַּעְתֵּנוּ וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ:

❖ ❖ ❖

מַעֲשֶׂה ז׳ מִזְּבוּב וְעַכָּבִישׁ

עָנָה וְאָמַר: אֲסַפֵּר לָכֶם כָּל הַנְּסִיעָה שֶׁלִּי שֶׁהָיָה לִי:

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד שֶׁהָיוּ עָלָיו כַּמָּה מִלְחָמוֹת כְּבֵדוֹת

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ז׳ — מִזְּבוּב וְעַכָּבִישׁ

עָנָה וְאָמַר, אֲסַפֵּר לָכֶם כָּל הַנְּסִיעָה שֶׁלִּי שֶׁהָיָה לִי: רַבֵּנוּ זַ״ל הָיָה רָגִיל לִנְסֹעַ נְסִיעוֹת נִפְלָאוֹת, לִפְעָמִים לְבַד, וְהָיָה אָז נֶעֱלָם מֵעֵין כָּל חַי, וְלִפְעָמִים נָסַע עִם אֵיזֶה מֵאֲנָשָׁיו, וּבְכָל נְסִיעוֹתָיו הָיָה עוֹסֵק בְּתִקּוּנִים נִפְלָאִים. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר פַּעַם (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן קנה): אִלּוּ הָיוּ יוֹדְעִים הָעוֹלָם עַל מָה אֲנִי נוֹסֵעַ, הָיוּ נוֹשְׁקִים אֶת דִּרְיַסַּת הָרַגְלַיִם שֶׁלִּי, בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁלִּי אֲנִי מַכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְכַף זְכוּת, עַיֵּן שָׁם; וּכְשֶׁהָיָה חוֹזֵר מִנְּסִיעוֹתָיו, הָיָה מְסַפֵּר סִפּוּרִים נִפְלָאִים וְאוֹמֵר תּוֹרָה, וּבָהֶם הָיָה מְרַמֵּז קְצָת מֵעִנְיְנֵי נְסִיעוֹתָיו. וְלִפְנֵי שֶׁסִּפֵּר מַעֲשֶׂה זֶה נָסַע נְסִיעָתוֹ הַיְדוּעָה לְנָאווֹרִיטְשׁ, לִפְנֵי פּוּרִים תקס״ז, וְהִתְחַפֵּשׂ, וְהָיָה לָבוּשׁ כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחֲרִים, וְלֹא יָדְעוּ מִמֶּנּוּ כְּלָל. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁחָזַר סִפֵּר מַעֲשֶׂה זֶה (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָנִים קנז־קס).

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד; חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (גִּטִּין סב.): מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן, שֶׁהַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֲמִתִּיִּים נִקְרָאִים מְלָכִים, כִּי נִתַּן לָהֶם מְלוּכָה וּמֶמְשָׁלָה מִן הַשָּׁמַיִם, כְּדֵי לְהַנְהִיג אֲנָשִׁים בְּדֶרֶךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לָהֶם מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְכֵן נִמְסַר לָהֶם לִפְעֹל מַה שֶּׁצְּרִיכִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מוֹעֵד קָטָן טז:): מִי מוֹשֵׁל בִּי? צַדִּיק, שֶׁאֲנִי גּוֹזֵר גְּזֵרָה וּמְבַטְּלָהּ; וְכֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִתְּנָה הַמַּלְכוּת כְּפִי בְּחִינָתוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נו): יֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מֶלֶךְ בְּבֵיתוֹ עַל אִשְׁתּוֹ וִילָדָיו, וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מֶלֶךְ בְּעִירוֹ, וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה

וְכָבַשׁ אוֹתָם, וְלָקַח שְׁבוּיִים הַרְבֵּה. (בְּתוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁהִתְחִיל לְסַפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה עָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: תֹּאמְרוּ שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמַּלְכוּת אֶצְלוֹ בֶּן חוֹרִין, שֶׁלֹּא יִמְלֹךְ עַל אֲנָשִׁים לַהֲנָאָתוֹ וּלְצָרְכּוֹ, רַק לְגַלּוֹת לָהֶם מַלְכוּת שָׁמַיִם, שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה.

שֶׁהָיוּ עָלָיו מַמָּה מִלְחָמוֹת כְּבֵדוֹת **וְכָבַשׁ אוֹתָם**; כִּי עַל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים עוֹבְרִים כָּל מִינֵי מִלְחָמוֹת קָשׁוֹת וּכְבֵדוֹת, הֵן מֵהַבַּעַל־דָּבָר וְהַיֵּצֶר הָרָע שֶׁרוֹצֶה לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם, וְלִמְנֹעַ אוֹתָם מֵעֲבוֹדָתָם, וְהֵן מֵרְשָׁעִים וּמִתְנַגְּדִים הַמְקַנְּאִים בָּהֶם וְרוֹדְפִים אוֹתָם, אֲבָל הֵם מִתְגַּבְּרִים כַּאֲרִי לִכְבֹּשׁ כָּל מִלְחַמְתָּם, וְאֵינָם עוֹזְבִים אֶת עַצְמָם כְּלָל. וְאַף צַדִּיק בָּעוֹלָם לֹא נוֹלַד צַדִּיק מֻשְׁלָם בְּלִי מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, אַדְרַבָּה, דַּיְקָא עַל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֹּחוֹת עֲצוּמִים, מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע בְּיוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סֹטָה נב.) עַל הַפָּסוּק (יוֹאֵל ב, כא): ״כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת״, שֶׁבִּתַּלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם. וְכֵן אָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ — יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ; וְהֵם יוֹדְעִים הֵיטֵב, שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁיּוֹצֵאת הַנְּשָׁמָה מֵהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן לָעוֹלָם הַזֶּה, צְרִיכָה לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְכָּה נֶגֶד הַיֵּצֶר הָרָע וְחֵילוֹתָיו הַטְּמֵאוֹת, בִּבְחִינַת (דִּבְרִים כא, י): ״כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אוֹיְבֶיךָ״ וְגוֹ׳, שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיּוֹצְאִים לָעוֹלָם הַזֶּה, הֲרֵי הֵם בְּמִלְחָמָה עִם הָאוֹיֵב הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע. וְלָכֵן אֵינָם מִתְפַּעֲלִים מִכָּל טַכְסִיסֵי הַיֵּצֶר הָרָע וּמִקְנְאַת הָרְשָׁעִים, רַק מִתְגַּבְּרִים מְאֹד לִכְבֹּשׁ כָּל מִלְחַמְתָּם, וְלִגְמֹר חֻפְצָם וּרְצוֹנָם, וּלְגַלּוֹת כְּבוֹד שָׁמַיִם בָּעוֹלָם.

וְלָקַח שְׁבוּיִים הַרְבֵּה; הַשְּׁבוּיִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הֵם הַמְקֹרָבִים שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁפָּדָה אוֹתָם מִתּוֹךְ שִׁנֵּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא, וְלָקַח אוֹתָם תַּחַת כְּנָפָיו, וּרְחָצָם וְהִלְבִּישָׁם, וְנָתַן לָהֶם תִּקְוָה טוֹבָה בַּחַיִּים, וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְלִהְיוֹת נִמְנֶה בֵּין שְׁבוּיָיו, נִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת עֶלְיוֹנָה מִנַּעֲם זִיו הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמַתְחִיל לִכְסֹף וּלְהִשְׁתּוֹקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ בְּרָצוֹן מֻפְלָג מְאֹד. (בְּתוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהִתְחִיל לְסַפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: תֹּאמְרוּ שֶׁאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל וְתוּכְלוּ לְהָבִין), כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל רָצָה לְהַקְדִּים לָנוּ, שֶׁבַּל נַחְשֹׁב, שֶׁאִם אֲנַחְנוּ שׁוֹמְעִים הַסִּפּוּר — כְּבָר מְבִינִים אוֹתוֹ,

וְתוּכְלוּ לְהָבִין), **וְהָיָה הַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה** (שְׁקוֹרִין ״בַּאיל״)

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְיוֹרְדִים לְסוֹף דַּעְתּוֹ בָּזֶה, כִּי דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עֲמֻקִּים מִנִּי יָם, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶם, וְאָסוּר לָנוּ לַחֲשֹׁב שֶׁכְּבָר מְבִינִים אֶת הַכֹּל, כִּי תַּכְלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נֵדַע, וְכָל מַה שֶּׁזּוֹכִין לְהַשִּׂיג בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, יוֹדְעִים שֶׁעֲדַיִן הַהַשָּׂגָה רְחוֹקָה מֵאִתָּנוּ מְאֹד, בְּחִינַת (קֹהֶלֶת ז, כג): ״אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי״; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ד.): לַמֵּד לְשׁוֹנְךָ לוֹמַר אֵינִי יוֹדֵעַ, שֶׁאָדָם יַרְגִּיל עַצְמוֹ לוֹמַר תָּמִיד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, וְאָז יִזְכֶּה לְקַבֵּל חָכְמָה הַרְבֵּה, כִּי אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ, אַזַי תָּמִיד יֵשׁ מָקוֹם לִלְמֹד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אוֹמֵר שֶׁיּוֹדֵעַ הַכֹּל, אַזַי אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, כִּי אֵינוֹ מַכִּיר הַצֹּרֶךְ לִלְמֹד, וְנִשְׁאָר רֵיק מִכֹּל.

[וְזוֹהִי יְדִיעָה חֲשׁוּבָה מְאֹד לָדַעַת בִּכְלָלִיּוּת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט בִּלְמוּד סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁלֹּא יַחֲשֹׁב שֶׁכְּבָר יָרַד לְסוֹף דַּעַת רַבֵּנוּ זַ״ל בְּתוֹרוֹתָיו אוֹ בְּסִפּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּכְאִלּוּ הַפְּשָׁט הוּא רַק כְּמוֹ שֶׁהוּא מֻבִין, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אַחֶרֶת, כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל סוֹבְלִים כָּל מִינֵי פֵּרוּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם, וְשִׁבְעִים פָּנִים יֵשׁ לַתּוֹרָה, וְכֻלָּם רְמוּזִים בְּתוֹךְ דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ, שֶׁאַתֶּם יְכוֹלִים לְקַמֵּט אֶת הַסֵּפֶר שֶׁלִּי (קְנֵייטְשֶׁען מַיין סֵפֶר) אֵיךְ שֶׁאַתֶּם רוֹצִים, כְּלוֹמַר, לוֹמַר בּוֹ כָּל מִינֵי פֵּרוּשִׁים, הָעִקָּר שֶׁלֹּא לְהַטּוֹת עַל יָדָם מִסְּעִיף קָטָן שֶׁבַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. וְלָכֵן הוּא דָּבָר חָשׁוּב מְאֹד לוֹמַר תָּמִיד: ״אֵינִי יוֹדֵעַ״, וּלְהַתְחִיל תָּמִיד לְהַשִּׂיג דִּבְרֵי תּוֹרָה מֵחָדָשׁ. וְאָבִי מוֹרִי הַקָּדוֹשׁ בַּעַל הַ״מִּנְחַת זְאֵב״ זי״ע, אָמַר עַל־פִּי זֶה רֶמֶז נָאֶה: לָמָּה מִנְהָג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה לַעֲשׂוֹת הַגְבָּהָה לְסֵפֶר תּוֹרָה בְּדֶרֶךְ הָפוּךְ? כִּי כְּשֶׁהַמַּגְבִּיהַ נוֹגֵעַ אֶל הַסֵּפֶר תּוֹרָה, אַזַי הַכְּתָב שֶׁל הַיְרִיעָה כְּנֶגֶד פָּנָיו, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמַּגְבִּיהַ בְּדֶרֶךְ הָפוּךְ, אַזַי צַד הֶחָלָק וַאֲחוֹרֵי הַיְרִיעָה כְּנֶגֶד פָּנָיו, וְאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַכְּתָב כְּלָל, לְרַמֵּז לָאָדָם, שֶׁבִּלְמוּד הַתּוֹרָה, אֲפִלּוּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה סִיּוּם, וְגוֹמֵר אֶת הַתּוֹרָה, אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, וּכְאִלּוּ עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל כְּלָל לִלְמֹד, וּבְדֶרֶךְ זוֹ יִזְכֶּה לִלְמֹד הַרְבֵּה].

וְהָיָה הַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה (שְׁקוֹרִין ׳בַּאיל׳) **בְּכָל שָׁנָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם**

בְּכָל שָׁנָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁכָּבַשׁ הַמִּלְחָמָה. וְהָיוּ שָׁם עַל הַבַּאיל כָּל הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה וְכָל הַשָּׂרִים כְּדֶרֶךְ הַמְּלָכִים, וְהָיוּ עוֹשִׂין שָׁם עִנְיֵנֵי צְחוֹק (שֶׁקּוֹרִין ״קוֹמֶעדִיֵּים״ [הַצָּגוֹת]). **וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים וְצוֹחֲקִים מִכָּל הָאֻמּוֹת מֵהַיִּשְׁמָעֵאל וּמִכָּל הָאֻמּוֹת. וְהָיוּ עוֹשִׂים וּמַעֲקִמִּים בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק כְּדֶרֶךְ הַנִּימוּס וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה וּמִן הַפֶּתֶם מִיִּשְׂרָאֵל גַּם־כֵּן הָיוּ עוֹשִׂין הַשְּׂחוֹק.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁכָּבַשׁ הַמִּלְחָמָה; זֶהוּ יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁאָז מַמְלִיכִים אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאָז עוֹשִׂים סְעֻדָּה לִכְבוֹד קְדֻשַּׁת הַיּוֹם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (נְחֶמְיָה ח, י): ״לְכוּ אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ, כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדוֹנֵינוּ״ וְגוֹ׳, שֶׁפָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּיָּדוּעַ, וְאָז שְׂמֵחִים מְאֹד עַל שֶׁזּוֹכִים לִרְאוֹת בְּהִתְגַּלּוּת מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

וְהָיוּ שָׁם עַל הַבַּאיל כָּל הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה וְכָל הַשָּׂרִים כְּדֶרֶךְ הַמְּלָכִים; כִּי אָז הוּא יוֹם הַדִּין לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, וּלְכָל שָׂרֵי מַעְלָה וְשָׂרֵי מַטָּה, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים (בַּפִּיּוּט ״וּנְתַנֶּה תֹּקֶף״): ״לְפִקֹּד עַל צְבָא מָרוֹם בַּדִּין״ וְכוּ׳, וְסִפְרֵי חַיִּים וְסִפְרֵי מֵתִים פְּתוּחִים לְפָנָיו, לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן עַל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה.

וְהָיוּ עוֹשִׂין שָׁם עִנְיֵנֵי צְחוֹק (שֶׁקּוֹרִין ׳קוֹמֶעדִיֵּיס׳), **וְהָיוּ מְשַׂחֲקִים וְצוֹחֲקִים מִכָּל הָאֻמּוֹת, מֵהַיִּשְׁמָעֵאל וּמִכָּל הָאֻמּוֹת, וְהָיוּ עוֹשִׂים וּמְעַקְּמִים בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק כְּדֶרֶךְ הַנִּמּוּס וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה**, כִּי יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם לֵדַת יִצְחָק אָבִינוּ, שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם הַצְּחוֹק, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כא, ו): ״צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כָּל הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק לִי״, וְאָז תּוֹקְעִין בַּשּׁוֹפָר, וּמַזְכִּירִין זְכוּתוֹ שֶׁל עֲקֵדַת יִצְחָק, וּמְשַׂחֲקִים וְצוֹחֲקִים מִכָּל הָאֻמּוֹת שֶׁרְחוֹקִים מִכִּבּוּדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינָם מְקַבְּלִים עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶם, וְדָנִים אוֹתָם כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם, וּבִפְרָט מִיִּשְׁמָעֵאל, שֶׁהוּא שָׂנֵא אֶת יִצְחָק, וְרָצָה לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כו,

וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא לוֹ הַסֵּפֶר שֶׁהָיָה כָּתוּב בּוֹ הַנִּימּוּסִים וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר, הָיָה רוֹאֶה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַהַנְהָגָה וְהַנִּימּוּסִים שֶׁל הָאֻמָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בַּעֲלֵי הַשְׂחוֹק מַמָּשׁ כִּי מִסְתָּמָא גַּם זֶה שֶׁעָשָׂה הַצְחוֹק וְהַקַּאמֶעדֶיִא רָאָה גַּם־כֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַנַּ״ל. וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב

נַחֲרִי אֲפַרְסְמוֹן

יח): ״כְּמִתְלַהֲלֵהַּ הַיּוֹרֶה זִקִּים״ וְגוֹ׳, ״וְאָמַר הֲלֹא מְשַׂחֵק אָנִי״, שֶׁהוּא מַלְבִּישׁ הָרְשָׁעוּת שֶׁלּוֹ בִּצְחוֹק, אֲבָל אָז בְּיוֹם דִּינָא רַבָּה, מְצַחֲקִים מִמֶּנּוּ, וּמְגַלִּים אֶת קְלוֹנוֹ בָּרַבִּים.

וּמִן הַסְּתָם מִיִּשְׂרָאֵל גַּם־כֵּן הָיוּ עוֹשִׂין הַשְׂחוֹק; כִּי יֵשׁ מְקַטְרְגִים גַּם עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי אֵלּוּ מַיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִילִים לְחוֹבָה, וְהַצַּדִּיקִים מְלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַצִּילִים אוֹתָם מִקִּטְרוּג הַמְקַטְרֵג.

וְצִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהָבִיא לוֹ הַסֵּפֶר, שֶׁהָיָה כָּתוּב בּוֹ הַנִּמּוּסִים וְהַהַנְהָגָה שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה; כִּי זֶהוּ עִנְיַן שִׁלְשָׁה סְפָרִים שֶׁנִּפְתָּחִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ראש הַשָּׁנָה טז:) שֶׁל צַדִּיקִים, בֵּינוֹנִים וּרְשָׁעִים, וְדָנִים כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה כְּפִי מַעֲשֶׂיהָ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה, וְכֵן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל דָּנִים אוֹתָם כְּפִי מַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל עַל־יְדֵי שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹקְעִין בַּשּׁוֹפָר וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה, הֵם יוֹצְאִין זַכָּאִין בַּמִּשְׁפָּט, וְנִכְתָּבִין וְנֶחְתָּמִין לְאַלְתַּר לְחַיִּים.

וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר, הָיָה רוֹאֶה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַהַנְהָגָה וְהַנִּמּוּסִים שֶׁל הָאֻמָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין בַּעֲלֵי הַשְׂחוֹק מַמָּשׁ, כִּי מִסְתָּמָא גַּם זֶה שֶׁעָשָׂה הַצְחוֹק וְהַקַּאמֶעדֶיִא, רָאָה גַּם־כֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַנַּ״ל; כִּי כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה מֵהַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, כְּרוּכָה אַחַר מִדָּה רָעָה וְתַאֲוָה אַחֶרֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לו); **וּמֵחֲמַת הַמִּדָּה רָעָה וְהַתַּאֲוָה שֶׁלָּהּ, הִיא לְלַעַג וּלְקָלֶס, וְשׂוֹחֲקִים עָלֶיהָ בַּשָּׁמַיִם, בִּבְחִינַת** (תְּהִלִּים ב, ד): ״יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק הָוָי״ה יִלְעַג לָמוֹ״, כִּי סוֹף כָּל סוֹף זֶה גּוּפָא תִּהְיֶה הַמַּפָּלָה

עַל הַסֵּפֶר, רָאָה שֶׁהָיָה עַכְבִּישׁ, הַנִּקְרָא שְׁפִין, שֶׁהָיָה מְרַחֵשׁ עַל צִדֵּי הַסֵּפֶר, דְּהַיְנוּ עַל חֻדֵּי הַדַּפִּין, וּמִצַּד הַשֵּׁנִי הָיָה עוֹמֵד זְבוּב. מִן הַסְּתָם לְהֵיכָן הוֹלֵךְ הָעַכְבִּישׁ אֶל הַזְּבוּב. וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הָעַכְבִּישׁ מְרַחֵשׁ וְהוֹלֵךְ אֶל הַזְּבוּב, בָּא רוּחַ וְהֵרִים אֶת הַדַּף מִן הַסֵּפֶר, וְלֹא הָיָה הָעַכְבִּישׁ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב. וְחָזְרָה לַאֲחוֹרֶיהָ, וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁל הָאֻמּוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁרָדְפוּ אַחַר הַתַּאֲווֹת, וְעָזְבוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַפֶּלֶת מִצְרַיִם (שְׁמוֹת י׳): ״אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְּלוּ בְּמִצְרַיִם״, וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י: לְשׁוֹן שְׁחוֹק, עַיִן שָׁם.

וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל הַסֵּפֶר, רָאָה שֶׁהָיָה עַכְבִּישׁ, הַנִּקְרָא שְׁפִין, שֶׁהָיָה מְרַחֵשׁ עַל צִדֵּי הַסֵּפֶר, דְּהַיְנוּ עַל חֻדֵּי הַדַּפִּין, וּמִצַּד הַשֵּׁנִי הָיָה עוֹמֵד זְבוּב, מִן הַסְּתָם לְהֵיכָן הוֹלֵךְ הָעַכְבִּישׁ? אֶל הַזְּבוּב. הָעַכְבִּישׁ מְרַמֵּז עַל קְלִפַּת עֲמָלֵק, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ מִשְׁלֵי, פָּרָשָׁה ל׳, סִימָן יג) עַל הַפָּסוּק (מִשְׁלֵי ל, כח): ״שְׁמָמִית בְּיָדַיִם תִּתָּפֵשׂ וְהִיא בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ״ — זֶה עֲמָלֵק שֶׁיּוֹצֵא מֵאֱדוֹם, אֲמַתָּא רְשִׁיעָא, וְהוּא הוֹלֵךְ אֶל הַזְּבוּב, הַמְרַמֵּז עַל הַחֲלוּשֵׁי כֹּחַ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, לְתְפֹּס אוֹתָם בִּקּוּרֵי עַכְבִּישׁ שֶׁלּוֹ; כִּי עֲמָלֵק לְעוֹלָם רְצוּעַת מַרְדּוּת לְיִשְׂרָאֵל, לְקָרֵר אוֹתָם מֵעֲבוֹדָתָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כה, יח): ״אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ, וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ״; כִּי אֵצֶל נְשָׁמוֹת חֲלוּשׁוֹת, אֲפִלּוּ כְּשֵׁשׁ קוּרֵי עַכְבִּישׁ עַל הַשַּׁעַר, גַּם זֶה מְנִיעָה לָהֶם לְהִכָּנֵס, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רלב), כִּי הַחֲלוּשֵׁי כֹּחַ, אֲפִלּוּ דָּבָר קָטָן כְּמוֹ קוּרֵי עַכְבִּישׁ שֶׁסּוֹתֵם אֶת הַשַּׁעַר, הֵם חוֹזְרִים חֲזָרָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן גִּבּוֹר בְּוַדַּאי אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לָזֶה כְּלָל.

וּבְתוֹךְ שֶׁהָיָה הָעַכְבִּישׁ מְרַחֵשׁ וְהוֹלֵךְ אֶל הַזְּבוּב, בָּא רוּחַ וְהֵרִים אֶת הַדַּף מִן הַסֵּפֶר, וְלֹא הָיָה הָעַכְבִּישׁ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וְחָזְרָה לַאֲחוֹרֶיהָ; כִּי עַל הַדַּף הָיָה כָּתוּב הַנִּמּוּסִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהַדַּף שֶׁל הַתּוֹרָה מֵגֵן אֲפִלּוּ עַל הַנְּשָׁמוֹת הֲכִי חֲלוּשׁוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁאִם יַעֲשׂוּ לְעַצְמָם

בְּעָרְמָה כְּאִלּוּ הִיא חוֹזֶרֶת וְאֵינָהּ רוֹצִית עוֹד לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב. וְחָזַר הַדַּף לִמְקוֹמוֹ. וְחָזְרָה הָעַכְבִּישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וַאֲזַי שׁוּב הֵרִים הַדַּף וְלֹא הִנִּיחָהּ (הֵינוּ שֶׁהַדַּף חָזַר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

קְבִיעוּת חֲזָקָה לִלְמֹד לְכָל הַפָּחוֹת דַּף אֶחָד בְּכָל יוֹם, מֵאֵיזֶה לְמוּד שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה, וְזֶה יָגֵן עֲלֵיהֶם מִכָּל רָע, כִּי עִקַּר הִתְגַּבְּרוּת הָעַכְבִּישׁ — שֶׁהוּא עֲמָלֵק, עַל הַזְּבוּב — שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַחֲלוּשׁוֹת, הוּא עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹנֵעַ אוֹתָם מִלַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה כָּרָאוּי, וְשֶׁיַּרְפּוּ יְדֵיהֶם מִלְּפִתְחַ סֵפֶר וּמִלִּלְמֹד בּוֹ אֲפִלּוּ דַּף אֶחָד. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יז, ח): ״וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים״, וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּשַׁלַּח), שֶׁרָפוּ יְדֵיהֶם מִדִּבְרֵי תוֹרָה. אֲבָל כְּשֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִתְגַּבְּרִים כְּנֶגְדּוֹ עִם דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמְשִׂימִים אָזְנָם וְלִבָּם לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה, אָז אֲפִלּוּ הַנְּשָׁמוֹת הֲכִי חֲלוּשׁוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, מְקַבְּלִים כֹּחַ חָזָק לְלָחֹם נֶגֶד עֲמָלֵק וּלְהַכְנִיעַ אוֹתוֹ. וְכַמּוּבָא בְּשֵׁם הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אָסְטְרוֹפּוֹלֶער זי״ע (סֵפֶר קְרָנַיִם, פֶּרֶק יג) עַל הַפָּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק (שְׁמוֹת יז, יד): ״כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ״ — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: זְבוּ״ב; כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲפִלּוּ הַנְּשָׁמוֹת הֲכִי חֲלוּשׁוֹת יְכוֹלוֹת לְהִנָּצֵל מֵעֲמָלֵק.

וְעָשְׂתָה עַצְמָהּ בְּעָרְמָה, כְּאִלּוּ הִיא חוֹזֶרֶת וְאֵינָהּ רוֹצִית עוֹד לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב. וְחָזַר הַדַּף לִמְקוֹמוֹ. וְחָזְרָה הָעַכְבִּישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וַאֲזַי שׁוּב הֵרִים הַדַּף וְלֹא הִנִּיחָהּ (הֵינוּ שֶׁהַדַּף חָזַר וְהֵרִים אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא הִנִּיחַ אֶת הָעַכְבִּישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב) וְחָזְרָה, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים; כִּי כֵּן דֶּרֶךְ הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁהוּא הָעַכְבִּישׁ, שֶׁמְּנַסֶּה לִתְפֹּס נְשָׁמוֹת חֲלוּשׁוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת זְבוּב, בְּתוֹךְ קוּרֵי עַכְבִּישׁ שֶׁלּוֹ, וְהוּא טוֹוֶה וְאוֹרֵג אוֹתָם בַּפֶּה הַטָּמֵא שֶׁלּוֹ, וּמוֹצִיא דִּבּוּרִים טְמֵאִים דֶּרֶךְ פִּיהֶם שֶׁל אֲנָשִׁים פְּגוּמִים, כְּדֵי לְהַרְחִיק נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשָּׁרְשָׁם, וְהוּא עוֹשֶׂה בְּעָרְמָה חֲדָשָׁה בְּכָל פַּעַם, כִּי מַרְאֶה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ עוֹזֵב אֶת הָאָדָם, אֲבָל אַחַר־כָּךְ חוֹזֵר וְנוֹקֵשׁ בּוֹ עוֹד פַּעַם וְעוֹד פַּעַם, וְרַק עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם חָזָק בְּדַעְתּוֹ לֹא לְהִכָּנַע אֵלָיו, וְהוּא מַסְתִּיר עַצְמוֹ תַּחַת דַּף הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִצּוֹל מֵרִשְׁתּוֹ הַטְּמֵאָה, וְזוֹכֶה לִרְאוֹת בְּמַפַּלְתּוֹ.

וְהֵרִים אֶת עַצְמוֹ וְלֹא הִנִּיחַ אֶת הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב) **וְחָזְרָה. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. אַחַר־כָּךְ שׁוּב חָזְרָה הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁכִּבֶּר חָטְפָה עַצְמָהּ בְּרֶגֶל אֶחָד עַל הַדֶּדֶף. וְשׁוּב הֵרִים הַדֶּדֶף אֶת עַצְמוֹ וְהִיא כְּבָר הָיְתָה עַל הַדֶּדֶף קְצָת. וַאֲזַי הִנִּיחַ הַדֶּדֶף אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי עַד שֶׁנִּשְׁאֲרָה הָעַכָּבִישׁ תַּחְתָּיו בֶּחָלָל בֵּין דֶּדֶף לְדֶדֶף. וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת שָׁם וְנִשְׁאֲרָה מַטָּה מַטָּה עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנָּה כְּלוּם.** (וְהַזְּבוּב לֹא אֲסַפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁהָיָה בָּהּ).

וְהַמֶּלֶךְ הָיָה רוֹאֶה כָּל זֶה וְהָיָה מַתְמִיהַּ עַצְמוֹ, וְהֵבִין שֶׁאֵין זֶה דָּבָר רֵיק, רַק שֶׁמַּרְאִין לוֹ אֵיזֶה דָּבָר.

נֶהֱרֵי אֶפְרֶסְמוֹן

אַחַר־כָּךְ שׁוּב חָזְרָה הָעַכָּבִישׁ לֵילֵךְ אֶל הַזְּבוּב, וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת וְהוֹלֶכֶת, עַד שֶׁכִּבֶּר חָטְפָה עַצְמָהּ בְּרֶגֶל אֶחָד עַל הַדֶּדֶף, וְשׁוּב הֵרִים הַדֶּדֶף אֶת עַצְמוֹ, וְהִיא כְּבָר הָיְתָה עַל הַדֶּדֶף קְצָת, וַאֲזַי הִנִּיחַ הַדֶּדֶף אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁנִּשְׁאֲרָה הָעַכָּבִישׁ תַּחְתָּיו בֶּחָלָל בֵּין דֶּדֶף לְדֶדֶף, וְהָיְתָה מְרַחֶשֶׁת שָׁם, וְנִשְׁאֲרָה מַטָּה מַטָּה, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנָּה כְּלוּם (וְהַזְּבוּב, לֹא אֲסַפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁהָיָה בָּהּ); כִּי עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם חָזָק מְאֹד לִלְמֹד בְּכָל יוֹם לְכָל הַפָּחוֹת דַּף אֶחָד מִלִּמּוּדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, חֹק וְלֹא יַעֲבֹר, הַדֶּדֶף שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, יָגֵן עָלָיו לִהְיוֹת נִשְׁמָר מִכָּל רָע, וְיַכְנִיעַ אֶת הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁהוּא הָעַכָּבִישׁ לְגַמְרֵי. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן יט), שֶׁהַכֹּחַ שֶׁל הַתּוֹרָה גָּדוֹל כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא בְּנֵי־אָדָם מִן הָעֲבֵרוֹת שֶׁרְגִילִין בָּהֶן, חַס וְשָׁלוֹם. וְאִם יַעֲשׂוּ לָהֶם חֹק קָבוּעַ וְחִיּוּב חָזָק לִלְמֹד בְּכָל יוֹם וָיוֹם כָּךְ וְכָךְ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, בְּוַדַּאי יִזְכּוּ לָצֵאת מִמְּצוּדָתָם הָרָעָה עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי כֹּחַ הַתּוֹרָה גָּדוֹל מְאֹד, עַיֵּן שָׁם.

וְהַמֶּלֶךְ הָיָה רוֹאֶה כָּל זֶה וְהָיָה מַתְמִיהַּ עַצְמוֹ, וְהֵבִין שֶׁאֵין זֶה דָּבָר רֵיק, רַק שֶׁמַּרְאִין לוֹ אֵיזֶה דָּבָר (וְכָל הַשָּׂרִים רָאוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ מִסְתַּכֵּל וּמַתְמִיהַּ עַל זֶה),

(וְכָל הַשָּׂרִים רָאוּ שֶׁהַמֶּלֶךְ מִסְתַּכֵּל וּמַתְמִיהַּ עַל זֶה). **וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּזֶה מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה. וְנִתְנַמְנֵם עַל הַסֵּפֶר.**

וְחָלַם לוֹ, שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ אֶבֶן טוֹב (שֶׁקּוֹרִין ״דוּמִיט״). **וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ. וְהָיוּ יוֹצְאִין מִמֶּנּוּ גְּזֵמוֹת אֲנָשִׁים. וְהִשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ הַדּוּמִיט. וְהָלַךְ אֵצֶל הַמְּלָכִים, שֶׁתּוֹלֶה עַל־גַּבֵּיהֶם הַפַּאטְרָעט** (הַתְמוּנָה) **שֶׁלּוֹ וְעַל־גַּבֵּי הַפַּאטְרָעט תּוֹלֶה אֶת הַכֶּתֶר. וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַיּוֹצְאִין מִן**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב בָּזֶה, מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה, וְנִתְנַמְנֵם עַל הַסֵּפֶר. וְחָלַם לוֹ, שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ אֶבֶן טוֹב (שֶׁקּוֹרִין ׳דוּמִיט׳), וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהָיוּ יוֹצְאִין מִמֶּנּוּ גְּזֵמוֹת אֲנָשִׁים; הָאֶבֶן טוֹב מְרַמֵּז עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא כְּאֶבֶן טוֹב בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳); וְלָכֵן צְרִיכִים לָדוּן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, וְלִמְצֹא בָּהֶם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מִתְעַטֵּר כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ בְּתַכְלִית הַהֲדוּר וְהַיֹּפִי, וְזוֹכִים לִרְאוֹת בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת. וְזוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם — לְקָרֵב אֲנָשִׁים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וּלְהַחֲזִיר אוֹתָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי עַל־יְדֵי שֶׁדָּן אוֹתָם הַצַּדִּיק לְכַף זְכוּת, וּמוֹצֵא בָּהֶם נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה מַעֲלֶה אוֹתָם מִכַּף חוֹבָה לְכַף זְכוּת, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב), וּמַחֲזִיר אוֹתָם לִהְיוֹת אֶבֶן טוֹב בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ.

וְהִשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ הַדּוּמִיט; כִּי לִפְעָמִים אֵין הַצַּדִּיק רוֹצֶה בְּהַנְהָגַת הָעוֹלָם, וּמַסְתִּיר פָּנָיו מֵהֶם, מֵחֲמַת מְעוּט אֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח), וְאָז מַשְׁלִיךְ מֵעַל עַצְמוֹ הַנְהָגַת הָעוֹלָם, וְתוֹלֶה אֶת זֶה בְּקַטְנוּתוֹ, וְאוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַנְהִיג הָעוֹלָם, וְכָל זֶה מֵחֲמַת קַטְנוּת הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ בַּאֲנָשִׁים.

וְהָלַךְ אֵצֶל הַמְּלָכִים, שֶׁתּוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶם הַפַּאטְרָעט (הַתְמוּנָה) **שֶׁלּוֹ, וְעַל גַּבֵּי הַפַּאטְרָעט תּוֹלֶה אֶת הַכֶּתֶר. וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים, הַיּוֹצְאִין מִן הַדּוּמִיט,**

הַדּוֹמִיט לוֹקְחִין אֶת הַפַּאטֶרְעט וְחָתְכוּ אֶת רֹאשׁוֹ. וְאַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אֶת הַכֶּתֶר וְהִשְׁלִיכוּ לְתוֹךְ הָרֶפֶשׁ (כָּל זֶה חָלַם לוֹ), **וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים רָצִים אֲלָיו לְהָרְגוֹ. וְהֵרִים עָצְמוּ דַּף מִן הַסֵּפֶר הַנַּ״ל שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב עָלָיו. וְהֵגֵן לְפָנָיו וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר הַדַּף לִמְקוֹמוֹ. וְשׁוּב הָיוּ רָצִים לְהָרְגוֹ וְחָזַר וְהֵרִים הַדַּף כַּנַּ״ל, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים.**

וְהָיָה מִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לִרְאוֹת אֵיזֶה דַּף שֶׁמֻּגָּן עָלָיו, מֵאֵיזֶה נִימוּסִים שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה כָּתוּב עָלָיו. וְהָיָה מִתְיָרֵא

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לוֹקְחִין אֶת הַפַּאטֶרְעט, וְחָתְכוּ אֶת רֹאשׁוֹ, וְאַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אֶת הַכֶּתֶר, וְהִשְׁלִיכוּ לְתוֹךְ הָרֶפֶשׁ (כָּל זֶה חָלַם לוֹ). וְהָיוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים רָצִים אֲלָיו לְהָרְגוֹ; כִּי כֵן דֶּרֶךְ בְּנֵי־אָדָם, שֶׁדַּיְקָא אֵלּוּ שֶׁקִּבְּלוּ טוֹבָה נִצְחִית מִן הַצַּדִּיק, וְנִתְקָרְבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יָדוֹ, לְבַסּוֹף הֵם נִתְהַפְּכִים עָלָיו לְרוֹדְפִים, וְחוֹתְכִים רֹאשׁ הַתְּמוּנָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁבְּתוֹכָם מֻנָּחִים פָּנָיו, שִׂכְלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצב), וְזוֹרְקִים אֶת כִּתְרוֹ לְתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, הַיְנוּ שֶׁמְּבַזִּים אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי בִּזְיוֹנוֹת, וּלְבַסּוֹף גַּם רָצִים אֲחָרָיו לְהָרְגוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁזֶּה דָּבָר שֶׁכְּנֶגֶד הַשֵּׂכֶל — לָמָּה תִּרְדֹּף אֶת הָאָדָם שֶׁהִצִּיל אוֹתְךָ מִן הָרֶפֶשׁ וְהַטִּיט, וְתִקֵּן אוֹתְךָ, שֶׁתִּזְכֶּה לִהְיוֹת אֶבֶן טוֹב בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ, אֲבָל כָּךְ הוּא טֶבַע הָעוֹלָם, שֶׁדַּיְקָא מִמִּי שֶׁקִּבְּלוּ טוֹבָה, אַחַר־כָּךְ נֶהֱפָכִים עָלָיו לְרוֹדְפִים, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ נִכְשָׁל בָּזֶה, רַק מַכִּיר טוֹבָה תָּמִיד לְמִי שֶׁעָשָׂה לוֹ טוֹבָה, וְאֵינוֹ שׁוֹכֵחַ לְעוֹלָם.

וְהֵרִים עָצְמוּ דַּף מִן הַסֵּפֶר הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב עָלָיו, וְהֵגֵן לְפָנָיו, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר הַדַּף לִמְקוֹמוֹ, וְשׁוּב הָיוּ רָצִים לְהָרְגוֹ, וְחָזַר וְהֵרִים הַדַּף כַּנַּ״ל, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. וְהָיָה מִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לִרְאוֹת אֵיזֶה דַּף שֶׁמֻּגָּן עָלָיו, מֵאֵיזֶה נִמּוּסִים שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה

לְהִסְתַּכֵּל. וְהִתְחִיל לִצְעֹק: חֲבָל, חֲבָל. וְשָׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין שָׁם, וְהָיוּ חֲפֵצִים לַהֲקִיצוֹ, אַךְ אֵין זֶה נִימוֹם לְהָקִיץ אֶת הַמֶּלֶךְ. וְהָיוּ מַכִּים סְבִיבוֹתָיו כְּדֵי לַהֲקִיצוֹ וְלֹא הָיָה שׁוֹמֵעַ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֵלָיו הַר גָּבוֹהַּ. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מָה אַתָּה צוֹעֵק כָּל־כָּךְ שֶׁזֶּה זְמַן רַב שֶׁאֲנִי יָשֵׁן וְלֹא הֵקִיץ אוֹתִי כְּלוּם שׁוּם דָּבָר וְאַתָּה הֱקִיצוֹתָ אוֹתִי. אָמַר לוֹ: וְלֹא אֶצְעַק? שֶׁהֵם קָמִים עָלַי לְהָרְגֵנִי רַק שֶׁזֶּה הַדַּף מֵגֵן עָלַי.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּתוּב עָלָיו, וְהָיָה מִתְיָרֵא לְהִסְתַּכֵּל, וְהִתְחִיל לִצְעֹק: חֲבָל, חֲבָל, וְשָׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין שָׁם, וְהָיוּ חֲפֵצִים לַהֲקִיצוֹ, אַךְ אֵין זֶה נִמּוּס לְהָקִיץ אֶת הַמֶּלֶךְ, וְהָיוּ מַכִּים סְבִיבוֹתָיו כְּדֵי לַהֲקִיצוֹ, וְלֹא הָיָה שׁוֹמֵעַ; כִּי הַדַּף שֶׁל הַתּוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה מֵגֵן עַל הַצַּדִּיק מִכָּל רָע, וְהוּא בּוֹרֵחַ תָּמִיד אֶל תּוֹךְ חַדְרֵי הַתּוֹרָה לִמְצֹא מַרְגּוֹעַ לְנַפְשׁוֹ, וּלְקָרֵר אֶת עַצְמוֹ מֵעֹצֶם הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִין שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סה), שֶׁעַל־יְדֵי תִּקֻּף הַיִּסּוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עַל הַצַּדִּיק, הוּא בּוֹרֵחַ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְנִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁחוֹזֵר מֵהַבִּטּוּל — מֵבִיא עִמּוֹ תּוֹרָה, וּבָזֶה הוּא מְקָרֵר אֶת כְּאֵבוֹ הַגָּדוֹל. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנָּא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ, פֶּרֶק ו׳): אִם רָאִיתָ שֶׁהַיִּסּוּרִין מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִים עָלֶיךָ, רוּץ לְחַדְרֵי דִּבְרֵי תּוֹרָה, וּמִיָּד הַיִּסּוּרִין בּוֹרְחִין מִמְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כו, כ): ״לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ״ וְגוֹ׳. וְלָכֵן גַּם הַמֶּלֶךְ, מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן, כְּשֶׁרוֹדְפִים אוֹתָם, עַל־יְדֵי־זֶה הַדַּף מֵגֵן עֲלֵיהֶם.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֵלָיו הַר גָּבוֹהַּ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מָה אַתָּה צוֹעֵק כָּל־כָּךְ, שֶׁזֶּה זְמַן רַב שֶׁאֲנִי יָשֵׁן, וְלֹא הֵקִיץ אוֹתִי כְּלוּם, שׁוּם דָּבָר, וְאַתָּה הֱקִיצוֹתָ אוֹתִי? אָמַר לוֹ: וְלֹא אֶצְעַק, שֶׁהֵם קָמִים עָלַי לְהָרְגֵנִי, רַק שֶׁזֶּה הַדַּף מֵגֵן עָלַי. הֵשִׁיב

הֵשִׁיב לוֹ הָהָר: אִם זֶה הַדַּף מֵגֵן עָלֶיךָ, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי גַּם עָלַי קָמִים הַרְבֵּה שׂוֹנְאִים. רַק זֶה הַדַּף מֵגֵן עָלַי. בּוֹא וְאַרְאֶךָּ.

וְהֶרְאָה לוֹ שֶׁסְּבִיב הָהָר עוֹמְדִים אֲלָפִים וְרִבְבוֹת שׂוֹנְאִים וְעוֹשִׂים סְעֻדּוֹת וּשְׂמֵחִים וּכְלֵי־זֶמֶר מְזַמְּרִים וּמְרַקְּדִין. וְהַשִּׂמְחָה הִיא, שֶׁאֵיזֶה כַּת מֵהֶם חוֹשֵׁב אֶחָד וּבָא עַל אֵיזֶה חָכְמָה אֵיךְ לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וַאֲזַי עוֹשִׂים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּסְעֻדָּה וּמְזַמְּרִים וְכוּ׳, וְכֵן כָּל כַּת וְכַת מֵהֶם. רַק שֶׁזֶּה הַדַּף שֶׁל אֵלּוּ הַנִּימוּסִים שֶׁמֵּגֵן עָלֶיךָ מֵגֵן עָלַי.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לוֹ הָהָר: אִם זֶה הַדַּף מֵגֵן עָלֶיךָ, אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְיָרֵא מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי גַּם עָלַי קָמִים הַרְבֵּה שׂוֹנְאִים, רַק זֶה הַדַּף מֵגֵן עָלַי. בּוֹא וְאַרְאֶךָּ. וְהֶרְאָה לוֹ, שֶׁסְּבִיב הָהָר עוֹמְדִים אֲלָפִים וְרִבְבוֹת שׂוֹנְאִים, וְעוֹשִׂים סְעֻדּוֹת וּשְׂמֵחִים, וּכְלֵי זֶמֶר מְזַמְּרִים וּמְרַקְּדִין, וְהַשִּׂמְחָה הִיא, שֶׁאֵיזֶה כַּת מֵהֶם חוֹשֵׁב אֶחָד, וּבָא עַל אֵיזֶה חָכְמָה אֵיךְ לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וַאֲזַי עוֹשִׂים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּסְעֻדָּה וּמְזַמְּרִים וְכוּ׳. וְכֵן כָּל כַּת וְכַת מֵהֶם, רַק שֶׁזֶּה הַדַּף שֶׁל אֵלּוּ הַנִּמּוּסִים שֶׁמֵּגֵן עָלֶיךָ מֵגֵן עָלַי; הָהָר גָּבֹהַּ מְרַמֵּז עַל הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁעָלָיו אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סֻכָּה נב.): צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר, שֶׁהֵם כְּלָלִיּוּת הַמְנִיעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים שֶׁיֵּשׁ לְהַצַּדִּיק עַל כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, אֲבָל הוּא עוֹלֶה וּמִתְגַּבֵּר עַל כֻּלָּם, וּמְנַצֵּחַ כָּל מִלְחָמוֹתָיו, רַק בְּשָׁעָה שֶׁגַּם אוֹהֲבָיו נֶהְפָּכִים עָלָיו לְרוֹדֵף — זֶה כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד, כִּי הֲלֹא גָּמַל לָהֶם רַק טוֹבוֹת, וְלָמָּה יְשַׁלְּמוּ לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה?! וְלָכֵן צוֹעֵק כָּרָאוּי אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעוֹשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל לְמַעְלָה. וְגַם בָּזֶה עִקַּר נֶחָמָתוֹ — עַל־יְדֵי הַדַּף שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי בַּחֲזָרָתוֹ מִן הַבִּטּוּל, שֶׁנִּתְבַּטֵּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי גֹּדֶל צָרוֹתָיו וְיִסּוּרָיו, הוּא

וּבְרֹאשׁ הָהָר הָיָה נֶסֶר (שֶׁקּוֹרִין ״טַאבְּלִיצֶע״) [לוּחַ], **וְהָיָה כָּתוּב שָׁם הַנִּימוּסִים שֶׁל הַדַּף הַמֻּגָּן עָלָיו מֵאֵיזֶה אֻמָּה הוּא. רַק מֵחֲמַת שֶׁהָהָר גָּבוֹהַּ אֵין יְכוֹלִים לִקְרוֹת אוֹתוֹ הַכְּתָב, רַק לְמַטָּה הָיָה טַאבְּלִיצֶע, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם, יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶל הָהָר. וְנָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁגָּדֵל עֵשֶׂב בַּמָּקוֹם שֶׁצְּרִיכִין**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בָּא חֲזָרָה עִם חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלָאִים, וְהֵם עִקַּר נֶחָמָתוֹ מִתּוֹךְ כָּל הַצָּרוֹת.

וּבְרֹאשׁ הָהָר הָיָה נֶסֶר (שֶׁקּוֹרִין 'טַאבְּלִיצֶע' — לוּחַ עֵץ), וְהָיָה כָּתוּב שָׁם הַנִּמּוּסִים שֶׁל הַדַּף הַמָּגֵן עָלָיו מֵאֵיזֶה אֻמָּה הוּא. הַנֶּסֶר וְהַלּוּחַ שֶׁבְּרֹאשׁ הָהָר, הוּא הַלּוּחַ שֶׁל נִמּוּסֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁמֻּגָּן עַל הָאָדָם מִכָּל רָע, כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָאָדָם יָכוֹל לַעֲלוֹת בְּהַר ה׳, וּלְהַגִּיעַ אֶל כָּל הַמַּעֲלוֹת הַגְּבוֹהוֹת, וְגַם לִהְיוֹת נִשְׁמָר מֵעֲצַת הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁנִּדְמֶה לַצַּדִּיקִים כְּהַר (סַנְהֶדְרִין נב.); כִּי כֹּחַ הַתּוֹרָה גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל אֲפִלּוּ בַּעַל עֲבֵרָה מִמָּשׁ, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וּכְמוֹ שֶׁשָּׁאַל פַּעַם מוֹהַרְנַ״תְּ זַ״ל אֶת רַבֵּנוּ זַ״ל, כְּשֶׁהִפְלִיג בִּשְׁבַח עֵסֶק הַתּוֹרָה: וְאִם אֶחָד בַּעַל עֲבֵרָה מַמָּשׁ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַאִם גַּם לוֹ יוֹעִיל? וְהֵשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ זַ״ל: וְכִי אַתָּה יוֹדֵעַ גֹּדֶל מַעֲלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה? הֲלֹא עֵסֶק הַתּוֹרָה הוּא גָּדוֹל בְּמַעֲלָה מִשְּׁמִירַת הַבְּרִית, כִּי בְּרִית בִּיסּוֹד וְאוֹרַיְתָא בְּתִפְאֶרֶת (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן תקעג).

רַק מֵחֲמַת שֶׁהָהָר גָּבוֹהַּ, אֵין יְכוֹלִים לִקְרוֹת אוֹתוֹ הַכְּתָב, כִּי מֵרֹב מַעֲלַת לִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמֵחֲמַת שֶׁהִיא יְכוֹלָה לְהָבִיא אֶת הָאָדָם לְמַדְרֵגוֹת הֲכִי רָמוֹת, לָכֵן הַבַּעַל־דָּבָר מַנִּיחַ עַצְמוֹ מְאֹד לִמְנֹעַ אֶת הָאָדָם מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה, וְהוּא יַלְבִּישׁ עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי מִצְוֹות לִמְנֹעַ אֶת הָאָדָם מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּמִצְוֹות, וְיַנִּיחַ לוֹ הַכֹּל, אֲבָל לֹא לִלְמֹד תּוֹרָה, כִּי מִזֶּה הוּא מִפַּחֵד יוֹתֵר מֵהַכֹּל, כִּי עַל־יְדֵי לִמּוּד הַתּוֹרָה, נִתְבַּטֵּל הַיֵּצֶר הָרָע לְגַמְרֵי, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קִדּוּשִׁין ל.): אָמַר

לַעֲלוֹת אֶל הָהָר. וּמִי שֶׁבָּא לְשָׁם הָיָה נוֹפְלִים לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם, הֵן שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בִּרַגְלָיו, הֵן שֶׁהָיָה רוֹכֵב, הֵן שֶׁהָלַךְ בַּעֲגָלָה עִם בְּהֵמוֹת, הָיָה נוֹפְלִים כָּל הַשִּׁנַּיִם. וְהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם חֲמָרִים חֲמָרִים שֶׁל שִׁנַּיִם כְּמוֹ הָרִים הָרִים.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בָּרָאתִי יֵצֶר הָרָע, בָּרָאתִי תּוֹרָה תַּבְלִין כְּנֶגְדּוֹ; כִּי הַתּוֹרָה מְבַטֶּלֶת אֶת הַיֵּצֶר הָרָע לְגַמְרֵי, וְלָכֵן הָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּנֶגְדּוֹ גִּבּוֹר חַיִל, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב שֶׁבָּעוֹלָם, רַק לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁעוּרִים קְבוּעִים בְּכָל יוֹם, לְטַיֵּל וְלִהְיוֹת בְּכָל מְקוֹמוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

רַק לְמַטָּה הָיָה טַאבְּלִיצָע, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם, יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וְנָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁגָּדֵל עֵשֶׂב בַּמָּקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וּמִי שֶׁבָּא לְשָׁם, הָיָה נוֹפְלִים לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם, הֵן שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בִּרַגְלָיו, הֵן שֶׁהָיָה רוֹכֵב, הֵן שֶׁהָלַךְ בַּעֲגָלָה עִם בְּהֵמוֹת, הָיָה נוֹפְלִים כָּל הַשִּׁנַּיִם, וְהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם חֲמָרִים חֲמָרִים שֶׁל שִׁנַּיִם כְּמוֹ הָרִים הָרִים; הַשִּׁנַּיִם מְרַמְּזוֹת עַל עִקַּר כְּלֵי הָאֲכִילָה שֶׁל הָאָדָם, וְהַתְּנַאי הָרִאשׁוֹן, שֶׁיִּהְיֶה גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לְקַבֵּל דִּבְרֵי תּוֹרָה, וּלְהַשִּׂיג פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה, הוּא עַל־יְדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר מְאֹד עַל כַּשְׁרוּת הַמָּזוֹן, וְיִהְיֶה נִזְהָר מַה שֶּׁהוּא אוֹכֵל, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט שִׁמְעוֹנִי דְּבָרִים, רֶמֶז תתל): לֹא זָכָה אָדָם לְתוֹרָה שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּתוֹךְ מֵעָיו, יְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה יִתֵּרָה, שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס לְתוֹךְ מֵעָיו, עַיִן שָׁם; כִּי מַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים מְטַמְטְמִים לֵב הָאָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַלֵּט דִּבְרֵי תּוֹרָה וְלִמּוּדֵי הָאֱמוּנָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ם זַ״ל בְּאִגַּרְתּוֹ לְאַנְשֵׁי תֵּימָן, שֶׁעִקַּר הַטַּעַם שֶׁהָיָה לָהֶם נִסָּיוֹן גָּדוֹל כָּל־כָּךְ בְּעִקְּרֵי הָאֱמוּנָה, מֵחֲמַת שֶׁלֹּא נִשְׁמְרוּ בְּכַשְׁרוּת הַמָּזוֹן כָּרָאוּי, וְטִמְטְמוּ לִבָּם בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְכֵן רָאִינוּ בְּדוֹרוֹתֵינוּ, שֶׁכָּל הַצָּלָחַת הָעֶרֶב־רַב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְהַעֲבִיר אַלְפִים וְרִבְבוֹת מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַדָּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הָיָה עַל־יְדֵי שֶׁפִּטְמוּ אוֹתָם קֹדֶם בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרִים, וּמָכְרוּ לָהֶם בְּשַׂר גְּמַלִּים וַחֲמוֹרִים וּשְׁפַנִּים תַּחַת הֶכְשֵׁר שֶׁל רַבָּנִים, וְאַחַר שֶׁנִּטְמְטֵם לִבָּם בִּנְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, הָיָה בָּנָקֵל לְהַעֲבִיר אוֹתָם עַל הַדָּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְלָכֵן הָיָה כָּתוּב עַל הַלּוּחַ

אַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל. וְחָזְרוּ וְהֶעֱמִידוּ יַחַד אֶת הַפַּאטֶרֶעט כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְאֶת הַכֶּתֶר לָקְחוּ וְרָחֲצוּ אוֹתוֹ, וְחָזְרוּ וּתְלָאוּם בִּמְקוֹמָם, וְהַקִּיץ הַמֶּלֶךְ. וְהִסְתַּכֵּל תֵּכֶף עַל הַדַּף שֶׁהֵגֵן עָלָיו מֵאֵיזֶה נִימוּס שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה הוּא, וְרָאָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַנִּימוּס שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהִתְחִיל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁלְּמַטָּה מִן הָהָר, שֶׁרַק מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַשִּׁנַּיִם יָכוֹל לַעֲלוֹת עַל הָהָר, לְרַמֵּז שֶׁרַק מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַל״ב שִׁנַּיִם, הַמְכֻוָּנִים כְּנֶגֶד הַל״ב נְתִיבוֹת חָכְמָה כַּיָּדוּעַ, וְהוּא מִתְחַכֵּם מְאֹד לִשְׁמֹר בִּשְׁמִירָה מְעֻלָּה כָּל מַה שֶּׁמַּכְנִיס לְתוֹךְ פִּיו, שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בְּשׁוּם מַאֲכָל אָסוּר, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶל הָהָר, וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת הַתּוֹרָה.

אַחַר־כָּךְ לָקְחוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, וְחָזְרוּ וְהֶעֱמִידוּ יַחַד אֶת הַפַּאטֶרֶעט כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְאֶת הַכֶּתֶר לָקְחוּ וְרָחֲצוּ אוֹתוֹ, וְחָזְרוּ וּתְלָאוּם בִּמְקוֹמָם; כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן עח): בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יֵשׁ, אֲפִלּוּ מִי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הָעַוְלוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּהֶכְרֵחַ נִמְצָא בּוֹ אֵיזֶה יֹשֶׁר, רַק שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין בְּנֵי־אָדָם מָתַי מַתְחִיל הַיֹּשֶׁר, יֵשׁ אָדָם שֶׁהַיֹּשֶׁר מַתְחִיל אֶצְלוֹ תֵּכֶף, וְיֵשׁ שֶׁאֵין מַתְחִיל אֶצְלוֹ הַיֹּשֶׁר רַק אַחַר־כָּךְ שֶׁעוֹשֶׂה עַוְלָה, וְיֵשׁ שֶׁמִּתְאַחֵר אֶצְלוֹ הַתְחָלַת הַיֹּשֶׁר יוֹתֵר, דְּהַיְנוּ אַחַר שֶׁעָשָׂה כַּמָּה עַוְלוֹת, וְכֵן יֵשׁ שֶׁמַּתְחִיל אֶצְלוֹ בְּאִחוּר יוֹתֵר וְיוֹתֵר, אַף־עַל־פִּי־כֵן יִמָּצֵא גַּם בּוֹ אֵיזֶה יֹשֶׁר רַק שֶׁהוּא מְאֻחָר הַרְבֵּה, וְלָכֵן אֵלּוּ שֶׁחָתְכוּ לוֹ אֶת הָרֹאשׁ וְהַכֶּתֶר, וְזָרְקוּ אֶת זֶה בַּבֹּץ, וְלִכְלְכוּ אֶת זֶה, לְבַסּוֹף אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים חָזְרוּ וְלָקְחוּ אֶת הָרֹאשׁ וְהַכֶּתֶר, וְרָחֲצוּ אוֹתוֹ וְהֶחֱזִירוּ אוֹתוֹ עַל מְקוֹמוֹ. וְהַקִּיץ הַמֶּלֶךְ, וְהִסְתַּכֵּל תֵּכֶף עַל הַדַּף שֶׁהֵגֵן עָלָיו מֵאֵיזֶה נִמּוּס שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה הוּא, כִּי זֶה מִמִּדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב מִי הֵגֵן בַּעֲדוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּעֵת צָרָה, וְרָאָה שֶׁכָּתוּב בּוֹ הַנִּמּוּס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַדַּף הַזֶּה הוּא הַתּוֹרָה, וְזֶה מַה שֶּׁמֵּגֵן עַל הָאָדָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה כא.): מָה אוֹר מֵגֵן לָעוֹלָם, אַף תּוֹרָה מְגִנָּה לָעוֹלָם; וְכֵן אָמְרוּ (מִדְרָשׁ מִשְׁלֵי, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן ד׳): מַה הַמָּגֵן הַזֶּה מֵגֵן עַל הָאָדָם, כָּךְ תּוֹרָה מְגִנָּה עַל

לְהִסְתַּכֵּל (עַל הַדַּף) **בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. וְהֵבִין הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁהוּא עַצְמוֹ בְּוַדַּאי יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל. רַק מָה עוֹשִׂין לְהַחֲזִיר לְמוּטָב כֻּלָּם לַהֲבִיאָם לְהָאֱמֶת?.**

וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁיֵּלֵךְ וְיִסַּע לְבַקֵּשׁ חָכָם שֶׁיִּפְתֹּר לוֹ הַחֲלוֹם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כָּל הַמִּתְעַסֵּק בָּהּ. וְהִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל (עַל הַדַּף) בְּדֶרֶךְ אֱמֶת; כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְבּוֹנֵן בַּתּוֹרָה בְּעֵין אֱמֶת, רוֹאֶה אֶת הָאֱלֹקוּת שֶׁבְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וְאָז מֵאִיר עַל עַצְמוֹ אוֹר גָּדוֹל מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אֵיכָה רַבָּה פְּתִיחְתָא, סִימָן ב׳): מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְעַסְקִין בָּהּ, הַמָּאוֹר שֶׁבָּהּ הָיָה מַחֲזִירָן לַמּוּטָב; וְהֵבִין הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ; כִּי מִי שֶׁחָפֵץ בָּאֱמֶת נוֹתְנִים לוֹ מַלְאָךְ שֶׁל אֱמֶת, וּמֵבִין אֶת הַדָּבָר בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ. וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁהוּא עַצְמוֹ בְּוַדַּאי יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל; כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה, הַתּוֹרָה מַחֲזִירָתְהוּ לְמוּטָב, וּמֵאִירָה בּוֹ אוֹר אֱלֹקִי. רַק מָה עוֹשִׂין לְהַחֲזִיר לְמוּטָב כֻּלָּם לַהֲבִיאָם לְהָאֱמֶת? וְזֶה סִימָן שֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁהוּא רוֹצֶה לְלַמֵּד גַּם אֶת אֲחֵרִים, וּלְהַחֲזִיר אוֹתָם לְמוּטָב, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין מט:): מַאי דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי לא, כו): ״פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ״, וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, וְיֵשׁ תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד? אֶלָּא תּוֹרָה לִשְׁמָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד. אִיכָּא דְּאָמְרִי תּוֹרָה לְלַמְּדָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שֶׁלֹּא לְלַמְּדָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד. וְלָכֵן כְּשֶׁלִּבֵּר יִשְׂרָאֵל בּוֹעֵר מְאֹד לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְמוּטָב, וּלְהַחְדִּיר בָּהֶם חֲמִידוּ דְּאוֹרַיְתָא, סִימָן שֶׁהוּא לוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, וְהוּא אוֹחֵז בְּמִדַּת הַחֶסֶד.

וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁיֵּלֵךְ וְיִסַּע לְבַקֵּשׁ חָכָם שֶׁיִּפְתֹּר לוֹ הַחֲלוֹם כַּהֲוָיָתוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם — זֶה כַּחֲלוֹם גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב כ, ח): ״כַּחֲלוֹם יָעוּף וְלֹא יִמְצָאֻהוּ וְיִדַּד כְּחֶזְיוֹן לָיְלָה״; וּצְרִיכִים חָכָם שֶׁהוּא צַדִּיק אֱמֶת, שֶׁיִּפְתֹּר לָנוּ אֶת חֲלוֹמֵנוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹלְמִים בְּהָקִיץ, כִּי יְכוֹלִים לַעֲבֹר יָמִים וְשָׁנִים, שֶׁאָדָם יָשֵׁן בְּשֵׁנָה עֲמֻקָּה וְחוֹלֵם חֲלוֹמוֹת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳): יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁיְּשֵׁנִים

כַּהֲוָיָתוֹ. וְלָקַח עִמּוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְנָסַע לְהָעוֹלָם, לֹא כְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ, רַק כְּאִישׁ פָּשׁוּט. וְהָיָה נוֹסֵעַ מֵעִיר לְעִיר וּמִמְּדִינָה לִמְדִינָה, וְשָׁאַל אֵיךְ נִמְצָא חָכָם שֶׁיּוּכַל לִפְתֹּר חֲלוֹם כַּהֲוָיָתוֹ. וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁשָּׁם וְשָׁם נִמְצָא חָכָם כָּזֶה. וְנָסַע לְשָׁם. וּבָא אֶל הֶחָכָם, וְסִפֵּר לוֹ הָאֱמֶת, אֵיךְ שֶׁהוּא מֶלֶךְ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת יְמֵיהֶם, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לָעוֹלָם, שֶׁהֵם עוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל עֲבוֹדָתָם נִשְׁאֶרֶת לְמַטָּה, כִּי אֵין בָּזֶה שֵׂכֶל וּמֹחִין, וּצְרִיכִים לְעוֹרֵר אוֹתָם מֵהַשָּׁנָה, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק וְהֶחָכָם הָאֱמֶת. וְלָכֵן צְרִיכִים לִנְסֹעַ אֵלָיו, שֶׁיִּפְתֹּר לָנוּ אֶת הַחֲלוֹם, הַיְנוּ שֶׁיְּגַלֶּה לוֹ אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לֵידַע עַל מַה נִּבְרָא, וּמַה תַּכְלִיתוֹ בַּחַיִּים. וְלָקַח עִמּוֹ **שְׁנֵי אֲנָשִׁים**, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בָּלָק): זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אָדָם חָשׁוּב הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ, צָרִיךְ שְׁנַיִם לְשַׁמְּשׁוֹ; **וְנָסַע לְהָעוֹלָם לֹא כְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ, רַק כְּאִישׁ פָּשׁוּט**; כִּי כְּשֶׁנּוֹסְעִים אֶל צַדִּיק אוֹ אֶל חָכָם אֱמֶת, שֶׁיִּפְתֹּר לוֹ אֶת חֲלוֹמוֹ, וְיַגֶּלֶה לוֹ אֶת עִנְיָנוֹ וּמַה תַּכְלִיתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, צָרִיךְ לָבוֹא אֵלָיו כְּאָדָם פָּשׁוּט, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עב), שֶׁסִּימָן אִם הוּא בָּא אֶל צַדִּיק אֱמֶת — אִם נוֹפֶלֶת עָלָיו שִׁפְלוּת, וְכָךְ צָרִיךְ לָבוֹא אֶל צַדִּיק כְּאָדָם פָּשׁוּט, שֶׁלֹּא יַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְמַשֶּׁהוּ, אֶלָּא יִהְיֶה מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, וְאָז יִזְכֶּה לְקַבֵּל הַרְבֵּה מֵהַצַּדִּיק. **וְהָיָה נוֹסֵעַ מֵעִיר לְעִיר וּמִמְּדִינָה לִמְדִינָה, וְשָׁאַל אֵיךְ נִמְצָא חָכָם, שֶׁיּוּכַל לִפְתֹּר חֲלוֹם כַּהֲוָיָתוֹ**; כִּי זֶה לֹא בָּא כָּל־כָּךְ קַל לִמְצֹא אֶת הַצַּדִּיק, כִּי צְרִיכִים לִנְסֹעַ מֵעִיר לְעִיר, וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עַד שֶׁיִּמְצָא אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מֵהַחֲלוֹמוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, וְאַל יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ זֶה קַל לִמְצֹא אוֹתוֹ. **וְהוֹדִיעוּ לוֹ, שֶׁשָּׁם וְשָׁם נִמְצָא חָכָם כָּזֶה**; כִּי אִם מְחַפְּשִׂים וּמְבַקְּשִׁים בֶּאֱמֶת, לְבַסּוֹף מְגַלִּים לוֹ אֵיפֹה נִמְצָא הַצַּדִּיק. **וְנָסַע לְשָׁם, וּבָא אֶל הֶחָכָם, וְסִפֵּר לוֹ הָאֱמֶת**; כִּי כְּשֶׁבָּאִים אֶל הַצַּדִּיק, צְרִיכִים לְסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ בֶּאֱמֶת, וְאָסוּר לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר דָּבָר מֵהַצַּדִּיק, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ד׳), שֶׁזֶּה בְּחִינַת וִדּוּי דְּבָרִים לִפְנֵי הַצַּדִּיק. **אֵיךְ שֶׁהוּא מֶלֶךְ**, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל

וְכָבֵשׁ מִלְחָמוֹת וְכָל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּנַּ״ל, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִפְתֹּר חֲלוֹמוֹ. וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יָכוֹל לִפְתֹּר רַק שֶׁיֵּשׁ זְמַן, בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּאוֹתוֹ חֹדֶשׁ, וַאֲזַי אֲנִי מְקַבֵּץ כָּל סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם מֶרְכָּב. וּמְעַשְּׁנִין אֶת הָאָדָם בְּאֵלּוּ הַקְּטֹרֶת, וְאוֹתוֹ הָאָדָם חוֹשֵׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מַה שֶּׁרוֹצֶה לְרְאוֹת וְלֵידַע, וַאֲזַי יֵדַע הַכֹּל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(גִּטִּין סב.): מְנָא לָךְ דְּרַבָּנָן אִיקְרוּ מְלָכִים? אָמַר לְהוּ, דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ח, טו): ״בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ״ וְגוֹ׳. וְכָבֵשׁ מִלְחָמוֹת, שֶׁזּוֹ מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר, שֶׁעוֹבֵד אֲפִלּוּ עַל צַדִּיקִים וַחֲכָמִים גְּדוֹלִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סֻכָּה נב.): כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת, אָמַר אַבַּיֵּי וּבְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם; אֲשֶׁר הַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּבַצַּדִּיקִים יוֹתֵר מִכָּל אָדָם. וְכָל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּנַּ״ל; כִּי צְרִיכִים לְסַפֵּר לַצַּדִּיק הָאֱמֶת אֶת כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו וְעוֹבֵר עָלָיו. וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לִפְתֹּר חֲלוֹמוֹ, כְּדֵי לְהוֹצִיאוֹ מֵהַשְּׁנָה הָעֲמֻקָּה שֶׁהוּא יָשֵׁן, וְיִתְעוֹרֵר לֵידַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְהֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בְּעַצְמִי אֵינִי יָכוֹל לִפְתֹּר, כִּי כָּךְ דַּרְכֵי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁקֹּדֶם מִתְחַמְּקִים וְאוֹמְרִים, שֶׁאֲנִי לֹא יָכוֹל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת ד.): לַמֵּד לְשׁוֹנְךָ לוֹמַר ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, **רַק שֶׁיֵּשׁ זְמַן בְּאוֹתוֹ יוֹם וּבְאוֹתוֹ חֹדֶשׁ, וַאֲזַי אֲנִי מְקַבֵּץ כָּל סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת, וְעוֹשֶׂה מֵהֶם מֶרְכָּב, וּמְעַשְּׁנִין אֶת הָאָדָם בְּאֵלּוּ הַקְּטֹרֶת, וְאוֹתוֹ הָאָדָם חוֹשֵׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מַה שֶּׁרוֹצֶה לְרְאוֹת וְלֵידַע, וַאֲזַי יֵדַע הַכֹּל**; שֶׁזֶּה סוֹד יוֹם הַכִּפּוּרִים, יוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה, שֶׁאָז הַכֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, נִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים לְהַקְטִיר קְטֹרֶת, וּמִשָּׁם נִשְׁפָּע עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל שֶׁפַע הַדַּעַת, שֶׁאָז נִכְנָס בָּאָדָם הָרְהוּר תְּשׁוּבָה, וּמַתְחִיל לַחֲשֹׁב כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו מֵאָז שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הַקְּטֹרֶת מְשַׂמַּחַת אֶת הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כז, ט): ״וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח לֵב״; וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם שִׂמְחָה, אָז נִתְרַחֵב דַּעְתּוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן י״): מַה שֶּׁהָעוֹלָם רְחוֹקִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם יִשּׁוּב הַדַּעַת, כִּי אֵינָם שְׂמֵחִים, כִּי עַל־יְדֵי שִׂמְחָה מִתְרַחֶבֶת הַדַּעַת, וְאָז זוֹכֶה לָדַעַת אֶת הַכֹּל.

וְיָשֹׁב הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר כִּלָּה זְמַן רַב בְּשִׁבְיל זֶה, שֶׁיְּמַתִּין עוֹד עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ, וַאֲזַי עָשָׂה לוֹ הֶחָכָם כֵּן כַּנַּ״ל. וְעָשֵׂן אוֹתוֹ עִם הַקְּטֹרֶת כַּנַּ״ל, וְהִתְחִיל לִרְאוֹת אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהָיָה נַעֲשֶׂה עִמּוֹ קֹדֶם הַלֵּדָה בְּעֵת שֶׁהָיָה הַנְּשָׁמָה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְרָאָה שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהָיוּ מַכְרִיזִין

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְיָשֹׁב הַמֶּלֶךְ עַצְמוֹ: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר כִּלָּה זְמַן רַב בְּשִׁבְיל זֶה, שֶׁיְּמַתִּין עוֹד עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ; הֵינוּ הָאָדָם צָרִיךְ לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ, אִם כְּבָר חִכָּה כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן, עַד שֶׁיִּכָּנֵס אֶל הַקְּדֻשָּׁה, לָמָּה שֶׁלֹּא יְחַכֶּה עַד הַיּוֹם שֶׁאָמַר לוֹ הֶחָכָם, כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל רוֹאִים, שֶׁבְּנֵי־אָדָם רוֹצִים לְהִכָּנֵס בֵּן רֵגַע אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וּבֶאֱמֶת זֶה לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן, וְרַבִּים בּוֹרְחִים תֵּכֶף־וּמִיָּד, כִּי מֵאַחַר שֶׁרוֹאִים שֶׁאֵינָם מַצְלִיחִים בָּזֶה, לָכֵן הֵם חוֹזְרִים לְאָחוֹר. וְעַל זֶה צְרִיכִים אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי אִם הֶחָכָם אָמַר לְחַכּוֹת עַד יוֹם פְּלוֹנִי וְחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי — צְרִיכִים לְהַאֲמִין לוֹ. וְעַל זֶה צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, לָדַעַת אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד. וְאִם יֵשׁ לָאָדָם אֱמוּנַת חֲכָמִים, וּמְחַכֶּה עַד הַזְּמַן שֶׁהֶחָכָם אָמַר לוֹ, אָז יַגִּיעַ גַּם יוֹם יְשׁוּעָתוֹ, כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לִזְכּוֹת לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אִם רַק יִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי הַמֶּלֶךְ עָשָׂה לְעַצְמוֹ חֶשְׁבּוֹן — אִם כְּבָר בִּלִּיתִי כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן, לָמָּה לֹא אֲחַכֶּה עַד הַיּוֹם וְהַחֹדֶשׁ שֶׁאָמַר לִי הֶחָכָם. וַאֲזַי עָשָׂה לוֹ הֶחָכָם כֵּן כַּנַּ״ל, וְעִשֵּׁן אוֹתוֹ עִם הַקְּטֹרֶת כַּנַּ״ל, וְהִתְחִיל לִרְאוֹת אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהָיָה נַעֲשֶׂה עִמּוֹ קֹדֶם הַלֵּדָה, בְּעֵת שֶׁהָיָה הַנְּשָׁמָה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְרָאָה שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין הַנְּשָׁמָה שֶׁלּוֹ דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת; כִּי אָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְיִשּׁוּב הַדַּעַת כָּזֶה, עַד שֶׁיִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֵיךְ שֶׁהוֹלִיכוּ אוֹתוֹ דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (נִדָּה ל:), שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ: תְּהִי צַדִּיק, וְאַל תְּהִי רָשָׁע, וּמַרְאִים לוֹ אֶת כָּל הַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְאֶל כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת, עַל־יְדֵי הַדְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּהְיֶה כָּאן לְמַטָּה, וְיַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהָיוּ מַכְרִיזִין וְשׁוֹאֲלִין: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְלַמֵּד חוֹב עַל זֹאת

וְשׁוֹאֲלִין: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְלַמֵּד חוֹב עַל זֹאת הַנְּשָׁמָה יָבוֹא. וְלֹא הָיָה בַּנִּמְצָא אֶחָד לְלַמֵּד חוֹב עָלֶיהָ.

בְּתוֹךְ־כָּךְ בָּא אֶחָד וְרָץ וְצָעַק: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמַע תְּפִלָּתִי; אִם זֶה יָבוֹא לָעוֹלָם, מַה לִּי לַעֲשׂוֹת עוֹד, וְעַל מַה בְּרָאתַנִי. וְזֶה הָיָה הַפַּמַּ״ךְ־מֵ״ם (הַיְנוּ זֶה שֶׁצָּעַק כָּל זֶה הָיָה הַפַּמַּ״ךְ־מֵ״ם בְּעַצְמוֹ). **וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: זֹאת הַנְּשָׁמָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַנְּשָׁמָה — יָבוֹא; כִּי זֶה מְסוֹד הַגִּלְגּוּל, אִם יֵשׁ לָאָדָם מַשֶּׂהוּ לְתַקֵּן, מוֹדִיעִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם עַל אֵיזֶה דָּבָר הוּא צָרִיךְ לָרֶדֶת עוֹד פַּעַם, כְּדֵי שֶׁיִּתַּקֵּן זֹאת, וּכְשֶׁנִּכְנֶסֶת בָּאָדָם אֵיזוֹ תְּשׁוּקָה לַעֲסֹק בְּמִצְוָה מְסֻיֶּמֶת כָּל יְמֵי חַיָּיו, הוּא צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה הוּא יָרַד עוֹד פַּעַם לָעוֹלָם, כִּי מִסְתָּמָא מָצְאוּ עָלָיו חוֹב, כִּי בַּמִּצְוָה הַזֹּאת לֹא הָיָה נִזְהָר, אוֹ בַּלִּמּוּד הַזֶּה הִתְרַשֵּׁל. וְלָכֵן כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת נְשָׁמָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְנִמְשָׁךְ לוֹ רָצוֹן לְתַקֵּן מַשֶּׂהוּ, אוֹ לַעֲסֹק בְּאֵיזוֹ מִצְוָה מְסֻיֶּמֶת, אוֹ לִלְמֹד בְּאֵיזֶה לִמּוּד מְסֻיָּם, עָלָיו לַעֲסֹק בָּזֶה בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז, כִּי עַל זֶה בָּא לָזֶה הָעוֹלָם לְתַקֵּן. וְלֹא הָיָה נִמְצָא אֶחָד לְלַמֵּד חוֹב עָלֶיהָ [זֶה סוֹבֵב עַל נִשְׁמַת רַבֵּנוּ זַ״ל, כַּאֲשֶׁר רָמַז בַּסִּפּוּר הַזֶּה, שֶׁזֶּה סוֹד נִסְיָעָתוֹ. וְלָכֵן יָדוּעַ, שֶׁעַל רַבֵּנוּ זַ״ל לֹא הָיָה שׁוּם דָּבָר לְתַקֵּן, כִּי הִתְפָּאֵר, אֲשֶׁר בְּעֵת שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן הָלַךְ לֶאֱכֹל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, נִשְׁמָתוֹ בָּרְחָה, וְלֹא הָיְתָה בַּחֵטְא הַזֶּה, כַּיָּדוּעַ אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת כְּלוּלוֹת בִּנְשְׁמַת אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּכְשֶׁהוּא אָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, מִזֶּה בָּא, שֶׁכְּלַל הַנְּשָׁמוֹת נִתְעָרְבוּ בָּהֶם טוֹב וָרָע, וְרַק הָיוּ נְשָׁמוֹת בּוֹדְדוֹת שֶׁהֵם בָּרְחוּ, וְלֹא רָצוּ לְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ, וְרַבֵּנוּ זַ״ל הִתְפָּאֵר, שֶׁגַּם נִשְׁמָתוֹ הָיְתָה בֵּין אֵלּוּ שֶׁבָּרְחוּ, וְלָכֵן לֹא מָצְאוּ שׁוּם חוֹב עָלָיו].

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶחָד וְרָץ וְצָעַק: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמַע תְּפִלָּתִי, אִם זֶה יָבוֹא לָעוֹלָם, מַה לִּי לַעֲשׂוֹת עוֹד, וְעַל מַה בְּרָאתַנִי?! וְזֶה הָיָה הַפַּמַּ״ךְ־מֵ״ם (הַיְנוּ זֶה שֶׁצָּעַק כָּל זֶה, הָיָה הַפַּמַּ״ךְ־מֵ״ם בְּעַצְמוֹ); כִּי כָּל בְּרִיאַת הַפַּמַּ״ךְ־מֵ״ם

צְרִיכָה לֵירֵד לְהָעוֹלָם בְּוַדַּאי. וְאַתָּה חַשֹּׁב לְךָ עֵצָה. וְהָלַךְ לוֹ.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָיְתָה, כְּדֵי לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי־אָדָם בַּעֲבֵרוֹת, וּלְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם — שֶׁיָּסִית וְיַדִּיחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵאֲחוֹרֵי הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, וְהַכֹּל כְּדֵי לְנַסּוֹת אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל מִי יֵלְכוּ, וְכַמּוּבָא בַּזֹּהַר (זֹהַר תְּרוּמָה קסג.): לְמַלְכָּא דַּהֲוָה לֵיהּ בַּר יְחִידָאי, וַהֲוָה רָחִים לֵיהּ יַתִּיר, וּפָקִיד עֲלֵיהּ בְּרַחִימוּ דְּאַל יְקָרַב גַּרְמֵיהּ לְאִתְתָּא בִּישָׁא בְּגִין דְּכָל מָאן דְּיִקְרַב לְגַבָּהּ לָאו כְּדַאי אִיהוּ לְאַעְלָא גּוֹ פַּלְטְרִין דְּמַלְכָּא. אוֹדֵי לֵיהּ הַהוּא בְּרָא לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ דַּאֲבוֹי בְּרַחִימוּ בְּבֵיתָא דְּמַלְכָּא לְבַר הֲוָת חָדָא זוֹנָה יָאָה בְּחֵיזוּ וּשְׁפִירָא בְּרֵיוָא. לְיוֹמִין אָמַר מַלְכָּא בְּעֵינָא לְמֶחֱמֵי רְעוּתֵיהּ דִּבְרִי לְגַבַּאי. קְרָא לָהּ לְהַהִיא זוֹנָה, וְאָמַר לָהּ זִילִי וּתְפַתִּי לִבְרִי לְמֶחֱמֵי רְעוּתֵיהּ דִּבְרֵיהּ לְגַבַּאי. הַהִיא זוֹנָה מַאי עַבְדַת אָזְלַת אַבַּתְרֵיהּ דִּבְרֵיהּ דְּמַלְכָּא שָׂרָאת לְחַבְּקָא לֵיהּ וּלְנַשְּׁקָא לֵיהּ וּלְפָתֵי לֵיהּ בְּכַמָּה פִּתּוּיִין. אִי הַהוּא בְּרָא יָאוֹת וְאָצִית לְפִקּוּדָא דַּאֲבוֹי, גְּעַר בָּהּ וְלָא אָצִית לָהּ וְדָחֵי לָהּ מִנֵּיהּ. כְּדֵין אֲבוֹי חַדֵּי בִּבְרֵיהּ וְאָעִיל לֵיהּ לְגוֹ פַּרְגּוֹדָא דְּהֵיכָלֵיהּ, וְיָהִיב לֵיהּ מְתָנָן וּנְבָזְבָזָא וְיקַר סַגְיָא. מָאן גָּרִים כָּל הַאי יְקַר לְהַאי בְּרָא, הֲוֵי אֵימָא הַהִיא זוֹנָה; וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם שֶׁצָּעַק הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, אִם הַנְּשָׁמָה הַזּוֹ תֵּרֵד, אֵין לִי כְּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם. כַּיָּדוּעַ אֲשֶׁר רַבֵּנוּ זַ״ל — הִיא הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁמִּמֶּנּוּ מְפַחֵד כָּל־כָּךְ הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, כִּי יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְמוּטָב, וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁעוֹזֵר לְגַלּוֹת וּלְפַרְסֵם אֶת דַּעַת רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעוֹלָם, הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם בְּעַצְמוֹ לוֹקֵחַ אֶת עַצְמוֹ עָלָיו, וְלוֹחֵם נֶגְדּוֹ, כִּי זוֹ מִלְחָמָה רוּחָנִית, כִּי עַל־יְדֵי דַּעַת רַבֵּנוּ זַ״ל, יִכְבֹּשׁ מָשִׁיחַ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: זֹאת הַנְּשָׁמָה צְרִיכָה לֵירֵד לְהָעוֹלָם בְּוַדַּאי, כִּי (יְחֶזְקֵאל ז, ב): ״קֵץ בָּא הַקֵּץ״, כִּי הִגִּיעַ הַזְּמַן לְהִגָּאֵל כְּבָר, וְאַתָּה חַשֹּׁב לְךָ עֵצָה נֶגְדּוֹ, כִּי גַּם מִן הַשָּׁמַיִם מַסְכִּימִים עִם רַבֵּנוּ זַ״ל, אַךְ מִפְּנֵי הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן, אָמְרוּ לַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, צֵא וַחֲשֹׁב לְעַצְמְךָ עֵצָה נֶגְדּוֹ, וְהָלַךְ לוֹ לְחַפֵּשׂ לְעַצְמוֹ עֵצָה, אֵיךְ לִמְנֹעַ וּלְעַכֵּב אֶת יְרִידַת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ

וְהוֹלִיכוּ אֶת הַנְּשָׁמָה עוֹד דֶּרֶךְ עוֹלָמוֹת עַד שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתָהּ לְהַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ, שֶׁתֵּרֵד לָהָעוֹלָם. וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עֲדַיִן לֹא בָּא. וְשָׁלְחוּ אַחֲרָיו שָׁלִיחַ וּבָא וְהֵבִיא עִמּוֹ זָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה כָּפוּף כְּדֶרֶךְ הַזָּקֵן, שֶׁהָיָה מַכִּיר עִמּוֹ מִכְּבָר (הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר הָיָה לוֹ הֶכֵּרוּת עִם זֶה הַזָּקֵן הַכָּפוּף מִכְּבָר), **וְשָׂחַק וְאָמַר: כְּבָר נָתַתִּי לִי עֵצָה. רַשַּׁאי הוּא לֵילֵךְ לָהָעוֹלָם. וְהִנִּיחוּ אֶת הַנְּשָׁמָה וְיָרְדָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

זַ״ל בָּעוֹלָם. וְהוֹלִיכוּ אֶת הַנְּשָׁמָה עוֹד דֶּרֶךְ עוֹלָמוֹת, כִּי כָּךְ הוּא סֵדֶר כָּל נְשָׁמָה, קֹדֶם שֶׁיּוֹרֶדֶת לָזֶה הָעוֹלָם, מוֹלִיכִים אוֹתָהּ דֶּרֶךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּמַרְאִים לָהּ אֶל אֵילּוּ תַּעֲנוּגִים וְשַׂעֲשׁוּעִים הִיא יְכוֹלָה לִזְכּוֹת, אִם תַּחֲזִיק מַעֲמָד בְּזֶה עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, וְלֹא תִּשְׁכַּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְתִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמְנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים שֶׁרַק יִהְיוּ לָהּ, וְתִתְחַזֵּק מִכָּל הַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁרַק יָבוֹאוּ עָלֶיהָ. עַד שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתָהּ לְהַבֵּית־דִּין שֶׁל מַעְלָה, כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ שֶׁתֵּרֵד לָהָעוֹלָם; כִּי בֶּאֱמֶת הַנְּשָׁמָה אֵינָהּ רוֹצָה לָרֶדֶת, כִּי מֶה חָסֵר לָהּ לְמַעְלָה?! שָׁמָּה הִיא מִתְעַנֶּגֶת מִזִּיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְזֶה עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הִיא יְכוֹלָה לִפֹּל בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא כְּרֶגַע, עִם כָּל זֹאת מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ שֶׁתֵּרֵד, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (נִדָּה ל:), שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ: תְּהִי צַדִּיק וְאַל תְּהִי רָשָׁע; וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עֲדַיִן לֹא בָּא, הַיְנוּ שֶׁהַסָּמ״ךְ־מ״ם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ עִם עֲצָתוֹ אֵיךְ לִמְנֹעַ אֶת הַנְּשָׁמָה מִלָּרֶדֶת, כִּי מִנְּשִׁמַת רַבֵּנוּ זַ״ל כֻּלָּם פָּחֲדוּ. וְשָׁלְחוּ אַחֲרָיו שָׁלִיחַ, כִּי הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן — נוֹתְנִים לְהַסָּמ״ךְ־מ״ם כֹּחוֹת, וּבָא וְהֵבִיא עִמּוֹ זָקֵן אֶחָד, שֶׁהָיָה כָּפוּף כְּדֶרֶךְ הַזָּקֵן, שֶׁהָיָה מַכִּיר עִמּוֹ מִכְּבָר (הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר הָיָה לוֹ הֶכֵּרוּת עִם זֶה הַזָּקֵן הַכָּפוּף מִכְּבָר), [אֲשֶׁר מְקֻבָּל בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִמּוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל, שֶׁזֶּה הָיָה הַזָּקֵן שֶׁחָלַק עַל רַבֵּנוּ זַ״ל]. וְשָׂחַק הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְאָמַר: כְּבָר נָתַתִּי לִי עֵצָה. רַשַּׁאי הוּא לֵילֵךְ לָהָעוֹלָם; כִּי זֶה בְּעַצְמוֹ הָיָה עֲצָתוֹ שֶׁל הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁמָּצָא אֶחָד שֶׁיִּגְרֹם שֶׁכֻּלָּם יִשְׁחֲקוּ מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל וִיבַטְּלוּהוּ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קלג),

לְהָעוֹלָם. וְהָיָה רוֹאֶה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְאֵיךְ נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, וְהַמִּלְחָמוֹת שֶׁהָיָה לוֹ וְכוּ׳:

(וְלָקַח שְׁבוּיִים וּבְתוֹכָם הָיָה יַפַּת־תֹּאַר, שֶׁהָיָה לָהּ כָּל מִינֵי חֵן שֶׁבָּעוֹלָם, רַק שֶׁזֶּה הַחֵן לֹא הָיָה מֵעַצְמָהּ, רַק שֶׁהָיָה תּוֹלֶה עָלֶיהָ דּוּמִיט

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מָלֵא אוֹרוֹת, אֶלָּא הַיָּד הַקְּטַנָּה מַעֲלֶמֶת וּמְכַסָּה אֶת הָאוֹרוֹת, הַיְנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה לָנוּ אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, אֵיךְ שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלְקוּת גָּמוּר הוּא, וּמַרְאֶה בְּעֵינֵי בָּשָׂר, שֶׁיִּרְאוּ אֶת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מִתּוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּבָא אֶחָד וְצוֹחֵק, וְעוֹשֶׂה נְטִיָּה עִם הַיָּד הַקְּטַנָּה שֶׁלּוֹ, כְּאוֹמֵר בְּדֶרֶךְ צְחוֹק, כִּי הַכֹּל כְּלוּם, וּבָזֶה הוּא מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת כָּל הָאוֹר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא מְאֹד. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁזּוֹ רַק עֲצַת הַסָּמ״ךְ־מ״ם, כִּי לוּלֵא זֹאת, אֵיךְ מַחֲלִיפִים אוֹרוֹת צַחְצָחוֹת, אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים — לִצְחוֹק שֶׁל אֵיזֶה זָקֵן שׁוֹטֶה, אוֹ שֶׁל אֶחָד שֶׁמַּטֶּה בְּיָדוֹ הַקְּטַנָּה, לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אוֹרוֹת כָּאֵלּוּ. וְהִנֵּיחוּ אֶת הַנְּשָׁמָה וְיָרְדָה לְהָעוֹלָם; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנִּתְּנָה רְשׁוּת, שֶׁנִּשְׁמַת רַבֵּנוּ זַ״ל תֵּרֵד לָעוֹלָם, וְהָיָה רוֹאֶה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְאֵיךְ נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן שכב): אֵיךְ הָאָב מֵיךְ שׁוֹין מַיֶּינֶע אוֹיגֶן אוֹיס גֶעקוּקְט אוֹיף אִיטְלִיכְן בַּאזוּנְדֶער (כְּבָר הִסְתַּכַּלְתִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּנְפָרְד — מִי שֶׁיִּתְקָרֵב אֵלַי). וְהַמִּלְחָמוֹת שֶׁהָיָה לוֹ וְכוּ׳; שֶׁזֶּה כְּלַל כָּל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁתַּעֲבֹר עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עַד בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ.

(וְלָקַח שְׁבוּיִים, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמְקֻרָבִים שֶׁקֻּרַב, שֶׁכֻּלָּם הָיוּ שְׁבוּיִים בִּידֵי הַסָּמ״ךְ־מ״ם, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁהַצַּדִּיק נִכְנָס בְּבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, וְהִיא צְרִיכָה לְהָקִיא אֶת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּלְעָה, בְּסוֹד (אִיּוֹב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִיאֵנוּ״. וּבְתוֹכָם הָיָה יַפַּת־תֹּאַר; בֵּין כָּל אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהוֹצִיא מֵהַסָּמ״ךְ־מ״ם, הָיְתָה נְשָׁמָה מְיֻחֶדֶת בְּמִינָהּ, יַפַּת תֹּאַר, שֶׁהָיָה לָהּ כָּל מִינֵי חֵן שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מט:): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חֵן, בְּיִדּוּעַ שֶׁהוּא יֵרֵא שָׁמַיִם; רַק שֶׁזֶּה הַחֵן לֹא הָיָה מֵעַצְמָהּ, רַק שֶׁהָיָה תּוֹלֶה עָלֶיהָ דּוּמִיט, שֶׁזֶּה יַהֲלוֹם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא טז:): אֶבֶן

(אֶבֶן טוֹבָה). וְאוֹתוֹ הַדּוּמִיט הָיָה לוֹ כָּל מִינֵי חֵן, וּמֵחֲמַת זֶה נִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כָּל מִינֵי חֵן. וְעַל אוֹתוֹ הָהָר אֵינָם יְכוֹלִים לָבוֹא רַק חֲכָמִים וַעֲשִׁירִים וְכוּ׳... (וְיוֹתֵר לֹא הִגִּיד), וְיֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה מְאֹד בָּזֶה:
(מִן וְלָקַח שְׁבוּיִים עַד הַסּוֹף לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר).

מִזְמוֹר לְדָוִד בָּרְחוֹ וְכוּ׳: ה׳ מָה רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי וְכוּ׳: וְאַתָּה ה׳ מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי. קוֹלִי אֶל ה׳ אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: הַר הַנ״ל: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה כַּנ״ל: הֶקִיצוֹתִי וְכוּ׳. לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם וְכוּ׳: כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל אוֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ. כִּי הָיוּ נוֹפְלִים לָהֶם הַשִּׁנַּיִם כְּשֶׁרָצוּ לַעֲלוֹת אֶל הָהָר: עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה:

עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלָאוֹת אֵלּוּ: אִם בַּעַל־נֶפֶשׁ אַתָּה תִּשָּׂא בְשָׂרְךָ בִּשְׁנֶיךָ וְנַפְשְׁךָ תָּשִׂים בְּכַפֶּךָ. תַּעֲמֹד מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשֶׁךָ, וְתָשׁוּב תִּתְפַּלֵּא בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָעוֹמְדִים בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

טוֹבָה הָיְתָה תְּלוּיָה בְּצַוָּארוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁכָּל חוֹלֶה הָרוֹאֶה אוֹתוֹ — מִיָּד מִתְרַפֵּא. וְאוֹתוֹ הַדּוּמִיט הָיָה לוֹ כָּל מִינֵי חֵן, כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים, וְהוּא גִּלָּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּמָסַר נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, לְגַלּוֹתוֹ וּלְפַרְסְמוֹ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּמֵחֲמַת זֶה נִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כָּל מִינֵי חֵן; כִּי הַחֵן זֶה רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳): כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים הַחָכְמָה וְהַמַּלְכוּת יַחַד — נַעֲשֶׂה מִזֶּה חֵן; הֵינוּ כְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּכָל דָּבָר בַּחִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וּמְקַשְּׁרִים אֶת הַכֹּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מִזֶּה יוֹצֵא חֵ״ן. וְעַל אוֹתוֹ הָהָר אֵינָם יְכוֹלִים לָבוֹא רַק חֲכָמִים וַעֲשִׁירִים וְכוּ׳... (וְיוֹתֵר לֹא הִגִּיד), וְיֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה מְאֹד בָּזֶה: (מִן וְלָקַח שְׁבוּיִים עַד הַסּוֹף, לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי כְּמוֹ שֶׁסִּפֵּר): עָמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלָאוֹת אֵלּוּ: אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אַתָּה, תִּשָּׂא בְשָׂרְךָ בִּשְׁנֶיךָ, וְנַפְשְׁךָ תָּשִׂים בְּכַפֶּךָ. תַּעֲמֹד מַרְעִיד וּמְשִׁתּוֹמֵם, תִּסְמַר שַׂעֲרוֹת רֹאשֶׁךָ, וְתָשׁוּב תִּתְפַּלֵּא בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הָעוֹמְדִים בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים:

מַעֲשֶׂה ח׳ מֵרַב וּבֵן יָחִיד

מַעֲשֶׂה בְּרַב אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים. אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד וְגִדֵּל אוֹתוֹ וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ. וְהָיָה יוֹשֵׁב בָּעֲלִיָּה וְלָמַד כְּדֶרֶךְ אֵצֶל הַגִּבּוֹרִים. וְהָיָה לוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ח׳ — מֵרַב וּבֵן יָחִיד

[בַּסִּפּוּר הַזֶּה יְסַפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל, אֵיךְ רַבּוּ הַמְנִיעוֹת לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְנֶפֶשׁ הָאָדָם, וְאֵיךְ שֶׁאַפְלוּ הָאָב, שֶׁהוּא רַב גָּדוֹל, וְרוֹאֶה אֵיךְ שֶׁבְּנוֹ רוֹצֶה לִלְמֹד וּלְהִתְעַלּוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיָכוֹל לְקַבֵּל טוֹבָה מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִלָּבוֹא אֶל הַצַּדִּיק. כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם מְאֹד מְפַחֵד מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ לְקָרֵב אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ].

מַעֲשֶׂה בְּרַב אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בָּנִים; וּבְוַדַּאי זֶה צַעַר גָּדוֹל מְאֹד לְמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נְדָרִים סד:): כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים חָשׁוּב כְּמֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל, א) ״הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי״; **אַחַר־כָּךְ הָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד**; יְכוֹלִים לְתָאֵר וּלְשַׁעֵר אֶת גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם, אַחַר שֶׁעָבַר עָלָיו הַרְבֵּה זְמַן, שֶׁלֹּא נִפְקַד בְּזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, וְנוֹלַד לוֹ בֵּן. **וְגִדֵּל אוֹתוֹ**, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי זֶה לֹא קַל לְגַדֵּל בֵּן, כִּי יֵשׁ כָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים — לִשְׁמֹר אוֹתוֹ מֵחֶבְרָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה, **וְהִשִּׁיא אוֹתוֹ**, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קִדּוּשִׁין ל:): אָבִיו חַיָּב לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה; מְנָלָן? דִּכְתִיב (יִרְמְיָהוּ כט, ו): ״קְחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָּנִים וּבָנוֹת וּקְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים, וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים״; **וְהָיָה יוֹשֵׁב הַבֵּן בָּעֲלִיָּה וְלָמַד**. רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת בַּיִת, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳): לָדוּר בָּעֲלִיָּה הוּא יוֹתֵר טוֹב לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, מִלָּדוּר בְּבֵית תַּחְתּוֹן; **כְּדֶרֶךְ אֵצֶל הַגִּבּוֹרִים**, שֶׁדַּרְכָּן לְהַחֲזִיק אֶת הַבֵּן כַּמָּה שָׁנִים לִלְמֹד אַחַר הַחֲתֻנָּה. **וְהָיָה הַבֵּן לוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל תָּמִיד**, כִּי

תָּמִיד, רַק שֶׁהָיָה מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה חִסָּרוֹן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ. וְלֹא הָיָה מַרְגִּישׁ טַעַם בִּלְמוּדוֹ וּבִתְפִלָּתוֹ. וְסִפֵּר לִפְנֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּנֵי הַנְּעוּרִים. וְנָתְנוּ לוֹ עֵצָה שֶׁיִּסַּע לְאוּתוֹ צַדִּיק. וְאוּתוֹ בֶּן הַנַּ״ל עָשָׂה מִצְוָה, שֶׁבָּא עַל־יָדָהּ לִבְחִינַת מָאוֹר הַקָּטָן.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָיְתָה לוֹ נְשָׁמָה גְּדוֹלָה, שֶׁהִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, רַק שֶׁהָיָה מַרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ, שֶׁחָסֵר לוֹ אֵיזֶה חִסָּרוֹן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ, וְלֹא הָיָה מַרְגִּישׁ טַעַם בִּלְמוּדוֹ וּבִתְפִלָּתוֹ; כִּי בִּלְי הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לֹא מַרְגִּישִׁים שׁוּם טַעַם — הֵן בְּתוֹרָה וְהֵן בִּתְפִלָּה. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ס׳): יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיְּשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לָהָעוֹלָם, שֶׁהֵם עוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם, וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל עֲבוֹדָתָם — אֵין לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נַחַת מֵהֶם, כִּי נִשְׁאֶרֶת כָּל עֲבוֹדָתָם לְמַטָּה, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִתְרוֹמֵם וּלְהִתְעַלּוֹת מַעְלָה. כִּי עִקַּר הַחִיּוּת הוּא הַשֵּׂכֶל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ״; וּכְשֶׁהָעֲבוֹדָה הִיא עִם שֵׂכֶל, מְשִׂימִין בּוֹ חַיּוּת, שֶׁיּוּכַל לְהִתְעַלּוֹת. וְאֶת הַשֵּׂכֶל הַזֶּה מַכְנִיס הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בָּאָדָם, שֶׁמְּעוֹרֵר אוֹתוֹ מֵהַשָּׁנָה, שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַמּוֹחִין שֶׁלּוֹ יְשֵׁנִים. וְסִפֵּר הַבֵּן לִפְנֵי שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּנֵי הַנְּעוּרִים אֶת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו; כִּי בֶּאֱמֶת רָאוּי לָאָדָם שֶׁיִּהְיוּ לוֹ חֲבֵרִים לְדַבֵּר עִמָּהֶם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי חָבֵר זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת סג:): לְפִי שֶׁאֵין הַתּוֹרָה נִקְנֵית אֶלָּא בַּחֲבוּרָה; וְאָמְרוּ (תַּעֲנִית ז.): הַרְבֵּה לָמַדְתִּי מֵרַבּוֹתַי, וּמֵחֲבֵרַי יוֹתֵר מֵרַבּוֹתַי; כִּי עִם חָבֵר יְכוֹלִים לְדַבֵּר יוֹתֵר בְּקַלּוּת. וְנָתְנוּ לוֹ עֵצָה שֶׁיִּסַּע לְאוּתוֹ צַדִּיק, כִּי הַחֲבֵרִים טוֹבִים הֵם נוֹתְנִים עֵצָה טוֹבָה לָאָדָם, וְלָכֵן טוֹב מְאֹד שֶׁיִּהְיוּ לָאָדָם חֲבֵרִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת דְּרַבִּי נָתָן, פֶּרֶק ח׳): ״וְקְנֵה לְךָ חָבֵר״ — כֵּיצַד? מְלַמֵּד שֶׁיִּקְנֶה הָאָדָם חָבֵר לְעַצְמוֹ, שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ, וְיִשְׁתֶּה עִמּוֹ, וְיִקְרָא עִמּוֹ, וְיִשְׁנֶה עִמּוֹ, וְיֵשֵׁן עִמּוֹ, וְיגַלֶּה לוֹ כָּל סְתָרָיו — סֵתֶר תּוֹרָה וְסֵתֶר דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וְאוּתוֹ בֶּן הַנַּ״ל עָשָׂה מִצְוָה, שֶׁבָּא עַל יָדָהּ לִבְחִינַת מָאוֹר הַקָּטָן; כִּי לִפְעָמִים אָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה מְיֻחֶדֶת בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ, בְּלִי שׁוּם כַּוָּנָה

וְהָלַךְ אוֹתוֹ הַבֵּן יָחִיד וְסִפֵּר לְאָבִיו, בַּאֲשֶׁר שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בַּעֲבוֹדָתוֹ כַּנַּ״ל, וְחָסֵר לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ, בְּכֵן הוּא רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְאוֹתוֹ צַדִּיק. וְהֵשִׁיב לוֹ אָבִיו: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִנְסֹעַ אֵלָיו הֲלֹא אַתָּה לַמְּדָן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּמֵיֻחָם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ? לֹא נָאֶה לְךָ לִנְסֹעַ אֵלָיו, כַּלֵּךְ מִדַּרְכֶּךָ

נַהֲרֵי אַפַרְסְמוֹן

עַצְמִית, אֶלָּא לְמַעֲנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכֶה לְהִזְדַּכֵּךְ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה בִּבְחִינַת מָאוֹר הַקָּטָן, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ תִּהְיֶה מְסֻגֶּלֶת לְקַבֵּל אוֹר מֵהַמָּאוֹר הַגָּדוֹל.

וְהָלַךְ אוֹתוֹ הַבֵּן יָחִיד וְסִפֵּר לְאָבִיו; כִּי זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁהַבֵּן יְכַבֵּד אֶת אָבִיו, וְכָל מַה שֶּׁמֵּעִיק לוֹ, שֶׁיְּסַפֵּר לָפָנָיו, כִּי כִּבּוּד אָב וָאֵם חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה, פֶּרֶק כז): כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְבַקֵּשׁ מֵהָאָדָם, רַק שֶׁיְּכַבֵּד אָב וָאֵם; וְלָכֵן צְרִיכִים לְהַרְגִּיל אֶת הַיְלָדִים בְּעֵת קַטְנוּתָם לְלַמֵּד אוֹתָם כִּבּוּד אָב וָאֵם, כִּי הִיא מִצְוָה מְאֹד מְאֹד חֲמוּרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי, פֶּרֶק כג): חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת ״כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ״, וְלָכֵן אִם יֵשׁ לַבֵּן מַשֶּׁהוּ שֶׁמֵּעִיק לוֹ, שֶׁיְּסַפֵּר אֶת זֶה לְאָבִיו וְלֹא לְזוּלָתוֹ. וְלָכֵן הַבֵּן יָחִיד סִפֵּר לְאָבִיו, **בַּאֲשֶׁר שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בַּעֲבוֹדָתוֹ כַּנַּ״ל, וְחָסֵר לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ**, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ מְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק מַרְגִּישׁ חִסָּרוֹן, וַאֲפִלּוּ שֶׁלּוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אֲבָל הוּא אֵינוֹ מַרְגִּישׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי לָזֶה זוֹכִים רַק כְּשֶׁמְּקָרְבִים אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא מַמְשִׁיךְ עַל מְקָרְבָיו אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. **בְּכֵן הוּא רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְאוֹתוֹ צַדִּיק — זֶה מַה שֶּׁבִּקֵּשׁ הַבֵּן מֵאֵת אָבִיו. וְהֵשִׁיב לוֹ אָבִיו: אֵיךְ אַתָּה בָּא לִנְסֹעַ אֵלָיו, הֲלֹא אַתָּה לַמְּדָן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וּמֵיֻחָס יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, לֹא נָאֶה לְךָ לִנְסֹעַ אֵלָיו, כַּלֵּךְ מִדַּרְכְּךָ זוֹ**; עַד שֶׁמָּנַע אוֹתוֹ לִנְסֹעַ. וְכָאן טָעָה הָאָב, כִּי בֶּאֱמֶת רוֹאִים בָּעִתִּים הַלָּלוּ, אֵיךְ שֶׁהַסִּטְרָא אָחֳרָא אוֹרֶבֶת עַל כָּל בְּנֵי הַנַּעֲוּרִים לְתָפְסָם בִּמְצוּדָתָהּ הַטְּמֵאָה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וּלְהַעֲבִירָם מֵעַל הַדָּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָמַל עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהוֹתִיר לָנוּ צַדִּיקִים

זוֹ. עַד שֶׁמְּנַע אוֹתוֹ לִנְסַע. וְחָזַר לְלַמּוֹדוֹ, וְשׁוּב הִרְגִּישׁ

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חֲכָמִים וְרָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת, וְלָמָּה שֶׁלֹּא יִתְּנוּ לְכָל בְּנֵי הַנְּעוּרִים לְהִתְחַבֵּר אִישׁ אֶל דַּרְכּוֹ, מָה אִכְפַּת אִם יִהְיֶה חָסִיד זֶה אוֹ זֶה, אוֹ יִהְיֶה לִיטָאִי, אוֹ יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ, אוֹ בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, הָעִקָּר שֶׁהַבֵּן יִשָּׂאֵר יְרֵא שָׁמַיִם וְלוֹמֵד תּוֹרָה, וּמְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אַשְׁרֵי הָאָב, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל, וְאֵינוֹ מוֹנֵעַ אֶת בְּנוֹ מִלְּהִתְקָרֵב לְמָקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ, הָעִקָּר שֶׁיִּתְקָרֵב לְמָקוֹם שֶׁשּׁוֹאֲבִים שָׁם יִרְאַת שָׁמַיִם וְלוֹמְדִים תּוֹרָה וּמְקַיְּמִים אֶת הַמִּצְוֹות, וּמַה מְּשַׁנֶּה אֵיזוֹ דֶּרֶךְ זוֹ. הַיְסוֹד מוּסָד בַּיַּהֲדוּת הוּא לִבְרֹחַ מֵהָרְחוֹב וּמִתַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים, פּוֹרְקֵי עֹל, רְשָׁעִים אֲרוּרִים, כּוֹפְרִים בָּעִקָּר. וְלָכֵן לֹא טוֹב עוֹשִׂים הָאָבוֹת, שֶׁמּוֹנְעִים אֶת בְּנֵיהֶם מִלְּהִתְקָרֵב אֶל צַדִּיק זֶה, מֵחֲמַת שֶׁהוּא אֵינוֹ הַצַּדִּיק שֶׁאֲלֵיו הֵם מִקָּרְבִים, אוֹ לְדֶרֶךְ זוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁלָּהֶם, הֲרֵי אֵין לְךָ שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ. מָה אִכְפַּת לְךָ הֵיכָן הוּא הוֹלֵךְ? הָעִקָּר שֶׁיַּנִּיחַ תְּפִלִּין, וְיִשְׁמֹר שַׁבָּת, וְיֹאכַל כָּשֵׁר, וְיַקֵּיֵם אֶת הַמִּצְוֹות. וּמָה רוֹאִים? קְטַנֵּי הַדַּעַת, שֶׁבִּשְׁבִיל גַּאוּת וְיֵשׁוּת וְכָבוֹד, מוֹנְעִים אֶת הַבֵּן מִלְּהִתְקָרֵב אֶל צַדִּיק שֶׁהוּא רוֹצֶה לָלֶכֶת אֵלָיו, אוֹ אֶל אֵיזֶה רֹאשׁ יְשִׁיבָה שֶׁרוֹצֶה לִלְמֹד אֶצְלוֹ, אֲשֶׁר אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִזּוֹ, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲבוֹדָה זָרָה יט.): לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה בְּמָקוֹם שֶׁלִּבּוֹ חָפֵץ; וְלָכֵן הָאָב עָשָׂה טָעוּת גְּדוֹלָה, שֶׁמָּנַע אֶת בְּנוֹ מִלִּנְסֹעַ אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁהַבֵּן הָיָה חָפֵץ לִנְסֹעַ אֵלָיו. וְעוֹד הִכְנִיס בּוֹ תִּרּוּץ — הֲלֹא אַתָּה לַמְדָן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וּמֵיֶחֱס יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, לֹא נָאֶה לְךָ לִנְסֹעַ אֵלָיו, כְּלֵךְ מִדַּרְכְּךָ זוֹ!

וְחָזַר לְלַמּוֹדוֹ, אַף שֶׁהִתְפַּשְׁטוּ עָלָיו הַמְנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים, אַף־עַל־פִּי־כֵן חָזַר לְלַמּוֹדוֹ, כִּי רַק זוֹהִי הָעֵצָה, לִבְרֹחַ מֵהָרָע אֶל הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כב, סִימָן ו׳): אִם בָּא יִצְרְךָ לְהַשְׁחִיקְךָ, דְּחֵהוּ בְּדִבְרֵי תּוֹרָה; וְכֵן אָמְרוּ (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ, פֶּרֶק ו׳): אִם רָאִיתָ שֶׁהַיִּסּוּרִין מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין עָלֶיךָ, רוּץ לְחַדְרֵי תּוֹרָה, וּמִיָּד הַיִּסּוּרִין בּוֹרְחִין מִמְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כו, כ): ״לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ״ וְגוֹ׳; וְשׁוּב הִרְגִּישׁ חִסָּרוֹן כַּנַּ״ל, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מִתְקָרְבִים אֶל הַצַּדִּיק, מַרְגִּישִׁים חִסָּרוֹן טַעַם — בֵּין בְּתוֹרָה וּבֵין בִּתְפִלָּה, וְהִתְיַעֵץ שׁוּב עִם

חִסָּרוֹן כַּנַּ״ל. וְהִתְיַעֵץ שׁוּב עִם אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, וְיַעֲצוּ אוֹתוֹ כְּמִקֹּדֶם לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק. וְשׁוּב הָלַךְ לְאָבִיו, וְהִטָּה אוֹתוֹ אָבִיו וּמָנַע אוֹתוֹ כַּנַּ״ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. וְהַבֵּן הַנַּ״ל הָיָה מַרְגִּישׁ שֶׁחָסֵר לוֹ. וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לְמַלֹּאת חִסָּרוֹנוֹ וְלֹא יָדַע מַהוּ כַּנַּ״ל. וּבָא עוֹד לְאָבִיו וְהִפְצִיר בּוֹ עַד שֶׁהֶכְרַח אָבִיו לִנְסֹעַ עִמּוֹ, כִּי לֹא רָצָה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בֶּן יָחִיד.

וְאָמַר לוֹ אָבִיו: הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁאֶסַּע עִמְּךָ, וְאַרְאֶה לְךָ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, כִּי תָּמִיד כְּדַאי לָקַחַת עֵצוֹת מֵחֲבֵרִים טוֹבִים, כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת, וְיַעֲצוּ אוֹתוֹ כְּמִקֹּדֶם לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק, כִּי רַק הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהַחְדִּיר בָּאָדָם חִיּוּת, שֶׁיִּרְגִּישׁ טַעַם טוֹב בַּלִּמּוּד וּבַתְּפִלָּה. וְשׁוּב הָלַךְ לְאָבִיו, רוֹאִים מִכָּאן מַה זֶּה כִּבּוּד אָב, שֶׁאַף שֶׁאָבִיו מָנָעוֹ כְּבָר פַּעַם, וְיוֹדֵעַ שֶׁתַּכְלִיתוֹ הִיא אֶצֶל הַצַּדִּיק, שֶׁיָּכוֹל לַעֲזֹר לוֹ, וּלְהָפִיחַ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, עִם כָּל זֹאת לֹא מָנַע אֶת עַצְמוֹ מִלְּשְׁאֹל עוֹד פַּעַם אֶת אָבִיו, וְהִטָּה אוֹתוֹ אָבִיו וּמָנַע אוֹתוֹ כַּנַּ״ל; כִּי בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן גַּם הָאָב נַעֲשֶׂה מוֹנֵעַ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ זַ״ל עַל עַצְמוֹ: חִדּוּשׁ וָפֶלֶא, הָאָב נוֹסֵעַ אֵלַי וּמַאֲמִין לִי, וּכְשֶׁבְּנוֹ רוֹצֶה לִנְסֹעַ אֵלַי, הוּא מוֹנֵעַ אוֹתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהָאָב מִתְנַגֵּד, אֵיךְ הוּא יִתֵּן לִבְנוֹ לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק?! וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים. וְהַבֵּן הַנַּ״ל הָיָה מַרְגִּישׁ שֶׁחָסֵר לוֹ, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לְמַלֹּאת חִסָּרוֹנוֹ, וְלֹא יָדַע מַהוּ כַּנַּ״ל, וּבָא עוֹד לְאָבִיו וְהִפְצִיר בּוֹ, עַד שֶׁהֶכְרַח אָבִיו לִנְסֹעַ עִמּוֹ, כִּי לֹא רָצָה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ לְבַדּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בֶּן יָחִיד. רוֹאִים מִזֶּה אִם אָדָם מִתְעַקֵּשׁ, אָז כָּל הַמּוֹנְעִים וְהַמַּעְכְּבִים מִתְהַפְּכִים לִהְיוֹת עוֹזְרִים, וְעוֹד נוֹסְעִים אִתּוֹ, אֲבָל צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, שֶׁגַּם בַּדֶּרֶךְ לֹא יָסִיתוּ אוֹתוֹ. וְאָמַר לוֹ אָבִיו: הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁאֶסַּע עִמְּךָ, וְאַרְאֶה לְךָ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ; רוֹאִים מִזֶּה, אִם כְּבָר הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ שְׁלִילִית, שֶׁאֲנִי נוֹסֵעַ

שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ. וְאָסְרוּ הַמֶּרְכָּבָה וְנִסְעוּ. אָמַר לוֹ אָבִיו: בָּזֶה אֲנַסֶּה: אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר, הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִם לָאו אֵינוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְנַחֲזֹר. וְנָסְעוּ וּבָאוּ אֶל גֶּשֶׁר קָטָן. וְנָפַל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אִתְּךָ וַאֲנִי אַרְאֶה לְךָ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, אָז מִן הַשָּׁמַיִם נוֹתְנִים לָאָדָם מָקוֹם לִטְעוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל בִּלְעָם, שֶׁבְּאֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לֹא רָצָה שֶׁיֵּלֵךְ, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהִתְעַקֵּשׁ, נָתַן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא דֶּרֶךְ שִׁיטָּעֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כב, כ): ״אִם לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם״ וְגוֹ׳. **וְאָסְרוּ הַמֶּרְכָּבָה וְנִסְעוּ. אָמַר לוֹ אָבִיו: בָּזֶה אֲנַסֶּה, אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר, הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִם לָאו אֵינוֹ מִן הַשָּׁמַיִם וְנַחֲזֹר.** וּפֹה מֻנַּחַת הַטָּעוּת, כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְהַצַּדִּיק, עָלָיו לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ גְּמוּרָה, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם נִסָּיוֹן, וַאֲפִלּוּ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ יַעֲמְדוּ נֶגְדּוֹ, שֶׁלֹּא יִתְפַּעֵל מֵהֶם, אֲבָל אִם כְּבָר לְכַתְּחִלָּה שָׂמִים לְנִסָּיוֹן — אִם יִקְרֶה כָּךְ וְכָךְ, אוֹ אִם לֹא יֵלֵךְ כְּסֵדֶר וְכַדּוֹמֶה, סִימָן שֶׁזֶּה לֹא מִן הַשָּׁמַיִם, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁזּוֹ עֲצַת הַסָּמ״ךְ־מ״ם, כִּי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת הָאֱמֶת, הֵינוּ שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת שִׁפְלוּתוֹ בֶּאֱמֶת, הוּא לֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם תְּנָאִים בְּעִנְיַן הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, אֶלָּא יִסַּע אֵלָיו בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ הֵכִי גְּדוֹלָה, וְלֹא יִמְנַע אֶת עַצְמוֹ מִשּׁוּם בֶּן אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, הָעִקָּר שֶׁיַּגִּיעַ אֶל הַצַּדִּיק. אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁעוֹשִׂים נִסְיוֹנוֹת, וְאוֹמְרִים: אִם יִהְיֶה כָּךְ וְכוּ׳, אוֹ יִהְיֶה כָּךְ וְכוּ׳, הֵינוּ סִבּוֹת וּמְנִיעוֹת שֶׁיִּמָּנְעוּ אוֹתוֹ מִלָּבוֹא אֶל הַצַּדִּיק, סִימָן שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם הוּא. וּצְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁזֶּה מֵהַסָּמ״ךְ־מ״ם הַשּׁוֹנֵא אֶת הַצַּדִּיק. כִּי מִי שֶׁבֶּאֱמֶת רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, הוּא אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, וַאֲפִלּוּ שֶׁמַּלְאֲכֵי מַעְלָה יִמָּנְעוּ אוֹתוֹ, הוּא לֹא יִתְעַכֵּב. וְזוֹ נִקְרֵאת בֶּאֱמֶת הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק. **וְנָסְעוּ וּבָאוּ אֶל גֶּשֶׁר קָטָן,** רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן מח), שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר עַל גֶּשֶׁר צַר מְאֹד מְאֹד, וְהַכְּלָל וְהָעִקָּר שֶׁלֹּא יִתְפַּחֵד כְּלָל, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁנּוֹסְעִים אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא הַחִיּוּת שֶׁל כָּל הַדּוֹר צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁבְּוַדַּאי הַהֶכְרֵחַ לַעֲבֹר עַל גֶּשֶׁר קָטָן, וְיִהְיוּ הַרְבֵּה מְנִיעוֹת שֶׁיִּמָּנְעוּ אֶת הָאָדָם מִלִּנְסֹעַ וְלָבֹא אֶת הַצַּדִּיק, כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם מְאֹד אוֹרֵב עַל הָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, כִּי הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁאִם אָדָם יִהְיֶה מִקָּרֵב אֶל הַצַּדִּיק, אֵין לוֹ כְּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת אֵצֶל הָאָדָם הַזֶּה, וְלָכֵן הוּא מֵבִיא נִסְיוֹנוֹת

סוּם אֶחָד, וְהַמֶּרְכָּבָה נִתְהַפְּכָה וְכִמְעַט נִטְבְּעוּ. אָמַר לוֹ אֲבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג כְּסֵדֶר וְאֵין הַנְּסִיעָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְחָזְרוּ.

נַחְמָן אֲפְרֶסְמוֹן

קָשִׁים וּמָרִים לְכָל אָדָם, שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לִהְיוֹת מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק. וְנָפַל סוּס אֶחָד — זֶה הָיָה נִסָּיוֹן אֶחָד, וְהַמֶּרְכָּבָה נִתְהַפְּכָה — זֶה הָיָה נִסָּיוֹן שֵׁנִי, וְכִמְעַט נִטְבְּעוּ — זֶה הָיָה נִסָּיוֹן שְׁלִישִׁי. אָמַר לוֹ אָבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג כְּסֵדֶר, כִּי הֲלֹא אֵילּוּ נִסְיוֹנוֹת יֵשׁ לָנוּ! וְזֶה סִימָן אֲשֶׁר אֵין הַנְּסִיעָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְחָזְרוּ. וּבֶאֱמֶת זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מַכּוֹת י:): בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ — בָּהּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ; אִם אָדָם הָיָה בִּרְצוֹנוֹ בֶּאֱמֶת לָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק, לֹא הָיָה מִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים, וְהָיָה שׁוֹבֵר אֶת הַכֹּל וּמַגִּיעַ, אֲבָל אִם אָדָם כְּבָר מִתְחִלָּה בָּא עִם מַחֲשָׁבָה שְׁלִילִית נֶגֶד הַצַּדִּיק, אֲזַי מִכָּל מְנִיעָה קַטָּנָה יִמְנַע אֶת עַצְמוֹ, וְיֹאמַר שֶׁהַכֹּל מִן הַשָּׁמַיִם. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סו), כִּי אֵין לָאָדָם לִפְטֹר אֶת עַצְמוֹ וְלִמְצֹא לְעַצְמוֹ תֵּרוּץ, עַל־יְדֵי הַמְּנִיעָה וְלוֹמַר, שֶׁהוּא חָפֵץ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ הַדָּבָר, רַק שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ מֵחֲמַת הַמְּנִיעָה וְהָאֹנֶס, וְעַל־כֵּן יִהְיֶה נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת ו.): חָשַׁב לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנֶאֱנַס וְלֹא עֲשָׂאָהּ — כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ; כָּל זֶה נֶאֱמַר עַל מִי שֶׁרוֹצֶה לָצֵאת בָּזֶה, אֲזַי יוֹצֵא בָּהּ, כִּי מַה לּוֹ לַעֲשׂוֹת, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ אֹנֶס, אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָצֵאת, רַק שֶׁהוּא רוֹצֶה הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, אוֹ הַדָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת, הוּא אֵינוֹ מְקֻרָר דַּעְתּוֹ כְּלָל, רַק הוּא תָּאֵב וְחָפֵץ וּמִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, וְלֹא לָצֵאת עִם הַ׳כְּאִלּוּ׳ שֶׁנֶּחְשָׁב כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ, כִּי בֶּאֱמֶת רָאוּי לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְגַּבֵּר בְּחֹשֶׁק וּבְרָצוֹן חָזָק לְהוֹצִיא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וּלְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה בְּעַצְמָהּ, אוֹ לָבוֹא לְהַדָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁרוֹצֶה לְהַגִּיעַ לָזֶה, כִּי כְּפִי גֹּדֶל הַנֶּחְשָׁק, מַזְמִינִים לוֹ מְנִיעוֹת, וּבִפְרָט כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דָּבָר הַצָּרִיךְ לוֹ לְיַחֲדוּתוֹ, שֶׁכָּל יַחֲדוּתוֹ תְּלוּיָה בָּזֶה, כְּגוֹן: לְנַסֵּעַ לְהַצַּדִּיק הָאֱמִתִּי, אֲזַי מַזְמִינִים לוֹ מְנִיעָה, וְזֹאת הַמְּנִיעָה הִיא רַק בִּשְׁבִיל הַחֹשֶׁק, שֶׁיִּתְגַּבֵּר לוֹ הַחֹשֶׁק יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְלָכֵן אֵין לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מְנִיעָה וְעִכּוּב כְּשֶׁבָּא לְהוֹצִיא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל מִצְוָה אוֹ דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן דָּבָר שֶׁכָּל יַחֲדוּתוֹ תְּלוּיָה בָּזֶה —

וְחָזַר הַבֵּן לְלִמּוּדוֹ. וְשׁוּב רָאָה הַחִסָּרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְחָזַר וְהִפְצִיר בְּאָבִיו כַּנַּ״ל. וְהִכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ שֵׁנִית. וּכְשֶׁנָּסְעוּ הֶעֱמִיד אָבִיו הַנְּסָיוֹן כְּבָרִאשׁוֹנָה אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר. וְנִזְדַּמֵּן כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים, וְנִשְׁבְּרוּ שְׁנֵי הַיְדוֹת (שֶׁקּוֹרִין ״אַקְסִין״). **וְאָמַר לוֹ אָבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג לָנוּ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, כִּי כָּל הַמְנִיעוֹת הֵן רַק כְּדֵי לְהַגְבִּיר אֶת הַחֵשֶׁק. וְחָזַר הַבֵּן לְלִמּוּדוֹ, וְכָאן רוֹאִים אֶת הָעַקְשָׁנוּת שֶׁל הַבֵּן, אַף כָּל הַמְנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים, שֶׁמָּנַע וְעִכֵּב אוֹתוֹ אָבִיו, וְאַף כָּל הַבִּלְבּוּלִים וְהַחֲלִישׁוּת הַדַּעַת שֶׁהָיוּ לוֹ, עִם כָּל זֹאת, חָזַר אֶל לִמּוּדוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת בָּזֶה הָעוֹלָם, אֶלָּא לִבְרֹחַ אֶל הַתּוֹרָה, שֶׁשָּׁם הוּא מָקוֹם הֲכִי מֻבְטָח, כִּי כְּשֶׁעוֹבֶרֶת עַל בַּר יִשְׂרָאֵל אֵיזוֹ צָרָה, עָלָיו לִבְרֹחַ וּלְהִתְחַבֵּא רַק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי אֵין עוֹד מָקוֹם כָּל־כָּךְ שָׁמוּר כְּמוֹ שֶׁבּוֹרְחַ אֶל הַתּוֹרָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל מִכָּל פִּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן שֶׁרַק עוֹבְרִים עַל בְּנֵי אָדָם. וְשׁוּב רָאָה הַחִסָּרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֶה חָסֵר לוֹ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מִקָּרְבִים בֶּאֱמֶת אֶל הַצַּדִּיק, מַרְגִּישִׁים חִסָּרוֹן, כִּי הַצַּדִּיק הוּא הַמַּשְׁלִים אֶת כָּל הַחֲסָרוֹנוֹת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳); כִּי הוּא מַכְנִיס בָּאָדָם חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁאָדָם יַרְגִּישׁ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַחַיּוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ״; **וְחָזַר וְהִפְצִיר בְּאָבִיו כַּנַּ״ל**; כִּי זוֹ מַעֲלַת הָעַקְשָׁן, שֶׁאֵינוֹ עוֹזֵב כְּרֶגַע אֶת רְצוֹנוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, **וְהִכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ שֵׁנִית**, כִּי אִם הַבֵּן מִתְעַקֵּשׁ אֵצֶל אָבִיו, אָבִיו יַעֲשֶׂה לוֹ רְצוֹנוֹ. **וּכְשֶׁנָּסְעוּ הֶעֱמִיד אָבִיו הַנְּסָיוֹן כְּבָרִאשׁוֹנָה, אִם יִתְנַהֵג כְּסֵדֶר**, הַיְנוּ שֶׁהָאָב הִתְנָה עִם בְּנוֹ, אִם יִהְיוּ מְנִיעוֹת עַל הַדֶּרֶךְ, בְּוַדַּאי מִן הַשָּׁמַיִם לֹא רוֹצִים. וְזוֹ הַטָּעוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק, וְרוֹצֶה לִנְסֹעַ אֵלָיו, צָרִיךְ לִהְיוֹת מוּכָן לִנְסֹעַ בְּמִסִּירוּת נֶפֶשׁ הֲכִי גְּדוֹלָה, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב שֶׁמְּעַכֵּב אוֹתוֹ. **וְנִזְדַּמֵּן כְּשֶׁהָיוּ נוֹסְעִים, וְנִשְׁבְּרוּ שְׁנֵי הַיְדוֹת** (שֶׁקּוֹרִין ״אַקְסִין״) שֶׁל הָעֲגָלָה, **וְאָמַר לוֹ אָבִיו: רְאֵה שֶׁאֵינוֹ מִתְנַהֵג**

לִנְסֹעַ, כִּי הַאִם זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ שְׁנֵי הָאַקְסִין? וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנָּסְעוּ עִם הַמֶּרְכָּבָה הַזֹּאת, וְלֹא נִזְדַּמֵּן כָּזֹאת, וְחָזְרוּ.

וְחָזַר הַבֵּן הַנַּ״ל לְדַרְכּוֹ כַּנַּ״ל (הַיְנוּ לְלִמּוּדוֹ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), **וְשׁוּב הִרְגִּישׁ הַחִסָּרוֹן כַּנַּ״ל, וְהָאֲנָשִׁים יָעֲצוּ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ. וְחָזַר לְאָבִיו וְהִפְצִיר אוֹתוֹ כַּנַּ״ל וְהֶכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ עוֹד. וְאָמַר לוֹ הַבֵּן שֶׁלֹּא נַעֲמֹד עוֹד עַל נִפָּיוֹן כָּזֶה, כִּי זֶה דֶּרֶךְ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לָנוּ לִנְסֹעַ, כִּי הַאִם זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, שֶׁיִּשְׁתַּבְּרוּ שְׁנֵי הָאַקְסִין? ! וְכַמָּה פְּעָמִים שֶׁנָּסְעוּ עִם הַמֶּרְכָּבָה הַזֹּאת, וְלֹא נִזְדַּמֵּן כָּזֹאת; כִּי אִם אָדָם רוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמְנִיעוֹת שֶׁיְּמַנְעוּ אוֹתוֹ, אָז תָּמִיד יָבוֹאוּ לוֹ מְנִיעוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁלֹּא שָׁעַר עֲלֵיהֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן, אִם אָדָם מַחְלִיט שֶׁהוּא נוֹסֵעַ בְּכָל מְחִיר אֶל הַצַּדִּיק, אֲפִלּוּ בְּמִסִּירוּת נֶפֶשׁ, אֲזַי לֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, עַל שׁוּם דָּבָר שֶׁיְּמַנַּע אוֹתוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרִים חוּץ לְדֶרֶךְ הַטֶּבַע, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל זֶה מֵהַסָּ״ךְ־מ״ם הָרוֹצֶה לְעַכְּבוֹ מִלְּהַגִּיעַ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁאָצְלוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֶל תִּקּוּנוֹ הַנִּצְחִי. וְחָזְרוּ — הַיְנוּ הָאָב עִם הַבֵּן.

וְחָזַר הַבֵּן הַנַּ״ל לְדַרְכּוֹ כַּנַּ״ל (הַיְנוּ לְלִמּוּדוֹ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), עַל אַף גֹּדֶל הַמְנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים שֶׁעִכְּבוֹ אָבִיו, הוּא חָזַר אֶל לִמּוּדוֹ, וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְנַהֵג, שֶׁשּׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם לֹא יוּכַל לִשְׁבֹּר אוֹתוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁמִּתְפַּשְׁטוֹת נֶגְדּוֹ כָּל הַמְנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם — יַחֲזֹר אֶל לִמּוּדוֹ, כִּי (עֲבוֹדָה זָרָה יט:): אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): ״כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ״. וְשׁוּב הִרְגִּישׁ הַחִסָּרוֹן כַּנַּ״ל, כִּי בְּלִי הַצַּדִּיק אֵין מַרְגִּישִׁים שׁוּם טַעַם בְּתוֹרָתוֹ וּבִתְפִלָּתוֹ. וְהָאֲנָשִׁים יָעֲצוּ אוֹתוֹ לִנְסֹעַ, שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲבֵרִים טוֹבִים, שֶׁתָּמִיד מְחַזְּקִים וּמַדְרִיכִים אוֹתוֹ לִנְסֹעַ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ תִּקּוּנוֹ. וְחָזַר הַבֵּן לְאָבִיו וְהִפְצִיר אוֹתוֹ כַּנַּ״ל, שֶׁיִּקַּח אוֹתוֹ אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁמִּמֶּנּוּ יְקַבֵּל תִּקּוּנוֹ הַנִּצְחִי, וְהֶכְרַח לִנְסֹעַ עִמּוֹ עוֹד פַּעַם, כִּי אִם מִתְעַקְּשִׁים, אֲזַי כָּל הַמּוֹנְעִים נִתְהַפְּכִים לְעוֹזְרִים. וְאָמַר לוֹ הַבֵּן, שֶׁלֹּא נַעֲמֹד עוֹד עַל נִסָּיוֹן

הַטֶּבַע, שֶׁנּוֹפֵל סוּס לִפְעָמִים, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּבְּרִין הָאַקְסִין, אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה דָּבָר מֻרְגָּשׁ מְאֹד, וְנָסְעוּ. וּבָאוּ לִקְרֶעטְשְׁמֶי (פֻּנְדָּק) **לָלוּן, וּמָצְאוּ שָׁם סוֹחֵר. וְהִתְחִילוּ לְסַפֵּר עִמּוֹ כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחֲרִים, וְלֹא גִּלּוּ לוֹ שֶׁהֵם נוֹסְעִים לְשָׁם, כִּי הָרַב הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ לוֹמַר שֶׁנּוֹסֵעַ לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק. וְהָיוּ מְדַבְּרִים מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם, עַד שֶׁבְּסִבּוּב הַדְּבָרִים**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּזֶה, כִּי זֶה דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, שֶׁנּוֹפֵל סוּס לִפְעָמִים, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּבְּרִין הָאַקְסִין, הַיְנוּ לֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מְנִיעָה שֶׁנִּדְמֵית טִבְעִית, אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה אֵיזֶה דָּבָר מֻרְגָּשׁ מְאֹד; וְכָאן הָיְתָה הַטָּעוּת שֶׁל הַבֵּן, וְזֶה מַה שֶּׁגָּרַם לוֹ לְבַסּוֹף, שֶׁלֹּא לִפְגֹּשׁ אֶת הַצַּדִּיק; כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה בָּאֱמֶת וְחָפֵץ אֶת הָאֱמֶת, אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, אֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, וְחוּץ לְדֶרֶךְ הַטֶּבַע, הוּא אֵינוֹ רוֹצֶה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם דָּבָר, אֶלָּא יֵשׁ אֶצְלוֹ הַחְלָטָה מֻחְלֶטֶת, שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת הַצַּדִּיק, וְיַעֲשֶׂה כָּל מַה שֶּׁבִּיכָלְתּוֹ לָבוֹא אֵלָיו. וְזוֹ נִקְרֵאת הִתְקָרְבוּת אֲמִתִּית אֶל הַצַּדִּיק, וְרָצוֹן חָזָק לָבוֹא אֵלָיו. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁרַק אָמַר וְהוֹצִיא מִפִּיו — שֶׁאִם יִהְיֶה אֵיזֶה דָּבָר מֻרְגָּשׁ מְאֹד, שֶׁיִּרְאוּ שֶׁזֶּה לְמַעְלָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע — שֶׁיִּמְנַע אוֹתָם, אָז הוּא יַחֲזֹר. הַדִּבּוּר הַזֶּה כְּבָר גָּרַם לוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, וְנָסְעוּ. **וּבָאוּ לִקְרֶעטְשְׁמֶע** [אַכְסַנְיָה] **לָלוּן, וּמָצְאוּ שָׁם סוֹחֵר,** שֶׁזֶּה הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁהוּא מִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם סְחֹר סְחֹר לַעֲשׂוֹת מִסְחָר, לְהַפִּיל בְּנֵי־אָדָם בְּרִשְׁתּוֹ. **וְהִתְחִילוּ** הָאָב וְהַבֵּן **לְסַפֵּר עִמּוֹ כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחֲרִים,** וְזוֹ גַּם־כֵּן הָיְתָה טָעוּתָם, כִּי מַה הֵם צְרִיכִים לְהַתְחִיל לְדַבֵּר עִם אָדָם?! וְזֶה אֶחָד מֵהַכִּשְׁלוֹנוֹת שֶׁל הָאָדָם, שֶׁמַּתְחִיל לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד, עַד שֶׁהַהוּא יְקָרֵר אוֹתוֹ. **וְלֹא גִּלּוּ לוֹ שֶׁהֵם נוֹסְעִים לְשָׁם,** הַיְנוּ אֶל הַצַּדִּיק, **כִּי הָרַב הָיָה מִתְבַּיֵּשׁ בְּעַצְמוֹ לוֹמַר שֶׁנּוֹסֵעַ לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק,** כִּי כְּשֶׁהַחֹשֶׁךְ כָּל־כָּךְ מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט בָּעוֹלָם, וְהָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת, אֲזַי מִתְבַּיְּשִׁים לוֹמַר שֶׁנּוֹסְעִים אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כַּנָּהוּג עַכְשָׁו, שֶׁאָדָם יָכוֹל לִנְסֹעַ אֶל כָּל מִינֵי שַׁקְרָנִים, רַ׳מָּאִים, צְ׳בוּעִים — שֶׁ׳רֶ׳ץ׳ הַשּׁוֹרְצִים עַל הָאָרֶץ, שֶׁאֵין בָּהֶם — לֹא תּוֹרָה וְלֹא חָכְמָה וְלֹא יִרְאַת שָׁמַיִם, וְלֹא מְקַבְּלִים אֶצְלָם כְּלוּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן כֻּלָּם נוֹסְעִים אֲלֵיהֶם. **וְהָיוּ מְדַבְּרִים**

הִגִּיעוּ לְסֵפֶר מִצַּדִּיקִים הֵיכָן נִמְצָאִים צַדִּיקִים. וְסֵפֶר לָהֶם שֶׁשָּׁם נִמְצָא צַדִּיק, וְשָׁם וְשָׁם. וְהִתְחִילוּ הֵם לְדַבֵּר מֵהַצַּדִּיק שֶׁנִּסְעוּ אֵלָיו. הֵשִׁיב לָהֶם: זֶה? (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ) **הֲלֹא כָּל הוּא! כִּי אֲנִי נוֹסֵעַ עַכְשָׁו מִמֶּנּוּ, וַאֲנִי הָיִיתִי שָׁם, שֶׁהָיָה עוֹבֵר עֲבֵרָה. עָנָה אָבִיו וְאָמַר לִבְנוֹ: הֲרָאִיתָ בְנִי? מַה**

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁלֹּא יְדַבֵּר בְּאֹפֶן גָּלוּי, כִּי קֹדֶם מַתְחִיל לְדַבֵּר עַל דָּא וְעַל הָא, עַד שֶׁבְּסִבּוּב הַדְּבָרִים הִגִּיעוּ לְסֵפֶר מִצַּדִּיקִים, הֵיכָן נִמְצָאִים צַדִּיקִים, וְסֵפֶר לָהֶם הַסּוֹחֵר, שֶׁשָּׁם נִמְצָא צַדִּיק, וְשָׁם וְשָׁם; כִּי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל, יְגַלֶּה אֶת כָּל הַמְפֻרְסָמִים בָּעוֹלָם, אֲבָל אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לֹא יְגַלֶּה, אַדְרַבָּה הוּא יַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי הַשְׁתַּדְּלִיּוֹת לְהַעֲלִימוֹ וּלְהַסְתִּירוֹ מִכָּל הָעוֹלָם, כִּי הוּא מְאֹד מְאֹד מְפֻחָד מִמֶּנּוּ, כִּי אִם זֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת יִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם, אֲזַי אֵין לוֹ כְּבָר מַה לַּעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז):

כְּשֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת נִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא הַחֵן וְהַיְפִי וְהַפְאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אָז נִתְגַּלֶּה שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר, שֶׁמְּאִיר אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאִם מִתְפַּרְסְמִים מְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁקּוֹרְאִין טַאטִירִין, אֲזַי מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט הַמְאוֹרֵי אֵשׁ. וְלָכֵן הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל, מְאֹד מְפֻחָד שֶׁיִּתְגַּלֶּה זֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי כָּל מִי שֶׁמִּתְקָרֵב וְנִכְלָל בְּזֶה הַחֵן הָאֱמֶת — נִפְתָּחִין עֵינָיו. וְהִתְחִילוּ הֵם לְדַבֵּר מֵהַצַּדִּיק שֶׁנִּסְעוּ אֵלָיו, כִּי מֵאַחַר שֶׁרָאוּ שֶׁהוּא כָּל־כָּךְ בָּקִי בְּכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, נִסּוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַצַּדִּיק הַזֶּה, שֶׁהֵם נוֹסְעִים אֵלָיו. **הֵשִׁיב לָהֶם: זֶה?!** (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ) **הֲלֹא כָּל הוּא! כִּי אֲנִי נוֹסֵעַ עַכְשָׁו מִמֶּנּוּ, וַאֲנִי הָיִיתִי שָׁם, שֶׁהָיָה עוֹבֵר עֲבֵרָה**; כָּאן רוֹאִים אֶת רִשְׁעוּת הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא יַנִּיחַ אֶת הָאָדָם לִנְסֹעַ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הָעִקָּר לֹא לְהַצַּדִּיק הַזֶּה, וְיִבְדֶּה עָלָיו כָּל מִינֵי שְׁקָרִים, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ לְהַגִּיד, כִּי הוּא נוֹסֵעַ עַכְשָׁו מִמֶּנּוּ וְהָיָה שָׁם, וְרָאָה שֶׁעָבַר עֲבֵרָה. **עָנָה אָבִיו וְאָמַר לִבְנוֹ: הֲרָאִיתָ,**

שֶׁזֶּה הַסּוֹחֵר מְסַפֵּר לְפִי תֻּמּוֹ? וַהֲלֹא הוּא נוֹסֵעַ מִשָּׁם? וְחָזְרוּ לְבֵיתָם.

וְנִפְטַר אוֹתוֹ הַבֵּן. וּבָא בַּחֲלוֹם לְהָרַב הַנַּ״ל אָבִיו. וְרָאָה אוֹתוֹ שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּכַעַס גָּדוֹל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה בְּכַעַס כָּל־כָּךְ? וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁיִּסַּע לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּנִי, מַה שֶּׁזֶּה הַסּוֹחֵר מְסַפֵּר לְפִי תֻּמּוֹ? ! כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם עוֹשֶׂה אֶת עַצְמוֹ תָּם, וּכְאִלּוּ הוּא מְדַבֵּר נֶגֶד הַצַּדִּיק הָאֱמֶת לְפִי תֻּמּוֹ, וְעַל זֶה מְבַקֵּשׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים סד, ג): ״תַּסְתִּירֵנִי מִסּוֹד מְרֵעִים מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי אָוֶן, אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַחֶרֶב לְשׁוֹנָם, דָּרְכוּ חִצָּם דָּבָר מָר, לִירוֹת בַּמִּסְתָּרִים תָּם פִּתְאֹם יֹרֶהוּ וְלֹא יִירָאוּ, יְחַזְּקוּ לָמוֹ דָּבָר רָע יְסַפְּרוּ לִטְמוֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה לָמוֹ״; הַסָּמ״ךְ־מ״ם בָּא ״בַּמִּסְתָּרִים תָּם פִּתְאֹם יֹרֶהוּ וְלֹא יִירָאוּ״, וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה לְהִתְפַּלֵּל, כִּי אֵלּוּ הָרְשָׁעִים וְקַלֵּי עוֹלָם הַמְדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עוֹשִׂים אֶת עַצְמָם כְּאִלּוּ הֵם מְשִׂיחִים לְפִי תֻּמָּם, וּמַחֲלִישִׁים וּמְקָרְרִים אֶת בְּנֵי־אָדָם מִלְּהִתְקָרֵב אֵלָיו, כִּי אִם הָיוּ מִתְקָרְבִים אֶל הַצַּדִּיק הַזֶּה, הָיוּ בָּאִים לִידֵי תִּקּוּנָם הַנִּצְחִי, וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר הָאָב לִבְנוֹ: הֲלֹא הוּא נוֹסֵעַ מִשָּׁם, סִימָן שֶׁגַּם הוּא הָיָה אֶצֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא רָאָה שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה, וְלָכֵן מַה יֵּשׁ לְךָ לִנְסֹעַ אֵלָיו? ! וְחָזְרוּ לְבֵיתָם; כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מִכָּל הָעוֹלָם, וּפוֹעֵל אֶצְלָם, עַד שֶׁמִּתְרַחֲקִים לְגַמְרֵי מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְהוֹלְכִים חֹשֶׁךְ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

וְנִפְטַר אוֹתוֹ הַבֵּן; כִּי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְקַבֵּל חִיּוּת מֵהַצַּדִּיק, אֲזַי נִפְטַר מֵהָעוֹלָם, וּבָא בַּחֲלוֹם לְהָרַב הַנַּ״ל אָבִיו, וְרָאָה אוֹתוֹ אָבִיו שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּכַעַס גָּדוֹל עָלָיו, וְשָׁאַל אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה בְּכַעַס כָּל־כָּךְ? וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁיִּסַּע לְאוֹתוֹ הַצַּדִּיק הַנַּ״ל (שֶׁרָצָה לִנְסֹעַ עִם בְּנוֹ אֵלָיו כַּנַּ״ל), הַיְנוּ שֶׁהַבֵּן אָמַר לְאָבִיו הָרַב, שֶׁיִּסַּע אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁרָצָה לִנְסֹעַ אֵלָיו, וְהוּא יַגִּיד לְךָ עַל מָה אֲנִי

הַנַּ״ל (שֶׁרָצָה לִנְסֹעַ עִם בְּנוֹ אֵלָיו כַּנַּ״ל), וְהוּא יַגִּיד לְךָ עַל מָה אֲנִי בְּכַעַס. וְהַקְשֵׁב, וְאָמַר שֶׁמְּקֻרָּה הוּא. אַחַר־כָּךְ חָלַם לוֹ עוֹד כַּנַּ״ל, וְאָמַר שֶׁהוּא גַּם־כֵּן חֲלוֹם שָׁוְא, וְכֵן עַד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְהֶבֵן הֲלֹא דָּבָר הוּא, וְנָסַע לְשָׁם.

וּפָגַע בְּהַדֶּרֶךְ אֶת הַסּוֹחֵר שֶׁפָּגַע מִקֹּדֶם בְּעֵת שֶׁנָּסַע עִם בְּנוֹ. וְהִכִּיר אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה הוּא שֶׁרָאִיתִיךָ בְּאוֹתוֹ הַקֶּרַעְטְשְׁמִי! וְהֵשִׁיב לוֹ: בְּוַדַּאי רָאִיתָ אוֹתִי. וּפָתַח פִּיו וְאָמַר לוֹ: אִם תִּרְצֶה, אֶהְיֶה בּוֹלֵעַ אוֹתְךָ. אָמַר לוֹ: מָה אַתָּה מְדַבֵּר? הֵשִׁיב לוֹ: זָכוּר אַתָּה, כְּשֶׁנָּסַעְתָּ עִם בִּנְךָ, וּבְתְחִלָּה נָפַל סוּס עַל הַגֶּשֶׁר, וְחָזַרְתָּ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּכַעַס. וְהֶקִּיץ הָאָב, וְאָמַר לְעַצְמוֹ, שֶׁמְּקֻרֶה הוּא. אַחַר־כָּךְ חָלַם לוֹ עוֹד כַּנַּ״ל, שֶׁבָּא בְּנוֹ אֵלָיו, וְהָיָה בְּכַעַס גָּדוֹל עָלָיו, וְאָמַר שֶׁהוּא גַּם־כֵּן חֲלוֹם שָׁוְא, וְכֵן עַד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהֶבֵן הֲלֹא דָּבָר הוּא; כִּי שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הֲוֵי חֲזָקָה, וְאִם חוֹלְמִים אוֹתוֹ חֲלוֹם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, בְּוַדַּאי זוֹ אֱמֶת. וְנָסַע הָאָב הָרַב לְשָׁם — הַיְנוּ אֶל זֶה הַצַּדִּיק.

וּפָגַע הָאָב הָרַב בְּהַדֶּרֶךְ אֶת הַסּוֹחֵר שֶׁפָּגַע מִקֹּדֶם, בְּעֵת שֶׁנָּסַע עִם בְּנוֹ. וְהִכִּיר אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא אַתָּה הוּא שֶׁרָאִיתִיךָ בְּאוֹתוֹ הַקֶּרַעְטְשְׁמִע?! וְהֵשִׁיב לוֹ: בְּוַדַּאי רָאִיתָ אוֹתִי. וּפָתַח פִּיו וְאָמַר לוֹ: אִם תִּרְצֶה, אֶהְיֶה בּוֹלֵעַ אוֹתְךָ; פֹּה נִתְגַּלְתָה טֶמְאַת הַסַּמ״ך־מ״ם, שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל, שֶׁמְּסַבֵּב וּמְסַחֵרר אֶת לִבּוֹת בְּנֵי־אָדָם, וּמְעַקֵּם אוֹתָם מִלְּנְסֹעַ אֶל הַצַּדִּיק, וּכְבָר מְדַבֵּר בְּאֹפֶן גָּלוּי וּפָתוּחַ: אִם תִּרְצֶה אֶהְיֶה בּוֹלֵעַ אוֹתְךָ, כִּי הַסַּמ״ך־מ״ם בּוֹלֵעַ אֶת הָאֲנָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָהוּ נא, מד): ״וְהוֹצֵאתִי אֶת בִּלְעוֹ מִפִּיו״; אָמַר לוֹ הָאָב הָרַב לְהַסּוֹחֵר: מָה אַתָּה מְדַבֵּר? מֶה עָשִׂיתִי לְךָ?! הֵשִׁיב לוֹ הַסּוֹחֵר: זוֹכֵר אַתָּה, כְּשֶׁנָּסַעְתָּ עִם בִּנְךָ, וּבְתְחִלָּה נָפַל סוּס עַל הַגֶּשֶׁר וְחָזַרְתָּ. אַחַר־כָּךְ

אַחַר־כָּךְ נִשְׁבְּרוּ הָאַסְקִסִין. אַחַר־כָּךְ פָּגַעְתָּ בִּי, וְאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהוּא קַל. וּמֵאַחַר שֶׁפִּטַּרְתִּי אוֹתוֹ, אֶת בִּנְךָ, עַכְשָׁו אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ, כִּי הוּא הָיָה בְּחִינַת מָאוֹר הַקָּטָן, וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת מָאוֹר הַגָּדוֹל. וְאִם הָיוּ מִתְוַעֲדִים יַחַד, הָיָה בָּא מָשִׁיחַ. וְכֵיוָן שֶׁפִּטַּרְתִּי אוֹתוֹ אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ. וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו נֶעְלַם, וְלֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר. וְנָסַע הָרַב

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

נִשְׁבְּרוּ הָאַסְקִסִין, אַחַר־כָּךְ פָּגַעְתָּ בִּי, וְאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהוּא קַל, וּמֵאַחַר שֶׁפִּטַּרְתִּי אוֹתוֹ — אֶת בִּנְךָ, עַכְשָׁו אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ. וּפֹה הוּא מְגַלֶּה לוֹ אֶת הָאֱמֶת, שֶׁשִּׁקֵּר אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא רָאָה אוֹתוֹ עוֹבֵר עֲבֵרָה; כִּי כֵּן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, קֹדֶם הוּא מוֹנֵעַ אֶת הָאָדָם מִלִּנְסֹעַ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאוֹמֵר שֶׁקֶר, שֶׁהוּא רָאָה אוֹתוֹ עוֹבֵר עֲבֵרָה, וְכָל אֶחָד מַאֲמִין, וְאַחַר־כָּךְ הוֹרֵג אֶת הָאָדָם, וְאַחַר־כָּךְ מִתְגָּרֶה בָּאָדָם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא טז.): הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. וְלָכֵן הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁאַף בַּר יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְקָרֵב אֶל הָאֱמֶת, כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, הוּא בֶּן יָחִיד לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הוּא הָיָה בְּחִינַת מָאוֹר הַקָּטָן, וְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנַּ״ל הוּא בְּחִינַת מָאוֹר הַגָּדוֹל, כִּי (בָּבָא בַּתְרָא עה.): פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה, פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּפְנֵי לְבָנָה; וּמוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), כִּי הָרַב וְהַתַּלְמִיד הֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ, וְאִם הָיוּ מִתְוַעֲדִים יַחַד, הָיָה בָּא מָשִׁיחַ, הַיְנוּ הַגְּאֻלָּה פְּרָטִית, בְּסוֹד (תְּהִלִּים סט, יט): ״קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי גְּאָלָהּ״; אִם אָדָם הָיָה מִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת — הָיָה נִגְאָל מִכָּל צָרוֹתָיו, וְהָיָה דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה מִסֵּיחַ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּלָל — שֶׁזּוֹ הַגְּאֻלָּה. וְכֵיוָן אוֹמֵר הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁפִּטַּרְתִּי אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים מא, ו): ״אֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי, מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ״, וּמִי הָאוֹיֵב שֶׁל הָאָדָם — אִם לֹא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, וּמְחַכֶּה שֶׁאָדָם יָמוּת, וְיִהְיֶה נֶאֱבָד שְׁמוֹ מִן הָעוֹלָם. עַתָּה אַחֲרֵי שֶׁהֲרַגְתִּי אֶת בִּנְךָ, אַתָּה רַשַּׁאי לִנְסֹעַ. וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו נֶעְלַם, וְלֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר. וְנָסַע הָרַב אֶל הַצַּדִּיק, וְצָעַק הַצַּדִּיק: חֶבֶל, חֶבֶל! חֶבֶל עַל

אֶל הַצַּדִּיק, וְצָעַק: חֲבָל! חֲבָל! חֲבָל עַל דְּאַבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְחִין! הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָשִׁיב נִדָּחֵינוּ בְּקָרוֹב, אָמֵן:

וְזֶה הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל הָיָה הַסָּמֶ״ךְ־מֶ״ם בְּעַצְמוֹ, (שֶׁנִּדְמֶה לַסּוֹחֵר וְהִטְעָה אוֹתָם. וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁפָּגַע שֵׁנִית בְּהָרַב הַנַּ״ל הִתְגָּרָה עִמּוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ עַל אֲשֶׁר שָׁמַע לַעֲצָתוֹ, כִּי כֵן דַּרְכּוֹ כַּיָּדוּעַ), **הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ:**

❖ ❖ ❖

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

דְּאַבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְחִין! כִּי אִם הָיָה כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בֶּן יָחִיד — הַמָּאוֹר הַקָּטָן, נוֹסֵעַ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת — שֶׁהוּא הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל, הָיְתָה הַגְּאֻלָּה בִּשְׁלֵמוּת, כִּי הָיָה מִתְגַּלֶּה אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל זֶה אוֹרֵב הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם מְאֹד מְאֹד לְמְנֹעַ וּלְעַכֵּב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִלְּהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לְנַתֵּק אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאַחַר־כָּךְ הוּא עוֹד מִתְגָּרֶה, וּמְגַלֶּה אֶת הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הוּא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם מָנַע, אֲבָל כְּבָר מְאֻחָר, כִּי כֵּיוָן שֶׁאָדָם נִפְטָר מִזֶּה הָעוֹלָם, כְּבָר הַכֹּל מְאֻחָר. **הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָשִׁיב נִדָּחֵינוּ בְּקָרוֹב, אָמֵן:**

וְזֶה הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל הָיָה הַס״מ (הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם) **בְּעַצְמוֹ,** (שֶׁנִּדְמֶה לְסוֹחֵר וְהִטְעָה אוֹתָם, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁפָּגַע שֵׁנִית בְּהָרַב הַנַּ״ל, הִתְגָּרָה עִמּוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ עַל אֲשֶׁר שָׁמַע לַעֲצָתוֹ. כִּי כֵן דַּרְכּוֹ [— לְהִתְגָּרוֹת בָּאָדָם שֶׁהָלַךְ שׁוֹלָל אַחֲרָיו] כַּיָּדוּעַ), **הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ.**

מַעֲשֶׂה ט׳ מֵחָכָם וְתָם

מַעֲשֶׂה. שְׁנֵי בַּעֲלֵי־בָּתִּים הָיוּ בְּעִיר אַחַת וְהָיוּ גְּדוֹלִים בַּעֲשִׁירוּת. וְהָיָה לָהֶם בָּתִּים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ לָהֶם שְׁנֵי בָּנִים, לְכָל אֶחָד בֵּן אֶחָד. וְלָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד. וְאֵלּוּ הֵשְׁנֵי בָּנִים הָיוּ אֶחָד מֵהֶם בַּר־הַבָּנָה וְהָאֶחָד הָיָה תָּם. (לֹא שֶׁהָיָה טִפֵּשׁ אֶלָּא שֶׁהָיָה לוֹ שֵׂכֶל פָּשׁוּט וְנָמוּךְ), **וְאֵלּוּ הַשְׁנֵי בָּנִים הָיוּ אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד. אַף־עַל־פִּי שֶׁהָאֶחָד הָיָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה ט׳ — מֵחָכָם וְתָם

[בַּסִּפּוּר הַזֶּה יְסַפֵּר רַבֵּנוּ ז״ל, אֵיךְ יְכוֹלִים לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, עַל־יְדֵי תְּמִימוּת אֲמִתִּית, עַד שֶׁיַּגִּיעַ לִהְיוֹת שָׂר עַל כָּל הַשָּׂרִים, וּלְהֵפֶךְ — אֵיזוֹ נְפִילָה יֵשׁ לְאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, עַד שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְרִידָה כָּזוֹ, שֶׁנּוֹפֵל בְּטִיט וּבְבֹץ עָב, וְנוֹפֵל בִּכְפִירוּת וּבְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְכָל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ חַיִּים מְמֻרָּרִים].

מַעֲשֶׂה. שְׁנֵי בַּעֲלֵי־בָּתִּים הָיוּ בְּעִיר אַחַת; יְכוֹלִים לִהְיוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּאוֹתָהּ מַדְרֵגָה וּבְאוֹתוֹ מַצָּב, וְהָיוּ גְּדוֹלִים בַּעֲשִׁירוּת, שְׁנֵיהֶם שָׁוִים בַּעֲשִׁירוּת. וְהָיָה לָהֶם בָּתִּים גְּדוֹלִים, לִשְׁנֵיהֶם יֵשׁ בָּתִּים גְּדוֹלִים, וְהָיוּ לָהֶם שְׁנֵי בָּנִים, לְכָל אֶחָד בֵּן אֶחָד, לָזֶה יֵשׁ בֵּן וְלָזֶה יֵשׁ בֵּן. וְלָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד, וְהֵם לוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם יַחַד. וְאֵלּוּ הַשְׁנֵי בָּנִים, הָיוּ אֶחָד מֵהֶם בַּר הַבָּנָה, שֶׁהֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהָאֶחָד הָיָה תָּם (לֹא שֶׁהָיָה טִפֵּשׁ, אֶלָּא שֶׁהָיָה לוֹ שֵׂכֶל פָּשׁוּט וְנָמוּךְ), הַיְנוּ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ״י (בְּרֵאשִׁית כה, כז): ״וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם״, תָּם: כְּלִבּוֹ כֵּן פִּיו, מִי שֶׁאֵינוֹ חָרִיף לְרַמּוֹת קְרוּי תָּם. וְאֵלּוּ הַשְׁנֵי בָּנִים הָיוּ אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה מְאֹד; אַף־עַל־פִּי

חָכָם וְהָאֶחָד הָיָה תָּם וּמִחוֹ הָיָה נָמוּךְ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אָהֲבוּ זֶה אֶת זֶה מְאֹד.

לְיָמִים הִתְחִילוּ הַשֵּׁנִי בַּעֲלֵי־בָּתִּים הַנַּ״ל לֵירֵד. וְיָרְדוּ מַטָּה מַטָּה עַד שֶׁאִבְּדוּ הַכֹּל וְנַעֲשׂוּ אֶבְיוֹנִים, וְלֹא נִשְׁאַר לָהֶם כִּי־אִם הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם. וְהַבָּנִים הִתְחִילוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהָאֶחָד הָיָה חָכָם וְהָאֶחָד הָיָה תָּם, וּמִחוֹ הָיָה נָמוּךְ, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא רָחוֹק מְאֹד מְאֹד מִזֶּה שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, כִּרְחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב, כִּי תְּמִימוּת וְחָכְמוֹת — הֵם שְׁנֵי הֲפָכִים לְגַמְרֵי מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אָהֲבוּ זֶה אֶת זֶה מְאֹד; וְזֶה הַחִדּוּשׁ הַכִּי גָּדוֹל, אֵיךְ שְׁנֵי הֲפָכִים בִּשְׁכְלָם וּבְדַעְתָּם אָהֲבוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְזֶה הָיָה בְּעֶזְרוֹ שֶׁל הֶחָכָם לְבַסּוֹף, כְּשֶׁנָּפַל בְּטֵיט עָבֶה, כִּי כְּשֶׁאוֹהֲבִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי — זֶה עִקַּר הַצָּלַחַת הָאָדָם, וּלְהֶפֶךְ אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אַהֲבָה, סִימָן א׳): כְּשֶׁאֵין אַהֲבָה בֵּין בְּנֵי־אָדָם, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם הוֹלְכֵי רָכִיל, וְעַל־יְדֵי רָכִילוּת בָּאִים לְלֵיצָנוּת, וְעַל־יְדֵי לֵיצָנוּת הֵם דּוֹבְרִים שֶׁקֶר, וְלָכֵן מִדַּת אַהֲבָה הִיא מֵהַמִּדּוֹת הֲכִי יָפוֹת. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם אוֹת פַּחַד, סִימָן כד): כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּאַחְדוּת — הָאֻמּוֹת מִתְפַּחֲדִין מֵהֶם.

לְיָמִים הִתְחִילוּ הַשֵּׁנִי בַּעֲלֵי בָּתִּים הַנַּ״ל לֵירֵד; כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, אֲשֶׁר לֹא בְּכָל פַּעַם נִשְׁאָרִים בְּאוֹתוֹ מַצָּב (תַּנְחוּמָא וַיִּשְׁלַח): אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲנִי עָשִׂיתִי אוֹתְךָ לְמַעְלָה, וְהֶעֱנִי לְמַטָּה, יָכוֹל אֲנִי לַעֲשׂוֹתְךָ לְמַטָּה, וְלֶעָנִי לְמַעְלָה, לָמָּה? כִּי דַּיָּן אֲנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים עה, ח): ״כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים״ וְכוּ׳, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה סֻלָּמוֹת, מַעֲלֶה לָזֶה מוֹרִיד לָזֶה, מַעֲשִׁיר לָזֶה מוֹרִישׁ לָזֶה. וְיָרְדוּ מַטָּה מַטָּה, עַד שֶׁאִבְּדוּ הַכֹּל וְנַעֲשׂוּ אֶבְיוֹנִים, וְלֹא נִשְׁאַר לָהֶם, כִּי אִם הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם; בַּיִת זֶה סוֹד אֱמוּנָה, וּכְתִיב (יְשַׁעְיָה מד, יג): ״כִּתְפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת״; זֶה עִקַּר הַתִּפְאֶרֶת שֶׁל הָאָדָם שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵית אֱמוּנָה שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבִיו, כִּי אֱמוּנָה הוֹלֶכֶת בִּירֻשָּׁה מִדּוֹר

לְהִתְגַּדֵּל. אָמְרוּ הָאָבוֹת הַנַּ״ל לְהַבָּנִים: אֵין בְּיָדֵינוּ לְשַׁלֵּם עֲבוּרְכֶם לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם, עֲשׂוּ לָכֶם מַה שֶּׁתַּעֲשׂוּ. הָלַךְ הַתָּם וְלָמַד מְלֶאכֶת רַצָּעָן.

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

דּוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט, צ): ״לְדֹר וָדֹר אֱמוּנָתֶךָ״, וּכְתִיב (יְשַׁעְיָה לח, יט): ״חַי חַי הוּא יוֹדֶךָ כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ״; וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם חָזָק בֶּאֱמוּנָה וּמְקַבֵּל אֶת זֶה מֵאֲבוֹתָיו וּמֵאֲבוֹת אֲבוֹתָיו, יֵשׁ לוֹ בַּיִת הֵיכָן לְהַכְנִס, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאָדָם לֹא קִבֵּל בֵּית אֱמוּנָה, אֲזַי מִסְכֵּן הוּא יוֹשֵׁב בַּחוּץ, וְאֵין לוֹ הֵיכָן לְהַכְנִס, כִּי אֱמוּנָה זֶה בַּיִת בָּטוּחַ, שֶׁשָּׁם כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהִסְתַּתֵּר, וְלָכֵן אַפִלּוּ כְּשֶׁאָדָם מְאַבֵּד אֶת כָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁחָזָק בֶּאֱמוּנָה, זֶה הַבַּיִת מָנוֹס שֶׁלּוֹ, אֲשֶׁר שָׁם יָכוֹל תָּמִיד לְהַכְנִס. **וְהַבָּנִים הִתְחִילוּ לְהִתְגַּדֵּל, אָמְרוּ הָאָבוֹת הַנַּ״ל לְהַבָּנִים: אֵין בְּיָדֵינוּ לְשַׁלֵּם עֲבוּרְכֶם לְהַחֲזִיק אֶתְכֶם, עֲשׂוּ לָכֶם מַה שֶּׁתַּעֲשׂוּ.** רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן נט): מְסֻגָּל יוֹתֵר לְבָנִים לִהְיוֹת רָחוֹק מֵהֶם, לִבְלִי הֱיוֹת דָּבוּק בָּהֶם, לְשַׁעְשֵׁעַ בָּהֶם בְּכָל פַּעַם, רַק לִבְלִי הִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל; וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת בָּנִים, סִימָן ג׳): אֵין צָרִיךְ לָאָדָם לִדְאֹג עַל פַּרְנָסַת בָּנָיו, כִּי כְּשֶׁהֵם גְּדֵלִים — גְּדֵלָה פַּרְנָסָתָם עִמָּהֶם, וְזֶה מֵעִקְּרֵי הַחִנּוּךְ, לָתֵת לַיְלָדִים בָּסִיס חָזָק בֶּאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַחְדִּיר בָּהֶם בִּטָּחוֹן שֶׁיִּבְטְחוּ רַק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא לְהִשְׁתַּעְשֵׁעַ עִמָּהֶם יוֹתֵר מִדַּי, אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ עַצְמָאִים, וְזֶה בָּרִיא מְאֹד מְאֹד לַיְלָדִים.

הָלַךְ הַתָּם וְלָמַד מְלֶאכֶת רַצָּעָן (סַנְדְּלָר)**;** כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, הוּא מַגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה סַנְדְּלָר, שֶׁהוּא מְתַקֵּן נַעֲלַיִם לָהָרַגְלִין, שֶׁיִּהְיוּ שְׁמוּרִים מֵאַחִיזַת הַקְּלִפּוֹת, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם מָלֵא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, שֶׁמַּעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרוֹצִים לְהִתְאַחֵז בַּאֲנָשִׁים שֶׁהֵם בִּבְחִינַת רַגְלִין, בִּבְחִינַת (מִשְׁלֵי ה, ה): ״רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת״, וְהַצַּדִּיק שֶׁהוּא אִישׁ תָּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ו, ט): ״נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה״ וְגוֹ׳, וּכְתִיב (שָׁם כה, כז): ״וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם״ וְגוֹ׳, הוּא עוֹסֵק לְתַקֵּן נַעֲלַיִם לָרַגְלִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בָּהֶם הַקְּלִפּוֹת, וּמוּבָא בִּדְבָרֵי

וְהֶחָכָם שֶׁהָיָה בַּר־הַבָּנָה לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה פְּשׁוּטָה כָּזוֹ וְיֵשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בָּעוֹלָם וְיִסְתַּכֵּל

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמְקֻבָּלִים בְּשֵׁם מִדְרָשׁ, כִּי חֲנוֹךְ הָיָה תּוֹפֵר מְנָעָלִים, וְעַל כָּל תְּפִירָה וּתְפִירָה אָמַר: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״, כִּי זֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, אֲשֶׁר מִתְהַלְּכִים לִפְנֵי הָאֱלֹקִים, וְנִכְלָלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בִּבְחִינַת (בְּרֵאשִׁית ה, כד): ״וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹקִים וְאֵינֶנּוּ״ וְגוֹ׳, כִּי הָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן צַדִּיקִים כָּאֵלּוּ עוֹסְקִים בִּלְתִּפֹּר מְנָעָלִים לָרַגְלִין, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַיְרוּדוֹת, שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בָּהֶם הַנָּחָשׁ. וְזֶה נַע״ל — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: נָ׳חָשׁ עָ׳פָר לַ׳חְמוֹ, וְכֵן לְמַפְרֵעַ לְ׳בוּשׁ ע׳וֹר נָ׳חָשׁ, וְלָכֵן הַתָּם לָקַח עַל עַצְמוֹ לְתַקֵּן מְנָעָלִים, לִהְיוֹת סַנְדְּלָר.

וְהֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּר הַבָּנָה, לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה פְּשׁוּטָה כָּזוֹ; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא כְּבָר נוֹטֶה בִּדְרָכִים עֲקֻמּוּמִיּוֹת, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ, יוֹכַל לִפֹּל בְּטָעֻיּוֹת וּמְכְשׁוֹלוֹת רַבִּים, וְלָבוֹא לִידֵי רָעוֹת גְּדוֹלוֹת, חַס וְשָׁלוֹם. וְיֵשׁ רְשָׁעִים גְּדוֹלִים מְפֻרְסָמִים, שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֹּל הָיָה מֵחֲמַת חָכְמָתָם הַמְדֻמָּה, כִּי הָלְכוּ אַחַר חָכְמוֹת עַצְמָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נָפְלוּ לִידֵי נְפִילוֹת גְּדוֹלוֹת. כִּי עִקַּר הַיַּהֲדוּת זֶה רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת. וְהֶחָכָם, מֵחֲמַת שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא בַּר הַבָּנָה, לֹא רָצָה לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה פְּשׁוּטָה כָּזוֹ, לְתַקֵּן נַעֲלַיִם עַל הָרַגְלִין, וּמִזֶּה נִמְשָׁךְ: שֶׁרוֹאִים שֶׁגַּם בְּקִדֻּשָּׁה אֲנָשִׁים טוֹעִים, שֶׁמְּחַפְּשִׂים גְּדוֹלוֹת: מֹחִין, וּדְבֵקוּת, וְהַשָּׂגוֹת, וְעוֹלָמוֹת, וְיִחוּדִים וְכוּ׳, וְכוּ׳, וּבֵין כָּךְ מַזְנִיחִים עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת, מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יט), כִּי קְלִפַּת עֲמָלֵק הִיא אֶבֶן נֶגֶף, וְכוֹפֵר בְּמִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְהוּא אוֹמֵר, שֶׁהָעִקָּר הוּא שִׂכְלִיּוּת לְהַשִּׂיג מֻשְׂכָּלוֹת, וְזוֹ הָיְתָה תְּחִלַּת רְחוֹק וּנְפִילַת הֶחָכָם.

וְיֵשֵׁב בְּדַעְתּוֹ, שֶׁיֵּלֵךְ בָּעוֹלָם, וְיִסְתַּכֵּל מַה לַּעֲשׂוֹת, שֶׁהוּא הֵפֶךְ הָאֱמֶת, כִּי יְשׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי הוּא לְהִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה, כְּדֵי לָדַעַת מַה לַּעֲשׂוֹת, וְלֹא שֶׁיִּסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם וְיַחֲקֹר מַה לַּעֲשׂוֹת, עַל־יְדֵי שֶׁיִּרְאֶה מַעֲשֵׂי הַגּוֹיִים. וְהָיָה

מַה לַּעֲשׂוֹת. וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמְשׂוֹטֵט בַּשּׁוּק. וְרָאָה עֲגָלָה גְּדוֹלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים וְחָאמִיטֵישׁ (כְּלִי רִתְמָה) **שֶׁהָיְתָה רָצָה וְהוֹלֶכֶת. עָנָה וְאָמַר לְהַסּוֹחֲרִים: מֵאַיִן אַתֶּם? הֵשִׁיבוּ לוֹ: מִוַּרְשָׁא. לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? לְוַרְשָׁא. שָׁאַל אוֹתָם: שֶׁמָּא אַתֶּם צְרִיכִים מְשָׁרְתִים? רָאוּ שֶׁהוּא בַּר־הַבָּנָה וּמְזֹרָז, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עִמָּהֶם. וְנָסַע עִמָּם וְשִׁמֵּשׁ אוֹתָם הֵיטֵב מְאֹד עַל הַדֶּרֶךְ. בְּבוֹאוֹ לְוַרְשָׁא, מֵאַחַר שֶׁהָיָה בַּר־הַבָּנָה, יָשַׁב עַצְמוֹ: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אֲנִי בְּוַרְשָׁא לָמָּה לִי לְהִתְקַשֵּׁר עִם אֵלּוּ? אוּלַי יֵשׁ מָקוֹם טוֹב**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוֹלֵךְ וּמְשׂוֹטֵט בַּשּׁוּק, שָׁשָׁם מְקוֹם הַחִיצוֹנִים, וּצְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר לֹא לְהִסְתּוֹבֵב בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת, כִּי בְּנָקֵל יִכָּשֵׁל בִּרְאִיּוֹת אֲסוּרוֹת. וְרָאָה עֲגָלָה גְּדוֹלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים וְחָאמִיטֵישׁ (כְּלִי רִתְמַת הַסּוּסִים), שֶׁהָיְתָה רָצָה וְהוֹלֶכֶת; הַיְנוּ תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיּוֹצְאִים בַּחוּץ, כְּבָר רוֹאִים עֲגָלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים שֶׁרָצִים, וּבְנֵי־אָדָם יוֹשְׁבִים וְנוֹסְעִים וְטוֹרְחִים בַּעֲבוּר פַּרְנָסָה, אֲשֶׁר זֶה מְאֹד מְפַתֶּה, וְלָכֵן עַל־יְדֵי הַחָכְמוֹת שֶׁלּוֹ תֵּכֶף־וּמִיָּד שָׁרָאָה אֶת הַסּוּסִים שֶׁמּוֹשְׁכִים עֲגָלָה, חָשַׁב שֶׁזֶּה בִּשְׁבִילוֹ, כִּי מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל גַּשְׁמִיּוּת נִמְשָׁךְ אַחַר הַסּוּס. עָנָה וְאָמַר לְהַסּוֹחֲרִים: מֵאַיִן אַתֶּם? הֵשִׁיבוּ לוֹ: מִוַּרְשָׁא. לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? לְוַרְשָׁא. שָׁאַל אוֹתָם: שֶׁמָּא אַתֶּם צְרִיכִים מְשָׁרְתִים? רָאוּ שֶׁהוּא בַּר הַבָּנָה וּמְזֹרָז, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עִמָּהֶם. תֵּכֶף־וּמִיָּד נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם בְּלִי יְשׁוּב הַדַּעַת, וְשָׁאַל אוֹתָם: מֵהֵיכָן הֵם בָּאִים, וּלְהֵיכָן הֵם נוֹסְעִים, וּכְבָר מַצִּיעַ אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת מְשָׁרֵת. וּמִזֶּה רוֹאִים, שֶׁכַּאֲשֶׁר אֵין לָאָדָם יְשׁוּב הַדַּעַת, נַעֲשֶׂה מְשָׁרֵת פָּשׁוּט אֵצֶל הַזּוֹלֶת. וְהֵם הַסּוֹחֲרִים, בְּוַדַּאי הָיוּ שְׂמֵחִים לְקַבֵּל מְשָׁרֵת. וְנָסַע עִמָּם וְשִׁמֵּשׁ אוֹתָם הֵיטֵב מְאֹד עַל הַדֶּרֶךְ. בְּבוֹאוֹ לְוַרְשָׁא, מֵאַחַר שֶׁהָיָה בַּר הַבָּנָה, יָשַׁב עַצְמוֹ — מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אֲנִי בְּוַרְשָׁא, לָמָּה לִי לְהִתְקַשֵּׁר עִם אֵלּוּ?! אוּלַי יֵשׁ מָקוֹם טוֹב מֵהֶם?! אֵלֵךְ וַאֲבַקֵּשׁ וְאֶרְאֶה; וְכֵן

מֵהֶם? אֵלֵךְ וַאֲבַקֵּשׁ וְאֶרְאֶה? וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, וְהִתְחִיל לַחֲקֹר וְלִשְׁאֹל עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶבִיאוּהוּ וְאִם יֵשׁ טוֹב מֵהֶם. וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ הֵם הַגּוֹנִים וְטוֹב לִהְיוֹת אֶצְלָם, אַךְ שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לִהְיוֹת אֶצְלָם, מֵחֲמַת שֶׁהַמַּשָּׂא־וּמַתָּן שֶׁלָּהֶם הוּא לְמֻרְחָקִים מְאֹד.

הָלַךְ וְרָאָה מִשָּׂרְתִים שֶׁל גּוֹעלְבִּין (הַלְבָּשָׁה) **שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּשּׁוּק, וְהָיוּ הוֹלְכִים כִּדַּרְכָּם עִם מִינֵי חֵן שֶׁלָּהֶם, בְּכוּבְעֵיהֶם וּבְמִנְעֲלֵיהֶם עִם הַקְּצָוֹת בּוּלְטוֹת וּשְׁאָר מִינֵי חֵן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּהִלּוּכֵיהֶם וּבְמַלְבּוּשֵׁיהֶם? וְהוּא הָיָה בַּר־**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מִזֶּה רוֹאִים, אֵיךְ כְּשֶׁאָדָם אֵין לוֹ יְשׁוּב הַדַּעַת, וְהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא אֵינוֹ שָׁלֵם עִם עַצְמוֹ, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁרוֹאֶה דָּבָר אַחֵר, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁזֶּה יוֹתֵר טוֹב בִּשְׁבִילוֹ. וְהָלַךְ בַּשּׁוּק, בִּמְקוֹם לָלֶכֶת לְבֵית־הַכְּנֶסֶת אוֹ לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, הָלַךְ אַחַר חָכְמָתוֹ הַמְדֻמֶּה, וְהִתְחִיל לַחֲקֹר וְלִשְׁאֹל עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶבִיאוּהוּ, וְאִם יֵשׁ טוֹב מֵהֶם; כִּי כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר חָכְמוֹת, בִּמְקוֹם שֶׁיַּכְנִיס אֶת רֹאשׁוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבִדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, הוּא הוֹלֵךְ לַחֲקֹר אַחַר בְּנֵי־אָדָם. וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ הֵם הַגּוֹנִים, וְטוֹב לִהְיוֹת אֶצְלָם, אַךְ שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לִהְיוֹת אֶצְלָם, מֵחֲמַת שֶׁהַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּהֶם הוּא לְמֻרְחָקִים מְאֹד. וְרוֹאִים, שֶׁאֲפִלּוּ בְּנֵי־אָדָם פְּשׁוּטִים אוֹמְרִים, שֶׁקָּשֶׁה לָלֶכֶת עִם אֲנָשִׁים, שֶׁהַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּהֶם זֶה בַּמֻּרְחָקִים, כִּי זֶה בְּחִינַת נָע וָנָד, וְלֹא יוֹשְׁבִים בְּמָקוֹם אֶחָד, וּכְמוֹ־כֵן יָדוּעַ, שֶׁרַבֵּנוּ ז״ל הִקְפִּיד מְאֹד, שֶׁהַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלּוֹ לֹא יִהְיֶה רָחוֹק מִבֵּיתוֹ, אֶלָּא שֶׁיּוּכַל לַחֲזֹר תָּמִיד אֶל בֵּיתוֹ. הָלַךְ וְרָאָה מְשָׂרְתִים שֶׁל גּוֹעלְבִּין (הַלְבָּשָׁה), שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּשּׁוּק, וְהָיוּ הוֹלְכִים כִּדַּרְכָּם, עִם מִינֵי חֵן שֶׁלָּהֶם, בְּכוּבָּעֵיהֶם וּבְמִנְעֲלֵיהֶם עִם הַקְּצָוֹת בּוּלְטוֹת, וּשְׁאָר מִינֵי חֵן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּהִלּוּכֵיהֶם וּבְמַלְבּוּשֵׁיהֶם. רַבֵּנוּ ז״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), שֶׁיֵּשׁ בֵּין בְּנֵי־אָדָם כָּל מִינֵי חֵן שֶׁל שֶׁקֶר,

הַבָּנָה וְחָרִיף, וְיָשָׁר בְּעֵינָיו מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁהוּא עָנִיָּן נָאֶה וְגַם הַדָּבָר בְּבֵיתוֹ בִּמְקוֹמוֹ. הָלַךְ אֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶבִיאוּהוּ, וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּאוֹת חֵן וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵין נוֹחַ לְפָנָיו לִהְיוֹת אֶצְלָם; וְעַל מַה שֶּׁהֶבִיאוּהוּ, בְּעַד זֶה שִׁמֵּשׁ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ.

וְהָלַךְ וְעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל בַּעַל־הַבַּיִת אֶחָד. וְדֶרֶךְ הַמְשָׁרְתִים, שֶׁבִּתְחִלָּה צְרִיכִים לְהִשָּׁכֵר בְּפָחוֹת וְלַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת כְּבֵדוֹת וְאַחַר־כָּךְ בָּאִים לְמַעֲלוֹת

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁעוֹשִׂים בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָה, וְכֵן יֵשׁ כַּמָּה מִינֵי חֵן שֶׁל שֶׁקֶר שֶׁעוֹשִׂים בַּעֲמִידָה וּבַאֲכִילָה, וּבְדִבּוּרוֹ עִם אֲנָשִׁים, וְכֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים, וּבְכָל דָּבָר יֵשׁ חֵן אַחֵר מְיֻחָד. וְהוּא הָיָה בַּר הֶבָנָה וְחָרִיף, וְיָשָׁר בְּעֵינָיו מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁהוּא עָנִיָּן נָאֶה, רוֹאִים אֶל מַה הַחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל יְכוֹלוֹת לְהָבִיא אֶת הָאָדָם, כִּי אִם הוּא הָיָה בַּר הֶבָנָה וְחָרִיף, הָיָה צָרִיךְ לָקַחַת אֶת עַצְמוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה, בִּמְקוֹם לָרוּץ אַחַר הַהֶבֶל, אַךְ נִמְשָׁךְ יוֹתֵר אַחַר הֶבֶל הַיְפִי, שֶׁמְּשָׁם בָּאִים כָּל הַחִנּוֹת שֶׁל שֶׁקֶר. וְגַם הַדָּבָר בְּבֵיתוֹ בִּמְקוֹמוֹ, וְהָיָה צָרִיךְ לָשֶׂבֶת בְּבֵיתוֹ, לִשָּׂא אִשָּׁה וְלִבְנוֹת בַּיִת, וּבִמְקוֹם זֶה הָלַךְ אֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁהֶבִיאוּהוּ, וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּאוֹת חֵן; וְזוֹ מַעֲלָה גְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לְכָל הַפָּחוֹת הַכָּרַת הַטּוֹב, כִּי רוֹאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁעוֹזְרִים לָהֶם, וּבִמְקוֹם לְהַכִּיר טוֹבָה הֵם עוֹד כְּפוּיֵי טוֹבָה, וְלָכֵן מִדָּה זוֹ שֶׁהָיְתָה אֶצְלוֹ, זוֹ מִדָּה יָפָה מְאֹד, שֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹתֵן תּוֹדָה לָזֶה שֶׁעָזַר לוֹ. וַאֲנַחְנוּ עֵדִים, שֶׁיֵּשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמְּשַׁלְּמִים רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁלֹּא רַק שֶׁאֵינָם אוֹמְרִים תּוֹדָה, אֶלָּא עוֹד מַחֲזִירִים רָעָה תַּחַת זֹאת, וַעֲלֵיהֶם אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (משלי יז, יג): "מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ"; וְאָמַר לָהֶם, שֶׁאֵין נוֹחַ לְפָנָיו לִהְיוֹת אֶצְלָם, וְעַל מַה שֶּׁהֶבִיאוּהוּ בְּעַד זֶה שִׁמֵּשׁ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ, וְכָךְ אֵינוֹ חַיָּב לָהֶם שׁוּם דָּבָר, כִּי זוֹ הִיא הַמַּעֲלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל הָאָדָם, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַכָּרַת הַטּוֹב. וְהָלַךְ וְעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל בַּעַל־הַבַּיִת אֶחָד. וְדֶרֶךְ הַמְשָׁרְתִים, שֶׁבִּתְחִלָּה צְרִיכִים לְהִשָּׁכֵר בְּפָחוֹת, וְלַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת כְּבֵדוֹת, וְאַחַר כָּךְ בָּאִים לְמַעֲלוֹת הַמְשָׁרְתִים הַגְּדוֹלִים; וְזֶה

הַמְשָׁרְתִים הַגְּדוֹלִים. וְהָיָה הַבַּעַל־הַבַּיִת עוֹשֶׂה עִמּוֹ מְלָאכוֹת כְּבֵדוֹת, וְהָיָה שׁוֹלְחוֹ לַאֲדוֹנִים לָשֵׂאת סְחוֹרָה כְּדֶרֶךְ הַמְשָׁרְתִים שֶׁצְּרִיכִים לָכוֹף יְדֵיהֶם תַּחַת אֲצִילֵיהֶם לְהָנִיחַ הַבֶּגֶד עַל בְּלִיטַת הַיָּד בִּרְחַב הַכָּתֵף. וְהָיָה כָּבֵד עָלָיו מְאֹד עֲבוֹדָה כָּזוֹ. לִפְעָמִים הָיָה צָרִיךְ לַעֲלוֹת עִם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מוּסַר הַשְׂכֵּל לָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהִתְפָּרְנֵס, עָלָיו לָדַעַת שֶׁתָּמִיד מַתְחִילִים עִם דָּבָר פָּחוּת, וְאַחַר־כָּךְ בָּאִים אֶל דָּבָר יוֹתֵר גָּדוֹל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַתְחִיל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּבָר מִמַּעְלָה לְמַטָּה, אֶלָּא צְרִיכִים לְהַתְחִיל מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְזֶה דֶּרֶךְ הָעוֹלָם. וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לַעֲבֹד וְרוֹצִים כְּבָר לְהַתְחִיל מִמַּעְלָה לְמַטָּה, בִּשְׁבִיל זֶה אֵין לָהֶם פַּרְנָסָה, כִּי הֵם חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם. וְכָל זֶה נוֹבֵעַ מִגַּאֲוָה וְגַדְלוּת, עַל־יְדֵי שֶׁהוֹלְכִים אַחַר חָכְמָתָם הַמְדֻמֶּה — וְזֶה בְּגַשְׁמִיּוּת. וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְקַל וָחֹמֶר בְּרוּחָנִיּוּת, צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה וַחֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו, לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל מְצָוָה וּמְצָוָה, וְכֵן יִהְיֶה יָקָר בְּעֵינָיו כָּל לִמּוּד וְלִמּוּד שֶׁלּוֹמֵד, אֲפִלּוּ לִמּוּד קָטָן, וְיִחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ עִם עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת וּקְטַנּוֹת, וְכָךְ לְאַט לְאַט יוּכַל לְהִתְעַלּוֹת לַעֲבוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת. וְהָיָה הַבַּעַל־הַבַּיִת עוֹשֶׂה עִמּוֹ מְלָאכוֹת כְּבֵדוֹת, כִּי אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁלָּצֵאת לַעֲסֹק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן הוּא דָּבָר קַל, אֲבָל הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁבְּכָל עֲבוֹדָה מֵעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, בָּא מְאֹד קָשֶׁה, וּבַעַל־הַבַּיִת מְנַצֵּל אֶת פּוֹעֲלָיו, וְהָיָה שׁוֹלְחוֹ לַאֲדוֹנִים לָשֵׂאת סְחוֹרָה כְּדֶרֶךְ הַמְשָׁרְתִים, שֶׁצְּרִיכִים לָכוֹף יְדֵיהֶם תַּחַת אֲצִילֵיהֶם לְהַנִּיחַ הַבֶּגֶד עַל בְּלִיטַת הַיָּד בִּרְחַב הַכָּתֵף, וְהָיָה כָּבֵד עָלָיו מְאֹד עֲבוֹדָה כָּזוֹ, כִּי זֶה בָּא מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לַעֲבֹד עֲבוֹדוֹת גַּשְׁמִיּוּת, כִּי אֵין עוֹד טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה יט:): אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): ״כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ״. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, עֲבוֹדַת הַשֵּׁם תקנ״ח), שֶׁהָעֲבוֹדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם קָלָה בְּיוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מֵעֵסֶק קְנִיָּן, שֶׁמַּטְרִיחִין עַצְמָן בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָה וְעִסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הֲלֹא אָנוּ רוֹאִין כַּמָּה יְגִיעוֹת יָגֵעַ הָאָדָם בִּשְׁבִיל לִנְסֹעַ עַל אֵיזֶה יָרִיד וְיוֹמָא דְּשׁוּקָא, שֶׁתֵּכֶף בְּמוֹצָאֵי־שַׁבָּת צָרִיךְ לִטְרֹחַ וּלְחַפֵּשׂ אַחַר עֲגָלָה, וְנִחְפָּז מְאֹד

הַמַּשָּׂאוֹי הַנַּ״ל עַל עֲלִיּוֹת הַגְּבוֹהוֹת, וְהָיָה קָשֶׁה עָלָיו הָעֲבוֹדָה. וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ כִּי הָיָה פִּילוֹסוֹף בַּר־הֲבָנָה: מַה לִּי לַעֲבוֹדָה זוֹ? הֲלֹא הָעִקָּר הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית לִשָּׂא אִשָּׁה וּלְהִתְפָּרְנֵס. עַדַיִן אֵינִי צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה. עַל זֶה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לִטְעֹן סְחוֹרָתוֹ עַל הָעֲגָלָה בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה, וְאַחַר־כָּךְ צָרִיךְ לִנְסֹעַ כָּל הַלַּיְלָה, וּלְנַהֵד שָׁנָה מֵעֵינָיו, וּמְשַׁבֵּר כָּל גּוּפוֹ, מֻחֲמַת שֶׁצָּרִיךְ לֵישֵׁב עַל עֲגָלָה טְעוּנָה, וּשְׁאָר טְרָחוֹת וְיגִיעוֹת כַּיּוֹצֵא בָּהֶן כַּיָּדוּעַ לָעוֹלָם. וְאַחַר־כָּךְ צָרִיךְ לַעֲמֹד כָּל הַיּוֹם עַל רַגְלָיו וְכוּ׳, וּבִפְרָט בִּימוֹת הַקֹּר הֶעָצוּם וְכוּ׳. וְכָל אֵלּוּ הַטְּרָחוֹת וְהַיְגִיעוֹת הַכְּבֵדוֹת וְהַקָּשׁוֹת, הוּא מַטְרִיחַ עַצְמוֹ עַל סָפֵק, כִּי סָפֵק אִם יַרְוִיחַ אֵיזֶה רֶוַח קָטָן, אוֹ אוּלַי יֹאבַד גַּם הַהוֹצָאוֹת, כַּמָּצוּי בְּרֹב הַפְּעָמִים. נִמְצָא, שֶׁעַל עִסְקֵי פַּרְנָסַת הָעוֹלָם הַזֶּה מַטְרִיחִין עַצְמָן כָּל־כָּךְ בִּיגִיעוֹת כָּאֵלֶּה עַל סָפֵק רֶוַח קָטָן. וְהָעֲבוֹדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת הִיא הַתְּפִלָּה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כְּשֶׁעוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל, מִתְפַּלְּלִין וְגוֹמְרִין הַתְּפִלָּה. וְלָכֵן זוֹ טִפְּשׁוּת גְּדוֹלָה מְאֹד לְהִתְיַגֵּעַ וְלַעֲבֹד בַּעֲבוֹדוֹת עִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר בָּא בְּטָרְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד. **לִפְעָמִים הָיָה צָרִיךְ לַעֲלוֹת עִם הַמַּשָּׂאוֹי הַנַּ״ל עַל עֲלִיּוֹת הַגְּבוֹהוֹת, וְהָיְתָה קָשֶׁה עָלָיו הָעֲבוֹדָה, וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ, כִּי הָיָה פִּילוֹסוֹף בַּר הֲבָנָה: מַה לִּי לַעֲבוֹדָה זוֹ?!** כִּי גַּם עַל־פִּי חָכְמָה וַחֲקִירוֹת וּפִילוֹסוֹפְיָה מְבִינִים, שֶׁעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה בָּאִים לָאָדָם מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה, וּצְרִיכִים לְהִתְיַגֵּעַ וְלִטְרֹחַ עַד מְאֹד, כִּי כָּל עֲבוֹדָה בָּאָה לָאָדָם מִמָּשׁ בְּמִסִּירוּת נֶפֶשׁ, וּבְטָרְחָה וְיגִיעָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלָכֵן הֶחָכָם שֶׁהָיָה פִּילוֹסוֹף, שֶׁהָלַךְ אַחַר חָכְמָתוֹ, גַּם־כֵּן הֵבִין, שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד מְאֹד לַעֲבֹד עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת — לִהְיוֹת סַבָּל וּמְשָׁרֵת לְשָׂרֵת אֶת הָאֲחֵרִים. וְאָמַר לְעַצְמוֹ: **הֲלֹא הָעִקָּר הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית — לָשֵׂאת אִשָּׁה וּלְהִתְפָּרְנֵס,** כִּי זֶה הַכֹּל רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֲשֶׁר ״לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ״ (בְּרֵאשִׁית ב, יח), וּצְרִיכִים לְהִתְחַתֵּן וּלְהִתְפָּרְנֵס, אֲבָל אִם זֶה שֶׁלֹּא עַל־פִּי הַתּוֹרָה, נִכְנָסִים בָּאָדָם מַחֲשָׁבָה וְדִמְיוֹן, וְהוּא אוֹמֵר לְעַצְמוֹ: עֲדַיִן אֵינִי צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה, עַל זֶה יִהְיֶה פְּנַאי לְהַבָּא, בַּשָּׁנִים הַבָּאוֹת; כִּי מִי שֶׁרָחוֹק מֵהַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת, וְהוֹלֵךְ אַחַר חָכְמוֹת, דּוֹחֶה אֶת הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל פְּרוּ

יִהְיֶה פְּנַאי לְהַבָּא בַּשָּׁנִים הַבָּאוֹת. כָּעֵת טוֹב לִי לִהְיוֹת מְשׁוֹטֵט בָּאָרֶץ לִהְיוֹת בַּמְּדִינוֹת לְהַשְׁבִּיעַ עֵינַי בָּעוֹלָם.

הָלַךְ בַּשּׁוּק וְרָאָה שֶׁנּוֹסְעִים בַּעֲגָלָה גְּדוֹלָה סוֹחֲרִים, וְשָׁאַל אוֹתָם: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? לְלַאגוֹרְנָא. הַתִּקְחוּ אוֹתִי לְשָׁם? הֵן. וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְשָׁם. וּמִשָּׁם הִפְלִיג

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּרְבוּ, וְאוֹמֵר לְעַצְמוֹ: כָּעֵת טוֹב לִי לִהְיוֹת מְשׁוֹטֵט בָּאָרֶץ, לִהְיוֹת בַּמְּדִינוֹת, לְהַשְׁבִּיעַ עֵינַי בָּעוֹלָם, וּבֵין כָּךְ נִכְשָׁל בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת מְאֹד — בִּרְאִיּוֹת אֲסוּרוֹת, שֶׁזֶּה מֵבִיא אוֹתוֹ אַחַר־כָּךְ לְגִלּוּי עֲרָיוֹת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין מה.): גְּמִירִי אֵין יֵצֶר הָרָע שׁוֹלֵט, אֶלָּא בְּמֶה שֶׁעֵינָיו רוֹאוֹת; וְאָמְרוּ (מִדְרָשׁ יְלַמְּדֵנוּ וַיִּחִי): כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל בְּאִשָּׁה, אֵין יֵצֶר הָרָע שׁוֹלֵט בּוֹ; וּבָרֵגַע שֶׁאָדָם דּוֹחֶה אֶת זְמַן הַחֲתָנָה, וְאֵינוֹ מִתְחַתֵּן סָמוּךְ לְפִרְקוֹ, הוּא יִהְיֶה מָלֵא הִרְהוּרִים רָעִים. וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (קִדּוּשִׁין כט:): בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה — כָּל יָמָיו בְּהִרְהוּר עֲבֵרָה. אָמַר רָבָא, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עַד כ׳ שָׁנָה יוֹשֵׁב הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּמְצַפֶּה לָאָדָם — מָתַי יִשָּׂא אִשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ כ׳ וְלֹא נָשָׂא, אוֹמֵר: תִּפַּח עַצְמוֹתָיו. אָמַר רַב חִסְדָּא: הַאי דַּעֲדִיפְנָא מֵחַבְרָאי דִּנְסִיבְנָא בְּשִׁיתְסָר, וְאִי הֲוָה נְסִיבְנָא בְּאַרְבִּיסָר, הֲוָה אֲמִינָא לַשָּׂטָן: גִּירָא בְּעֵינָיךְ. וְלָכֵן רוֹאִים, כֵּיוָן שֶׁאָדָם דּוֹחֶה אֶת זְמַן הַחֲתָנָה וְאוֹמֵר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ עוֹד זְמַן לְהִתְחַתֵּן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁשָּׂם לְעַצְמוֹ תַּכְלִית לְשׁוֹטֵט בַּחוּצוֹת וּבַדְּרָכִים, וְנוֹסֵעַ מִמְּדִינָה לִמְדִינָה, בְּוַדַּאי הוּא יִהְיֶה פָּגוּם בִּפְגַם הַבְּרִית כָּל יָמָיו.

הָלַךְ בַּשּׁוּק וְרָאָה, שֶׁנּוֹסְעִים בַּעֲגָלָה גְּדוֹלָה סוֹחֲרִים, כִּי הַסּוֹחֲרִים הוֹלְכִים בִּגְדֵלָה וּבְגַאֲוָה, וְחוֹשְׁבִים שֶׁכָּל הָעוֹלָם שֶׁלָּהֶם. וְשָׁאַל אוֹתָם הֶחָכָם: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹסְעִים? וְעָנוּ לוֹ: לְלַאגוֹרְנָא (עִיר), הַיְנוּ לְאֵיזוֹ עִיר גְּדוֹלָה. וְשָׁאַל אוֹתָם הֶחָכָם: הַתִּקְחוּ אוֹתִי לְשָׁם? וְעָנוּ הַסּוֹחֲרִים: הֵן, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְשָׁם, כִּי (מִפּוֹת י:) בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ, בָּהּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ; וּמִשָּׁם הִפְלִיג לְאִיטַלְיָה, שֶׁשָּׁם מְקוֹר הַטֻּמְאָה, חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְגִלָּה ו:): אִיטַלְיָה שֶׁל

לְאַטַלְיָא. מִשָּׁם לִשְׁפַּאנְיָא (סְפָרַד)**. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, וְעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה עוֹד חָכָם יוֹתֵר מֵאַחַר שֶׁהָיָה בִּמְדִינוֹת רַבּוֹת, וְיָשַׁב עַצְמוֹ: כָּעֵת רָאוּי לְהַבִּיט עַל הַתַּכְלִית.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יַיִן זֶה כְּרַךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי. **מִשָּׁם נָסַע לִשְׁפַּאנְיָא** (סְפָרַד), שֶׁשָּׁם גָּלוּ יִשְׂרָאֵל גָּלוּת גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): אַדְרְיָנוּס הָרָשָׁע וְכוּ׳, הִגְלָה אֶת בְּנֵי הַגּוֹלָה וְהֶבִיאָם לִסְפָרַד. וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמַּלְכוּת סְפָרַד? שֶׁבַּסּוֹף רָדוּ שָׁם מִן הַגָּלוּת, וְהִיא גָּלוּת עֲשִׂירִית. כִּי כָּךְ מַתְחִילִים לֵירֵד מַטָּה מַטָּה, קֹדֶם לוֹמְדִים חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וּמִתְחַבְּרִים אֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף יוֹרְדִים עִמָּהֶם לְגָלוּת גְּדוֹלָה. **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים,** אָדָם אֵינוֹ תּוֹפֵס, שֶׁעִם כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁלּוֹ, בֵּין כָּךְ חוֹלְפוֹת לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים, כִּי אִם אָדָם אֵינוֹ חַי עִם חֶשְׁבּוֹן, לְבַסּוֹף הוּא נוֹפֵל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁבֵּין כָּךְ מְאַבֵּד שְׁנוֹתָיו הַטּוֹבוֹת, שֶׁהָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת בָּהֶן דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלַעֲסֹק בִּתְפִלָּה וּבְיִחוּדִים, וּמֵחֲמַת שֶׁמְּבַלֶּה אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר שֶׁלּוֹ בְּהֶבֶל הַבְלִים וּבְחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְהוֹלֵךְ לְגָלוֹת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא כְּבָר אֵיזוֹ מְצִיאוּת, **וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשָׂה עוֹד חָכָם יוֹתֵר, מֵאַחַר שֶׁהָיָה בִּמְדִינוֹת רַבּוֹת,** וְרָאָה וְסָפַג בְּעַצְמוֹ כָּל מִינֵי חָכְמוֹת מִכַּמָּה מְדִינוֹת שֶׁהָיָה שָׁם בַּגּוֹלָה, וְעַכְשָׁו נַעֲשָׂה יוֹתֵר חָכָם בְּעֵינָיו. **וְיָשַׁב עַצְמוֹ: כָּעֵת רָאוּי לְהַבִּיט עַל הַתַּכְלִית;** אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוֹלֵךְ שׁוֹלֶל אַחַר חָכְמָתוֹ הַמְדֻמָּה, וְחוֹשֵׁב עַל הַתַּכְלִית שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. כִּי עִקַּר הִסְתַּכְּלוּת עַל הַתַּכְלִית הִיא לָדַעַת, שֶׁאֵין לָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלוּם, רַק לְסַגֵּל עַצְמוֹ בְּקִיּוּם הַמִּצְווֹת, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה נִקְרָא בֶּאֱמֶת לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית. וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח), שֶׁהַתַּכְלִית הִיא לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. אַךְ מִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר חָכְמָתוֹ הַמְדֻמָּה, הוּא בָּא לְטָעֻיּוֹת רַבּוֹת, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ, יָכוֹל לָבוֹא לְטָעֻיּוֹת גְּדוֹלוֹת. וְלָכֵן הֶחָכָם, שֶׁהָלַךְ אַחַר

וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב עִם פִּילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת. וְיָשַׂר בְּעֵינָיו לִלְמֹד מְלֶאכֶת צוֹרֵף (בְּזָהָב) **שֶׁהִיא מְלָאכָה גְּדוֹלָה וְנָאָה וְיֵשׁ בָּהּ חָכְמָה, וְגַם הִיא מְלָאכָה עֲשִׁירָה. וְהוּא הָיָה בַּר־חַבָּנָה וּפִילוֹסוֹף וְלֹא הֻצְרַךְ לִלְמֹד הַמְּלָאכָה כַּמָּה שָׁנִים, רַק בְּרֶבַע שָׁנָה קִבֵּל אֶת הָאֲמָנוּת וְנַעֲשָׂה אָמָן גָּדוֹל מְאֹד וְהָיָה בָּקִי בַּמְּלָאכָה יוֹתֵר מִן הָאָמָן שֶׁלִּמְּדוֹ. אַחַר־כָּךְ יָשַׁב עַצְמוֹ: אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי מְלָאכָה כָּזוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין דַּי לִי בָּזֶה. הַיּוֹם חָשׁוּב זֹאת, פֶּן בִּזְמַן אַחֵר יָחְשֹׁב דָּבָר אַחֵר. וְהָלַךְ וְהֶעֱמִיד**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חָכְמָתוֹ הַמְּדֻמָּה, וְהִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית שֶׁל הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּאִלּוּ יֵשׁ עוֹד זְמַן בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, וְלָכֵן וְהִתְחִיל לַחֲשֹׁב עִם פִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם כְּדֵי לְהַצְלִיחַ, וְלִקְנוֹת לְעַצְמוֹ שָׁם? וְיָשַׁר בְּעֵינָיו לִלְמֹד מְלֶאכֶת צוֹרֵף (בְּזָהָב), שֶׁהִיא מְלָאכָה גְּדוֹלָה וְנָאָה, וְיֵשׁ בָּהּ חָכְמָה, וְגַם הִיא מְלָאכָה עֲשִׁירָה, כִּי זָהָב מְאֹד מְפַתֶּה אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁיָּבִיא אוֹתוֹ לַעֲשִׁירוּת — אִם הוּא יַעֲבֹד בְּזָהָב. וְהוּא הָיָה בַּר חַבָּנָה וּפִילוֹסוֹף, וְלֹא הֻצְרַךְ לִלְמֹד הַמְּלָאכָה כַּמָּה שָׁנִים, רַק בְּרֶבַע שָׁנָה קִבֵּל אֶת הָאֱמָנוּת, וְנַעֲשָׂה אֻמָּן גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה בָּקִי בַּמְּלָאכָה יוֹתֵר מִן הָאֻמָּן שֶׁלִּמְּדוֹ; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת, וְיֵשׁ לוֹ רָצוֹן לִשְׁטֵיוֹת, אֲזַי יַגִּיעַ אֲלֵיהֶן בְּקַלּוּת. אַחַר־כָּךְ יָשַׁב עַצְמוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי מְלָאכָה כָּזוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין דַּי לִי בָּזֶה, הַיּוֹם חָשׁוּב זֹאת, פֶּן בִּזְמַן אַחֵר יֶחְשֹׁב דָּבָר אַחֵר; כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל הָאֲנָשִׁים הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁהֵם הוֹלְכִים אַחַר הַשֵּׂכֶל הַמְּדֻמֶּה, אַף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּבָר אֱמָנוּת, וְלִכְאוֹרָה הֵם כְּבָר יְכוֹלִים לְהִתְפַּרְנֵס מִזֶּה בְּכָבוֹד גָּדוֹל, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁהוֹלְכִים אַחַר טִפְּשׁוּת חָכְמָתָם, הֵם אֵינָם שְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם, אֶלָּא רוֹצִים עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, פֶּן וְאוּלַי פַּעַם לֹא יִהְיֶה לָהֶם. וְזוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, אֲשֶׁר הֵם חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁאַף פַּעַם אֵינָם מְאֻשָּׁרִים, וַאֲפִלּוּ שֶׁתִּהְיֶה לָהֶם כְּבָר עֲשִׁירוּת, הֵם תָּמִיד בִּסְפֵקוֹת — אוּלַי פַּעַם זֶה לֹא יִהְיֶה חָשׁוּב. וּבֶאֱמֶת

עַצְמוֹ אֵצֶל שְׁטֵיין־שְׁנַיידֶיר (מְלַטֵּשׁ אֲבָנִים), **וּמֵחֲמַת הֲבָנָה שֶׁלּוֹ קִבֵּל אָמָּנוּת הַזֹּאת גַּם־כֵּן בִּזְמַן מוּעָט בְּרֶבַע שָׁנָה. אַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ עִם הַפִּילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ: גַּם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי שְׁתֵּי הָאוּמְנוּת, מִי יוֹדֵעַ פֶּן לֹא יָחְשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם. טוֹב לִי לִלְמֹד אָמָּנוּת שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה לְעוֹלָם. וְחָקַר בַּהֲבָנָה וּפִילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ לִלְמֹד דָּאקְטֶירַייא** (רְפוּאָה) **שֶׁהוּא דָּבָר הַצָּרִיךְ וְחָשׁוּב תָּמִיד. וְדֶרֶךְ לִמּוּד דָּאקְטֶירַיי שֶׁצְּרִיכִין לִלְמֹד מִקֹּדֶם לְשׁוֹן לִטֵיין** (לָטִינִית) **וְהַכְּתָב וְלִלְמֹד חָכְמוֹת**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (שַׁבָּת כה:): אֵיזֶהוּ עָשִׁיר? כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ. וְהָלַךְ וְהֶעֱמִיד עַצְמוֹ אֵצֶל שְׁטֵיין שְׁנַיידֶער (חִתּוּךְ וְלִטּוּשׁ אֲבָנִים טוֹבוֹת), וּמֵחֲמַת הֲבָנָה שֶׁלּוֹ, קִבֵּל אֻמָּנוּת הַזֹּאת גַּם־כֵּן בִּזְמַן מוּעָט — בְּרֶבַע שָׁנָה. אַחַר־כָּךְ יִשֵּׁב עַצְמוֹ עִם הַפִּילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ: גַּם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדִי שְׁתֵּי הָאֻמָּנֻיּוֹת, מִי יוֹדֵעַ פֶּן לֹא יֵחָשְׁבוּ שְׁתֵּיהֶן; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא אַף פַּעַם אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, וְתָמִיד דּוֹאֵג פֶּן וְאוּלַי לֹא יִהְיֶה לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, וְלָכֵן הוּא קוֹפֵץ מֵאֻמָּנוּת לְאֻמָּנוּת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לְּהַחְלִיט. וְלָכֵן לְפִי בִּלְבּוּל וְעַקְמֻמִיּוּת דַּעְתּוֹ נִתְיַשֵּׁב — טוֹב לִי לִלְמֹד אֻמָּנוּת, שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה לְעוֹלָם. וְחָקַר בַּהֲבָנָה וּפִילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ לִלְמֹד דָּאקְטֶירְיָא (מִקְצוֹעַ רְפוּאָה), שֶׁהוּא דָּבָר הַצָּרִיךְ וְחָשׁוּב תָּמִיד; כִּי בְּעִנְיַן רוֹפְאִים הִזְהִיר אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁאָמַר: זֶה מִקְצוֹעַ שֶׁצְּרִיכִים מְאֹד לִשְׁמֹר מִזֶּה, עַד שֶׁאָמַר (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן נ׳), כִּי אֲפִלּוּ מִי שֶׁהוּא רוֹפֵא גָּדוֹל, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְכַוֵּן הַחוֹלָאַת וְהָרְפוּאָה הַשַּׁיֶּכֶת לוֹ לְפִי מִזְגוֹ וְטִבְעוֹ, וּכְפִי הַחוֹלָאַת שֶׁלּוֹ, וּכְפִי הָעֵת וְהַזְּמַן, כִּי יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה וְכַמָּה שִׁנּוּיִים שֶׁצָּרִיךְ הַדּוֹקְטוֹר לָדַעַת אֵיךְ לְטַפֵּל בַּחוֹלֶה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן סְתָם רוֹפֵא הַמִּתְלַמֵּד, הוּא פָּשׁוּט רוֹצֵחַ, כִּי לֹא אִכְפַּת לוֹ מֵחַיֵּי הָאָדָם כְּלָל. וְדֶרֶךְ לִמּוּד דָּאקְטֶירַיי, שֶׁצְּרִיכִין לִלְמֹד מִקֹּדֶם לְשׁוֹן לִטֵיין (לָטִינִית) וְהַכְּתָב, וְלִלְמֹד חָכְמוֹת פִּילוֹסוֹפְיָא, כִּי כָּל הָעִנְיָן שֶׁל חָכְמַת הָרְפוּאָה, הוּא גַּם־כֵּן תָּלוּי בְּאֶפִּיקוֹרְסוּת

פִילוֹסוֹפְיָא. וְהוּא מֵחֲמַת הֲבָנָתוֹ לָמַד גַּם זֹאת בִּזְמַן מוּעָט בְּרֶבַע שָׁנָה. וְנַעֲשָׂה דְאָקְטֶיר גָּדוֹל וּפִילוֹסוֹף וְחָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת.

אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הָעוֹלָם לִהְיוֹת בְּעֵינָיו כְּלֹא, כִּי מֵחֲמַת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּבִכְפִירָה גְּמוּרָה, כִּי בְּדַרְכּוֹ כְּלָל רוֹפֵא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הַכֹּל יוֹדֵעַ, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁיֵּשׁ פֹּה טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וְאֵין לוֹ שׁוּם אֱמוּנָה, וְלָכֵן צְרִיכִים לְהַזְהֵר מֵרוֹפְאִים מְאֹד. וְכָךְ אוֹמְרִים בְּשֵׁם צַדִּיקִים, כִּי אָסוּר לְהִתְרַפֵּא עַל־יְדֵי רוֹפֵא שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין, כִּי הוּא רוֹצֵחַ מַמָּשׁ, כִּי רוֹפֵא שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא רַק שָׁלִיחַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו הִתְכַּוְּנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא קַמָּא פה.) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת כא, יט): ״וְרַפֹּא יְרַפֵּא״, מִכָּאן שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לָרוֹפֵא לְרַפְּאוֹת. אֲבָל סְתָם רוֹפֵא הַמִּתְלַמֵּד, וְהוּא עוֹד כּוֹפֵר וְאֶפִּיקוֹרֵס, מִמֶּנּוּ צְרִיכִים לְהַזְהֵר וּלְהִשָּׁמֵר, כִּי הוּא סְתָם מֵפְקֵר, וְעַל חַיָּיו אֵינוֹ חָס, וְאֵיךְ יָחוּס עַל חַיֵּי אֲחֵרִים?! וְלָכֵן רוֹאִים שֶׁהֶחָכָם שֶׁהָלַךְ אַחַר חָכְמָתוֹ הַמְדֻמֶּה לָמַד חָכְמַת הָרְפוּאָה. **וְהוּא מֵחֲמַת הֲבָנָתוֹ לָמַד גַּם זֹאת בִּזְמַן מוּעָט — בְּרֶבַע שָׁנָה.** [רַבֵּנוּ זַ״ל נוֹקֵט אֶת הַלָּשׁוֹן: רֶבַע שָׁנָה, שֶׁהוּא זְמַן שֶׁל תְּקוּפָה, שֶׁאָז שׁוֹרָה מִדַּת הַדִּין, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כ״א): בְּאַרְבַּע תְּקוּפִין דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּשִׂמְאלָא חָזָק תַּקִּיף, וְאִינּוּן אל״ף דל״ת נו״ן יו״ד, וְכֻלְּהוּ תְּרִין עָשָׂר מַזָּלוֹת קָשִׁין מִסְטָרָא דְּדִין. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַחָכְמוֹת, מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ מִדַּת הַדִּין, שֶׁהוּא הַעֲלָמַת וְהַסְתָּרַת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמוּבָא (פְּרִדֵּס רִמּוֹנִים, שַׁעַר כא, פֶּרֶק יז), שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַד׳ יְסוֹדוֹת: אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, עָפָר. וְלָכֵן אִם אָדָם אֵינוֹ מְזַכֵּךְ הַד׳ יְסוֹדוֹת שֶׁבּוֹ, אֲזַי עוֹקֵר עַצְמוֹ מִשָּׁרְשׁוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר חָכְמוֹת וְהַשְׂכָּלוֹת שֶׁל הֶבֶל. וְלָכֵן תּוֹפֵס רַבֵּנוּ זַ״ל דַּיְקָא רֶבַע שָׁנָה, שֶׁלָּמַד הֶחָכָם אֶת הַחָכְמוֹת, כִּי זֶה כְּנֶגֶד תְּקוּפָה מְסֻיֶּמֶת]. **וְנַעֲשָׂה דְאָקְטֶיר גָּדוֹל וּפִילוֹסוֹף וְחָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת,** כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, בָּרֶגַע שֶׁנַּעֲשֶׂה רוֹפֵא, אָז הוּא כְּבָר מַתְחִיל לִהְיוֹת פִּילוֹסוֹף, וּלְהִתְחַכֵּם בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת, עַד שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כְּבָר הַכֹּל, כִּי הַיְּשׁוּת וְהַגַּאוּת נִכְנָסוֹת בּוֹ.

אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הָעוֹלָם לִהְיוֹת בְּעֵינָיו כְּלֹא, כִּי מֵחֲמַת חָכְמָתוֹ, שֶׁהָיָה

חָכְמָתוֹ, שֶׁהָיָה אָמָן גָּדוֹל כָּזֶה, וְחָכָם וְדַאקְטֶיר כָּזֶה, הָיָה כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֵינָיו כְּלֹא. וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ תַּכְלִית וְלִשָּׂא אִשָּׁה וְאָמַר בְּדַעְתּוֹ: אִם אֶשָּׂא אִשָּׁה בְּכָאן, מִי יֵדַע מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִמֶּנִּי? אֵלֵךְ וְאָשׁוּב לְבֵיתִי, לְמַעַן יִרְאוּ מַה שֶּׁנִּהְיָה מִמֶּנִּי, שֶׁהָיִיתִי נַעַר קָטָן וְעַכְשָׁו

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֻמָּן גָּדוֹל כָּזֶה, וְחָכָם וְדַאקְטֶיר כָּזֶה, הָיָה כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֵינָיו כְּלֹא; כִּי בָּרֹגַע שֶׁאָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא חָכָם, נִכְנֶסֶת בּוֹ יֵשׁוּת וְגַדְלוּת גְּדוֹלָה, עַד שֶׁמִּתְלוֹצֵץ מִכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא חָכָם יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְחַי בְּדִמְיוֹן גָּדוֹל. כִּי כֵּן דַּרְכָּם שֶׁל כָּל אֵלּוּ הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהֵם יוֹתֵר חֲכָמִים מִכֻּלָּם, וְעַל־כֵּן הֵם מִסְתַּכְּלִים בְּבוּז וּבְלַעַג עַל הַזּוּלַת, וְכָל הָעוֹלָם נַעֲשֶׂה כְּלֹא בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ מַפִּיל אוֹתָם אַחַר־כָּךְ לְנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, מֵאַחַר שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לַחֲכָמִים הֲכִי גְּדוֹלִים, וְאֶת כָּל הָעוֹלָם הֵם מַחֲזִיקִים לְטִפְּשִׁים וּלְבוּרִים, וְלָכֵן אֵין לָהֶם עִם מִי לְדַבֵּר. וְזוֹ הַצָּרָה הֲכִי גְּדוֹלָה, שֶׁהֵם מְבֻדָּדִים מִכֻּלָּם, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה עוֹבֵר עֲלֵיהֶם. כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כג.): אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא; וְלָכֵן מִי שֶׁאֵין לוֹ חֲבֵרִים לְדַבֵּר עִמָּהֶם, הַמָּוֶת יוֹתֵר טוֹב לוֹ. וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ הַהוֹלְכִים בְּחָכְמוֹת, וּמִסְתַּכְּלִים בְּלַעַג וּבְבוּז עַל הַזּוּלַת, מָר לָהֶם מְאֹד, וְזֶה אַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְלָכֵן מְקַנְּאִים מְאֹד בְּרוֹפֵא, בְּחָכָם, בְּפִילוֹסוֹף, כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם הֲכִי מְאֻשָּׁרִים, וּבֶאֱמֶת הֵם הֲכִי אֻמְלָלִים — מִי שֶׁיּוֹדֵעַ דַּרְכָּם שֶׁל אֵלּוּ. **וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ תַּכְלִית, וְלִשָּׂא אִשָּׁה**; כִּי כֵּן דֶּרֶךְ הָאֲנָשִׁים הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, אַחַר שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם כְּבָר הַרְבֵּה שָׁנִים, שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּבָר בַּחוּרִים מְבֻגָּרִים, מְלֵאִים עֲוֹנוֹת וַחֲטָאִים, אָז מִתְיַשְּׁבִים לַעֲשׂוֹת לְעַצְמָם תַּכְלִית וּלְהִתְחַתֵּן. **וְאָמַר בְּדַעְתּוֹ: אִם אֶשָּׂא אִשָּׁה בְּכָאן, מִי יֵדַע מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִמֶּנִּי? אֵלֵךְ וְאָשׁוּב לְבֵיתִי, לְמַעַן יִרְאוּ מַה שֶּׁנִּהְיָה מִמֶּנִּי, שֶׁהָיִיתִי נַעַר קָטָן, וְעַכְשָׁו בָּאתִי לִגְדֻלָּה כָּזוֹ!** וְזוֹ הַסִּבָּה הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁל הָעִכּוּב מִלְּהִתְחַתֵּן, כִּי רוֹצִים לְהַרְאוֹת אֶת גְּדֻלָּתָם. וְזֶה קוֹרֶה כִּמְעַט אֵצֶל כָּל אֵלּוּ הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם,

בָּאתִי לִגְרָלָה כָּזוֹ. וְהָלַךְ וְנָסַע לְבֵיתוֹ, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִין גְּדוֹלִים בַּדֶּרֶךְ, כִּי מֵחָמַת חָכְמָתוֹ לֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר, וְלֹא הָיָה מוֹצֵא אַכְסַנְיָא כִּרְצוֹנוֹ, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים הַרְבֵּה:

וְהִנֵּה נַשְׁלִיךְ כָּעֵת אֶת מַעֲשֵׂה הֶחָכָם וְנַתְחִיל לְסַפֵּר בְּמַעֲשֵׂה הַתָּם.

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁהֵם דּוֹחִים אֶת הַחֲתֻנָּה עַד שֶׁיִּמְצְאוּ מַשֶּׁהוּ שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת. אֲבָל חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (יְבָמוֹת סג.): נָחִית דַּרְגָּא וּנְסִיב אִיתְּתָא; וְהָלַךְ וְנָסַע לְבֵיתוֹ. כִּי אַחַר כַּמָּה שָׁנִים רַבּוֹת שֶׁל גָּלְיוֹת, שֶׁהִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם, וּבִלָּה אֶת יָמָיו בְּהֶבֶל רָיק, הִתְיַשֵּׁב לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ. וְהָיָה לוֹ יְסוּרִין גְּדוֹלִים בַּדֶּרֶךְ, כִּי מֵחֲמַת חָכְמָתוֹ, לֹא הָיָה לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר, וְלֹא הָיָה מוֹצֵא אַכְסַנְיָה כִּרְצוֹנוֹ, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים הַרְבֵּה; כִּי אִם אָדָם הוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, מִסְתַּכֵּל עַל כָּל אֶחָד בְּעַיִן רָעָה, וְלָכֵן הוּא בָּז לְכֻלָּם, מִזֶּה בָּא, שֶׁאֵין לוֹ עִם מִי לְדַבֵּר, וְלֹא מַתְאִימָה לוֹ הָאַכְסַנְיָה שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ, וְהוּא מָלֵא צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמַכְאוֹבִים רַבִּים, וְסוֹבֵל עֶלְבּוֹנוֹת וּבְזָיוֹנוֹת, חֲרוּפִין וּגְדוּפִין, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁלִים עִם הַזּוֹלַת, וְכָל זֶה לְמִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר חָכְמָתוֹ הַמְּדֻמָּה.

וְהִנֵּה נַשְׁלִיךְ כָּעֵת אֶת מַעֲשֵׂה הֶחָכָם, וְנַתְחִיל לְסַפֵּר בְּמַעֲשֵׂה הַתָּם:

(יָדוּעַ, אֲשֶׁר רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר, אֲשֶׁר כָּל תֵּבָה וְתֵבָה בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, יֵשׁ בָּזֶה כַּוָּנָה מְיֻחֶדֶת, וְלָכֵן גַּם בְּזֶה הַדִּבּוּר יֵשׁ כַּוָּנָה עֲמֻקָּה, שֶׁיְּכוֹלִים לִלְמֹד מִזֶּה עֵצוֹת לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן מד):
הָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת תָּם וְיָשָׁר, לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וַחֲקִירוֹת, כְּלָל וּכְלָל לֹא. וְגַם בְּחָכְמוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, צָרִיךְ לְהַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ מִזֶּה מְאֹד, כִּי כָּל אֵלּוּ הַחָכְמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ לַנִּכְנָסִים וְהַמַּתְחִילִים קְצָת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינָם חָכְמוֹת כְּלָל, וְהֵם רַק דְּמְיוֹנוֹת וּשְׁטְיוֹת וּבִלְבּוּלִים גְּדוֹלִים. וְאֵלּוּ הַחָכְמוֹת מַפִּילוֹת מְאֹד מְאֹד אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁחוֹשֵׁב וְחוֹקֵר וּמְדַקְדֵּק בְּיוֹתֵר — אִם הוּא יוֹצֵא כָּרָאוּי בַּמֶּה שֶׁעוֹשֶׂה אוֹ לֹא. וּבֶאֱמֶת הַכֹּל שְׁטְיוֹת וַהֲבָלִים, כִּי בָּשָׂר וָדָם אִי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁיֵּצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ

הַתֹּם הַנַּ״ל לָמַד מְלֶאכֶת רַצְעָנוּת, וּמֵחָמַת שֶׁהָיָה תֹּם

נַחְמָן אֶפְרַסְמוֹן

בִּשְׁלֵמוּת. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲבוֹדָה זָרָה ג׳): אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּא בְּטְרוּנְיָה עִם בְּרִיּוֹתָיו. וְאָמְרוּ (קִדּוּשִׁין נד): לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת; וְעַל אֵלּוּ הַמְדַקְדְּקִים וּמַחְמִירִים בְּחֻמְרוֹת יְתֵרוֹת, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא יח, ה): ״וָחַי בָּהֶם״ — וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם (יוֹמָא פה:), כִּי אֵין לָהֶם שׁוּם חִיּוּת כְּלָל, וְהֵם תָּמִיד בְּמָרָה שְׁחוֹרָה, מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁאֵינָם יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָתָם בַּמִּצְווֹת שֶׁעוֹשִׂים, וְאֵין לָהֶם שׁוּם חִיּוּת מִשּׁוּם מִצְוָה, מֵחֲמַת הַדְּקְדּוּקִים וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה שֶׁלָּהֶם. וְזֶה וְהִנֵּה נַשְׁלִיךְ כָּעֵת אֶת מַעֲשֶׂה הֶחָכָם, וְנַתְחִיל לְסַפֵּר בְּמַעֲשֶׂה הַתֹּם; כִּי לֹא צְרִיכִים לָלֶכֶת בְּמַעֲשֶׂה הֶחָכָם, אֶלָּא לְהִתְנַהֵג בְּמִדּוֹת הַתֹּם, שֶׁהָלַךְ בִּתְמִימוּת גְּדוֹלָה, כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זֶה תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת וְהַשְׂכָּלוֹת כְּלָל. וְזוֹ הַשְּׁלֵמוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהַשְׁלִיךְ אֶת שִׂכְלוֹ הַמְדֻמֶּה, כִּי לְגַבֵּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לֹא שַׁיָּךְ שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל, כִּי אַתָּה יִתְבָּרַךְ עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל, וּמַה שַּׁיָּךְ שֶׁאָדָם יַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְחָכָם?! וְלָכֵן הָעִקָּר בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לְהַשְׁלִיךְ אֶת מַעֲשֵׂי הֶחָכָם, וּלְהַתְחִיל לְסַפֵּר בְּמַעֲשֵׂי הַתֹּם, שֶׁאֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַגְּבוֹהִים, אַף שֶׁהֵם זוֹכִים לְמַדְרֵגוֹת גְּדוֹלוֹת, עִם כָּל זֹאת זוֹרְקִים וּמַשְׁלִיכִים אֶת חָכְמָתָם לַגְּמָרֵי, וְעוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין ה:) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים לו, ז): ״אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ הָוָ״ה״; וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵן עֲרֵמִין בְּדַעַת, וּמְשִׁימִין עַצְמָן כַּבְּהֵמָה; כִּי זֶה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁאַף שֶׁהֵם עֲרֵמִים בְּדַעַת וּבְשֵׂכֶל עֶלְיוֹן וְנוֹרָא מְאֹד, עִם כָּל זֹאת עוֹשִׂים אֶת עַצְמָם כַּבְּהֵמָה, וְלוֹמְדִים וּמִתְפַּלְּלִים וּמְקַיְּמִים אֶת הַמִּצְווֹת בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן טו), שֶׁהִיא חָכְמָה וּמְלֶאכָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת כְּמוֹ בְּהֵמָה, הֵינוּ לְסַלֵּק אֶת הַדַּעַת שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי, וְיֵדַע אֲשֶׁר אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, וְאָז דַּיְקָא יַגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת הֲכִי עֶלְיוֹנוֹת.

הַתֹּם הַנַּ״ל לָמַד מְלֶאכֶת רַצְעָנוּת (סַנְדְּלָרוּת); כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, הוּא אֵינוֹ מְחַפֵּשׂ גְּדוֹלוֹת, אֶלָּא עוֹסֵק לְתַקֵּן דְּבָרִים פְּשׁוּטִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְעָלַיִם. כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל אָדָם שֶׁהוּא חָכָם אֲפִלּוּ בִּקְדֻשָּׁה, הוּא מְחַפֵּשׂ עֲבוֹדוֹת

לָמַד הַרְבֵּה עַד שֶׁקִּבֵּל. וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהָאֲמָנוֹת בִּשְׁלֵמוּת,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

גְּדוֹלוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, הוּא רַק רוֹצֶה עֲבוֹדוֹת קְטַנּוֹת, וְשָׂמֵחַ בָּהֶן מְאֹד, שֶׁזֶּה בְּחִינַת רַגְלִין, וְהוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת סַנְדָּלָר, שֶׁעוֹסֵק בְּלַעֲשׂוֹת מִנְעָלִים לְרַגְלָיו, כִּי יֵשׁ מִצְווֹת שֶׁאָדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו, שֶׁבְּנֵי־אָדָם מְזַלְזְלִים בָּזֶה, וְזֶה בָּא מֵאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת, שֶׁאָז הוּא מְחַפֵּשׂ עֲבוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת, עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת, וּכְמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פו): מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת קָשׁוֹת, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה, יָכוֹל לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל דָּבָר. וְיָדוּעַ, שֶׁאֱמוּנָה הִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁתְּלוּיָה בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, דְּלִית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם. וְלָכֵן דַּיְקָא הַתָּם, שֶׁהָלַךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל עֲבוֹדַת סַנְדָּלָרוּת, לְתַקֵּן מִנְעָלִים לָרַגְלִין. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה תָּם, **לָמַד הַרְבֵּה עַד שֶׁקִּבֵּל** אֶת הָאֱמָנוּת, וַאֲפִלּוּ שֶׁלָּמַד אֶת הָאֱמָנוּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן **וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהָאֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת**. וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה, שֶׁאָדָם אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁלּוֹמֵד אֶת הָאֱמָנוּת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּקִיּוּם הַמִּצְווֹת בְּשִׂמְחָה וּבִתְפִלָּה וּבִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, עִם כָּל זֹאת אַף שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה, עָלָיו לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא לְהַנִּיחַ אֶת מְקֻצַת עֲבוֹדָתוֹ שֶׁהִתְחִיל. כִּי הַכְּלָל, שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת עַקְשָׁן גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִשּׁוּם דָּבָר. וְזוֹ הָיְתָה מִדָּתוֹ שֶׁל הַתָּם, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁלָּקַח לוֹ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁלָּמַד אֶת הָאֱמָנוּת, וַאֲפִלּוּ אַחַר־כָּךְ שֶׁכְּבָר לָמַד אֶת הָאֱמָנוּת, עֲדַיִן לֹא יָדַע אוֹתָהּ בִּשְׁלֵמוּת, עִם כָּל זֹאת הוּא הִתְחַזֵּק מְאֹד מְאֹד. וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק עַד מְאֹד, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין עֲבוֹדָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, וַאֲפִלּוּ שֶׁלּוֹקֵחַ לוֹ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁהוּא מֵבִין אֶת הַלִּמּוּד שֶׁהוּא לוֹמֵד, וְעַד שֶׁהוּא מְכַוֵּן פֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת בַּתְּפִלָּה, וְגַם אַחַר־כָּךְ עֲדַיִן אֵינוֹ בִּשְׁלֵמוּת, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לוֹ לְהִשָּׁבֵר, אֶלָּא לִשְׂמֹחַ בְּחֶלְקוֹ. וְנָשָׂא אִשָּׁה, זֶה הַסִּימָן הָרִאשׁוֹן אִם אָדָם מַחֲזִיק בִּקְדֻשָּׁה — אִם הוּא מִתְחַתֵּן, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם הוּא רָנָק, הוּא פְּלַג גּוּפָא, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל שׁוּם קְדֻשָּׁה. וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (יוֹמָא עב:) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים יט, י): ״יִרְאַת הַוָ״ה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד״, אָמַר רַבִּי

וְנָשָׂא אִשָּׁה וְהָיָה מִתְפָּרְנֵס מִן הַמְּלָאכָה. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה תָּם וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהַמְּלָאכָה כָּל־כָּךְ, עַל־כֵּן הָיָה פַּרְנָסָתוֹ בִּדְחַק גָּדוֹל וּבְצִמְצוּם, וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל, כִּי הָיָה צָרִיךְ תָּמִיד לַעֲסֹק בַּמְּלָאכָה מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חֲנִינָא, זֶה הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּטָהֳרָה, מַאי הִיא? נוֹשֵׂא אִשָּׁה, וְאַחַר־כָּךְ לוֹמֵד תּוֹרָה. וְרַבֵּנוּ זַ״ל הִקְפִּיד עַל דָּבָר זֶה מְאֹד, וְאָמַר לִבְנֵי הַנְּעוּרִים: ״קֹדֶם לְהִתְחַתֵּן״. וְכֵן אָמְרוּ (קִדּוּשִׁין כט:): מִשְׁתַּבֵּחַ לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא בִּדְרַב הַמְנוּנָא, דְּאָדָם גָּדוֹל הוּא. אָמַר לֵיהּ: כְּשֶׁיָּבוֹא לְיָדְךָ — הַבִיאֵהוּ לְיָדִי. כִּי אָתָא, חֲזָיֵהּ דְּלָא פָּרִיס סוּדְרָא, אָמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא לָא פְּרִיסַת סוּדְרָא? אָמַר לֵיהּ, דְּלָא נְסִיבְנָא. אַהֲדְרִינְהוּ לְאַפֵּיהּ מְנִיהּ, אָמַר לֵיהּ: חֲזִי, דְּלָא חָזֵית לְהוּ לְאַפֵּי עַד דִּנְסֵיבַת; שֶׁלֹּא רָצָה לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו עַד שֶׁיִּתְחַתֵּן. וְכֵן אָמְרוּ (קִדּוּשִׁין עא:): עוּלָּא אִיקְלַע לְפוּמְבְּדִיתָא לְבֵי רַב יְהוּדָה, חֲזָיֵהּ לְרַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה דְּגָדֵל וְלָא נָסֵיב. אָמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא לָא קָא מַנְסֵיב לֵיהּ מָר אִיתְתָא לִבְרֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מִי יָדַעְנָא מֵהֵיכָא אִנְסֵיב? אָמַר לֵיהּ: אָטוּ אֲנַן מִי יָדְעִינַן מֵהֵיכָא קָאֲתִינַן; רוֹאִים מִכָּל זֶה, שֶׁקֹּדֶם צְרִיכִים לְהִתְחַתֵּן. וְהָיָה מִתְפָּרְנֵס מִן הַמְּלָאכָה, שֶׁלָּמַד לְעַצְמוֹ, וְזוֹ מַעֲלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן תקא), שֶׁחָפֵץ מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ פַּרְנָסָה; אַף־עַל־פִּי שֶׁבִּטָּחוֹן גַּם־כֵּן טוֹב מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן טוֹב מְאֹד כְּשֶׁזּוֹכִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲמָד פַּרְנָסָה. כִּי בִּמְקוֹם עֲבוֹדַת הַבִּטָּחוֹן, בִּמְקוֹם זֶה יַעֲשֶׂה עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, כְּלוֹמַר כִּי אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ מַעֲמַד פַּרְנָסָה, וְיִהְיֶה לוֹ בִּלְבּוּל הַדַּעַת מֵהַפַּרְנָסָה, וְיִצְטָרֵךְ בְּכָל פַּעַם לְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּמִדַּת הַבִּטָּחוֹן, בִּמְקוֹם זֶה יַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָה אַחֶרֶת וְהִתְחַזְּקוּת אַחֶרֶת בְּשֹׁאָר עִנְיְנֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת ב׳): יָפֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן; וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה, סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן.

וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה תָּם, וְלֹא הָיָה בָּקִי בְּהַמְּלָאכָה כָּל־כָּךְ, עַל־כֵּן הָיָה פַּרְנָסָתוֹ בִּדְחַק גָּדוֹל וּבְצִמְצוּם, וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל, כִּי הָיָה צָרִיךְ תָּמִיד

הָאֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת. רַק בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹקֵב בַּמַּרְצֵעַ וְהָיָה מַכְנִיס וּמוֹצִיא הַחוּט הָעָב שֶׁל הַתְּפִירָה כְּדֶרֶךְ הָרַצְעָנִים, אָז הָיָה נוֹשֵׁךְ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאוֹכֵל.

וּמִנְהָגוֹ הָיָה, שֶׁהָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד. וְהָיוּ לוֹ כָּל הַמַּאֲכָלִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לַעֲסֹק בִּמְלָאכָה, מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל הָאֲמָנוּת בִּשְׁלֵמוּת, רַק בְּשָׁעַת הַמְּלָאכָה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹקֵב בַּמַּרְצֵעַ, וְהָיָה מַכְנִיס וּמוֹצִיא הַחוּט הָעָב שֶׁל הַתְּפִירָה כְּדֶרֶךְ הָרַצְעָנִים, אָז הָיָה נוֹשֵׁךְ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאוֹכֵל; זֶה סוֹבֵב עַל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וְלִמּוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעֶסֶק הַתְּפִלָּה, וְקִיּוּם הַמִּצְוּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, יֵשׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים, שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ לוֹ מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה, כִּי אֵינוֹ בָּקִי הֵיטֵב בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר עַל תַּכְסִיסֵי הַמִּלְחָמָה שֶׁל הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל כָּל הָרוֹצִים לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלָכֵן הוֹלֵךְ לוֹ מְאֹד בְּדַחַק, וְרַבִּים שֶׁעָזְבוּ אֶת עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁבִיל זֶה. וּבֶאֱמֶת זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה, וְלָכֵן הַתָּם הַקָּדוֹשׁ הוֹרָה לָנוּ דֶּרֶךְ קַל וְנָעִים, אֲפִלּוּ שֶׁהוֹלֵךְ לָאָדָם מְאֹד קָשֶׁה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יַפְסִיק, אֶלָּא יִהְיֶה תָּמִיד עָסוּק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁבָּאֱמְצַע הוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלַעֲסֹק בְּצָרְכֵי פַּרְנָסָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יַפְסִיק מִלַּעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, אֲפִלּוּ שֶׁהָעֲבוֹדָה לֹא יוֹצֵאת לוֹ בִּשְׁלֵמוּת, עִם כָּל זֹאת יִחְיֶה אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל, כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד יָקָרָה כָּל נְקֻדָּה קְטַנָּה, שֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה בִּשְׁבִיל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאַדְרַבָּה מִי שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁעֲבוֹדָתוֹ אֵינָהּ בִּשְׁלֵמוּת, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת מַתְמִיד גָּדוֹל, הֵן בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהֵן בְּקִיּוּם הַמִּצְוּוֹת, וְהֵן בִּתְפִלָּה, וּבֵין עֵסֶק לְעֵסֶק מְעַסְּקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה יַחֲטֹף טוֹב אַמְתִּי וְנִצְחִי, כִּי רַק זֶה מַה שֶּׁישָׁאֵר מִמֶּנּוּ. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בָּזֶה, הוּא יַצְלִיחַ מְאֹד. וּמִנְהָגוֹ הָיָה, שֶׁהָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד; וְזֶה עִקַּר הַצְלָחַת הָאָדָם — כְּשֶׁהוּא תָּמִיד

וְכָל הַמַּשְׁקוֹת וְכָל הַמַּלְבּוּשִׁים. וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי לֶאֱכֹל, וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאָכַל. אַחַר־כָּךְ הָיָה אוֹמֵר: תֵּן לִי הָרֹטֶב עִם קְטָנִית, וְהָיְתָה חוֹתֶכֶת לוֹ עוֹד חֲתִיכַת לֶחֶם וְאָכַל. וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְטוֹב מְאֹד הָרֹטֶב הַזֶּה! וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה לְתֵת לוֹ הַבָּשָׂר וּשְׁאָר מַאֲכָלִים טוֹבִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבְעַד כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם, וְהוּא הָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִזֶּה וְשִׁבַּח מְאֹד אֶת אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל, כַּמָּה הוּא מְתֻקָּן וְטוֹב, כְּאִלּוּ הָיָה אוֹכֵל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל מַמָּשׁ, וּבֶאֱמֶת הָיָה

שָׂמֵחַ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת שִׂמְחָה, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳): מִי שֶׁשָּׂמֵחַ תָּמִיד — הוּא מַצְלִיחַ; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת ל׃): לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה — לֹא מִתּוֹךְ עַצְבוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ עַצְלוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק, וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה; וְלָכֵן זוֹ הָיְתָה כָּל הַצְלָחָתוֹ. וְהָיוּ לוֹ כָּל הַמַּאֲכָלִים וְכָל הַמַּשְׁקָאוֹת וְכָל הַמַּלְבּוּשִׁים, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן כג): אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱכֹל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת, וְלִשְׁתּוֹת אַחַר־כָּךְ כַּמָּה מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים, וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֵיזֶה מִצְווֹת. וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי לֶאֱכֹל! וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאָכַל. אַחַר־כָּךְ הָיָה אוֹמֵר: תֵּן לִי הָרֹטֶב עִם קְטָנִית! וְהָיְתָה חוֹתֶכֶת לוֹ עוֹד חֲתִיכַת לֶחֶם וְאָכַל. וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְטוֹב מְאֹד הָרֹטֶב הַזֶּה! וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה לְתֵת לוֹ הַבָּשָׂר, וּשְׁאָר מַאֲכָלִים טוֹבִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבְעַד כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם, וְהוּא הָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִזֶּה, וְשִׁבַּח מְאֹד אֶת אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל, כַּמָּה הוּא מְתֻקָּן וְטוֹב, כְּאִלּוּ הָיָה אוֹכֵל אוֹתוֹ הַמַּאֲכָל מַמָּשׁ. וּבֶאֱמֶת הָיָה מַרְגִּישׁ בַּאֲכִילָתוֹ הַלֶּחֶם טַעַם כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל שֶׁהָיָה רוֹצֶה, מֵחֲמַת תְּמִימוּתוֹ וְשִׂמְחָתוֹ

מַרְגִּישׁ בַּאֲכִילָתוֹ הַלֶּחֶם טַעַם כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל שֶׁהָיָה רוֹצֶה, מֵחֲמַת תְּמִימוּתוֹ וְשִׂמְחָתוֹ הַגְּדוֹלָה.

וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי שֵׂכָר לִשְׁתּוֹת! וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ: כַּמָּה יָפֶה הַשֵּׂכָר הַזֶּה. תֵּן לִי דְּבַשׁ? וְנָתְנָה לוֹ מַיִם. וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל. תֵּן לִי יַיִן! וְכוּ׳ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מִתְעַנֵּג וּמְשַׂבֵּחַ אוֹתוֹ הַמַּשְׁקֶה, כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹתֶה אוֹתָהּ מַמָּשׁ.

וְכֵן בְּמַלְבּוּשִׁים, הָיָה לָהֶם בְּשֶׁתְּפוּת לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ פֶּעלְץ (מְעִיל פַּרְוָה) אֶחָד. וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַפֶּעלְץ. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ פֶּעלְץ: כְּגוֹן: לֵילֵךְ לַשּׁוּק, וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ טוּלִיף (מְעִיל מְכֻבָּד) לֵילֵךְ בֵּין אֲנָשִׁים, הָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַטּוּלִיף? וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ. וְהָיָה מִתְעַנֵּג מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ: כַּמָּה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַגְּדוֹלָה. וְכֵן הָיָה מְצַוֶּה: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי שֵׂכָר לִשְׁתּוֹת! וְנָתְנָה לוֹ מַיִם, וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ: כַּמָּה יָפֶה הַשֵּׂכָר הַזֶּה. תֵּן לִי דְּבַשׁ! וְנָתְנָה לוֹ מַיִם. וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל. תֵּן לִי יַיִן וְכוּ׳, כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, וְנָתְנָה לוֹ מַיִם. וְהָיָה מִתְעַנֵּג וּמְשַׂבֵּחַ אוֹתוֹ הַמַּשְׁקֶה, כְּאִלּוּ הוּא שׁוֹתֶה אוֹתָהּ מַמָּשׁ. וְכֵן בְּמַלְבּוּשִׁים, הָיָה לָהֶם בְּשֶׁתְּפוּת — לוֹ וּלְאִשְׁתּוֹ, פֶּעלְץ (מְעִיל פַּרְוָה חָרְפִּי) אֶחָד, וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַפֶּעלְץ! כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ פֶּעלְץ, כְּגוֹן: לֵילֵךְ לַשּׁוּק. וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ טוּלִיף (מְעִיל עֶלְיוֹן) לֵילֵךְ בֵּין אֲנָשִׁים, הָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַטּוּלִיף! וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מִמֶּנּוּ, וְהָיָה

יָפֶה הַטּוּלִיפּ הַזֶּה! כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְקַאפְּטִין, כְּגוֹן: לֵילֵךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, הָיָה מְצַוֶּה וְאוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַקַאפְּטִין! וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ. וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַקַאפְּטִין הַזֶּה, וְכֵן כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ יוּפָּא (מְעִיל עֶלְיוֹן מְכֻבָּד), **הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ גַּם־כֵּן הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וּמִתְעַנֵּג גַּם־כֵּן כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַיּוּפָּא הַזֹּאת כַּנַּ״ל וְכֵן בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מְשַׁבֵּחַ: כַּמָּה יָפֶה הַטּוּלִיפּ הַזֶּה! כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְקַאפְּטִין (קַפּוֹטָה), כְּגוֹן לֵילֵךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, הָיָה מְצַוֶּה וְאוֹמֵר: אִשְׁתִּי, תֵּן לִי הַקַאפְּטִין! וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר: כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַקַאפְּטִין הַזֶּה! וְכֵן כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לִלְבֹּשׁ יוּפָּא (מְעִיל עֶלְיוֹן מְכֻבָּד), הָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ גַּם־כֵּן הַפֶּעלְץ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ וּמִתְעַנֵּג גַּם־כֵּן: כַּמָּה יָפֶה וְנָאֶה הַיּוּפָּא הַזֹּאת כַּנַּ״ל, וְכֵן בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד; זֶה סוֹבֵב הֵן עַל גַּשְׁמִיּוּת וְהֵן עַל רוּחָנִיּוּת, כִּי כְּשֶׁאָדָם תָּמִיד שָׂמֵחַ, וְדָבוּק בְּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שׁוּם דָּבָר — רַק לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז הוּא מַרְגִּישׁ כָּל מִינֵי טְעָמִים בְּחַיָּיו הַגַּשְׁמִיִּים, שֶׁזֶּה הָיָה בִּדּוּר הַמִּדְבָּר, שֶׁזָּכוּ עַם יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְמָן, וְלִבְאֵר, וּלְעָנָן, שֶׁהִרְגִּישׁוּ אֶת כָּל טַעֲמֵי הַמַּאֲכָלִים בְּתוֹךְ הַמָּן, וְכֵן הִרְגִּישׁוּ אֶת כָּל מִינֵי טְעָמִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְכֵן הִרְגִּישׁוּ אֶת כָּל הַלְּבוּשִׁים בְּתוֹךְ הֶעָנָנִים. כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִכְנִיס בְּעַם יִשְׂרָאֵל דַּעַת הָאֱמֶת, בְּסוֹד (דְּבָרִים ד, לה): ״אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, כִּי יְהוָ״ה הוּא הָאֱלֹקִים, אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״, וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם דַּעַת, לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (נְדָרִים מא.): דַּעַת קָנִיתָ — מֶה חָסַרְתָּ, דַּעַת חָסַרְתָּ — מַה קָנִיתָ, כִּי אֵין עָנִי אֶלָּא בְּדַעָה. בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי: דְּדָא בֵּיהּ — כֻּלָּא בֵּיהּ, דְּלָא דָא בֵּיהּ — מַה בֵּיהּ?! דָּא קָנִי — מֶה חָסַר?! דָּא לָא קָנִי — מַה קָנִי?! וְלָכֵן עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהִכְנִיס דַּעַת בְּעַם יִשְׂרָאֵל, הֵמְשִׁיךְ לָהֶם עַל־יְדֵי הַמָּן, הַבְּאֵר וְהֶעָנָן, אֶת כָּל הַמַּאֲכָלִים,

כְּשֶׁחָיָה גּוֹמֵר הַמְּנָעָל, וּמִן הַפֶּתֶם הָיָה לוֹ שְׁלֹשָׁה קְצָווֹת, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל הָאֻמָּנוּת בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל, הָיָה לוֹקֵחַ הַמְּנָעָל בְּיָדוֹ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ אוֹתוֹ מְאֹד, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִמֶּנּוּ. וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, כַּמָּה יָפֶה וְנִפְלָא הַמְּנָעָל הַזֶּה; כַּמָּה מָתוֹק הַמְּנָעָל הַזֶּה; כַּמָּה מִנְעָל שֶׁל דְּבַשׁ וְצוֹקֶר (סֻכָּר) **הַמְּנָעָל הַזֶּה. וְהָיְתָה שׁוֹאֶלֶת אוֹתוֹ: אִם־כֵּן, מִפְּנֵי מָה שְׁאָרֵי רַצְעָנִים נוֹטְלִים שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים בְּעַד זוּג מְנָעָלִים, וְאַתָּה לוֹקֵחַ רַק חֲצִי טָאלֵיר?** (הַיְנוּ זָהוּב וָחֲצִי). **הֵשִׁיב לָהּ: מַה לִּי בָּזֶה? זֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ וְזֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלִּי.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאֶת כָּל הַמַּשְׁקָאוֹת, וְאֶת כָּל הַלְּבוּשִׁים, עַד שֶׁהִרְגִּישׁוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֶת זֶה מַמָּשׁ. וּכְמוֹ־כֵן זֶה סוֹבֵב בִּרוּחָנִיּוּת, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹחַ עִם כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה קְטַנָּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ — הֵן בְּתוֹרָה, הֵן בִּתְפִלָּה וְהֵן בְּקִיּוּם הַמִּצְווֹת, וְזֶה מַה שֶּׁיְּחַיֶּה אוֹתוֹ. עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁהָיָה גּוֹמֵר הַמְּנָעָל, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם שֶׁלּוֹ, **וּמִן הַפֶּתֶם הָיָה לוֹ שְׁלֹשָׁה קְצָווֹת, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל הָאֻמָּנוּת בִּשְׁלֵמוּת כַּנַּ״ל, הָיָה לוֹקֵחַ הַמְּנָעָל בְּיָדוֹ, וְהָיָה מְשַׁבֵּחַ אוֹתוֹ מְאֹד, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִמֶּנּוּ, וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, כַּמָּה יָפֶה וְנִפְלָא הַמְּנָעָל הַזֶּה! כַּמָּה מָתוֹק הַמְּנָעָל הַזֶּה! כַּמָּה מִנְעָל שֶׁל דְּבַשׁ וְצוֹקֶר** (סֻכָּר) **הַמְּנָעָל הַזֶּה!** כִּי שָׂמַח מְאֹד עִם עֲבוֹדָתוֹ שֶׁעָבַד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַלְמוּד שֶׁלּוֹ הָיָה מָלֵא חֶסְרוֹנוֹת, שֶׁלֹּא הֵבִין הֵיטֵב מַה שֶּׁהוּא לוֹמֵד, וְכֵן הַתְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ הָיוּ מְלֵאוֹת מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְכֵן קִיּוּם הַמִּצְווֹת שֶׁלּוֹ הָיָה מָלֵא חֶסְרוֹנוֹת, עִם כָּל זֹאת הֶחֱיָה אֶת עַצְמוֹ עִם זֶה מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד בְּכָל פְּרָט וּפְרָט מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם שֶׁהָיָה לוֹ. **וְהָיְתָה שׁוֹאֶלֶת אוֹתוֹ: אִם־כֵּן, מִפְּנֵי מַה שְׁאָרֵי רַצְעָנִים נוֹטְלִים שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים בְּעַד זוּג מְנָעָלִים, וְאַתָּה לוֹקֵחַ רַק חֲצִי טָאלֶער** (הַיְנוּ זָהוּב וָחֲצִי); הַיְנוּ בְּדֶרֶךְ כְּלָל הָאִשָּׁה מְבַקֶּשֶׁת עַל פַּרְנָסָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תְּמוּרָה טז.): מַה חֲמוֹר זֶה, כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ מַאֲכָל בְּאֲבוּסוֹ — מִיָּד צוֹעֵק, כָּךְ אִשָּׁה, כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ תְּבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ — מִיָּד צוֹעֶקֶת. **הֵשִׁיב לָהּ: מַה לִּי בָּזֶה? זֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ, וְזֶה**

וְעוֹד: לָמָּה לָנוּ לְדַבֵּר מֵאֲחֵרִים? הֲלֹא נַתְחִיל לַחֲשֹׁב כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִי מַרְוִיחַ בְּמִנְעָל זֶה מִיָּד לְיָד: הָעוֹר הוּא בְּכָךְ, הַזֶּפֶת וְהַחוּטִים וְכוּ׳ בְּכָךְ, וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּכָךְ. לַאֲפִקֵי בְּכָךְ, וְעַתָּה אֲנִי מַרְוִיחַ מִיָּד לְיָד עֲשָׂרָה

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה שֶׁלִּי! וְזֶה יְסוֹד גָּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם — הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת, כָּל הַצָּרוֹת שֶׁהוּא סוֹבֵל, זֶה רַק מֵחֲמַת שֶׁהוּא מְסִתַּכֵּל עַל הַזּוּלַת, בְּגַשְׁמִיּוּת — הוּא רוֹאֶה שֶׁהַזּוּלַת מַרְוִיחַ יוֹתֵר, וְזֶה שׁוֹבֵר אוֹתוֹ מֵחֲמַת רֹב קִנְאָה, וּכְמוֹ־כֵן בְּרוּחָנִיּוּת אָדָם מִתְרַשֵּׁל מִתּוֹרָה וּמִתְּפִלָּה, כִּי הוּא רוֹאֶה שֶׁהַזּוּלַת לוֹמֵד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וּבֶאֱמֶת זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי מָה אָדָם צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים?! וְרַבֵּנוּ זַ״ל גָּלָה לָנוּ עַל הַפָּסוּק (יְחֶזְקֵאל לג, כד): ״אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם״, שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ עָבַד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּבְחִינַת אֶחָד, שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם. וְכָתַב מוֹהֲרַנ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, פֶּסַח, הֲלָכָה ט׳, אוֹת כב), שֶׁזֶּה עִנְיַן סְפִירַת הָעֹמֶר, שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כג, טו): ״וּסְפַרְתֶּם לָכֶם״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנָחוֹת סה:), שֶׁתְּהֵא סְפִירָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, הַיְנוּ שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד צָרִיךְ לִסְפֹּר לְעַצְמוֹ, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מֵהַשֵּׁנִי, כִּי זֶה מַכְנִיס בָּאָדָם עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, כִּי תָּמִיד הוּא חוֹשֵׁב בְּגַשְׁמִיּוּת — שֶׁכֻּלָּם מַצְלִיחִים יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לָהֶם יוֹתֵר כֶּסֶף מִמֶּנּוּ, וּבִפְרָט הַנָּשִׁים, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יג.): אֵין אִשָּׁה מִתְקַנְּאָה אֶלָּא בִּירֵךְ חֲבֵרְתָּהּ; תָּמִיד הִיא חוֹשֶׁבֶת שֶׁלָּנָשִׁים אֲחֵרוֹת יֵשׁ יוֹתֵר מִמֶּנָּה. וְכֵן בְּרוּחָנִיּוּת — הָאָדָם נוֹפֵל בַּחֲלִישׁוּת הַדַּעַת גְּדוֹלָה מְאֹד, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאֲחֵרִים לוֹמְדִים יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ, וְכֵן לוֹמְדִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וְלָכֵן אָמַר לְאִשְׁתּוֹ: זֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלִּי, וְזֶה מַעֲשֶׂה שֶׁלִּי! כִּי אֵין לָנוּ לְהִתְבַּלְבֵּל מֵאֲחֵרִים כְּלָל, כִּי אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד, וְעוֹד: **לָמָּה לָנוּ לְדַבֵּר מֵאֲחֵרִים?! הֲלֹא נַתְחִיל לַחֲשֹׁב כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִי מַרְוִיחַ בְּמִנְעָל זֶה מִיָּד לְיָד: הָעוֹר הוּא בְּכָךְ, הַזֶּפֶת וְהַחוּטִים וְכוּ׳ בְּכָךְ, וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּכָךְ, לַאֲפִקֵי** (הַמִּלּוּי שֶׁבֵּין הָעוּרוֹת) **בְּכָךְ, וְעַתָּה אֲנִי מַרְוִיחַ מִיָּד לְיָד עֲשָׂרָה גְּדוֹלִים, וּמָה אִכְפַּת לִי רֶוַח כָּזֶה מִיָּד לְיָד?!** הַיְנוּ מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת, הוּא שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ דַּיְקָא, וְאֵינוֹ מְבַלְבֵּל אֶת עַצְמוֹ

גְּדוֹלִים (הַמִּלּוּי שֶׁבֵּין הָעוֹרוֹת), **וּמָה אִכְפַּת לִי רֶוַח כָּזֶה מִיָּד לְיָד?! וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד.**

וְאֶצֶל הָעוֹלָם הָיָה לְלַעַג. וְהִשִּׂיגוּ תַּאֲוָתָם בּוֹ, שֶׁמָּצְאוּ מִמִּי לְהִתְלוֹצֵץ כִּרְצוֹנָם, כִּי הָיָה נִדְמֶה לְמֻשָּׂג, וְהָיוּ בָּאִים בְּנֵי־אָדָם, וְהִתְחִילוּ בְּכַוָּנָה לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּשְׁבִיל לְהִתְלוֹצֵץ. וְהָיָה אוֹתוֹ הַתָּם אוֹמֵר: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת! וְתֵכֶף

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מֵאֲחֵרִים, כִּי אֶחָד מִקַּנְיָנֵי הַתּוֹרָה הוּא (אָבוֹת פֶּרֶק ו׳): הַמַּכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ; וְלָכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲבָנָה קָשָׁה, וְקָשֶׁה לוֹ מְאֹד לִקְלֹט אֶת הַלִּמּוּד, הוּא צָרִיךְ לִשְׁמֹחַ עִם כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה שֶׁזּוֹכֶה לִלְמֹד וּלְהָבִין לְפִי בְּחִינָתוֹ, וְכֵן כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁהוּא מְקַיֵּם, אֲפִלּוּ שֶׁאֵין בָּהּ שְׁלֵמוּת, הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׂמֵחַ שֶׁזֶּה שֶׁלּוֹ, וְכֵן בִּתְפִלָּה, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּלְבּוּלִים רַבִּים מְאֹד, וּבְקֹשִׁי יָכוֹל לְכַוֵּן אֶל מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר, עִם כָּל זֹאת רָאוּי לוֹ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, שֶׁזּוֹ תּוֹרָתוֹ, זוֹ תְּפִלָּתוֹ, וְאֵלּוּ הַמִּצְוֹוֹת שֶׁהוּא מְקַיֵּם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּגַשְׁמִיּוּת — הָאָדָם צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ עִם עֲבוֹדָתוֹ וְעִם פַּרְנָסָתוֹ, שֶׁזֶּה עִקַּר גָּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת כה:): אֵיזֶה עָשִׁיר? כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַחַת רוּחַ בְּעָשְׁרוֹ, כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲשִׁירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין לָהֶם נַחַת רוּחַ מֵהָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם, אִם־כֵּן מַה יֵּשׁ לָהֶם מֵעֲשִׁירוּתָם?! לֹא־כֵן מִי שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים, אֶלָּא הוּא מְקַיֵּם (מִשְׁלֵי יג, יא): "וְקֹבֵץ עַל יָד יַרְבֶּה", הַיְנוּ שֶׁמְּחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל מַה שֶּׁמְּקַבֵּץ בְּיָדוֹ, וְהוּא שָׂמֵחַ שֶׁזֶּה שֶׁלּוֹ, אֲזַי הוּא יִרְבֶּה מְאֹד. וְהָיָה רַק מָלֵא שִׂמְחָה וְחֶדְוָה תָּמִיד; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ, לֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מֵאַף אֶחָד, הוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים. **וְאֶצֶל הָעוֹלָם הָיָה לְלַעַג**, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נט, טו): "וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל", **וְהִשִּׂיגוּ תַּאֲוָתָם בּוֹ, שֶׁמָּצְאוּ מִמִּי לְהִתְלוֹצֵץ כִּרְצוֹנָם, כִּי הָיָה נִדְמֶה לְמֻשָּׂג.** וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ל׳): לְפִי הָרְחוֹק מֵאֱמֶת, כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַ׳סּוּר מֵרָע׳ לְשׁוֹטֶה; **וְהָיוּ בָּאִים בְּנֵי־אָדָם, וְהִתְחִילוּ בְּכַוָּנָה לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּשְׁבִיל לְהִתְלוֹצֵץ**, כִּי אֶת זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁיֵּשׁ בַּר יִשְׂרָאֵל עוֹבֵד הַשֵּׁם

שֶׁהֶשִׁיבוּ לוֹ: בְּלִי לֵיצָנוּת, קַבֵּל דִּבְרֵיהֶם, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּם, כִּי יוֹתֵר לֹא הָיָה רוֹצֶה לְהַעֲמִיק לַחֲשֹׁב חָכְמוֹת, שֶׁגַּם זֶה בְּעַצְמוֹ לֵיצָנוּת, כִּי הָיָה אִישׁ תָּם; וּכְשֶׁהָיָה רוֹאֶה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ, בָּאִים בְּנֵי־אָדָם לְהַפְרִיעוֹ וּלְהִתְלוֹצֵץ מִמֶּנּוּ, כְּדֵי לְמָנְעוֹ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה. וְהָיָה אוֹתוֹ הַתָּם אוֹמֵר: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת! כִּי שִׂמְחָה אֲמִתִּית לִשְׁמֹחַ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה תַּכְלִית הַהֵפֶךְ מִלֵּיצָנוּת, אֲשֶׁר הִיא שְׂחוֹק הַכְּסִיל. וְאָמְרוּ (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן תְּלִיתָאָה): מָאן כְּסִיל דָּא אֶל אַחֵר סַמָּא״ל. וְעֵרֶב־רַב אִינּוּן בְּנָהָא דְּאִינּוּן מְעָרְבִין בְּיִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים; וְהֵם אֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂים צְחוֹק מֵעוֹבְדֵי הַשֵּׁם וְלוֹמְדֵי הַתּוֹרָה בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְלָכֵן הָיָה הַתָּם רָגִיל לוֹמַר: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת! כִּי לֵיצָנוּת הִיא אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קד.): מַאי דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ג, לד): ״אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ, וְלַעֲנָיִים יִתֵּן חֵן״, בָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ; כִּי זֶה עִקַּר פֶּתַח הַטֻּמְאָה. וְלָכֵן הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא שָׂאַל אֶת הַבָּאִים לְדַבֵּר עִמּוֹ: רַק בְּלִי לֵיצָנוּת! וְתֵכֶף **שֶׁהֶשִׁיבוּ לוֹ בְּלִי לֵיצָנוּת, קִבֵּל דִּבְרֵיהֶם וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּם, כִּי יוֹתֵר לֹא הָיָה רוֹצֶה לְהַעֲמִיק לַחֲשֹׁב חָכְמוֹת, שֶׁגַּם זֶה בְּעַצְמוֹ לֵיצָנוּת**; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, אֵינוֹ חוֹקֵר כְּלָל, אֶלָּא בְּכָל דָּבָר הוּא מִסְתַּכֵּל שֶׁיִּהְיֶה שָׁם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב), שֶׁעַל־יְדֵי חָכְמוֹת יְכוֹלִים לָבוֹא לִידֵי כְּפִירוֹת וְרָעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְלָכֵן הוּא לֹא רָצָה בְּכָלָל לַחֲקֹר — אִם אֵלּוּ אֲנָשִׁים אוֹמְרִים אֶת הָאֱמֶת אוֹ לֹא. כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁאֵינָם מִתְכַּוְּנִים בְּלֵיצָנוּת, כְּבָר הֶאֱמִין לָהֶם, כִּי לֹא רָצָה אֲפִלּוּ לְהַכְנִיס בְּדַעְתּוֹ אֵיזוֹ חֲקִירָה וּמַחֲשָׁבָה שֶׁהֵם מִתְלוֹצְצִים, כִּי הַסְּפֵקוֹת וְהַחֲקִירוֹת — זֶה בְּעַצְמוֹ הָיָה אֶצְלוֹ לֵיצָנוּת, כִּי הָיָה אִישׁ תָּם, שֶׁזּוֹ הַמַּדְרֵגָה הֲכִי עֶלְיוֹנָה — שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יג, כ): ״הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם״; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ מִשְׁלֵי, פָּרָשָׁה יג, סִימָן א׳): מָשָׁל לְמִי שֶׁנִּכְנָס בַּחֲנוּתוֹ שֶׁל בֹּשֶׂם, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵר לוֹ, וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ, הוּא יוֹצֵא וְרֵיחוֹ נוֹדֵף, וְרֵיחַ בְּגָדָיו מְבֻשָּׂמִין, וְאֵין רֵיחוֹ זָז מִמֶּנּוּ כָּל הַיּוֹם, עָלָיו הוּא אוֹמֵר: ״הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם״; וְלָכֵן הִצְלִיחַ כָּל־כָּךְ בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת שִׂמְחָה, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳): מִי שֶׁהוּא שָׂמֵחַ

שֶׁכְּוָנָתָם לְלֵיצָנוּת, הָיָה אוֹמֵר: מַה יִּהְיֶה כְּשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי? הֲלֹא אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה, כִּי מָה אֲנִי נֶחְשָׁב?! וּכְשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי, אַדְרַבָּא, אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה!

כָּל זֶה הָיָה דַּרְכֵי הַתָּם. וְעַתָּה נַחֲזֹר לְעִנְיַן רִאשׁוֹן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

תָּמִיד, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַצְלִיחַ; וּכְשֶׁהָיָה רוֹאֶה, שֶׁכְּוָנָתָם לְלֵיצָנוּת, הָיָה אוֹמֵר: מַה יִּהְיֶה כְּשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי?! כִּי הַלֵּץ חוֹשֵׁב שֶׁהוּא חָכָם, כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל לֵצִים, שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מֵאֲחֵרִים, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהֵם חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, וּבֶאֱמֶת אֵינָם יוֹדְעִים, שֶׁהֵם עוֹשִׂים לֵיצָנוּת מֵעַצְמָם. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי ט, יב): "אִם חָכַמְתָּ — חָכַמְתָּ לָךְ, וְלַצְתָּ — לְבַדְּךָ תִּשָּׂא"; כִּי אִם אָדָם חָכָם, וְזוֹכֶה לִלְמֹד תּוֹרָה, וְעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, הוּא בּוֹרֵחַ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בִּדְבֵקוּת וּבְיִחוּדִים, הוּא חָכָם לְעַצְמוֹ, כִּי רַק אֶת זֹאת יַקַּח עִמּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁעוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מִכָּל זֶה, הוּא עוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מֵעַצְמוֹ וְלֹא מֵהַזּוּלַת, כִּי הוּא נִשְׁאָר הַשּׁוֹטֶה, וְעָלָיו יֵשְׁנָה רַחֲמָנוּת הֲכִי גְּדוֹלָה. וְזֶה מַה שֶּׁאָמַר הַתָּם לְכָל מִי שֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ לֵיצָנוּת: אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאַתָּה חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנִּי, הֲלֹא אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה, כִּי מָה אֲנִי נֶחְשָׁב בְּעֵינֶיךָ — כְּשׁוֹטֶה, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא שׁוֹטֶה, **וּכְשֶׁתִּהְיֶה חָכָם מִמֶּנִּי, אַדְרַבָּה, אֲזַי תִּהְיֶה שׁוֹטֶה!** וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר, רַק מַה שֶּׁיִּזְכֶּה לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מִדְרָשׁ, הֲלָכָה, וַאֲגָדָה, וְקִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְאֶת הַתְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב, חֲצוֹת, הִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּדְבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, זֶה מַה שֶּׁיִּלָּוֶה אוֹתוֹ לְנֵצַח נְצָחִים. מַה שֶּׁאֵין כֵּן, מִי שֶׁעוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מִזֶּה, הוּא מִסְכֵּן גָּדוֹל, וְלֹא יִשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא חָכָם, וּלְהֶפֶךְ נִדְמֶה לוֹ, שְׁמֵי שֶׁקּוֹנֶה וְחוֹטֵף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה וּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וּדְבֵקוּת — הוּא שׁוֹטֶה, וּלְבַסּוֹף נִרְאֶה דְּבַר מִי הִצְלִיחַ.

כָּל זֶה הָיָה דַּרְכֵי הַתָּם, שֶׁכָּךְ הִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְחַיִּים כָּאֵלּוּ

בְּתוֹךְ־כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ, שֶׁהֶחָכָם הַנַּ״ל נוֹסֵעַ וּבָא לְכָאן

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

נִקְרָאִים חַיִּים אֲמִתִּיִּים, חַיֵּי עוֹלָם הַבָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְעַתָּה נַחֲזֹר לְעִנְיָן רִאשׁוֹן, וְנִסַּפֵּר מַה קָּרָה עִם הֶחָכָם. בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ, שֶׁהֶחָכָם הַנַּ״ל נוֹסֵעַ וּבָא לְכָאן בִּגְדֻלָּה וְחָכְמָה גְּדוֹלָה; כִּי כֵן דֶּרֶךְ הֶחָכָם, שֶׁמִּתְנַהֵג בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, כְּשֶׁהוּא בָּא אוֹ כְּשֶׁהוּא נוֹסֵעַ, אֲזַי הוּא בָּא וְנוֹסֵעַ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מְאֹד, וּמְפַרְסְמִים אוֹתוֹ בְּפִרְסוּם גָּדוֹל, וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כִּי הַפִּרְסוּם רַק מַזִּיק לָאָדָם בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת; בְּרוּחָנִיּוּת — זֶה מַזִּיק, שֶׁמָּא יִכָּנֵס בּוֹ אֵיזֶה צַד יֵשׁוּת וְגַאוּת, אֲשֶׁר זֶה מַזִּיק מְאֹד, שֶׁבָּנָקֵל יְכוֹלִים לַעֲקֹר אֶת עַצְמוֹ מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, כִּי אִם אָדָם נִכְנָס בּוֹ אֵיזֶה צַד שֶׁל יֵשׁוּת וּמְצִיאוּת, הוּא יָכוֹל לִפֹּל לַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה ד׃): אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גַּסּוּת הָרוּחַ, כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. כְּתִיב הָכָא (מִשְׁלֵי טז, ה): ״תּוֹעֲבַת הַוָי״ה כָּל גְּבַהּ לֵב״, וּכְתִיב הָתָם (דִּבְרִים ז, כז): ״וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ״, וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּיָדֵיהּ אָמַר, כְּאִלּוּ כָּפַר בָּעִקָּר, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרִים ח, יד): ״וְרָם לְבָבֶךָ, וְשָׁכַחְתָּ אֶת הַוָי״ה אֱלֹהֶיךָ״ וְגוֹ׳. וְכֵן בְּגַשְׁמִיּוּת זֶה מַזִּיק מְאֹד, כִּי מְקַנְּאִים בּוֹ, וּמַתְחִילִים לַחֲלֹק עָלָיו, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כה, ב): ״וּכְבֹד מְלָכִים חֲקֹר דָּבָר״, כִּי הַכֹּל חוֹקְרִים אַחֲרָיו — אִם הוּא רָאוּי לַכָּבוֹד הַזֶּה אוֹ לֹא, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), וְכֵן מַכְנִיסִים בּוֹ עַיִן הָרָע. וְכָל אֵלּוּ שֶׁהוֹלְכִים בְּפִרְסוּם גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד מְסֻכָּנִים, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יח): סַכָּנָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת מְפֻרְסָם וּלְהַנְהִיג הָעוֹלָם, לָא מִבָּעְיָא כְּשֶׁאֵינוֹ רָאוּי כְּלָל, וְלוֹבֵשׁ טַלִּית שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, רַק אֲפִלּוּ עוֹבְדֵי הַשֵּׁם בֶּאֱמֶת, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, יֵשׁ עֲלֵיהֶם סַכָּנוֹת נוֹרָאוֹת בְּהַנְהָגַת הָעוֹלָם, כִּי אִישׁ פָּשׁוּט, רָחוֹק מְאֹד שֶׁיַּעֲבֹר עַל רְצִיחָה, אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ אִישׁ כָּשֵׁר, כִּי אֵין לוֹ תַּאֲוָה לָזֶה, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁמַּגִּיעַ, חַס וְשָׁלוֹם, לְתַאֲוָה כָּזוֹ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, אֵינוֹ בָּא לִיָדוֹ, וְיֵשׁ לוֹ כַּמָּה מְנִיעוֹת לָזֶה, וַאֲפִלּוּ אִם יַעֲבֹר, לֹא יַעֲבֹר כִּי אִם לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, וְקָרוֹב שֶׁלֹּא יַעֲבֹר רַק פַּעַם אַחַת כָּל יָמָיו, אֲבָל בְּהַנְהָגַת הָעוֹלָם וּבְחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא שֶׁמְּחַדְּשִׁין, יְכוֹלִים לַעֲבֹר מַמָּשׁ עַל גַּנָּב וְנוֹאֵף וְרוֹצֵחַ בְּכָל פַּעַם, בְּכָל רֶגַע, רַחֲמָנָא לִצְלָן. כִּי אִם אָדָם אֵינוֹ רָאוּי, אֲזַי כָּל הַכֹּחַ שֶׁהוּא לוֹקֵחַ

בִּגְדֻלָּה וְחָכְמָה גְּדוֹלָה. וְרָץ הַתָּם גַּם־כֵּן לִקְרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: תֵּן לִי מַהֵר הַיּוּפָא, אֵלֵךְ לִקְרַאת חֲבֵרִי יְדִידִי לִרְאוֹתוֹ. וְנָתְנָה לוֹ הַפֶּעלְץ, וְהָיָה רָץ לִקְרָאתוֹ. וְהֶחָכָם הָיָה נוֹסֵעַ בְּעֶגְלוֹת צָב בִּגְדֻלָּה. וּבָא לִקְרָאתוֹ הַתָּם הַזֶּה וְהָיָה שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה בְּשִׂמְחָה: אָחִי חֲבִיבִי, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? בָּרוּךְ הַמָּקוֹם, שֶׁהֵבִיאֲךָ, וַאֲנִי זוֹכֶה לִרְאוֹתְךָ! וְהֶחָכָם הַנַּ״ל, גַּם כָּל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מִבְּנֵי אָדָם, זֶה גַּנָּבָה, פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, וְכֵן בְּחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא, אִם אֵין לוֹ זְכוּת וּבְרוּר הַמְדַמֶּה, וּמַחְמִיר מְאֹד עַל בְּנֵי־אָדָם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צְרִיכִים לְהַחְמִיר, וּבִפְרָטִיּוּת בְּעִנְיְנֵי תְּשׁוּבָה, וּבִפְרָט בְּעִתִּים הַלָּלוּ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לְהַפִּיל בְּנֵי־אָדָם לְגַמְרֵי, עַד שֶׁיִּהְיוּ נוֹאָפִים, אוֹ רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, יְכוֹלִים לְהִתְאַבֵּד, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא, וְהוּא מְחַדֵּשׁ בְּאֹפֶן כָּזֶה שֶׁמַּחְמִיר עַל הָאָדָם, אַזַּי מֵרֹב יֵאוּשׁ, יִפֹּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְרָץ הַתָּם גַּם־כֵּן לִקְרָאתוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, מְקַבֵּל אֶת כָּל אָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וּמְכָל שֶׁכֵּן אֶת חֲבֵרוֹ, שֶׁמַּכִּיר אוֹתוֹ עוֹד מִנְּעוּרָיו. **וְהָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ: תֵּן לִי מַהֵר הַיּוּפָא, אֵלֵךְ לִקְרַאת חֲבֵרִי יְדִידִי לִרְאוֹתוֹ. וְנָתְנָה לוֹ הַפֶּעלְץ,** וְזֶה גַּם־כֵּן מוּסָר הַשֵּׂכֶל, אֵיךְ לְקַיֵּם מַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת כז:): אֲזִיל וְאִמְלִיךְ בְּאִינְשֵׁי בֵיתִי; **וְהָיָה רָץ לִקְרָאתוֹ,** כִּי הוּא הֶחֱזִיק אֶת זֶה לְמִצְוָה גְּדוֹלָה — לְבַקֵּר אֶת חֲבֵרוֹ הַטּוֹב, וְלָכֵן רָץ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (אוֹצַר הַמִּדְרָשִׁים): בְּנִי, הֱוֵי רָץ לִדְבַר מִצְוָה, וְאַל תְּהִי הַמִּצְוָה קַלָּה בְּעֵינֶיךָ, וְאַל תֹּאמַר זוֹ קַלָּה וְזוֹ חֲמוּרָה, כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹות. **וְהֶחָכָם הָיָה נוֹסֵעַ בְּעֶגְלוֹת צָב בִּגְדֻלָּה** וּבְנַאֲוָה וּבְיֹשׁוּת, כְּאִלּוּ כָּל הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת חוֹשֵׁב כָּךְ. **וּבָא לִקְרָאתוֹ הַתָּם הַזֶּה, וְהָיָה שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ בְּאַהֲבָה, בְּשִׂמְחָה: אָחִי, חֲבִיבִי! מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?! בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁהֵבִיאֲךָ, וַאֲנִי זוֹכֶה לִרְאוֹתְךָ!** כִּי מִי שֶׁהוּא אִישׁ תָּם וְיָרֵא אֱלֹקִים, מְסַתֵּכֵּל עַל כָּל אֶחָד בְּאֹפֶן חִיּוּבִי, וּמְקַבֵּל אֶת פְּנֵי כָּל אָדָם בְּשִׂמְחָה, וּמִכָּל

הָעוֹלָם הָיָה בְּעֵינָיו כִּלְאַ כַּנַּ״ל. מִכָּל־שֶׁכֵּן אִישׁ כָּזֶה, שֶׁנִּדְמֶה לִמְשֻׁגָּע. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵחֲמַת אַהֲבַת נְעוּרִים הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם, הָיָה מִקָּרְבוֹ, וְנָסַע עִמּוֹ לְתוֹךְ הָעִיר.

וְהַשֵּׁנִי בַּעֲלֵי־בָּתִּים הַנַּ״ל, אֲבִיהֶם שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, מֵתוּ בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן, שֶׁהָיָה הֶחָכָם מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, וְנִשְׁאֲרוּ הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם. וְהַתָּם, שֶׁהָיָה בִּמְקוֹמוֹ, נִכְנַס לְבֵית אָבִיו וְיָרַשׁ. וְהֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּמְּדִינוֹת, לֹא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁכֵּן אֶת חֲבֵרוֹ הַטּוֹב. וְהֶחָכָם הַנַּ״ל, גַּם כָּל הָעוֹלָם הָיָה בְּעֵינָיו כִּלְאַ כַּנַּ״ל, מִכָּל שֶׁכֵּן אִישׁ כָּזֶה, שֶׁנִּדְמֶה לִמְשֻׁגָּע, כִּי הַחָכְמוֹת שֶׁל הָאָדָם מַטְעוֹת אוֹתוֹ, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּת, וְרַק הוּא יוֹדֵעַ אֶת הָאֱמֶת, וְהוּא יוֹתֵר חָכָם מִכֻּלָּם, וְלָכֵן הוּא מִסְתַּכֵּל עַל כָּל הָעוֹלָם כְּאִלּוּ אֵינָם כְּלָל מֵהַיְשׁוּב, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַל הַתָּם הַזֶּה שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, וְהוּא מָלֵא שְׂמְחָה, עָלָיו מִסְתַּכְּלִים כְּאִלּוּ הוּא מְשֻׁגָּע. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵחֲמַת אַהֲבַת נְעוּרִים הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם — הָיָה מִקָּרְבוֹ, כְּאִלּוּ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ טוֹבָה. וּבֶאֱמֶת אִם אָדָם רוֹאֶה אִישׁ אֶחָד שֶׁהוּא חָכָם בְּעֵינָיו, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם, וּבִפְרָט שֶׁמַּחֲזִיק אוֹתְךָ לְמְשֻׁגָּע, מֵאָדָם כָּזֶה צְרִיכִים לִבְרֹחַ, כִּי אֵין שׁוּם תּוֹעֶלֶת לְהִתְחַבֵּר אֵלָיו. וְנָסַע עִמּוֹ לְתוֹךְ הָעִיר, הַיְנוּ הֶחָכָם עִם הַתָּם.

וְהַשֵּׁנִי בַּעֲלֵי־בָּתִּים הַנַּ״ל, אֲבִיהֶם שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, מֵתוּ בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהָיָה הֶחָכָם מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, וְנִשְׁאֲרוּ הַבָּתִּים שֶׁלָּהֶם, כִּי (קֹהֶלֶת א, ג): ״מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ״, ״דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא, וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמָדֶת״, כִּי הִנֵּה אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁל הֶחָכָם וְהַתָּם נִפְטְרוּ, וְהִשְׁאִירוּ אַחֲרֵיהֶם בָּתִּים. וְהַתָּם, שֶׁהָיָה בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל אָבִיו, נִכְנַס לְבֵית אָבִיו וְיָרַשׁ, כִּי זֶה שֶׁמִּתְנַהֵג בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, הוּא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי אָבִיו, וְלָכֵן כְּיָוֵן שֶׁנִּפְטָר

הָיָה מִי לְקַבֵּל הַבַּיִת, וְנַעֲשָׂה כְּלֵה וְאָבוּד בֵּית הֶחָכָם וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ פְּלוֹם, וְלֹא הָיָה לְהֶחָכָם מָקוֹם לְכָנֵס בּוֹ בְּבוֹאוֹ. וְנָסַע לְתוֹךְ אַכְסַנְיָא אַחַת, וְהָיָה לוֹ שָׁם יְפוּרִים, כִּי לֹא הָיְתָה הָאַכְסַנְיָא כִּרְצוֹנוֹ. וְהַתָּם הַנַּ״ל מָצָא לוֹ עֲתָה

נַהֲרֵי אֶפַּרְסְמוֹן

אָבִיו, הוּא נִכְנָס לָרֶשֶׁת אֶת בֵּיתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֶחָכָם, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בָּעוֹלָם עִם חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, וְרָצָה לְהִתְגַּדֵּל וּלְהִתְנַשֵּׂא וּלְהִתְפָּרְסֵם, לָכֵן הָלַךְ מִדַּרְכֵי אָבִיו, וּלְבַסּוֹף לֹא נִשְׁאָר לוֹ שׁוּם דָּבָר, אֲפִלּוּ הֵיכָן לְהִכָּנֵס. כִּי הֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּמִּדִּינוֹת, לֹא הָיָה מִי לְקַבֵּל הַבַּיִת, וְנַעֲשָׂה כְּלֵה וְאָבוּד בֵּית הֶחָכָם, וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ פְּלוֹם, וְלֹא הָיָה לְהֶחָכָם מָקוֹם לְכָנֵס בּוֹ בְּבוֹאוֹ; כִּי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָיָה בְּבֵיתוֹ כָּל הַזְּמַן, לֹא הָיָה מִי שֶׁיְּטַפֵּל בְּדִירַת אָבִיו, וְלָכֵן הַבַּיִת נֶהֱרַס לְגַמְרֵי, וְלֹא הָיָה לוֹ הֵיכָן לְהִכָּנֵס. וּמַה גַּם, שֶׁבֵּית אָבִיו הָיָה בָּנוּי עִם אֻמּוּנָה, וְלָכֵן אִם אָדָם נִכְנָס לְבֵית אָבִיו, וְיוֹרֵשׁ אֶת דַּרְכֵי אָבִיו, וְהוֹלֵךְ בְּתֻמִּימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וּמַמְשִׁיךְ אֶת הָאֻמּוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מִדּוֹר דּוֹר, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ מָקוֹם הֵיכָן לְהִכָּנֵס, כִּי אֵין עוֹד מָקוֹם טוֹב לְהִתְחַבֵּא כְּמוֹ בְּבֵית אֻמּוּנָה, שֶׁזֶּה עִקַּר תִּפְאֶרֶת הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מד, יג): ״כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת״. וְלָכֵן הַתָּם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁיָּשַׁב בִּמְקוֹם אָבִיו, וְלֹא הָלַךְ מִדַּרְכֵי אָבִיו, כֵּיוָן שֶׁנִּפְטַר אָבִיו, הוּא נִכְנָס תֵּכֶף־וּמִיָּד לְבֵיתוֹ, וְיָרַשׁ אֶת בֵּיתוֹ שֶׁהוּא בֵּית הָאֻמּוּנָה, וְלָכֵן הָיָה תָּמִיד שָׂמֵחַ, כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחַת הַדְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֶחָכָם, עָזַב אֶת בֵּית אָבִיו, וְהָלַךְ אַחַר בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים, וְזֶה מַה שֶּׁמִּתְאוֹנֵן הַנָּבִיא (יִרְמְיָהוּ ב, יג): ״אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארוֹת נִשְׁבָּרִים, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמָּיִם״; וְלָכֵן כְּשֶׁחָזַר הָיָה הַבַּיִת חָרֵב וְנֶחֱרָב, וְלֹא הָיָה לוֹ הֵיכָן לְהִכָּנֵס, וְהֶצְרַךְ לִשְׂכֹּר לְעַצְמוֹ מָקוֹם. **וְנָסַע לְתוֹךְ אַכְסַנְיָה אַחַת, וְהָיָה לוֹ שָׁם יְפוּרִים, כִּי לֹא הָיְתָה הָאַכְסַנְיָה כִּרְצוֹנוֹ**; כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (יְרוּשַׁלְמִי מוֹעֵד קָטָן, פֶּרֶק ב׳, הֲלָכָה ד׳): שִׂמְחָה לָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁהוּא דָּר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ; וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ הֵיכָן לְהִכָּנֵס, וְהָיָה צָרִיךְ לָגוּר בְּמָקוֹם אַחֵר וְלֹא בִּמְקוֹמוֹ, לָכֵן הָיָה מְאֹד עָצוּב.

עֲבְדָא חֲדָשָׁה, וְהָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם מִבֵּיתוֹ לְהֶחָכָם בְּאַהֲבָה בְּשִׂמְחָה, וְהָיָה רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִין מֵהָאַכְסַנְיָא. וְאָמַר הַתָּם לְהֶחָכָם: אָחִי, עוֹל לְבֵיתִי, וְתַעֲמֹד אֶצְלִי, וַאֲנִי אֲקַבֵּץ כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי בְּקִמֶּץ אֶחָד, וְכָל בֵּיתִי (הַכֹּל לְפָנֶיךָ כְּרִצּוֹנְךָ. וְיָשָׁר בְּעֵינֵי הֶחָכָם) **וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ, וְעָמַד אֶצְלוֹ.**

וְהֶחָכָם הָיָה מָלֵא יְסוּרִים תָּמִיד, כִּי הִנִּיחַ שֵׁם שֶׁהוּא חָכָם מֻפְלָג וְאָמָן וְדַאקְטֵיר גָּדוֹל מְאֹד. וְהָיָה בָּא שַׂר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהַתָּם הַנַּ״ל מָצָא לוֹ עֵתָה עֲבְדָא חֲדָשָׁה, וְהָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם מִבֵּיתוֹ לְהֶחָכָם בְּאַהֲבָה, בְּשִׂמְחָה; כִּי אֶצְלוֹ הָיְתָה זוֹ מִצְוַת הַכְנָסַת אוֹרְחִים וְקַבָּלַת פְּנֵי חֲבֵרוֹ. וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם רָץ אֵלָיו לְקַבֵּל אֶת פָּנָיו, וּלְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ וּלְעוֹדְדוֹ, כִּי כָּךְ מִתְנַהֵג מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא תָּמִיד מְקַבֵּל אֶת פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְעַיִן טוֹבָה. וְהָיָה הַתָּם רוֹאֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהֶחָכָם יְסוּרִין מֵהָאַכְסַנְיָה, כִּי לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם נַחַת לִהְיוֹת בְּמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים, כִּי לִהְיוֹת אֵצֶל אֲחֵרִים זֶה כְּמוֹ גָּלוּת מַמָּשׁ. וְאָמַר הַתָּם לְהֶחָכָם: אָחִי, עוֹל וְתִכָּנֵס לְבֵיתִי, וְתַעֲמֹד אֶצְלִי, וַאֲנִי אֲקַבֵּץ כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לִי בְּקִמֶּץ אֶחָד, וְכָל בֵּיתִי הַכֹּל לְפָנֶיךָ כְּרִצּוֹנְךָ; כִּי מִצְוַת הַכְנָסַת אוֹרְחִים עוֹלָה עַל כָּל הַמִּצְוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קכז.): גְּדוֹלָה הַכְנָסַת אוֹרְחִין מֵהַקְבָּלַת פְּנֵי שְׁכִינָה; וְיָשָׁר בְּעֵינֵי הֶחָכָם, וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ, וְעָמַד אֶצְלוֹ; כִּי רָאָה שֶׁאֵין לוֹ בְּרֵרָה, כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁרַק הָיָה — לֹא כִּבְּדוּ אוֹתוֹ, וְכֵן לֹא הָיוּ נִרְאוֹת בְּעֵינָיו הָאַכְסַנְיוֹת, וְלָכֵן רַק בִּדְיעֻבַּד עָשָׂה טוֹבָה לַחֲבֵרוֹ הַתָּם, וְנִכְנַס אֶצְלוֹ, כִּי לֹא הָיְתָה לוֹ בְּרֵרָה.

וְהֶחָכָם הָיָה מָלֵא יְסוּרִים תָּמִיד, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא תָּמִיד עִם יְסוּרִים, כִּי כָּל מַה שֶּׁרַק יִתְּנוּ לוֹ, הוּא אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. כִּי הִנִּיחַ שֵׁם, שֶׁהוּא חָכָם מֻפְלָג וְאָמָן וְדַאקְטֵיר גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה בָּא שַׂר אֶחָד, וְצִוָּה לוֹ,

אֶחָד, וְצִוָּה לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ טַבַּעַת שֶׁל זָהָב. וְעָשָׂה לוֹ טַבַּעַת נִפְלָא מְאֹד, וְחָקַק שָׁם צִיּוּרִים בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְחָקַק שָׁם אִילָן, שֶׁהָיָה נִפְלָא מְאֹד. וּבָא הַשָּׂר, וְלֹא יָשַׂר בְּעֵינָיו כְּלָל הַטַּבַּעַת, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, שֶׁאִלּוּ הָיָה הַטַּבַּעַת עִם הָאִילָן הַזֶּה בִּשְׁפַאנְיָא, הָיָה חָשׁוּב וְנִפְלָא מְאֹד.

וְכֵן פַּעַם אֶחָד בָּא שַׂר גָּדוֹל וְהֵבִיא אֶבֶן טוֹב יָקָר, שֶׁבָּא מִמֶּרְחַקִּים, וְהֵבִיא לוֹ עוֹד אֶבֶן טוֹב עִם צִיּוּר, וְצִוָּה לוֹ שֶׁיְצַיֵּר כַּצִּיּוּר הַזֶּה עַל הָאֶבֶן טוֹב שֶׁהֵבִיא, וְצִיֵּר מַמָּשׁ כְּאוֹתוֹ הַצִּיּוּר, רַק שֶׁשָּׁגָה בִּדְבָר אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיָה שׁוּם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ טַבַּעַת שֶׁל זָהָב, וְעָשָׂה לוֹ טַבַּעַת נִפְלָא מְאֹד, וְחָקַק שָׁם צִיּוּרִים בִּדְרָכִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְחָקַק שָׁם אִילָן, שֶׁהָיָה נִפְלָא מְאֹד. וּבָא הַשָּׂר, וְלֹא יָשַׂר בְּעֵינָיו כְּלָל הַטַּבַּעַת, וְהָיָה לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, שֶׁאִלּוּ הָיָה הַטַּבַּעַת עִם הָאִילָן הַזֶּה בִּשְׁפַאנְיָא, הָיָה חָשׁוּב וְנִפְלָא מְאֹד; זוֹ הָיְתָה הַטָּעוּת הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁלּוֹ, כִּי מַה לוֹ לַחֲשֹׁב אוֹ לְדַבֵּר מֵאֲחֵרִים, הוּא צָרִיךְ לִרְאוֹת שֶׁזֶּה יִישַׁר בְּעֵינָיו, וְאִם יִישַׁר הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָיו, הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד מְאֹד בָּזֶה, וּמָה אִכְפַּת לוֹ מַה שֶּׁאֲחֵרִים אוֹמְרִים?! וְדָבָר זֶה סוֹבֵב אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים כְּלָל, הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק עִם הַנְּקֻדָּה שֶׁל עַצְמוֹ, אִם הוּא רוֹאֶה שֶׁזֶּה נוֹשֵׂא חֵן בְּעֵינָיו, שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבֵּל מֵאַף אֶחָד בָּעוֹלָם.

וְכֵן פַּעַם אֶחָד בָּא שַׂר גָּדוֹל, וְהֵבִיא אֶבֶן טוֹב יָקָר, שֶׁבָּא מִמֶּרְחַקִּים, וְהֵבִיא לוֹ עוֹד אֶבֶן טוֹב עִם צִיּוּר, וְצִוָּה לוֹ, שֶׁיְצַיֵּר כַּצִּיּוּר הַזֶּה עַל הָאֶבֶן טוֹב שֶׁהֵבִיא. וְצִיֵּר מַמָּשׁ כְּאוֹתוֹ הַצִּיּוּר, רַק שֶׁשָּׁגָה בִּדְבָר אֶחָד, שֶׁלֹּא הָיָה שׁוּם

אָדָם מֵבִין עַל זֶה, רַק הוּא לְבַדּוֹ. וּבָא הַשָּׂר, וְקִבֵּל הָאֶבֶן טוֹב וְיָשָׁר בְּעֵינָיו, וְהָיָה לוֹ לְהֶחָכָם הַזֶּה יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִן הַשְּׁגִיאָה: הֲלֹא עַד הֵיכָן מַגִּיעָה חָכְמָתִי, וַעֲתָּה יְזַדַּמֵּן לִי שְׁגִיאָה!

וְגַם בְּעִנְיַן הַדְּאִקְטֵירַיי הָיָה לוֹ יְסוּרִים. כְּשֶׁהָיָה בָּא לְחוֹלֶה, וְהָיָה נוֹתֵן לוֹ רְפוּאָה, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר, שֶׁאִם יֵלֵךְ לוֹ לְהַחוֹלֶה לְחַיִּים, בְּוַדַּאי מְחֻיָּב בְּבֵרוּר לְהִתְרַפְּאוֹת מִזֶּה, כִּי הִיא רְפוּאָה נִפְלָאָה מְאֹד. וְאַחַר־כָּךְ

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

אָדָם מֵבִין עַל זֶה, רַק הוּא לְבַדּוֹ. וּבָא הַשָּׂר וְקִבֵּל הָאֶבֶן טוֹב, וְיָשָׁר בְּעֵינָיו, וְהָיָה לוֹ לְהֶחָכָם הַזֶּה יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִן הַשְּׁגִיאָה: הֲלֹא עַד הֵיכָן מַגִּיעָה חָכְמָתִי, וַעֲתָּה יְזַדַּמֵּן לִי שְׁגִיאָה! גַּם זוֹ הָיְתָה טָעוּת גְּדוֹלָה שֶׁלּוֹ, כִּי אִם זֶה נִרְאֶה בְּעֵינֵי הָאָדָם, מֶה הָיָה צָרִיךְ כָּל־כָּךְ לְהִצְטַעֵר, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה חִסָּרוֹן, וְאֵין אַף אֶחָד יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַחִסָּרוֹן, וְאַדְרַבָּה זֶה הָיָה יָשָׁר בְּעֵינָיו, מֶה הָיָה צָרִיךְ כָּל־כָּךְ לְהִצְטַעֵר?! וְכֵן הוּא אֵצֶל כָּל אָדָם בְּרוּחָנִיּוּת, בַּעֲבוּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁכָּל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, זֶה מְאֹד יָקָר בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל מְצָוָה וּמִצְוָה וְכָל דָּבָר טוֹב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, זֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב לְמַעְלָה, וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בָּזֶה אֵיזֶה חִסָּרוֹן — לֹא צְרִיכִים לְהִצְטַעֵר, אַדְרַבָּה, צָרִיךְ לְשַׂמֵּחַ עִם כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְזֶה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לָזֶה — לְשַׂמֵּחַ עִם כָּל נְקֻדָּה וּנְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל וּלְחַפֵּשׂ אַחַר הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ אֶצְלוֹ, אַדְרַבָּה, שֶׁיִּסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ.

וְגַם בְּעִנְיַן הַדְּאִקְטֵירַיי הָיָה לוֹ יְסוּרִים. כְּשֶׁהָיָה בָּא לְחוֹלֶה, וְהָיָה נוֹתֵן לוֹ רְפוּאָה, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר, שֶׁאִם יֵלֵךְ לוֹ לְהַחוֹלֶה לְחַיִּים, בְּוַדַּאי מְחֻיָּב בְּבֵרוּר לְהִתְרַפְּאוֹת מִזֶּה, כִּי הִיא רְפוּאָה נִפְלָאָה מְאֹד, וְאַחַר־כָּךְ מֵת הַחוֹלֶה,

מֵת הַחוֹלֶה. וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם שֶׁמֵּת עַלִּידוֹ, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה. וְכֵן לִפְעָמִים נָתַן רְפוּאָה לְחוֹלֶה וְנִתְרַפֵּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם: מִקְרֶה הוּא. וְהָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד.

וְכֵן הָיָה צָרִיךְ לְמַלְבּוּשׁ. וְקָרָא הַחַיָּט, וְיָגַע עִמּוֹ, עַד שֶׁלִּמְּדוֹ לַעֲשׂוֹת הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ, וְכֵן הַחַיָּט, וְעָשָׂה הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ, רַק כָּנָף אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם, שֶׁמֵּת עַל יָדוֹ, וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה. וְכֵן לִפְעָמִים נָתַן רְפוּאָה לְחוֹלֶה וְנִתְרַפֵּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים הָעוֹלָם: מִקְרֶה הוּא, וְהָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד; כִּי בְּעִנְיַן חָכְמַת הָרְפוּאָה וְהַדָּאקְטֵירַיי כְּבָר גָּלָה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן נ׳), שֶׁכָּל הָרוֹפְאִים טוֹעִים עַד מְאֹד, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם וְכוּחִים גְּדוֹלִים, וּמַה שֶּׁאֶצֶל רוֹפֵא אֶחָד — רְפוּאָה, אֶצֶל רוֹפֵא שֵׁנִי — זֶה סַם הַמָּוֶת, כִּי אֵין בֵּינֵיהֶם בֵּרוּר בְּעִנְיַן רְפוּאוֹת הָאָדָם, וּצְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה רַחֲמִים, שֶׁיִּמְצְאוּ מָזוֹר וּתְרוּפָה לְמַחֲלָתוֹ. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁרֹב הָרוֹפְאִים הֵם בַּעֲלֵי גַּאֲוָה גְּדוֹלִים מְאֹד, וְכָל רוֹפֵא מַחֲזִיק מֵעַצְמוֹ כְּאִלּוּ רַק הוּא יוֹדֵעַ תְּרוּפָה לַחוֹלֶה, וְהַשֵּׁנִי בִּכְלָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהוּא סָח, כַּמְּפֹרָסָם דָּבָר זֶה בָּעוֹלָם, וְזֶה בָּא לָהֶם מֵהַחָכְמוֹת שֶׁמַּטְעוֹת אֶת דַּעְתָּם לְגַמְרֵי, כִּי מִי שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת — חַיָּיו מְרוֹרִים מְאֹד. וְזֶה רָאוּ אֶצֶל הֶחָכָם, שֶׁמֹּרֶב חָכְמָתוֹ הַמְדֻמָּה, עַד שֶׁהוּא הִסְתַּכֵּל עַל כָּל הָעוֹלָם בְּדֶרֶךְ בּוּז וְלַעַג, אַף שֶׁהָיָה רוֹפֵא גָּדוֹל מְאֹד, עִם כָּל זֹאת הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים, כִּי אִם אָדָם מֵת, אָמְרוּ שֶׁהוּא הָרָגוֹ, וְאִם אָדָם נִתְרַפֵּא, אָמְרוּ שֶׁנִּתְרַפֵּא מֵעַצְמוֹ. וְלָכֵן הַגְּאוּת וְהַחָכְמוֹת גָּרְמוּ לוֹ לְיִסּוּרִים רַבִּים מְאֹד.

וְכֵן הָיָה צָרִיךְ לְמַלְבּוּשׁ, וְקָרָא הַחַיָּט וְיָגַע עִמּוֹ, עַד שֶׁלִּמְּדוֹ לַעֲשׂוֹת הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ, וְכֵן הַחַיָּט, וְעָשָׂה הַמַּלְבּוּשׁ כִּרְצוֹנוֹ, רַק כָּנָף אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין לְעפִּיל) שָׂגָה בּוֹ, וְלֹא כִּוְּנוֹ יָפֶה, וְהָיָה מִצְטַעֵר מְאֹד, כִּי הָיָה

״לְעִפִּיל״) שָׁנָה בּוֹ, וְלֹא כִּוְּנוֹ יָפֶה, וְהָיָה מִצְטַעֵר מְאֹד, כִּי הָיָה יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, אַף שֶׁבְּכָאן הוּא יָפֶה, כִּי אֵינָם מְבִינִים עַל זֶה, אֲבָל אִם הָיִיתִי בִּשְׁפַאנְיָא עִם הַלְּעִפִּיל הַזֶּה, הָיִיתִי לִשְׂחוֹק וְהָיִיתִי נִדְמֶה כְּמוֹ ״יַתִּיר״ (נִלְעָג)**. וְכֵן הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ, אַף שֶׁבְּכָאן הוּא יָפֶה, כִּי אֵינָם מְבִינִים עַל זֶה, אֲבָל אִם הָיִיתִי בִּשְׁפַאנְיָא עִם הַלְּעִפִּיל הַזֶּה, הָיִיתִי לִשְׂחוֹק, וְהָיִיתִי נִדְמֶה כְּמוֹ ״יַתִּיר״ (אָדָם שֶׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ לֵיצָנוּת), וְכֵן הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים תָּמִיד; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, מִכָּל דָּבָר קָטָן הוּא מִצְטַעֵר, וְזֶה שׁוֹבֵר אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וּבִפְרָט בְּעִנְיְנֵי לְבוּשִׁים, הוּא צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַמַּלְבּוּשׁ כְּפִי טַעֲמוֹ וְחֶשְׁקוֹ, וְזֶה מַה שֶּׁהוֹרֵג אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, כִּי אִם אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת הַמַּלְבּוּשׁ כְּמוֹ שֶׁהוּא רָצָה, זֶה גּוֹרֵם לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד, וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן ק׳) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית לט, יב): ״וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ״, שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא תּוֹפְסִים אֶת הָאָדָם בְּבִגְדוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּטְרִיד אוֹתוֹ בְּטִרְדַת בְּגָדָיו וּמַלְבּוּשָׁיו, כִּי טִרְדַת הִצְטָרְכוּת מַלְבּוּשִׁים וּבְגָדִים שֶׁל אָדָם, הֵם מְבַלְבְּלִין מְאֹד אֶת הָאָדָם, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ עַל־יְדֵי־זֶה מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶהוּ ״וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ״. אַךְ מִי שֶׁהוּא בַּעַל נֶפֶשׁ, וְלִבּוֹ חָזָק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ גַּם עַל זֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לוֹ בֶּגֶד לִלְבֹּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מַטְרִיד עַצְמוֹ בָּזֶה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהָנִיחַ עַצְמוֹ לְבַלְבֵּל בָּזֶה, וְזֶהוּ (שָׁם): ״וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס״, שֶׁמַּנִּיחַ בִּגְדוֹ וּמַלְבּוּשׁוֹ, וְנָס וּבוֹרֵחַ מֵהֶם, וְאֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל זֶה, רַק עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי מַה שֶּׁיָּכוֹל. וּלְהֶפֶךְ אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁאֵלּוּ הַהוֹלְכִים עִם חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, עוֹשִׂים עֵסֶק מֵהַלְבּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם, שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת כְּפִי הָאֲפָנָה הָאַחֲרוֹנָה, וּצְרִיכִים לִהְיוֹת מְגֹהָצִים בְּדִיּוּק וְכוּ׳, וְאִם אֵין לוֹ אֶת זֶה, אֲזַי גּוֹרֵם לְעַצְמוֹ עֲגְמַת נֶפֶשׁ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִכָּל זֶה.

וְהַתָּם הָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם אֶל הֶחָכָם בְּשִׂמְחָה, וּמְצָאוֹ שֶׁהוּא מֵצֵר וּמָלֵא יְסוּרִים, וּשְׁאָלוֹ: הֲלֹא חָכָם וְעָשִׁיר כְּמוֹתְךָ, עַל מַה יֵּשׁ לְךָ יְסוּרִים תָּמִיד? הֲלֹא אֲנִי מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד? וְהָיָה בְּעֵינֵי הֶחָכָם לִשְׂחוֹק, וְנִדְמָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהַתָּם הָיָה רָץ וּבָא בְּכָל פַּעַם אֶל הֶחָכָם בְּשִׂמְחָה; כִּי מֵחֲמַת גֹּדֶל תְּמִימוּתוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ, הָיָה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד, וְלֹא הָיָה חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי מָצָא אֶת כָּל הַמַּאֲכָלִים בַּלֶּחֶם, וְאֶת כָּל הַמַּשְׁקָאוֹת בַּמַּיִם, וְאֶת כָּל הַמַּלְבּוּשִׁים בַּפֶּעלְץ (מְעִיל פַּרְוָה), וְעַל־כֵּן הָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וְרָץ אֶל הֶחָכָם בְּשִׂמְחָה, כִּי מִי שֶׁהוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, רוֹצֶה לְשַׂמֵּחַ גַּם אֶת אֲחֵרִים, כִּי זֶהוּ סִימָן שֶׁאָדָם שָׂמֵחַ — כְּשֶׁמְּשַׂמֵּחַ אֶת אֲחֵרִים, כִּי בָּזֶה מַרְאֶה שֶׁהוּא מָלֵא שִׂמְחָה, וּכְבָר עוֹבֶרֶת הַשִּׂמְחָה עַל כָּל גְּדוֹתָיו, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ שִׂמְחָה גַּם עַל הַזּוּלַת. וְלָכֵן רָץ הַתָּם בְּכָל פַּעַם אֶל הֶחָכָם בְּשִׂמְחָה לְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ. וְכָךְ אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן כג), שֶׁצְּרִיכִים לַחֲטֹף אֶת הַיָּגוֹן וְהָאֲנָחָה לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה. **וּמְצָאוֹ, שֶׁהוּא מֵצֵר וּמָלֵא יְסוּרִים, וּשְׁאָלוֹ: הֲלֹא חָכָם וְעָשִׁיר כְּמוֹתְךָ, עַל מַה יֵּשׁ לְךָ יְסוּרִים תָּמִיד? ! הֲלֹא אֲנִי מָלֵא שִׂמְחָה תָּמִיד**; וְזֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁאַפְלוּ הֶעָשִׁיר הֲכִי גָּדוֹל, הוּא תָּמִיד בְּצַעַר וּבְיִסּוּרִים, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קיט), שֶׁאַפְלוּ הָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים וְהַשָּׂרִים אֵין לָהֶם שׁוּם עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, כִּי כָּל יְמֵיהֶם כַּעַס וּמַכְאוֹבוֹת, וְכֻלָּם מְלֵאִים טְרָדוֹת וּדְאָגוֹת וַעֲצָבוּת וְיָגוֹן וַאֲנָחָה תָּמִיד, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ יְסוּרִים מְיֻחָדִים, וְאֵין אֶחָד מִכָּל הָעֲשִׁירִים וְהַשָּׂרִים, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הַכֹּל כְּסֵדֶר כִּרְצוֹנוֹ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ב, כג): ״כִּי כָל יָמָיו מַכְאֹבִים וְכַעַס עִנְיָנוֹ גַּם בַּלַּיְלָה לֹא שָׁכַב לִבּוֹ, גַּם זֶה הֶבֶל הוּא״; וְלָכֵן תָּמַהּ הַתָּם — לָמָּה אַתָּה בְּצַעַר כְּשֶׁלֹּא חָסֵר לְךָ כְּלוּם, אַתָּה עָשִׁיר וְאַתָּה חָכָם, הֲלֹא לִי אֵין כְּלוּם, וַאֲנִי מָלֵא שִׂמְחָה. **וְהָיָה בְּעֵינֵי הֶחָכָם לִשְׂחוֹק, וְנִדְמָה בְּעֵינָיו לְמִשֶּׁגַע**; כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל אֵלּוּ הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת הָאִישׁ כָּשֵׁר, שֶׁהוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה לְמִשֶּׁגַע, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ל׳): כְּפִי הָרִחוּק מֵאֱמֶת, כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַסּוּר מֵרַע לְשׁוֹטֶה. וְאָמַר

בְּעֵינָיו לִמְשָׁגָע. וְאָמַר לוֹ הַתָּם: הֲלֹא סְתָם בְּנֵי־אָדָם שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִמֶּנִּי הֵם שׁוֹטִים, כִּי אִם הֲמָה חֲכָמִים מִמֶּנִּי, הֲלֹא אַדִּרַבָּה, הֵם שׁוֹטִים כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, מִכָּל־שֶׁכֵּן חָכָם כְּמוֹתְךָ. וּמַה תִּהְיֶה אִם אַתָּה חָכָם מִמֶּנִּי? עָנָה הַתָּם וְאָמַר לְהֶחָכָם: מִי יִתֵּן, שֶׁתָּבוֹא אַתָּה עַל מַדְרֵגָה שֶׁלִּי: הַשִּׁיב הֶחָכָם וְאָמַר: זֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת, שֶׁאֲנִי אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ; שֶׁיִּנָּטֵל מִמֶּנִּי הַשֵּׂכֶל חַס וְשָׁלוֹם אוֹ אֶהְיֶה חוֹלֶה חַס וְשָׁלוֹם

נִמּוּקֵי אֶפְרַיְמוֹן

לוֹ הַתָּם: הֲלֹא סְתָם בְּנֵי־אָדָם, שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִמֶּנִּי, הֵם שׁוֹטִים, כִּי אִם הֲמָה חֲכָמִים מִמֶּנִּי, הֲלֹא אַדִּרַבָּה, הֵם שׁוֹטִים כַּנַּ״ל; כִּי מִי שֶׁלּוֹעֵג לַאֲחֵרִים, הוּא מַרְאֶה שֶׁהוּא שׁוֹטֶה וְגַס רוּחַ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי ט, יב): ״אִם חָכַמְתָּ — חָכַמְתָּ לָךְ, וְלַצְתָּ — לְבַדְּךָ תִּשָּׂא״; אִם אָדָם חָכָם, וְהוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וּמְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה, אֲזַי הוּא חָכָם לְעַצְמוֹ, וּמִי שֶׁמִּתְלוֹצֵץ מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הוּא מִתְלוֹצֵץ מֵעַצְמוֹ, לֹא מֵהָאִישׁ כָּשֵׁר, כִּי הָאִישׁ כָּשֵׁר רַק מַצְלִיחַ, וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַתָּם לְהֶחָכָם, הֲרֵי סְתָם בְּנֵי־אָדָם, אִם הֵם מִתְלוֹצְצִים מִמֶּנִּי, הֵם שׁוֹטִים גְּדוֹלִים, וַאֲפִלּוּ שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לַחֲכָמִים, כִּי מְאוּמָה אֵין בְּיָדָם. מִכָּל שֶׁכֵּן חָכָם כְּמוֹתְךָ, שֶׁאַתָּה בֶּאֱמֶת חָכָם, וְהָיִיתָ צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וּמַה תִּהְיֶה אִם אַתָּה חָכָם מִמֶּנִּי?! הֲלֹא אֵין מְאוּמָה בְּיָדְךָ, כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּה מָלֵא צָרוֹת וְיִסּוּרִים מְרוֹרִים, וְאַתָּה בְּעַצְבוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמַה כְּבָר שָׁוָה כָּל חָכְמָתְךָ, שֶׁאַתָּה מַחֲזִיק אֶת עַצְמְךָ חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנִּי?! עָנָה הַתָּם וְאָמַר לְהֶחָכָם: מִי יִתֵּן, שֶׁתָּבוֹא אַתָּה עַל מַדְרֵגָה שֶׁלִּי! כִּי טֶבַע הַטּוֹב לְהֵיטִיב, וּמִי שֶׁהוּא אִישׁ טוֹב, רוֹצֶה שֶׁגַּם לַאֲחֵרִים יִהְיֶה טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ג, כז): ״אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו, בִּהְיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת״; וְלָכֵן אָחֵל לוֹ הַתָּם: מִי יִתֵּן שֶׁתָּבוֹא לְמַדְרֵגָה שֶׁלִּי — לִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה. הֵשִׁיב הֶחָכָם וְאָמַר: זֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת, שֶׁאֲנִי אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ, שֶׁיִּנָּטֵל מִמֶּנִּי הַשֵּׂכֶל, חַס וְשָׁלוֹם, אוֹ

וְאֶהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, כִּי הֲלֹא מָה אַתָּה? אִישׁ מְשֻׁגָּע. אֲבָל שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל שֶׁלִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁתִּהְיֶה אַתָּה חָכָם כָּמוֹנִי. הֵשִׁיב הַתָּם: אֲצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֶפְשָׁר, וְיָכוֹל לִהְיוֹת כְּהֶרְהֹר־עַיִן, שֶׁאֲנִי אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ. וְשָׂחַק הֶחָכָם מִמֶּנּוּ מְאֹד:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶהְיֶה חוֹלֶה, חַס וְשָׁלוֹם, וְאֶהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, כִּי הֲלֹא מָה אַתָּה? אִישׁ מְשֻׁגָּע! וְזֶה מוּסָר הַשְׂכֵּל, שֶׁמִּי שֶׁכָּל־כָּךְ מְשֻׁקָּע בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, אֲפִלּוּ שֶׁתִּגָּלֶה לוֹ אֶת הָאֱמֶת, הוּא לֹא יִרְצֶה לְקַבֵּל מִמְּךָ, הוּא יֵלֵךְ עִם הַחָכְמוֹת שֶׁלּוֹ, וְיִלְעַג מִמְּךָ, וְיַחֲזִיק אוֹתְךָ לְשׁוֹטֶה וּמְשֻׁגָּע אוֹ חוֹלֶה. וְכָל זֶה בָּא מֵחֲמַת חָכְמָתוֹ הַמְדֻמָּה, שֶׁנּוֹפֵל עַל־יְדֵי חָכְמָתוֹ אֶל שְׁאוֹל תַּחְתִּית, וּמַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְחָכָם גָּדוֹל. וּבֶאֱמֶת עָלָיו רַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי הַתִּנָּא הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר (אָבוֹת, פֶּרֶק ד׳): אֵיזֶהוּ חָכָם? הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם; וּמִי שֶׁמַּחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְחָכָם, הוּא אַף פַּעַם לֹא יִרְצֶה לְקַבֵּל מֵאַחֵר, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִשְׁאָר שׁוֹטֶה, וְעוֹד מַחֲזִיק אֶת אֲחֵרִים לְשׁוֹטִים וּמְשֻׁגָּעִים. **אֲבָל שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל שֶׁלִּי, זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁתִּהְיֶה אַתָּה חָכָם כָּמוֹנִי**; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, מַחֲזִיק אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְשׁוֹטֶה, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא הֶחָכָם הַכִּי גָּדוֹל בָּעוֹלָם, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֶל חָכְמָתוֹ, כִּי מֵרֹב גַּאֲוָתוֹ, הוּא מִסְתַּכֵּל בְּבוּז עַל כֻּלָּם. **הֵשִׁיב הַתָּם: אֲצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֶפְשָׁר, וְיָכוֹל לִהְיוֹת כְּהֶרְהֹר עַיִן, שֶׁאֲנִי אָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ**; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא שָׂמַח בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד, יֵשׁ לוֹ אֱמוּנָה בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ גַּם־כֵּן לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא): כְּמוֹ שֶׁאָדָם צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּךְ צָרִיךְ אָדָם שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אֱמוּנָה בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא גַּם־כֵּן חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָךְ יוּכַל לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. **וְשָׂחַק הֶחָכָם מִמֶּנּוּ מְאֹד**; כִּי מִי שֶׁחָכָם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, הוּא כּוֹפֵר בָּעִקָּר, וְלָכֵן הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְתָאֵר וּלְשַׁעֵר שֶׁגַּם אַחֵר יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָתוֹ, וַאֲדַרְבָּה, אִם אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיְּכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָתוֹ, זֶה בְּעֵינָיו

וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הָיוּ נִקְרָאִים בִּפְי הָעוֹלָם זֶה בְּכִנּוּי "חָכָם" וְזֶה בְּכִנּוּי "תָּם". אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֲכָמִים וְתַמִּים בָּעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּאן הָיָה נִכָּר הַדָּבָר בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁנֵיהֶם מִמָּקוֹם אֶחָד, וְלָמְדוּ בְּיַחַד, וְזֶה נַעֲשָׂה חָכָם מֻפְלָג מְאֹד, וְזֶה הָיָה תָּם גָּדוֹל מְאֹד, וּבְהַסְּקַאסְקִי (סֵפֶר מִרְשָׁם הָאֻזָּרִחִים)**, שֶׁשָּׁם כּוֹתְבִין כָּל אֶחָד עִם כִּנּוּי כַּאמֶעלְיֶא** (שֵׁם מִשְׁפָּחָה) **שֶׁלּוֹ, הָיוּ כּוֹתְבִין עַל זֶה כִּנּוּי "חָכָם" וְעַל זֶה כִּנּוּי "תָּם".**

נַחֲרִי אַפְּרְסְמוֹן

צְחוֹק מַכְאִיב, כִּי הוּא חוֹשֵׁב בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הֶחָכָם הֲכִי גָּדוֹל, וּמִי יָכוֹל לְהַשִּׂיגוֹ.

וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הָיוּ נִקְרָאִים בִּפְי הָעוֹלָם — זֶה בְּכִנּוּי 'חָכָם', וְזֶה בְּכִנּוּי 'תָּם', אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֲכָמִים וְתַמִּים בָּעוֹלָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּאן הָיָה נִכָּר הַדָּבָר בְּיוֹתֵר, כִּי שְׁנֵיהֶם מִמָּקוֹם אֶחָד וְלָמְדוּ בְּיַחַד, וְזֶה נַעֲשָׂה חָכָם מֻפְלָג מְאֹד, וְזֶה הָיָה תָּם גָּדוֹל מְאֹד, וּבְהַסְּקַאסְקִי (סֵפֶר מִרְשָׁם הַתּוֹשָׁבִים), שֶׁשָּׁם כּוֹתְבִין כָּל אֶחָד עִם כִּנּוּי כַּאמֶעלְיֶא שֶׁלּוֹ, הָיוּ כּוֹתְבִין עַל זֶה כִּנּוּי 'חָכָם', וְעַל זֶה כִּנּוּי 'תָּם'. כִּי בֶּאֱמֶת רוֹאִים שְׁנֵי חֲבֵרִים שֶׁגְּדֵלִים יַחַד, זֶה מוֹשֵׁךְ לְכִוּוּן זֶה, וְזֶה מוֹשֵׁךְ לְכִוּוּן זֶה, אַף שֶׁגְּדָלוּ יַחַד, וְלָמְדוּ יַחַד, וּלְבַסּוֹף אֶחָד נִמְשָׁךְ אַחַר חָכְמוֹת, וְהִגִּיעַ לִכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת וְחַי חַיִּים מְרוֹרִים, וְאֶחָד נִמְשָׁךְ אַחַר תְּמִימוּת, וְהִגִּיעַ לְשִׂמְחָה אֲמִתִּית, וְחַי חַיֵּי אֱמוּנָה, חַיִּים טוֹבִים וְנָעִימִים. וְדָבָר זֶה נִתְפָּרְסֵם מְאֹד בָּעוֹלָם. וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים אֵצֶל רִבְקָה, שֶׁהוֹלִידָה אֶת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו, וּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כה, כז): "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד, אִישׁ שָׂדֶה, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהָלִים"; וְכֻלָּם דִּבְּרוּ מֵהַהֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם. כְּמוֹ־כֵן בִּכְלָלִיּוּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַם יִשְׂרָאֵל עָמְדוּ רַגְלֵיהֶם עַל הַר סִינַי, וְקִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְכֻלָּנוּ בְּנֵי אָב אֶחָד אֲנַחְנוּ, עִם כָּל זֹאת רוֹאִים הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּין אֶחָד לְהַשֵּׁנִי, יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסְרִים אֶת

פַּעַם אַחַת בָּא הַמֶּלֶךְ עַל הַסְּקַאסְקִי, וּמָצָא שֶׁהָיוּ כְּתוּבִין שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, זֶה בְּשֵׁם חָכָם, וְזֶה בְּשֵׁם תָּם, וְהָיָה בְּעֵינָיו לְפֶלֶא, שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם מְכֻנִּים בְּשֵׁם "חָכָם" וְ"תָּם", וְנִתְאַוָּה הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתָם, וְחָשַׁב הַמֶּלֶךְ: אִם אֶשְׁלַח אַחֲרֵיהֶם פִּתְאוֹם שֶׁיָּבוֹאוּ לְפָנַי, יִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, וְהֶחָכָם יִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו לְגַמְרֵי, וְהַתָּם גַּם־כֵּן אֶפְשָׁר יִשְׁתַּגַּע

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

נַפְשָׁם בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִתְנַהֲגִים בִּתְמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת, וּמְקַיְּמִים אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וּבִתְמִימוּת וּבְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְחַיִּים חַיִּים נְעִימִים עֲרֵבִים וּמְתֻקִּים, וּלְהֶפֶךְ — רוֹאִים בְּנֵי־אָדָם, שֶׁנִּמְשָׁכִים אַחַר כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, וְיֵשׁ לָהֶם קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁכּוֹפְרִים לְגַמְרֵי, וְחַיִּים כְּמוֹ חַיּוֹת יַעַר בְּלִי שׂוּם בּוּשָׁה, וְחַיֵּיהֶם מְמֻרְמָרִים מְאֹד, וְרָעִים וּמָרִים לָהֶם מְאֹד הַחַיִּים. וְלָכֵן עַל שְׁנֵי סוּגֵי אֲנָשִׁים הָאֵלּוּ מִסְתַּכְּלִים בְּיוֹתֵר, כִּי גַּם אֻמּוֹת הָעוֹלָם מִתְפַּעֲלִים עַד מְאֹד, אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל הֶפְרֵשִׁים כָּאֵלּוּ: אֵלּוּ מוֹשְׁכִים לִכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְחַיִּים חַיֵּי חִילּוֹנִיּוּת, וְאֵלּוּ מוֹשְׁכִים לֶאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְקַיְּמִים אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת, וּמוֹסְרִים נַפְשָׁם בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ.

פַּעַם אַחַד בָּא הַמֶּלֶךְ עַל הַסְּקַאסְקִי (סִפֵּר מִרְשָׁם הַתּוֹשָׁבִים). **וּמָצָא, שֶׁהָיוּ כְּתוּבִין שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים, זֶה בְּשֵׁם חָכָם, וְזֶה בְּשֵׁם תָּם, וְהָיָה בְּעֵינָיו לְפֶלֶא, שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם מְכֻנִּים בְּשֵׁם ״חָכָם״ וְ״תָּם״; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל אָדָם מַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ לְחָכָם, וְחוֹשֵׁב עַל עַצְמוֹ, שֶׁהוּא הֶחָכָם הֲכִי גָּדוֹל, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ קוֹרֵא אֶת עַצְמוֹ תָּם. וּפֹה רָאָה הַמֶּלֶךְ עִנְיָן יוֹצֵא דֹּפֶן, שֶׁאֶחָד נִקְרָא ״חָכָם״ וְאֶחָד נִקְרָא ״תָּם״, וְלָכֵן נִתְאַוָּה הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתָם, וְחָשַׁב הַמֶּלֶךְ: אִם אֶשְׁלַח אַחֲרֵיהֶם פִּתְאֹם, שֶׁיָּבֹאוּ לְפָנַי, יִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, כִּי מַה פִּתְאֹם הַמֶּלֶךְ רוֹצֶה לִרְאוֹת אוֹתָם. וְהֶחָכָם יִסְתַּתְּמוּ טַעֲנוֹתָיו לְגַמְרֵי, כִּי אִם קוֹרְאִים אוֹתוֹ פִּתְאֹם, אֵין לוֹ זְמַן לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ אֵיךְ לְדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ. וְהַתָּם גַּם־כֵּן אֶפְשָׁר יִשְׁתַּגַּע מֵחֲמַת פַּחַד, כִּי**

מֵחֲמַת פַּחַד. וְנִתְיַשֵּׁב הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ חָכָם אֶחָד אֶל הֶחָכָם, וְתָם – אֶל הַתָּם. רַק אֵיךְ מוֹצְאִין בְּעִיר מְלוּכָה תָּם כִּי בְּעִיר מְלוּכָה עַל פִּי רֹב הֵם חֲכָמִים, רַק שֶׁהַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הוּא תָּם דַּוְקָא, כִּי הֶחָכָם אֵינָם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת, פֶּן עַל־יְדֵי חָכְמָתוֹ וְשִׂכְלוֹ יוּכַל לְבַזְבֵּז הָאוֹצָרוֹת. עַל־כֵּן עוֹשִׂין מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת תָּם דַּוְקָא.

וְקָרָא הַמֶּלֶךְ לְחָכָם אֶחָד וּלְאוֹתוֹ הַתָּם הַנַּ״ל וּשְׁלָחָם לְהַשְּׁנֵי בָּנִים הַנַּ״ל, וְנָתַן בְּיָדָם אִגְּרוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. גַּם נָתַן בְּיָדָם אִגֶּרֶת לְהַגַּאבִּירְנֶיר שֶׁל הַגַּאבֶּערְנְיֶא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַע בְּמַדְרֵגַת הַתָּם הַזֶּה, שֶׁהוּא הָיָה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וְשָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, הוּא חָשַׁב שֶׁזֶּהוּ סְתָם תָּם עִם שֵׂכֶל פָּשׁוּט, וְלָכֵן אִם יִקְרְאוּ אוֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ פִּתְאֹם — הוּא יִשְׁתַּגֵּעַ. וְנִתְיַשֵּׁב הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ חָכָם אֶחָד אֶל הֶחָכָם, וְתָם אֶל הַתָּם; כִּי כָּל אֶחָד יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כְּפִי מַדְרֵגָתָם, רַק אֵיךְ מוֹצְאִין בְּעִיר מְלוּכָה תָּם, כִּי בְּעִיר מְלוּכָה עַל־פִּי־רֹב הֵם חֲכָמִים, כִּי בְּעִיר מְלוּכָה כָּל אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יִתְגַּדֵּל פַּעַם, וְלָכֵן בָּאִים לָגוּר שָׁמָּה רַק אֲנָשִׁים שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לַחֲכָמִים, כִּי עוֹשִׂים לְעַצְמָם חֶשְׁבּוֹן, כִּי אִם הֵם חֲכָמִים, בְּוַדַּאי יִקְחוּ אוֹתָם פַּעַם לְאֵיזוֹ מִשְׂרָה מְכֻבֶּדֶת, רַק שֶׁהַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הוּא תָּם דַּוְקָא, כִּי הֶחָכָם אֵינָם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת, פֶּן עַל־יְדֵי חָכְמָתוֹ וְשִׂכְלוֹ יוּכַל לְבַזְבֵּז הָאוֹצָרוֹת, עַל־כֵּן עוֹשִׂין מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת תָּם דַּוְקָא; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, אֵין לוֹ כַּוָּנָה לִגְנֹב וְלַעֲשׂוֹת עַוְלוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵלּוּ הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, הֵם עוֹשִׂים כָּל מִינֵי עַרְמֻמִּיּוּת לְהַטְעוֹת בְּנֵי־אָדָם.

וְקָרָא הַמֶּלֶךְ לְחָכָם אֶחָד וּלְאוֹתוֹ הַתָּם הַנַּ״ל, וּשְׁלָחָם לְהַשְּׁנֵי בָּנִים הַנַּ״ל, וְנָתַן בְּיָדָם אִגְּרוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, גַּם נָתַן בְּיָדָם אִגֶּרֶת לְהַגַּאבִּירְנֶיר (מוֹשֵׁל

(מוֹשֶׁל הַמָּחוֹז), שֶׁאֵלוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים הֵם תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ, וְצִוָּה בְּהָאוֹגֶרֶת שֶׁהַגַּאבִּירְנֶיר יִשְׁלַח לָהֶם אִגְּרוֹת מִשְׁמוֹ לְהֶחָכָם וְהַתָּם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּחֲדוּ, וְיִכְתֹּב לָהֶם שֶׁאֵין הַדָּבָר נָחוּץ וְאֵין הַמֶּלֶךְ גּוֹזֵר דַּוְקָא שֶׁיָּבוֹאוּ, רַק הַדָּבָר תָּלוּי בִּרְצוֹנָם; אִם הֵם רוֹצִים יָבוֹאוּ. רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ לִרְאוֹתָם.

וְנָסְעוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, הֶחָכָם וְהַתָּם, וּבָאוּ לְהַגַּאבִּירְנֶיר וְנָתְנוּ לוֹ הָאִגֶּרֶת. וְשָׁאַל הַגַּאבִּירְנֶיר עַל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים. וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהֶחָכָם הוּא חָכָם מְפֻלָּג וְעָשִׁיר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמָּחוֹז) שֶׁל הַגַּאבֶּערְנֶיא (הַמִּמְשָׁל הַמָּחוֹזִי), שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁתֵּי בָּנִים הֵם תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ, וְצִוָּה בְּהָאִגֶּרֶת, שֶׁהַגַּאבִּירְנֶיר יִשְׁלַח לָהֶם אִגְּרוֹת מִשְׁמוֹ לְהֶחָכָם וְהַתָּם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּחֲדוּ, וְיִכְתֹּב לָהֶם, שֶׁאֵין הַדָּבָר נָחוּץ, וְאֵין הַמֶּלֶךְ גּוֹזֵר דַּוְקָא שֶׁיָּבֹאוּ, רַק הַדָּבָר תָּלוּי בִּרְצוֹנָם: אִם הֵם רוֹצִים — יָבוֹאוּ, רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ לִרְאוֹתָם; כִּי זֶה מֵעִקְּרֵי הַבְּחִירָה, שֶׁלֹּא לוֹחֲצִים אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁרוֹצִים מִמֶּנּוּ, אֶלָּא נוֹתְנִים לוֹ אֶת הַבְּחִירָה בְּיָדוֹ. וְזֶה שַׁיָּךְ בְּכָל פְּרָט וּפְרָט מִפְּרָטֵי הַנְהָגַת הָאָדָם, שֶׁמִּלְמַעְלָה לֹא לוֹקְחִים אֶת הַבְּחִירָה מִשּׁוּם בֶּן אָדָם. וְזֶה סוֹבֵב גַּם בְּרוּחָנִיּוּת, כִּי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת כָּל אֶחָד, אֶלָּא אֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶת הַבְּחִירָה מֵהָאָדָם, רַק אוֹמֵר לוֹ שֶׁרוֹצֶה לִרְאוֹת אוֹתוֹ, וְאִם יֵשׁ לָאָדָם שֵׂכֶל, הוּא עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לָבוֹא אֵלָיו, וְאִם אֵין לוֹ שֵׂכֶל, הוּא מִתְעַצֵּל מִלָּבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ.

וְנָסְעוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים הֶחָכָם וְהַתָּם, וּבָאוּ לְהַגַּאבִּירְנֶיר, וְנָתְנוּ לוֹ הָאִגֶּרֶת, וְשָׁאַל הַגַּאבִּירְנֶיר עַל אֵלּוּ הַשְּׁנֵי בָּנִים; כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה פֶּלֶא, שֶׁלָּזֶה קוֹרְאִים חָכָם וְלָזֶה קוֹרְאִים תָּם, וְלָכֵן הוּא הִתְעַנְיֵן מִי הֵם, כִּי חָכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (עֵדֻיּוֹת פֶּרֶק ה׳): מַעֲשֶׂיךָ יְקָרְבוּךָ וּמַעֲשֶׂיךָ יְרַחֲקוּךָ, כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם, כָּךְ שְׁמוֹ הוֹלֵךְ לְפָנָיו. וְלָכֵן רָצָה לָדַעַת מִי הוּא הֶחָכָם הַזֶּה, וּמִי הוּא הַתָּם הַזֶּה. וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהֶחָכָם הוּא חָכָם מְפֻלָּג וְעָשִׁיר גָּדוֹל. רַבֵּנוּ ז״ל תָּפַס

גָּדוֹל, וְהַתָּם הוּא תָּם בְּיוֹתֵר, וְיֵשׁ לוֹ כָּל הַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁל הַפֶּעלְץ כַּנַ״ל. וְנִתְיַעֵץ הַגַּאבִּירְנֶיר, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לַהֲבִיאוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ פֶּעלְץ, וְעָשָׂה לוֹ מַלְבּוּשִׁים כָּרָאוּי, וְהִנִּיחַ בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת־צָב שֶׁל הַתָּם, וְנָתַן לָהֶם אִגְּרוֹת כַּנַ״ל. וְנָסְעוּ הַשְּׁלוּחִים וּבָאוּ לְשָׁם, וְנָתְנוּ הָאִגְּרוֹת לָהֶם: הֶחָכָם לְהֶחָכָם, וְהַתָּם לְהַתָּם. וְהַתָּם, תֵּכֶף שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הָאִגֶּרֶת, אָמַר לְהַתָּם הַשָּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיאוֹ: הֲלֹא אֵינִי יוֹדֵעַ מַה כָּתוּב בּוֹ, קְרָא אוֹתוֹ לְפָנַי! הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ בְּעַל־פֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ, שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֶה שֶׁתְּבוֹא אֵלָיו.

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

הַלָּשׁוֹן אַ וויילְדֶער חָכָם (חָכָם פֶּרֶא), כִּי בֶּאֱמֶת זֶה מַה שֶּׁהוּא הָיָה, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת אַף אֶחָד, וְהָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ הֶעֱבִירָתוּ עַל דַּעְתּוֹ, וְהַתָּם הוּא תָּם בְּיוֹתֵר, כִּי הוּא הוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, וְהוּא תָּמִיד שָׂמֵחַ, וְעָלָיו נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי י׳, ט): ״הוֹלֵךְ בַּתֹּם יֵלֵךְ בֶּטַח״, וְיֵשׁ לוֹ כָּל הַמַּלְבּוּשִׁים שֶׁל הַפֶּעלְץ כַּנַ״ל, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק בֶּגֶד אֶחָד פָּשׁוּט, וְהוּא שָׂמֵחַ עִם זֶה, וּמַרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל הַבְּגָדִים, וְכֵן יֵשׁ לוֹ כָּל הַמַּאֲכָלִים וְכָל הַמַּשְׁקָאוֹת בְּלֶחֶם וּמַיִם, וְהוּא רַק שָׂמֵחַ. וְנִתְיַעֵץ הַגַּאבִּירְנֶיר, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לַהֲבִיאוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ פֶּעלְץ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ד׳, ב): ״כִּי אֵין לָבוֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק״; וְעָשָׂה לוֹ מַלְבּוּשִׁים כָּרָאוּי, לָבוֹא לִפְנֵי מֶלֶךְ, וְהִנִּיחַ בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת־צָב שֶׁל הַתָּם, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ מַלְבּוּשִׁים מוּכָנִים, וְנָתַן לָהֶם אִגְּרוֹת כַּנַ״ל. וְנָסְעוּ הַשְּׁלוּחִים וּבָאוּ לְשָׁם, וְנָתְנוּ הָאִגְּרוֹת לָהֶם: הֶחָכָם לְהֶחָכָם, וְהַתָּם לְהַתָּם. וְהַתָּם תֵּכֶף שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הָאִגֶּרֶת, אָמַר לְהַתָּם הַשָּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיאוֹ: הֲלֹא אֵינִי יוֹדֵעַ מַה כָּתוּב בּוֹ, קְרָא אוֹתוֹ לְפָנַי! כִּי מֵרֹב תְּמִימוּתוֹ לֹא יָדַע אֲפִלּוּ מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם, וּבִקֵּשׁ מֵהַשָּׁלִיחַ הַתָּם, שֶׁיִּקְרָא לוֹ אֶת הַכָּתוּב. הֵשִׁיב לוֹ הַתָּם הַשָּׁלִיחַ: אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ בְּעַל־פֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ, כִּי גַּם הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לִקְרֹא אֶת הַכָּתוּב. וְזֶה רָאוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים, לֹא יָכְלוּ אֲפִלּוּ לִקְרֹא, אֶלָּא הִתְנַהֲגוּ עַצְמָם בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת כְּפִי שֶׁשָּׁמְעוּ מֵהַחֲכָמִים, וְכֵן הִתְפַּלְּלוּ בְּלָשׁוֹן

שָׁאַל תֵּכֶף: רַק בִּלְי לֵיצָנוּת. הֵשִׁיב לוֹ: בְּוַדַּאי אֱמֶת, בִּלְי לֵיצָנוּת. וְנִתְמַלֵּא שִׂמְחָה תֵּכֶף וְרָץ וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: אִשְׁתִּי, הַמֶּלֶךְ שָׁלַח בִּשְׁבִילִי! וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: עַל מָה וְלָמָּה? וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לַהֲשִׁיבָהּ כְּלָל, וְתֵכֶף נִזְדָּרֵז בְּשִׂמְחָה, וְהָלַךְ וְנָסַע עִם הַשָּׁלִיחַ תֵּכֶף, וְנִכְנַס וְיָשַׁב בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת־

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁרְגִילִים בָּהּ, כִּי לֹא יָכְלוּ אֲפִלּוּ לִקְרֹא, וְכָךְ הוּא דֶּרֶךְ הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים, שֶׁאֵינָם חוֹקְרִים שׁוּם דָּבָר, רַק שׁוֹאֲלִים בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת: הַגֵּד נָא לִי מַה כָּתוּב פֹּה. וּכְשֶׁאָמַר לוֹ הַתָּם הַשָּׁלִיחַ, שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֶה שֶׁתָּבוֹא אֵלָיו, שָׁאַל תֵּכֶף הַתָּם אֶת הַשָּׁלִיחַ הַתָּם: רַק בִּלְי לֵיצָנוּת! כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְנַהֵג בְּתְמִימוּת, אֵינוֹ יָכוֹל וּמְסֻגָּל לִסְבֹּל בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לֵיצָן, כִּי לֵיצָנוּת וּתְמִימוּת הֵם שְׁנֵי הֲפָכִים, וְלָכֵן שָׁאַל אוֹתוֹ: אֱמֹר לִי הָאֱמֶת, הַדָּבָר שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, שֶׁהַמֶּלֶךְ קוֹרֵא אוֹתִי, בֶּאֱמֶת אַתָּה מִתְכַּוֵּן, אוֹ שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לֵיצָנוּת? **הֵשִׁיב לוֹ** הַתָּם הַשָּׁלִיחַ: **בְּוַדַּאי אֱמֶת, בִּלְי לֵיצָנוּת**; אִם אֲנִי מֵבִיא לְךָ אִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁקּוֹרֵא לְךָ, בְּוַדַּאי זֶה בִּלְי לֵיצָנוּת. **וְנִתְמַלֵּא שִׂמְחָה תֵּכֶף**; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, וְשׁוֹמֵעַ שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה אוֹתוֹ וְחָפֵץ בּוֹ, **וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמִּתְוַדַּע שֶׁזֶּה בִּלְי לֵיצָנוּת**, אֲזַי הוּא רַק בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי בֶּאֱמֶת הוּא יִתְבָּרַךְ קוֹרֵא אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב אֵלָיו, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְקוֹרֵאת לָאָדָם שֶׁיַּחֲזֹר אֵלָיו, אַךְ הָאָדָם מֵחֲמַת לֵיצָנוּתוֹ, הוּא מוֹנֵעַ אֶת עַצְמוֹ מִלְּהַאֲמִין, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְעַצֵּל, וְאֵינוֹ חוֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. אֲבָל מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ בָּטוּחַ, וְחוֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְרָץ וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בְּרָכוֹת כז:): אֲזַיל וְאִימְלִיךְ בְּאִינְשֵׁי בֵּיתִי; קֹדֶם שֶׁרוֹצִים לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה דָּבָר גָּדוֹל, שַׁיָּשׁ בָּזֶה הִתְנַשְּׂאוּת, רָאוּי לְהִמָּלֵךְ עִם אִשְׁתּוֹ. וְלָכֵן בָּא הַתָּם אֶל אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: אִשְׁתִּי, הַמֶּלֶךְ שָׁלַח בִּשְׁבִילִי! כִּי הוּא רוֹצֶה לִרְאוֹת אוֹתִי, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: עַל מַה וְלָמָּה? כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל הָאִשָּׁה חוֹשֶׁשֶׁת, וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לַהֲשִׁיבָהּ כְּלָל, כִּי מֵרֹב שִׂמְחָה, תֵּכֶף כְּשֶׁרַק שָׁמַע שֶׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ, רַק בִּזְרִיזוּת, וְלֹא הָיָה לוֹ כְּבָר פְּנַאי וּזְמַן לְהָשִׁיב לָהּ. וְתֵכֶף נִזְדָּרֵז בְּשִׂמְחָה, וְהָלַךְ וְנָסַע עִם הַשָּׁלִיחַ תֵּכֶף, כִּי מִי

צָב, וּמָצָא שָׁם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל וְשָׂמַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר. בְּתוֹךְ־כָּךְ נִשְׁלְחוּ מְסִירוֹת עַל הַגַּאבִּירְנֶיר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עַוְלוֹת, וְהֶעֱבִירוּ הַמֶּלֶךְ. וְנִתְיַעֵץ הַמֶּלֶךְ שֶׁטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר

נַחֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

שֶׁהוֹלֵךְ בְּתָמִימוּת, הוּא אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, אֶלָּא תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּאָה לוֹ הִתְעוֹרְרוּת מִלְּמַעְלָה, הוּא רָץ וּמְזָדָרֵז לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְנִכְנָס וְיָשַׁב בְּתוֹךְ הָעֲגָלוֹת־צָב, וּמָצָא שָׁם הַבְּגָדִים הַנַּ״ל, וְשָׂמַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי עַכְשָׁו יֵשׁ לוֹ כְּבָר בְּגָדִים גַּם־כֵּן; כִּי כֵּן הוּא דֶּרֶךְ הַתָּם, שֶׁאֵינוֹ חוֹקֵר בְּשׁוּם דָּבָר, אֶלָּא כְּשֶׁנּוֹתְנִים לוֹ בְּגָדִים, הוּא מִתְלַבֵּשׁ בַּבְּגָדִים וְשָׂמֵחַ בָּהֶם, וְכֵן הוּא בְּכָל פְּרָט וּפְרָט. וְזֶה מוּסָר הַשְׂכֵּל לָאָדָם, שֶׁיֵּלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וּכְשֶׁמְגַלִּים לוֹ אֶת סֵדֶר־דֶּרֶךְ־הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל לְהַתְחִיל לִלְמֹד כְּסִדְרָן, הוּא לוֹקֵחַ מִשְׁנָיוֹת, וְגוֹרֵס פֶּרֶק אַחַר פֶּרֶק, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְסַיֵּם מַסֶּכֶת וְעוֹד מַסֶּכֶת, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְסַיֵּם שִׁשָּׁה סִדְרֵי מִשְׁנָה, וְכֵן מַתְחִיל לִלְמֹד שַׁ״ס דַּף אַחַר דַּף, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְסַיֵּם פֶּרֶק וְעוֹד פֶּרֶק, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְסַיֵּם מַסֶּכֶת וְעוֹד מַסֶּכֶת, עַד שֶׁמְּסַיֵּם אֶת כָּל הַשַּׁ״ס כֻּלּוֹ. וְכֵן הוּא בְּד׳ חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁמַּתְחִיל מֵהַתְחָלָה, וְלוֹמֵד סִימָן אַחַר סִימָן, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְסַיֵּם אֶת כָּל ד׳ חֶלְקֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ. וְכֵן בְּשָׁאָר לִמּוּדִים בַּזֹּהַר וּבַתִּקּוּנִים וּבַמִּדְרָשִׁים וְכוּ׳ וְכוּ׳, וּלְאַט לְאַט זוֹכֶה לְסַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, שֶׁהֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁלּוֹ. כִּי לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם לְבוּשֵׁי הָאָדָם הֵם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁלָּמַד וְסִגֵּל בְּזֶה הָעוֹלָם. **בְּתוֹךְ כָּךְ נִשְׁלְחוּ מְסִירוֹת עַל הַגַּאבִּירְנֶיר** (מוּשָׁל הַמָּחוּז), שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עַוְלוֹת; רוֹאִים אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה עַוְלוֹת, וּלְבַסּוֹף נוֹפֵל בַּפַּח, כִּי בְּנֵי־אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהָעוֹלָם הֶפְקֵר, וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁעַל כָּל דָּבָר יָבוֹאוּ בְּמִשְׁפָּט, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה עַוְלוֹת לְהַזּוֹלַת, לְבַסּוֹף מוֹסְרִים אוֹתוֹ בִּמְסִירוֹת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת מְרִיבָה, סִימָן ב׳): מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא עָלָיו רָעָה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח אֶת חֲבֵרוֹ מִלְּרָדְפוֹ אוֹתוֹ. **וְהֶעֱבִירוּ הַמֶּלֶךְ**, כִּי זֶה שֶׁעוֹשֶׂה עַוְלוֹת, לְבַסּוֹף הוּא נוֹפֵל בִּנְפִילָה כָּזוֹ שֶׁלֹּא תֵּאֵר לְעַצְמוֹ, שֶׁמַּעֲבִירִים אוֹתוֹ מִמִּשְׂרָתוֹ. וְרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם בַּעֲלֵי מִשְׂרָה גְּבוֹהָה, וְעִם כָּל זֹאת יֵשׁ לָהֶם רְשָׁעוּת שֶׁעוֹשִׂים עָוֶל לְהַזּוֹלַת, וְנוֹתְנִים לוֹ לְחַכּוֹת, וּמְזַלְזְלִים בּוֹ, וְעוֹד שְׁאָר מִינֵי עַוְלוֹת שֶׁעוֹשִׂים, וְאֵינָם שָׂמִים עַל לֵב, שֶׁיּוֹם יָבוֹא,

אִישׁ תָּם, שֶׁהַתָּם יִנְהַג הַמְּדִינָה בֶּאֱמֶת וְיֹשֶׁר, מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ חָכְמוֹת וְהַמְצָאוֹת, וְנִמְלַךְ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתָּם הַנַּ״ל גַּאבִּירְנֶיר. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ, שֶׁהַתָּם הַנַּ״ל, שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו, הוּא יִהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר, וְהוּא צָרִיךְ לְנַסֵּעַ דֶּרֶךְ הָעִיר שֶׁל הַגַּאבְּעֶרְנֶיָא. וְיַעַמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים שֶׁל הָעִיר, וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ יַעְכְּבוּ אוֹתוֹ וְיַכְתִּירוּ אוֹתוֹ בַּהִתְמַנּוּת הַזֹּאת שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר, וְכֵן עָשׂוּ, וְעָמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים, וְתֵכֶף בְּעָבְרוֹ שָׁם, עִכְּבוּ אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה גַּאבִּירְנֶיר. וְשָׁאַל וְאָמַר: רַק בִּלִי לֵיצָנוּת. הֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּוַדַּאי בִּלִי שׁוּם לֵיצָנוּת! וְנַעֲשָׂה הַתָּם תֵּכֶף גַּאבִּירְנֶיר בְּתֵכֶף וָעֵז.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וַיַּעַבִירוּ אוֹתָם מִמִּשְׂרָתָם. וְנִתְיַעֵץ הַמֶּלֶךְ, שֶׁטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר (מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז) אִישׁ תָּם, שֶׁהַתָּם יִנְהַג הַמְּדִינָה בֶּאֱמֶת וְיֹשֶׁר, מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ חָכְמוֹת וְהַמְצָאוֹת; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, וְהוּא אִישׁ תָּם וְיָרֵא אֱלֹקִים, אַף פַּעַם לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלוֹת לְזוּלָתוֹ, כִּי אִישׁ תָּם אֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת, וְאֵינוֹ מַמְצִיא הַמְצָאוֹת אֵיךְ לְהָצִיק לְהַזּוּלַת. וְנִמְלַךְ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתָּם הַנַּ״ל גַּאבִּירְנֶיר (מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז), וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ פְּקֻדָּתוֹ, שֶׁהַתָּם הַנַּ״ל, שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָיו, הוּא יִהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר, וְהוּא צָרִיךְ לְנַסֵּעַ דֶּרֶךְ הָעִיר שֶׁל הַגַּאבְּעֶרְנֶיָא (הַמָּחוֹז), וְיַעַמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים שֶׁל הָעִיר. וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ, יְעַכְּבוּ אוֹתוֹ, וְיַכְתִּירוּ אוֹתוֹ בַּהִתְמַנּוּת הַזֹּאת, שֶׁיִּהְיֶה גַּאבִּירְנֶיר, וְכֵן עָשׂוּ. וְעָמְדוּ עַל הַשְּׁעָרִים, וְתֵכֶף בְּעָבְרוֹ שָׁם, עִכְּבוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה גַּאבִּירְנֶיר. וְשָׁאַל וְאָמַר: רַק בִּלִי לֵיצָנוּת! הֵשִׁיבוּ לוֹ: בְּוַדַּאי בִּלִי שׁוּם לֵיצָנוּת, וְנַעֲשָׂה הַתָּם תֵּכֶף גַּאבִּירְנֶיר בְּתֵכֶף וָעֵז. רוֹאִים מִכָּל זֶה, שֶׁאֶחָד שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שׁוּם חָכְמוֹת, אֲזַי לְבַסּוֹף מִתְעַלֶּה בַּעֲלִיָּה אַחַר עֲלִיָּה, וְאַף שֶׁקֹּדֶם כֻּלָּם עָשׂוּ מִמֶּנּוּ צְחוֹק, וְהָיָה לְלַעַג וּלְקֶלֶס בְּעֵינֵי כֹּל, עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת

וְעַתָּה, שֶׁנִּתְרוֹמֵם מַזָּלוֹ, וּמַזָּל מַחְכִּים, וּבָא לוֹ קְצָת חָכְמָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּחָכְמָתוֹ, רַק נָהַג בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְהִנְהִיג אֶת הַמְּדִינָה בִּתְמִימוּת בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר, וַעֲוֹלָה לֹא נִמְצְאָה בּוֹ. וְעַל הַנְהָגַת הַמְּדִינָה אֵין צְרִיכִין שֵׂכֶל גָּדוֹל וְחָכְמוֹת, רַק

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁלּוֹ, עָשׂוּ אוֹתוֹ מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז, וּכְבָר נָתְנוּ לוֹ אֶת כָּל הַכָּבוֹד. אֲבָל גַּם אָז לֹא הִנִּיחַ אֶת תְּמִימוּתוֹ, וְשָׁאַל: אִם אֵין עוֹשִׂים לֵיצָנוּת מִמֶּנּוּ. וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי בְּלִי לֵיצָנוּת, לָקַח אֶת הַמִּשְׂרָה בְּתֹקֶף וָעֹז. וְזֶה גַּם־כֵּן לְמוּד עָמֹק עָמֹק בְּהַנְהָגַת הַכֹּלָל, אַף שֶׁהוּא תָּם וְהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁנִּתְעַלָּה בְּאֵיזוֹ מַעֲלָה, וּבִפְרָט שֶׁהוּא מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז, לָקַח אֶת הַמִּשְׂרָה בְּתֹקֶף וָעֹז, כִּי כָּךְ צָרִיךְ כָּל מַנְהִיג לְהַנְהִיג אֶת קְהָלָתוֹ — בְּתֹקֶף וָעֹז, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין ח.): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, טֹל מַקֵּל, וְהַךְ עַל קָדְקָדָם, דַּבָּר אֶחָד לַדּוֹר, וְאֵין שְׁנֵי דְּבָרִין לַדּוֹר; כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַנְהִיג עֵדָה וְצִבּוּר, צָרִיךְ לָלֶכֶת בְּתֹקֶף וָעֹז, וְאַף שֶׁהוּא אִישׁ תָּם וְיָרֵא אֱלֹקִים, צָרִיךְ לִשְׁמֹר מְאֹד, שֶׁלֹּא יָפֵרוּ אֶת אֲשֶׁר מְבַקֵּשׁ.

וְעַתָּה, שֶׁנִּתְרוֹמֵם מַזָּלוֹ, כִּי נַעֲשָׂה מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז, וּמַזָּל מַחְכִּים, כִּי תֵּכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵסֶק עִם אֲנָשִׁים — מִתְחַכֵּם, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵסֶק עִם רַבִּים, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְחַכֵּם, כִּי מֵאַחַר שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְעַסֵּק עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ דֵּעָה אַחֶרֶת, לָכֵן הוּא נַעֲשֶׂה בַּר הֲבָנָה, וּבָא לוֹ קְצָת הֲבָנָה, תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִכָּנֵס בְּמִשְׂרָתוֹ הַחֲדָשָׁה לִהְיוֹת מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּחָכְמָתוֹ, רַק נָהַג בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְהִנְהִיג אֶת הַמְּדִינָה בִּתְמִימוּת, בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר, וַעֲוֹלָה לֹא נִמְצָא בּוֹ. וּבָזֶה רוֹאִים גְּדֻלָּתוֹ, אַף שֶׁהוּא מוֹשֵׁל הַמָּחוֹז, וְיֵשׁ לוֹ שִׁלְטָה עַל אֲנָשִׁים, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עָזַב אֶת עֲבוֹדַת הַתְּמִימוּת שֶׁלּוֹ, וְהַתְּמִימוּת הֵבִיאָה אוֹתוֹ לְהַנְהִיג בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר, וְלֹא נִמְצְאָה אֲצָלוֹ שׁוּם עַוְלָה. וְעַל הַנְהָגַת הַמְּדִינָה אֵין צְרִיכִין שֵׂכֶל גָּדוֹל וְחָכְמוֹת, רַק עַל־פִּי הַיֹּשֶׁר בִּתְמִימוּת, כִּי אִם הוֹלְכִים בִּתְמִימוּת גְּדוֹלָה מְאֹד בְּהַנְהָגַת

עַל־פִּי הַיּשֶׁר בִּתְמִימוּת. כְּשֶׁבָּאוּ לְפָנָיו שְׁנַיִם לְדִין הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה זַכַּאי וְאַתָּה חַיָּב, כְּפִי תְּמִימוּתוֹ בֶּאֱמֶת, בְּלִי שׂוּם עָרְמָה וּמִרְמָה. וְכֵן נָהַג הַכֹּל בֶּאֱמֶת.

וְהָיוּ אוֹהֲבִים אוֹתוֹ הַמְּדִינָה מְאֹד.וְהָיָה לוֹ יוֹעֲצִים אוֹהֲבִים בֶּאֱמֶת. וּמֵחֲמַת הָאַהֲבָה יָעַץ לוֹ אֶחָד: בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ תִּהְיֶה קְרוּא אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁתָּבוֹא לְפָנָיו, כִּי הֲלֹא כְּבָר שָׁלַח אַחֲרֶיךָ, וְגַם הַדֶּרֶךְ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַמְּדִינָה, וְרוֹצִים אֶת טוֹבַת כָּל הָאֲנָשִׁים, אֲזַי מַצְלִיחִים מְאֹד מְאֹד, כִּי כֻּלָּם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּיִשֶּׁר, וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת לַעֲקֹף אֲנָשִׁים, וְאֵין אֶצְלוֹ כֻּלָּם שָׁוִים, אֶלָּא לָזֶה הוּא מֵיטִיב, וְלָזֶה הוּא עוֹשֶׂה עַוְלוֹת, אָדָם כָּזֶה הוּא רַמַּאי וְצַבּוּעַ, וּלְבַסּוֹף יִפֹּל. מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, וּמִתְחַשֵּׁב בְּכָל אָדָם, וְעוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְכֻלָּם, וּמִשְׁתַּדֵּל לַעֲזֹר לְכָל מִי שֶׁאֶפְשָׁר, אוֹתוֹ כֻּלָּם יֹאהֲבוּ. כְּשֶׁבָּאוּ לְפָנָיו שְׁנַיִם לְדִין, הָיָה אוֹמֵר: אַתָּה זַכַּאי וְאַתָּה חַיָּב, כְּפִי תְּמִימוּתוֹ בֶּאֱמֶת, בְּלִי שׂוּם עָרְמָה וּמִרְמָה; כִּי כָּךְ צָרִיךְ דַּיָּן לְהִתְנַהֵג, לוֹמַר אֶת הָאֱמֶת כְּפִי שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הָאֱמֶת בִּתְמִימוּתוֹ, וּכְמַאֲמָרָם ז״ל (שַׁבָּת י׳.): כָּל דַּיָּן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ נַעֲשָׂה שֻׁתָּף לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין ז׳.): כָּל דַּיָּן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִתּוֹ, מַשְׁרֶה שְׁכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְכֵן נָהַג הַכֹּל בֶּאֱמֶת; כִּי אֱמֶת וּתְמִימוּת הוֹלְכוֹת בְּיַחַד, כִּי מִי שֶׁהוּא אִישׁ תָּם וְיָרֵא אֱלֹקִים, הוּא תָּמִיד יַחֲזִיק בְּמִדַּת הָאֱמֶת. וְהָיוּ אוֹהֲבִים אוֹתוֹ הַמְּדִינָה מְאֹד, כִּי מִי שֶׁהוּא אִישׁ תָּם וְהוֹלֵךְ בֶּאֱמֶת, כֻּלָּם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ. וְהָיָה לוֹ יוֹעֲצִים אוֹהֲבִים בֶּאֱמֶת, כִּי אֱמֶת נִמְשֶׁכֶת אֶל אֱמֶת, מִי שֶׁהוּא אִישׁ אֱמֶת, מִתְחַבְּרִים אֵלָיו אַנְשֵׁי אֱמֶת.

וּמֵחֲמַת הָאַהֲבָה, יָעַץ לוֹ אֶחָד: בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ תִּהְיֶה קְרוּא אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁתָּבוֹא לְפָנָיו, כִּי הֲלֹא כְּבָר שָׁלַח אַחֲרֶיךָ, וְגַם הַדֶּרֶךְ שֶׁהַגַּאבִּירְנִיר

שֶׁהַגַּאבִּירְנֶיר מֻכְרָח לָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְעַל־כֵּן, אַף־עַל־פִּי שֶׁאַתָּה כָּשֵׁר מְאֹד, וְלֹא יִמָּצֵא בְּךָ שׁוּם עִוָּלָה בְּהַנְהָגָתְךָ הַמְּדִינָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בִּדְבָרָיו לִנְטוֹת בִּדְבָרָיו לְצַד אַחֵר לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת אֲחֵרִים, עַל־כֵּן טוֹב שֶׁאַלַּמֶּדְךָ חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת. וְנִתְקַבֵּל הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַתָּם, וְאָמַר: מָה אִכְפַּת לִי אִם אֶלְמַד חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת?! וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁחֲבֵרוֹ הֶחָכָם אָמַר לוֹ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֻכְרָח לָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְעַל־כֵּן אַף־עַל־פִּי שֶׁאַתָּה כָּשֵׁר מְאֹד, וְלֹא יִמָּצֵא בְּךָ שׁוּם עִוָּלָה בְּהַנְהָגָתְךָ הַמְּדִינָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ בִּדְבָרָיו לִנְטוֹת בִּדְבָרָיו לְצַד אַחֵר, לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת אֲחֵרִים, עַל־כֵּן נָאֶה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ שֶׁתּוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ. עַל־כֵּן טוֹב שֶׁאַלַּמֶּדְךָ חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת. וְנִתְקַבֵּל הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַתָּם, וְאָמַר: מָה אִכְפַּת לִי אִם אֶלְמַד חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת?! הֵינוּ הַמֶּלֶךְ הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֱלִקוּת גָּמוּר הוּא, וְהוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת וּבְכָל הַחָכְמוֹת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן נב): מִכָּל הַדְּבָרִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וַאֲפִלּוּ מִסִּפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוֹעֵק גַּם־כֵּן כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים צו, ג): ״סַפְּרוּ בַגּוֹיִים כְּבוֹדוֹ״, שֶׁאֲפִלּוּ מִסִּפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ צוֹעֵק תָּמִיד, וְקוֹרֵא וּמְרַמֵּז לָאָדָם שֶׁיִּתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אָדָם צָרִיךְ לִלְמֹד אֶת הָאֱלִקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל הַחָכְמוֹת וְהַלְּשׁוֹנוֹת, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל דָּבָר. וְזֶה שֶׁיַּעַץ לוֹ הָאוֹהֵב נֶאֱמָן, שֶׁילְמַד חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת, אֲשֶׁר זֶה כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הֵינוּ שֶׁיּוּכַל לִמְצֹא אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל לְשׁוֹנוֹת וְחָכְמוֹת הַגּוֹיִם, וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁחֲבֵרוֹ הֶחָכָם אָמַר לוֹ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן, שֶׁהוּא יָבוֹא עַל

בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁהוּא יָבוֹא עַל שֶׁלּוֹ, וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר בָּא עַל חָכְמָתוֹ. (וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר הָיָה יוֹדֵעַ חָכְמוֹת, לֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּלָל, רַק נָהַג הַכֹּל בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה).

אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַמֶּלֶךְ שֶׁיָּבוֹא זֶה הַתָּם הַנַּאבִּירְנִיר אֵלָיו, וְנָסַע אֵלָיו, וְדִבֵּר הַמֶּלֶךְ עִם הַתָּם בְּתְחִלָּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁלּוֹ, וְהִנֵּה עַתָּה כְּבָר בָּא עַל חָכְמָתוֹ; כִּי לְעוֹלָם אָסוּר לְהַגִּיד לְאַחֵר, שֶׁאַתָּה אַף פַּעַם לֹא תָּבוֹא אֶל עִנְיָנִי, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת ד׳): אַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם, וְאַל תְּהִי מַפְלִיג לְכָל דָּבָר, שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם; כִּי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אִם הוּא רַק רוֹצֶה, הָעִקָּר תָּלוּי בִּרְצוֹנוֹת וּבְכִסּוּפִין, שֶׁיִּכְסֹף תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, (וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר הָיָה יוֹדֵעַ חָכְמוֹת, לֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּלָל, רַק נָהַג הַכֹּל בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה); כִּי זוֹ מַעֲלַת מִדַּת הַתְּמִימוּת, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר מַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת מְאֹד, הוּא אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת דַּרְכּוֹ הַתְּמִימָה, וּבָא תָּמִיד אֲלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וּמְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, כְּאִלּוּ עֲדַיִן לֹא הִתְחִיל. וְזֶה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר הִשִּׂיג חָכְמָה אֱלֹקִית, עִם כָּל זֹאת אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּלָל, אֶלָּא מִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח הַמֶּלֶךְ, שֶׁיָּבוֹא זֶה הַתָּם הַנַּאבִּירְנִיר אֵלָיו; כִּי כָּךְ מִתְנַהֵג, כִּבְיָכוֹל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם כָּל אָדָם, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁאָדָם רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, אֲפִלּוּ שֶׁקֹּדֶם מִסְתַּתֵּר עַל־יְדֵי שְׁלוּחִים, עִם כָּל זֹאת אָדָם יַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי מַאֲמַצִּים שֶׁבָּעוֹלָם, לֹא לַעֲזֹב לְרֶגַע אֶת הָרָצוֹן הֶחָזָק שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְבַסּוֹף הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים שׁוֹלֵחַ אַחֲרָיו, וְרוֹצֶה לִרְאוֹת אוֹתוֹ. וְנָסַע אֵלָיו הַתָּם שֶׁהוּא עַכְשָׁו נַעֲשָׂה הַנַּאבִּירְנִיר, וְדִבֵּר הַמֶּלֶךְ עִם הַתָּם בְּתְחִלָּה מֵהַנְּהָגַת הַמְּדִינָה, כִּי קֹדֶם מְנַסִּים אֶת הָאָדָם אִם כַּוָּנָתוֹ הִיא עִם אֱמֶת,

מֵהַנְּהָגַת הַמְּדִינָה, וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד, כִּי רָאָה שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּיִשֻׁר וֶאֱמֶת גָּדוֹל, בְּלִי שׁוּם עַוְלָה וּמִרְמָה. אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת, וְהֵשִׁיבוּ הַתָּם כָּרָאוּי, וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת בְּיוֹתֵר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְאֵיךְ הוּא מַחֲזִיק מַעֲמָד בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּהַנְהָגַת חַיֵּי יוֹם יוֹם, וּבְהַנְהָגַת הַמְּדִינָה. וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד, כִּי רָאָה, שֶׁהוּא מִתְנַהֵג בְּיִשֻׁר וֶאֱמֶת גָּדוֹל, בְּלִי שׁוּם עַוְלָה וּמִרְמָה; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת וּבְיֹשֶׁר וּבֶאֱמֶת גָּדוֹל, כִּי מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַתְּמִימוּת, הוּא תָּמִיד רָץ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְרֵעַ שֶׁהָאָדָם מִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחַי עִם חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה מְמִילָא כְּבָר מִתְנַהֵג בְּיִשֻׁר וּבֶאֱמֶת גָּדוֹל, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם עַוְלוֹת וּמִרְמָה לְזוּלָתוֹ. כִּי אִם אָדָם מְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמְגַלֶּה לוֹ אֶת כָּל לִבּוֹ, וּבְכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, הוּא מִתְיַעֵץ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה לֹא יַעֲשֶׂה שׁוּם עַוְלָה וּמִרְמָה. אַחַר־כָּךְ הִתְחִיל הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם, וּצְרִיכִים לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גַּם מִשָּׁם. וְהֵשִׁיבוּ הַתָּם כָּרָאוּי, כִּי עַל־יְדֵי גֹּדֶל תְּמִימוּתוֹ וְהַתְמָדָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זָכָה לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁמָּצָא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹךְ חָכְמוֹת וּלְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם. וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְאֹד מִתְפָּאֵר בָּאָדָם שֶׁאֵינוֹ מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, וּמוֹצֵא אוֹתוֹ בְּכָל הַחָכְמוֹת וּבְכָל הַלְּשׁוֹנוֹת שֶׁל הָעַכּוּ״ם, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהוּא נִמְצָא אֲפִלּוּ בְּכָל הַלְּשׁוֹנוֹת שֶׁל עַכּוּ״ם, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לג), שֶׁאֲפִלּוּ מִי שֶׁעוֹסֵק בְּמַשָּׂא וּמַתָּן עִם עַכּוּ״ם, לֹא יָכוֹל לְהִתְנַצֵּל וְלוֹמַר: אִי אֶפְשִׁי לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מֵחֲמַת עֲבֵירוֹת וְגַשְׁמִיּוּת שֶׁנּוֹפֶלֶת תָּמִיד עָלָיו, מֵחֲמַת הָעֵסֶק שֶׁעוֹסֵק עִמָּהֶם. כִּי כְּבָר גִּלּוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים הַגַּשְׁמִיִּים וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם, יְכוֹלִים לִמְצֹא בָּהֶם אֱלֹקוּת, כִּי בִּלְאו הָכֵי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין לָהֶם שׁוּם חִיּוּת וְקִיּוּם כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּחֻמְיָה ט, ו): ״וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם״; וְאָמַר הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־

וְיוֹתֵר, וְאָמַר: אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהוּא חָכָם כָּזֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְנַהֵג בְּתִמִּימוּת כָּזֶה! וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד, וּמִנָּה הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ שֶׁיִּהְיֶה מִינִיסְטֶיר עַל כָּל הַמִּינִיסְטֶרִישׁ (שַׂר עַל כָּל הַשָּׂרִים)**, וְצִוָּה לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד, שֶׁשָּׁם יִהְיֶה יְשִׁיבָתוֹ, וְצִוָּה שֶׁיִּבְנֶה לוֹ חוֹמוֹת נָאוֹת וּמִפְאָרוֹת גָּרָאוּי, וְנָתַן לוֹ כְּתָב עַל הַתְּמַנּוּת הַזֹּאת,**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוּא: אֲנִי רוֹאֶה, שֶׁהוּא חָכָם כָּזֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְנַהֵג בְּתִמִּימוּת כָּזֶה! וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד; כִּי זֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁאָדָם מַחֲזִיק בְּדַרְכֵי הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת, וּמַשְׁלִיךְ אֶת חָכְמָתוֹ. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ, הוּא יָכוֹל לָבוֹא לְטָעֻיּוֹת רַבּוֹת. וְזוֹ מַעֲלַת גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁזּוֹכִים לְהַשָּׂגוֹת חָכְמוֹת אֱלֹקוּת דְּקֻדֻּשָׁה, הֵם מַשְׁלִיכִים הַכֹּל, וּמַתְחִילִים בְּכָל פַּעַם מֻחְדָּשׁ לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת. וּמִנָּה הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ, שֶׁיִּהְיֶה מִינִיסְטֶר (שַׂר) עַל כָּל הַמִּינִיסְטֶרִישׁ (שָׂרִים), אֲשֶׁר זֶה הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַצַּדִּיקִים, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל כֻּלָּם, כִּי מִתְּקֶף יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיָּגַע וְטָרַח בְּהַתְמָדָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד יָמִים וְשָׁנִים, עַל־יְדֵי־זֶה זָכָה, שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שַׂר עַל כָּל הַשָּׂרִים, רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים. [וְרַעַת לְנָבוֹן, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל מִי שֶׁסִּפֵּר אֶת זֶה, שֶׁהוּא רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ]. **וְצִוָּה לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד, שֶׁשָּׁם יִהְיֶה יְשִׁיבָתוֹ**; כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק בְּזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ לוֹ אֶת הַמָּקוֹם שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא לְפִי שָׂרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ בַּשָּׁמַיִם, כִּי כָּל מָקוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, יֵשׁ לוֹ שָׂרֶשׁ לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם, וְכָל צַדִּיק מְקַבֵּל אֶת חֶלְקוֹ וּמְקוֹמוֹ בָּזֶה הָעוֹלָם, כְּפִי שָׂרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ. **וְצִוָּה, שֶׁיִּבְנֶה לוֹ חוֹמוֹת נָאוֹת וּמִפְאָרוֹת גָּרָאוּי**; כִּי זֶה מְקוֹם הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא מְסֻבָּב עִם חוֹמוֹת יָפוֹת וּמִפְאָרוֹת. **וְנָתַן לוֹ כְּתָב עַל הַתְּמַנּוּת הַזֹּאת, שֶׁיִּהְיֶה מִינִיסְטֶיר כַּנַּ״ל עַל כָּל הַמִּינִיסְטֶרִי.** וְהַכְּתָב הַזֶּה זֶה סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁזָּכָה לְחַבֵּר, הַכָּלוּל מִכָּל הַסְּפָרִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן שס״ה), שֶׁבְּתוֹךְ סְפָרָיו נִכְלָלִין כְּבָר כָּל הַקַּבָּלָה שֶׁל הָאֲרִיזַ״ל וְשֶׁל הַקְּדוּמוֹנִים,

שֶׁיִּהְיֶה מִינִיסְטֶר כַּנַ״ל. וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּנוּ לוֹ בְּנְיָנִים כַּנַ״ל בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁצִּוָּה הַמֶּלֶךְ, וְהָלַךְ וְקִבֵּל הַגְּדֻלָּה בְּתַקֻּף.

וְהֶחָכָם הַנַ״ל, כְּשֶׁבָּא אֵלָיו הָאִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ כַּנַ״ל, הֵשִׁיב לְהֶחָכָם שֶׁהֵבִיאָהּ: הַמְתֵּן וְלִין פֹּה וְנְדַבֵּר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

[וְכֵן כָּל צַדִּיק כְּפִי הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ שֶׁמְּחַבֵּר, זֶה הַכְּתָב שֶׁמְּקַבֵּל, כְּבְיָכוֹל, מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמִשָּׁם יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת מַדְרֵגָתוֹ, הֵיכָן הוּא אוֹחֵז, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קעג); כִּי עַל־יְדֵי הַכְּתָב יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת הַנֶּפֶשׁ וּפְנִימִיּוּת הַנֶּפֶשׁ]. **וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּנוּ לוֹ בְּנְיָנִים כַּנַ״ל, בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁצִּוָּה הַמֶּלֶךְ** [מִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵרָחוֹק, אֶת מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לָבוֹא אֶל צִיּוּן רַבֵּנוּ זַ״ל בָּעִיר אוּמַן, אֲשֶׁר שָׁם נִבְנָה לוֹ בְּנְיָנִים וְחוֹמוֹת נָאוֹת וּמִפְאָרוֹת, שֶׁכָּל זֶה נַעֲשָׂה עַל־יְדֵי הַצְּרוּפִים שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּאִים שָׁמָּה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁעַל־יְדֵי כָּל נֶפֶשׁ שֶׁבָּא לְשָׁם, מִצְטָרְפִים צְרוּפִים חֲדָשִׁים לְאֵין מִסְפָּר, עַיֵּן שָׁם]. **וְהָלַךְ וְקִבֵּל הַגְּדֻלָּה בְּתַקֻּף**; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַכָּלוּל מִכָּל הַצַּדִּיקִים, הוּא קִבֵּל אֶת הַגְּדֻלָּה בְּתַקֻּף יָתֵר, וְכָךְ מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ וּלְשַׂמֵּחַ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

וְהֶחָכָם הַנַ״ל, כְּשֶׁבָּא אֵלָיו הָאִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ כַּנַ״ל, הֵשִׁיב לְהֶחָכָם שֶׁהֵבִיאָהּ: הַמְתֵּן וְלִין פֹּה; וּפֹה הִתְחִילָה טָעוּתוֹ, כִּי בִּמְקוֹם לָרוּץ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תֵּכֶף־וּמִיָּד, וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, שֶׁהַמֶּלֶךְ שָׁלַח לוֹ אִגֶּרֶת וְקוֹרֵא לוֹ, אָמַר: **הַמְתֵּן, וְלִין פֹּה.** וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ כְּשֶׁהִגִּיעוּ שְׁלוּחֵי בָּלָק אֶל בִּלְעָם (בַּמִּדְבָּר כב, ח): ״וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה, וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר״; וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בָּלָק), שֶׁאָמְרוּ: אִם יָבוֹא עִמָּנוּ — יַצְלִיחַ, וְאִם יַעֲכֹב שָׁעָה — אֵין בּוֹ תוֹעֶלֶת. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁאָמַר: לִינוּ פֹּה הַלַּיְלָה, הָלְכוּ לָהֶם זְקֵנֵי מִדְיָן, שֶׁיָּדְעוּ בַּקְּסָמִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁאֵין בּוֹ תוֹעֶלֶת. וְלָכֵן גַּם הֵהָכָם, תֵּכֶף כְּשֶׁאָמַר לְהֶחָכָם הַשֵּׁנִי: **הַמְתֵּן וְלִין פֹּה, וּנְדַבֵּר וְנִתְיַשֵּׁב**, זוֹ כְּבָר הָיְתָה תְּחִלַּת נְפִילָתוֹ; כִּי אָדָם צָרִיךְ תֵּכֶף־וּמִיָּד לְהִזְדָּרֵז, כְּשֶׁנִּכְנֶסֶת בּוֹ אֵיזוֹ תְּשׁוּקָה אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי זֶה בְּחִינַת, שֶׁהַמֶּלֶךְ קוֹרֵא אֶת הָאָדָם, אֲזַי צְרִיכִים תֵּכֶף־וּמִיָּד לָרוּץ אַחֲרָיו

וְנִתְיַשֵּׁב. לָעֶרֶב עָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֻדָּה גְּדוֹלָה. בְּתוֹךְ סְעֻדָּתוֹ נִתְחַכֵּם הֶחָכָם בְּחָכְמָתוֹ וּפִילוֹסוֹפְיָא שֶׁלּוֹ, וְעָנָה וְאָמַר: מַה־זֹּאת, שֶׁהַמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח אַחֲרֵי עֲבוּר שֶׁפַּל־בֶּרֶךְ כָּמוֹנִי; וּמָה אֲנִי, שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח אַחֲרַי, הֲלֹא מֶלֶךְ כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֶמְשָׁלָה וּגְדֻלָּה כָּזוֹ, וַאֲנִי שָׁפֵל וְנִבְזֶה כְּנֶגֶד מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנוֹרָא כָּזֶה, וְאֵיךְ יִתְיַשֵּׁב זֹאת בַּדַּעַת, שֶׁמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח עֲבוּר שֶׁפַל כָּמוֹנִי; אִם אֹמַר: בִּשְׁבִיל חָכְמָתִי, מָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִתְעַכֵּב כְּרֶגַע. וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קכד): בְּאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁרַק יִהְיֶה, אִם נִכְנֶסֶת לוֹ פִּתְאֹם תְּשׁוּקָה אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּעֲמֹד שָׁם, וְיִזְדָּרֵז לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, אוֹ לְקַיֵּם אֵיזוֹ מִצְוָה, אוֹ לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹ עֲבוֹדָה אַחֶרֶת מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזְדָּרֵז בִּזְרִיזוּת לָרוּץ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. לָעֶרֶב עָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֻדָּה גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ סְעֻדָּתוֹ, נִתְחַכֵּם הֶחָכָם בְּחָכְמָתוֹ וּפִילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ, רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סב), שֶׁדַּיְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה נַעֲשֶׂה יִחוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ; יִחוּד עֶלְיוֹן, בְּסוֹד (רוּת ב׳): ״לְעֵת הָאֹכֶל גֹּשִׁי הֲלֹם״; אֲבָל זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת מֵאֲכָל הַמְבֹרָר, כִּי אָז אִם הָאֹכֶל כָּשֵׁר, וְכֵן מְכַוְּנִים מָה אוֹכְלִים, וּמִתְבּוֹנְנִים שֶׁהַכֹּל אֱלֹקוּת, אָז אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), שֶׁנִּכְנֶסֶת בָּאָדָם הֶאָרַת הָרָצוֹן, שֶׁבּוֹרֵחַ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּלְהֶפֶךְ, אִם זֶה מַאֲכָל שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר, מִשָּׁם נִמְשֶׁכֶת כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת. וְלָכֵן הִתְחִילוּ לֶאֱכֹל סְעֻדָּה, וּבְוַדַּאי הַמַּאֲכָלִים לֹא הָיוּ מְבֹרָרִים וּכְשֵׁרִים, וְלָכֵן בְּתוֹךְ סְעֻדָּתוֹ נִתְחַכֵּם הֶחָכָם בְּחָכְמָתוֹ וּבְפִילוֹסוֹפְיָה שֶׁלּוֹ. וְעָנָה וְאָמַר: מַה זֹּאת, שֶׁהַמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח אַחֲרֵי עֲבוּר שֶׁפַּל בֶּרֶךְ כָּמוֹנִי; וּמָה אֲנִי, שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח אַחֲרַי?! הֲלֹא מֶלֶךְ כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֶמְשָׁלָה וּגְדֻלָּה כָּזוֹ, וַאֲנִי שָׁפֵל וְנִבְזֶה כְּנֶגֶד מֶלֶךְ גָּדוֹל וְנוֹרָא כָּזֶה. וְאֵיךְ יִתְיַשֵּׁב זֹאת בַּדַּעַת, שֶׁמֶּלֶךְ כָּזֶה יִשְׁלַח עֲבוּר שֶׁפֵל כָּמוֹנִי?! אִם אֹמַר — בִּשְׁבִיל חָכְמָתִי, מָה אֲנִי כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ?! וְכִי אֵין לְהַמֶּלֶךְ חֲכָמִים, וְגַם הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ

אֲנִי כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ. וְכִי אֵין לְהַמֶּלֶךְ חֲכָמִים. וְגַם הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי חָכָם גָּדוֹל, וּמָה הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח עֲבוּרִי. וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַל זֶה מְאֹד מְאֹד. עָנָה וְאָמַר זֶה הֶחָכָם

(הֵינוּ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם, כִּי כָּל זֶה, הַכֹּל מִדְּבָרָיו שֶׁל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם, שֶׁאַחַר שֶׁהִשְׁתּוֹמֵם וְהִתְמִיהַ עַצְמוֹ מְאֹד כַּנַּ״ל עָנָה בְּעַצְמוֹ דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאָמַר לְהֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי): **תֵּדַע מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר, דַּעְתִּי שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הַדָּבָר מוּבָן וּמְבֹרָר, שֶׁאֵין**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּוַדַּאי חָכָם גָּדוֹל, וּמַה הַדָּבָר הַזֶּה, שֶׁהַמֶּלֶךְ יִשְׁלַח בַּעֲבוּרִי; פֹּה רוֹאִים אֵיךְ הַסָּמ״ךְ־מ״ם עוֹבֵד עִם כָּל אֶחָד לְהַרְחִיקוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי קֹדֶם הוּא מַגְדִּיל מְאֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמַקְטִין אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, כְּאִלּוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ אוֹתוֹ, וּמַה הוּא צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עָלָיו, וְכַדּוֹמֶה מַכְנִיס בּוֹ כָּל מִינֵי פְּתוּיִים, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשֶׁכֶת הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, מַשָּׂא וּמַתָּן, הֲלָכָה ד׳, אוֹת ד׳), שֶׁמִּצַּד אֶחָד מַגְדִּילִים מְאֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִצַּד שֵׁנִי מַשְׁפִּילִים אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי, כְּאִלּוּ אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא צָרִיךְ אֶת הָאָדָם, וּמִזֶּה צָצָה וְיוֹצֵאת כָּל הָאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁמַּפְרִידִים בֵּין הָאָדָם לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְכָל זֶה בָּא מֵעֲנָוָה פְּסוּלָה, כְּאִלּוּ הוּא כְּבָר אֵינוֹ שָׁוֶה שׁוּם דָּבָר, וּכְאִלּוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עָלָיו, וּכְאִלּוּ אֵינוֹ צָרִיךְ אוֹתוֹ, וְכַדּוֹמֶה כָּל מִינֵי פְּתוּיִים וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הֶבֶל. וַיִּשְׁתּוֹמֵם עַל זֶה מְאֹד מְאֹד; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנָסִים מִמַּחֲשָׁבָה לְמַחֲשָׁבָה בְּעִנְיְנֵי חֲקִירוֹת שֶׁל הֶבֶל וּמַחֲשָׁבוֹת מְיֻתָּרוֹת, וּמִשְׁתַּמְּשִׁים עִם חָכְמָתוֹ הַמְדֻמֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה בָּאִים לְבַסּוֹף לִכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וּמַפְרִידִים בֵּין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּבֵין הָאָדָם. עָנָה וְאָמַר זֶה הֶחָכָם (הֵינוּ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם, כִּי כָּל זֶה, הַכֹּל מִדְּבָרָיו שֶׁל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן, חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם, שֶׁאַחַר שֶׁהִשְׁתּוֹמֵם וְהִתְמִיהַ עַצְמוֹ מְאֹד כַּנַּ״ל, עָנָה בְּעַצְמוֹ דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאָמַר לְהֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי): תֵּדַע, מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר דַּעְתִּי, פִּתְאֹם כְּבָר יֵשׁ לוֹ דַּעַת, וְהוּא הוֹגֶה דֵּעוֹת, וּמוֹצִיא אֶת הַזֶּבֶל וְהַלְכְלוּךְ מִפִּיו, שֶׁבְּהֶכְרֵחַ הַדָּבָר מוּבָן וּמְבֹרָר,

מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל. וְכָל הָעוֹלָם טוֹעִים בַּשְּׁטוּת הַזֶּה, שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ. וּרְאֵה וְהָבֵן אֵיךְ אֶפְשָׁר זֹאת, שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יִמְסְרוּ עַצְמָן לִסְמֹךְ עַל אִישׁ אֶחָד, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ. בְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל.

הֵשִׁיב הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ הַנַּ״ל: הֲלֹא אֲנִי הֵבֵאתִי לְךָ אִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ. שְׁאַל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל: הַאַתָּה בְּעַצְמְךָ קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת מִיַּד הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ מַמָּשׁ. הֵשִׁיב

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל, וְכָל הָעוֹלָם טוֹעִים בַּשְּׁטוּת הַזֶּה, שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ; כִּי קֹדֶם הֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ לְלֹא כְלוּם, וְהָיָה מַתְמִיהַּ עַצְמוֹ, אֵיךְ מֶלֶךְ כָּל־כָּךְ גָּדוֹל צָרִיךְ אוֹתוֹ וּמְסַתֵּכֵל עָלָיו, וְהִשְׁפִּיל אֶת עַצְמוֹ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁנִּרְאֶה בְּעֵינָיו לְלֹא כְלוּם, וּלְבַסּוֹף כְּבָר יֵשׁ לוֹ דֵּעוֹת מְשֻׁל עַצְמוֹ, עַד שֶׁלִּפְנֵי טִנּוּף דַּעְתּוֹ בָּא לְהַסְכָּמָה, שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִים כָּל הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים וְהַכּוֹפְרִים לְגַמְרֵי. קֹדֶם מַתְחִילָה אֶצְלָם הַמַּחֲשָׁבָה כְּאִלּוּ הֵם אֵינָם שָׁוִים לְשׁוּם דָּבָר, וּכְאִלּוּ לֹא מִסְתַּכְּלִים עֲלֵיהֶם, וּמַה כְּבָר שָׁוִים הַמְּצוֹוֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁהֵם עוֹשִׂים, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף כּוֹפְרִים בָּעִקָּר, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן, וּמוֹצִיאִים מִפִּיהֶם הַטָּמֵא דְּבָרִים מְכֹעָרִים. וּרְאֵה וְהָבֵן אֵיךְ אֶפְשָׁר זֹאת, שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יִמְסְרוּ עַצְמָן לִסְמֹךְ עַל אִישׁ אֶחָד, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ, בְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ, יָכוֹל לָבוֹא לְטָעֲיוֹת גְּדוֹלוֹת, עַד שֶׁיִּפֹּל לִכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן; הֵשִׁיב הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ הַנַּ״ל: הֲלֹא אֲנִי הֵבֵאתִי לְךָ אִגֶּרֶת מֵהַמֶּלֶךְ! כִּי זֶה הַשָּׁלִיחַ שֶׁהֵבִיא לוֹ אֶת הָאִגֶּרֶת, זֶה בְּחִינַת אִישׁ שֶׁעַדַיִן יֵשׁ לוֹ אֵיזוֹ שַׁיְכוּת עִם הַמֶּלֶךְ, כִּי הוּא בָּא לִקְרֹא לְהַזּוֹלַת שֶׁיָּבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדָה הַמֻּטֶּלֶת עַל כָּל אֶחָד, שֶׁאֶחָד צָרִיךְ לְקָרֵב אֶת הַשֵּׁנִי לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר אִתּוֹ דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, וּלְהַחְדִּיר בּוֹ תִּשּׁוּקָה עֲצוּמָה לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. שְׁאַל אוֹתוֹ הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל: הַאַתָּה בְּעַצְמְךָ קִבַּלְתָּ הָאִגֶּרֶת מִיַּד הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ מַמָּשׁ? רוֹאִים אֶת הָרִשְׁעוּת שֶׁל הָאֶפִּיקוֹרְסִים, שֶׁלֹּא דַּי שֶׁאֵינָם

לוֹ: לָאו. רַק אִישׁ אַחֵר נָתַן בְּיָדִי הָאִגֶּרֶת בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ. עָנָה וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁדִּבְרֵי בָּנִים, כִּי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל. חָזַר וְשָׁאַל אוֹתוֹ: תֹּאמַר לִי. הֲלֹא אַתָּה מִן הָעִיר מְלוּכָה וּמִגְדָּל שָׁם מִיָּמֶיךָ, הַגִּידָה לִי: הֲרָאִיתָ מִיָּמֶיךָ אֶת הַמֶּלֶךְ. הֵשִׁיב לוֹ: לָאו. (כִּי בֶּאֱמֶת כֵּן הַדָּבָר שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד זוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין הַמֶּלֶךְ מִתְרָאֶה, רַק בְּעִתִּים רְחוֹקוֹת מְאֹד).

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מְקַבְּלִים מַה שֶּׁמְּעוֹרְרִים אוֹתָם לַחֲזוֹר אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הֲרֵי הֵבִיאוּ לוֹ אִגֶּרֶת שֶׁהַמֶּלֶךְ צָרִיךְ אוֹתוֹ, אֶלָּא מַתְחִילִים עוֹד לְפַלְפֵּל עִם הַשָּׁלִיחַ, וּמַכְנִיסִים בּוֹ אֶת דֵּעוֹתֵיהֶם הַמְּגֻנּוֹת וְהָעֲקֻמּוֹת. הֵשִׁיב לוֹ הַשָּׁלִיחַ: לָאו, לֹא הַמֶּלֶךְ נָתַן לִי אֶת זֶה, רַק אִישׁ אֶחָד נָתַן בְּיָדִי הָאִגֶּרֶת בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ; כִּי בֶּאֱמֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הוֹלֶכֶת מִדּוֹר דּוֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה לח, יט): ״חַי חַי הוּא יוֹדֶךָּ כָּמוֹנִי הַיּוֹם אָב לְבָנִים יוֹדִיעַ אֶל אֲמִתֶּךָ״; כִּי כָּךְ הוֹלֶכֶת וְנִמְשֶׁכֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁמַּמְשִׁיכִים מֵאָב לְבֵן וּלְנֶכֶד, וְכֵן מִדּוֹר דּוֹר. וְלָכֵן אָמַר הַשָּׁלִיחַ, שֶׁהוּא קִבֵּל אֶת זֶה מֵאַחֵר, שֶׁהַהוּא קִבֵּל אֶת זֶה בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ. **עָנָה וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁדִּבְרֵי בָּנִים, כִּי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל**; וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת נאוף, סִימָן י״): לֹא תִּכָּנֵס עִם פִּתְוֵיךָ בְּטוֹעַן וְנִטְעָן, כִּי אֲרִיכַת הַרְגָּשַׁת הַחוֹשֵׁב אֲפִלּוּ לִבְחִינַת הַשּׁוֹלֵל, תִּפְעַל הַגְבָּרַת הַחֵפֶץ, וְיִתְהַפֵּךְ הָרָצוֹן אֲלֵיו; כִּי צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר לֹא לְהִכָּנֵס בְּוִכּוּחִים עִם אַף אֶחָד בְּעִנְיְנֵי אֱמוּנָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁרוֹצִים לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נט): מִי שֶׁמְּקָרֵב רְחוֹקִים, צָרִיךְ לִשְׁמֹר שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בּוֹ הַקְּלִפּוֹת וְהָרָע שֶׁל אֵלּוּ הַבְּנֵי־אָדָם שֶׁהוּא מְקָרֵב. וְזֶה דָּבָר מְאֹד מְסֻכָּן. **חָזַר וְשָׁאַל אוֹתוֹ: תֹּאמַר לִי, הֲלֹא אַתָּה מִן הָעִיר מְלוּכָה, וּמִגְדָּל שָׁם מִיָּמֶיךָ, הַגִּידָה לִי: הֲרָאִיתָ מִיָּמֶיךָ אֶת הַמֶּלֶךְ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו** (כִּי בֶּאֱמֶת כֵּן הַדָּבָר, שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד זוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין הַמֶּלֶךְ מִתְרָאֶה, רַק בְּעִתִּים רְחוֹקוֹת מְאֹד); כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, אֵין שׂוּם מְצִיאוּת שֶׁל בְּרִיאָה בִּכְלָל

עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה גַּם רְאֵה שֶׁדְּבָרַי בְּרוּרִים וּמְבֹרָרִים, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, כִּי הֲלֹא אֲפִלּוּ אַתָּה לֹא רָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מֵעוֹלָם.

שׁוּב שָׁאַל הֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי: אִם־כֵּן מִי מַנְהִיג הַמְּדִינָה. הֵשִׁיב הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: זֹאת אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ הַבְּרוּר,

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אֲפִלּוּ אִלּוּ הַצַּדִּיקִים, שֶׁכְּבָר זָכוּ שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּעִיר הַמְּלוּכָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינָם רוֹאִים אֶת הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לג, כ): ״כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי״; רַק גְּדוֹלֵי מְבֹחָרֵי הַצַּדִּיקִים זוֹכִים לְגִלּוּי אֱלֹקוּת כָּזֶה, כִּי הֵם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָאֱמוּנָה אֶצְלָם מוּחָשִׁית בְּחוּשׁ גָּדוֹל, עַד שֶׁרוֹאִים בְּעֵינֵי הַשֵּׂכֶל שֶׁלָּהֶם, אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן יֵשׁ מַעֲלָה אַחַר מַעֲלָה, יְחוּדִים קְדוֹשִׁים, צֵרוּפֵי שֵׁמוֹת, שְׁמוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת רֹב רֻבָּם שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, אֵינָם רוֹאִים, כְּבָיכוֹל, אֶת הַמֶּלֶךְ, רַק מַאֲמִינִים בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהוּא נִמְצָא, וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא. עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן וְאָמַר: עַתָּה רְאֵה גַּם רְאֵה, שֶׁדְּבָרַי בְּרוּרִים וּמְבֹרָרִים, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, כִּי הֲלֹא אֲפִלּוּ אַתָּה לֹא רָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מֵעוֹלָם. מִכָּל זֶה רוֹאִים, אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא לְהִתְחַבֵּר עִם שׁוּם רָשָׁע, שֶׁיַּכְנִיס בּוֹ סְפֵקוֹת בֶּאֱמוּנָה, כִּי בְּנַפְשׁוֹ הוּא, כִּי סוֹף כָּל סוֹף כַּמָּה אָדָם חַי בָּזֶה הָעוֹלָם?! וּמַה נִּשְׁאָר מֵהָאָדָם?! רַק מַה שֶּׁהוּא חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכָל רֶגַע וְדַקָּה שֶׁאָדָם רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא מְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל יִחוּד הַשֵּׁם. וְלָכֵן לֹא כְּדַאי לְהִכָּנֵס בְּוִכּוּחִים עִם אַף אֶחָד בְּעִנְיְנֵי אֱמוּנָה, כִּי זֶה מְאֹד מְסֻכָּן. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן מג), אֲשֶׁר הַהֶבֶל פֶּה שֶׁל רָשָׁע מַזִּיק מְאֹד, וּבִפְרָט מִי שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים בּוֹרְאִים קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, שֶׁמְּאֹד מַזִּיקִים לָאָדָם. שׁוּב שָׁאַל הֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי: אִם־כֵּן מִי מַנְהִיג הַמְּדִינָה? כִּי רוֹאִים, שֶׁאִצְלוֹ עֲדַיִן הָיְתָה אֱמוּנָה חֲזָקָה, אֲבָל בָּרַגַע שֶׁהוּא הִתְחִיל לְהִכָּנֵס אִתּוֹ בְּוִכּוּחִים, לְאַט לְאַט הִתְקָרְרָה אִצְלוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה. הֵשִׁיב הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: זֹאת אֲנִי אֲסַפֵּר לְךָ הַבְּרוּר, כִּי מִמֶּנִּי תִּשְׁאַל, כִּי אֲנִי בָּקִי בָּזֶה. בָּזֶה

כִּי מִמֶּנִּי תִּשְׁאַל, כִּי אֲנִי בָּקִי בָּזֶה, כִּי הָיִיתִי מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, וְהָיִיתִי בִּמְדִינַת אִיטַלְיָא. וְכָךְ הַמִּנְהָג, שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעִים שָׂרֵי יוֹעֲצִים, (שֶׁקּוֹרִין ״רַאטְהֵיירִין״), **וְהֵם עוֹלִים וּמַנְהִיגִים הַמְּדִינָה זְמַן מְיֻחָד, וְעִם זֶה הַשָּׂרוֹת חוֹלְקִין עַצְמָן כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה בָּזֶה אַחַר זֶה. וְהִתְחִילוּ דְּבָרָיו**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

רוֹאִים אֶת רָעָתָם שֶׁל הַמִּינִים וְזַדִּים, כּוֹפְרִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים, הֲרֵי מִקֹּדֶם עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ כְּלֹא כְּלוּם, וְלֹא הֶחֱשִׁיב אֶת עַצְמוֹ כְּלָל, וְאָמַר אֵיךְ מֶלֶךְ גָּדוֹל כָּל־כָּךְ צָרִיךְ אוֹתִי, וּפֹה פִּתְאֹם הוּא כָּבָר יוֹדֵעַ בִּבְרוּר, וְאוֹמֵר בְּהַרְחָבָה: תִּשְׁאַל אוֹתִי, כִּי אֲנִי בָּקִי בָּזֶה. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁמַּעֲנָנָה פְּסוּלָה בָּאִים לְבַסּוֹף לִידֵי גַּאֲוָה וְגַדְלוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁחוֹשֵׁב אֶת עַצְמוֹ לְמַשֶּׁהוּ. וּבֶאֱמֶת זֶה בָּא מֵחֲמַת כִּי הָיִיתִי מְשׁוֹטֵט בַּמְּדִינוֹת, כִּי זֶה פֻּגָּם גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁאָדָם מִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם, כִּי אֲוִיר הָעוֹלָם מָלֵא קְלִפּוֹת, וְאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לָשֶׁבֶת בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ, וְגַם בְּבֵיתוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בַּיִת לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁצָּרִיךְ לָלֶכֶת בַּדְּרָכִים לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתוֹ, עָלָיו לְהִסָּתֵר תָּמִיד בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּצַיֵּר בְּדַעְתּוֹ אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְזֶה יִשְׁמֹר אוֹתוֹ מֵאֲוִיר הָעוֹלָם הַמָּלֵא כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וּמֵחֲמַת שֶׁהֶחָכָם הִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם, נִדְבָּק בּוֹ הָרַע וְהַכְּפִירוּת שֶׁל הָעוֹלָם. וְהָיִיתִי **בִּמְדִינַת אִיטַלְיָה**, שָׁם הוּא מְקוֹר הַטֻּמְאָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְגִלָּה ו׃): אִיטַלְיָה שֶׁל יַיִן זֶה כְּרָךְ גָּדוֹל שֶׁל רִמֹּי; **וְכָךְ הַמִּנְהָג, שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעִים שָׂרֵי יוֹעֲצִים** (שֶׁקּוֹרִין ״רַאטְהֵיירִין״), **וְהֵם עוֹלִים וּמַנְהִיגִים הַמְּדִינָה זְמַן מְיֻחָד, וְעִם זֶה הַשָּׂרוֹת חוֹלְקִין עַצְמָן כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה בָּזֶה אַחַר זֶה.** כִּי כָּךְ מִתְנַהֵג אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁמַּעֲלִים אֶת זֶה וּמוֹרִידִים אֶת זֶה, וּבְכָל פַּעַם מִתְחַלְּפִים אֲחֵרִים לְהַנְהִיג אֶת הַמְּדִינָה, שֶׁזֶּה לְהֶפֶךְ מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה, כִּי בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, מִי שֶׁלָּמַד וְיָגַע וְטָרַח בַּהֲלָכָה, הוּא הַמַּנְהִיג וּפוֹסֵק, וְעַל פִּיו מִתְנַהֲגִים. **וְהִתְחִילוּ דְּבָרָיו לִכְנֹס בְּאָזְנֵי הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ**, כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן פ׳), אֲשֶׁר בְּנֵי־אָדָם יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לִמְנֹעַ וּלְהָסִית אֶת הָאָדָם, וּלְרַחֲקוֹ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמְצַדִּיקֵי אֱמֶת, יוֹתֵר מֵהַיֵּצֶר הָרָע. כִּי בֶּאֱמֶת הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְטוֹב אוֹ לְהֶפֶךְ. וְלָכֵן אִם מַכְנִיסִים בָּאָדָם כְּפִירוּת

לְכֻנֹּס בְּאָזְנֵי הֶחָכָם הַשָּׁלִיחַ, עַד שֶׁהִסְכִּימוּ וְגָזְרוּ, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל.

שׁוּב עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: הַמְתֵּן עַד הַבֹּקֶר. אֲבָרֵר לְךָ עוֹד בְּבֵרוּר אַחַר בֵּרוּר, שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל.

וַיַּשְׁכֵּם הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר (הֶחָכָם שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם אָנוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִשְׁזָבָן, בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן זֶה נִכְנַס בּוֹ. עַד שֶׁהִסְכִּימוּ וְגָזְרוּ, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל, כִּי כָּךְ הוּא דֶּרֶךְ הָאָדָם, עִם מִי שֶׁהוּא מִתְחַבֵּר — אֵלָיו הוּא נִמְשָׁךְ, וְכַמּוּבָא בָּרַמְבַּ״ם (פֶּרֶק ו׳ מֵהִלְכוֹת דֵּעוֹת, הֲלָכָה א׳): דֶּרֶךְ בְּרִיָּתוֹ שֶׁל אָדָם לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ בְּדֵעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רֵעָיו וַחֲבֵרָיו, נוֹהֵג כְּמִנְהַג אַנְשֵׁי מְדִינָתוֹ, לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִתְחַבֵּר לְצַדִּיקִים, וְלֵישֵׁב אֵצֶל הַחֲכָמִים תָּמִיד, כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְיִתְרַחֵק מִן הָרְשָׁעִים הַהוֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם. הוּא שֶׁשְּׁלֹמֹה אוֹמֵר (מִשְׁלֵי יג, כ): ״הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם, וְרֹעֵה כְסִילִים יֵרוֹעַ״; כִּי זֶה שֶׁהִתְחַבֵּר עִם הֶחָכָם, וְשָׁמַע אֶת דִּבְרֵי מִינוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁלּוֹ, גַּם הוּא נִלְכַּד בִּרְשָׁתוֹ, וְנַעֲשָׂה אֶפִּיקוֹרֶס, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. **שׁוּב עָנָה הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן: הַמְתֵּן עַד הַבֹּקֶר, אֲבָרֵר לְךָ עוֹד בְּבֵרוּר אַחַר בֵּרוּר, שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל**; כִּי בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ לִישֹׁן, כָּךְ הוּא קָם. אִם אָדָם הוֹלֵךְ לִישֹׁן בְּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּדִבּוּרִים שֶׁל מִינוּת וּכְפִירוּת, אֲזַי הוּא קָם כָּךְ. וְלָכֵן כְּשֶׁהֶחָכָם דִּבֵּר עִמּוֹ בַּלַּיְלָה כָּל מִינֵי דִּבּוּרִים שֶׁל מִינוּת, כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן עַד הַבֹּקֶר, וְאָז אֲבָרֵר לְךָ עוֹד בֵּרוּר אַחַר בֵּרוּר, שֶׁאֵין מֶלֶךְ בָּעוֹלָם כְּלָל; כִּי בִּקְדֻשָּׁה, אָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ, לִפְנֵי שֶׁהוֹלֵךְ לִישֹׁן — לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה, וּלְהִתְוַדּוֹת עַל כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה, וּלְהִתְחָרֵט עַל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, עַל־יְדֵי־זֶה כְּשֶׁקָּם, הוּא מִתְעוֹרֵר בְּהִתְעוֹרְרוּת גְּדוֹלָה וּבִתְשׁוּקָה עֲצוּמָה לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג, כג): ״חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ״; בְּכָל בֹּקֶר נִתְחַדֶּשֶׁת אֶצְלוֹ הָאֱמוּנָה מֵחָדָשׁ. **וַיַּשְׁכֵּם הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר** (הֶחָכָם, שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ שֶׁל הַתָּם, אָנוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ תָּמִיד בְּשֵׁם: הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן),

קוֹרִאִים אוֹתוֹ תָּמִיד בְּשֵׁם הֶחָכָם הָרִאשׁוֹן) **וְהַקִּיץ אֶת חֲבֵרוֹ הֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי, וְאָמַר לוֹ: בּוֹא עִמִּי אֶל הַחוּץ וְאַרְאֶךָּ הַדָּבָר בְּבֵרוּר, אֵיךְ הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּת, וּבֶאֱמֶת אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, וְכֻלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל. וְהָלְכוּ בַּשּׁוּק, וְרָאוּ אִישׁ חַיִל אֶחָד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? הֵשִׁיב: אֶת הַמֶּלֶךְ!** (שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ): **הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מִיָּמֶיךָ? לָאו! עָנָה וְאָמַר: רְאֵה הַיֵּשׁ שְׁטוּת כָּזֶה?! שׁוּב הָלְכוּ אֶל אָדוֹן אֶחָד מִן הַחַיִל, וְנִכְנְסוּ עִמּוֹ בִּדְבָרִים, עַד שֶׁשְּׁאָלוּהוּ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? אֶת הַמֶּלֶךְ! הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ? לָאו! עָנָה וְאָמַר:**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהַקִּיץ אֶת חֲבֵרוֹ הֶחָכָם הַשָּׁלִישִׁי, וְאָמַר לוֹ: בּא עִמִּי אֶל הַחוּץ, וְאַרְאֵךָ הַדָּבָר בְּבֵרוּר, אֵיךְ הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּת, וּבֶאֱמֶת אֵין מֶלֶךְ כְּלָל, וְכֻלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל; כִּי בִּקְדֻשָּׁה כָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כב, ג): "וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר", וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד): כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת עֲבוֹדַת בַּר יִשְׂרָאֵל, תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁקָּם, שֶׁיַּזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, שֶׁיִּזְכֹּר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכָךְ יַמְשִׁיךְ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַזּוֹ עַל כָּל הַיּוֹם, לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְהֻפֶךְ זֶה הֶחָכָם לְהָרָע, עוֹד הֵקִיץ אֶת הֶחָכָם הַשֵּׁנִי, וְאָמַר לוֹ: בּא עִמִּי אֶל הַחוּץ, שָׁשָׁם מְקוֹם הַסַּטְרָא אָחְרָא, וְהַקְּלִפּוֹת וְהַמַּשְׁחִיתִים הַמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם, בּא וְאַרְאֶה לְךָ שֶׁאֵין מֶלֶךְ, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (מַכּוֹת י:): בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ. וְהָלְכוּ בַּשּׁוּק, וְרָאוּ אִישׁ חַיִל אֶחָד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? הֵשִׁיב: אֶת הַמֶּלֶךְ. (שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ): הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ מִיָּמֶיךָ? וְעָנָה עַל זֶה הָאִישׁ חַיִל: לָאו. עָנָה וְאָמַר הֶחָכָם לַחֲבֵרוֹ הֶחָכָם: רְאֵה, הַיֵּשׁ שְׁטוּת כָּזֶה?! כִּי בֶּאֱמֶת נוֹתְנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת הַבְּחִירָה. שׁוּב הָלְכוּ אֶל אָדוֹן אֶחָד מִן הַחַיִל, וְנִכְנְסוּ עִמּוֹ בִּדְבָרִים, עַד שֶׁשְּׁאָלוּהוּ: לְמִי אַתָּה עוֹבֵד? עָנָה וְאָמַר אֶת הַמֶּלֶךְ! וְשָׁאַל אוֹתוֹ הֶחָכָם: הֲרָאִיתָ אֶת הַמֶּלֶךְ? עָנָה וְאָמַר הָאָדוֹן: לָאו! עָנָה וְאָמַר הֶחָכָם לַחֲבֵרוֹ הֶחָכָם: עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהַדָּבָר מְבֹרָר,

עַתָּה רְאֵה בְּעֵינֶיךָ, שֶׁהַדָּבָר מְבֹרָר שֶׁכֻּלָּם טוֹעִים, וְאֵין מֶלֶךְ כְּלָל בָּעוֹלָם. וְנִסְכָּם בֵּינֵיהֶם הַדָּבָר, שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל.

עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר עוֹד: בּוֹא וְנַסַּע וְנֵלֵךְ בָּעוֹלָם, וְאַרְאֶךָּ עוֹד אֵיךְ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּתִים גְּדוֹלִים. וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים בָּעוֹלָם, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּאוּ, מָצְאוּ אֶת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁכֻּלָּם טוֹעִים, וְאֵין מֶלֶךְ כְּלָל בָּעוֹלָם. וְנִסְכָּם בֵּינֵיהֶם הַדָּבָר, שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל. רוֹאִים מִכָּל זֶה, אֵיךְ שֶׁהַחָכְמוֹת שֶׁל הָאָדָם מַטְעוֹת אוֹתוֹ, וּמוֹלִיכוֹת אוֹתוֹ אֶל שְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כּוֹפֵר בָּעִקָּר. וְעַל זֶה הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד מְאֹד לְהִתְרַחֵק מִכָּל מִינֵי חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, וְאָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן מד), שֶׁהָעִקָּר בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת תָּם, וּלְהִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת, כִּי אֲפִלּוּ מִי שֶׁיּוֹדֵעַ חָכְמוֹת בֶּאֱמֶת, אַחַר כָּל הַחָכְמוֹת צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַחָכְמוֹת, וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת. וְזֶה עִקַּר הַחָכְמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכָל הַחָכְמוֹת, לִבְלִי לִהְיוֹת חָכָם כְּלָל, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין חָכָם בָּעוֹלָם כְּלָל, וְאֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה נֶגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתְּמִימוּת וְהַפְּשִׁיטוּת, יֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר.

עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר עוֹד; כִּי אִם אָדָם הוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, חָכְמָה מַכְנִיסָה אוֹתוֹ בְּחָכְמָה אַחֶרֶת, עַד שֶׁנִּטְעֶה לְגַמְרֵי, כִּי רִבּוּי הַחָכְמוֹת מְסַבְּבִים אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁבָּא לִידֵי כְּפִירָה גְּמוּרָה. וְלָכֵן אָמַר הֶחָכָם ״עוֹד״, הַיְנוּ מֵחָכְמָה לְחָכְמָה נִטְעֶה לְגַמְרֵי, עַד שֶׁבָּא לִידֵי כְּפִירוֹת, שֶׁכָּפַר בַּכֹּל, רַחֲמָנָא לִצְלָן. **בּוֹא וְנַסַּע וְנֵלֵךְ בָּעוֹלָם, וְאַרְאֶךָּ עוֹד אֵיךְ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעוּתִים גְּדוֹלִים**; כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, חָכְמוֹת הַמְדַמֶּה, שֶׁמַּטְעֶה אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, הוּא נִכְנָס בְּטָעוּת כָּזוֹ, וּבִכְפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁהוּא בָּטוּחַ שֶׁהוּא צוֹדֵק, וְאֵיךְ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטָעֲיוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי זֶה הֶפֶךְ הַקְּדֻשָּׁה, כִּי בְּצַד הַקְּדֻשָּׁה אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַחֲקֹר בַּחֲקִירוֹת שֶׁל הֶבֶל, מַה קּוֹרֶה אֵצֶל הַזּוּלַת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן מַה קּוֹרֶה בְּכָל הָעוֹלָם. **וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים בָּעוֹלָם.** פַּעַם הָלְכוּ וּפַעַם נָסְעוּ, שֶׁהוּא כְּעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל

הָעוֹלָם בְּטָעוּת. וּדְבַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל נַעֲשָׂה אֶצְלָם לְמָשָׁל. וּבְכָל מָקוֹם, שֶׁמָּצְאוּ הָעוֹלָם בְּטָעוּת, לָקְחוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לְמָשָׁל, כְּמוֹ שֶׁזֶּה אֱמֶת, שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ, כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה. וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים עַד שֶׁכָּלָה מַה שֶּׁבְּיָדָם. וְהִתְחִילוּ לְמִכֹּר סוּס אֶחָד, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי, עַד שֶׁמָּכְרוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁהֶכְרִחוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סג), שֶׁהַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁךְ הַכְּפִירוּת, פַּעַם הוֹלֵךְ וּפַעַם מְעוֹפֵף. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁבָּאוּ, מָצְאוּ אֶת הָעוֹלָם בְּטָעוּת, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מַכּוֹת י׃): בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ — בָּהּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ. וּדְבַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל נַעֲשָׂה אֶצְלָם לְמָשָׁל, שֶׁעָשׂוּ מִזֶּה לֵיצָנוּת. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן מד), כִּי הַדִּבּוּר הַזֶּה שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת מַזִּיק לֶאֱמוּנָה, וְהוּא אִסּוּר גָּמוּר, כִּי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אָסוּר לוֹמַר דִּבְרֵי הֲלָצוֹת אֲפִלּוּ בְּדֶרֶךְ שְׂחוֹק, כִּי זֶה יַכְרִיחַ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לִכְפֹּר בַּכֹּל, רַחֲמָנָא לִצְלָן, **וּבְכָל מָקוֹם שֶׁמָּצְאוּ הָעוֹלָם בְּטָעוּת, לְפִי שִׁבּוּשׁ דַּעְתָּם, כִּי תָּמִיד הִסְתַּכְּלוּ עַל אֲחֵרִים בְּעַיִן רָעָה, וְלָכֵן רָאוּ אֶת כָּל אֶחָד שֶׁהוּא נִמְצָא בְּטָעוּת,** שֶׁזֶּה הֵפֶךְ מִמַּה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ״ל הִזְהִירָנוּ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב) לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וְלִמְצֹא אֵצֶל כָּל אֶחָד אֶת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, אֲפִלּוּ אֵצֶל רָשָׁע גָּמוּר. וְהֵם הִסְתַּכְּלוּ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שֶׁנִּמְצָאִים בְּטָעוּת, וְלָכֵן כָּפְרוּ בָּעִקָּר. וְלָקְחוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לְמָשָׁל: כְּמוֹ שֶׁזֶּה אֱמֶת, שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ, כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה; כִּי כָּךְ מַתְחִילָה הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת אֵצֶל הָאָדָם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, מִדָּבָר קָטָן מִתְפַּשֵּׁט עָלָיו אַחַר־כָּךְ לְדָבָר גָּדוֹל, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּאַיִן וּכְאֶפֶס בְּעֵינָיו, וְכוֹפֵר בַּכֹּל, רַחֲמָנָא לִצְלָן. **וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים עַד שֶׁכָּלָה מַה שֶּׁבְּיָדָם,** כִּי כָּל אֵלּוּ הַמִּינִים וְהַכּוֹפְרִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, לְבַסּוֹף מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּיָדָם, גַּם אֶת זֶה הֵם מְאַבְּדִים, **וְהִתְחִילוּ לְמִכֹּר סוּס אֶחָד, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי, עַד שֶׁמָּכְרוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁהֶכְרִחוּ** לֵילֵךְ רַגְלִי, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי, שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁהוֹלֵךְ לוֹ שֶׁלֹּא כְּפִי שֶׁרָצָה, הוּא מְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ, שֶׁבְּוַדַּאי יֵיטִיב עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּלְבַסּוֹף יֵשׁ לוֹ הַכֹּל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אֵין לוֹ בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ

לֵילֵךְ רַגְלִי. וְתָמִיד הָיוּ חוֹקְרִים הָעוֹלָם, וּמָצְאוּ שֶׁהָעוֹלָם בְּטָעוּת, וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים הוֹלְכֵי רַגְלִי וְנִסְתַּלֵּק חֲשִׁיבוּתָם, וְלֹא הָיוּ נֶחְשָׁבִים כְּלָל, כִּי לֹא הָיוּ מַשְׂגִּיחִים עֲלֵיהֶם כְּלָל, עַל אֲבְיוֹנִים כְּמוֹתָם.

וְנִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְסוֹבְבִים, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הָעִיר, שֶׁדָּר בָּהּ הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל (שֶׁהוּא הַתָּם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן לב), כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֱמוּנָה, לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כח, כ): ״אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת״; מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁכּוֹפֵר בַּכֹּל, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבַן, לֹא נִשְׁאָר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְצָרִיךְ לְהִסְתּוֹבֵב נָע וָנָד רַגְלִי. **וְתָמִיד הָיוּ חוֹקְרִים הָעוֹלָם, וּמָצְאוּ שֶׁהָעוֹלָם בְּטָעוּת, וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים הוֹלְכֵי רַגְלִי**; כִּי עַל־יְדֵי כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁנִּכְנָסִים בַּחֲקִירוֹת בֵּין כָּךְ מְאַבְּדִים אֶת הַכֹּל, וְנַעֲשִׂים עֲנִיִּים מְרוּדִים, וְצָרִיךְ לֵילֵךְ רַגְלִי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, אֵין לוֹ כְּלוּם, כִּי אֵין לוֹ אֶל מִי לִפְנוֹת בְּעֵת צָרָה. **וְנִסְתַּלֵּק חֲשִׁיבוּתָם, וְלֹא הָיוּ נֶחְשָׁבִים כְּלָל, כִּי לֹא הָיוּ מַשְׂגִּיחִים עֲלֵיהֶם כְּלָל, עַל אֲבְיוֹנִים כְּמוֹתָם**; כִּי בָּרֵגַע שֶׁאִבְּדוּ אֶת אֱמוּנָתָם — אִבְּדוּ אֶת הַכֹּל, **וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים מְרוּדִים, וְנִסְתַּלְּקָה חֲשִׁיבוּתָם מִן הָעוֹלָם**, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ט, טז): ״וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה, וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים״; וְאֵין לְךָ עוֹד מִסְכֵּן גָּדוֹל כְּמִי שֶׁאִבֵּד אֶת הָאֱמוּנָה שֶׁלּוֹ, שֶׁאֲז אַף אֶחָד אֲפִלּוּ אֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁמַע אוֹתוֹ, כִּי אִבֵּד אֶת חִנּוֹ בְּעֵינֵי בְּנֵי־אָדָם, וְנִשְׁאָר עָנִי מִכֹּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לד, יא): ״כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ״. **וְנִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְסוֹבְבִים, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הָעִיר, שֶׁדָּר בָּהּ הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל** (שֶׁהוּא הַתָּם, חֲבֵרוֹ שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל); אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁכָּל מַה שֶּׁקּוֹרֶה אִתּוֹ — הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, אֵין דָּבָר כָּזֶה שֶׁנֶּאֱרַע מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמַאֲמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע: יְהוּדִי אֵינוֹ הוֹלֵךְ, יְהוּדִי מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁאָדָם טוֹעֶה וְנִתְעֶה בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל, עַד

חֲבֵרוֹ שֶׁל הֶחָכָם הַנַּ״ל), **וְשָׁם בְּאוֹתָהּ הָעִיר, הָיָה בַּעַל־שֵׁם אֲמִתִּי, וְהָיָה חָשׁוּב מְאֹד, כִּי עָשָׂה דְּבָרִים נִפְלָאִים, וַאֲפִלּוּ בֵּין הַשָּׂרִים הָיָה חָשׁוּב וּמְפֹרְסָם. וְאֵלּוּ הַחֲכָמִים בָּאוּ לְאוֹתָהּ הָעִיר, וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ וּבָאוּ לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְרָאוּ שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם כַּמָּה עֲגָלוֹת, אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים,**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהוּא כְּבָר קָרוֹב לַחֲזוֹר לַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה. וְדַיְקָא אָז הוּא מִתְרַחֵק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי אֵינוֹ זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁקּוֹרֵא אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹרֵא אֶת הָאָדָם עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, אַךְ אָדָם לְפִי רִבּוּי טָעֲיוֹתָיו שֶׁנִּתְעָה, אֵינוֹ זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל הַצַּדִּיק. **וְשָׁם בְּאוֹתָהּ הָעִיר, הָיָה בַּעַל שֵׁם אֲמִתִּי, וְהָיָה חָשׁוּב מְאֹד, כִּי עָשָׂה דְּבָרִים נִפְלָאִים, וַאֲפִלּוּ בֵּין הַשָּׂרִים הָיָה חָשׁוּב וּמְפֹרְסָם**; כִּי גְּדוֹלֵי וּמֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ מֵאִיר לִפְנֵי עֵינֵיהֶם תָּמִיד, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה הֵם נִקְרָאִים ״בַּעַל שֵׁם״, שֶׁהַשֵּׁם הַנַּ״ה הַקָּדוֹשׁ מֵאִיר תָּמִיד לִפְנֵי עֵינֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם עוֹשִׂים דְּבָרִים נִפְלָאִים מְאֹד, וְהֵם מְאֹד חָשׁוּבִים בָּעוֹלָם אֲפִלּוּ בֵּין הַגּוֹיִים, כִּי מֵרֹב דְּבֵקוּתָם וְהִכָּלְלוּתָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הֵם יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת אֶת הַטֶּבַע, וְרוֹאִים עַיִן בְּעַיִן אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. **וְאֵלּוּ הַחֲכָמִים בָּאוּ לְאוֹתָהּ הָעִיר**, וְהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה, כְּדֵי שֶׁיָּבֹאוּ לְתִקּוּנָם, וְאִם הָיוּ מְסַלְּקִים אֶת דַּעְתָּם וְשִׂכְלָם וְחָכְמָתָם הַמְּדֻמָּה, וְהָיוּ בְּטֵלִים לַצַּדִּיק בַּעַל שֵׁם, הָיָה מַעֲלֶה אוֹתָם לְדַרְגּוֹת גְּבוֹהוֹת וּגְדוֹלוֹת עַד מְאֹד. **וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ וּבָאוּ לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְרָאוּ שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם כַּמָּה עֲגָלוֹת, אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים עִם חוֹלִים** [וְהַטַּעַם שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל מוֹנֶה מִסְפָּר זֶה דַּיְקָא — אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים, אַךְ יֵשׁ לוֹמַר כִּי הִנֵּה אֲכִילַת מָן הָיָה לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁמִּי שֶׁאָכַל אוֹתוֹ, הָיָה מְזֻכָּךְ מְאֹד לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא עֶצֶם גִּלּוּי עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַמָּן הָיָה לֶחֶם שֶׁמַּלְאָכִים נִזּוֹנִים בּוֹ, לֶחֶם רוּחָנִי, וּמִי שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ, אַף פַּעַם לֹא הָיָה חוֹלֶה, וְזֶה מָ״ן — אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים, אַרְבָּעִים יוֹם כְּנֶגֶד שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה בְּהַר סִינַי, וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וַחֲמִשִּׁים יוֹם כְּנֶגֶד שֶׁסָּפְרוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל

עִם חוֹלִים. וְסָבַר הֶחָכָם, שֶׁשָּׁם דָּר דָּאקְטֶיר, וְהָיָה רוֹצֶה לִכָּנֵס לְבֵיתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הוּא הָיָה דָּאקְטֶיר גָּדוֹל, וְרָצָה לִכָּנֵס לַעֲשׂוֹת הֶבְרוֹת עִמּוֹ. וְשָׁאַל: מִי דָּר בְּכָאן. הֵשִׁיבוּ: בַּעַל־שֵׁם. וַיִּמָּלֵא פִּיו שְׂחוֹק, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: זֶה הוּא שֶׁקֶר וְטָעוּת נִפְלָא מְאֹד. וְזֶה הוּא שְׁטוּת יוֹתֵר מִטָּעוּת שֶׁל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶת הַיָּמִים — מִיצִיאַת מִצְרַיִם עַד קַבָּלַת הַתּוֹרָה. וְהִנֵּה כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, בַּר מִינָן, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא עוֹשֶׂה מָסָךְ הַמַּבְדִּיל בֵּינוֹ וּבֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאָז נַעֲשֶׂה חוֹלֶה. וּכְשֶׁבָּא אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא הַבַּעַל־שֵׁם, הוּא מַמְשִׁיךְ עָלָיו חֲזָרָה אוֹר נִפְלָא כָּזֶה, עַד שֶׁנִּתְקָנִים אֶצְלוֹ (תְּהִלִּים קז, כ): ״יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם״, שֶׁמְּקַבְּלִים כָּל הָרְפוּאוֹת רַק עַל־יְדֵי דִּבּוּר הַשֵּׁם, דְּהַיְינוּ תְּפִלָּה, וְאָז לֹא צְרִיכִים לִשְׁוֹם רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, אֶלָּא נִתְקָנִים אֶצְלוֹ (שְׁמוֹת כג, כה): ״וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ, וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ״, הַיְינוּ שֶׁתִּהְיֶה לוֹ רְפוּאָה עַל־יְדֵי לֶחֶם וּמַיִם. כִּי הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מַמְשִׁיךְ עַל הָאָדָם דִּבּוּר ה׳, שֶׁזֶּה סוֹד אֲכִילַת מָ״ן, שֶׁכְּנֶגֶד אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּהַר סִינַי לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וַחֲמִשִּׁים יוֹם שֶׁסּוֹפְרִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִיצִיאַת מִצְרַיִם עַד קַבָּלַת הַתּוֹרָה. וְלָכֵן הָיָה לִפְנֵי פְּתַח הַבַּעַל־שֵׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים עֲגָלוֹת עִם חוֹלִים, שֶׁזֶּה מ׳ וְכֵן ן׳ כַּנַּ״ל, וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּשַׁלַּח): לֹא נִתְּנָה הַתּוֹרָה לִדְרֹשׁ אֶלָּא לְאוֹכְלֵי הַמָּן, שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם צֹרֶךְ לֹא לִמְלָאכָה וְלֹא לִסְחוֹרָה, הָא כֵּיצַד? הָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן הָיָה אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה, וּמֵהֵיכָן לִלְבֹּשׁ וּלְכַסּוֹת, כִּי עַל־יְדֵי אֲכִילַת מָן, נִזְדַּכְּכוּ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ חֲסֵרִים שׁוּם דָּבָר. וְכֵן מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעַל־שֵׁם, נִשְׁלָם אֶצְלוֹ הַכֹּל. וְלָכֵן יָשְׁבוּ וְחִכּוּ שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים עֲגָלוֹת]. **וְסָבַר הֶחָכָם, שֶׁשָּׁם דָּר דָּאקְטֶיר, כִּי רָאָה עֲגָלוֹת עִם חוֹלִים מְחַכִּים שָׁם, וְהָיָה רוֹצֶה לְהִכָּנֵס לְבֵיתוֹ, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הוּא הָיָה דָּאקְטֶיר גָּדוֹל, וְרָצָה לְהִכָּנֵס לַעֲשׂוֹת הֶבְרוֹת עִמּוֹ. וְשָׁאַל: מִי דָּר בְּכָאן? הֵשִׁיבוּ: בַּעַל־שֵׁם. וַיִּמָּלֵא פִּיו שְׂחוֹק, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: זֶה הוּא שֶׁקֶר וְטָעוּת נִפְלָא מְאֹד, וְזֶה הוּא שְׁטוּת יוֹתֵר מִטָּעוּת שֶׁל הַמֶּלֶךְ; כִּי בֶּאֱמֶת אֱמוּנַת**

הַמֶּלֶךְ. חֲבֵרִי, אֲסַפֵּר לְךָ הַשֶּׁקֶר הַזֶּה, כַּמָּה וְכַמָּה הָעוֹלָם בְּטָעוּת בְּשֶׁקֶר כָּזֶה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

חָכָמִים זֶה הַיְסוֹד שֶׁל כָּל הַיַּהֲדוּת, כִּי בְּלִי אֱמוּנַת חֲכָמִים — אֵין אֱמוּנָה בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הַחֲכָמִים הָאֱמִתִּיִּים, הֵם מְגַלִּים אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יד, לא): ״וַיַּאֲמִינוּ בַּה׳ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ״; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): אִם בְּמֹשֶׁה הֶאֱמִינוּ, קַל וָחֹמֶר בַּה׳, בָּא זֶה לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל מִי שֶׁמַּאֲמִין בְּרוֹעֶה נֶאֱמָן, כְּאִלּוּ מַאֲמִין בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. כַּיּוֹצֵא בְּדָבָר אַתָּה אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר כא, ה): ״וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹקִים וּבְמֹשֶׁה״, אִם בֵּאלֹקִים דִּבְּרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּמֹשֶׁה? אֶלָּא זֶה בָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְּדַבֵּר בְּרוֹעֶה נֶאֱמָן, כְּאִלּוּ מְדַבֵּר בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם; וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁהֶחָכָם כָּפַר לְגַמְרֵי בְּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בְּוַדַּאי הָיְתָה אֶצְלוֹ לֵיצָנוּת גְּדוֹלָה עִנְיַן שֶׁל אֱמוּנַת חֲכָמִים, וְהִתְלוֹצֵץ מֵהַצַּדִּיק עַד מְאֹד, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ז׳), שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לֶאֱמוּנָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי אֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל אֱמֶת, אֶלָּא עַל־יְדֵי הִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם כְּלוֹ זֶרַע אֱמֶת, זֶרַע קֹדֶשׁ, וְלָכֵן מִי שֶׁהוּא מָלֵא כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, מָלֵא נְאוּף, כְּמוֹ הֶחָכָם שֶׁהָיָה פְּלַג גּוּף, מָלֵא כְּפִירוּת, עַד שֶׁבָּא לִידֵי הַכָּרָה שֶׁאֵין מֶלֶךְ, עַפְרָא לְפוּמֵיהוּ, לָכֵן הוּא צָחַק מְאֹד מֵעִנְיַן אֱמוּנַת צַדִּיקִים. וְלָכֵן, אֲהוּבִי, בְּנִי! בְּשָׁעָה שֶׁתִּשְׁמַע שֶׁאֶחָד מִתְלוֹצֵץ מִצַּדִּיק אֱמֶת הַדָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, תֵּדַע, שֶׁהוּא מָלֵא כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וּצְרִיכִים לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ, וְלֹא דַּי שֶׁהוּא חוֹטֵא בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא כּוֹפֵר בָּעִקָּר, וּמִתְלוֹצֵץ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא עוֹד מֵסִית אֲחֵרִים, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ: חֲבֵרִי! אֲסַפֵּר לְךָ הַשֶּׁקֶר הַזֶּה, כַּמָּה וְכַמָּה הָעוֹלָם בְּטָעוּת בְּשֶׁקֶר כָּזֶה, כְּאִלּוּ הוּא כְּבָר יוֹדֵעַ אֶת הָאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר נָהוּג הַיּוֹם, שֶׁאֲנָשִׁים מְלֵאִים צוֹאָה וְטִנּוּף בְּרָאשֵׁיהֶם, הֵם הַלּוֹעֲגִים עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים וּמִתְלוֹצְצִים מֵהֶם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרוּבִין כא): הַלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים, נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא), שֶׁהִיא מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי הוּא אֵינוֹ מַאֲמִין בְּדִבְרֵיהֶם וּמַלְעִיג עֲלֵיהֶם, וְדִבְרֵיהֶם הֵם אַף לְמוֹתָר אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן נִדּוֹן בְּמוֹתְרוֹת, שֶׁעוֹלִים לוֹ עֲשָׂנִים סְרוּחִים אֶל הַמֹּחַ,

בְּתוֹךְ כָּךְ הָיוּ רְעֵבִים וּמָצְאוּ עֲדַיִן אֶצְלָם שְׁלֹשָׁה־אַרְבָּעָה "גְּדוֹלִים" (סוּג מַטְבֵּעַ). **וְהָלְכוּ אֶל בֵּית־הַתַּבְשִׁיל,** (שֶׁקּוֹרִין "גָּאר־קֶעךְ"), **וְשָׁם מוֹצְאִים לֶאֱכֹל אֲפִלּוּ בְּעַד שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה "גְּדוֹלִים". וְצִוּוּ לִתֵּן לָהֶם מַאֲכָל, וְנָתְנוּ לָהֶם. בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים, הָיוּ מְסַפְּרִים וּמִתְלוֹצְצִים מֵהַשֻּׁקָּר וְטָעוּת שֶׁל דִּבַּר הַבַּעַל־שֵׁם. וּבַעַל ה"גָּאר־קֶעךְ" שָׁמַע**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּמְעָרְבִים וּמְבַלְבְּלִים אֶת דַּעְתּוֹ. נִמְצָא, מִי שֶׁמִּתְלוֹצֵץ מִצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מְגַלֶּה אֶת טִמְאַת וּגְרִיעוּת מַעֲשָׂיו הָרָעִים. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים נה, כא): "שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמָיו — חִלֵּל בְּרִיתוֹ"; **בְּתוֹךְ כָּךְ הָיוּ רְעֵבִים,** עַד שֶׁהֵם מְדַבְּרִים וּמִתְלוֹצְצִים מֵהַצַּדִּיק בַּעַל־שֵׁם, בֵּין כָּךְ נַעֲשִׂים רְעֵבִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יג, כה): "וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר; **וּמָצְאוּ עֲדַיִן אֶצְלָם שְׁלֹשָׁה־אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים** (סוּג מַטְבֵּעַ); כִּי זֶה הַמִּסְפָּר סִימָן לְדַלּוּת, כְּמַאֲמָרָם ז"ל (שַׁבָּת קד.): גִּימֶ"ל דָּלֶ"ת — גְּמוֹל דַּלִּים. [בִּשְׁבִיל זֶה נָקַט רַבֵּנוּ ז"ל הַלָּשׁוֹן: שְׁלֹשָׁה אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים]; כִּי אִם אָדָם מִתְלוֹצֵץ מֵהַצַּדִּיק בַּעַל־שֵׁם, נַעֲשֶׂה דַּל, כִּי כָּל הַשֶּׁפַע שֶׁבָּא לָאָדָם, זֶה רַק בִּזְכוּת הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות צַדִּיק, סִימָן לג): בִּזְכוּת הַצַּדִּיק תַּלְמִידָיו מִתְפַּרְנְסִים. **וְהָלְכוּ אֶל בֵּית הַתַּבְשִׁיל** (שֶׁקּוֹרִין 'גָּאר־קֶעךְ'), שֶׁהִיא מִסְעָדָה לַעֲנִיִּים מְרוּדִים, **וְשָׁם מוֹצְאִים לֶאֱכֹל אֲפִלּוּ בְּעַד שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה גְּדוֹלִים, וְצִוּוּ לִתֵּן לָהֶם מַאֲכָל, וְנָתְנוּ לָהֶם, בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים, הָיוּ מְסַפְּרִים וּמִתְלוֹצְצִים מֵהַשֻּׁקָּר וְטָעוּת שֶׁל דִּבַּר הַבַּעַל־שֵׁם;** כִּי אַכִילָה בִּקְדֻשָּׁה צְרִיכָה לִהְיוֹת — לְדַבֵּר דִּבּוּרֵי תוֹרָה וֶאֱמוּנָה, כְּמַאֲמָרָם ז"ל (אָבוֹת פֶּרֶק ג׳): שֻׁלְחָן שֶׁלֹּא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים. וְכֵן אָמְרוּ בַּזֹּהַר (תְּרוּמָה קנג.), אֲשֶׁר עַל שֻׁלְחָן שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה יוֹצֵא כְּרוּז (יְחֶזְקֵאל מא, כב): "זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי הַוָ"ה"; וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סב), שֶׁדַּיְקָא בְּעֵת אֲכִילָה בִּקְדֻשָּׁה, יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת יִחוּד בֵּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), אֲשֶׁר דַּיְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לְהָאֳרַת הָרָצוֹן, שֶׁיִּהְיֶה כָּלוּל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, רַעֲוָא דְּרַעֲוִין, רָצוֹן

דִּבְרֵיהֶם וְחָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם הָיָה חָשׁוּב שָׁם מְאֹד. וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִכְלוּ לָכֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ לִפְנֵיכֶם וְצֵאוּ מִכָּאן. אַחַר־כָּךְ בָּא לְשָׁם בֶּן הַבַּעַל־שֵׁם, וְהֵם עֲדַיִן הָיוּ מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ, וְגָעַר בָּהֶם הַבַּעַל "גְּאַר־קֶעךְ" עַל שֶׁהֵם מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ, עַד שֶׁהִכָּה אוֹתָם הַכֶּה וּפָצוֹעַ, וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ, וְחָרָה לָהֶם מְאֹד, וְרָצוּ לְבַקֵּשׁ מִשְׁפָּט עַל הַמַּכֶּה אוֹתָם, וְנִתְיַשְּׁבוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁבְּרְצוֹנוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָרְשָׁעִים הָאֵלּוּ, לֹא דַּי שֶׁלֹּא דִּבְּרוּ דִּבּוּרֵי תּוֹרָה וֶאֱמוּנָה, אֶלָּא דִּבְּרוּ כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְדִבְּרוּ נֶגֶד הַצַּדִּיק. וּבַעַל הַ׳גְּאַר־קֶעךְ׳ שָׁמַע דִּבְרֵיהֶם, וְחָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם הָיָה חָשׁוּב שָׁם מְאֹד, כִּי שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִתְנַגְּדִים אֲרוּרִים, שֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו כָּל דָּבָר אָסוּר, עִם כָּל זֹאת שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְלֹא יְכוֹלִים בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְהַעֲלִימוֹ וּלְהַסְתִּירוֹ מֵהָעוֹלָם. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מח, סִימָן א׳) עַל פָּסוּק (קֹהֶלֶת ז, א): "טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב", כַּמָּה הוֹלֵךְ שֶׁמֶן טוֹב? מִקֵּיטוֹן לְטַרְקְלִין, וְשֵׁם טוֹב הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, כִּי שֶׁמֶן טוֹב הוֹלֵךְ רַק בְּמָקוֹם אֶחָד, הֵיכָן שֶׁנִּמְצָא מֻחְדָּר לְחֶדֶר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שֵׁם טוֹב הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. וַיֹּאמֶר לָהֶם: אִכְלוּ לָכֶם מַה שֶּׁיֵּשׁ לִפְנֵיכֶם וְצֵאוּ מִכָּאן; כִּי לֹא יָכוֹל הָיָה לִשְׁמֹעַ אֵיךְ שֶׁמְּדַבְּרִים רָע עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא הַבַּעַל־שֵׁם. אַחַר־כָּךְ בָּא לְשָׁם בֶּן הַבַּעַל־שֵׁם, וְהֵם עֲדַיִן הָיוּ מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ, וְגָעַר בָּהֶם הַבַּעַל 'גְּאַר־קֶעךְ' עַל שֶׁהֵם מִתְלוֹצְצִים מִן הַבַּעַל־שֵׁם בִּפְנֵי בְּנוֹ, כִּי אֲפִלּוּ לִפְנֵי סְתָם בֶּן אָדָם אָסוּר לְדַבֵּר לְפָנָיו עַל אָבִיו, כִּי אֵינוֹ מִן הַנִּמּוּס, וְזוֹ רִשְׁעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמִכָּל שֶׁכֵּן עַל צַדִּיק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא, כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו לִפְנֵי בְּנוֹ, זוֹ עַוְלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלָכֵן צָעַק עֲלֵיהֶם הַטַּבָּח, עַד שֶׁהִכָּה אוֹתָם הַכֶּה וּפָצוֹעַ, וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ; כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לִשְׁמֹעַ אֵיךְ מְזַלְזְלִים וּמְדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַבַּעַל־שֵׁם. וְחָרָה לָהֶם מְאֹד עַל שֶׁקִּבְּלוּ מִמֶּנּוּ מַכּוֹת, וְרָצוּ לְבַקֵּשׁ מִשְׁפָּט עַל הַמַּכֶּה אוֹתָם, וְנִתְיַשְּׁבוּ לֵילֵךְ אֶל

לֵילֵךְ אֶל הַבַּעַל־הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם הַחֲבִילוֹת שֶׁלָּהֶם, לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ אֵיךְ לְהַשִּׂיג מִשְׁפָּט עַל הַנַּ״ל. וּבָאוּ וְסִפְּרוּ לוֹ שֶׁבַּעַל הַ״גָּאר־קֶעךְ״ הִכָּה אוֹתָם מְאֹד. וְשָׁאַל לָהֶם: לָמָּה? וְסִפְּרוּ לוֹ, שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם. הֵשִׁיב לָהֶם: בְּוַדַּאי אֵינוֹ יָשָׁר לְהַכּוֹת בְּנֵי־אָדָם, אֲבָל אַתֶּם לֹא עֲשִׂיתֶם נְכוֹנָה כְּלָל, שֶׁדִּבַּרְתֶּם עַל הַבַּעַל־שֵׁם, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם חָשׁוּב כָּאן מְאֹד. וְרָאוּ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְגַם הוּא בְּטָעוּת, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ אֶל הַפָּקִיד. (וְהַפָּקִיד הָיָה עַכּוּ״ם.) וְסִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִכּוּ אוֹתָם. שָׁאַל: עַל מָה? הֵשִׁיבוּ, שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם. וְהִכָּה אוֹתָם הַפָּקִיד הַכֵּה וּפָצוֹעַ, וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַבַּעַל־הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם הַחֲבִילוֹת שֶׁלָּהֶם, לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ אֵיךְ לְהַשִּׂיג מִשְׁפָּט עַל הַנַּ״ל. וּבָאוּ וְסִפְּרוּ לוֹ, שֶׁבַּעַל הַ׳גָּאר־קֶעךְ׳ הִכָּה אוֹתָם מְאֹד. וְשָׁאַל לָהֶם: לָמָּה; כִּי אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁכָּל מַה שֶּׁקּוֹרֶה אִתּוֹ, יֵשׁ בָּזֶה סִבָּה, לֹא מַכִּים אֶת הָאָדָם בְּחִנָּם, וְאִם אָדָם מְקַבֵּל מַכּוֹת, צָרִיךְ לַחֲקֹר הֵיטֵב לָמָּה הִגִּיעוּ לוֹ הַמַּכּוֹת. וְסִפְּרוּ לוֹ, שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם. הֵשִׁיב לָהֶם: בְּוַדַּאי אֵינוֹ יָשָׁר לְהַכּוֹת בְּנֵי־אָדָם, כִּי אָסוּר לְהַרְבִּיץ לִבְנֵי־אָדָם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נח:): הַמַּגְבִּיהַּ יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ — נִקְרָא רָשָׁע, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ב, יג): ״וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ״, לָמָּה הִכִּיתָ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לָמָּה תַכֶּה; וְלָכֵן לֹא צְרִיכִים לְהַכּוֹת שׁוּם בֶּן־אָדָם. אֲבָל אַתֶּם לֹא עֲשִׂיתֶם נְכוֹנָה כְּלָל, שֶׁדִּבַּרְתֶּם עַל הַבַּעַל־שֵׁם, כִּי הַבַּעַל־שֵׁם חָשׁוּב כָּאן מְאֹד. וְרָאוּ שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְגַם הוּא בְּטָעוּת, וְהָלְכוּ מִמֶּנּוּ אֶל הַפָּקִיד (וְהַפָּקִיד הָיָה עַכּוּ״ם), וְסִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהִכּוּ אוֹתָם. שָׁאַל: עַל מָה; כִּי גַּם הוּא רָצָה לָדַעַת לָמָּה קִבְּלוּ מַכּוֹת, כִּי לֹא מְקַבְּלִים מַכּוֹת בְּחִנָּם. הֵשִׁיבוּ, שֶׁדִּבְּרוּ עַל הַבַּעַל־שֵׁם. וְהִכָּה אוֹתָם הַפָּקִיד הַכֵּה וּפָצוֹעַ וּדְחָפָם מִבֵּיתוֹ; כִּי גּוֹי נוֹתֵן מַכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת, [כִּי זוֹ לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל: ״הָאט זֵיי דֶער פָּקִיד אוֹיךְ גִיהַרְגֶעט

וְהָלְכוּ מִזֶּה לָזֶה, מִמּוֹשֵׁל לְמוֹשֵׁל גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי הַמִּינִיסְטֶר הַנַּ״ל. וְשָׁם, לִפְנֵי בֵּית הַמִּינִיסְטֶר, עוֹמְדִים אַנְשֵׁי חַיִל, דְּהַיְנוּ ״וַואכִין״, וְהוֹדִיעוּ לְהַמִּינִיסְטֶר, שֶׁאִישׁ אֶחָד צָרִיךְ אֵלָיו, וְצִוָּה שֶׁיִּכָּנֵס. וּבָא אוֹתוֹ הֶחָכָם לִפְנֵי הַמִּינִיסְטֶר, וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ הִכִּירוֹ הַמִּינִסְטֶר, שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם חֲבֵרוֹ כַּנַּ״ל, וְהֶחָכָם לֹא הִכִּירוֹ,

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

גִישְׁלָאגְן״]. וְהָלְכוּ מִזֶּה לָזֶה, מִמּוֹשֵׁל לְמוֹשֵׁל גָּבוֹהַּ מִמֶּנּוּ, כִּי רוֹאִים אָדָם שֶׁהוּא כּוֹפֵר, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן, בְּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, וְכֵן עוֹשֶׂה צְחוֹק וּמִתְלוֹצֵץ מֵהַצַּדִּיק הַבַּעַל־שֵׁם, בִּמְקוֹם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הֶרְהוּר תְּשׁוּבָה — עַל מַה בָּאוּ לוֹ כָּל הַצָּרוֹת הָאֵלּוּ, עוֹד זֹאת — הוּא נִלְחָם בְּעַקְשָׁנוּת, וּפוֹנֶה עֹרֶף, וְרוֹצֶה רַק לְנַצֵּחַ. עַד שֶׁבָּאוּ לִפְנֵי הַמִּינִיסְטֶר הַנַּ״ל שֶׁהוּא הַתָּם (חֲבֵרוֹ מִנְּעוּר). **וְשָׁם, לִפְנֵי בֵּית הַמִּינִיסְטֶר עוֹמְדִים אַנְשֵׁי חַיִל דְּהַיְנוּ ׳וַואכִין׳; כִּי לִפְנֵי כָּל שָׂר יֵשׁ שׁוֹמְרִים, כִּי מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא. וְהוֹדִיעוּ לְהַמִּינִיסְטֶר, שֶׁאִישׁ אֶחָד צָרִיךְ אֵלָיו, וְצִוָּה שֶׁיִּכָּנֵס; בָּזֶה רוֹאִים אֶת יִשּׂר לֵב הַתָּם, אַף שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה עַכְשָׁו מִינִיסְטֶר גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיוּ לוֹ הַרְבֵּה שׁוֹמְרִים סְבִיבוֹ, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַכָּנֵס אֵצְלוֹ אֵימָתַי שֶׁרוֹצִים, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאֶחָד רָצָה לְהַכָּנֵס אֵלָיו, תֵּכֶף־וּמִיָּד הִסְכִּים שֶׁיִּכָּנֵס, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁמִּתְנַהֵג הַיּוֹם, שֶׁכָּל רֵיק וּפוֹחֵז, שֶׁהָיָה עַד עַכְשָׁו כְּלוּם, כֵּיוָן שֶׁנִּתְעַלָּה וְנַעֲשָׂה פָּקִיד, אוֹ שׁוֹטֵר, אוֹ קָצִין, אוֹ אֵיזוֹ דַּרְגָּא יוֹתֵר גְּדוֹלָה, כְּבָר הַגְּאוּת נוֹדֶפֶת מִמֶּנּוּ, וּכְבָר אֵינוֹ רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת הֶהָמוֹן וּפְשׁוּטֵי עָם, וְדוֹחֶה אוֹתָם בְּלֵךְ וָש�ُוב, וּמְזַלְזֵל בָּהֶם. וְיֵשׁ רַשָּׁעִים כָּאֵלּוּ, שֶׁסְּתָם מִתְעַלְּלִים בַּאֲנָשִׁים קְשֵׁי יוֹם שֶׁצְּרִיכִים עֶזְרָה, וּמִתְאַכְזְרִים נֶגְדָּם.** וּבָא אוֹתוֹ הֶחָכָם לִפְנֵי הַמִּינִיסְטֶר, וְתֵכֶף בְּבוֹאוֹ הִכִּירוֹ הַמִּינִסְטֶר, שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם חֲבֵרוֹ כַּנַּ״ל, הַיְנוּ הַתָּם הִכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ הֶחָכָם, כִּי אַף שֶׁעָלָה לְגְדֻלָּה, עִם כָּל זֹאת הָיָה שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְהֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ לְתָם, וְלָכֵן הִכִּיר אֶת הֶחָכָם חֲבֵרוֹ, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת תָּמִיד, וַאֲפִלּוּ שֶׁמִּתְעַלֶּה לְאֵיזוֹ דַּרְגָּה, עִם כָּל זֹאת הוּא מַמְשִׁיךְ לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְהוּא עָנָו גָּדוֹל מְאֹד, הוּא יָכוֹל לְהַכִּיר אֶת הַזּוּלַת, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר עָלָה לְדַרְגּוֹת

מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בִּגְדֵלָה כָּזוֹ. וְתֶכֶף הִתְחִיל הַמִּינִיסְטֶיר וְדִבֵּר אֵלָיו: רְאֵה תְּמִימוּתִי לְמַה שֶׁהֵבִיא אוֹתִי לִגְדֵלָה כָּזוֹ, וְאֶל מָה חָכְמָתְךָ הֵבִיאָה אוֹתְךָ?

עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה הוּא חֲבֵרִי הַתָּם, מִזֶּה נְסַפֵּר אַחַר־כָּךְ. לְעֵת עַתָּה תֵּן לִי מִשְׁפָּט עַל שֶׁהֵכִּוּ אוֹתִי. שְׁאָלוֹ: לָמָּה? הֵשִׁיבוֹ: בִּשְׁבִיל שֶׁדִּבַּרְתִּי עַל הַבַּעַל־

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

גְּבוֹהוֹת. וְהֶחָכָם לֹא הִכִּירוֹ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בִּגְדֵלָה כָּזוֹ; כִּי מִי שֶׁהִתְחִיל לָלֶכֶת עִם חָכְמוֹת, וְהוֹלֵךְ תָּמִיד עִם חָכְמוֹת, מֹחוֹ וְלִבּוֹ מִתְעַקְּמִים בְּעַקְמֻמִּיּוּת, כִּי הַחָכְמוֹת מַכְנִיסוֹת בָּאָדָם גַּאוּת וְיֵשׁוּת וְגַסּוּת הָרוּחַ, וְהוּא אֵינוֹ מַכִּיר אֶת אֲחֵרִים, אֲפִלּוּ הַקְּרוֹבִים אֵלָיו. וְתֶכֶף הִתְחִיל הַמִּינִיסְטֶיר וְדִבֵּר אֵלָיו, הֵינוּ אֶל הֶחָכָם חֲבֵרוֹ: רְאֵה תְּמִימוּתִי לְמַה שֶׁהֵבִיא אוֹתִי — לִגְדֵלָה כָּזוֹ, וְאֶל מָה חָכְמָתְךָ הֵבִיאָה אוֹתְךָ?! רוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ שֶׁתֶּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָחַד נִכְנָס אֶצְלְךָ, הָעִקָּר כְּבָר לְהַתְחִיל לְדַבֵּר אִתּוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וְלֹא לְהִכָּנֵס עִמּוֹ בְּוִכּוּחִים, וְלוֹמַר לוֹ אֶת הָאֱמֶת: רְאֵה אֶל מָה הֵבִיאָה אוֹתִי הַתְּמִימוּת שֶׁהָלַכְתִּי בָּהּ, וּמָה אִתְּךָ, שֶׁאַתָּה הוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל וָרִיק, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב), שֶׁהַחָכְמוֹת שֶׁל הָאָדָם מַטְעִים אוֹתוֹ, וּמְבִיאִים אוֹתוֹ מֵחָכְמָה לְחָכְמָה, עַד שֶׁבָּא לִידֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְכָךְ צְרִיכִים לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ, תֶּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָחַד נִכְנָס אֶצְלְךָ, כְּבָר תַּתְחִיל לְדַבֵּר אִתּוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית. עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר אֶל הַתָּם חֲבֵרוֹ: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה הוּא חֲבֵרִי הַתָּם, מִזֶּה נְסַפֵּר אַחַר־כָּךְ, לְעֵת עַתָּה תֵּן לִי מִשְׁפָּט עַל שֶׁהֵכִּוּ אוֹתִי. רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁמִּי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחָכְמוֹת, וְנִטְעָה בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, בִּמְקוֹם לְהוֹרִיד אֶת הָרֹאשׁ, וּכְבָר לְהוֹדוֹת לְמַה הַחָכְמוֹת הֵבִיאוּ אוֹתוֹ, וְאֶל אֵיזֶה שְׁאוֹל תַּחְתִּית נָפַל, וְאֵיךְ שֶׁמֹּרֶב חָכְמָתוֹ הַמְדֻמֶּה, הוּא הִסְתַּכֵּסֵךְ בְּסִכְסוּכִים, עַדַיִן הוּא מִסְתּוֹבֵב עִם הַחָכְמוֹת שֶׁלּוֹ, וְאוֹמֵר: מִזֶּה שֶׁאַתָּה חֲבֵרִי הַתָּם, מִזֶּה עוֹד נְסַפֵּר אַחַר־כָּךְ, אֲבָל קֹדֶם אֲנִי רוֹצֶה מִשְׁפָּט עַל מַה שֶּׁהֵכִּוּ אוֹתִי. שְׁאָלוֹ חֲבֵרוֹ הַתָּם: לָמָּה הֵכִּוּ אוֹתְךָ? הֵשִׁיבוֹ הֶחָכָם: בִּשְׁבִיל שֶׁדִּבַּרְתִּי

שֵׁם, שֶׁהוּא שֶׁקֶר וּמִרְמָה גְּדוֹלָה. עָנָה הַתָּם הַמִּינִיסְטֶיר וְאָמַר: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ? רְאֵה, אַתָּה אָמַרְתָּ שֶׁאַתָּה יָכוֹל לָבוֹא עַל שֶׁלִּי בְּקַל, וַאֲנִי לֹא אוּכַל לָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ. רְאֵה שֶׁאֲנִי כְּבָר בָּאתִי עַל שֶׁלְּךָ כַּנַּ״ל, וְאַתָּה עֲדַיִן לֹא בָּאתָ עַל שֶׁלִּי; וַאֲנִי רוֹאֶה, שֶׁזֶּה קָשֶׁה יוֹתֵר שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל תְּמִימוּת שֶׁלִּי. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁהוּא שֶׁקֶר וּמִרְמָה גְּדוֹלָה; רוֹאִים אָדָם שֶׁכְּבָר קִבֵּל מַכּוֹת, וְעָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר, וְזָרְקוּ אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עוֹד זֹאת הוּא שׁוּב מַחֲצִיף אֶת פָּנָיו בְּעַזּוּת מֵצַח, וּמְגַלֶּה לְכֻלָּם, שֶׁדִּבֵּר נֶגֶד הַבַּעַל־שֵׁם, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בָּזֶה כְּלָל. וּבָזֶה רוֹאִים אֶל אֵיזֶה שְׁפַל הַמַּצָּב הוּא נָפַל. עָנָה הַתָּם הַמִּינִיסְטֶיר וְאָמַר: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ? שֶׁזֶּה מוֹלִיךְ אוֹתְךָ שׁוֹלָל לְגַמְרֵי, כִּי חָכְמוֹת הָאָדָם הוֹרְגוֹת אוֹתוֹ לְגַמְרֵי בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת. רְאֵה, אַתָּה אָמַרְתָּ, שֶׁאַתָּה יָכוֹל לָבוֹא עַל שֶׁלִּי בְּקַל, וַאֲנִי לֹא אוּכַל לָבוֹא עַל שֶׁלְּךָ, רְאֵה, שֶׁאֲנִי כְּבָר בָּאתִי עַל שֶׁלְּךָ כַּנַּ״ל; גַּם בָּזֶה רוֹאִים אֶת מַעֲלַת הַתָּם, וְאֶת גֹּדֶל הָעֲנָיוּת שֶׁלּוֹ, כִּי לְמַעֲשֶׂה הוּא עָלָה לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁעָלָה הֶחָכָם, כִּי הוּא נַעֲשָׂה שַׂר גָּדוֹל מְאֹד, וּמְמֻנֶּה עַל הַמְּדִינָה, וְאֶל מַה בְּסַךְ הַכֹּל הִגִּיעַ הֶחָכָם? שֶׁהָיָה רוֹפֵא, וְצוֹרֵף זָהָב, וְלוֹטֵשׁ יַהֲלוֹמִים. וּפֹה הַתָּם אָמַר לוֹ בַּעֲנָוָה גְּדוֹלָה: ״רְאֵה שֶׁאֲנִי כְּבָר בָּאתִי עַל שֶׁלְּךָ״, אַף שֶׁבֶּאֱמֶת עָלָה פִּי אֶלֶף יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְאַתָּה עֲדַיִן לֹא בָּאתָ עַל שֶׁלִּי; הַיְנוּ לְסַלֵּק אֶת הַשֵּׂכֶל הַמְּדֻמֶּה, כִּי זוֹהִי הָעֲבוֹדָה הֲכִי קָשָׁה. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קכג), שֶׁהָעִקָּר וְהַיְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ — לְקַשֵּׁר אֶת עַצְמוֹ אֶל הַצַּדִּיק, וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר לְךָ כְּהוּא זֶה תַּעֲשֶׂה. וְהָעִקָּר — לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַחָכְמוֹת הַמְּדֻמּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה יְקַבֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְאָמַר הַתָּם אֶל הֶחָכָם: וַאֲנִי רוֹאֶה, שֶׁזֶּה קָשֶׁה יוֹתֵר, שֶׁאַתָּה תָּבוֹא עַל תְּמִימוּת שֶׁלִּי; כִּי זוֹ הָעֲבוֹדָה הֲכִי קָשָׁה לְהַשְׁלִיךְ אֶת חָכְמָתוֹ הַמְּדֻמֶּה, וּלְהַנְהִיג עַצְמוֹ בִּתְמִימוּת וּבְפָשִׁיטוּת גְּדוֹלָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַכִּיר בּוֹ הַתָּם בְּהֶחָכָם מִכְּבָר בִּגְדֻלָּתוֹ, וְעַכְשָׁו הוּא רוֹאֶה

מֵחֲמַת שֶׁהָיָה מַכִּיר בּוֹ מִכְּבָר בִּגְדָלָתוֹ, צִוָּה לָתֵת לוֹ בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁוֹ, וּבִקְשׁוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ.

בְּשָׁעַת אֲכִילָתָם, הִתְחִילוּ לְדַבֵּר יַחַד. הִתְחִיל הֶחָכָם לְהוֹכִיחַ לוֹ דַּעְתּוֹ הַנ״ל, שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל. וְעָר בּוֹ הֶתָּם הַמִּינִיסְטֶיר: הֲלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי רָאִיתִי אֶת הַמֶּלֶךְ.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אוֹתוֹ קָרוּעַ וּבָלוּי, רָעֵב וַחֲסַר כֹּל, לָכֵן צִוָּה לָתֵת לוֹ בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁוֹ, וּבִקְשׁוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ; וּלְמֵדִים מִכָּל זֶה, מַהִי מַעֲלַת הָאָדָם, שֶׁזּוֹכֶה לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ עִם כֻּלָּם, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁאֶחָד נֶגְדּוֹ, הוּא נוֹתֵן לוֹ בֶּגֶד לִלְבֹּשׁ וְאֹכֶל לֶאֱכֹל, וְזוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מְאֹד. **בְּשָׁעַת אֲכִילָתָם** שֶׁשְּׁנֵי הַחֲכָמִים אָכְלוּ, **הִתְחִילוּ לְדַבֵּר יַחַד, הִתְחִיל הֶחָכָם לְהוֹכִיחַ לוֹ דַּעְתּוֹ הַנ״ל, שֶׁאֵין מֶלֶךְ כְּלָל,** כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת, פֶּרֶק ג׳): שֻׁלְחָן שֶׁלֹּא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּאִלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מֵתִים; וּבְפָרָט כְּשֶׁמְּדַבְּרִים בְּאֹפֶן גָּלוּי כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, בְּוַדַּאי עַל שֻׁלְחָן זֶה מֻנָּחִים זִבְחֵי מֵתִים, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה, פֶּרֶק ט׳): כָּל הָאוֹכֵל עִם גּוֹי עַל הַשֻּׁלְחָן, עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה וְאוֹכֵל זִבְחֵי מֵתִים; **עָר בּוֹ הֶתָּם הַמִּינִיסְטֶיר,** כִּי לֹא רָצָה לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, **וְאָמַר: הֲלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי רָאִיתִי אֶת הַמֶּלֶךְ!** כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכָּכֶת, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סב), לְפָנָיו נִגְלֵית הָאֱמוּנָה, שֶׁרוֹאֶה אֶת זֶה בְּחוּשׁ, כִּי אֵצֶל הַמַּאֲמִין, הַדָּבָר גָּלוּי כְּאִלּוּ רוֹאֶה בְּעֵינָיו אֶת הַדָּבָר שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ, מֵחֲמַת גֹּדֶל אֱמוּנָתוֹ הַשְּׁלֵמָה. [וְכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ, חַס וְשָׁלוֹם, דִּבְרֵי כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, תֵּכֶף־וּמִיָּד לוֹמַר: הִנֵּה אֲנִי רָאִיתִי אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא נִמְצָא פֹּה. וְזוֹ הַמְּחָאָה הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁיְּכוֹלִים לִמְחוֹת — לֹא לְהִכָּנֵס בְּוִכּוּחִים עִם מִינִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים כְּלָל, אֶלָּא לוֹמַר לָהֶם: אֲנִי מַאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וַאֲנִי רוֹאֶה אוֹתוֹ הוּא פֹּה נִמְצָא בְּתוֹכְךָ, כִּי אִם לֹא הָיָה בְּךָ, לֹא הָיִיתָ יָכוֹל לֵילֵךְ וְלָזוּז, וְהָיִיתָ כְּמוֹ פֶּגֶר מֵת. וְאֶת זֶה צְרִיכִים לְהַגִּיד בְּלִי שׁוּם בּוּשָׁה כְּלָל, כִּי אָסוּר לְהִכָּנֵס עִם זֵדִים, מִינִים

הֵשִׁיב לוֹ הֶחָכָם בִּשְׂחוֹק: אַתָּה יוֹדֵעַ בְּעַצְמְךָ שֶׁזֶּה הָיָה הַמֶּלֶךְ; אַתָּה מַכִּיר אוֹתוֹ וְאֶת אָבִיו וְאֶת זְקֵנוֹ שֶׁהָיוּ מְלָכִים; מֵאַיִן אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ; אֲנָשִׁים הִגִּידוּ לְךָ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ וְרָמוּ אוֹתְךָ בְּשֶׁקֶר. וְחָרָה לְהַתָּם מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַמֶּלֶךְ, עַל שֶׁהוּא כּוֹפֵר בַּמֶּלֶךְ.

(בְּתוֹךְ־כָּךְ) בָּא אֶחָד וְאָמַר: הָעָזְאזֵל (שֵׂד) **דְּהַיְנוּ הַשַּׂיְיוּוִיל שָׁלַח אַחֲרֵיכֶם. וְנִזְדָּעֲזַע הַתָּם מְאֹד מְאֹד, וְרָץ וְסִפֵּר לְאִשְׁתּוֹ בְּפַחַד גָּדוֹל בַּאֲשֶׁר שֶׁהַנַּ״ל**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְאֶפִּיקוֹרְסִים בְּוּכּוּחִים וּבְדִין וּדְבָרִים]. הֵשִׁיב לוֹ הֶחָכָם בִּשְׂחוֹק: אַתָּה יוֹדֵעַ בְּעַצְמְךָ, שֶׁזֶּה הָיָה הַמֶּלֶךְ?! אַתָּה מַכִּיר אוֹתוֹ וְאֶת אָבִיו וְאֶת זְקֵנוֹ שֶׁהָיוּ מְלָכִים?! מֵאַיִן אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ?! אֲנָשִׁים הִגִּידוּ לְךָ שֶׁזֶּה מֶלֶךְ, וְרָמוּ אוֹתְךָ בְּשֶׁקֶר; כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, הַזָּדִים הָאֲרוּרִים, שֶׁמְּדַבְּרִים בִּשְׂחוֹק וּבְלִיצָנוּת נֶגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם בּוּשָׁה, וְכוֹפְרִים בַּכֹּל, וּמִתְלוֹצְצִים מִכָּל הַקָּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. וְחָרָה לְהַתָּם מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַמֶּלֶךְ, עַל שֶׁהוּא כּוֹפֵר בַּמֶּלֶךְ; כִּי מִי שֶׁהוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַאֲמִין שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, עַד שֶׁמִּתְקֶה אֱמוּנָתוֹ רוֹאֶה, כְּבְיָכוֹל, אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לוֹ חוֹרֶה מְאֹד, כְּשֶׁשּׁוֹמֵעַ שֶׁכּוֹפְרִים בְּמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. **בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶחָד וְאָמַר: הָעָזְאזֵל** (דְּהַיְנוּ הַשַּׂיְיוּוִיל) **שָׁלַח אַחֲרֵיכֶם. וְנִזְדָּעֲזַע הַתָּם מְאֹד מְאֹד**; כִּי בִּמְקוֹם כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, שָׁם נִמְצָאִים הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, וּמֵחֲמַת שֶׁרַק שָׁמַע דִּבְרֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, כְּבָר בָּא אֶחָד וְאָמַר לוֹ, שֶׁהַשֵּׁדִים שָׁלְחוּ אַחֲרֶיךָ, וּמִזֶּה בָּא שֶׁהִתְפַּחֵד כָּל־כָּךְ; כִּי אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁמְּדַבְּרִים כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אָסוּר לָלֶכֶת שָׁמָּה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאָסוּר לוֹ לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי הֶבְלֵיהֶם. וְרָץ וְסִפֵּר לְאִשְׁתּוֹ בְּפַחַד גָּדוֹל בַּאֲשֶׁר שֶׁהַנַּ״ל שָׁלַח אַחֲרָיו; וְלָמָּה רָץ אֶל אִשְׁתּוֹ? כִּי הַנָּשִׁים יֵשׁ לָהֶן אֱמוּנָה יוֹתֵר מֵהַגְּבָרִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה כח, סִימָן ב׳): לָמָּה דִּבֵּר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לַנָּשִׁים תְּחִלָּה? שֶׁהֵם מְזֻדָּרְזוֹת בְּמִצְוֹת. (וּפֵרְשׁוּ

שָׁלַח אַחֲרָיו. וַיַּעֲצָה לוֹ אִשְׁתּוֹ לִשְׁלֹחַ עֲבוּר הַבַּעַל־שֵׁם, וְשָׁלַח אַחֲרָיו. וּבָא הַבַּעַל־שֵׁם וְנָתַן לוֹ קְמֵיעוֹת וּשְׁמִירוֹת, וְאָמַר לוֹ שֶׁעַתָּה לֹא יִפָּחֵד כְּלָל. וְהָיָה לוֹ אֱמוּנָה גְּדוֹלָה בָּזֶה. וְהָיוּ יוֹשְׁבִים עוֹד הֶחָכָם וְהַתָּם הַנַּ״ל, וְשָׁאַל הֶחָכָם אוֹתוֹ: עַל מָה נִפְחַדְתָּ כָּל־כָּךְ? אָמַר לוֹ: בִּשְׁבִיל הַנַּ״ל, שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ. שָׂחַק מִמֶּנּוּ: אַתָּה מַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ טַיְיוִיל? הֵשִׁיב לוֹ: וְאִם־כֵּן מִי הוּא זֶה, שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: בְּוַדַּאי זֶהוּ אָחִי, שֶׁרָצָה שֶׁיִּתְרָאֶה עִמִּי, וְשָׁלַח

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמְפָרְשִׁים: לְפִי שֶׁהַנָּשִׁים קְרוֹבוֹת לְקַבֵּל בֶּאֱמוּנָה, וְעוֹשׂוֹת בְּלֹא חֲקִירָה). וַיַּעֲצָה לוֹ אִשְׁתּוֹ לִשְׁלֹחַ עֲבוּר הַבַּעַל־שֵׁם, כִּי הַנָּשִׁים יֵשׁ לָהֶן אֱמוּנַת חֲכָמִים יוֹתֵר מֵהַגְּבָרִים. וְשָׁלַח אַחֲרָיו, כִּי מָצִינוּ, שֶׁמִּשּׁוּם כְּבוֹד מַלְכוּת צְרִיכִים לָבוֹא אֵלָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מְגִלָּה טז:): תַּעֲלָא בְּעִידְנֵיהּ סָגִיד לֵיהּ; שׁוּעָל אִם תִּרְאֶה שְׁעָתוֹ מַצְלַחַת — תִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ. וְכֵן מָצִינוּ (בְּרָכוֹת י.): חִזְקִיָּהוּ אָמַר: לֵיתֵי יְשַׁעְיָהוּ נְבִיאִי, דְּהָכִי אַשְׁכְּחָן בְּאֵלִיָּהוּ דְּאָזַל לְגַבֵּי אַחְאָב, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א׳ יח, ב): ״וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ לְהֵרָאוֹת אֶל אַחְאָב״; וּבָא הַבַּעַל־שֵׁם, וְנָתַן לוֹ קְמֵיעוֹת וּשְׁמִירוֹת, וְאָמַר לוֹ, שֶׁעַתָּה לֹא יִפָּחֵד כְּלָל; כִּי יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד הַצַּדִּיקִים לָתֵת קְמֵיעוֹת, וְזֶה מוֹעִיל מְאֹד. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת סא:): אִיתְמָחִי גַּבְרָא וְאִתְמָחִי קָמֵיעַ; וְהָיָה לוֹ אֱמוּנָה גְּדוֹלָה בָּזֶה, כִּי הָעִקָּר לְהַאֲמִין בָּזֶה, כִּי הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּקָמֵיעַ, זֶה רַק כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֱמוּנָה בָּזֶה. וְהָיוּ יוֹשְׁבִים עוֹד הֶחָכָם וְהַתָּם הַנַּ״ל, וְשָׁאַל הֶחָכָם אוֹתוֹ: עַל מַה נִּפְחַדְתָּ כָּל־כָּךְ? אָמַר לוֹ: בִּשְׁבִיל הַנַּ״ל, שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ. שָׂחַק מִמֶּנּוּ: אַתָּה מַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ טַיְיוִיל; כִּי (עֲרוּבִין יט.): הָרְשָׁעִים אֲפִלּוּ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל גֵּיהִנּוֹם, אֵינָם חוֹזְרִין בִּתְשׁוּבָה. כִּי הֲרֵי רוֹאִים, שֶׁהַשֵּׂד בָּא לָקַחַת אוֹתָם, וּבְמָקוֹם לִרְעֹד וְלִפְחֹד, עוֹשִׂים עוֹד לֵיצָנוּת מִזֶּה. הֵשִׁיב לוֹ הַתָּם אֶל הֶחָכָם: וְאִם־כֵּן מִי הוּא זֶה שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: בְּוַדַּאי זֶהוּ אָחִי, [גַּם בָּזֶה רוֹאִים אֶת הַלֵּיצָנוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁקְּשׁוּרָה בִּכְפִירוּת, כִּי הֲרֵי בִּתְחִלַּת הַסִּפּוּר מְסֻפָּר, שֶׁהֶחָכָם הָיָה בֵּן יָחִיד,

אַחֲרַי בְּמִרְמָה זוֹ. שָׁאַל אוֹתוֹ הַתָּם: אִם־כֵּן, אֵיךְ עָבַר עַל כָּל הַוּוארְטֶיש (הַשּׁוֹמְרִים)**?. הֵשִׁיבוֹ: בְּוַדַּאי שְׁחֵד אוֹתָם, וְהֵם אוֹמְרִים בְּמִרְמָה וָשֶׁקֶר, שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ כְּלָל.**

בְּתוֹךְ כָּךְ חָזַר וּבָא אֶחָד וְאָמַר כַּנַּ״ל, שֶׁהַטַּיִּוויל שָׁלַח אַחֲרֵיהֶם. וְהַתָּם לֹא נִזְדָּעְזַע עַתָּה, וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם פַּחַד כְּלָל, מֵחֲמַת הַשְׁמִירָה שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם כַּנַּ״ל. עָנָה וְאָמַר לְהֶחָכָם: עַתָּה מָה אַתָּה אוֹמֵר? אָמַר: אוֹדִיעַ לְךָ, שֶׁיֵּשׁ לִי אָח שֶׁהוּא עִמִּי בְּכַעַס, וְעָשָׂה מִרְמָה זוֹ כְּדֵי לְהַפְחִיד אוֹתִי. וְעָמַד וְשָׁאַל לְאוֹתוֹ שֶׁבָּא בִּשְׁבִילָם: וּמַה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהַתָּם הָיָה בֶּן יָחִיד], שֶׁרָצָה שֶׁיִּתְרָאֶה עִמִּי, וְשָׁלַח אַחֲרַי בְּמִרְמָה זוֹ; כָּל זֶה אוֹמֵר הֶחָכָם בְּלֵיצָנוּת הַמְחֻבֶּרֶת עִם כְּפִירוּת — אֶל הַתָּם. שָׁאַל אוֹתוֹ הַתָּם: אִם־כֵּן, אֵיךְ עָבַר עַל כָּל הַוּוארְטֶיש (הַמִּשְׁמָרוֹת)? הֵשִׁיבוֹ: בְּוַדַּאי שְׁחֵד אוֹתָם, וְהֵם אוֹמְרִים בְּמִרְמָה וָשֶׁקֶר, שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ כְּלָל; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, וְנָפַל בִּכְפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת וְלֵיצָנוּת, עִמּוֹ אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר, כִּי כָּל מַה שֶּׁתְּדַבֵּר אִתּוֹ, הוּא יוֹכִיחַ לְךָ הַהֶפֶךְ, כִּי מִדַּת הַנִּצָּחוֹן אֵינָהּ סוֹבֶלֶת אֶת הָאֱמֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קכב), וַאֲפִלּוּ שֶׁתַּרְאֶה לוֹ אֶת הָאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁהִיא, הוּא לֹא יִרְצֶה לְקַבֵּל אֶת זֶה. **בְּתוֹךְ כָּךְ חָזַר וּבָא אֶחָד וְאָמַר כַּנַּ״ל, שֶׁהַטַּיִּוויל שָׁלַח אַחֲרֵיהֶם. וְהַתָּם לֹא נִזְדָּעְזַע עַתָּה, וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם פַּחַד כְּלָל, מֵחֲמַת הַשְׁמִירָה שֶׁל הַבַּעַל־שֵׁם כַּנַּ״ל**; כִּי הָיְתָה לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים חֲזָקָה מְאֹד בְּהַבַּעַל־שֵׁם, וּמֵאַחַר שֶׁנָּתַן לוֹ קָמֵיעַ, הָיְתָה לוֹ אֱמוּנָה בָּזֶה, וּכְבָר לֹא פָּחַד. **עָנָה וְאָמַר הַתָּם לְהֶחָכָם: עַתָּה מָה אַתָּה אוֹמֵר, שֶׁהִנֵּה עוֹד פַּעַם בָּא שָׁלִיחַ מֵהַשֵּׁדִים וְקוֹרֵא אוֹתְךָ? אָמַר: אוֹדִיעַ לְךָ, שֶׁיֵּשׁ לִי אָח, שֶׁהוּא עִמִּי בְּכַעַס, וְעָשָׂה מִרְמָה זוֹ כְּדֵי לְהַפְחִיד אוֹתִי**; כִּי עִם לֵיצָנוּת וּכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, לֹא מַגִּיעִים לְשׁוּם דָּבָר, רַק מִתְעַקְּשִׁים עַד הַסּוֹף. וְעָמַד וְשָׁאַל

הוּא דְּמוּתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? אֵיזֶה פָּנִים יֵשׁ לוֹ וְאֵיזֶה מַרְאֶה יֵשׁ לַשְּׁעָרוֹת שֶׁלּוֹ? וְכוּ׳. וְכַיּוֹצֵא. הֵשִׁיב לוֹ: כָּךְ וְכָךְ. עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: רְאֵה, זֶה הוּא מַרְאֶה אָחִי הַנַּ״ל. אָמַר לוֹ הַתָּם: הַתֵּלֵךְ עִמָּם? הֵשִׁיב: הֵן. רַק שֶׁתִּתֵּן עִמִּי אֵיזֶה אֲנָשִׁי חַיִל שֶׁיִּהְיוּ ״זַלַאגָא״ (שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ) כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּ אוֹתִי. וְנָתַן לוֹ זַלַאגָא.

וְהָלְכוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים הַנַּ״ל עִם אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁבָּא בְּשִׁבְילָם, וְחָזְרוּ הַחַיִל. וְשָׁאַל אוֹתָם הַתָּם הַמִּינִיסְטֶר: הֵיכָן הֵם הַחֲכָמִים הַנַּ״ל. הֵשִׁיבוּ שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל אֵיךְ נֶעֱלְמוּ. וְהַנַּ״ל (הַיְנוּ הַטַּייְוויל) חָטַף אוֹתָם, אֶת הַחֲכָמִים הָאֵלּוּ הַנַּ״ל, וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל רֶפֶשׁ וָטִיט, וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב הַטַּייְוויל עַל כִּסֵּא בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, וְהִשְׁלִיכוּ אֶת הַחֲכָמִים הַנַּ״ל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ. וְהָרֶפֶשׁ הָיָה עָב וְדָבוּק

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְאוֹתוֹ שֶׁבָּא בְּשִׁבְילָם: וּמַה הוּא דְּמוּתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁשָּׁלַח אַחֲרֵינוּ? אֵיזֶה פָּנִים יֵשׁ לוֹ, וְאֵיזֶה מַרְאֶה יֵשׁ לַשְּׁעָרוֹת שֶׁלּוֹ וְכוּ׳ וְכַיּוֹצֵא, הֵשִׁיב לוֹ: כָּךְ וְכָךְ. עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר: רְאֵה, זֶה הוּא מַרְאֶה אָחִי הַנַּ״ל. וְהַכֹּל אוֹמֵר בְּלִיצָנוּת, כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל הָרְשָׁעִים, הַמִּינִים וְהַכּוֹפְרִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהוֹדוֹת בָּאֱמֶת. אָמַר לוֹ הַתָּם: הַתֵּלֵךְ עִמָּם? הֵשִׁיב: הֵן, רַק שֶׁתִּתֵּן עִמִּי אֵיזֶה אֲנָשִׁי־חַיִל, שֶׁיִּהְיוּ ׳זַלַאגָא׳ (שׁוֹמְרִים וּמְלַוִּים), כְּדֵי שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּ אוֹתִי, כִּי פֹּה הוּא כְּבָר הִתְחִיל לִפְחֹד. וְנָתַן לוֹ זַלַאגָא. וְהָלְכוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים הַנַּ״ל עִם אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁבָּא בְּשִׁבְילָם, וְחָזְרוּ הַחַיִל. וְשָׁאַל אוֹתָם הַתָּם הַמִּינִיסְטֶר: הֵיכָן הֵם הַחֲכָמִים הַנַּ״ל? הֵשִׁיבוּ, שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל אֵיךְ נֶעֱלְמוּ, וְהַנַּ״ל (הַיְנוּ הַטַּייְוויל) חָטַף אוֹתָם, אֶת הַחֲכָמִים הָאֵלּוּ הַנַּ״ל, וְהֵבִיא אוֹתָם אֶל רֶפֶשׁ וָטִיט, וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב הַטַּייְוויל עַל כִּסֵּא בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, וְהִשְׁלִיכוּ אֶת הַחֲכָמִים הַנַּ״ל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ.

כְּמוֹ דֶּבֶק מַמָּשׁ, (שְׁקוּרִין "קְלֵיי") **וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לָזוּז עַצְמָן כְּלָל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, וְצָעֲקוּ** (אֵלּוּ הַחֲכָמִים לְאֵלּוּ שֶׁהָיוּ מְיַסְּרִים אוֹתָם, דְּהַיְנוּ הַטַּייווּיל וַאֲנָשָׁיו): **רְשָׁעִים! עַל מָה אַתֶּם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ? וְכִי יֵשׁ טַייווּיל בָּעוֹלָם? אַתֶּם רְשָׁעִים מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ בְּחִנָּם.** (כִּי אֵלּוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁיֵּשׁ טַייווּיל רַק אָמְרוּ שֶׁאֲנָשִׁים רְשָׁעִים מְיַסְּרִים אוֹתָם בְּחִנָּם). **וְהָיוּ מֻנָּחִים אֵלּוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים בְּתוֹךְ עָבִי הָרֶפֶשׁ, וְהָיוּ חוֹקְרִים מַה זֹּאת. אֵין זֹאת רַק שֶׁאֲנָשִׁים פּוֹחֲזִים, שֶׁהָיינוּ מִתְקוֹטְטִים עִמָּהֶם אֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה הֵם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ כָּל־כָּךְ. וְהָיוּ מִתְיַסְּרִים שָׁם בְּעִנּוּיִים גְּדוֹלִים כַּמָּה שָׁנִים.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהָרֶפֶשׁ הָיָה עָב וְדָבוּק כְּמוֹ דֶּבֶק מַמָּשׁ (שְׁקוּרִין 'קְלֵיי'), וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לָזוּז עַצְמָן כְּלָל בְּתוֹךְ הָרֶפֶשׁ, וְצָעֲקוּ (אֵלּוּ הַחֲכָמִים לְאֵלּוּ שֶׁהָיוּ מְיַסְּרִים אוֹתָם, דְּהַיְנוּ הַטַּייווּיל וַאֲנָשָׁיו): רְשָׁעִים! עַל מָה אַתֶּם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ? וְכִי יֵשׁ טַייווּיל בָּעוֹלָם? אַתֶּם רְשָׁעִים, מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ בְּחִנָּם (כִּי אֵלּוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל, עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִינוּ, שֶׁיֵּשׁ טַייווּיל, רַק אָמְרוּ, שֶׁאֲנָשִׁים רְשָׁעִים מְיַסְּרִים אוֹתָם בְּחִנָּם). וְהָיוּ מֻנָּחִים אֵלּוּ הַשְּׁנֵי חֲכָמִים בְּתוֹךְ עָבִי הָרֶפֶשׁ, וְהָיוּ חוֹקְרִים מַה זֹּאת? אֵין זֹאת, רַק שֶׁאֲנָשִׁים פּוֹחֲזִים, שֶׁהָיינוּ מִתְקוֹטְטִים עִמָּהֶם אֵיזֶה פַּעַם, וְעַתָּה הֵם מְיַסְּרִים אוֹתָנוּ כָּל־כָּךְ. וְהָיוּ מִתְיַסְּרִים שָׁם בְּעִנּוּיִים גְּדוֹלִים כַּמָּה שָׁנִים. וְכָל זֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁבְּנֵי־אָדָם סוֹבְלִים מַה שֶּׁסּוֹבְלִים סֵבֶל גָּדוֹל מְאֹד, וְהַכֹּל מֵהַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁמְּמָרְרִים חַיֵּיהֶם שֶׁל כָּל אָדָם, אֲבָל מֵרֹב כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת וְחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, לֹא רוֹצִים לְהַאֲמִין, שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה: שֵׁדִים וְרוּחוֹת, וְסוֹבְלִים מֵהֶם מַה שֶּׁסּוֹבְלִים. וַאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר עוֹבֵר עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁעוֹבֵר, עִם כָּל זֹאת הַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם מַטְעוֹת אוֹתָם, עַד שֶׁהֵם מִתְעַנִּים בְּעִנּוּיִים קָשִׁים וּמָרִים, וְגַם אָז לֹא רוֹצִים לְהוֹדוֹת שֶׁיֵּשׁ שֵׁדִים וְרוּחוֹת, שֶׁנִּבְרְאוּ מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם הַמְרֻבִּים, רַק חוֹשְׁבִים שֶׁאֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם

פַּעַם אַחַת עָבַר הַתָּם הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְנִזְכַּר בַּחֲבֵרוֹ הֶחָכָם. וְנִכְנַס אֶל הַבַּעַל־שֵׁם, וְהִטָּה עַצְמוֹ אֵלָיו כְּדֶרֶךְ הַשָּׂרִים, וְשָׁאַל אוֹתוֹ אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּרְאֶה אוֹתוֹ (הֵינוּ אֶת הֶחָכָם הַנַּ״ל) **וְאִם יוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְאָמַר אֶל הַבַּעַל־שֵׁם: הַאַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הֶחָכָם שֶׁשָּׁלַח הַטַּיְיוֹויל וְנִשָּׂאוֹ, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא רְאִיתִיו? הֶשִׁיבוֹ: הֵן. וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּרְאֶה לוֹ מְקוֹמוֹ וְיוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְאָמַר לוֹ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרוֹצִים לִנְקֹם בָּהֶם. וּבֶאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵיזֶה מַשְׁבֵּר, עָלָיו לָבוֹא אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ בִּתְפִלָּה, וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ — עַל מַה וְלָמָּה מַגִּיעִים לוֹ הָעִנּוּיִים וְהַצָּרוֹת הָאֵלּוּ? ! כִּי אָדָם צָרִיךְ לִחְיוֹת עִם חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּא אֵלָיו אֵיזֶה מַשְׁבֵּר, עָלָיו לִזְכֹּר, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה דִּין עִם הָאָדָם בְּחִנָּם, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ה׃): מִי חָשִׁיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּעָבִיד דִּינָא בְּלָא דִּינָא? ! וְאִם אָדָם חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה עַל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל לְהִנָּצֵל מֵהַפַּח יָקוּשׁ שֶׁנָּפַל לְשָׁם.

פַּעַם אַחַת עָבַר הַתָּם הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל לִפְנֵי בֵּית הַבַּעַל־שֵׁם, וְנִזְכַּר בַּחֲבֵרוֹ הֶחָכָם, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁעוֹבְרִים אֲפִלּוּ רַק לְיַד פֶּתַח בֵּית הַצַּדִּיק, כְּבָר זוֹכִים לְזָכְרוֹן דִּקְדֻשָּׁה, כִּי הַצַּדִּיק דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּקִבְיעוּת עֲצוּמָה מְאֹד. וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם רַק עוֹבֵר עַל יַד פֶּתַח בֵּית הַצַּדִּיק, נִכְנָס בּוֹ הַזְּכָרוֹן דִּקְדֻשָּׁה. **וְנִכְנַס אֶל הַבַּעַל־שֵׁם, וְהִטָּה עַצְמוֹ אֵלָיו כְּדֶרֶךְ הַשָּׂרִים,** הֵינוּ שֶׁנָּתַן לוֹ אֶת הַכָּבוֹד הָרָאוּי לָתֵת לְצַדִּיק קָדוֹשׁ כְּמוֹ הַבַּעַל־שֵׁם. **וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַתָּם: אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּרְאֶה אוֹתוֹ** (הֵינוּ אֶת הֶחָכָם הַנַּ״ל, שֶׁהוּא חֲבֵרוֹ), **וְאִם יוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם מֵהַטִּיט וְהַבֹּץ שֶׁנָּפַל לְשָׁם? וְאָמַר אֶל הַבַּעַל־שֵׁם: הַאַתֶּם זוֹכְרִים אֶת הֶחָכָם, שֶׁשָּׁלַח הַטַּיְיוֹויל וְנִשָּׂאוֹ, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא רְאִיתִיו. הֶשִׁיבוֹ הַבַּעַל שֵׁם: הֵן. וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַתָּם, שֶׁיִּרְאֶה לוֹ מְקוֹמוֹ וְיוֹצִיאוֹ מִשָּׁם. וְאָמַר לוֹ הַבַּעַל־שֵׁם:**

הַבַּעַל־שֵׁם: בְּוַדַּאי אֲנִי יָכוֹל לְהַרְאוֹת לְךָ מְקוֹמוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ, רַק שֶׁלֹּא יֵלְכוּ כִּי־אִם אֲנִי וְאַתָּה. וְהָלְכוּ יַחַד.

וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁיָּדַע, וּבָאוּ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁהֵם מְנֻחִים בָּעָבִי טִיט וָרֶפֶשׁ. וּכְשֶׁרָאָה הֶחָכָם אֶת הַמִּינִיסְטֶיר, צָעַק אֵלָיו: אָחִי! רְאֵה, שֶׁהֵם מַכִּים וּמְעַנִּים אוֹתִי כָּל־כָּךְ הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ בְּחִנָּם. גָּעַר בּוֹ הַמִּינִיסְטֶיר: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ? וְאֵין אַתָּה מַאֲמִין בְּשׁוּם דָּבָר? וְלִדְבָרֶיךָ אֵלּוּ הֵם אֲנָשִׁים? עַתָּה רְאֵה, הֲלֹא זֶה הוּא הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁהָיִיתָ כּוֹפֵר בּוֹ, וְהוּא דַּיְקָא יָכוֹל לְהוֹצִיאֲכֶם (וְהוּא יַרְאֶה לָכֶם הָאֱמֶת). וּבִקֵּשׁ הֶחָכָם הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל מִן

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּוַדַּאי אֲנִי יָכוֹל לְהַרְאוֹת לְךָ מְקוֹמוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ, כִּי הַצַּדִּיק יָכוֹל לָרֶדֶת לְתוֹךְ הַצִּנּוֹר שֶׁל הָרָשָׁע, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳), וְלִשְׁבֹּר אֶת רִשְׁעוּתוֹ וּלְהַגְבִּיהוֹ, וּלְהַחֲזִירוֹ לְמוּטָב, רַק שֶׁלֹּא יֵלְכוּ, כִּי אִם אֲנִי וְאַתָּה; כִּי (תַּעֲנִית ח׃): אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה אֶלָּא בְּדָבָר הַסָּמוּי מִן הָעַיִן. וְהָלְכוּ יַחַד, וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁיָּדַע לְכַוֵּן בְּרוּחָנִיּוּת מַה שֶּׁצְּרִיכִים, וּבָאוּ לְשָׁם, וְרָאָה שֶׁהֵם מֻנָּחִים בָּעָבִי טִיט וָרֶפֶשׁ. וּכְשֶׁרָאָה הֶחָכָם אֶת הַמִּינִיסְטֶיר, צָעַק אֵלָיו: אָחִי! רְאֵה שֶׁהֵם מַכִּים וּמְעַנִּים אוֹתִי כָּל־כָּךְ הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ בְּחִנָּם; כִּי הוּא חָשַׁב, שֶׁאֵלּוּ סְתָם אֲנָשִׁים רְשָׁעִים אֲשֶׁר מִתְעַלְּלִים בּוֹ, וְלֹא יָדַע שֶׁהֵם הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת, שֶׁאָדָם בּוֹרֵא מֵחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, וּמֵהֶם סוֹבְלִים מַה שֶּׁסּוֹבְלִים, כִּי הוּא לֹא רָצָה לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה שֵׁדִים וְרוּחוֹת הַמְמָרְרִים אֶת חַיֵּי הָאָדָם, וּמִתְעַלְּלִים בּוֹ. גָּעַר בּוֹ הַמִּינִיסְטֶיר, שֶׁהוּא הַתָּם, וְאָמַר לְהֶחָכָם: עֲדַיִן אַתָּה אוֹחֵז בַּחָכְמוֹת שֶׁלְּךָ, וְאֵין אַתָּה מַאֲמִין בְּשׁוּם דָּבָר, וְלִדְבָרֶיךָ אֵלּוּ הֵם אֲנָשִׁים?! כִּי הוּא פָּקַח לוֹ אֶת הָעֵינַיִם, שֶׁהֵם שֵׁדִים וְרוּחוֹת הַמְמָרְרִים לוֹ אֶת הַחַיִּים מֵרֹב עֲוֹנוֹתָיו. עַתָּה רְאֵה, הֲלֹא זֶה הוּא הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁהָיִיתָ כּוֹפֵר בּוֹ, וְהוּא דַּיְקָא יָכוֹל לְהוֹצִיאֲכֶם (וְהוּא יַרְאֶה לָכֶם הָאֱמֶת), כִּי רַק הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל

הַבַּעַל־שֵׁם שִׁיּוֹצִיאֵם וְיַרְאֶה לָהֶם שֶׁזֶּהוּ טַיְיוויל וְאֵינָם אֲנָשִׁים, וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁעָשָׂה, וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים עַל הַיַּבָּשָׁה, וְלֹא הָיָה שָׁם רֶפֶשׂ כְּלָל. וְאֵלּוּ הַמַּזִּיקִים הַנַּ״ל נַעֲשׂוּ עַפְרָא בְּעַלְמָא. אָז רָאָה הֶחָכָם הַנַּ״ל וְהִכִּרַח בְּעַל־כָּרְחוֹ לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ וְכוּ׳:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, יָכוֹל לָרֶדֶת לְעִמְקֵי עֲמָקִים, לְהַשְׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, וּלְהוֹצִיא מִשָּׁמָּה אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם, בְּסוֹד (איוב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ״, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁהַצַּדִּיק נִכְנָס לְתוֹךְ בֵּית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, וּמוֹצִיא מִשָּׁם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּלְעָה. וּבְקִשׁ הַתָּם הַמִּינִיסְטֶיר הַנַּ״ל מִן הַבַּעַל־שֵׁם, שֶׁיּוֹצִיאֵם וְיַרְאֶה לָהֶם, שֶׁזֶּהוּ טַיְיוויל וְאֵינָם אֲנָשִׁים; כִּי גַּם עַל זֶה צְרִיכִים זְכוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁהַצַּדִּיק יַרְאֶה לוֹ, שֶׁאֵין אֵלּוּ בְּנֵי־אָדָם, אֶלָּא שֵׁדִים וְרוּחוֹת הַמְצַעֲרִים אוֹתוֹ, כִּי כַּאֲשֶׁר אָדָם נָפַל כָּל־כָּךְ בְּדַעְתּוֹ, מֵחֲמַת רִבּוּי עֲוֹנוֹתָיו, לָכֵן חוֹשֵׁב, שֶׁבְּנֵי־אָדָם מְצִיקִים לוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה הַכֹּל שֵׁדִים וְרוּחוֹת, הַמְמָרְרִים לוֹ אֶת חַיָּיו. וְעָשָׂה הַבַּעַל־שֵׁם מַה שֶּׁעָשָׂה, וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים עַל הַיַּבָּשָׁה, וְלֹא הָיָה שָׁם רֶפֶשׂ כְּלָל; כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל אֲחִיזַת עֵינַיִם, וּמִי שֶׁדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטְּלִים כָּל הָרֶפֶשׂ וְהַטִּיט, וּמִתְגַּלֶּה שֶׁהַכֹּל דְּמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל; אֵין כָּאן אֲנָשִׁים, אֵין כָּאן שֵׁדִים וְרוּחוֹת, זֶה הַכֹּל רַק הֶעָווֹנוֹת שֶׁל בְּנֵי־אָדָם. וְאֵלּוּ הַמַּזִּיקִים הַנַּ״ל נַעֲשׂוּ עַפְרָא בְּעַלְמָא; כִּי בָּרֵעַ שֶׁמְּגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי הֵם כֻּלָּם נַעֲשִׂים כְּלֹא, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (חֻלִּין קה:): רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲווּ קָאָזְלִי בְּאַרְבָּא, אָמְרָה לְהוּ הַהִיא מַטְרוֹנִיתָא: אוֹתָבַן בַּהֲדַייכוּ לָא אוּתְבוּהָ, אָמְרָה מִלְתָא, אָסַרְתָּהּ לְאַרְבָּא, אָמְרוּ אִינְהוּ מִילְתָא שַׁרְיוּהָ; כִּי הֵיא אָמְרָה מַשֶּׁהוּ בַּכְּשָׁפִים, וְקָשְׁרָה עַל־יְדֵי־זֶה אֶת הַסְּפִינָה שֶׁלֹּא תּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ, וְהֵם אָמְרוּ שֵׁמוֹת דִּקְדֻשָּׁה, וְהִתִּירוּ אֶת הַקֶּשֶׁר, כִּי בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת שֶׁמְּגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז נִתְבַּטְּלִים כָּל הַקְּלִפּוֹת וְהַמַּשְׁחִיתִים, וְהֵם נַעֲשִׂים כְּלֹא. אָז רָאָה הֶחָכָם הַנַּ״ל, וְהֻכְרַח בְּעַל

עַל זֶה הַמַּעֲשֶׂה נֶאֱמְרָה הַתּוֹרָה הַמְדַבֶּרֶת מֵחָכְמוֹת וּתְמִימוּת (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יט), **שֶׁעִקַּר הַשְׁלֵמוּת הוּא רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וְעִנְיַן עַמְלֵק שֶׁהָיָה חָכָם וְכָפַר בָּעִקָּר וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם עַל פָּסוּק** (מִשְׁלֵי כד) **שֶׁבַע׳ יִפֹּל׳ צַדִּיק׳ וְקָם׳** (סוֹפֵי־תֵּבוֹת עֲמָלֵק. כִּי עִקַּר כָּל הַנְּפִילוֹת הֵם עַל־יְדֵי חָכְמוֹת וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם. גַּם אֲגַג מִזֶּרַע עֲמָלֵק אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאָה מַפַּלְתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל אֶצֶל שָׁאוּל לְהָרְגוֹ) **עֲדַיִן לֹא הָיָה מַאֲמִין. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר** (שְׁמוּאֵל א׳ טו): **וַיֹּאמֶר אֲגַג מַעֲדַנּוֹת, וְתָרֵגֶם יוֹנָתָן מְפַנְקָא, כִּי עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִין בְּמַפַּלְתּוֹ, עַד שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו סוֹף מַפַּלְתּוֹ, אָז: וַיֹּאמֶר אָכֵן סָר מַר הַמָּוֶת, כִּי עַד עַתָּה לֹא הֶאֱמִין.**

שִׂים עֵינֶיךָ עַל הַמַּעֲשֶׂה וְתָבִין פְּלָאִי פְּלָאוֹת. וְאִם הַתְּפִלָּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּרְחוֹ לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל, שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ וְכוּ׳; כִּי זֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הַצַּדִּיק — לְגַלּוֹת לְכֻלָּם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא. עַל זֶה הַמַּעֲשֶׂה נֶאֱמְרָה הַתּוֹרָה (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יט), הַמְדַבֶּרֶת מֵחָכְמוֹת וּתְמִימוּת, שֶׁעִקַּר הַשְׁלֵמוּת הוּא רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְעִנְיַן עֲמָלֵק, שֶׁהָיָה חָכָם וְכָפַר בָּעִקָּר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם עַל פָּסוּק (מִשְׁלֵי כד, טז): שֶׁבַע׳ יִפֹּל׳ צַדִּיק׳ וְקָם׳ (סוֹפֵי תֵּבוֹת: עֲמָלֵ״ק; כִּי עִקַּר כָּל הַנְּפִילוֹת הֵן עַל־יְדֵי חָכְמוֹת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. גַּם אֲגַג מִזֶּרַע עֲמָלֵק, אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאָה מַפַּלְתּוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא שְׁמוּאֵל אֶצֶל שָׁאוּל), עֲדַיִן לֹא הָיָה מַאֲמִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ טו, לב): ״וַיֹּאמֶר אֲגַג מַעֲדַנּוֹת״, וְתִרְגֵּם יוֹנָתָן: מְפַנָּקָא, כִּי עֲדַיִן לֹא הֶאֱמִין בְּמַפַּלְתּוֹ, עַד שֶׁרָאָה בְּעֵינָיו סוֹף מַפַּלְתּוֹ, אָז: ״וַיֹּאמֶר, אָכֵן סָר מַר הַמָּוֶת״, כִּי עַד עַתָּה לֹא הֶאֱמִין. שִׂים עֵינֶיךָ עַל הַמַּעֲשֶׂה, וְתָבִין פְּלָאִי פְּלָאוֹת. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא יִתְרוֹ): זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (מִשְׁלֵי

אֵינָהּ כָּרָאוּי, הוּא מִנָּעָל בְּשָׁלֹשׁ קְצָוֹת, וְהָבֵן. וְעַיֵּן עוֹד בְּסוֹף הַסֵּפֶר בְּפֵרוּשׁ הָרַב וְתִרְאֶה דְּרוּשִׁים נִפְלָאִים:

❖ ❖ ❖

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יט, כה): ״לֵץ תַּכֶּה וּפֶתִי יַעְרִים״, לֵץ תַּכֶּה — זֶה עַמָּלֵק, וּפֶתִי יַעְרִים — זֶה יִתְרוֹ, כִּי עֲמָלֵק הוּא לֵץ, וְהַלִּיצָנוּת בָּאָה מֵחָכְמוֹת, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, הוּא נִמְשָׁךְ אַחַר לִיצָנוּת, וּלְבַסּוֹף נֶאֱבָד מִן הָעוֹלָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן יִתְרוֹ הָלַךְ בְּתִמִּימוּת, וְזָכָה לְהִתְחַבֵּר עִם מֹשֶׁה, כִּי מִדַּת הַתְּמִימוּת עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כד, כ): ״וַיַּרְא אֶת עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר, רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק, וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד, וַיַּרְא אֶת הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר, אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ״; כִּי בִּלְעָם רָאָה אֶת עֲמָלֵק, שֶׁהָלַךְ עִם חָכְמוֹת וְלִיצָנוּת, וְלָכֵן אָמַר עָלָיו: ״וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד״, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַל יִתְרוֹ אָמַר: ״אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ״; כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם תְּמִימוּת, יָכוֹל לְהַצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיָּיו, כִּי עַל־יְדֵי תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת אָדָם יָכוֹל לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי עִקַּר עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּלוּיָה רַק בִּתְמִימוּת, שֶׁיְּסַלֵּק אֶת דַּעְתּוֹ וְחָכְמָתוֹ הַמְדֻמָּה לְגַמְרֵי, וְיַרְבֶּה בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה. וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא כְּשֶׁמְּסַלְּקִים אֶת דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי, כִּי כָּל זְמַן שֶׁנִּשְׁאָר אֵצֶל הָאָדָם אֵיזֶה חָכְמָה וְשֵׂכֶל עַצְמִי, הוּא לֹא יִתְפַּלֵּל, כִּי עַל תְּפִלָּה נֶאֱמַר (אִיּוֹב כח, ז): ״נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט, וְלֹא שְׁזָפַתּוּ עֵין אַיָּה״; וּמוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, הֲעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לִגְבּוֹת חוֹבוֹ, הֲלָכָה ג׳, אוֹת יג), שֶׁהִיא שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים, שֶׁאֵין מִי שֶׁיַּשִּׂיג אוֹתוֹ; הַיְנוּ מִי שֶׁעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, וּמִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְשִׂיחוֹת בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, הוּא מְעוֹרֵר עֵדֶן הָעֶלְיוֹן, שֶׁהוּא סוֹד שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר: ״נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עָיִט״, כִּי אֵין שׁוּם שֵׂכֶל שֶׁיּוּכַל לְהַשִּׂיג וּלְהָבִין, עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַכֹּחַ שֶׁל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ שֶׁל הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים, וּבְפָרָט מַה שֶּׁמִּתְפַּלֵּל כָּל אֶחָד עַל צָרַת נַפְשׁוֹ, שֶׁהוּא רָחוֹק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֲפִלּוּ הַמַּלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּקַבֵּל תְּפִלּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְקוֹשֵׁר מֵהֶם כְּתָרִים לְרַבּוֹ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהֵיכָן לְהַעֲלוֹת הַכֶּתֶר הַנּוֹרָא הַזֶּה, רַק הוּא

מַשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ שֶׁיַּעֲלֶה מֵעַצְמוֹ, וְיֵשֵׁב בְּרֹאשׁ קוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים זַ״ל (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי, פָּרָשָׁה כ׳), כִּי הַתְּפִלָּה עוֹלֵית לְמַעְלָה מִשֵּׁכֶל שֶׁל הָאָדָם, וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לִזְכוֹת לִתְפִלָּה, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמְּסַלֵּק אֶת דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ לוֹ, אוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, נִדְמֶה לוֹ, שֶׁתְּפִלָּתוֹ הוֹלֶכֶת לָרִיק, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לְסַלֵּק אֶת שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ הַמְּדֻמָּה, וּלְהַמְשִׁיךְ לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל. וְדַיְקָא אָז יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לְהַגִּיעַ, כִּי עַל־יְדֵי תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת יְכוֹלִים לַעֲלוֹת לְדַרְגָּה הֲכִי גְּדוֹלָה, לִהְיוֹת שַׂר עַל כָּל הַשָּׂרִים.

וּכְשֶׁסִּיֵּם רַבֵּנוּ זַ״ל לְסַפֵּר אֶת הַסִּפּוּר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, עָנָה וְאָמַר: וְאִם הַתְּפִלָּה אֵינָהּ כָּרָאוּי, הוּא מִנְעָל בִּשְׁלֹשָׁה קְצָווֹת, הַיְנוּ שִׁרְמִז, שֶׁעֲבוּדַת הַתֹּם שֶׁעָשָׂה מִנְעָלִים, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל תְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת מִנְעָלִים, שֶׁשּׁוֹמֶרֶת אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי מִכְשׁוֹלוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲפִלּוּ שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּישׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁתְּפִלָּתוֹ אֵינָהּ בִּשְׁלֵמוּת, אֶלָּא הִיא כְּמוֹ מִנְעָל שֶׁל ג׳ קְצָווֹת, עִם כָּל זֹאת רָאוּי לוֹ לִשְׂמֹחַ מְאֹד מְאֹד עִם כָּל תְּפִלָּה וְעִם כָּל שִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, כִּי בְּוַדַּאי צְרִיכִים לְהַאֲמִין, שֶׁכָּל תְּפִלָּה וְכָל תְּחִינָה וְכָל בַּקָּשָׁה נִשְׁמַעַת לְמַעְלָה, וְעוֹשָׂה רֹשֶׁם גָּדוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ רוֹאֶה יְשׁוּעָה, לֹא יַפְסִיק מִלְּהִתְפַּלֵּל, כִּי רַק זֶה הַבַּיִת מָנוֹס שֶׁל הָאָדָם.

וְלָכֵן מִי שֶׁהוֹלֵךְ בִּתְמִימוּת, הוּא יָכוֹל לַעֲבֹר אֶת כָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ בְּשִׂמְחָה, כִּי יֵשׁ לוֹ הֵיכָן לִבְרֹחַ, הַיְנוּ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן, מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִם חָכְמוֹת, זֶה מֵבִיא אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל כְּלָל, כִּי נִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין מִי שֶׁשּׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָסִים בּוֹ סְפֵקוֹת וְעַקְמוּמִיּוּת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְנֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִשְׁזָבָן, עַד שֶׁהוּא צָרִיךְ שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יְרַחֵם עָלָיו, וְיוֹצִיאוֹ מֵהַבֹּץ וְהַטִּיט וְהַחֹשֶׁךְ שֶׁנָּפַל לְשָׁם, אַשְׁרֵי מִי שֶׁשָּׁם דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹךְ לִבּוֹ!

מַעֲשֶׂה י׳ מִבְּעַרְגֶּיר וְעָנִי

מַעֲשֶׂה. פַּעַם אַחַת הָיָה בֶּעַרְגֶּיר (סוֹחֵר) **וְהָיָה עָשִׁיר מֻפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ סְחוֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד וְכַיּוֹצֵא. וְהָיוּ הַוֶּועקְסֶלִין וְהַבְּרִיב** (הַשְׁטָרוֹת וְהַמִּכְתָּבִים) **שֶׁלּוֹ הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ כָּל טוּב. וּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ הָיָה דָּר עָנִי**

נַחֲרֵי אַפְּרִסְמוֹן

מַעֲשֶׂה י׳ מִבְּעַרְגֶּיר וְעָנִי

[בְּסִפּוּר זֶה מְסַפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל עַל הֶלְדֶּת מָשִׁיחַ, וְכָל הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁתַּעֲבֹר עָלָיו, עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם. וְכַמּוּבָן שֶׁאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ מָה, אֶלָּא מַה שֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹצִיא רְמָזִים בַּעֲבוּרֵנוּ, אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמֵנוּ עֲרֵבוּת, נְעִימוּת, זִיו, חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הַמִּתְגַּלֶּה מִתּוֹךְ הַסִּפּוּר הַזֶּה, וְהַכֹּל רְמָזִים וְלִמּוּדִים עֲמֻקִּים אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בָּעוֹלָם הָעוֹבֵר, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר.]

מַעֲשֶׂה. **פַּעַם אַחַת הָיָה בֶּעַרְגֶּיר** (סוֹחֵר גָּדוֹל), (אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָמְרוּ, שֶׁכְּבָר בַּמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה: ״בֶּעַרְגֶּיר״, מְרֻמָּזִים הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שֶׁעַל יָדָם הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הֶלְדֶּת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ: בֶּ׳עַז עִ׳וּבֵד רָ׳ם גִּ׳וּאֵל יִ׳שַׁי ר׳וּת). **וְהָיָה עָשִׁיר מֻפְלָג מְאֹד, וְהָיָה לוֹ סְחוֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד וְכַיּוֹצֵא, וְהָיוּ הַוֶּועקְסֶלִין** (שְׁטָרוֹת) **וְהַבְּרִיב** (מִכְתָּבִים) **שֶׁלּוֹ הוֹלְכִין עַל הָעוֹלָם, וְהָיָה לוֹ כָּל טוּב**; עִקַּר הָעֲשִׂירוּת בְּזֶה הָעוֹלָם הִיא עֲשִׁירוּת רוּחָנִית, הַיְנוּ לִמּוּדֵי תּוֹרָה, שֶׁאָדָם לוֹמֵד מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מִדְרָשׁ, הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, וְרָזֵי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְקִיּוּם מִצְווֹת מַעֲשִׂיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, הֵן הַתְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב, חֲצוֹת בְּכָל יוֹם, וְהֵן הַשִּׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, אֲשֶׁר כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁמְּדַבְּרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זוֹ הַצְלָחָה נִצְחִית, הַצְלָחָה כָּזוֹ, שֶׁאֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, וְרַק זֶה מַה שֶּׁנִּשְׁאָר מִן הָאָדָם, וּכְמַאֲמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת, פֶּרֶק ו׳): לְפִי שֶׁבְּשָׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם, אֵין

מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב, וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת, אֶלָּא תּוֹרָה וּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּלְבָד. וְלָכֵן זֶה עִקַּר הָעֲשִׁירוּת שֶׁל הָאָדָם, וְזֶה מַה שֶּׁשָּׁאַר לוֹ לְנֶצַח נְצָחִים. וּבְנֵי־אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדָם, וְלָכֵן הֵם מְזַלְזְלִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם. כִּי בֶּאֱמֶת, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן פד), שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם מֵאִיר הָאוֹר הַגָּנוּז לִרְאוֹת בּוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, אֶלָּא בָּאִים נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, שֶׁהֵם מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, וּמְבַלְבְּלִים אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, וּמְאַבֵּד אֶת יוֹמוֹ. וְכָל עִנְיָנוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ יִהְיֶה לְגַלּוֹת מַעֲלַת כָּל יוֹם וָיוֹם, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל כָּל אָדָם לְנַצֵּל אֶת כָּל יוֹם וָיוֹם, אֲשֶׁר כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא אוֹצָר הַמְּנֻצָּר, מַה שֶּׁיְּכוֹלִים לִקְנוֹת בּוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין צח.): רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אַשְׁכַּח לְאֵלִיָּהוּ, דַּהֲוֵי קָיְמֵי אַפִּיתְחָא דְּמְעָרְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וְכוּ׳, אָמַר לֵיהּ: אִימַת אָתֵי מָשִׁיחַ? אָמַר לֵיהּ: זִיל שַׁיֵּילֵיהּ לְדִידֵיהּ. וְהֵיכָא יָתִיב? אַפִּיתְחָא דְּרוֹמִי וְכוּ׳, אָזַל לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי. אָמַר לֵיהּ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ בַּר לֵוָאי. אָמַר לֵיהּ: לְאֵימַת אָתֵי מָר? אָמַר לֵיהּ: הַיּוֹם. אָתָא לְגַבֵּי אֵלִיָּהוּ. אָמַר לֵיהּ: מַאי אָמַר לָךְ? וְכוּ׳, אָמַר לֵיהּ: שַׁקּוּרֵי קָא שָׁקַר בִּי, דְּאָמַר לִי הַיּוֹם אֲתֵינָא, וְלָא אָתָא. אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר לָךְ (תְּהִלִּים צה, ז): ״הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ״, וְכָתַב עַל זֶה מְאוֹר עֵינֵינוּ חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ מוֹהֲרַנ״תְּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, מַתָּנָה, הֲלָכָה ה׳, אוֹת מז): אִם יַרְגִּיל אָדָם אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ עִם הַגְּלוּיִ הַנִּפְלָא שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ערב) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): ״הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ״; אִם אַתָּה רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, תֵּדַע שֶׁאֵין לְךָ רַק אֶת הַיּוֹם הַזֶּה, וְאַל תִּדְחֶה מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, כִּי הַיּוֹם הַזֶּה כְּבָר לֹא יִהְיֶה לְךָ אַף פַּעַם. ״הַיּוֹם״ דַּיְקָא, כִּי צְרִיכִים לַחֲטֹף בְּכָל יוֹם טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, וְלֹא לִדְחֹף מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, עַיֵּן שָׁם.

וְאִם אָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה, אָז יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הָאָרַת דַּעְתּוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, וְכֵן יִזְכֶּה שֶׁמִּמֶּנּוּ לֹא יִהְיֶה עִכּוּב בְּיִאָתוֹ, וּכְשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה, אֲזַי מְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה. וְלָכֵן הַבְּעַרְגִּיר שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, הָיָה עָשִׁיר גָּדוֹל, כִּי רַק זֶה עִקַּר עֲשִׁירוּת — לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

אֶחָד שֶׁהָיָה עָנִי גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה לוֹ כָּל הַהֶפֶךְ מִן הַבַּעֲרְגֶיר הֶעָשִׁיר. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ חֲשׁוּבֵי בָּנִים; לָזֶה לֹא הָיָה בָּנִים וְכֵן לָזֶה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ הָיָה דַּר עָנִי אֶחָד, שֶׁהָיָה עָנִי גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה לוֹ כָּל הַהֵפֶךְ מִן הַבַּעֲרְגֶיר הֶעָשִׁיר, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יְכוֹלִים לִרְאוֹת נִפְלָאוֹת רַבּוֹת עַד מְאֹד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצא), שֶׁיְּכוֹלִים לָשֶׁבֶת שְׁנֵי אֲנָשִׁים זֶה עַל יַד זֶה, זֶה זוֹכֶה לְהִתְעַנֵּג בְּשַׁ״ע עוֹלָמוֹת, וְזֶה חָסֵר מִכָּל זֶה, וְאֶת זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם יוֹשְׁבִים אֶחָד עַל יַד הַשֵּׁנִי, זֶה זוֹכֶה לִקְנוֹת הַרְבֵּה בְּרוּחָנִיּוּת: תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֵינוֹ מַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ, שֶׁזּוֹ הָעֲשִׁירוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, וּלְהֵפֶךְ — לְיָדוֹ יָכוֹל לָשֶׁבֶת אֶחָד שֶׁהוּא חָכָם בְּעֵינָיו, וְהוּא חָסֵר מִכָּל זֶה — לֹא לוֹמֵד, לֹא מִתְפַּלֵּל, וְלֹא מְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, וְהוּא בֶּאֱמֶת עָנִי גָּדוֹל מְאֹד. **וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ חֲשׁוּבֵי־בָּנִים; לָזֶה לֹא הָיָה בָּנִים וְכֵן לָזֶה.** אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא נֹחַ): תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל אָדָם — אֵלּוּ מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים; יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶחָד לוֹמֵד תּוֹרָה, וְאוֹחֵז בִּשְׁלֵמוּת בְּעִנְיַן בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם, אֲבָל בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁאֵלּוּ הֵם הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים — אֵין לוֹ, נִמְצָא, שֶׁאֵין לוֹ תּוֹלָדוֹת. וּכְמוֹ־כֵן אֶחָד שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד תּוֹרָה, וְאֵינוֹ אוֹחֵז בִּשְׁלֵמוּת בְּעִנְיַן אָדָם לַמָּקוֹם, וְגַם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין לוֹ, נִמְצָא שֶׁשְּׁנֵיהֶם — הֵן הֶעָשִׁיר, שֶׁהָיָה מָלֵא תּוֹרָה, וְהֵן הֶעָנִי, שֶׁהָיָה חָסֵר מִכְּלוּם, לֹא הָיוּ לָהֶם מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעִנְיְנֵי אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁזֶּה יְסוֹד גָּדוֹל בְּגִדְלַת בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי מַעֲשִׂים טוֹבִים זֶה בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁאָדָם צָרִיךְ מְאֹד מְאֹד לְהִזָּהֵר בְּכָל דָּבָר הַשַּׁיָּךְ בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ, וְצָרִיךְ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר זֶה. וְהָעוֹלָם מַפְרִידִים בֵּין הַמִּצְוֹות שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם לְבֵין הַמִּצְוֹות שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּבֶאֱמֶת זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי הֵן תְּלוּיוֹת אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, וְלָכֵן עִקַּר תּוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים הֵם מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁזֶּה שַׁיָּךְ בְּעִנְיְנֵי אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁלֹּא מַסְפִּיק שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה, אֶלָּא צָרִיךְ גַּם לְלַמֵּד אֶת הַזּוּלַת. וְלָכֵן לִשְׁנֵיהֶם — הֵן לְהֶעָשִׁיר וְהֵן לְהֶעָנִי לֹא הָיוּ בָּנִים, הַיְנוּ שֶׁהָיוּ לְקוּיִים בְּעִנְיְנֵי אָדָם לַחֲבֵרוֹ, שֶׁזֶּה עִקַּר תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם — לַעֲזוֹר לְהַזּוּלַת.

פַּעַם אַחַת חָלַם לְהַבַּעֲרְגִיר, שֶׁבָּאוּ אֲנָשִׁים וְעָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת, דְּהַיְנוּ פַּאקִין, וְשָׁאַל אוֹתָם: מָה אַתֶּם עוֹשִׂים? וְהֵשִׁיבוּ: לָשֵׂאת הַכֹּל אֶל הֶעָנִי הַנַּ״ל. וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁהֵם רוֹצִים לָשֵׂאת כָּל הוֹנוֹ מִבֵּיתוֹ אֶל הֶעָנִי; וְלִכְעֹס עֲלֵיהֶם אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֵם אֲנָשִׁים רַבִּים. וְהֵם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

פַּעַם אַחַת חָלַם לְהַבַּעֲרְגִיר, שֶׁבָּאוּ אֲנָשִׁים וְעָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת, דְּהַיְנוּ פַּאקִין, וְשָׁאַל אוֹתָם: מָה אַתֶּם עוֹשִׂים? וְהֵשִׁיבוּ: לָשֵׂאת הַכֹּל אֶל הֶעָנִי הַנַּ״ל. וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁהֵם רוֹצִים לָשֵׂאת כָּל הוֹנוֹ מִבֵּיתוֹ אֶל הֶעָנִי; חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בְּרָכוֹת נה.): כְּשֵׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבַר בְּלָא תֶּבֶן, אִי אֶפְשָׁר לַחֲלוֹם בְּלֹא דְּבָרִים בְּטֵלִים, וְלָכֵן אָסוּר לְהִתְפַּעֵל כָּל־כָּךְ מֵחֲלוֹמוֹת. וְרוֹאִים שֶׁבְּנֵי־אָדָם פָּשׁוּט יוֹצְאִים מִדַּעְתָּם מֵרֹב פַּחַד, כְּשֶׁחוֹלְמִים אֵיזֶה חֲלוֹם רַע. וּבְאֶמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם): אֵין מַרְאִין לוֹ לָאָדָם אֶלָּא מֵהַרְהוּרֵי לִבּוֹ, כִּי הַחֲלוֹם בָּא מֵהַדִּמְיוֹן, שֶׁאָדָם חוֹלֵם וּמְדַמֶּה בְּהָקִיץ, וְאַחַר־כָּךְ חוֹלֵם אֶת זֶה בַּלַּיְלָה, וְלָכֵן אָסוּר לְהִתְפַּעֵל מֵחֲלוֹם, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁיֵּחָרֵה לוֹ, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה חוֹלֶה מִזֶּה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּכְעֹס עַל הַזּוּלַת. וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים צא, י): ״לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה״, וְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, שֶׁלֹּא יַבְהִילוּךָ לֹא חֲלוֹמוֹת רָעִים וְלֹא הִרְהוּרִים רָעִים, כִּי צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה רַחֲמִים, שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי חֲלוֹמוֹת רָעִים, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים מְאֹד לַחֲשֹׁשׁ כְּשֶׁרוֹאִים אֵיזֶה חֲלוֹם, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (שָׁם) עַל הַפָּסוּק (בְּמִדְבַּר יב, ו): ״בַּחֲלוֹם אֵדַבֵּר בּוֹ״, רָבָא רָמֵי, כְּתִיב ״בַּחֲלוֹם אֵדַבֵּר בּוֹ״, וּכְתִיב (זְכַרְיָה י, ב): ״וַחֲלֹמוֹת הַשָּׁוְא יְדַבֵּרוּ״ — לָא קַשְׁיָא, כָּאן עַל־יְדֵי מַלְאָךְ, וְכָאן עַל־יְדֵי שֵׁד. וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ה׳), שֶׁיֵּשׁ לְהַמַּאֲכָלִים חֵלֶק בְּהַחֲלוֹמוֹת, אִם אָדָם אֵינוֹ נִזְהָר בַּמֶּה שֶׁהוּא אוֹכֵל, אֲזַי הַחֲלוֹמוֹת שֶׁלּוֹ הֵם חֲלוֹם עַל־פִּי שֵׁד, וְאִם זוֹכֶה לִזְכּוּךְ וּבְרוּר הַמֹּחִין, עַל־יְדֵי־זֶה הַחֲלוֹם שֶׁלּוֹ הוּא עַל־יְדֵי מַלְאָךְ, שֶׁמַּרְאִים לוֹ עֲתִידוֹת. וְהִנֵּה הַבַּעֲרְגִיר כְּשֶׁרָאָה שֶׁמּוֹלִיכִין אֶת כָּל עֲשִׁירוּתוֹ אֶל הֶעָנִי, חָרָה לוֹ מְאֹד, אֵיךְ לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הָעֲשִׁירוּת, וְנוֹתְנִים אוֹתָהּ לֶהָעָנִי. וְלִכְעֹס עֲלֵיהֶם אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֵם אֲנָשִׁים רַבִּים; כִּי אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת מִכֹּחוֹתָיו, אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל

עָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת מִכָּל אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ, מִכָּל סְחוֹרוֹתָיו וְהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ, וְנָשְׂאוּ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל אֶל בֵּית הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְלֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם בְּבֵיתוֹ, כִּי־אִם דְּפְנוֹת הַבַּיִת רֵיקָם. וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד, וְהֵקִיץ וַיַּרְא וְהִנֵּה חֲלוֹם. וְאַף

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לַעֲמֹד נֶגֶד רַבִּים, וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לִכְעֹס עַל רַבִּים שֶׁהֵם עוֹמְדִים נֶגְדּוֹ, כִּי זֶה לֹא שַׁיָּךְ. וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לָאָדָם, כְּשֶׁקָּמִים עָלָיו רַבִּים, אֵין טַעַם לָצֵאת וְלָרִיב עִמָּהֶם, כִּי אֵין עֵצָה אַחֶרֶת, רַק לִבְרֹחַ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יג): כְּשֶׁחוֹלְקִים עַל הָאָדָם, וְהוּא בּוֹרֵחַ בְּכָל פַּעַם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מְקָרְבִים אוֹתוֹ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה כא, סִימָן ה׳) עַל פָּסוּק (שְׁמוֹת יד, י): ״וּפַרְעֹה הִקְרִיב״, מַהוּ ״וּפַרְעֹה הִקְרִיב״? אֶלָּא שֶׁהִקְרִיב אֶת יִשְׂרָאֵל לְתְשׁוּבָה שֶׁעָשׂוּ אָז. נִמְצָא, כְּשֶׁרוֹדְפִים אֶת הָאָדָם, הוּא בּוֹרֵחַ אָז יוֹתֵר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלָכֵן לֹא שַׁיָּךְ לִכְעֹס כְּשֶׁרַבִּים קָמִים עָלָיו. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים ג, ב): ״יְהוָ״ה מָה רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי, רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵּאלֹקִים סֶלָה, וְאַתָּה יְהוָ״ה מָגֵן בַּעֲדִי״ וְגוֹ׳. וּבְשָׁעַת חֲלוֹמוֹ רָאָה גַּם אֵיךְ שֶׁהַכֹּל נִתְהַפֵּךְ, אֲשֶׁר וְהֵם עָשׂוּ חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת מִכָּל אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ, מִכָּל סְחוֹרוֹתָיו וְהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ, וְנָשְׂאוּ הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל אֶל בֵּית הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְלֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם בְּבֵיתוֹ, כִּי אִם דַּפְנוֹת הַבַּיִת רֵיקָם. וְחָרָה לוֹ מְאֹד מְאֹד; כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁלּוֹקְחִים לוֹ אֶת כָּל מַה שֶּׁיָּגַע וְטָרַח וּבָנָה בְּמֶשֶׁךְ חַיָּיו, כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד מְאֹד, עִם כָּל זֹאת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְרוּשַׁלְמִי סַנְהֶדְרִין, פֶּרֶק י׳, הֲלָכָה א׳): אִם רָאִיתָ חֲלוֹמוֹת קָשִׁים אוֹ חֶזְיוֹנוֹת קָשִׁים, קְפֹץ לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים, וְאַתְּ נִצּוֹל; וְאֵלּוּ הֵן: לִתְפִלָּה, וְלִצְדָקָה, וְלִתְשׁוּבָה. כִּי רַק זֶה עִקַּר הָעֵצָה כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵיזֶה מַשְׁבֵּר, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי לוֹקְחִים אֶת הַכֹּל, וְכָל מַה שֶּׁיָּגַע וְטָרַח, הוֹלֵךְ וּבָא לְיָדַיִם זָרוֹת, שֶׁיִּבְרַח רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּרְבֶּה בִּתְפִלָּה וּצְדָקָה, וְיָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָז הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לוֹ לְטוֹבָה. וְהֵקִיץ וַיַּרְא וְהִנֵּה חֲלוֹם, וְאַף שֶׁרָאָה שֶׁהוּא

שֶׁרְאָה שֶׁהוּא חֲלוֹם, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל אֶצְלוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד, וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַחֲלוֹם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לָצֵאת מִדַּעְתּוֹ דְּבַר הַחֲלוֹם הַנַּ״ל.

וְהֶעָנִי הַנַּ״ל עִם זוּגָתוֹ, הָיָה רָגִיל גַּם מִקֹּדֶם לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם וְלָתֵת לָהֶם מִפַּת יָדוֹ. וְעַכְשָׁו אַחַר הַחֲלוֹם,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חֲלוֹם, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם, הַכֹּל אֶצְלוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד, וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד עַל דְּבַר הַחֲלוֹם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לָצֵאת מִדַּעְתּוֹ דְּבַר הַחֲלוֹם הַנַּ״ל; כִּי זֶה כָּל הָעִנְיָן, שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי־אָדָם דִּמְיוֹנוֹת, שֶׁאֶחָד מְדַמֶּה עַל חֲבֵרוֹ כְּאִלּוּ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעוֹת, וְהַכֹּל בָּא מִכֹּחַ הַמְדַמֶּה שֶׁנִּדְבָּק בָּאָדָם, עַד שֶׁזֶּה הוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וְלָכֵן צְרִיכִים הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לָצֵאת מִכָּל הַדִּמְיוֹנוֹת וְהַחֲזִיונוֹת, וַאֲפִלּוּ שֶׁהֵם דִּמְיוֹן וְחֲזָיוֹן רָע, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יָשִׂים לֵב לָזֶה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת י׃): אֲפִלּוּ בַּעַל הַחֲלוֹמוֹת אוֹמֵר לוֹ לָאָדָם לְמָחָר הוּא מֵת, אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ה, ו): ״כִּי בְרֹב חֲלֹמוֹת וַהֲבָלִים וּדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא״; כִּי אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ מִן הָרַחֲמִים, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּדְמֶה לוֹ מַה שֶּׁנִּדְמֶה, עִם כָּל זֹאת יִבְרַח רַק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִבְטַח רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהִתְבַּלְבֵּל מֵחֲלוֹמוֹת וְדִמְיוֹנוֹת שֶׁעוֹלִים תָּמִיד עַל לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ.

וְהֶעָנִי הַנַּ״ל עִם זוּגָתוֹ הָיָה רָגִיל גַּם מִקֹּדֶם לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, וְלָתֵת לָהֶם מִפַּת יָדוֹ; הֵינוּ הֶעָשִׁיר הַבֶּערְגִיר דָּאג תָּמִיד לַעֲזֹר לְעָנִי וְאִשְׁתּוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, אַף פַּעַם לֹא לְזַלְזֵל בַּעֲנִיִּים, אֶלָּא לְקַבֵּל אוֹתָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא ט׃): כָּל הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעָנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת, וְהַמְפַיְּסוֹ בִּדְבָרִים מִתְבָּרֵךְ בְּאַחַת־עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת; כִּי הָעִקָּר הוּא הַפִּיּוּס, לְפַיֵּס אֶת הֶעָנִי, וְלָכֵן הֶעָשִׁיר הַבֶּערְגִיר הִשְׁגִּיחַ עַל הֶעָנִי וְאִשְׁתּוֹ, וְנָתַן לָהֶם מִפַּת יָדוֹ בְּהַרְחָבָה, וְעַכְשָׁו אַחַר הַחֲלוֹם, שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ

נָתַן עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה יוֹתֵר מִקֹּדֶם, אַךְ בְּכָל עֵת שֶׁהָיוּ בָּאִים לְבֵיתוֹ, הֶעָנִי אוֹ אִשְׁתּוֹ, הָיוּ מְשִׁתַּנִּים פָּנָיו, וְנִבְהַל מִפְּנֵיהֶם מֵחֲמַת הַחֲלוֹם שֶׁזָּכַר. וְהֵם, הֶעָנִי עִם אִשְׁתּוֹ, הָיוּ רְגִילִים לִפְרָקִים אֶצְלוֹ, וְהָיוּ אֶצְלוֹ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים.

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהּ מַה שֶּׁנָּתַן. וְנִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ וְנִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל: אֲבַקֵּשׁ מְחִילָה מִכְּבוֹדְכֶם. תַּגִּידוּ לִי, מַה זֹּאת, שֶׁבְּכָל עֵת אֲשֶׁר אָנוּ בָּאִים אֶצְלְכֶם מִשְׁתַּנִּים פְּנֵיכֶם מְאֹד. סִפֵּר לָהּ כָּל אוֹתוֹ הָעִנְיָן, שֶׁחָלַם לוֹ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶת הַכֹּל, נָתַן עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה יוֹתֵר מִקֹּדֶם, כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (תְּמוּרָה טז.): בְּשָׁעָה שֶׁעָנִי הוֹלֵךְ אֵצֶל בַּעַל־הַבַּיִת וְאוֹמֵר: פַּרְנְסֵנִי, אִם מְפַרְנְסוֹ — מוּטָב, וְאִם לָאו — ״עָשִׁיר וָרָשׁ נִפְגָּשׁוּ עוֹשֵׂה כֻלָּם ה׳״, מִי שֶׁעָשָׂאוֹ עָשִׁיר לָזֶה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עָנִי, עָנִי לָזֶה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עָשִׁיר. וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁהַבַּעֲרַגְיִר הֶעָשִׁיר רָאָה בַּחֲלוֹם, שֶׁלּוֹקְחִים מִמֶּנּוּ אֶת הָעֲשִׁירוּת, אֲזַי הִשְׁתַּדֵּל בְּיוֹתֵר לְפַרְנֵס אֶת הָעֲנִיִּים. אַךְ בְּכָל עֵת שֶׁהָיוּ בָּאִים לְבֵיתוֹ, הֶעָנִי אוֹ אִשְׁתּוֹ, הָיוּ מִשְׁתַּנִּים פָּנָיו, וְנִבְהַל מִפְּנֵיהֶם מֵחֲמַת הַחֲלוֹם שֶׁזָּכַר, שֶׁלּוֹקְחִים לוֹ אֶת כָּל הָעֲשִׁירוּת מֵהַבַּיִת, וְאַף שֶׁזֶּה הָיָה חֲלוֹם, עִם כָּל זֹאת פָּחַד מְאֹד מְאֹד. וְהֵם הֶעָנִי עִם אִשְׁתּוֹ, הָיוּ רְגִילִים לִפְרָקִים אֶצְלוֹ, וְהָיוּ אֶצְלוֹ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים, כִּי הַבַּעֲרַגְיִר הֶעָשִׁיר קַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת מַה שֶּׁאָמַר הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה נח, ז): ״הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ, וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת, כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ״.

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהּ מַה שֶּׁנָּתַן, וְנִשְׁתַּנָּה צוּרָתוֹ, וְנִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל: אֲבַקֵּשׁ מְחִילָה מִכְּבוֹדְכֶם, תַּגִּידוּ לִי מַה זֹּאת, שֶׁבְּכָל עֵת אֲשֶׁר אָנוּ בָּאִים אֶצְלְכֶם, מִשְׁתַּנִּים פְּנֵיכֶם מְאֹד; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר הַצְּדָקָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וּבְפִיּוּס,

כַּנַּ״ל, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. הֵשִׁיבָה לוֹ: הַאִם הָיָה הַחֲלוֹם בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה פְּלוֹנִית שֶׁאָמְרָה לוֹ. הֵשִׁיב לָהּ: הֵן. וּמַה בָּזֶה? הֵשִׁיבָה לוֹ: בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה חָלַם לִי גַּם־כֵּן, שֶׁאֲנִי עֲשִׁירָה גְּדוֹלָה, וּבָאוּ אֲנָשִׁים לְתוֹךְ בֵּיתִי, וְעָשׂוּ פַּאקִין פַּאקִין, וּשְׁאַלְתִּים: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹשְׂאִים? הֵשִׁיבוּ: אֶל אוֹתוֹ הֶעָנִי, הַיְנוּ לְהַבֶּערְגֶיר הַנַּ״ל, שֶׁקְּרָאָהוּ עַכְשָׁו עָנִי. עַל־כֵּן, מָה אַתָּה מַשְׁגִּיחַ עַל חֲלוֹם. הֲלֹא אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי. וְהוּא נִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם עַכְשָׁו יוֹתֵר וְיוֹתֵר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא בַּתְרָא ט:): כָּל הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לֶעָנִי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת, וְהַמְפַיְּסוֹ בִּדְבָרִים מִתְבָּרֵךְ בְּי״א בְּרָכוֹת; וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁאֵשֶׁת הֶעָנִי בָּאָה לְקַבֵּל אֶת הַתְּמִיכָה מֵהַבֶּערְגֶיר הֶעָשִׁיר, כְּשֶׁנִּשְׁתַּנּוּ פָּנָיו הָיְתָה פְּלִיאָה בְּעֵינֶיהָ, וְלָכֵן שָׁאֲלָה אוֹתוֹ: לָמָּה נִשְׁתַּנּוּ פְּנֵיכֶם מְאֹד; סִפֵּר לָהּ כָּל אוֹתוֹ הָעִנְיָן, שֶׁחָלַם לוֹ כַּנַּ״ל, שֶׁלּוֹקְחִים אֶת הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, וּמוֹסְרִים אֶת זֶה לָהּ, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לִבּוֹ נוֹקְפוֹ מְאֹד וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁאֲפִלּוּ הָעֲשִׁירִים הֲכִי גְּדוֹלִים, הֵם תָּמִיד חַיִּים עִם פְּחָדִים וְדִמְיוֹנוֹת, פֶּן וְאוּלַי יִקְחוּ מֵהֶם אֶת הָעֲשִׁירוּת שֶׁלָּהֶם, אֲשֶׁר הַכֹּל דִּמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁרוֹאִים בַּחֲלוֹם, לֹא צְרִיכִים לִפְחֹד, כִּי אָדָם צָרִיךְ לִמְסֹר אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַה שֶּׁקּוֹרֶה עִמּוֹ, הַכֹּל זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁאָדָם מוֹסֵר אֶת עַצְמוֹ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי אֵינֶנּוּ מְפַחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי יוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר הַכֹּל זֶה אֱלֹקוּת וֶאֱלֹקוּת זֶה הַכֹּל. הֵשִׁיבָה לוֹ: הַאִם הָיָה הַחֲלוֹם בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה פְּלוֹנִית שֶׁאָמְרָה לוֹ? הֵשִׁיב לָהּ: הֵן, וּמַה בָּזֶה? הֵשִׁיבָה לוֹ אֵשֶׁת הֶעָנִי: הֲרֵי בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁאַתָּה חָלַמְתָּ אֶת חֲלוֹמְךָ, שֶׁאֶת הָעֲשִׁירוּת שֶׁלְּךָ מְבִיאִים לְבֵיתִי, אָז חָלַם לִי גַּם־כֵּן, שֶׁאֲנִי עֲשִׁירָה גְּדוֹלָה, וּבָאוּ אֲנָשִׁים לְתוֹךְ בֵּיתִי, וְעָשׂוּ פָּאקִין פָּאקִין חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת, וּשְׁאַלְתִּים: לְהֵיכָן אַתֶּם נוֹשְׂאִים? הֵשִׁיבוּ: אֶל אוֹתוֹ הֶעָנִי, הַיְנוּ לְהַבֶּערְגֶיר הַנַּ״ל, שֶׁקְּרָאָהוּ עַכְשָׁו עָנִי. עַל־כֵּן מָה אַתָּה מַשְׁגִּיחַ עַל חֲלוֹם, הֲלֹא אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי. וְהוּא נִבְהַל וְנִשְׁתּוֹמֵם עַכְשָׁו יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל

עַל שֶׁשָּׁמַע עוֹד אֶת חֲלוֹמָהּ, שֶׁהַדָּבָר נִרְאָה, שֶׁיִּשְׂאוּ עֲשִׁירוּתוֹ וּרְכוּשׁוֹ אֵצֶל הֶעָנִי, וְדַלּוּת שֶׁל הֶעָנִי יִשְׂאוּ אֶצְלוֹ, וְנִבְהַל מְאֹד מְאֹד:

וַיְהִי הַיּוֹם, וְנָסְעָה אֵשֶׁת הַבַּעְרְגִיר עִם עֲגָלוֹת־צָב לְטַיֵּל, וְלָקְחָה עִמָּהּ רֵעוֹתֶיהָ, וְלָקְחָה גַּם אֵשֶׁת הֶעָנִי עִמָּהּ, וְנָסְעוּ עַל הַטִּיּוּל. וְהִנֵּה עָבַר אִישׁ־חַיִל, אָדוֹן (שְׁקוֹרִין "עֶדְנִירַאל"), עִם חֲחַיִל שֶׁלּוֹ, וּפָנוּ אֶל הַצַּד מִן הַדֶּרֶךְ בִּשְׁבִילוֹ. וְעָבַר הַחַיִל, וַיַּרְא שְׁנוֹסְעִים נָשִׁים. וְצִוָּה שֶׁיּוֹצִיאוּ אַחַת מִן הַנָּשִׁים שֶׁנָּסְעוּ לְטַיֵּל. וְהָלְכוּ וְהוֹצִיאוּ אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁשָּׁמַע עוֹד אֶת חֲלוֹמָהּ, שֶׁהַדָּבָר נִרְאָה, שֶׁיִּשְׂאוּ עֲשִׁירוּתוֹ וּרְכוּשׁוֹ אֵצֶל הֶעָנִי, וְדַלּוּת שֶׁל הֶעָנִי יִשְׂאוּ אֶצְלוֹ, וְנִבְהַל מְאֹד מְאֹד; כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הָעֲשִׁירִים, שֶׁתָּמִיד חַיִּים בְּפַחַד וּבְמוֹרָא, פֶּן יִקְחוּ מֵהֶם אֶת הַכֹּל, וְזֶה רַק דִּמְיוֹן גָּדוֹל, כִּי בְּפֵרוּשׁ אָמְרוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא לח.): בְּשִׁמְךָ יְקָרָאוּךָ וּבְמִקּוֹמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ, וּמִשֶּׁלְךָ יִתְּנוּ לְךָ, אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמוּכָן לַחֲבֵרוֹ, וְאֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֶרְתָּהּ, אֲפִלּוּ כְּמִלְא נִימָא. וְלָכֵן מַה שַּׁיָּךְ לְפַחֵד שֶׁפְּלוֹנִי אוֹ אַלְמוֹנִי חוֹלֵם עָלָיו, אִם רַק מוֹסְרִים אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי כְּבָר לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְנָסְעָה אֵשֶׁת הַבַּעְרְגִיר עִם עֲגָלוֹת צָב לְטַיֵּל, וְלָקְחָה עִמָּהּ רֵעוֹתֶיהָ, וְלָקְחָה גַּם אֵשֶׁת הֶעָנִי עִמָּהּ, כִּי זֶה חֶסֶד גָּדוֹל מְאֹד בֵּין בִּגְבָרִים וּבֵין בְּנָשִׁים, כְּשֶׁהוֹלְכִים לִקְנוֹת מַשֶּׂהוּ, אוֹ נוֹסְעִים לְטַיֵּל בְּאֵיזֶה מָקוֹם, כְּדַאי תָּמִיד לַחֲשֹׁב גַּם מֵעֲנִיִּים וְלַעֲזֹר לָהֶם, וּלְשַׁתֵּף אוֹתָם עִמּוֹ, וְזֶה חֶסֶד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וְנָסְעוּ עַל הַטִּיּוּל וְהִנֵּה עָבַר אִישׁ חַיִל, אָדוֹן (שְׁקוֹרִין יֶעדְנִירַאל) [קָצִין צָבָא גָּבֹהַּ], עִם חַחַיִל שֶׁלּוֹ, וּפָנוּ אֶל הַצַּד מִן הַדֶּרֶךְ בִּשְׁבִילוֹ, וְעָבַר הַחַיִל, וַיַּרְא שְׁנוֹסְעִים נָשִׁים, וְצִוָּה שֶׁיּוֹצִיאוּ אַחַת מִן הַנָּשִׁים שֶׁנָּסְעוּ לְטַיֵּל, וְהָלְכוּ וְהוֹצִיאוּ

וְחָטְפוּ אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הָעֲגָלַת־צָב שֶׁל הַיֶּעְדְנִירַאל, וְנָסְעוּ עִמָּהּ. וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָהּ, כִּי נָסַע לְהַלָּן. בִּפְרַט אִישׁ חַיִל, יֶעְדְנִירַאל עִם חֵילוֹתָיו. וּלְקָחָהּ וְנָסַע עִמָּהּ לַמְּדִינָה שֶׁלּוֹ, וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם, וְלֹא רָצְתָה לִשְׁמֹעַ לוֹ כְּלָל, וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד. וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְפַתִּים אוֹתָהּ, וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם בְּיוֹתֵר. וְהֵם שָׁבוּ לְבֵיתָם מִן

נְהָרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי, וְחָטְפוּ אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הָעֲגָלַת־צָב שֶׁל הַיֶּעְדְנִירַאל וְנָסְעוּ עִמָּהּ. וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָהּ, כִּי נָסַע לְהַלָּן, בִּפְרַט אִישׁ חַיִל, יֶעְדְנִירַאל עִם חֵילוֹתָיו; וּבֶאֱמֶת זֶה אִסּוּר חָמוּר לַעֲשׂוֹת דָּבָר כָּזֶה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תִּרוּמוֹת פֶּרֶק ח׳): נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם נָכְרִים: תְּנוּ לָנוּ אַחַת מִכֶּם וּנְטַמְּאָהּ, וְאִם לָאו. הֲרֵי אָנוּ מְטַמְּאִים אֶת כֻּלְּכֶן, יְטַמְּאוּ אֶת כֻּלָּן, וְאַל יִמְסְרוּ לָהֶם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צד, סִימָן ט׳): תָּנֵי, סִיעָה שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁאָמְרוּ לָהֶם גּוֹיִים: תְּנוּ לָנוּ אֶחָד מִכֶּם וַנַּהַרְגֶנּוּ, וְאִם לָאו אָנוּ הוֹרְגִים אֶתְכֶם — יֵהָרְגוּ כֻּלָּם, וְאַל יִמְסְרוּ נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. וְלָכֵן עָשׂוּ פֹּה עָוֶל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כִּי אָסוּר לִמְסֹר אִשָּׁה אַחַת. וּלְקָחָהּ וְנָסַע עִמָּהּ לַמְּדִינָה שֶׁלּוֹ, וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם, וְלֹא רָצְתָה לִשְׁמֹעַ לוֹ כְּלָל; כִּי זוֹ שְׁלֵמוּת הַיִּרְאַת שָׁמַיִם, שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְצָא וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וּכְשֶׁמְּסִיתִים אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ — אֵינוֹ עוֹשֶׂה, מִפְּנֵי שֶׁמַּרְגִּישׁ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ. וְהָיְתָה בּוֹכָה מְאֹד, כִּי לִזְכּוֹת לְהַגִּיעַ לָזֶה שֶׁיַּרְגִּישׁ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה בְּכִיּוֹת, לְשַׁפֵּךְ דְּמָעוֹת כַּמַּיִם, כִּי (בְּרָכוֹת לב:): שַׁעֲרֵי דִּמְעָה לֹא נִנְעָלוּ; כִּי כְּשֶׁאָדָם בּוֹכֶה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא שׁוֹבֵר אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים. וְהָיוּ מְבַקְּשִׁים וּמְפַתִּים אוֹתָהּ, כִּי הַסִּטְרָא אָחֳרָא לֹא עוֹזְבִים אֶת הָאָדָם, וּמְבַקְּשִׁים אוֹתוֹ בְּטוֹב, וּמְפַתִּים אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי פִּתּוּיִים וַעֲרֻמִּימוּת, וּצְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר, וְהִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם בְּיוֹתֵר; כִּי כְּכָל שֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ יוֹתֵר יִרְאָה שֶׁמִּתְיָרֵא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אוֹתוֹ לֹא יְכוֹלִים לְפַתּוֹת בְּשׁוּם פִּתּוּיִים, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ תָּמִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל פָּנָיו, וְהוּא מִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ

הַטִּיּוּל, וְהִנֵּה נִלְקְחָה הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל. וְהָיָה הֶעָנִי מִתְאַבֵּל וּבוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד עַל אִשְׁתּוֹ תָּמִיד.

פַּעַם אַחַת עָבַר הַבֶּעְרְגֵיר אֵצֶל בֵּית הֶעָנִי. שָׁמַע שֶׁהוּא בּוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד. נִכְנַס וְשָׁאָלוֹ: מָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקְּדוֹשִׁים (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג׳, סִימָן יח): גְּדוֹלָה הִיא הַיְרֵאָה, שֶׁשָּׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא בִּזְכוּת הַיְרֵאָה. וְהֵם הָיְנוּ הַנְּשִׁים שֶׁנָּסְעוּ עִמָּהּ, שָׁבוּ לְבֵיתָם מִן הַטִּיּוּל, וְדָבָר זֶה הוּא מוּסָר הַשֵּׂכֶל מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּעוֹלָם, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁאֵין לוֹ חֲבֵרִים, וְכָל אֶחָד לְטוֹבַת עַצְמוֹ הוּא מְדַבֵּר. כִּי הִנֵּה לְדֻגְמָא נָסְעוּ יַחַד לְטִיּוּל, וְלָקְחוּ עִמָּם אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי, וּכְשֶׁבָּא הַשַּׂר גֶּנֶדָּם וּבִקֵּשׁ שֶׁיּוֹצִיאוּ לוֹ אֶת אַחַת מֵהַנָּשִׁים, הוֹצִיאוּ לוֹ אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי, שֶׁלֹּא הָיְתָה חֲשׁוּבָה כָּל־כָּךְ בְּעֵינֵיהֶם, כִּי בֶּעָנִי תָּמִיד מִזַּלְזְלִים, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁכְּבָר שָׁבוּ, לֹא הָיָה אִכְפַּת לָהֶן מַה שֶּׁקָּרָה עִמָּהּ, וּבִכְלָל לֹא דָּאֲגוּ בִּשְׁבִילָהּ. וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד וְאֶחָד דּוֹאֵג רַק בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ וְלֹא מְעַנְיֵן אוֹתוֹ מֵהַזּוּלַת כְּלָל, כִּי הֵם בְּיָדָן מָסְרוּ אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי לִידֵי הַשַּׂר, וּלְכָל הַפָּחוֹת הָיוּ צְרִיכוֹת לְהִצְטַעֵר בְּצַעֲרָהּ, וְהִנֵּה כֻּלָּם שָׁבוּ לְבֵיתָם מֵהַטִּיּוּל, וְלֹא הָיָה אִכְפַּת לָהֶם כְּלָל מֵאֵשֶׁת הֶעָנִי שֶׁנִּלְקְחָה לַשֶּׁבִי. וְכָךְ מִתְנַהֵג אֵצֶל כָּל הָאָדָם, שֶׁלֹּא מְעַנְיֵן אוֹתוֹ מֵהַזּוּלַת כְּלָל. וְהִנֵּה נִלְקְחָה הָעֲנִיָּה הַנַּ״ל לְבֵית הַשַּׂר, וְהָיָה הֶעָנִי מִתְאַבֵּל וּבוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד עַל אִשְׁתּוֹ תָּמִיד, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין כב:) וְאֵין אִשָּׁה מֵתָה אֶלָּא לְבַעְלָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מח, ז): ״וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל״; וּצְרִיכִים לְזָכֹר אֶת זֶה הֵיטֵב, כִּי רוֹאִים אֵיךְ שֶׁאָדָם מְזַלְזֵל בְּאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ מְכַבְּדָהּ כְּלָל, בְּשָׁעָה שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים הִקְפִּידוּ עַל זֶה מְאֹד, וְאָמְרוּ (יְבָמוֹת סב:): כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, שָׁרוּי בְּלֹא שִׂמְחָה, בְּלֹא בְּרָכָה, בְּלֹא טוֹבָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): הָאוֹהֵב אֶת אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ, וְהַמְכַבְּדָהּ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ, וְהַמַּדְרִיךְ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, וְהַמַּשִּׂיאָן סָמוּךְ לְפִרְקָן, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (אִיּוֹב ה, כד): ״וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ״.

פַּעַם אַחַת עָבַר הַבֶּעְרְגֵיר אֵצֶל בֵּית הֶעָנִי, שָׁמַע שֶׁהוּא בּוֹכֶה וּמִתְמַרְמֵר מְאֹד מְאֹד, נִכְנַס וְשָׁאָלוֹ: מָה אַתָּה מִתְמַרְמֵר וּבוֹכֶה כָּל־כָּךְ; כִּי טֵבַע הוּא

אַתָּה מִתְמַרְמֵר וּבוֹכֶה כָּל־כָּךְ. חֲשִׁיבוּ: וְכִי לֹא אֶבְכֶּה. וּמַה נִּשְׁאַר לִי. יֵשׁ שֶׁנִּשְׁאָר לָהֶם הָעֲשִׁירוּת אוֹ בָּנִים. אֲנִי אֵין לִי כְּלוּם, וְגַם אִשְׁתִּי נִלְקְחָה מִמֶּנִּי, וּמַה נִּשְׁאַר לִי.

וְנִכְמַר לִבּוֹ שֶׁל הַבַּעֲרְגִיר עַל הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנִתְעוֹרְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו מְאֹד מְאֹד מִגֹּדֶל הַמְּרִירוּת שֶׁרָאָה

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אֵצֶל הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ, שֶׁאֵינוֹ מֵבִין אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ, וְדָבָר זֶה סוֹבֵב בְּכָל פֶּרֶט וּפֶרֶט, עָשִׁיר אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין מַה זֶּה עָנִי שֶׁאֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, נְשׂוּי אִשָּׁה אֵינוֹ מֵבִין אֶת מִי שֶׁהוּא רַוָּק. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּחַיִּים, שֶׁכָּל אֶחָד שֶׁאֵין חָסֵר לוֹ כְּלוּם, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין אֶת מִי שֶׁכֵּן חָסֵר לוֹ. וְלָכֵן הַבַּעֲרְגִיר, שֶׁהָיְתָה לוֹ הֵן עֲשִׁירוּת וְהֵן אִשָּׁה, לֹא הֵבִין עַל מַה וְלָמָּה הֶעָנִי בּוֹכֶה. **חֲשִׁיבוּ הֶעָנִי: וְכִי לֹא אֶבְכֶּה? וּמַה נִּשְׁאַר לִי? יֵשׁ שֶׁנִּשְׁאָר לָהֶם הָעֲשִׁירוּת אוֹ בָּנִים, אֲנִי אֵין לִי כְּלוּם, וְגַם אִשְׁתִּי נִלְקְחָה מִמֶּנִּי, וּמַה נִּשְׁאַר לִי?!** וְזוֹ נְקֻדַּת הָאֱמֶת, כְּשֶׁאָדָם בָּא בְּלֵב אֱמֶת וּבְלֵב נִשְׁבָּר, וְיוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר לֹא נִשְׁאָר לוֹ שׁוּם דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם, אֶלָּא נִשְׁאָר עִם כְּלוּם מַמָּשׁ, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, בּוֹ בְּרֶגַע הוּא זוֹכֶה לִהְיוֹת נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן גְּדוֹלֵי וּמַבְחֲרֵי הַצַּדִּיקִים הָיוּ תָּמִיד שְׁבוּרִים בְּעֵינֵיהֶם, וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם שֶׁאֵין לָהֶם כְּלוּם בְּזֶה הָעוֹלָם. וּכְעֵין שֶׁסִּפֵּר לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן קצ), שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים צִיֵּר לְעַצְמוֹ עִנְיְנֵי מִיתָה כְּאִלּוּ הוּא מֵת מַמָּשׁ, עַד שֶׁהִרְגִּישׁ טַעַם מִיתָה מַמָּשׁ. וְכֵן הָיוּ צַדִּיקִים שֶׁצִּיְּרוּ לְעַצְמָם שֶׁהֵם כְּבָר נִסְתַּלְּקוּ לְגַמְרֵי מִזֶּה הָעוֹלָם וְנִקְבְּרוּ, וְהֵם מֻנָּחִים טְמוּנִים תַּחַת אֲדָמָה. וְזוֹ שְׁלֵמוּת הַבִּטּוּל, שֶׁבְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי בְּעֵינֵי עַצְמָם, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה זָכוּ לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמָם הָאָרַת זִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. **וְנִכְמַר לִבּוֹ שֶׁל הַבַּעֲרְגִיר עַל הֶעָנִי הַנַּ״ל, וְנִתְעוֹרְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו מְאֹד מְאֹד מִגֹּדֶל הַמְּרִירוּת שֶׁרָאָה** בּוֹ, כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה בְּצַעַר הַזּוּלַת, וּבִפְרָט כְּשֶׁהוּא בּוֹכֶה, אִם יֵשׁ לוֹ רַק לֵב יְהוּדִי, לֵב רְגִשִׁי, הוּא יְרַחֵם עָלָיו, וּמֵאַחַר שֶׁהַבַּעֲרְגִיר הֶעָשִׁיר רָאָה אֵיךְ שֶׁהֶעָנִי בּוֹכֶה, עַל שֶׁלֹּא נִשְׁאַר לוֹ כְּלוּם, וְגַם אֶת אִשְׁתּוֹ לָקְחוּ, זֶה נָגַע

בּוֹ. וְהָלַךְ וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל, וּבֶאֱמֶת הָיָה שְׁגָּעוֹן, וְהָלַךְ וְשָׁאַל בְּאֵיזֶה מְדִינָה גָּר הַיֶּעְדְנִירַאל הַנַּ״ל, וְהָלַךְ וְנָסַע לְשָׁם, וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל מְאֹד וְהָלַךְ לְבֵית הַיֶּעְדְנִירַאל. וְשָׁם עוֹמְדִים ״וַואכִין״ (שומרים) וְהוּא, מִגְּדֶל הַבֶּהָלָה שֶׁלּוֹ מְאֹד מְאֹד, נִשְׁתּוֹמֵם וְהָלַךְ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל הַוַואכִין. וְגַם הַוַואכִין נִבְהֲלוּ וְנִשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ פִּתְאוֹם בֶּן־אָדָם אֶצְלָם מְבֹהָל מְאֹד. וְנִבְהֲלוּ מְאֹד: אֵיפֹה בָּא זֶה לְכָאן. וּמֵחֲמַת הַבֶּהָלָה הִנִּיחוּהוּ כָּל הַוַואכִין, וְעָבַר עַל כָּל הַוַואכִין, עַד שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַיֶּעְדְנִירַאל, לַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה שׁוֹכֶבֶת שָׁם. וּבָא וְהֵקִיצָהּ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְלִבּוֹ, וְהָלַךְ וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל, וּבֶאֱמֶת הָיָה שְׁגָּעוֹן, כִּי בֶּאֱמֶת אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת וְלֹא בִּפְזִיזוּת, וּכְפִתְגַּם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁמְּקַבֵּל מִמּוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל: אִם עוֹשִׂים דָּבָר שֶׁל מְסִירוּת נֶפֶשׁ, צְרִיכִים לִשְׁמֹר מְאֹד שֶׁלֹּא יִתְחָרֵט אַחַר־כָּךְ. וְהָלַךְ וְשָׁאַל בְּאֵיזֶה מְדִינָה גָּר הַיֶּעְדְנִירַאל הַנַּ״ל, וְהָלַךְ וְנָסַע לְשָׁם. וְעָשָׂה דָּבָר מְבֹהָל מְאֹד, וְהָלַךְ לְבֵית הַיֶּעְדְנִירַאל, וְשָׁם עוֹמְדִים ״וַואכִין״ (שומרין), וְהוּא, מִגְּדֶל הַבֶּהָלָה שֶׁלּוֹ, מְאֹד מְאֹד נִשְׁתּוֹמֵם, וְהָלַךְ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל הַוַואכִין. וְגַם הַוַואכִין נִבְהֲלוּ וְנִשְׁתּוֹמְמוּ מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ פִּתְאֹם בֶּן־אָדָם אֶצְלָם מְבֹהָל מְאֹד, וְנִבְהֲלוּ מְאֹד אֵיפֹה בָּא זֶה לְכָאן; וּמֵחֲמַת הַבֶּהָלָה הִנִּיחוּהוּ כָּל הַוַואכִין, וְעָבַר עַל כָּל הַוַואכִין (לקוטי־מוהר״ן, חלק א׳, סימן רמט):

עִקַּר הַגְּבוּרָה בְּהַלֵּב, כִּי מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת, וְלִכְבֹּשׁ הַמִּלְחָמוֹת, עַל־יְדֵי חֹזֶק וְתֹקֶף לִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא, וְרָץ לְתוֹךְ תֹּקֶף הַמִּלְחָמָה, כִּי כְּשֶׁהוּא אַמִּיץ לֵב, הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים אַמִּיצִים, וְאַדְרַבָּה בְּנֵי־אָדָם יִפְחֲדוּ מִמֶּנּוּ, כִּי מֵרֹב אֹמֶץ לְבָבוֹ, נוֹפֵל פַּחַד גָּדוֹל מִמַּעֲשָׂיו עֲלֵיהֶם. עַד שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַיֶּעְדְנִירַאל, לַמָּקוֹם

וְאָמַר לָהּ: בּוֹאִי! וְרָאֲתָה אוֹתוֹ וְנִבְהֲלָה. וְאָמַר לָהּ: תֵּכֶף בּוֹאִי עִמִּי! וְהָלְכָה עִמּוֹ, וְעָבְרוּ גַּם עַתָּה עַל כָּל הַוּואכִין, עַד שֶׁיָּצְאוּ.

וַאֲזַי תֵּכֶף נִבְהַל וְנִזְכַּר מַה שֶּׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה, וְהֵבִין

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁהָיְתָה שׁוֹכֶבֶת שָׁם אֵשֶׁת הֶעָנִי, וּבָא וֶהֱקִיצָהּ וְאָמַר לָהּ: בּוֹאִי, וְרָאֲתָה אוֹתוֹ וְנִבְהֲלָה; כִּי הִיא הָיְתָה כְּבָר אַחַר יֵאוּשׁ, וְאַף לֹא הָיְתָה בָּהּ שׁוּם תִּקְוָה, שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת דָּבָר כָּזֶה, שֶׁפִּתְאֹם תָּבוֹא לָהּ יְשׁוּעָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְזֶה סוֹבֵב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁנִּלְכַּד בִּידֵי הַסִּטְרָא אָחֳרָא, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁהוּא אַף פַּעַם כְּבָר לֹא יֵצֵא מִשָּׁם, כִּי כְּשֶׁאֶחָד נִמְצָא בְּצָרָה, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְתָאֵר, שֶׁהִנֵּה פִּתְאֹם תָּבוֹא לוֹ יְשׁוּעָה מִן הַשָּׁמַיִם, בְּאֹפֶן כָּזֶה שֶׁלֹּא תֵּאֵר, כְּמוֹ אֵשֶׁת הֶעָנִי, שֶׁלֹּא חָלְמָה שֶׁפִּתְאֹם יָבוֹא הַבֶּערְגִּיר הֶעָשִׁיר וְיוֹצִיא אוֹתָהּ. וְאָמַר לָהּ תֵּכֶף: בּוֹאִי עִמִּי, וְהָלְכָה עִמּוֹ; וְזֶהוּ לְמוּד עָמֹק עָמֹק, כִּי כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּמִקּוֹר הַטֻּמְאָה, וְנִדְמֶה לוֹ כִּי אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וּמֻנָּח בְּיֵאוּשׁ גָּדוֹל, צָרִיךְ עַל־כָּל־פָּנִים לָדַעַת, אֲשֶׁר תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיָּבוֹא הַצַּדִּיק, וְיִרְצֶה לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, שֶׁלֹּא יַהֲפֹךְ אֶת כְּתֵפוֹ, כִּי הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהַכְנִס בְּבֵית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, וּלְהוֹצִיא מִשָּׁם אֶת הַנְּפָשׁוֹת שֶׁבָּלְעָה (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), בְּסוֹד (אִיּוֹב כ, טו): ״חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ״; כִּי הַצַּדִּיק יוֹרֵד אֶל הַצְּנוֹר שֶׁבּוֹ נָפַל הָאָדָם עַל־יְדֵי הַקְּלִפּוֹת (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳), וְשׁוֹבֵר לוֹ לְגַמְרֵי אֶת הַצְּנוֹר וּמוֹצִיאוֹ. אֲבָל הָאָדָם צָרִיךְ לְשַׁתֵּף פְּעֻלָּה עִם הַצַּדִּיק, כִּי אִם הַצַּדִּיק רוֹצֶה לְהוֹצִיא אוֹתָךְ — לֵךְ עִמּוֹ. וְלָכֵן זוֹ הָיְתָה הַגְּדֻלּוּת שֶׁל אֵשֶׁת הֶעָנִי, שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד הִסְכִּימָה לָלֶכֶת עִמּוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁהָיְתָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיְתָה, עִם כָּל הַשְׁמִירָה סְבִיבָהּ, וְהַפְּחָדִים הַכְּרוּכִים בָּזֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הִיא לֹא הִסְתַּכְּלָה עַל זֶה, וְעָבְרוּ גַּם עַתָּה עַל כָּל הַוּואכִין עַד שֶׁיָּצְאוּ, כִּי אִם אָדָם הוֹלֵךְ עִם אֻמָּן לֵב, וְאֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם דָּבָר, אֲזַי הוּא נִכְנָס בְּשָׁלוֹם וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר.

וַאֲזַי תֵּכֶף נִבְהַל הַבֶּערְגִּיר הֶעָשִׁיר, וְנִזְכַּר מַה שֶּׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה; כִּי בְּשָׁעָה

שֶׁבְּוַדַּאי תֹּכֶף יִהְיֶה נַעֲשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה, שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם תֹּכֶף רַעַשׁ גָּדוֹל אֵצֶל הַיְּעְדְנִירַאל. וְהָלַךְ וְהִטְמִין עַצְמוֹ בְּתוֹךְ בּוֹר אֶחָד, שֶׁהָיָה עִם מֵי גְּשָׁמִים עַד שֶׁיַּעֲבֹר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מְסִירוּת נֶפֶשׁ, הוּא אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם דָּבָר, אֲבָל אַחַר־כָּךְ חוֹזֵר אֶל עַצְמוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סה), שֶׁבְּעֵת הַתְּפִלָּה אָדָם יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְבִטּוּל כָּזֶה, שֶׁמְּבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ מִכֹּל וָכֹל, עַד שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, עַד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא נִמְצָא, אֲבָל כְּשֶׁחוֹזֵר מֵהַבִּטּוּל, אָז הוּא בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בּוֹ הַחִיצוֹנִים. וְהֵבִין הַבַּעְרְגֵיר הֶעָשִׁיר, שֶׁבְּוַדַּאי תֹּכֶף יִהְיֶה נַעֲשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל, כִּי יִתְפַּסּוּ מַה הוּא עָשָׂה, אֵיךְ הוּא נִכְנַס, וְאֵיךְ הוֹצִיא אוֹתָהּ, וְכֵן הָיָה, שֶׁנַּעֲשָׂה שָׁם תֹּכֶף רַעַשׁ גָּדוֹל אֵצֶל הַיְּעְדְנִירַאל, וְזֶה שַׁיָּךְ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר וְרוֹאֶה הֵיכָן הוּא נִמְצָא, וּמִתְעוֹרֵר לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כב), נִתְעוֹרֵר כְּנֶגְדּוֹ קוֹל הַהֶבְרָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחֳרָא, כִּי כְּשֶׁנִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, אֲזַי נִתְעוֹרֵר מִמֶּנּוּ קוֹל דְּסִטְרָא אָחֳרָא, כִּי עַל־יְדֵי עֲבֵרוֹת, נִבְרָאִים מְחַבְּלִים, וְהֵם צוֹעֲקִין: הַב לָן מְזוֹנֵי, הַב לָן חַיֵּי, וּכְשֶׁאֵין מִתְגַּבֵּר וּמִתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה הֵם נָחִים, אַךְ תֹּכֶף כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר קוֹל דִּקְדֻשָּׁה, הֵם מִתְעוֹרְרִים תֹּכֶף, וּמַתְחִילִים לִצְעֹק וּלְקַטְרֵג נֶגְדּוֹ, וְזֶהוּ קוֹל הַהֶבְרָה שֶׁיּוֹצֵא מִקּוֹל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶּה (יִרְמְיָה יד, ז): ״אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ״; הֵינוּ שֶׁהָעֲוונוֹת שֶׁלָּנוּ צוֹעֲקִים בָּנוּ, מִתּוֹכֵנוּ מַמָּשׁ. וְלָכֵן גַּם כָּאן כְּשֶׁבָּרְחָה אֶשֶׁת הֶעָנִי מִבֵּית הַטֻּמְאָה שֶׁל הַיְּעְדְנִירַאל, נִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם וְהִתְחִילוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרֶיהָם. **וְהָלַךְ וְהִטְמִין עַצְמוֹ בְּתוֹךְ בּוֹר אֶחָד, שֶׁהָיָה עִם מֵי גְּשָׁמִים עַד שֶׁיַּעֲבֹר הָרַעַשׁ**; כִּי כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ הַקְּלִפּוֹת וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא נֶגְדּוֹ, אֵין עֵצָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לְקַיֵּם (יְשַׁעְיָה כו, כ): ״לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דֶּלְתְּךָ בַּעֲדֶךָ, חֲבִי כִמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר זָעַם״; וְעִקַּר הַמָּקוֹם לְהִתְחַבֵּא — זֶה בְּמֵי גְּשָׁמִים, בְּמִקְוֶה; כִּי כְּשֶׁעוֹבֶרֶת עַל אָדָם אֵיזוֹ צָרָה, עָלָיו לִטְבֹּל בַּמִּקְוֶה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת הַמְתָּקַת דִּין, סִימָן כב): עַל־יְדֵי טְבִילַת מִקְוֶה, נִתְבַּטֵּל הַצָּרוֹת וִישׁוּעָה בָּא; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָהוּ יד, ח): ״מִקְוֵה

הָרַעַשׁ, וְשָׁהָה שָׁם עַמָּהּ שְׁנֵי יָמִים בְּתוֹךְ הַבּוֹר. וְרָאֲתָה הָאִשָּׁה הַנַּ״ל גֶּדֶל הַמְּסִירַת־נֶפֶשׁ, שֶׁהָיָה לוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְהַצָּרוֹת שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה בַּהּ׳, שֶׁכָּל הַמַּזָּל שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אֶפְשָׁר יֵשׁ לָהּ אֵיזֶה מַזָּל, שֶׁיִּהְיֶה לָהּ אֵיזֶה גְּדֻלָּה וְהַצְלָחָה, שֶׁיִּהְיֶה כָּל הַצְלָחָה שֶׁלָּהּ לֹא נִמְנָע מֵאִתּוֹ. וְאִם יִרְצֶה לְקַח לְעַצְמוֹ כָּל הַצְלָחָה וּגְדֻלָּה שֶׁלָּהּ, וְהִיא תִּשָּׁאֵר כְּמִקֹּדֶם, לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ כְּלָל. וְאֵיךְ מוֹצְאִים שָׁם עֵדוּת. וְלָקַח אוֹתוֹ הַבּוֹר לְעֵדוּת. אַחַר שְׁנֵי יָמִים יָצָא עַמָּהּ מִשָּׁם,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה״; וְשָׁהָה שָׁם עִמָּהּ שְׁנֵי יָמִים בְּתוֹךְ הַבּוֹר, וְרָאֲתָה הָאִשָּׁה הַנַּ״ל גֹּדֶל הַמְּסִירַת נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה לוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְהַצָּרוֹת שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, כִּי עָשָׂה דָּבָר פָּזִיז כָּזֶה, שֶׁפָּשׁוּט מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי אִם הָיוּ תּוֹפְסִים אוֹתוֹ, הָיוּ יְכוֹלִים לְהַעֲנִישׁוֹ בְּעִנְּשׁ מָוֶת, אֵיךְ הוּא נִכְנָס לְבֵית שַׂר כָּל־כָּךְ גָּדוֹל, בְּלִי שׁוּם פַּחַד וּרְשׁוּת. וְנִשְׁבְּעָה אֵשֶׁת הֶעָנִי בַּהּ׳, שֶׁכָּל הַמַּזָּל שֶׁיֵּשׁ לָהּ, אֶפְשָׁר יֵשׁ לָהּ אֵיזֶה מַזָּל, שֶׁיִּהְיֶה לָהּ אֵיזֶה גְּדֻלָּה וְהַצְלָחָה, שֶׁיִּהְיֶה כָּל הַצְלָחָה שֶׁלָּהּ לֹא נִמְנָע מֵאִתּוֹ, הַיְנוּ מֵהַבֶּעְרְגֵיר הֶעָשִׁיר, וְאִם יִרְצֶה לְקַח לְעַצְמוֹ כָּל הַצְלָחָה וּגְדֻלָּה שֶׁלָּהּ, וְהִיא תִּשָּׁאֵר כְּמִקֹּדֶם, לֹא יִמָּנַע מִמֶּנּוּ כְּלָל, וְאֵיךְ מוֹצְאִים שָׁם עֵדוּת? וְלָקַח אוֹתוֹ הַבּוֹר לְעֵדוּת [עַיֵּן תַּעֲנִית ח.]: וְאָמַר רַבִּי אַמִּי, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גְּדוֹלִים בַּעֲלֵי אֲמָנָה, מַנַּיִן? מֵחֶלְדָּה וּבוֹר. וּמַה הַמַּאֲמִין בְּחֶלְדָּה וּבוֹר כָּךְ, הַמַּאֲמִין בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: מֵחֶלְדָּה וּבוֹר, שֶׁהֵמִיתוּ שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם, מָצוּי הוּא בָּאַגָּדָה: מַעֲשֶׂה בְּבָחוּר אֶחָד, שֶׁנָּתַן אֱמוּנָתוֹ לְרֵיבָה אַחַת שִׁשָּׁאֲנָה, אָמְרָה: מִי מֵעִיד? וְהָיָה שָׁם בּוֹר אֶחָד וְחֶלְדָּה. אָמַר הַבָּחוּר: בּוֹר וְחֶלְדָּה עֵדִים בַּדָּבָר. לְיָמִים עָבַר עַל אֱמוּנָתוֹ וְנָשָׂא אַחֶרֶת, וְהוֹלִיד שְׁנֵי בָּנִים, אֶחָד נָפַל לַבּוֹר וָמֵת, וְאֶחָד נִשַּׁכְתּוּ חֶלְדָּה וָמֵת, אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: מַה מַּעֲשֶׂה הוּא זֶה שֶׁבָּנֵינוּ מֵתִים בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה? וְאָמַר לָהּ: כָּךְ וְכָךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם. רוֹאִים, שֶׁיְּכוֹלִים לָקַחַת עֵדוּת אֶת הַבּוֹר וְכוּ׳]. אַחַר שְׁנֵי יָמִים יָצָא עִמָּהּ מִשָּׁם, וְהָלַךְ לְהַלָּן, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא

וְהָלַךְ לְהַלָּן, וְהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא עַמָּה לְהַלָּן לְהַלָּן, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מְחַפְּשִׂים אַחֲרָיו. וְהָלַךְ עוֹד, וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עַמָּה בְּתוֹךְ מִקְוֶה, וְנִזְכְּרָה שׁוּב בְּגֹדֶל הַמְּסִירוּת־נֶפֶשׁ וְהַצָּרָה שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה עוֹד הַפַּעַם כַּנַ״ל, וְלָקְחָה אֶת הַמִּקְוֶה לְעֵדוּת. וְהָיוּ שָׁם גַּם־כֵּן בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי יָמִים, וְיָצְאוּ וְהָלְכוּ לְהַלָּן. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עַמָּה בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ, דְּהַיְנוּ בִּשְׁבָעָה מִקְוָאוֹת שֶׁל מַיִם. וְהֵם: בּוֹר וּמִקְוֶה כַּנַ״ל, וַאֲגַמִּים וּמַעְיָן וּנְחָלִים וּנְהָרוֹת וַיַּמִּים. וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם שֶׁהָיוּ נֶחְבָּאִים שָׁם, נִזְכְּרָה בִּמְסִירוּת נַפְשׁוֹ וְצָרָתוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה לוֹ כַּנַ״ל, וְלָקְחָה אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לְעֵדוּת כַּנַ״ל, וְהָלְכוּ וּבָאוּ, וְהָיוּ מַחְבִּיאִים עַצְמָם בְּכָל פַּעַם בַּמַּחֲבוֹאוֹת הַנַ״ל, עַד שֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם. כְּשֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עַמָּה לְהַלָּן לְהַלָּן, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מְחַפְּשִׂים אַחֲרָיו, וְהָלַךְ עוֹד, וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עַמָּה בְּתוֹךְ מִקְוֶה, שֶׁהוּא מְקוֹם מַיִם, וְנִזְכְּרָה שׁוּב בְּגֹדֶל הַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ וְהַצָּרָה שֶׁסּוֹבֵל בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה עוֹד הַפַּעַם כַּנַ״ל, שֶׁכָּל הַמַּזָּל שֶׁלָּהּ אִם יֵשׁ לָהּ, שֶׁיַּעֲבֹר אֲלֵיו, וְלָקְחָה אֶת הַמִּקְוֶה לְעֵדוּת. וְהָיוּ שָׁם גַּם־כֵּן בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי יָמִים, וְיָצְאוּ וְהָלְכוּ לְהַלָּן, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עַמָּה בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ, דְּהַיְנוּ בִּשְׁבָעָה מִקְוָאוֹת שֶׁל מַיִם, וְהֵם: בּוֹר וּמִקְוֶה כַּנַ״ל, וַאֲגַמִּים וּמַעְיָן וּנְחָלִים וּנְהָרוֹת וְיַמִּים, וּבְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם שֶׁהָיוּ נֶחְבָּאִים שָׁם, נִזְכְּרָה בִּמְסִירוּת נַפְשׁוֹ וְצָרָתוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְנִשְׁבְּעָה לוֹ כַּנַ״ל, וְלָקְחָה אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לְעֵדוּת כַּנַ״ל. וְהָלְכוּ וּבָאוּ, וְהָיוּ מַחְבִּיאִים עַצְמָם בְּכָל פַּעַם בַּמַּחֲבוֹאוֹת הַנַ״ל. כִּי הִנֵּה הַשִּׁבְעָה מֵימוֹת שֶׁהִתְחַבְּאוּ שָׁם, הֵם כְּנֶגֶד הַשִּׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל מֵימֵי הַחָכְמָה

וְהוּא הָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל, וְהָיָה מַכִּיר הַדְּרָכִים עַל הַיָּם, וְחָתַךְ

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָעֶלְיוֹנָה, כִּי כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מַיִם גַּשְׁמִיִּים, וְהֵם יוֹרְדִים עַד הַתְּהוֹם, כְּמוֹ־כֵן יֵשׁ מַיִם רוּחָנִיִּים, שֶׁעוֹלִים עַד אֵין סוֹף, שֶׁהוּא הַדַּעַת הָאֱמֶת (דְּבָרִים ד, לה): ״אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת, כִּי יְהוָ״ה הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ״; כִּי הַרְבֵּה צָרִיךְ לַעֲבֹר עַל הָאָדָם, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁנִּדְמֶה לְמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְהוָ״ה, כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים״. וְיָדוּעַ, אֲשֶׁר כָּל קוֹל כָּלוּל מֵעֲשָׂרָה, וּבְיַחַד הֵם שִׁבְעִים קוֹלוֹת שֶׁרוֹאֶמֶת הַיּוֹלֶדֶת לִפְנֵי שֶׁהִיא מוֹלִידָה, וְזֶה הָעִ׳ קָלִין, שֶׁצְּרִיכִים לִצְעֹק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קֹדֶם שֶׁמּוֹלִידִים אֶת הַמּחִין, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כא); וְכֵן כְּדֵי לְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ מִכָּל מִינֵי תַּאֲוֹוֹת וּמִדּוֹת רָעוֹת שֶׁל שִׁבְעִים אֻמּוֹת, צְרִיכִים לִצְעֹק ע׳ קָלִין, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לו); וְזֶה סוֹד הַז׳ מֵימוֹת שֶׁהִתְחַבְּאוּ שָׁם, וְעָמְדוּ בַּנְּסָיוֹן, וְעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא זָכוּ אַחַר־כָּךְ שֶׁיֵּצֵא מִשְּׁנֵיהֶם הַזִּוּוּג הַנּוֹרָא, שֶׁמֵּהֶם תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה. עַד שֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם, הַיְנוּ הַבֶּעְרְגֶּיר וְאֵשֶׁת הֶעָנִי, כְּשֶׁבָּאוּ עַל הַיָּם, זֶה מְרַמֵּז עַל יַם הַחָכְמָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), שֶׁרוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת נִקְרֵאת יָם, וְהַצַּדִּיק וְהֶחָכָם הָאֱמֶת מְרַמֵּז בִּידֵי הַחָכְמָה רְמָזִים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְהוּא הָיָה סוֹחֵר גָּדוֹל, הַיְנוּ הַבֶּעְרְגֶּיר שֶׁמָּסַר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר אֵשֶׁת הֶעָנִי, הָיָה חָזָק מְאֹד מְאֹד בֶּאֱמוּנָה, כִּי עַל ׳סָבִיב׳ הַתַּרְגּוּם אוֹמֵר: ׳סְחוֹר׳, וּכְתִיב (תְּהִלִּים פט, ט): ״וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ״, שֶׁזֶּה בְּחִינַת סוֹחֵר, שֶׁהוּא לְשׁוֹן סְחוֹר, שֶׁמִּסְתּוֹבֵב מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כְּמוֹ סוֹחֵר שֶׁמּוֹלִיךְ אֶת סְחוֹרָתוֹ. וְהָיָה מַכִּיר הַדְּרָכִים עַל הַיָּם, כִּי בְּיַם הַחָכְמָה יֵשׁ כָּל מִינֵי דְּרָכִים וּנְתִיבוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד (יְשַׁעְיָה מג, טז): ״הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה״; כִּי כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲבֹר אֶת יַם הַחָכְמָה, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דֶּרֶךְ, שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳), אֲשֶׁר דֶּרֶ״ךְ עוֹלֶה פַּעֲמַיִם בָּק״י, כִּי צְרִיכִים בְּקִיאוּת גְּדוֹלָה אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת יַם הַחָכְמָה, וְלֹא לִטְבֹּעַ בְּתוֹךְ מְצֻלּוֹת הַיָּם, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר — צָרוֹת וְיִסּוּרִים, קַטְנוּת וַחֲלִישׁוּת הַדַּעַת, וּצְרִיכִים הִתְחַזְּקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, לָדַעַת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְיַעַן שֶׁהַבֶּעְרְגֶּיר עָשָׂה מְסִירוּת נֶפֶשׁ לְהַצִּיל נִשְׁמָה קְדוֹשָׁה, שֶׁהִיא אֵשֶׁת הֶעָנִי, אֲזַי עָזַר לוֹ

(וְהִתְיַגֵּעַ) עַצְמוֹ לָבוֹא לִמְדִינָתוֹ, עַד שֶׁעָבַר וּבָא לְבֵיתוֹ עִם אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל. וֶהֱשִׁיבָהּ לְהֶעָנִי. וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם.

וְהַבַּעֲרֶגִיר הַנַּ״ל, בִּשְׁכַר שֶׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה, וְגַם עָמַד בַּנִּסָּיוֹן עִמָּהּ, נִפְקַד וְנוֹלַד לוֹ בְּאוֹתוֹ שָׁנָה בֵּן זָכָר. וְהִיא גַּם הִיא, אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, בִּשְׁכַר שֶׁעָמְדָה בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה עִם הַיֶּעְדְּנִירַאל וְגַם עִמּוֹ, זָכְתָה גַּם־כֵּן וְיָלְדָה

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיֵּדַע אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת הַיָּם, וְחָתַךְ עַצְמוֹ וְהִתְיַגֵּעַ לָבוֹא לִמְדִינָתוֹ, כִּי חַתַ״ךְ הוּא הַשֵּׁם שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת שְׁתֵּי הַיַּדַיִם, בְּסוֹד (תְּהִלִּים קמה, טז): ״פּוֹתֵחַ׳ אֶת׳ יָדֶיךָ״ כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סו), שֶׁהַיַּדַיִם נִפְתָּחוֹת וְנִכָּרִין בֵּין יָמִין לִשְׂמֹאל, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ שְׁתֵּי הַבְּקִיאִיּוֹת: בָּק״י בְּרָצוֹא — שֶׁזֶּה יָמִין, בָּק״י בְּשׁוּב — שֶׁזֶּה שְׂמֹאל; וּכְשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֶת שְׁתֵּי הַבְּקִיאִיּוֹת הָאֵלּוּ, הוּא אוֹחֵז בַּשֵּׁם חַתַ״ךְ, שֶׁהוּא שֵׁם הַפָּרָנָסָה, שֶׁהוּא סוֹפֵי תֵּבוֹת (תְּהִלִּים קמה, טז): ״פּוֹתֵחַ׳ אֶת׳ יָדֶיךָ״, וְכֵן הוּא שֵׁם הַשִּׂמְחָה, בְּסוֹד (דִּבְרִים טז, טו): ״וְהָיִיתָ׳ אַךְ׳ שָׂמֵחַ״, וְעַל־יְדֵי שֶׁהַבַּעֲרֶגִיר הָיְתָה לוֹ אֶת הַבְּקִיאוּת הַזּוֹ, עָבַר אֶת הַיָּם הַסּוֹעֵר, עַד שֶׁעָבַר וּבָא לְבֵיתוֹ עִם אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, וֶהֱשִׁיבָהּ לְהֶעָנִי, וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּמוֹ כְּשֶׁזּוֹכִים לְהָשִׁיב נְשָׁמָה אֶל צוּר מַחְצַבְתָּהּ.

וְהַבַּעֲרֶגִיר הַנַּ״ל, בִּשְׁכַר שֶׁעָשָׂה דָּבָר כָּזֶה, וְגַם עָמַד בַּנִּסָּיוֹן עִמָּהּ, נִפְקַד וְנוֹלַד לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בֵּן זָכָר, וְהִיא גַּם הִיא, אֵשֶׁת הֶעָנִי הַנַּ״ל, בִּשְׁכַר שֶׁעָמְדָה בְּנִסָּיוֹן כָּזֶה עִם הַיֶּעְדְּנִירַאל וְגַם עִמּוֹ, זָכְתָה גַּם־כֵּן וְיָלְדָה נְקֵבָה; כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב׳, סִימָן ג׳): אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן גְּדֻלָּה לָאָדָם, עַד שֶׁבּוֹדְקֵהוּ בְּדָבָר קָטָן, וְאַחַר־כָּךְ מַעֲלֵהוּ לִגְדֻלָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן כָּאן, שֶׁהַנִּסָּיוֹן הָיָה נִסָּיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת יְשׁוּעָה, סִימָן ד׳): עַל־יְדֵי נִסָּיוֹן עוֹשִׂים לוֹ נֵס; וְכֵן (שָׁם, אוֹת יְשׁוּעָה, סִימָן טז):

נְקֵבָה. וְהָיְתָה יְפַת־תֹּאַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה יְפִי שֶׁל מִין אָדָם כְּלָל, כִּי בֵּין בְּנֵי־אָדָם לֹא נִמְצָא יְפִי כָּזֶה. וְהָיוּ הָעוֹלָם אוֹמְרִים: הַלְוַאי שֶׁתִּתְגַּדֵּל (כִּי חִדּוּשׁ נִפְלָא כָּזֶה קָשֶׁה שֶׁיִּתְגַּדֵּל)**, כִּי הָיָה יָפְיָהּ וְתִפְאַרְתָּהּ מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא נִרְאָה כָּזֹאת בָּעוֹלָם כְּלָל. וְהָיוּ הָעוֹלָם בָּאִים וְנִכְנָסִים לִרְאוֹתָהּ וְהָיוּ מִשְׁתּוֹמְמִים מְאֹד עַל גֹּדֶל יָפְיָהּ, הַמֻּפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְהָיוּ נוֹתְנִים לָהּ מַתָּנוֹת מַתָּנוֹת מֵחֲמַת חִבָּה.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כְּשֶׁאָדָם בָּא לִידֵי נִסָּיוֹן, יֵדַע כְּשֶׁיַּעֲמֹד בְּזֶה הַנִּסָּיוֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ נֵס; וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶם עָמְדוּ בַּנִּסָּיוֹן, הוֹלִיד הַבַּעְרְגֶיר בֵּן, וְאֵשֶׁת הֶעָנִי בַּת. וְהָיְתָה יְפַת תֹּאַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה יְפִי שֶׁל מִין אָדָם כְּלָל, כִּי בֵּין בְּנֵי־אָדָם לֹא נִמְצָא יְפִי כָּזֶה, כִּי לְאֵשֶׁת הֶעָנִי הָיוּ יוֹתֵר נִסְיוֹנוֹת, כִּי כְּבָר תָּפַס אוֹתָהּ הַיֵּעְדְנִירַאל שֶׁהוּא שַׂר, עָרֵל גּוֹי טָמֵא, וּבְרַוַּאי קָשֶׁה מְאֹד לְהִתְחַמֵּק מִמֶּנּוּ, וְיַעַן שֶׁעָמְדָה בְּנִסָּיוֹן גָּדוֹל עִמּוֹ, וְכֵן הָיְתָה בְּיַחַד עִם הַבַּעְרְגֶיר וְעָמְדָה בַּנִּסָּיוֹן, לָכֵן זָכְתָה לְבַת כָּזוֹ, שֶׁהָיְתָה חִדּוּשׁ בְּיָפְיָהּ, שֶׁאֵין יְפִי כָּזֶה בָּעוֹלָם, וְהָיוּ הָעוֹלָם אוֹמְרִים: הַלְוַאי שֶׁתִּתְגַּדֵּל (כִּי חִדּוּשׁ נִפְלָא כָּזֶה קָשֶׁה שֶׁיִּתְגַּדֵּל), כִּי הָיָה יָפְיָהּ וְתִפְאַרְתָּהּ מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא נִרְאָה כָּזֹאת בָּעוֹלָם כְּלָל. [זֶה סוֹבֵב עַל גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהָיוּ חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מְאֹד, הֵם לֹא הֶחֱזִיקוּ מַעֲמָד הַרְבֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק שָׁנִים מוּעָטוֹת, כְּמוֹ הָאֲרִיזַ״ל וְרַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁחָיוּ רַק שִׁלְשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים. וְכֵן מוּבָא בַּזֹּהַר סְפוּרִים, שֶׁהָיוּ כַּמָּה נִקְרָאִים בְּשֵׁם יְנוּקָא, וְנִסְתַּלְּקוּ צְעִירִים מְאֹד, כִּי גָּלוּ סוֹדוֹת נִפְלָאִים וְכוּ׳]. וְהָיוּ הָעוֹלָם בָּאִים וְנִכְנָסִים לִרְאוֹתָהּ, וְהָיוּ מִשְׁתּוֹמְמִים מְאֹד עַל גֹּדֶל יָפְיָהּ הַמֻּפְלָג מְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה סוֹבֵב עַל נִשְׁמַת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד מְאֹד, שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ע׳), שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ לְמִשְׁךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵלָיו. וְהָיוּ נוֹתְנִים לָהּ מַתָּנוֹת מַתָּנוֹת מֵחֲמַת חִבָּה, וְהָיוּ נוֹתְנִים מַתָּנוֹת, עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי; וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁעִקַּר עֲשִׁירוּתוֹ נֶעֱשְׂתָה דַּיְקָא עַל־יְדֵי אִשְׁתּוֹ, שֶׁהוֹלִידָה לוֹ בַּת כָּזוֹ. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר

וְהָיוּ נוֹתְנִים מַתָּנוֹת, עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי. וְהַבַּעְרְגֵיר הַנַּ״ל נָפַל בִּרְעָתוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַנַּ״ל מִגֶּדֶל יָפְיָהּ, שֶׁהָיָה חִדּוּשׁ כָּזֶה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֶפְשָׁר עַל זֶה מַרְאֶה הַחֲלוֹם, שֶׁנּוֹשְׁאִין שֶׁלּוֹ לְהֶעָנִי, וּמֵהֶעָנִי נוֹשְׁאִין אֶצְלוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ יַחַד וְיִתְעָרְבוּ יַחַד עַל־יְדֵי הַשִּׁדּוּךְ.

נַחְרֵי אַפְרְסְמוֹן

(לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סט), שֶׁכָּל הָעֲשִׂירוּת שֶׁל הָאָדָם בָּאָה עַל־יְדֵי אִשְׁתּוֹ דַּיְקָא, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא מְצִיעָא נט.): אוֹקִירוּ לְנָשַׁייְכוּ כְּדֵי הֵיכֵי דְּתִתְעַתְּרוּ; כִּי הָעֲשִׂירוּת בָּאָה תָּמִיד רַק מִצַּד הָאִשָּׁה, וְהַבַּעְרְגֵיר הַנַּ״ל נָפַל בִּרְעָתוֹ, שֶׁיִּשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַנַּ״ל, מִגֶּדֶל יָפְיָהּ, שֶׁהָיָה חִדּוּשׁ כָּזֶה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: אֶפְשָׁר עַל זֶה מַרְאֶה הַחֲלוֹם, שֶׁנּוֹשְׁאִין שֶׁלּוֹ לְהֶעָנִי, וּמֵהֶעָנִי נוֹשְׁאִין אֶצְלוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ יַחַד, וְיִתְעָרְבוּ יַחַד עַל־יְדֵי הַשִּׁדּוּךְ; כִּי בֶּאֱמֶת מַרְאִים לְכָל אָדָם מַה שֶּׁיִּקָּרֶה לוֹ וּמַה שֶּׁיַּעֲבֹר עָלָיו וְכוּ׳ בַּחֲלוֹם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נז:): חֲלוֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים לִנְבוּאָה, וְהַכֹּל תָּלוּי כְּפִי שֶׁפּוֹתֵר אֶת זֶה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שָׁם נח:): כָּל הַחֲלוֹמוֹת הוֹלְכִים אַחַר הַפֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מא, יג): ״וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ כֵּן הָיָה״; וְלָכֵן בִּתְחִלָּה פָּתַר לְעַצְמוֹ הַבַּעְרְגֵיר, שֶׁהֶעָנִיּוּת שֶׁל הֶעָנִי תֹּלֵךְ אֶצְלוֹ, וְהָעֲשִׂירוּת שֶׁלּוֹ תֵּלֵךְ אֵצֶל הֶעָנִי, וְלָכֵן פָּחַד, וּבֶאֱמֶת רָמְזוּ לוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדְּכוּ יַחַד. וְדָבָר זֶה סוֹבֵב אֵצֶל כָּל אָדָם, שֶׁתָּמִיד צְרִיכִים לִפְתֹּר לְעַצְמוֹ אֶת חֲלוֹמוֹתָיו וְאֶת הַרְפַּתְקָאוֹתָיו לְטוֹבָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ס:): לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רָגִיל לוֹמַר, כָּל דְּעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד; כִּי אַף שֶׁעַכְשָׁו עוֹבְרִים עָלָיו צַעַר וְיִסּוּרִים וּמַכְאוֹבִים רָעִים וּפְחָדִים גְּדוֹלִים, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִתֵּן עֵצָה לְנַפְשׁוֹ, עִם כָּל זֹאת עַל הָאָדָם לִפְתֹּר לְעַצְמוֹ אֶת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל לְטוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ג, לח): ״מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב״; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פֶּרֶק קיט, סִימָן יז): אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְשַׁלֵּם כְּלוּם עַל חִנָּם, לֹא לָרְשָׁעִים וְלֹא לַצַּדִּיקִים, הָרָעָה הַבָּאָה עַל הָרְשָׁעִים — לֹא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְבִיאָהּ עֲלֵיהֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר ״מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב״, אֶלָּא הֵם גּוֹמְלִים לְנַפְשָׁם. וְלָכֵן הַבַּעְרְגֵיר מֵאַחַר שֶׁהוֹצִיא

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֵשֶׁת הֶעָנִי אֶצְלוֹ, וְאָמַר לָהּ דַּעְתּוֹ, שֶׁרְצוֹנוֹ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְאֶפְשָׁר בָּזֶה יִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כַּנַּ״ל. הֵשִׁיבָה לוֹ: גַּם אֲנִי חָשַׁבְתִּי זֹאת בְּדַעְתִּי, אַךְ לֹא הָיָה לִי הֶעָזָה לְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁאֲנִי אֶשְׁתַּדֵּךְ עִמָּכֶם, אַךְ אִם אַתֶּם רוֹצִים, בְּוַדַּאי אֲנִי מוּכָן, וְלֹא אֶמְנַע מִכֶּם, כִּי כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי, שֶׁכָּל טוּבִי וְהַצְלָחָתִי לֹא יִמָּנַע מִכֶּם.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מִפִּיו, שֶׁאֶת הָעֲנִיּוּת שֶׁל הֶעָנִי יַעֲבִירוּ אֲלֵיהֶם, וְאֶת הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ יַעֲבִירוּ אֶל הֶעָנִי, וְכֵן הִכְנִיס אֶת זֶה בְּלִבּוֹ שֶׁכָּךְ יִהְיֶה, זֶה מַה שֶּׁגָּרַם לוֹ אֶת כָּל הַצָּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצג), שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה יֵשׁ לָהּ תֹּקֶף גָּדוֹל, וְאִם מַכְנִיס בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ. וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמֹר עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ.

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֵשֶׁת הֶעָנִי אֶצְלוֹ, וְאָמַר לָהּ דַּעְתּוֹ, שֶׁרְצוֹנוֹ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְאֶפְשָׁר בָּזֶה יִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כַּנַּ״ל, הֵשִׁיבָה לוֹ: גַּם אֲנִי חָשַׁבְתִּי זֹאת בְּדַעְתִּי, אַךְ לֹא הָיָה לִי הֶעָזָה לְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁאֲנִי אֶשְׁתַּדֵּךְ עִמָּכֶם, אַךְ אִם אַתֶּם רוֹצִים, בְּוַדַּאי אֲנִי מוּכָן וְלֹא אֶמְנַע מִכֶּם, כִּי כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי, שֶׁכָּל טוּבִי וְהַצְלָחָתִי לֹא יִמָּנַע מִכֶּם; רוֹאִים מִזֶּה גֹּדֶל כֹּחַ הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁאֲפִלּוּ חוֹשְׁבִים לְדַבֵּר טוֹב, יְכוֹלִים לִפְעֹל עִם מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה כָּךְ, כִּי הַמַּחֲשָׁבָה יֵשׁ לָהּ כֹּחַ גָּדוֹל לִפְעֹל אֵצֶל הָאָדָם. וְגַם רוֹאִים אֶת הָאֱמֶת וְהָעֲנָוָה שֶׁהָיוּ בְּאֵשֶׁת הֶעָנִי, כִּי הוֹדְתָה תֵּכֶף־וּמִיָּד, שֶׁגַּם לָהּ הָיְתָה אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה, אַךְ מֵחֲמַת עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת שֶׁהָיוּ בָהּ, הִתְבַּיְּשָׁה לוֹמַר לוֹ דָּבָר זֶה, כִּי הִיא הֶחֱזִיקָה אֶת עַצְמָהּ לְלֹא כְלוּם, כִּי הִיא עֲדַיִן זָכְרָה שֶׁהִיא אֵשֶׁת הֶעָנִי, וְלָכֵן מֵרֹב בּוּשָׁה הִתְבַּיְּשָׁה לְהַצִּיעַ אֶת מַחֲשַׁבְתָּהּ שֶׁהִיא רוֹצָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, כִּי פֶּן וְאוּלַי לֹא יַתְאִים לוֹ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ. וּבָזֶה רוֹאִים אֶת גֹּדֶל מַעֲלַת הָאָדָם, הַזּוֹכֶה לִהְיוֹת מַכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר עוֹלֶה לְגַדְלָה, הוּא תָּמִיד זוֹכֵר אֶת הֶעָבָר שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ מִתְגָּאֶה וּמִתְגַּדֵּל עַל זוּלָתוֹ, וְאַדְרַבָּה הוּא עוֹד מִתְבַּיֵּשׁ מֵהַזּוּלַת. וְזֶה תָּלוּי כְּפִי מִדַּת הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם. וְאֶל מִדַּת הָאֱמֶת זוֹכִים עַל־יְדֵי מְסִירוּת נֶפֶשׁ דַּיְקָא,

וְהַבֵּן וְהַבַּת הַנַּ״ל לָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד לְשׁוֹנוֹת וְכַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּם. וְהַבַּת הַנַּ״ל הָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כִּי מִי שֶׁמּוּכָן לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, הוּא נִדְבָּק בְּמִדַּת הָאֱמֶת, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשֶׁכֶת עָלָיו שִׁפְלוּת וּבוּשָׁה, שֶׁתָּמִיד מַרְגִּישׁ שֶׁהוּא לֹא כְּלוּם.

וְהַבֵּן וְהַבַּת הַנַּ״ל לָמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד לְשׁוֹנוֹת וְכַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּם. [אַף שֶׁדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, יֵשׁ בָּהֶם סוֹדוֹת נוֹרָאִים, סוֹדוֹת גְּדוֹלִים, וְאֵין שׁוּם דִּבּוּר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּנוּי עַל סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת וְכַוָּנוֹת פְּנִימִיּוּת שֶׁל תִּקּוּן וּבִנְיַן הָעוֹלָמוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ מָה, עִם כָּל זֹאת רָצָה רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁנּוֹצִיא אֶת הַמּוּסָר הַשִּׂכֶל מִסְּפוּרָיו, שֶׁזֶּה מְאֹד מְעוֹרֵר וּמוֹשֵׁךְ אֶת הַלֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְעוֹרֵר מֵהַשְּׁנָה הָעֲמֻקָּה שֶׁאֲנַחְנוּ יְשֵׁנִים בָּהּ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳), שֶׁעַל־יְדֵי סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה, הוּא מְעוֹרֵר מֵהַשְּׁנָה. וְלָכֵן עָלֵינוּ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר עֵצוֹת וְהַנְהָגוֹת וְהַדְרָכוֹת בְּסִפּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם רְמָזִים וּדְרָכִים וּנְתִיבוֹת חֲדָשׁוֹת אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם. וְלָכֵן יֵשׁ רֶמֶז לָמָּה עָבַר עַל הַבֵּן וְהַבַּת מַה שֶּׁעָבַר וְכוּ׳, מִפְּנֵי שֶׁלָּמְדוּ שְׁנֵיהֶם בְּחֶדֶר אֶחָד לְשׁוֹנוֹת וְכַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהִנְהִיגוּ קַלֵּי הָעוֹלָם, שֶׁמִּתְחַבְּאִים וּמִתְחַפְּשִׂים בְּאַדֶּרֶת שֵׁעָר, וְהִתִּירוּ לִלְמֹד מֵעֶרֶב בָּנִים וּבָנוֹת יַחַד, אוֹי לְאוֹתָהּ חֶרְפָּה וְאוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה, כִּי חֲרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (כְּתֻבּוֹת יג:): אֵין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לָעֲרָיוֹת, וְאֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁמַּנִּיחִים בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, שׁוֹמְרִים שַׁבָּת, לוֹמְדִים תּוֹרָה, יַתִּירוּ לִלְמֹד בָּנִים וּבָנוֹת, וְגַם לְשׁוֹנוֹת הָעַכּוּ״ם?! אֵין זֶה אֶלָּא מֵחֲמַת קַלּוּת הַדַּעַת, וְעִרְבּוּב אוֹר וָחֹשֶׁךְ, טֻמְאָה וְטָהֳרָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְעָלֵינוּ לְהַקְפִּיד מְאֹד מְאֹד עַל הַפְּרָדָה מֻחְלֶטֶת בֵּין בָּנִים וּבָנוֹת, וְאָז נִזְכֶּה לְגַדֵּל אוֹתָם מִתּוֹךְ יִרְאַת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה]. **וְהַבַּת הַנַּ״ל, הָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים לִרְאוֹתָהּ מִגִּדֶּל הַחִדּוּשׁ כַּנַּ״ל.** חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (בָּבָא בַּתְרָא קמא.): בַּת תְּחִלָּה, סִימָן יָפֶה לְבָנִים; וּפֵרֵשׁ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לא), שֶׁעִנְיַן בַּת זֶה בַּת־עַיִן, חָכְמָה תַּתָּאָה, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה, כִּי אִם אָדָם מַקְדִּים לְכָל דָּבָר

לִרְאוֹתָהּ מִגְדָּל הַחִדּוּשׁ בַּנַ״ל, וְנָתְנוּ מַתָּנוֹת עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי, וְהָיוּ בָּאִים שָׂרִים לִרְאוֹתָהּ וְהוֹטְבָה בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וְהָיָה יָפְיָהּ חִדּוּשׁ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, כִּי לֹא הָיָה יֹפִי שֶׁל אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וּמִגְדָּל הַפְּלָגַת יָפְיָהּ בָּא עַל דַּעַת הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַזֶּה, וְשַׂר שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן, חָשַׁק לְהִתְחַתֵּן עִמָּהּ. אַךְ אֵין נָאֶה לָהֶם לְהִתְחַתֵּן עִם כָּזֶה, עַל־כֵּן הֶכְרִחוּ לִרְאוֹת לְהִשְׁתַּדֵּל לְגַדֵּל אֶת הָאִישׁ הַזֶּה, וְהִשְׁתַּדְּלוּ שֶׁיַּעֲבֹד אֵצֶל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֱמוּנָה, אָז יִזְכֶּה אַחַר־כָּךְ לְשֵׂכֶל עֶלְיוֹן, לְהָבִין רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת מְשֻׂכָּל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן. וְנָתְנוּ מַתָּנוֹת, כִּי אִם אָדָם חָזָק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מְאִירוֹת בּוֹ אַחַר־כָּךְ כָּל הַהַשָּׂגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּמְקַבֵּל מַתָּנוֹת רוּחָנִיּוֹת, כִּי עַל־יְדֵי הָאֱמוּנָה יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ עַד אֵין סוֹף, עַד שֶׁנִּתְעַשֵּׁר הֶעָנִי, כִּי אֲפִלּוּ כַּאֲשֶׁר אָדָם נִמְצָא בְּתֵקֶף הָעֲנִיּוּת וְהַדַּחֲקוּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן אִם הוּא מִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעַשֵּׁר בַּעֲשִׁירוּת מֻפְלֶגֶת מְאֹד, שֶׁמְּקַבֵּל שֵׂכֶל עֶלְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד בְּהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, כִּי אֱמוּנָה אַף שֶׁהִיא מַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יְכוֹלִים לַעֲלוֹת אֶל כָּל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְהָיוּ בָּאִים שָׂרִים לִרְאוֹתָהּ וְהוֹטְבָה בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, וְהָיָה יָפְיָהּ חִדּוּשׁ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, כִּי לֹא הָיָה יֹפִי שֶׁל אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וּמִגְדָּל הַפְּלָגַת יָפְיָהּ, בָּא עַל דַּעַת הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הֶעָנִי הַזֶּה, כִּי אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר אֶת מַעֲלַת מִדַּת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי מִי שֶׁחָזָק בֶּאֱמוּנָה, לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְהוּא תָּמִיד דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל הַשָּׂרִים שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, מְאֹד מְאֹד מִשְׁתּוֹקְקִים לִרְאוֹתָהּ, וּמֵרֹב גֹּדֶל יָפְיָהּ כֻּלָּם רוֹצִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, כִּי הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הִיא הַיְסוֹד שֶׁל הַכֹּל, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּם קְדֻשָּׁה וְאֶל שׁוּם מַדְרֵגָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת בַּת, הַיְנוּ בַּת־עַיִן, שֵׂכֶל הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא מַלְכוּת, שֶׁבָּהּ מְאִירִין כָּל הַסְּפִירוֹת. וְשַׂר, שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן, חָשַׁק לְהִתְחַתֵּן עִמָּהּ, אַךְ אֵין נָאֶה לָהֶם לְהִתְחַתֵּן עִם כָּזֶה עָנִי, עַל־כֵּן הֶכְרִחוּ לִרְאוֹת לְהִשְׁתַּדֵּל לְגַדֵּל אֶת הָאִישׁ

הַקֵּיסָר, וְנַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה "פְּרָאפִּירְטְשִׁיק" (קָצִין זוּטָר), וְאַחַר־כָּךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי הִשְׁתַּדְּלוּ לְהַגְבִּיהוֹ בִּמְהֵרָה, עַד שֶׁהָלַךְ מַהֵר מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעְדְנִירַאל (שַׂר), וְהָיוּ חֲפֵצִים הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, אַךְ הָיוּ רַבִּים קוֹפְצִים עַל זֶה. כִּי כַּמָּה שָׂרִים בָּאוּ עַל זֶה וְעָסְקוּ בָּזֶה לְהַגְבִּיהוֹ. וְגַם כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְחַתֵּן מֵחֲמַת הַבֶּערְגֶיר, שֶׁכְּבָר הָיוּ מְדַבְּרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַזֶּה, וְהִשְׁתַּדְּלוּ שֶׁיַּעֲבֹד אֵצֶל הַקֵּיסָר, וְנַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה "פְּרַאפִּירְטְשִׁיק" (קָצִין צָבָא זוּטָר), וְאַחַר־כָּךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי הִשְׁתַּדְּלוּ לְהַגְבִּיהוֹ בִּמְהֵרָה, עַד שֶׁהָלַךְ מַהֵר מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעְדְנִירַאל (שַׂר); וּפֹה טָמוּן סוֹד עָמֹק, אֵיךְ שֶׁגַּם בַּדְּבָרִים הָאֵלּוּ יֵשׁ שֹׁחַד, כְּמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פ׳), שֶׁגַּם בַּהִתְנַשְּׂאוּת יֵשׁ צְבִיעוּת וְשֹׁחַד גָּדוֹל, שֶׁבָּא מֵחֲמַת קִנְאָה וּפְגַם הָאֱמוּנָה. וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה רַחֲמִים, וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁלֹּא יַטְעוּ אוֹתוֹ וְלֹא יוֹלִיכוּהוּ שׁוֹלָל, כִּי אֱמוּנָה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּלִי שׁוּם נְגִיעוֹת, וְאָסוּר לוֹ לָאָדָם לִדְחֹף אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל הִתְנַשְּׂאוּת, אֶלָּא שֶׁיָּבוֹאוּ וִיבַקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ. וְהָיוּ חֲפֵצִים הַשָּׂרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, הַיְנוּ עִם הֶעָנִי, אַךְ הָיוּ רַבִּים קוֹפְצִים עַל זֶה, כִּי כַּמָּה שָׂרִים בָּאוּ עַל זֶה וְעָסְקוּ בָּזֶה לְהַגְבִּיהוֹ, כִּי גַּם בַּקְּדֻשָּׁה מִתְלַבֶּשֶׁת הַסִּטְרָא אָחֳרָא לְהַטְעוֹת אֶת הָאָדָם בְּכָל מִינֵי טָעֻיּוֹת, וּמַלְבִּישָׁה אֶת עַצְמָהּ בְּמִצְווֹת, שֶׁמֻּתָּר לִהְיוֹת צָבוּעַ, אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְנַשְּׂאוּת, וְעַל־כֵּן גַּם כָּאן כַּמָּה שָׂרִים קָפְצוּ עַל זֶה, וְעָסְקוּ לְהַגְבִּיהוֹ, וְגַם כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְחַתֵּן מֵחֲמַת הַבֶּערְגֶיר, שֶׁכְּבָר הָיוּ מְדַבְּרִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ; וּבֶאֱמֶת זוֹ הַמְּנִיעָה הַגְּדוֹלָה, כִּי תָּמִיד חוֹזֵר עַל עַצְמוֹ הַשִּׁדּוּךְ הָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ מִי שֶׁיְּרֵא אֱלֹקִים מִנְּעוּרָיו, וְדָבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא בָּא קֹדֶם.

וְהֶעָנִי הַזֶּה, שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעְדְנִירַאל, הָיָה מַצְלִיחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר
וְהָיָה שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר לַמִּלְחָמָה, וְהִצְלִיחַ מְאֹד
בְּכָל פַּעַם. וְנָשָׂא אוֹתוֹ עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהָיָה
הוֹלֵךְ וּמַצְלִיחַ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק שָׁם הַקֵּיסָר,
וְנִתְיַעֲצוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לְקֵיסָר, וְנִתְקַבְּצוּ
כָּל הַשָּׂרִים וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר. וְנַעֲשָׂה קֵיסָר
(הֵינוּ הֶעָנִי הַנַּ״ל נַעֲשָׂה קֵיסָר) **וְהָיָה לוֹחֵם מִלְחָמוֹת, וְהָיָה**
מַצְלִיחַ מְאֹד, וְכָבֵשׁ מְדִינוֹת, וְהָיָה לוֹחֵם וּמַצְלִיחַ וְכוֹבֵשׁ
וְהוֹלֵךְ, עַד שֶׁשְּׁאָר הַמְּדִינוֹת נִתְיַעֲצוּ לִמְסֹר תַּחַת יָדוֹ

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

וְהֶעָנִי הַזֶּה, שֶׁנַּעֲשָׂה יֶעְדְנִירַאל, הָיָה מַצְלִיחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם עוֹלֶה לְגְדֻלָּה — הוּא מַצְלִיחַ. וְהָיָה שׁוֹלֵחַ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר לַמִּלְחָמָה, וְהִצְלִיחַ מְאֹד בְּכָל פַּעַם, וְנָשָׂא אוֹתוֹ עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי כֵּיוָן שֶׁאָדָם עוֹלֶה בְּהַצְלָחָה, הַהַצְלָחָה אֵינָהּ סָרָה מִמֶּנּוּ, וְעוֹלָה מַעְלָה מַעְלָה. וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמַצְלִיחַ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק שָׁם הַקֵּיסָר, וְנִתְיַעֲצוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לְקֵיסָר, כִּי רָאוּ שֶׁהוּא מַצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד. וְנִתְקַבְּצוּ כָּל הַשָּׂרִים וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם, שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר, וְנַעֲשָׂה קֵיסָר (הֵינוּ הֶעָנִי הַנַּ״ל נַעֲשָׂה קֵיסָר). וּבָזֶה רוֹאִים אֵיךְ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאָסוּר לָאָדָם לְהִתְיָאֵשׁ, אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בַּמַּצָּבִים הֲכִי קָשִׁים וּגְרוּעִים, וְהוּא שָׂרוּי בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת גְּדוֹלָה, וְלָקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבוֹכֶה וּמְבַכֶּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל גֹּדֶל צַעֲרוֹ; אֶחָד יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף, אֶחָד יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה, וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ יְלָדִים, וְהוּא נִשְׁאָר בְּלֹא כְּלוּם, וְדָפַק רֹאשׁוֹ בַּקִּיר וּבָכָה מְאֹד, וְהָיָה בִּשְׁפַל הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהִנֵּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא סִבֵּב שֶׁיִּתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה עָשִׁיר גָּדוֹל, וְיִהְיֶה מֻצְלָח בְּכָל מַעֲשָׂיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה קֵיסָר. וְהָיָה לוֹחֵם מִלְחָמוֹת, וְהָיָה מַצְלִיחַ מְאֹד, וְכָבֵשׁ מְדִינוֹת, וְהָיָה לוֹחֵם וּמַצְלִיחַ וְכוֹבֵשׁ וְהוֹלֵךְ; כִּי כֵּיוָן שֶׁהַהַצְלָחָה שֶׁל הָאָדָם עוֹלָה, אֲזַי אֵינָהּ נִפְסֶקֶת מִמֶּנּוּ, וְרַק עוֹלֶה לְגְדֻלָּה בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁשְּׁאָר הַמְּדִינוֹת נִתְיַעֲצוּ לִמְסֹר תַּחַת יָדוֹ בְּרָצוֹן טוֹב, שֶׁגַּם עֲלֵיהֶם יִהְיֶה מֶלֶךְ,

בְּרָצוֹן טוֹב, כִּי רָאוּ הַצְלָחָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁכָּל הַיְפִי שֶׁל הָעוֹלָם וְכָל הַמַּזָּל שֶׁל הָעוֹלָם אֶצְלוֹ. עַל־כֵּן נִתְקַבְּצוּ כָּל הַמְּלָכִים וְהִסְכִּימוּ, שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר עַל כָּל הָעוֹלָם, וְנָתְנוּ לוֹ כֶּתֶב בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל זָהָב:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כִּי רָאוּ הַצְלָחָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁכָּל הַיְפִי שֶׁל הָעוֹלָם וְכָל הַמַּזָּל שֶׁל הָעוֹלָם אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן נִתְקַבְּצוּ כָּל הַמְּלָכִים וְהִסְכִּימוּ, שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר עַל כָּל הָעוֹלָם; וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד לָאָדָם שֶׁהָיָה בִּשְׁפַל הַמַּצָּב, אֲבָל בָּטָה מְאֹד, וּלְבַסּוֹף עָלָה וְנִתְעַלָּה, עַד שֶׁהָיָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם. כִּי אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר אֶת מַעֲלַת הַבְּכִיָּה שֶׁאָדָם בּוֹכֶה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת לב:): אַף־עַל־פִּי שֶׁשַּׁעֲרֵי תְּפִלָּה נְנֶעֱלוּ, שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת לֹא נְנֶעֱלוּ; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה בְּכִיָּה שֶׁהָאָדָם בּוֹכֶה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יַלְקוּט וַיֵּצֵא רֶמֶז קנב): כְּשֵׁם שֶׁלֹּא פִּיֵּס יוֹסֵף אֶת אֶחָיו אֶלָּא בִּבְכִי, כָּךְ אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא גּוֹאֵל אֶת בָּנָיו אֶלָּא בִּבְכִי. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּמַצָּב קָשֶׁה מְאֹד, אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּשְׁאָר בִּלֹא כְלוּם, וְלָקְחוּ לוֹ אֶת הַכֹּל, עָלָיו לִהְיוֹת חָזָק בִּבְכִיָּה וְלִבְכּוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁבֵּין כָּךְ עוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים, וְאֵינוֹ רוֹאֶה יְשׁוּעָה, אַל יִתְיָאֵשׁ מִן הָרַחֲמִים, וְיִשְׁפֹּךְ דְּמָעוֹת כַּמַּיִם, אָז יִרְאֶה יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּפִלָּה, סִימָן נא): תְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּדְמָעוֹת הִיא נִתְקַבֶּלֶת; וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלִשְׁפֹּךְ דְּמָעוֹת כַּמַּיִם, עַד יַשְׁקִיף עָלָיו הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, הָעָקָר לֹא לְהִתְיָאֵשׁ. וְנָתְנוּ לוֹ כָּל הַמְּדִינוֹת כְּתָב בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל זָהָב, שֶׁהוּא יִהְיֶה קֵיסָר עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וּמוּבָא בַּזֹּהַר (עַיִן בַּהַשְׁמָטוֹת מִסֵּפֶר הַבָּהִיר, סִימָן נב): וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ זָהָ״ב? שֶׁבּוֹ כְּלוּלוֹת שָׁלֹשׁ מִדּוֹת: ז׳ כְּנֶגֶד ז׳ מִדּוֹת, ה׳ כְּנֶגֶד הַמַּלְכוּת, ב׳ כְּנֶגֶד חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁזֶּה פַּרְצוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת; הַיְנוּ עַל־יְדֵי שֶׁבָּכָה כָּל־כָּךְ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְעָשָׂה אֶת עַצְמוֹ עָנִי — זָכָה לְהִתְעַלּוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (פִּקּוּדֵי רלב:): וְדָוִד מַלְכָּא תָּדִיר אִיהוּ הֲוָה שָׁפִיל גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּמָאִיךְ גַּרְמֵיהּ קָמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ

וְהַקֵּיסָר הַזֶּה מֵאֵן עַתָּה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הַבֶּערְגֶיר, כִּי אֵין נָאֶה לְקֵיסָר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בֶּערְגֶיר. וְאִשְׁתּוֹ הַקֵּיסָרִית, הִיא לֹא זָזָה מִן הַבֶּערְגֶיר כְּלָל. וַיַּרְא הַקֵּיסָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר נֶגֶד הַבֶּערְגֶיר הַנַּ״ל, בִּפְרָט כִּי אִשְׁתּוֹ מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ מְאֹד מְאֹד, עַל־כֵּן חָשַׁב

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

זָקִיף לֵיהּ עַל כֻּלָּא. וְאָמְרוּ עוֹד בַּזֹּהַר (מִשְׁפָּטִים קכב.) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים פו, א): ״כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי״, וְהוּא מַלְכָּא עַל מַלְכִּין הֲוָה, וַהֲוָה קָרֵי לְגַרְמֵיהּ הָכִי; כִּי הֶחָזִיק אֶת עַצְמוֹ לְעָנִי וְלֹא כְּלוּם, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה עָלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְנַעֲשָׂה מֶלֶךְ עַל כָּל הַמְּלָכִים. וְהַקֵּיסָר הַזֶּה מֵאֵן עַתָּה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם הַבֶּערְגֶיר, כִּי אֵין נָאֶה לְקֵיסָר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בֶּערְגֶיר; בָּזֶה רוֹאִים מַה זֶּה נִקְרָא כְּפוּי טוֹבָה, שֶׁבָּא מֵחֲמַת גֵּאוּת וְיִשּׁוּת, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָיָה עָנִי מָרוּד, וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְהַבֶּערְגֶיר עָזַר לוֹ עַד כְּדֵי מְסִירַת נֶפֶשׁ מַמָּשׁ, שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ לְהָשִׁיב לוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ, אָז הִכִּיר בַּטּוֹב שֶׁעָשָׂה לוֹ הַבֶּערְגֶיר, כֵּיוָן שֶׁעָלָה לְגִדֻלָּה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה קֵיסָר, כְּבָר שָׁכַח אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לוֹ הַבֶּערְגֶיר. וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, כָּל זְמַן שֶׁהֵם נִמְצָאִים בְּמַצָּב הֲכִי גָּרוּעַ, כְּשֶׁעוֹזְרִים לָהֶם — הֵם מַכִּירִים בַּטּוֹב, כֵּיוָן שֶׁהֵם מִתְגַּדְּלִים, מַתְחִילִים לְהִתְגָּאוֹת עַל זוּלָתָם, וְשׁוֹכְחִים אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בְּעֵת קַטְנוּתָם וִירִידָתָם, וְעוֹד מִתְחַצְּפִים כְּנֶגֶד אֵלּוּ שֶׁעָזְרוּ לָהֶם, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁלֹּא מַתְאִים לָהֶם לְדַבֵּר עִם זֶה שֶׁעָשָׂה לָהֶם טוֹבוֹת, אֲשֶׁר זוֹ רִשְׁעוּת מֵאַיִן כָּמוֹהָ. וְדָבָר זֶה שָׁכִיחַ מְאֹד מְאֹד, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם בְּצָרָה גְּדוֹלָה וְעוֹזְרִים לוֹ — הוּא מִתְחַנֵּף, כֵּיוָן שֶׁהוּא מִתְגַּדֵּל, הוּא בּוֹעֵט בְּמִי שֶׁעָזַר לוֹ, וְשׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי, וְלֹא עוֹד אֶלָּא, שֶׁמַּחֲזִיר רָעָה תַּחַת טוֹבָה. אֲבָל וְאִשְׁתּוֹ הַקֵּיסָרִית הִיא לֹא זָזָה מִן הַבֶּערְגֶיר כְּלָל, כִּי הִיא הָיְתָה צְנוּעָה גְּדוֹלָה מְאֹד וְצַדֶּקֶת, וְלָכֵן הִיא זָכְרָה אֶת הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה לָהּ הַבֶּערְגֶיר, וְזֶה מַרְאֶה אֶת תְּכוּנַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁעָלָה לְגִדֻלָּה, זוֹכֵר הֵיטֵב בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה עָנִי וּבְדַחֲקוּת — מִי עָזַר לוֹ. וַיַּרְא הַקֵּיסָר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר נֶגֶד הַבֶּערְגֶיר הַנַּ״ל, בִּפְרָט כִּי אִשְׁתּוֹ מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ מְאֹד מְאֹד, עַל־כֵּן חָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבֶּערְגֶיר

מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל. וּבַתְּחִלָּה רָאָה לְחַפְּרוֹ, וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת, כְּאִלּוּ אֵין הַדָּבָר מִמֶּנּוּ, לְגָרֵם לוֹ הֶפְסֵד. וְהַקֵּיסָר בְּוַדַּאי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת. וְהָיוּ מַפְסִידִים וּמְחַפְּרִים אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּתְדַּלְדֵּל וְנַעֲשָׂה עָנִי גָּמוּר. וְהִיא, הַקֵּיסָרִית, הָיְתָה מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ תָּמִיד. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַקֵּיסָר, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁזֶּה הַבֵּן קַיָּם, הֵינוּ בֶּן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר. וְהִשְׁתַּדֵּל לְהַעֲבִיר אֶת אוֹתוֹ הַבָּחוּר שֶׁל הַבַּעְרְגִיר. וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהַעֲבִירוֹ, וְגִלְגֵּל עָלָיו עֲלִילוֹת, וְהוֹשִׁיב עָלָיו שׁוֹפְטִים, וְהַשּׁוֹפְטִים הֵבִינוּ שֶׁרְצוֹן הַקֵּיסָר לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְשָׁפְטוּ לְהַנִּיחוֹ בְּשֵׂק וּלְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַנַּ״ל, וּבַתְּחִלָּה רָאָה לְחַסְּרוֹ, וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת, כְּאִלּוּ אֵין הַדָּבָר מִמֶּנּוּ לִגְרֹם לוֹ הֶפְסֵד, וְהַקֵּיסָר בְּוַדַּאי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, וְהָיוּ מַפְסִידִים וּמְחַסְּרִים אוֹתוֹ, עַד שֶׁנִּתְדַּלְדֵּל וְנַעֲשָׂה עָנִי גָּמוּר; רוֹאִים מִזֶּה רִשְׁעוּת שֶׁל אָדָם, שֶׁלֹּא רַק שֶׁשָּׂכַח שֶׁהוּא הָיָה פַּעַם עָנִי, וְעָזְרוּ לוֹ בְּעֵת שֶׁהָיָה בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת וּבְצָרוֹת גְּדוֹלוֹת, וּבָכָה עַל רַע מַזָּלוֹ, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה לְגֻדְלָה, הוּא עוֹד שׂוֹכֵחַ מַה שֶּׁעָשׂוּ לוֹ, וְלֹא זוֹ בִּלְבָד, אֶלָּא מְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁזּוֹ רִשְׁעוּת מֵאֵין כָּמוֹהָ, וְזֶה מְאֹד מְאֹד מָצוּי הַיּוֹם, וּצְרִיכִים הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בִּכְלַל מְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שֶׁאָמַר עַל זֶה הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי יז, יג): ״מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ״; וְהִיא הַקֵּיסָרִית הָיְתָה מַחֲזֶקֶת עִמּוֹ תָּמִיד, הַיְנוּ עִם הַבַּעְרְגִיר. אַחַר־כָּךְ רָאָה הַקֵּיסָר, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁזֶּה הַבֵּן קַיָּם, הַיְנוּ בֶּן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ אַחֵר, וְהִשְׁתַּדֵּל לְהַעֲבִיר אֶת אוֹתוֹ הַבָּחוּר שֶׁל הַבַּעְרְגִיר, וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהַעֲבִירוֹ, וְגִלְגֵּל עָלָיו עֲלִילוֹת, וְהוֹשִׁיב עָלָיו שׁוֹפְטִים, וְהַשּׁוֹפְטִים הֵבִינוּ, שֶׁרְצוֹן הַקֵּיסָר לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְשָׁפְטוּ

וְהַקֵּיסָרִית הָיָה לִבָּהּ דָּוֶה מְאֹד עַל זֶה, אַךְ גַּם הַקֵּיסָרִית אִי אֶפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹת כְּנֶגֶד הַקֵּיסָר. מֶה עָשְׂתָה. הָלְכָה אֶל הַמְמֻנִּים, שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וּבָאתָה אֶצְלָם וְנָפְלָה לִפְנֵי רַגְלָם, וְהִתְחַנְּנָה מֵהֶם מְאֹד, שֶׁיַּעֲשׂוּ לְמַעֲנָהּ לְהַנִּיחוֹ, כִּי לָמָּה הוּא חַיָּב מִיתָה. וּבִקְשָׁה מֵהֶם מְאֹד, שֶׁיִּקְחוּ שָׁבוּי אַחֵר מְחֻיָּב מִיתָה לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַנִּיחוֹ בְּשַׂק, וּלְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם; מִכָּאן רוֹאִים רִשְׁעוּת שֶׁל אָדָם שֶׁהוּא כְּפוּי טוֹבָה, וְשָׁכַח לְגַמְרֵי שֶׁעָשׂוּ לוֹ פַּעַם טוֹבָה, שֶׁהָיָה עָנִי וְאֶבְיוֹן וְקַבְּצָן גָּדוֹל, וְהַבֶּערְגֶיר עָשָׂה לוֹ טוֹבָה, וְהֶחֱזִיר לוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְעַכְשָׁו שֶׁעָלָה לִגְדֻלָּה, בְּרִשְׁעוּת שֶׁאֵין כָּמוֹהָ הוּא רוֹצֶה, פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, לְהַעֲבִיר אֶת הַבֵּן מִן הָעוֹלָם, לְהַכְנִיסוֹ בְּשַׂק וּלְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם. וְדָבָר זֶה הֵם מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ בְּמַצָּב מְאֹד נָמֹךְ, בְּשִׂיא הַשִּׁפְלוּת, וּכְשֶׁעָזְרוּ לָהֶם, הֵם נִתְהַפְּכוּ מֵהַהֵפֶךְ אֶל הַהֵפֶךְ, וְעוֹד רוֹדְפִים מִי שֶׁעָזַר לָהֶם, וְזוֹ הָרִשְׁעוּת הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁרַק יְכוֹלָה לִהְיוֹת, וַעֲלֵיהֶם אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי יז, יג): "מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ".

וְהַקֵּיסָרִית, הָיָה לִבָּהּ דָּוֶה מְאֹד עַל זֶה, כִּי הִיא הָיְתָה בְּטִבְעָהּ טוֹבָה, וּמַה גַּם שֶׁהָיְתָה לָהּ הַכָּרַת הַטּוֹב, וְזָכְרָה הֵיטֵב מַה שֶּׁעָשָׂה בִּשְׁבִילָהּ הַבֶּערְגֶיר, וְאֶת גֹּדֶל הַמְסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁהָיְתָה לוֹ בִּשְׁבִילָהּ, וְלָכֵן הָיָה לִבָּהּ דָּוֶה מְאֹד, עַל שֶׁרוֹצִים לַהֲרֹג וּלְהַעֲבִיר מִן הָעוֹלָם אֶת הַבֵּן שֶׁל הַבֶּערְגֶיר. אַךְ גַּם הַקֵּיסָרִית, אִי אֶפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹת כְּנֶגֶד הַקֵּיסָר; כִּי אֵלּוּ הַגַּאַוְתָנִים מִשְׁתַּלְּטִים עַל נְשׁוֹתֵיהֶם, מֶה עָשְׂתָה אֵשֶׁת הַבֶּערְגֶיר? הָלְכָה אֶל הַמְמֻנִּים, שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וּבָאתָה אֶצְלָם, וְנָפְלָה לִפְנֵי רַגְלָם, וְהִתְחַנְּנָה מֵהֶם מְאֹד, שֶׁיַּעֲשׂוּ לְמַעֲנָהּ לְהַנִּיחוֹ, כִּי לָמָּה הוּא חַיָּב מִיתָה?! כִּי הֲרֵי בֶּאֱמֶת הַבֵּן הָיָה חַף מִפֶּשַׁע, רַק מֵחֲמַת גֵּאוּת וְרִשְׁעוּת שֶׁל הַקֵּיסָר, שֶׁחִפֵּשׂ כָּבוֹד, וְרָצָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ רַק עִם אֵיזֶה מֶלֶךְ, הֶחְלִיט לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וּלְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וּבִקְשָׁה מֵהֶם מְאֹד, שֶׁיִּקְחוּ שָׁבוּי אַחֵר מְחֻיָּב מִיתָה לְהַשְׁלִיכוֹ לַיָּם, וְיַנִּיחוּ

וַיְנִיחוּ אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל. וּפְעָלָה בַּקָּשָׁתָהּ אֶצְלָם, וְנִשְׁבְּעוּ לָהּ שֶׁיַּנִּיחוּהוּ. וְכֵן עָשׂוּ וְלָקְחוּ אִישׁ אַחֵר וְהִשְׁלִיכוּהוּ לַיָּם, וְאוֹתוֹ הִנִּיחוּ. וְאָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְךָ. וְהָלַךְ לוֹ. וְהַבָּחוּר הַזֶּה כְּבָר הָיָה בַּר־דַּעַת, וְהָלַךְ לוֹ.

וְקֹדֶם לָזֶה הָלְכָה הַקֵּיסָרִית הַנַּ״ל וְקָרְאָה לְבִתָּהּ הַנַּ״ל,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל. וּפְעָלָה בַּקָּשָׁתָהּ אֶצְלָם, כִּי (מִשְׁלֵי יח, כג): ״תַּחֲנוּנִים יְדַבֵּר רָשׁ״; כִּי אִם מְדַבְּרִים וּמִתְחַנְּנִים וּמְבַקְּשִׁים, אֲזַי יְכוֹלִים לִפְעֹל, כִּי בְּטוֹב תָּמִיד יְכוֹלִים לִפְעֹל אֵצֶל כֻּלָּם, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מד.): תַּחֲנוּנִים יְדַבֵּר רָשׁ — זֶה מֹשֶׁה, כִּי גַּם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כְּשֶׁבָּא לְהִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בָּא לְבַקֵּשׁ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כ׳), שֶׁאָסוּר לִדְחֹק אֶת הַשָּׁעָה בִּתְפִלָּה, וְלוֹמַר שֶׁאַתָּה מֻכְרָח לַעֲזֹר לִי, אֶלָּא יְבַקֵּשׁ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וּתְפִלָּה כָּזוֹ נִשְׁמַעַת וּמִתְקַבֶּלֶת. כְּמוֹ־כֵן הוּא עִם בְּנֵי־אָדָם, אִם מְדַבְּרִים בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, אֲזַי פּוֹעֲלִים. **וְנִשְׁבְּעוּ לָהּ שֶׁיַּנִּיחוּהוּ, וְכֵן עָשׂוּ, וְלָקְחוּ אִישׁ אַחֵר וְהִשְׁלִיכוּהוּ לַיָּם, וְאוֹתוֹ הִנִּיחוּ, וְאָמְרוּ לוֹ: לֵךְ לְךָ. וְהָלַךְ לוֹ;** וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל לָאָדָם, אִם מְגָרְשִׁים אוֹתוֹ, וְלֹא רוֹצִים אוֹתוֹ, שֶׁיֵּלֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לד, א): ״בְּגָרְשׁוֹ וַיֵּלַךְ״; **וְהַבָּחוּר הַזֶּה כְּבָר הָיָה בַּר דַּעַת, וְהָלַךְ לוֹ.** כִּי כְּלָל זֶה אָדָם צָרִיךְ לָקַחַת תָּמִיד בְּדַעְתּוֹ, שֶׁאִם הוּא בָּא לְמָקוֹם שֶׁאֵין צְרִיכִים אוֹתוֹ שֶׁיֵּלֵךְ, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁנָּהוּג, שֶׁאָדָם דּוֹחֵף אֶת עַצְמוֹ אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צְרִיכִים אוֹתוֹ, זוֹ סְתָם טִפְּשׁוּת וְקַטְנוּת הַמֹּחִין, כִּי אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁעָלָיו לִבְרֹחַ מִמָּקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָצוּי שָׁם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְצָא בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְלָמָּה הוּא צָרִיךְ טוֹבוֹת מִבְּנֵי־אָדָם?! וְזֶה עִקַּר הַדַּעַת וְהַשֵּׂכֶל, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִקְנוֹת לְעַצְמוֹ, לֹא לָלֶכֶת לְמָקוֹם שֶׁאֵין צְרִיכִים אוֹתוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל מֵהַרְבֵּה בְּזָיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים וְעָגְמַת נֶפֶשׁ.

וְקֹדֶם לָזֶה, לִפְנֵי שֶׁרָצוּ לְהַעֲנִישׁ אֶת הַבָּחוּר, הָלְכָה הַקֵּיסָרִית הַנַּ״ל

וְאָמְרָה לָהּ: בִּתִּי, תִּדְעִי שֶׁזֶּה הַבֵּן שֶׁל הַבֶּעְרַגֶּיר הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ, וְסִפְּרָה לָהּ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָבַר עָלֶיהָ כַּנַּ״ל, וְאֵיךְ הַבֶּעְרַגֶּיר מָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִילִי (כַּנִּזְכָּר לְעֵיל) **וְהָיָה עִמִּי בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת הַנַּ״ל, וְנִשְׁבַּעְתִּי לוֹ בַּה׳, שֶׁכָּל טוּבִי לֹא יִמְנַע מִמֶּנּוּ, וְלָקַחְתִּי אוֹתָן הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת לְעֵדוּת שֶׁהֵם: בּוֹר וּמְקֻוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. בְּכֵן עַתָּה, הִנֵּה אַתְּ הִיא כָּל טוֹבָתִי וּמַזָּלִי וְהַצָּלָתִי, וּבְרֵאתִי אַתְּ שֶׁלּוֹ. וּבְנוֹ הַנַּ״ל הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ, וְאָבִיךְ מֵחֲמַת גַּסּוּתוֹ רוֹצֶה לְהָרְגוֹ חָנָם, וּכְבָר הִשְׁתַּדַּלְתִּי לְהַצִּילוֹ, וּפָעַלְתִּי שֶׁיְּנִיחוּהוּ כַּנַּ״ל. עַל־כֵּן תִּדְעִי שֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ** (הַיְנוּ בֶּן הַבֶּעְרַגֶּיר הַנַּ״ל)**, וְאַל תִּתְרַצִּי עִם אַחֵר בָּעוֹלָם כְּלָל.**

נֶהֱרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְקָרְאָה לְבִתָּהּ הַנַּ״ל, וְאָמְרָה לָהּ: בִּתִּי, תִּדְעִי שֶׁזֶּה הַבֵּן שֶׁל הַבֶּעְרַגֶּיר הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ. וְסִפְּרָה לָהּ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָבַר עָלֶיהָ כַּנַּ״ל, וְאֵיךְ הַבֶּעְרַגֶּיר מָסַר נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִילִי (כַּנַּ״ל), וְהָיָה עִמִּי בְּשִׁבְעָה מְקוֹמוֹת הַנַּ״ל, וְנִשְׁבַּעְתִּי לוֹ בַּה׳, שֶׁכָּל טוּבִי לֹא יִמְנַע מִמֶּנּוּ, וְלָקַחְתִּי אוֹתָן הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת לְעֵדוּת, שֶׁהֵם: בּוֹר וּמְקֻוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. בְּכֵן עַתָּה, הִנֵּה אַתְּ הִיא כָּל טוֹבָתִי וּמַזָּלִי וְהַצָּלָתִי, וּבְרֵאתִי אַתְּ שֶׁלּוֹ; מִזֶּה רוֹאִים מַהִי מִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, שֶׁהַקֵּיסָרִית שֶׁהִיא הָיְתָה אֵשֶׁת הֶעָנִי, זָכְרָה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלֶיהָ בְּעֵת צָרָתָהּ, וּמִי הִצִּילָהּ וְהֶחֱזִירָהּ אֶל בַּעְלָהּ, וְאֵיךְ שֶׁנּוֹלְדָה לָהּ בִּתָּהּ, וְאֶת הַשִּׁבּוּעָה שֶׁנִּשְׁבְּעָה, וְלָכֵן אָמְרָה אֶל בִּתָּהּ: דְּעִי לָךְ, אֲשֶׁר בְּנוֹ הַנַּ״ל הוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ, כִּי כְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי, שֶׁכָּל הַטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה לִי שַׁיָּךְ לוֹ, וְאָבִיךְ מֵחֲמַת גַּסּוּתוֹ רוֹצֶה לְהָרְגוֹ חָנָם, שֶׁזּוֹ רִשְׁעוּת שֶׁיֵּשׁ בִּבְנֵי־אָדָם שֶׁהֵם כְּפוּיֵי טוֹבָה, וְזֶה בָּא מֵחֲמַת מִדַּת הַגַּאֲוָה וְהַגַּסּוּת שֶׁנִּכְנְסָה בָּאָדָם, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁמּוֹצְאִים כְּפוּי טוֹבָה, צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁהָאָדָם הַזֶּה הוּא בַּעַל גַּאֲוָה, וּמָלֵא יְשׁוּת וְגַסּוּת רוּחַ. וּכְבָר הִשְׁתַּדַּלְתִּי לְהַצִּילוֹ, וּפָעַלְתִּי שֶׁיְּנִיחוּהוּ כַּנַּ״ל. עַל־כֵּן תִּדְעִי, שֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּךְ (הַיְנוּ בֶּן

וְנִתְקַבְּלוּ דִּבְרֵי אִמָּהּ בְּעֵינֶיהָ, כִּי גַּם הִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם, וְהַשִּׁיבָהּ, שֶׁבְּוַדַּאי תִּקַּיֵּם בָּהּ, וְהָלְכָה הַבַּת הַזֹּאת, וְשָׁלְחָה כְּתָב אֶל בֶּן הַבַּעְרְגֶיר הַנַּ״ל אֶל הַתְּפִיסָה, שֶׁהִיא מַחֲזֶקֶת עַצְמָהּ בּוֹ, וְהוּא הֶחְתָּן שֶׁלָּהּ. וְשָׁלְחָה לוֹ כְּמוֹ חֲתִיכַת לַאנְד־קַארְט (מַפַּת הָעוֹלָם)**, וְצִיְּרָה בּוֹ כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֶחְבִּיאָה אִמָּהּ עִם אָבִיו כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם הַשֶּׁבַע עֲדוֹת: בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁצִּיְּרָה בּוֹ כְּמוֹ בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳, וְהַזְהִירָה אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד שֶׁיִּשְׁמֹר הַכְּתָב הַזֹּאת מְאֹד מְאֹד, וְחָתְמָה עַצְמָהּ לְמַטָּה.**

אַחַר־כָּךְ הָיָה כַּנַּ״ל, שֶׁלָּקְחוּ הַמְמֻנִּים אִישׁ אַחַר וְאוֹתוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַבַּעְרְגֶיר הַנַּ״ל), וְאַל תִּתְרַצִּי עִם אַחַר בָּעוֹלָם כְּלָל. וְנִתְקַבְּלוּ דִּבְרֵי אִמָּהּ בְּעֵינֶיהָ, כִּי גַּם הִיא הָיְתָה יְרֵאַת שָׁמַיִם; רוֹאִים מִזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו׃): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם — דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין; וְהַשִּׁיבָהּ הַבַּת, שֶׁבְּוַדַּאי תִּקַּיֵּם בָּהּ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (כְּתֻבּוֹת סג.): רְחֵלָא בָּתַר רְחֵלָא אַזְלָא, כְּעוֹבְדֵי אִמָּהּ כָּךְ עוֹבְדֵי בְּרָתָא; וְהָלְכָה הַבַּת הַזֹּאת, וְשָׁלְחָה כְּתָב אֶל בֶּן הַבַּעְרְגֶיר הַנַּ״ל אֶל הַתְּפִיסָה, שֶׁהִיא מַחֲזֶקֶת עַצְמָהּ בּוֹ, וְהוּא הֶחְתָּן שֶׁלָּהּ, וְשָׁלְחָה לוֹ כְּמוֹ חֲתִיכַת לַאנְד־קַארְט (מַפָּה), וְצִיְּרָה בּוֹ כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהֶחְבִּיאָה אִמָּהּ עִם אָבִיו כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם הַשֶּׁבַע עֲדוֹת: בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, שֶׁצִּיְּרָה בּוֹ כְּמוֹ בּוֹר וּמִקְוֶה וְכוּ׳, וְהַזְהִירָה אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד, שֶׁיִּשְׁמֹר הַכְּתָב הַזֹּאת מְאֹד מְאֹד, וְחָתְמָה עַצְמָהּ לְמַטָּה; וּמִזֶּה רוֹאִים, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בַּמְּקוֹמוֹת הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים, כִּי הוּא הָיָה בִּתְפִיסָה, וְהָיוּ מוֹכְנִים לַהֲרֹג אוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה, שֶׁלֹּא יִקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַטּוֹב, כִּי מַה שֶּׁנּוֹגֵעַ עַל הָאָדָם, אַף אֶחָד לֹא יוּכַל לָקַחַת אֶת זֶה מִמֶּנּוּ, אֲפִלּוּ שֶׁכֻּלָּם יִרְצוּ לַהֲרֹג אוֹתוֹ, אוֹ לְהַפְרִידוֹ מֵהַטּוֹב שֶׁמּוּכָן בִּשְׁבִילוֹ. אַחַר־כָּךְ הָיָה כַּנַּ״ל, שֶׁלָּקְחוּ הַמְמֻנִּים אִישׁ אַחַר, וְאוֹתוֹ הִנִּיחוּ, וְהָלַךְ לוֹ. וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹר, עַד

הִנִּיחוּ, וְהָלַךְ לוֹ. וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹר, עַד שֶׁבָּא אֶל הַיָּם וְיָשַׁב בִּסְפִינָה וְעָבַר בַּיָּם. וּבָא רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וְנָשָׂא הַסְּפִינָה אֶל סְפַר אֶחָד, שֶׁהָיָה שָׁם מִדְבָּר, וּמִגְדָּל הַסְּעָרָה, (שֶׁקּוֹרִין "אוּמְפִּיט"), נִשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה, אַךְ הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּהּ נִצּוֹלוּ וְיָצְאוּ עַל הַיַּבָּשָׁה.

וְשָׁם הָיָה מִדְבָּר, וַיֵּלְכוּ לְנַפְשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַקֵּשׁ לוֹ אֹכֶל לְנַפְשׁוֹ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם לֹא הָיוּ רְגִילִים הַסְּפִינוֹת לָבוֹא שָׁם עַל אֵיזֶה סְפִינָה לָשׁוּב לִמְקוֹמָם. וְהָלְכוּ שָׁם בַּמִּדְבָּר לְבַקֵּשׁ אֹכֶל וְנִתְפַּזְּרוּ הֵנָּה וָהֵנָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁבָּא אֶל הַיָּם, וְיָשַׁב בִּסְפִינָה וְעָבַר בַּיָּם, וּבָא רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְנָשָׂא הַסְּפִינָה אֶל סְפַר (שִׂפַּת הַיָּם) אֶחָד, שֶׁהָיָה שָׁם מִדְבָּר, וּמִגְדָּל הַסְּעָרָה (שֶׁקּוֹרִין אוּמְפִּיט), נִשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה, אַךְ הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּהּ נִצְּלוּ, וְיָצְאוּ עַל הַיַּבָּשָׁה; כִּי זֶה כְּלָל הַמַּשְׁבְּרִים וְהַגַּלִּים שֶׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ וְעִנְיָנוֹ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְנִדְחֶה לְמָקוֹם שֶׁנִּדְחֶה, וְנִתְגָּרֵשׁ לְמָקוֹם שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ, עִם כָּל זֹאת אִם הוּא חָזָק בְּדַעְתּוֹ וְאֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ, לְבַסּוֹף תַּחֲזֹר אֵלָיו טוֹבָתוֹ שֶׁנִּגְזָרָה עָלָיו, כִּי עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָאֱמוּנָה שֶׁהָאָדָם מַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, יִהְיֶה בְּמָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה, וְלֹא יַעֲזֹב אֶת עַצְמוֹ, וְלֹא יִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אָז סוֹף כָּל סוֹף הַטּוֹבָה תַּחֲזֹר אֵלָיו. וְשָׁם הָיָה מִדְבָּר, הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּמִדְבָּר שָׁמֵם, וַיֵּלְכוּ לְנַפְשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַקֵּשׁ לוֹ אֹכֶל לְנַפְשׁוֹ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם לֹא הָיוּ רְגִילִים הַסְּפִינוֹת לָבוֹא לְשָׁם, כִּי הָיָה מִדְבָּר, וְעַל־כֵּן לֹא הָיוּ מְצַפִּים שָׁם עַל אֵיזֶה סְפִינָה לָשׁוּב לִמְקוֹמָם, וְהָלְכוּ שָׁם בַּמִּדְבָּר לְבַקֵּשׁ אֹכֶל, וְנִתְפַּזְּרוּ הֵנָּה וָהֵנָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד; וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לְכָל אָדָם, שֶׁיֵּדַע אֲשֶׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּל אֶחָד דּוֹאֵג בַּעֲבוּר עַצְמוֹ, וְכָל אֶחָד הוֹלֵךְ לְבַקֵּשׁ לוֹ אֹכֶל, וְאֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל אֲחֵרִים כְּלָל,

וְהָלַךְ הַבָּחוּר הַנַּ״ל בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁנִּתְרַחֵק מִן הַסֵּפֶר וְרָצָה לָשׁוּב וְלֹא יָכוֹל, וְכָל מַה שֶּׁרָצָה לָשׁוּב נִתְרַחֵק יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁרָאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָשׁוּב, וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ. וְהָלַךְ שָׁם בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה בְּיָדוֹ קֶשֶׁת, שֶׁהָיָה מַצִּיל עַצְמוֹ נֶגֶד הַחַיּוֹת רָעוֹת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּכְשֶׁאֵין מַגִּיעוֹת הַסְּפִינוֹת לְהָבִיא אֹכֶל, אָז כָּל אֶחָד דּוֹאֵג רַק בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ, וְלָמָּה בְּרוּחָנִיּוּת שֶׁאָדָם לֹא יַחֲשֹׁב עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי?! כִּי בְּפֵרוּשׁ גִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ מְזוֹנָא דְּגוּפָא, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לֶאֱכֹל, וְיַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לִדְאֹג, שֶׁלֹּא יֵלֵךְ לִישֵׁן עַד שֶׁיֹּאכַל מַשֶּׁהוּ, כְּדֵי לְהַחֲיוֹת אֶת גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ, כְּמוֹ־כֵן יֵשׁ מְזוֹנָא דְּנִשְׁמָתָא, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָתֵת לֶאֱכֹל לִנְשָׁמָתוֹ: תּוֹרָה וּתְפִלָּה, מִצְוֹות, וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְדַיְקָא בָּזֶה אֲנַחְנוּ רוֹאִים שֶׁבְּנֵי־אָדָם טוֹעִין וּמַטְעִין אֶת עַצְמָם, כִּי כָּל אֶחָד דּוֹחֵק אֶת זֶה לַשֵּׁנִי, שֶׁהַהוּא יִלְמַד וְיִתְפַּלֵּל, וְהַהוּא יְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹות, רַק לֹא הוּא, וְאֵין לְךָ טָעוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כִּי כְּמוֹ בְּגַשְׁמִיּוּת, שֶׁאָדָם אֵינוֹ מַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ, וּמְחַפֵּשׂ אַחַר אֹכֶל, כְּמוֹ־כֵן בְּרוּחָנִיּוּת, אָסוּר לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ, וְצָרִיךְ לִלְמֹד בְּכָל יוֹם שִׁעוּרִים בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בִּגְמָרָא, בְּמִדְרָשִׁים, בַּהֲלָכָה, בְּאַגָּדָה וְכוּ׳, וְלֹא יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ.

וְהָלַךְ הַבָּחוּר הַנַּ״ל בַּמִּדְבָּר; כִּי גַּם הַבָּחוּר שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ הָלַךְ בַּמִּדְבָּר הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ, עַד שֶׁנִּתְרַחֵק מִן הַסֵּפֶר; כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁאָדָם יָכוֹל לִתְעוֹת בָּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁלֹּא יֵדַע אֶת הַדֶּרֶךְ לָשׁוּב. וְרָצָה לָשׁוּב, וְלֹא יָכוֹל, וְכָל מַה שֶּׁרָצָה לָשׁוּב, נִתְרַחֵק יוֹתֵר וְיוֹתֵר; כִּי כָּךְ הַדֶּרֶךְ, כֵּיוָן שֶׁמַּתְחִילִים לִתְעוֹת מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, נִתְרַחֲקִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר. עַד שֶׁרָאָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָשׁוּב, כִּי לִפְעָמִים אָדָם תּוֹעֶה כָּל־כָּךְ בָּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁהוּא כְּבָר אַף פַּעַם לֹא יוּכַל לָשׁוּב. וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ, וְהָלַךְ שָׁם בַּמִּדְבָּר, הַבָּחוּר הַזֶּה לֹא הִתְיָאֵשׁ, כִּי וְהָיָה בְּיָדוֹ קֶשֶׁת שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן מב); כִּי הַקֶּשֶׁת הִיא הַשְׁכִּינָה, וּתְלַת גַּוְונִין דְּקֶשֶׁת הֵם הָאָבוֹת, שֶׁהֵן הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת שֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל

שֶׁבַּמִּדְבָּר, וּמָצָא שָׁם אֵיזֶה דְּבָרִים לֶאֱכֹל, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ, עַד אֲשֶׁר יָצָא מִן הַמִּדְבָּר, וּבָא אֶל מָקוֹם (יְשׁוּב) **שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם פָּנוּי, וְהָיָה שָׁם מַיִם וְאִילָנוֹת סָבִיב סָבִיב שֶׁל פֵּרוֹת, וְהָיָה אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת וְשָׁתָה מִן הַמַּיִם.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּכָל יוֹם, וְצָרִיךְ לִרְאוֹת לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּתִבַּת הַתְּפִלָּה. וְאֵל זֶה זוֹכִים עַל־יְדֵי תִּקּוּן הַבְּרִית, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פג), אֲשֶׁר הַקֶּשֶׁת הִיא הַתְּפִלָּה, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה וּמְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא אַף פַּעַם לֹא לְבַד, וְהֵיכָן שֶׁרַק נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁהָיָה חָזָק בִּתְפִלָּה שֶׁזֶּה קֶשֶׁת, עַל יָדָהּ הָיָה מַצִּיל עַצְמוֹ נֶגֶד הַחַיּוֹת רָעוֹת שֶׁבַּמִּדְבָּר, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רלג), כִּי הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת שֶׁבָּאוֹת לָאָדָם, זֶה כְּמוֹ חַיּוֹת טְמֵאוֹת, הָרוֹצוֹת רַק לִתְפֹּס אֶת הָאָדָם, וּכְשֶׁהָאָדָם לוֹחֵם נֶגְדָּם, וּמַכְנִיס בְּדַעְתּוֹ מַחֲשָׁבוֹת טְהוֹרוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נַחַת גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ. וְאֵיךְ זוֹכִים לְהַכְרִיחַ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ רַק מַחֲשָׁבוֹת טְהוֹרוֹת, מַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת? רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁאָז הַמַּחֲשָׁבָה הוֹלֶכֶת אַחַר הַדִּבּוּר, כִּי הוּא צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַה הוּא מְדַבֵּר. וְלָכֵן הַבָּחוּר שֶׁתָּעָה בַּמִּדְבָּר, הָיָה לוֹ קֶשֶׁת הַתְּפִלָּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִצּוֹל מֵחַיּוֹת רָעוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. **וּמָצָא שָׁם אֵיזֶה דְּבָרִים לֶאֱכֹל**, כִּי כְּשֶׁאָדָם מַרְבֶּה בִּתְפִלָּה, וְחַי עִם חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא תּוֹפֵס בְּכָל יוֹם טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, וְלוֹמֵד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה, שֶׁהוּא מְזוֹן הַנְּשָׁמָה. **וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ**, כִּי מִי שֶׁחָזָק בַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, וְהוּא עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ עוֹזֵב אֶת עַצְמוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ, **עַד אֲשֶׁר יָצָא מִן הַמִּדְבָּר, וּבָא אֶל מָקוֹם** (יְשׁוּב), כִּי אִם אָדָם חָזָק בְּדַעְתּוֹ, שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אֶת עַצְמוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וַאֲפִלּוּ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, הוּא יַחֲזִיק בְּקֶשֶׁת הַתְּפִלָּה, יֵצֵא מֵהַמִּדְבָּר הַשָּׁמֵם, עַד שֶׁיָּבוֹא לִמְקוֹם יְשׁוּב, שֶׁיִּזְכֶּה לְיַשֵּׁב אֶת דַּעְתּוֹ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לִידִיעָה וְיִשּׁוּב הַדַּעַת כָּזֶה, אָז הוּא רוֹאֶה, **שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם**

וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם מִסְפַּר יְמֵי חַיָּיו. כִּי בְּלֹא זֶה קָשֶׁה לוֹ לָשׁוּב אֶל הַיִּשּׁוּב, וּמִי יוֹדֵעַ אִם יַגִּיעַ עוֹד לְמָקוֹם כָּזֶה אִם יַנִּיחַ הַמָּקוֹם הַזֶּה וְיֵלֵךְ לוֹ. עַל־כֵּן הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם וְלִחְיוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו, מֵאַחַר שֶׁטּוֹב לוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

פָּנוּי, שֶׁכְּבָר אֵין שׁוּם מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים, כִּי הַכֹּל דִּמְיוֹן גָּדוֹל וַאֲחִיזַת עֵינַיִם; כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, אַךְ מֵרֹב עֲווֹנוֹתָיו, נִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ הוּא טוֹעֶה וְנִתְעֶה בַּמִּדְבָּר, אֲבָל בּוֹ בָּרֶגַע שֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא זוֹכֶה לִרְאוֹת, שֶׁיֵּשׁ פֹּה מָקוֹם פָּנוּי, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ רוֹדֵף אוֹתוֹ, אֶלָּא מִסְכֵּן, שֶׁהוּא רוֹדֵף אֶת עַצְמוֹ. **וְהָיָה שָׁם מַיִם וְאִילָנוֹת סָבִיב סָבִיב שֶׁל פֵּרוֹת, וְהָיָה אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת וְשָׁתָה מִן הַמַּיִם**; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מוֹצֵא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּמְקוֹמוֹ, אָז נִתְגַּלִּים אֵלָיו מַיִם חַיִּים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא קַמָּא פב.): אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ נה, א): "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם", וְאִילָנֵי פֵּרוֹת שֶׁהֵם הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁל הָאָדָם. **וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם מִסְפַּר יְמֵי חַיָּיו, כִּי בְּלֹא זֶה קָשֶׁה לוֹ לָשׁוּב אֶל הַיִּשּׁוּב**; רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן י׳): מַה שֶּׁהָאָדָם רָחוֹק מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ יִשּׁוּב הַדַּעַת, כִּי אִם בֶּאֱמֶת הָאָדָם הָיָה מְיַשֵּׁב אֶת דַּעְתּוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲזַי תֵּכֶף־וּמִיָּד הָיָה בָּא אֶל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית. וְהִנֵּה הַבָּחוּר, מֵאַחַר שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ, וְהָלַךְ לְמָקוֹם שֶׁהָלַךְ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁהִגִּיעַ, נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִגִּיעַ כְּבָר לְמָקוֹם טוֹב כָּזֶה, שֶׁשָּׁם שָׁקֵט וְאַף אֶחָד אֵינוֹ מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ, אָז הוּא יֵשֵׁב שָׁם לְבַלּוֹת מִסְפַּר יְמֵי חַיָּיו, כִּי הֵבִין שֶׁזֶּה מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לַחֲזֹר אֶל הַיִּשּׁוּב, וְלָכֵן יִשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵר בַּמָּקוֹם הַזֶּה, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יַגִּיעַ עוֹד לְמָקוֹם כָּזֶה, אִם יַנִּיחַ הַמָּקוֹם הַזֶּה וְיֵלֵךְ לוֹ; **עַל־כֵּן הָיָה בְּדַעְתּוֹ לֵישֵׁב שָׁם וְלִחְיוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו, מֵאַחַר שֶׁטּוֹב לוֹ שָׁם**; זוֹ יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה לָאָדָם כְּשֶׁזּוֹכֶה לִמְצֹא מָקוֹם וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ נָע וְנָד, שֶׁזּוֹ קִלְלַת קַיִן, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ, וְנִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ (בְּרֵאשִׁית ד, יג) "וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הֲוָיָ"ה, גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא, הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר, וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ" וְגוֹ׳. וְזֶה מַה

שָׁם, שֶׁהָיָה לוֹ הַפֵּרוֹת לֶאֱכֹל וְהַמַּיִם לִשְׁתּוֹת. וּלְפְעָמִים הָיָה יוֹצֵא וְרוֹכֵב בְּקַשְׁתּוֹ אַרְנֶבֶת אוֹ צְבִי, וְהָיָה לוֹ בָּשָׂר לֶאֱכֹל. גַּם הָיָה צָד לְעַצְמוֹ דָּגִים, כִּי הָיָה שָׁם דָּגִים טוֹבִים

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

שֶׁקּוֹרֶה לְבֶן אָדָם שֶׁחוֹטֵא, שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ, וּמֵכִרַח לָלֶכֶת נָע וָנָד, וּמָרִים לוֹ מְאֹד הַחַיִּים; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁמְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ, וְשׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, כִּי תָּמִיד הוּא מוֹצֵא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ. וּכְמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נו): כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לֵב, אֵין שַׁיָּךְ אֶצְלוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ. וְלָכֵן אֵין רָאוּי לוֹמַר, שֶׁמָּקוֹם זֶה אֵין טוֹב לְפָנָיו, כִּי אֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר דָּבָר כָּזֶה, כִּי מִי שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא מוֹצֵא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל מָקוֹם. וְזֶה שֶׁמּוּבָא בְּשֵׁם הַמְקֻבָּלִים, שֶׁשֵּׁם הַוַ״יָ״ה בְּהַכָּאָה כָּזֶה: י׳ פַּעַם י׳, ה׳ פַּעַם ה׳, ו׳ פַּעַם ו׳, ה׳ פַּעַם ה׳, עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּה מָקוֹ״ם, כִּי מִי שֶׁמְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, מוֹצֵא בְּתוֹךְ מְקוֹמוֹ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְלָכֵן הַבָּחוּר רָאָה שֶׁגֵּרְשׁוּ אוֹתוֹ עַל לֹא דָּבָר, וְרָחֲקוּ אוֹתוֹ, וּכְבָר הָלַךְ לְמָקוֹם שֶׁהָלַךְ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לַמָּקוֹם הַזֶּה, הוּא כְּבָר לֹא רָצָה לָלֶכֶת מִשָּׁם, כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִמְצָא עוֹד מָקוֹם כָּזֶה טוֹב מְאֹד, שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל שָׁקֵט, וְאֵין מִי שֶׁיַּפְרִיעַ לוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּבִפְרָט שֶׁהָיָה לוֹ הַפֵּרוֹת לֶאֱכֹל וְהַמַּיִם לִשְׁתּוֹת, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן כג): אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱכֹל כַּמָּה פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת, וְלִשְׁתּוֹת אַחַר־כָּךְ אֵילוּ קַפִּיטְלַאךְ תְּהִלִּים, וּלְהִתְלַבֵּשׁ בְּאֵילוּ מִצְוֹוֹת, כִּי תּוֹרָה וּתְפִלָּה — זֶה אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. **וּלְפְעָמִים הָיָה יוֹצֵא וְרוֹכֵב בְּקַשְׁתּוֹ אַרְנֶבֶת אוֹ צְבִי, וְהָיָה לוֹ בָּשָׂר לֶאֱכֹל**, זֶה מְרַמֵּז עַל זְרִיזוּת נִפְלָאָה, כִּי אַרְנֶבֶת וּצְבִי הֵם הַזְּרִיזִים שֶׁבְּכָל הַחַיּוֹת, וְקֶשֶׁת מְרַמֶּזֶת עַל תְּפִלָּה. וְלָכֵן דַּיְקָא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה זוֹכִים לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הַזְּרִיזוּת, וְזֶה מַה שֶּׁהוּא אָכַל, כִּי הַזְּרִיזוּת זֶה יְסוֹד גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה פֶּרֶק ט׳, מִשְׁנָה ט״ו): זְרִיזוּת מְבִיאָה לִידֵי נְקִיּוּת וְכוּ׳, עַד שֶׁיַּשִּׂיג רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ, לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ. **גַּם הָיָה צָד לְעַצְמוֹ דָּגִים, כִּי הָיָה שָׁם דָּגִים טוֹבִים מְאֹד בְּתוֹךְ הַמַּיִם**, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז

מְאֹד בְּתוֹךְ הַמַּיִם. וַיִּיטַב בְּעֵינָיו לְבַלּוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו:

וְהַקַּיְסָר הַנַּ״ל, אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּשְׁפָּט בְּבֶן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל וְעָתָּה נִפְטַר מִמֶּנּוּ, (כִּי הַקֵּיסָר סָבַר שֶׁכְּבָר נִתְקַיֵּם בּוֹ הַמִּשְׁפָּט בֶּאֱמֶת, בְּבֶן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל, וְשׁוּב אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם) **כָּעֵת יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בִּתּוֹ הַנַּ״ל. וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר לָהּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל צַדִּיקִים הַדְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה לו:) עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית מח, טז): ״וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ״, מַה דָּגִים שֶׁבַּיָּם — מַיִם מְכַסִּין עֲלֵיהֶן, וְאֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן, אַף זַרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף, אֵין הָעַיִן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן. וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳), אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים דָּגִים, כִּי תָּמִיד מְשׁוֹטְטִים בִּיַּם הַחָכְמָה, וּדְבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן אַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לִתְפֹּס אוֹתָם, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לֵירֵד לְסוֹף דַּעְתָּם. וְלָכֵן הַבָּחוּר יָשַׁב אֵצֶל הַמַּיִם, וְשָׁם הָיוּ דָּגִים טוֹבִים, כִּי גַּם־כֵּן הָיָה דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַף אֶחָד לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ, וְהָיָה דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּיטַב בְּעֵינָיו לְבַלּוֹת שָׁם יְמֵי חַיָּיו, כִּי מַה יֵּשׁ עוֹד טוֹב בְּזֶה הָעוֹלָם, מֵהַדְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד תּוֹרָה, וְלִהְיוֹת זָרִיז מְאֹד מְאֹד; כִּי בֶּאֱמֶת גִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן מט); שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת זְרִיזִים מְאֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאָמַר בִּפְרוּשׁ: אַתֶּם צְרִיכִים לְהִזְדָּרֵז מְאֹד, כְּדֵי שֶׁתּוּכְלוּ עוֹד לִתְפֹּס מַשֶּׁהוּ, כִּי כְּפִי שֶׁעָבַר עָלֵינוּ בְּחַיֵּינוּ מַה שֶּׁעָבַר, צְרִיכִים עַכְשָׁו לְהִזְדָּרֵז, כְּדֵי לְהַשְׂלִים מַה שֶּׁהֶחְסַרְנוּ.

וְהַקֵּיסָר הַנַּ״ל, אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּשְׁפָּט בְּבֶן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל, וְעָתָּה נִפְטַר מִמֶּנּוּ, (כִּי הַקֵּיסָר סָבַר, שֶׁכְּבָר נִתְקַיֵּם בּוֹ הַמִּשְׁפָּט בֶּאֱמֶת בְּבֶן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל, וְשׁוּב אֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם) כָּעֵת יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם בִּתּוֹ הַנַּ״ל. רוֹאִים מִזֶּה מַה נִּקְרָאת רִשְׁעוּת וּכְפִיּוּת טוֹבָה, שֶׁמַּחֲמַת יֵשׁוּת וְגַאוּת, אָדָם מוּכָן לַהֲרֹג אֶת הַזּוּלַת, אַף שֶׁקִּבֵּל מִמֶּנּוּ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה טוֹבוֹת, הָעִקָּר שֶׁיּוֹצִיא אֶת תַּאֲוָתוֹ. וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לְכָל בֶּן אָדָם, לִרְאוֹת אֶל אֵיזוֹ יְרִידָה יְכוֹלִים לִפֹּל וְלֵירֵד, עַד שֶׁמּוּכָנִים לַהֲרֹג אֶת הָאָדָם שֶׁעָשָׂה לוֹ טוֹבָה, הָעִקָּר לְמַלֵּא אֶת תַּאֲוָתוֹ, שֶׁהִיא יֵשׁוּתוֹ

שְׁדוּכִים עִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְעִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא. וְעָשָׂה לָהּ חָצֵר כָּרָאוּי וְיָשְׁבָה שָׁם. וְלָקְחָה לְעַצְמָהּ בְּנוֹת שָׂרִים לִהְיוֹת לָהּ לְרֵעוֹתֶיהָ, וְיָשְׁבָה שָׁם. וְהָיְתָה מְנַגֶּנֶת בִּכְלֵי־שִׁיר וְכַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּם, וְכָל מַה שֶּׁהָיוּ מְדַבְּרִים לָהּ שְׁדוּכִים, הָיְתָה מְשִׁיבָה שֶׁאֵין רְצוֹנָהּ בִּדְבָרִים, דְּהַיְנוּ לְקַבֵּל הַשִּׁדּוּךְ, רַק שֶׁיָּבוֹא הַמְשֻׁדָּךְ בְּעַצְמוֹ, וְהִיא הָיְתָה בְּקִיאָה מְאֹד בְּחָכְמַת הַשִּׁיר. וְעָשְׂתָה בְּאָמָנוּת מָקוֹם, שֶׁיָּבוֹא

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְגֵאוּתוֹ, לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם מְלָכִים וְשָׂרִים גְּדוֹלִים. וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר לָהּ שְׁדוּכִים עִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְעִם מֶלֶךְ פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא, וְעָשָׂה לָהּ חָצֵר כָּרָאוּי, וְיָשְׁבָה שָׁם, וְלָקְחָה לְעַצְמָהּ הַבַּת קֵיסָר בְּנוֹת שָׂרִים לִהְיוֹת לָהּ לְרֵעוֹתֶיהָ, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כג.), הַיְנוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי, אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא; כִּי אָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לְחַפֵּשׂ לְעַצְמוֹ חָבֵר טוֹב לְהִתְחַזֵּק עִמּוֹ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), שֶׁצְּרִיכִים נְקֻדַּת הֶחָבֵר, בִּבְחִינַת: ״וּמְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין״, כִּי אַף שֶׁנִּמְצָא הָאָדָם בַּחֲרָפוֹת וּבְזִיּוֹנוֹת, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, עַל־יְדֵי נְקֻדַּת הֶחָבֵר, הוּא יָכוֹל לִשְׁבֹּר וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הָרָע שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ בּוֹ, כִּי חֲבֵרוֹ יָכוֹל לְחַזְּקוֹ וּלְעוֹדְדוֹ. וְלָכֵן אַף שֶׁאֲבִיהָ מָנַע מִמֶּנָּה אֶת הַטּוֹב, עִם כָּל זֹאת לָקְחָה לְעַצְמָהּ בְּנוֹת שָׂרִים, שֶׁיִּהְיוּ לָהּ לַחֲבֵרוֹת, וְיָשְׁבָה שָׁם, וְהָיְתָה מְנַגֶּנֶת בִּכְלֵי שִׁיר וְכַיּוֹצֵא כְּדַרְכָּם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, אֶלָּא עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וּכְלֵי שִׁיר, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן רעג), שֶׁעַל־יְדֵי שִׂמְחָה וּכְלֵי שִׁיר, יְכוֹלִים לָצֵאת מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁנִּפַּל לְשָׁם. וְכָל מַה שֶּׁהָיוּ מְדַבְּרִים לָהּ שְׁדוּכִים, הָיְתָה מְשִׁיבָה, שֶׁאֵין רְצוֹנָהּ בִּדְבָרִים, דְּהַיְנוּ לְדַבֵּר הַשִּׁדּוּךְ, רַק שֶׁיָּבוֹא הַמְשֻׁדָּךְ בְּעַצְמוֹ. וְהִיא הָיְתָה בְּקִיאָה מְאֹד בְּחָכְמַת הַשִּׁיר, וְעָשְׂתָה בְּאָמָנוּת מָקוֹם, הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פג) אֲשֶׁר הַמָּקוֹם הוּא בְּחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁזֶּה הַתַּכְלִית הוּא הַמַּקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): ״כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ״; וְזֶה עִקַּר הַמָּקוֹם, שֶׁהוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת,

הַמִּשְׁתֶּה עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וַיַּעֲמֹד כְּנֶגְדָּהּ, וַיְדַבֵּר דִּבְרֵי שִׁיר, הֵינוּ שִׁיר שֶׁל חֻשָּׁק, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּדַבֵּר הֶחָשׁוּק לַחֲשׁוּקָתוֹ דִּבְרֵי חִבָּה.

וְהָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ, וְעָלוּ עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיוּ מְדַבְּרִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד שִׁיר שֶׁלּוֹ. וְלִקְּטָתַם שָׁלְחָה תְּשׁוּבָה עַל־יְדֵי רֵעוֹתֶיהָ גַּם־כֵּן בְּדֶרֶךְ שִׁיר וְחִבָּה. וְלִקְּטָת שֶׁנִּרְאוּ לָהּ יוֹתֵר, הֵשִׁיבָה בְּעַצְמָהּ, וְהֵרִימָה קוֹלָהּ בְּשִׁיר, וְהֵשִׁיבָה לוֹ גַּם־כֵּן דִּבְרֵי חִבָּה. וְלִקְּטָת שֶׁנִּרְאוּ לָהּ עוֹד יוֹתֵר, הָיְתָה מַרְאָה עַצְמָהּ פָּנִים־אֶל־פָּנִים, וְהָיְתָה מַרְאָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשָׁם, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹרִיד מֵעַצְמוֹ אֶת גּוּפוֹ הַמְצֹרָע מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, וְזוֹכֶה לְגוּף קָדוֹשׁ מִגַּן־עֵדֶן. וְזֶה עִקַּר הַמָּקוֹם, שֶׁשָּׁם יְכוֹלִים לִהְיוֹת דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה סוֹד (בְּרָכוֹת ו.): הַקּוֹבֵעַ מָקוֹם לִתְפִלָּתוֹ; כִּי זֶה עִקַּר הַמָּקוֹם, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שְׁמוֹת טז, כט): ״אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי״; וְעַל הַמָּקוֹם הַזֶּה נֶאֱמַר (שָׁם ג, ה): ״שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא״; וְלָכֵן הַבַּת קֵיסָר עָשְׂתָה לְעַצְמָהּ מָקוֹם כָּזֶה, שֶׁיָּבוֹא הַמְשֻׁדָּךְ עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְיַעֲמֹד כְּנֶגְדָּהּ, וִידַבֵּר דִּבְרֵי שִׁיר, הֵינוּ שִׁיר שֶׁל חֻשָּׁק, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּדַבֵּר הֶחָשׁוּק לַחֲשׁוּקָתוֹ דִּבְרֵי חִבָּה; כִּי זֶה סוֹד הַשְּׁכִינָה שֶׁנִּמְצֵאת בְּמָקוֹם מְסֻיָּם, וְהַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים יוֹדְעִים אֵיפֹה הוּא הַמָּקוֹם, וְכָל אֶחָד שָׂר אֶת הַשִּׁיר שֶׁלּוֹ, וּמֵכִין אֶת עַצְמוֹ עִם הַהֲכָנָה שֶׁלּוֹ, כְּדֵי לִרְאוֹת אֶת פָּנֶיהָ, הֵינוּ פְּנֵי הַשְּׁכִינָה. וְהָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ, כִּי מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן, וְעָלוּ עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיוּ מְדַבְּרִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד שִׁיר שֶׁלּוֹ. וְלִקְּטָתַם שָׁלְחָה תְּשׁוּבָה עַל־יְדֵי רֵעוֹתֶיהָ גַּם־כֵּן בְּדֶרֶךְ שִׁיר וְחִבָּה. וְלִקְּטָת, שֶׁנִּרְאוּ לָהּ יוֹתֵר, הֵשִׁיבָה בְּעַצְמָהּ, וְהֵרִימָה קוֹלָהּ בְּשִׁיר, וְהֵשִׁיבָה לוֹ גַּם־כֵּן דִּבְרֵי חִבָּה. וְלִקְּטָת, שֶׁנִּרְאוּ לָהּ עוֹד יוֹתֵר, הָיְתָה מַרְאָה עַצְמָהּ פָּנִים אֶל פָּנִים, וְהָיְתָה מַרְאָה אֶת פָּנֶיהָ, וְהֵשִׁיבָה לוֹ דִּבְרֵי שִׁיר וְחִבָּה; כִּי זֶה סוֹד מַדְרֵגַת

אֶת פָּנֶיהָ וְהִשִּׁיבָה לוֹ דִּבְרֵי שִׂיר וְחִבָּה. וּלְכֻלָּם סִימָה בַּסּוֹף: אֲבָל לֹא עָבְרוּ עָלֶיךָ הַמִּימוֹת. וְלֹא הָיָה מִי שֶׁמֵּבִין כַּוָּנָתָהּ, וּכְשֶׁהָיְתָה מַרְאָה פָּנֶיהָ, הָיוּ נוֹפְלִים מִגָּדֵל יָפְיָהּ. וְהָיוּ קְצָת נִשְׁאָרִים חֲלָשׁוֹת (מִתְעַלְּפִים) **וּקְצָת נִשְׁתַּגְּעוּ מֵחֲמַת חוֹלַת אַהֲבָה, מִגָּדֵל יָפְיָהּ שֶׁהָיָה מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּשְׁתַּגְּעוּ וְנִשְׁאֲרוּ חֲלָשׁוֹת, עִם־כָּל־זֹאת הָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ. וּלְכֻלָּם הִשִּׁיבָה כַּנַּ״ל:**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַצַּדִּיקִים, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד וְאֶחָד זָכוּ לִבְחִינַת גִּלּוּי שְׁכִינָה, כִּי לֹא כָּל הַמַּדְרֵגוֹת שָׁוֹת, כִּי לְכָל אֶחָד מִתְגַּלָּה הַשְּׁכִינָה בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי. וּלְכֻלָּם סִימָה בַּסּוֹף: אֲבָל לֹא עָבְרוּ עָלֶיךָ הַמִּימוֹת, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּם מַדְרֵגָה בְּזֶה הָעוֹלָם, אֶלָּא מִי שֶׁעוֹבְרוֹת עָלָיו כָּל הַצָּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשִּׁבְעָה מִימוֹת, וּמַחֲזִיק מַעֲמָד, שֶׁזֶּה סוֹד (מִשְׁלֵי כד, טז): ״כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם״; וְלֹא הָיָה מִי שֶׁמֵּבִין כַּוָּנָתָהּ, כִּי גַּם זֶה — אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צָרוֹת וְיִסּוּרִים, חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, בְּזִיּוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, רְדִיפוֹת מֶרְשָׁעִים אֲרוּרִים, גַּם זֶה קָשֶׁה וְכָבֵד לְהָאָדָם לְהָבִין, כִּי רַק יְחִידֵי סְגֻלָּה יְכוֹלִים לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַזֶּה לְהַחֲזִיק מַעֲמָד מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם, מַחֲלֹקֶת וּרְדִיפוֹת וְיִסּוּרִים מֵאִינְשֵׁי דְּלָא מְעַלֵּי, רְשָׁעִים אֲרוּרִים. וּכְשֶׁהָיְתָה מַרְאָה פָּנֶיהָ, הָיוּ נוֹפְלִים מִגָּדֵל יָפְיָהּ, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקַבֵּל אֶת זִיו הַשְּׁכִינָה הוּא נוֹפֵל, כִּי אֶצְלוֹ זֶה רִבּוּי אוֹר. וְהָיוּ קְצָת נִשְׁאָרִים חֲלָשׁוֹת (מִתְעַלְּפִים), וּקְצָת נִשְׁתַּגְּעוּ מֵחֲמַת חוֹלַת אַהֲבָה, מִגָּדֵל יָפְיָהּ שֶׁהָיָה מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַצִּיץ וְנִפְגַּע, הַצִּיץ וָמֵת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁנִּשְׁתַּגְּעוּ וְנִשְׁאֲרוּ חֲלָשׁוֹת, מִי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ הַכֵּלִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר הַזֶּה, עִם כָּל זֹאת הָיוּ בָּאִים מְלָכִים לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וּלְכֻלָּם הִשִּׁיבָה כַּנַּ״ל; כִּי זֶה כְּלַל הַצַּדִּיקִים הָרוֹצִים לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, אֲבָל לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לָזֶה, כִּי הַהֶכְרֵחַ לַעֲבֹר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הַשֶּׁבַע מִימוֹת, שֶׁהִיא בְּחִינַת

וְהַבֵּן הַנּוֹכַר לְעֵיל (הַיְנוּ בֶּן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל) **יָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ שָׁם מָקוֹם לֵישֵׁב בּוֹ, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם, וְגַם הוּא הָיָה יָכוֹל לְנַגֵּן וְיוֹדֵעַ חָכְמַת הַשִּׁיר. וְהָיָה בּוֹחֵר לוֹ עֵצִים, שֶׁרְאוּיִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם כְּלֵי־שִׁיר, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ כְּלֵי־שִׁיר. וּמֵהַגִּידִין שֶׁל הַחַיּוֹת עָשָׂה לוֹ נִימִין,** (שֶׁקּוֹרִין ״סְטְרִינְגִים״)**, וְהָיָה מְנַגֵּן וּמְשׁוֹרֵר לְעַצְמוֹ. וְהָיָה לוֹקֵחַ הַכְּתָב שֶׁהָיָה לוֹ, שֶׁשָּׁלְחָה לוֹ הַבַּת**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

(מִשְׁלֵי כד, טז): ״כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם״; כִּי צְרִיכִים לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, וְלָקוּם וּלְהִתְחַזֵּק מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו וְלֹא לְהִשָּׁבֵר, וְזֶה רַק זְעִירִין זוֹכִים לָזֶה, כִּי מֵרֹב צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת וּרְדִיפוֹת, אֲנָשִׁים נִתְבַּטְּלִים וְנִשְׁבָּרִים לְגַמְרֵי. וְהַבֵּן הַנַּ״ל (הַיְנוּ בֶּן הַבַּעְרְגִיר הַנַּ״ל), יָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ שָׁם מָקוֹם לֵישֵׁב בּוֹ, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רעד): טוֹב מְאֹד לְהָאָדָם, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד לוֹ לְבַדּוֹ, לַעֲסֹק שָׁם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבִפְרָט בְּהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁלָּזֶה צְרִיכִים בְּוַדַּאי חֶדֶר מְיֻחָד. וְלָכֵן רָאוּי לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְשָׁם אַף אֶחָד לֹא יוּכַל לְבַלְבֵּל אוֹתוֹ. וְגַם הוּא הָיָה יָכוֹל לְנַגֵּן וְיוֹדֵעַ חָכְמַת הַשִּׁיר, וְהָיָה בּוֹחֵר לוֹ עֵצִים, שֶׁרְאוּיִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶם כְּלֵי שִׁיר, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ כְּלֵי שִׁיר, וּמֵהַגִּידִין שֶׁל הַחַיּוֹת עָשָׂה לוֹ נִימִין, (שֶׁקּוֹרִין סְטְרִינְגִס), וְהָיָה מְנַגֵּן וּמְשׁוֹרֵר לְעַצְמוֹ; רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רעג): טוֹב לָאָדָם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ, שֶׁיּוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם אֵיזֶה נִגּוּן, כִּי נִגּוּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל וְגָבֹהַּ מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת לֵב הָאָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְנַגֵּן, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּבֵיתוֹ וּבֵינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ יוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה נִגּוּן, כְּפִי שֶׁיּוּכַל לְזַמֵּר אוֹתוֹ, כִּי מַעֲלַת הַנִּגּוּן — אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל. וְלָכֵן כְּשֶׁרָאָה הַבָּחוּר מֶה עָבַר עָלָיו, הֶחֱיָה אֶת עַצְמוֹ עִם נִגּוּן, וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ כְּלֵי שִׁיר, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, עַל־יְדֵי שִׂמְחָה וְנִגּוּן, שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה לוֹקֵחַ הַכְּתָב שֶׁהָיָה לוֹ, שֶׁשָּׁלְחָה לוֹ הַבַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, שֶׁזֶּה

הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וְהָיָה מְשׁוֹרֵר וּמְנַגֵּן וְנִזְכָּר כָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ, וְאֵיךְ אָבִיו הָיָה בֶּעְרֶגִיר וְכוּ׳, וְעַתָּה נִשְׁלַךְ לְכָאן. וְהָלַךְ וְלָקַח הַכְּתָב הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בְּאֵילָן אֶחָד. וְעָשָׂה שָׁם מָקוֹם, וְטָמַן שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל, וְיָשַׁב שָׁם אֵיזֶה זְמַן.

פַּעַם אַחַת הָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְשָׁבַר כָּל הָאִילָנוֹת

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

סוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁנִּקְרָא כְּבָיְכוֹל בְּרַתָּא דְּמַלְכָּה, וְהָיָה מְשׁוֹרֵר וּמְנַגֵּן, וְנִזְכָּר כָּל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ, וְאֵיךְ אָבִיו הָיָה בֶּעְרֶגִיר וְכוּ׳, וְעַתָּה נִשְׁלַךְ לְכָאן, כִּי אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן י׳): מַה שֶּׁבְּנֵי־אָדָם רְחוֹקִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם יְשׁוּב הַדַּעַת, וְלָמָּה אֵין לָהֶם יְשׁוּב הַדַּעַת? כִּי אֵינָם בְּשִׂמְחָה, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם בְּשִׂמְחָה, אָז הוּא מְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ הֵיטֵב מַה הַתַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם. וְלָכֵן הַבָּחוּר שֶׁהִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, עַל־יְדֵי כְּלֵי זֶמֶר שֶׁעָשָׂה לְעַצְמוֹ, נִזְכַּר מִכָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, כִּי עַל־יְדֵי שִׂמְחָה, מַתְחִילִים לִזְכֹּר אֶת כָּל מַה שֶּׁרַק עָבַר עָלָיו, וְעוֹשִׂים לְעַצְמוֹ חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ. וְהָלַךְ וְלָקַח **הַכְּתָב הַנַּ״ל, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בְּאֵילָן אֶחָד, וְעָשָׂה שָׁם מָקוֹם, וְטָמַן שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל**; אֵילָן זֶה סוֹד הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (רַעְיָא מְהֵימָנָא, פִּינְחָס רלו.): בְּגִין דְּלָא הֲוָה תַּמָּן צַדִּיק, וּבְגִינֵיהוּ אִתְמַר בֵּיהּ (תְּהִלִּים נה, כג): ״לֹא יֶחֱצֶה יְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק״, דְּאִיהוּ עֵץ דְּאִתְמַר בֵּיהּ (בְּמִדְבַּר יג, כ): ״הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אַיִן״ וְכוּ׳, עַיִן שָׁם. וְכֵן הוּא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ו׳): בְּכָל עֵץ דָּא צַדִּיק דְּאִיהוּ ״עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ״; **וְיָשַׁב שָׁם אֵיזֶה זְמַן**; כִּי כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, רָאוּי לוֹ לֵישֵׁב בִּמְקוֹמוֹ שֶׁבָּחַר לוֹ, וְלֹא יִתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אִם יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מְיֻחָד, וְשָׁם זוֹכֶה לִישׁוּב הַדַּעַת, לֹא כְּדַאי לוֹ לַעֲבֹר לְמָקוֹם אַחֵר, אֶלָּא יִשָּׁאֵר בִּמְקוֹמוֹ.

פַּעַם אַחַת הָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לח) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קמח, ח): ״רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְּבָרוֹ״ שֶׁעִקַּר

שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאֵילָן שֶׁטָּמַן שָׁם הַכְּתָב, כִּי בְּעוֹד שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים הָיָה לוֹ סִימָן לְהַכִּיר, וְעַכְשָׁו שֶׁנָּפְלוּ, נִתְעָרֵב הָאֵילָן בֵּין הָאֵילָנוֹת, שֶׁהָיוּ שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאֵילָן. וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבַקֵּעַ כָּל הָאֵילָנוֹת לְחַפֵּשׂ הַכְּתָב, כִּי הָיוּ רַבִּים מְאֹד. וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִצְטַעֵר עַל זֶה מְאֹד מְאֹד, וְרָאָה שֶׁאִם יֵשֵׁב

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

הָרוּחַ סְעָרָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּמֹחוֹ שֶׁל אָדָם וּמְבַלְבְּלוֹ, זֶה הַדִּבּוּר שֶׁמְּדַבֵּר דִּבּוּרִים שֶׁל מַה בְּכָךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן דִּבּוּרִים אֲסוּרִים, שֶׁמְּדַבֵּר רַע עַל כָּל אֶחָד, וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת קֵץ וְסוֹף לְכָל בְּרִיָּה, שֶׁזֶּה וְשָׁבַר כָּל הָאֵילָנוֹת, שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם, כִּי הָאָדָם נִקְרָא עֵץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): ״כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה״; וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאֵילָן, שֶׁטָּמַן שָׁם הַכְּתָב; כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא בְּבְחִינַת צַדִּיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״; וְאֵצֶל כֻּלָּם מֻנָּח הַכְּתָב, שֶׁמָּסְרָה לוֹ הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וְהַכְּתָב הַזֶּה הֵם סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, רָזִין דְּרָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, אֲבָל אַחַר שֶׁנִּשְׁבְּרוּ כָּל הָאֵילָנוֹת, קָשֶׁה מְאֹד לִמְצֹא אֶת הַכְּתָב, וְלָדַעַת אֵצֶל מִי נִמְצָא, כִּי בְּעוֹד שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים, הָיָה לוֹ סִימָן לְהַכִּיר, כִּי כְּשֶׁכָּל אֶחָד עוֹמֵד עַל עָמְדּוֹ וְאֵינוֹ נִשְׁבָּר, עַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִים אֵיפֹה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאִילָן, שֶׁבּוֹ נִמְצָא הַכְּתָב, וְעַכְשָׁו שֶׁנָּפְלוּ, נִתְעָרֵב הָאִילָן בֵּין הָאִילָנוֹת, שֶׁהָיוּ שָׁם הַרְבֵּה מְאֹד, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיר הָאִילָן; שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁצְּרִיכִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ לְזַכֵּךְ אֶצְלוֹ אֶת מֹחוֹ, וְיִזְכֶּה לְהַשִּׂיג חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ הַכְּתָב, שֶׁהוּא רָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבַקֵּעַ כָּל הָאֵילָנוֹת לְחַפֵּשׂ הַכְּתָב, כִּי הָיוּ רַבִּים מְאֹד; כִּי מֵאָז הַשְּׁבִירָה שֶׁנִּשְׁבְּרוּ כֻּלָּם, קָשֶׁה וְכָבֵד מְאֹד לִמְצֹא אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁר אֶצְלוֹ גָּנוּז הַכְּתָב, שֶׁהוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה. וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִצְטַעֵר עַל זֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי אֵין עוֹד צַעַר לָאָדָם, כְּמוֹ הַצַּעַר הַזֶּה שֶׁנֶּאֱבָד וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ הַכְּתָב, שֶׁהוּא רָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת

כָּאן בְּוַדַּאי יִשְׁתַּגַּע מִגִּדֶּל הַצַּעַר, שֶׁהָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד. וְנִתְיַשֵּׁב שֶׁמִּכְּרָח לֵילֵךְ לְהַלָּן, וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה, כִּי בִּלְאו זֹאת הוּא מְסֻכָּן מְאֹד מִגִּדֶּל הַצַּעַר כַּנַּ״ל. וְלָקַח לוֹ בָּשָׂר וּפֵרוֹת בְּתוֹךְ שַׂקּוֹ. וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ. וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ סִימָנִים בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם.

וְהָיָה הוֹלֵךְ עַד שֶׁבָּא אֶל יִשּׁוּב. וְשָׁאַל אֵיזֶה מְדִינָה הִיא

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַבְּרִיאָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ בְּוַדָּאוּת, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְיָכוֹל לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, זֶהוּ עִקַּר הַשַּׁעֲשׁוּעַ וְהַנֹּעַם הָעֶלְיוֹן, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנֶּאֱבַד מִמֶּנּוּ, יֵשׁ לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים קמו): אֵין צַעַר גָּדוֹל וְאֵין יִסּוּרִין גְּדוֹלִים וְקָשִׁים כְּעִוָּרוֹן עֵינַיִם; וְרָאָה שֶׁאִם יֵשֵׁב כָּאן בְּוַדַּאי יִשְׁתַּגַּע מִגִּדֶּל הַצַּעַר, שֶׁהָיָה קָשֶׁה עָלָיו מְאֹד, כִּי זֶה הַצַּעַר הֲכִי גָּדוֹל, שֶׁאֵין הָאָדָם מוֹצֵא אֶת שׁוֹרֶשׁ קִדֻּשָּׁתוֹ שֶׁגָּנוּז וְטָמוּן בְּתוֹךְ הַכְּתָב. וְנִתְיַשֵּׁב שֶׁמִּכְּרָח לֵילֵךְ לְהַלָּן, וְיַעֲבֹר עָלָיו מָה, כִּי בִּלְאו זֹאת, הוּא מְסֻכָּן מְאֹד מִגִּדֶּל הַצַּעַר כַּנַּ״ל, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצח): כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹמְרִים לוֹ לִיסַּע, כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בְּצַעַר גָּדוֹל, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶׁעוֹבֵר, עָלָיו לִבְרֹחַ מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא עה:): מָאן דְּבִישׁ לֵיהּ בְּמָתָא דָּא יֵלֵךְ לְמָתָא אַחֲרִיתָא. וְלָקַח לוֹ בָּשָׂר וּפֵרוֹת, שֶׁהֵם תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּתוֹךְ שַׂקּוֹ, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל גּוּפוֹ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן י׳), שֶׁהַגּוּף נִקְרָא שַׂק. וַיֵּלֶךְ בַּאֲשֶׁר יֵלֵךְ; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם לוֹקֵחַ עִמּוֹ תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, הוּא יָכוֹל לָלֶכֶת בַּאֲשֶׁר הוּא יֵלֵךְ, כִּי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות הוֹלְכִים אִתּוֹ. וְעָשָׂה לְעַצְמוֹ סִימָנִים בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה מֵהַדֶּרֶךְ שֶׁהָלַךְ מִשָּׁם, כְּדֵי שֶׁתָּמִיד יִזְכֹּר מֵהֵיכָן הוּא בָּא.

וְהָיָה הוֹלֵךְ הַבָּחוּר, עַד שֶׁבָּא אֶל יִשּׁוּב, וְשָׁאַל: אֵיזֶה מְדִינָה הִיא זֹאת?

זֹאת? הֵשִׁיבוּ לוֹ. וְשָׁאַל אִם נִשְׁמַע כָּאן מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל. הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן. וְשָׁאַל אִם נִשְׁמַע כָּאן מִבִּתּוֹ הַיַּפַּת־תֹּאַר? הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן, אַךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ כַּנַּ״ל. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: מֵאַחַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, וְהָלַךְ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְסִפֵּר לוֹ כָּל לִבּוֹ, וְשֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וּבִשְׁבִילוֹ אֵינָהּ רוֹצָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם אַחֵר, וּמֵאַחַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, בְּכֵן הוּא מוֹסֵר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים שֶׁבִּידוֹ, דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה מִימוֹת הַנַּ״ל, וְשֶׁאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ יֵלֵךְ לְשָׁם וְיִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְלוֹ יִתֵּן מָעוֹת בְּעַד זֶה.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הֵשִׁיבוּ לוֹ. וְשָׁאַל, אִם נִשְׁמַע כָּאן מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל; הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן. וְשָׁאַל אִם נִשְׁמַע כָּאן מִבִּתּוֹ הַיַּפַּת־תֹּאַר; הֵשִׁיבוּ לוֹ: הֵן; כִּי הוּא הָיָה עַד עַכְשָׁו חוֹץ לִישׁוּב, וְזֶה מְרַמֵּז עַל הָאָדָם שֶׁיּוֹשֵׁב דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְמִצְוֹות וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּכְלַל חוֹץ לַיִּשׁוּב. וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנָס אֶל הַיִּשׁוּב, הוּא שׁוֹאֵל: אֵיזוֹ מְדִינָה הִיא זֹאת? כִּי מֵאַחַר שֶׁהָיָה בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי לָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לֹא יָדַע בִּכְלָל אֵיפֹה הוּא נִמְצָא, וּכְשֶׁחוֹזֵר מֵהַבִּטּוּל, אָז שׁוֹאֵל אֶת הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ: אֵיזוֹ מְדִינָה הִיא זֹאת, וְאִם נִשְׁמַע כָּאן מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר שֶׁרָצָה לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְאִם נִשְׁמַע מִבִּתּוֹ הַיַּפַּת־תֹּאַר, כִּי זֶה מַה שֶּׁהִטְרִיד אוֹתוֹ, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סה):

כְּשֶׁחוֹזְרִים מֵהַבִּטּוּל, אָז מַרְגִּישִׁים אֶת הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים; וְלָכֵן הַיְקָא כְּשֶׁהַבָּחוּר חָזַר מֵהַבִּטּוּל אֶל הַיִּשׁוּב, אָז הִרְגִּישׁ אֶת צַעֲרוֹ, וְלָכֵן שָׁאַל אֶת הַשְּׁאֵלוֹת הָאֵלּוּ, וְהֵשִׁיבוּ לוֹ: אַךְ שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ כַּנַּ״ל. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, מֵאַחַר שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, וְהָלַךְ אֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְסִפֵּר לוֹ כָּל לִבּוֹ, וְשֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וּבִשְׁבִילוֹ אֵינָהּ רוֹצָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִם אַחֵר, וּמֵאַחַר שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לוֹ לָבוֹא לְשָׁם, בְּכֵן הוּא מוֹסֵר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים שֶׁבִּידוֹ, דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה מִימוֹת הַנַּ״ל, וְשֶׁאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ יֵלֵךְ לְשָׁם, וְיִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ, וְלוֹ יִתֵּן מָעוֹת בְּעַד זֶה. וְהִכִּיר הַמֶּלֶךְ שֶׁדְּבָרָיו פְּנִים, כִּי אִי־אֶפְשָׁר לִבְדּוֹת זֹאת מִן

וְהִכִּיר הַמֶּלֶךְ שֶׁדִּבְרָיו כֵּנִים, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִבְהוֹת זֹאת מִן הַלֵּב, וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו.

אַךְ נִתְיַשֵּׁב: אִם יָבִיא אוֹתָהּ לְכָאן, וְאוֹתוֹ הַבָּחוּר יִהְיֶה פֹּה, אֵין הַדָּבָר טוֹב לְפָנָיו. וּלְהָרְגוֹ קָשֶׁה בְּעֵינָיו, כִּי מַדּוּעַ יֵהָרֵג עַל הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה לוֹ. בְּכֵן נִתְיַשֵּׁב לְשַׁלְּחוֹ לְמֶרְחוֹק מְאֹתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְחָרָה הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַבֵּן הַנַּ״ל, עַל אֲשֶׁר הוּא מְשַׁלְּחוֹ בְּעַד טוֹבָה כָּזוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַלֵּב, וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו. רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הַרַ״ן, סִימָן קיט): זוֹ מַעֲלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כְּשֶׁאָדָם אוֹחֵז בָּזֶה, שֶׁאִם אֲנִי לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר, עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁחַבְרֵי יִהְיֶה אִישׁ כָּשֵׁר; כִּי טֶבַע שֶׁל הָאֲנָשִׁים, כְּשֶׁהֵם אֵינָם מַצְלִיחִים, אֲזַי הֵם מַחֲלִישִׁים גַּם אֶת הָאֲחֵרִים, שֶׁאֵלּוּ הֵם הַחֲסִידִים הַנִּפּוּלִים. וְלָכֵן רוֹאִים פֹּה, שֶׁהַבָּחוּר רָאָה שֶׁהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לָקַחַת אֶת הַבַּת קֵיסָר הַיֶּפַת־תֹּאַר, שֶׁמְּרַמֶּזֶת עַל הַשְׁכִינָה, אָמַר בְּדַעְתּוֹ, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים יִמְסֹר אֶת זֶה לְאַחֵר. אַךְ נִתְיַשֵּׁב הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר לְפָנָיו גְּלָה הַבָּחוּר אֶת כָּל לִבּוֹ, אִם יָבִיא אוֹתָהּ לְכָאן, וְאוֹתוֹ הַבָּחוּר יִהְיֶה פֹּה, אֵין הַדָּבָר טוֹב לְפָנָיו, וּלְהָרְגוֹ קָשֶׁה בְּעֵינָיו, כִּי מַדּוּעַ יֵהָרֵג עַל הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה לוֹ?! בְּכֵן נִתְיַשֵּׁב לְשַׁלְּחוֹ לְמֶרְחוֹק מְאֹתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְחָרָה הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי הַבֵּן הַנַּ״ל, עַל אֲשֶׁר הוּא מְשַׁלְּחוֹ בְּעַד טוֹבָה כָּזוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ; רוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ שֶׁבְּנֵי־אָדָם הֵם כְּפוּיֵי טוֹבָה, לֹא דַּי שֶׁהַבָּחוּר גְּלָה לְךָ סוֹד כָּזֶה, אֵיךְ לָקַחַת אֶת הַבַּת קֵיסָר, וּלְבַסּוֹף עוֹלוֹת לְךָ מַחֲשָׁבוֹת לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וּבָרַגַע הָאַחֲרוֹן מִתְיַשֵּׁב, שֶׁיִּגָּרְשׁוֹ מִכָּאן מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת. הֲלֹא זוֹ רִשְׁעוּת שֶׁאֵין כְּמוֹתָהּ. וְדָבָר זֶה קוֹרֶה הַרְבֵּה מְאֹד, כְּשֶׁאֶחָד מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְקָרְבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְגַלֶּה לְךָ אֶת הַסּוֹד אֵיךְ לְהַשִּׂיג אֶת הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא הַשְׁכִינָה, לְבַסּוֹף אַתָּה זוֹרֵק אוֹתוֹ מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת, וְזֶה נִקְרָא כְּפוּי טוֹבָה, וּדְבָרִים אֵלּוּ הֵם מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁאֶחָד מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְקָרֵב אֶת הַזּוּלַת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְבַלֶּה עִמּוֹ יָמִים וְשָׁנִים, וּלְבַסּוֹף הַלָּה זוֹרֵק אוֹתוֹ, שֶׁזּוֹ רִשְׁעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד. עִם כָּל זֹאת רוֹאִים, שֶׁהַבָּחוּר לֹא הִתְיָאֵשׁ,

וְהָלַךְ שָׁם אֶל מֶלֶךְ אַחֵר גַּם־כֵּן וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים, וּלְהַשֵּׁנִי הוֹסִיף סִימָן יוֹתֵר, וְצִוָּה עָלָיו וְזֵרְזוֹ, שֶׁיִּסַּע תֵּכֶף, אוּלַי יוּכַל לְהַקְדִּים אֶת חֲבֵרוֹ. וְגַם אֲפִלּוּ אִם לֹא יַקְדִּימוֹ, יֵשׁ לוֹ סִימָן יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ.

וְהַשֵּׁנִי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן וְשָׁלַח גַּם־כֵּן אֶת אוֹתוֹ הַבֵּן לְמֶרְחוֹק מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְחָרָה לוֹ גַּם־כֵּן מְאֹד. וַיֵּלֶךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי. וּלְהַשְּׁלִישִׁי מָסַר עוֹד סִימָנִים מֻבְהָקִים בְּיוֹתֵר.

וַיֵּלֶךְ וַיִּסַּע תֵּכֶף הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל, וּבָא לְשָׁם, לִמְקוֹם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶלָּא וְהָלַךְ שָׁם אֶל מֶלֶךְ אַחֵר גַּם־כֵּן, וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ כָּל הַסִּימָנִים, וּלְהַשֵּׁנִי הוֹסִיף סִימָן יוֹתֵר, וְצִוָּה עָלָיו וְזֵרְזוֹ, שֶׁיִּסַּע תֵּכֶף, אוּלַי יוּכַל לְהַקְדִּים אֶת חֲבֵרוֹ, וְגַם אֲפִלּוּ אִם לֹא יַקְדִּימוֹ, יֵשׁ לוֹ סִימָן יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, הֵינוּ אַף מֵהָרִאשׁוֹן שֶׁקָּרֵב, וְגִלָּה לוֹ אֵיךְ לִמְצֹא אֶת הַבַּת קֵיסָר. וְהַשֵּׁנִי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן, וְשָׁלַח גַּם־כֵּן אֶת אוֹתוֹ הַבֵּן לְמֶרְחוֹק מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת, כִּי דָּבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכְּמַעַט כָּל אָדָם מְשַׂלֵּם חֲזָרָה רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְכָל מִי שֶׁעוֹשִׂים לוֹ טוֹבָה, הוּא צָרִיךְ לְהַחֲזִיר רָעָה, וְאַף שֶׁזֶּה נֶגֶד הַשֵּׂכֶל וְהַהֶגְיוֹן, כֵּן הִיא הַמְּצִיאוּת. וְחָרָה לוֹ גַּם־כֵּן מְאֹד, לָמָּה עוֹשִׂים לוֹ דָּבָר כָּזֶה, עִם כָּל זֹאת לֹא הִתְיָאֵשׁ, וַיֵּלֶךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וּלְהַשְּׁלִישִׁי מָסַר עוֹד סִימָנִים מֻבְהָקִים בְּיוֹתֵר, בָּזֶה יֵשׁ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה, שֶׁאַף שֶׁכְּבָר שְׁנַיִם שִׁלְּמוּ לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה, הוּא לֹא הִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא הָלַךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וּמָסַר לוֹ עוֹד יוֹתֵר סִימָנִים, כִּי כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת, אָדָם שֶׁדָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, צָרִיךְ תָּמִיד לְגַלּוֹת אֶת הָאֱמֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל שֶׁמְּשַׁלְּמִים לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה, אֶלָּא בְּכָל פַּעַם יִגְלֶה סִימָנִים יוֹתֵר, כְּדֵי לְקָרֵב יוֹתֵר אֲנָשִׁים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָסוּר לְהִשָּׁבֵר אֲפִלּוּ שֶׁעוֹשִׂים לוֹ כָּל מִינֵי עַוְלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם.

וַיֵּלֶךְ וַיִּסַּע תֵּכֶף הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן הַנַּ״ל וּבָא לְשָׁם, לִמְקוֹם בַּת הַקֵּיסָר

בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לוֹ שִׁיר, וְנָעַץ בְּתוֹךְ הַשִּׁיר עַל־פִּי הַחָכְמָה זוֹ כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה עֵדִים הַנַּ״ל. אַךְ עַל־פִּי הַשִּׁיר נִזְדַּמֵּן לוֹ שֶׁלֹּא סִדְּרָם כַּסֵּדֶר, אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל, כִּי כֵן הִגִּיעַ לוֹ עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר. וּבָא לְשָׁם עַל הַמָּקוֹם הַנַּ״ל, וְהִגִּיד הַשִּׁיר.

כִּשְׁמֹעַ בַּת הַקֵּיסָר הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל, נִפְלָא בְּעֵינֶיהָ וְנִרְאָה לָהּ שֶׁמֻּכְרָח שֶׁזֶּהוּ בֶּן גִּילָהּ, רַק הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינֶיהָ עַל שֶׁלֹּא סִדְּרָם כַּסֵּדֶר. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ: אוּלַי מֵחֲמַת חָכְמַת מִשְׁקַל הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֶה הַסֵּדֶר, וְנִסְכַּם בְּלִבָּהּ שֶׁזֶּה הוּא. וְכָתְבָה לוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁדֶּכֶת לוֹ, וְנַעֲשָׂה שִׂמְחָה וָרַעַשׁ, שֶׁנִּמְצָא לָהּ בֶּן גִּילָהּ. וְהֵכִינוּ עַל הַחֲתֻנָּה.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַנַּ״ל, וְעָשָׂה לוֹ שִׁיר, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל חָכְמַת הַקַּבָּלָה שֶׁל הַקַּדְמוֹנִים, שֶׁעָשׂוּ אֶת הַפִּיּוּטִים, הַכֹּל מְלֻבָּשׁ בְּדֶרֶךְ רָזִין נִפְלָאִים, עַל־פִּי אָלֶ״ף־בֵּי״ת כְּסֵדֶר, וְעַל־פִּי תשר״ק, וּשְׁאָר צֵרוּפִים שֶׁצֵּרְפוּ בְּתוֹךְ הַפִּיּוּטִים סוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים. וְנָעַץ בְּתוֹךְ הַשִּׁיר עַל־פִּי הַחָכְמָה זוֹ כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, דְּהַיְנוּ הַשִּׁבְעָה עֵדִים הַנַּ״ל, הַיְנוּ הַשִּׁבְעָה מֵימוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל אִמָּהּ, וְאֵיפֹה שֶׁהִתְחַבְּאָה, אַךְ עַל־פִּי הַשִּׁיר נִזְדַּמֵּן לוֹ, שֶׁלֹּא סִדְּרָם כַּסֵּדֶר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל, כִּי כֵן הִגִּיעַ לוֹ עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר, כִּי בֶּאֱמֶת הַקַּדְמוֹנִים הִקְפִּידוּ מְאֹד עַל פִּיּוּטֵיהֶם, שֶׁיִּהְיוּ בְּחֶשְׁבּוֹן נִפְלָא, כְּפִי צֵרוּפֵי הַשֵּׁמוֹת שֶׁהָיוּ בְּקִיאִים בָּהֶם, וְאָסוּר לִטְעוֹת כְּהוּא זֶה, כִּי אָז יוֹצֵא מֵהַמְכֻוָּן. וּבָא לְשָׁם עַל הַמָּקוֹם הַנַּ״ל, הֵיכָן שֶׁנִּמְצֵאת הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַשְּׁכִינָה, וְהִגִּיד הַשִּׁיר שֶׁהוּא חִבֵּר. כִּשְׁמֹעַ בַּת הַקֵּיסָר הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל, נִפְלָא בְּעֵינֶיהָ, וְנִרְאֶה לָהּ, שֶׁמֻּכְרָח שֶׁזֶּהוּ בֶּן גִּילָהּ, רַק הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינֶיהָ, עַל שֶׁלֹּא סִדְּרָם כְּסֵדֶר, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ: אוּלַי מֵחֲמַת חָכְמַת מִשְׁקָל הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֶה הַסֵּדֶר. וְנִסְכַּם בְּלִבָּה, שֶׁזֶּה הוּא, וְכָתְבָה לוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁדֶּכֶת לוֹ, וְנַעֲשָׂה שִׂמְחָה וָרַעַשׁ, שֶׁנִּמְצָא

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַשֵּׁנִי, וְהָיָה רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם, וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁכְּבָר הִיא מְשֻׁדֶּכֶת, וְלֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה וְאָמַר שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לוֹ דָּבָר שֶׁיַּגִּיד לָהּ, שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעַל. וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, וְסִדֵּר כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל כַּסֵּדֶר וְגַם נָתַן עוֹד סִימָן יוֹתֵר. וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן יוֹדֵעַ הָרִאשׁוֹן.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָהּ בֶּן גִּילָהּ, וְהֶכִינוּ עַל הַחֲתֻנָּה, שֶׁאֵלוּ הַטַּעֲיוֹת שֶׁהָיוּ בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת, שֶׁהִטְעוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי מְשִׁיחֵי שֶׁקֶר וַחֲכָמִים לְהָרַע, שֶׁגַּם הֵם חִבְּרוּ שִׁירִים, וְהִטְעוּ בָּהֶם אֶת הַבְּרִיּוֹת, שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁגַּם שִׁירֵיהֶם הֵם עַל־פִּי חָכְמַת הַקַּבָּלָה, וּבֶאֱמֶת הַכֹּל דִּמְיוֹן וּרְעוּת רוּחַ. וּבְנֵי־אָדָם חָשְׁבוּ, שֶׁבְּוַדַּאי גְּנוּזִים בְּדִבְרֵיהֶם סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וּבְטָעוּת זוֹ רַבִּים נָפְלוּ וְנִכְשְׁלוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

**בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַשֵּׁנִי, וְהָיָה רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם, וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁכְּבָר הִיא מְשֻׁדֶּכֶת, וְאִם כֵּן מַה לְּךָ לָרוּץ שָׁם, וְזֶה קוֹרֶה לְכָל הַבָּא לְהִכָּנֵס אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁרוֹצֶה לְהַשִּׂיג אֶת הַשְּׁכִינָה, וּבָאִים וּמְרַחֲקִים אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הִיא כְּבָר מְשֻׁדֶּכֶת, הֵינוּ רַק צַדִּיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וְלָמָּה לְךָ לָרוּץ אַחֲרֶיהָ? וְלֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה, וְאָמַר שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לוֹ דָּבָר שֶׁיַּגִּיד לָהּ, שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעַל; וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל הָרוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲפִלּוּ שֶׁדּוֹחִים אוֹתוֹ, כְּאִלּוּ הַשְּׁכִינָה כְּבָר מְשֻׁדֶּכֶת לִיחִידֵי סְגֻלָּה, וּמַה שַּׁיָּךְ שֶׁתָּבוֹא אֵלֶיהָ, כִּי לֹא תַּשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, וּלְךָ אֵין שׁוּם שַׂיָּכוּת לָזֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה, וְאָמַר שֶׁלּוֹ יֵשׁ דָּבָר שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעַל; כָּךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת עַקְשָׁן, אֲפִלּוּ שֶׁכֻּלָּם יִדְחוּ אוֹתוֹ, צָרִיךְ לֵידַע, שֶׁלּוֹ יֵשׁ נְקֻדָּה אֲשֶׁר אֵין לְאַף אֶחָד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), שֶׁלְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ נְקֻדָּה מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ. וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ אֶת הַשִּׁיר שֶׁלּוֹ, לְהַשִּׂיג אֶת הַשְּׁכִינָה, הֵינוּ כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ אֶת הַנְּקֻדָּה שֶׁלּוֹ, וְסִדֵּר כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ״ל כְּסֵדֶר, וְגַם נָתַן עוֹד סִימָן יוֹתֵר, כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ לְכָל אֶחָד נְקֻדָּה מַה שֶּׁאֵין בַּחֲבֵרוֹ, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ הִיא תָּמִיד יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁיֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ. וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן

וּלְהַגִּיד הָאֱמֶת לֹא טוֹב לְפָנָיו, וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ. וְנִפְלָא בְּעֵינֶיהָ מְאֹד, וְעָמְדָה מִשְׁתּוֹמֶם, כִּי גַּם הָרִאשׁוֹן סִפֵּר הַמְּקוֹמוֹת, וּמֵאַיִן יִתְוַדַּע לְאָדָם סִימָנִים הַלָּלוּ. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן נִרְאָה בְּעֵינֶיהָ, שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי הוּא בֶּן גִּילָהּ, מֵאַחַר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ שֶׁסִּפֵּר כְּסֵדֶר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְהָרִאשׁוֹן, אֶפְשָׁר עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֹאת, שֶׁהִזְכִּיר אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת. אַךְ נִשְׁאֲרָה עוֹמֶדֶת.

וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל, כְּשֶׁשִּׁלְּחוּ הַשֵּׁנִי חָרָה לוֹ גַּם־כֵּן וְהָלַךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ עוֹד יוֹתֵר סִימָנִים מֻבְהָקִים בְּיוֹתֵר. וְלִפְנֵי הַשְּׁלִישִׁי סִפֵּר כָּל

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

יוֹדֵעַ הָרִאשׁוֹן אֶת הַסִּימָנִים שֶׁל הַשִּׁבְעָה מֵימוֹת, וּלְהַגִּיד הָאֱמֶת לֹא טוֹב לְפָנָיו, וְכָאן רוֹאִים כְּבָר אֶת הַצְּבִיעוּת, שֶׁפָּחַד לוֹמַר אֶת הָאֱמֶת, כִּי מִי שֶׁאוֹחֵז בִּנְקֻדַּת הָאֱמֶת, לֹא יִפְחַד לוֹמַר אֶת הָאֱמֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא. וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, כִּי פָּחַד לוֹמַר אֶת הָאֱמֶת, כִּי אָז יִתְגַּלֶּה מִי בֶּאֱמֶת הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וְנִפְלָא בְּעֵינֶיהָ מְאֹד, אֵיךְ שְׁנֵי אֲנָשִׁים יוֹדְעִים אֶת אוֹתוֹ דָּבָר, וְעָמְדָה מִשְׁתּוֹמֶם, כִּי גַּם הָרִאשׁוֹן סִפֵּר הַמְּקוֹמוֹת, וּמֵאַיִן יִתְוַדַּע לְאָדָם סִימָנִים הַלָּלוּ?! שֶׁבְּכָל זֶה אָנוּ מוֹצְאִים אֶת הַטָּעֲיוֹת שֶׁהִטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן נִרְאָה בְּעֵינֶיהָ, שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי הוּא בֶּן גִּילָהּ, מֵאַחַר שֶׁרָאֲתָה בּוֹ, שֶׁסִּפֵּר כְּסֵדֶר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְהָרִאשׁוֹן, אֶפְשָׁר עַל־פִּי חָכְמַת הַשִּׁיר בָּא לוֹ זֹאת, שֶׁהִזְכִּיר אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת, כִּי מֵרֹב בִּלְבּוּל כְּבָר אֵינָהּ יוֹדַעַת אֶת הָאֱמֶת, שֶׁזֶּה עַל דֶּרֶךְ הַהַטְעָיָה אֵיךְ שֶׁמַּטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, בְּכָל מִינֵי טָעֲיוֹת וְרַמָּאוּת, אַךְ נִשְׁאֲרָה עוֹמֶדֶת וּמִשְׁתּוֹמֶמֶת, מִי בֶּאֱמֶת בֶּן זוּגָהּ.

וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל, כְּשֶׁשִּׁלְּחוּ הַשֵּׁנִי, וְגֵרֵשׁ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת, חָרָה לוֹ גַּם־כֵּן, וְהָלַךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וְסִפֵּר לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וּמָסַר לוֹ עוֹד יוֹתֵר סִימָנִים מֻבְהָקִים בְּיוֹתֵר, וְלִפְנֵי הַשְּׁלִישִׁי סִפֵּר כָּל לִבּוֹ, בַּאֲשֶׁר שֶׁהָיָה לוֹ כְּתָב,

לִבּוֹ, בַּאֲשֶׁר שֶׁהָיָה לוֹ כְּתָב, שֶׁהָיָה מְצֻיָּר בּוֹ הַמְּקוֹמוֹת כַּנַּ״ל, בְּכֵן יְצַיֵּר לְעַצְמוֹ גַּם־כֵּן עַל נְיָר כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, וְיָבִיא אֵלֶיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, שֶׁאֵין טוֹב לְפָנָיו שֶׁיָּבִיא אוֹתָהּ לְכָאן וְזֶה הַבָּחוּר יִהְיֶה כָּאן, וְשָׁלַח גַּם־כֵּן אֶת הַבָּחוּר עוֹד לְמֵרָחוֹק יוֹתֵר, מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת.

וְזֶה הַמֶּלֶךְ הַשְּׁלִישִׁי רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם (דְּהַיְנוּ לִקַּח אֶת הַיְפַת־תֹּאַר)

וּבָא לְשָׁם, וְהִגִּידוּ לוֹ, שֶׁכְּבָר יֵשׁ כָּאן שְׁנַיִם הַנַּ״ל, וְהֵשִׁיב אַף־עַל־פִּי־כֵן, כִּי יֵשׁ לוֹ דָּבָר, שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעַל. וְהָעוֹלָם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כְּלָל מִפְּנֵי מָה הִיא נִתְרַצָּה לָאֵלּוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהָיָה מְצֻיָּר בּוֹ הַמְּקוֹמוֹת כַּנַּ״ל, בְּכֵן יְצַיֵּר לְעַצְמוֹ גַּם־כֵּן עַל נְיָר כָּל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת, וְיָבִיא אֵלֶיהָ; כִּי הַבָּחוּר מֵרֹב יֵאוּשׁוֹ, שֶׁהִתְיָאֵשׁ שֶׁאֵי פַּעַם יִזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הַבַּת קֵיסָר, הָלַךְ וְגִלָּה אֶת כָּל לִבּוֹ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וְזוֹ הַטָּעוּת שֶׁהָיְתָה לוֹ, שֶׁלֹּא הֶאֱמִין, שֶׁגַּם הוּא יָכוֹל לָלֶכֶת וְלִמְצֹא אוֹתָהּ, וּמֵרֹב יֵאוּשׁ מָסַר אֶת הַסִּימָנִים לַאֲחֵרִים, וְלָכֵן סָבַל כָּל־כָּךְ, עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁגַּם הַשְּׁלִישִׁי נִתְיַשֵּׁב גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, שֶׁאֵין טוֹב לְפָנָיו, שֶׁיָּבִיא אוֹתָהּ לְכָאן, וְזֶה הַבָּחוּר יִהְיֶה כָּאן, וְשָׁלַח גַּם־כֵּן אֶת הַבָּחוּר עוֹד לְמֵרָחוֹק יוֹתֵר מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְכָאן רוֹאִים גַּם־כֵּן רִשְׁעוּת שֶׁל בְּנֵי־אָדָם; גִּלִּיתִי לְךָ סוֹדוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁהִנֵּה אַתָּה תִּזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, וְלָמָּה אַתָּה מְגָרֵשׁ אוֹתִי מָאתַיִם פַּרְסָאוֹת, בִּשְׁבִיל שֶׁגִּלִּיתִי לְךָ סוֹדוֹת כָּאֵלּוּ?!

וְזֶה הַמֶּלֶךְ הַשְּׁלִישִׁי, רָץ גַּם־כֵּן לְשָׁם (דְּהַיְנוּ לִקַּח אֶת הַיְפַת־תֹּאַר) וּבָא לְשָׁם, וְהִגִּידוּ לוֹ, שֶׁכְּבָר יֵשׁ כָּאן שְׁנַיִם הַנַּ״ל, וְהֵשִׁיב: אַף־עַל־פִּי־כֵן, כִּי יֵשׁ לוֹ דָּבָר, שֶׁבְּוַדַּאי יִפְעַל. וּמִזֶּה רוֹאִים גַּם־כֵּן מַעֲלַת הָעַקְשָׁנוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיַּגִּידוּ לוֹ, שֶׁיֵּשׁ כְּבָר אַחֵר, עִם כָּל זֹאת יֹאמַר, שֶׁלּוֹ יֵשׁ סוֹד שֶׁאֵין לְאַף אֶחָד; כִּי זֶה כְּלָל, שֶׁאָסוּר לְהַנִּיחַ עַצְמוֹ שֶׁיַּפִּילוּ אוֹתוֹ. וְהָעוֹלָם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים כְּלָל, מִפְּנֵי

יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים. וּבָא גַּם הַשְּׁלִישִׁי וְהִגִּיד שִׁירוֹ בְּסִימָנִים מֻבְהָקִים יוֹתֵר. וְהֶרְאָה הַכְּתָב עִם צִיּוּר הַמְּקוֹמוֹת, וְנִבְהֲלָה מְאֹד, אַךְ לֹא יָכְלָה לַעֲשׂוֹת דָּבָר, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הָרִאשׁוֹן נִרְאָה שֶׁזֵּהוּ, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי, עַל־כֵּן אָמְרָה, שֶׁלֹּא תַּאֲמִין, עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ כְּתַב־יָדָהּ בְּעַצְמוֹ.

אַחַר־כָּךְ נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל: עַד מָתַי יִהְיוּ מְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם לְהַלָּן יוֹתֵר. עַל־כֵּן

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַה הִיא נִתְרַצָּה לְאֵלּוּ יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים; כִּי בֶּאֱמֶת רֹב הָעוֹלָם אֵין לָהֶם שׁוּם מֻשָּׂג, מַה זֶּה לְהַשִּׂיג רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כִּי בְּנֵי אָדָם רְחוֹקִים מְאֹד מִלְּהַשִּׂיג דָּבָר דַּק וְרוּחָנִי, וְלָכֵן לֹא הֵבִינוּ מַה קּוֹרֶה כָּאן, שֶׁדַּיְקָא אֵלּוּ מַצְלִיחִים לָבוֹא. וּבָא גַּם הַשְּׁלִישִׁי, וְהִגִּיד שִׁירוֹ בְּסִימָנִים מֻבְהָקִים יוֹתֵר, וְהֶרְאָה הַכְּתָב עִם צִיּוּר הַמְּקוֹמוֹת וְנִבְהֲלָה מְאֹד, כִּי כָּאן הָיוּ לוֹ כְּבָר סִימָנִים יוֹתֵר מֻבְהָקִים, וְגַם הָיָה לוֹ אֶת הַכְּתָב, אַךְ לֹא יָכְלָה לַעֲשׂוֹת דָּבָר, מֵחֲמַת שֶׁגַּם הָרִאשׁוֹן נִרְאָה שֶׁזֵּהוּ הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וְאַחַר־כָּךְ הַשֵּׁנִי חָשְׁבָה, שֶׁזֵּהוּ בְּוַדַּאי הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, עַל־כֵּן אָמְרָה, שֶׁלֹּא תַּאֲמִין, עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ כְּתַב יָדָהּ בְּעַצְמוֹ; עַכְשָׁו הִיא רוֹצָה כְּבָר רַק אֶת הַכְּתָב שֶׁלָּהּ, שֶׁעַל זֶה הִזְהִירוּ גְּדוֹלֵי הַחָכְמִים הָאֲמִתִּיִּים וְצַדִּיקֵי הָאֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁלֹּא יִטְעוּ אַחַר הַבָּלִים, אֶלָּא שֶׁיָּבִיאוּ לָהֶם אֶת הַכְּתָב, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יִתְרַצּוּ לְשׁוּם שַׁקְרָן, רַמַּאי צָבוּעַ, הַמַּטְעֶה אֶת הַבְּרִיּוֹת, אֶלָּא עַד שֶׁיָּבִיא אֶת הַכְּתָב שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁעַל־יְדֵי חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֲמִתִּיִּים יְכוֹלִים לְהָבִין וּלְהַשִּׂיג אֵיפֹה הָאֱמֶת, כִּי עַל־יְדֵי הַכְּתָב וּפְנִימִיּוּת הַכְּתָב, יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת הָאָדָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קעג); כִּי בְּתוֹךְ הַכְּתָב טְמוּנָה הַנֶּפֶשׁ וּפְנִימִיּוּת הַנֶּפֶשׁ, וְהָאֱמוּנָה שֶׁל הַכּוֹתֵב.

אַחַר־כָּךְ נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל: עַד מָתַי יִהְיוּ מְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם לְהַלָּן יוֹתֵר? ! עַל־כֵּן יֵשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יַנִּיחַ עַצְמוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם,

יִשַּׁב עַצְמוֹ, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יַנִּיחַ עַצְמוֹ לֵילֵךְ לְשָׁם, אוּלַי יִפְעַל הוּא, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב, עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, וְאָמַר שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ דָּבָר וְכוּ׳, וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, וְנָתַן עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר סִימָנִים מֻבְהָקִים, וְהִזְכִּיר אוֹתָהּ שֶׁלָּמַד עִמָּהּ בְּחֶדֶר אֶחָד וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְסִפֵּר לָהּ הַכֹּל, שֶׁהוּא שָׁלַח הַמְּלָכִים הַנַּ״ל, וְשֶׁטָּמַן הַכְּתָב בְּאֵילָן, וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, אֲבָל הִיא לֹא הִשְׁגִּיחָה כְּלָל עַל זֶה. (וּבְוַדַּאי גַּם הָרִאשׁוֹנִים הַמְּלָכִים הַנַּ״ל אָמְרוּ אֵיזֶה טְעָמִים עַל מַה שֶּׁאֵין בְּיָדָם הַכְּתָב) **וְלַהַכִּיר אוֹתוֹ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אוּלַי יִפְעַל הוּא; הַיְנוּ רוֹאִים שֶׁאָדָם מִתְיַגֵּעַ בִּשְׁבִיל הַזּוּלַת לְקָרְבוֹ אֶל הַשְּׁכִינָה, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר זוּלָתוֹ, וּמְגַלֶּה אֶת הַסִּימָנִים, שֶׁעַל יָדָם יִזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, אֲבָל מֵעַצְמוֹ הוּא שׁוֹכֵחַ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּכְנָס בּוֹ יֵאוּשׁ, שֶׁהוּא לֹא יוּכַל לִמְצֹא אוֹתָהּ, עַד שֶׁמַּתְחִיל לְהִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ (בְּרֵאשִׁית ל, ל): ״מָתַי אֶעֱשֶׂה גַּם אָנֹכִי לְבֵיתִי״; כִּי הוּא רוֹאֶה שֶׁנִּתְקַיְּמִים אֶצְלוֹ (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ו): ״שָׂמַנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים, כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי״, וְאַדְרַבָּה בָּזֶה שֶׁקָּרֵב אֶת אֲחֵרִים, וְגִלָּה לָהֶם אֶת הַסִּימָנִים, שֶׁיּוּכְלוּ לָבוֹא אֶל הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, עוֹד רִחֲקוּ אוֹתוֹ מְאֹתַיִם פַּרְסָאוֹת. וְעַל־כֵּן הִתְיַשֵּׁב שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יֵלֵךְ. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב, עַד שֶׁבָּא לְשָׁם; כִּי עוֹבֵר זְמַן רַב, עַד שֶׁזּוֹכִים לְהַשִּׂיג אֶת הַקְּדֻשָּׁה. וְאָמַר לְהַבַּת קֵיסָר, שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ דָּבָר וְכוּ׳, וּבָא וְהִגִּיד שִׁירוֹ, וְנָתַן עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר סִימָנִים מֻבְהָקִים, וְהִזְכִּיר אוֹתָהּ, שֶׁלָּמַד עִמָּהּ בְּחֶדֶר אֶחָד וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְסִפֵּר לָהּ הַכֹּל, שֶׁהוּא שָׁלַח הַמְּלָכִים הַנַּ״ל, וְשֶׁטָּמַן הַכְּתָב בְּאֵילָן, וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, אֲבָל הִיא לֹא הִשְׁגִּיחָה כְּלָל עַל זֶה (וּבְוַדַּאי גַּם הָרִאשׁוֹנִים הַמְּלָכִים הַנַּ״ל אָמְרוּ אֵיזֶה טְעָמִים עַל מַה שֶּׁאֵין בְּיָדָם הַכְּתָב), וּלְהַכִּיר אוֹתוֹ בְּוַדַּאי אִי־אֶפְשָׁר, כִּי כְּבָר עָבַר זְמַן רַב, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו): יֵשׁ שֶׁאָדָם נִתְעֶה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ, וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ כְּבָר אֶת קוֹל הַקּוֹרֵא אוֹתוֹ; וְעַל־כֵּן הַבַּת קֵיסָר

בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר, כִּי כְּבָר עָבַר זְמַן רַב. וְלֹא רָצְתָה לְהַשְׁגִּיחַ עוֹד עַל סִימָנִים כְּלָל, עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ הַכְּתָב, כִּי גַּם עַל הָרִאשׁוֹן סָבְרָה שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי, וְכֵן עַל הַשֵּׁנִי וְכוּ׳, עַל־כֵּן לֹא רָצְתָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל.

וְנִתְיַשֵּׁב הַבָּחוּר, שֶׁכָּאן אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שֶׁהִיּוֹת כְּלָל, וְנִתְיַשֵּׁב לָשׁוּב וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֶל הַמִּדְבָּר שֶׁהָיָה בּוֹ, וְשָׁם יְבַלֶּה יְמֵי חַיָּיו. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְהַגִּיעַ

נִהְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לֹא רָצְתָה לְהַשְׁגִּיחַ עוֹד עַל סִימָנִים כְּלָל, עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ הַכְּתָב, כִּי גַּם עַל הָרִאשׁוֹן סָבְרָה שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי, וְכֵן עַל הַשֵּׁנִי וְכוּ׳, עַל־כֵּן לֹא רָצְתָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; כִּי הַכְּתָב הוּא הַתּוֹרָה, וְרַק עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהַכִּיר מִי אוֹחֵז בָּאֱמֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קעג), שֶׁבְּהַכְּתָב טָמוּן הַנֶּפֶשׁ וּפְנִימִיּוּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם, בְּסוֹד אָנֹכִ״י. וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת קה.): אָנֹכִ״י נוֹטָרִיקוֹן: אֲנָא נַפְשִׁי כְּתָבִית יְהָבִית. וְרָאוּ בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמַּשִׂיחֵי שֶׁקֶר שֶׁהִטְעוּ אֶת בְּנֵי־אָדָם, הָיוּ רַק עַל־יְדֵי שֶׁהָיוּ רְחוֹקִים מֵהַכְּתָב, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְרַק עַל־יְדֵי־זֶה הִטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אוֹרַיְתָא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד הוּא (זֹהַר אַחֲרֵי עג.), אוֹתוֹ לֹא יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת, וְעַל־כֵּן הַבַּת קִיסָר לֹא רָצְתָה לִשְׁמֹעַ לְאַף אֶחָד, עַד שֶׁיָּבִיאוּ לָהּ אֶת הַכְּתָב שֶׁלָּהּ, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְנִתְיַשֵּׁב הַבָּחוּר, שֶׁכָּאן אִי־אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שֶׁהִיּוֹת כְּלָל, כִּי הֲרֵי סוֹף כָּל סוֹף פָּחַד שֶׁאֲבִיהָ יְגַלֶּה אוֹתוֹ וְיַהַרְגֶנּוּ, כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה בָּרַח. וְנִתְיַשֵּׁב לָשׁוּב וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ, אֶל הַמִּדְבָּר שֶׁהָיָה בּוֹ, וְשָׁם יְבַלֶּה יְמֵי חַיָּיו; וְיֵשׁ בָּזֶה הִתְחַזְּקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁרוֹאִים, שֶׁאַף שֶׁהֻצְרַךְ לִבְרֹחַ, כִּי כְּבָר הָיָה מַמָּשׁ קָרוֹב אֶל הַבַּת קִיסָר, וְהִיא לֹא הִכִּירָה אוֹתוֹ, וְלֹא רָצְתָה לְהַאֲמִין לוֹ, הָיָה יָכוֹל לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ וְלַעֲזֹב אֶת הַכֹּל, כִּי מֵאַחַר שֶׁכְּבָר עָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר, שֶׁגָּלָה אֶת הַסּוֹד לִשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְכֻלָּם זָרְקוּ אוֹתוֹ, וְעַכְשָׁו גַּם הִיא אֵינָהּ רוֹצָה לְהַאֲמִין לוֹ, אֲזַי הָיָה יָכוֹל לְהִשָּׁבֵר לְגַמְרֵי, אַף־עַל־פִּי־כֵן

לַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, וְהִגִּיעַ לְשָׁם אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּל הַנַּ״ל עָבְרוּ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כַּמָּה שָׁנִים, וְנִסְכַּם אֵצֶל הַבָּחוּר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוּא הֶחְלִיט, שֶׁיִּתְחַזֵּר לִמְקוֹמוֹ בַּמִּדְבָּר, וְלֹא יִתְיָאֵשׁ כְּלָל. וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק בְּכָל הַמַּצָּבִים שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם, אֲפִלּוּ שֶׁרוֹאֶה שֶׁהוּא מַגִּיעַ כְּבָר אֶל הַשְּׁכִינָה, וְכִבְיָכוֹל נִדְמֶה לוֹ, שֶׁהִיא לֹא רוֹצָה אוֹתוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא חוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית יח, לג): ״וַיֵּלֶךְ הַוָ״ה כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם, וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקוֹמוֹ״; הַיְנוּ שֶׁאַבְרָהָם שָׁב אֶל מְקוֹמוֹ שֶׁבָּחַר לְעַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְאַף שֶׁכְּבָיְכוֹל עָלָה מֵעָלָיו, עִם כָּל זֹאת לֹא הִתְיָאֵשׁ וְהִמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ. וְכָךְ עָשָׂה הַבָּחוּר, אַף שֶׁכְּבָר הָיָה קָרוֹב מְאֹד לְהַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהִיא לֹא הִכִּירָה אוֹתוֹ, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁלִּפְעָמִים הָרוֹעֶה מִתְיָאֵשׁ מֵהַצֹּאן שֶׁנֶּאֱבַד וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; עִם כָּל זֹאת הוּא לֹא הִתְיָאֵשׁ, וְחָזַר לִמְקוֹמוֹ. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב לְהַגִּיעַ לַמִּדְבָּר הַנַּ״ל; כִּי כָּךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לֵידַע, כְּשֶׁאֵין לוֹ אַף אֶחָד בָּעוֹלָם, אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֶלָּא לִבְרֹחַ אֶל הַמִּדְבָּר, וְשָׁם יְבַלֶּה אֶת יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּבְדִבְקוּת, וּבְבִטּוּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְהִגִּיעַ לְשָׁם אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, בְּתוֹךְ כָּל הַנַּ״ל שֶׁעָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר, עָבְרוּ בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ כַּמָּה שָׁנִים, כִּי אָדָם אֵינוֹ תּוֹפֵס, שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו יוֹם אַחַר יוֹם, לַיְלָה אַחַר לַיְלָה, שָׁבוּעַ אַחַר שָׁבוּעַ, חֹדֶשׁ אַחַר חֹדֶשׁ, עַד שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים. וְעַל זֶה הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ערב) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): ״הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ״; אִם אָדָם רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לֵידַע שֶׁאֵין לוֹ רַק הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא אוֹצָר גָּדוֹל, אוֹצָר הַמְּנֻצָּר, דּוֹר שָׁלֵם, וְאִם אָדָם הָיָה שׁוֹמֵר עַל הַיָּמִים שֶׁלּוֹ, הָיָה מַצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד, אֶלָּא קִלְפַּת עֲמָלֵק מְקֻרֶרֶת אֶת הָאָדָם, וְדוֹחָה אוֹתוֹ תָּמִיד לְמָחָר, הָעִקָּר לֹא הַיּוֹם, וְכֵן הוּא בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שֶׁדּוֹחָה אוֹתוֹ מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק, שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ (שְׁמוֹת יז, ט): ״וְצֵא הִלָּחֶם בַּעֲמָלֵק מָחָר״, הַיְנוּ הַקְּלִפָּה שֶׁל עֲמָלֵק דּוֹחָה אֶת הָאָדָם בְּכָל יוֹם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה אֵינוֹ יוֹם, אֶלָּא לְמָחָר תַּתְחִיל, וּכְשֶׁאֵין

הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם בַּמִּדְבָּר וְיִבְלֶה שָׁם יְמֵי חַיָּיו, כְּפִי מַה שֶּׁעָרַךְ בְּדַעְתּוֹ חַיּוּת הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, נֶחְקַר בְּדַעְתּוֹ, שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן מִסְפַּר יָמָיו, וְיָשַׁב שָׁם וְאָכַל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל:

וְעַל הַיָּם הָיָה רוֹצֵחַ. וְהָרוֹצֵחַ שָׁמַע שֶׁנִּמְצָא יְפַת־תֹּאַר כָּזוֹ בָּעוֹלָם, וְחָשַׁב לְתָפְסָהּ, אַף שֶׁהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס, אַךְ חָשַׁק לְתָפְסָהּ כְּדֵי לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָאָדָם שָׂם אֶל לִבּוֹ, אֲזַי בֵּין כָּךְ עוֹבְרִים לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים. וְנִסְפָּם אֵצֶל הַבָּחוּר הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם בַּמִּדְבָּר, וְיִבְלֶה שָׁם יְמֵי חַיָּיו, כְּפִי מַה שֶּׁעָרַךְ בְּדַעְתּוֹ חַיּוּת הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, נֶחְקַר בְּדַעְתּוֹ, שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן מִסְפַּר יָמָיו, הַיְנוּ שֶׁהִתְיַשֵּׁב עַצְמוֹ, כִּי חַיֵּי הָאָדָם פּוֹרְחִים כְּצֵל עוֹבֵר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צו, סִימָן ב׳) עַל הַפָּסוּק (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ כט, טו): ״כִּי גֵרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְגוֹ׳, כַּצֵּל יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה״, וְהַלְוַאי כְּצִלּוֹ שֶׁל כּוֹתֶל, אוֹ כְּצִלּוֹ שֶׁל אִילָן, אֶלָּא כְּצִלּוֹ שֶׁל עוֹף בְּשָׁעָה שֶׁהוּא עָף; כִּי הַחַיִּים פּוֹרְחִים מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סא), שֶׁהַשִּׁבְעִים שָׁנָה פּוֹרְחִים לָאָדָם כְּמוֹ רֶבַע שָׁעָה; וְלָכֵן הַבָּחוּר הִתְיַשֵּׁב, שֶׁכְּבָר יֵשֵׁב שָׁם, וְיִבְלֶה אֶת זְמַנּוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְיָשַׁב שָׁם וְאָכַל וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; שֶׁאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה זֶה סוֹבֵב עַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן כג), שֶׁיֵּשׁ נְשָׁמוֹת שֶׁרְעֵבוֹת וְצְמֵאוֹת וַעֲרֻמּוֹת, וּמְבַקְּשׁוֹת לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וּלְהִתְלַבֵּשׁ, וְרוֹצִים לְהָבִיא לָהֶם, וְהֵם אוֹמְרִים, שֶׁהֵם צְרִיכִים רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עַיֵּן שָׁם.

וְעַל הַיָּם הָיָה רוֹצֵחַ; הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּדֻגְמַת יָם, וְשָׁם נִמְצָא רוֹצֵחַ, שֶׁהוּא הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם וְהַיֵּצֶר הָרָע, הָרוֹצֶה לִרְצֹחַ אֶת הָאָדָם, וְלַעֲקֹר אוֹתוֹ מִמְּנוּחַ יִתְבָּרַךְ. וְהָרוֹצֵחַ שָׁמַע שֶׁנִּמְצָא יְפַת־תֹּאַר כָּזוֹ בָּעוֹלָם, שֶׁזּוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא יְפַת תֹּאַר וְיִפַּת מַרְאֶה, כִּי הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל. וְחָשַׁב לְתָפְסָהּ; כִּי הָרוֹצֵחַ רוֹצֶה לִתְפֹּס אֶת הַנְּשָׁמָה, אַף שֶׁהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס, כִּי לַסִּטְרָא אָחֳרָא אֵין שׁוּם תַּכְלִית וְתוֹעֶלֶת מִמֶּנּוּ, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר

מֶלֶךְ, וְיִקַּח בַּעֲדָהּ הוֹן רַב, וְהִתְחִיל לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה. וְהָרוֹצֵחַ הוּא מֻפְקָר, וְהִפְקִיר עַצְמוֹ: אִם יִפָּעֵל יִפָּעֵל וְאִם לָאו לָאו, וּמַה יַּפְסִיד, כִּי הוּא מֻפְקָר כְּדֶרֶךְ הָרוֹצֵחַ. וְהָלַךְ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

(מִשְׁפָּטִים קג.): וְאֶל אַחֵר אִסְתְּרֵס וְלֵית לֵיהּ תִּיאוּבְתָּא לְעָלְמִין, וְלָא אַפִּישׁ וְלָא עָבִיד פֵּירִין. אַף חָשַׁק לְתָפְסָהּ כְּדֵי לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, וְיִקַּח בַּעֲדָהּ הוֹן רַב; כִּי זֶה עִקַּר כַּוָּנַת הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם וְהַיֵּצֶר הָרָע לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי־אָדָם בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, וְלִמְכֹּר אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ אַחֵר, כְּדֵי לְקַבֵּל בַּעֲבוּרוֹ כֶּסֶף, וְזֶה מַה שֶּׁצּוֹעֵק הַנָּבִיא (עָמוֹס ב, ו): ״עַל מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק״, שֶׁבִּשְׁבִיל כֶּסֶף הֵם מוֹכְנִים לִמְכֹּר אֶת הַצַּדִּיק. וְהִתְחִיל לְהִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה אֵיךְ לִתְפֹּס אֶת הַיְתֵפַת תֹּאַר, שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל. וְהָרוֹצֵחַ הוּא מֻפְקָר, כִּי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם אַף שֶׁנִּשְׁלַח מִלְּמַעְלָה לְהַכְשִׁיל בְּנֵי־אָדָם, עִם כָּל זֹאת נָתְנוּ לוֹ גְּבוּל, מִדָּה וּמִשְׁקָל, עַד הֵיכָן הוּא יָכוֹל לְהָסִית אֶת הָאָדָם, אֲבָל לֹא לְהִיוֹת מֻפְקָר, וּלְנֻקֹּם מֵהָאָדָם, וּלְעָקְרוֹ מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת. **וְהִפְקִיר עַצְמוֹ, אִם יִפָּעֵל יִפָּעֵל, וְאִם לָאו לָאו**; כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁמַּלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּבְנֵי־אָדָם, כְּשֶׁרוֹצִים לַעֲקֹר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הֵם מַפְקִירִים אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי, כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם מְאֹד מְסֻכָּנִים, וְנִלְחָמִים בִּבְנֵי־אָדָם לְהַפִּילָם מִמַּדְרֵגַת הָאֱמוּנָה וְהַיַּהֲדוּת, וְהֵם יוֹתֵר גְּרוּעִים מֵהַיֵּצֶר הָרָע, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן פ׳), אֲשֶׁר בְּנֵי־אָדָם יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לִמְנֹעַ וּלְהָסִית אֶת הָאָדָם, וּלְרַחֲקוֹ מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא וּמִצַּדִּיקֵי אֱמֶת, יוֹתֵר מִן הַיֵּצֶר הָרָע, כִּי הַיֵּצֶר הָרָע אֵין לוֹ יְכֹלֶת, רַק כְּפִי כֹּחוֹ, כְּפִי בְּחִינַת הַיֵּצֶר הָרָע מֵאֵיזֶה עוֹלָם שֶׁהוּא, אֲבָל הָאָדָם הוּא כְּלָלִיּוּת, שֶׁכָּלוּל מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, וְעַל־כֵּן מְנִיעוֹת מִבְּנֵי־אָדָם, הֵם יוֹתֵר מִמְּנִיעַת הַיֵּצֶר הָרָע, וּבִפְרָטִיּוּת כְּשֶׁהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם שֶׁהוּא מֻפְקָר, וְהוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּאָדָם רָשָׁע מְרֻשָּׁע וּמֻפְקָר, לֹא אִכְפַּת לוֹ מֵהַזּוּלַת, וְרוֹצֶה רַק לַעֲקֹר אוֹתוֹ מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְאוֹמֵר לְעַצְמוֹ, אֲשֶׁר מַה יַּפְסִיד?! **כִּי הוּא מֻפְקָר, כְּדֶרֶךְ הָרוֹצֵחַ**; כִּי אֵלּוּ הָרְשָׁעִים שְׁלוּחֵי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם — הֵם מֻפְקָרִים, וְהֵם מְנַסִּים בְּכָל מְחִיר לְהַכְשִׁיל אֶת בְּנֵי־אָדָם, וְלַעֲקֹר אוֹתָם מִשָּׁרְשָׁם. וְלָכֵן צְרִיכִים לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד מֵאֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ, שֶׁלֹּא יַפִּילוּ אוֹתוֹ בְּנוּקְבָּא דִּתְהוֹמָא רַבָּה, וְשֶׁלֹּא יַכְשִׁילוּ אוֹתוֹ בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת. **וְהָלַךְ הָרוֹצֵחַ, וְקָנָה**

הָרוֹצֵחַ וְקָנָה סְחוֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד מְאֹד, רִבּוּי מֻפְלָג מְאֹד. גַּם עָשָׂה צִפָּרִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ נַעֲשִׂים בְּאָמָנוּת, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם חַיִּים מַמָּשׁ, (נאטירליך) **גַּם עָשָׂה שִׁבָּלִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ הַצִּפָּרִים עוֹמְדִים עַל הַשִּׁבָּלִים, וְזֶה הָיָה בְּעַצְמוֹ נִדְמֶה לְחִדּוּשׁ, שֶׁהַצִּפָּרִים עוֹמְדִים עַל שִׁבָּלִים, וְאֵין**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

סְחוֹרוֹת רַבּוֹת מְאֹד מְאֹד, רִבּוּי מֻפְלָג מְאֹד, כִּי כְּדֵי שֶׁיּוּכַל הַסָּמ״ךְ־מ״ם שֶׁהוּא הָרוֹצֵחַ לִתְפֹּס אֶת הַיַּפַּת תֹּאַר, שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, הוּא צָרִיךְ לִקְנוֹת הַרְבֵּה סְחוֹרוֹת בְּרִבּוּי מֻפְלָג, כְּדֵי לְהַטְעוֹת אוֹתָהּ; כִּי בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וּמַה שַּׁיָּךְ שֶׁאָדָם יַעֲזֹב לְרֶגַע אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא? אֶלָּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם מְסַבֵּב אוֹתוֹ, שֶׁמֵּבִיא לְפָנָיו כָּל מִינֵי סְחוֹרוֹת, שֶׁיִּהְיֶה עָסוּק בְּעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, הָעֵקֶר שֶׁיִּשְׁכַּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ; כִּי כְּפִי הָרִבּוּי הַמֻּפְלָג שֶׁל הַסְּחוֹרוֹת, אָדָם עָסוּק רַק בָּהֶן, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא שׁוֹכֵחַ מִתַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִית בִּשְׁבִיל מַה בָּא לָזֶה הָעוֹלָם. **גַּם עָשָׂה הָרוֹצֵחַ צִפָּרִים שֶׁל זָהָב**, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה כְּמוֹ בַּקְּדֻשָּׁה יֵשׁ שְׁתֵּי צִפֳּרִים, שֶׁהֵן בִּינָה וּמַלְכוּת, כֵּן הָרוֹצֵחַ שֶׁהוּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שָׂרָצָה לִתְפֹּס אֶת הַיַּפַּת־תֹּאַר, שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, עָשָׂה **צִפָּרִים שֶׁל זָהָב** (כְּמוֹ הָעֵגֶל שֶׁל זָהָב), **וְהָיוּ נַעֲשִׂים בְּאָמָנוּת, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם חַיִּים מַמָּשׁ** (נאטירליך) [טֶבַע], וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פִּרְקֵי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, פֶּרֶק מד): וְיָצָא הָעֵגֶל הַזֶּה גּוֹעֶה, וְרָאוּ אוֹתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וְתָעוּ אַחֲרָיו, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר סַמָּאֵל נִכְנַס, וְהָיָה גּוֹעֶה לְהַתְעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל. **גַּם עָשָׂה שִׁבָּלִים שֶׁל זָהָב**, שֶׁזֶּה סוֹד הַשֶּׁבַע מִדּוֹת, כַּמּוּבָא בַּכְּתָבִים סוֹד (בְּרֵאשִׁית מא, ה): ״שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטוֹבוֹת, וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת וּשְׁדוּפוֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן״ וְגוֹ׳, כִּי (קֹהֶלֶת ז, יד): ״זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים״, כְּמוֹ שֵׁשׁ שֶׁבַע מִדּוֹת בְּקֻדֻּשָּׁה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בָּהֶן אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ־כֵן זֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ שֶׁבַע מִדּוֹת רָעוֹת, שֶׁהַסָּמ״ךְ־מ״ם מְטַמֵּא בָּהֶן אֶת הָאָדָם. **וְהָיוּ הַצִּפָּרִים עוֹמְדִים עַל הַשִּׁבֳּלִים, וְזֶה הָיָה בְּעַצְמוֹ נִדְמֶה לְחִדּוּשׁ, שֶׁהַצִּפָּרִים עוֹמְדִים עַל שִׁבֳּלִים, וְאֵין הַשִּׁבֳּלִים נִשְׁבָּרִים, כִּי הָיוּ**

הַשִּׁבָּלִים נִשְׁבָּרִים, כִּי הָיוּ צִפָּרִים גְּדוֹלִים (עַל־כֵּן הָיָה חִדּוּשׁ)
גַּם עָשָׂה בְּתַחְבּוּלוֹת שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם מְנַגְּנִים וְאַחַת הָיְתָה
מַכָּה וּמְקַשְׁקֶשֶׁת בִּלְשׁוֹנָהּ, (שֶׁקּוֹרִין "גִיקְנַאקְט"), **וְאַחַת הָיְתָה**
מְצַלְצֶלֶת בְּפִיהָ, (שֶׁקּוֹרִין "גִישְׁווישְׁטִשִׁיט") **וְאַחַת הָיְתָה מְזַמֶּרֶת.**
וְהַכֹּל הָיָה בְּתַחְבּוּלוֹת, שֶׁהָיוּ בְּנֵי־אָדָם עוֹמְדִים שָׁם בְּתוֹךְ
חֶדֶר שֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה מֵאֲחוֹרֵי הַצִּפָּרִים, וְעָשׂוּ כָּל הַנִּזְכָּר
לְעֵיל אוֹתָן הַבְּנֵי־אָדָם, וְנִדְמֶה שֶׁהַצִּפָּרִים בְּעַצְמָן מְנַגְּנִים
כִּי הָיוּ עֲשׂוּיִים עִם דְּרָאטִין (חוּטֵי בַּרְזֶל) **בְּאָמָנוּת, עַד**
שֶׁנִּדְמֶה שֶׁהֵם בְּעַצְמָן עוֹשִׂין כָּל הַנִּזְכָּר לְעֵיל.

נֶהֱרֵי אֶפְרְסְמוֹן

צִפָּרִים גְּדוֹלִים (עַל־כֵּן הָיָה חִדּוּשׁ); כִּי הַסָּמ״ק־מ״ם הוֹלֵךְ בְּתַחְבּוּלוֹת עִם הַיַּפַּת־תֹּאַר, שֶׁהִיא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַתְחִיל לְהַרְאוֹת לוֹ צִפָּרִים בִּקְדֻשָּׁה, שֶׁעוֹמְדִים עַל שִׁבָּלִים, שֶׁהֵן הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת, וְרוֹצֶה שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הִיא תֵּלֵךְ אַחֲרָיו, וּלְבַסּוֹף הוּא מְהַפֵּךְ אֶת זֶה אֶל הַצִּפּוֹרִים שֶׁל הַטֻּמְאָה שֶׁעוֹמְדִים עַל שִׁבָּלִים, שֶׁהֵן הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת, וְכָךְ תּוֹפֵס אֶת הַיַּפַּת תֹּאַר שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה בִּרְשׁוּתוֹ. גַּם עָשָׂה בְּתַחְבּוּלוֹת שֶׁנִּדְמֶה, שֶׁהֵם מְנַגְּנִים, כִּי הַסִּטְרָא אָחְרָא שֶׁתּוֹפֶסֶת אֶת הָאָדָם בְּדִמְיוֹנוֹת, הַכֹּל בָּא עַל־יְדֵי נִגּוּנִים שֶׁל הַטֻּמְאָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ג׳), שֶׁעַל־יְדֵי נִגּוּן שֶׁל רְשָׁעִים — נֶאֱחָזִים בּוֹ הַקְּלִפּוֹת. וְאַחַת הָיְתָה מַכָּה וּמְקַשְׁקֶשֶׁת בִּלְשׁוֹנָהּ (שֶׁקּוֹרִין "גִיקְנַאקְט"), וְאַחַת הָיְתָה מְצַלְצֶלֶת בְּפִיהָ (שֶׁקּוֹרִין "גִישְׁווישְׁטִשִׁיט"), וְאַחַת הָיְתָה מְזַמֶּרֶת, וְהַכֹּל הָיָה בְּתַחְבּוּלוֹת, כְּדֵי לִתְפֹּס אֶת בְּנֵי־אָדָם בִּרְשָׁתָם; כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל הַסָּמ״ק־מ״ם וְנוֹקְבָא דִּילֵיהּ, לַעֲבֹד עַל בְּנֵי־אָדָם בְּכָל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לְהַטְעוֹתָם, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר שֶׁמַּטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם כְּדֶגֶמֶת הַקּוֹפִים, שֶׁהָיוּ בְּנֵי־אָדָם עוֹמְדִים שָׁם בְּתוֹךְ חֶדֶר, שֶׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה מֵאֲחוֹרֵי הַצִּפָּרִים, וְעָשׂוּ כָּל הַנִּזְכָּר לָעֵיל אוֹתָן הַבְּנֵי־אָדָם, וְנִדְמֶה, שֶׁהַצִּפָּרִים בְּעַצְמָן מְנַגְּנִים, כִּי הָיוּ עֲשׂוּיִים עִם דְּרָאטִין (חוּטֵי בַּרְזֶל) בְּאָמָנוּת, עַד שֶׁנִּדְמֶה, שֶׁהֵם בְּעַצְמָן עוֹשִׂין כָּל הַנ״ל, כַּיָּדוּעַ שִׂגְלָה רַבֵּנוּ זַ״ל, אֲשֶׁר יֵשׁ מְפָרְסָמִים

וְנָסַע הָרוֹצֵחַ עִם כָּל הַנַּ״ל לַמְּדִינָה שֶׁהָיְתָה שָׁם בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל. וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיְתָה שָׁם וְעָמַד עִם סְפִינָתוֹ בַּיָּם, וְשִׁלְשֵׁל הָאַנְקֶירֶישׁ (הָעֹגֶן) **וְעִכְּבָהּ,** (שֶׁקּוֹרִין ״גִיאַנְקֶירְט״) **וְדִמָּה עַצְמוֹ לְסוֹחֵר גָּדוֹל. וְהָיוּ נִכְנָסִים וּבָאִים שָׁם לִקְנוֹת אֶצְלוֹ סְחוֹרוֹת רַבּוֹת יְקָרוֹת, וְעָמַד שָׁם אֵיזֶה זְמַן, רֶבַע שָׁנָה וְיוֹתֵר, וְהָיוּ נוֹשְׂאִים מִמֶּנּוּ סְחוֹרוֹת יָפוֹת**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם לִשְׂמֹאלָם, וְיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁהֵם מְסַבְּבִים אוֹתָם וּמְלַמְּדִים אוֹתָם, אֵיךְ יַעַבְדוּ עַל בְּנֵי־אָדָם, וְאַחַר־כָּךְ מִתְחַלְּקִים עִם הַכֶּסֶף, וְאֵלּוּ הַמְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר אֵינָם יוֹדְעִים וְאֵינָם מְבִינִים אֶת הַתַּחְבּוּלוֹת שֶׁל הַגַּבָּאִים שֶׁלָּהֶם, וְכָךְ בְּנֵי־אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם שַׁיָּכוּת עִם כֶּסֶף, אֲבָל בֶּאֱמֶת הֵם כְּמוֹ הַקּוֹפִים, שֶׁבְּנֵי־אָדָם עוֹשִׂים עִמָּהֶם הַצָּגָה, וּמִתְחַלְּקִים אַחַר־כָּךְ עִם הַכֶּסֶף, כָּךְ עָשָׂה הָרוֹצֵחַ צִפָּרִים, שֶׁשָּׁרוּ וְרָקְדוּ וְהִכּוּ כַּף אֶל כַּף וְשָׁרְקוּ, וְהַכֹּל הָיָה אֲחִיזַת עֵינַיִם לִתְפֹּס בְּנֵי־אָדָם בְּרִשְׁתָּם, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁמַּטְעִים בְּנֵי־אָדָם.

וְנָסַע הָרוֹצֵחַ עִם כָּל הַנַּ״ל לַמְּדִינָה, שֶׁהָיְתָה שָׁם בַּת הַקֵּיסָר הַנַּ״ל, וּבָא אֶל הָעִיר שֶׁהָיְתָה שָׁם, וְעָמַד עִם סְפִינָתוֹ בַּיָּם, וְשִׁלְשֵׁל הָאַנְקֶירֶישׁ (הָעֹגֶן) **וְעִכְּבָהּ** (שֶׁקּוֹרִין גִּיאַנְקֶירְט) [וְעָגְנָה], **וְדִמָּה עַצְמוֹ לְסוֹחֵר גָּדוֹל;** כִּי בֶּאֱמֶת הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם עוֹבֵד עַל בְּנֵי־אָדָם, וְעוֹשֶׂה אֶת עַצְמוֹ סוֹחֵר. **וְהָיוּ נִכְנָסִים וּבָאִים שָׁם לִקְנוֹת אֶצְלוֹ סְחוֹרוֹת רַבּוֹת יְקָרוֹת;** כִּי עִקַּר הַסְּחוֹרָה הַיְקָרָה שֶׁל הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, הוּא לָקַחַת מֵהָאָדָם אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר שֶׁלּוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת יָמֵינוּ כְּצֵל עוֹבֵר, וַחֲבָל מְאֹד עַל כָּל יוֹם וְעַל כָּל שָׁעָה וְעַל כָּל רֶגַע שֶׁהוֹלֵךְ בְּהֶבֶל וּבְרִיק, וְהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם מְסַבֵּב אֶת הָאָדָם סְחַרְחַר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים לח, יא): ״לִבִּי סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹחִי, וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אֵין אִתִּי״; כִּי הוּא מַעֲלִים וּמַסְתִּיר מֵהָאָדָם אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. **וְעָמַד שָׁם אֵיזֶה זְמַן רֶבַע שָׁנָה וְיוֹתֵר,** וְעִנְיַן הָרֶבַע שָׁנָה זֶה כְּנֶגֶד הַד׳ תְּקוּפוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּשָּׁנָה, שֶׁהֵם קָשִׁים וּמָרִים מְאֹד, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן כ״א): אַרְבַּע תְּקוּפָן דְּאִתְקָרִיאוּ אַרְבַּע תְּקוּפוֹת, וּלְכָל

שֶׁקָּנוּ אֶצְלוֹ, וְחָשְׁקָה גַּם בַּת הַקֵּיסָר לִקְנוֹת סְחוֹרָה מִמֶּנּוּ, וְשָׁלְחָה אֵלָיו, שֶׁיִּשָּׂא סְחוֹרָה אֶצְלָהּ, וְשָׁלַח לָהּ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לָזֶה, לָשֵׂאת סְחוֹרָה לְבֵית הַקּוֹנֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא בַּת הַקֵּיסָר, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ סְחוֹרָה יָבוֹא אֶצְלוֹ, וְלַסּוֹחֵר, אֵין מִי שֶׁיַּכְרִיחַ אוֹתוֹ עַל זֶה.

וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ בַּת הַקֵּיסָר, שֶׁתֵּלֵךְ אֶצְלוֹ. וְדַרְכָּהּ הָיָה כְּשֶׁהָלְכָה בַּשּׁוּק הָיְתָה תּוֹלָה מִכְסֶה עַל פָּנֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ בָהּ, כִּי יוּכְלוּ בְּנֵי־אָדָם לִפֹּל וְכוּ׳

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תְּקוּפָה תֵּלַת יַרְחִין וְכוּ׳, דְּאִינוּן מִסְטָרָא דְּשָׂמָאלָא חָזָק תַּקִּיף וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְהָיוּ נוֹשְׂאִים מִמֶּנּוּ סְחוֹרוֹת יָפוֹת שֶׁקָּנוּ אֶצְלוֹ, כִּי הַסָּמ״ך־מ״ם מַטְעֶה אֶת בְּנֵי־אָדָם, וְקוֹנִים אֶצְלוֹ סְחוֹרָה, כָּל מִינֵי רָע וְזֵבֶל, כִּי הוּא עוֹקֵר אֶת בְּנֵי־אָדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְחָשְׁקָה גַּם בַּת הַקֵּיסָר לִקְנוֹת סְחוֹרָה מִמֶּנּוּ, כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּמְצֵאת בֵּין בְּנֵי־אָדָם, גַּם־כֵּן נִמְשֶׁכֶת אַחֲרֵיהֶם, וְשָׁלְחָה אֵלָיו, שֶׁיִּשָּׂא סְחוֹרָה אֶצְלָהּ, וְשָׁלַח לָהּ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לָזֶה לָשֵׂאת סְחוֹרָה לְבֵית הַקּוֹנֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהִיא בַּת הַקֵּיסָר, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ סְחוֹרָה, יָבוֹא אֶצְלוֹ, וְלַסּוֹחֵר אֵין מִי שֶׁיַּכְרִיחַ אוֹתוֹ עַל זֶה. כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל כָּל הַשַּׂ׳קְרָנִים וְהָרַ׳מָאִים וְהַצַּ׳בּוּעִים, שֶׁ״ר״ץ׳ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ, לְהַטְעוֹת בְּנֵי־אָדָם, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן טו): אֵלּוּ הַמִּתְפָּאֲרִין עַצְמָן בְּשֶׁקֶר בִּגְדוּלוֹת וְנִפְלָאוֹת, כְּאִלּוּ אֵין שׁוּם דָּבָר נִמְנָע מֵהֶם וְהַכֹּל בְּיָדָם, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם מַנְהִיגֵי הַדּוֹר וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

וְיִשְׁבָה עַצְמָהּ בַּת הַקֵּיסָר, שֶׁתֵּלֵךְ אֶצְלוֹ, כִּי כֹּחַ הַפִּתּוּי שֶׁל הַסָּמ״ך־מ״ם וְהַיֵּצֶר הָרָע הוּא גָּדוֹל מְאֹד, וְלָכֵן הִתְיַשְּׁבָה בַּת הַקֵּיסָר, שֶׁהֵן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא תֵּלֵךְ אַחַר הָרוֹצֵחַ, שֶׁהִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ כְּסוֹחֵר. וְדַרְכָּהּ הָיָה, כְּשֶׁהָלְכָה בַּשּׁוּק, הָיְתָה תּוֹלָה מִכְסֶה עַל פָּנֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ בָהּ, כִּי יוּכְלוּ בְּנֵי־אָדָם

מֻחֲמֶצֶת יָפְיָהּ כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הָיְתָה מְכַסָּה פָּנֶיהָ כַּנַּ״ל; כִּי בֶּאֱמֶת נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל הִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל מַמָּשׁ, וְאִם הָיוּ רוֹאִים אֶת יְפִי פָּנֶיהָ, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְסַבֵּל בְּכָלָל אֶת אוֹרָהּ הַמֵּאִיר מְאֹד, כִּי נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל מְאִירָה תָּמִיד, אֶלָּא הַגּוּף וְהָעֲנִיּוּת מַסְתִּירִים וּמַעֲלִימִים אֶת הָאוֹר, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (נְדָרִים סו.): בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נָאוֹת הֵן, אֶלָּא שֶׁהָעֲנִיּוּת מְנַוַּלְתָּן; וְלָכֵן הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה צְרִיכָה לָלֶכֶת בְּכִסּוּי פָּנֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת יָפְיָהּ הָאֱלֹקִי שֶׁמֵּאִיר בָּהּ. וְהָלְכָה בַּת הַקֵּיסָר, וְכִסְּתָה אֶת פָּנֶיהָ, שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת פְּנִימִיּוּתָהּ, וְלָקְחָה גַּם רֵעוּתֶיהָ עִמָּהּ, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל, פִּרְשָׁה כד): **לְמִדָּתְךָ תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם; וְחַיִל** (שֶׁקּוֹרִין ״וואך״) **[מִשְׁמָר], הָלַךְ אַחֲרֶיהָ, שֶׁהֵם מַלְאֲכֵי הַשְּׁמִירָה שֶׁמְּלַוִּין אֶת הָאָדָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל** (תַּעֲנִית יא.): **שְׁנֵי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַמְלַוִּין לוֹ לָאָדָם, הֵן מְעִידִין עָלָיו. וּבָאתָה אֶל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל** (הַיְינוּ הָרוֹצֵחַ, שֶׁנִּדְמֶה לְסוֹחֵר), **וְקָנְתָה שָׁם סְחוֹרוֹת אֶצְלוֹ, וְהָלְכָה לָהּ. וְאָמַר לָהּ הַסּוֹחֵר: אִם תָּבוֹאִי עוֹד הַפַּעַם, אַרְאֶה לָךְ עוֹד דְּבָרִים יָפִים מִזֶּה, שֶׁהֵם נִפְלָאִים מְאֹד, וְשָׂבָה לְבֵיתָהּ. שׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת בָּאתָה וְקָנְתָה, וְהָלְכָה לָהּ. וְעָמַד שָׁם** (הָרוֹצֵחַ הַזֶּה) **אֵיזֶה זְמַן, בְּתוֹךְ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לִפֹּל וְכוּ׳ מֻחֲמֶצֶת יָפְיָהּ כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הָיְתָה מְכַסָּה פָּנֶיהָ כַּנַּ״ל; כִּי בֶּאֱמֶת נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל הִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל מַמָּשׁ, וְאִם הָיוּ רוֹאִים אֶת יְפִי פָּנֶיהָ, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְסַבֵּל בְּכָלָל אֶת אוֹרָהּ הַמֵּאִיר מְאֹד, כִּי נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל מְאִירָה תָּמִיד, אֶלָּא הַגּוּף וְהָעֲנִיּוּת מַסְתִּירִים וּמַעֲלִימִים אֶת הָאוֹר, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (נְדָרִים סו.): בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל נָאוֹת הֵן, אֶלָּא שֶׁהָעֲנִיּוּת מְנַוַּלְתָּן; וְלָכֵן הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה צְרִיכָה לָלֶכֶת בְּכִסּוּי פָּנֶיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת יָפְיָהּ הָאֱלֹקִי שֶׁמֵּאִיר בָּהּ. וְהָלְכָה בַּת הַקֵּיסָר, וְכִסְּתָה אֶת פָּנֶיהָ, שֶׁלֹּא יִרְאוּ אֶת פְּנִימִיּוּתָהּ, וְלָקְחָה גַּם רֵעוּתֶיהָ עִמָּהּ, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל, פִּרְשָׁה כד): לְמִדָּתְךָ תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם; וְחַיִל (שֶׁקּוֹרִין וואך) [מִשְׁמָר], הָלַךְ אַחֲרֶיהָ, שֶׁהֵם מַלְאֲכֵי הַשְּׁמִירָה שֶׁמְּלַוִּין אֶת הָאָדָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית יא.): שְׁנֵי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַמְלַוִּין לוֹ לָאָדָם, הֵן מְעִידִין עָלָיו. וּבָאתָה אֶל הַסּוֹחֵר הַנַּ״ל (הַיְינוּ הָרוֹצֵחַ, שֶׁנִּדְמֶה לְסוֹחֵר), וְקָנְתָה שָׁם סְחוֹרוֹת אֶצְלוֹ, וְהָלְכָה לָהּ. וְאָמַר לָהּ הַסּוֹחֵר: אִם תָּבוֹאִי עוֹד הַפַּעַם, אַרְאֶה לָךְ עוֹד דְּבָרִים יָפִים מִזֶּה, שֶׁהֵם נִפְלָאִים מְאֹד; כִּי כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע, שְׁמוֹשֵׁךְ אֶת הָאָדָם בְּכָל פַּעַם אֵלָיו, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קה:), שֶׁכָּךְ אֱמָנוּתוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע, הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כָּךְ, וּלְמָחָר אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כָּךְ, עַד שֶׁאוֹמֵר לוֹ: עֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד. וְשָׂבָה לְבֵיתָהּ. שׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת בָּאתָה וְקָנְתָה וְהָלְכָה לָהּ. וְעָמַד שָׁם (הָרוֹצֵחַ הַזֶּה) אֵיזֶה זְמַן; בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשִׂית (הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל) רְגִילָה אֶצְלוֹ, נִכְנֶסֶת

כָּךְ נַעֲשִׂית (הַבַּת קֵיסָר הַנַּ״ל) **רְגִילָה אֶצְלוֹ, נִכְנֶסֶת וְיוֹצֵאת.**

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ, וְהָלַךְ וּפָתַח לָהּ הַחֶדֶר שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם הַצִּפָּרִים שֶׁל זָהָב וְכוּ׳ וְרָאֲתָה שֶׁהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא, וְרָצוּ גַּם הָאֲחֵרִים, הַיְנוּ הַחַיִל, לִכָּנֵס, וְאָמַר לָאו לָאו, זֶה אֵינִי מַרְאֶה לְשׁוּם אָדָם, רַק אֲלֵיךְ שֶׁאַתְּ בַּת הַקֵּיסָר, אֲבָל לַאֲחֵרִים אֵינִי רוֹצֶה כְּלָל. וְנִכְנְסָה הִיא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְיוֹצֵאת; כִּי בָּרֵעַ שֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לָלֶכֶת אַחַר יִצְרוֹ הָרָע, לְבַסּוֹף הוּא נִלְכָּד בִּרְשָׁתוֹ.

פַּעַם אַחַת בָּאתָה אֶצְלוֹ הַבַּת קֵיסָר, וְהָלַךְ הָרוֹצֵחַ וּפָתַח לָהּ הַחֶדֶר, שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים שָׁם הַצִּפָּרִים שֶׁל זָהָב וְכוּ׳, וְהַכֹּל הָיָה רַק כְּסוּת עֵינַיִם, כִּי הָרוֹצֵחַ שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר, הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם, מַטְעֶה בְּנֵי־אָדָם, וּמַרְאֶה לָהֶם צִפָּרִים שֶׁל זָהָב וְכַדּוֹמֶה, כָּל מִינֵי דִּמְיוֹנוֹת שֶׁאָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם. וְרָאֲתָה שֶׁהוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא, כִּי כֵן דַּרְכָּהּ שֶׁל הַטֶּמְאָה, שֶׁעוֹבֶדֶת עַל בְּנֵי אָדָם, וּמְדַמָּה לָהֶם כְּאִלּוּ רוֹאִים דְּבָרִים נִפְלָאִים, חִדּוּשׁ נִפְלָא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אַחֲרֶיהָ אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְלִמְצֹץ לָהֶם אֶת הַשֵּׂכֶל, כְּמוֹ עַכָּבִישׁ, שֶׁשָּׂם אֶת קוּרָיו, כְּדֵי לִתְפֹּס זְבוּבִים בִּרְשָׁתוֹ, כֵּן הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁהוּא הָרוֹצֵחַ, מַלְבִּישׁ עַצְמוֹ בְּסוֹחֵר, וּמַרְאֶה לְהַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא בַּת קֵיסָר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחַדְרוֹ חִדּוּשׁ נִפְלָא, וּבֶאֱמֶת הַכֹּל דִּמְיוֹן וַהֲבֶל גָּדוֹל מְאֹד, אַךְ הַנְּשָׁמָה נִמְשֶׁכֶת אַחַר הַשֶּׁקֶר, וְכָךְ הוּא תּוֹפֵס אוֹתָהּ. וְזֶה שַׁיָּךְ בְּכָל מָקוֹם, שֶׁיֵּשׁ רוֹצֵחַ שֶׁהוּא הַסּוֹחֵר, הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁמֵּקִים חֶדֶר, וְרוֹצֶה לְהַכְנִיס שָׁם אֶת הַנְּשָׁמָה, וּמַרְאֶה לָהּ אֵיזֶה חִדּוּשׁ נִפְלָא, וְאִם לֹא נִזְהָרִים, אֲזַי נוֹפְלִים בַּפַּח, וּכְבָר קָשֶׁה לָצֵאת מִמֶּנּוּ. **וְרָצוּ גַּם הָאֲחֵרִים, הַיְנוּ הַחַיִל לִכָּנֵס, וְאָמַר: לָאו, לָאו! זֶה אֵינִי מַרְאֶה לְשׁוּם אָדָם, רַק אֲלֵיךְ, שֶׁאַתְּ בַּת הַקֵּיסָר**; כִּי כֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם הָרָשָׁע הָרוֹצֵחַ, שֶׁרוֹצֶה לִרְצֹחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא עוֹבֵד עָלֶיהָ כְּאִלּוּ רַק לָהּ יְגַלֶּה אֶת הַסּוֹד הַנִּפְלָא שֶׁלּוֹ, חִדּוּשׁ נִפְלָא, וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה אֶלָּא שְׁטוּת וְדִמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הוּא רַק רוֹצֶה לִתְפֹּס אֶת הַבַּת קֵיסָר, וְאוֹמֵר: רַק לָךְ אֲנִי מַרְאֶה אֶת זֶה, **אֲבָל לַאֲחֵרִים אֵינִי רוֹצֶה כְּלָל**, כִּי

בְּעַצְמָהּ, וְהָלַךְ גַּם הוּא אֶל הַחֶדֶר, וְנָעַל הַדֶּלֶת, וְעָשָׂה כִּפְשׁוּטוֹ, שָׁלַקַח שַׂק וְהִנִּיחָהּ בְּעַל־כָּרְחָהּ בְּתוֹךְ הַשַּׂק, וּפָשַׁט מִמֶּנָּה מַלְבּוּשֶׁיהָ, וְהִלְבִּישָׁם אֶת מַאטְרָאם (מַלָּח) **אֶחָד, וְכִסָּה פָּנָיו, וּדְחָפוֹ לַחוּץ, וְאָמַר לוֹ לֵךְ. וְהַמַּאטְרָאם הַזֶּה, הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ, וְתֵכֶף שֶׁיָּצָא לַחוּץ וּפָנָיו מְכֻסֶּה, וְהַחַיִל לֹא יָדְעוּ, וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ עִמּוֹ**

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

כָּל אֵלּוּ הָרַמָּאִים וְהַצְּבוּעִים עוֹבְדִים כָּךְ עַל הָאָדָם: רַק לְךָ אֲנִי אֲגַלֶּה אֶת הַסּוֹד הַחֲדוּשׁ נִפְלָא שֶׁיֵּשׁ לִי, אֲבָל לַאֲחֵרִים לֹא אֲגַלֶּה. וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד דְּמְיוֹן יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֶּאֱמֶת סוֹד, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כא), שֶׁהַיֵּשׁ שֶׁיְּגַלֶּה אֶת הַסְּגֻלָּה לְעַם סְגֻלָּה; כִּי צְרִיכִים לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת הַסּוֹד שֶׁיֵּשׁ לוֹ. וְלָכֵן אִם רוֹאִים שֶׁאֶחָד אוֹמֵר: רַק לְךָ אֲנִי אֲגַלֶּה וְלֹא לַאֲחֵרִים, וּכְאִלּוּ רַק אַתָּה מְסֻגָּל לְהָבִין, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁזֶּה שֶׁקֶר, רַ׳מַאי, צְ׳בוּעַ, שֶׁר״ץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ. וְנִכְנְסָה הִיא **בְּעַצְמָהּ, וְהָלַךְ גַּם הוּא אֶל הַחֶדֶר וְנָעַל הַדֶּלֶת, וְעָשָׂה כִּפְשׁוּטוֹ, שָׁלַקַח שַׂק, וְהִנִּיחָהּ בְּעַל־כָּרְחָהּ בְּתוֹךְ הַשַּׂק, וּפָשַׁט מִמֶּנָּה מַלְבּוּשֶׁיהָ**; וְהַסִּבָּה שֶׁהָרוֹצֵחַ יָכוֹל הָיָה לָהּ, מִפְּנֵי שֶׁהִתְיַחֲדָה עִמּוֹ, כִּי יִחוּד הוּא עָוֹן חָמוּר מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ עַל אִסּוּר יִחוּד, כְּבָר הָיָה יָכוֹל לָהּ, וְהִכְנִיסָהּ בְּשַׂק, וּפָשַׁט מִמֶּנָּה אֶת מַלְבּוּשֶׁיהָ; כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל, וְהִיא לְבוּשָׁה עִם אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּדְבֵקָה תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁעוֹבֵר אִסּוּר יִחוּד, וּמִתְיַחֵד עִם אִשָּׁה, אוֹ אִשָּׁה עִם גֶּבֶר, עַל־יְדֵי־זֶה הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם שֶׁהוּא הָרוֹצֵחַ, מוֹרִיד מִמֶּנָּה אֶת לְבוּשָׁהּ, שֶׁהוּא אוֹר זִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּמַלְבִּישׁ אוֹתָהּ עִם שַׂק, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נ, ג): ״אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת, וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם״; **וְהִלְבִּישָׁם אֶת מַאטְרָאס** [מַלָּח] **אֶחָד, וְכִסָּה פָּנָיו**, הַיְנוּ שֶׁלּוֹקֵחַ אֶת הַלְּבוּשִׁים שֶׁלּוֹ, וְנוֹתֵן אֶת זֶה לְאֵיזֶה שֶׁלִּיחַ מִשְׁלִיחָיו, **וּדְחָפוֹ לַחוּץ, וְאָמַר לוֹ: לֵךְ! וְהַמַּאטְרָאס הַזֶּה הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ**; כִּי כֵּן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַסִּטְרָא אָחְרָא וְהַקְּלִפּוֹת, שֶׁמַּחֲלִיפִים רַע בְּטוֹב, וְטוֹב בְּרַע. **וְתֵיכֶף שֶׁיָּצָא לַחוּץ וּפָנָיו מְכֻסֶּה, וְהַחַיִל**

מִיָּד, כִּמְדֻמֶּה לָהֶם, שֶׁזֹּאת הִיא הַבַּת הַקַּיְסָר. וְהוּא (הַיְנוּ הַמַּאטְרָאס) **הוֹלֵךְ עִם הַחַיִל שֶׁהוֹלִיכוּהוּ, וְלֹא יָדַע הֵיכָן הוּא כְּלָל, עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, לַחֶדֶר שֶׁהָיְתָה הַבַּת קֵיסָר יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְגִלּוּ פָּנָיו וְרָאוּ שֶׁהוּא מַאטְרָאס, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל,**

(וְאֶת הַמַּאטְרָאס טָפְחוּ עַל פָּנָיו הֵיטֵב הֵיטֵב וּדְחָפוּהוּ, כִּי הוּא אֵינוֹ חַיָּב, כִּי לֹא יָדַע כְּלָל)

וְהָרוֹצֵחַ לָקַח אֶת הַבַּת הַקֵּיסָר, וְיָדַע שֶׁבְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרָיו. וְהָלַךְ מִן הַסְּפִינָה, וְטָמַן עַצְמוֹ עַמָּהּ בְּבוֹר, שֶׁהָיָה בּוֹ מֵי גְּשָׁמִים, עַד שֶׁיַּעֲבֹר הָרַעַשׁ. וְאֶת

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לֹא יָדְעוּ שֶׁזֶּה אֶחָד מֵהֶם, וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ עִמּוֹ מִיָּד, כִּמְדֻמֶּה לָהֶם שֶׁזֹּאת הִיא הַבַּת הַקֵּיסָר. וְהוּא (הַיְנוּ הַמַּאטְרָאס), הוֹלֵךְ עִם הַחַיִל שֶׁהוֹלִיכוּהוּ, וְלֹא יָדַע הֵיכָן הוּא כְּלָל, כִּי כְּשֶׁלּוֹקְחִים אֶת הַנְּשָׁמָה, וּמַכְנִיסִים אוֹתָהּ בְּשַׂק, וְלוֹקְחִים אֶת הַלְּבוּשִׁין שֶׁלָּהּ, וְנוֹתְנִים אוֹתָם לְאֶחָד מִשְּׁלוּחֵי הָרוֹצֵחַ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה רוֹצִים מִמֶּנּוּ, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא הַבַּת קֵיסָר, עַד שֶׁבָּא לְשָׁם, לַחֶדֶר שֶׁהָיְתָה הַבַּת קֵיסָר יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְגִלּוּ פָּנָיו, וְרָאוּ שֶׁהוּא מַאטְרָאס, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל; כִּי כְּשֶׁחוֹזְרִים לִמְקוֹמָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה, וְרוֹאִים שֶׁזֶּה לֹא הָיָא, נַעֲשֶׂה מִזֶּה רַעַשׁ גָּדוֹל מְאֹד, לְהֵיכָן הַנְּשָׁמָה נָפְלָה, (וְאֶת הַמַּאטְרָאס טָפְחוּ עַל פָּנָיו הֵיטֵב הֵיטֵב וּדְחָפוּהוּ, כִּי הוּא אֵינוֹ חַיָּב, כִּי לֹא יָדַע כְּלָל); כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הַסִּטְרָא אָחְרָא וְהַקְּלִפּוֹת, שֶׁלּוֹקְחִים אֶת הַנְּשָׁמָה, וּמַחֲלִיפִים אוֹתָהּ עִם אֶחָד מִשְּׁלִיחָיו, וְהוּא כְּלָל אֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה רוֹצִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא מְקַבֵּל מַכּוֹת, וְדוֹחֲפִים אוֹתוֹ לַחוּץ. וְהָרוֹצֵחַ לָקַח אֶת הַבַּת הַקֵּיסָר, וְיָדַע שֶׁבְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרָיו; כִּי הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בְּשָׁבִיל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַבַּת קֵיסָר, כְּדֵי לְהַצִּילָם מֵהָרוֹצֵחַ, וְהָרוֹצֵחַ יוֹדֵעַ מִזֶּה, וְלָכֵן וְהָלַךְ מִן הַסְּפִינָה, וְטָמַן עַצְמוֹ עַמָּהּ בְּבוֹר, שֶׁהָיָה בּוֹ מֵי גְּשָׁמִים, עַד שֶׁיַּעֲבֹר

הַמַּאטְרָאסִין (הַמַּלָּחִים) **שֶׁל הַסְּפִינָה צִוָּה שֶׁתֵּכֶף וּמִיָּד יַחְתְּכוּ הָאַנְקֻרִים** (הָעוֹגְנִים) **וְיִבְרְחוּ מִיָּד, כִּי בְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם, וּבְוַדַּאי לֹא יִהְיוּ רוֹבִים אֶל הַסְּפִינָה מֵחֲמַת הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהֵם סְבוּרִים שֶׁהִיא שָׁם בַּסְּפִינָה. רַק שֶׁיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם, וְעַל־כֵּן תִּבְרְחוּ מִיָּד, וְאִם יַשִּׂיגוּ אֶתְכֶם, יַשִּׂיגוּ; מַה בָּזֶה. כְּדֶרֶךְ הָרוֹצְחִים שֶׁאֵינָם מַשְׂגִּיחִין עַל עַצְמָן כְּלָל. וְכֵן הָיָה שֶׁנַּעֲשָׂה רַעַשׁ, וְרָדְפוּ תֵּכֶף אַחֲרֵיהֶם, אַךְ לֹא מְצָאוּהָ שָׁם.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרַעַשׁ; כִּי הָרוֹצֵחַ הַסְּטָרָא אָחֳרָא, לוֹקֵחַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁל הַבַּת קֵיסָר, וּמַחְבִּיא אוֹתָהּ בְּבוֹר שֶׁיֵּשׁ שָׁמָּה מֵי גְּשָׁמִים, שֶׁהוּא עַל שֵׁם הַגְּבוּרָה, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (תַּעֲנִית ב.): מַאי גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִפְּנֵי שֶׁיּוֹרְדִין בִּגְבוּרָה. וְאֶת הַמַּאטְרָאסִין (מַלָּחִים) שֶׁל הַסְּפִינָה צִוָּה הָרוֹצֵחַ, שֶׁתֵּכֶף־וּמִיָּד יַחְתְּכוּ הָאַנְקֻרִים (הָעוֹגְנִים) וְיִבְרְחוּ מִיָּד, כִּי בְּוַדַּאי יִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם, וּבְוַדַּאי לֹא יִהְיוּ רוֹבִים אֶל הַסְּפִינָה מֵחֲמַת הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהֵם סְבוּרִים, שֶׁהִיא שָׁם בַּסְּפִינָה, רַק שֶׁיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם, וְעַל־כֵּן תִּבְרְחוּ מִיָּד. וְאִם יַשִּׂיגוּ אֶתְכֶם — יַשִּׂיגוּ, מַה בָּזֶה?! כְּדֶרֶךְ הָרוֹצְחִים, שֶׁאֵינָם מַשְׂגִּיחִין עַל עַצְמָן כְּלָל, הַיְנוּ הָרוֹצֵחַ הִזְהִיר אֶת אֲנָשָׁיו, אַתֶּם תִּבְרְחוּ, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִתְפֹּס אֶתְכֶם, וַאֲפִלּוּ יִתְפְּסוּ אֶתְכֶם — מַה בְּכָךְ, כִּי רוֹצְחִים אֵינָם מִסְתַּכְּלִים עַל עַצְמָם כְּלָל, וּבִפְרָט הָרוֹצֵחַ הַגָּדוֹל הַמְמֻנֶּה עֲלֵיהֶם מַפְקִירָם לְגַמְרֵי, וְלֹא אִכְפַּת לוֹ שֶׁיַּהַרְגוּ אֶת אֲנָשָׁיו, הֵפֶךְ מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמַּצְדִּיק מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל אֲנָשָׁיו לְהַחֲיוֹת אוֹתָם, וּלְעוֹרֵר אוֹתָם מֵהַשֵּׁנָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳); כִּי הַצַּדִּיק מְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה, כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיְּשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְהַצַּדִּיק עוֹסֵק לְעוֹרֵר אוֹתָם מֵהַשֵּׁנָה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא רַחֲמָן, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳) בְּסוֹד (יְשַׁעְיָה מט, י): ״כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם״, וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהוֹצִיא אוֹתָם מִן הָעֲוֹנוֹת, לֹא־כֵן הָרוֹצֵחַ, שֶׁהוּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם, מַפְקִיר אֶת אֲנָשָׁיו. וְכֵן הָיָה, שֶׁנַּעֲשָׂה רַעַשׁ, וְרָדְפוּ תֵּכֶף אַחֲרֵיהֶם, כִּי הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר

וְהָרוֹצֵחַ הֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּבוֹר שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים, וְהָיוּ מְנֻחִים שָׁם. וְהָיָה מַפְחִיד אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְעַק, שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ בְּנֵי־אָדָם. וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ: אֲנִי מְסַרְתִּי נַפְשִׁי בִּשְׁבִילֵךְ כְּדֵי לְתָפְסֵךְ, וְאִם אַפְסִיד אוֹתָךְ, אֵין חַיַּי נֶחְשָׁבִים אֶצְלִי כְּלוּם, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אַתְּ בְּיָדִי, אִם אֶחֱזֹר וְאַפְסִיד אוֹתָךְ וְתִמְנָעִי מִמֶּנִּי, אֵין חַיַּי נֶחְשָׁבִים אֶצְלִי מְאוּמָה כְּלָל. עַל־כֵּן תֵּכֶף שֶׁתִּתְּנִי צִעָקָה, אֶחֱנֹק אוֹתָךְ מִיָּד, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה, כִּי אֵינִי שָׁוֶה בְּעֵינַי כְּלוּם. וַתִּירָא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

רוֹדְפִים אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לָהֶם לְהַחֲזִיר אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּלְכְּדָה עַל־יְדֵי הַסַּמ״ךְ־מ״ם, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנּוֹפְלִים בְּיָדָם, כְּבָר קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִשָּׁם, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה נוֹפֶלֶת בִּידֵי הָרוֹצֵחַ, כְּבָר אַךְ לֹא מְצָאוּהָ שָׁם. וְהָרוֹצֵחַ הֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּבוֹר שֶׁל מֵי גְּשָׁמִים, שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁל גִּבּוֹרוֹת כַּנַּ״ל, וְהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם, וְהָיָה מַפְחִיד אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תִּצְעַק, שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ בְּנֵי־אָדָם. וְהָיָה אוֹמֵר לָהּ: אֲנִי מָסַרְתִּי נַפְשִׁי בִּשְׁבִילֵךְ כְּדֵי לְתָפְסֵךְ, וְאִם אַפְסִיד אוֹתָךְ, אֵין חַיַּי נֶחְשָׁבִים אֶצְלִי כְּלוּם, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אַתְּ בְּיָדִי, אִם אֶחֱזֹר וְאַפְסִיד אוֹתָךְ וְתִמְנָעִי מִמֶּנִּי, אֵין חַיַּי נֶחְשָׁבִים אֶצְלִי מְאוּמָה כְּלָל, עַל־כֵּן תֵּכֶף שֶׁתִּתְּנִי צִעָקָה, אֶחֱנֹק אוֹתָךְ מִיָּד, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהַסַּמ״ךְ־מ״ם וְהַשָּׂטָן הָרוֹצֵחַ הַגָּדוֹל אֵינוֹ נוֹתֵן לָאָדָם לִצְעֹק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמַפְחִיד אוֹתוֹ, אֲשֶׁר תֵּכֶף־וּמִיָּד אִם יִצְעַק — יַחֲנֹק אוֹתוֹ. וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל נַעֲרָה הַמְאֹרָשָׂה (דְּבָרִים כב, כו): ״וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר, אֵין לַנַּעֲרָה חֵטְא מָוֶת, כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ, כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ, צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאֹרָשָׂה, וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ״; כִּי הַסַּמ״ךְ־מ״ם מַפְחִיד אוֹתָהּ מְאֹד מְאֹד לֹא לִצְעֹק, וְאוֹמֵר לָהּ, שֶׁאִם תִּצְעַק — יַחֲנֹק אוֹתָהּ, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה, כִּי אֵינִי שָׁוֶה בְּעֵינַי כְּלוּם, כִּי זוֹ דַּרְכָּם שֶׁל הַסִּטְרָא אָחְרָא וְהַקְּלִפּוֹת, שֶׁתּוֹפְסִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בַּיָּדַיִם לְהַעֲבִירָם עַל הַדָּת, שֶׁהוֹלֵךְ לָהֶם בַּחַיִּים לִתְפֹּס אֲפִלּוּ נְשָׁמָה אַחַת, וְלֹא אִכְפַּת לָהֶם מֵעַצְמָם כְּלָל, הָעִקָּר לְנַתֵּק

לְנַפְשָׁהּ מִפָּנָיו (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה יְרֵאָה לִצְעֹק מִפְּנֵי אֵימַת הָרוֹצֵחַ). **אַחַר־כָּךְ יָצָא מִשָּׁם עִמָּהּ וְהוֹלִיךְ אוֹתָהּ בָּעִיר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים, וּבָאוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם מְחַפְּשִׂים, וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ עוֹד בְּמִקְוֶה. וְכֵן יָצָא מִשָּׁם וְהָלַךְ וְהֶחְבִּיא עִמָּהּ עוֹד בְּמָקוֹם אַחֵר, עַד שֶׁהָיָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֲפִלּוּ נְשָׁמָה אַחַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֵצֶל אֵלֶּה הָרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים הָרוֹצְחִים, שֶׁקִּבְּלוּ מֵהָרוֹצֵחַ הַגָּדוֹל, לֹא אִכְפַּת לָהֶם שׁוּם דָּבָר, וְלֹא שָׁוִים לָהֶם הַחַיִּים, אִם לֹא יַשִּׂיגוּ אֶת מְזִימָתָם הָרָעָה. וַתִּירָא לְנַפְשָׁהּ מִפָּנָיו (הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר הָיְתָה יְרֵאָה לִצְעֹק מִפְּנֵי אֵימַת הָרוֹצֵחַ); וְזוֹ הַטָּעוּת שֶׁל נְשָׁמָה שֶׁנָּפְלָה בִּידֵי רוֹצֵחַ, שֶׁמְּפַחֶדֶת לִצְעֹק, כִּי אִם הָיְתָה מַרְגִּילָה אֶת עַצְמָהּ לִצְעֹק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֲפִלּוּ בְּהַמָּקוֹם שֶׁהִיא נִמְצֵאת בִּמְדוֹר הַקְּלִפּוֹת, אַף שֶׁהָרוֹצֵחַ מְאַיֵּם עָלֶיהָ, שֶׁאִם תִּצְעַק הוּא יַהֲרֹג אוֹתָהּ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אִם הַנְּשָׁמָה הָיְתָה צוֹעֶקֶת וְלֹא מְפַחֶדֶת מִמֶּנּוּ, הָיְתָה סוֹף כָּל סוֹף יְכוֹלָה לָצֵאת מִזֶּה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת י.): אֲפִלּוּ חֶרֶב חַדָּה מֻנַּחַת עַל צַוָּארוֹ שֶׁל אָדָם, אַל יִמְנַע עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים; כִּי אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, אֲפִלּוּ שֶׁהָרוֹצֵחַ מַחֲזִיק אוֹתְךָ בְּיָדָיו, וּמְאַיֵּם עָלֶיךָ — אִם תִּצְעַק אֶחֱנֹק אוֹתְךָ, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וְלִצְעֹק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. **אַחַר־כָּךְ יָצָא מִשָּׁם עִמָּהּ**, הַיְנוּ הָרוֹצֵחַ עִם הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה, **וְהוֹלִיךְ אוֹתָהּ בָּעִיר, וְהָיוּ הוֹלְכִים וְהוֹלְכִים**, כִּי הָרוֹצֵחַ שֶׁהוּא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, מוֹלִיךְ אֶת הַנְּשָׁמָה שׁוֹלָל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. **וּבָאוּ לְמָקוֹם אַחֵר, וְהֵבִין שֶׁגַּם שָׁם מְחַפְּשִׂים**, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הַנְּשָׁמָה לִפֹּל, וְהוּא רָץ אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן מג): מַה שֶּׁהַצַּדִּיקִים רוֹדְפִים אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְקָרְבָם, אֵין זֶה בִּשְׁבִיל לְהַרְבּוֹת כְּבוֹדָם, אֶלָּא לְהַשְׁלִים דַּעְתָּם, וְהֵם רוֹצִים לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הֵם וְתַלְמִידֵיהֶם רָצִים וּמְשׁוֹטְטִים אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְרַחֲקוּ, וְנִמְצָאִים בִּידֵי הָרוֹצֵחַ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם. **וְהֶחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ עוֹד בְּמִקְוֶה**, כִּי זֶה לְעֻמַּת זֶה עִקַּר הַהַצָּלָה לְהִנָּצֵל מִידֵי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא, זֶה עַל־יְדֵי טְבִילַת מִקְוֶה. **וְכֵן יָצָא מִשָּׁם, וְהָלַךְ וְהֶחְבִּיא עִמָּהּ**

מַחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּכָל הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת, שֶׁהֶחְבִּיא הַבֶּעְרְגֵיר עִם אִמָּהּ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה עֲדִים הַנַּ״ל (הַיְנוּ שִׁבְעָה מִינֵי מַיִם) **שֶׁהֵם בּוֹר וּמְקֻוֶּה וּמַעְיָן וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, עַד אֲשֶׁר בָּא אֶל הַיָּם. וְחִפֵּשׂ שָׁם לִמְצֹא עַל־כָּל־פָּנִים סְפִינָה קְטַנָּה שֶׁל צַיָּדֵי דָּגִים כְּדֵי לַעֲבֹר עִמָּהּ. וּמָצָא סְפִינָה, וְלָקַח אֶת בַּת הַקֵּיסָר. וְהוּא לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עוֹד בְּמָקוֹם אַחֵר, עַד שֶׁהָיָה מַחְבִּיא עַצְמוֹ עִמָּהּ בְּכָל הַשִּׁבְעָה מְקוֹמוֹת, שֶׁהֶחְבִּיא הַבֶּעְרְגֵיר עִם אִמָּהּ כַּנַּ״ל, שֶׁהֵם הַשִּׁבְעָה עֲדִים הַנַּ״ל (הַיְנוּ שִׁבְעָה מִינֵי מַיִם), שֶׁהֵם: בּוֹר וּמְקֻוֶּה וּמַעְיָן וְכוּ׳ כַּנַּ״ל; כִּי מַה שֶּׁעָבַר עַל אִמָּהּ, כָּךְ עָבַר עַל בִּתָּהּ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַנָּבִיא (יְחֶזְקֵאל טז, מד): ״הִנֵּה כָּל הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמָּהּ בִּתָּהּ״; וְכֵן אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת סג.): וְהַיְנוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי, רְחֵלָא בָּתַר רְחֵלָא אָזְלָא, כְּעוֹבָדֵי אִמָּהּ כָּךְ עוֹבָדֵי בְּרָתָא; עַד אֲשֶׁר בָּא אֶל הַיָּם, וְחִפֵּשׂ שָׁם לִמְצֹא עַל־כָּל־פָּנִים סְפִינָה קְטַנָּה שֶׁל צַיָּדֵי דָּגִים, כְּדֵי לַעֲבֹר עִמָּהּ; רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳), שֶׁהַצַּדִּיק נִקְרָא דָּג הַשָּׁט בְּיַם הַחָכְמָה, וְהָרוֹצֵחַ הַסָּמ״ךְ־מ״ם רוֹצֶה גַּם לִתְפֹּס אֶת הַצַּדִּיקִים. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נב:): יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז, לב): ״צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ״, וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁעוֹזֵר לוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, פָּסוּק לג): ״הָוָ״ה לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ, וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ״, וְאָמְרוּ (סַנְהֶדְרִין נב.): וּבְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי עֲלֵיהֶם מִתְגַּבֵּר יוֹתֵר מִכֻּלָּם. וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהֲר״ן, סִימָן תפז): הַצַּדִּיקִים שׁוֹגִים בָּזֶה בַּמֶּה שֶׁמְּאַחֲרִים זְמַן תְּפִלָּה. וְכֵן אָמַר (חַיֵּי־מוֹהֲר״ן, סִימָן תפד), שֶׁזֶּה יֵצֶר הָרָע גָּדוֹל אֵצֶל הַלּוֹמְדִים לְהַמְצִיא חֲדָשׁוֹת, הַיְנוּ מַה שֶּׁכָּל אֶחָד רוֹצֶה לְהַמְצִיא דִּין חָדָשׁ, שֶׁכָּל זֶה הוּא סְפִינַת דַּיָּגִים, הַיְנוּ שֶׁהַסָּמ״ךְ־מ״ם הָרוֹצֵחַ תּוֹפֵס גַּם צַדִּיקִים בִּרְשָׁתוֹ, אֲשֶׁר הֵם נִקְרָאִים בְּחִינַת דָּגִים. וּמָצָא סְפִינָה כָּזֹאת, שֶׁיּוּכַל לִתְפֹּס גַּם אֶת הַבַּת קַיְסָר, שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּמִצְוֹות; וְלָקַח אֶת בַּת הַקֵּיסָר, וְהוּא

כַּנַּ״ל, אַךְ הָיָה רוֹצֶה לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יִתְפְּסוּ אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. וְהָלַךְ וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בִּבְגְדֵי מַאטְרָאס, וְנִדְמֵית לְזָכָר, וְעָבַר עִמּוֹ בַּיָּם. (מִכָּאן וּלְהָלְאָה נְדַבֵּר עַל הַבַּת קֵיסָר בִּלְשׁוֹן זָכָר, כִּי בִּלְשׁוֹן זֶה סִפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מֵחֲמַת שֶׁהָרוֹצֵחַ הִלְבִּישׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ זָכָר) **וּבָא רוּחַ סְעָרָה, וְנָשָׂא**

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

לֹא הָיָה צָרִיךְ אוֹתָהּ, כִּי הָיָה סָרִיס כַּנַּ״ל, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (מִשְׁפָּטִים קג.): וְאֶל אַחֵר אִסְתָּרֵס וְלֵית לֵיהּ תִּיאוּבְתָּא לְעָלְמִין, וְלָא אָפִישׁ וְלָא עָבִיד פֵּירִין וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם; אַךְ הָיָה רוֹצֶה לְמָכְרָהּ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, כִּי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ, בִּשְׁבִיל כֶּסֶף יַעֲשֶׂה אֶת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים הַיּוֹם, שֶׁיֵּשׁ מְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שְׁלוּחֵי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל כֶּסֶף הֵם מוּכָנִים לְהַפְקִיר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יִתְפְּסוּ אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בִּבְגְדֵי מַאטְרָאס, וְנִדְמֵית לְזָכָר, כִּי הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, הִיא בְּחִינַת מְקַבֶּלֶת, שֶׁמְּקַבֶּלֶת מֵהַצַּדִּיק, אֲבָל הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ, מַלְבִּישׁ אוֹתָהּ בִּבְגְדֵי זָכָר, שֶׁתִּהְיֶה מַשְׁפַּעַת, שֶׁזֶּה פְּגָם בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, שֶׁאוֹמְרִים לָהּ: מָה אַתְּ צְרִיכָה לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק, אַתְּ יְכוֹלָה בְּעַצְמֵךְ לִהְיוֹת מַשְׁפִּיעָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין קי.): כָּל הַחוֹלֵק עַל רַבּוֹ כְּחוֹלֵק עַל הַשְּׁכִינָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הָעוֹשֶׂה מְרִיבָה עִם רַבּוֹ, כְּעוֹשֶׂה עִם שְׁכִינָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַמִּתְרַעֵם עַל רַבּוֹ כְּאִלּוּ מִתְרַעֵם עַל הַשְּׁכִינָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַמְהַרְהֵר אַחַר רַבּוֹ, כְּאִלּוּ מְהַרְהֵר אַחַר שְׁכִינָה; וְאָמְרוּ (שָׁם ה:): תַּלְמִיד, אַל יוֹרֶה הֲלָכָה בִּמְקוֹם רַבּוֹ, אֶלָּא אִם־כֵּן הָיָה רָחוֹק מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת; וְהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ, מַלְבִּישׁ אֶת הַבַּת קֵיסָר, שֶׁהִיא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁתַּחֲלֹק עַל רַבָּהּ, כְּאִלּוּ הִיא כְּבָר מְלֻבֶּשֶׁת בִּלְבוּשׁ זָכָר, וְהִיא יְכוֹלָה לִהְיוֹת גַּם־כֵּן מַשְׁפִּיעָה. **וְעָבַר עִמּוֹ בַּיָּם** (מִכָּאן וּלְהָלְאָה נְדַבֵּר עַל הַבַּת קֵיסָר בִּלְשׁוֹן זָכָר, כִּי בִּלְשׁוֹן זֶה סִפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל, מֵחֲמַת שֶׁהָרוֹצֵחַ הִלְבִּישׁ אוֹתָהּ כְּמוֹ זָכָר), כִּי זוֹ הִיא הַתְחָלַת עֲקִירַת הַבַּת קֵיסָר מִשָּׁרְשָׁהּ, עַל יְדֵי שֶׁמּוֹצִיא אוֹתָהּ מִבְּחִינַת מְקַבֵּל, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ לִבְחִינַת מַשְׁפִּיעַ, כְּאוֹמֵר: מָה אַתָּה צָרִיךְ לָלֶכֶת אֶל הַצַּדִּיק וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ יָכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ לְזוּלָתְךָ. **וּבָא רוּחַ סְעָרָה, וְנָשָׂא הַסְּפִינָה אֶל הַסָּפָר,**

הַסְּפִינָה אֶל הַסֶּפֶר, וְשָׁבַר אֶת הַסְּפִינָה, וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הַסֶּפֶר, שֶׁהָיָה מִדְבָּר הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל.

בְּבוֹאָם לְשָׁם, וְהַגַּזְלָן הָיָה בָּקִי בַּדְּרָכִים כְּדַרְכָּם, וְיָדַע

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְשָׁבַר אֶת הַסְּפִינָה, כִּי אִם עוֹקְרִים אֶת עַצְמָם מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לְבַסּוֹף בָּא רוּחַ סְעָרָה, וְלוֹקֵחַ אֶת הַגּוּף, שֶׁנִּקְרָא סְפִינָה, וְשׁוֹבֵר אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הַסֶּפֶר שֶׁהָיָה מִדְבָּר הַנַּ״ל, שֶׁהָיָה שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל; מִכָּאן רוֹאִים הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֵיךְ שֶׁמַּנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, כִּדֵּי שֶׁהַבַּת תָּבוֹא סָמוּךְ אֶל הַבָּחוּר, שֶׁהוּא הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, וְלֹא יוֹעִיל לְאַף אֶחָד לְנַתֵּק בֵּינֵיהֶם, וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ לָקַח הַרְבֵּה זְמַן, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף מָצְאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, כִּי מַה שֶּׁמִּיָּעַד לָאָדָם, לֹא יוּכְלוּ לָקַחַת אֶת זֶה מִמֶּנּוּ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יוֹמָא לח.): בְּשִׁמְךָ יִקָּרְאוּךָ וּבְמִקּוֹמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ, וּמִשֶּׁלְךָ יִתְּנוּ לְךָ, אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמוֹכָן לַחֲבֵרוֹ, אֵין מַלְכוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֶרְתָּהּ אֲפִלּוּ כְּמֹלא נִימָא; וּבִפְרָטִיּוּת בְּעִנְיְנֵי זִוּוּגִים, כִּי מַה שֶּׁמִּיָּעַד לוֹ יְקַבֵּל, וְכַמּוּבָא (זֹהַר לֶךְ־לְךָ פה:): וְכַד נְשָׁמָתִין נָפְקִין דְּכַר וְנוּקְבָא כַּחֲדָא נָפְקִין לְבָתַר כַּיְּוָן דְּנַחְתֵּי מִתְפָּרְשָׁן דָּא לְסִטְרָא דָּא וְדָא לְסִטְרָא דָּא, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּג לוֹן לְבָתַר וְלָא אִתְיְהִיב זִוּוּגָא לְאַחֲרָא אֶלָּא לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דְּאִיהוּ יָדַע זִוּוּגָא דִּלְהוֹן לְחַבְּרָא לוֹן כַּדְקָא יָאוֹת; הֲרֵי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם, כִּי לְבַסּוֹף הֵם חוֹזְרִים אֶחָד לְהַשֵּׁנִי, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רסה); כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁל הַזִּוּוּג הֵם לְמַעְלָה אֶחָד, וְלָכֵן אַף שֶׁהַסָּמ״ךְ־מ״ם הָרוֹצֵחַ רָצָה לִתְפֹּס אֶת הַבַּת קֵיסָר וּלְהַרְחִיקָהּ מֵהֶחָתָן שֶׁלָּהּ שֶׁהוּא הַבָּחוּר, לֹא הוֹעִיל כְּלָל, אֶלָּא הִיא בָּאָה אֶל הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם הָיָה נִמְצָא הַבָּחוּר הֶחָתָן שֶׁלָּהּ.

בְּבוֹאָם לְשָׁם, שֶׁהַגַּזְלָן בָּא עִם הַבַּת קֵיסָר, וְהַגַּזְלָן הָיָה בָּקִי בַּדְּרָכִים כְּדַרְכָּם, כִּי כֵּן דַּרְכָּם שֶׁל הָרוֹצְחִים, שֶׁרוֹצְחִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הֵם בְּקִיאִים בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים אֵיךְ לְהַטְעוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאֵיךְ לַעֲקֹר אוֹתָם מֵחַי

שֶׁכָּאן הוּא מָקוֹם מִדְבָּר, שֶׁאֵין מַגִּיעִים הַסְּפִינוֹת לְכָאן, עַל־כֵּן לֹא הָיָה מִתְיָרֵא כָּאן מִשּׁוּם אָדָם. וְהִנִּיחָהּ וְהָלְכוּ (הַיְנוּ הָרוֹצֵחַ וּבַת הַקֵּיסָר) **זֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן לְבַקֵּשׁ לָהֶם אֹכֶל, וְנִתְרַחֵק מִן הַגַּזְלָן. וְהַגַּזְלָן הָלַךְ בְּדַרְכּוֹ, וְרָאָה וְהִנֵּה אֵינָהּ אֶצְלוֹ. וְהִתְחִיל לְצְעֹק אֵלֶיהָ, וְהִיא יְשֵׁבָה עַצְמָהּ וְלֹא הֵשִׁיבָה לוֹ,** (כִּי אָמְרָה)**: מֵאַחַר שֶׁסּוֹפִי יִהְיֶה שֶׁיִּמְכֹּר אוֹתִי לָמָּה לִי לְהָשִׁיב לוֹ. וְאִם יַחֲזֹר וְיַגִּיעַ אֶצְלִי, אָשִׁיב לוֹ שֶׁלֹּא**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַחַיִּים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְיָדַע שֶׁכָּאן הוּא מָקוֹם מִדְבָּר, שֶׁאֵין מַגִּיעִים הַסְּפִינוֹת לְכָאן, עַל־כֵּן לֹא הָיָה מִתְיָרֵא כָּאן מִשּׁוּם אָדָם וְהִנִּיחָהּ, כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת הָרוֹצֵחַ הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם תּוֹפֵס אֶת הָאָדָם וּמֵבִיא אוֹתוֹ לְמִדְבָּר שָׁמֵם, מָקוֹם קְלִפּוֹת וְסִטְרָא אָחֳרָא, וּבָרוּר לוֹ, שֶׁתָּפַס כְּבָר אֶת הָאָדָם בְּעִמְקֵי עֲמָקִים, אֲשֶׁר מִשָּׁם לֹא יוּכַל לָצֵאת, וְעַל־כֵּן הוּא מַנִּיחַ אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁתִּסְתּוֹבֵב שָׁם בַּשְּׁמָאָה, כִּי הוּא יוֹדֵעַ, שֶׁמִּשָּׁם כְּבָר לֹא יְכוֹלִים לִבְרֹחַ, אֲבָל בֶּאֱמֶת רוֹאִים, שֶׁדַּיְקָא מִמָּקוֹם כָּזֶה, שֶׁגַּם הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ הָרָשָׁע, חָשַׁב שֶׁהוּא תָּפַס אֶת הַבַּת קֵיסָר הַנְּשָׁמָה, וְהֵבִיא אוֹתָהּ אֶל מָקוֹם מִדְבָּר שָׁמֵם, שֶׁמִּשָּׁם לֹא יְכוֹלִים לָצֵאת, דַּיְקָא מִשָּׁם יָצְאָה לְבַסּוֹף יְשׁוּעָתָהּ. וְהָלְכוּ (הַיְנוּ הָרוֹצֵחַ וּבַת הַקֵּיסָר) זֶה לְכָאן וְזֶה לְכָאן, לְבַקֵּשׁ לָהֶם אֹכֶל, וְנִתְרַחֵק מִן הַגַּזְלָן, הַיְנוּ הַבַּת קֵיסָר שֶׁהִיא נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁהִיא רוֹאָה, שֶׁהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ הַגַּזְלָן עָזַב אוֹתָהּ לְרֶגַע, וְנִתְרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, זוֹ כְּבָר יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא נִמְצָא בִּמְקוֹם מִדְבָּר שָׁמֵם, שֶׁהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ תָּפַס אוֹתוֹ, וְהוּא כְּבָר בָּטוּחַ, שֶׁהָאָדָם לֹא יִבְרַח מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין לְהֵיכָן לִבְרֹחַ, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, וְלָדַעַת שֶׁתָּמִיד יְכוֹלִים לִבְרֹחַ מֵהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הַגַּזְלָן וְהָרָשָׁע הָרוֹצֵחַ. וְהַגַּזְלָן הָלַךְ בְּדַרְכּוֹ, וְרָאָה וְהִנֵּה אֵינָהּ אֶצְלוֹ, וְהִתְחִיל לְצְעֹק אֵלֶיהָ, וְהִיא יְשֵׁבָה עַצְמָהּ, וְלֹא הֵשִׁיבָה לוֹ, (כִּי אָמְרָה): מֵאַחַר שֶׁסּוֹפִי יִהְיֶה, שֶׁיִּמְכֹּר אוֹתִי, לָמָּה לִי לְהָשִׁיב לוֹ?! וְאִם יַחֲזֹר וְיַגִּיעַ אֶצְלִי, אָשִׁיב לוֹ, שֶׁלֹּא

שָׁמַעְתִּי. בִּפְרָט כִּי אֵין רְצוֹנוֹ לְהָרְגֵנִי, כִּי הוּא צָרִיךְ לִמְכֹּר אוֹתִי. וְלֹא הֵשִׁיבָה אוֹתוֹ, וְהָלְכָה לְהַלָּן. וְהוּא, הַגַּזְלָן, מְחַפֵּשׂ אָנָה וָאָנָה וְלֹא מְצָאָהּ, וְהָלַךְ לְהַלָּן וְלֹא מְצָאָהּ. וּמִן הַסְּתָם אֲכָלוּהוּ חַיּוֹת רָעוֹת.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שָׁמַעְתִּי, בִּפְרָט כִּי אֵין רְצוֹנוֹ לְהָרְגֵנִי, כִּי הוּא צָרִיךְ לִמְכֹּר אוֹתִי; וְלֹא הֵשִׁיבָה אוֹתוֹ, כִּי כָּךְ צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נָפַל לְעִמְקֵי עֲמָקִים בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, וְנִמְצָא בִּידֵי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ, וְהוּא בָּטוּחַ שֶׁכְּבָר תָּפַס אוֹתָךְ, וְאַתָּה נִמְצָא בְּיָדוֹ, עִם כָּל זֹאת אֲפִלּוּ כְּשֶׁקּוֹרֵא לָךְ, לֹא צְרִיכִים לְהָשִׁיב לוֹ, וְכָךְ יְכוֹלִים לְבַסּוֹף לְהִנָּצֵל מִיָּדוֹ. כִּי לְעוֹלָם אֵין צְרִיכִים לְהִכָּנֵס בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת נָאוּף, סִימָן י׳): לֹא תִּכָּנֵס עִם פִּתְוֵיךְ בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן, כִּי אֲרִיכַת הַרְגָּשַׁת הַחוֹשֵׁב אֲפִלּוּ לְבְחִינַת הַשּׁוֹלֵל תִּפְעַל הַגְבָּרַת הַחֵפֶץ וְתִתְהַפֵּךְ הָרָצוֹן אֵלָיו; וְלָכֵן לֹא כְּדַאי לְהִכָּנֵס אֲפִלּוּ בְּמַחֲשָׁבָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּדִבּוּר בְּוִכּוּחִים עִם הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ, אֶלָּא תֵּכֶף־וּמִיָּד יִרְאֶה לִבְרֹחַ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, תְּפִלִּין, הֲלָכָה ו׳, אוֹת לה); כִּי זֶה שֶׁטּוֹעֵן עִם הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וְנִכְנָס עִמָּהֶן בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן, וְרוֹצֶה שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתוֹ לָצֵאת מֵהֶן, זֶה כְּמוֹ מִי שֶׁמַּגִּיד לְהָרוֹדֵף שֶׁרוֹצֶה לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ, וְאַזַי הוּא רוֹדְפוֹ יוֹתֵר. אֲבָל בֶּאֱמֶת עִקַּר הָעֵצָה — לִבְרֹחַ מֵהֶם וְלֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ, וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל לַאֲחוֹרָיו כְּלָל, וְלִבְלִי לִטְעֹן עִמָּהֶם כְּלָל, שֶׁזֶּה סוֹד (הוֹשֵׁעַ יב, יג): ״וַיִּבְרַח יַעֲקֹב״ וְגוֹ׳, וְכֵן (בְּרֵאשִׁית לא, כ): ״וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא״ וְגוֹ׳, שֶׁהֵן הַמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת, עַל בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא, שֶׁאֵינוֹ מַגִּיד לָהֶם שֶׁבּוֹרֵחַ מֵהֶם, רַק בּוֹרֵחַ לְתֻמּוֹ לְדַרְכּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא נִצֹּל מֵהֶם. וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִבְרֹחַ מֵהַסִּטְרָא אָחְרָא, וְלֹא לְהִכָּנֵס עִמָּהֶם בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן. וְהָלְכָה לְהַלָּן. וְהוּא הַגַּזְלָן, מְחַפֵּשׂ אָנָה וָאָנָה, וְלֹא מְצָאָהּ, וְהָלַךְ לְהַלָּן וְלֹא מְצָאָהּ. וּמִן הַסְּתָם אֲכָלוּהוּ חַיּוֹת רָעוֹת; כִּי כְּשֶׁאָדָם חָזָק בְּדַעְתּוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא כְּבָר בִּידֵי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם הָרוֹצֵחַ וְהַגַּזְלָן, וַאֲפִלּוּ מִשָּׁם הוּא בּוֹרֵחַ, לְבַסּוֹף מִתְבַּטֵּל הָרוֹצֵחַ וְהַגַּזְלָן לְגַמְרֵי, וְהַחַיּוֹת רָעוֹת

וְהִיא הָלְכָה לְהַלָּן לְהַלָּן וְהָיְתָה מוֹצֵאת לָהּ אֵיזֶה אֹכֶל. וְהָלְכָה עַד שֶׁהִגִּיעָה אֶל הַמָּקוֹם, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל, וּכְבָר נִתְגַּדְּלָה בִּשְׁעָרוֹת, וְגַם הָיְתָה לָבוּשׁ כְּמוֹ זָכָר, בִּבְגְדֵי מַאטְרָאס כַּנַּ״ל, וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה. וְתֵכֶף בְּבוֹאָהּ בָּא לוֹ שִׂמְחָה, שֶׁבָּא עוֹד אָדָם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מֵאַיִן

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אוֹכְלוֹת אוֹתוֹ, כִּי מִלְּמַעְלָה אֵין שׁוֹלְחִים לָאָדָם נְסִיוֹנוֹת, אֶלָּא שֶׁיְּכוֹל לַעֲמֹד בָּהֶם. וְהִיא הָלְכָה לְהַלָּן לְהַלָּן, כִּי כֵן דֶּרֶךְ הָאָדָם שֶׁבּוֹרֵחַ מֵהָרוֹצֵחַ וְהַגַּזְלָן, שֶׁיַּמְשִׁיךְ לָלֶכֶת, וְלֹא יִתְפַּעֵל כְּלָל מִמֶּנּוּ, אֶלָּא לְהַמְשִׁיךְ לֵילֵךְ לְדַרְכּוֹ. וְהָיְתָה מוֹצֵאת לָהּ אֵיזֶה אֹכֶל, וְהָלְכָה עַד שֶׁהִגִּיעָה אֶל הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם הַבָּחוּר הַנַּ״ל, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוֹת עִם כָּל אָדָם, כִּי הוּא סִבַּת כָּל הַסִּבּוֹת, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ אֶת גֹּדֶל הַסִּבּוּבִים שֶׁמְּסַבְּבִים אוֹתוֹ, כִּי אִם הָיָה יוֹדֵעַ וּמֵבִין וּמַשְׂכִּיל אֶת הַסִּבּוּבִים שֶׁמְּסַבֵּב בָּהֶם, שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, לֹא הָיְתָה לוֹ בְּחִירָה כְּלָל. וְזֶה עִקַּר הַבְּחִירָה, שֶׁאֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁמְּסַבְּבִים עִמּוֹ — זֶה רַק לְטוֹבָתוֹ, כִּי מִכָּל רָע לְבַסּוֹף יֵצֵא טוֹב גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱרַע עִם הַבַּת קַיָּסָר, שֶׁהִפְרִידוּ אוֹתָהּ מֵהֶחָתָן שֶׁלָּהּ, עַד שֶׁהֵם הָיוּ רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה, וְאֶחָד לֹא יָדַע מֵהַשֵּׁנִי, עַד שֶׁסִּבְּבוּ עִמָּהֶם סִבּוּבִים כָּאֵלּוּ, שֶׁחָזְרוּ וּמָצְאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי. אֲבָל עַכְשָׁו מַתְחִיל עוֹד פַּעַם נְסָיוֹן, כִּי כְּבָר נִתְגַּדְּלָה בִּשְׁעָרוֹת, וְגַם הָיְתָה לָבוּשׁ כְּמוֹ זָכָר בִּבְגְדֵי מַאטְרָאס כַּנַּ״ל, וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה; כִּי אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר בָּאִים אֶל הַתַּכְלִית, וּמוֹצְאִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, שֶׁכְּבָר יְכוֹלָה לִהְיוֹת יְשׁוּעָה, דַּיְקָא אָז יֵשׁ עוֹד נְסָיוֹן, שֶׁפִּתְאֹם לֹא מַרְגִּישִׁים וְלֹא מְבִינִים אֶת יְשׁוּעַת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי מֵרֹב זְמַן שֶׁעָבַר עַל הָאָדָם כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת, הוּא כְּבָר אֵינוֹ מַרְגִּישׁ אֶת הַחֲסָדִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים, שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁלִּפְעָמִים בְּקַלּוּת יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, אֲבָל דַּיְקָא אָז יֵשׁ נְסָיוֹן, שֶׁלֹּא מַכִּירִים אֶת הַקּוֹל שֶׁקּוֹרֵא אוֹתָם חֲזָרָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְתֵכֶף בְּבוֹאָהּ, בָּא לוֹ שִׂמְחָה, שֶׁבָּא עוֹד אָדָם; כִּי בֶּאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם חָבֵר,

בָּאת לְכָאן. הֵשִׁיבָה: הָיִיתִי עִם אֵיזֶה סוֹחֵר בַּיָּם וְכוּ׳. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן. הֵשִׁיב לָהּ: גַּם־כֵּן עַל־יְדֵי אֵיזֶה סוֹחֵר וְכוּ׳. וְיָשְׁבוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם. (אֵין הַלָּשׁוֹן

מְדֻקְדָּק, כִּי פַּעַם הִיא נִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן זָכָר וּפַעַם בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה):

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּעֲנִית כג.): אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא; וְאָמְרוּ (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה, פֶּרֶק טז): לְעוֹלָם יִקְנֶה אָדָם חָבֵר לְעַצְמוֹ שֶׁיִּקְרָא עִמּוֹ. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), אֲשֶׁר כְּדֵי לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק צְרִיכִים אֶת נְקֻדַּת הֶחָבֵר. **וְשָׁאַל אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? הֵשִׁיבָה: הָיִיתִי עִם אֵיזֶה סוֹחֵר בַּיָּם וְכוּ׳. שָׁאֲלָה אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לָהּ: גַּם־כֵּן עַל־יְדֵי אֵיזֶה סוֹחֵר וְכוּ׳;** כִּי בֶּאֱמֶת הַסָּמ״ךְ־מ״ם הוּא הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הַתַּרְגּוּם (בְּרֵאשִׁית כג, יז): ״סָבִיב״ — סְחוֹר סְחוֹר; כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם מוֹלִיךְ אֶת הָאָדָם סָבִיב סָבִיב, וּמַטָּעֶה אוֹתוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי מְסַבֵּב עִמּוֹ סְבוּבִים כָּאֵלּוּ, שֶׁיִּשְׂכַּח לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁמְּעַקֵּם אֶת לֵב הָאָדָם לְגַמְרֵי, וּמְמַלֵּא לוֹ קֻשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים לח, יא): ״לִבִּי סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹּחִי, וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אֵין אִתִּי״; כִּי הֵן הַבָּחוּר וְהֵן הַבַּת קֵיסָר, עָבַר עַל שְׁנֵיהֶם מַה שֶּׁעָבַר, שֶׁסִּבֵּב עִמָּהֶם הַסָּמ״ךְ־מ״ם הָרוֹצֵחַ מַה שֶּׁסִּבֵּב, עַד שֶׁמָּצְאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי. [וְיֵשׁ גַּם לִלְמֹד מִפֹּה רֶמֶז לְהִתְחַזְּקוּת לָאָדָם, שֶׁלֹּא יִגְלֶה לְזוּלָתוֹ אֶת כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, כִּי אָסוּר לְהַאֲמִין לְאַף אֶחָד, כִּי הַיּוֹם תִּגְלֶה לוֹ אֶת כָּל לִבְּךָ, וּמָחָר יֵלֵךְ וִיפָרְסֵם אֶת זֶה לְכֻלָּם, וְלָכֵן עָדִיף לֹא לְסַפֵּר לַזּוּלַת מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת לד:): חָצִיף עָלַי מָאן דְּמְפָרֵשׁ חֲטָאַיהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לב, א): ״אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה״, כִּי הַבָּחוּר שָׁאַל אֶת הַבַּת קֵיסָר: מֵאַיִן בָּאת לְכָאן? אָזַי הֵשִׁיבָה בִּקְצָרָה: עַל־יְדֵי סוֹחֵר, וְכֵן כְּשֶׁהִיא שָׁאֲלָה אֶת הַבָּחוּר: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? אָזַי גַּם הוּא הֵשִׁיב בִּקְצָרָה: עַל־יְדֵי סוֹחֵר. וְהַכְּלָל, שֶׁלֹּא צְרִיכִים לְסַפֵּר לַזּוּלַת אֶת כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם אָסוּר לְהַאֲמִין לְאַף אֶחָד, כִּי לְבַסּוֹף יִגְלֶה וִיפָרְסֵם אֶת כָּל מַה שֶּׁאָמַרְתָּ לוֹ, וְלָכֵן הַשְׁתִּיקָה

וְאַחַר שֶׁנִּלְקְחָה בַּת הַקֵּיסָר מִן הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל, הָיְתָה הַקֵּיסָרִית מְקוֹנֶנֶת וּמַכָּה רֹאשָׁהּ בַּכֹּתֶל עַל אֲבֵדַת בִּתָּהּ, וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת בִּדְבָרִים מְאֹד אֶת הַקֵּיסָר, שֶׁעַל־יְדֵי גַּסּוּתוֹ אִבֵּד אֶת הַבָּחוּר הַנַּ״ל, וְעַתָּה אָבַד

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יָפָה]. וְיָשְׁבוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם; כִּי כְּבָר אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ד, ט): ״טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם, כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ, וְאֻלוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפֹּל, וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ״, (אֵין הַלָּשׁוֹן מְדֻקְדָּק, כִּי פַּעַם הִיא נִקְרֵאת בִּלְשׁוֹן זָכָר, וּפַעַם בִּלְשׁוֹן נְקֵבָה). כִּי זֶה כְּלָל בְּקַבָּלָה, שֶׁכָּל בְּחִינָה כְּלוּלָה מִכָּל הַבְּחִינוֹת, כִּי פַּעַם הוּא נִקְרָא זְעֵיר אַנְפִּין, שֶׁהוּא זָכָר, וּפַעַם נִקְרָא נוּקְבָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, שֶׁהִיא נְקֵבָה, וְהַכֹּל תָּלוּי כְּפִי הָעוֹלָמוֹת שֶׁנִּמְצָא שָׁם.

וְאַחַר שֶׁנִּלְקְחָה בַּת הַקֵּיסָר מִן הַקֵּיסָר כַּנַּ״ל, הָיְתָה הַקֵּיסָרִית מְקוֹנֶנֶת וּמַכָּה רֹאשָׁהּ בַּכֹּתֶל עַל אֲבֵדַת בִּתָּהּ, וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת בִּדְבָרִים מְאֹד אֶת הַקֵּיסָר, שֶׁעַל־יְדֵי גַּסּוּתוֹ אִבֵּד אֶת הַבָּחוּר הַנַּ״ל, וְעַתָּה אָבַד בְּתָם; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁבָּאִים עַל הָאָדָם, זֶה רַק מֵחֲמַת גֵּאוּת וְיֵשׁוּת וְגַסּוּת הָרוּחַ, כִּי הֶעָנִי נַעֲשָׂה עָשִׁיר, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה קֵיסָר, וּכְבָר שָׂכַח אֶת הַמַּצָּב שֶׁבּוֹ הָיָה שָׁרוּי בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה עָנִי, שָׁאז קָשְׁרוּ קֶשֶׁר, שֶׁבְּתָם תִּתְחַתֵּן עִם הַבָּחוּר, אֲבָל אַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל וְנִתְנַשֵּׂא וְנַעֲשָׂה קֵיסָר, וְהַרְבֵּה מְלָכִים רָצוּ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ, אָזַי כְּבָר לֹא רָצָה לָקַחַת אֶת הַבָּחוּר, אַדְרַבָּה צִוָּה לַהֲרֹג אוֹתוֹ עַל לֹא דָּבָר, וּלְבַסּוֹף נִתְגַּלְגֵּל, שֶׁלֹּא רַק אֶת הַבָּחוּר אִבֵּד, אֶלָּא גַּם אֶת בִּתּוֹ הַבַּת קֵיסָר, וְהַכֹּל הוּא מֵחֲמַת יֵשׁוּת וְגַסּוּת שֶׁנִּכְנְסָה בּוֹ. [וְדָבָר זֶה מָצוּי מְאֹד, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין חֲסֵרִים שְׁדוּכִים — הֵן לַבָּנִים וְהֵן לַבָּנוֹת, אַךְ הַהוֹרִים מִצַּד הַיֵּשׁוּת וְהַגַּאוּת שֶׁבָּהֶם, אֲשֶׁר רוֹצִים רַק כֶּסֶף אוֹ כָּבוֹד אוֹ יִחוּס, וּמְעַכְּבִים אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת לְהִתְחַתֵּן, וְאֵין לָהֶם שׁוּם רַחֲמָנוּת עֲלֵיהֶם כְּלָל, כַּאֲשֶׁר מָצוּי דָּבָר זֶה בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וּלְבַסּוֹף מְאַבְּדִים אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיג.): בִּתְּךָ בָּגְרָה, שַׁחְרֵר עַבְדְּךָ וְתֵן לָהּ.

בִּתָּם. וְאָמְרָה: הֲלֹא הִיא הָיְתָה כָּל הַמַּזָּל וְהַצְלָחָה שֶׁלָּנוּ, וְאִבַּדְנוּ אוֹתָהּ. וּמַה יֵּשׁ לִי עוֹד הַיּוֹם. וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד. וּבְוַדַּאי גַּם אֵלָיו בְּעַצְמוֹ הָיָה צַר מְאֹד עַל אֲבֵדַת בִּתּוֹ, וְעוֹד הָיְתָה הַקִּיסָרִית מְצַעֶרֶת וּמַכְעֶסֶת אוֹתוֹ מְאֹד, וְנַעֲשׂוּ קְטָטוֹת וּכְעָסִים בֵּינֵיהֶם, וְהָיְתָה מְדַבֶּרֶת לוֹ דְּבָרִים רָעִים עַד שֶׁהִכְעִיסָהּ אוֹתוֹ מְאֹד, עַד

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאָמְרוּ (יְבָמוֹת סב:): הַמַּדְרִיךְ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, וְהַמַּשְׂיאָן סָמוּךְ לְפִרְקָן, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (אִיּוֹב ה, כד): ״וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ״. וְאָמְרָה, הֲלֹא הִיא הָיְתָה כָּל הַמַּזָּל וְהַהַצְלָחָה שֶׁלָּנוּ, וְאִבַּדְנוּ אוֹתָהּ, וּמַה יֵּשׁ לִי עוֹד הַיּוֹם? כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נְדָרִים סד:): כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים חָשׁוּב כַּמֵּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל, א): ״הָבָה לִי בָנִים, וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי״; וְהָיְתָה מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ מְאֹד, וּבְוַדַּאי גַּם אֵלָיו בְּעַצְמוֹ, הָיָה צַר מְאֹד עַל אֲבֵדַת בִּתּוֹ, וְעוֹד הָיְתָה הַקִּיסָרִית מְצַעֶרֶת וּמַכְעֶסֶת אוֹתוֹ מְאֹד, וְנַעֲשׂוּ קְטָטוֹת וּכְעָסִים בֵּינֵיהֶם, וְהָיְתָה מְדַבֶּרֶת לוֹ דְּבָרִים רָעִים, עַד שֶׁהִכְעִיסָה אוֹתוֹ מְאֹד, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה יז.): אִישׁ וְאִשָּׁה זָכוּ — שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶן, לֹא זָכוּ — אֵשׁ אוֹכַלְתָּן; וּצְרִיכִים לִזָּכֵר, אֲשֶׁר תָּמִיד הַמַּחֲלֹקֶת בַּבַּיִת מַתְחֶלֶת מֵהָאִשָּׁה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תְּמוּרָה טז.): אִשָּׁה, כֵּינָן שֶׁאֵין לָהּ תִּבוּאָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ — מְיָד צוֹעֶקֶת. וּלְהֵפֶךְ, אִשָּׁה חֲכָמָה יוֹדַעַת אֵיךְ לְדַבֵּר עִם בַּעְלָהּ אֲפִלּוּ בְּעֵת צָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי יד, א): ״חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה בֵיתָהּ, וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָסֶנּוּ״; אִשָּׁה חֲכָמָה יוֹדַעַת אֵיךְ לִבְנוֹת אֶת הַבַּיִת, וּכְשֶׁרוֹאָה שֶׁיֵּשׁ צָרָה בַּבַּיִת, הִיא מְנַחֶמֶת אֶת בַּעְלָהּ, וּמְדַבֶּרֶת עַל לִבּוֹ דִּבּוּרֵי נִחוּמִין, וּלְהֵפֶךְ, אִשָּׁה אִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ הוֹרֶסֶת אֶת בֵּיתָהּ, כִּי לֹא דַּי שֶׁצָּר וּמָר לוֹ גּוֹרָלוֹ, אֶלָּא הִיא אוֹכֶלֶת לוֹ אֶת לִבּוֹ, וּמְצִיקָה לוֹ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר אָמַר לְשַׁלְחָהּ, שְׁמִזֶּה נַעֲשֶׂה גֵּט, רַחֲמָנָא לִצְלָן. וְלָכֵן אַף שֶׁהַבַּעַל חַיָּב, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּסִפּוּר זֶה, שֶׁבְּגִלַּל הַקִּיסָר נֶעֱלְמָה בִּתָּהּ, עִם כָּל זֹאת אִשָּׁה פִּקְחִית, צְרִיכָה לְחַזֵּק אֶת בַּעְלָהּ, בְּעֵת שֶׁצָּר וּמָר לִשְׁנֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא

אֲשֶׁר אָמַר לְשַׁלְחָהּ. וְהוֹשִׁיב דַּיָּנִים, וּפָסְקוּ לְשַׁלְחָהּ, וְשִׁלְּחוּהָ (שֶׁקּוֹרִין "פַּאר שִׁיקְט").

אַחַר־כָּךְ הָיָה הַקֵּיסָר שׁוֹלֵחַ לְמִלְחָמָה וְלֹא הָיָה מַצְלִיחַ, וְהָיָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בְּאֵיזֶה יֶעדְנִירַאל (שֹׁר), **שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁעָשִׂיתָ כָּךְ, עַל־יְדֵי זֶה אִבַּדְתָּ הַמִּלְחָמָה, וְשִׁלַּח אוֹתוֹ. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח עוֹד לְמִלְחָמָה וְלֹא הִצְלִיחַ, וְשִׁלַּח עוֹד יֶעדְנִירַאלִין** (הַיְנוּ פַּאר שִׁיקְט) **וְכֵן שִׁלַּח כַּמָּה**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִצְטָרְכוּ לְהִתְגָּרֵשׁ, חַס וְשָׁלוֹם. וְהוֹשִׁיב דַּיָּנִים, וּפָסְקוּ לְשַׁלְחָהּ, וְשִׁלְּחוּהָ (שֶׁקּוֹרִין "פַּאר שִׁיקְט"); כִּי זֶה פֶּגֶם שֶׁמָּצוּי הַיּוֹם מְאֹד בְּבָתֵּי דִּינִים, בִּמְקוֹם לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם־בַּיִת, בִּשְׁבִיל בֶּצַע כֶּסֶף כְּבָר מְמַהֲרִים לַעֲשׂוֹת גֵּט וְשׁוֹבְרִים בָּתִּים. אַחַר־כָּךְ הָיָה הַקֵּיסָר שׁוֹלֵחַ לְמִלְחָמָה, וְלֹא הָיָה מַצְלִיחַ, כִּי עִקַּר הַצְלָחַת הָאָדָם הוּא רַק עַל־יְדֵי אִשְׁתּוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (בָּבָא מְצִיעָא נט.): לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זָהִיר בִּכְבוֹד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאֵין בְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יב, טז): "וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ". וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סט), שֶׁעִקַּר הָעֲשִׁירוּת בָּא מִצַּד אִשְׁתּוֹ. וְהָיָה תּוֹלֶה הַדָּבָר בְּאֵיזֶה יֶעדְנִירַאל, שֶׁבִּשְׁבִיל שֶׁעָשִׂיתָ כָּךְ, עַל־יְדֵי־זֶה אִבַּדְתָּ הַמִּלְחָמָה, כִּי כָּךְ הִיא דַּרְכָּם שֶׁל אֵלּוּ שֶׁאֵינָם מַצְלִיחִים בַּחַיִּים, שֶׁמַּשְׁלִיכִים אֶת אִי הַצְלָחָתָם עַל הַזּוּלַת, וְאֵינָם רוֹצִים לְהוֹדוֹת שֶׁזֶּה בִּגְלָלָם. וְשִׁלַּח אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִפְסִיד וְאִבֵּד אֶת הַמִּלְחָמָה. אַחַר־כָּךְ שָׁלַח עוֹד לְמִלְחָמָה וְלֹא הִצְלִיחַ, וְשִׁלַּח עוֹד יֶעדְנִירַאלִין (הַיְנוּ פַּאר שִׁיקְט), כִּי זֶה טֶבַע רַע מְאֹד — לִזְרֹק אֶת הָאַשְׁמָה עַל הַזּוּלַת, בְּשָׁעָה שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא רָצָה; כִּי בֶּאֱמֶת רַק הוּא בְּעַצְמוֹ חַיָּב בָּזֶה. וְכֵן שִׁלַּח כַּמָּה יֶעדְנִירַאלִין, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (קִדּוּשִׁין מ:): רַגְזָן לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ אֶלָּא רַגְזָנוּתָא; כִּי תָּמִיד הוּא מְגָרֵשׁ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, וְאוֹמֵר, שֶׁבִּשְׁבִילָם אִבֵּד אֶת

יֶעְדְנִירַאלִין. וְרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁעוֹשֶׂה דְּבָרִים זָרִים: בְּתְחִלָּה שִׁלַּח הַקֵּיסָרִית, אַחַר־כָּךְ יֶעְדְנִירַאלִין. וְיִשְׁבוּ עַצְמָן, אֶפְשָׁר לְהֵפֶךְ: לִשְׁלֹחַ אַחַר הַקֵּיסָרִית וְאוֹתוֹ יְשַׁלְּחוּ, וְהַקֵּיסָרִית תְּנַהֵג הַמְּדִינָה. וְכֵן עָשׂוּ, וְשִׁלְּחוּ אֶת הַקֵּיסָר, וְהֵשִׁיבוּ אֶת הַקֵּיסָרִית, וְהִיא נָהֲגָה הַמְּדִינָה.

וְהַקֵּיסָרִית שָׁלְחָה תֵּכֶף לְהַחֲזִיר אֶת הַבֶּעְרְגֶיר עִם אִשְׁתּוֹ הַבֶּעְרְגִירִין. וְהִכְנִיסָה אוֹתוֹ בַּפָּלָטִין (ארמון) שֶׁלָּהּ. וְהַקֵּיסָר, כְּשֶׁהָיָה נִשְׁלָח, עָמַד וּבִקֵּשׁ מֵהַמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ שֶׁיְּנִיחוּהוּ, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַמִּלְחָמָה. וְרָאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה, שֶׁעוֹשֶׂה דְּבָרִים זָרִים: בְּתְחִלָּה שִׁלַּח הַקֵּיסָרִית, אַחַר־כָּךְ יֶעְדְנִירַאלִין. וְיִשְׁבוּ עַצְמָן אֶפְשָׁר לְהֵפֶךְ: לִשְׁלֹחַ אַחַר הַקֵּיסָרִית, וְאוֹתוֹ יְשַׁלְּחוּ, וְהַקֵּיסָרִית תְּנַהֵג הַמְּדִינָה, וְכֵן עָשׂוּ, וְשִׁלְּחוּ אֶת הַקֵּיסָר, וְהֵשִׁיבוּ אֶת הַקֵּיסָרִית, וְהִיא נָהֲגָה הַמְּדִינָה; כִּי כָךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אבות, פֶּרֶק ב׳): עַל דְּאַטְפֵּיהּ אַטְפּוּהוּ, וְסוֹף מְטַיְּפֵיהּ יְטוּפוּן; כִּי כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה רְשָׁעוּת לְהַזּוֹלַת, לְבַסּוֹף הוּא מְקַבֵּל אֶת זֶה בַּחֲזָרָה, אִם הוּא מְגָרֵשׁ אֶת הַזּוֹלַת, לְבַסּוֹף יְגָרְשׁוּ אוֹתוֹ. וְהַקֵּיסָרִית שָׁלְחָה תֵּכֶף לְהַחֲזִיר אֶת הַבֶּעְרְגֶיר עִם אִשְׁתּוֹ הַבֶּעְרְגִירִין, וְהִכְנִיסָה אוֹתוֹ בַּפָּלָטִין (ארמון) שֶׁלָּהּ, כִּי הִיא זָכְרָה הֵיטֵב אֶת הַטּוֹב וְהַחֶסֶד שֶׁהַבֶּעְרְגֶיר עָשָׂה בִּשְׁבִילָהּ, שֶׁמָּסַר אֶת נַפְשׁוֹ לְהַצִּיל אוֹתָהּ, וְאֵילוּ יְסוּרִים וּמַכְאוֹבִים וּפְחָדִים עָבְרוּ עָלָיו, עַד שֶׁהֶחֱזִירָהּ הַבַּיְתָה, וְלָכֵן הִכִּירָה לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְזֶה מֵהַמִּדּוֹת הַיָּפוֹת בְּיוֹתֵר שֶׁיְּכוֹלוֹת לִהְיוֹת, שֶׁאָדָם יִקְנֶה לְעַצְמוֹ מִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, וְתָמִיד יִזְכֹּר לְטוֹבָה מִי שֶׁעָשָׂה לוֹ פַּעַם טוֹבָה, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁנָּהוּג הַיּוֹם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁעוֹשִׂים לְמִישֶׁהוּ טוֹבָה, הוּא מַחֲזִיר לוֹ רָעָה כֻּפֶל כְּפָלַיִם, שֶׁזֶּה מֵהַמִּדּוֹת הֲכִי מְגֻנּוֹת שֶׁרַק יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת. וְהַקֵּיסָר כְּשֶׁהָיָה נִשְׁלָח, עָמַד וּבִקֵּשׁ מֵהַמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ

הָיִיתִי קַיָּסָר שֶׁלָּכֶם, וּבְוַדַּאי עָשִׂיתִי לָכֶם טוֹבוֹת, עַתָּה חַנּוּנִי נָא בָּזֹאת וְהַנִּיחוּ אוֹתִי לֵילֵךְ, כִּי בְּוַדַּאי לֹא אָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה עוֹד וְאֵין לָכֶם לְהִתְיָרֵא. הַנִּיחוּ לִי וְאֵלֵךְ וְאֶהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים חָפְשִׁי יְמֵי חַיַּי שֶׁיֵּשׁ לִי לִחְיוֹת. וְהַנִּיחוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁנִּיחוּהוּ, כִּי אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיִיתִי קֵיסָר שֶׁלָּכֶם, וּבְוַדַּאי עָשִׂיתִי לָכֶם טוֹבוֹת, עַתָּה חַנּוּנִי נָא בָּזֹאת וְהַנִּיחוּ אוֹתִי לֵילֵךְ, כִּי בְּוַדַּאי לֹא אָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה עוֹד, וְאֵין לָכֶם לְהִתְיָרֵא. הַנִּיחוּ לִי וְאֵלֵךְ, וְאֶהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים חָפְשִׁי יְמֵי חַיַּי שֶׁיֵּשׁ לִי לִחְיוֹת; רוֹאִים מִזֶּה אֶת הַצְּבִיעוּת שֶׁל אָדָם, הוּא צָוָה לַהָרֹג אֶת הַבָּחוּר שֶׁעָמַד בְּדַרְכּוֹ, אַף שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיִּקַּח אוֹתוֹ לְחָתָן, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁעָלָה לִגְדֻלָּה, וְנִכְנְסָה בּוֹ יִשּׁוּת וְהִתְנַשְּׂאוּת, וְנַעֲשָׂה מֵעָנִי קֵיסָר, כְּבָר שָׁכַח אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לוֹ, וְשָׁלַח לַהֲרֹג אֶת הַבָּחוּר, וְשִׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁבָּא אֶצְלוֹ, הוּא בִּקֵּשׁ חֲנִינָה וְרַחֲמִים רַבִּים, שֶׁלֹּא יַהַרְגוּ אוֹתוֹ, וְיַנִּיחוּ אוֹתוֹ לַחָפְשִׁי. מִכָּל זֶה רוֹאִים, אֵיךְ אָדָם מָלֵא אֱנוֹכִיּוּת, לְעַצְמוֹ הוּא רוֹצֶה שֶׁיַּצִּילוּ אוֹתוֹ וְלֹא יַהַרְגוּהוּ, אֲבָל עַל אֲחֵרִים אֵין לוֹ שׁוּם רַחֲמָנוּת, וּמִתְאַכְזֵר נֶגְדָּם מְאֹד. וְזוֹ מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד מְאֹד, שֶׁנִּטְבְּעָה בִּבְנֵי־אָדָם, וּצְרִיכִים לַעֲבֹד הַרְבֵּה מְאֹד לְהוֹצִיא מֵעַצְמוֹ אֶת מִדַּת כְּפִיּוּת טוֹבָה, וְלִרְאוֹת שֶׁתִּהְיֶה לוֹ תָּמִיד מִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, שֶׁאִם אֶחָד עָשָׂה לוֹ פַּעַם טוֹבָה, שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אֶת זֶה כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי בְּזֶה הָעוֹלָם. וְהַנִּיחוּ אוֹתוֹ הַיְנוּ אֶת הַקֵּיסָר, כִּי סוֹף כָּל סוֹף יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רַחֲמָנוּת, וּמִדַּת הַטּוֹב וְהַחֶסֶד מִתְנוֹצֶצֶת בָּהֶם. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ, כִּי בָּרַע שֶׁעָזְבוּ אוֹתוֹ, הָיָה צָרִיךְ לָלֶכֶת בְּגָלוּת, שֶׁזּוֹ קִלְלַת קַיִן, שֶׁנִּתְקַלֵּל (בְּרֵאשִׁית ד, יב) ״נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ״, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים; אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם אֵינוֹ קוֹלֵט, שֶׁהִנֵּה יוֹם וְהִנֵּה לַיְלָה, הִנֵּה שָׁבוּעַ וְהִנֵּה חֹדֶשׁ, וְהִנֵּה עוֹבְרִים לוֹ כַּמָּה שָׁנִים, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ. וְלָכֵן הוּא צָרִיךְ לִשְׁמֹר עַל הַיָּמִים וְהַשָּׁעוֹת וְהָרְגָעִים שֶׁלּוֹ, וְיִהְיֶה מָסוּר לְגַמְרֵי אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ הַקֵּיסָר, כִּי זֶה הָיָה לוֹ עֹנֶשׁ עַל

כַּמָּה שָׁנִים, וְהָיָה הוֹלֵךְ וְהוֹלֵךְ הַקֵּיסָר, וּבָא עַל הַיָּם. וְנָשָׂא גַּם־כֵּן הָרוּחַ אֶת הַסְּפִינָה, וּבָא גַּם־כֵּן אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, עַד שֶׁבָּא אֶל הַמָּקוֹם שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַבָּחוּר בֶּן הַבַּעֲרֻגִּיר וּבִתּוֹ הַיְפַת־תֹּאַר, שֶׁלְּבוּשָׁה בִּבְגָדֵי זָכָר כַּנַּ״ל) **וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה כִּי כְּבָר נִתְגַּדֵּל הַקֵּיסָר בִּשְׁעָרוֹת, וּכְבָר עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים. וְכֵן הֵם גַּם־כֵּן כְּבָר נִתְגַּדְּלוּ בִּשְׁעָרוֹת כַּנַּ״ל. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁנִּגְרַם עַל יָדוֹ, שֶׁהַבָּחוּר יִצְטָרֵךְ לָלֶכֶת נָע וָנָד, וּבָא עַל הַיָּם, וְנָשָׂא גַּם־כֵּן הָרוּחַ אֶת הַסְּפִינָה, וּבָא גַּם־כֵּן אֶל הַמִּדְבָּר הַנַּ״ל, עַד שֶׁבָּא אֶל הַמָּקוֹם שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַבָּחוּר בֶּן הַבַּעֲרֻגִּיר וּבִתּוֹ הַיְפַת־תֹּאַר, שֶׁלְּבוּשָׁה בִּבְגָדֵי זָכָר כַּנַּ״ל), וְלֹא הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי כְּבָר נִתְגַּדֵּל הַקֵּיסָר בִּשְׁעָרוֹת, וּכְבָר עָבְרוּ כַּמָּה שָׁנִים, וְכֵן הֵם גַּם־כֵּן כְּבָר נִתְגַּדְּלוּ בִּשְׁעָרוֹת כַּנַּ״ל, רוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, כִּי אֵין שׂוּם טֶבַע וּמִקְרֶה וּמַזָּל כְּלָל, אֶלָּא כָּל הַסִּבּוּבִים שֶׁמְּסַבְּבִים עִם הָאָדָם, הַכֹּל זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּחָשְׁבּוֹן צֶדֶק, וְלָכֵן אָסוּר לָאָדָם לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, אִם הוּא צָרִיךְ לָלֶכֶת נָע וָנָד בְּגָלוּת, כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ בָּזֶה כַּוָּנָה עֲמֻקָּה, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים כָּאן, שֶׁהִנֵּה נִמְצָאִים שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, שֶׁבִּשְׁבִילָם נֶהְפַּךְ הַכֹּל, וְכָל אֶחָד נֶאֱבַד מֵהַשֵּׁנִי, וְהִנֵּה הֵם נִמְצָאִים כְּבָר בְּיַחַד בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל אֵינָם מַכִּירִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי. וְזֶה פֶּלֶא עַל גַּבֵּי פֶּלֶא מִפְלְאֵי הַהַשְׁגָּחָה, אֵיךְ שֶׁנִּשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת מִסְתּוֹבְבוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם מִמְּדִינָה לִמְדִינָה, עַד שֶׁמִּתְאַחֲדוֹת יַחַד וּבָאוֹת לְמָקוֹם אֶחָד, נְשָׁמוֹת שֶׁהִכִּירוּ אֶת עַצְמָם לְמַעְלָה בְּעוֹלַם הַנְּשָׁמוֹת, כִּי הָיוּ סְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְכָאן לְמַטָּה הִתְרַחֲקוּ, וְאֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהַשֵּׁנִי, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מֵבִיא אוֹתָם לְפֶנְדָּק אֶחָד, וְגַם שָׁם אֵינָם מַכִּירִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי. וְדָבָר זֶה סוֹבֵב אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּפִי שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת, וּמִתְהַפֵּךְ כָּל

וְהֵשִׁיב לָהֶם: עַל־יְדֵי סוֹחֵר וְכוּ׳. וְכֵן הֵם הֵשִׁיבוּ לוֹ וְכוּ׳. וְיָשְׁבוּ שָׁם אֵלּוּ הַנַּ״ל יַחַד, וְהָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים כַּנַּ״ל, וְהָיוּ מְנַגְּנִים בִּכְלֵי־שִׁיר, כִּי כֻּלָּם הָיוּ יְכוֹלִים לְנַגֵּן, כִּי זֶה קֵיסָר, וְכֵן הֵם יָכְלוּ גַּם־כֵּן לְנַגֵּן כַּנַּ״ל,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לָלֶכֶת נָע וָנָד מִמְּדִינָה לִמְדִינָה, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל תַּכְלִית אַחַת לִמְצֹא אֶת שָׁרְשׁוֹ, וְלָכֵן אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֲפִלּוּ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, אֶלָּא יֵדַע וְיַאֲמִין, שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ סוֹדוֹת עֲמֻקִּים בְּכָל עִנְיָנָיו וְטִרְדוֹתָיו וּמַסָּעָיו. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? וְהֵשִׁיב לָהֶם: עַל־יְדֵי סוֹחֵר וְכוּ׳, כִּי לֹא רָצָה לְסַפֵּר לָהֶם מִי הוּא, וְאֵיךְ הִגִּיעַ לְכָאן, וְכֵן הֵם הֵשִׁיבוּ לוֹ וְכוּ׳, גַּם־כֵּן שֶׁהִגִּיעוּ עַל־יְדֵי סוֹחֵר, כִּי אֶחָד לֹא רָצָה לְסַפֵּר לְהַשֵּׁנִי מַה קָּרָה אִתּוֹ, וְכָךְ צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג, וְלֹא לְדַבֵּר יוֹתֵר מִדַּי מֵעַצְמוֹ, וְלֹא לְסַפֵּר מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי זֶה לֹא בָּרִיא וּמֻצְלָח. וְיָשְׁבוּ שָׁם אֵלּוּ הַנַּ״ל יַחַד. וְרוֹאִים אֶת הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ הַפְּרָטֵי פְּרָטִית אֵיךְ שֶׁמְּסַבֵּב, שֶׁיּוֹשְׁבִים יַחַד, וְאֵין אֶחָד מַכִּיר אֶת הַשֵּׁנִי, וְהוּא מִפִּלְאֵי הַהַשְׁגָּחָה. וְהָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים כַּנַּ״ל, וְהָיוּ מְנַגְּנִים בִּכְלֵי־שִׁיר, כִּי הָעִקָּר בְּזֶה הָעוֹלָם לְהִתְחַזֵּק, הוּא רַק עַל־יְדֵי כְּלֵי שִׁיר, שֶׁמּוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵעַצְבוּת וּמֵרוּחַ נְכָאָה, וּכְמוֹ שֶׁהִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד מְאֹד עַל נִגּוּן וְשִׂמְחָה, וְאָמַר (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן רעג): טוֹב לָאָדָם לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ שֶׁיּוּכַל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם אֵיזֶה נִגּוּן, כִּי נִגּוּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל וְגָבֹהַּ מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת לֶב הָאָדָם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְנַגֵּן, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּבֵיתוֹ וּבֵינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ יָכוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה נִגּוּן, כְּפִי שֶׁיּוּכַל לְזַמֵּר אוֹתוֹ, כִּי מַעֲלַת הַנְּגִינָה — אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, כִּי זֶה מַגְבִּיהַּ אֶת רוּחַ הָאָדָם, שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּעַצְבוּת וּבִמְרִירוּת וּבְדִכָּאוֹן. וְלָכֵן יָשְׁבוּ שְׁלָשְׁתָּם וְנִגְּנוּ בִּכְלֵי שִׁיר, כִּי כֻּלָּם הָיוּ יְכוֹלִים לְנַגֵּן, כִּי זֶה קֵיסָר, וּבְוַדַּאי הָיָה יָכוֹל לְנַגֵּן, כִּי מַעֲלַת הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכָּל הָעָם, שֶׁהוּא תָּמִיד בְּרוּחַ טוֹבָה, עַל־יְדֵי נְגִינָה שֶׁהוּא מְנַגֵּן וּמְנַגְּנִים לְפָנָיו, וְכֵן הֵם יָכְלוּ גַּם־כֵּן לְנַגֵּן כַּנַּ״ל, כִּי הִיא

וְהוּא הַבָּחוּר הַנַּ״ל הָיָה הַ״בְּרִיָּה״ [זְרִיז וּמְצֻלָח] **בֵּינֵיהֶם, כִּי כְּבָר הָיָה שָׁם מִכְּבָר, וְהָיָה מֵבִיא לָהֶם בָּשָׂר וְאָכְלוּ וְהָיוּ שׂוֹרְפִים שָׁם עֵצִים, שֶׁהָיוּ יְקָרִים מִן זָהָב בַּיִּשּׁוּב,**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָיְתָה בַּת קֵיסָר, וְהוּא הַבָּחוּר מִיָּעַד לִהְיוֹת מָשִׁיחַ, אֲזַי בְּוַדַּאי הוּא יָדַע אֵיךְ לְנַגֵּן, כִּי מָשִׁיחַ יַכְנִיס בָּעוֹלָם אֶת עִנְיַן הַשִּׂמְחָה וְהַנְּגִינָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה, כִּי הַשִּׂמְחָה הִיא הַגְּאֻלָּה.

וְהוּא, הַבָּחוּר הַנַּ״ל, הָיָה הַ״בְּרִיָּה״ (זְרִיז וּמְצֻלָח) בֵּינֵיהֶם, כִּי כְּבָר הָיָה שָׁם מִכְּבָר, כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת לְבַד בַּמִּדְבָּר, וּלְהִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא שָׁם דָּבָר מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה לִפְנֵי עֵינָיו, אֲזַי הוּא נַעֲשֶׂה בְּרִיָּה וְזָרִיז מְאֹד, כִּי כְּשֶׁאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לִפְנֵי מַרְאֶה עֵינָיו רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵינוֹ מִתְעָרֵב עִם שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, אֲזַי הוּא זָרִיז גָּדוֹל מְאֹד. **וְהָיָה מֵבִיא לָהֶם בָּשָׂר וְאָכְלוּ** [עַיֵּן קְהִלּוֹת יַעֲקֹב, עֵרֶךְ בָּשָׂר, שֶׁהוּא הִתְכַּלְלוּת חֲמִשָּׁה חֲסָדִים וַחֲמִשָּׁה גְּבוּרוֹת, שֶׁהֵם כָּל אֶחָד ת״ק, וְזֶהוּ בָּשָׂ״ר — ב׳ פְּעָמִים שַׁ״ר שֶׁהוּא ת״ק, הַיְנוּ הִתְכַּלְלוּת חֲסָדִים בִּגְבוּרוֹת, כִּי הֲרֵי עָבַר עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁעָבַר — כָּל מִינֵי גְּבוּרוֹת וְדִינִים, כָּל אֶחָד מֵהֶם, וְהִמְשִׁיכוּ אֶת הַחֲסָדִים בְּתוֹךְ הַגְּבוּרוֹת, כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת עַצְמָם]. **וְהָיוּ שׂוֹרְפִים שָׁם עֵצִים, שֶׁהָיוּ יְקָרִים מִן זָהָב בַּיִּשּׁוּב,** כִּי יֵשׁ עֵץ הַדַּעַת, אֲשֶׁר עָלָיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ב, יז): ״וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, כִּי בְּיוֹם אָכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת״; וּפֵרֵשׁ מוֹהַרַנַ״תְּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, כְּלֵאי הַכֶּרֶם, הֲלָכָה ב׳), אֲשֶׁר מוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ד׳): כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל מְאֹרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, הֵן כְּשֶׁהוֹלֵךְ לוֹ בְּחֶסֶד, שֶׁהוּא הֲוָיַ״ה, וְהֵן כְּשֶׁהוֹלֵךְ לוֹ בְּדִין, שֶׁהוּא אֱלֹקִי״ם, הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הַיְנוּ הֲוָיַ״ה אֱלֹקִי״ם אֶחָד, זֹאת הַבְּחִינָה הוּא עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָתוֹ, וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ בֵּין טוֹב לְרָע, וְזֶה הַפֶּגֶם שֶׁל הָאוֹכֵל מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, הַיְנוּ שֶׁעוֹשֶׂה הֶפְרֵשׁ בֵּין טוֹב לְרָע, אֲזַי בְּוַדַּאי לְבַסּוֹף יָמוּת, הַיְנוּ שֶׁיִּפֹּל מִמַּדְרֵגָתוֹ, וּלְהֵפֶךְ מִי שֶׁאוֹכֵל מֵעֵץ הַחַיִּים, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מֵחַי הַחַיִּים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא חַי

וְהָיָה אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל מוֹכִיחַ לָהֶם (לְשׁוֹן הוֹכָחָה וּבְרוּר דְּבָרִים), **שֶׁכָּאן טוֹב לְבַלּוֹת יְמֵי חַיֵּיהֶם כְּפִי הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי־אָדָם בָּעוֹלָם בַּיִּשּׁוּב, טוֹב לִפְנֵיהֶם לֵישֵׁב כָּאן לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה טּוֹב הָיָה לְךָ,**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לְעוֹלָם, כִּי הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כא), אֲשֶׁר חַיִּים נִצְחִיִּים הוּא רַק אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִי שֶׁנִּכְלָל בּוֹ גַּם־כֵּן חַי לָנֶצַח. וְלָכֵן הֵם שָׂרְפוּ עֵצִים, הַיְנוּ מֵאַחַר שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁשָּׁם הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲזַי שָׂרְפוּ כָּל בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁהָיָה בָּהֶם, שֶׁזֶּה בַּיִּשּׁוּב מְאֹד יָקָר, כִּי כְּשֶׁנִּמְצָאִים בְּיִשּׁוּב בֵּין בְּנֵי־אָדָם, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, קָשֶׁה מְאֹד לְיַחֵד טוֹב וָרָע, לֵידַע שֶׁהַכֹּל אֶחָד, כִּי כְּשֶׁנִּמְצָאִים בֵּין בַּעֲלֵי בְּחִירָה וְסוֹבְלִים מֵהֶם רָע, מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל אֶחָד, שֶׁאֲפִלּוּ מַה שֶּׁסּוֹבְלִים מִבַּעַל בְּחִירָה — זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף נִמְצָאִים בְּזֶה הָעוֹלָם בְּיִשּׁוּב, וּכְשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מֵאֵיזֶה בַּעַל בְּחִירָה, כּוֹאֵב לוֹ מְאֹד מְאֹד, וְכָל זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְלֹל אֶת הַטּוֹב וְהָרָע יַחַד, לֵידַע שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן בַּיִּשּׁוּב זֶה יָקָר מִזָּהָב, לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ שֶׁהַכֹּל אֶחָד, וְאָסוּר לְהַפְרִיד בֵּין טוֹב לְרָע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֵם הָיוּ בַּמִּדְבָּר, וְהָיוּ נִכְלָלִים לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הָיוּ יְכוֹלִים לִשְׂרֹף מֵעֲצָמָם כָּל בְּחִינָה שֶׁל טוֹב וְרַע. וְהָיָה אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ״ל מוֹכִיחַ לָהֶם (לְשׁוֹן הוֹכָחָה וּבְרוּר דְּבָרִים), **שֶׁכָּאן טוֹב לְבַלּוֹת יְמֵי חַיֵּיהֶם, כְּפִי הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי־אָדָם בָּעוֹלָם בַּיִּשּׁוּב, טוֹב לִפְנֵיהֶם לֵישֵׁב כָּאן לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם,** כִּי בַּמִּדְבָּר אֵין שׁוּם אָדָם, וְלָכֵן הוּא מָקוֹם טוֹב מְאֹד לְהִתְבּוֹדֵד עַצְמוֹ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין לוֹ עֵסֶק עִם אַף אֶחָד, כִּי שָׁם יְכוֹלִים לְהִכָּלֵל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן טוֹב וְיָשָׁר הַמָּקוֹם הַזֶּה הַיְנוּ בַּמִּדְבָּר לְבַלּוֹת יְמֵי חַיָּיו, כִּי פֹּה בַּמִּדְבָּר אֵין לָאָדָם עֵסֶק עִם אַף אֶחָד, אֲזַי הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, וְנִכְלָל בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה טּוֹב הָיָה לְךָ, שֶׁאַתָּה אוֹמֵר,

שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁכָּאן טוֹב יוֹתֵר לְפָנֶיךָ? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לִפְנֵיהֶם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, שֶׁהָיָה בֶּן בֶּערְגֶיר וְכוּ׳, עַד שֶׁבָּא לְכָאן, וּמֶה הָיָה לוֹ בָּזֶה שֶׁהוּא בֶּן בֶּערְגֶיר, שֶׁהָיָה לוֹ כָּל טוּב גַּם כָּאן יֵשׁ לוֹ כָּל טוּב. וְהוֹכִיחַ לָהֶם, שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם.

שְׁאָלוֹ הַקַּיְסָר הַזֶּה הַנַּ״ל: הֲשָׁמַעְתָּ מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר? הֵשִׁיב לוֹ שֶׁשָּׁמַע. שָׁאַל אוֹתוֹ עַל הַיֹּפִי־תֹּאַר אִם שָׁמַע מִמֶּנּוּ. הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן: הֵן. וְהִתְחִיל הַבָּחוּר לְהִתְרַגֵּז וְאָמַר: זֶה הָרוֹצֵחַ! (הֵינוּ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל שֶׁדִּבְּרוּ מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא לֹא יָדַע שֶׁזֶּה שֶׁמְּדַבֵּר עִמּוֹ הוּא הוּא הַקֵּיסָר בְּעַצְמוֹ. וְהָיָה הַבָּחוּר אוֹמֵר בְּכַעַס כְּחוֹרֵק בְּשִׁנָּיו עָלָיו, וְאָמַר בְּכַעַס: זֶה הָרוֹצֵחַ)

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁכָּאן טוֹב יוֹתֵר לְפָנֶיךָ? כִּי אִם אַתָּה אוֹמֵר שֶׁכָּאן בַּמִּדְבָּר הַכִּי טוֹב לִהְיוֹת, כִּי זֶה הַטּוֹב הַכָּלוּל מִכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, נִמְצָא, שֶׁהָיָה לְךָ פַּעַם אֵיזֶה טוֹב, שֶׁאַתָּה מֵבִין שֶׁכָּאן טוֹב מִכָּל הַטּוֹבוֹת, וְלָכֵן תַּגִּיד אֵיזֶה טוֹב הָיָה לְךָ פַּעַם? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לִפְנֵיהֶם מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, שֶׁהָיָה בֶּן בֶּערְגֶיר וְכוּ׳, עַד שֶׁבָּא לְכָאן, וּמֶה הָיָה לוֹ בָּזֶה שֶׁהוּא בֶּן בֶּערְגֶיר, שֶׁהָיָה לוֹ כָּל טוּב, אֲבָל הָיָה לוֹ גַּם רָע, כִּי סָבַל מִזֶּה מַה שֶּׁסָּבַל, כִּי רָצוּ לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְהֻצְרַךְ לִבְרֹחַ וְלִהְיוֹת נָע וָנָד, גַּם כָּאן יֵשׁ לוֹ כָּל טוּב, וְהוֹכִיחַ לָהֶם, שֶׁטּוֹב לְבַלּוֹת כָּאן יְמֵי חַיֵּיהֶם; כִּי אַחַר הַסֵּבֶל שֶׁכְּבָר סָבַל, הוּא רוֹאֶה, שֶׁאֵין טוֹב יוֹתֵר לָאָדָם מִלָּשֶׁבֶת בַּמִּדְבָּר. שְׁאָלוֹ הַקֵּיסָר הַזֶּה הַנַּ״ל: הֲשָׁמַעְתָּ מֵאוֹתוֹ הַקֵּיסָר? הֵשִׁיב לוֹ שֶׁשָּׁמַע. שָׁאַל אוֹתוֹ עַל הַיֹּפִי תֹּאַר, אִם שָׁמַע מִמֶּנּוּ, הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן: הֵן. וְהִתְחִיל הַבָּחוּר לְהִתְרַגֵּז וְאָמַר: זֶה הָרוֹצֵחַ! (הֵינוּ אוֹתוֹ הַקֵּיסָר הַנַּ״ל שֶׁדִּבְּרוּ מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא לֹא יָדַע, שֶׁזֶּה שֶׁמְּדַבֵּר עִמּוֹ, הוּא הוּא הַקֵּיסָר בְּעַצְמוֹ,

וּשְׁאָלוֹ (הַיְנוּ זֶה הַקִּיסָר, שֶׁנִּדְמָה לְאִישׁ אַחֵר, שָׁאַל לְהַבָּחוּר): **מִפְּנֵי מַה הוּא רוֹצֵחַ? הֵשִׁיב לוֹ: בִּשְׁבִיל אַכְזָרִיּוּת שֶׁלּוֹ וְגַסּוּתוֹ בָּאתִי לְכָאן. שְׁאָלוֹ: וְאֵיךְ? וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ הַבָּחוּר שֶׁבְּכָאן אֵין לוֹ מִמִּי לְהִתְיָרֵא, וְהַגִּיד לוֹ וְסִפֵּר לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמְּאֹרָע שֶׁעָבַר עָלָיו.** (נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁבִּתְחִלָּה לֹא סִפֵּר לוֹ גּוּף הַמַּעֲשֶׂה, רַק שֶׁהָיָה בֶּן בַּעְרְגִיר) **שְׁאָלוֹ: אִם הָיָה זֶה הַקִּיסָר בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ עַכְשָׁו? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו,** (כִּי הוּא הָיָה

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְהָיָה הַבָּחוּר אוֹמֵר בְּבַעַס כְּחוֹרֵק בְּשִׁנָּיו עָלָיו, וְאָמַר בְּכַעַס: זֶה הָרוֹצֵחַ); כִּי אָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לִשְׁמֹר אֵיךְ הוּא מְדַבֵּר, כִּי אַף פַּעַם לֹא יוּכַל לָדַעַת, כְּשֶׁמְּדַבֵּר עַל מִישֶׁהוּ, זֶהוּ הָאָדָם שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר עָלָיו, וְאַתָּה לֹא תּוֹפֵס שֶׁזֶּהוּ הוּא, וְלָכֵן צְרִיכִים תָּמִיד לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד עַל הַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ, לֹא לְדַבֵּר מֵהַזּוּלַת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ אַחַר־כָּךְ לְהִתְחָרֵט. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּחַיִּים, אִם אָדָם אֵינוֹ מְדַבֵּר מֵהַזּוּלַת, אֲזַי אַף פַּעַם לֹא יִתְחָרֵט. וּשְׁאָלוֹ (הַיְנוּ זֶה הַקִּיסָר, שֶׁנִּדְמֶה לְאִישׁ אַחֵר, שָׁאַל לְהַבָּחוּר): מִפְּנֵי מַה הוּא רוֹצֵחַ? הֵשִׁיב לוֹ: בִּשְׁבִיל אַכְזָרִיּוּת שֶׁלּוֹ וְגַסּוּתוֹ בָּאתִי לְכָאן. שְׁאָלוֹ: וְאֵיךְ? וְיֹשֵׁב עַצְמוֹ הַבָּחוּר, שֶׁבְּכָאן אֵין לוֹ מִמִּי לְהִתְיָרֵא, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא נִמְצָא בַּמִּדְבָּר, וְהוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְנִכְלָל בְּחַי הַחַיִּים, מַה הוּא צָרִיךְ לְפָחֹד מִמִּישֶׁהוּ?! וְהִגִּיד לוֹ, וְסִפֵּר לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמְּאֹרָע שֶׁעָבַר עָלָיו (נִרְאִין הַדְּבָרִים, שֶׁבִּתְחִלָּה לֹא סִפֵּר לוֹ גּוּף הַמַּעֲשֶׂה, רַק שֶׁהָיָה בֶּן בַּעְרְגִיר). שְׁאָלוֹ: אִם הָיָה זֶה הַקִּיסָר בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ עַכְשָׁו? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו (כִּי הוּא הָיָה רַחֲמָן), אַדְרַבָּה! הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵס אוֹתְךָ. וּמִזֶּה רוֹאִים גֹּדֶל מִדַּת הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, אֲפִלּוּ שֶׁגָּרְמוּ לוֹ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וּמַכְאוֹבִים, וְהֻצְרַךְ לִבְרֹחַ וְלִהְיוֹת נָע וָנָד, וְלִסְבֹּל מַה שֶּׁסָּבַל, אַף־עַל־פִּי־כֵן אִם בָּא הָאָדָם שֶׁגָּרַם לוֹ אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים הָאֵלּוּ, הוּא אֵינוֹ נוֹקֵם בּוֹ, אַדְרַבָּה הוּא עוֹשֶׂה לוֹ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, בָּזֶה מַרְאֶה הָאָדָם אֶת מִדַּת טוּב לִבּוֹ וְגֹדֶל רַחֲמָנוּתוֹ, וְאֶת מִדַּת

רַחֲמָן) אַדְרַבָּא, הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵם אוֹתְךָ.

שׁוּב הִתְחִיל הַקִּיסָר לְהִתְאַנֵּחַ וְלִגְנֹחַ, כַּמָּה שֶׁיָּכְלָה רָעָה וּמָרָה לְהַקִּיסָר הַזֶּה, כִּי שָׁמַע שֶׁהַיְפַת־תֹּאַר שֶׁלּוֹ נֶאֱבְדָה, וְהוּא נִשְׁלַח. וַיֹּאמֶר עוֹד אוֹתוֹ הַבָּחוּר: בִּשְׁבִיל אַכְזָרִיּוּתוֹ וְגַדְלוּת שֶׁלּוֹ אִבֵּד אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בִּתּוֹ, וַאֲנִי נִשְׁלַכְתִּי לְכָאן. הַכֹּל עַל־יָדוֹ. שְׁאָלוֹ עוֹד (הַיְנוּ הַקִּיסָר לְהַבָּחוּר)**: אִם הָיָה בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו, אַדְרַבָּא, הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵם אוֹתְךָ. וַיִּתְוַדַּע הַקִּיסָר אֵלָיו, וְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הוּא הַקִּיסָר הַנַּ״ל וּמַה שֶּׁעָבַר עָלָיו וְכוּ׳. וְנָפַל עָלָיו** (הַבָּחוּר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָאֱמֶת שֶׁנִּטְבְּעָה בּוֹ. שׁוּב הִתְחִיל הַקִּיסָר לְהִתְאַנֵּחַ וְלִגְנֹחַ כַּמָּה שֶׁיָּכְלָה רָעָה וּמָרָה לְהַקִּיסָר הַזֶּה, כִּי שָׁמַע, שֶׁהַיְפַת־תֹּאַר שֶׁלּוֹ נֶאֱבְדָה, וְהוּא נִשְׁלַח. וַיֹּאמֶר עוֹד אוֹתוֹ הַבָּחוּר: בִּשְׁבִיל אַכְזָרִיּוּתוֹ וְגַדְלוּת שֶׁלּוֹ אִבֵּד אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בִּתּוֹ, וַאֲנִי נִשְׁלַכְתִּי לְכָאן; הַכֹּל עַל יָדוֹ; כִּי כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ מֵהַזּוּלַת לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר אֶת כָּל צָרוֹתָיו, צְרִיכִים לָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, וַאֲפִלּוּ אִם הוּא חוֹזֵר עַל זֶה הַרְבֵּה פְּעָמִים, כִּי סוֹף כָּל סוֹף כּוֹאֵב לָאָדָם מְאֹד מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, עִם כָּל זֹאת שֶׁזֶּה שֶׁהֵצִיק לוֹ, אִם הוּא יָבוֹא תַּחַת יָדוֹ, יַעֲשֶׂה עִמּוֹ רַק טוֹבוֹת וַחֲסָדִים, מִפְּנֵי מִדַּת הָאֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה רַק הָיָה שָׁלִיחַ לְהָרַע לוֹ. שְׁאָלוֹ עוֹד (הַיְנוּ הַקִּיסָר לְהַבָּחוּר): אִם הָיָה בָּא לְיָדְךָ, הָיִיתָ נוֹקֵם בּוֹ? הֵשִׁיב לוֹ: לָאו! אַדְרַבָּה, הָיִיתִי מְפַרְנְסוֹ מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מְפַרְנֵס אוֹתְךָ, כִּי הוּא בְּאַחַת, שְׁאֵינוֹ נוֹקֵם וְנוֹטֵר, וְאַדְרַבָּה, מְשַׁלֵּם טוֹב תַּחַת רָעָה מַה שֶּׁעָשׂוּ לוֹ. וַיִּתְוַדַּע הַקִּיסָר אֵלָיו, וְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הוּא הַקִּיסָר הַנַּ״ל, וּמַה שֶּׁעָבַר עָלָיו וְכוּ׳, וְנָפַל עָלָיו (הַבָּחוּר הַנַּ״ל), וְחִבְּקוֹ

הַנַּ״ל) **וְחִבְּקוֹ וְנִשְּׁקוֹ. וְהִיא** (הַיְנוּ הַיִּפַּת־תֹּאַר, שֶׁהָיְתָה גַּם־כֵּן שָׁם, רַק שֶׁהָיְתָה נִדְמֵית לְזָכָר) **שָׁמְעָה כָּל זֹאת מַה שֶּׁאָלוּ מְדַבְּרִים זֶה לָזֶה:**

וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל הָיָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ בְּכָל יוֹם, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, כִּי הָיָה שָׁם אַלְפֵי אֲלָפִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְנִשְּׁקוֹ; מִכָּאן רוֹאִים אֶת גֹּדֶל מִדַּת הָאֱמֶת וְהַטּוֹב וְהַחֶסֶד שֶׁהָיָה בּוֹ, שֶׁלֹּא דַּי שֶׁלֹּא נָקַם בּוֹ, אֶלָּא חִבְּקוֹ וְנִשְּׁקוֹ. וְהִיא (הַיְנוּ הַיִּפַּת־תֹּאַר, שֶׁהָיְתָה גַּם־כֵּן שָׁם, רַק שֶׁהָיְתָה נִדְמֵית לְזָכָר), שָׁמְעָה כָּל זֹאת, מַה שֶּׁאָלוּ מְדַבְּרִים זֶה לָזֶה, וְלֹא הֵשִׁיבָה שׁוּם דָּבָר, וְזֶה גַּם־כֵּן לְמוּד עָמֹק, אֵיךְ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם, אֲפִלּוּ כֻּלָּם מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ, וְעוֹמְדִים עַל יָדוֹ, וּמְסַפְּרִים סִפּוּרִים הַשַּׁיָּכִים אֵלָיו, אַל יִתְגַּלֶּה עַצְמוֹ אֲלֵיהֶם, אֶלָּא יַעֲשֶׂה אֶת עַצְמוֹ כְּאִישׁ זָר, וְזוֹ הַצְלָחָה גְּדוֹלָה בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם, כַּמָּה שֶׁפָּחוֹת לְהִתְעָרֵב עִם הַזּוּלַת, וְאָז יַצְלִיחַ בְּחַיָּיו. וְהַבָּחוּר הַנַּ״ל הָיָה דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ בְּכָל יוֹם, וְעָשָׂה לוֹ סִימָן בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, שֶׁזֶּה סוֹד הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּכָל יוֹם, שֶׁקָּבְעוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, לִהְיוֹת קְבוּעִים לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם בֹּקֶר, צָהֳרַיִם וָעֶרֶב, כְּנֶגֶד הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת כו:): תְּפִלּוֹת אָבוֹת תִּקְנוּם, וְכֵן כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם, וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳) עַל מַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת נד:): מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל כַּמָּה הָוֵי? תְּלָתָא פַּרְסֵי; הַיְנוּ שֶׁעִקַּר הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּהְיוּ קְדוֹשִׁים מִתַּאֲוַת נְאוּף, זֶה עַל־יְדֵי שְׁלֹשָׁה מִחִין, שֶׁמְּקַבְּלִים עַל־יְדֵי שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם אֶת הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, עַרְבִית, עַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ מֹחִין חֲדָשִׁים, כִּי בְּכָל יוֹם נִמְשָׁכִים לָאָדָם מֹחִין חֲדָשִׁים בְּהַכָּרַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי עַל־יְדֵי כָּל תְּפִלָּה שֶׁתִּקְנוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, נִמְשָׁכִים עַל הָאָדָם מֹחִין חֲדָשִׁים לְהַשִּׂיג אֶת זִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי הָיָה שָׁם אַלְפֵי אֲלָפִים אִילָנוֹת, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל

אִילָנוֹת, וּבַקֵּשׁ שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל (הֵינוּ בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מֵהֶם) **וְעָשָׂה בָּהֶם סִימָן כְּדֵי שֶׁלְּמָחָר לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַדֵּק וּלְחַפֵּשׂ בְּאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, כֻּלֵּי הַאי וְאוּלַי יִמְצָא אוֹתוֹ הַכְּתָב הַנַּ״ל. וּכְשֶׁהָיָה חוֹזֵר מִשָּׁם, הָיָה בָּא עִם עֵינַיִם בְּכוּיוֹת מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹכֶה כְּשֶׁבִּקֵּשׁ וְלֹא מָצָא. שָׁאֲלוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַתְּפִלּוֹת, שֶׁיֵּשׁ אַלְפֵי אֲלָפִים מִינֵי תְּפִלּוֹת, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג מֹחִין עֶלְיוֹנִים לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת נִכְלָל בִּשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבַקֵּשׁ שָׁם הַכְּתָב הַנַּ״ל (הֵינוּ בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מֵהֶם), כִּי הַכְּתָב מְרַמֵּז עַל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַמַּתָּנָה שֶׁנָּתַן לָנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג וְלִמְצֹא אֶת רָזֵי וְסִתְרֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, עָלָיו לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִשְׁפֹּךְ שִׂיחַ וּתְפִלָּה כַּמַּיִם, כְּדֵי שֶׁיַּשִּׂיג אֶת פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה. וְעָשָׂה בָּהֶם סִימָן, כְּדֵי שֶׁלְּמָחָר לֹא יִצְטָרֵךְ לְבַדֵּק וּלְחַפֵּשׂ בְּאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, כִּי בְּכָל יוֹם יֵשׁ לָאָדָם מֹחִין חֲדָשִׁים, וְכָל תְּפִלָּה הִיא תְּפִלָּה חֲדָשָׁה, אֲשֶׁר לֹא הִתְפַּלֵּל עַד עַכְשָׁו, כַּמּוּבָא (עֵץ חַיִּים, שַׁעַר א׳, עָנָף ה׳), אֲשֶׁר אֵין תְּפִלָּה דּוֹמָה לַחֲבֶרְתָּהּ, כִּי אֵינָהּ דּוֹמָה תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לְמִנְחָה, וּמִנְחָה לְמַעֲרִיב, וּתְפִלַּת חֹל לְשַׁבָּת וְלִיּוֹם טוֹב, כִּי בְּכָל פַּעַם יֵשׁ מֹחִין חֲדָשִׁים, אֲשֶׁר לֹא יְכִילֵהוּ הָרַעְיוֹן כְּלָל, כִּי בְּכָל רֶגַע מִשְׁתַּנֶּה כָּל פַּרְצוּף צוּרַת הָעוֹלָמוֹת, וְלָכֵן אֵין תְּפִלָּה אַחַת דּוֹמָה לַשְּׁנִיָּה, וְכַמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן כב): לְבוּשָׁא דְּאִיהוּ לָבִישׁ בְּצַפְרָא לָא לָבִישׁ בְּרַמְשָׁא; כְּבֵיכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּלְבוּשִׁין חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַשִּׂיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל־יְדֵי יְחוּדִים עִלָּאִין, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לָזֶה, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ. וְלָכֵן הָיָה הַבָּחוּר הוֹלֵךְ בְּכָל יוֹם **בִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ שָׁם, כּוּלֵי הַאי וְאוּלַי יִמְצָא אוֹתוֹ הַכְּתָב הַנַּ״ל**, הֵינוּ הַכְּתָב שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הַהִתְקַשְּׁרוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְשֶׁהָיָה חוֹזֵר מִשָּׁם, הָיָה בָּא עִם עֵינַיִם בְּכוּיוֹת מֵחֲמַת

אוֹתוֹ: מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּאֵלּוּ הָאֵילָנוֹת בַּנַּ״ל? וְאַחַר־כָּךְ אַתָּה חוֹזֵר וְעֵינֶיךָ בְּכוּיוֹת? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁבַּת הַקֵּיסָר שָׁלְחָה לוֹ כְּתָב וְכוּ׳ וְטָמַן אוֹתוֹ בְּאֵלּוּ אֵילָנוֹת, וּבָא רוּחַ סְעָרָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְעַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצָא. אָמְרוּ לוֹ: לְמָחָר כְּשֶׁתֵּלֵךְ לְבַקֵּשׁ גַּלֵּךְ גַּם־כֵּן עִמְּךָ, אוּלַי נִמְצָא אֲנַחְנוּ אוֹתוֹ הַכְּתָב.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהָיָה בּוֹכֶה, כְּשֶׁבִּקֵּשׁ וְלֹא מָצָא; כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת הַתְּפִלָּה הִיא עַל־יְדֵי בְּכִיָּה דַּיְקָא, שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹזִיל דְּמָעוֹת בְּעֵת הַתְּפִלָּה, שֶׁיִּזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הַכְּתָב, שֶׁהוּא רָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה, אוֹרַיְתָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה, לְהַשִּׂיג אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי תְּפִלָּה שׁוֹבֶרֶת אֶת כָּל הַמַּנְעוּלִים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בָּבָא מְצִיעָא נט.): מִיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, נִנְעֲלוּ שַׁעֲרֵי תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיכָה ג, ח): ״גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׂתַם תְּפִלָּתִי״; וְאַף־עַל־פִּי שֶׁשַּׁעֲרֵי תְּפִלָּה נִנְעֲלוּ, שַׁעֲרֵי דְּמָעוֹת לֹא נִנְעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לט, יג): ״שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הֲוָיָ״ה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה, אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ״. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ בְּאֵלּוּ הָאֵילָנוֹת כַּנַּ״ל, וְאַחַר־כָּךְ אַתָּה חוֹזֵר וְעֵינֶיךָ בְּכוּיוֹת? הֵשִׁיב לָהֶם וְסִפֵּר לָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁבַּת הַקֵּיסָר שָׁלְחָה לוֹ כְּתָב וְכוּ׳, וְטָמַן אוֹתוֹ בְּאֵלּוּ אֵילָנוֹת, וּבָא רוּחַ סְעָרָה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְעַתָּה הוּא מְבַקֵּשׁ אוּלַי יִמְצָא; כִּי זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְהַזּוֹלַת, וּבִפְרָט מִי שֶׁשּׁוֹאֵל אוֹתוֹ, לָמָּה הוּא בּוֹכֶה וּמַה הוּא מְחַפֵּשׂ, כִּי מְצֻוֶּה גְּדוֹלָה לְדַבֵּר גַּם עִם הַזּוֹלַת בַּעֲבוּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְסַפֵּר לָהֶם, שֶׁהָיָה לוֹ אֶת הַכְּתָב, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי עֲוֹונוֹתָיו, וּבְכָל יוֹם הוּא הוֹלֵךְ וּמְחַפֵּשׂ אַחַר זֶה וּבוֹכֶה הַרְבֵּה מְאֹד. כִּי אִם אֶחָד בָּא אֵלֶיךָ וְשׁוֹאֵל אוֹתְךָ: מָה אַתָּה מְחַפֵּשׂ וְלָמָּה אַתָּה בּוֹכֶה, זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לְגַלּוֹת גַּם לְהַזּוֹלַת, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יְכוֹלִים לַעֲבֹר לָאָדָם יָמִים וְשָׁנִים, וְהוּא אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֶה חָסֵר לוֹ. אָמְרוּ לוֹ: לְמָחָר כְּשֶׁתֵּלֵךְ לְבַקֵּשׁ, גַּלֵּךְ גַּם־כֵּן עִמְּךָ, אוּלַי נִמְצָא אֲנַחְנוּ אוֹתוֹ הַכְּתָב; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְעוֹרֵר אֶת אֲחֵרִים, הֵם נִתְעוֹרְרִים גַּם־כֵּן,

וְכֵן הָיָה, וְהָלְכוּ הֵם עִמּוֹ גַּם־כֵּן, וּמָצְאָה הַבַּת קֵיסָר אֶת אוֹתוֹ הַכְּתָב בְּאֵילָן, וּפָתְחָה אוֹתוֹ וְרָאֲתָה שֶׁהוּא כְּתַב־יָדָהּ מַמָּשׁ.

חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ: אִם תַּגִּיד לוֹ תֵּכֶף שֶׁהִיא הִיא, כְּשֶׁתַּחֲזֹר וְתִפְשֹׁט אֵלּוּ הַמַּלְבּוּשִׁים וְתַחֲזֹר לְיָפְיָהּ, וְתִהְיֶה

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

עַד שֶׁהֵם רוֹצִים לַעֲזֹר לוֹ לִמְצֹא אֶת הַכְּתָב. וְדָבָר זֶה הוּא פֶּלֶא עַל גַּבֵּי פֶּלֶא, כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר עִם הַזּוּלַת, לֹא רַק שֶׁהוּא פּוֹעֵל אֶצְלוֹ, אֶלָּא הוּא פּוֹעֵל גַּם בַּעֲצָמוֹ, כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ דִּבּוּרִים, אֲבָל הֵם יְשָׁנִים אֶצְלוֹ, וְכֵיוָן שֶׁמּוֹצִיאָם לְזוּלָתוֹ — חוֹזְרִים אֵלָיו, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קפד), שֶׁיֵּשׁ אוֹר יָשָׁר וְאוֹר חוֹזֵר; כִּי כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עִם הַזּוּלַת, אֲזַי הַדִּבּוּרִים חוֹזְרִים גַּם אֵלָיו. וְכֵן הָיָה, וְהָלְכוּ הֵם עִמּוֹ גַּם־כֵּן, וּמָצְאָה הַבַּת קֵיסָר אֶת אוֹתוֹ הַכְּתָב בְּאֵילָן, וּפָתְחָה אוֹתוֹ, וְרָאֲתָה שֶׁהוּא כְּתַב יָדָהּ מַמָּשׁ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְחַפֵּשׂ אַחַר קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁנֶּאֶבְדָה מִמֶּנּוּ, וּבוֹכֶה וּמְבַכֶּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וּמִתְפַּלֵּל וּמִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיָּחוּס וְיִרַחֵם עָלָיו, לְבַסּוֹף הַשְׁכִּינָה בְּעַצְמָהּ, שֶׁהִיא הַבַּת קֵיסָר, הִיא מוֹצֵאת אֶת הַכְּתָב, וּמַחֲזִירָה אֶת זֶה לוֹ, הָעִקָּר שֶׁאָדָם לֹא יִתְיָאֵשׁ מִלְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים, אֲפִלּוּ שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו בֵּין כָּךְ יָמִים וְשָׁנִים, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם יְשׁוּעָה, אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ מִן הָרַחֲמִים, אֶלָּא יְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ, וְיַפְצִיר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וָיוֹם מֵחָדָשׁ, וְאַל יַרְפֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֶלָּא בְּכָל יוֹם וָיוֹם יַחֲזֹר וְיָבוֹא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וִיבַקֵּשׁ וְיִתְחַנֵּן וְיִבְכֶּה עַל מָר נַפְשׁוֹ, שֶׁנֶּאֶבְדָה מִמֶּנּוּ הַקְּדֻשָּׁה, וְהַתּוֹרָה וְרָזֶיהָ וּסְתָרֶיהָ, וְאָז אִם יִהְיֶה עַקְשָׁן גָּדוֹל עַל זֶה, לְבַסּוֹף הַשְׁכִּינָה בְּעַצְמָהּ תִּתְגַּלֶּה אֵלָיו. **חָשְׁבָה בְּדַעְתָּהּ הַבַּת קֵיסָר, אִם תַּגִּיד לוֹ תֵּכֶף שֶׁהִיא הִיא, כְּשֶׁתַּחֲזֹר וְתִפְשֹׁט אֵלּוּ הַמַּלְבּוּשִׁים, וְתַחֲזֹר לְיָפְיָהּ, וְתִהְיֶה שׁוּב יַפַּת־תֹּאַר כְּמִקֹּדֶם, יוּכַל לִפֹּל וְלִגְוֹעַ, כִּי בֶּאֱמֶת בְּעֵת שֶׁהָאָדָם נִמְצָא בְּצָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהִגִּיעַ לְמַצָּב כָּזֶה, שֶׁהִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵהָעוֹלָם

שׁוּב יִפַּת־תֹּאַר כְּמִקֹּדֶם, יוּכַל לִפֹּל וְלִגְוֹעַ, וְהִיא רוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה בְּכַשְׁרוּת כַּדָּת. וְהָלְכָה וְהֶחֱזִירָה לוֹ הַכְּתָב, וְאָמְרָה לוֹ שֶׁמְּצָאָה הַכְּתָב, וְתֵכֶף נָפַל חֲלָשׁוּת (הִתְעַלְּפוּת)**, וְהֶחֱיוּ וְהִבְרִיאוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַבָּא, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאֵין לוֹ כְּבָר מָנוֹס וְתִקָּוָה, וּמִי יוֹדֵעַ אִם פַּעַם יִמְצָא אֶת קְדֻשָּׁתוֹ, שֶׁהִיא רָזֵי וְסִתְרֵי תּוֹרָה, וְיִזְכֶּה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז דַּיְקָא בָּרֵגַע שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁהַכֹּל אָבוּד מִמֶּנּוּ, הַשְׁכִינָה בְּעַצְמָהּ מִתְגַּלָּה אֵלָיו, אֲבָל עֲדַיִן אֵינָהּ פּוֹשֶׁטֶת מֵעַצְמָהּ אֶת מַלְבּוּשֶׁיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל חֲלָשׁוּת [בְּהִתְעַלְּפוּת], כִּי הַשְׁכִינָה הִיא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּתַכְלִית מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, עַד שֶׁנִּתְגַּלֶּה לָאָדָם, אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, זֶה לְבוּשׁ לְגַבֵּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבְכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם עֲדַיִן רָחוֹק מִכָּל זֶה, הַשְׁכִינָה הִיא מְלֻבֶּשֶׁת בִּלְבוּשִׁין עָבִים וְגַסִּים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ אוֹתָהּ, וְלָכֵן הִיא לֹא רָצְתָה עֲדַיִן לְהוֹרִיד מִמֶּנָּה לְבוּשֶׁיהָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֹּל חֲלָשׁוּת, כִּי מֵרִבּוּי הָאוֹר יָכוֹל לִהְיוֹת הֵצִיץ וְנִפְגַּע וְכוּ׳, אוֹ הֵצִיץ וָמֵת וְכוּ׳, וְהִיא רוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה בְּכַשְׁרוּת כַּדָּת, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה וּבְצִמְצוּם, וְהָלְכָה וְהֶחֱזִירָה לוֹ הַכְּתָב, וְאָמְרָה לוֹ שֶׁמְּצָאָה הַכְּתָב, כִּי קֻדָּם הִיא מַחֲזִירָה לוֹ לְאַט לְאַט אֶת הָאוֹר, וְלָכֵן קֻדָּם הִיא הֶחֱזִירָה לוֹ אֶת הַכְּתָב, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְתֵכֶף נָפַל חֲלָשׁוּת (הִתְעַלְּפוּת), כִּי זֶה זְמַן רַב מֵרֹב יֵאוּשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ, גַּם אֶת הַכְּתָב הוּא אִבֵּד, כִּי כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל בְּיֵאוּשׁ וּבְדִכָּאוֹן, נִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אִבֵּד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְנֶאֱבַד מִמֶּנּוּ גַּם הַכְּתָב, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּתְחַבֵּא אֶצְלוֹ הָרָצוֹן לִלְמֹד תּוֹרָה, אֲזַי קֻדָּם הַשְׁכִינָה הֶחֱזִירָה לוֹ אֶת הַכְּתָב, שֶׁהוּא הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק לִלְמֹד תּוֹרָה, אֲבָל הוּא תֵּכֶף־וּמִיָּד נָפַל חֲלָשׁוּת, כִּי כָּל־כָּךְ הִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה יָמִים וְשָׁנִים, וְהִנֵּה קִבֵּל אֶת זֶה חֲזָרָה, וְהֶחֱיוּ וְהִבְרִיאוּ אוֹתוֹ, הַיְנוּ כָּל הַמּוֹנְעִים שֶׁמָּנְעוּ אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁו, נֶהְפַּךְ לוֹ מִתֵּבֵת מְנִיעוֹ״ת אֶל נְעִימוּ״ת, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחַת הַתּוֹרָה וְהַדְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי אָדָם

אַחַר־כָּךְ אָמַר אוֹתוֹ הַבָּחוּר: לָמָּה לִי הַכְתָּב? הֵיכָן אֶמְצָאֶהּ? כִּי בְּהֶכְרֵחַ הִיא עַכְשָׁו אֵצֶל אֵיזֶה מֶלֶךְ, וְלָמָּה לִי זֹאת? אֲבָלֶה כָּאן יְמֵי חַיַּי. וְהֵשִׁיב לָהּ הַכְתָּב וְאָמַר לָהּ: הֵא לָךְ הַכְתָּב, וְתֵלְכִי וְתִשָּׁאֲנָה (כִּי הִיא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהַתְמִיד בִּלְמוּד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּהַתְמָדָה וּבְתִשּׁוּקָה רַבָּה, וְלִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וּלְהַשִּׂיג אֶת רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת הַנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה. אַחַר־כָּךְ אָמַר אוֹתוֹ הַבָּחוּר: לָמָּה לִי הַכְתָּב? הֵיכָן אֶמְצָאֶהּ? כִּי בְּהֶכְרֵחַ הִיא עַכְשָׁו אֵצֶל אֵיזֶה מֶלֶךְ, וְלָמָּה לִי זֹאת? אֲבָלֶה כָּאן יְמֵי חַיַּי! כִּי עַל זֶה צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, שֶׁיֵּצֵא מֵהָעַצְבוּת וְהַמְּרִירוּת וְהַדְּאָגוֹת הַפְּנִימִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כִּי אָדָם שֶׁנָּפַל בְּדַעְתּוֹ, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר מַחֲזִירִים לוֹ אֶת הַתִּשּׁוּקָה לִלְמֹד תּוֹרָה, וּמְקַבֵּל חֲזָרָה אֶת הַכְתָּב, עֲדַיִן אֵינוֹ מַאֲמִין בְּעַצְמוֹ, וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם נִתְעוֹרֶרֶת אֶצְלוֹ חֲלִישׁוּת, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּבָר אֶת הַכְתָּב, אֲבָל הֵיכָן יִמְצָא אֶת הַשְׁכֵּינָה? אֵיךְ יִתְגַּלֶּה אֵלָיו אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ?! כִּי בְּפֵרוּשׁ גִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא): כְּמוֹ שֶׁצְּרִיכִים אֱמוּנָה בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּךְ צְרִיכִים אֱמוּנָה בְּעַצְמוֹ, שֶׁיַּאֲמִין שֶׁגַּם הוּא חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פו), כִּי יֵשׁ אֲפִלּוּ צַדִּיקִים, שֶׁהֵם קְטַנֵּי אֱמוּנָה, שֶׁאֵינָם מַאֲמִינִים בְּעַצְמָם שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים לְמַעְלָה. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה מח:) עַל פָּסוּק (זְכַרְיָה ד, י): ״כִּי מִי בַז לְיוֹם קְטַנּוֹת״, מִי גָּרַם לְצַדִּיקִים, שֶׁיִּתְבַּזְבְּזוּ שֶׁלְּחָנָן לְעָתִיד לָבוֹא? קְטַנּוּת שֶׁהָיְתָה בָּהֶם. וְלָכֵן גַּם הַבָּחוּר, אַף שֶׁקִּבֵּל חֲזָרָה אֶת הַכְתָּב, לֹא הֶאֱמִין בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא יָכוֹל עוֹד לִמְצֹא אוֹתָהּ, וְלָכֵן וְהֵשִׁיב לָהּ הַכְתָּב, וְאָמַר לָהּ: הֵא לָךְ הַכְתָּב, וְתֵלְכִי וְתִשָּׁאֲנָה (כִּי הִיא נִדְמֵית לְזָכָר כַּנַּ״ל), כִּי מֵרֹב חֲלִישׁוּת וְקִטְנוּת הַדַּעַת שֶׁנִּכְנָסוֹת בָּאָדָם, הוּא אֵינוֹ מַאֲמִין כְּלָל בְּעַצְמוֹ, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁהַנְּהָ הַשְׁכֵּינָה וְהַקְּדֻשָּׁה שֶׁלּוֹ עוֹמֶדֶת לְיָדוֹ, כִּי הִיא מְלֻבֶּשֶׁת בִּלְבוּשִׁין, וְהוּא אֲפִלּוּ אֵינוֹ שָׂם לֵב אֶל קוֹלָהּ, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳,

נִדְמֵית לְזָכָר כַּנַּ״ל. וְרָצְתָה לֵילֵךְ) **וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּהּ גַּם־כֵּן, כִּי הוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אוֹתָהּ, וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא, אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי אֶתֵּן לְךָ חֵלֶק גַּם־כֵּן** (הַיְנוּ שֶׁהַבַּת קִיסָר) **שֶׁנִּדְמֵית לְזָכָר, אָמְרָה אֶל הַבָּחוּר, שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ הִיא הַיְפַת־תֹּאַר הַנַּ״ל, שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ גַּם־כֵּן, וְהוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אֶת הַיְפַת־תֹּאַר וְיֵיטִיב עִם הַבָּחוּר גַּם־כֵּן.**

וְהַבָּחוּר רָאָה שֶׁהוּא אִישׁ חָכָם (הַיְנוּ הַבַּת קִיסָר שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים עָלֶיהָ בִּלְשׁוֹן זָכָר כַּנַּ״ל) **וּבְוַדַּאי יַשִּׂיג וְיִקַּח**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

סִימָן רו), שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת, שֶׁאָדָם תּוֹעֶה וְנִתְעֶה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהוּא כְּבָר חוֹזֵר, וְהוּא סָמוּךְ מְאֹד מְאֹד אֶל הַקְּדֻשָּׁה, אַךְ שָׂטָן אֶת הַקּוֹל שֶׁקּוֹרֵא אוֹתוֹ, וְלָכֵן הוּא מִתְיָאֵשׁ, וְהוּא מַחֲזִיר אֶת הַכְּתָב, שֶׁהִיא קְדֻשָּׁתוֹ. וְרָצְתָה לֵילֵךְ, וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּהּ גַּם־כֵּן, כִּי הוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אוֹתָהּ, וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא, אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי, אֶתֵּן לְךָ חֵלֶק גַּם־כֵּן (הַיְנוּ שֶׁהַבַּת קִיסָר, שֶׁנִּדְמֵית לְזָכָר, אָמְרָה אֶל הַבָּחוּר, שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ הִיא הַיְפַת־תֹּאַר הַנַּ״ל, שֶׁיֵּלֵךְ עִמּוֹ גַּם־כֵּן, וְהוּא בְּוַדַּאי יִקַּח אֶת הַיְפַת־תֹּאַר, וְיֵיטִיב עִם הַבָּחוּר גַּם־כֵּן); כִּי מֵרֹב הַעֲלָמָה וְהַסְתָּרָה, שֶׁנֶּעֱלָם וְנִסְתָּר מֵהָאָדָם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא כְּבָר שׁוֹכֵחַ לְגַמְרֵי מִי הַמַּשְׁפִּיעַ וּמִי הַמֻּשְׁפָּע, מִי זְעֵיר אַנְפִּין וּמִי נוּקְבָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, וּמַהִי הַשְׂגָּחָה וּמַהוּ טֶבַע, מַהוּ שֵׁם הֲוָ״ה וּמַהוּ שֵׁם אֱלֹקִי״ם. וְהַבָּחוּר רָאָה, שֶׁהוּא אִישׁ חָכָם (הַיְנוּ הַבַּת קִיסָר, שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים עָלֶיהָ בִּלְשׁוֹן זָכָר כַּנַּ״ל), כִּי כָּל־כָּךְ נָפַל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, עַד שֶׁלֹּא הִכִּיר אוֹתָהּ לְגַמְרֵי, וְלָכֵן מָסַר לָהּ אֶת הַכְּתָב, וְאָמַר לְעַצְמוֹ, אֲשֶׁר הוּא בְּוַדַּאי יַשִּׂיג וְיִקַּח אוֹתָהּ, וְנִתְרַצָּה לֵילֵךְ עִמּוֹ, וְזֶה יֵשׁ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק אֲפִלּוּ שֶׁהוּא נִמְצָא בְּתוֹךְ הַקְּטָנוּת וְהַדַּחֲקוּת, יֹאמַר לְעַצְמוֹ עַל־כָּל־פָּנִים: אִם לִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ, שֶׁיֵּלֵךְ לַחֲבֵרִי, אֲשֶׁר רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן קיט), אֲשֶׁר זוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מְאֹד כְּשֶׁאוֹחֲזִים

אוֹתָהּ, וְנִתְרַצָּה לֵילֵךְ עִמּוֹ. וְהַקֵּיסָר הַנַּ״ל הָיָה נִשְׁאָר לְבַדּוֹ, כִּי הוּא הָיָה יָרֵא לָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה, וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ גַּם־כֵּן, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא יָשׁוּב וְיִקַּח הַיְפַת־תֹּאַר, אֵין לוֹ אֵימָה עוֹד (כִּי יוּחְזַר הַמַּזָּל) **וְיוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ גַּם־כֵּן.**

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

בָּזֶה, שֶׁאֲפִלּוּ לִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ, עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁחַבְרִי יִהְיֶה אִישׁ כָּשֵׁר וְצַדִּיק; כִּי עַל־פִּי־רֹב כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לוֹ, אָזַי הוּא מוֹנֵעַ גַּם אֲחֵרִים שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן זוֹ מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מְאֹד לְהַחֲזִיק בָּזֶה, שֶׁאַף שֶׁלּוֹ זֶה לֹא הוֹלֵךְ, עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁלַּחֲבֵרוֹ כֵּן יֵלֵךְ. וְזֶה מַה שֶּׁעָשָׂה הַבָּחוּר, הוּא רָאָה, אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדוֹ אֶת הַכְּתָב, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִמְצֹא אוֹתָהּ, לָכֵן מָסַר אֶת זֶה לְהַבַּת־קֵיסָר, שֶׁהוּא חָשַׁב שֶׁזֶּה זָכָר, אֲשֶׁר זוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהוּא מוּכָן אֲפִלּוּ לָלֶכֶת עִם הַזּוֹלַת, הָעִקָּר שֶׁלְּהַהוּא יִהְיֶה טוֹב. וְזוֹ מַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁמּוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּר כָּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לְחַזְּקָם וּלְאַמְּצָם לְעוֹרְדָם וּלְשַׂמְּחָם, אֲפִלּוּ שֶׁלָּהֶם יוֹצֵא מִזֶּה אַחַר־כָּךְ רָע, עִם כָּל זֹאת הֵם מוּכָנִים לְמְסֹר אֶת נַפְשָׁם בִּשְׁבִיל הַזּוֹלַת. וְהַקֵּיסָר הַנַּ״ל הָיָה נִשְׁאָר לְבַדּוֹ, כִּי הוּא הָיָה יָרֵא לָשׁוּב אֶל הַמְּדִינָה; כִּי סוֹף כָּל סוֹף הוּא עָשָׂה רַע הֵן לְהַבָּחוּר וְהֵן לְהַבַּת קֵיסָר וְהֵן לְאִשְׁתּוֹ, כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַשֶּׁהוּ רַע, הוּא מְפַחֵד מֵהַזּוֹלַת, כִּי מִי שֶׁבָּטוּחַ בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא לֹא עָשָׂה שׁוּם דָּבָר רַע, הוּא אֵינוֹ מְפַחֵד. וּבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ גַּם־כֵּן, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא יָשׁוּב וְיִקַּח הַיְפַת־תֹּאַר, אֵין לוֹ אֵימָה עוֹד (כִּי יוּחְזַר הַמַּזָּל), וְיוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ גַּם־כֵּן; כִּי לֹא הַבָּחוּר וְלֹא הַקֵּיסָר הֵבִינוּ, שְׁמִי שֶׁמְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם, זֹאת בֶּאֱמֶת הַבַּת קֵיסָר, כִּי כָּךְ הוֹלֵךְ בַּחַיִּים, חַיֵּי יוֹם יוֹם, שֶׁכָּל אֶחָד עוֹשֶׂה אֶת הַתַּכְנִיּוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵינוֹ מֵבִין, שֶׁהַשְּׁכִינָה נִמְצֵאת פֹּה, כִּי אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁאֵין בִּלְעָדֶיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֶלְקוּת גָּמוּר הוּא, הָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ, וְשׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם לֹא הָיָה יָכוֹל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, אֶלָּא כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁיֵּשׁ בְּעִנְיָנָיו אֵיזֶה גּוֹרֵם פְּרָטִי, וְאֵינוֹ תּוֹפֵס, שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֹקוּת וֶאֱלֹקוּת זֶה הַכֹּל, וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי הֲרֵי הַבָּחוּר מְדַבֵּר מַה שֶּׁהוּא

וְהָלְכוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה יַחַד, וְשָׂכְרוּ לָהֶם סְפִינָה, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה, שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם הַקֵּיסָרִית, וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הָעִיר, שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְהֶעֱמִידוּ הַסְּפִינָה. וְיִשְּׁבָה עַצְמָהּ (בַּת הַקֵּיסָר)**: אִם תּוֹדִיעַ תֵּכֶף לְאִמָּהּ שֶׁבָּאתָה, תּוּכַל לִגְוֹעַ. וְשָׁלְחָה אֶצְלָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אִישׁ, שֶׁיּוֹדֵעַ יְדִיעָה מִבִּתָּהּ. אַחַר־כָּךְ הָלְכָה בְּעַצְמָהּ וְסִפְּרָה לְהַקֵּיסָרִית כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל בִּתָּהּ, וְסִפְּרָה לָהּ כָּל**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מְדַבֵּר, וְהַקֵּיסָר מְדַבֵּר מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר, וְאֵינָם שָׂמִים לֵב, שֶׁהַבַּת קֵיסָר נִמְצֵאת אֶצְלָם וְסָמוּךְ לָהֶם. כָּךְ הוּא אֵצֶל כָּל בֶּן־אָדָם, שֶׁהוּא עָסוּק בִּדְאָגוֹתָיו וּבְטִרְדוֹתָיו וּבִמְרִיבוֹתָיו, בִּצְעָרָיו וּבְיִסּוּרָיו, וְאֵינוֹ שָׂם לֵב, שֶׁהַשְּׁכִינָה נִמְצֵאת שָׁם (יְשַׁעְיָה סג, ט): "בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ רַבָּה, פֶּרֶק יח): אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּל צַעַר וְצַעַר שֶׁיֵּשׁ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, כִּבְיָכוֹל, אֲנִי עִמָּהֶם, לוֹ צָר — אַל תִּקְרֵי לוֹ אֶלָּא לִי.

וְהָלְכוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה יַחַד, כִּי הַבַּת קֵיסָר שִׁכְנְעָה אֶת שְׁנֵיהֶם, וְשָׂכְרוּ לָהֶם סְפִינָה, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה, שֶׁיּוֹשֶׁבֶת שָׁם הַקֵּיסָרִית, שֶׁהִיא הָיְתָה אֵשֶׁת הֶעָנִי, וְעַכְשָׁו מִפְּנֵי שֶׁעָמְדָה בַּנִּסָּיוֹן, נַעֲשֵׂית מַלְכָּה, וּבָאוּ אֶל אוֹתוֹ הָעִיר, שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם, וְהֶעֱמִידוּ הַסְּפִינָה. וְיִשְּׁבָה עַצְמָהּ (בַּת הַקֵּיסָר), אִם תּוֹדִיעַ תֵּכֶף לְאִמָּהּ שֶׁבָּאתָה, תּוּכַל לִגְוֹעַ. וְשָׁלְחָה אֶצְלָהּ, בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אִישׁ, שֶׁיּוֹדֵעַ יְדִיעָה מִבִּתָּהּ. כִּי כְּשֶׁרוֹצִים לְסַפֵּר לְמִישֶׁהוּ בְּשׂוֹרָה מְשַׂמַּחַת, צְרִיכִים לְהַלְבִּישׁ אֶת זֶה בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ס׳); כִּי כְּמוֹ שֶׁמְּרַפְּאִים אֶת הָעִוֵּר, צְרִיכִים לְסָגְרוֹ, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת הָאוֹר פִּתְאֹם, וּצְרִיכִים לְצַמְצֵם לוֹ אֶת הָאוֹר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק לוֹ מַה שֶּׁיִּרְאֶה פִּתְאֹם. אַחַר־כָּךְ הָלְכָה בְּעַצְמָהּ, וְסִפְּרָה לְהַקֵּיסָרִית כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל בִּתָּהּ, וְסִפְּרָה לָהּ כָּל הַמַּעֲשֶׂה. וּמֵאַחַר שֶׁהָיְתָה מְלֻבֶּשֶׁת כְּזָכָר, אֲזַי אִמָּהּ

הַמַּעֲשֶׂה, וּלְבַסּוֹף אָמְרָה לָהּ: וְהִיא גַּם־כֵּן בִּכְאן. אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהּ הָאֱמֶת: אֲנִי אֲנִי הִיא. וְהוֹדִיעָה לָהּ שֶׁגַּם הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, בֶּן הַבֶּערְגֶיר, הוּא גַּם־כֵּן בִּכְאן, אַךְ אָמְרָה לָהּ, שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה בְּאֹפֶן אַחֵר, רַק שֶׁיְּשִׁיבוּ אֶת אָבִיהָ הַקֵּיסָר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַקֵּיסָרִית לֹא הִכִּירָה אוֹתָהּ, כִּי כָּל־כָּךְ יְכוֹלִים לְהַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁמְּדַבְּרִים עִם מִישֶׁהוּ, וְלֹא יְכוֹלִים לְהַכִּיר שֶׁזֶּהוּ זֶה. וּלְבַסּוֹף אָמְרָה לָהּ: וְהִיא גַּם־כֵּן בִּכְאן, וְהַכֹּל דִּבְּרָה עִמָּהּ בְּצוּרָה כָּזוֹ, שֶׁלֹּא תִּבָּהֵל פִּתְאֹם. אַחַר־כָּךְ אָמְרָה לָהּ הָאֱמֶת: אֲנִי אֲנִי הִיא, כְּעֵין שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל יוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁסִּבֵּב עִם אֶחָיו כְּמוֹ שֶׁסִּבֵּב, עַד שֶׁאָמַר (בְּרֵאשִׁית מה, ג): "אֲנִי יוֹסֵף". וְהוֹדִיעָה לָהּ, שֶׁגַּם הֶחָתָן שֶׁלָּהּ, בֶּן הַבֶּערְגֶיר, הוּא גַּם־כֵּן בִּכְאן. וְרוֹאִים כָּאן אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב סִבּוֹת עִם הָאָדָם, אִם הוּא חָזָק בִּנְקֻדָּתוֹ, וְאֵינוֹ נִכְנָע לְאַף אֶחָד בָּעוֹלָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינוֹ נִשְׁבָּר, וְאֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ מִנְּקֻדָּתוֹ, וְהוּא עַקְשָׁן גָּדוֹל מְאֹד, לְבַסּוֹף הַכֹּל יִסְתַּבֵּב חֲזָרָה כְּמוֹ שֶׁהוּא רָצָה, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁאֵשֶׁת הֶעָנִי רָצְתָה מְאֹד לְבִתָּהּ אֶת בֶּן הַבֶּערְגֶיר, מִפְּנֵי שֶׁהַבֶּערְגֶיר מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרָהּ, וּבַעְלָהּ לֹא רָצָה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְהִיא עָמְדָה בָּזֶה חָזָק מְאֹד, שֶׁהִיא מֻכְרָחָה לְשַׁלֵּם טוֹבָה תַּחַת טוֹבָה שֶׁעָשׂוּ לָהּ, רַק הֶעָנִי מֵרֹב גֵּאוּתוֹ וְיֵשׁוּתוֹ, שֶׁנַּעֲשָׂה כְּבָר קֵיסָר לֹא רָצָה, אֲבָל הִיא בְּאַחַת, שֶׁלֹּא רָצְתָה רַק אֶת הַבָּחוּר, וְאֶת זֶה הִיא הִכְנִיסָה בִּבְתָּהּ, אַזַּי לְבַסּוֹף הִגִּיעַ בִּתָּהּ בָּאָה חֲזָרָה עִם הַבָּחוּר, וְרוֹצִים לְהִתְחַתֵּן. רוֹאִים מִזֶּה הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, אִם אָדָם מִתְעַקֵּשׁ עַל נְקֻדָּתוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁיַּעֲמִדוּ עָלָיו כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, יִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר, וְלֹא יִכָּנַע לְאַף אֶחָד, כִּי עִם נְקֻדַּת הָאֱמֶת שֶׁבּוֹעֶרֶת בָּאָדָם, יְכוֹלִים לְהַצְלִיחַ בַּחַיִּים, אִם רַק אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת עַצְמוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְאֵינוֹ נִכְנָע אֶל שׁוּם לַחַץ שֶׁמַּלְחִיצִים אוֹתוֹ לְהִכָּנַע. אַךְ אָמְרָה לָהּ הַבַּת קֵיסָר לְאִמָּהּ, שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה בְּאֹפֶן אַחֵר, רַק שֶׁיְּשִׁיבוּ אֶת אָבִיהָ הַקֵּיסָר לִמְקוֹמוֹ, כָּאן רוֹאִים, אֵיךְ שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו, אַף שֶׁכָּל הַצָּרוֹת נִגְרָמוֹת לְהַבַּת קֵיסָר וּלְהַבָּחוּר עַל־יְדֵי הַקֵּיסָר, עִם כָּל זֹאת

לִמְקוֹמוֹ, וְאִמָּהּ לֹא הָיְתָה מְרֻצֵּית לָזֶה כְּלָל, כִּי חָרָה לָהּ עָלָיו מְאֹד, עַל שֶׁבִּשְׁבִילוֹ הָיָה כָּל הַנַּ״ל. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הֶכְרֵחָה לְמַלְאוֹת רְצוֹן בִּתָּהּ. וְרָצוּ לַהֲשִׁיבוֹ, וַיְבַקְּשׁוּ וְהִנֵּה אֵין הַקֵּיסָר נִמְצָא כְּלָל, וְהִגִּידָה לָהּ בִּתָּהּ שֶׁגַּם הוּא בְּכָאן, וְהָיְתָה הַחֲתֻנָּה. וְהַשִּׂמְחָה בְּשָׁלְמוּת. וְהַמְּלוּכָה וְהַקֵּיסָרִית קִבְּלוּ הַזּוּג הַזֶּה וּמָלְכוּ בְּכָבוֹד.

גַּם אַחַר־כָּךְ לֹא הָיָה לְהַקֵּיסָר הַזָּקֵן גְּדֻלָּה, כִּי הַכֹּל הָיָה

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

הַבַּת קֵיסָר אָמְרָה לְאִמָּהּ, שֶׁהִיא לֹא תִּתְחַתֵּן עַד שֶׁגַּם אָבִיהָ יֶחֱזַר, וְאִמָּהּ לֹא הָיְתָה מְרֻצֵּית לָזֶה כְּלָל, כִּי חָרָה לָהּ עָלָיו מְאֹד, עַל שֶׁבִּשְׁבִילוֹ הָיָה כָּל הַנַּ״ל, כִּי הֶחֱזִיקָה עֲדַיִן טִינָה בְּלִבָּהּ עַל בַּעְלָהּ, שֶׁגָּרַם אֶת כָּל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁבֵּין כָּךְ עָבְרוּ שָׁנִים עַל גַּבֵּי שָׁנִים, וְהַבֵּן וְהַבַּת לֹא יָכְלוּ לְהִתְחַתֵּן, וְלָכֵן הִיא לֹא הִסְכִּימָה. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הֶכְרֵחָה לְמַלְאוֹת רְצוֹן בִּתָּהּ, וְרָצוּ לַהֲשִׁיבוֹ, וַיְבַקְּשׁוּ וְהִנֵּה אֵין הַקֵּיסָר נִמְצָא כְּלָל, כִּי הוּא הִתְחַבֵּא מֵרֹב פַּחַד שֶׁהָיָה לוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּרָאוּי, עָלָיו לְהִתְפַּחֵד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת ס.): הַהוּא תַּלְמִידָא דַּהֲוָה קָא אָזֵיל בַּתְרֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשׁוּקָא דְּצִיּוֹן. חֲזָיֵהּ דְּקָא מַפְחִיד אָמַר לֵהּ: חַטָּאָה אַתְּ, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָהוּ לג, יד): ״פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים״. כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהִתְפַּחֵד מֵאַף אֶחָד בָּעוֹלָם כְּלָל. וְהִגִּידָה לָהּ בִּתָּהּ, שֶׁגַּם הוּא בְּכָאן, כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה שָׁם, אֶלָּא מֵרֹב פַּחַד הִסְתַּתֵּר. וְהָיְתָה הַחֲתֻנָּה וְהַשִּׂמְחָה בְּשָׁלְמוּת, כִּי עַתָּה נִשְׁלָם כָּל הַבִּנְיָן, וְהַמְּלוּכָה וְהַקֵּיסָרִית קִבְּלוּ הַזּוּג הַזֶּה וּמָלְכוּ בְּכָבוֹד. וְכָל זֶה מְרֻמָּז עַל סוֹד הַגְּאֻלָּה, שֶׁאָנוּ מְחַכִּים וּמְצַפִּים עָלֶיהָ, שֶׁיִּתְחַבְּרוּ יַחַד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִהְיֶה הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם בֵּין זְעֵיר אַנְפִּין לְנוּקְבָא.

גַּם אַחַר־כָּךְ לֹא הָיָה לְהַקֵּיסָר הַזָּקֵן גְּדֻלָּה, כִּי הַכֹּל הָיָה עַל יָדוֹ; הָאָדָם

עַל־יָדוֹ. הַמַּאטְרָאס טָפְחוּ אוֹתוֹ עַל פָּנָיו וּדְחָפוּהוּ. הַבַּעְרְגֶיר הָיָה לוֹ גְּדֻלָּה מְאֹד, (כִּי הוּא) **אֲבִי הַקֵּיסָר, שֶׁהוּא הָעִקָּר.**

בְּלוֹט כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית יט, יז): **"הָהָרָה הִמָּלֵט" הַיְנוּ בֶּעְרְגֶיר, וּמִמֶּנּוּ נוֹלַד מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

צָרִיךְ לָדַעַת וְלִזְכֹּר, כִּי אִם עַל יָדוֹ נִגְרָמוֹת צָרוֹת לַזּוּלַת, הוּא לֹא יִנָּקֶה מִלְּשַׁלֵּם עַל זֶה מְחִיר כָּבֵד, וְלֹא יַעֲלֶה אַף פַּעַם לִגְדֻלָּה. אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה עֲוֹלוֹת לְהַזּוּלַת, יְגָרֵשׁ וִיצַעֵר אוֹתוֹ, וּלְבַסּוֹף יַעֲלֶה לִגְדֻלָּה, זוֹ טָעוּת חֲמוּרָה, כִּי מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ עַל לֹא דָּבָר, יְשַׁלֵּם עַל כָּךְ מְחִיר כָּבֵד מְאֹד. הַמַּאטְרָאס טָפְחוּ אוֹתוֹ עַל פָּנָיו וּדְחָפוּהוּ, כִּי כָּל הַמִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע נַעֲשֶׂה כָּמוֹהוּ, הֲרֵי הוּא הָיָה מַאטְרָאס שֶׁל הָרוֹצֵחַ, שֶׁתָּפַס אֶת הַבַּת קַיִסָר בְּתוֹךְ שַׂק, וְעַל־כֵּן עַכְשָׁו טָפְחוּ אוֹתוֹ עַל פָּנָיו, וְדָחֲפוּ אוֹתוֹ לַחוּץ, כִּי כֵן הוּא תָּמִיד, מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר אֶל רָשָׁע, אַף שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם דָּבָר, אֲבָל בָּרֵגַע שֶׁמִּתְחַבֵּר עִם רָשָׁע — נַעֲשֶׂה כָּמוֹהוּ, וְהוּא מְקַבֵּל אֶת עָנְשׁוֹ, וְיוֹצֵא בְּבִזָּיוֹנוֹת גְּדוֹלִים. הַבַּעְרְגֶיר הָיָה לוֹ גְּדֻלָּה מְאֹד (כִּי הוּא) אֲבִי הַקֵּיסָר, שֶׁהוּא הָעִקָּר, כִּי הֲרֵי הוּא מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ לְהַצִּיל אֶת אֵשֶׁת הֶעָנִי, וְהוּא הָיָה בֶּאֱמֶת יְרֵא שָׁמַיִם שֶׁעָמַד בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת עִמָּהּ, וְסָבַל עֶלְבּוֹנוֹת וְחֻרּוּפִין וּגְדוּפִין עַל לֹא דָּבָר, וְלָכֵן לְבַסּוֹף קִבֵּל גְּדֻלָּה.

בְּלוֹט כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית יט, יז): **"הָהָרָה הִמָּלֵט", הַיְנוּ בֶּעְרְגֶיר,** כִּי בֶּעְרְגֶיר הוּא בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: הַר, שֶׁקּוֹרִין בַּאְרְג, וְאֶחָד שֶׁעוֹלֶה עַל הַר, קוֹרִין אוֹתוֹ בֶּעְרְגֶיר, **וּמִמֶּנּוּ נוֹלַד מָשִׁיחַ,** כִּי מָשִׁיחַ יוֹצֵא מֵרוּת שֶׁיָּצְאָה מִלּוֹט, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה נ׳, סִימָן י׳): אָמַר רַבִּי יִצְחָק (תְּהִלִּים פט, כא): "מָצָאתִי דָוִד עַבְדִּי", הֵיכָן מָצָאתִי אוֹתוֹ? בִּסְדוֹם, שֶׁאָצְלוֹ נֶאֱמַר דָּבָר זֶה: "הָהָרָה הִמָּלֵט", וְשָׁם בַּמְּעָרָה נִשְׁתַּלְשְׁלָה הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת שֶׁל רוּת, שֶׁמִּמֶּנָּה יוֹצֵא דָּוִד, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.

יִשְׂרָאֵל הָיָה לָהֶם סִימָנִים בְּמִצְרַיִם: ״פָּקֹד פָּקַדְתִּי״ (שְׁמוֹת ג, טז), מִי שֶׁיֹּאמַר לָהֶם זֶה הַלָּשׁוֹן הוּא הַגּוֹאֵל. וְהַדָּבָר תָּמוּהַּ מֵאַחַר שֶׁיָּדְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִזֶּה, אִם־כֵּן מַהוּ הַסִּימָן. אֶפְשָׁר לֹא נִמְסַר אֶלָּא לְהַזְקִנִים. וְגַם עַל הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן בְּוַדַּאי יֵשׁ סִימָנִים.

מָשִׁיחַ יַגִּיד לְיִשְׂרָאֵל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וָיוֹם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט.

תָּמָר אִבְּדָה גַּם־כֵּן הַסִּימָנִים, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִשְׂרָאֵל הָיָה לָהֶם סִימָנִים בְּמִצְרַיִם (שְׁמוֹת ג, טז): ״פָּקֹד פָּקַדְתִּי״, מִי שֶׁיֹּאמַר לָהֶם זֶה הַלָּשׁוֹן — הוּא הַגּוֹאֵל, וְהַדָּבָר תָּמוּהַּ, מֵאַחַר שֶׁיָּדְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִזֶּה, אִם־כֵּן מַהוּ הַסִּימָן, אֶפְשָׁר לֹא נִמְסַר אֶלָּא לְהַזְקִנִים, וְגַם עַל הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן בְּוַדַּאי יֵשׁ סִימָנִים. וְאֵילּוּ הַסִּימָנִים? מָשִׁיחַ יַגִּיד לְיִשְׂרָאֵל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וָיוֹם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בִּפְרָט; יָדוּעַ בֵּין אֲנַשֵּׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר פַּעַם עַל עַצְמוֹ מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צח:): אָמַר רַב נַחְמָן, אִי מִן חַיָּא הוּא, כְּגוֹן אֲנָא. וְסֵיֵּם: ״אֲנָא הוּא״; וּבֶאֱמֶת רוֹאִים, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הֵם כְּלָלִיּוּת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, וְכָל אֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ שָׁם, וְזֶה ״מָשִׁיחַ יַגִּיד לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם וָיוֹם״, הַיְנוּ שֶׁיִּתְבַּר סְפָרִים כָּאֵלּוּ, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יִמְצָא אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ סְפָרָיו, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד עִם הָעִנְיָן שֶׁלּוֹ וְעִם הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁלּוֹ, יִמְצָא אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַסְּפָרִים, וְזֶה הַסִּימָן שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת מָשִׁיחַ, כִּי אִם יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְגַלּוֹת לְכָל אֶחָד מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וּלְחַזְּקוֹ וּלְאַמְּצוֹ וּלְעוֹדְדוֹ וּלְשַׂמְּחוֹ, וְלַהֲפֹךְ אֶת הָעַצְבוּת וְהַמְּרִירוּת שֶׁלּוֹ אֶל מְקוֹר הַשִּׂמְחָה, וּלְקַשֵּׁר אוֹתוֹ אֶל שֹׁרֶשׁ הַשִּׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁהוּא מָשִׁיחַ. תָּמָר אִבְּדָה גַּם־כֵּן

פה, יא). גַּם כְּשֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת לְשָׁרֵף, בָּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם וְהִרְחִיק מִמֶּנָּה הַסִּימָנִים, וּבָא גַּבְרִיאֵל וְקֵרְבָן כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמִּדְרָשׁ, וּמִמֶּנָּה נוֹלַד מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

בָּעִנְיַן הַמִּבְאָר בְּמַעֲשֶׂה זוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד בָּא עִם שִׁיר שֶׁל חֵשֶׁק וְלִקְצָתָם וְכוּ׳. הַנִּמְשָׁל מוּבָן שֶׁכְּמוֹ־כֵן כַּמָּה גְּדוֹלִים עוֹשִׂים מַה שֶּׁעוֹשִׂים, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר שִׁירִים וְכַיּוֹצֵא וְרוֹצִים לְהַשִּׂיג תַּכְלִית הַמְבֻקָּשׁ, וְאֵין מִי שֶׁזּוֹכֶה לְעִקַּר הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אִם הָרָאוּי לָזֶה. וְלִקְצָתָם מְשִׁיבִים עַל־יְדֵי שָׁלִיחַ אוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַכֹּתֶל, אוֹ שֶׁמַּרְאִים לָהֶם פָּנִים וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל. אַךְ לַסּוֹף הָיְנוּ כְּשֶׁמִּסְתַּלְקִים, מְשִׁיבִים לָהֶם שֶׁעֲדַיִן לֹא עָשׂוּ כְּלוּם וְכוּ׳, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַסִּימָנִים, שֶׁנָּתַן לָהּ יְהוּדָה, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא דָּוִד, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵא מָשִׁיחַ, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (מִדְרָשׁ רַבָּה, פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, פָּרָשָׁה פה, סִימָן יא), גַּם כְּשֶׁהָיְתָה יוֹצֵאת לִשָּׂרֵף, בָּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם, וְהִרְחִיק מִמֶּנָּה הַסִּימָנִים, וּבָא גַּבְרִיאֵל וְקֵרְבָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמִּדְרָשׁ, וּמִמֶּנָּה נוֹלַד מָשִׁיחַ, שֶׁיָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן. כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם אוֹרֵב מְאֹד עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמְרַחֵק מִמֶּנּוּ אֶת הַסִּימָנִים. בָּעִנְיַן הַמִּבְאָר בְּמַעֲשֶׂה זוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד בָּא עִם שִׁיר שֶׁל חֵשֶׁק, וְלִקְצָתָם וְכוּ׳, הַנִּמְשָׁל מוּבָן, שֶׁכְּמוֹ־כֵן כַּמָּה גְּדוֹלִים עוֹשִׂים מַה שֶּׁעוֹשִׂים, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר שִׁירִים וְכַיּוֹצֵא, וְרוֹצִים לְהַשִּׂיג תַּכְלִית הַמְבֻקָּשׁ, וְאֵין מִי שֶׁזּוֹכֶה לְעִקַּר הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אִם הָרָאוּי לָזֶה, הָיְנוּ אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁיִּגְעִים וְטוֹרְחִים יָמִים וְשָׁנִים לְהַשִּׂיג הֶאָרַת פְּנֵי שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה, שֶׁיִּתְגַּלּוּ אֵלָיו פְּנֵי הַשְּׁכִינָה. וְלִקְצָתָם מְשִׁיבִים עַל־יְדֵי שָׁלִיחַ אוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַכֹּתֶל, אוֹ שֶׁמַּרְאִים לָהֶם פָּנִים וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל. אַךְ לַסּוֹף, הָיְנוּ כְּשֶׁמִּסְתַּלְקִים, מְשִׁיבִים לָהֶם,

בַּמַּעֲשֶׂה סוֹף הַתְּשׁוּבָה שֶׁמְּשִׁיבָה הַיְפַת־תֹּאַר עַיִן שָׁם, עַד שֶׁיָּבוֹא הַמַּנְהִיג הַנָּכוֹן וְכוּ׳:

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

שֶׁעֲדַיִן לֹא עָשׂוּ כְּלוּם וְכוּ׳; הַיְנוּ כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה מַנְהִיגִים, שֶׁדִּמּוּ בְּעַצְמָם שֶׁכְּבָר זָכוּ לְאֵיזוֹ דַּרְגָּה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהִשִּׂיגוּ אֵיזוֹ הַשָּׂגָה בְּרוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וְנִדְמֶה לָהֶם, שֶׁכְּבָר רָאוּ אֵיזֶה מַרְאֶה וְחָזְיוֹן, וְחַיִּים בְּדִמְיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, וּמַטְעִים אֶת הַבְּרִיּוֹת, אַף לְבַסּוֹף כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִזֶּה הָעוֹלָם, נִתְגַּלֶּה לָהֶם, שֶׁעֲדַיִן לֹא עָשׂוּ כְּלוּם, וְסִתָּם רִמּוּ בְּנֵי־אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בַּמַּעֲשֶׂה סוֹף הַתְּשׁוּבָה שֶׁמְּשִׁיבָה הַיְפַת־תֹּאַר, שֶׁעֲדַיִן לֹא עָבְרוּ עָלֶיךָ הַשִּׁבְעָה מֵימוֹת, כִּי כָּל מִי שֶׁלֹּא עָבְרוּ עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מְרִירוּת וּמַכְאוֹבִים, מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת, חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, אֲרוּרִין וְשִׁמְתוֹת, וְנִדּוּיִים לְגַמְרֵי, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לְדַבֵּר אִתּוֹ, וּמַעֲלִילִים עָלָיו כָּל מִינֵי עֲלִילוֹת שָׁוְא וָרֶשַׁע, עֲלִילַת דָּם וַעֲלִילַת שֶׁקֶר, וּמְצַעֲרִים וּמְצִיקִים לוֹ עַד מְאֹד, וּמוֹסְרִים אוֹתוֹ לַמַּלְכוּת, אִם לֹא עָבַר עָלָיו כָּל זֶה, וְעָמַד בַּנִּסָּיוֹן שֶׁלֹּא לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, סִימָן שֶׁעֲדַיִן לֹא הִשִּׂיג כְּלוּם, עַיִן שָׁם, עַד שֶׁיָּבוֹא הַמַּנְהִיג הַנָּכוֹן וְכוּ׳, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת סָבַל מַה שֶּׁסָּבַל בְּזֶה הָעוֹלָם בִּשְׁבִיל הָאֱמֶת, וְחֵרְפּוּהוּ וְגִדְּפוּהוּ וְהֶעֱלִילוּ עָלָיו עֲלִילַת רֶשַׁע וְשָׁוְא וָשֶׁקֶר, כְּמוֹ מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל, וְהֶחֱזִיק מַעֲמָד, הוּא הַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי.

מַעֲשֶׂה יא מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁהָיְתָה שִׁפְחָה אַחַת בְּבֵיתוֹ,

נַחְמָן אֲפַרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה י״א
מִבֶּן מֶלֶךְ וּבֶן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְּפוּ

בְּסִפּוּר זֶה יָגְלָה רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת סוֹד הַחִלּוּף בִּכְלָלִיּוּת, שֶׁנִּתְחַלְּפוּ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בֶּן הַמֶּלֶךְ, עִם אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵם בֶּן הַשִּׁפְחָה, וּבִפְרָטִיּוּת — שֶׁנִּתְחַלְּפוּ הַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתֵיהֶם, עִם הֲמוֹן־עָם, אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם — לֹא תּוֹרָה וְלֹא חָכְמָה. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, אֵיךְ בְּנֵי־אָדָם מְזַלְזְלִים בַּצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וּמְיַקְּרִים וּמְכַבְּדִים אֶת פְּשׁוּטֵי עָם הַמִּתְחַזִּים לִמְפֻרְסָמִים, וּבֶאֱמֶת אֵינָם כְּלוּם, שֶׁזֶּה סוֹד הַחִלּוּף בֵּין בֶּן הַמֶּלֶךְ — שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, לְבֶן הַשִּׁפְחָה — שֶׁהֵם פְּשׁוּטֵי עָם, שֶׁ׳קְּרָנִים, רַ׳מָאִים, צְ׳בוּעִים, שֶׁ״רְ״ץ׳ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ. וְכֵן בִּפְרָטִיּוּת אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, נִשְׁמָתוֹ הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, שֶׁנֶּחְצְבָה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוּת, עִם גּוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, שֶׁהֵם הַדְּמְיוֹנוֹת הַבָּאִים מִכֹּחַ חֵלֶק הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְנֶחֱלָף כֹּחַ הָאֱלֹקִי שֶׁבּוֹ עִם כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁבּוֹ, שֶׁזֶּה סוֹד (מִשְׁלֵי ל, כג): ״וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ״, וּמִזֶּה הַחִלּוּף סוֹבְלִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַד עֵת בֹּא דְּבָרוֹ, שֶׁיִּשְׁלַח לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, וְיִתְגַּלֶּה מִי בֶּאֱמֶת הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, וּמִי הַבֶּן שִׁפְחָה הָאֲמִתִּי.

מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ אֶחָד, שֶׁזֶּה הָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ, אֲשֶׁר הוּא הִכִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ, וְגִלָּה וּפִרְסֵם אוֹתוֹ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה שֻׁתָּף לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלָכֵן נִקְרָא מֶלֶךְ, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן ב׳): אַבְרָהָם שֶׁהִכִּיר מֵעַצְמוֹ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא הָיָה אָדָם שֶׁלִּמֵּד אוֹתוֹ הֵיאַךְ לְהַכִּיר אֶת הַמָּקוֹם, אֶלָּא הוּא מֵעַצְמוֹ וְכוּ׳, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: אַבְרָהָם, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים שֶׁלִּי הֵם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (אִיּוֹב מא, ג): ״תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם לִי הוּא״. וְאָמַר (תְּהִלִּים כד, א): ״לַיהוָ״ה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ״, וְאַתָּה הוֹדַעְתָּ שְׁמִי בָּעוֹלָם, חַיֶּיךָ שֶׁאֲנִי מַקְנֶה אוֹתְךָ אֶת הָעֶלְיוֹנִים וְאֶת הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יד, יט): ״וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ״, שֶׁהָיְתָה שִׁפְחָה אַחַת בְּבֵיתוֹ, שֶׁהִיא הָיְתָה הָגָר, שֶׁהָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת

שֶׁהָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת אֶת הַמַּלְכָּה. (וּמִסְתָּמָא מְבַשֶּׂלֶת אֵינָהּ רַשָּׁאָה לִכָּנֵס אֶל הַמֶּלֶךְ אַךְ הָיְתָה אֵיזֶה שִׁפְחָה מְשָׁרֶתֶת קְטַנָּה בְּמַעֲלָה), **וְהִגִּיעַ זְמַן לֶדֶתָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה. וְגַם הַשִּׁפְחָה הַנַּ"ל הִגִּיעַ זְמַן לֶדֶתָהּ בְּאוֹתוֹ הָעֵת. וְהַלְכָה הַמְיֻלֶּדֶת וְהֶחֱלִיפָה הַיְלָדוֹת, לְמַעַן תִּרְאֶה מַה יִּצְמַח מִזֶּה וְאֵיךְ יִפֹּל דָּבָר. וְהֶחֱלִיפָה הַיְלָדוֹת, וְהִנִּיחָה בֶּן הַמֶּלֶךְ אֵצֶל הַשִּׁפְחָה וּבֶן הַשִּׁפְחָה אֵצֶל הַמַּלְכָּה.**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַמַּלְכָּה שֶׁהִיא שָׂרָה (וּמִסְתָּמָא מְבַשֶּׂלֶת אֵינָהּ רַשָּׁאָה לִכָּנֵס אֶל הַמֶּלֶךְ, אַךְ הָיְתָה אֵיזוֹ שִׁפְחָה מְשָׁרֶתֶת קְטַנָּה בְּמַעֲלָה), וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מה, סִימָן א׳): אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, הָגָר בַּת פַּרְעֹה הָיְתָה, כֵּינָן שֶׁרָאָה פַּרְעֹה מַעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ לְשָׂרָה בְּבֵיתוֹ, נָטַל בִּתּוֹ וְנָתַן לָהּ, אָמַר: מוּטָב תְּהֵא בִּתִּי שִׁפְחָה בְּבֵית זֶה, וְלֹא מַטְרוֹנָה בְּבֵית אַחֵר; וְהִגִּיעַ זְמַן לֶדֶתָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה, שֶׁהוֹלִידָה אֶת יִצְחָק, וְגַם הַשִּׁפְחָה הַנַּ"ל שֶׁהִיא הָגָר, הִגִּיעַ זְמַן לֶדֶתָהּ שֶׁהוֹלִידָה אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּאוֹתָהּ הָעֵת, הַיְנוּ כַּוָּנָתוֹ שֶׁנּוֹלְדוּ בְּיַחַד, וְאַף שֶׁיִּשְׁמָעֵאל הָיָה יוֹתֵר מְבֻגָּר, אֶלָּא שֶׁשְּׁנֵיהֶם נוֹלְדוּ אֵצֶל אַבְרָהָם, וְהָלְכָה הַמְיַלֶּדֶת שֶׁהֵם הַסָּמ"ךְ־מ"ם וְהִסְטִירָא אָחֳרָא, וְהֶחֱלִיפָה הַיְלָדוֹת, לְמַעַן תִּרְאֶה מַה יִּצְמַח מִזֶּה וְאֵיךְ יִפֹּל דָּבָר, וְהֶחֱלִיפָה הַיְלָדוֹת בֵּין יִצְחָק לְיִשְׁמָעֵאל, [עַד כָּאן מְדַבֵּר בִּכְלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ שֶׁנַּעֲשָׂה הַחִלּוּף בֵּין בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא יִצְחָק לְבֵין בֶּן הַשִּׁפְחָה שֶׁהוּא יִשְׁמָעֵאל. וְעַכְשָׁו יַתְחִיל לְדַבֵּר בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁקּוֹרֶה בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת מַה שֶּׁקּוֹרֶה אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁנַּעֲשָׂה הַחִלּוּף בֵּינֵיהֶם]. וְהִנִּיחָה בֶּן הַמֶּלֶךְ אֵצֶל הַשִּׁפְחָה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים, שֶׁבִּכְלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם חֵן, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א׳, סִימָן א׳), שֶׁכָּל הַחֵן הוּא אֶצְלָם, הַיְנוּ אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּבֶן הַשִּׁפְחָה אֵצֶל הַמַּלְכָּה; וְכֵן רוֹאִים, שֶׁהַצַּדִּיקִים אֵין לָהֶם שׁוּם שֵׁם וּפִרְסוּם בָּעוֹלָם, כִּי אַדְרַבָּה, הַסָּמ"ךְ־מ"ם מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת שְׁמָם וַחֲשִׁיבוּתָם מִן הָעוֹלָם, וּמְגַדֵּל

וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְגַּדֵּל. וּבֶן הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁנִּתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כִּי הָיוּ סוֹבְרִים שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ) **הָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, וְהָיָה "בְּרִיָּה"** (מְצֻלָּח) **גְּדוֹלָה. וְגַם אוֹתוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה** (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת אַךְ נִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַשִּׁפְחָה כַּנַּ"ל) **נִתְגַּדֵּל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּמְפַרְסֵם מְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סז), שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַחֵן וְהַיֹּפִי וְהַפְּאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵעֵינֵי הָעוֹלָם. וּלְהִפּוּךְ — אֵלּוּ הַשַּׁקְרָנִים, הָרַמָּאִים וְהַצְּבוּעִים מְתְפָּרְסְמִים בָּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֶת אֵלּוּ הַגַּנָּבִים שֶׁגּוֹנְבִים וּמְלַסְטְמִים אֶת הַבְּרִיּוֹת בְּכָל מִינֵי נְכָלִי עַרְמוּמִיּוּת, אוֹתָם מְכַבְּדִים וּמְיַקְּרִים, וְאֶת אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים לֵהָנוֹת מֵהַבְּרִיּוֹת, וְאַף פַּעַם לֹא יֵלְכוּ לְבַקֵּשׁ מִזּוּלָתָם שׁוּם דָּבָר, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהֵם נִמְצָאִים בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת, אוֹתָם מְחָרְפִים וּמְבַזִּים, וְדוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כָּל דָּבָר אָסוּר. וְכָל זֶה מִצַּד הַחִלּוּף שֶׁנִּתְחַלֵּף בֶּן הַשִּׁפְחָה לְבֶן הַמֶּלֶךְ וּבֶן הַמֶּלֶךְ לְבֶן הַשִּׁפְחָה.

וְאַחַר־כָּךְ הִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְגַּדֵּל יַחַד; כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר בֵּינֵיהֶם בַּהַתְחָלָה כְּלָל, מַה בֵּין זֶה לָזֶה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן קטז), אֲשֶׁר אֶת הַצַּדִּיק אִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן מִבַּחוּץ, כִּי הוּא נִרְאֶה כְּמוֹ כָּל אָדָם, רַק הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלּוֹ הוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי. וּבֶן הַמֶּלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁנִּתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, כִּי הָיוּ סוֹבְרִים שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ) **הָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ מִמַּעֲלָה לְמַעֲלָה, עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, וְהָיָה "בְּרִיָּה"** (מְצֻלָּח); כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֲשֶׁר אֵלּוּ הָרְשָׁעִים גָּדְלוּ וְהִצְלִיחוּ וְגַם עָשׂוּ פֵּרוֹת, וְנִתְגַּדְּלוּ וְנִתְפָּרְסְמוּ בָּעוֹלָם בְּפִרְסוּם גָּדוֹל מְאֹד, אַף שֶׁהֵם כְּלוּם, סְתָם בֶּן הַשִּׁפְחָה, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים הַיּוֹם, אֵיךְ שֶׁבְּנֵי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (בְּרֵאשִׁית טז, יב): "וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם, יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ, וְעַל פְּנֵי כָל אֶחָיו יִשְׁכֹּן", כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם כֻּלּוֹ רוֹעֲדִים וּפוֹחֲדִים מֵהֶם. **וְגַם אוֹתוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה** (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, אַךְ נִתְגַּדֵּל

בְּבֵיתוֹ. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ לוֹמְדִים יַחַד בְּחֶדֶר אֶחָד. וְזֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת׳י, שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַשִּׁפְחָה, הָיָה טִבְעוֹ נִמּוֹשׁ לְנִימוּם הַמַּלְכוּת, אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הָעֶבֶד. וּלְהֶפֶךְ, בֶּן הַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ, הָיָה טִבְעוֹ נִמּוֹשׁ לְנִימוּם אַחֵר, שֶׁלֹּא כִּנִימוּם הַמֶּלֶךְ, אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה מֻכְרָח לְהִתְנַהֵג בִּנִימוּם הַמַּלְכוּת, שֶׁהָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ בִּנִימוּם זֶה:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵצֶל הַשִּׁפְחָה כַּנַּ״ל) נִתְגַּדֵּל בְּבֵיתוֹ; כִּי הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶתִי צָרִיךְ לְהִתְגַּדֵּל בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת, וְלִסְבֹּל חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, צַעַר וְעָמָל אֵצֶל בֵּית הַשִּׁפְחָה, מָקוֹם בָּזוּי וּמְבֻזֶּה. וּשְׁנֵיהֶם הָיוּ לוֹמְדִים יַחַד בְּחֶדֶר אֶחָד, הַיְנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצא), יְכוֹלִים לָשֶׁבֶת שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם, זֶה נִמְצָא בְּגַן־עֵדֶן וְזֶה נִמְצָא בְּגֵיהִנּוֹם, אַף שֶׁשְּׁנֵיהֶם יוֹשְׁבִים יַחַד זֶה לְיַד זֶה, כְּמוֹ־כֵן הַבֵּן מֶלֶךְ וְהַבֵּן שִׁפְחָה הָיוּ לוֹמְדִים וְיוֹשְׁבִים יַחַד בְּחֶדֶר אֶחָד, אֲבָל יֵשׁ הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, כִּי זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶתִי, שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַשִּׁפְחָה, הָיָה טִבְעוֹ נִמּוֹשׁ לְנִמּוּס הַמַּלְכוּת, אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הָעֶבֶד, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁהֵם עַכְשָׁו בִּשְׁפָלוּת, אֲבָל נִמְשָׁכִים תָּמִיד לְנִמּוּס הַמַּלְכוּת, כִּי נִשְׁמָתָם נֶאֱצָלָה מֵעוֹלַם הָאֲצִילוּת, וּלְהֶפֶךְ בֶּן הַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ, הָיָה טִבְעוֹ נִמּוֹשׁ לְנִמּוּס אַחֵר, שֶׁלֹּא כִּנְמוּס הַמֶּלֶךְ, שֶׁזֶּה כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשָׁכִים בְּטִבְעָם אֶל מִדּוֹת רָעוֹת וְאַכְזָרִיּוּת, וְרוֹצְחִים בְּדָם קַר אֶת הַזּוּלַת, אַךְ שֶׁהָיָה נִתְגַּדֵּל בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה מֻכְרָח לְהִתְנַהֵג בִּנְמוּס הַמַּלְכוּת, שֶׁהָיוּ מְגַדְּלִים אוֹתוֹ בִּנְמוּס זֶה, כִּי מִבַּחוּץ הֵם מַרְאִים שֶׁהֵם מְנֻמָּסִים בִּנְמוּסִים שֶׁל מֶלֶךְ, וּמַרְאִים כְּלַפֵּי חוּץ שֶׁהֵם נְאוֹרִים וּבַעֲלֵי מִדּוֹת וְכוּ׳, אֲבָל בֶּאֱמֶת כֻּלָּם יוֹדְעִים, שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם רוֹצְחִים וְאַכְזָרִים אֲרוּרִים, שֶׁהֵם מְסֻגָּלִים לַהֲרֹג אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי עַל לֹא דָּבָר בְּדָם קַר, בִּרְצִיחָה כָּזוֹ שֶׁלֹּא נִתַּן לְשַׁעֵר וּלְתָאֵר כְּלָל.

וְהַמְיַלֶּדֶת הַנַּ"ל, מֵחֲמַת שֶׁנָּשִׁים דַּעְתָּן קַלּוֹת, הָלְכָה וְגִלְתָה הַסּוֹד לְאֶחָד, אֵיךְ שֶׁהֶחֱלִיפָה הַבָּנִים כַּנַּ"ל, וְחַבְרָא חַבְרָא אִית לֵהּ, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה הַסּוֹד מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ, כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם, עַד שֶׁהָיוּ הָעוֹלָם מְרַנְּנִים בָּזֶה, אֵיךְ שֶׁנֶּחֱלַף הַבֶּן מֶלֶךְ. אֲבָל אֵין רַשָּׁאִים לְדַבֵּר מִזֶּה, שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לַמֶּלֶךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵין רַשָּׁאִים שֶׁיֵּדַע הַמֶּלֶךְ מִזֶּה, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ בָּזֶה כִּי אֵין תַּקָּנָה לָזֶה, כִּי אִי אֶפְשָׁר

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְהַמְיַלֶּדֶת הַנַּ"ל, מֵחֲמַת שֶׁנָּשִׁים דַּעְתָּן קַלּוֹת, הָלְכָה וְגִלְתָה הַסּוֹד לְאֶחָד, אֵיךְ שֶׁהֶחֱלִיפָה הַבָּנִים כַּנַּ"ל; כִּי בֶּאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹר סוֹד בְּמְאֹד מְאֹד מִכָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מֵאִשְׁתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ז, ה): "מִשְׁכֶּבֶת חֵיקֵךְ שְׁמֹר פְּתָחֵי פִיךָ"; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין ק:): רַבִּים יִהְיוּ דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמְךָ, גָּלָה סוֹדְךָ לְאֶחָד מֵאֶלֶף; כִּי אָסוּר לְהַאֲמִין לְאַף אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאָסוּר לַחֲשֹׁב לְרַגַּע, שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֵיזֶה יָדִיד וָרֵעַ וְחָבֵר, כִּי הַיּוֹם תִּגָּלֶה לוֹ אֶת סוֹדְךָ, וּלְמָחָר יִכְעַס עָלֶיךָ וְיָרִיב עִמְּךָ, וְיֵצֵא וִיפַרְסֵם אֶת סוֹדְךָ, וְחַבְרָא חַבְרָא אִית לֵהּ, כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁמְּסַפְּרִים סוֹדָם לַחֲבֵרָם הַטּוֹב, וּמַזְהִירָם לְבַל יְגַלּוּ אֶת זֹאת לְהַזּוֹלֶת. וּבֵין כָּךְ לַחֲבֵרוֹ יֵשׁ גַּם־כֵּן חָבֵר קָרוֹב, וְהוּא מְסַפֵּר אֶת סוֹדוֹ רַק לַחֲבֵרוֹ הַטּוֹב, וְהֶחָבֵר הַזֶּה יֵשׁ לוֹ גַּם־כֵּן חָבֵר וָרֵעַ טוֹב, וְהוּא מְסַפֵּר אֶת זֶה לוֹ, וְהַכֹּל בְּסוֹדֵי סוֹדוֹת, וּמַזְהִיר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יְגַלֶּה אֶת זֶה לַזּוֹלֶת, אֲבָל לְבַסּוֹף מַה קּוֹרֶה, עַל־יְדֵי־זֶה שֶׁגִּלִּיתָ לַחֲבֵרְךָ הַטּוֹב אֶת סוֹדְךָ, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה הַסּוֹד מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ כְּדֶרֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁאֶחָד מְסַפֵּר רַק לְחָבֵר אֶחָד, וְהַשֵּׁנִי מְסַפֵּר רַק לַחֲבֵרוֹ וְכָךְ הָלְאָה, עַד שֶׁנִּתְפָּרְסֵם הַדָּבָר שֶׁרָצִיתָ שֶׁיִּהְיֶה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר, עַד שֶׁהָיוּ הָעוֹלָם מְרַנְּנִים בָּזֶה, אֵיךְ שֶׁנֶּחֱלַף הַבֶּן מֶלֶךְ, כִּי בָּרֵגַע שֶׁרַק מְגַלִּים לְאֶחָד אֶת סוֹדוֹ, לְבַסּוֹף כֻּלָּם יוֹדְעִים, אֲבָל אֵין רַשָּׁאִים לְדַבֵּר מִזֶּה שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לַמֶּלֶךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵין רַשָּׁאִים שֶׁיֵּדַע הַמֶּלֶךְ מִזֶּה, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ בָּזֶה, כִּי אֵין תַּקָּנָה לָזֶה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲמִין, אוּלַי הוּא שֶׁקֶר,

לְהַאֲמִין, אוּלַי הוּא שֶׁקֶר. וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לַחֲזֹר וּלְהַחֲלִיף? וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי אָסוּר לָהֶם לְגַלּוֹת זֹאת לַמֶּלֶךְ. רַק הָעָם הָיוּ מְרַנְּנִים בֵּינֵיהֶם עַל זֶה:

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָלַךְ אֶחָד וְגִלָּה הַסּוֹד בְּאָזְנֵי הַבֶּן מֶלֶךְ, אֵיךְ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל, אַךְ אִי אֶפְשָׁר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לַחֲזֹר וּלְהַחֲלִיף? ! וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי אָסוּר לָהֶם לְגַלּוֹת זֹאת לַמֶּלֶךְ. וְכָךְ הִיא דֶּרֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר וּלְגַלּוֹת אֶת הַשֶּׁקֶר, כִּי לֹא יִרְצוּ לְהַאֲמִין בָּזֶה, וּבִפְרָט לְגַלּוֹת דָּבָר זֶה לְרָאשֵׁי הָעָם שֶׁהֵם בְּחִינַת מֶלֶךְ, מְפַחֲדִים לְגַלּוֹת אֶת הָאֱמֶת, כִּי לֹא יִרְצוּ לְהַאֲמִין, וְכֵן כְּבָר לֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר, כִּי אֵלּוּ הַשַּׁקְרָנִים, הָרַמָּאִים וְהַצְּבוּעִים כְּבָר נִתְפַּרְסְמוּ בָּעוֹלָם, וְקָשֶׁה לְגַלּוֹת אֶת פַּרְצוּפָם הָאֲמִתִּי, אֵיךְ שֶׁהֵם טְמֵאִים וּמְטֻמָּאִים, בְּנֵי שְׁפָחוֹת, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים הַיּוֹם בְּחוּשׁ, שֶׁאֵלּוּ הַהֶדְיוֹטִים הַקּוֹפְצִים בָּרֹאשׁ, הֵם סְתָם בְּנֵי שְׁפָחוֹת, וְאַף שֶׁנִּתְגַּדְּלוּ וְנִתְפַּרְסְמוּ כִּבְנֵי מְלָכִים, רַק הָעָם הָיוּ מְרַנְּנִים בֵּינֵיהֶם עַל זֶה, כִּי סוֹף כָּל סוֹף אִי אֶפְשָׁר לְהַטְעוֹת אֶת בְּנֵי־אָדָם זְמַן רַב, כִּי לְבַסּוֹף מִתְגַּלֶּה הַשֶּׁקֶר.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָלַךְ אֶחָד וְגִלָּה הַסּוֹד בְּאָזְנֵי הַבֶּן מֶלֶךְ, אֵיךְ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו, שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל; אָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁאֵין דָּבָר כָּזֶה סוֹד, בָּרֵגַע שֶׁיּוֹצֵא מִפִּיו, אֲפִלּוּ הוּא מַזְהִיר אֶת הַזּוֹלֶת לְבַל יֹאמַר — לֹא יוֹעִיל שׁוּם דָּבָר, כִּי סוֹד אֲמִתִּי אָסוּר לָצֵאת מִפִּיו, וְזֶה צָרִיךְ לְהִשָּׁאֵר רַק אֶצְלוֹ, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן ט׳) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים לד, ו): "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ", לְבָא לְפוּמָא לָא גָּלֵי, פּוּמָא לְמָאן גָּלֵי [אִם הַלֵּב לֹא מְגַלֶּה לְהַפֶּה, אֵיךְ הַפֶּה יָכוֹל לְגַלּוֹת לְמִישֶׁהוּ]; וְזֶה נִקְרָא סוֹד אֲמִתִּי, שֶׁאֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ אֵינוֹ מְגַלֶּה, הַיְנוּ הַלֵּב אֵינוֹ מְגַלֶּה לַפֶּה. וְכֵן הוּא (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פֶּרֶק ט׳) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה סג, ד): "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה"; רַבִּי שְׁמוּאֵל מַתְנִי בְּשֵׁם

לְךָ לַחֲקֹר עַל זֶה, כִּי אֵין זֶה כְּבוֹדְךָ, וְאִי אֶפְשָׁר לְךָ לַחֲקֹר זֹאת כְּלָל. אַךְ הוֹדַעְתִּי לְךָ זֹאת, כִּי אוּלַי יִהְיֶה קֶשֶׁר כְּנֶגֶד הַמְּלוּכָה, וְיוּכַל הַקֶּשֶׁר לְהִתְחַזֵּק עַל־יְדֵי זֶה, כִּי יֹאמְרוּ שֶׁהֵם לוֹקְחִים לְעַצְמָם הַבֵּן־מֶלֶךְ לְמֶלֶךְ, הֵינוּ אוֹתוֹ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי כַּנַּ"ל, עַל־כֵּן

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

רַבִּי יְהוּדָה: אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם, מָתַי קֵץ הַגְּאֻלָּה בָּא, אַל תַּאֲמִין בּוֹ, לְפִי שֶׁכָּתוּב: "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי", לִבָּא לְפוּמָא לָא גָּלֵי, פּוּמָא לְמָאן גָּלֵי, עַיִן שָׁם. וְזֶה נִקְרָא סוֹד אֲמִתִּי, שֶׁאֲפִלּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ אֵינוֹ מְדַבֵּר, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמּוֹצִיא מִפִּיו, יִהְיֶה בָּטוּחַ שֶׁלְּבַסּוֹף יִתְגַּלֶּה וְיִתְפָּרְסֵם. וְדָבָר זֶה כְּדַאי לָאָדָם לָדַעַת, שֶׁאֵין דָּבָר כָּזֶה סוֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת י, כ): "כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר"; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן כ'): וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר, מְשׁוּם אָזְנַיִם לַכֹּתֶל, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְךָ לַחֲקֹר עַל זֶה, כִּי אֵין זֶה כְּבוֹדְךָ, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְבַזֶּה אוֹתְךָ, אַל תִּכָּנֵס עִמּוֹ בְּטוֹעַן וְנִטְעָן, וְכֵן אִם אֶחָד מְדַבֵּר עָלֶיךָ, אַל תִּכָּנֵס עִמּוֹ בְּוִכּוּחִים, כִּי אָז תִּסְבֹּל יוֹתֵר. וְלָכֵן לֹא כְּדַאי לְהִכָּנֵס בְּוִכּוּחִים עִם אֵלּוּ שֶׁמְּדַבְּרִים עָלֶיךָ וּמְבַזִּים אוֹתְךָ, וּכְמַאֲמַר הֶחָכָם: "סְבֹל דָּבָר אֶחָד, וְתִנָּצֵל מִדָּבָרִים הַרְבֵּה"; וְאֵין זֶה כָּבוֹד לָאָדָם לַחֲקֹר מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים עָלָיו, וְאִי אֶפְשָׁר לְךָ לַחֲקֹר זֹאת כְּלָל, וַאֲפִלּוּ שֶׁמְּדַבְּרִים עָלֶיךָ מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים, אַף פַּעַם לֹא תֵּדַע אֶת הָאֱמֶת, כִּי דְּבָרִים שֶׁמְּדַבְּרִים עַל הָאָדָם, מְאֹד קָשֶׁה לְהוֹרִיד אֶת הַמְּדַבְּרִים מֵעָלָיו. אַךְ הוֹדַעְתִּי לְךָ זֹאת, כִּי אוּלַי יִהְיֶה קֶשֶׁר כְּנֶגֶד הַמְּלוּכָה, וְיוּכַל הַקֶּשֶׁר לְהִתְחַזֵּק עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי יֹאמְרוּ, שֶׁהֵם לוֹקְחִים לְעַצְמָם הַבֵּן מֶלֶךְ לְמֶלֶךְ, הֵינוּ אוֹתוֹ שֶׁאוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי כַּנַּ"ל, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁבָּא לְאָזְנֶיךָ דִּבּוּרִים מִבְּנֵי־אָדָם שֶׁרוֹצִים לְהִתְקוֹמֵם נֶגְדְּךָ, אַף שֶׁאַתָּה לֹא מֻכְרָח לְהַאֲמִין בָּזֶה, אֲבָל לְמֵיחַשׁ מִבָּעְיָא. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם, שֶׁאָסוּר לִשְׁמֹעַ לְשׁוֹן־הָרָע מֵאַף אֶחָד, כִּי עַל־פִּי־רֹב זֶה שֶׁקֶר, כְּשֶׁאוֹמְרִים שֶׁפִּלּוֹנִי רוֹצֶה לְהַזִּיק לְךָ, עִם כָּל זֹאת תָּמִיד צְרִיכִים לַחֲשֹׁשׁ מַה שֶּׁיָּכוֹל לִהְיוֹת, עַל־כֵּן

אַתָּה צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבֵּן הַנַּ״ל לְהַעֲבִירוֹ. (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁגִּלָּה הַסּוֹד לְבֶן הַשִּׁפְחָה הַנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ):

וְהָלַךְ זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁנִּקְרָא בֶּן מֶלֶךְ. וְהַכְּלָל: בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר כָּאן בֶּן הַמֶּלֶךְ סְתָם הַכַּוָּנָה עַל הַנֶּחֱלָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה, רַק שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ, כִּי נִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ״ל. וְכֵן בְּבֶן הַשִּׁפְחָה בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בֶּן הַשִּׁפְחָה. רַק בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת אוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת, אָז הַכַּוָּנָה

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אַתָּה צָרִיךְ לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת עַל הַבֵּן הַנַּ״ל לְהַעֲבִירוֹ (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ, שֶׁגִּלָּה הַסּוֹד לְבֶן הַשִּׁפְחָה, הַנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ); מִכָּל זֶה רוֹאִים רִשְׁעַת בְּנֵי אָדָם, שֶׁמַּתְחִילִים עִם שְׂנְאָה לְהָסִית נֶגֶד הַזּוֹלַת, וּלְבַסּוֹף מַתִּירִים אֶת דָּמוֹ לְהָרְגוֹ וּלְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם. וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁקֹּדֶם מַתְחִיל עִם קִנְאָה לְקַנֵּא בַּזּוֹלַת, כְּאִלּוּ הוּא יַקַּח מִמֶּנּוּ אֶת הַמְּלוּכָה, וְאַחַר־כָּךְ מְסִיתִים אוֹתוֹ אֶל שִׂנְאָה לִשְׂנֹא אוֹתוֹ, עַד שֶׁמַּתְחִילִים לַעֲשׂוֹת לוֹ רִשְׁעוּת, עַד שֶׁמַּתִּירִים אֶת דָּמוֹ לָבוֹא אֶל רְצִיחָה, שֶׁזֶּה אוֹתִיּוֹת שְׂ״קֶ״ר. וְדָבָר זֶה נִמְצָא אֵצֶל כָּל אָדָם, שֶׁנִּתְחַלֵּף אֶצְלוֹ הַבֵּן מֶלֶךְ לְבֶן שִׁפְחָה; כִּי אִם בְּנֵי־אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי מְלָכִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קיא.): כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם; הָיוּ מְכַבְּדִים וּמְיַקְּרִים אֶת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, אַךְ מֵאָז שֶׁנַּעֲשָׂה הַחִלּוּף, שֶׁמִּשָּׁם בָּאָה הַקִּנְאָה וְהַשִּׂנְאָה עַד שֶׁמַּתִּיר לְעַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת לַזּוֹלַת רִשְׁעוּת, עַד שֶׁמַּתִּירִים אֶת דָּמוֹ לְרַצֹּחַ אוֹתוֹ, שֶׁאֵין עוֹד שְׂ״קֶ״ר יוֹתֵר גָּדוֹל מֵהַחִלּוּף הַזֶּה.

וְהָלַךְ זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ (הַיְנוּ זֶה שֶׁנִּקְרָא בֶּן מֶלֶךְ, וְהַכְּלָל: בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר כָּאן בֶּן הַמֶּלֶךְ סְתָם, הַכַּוָּנָה עַל הַנֶּחֱלָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה, רַק שֶׁנִּקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ, כִּי נִתְגַּדֵּל אֵצֶל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ״ל; וְכֵן בְּבֶן הַשִּׁפְחָה, בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בֶּן הַשִּׁפְחָה. רַק בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בֶּן הַמֶּלֶךְ

עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ), וְהִתְחִיל לִגְרֹם רָעוֹת לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא אָבִיו כַּנַּ"ל) וְשָׂם עֵינוֹ לִהְיוֹת רוֹבֶה בּוֹ רָעוֹת תָּמִיד. וְהָיָה תָּמִיד גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת, רָעָה אַחַר רָעָה, כִּדֵּי שֶׁיִּכָּרֵת לַעֲקֹר עִם בְּנוֹ. וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ חַי עֲדַיִן, לֹא הָיָה לוֹ מֻמְשָׁלָה כָּל־כָּךְ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת. וְאַחַר־כָּךְ נִזְקַן הַמֶּלֶךְ וָמֵת, וְלָקַח הוּא אֶת הַמְּלוּכָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָאֱמֶת, אוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת, אָז הַכַּוָּנָה עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ) [כִּי סְתָם בֶּן מֶלֶךְ וּסְתָם בֶּן שִׁפְחָה, זֶה בָּא מֵחֲמַת הַחִלּוּף שֶׁנִּתְחַלְּפוּ, עַד שֶׁלֹּא יוֹדְעִים הֵיכָן הָאֱמֶת, אֶלָּא כְּשֶׁכָּתוּב בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת אוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת, אָז הַכַּוָּנָה עַל הָאֱמֶת לַאֲמִתָּהּ, כִּי יֵשׁ הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל כְּשֶׁכָּתוּב אֱמֶת אוֹ כְּשֶׁאֵין כָּתוּב אֱמֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נא), אֲשֶׁר אֱמֶת הוּא רַק אֶחָד, כִּי אִם רוֹצִים לְהַגִּיד אֱמֶת, אִי אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹת אֶת הָאֱמֶת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שֶׁקֶר יְכוֹלִים לְהַגִּיד הַרְבֵּה, כִּי יְכוֹלִים לְהַחֲלִיף שֶׁקֶר כַּמָּה שֶׁרַק רוֹצִים, אֲבָל אֱמֶת זֶה רַק אֶחָד שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה י, י): "וַה' אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם". וְהִתְחִיל (בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה) לִגְרֹם רָעוֹת לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא אָבִיו כַּנַּ"ל), וְשָׂם עֵינוֹ לִהְיוֹת רוֹבֶה בּוֹ רָעוֹת תָּמִיד, וְהָיָה תָּמִיד גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת רָעָה אַחַר רָעָה, כִּדֵּי שֶׁיִּכָּרֵת לַעֲקֹר עִם בְּנוֹ; מִזֶּה רוֹאִים, אֵיךְ שֶׁאָדָם הַמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת רָעוֹת לְזוּלָתוֹ עַל לֹא דָּבָר, אֶלָּא מֵחֲמַת קִנְאָה וְשִׂנְאָה, מוּכָן לַעֲשׂוֹת רָעוֹת גַּם לְאָבִיו, אֲשֶׁר אֵין עוֹד רִשְׁעוּת וּרְצִיחָה כָּזוֹ, שֶׁבֵּן יַעֲשֶׂה צָרוֹת וְרָעוֹת וְרִשְׁעוּת לְאָבִיו. וְלֹא בְּחִנָּם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין עב:) בְּדִין הַבָּא בְּמַחְתֶּרֶת, הָאָב מְרַחֵם עַל בְּנוֹ, אֲבָל הַבֵּן אֵינוֹ מְרַחֵם עַל הָאָב, עַיֵּן שָׁם. רוֹאִים מִזֶּה, אִם אָדָם רָשָׁע מְרֻשָּׁע, עַל אָבִיו לֹא יְרַחֵם, וְיַעֲשֶׂה לוֹ צָרוֹת וְרָעוֹת רַבּוֹת, רָעָה אַחַר רָעָה. וְכָל זְמַן שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ חַי עֲדַיִן, לֹא הָיְתָה לוֹ מֻמְשָׁלָה כָּל־כָּךְ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף הוּא רַק בֶּן מֶלֶךְ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה גּוֹרֵם לוֹ רָעוֹת, וְאַחַר־כָּךְ נִזְקַן הַמֶּלֶךְ וָמֵת, וְלָקַח הוּא אֶת הַמְּלוּכָה (הַיְנוּ הַבֶּן הַשִּׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלֵּף

(הֵינוּ הַבֵּן הַשִּׁפְחָה שֶׁנֶּחֱלַף וְנִקְרָא עַתָּה בֶּן מֶלֶךְ כַּנַּ"ל), וְאָז עָשָׂה רָעוֹת יוֹתֵר לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל, רָעָה אַחַר רָעָה. וְהָיָה עוֹשֶׂה בְּדֶרֶךְ עָרְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִינוּ הָעוֹלָם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת, כִּי אֵין זֶה נָאֶה בִּפְנֵי הֶהָמוֹן, רַק הָיָה מַעֲלִים הַדָּבָר וְגָרַם לוֹ רָעוֹת תָּמִיד.

וְהֵבִין אֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת בִּשְׂכִיל

נַחְמָן אֲפְרְסְמוֹן

וְנִקְרָא עַתָּה בֶּן מֶלֶךְ כַּנַּ"ל), וְלָקַח אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָדוֹ, וְאָז עָשָׂה רָעוֹת יוֹתֵר לַאֲבִי הַבֵּן הַנַּ"ל, רָעָה אַחַר רָעָה, וּבִמְקוֹם שֶׁיִּלְמַד לְעַצְמוֹ מוּסָר שֶׁיְּכוֹלִים לָמוּת, וְאִם כֵּן מַה וְלָמָּה לִרְדֹּף אֶת הַשֵּׁנִי?! לֹא לָקַח מוּסָר מִזֶּה, אֶלָּא הִתְחִיל לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר רָעוֹת לַאֲבִי הַבֵּן, רָעָה אַחַר רָעָה, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת זֶה הָיָה אָבִיו. **וְהָיָה עוֹשֶׂה בְּדֶרֶךְ עָרְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִינוּ הָעוֹלָם, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת, כִּי אֵין זֶה נָאֶה בִּפְנֵי הֶהָמוֹן, רַק הָיָה מַעֲלִים הַדָּבָר**, כִּי כֵּן הוּא כָּל אֵלּוּ הַשַּׂקְרָנִים, רַמָּאִים, צְבוּעִים, שֶׁרַ"ץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ, מְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, כְּשֶׁרוֹצִים לְהַזִּיק לַזּוּלַת, עוֹשִׂים אֶת זֶה בָּעֲרָמָה, כִּי אֵין זֶה מַתְאִים לָהֶם לְעֵינֵי כֹּל לַעֲשׂוֹת רָעוֹת, וְלָכֵן הֵם עוֹשִׂים רָעוֹת בָּעֲרָמָה שֶׁלֹּא יָבִינוּ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ה'): יֵשׁ מַנְהִיגִים שֶׁמִּתְנַהֲגִים בְּרַבָּנוּת וּמוֹשְׁלִים עַל עַם דַּל, וְהֵם מִתְגָּאִים עַל הַדּוֹר בְּחִנָּם, כִּי לֹא נִתַּן לָהֶם גְּדֻלָּה מִן הַשָּׁמַיִם כְּלָל, רַק הֵם מִתְגָּאִים מֵעַצְמָם עַל הַדּוֹר בְּחִנָּם, וְיֵשׁ לָהֶם כֹּחַ אֲפִלּוּ לְהַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְנִיעַ עַצְמוֹ תַּחַת מֶמְשַׁלְתָּם; וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה נִקְרָא מַעֲנִישׁ אֶלָּא מַזִּיק, כִּי הֵם מַזִּיקֵי עָלְמָא. וְדָבָר זֶה רוֹאִים בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֵצֶל הַמְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁמִּי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ אֲלֵיהֶם, הֵם שׁוֹלְחִים שְׁלִיחֵיהֶם בָּעֲרָמָה לַעֲשׂוֹת רָעוֹת וְצָרוֹת רַבּוֹת לְזֶה שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ אֲלֵיהֶם, כִּי אֵין זֶה נָאֶה לָהֶם לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּפוּמְבִּי, כִּי הֲרֵי מַכְרִיזִים עַל עַצְמָם כְּצַדִּיקִים גְּדוֹלִים, וּבֶאֱמֶת אֵינָם אֶלָּא מַזִּיקֵי עָלְמָא, כְּמוֹ הַבֵּן שִׁפְחָה, שֶׁעַכְשָׁו נִקְרָא בֶּן מֶלֶךְ, עָשָׂה רָעוֹת רַבּוֹת לְאָבִיו, שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא אֲבִי הַבֵּן שֶׁנֶּחֱלַף, וְגָרַם לוֹ רָעוֹת תָּמִיד. וְהֵבִין אֲבִי הַבֵּן

הָעִנְיָן הַנַּ"ל, וְעָנָה וְאָמַר לִבְנוֹ (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת אַף עַל־יְדֵי הַחִלּוּף נִדְמֶה שֶׁהוּא בְּנוֹ), **וְסִפֵּר לוֹ כָּל הָעִנְיָן. וְאָמַר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו. כִּי מִמָּה־נַּפְשָׁךְ: אִם אַתָּה בְּנִי, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת עָלֶיךָ. וְאִם אַתָּה בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, בְּוַדַּאי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֶה לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ לְגַמְרֵי חַס וְשָׁלוֹם, עַל־כֵּן אַתָּה מֻכְרָח לַעֲקֹר מִכָּאן. וְהוּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד.**

אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל (הַיְנוּ זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ תַּחַת אָבִיו כִּי נִדְמֶה שֶׁהוּא הַבֶּן מֶלֶךְ, מֵחֲמַת הַחִלּוּף) **הָיָה רוֹבֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם חִצֵּי רָעָתוֹ, זֶה אַחַר זֶה. וְנִתְיַשֵּׁב הַבֵּן הַנַּ"ל לַעֲקֹר מִשָּׁם.**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַנַּ"ל, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ רָעוֹת בִּשְׁבִיל הָעִנְיָן הַנַּ"ל, שֶׁמְּרַגְּנִים שֶׁנֶּחֱלָף. וְעָנָה וְאָמַר לִבְנוֹ (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, אַף עַל־יְדֵי הַחִלּוּף נִדְמֶה שֶׁהוּא בְּנוֹ), וְסִפֵּר לוֹ כָּל הָעִנְיָן, וְאָמַר לוֹ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלָיו, כִּי מִמָּה נַּפְשָׁךְ: אִם אַתָּה בְּנִי, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִי רַחֲמָנוּת עָלֶיךָ, כִּי סְתָם אַבָּא מְרַחֵם עַל בְּרָא, וְאִם אַתָּה בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, בְּוַדַּאי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל בְּיוֹתֵר עָלֶיךָ, כִּי הוּא רוֹצֶה לְהַעֲבִיר אוֹתְךָ לְגַמְרֵי, חַס וְשָׁלוֹם, עַל לֹא דָּבָר, עַל־כֵּן אַתָּה מֻכְרָח לַעֲקֹר מִכָּאן, וְכַוָּנָתוֹ הָיְתָה עִם אֱמֶת, לְהַצִּיל אֶת הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, אַף שֶׁלֹּא הָיָה אָבִיו, כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל גִּלָּה לָנוּ (שִׂיחוֹת־הָרַ"ן, סִימָן עח), אֲשֶׁר בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יֹשֶׁר, עַיֵּן שָׁם. וְהוּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר מְאֹד, לָמָּה רוֹדְפִים אוֹתוֹ בְּחִנָּם. וּכְמוֹ־כֵן הוּא אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ בְּחִנָּם עַל לֹא דָּבָר, אֶלָּא מֵחֲמַת קִנְאָה וְשִׂנְאָה, וְכוֹאֵב לוֹ מְאֹד מְאֹד עַל מַה וְלָמָּה רוֹדְפִים אוֹתוֹ כָּל־כָּךְ בְּחִנָּם. אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל (דְּהַיְנוּ זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ תַּחַת אָבִיו, כִּי נִדְמֶה שֶׁהוּא הַבֶּן מֶלֶךְ מֵחֲמַת הַחִלּוּף) הָיָה רוֹבֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם חִצֵּי רָעָתוֹ זֶה אַחַר זֶה. וְנִתְיַשֵּׁב הַבֵּן

וְנָתַן לוֹ אָבִיו מָמוֹן הַרְבֵּה וְהָלַךְ לוֹ. וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד, לַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת בֵּן הַמֶּלֶךְ) עַל אֲשֶׁר נִתְגָּרֵשׁ מִמְּדִינָתוֹ בְּחִנָּם, כִּי הִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ: לָמָּה וְעַל מַה מַּגִּיעַ לִי זֹאת לְהִתְגָּרֵשׁ? אִם אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ, בְּוַדַּאי אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת! וְאִם אֵין אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ, גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ בְּחִנָּם, כִּי מַה חֶטְאִי? וְהוֹרַע לוֹ מְאֹד. וּמֵחֲמַת זֶה לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁתְיָה, וְהָלַךְ לְבֵית הַזּוֹנוֹת, וְרָצָה לְבַלּוֹת בָּזֶה אֶת יָמָיו, לְהִשְׁתַּכֵּר וְלֵילֵךְ בְּשִׁרירוּת לִבּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ בְּחִנָּם:

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַנַּ"ל לַעֲקֹר מִשָּׁם; כִּי אִם אָדָם רוֹאֶה שֶׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה, הָעֵצָה לַעֲקֹר וְלִבְרֹחַ מִשָּׁם. וְנָתַן לוֹ אָבִיו מָמוֹן הַרְבֵּה, וְרוֹאִים אֵיךְ שֶׁבְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יֹשֶׁר, כִּי בֶּאֱמֶת זֶה לֹא הָיָה בְּנוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא רְחֵם עָלָיו, וְנָתַן לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה, וְהָלַךְ לוֹ, וְחָרָה לוֹ הַדָּבָר מְאֹד לַבֵּן הַנַּ"ל (אֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת בֵּן הַמֶּלֶךְ) עַל אֲשֶׁר נִתְגָּרֵשׁ מִמְּדִינָתוֹ בְּחִנָּם, כִּי הִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ: לָמָּה וְעַל מַה מַּגִּיעַ לִי זֹאת לְהִתְגָּרֵשׁ? אִם אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ, בְּוַדַּאי אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, וְאִם אֵין אֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ, גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ בְּחִנָּם, כִּי מַה חֶטְאִי?! וְהוֹרַע לוֹ מְאֹד. כִּי אֵין עוֹד צַעַר לָאָדָם כְּמוֹ שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ עָלָיו וְרוֹדְפִים אוֹתוֹ בְּחִנָּם, עַד שֶׁהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת מְגֹרָשׁ. וּמֵחֲמַת זֶה לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁתְיָה, וְהָלַךְ לְבֵית הַזּוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קפא): כְּשֶׁמִּתְקַשְּׁרִים בְּקֶשֶׁר אֵיזֶה אֲנָשִׁים עַל אִישׁ אֶחָד — יְכוֹלִים לְהַפִּילוֹ, וּכְשֶׁמַּפִּילִים אֵיזֶה אָדָם, עִקַּר הַנְּפִילָה שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת נְאוּף; וְרָצָה לְבַלּוֹת בָּזֶה אֶת יָמָיו, לְהִשְׁתַּכֵּר וְלֵילֵךְ בְּשִׁרירוּת לִבּוֹ, מֵחֲמַת שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ בְּחִנָּם; כִּי כְּשֶׁרוֹדְפִים אֶת בַּר יִשְׂרָאֵל, הוּא נִמְצָא בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁלֹּא יְאַבֵּד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּפַעַם אֶחָת, כִּי זֶה הַנִּסָּיוֹן הַכִּי קָשֶׁה לָאָדָם, שֶׁהוּא רוֹאֶה אֲשֶׁר אֵלּוּ הָרְשָׁעִים עוֹשִׂים חַיִל, וְאוֹתוֹ רוֹדְפִים עַל שׁוּם דָּבָר, וְהוּא צָרִיךְ

וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל תָּפַס אֶת הַמְּלוּכָה בְּחָזְקָה. וּכְשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ שֵׁשׁ אֵיזֶה אֲנָשִׁים שֶׁמְּרַנְּנִים וּמְדַבְּרִים מֵהַחִלּוּף הַנַּ"ל, הָיָה מַעֲנִישָׁם וְנוֹקֵם בָּם מְאֹד, וּמָלַךְ בְּתֹקֶף וָעֹז:

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

לִהְיוֹת מְגֹרָשׁ, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לְדַבֵּר אִתּוֹ, וְלֹא לְהִתְעַסֵּק עִמּוֹ, וְלָכֵן הוּא נִמְצָא תָּמִיד בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, שֶׁלֹּא יִפֹּל בִּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא, וְיִקַּח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁתְיָה, וְלַעֲשׂוֹת שְׁטוּת וְלִפֹּל בִּנְאוּף, וְלָלֶכֶת לְבֵית הַזּוֹנוֹת, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁבָּרִים מֵרֹב הַלַּחַץ שֶׁמַּלְחִיצִים אוֹתָם, וְהָרְחוּק שֶׁמַּרְחִיקִים אוֹתָם, הֵם לוֹקְחִים אֶת עַצְמָם אֶל הַשִּׁתְיָה. (וּבִכְלָל זֶה גַּם סַמִּים שֶׁמְּסַמְּמִים אֶת עַצְמָם), וּמִתְעַסְּקִים בִּנְאוּף וְזִנּוּת, וְהַכֹּל מֵרֹב יֵאוּשׁ שֶׁמִּתְיָאֲשִׁים מִמַּצָּבָם שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ. וּבֶאֱמֶת זוֹ טָעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק בֶּאֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֵידַע שֶׁאֲפִלּוּ כֻּלָּם יַעַזְבוּ אוֹתוֹ, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא נִשְׁאָר עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נו): כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לֵב, אֵין שַׁיָּךְ אֲצִלּוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ. וְלָכֵן כְּשֶׁבֶּר יִשְׂרָאֵל רוֹאֶה שֶׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ וְכֻלָּם כְּנֶגְדּוֹ, אֵין לוֹ עֵצָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לִבְרֹחַ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא לִבְרֹחַ אֶל הַחשֶׁךְ, שֶׁזֶּה הַשִּׁתְיָה וְהַסַּמִּים וְהַזּוֹנוּת. וְלָכֵן הָעִקָּר בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר מִשּׁוּם דָּבָר, וְאָז יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ תָּמִיד. וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל תָּפַס אֶת הַמְּלוּכָה בְּחָזְקָה, כִּי כָּל אֵלּוּ שֶׁאוֹחֲזִים בְּיָד תַּקִּיפָה, בָּזֶה מְגַלִּים שֶׁהֵם נוֹלְדוּ בִּפְסוּל, שֶׁאֵינָם כְּשֵׁרִים, (כְּמוֹ זֶה שֶׁהָיָה בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה, אֶלָּא נִתְחַלֵּף וְנִדְמֶה שֶׁהוּא עַכְשָׁו הַמֶּלֶךְ). וּכְשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ, שֵׁשׁ אֵיזֶה אֲנָשִׁים, שֶׁמְּרַנְּנִים וּמְדַבְּרִים מֵהַחִלּוּף הַנַּ"ל, הָיָה מַעֲנִישָׁם וְנוֹקֵם בָּם מְאֹד, וּמָלַךְ בְּתֹקֶף וָעֹז; כִּי מֶלֶךְ אֲמִתִּי שֶׁהוּא בֶּן מֶלֶךְ, יֵשׁ לוֹ תְּכוּנַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל רַחֲמָנוּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁהוּא אַכְזָר, וּמִתְאַכְזֵר עַל הַזּוֹלַת, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין הוּא וָלָד כָּשֵׁר, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה. [וְזֶה כְּלָל, בְּכָל מָקוֹם כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁאֶחָד הוּא אַכְזָר הַמִּתְאַכְזֵר עַל הַזּוֹלַת, אֵין זֶה אֶלָּא שֶׁהוּא פָּגוּם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בֵּיצָה לב:): כָּל הַמְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל

וַיְהִי הַיּוֹם, וְנָסַע הַמֶּלֶךְ עִם שָׂרָיו לְתָפֵס חַיּוֹת (שֶׁקּוֹרִין "נָאוּוְלָאוּוִיעֶ") **וּבָאוּ לְמָקוֹם נָאֶה, וּנְהַר מַיִם לִפְנֵי הַמָּקוֹם הַהוּא. וְעָמְדוּ שָׁם לָנוּחַ וּלְטַיֵּל. וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ הַמֶּלֶךְ לִשְׁכַּב, וּבָא עַל דַּעְתּוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל שֶׁעָשָׂה, שֶׁגֵּרֵשׁ אֶת הַבֵּן הַנַּ"ל בְּחִנָּם. כִּי מִמְּהֹ־נַּפְשֶׁךָ: אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ, לֹא דַּי שֶׁנִּתְחַלֵּף, מַדּוּעַ יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מִכָּאן? וְאִם אֵינוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ, גַּם־כֵּן אֵין מַגִּיעַ לוֹ לְגָרְשׁוֹ, כִּי מֶה חָטָא? וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹשֵׁב בָּזֶה וּמִתְחָרֵט עַל הַחֵטְא וְהָעַוְלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שֶׁעָשָׂה, וְלֹא יָדַע לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת מֵזֶּה**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַבְּרִיּוֹת, בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מִזַּרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ; וְלָכֵן בְּכָל מְרִיבָה צְרִיכִים לִרְאוֹת מִי שׁוֹתֵק וְסוֹבֵל, הוּא הָאִישׁ כָּשֵׁר, וְהוּא הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (קִדּוּשִׁין עא:): כִּי מִינְצוּ בֵּי תְּרֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, חֲזוּ הֵי מִנַּייְהוּ דְּקָדִים וְשָׁתִיק, אָמְרֵי הַאי מְיֻחָס טְפֵי; כִּי אַחֶרֶת הוּא בֶּן שִׁפְחָה, שֶׁנּוֹלַד בִּפְסוּל].

וַיְהִי הַיּוֹם, וְנָסַע הַמֶּלֶךְ עִם שָׂרָיו לְתָפֵס חַיּוֹת (שֶׁקּוֹרִין "נָאוּוְלָאוּוִיעֶ"), וּבָאוּ לְמָקוֹם נָאֶה, וּנְהַר מַיִם לִפְנֵי הַמָּקוֹם הַהוּא, וְעָמְדוּ שָׁם לָנוּחַ וּלְטַיֵּל, וְהִנִּיחַ עַצְמוֹ הַמֶּלֶךְ לִשְׁכַּב, וּבָא עַל דַּעְתּוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל שֶׁעָשָׂה, שֶׁגֵּרֵשׁ אֶת הַבֵּן הַנַּ"ל בְּחִנָּם, כִּי מִמָּה נַּפְשָׁךְ: אִם הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ לֹא דַּי שֶׁנִּתְחַלֵּף, מַדּוּעַ יִהְיֶה נִתְגָּרֵשׁ מִכָּאן? וְאִם אֵינוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ, גַּם־כֵּן אֵין מַגִּיעַ לוֹ לְגָרְשׁוֹ, כִּי מֶה חָטָא?! וְהָיָה הַמֶּלֶךְ חוֹשֵׁב בָּזֶה, וּמִתְחָרֵט עַל הַחֵטְא וְהָעַוְלָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שֶׁעָשָׂה, וְלֹא יָדַע לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת מָזֶּה?! כִּי בֶּאֱמֶת אִם הָיָה לָאָדָם יִשּׁוּב הַדַּעַת, הָיָה מִתְחָרֵט עַל הָרִבְּה דְּבָרִים שֶׁעָשָׂה. וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת־הָרַ"ן, סִימָן עח): בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ יֹשֶׁר, וַאֲפִלּוּ מִי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הָעַוְלוֹת, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּהֶכְרֵחַ נִמְצָא בּוֹ אֵיזֶה יֹשֶׁר, רַק שֶׁיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין בְּנֵי אָדָם, מָתַי מַתְחִיל הַיֹּשֶׁר, יֵשׁ אָדָם שֶׁהַיֹּשֶׁר מַתְחִיל אֶצְלוֹ תֵּכֶף, וְיֵשׁ שֶׁאֵין מַתְחִיל אֶצְלוֹ

בָּזֶה? וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִדָּבָר כָּזֶה עִם שׁוּם אָדָם לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ. וְנִתְעַצֵּב בִּדְאָגָה מְאֹד. וְאָמַר לְהַשָּׂרִים לָשׁוּב, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּפְלָה עָלָיו דְּאָגָה, אֵין צְרִיכִין עוֹד לְטַיֵּל. וְחָזְרוּ לְבֵיתָם, וּכְשֶׁחָזַר הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ, בְּוַדַּאי הָיוּ לוֹ כַּמָּה עִנְיָנִים וַעֲסָקִים, וְנִתְעַסֵּק בַּעֲסָקָיו, וְעָבַר מִדַּעְתּוֹ עִנְיָן הַנַּ"ל:

וְהַבֵּן הַנַּ"ל שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ (אֲשֶׁר הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת) **וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וּבִזְבֵּז מְעוֹתָיו. פַּעַם אַחַת יָצָא לְבַדּוֹ**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַיְשֶׁר רַק אַחַר שֶׁעוֹשֶׂה עַוְלָה, וְיֵשׁ שֶׁמִּתְאַחֵר אֶצְלוֹ הַתְחָלַת הַיְשֶׁר יוֹתֵר, הַיְנוּ אַחַר שֶׁעוֹשֶׂה כַּמָּה עַוְלוֹת, וּלְבַסּוֹף מַתְחִיל הַיְשֶׁר, וּכְמוֹ־כֵן הַמֶּלֶךְ שֶׁעָשָׂה עַוְלָה כָּזוֹ, שֶׁגֵּרֵשׁ אֶת זֶה שֶׁאָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא בֶּן מֶלֶךְ, הִתְחִיל לְהִתְחָרֵט אַחַר יְשׁוּב הַדַּעַת שֶׁהָיָה בּוֹ, לָמָּה עָשָׂה עַוְלָה כָּזוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִדָּבָר כָּזֶה עִם שׁוּם אָדָם לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ, כִּי יֵשׁ דְּבָרִים פְּרָטִיִּים שֶׁשַּׁיָּכִים לָאָדָם בְּעַצְמוֹ, וְאֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּרַבִּים, אֵין לוֹ עִם מִי לְהִתְיַעֵץ, כִּי יֵשׁ עִנְיָנִים שֶׁקָּשֶׁה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם, כִּי לֹא רוֹצֶה שֶׁיִּתְגַּלֶּה קְלוֹנוֹ בָּרַבִּים, וְעַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְדַבֵּר בִּדְבָרִים אֵלּוּ עִם אֲחֵרִים. וְנִתְעַצֵּב בִּדְאָגָה מְאֹד, וְאָמַר לְהַשָּׂרִים לָשׁוּב, כִּי מֵאַחַר שֶׁנִּפְלָה עָלָיו דְּאָגָה, אֵין צְרִיכִין עוֹד לְטַיֵּל; כִּי עִנְיַן הַטִּיּוּל וְהַמְּנוּחָה צָרִיךְ לְהָבִיא לָאָדָם שַׁלְוַת הַנֶּפֶשׁ וְשִׂמְחַת הַחַיִּים, וְכֵיוָן שֶׁנּוֹפֶלֶת עָלָיו עַצְבוּת וּדְאָגוֹת, מַה מוֹעִיל לוֹ הַטִּיּוּל וְהַנֶּפֶשׁ וְהַמְּנוּחָה?! וְחָזְרוּ לְבֵיתָם. וּכְשֶׁחָזַר הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ, בְּוַדַּאי הָיוּ לוֹ כַּמָּה עִנְיָנִים וַעֲסָקִים, וְנִתְעַסֵּק בַּעֲסָקָיו, וְעָבַר מִדַּעְתּוֹ עִנְיַן הַנַּ"ל; כִּי כְּשֶׁאָדָם חוֹץ לַיְשׁוּב וְהוֹלֵךְ לְטַיֵּל, אֲזַי זוֹכֶה לְיִשּׁוּב הַדַּעַת, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁחוֹזֵר לְבֵיתוֹ וְעָסוּק בַּעֲסָקָיו, מִיָּד הוּא שׁוֹכֵחַ אֶת כָּל הַחֲרָטוֹת שֶׁהִתְחָרֵט, וְכָל הַקַּבָּלוֹת שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ. וְהַבֵּן הַנַּ"ל שֶׁנִּתְגָּרֵשׁ (אֲשֶׁר הוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת), וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וּבִזְבֵּז מְעוֹתָיו. פַּעַם אַחַת יָצָא

לְטַיֵּל וְהֵנִיחַ לִשְׁכַּב. וּבָא לוֹ עַל דַּעְתּוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וְחָשַׁב: מַה זֹּאת עָשָׂה אֱלֹקִים לִי? אִם אֲנִי הַבֶּן מֶלֶךְ, בְּוַדַּאי אֵינוֹ רָאוּי לִי זֹאת, וְאִם אֵינִי בֶּן הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ וּמְגֹרָשׁ. וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: אַדְרַבָּא אִם־כֵּן, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, לְהַחֲלִיף אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ, וְשֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו כַּנַּ״ל, אִם־כֵּן הַיְתָכֵן מַה שֶּׁעָשִׂיתִי? וְכִי כָּךְ הָיָה רָאוּי לִי לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי? וְהִתְחִיל לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְחָרֵט מְאֹד עַל הַמַּעֲשִׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה, וְאַחַר כָּךְ חָזַר לְמְקוֹמוֹ, וְחָזַר אֶל הַשִּׂכְרוּת,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְבַדּוֹ לְטַיֵּל וְהִנִּיחַ לִשְׁכַּב, וּבָא לוֹ עַל דַּעְתּוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וְחָשַׁב מַה זֹּאת עָשָׂה אֱלֹקִים לִי: אִם אֲנִי הַבֶּן מֶלֶךְ, בְּוַדַּאי אֵינוֹ רָאוּי לִי זֹאת, וְאִם אֵינִי בֶּן הַמֶּלֶךְ, גַּם־כֵּן אֵינוֹ מַגִּיעַ לִי זֹאת, לִהְיוֹת בּוֹרֵחַ וּמְגֹרָשׁ, וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ: אַדְרַבָּה, אִם כֵּן, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, לְהַחֲלִיף אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ, וְשֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו כַּנַּ״ל, אִם־כֵּן הַיְתָכֵן מַה שֶּׁעָשִׂיתִי?! וְכִי כָּךְ הָיָה רָאוּי לִי לְהִתְנַהֵג כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי?! וְהִתְחִיל לְהִצְטַעֵר וּלְהִתְחָרֵט מְאֹד עַל הַמַּעֲשִׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה; כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל נִבְרָא עִם טוֹב, כִּי נִשְׁמָתוֹ מֻשְׁרֶשֶׁת מֵעוֹלָם הָאֲצִילוּת, וְלָכֵן נִכְנָסוֹת בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטוֹת — לָמָּה הוּא צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג כָּךְ, כִּי נִשְׁמָתוֹ אֵינָהּ נוֹתֶנֶת לוֹ מָנוֹחַ, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, וְשָׁרְשׁוֹ מֵעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רעד), שֶׁאֲפִלּוּ רְשָׁעִים שֶׁעוֹבְדִים וְיוֹגְעִים כָּל יְמֵיהֶם, כְּדֵי לַעֲקֹר עַצְמָם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, עִם כָּל זֹאת תָּמִיד נִכְנָס בָּהֶם הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, כִּי הַיַּהֲדוּת שֶׁבָּהֶם אֵינָהּ מַנַּחַת אוֹתָם לִפֹּל, וּמַכְנִיסָה בָּהֶם הָרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה. וְאַחַר־כָּךְ חָזַר לְמְקוֹמוֹ, וְחָזַר אֶל הַשִּׂכְרוּת, כִּי בֶּן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁלּוֹחֵם עִם הָאָדָם, וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר

אַךְ מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לְהִתְחָרֵט, הָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטָה וּתְשׁוּבָה בְּכָל פַּעַם.

פַּעַם אַחַת הֵנִיחַ עַצְמוֹ לִשְׁכַּב, וְחָלַם לוֹ אֵיךְ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי יֵשׁ יָרִיד בְּיוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁיֵּלֵךְ לְשָׁם, וּמַה שֶּׁיְּזַדְּמֵן לוֹ בָּרִאשׁוֹנָה אֵיזֶה עֲבֵרוּת לְהִשְׁתַּכֵּר יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָעֲבֵרוּת, אַף אִם אֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ. וְהֵקִיץ וְהַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס לוֹ מְאֹד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ. כִּי לִפְעָמִים עוֹבֵר הַדָּבָר תֵּכֶף מִן הַמַּחֲשָׁבָה, אַךְ דְּבַר הַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס הַרְבֵּה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בִּתְשׁוּבָה וּמִתְגַּבֵּר עָלָיו, אֲזַי הוּא חוֹזֵר וּמִתְגַּבֵּר עָלָיו, כְּדֶרֶךְ שְׁנֵי בְּנֵי־אָדָם הַמִּתְאַבְּקִים זֶה עִם זֶה, כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁחֲבֵרוֹ הוֹלֵךְ לְהַפִּילוֹ, אֲזַי הוּא מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּיוֹתֵר, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הִתְחִיל לְהִתְחָרֵט, הָיָה מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטָה וּתְשׁוּבָה בְּכָל פַּעַם; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים בּוֹ הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְהוּא מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ חֲרָטָה אֲמִתִּית, אֲפִלּוּ שֶׁאַחַר־כָּךְ יִתְגַּבֵּר עָלָיו יְצָרוֹ, וַיַּחֲזֹר וַיַּפִּילוֹ וַיַּכְשִׁילוֹ בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, עִם כָּל זֹאת כְּבָר לֹא יִהְיֶה לוֹ מָנוֹחַ, מֵחֲמַת הַחֲרָטָה שֶׁהִתְחָרֵט פַּעַם וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁשָּׁב, וְזֶה תָּמִיד יְעוֹרֵר אוֹתוֹ, כִּי מִצְוָה גְּדוֹלָה מְצֻוֶּה; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנִּכְנָסִים בָּאָדָם הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וּמִתְחָרֵט עַל הֶעָבָר שֶׁלּוֹ, אַף שֶׁיָּבוֹא אַחַר־כָּךְ הַיֵּצֶר הָרָע וְיִרְצֶה לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו, תָּמִיד יְבַלְבְּלוֹ אוֹתוֹ כְּבָר הַהִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ. **פַּעַם אַחַת הֵנִיחַ עַצְמוֹ לִשְׁכַּב, וְחָלַם לוֹ, אֵיךְ שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי יֵשׁ יָרִיד בְּיוֹם פְּלוֹנִי, שֶׁיֵּלֵךְ לְשָׁם, וּמַה שֶּׁיְּזַדְּמֵן לוֹ בָּרִאשׁוֹנָה אֵיזֶה עֲבֵרוּת לְהִשְׁתַּכֵּר — יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הָעֲבֵרוּת, אַף אִם אֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ, וְהֵקִיץ. וְהַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס לוֹ מְאֹד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, כִּי לִפְעָמִים עוֹבֵר הַדָּבָר תֵּכֶף מִן הַמַּחֲשָׁבָה, אַךְ דְּבַר הַחֲלוֹם הַזֶּה נִכְנַס הַרְבֵּה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה קָשֶׁה בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת זֹאת, כִּי**

זֹאת, וְהָלַךְ יוֹתֵר אֶל הַשִּׁתְיָה, וְחָלַם לוֹ יוֹתֵר הַחֲלוֹם הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים, וּבִלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד.

פַּעַם אַחַת הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ בַּחֲלוֹם: אִם אַתָּה רוֹצֶה לָחוּס

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

זֶה עִקַּר הַצָּרָה שֶׁל הָאָדָם, שֶׁנִּכְנָס בְּחוֹבוֹת עֲצוּמִים, וּמִסְתַּבֵּךְ עִם כָּל מִינֵי אֲנָשִׁים אַלִּימִים, וְהַכֹּל מִפְּנֵי גַּאוּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָקַחַת פַּרְנָסָה אוֹ אֵיזוֹ אֻמָּנוּת שֶׁאֵינָהּ מַתְאִימָה לוֹ לְפִי דַּעְתּוֹ. וְדָבָר זֶה עוֹבֵר עַל רֹב בְּנֵי־אָדָם, שֶׁסּוֹבְלִים עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, מֵחֲמַת שֶׁלֹּא מַתְאִים לָהֶם לְפִי דַּעְתָּם הַמְשֻׁבֶּשֶׁת פַּרְנָסָה זוֹ אוֹ אַחֶרֶת, כִּי הַגַּאוּת אֵינָהּ נוֹתֶנֶת לָהֶם לַעֲסֹק בְּאֻמָּנִיּוֹת פְּשׁוּטוֹת, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיג.): פִּשְׁטוּ נְבֵלְתָּא בְּשׁוּקָא וְשָׁקִיל אַגְרָא, וְלָא תֵּימָא כַּהֲנָא אֲנָא, וְגַבְרָא רַבָּא אֲנָא; וְכֵן מָצִינוּ בְּתַנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, שֶׁעָשׂוּ כָּל אֻמָּנוּת פְּשׁוּטָה, וְלֹא עָשׂוּ מִזֶּה עֵסֶק, (עַיֵּן יוֹמָא לה.): הִלֵּל הַזָּקֵן הָיָה חוֹטֵב עֵצִים, (עַיֵּן פְּסָחִים קיג): רַבִּי חֲנִינָא הָיָה תּוֹפֵר נַעֲלַיִם. (עַיֵּן בָּבָא בַּתְרָא קסד): רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נַחְתּוֹם. (עַיֵּן שַׁבָּת מט.): רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא הָיָה מְעַבֵּד עוֹרוֹת. (עַיֵּן עֵרוּבִין יג.): רַבִּי מֵאִיר הָיָה לַבְלָר. (עַיֵּן גִּטִּין סז:): רַב שֵׁשֶׁת הָיָה נוֹשֵׂא קוֹרוֹת. (עַיֵּן תַּעֲנִית כא:): אַבָּא אוּמָנָא הָיָה מַקִּיז דָּם. (עַיֵּן שָׁם כג.): אַבָּא חִלְקִיָּה הָיָה עוֹבֵד בַּשָּׂדֶה. (עַיֵּן אָבוֹת, פֶּרֶק ד'): רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר וְכַדּוֹמֶה, אֶלָּא הָאָדָם מֵחֲמַת גַּאוּתוֹ, אֵינוֹ מַתְאִים לוֹ לָקַחַת אֵיזוֹ עֲבוֹדָה, וְלָכֵן מִסְתּוֹבֵב בָּטֵל. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת נט.): הַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי שִׁעֲמוּם וְלִידֵי זִמָּה. וְלָכֵן הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁנִּתְחַלֵּף עַכְשָׁו לְבֶן שִׁפְחָה, לֹא רָצָה לָקַחַת אֶת מַה שֶּׁאָמְרוּ לוֹ בַּחֲלוֹם, וְלָכֵן הָלַךְ יוֹתֵר אֶל הַשִּׁתְיָה, כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁמְּלֵאִים גַּאוּת, שֶׁלּוֹקְחִים אֶת עַצְמָם אֶל הַשִּׁכְרוּת, כְּדֵי לִבְרֹחַ מִן הַמְּצִיאוּת. וּבֶאֱמֶת כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (נְדָרִים מט.): גְּדוֹלָה מְלָאכָה שֶׁמְּכַבֶּדֶת אֶת בְּעָלֶיהָ, אַךְ הָאָדָם מֵחֲמַת גַּאוּתוֹ, אֵין מַתְאִימָה לוֹ אֵיזוֹ אֻמָּנוּת, וְעַל־יְדֵי־זֶה בּוֹרֵחַ מִן הַמְּצִיאוּת וְנִכְנָס לְשִׁכְרוּת. **וְחָלַם לוֹ יוֹתֵר הַחֲלוֹם הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים, וּבִלְבֵּל אוֹתוֹ מְאֹד,** כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים מְגַלִּים לָאָדָם בַּחֲלוֹם דְּבָרִים נִפְלָאִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר יב, ו): "בַּחֲלוֹם אֵדַבֶּר בּוֹ". **פַּעַם אַחַת הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ בַּחֲלוֹם, אִם אַתָּה רוֹצֶה לָחוּס**

עַל עַצְמְךָ, תַּעֲשֶׂה כַּנַּ"ל! וְהָכְרַח לְקַיֵּם אֶת הַחֲלוֹם. וְהָלַךְ וְנָתַן מוֹתַר הַמָּעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ עֲדַיִן עַל הָאַכְסַנְיָא, גַּם הַמַּלְבּוּשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁהָיָה לוֹ הִנִּיחַ גַּם־כֵּן עַל הָאַכְסַנְיָא, וְהוּא לָקַח לְעַצְמוֹ מַלְבּוּשׁ פָּשׁוּט שֶׁל סוֹחֲרִים, כְּגוֹן "אַפִּינְטְשָׁע", וְנָסַע עַל הַיָּרִיד וּבָא לְשָׁם.

וְהִשְׁכִּים וְהָלַךְ עַל הַיָּרִיד, וּפָגַע בּוֹ סוֹחֵר אֶחָד וְאָמַר לוֹ: רְצוֹנְךָ לְהִשְׁתַּכֵּר בְּאֵיזֶה עֲבֹדוֹת? הֵשִׁיב לוֹ: הֵן.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל עַצְמְךָ תַּעֲשֶׂה כַּנַּ"ל, וְהָכְרַח לְקַיֵּם אֶת הַחֲלוֹם, כִּי אִם חוֹזֵר אֵצֶל הָאָדָם כַּמָּה פְּעָמִים הַחֲלוֹם, יֵדַע שֶׁהַלֹּא דָּבָר הוּא. וְהָלַךְ וְנָתַן מוֹתַר הַמָּעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ עֲדַיִן עַל הָאַכְסַנְיָה, גַּם הַמַּלְבּוּשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁהָיָה לוֹ הִנִּיחַ גַּם־כֵּן עַל הָאַכְסַנְיָה, וְהוּא לָקַח לְעַצְמוֹ מַלְבּוּשׁ פָּשׁוּט שֶׁל סוֹחֲרִים, כְּגוֹן ("אַפִּינְטְשָׁע") [מַלְבּוּשׁ עֶלְיוֹן], כִּי הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר נִכְנָס בּוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, הוּא לְהוֹרִיד מִמֶּנּוּ אֶת הַבְּגָדִים צוֹאִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זְכַרְיָה ג, ד): "הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אוֹתְךָ מַחֲלָצוֹת", כִּי הֲרֵי עַד עַכְשָׁו לָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׂכְרוּת וְהָלַךְ אֶל בֵּית הַזּוֹנוֹת, וְעָשָׂה כָּל מִינֵי תּוֹעֵבוֹת רָעוֹת, וְעַכְשָׁו אָמְרוּ לוֹ לְהוֹרִיד אֶת הַבְּגָדִים, שֶׁהֵם הַלְּבוּשִׁים שֶׁמְּכַסִּים אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְעָלָיו לָלֶכֶת בְּגָלוּת, כְּדֵי לְכַפֵּר עֲוֹנוֹתָיו שֶׁעָשָׂה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (סַנְהֶדְרִין לז:): גָּלוּת מְכַפֶּרֶת עַל הַכֹּל; **וְנָסַע עַל הַיָּרִיד וּבָא לְשָׁם. וְהִשְׁכִּים וְהָלַךְ עַל הַיָּרִיד, וּפָגַע בּוֹ סוֹחֵר אֶחָד, וְאָמַר לוֹ: רְצוֹנְךָ לְהִשְׁתַּכֵּר בְּאֵיזוֹ עֲבֹדוֹת? הֵשִׁיב לוֹ: הֵן;** כִּי בֶּאֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין לְכָל אֶחָד אֶת פַּרְנָסָתוֹ, וּמַה שֶּׁאָדָם צוֹעֵק שֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה, זֶה רַק מֵחֲמַת גַּאוּת וְיֵשׁוּת, שֶׁהוּא בּוֹרֵר אֵיזוֹ פַּרְנָסָה טוֹבָה בִּשְׁבִילוֹ, וְאִם אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת מַה שֶּׁמַּתְאִים לוֹ, אֵינוֹ חָפֵץ בּוֹ. וּבֶאֱמֶת גִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָקַחַת מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ, וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד, כִּי מַה שֶּׁמַּזְמִינִים לוֹ — הַכֹּל מִן הַשָּׁמַיִם. וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהַבֵּן מֶלֶךְ נָסַע בַּיָּרִיד,

אָמַר לוֹ: אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת. תַּשְׁכִּיר עַצְמְךָ אֶצְלִי? וְהוּא לֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה מֵחֲמַת הַחֲלוֹם הַנַּ״ל, וְעָנָה וְאָמַר תֵּכֶף: הֵן! וְהַסּוֹחֵר שְׂכָרוֹ תֵּכֶף, וְתֵכֶף הִתְחִיל לְשַׂמֵּשׂ עִמּוֹ וּלְצַוּוֹת עָלָיו כְּדַרְכּוֹ הָאָדוֹן עַל מְשָׁרְתָיו, וְהוּא הִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ מֶה עָשָׂה?! כִּי בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לוֹ עֲבוֹדוֹת כָּזֶה, כִּי הוּא אִישׁ רַךְ, וְעַתָּה יִצְטָרֵךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת, וְיִכְרַח לֵילֵךְ רַגְלִי אַצֶּל הַבְּהֵמוֹת, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהִתְחָרֵט. וְהַסּוֹחֵר מְצַוֶּה עָלָיו כְּדַרְכּוֹ הָאָדוֹן, וְשָׁאַל אֶת הַסּוֹחֵר: אֵיךְ אֵלֵךְ לְבַדִּי עִם הַבְּהֵמוֹת? הֵשִׁיב לוֹ: יֵשׁ עוֹד רוֹעִים מוֹלִיכֵי בְּהֵמוֹת שֶׁלִּי, וְתֵלֵךְ עִמָּם, וְנָתַן לוֹ לְיָדוֹ אֵיזֶה בְּהֵמוֹת שֶׁיּוֹלִיכֵם,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כְּשֶׁפָּגַע בּוֹ הַסּוֹחֵר וּשְׁאָלוֹ: אִם הוּא רוֹצֶה לְהִשְׂתַּכֵּר בְּאֵיזֶה עֲבוֹדוֹת, תֵּכֶף־וּמִיָּד הֵשִׁיב לוֹ: הֵן. וְאִם בְּנֵי־אָדָם הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְכּוֹ זֶה, אַף פַּעַם לֹא הָיָה חָסֵר לָהֶם פַּרְנָסָה, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַזְמִין לְכָל אֶחָד כְּדֵי פַּרְנָסָתוֹ. אָמַר לוֹ: אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת, תַּשְׁכִּיר עַצְמְךָ אֶצְלִי? וְהוּא לֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה, מֵחֲמַת הַחֲלוֹם הַנַּ״ל, כִּי הִפְחִידוּ אוֹתוֹ — אִם אַתָּה לֹא תִּקַּח אֶת מַה שֶּׁמַּצִּיעִים לְךָ, מָרָה תִּהְיֶה לְךָ בָּאַחֲרוֹנָה. לָזֹאת הַסְּכִים, וְעָנָה וְאָמַר תֵּכֶף: הֵן! וְהַסּוֹחֵר שְׂכָרוֹ תֵּכֶף, וְתֵכֶף הִתְחִיל לְשַׂמֵּשׂ עִמּוֹ וּלְצַוּוֹת עָלָיו, כְּדַרְכּוֹ הָאָדוֹן עַל מְשָׁרְתָיו. וְהוּא הִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל בְּעַצְמוֹ מֶה עָשָׂה?! כִּי בְּוַדַּאי אֵין רָאוּי לוֹ עֲבוֹדוֹת כָּזֶה, כִּי הוּא אִישׁ רַךְ, וְעַתָּה יִצְטָרֵךְ לְהוֹלִיךְ בְּהֵמוֹת, וְיִכְרַח לֵילֵךְ רַגְלִי אֶצֶל הַבְּהֵמוֹת. אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהִתְחָרֵט, כִּי מֵאַחַר שֶׁהִשְׂכִּיר אֶת עַצְמוֹ כְּבָר אֶל הָאָדוֹן וְהַסּוֹחֵר. וְהַסּוֹחֵר מְצַוֶּה עָלָיו כְּדַרְכּוֹ הָאָדוֹן, וְשָׁאַל אֶת הַסּוֹחֵר: אֵיךְ אֵלֵךְ לְבַדִּי עִם הַבְּהֵמוֹת? הֵשִׁיב לוֹ: יֵשׁ עוֹד רוֹעִים מוֹלִיכֵי בְּהֵמוֹת שֶׁלִּי, וְתֵלֵךְ עִמָּם, וְנָתַן לוֹ לְיָדוֹ אֵיזֶה בְּהֵמוֹת שֶׁיּוֹלִיכֵם, וְהוֹלִיכָם חוּץ

וְהוֹלִיכָם חוּץ לָעִיר, וְשָׁם נִתְקַבְּצוּ יַחַד שְׁאָר הָרוֹעִים הַמּוֹלִיכִים הַבְּהֵמוֹת. וְהָלְכוּ יַחַד, וְהוֹלִיךְ אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב עַל סוּס וְהָלַךְ אֶצְלָם, וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב בְּאַכְזָרִיּוּת, וּכְנֶגְדּוֹ הָיָה בְּאַכְזָרִיּוּת יוֹתֵר מִזֶּה, וְהוּא הָיָה מִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִן הַסּוֹחֵר, מֵחֲמַת שֶׁרָאָהוּ בְּאַכְזָרִיּוּת גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ, וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יַכֶּה אוֹתוֹ הַכָּאָה אַחַת בְּמַקְלוֹ וְיָמוּת תֵּכֶף (הַיְנוּ כִּי מֵרֹב דַּקּוּתוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לָעִיר, וְשָׁם נִתְקַבְּצוּ יַחַד שְׁאָר הָרוֹעִים הַמּוֹלִיכִים הַבְּהֵמוֹת, וְהָלְכוּ יַחַד, וְהוֹלִיךְ אֶת הַבְּהֵמוֹת. וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב עַל סוּס, וְהָלַךְ אֶצְלָם, וְהַסּוֹחֵר הָיָה רוֹכֵב בְּאַכְזָרִיּוּת; כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הַבַּעֲלֵי בָּתִּים וְהַסּוֹחֲרִים, שֶׁרוֹדִים בְּפוֹעֲלֵיהֶם בְּגַסּוּת וּבְאַכְזָרִיּוּת נוֹרָאָה מְאֹד, כִּי הֵם חוֹשְׁבִים מֵאַחַר שֶׁהֵם הַבַּעֲלֵי בָּתִּים, אֲזַי פּוֹעֲלֵיהֶם הֵם הָעֲבָדִים שֶׁלָּהֶם, וּבֶאֱמֶת זוֹ רִשְׁעוּת וַאֲכְזָרִיּוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיזֶה עֵסֶק אוֹ מִסְחָר, וְיֵשׁ לוֹ פּוֹעֲלִים, בְּמָקוֹם שֶׁיֵּלֵךְ אִתָּם בְּרַחֲמָנוּת וּבַהֲבָנָה, הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בַּעֲבָדִים פְּחוּתִים, וּמְנַצֵּל אוֹתָם מְאֹד, וּמִתְנַהֵג עִמָּהֶם בְּאַכְזָרִיּוּת נוֹרָאָה מְאֹד, וְאוֹי לָהֶם לְבַעֲלֵי בָּתִּים אוֹ לְבַעֲלֵי מְפָעָלִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים עִם פּוֹעֲלֵיהֶם בְּאַכְזָרִיּוּת, כִּי לְבַסּוֹף יְאַבְּדוּ אֶת הוֹנָם בְּאֹפֶן מַבְהִיל, וְעוֹבְרִים בָּזֶה עַל לָאו (וַיִּקְרָא כה, לט): "וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד" וְגוֹ', "לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפָרֶךְ" וְגוֹ' (עַיֵּן סֵפֶר הַחִנּוּךְ, מִצְוָה שד"מ, וְכֵן שמ"ו, עַיֵּן שָׁם); וּכְנֶגְדּוֹ הָיָה בְּאַכְזָרִיּוּת יוֹתֵר מְאֹד, כִּי כָּל אֶחָד שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, אוֹ עוֹשֶׂה נֶגֶד רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לְבַסּוֹף הוּא נוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ. וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁהַבֶּן מֶלֶךְ נָפַל בְּדַעְתּוֹ, וְלָקַח אֶת עַצְמוֹ אֶל הַשִּׁכְרוּת, וְהָלַךְ אֶל בֵּית הַזּוֹנוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, לָכֵן הוּא מְקַבֵּל עֲכָשָׁו אֶת עָנְשׁוֹ, שֶׁהַסּוֹחֵר הָלַךְ עִמּוֹ בְּאַכְזָרִיּוּת מְאֹד, כִּי כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, לְבַסּוֹף הוּא מְקַבֵּל אֶת עָנְשׁוֹ כִּי צָרִיךְ לִסְבֹּל סֵבֶל גָּדוֹל מְאֹד. וְהוּא הָיָה מִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִן הַסּוֹחֵר, מֵחֲמַת שֶׁרָאָהוּ בְּאַכְזָרִיּוּת גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ, וְהָיָה מִתְיָרֵא פֶּן יַכֶּה אוֹתוֹ הַכָּאָה אַחַת בְּמַקְלוֹ וְיָמוּת תֵּכֶף (הַיְנוּ

רַךְ מְאֹד, עַל־כֵּן נִדְמֶה לוֹ כֵּן) **וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם הַבְּהֵמוֹת, וְהַסּוֹחֵר אֶצְלָם. וּבָאוּ לְאֵיזֶה מָקוֹם וְלָקְחוּ הַשַּׂק שֶׁמָּנָח בּוֹ הַלֶּחֶם שֶׁל הָרוֹעִים, וְנָתַן לָהֶם** (הַסּוֹחֵר) **לֶאֱכֹל. וְנָתְנוּ לוֹ גַּם־כֵּן מִלֶּחֶם זֶה וְאָכַל.**

אַחַר־כָּךְ הָיוּ הוֹלְכִים אֵצֶל יַעַר עָב מְאֹד (הֵינוּ שֶׁהָאֵילָנוֹת הֵם רְצוּפִים וּתְכוּפִים מְאֹד זֶה אֵצֶל זֶה) **וְהָלְכוּ וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת מֵהַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה הַבֵּן, שֶׁנַּעֲשָׂה רוֹעֶה אֵצֶל הַסּוֹחֵר כַּנַּ"ל, וְצָעַק עָלָיו הַסּוֹחֵר וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם לְתָפְסָם, וְהֵם בָּרְחוּ יוֹתֵר, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם, וּמֵחֲמַת שֶׁהַיַּעַר הָיָה רָצוּף וָעָב, תֵּכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי מֵרֹב דַּקּוּתוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ רַךְ מְאֹד, עַל־כֵּן נִדְמֶה לוֹ כָּל זֶה); כִּי כָּל אֵלּוּ הַפִּחָדִים נִכְנְסוּ בּוֹ רַק מֵחֲמַת הַדִּמְיוֹן, וְהַדִּמְיוֹנוֹת הָאֵלּוּ בָּאִים מֵחֲמַת הַחֲטָאִים וְהֶעָבָר שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן הָיָה מִתְפַּחֵד. כִּי מִי שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה, הוּא תָּמִיד שׁוֹרֶה בְּפַחַד, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרָכוֹת ס.): הַהוּא תַּלְמִידָא דְּהָוָה קָא אָזִיל בַּתְרֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשׁוּקָא דְּצִיּוֹן. חֲזָיֵהּ דְּקָא מַפְחִיד, אָמַר לֵיהּ: חֲטָאָה אַתְּ, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָהוּ לג, יד): "פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים". וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם הַבְּהֵמוֹת וְהַסּוֹחֵר אֶצְלָם, וּבָאוּ לְאֵיזֶה מָקוֹם, וְלָקְחוּ הַשַּׂק שֶׁמָּנָח בּוֹ הַלֶּחֶם שֶׁל הָרוֹעִים, וְנָתַן לָהֶם (הַסּוֹחֵר) לֶאֱכֹל, וְנָתְנוּ לוֹ גַּם־כֵּן מִלֶּחֶם זֶה וְאָכַל.

אַחַר־כָּךְ הָיוּ הוֹלְכִים אֵצֶל יַעַר עָב מְאֹד (הֵינוּ שֶׁהָאֵילָנוֹת הֵם רְצוּפִים וּתְכוּפִים מְאֹד זֶה אֵצֶל זֶה), וְהָלְכוּ וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת מֵהַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה הַבֵּן שֶׁנַּעֲשָׂה רוֹעֶה אֵצֶל הַסּוֹחֵר כַּנַּ"ל, וְצָעַק עָלָיו הַסּוֹחֵר, וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם לְתָפְסָם, וְהֵם בָּרְחוּ יוֹתֵר, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם, וּמֵחֲמַת שֶׁהַיַּעַר הָיָה רָצוּף וְעָב, תֵּכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ

וְנִתְעַלֵּם מֵעֵינֵי הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹ מִיָּד, וְהוּא הָיָה הוֹלֵךְ וְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, וְהֵם בּוֹרְחִים; וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם הַרְבֵּה, עַד שֶׁבָּאוּ לְתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר, וְנִתְיַשֵּׁב: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָמוּת, כִּי אִם אָשׁוּב בְּלִי הַבְּהֵמוֹת, אָמוּת עַל־יְדֵי הַפּוֹחֵר, כִּי הָיָה נִדְמֶה לוֹ מֻחָמַת פַּחַד שֶׁהָיָה לוֹ מִן הַפּוֹחֵר, שֶׁיְּמִית אוֹתוֹ כְּשֶׁיָּשׁוּב בְּלִי הַבְּהֵמוֹת, וְאִם אֶהְיֶה כָּאן גַּם־כֵּן אָמוּת עַל־יְדֵי חַיּוֹת שֶׁבַּיַּעַר, וְלָמָּה לִי לָשׁוּב אֶל הַפּוֹחֵר, כִּי אֵיךְ אוּכַל לָבוֹא אֵלָיו בְּלִי הַבְּהֵמוֹת? כִּי הָיָה לוֹ פַּחַד גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ וְרָדַף יוֹתֵר אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, וְהֵם בּוֹרְחִים. בְּתוֹךְ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַיַּעַר לֹא רָאוּ זֶה אֶת זֶה, וְנִתְעַלֵּם מֵעֵינֵי הַחֲבֵרִים שֶׁלּוֹ מִיָּד, וְהוּא הָיָה הוֹלֵךְ וְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת וְהֵם בּוֹרְחִים, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם הַרְבֵּה, עַד שֶׁבָּא לְתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר, וְנִתְיַשֵּׁב: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָמוּת, כִּי אִם אָשׁוּב בְּלִי הַבְּהֵמוֹת, אָמוּת עַל־יְדֵי הַפּוֹחֵר, כִּי הָיָה נִדְמֶה לוֹ מֻחָמַת פַּחַד, שֶׁהָיָה לוֹ מִן הַפּוֹחֵר, שֶׁיְּמִית אוֹתוֹ כְּשֶׁיָּשׁוּב בְּלִי הַבְּהֵמוֹת, וְאִם אֶהְיֶה כָּאן, גַּם־כֵּן אָמוּת עַל־יְדֵי חַיּוֹת שֶׁבַּיַּעַר, וְלָמָּה לִי לָשׁוּב אֶל הַפּוֹחֵר, כִּי אֵיךְ אוּכַל לָבוֹא אֵלָיו בְּלִי הַבְּהֵמוֹת? ! כִּי הָיָה לוֹ פַּחַד גָּדוֹל מִמֶּנּוּ; כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, כְּשֶׁמַּכְנִיסִים בְּדַעְתָּם פַּחַד מִבְּנֵי־אָדָם, אֲזַי שׁוֹרִים תָּמִיד בְּפַחַד, כִּי בֶּאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִירֹא וְלִפְחֹד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, עַל־יְדֵי־זֶה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא שָׁרוּי בְּפַחַד. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת פַּחַד, סִימָן לג): מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּחַד, זֶה סִימָן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ, וְסִימָן שֶׁדִּינִין שׁוֹרִים עָלָיו. וְלָכֵן הַבֶּן־מֶלֶךְ כִּינָן שְׁטָנָא, וְהִשְׁכִּיר אֶת עַצְמוֹ אֶל הָאָדוֹן הָאַכְזָר הַזֶּה, לָכֵן הָיָה תָּמִיד שׁוֹרֶה בְּפַחַד, פֶּן וְאוּלַי יַכֶּנּוּ וְיָמוּת, וּבְפָרָט עַכְשָׁו, שֶׁאָבְדוּ מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת, וְהָלַךְ וְרָדַף יוֹתֵר אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת וְהֵם

כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְדָבָר כָּזֶה עֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו, שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָלוּן יְחִידִי בַּלַּיְלָה בְּתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר כָּזֶה, וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת, שֶׁהוֹמִים כְּדַרְכָּם, וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, וְעָלָה עַל אֵיזֶה אִילָן וְלָן שָׁם, וְשָׁמַע קוֹל הַחַיּוֹת שֶׁשּׁוֹאֲגִים כְּדַרְכָּם.

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בּוֹרְחִים; כִּי שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת מְרַמְּזוֹת עַל הַיּוֹם וְעַל הַלַּיְלָה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִרְאוֹת לְקַנּוֹת לְעַצְמוֹ תּוֹרָה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְדִבּוּרֵי תְּפִלָּה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְכָךְ יְמַלֵּא אֶת הַיּוֹם וְאֶת הַלַּיְלָה, אֲבָל אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה כֵּן, הֲרֵי שְׁתֵּי הַבְּהֵמוֹת שֶׁבּוֹרְחוֹת מִמֶּנּוּ, הֵם הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שֶׁפּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ בְּהֶבֶל וָרִיק, וְהֵם הָעֲבֵרוֹת שֶׁלּוֹ. בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְדָבָר כָּזֶה עֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו, שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָלוּן יְחִידִי בַּלַּיְלָה בְּתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר כָּזֶה; כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם חוֹשֵׁב, שֶׁמֻּר לוֹ מְאֹד, וְסוֹבֵל צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת וּמַכְאוֹבִים, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אֵין עוֹד אֻמְלָל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְלוֹ כְּבָר אַף פַּעַם לֹא יִהְיֶה טוֹב, וְהִנֵּה פִּתְאֹם בָּאָה עָלָיו צָרָה כָּזוֹ, שֶׁלֹּא שָׁעַר אוֹתָהּ, וּמָרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד, וְרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ צָרָה עוֹד הַרְבֵּה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִמַּה שֶׁחָשַׁב עַד עַכְשָׁו. וְלָכֵן אָסוּר לָאָדָם לְהַגִּיד שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַיְסוּרִים הֲכִי קָשִׁים אֲשֶׁר אֵין לַאֲחֵרִים, כִּי אַף פַּעַם לֹא תֵּדַע מַה יֵּשׁ עוֹד יוֹתֵר גָּרוּעַ, אֲשֶׁר דָּבָר כָּזֶה עֲדַיִן לֹא עָבַר עָלָיו בְּמֶשֶׁךְ חַיָּיו. וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת שֶׁהוֹמִים כְּדַרְכָּם, וְנִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, וְעָלָה עַל אֵיזֶה אִילָן וְלָן שָׁם; כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא בִּמְקוֹם סַכָּנָה, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, שֶׁהֵם הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ד'), שֶׁאֵלּוּ הַכּוֹפְרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מֵצַח הַנָּחָשׁ, הֵם כְּחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, וּכְדֵי לְהִנָּצֵל מֵהֶם, צְרִיכִים לִבְרֹחַ אֶל הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן ס"א): עֵץ חָיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר, שֶׁשָּׁם הִתְחַבֵּא אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּשָׁעָה שֶׁחָטָא. וְלָכֵן הַבֵּן מֶלֶךְ שֶׁנִּתְחַלֵּף לְבֶן שִׁפְחָה, שֶׁהִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁשָּׁם שָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת שֶׁהוֹמוֹת כְּדַרְכָּן, נִתְיַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהַכִּי טוֹב לַעֲלוֹת עַל אֵיזֶה אִילָן שֶׁהוּא צַדִּיק, וְלַחֲסוֹת בְּצִלּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל מִנַּהֲמַת הַחַיּוֹת רָעוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַכּוֹפְרִים וְהַמִּינִים, הַזּוֹדִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים הַמִּתְפַּשְׁטִים בָּעוֹלָם. וְשָׁמַע קוֹל הַחַיּוֹת שֶׁשּׁוֹאֲגִים כְּדַרְכָּם; כִּי

בַּבֹּקֶר הִסְתַּכֵּל וְרָאָה וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת עוֹמְדִים סְמוּכִים אֶצְלוֹ וְיָרַד מִן הָאֵילָן וְהָלַךְ לְתָפְסָם וּבָרְחוּ לְהַלָּן, וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם יוֹתֵר וּבָרְחוּ יוֹתֵר, וְהָיוּ הַבְּהֵמוֹת מוֹצְאִים שָׁם אֵיזֶה עֲשָׂבִים, וְעָמְדוּ לִרְעוֹת וְלֶאֱכֹל, וְהָיָה הוֹלֵךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

בַּלַּיְלָה בַּחֹשֶׁךְ, אָז שׁוֹלְטוֹת הַחַיּוֹת רָעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כ): "תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה, בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר"; כִּי אָז כְּשֶׁחֹשֶׁךְ לָאָדָם, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם אוֹר, אָז דַּיְקָא יֵשׁ שְׁלִיטָה לְהַחַיּוֹת הָרָעוֹת, שֶׁהֵם הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, הַפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נֶגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ וְנֶגֶד כָּל הָעָם יִשְׂרָאֵל. **בַּבֹּקֶר הִסְתַּכֵּל, וְרָאָה וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת עוֹמְדִים סְמוּכִים אֶצְלוֹ. וְיָרַד מִן הָאִילָן וְהָלַךְ לְתָפְסָם, וּבָרְחוּ לְהַלָּן וְהָלַךְ אַחֲרֵיהֶם יוֹתֵר, וּבָרְחוּ יוֹתֵר,** כִּי כֵן הוּא טֶבַע הָאָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁמָּר וְחֹשֶׁךְ לוֹ מְאֹד, וְהוּא בּוֹרֵחַ אֶל הַצַּדִּיק, וּמַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּסֵתֶר צֵל כְּנָפָיו כְּדֵי לְהִנָּצֵל מֵהַחַיּוֹת רָעוֹת הַטּוֹרְפוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַדָּדִים וְהַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, אָז מוֹצֵא שָׁם נֶחָמָה, כִּי הַצַּדִּיק מֵאִיר לוֹ אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנִּתְרַחֵב לוֹ, וְנַעֲשָׂה לוֹ אוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת בֹּקֶר, פִּתְאֹם רוֹאֶה אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם הַדִּמְיוֹנוֹת, הַתַּאֲוֹת וְהָעֲבֵרוֹת שֶׁלּוֹ, הוּא שׁוֹכַח שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל הַצַּדִּיק, וְיוֹרֵד מִן הָאִילָן שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, הַמְחַבֵּר אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁזֶּה סוֹד אִילָ"ן, שֶׁהוּא עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּה כְּמִסְפַּר צ"א — הַוַּיָ"ה אדנ"י, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיּוֹרֵד וּמִתְרַחֵק מִן הַצַּדִּיק, כְּבָר רוֹאֶה עוֹד פַּעַם אֶת הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם הַבְּהֵמוֹת, כֹּחַ הַמְדַמֶּה, וּמַתְחִיל לָרוּץ אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא רָץ אַחֲרֵיהֶם, וְאֵינוֹ שָׁם לֵב שֶׁהֵם הָעֲוֹוֹנוֹת שֶׁלּוֹ. **וְהָיוּ הַבְּהֵמוֹת מוֹצְאִים שָׁם אֵיזֶה עֲשָׂבִים, וְעָמְדוּ לִרְעוֹת וְלֶאֱכֹל, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְתָפְסָם;** כִּי הַבְּהֵמוֹת הֵן כֹּחַ הַמְדַמֶּה, כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, אָדָם רָץ אַחַר הַהֶבֶל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּבֵין כָּךְ הַגּוּף נַעֲשָׂה רָעֵב, וְצָרִיךְ לֶאֱכֹל, וְלָכֵן אוֹכֵל כְּמוֹ בְּהֵמָה, כִּי נִמְשָׁךְ אַחַר הַנִּשְׁמִיּוּת שֶׁל הָאֲכִילָה וְלָכֵן וּבָרְחוּ הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת, בְּהֶבֶל וּבְרִיק; כִּי בֶּאֱמֶת אִם אָדָם הָיָה דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הָיָה מוֹצֵא בְּתוֹךְ הָאֹכֶל שֶׁלּוֹ רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

לְתַפְסָם וּבָרְחוּ, וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם בּוֹרְחִים; הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בּוֹרְחִים, עַד שֶׁבָּא בְּתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר מְאֹד, שֶׁהָיָה שָׁם חַיּוֹת שֶׁאֵינָם מִתְיָרְאִים מֵאָדָם כְּלָל, כִּי

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

(דְּבָרִים ח, ג): "כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי הַוָי"ה יִחְיֶה הָאָדָם"; וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סב), שֶׁדַּיְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה, נַעֲשֶׂה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ אַפִּין בְּאַפִּין, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹנֵן בָּאֱלֹקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הָאֹכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה בְּעֵת אֲכִילָתוֹ נַעֲשֶׂה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, כִּי יֵשׁ בְּתוֹךְ הָאֹכֶל נִצּוֹצֵי חִיּוּת אֱלֹקוּת הַמְחַיֶּה אֶת הַמַּאֲכָל הַזֶּה, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ אֶת הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קו, ה): "רְעֵבִים גַּם צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטָּף"; כְּשֶׁאָדָם נַעֲשֶׂה רָעֵב אוֹ צָמֵא, וְאוֹכֵל אוֹ שׁוֹתֶה, זֶה מִפְּנֵי שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל אוֹ הַמַּשְׁקֶה, נֶפֶשׁ אֱלֹקִית מִתְעַטֶּפֶת וּמִתְחַבֵּאת שָׁם, וְזֶה מַה שֶּׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ רָעֵב אוֹ צָמֵא, כְּדֵי שֶׁיִּמְצָא אֶת נְקֻדַּת חִיּוּת אֱלֹקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל וְהַמַּשְׁקֶה הַזֶּה. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הָאֱלֹקוּת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הָאֹכֶל, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲבָל אִם לֹא, אֲזַי הוּא רָק בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה אַחַר הַבְּהֵמוֹת, כֹּחַ הַמְּדַמֶּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כִּי בְּכָל פַּעַם הֵם עוֹצְרִים וְאוֹכְלִים עֲשָׂבִים, וְהוּא רָק אַחֲרֵיהֶם, כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲזַי כָּל אֲכִילָתוֹ כְּמוֹ שֶׁאוֹכֵל עֲשָׂבִים. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בּוֹרְחִים, הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם וְהֵם בּוֹרְחִים; כִּי כָּךְ הוֹלְכִים חַיֵּי הָאָדָם, הַגֶּה יוֹם וְהִנֵּה לַיְלָה, הִנֵּה שָׁבוּעַ וְהִנֵּה חֹדֶשׁ וְהִנֵּה שָׁנָה, וְהַיָּמִים פּוֹרְחִים, וְהָאָדָם רָץ אַחַר הַהֶבֶל, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ תּוֹפֵס, שֶׁמְּאַבֵּד אֶת הַיָּמִים הַטּוֹבִים שֶׁנּוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא; כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא אוֹצָר שָׁלֵם, וְאִם הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִזֶּה, אֲזַי הוּא מְאַבֵּד אֶת הָאוֹצָר הַזֶּה בַּיָּדַיִם. וְכָל זֶה מֵחֲמַת שֶׁהוּא רָץ אַחַר הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא כֹּחַ הַמְּדַמֶּה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם, **עַד שֶׁבָּא בְּתוֹךְ עֲבִי הַיַּעַר מְאֹד, שֶׁהָיָה שָׁם חַיּוֹת שֶׁאֵינָם מִתְיָרְאִים מֵאָדָם כְּלָל, כִּי הֵם רְחוֹקִים מִן הַיִּשּׁוּב**; כִּי בֵּין כָּךְ נִסְתַּבֵּךְ הָאָדָם וְנִכְנָס בְּיַעַר עָמֹק, שֶׁיֵּשׁ שָׁם חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, שֶׁאֵינָם מִתְיָרְאִים וּמְפַחֲדִים מִבְּנֵי־אָדָם, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם

הֵם רְחוֹקִים מִן הַיִּשּׁוּב, וְשׁוּב נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת, וְנִתְיָרֵא מְאֹד. וַיַּרְא וְהִנֵּה עוֹמֵד שָׁם אִילָן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְעָלָה עַל אוֹתוֹ הָאִילָן. כְּבוֹאוֹ עַל הָאִילָן, וַיַּרְא וְהִנֵּה שׁוֹכֵב שָׁם בֶּן־אָדָם, וְנִתְיָרֵא. אַךְ אַתְּ־עַל־פִּי־כֵן

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

נִמְצָא בִּישׁוּב, יֵשׁ לוֹ תִּקָּוָה לַחֲזוֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי רוֹאֶה עֲדַיִן יְהוּדִים שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְווֹת, וְזֶה מְעוֹרֵר אֶצְלוֹ תְּשׁוּקָה גַּם־כֵּן לַחֲזוֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ אֵיךְ נִטְּעָה וְעָקַר אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס בָּעֲבִי הַיַּעַר, שֶׁשָּׁם יֵשׁ חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַמִּינִים וְהַזְּדִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, שֶׁהֵם אֵינָם מְפַחֲדִים מִבְּנֵי־אָדָם שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, כִּי הֵם נִמְצָאִים רָחוֹק מִן הַיִּשּׁוּב, וְלָכֵן מְאֹד מְאֹד מְסֻכָּן לָגוּר בֵּין חַיּוֹת טוֹרְפוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁבְּוַדַּאי יִטְרְפוּ אוֹתוֹ הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת. וְשׁוּב נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְשָׁמַע קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת וְנִתְיָרֵא מְאֹד, כִּי בִּמְקוֹם חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, מִינִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים, שֶׁאֵין מוֹצְאִים שָׁם אֶלְקוּת, נִמְשָׁכִים יִרְאָה וָפַחַד, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן טו): כְּשֶׁאֵין לָאָדָם יִרְאָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז מִדַּת הַיִּרְאָה מִתְלַבֶּשֶׁת בִּבְנֵי־אָדָם שֶׁמַּפְחִידִים אוֹתוֹ. **וַיַּרְא, וְהִנֵּה עוֹמֵד שָׁם אִילָן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד,** שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עֵץ, **וְנִתְיַשֵּׁב וְעָלָה עַל אוֹתוֹ הָאִילָן,** כִּי אֵין עֵצָה אַחֶרֶת בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר, לְמִי שֶׁרוֹצֶה לְהִנָּצֵל מֵהַחַיּוֹת רָעוֹת, חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַמִּינִים וְהַזְּדִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, אֶלָּא רַק שֶׁעָלָיו לְהִתְחַבֵּא אֵצֶל הַצַּדִּיק. **כְּבוֹאוֹ עַל הָאִילָן, וַיַּרְא וְהִנֵּה שׁוֹכֵב שָׁם בֶּן אָדָם,** כִּי זוֹ מַעֲלַת הָאָדָם הַהוֹלֵךְ אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁמּוֹצֵא אֶצְלוֹ עוֹד מִישֶׁהוּ, כִּי כְּשֶׁאָדָם בְּעַצְמוֹ, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁאֵין טוֹב מִמֶּנּוּ, אֲבָל כְּשֶׁבָּא אֶל הַצַּדִּיק, הוּא רוֹאֶה שָׁמָּה עוֹד אֲנָשִׁים, וְזֶה מַכְנִיס בּוֹ תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה גַּם־כֵּן לַחֲזוֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. **וְנִתְיָרֵא,** כִּי רוֹאֶה עוֹד אֶחָד שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל הַצַּדִּיק, וְעַל־פִּי־רֹב יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ יַחֲלִישׁוֹ וְיַפְחִידוֹ מִקְּטָנוּת דַּעְתּוֹ, כִּי יַחֲשֹׁב שֶׁעַכְשָׁו אֵינִי כְּבָר יָחִיד, כִּי כָּל אָדָם רוֹצֶה לִהְיוֹת רַק יְחִידִי, אֲבָל כְּשֶׁרוֹאֶה עוֹד אֶחָד, נוֹפְלוֹת עָלָיו יִרְאָה וְקִנְאָה, פֶּן וְאוּלַי הוּא יִהְיֶה יוֹתֵר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, כִּי זֶה הַטֶּבַע

הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה, מֵאַחַר שֶׁמְּצָא כָּאן בֶּן־אָדָם. וְשָׁאֲלוּ זֶה אֶת זֶה: מִי אַתָּה, בֶּן־אָדָם? מִי אַתָּה, בֶּן־אָדָם? מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? וְלֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לְסַפֵּר לוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וְהֵשִׁיב לוֹ: עַל־יְדֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהָיִיתִי רוֹעֶה בְּהֵמוֹת, וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת לְכָאן, וְעַל־יְדֵי זֶה בָּאתִי לְכָאן כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל הוּא אֶת הָאָדָם שֶׁמְּצָא שָׁם עַל הָאִילָן: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בָּאתִי לְכָאן עַל־יְדֵי הַסּוּס, שֶׁהָיִיתִי רוֹכֵב עַל הַסּוּס וְעָמַדְתִּי לָפוּשׁ, וְהָלַךְ הַסּוּס וְתָעָה בְּתוֹךְ הַיַּעַר, וְהָיִיתִי רוֹדֵף אַחֲרָיו לְתָפְסוֹ, וְהוּא בָּרַח יוֹתֵר, עַד שֶׁבָּאתִי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָרָע שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁרוֹצִים רַק הֵם בְּעַצְמָם לִהְיוֹת מְצִיאוּת, וּכְשֶׁרוֹאִים עוֹד אֶחָד שֶׁהוֹלֵךְ עַל אוֹתוֹ דֶּרֶךְ וְכִוּוּן, אֲזַי נִכְנָסוֹת בָּהֶם יִרְאָה וְקִנְאָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה, מֵאַחַר שֶׁמָּצָא כָּאן בֶּן אָדָם, אִם יֵשׁ לָאָדָם שֵׂכֶל וְדַעַת, אֲזַי הוּא צָרִיךְ לְנַחֵם אֶת עַצְמוֹ, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים יֵשׁ לוֹ חָבֵר טוֹב, שֶׁנִּמְצָא גַּם־כֵּן אֵצֶל הַצַּדִּיק הַזֶּה, כִּי נְקֻדַּת הֶחָבֵר הִיא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לד), שֶׁעַל־יְדֵי נְקֻדַּת הֶחָבֵר יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת נְקֻדַּת הָרַב, וּמוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ״תְּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, בִּרְכַּת־הַמָּזוֹן, הֲלָכָה ג׳), שֶׁהֶחָבֵר יְעוֹרֵר אוֹתוֹ וְיַחֲזִקוֹ כְּפִי נְקֻדָּתוֹ; כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ נְקֻדָּה אַחֶרֶת, הַיְנוּ שֶׁכָּל אֶחָד מְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק בְּאֹפֶן אַחֵר נְקֻדָּה אַחֶרֶת, וּצְרִיכִים לְקַבֵּל אֶת נְקֻדַּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְלָכֵן וְשָׁאֲלוּ זֶה אֶת זֶה: ״מִי אַתָּה, בֶּן אָדָם״? ״מִי אַתָּה, בֶּן אָדָם״? מֵאַיִן בָּאתָ לְכָאן? וְלֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לְסַפֵּר לוֹ מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, וְהֵשִׁיב לוֹ: עַל יְדֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהָיִיתִי רוֹעֶה בְּהֵמוֹת, וְתָעוּ שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת לְכָאן, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּאתִי לְכָאן כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל הוּא אֶת הָאָדָם שֶׁמְּצָא שָׁם עַל הָאִילָן: מֵאַיִן בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי בָּאתִי לְכָאן עַל־יְדֵי הַסּוּס, שֶׁהָיִיתִי רוֹכֵב עַל הַסּוּס, וְעָמַדְתִּי לָפוּשׁ, וְהָלַךְ הַסּוּס וְתָעָה בְּתוֹךְ הַיַּעַר, וְהָיִיתִי רוֹדֵף אַחֲרָיו לְתָפְסוֹ, וְהוּא בָּרַח יוֹתֵר, עַד שֶׁבָּאתִי לְכָאן;

לְכָאן. וְנִתְחַבְּרוּ שָׁם יַחַד, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם צַוָּתָא חֲדָא, וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם, שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב, יִהְיוּ גַּם־כֵּן בְּיַחַד בְּצַוָּתָא חֲדָא, וְלָנוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם, וְשָׁמְעוּ קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת, שֶׁהוֹמִים וְשׁוֹאֲגִים מְאֹד.

לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמַע קוֹל חוֹכָא (צְחוֹק) גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד עַל פְּנֵי כָּל הַיַּעַר, שֶׁהָיְתָה מִתְפַּשֶּׁטֶת קוֹל הַחוֹכָא עַל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הֵינוּ הָאָדָם הַפִּקֵּחַ אֵינוֹ צָרִיךְ לְסַפֵּר לַזּוֹלֵת אֶת כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו, כִּי אָסוּר לְהַאֲמִין לְאַף אֶחָד, כִּי מָחָר יֵלֵךְ וִיפַרְסֵם לְכֻלָּם מִי הוּא? וּמַה הוּא?! וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי יא, יג): "הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד, וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר"; אֶלָּא כָּל אֶחָד אָמַר בְּקִצּוּר עִנְיָנוֹ. זֶה אָמַר שֶׁהוּא בָּא לְכָאן עַל־יְדֵי הַבְּהֵמוֹת שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶן, וְזֶה אָמַר שֶׁהוּא בָּא לְכָאן עַל־יְדֵי הַסּוּס שֶׁבָּרַח מִמֶּנּוּ, וְנִתְחַבְּרוּ שָׁם יַחַד, שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם צַוָּתָא חֲדָא, כִּי בֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כג.): אוֹ חַבְרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא; כִּי אָדָם צָרִיךְ חָבֵר לְהִתְחַזֵּק עִמּוֹ בְּכָל הַמַּצָּבִים שֶׁרַק עוֹבְרִים עָלָיו. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ד, ט): "טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם, כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ וְאִלּוּ הָאֶחָד שֶׁיִּפֹּל, וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ"; וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם, שֶׁאֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב, יִהְיוּ גַּם־כֵּן בְּיַחַד בְּצַוָּתָא חֲדָא; כִּי הַשְׁלֵמוּת שֶׁל חֲבֵרִים הִיא לֹא רַק בְּשָׁעָה שֶׁרָע וָמַר לָהֶם מִתְחַבְּרִים יַחַד, אֶלָּא אֲפִלּוּ כְּשֶׁמִּתְרַחֵב לָהֶם, גַּם אָז נִשְׁאָרִים חֲבֵרִים וִידִידִים. כִּי טֶבַע שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, שֶׁבְּעֵת צָרָה הֵם מִתְחַבְּרִים זֶה לָזֶה, וּמִשְׁתַּדְּלִים לַעֲזֹר אֶחָד לְזוּלָתוֹ, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁמִּתְרַחֵב לָהֶם, הֵם שׁוֹכְחִים אֶחָד מֵהַשֵּׁנִי. וְלָנוּ שָׁם שְׁנֵיהֶם, וְשָׁמְעוּ קוֹל נַהֲמַת הַחַיּוֹת שֶׁהוֹמִים וְשׁוֹאֲגִים מְאֹד; כִּי בַּלַּיְלָה וּבַחֹשֶׁךְ, אָז מִסְתּוֹבְבוֹת הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, וְהוֹמוֹת וְשׁוֹאֲגוֹת. לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמַע קוֹל חוֹכָא [צְחוֹק] גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד עַל פְּנֵי כָּל הַיַּעַר, שֶׁהָיְתָה מִתְפַּשֶּׁטֶת קוֹל

כָּל הַיַּעַר, כִּי הָיְתָה חוֹכָא גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁהָיָה הָאֵילָן מִזְּדַעְזֵעַ וּמִתְנַעְנֵעַ מִן הַקּוֹל. וְהוּא נִתְבַּהֵל וְנִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִזֶּה. וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁנִי (הֵינוּ זֶה הָאָדָם, שֶׁמָּצָא שָׁם עַל הָאִילָן, שֶׁשָּׁכַב שָׁם מִקֹּדֶם): שׁוּב אֵין אֲנִי מִתְפַּחֵד כְּלָל מִזֶּה, כִּי כְּבָר אֲנִי לָן כָּאן זֶה כַּמָּה לֵילוֹת, וּבְכָל לַיְלָה סָמוּךְ אֶל הַיּוֹם נִשְׁמָע קוֹל הַחוֹכָא הַזֶּה, עַד שֶׁכָּל הָאֵילָנוֹת רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים. וְנִתְבַּהֵל מְאֹד, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: הַדָּבָר נִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ מְקוֹם הַיְדוּעִים (הַחִיצוֹנִים), כִּי בַּיְשׁוּב לֹא נִשְׁמָע קוֹל חוֹכָא כָּזֶה, כִּי מִי שָׁמַע קוֹל חוֹכָא עַל כָּל הָעוֹלָם.

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חַחוֹכָא עַל כָּל הַיַּעַר, כִּי הָיְתָה חוֹכָא גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁהָיָה הָאִילָן מִזְּדַעְזֵעַ וּמִתְנַעְנֵעַ מִן הַקּוֹל. וְהוּא נִתְבַּהֵל וְנִתְפַּחֵד מְאֹד מְאֹד מִזֶּה, וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁנִי (הֵינוּ זֶה הָאָדָם שֶׁמָּצָא שָׁם עַל הָאִילָן, שֶׁשָּׁכַב שָׁם מִקֹּדֶם): שׁוּב אֵין אֲנִי מִתְפַּחֵד כְּלָל מִזֶּה, כִּי כְּבָר אֲנִי לָן כָּאן זֶה כַּמָּה לֵילוֹת, וּבְכָל לַיְלָה סָמוּךְ אֶל הַיּוֹם נִשְׁמָע קוֹל הַחוֹכָא הַזֶּה, עַד שֶׁכָּל הָאֵילָנוֹת רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים. וְנִתְבַּהֵל מְאֹד, וְאָמַר לַחֲבֵרוֹ: הַדָּבָר נִרְאֶה שֶׁזֶּהוּ מְקוֹם הַיְדוּעִים [שֶׁל הַשֵּׁדִים], כִּי בַּיְשׁוּב לֹא נִשְׁמָע קוֹל חוֹכָא כָּזֶה, כִּי מִי שָׁמַע קוֹל חוֹכָא עַל כָּל הָעוֹלָם; כִּי בֶּאֱמֶת כְּתִיב (תְּהִלִּים ל, ו): "בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה", הֵינוּ בְּעֵת הַגָּלוּת, אָז כָּל הַחַיּוֹת הָרָעוֹת, הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, הַזִּדִים וְהַמְשֻׁמָּדִים מַכְנִיסִים בֶּכִי בָּעוֹלָם, כִּי מַרְאִים כְּאִלּוּ הַכֹּל טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִמְשָׁךְ כָּל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁאָדָם סוֹבֵל, כִּי נִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ הַכֹּל תָּלוּי בִּידֵי בָּשָׂר וָדָם, אֲבָל בַּבֹּקֶר בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, אָז מַתְחִיל רִנָּה, שִׁיר וְשֶׁבַח, כִּי מַתְחִילִים לִרְאוֹת שֶׁהַכֹּל מֻשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הַמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵהַבְּרִיאָה, כִּי אֵין שׁוּם טֶבַע מִקְרֶה וּמַזָּל כְּלָל, אֶלָּא בְּכָל

וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה תֵּכֶף יוֹם, וְהִסְתַּכְּלוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה עוֹמְדִים, וְגַם הַסּוּס שֶׁל זֶה עוֹמֵד, וְיָרְדוּ וְהִתְחִילוּ לְרָדֹף, זֶה אַחַר הַבְּהֵמוֹת וְזֶה אַחַר הַסּוּס, וְהַבְּהֵמוֹת הָיוּ בּוֹרְחִים לְהַלָּן יוֹתֵר, וְהוּא רוֹדֵף וְכוּ׳

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבִידִיעוֹת אֵלּוּ נִתְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָם שְׂחוֹק וְשִׂמְחָה וְרִנָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קכו, ב): ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה״, וּכְתִיב (תְּהִלִּים צו, יב): ״אָז יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר״, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּל הָאֵילָנוֹת נִזְדַּעְזְעוּ וְרָעֲשׁוּ, כִּי בְּעֵת הַגְּאֻלָּה תִּתְגַּלֶּה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וַאֲפִלּוּ עֲצֵי הַיַּעַר יְרַנְּנוּ, כִּי יִתְגַּלֶּה אֲשֶׁר גַּם עֲצֵי הַיַּעַר מֵהֶם יְקַיְּמוּ מְצִוּוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן ב׳): אַתָּה מוֹצֵא, שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִן הָאֵילָנוֹת לַעֲשׂוֹת מֵהֶן מִצְוֹת, בְּפָרָה אֲדֻמָּה צִוָּה לְהַשְׁלִיךְ בִּשְׂרָפָתָהּ עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב, וַהֲזָאַת מֵי נִדָּה צִוָּה לַעֲשׂוֹת בְּאֵזוֹב, וְטָהֳרַת הַמְצֹרָע צִוָּה לַעֲשׂוֹת בְּעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב, וְכֵן בְּמִצְרַיִם צִוָּה לְהַגִּיעַ הַדָּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת בְּאֵזוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, כב): ״וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב״; וְכֵן תִּתְגַּלֶּה לְכֻלָּם שִׂיחַת הָאֵילָנוֹת, אֲשֶׁר גַּם הֵם מְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְקוֹרְאִים לָאָדָם לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן ב׳): כָּל הָאִילָנוֹת כְּאֵלּוּ מְשִׂיחִין אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, כָּל הָאִילָנוֹת כְּאֵלּוּ מְשִׂיחִין עִם הַבְּרִיּוֹת; כִּי דַּיְקָא בְּאוֹר הַיּוֹם שֶׁהוּא בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, אָז יִתְוַדַּע שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ קוֹרֵאת לָאָדָם לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן נב): מִכָּל הַדְּבָרִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקוֹרֵא אֶת הָאָדָם שֶׁיִּתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; **וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה תֵּכֶף יוֹם, וְהִסְתַּכְּלוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה הַבְּהֵמוֹת שֶׁל זֶה עוֹמְדִים, וְגַם הַסּוּס שֶׁל זֶה עוֹמֵד, וְיָרְדוּ וְהִתְחִילוּ לְרָדֹף זֶה אַחַר הַבְּהֵמוֹת, וְזֶה אַחַר הַסּוּס, וְהַבְּהֵמוֹת הָיוּ בּוֹרְחִים לְהַלָּן יוֹתֵר, וְהוּא רוֹדֵף וְכוּ׳** כַּנַּ״ל; וְכֵן הַשֵּׁנִי רָדַף אַחַר הַסּוּס, וְהַסּוּס בּוֹרֵחַ; כִּי בִּמְקוֹם שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ מֵהַחוֹכָא הַגְּדוֹלָה, שֶׁשָּׁמְעוּ אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה שָׂרָה שִׁירָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,

כַּנַּ"ל, וְכֵן הַשֵּׁנִי רָדַף אַחַר הַסּוּס, וְהַסּוּס בּוֹרֵחַ, עַד שֶׁנִּתְרַחֲקוּ וְנִתְעוּ זֶה מִזֶּה. בְּתוֹךְ כָּךְ מָצָא שַׂק עִם לֶחֶם, וְזֶה חָשׁוּב בְּוַדַּאי מְאֹד מְאֹד בַּמִּדְבָּר, וְלָקַח הַשַּׂק עַל כְּתֵפוֹ, וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת. בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע בְּאָדָם אֶחָד, וְנִתְבַּהֵל מִתְּחִלָּה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה קְצָת, מֵאַחַר שֶׁמָּצָא כָּאן אָדָם. וְשָׁאַל אוֹתוֹ הָאָדָם: אֵיךְ בָּאתָ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְצוֹחֲקֶת מִבְּנֵי־אָדָם שֶׁהוֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל טֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וּכְאִלּוּ הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת הֵם הַמַּנְהִיגִים הַכֹּל, וּמֵהֶם סוֹבְלִים אֶת הַסֵּבֶל הַגָּדוֹל, כָּל אֶחָד כְּפִי סִבְלוֹ הַקָּשֶׁה, וְאֵין יוֹדְעִים שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, וַאֲפִלּוּ מְצִיאוּת הַשֵּׁדִים וְהָרוּחוֹת וְהַחַיּוֹת רָעוֹת וְטוֹרְפוֹת, הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לְנַסּוֹת אֶת הָאָדָם לְמִי יִפְנֶה בְּעֵת צָרָה, אֲזַי בִּמְקוֹם לְהִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, פּוֹתֵאם הֵם רוֹאִים כָּל אֶחָד אֶת עֲוֹנוֹתָיו, זֶה רוֹאֶה אֶת הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁלּוֹ, וְזֶה רָץ אַחַר הַסּוּס שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא גַּשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ הַמְגֻשָּׁם, עַד שֶׁנִּתְרַחֲקוּ וְנִתְעוּ זֶה מִזֶּה; כִּי כְּשֶׁכָּל אֶחָד רָץ אַחַר תַּאֲוֹתָיו וּמִדּוֹתָיו הָרָעוֹת, אֲזַי בֵּין כָּךְ נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. בְּתוֹךְ כָּךְ מָצָא זֶה שֶׁרָץ אַחַר הַבְּהֵמוֹת (הַיְנוּ הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁנִּקְרָא עַכְשָׁו בֶּן שִׁפְחָה) שַׂק עִם לֶחֶם, וְזֶה חָשׁוּב בְּוַדַּאי מְאֹד מְאֹד בַּמִּדְבָּר, שֶׁשָּׁם אֵין מַה לֶּאֱכֹל, וְלָקַח הַשַּׂק עַל כְּתֵפוֹ, וְהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת; הַיְנוּ אַף שֶׁהָלַךְ אַחַר הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם עֲוֹנוֹתָיו הַבַּהֲמִיּוֹת, עִם כָּל זֹאת חָמַל וְרִחֵם עָלָיו הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים מָצָא שַׂק עִם לֶחֶם מַה לֶּאֱכֹל, כִּי בִּשְׂרֹשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּנֵי מְלָכִים, בְּנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֵם דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָם בְּדֶרֶךְ לֹא דֶּרֶךְ, כִּי מִצַּד נִשְׁמָתָם הֵם עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ מֵרִבּוּי עֲוֹנוֹתֵיהֶם נָפְלוּ וְנִסְתַּבְּכוּ עִם כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁמִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם, וְנֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵהֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הֵם רָצִים יוֹמָם וְלַיְלָה אַחַר הַהֶבֶל. בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע בְּאָדָם אֶחָד וְנִתְבַּהֵל מִתְּחִלָּה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה לוֹ לְנֶחָמָה קְצָת, מֵאַחַר שֶׁמָּצָא כָּאן

לְכָאן? חָזַר הוּא וְשָׁאַל אֶת הָאָדָם הַזֶּה: אֵיךְ בָּאתָ אַתָּה לְכָאן? הֵשִׁיב לוֹ: אֲנִי, אֲבוֹתַי וַאֲבוֹת אֲבוֹתַי נִתְגַּדְּלוּ כָּאן, אַךְ אַתָּה אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן, כִּי לְכָאן לֹא יָבוֹא כְּלָל שׁוּם אָדָם מִן הַיִּשּׁוּב. וְנִתְבַּהֵל, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֲבוֹת אֲבוֹתָיו נִתְגַּדְּלוּ כָּאן, וְאָדָם מִן הַיִּשּׁוּב אֵינוֹ בָּא לְכָאן, עַל־כֵּן הֵבִין, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עָשָׂה לוֹ כְּלָל, וְקֵרְבוֹ, (הַיְנוּ שֶׁזֶּה הָאָדָם־הַיַּעַר לֹא עָשָׂה שׁוּם רָעָה לָזֶה שֶׁהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל) וְאָמַר לוֹ (הַיְנוּ אָדָם־הַיַּעַר

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אָדָם, וְשָׁאַל אוֹתוֹ הָאָדָם: "אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן?" חָזַר הוּא וְשָׁאַל אֶת הָאָדָם הַזֶּה: "אֵיךְ בָּאתָ אַתָּה לְכָאן?" הֵשִׁיב לוֹ: "אֲנִי, אֲבוֹתַי וַאֲבוֹת אֲבוֹתַי נִתְגַּדְּלוּ כָּאן; כִּי זֶה הָיָה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּתְגַּדֵּל הוּא וַאֲבוֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבוֹתָיו בַּמִּדְבָּר רָחוֹק מֵהַיִּשּׁוּב, וְשָׁם הָיוּ דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּבְלוּ יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, בְּדֶבֶקוּת וּבְיִחוּדִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא נִמְצָא תָּמִיד חוּץ לַיִּשּׁוּב, רָחוֹק מְאֹד מִבְּנֵי אָדָם, אֲבָל שָׁאַל אֶת זֶה שֶׁרָץ אַחַר הַבְּהֵמוֹת: "אַךְ אַתָּה אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן, כִּי לְכָאן לֹא יָבוֹא כְּלָל שׁוּם אָדָם מִן הַיִּשּׁוּב"; כִּי בְּמָקוֹם כָּזֶה שֶׁמְּדַבְּקִים אֶת עַצְמָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שָׁם מְעַט מְזַעְזְעִים מַגִּיעִים. וְנִתְבַּהֵל, זֶה שֶׁרָץ אַחַר הַבְּהֵמוֹת, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֲבוֹת אֲבוֹתָיו נִתְגַּדְּלוּ כָּאן, וְאָדָם מִן הַיִּשּׁוּב אֵינוֹ בָּא לְכָאן, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁבְּוַדַּאי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל; כִּי אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ לָא חָזֵי מַזְלֵיהּ חָזֵי, שֶׁזֶּה צַדִּיק גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עָשָׂה לוֹ כְּלָל וְקֵרְבוֹ (הַיְנוּ שֶׁזֶּה אָדָם הַיַּעַר לֹא עָשָׂה שׁוּם רָעָה לָזֶה שֶׁהָלַךְ אַחֲרֵי הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁנֶּחֱלַף כַּנַּ"ל); כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת אֵינוֹ עוֹשֶׂה רָע לְאַף אֶחָד, אַדְרַבָּה הוּא רוֹצֶה לַעֲזֹר לְכָל אֶחָד, כִּי זוֹ מִגְמַת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁמּוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּר כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַצִּיל אוֹתָם מִשְּׁאוֹל

לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת): מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאן? הֵשִׁיב לוֹ, שֶׁהוּא רוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמוֹת כַּנַּ"ל.

אָמַר לוֹ הָאָדָם הַנַּ"ל: חֲדַל לְךָ לִרְדֹּף אַחַר הָעַוּוֹנוֹת, כִּי אֵין זֶה בְּהֵמוֹת כְּלָל, רַק הָעַוּוֹנוֹת שֶׁלְּךָ הֵם מוֹלִיכִים אוֹתְךָ כָּךְ. דַּי לְךָ! כְּבָר קִבַּלְתָּ אֶת שֶׂלְךָ, הַיְנוּ הָעֹנֶשׁ שֶׁלְּךָ כְּבָר קִבַּלְתָּ, וְעַתָּה חֲדַל לְךָ מִלְּרָדְפָם עוֹד. בּוֹא עִמִּי וְתָבוֹא לְמַה שֶּׁיָּאוֹת לְךָ, וְהָלַךְ עִמּוֹ, וְנִתְיָרֵא לְדַבֵּר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו, וּלְקַשְּׁרָם אֶל הָאִין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְאָמַר לוֹ (הַיְנוּ אָדָם הַיָּצֵר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּתְגַּדֵּל בַּיֵּצֶר בִּדְבֵקוּת בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת): "מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאן?" הֵשִׁיב לוֹ, שֶׁהוּא רוֹדֵף אַחַר הַבְּהֵמוֹת כַּנַּ"ל, אָמַר לוֹ הָאָדָם הַנַּ"ל שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת: "חֲדַל לְךָ לִרְדֹּף אַחַר הָעַוּוֹנוֹת, כִּי אֵין זֶה בְּהֵמוֹת כְּלָל, רַק הָעַוּוֹנוֹת שֶׁלְּךָ הֵם מוֹלִיכִים אוֹתְךָ כָּךְ; כִּי הַטַּעַם שֶׁאָדָם רָץ יוֹמָם וָלַיְלָה אַחַר הַהֶבֶל וְהַמִּרְמָה, הַשֶּׁקֶר וְהַתַּאֲוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת, הוּא מֵחֲמַת עַוּוֹנוֹתָיו, שֶׁמּוֹלִיכִים אוֹתוֹ שׁוֹלָל. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת: הֲרֵי הֵם עַוּוֹנוֹתֶיךָ שֶׁאַתָּה רָץ אַחֲרֵיהֶם, דַּי לְךָ! כְּבָר קִבַּלְתָּ אֶת שֶׂלְךָ, הַיְנוּ הָעֹנֶשׁ שֶׁלְּךָ כְּבָר קִבַּלְתָּ, וְעַתָּה חֲדַל לְךָ מִלְּרָדְפָם עוֹד; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַכְנִיס דַּעַת הָאֱמֶת בָּאָדָם, וְאוֹמֵר לוֹ שֶׁיַּפְסִיק לָרוּץ אַחַר עַוּוֹנוֹתָיו, כִּי זֶה בְּעַצְמוֹ הָעֹנֶשׁ שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָרוּץ יוֹמָם וָלַיְלָה אַחַר הַהֶבֶל וְהָרִיק, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ בִּיגִיעוֹת וּבִטְרָדוֹת עֲצוּמוֹת בַּעֲבוּר פַּרְנָסָה, וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה רַק עַוּוֹנוֹתָיו הַמְרֻבִּים. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא אִישׁ הַיֵּצֶר, שֶׁנִּתְגַּדֵּל בַּיֵּצֶר דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא: **בּוֹא עִמִּי וְתָבוֹא לְמַה שֶּׁיָּאוֹת לְךָ**, הַיְנוּ אִם תָּבוֹא אִתִּי, אֲנִי אָבִיא אוֹתְךָ אֶל הַטּוֹב הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַחְדִּיר בְּמִקְרָבָיו אֶת הָאֱמֶת, שֶׁבִּמְקוֹם לָרוּץ אַחַר הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵם הָעַוּוֹנוֹת, יוֹתֵר טוֹב לָרוּץ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהַבֵּן אֶל אָבִיו, וְיִזְכֶּה

עִמּוֹ וּלְשָׁאֲלוֹ, כִּי אָדָם כָּזֶה, פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ (הֵינוּ שֶׁזֶּה הַבֵּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת הָלַךְ עִם הָאָדָם־הַיַּעַר הַזֶּה וְהָיָה מִתְיָרֵא לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלִשְׁאֹל אוֹתוֹ דָּבָר פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל) **וְהָלַךְ אַחֲרָיו.**

בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁרָדַף אַחַר הַסּוּס כַּנַּ"ל, וְתָכְפוּ כְּשֶׁרָאָהוּ רָמַז לוֹ: תֵּדַע שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, וְלֹא

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְיַשּׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי, לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז כְּבָר יַעֲזֹב אֶת כָּל הַשְּׁטִיּוֹת וְהַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם הַכֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת, שֶׁרָץ אַחֲרֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה. וְהָלַךְ עִמּוֹ, וְנִתְיָרֵא לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְשָׁאֲלוֹ, כִּי אָדָם כָּזֶה פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ (הֵינוּ שֶׁזֶּה הַבֵּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת הָלַךְ עִם הָאָדָם הַיַּעַר הַזֶּה, וְהָיָה מִתְיָרֵא לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְלִשְׁאֹל אוֹתוֹ דָּבָר, פֶּן יִפְתַּח פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ, כִּי הֵבִין שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל); וְזֶה כְּבָר הָיָה תְּחִלַּת תִּקּוּנוֹ, שֶׁיָּבוֹא אֶל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִית, וְיַחֲזֹר אֶל הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן לִהְיוֹת נִקְרָא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמִתִּי, מֵאַחַר שֶׁפָּחַד וְנִתְיָרֵא מֵאָדָם הַיַּעַר. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֶלָּא עַל־יְדֵי יִרְאָה, כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם יִרְאָה מֵהַצַּדִּיק, הוּא יָקִבֵּל מִמֶּנּוּ מִלֹּא חָפְנַיִם יִרְאַת שָׁמַיִם, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה הַצַּדִּיק זוֹל בְּעֵינָיו, אָז לֹא יְכוֹלִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר. כִּי עִקַּר מַה שֶּׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק, זֶה רַק עַל־יְדֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יִרְאָה, שֶׁמִּתְיָרֵא מֵרִבּוֹ, וְהַיִּרְאָה הִיא כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ג', סִימָן יז): "וְאַתָּה תִּהְיֶה לוֹ לֵאלֹהִים", אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא אָחִיךָ הַגָּדוֹל מִמְּךָ, יִהְיֶה מוֹרָאֲךָ עָלָיו, מִכָּאן אָמְרוּ: 'מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם', אָמַר לוֹ: כְּשֵׁם שֶׁמּוֹרָאִי עָלֶיךָ, כָּךְ מוֹרָאֲךָ עָלָיו; וְהָלַךְ אַחֲרָיו, כִּי זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁהוֹלְכִים אַחַר הַצַּדִּיק, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לִטְעוֹת, כִּי הַצַּדִּיק מְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ס'): יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁיְּשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם, וְהַצַּדִּיק מְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה. **בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַע אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁרָדַף אַחַר הַסּוּס כַּנַּ"ל, וְתָכְפוּ כְּשֶׁרָאָהוּ, רָמַז לוֹ: "תֵּדַע, שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל, וְלֹא תִשָּׂא וְתִתֵּן עִמּוֹ**

תִּשָּׂא וְתִתֵּן עִמּוֹ כְּלָל, כִּי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל, וְהָלַךְ מִיָּד וְלָחַשׁ לוֹ בְּאָזְנָיו כָּל זֶה, שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְהִסְתַּכֵּל חֲבֵרוֹ (הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס)**, וַיַּרְא וְהִנֵּה שַׂק עִם לֶחֶם עַל כְּתֵפוֹ, וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ: אָחִי, זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי, תֵּן לִי לֶחֶם! הֵשִׁיב לוֹ: כָּאן בַּמִּדְבָּר אֵין מוֹעִיל שׁוּם דָּבָר, כִּי חַיֵּי קוֹדְמִין, וַאֲנִי צָרִיךְ הַלֶּחֶם**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כְּלָל, כִּי אֵין זֶה אָדָם כְּלָל!" וְהָלַךְ מִיָּד וְלָחַשׁ לוֹ בְּאָזְנָיו כָּל זֶה, שֶׁאֵין זֶה אָדָם כְּלָל וְכוּ' כַּנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁגִּלָּה לוֹ, תֵּדַע, שֶׁזֶּה אֵינוֹ בֶּן־אָדָם סְתָם, אֶלָּא צַדִּיק גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, וּצְרִיכִים לִירֹא וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ, וְלֹא לְהָקֵל בִּכְבוֹדוֹ, כִּי כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לְקָרֵב אֶת אַחֵרִים לְהַצַּדִּיק, לְהוֹדִיעָם, שֶׁיִּירְאוּ וְיִפְחֲדוּ מֵהַצַּדִּיק, וִיכַבְּדוּ אוֹתוֹ מְאֹד, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי יִרְאָה וְכָבוֹד שֶׁיִּרְאִים וּמְכַבְּדִים אֶת הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה מְאֹד. וְהִסְתַּכֵּל חֲבֵרוֹ (הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס) וַיַּרְא וְהִנֵּה שַׂק עִם לֶחֶם עַל כְּתֵפוֹ, וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ: "אָחִי, זֶה כַּמָּה יָמִים שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי, תֵּן לִי לֶחֶם!" רוֹאִים מִזֶּה, כְּשֶׁאָדָם בָּא אֶל הַצַּדִּיק, וּמְגַלִּים לוֹ שֶׁזֶּה צַדִּיק נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וּצְרִיכִים לִירֹא וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ, וּלְכַבְּדוֹ וּלְיַקְּרוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוּכְלוּ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה מְאֹד, עִם כָּל זֹאת מֵחֲמַת גַּשְׁמִיּוּת הַגּוּף כְּשֶׁרַק רוֹאִים אֹכֶל, כְּבָר שׁוֹכְחִים מֵאוֹרוֹת הַצַּחְצָחוֹת שֶׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק, וּמַתְחִילִים לְהִתְחַנֵּן: "תֵּן לִי לֶאֱכֹל". הֵשִׁיב לוֹ: "כָּאן בַּמִּדְבָּר אֵין מוֹעִיל שׁוּם דָּבָר, כִּי חַיֵּי קוֹדְמִין, וַאֲנִי צָרִיךְ הַלֶּחֶם בִּשְׁבִילִי", וְזֶה רֶמֶז, שֶׁגַּם הוּא עֲדַיִן לֹא קִבֵּל בִּשְׁלֵמוּת אֶת דַּעַת הַצַּדִּיק, כִּי אִם הָיָה בֶּאֱמֶת מְקַבֵּל אֶת דַּעַת הַצַּדִּיק, הָיָה מִתְחַלֵּק בְּלַחְמוֹ עִם הַזּוֹלֵת, וְלֹא הָיָה אוֹמֵר לוֹ, כִּי חַיָּיו קוֹדְמִין; כִּי הַצַּדִּיק מְגַלֶּה לַאֲנָשָׁיו אֶת גֹּדֶל רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֶת מַעֲלַת הַזּוֹכֶה לָתֵת צְדָקָה לְהַשֵּׁנִי, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה עַל עַצְמוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן יג): לְהַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה, כִּי מִי שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל, אֲזַי אֵינוֹ עוֹשֶׂה חֶשְׁבּוֹן מֵאַיִן יִהְיֶה לִי מָחָר לֶאֱכֹל,

בִּשְׁבִילִי. וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ וּלְבַקְּשׁוֹ מְאֹד: אֶתֵּן לְךָ מַה שֶּׁאֶתֵּן. (אַךְ בְּוַדַּאי אֵין מוֹעִיל שׁוּם מִדָּר וּמַתָּן בְּעַד לֶחֶם בַּמִּדְבָּר) **הֵשִׁיב לוֹ: מַה תִּתֵּן לִי, כִּי מַה תּוֹכַל לָתֵת לִי בְּעַד לֶחֶם בַּמִּדְבָּר? הֵשִׁיב לוֹ** (הַיְנוּ זֶה שֶׁבִּקֵּשׁ הַלֶּחֶם, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, הֵשִׁיב לָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **אֶתֵּן לְךָ כָּל עֻצְמִי, שֶׁאֶמְכֹּר אֶת עֻצְמִי לְךָ בְּעַד לֶחֶם. וְנִתְיַשֵּׁב**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶלָּא כְּשֶׁבָּא אַחֵר, וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ גַּם־כֵּן אֹכֶל, הוּא נוֹתֵן לוֹ, כִּי מִי שֶׁהוּא מְקֻרָב בֶּאֱמֶת אֶל הַצַּדִּיק, חַי עִם בְּטָחוֹן, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ וָעֶד, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל, כִּי (תַּעֲנִית ח:): דְּכִי יָהִיב רַחֲמָנָא שׂוֹבְעָא לְחַיֵּי הוּא דְּיָהִיב; **וְהִתְחִיל לְהִתְחַנֵּן לוֹ וּלְבַקְּשׁוֹ מְאֹד, "אֶתֵּן לְךָ מַה שֶּׁאֶתֵּן"** (אַךְ בְּוַדַּאי אֵין מוֹעִיל שׁוּם מִדָּר וּמַתָּן בְּעַד לֶחֶם בַּמִּדְבָּר) **הֵשִׁיב לוֹ: "מַה תִּתֵּן לִי, כִּי מַה תּוֹכַל לָתֵת לִי בְּעַד לֶחֶם בַּמִּדְבָּר"**, רוֹאִים אֶצְלוֹ פֹּגֶם גָּדוֹל בְּמִצְוַת הַצְּדָקָה, שֶׁרוֹצֶה שָׂכָר עַל זֶה שֶׁנּוֹתֵן לוֹ לֶחֶם לֶאֱכֹל. **הֵשִׁיב לוֹ** (הַיְנוּ זֶה שֶׁבִּקֵּשׁ הַלֶּחֶם, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, הֵשִׁיב לָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **"אֶתֵּן לְךָ כָּל עֻצְמִי, שֶׁאֶמְכֹּר אֶת עֻצְמִי לְךָ בְּעַד לֶחֶם"**; וּבֶאֱמֶת לֹא בְּחִנָּם שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, כִּי אִם אָדָם מוּכָן לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל לֶחֶם, הוּא נִדְמֶה כַּסּוּס, וְכֵן זֶה שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָתֵת לוֹ לֶחֶם לֶאֱכֹל, אֶלָּא אִם יִתֵּן לוֹ מַשֶּׁהוּ בַּעֲבוּר זֶה, לֹא בְּחִנָּם שֶׁקּוֹרִין אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא רַחֲמָן וּמְרַחֵם עַל הַזּוֹלֶת, אֲבָל עַל זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת מְזֻכָּךְ לְגַמְרֵי, לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כב), שֶׁעַל־יְדֵי צְדָקָה מְזַכְּכִין אֶת גַּשְׁמִיּוּת גּוּפוֹ, שֶׁהוּא הַבַּהֲמִיּוּת וְהַסּוּס שֶׁלּוֹ; כִּי הַגּוּף לִפְנֵי שֶׁמְּזַכְּכִין אוֹתוֹ, הוּא כַּסּוּס הַזֶּה, שֶׁהָרוֹכֵב רוֹכֵב עָלָיו, כִּי הַנְּשָׁמָה רוֹכֶבֶת עַל הַגּוּף, וְכֵן גּוּפוֹ מָלֵא בַּהֲמִיּוּת, אַךְ צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, עַל־יְדֵי צְדָקָה, שֶׁגַּם מִבְּשַׂר הַגּוּף יִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ אֱלֹקוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נח, ז): "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם", מִבְּשַׂר גּוּפְךָ אַל תַּעֲלִים אֱלֹקוּת, כִּי צְרִיכִים לְרַחֵם מְאֹד עַל הַגּוּף לִרְאוֹת לְזַכְּכוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהוֹדִיעַ לוֹ מִכָּל הָאָרוֹת וְהַשָּׂגוֹת

(הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת נִתְיַשֵּׁב בְּעַצְמוֹ) לִקְנוֹת אָדָם כְּדַאי לִתֵּן לוֹ לֶחֶם, וְקָנָה אוֹתוֹ לְעֶבֶד עוֹלָם. וְנִשְׁבַּע לוֹ בִּשְׁבוּעוֹת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֶבֶד עוֹלָם גַּם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב, וְהוּא יִתֵּן לוֹ לֶחֶם, דְּהַיְנוּ שֶׁיֹּאכְלוּ יַחַד מִן הַשֹּׁק עַד שֶׁיִּכְלֶה הַלֶּחֶם.

נַחֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת, כִּי הַנְּשָׁמָה שֶׁל כָּל אֶחָד רוֹאָה וּמַשֶּׂגֶת תָּמִיד דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים מְאֹד, אֲבָל הַגּוּף אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהֶם, כִּי הַגּוּף הוּא כְּמוֹ הַסּוּס, וּמְסֻבָּב עִם בַּהֲמִיּוּת, עַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְרַחֵם מְאֹד עַל בְּשַׂר הַגּוּף, לִרְאוֹת לְזַכְּכוֹ, עַד שֶׁיִּקָּיֵם (אִיּוֹב יט, כו): "וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ", מִבְּשַׂר הַגּוּף שֶׁיִּהְיֶה כָּל־כָּךְ מְזֻכָּךְ, יֶחֱזֶה הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת. **וְנִתְיַשֵּׁב** (**הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת נִתְיַשֵּׁב בְּעַצְמוֹ**) **לִקְנוֹת אָדָם, כְּדַאי לִתֵּן לוֹ לֶחֶם, וְקָנָה אוֹתוֹ לְעֶבֶד עוֹלָם, וְנִשְׁבַּע לוֹ בִּשְׁבוּעוֹת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ עֶבֶד עוֹלָם, גַּם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְיִשּׁוּב, וְהוּא יִתֵּן לוֹ לֶחֶם, דְּהַיְנוּ שֶׁיֹּאכְלוּ יַחַד מִן הַשֹּׁק עַד שֶׁיִּכְלֶה הַלֶּחֶם**; רוֹאִים אֵיךְ שֶׁבְּנֵי־אָדָם יְכוֹלִים לִפֹּל בְּקַטְנוּת כָּזוֹ, בִּשְׁבִיל לֶחֶם גַּשְׁמִי יְכוֹלִים לִמְכֹּר אֶת עַצְמָם לְעֶבֶד עוֹלָם. וְהַהוּא בִּשְׁבִיל עֶבֶד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ, הוּא מוּכָן לָתֵת לוֹ לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְכָל זֶה בָּא מִקַּטְנוּת הַמֹּחִין, שֶׁרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם מֻנָּחִים בְּדִמְיוֹנוֹת וַהֲבָלִים, זֶה רוֹצֶה עֶבֶד, וְזֶה מוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד, הָעִקָּר שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְשׂוֹכְחִים שֶׁהַלֶּחֶם בָּא מִן הַשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת טז, ד): "הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם"; וּבֶאֱמֶת כָּל מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, יוֹדֵעַ שֶׁהַלֶּחֶם בָּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַה גַּם שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, אֲשֶׁר (דִּבְרֵי ח, ג): "כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי הַוָ"ה יִחְיֶה הָאָדָם"; וְלָכֵן לָמָּה צְרִיכִים לִפֹּל כָּל־כָּךְ בְּדַעְתּוֹ לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד, אוֹ לִקְנוֹת עֶבֶד בִּשְׁבִיל לֶחֶם, כִּי עַל זֶה אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כח, כא): "וְעַל פַּת לֶחֶם יִפְשַׁע גָּבֶר, נִבְהָל לַהוֹן אִישׁ רַע עָיִן, וְלֹא יֵדַע כִּי חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ".

וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְזֶה הָעֶבֶד הוֹלֵךְ אַחֲרָיו (הַיְנוּ זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד לְהָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, הָלַךְ אַחֲרָיו, אַחֲרֵי הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, וּשְׁנֵיהֶם הָלְכוּ אַחֲרֵי אָדָם־הַיַּעַר) **וְעַל־יְדֵי זֶה הֵקֵל עָלָיו קְצָת. כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ אֵיזֶה דָּבָר אוֹ אֵיזֶה עִנְיָן אַחֵר, הָיָה מְצַוֶּה עַל עַבְדּוֹ** (הַיְנוּ עַל זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁנִּמְכַּר לוֹ לְעֶבֶד) **שֶׁיַּגְבִּיהַּ לוֹ וְשֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ חֶפְצוֹ. וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי אָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וּבָאוּ לְמָקוֹם שֶׁהָיוּ שָׁם נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וְנִתְפַּחֵד מְאֹד. וּמֵחֲמַת הַפַּחַד שָׁאַל אֶת הָאָדָם־הַיַּעַר: אֵיךְ**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי אָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְזֶה הָעֶבֶד הוֹלֵךְ אַחֲרָיו (הַיְנוּ זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד לְהָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, הָלַךְ אַחֲרָיו, אַחֲרֵי הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, וּשְׁנֵיהֶם הָלְכוּ אַחֲרֵי אָדָם הַיַּעַר), וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵקֵל עָלָיו קְצָת, כְּשֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ אֵיזֶה דָּבָר אוֹ אֵיזֶה עִנְיָן אַחֵר, הָיָה מְצַוֶּה עַל עַבְדּוֹ (הַיְנוּ עַל זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס שֶׁנִּמְכַּר לוֹ לְעֶבֶד), שֶׁיַּגְבִּיהַּ לוֹ וְשֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ חֶפְצוֹ; רוֹאִים אֶת גְּנוּת הָאָדָם שֶׁמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד אֶל הַזּוֹלַת, עַד שֶׁהַלָּה מְשַׁעְבֵּד אוֹתוֹ, וְהַהוּא מְשַׁעְבֵּד אֵלָיו, וְהַכֹּל בָּא מֵחֲמַת חֶסְרוֹן יִשּׁוּב הַדַּעַת, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל לֶחֶם לֶאֱכֹל, הוּא צָרִיךְ לְשַׁעְבֵּד אֶת עַצְמוֹ לַזּוֹלַת. **וְהָלְכוּ יַחַד אַחֲרֵי אָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל, וּבָאוּ לְמָקוֹם שֶׁהָיוּ שָׁם נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, וְנִתְפַּחֵד מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַפַּחַד שָׁאַל אֶת הָאָדָם הַיַּעַר: "אֵיךְ נַעֲבֹר כָּאן?!"** כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן פד), אֲשֶׁר אוֹר הָאֲלָקִי, הָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁגָּנַז מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית לַצַּדִּיקִים, נִתְגַּלֶּה לָאָדָם בְּכָל יוֹם, וְלָמָּה אֵין הָאָדָם זוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הָאוֹר הַזֶּה? כִּי בָּאִים נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, שֶׁהֵם הַמַּחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, וּמְבַלְבְּלִים מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְלָכֵן אֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם אוֹר. וְעַל־כֵּן הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת כְּשֶׁרָאָה מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים — נִתְפַּחֵד מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַפַּחַד שָׁאַל אֶת הָאָדָם הַיַּעַר שֶׁהוּא הַצַּדִּיק: אֵיךְ נוּכַל

נַעֲבֹר כָּאן?! הֶשִּׁיב לוֹ: הֲלֹא גַּם זֶה יִפָּלֵא, (אֶלָּא מַאי) **אֵיךְ תִּכָּנֵס וְתָבוֹא לְבֵיתִי?! וְהֶרְאָהוּ אֶת בֵּיתוֹ שֶׁעוֹמֵד בָּאֲוִיר. וְאֵיךְ תִּכָּנֵס בְּבֵיתִי. וְהָלְכוּ עִם הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְהֶעֱבִיר אוֹתָם בְּשָׁלוֹם, וְהִכְנִיסָם לְבֵיתוֹ, וְהֶאֱכִילָם וְהִשְׁקָם, וְהָלַךְ לוֹ.**

וְזֶה (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת) **הָיָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לַעֲבֹר כָּאן? הֶשִּׁיב לוֹ: "הֲלֹא גַּם זֶה יִפָּלֵא בְּעֵינֶיךָ (אֶלָּא מַאי?) **אֵיךְ תִּכָּנֵס וְתָבוֹא לְבֵיתִי?! וְהֶרְאָהוּ אֶת בֵּיתוֹ שֶׁעוֹמֵד בָּאֲוִיר. וְאֵיךְ תִּכָּנֵס בְּבֵיתִי?!**" הַיְנוּ כִּי הַצַּדִּיק הוּא דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְעִקַּר גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז', וְסִימָן סח), שֶׁיָּכוֹל לְהַחֲזִיק שְׁנֵי עוֹלָמוֹת בְּיַחַד, הַיְנוּ לִהְיוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּלְמַטָּה וּלְמַעְלָה, שֶׁזֶּה (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א' כט, יא): "כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ"; וּמוּבָא (רַעְיָא מְהֵימָנָא מִשְׁפָּטִים קטז.): דְּאָחִיד בִּשְׁמַיָּא וּבְאַרְעָא [כִּי הַצַּדִּיק נִקְרָא כ"ל, שֶׁאוֹחֵז בִּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, הַיְנוּ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן וּלְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם], וְעָלֵיהּ אוּקְמוּהָ: עַל מַה הָעוֹלָם עוֹמֵד? עַל עַמּוּד אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ צַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי י, כה): "וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם"; וְזֶה שֶׁשָּׁאַל הַצַּדִּיק, הוּא אָדָם הַיַּעַר אֶת הָאָדָם שֶׁהָלַךְ אַחַר הַבְּהֵמוֹת: אַתָּה מְפַחֵד מִנְּחָשִׁים וְעַקְרַבִּים?! אֵיךְ תּוּכַל לְהִכָּנֵס לְבֵיתִי שֶׁהוּא בָּאֲוִיר, הַיְנוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן?! **וְהָלְכוּ עִם הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל, וְהֶעֱבִיר אוֹתָם בְּשָׁלוֹם, וְהִכְנִיסָם לְבֵיתוֹ, וְהֶאֱכִילָם וְהִשְׁקָם;** הַיְנוּ מִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַצַּדִּיק בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת, וְאֵינוֹ חוֹקֵר שׁוּם חֲקִירוֹת, הַצַּדִּיק מוֹלִיכוֹ אֶל בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, שֶׁזֶּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי רַק זֶה מַה שֶּׁנִּשְׁאָר מֵהָאָדָם. וְלָכֵן כְּשֶׁזּוֹכִים לָבוֹא לְבֵית הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, אָזַי הוּא נוֹתֵן לוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מֵהַמַּאֲכָלִים וְהַמַּשְׁקָאוֹת שֶׁלּוֹ. וְהָלַךְ לוֹ, כִּי הַצַּדִּיק אֵינוֹ עוֹמֵד בְּמָקוֹם אֶחָד, הוּא תָּמִיד בִּבְחִינַת הוֹלֵךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁבָּאִים אֵלָיו אֲנָשִׁים, וְהוּא נוֹתֵן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת מֵהַמַּאֲכָלִים וְהַמַּשְׁקָאוֹת שֶׁלּוֹ, הַיְנוּ מֵהַשָּׂגוֹתָיו, עִם כָּל זֹאת בֵּין כָּךְ הוּא הוֹלֵךְ לוֹ, וּמִתְעַלֶּה מַדְרֵגָה אַחַר מַדְרֵגָה. וְזֶה (הַיְנוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת) הָיָה

מְשַׁמֵּשׁ עִם עַבְדּוֹ הַנַּ"ל כְּכָל אֲשֶׁר הָיָה צָרִיךְ, וְחָרָה לְהָעֶבֶד מְאֹד עַל אֲשֶׁר נִמְכַּר לְעֶבֶד בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֶחֶם לֶאֱכֹל. כִּי עַתָּה יֵשׁ לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְרַק בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת יִהְיֶה עֶבֶד עוֹלָם. וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ וְגוֹנֵחַ: אֵיךְ בָּאתִי לִמְדָּה כָּזוֹ לִהְיוֹת עֶבֶד. שָׁאַל לוֹ (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדוֹן שֶׁלּוֹ, שָׁאַל אוֹתוֹ) **וּבְאֵיזֶה גְּדֻלָּה הָיִיתָ, שֶׁאַתָּה מִתְאַנֵּחַ עַל שֶׁבָּאתָ לִמְדָּה זוֹ? הֵשִׁיב לוֹ וְסִפֵּר לוֹ, אֵיךְ שֶׁהוּא הָיָה מֶלֶךְ, וְהָיוּ מְרַנְּנִים עָלָיו שֶׁנֶּחְלַף וְכוּ' כַּנַּ"ל** (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה כַּנַּ"ל), **וְגֵרֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ כַּנַּ"ל. וּפַעַם אַחַת בָּא עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁלֹּא טוֹב עָשָׂה, וְנִתְחָרֵט וְכוּ'. וְהָיוּ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מְשַׁמֵּשׁ עִם עַבְדּוֹ הַנַּ"ל כְּכָל אֲשֶׁר הָיָה צָרִיךְ, וְחָרָה לְהָעֶבֶד מְאֹד, עַל אֲשֶׁר נִמְכַּר לְעֶבֶד בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת, שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֶחֶם לֶאֱכֹל, כִּי עַתָּה יֵשׁ לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְרַק בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת יִהְיֶה עֶבֶד עוֹלָם; כִּי אַחַר שֶׁגַּם הוּא זָכָה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא אָדָם הַיָּעַר, בָּא אֶל יְשׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי — לָמָּה הָיָה צָרִיךְ לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד בִּשְׁבִיל שָׁעָה אַחַת, שֶׁהָיָה צָרִיךְ לֶחֶם לֶאֱכֹל; כִּי הַצַּדִּיק מַחְדִּיר בָּאָדָם יְשׁוּב הַדַּעַת, שֶׁיִּסְתַּכֵּל בָּזֶה הָעוֹלָם בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי. וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ וְגוֹנֵחַ זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, אֵיךְ בָּאתִי לִמְדָּה כָּזוֹ, לִהְיוֹת עֶבֶד; כִּי הַצַּדִּיק הֶחְדִּיר גַּם בּוֹ דַּעַת בִּידִיעוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְלָכֵן הִתְאַנֵּחַ — לָמָּה הֻצְרַךְ לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד. שָׁאַל לוֹ (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדוֹן שֶׁלּוֹ שָׁאַל אוֹתוֹ): "וּבְאֵיזֶה גְּדֻלָּה הָיִיתָ, שֶׁאַתָּה מִתְאַנֵּחַ עַל שֶׁבָּאתָ לִמְדָּה זוֹ?" הֵשִׁיב וְסִפֵּר לוֹ, אֵיךְ שֶׁהוּא הָיָה מֶלֶךְ, וְהָיוּ מְרַנְּנִים עָלָיו שֶׁנֶּחְלַף וְכוּ' כַּנַּ"ל (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה כַּנַּ"ל), וְגֵרֵשׁ אֶת חֲבֵרוֹ כַּנַּ"ל, וּפַעַם אַחַת בָּא עַל דַּעְתּוֹ, שֶׁלֹּא טוֹב

בָּאִים עָלָיו חֳרָטוֹת תָּמִיד עַל הַמַּעֲשֶׂה הָרָעָה וְהָעוֹלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה נֶגֶד חֲבֵרוֹ.

פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ, שֶׁהַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ הוּא שֶׁיַּשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם שֶׁעֵינָיו יִשְׂאוּ אוֹתוֹ, וּבָזֶה יִתָּקֵן חֶטְאוֹ. וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, אַךְ הָיוּ מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ תָּמִיד חֲלוֹמוֹת הַלָּלוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה כַּנַּ"ל, עַד שֶׁנִּגְמַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ, וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְהָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, עַד שֶׁבָּא לְכָאן, וְעַתָּה יִהְיֶה עֶבֶד. וְזֶה שָׁמַע אֶת כָּל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עָשָׂה וְנִתְחָרֵט וְכוּ', וְהָיוּ בָּאִים עָלָיו חֳרָטוֹת תָּמִיד עַל הַמַּעֲשֶׂה הָרָעָה וְהָעוֹלָה הַגְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה נֶגֶד חֲבֵרוֹ, פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ, שֶׁהַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ הוּא, שֶׁיַּשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְיֵלֵךְ לִמְקוֹם שֶׁעֵינָיו יִשְׂאוּ אוֹתוֹ, וּבָזֶה יִתָּקֵן חֶטְאוֹ, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת, אַךְ הָיוּ מְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ תָּמִיד חֲלוֹמוֹת הַלָּלוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה כַּנַּ"ל, עַד שֶׁנִּגְמַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ, וְהִשְׁלִיךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְהָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, עַד שֶׁבָּא לְכָאן, וְעַתָּה יִהְיֶה עֶבֶד; וְזֶה לְמוּד עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ מִסּוֹדֵי וְרָזֵי הַגִּלְגּוּל, מַה שֶּׁקּוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאָדָם אָסוּר לוֹ לְהִשְׁבֵּר מִשּׁוּם דָּבָר, אֲפִלּוּ שֶׁקּוֹרֶה עִמּוֹ מַה שֶּׁקּוֹרֶה, שֶׁעוֹשִׂים נֶגְדּוֹ עֲוֹלוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמַרְחִיקִים אוֹתוֹ בְּתַכְלִית הָרְחוֹק, וּמְגָרְשִׁים אוֹתוֹ עַל לֹא דָּבָר, כִּי כְּבָר אָמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת ב'): עַל דְּאַטְפֵּהּ אַטְפּוּהּ, וְסוֹף מְטַיְּפֵיהּ יְטוּפוּן; כִּי הִנֵּה גֵּרְשׁוּ אֶת הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהֶחְלִיפוּ אוֹתוֹ, וְקָרְאוּ אוֹתוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה, וְעָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר — קְטָנוּת וִירִידוֹת וּנְפִילוֹת וְיֵאוּשׁ וְכוּ', רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְהֵצֵרַךְ לָלֶכֶת בְּגָלוּת וְכוּ', וְהָיָה עִמּוֹ מַה שֶּׁהָיָה, עַד שֶׁיּוֹם אֶחָד נִתְהַפֵּךְ זֶה שֶׁהָיָה הַבֵּן שִׁפְחָה הָאֲמִתִּי, שֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ, וְגֵרֵשׁ אֶת הַבֵּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, וְגַם עָלָיו עָבַר מַה שֶּׁעָבַר, כִּי רָאָה בַּחֲלוֹם מַה שֶּׁעָשָׂה, שֶׁזֶּה סוֹד (בַּמִּדְבָּר יב, ו): "בַּחֲלוֹם אֵדַבֶּר בּוֹ"; כִּי מַה שֶּׁמִּתְגַּלֶּה לָאָדָם בַּחֲלוֹם, זֶה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְהוֹלֵךְ לְמָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ, עַד

זֶה וְשָׁתַק (הַיְנוּ זֶה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, שָׁמַע כָּל זֶה שֶׁסִּפֵּר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁהוּא עַכְשָׁו עַבְדּוֹ וְשָׁתַק)

וְאָמַר: אֶרְאֶה וְאֶתְיַשֵּׁב אֵיךְ לִנְהֹג עִם זֶה.

נַחֲרִי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב, שֶׁהוּא צָרִיךְ לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד, וְנִתְהַפֵּךְ שֶׁזֶּה שֶׁקָּרָא אֶת עַצְמוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַשִּׁפְחָה, הֵצִרַּךְ לִמְכֹּר אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁבִיל לֶחֶם לָזֶה שֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ בֶּן הַשִּׁפְחָה, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְשַׁלֵּם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי מַה שֶּׁמְּעוֹלֵל הָאָדָם לְזוּלָתוֹ הוּא מְקַבֵּל חֲזָרָה, וְלָכֵן אָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ רוֹדְפִים וּמְגָרְשִׁים אוֹתוֹ עַל לֹא דָּבָר, וְשׁוֹפְכִים אֶת דָּמָיו, וּמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דָּבָר אָסוּר, וְהוּא נִרְדָּף מִכֻּלָּם וְכוּ', עִם כָּל זֹאת אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ כְּלָל, אֶלָּא שֶׁיַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לֵילֵךְ לְמָקוֹם פָּנוּי, שֶׁאֵין שָׁמָּה בְּנֵי־אָדָם, וִידַבֵּר וְיָשִׂיחַ וִיסַפֵּר אֶת כָּל לִבּוֹ אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְיִבְרַח תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁבֵּין כָּךְ אֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם דָּבָר, כִּי עוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים, וְאֵלּוּ שֶׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ יָדָם עַל הָעֶלְיוֹנָה וּמַצְלִיחִים, וְהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת לְמַטָּה, וְלִסְבֹּל עֶלְבּוֹנוֹת וּבְזָיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לוֹ לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֶלָּא לִהְיוֹת דָּבוּק רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְסוֹף הַכָּבוֹד לָבוֹא, שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁחֵרְפוּ וּבִזּוּ וְרָדְפוּ אוֹתוֹ עַד חָרְמָה, הֵם יִפְלוּ תַּחְתָּיו לְגַמְרֵי, וְיִתְהַפֵּךְ הָרָע עַל רֹאשָׁם, כִּי מִי שֶׁרוֹדֵף אֶת חֲבֵרוֹ, לְבַסּוֹף מְקַבֵּל אֶת זֶה בַּחֲזָרָה. וְאֶת הַלִּמּוּד הֶעָמֹק הַזֶּה צְרִיכִים לְהַחְדִּיר הֵיטֵב בְּתוֹךְ לִבּוֹ, כִּי הִנֵּה עַל הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי עָבַר מַה שֶּׁעָבַר, שֶׁרָדַף אוֹתוֹ הַבֶּן שִׁפְחָה הָאֱמִתִּי, וְרָצָה רַק לַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְגָרַם לוֹ מַה שֶּׁגָּרַם, שֶׁנָּפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל, וּלְבַסּוֹף נִתְהַפֵּךְ, שֶׁהוּא מָכַר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד אֵלָיו, וְזֶה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי **שָׁמַע אֶת כָּל זֶה וְשָׁתַק** (הַיְנוּ זֶה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁל הַבְּהֵמוֹת, שָׁמַע כָּל זֶה שֶׁסִּפֵּר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁהוּא עַכְשָׁו עַבְדּוֹ וְשָׁתַק), **וְאָמַר לְעַצְמוֹ: אֶרְאֶה וְאֶתְיַשֵּׁב אֵיךְ לִנְהֹג עִם זֶה**; כִּי בֶּאֱמֶת אֲפִלּוּ שֶׁנִּתְהַפֵּךְ כָּל הַסִּפּוּר, וְזֶה שֶׁרָדַף אוֹתְךָ יָמִים וְשָׁנִים, וְגֵרֵשׁ אוֹתְךָ, וְרָצָה לַהֲרֹג אוֹתְךָ, כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּיָדְךָ, אָסוּר לִנְקֹם בּוֹ, אֶלָּא לְהִתְיַשֵּׁב מָה עוֹשִׂים עִמּוֹ. וּכְמוֹ שֶׁקָּרָה

בַּלַּיְלָה בָּא הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ״ל וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וְלָנוּ שָׁם. לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמְעוּ קוֹל הַחוֹכֵא הַגְּדוֹלָה מְאֹד כַּנַּ״ל, עַד שֶׁכָּל הָאֵילָנוֹת הָיוּ רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים כַּנַּ״ל. וֶהֱסִיתוֹ (הֵינוּ הָעֶבֶד הֵסִית אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת שֶׁהוּא

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עִם דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁרָדְפוֹ שָׁאוּל עַל לֹא דָּבָר, וּלְבַסּוֹף נָפַל בַּעֲמַיִם בִּידֵי דָּוִד, וְדָוִד הַמֶּלֶךְ לֹא עָשָׂה לוֹ שׁוּם דָּבָר, אַדְרַבָּה, אָמַר לוֹ דָּוִד לְשָׁאוּל מוֹסָר (שְׁמוּאֵל־א׳ כד, טו): ״וְהָיָה יְהוָ״ה לְדַיָּן, וְשָׁפַט בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְיִרְאֶה וְיָרֶב אֶת רִיבִי וְיִשְׁפְּטֵנִי מִיָּדֶךָ״.

בַּלַּיְלָה בָּא הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַיַּעַר, שֶׁנִּתְגַּדֵּל הוּא וַאֲבוֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבוֹתָיו בַּיַּעַר, כְּשֶׁבָּא הַלַּיְלָה, אָז הוּא זְמַן שֶׁל חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵיךְ עָבַר עָלָיו הַיּוֹם, וְכַמָּה לָמַד הַיּוֹם; כִּי כָּל יוֹם הוּא אוֹצָר שָׁלֵם, וְאִם אָדָם יוֹדֵעַ אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת הַיּוֹם, הוּא זוֹכֶה לַחֲטֹף טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי. וְלָכֵן בַּלַּיְלָה הוּא הַזְּמַן שֶׁל חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ, וּלְזִכּוֹת לָבוֹא אֶל בִּטּוּל אֶל אֵין סוֹף, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נב); כִּי אָז כֻּלָּם נָחִים וְהַכֹּל יְשֵׁנִים, וְלָכֵן אָז הוּא הַזְּמַן שֶׁל יְשׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי. וְלָכֵן דַּיְקָא אָז בָּא אָדָם הַיַּעַר, וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, שֶׁזֶּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְכַמּוּבָא בָּרַמְבַּ״ם (פֶּרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה, הֲלָכָה יג): אֵין אָדָם לָמֵד רֹב חָכְמָתוֹ אֶלָּא בַּלַּיְלָה, לְפִיכָךְ מִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת בְּכֶתֶר הַתּוֹרָה, יִזָּהֵר בְּכָל לֵילוֹתָיו, וְלֹא יְאַבֵּד אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן בְּשֵׁנָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְשִׂיחָה, וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן, אֶלָּא בְּתַלְמוּד תּוֹרָה וְדִבְרֵי חָכְמָה. אָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין רִנָּה שֶׁל תּוֹרָה אֶלָּא בַּלַּיְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה״, וְכָל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, חוּט שֶׁל חֶסֶד נִמְשָׁךְ עָלָיו בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יוֹמָם יְצַוֶּה ה׳ חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי״; וְלָנוּ שָׁם, אַחַר שֶׁשָּׁבְעִים בְּלִמּוּד תּוֹרָה וּשְׁפִיכוּת נֶפֶשׁ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּתְפִלָּה, אָז יְכוֹלִים לָלֶכֶת לִישֹׁן. **לִפְנוֹת בֹּקֶר שָׁמְעוּ קוֹל הַחוֹכֵא הַגְּדוֹלָה מְאֹד כַּנַּ״ל, עַד שֶׁכָּל הָאֵילָנוֹת הָיוּ רוֹעֲשִׁים וּמִזְדַּעְזְעִים כַּנַּ״ל, וֶהֱסִיתוֹ** (הֵינוּ הָעֶבֶד הֵסִית אֶת בֶּן

אֲדוֹנוֹ) לִשְׁאֹל אֶת אָדָם־הַיַּעַר מַה זֹּאת, וּשְׁאָלוֹ: מַה קּוֹל הַחוֹכֵא הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת סָמוּךְ לַבֹּקֶר? הֵשִׁיב לוֹ: זֶהוּ חוֹכֵא, שֶׁהַיּוֹם שׂוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה, שֶׁהַלַּיְלָה שׂוֹאֶלֶת אֶת הַיּוֹם: מַדּוּעַ כְּשֶׁאַתָּה בָּא אֵין לִי שֵׁם? וַאֲזַי הַיּוֹם שׂוֹחֵק וְעוֹשֶׂה

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ), לִשְׁאֹל אֶת אָדָם הַיַּעַר מַה זֹּאת, כִּי הוּא בְּעַצְמוֹ פָּחַד לִשְׁאֹל, כִּי מֵאַחַר שֶׁמָּכַר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד, הָיָה קָשֶׁה לוֹ בְּעַצְמוֹ לִשְׁאֹל אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁנִּכְלָל בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעָלָיו יִתְבָּרַךְ נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא כה, נה): "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם", וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קִדּוּשִׁין כב:): מַה נִּשְׁתַּנָּה אֹזֶן מִכָּל אֵיבָרִים שֶׁבַּגּוּף? אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: אֹזֶן שֶׁשָּׁמְעָה קוֹלִי עַל הַר סִינַי בְּשָׁעָה שֶׁאָמַרְתִּי "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים" וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים, וְהָלַךְ זֶה וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ — יֵרָצַע; נִמְצָא, מִי שֶׁמָּכַר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד, קָשֶׁה לוֹ מְאֹד לְהַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְקָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וּשְׁאָלוֹ הַבֵּן־מֶלֶךְ הָאֱמֶת אֶת הָאָדָם הַיַּעַר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק: "מַה קּוֹל הַחוֹכֵא הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת סָמוּךְ לַבֹּקֶר?" הֵשִׁיב לוֹ הָאָדָם הַיַּעַר: "זֶהוּ חוֹכֵא, שֶׁהַיּוֹם שׂוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה, שֶׁהַלַּיְלָה שׂוֹאֶלֶת אֶת הַיּוֹם: מַדּוּעַ כְּשֶׁאַתָּה בָּא, אֵין לִי שֵׁם?" כִּי הַשֶּׁמֶשׁ הַמְאִירָה בָּאָרֶץ, הִיא שִׁמְשׁוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאַף אֶחָד אִי אֶפְשָׁר לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ מֵרֹב אוֹר שֶׁמְּאִירָה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה לא, סִימָן ח'): הַגַּלְגַּל הַזֶּה שֶׁל חַמָּה אֶחָד מִמְּשַׁמְּשֵׁי הוּא, וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹצְאָה לָעוֹלָם, אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לָזוּן עֵינָיו מִמֶּנָּהּ; וְלָכֵן לַלַּיְלָה אֵין שׁוּם שֵׁם וַחֲשִׁיבוּת, כִּי אָז שׁוֹרֶה הַחֹשֶׁךְ וְהָאֲפֵלָה, לְעֵמַת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמְּאִירָה בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וַאֲזַי הַיּוֹם שׂוֹחֵק וְעוֹשֶׂה חוֹכֵא גְּדוֹלָה, כִּי הַלַּיְלָה מְרַמֵּז עַל הַגָּלוּת הָאֲרֻכָּה וְהַמָּרָה, וְהַשֶּׁמֶשׁ מְרַמֶּזֶת עַל הַגְּאֻלָּה, וְלָכֵן כְּשֶׁהַלַּיְלָה שׁוֹאֵל אֶת הַיּוֹם: לָמָּה אֵין לִי שֵׁם, כִּי הַגָּלוּת כָּל־כָּךְ אֲרֻכָּה וּמָרָה, אָז הַשֶּׁמֶשׁ עוֹשָׂה חוֹכֵא גְּדוֹלָה, בְּסוֹד (תְּהִלִּים קכו, ב): "אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ", וְאָמְרוּ (מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם וַיֵּרָא קיד.), שֶׁאֲזַי עֲתִידִים בְּנֵי־אָדָם לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁהוּא עֵת שְׂחוֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר: הַיּוֹם שֶׁיִּשְׂמַח הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא

חוֹכָא גְּדוֹלָה, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה יוֹם. וְזֶהוּ קוֹל הַחוֹכָא הַנַּ״ל. וְנִפְלָא בְּעֵינָיו, כִּי זֶהוּ עִנְיַן פֶּלֶא, שֶׁהַיּוֹם שׁוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה.

בַּבֹּקֶר חָזַר הָאָדָם־הַיַּעַר וְהָלַךְ לוֹ, וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים שָׁם. בַּלַּיְלָה חָזַר וּבָא, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְלָנוּ בַּלַּיְלָה. שָׁמְעוּ קוֹל הַחַיּוֹת, שֶׁכֻּלָּם שׁוֹאֲגִים וְהוֹמִים בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנּוֹת, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת, כֻּלָּם נָתְנוּ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עִם בְּרִיּוֹתָיו, לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם; וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה יוֹם, וְזֶהוּ קוֹל הַחוֹכָא הַנַּ״ל; כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם אָנוּ עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, וּכְשֶׁיָּאִיר הַיּוֹם בְּאוֹר הַגְּאֻלָּה, אָז יִהְיֶה הַצְּחוֹק, שֶׁנִּצְחַק אֵיךְ עָבַר עָלֵינוּ זְמַן הַגָּלוּת, וְהָיִינוּ שְׂרוּיִים בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה וּבְצַעַר גָּדוֹל עַד מְאֹד. וְנִפְלָא בְּעֵינָיו שֶׁל הַבֵּן מֶלֶךְ כָּל הָעִנְיָן, כִּי זֶהוּ עִנְיַן פֶּלֶא, שֶׁהַיּוֹם שׁוֹחֵק מִן הַלַּיְלָה, כִּי עַכְשָׁו בְּעֵת אֲרִיכוּת הַגָּלוּת קָשֶׁה מְאֹד לְהָבִין אֵיךְ יִהְיֶה אוֹר הַגְּאֻלָּה, וְזֶה פֶּלֶא מִפִּלְאֵי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

בַּבֹּקֶר חָזַר הָאָדָם הַיַּעַר וְהָלַךְ לוֹ, כִּי כֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל, שֶׁמַּחְבִּיא אֶת עַצְמוֹ כָּל הַיּוֹם מֵעֵינֵי בְּנֵי־אָדָם, וְעוֹבֵד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּמִתְיַגֵּעַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הוּא. וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים שָׁם, כִּי הַהֶאָרָה שֶׁהִשְׁאִיר לָהֶם הַצַּדִּיק בַּלַּיְלָה, הָיָה מַסְפִּיק לָהֶם עַל כָּל הַיּוֹם. בַּלַּיְלָה חָזַר וּבָא הָאָדָם הַיַּעַר, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְאַחַר־כָּךְ וְלָנוּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל בֹּעַז (רות ג, ז): ״וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ וַיִּיטַב לִבּוֹ״; וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (רות רַבָּה, פָּרָשָׁה ה׳, סִימָן טו): וַיִּיטַב לִבּוֹ — שֶׁעָסַק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיט, עב): ״טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ״; **בַּלַּיְלָה שָׁמְעוּ קוֹל הַחַיּוֹת, שֶׁכֻּלָּם שׁוֹאֲגִים וְהוֹמִים בְּקוֹלוֹת מְשֻׁנִּים, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת כֻּלָּם נָתְנוּ בְּקוֹלָם: הָאַרְיֵה הָיָה שׁוֹאֵג,**

בְּקוֹלָם: הָאַרְיֵה הָיָה שׁוֹאֵג, וְהַלָּבִיא הוֹמֶה בְּקוֹל אַחֵר, וְהָעוֹפוֹת מְצַפְצְפִים וּמְקַשְׁקְשִׁים בְּקוֹלָם, וְכֵן כֻּלָּם הוֹמִים בְּקוֹלוֹת. וּבְתוֹךְ כָּל זֶה נִזְדַּעְזְעוּ מְאֹד, וְלֹא הִטּוּ אָזְנָם אֶל הַקּוֹל מֵחֲמַת הַפַּחַד. אַחַר־כָּךְ הִטּוּ אָזְנָם וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא קוֹל נְגִינָה וְזִמְרָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, וְהִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר, וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא קוֹל זִמְרָה וּנְגִינָה נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא תַּעֲנוּג נִפְלָא וְעָצוּם מְאֹד לִשְׁמֹעַ זֹאת, שֶׁכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁל הָעוֹלָם, כֻּלָּם כְּאַיִן וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים וּבְטֵלִים לְגַמְרֵי נֶגֶד הַתַּעֲנוּג הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל הַנְּגִינָה הַזֹּאת. וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהַלָּבִיא הוֹמֶה בְּקוֹל אַחֵר, וְהָעוֹפוֹת מְצַפְצְפִים וּמְקַשְׁקְשִׁים בְּקוֹלָם, וְכֵן כֻּלָּם הוֹמִים בְּקוֹלוֹת. וּבְתוֹךְ כָּל זֶה נִזְדַּעְזְעוּ מְאֹד, וְלֹא הִטּוּ אָזְנָם אֶל הַקּוֹל מֵחֲמַת הַפַּחַד, אַחַר־כָּךְ הִטּוּ אָזְנָם וְשָׁמְעוּ, שֶׁהוּא קוֹל נְגִינָה וְזִמְרָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, וְהִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר וְשָׁמְעוּ, שֶׁהוּא קוֹל נְגִינָה וְזִמְרָה נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁהוּא תַּעֲנוּג נִפְלָא וְעָצוּם מְאֹד לִשְׁמֹעַ זֹאת, שֶׁכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁל הָעוֹלָם, כֻּלָּם כְּאַיִן וְאֵינָם נֶחְשָׁבִים, וּבְטֵלִים לְגַמְרֵי נֶגֶד הַתַּעֲנוּג הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל הַנְּגִינָה הַזֹּאת; כִּי אָז בַּלַּיְלָה שָׁרֵי מַעְלָה שָׁרִים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְכָל חַיָּה וְחַיָּה יֵשׁ שָׂר בַּשָּׁמַיִם, וְלָכֵן בַּלַּיְלָה הוּא זְמַן שִׁירָה שֶׁכֻּלָּם שָׁרִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִי שֶׁרַק מַטֶּה אָזֶן אֶל שִׁירוֹת הַשָּׂרֵי מַעְלָה וְהַמַּלְאָכִים, אַזַי מִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, כִּי כָל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם כְּאַיִן נֶגֶד הַתַּעֲנוּג הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל הַשִּׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שֶׁשָּׂרִים הַשָּׂרִים וּמַלְאֲכֵי מַעְלָה, שֶׁזֶּה סוֹד (אִיּוֹב לח, ז): "בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים"; כִּי אָז בַּלַּיְלָה לִפְנוֹת בֹּקֶר שׁוֹמְעִים זַכִּי הַשְּׁמִיעָה אֶת הַשִּׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שֶׁמְּזַמְּרִים וּמְשַׁבְּחִים מַלְאֲכֵי וְשָׂרֵי מַעְלָה, הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹקִים. וְדִבְּרוּ בֵּינֵיהֶם הַבֵּן מֶלֶךְ וְהַבֶּן שִׁפְחָה, שֶׁיִּשְׁאֲרוּ פָּאן, כִּי יֵשׁ לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וּמִתְעַנְּגִים בְּתַעֲנוּג

שֶׁיִּשְׁאֲרוּ כָּאן, כִּי יֵשׁ לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וּמִתְעַנְּגִים בְּתַעֲנוּג נִפְלָא כָּזֶה, שֶׁכָּל מִינֵי תַּעֲנוּגִים בְּטֵלִים כְּנֶגֶד זֶה.

וְהֵסִית הָעֶבֶד אֶת הָאָדוֹן (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **לִשְׁאֹל אוֹתוֹ** (אֶת אָדָם־הַיַּעַר) **מַה זֹּאת, וּשְׁאָלוֹ. הֵשִׁיב**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

נִפְלָא כָּזֶה, שֶׁכָּל מִינֵי תַּעֲנוּגִים בְּטֵלִים כְּנֶגֶד זֶה; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּכְבָר נִלְקָח מִמֶּנּוּ כָּל חֵיזוּ דְּהַאי עַלְמָא, וְעוֹסֵק רַק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וּמְיַחֵד שֵׁמוֹת וְיִחוּדִים, וּמַדְבִּיק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְשׁוֹמֵעַ אֶת הַשִּׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה שָׁרָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, מִמֶּנּוּ כְּבָר נִתְבַּטְּלִים כָּל הַתַּאֲווֹת וְתַעֲנוּגֵי הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וּכְבָר אֵינוֹ רוֹצֶה שׁוּם דָּבָר רַק לְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּג רוּחָנִי, שֶׁהוּא תַּעֲנוּג נִפְלָא מְאֹד.

וְהֵסִית הָעֶבֶד אֶת הָאָדוֹן (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **לִשְׁאֹל אוֹתוֹ** (אֶת אָדָם הַיַּעַר) **מַה זֹּאת**; כִּי בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי אֵין לוֹ שׁוּם קֻשְׁיוֹת כְּלָל, וְלָכֵן אֵינוֹ שׁוֹאֵל אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא אָדָם הַיַּעַר שׁוּם דָּבָר, כִּי מִי שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, לוֹ אֵין שׁוּם קֻשְׁיוֹת — לֹא עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא עַל הַצַּדִּיק, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָעֶבֶד, שֶׁהוּא חָם שֶׁנִּקְרָא אָרוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ט, כה): "אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו", לוֹ יֵשׁ קֻשְׁיוֹת עַל הַצַּדִּיק וְעַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן נב): כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ קֻשְׁיוֹת עַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כֵּן יֵשׁ קֻשְׁיוֹת עַל הַצַּדִּיק, כִּי מִי שֶׁעֲדַיִן בִּבְחִינַת עֶבֶד, לוֹ קָשֶׁה לְהָבִין הַנְהָגַת הַצַּדִּיק, וְלָכֵן הָעֶבֶד דַּיְקָא הֵסִית אֶת הַבֵּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי לִשְׁאֹל אֶת אָדָם הַיַּעַר: מַה זֹּאת, שֶׁרוֹאִים שִׁדּוּד הַטֶּבַע; וּשְׁאָלוֹ, אֲזַי הַבֵּן מֶלֶךְ שָׁאַל אֶת הַצַּדִּיק: מַה זֶּה שִׁנּוּי הַטֶּבַע שֶׁיֵּשׁ חוּכָא גְּדוֹלָה? [מִכָּאן רוֹאִים אֵיךְ חָבֵר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַשְׁפִּיעַ עַל הַזּוּלַת, אַף שֶׁהוּא בֶּן מֶלֶךְ וְהֶחָבֵר הוּא בֶּן שִׁפְחָה, עִם כָּל זֹאת יֵשׁ לֶחָבֵר כֹּחַ גָּדוֹל לַהֲסִיתוֹ. וְלָכֵן צְרִיכִים מְאֹד לְהִשָּׁמֵר

לוֹ, שֶׁזֶּהוּ אֵיךְ שֶׁהַחַמָּה עָשָׂה מַלְבּוּשׁ לְהַלְּבָנָה, וְאָמְרוּ כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַיַּעַר: הֱיוֹת שֶׁהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי עִקַּר מֻמְשַׁלְתָּם הוּא בַּלַּיְלָה, כִּי לִפְעָמִים הֵם צְרִיכִין לְכָנֵס בַּיִּשּׁוּב, וּבַיּוֹם אֵין יְכוֹלִים, וְעִקַּר מֻמְשַׁלְתָּם בַּלַּיְלָה, וְהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבָה כָּזוֹ שֶׁמְּאִירָה לָהֶם, עַל־כֵּן הִסְכִּימוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה, וְזֶהוּ קוֹל הַנְּגִינָה שֶׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים (דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת מְנַגְּנִים נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה, שֶׁקִּבְּלָה מַלְבּוּשׁ מִן הַחַמָּה)

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מְחֻבָּרִים רָעִים]. הֵשִׁיב לוֹ הָאָדָם הַיַּעַר, שֶׁזֶּהוּ אֵיךְ שֶׁהַחַמָּה עָשָׂה מַלְבּוּשׁ לְהַלְּבָנָה; כִּי בֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין ס:) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית א, טז): "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים", וּכְתִיב "אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדֹל וְאֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן", אָמְרָה יָרֵחַ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד?! אָמַר לָהּ: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ. אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הוֹאִיל וְאָמַרְתִּי לְפָנֶיךָ דָּבָר הָגוּן, אַמְעִיט אֶת עַצְמִי? אָמַר לָהּ: לְכִי וּמְשָׁלִי בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה; כִּי בִּתְחִלָּה הָיְתָה הַלְּבָנָה גְּדוֹלָה כְּמוֹ הַחַמָּה, אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁקִּטְרְגָה עַל הַחַמָּה, וְאָמְרָה: אִי אֶפְשָׁר לִשְׁנֵי מְלָכִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, לָכֵן מִעֲטוֹ אוֹתָהּ, וְחָלְשָׁה דַּעְתָּהּ שֶׁל הַלְּבָנָה עַל שֶׁמִּעֲטוֹ אוֹתָהּ. **וְאָמְרוּ כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַיַּעַר: הֱיוֹת שֶׁהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי עִקַּר מֻמְשַׁלְתָּם הִיא בַּלַּיְלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב** (תְּהִלִּים קד, ב): **"תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה, בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר"; כִּי לִפְעָמִים הֵם צְרִיכִין לְכָנֵס בַּיִּשּׁוּב, וּבַיּוֹם אֵין יְכוֹלִים, וְעִקַּר מֻמְשַׁלְתָּם בַּלַּיְלָה, וְהַלְּבָנָה עוֹשָׂה לָהֶם טוֹבָה כָּזוֹ, שֶׁמְּאִירָה לָהֶם, עַל־כֵּן הִסְכִּימוּ, שֶׁיַּעֲשׂוּ נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה, וְזֶהוּ קוֹל הַנְּגִינָה שֶׁאַתֶּם שׁוֹמְעִים** (דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל הַחַיּוֹת וְהָעוֹפוֹת מְנַגְּנִים נִגּוּן חָדָשׁ לִכְבוֹד הַלְּבָנָה, שֶׁקִּבְּלָה מַלְבּוּשׁ מִן הַחַמָּה); כִּי בֶּאֱמֶת הַחַמָּה הִיא הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, הַתִּפְאֶרֶת, גִּלּוּי אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ

וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁזֶּהוּ נִגּוּן, הִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר, וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא נִגּוּן נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד מְאֹד. וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ"ל: מַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם. הֲלֹא יֵשׁ אֶצְלִי כְּלִי שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹתַי, שֶׁהֵם יָרְשׁוּ מֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁהַכְּלִי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּלְהִוָּדַע, אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ הוּא עֻצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל הַדּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם לְבוּשׁ לְגַבֵּי אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהַלְּבוּשׁ הַזֶּה, הוּא הַמַּלְכוּת הַתַּחְתּוֹנָה, הַיְנוּ הַלְּבָנָה, וְלָכֵן כְּשֶׁמְּחַבְּרִים וּמְקַשְּׁרִים אֶת הַחַמָּה עִם הַלְּבָנָה, מִזֶּה יוֹצֵא חֵ"ן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן א'), שֶׁנַּעֲשֶׂה בֵּינֵיהֶם יִחוּד נִפְלָא מְאֹד, בְּסוֹד (יְשַׁעְיָה ל, כו): "וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה", שֶׁאָז נִתְגַּלֶּה אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ הִיא בְּעֶצֶם, עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, רַק מְלֻבֶּשֶׁת בִּלְבוּשׁ גַּשְׁמִי, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁרוֹאִים דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, אֲבָל הַכֹּל לַכֹּל עֶצֶם אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֻּלָּם שָׁרִים שִׁירָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה סוֹד פְּרִקֵי שִׁירָה, שֶׁאוֹמֶרֶת כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ אֶת הַפָּסוּק שֶׁלָּהּ כַּיָּדוּעַ. **וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁזֶּהוּ נִגּוּן, הִטּוּ אָזְנָם יוֹתֵר, וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא נִגּוּן נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד מְאֹד**; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁמְּדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְיוֹדֵעַ וָעֵד אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וּמַפְשִׁיט אֶת עַצְמוֹ וְאֶת כָּל הַבְּרִיאָה מִגַּשְׁמִיּוּתָהּ, הוּא שׁוֹמֵעַ אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ אוֹמֶרֶת שִׁירָה לְבוֹרֵא עוֹלָם, כִּי מַה שֶּׁרַק שׁוֹמְעִים מִכְּלַל הַבְּרִיאָה שִׁירָה חֲדָשָׁה שֶׁשָּׁרָה כָּל הַבְּרִיאָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ: הֵן כָּל הַחַיּוֹת, הֵן כָּל הָעוֹפוֹת, הֵן כָּל בְּנֵי אָדָם, מִפְּנִימִיּוּת קוֹלָם יוֹצֵאת שִׁירָה חֲדָשָׁה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְתָאֵר וּלְשַׁעֵר כְּלָל, רַק לְזַכֵּי הַשְּׁמִיעָה שֶׁשּׁוֹמְעִים מִתּוֹךְ יְצוּרֵי הַבְּרִיאָה, אֵיךְ שֶׁכָּל דִּבּוּרָם שֶׁמְּדַבְּרִים וְשֶׁהוֹמִים וְנוֹהֲמִים וּמְקָרְקְרִים וְכוּ', הַכֹּל בֶּאֱמֶת שִׁירָה חֲדָשָׁה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִי שֶׁרַק מַטֶּה אָזֶן קַשֶּׁבֶת לָאֱלֹקוּת שֶׁבְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, הוּא שׁוֹמֵעַ שִׁיר נִגּוּן נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד מְאֹד. **וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, מַה זֶּה חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם, שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ אוֹמֶרֶת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הֲלֹא יֵשׁ אֶצְלִי כְּלִי שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹתַי, שֶׁהֵם יָרְשׁוּ מֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, שֶׁהַכְּלִי עֲשׂוּיָה**

עֲשׂוּיָה עִם עָלִים וְצִבְעוֹנִים כָּאֵלּוּ, שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחִים הַכְּלִי הַזֹּאת עַל אֵיזֶה בְּהֵמָה אוֹ עוֹף, אֲזַי תֵּכֶף מַתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוּן הַזֶּה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עִם עָלִים וְצִבְעוֹנִים כָּאֵלּוּ, שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחִים הַכְּלִי הַזֹּאת עַל אֵיזֶה בְּהֵמָה אוֹ עוֹף, אֲזַי תֵּכֶף מַתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוּן הַזֶּה [עַיֵּן קְהִלּוֹת יַעֲקֹב, עֵרֶךְ כְּלִי: "כְּלִי" הוּא שֵׁם מֵע"ב שֵׁמוֹת, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת דְּשֵׁם ע"ב, וְהוּא סוֹד כ'הֵן, לֵ'וִי, י'שְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת נֶפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה; וְעַל־כֵּן הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים כֵּלִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נב, יא): "נוֹשְׂאֵי כְּלֵי הַוָ"ה"; כִּי בֶּאֱמֶת בְּכָל אוֹר רוּחָנִי יֵשׁ לוֹ עַצְמוּת וְכֵלִים, שֶׁהָאוֹר הַגָּנוּז הַטָּמוּן בַּכֵּלִי וְעַצְמוּת הָאוֹר, יֵשׁ לוֹ אוֹר פְּנִימִי וְאוֹר מַקִּיף, וְהַכֵּלִי נַעֲשֶׂה מֵהַכָּאַת אוֹר מַקִּיף בְּאוֹר פְּנִימִי, וְלָכֵן הַצַּדִּיקִים הַדְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם בְּעֵינֵיהֶם כְּלֹא כְלוּם, בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן הֵם נִקְרָאִים כֵּלִים, כִּי הֵם כֵּלִים לְגַבֵּי הָאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וּמוּבָא (עֵץ חַיִּים, שַׁעַר אנ"ך, פֶּרֶק י'): כָּל הַסְּפִירוֹת יֵשׁ לָהֶן שָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת: כֵּלִים פְּנִימִיִּים, כֵּלִים אֶמְצָעִיִּים, כֵּלִים חִיצוֹנִיִּים, סוֹד כֵּלִים פְּנִימִיִּים הִיא חָכְמָה, בִּינָה, דַּעַת, וּבוֹ מֵאִיר שָׁם ס"ג: יו"ד ה"י וא"ו ה"י. וְסוֹד כֵּלִים אֶמְצָעִיִּים הוּא חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, וּבוֹ מֵאִיר שָׁם מ"ה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וְסוֹד כֵּלִים חִיצוֹנִיִּים הוּא נֶצַח, הוֹד, יְסוֹד, וּבוֹ מֵאִיר שֵׁם ב"ן: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה; וְלָכֵן הַהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק נִקְרֵאת סוֹד כְּלִ"י, וְלָכֵן עַל כָּל מִי שֶׁרַק שָׂמִים אֶת הַכְּלִי הַזֶּה שֶׁל הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, גַּם הוּא מַתְחִיל לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן עג), שֶׁהַכְּלִי נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי סוֹד אֲנִ"י, שֶׁהוּא סוֹד מַחֲשָׁבָה, דִּבּוּר, כִּי כְּשֶׁמְּקַשֵּׁר אֶת הַמַּחֲשָׁבָה אֶל הַדִּבּוּר, בָּזֶה נַעֲשֶׂה כְּלִ"י, שֶׁכָּל אֶחָד מַעֲלֶה שַׁעֲשׁוּעִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹרֵד עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי. וְלָכֵן אֶת הַכְּלִי הַזֶּה, הַיְנוּ הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, אִם שָׂמִים אֶת זֶה אֲפִלּוּ עַל אֵיזוֹ חַיָּה וָעוֹף הַיְנוּ בְּחִינַת הָאֲנָשִׁים הַיְרוּדִים וְהַפְּחוּתִים, גַּם הֵם כְּבָר יְכוֹלִים לָשִׁיר אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וּבֶאֱמֶת רוֹאִים, שֶׁכָּל מִי שֶׁרַק זוֹכֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, גַּם לוֹ יֵשׁ דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ לְקָרֵב אֶת אֲחֵרִים].

אַחַר־כָּךְ חָזַר וְנַעֲשָׂה הַחוֹכֵא הַנַּ״ל, וְנַעֲשָׂה יוֹם, וְהָלַךְ לוֹ הָאָדָם־הַיַּעַר הַנַּ״ל. וְהוּא (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **הָלַךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַכְּלִי הַנַּ״ל, וְחִפֵּשׂ בְּכָל אוֹתוֹ הַחֶדֶר וְלֹא מָצָא, וּלְהַלָּן יוֹתֵר הָיָה מִתְיָרֵא לֵילֵךְ. וְהֵם, הֵינוּ הָאָדוֹן** (שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) **וְהָעֶבֶד** (שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהָיָה מִתְחַלֵּף מֶלֶךְ כַּנַּ״ל) **הָיוּ מִתְיָרְאִים לוֹמַר לְאָדָם־הַיַּעַר**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אַחַר־כָּךְ חָזַר וְנַעֲשָׂה הַחוֹכֵא הַנַּ״ל, וְנַעֲשָׂה יוֹם, כִּי לִפְנוֹת בֹּקֶר אָז נַעֲשָׂה הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת ג.): אִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעְלָהּ; וְאָז הַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי בְּעֵת הַיִּחוּד נַעֲשָׂה שִׂמְחָה וּצְחוֹק בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְהָלַךְ לוֹ הָאָדָם הַיַּעַר הַנַּ״ל, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנִּקְרָא אָדָם הַיַּעַר, הוֹלֵךְ בְּכָל פַּעַם מַדְרֵגָה אַחַר מַדְרֵגָה, וְהוּא (הֵינוּ בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת) הָלַךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַכְּלִי הַנַּ״ל, כִּי מִי שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, כְּשֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, שֶׁיֵּשׁ כְּלִי, שֶׁכָּל מִי שֶׁשּׁוֹמְעוֹ, גַּם־כֵּן מַתְחִיל לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר הַזֶּה, הֵינוּ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְעַל־כֵּן וְחִפֵּשׂ בְּכָל אוֹתוֹ הַחֶדֶר וְלֹא מָצָא, לָקַח אֶת עַצְמוֹ לְחַפֵּשׂ אֶת הַכְּלִי הַזֶּה, אֲבָל לֹא מָצָא; כִּי בֶּאֱמֶת עַד שֶׁזּוֹכִין לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיק אֶת הַכְּלִי הַזֶּה, צְרִיכִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ח׳), שֶׁצְּרִיכִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁיּוּכַל לְהָאִיר גַּם בּוֹ חִדּוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁיִּרְגִּישׁ אֵיךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ בְּכָל יוֹם בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע, אֲשֶׁר מִשָּׁם יוֹצֵא הַשִּׁיר הַנִּפְלָא שֶׁמִּתְנַגֵּן עַל ע״ב נִימִין, בְּסוֹד י׳ י״ה יה״ו יהו״ה, שֶׁהוּא שִׁיר פָּשׁוּט: כֶּתֶ״ר, שִׁיר כָּפוּל: חָכְמָ״ה, בִּינָ״ה, שִׁיר מְשֻׁלָּשׁ: חֶסֶ״ד, גְּבוּרָ״ה, תִּפְאֶרֶ״ת, שִׁיר מְרֻבָּע: נֶצַ״ח, הוֹ״ד, יְסוֹ״ד, מַלְכוּ״ת. וּלְהַלָּן יוֹתֵר הָיָה מִתְיָרֵא לֵילֵךְ, כִּי כָּל אֶחָד צָרִיךְ רַק לָלֶכֶת כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ וּבְחִינָתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהֲרַ״ן, סִימָן תקס), שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת מַה לְּפָנִים וּמַה לְּאָחוֹר לְפִי מַדְרֵגָתוֹ; **וְהֵם, הֵינוּ הָאָדוֹן** (שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמֶת), **וְהָעֶבֶד** (שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהָיָה מִתְחַלֵּף מֶלֶךְ כַּנַּ״ל), **הָיוּ מִתְיָרְאִים לוֹמַר לְאָדָם הַיַּעַר הַנַּ״ל שֶׁיּוֹלִיכֵם**

הַנַּ"ל שֶׁיּוֹלִיכֵם לִישׁוּב. אַחַר־כָּךְ בָּא אָדָם־חַיַּעַר הַנַּ"ל וְאָמַר לָהֶם שֶׁיּוֹלִיכֵם לִישׁוּב, וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לִישׁוּב, וְלָקַח אֶת הַכְּלִי הַנַּ"ל וּנְתָנָהּ לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, וְאָמַר לוֹ: הַכְּלִי אֲנִי נוֹתֵן לְךָ, וְעִם הָאָדָם הַזֶּה (הַיְנוּ הָעֶבֶד שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהָיָה מֶלֶךְ תַּחְלָה מֵחֲמַת הַחְלּוּף כַּנַּ"ל) **תֵּדַע**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לִישׁוּב; כִּי בֶּאֱמֶת כְּשֶׁזּוֹכִים לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הוּא מוֹצִיא אֶת אֲנָשָׁיו מֵחוּץ לַיִּשּׁוּב, וּמַעֲלֶה וּמַגְבִּיהַּ אוֹתָם בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד. אֲבָל אַחַר־כָּךְ הֵם לֹא יְכוֹלִים לְהִשָּׁאֵר שָׁם, כִּי הָאוֹר גָּדוֹל מְאֹד יוֹתֵר מִכְּפִי כֹּחָם, וְלָכֵן הֵם רוֹצִים לַחֲזֹר אֶל הַיִּשּׁוּב, כִּי בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת צְרִיכִים בְּחִינַת "רָצוֹא" לָצֵאת מֵהַיִּשּׁוּב, וּצְרִיכִים בְּחִינַת "שׁוּב" לַחֲזֹר אֶל הַיִּשּׁוּב, וְהַצַּדִּיק מַעֲלֶה אֶת אֲנָשָׁיו לְמַעְלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, עַד שֶׁמּוֹצִיאָם מִחוּץ לַיִּשּׁוּב, וְקָשֶׁה לָהֶם לַעֲמֹד בָּזֶה, עַל־כֵּן הֵם מִשְׁתּוֹקְקִים לַחֲזֹר חֲזָרָה אֶל הַיִּשּׁוּב, כִּי הָאוֹר הַזֶּה לְמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתָם. **אַחַר־כָּךְ בָּא אָדָם הַיַּעַר הַנַּ"ל וְאָמַר לָהֶם, שֶׁיּוֹלִיכֵם לִישׁוּב,** כִּי (מַכּוֹת י:): בְּדֶרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ בָּהּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ; **וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לִישׁוּב,** כִּי מֵאַחַר שֶׁרָאָה שֶׁהֵם עֲדַיִן לֹא אוֹחֲזִים בְּמַדְרֵגַת הַדְּבֵקוּת וְהַבִּטּוּל אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לָכֵן הוֹלִיכָן חֲזָרָה אֶל הַיִּשּׁוּב, **וְלָקַח אֶת הַכְּלִי הַנַּ"ל, וּנְתָנָהּ לְבֶן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, וְאָמַר לוֹ: הַכְּלִי אֲנִי נוֹתֵן לְךָ,** כִּי הַכְּלִי הַזֶּה, שֶׁהוּא הַדְּבֵקוּת בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא וְהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, שַׁיֶּכֶת רַק אֶל בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דִּבְרִים יד, א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת ג'): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים בָּנִים לַמָּקוֹם, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם"; חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי"י חֶמְדָּה, חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּתַּן לָהֶם כְּלִי"י חֶמְדָּה, שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם; **וְעִם הָאָדָם הַזֶּה** (הַיְנוּ הָעֶבֶד שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת, שֶׁהָיָה מֶלֶךְ תַּחְלָה מֵחֲמַת הַחְלּוּף כַּנַּ"ל), **תֵּדַע אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ,** כִּי מֵאַחַר שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹלִין עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק לְתַכְלִית מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, לָכֵן הֵם יוֹדְעִים מַה לַּעֲשׂוֹת עִם בֶּן הַשִּׁפְחָה, שֶׁהֵם

אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְהֵיכָן נֵלֵךְ. אָמַר לָהֶם, שֶׁיִּשְׁאֲלוּ וְיִדְרְשׁוּ אַחַר הַמְּדִינָה שֶׁנִּקְרֵאת בַּשֵּׁם הַזֶּה: הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית וְהַמֶּלֶךְ חָכָם (דָאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶער קְלוּגֶיר מַלְכוּת) (בָּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר) **שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁצְּרִיכִים לְהִפָּרֵד וּלְהִבָּדֵל מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כ, כו): "וִהְיִיתֶם לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי הֲוָיָ"ה, וָאַבְדִּיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי"; **וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לְהֵיכָן נֵלֵךְ?** כִּי אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ לַהֲלֹךְ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'), עַל־פִּי מַאֲמָרָם זַ"ל (סוֹטָה כא.), וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ מְהַלֵּךְ; כִּי אִם אָדָם אֵינוֹ מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, עֲדַיִן אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ הוּא מְהַלֵּךְ, כִּי (מִשְׁלֵי יד, יב): "יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ, וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת"; וְלָכֵן הַהֶכְרֵחַ לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְהַתַּלְמִיד חָכָם הָאֲמִתִּי, כְּדֵי שֶׁיּוֹרֶה לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ לְהֵיכָן לֵילֵךְ. **אָמַר לָהֶם**, אָדָם הַיַּעַר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁנִּתְגַּדֵּל בַּיַּעַר, וְנִמְצָא חוּץ לַיִּשּׁוּב, **שֶׁיִּשְׁאֲלוּ וְיִדְרְשׁוּ אַחַר הַמְּדִינָה, שֶׁנִּקְרֵאת בַּשֵּׁם הַזֶּה: הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית וְהַמֶּלֶךְ חָכָם** (דָאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶער קְלוּגֶיר מַלְכוּת), (בְּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ, נֵרוֹ יָאִיר) כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הוּא עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הֵן תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְהַכֹּל מֻשְׁגָּח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאִם בְּנֵי הַמְּדִינָה יוֹדְעִים זֹאת, אֲזַי הַמְּדִינָה נִקְרֵאת מְדִינָה חֲכָמָה, אֲבָל יַעַן שֶׁבְּכָל מְדִינוֹת הָעוֹלָם תּוֹלִים הַכֹּל בְּטֶבַע מִקְרֶה וּמַזָּל, וְעוֹקְרִים אֶת עַצְמָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֹּל "כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה", לָכֵן הִיא נִקְרֵאת הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית, כִּי בְּלֹא יְדִיעָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת, שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְאֵין שׁוּם מִקְרֶה וְטֶבַע כְּלָל, אֲזַי הַמְּדִינָה נִקְרֵאת טִפְּשִׁית, כִּי אֵין לְךָ עוֹד טִפְּשׁוּת יוֹתֵר מִזּוֹ — שֶׁמְּנַתְּקִים אֶת עַצְמָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַמֶּלֶךְ הוּא חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְלָכֵן הוּא נִקְרָא מֶלֶךְ חָכָם. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (הוֹרָיוֹת יא:): נָשִׂיא שֶׁאֵין עַל גַּבָּיו אֶלָּא הֲוָיָ"ה

לְהֵיכָן וּלְאֵיזֶה צַד נַתְחִיל לִשְׁאֹל אַחַר הַמְּדִינָה הַזֹּאת? הֵרָאָה לָהֶם בְּיָדוֹ: לְצַד פְּלוֹנִי (כְּמַרְאֶה בְּאֶצְבַּע), **וְאָמַר הָאָדָם־הַיַּעַר לְהַכֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי: לֵךְ לְשָׁם אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, וְשָׁם תָּבוֹא אֶל הַגְּדֻלָּה שֶׁלְּךָ.**

וְהָלְכוּ לָהֶם; וְהָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְכָּם, וְהָיוּ מִתְאַוִּים מְאֹד לִמְצֹא אֵיזֶה חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה, לְנַסּוֹת אֶת הַכְּלִי

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֶלָּקִיו; שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ הַבֶּן מֶלֶךְ וְהַבֶּן שִׁפְחָה: לְהֵיכָן וּלְאֵיזֶה צַד נַתְחִיל לִשְׁאֹל אַחַר הַמְּדִינָה הַזֹּאת? הֵרָאָה לָהֶם בְּיָדוֹ לְצַד פְּלוֹנִי (כְּמַרְאֶה בְּאֶצְבַּע); כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ, כִּדֵי לֹא לָקַחַת אֶת הַבְּחִירָה מִן הָאָדָם, וְלָכֵן הוּא רַק מְרַמֵּז רְמָזִים בְּיָדָיו, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), שֶׁהַצַּדִּיק מְרַמֵּז רְמָזִים בְּיָדָיו בֵּינַיִם הַחָכְמָה, שֶׁיֵּדַע הָאָדָם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג. וְאָמַר הָאָדָם הַיַּעַר הֵינוּ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּתְגַּדֵּל בַּיַּעַר, הוּא וַאֲבוֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבוֹתָיו, לְהַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי: לֵךְ לְשָׁם, אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, וְשָׁם תָּבוֹא אֶל הַגְּדֻלָּה שֶׁלְּךָ; כִּי מֵאַחַר שֶׁנָּתַן לוֹ אֶת הַכְּלִי, שֶׁעַל אֵיזֶה חַיָּה וָעוֹף שֶׁשָּׂמִים עֲלֵיהֶם אֶת הַכְּלִי, הֵם מַתְחִילִים לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר הַנּוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, הֵינוּ שֶׁנִּתְגַּלָּה גַּם לוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲפִלּוּ שֶׁהָיָה עַד עַכְשָׁו בִּבְחִינַת חַיָּה אוֹ עוֹף, וְלָכֵן דַּיְקָא עַל־יְדֵי הַכְּלִי הַזֶּה הוּא יָכוֹל לַהֲפֹךְ אֶת כָּל הַמְּדִינָה, וּלְהוֹצִיא אוֹתָם מִטִּפְּשׁוּתָם, עַד שֶׁגַּם הֵם יִהְיוּ חֲכָמִים, וְיַכִּירוּ אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְהָלְכוּ לָהֶם, הֵינוּ הַבֶּן מֶלֶךְ וְהַבֶּן שִׁפְחָה, וְהָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְכָּם, וְכָאן רוֹאִים אֵיךְ שֶׁיְּכוֹלִים לָלֶכֶת בְּזֶה הָעוֹלָם שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וּמִבַּחוּץ נִדְמֶה שֶׁהֵם אוֹתוֹ דָּבָר, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּתָם — זֶה בֶּן מֶלֶךְ וְזֶה בֶּן שִׁפְחָה. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצא), שֶׁיְּכוֹלִים לָשֶׁבֶת שְׁנֵי אֲנָשִׁים זֶה לְיַד זֶה, הָאֶחָד נִמְצָא בְּגַן־עֵדֶן, וְהָאַחֵר נִמְצָא בְּגֵיהִנּוֹם, וְכָל זֶה מֵחֲקִי הַבְּחִירָה, שֶׁאֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵהַשֵּׂנִי כְּלָל, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (פְּסָחִים נד:): וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ מַה בְּלִבּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ; וְהָיוּ מִתְאַוִּים מְאֹד לִמְצֹא אֵיזֶה חַיָּה אוֹ

הַנַּ״ל, אִם תּוּכַל לְנַגֵּן כַּנַּ״ל, אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיוּ רוֹאִים שׁוּם מִין חַיָּה. אַחַר־כָּךְ בָּאוּ יוֹתֵר לְיִשּׁוּב וּמָצְאוּ אֵיזֶה בְּהֵמָה, וְהִנִּיחוּ הַכְּלִי עָלֶיהָ וְהִתְחִילָה לְנַגֵּן כַּנַּ״ל.

וְהָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, וְאוֹתָהּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּהֵמָה לְנַסּוֹת אֶת הַכְּלִי הַנַּ״ל, אִם תּוּכַל לְנַגֵּן כַּנַּ״ל; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם כְּבָר טָעֲמוּ אֶת הַטַּעַם הָאֲמִתִּי בְּגִלּוּי אֱלֹקוּת, לִשְׁמֹעַ אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה שָׁרָה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לָכֵן הִתְאַוּוּ עַכְשָׁו לִרְאוֹת אִם הֵם יְכוֹלִים לָשִׂים אֶת הַכְּלִי עַל אֵיזוֹ חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה, אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיוּ רוֹאִים שׁוּם מִין חַיָּה, כִּי הֵם הָיוּ חוֹץ לְיִשּׁוּב, וּמוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳), שֶׁמִּי שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא רַק חַיָּה בְּצוּרַת אָדָם, וּמֵאַחַר שֶׁהֵם הָיוּ עֲדַיִן חוֹץ לַיִּשּׁוּב, לֹא מָצְאוּ שׁוּם בְּרִיָּה לָשִׂים עָלָיו אֶת הַכְּלִי. אַחַר־כָּךְ בָּאוּ יוֹתֵר לְיִשּׁוּב, וּמָצְאוּ אֵיזֶה בְּהֵמָה, כִּי בַּיִּשּׁוּב כְּבָר מִסְתּוֹבְבִים אֲנָשִׁים, אֲבָל עַל־פִּי־רֹב כָּל אֶחָד מִסְתּוֹבֵב עִם הַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁבּוֹ, עִם כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁבּוֹ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כה), שֶׁכֹּחַ הַמְּדַמֶּה הוּא הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם. וְזֶה מוֹצְאִים הַרְבֵּה בַּיִּשּׁוּב, אֲנָשִׁים מִסְתּוֹבְבִים בְּזֶה הָעוֹלָם מְלֵאִים דִּמְיוֹנוֹת, וְכֹחַ הַבַּהֲמִיּוּת נִדְבָּק בָּהֶם, וְהִנִּיחוּ הַכְּלִי עָלֶיהָ וְהִתְחִילָה לְנַגֵּן כַּנַּ״ל; כִּי הַכְּלִי הוּא סוֹד הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁעַל יָדוֹ מִתְגַּלָּה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִכֹּחַ הַמְּדַמֶּה שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁיְּכוֹלִים גַּם־כֵּן כְּבָר לְהַתְחִיל לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

וְהָיוּ הוֹלְכִים וּבָאִים; כִּי זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת עַיִל וְנָפִיק, רָצוֹא וָשׁוֹב, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ו׳): בְּזֶה הָעוֹלָם צְרִיכִים שְׁתֵּי בְּקִיאֻיּוֹת: בָּקִי בְּרָצוֹא וּבָקִי בְּשׁוֹב, שֶׁזֶּה שֶׁהָיוּ 'הוֹלְכִים וּבָאִים', הַיְנוּ הֲלִיכָה זֶה רָצוֹא, בִּיאָה זֶה וָשׁוֹב, **עַד שֶׁבָּאוּ אֶל** הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, שֶׁנִּקְרְאָה מְדִינָה טִפְּשִׁית, שֶׁהִפְרִידוּ אֶת עַצְמָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,

הַמְּדִינָה, הָיְתָה חוֹמָה סָבִיב לָהּ, וְאֵין נִכְנָסִין אֵלֶיהָ, כִּי־אִם בְּשַׁעַר אֶחָד, וּצְרִיכִים לְסַבֵּב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת עַד שֶׁבָּאִין אֶל הַשַּׁעַר לִכָּנֵס אֶל הַמְּדִינָה. וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַשַּׁעַר. בְּבוֹאָם אֶל הַשַּׁעַר לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתָם לִכָּנֵס, הֱיוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַמְּדִינָה מֵת, וְנִשְׁאַר הַבֵּן מֶלֶךְ. וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה, בַּאֲשֶׁר שֶׁעַד עַכְשָׁו הָיוּ קוֹרְאִין אֶת הַמְּדִינָה: דָּאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶער קְלוּגְיר

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיְתָה חוֹמָה סָבִיב לָהּ, וְאֵין נִכְנָסִין אֵלֶיהָ, כִּי אִם בְּשַׁעַר אֶחָד, וּצְרִיכִים לְסַבֵּב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת, עַד שֶׁבָּאִין אֶל הַשַּׁעַר לִכָּנֵס אֶל הַמְּדִינָה; כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם נִקְרָאִים מְדִינָה טִפְּשִׁית, שֶׁעָקְרוּ אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לָכֵן הֵם חוֹשְׁבִים שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְהִטָּמֵן וּלְהִתְחַבֵּא, וְלָכֵן בָּנוּ חוֹמָה סְבִיבָם, וְרַק דֶּרֶךְ שַׁעַר אֶחָד לְהִכָּנֵס בּוֹ, וְגַם לְהַגִּיעַ לְהַשַּׁעַר צְרִיכִים לְהִסְתּוֹבֵב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת; כִּי מִי שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא בּוֹנֶה סְבִיבוֹ חוֹמוֹת בְּצוּרוֹת, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁמִּמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לֹא שַׁיָּךְ לְהִתְחַבֵּא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה כג, כד): "אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים, וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְהוָ"ה, הֲלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם יְהוָ"ה"; וּכְתִיב (תְּהִלִּים קלט, יב): "גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמְּךָ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר, כַּחֲשֵׁכָה כָּאוֹרָהּ"; כִּי לֹא שַׁיָּךְ לְהִסָּתֵר וּלְהִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אַךְ מֵחֲמַת שֶׁהֵם הִפְרִידוּ אֶת עַצְמָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, לָכֵן נִדְמֶה לָהֶם, שֶׁאֶפְשָׁר לִבְנוֹת חוֹמוֹת בְּצוּרוֹת סְבִיב הַמְּדִינָה, וְשֶׁאַף אֶחָד שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִכָּנֵס לְשָׁם, רַק דֶּרֶךְ שַׁעַר אֶחָד, שֶׁגַּם־כֵּן צְרִיכִים לָלֶכֶת וּלְהִסְתּוֹבֵב כַּמָּה פַּרְסָאוֹת עַד שֶׁמַּגִּיעִים אֵלָיו. וְהָלְכוּ וְסָבְבוּ, עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַשַּׁעַר, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם כְּבָר קִבְּלוּ דַּעַת מֵאָדָם הַיַּעַר שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, לָכֵן הִגִּיעוּ עַד הַשַּׁעַר. **בְּבוֹאָם אֶל הַשַּׁעַר, לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתָם לִכָּנֵס, הֱיוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁל הַמְּדִינָה מֵת, וְנִשְׁאַר הַבֵּן מֶלֶךְ, וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה, בַּאֲשֶׁר שֶׁעַד עַכְשָׁו הָיוּ קוֹרְאִין אֶת הַמְּדִינָה: דָּאס נַיירִישֶׁע לַאנְד אוּן דֶער קְלוּגְיר** מַלְכוּת

מַלְכוּת (הַמְּדִינָה טִפְּשִׁית וְהַמַּלְכוּת חֲכָמָה), **עַכְשָׁו יְהֵא קוֹרְאִין אוֹתָהּ לְהֶפֶךְ: דְּאַס קְלוּגֶע לַאנְד אוּן דֶּער נַיירִישֶׁער מַלְכוּת** (הַמְּדִינָה חֲכָמָה וְהַמַּלְכוּת טִפְּשִׁית). **וּמִי שֶׁיַּחְזֹר מָתְנָיו לָזֶה, שֶׁיַּחְזֹר הַשֵּׁם לְקַדְמוּתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּדִינָה בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, דְּהַיְנוּ מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ. עַל־כֵּן אֵין מַנִּיחִין**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

[מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם], עַכְשָׁו יְהֵא קוֹרְאִין אוֹתָהּ לְהֶפֶךְ: דְּאַס קְלוּגֶע לַאנְד אוּן דֶּער נַיירִישֶׁער מַלְכוּת [הַמְּדִינָה חֲכָמָה וְהַמַּלְכוּת טִפְּשִׁית]; כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָיָה שָׁם הַמֶּלֶךְ, וְגָלָה אֶת חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הָיָה הוּא נִקְרָא חָכָם, וְהַמְּדִינָה שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַבֵּל אֶת דַּעְתּוֹ, הָיוּ נִקְרָאִין מְדִינָה טִפְּשִׁית, אֲבָל עַכְשָׁו, שֶׁמֵּת וְנִסְתַּלֵּק הֶחָכָם, נִתְהַפֵּךְ הַשֵּׁם, וְנִקְרָאָה מְדִינָה חֲכָמָה, כִּי לְגַבֵּי חָכְמַת הֶחָכָם הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁהָיָה עַד עַכְשָׁו וְנִסְתַּלֵּק, אֲזַי נִתְהַפֵּךְ, שֶׁהַמְּדִינָה נִקְרֵאת מְדִינָה חֲכָמָה, אֲבָל הַמַּלְכוּת וְהַמַּנְהִיגוּת נִקְרֵאת מֶלֶךְ טִפֵּשׁ; כִּי כָּל זְמַן שֶׁהֶחָכָם הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי הָיָה נִמְצָא, הָיָה עֲדַיִן יָכוֹל לְהַכְנִיס בָּהֶם חָכְמָה, אִם הֵם הָיוּ רוֹצִים לְקַבֵּל אֶת דַּעְתּוֹ, אֲבָל עַכְשָׁו, שֶׁהֶחָכָם הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי מֵת וְנִסְתַּלֵּק, נִשְׁאַר הַשֵּׁם: מְדִינָה חֲכָמָה וּמַלְכוּת טִפְּשִׁית, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמַּנְהִיגִים וְהַמְּפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁמּוֹלִיכִים אֶת הָעָם שׁוֹלָל. וּכְמַאֲמָרָם ז״ל (שַׁבָּת קלט.): אִם רָאִיתָ דּוֹר, שֶׁצָּרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלָיו, צֵא וּבְדֹק בְּדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל פֻּרְעָנוּת שֶׁבָּאָה לָעוֹלָם, לֹא בָּאָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל דַּיָּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (רַעְיָא מְהֵימָנָא, פִּנְחָס קכו.) עַל אֵלּוּ הַמְּפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר וְעַל הַמַּנְהִיגִים שֶׁל כָּזָב, וְאִינּוּן עֵרֶב־רַב, אִינּוּן עֲתִירִין בְּשַׁלְוָה בְּחֻרְבָּא בְּלָא צַעֲרָא, בְּלֹא יְגוֹנָא כְּלָל, גַּזְלָנִין מָארֵי שׁוֹחַד דְּאִנּוּן דַּיָּנִין רֵישֵׁי עַמָּא, (בְּרֵאשִׁית ו, יג): ״כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם״, עַלַיְיהוּ אִיתְמַר (אֵיכָה א, ה): ״הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ״; וְלָכֵן הִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, שֶׁיַּחְזֹר הַשֵּׁם לְקַדְמוּתוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּדִינָה בַּשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, דְּהַיְנוּ מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ; כִּי מֵרֹב חָכְמָתוֹ וּדְבֵקוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא,

שׁוּם אָדָם לְכָנֵס אֶל הַמְּדִינָה כִּי־אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה. עַל־כֵּן לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְכָנֵס, וְאָמְרוּ לוֹ: הַאַתָּה יָכוֹל לַחְגֹּר מָתְנֶיךָ לָזֶה, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן. וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְדָבָר כָּזֶה, וְלֹא יָכְלוּ לִכְנֹס. וֶהֱסִיתוֹ הָעֶבֶד הַנַּ"ל שֶׁיַּחְזְרוּ לְבֵיתָם. אַךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁמְּגַלֶּה אֶת עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכֻלָּם, עַל־יְדֵי־זֶה כֻּלָּם בְּטֵלִים נֶגְדּוֹ, וְנִקְרָאִים מְדִינָה טְפֵשִׁית, וְהוּא מֶלֶךְ חָכָם, וְעַל־כֵּן אֵין מַנִּיחִין שׁוּם אָדָם לְכָנֵס אֶל הַמְּדִינָה, כִּי אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, שֶׁיּוּכַל לָקַחַת עַל עַצְמוֹ לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי, לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. עַל־כֵּן לֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְכָנֵס, וְאָמְרוּ לוֹ: הַאַתָּה יָכוֹל לַחְגֹּר מָתְנֶיךָ לָזֶה, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה הַשֵּׁם הָרִאשׁוֹן, וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְדָבָר כָּזֶה, כִּי זֶה מְאֹד מְאֹד מְסֻכָּן, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לַחְגֹּר מָתְנָיו לַהֲפֹךְ אֶת הַמְּדִינָה, הוּא נִכְנָס בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן סה), שֶׁמִּי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לִהְיוֹת בַּעַל הַשָּׂדֶה, צָרִיךְ לִהְיוֹת גִּבּוֹר חַיִל, כִּי יְכוֹלִים לְהִסְתַּלֵּק מֵחֲמַת זֶה, וְזֶה מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לִהְיוֹת בַּעַל הַשָּׂדֶה, וְלַעֲסֹק בְּתִקּוּן כָּל הַמְּדִינָה. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן עא), שֶׁקָּשֶׁה מְאֹד לִהְיוֹת מְפֻרְסָם, כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת נִזּוֹק מִזֶּה, וּצְרִיכִים לִסְבֹּל יִסּוּרִים בִּשְׁבִיל רַבִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נג, ה): "וּמְחֻלָּל מִפִּשָׁעֵנוּ"; כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא מְפֻרְסָם, עַל־כֵּן נֶאֱמַר עָלָיו (שָׁם יב): "לָכֵן אֲחַלֵּק לוֹ בָּרַבִּים", שֶׁצָּרִיךְ לִסְבֹּל יִסּוּרִים בִּשְׁבִיל רַבִּים, כִּי כָּל אֵלּוּ גְּדוֹלֵי וּמְכֻבָּדֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁקִּבְּלוּ עַל עַצְמָם לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הַמְּדִינָה, הֵינוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּתְשׁוּבָה, סָבְלוּ יִסּוּרִים קָשִׁים וּמָרִים מְאֹד, שֶׁקָּמוּ עֲלֵיהֶם אִינְשֵׁי דְּלָא מְעַלֵּי, רְשָׁעִים אֲרוּרִים, וְגָרְמוּ מַחֲלֹקֶת גְּדוֹלָה עֲלֵיהֶם, וְלָכֵן לֹא כָּל אֶחָד יָכוֹל לַחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר לַמְּדִינָה אֶת הַשֵּׁם הָאֲמִתִּי — מְדִינָה חֲכָמָה, וְלָכֵן וְלֹא יָכְלוּ לִכְנֹס אֶל תּוֹךְ הַמְּדִינָה. וֶהֱסִיתוֹ הָעֶבֶד הַנַּ"ל, שֶׁיַּחְזְרוּ לְבֵיתָם, הֵינוּ שֶׁעֲדַיִן לַחֲזֹר חֲזָרָה אֶל

הוּא לֹא רָצָה לַחֲזֹר, מֵחֲמַת שֶׁהָאָדָם־הַיַּעַר אָמַר לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לִמְדִינָה זוֹ, וְשָׁם יָבוֹא לַגְּדֻלָּה שֶׁלּוֹ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְשָׁם עוֹד אָדָם אֶחָד, שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל סוּס, וְרָצָה לִכָּנֵס, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לִכָּנֵס מֵחֲמַת הַנַּ"ל. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה שֶׁעוֹמֵד הַסּוּס שֶׁל אוֹתוֹ הָאָדָם, וְלָקַח הַכְּלִי הַנַּ"ל וְהִנִּיחָהּ עַל הַסּוּס, וְהִתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוּן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

גּוּפָם הַגַּשְׁמִי וְאֶל הַתַּאֲוֹוֹת הַגַּשְׁמִיּוֹת, כִּי הוּא הָעֶבֶד נִמְשָׁךְ תָּמִיד רַק אֶל הַתַּאֲוֹוֹת וְהָעֲבִיוֹת וְהַגַּשְׁמִיּוּת. וְלָכֵן הֵסִית אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁיַּחֲזֹר עִמּוֹ לְבֵיתָם, הַיְנוּ אֶל גּוּפָם הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, אַךְ הוּא הַיְנוּ הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, לֹא רָצָה לַחֲזֹר, מֵחֲמַת שֶׁהָאָדָם הַיַּעַר שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אָמַר לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לִמְדִינָה זוֹ, וְשָׁם יָבוֹא לִגְדֻלָּה שֶׁלּוֹ; וּמֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים גְּדוֹלָה מְאֹד בְּאָדָם הַיַּעַר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לָכֵן לֹא רָצָה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ, כִּי יָדַע כִּי כָּאן בְּהַמְּדִינָה הַזּוֹ יָבוֹא לִגְדֻלָּתוֹ.

בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא לְשָׁם עוֹד אָדָם אֶחָד, שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל סוּס; הַגּוּף שֶׁל הָאָדָם נִקְרָא סוּס, כִּי הַסּוּס הוּא מַלְכוּת, כְּמָא לְזֶעִיר, כִּי רִבּוּעַ אדנ"י — א' א"ד אד"נ אדנ"י גִּימַטְרִיָּה סוּס, שֶׁהוּא דִּין חָזָק, וְרָצָה לִכָּנֵס, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן לִכָּנֵס מֵחֲמַת הַנַּ"ל; כִּי מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר לַמְּדִינָה אֶת הַשֵּׁם 'מְדִינָה חֲכָמָה', אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִכָּנֵס, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲפֹךְ אֶת הַגּוּף שֶׁלּוֹ, שֶׁיִּהְיֶה כִּסֵּא לְהַנְּשָׁמָה, שֶׁגַּם הַגּוּף יָאִיר כְּמוֹ הַנְּשָׁמָה, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִכָּנֵס שָׁמָּה. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאָה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁעוֹמֵד הַסּוּס שֶׁל אוֹתוֹ הָאָדָם, וְחָשַׁק מְאֹד לִנְסוֹת אֶת הַכְּלִי שֶׁקִּבֵּל מֵאָדָם הַיַּעַר, אִם זֶה יָכוֹל לַהֲפֹךְ, שֶׁגַּם הַחַיָּה וְהַבְּהֵמָה יוּכַל לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר, וְלָקַח הַכְּלִי הַנַּ"ל, וְהִנִּיחָהּ עַל הַסּוּס, וְהִתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוּן הַנִּפְלָא מְאֹד כַּנַּ"ל; כִּי בְּהַכְּלִי הָיָה כֹּחַ לַהֲפֹךְ גַּם חַיָּה

הַנִּפְלָא מְאֹד כַּנַּ"ל. וּבִקֵּשׁ מְאֹד הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁיִּמְכֹּר לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת וְלֹא רָצָה לְמָכְרָהּ, וְהֵשִׁיב לוֹ: מַה תּוֹכַל לִתֵּן לִי בְּעַד כְּלִי נִפְלָאָה כָּזוֹ? אָמַר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל: מַה תּוֹכַל לִפְעֹל עִם הַכְּלִי הַזֹּאת. (הֲלֹא הוּא רַק) **שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמָּהּ קָאמֶעדִיָא** [הַצָּנָה] **וּתְקַבֵּל דִּינָר, אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר שֶׁהוּא טוֹב יוֹתֵר מֵהַכְּלִי שֶׁלְּךָ. דְּהַיְנוּ, שֶׁאֲנִי**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּבְהֵמָה שֶׁיְּשִׁירוּ אֶת הַשִּׁיר הַנִּפְלָא. וּבִקֵּשׁ מְאֹד הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס, שֶׁיִּמְכֹּר לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת, כִּי מְאֹד הִתְפַּעֵל מֵהַכְּלִי הַזֶּה, וְלֹא רָצָה בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמִתִּי לְמָכְרָהּ; כִּי כְּלִי כָּזֶה לֹא מוֹכְרִים, כִּי זוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד לַהֲפֹךְ גַּם חַיָּה וּבְהֵמָה, שֶׁגַּם־כֵּן יוּכְלוּ לָשִׁיר אֶת הַשִּׁיר הַנִּפְלָא, לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְהֵשִׁיב לוֹ הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי לְהָאָדָם שֶׁל הַסּוּס: מַה תּוּכַל לִתֵּן לִי בְּעַד כְּלִי נִפְלָאָה כָּזוֹ? כִּי הֲרֵי זֶה חִדּוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ לְהַשִּׂיג כְּלִי שֶׁיָּכוֹל לַהֲפֹךְ אֲפִלּוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, שֶׁיְּשִׁירוּ אֶת הַשִּׁיר הַנִּפְלָא. אָמַר לוֹ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל אֶל הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי: מַה תּוּכַל לִפְעֹל עִם הַכְּלִי הַזֹּאת (הֲלֹא הוּא רַק) שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמָּהּ קָאמֶעדִיָא [הַצָּנָה], וּתְקַבֵּל דִּינָר; כִּי גַּם בַּהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים לֹא לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ, כִּי אֶחָד בָּא בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית הָאֱמִתִּית לִהְיוֹת דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִפְרֹשׁ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, וְלִהְיוֹת דָּבוּק רַק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לַהֲפֹךְ אֶת הַגַּשְׁמִי לְרוּחָנִי, וְאֶחָד בָּא כְּדֵי לְקַבֵּל כֶּסֶף אוֹ כָּבוֹד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן לא), שֶׁגַּם בַּהִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק יֵשׁ (הוֹשֵׁעַ יד, י): "וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם"; הַיְנוּ (יוֹמָא עב): זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם הַמָּוֶת; וְלָכֵן חָשַׁד הָאָדָם עִם הַסּוּס, שֶׁהַבֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמִתִּי קִבֵּל אֶת הַכְּלִי הַזֶּה, הַיְנוּ הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק בִּשְׁבִיל קָאמֶעדִיָא [מִשְׂחָק הַצָּנָה], וּלְקַבֵּל עַל זֶה כֶּסֶף. אֲבָל אֲנִי, אוֹמֵר לוֹ הָאָדָם עִם הַסּוּס, יוֹדֵעַ דָּבָר, שֶׁהוּא טוֹב יוֹתֵר מֵהַכְּלִי שֶׁלְּךָ, דְּהַיְנוּ

יוֹדֵעַ דָּבָר שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הֵינוּ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר כָּזֶה שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי, שֶׁיְּכוֹלִים לִהְיוֹת עַל־יָדָהּ מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. שֶׁכְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר אֵיזֶה דִּבּוּר בְּעָלְמָא, יְכוֹלִים עַל־יְדֵי הַקַּבָּלָה הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ לִי, לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וַעֲדַיִן לֹא גִּלִּיתִי זֹאת לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם. בְּכֵן אֲנִי אֲלַמֶּד אוֹתְךָ הַדָּבָר הַזֶּה, וְאַתָּה תִּתֵּן לִי הַכְּלִי הַזֹּאת הַנַּ״ל. וְנִתְיַשֵּׁב

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר, שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הֵינוּ שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר כָּזֶה, שֶׁקִּבַּלְתִּי מֵאֲבוֹת אֲבוֹתַי, שֶׁיְּכוֹלִים לִהְיוֹת עַל יָדָהּ מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר אֵיזֶה דִּבּוּר בְּעָלְמָא, יְכוֹלִים עַל־יְדֵי הַקַּבָּלָה הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ לִי, לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר; הֵינוּ כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יא): כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְתִקּוּן הַבְּרִית, מֵאִיר בּוֹ הַשֵּׂ״ל אוֹרוֹת, וְזוֹכֶה לִתְבוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעָמְקָהּ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּמַה גַּם כְּשֶׁאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, הוּא יָכוֹל לְהָבִין מִדִּבְרֵי הַזּוּלַת אֶת מַצָּבוֹ הָרוּחָנִי, שֶׁזֶּה סוֹד (חֻלִּין יז:): רַב שֵׁשֶׁת בָּדַק לֵיהּ בְּרֵישׁ לֵישְׁנֵיהּ; רֶמֶז רָמְזוּ צַדִּיקִים, שֶׁיְּכוֹלִים לִבְדֹּק אֶת הָאָדָם עַל־יְדֵי לְשׁוֹנוֹ. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סו), שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָדָם חוֹשֵׁב, צָרִיךְ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ לְשׁוֹנוֹ; וְלָכֵן הָיוּ גְּדוֹלֵי מְבַחֲרֵי הַצַּדִּיקִים, אֲשֶׁר הָיוּ בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מְבִינִים דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אֶת כָּל הָאָדָם, כִּי בָּזֶה שֶׁרַק דִּבֵּר וְסִפֵּר סִפּוּר, גִּלָּה כְּבָר אֶת כָּל מַעֲשָׂיו. כַּיָּדוּעַ מַדְרֵגָה זוֹ בֵּין גְּדוֹלֵי וּמְבַחֲרֵי הַצַּדִּיקִים. **וַעֲדַיִן לֹא גִּלִּיתִי זֹאת לְשׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם, בְּכֵן אֲנִי אֲלַמֵּד אוֹתְךָ הַדָּבָר הַזֶּה, וְאַתָּה תִּתֵּן לִי הַכְּלִי הַזֹּאת הַנַּ״ל.** [וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְהָבִין, אִם הָאָדָם עִם הַסּוּס הָיָה בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה כָּזוֹ, שֶׁהָיָה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, מֶה הָיָה צָרִיךְ אֶת הַכְּלִי, שֶׁנִּרְאֶה לְמַדְרֵגָה פְּחוּתָה מִמַּדְרֵגָתוֹ, כִּי הֲרֵי הוּא רוֹצֶה לְגַלּוֹת לוֹ אֶת הַמַּדְרֵגָה לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ

(הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהָיָה לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת כַּנַּ"ל) **שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא דָּבָר נִפְלָא לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְנָתַן לוֹ הַכְּלִי הַנַּ"ל, וְהוּא** (הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל) **הָלַךְ וְלִמְּדוֹ הַדָּבָר הַנַּ"ל לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר:**

וְהַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הָיָה הוֹלֵךְ שָׁם אֶצֶל שַׁעַר הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְהֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה לְהַחֲזִיר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

דָּבָר?! וְכֵן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, אִם הָיְתָה לוֹ אֶת הַמַּדְרֵגָה לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, מַדּוּעַ הוּא לֹא נִכְנָס אֶל הַמְּדִינָה לַהֲפֹךְ אֶת הַשֵּׁם?! וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר, כִּי אִם זָכָה הָאָדָם עִם הַסּוּס לְמַדְרֵגָה לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עֲדַיִן אֵין רְאָיָה, שֶׁהוּא הִגִּיעַ לְמַדְרֵגָה שֶׁל הַכְּלִי, כִּי כָּל צַדִּיק זָכָה לְמַדְרֵגָה אַחֶרֶת, וְלָכֵן אַף שֶׁהִגִּיעַ לְמַדְרֵגַת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, אֲבָל לֹא זָכָה אֶל הַמַּדְרֵגָה הַזּוֹ שֶׁל הַכְּלִי, שֶׁיְּכוֹלִים לָשִׂים אוֹתוֹ עַל כָּל חַיָּה וּבְהֵמָה, שֶׁיָּשִׁירוּ אֶת הַשִּׁיר. וְלָכֵן הוּא הִשְׁתּוֹקֵק לְהַגִּיעַ אֶל זֶה, כְּדֶרֶךְ צַדִּיקִים שֶׁהֵם מִשְׁתּוֹקְקִים תָּמִיד לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת חֲדָשׁוֹת, אֲשֶׁר לֹא זָכוּ לָזֶה עַד עַכְשָׁו. וּבְעִנְיָן לָמָּה הוּא לֹא הֶחֱלִיף אֶת הַשֵּׁם שֶׁל הַמְּדִינָה, וַהֲלֹא הוּא זָכָה לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, יֵשׁ לוֹמַר בִּפְשִׁיטוּת, כִּי הוּא הֵבִין שֶׁזֶּה לֹא שַׁיָּךְ אֵלָיו, וְזֶה לֹא הָעִנְיָן שֶׁלּוֹ]. וְנִתְיַשֵּׁב (הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁהָיָה לוֹ הַכְּלִי הַזֹּאת כַּנַּ"ל), **שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא דָּבָר נִפְלָא לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר**, כִּי זוֹ מַדְרֵגָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהָבִין מִכָּל דָּבָר מַה בִּפְנִימִיּוּת הַדָּבָר, הַיְנוּ לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְלָכֵן הִתְיַשֵּׁב הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, וְנָתַן לוֹ הַכְּלִי הַנַּ"ל. וְהוּא (הַיְנוּ הָאָדָם שֶׁל הַסּוּס הַנַּ"ל) הָלַךְ וְלִמְּדוֹ הַדָּבָר הַנַּ"ל, לִהְיוֹת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְהַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הָיָה הוֹלֵךְ שָׁם אֶצֶל שַׁעַר הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְהֵבִין, שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר

לְהַמְּדִינָה שֶׁם הָרִאשׁוֹן, כִּי כְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר, אַף־עַל־פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ וּמָה, אֵיךְ יוּכַל לַעֲשׂוֹת זֹאת, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַמְּדִינָה שֶׁם הָרִאשׁוֹן, כִּי כְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר, אַף־עַל־פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ וּמָה, אֵיךְ יוּכַל לַעֲשׂוֹת זֹאת, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, עַל־כֵּן הֵבִין שֶׁהוּא בְּאֶפְשָׁר; כִּי בָּרֵעַ שֶׁאָדָם זוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוּל כָּל הַרְגָּשׁוֹתָיו, עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ כְּלוּם רַק עֶצֶם אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף, וְנַעֲשֶׂה כְּסֵא לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נַעֲשֶׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהוּא מֵבִין שֶׁהוּא גַּם־כֵּן יֵשׁ בְּכֹחוֹ לַהֲפֹךְ הַכֹּל, וּלְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ״י, כִּי קֹדֶם שֶׁאָדָם נַעֲשֶׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא לֹא יַצְלִיחַ, וְלֹא שַׁיָּךְ אֵלָיו דְּבָרִים אֵלּוּ, לַהֲפֹךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה יָכוֹל כָּל אֶחָד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין לז.): חַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם; וְאָמַר עַל זֶה רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ה׳): נִמְצָא, כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִילִי, צָרִיךְ אֲנִי לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם, לְמַלֵּא חֶסְרוֹן הָעוֹלָם וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם. וְזֶה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל; כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם נִבְרְאוּ בִּשְׁבִיל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְיֵשׁ בְּכֹחוֹ לַהֲפֹךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ״י, אַךְ לִפְנֵי שֶׁמַּגִּיעַ לְמַדְרֵגַת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, נִכְנֶסֶת בּוֹ קְרִירוּת וְחֻלְשָׁה, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁהַדָּבָר קָשֶׁה בִּשְׁבִילוֹ, וְזֶה לֹא שַׁיָּךְ אֵלָיו, כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם שׁוֹבֵר אֶת הָאָדָם כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וּמַכְנִיס בּוֹ יֵאוּשׁ וַחֲלִישׁוּת, כְּאִלּוּ זֶה לֹא שַׁיָּךְ אֵלָיו, וּבִשְׁבִיל זֶה רֹב בְּנֵי־אָדָם נִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה לְמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתָם וּלְמַעְלָה מִמַּדְרֵגָתָם. אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגַת מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, מְבִינִים, שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם —

בְּאֶפְשָׁר. וְנִתְיַשֵּׁב שֶׁיְּצַוֶּה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְכָאן, וְהוּא יַכְנִיס עַצְמוֹ לָזֶה (הֵינוּ לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן) **וּמַה יַּפְסִיד בָּזֶה. וְאָמַר** (לְאוֹתָן הָאֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא רָצוּ לְהַנִּיחַ לְכָאן שָׁם שׁוּם אָדָם, כִּי־אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָעָנָן הַנַּ"ל) **שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתוֹ לְכָאן, וְהוּא יַחְגֹּר מָתְנָיו לָעָנָן הַנַּ"ל לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן. וְהִנִּיחוּ אוֹתוֹ לְכָאן.**

וְהוֹדִיעוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁנִּמְצָא אִישׁ כָּזֶה שֶׁרוֹצֶה לַחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן. וְהֵבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁל הַמְּדִינָה, וְאָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים:

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אִם רַק יִרְצֶה, וְאִם רַק יִהְיֶה חָזָק בְּדַעְתּוֹ. וְנִתְיַשֵּׁב הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, שֶׁיְּצַוֶּה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְכָאן, וְהוּא יַכְנִיס עַצְמוֹ לָזֶה (הֵינוּ לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן) וּמַה יַּפְסִיד בָּזֶה. כִּי אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּבָר סְגֻלָּה, אָסוּר לוֹ לִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, אֶלָּא יִהְיֶה חָזָק מְאֹד בִּנְקֻדָּתוֹ, וְיִנָּסֶה לִרְאוֹת אֶת כֹּחוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר יְרִידַת וּנְפִילַת הָאָדָם הוּא, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִכֹּחוֹ, וְיֵשׁ לוֹ סְפֵקוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (בְּשִׁירוֹ): "וְאַל תִּהְיֶה כַּפִּיל הַגָּדוֹל וְכַגָּמָל, אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּשִׂכֵהוּ בְּחָטְמוֹ הָעַכְבָּר לֹא יִבְעַט בּוֹ, וְכָל זֶה מֻחְמַת שְׁטוּת, שֶׁאֵין יוֹדֵעַ מִכֹּחוֹ". וְאָמַר (לְאוֹתָן הָאֲנָשִׁים, שֶׁלֹּא רָצוּ לְהַנִּיחַ לְכָאן שָׁם שׁוּם אָדָם, כִּי אִם מִי שֶׁיַּחְגֹּר מָתְנָיו לָעָנָן הַנַּ"ל), שֶׁיַּנִּיחוּ אוֹתוֹ לְכָאן, וְהוּא יַחְגֹּר מָתְנָיו לָעָנָן הַנַּ"ל, לְהַחֲזִיר אֶל הַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן; כִּי מֵאַחַר שֶׁהָיָה חָזָק בְּדַעְתּוֹ עִם נְקֻדָּתוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, אֲזַי הָלַךְ וְאָמַר לָהֶם, שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַפֵּךְ אֶת הַשֵּׁם שֶׁל הַמְּדִינָה. וְהִנִּיחוּ אוֹתוֹ לְכָאן.

וְהוֹדִיעוּ אֶל הַשָּׂרִים, שֶׁנִּמְצָא אִישׁ כָּזֶה, שֶׁרוֹצֶה לַחְגֹּר מָתְנָיו לָזֶה, לְהַחֲזִיר לַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן, וְהֵבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁל הַמְּדִינָה. וְאָמְרוּ לוֹ

תֵּדַע שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ אֵין אָנוּ טִפְּשִׁים חַס וְשָׁלוֹם, רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, הָיָה חָכָם גָּדוֹל, מֻפְלָג מְאֹד, אֲשֶׁר כְּנֶגְדּוֹ הָיִינוּ כֻּלָּנוּ נֶחְשָׁבִים טִפְּשִׁים, וְעַל־כֵּן הָיְתָה הַמְּדִינָה נִקְרֵאת מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם. וְאַחַר־כָּךְ נִפְטַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וְנִשְׁאַר הַבֵּן מֶלֶךְ, וְגַם הוּא חָכָם, אֲבָל כְּנֶגְדֵּנוּ אֵינוֹ חָכָם כְּלָל, עַל־כֵּן נִקְרֵאת הַמְּדִינָה (עַכְשָׁו) לְהֶפֶךְ: מְדִינָה חֲכָמָה וּמֶלֶךְ טִפֵּשׁ. וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה, שֶׁמִּי שֶׁיִּמְצֵא חָכָם כָּזֶה,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַשָּׂרִים: תֵּדַע, שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ אֵין אָנוּ טִפְּשִׁים, חַס וְשָׁלוֹם, רַק שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, הָיָה חָכָם גָּדוֹל מֻפְלָג מְאֹד, אֲשֶׁר כְּנֶגְדּוֹ הָיִינוּ כֻּלָּנוּ נֶחְשָׁבִים טִפְּשִׁים, וְעַל־כֵּן הָיְתָה הַמְּדִינָה נִקְרֵאת מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם. [זֶה סוֹבֵב עַל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (מְלָכִים־א׳ ה, י): ״וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם, וַיֵּחָכַם מִכָּל הָאָדָם״; וּבְיָמָיו הָיָה סִיחֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיֵּצֵא קנ.): דְּקַיְמָא סִיחֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא, וּבֵי מִקְדְּשָׁא אִתְבְּנֵי, וּכְדֵין הֲוָה חָמֵי שְׁלֹמֹה עֵינָא בְּעֵינָא חָכְמָתָא]; וְאַחַר־כָּךְ נִפְטַר הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וְנִשְׁאַר הַבֵּן־מֶלֶךְ, וְגַם הוּא חָכָם, אֲבָל כְּנֶגְדֵּנוּ אֵינוֹ חָכָם כְּלָל, [זֶה סוֹבֵב עַל רְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מְלָכִים־א׳ יב, יח): ״וַיַּעֲזֹב אֶת עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יָעָצֻהוּ וַיִּוָּעַץ אֶת הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ וגו׳, וְעַתָּה אָבִי הֶעֱמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד, וַאֲנִי אֹסִיף עַל עֻלְּכֶם, אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים, וַאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים״]; עַל־כֵּן נִקְרֵאת הַמְּדִינָה (עַכְשָׁו) לְהֶפֶךְ: מְדִינָה חֲכָמָה וּמֶלֶךְ טִפֵּשׁ, [כִּי הוּא לֹא שָׁמַע בַּעֲצַת הַזְּקֵנִים, אֶלָּא הָלַךְ בַּעֲצַת הַיְלָדִים. וְלָכֵן לְבַסּוֹף מָרְדוּ בּוֹ הָעָם. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יב.) עַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, שֶׁהָיָה מֶלֶךְ טִפֵּשׁ, דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְקַרּוֹבֵי בְּנֵי מָאתַיִם בְּרֵישָׁא, דְּאִי מָרְדוּ בֵּיהּ הֲנָךְ הָנֵי הָווּ קַיְמֵי בַּהֲדֵיהּ; הַיְנוּ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְקָרֵב אֶת אַנְשֵׁי עִירוֹ, כִּי אִם יַעֲשׂוּ מֶרֶד כְּנֶגְדּוֹ מֵרָחוֹק, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים אַנְשֵׁי עִירוֹ יַחֲזִיקוּ עִמּוֹ]. וְהִנִּיחַ הַמֶּלֶךְ צַוָּאָה, שֶׁמִּי שֶׁיִּמְצֵא חָכָם כָּזֶה, שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֵׁם הָרִאשׁוֹן,

שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֶׁם הָרִאשׁוֹן, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, וְצִוָּה לִבְנוֹ, שֶׁכְּשֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ כָּזֶה, יִסְתַּלֵּק הוּא מִן הַמְּלוּכָה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ. הֵינוֹ, כְּשֶׁיִּמָּצֵא חָכָם כָּזֶה, שֶׁיִּהְיֶה מֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ יִהְיוּ כֻּלָּם טִפְּשִׁים, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, כִּי זֶה הָאִישׁ יָכוֹל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֶׁם הָרִאשׁוֹן, כִּי יִהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרִין אוֹתָהּ מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם, כִּי הֵם כֻּלָּם טִפְּשִׁים כְּנֶגְדּוֹ, עַל־כֵּן תֵּדַע לְאֵיזֶה דָּבָר אַתָּה מַכְנִיס עַצְמְךָ. (כָּל זֶה אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים הַנַּ"ל).

וְאָמְרוּ לוֹ (הֵינוּ גַּם־כֵּן הַשָּׂרִים הַנַּ"ל, כִּי כָּל זֶה הוּא הֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵיהֶם)**: הַנִּסָּיוֹן יִהְיֶה אִם אַתָּה חָכָם כָּזֶה; חָיוֹת**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ. וְצִוָּה לִבְנוֹ, שֶׁכְּשֶׁיִּמָּצֵא אִישׁ כָּזֶה, יִסְתַּלֵּק הוּא מִן הַמְּלוּכָה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ, הֵינוּ כְּשֶׁיִּמָּצֵא חָכָם כָּזֶה, שֶׁיִּהְיֶה מֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ יִהְיוּ כֻּלָּם טִפְּשִׁים, הוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ, כִּי זֶה הָאִישׁ יָכוֹל לְהַחֲזִיר לְהַמְּדִינָה שֶׁם הָרִאשׁוֹן, כִּי יִהְיוּ חוֹזְרִים וְקוֹרִין אוֹתָהּ מְדִינָה טִפְּשִׁית וּמֶלֶךְ חָכָם, כִּי הֵם כֻּלָּם טִפְּשִׁים כְּנֶגְדּוֹ; כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת הַמֶּלֶךְ הוּא, שֶׁיִּהְיֶה חָכָם בְּחָכְמַת הָאֱלֹקוּת, וְיִהְיֶה דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַמֶּלֶךְ כּוֹלֵל אֶת כָּל הַמְּדִינָה, וּסְפִירַת הַמַּלְכוּת מְאִירָה בּוֹ בִּשְׁלֵמוּת, כִּי הוּא מְגַלֶּה רַק אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הוּא נִקְרָא חָכָם, וּלְהֵפֶךְ מִי שֶׁלֹּא מַחֲזִיק בָּזֶה כְּמוֹ הַמְּדִינָה, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת דַּעְתּוֹ, הֵם נִקְרָאִים מְדִינָה טִפְּשִׁית, עַל־כֵּן תֵּדַע לְאֵיזֶה דָּבָר אַתָּה מַכְנִיס עַצְמְךָ (כָּל זֶה אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים הַנַּ"ל). וְאָמְרוּ לוֹ (הֵינוּ גַּם־כֵּן הַשָּׂרִים הַנַּ"ל, כִּי כָּל זֶה הוּא הֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵיהֶם) הַנִּסָּיוֹן יִהְיֶה, אִם אַתָּה חָכָם כָּזֶה, חָיוֹת שֵׁשׁ כָּאן גַּן, שֶׁנִּשְׁאָר מִן הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, שֶׁהוּא

שֶׁיֵּשׁ כָּאן גַּן שֶׁנִּשְׁאַר מִן הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, שֶׁהוּא הָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, וְהַגַּן הוּא נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁגִּדְּלִים בּוֹ כְּלֵי מַתָּכוֹת, כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב, וְהוּא נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לִכָּנֵס בּוֹ, כִּי כְּשֶׁנִּכְנָס בּוֹ אָדָם, אָזַי תֵּכֶף מַתְחִילִין שָׁם לְרָדְפוֹ, וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ וְהוּא צוֹעֵק, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וְאֵינוֹ רוֹאֶה מִי רוֹדֵף אוֹתוֹ. וְכָךְ הֵם רוֹדְפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁמַּבְרִיחִין אוֹתוֹ מִן הַגַּן, עַל־כֵּן נִרְאֶה אִם אַתָּה חָכָם, אִם תּוּכַל לִכָּנֵס אֶל הַגַּן הַזֶּה. וְשָׁאַל אִם

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

הָיָה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד; וְהַגַּן הוּא נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, שֶׁגִּדְּלִים בּוֹ כְּלֵי מַתָּכוֹת, כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב, וְהוּא נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לִכָּנֵס בּוֹ, כִּי כְּשֶׁנִּכְנָס בּוֹ אָדָם, אָזַי תֵּכֶף מַתְחִילִין שָׁם לְרָדְפוֹ, וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ, וְהוּא צוֹעֵק, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וְאֵינוֹ רוֹאֶה מִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וְכָךְ הֵם רוֹדְפִין אוֹתוֹ, עַד שֶׁמַּבְרִיחִין אוֹתוֹ מִן הַגַּן; הַגַּן הַזֶּה סוֹבֵב עַל עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא כְּגַן נִפְלָא מְאֹד, כִּי בּוֹ גִּדְּלִים כָּל מִינֵי כֵּלִים יָפִים וְנִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ כָּל מִינֵי תַּעֲנוּגִים, אַךְ כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהַגִּיעַ לָזֶה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כב): הַגֵּיהִנּוֹם וְהַגַּן־עֵדֶן הֵם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן רֹב בְּנֵי־אָדָם מַרְגִּישִׁים גַּם אֶת הַגֵּיהִנּוֹם, כִּי הֵם נִרְדָּפִים מִצַּד עַצְמָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קיט), כַּנִּרְאֶה שֶׁכָּאן הוּא הַגֵּיהִנּוֹם, כְּפִי שֶׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי־אָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר, כִּי מֵאָז שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן נִתְקַלֵּל, וְנֶאֱמַר אֶצְלוֹ (בְּרֵאשִׁית ג, כד): ״וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים, וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים״, אָז כָּל אֶחָד סוֹבֵל כָּאן בְּזֶה הָעוֹלָם מַה שֶּׁסּוֹבֵל, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס וּלְהַרְגִּישׁ אֶת טַעַם פְּנִימִיּוּת הָעוֹלָם, וְלֶהָנוֹת מִמֶּנּוּ, תֵּכֶף־וּמִיָּד מַתְחִילִים לְגָרֵשׁ אוֹתוֹ, וְהוּא אֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי מְגָרֵשׁ אוֹתוֹ, וְרוֹדְפִים אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, עַל־כֵּן נִרְאֶה אִם אַתָּה חָכָם, אִם תּוּכַל לִכָּנֵס אֶל הַגַּן הַזֶּה. וְשָׁאַל הַבֶּן־מֶלֶךְ אֶת

מַכִּים אֶת הָאָדָם הַנִּכְנָס. אָמְרוּ לוֹ, שֶׁהָעָקָר שֶׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מִי וָמִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וּבוֹרֵחַ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כֵן סִפְּרוּ לָהֶם בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם.

וְהָלַךְ אֶל הַגָּן (הֵינוּ זֶה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת) **וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹמָה סָבִיב, וְהַשַּׁעַר פָּתוּחַ, וְאֵין שָׁם שׁוֹמְרִים, כִּי בְּוַדַּאי אֵין צְרִיכִים שׁוֹמְרִים לְזֶה הַגָּן. וְהָיָה הוֹלֵךְ אֶצֶל הַגָּן, וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה, שֶׁעוֹמֵד שָׁם אֵצֶל הַגָּן אָדָם, הֵינוּ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַשָּׁרִים: **אִם מַכִּים אֶת הָאָדָם הַנִּכְנָס**, [כִּי אִם מַכִּים, סִימָן שֶׁיֵּשׁ שָׁמָּה בַּעֲלֵי בְּחִירָה, וְהוּא רָצָה לְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר הַקּוֹרֶה בָּזֶה, וְלָכֵן אִם מַכִּים, סִימָן שֶׁזֶּה מִבַּעֲלֵי בְּחִירָה]. **אָמְרוּ לוֹ, שֶׁהָעָקָר שֶׁרוֹדְפִין אוֹתוֹ, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל מִי וָמִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וּבוֹרֵחַ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד**, [שֶׁזּוֹ קִלָּלָה מֵהַתּוֹכָחָה (וַיִּקְרָא כו, יז): "וְנָתַתִּי פָּנַי בָּכֶם, וְנִגַּפְתֶּם לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם, וְרָדוּ בָכֶם שֹׂנְאֵיכֶם, וְנַסְתֶּם וְאֵין רֹדֵף אֶתְכֶם" וְגוֹ', "וְרָדַף אֶתְכֶם קוֹל עָלֶה נִדָּף, וְנָסוּ מְנַסַּת חֶרֶב, וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף, וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו כְּמִפְנֵי חֶרֶב וְרֹדֵף אָיִן"; **כִּי כֵן סִפְּרוּ לָהֶם בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם**, כִּי הֵם לֹא נִכְנְסוּ שָׁמָּה, רַק הָיְתָה שְׁמוּעָה מִבְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ שָׁם, שֶׁזֶּה אֶחָד מֵהַדְּמְיוֹנוֹת הַכִּי גְּדוֹלִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, שֶׁאָדָם לֹא רָאָה בְּעַצְמוֹ, אֶלָּא הוּא אוֹמֵר בְּשֵׁם אֲחֵרִים, שֶׁאָמְרוּ וְסִפְּרוּ, שֶׁכְּשֶׁנִּכְנָסִים שָׁמָּה רוֹדְפִים אוֹתוֹ, עַד שֶׁהוּא מֻכְרָח לִבְרֹחַ.

וְהָלַךְ אֶל הַגָּן (הֵינוּ זֶה הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת), **וְרָאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹמָה סָבִיב וְהַשַּׁעַר פָּתוּחַ, וְאֵין שָׁם שׁוֹמְרִים, כִּי בְּוַדַּאי אֵין צְרִיכִים שׁוֹמְרִים לְזֶה הַגָּן**, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ פַּחַד, שֶׁמִּי שֶׁרַק יִכָּנֵס יִרְדְּפוּ אוֹתוֹ, וְיָנִיסוּ אוֹתוֹ הַחוּצָה. **וְהָיָה הוֹלֵךְ אֶצֶל הַגָּן, וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה, שֶׁעוֹמֵד שָׁם אֵצֶל הַגָּן אָדָם, הֵינוּ שֶׁהָיָה מְצֻיָּר שָׁם**

שֶׁהָיָה מְצַיֵּר שָׁם אָדָם, וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה, שֶׁלְּמַעְלָה מֵעַל הָאָדָם יֵשׁ דַּף (שֶׁקּוֹרִין "טַאבְּלִיצָע" [לוּחַ עֵץ]), וְכָתוּב שָׁם, שֶׁזֶּה הָאָדָם הָיָה מֶלֶךְ לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָיָה שָׁלוֹם, כִּי עַד אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָיוּ מִלְחָמוֹת, וְכֵן אַחֲרָיו הָיוּ מִלְחָמוֹת, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָיָה שָׁלוֹם.

וְהִתְבּוֹנֵן מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כַּנַ"ל, שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּזֶה הָאָדָם, שֶׁכְּשֶׁנִּכְנָסִין לַגָּן וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ, אֵין צְרִיכִין לִבְרֹחַ כְּלָל, רַק לַעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם, וְעַל־יְדֵי זֶה יִנָּצֵל. וְיוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁאִם

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

אָדָם, וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה, שֶׁלְּמַעְלָה, מֵעַל הָאָדָם — יֵשׁ דַּף, (שֶׁקּוֹרִין טַאבְּלִיצָע [לוּחַ]), וְכָתוּב שָׁם, שֶׁזֶּה הָאָדָם הָיָה מֶלֶךְ לִפְנֵי כַּמָּה מֵאוֹת שָׁנִים, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָיָה שָׁלוֹם, כִּי עַד אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָיוּ מִלְחָמוֹת, וְכֵן אַחֲרָיו הָיוּ מִלְחָמוֹת, וּבִימֵי הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הָיָה שָׁלוֹם. וְהִתְבּוֹנֵן, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כַּנַ"ל, שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּזֶה הָאָדָם, שֶׁכְּשֶׁנִּכְנָסִין לַגָּן וְרוֹדְפִין אוֹתוֹ, אֵין צְרִיכִין לִבְרֹחַ כְּלָל, רַק לַעֲמֹד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל; הָאָדָם הַזֶּה מְרַמֵּז עַל הַצַּדִּיק, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת יב, יג): "כִּי זֶה כָּל הָאָדָם"; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו:): מַאי 'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם'? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל זֶה. רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא אָמַר: שָׁקוּל זֶה כְּנֶגֶד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: וְאָמְרִי לֵהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְצַוּוֹת לְזֶה. וְלָכֵן אִם מַתְחִילִים לִרְדֹּף אֶת הָאָדָם וּלְגָרֵשׁ אוֹתוֹ מֵהַגָּן, שֶׁזֶּה הָעוֹלָם הַזֶּה, עָלָיו לַעֲמֹד עַל יַד הָאָדָם שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק, וְעַל יָדוֹ יִנָּצֵל, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם רָע; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילוֹ, הוּא אֵינוֹ מִפַּחֵד

יִקְחוּ אֶת הָאָדָם הַזֶּה וְיַעֲמִידוּ אוֹתוֹ לִפְנִים בְּתוֹךְ הַגָּן הַזֶּה, אַזַי יוּכַל כָּל אָדָם לִכָּנֵס בְּשָׁלוֹם אֶל הַגָּן הַזֶּה. (כָּל זֶה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מְשׁוּם דָּבָר, אֶלָּא מִסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזוֹכֶה לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ מְגָרֵשׁ אוֹתוֹ, כִּי כָּל מִי שֶׁחָטָא, נוֹפֵל עָלָיו פַּחַד, וְהַהֶכְרֵחַ לוֹ לָרוּץ וְלִבְרֹחַ בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲפִלּוּ מִי רוֹדֵף אוֹתוֹ, וְהַכֹּל מֻחֲמַת רִבּוּי עֲוונוֹתָיו, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה בָּרָא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים שֶׁהֵם נוֹקְמִים בּוֹ, וּמְגָרְשִׁים אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְהוּא מִסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם נָע וָנָד כְּמוֹ קַיִן, כִּי אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁאָדָם מִקָּרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם, הַמְגֻלֶּה אֲשֶׁר מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין מַה לִּפְחֹד מִשּׁוּם דָּבָר, כִּי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נו):

כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם לֵב, אֵין שַׁיָּךְ אֱצְלוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּה הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ, וְלָכֵן אֵין רָאוּי לָאָדָם לְהַגִּיד שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא טוֹב בַּעֲדוֹ, כִּי בְּכָל מָקוֹם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל זֶה מְגֻלֶּה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם. וְלָכֵן אִם אָדָם נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם בְּצָרָה שֶׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ, אֵין עֵצָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לְהַעֲמִיד אֶת עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם, וְאָז יוּכַל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַגָּן, שֶׁזֶּה הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנִּדְמֶה לְגַן נִפְלָא מְאֹד. וְהֵבֵן הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי, אֲשֶׁר יוֹתֵר מִזֶּה, **שֶׁאִם יִקְחוּ אֶת הָאָדָם הַזֶּה, וְיַעֲמִידוּ אוֹתוֹ לִפְנִים בְּתוֹךְ הַגָּן הַזֶּה, אַזַי יוּכַל כָּל אָדָם לִכָּנֵס בְּשָׁלוֹם אֶל הַגָּן הַזֶּה**, הַיְנוּ אִם מַכְנִיסִים אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, לְתוֹךְ חַיֵּי יוֹם יוֹם, כִּי מִשְׁתַּמְּשִׁים עִם עֲצוּתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם, עַל־יְדֵי־זֶה כָּל אָדָם כְּבָר יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַגָּן, וְאַף אֶחָד כְּבָר לֹא יִרְדֹּף אוֹתוֹ, כִּי כְּשֶׁאוֹחֲזִים בַּעֲצוֹת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֵין מַה לִּפְחֹד מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם; כִּי הַצַּדִּיק הוּא הַמְגֻלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּצְרִיכִים רַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאָז אֵין מַה לִּפְחֹד מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם. וְכָל אֵלּוּ שֶׁמַּפְחִידִים אוֹתוֹ, זֶה רַק דִּמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל, וְזֶה בָּא מֻחֲמַת עֲוונוֹתָיו הַמְרֻבִּים, שֶׁבָּרָא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם רוֹדְפִים אוֹתוֹ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ד׳), שֶׁעֲוונוֹתָיו שֶׁל אָדָם חֲקוּקִים עַל עַצְמוֹתָיו, וְאֵלּוּ מַה שֶּׁרוֹדְפִים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים

הֵבִין זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כַּנַּ"ל). וְהָלַךְ וְנִכְנַס אֶל הַגָּן. וְתֵכֶף כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְרָדְפוּ, הָלַךְ וְעָמַד אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל, שֶׁעוֹמֵד אֵצֶל הַגָּן מִבַּחוּץ, וְעַל־יְדֵי זֶה יָצָא בְּשָׁלוֹם בְּלִי פֶּגַע כְּלָל. כִּי אֲחֵרִים, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לַגָּן וְהִתְחִילוּ לְרָדְפָם, הָיוּ בּוֹרְחִים בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיוּ מַכִּים וְנִלְקִים עַל־יְדֵי זֶה, וְהוּא יָצָא בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה עַל־יְדֵי שֶׁעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל.

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

לד, כב): "תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה", מִי מֵמִית אֶת הָרָשָׁע? הָרָעָה שֶׁעָשָׂה. כְּמוֹ־כֵן מִי מַפְחִיד אֶת הָאָדָם שֶׁיִּפְחַד מִכָּל דָּבָר? עֲוֹנוֹתָיו. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ח'): "עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֵלֶּה", וּכְעִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ס.): הַהוּא תַּלְמִידָא דַּהֲוָה קָא אָזִיל בַּתְרֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשׁוּקָא דְּצִיּוֹן, חֲזָיֵיהּ דְּקָא מַפְחִיד, אָמַר לֵיהּ: חַטָּאָה אַתְּ, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה לג, יד): "פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים"; (כָּל זֶה הֵבִין זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, עַל־יְדֵי שֶׁהָיָה מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כַּנַּ"ל). **וְהָלַךְ וְנִכְנַס אֶל הַגָּן; וְתֵכֶף כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְרָדְפוּ, הָלַךְ וְעָמַד אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל, שֶׁעוֹמֵד אֵצֶל הַגָּן מִבַּחוּץ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יָצָא בְּשָׁלוֹם, בְּלִי פֶּגַע כְּלָל. כִּי אֲחֵרִים, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לַגָּן וְהִתְחִילוּ לְרָדְפָם, הָיוּ בּוֹרְחִים בְּבֶהָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיוּ מַכִּים וְנִלְקִים עַל־יְדֵי־זֶה אִישׁ מֵחֲבֵירוֹ, כִּי בָּרְחוּ מֵרֹב בֶּהָלָה, וְלָכֵן "וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו", וְלֹא שֶׁהִכָּה אוֹתָם, אֶלָּא מֵרֹב פַּחַד שֶׁנָּפַל עֲלֵיהֶם הִכּוּ זֶה אֶת זֶה,** וּכְעִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת ס.): בַּמְּעָרָה הָיוּ יוֹשְׁבִין, וְשָׁמְעוּ קוֹל מֵעַל גַּבֵּי הַמְּעָרָה, כְּסִבּוּרִין הָיוּ שֶׁבָּאוּ עֲלֵיהֶם אוֹיְבִים, דָּחֲקוּ זֶה בָּזֶה, וְהָרְגוּ זֶה אֶת זֶה, יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָרְגוּ בָּהֶן אוֹיְבִים; **וְהוּא יָצָא בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה, עַל־יְדֵי שֶׁעָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם הַנַּ"ל;** כִּי כְּשֶׁעוֹמְדִים עַל יַד הַצַּדִּיק, הוּא מַחְדִּיר בָּהֶם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אַלּוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְלָכֵן אֵין מַה לִּפְחֹד, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה לוֹ הָאָדָם. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיח, ו): "יְיָ"ה לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי

וְהַשָּׂרִים רָאוּ וְתָמְהוּ עַל שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם. וַאֲזַי צִוָּה (זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת) **לִקַּח אֶת הָאָדָם הַנַּ"ל וּלְהַעֲמִיד אוֹתוֹ בִּפְנִים בְּתוֹךְ הַגָּן, וְכֵן עָשׂוּ. וַאֲזַי עָבְרוּ כָּל הַשָּׂרִים בְּתוֹךְ הַגָּן וְנִכְנְסוּ וְיָצְאוּ בְּשָׁלוֹם, בְּלִי פֶּגַע כְּלָל.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָדָם"; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים קיח, סִימָן ט'): אַבְרָהָם אָמַר: הַוָי"ה לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי נִמְרוֹד; יִצְחָק אָמַר: הַוָי"ה לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי אֲבִימֶלֶךְ; יַעֲקֹב אָמַר: הַוָי"ה לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי עֵשָׂו וְלָבָן; דָּוִד אָמַר: הַוָי"ה לִי לֹא אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי גָּלְיָת; כִּי הֵם הֶחְדִּירוּ בְּעַצְמָם כָּל־כָּךְ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁשּׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַפְחִיד אוֹתָם. וְזוֹ מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁמִּקָּרֵב אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁמַּחְדִּיר בּוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁאֵינוֹ מַפְחִד מִשּׁוּם בְּרִיָה, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. **וְהַשָּׂרִים רָאוּ וְתָמְהוּ עַל שֶׁיָּצָא בְּשָׁלוֹם. וַאֲזַי צִוָּה** (זֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת) **לִקַּח אֶת הָאָדָם הַנַּ"ל, וּלְהַעֲמִיד אוֹתוֹ בִּפְנִים בְּתוֹךְ הַגָּן**; כִּי זוֹ מַעֲלַת הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי, שֶׁלֹּא דַּי לוֹ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ אֶת הַסּוֹד, שֶׁכְּשֶׁמַּתְחִילִים לְרַדֵּף אֶת הָאָדָם, אֲזַי צְרִיכִים לְהַעֲמִיד עַצְמוֹ אֵצֶל הָאָדָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, אֶלָּא מְקַיֵּם (מִשְׁלֵי ג, כז): "אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו, בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת"; שֶׁרוֹצֶה לְזַכּוֹת גַּם אֶת אֲחֵרִים, שֶׁגַּם הֵם יוּכְלוּ לְהִסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם בְּלִי פַּחַד וְאֵימָה יְתֵרָה, עַל־יְדֵי שֶׁיִּגְלֶה וִיפָרְסֵם לָהֶם אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת. הַיְנוּ שֶׁיַּכְנִיסוּ אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּתוֹךְ הַגָּן, שֶׁכֻּלָּם יֵדְעוּ מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת. וְלָכֵן צִוָּה שֶׁיִּקְחוּ אֶת הָאָדָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, וְיַעֲמִידוּ אוֹתוֹ בִּפְנִים בְּתוֹךְ הַגָּן. שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁמִּקָּרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בָּזֶה שֶׁרַק הוּא יוֹדֵעַ מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֶלָּא עַז חֻפְצוֹ וּרְצוֹנוֹ, שֶׁכֻּלָּם יֵדְעוּ מֵהָאָדָם הַזֶּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְכֻלָּם יוּכְלוּ כְּבָר לְהִכָּנֵס בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא הַגָּן נִפְלָא, שֶׁיְּכוֹלִים לִרְאוֹת בָּזֶה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר דּוֹמֶם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם פַּחַד מִשּׁוּם דָּבָר. וְכֵן עָשׂוּ, שֶׁהִכְנִיסוּ אֶת הָאָדָם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בְּתוֹךְ הַגָּן, וַאֲזַי עָבְרוּ כָּל הַשָּׂרִים בְּתוֹךְ הַגָּן, וְנִכְנְסוּ וְיָצְאוּ בְּשָׁלוֹם, בְּלִי פֶּגַע כְּלָל. [וּבֶאֱמֶת

זֶה סוֹד מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה טו.): אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ בְּפַרְדֵּס, וְאֵלּוּ הֵן: בֶּן עַזַּאי, וּבֶן זוֹמָא, אַחֵר, וְרַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ'; בֶּן עַזַּאי — הֵצִיץ וָמֵת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, טו): "יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָ"ה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו"; בֶּן זוֹמָא — הֵצִיץ וְנִפְגַּע, וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כה, טז): "דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ, פֶּן תִּשְׂבָּעֶנּוּ וְהַקֵּאתוֹ". (כִּי לָהֶם הָיָה רִבּוּי אוֹר, שֶׁעָלוּ לְמַעְלָה מִמַּדְרֵגָתָם); אַחֵר — קִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת (שֶׁכָּפַר בָּעִקָּר); רַבִּי עֲקִיבָא — יָצָא בְּשָׁלוֹם; כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם, יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, שֶׁזֶּה סוֹד פַּרְדֵּ"ס: פְּ׳שָׁט, רְ׳מֶז, דְּ׳רָשׁ, סּ׳וֹד, שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ הַגָּן, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְכַמּוּבָא (תִּקּוּנֵי־זֹהַר, תִּקּוּן נג): "וַיִּטַּע יְהוָ"ה אֱלֹקִים גַּן", דָּא אוֹרַיְתָא דִּבְכְתָב, "עֵדֶן" דָּא עִדּוּנָא דְּאוֹרַיְתָא; הַיְנוּ כִּי כָּל הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, שֶׁבָּהּ מְבֹאָרִים כָּל הַתַּרי"ג מִצְווֹת הַנִּמְצָאוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה, זֶה בְּעַצְמוֹ הַגָּן הַנִּפְלָא, כִּי יֵשׁ ג"ן פָּרָשִׁיּוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וּכְשֶׁמַּכְנִיסִים אֶת הָרוּחָנִיּוּת בָּהֶם, זֶה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה, זֶה עֵדֶן, עִדּוּנָא דְּנַחֲלֵי עֲלָאָה, וּכְשֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז הוּא יָכוֹל לְהִתְעַנֵּג בְּזִיו שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרוֹאֶה אֵיךְ שֶׁבְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, יֵשׁ בָּזֶה אֱלֹקוּת. אַךְ לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לָזֶה, כִּי לִפְעָמִים זֶה אֵצֶל הָאָדָם רִבּוּי אוֹר, שֶׁזֶּה נִקְרָא שֶׁמְּגָרְשִׁים אוֹתוֹ מֵהַגָּן, כִּי הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִתְפֹּס אֶת הָאוֹרוֹת שֶׁמְּצוּיִים שָׁם. וְכֵן לְהֵפֶךְ, יֵשׁ אֶחָד שֶׁמַּדְקְרִין מֵרִבּוּי אוֹר מְסַנְוֵר אוֹתוֹ וְכוֹפֵר בַּכֹּל, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פב), שֶׁזֶּה (בְּרֵאשִׁית כז, א): "וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת", מֵחֲמַת שֶׁנִּתְקָרֵב בְּיוֹתֵר אֶל הָאוֹר אֱלֹקוּת, אֲזַי הָאוֹר מַכֶּהָ עֵינָיו וּמַזִּיק לוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָדָם מִסְתַּכֵּל בְּעֶצֶם הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מַזִּיק לְעֵינָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רַבִּי עֲקִיבָא, הָיָה נִכְנָס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם, כִּי הוּא הֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּיַחַד עִם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁלִּמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כ"ד, סִימָן ז׳), רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יט, יח): "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" — זֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה; וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳), שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, אֱחֹז בְּכִסֵּא כְּבוֹדִי, הַיְנוּ שֶׁיֹּאחֲזוּ אֶת עַצְמוֹ בְּשָׁרְשֵׁי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְדֵי־זֶה לֹא יוּכְלוּ לְהַזִּיקוֹ הַמַּלְאָכִים, כִּי כְּשֶׁמִּתְאַחֲדִים יַחַד עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, לֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ שׁוּם דָּבָר, וְלָכֵן דַּיְקָא רַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁהֶעֱמִיד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ עַל "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", הָיָה יָכוֹל לְהִכָּנֵס בְּשָׁלוֹם וְלָצֵאת בְּשָׁלוֹם].

אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים: אַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאִינוּ מִמְּךָ דָּבָר כָּזֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן, בִּשְׁבִיל דָּבָר אֶחָד אֵין רָאוּי לִתֵּן לְךָ הַמְּלוּכָה. נְנַסֶּה אוֹתְךָ עוֹד בְּדָבָר אֶחָד. אָמְרוּ לוֹ: חֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאן כִּסֵּא מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, וְהַכִּסֵּא גָּבוֹהַּ מְאֹד, וְאֵצֶל הַכִּסֵּא עוֹמְדִים כָּל מִינֵי חַיּוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל עֵץ (הָיְנוּ שֶׁהֵם חֲתוּכִים וּמְתֻקָּנִים מִן עֵץ. (בְּלַעַז: "אוֹיְסְגִשְׁנִיצְט")) **וְלִפְנֵי הַכִּסֵּא עוֹמֵד מִטָּה, וְאֵצֶל הַמִּטָּה עוֹמֵד**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אָמְרוּ לוֹ הַשָּׂרִים: אַף־עַל־פִּי־כֵן, אַף־עַל־פִּי שֶׁרָאִינוּ מִמְּךָ דָּבָר כָּזֶה, שֶׁתִּתַּקֵּנְךָ תִּקּוּן נוֹרָא וְנִפְלָא כָּזֶה, שֶׁכֻּלָּם יְכוֹלִים כְּבָר לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַגָּן, וְאֵין לָהֶם מַה לִּפְחֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן בִּשְׁבִיל דָּבָר אֶחָד אֵין רָאוּי לִתֵּן לְךָ הַמְּלוּכָה; כָּאן רוֹאִים רִשְׁעוּת בְּנֵי אָדָם, חֲרֵי קֹדֶם שֶׁגִּלָּה לָהֶם הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי אֶת סוֹד הָאָדָם, אֲזַי פָּחֲדוּ לְהִכָּנֵס, כִּי רָדְפוּ אוֹתָם עַד חָרְמָה, וְהֵם לֹא יָדְעוּ אֲפִלּוּ מִי רוֹדֵף אוֹתָם, וְאַחַר שֶׁקֵּרֵב אוֹתָם אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, עֲדַיִן רָצוּ לְנַסּוֹת אוֹתוֹ עִם עוֹד נִסָּיוֹן. וְזֶה בָּא מִפְּגַם אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי מֵאַחַר שֶׁאָדָם זוֹכֶה כְּבָר לִהְיוֹת מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָאָדָם אֲשֶׁר כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילוֹ, מַה צְּרִיכִים עוֹד יוֹתֵר מִזֶּה? אֲבָל אֵצֶל כָּל אֶחָד יֵשׁ רִשְׁעוּת מֵעַוְונוֹתָיו, וַאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר רוֹאֶה דָּבָר נִפְלָא כָּזֶה, שֶׁהוּא יָכוֹל לִרְאוֹת וּלְהַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי הָאָדָם, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְלֹא יִרָא וְלֹא יִפְחַד יוֹתֵר לְהִכָּנֵס לַגָּן, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת, וְרוֹצֶה עוֹד לְנַסּוֹת אֶת הַבֶּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי. וְלָכֵן אָמְרוּ: נְנַסֶּה אוֹתְךָ עוֹד בְּדָבָר אֶחָד; כִּי חָשְׁבוּ פֶּן וְאוּלַי זֶה מִקָּרֶה, וְאַף שֶׁזֶּה דָּבָר נִפְלָא מְאֹד לְהַרְאוֹת וּלְגַלּוֹת דָּבָר כָּזֶה, עִם כָּל זֹאת חָשְׁשׁוּ פֶּן וְאוּלַי כֵּוָן לְפִי חָכְמָתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: חֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ כָּאן כִּסֵּא מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, (הָיְנוּ הַמֶּלֶךְ הַשְּׁאִיר אַחֲרָיו כִּסֵּא), וְהַכִּסֵּא גָּבוֹהַּ מְאֹד, וְאֵצֶל הַכִּסֵּא עוֹמְדִים כָּל מִינֵי חַיּוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל עֵץ (הָיְנוּ שֶׁהֵם חֲתוּכִים וּמְתֻקָּנִים מִן עֵץ, בְּלַעַ"ז: אוֹיְסְגִשְׁנִיצְט), וְלִפְנֵי הַכִּסֵּא עוֹמֵד מִטָּה, וְאֵצֶל הַמִּטָּה עוֹמֵד שֻׁלְחָן,

שֻׁלְחָן, וְעַל הַשֻּׁלְחָן עוֹמֵד מְנוֹרָה. וּמִן הַכִּפֵּא יוֹצְאִים דְּרָכִים כְּבוּשִׁים (שקורין "גשלאגינע וועגין"), **וְהַדְּרָכִים הֵם בְּנוּיִים בְּבִנְיַן חוֹמָה** (הינו "גימוירטע וועגין"), **וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים יוֹצְאִים מִן הַכִּפֵּא לְכָל צַד, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ כְּלָל מָה עִנְיַן הַכִּפֵּא הַזֶּה עִם הַדְּרָכִים הַלָּלוּ, וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים, כְּשֶׁהֵם**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְעַל הַשֻּׁלְחָן עוֹמֵד מְנוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל אֱלִישָׁע הַנָּבִיא (מְלָכִים־ב׳ ד, י): "נַעֲשֶׂה נָּא עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה, וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, וְהָיָה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה"; וּמוּבָא בַּזֹּהַר (בְּשַׁלַּח מד.): בְּגִין דְּאִיהוּ תְּקוּנָא דִּשְׁכִינְתָּא, וְזֶה אֲשֶׁר מִ׳טָּה, שֻׁ׳לְחָן, כִּ׳סֵּא, מְ׳נוֹרָה — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מִ׳שְׁ׳כִּ׳וּ׳, וּמוּבָא בַּזֹּהַר (פִּנְחָס רמט:) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת יב, כא): "מִשְׁכוּ וּקְחוּ" וְגוֹ׳, מַאי מִשְׁכוּ? כְּמַאן דִּמָּשִׁיךְ מֵאֲחַר אַחֲרָא לַאֲתַר דָּא, מִשְׁכוּ יוֹמִין עִלָּאִין לְגַבֵּי יוֹמִין תַּתָּאִין, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ תַּעֲנוּג לְמַעְלָה בְּיוֹמִין עִלָּאִין, שֶׁמַּרְגִּישִׁין רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, כְּמוֹ־כֵן אִם אָדָם זוֹכֶה, הוּא מַרְגִּישׁ גַּם כָּאן בְּיוֹמִין תַּתָּאִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם תַּעֲנוּג וְעֹנֶג רוּחָנִי, חִיּוּת אֱלֹקוּת. וּכְמוֹ שֶׁאָדָם מִתְעַנֵּג מִמִּטָּה, שֻׁלְחָן, כִּסֵּא וּמְנוֹרָה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ אֶת זֶה בְּחַיֵּי יוֹם יוֹם, כָּךְ אִם זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ בָּהֶם רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, וְהוּא יוֹדֵעַ, שֶׁכָּל אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה: מִ׳טָּה, שֻׁ׳לְחָן, כִּ׳סֵּא וּ׳מְנוֹרָה — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מִ׳שְׁ׳כִּ׳וּ׳, שֶׁמַּמְשִׁיךְ בָּהֶם חִיּוּת אֱלֹקוּת, וְיוֹדֵעַ שֶׁאֵלּוּ הֵם כִּסֵּא לִשְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִתְעַנֵּג בָּהֶם עֹנֶג רוּחָנִי. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי מוֹהַרַנ״תְּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת שַׁבָּת, הֲלָכָה ג׳, אוֹת יא): מִשְׁכָּן הוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מִ׳טָּה, שֻׁ׳לְחָן, כִּ׳סֵּא, נ״ר, שֶׁזּוֹ הַשְׁלֵמוּת, שֶׁיַּמְשִׁיךְ הָאָדָם אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּהֶם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה יִחוּד עֶלְיוֹן, כִּי כָּל מַה שֶּׁהָאָדָם עוֹשֶׂה כָּאן לְמַטָּה, צָרִיךְ לִהְיוֹת מְקֻשָּׁר וּמְיֻחָד לְמַעְלָה. **וּמִן הַכִּפֵּא יוֹצְאִים דְּרָכִים כְּבוּשִׁים** (שקורין גשלאגינע וועגין), **וְהַדְּרָכִים הֵם בְּנוּיִים בְּבִנְיַן חוֹמָה** (הינו גימוירטע וועגין), **וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים יוֹצְאִים מִן הַכִּפֵּא לְכָל צַד, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ כְּלָל מָה עִנְיַן הַכִּפֵּא הַזֶּה עִם הַדְּרָכִים הַלָּלוּ**; כִּי זֶה פֶּלֶא גָּדוֹל, אֵיךְ שֶׁמִּכִּפֵּא יְכוֹלִים לָצֵאת דְּרָכִים לְכָל צַד. וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים, כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים

יוֹצְאִים וּמִתְפַּשְּׁטִים לְהַלָּן אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם אַרְיֵה שֶׁל זָהָב, וְאִם יֵלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶצְלוֹ אֵיזֶה אָדָם, אֲזַי יִפְתַּח אֶת פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ. וּלְהַלָּן מִן אוֹתוֹ הָאַרְיֵה מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ עוֹד לְהַלָּן יוֹתֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים הַיּוֹצְאִים מִן הַכִּפָּא, הֵינוּ שֶׁגַּם הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי הַיּוֹצֵא מִן הַכִּפָּא לְצַד אַחֵר, הוּא גַּם־כֵּן כָּךְ. כְּשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט וְנִמְשָׁךְ הַדֶּרֶךְ אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם מִין חַיָּה אַחֵר, כְּגוֹן לָבִיא שֶׁל מִינֵי מַתָּכוֹת, וְשָׁם גַּם־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלָיו כַּנַּ"ל. וּלְהַלָּן מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים. וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים הֵם מִתְפַּשְּׁטִים וְהוֹלְכִים בְּכָל הַמְּדִינָה כֻּלָּהּ, וְאֵין שׁוּם אָדָם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּמִתְפַּשְּׁטִים לְהַלָּן אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם אַרְיֵה שֶׁל זָהָב, וְאִם יֵלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶצְלוֹ אֵיזֶה אָדָם, אֲזַי יִפְתַּח אֶת פִּיו וְיִבְלָעֵנוּ; כִּי כֵן נִתְּקַן בְּחָכְמָה עֲמֻקָּה, שֶׁאַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֶל הַכִּסֵּא, כִּי אִם יִתְקָרֵב אֶל הַכִּסֵּא אֵיזֶה אָדָם, אֲזַי הָאַרְיֵה יִבְלָעֵנוּ. וּלְהַלָּן מִן אוֹתוֹ הָאַרְיֵה מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ עוֹד לְהַלָּן יוֹתֵר, כִּי בַּהֶמְשֵׁךְ יֵשׁ עוֹד דֶּרֶךְ, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים הַיּוֹצְאִים מִן הַכִּסֵּא, הַיְנוּ שֶׁגַּם הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי הַיּוֹצֵא מִן הַכִּסֵּא לְצַד אַחֵר, הוּא גַּם־כֵּן כָּךְ, כְּשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט וְנִמְשָׁךְ הַדֶּרֶךְ אֵיזֶה שִׁעוּר, עוֹמֵד שָׁם מִין חַיָּה אַחֵר, כְּגוֹן לָבִיא שֶׁל מִינֵי מַתָּכוֹת, וְשָׁם גַּם־כֵּן אִי־אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב אֲלָיו כַּנַּ"ל; כִּי הַחַיָּה שֶׁעוֹמֶדֶת שָׁם תִּבְלָעֵנוּ. וּלְהַלָּן מִתְפַּשֵּׁט הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, כִּי בַּהֶמְשֵׁךְ יֵשׁ עוֹד דֶּרֶךְ, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּרָכִים, הַיְנוּ בְּכָל דֶּרֶךְ וָדֶרֶךְ שֶׁיּוֹצֵא מֵהַכִּסֵּא, נִכְנָס מִדֶּרֶךְ לְדֶרֶךְ, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲבֹר שָׁמָּה, כִּי עוֹמֶדֶת שָׁם חַיָּה שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל מַתָּכוֹת, שְׁמִי שֶׁרַק רוֹצֶה לָגֶשֶׁת, אֲזַי נִבְלַע. וְאֵלּוּ הַדְּרָכִים הֵם מִתְפַּשְּׁטִים וְהוֹלְכִים בְּכָל הַמְּדִינָה כֻּלָּהּ, כִּי מִן הַכִּסֵּא יוֹצְאִים כָּל מִינֵי דְּרָכִים מִדְּרָכִים שׁוֹנִים, דֶּרֶךְ מֵבִיא לְדֶרֶךְ, וְדֶרֶךְ נִכְנָס בְּדֶרֶךְ, וּבְכָל מָקוֹם עוֹמֶדֶת אֵיזוֹ חַיָּה אוֹ שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל מַתָּכוֹת אוֹ שֶׁל

יוֹדֵעַ עִנְיַן הַכִּסֵּא הַנַּ״ל עִם כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל עִם הַדְּרָכִים הַנַּ״ל, עַל־כֵּן תִּתְנַסֶּה בָּזֶה, אִם תּוּכַל לֵידַע עִנְיַן הַכִּסֵּא עִם כָּל הַנַּ״ל.

וְהֶרְאוּ לוֹ הַכִּסֵּא, וְרָאָה שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מְאֹד וְכוּ׳. וְהָלַךְ אֵצֶל הַכִּסֵּא, וְהִסְתַּכֵּל וְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁזֹּאת הַכִּסֵּא עֲשׂוּיָה מִן הָעֵץ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַכְּלִי הַנַּ״ל, שֶׁנָּתַן לוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שְׁאָר מִינִים, שֶׁבּוֹלַעַת אֶת הָאָדָם, וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ עִנְיַן הַכִּסֵּא הַנַּ״ל עִם כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ״ל, עִם הַדְּרָכִים הַנַּ״ל; כִּי זֶה פֶּלֶא גָּדוֹל מְאֹד, עַל מַה הַכִּסֵּא הַזֶּה עוֹמֵד, וּמָה עִנְיָנוֹ, וְלָמָּה יוֹצְאִים מֵהַכִּסֵּא הַזֶּה כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה דְּרָכִים, וְלָמָּה יֵשׁ שָׁם חַיּוֹת שֶׁבּוֹלְעוֹת אֶת הָאָדָם. עַל־כֵּן תִּתְנַסֶּה בָּזֶה, אִם תּוּכַל לֵידַע עִנְיַן הַכִּסֵּא עִם כָּל הַנַּ״ל, הַיְנוּ שֶׁתַּסְבִּיר לָנוּ מָה עִנְיַן הַכִּסֵּא, וְאֵיךְ יְכוֹלִים לָגֶשֶׁת אֵלָיו, וְלֹא יִנָּזְקוּ מֵהַחַיּוֹת: מֵהָאַרְיֵה אוֹ מֵהַלָּבִיא וְכַדּוֹמֶה.

וְהֶרְאוּ לוֹ הַכִּסֵּא, וְרָאָה שֶׁהוּא גָּבֹהַּ מְאֹד וְכוּ׳; כִּי הַכִּסֵּא הַזֶּה מְרַמֵּז עַל מָקוֹם שֶׁבּוֹ עוֹמֵד בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (יִרְמְיָה יז, יב): ״כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ״. וּמוּבָא (מִדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם, וָיֵרָא קיג.), כִּי זֶה נֶגֶד הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהוּא כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁהוּא הָיָה רֹאשׁ הַנִּקְדָּם לַכֹּל. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד לִהְיוֹת מְאִירָה לַגּוּף וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְהָלַךְ אֵצֶל הַכִּסֵּא, וְהִסְתַּכֵּל וְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁזֹּאת הַכִּסֵּא עֲשׂוּיָה מִן הָעֵץ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ״ל (הַיְנוּ הַכְּלִי הַנַּ״ל, שֶׁנָּתַן לוֹ אָדָם הַיַּעַר כַּנַּ״ל), שֶׁהָיָה לוֹ כֹּחַ וּסְגֻלָּה כָּזֶה, שֶׁעַל אֵיזֶה חַיָּה וָעוֹף שֶׁהוּא רַק שָׂם אֶת הַכְּלִי, הִתְחִיל לָשִׁיר אֶת הַנִּגּוּן הַנִּפְלָא, כִּי הִתְגַּלְּתָה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְשָׁמְעוּ אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ שָׁרָה שִׁירָה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְזֶה מַה שֶּׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (מְצֹרָע נו.): וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב (יְשַׁעְיָה מא, כז): רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם, וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן. תָּאנָא זְמִינָא יְרוּשָׁלֵם לְמִהֲוֵי שׁוֹרְהָא לְעֵילָא

אָדָם־הַיַּעַר כַּנַּ"ל), וְהִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁחָסֵר מִן הַכִּסֵּא לְמַעְלָה אֵיזֶה שׁוֹשַׁנָּה (הַיְנוּ "רֵייזִילֶ"), **וְאִם הָיָה לְהַכִּסֵּא זֹאת הַשּׁוֹשַׁנָּה, הָיָה לָהּ הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לְהַתֵּבָה הַנַּ"ל** (הַיְנוּ הַכְּלִי הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה לָהּ כֹּחַ לְנַגֵּן כְּשֶׁהָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָהּ עַל אֵיזֶה מִין חַיָּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּלְאִתְקָרְבָא עַד כּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב (יִרְמְיָה ג, יז): "בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַם כִּסֵּא הַוָ"ה", כְּדֵין כְּתִיב (יְשַׁעְיָה ל, כו): "וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם". כְּדֵין (זְכַרְיָה יד, ט): "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה הַוָ"ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד"; כִּי עַכְשָׁו אֵין הַשֵּׁם שָׁלֵם וְאֵין הַכִּסֵּא שָׁלֵם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (תַּנְחוּמָא כִּי תֵצֵא): כָּל זְמַן שֶׁזַּרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק בָּעוֹלָם, לֹא הַשֵּׁם שָׁלֵם וְלֹא הַכִּסֵּא שָׁלֵם, אָבַד זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק, הַשֵּׁם שָׁלֵם וְהַכִּסֵּא שָׁלֵם; וְלָכֵן אֵין שׁוֹמְעִין מִכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, אֶת הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁשָּׁרִים לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הֲרֵי הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ שָׁרָה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה סוֹד פְּרִקֵי שִׁירָה, וְהַכֹּל מֵחֲמַת הַסְּפֵקוֹת שֶׁנִּכְנָסִים בָּאָדָם, שֶׁזֶּה בָּא מִקְלִפַּת עֲמָלֵק, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יז, ז): "הֲיֵשׁ הַוָ"ה בְּקִרְבֵּנוּ אִם אָיִן, וַיָּבוֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל" וְגוֹ', וְלָכֵן כָּל זְמַן שֶׁאֵין הַשֵּׁם שָׁלֵם וְאֵין הַכִּסֵּא שָׁלֵם, מִזֶּה בָּא, שֶׁעַל כָּל הַדְּרָכִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵהַכִּסֵּא עוֹמֶדֶת אֵיזוֹ חַיָּה שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל מַתָּכוֹת, שְׁמִי שְׁרוֹצֶה לָלֶכֶת עַל דֶּרֶךְ הַזֶּה, מֵיָּד בּוֹלֵעַ אוֹתוֹ, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זֶּה הַכִּסֵּא וּמַה סּוֹדוֹ, וְלָמָּה יֵשׁ כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה דְּרָכִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵהַכִּסֵּא, וּמִכָּל דֶּרֶךְ יוֹצֵא עוֹד דֶּרֶךְ, וְעוֹמֶדֶת שָׁם עַל כָּל דֶּרֶךְ חַיָּה שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל מַתָּכוֹת שֶׁתִּבְלַע אוֹתוֹ. וְלָכֵן שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, שֶׁיְּסַבִּיר מַה זֶּה, וְלָמָּה לֹא יְכוֹלִים לָגֶשֶׁת שָׁם; וְהִסְתַּכֵּל הַבֶּן מֶלֶךְ, וְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּתוֹךְ הַכִּסֵּא, כִּי הֲרֵי הָיָה כְּבָר מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר. וְרָאָה, שֶׁחָסֵר מִן הַכִּסֵּא לְמַעְלָה אֵיזֶה שׁוֹשַׁנָּה (הַיְנוּ רֵייזִילֶ), וְאִם הָיָה לְהַכִּסֵּא זֹאת הַשּׁוֹשַׁנָּה, הָיָה לָהּ הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לְהַתֵּבָה הַנַּ"ל (הַיְנוּ הַכְּלִי הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה לָהּ כֹּחַ לְנַגֵּן כְּשֶׁהָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָהּ עַל אֵיזֶה מִין חַיָּה אוֹ בְּהֵמָה אוֹ עוֹף כַּנַּ"ל); הַשּׁוֹשַׁנָּה הַזּוֹ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הַנְּשָׁמָה שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בְּתוֹךְ הַגּוּף, כִּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת שׁוֹשַׁנָּה, כַּמּוּבָא (זֹהַר הַקְדָּמָה א.) מָאן שׁוֹשַׁנָּה? דָּא כְּנֶסֶת

אוֹ בְּהֵמָה אוֹ עוֹף כַּנַּ"ל), וְהִסְתַּכֵּל יוֹתֵר וְרָאָה, שֶׁזֹּאת הַשּׁוֹשַׁנָּה, שֶׁחָסֵר לְמַעְלָה מִן הַכִּפָּא, הִיא מְנֻחַת לְמַטָּה בַּכִּפָּא, וּצְרִיכִין לִקַּח אוֹתָהּ מִשָּׁם וּלְהַנִּיחָהּ לְמַעְלָה, וַאֲזַי יִהְיֶה לְהַכִּפָּא הַכֹּחַ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ"ל. כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, עָשָׂה כָּל דָּבָר בְּחָכְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם אֶת הָעִנְיָן, עַד שֶׁיָּבוֹא חָכָם מֻפְלָג, שֶׁיָּבִין אֶת הַדָּבָר וְיוֹכַל לְכַוֵּן לְהַחֲלִיף וּלְסַדֵּר כָּל הַדְּבָרִים כָּרָאוּי.

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִשְׂרָאֵל; וְהִסְתַּכֵּל יוֹתֵר וְרָאָה, שֶׁזֹּאת הַשּׁוֹשַׁנָּה, שֶׁחָסֵר לְמַעְלָה מִן הַכִּפָּא, הִיא מֻנַּחַת לְמַטָּה בַּכִּפָּא, וּצְרִיכִין לִקַּח אוֹתָהּ מִשָּׁם וּלְהַנִּיחָהּ לְמַעְלָה, וַאֲזַי יִהְיֶה לְהַכִּפָּא הַכֹּחַ שֶׁל הַתֵּבָה הַנַּ"ל, כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה, עָשָׂה כָּל דָּבָר בְּחָכְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם אֶת הָעִנְיָן, עַד שֶׁיָּבוֹא חָכָם מֻפְלָג, שֶׁיָּבִין אֶת הַדָּבָר, וְיוֹכַל לְכַוֵּן לְהַחֲלִיף וּלְסַדֵּר כָּל הַדְּבָרִים כָּרָאוּי; הֵינוּ כִּי כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ הִיא כִּסֵּא לֶאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה סו, א): "הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי", וּמֵעוֹלָם הַכִּסֵּא מַתְחִיל עוֹלָם הַפְּרוּד, שֶׁהִיא הַבְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה. וְעִקַּר כָּל הַתַּכְלִית שֶׁל הַבְּרִיאָה הָיְתָה רַק שֶׁיִּזְכּוּ לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, וּלְקַשֵּׁר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת: עֲשִׂיָּה, יְצִירָה, בְּרִיאָה, אֶל עֶצֶם הָאֲצִילוּת, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל מְיֻחָד בְּיִחוּד וּבְאַחְדוּת אַחַת. אֲבָל מֵאָז הַחִלּוּף שֶׁנֶּחֱלַף בֵּין הַבֵּן מֶלֶךְ לְבֵין בֶּן הַשִּׁפְחָה, הַכֹּל נִתְחַלֵּף, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן אֵלּוּ רָצִים אַחַר הַבְּהֵמוֹת, שֶׁהֵם הָעַוּוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם, וְזֶה רָץ אַחַר הַסּוּס, שֶׁאֵלּוּ הַתַּאֲוֹוֹת שֶׁלּוֹ, וְהַכֹּל נִרְאֶה מְהֻפָּךְ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ לָאָדָם הַיָּצָר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁר הוּא מוֹרֶה לָנוּ דֶּרֶךְ אֵיךְ לִמְצֹא אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְנוֹתֵן לָנוּ כְּלִי כָּזֶה, שֶׁעַל יָדוֹ יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה שָׂרָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה הַכְּלִי הוּא בְּעַצְמוֹ הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁמְּקַבְּלִים מִמֶּנּוּ אֶת עִנְיַן הַתְּפִלָּה, שֶׁאָדָם מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עַד שֶׁאַפִלּוּ כָּל חַיָּה

וּבְהֵמָה שֶׁרַק שָׂמִים עָלֶיהָ אֶת הַכְּלִי הַזֶּה, גַּם־כֵּן מַתְחִילָה לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהֶרְאוּ לוֹ אֶת סוֹד הַכִּסֵּא, שֶׁיּוֹצְאִים מִזֶּה כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה דְּרָכִים, וּמִכָּל דֶּרֶךְ יוֹצְאִים עוֹד דְּרָכִים, וְעַל כָּל דֶּרֶךְ עוֹמֶדֶת אֵיזוֹ חַיָּה שֶׁל זָהָב אוֹ שֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁמִּי שֶׁרַק רוֹצֶה לָגֶשֶׁת שָׁמָּה בּוֹלַעַת אוֹתוֹ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צז.) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה נט, טו): "וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת", מַאי וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת? אָמְרֵי דְּבֵי רַב, מְלַמֵּד שֶׁנַּעֲשִׂית עֲדָרִים עֲדָרִים וְהוֹלֶכֶת לָהּ, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר שֶׁרַק אֶצְלוֹ הִיא הָאֱמֶת, עַד שֶׁמֵּהַדְּרָכִים בְּעַצְמָם יוֹצְאִים הֲמוֹן דְּרָכִים, וְאִי אֶפְשָׁר לָלֶכֶת עַל שׁוּם דֶּרֶךְ, כִּי יֵשׁ שָׁמָּה חַיּוֹת שֶׁל זָהָב וְשֶׁל מַתֶּכֶת, שֶׁרַק בּוֹלְעוֹת אֶת הָאָדָם שֶׁרוֹצֶה לָלֶכֶת שָׁמָּה, שֶׁזֶּה כְּלַל תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ, וּקְשׁוּרָה אֶל כָּל דֶּרֶךְ וָדֶרֶךְ, כִּי בְּכָל דֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מַחֲלוֹקוֹת, אֵין זֶה אֶלָּא מִפְּנֵי תַּאֲוַת מָמוֹן, אַרְיֵה שֶׁל זָהָב, וְלָבִיא שֶׁל מַתֶּכֶת וְכוּ', שֶׁמִּי שֶׁרַק נִגַּשׁ לְשָׁם — הֵם בּוֹלְעִים; כִּי זֶה עִקַּר הַגָּלוּת, שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁהַדְּרָכִים יוֹבִילוּ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִכִּסֵּא הַכָּבוֹד יַחְזְרוּ כֻּלָּם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וְיִתְאַחֲדוּ יַחַד, דַּיְקָא מִשָּׁם נַעֲשֶׂה מַחֲלוֹקוֹת, וְיוֹצְאוֹת הַרְבֵּה דְּרָכִים, וְאֶחָד רוֹצֶה לִבְלֹעַ אֶת הַשֵּׁנִי, דַּיְקָא עַל־יְדֵי חַיָּה שֶׁל זָהָב, אוֹ שֶׁל מַתֶּכֶת. וְהֵבִין הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁדַּיְקָא הַכִּסֵּא הַזֶּה נַעֲשָׂה מֵאוֹתוֹ עֵץ שֶׁל הַכְּלִי, כִּי הַכִּסֵּא זֶה סוֹד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה כְּ"לִ"י: כֹּ"הֵן, לֵ"וִי, יִ"שְׂרָאֵל, שֶׁהֵם חִלּוּקֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לְהִתְאַחֵד יַחַד, שֶׁיִּהְיוּ כְּלִי שָׁלֵם, וְאָז יָשִׁיר הַכִּסֵּא אֶת הַשִּׁיר חָדָשׁ, וְיִהְיֶה הַשֵּׁם שָׁלֵם וְהַכִּסֵּא שָׁלֵם, אֲבָל לְעֵת עַתָּה, שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת קְלִפַּת עֲמָלֵק, שֶׁהִיא תַּאֲוַת מָמוֹן, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נו), שֶׁמַּלְכוּת עֲמָלֵק הִיא תַּאֲוַת מָמוֹן, וְלָכֵן נֶאֱמַר עָלָיו (דִּבְרִים כה, יח), "אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ", בַּדֶּרֶךְ דַּיְקָא, כִּי עַל־יְדֵי עֲמָלֵק נַעֲשִׂים הַרְבֵּה דְּרָכִים, וּמִכָּל דֶּרֶךְ יוֹצֵא עוֹד דֶּרֶךְ, עַד שֶׁאֵין יוֹדְעִים בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ לָלֶכֶת, כִּי כָּל הַמְּדִינָה מְלֵאָה דְּרָכִים, וְהֵבִין הַבֵּן מֶלֶךְ, שֶׁאִם יַקַּח אֶת הַשּׁוֹשַׁנָּה שֶׁהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיָשִׂים אֶת זֶה לְמַעְלָה, עַל־יְדֵי־זֶה יְתַקֵּן הַשֵּׁם וְהַכִּסֵּא, וְתִכְלֶה קְלִפַּת עֲמָלֵק מִן הָעוֹלָם, וְיִשָּׁאֵר אַךְ דֶּרֶךְ אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (צְפַנְיָה ג, ט) "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם ה', לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד", כִּי תִּשָּׁאֵר רַק דֶּרֶךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִהְיֶה הַתִּקּוּן הַשָּׁלֵם, שֶׁיִּהְיֶה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה,

וְכֵן הַמִּטָּה, הֵבִין שֶׁצְּרִיכִין לְנַתְּקָהּ קְצָת מִן הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמֶדֶת. וְכֵן הַשֻּׁלְחָן צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקוֹ קְצָת, לְשַׁנּוֹת מְקוֹמוֹ קְצָת. וְכֵן הַמְּנוֹרָה, צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקָהּ קְצָת מִמְּקוֹמָהּ. וְכֵן הָעוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת, צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְשַׁנּוֹתָם כֻּלָּם מִמְּקוֹמָם: לְקַח זֶה הָעוֹף מִמָּקוֹם זֶה

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

שֶׁזֶּה הַלְּבוּשׁ שֶׁעוֹשָׂה הַחַמָּה לְהַלְּבָנָה, אֲשֶׁר מִשָּׁם יוֹצֵא כָּל הַשִּׁיר, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת שָׁרִים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. וְכָל זֶה הֵבִין הַבֶּן מֶלֶךְ דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְכֵן הַמִּטָּה הֵבִין, שֶׁצְּרִיכִין לְנַתְּקָהּ קְצָת מִן הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמֶדֶת, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר לֹא לִישֵׁן, אֶלָּא לְנַתְּקָהּ מֵהַמָּקוֹם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ט', סִימָן ג') עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית א, לא): "וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד", וְהִנֵּה טוֹב שֶׁנָּה, וְכִי יֵשׁ שֵׁנָה טוֹבָה מְאֹד אֶתְמְהָא?! לֹא־כֵן תָּנִינָן "יַיִן וְשֵׁנָה לָרְשָׁעִים", הֲנָיָה לָהֶם וַהֲנָיָה לָעוֹלָם, אֶתְמְהָא?! אֶלָּא יֵשׁ אָדָם יָשֵׁן קְמָעָא, הוּא עוֹמֵד וְיָגֵעַ בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה; וְכֵן הַשֻּׁלְחָן, צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקוֹ קְצָת, לְשַׁנּוֹת מְקוֹמוֹ קְצָת, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל, אֶלָּא לְשַׁנּוֹת מְקוֹמָם קְצָת, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שַׁבָּת י'): רְבִיעִית — מַאֲכָל כָּל אָדָם, חֲמִישִׁית — מַאֲכַל פּוֹעֲלִים, שִׁשִּׁית — מַאֲכַל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים; שֶׁתַּלְמִיד חָכָם לִפְנֵי שֶׁהוֹלֵךְ לֶאֱכֹל, הוּא עוֹד לוֹמֵד אֶת הַשְּׁעוּרִים שֶׁלּוֹ בַּתּוֹרָה, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ לְשַׁנּוֹת מְקוֹמָם קְצָת, שֶׁלֹּא יֹאכַל בִּזְמַן כָּל אָדָם, אֶלָּא קֹדֶם יִלְמַד שִׁעוּרָיו. וְכֵן הַמְּנוֹרָה, צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְנַתְּקָהּ קְצָת מִמְּקוֹמָהּ, הַיְנוּ עִנְיַן הָרְאִיָּה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ רַק לְהִסְתַּכֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת. וְלָכֵן הָעֵינַיִם הֵן כְּדֶגֶמֶת הַמְּנוֹרָה שֶׁמְּאִירָה לָאָדָם, וּצְרִיכִים לְנַתְּקָהּ קְצָת מִמְּקוֹמָהּ, לֹא לְהִסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל, רַק לְהִסְתַּכֵּל וּלְהַבִּיט עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְמַה שֶׁיִּזְכֶּה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה נ', סִימָן ה'): עֲשִׂיתֶם לְפָנַי מְנוֹרָה, אֲנִי מֵאִיר לָכֶם שִׁבְעָתַיִם לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה ל, כו): "וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם"; וְכֵן הָעוֹפוֹת וְהַחַיּוֹת, צְרִיכִין גַּם־כֵּן לְשַׁנּוֹתָם כֻּלָּם מִמְּקוֹמָם, לְקַח

וּלְהַעֲמִידוֹ בִּמְקוֹם זֶה וְכֵן כֻּלָּם, כִּי הַמֶּלֶךְ עָשָׂה הַכֹּל בְּעָרְמָה וּבְחָכְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם, עַד שֶׁיָּבוֹא הֶחָכָם שֶׁיּוּכַל לְהִתְבּוֹנֵן לְסַדְּרָם כָּרָאוּי, וְכֵן הָאַרְיֵה שֶׁעוֹמֵד שָׁם (אֵצֶל הִתְפַּשְׁטוּת הַדֶּרֶךְ) **צְרִיכִין לְהַעֲמִידוֹ כָּאן, וְכֵן כֻּלָּם. וְצִוָּה לְסַדֵּר הַכֹּל כָּרָאוּי: לְקַח הַשּׁוֹשַׁנָּה מִלְּמַטָּה**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

זֶה הָעוֹף מִמָּקוֹם זֶה וּלְהַעֲמִידוֹ בְּמָקוֹם זֶה, וְכֵן כֻּלָּם, כִּי הַמֶּלֶךְ עָשָׂה הַכֹּל בְּעָרְמָה וּבְחָכְמָה, בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יָבִין שׁוּם אָדָם, עַד שֶׁיָּבוֹא הֶחָכָם, שֶׁיּוּכַל לְהִתְבּוֹנֵן לְסַדְּרָם כָּרָאוּי. וְכֵן הָאַרְיֵה שֶׁעוֹמֵד שָׁם (אֵצֶל הִתְפַּשְׁטוּת הַדֶּרֶךְ), צְרִיכִין לְהַעֲמִידוֹ כָּאן, וְכֵן כֻּלָּם. וְצִוָּה הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֲמִתִּי לְסַדֵּר הַכֹּל כָּרָאוּי; כִּי בֶּאֱמֶת אֵין עוֹד יִפְי כְּיִפְי הַבְּרִיאָה, שֶׁהַכֹּל בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לִכְבוֹדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מג, ז): "כָּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו"; וְהַכֹּל מֻנָּח בִּמְקוֹמוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן צֶדֶק וּבְכַוָּנָה מְדֻיֶּקֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ג, יא): "אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ", וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים לד): כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעִתּוֹ, פֵּרוֹת חָמִין נֶאֱכָלִים בִּימוֹת הַחֹרֶף, פֵּרוֹת קָרִים נֶאֱכָלִים בִּימוֹת הַחַמָּה. וְאָמְרוּ (בְּרָכוֹת מג:): מַאי דִּכְתִיב: "אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְעִתּוֹ", מְלַמֵּד, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יְפֶה לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֻמָּנוּתוֹ בְּפָנָיו. וְכֵן כָּל פֵּרָט וּפֵרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה נִבְרָא בְּחֶשְׁבּוֹן נָכוֹן, וְהַכֹּל מְסֻדָּר בְּאֹפֶן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, אֲשֶׁר לְמַעְלָה מֵהַשָּׂגָתֵנוּ וְדַעְתֵּנוּ, כִּי כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה וְיָצַר וּבָרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל הָעוֹלָמוֹת עַד הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הָעַשִׂיָּה הַזֶּה, הַכֹּל טוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר, וּמֻשְׂגָּח בְּהַשְׂגָּחָה פְּרָטִי פְּרָטִית, עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֻלִּין ז:): אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה אֶלָּא אִם כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז, כג): "מֵיְהוָ"ה מִצְעֲדֵי גֶּבֶר כּוֹנָנוּ", אַף אֵין אָדָם יוֹדֵעַ אֶת דְּרָכָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵין מִי שֶׁיָּבִין בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת אֶת דְּרָכָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כ, כד): "וְאָדָם מַה יָּבִין דַּרְכּוֹ", רַק שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָיָה חָכָם מִכָּל אָדָם, וְלָכֵן הָיָה יָכוֹל לְסַדֵּר אֶת הַכֹּל, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (תַּנְחוּמָא קְדוֹשִׁים), שֶׁאֵין אָדָם

וּלְתָחְבָּה לְמַעְלָה, וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, לְסַדֵּר כֻּלָּם בְּסֵדֶר הָרָאוּי כַּנַּ"ל. וְאָז תִּתְחִילוּ כֻּלָּם לְנַגֵּן נִגּוּן הַנִּפְלָא מְאֹד,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יוֹדֵעַ מְקוֹם כָּל נְטִיעָה וּנְטִיעָה הֵיכָן הוּא נוֹטֵעַ, אֲבָל שְׁלֹמֹה שֶׁהָיָה חָכָם, נָטַע כָּל מִינֵי אִילָנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "עָשִׂיתִי לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, וְנָטַעְתִּי בָּהֶם עֵץ כָּל פְּרִי", מַהוּ עֵץ כָּל פְּרִי אֹכֶל? אָמַר רַבִּי יַנַּאי, אֲפִלּוּ פִּלְפְּלִין נָטַע שְׁלֹמֹה בָּאָרֶץ, וְכִיצַד הָיָה נוֹטְעָן? אֶלָּא שְׁלֹמֹה חָכָם הָיָה, וְהָיָה יוֹדֵעַ עִקַּר מַשְׁתִּיתוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ' וְהָיָה שְׁלֹמֹה יוֹדֵעַ אֵיזֶה הוּא הַגִּיד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְכוּשׁ, וְנָטַע עָלָיו פִּלְפְּלִין, וּמֵיָּד הָיוּ עוֹשִׂין פֵּרוֹת, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר: "נָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ כָּל פְּרִי" וְכוּ', אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹשֶׁבֶת בְּאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם, וִירוּשָׁלַיִם בְּאֶמְצָעִיתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ בְּאֶמְצַע יְרוּשָׁלַיִם, וְהַהֵיכָל בְּאֶמְצַע בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְהָאָרוֹן בְּאֶמְצַע הַהֵיכָל, וְאֶבֶן שְׁתִיָּה לִפְנֵי הָאָרוֹן, שֶׁמִּמֶּנָּה נִשְׁתַּת הָעוֹלָם, וּשְׁלֹמֹה שֶׁהָיָה חָכָם, עָמַד עַל הַשָּׁרְשִׁין הַיּוֹצְאִין מִמֶּנָּה לְכָל הָעוֹלָם, וְנָטַע בָּהֶם כָּל מִינֵי אִילָנוֹת וְעָשָׂה פֵּרוֹת וְכוּ'; כִּי רַק שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָיָה חָכָם מִכָּל אָדָם, הוּא הָיָה יוֹדֵעַ אֵיךְ לְסַדֵּר אֶת הַכֹּל, וְלָכֵן זָכָה שֶׁהָיָה מוֹלֵךְ בַּכִּפָּה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן יד): מַלְכֵי בֵּית־דָּוִד שֶׁעַתִּידִים לַעֲמֹד מִמֶּנּוּ, שֶׁמָּלְכוּ בַּכִּפָּה בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה, כְּגוֹן: שְׁלֹמֹה וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁהוּא הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמִתִּי. וְלָכֵן אָמַר, שֶׁצְּרִיכִים לְקַח הַשּׁוֹשַׁנָּה מִלְמַטָּה, כִּי עַכְשָׁיו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מֻנָּחוֹת לְמַטָּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן א'), שֶׁעַכְשָׁו הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נָפַל, וְעִקַּר הַחֵן הוּא אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בֶּן הַשִּׁפְחָה, וְלָכֵן צְרִיכִים לָקַחַת אֶת הַשּׁוֹשַׁנָּה הַמֻּנַּחַת עַכְשָׁו לְמַטָּה, וּלְתָחְבָּה לְמַעְלָה, לְהַחֲזִירָהּ לִמְקוֹמָהּ, לַמָּקוֹם הָרָאוּי לָהּ, וְכֵן כָּל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל: מִ'טָּה, שֵׁ'לְחָן, כִּ'סֵּא, נ"ר (שֶׁהִיא מְנוֹרָה), שֶׁכָּל זֶה רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מִשְׁכָּ"ן, לְסַדֵּר אֶת כֻּלָּם בְּסֵדֶר הָרָאוּי כַּנַּ"ל, שֶׁזֶּה יָכוֹל רַק מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ב'), כִּי הוּא יָכוֹל לְהָקִים אֶת הַשְּׁכִינָה לְאַעְלָא שַׁיְּפָא בְּשַׁיְּפָא, כָּל חַד לְדוּכְתֵּיהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת כ'): "וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן", וְאָז כְּשֶׁסִּדְּרוּ אֶת הַכֹּל בְּסֵדֶר הַנָּכוֹן, אֲזַי **הִתְחִילוּ כֻּלָּם לְנַגֵּן אֶת הַנִּגּוּן הַנִּפְלָא מְאֹד, וְעָשׂוּ כֻּלָּם הַפְּעֻלָּה**

וְעָשׂוּ כֻּלָּם הַפְּעָלָה הָרְאוּיָה לָהֶם, וְאָז נָתְנוּ לוֹ הַמְּלוּכָה.

עָנָה וְאָמַר הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ, אֶל בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת הַנַּ"ל: עַתָּה אֲנִי מֵבִין, שֶׁאַנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, וְאַתָּה בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת:

(גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ נֶרוֹ יָאִיר. אַחַר שֶׁסִּפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עָנָה וְאָמַר דְּבָרִים אֵלֶּה).

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרְאוּיָה לָהֶם, וְאָז נָתְנוּ לוֹ הַמְּלוּכָה, שֶׁזֶּה מֹשֶׁה מָשִׁיחַ, כִּי (קֹהֶלֶת א, ט): "מַ"ה שֶּׁהָיָה ה"וּא שֶׁיִּהְיֶה" — רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מֹשֶׁ"ה, מֹשֶׁה הָיָה הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן, וּמֹשֶׁה יִהְיֶה הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן.

עָנָה וְאָמַר הַבֵּן מֶלֶךְ הָאֱמֶת, שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ, אֶל בֶּן הַשִּׁפְחָה הָאֱמֶת הַנַּ"ל: עַתָּה אֲנִי מֵבִין, שֶׁאֲנִי בֶּן הַמֶּלֶךְ בֶּאֱמֶת, וְאַתָּה בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת; כִּי כְּשֶׁתִּתְגַּלֶּה מַלְכוּת מָשִׁיחַ, אָז הַכֹּל יִרְאוּ בִּגְדֻלַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם סוֹד בֶּן הַמֶּלֶךְ הָאֱמִתִּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי הַיָּמִים יד, א) "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם", וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם הֵם בֶּן הַשִּׁפְחָה בֶּאֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ט, כה): "אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו", כִּי בַּגָּלוּת נִקְרֵאת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ כְּנַעַן, שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם וְהָעֵרֶב־רַב מִתְפַּשְׁטִים שָׁם מְאֹד. וּכְשֶׁיִּתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, אָז דַּיְקָא תַּחֲזֹר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִנְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי רַק הוּא יִגְאַל אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם וְהָעֵרֶב־רַב, וְהוּא יְגַלֶּה אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְיִהְיֶה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, וְכָל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ תָּשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי יִהְיֶה גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁכֻּלָּם יַכִּירוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים", "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עָמַד לְנֵס עַמִּים, אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ, וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד". **גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ נֶרוֹ יָאִיר, אַחַר שֶׁסִּפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עָנָה וְאָמַר דְּבָרִים אֵלֶּה.**

בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים כַּכָּלָה, הָיוּ מְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה. כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים כַּכָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא, רַק רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי גִּלָּה כַּכָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא. וּמִקֹּדֶם, כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים כַּכָּלָה, הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה: כְּשֶׁהִנִּיחוּ הָאָרוֹן עַל הַפָּרוֹת הִתְחִילוּ לְשׁוֹרֵר, וְהָבֵן:

כִּי יֵשׁ חֲדָתוֹתַי דְּסִיהֲרָא (חִדּוּשִׁים שֶׁל הַלְּבָנָה). **כְּשֶׁהַלְּבָנָה מְקַבֶּלֶת חִדּוּשִׁים מִן הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶה בְּחִינַת כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין הָאָרוֹן אֶל בֵּית־שֶׁמֶשׁ** (שְׁמוּאֵל א ו, יב), **וַאֲזַי כָּל הַחַיּוֹת**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים, כְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים וּמְשִׂיחִים כַּכָּלָה, הָיוּ מְשִׂיחִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה; הַיְנוּ שֶׁסִּפְּרוּ מַעֲשִׂיּוֹת וְסִפּוּרִים, מִבַּחוּץ הָיָה נִדְמֶה כְּאִלּוּ הֵם דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכָךְ, אֲבָל הָיָה מְלֻבָּשׁ בָּזֶה רָזִין וְסִתְרֵי תּוֹרָה, כִּי עַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, לֹא הָיוּ מְדַבְּרִים כַּכָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא, כִּי לֹא נִתְּנָה רְשׁוּת עַד אָז, רַק רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי גִּלָּה כַּכָּלָה בְּאִתְגַּלְיָא, כִּי לוֹ נִתְּנָה רְשׁוּת לְגַלּוֹת לְכָל הָעוֹלָם סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (נָשׂא קכד:): בְּהַאי חִבּוּרָא דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא; וּמִקֹּדֶם, כְּשֶׁהָיוּ הַחֲבֵרִים מְדַבְּרִים כַּכָּלָה, הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן כָּזֶה; הַיְנוּ בְּסִפּוּרִים וּבְמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁבְּנֵי אָדָם לֹא יָבִינוּ וְלֹא יַשְׂכִּילוּ מַה שֶּׁגָּנוּז בְּתוֹכָם, מַה שֶּׁסִּפֵּר עַל הַכְּלִי שֶׁמַּנִּיחִים עַל אֵיזוֹ חַיָּה וּבְהֵמָה, הוּא שָׂר אֶת הַשִּׁירָה, זֶה מְרֻמָּז בְּפָסוּק (שְׁמוּאֵל־א׳ ו, יב): ״וַיְיַשְּׁרָנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ״, וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא וַיַּקְהֵל): מַהוּ ״וַיְיַשְּׁרָנָה הַפָּרוֹת״? שֶׁפָּתְחוּ פִּיהֶן הַפָּרוֹת וְאָמְרוּ שִׁירָה, הַיְנוּ כְּשֶׁהִנִּיחוּ הָאָרוֹן עַל הַפָּרוֹת, הִתְחִילוּ לְשׁוֹרֵר, וְהָבֵן. כִּי יֵשׁ חֲדָתוֹתַי דְּסִיהֲרָא [חִדּוּשׁ הַלְּבָנָה], כְּשֶׁהַלְּבָנָה מְקַבֶּלֶת חִדּוּשִׁים מִן הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹשָׂה לָהּ לְבוּשׁ, כִּי עִקַּר מַה שֶּׁהַלְּבָנָה מְקַבֶּלֶת הִיא רַק מֵאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. וְזֶה בְּחִינַת כְּשֶׁנּוֹשְׂאִין הָאָרוֹן אֶל בֵּית־שֶׁמֶשׁ, וַאֲזַי נֶאֱמַר ״וַיְיַשְּׁרָנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ״, וַאֲזַי כָּל הַחַיּוֹת נוֹשְׂאֵי

נוֹשְׂאֵי הַכִּפָּא עוֹשִׂין נִגּוּן חָדָשׁ, בְּחִינַת מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה׳ שִׁיר חָדָשׁ (תְּהִלִּים צו, א)**, שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁיר שֶׁשָּׁרוּ פָּרוֹת הַבָּשָׁן. וְזֶה בְּחִינַת מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, הֵם תִּקּוּנָהּ דִּשְׁכִינְתָּא. וּבְחִינַת הַגָּן, כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן נִתְגָּרֵשׁ מִן הַגָּן, וְשַׁבָּת אֲגִין עֲלוֹהִי כַּמּוּבָא** (עֵיִן זֹהַר שְׁמוֹת קלח)**. וְשַׁבָּת הוּא בְּחִינַת מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ, בְּחִינַת הָאָדָם הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מֶלֶךְ שֶׁהָיָה שָׁלוֹם בְּיָמָיו, וְעַל־כֵּן עָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת. וְהַשְּׁאָר לֹא בֵּאֵר:**

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַכִּפָּא עוֹשִׂין נִגּוּן חָדָשׁ, בְּחִינַת (תְּהִלִּים צו, א): ״מִזְמוֹר שִׁירוּ לַה׳ שִׁיר חָדָשׁ״, שֶׁזֶּהוּ הַשִּׁיר שֶׁשָּׁרוּ פָּרוֹת הַבָּשָׁן, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (תְּרוּמָה קלח.): כַּד הָווּ נָטְלֵי אֲרוֹנָא אִתְעָרוּ בְּהַאי תֻּשְׁבְּחָתָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר: ״וַיִּשַׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ״. וּמַה שִּׁירָה הָווּ אָמְרֵי (תְּהִלִּים צח, א): ״מִזְמוֹר שִׁירוּ לַהֲוָיָ״ה שִׁיר חָדָשׁ, כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה״, רָזָא דָּא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. בְּשַׁעֲתָא דְּאִנּוּן חַיּוֹת נָטְלֵי כָּרְסַיָּא לְאַרְמָא לֵיהּ לְעֵילָא אִנּוּן אָמְרֵי תֻּשְׁבְּחָתָא דָּא. וְאִי תֵּימָא אַמַּאי כְּתִיב הָכָא חָדָשׁ, וְהָא תָּדִיר קָאָמְרֵי תֻּשְׁבְּחָתָא דָּא. אֶלָּא וַדַּאי חָדָשׁ אִיהוּ, וְחָדָשׁ לָא אִקְרֵי אֶלָּא בְּאִתְחַדְּתוּתָא דְּסִיהֲרָא כַּד אִתְנְהִירַת מִן שִׁמְשָׁא כְּדֵין אִיהוּ חָדָשׁ, וְדָא אִיהוּ שִׁיר חָדָשׁ. וְזֶה בְּחִינַת מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, הֵם תִּקּוּנָהּ דִּשְׁכִינְתָּא, שֶׁזֶּה סוֹד הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מִ׳שָּׁה, שֻׁ׳לְחָן, כִּ׳סֵּא, נ״ר (הַיְנוּ מְנוֹרָה), שֶׁהֵם נֶגֶד שֵׁם הַוָּיָ״ה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, שֶׁהֵם תִּקּוּן הַשְּׁכִינָה. וּבְחִינַת הַגָּן, שֶׁגֵּרְשׁוּ מִי שֶׁרַק נִכְנָס שָׁם, כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן נִתְגָּרֵשׁ מִן הַגָּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, כד): ״וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת״, שֶׁמִּי שֶׁרַק נִכְנָס שָׁמָּה בָּרַח בְּבֶהָלָה, מִפְּנֵי לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, שֶׁהִטִּיל אֵימָה וְיִרְאָה עַל כָּל מִי שֶׁרָצָה לְהִכָּנֵס לַגָּן. וְשַׁבָּת אֲגִין עֲלוֹהִי, כַּמּוּבָא (עֵיִן זֹהַר שְׁמוֹת קלח); הַיְנוּ שֶׁשַּׁבָּת הֵגֵנָּה עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְהִצִּילַתּוּ. וְשַׁבָּת הוּא בְּחִינַת מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ, כִּי אָז נִתְגַּלָּה אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי נִפְלָא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הָאָדָם הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מֶלֶךְ, שֶׁהָיָה שָׁלוֹם בְּיָמָיו, וְעַל־כֵּן עָמַד עַצְמוֹ אֵצֶל שַׁבָּת, וְזֶה מַה שֶּׁהִצִּיל

(עָנָה וְאָמַר אַחַר שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת בְּזֶה הַלָּשׁוֹן):

הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת הִיא הַפְלֵא גָּדוֹל. וְהַכֹּל אֶחָד. הַבְּהֵמוֹת וְכוּ׳, וְהַכִּסֵּא וְכוּ׳ וְהַגָּן הַכֹּל אֶחָד. פַּעַם נִקְרָא (הַבְּחִינָה הַמְרֻמֶּזֶת בְּהַסִּפּוּר) **בְּשֵׁם זֶה וּפַעַם בְּשֵׁם זֶה; הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן וְהַבְּחִינָה:**

וְהַדְּבָרִים עֲמֻקִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. (גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר). **וְיֵשׁ עוֹד וְאֵין צְרִיכִין**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אוֹתוֹ, וְהַשְּׁאָר לֹא בֵּאֵר רַבֵּנוּ זַ״ל. [כָּל אֵלּוּ מְעַט הָרְמָזִים דִּבֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל בִּרְהִיטָא, אַחַר שֶׁסִּפֵּר אֶת הַסִּפּוּר הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה].

עָנָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל אַחַר שֶׁסִּפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן:

הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת הִיא הַפְלֵא גָּדוֹל. וְהַכֹּל אֶחָד, הַבְּהֵמוֹת וְכוּ׳, וְהַכִּסֵּא וְכוּ׳, וְהַגָּן — הַכֹּל אֶחָד. פַּעַם נִקְרָא (הַבְּחִינָה הַמְרֻמֶּזֶת בְּהַסִּפּוּר) בְּשֵׁם זֶה, וּפַעַם בְּשֵׁם זֶה, הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן וְהַבְּחִינָה:

וְהַדְּבָרִים עֲמֻקִּים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, כִּי הַבְּהֵמוֹת הֵם הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כה), שֶׁזֶּה כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם שֶׁהֵם הַדְּמְיוֹנוֹת, שֶׁהַיּוֹם צְרִיכִים לִקְרֹא אֶת הַיֵּצֶר הָרָע בְּשֵׁם כֹּחַ הַמְדַמֶּה, כִּי מִשָּׁם בָּאִים כָּל הַדְּמְיוֹנוֹת, וְכֵן נִקְרָא בִּכְלָלִיּוּת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, בְּסוֹד כִּסֵּא, כִּי הַכֹּל כִּסֵּא לֶאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִם זֶה לֹא מְקֻשָּׁר לְשָׁרְשׁוֹ, אֲזַי אֵינוֹ שָׁר אֶת הַנִּגּוּן הַנִּפְלָא, כִּי הִפְרִידוּ אֶת הַכִּסֵּא מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ, וְכֵן הַגָּן שֶׁהוּא כְּלָלִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה, אִם אֵינוֹ מְקֻשָּׁר אֶל הָעֵדֶן, עֵדוּנָא דְּנַחֲלָא, אֲזַי מְגָרְשִׁים אוֹתוֹ וְרוֹדְפִים אוֹתוֹ, וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ בְּבֶהָלָה. נִמְצָא, שֶׁהַבְּהֵמוֹת וְהַכִּסֵּא וְהַגָּן — הַכֹּל אֶחָד. (גַּם אֵלֶּה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ, נֵרוֹ יָאִיר) וְיֵשׁ עוֹד סוֹדוֹת וּרְמָזִים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, שֶׁמְּרֻמָּזִים בְּהַמַּעֲשֶׂה הַנִּפְלָא הַזֶּה, וְאֵין

לְגַלּוֹת לָכֶם. גַּם יֵשׁ עוֹד מַה שֶּׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה בְּהַמְּדִינָה הַנַּ"ל, עָשָׂה דָּבָר כְּנֶגֶד הַחַמָּה וְדָבָר כְּנֶגֶד הַלְּבָנָה, (הַיְנוּ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים הָיוּ מְרַמְּזִים עַל חַמָּה וּלְבָנָה), **וְהַלְּבָנָה הָיְתָה אוֹחֶזֶת נֵר בְּיָדָהּ, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם, אֲזַי אֵין הַנֵּר מֵאִיר, כִּי שָׂרְגָא בְּטִיהֲרָא וְכוּ'** (נֵר בַּצָּהֳרַיִם אֵינוֹ מֵאִיר), **וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

צְרִיכִין לְגַלּוֹת לָכֶם, [כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל רָצָה שֶׁנִּתְגַּלֶּה בְּעַצְמֵנוּ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ רְמָזִים, וּלְהוֹצִיא לְעַצְמֵנוּ עֵצוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בָּעוֹלָם הָעוֹבֵר הַזֶּה]. גַּם יֵשׁ עוֹד, מַה שֶּׁהַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה בְּהַמְּדִינָה הַנַּ"ל, עָשָׂה דָּבָר כְּנֶגֶד הַחַמָּה, וְדָבָר כְּנֶגֶד הַלְּבָנָה (הַיְנוּ שֶׁאֵלּוּ הַדְּבָרִים הָיוּ מְרַמְּזִים עַל חַמָּה וּלְבָנָה), [כִּי סוֹד הַשּׁוֹשַׁנָּה הִיא בְּחִינַת הַחַמָּה, וְסוֹד הַכִּסֵּא הִיא בְּחִינַת הַלְּבָנָה, וַעֲכָשָׁו בַּגְּלוּת נִסְתְּרֶת הַחַמָּה מֵרֹב הֶעָנָנִים שֶׁמְּסַבְּבִים אוֹתָהּ, וּמִמֵּילָא גַּם הַכִּסֵּא עוֹמֵד שָׁמֵם, וְאֵינוֹ שָׁר אֶת הַשִּׁיר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא, אַךְ כְּשֶׁמַּגְבִּיהִים אֶת הַשּׁוֹשַׁנָּה, וּמְפַזְּרִים אֶת הֶעָנָנִים הַמְכַסִּים אוֹתָהּ, מִמֵּילָא שָׂמִים אוֹתָהּ בִּמְקוֹמָהּ הָרָאוּי לָהּ, שֶׁתִּהְיֶה לְמַעְלָה מֵהַכִּסֵּא, וְיִהְיֶה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה, בְּסוֹד (הוֹשֵׁעַ יד, ו): "אֶהְיֶה כַּטַּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה, וְיַךְ שָׂרָשָׁיו כַּלְּבָנוֹן", וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן ט'): מַה הַשּׁוֹשַׁנָּה הַזּוֹ אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם, אֶלָּא גַּב רֵיחָהּ, כָּךְ יִשְׂרָאֵל אֵינָן בְּטֵלִין אֶלָּא גַּב מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים; מַה שּׁוֹשַׁנָּה זוֹ אֵינָהּ אֶלָּא לְרֵיחַ, כָּךְ לֹא נִבְרְאוּ הַצַּדִּיקִים אֶלָּא לְגְאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל; מַה שּׁוֹשַׁנָּה זוֹ עוֹלָה לְשֶׁלְחָן מְלָכִים תְּחִלָּה וְסוֹף, כָּךְ יִשְׂרָאֵל הֵן הֵן לָעוֹלָם הַזֶּה הֵן הֵן לָעוֹלָם הַבָּא; מַה שּׁוֹשַׁנָּה זוֹ נִכֶּרֶת בֵּין הָעֲשָׂבִים, כָּךְ יִשְׂרָאֵל נִכָּרִין בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה סא, ט): "כָּל רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם"; מַה שּׁוֹשַׁנָּה זוֹ מְתֻקֶּנֶת לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, כָּךְ יִשְׂרָאֵל מְתֻקָּנִים לְגְאֻלָּה שֶׁל מָחָר; כִּי בָּרֵגַע שֶׁהַשּׁוֹשַׁנָּה תַּעֲלֶה לְמַעְלָה מֵהַכִּסֵּא, אָז יִתְגַּלֶּה יִקְרַת וּמַעֲלַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵיךְ שֶׁהֵם מוּכָנִים כְּבָר לִגְאֻלָּה. וְהַלְּבָנָה הַיְתָה אוֹחֶזֶת נֵר בְּיָדָהּ, כִּי הִיא בְּעַצְמָהּ אֵינָהּ מְאִירָה, אֶלָּא מִמַּה שֶּׁמְּקַבֶּלֶת מֵהַשֶּׁמֶשׁ, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם, אֲזַי אֵין הַנֵּר מֵאִיר, כִּי שָׂרְגָא בְּטִיהֲרָא [נֵר בַּצָּהֳרַיִם אֵינוֹ מוֹעִיל] וְכוּ', וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה הַלַּיְלָה אֶל הַיּוֹם: מִפְּנֵי

הַלַּיְלָה אֶל הַיּוֹם: מִפְּנֵי מָה כְּשֶׁאַתָּה בָּא אֵין לִי שֵׁם (כַּמְבֹאָר לְעֵיל), כִּי בַּיּוֹם אֵין מוֹעִיל הַנֵּר כְּלָל:

פֵּרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה הוּא, כְּמוֹ הַכֹּפֶא שֶׁעָשָׂה הַמֶּלֶךְ כַּנַּ"ל שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה שֶׁצְּרִיכִין לֵידַע אֵיךְ לְסַדֵּר הַדְּבָרִים, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁבָּקִי בַּסְּפָרִים וְלִבּוֹ שָׁלֵם, יוֹכַל לְהָבִין הַפֵּרוּשׁ, אַךְ צְרִיכִין לְסַדֵּר הַדְּבָרִים הֵיטֵב, כִּי פַּעַם נִקְרָא כָּךְ וּפַעַם נִקְרָא כָּךְ. וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים, הַיְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה, לִפְעָמִים נִקְרָא הָאָדָם שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל בְּשֵׁם זֶה וְלִפְעָמִים בְּשֵׁם אַחֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מָה כְּשֶׁאַתָּה בָּא, אֵין לִי שֵׁם (כַּמְבֹאָר לָעֵיל), כִּי בַּיּוֹם אֵין מוֹעִיל הַנֵּר כְּלָל. וְזֶה בְּעַצְמוֹ הַחִלּוּף וְהַתְּמוּרָה שֶׁמַּעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ וְאֶת שֵׁם הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר, הֲלָכָה ג׳, אוֹת לח, לט).

פֵּרוּשׁ הַמַּעֲשֶׂה הוּא, כְּמוֹ הַכֹּפֶא שֶׁעָשָׂה הַמֶּלֶךְ כַּנַּ"ל, שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה שֶׁצְּרִיכִין לֵידַע אֵיךְ לְסַדֵּר הַדְּבָרִים, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁבָּקִי בַּסְּפָרִים וְלִבּוֹ שָׁלֵם, יוֹכַל לְהָבִין הַפֵּרוּשׁ, אַךְ צְרִיכִין לְסַדֵּר הַדְּבָרִים הֵיטֵב, כִּי פַּעַם נִקְרָא כָּךְ, וּפַעַם נִקְרָא כָּךְ, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים, הַיְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה, לִפְעָמִים נִקְרָא הָאָדָם שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל בְּשֵׁם זֶה, וְלִפְעָמִים בְּשֵׁם אַחֵר, וְכֵן בִּשְׁאָר הַדְּבָרִים; הַיְנוּ יָדוּעַ הַכְּלָל בְּכָל סִפְרֵי הַזֹּהַר וּבְכָל סִפְרֵי קַבָּלָה, שֶׁכָּל בְּחִינָה כְּלוּלָה מִכָּל הַבְּחִינוֹת, וּבְכָל דָּבָר יֵשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְכָל סְפִירָה כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וַחֲמִשָּׁה פַּרְצוּפִים, וְכֵן בְּכָל פַּרְצוּף יֵשׁ חֲמִשָּׁה פַּרְצוּפִים כַּיָּדוּעַ, וְלָכֵן בְּכָל פַּעַם בְּכָל עוֹלָם וּבְכָל שֵׁם וּסְפִירָה, נִקְרָא בְּשֵׁם אַחֵר, אֲבָל בֶּאֱמֶת הַכֹּל אֶחָד, לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה הָאָדָם לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא יִרְאֶה לִפְנֵי מַרְאֵה עֵינָיו רַק עֶצֶם אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין דְּבָרִים אֵלּוּ לַאֲמִתָּתָן. בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

(כָּל זֶה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ עָלָיו הַשָּׁלוֹם זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

❖ ❖ ❖

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין דְּבָרִים אֵלּוּ לַאֲמִתָּתָן, בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

(כָּל זֶה הַיְנוּ כָּל הָרְמָזִים הַדַּקִּים שֶׁמּוּבָאִים אַחַר הַסִּפּוּר הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, הֵם דִּבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה).

מַעֲשֶׂה יב מִבַּעַל־תְּפִלָּה

מַעֲשֶׂה: פַּעַם אַחַת הָיָה בַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה יוֹשֵׁב חוּץ לַיִּשּׁוּב, וְהָיָה רָגִיל לִכָּנֵס לַיִּשּׁוּב, וְהָיָה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה יב מִבַּעַל תְּפִלָּה

[בְּסִפּוּר זֶה יְגַלֶּה רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת סוֹד הַגְּאֻלָּה, שֶׁתִּהְיֶה עַל־יְדֵי הַבַּעַל תְּפִלָּה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳): עִקַּר כְּלִי זֵינוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הוּא תְּפִלָּה, וְכָל מִלְחַמְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה, וְכָל הַכְּבִישׁוֹת שֶׁיִּכְבֹּשׁ הַכֹּל מִשָּׁם, אֲבָל קֹדֶם לָכֵן יִתְרַבּוּ כָּל הַכִּתּוֹת הַמְדֻמּוֹת, שֶׁמּוֹלִיכִין שׁוֹלָל אֶת הֲמוֹן־עָם, וְיָבוֹא הַגִּבּוֹר, וְיֵלֵךְ וְיִכְבֹּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כִּי עַל כֻּלָּם יִפֹּל פַּחַד מִמֶּנּוּ. וְזֶה מְרֻמָּז עַל מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁתִּתְגַּבֵּר בָּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְיִהְיוּ אֲסוֹנוֹת נוֹרָאִים, עַד שֶׁבְּנֵי אָדָם יִתְפַּחֲדוּ מִמֶּנּוּ מְאֹד, וְיִכָּנְעוּ לְפָנָיו. וְעִקַּר הַפַּחַד יִפֹּל עַל אֵלּוּ הָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁבְּיוֹתֵר הֵם יִפְחֲדוּ מֵהַגְּבוֹר. וְכַמּוּבָן מִדִּבְרֵי צַדּוּפֵי מוֹהַרַנ״תְ זַ״ל, שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה הוּא הוּא רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ, כִּי עַל עַצְמוֹ אָמַר, שֶׁהוּא הַמֵּלִיץ, שֶׁיָּכוֹל לְהַמְלִיץ אֲפִלּוּ עַל הַכִּי גָּרוּעַ גְּלִיּוֹנוֹת שְׁלֵמִים שֶׁל לְמוּדֵי זְכוּת].

מַעֲשֶׂה: פַּעַם אַחַת הָיָה בַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהָיָה עוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה יוֹשֵׁב חוּץ לַיִּשּׁוּב, הַיְנוּ מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְעוֹסֵק תָּמִיד בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, תְּפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא מִתְרוֹמֵם וְיוֹצֵא מִן הַיִּשּׁוּב שֶׁבְּנֵי־אָדָם נִמְצָאִים, כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא מַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי מִמֵּילָא לֹא נִמְצָא בְּאוֹתוֹ יִשּׁוּב הֵיכָן שֶׁהֲמוֹן־עָם נִמְצָאִים, כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ בַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, הוּא נִתְעַלֶּה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, וּכְבָר אֵינוֹ חוֹשֵׁב בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ חֲשִׁיבָה כְּמוֹ שֶׁהֲמוֹן־עָם חוֹשְׁבִים. **וְהָיָה רָגִיל לִכָּנֵס לַיִּשּׁוּב**; כִּי הַבַּעַל תְּפִלָּה

נִכְנָם אֵצֶל אֵיזֶה אָדָם. מִסְתָּמָא הָיָה נִכְנָם לְהַקְטַנִּים בְּמַעֲלָה, כְּגוֹן עֲנִיִּים וְכַיּוֹצֵא, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ מֵהַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, חֱיוֹת שֶׁבְּאֱמֶת אֵין שׁוּם תַּכְלִית כִּי־אִם לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כָּל יְמֵי חַיָּיו וּלְבַלּוֹת יָמָיו בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ', וְהָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנָיו, עַד שֶׁנִּתְרַצָּה אוֹתוֹ הָאָדָם

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁר הוּא רַחֲמָן אֱמִתִּי, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז') עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה מט, י): "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם", הַיְנוּ מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן, הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת מַנְהִיג. וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת הוּא כְּשֶׁנּוֹפְלִין בַּעֲוֹונוֹת, וְהַצַּדִּיק מוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם. וְלָכֵן הָיְתָה דַּרְכּוֹ שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, לְהִכָּנֵס לַיְּשׁוּב, הַיְנוּ שֶׁהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ אֶל פְּשׁוּטֵי עָם, וְהָיָה נִכְנָס אֵצֶל אֵיזֶה אָדָם, מִסְתָּמָא הָיָה נִכְנָס לְהַקְטַנִּים בְּמַעֲלָה, כְּגוֹן עֲנִיִּים וְכַיּוֹצֵא, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל לִבּוֹ מֵהַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, חֱיוֹת שֶׁבְּאֱמֶת אֵין שׁוּם תַּכְלִית, כִּי אִם לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת ה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּלְבַלּוֹת יָמָיו בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְכוּ'; כִּי רַק אֵלּוּ הַנִּשְׁבָּרֵי לֵב הֲעֲנִיִּים וּקְטַנֵּי עֵרֶךְ, שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לְלֹא כְלוּם, לָהֶם נִכְנָס בְּיוֹתֵר הַדִּבּוּרִים מֵהַתַּכְלִית, וְהָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ דִּבְרֵי הִתְעוֹרְרוּת כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנָיו, כִּי בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם יְזֻכֶּה לִפְעֹל אֵצֶל הַזּוּלַת, צְרִיכִים הַרְבֵּה דִּבּוּרִים לְדַבֵּר, כִּי הַגּוּף הוּא מְנִיעָה לְהַנְּשָׁמָה, לְקַבֵּל אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּצְרִיכִים לְדַבֵּר הַרְבֵּה עִם הַגּוּף כְּדֵי לְזַכְּכוֹ, שֶׁיִּהְיֶה גַּם־כֵּן רָאוּי לְקַבֵּל מַה שֶּׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן כב), כִּי עֲזוּת הַגּוּף מְעַכֶּבֶת שֶׁהַנְּשָׁמָה תָּאִיר בָּהּ, וְלָכֵן צְרִיכִים לְזַכֵּךְ אֶת הַגּוּף, שֶׁגַּם בְּשַׂר הַגּוּף יַרְגִּישׁ אֱלֹקוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נח, ז): "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם", שֶׁלֹּא תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִלְּרַחֵם עַל בְּשָׂרְךָ, שֶׁגַּם הוּא יַשִּׂיג אֱלֹקוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יט, כו):

לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ. וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּתְרַצָּה עִמּוֹ, הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ שֶׁהָיָה לוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב, כִּי אוֹתוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל בָּחַר לוֹ מָקוֹם חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל. וּבְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם הָיָה שָׁם נָהָר לְפָנָיו, גַּם הָיָה שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, וְהָיוּ אוֹכְלִים מִן הַפֵּרוֹת, וְעַל בְּגָדִים לֹא הָיָה מַקְפִּיד כְּלָל.

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

"וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ"; וְלָכֵן צְרִיכִים הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם בְּעִנְיְנֵי יִרְאַת שָׁמַיִם, עַד שֶׁיִּתְקַבֵּל וְיִכָּנֵס בְּתוֹךְ לִבָּם, וְלָכֵן הָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִם הֶעָנִי, עַד שֶׁנִּתְרַצָּה אוֹתוֹ הָאָדָם לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּתְרַצָּה עִמּוֹ, הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ, שֶׁהָיָה לוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב, כִּי אוֹתוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל בָּחַר לוֹ מָקוֹם חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פג), שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁיִּהְיֶה פּוֹשֵׁט גּוּפוֹ הַמְצֹרָע, וְיִזְכֶּה לְגוּף קָדוֹשׁ מִגַּן־עֵדֶן, וְיִהְיֶה נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְתַכְלִית הַזּוֹ הוּא עִקַּר הַמָּקוֹם, הַיְנוּ מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. וּבְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם הָיָה שָׁם נָהָר לְפָנָיו, שֶׁזֶּה סוֹד מְקֹוֶה, שֶׁהוּא דָּבָר גָּדוֹל עַד מְאֹד, כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְהַשָּׂגַת רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, לִהְיוֹת רָגִיל בִּטְבִילַת מְקֹוֶה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשׁוּם קְדֻשָּׁה בְּלֹא טְבִילַת מְקֹוֶה. גַּם הָיָה שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, שֶׁזֶּה כְּלַל הַמְּצוּוֹת שֶׁהָאָדָם מְקַיֵּם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהָיוּ אוֹכְלִים מִן הַפֵּרוֹת, שֶׁהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, וְאֶת הַפֵּרוֹת אוֹכֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל בְּגָדִים לֹא הָיָה מַקְפִּיד כְּלָל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת־הָרַ"ן, סִימָן ק') עַל פָּסוּק (בְּרֵאשִׁית לט, יב): "וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ", שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר וְהַסִּטְרָא אָחֳרָא תּוֹפְסִים אֶת הָאָדָם בְּבִגְדּוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּטְרִידָה אוֹתוֹ בְּטִרְדַת בְּגָדָיו וּמַלְבּוּשָׁיו, כִּי טִרְדַּת הִצְטָרְכוּת מַלְבּוּשִׁים וּבְגָדִים שֶׁל אָדָם, הֵם מְבַלְבְּלִין מְאֹד אֶת הָאָדָם, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ עַל־יְדֵי־זֶה מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְזֶהוּ "וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדּוֹ", אַךְ מִי שֶׁהוּא בַּעַל נֶפֶשׁ, וְלִבּוֹ חָזָק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ גַּם עַל זֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לוֹ בֶּגֶד לִלְבֹּשׁ, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵינוֹ מַטְרִיד עַצְמוֹ בָּזֶה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַנִּיחַ עַצְמוֹ לְבַלְבֵּל בָּזֶה, וְזֶהוּ: "וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס" וְגוֹ', שֶׁמַּנִּיחַ בִּגְדוֹ וּמַלְבּוּשׁוֹ, וְנָס וּבוֹרֵחַ מֵהֶם, וְאֵינוֹ

וְכֵן הָיָה רָגִיל תָּמִיד לִכְנֹס לַיִּשּׁוּב וּלְפָתוֹת וּלְרָצוֹת בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וְכוּ׳. וְכָל מִי שֶׁהָיָה מְרֻצֶּה עִמּוֹ, הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ״ל. וְהֵם הָיוּ עוֹסְקִים שָׁם רַק בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּוִדּוּיִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מַשְׁגִּיחַ כְּלָל עַל זֶה, רַק עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי מַה שֶּׁיָּכוֹל; וְלָכֵן הַבַּעַל תְּפִלָּה לֹא הִסְתַּכֵּל עַל בְּגָדִים. וְכֵן הָיָה רָגִיל תָּמִיד לִכְנֹס לַיִּשּׁוּב, וּלְפָתוֹת וּלְרָצוֹת בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֵילֵךְ בְּדַרְכּוֹ לַעֲסֹק בִּתְפִלּוֹת וְכוּ׳; כִּי צְרִיכִים עֲבוֹדוֹת רַבּוֹת וְקָשׁוֹת מְאֹד, עַד שֶׁפּוֹעֲלִים אֵצֶל הָאָדָם שֶׁיְּנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וִידַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיָשִׂיחַ וִיסַפֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, וְיַרְבֶּה בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת. וּצְרִיכִים לְרָצוֹת וּלְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם, שֶׁיִּרְצוּ לְהַתְחִיל לְטָעֹם אֶת טַעַם הָאֲמִתִּי שֶׁל הַדְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי שִׁירוֹת תְּפִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְכָל מִי שֶׁהָיָה מְרֻצֶּה עִמּוֹ, הָיָה לוֹקְחוֹ וּמוֹלִיכוֹ לִמְקוֹמוֹ חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁהֶעֱלָה אוֹתוֹ לְמַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיֶה נִמְצָא בֵּין בְּנֵי־אָדָם הוּא יִהְיֶה חוּץ לַיִּשּׁוּב, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְתָמִיד רַק חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְשָׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִתְעַלֶּה וְנֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הוּא אֵינוֹ מִן הַיִּשּׁוּב. [וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, תְּפִלּוֹת וְהִתְבּוֹדְדוּת, אַל תֶּחָלֵשׁ דַּעְתּוֹ עַל שֶׁבְּנֵי־אָדָם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא נִפְסָל בְּעֵינֵיהֶם, כִּי צָרִיךְ שֶׁיֵּדַע, שֶׁתִּכְלִית־וּמְיֻחָד מִי שֶׁעוֹסֵק בִּתְפִלּוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא מְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מִמְּצִיאוּת הָעוֹלָם, וּמַדְבִּיק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן בְּנֵי־אָדָם מִסְתַּכְּלִים עָלָיו בְּצוּרָה אַחֶרֶת, כְּעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן שמה):

אֲנַחְנוּ אֵיננוּ כְּלָל מִזֶּה הָעוֹלָם שֶׁל עַכְשָׁו, וּמֵחֲמַת זֶה אֵין הָעוֹלָם יְכוֹלִים לִסְבֹּל אוֹתָנוּ. וְלָכֵן מִי שֶׁעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, שֶׁבָּחַר לְעַצְמוֹ לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל בְּנֵי־אָדָם שֶׁמְּזַלְזְלִים בּוֹ, כִּי מַה יֵּשׁ לוֹ עִמָּהֶם, הֵם מִמֵּילָא לֹא יְכוֹלִים לְהָבִין אוֹתוֹ]; וְהֵם הַיְנוּ הַבַּעַל תְּפִלָּה וַאֲנָשָׁיו, הָיוּ עוֹסְקִים שָׁם רַק בִּתְפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,

וְתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם חִבּוּרִים שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעִנְיְנֵי תְּפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּוִדּוּיִים, וְהָיוּ עוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד, עַד שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים גַּם בְּאוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵבִיאָם לְשָׁם, שֶׁהָיוּ רְאוּיִים גַּם־כֵּן לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהָיָה נוֹתֵן לְאֶחָד רְשׁוּת, שֶׁגַּם הוּא יִכְנֹס לַיְשׁוּב לַעֲסֹק בָּעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּדּוּיִים וְתַעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם לַאֲנָשָׁיו חִבּוּרִים, שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעִנְיְנֵי תְּפִלּוֹת וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וּוִדּוּיִים, וְהָיוּ עוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד; כִּי עִנְיַן הַתְּפִלָּה הוּא דָּבָר חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד, שֶׁאָדָם יַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד רַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִבְטַח רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָז כָּל עֲבוֹדָתוֹ וְתוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות שֶׁלּוֹ, יִהְיֶה כְּבָר בְּעִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, כִּי אֵינוֹ דּוֹמֶה אָדָם שֶׁתָּמִיד רַק מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹסֵק בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִטְהָרִים מֹחוֹ וְדַעְתּוֹ וְשִׂכְלוֹ לְגַמְרֵי, וְזוֹכֶה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאָז כְּבָר לְמוּד הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ הוֹלֵךְ בְּאֹפֶן אַחֵר, וְכֵן קִיּוּם הַמִּצְוֹות שֶׁלּוֹ הוּא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבִדְבֵקוּת, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזֶה מַה שֶּׁהַבַּעַל תְּפִלָּה הִכְנִיס, עַד שֶׁהָיוּ נִמְצָאִים גַּם בְּאוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵבִיאָם לְשָׁם, שֶׁהָיוּ רְאוּיִים גַּם־כֵּן לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; כִּי זֶה עִקַּר שְׁלֵמוּת הַצַּדִּיק, שֶׁיָּכוֹל לְהַחְדִּיר בְּתַלְמִידָיו דַּעַת וָשֵׂכֶל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁגַּם הֵם יוּכְלוּ כְּבָר לְהָקִים תַּלְמִידִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ז' וְסִימָן סט), שֶׁצְּרִיכִים לְהַעֲמִיד תַּלְמִידִים, וְאֵלּוּ הַתַּלְמִידִים יַעֲשׂוּ עוֹד תַּלְמִידִים, עַד שֶׁהָיָה נוֹתֵן לְאֶחָד רְשׁוּת, שֶׁגַּם הוּא יִכָּנֵס לַיְשׁוּב לַעֲסֹק בָּעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל; כִּי הַהֶכְרֵחַ לְקַבֵּל רְשׁוּת מֵהָרַב גַּם־כֵּן לַעֲסֹק בָּעֲבוֹדָה הַקְּדוֹשָׁה הַזּוֹ, כִּי לֹא כָּל אֶחָד מִסֻּגָּל לָזֶה, כִּי לְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם צְרִיכִים חָכְמָה עֲמֻקָּה, שֶׁלֹּא יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ וְלֹא יַטְעֶה אֲחֵרִים, כִּי

וְכֵן הָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה תָּמִיד וְהָיָה מְקָרֵב בְּכָל פַּעַם אֲנָשִׁים וּמוֹצִיאָם מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם בָּעוֹלָם, וְהִתְחִיל הַדָּבָר לְהִתְפָּרְסֵם, כִּי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עִם בְּנֵי־אָדָם צְרִיכִים שֵׂכֶל גָּדוֹל אֵיךְ לְהִתְעַסֵּק אִתָּם, וּלְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָדוּנָם לְכַף זְכוּת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רפב); וְזוֹ עֲבוֹדָה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, כִּי טֶבַע הָאָדָם, שֶׁמּוֹצֵא אֶת הָרָע אֵצֶל הַזּוּלַת, וְלָכֵן צְרִיכִים חָכְמָה עֲמֻקָּה, אֵיךְ לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ אֶל הַזּוּלַת, וְעַל זֶה צְרִיכִים רְשׁוּת מֵהָרַב. וְכֵן מוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נט), שֶׁאֵלּוּ שֶׁעוֹסְקִים בְּקֵרוּב רְחוֹקִים, צְרִיכִים מְאֹד לִשְׁמֹר, שֶׁלֹּא יִדְבַּק בָּהֶם הָרָע שֶׁל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהוּא מְקָרְבָם, וְלָכֵן צְרִיכִים רְשׁוּת מֵהָרַב, כִּי רַק הוּא יוֹדֵעַ אֶת מִי לְקָרֵב וְאֶת מִי לְרַחֵק, וְכֵן הָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה תָּמִיד, לְגַלּוֹת לְכֻלָּם אֶת הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, אֲשֶׁר אֵין לָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, אֶלָּא לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּלְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי מִצְווֹתָיו שֶׁצִּוָּנוּ בְּתוֹרָתוֹ, וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. **וְהָיָה מְקָרֵב בְּכָל פַּעַם אֲנָשִׁים וּמוֹצִיאָם מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל,** כִּי עִנְיָן לְקָרֵב רְחוֹקִים אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, זֶה הַדָּבָר הַכִּי חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (תִּרוּמָה קכח:): תָּא חֲזֵי, כָּל מָאן דְּאָחִיד בְּיָדָא דְּחַיָּבָא, וְאֶשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ לְמִשְׁבַּק אָרְחָא בִּישָׁא, אִיהוּ אִסְתַּלַּק בִּתְלַת סִלּוּקִין, מַה דְּלָא אִסְתַּלַּק הָכִי בַּר נַשׁ אַחֲרָא, גָּרִים לְאַכְפְּיָא סִטְרָא אַחֲרָא, וְגָרִים דְּאִסְתַּלַּק קַדִּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיקָרֵיהּ, וְגָרִים לְקַיְמָא כָּל עָלְמָא בְּקִיּוּמֵיהּ לְעֵילָא וְתַתָּא, וְעַל הַאי בַּר נַשׁ כְּתִיב (מַלְאָכִי ב, ה): "בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם", וְזָכֵי לְמֶחֱמֵי בְּנִין לִבְנוֹי, וְזָכֵי בְּהַאי עָלְמָא וְזָכֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כָּל מָארֵי דִּינִין לָא יָכְלִין לְמֵידָן לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עָאל בִּתְרֵיסָר תַּרְעֵי וְלֵית מָאן דְּיִמְחֵי בְּיָדֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב (תְּהִלִּים קיב, ב): "גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ, הוֹן וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ, וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד, זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים" וְגוֹ'; וְלָכֵן זוֹ הָיְתָה עֲבוֹדַת הַבַּעַל תְּפִלָּה, תָּמִיד לְקָרֵב רְחוֹקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, **עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם בָּעוֹלָם, וְהִתְחִיל הַדָּבָר לְהִתְפָּרְסֵם,** שֶׁהִנֵּה יֵשׁ

פִּתְאוֹם נִמְלְטוּ אֵיזֶה אֲנָשִׁים מִן הַמְּדִינָה, וְלֹא נוֹדַע אַיָּם, וְכֵן נִזְדַּמֵּן שֶׁפִּתְאוֹם נֶאֱבַד אֵצֶל אֶחָד בְּנוֹ, וְכֵיוֹצֵא בּוֹ, וְלֹא נוֹדַע אֵיפֹה הֵם, עַד שֶׁנּוֹדַע, הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמְפַתֶּה בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֶחָד שֶׁמְּקֻרָב רְחוֹקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי פִּתְאֹם נִמְלְטוּ אֵיזֶה אֲנָשִׁים מִן הַמְּדִינָה, וְלֹא נוֹדַע אַיָּם, כִּי כָּל אֵלּוּ שֶׁזָּכוּ לְהִתְקָרֵב אֶל הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כְּבָר נִשְׁתַּנְּתָה דַּעְתָּם לְטוֹבָה, וְרָאוּ הֶפְרֵשׁ בֵּינָם לְבֵין אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה, הֶעֱלָה אוֹתָם בְּמַדְרֵגָה, שֶׁיִּהְיוּ חוֹשְׁבִים יוֹתֵר מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, מֵאֲשֶׁר לַחֲשֹׁב יוֹמָם וָלַיְלָה מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה וְלָרוּץ אַחַר הַהֶבֶל. וְכֵן נִזְדַּמֵּן, שֶׁפִּתְאֹם נֶאֱבַד אֵצֶל אֶחָד בְּנוֹ וְכֵיוֹצֵא בּוֹ, וְלֹא נוֹדַע אֵיפֹה הֵם, הַיְנוּ לֹא שֶׁהַבַּעַל תְּפִלָּה חָטַף בָּנִים וַאֲנָשִׁים בְּפֹעַל, אֶלָּא הֶחְדִּיר בָּהֶם דַּעַת וָשֵׂכֶל בְּהַשָּׂגַת אֱלֹקוּת, עַד שֶׁהֵבִינוּ, שֶׁאֵין רָאוּי לְהִסְתּוֹבֵב בָּטֵל, וּלְבַטֵּפֵט דְּבָרִים בְּטֵלִים עַל דָּא וְעַל הָא, וּלְהִתְיַגֵּעַ בִּיגִיעוֹת וּבִטְרָחוֹת עֲצוּמוֹת בַּעֲבוּר פַּרְנָסָה, יוֹתֵר טוֹב לִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר רַק עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמִמֵּילָא אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים כְּבָר לֹא הָיְתָה לָהֶם שַׂיָּכוּת עִם אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּדֶרֶךְ כְּלָל שְׁקוּעִים בַּהֲבָלִים וְהַבְלֵי הַבְּלִים. וְלָכֵן כְּשֶׁאֶחָד הִתְנַתֵּק מֵאִתָּם, חָשְׁבוּ שֶׁהוּא נֶעֱלָם וְנֶאֱבָד, וְלֹא יָדְעוּ מָה אִתּוֹ וְאֵיפֹה הוּא, כִּי בְּנֵי אָדָם כָּל־כָּךְ מְשֻׁקָּעִים בְּשִׁגְיוֹנוֹת הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁעוֹשִׂים מִגַּשְׁמִיּוּת תַּכְלִית, כְּאִלּוּ אֵין שׁוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת, רַק לָרוּץ אַחַר הַהֶבֶל, בְּשָׁעָה שֶׁבְּכָל רֶגַע יְכוֹלִים לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל יִחוּד הַוָי"ה בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁזּוֹכְרִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אוֹ מְדַבְּרִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהֶם דַּעַת קְדוּשָׁה כָּזוֹ — לַחֲשֹׁב רַק מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, עַל־יְדֵי־זֶה נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ חָטְפוּ אוֹתָם מֵאַנְשֵׁי הָעוֹלָם, כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל אֲנָשִׁים בְּזֶה הָעוֹלָם לֹא אוֹחֲזִים בְּמַדְרֵגָה זוֹ, אַדְרַבָּה, כָּל אֶחָד נִמְשָׁךְ אַחַר הַהֶבֶל וְהַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְנִדְמֶה לוֹ עַל אֵלּוּ שֶׁעוֹבְדִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּאִלּוּ הֵם אֵינָם מִן הַיְשׁוּב, וְעָזְבוּ אֶת הַיְשׁוּב, עַד שֶׁנּוֹדַע, הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וּמְפַתֶּה בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ וּלְתָפְסוֹ, כִּי הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה הָיָה מִתְנַהֵג בְּחָכְמָה, וְהָיָה מְשַׁנֶּה וּמַחֲלִיף עַצְמוֹ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשִׁנּוּי אַחֵר, שֶׁאֵצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּעָנִי, וְאֵצֶל זֶה כְּסוֹחֵר, וְאֵצֶל זֶה בְּעַנְיָן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ כַּנַּ״ל, כִּי לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁעוֹלִים עַל סוֹף דַּעְתּוֹ שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, כִּי הוּא מֵרֹב חָכְמָתוֹ מַסְתִּיר וּמַעֲלִים אֶת עַצְמוֹ מִכָּל אָדָם, וּבִפְרָט מֵאֵלּוּ שֶׁחוֹלְקִים עָלָיו וְעַל דְּרָכָיו, מֵהֶם הוּא מַעֲלִים וּמַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ וּלְתָפְסוֹ, כִּי הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה הָיָה מִתְנַהֵג בְּחָכְמָה, וְהָיָה מְשַׁנֶּה וּמַחֲלִיף עַצְמוֹ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּשִׁנּוּי אַחֵר, שֶׁאֵצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּעָנִי, וְאֵצֶל זֶה כְּסוֹחֵר, וְאֵצֶל זֶה בְּעַנְיָן אַחֵר וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה; כִּי מֵאַחַר שֶׁהָעוֹלָם נִקְרָא עַל שֵׁם הֶעְלֵם, הַיְנוּ כִּי נֶעֱלֶמֶת וְנִסְתֶּרֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ מֵעֵינֵי כֹּל, וְלָכֵן הֶצְרֵךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי לְבוּשִׁים, וּלְהַגִּיעַ לְכָל אֶחָד כְּפִי דַּעְתּוֹ וְשִׂכְלוֹ וְעָנְיָנוֹ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהוֹרִיד אֶת עַצְמוֹ גַּם אֵלָיו. וְכָךְ מַחְדִּיר בּוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; כִּי אִם הָיָה מְגַלֶּה אֶת עַצְמוֹ תֵּכֶף־וּמִיָּד, אֲזַי מֵרֹב אוֹר לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת אוֹרוֹ, שֶׁמְּגַלֶּה אֶת עֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אֵצֶל הַמְקַבְּלִים, הַהֶכְרֵחַ לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמָם בְּכָל מִינֵי לְבוּשִׁים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶצְלָם רִבּוּי אוֹר, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן צא), שֶׁהַצַּדִּיק צָרִיךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּלְבוּשִׁים וּבְשִׂיחוֹת חֲלִין, כְּדֵי לְהַחְדִּיר בִּבְנֵי־אָדָם הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת. וְלָכֵן קָשֶׁה לִתְפֹּס אוֹתוֹ, כִּי הוּא מְשַׁנֶּה אֶת עַצְמוֹ אֵצֶל כָּל אֶחָד, וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ אֵצֶל גְּדוֹלֵי מְקֻרְבֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁמֵּרֹב הִתְכַּלְלוּתָם בָּאִין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי הֵם בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, לָכֵן קָשֶׁה לְתָפְסָם וּלְהַשִּׂיגָם. וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רמג): כְּכָל שֶׁהַצַּדִּיק יוֹתֵר גָּדוֹל, הוּא יוֹתֵר פָּשׁוּט, וְלֹא יְכוֹלִים לִרְאוֹת אֶצְלוֹ שׁוּם דָּבָר, וְאַדְרַבָּה תַּכְלִית הַהֵפֶךְ נִדְמֶה עָלָיו; אֲבָל דַּיְקָא צַדִּיק כָּזֶה, יָכוֹל לָרֶדֶת אֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהוּא דַּיְקָא מֵבִין אֶת כָּל הַטְּנוּפֶת וְהַלְכְלוּךְ שֶׁל כָּל יָרוּד וּפָחוּת. וְלָכֵן דַּיְקָא הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מֵהַבֹּץ שֶׁנָּפַל לְשָׁם, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל

אַחַר וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. גַּם כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס לְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְעֹל אֶצְלָם כַּוָּנָתוֹ, הָיָה מְרַמֶּה אוֹתָם בִּדְבָרִים, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ מְבִינִים כְּלָל כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה, וּכְאִלּוּ אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר כְּלָל לְהָבִין שֶׁכַּוָּנָתוֹ לָזֶה, אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת כָּל עִקַּר כַּוָּנָתוֹ כְּשֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם הָיָה רַק לָזֶה, לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, כִּי כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיָה רַק זֹאת. רַק כְּשֶׁהָיָה מֵבִין שֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל אֶצְלוֹ,

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

(לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סד), שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת צָרִיךְ לְעַיֵּן בְּסִפְרֵי אֶפִּיקוֹרְסוּת דַּיְקָא, כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת כָּל אֵלּוּ שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם, כִּי אִם לֹא הָיָה מְעַיֵּן שָׁם, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה בּוֹר וּשְׁאוֹל תַּחְתִּית נָפְלוּ, גַּם כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס לְדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְעֹל אֶצְלָם כַּוָּנָתוֹ, הָיָה מְרַמֶּה אוֹתָם בִּדְבָרִים, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ מְבִינִים כְּלָל כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה, וּכְאִלּוּ אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָעִנְיָן הַנַּ"ל, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר כְּלָל לְהָבִין, שֶׁכַּוָּנָתוֹ לָזֶה; כִּי הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הוֹלֵךְ בְּחָכְמָה עֲמֻקָּה כָּזוֹ, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, שֶׁמִּי שֶׁלֹּא אוֹחֵז בְּעִנְיָן זֶה לָצֵאת מֵהַיְּשׁוּב הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְלִהְיוֹת דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מְנַסֶּה בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבָּעוֹלָם לְסַבֵּב אוֹתוֹ, שֶׁגַּם הוּא יִרְצֶה לַעֲזֹב אֶת יְשׁוּב הֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל אִם הוּא רוֹאֶה שֶׁזֶּה לֹא הוֹלֵךְ, אֲזַי הוּא מְהַפֵּךְ הַכֹּל מֵהֶפֶךְ לְהֶפוּךְ, עַד שֶׁהַהוּא אֵינוֹ תּוֹפֵס שֶׁכַּוָּנָתוֹ הִיא לְהַחְדִּיר בּוֹ גִּלּוּי אֱלֹקוּת, וּלְקָרְבוֹ אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת כָּל עִקַּר כַּוָּנָתוֹ כְּשֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, הָיָה רַק לָזֶה לְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, כִּי כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיָה רַק זֹאת; כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הָיָה דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי הוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הוֹלֵךְ לוֹ בַּחַיִּים שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל גַּם־כֵּן יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה זוֹ, שֶׁיַּרְגִּישׁ רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, רַק כְּשֶׁהָיָה מֵבִין,

הָיָה מְסַבְּבוֹ וּמְעַקְּמוֹ וּמְרַמֶּהוּ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה, וְהָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם וּפִרְסוּם בָּעוֹלָם, וְהָיוּ מְצַפִּים לְתָפְסוֹ, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר כַּנַּ"ל.

וְהָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל עִם אֲנָשָׁיו יוֹשְׁבִים חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל וְעוֹסְקִים רַק בָּעִנְיָנִים הַנַּ"ל: בִּתְפִלָּה וְשִׁירוֹת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל אֱצְלוֹ, הָיָה מְסַבְּבוֹ וּמְעַקְּמוֹ וּמְרַמֶּהוּ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ הַטּוֹבָה, כִּי אִם אֵין אָדָם חָפֵץ בִּלְמוּדוֹ הַטּוֹב שֶׁל הַצַּדִּיק, אֲזַי הַצַּדִּיק מַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג בְּהַצַּדִּיק, כִּי אִם לְפִי הַהֶכָנָה שֶׁמֵּכִין אֶת עַצְמוֹ, לְקַבֵּל אֶת אוֹרוֹ הַגָּנוּז, וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל בַּהִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיק, שֶׁכְּפִי שֶׁאָדָם מֵכִין אֶת עַצְמוֹ לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַצַּדִּיק, כָּךְ יְקַבֵּל, כִּי הַהֶכָנָה הִיא הַכְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אוֹר הַצַּדִּיק, אֲבָל אִם אֵינוֹ מֵכִין אֶת עַצְמוֹ בַּהֶכָנָה כָּרָאוּי, עַל־יְדֵי־זֶה אֵין לוֹ כֵּלִים לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַצַּדִּיק שֶׁגָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה הַבַּעַל תְּפִלָּה עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם וּפִרְסוּם בָּעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ אָדָם שֶׁמִּסְתּוֹבֵב וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמוֹצִיא אֶת בְּנֵי־אָדָם חוּץ לַיִּשּׁוּב, הַיְנוּ יִשּׁוּב הָעוֹלָם, וְהָיוּ מְצַפִּים לְתָפְסוֹ, כִּי מִי שֶׁמְּקָרֵב רְחוֹקִים, עָלָיו יֵשׁ מַחֲלֹקֶת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, וְשׂוֹנְאִים אוֹתוֹ וְרוֹצִים רַק לְתָפְסוֹ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רכח): כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִסְתַּכֵּל בִּנְשָׁמָה שֶׁיְּכוֹלָה לְהַחֲזִיר בְּנֵי־אָדָם בִּתְשׁוּבָה, אֲזַי הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, כְּבָיכוֹל, מְבַקֵּשׁ וְרוֹאֶה שֶׁתִּהְיֶה עָלָיו מַחֲלֹקֶת, כְּדֵי שֶׁאֵלּוּ שֶׁמִּתְקָרְבִים, שֶׁיִּהְיֶה עִם אֱמֶת. וְלָכֵן הָיוּ מְצַפִּים לְתָפֹס אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר כַּנַּ"ל, כִּי תָּמִיד הֶעְלִים וְהִסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ מִבְּנֵי־אָדָם, שֶׁהִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד בְּדִבּוּרִים אֲחֵרִים, וְכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁלּוֹ שֶׁמְּדַבֵּר עִם זֶה, אֵינוֹ מְדַבֵּר עִם זֶה, עַד שֶׁקָּשֶׁה לְתָפְסוֹ. וְהָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל עִם אֲנָשָׁיו יוֹשְׁבִים חוּץ לַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וְעוֹסְקִים רַק בָּעִנְיָנִים הַנַּ"ל בִּתְפִלָּה וְשִׁירוֹת,

וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּוִדּוּיִים וְתַעֲנִיתִים וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבוֹת כַּנַּ"ל. גַּם הָיָה עִנְיַן הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַסְפִּיק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁצָּרִיךְ, וְאִם הָיָה מֵבִין בְּאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו, שֶׁלִּפְעִמִּים הוּא צָרִיךְ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁיִּהְיֶה הוֹלֵךְ מְלֻבָּשׁ בְּמַלְבּוּשֵׁי זָהָב, (שֶׁקּוֹרִין "גִּילְדִין גִּישְׁטִיקְט"), **הָיָה מַסְפִּיק לוֹ. וְכֵן לְהֵפֶךְ, שֶׁלִּפְעָמִים נִתְקָרֵב אֵלָיו אִישׁ עָשִׁיר, וְהָיָה מוֹצִיאוֹ מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וְהָיָה מֵבִין שֶׁזֶּה הֶעָשִׁיר צָרִיךְ לֵילֵךְ בִּבְגָדִים קְרוּעִים וְנִבְזִים הָיָה מַנְהִיגוֹ כָּךְ. הַכֹּל כְּפִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ צֹרֶךְ הַסְפָּקַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד,**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּוִדּוּיִים וְתַעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים וּתְשׁוּבוֹת כַּנַּ"ל; הַיְנוּ כִּי עָסְקוּ רַק בְּעִנְיְנֵי רוּחָנִיּוּת, מִמֵּילָא זֶה הוּא כְּמוֹ שֶׁיָּצְאוּ מֵהַיִּשּׁוּב, כִּי יְכוֹלִים לִהְיוֹת מְעֹרָבִים בֵּין אֲנָשִׁים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יִהְיוּ בֵּינֵיהֶם, מֵאַחַר שֶׁמֹּחַ מַחֲשַׁבְתָּם דָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר זֶה נִקְרָא שֶׁהוּא נִמְצָא חוּץ לַיִּשּׁוּב. גַּם הָיָה עִנְיַן הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַסְפִּיק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁצָּרִיךְ, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת יָכוֹל לָלֶכֶת נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה כא, סִימָן טו) עַל הַפָּסוּק (בְּמִדְבַּר כז, טז): "יִפְקֹד הֲוָיָ"ה אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה", אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ, לְפִי שֶׁאָמַר אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת, שֶׁאַתָּה מַכִּיר רוּחַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכָּל בְּרִיָּה, וּתְמַנֵּה אָדָם שֶׁיֵּדַע לַהֲלֹךְ עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם לְפִי דַּעְתּוֹ; וְכֵן הוּא (סִפְרֵי פִּנְחָס): "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ", שֶׁיָּכוֹל לַהֲלֹךְ כְּנֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד; וְאִם הָיָה מֵבִין בְּאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו, שֶׁלִּפְעִמִּים הוּא צָרִיךְ לַעֲבוֹדַת ה', שֶׁיִּהְיֶה הוֹלֵךְ מְלֻבָּשׁ בְּמַלְבּוּשֵׁי זָהָב, (שֶׁקּוֹרִין "גִּילְדִין גִּישְׁטִיקְט"), הָיָה מַסְפִּיק לוֹ, וְכֵן לְהֵפֶךְ, שֶׁלִּפְעָמִים נִתְקָרֵב אֵלָיו אִישׁ עָשִׁיר, וְהָיָה מוֹצִיאוֹ מִן הַיִּשּׁוּב כַּנַּ"ל, וְהָיָה מֵבִין שֶׁזֶּה הֶעָשִׁיר צָרִיךְ לֵילֵךְ בִּבְגָדִים קְרוּעִים וְנִבְזִים הָיָה מַנְהִיגוֹ כָּךְ. הַכֹּל כְּפִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ צֹרֶךְ הַסְפָּקַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הָיָה מַסְפִּיק לוֹ; כִּי זוֹ גְּדֻלַּת

הָיָה מַסְפִּיק לוֹ. וְאֵצֶל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁקִּרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה תַּעֲנִית אוֹ סִגּוּף גָּדוֹל יָקָר יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הָיָה לָהֶם תַּעֲנוּג מִן הַסִּגּוּף גָּדוֹל אוֹ מִתַּעֲנִית יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם:

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה מְדִינָה, שֶׁהָיָה שָׁם עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עֲשִׁירִים, אַךְ הָיָה דַּרְכָּם וְהַנְהָגָתָם זָר וּמְשֻׁנֶּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל הָיָה מִתְנַהֵג אֶצְלָם כִּפְי הָעֲשִׁירוּת, שֶׁהָיָה עֵרֶךְ מַעֲלַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּפְי הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים אוֹ רְבָבוֹת, יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה זוֹ, וּמִי שֶׁיֵּשׁ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַצַּדִּיק, שֶׁיּוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם כָּל אֶחָד כִּפְי שֹׂרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, לָזֶה מַגְבִּיהַּ וְלָזֶה מַשְׁפִּיל, וְהַכֹּל כִּפְי שָׁרְשֵׁי הַנִּשְׁמוֹת, שֶׁרַק הַצַּדִּיק הָאֱמֶת יוֹדֵעַ, וְאֵצֶל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, שֶׁקִּרְבָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הָיָה תַּעֲנִית אוֹ סִגּוּף גָּדוֹל יָקָר יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הָיָה לָהֶם תַּעֲנוּג מִן הַסִּגּוּף גָּדוֹל אוֹ מִתַּעֲנִית יוֹתֵר מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם; כִּי מֵאַחַר שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת רָצָה רַק אֶת טוֹבָתָם הַנִּצְחִית, לָכֵן הָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי יָדְעוּ שֶׁכַּוָּנָתוֹ לַשָּׁמַיִם, וְרוֹצֶה רַק אֶת טוֹבָתָם הַנִּצְחִית, וְעַל־כֵּן שָׂמְחוּ מְאֹד בְּכָל תַּעֲנִית אוֹ סִגּוּף שֶׁנָּתַן לָהֶם כְּתִקּוּן הַבַּעַל תְּפִלָּה.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה מְדִינָה, שֶׁהָיָה שָׁם עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עֲשִׁירִים, אַךְ הָיָה דַּרְכָּם וְהַנְהָגָתָם זָר וּמְשֻׁנֶּה מְאֹד, כִּי הַכֹּל הָיָה מִתְנַהֵג אֶצְלָם כִּפְי הָעֲשִׁירוּת, שֶׁהָיָה עֵרֶךְ מַעֲלַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּפְי הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים אוֹ רְבָבוֹת, יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה זוֹ, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן,

לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה אַחֶרֶת, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כָּל סֵדֶר הַמַּעֲלוֹת הָיָה אֶצְלָם כְּפִי הַמָּמוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת כְּפִי הַסְּכוּם שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם, הוּא מֶלֶךְ.

וְכֵן הָיָה לָהֶם דְּגָלִים, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, הוּא בְּדֶגֶל זֶה, וְיֵשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַמַּעֲלָה פְּלוֹנִית בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, הוּא בְּדֶגֶל אַחֵר, וְיֵשׁ לוֹ שָׁם אֵיזֶה מַעֲלָה בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל, לְפִי עֵרֶךְ מָמוֹנוֹ. וְהָיָה קָצוּב אֶצְלָם כַּמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל בְּמַעֲלָה פְּלוֹנִית, וְכַמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּדֶגֶל אַחֵר בְּאֵיזֶה מַעֲלָה. וְכֵן הַדַּרְגָּא וְהַמַּעֲלָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה הַכֹּל כְּפִי הַמָּמוֹן, כְּפִי מַה שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם.

וְכֵן הָיָה קָצוּב אֶצְלָם, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, הוּא סְתָם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה אַחֶרֶת, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כָּל סֵדֶר הַמַּעֲלוֹת הָיָה אֶצְלָם כְּפִי הַמָּמוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת כְּפִי הַסְּכוּם שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם — הוּא מֶלֶךְ. וְכֵן הָיָה לָהֶם דְּגָלִים, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן הוּא בְּדֶגֶל זֶה, וְיֵשׁ לוֹ אוֹתוֹ הַמַּעֲלָה פְּלוֹנִית בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, הוּא בְּדֶגֶל אַחֵר, וְיֵשׁ לוֹ שָׁם אֵיזֶה מַעֲלָה בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל, לְפִי עֵרֶךְ מָמוֹנוֹ, וְהָיָה קָצוּב אֶצְלָם כַּמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּאוֹתוֹ הַדֶּגֶל בְּמַעֲלָה פְּלוֹנִית, וְכַמָּה מָמוֹן יִהְיֶה לוֹ, וְיִהְיֶה נֶחְשָׁב בְּדֶגֶל אַחֵר בְּאֵיזֶה מַעֲלָה, וְכֵן הַדַּרְגָּא וְהַמַּעֲלָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה הַכֹּל כְּפִי הַמָּמוֹן, כְּפִי מַה שֶׁהָיָה קָצוּב אֶצְלָם. וְכֵן הָיָה קָצוּב אֶצְלָם, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן, הוּא סְתָם בֶּן

בֶּן־אָדָם, וְאִם יֵשׁ לוֹ עוֹד פָּחוֹת מִזֶּה, הוּא חַיָּה אוֹ עוֹף וְכַיּוֹצֵא. וְהָיָה אֶצְלָם חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת, דְּהַיְנוּ, כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק כָּךְ וְכָךְ, הוּא נִקְרָא אַרְיֵה אֱנוֹשִׁי (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: "אַיין מֶענְטְשְׁלִיכֶער לייב"), **וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שְׁאָר חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת וְכוּ', דְּהַיְנוּ, שֶׁלְּפִי מִעוּט מָמוֹנוֹ הוּא רַק חַיָּה אוֹ עוֹף וְכוּ', כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן, וּמַעֲלָה וְדַרְגָּא שֶׁל כָּל אֶחָד הָיָה רַק לְפִי הַמָּמוֹן:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָדָם, וְאִם יֵשׁ לוֹ עוֹד פָּחוֹת מִזֶּה, הוּא חַיָּה אוֹ עוֹף וְכַיּוֹצֵא. וְהָיוּ אֶצְלָם חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק כָּךְ וְכָךְ הוּא נִקְרָא אַרְיֵה אֱנוֹשִׁי (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: "אַיין מֶענְטְשְׁלִיכֶער לייב"), וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה שְׁאָר חַיּוֹת רָעוֹת וְעוֹפוֹת וְכוּ', דְּהַיְנוּ שֶׁלְּפִי מִעוּט מָמוֹנוֹ, הוּא רַק חַיָּה אוֹ עוֹף וְכוּ', כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן, וּמַעֲלָה וְדַרְגָּא שֶׁל כָּל אֶחָד הָיָה רַק לְפִי הַמָּמוֹן [וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זַ"ל מַדְגִּישׁ פֹּה בְּעִנְיַן הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וְהִתְנַהֲגוּתָם הַטִּפְּשִׁית וְהָרְשָׁעִית אֵיךְ שֶׁהִתְנַהֲגוּ עִם בְּנֵי אָדָם, שֶׁהָעִקָּר תָּלוּי כְּפִי הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם, וְזוֹ חֶשְׁבּוּתָן, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר חֶשְׁבּוּת אֵצֶל בְּנֵי־אָדָם, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פָּחוֹת כֶּסֶף, הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם חַיָּה, וּלְצַעֲרֵנוּ הָרַב, הַהַדְגָּשָׁה שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל מַדְגִּישׁ, זֶה לֹא סְתָם סִפּוּר שֶׁקָּרָה פַּעַם, אֶלָּא שֶׁקַּיָּם גַּם עַכְשָׁו, מִי שֶׁמַּכִּיר הֵיטֵב אֶת הִתְנַהֲגוּת הָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁכָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בְּיוֹתֵר עִם עֲשִׁירוּתוֹ, עַד שֶׁמִּי שֶׁאֵין לוֹ כֶּסֶף, מִסְתַּכְּלִים עָלָיו כְּאִלּוּ הוּא אֵיזוֹ חַיָּה, אוֹ אֵיזֶה עוֹף, וְלֹא רוֹצִים אֲפִלּוּ לְהִתְחַבֵּר אֵלָיו, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִלּוּ הָעֲשִׁירִים, אֲשֶׁר הַגַּאֲוָה הַסְּרוּחָה נוֹדֶפֶת מֵהֶם, מַחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם לַהֲכִי חֲכָמִים וּפִקְחִים, בְּשָׁעָה שֶׁהֵם רַק טִפְּשִׁים גְּדוֹלִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סד), שֶׁכָּל הַנְּגִידִים הַגְּדוֹלִים, כִּמְעַט כֻּלָּם הֵם מְשֻׁגָּעִים מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא עָשִׁיר, יֵשׁ לוֹ שִׁגָּעוֹן, כִּי הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן מְשַׁגֵּעַ אוֹתָם. וְלָכֵן זֶה בְּזָיוֹן גָּדוֹל מְאֹד לְהִתְנַשֵּׂא עִם הָעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא פָּשׁוּט מְשֻׁגָּע. וְרוֹאִים אֶת הַשְּׁאָט נָפֶשׁ, אֵיךְ אֲנָשִׁים מַחֲנִיפִים אֶת

וְנִשְׁמַע בָּעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה כָּזוֹ, וְהָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה מִתְאַנֵּחַ עַל זֶה, וְהָיָה אוֹמֵר: מִי יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן הֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת עַל־יְדֵי זֶה?! וְנִמְצְאוּ אֲנָשִׁים

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָעֲשִׁירִים, וְרָצִים אַחֲרֵיהֶם, וְרוֹקְדִים סְבִיבָם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי יד, כ): "וְאֹהֲבֵי עָשִׁיר רַבִּים"; כִּי כֻּלָּם רוֹצִים אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלּוֹ, וּבָזֶה בְּעַצְמוֹ, כָּל אֵלּוּ שֶׁמַּחֲנִיפִים אֶת הָעֲשִׁירִים, מַרְאִים אֶת הַכְּפִירוּת וְהָאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָעֲשִׁירִים הֵם מְשֻׁגָּעִים וּמְטֹרָפִים, וּמִסְתַּכְּלִים עַל עֲנִיִּים כְּאִלּוּ הֵם חַיּוֹת וְעוֹפוֹת, אֲזַי לָמָּה צְרִיכִים כָּל־כָּךְ לַחֲנֹף אוֹתָם?! אֵין זֶה אֶלָּא מִי שֶׁחוֹנֵף אֶת הֶעָשִׁיר, מַרְאֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, יְהֶיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, כִּי אִם הָיְתָה לוֹ אֱמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַכֹּל תָּלוּי רַק בְּיָדוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיָה מַחֲנִיף אֶת הֶעָשִׁיר. וְדָבָר זֶה לֹא יְכוֹלִים לְהַסְבִּיר לִבְנֵי־אָדָם שֶׁנָּפְלוּ לְתַאֲוַת מָמוֹן, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה וְאוֹי לְאוֹתָהּ חֶרְפָּה, לְאֵלּוּ שֶׁרוֹקְדִים סְבִיב הָעֲשִׁירִים וּמַחֲנִיפִים אוֹתָם. וּצְרִיכִים לְשַׁנֵּן דָּבָר זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, "שֶׁהָעֲשִׁירִים הֵם מְשֻׁגָּעִים וּמְטֹרָפִים", וּמִי שֶׁחוֹנֵף אוֹתָם, מַרְאֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה כְּלָל. וְלָכֵן דַּיְקָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלָּה, וְדָבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הוּא אֲשֶׁר לֹא הָיָה יָכוֹל לִסְבֹּל אֶת מְדִינַת הָעֲשִׁירוּת, שֶׁעָשׂוּ אֶת עַצְמָם לְבַסּוֹף אֱלִילִים (וּבָזֶה תָּבִין הֶמְשֵׁךְ כָּל הַסִּפּוּר).

**וְנִשְׁמַע בָּעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה כָּזוֹ, וְהָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה מִתְאַנֵּחַ עַל זֶה, וְהָיָה אוֹמֵר: מִי יוֹדֵעַ עַד הֵיכָן הֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת עַל־יְדֵי־זֶה, הוּא חָזָה וְרָאָה בָּרוּר מַה יִּהְיֶה בַּסּוֹף, כִּי בָּרֵגַע שֶׁעוֹשִׂים מְצִיאוּת מֵהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, וּמְבַטְּלִים אֶת הָעֲנִיִּים, וּמִסְתַּכְּלִים עֲלֵיהֶם, כְּאִלּוּ אֵינָם בְּנֵי אָדָם, אֶלָּא אוֹ חַיּוֹת אוֹ עוֹפוֹת, לְבַסּוֹף יַעֲשׂוּ מֵעַצְמָם אֱלִיל, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, הוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא יוֹתֵר מֻהָזוֹלֶת. וְהַבַּעַל תְּפִלָּה רָאָה אֶל מַה תַּאֲוַת מָמוֹן יְכוֹלָה לְהָבִיא, עַד שֶׁיַּחֲזִיקוּ אֶת הֶעָשִׁיר הַכִּי גָּדוֹל לֶאֱלִיל, שֶׁזֶּה בִּלְשׁוֹן עַמֵּנוּ "אֵיל הוֹן", וְלָכֵן הִתְאַנַּח מְאֹד, כִּי רָאָה, שֶׁהָעֲשִׁירוּת נֶהְפְּכָה לָהֶם וְהֵבִיאָה אוֹתָם לַעֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ. וְנִמְצְאוּ אֲנָשִׁים מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל, וְלֹא שָׁאֲלוּ אֶת

מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל, וְלֹא שָׁאֲלוּ אֶת דַּעְתּוֹ כְּלָל, וְהָלְכוּ לְשָׁם, אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב, כִּי הָיָה לָהֶם רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, עַל שֶׁנִּתְעוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוֹת מָמוֹן, וּבִפְרָט שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל אָמַר שֶׁהֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּנַּ"ל. עַל־כֵּן הָלְכוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי יַחֲזִירוּ אוֹתָם לְמוּטָב.

וְהָלְכוּ לְשָׁם, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְנִכְנְסוּ לְאֶחָד מֵהֶם, מִסְּתָמָא נִכְנְסוּ לְאֵיזֶה חַיָּה (דְּהַיְנוּ לְאָדָם שֶׁהוּא קָטָן בְּמַעֲלָה, כִּי יֵשׁ לוֹ סָךְ מוּעָט, שֶׁהָיָה נִקְרָא אֶצְלָם חַיָּה כַּנַּ"ל), **וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּדַרְכָּם, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין זֶה תַּכְלִית**

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

דַּעְתּוֹ כְּלָל, וְהָלְכוּ לְשָׁם, אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב, כִּי הָיָה לָהֶם רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם עַל שֶׁנִּתְעוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוֹת מָמוֹן, וּבִפְרָט שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל אָמַר, שֶׁהֵם יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִתְעוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּנַּ"ל, עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶת עַצְמָם אֱלִילִים מַמָּשׁ, עַל־כֵּן הָלְכוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי יַחֲזִירוּ אוֹתָם לְמוּטָב [אֲבָל כָּאן הָיְתָה לָהֶם טָעוּת, שֶׁהָלְכוּ בִּלְי רְשׁוּת רַבָּם, שֶׁזֶּה פְּגָם גָּדוֹל מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (סַנְהֶדְרִין ה:): תַּלְמִיד אַל יוֹרֶה הֲלָכָה בִּמְקוֹם רַבּוֹ]. וְהָלְכוּ לְשָׁם, וּבָאוּ אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְנִכְנְסוּ לְאֶחָד מֵהֶם, מִסְּתָמָא נִכְנְסוּ לְאֵיזֶה חַיָּה (דְּהַיְנוּ לְאָדָם, שֶׁהוּא קָטָן בְּמַעֲלָה, כִּי יֵשׁ לוֹ סָךְ מוּעָט, שֶׁהָיָה נִקְרָא אֶצְלָם חַיָּה כַּנַּ"ל); כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ עֲדַיִן כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה כֶּסֶף, וּבִפְרָט שֶׁשְּׁאָר הָעֲשִׁירִים קוֹרְאִין אוֹתוֹ חַיָּה, כְּאִלּוּ הוּא אֵינוֹ כְּאֶחָד מֵהֶם, עִמּוֹ עֲדַיִן יְכוֹלִים לְדַבֵּר, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ כְּדַרְכָּם, דִּבּוּרִים שֶׁקִּבְּלוּ מֵרַבָּם, דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וּצְרִיכִים לֵידַע, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין זוֹ תַּכְלִית

כְּלָל, וְעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְכוּ', וְלֹא שָׁמַע לָהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁתָּרֵשׁ אֶצְלָם שֶׁעִקַּר הוּא רַק הַמָּמוֹן. וְכֵן הָיָה מְדַבֵּר עוֹד עִם אַחֵר, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן, וְהוּא (הַיְנוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל) הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְהֵשִׁיב לוֹ זֶה הָאִישׁ שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ: וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְדַבֵּר עִמְּךָ. שְׁאָלוֹ: מִפְּנֵי מָה? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ מוּכָנִים עַתָּה לָעֲקֹר מִן הַמְּדִינָה לֵילֵךְ לִמְדִינָה אַחֶרֶת, בַּאֲשֶׁר שֶׁרָאִינוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק הַמָּמוֹן, עַל־כֵּן נִסְכַּם אֶצְלֵנוּ, לֵילֵךְ לִמְדִינָה שֶׁשָּׁם יְכוֹלִין

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כְּלָל, לָרוֹץ אַחַר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, וְעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת ה' וְכוּ', לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, בְּמִצְווֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלֹא שָׁמַע לָהֶם כְּלָל זֶה הֶעָשִׁיר הַקָּטָן, אַף שֶׁהָיָה נִקְרָא חַיָּה לְגַבֵּי שְׁאָר הָעֲשִׁירִים, אֲבָל הַדִּבּוּרִים שֶׁל הַתַּכְלִית לֹא נִכְנְסוּ בְּלִבּוֹ, וְלֹא שָׁמַע אֶל דִּבּוּרֵיהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁתָּרֵשׁ אֶצְלָם, שֶׁעִקַּר הוּא רַק הַמָּמוֹן; כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּתַאֲוַת מָמוֹן קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד לְדַבֵּר עִמּוֹ נֶגֶד הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן. וְכֵן הָיָה מְדַבֵּר עוֹד עִם אַחֵר, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן, וְהוּא (הַיְנוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל), הָיָה מַרְבֶּה לְדַבֵּר עִמּוֹ, הַיְנוּ עִם אֶחָד מֵהָעֲשִׁירִים, דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְאֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם רַק לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה. וְהֵשִׁיב לוֹ זֶה הָאִישׁ שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ: וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לִי פְּנַאי כְּלָל לְדַבֵּר עִמְּךָ — כְּדֶרֶךְ הָעֲשִׁירִים שֶׁהֵם תָּמִיד עֲסוּקִים, וּכְשֶׁבָּאִים לְדַבֵּר אִתָּם בַּעֲבוּר צְדָקָה לָעֲנִיִּים, הֵם תָּמִיד מִתְחַמְּקִים וְאוֹמְרִים, שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן. שְׁאָלוֹ זֶה שֶׁהָיָה עִם אַנְשֵׁי הַבַּעַל־תְּפִלָּה: מִפְּנֵי מָה אֵין לְךָ זְמַן? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ מוּכָנִים עַתָּה לָעֲקֹר מִן הַמְּדִינָה לֵילֵךְ לִמְדִינָה אַחֶרֶת, בַּאֲשֶׁר שֶׁרָאִינוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק הַמָּמוֹן, עַל־כֵּן נִסְכַּם אֶצְלֵנוּ לֵילֵךְ לִמְדִינָה, שֶׁשָּׁם יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת מָמוֹן, דְּהַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם עָפָר,

לַעֲשׂוֹת מָמוֹן, דְּהַיְנוּ, שֶׁיֵּשׁ שָׁם עָפָר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ זָהָב וָכֶסֶף. עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִין עַתָּה לֵילֵךְ כֻּלָּנוּ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה.

גַּם נִסְכַּם אֶצְלָם, שֶׁהֵם רוֹצִים שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ, שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל־כַּךְ מָמוֹן כְּפִי הַסִּכּוּם שֶׁקִּבְּלוּ עַל זֶה הוּא יִהְיֶה כּוֹכָב כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן, יֵשׁ לוֹ הַכֹּחַ שֶׁל אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, כִּי הַכּוֹכָב מְגַדֵּל הַזָּהָב, כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ עָפָר שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ זָהָב, זֶהוּ מֵחֲמַת הַכּוֹכָב, שֶׁמְּגַדֵּל בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם עַפְרוֹת זָהָב. נִמְצָא שֶׁהַזָּהָב הוּא נִמְשָׁךְ מִן הַכּוֹכָבִים, וּמֵאַחַר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ זָהָב וָכֶסֶף, עַל־כֵּן אָנוּ צְרִיכִים עַתָּה לֵילֵךְ כֻּלָּנוּ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה; כִּי מֵאַחַר שֶׁכָּל הַתַּכְלִית שֶׁלָּהֶם הִיא רַק הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, לָכֵן הֵם רוֹצִים כֻּלָּם לַעֲקֹר מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה, וְלִנְסֹעַ לְמָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שָׁם מֵהֶעָפָר זָהָב וָכֶסֶף, כִּי מִי שֶׁנִּשְׁקַע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, נִדְמֶה לוֹ שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה לֹא טוֹב, אֶלָּא יֵלֵךְ לְמָקוֹם אַחֵר, שָׁשָׁם עוֹשִׂים מֵהֶעָפָר זָהָב וָכֶסֶף, וּמַחֲלָה זוֹ נִמְצֵאת אֵצֶל רֹב בְּנֵי־אָדָם שֶׁאֵינָם שְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם, וְאֵינָם מְרֻצִּים מִמְּקוֹם מְגוּרָם וַעֲבוֹדָתָם, כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּתַאֲוַת מָמוֹן, תָּמִיד חוֹשֵׁב שֶׁבַּמָּקוֹם הַשֵּׁנִי יִהְיֶה לוֹ יוֹתֵר טוֹב. וְזוֹ מַחֲלָה שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לָצֵאת מִמֶּנָּה. גַּם נִסְכַּם אֶצְלָם, שֶׁהֵם רוֹצִים, שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן כְּפִי הַסִּכּוּם שֶׁקִּבְּלוּ עַל זֶה, הוּא יִהְיֶה כּוֹכָב, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן, יֵשׁ לוֹ הַכֹּחַ שֶׁל אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, כִּי הַכּוֹכָב מְגַדֵּל הַזָּהָב, כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ עָפָר, שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ זָהָב, זֶהוּ מֵחֲמַת הַכּוֹכָב שֶׁמְּגַדֵּל בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם עַפְרוֹת זָהָב, נִמְצָא שֶׁהַזָּהָב הוּא נִמְשָׁךְ מִן הַכּוֹכָבִים, וּמֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לְאֶחָד כָּל־כָּךְ זָהָב,

שֶׁיֵּשׁ לְאֶחָד כָּל־כָּךְ זָהָב, נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, וְעַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ כּוֹכָב. וְכֵן אָמְרוּ, שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם מַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה לְאֶחָד כָּךְ וְכָךְ כִּפְי הַסְּכוּם שֶׁקָּצְבוּ עַל זֶה, הוּא יִהְיֶה מַזָּל, וְכֵן עָשׂוּ לָהֶם מַלְאָכִים, הַכֹּל כִּפְי רִבּוּי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, עַד שֶׁהִסְכִּימוּ בֵּינֵיהֶם, שֶׁיִּהְיוּ לָהֶם גַּם־כֵּן אֱלֹקוּת, שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רִבּוּי מָמוֹן הַרְבֵּה, כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וְרִבָּבוֹת, כִּפְי מַה שֶׁקָּצְבוּ עַל זֶה, הוּא יִהְיֶה אֱלוֹקַ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָאֱלֹקִים שׁוֹפְעִים בּוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן, עַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ אֱלוֹקַ. וְכֵן קִיְּמוּ וְעָשׂוּ כְּכָל הַנַּ"ל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ אוֹתוֹ הַכּוֹכָב, וְעַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ כּוֹכָב, כַּמָּצוּי דָּבָר זֶה בָּעוֹלָם, שֶׁמִּי שֶׁנִּתְעַשֵּׁר, אוֹמְרִים עָלָיו הִנֵּה כּוֹכָב חָדָשׁ קָם, וְדָבָר זֶה שָׁגוּר מְאֹד בְּפִי כֹּל, וְהַכֹּל נִמְשָׁךְ מֵהַטָּעוּת הַזֹּו, שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁהַכֶּסֶף הַזֶּה תָּלוּי כְּפִי הַכּוֹכָבִים. וְכֵן אָמְרוּ, שֶׁיִּהְיוּ אֶצְלָם מַזָּלוֹת גַּם־כֵּן, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁיִּהְיֶה לְאֶחָד כָּךְ וְכָךְ כִּפְי הַסְּכוּם שֶׁקָּצְבוּ עַל זֶה, הוּא יִהְיֶה מַזָּל, כִּי בְּוַדַּאי מַזָּלוֹ גּוֹרֵם לוֹ לַעֲשִׁירוּת הַזֹּו, אֲשֶׁר הַכֹּל טָעוּת, כִּי אֵין טֶבַע וּמִקְרֶה וּמַזָּל כְּלָל, אֶלָּא הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וְכֵן עָשׂוּ לָהֶם מַלְאָכִים, הַכֹּל כִּפְי רִבּוּי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, כִּפְי רִבּוּי הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא מַלְאָךְ, עַד שֶׁהִסְכִּימוּ בֵּינֵיהֶם, שֶׁיִּהְיוּ לָהֶם גַּם־כֵּן אֱלֹקוּת, שֶׁמִּי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ רִבּוּי מָמוֹן הַרְבֵּה כָּךְ וְכָךְ אֲלָפִים וְרִבָּבוֹת כִּפְי מַה שֶׁקָּצְבוּ עַל זֶה, הוּא יִהְיֶה אֱלוֹקַ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָאֱלֹקִים שׁוֹפְעִים בּוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן, עַל־כֵּן הוּא בְּעַצְמוֹ אֱלוֹקַ. וְכֵן קִיְּמוּ וְעָשׂוּ כְּכָל הַנַּ"ל; וְהַצָּרָה וְהַמַּחֲלָה הַזּוֹ הַיּוֹם הִתְפַּשְׁטָה מְאֹד בָּעוֹלָם, שֶׁעוֹשִׂים מֵעַשִׁירִים מַמָּשׁ אֱלִיל, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, כֻּלָּם רוֹקְדִים סְבִיבוֹ וְסוֹגְדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנָיו, וְזֶה מְעוֹרֵר מַמָּשׁ שְׂאָט נֶפֶשׁ, שֶׁעוֹשִׂים מֵהֶעָשִׁיר אֱלִיל, וּמָצוּי דָּבָר זֶה אֲפִלּוּ מְשׁוּפְרָא דְּשׁוּפְרָא הֲכִי מְפֻרְסָמִים בָּעוֹלָם, כְּשֶׁרוֹאִים עָשִׁיר, הֵם מִשְׁתַּגְּעִים,

גַּם אָמְרוּ, שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם לֵישֵׁב כְּלָל בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאֵין רָאוּי לָהֶם לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי־הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ אוֹתָן, כִּי שְׁאָר בְּנֵי־הָעוֹלָם הֵם טְמֵאִים

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְחוֹנְפִים וּמַחֲנִיפִים אוֹתוֹ, כְּאִלּוּ הוּא אֵלִיל מַמָּשׁ, וְכָל זֶה בָּא רַק מֵחֲמַת חֶסְרוֹן אֱמוּנָה, וְעַל זֶה אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם — בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב בְּקְרִיאַת שְׁמַע: "הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם". נִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה: וְכִי עַם יִשְׂרָאֵל כָּל־כָּךְ טִפְּשִׁים, שֶׁיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְעוֹד יִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם, שֶׁיְּצָטָרְכוּ לְהַזְהִיר אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַצַּדִּיק הַכִּי גָּדוֹל וְעַד הָאָדָם הַפָּשׁוּט, שֶׁיִּשָּׁמֵר מְאֹד לֹא לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא לְהִשְׁתַּחֲווֹת לָהֶם, וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת, שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל חָשׁוּד בְּדָבָר כָּזֶה?! אֶלָּא זֶה סוֹבֵב עַל הָעֲשִׁירִים, שֶׁרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם אֲפִלּוּ מְפֻרְסָמִים לְצַדִּיקִים גְּדוֹלִים, וּבִפְרָט שְׁאָר דַּלֵּי הָעָם, כֵּינָן שֶׁרוֹאִים עָשִׁיר גָּדוֹל, כֻּלָּם רָצִים אֵלָיו וּמִשְׁתַּחֲוִים לְפָנָיו, כְּאִלּוּ הוּא אֵלִיל, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וּמִתְחַנְּנִים לְפָנָיו, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם כֶּסֶף, כְּאִלּוּ הוּא אֵלִיל מַמָּשׁ. וְאֶת הָעֲבוֹדָה זָרָה הַזּוֹ בָּא הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת לַעֲקֹר מֵאִתָּנוּ, שֶׁלֹּא נִלֵּךְ שׁוֹלָל, וְנַחֲשֹׁב שֶׁהַכֶּסֶף הַזֶּה שֶׁנִּמְצָא בִּידֵי הָעֲשִׁירִים זֶה מַשֶּׁהוּ, אֶלָּא צְרִיכִים לֵידַע שֶׁהֵם סְתָם בָּשָׂר וָדָם, וּמַה גַּם כְּפִי שֶׁהִגְדִּיר אוֹתָם רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סד) הֵם מְשֻׁגָּעִים וּמְטֹרָפִים מַמָּשׁ, וְעַל־כֵּן לָמָּה צְרִיכִים לָרוּץ אַחֲרֵיהֶם וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לִפְנֵיהֶם, הֲרֵי זוֹ עֲבוֹדָה זָרָה גְּמוּרָה, כִּי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם רַק בִּידֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (חַגַּי ב, ח): "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם הַוָ"ה צְבָאוֹת"; וְלָכֵן הוּא מוֹסֵר הַשֵּׂכֶל לְכָל אֵלּוּ שָׂרָצִים וְחוֹנְפִים אֶת הָעֲשִׁירִים, אֲשֶׁר הֵם מַמָּשׁ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה. וְזוֹ בּוּשָׁה וְחֶרְפָּה גְּדוֹלָה לַחֲנֹף וּלְהַחֲנִיף אֶת הָעֲשִׁירִים, כְּאִלּוּ הַמַּזָּל שֶׁלּוֹ תָּלוּי בֶּעָשִׁיר, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה אוֹי לְאוֹתָהּ חֶרְפָּה.

גַּם אָמְרוּ, שֶׁאֵין רָאוּי לָהֶם לֵישֵׁב כְּלָל בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, וְאֵין רָאוּי לָהֶם לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִטַּמְּאוּ אוֹתָן, כִּי שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם הֵם

כְּנֶגְדָּם, עַל־כֵּן יִשְׁבוּ עַצְמָן שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לָהֶם הָרִים הַגְּבוֹהִים בְּיוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם וְיֵשְׁבוּ שָׁם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְרוֹמָמִים מֵאֲוִירָא דְּעָלְמָא. וְשָׁלְחוּ אֲנָשִׁים לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הָרִים הַגְּבוֹהִים כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וּבִקְּשׁוּ וּמָצְאוּ הָרִים גְּבוֹהִים מְאֹד, וְהָלְכוּ כָּל בְּנֵי־הַמְּדִינָה וְיָשְׁבוּ שָׁם עַל הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, הַיְנוּ שֶׁעַל כָּל הַר וְהַר יָשְׁבוּ שָׁם אֵיזֶה קִבּוּץ מֵאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְעָשׂוּ סְבִיב הָהָר חֲזֵקֶת גָּדוֹל, וְהָיָה שָׁם חֲפִירוֹת גְּדוֹלוֹת וְכֵיוֹצֵא סְבִיב הָהָר, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיָּבוֹא אֲלֵיהֶם שׁוּם אָדָם, כִּי לֹא הָיָה, רַק שְׁבִיל נֶעְלָם אֶל הָהָר, בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם אַחַר לֹא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא אֲלֵיהֶם, וְכֵן בָּהָר הַשֵּׁנִי וְכֵן בְּכָל הֶהָרִים, עָשׂוּ חֲזֵקֶת

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

טְמֵאִים כְּנֶגְדָּם, עַל־כֵּן יִשְׁבוּ עַצְמָן, שֶׁיְּבַקְּשׁוּ לָהֶם הָרִים הַגְּבוֹהִים בְּיוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם וְיֵשְׁבוּ שָׁם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְרוֹמָמִים מֵאֲוִירָא דְּעָלְמָא; וְדָבָר זֶה הוּא מְאֹד שָׂכִיחַ הַיּוֹם, שֶׁעַשִּׁירִים הַגְּדוֹלִים אֵינָם רוֹצִים לָגוּר יַחַד עִם הֲמוֹן־עָם, כִּי לֹא מַתְאִים לָהֶם, וּמַה גַּם שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה לְמַטָּה מִכְּפִי כְּבוֹדָם, וְלָכֵן כָּל הָעֲשִׁירִים גָּרִים בְּדֶרֶךְ כְּלָל בִּמְקוֹמוֹת נִפְרָדִים וְעַל הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, הָעִקָּר לֹא לִהְיוֹת מְעֹרָבִים עִם אַנְשֵׁי עוֹלָם, וּבְדֶרֶךְ כְּלָל הָעֲשִׁירִים בָּזִים לַהֲמוֹן־עָם, כְּאִלּוּ הֵם נְחוּתֵי דַּרְגָּא, וּכְאִלּוּ הֵם יְטַמְּאוּ אוֹתָם. וְזוֹ מְצִיאוּת שֶׁיּוֹדֵעַ אוֹתָהּ, מִי שֶׁמַּכִּיר אֶת גְּדוֹלֵי הָעֲשִׁירִים. וְשָׁלְחוּ אֲנָשִׁים לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ הָרִים הַגְּבוֹהִים כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וּבִקְּשׁוּ וּמָצְאוּ הָרִים גְּבוֹהִים מְאֹד, וְהָלְכוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה וְיָשְׁבוּ שָׁם עַל הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, הַיְנוּ שֶׁעַל כָּל הַר וְהַר יָשְׁבוּ שָׁם אֵיזֶה קִבּוּץ מֵאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, וְעָשׂוּ סְבִיב הָהָר חֲזֵקֶת גָּדוֹל, וְהָיָה שָׁם חֲפִירוֹת גְּדוֹלוֹת וְכֵיוֹצֵא סְבִיב הָהָר, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן שֶׁיָּבוֹא אֲלֵיהֶם שׁוּם אָדָם, כִּי לֹא הָיָה רַק שְׁבִיל נֶעְלָם אֶל הָהָר בְּאֹפֶן שֶׁאָדָם אַחַר לֹא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא אֲלֵיהֶם, וְכֵן בָּהָר הַשֵּׁנִי וְכֵן בְּכָל הֶהָרִים עָשׂוּ חֲזֵקֶת וְכוּ' כַּנַּ"ל,

וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְהֶעֱמִידוּ שׁוֹמְרִים בְּרִחוּק מִן הָהָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לָהֶם זָר. וְהֵם הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁם עַל הֶהָרִים, וְהָיוּ מִתְנַהֲגִים בְּמִנְהָג הַנַּ"ל, וְהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוּת רַבִּים, דְּהַיְנוּ לְפִי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל.

וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם הַמָּמוֹן, עַד שֶׁעַל־יְדֵי מָמוֹן הַרְבֵּה הָיוּ נַעֲשִׂים אֱלוֹק, עַל־כֵּן הָיָה לָהֶם חֲשָׁשׁ מֵרְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי כָּל אֶחָד יִהְיֶה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֱלוֹק עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁיִּגְזֹל. אַךְ אָמְרוּ, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹק (דְּהַיְנוּ הֶעָשִׁיר בַּעַל־הַמָּמוֹן הוּא אֱלוֹק), הוּא יִשְׁמֹר

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְהֶעֱמִידוּ שׁוֹמְרִים בְּרִחוּק מִן הָהָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לָהֶם זָר. וְהֵם הָיוּ יוֹשְׁבִים שָׁם עַל הֶהָרִים, וְהָיוּ מִתְנַהֲגִים בְּמִנְהָג הַנַּ"ל, וְהָיוּ לָהֶם אֱלֹהוּת רַבִּים, דְּהַיְנוּ לְפִי הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, וְכָל זֶה הוּא בְּמוּחָשׁ, שֶׁגְּדוֹלֵי הָעֲשִׁירִים גָּרִים עַל הָרִים גְּבוֹהִים רָחוֹק מֵהֲמוֹן־עָם הָעֲנִיִּים, וּמַה גַּם שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָעֲשִׁירִים בְּעַצְמָם שְׁכוּנוֹת שְׁכוּנוֹת, שֶׁבְּכָל שְׁכוּנָה גָּרוֹת קְבוּצוֹת קְבוּצוֹת שֶׁל עֲשִׁירִים, וְיֵשׁ לָהֶם שׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הָעֲנִיִּים לָגֶשֶׁת אֲלֵיהֶם, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ חֲפִירוֹת וְחוֹמוֹת גְּבוֹהוֹת, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הָעֲנִיִּים לָגֶשֶׁת לִשְׁכוּנָתָם, וּמֵרֹב טִפְּשׁוּתָם וְגַאוּתָם יֵשׁ לָהֶם אֱלִילִים שֶׁעוֹשִׂים מֵהֶעֲשִׁירִים הַכִּי מֻפְלָגִים אֱלֹהוּת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כָּל־כָּךְ נִשְׁקְעוּ בְּשִׁגְעוֹן תַּאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁלֹּא מַתְאִים לָהֶם לָגוּר יַחַד עִם הָעֲנִיִּים, וְהֵם צְרִיכִים לָגוּר בִּשְׁכוּנוֹת מְיֻחָדוֹת לַעֲשִׁירִים, עַל רָאשֵׁי גְּבֹהוּת הֶהָרִים, וְהֵם מְסֻבָּבִים עִם שׁוֹמְרִים, מֵאַחַר שֶׁהָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם הַמָּמוֹן, עַד שֶׁעַל־יְדֵי מָמוֹן הַרְבֵּה הָיוּ נַעֲשִׂים אֱלוֹק, עַל־כֵּן הָיָה לָהֶם חֲשָׁשׁ מֵרְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי כָּל אֶחָד יִהְיֶה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אֱלוֹק, עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁיִּגְזֹל; כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְעוֹשֶׂה מֵהַכֶּסֶף אֱלִיל, הוּא חָשׁוּד עַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, רְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי כָּל אֶחָד רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, וְשָׁגַם הוּא יִהְיֶה עָשִׁיר. אַךְ אָמְרוּ, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹק (דְּהַיְנוּ הֶעָשִׁיר בַּעַל הַמָּמוֹן הוּא

מִגְּזֵלוֹת וּרְצִיחוֹת, וְתִקְּנוּ עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת, שֶׁיִּהְיוּ מַקְרִיבִים וּמִתְפַּלְּלִים אֶל הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל. גַּם הָיוּ מַקְרִיבִים בְּנֵי־אָדָם, וְהָיוּ מַקְרִיבִין אֶת עַצְמָן אֶל הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בּוֹ, וְאַחַר־כָּךְ יִתְגַּלְגֵּל וְיִהְיֶה עָשִׁיר, כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל. וְהָיָה לָהֶם עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים בָּהֶם אֶת הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הַרְבֵּה כַּנַּ״ל), וּבְוַדַּאי אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיְתָה הַמְּדִינָה מְלֵאָה מֵרְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי מִי שֶׁלֹּא הָיָה מַאֲמִין בַּעֲבוֹדוֹת הַנַּ״ל הָיָה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן, כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל, כִּי עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן יְכוֹלִים לִקְנוֹת כָּל דָּבָר: אֲכִילָה וּמַלְבּוּשִׁים, וְעִקַּר חִיּוּת הָאָדָם עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֱלוֹק), הוּא יִשְׁמֹר מִגְּזֵלוֹת וּרְצִיחוֹת, כִּי כָּל־כָּךְ נִכְנְסוּ בִּשְׁטוּת תַּאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַמָּמוֹן יַצִּילוּ אוֹתָם. וְתִקְּנוּ עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת, שֶׁיִּהְיוּ מַקְרִיבִים וּמִתְפַּלְּלִים אֶל הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל, גַּם הָיוּ מַקְרִיבִים בְּנֵי אָדָם, וְהָיוּ מַקְרִיבִין אֶת עַצְמָן אֶל הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל בּוֹ וְאַחַר־כָּךְ יִתְגַּלְגֵּל וְיִהְיֶה עָשִׁיר, כִּי עִקַּר הָאֱמוּנָה הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל. וְגַם דָּבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁנִּכְנְסוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, הַמָּמוֹן מְשַׁגֵּעַ אוֹתָם, עַד שֶׁהֵם מוּכָנִים לְהַקְרִיב אֶת עַצְמָם לַעֲשִׁירִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים מֵהֶם, וְהָיָה לָהֶם עֲבוֹדוֹת וְקָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים בָּהֶם אֶת הָאֱלֹקוּת הַנַּ״ל (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הַרְבֵּה כַּנַּ״ל), וּבְוַדַּאי אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיְתָה הַמְּדִינָה מְלֵאָה מֵרְצִיחָה וּגְזֵלָה, כִּי מִי שֶׁלֹּא הָיָה מַאֲמִין בַּעֲבוֹדוֹת הַנַּ״ל, הָיָה רוֹצֵחַ וְגַזְלָן, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן, כִּי עִקַּר הָיָה אֶצְלָם הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל, כִּי עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן יְכוֹלִים לִקְנוֹת כָּל דָּבָר: אֲכִילָה וּמַלְבּוּשִׁים, וְעִקַּר חִיּוּת הָאָדָם עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן (כֵּן הָיְתָה סְבָרָתָם לְפִי

עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן (כֵּן הָיְתָה סִבָּרָתָם לְפִי דַּעְתָּם הַמְשֻׁבָּשֶׁת וְהַנִּבּוֹכָה),
עַל־כֵּן הָיָה הַמָּמוֹן הָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם.

וְהָיוּ מִשְׁתַּדְּלִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶחְסָר אֶצְלָם מָמוֹן כְּלָל, כִּי הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הָאֱמוּנָה וְהָאֱלֹקוּת שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל. אַדְרַבָּא, צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְהוֹסִיף וּלְהַכְנִיס מָמוֹן מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים לְתוֹךְ הַמְּדִינָה. וְהָיוּ יוֹצְאִים מֵהֶם סוֹחֲרִים לִסְחֹר בִּמְדִינוֹת אֲחֵרִים כְּדֵי לְהַשְׁתַּכֵּר מָמוֹן, לְהַכְנִיס מָמוֹן יוֹתֵר לְתוֹךְ הַמְּדִינָה. וּצְדָקָה בְּוַדַּאי הוּא

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

דַּעְתָּם הַמְשֻׁבָּשֶׁת וְהַנִּבּוֹכָה) עַל־כֵּן הָיָה הַמָּמוֹן הָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם, וְהָיוּ מִשְׁתַּדְּלִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶחְסָר אֶצְלָם מָמוֹן כְּלָל, כִּי הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הָאֱמוּנָה וְהָאֱלֹקוּת שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁדַּיְקָא אֵצֶל הָעֲשִׁירִים הַמֻּפְלָגִים בְּמַעֲלַת הָעֲשִׁירוּת, בֵּינֵיהֶם דַּיְקָא נִמְצָא רוֹצְחִים וְגַזְלָנִים, שֶׁבִּשְׁבִיל כֶּסֶף וּמָמוֹן שֶׁיַּשִּׂיגוּ שֶׁלֹּא בְּיֹשֶׁר, הֵם מוּכָנִים לַהֲרֹג אֶת הַשֵּׁנִי, וְאַדְרַבָּה מֵרֹב עִקֻּמִּיּוּת וַעֲכִירַת שִׂכְלָם וְדַעְתָּם הַמְשֻׁבָּשֶׁת, הֵם רוֹאִים בָּזֶה מִצְוָה לַהֲרֹג אֶת הַזּוֹלֵת, כְּדֵי שֶׁהֵם יַשִּׂיגוּ אֶת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, כִּי הֲרֵי הָעִקָּר הוּא הַמָּמוֹן, וּצְרִיכִים רַק לַחְסֹךְ כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר כֶּסֶף, כִּי הֲרֵי עִם כֶּסֶף יְכוֹלִים לְהַשִּׂיג כָּל דָּבָר, אֲכִילָה וּמַלְבּוּשִׁים, וְלָכֵן מִי שֶׁרַק נִכְנָס בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל כֶּסֶף, כָּל מַהוּתוֹ וּמֹחוֹ הוּא רַק אֵיךְ לְהַשִּׂיג יוֹתֵר כֶּסֶף, וְיֵשׁ לָהֶם עֲבוֹדָה לְהַכְנִיס יוֹתֵר כֶּסֶף, וְיֵשׁ לָהֶם אֲנָשִׁים מְמֻנִּים, שֶׁכָּל עִסְקֵיהֶם הוּא אֵיךְ יְכוֹלִים לְהַרְחִיב אֶת הָעֲסָקִים שֶׁלָּהֶם, וּלְהַכְנִיס יוֹתֵר כֶּסֶף, כִּי אֶצְלָם הָיָה הָעִקָּר הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהַמָּמוֹן, וְלָכֵן הָיָה אִסּוּר אֶצְלָם לְבַזְבֵּז כֶּסֶף וְלִתֵּן אֶת זֶה לְזוּלָתָם, אַדְרַבָּה, צְרִיכִים לְהִשְׁתַּדֵּל לְהוֹסִיף וּלְהַכְנִיס מָמוֹן מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים לְתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְהָיוּ יוֹצְאִים מֵהֶם סוֹחֲרִים לִסְחֹר בִּמְדִינוֹת אֲחֵרִים כְּדֵי לְהַשְׁתַּכֵּר מָמוֹן, לְהַכְנִיס מָמוֹן יוֹתֵר לְתוֹךְ הַמְּדִינָה, וּצְדָקָה בְּוַדַּאי הוּא אִסּוּר גָּדוֹל לְפִי דַּעְתָּם

אִסּוּר גָּדוֹל לְפִי דַּעְתָּם, כִּי הוּא מַחְסִיר שֶׁפַע מָמוֹנוֹ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹקִים, אֲשֶׁר זֶה הוּא הָעִקָּר, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן, וְהוּא פּוֹגֵם וּמַחְסִיר מָמוֹנוֹ. עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיָה אָסוּר אֶצְלָם לִתֵּן צְדָקָה.

גַּם הָיָה אֶצְלָם מְמֻנִּים, שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל־אֶחָד אִם יֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר, כִּי כָּל אֶחָד הָיָה צָרִיךְ לְהַרְאוֹת עָשְׁרוֹ בְּכָל פַּעַם, כְּדֵי

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הָרָעָה וְהַמְשֻׁבָּשֶׁת, כִּי הוּא מַחְסִיר שֶׁפַע מָמוֹנוֹ אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הָאֱלֹקִים, אֲשֶׁר זֶה הוּא הָעִקָּר, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מָמוֹן, וְהוּא פּוֹגֵם וּמַחְסִיר מָמוֹנוֹ, עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיָה אָסוּר אֶצְלָם לִתֵּן צְדָקָה; וְזֶה מֵעִקְּרֵי הַכְּפִירוֹת וְהַמִּינוּת וַעֲבוֹדָה זָרָה, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם אֵינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה, בָּזֶה הוּא כּוֹפֵר בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, כִּי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת סח.): כָּל הַמַּעֲלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כְּתִיב הָכָא (דְּבָרִים טו, ט): "הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל" וְגוֹ', וּכְתִיב הָתָם (דְּבָרִים יג): "יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל", מַה לְּהַלָּן עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אַף כָּאן עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן יג): עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, כִּי בָּזֶה שֶׁנּוֹתְנִים צְדָקָה לַזּוּלַת, בָּזֶה מְגַלִּים שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי לֹא יֶחְסַר לוֹ שׁוּם דָּבָר, אַדְרַבָּה, הַכֶּסֶף הוּא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא עוֹזֵר לָעֲנִיִּים, כִּי הוּא מַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ כֶּפֶל כִּפְלַיִם, וְלָכֵן נְתִינַת צְדָקָה מַמְשֶׁכֶת הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית עַל הַנּוֹתֵן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁאֵינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה, זֶה הוּא כּוֹפֵר לְגַמְרֵי, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, כִּי הוּא חוֹשֵׁב אֲשֶׁר לוֹ לֹא יִהְיֶה.

גַּם הָיָה אֶצְלָם מְמֻנִּים, שֶׁהָיוּ מְמֻנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל אֶחָד אִם יֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ מָמוֹן כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר, כִּי כָּל אֶחָד הָיָה צָרִיךְ לְהַרְאוֹת עָשְׁרוֹ בְּכָל

שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁהָיָה לוֹ לִפְנֵי מָמוֹנוֹ כַּנַּ״ל. וְלִפְעָמִים הָיָה נַעֲשֶׂה מֵחַיָּה אָדָם וּמֵאָדָם חַיָּה, דְּהַיְנוּ, כְּשֶׁאֶחָד אֹבֵד מָמוֹנוֹ, אֲזַי נַעֲשָׂה מֵאָדָם חַיָּה, אַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן, וְכֵן לְהֶפֶךְ, כְּשֶׁאֶחָד הִרְוִיחַ מָמוֹן, אֲזַי נַעֲשָׂה מֵחַיָּה אָדָם, וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲלוֹת כִּפְי הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל. וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת וּפַאטֶרְעטִין [דְּמוּת דְּיוֹקָן] שֶׁל אוֹתָן הָאֻלְקוֹת (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי־הַמָּמוֹן), וְהָיוּ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוּרוֹת הַלָּלוּ, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם, כִּי זֶה הָיָה הָעֲבוֹדָה וְהָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם כַּנַּ״ל:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

פַּעַם, כִּדֵּי שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁהָיָה לוֹ לִפְנֵי מָמוֹנוֹ כַּנַּ״ל, וְלִפְעָמִים הָיָה נַעֲשֶׂה מֵחַיָּה אָדָם וּמֵאָדָם חַיָּה, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאֶחָד אֹבֵד מָמוֹנוֹ, אֲזַי נַעֲשָׂה מֵאָדָם חַיָּה, מֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָמוֹן, וְכֵן לְהֶפֶךְ, כְּשֶׁאֶחָד הִרְוִיחַ מָמוֹן, אֲזַי נַעֲשָׂה מֵחַיָּה אָדָם, וְכֵן בִּשְׁאָר הַמַּעֲלוֹת כִּפְי הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל; וְדָבָר זֶה נוֹהֵג גַּם עַכְשָׁו, שֶׁיֵּשׁ שֶׁבּוֹדְקִים אֶת הָעֲשִׁירִים אִם בֶּאֱמֶת יֵשׁ לָהֶם אֶת הָעֲשִׁירוּת שֶׁהֵם מִתְפָּאֲרִים בָּהּ, וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ עַד עַכְשָׁו בְּחִינַת חַיּוֹת, הַיְנוּ שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מַסְפִּיק כֶּסֶף, וּבֶן לַיְלָה לְיוֹם הִרְוִיחוּ הוֹן רַב, הַיּוֹם מַחֲזִיקִים אוֹתָם לְאָדָם, וּלְהֶפֶךְ יֵשׁ אָדָם עָשִׁיר גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁבֶּן לַיְלָה לְיוֹם אִבֵּד אֶת עֲשִׁירוּתוֹ וְנַעֲשָׂה מֵאָדָם חַיָּה, שֶׁכְּבָר לֹא מִסְתַּכְּלִים עָלָיו, מֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ אֶת הַכֶּסֶף הַקָּצוּב, כַּמָּה יִהְיֶה שָׁוֶה אָדָם, שֶׁיָּצָא מִכְּלַל שֵׁם חַיָּה, כָּל־כָּךְ נִתְעוּ בְּטָעֲיוֹת חֲמוּרוֹת, שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן. וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת וּפַאטֶרְעטִין [דְּמוּת דְּיוֹקָן] שֶׁל אוֹתָן הָאֻלְקוֹת (דְּהַיְנוּ בַּעֲלֵי הַמָּמוֹן), וְהָיוּ אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוּרוֹת הַלָּלוּ, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם, כִּי זֶה הָיָה הָעֲבוֹדָה וְהָאֱמוּנָה שֶׁלָּהֶם כַּנַּ״ל; וְזֶה מַה שֶּׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים גַּם, אֲשֶׁר עַל כָּל כֶּסֶף שֶׁל כָּל מְדִינָה מֻדְפָּסוֹת תְּמוּנוֹת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶם, וּבִפְרָטִיּוּת מְדִינוֹת אֵירוֹפָּה, מֻדְפָּס עַל כַּסְפָּן דְּמוּת דְּיוֹקָנָאוֹת עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלָּהֶן עִם צֶלֶב, כִּי מִי שֶׁנּוֹכְנָס

וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ הָאֲנָשִׁים הַכְּשֵׁרִים שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, חָזְרוּ לִמְקוֹמָם וְסִפְּרוּ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה מִגְדֶּל הַטָּעוּת וְהַשְׁטוּת שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, אֵיךְ הֵם נְבוֹכִים מְאֹד בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לַעֲקֹר לְמִדִּינָה אַחֶרֶת וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מִתְיָרֵא שֶׁלֹּא יִתְעוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַחַר־כָּךְ נִשְׁמַע שֶׁעָשׂוּ לַעֲצְמָן אֱלֹקוּת כַּנַּ״ל. עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁעַל דָּבָר זֶה הָיָה מִתְיָרֵא וְדוֹאֵג מִתְּחִלָּה.

וְהָיָה לוֹ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, וְנִתְיַשֵּׁב

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּתַאֲוַת מָמוֹן, הוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, כִּי עִקַּר עֲשִׂיָּה מֵהָעִקָּר טָפֵל, כְּאִלּוּ הָעִקָּר הוּא הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב. וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ הָאֲנָשִׁים הַכְּשֵׁרִים שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁהָלְכוּ בְּלֹא רְשׁוּת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כְּדֵי לְהַחֲזִיר אֶת הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת בִּתְשׁוּבָה, וְשָׁמְעוּ מֵהֶם מַה שֶּׁשָּׁמְעוּ, אֵיךְ שֶׁעָשׂוּ אֱלִילִים מֵאֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה מָמוֹן כֶּסֶף וְזָהָב, וְאֵיךְ שֶׁהֵם לֹא רוֹצִים לָגוּר בֵּין אַנְשֵׁי הָעוֹלָם, וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא פָּעֲלוּ אֶצְלָם שׁוּם דָּבָר, לָכֵן חָזְרוּ לִמְקוֹמָם, וְסִפְּרוּ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה מִגְדֶּל הַטָּעוּת וְהַשְׁטוּת שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, אֵיךְ הֵם נְבוֹכִים מְאֹד בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לַעֲקֹר לְמִדִּינָה אַחֶרֶת, וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁהוּא מִתְיָרֵא, שֶׁלֹּא יִתְעוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. אַחַר־כָּךְ נִשְׁמַע, שֶׁעָשׂוּ לַעֲצְמָן אֱלֹקוּת כַּנַּ״ל. עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁעַל דָּבָר זֶה הָיָה מִתְיָרֵא וְדוֹאֵג מִתְּחִלָּה; כִּי הַבַּעַל־תְּפִלָּה רָאָה מֵרֹאשׁ מַה יִּקָּרֵה בַּסּוֹף, שֶׁמִּי שֶׁנּוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי הוּא מוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ לְעֶבֶד נִרְצָע בַּעֲבוּר כֶּסֶף, עַד שֶׁעוֹשֶׂה אֱלִיל לְמִי שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה כֶּסֶף וְחוֹנֵף אוֹתוֹ וְרָץ אַחֲרָיו. וְהָיָה לוֹ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה רַחֲמָנוּת גָּדוֹל עֲלֵיהֶם, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא הָרַחֲמָן הָאֲמִתִּי, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל

לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ לְשָׁם, אוּלַי יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם. וְהָלַךְ לְשָׁם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים שֶׁעוֹמְדִים סְבִיב הָהָר, וְהַשּׁוֹמְרִים מִפִּתְמָא הָיוּ אֲנָשִׁים קְטַנִּים בְּמַעֲלָה, שֶׁהֵם רַשָּׁאִים לַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, כִּי אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַעֲלוֹת מֵחֻמַּת הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, הֵם אֵינָם יְכוֹלִים כְּלָל לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי־הָעוֹלָם וְלַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ עַצְמָן כַּנַּ"ל, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְדַבֵּר כְּלָל עִם בְּנֵי־הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ אוֹתָם בְּהֶבֶל פִּיהֶם (עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הַשּׁוֹמְרִים שֶׁעָמְדוּ חוּץ לָעִיר הָיוּ קְטַנִּים בְּמַעֲלָה כַּנַּ"ל), אַךְ גַּם הַשּׁוֹמְרִים הָיָה לָהֶם הַצְּוּרוֹת הַנַּ"ל. וְהָיוּ מְחַבְּקִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'), אֲשֶׁר מִי יָכוֹל לִהְיוֹת מַנְהִיג? רַק מִי שֶׁהוּא רַחֲמָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מט, י): "כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם"; וְעִקַּר הָרַחֲמָנוּת הוּא לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵעֲוֹונוֹת, וְאֵין לְךָ עוֹד עָוֹן יוֹתֵר גָּדוֹל מִלַּעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה זָרָה, וּבִפְרָט שֶׁתַּאֲוַת מָמוֹן מְטַפֶּשֶׁת אֶת הַשֵּׂכֶל וְהַדַּעַת לְגַמְרֵי, כִּי מִי שֶׁנָּפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן, הוּא יַעֲשֶׂה כָּל מִינֵי שְׁטִיּוֹת, הָעִקָּר שֶׁיַּשִּׂיג אֶת הַכֶּסֶף. וְנִתְיַשֵּׁב לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ לְשָׁם, אוּלַי יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם, כִּי הַצַּדִּיק מְגֹדֶל רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל עַם יִשְׂרָאֵל, הוּא מְנַסֶּה בְּכָל מִינֵי דְּרָכִים לָרֶדֶת אֶל אִלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁנָּפְלוּ לַשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתִּיו, כְּדֵי לְהַגְבִּיהָם וּלְהַעֲלוֹתָם. וְהָלַךְ לְשָׁם הַבַּעַל־תְּפִלָּה וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים, שֶׁעוֹמְדִים סְבִיב הָהָר, וְהַשּׁוֹמְרִים מִפִּתְמָא הָיוּ אֲנָשִׁים קְטַנִּים בְּמַעֲלָה, שֶׁהֵם רַשָּׁאִים לַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, כִּי אֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מַעֲלוֹת מֵחֻמַּת הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל, הֵם אֵינָם יְכוֹלִים כְּלָל לְהִתְעָרֵב עִם בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלַעֲמֹד בַּאֲוִירָא דְּהַאי עָלְמָא, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ עַצְמָן כַּנַּ"ל, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְדַבֵּר כְּלָל עִם בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ אוֹתָם בְּהֶבֶל פִּיהֶם (עַל־כֵּן בְּוַדַּאי הַשּׁוֹמְרִים שֶׁעָמְדוּ חוּץ לָעִיר, הָיוּ קְטַנִּים בְּמַעֲלָה כַּנַּ"ל), אַךְ גַּם הַשּׁוֹמְרִים הָיָה לָהֶם הַצְּוּרוֹת הַנַּ"ל, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם בְּכָל פַּעַם, כִּי גַּם אֶצְלָם

וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם בְּכָל פַּעַם, כִּי גַּם אֶצְלָם הָיָה עִקַּר הָאֱמוּנָה הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל.

וּבָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל אֵצֶל שׁוֹמֵר אֶחָד וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית, בַּאֲשֶׁר שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ', וְהַמָּמוֹן הוּא שְׁטוּת, וְאֵינוֹ תַּכְלִית כְּלָל וְכוּ'. וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

הָיָה עִקַּר הָאֱמוּנָה הַמָּמוֹן כַּנַּ"ל; וְכָל זֶה אָנוּ רוֹאִים הַיּוֹם בְּחוּשׁ שֶׁכָּל־כָּךְ נִשְׁקְעוּ בְּנֵי אָדָם בְּתַאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁהֵם לֹא רוֹצִים לָגוּר יַחַד עִם 'עַמְּךָ', בְּנֵי־אָדָם פְּשׁוּטִים וַעֲנִיִּים, וְהֵם גָּרִים רַק בַּאֲזוֹרִים שֶׁלָּהֶם, וְיֵשׁ לָהֶם שׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָגֶשֶׁת אֲלֵיהֶם, וּמֵרֹב גַּאֲוָתָם הַסְּרוּחָה, אֲפִלּוּ לֹא מַתְאִים לָהֶם לְדַבֵּר עִם הָעֲנִיִּים, כָּל־כָּךְ נִטְעוּ בִּשְׁטוּת תַּאֲוַת מָמוֹן. וּבָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל אֵצֶל שׁוֹמֵר אֶחָד, כִּי כֵּן צְרִיכִים לְהִתְנַהֵג כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּר עִם אֲחֵרִים בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּתְחִיל לְדַבֵּר קֹדֶם רַק עִם אֶחָד, כִּי עַל־פִּי־רֹב לָמָּה בְּנֵי אָדָם מִתְרַשְּׁלִים מִלְּדַבֵּר עִם הַזּוּלַת, כִּי רוֹצִים לְדַבֵּר בְּפַעַם אַחַת עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וְזֶה לֹא הוֹלֵךְ, כִּי לֹא לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת לָזֶה, וְלָכֵן לִמֵּד אוֹתָנוּ הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁצְּרִיכִים לְדַבֵּר עִם אֶחָד, וְהוּא כְּבָר עוֹלָם מָלֵא, וְאִם יְדַבֵּר רַק עִם אֶחָד וְיִפְעַל אֶצְלוֹ, כְּבָר הָיָה כְּדַאי שֶׁיֵּרֵד לָזֶה הָעוֹלָם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (סַנְהֶדְרִין לז.): וְכָל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא; וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית, בַּאֲשֶׁר שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכוּ', כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם, שֶׁיִּלְמַד בְּכָל יוֹם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַעֲסֹק בִּתְפִלָּה, שֶׁהִיא דְּבֵקוּת בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְיַעֲסֹק בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מַשְׁרֶה שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה, וְהַמָּמוֹן הוּא שְׁטוּת, וְאֵינוֹ תַּכְלִית כְּלָל וְכוּ', וְכַמּוּבָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר (תִּקּוּן ג'): חַיְיכַת בְּהוֹן בְּעוּתְרָא בְּהַאי עַלְמָא וּלְבָתַר קְטִילַת בְּהוֹן; כִּי הַכֶּסֶף רַק הוֹרֵג אֶת הָאָדָם, כִּי אָדָם חוֹשֵׁב

הַשּׁוֹמֵר הַנַּ״ל, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם מִימִים רַבִּים שֶׁעִקַּר הוּא רַק הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל. וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְשׁוֹמֵר שֵׁנִי וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן. וְכֵן הָלַךְ אֶל כָּל הַשּׁוֹמְרִים, וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו כְּלָל. וְיָשַׁב עַצְמוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר שֶׁהָיְתָה עַל הָהָר כַּנַּ״ל.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁהִנֵּה יֵשׁ לוֹ כֶּסֶף, וּמְשַׂחֵק בָּזֶה, וּלְבַסּוֹף דַּיְקָא הַכֶּסֶף מִמֵּיתוֹ, כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁרֹב בְּנֵי־אָדָם מְמֻרְמָרִים רַק בִּשְׁבִיל כֶּסֶף, זֶה אֵין לוֹ, וְזֶה יֵשׁ לוֹ, וְזֶה הִפְסִיד, וְזֶה הִרְוִיחַ, וּבֵין כָּךְ מְאַבֵּד אֶת הַיּוֹם הַטּוֹב שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ מַתָּנָה, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא מַתָּנָה. וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל הַשּׁוֹמֵר הַנַּ״ל, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם מִימִים רַבִּים, שֶׁעִקַּר הוּא רַק הַמָּמוֹן כַּנַּ״ל, כִּי מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְהַשְׁפִּיעַ עַל אָדָם, וְלוֹמַר לוֹ שֶׁהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן אֵינוֹ תַּכְלִית כְּלָל, רַק מְשַׂחֵק עִם הָאָדָם עַד שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְשׁוֹמֵר שֵׁנִי, וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, מִזֶּה רוֹאִים שֶׁאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, אִם מְדַבְּרִים עִם אֶחָד וְלֹא קִבֵּל אֶת דְּבָרֶיךָ, מֵרֹב הַשֶּׁקֶר שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ מִתַּאֲוַת מָמוֹן, אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא לָלֶכֶת אֶל אָדָם אַחֵר, וּלְדַבֵּר עִמּוֹ, פֶּן וְאוּלַי הַשֵּׁנִי יְקַבֵּל דְּבָרָיו, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן מֵרֹב הַשֶּׁקֶר שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ מִתַּאֲוַת מָמוֹן, וְכֵן הָלַךְ אֶל כָּל הַשּׁוֹמְרִים וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו כְּלָל, מִכָּל זֶה רוֹאִים אֶת הָעֲקִשָּׁנוּת שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁאֵינוֹ מִתְיָאֵשׁ מִשּׁוּם בְּרִיָּה, אַף שֶׁהָרִאשׁוֹן לֹא רָצָה לְקַבֵּל אֶת דְּבָרָיו הָלַךְ אֶל הַשֵּׁנִי, וְכֵן הַשֵּׁנִי לֹא רָצָה לְקַבֵּל דְּבָרָיו, וְהָלַךְ אֶל הַשְּׁלִישִׁי, וְכֵן הָלְאָה, עַד שֶׁעָבַר דֶּרֶךְ כָּל הַשּׁוֹמְרִים, וְדִבֵּר עִם כֻּלָּם מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית; וְזֶה לִמּוּד עָמֹק לְכָל הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת לְקָרֵב בְּנֵי־אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא בְּכָל פַּעַם יְדַבֵּר עִם אַחֵר, פֶּן וְאוּלַי יִפְעַל אֶצְלוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁאַף אֶחָד כְּבָר לֹא רָצָה לִשְׁמֹעַ לוֹ, עִם כָּל זֹאת לֹא יִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא וְיָשַׁב עַצְמוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הָרַחֲמָן הָאֲמִתִּי, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר, שֶׁהָיְתָה עַל הָהָר כַּנַּ״ל, הַיְנוּ מֵאַחַר שֶׁלֹּא פָּעַל אֶצֶל הַשּׁוֹמְרִים, אָמַר לְעַצְמוֹ שֶׁהוּא יִכָּנֵס לְתוֹךְ הָעִיר, לְתוֹךְ בֵּית

כְּשֶׁבָּא לְשָׁם הָיָה אֶצְלָם פְּלִיאָה, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ נִכְנַסְתָּ לְכָאן? כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהָבִין אֶצְלָם כַּנַּ"ל. הֵשִׁיב לָהֶם: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִכְנַסְתִּי, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, מָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים עַל זֶה? וְהִתְחִיל הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְדַבֵּר עִם אֶחָד מֵהַתַּכְלִית וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל, וְכֵן הַשֵּׁנִי וְכֵן כֻּלָּם, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בְּטָעוּתָם הַנַּ"ל. וְהָיָה הַדָּבָר תָּמוּהַּ בֵּין אַנְשֵׁי הָעִיר עַל שֶׁבָּא אָדָם אֶצְלָם, וּמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם. וְהִרְגִּישׁוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַבְּלִיעָה שֶׁל מְדִינַת הָעֲשִׁירוּת, וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּם. כְּשֶׁבָּא לְשָׁם הַבַּעַל תְּפִלָּה, הָיָה אֶצְלָם אֵצֶל אַנְשֵׁי מְדִינָה שֶׁל הָעֲשִׁירוּת פְּלִיאָה, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ נִכְנַסְתָּ לְכָאן? כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהָבִין אֶצְלָם כַּנַּ"ל, כִּי הֲרֵי הָיָה הַכֹּל מְסֻבָּב עִם שׁוֹמְרִים, הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה: מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִכְנַסְתִּי, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, מָה אַתֶּם שׁוֹאֲלִים עַל זֶה?! כִּי כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת דֶּרֶךְ כָּל אֶחָד הַמְדַבֵּר עִם הַזּוֹלֶת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בְּוִכּוּחִים בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות נאוף, סימן י"): לֹא תִּכָּנֵס עִם פִּתְוֵיךְ בְּטוֹעֵן וְנִטְעָן, אֶלָּא יֹאמַר לוֹ, הִנֵּה אֲנִי כָּאן, וּמָה אִכְפַּת לְךָ; וְהִתְחִיל הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְדַבֵּר עִם אֶחָד מֵהַתַּכְלִית וְכוּ' כַּנַּ"ל, שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, בְּמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כְּלָל, וְכֵן הַשֵּׁנִי וְכֵן כֻּלָּם, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בְּטָעוּתָם הַנַּ"ל, שֶׁהַתַּכְלִית הִיא לָרוּץ אַחַר הַמָּמוֹן וְהַכֶּסֶף, עִם כָּל זֹאת רוֹאִים אֶת הָעַקְשָׁנוּת שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁלֹּא הִתְפַּעֵל מֵהֶם כְּלָל, אֶלָּא הָלַךְ אֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה, לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּנְפָרָד, וְלֹא הִסְתַּכֵּל שֶׁאֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ, אֶלָּא הָלַךְ מֵאֶחָד לְאֶחָד. וְהָיָה הַדָּבָר תָּמוּהַּ בֵּין אַנְשֵׁי הָעִיר, עַל שֶׁבָּא אָדָם אֶצְלָם וּמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, כִּי הֵם הָיוּ כָּל־כָּךְ שְׁקוּעִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁהָיָה אֶצְלָם כֶּאֱמוּנָה טְפֵלָה, כְּאִלּוּ

בְּעַצְמָן אוֹלַי הָאָדָם הַזֶּה הוּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי כְּבָר נִשְׁמַע אֶצְלָם שֵׁשׁ בַּעַל־תְּפִלָּה כָּזֶה בָּעוֹלָם, כִּי כְּבָר נִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה בָּעוֹלָם כַּנַּ"ל, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בָּעוֹלָם: "דֵּעֶר פְּרוּמֶער בַּעַל־תְּפִלָּה" [בַּעַל הַתְּפִלָּה הַיָּרֵא וְהֶחָסִיד], **אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְהַכִּירוֹ וּלְתָפְסוֹ, כִּי הָיָה מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. אֶצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּסוֹחֵר וְאֶצֶל זֶה כְּעָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל וְתֵכֶף נִמְלָט מִשָּׁם:**

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

הָעִקָּר הוּא הַמָּמוֹן וְהַכֶּסֶף, וְזוֹ הַתַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם — לָרוּץ אַחַר הַמָּמוֹן וְהַכֶּסֶף, וְלָכֵן כְּשֶׁאֶחָד דִּבֵּר נֶגֶד אֱמוּנָתָם, הָיָה בְּעֵינֵיהֶם פְּלִיאָה גְּדוֹלָה, וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָן, אוֹלַי הָאָדָם הַזֶּה הוּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי כְּבָר נִשְׁמַע אֶצְלָם, שֵׁשׁ בַּעַל־תְּפִלָּה כָּזֶה בָּעוֹלָם, שֶׁמְּדַבֵּר רַק מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וְאֵין שׂוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, בְּמִצְוֹות וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי כְּבָר נִתְפָּרְסֵם הַדָּבָר שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה בָּעוֹלָם כַּנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ אֶחָד שֶׁמְּגַלֶּה לְכֻלָּם, אֲשֶׁר הָעִקָּר הוּא לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְבַלּוֹת אֶת הַיּוֹם רַק עִם תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בָּעוֹלָם: "דֵּעֶר פְּרוּמֶער בַּעַל תְּפִלָּה" [בַּעַל הַתְּפִלָּה הַיָּרֵא וְהֶחָסִיד]; כִּי מִי שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלָּה, הוּא יְרֵא שָׁמַיִם גָּדוֹל, כִּי הַתְּפִלָּה מְבִיאָה לִידֵי יִרְאַת שָׁמַיִם, כִּי מֵאַחַר שֶׁמְּדַבֵּר תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשֶׁכֶת עָלָיו יִרְאַת שָׁמַיִם, כִּי הוּא תָּמִיד יָרֵא וְחָרֵד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְהַכִּירוֹ וּלְתָפְסוֹ, כִּי הָיָה מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד; כִּי זוֹ דַּרְכּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק מֵרֹב הִתְבַּלְלוּתוֹ בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֲזַי כָּל אֶחָד רוֹאֶה אֶצְלוֹ דָּבָר אַחֵר, כִּי לְכָל אֶחָד הוּא מִתְגַּלֶּה בְּאֹפֶן אַחֵר, אֶצֶל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּסוֹחֵר, וְאֶצֶל זֶה כְּעָנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל, כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי שֶׁרוֹצֶה לִרְאוֹת בְּהַצַּדִּיק הוּא רוֹאֶה, כִּי הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן לְכָל אֶחָד הוּא מִתְגַּלֶּה בְּאֹפֶן אַחֵר, וְתֵכֶף נִמְלָט מִשָּׁם, כִּי לֹא רָצָה שֶׁיִּתְפְּסוּ אוֹתוֹ. וְזוֹ הַנְהָגַת

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה גִּבּוֹר, שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה גִּבּוֹרִים, וְהָיָה הַגִּבּוֹר עִם גִּבּוֹרָיו הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ מְדִינוֹת, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה כִּי־אִם הַכְנָעָה, וּכְשֶׁהָיוּ בְּנֵי מְדִינָה מַכְנִיעִים עַצְמָן תַּחְתָּיו, הָיָה מַנִּיחָם, וְאִם לָאו,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אִישׁ כָּשֵׁר, שֶׁלְּכָל אֶחָד הוּא מִתְרָאֶה בְּאֹפֶן אַחֵר, וּכְשֶׁרוֹצִים לְתָפְסוֹ, הוּא נֶעֱלָם וּבוֹרֵחַ מִשָּׁם.

וַיְהִי הַיּוֹם, מוּבָא בַּזֹּהַר (בֹּא לב:): "וַיְהִי הַיּוֹם" דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמִידָּן עַלְמָא; הַיְנוּ אֵיפֹה שֶׁכָּתוּב "וַיְהִי הַיּוֹם" — זֶה סוֹבֵב עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְהָיָה גִּבּוֹר, שֶׁאָז מִתְקַבְּצִים יַחַד מִדַּת הַגְּבוּרָה, לָדוּן אֶת הָאָדָם כְּפִי מַעֲשָׂיו, וּמַה גַּם שֶׁאָז נִזְכָּרִים בְּכָל מַה שֶּׁאָדָם עָשָׂה כָּל הַשָּׁנָה, שֶׁזֶּה שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כַּמָּה גִּבּוֹרִים, הַיְנוּ שֶׁנִּזְכָּרִין וּמִתְחַבְּרִים עוֹד כַּמָּה מִינֵי גְּבוּרוֹת, לָדוּן אֶת הָאָדָם. וְהָיָה הַגִּבּוֹר עִם גִּבּוֹרָיו הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ מְדִינוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ז, כ): "כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא"; וְלָכֵן מִדַּת הַגְּבוּרָה כּוֹבֶשֶׁת אֶת בְּנֵי אָדָם וְכֵן מְדִינוֹת שְׁלֵמוֹת, כִּי אֵצֶל כָּל אֶחָד יְכוֹלִים לִמְצֹא מַשֶּׁהוּ שֶׁעָשָׂה נֶגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְעַל זֶה מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו מִדַּת הַגְּבוּרָה. וְלֹא הָיָה רוֹצֶה כִּי אִם הַכְנָעָה, כִּי כָּל עִנְיַן מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם, זֶהוּ רַק כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיעַ אֶת לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרָכוֹת נט.): לֹא נִבְרְאוּ רָעָמִים, אֶלָּא לְפַשֵּׁט עַקְמִימִיּוּת שֶׁבַּלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ג, יד): "וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו"; כִּי טֶבַע הַחוֹטֵא, שֶׁנַּעֲשֶׂה לִבּוֹ לֵב אֶבֶן, וְנִתְעַקֵּם לִבּוֹ בְּקֻשְׁיוֹת וּבִסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֵל בְּכָל פַּעַם בְּצָרוֹת חֲדָשׁוֹת, הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּרַךְ לִבּוֹ, וְיָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ עַל הָאָדָם מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנַע לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְרַק זוֹ כַּוָּנַת הַגְּבוּרָה שֶׁיּוֹצֵאת בָּעוֹלָם, כִּי בֶּאֱמֶת כְּתִיב (אֵיכָה ג, לח): "מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב"; כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מָלֵא חֶסֶד וְרַחֲמִים, וּמַה שֶּׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם מִדַּת הַגְּבוּרָה, זֶהוּ רַק כְּדֵי שֶׁיִּכָּנַע לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. וּכְשֶׁהָיוּ בְּנֵי מְדִינָה מַכְנִיעִים עַצְמָן תַּחְתָּיו הָיָה מַנִּיחָם, וְאִם לָאו הָיָה מַחֲרִיבָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר

הָיָה מַחֲרִיבָם. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְכוֹבֵשׁ, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה שׁוּם מָמוֹן, רַק הַכְנָעָה, שֶׁיִּהְיוּ תַּחְתָּיו. וְהָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר, שֶׁהָיָה שׁוֹלֵחַ לִמְדִינָה גִּבּוֹרָיו כְּשֶׁהָיָה עֲדַיִן רָחוֹק מִמֶּנָּה הַרְבֵּה, חֲמִשִּׁים פַּרְסָאוֹת, שֶׁיַּכְנִיעוּ עַצְמָן תַּחְתָּיו, וְהָיָה כּוֹבֵשׁ מְדִינוֹת כַּנַּ"ל.

וְהַסּוֹחֲרִים שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ סוֹחֲרִים בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת כַּנַּ"ל בָּאוּ לִמְדִינָתָם, וְסִפְּרוּ מֵהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וְנָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיוּ מְרֻצִּים לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו, אַךְ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כח, יד): "אַשְׁרֵי אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד, וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה"; כִּי אִם אָדָם מְפַחֵד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַכְנִיעַ אֶת לִבּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ הָרָע, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁמַּקְשֶׁה לִבּוֹ, אָז יִפֹּל בְּרָעָה. וְלָכֵן מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם, הִיא רַק כְּדֵי שֶׁיִּכָּנַע לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה הוֹלֵךְ הַגִּבּוֹר, וְכוֹבֵשׁ בְּנֵי־אָדָם וּמְדִינוֹת, וְלֹא הָיָה רוֹצֶה שׁוּם מָמוֹן, רַק הַכְנָעָה — שֶׁיִּהְיוּ תַּחְתָּיו, כִּי רַק זוֹ כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר — שֶׁיַּכְנִיעוּ אֶת לִבָּם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה דַּרְכּוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר, שֶׁהָיָה שׁוֹלֵחַ לִמְדִינָה גִּבּוֹרָיו, כְּשֶׁהָיָה עֲדַיִן רָחוֹק מִמֶּנָּה הַרְבֵּה, חֲמִשִּׁים פַּרְסָאוֹת, שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד שַׁעַר נ' שֶׁשָּׁם הַבִּינָה, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵאת מִדַּת הַגְּבוּרָה, וְלָכֵן הַגִּבּוֹר רָצָה שֶׁיַּכְנִיעוּ עַצְמָן תַּחְתָּיו, וְהָיָה כּוֹבֵשׁ מְדִינוֹת כַּנַּ"ל, שֶׁזֶּה כְּלַל מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁעוֹבֶרֶת בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְלָלִיּוּת, וְאֵצֶל כָּל אָדָם בִּפְרָטִיּוּת, וְהַכֹּל — כְּדֵי שֶׁיָּבוֹא אָדָם לִידֵי הַכְנָעָה, לְהַכְנִיעַ אֶת לִבּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

וְהַסּוֹחֲרִים שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ סוֹחֲרִים בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת כַּנַּ"ל, בָּאוּ לִמְדִינָתָם, וְסִפְּרוּ מֵהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וְנָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיוּ מְרֻצִּים לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו, אַךְ שֶׁשָּׁמְעוּ, שֶׁהוּא מְמָאֵס

שֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁהוּא מְמָאֵם בְּמָמוֹן וְאֵינוֹ רוֹצֶה מָמוֹן כְּלָל, וְזֶה הָיָה הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, עַל־כֵּן הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר אֶצְלָם לְהַכְנִיעַ תַּחְתָּיו, כִּי הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ שְׁמָד, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין כְּלָל בֶּאֱמוּנָתָם, דְּהַיְנוּ בְּמָמוֹן. וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד מִלְּפָנָיו, וְהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת וּלְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת לֶאֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל, וְהָיוּ לוֹקְחִים חַיָּה (דְּהַיְנוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן מְעַט, שֶׁהוּא חַיָּה אֶצְלָם) **וְהִקְרִיבוּ לְקָרְבָּן לֶאֱלֹקוּת הַנַּ"ל, וְכַיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הָעֲבוֹדוֹת כַּנַּ"ל.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּמָמוֹן, וְאֵינוֹ רוֹצֶה מָמוֹן כְּלָל, וְזֶה הָיָה הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם, עַל־כֵּן הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר אֶצְלָם לְהַכְנִיעַ תַּחְתָּיו, כִּי הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ שְׁמָד, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין כְּלָל בֶּאֱמוּנָתָם דְּהַיְנוּ בְּמָמוֹן, וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד מִלְּפָנָיו; כִּי אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁקָעִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וְעוֹשִׂים מֵהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן אֱלִיל, לָהֶם מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמָם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הֵם עוֹשִׂים עִקַּר מֵהַכֶּסֶף, כְּאִלּוּ שֶׁבְּכֹחָם וּבִגְבוּרָתָם עָשׂוּ אֶת הַחַיִל הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ח, יז): "וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה, וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל"; וְאֶת הַזְּכִירָה הַזֹּאת, שֶׁאָדָם יִזְכֹּר שֶׁרַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ הוּא הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, כַּמּוּבָא בַּתַּרְגּוּם (שָׁם): 'וַתִּדְכַּר יָת ה' אֱלָהָךְ אֲרֵי הוּא דְיָהֵב לָךְ עֻצָּה לְמִקְנֵי נְכְסִין'; זֶה בָּא לְאָדָם רַק עַל־יְדֵי מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו אֵיזוֹ צָרָה בְּחַיָּיו, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע לִבּוֹ, וּמַכִּיר אֶת הָאֱמֶת. וְהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת, וּלְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת לֶאֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל, הַיְנוּ בְּמָקוֹם לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַכְנִיעַ אֶת לִבָּם הָרָע, אֲזַי הָלְכוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת, הַיְנוּ לִשְׁבֹּר וּלְחַסֵּל בְּנֵי אָדָם, וְהָיוּ לוֹקְחִים חַיָּה (דְּהַיְנוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן מְעַט, שֶׁהוּא חַיָּה אֶצְלָם), וְהִקְרִיבוּ לְקָרְבָּן לֶאֱלֹקוּת הַנַּ"ל וְכַיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הָעֲבוֹדוֹת כַּנַּ"ל; כִּי כֵן דַּרְכָּם שֶׁל הָעֲשִׁירִים, כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם מַשְׁבְּרִים וְגַלִּים, הֵם תּוֹלִין אֶת זֶה בָּעֲשִׁירִים הַקְּטַנִּים, שֶׁהֵם אֶצְלָם בִּבְחִינַת

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ״ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם, וְהִתְחִיל לִשְׁלֹחַ אֲלֵיהֶם גִּבּוֹרָיו מַה הֵם רוֹצִים כְּדַרְכּוֹ בַּנַּ״ל, וְהָיָה עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מַה לַּעֲשׂוֹת, וְיָצְאוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים סוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם: הֱיוֹת שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָה, שֶׁכָּל בְּנֵי־הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֻלְקוּת, וְנוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל הֵם כֻּלָּם עֲשִׁירִים מֻפְלָגִים, עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חַיָּה, וּמַקְרִיבִים אוֹתוֹ לְקָרְבָּן, הַיְנוּ שֶׁמְּחַסְּלִים וּמְמִיתִים אוֹתוֹ, כְּאִלּוּ הוּא חַיָּב, כַּאֲשֶׁר נָהוּג הַיּוֹם, שֶׁהָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים זוֹרְקִים אֶת הָאַשְׁמָה עַל הָעֲשִׁירִים הַקְּטַנִּים, שֶׁהֵם אֲשֶׁר גּוֹרְמִים לָהֶם אֶת הַצָּרוֹת, וְלָכֵן נִסְכָּם בְּדַעְתָּם לְחַסְּלָם וּלְהָרְגָם, שֶׁהֵם יִהְיוּ הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁלָּהֶם. וְהַגִּבּוֹר הַנַּ״ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם, כִּי (מִשְׁלֵי יא, ד): ״לֹא יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֶבְרָה״, וְהִתְחִיל לִשְׁלֹחַ אֲלֵיהֶם גִּבּוֹרָיו מַה הֵם רוֹצִים כְּדַרְכּוֹ בַּנַּ״ל — אוֹ הַכְנָעָה, אוֹ שֶׁיִּכְבֹּשׁ אוֹתָם, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אָב הָרַחֲמָן, וְשׁוֹלֵחַ לָאָדָם קֹדֶם שֶׁדָּן אוֹתוֹ רְמָזִים שֶׁיִּתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, וַיַּכְנִיעַ אֶת לִבּוֹ הֶעָרֵל לְפָנָיו, וְאִם לֹא, אֲזַי מוֹצִיא בּוֹ אֶת דִּינוֹ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְהָיָה עֲלֵיהֶם פַּחַד גָּדוֹל, כִּי כְּשֶׁהַיְרָאָה בָּאָה עַל הָאָדָם, הוּא מְאֹד מְפַחֵד, אֲבָל וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי אִם יֵשׁ לָאָדָם אֱמוּנָה, אֲזַי רוֹצֶה רַק אֶת הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וַאֲזַי הוּא בּוֹרֵחַ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, וּמַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא נִצּוֹל מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא עָלָיו אֵיזֶה צָרָה אוֹ מַשְׁבֵּר, אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, אֵין לוֹ שׂוּם עֵצָה, מֵאַחַר שֶׁתּוֹלֶה הַכֹּל בְּטֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל, וּכְשֶׁעוֹבֵר עָלָיו אֵיזֶה מַשְׁבֵּר, הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן לִבְרֹחַ, וְלָכֵן הוּא מְבֹהָל וּמְבֻלְבָּל מְאֹד. וְיָצְאוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים סוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם: הֱיוֹת שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָה, שֶׁכָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֻלְקוּת, וְנוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל, הֵם כֻּלָּם עֲשִׁירִים מֻפְלָגִים, עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא גַּם־כֵּן אֱלוֹק לְפִי טָעוּתָם (כִּי

גַּם־כֵּן אֱלוֹק לְפִי טָעוּתָם (כִּי הַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא עָשִׁיר מֻפְלָג, וְיֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ בַּשָּׁעוּר הַקָּצוּב לֶאֱלוֹק אֶצְלָם וְכַנַּ"ל), **וְגַם נוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, כִּי הַסּוּסִים שֶׁלָּהֶם הֵם מְכֻסִּים בַּעֲשִׁירוּת גָּדוֹל בְּזָהָב וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁכִּסּוּי שֶׁל סוּס אֶחָד עוֹלֶה לַסָּךְ שֶׁל מַלְאָךְ שֶׁלָּהֶם. נִמְצָא שֶׁנּוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, שֶׁקּוֹשְׁרִים שְׁלֹשָׁה זוּגוֹת מַלְאָכִים אֶל הָעֲגָלָה וְנוֹסְעִים עִמָּהֶם. בְּכֵן צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמִשָּׁם יִהְיֶה לָהֶם עֶזְרָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁכָּל הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת** (כָּל זֶה הָיְתָה עֲצַת הַסּוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם), **וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי הָיוּ מַאֲמִינִים שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לָהֶם יְשׁוּעָה מִשָּׁם, מֵאַחַר שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקָּטָן שֶׁבָּהֶם הוּא עָשִׁיר מֻפְלָג, וְיֵשׁ לוֹ כָּל־כָּךְ בַּשָּׁעוּר הַקָּצוּב לֶאֱלוֹק אֶצְלָם וְכַנַּ"ל), וְגַם נוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, כִּי הַסּוּסִים שֶׁלָּהֶם הֵם מְכֻסִּים בַּעֲשִׁירוּת גָּדוֹל בְּזָהָב וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁכִּסּוּי שֶׁל סוּס אֶחָד עוֹלֶה לַסָּךְ שֶׁל מַלְאָךְ שֶׁלָּהֶם, נִמְצָא, שֶׁנּוֹסְעִים עִם מַלְאָכִים, שֶׁקּוֹשְׁרִים שְׁלֹשָׁה זוּגוֹת מַלְאָכִים אֶל הָעֲגָלָה וְנוֹסְעִים עִמָּהֶם, שֶׁזֶּה נוֹהֵג גַּם עַכְשָׁו, כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר עֲשִׁירוּת, קוֹנֶה לְעַצְמוֹ רֶכֶב יוֹתֵר יָקָר, עַד שֶׁיֵּשׁ עֲשִׁירִים גְּדוֹלִים, שֶׁהָרֶכֶב שֶׁלָּהֶם שָׁוֶה הוֹן תּוֹעָפוֹת. בְּכֵן צְרִיכִין לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמִשָּׁם תִּהְיֶה לָהֶם עֶזְרָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁכָּל הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת (כָּל זֶה הָיְתָה עֲצַת הַסּוֹחֲרִים שֶׁלָּהֶם), וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי הָיוּ מַאֲמִינִים, שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה לָהֶם יְשׁוּעָה מִשָּׁם, מֵאַחַר שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל; כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בַּתַּאֲוָה הַמְגֻנָּה שֶׁל מָמוֹן וָכֶסֶף, כְּאִלּוּ זוֹ הַתַּכְלִית, אֲזַי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, אֶצְלוֹ תִּהְיֶה הַיְשׁוּעָה, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים קמו, ג): "אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה"; הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲזוֹר לְעַצְמוֹ, וְאֵיךְ יוּכַל לַעֲזֹר

וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ"ל יֹשֵׁב עַצְמוֹ שֶׁיֵּלֵךְ עוֹד הַפַּעַם אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם זֶה. וְהָלַךְ לְשָׁם וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם שׁוֹמֵר אֶחָד כְּדַרְכּוֹ, וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְךָ?! וְלָכֵן אֵין לִבְטֹחַ בְּשׁוּם בֶּן אָדָם, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹבֵר עַל אָדָם אֵיזֶה צָרָה אוֹ מַשְׁבֵּר, עָלָיו לָבוֹא וּלְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשׁוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, שֶׁיָּחוּס וְיִרַחֵם עָלָיו, וְיוֹצִיאוֹ מֵהַמַּשְׁבֵּר וְהַצָּרָה שֶׁנָּפַל אֵלֶיהָ, וְרַק זוֹ הָעֵצָה, וְלֹא לִבְטֹחַ בְּבֶן־אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֶּסֶף, כִּי הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲזוֹר לוֹ, כִּי בְּבוֹא אֵלָיו אֵיזוֹ רָעָה, הוּא גַּם־כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ עִם הַכֶּסֶף שֶׁלּוֹ.

וְהַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ"ל יֹשֵׁב עַצְמוֹ, שֶׁיֵּלֵךְ עוֹד הַפַּעַם אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן יָשִׁיב אוֹתָם מִטָּעוּתָם זֶה, רוֹאִים מִזֶּה אֶת גֹּדֶל הָרַחֲמָנוּת שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַמְרַחֵם עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁנָּפְלוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁעָשׂוּ עֲבוֹדָה זָרָה מִכַּסְפָּם וּזְהָבָם. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'), שֶׁעִקַּר הָרַחֲמָנוּת לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי־אָדָם מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם. וְלָכֵן הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כָּל־כָּךְ רְחֵם עַל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּכְלוּ מִן הָעוֹלָם. וְכֵן הִתְיַשֵּׁב שֶׁיֵּלֵךְ עוֹד פַּעַם, אוּלַי בְּכָל זֹאת יִפְעַל אֶצְלָם; כִּי כֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁמְּרַחֵם עַל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנָּפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁנָּפְלוּ, וְנִטְמְאוּ אֵיךְ שֶׁנִּטְמְאוּ, עִם כָּל זֹאת הוּא יוֹרֵד לְתוֹךְ בֵּית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחְרָא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ח'), שֶׁהַצַּדִּיק נִכְנָס לְתוֹךְ בֵּית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַסִּטְרָא אָחְרָא, וְהוּא מֵכִרַח לְהָקִיא אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּלַע, בְּסוֹד (אִיּוֹב כ, טו): "חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ"; וְלָכֵן וְהָלַךְ לְשָׁם הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּבָא אֶל הַשּׁוֹמְרִים, כִּי עוֹד פַּעַם הָיָה צָרִיךְ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וְהַמּוֹנְעִים לְהִכָּנֵס בְּהַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, **וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם שׁוֹמֵר אֶחָד כְּדַרְכּוֹ,** כִּי כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עִם אֶחָד בִּנְפָרָד יְכוֹלִים לִפְעֹל אֶצְלוֹ, מַה שֶּׁאֵין

מֵהַגְּבוּר הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פַּחַד גָּדוֹל מִפָּנָיו וְכוּ׳ כַּנַּ״ל.
וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה: וּמָה אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת?
וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר עִנְיָן הַנַּ״ל, שֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל
הַמְּדִינָה שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְשָׂחַק מִמֶּנּוּ מְאֹד
הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא הַכֹּל שְׁטוּת גָּדוֹל, כִּי גַּם בְּנֵי
אוֹתָהּ הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם רַק בְּנֵי־אָדָם כָּמוֹנוּ, וְגַם אַתֶּם
כֻּלְּכֶם וֵאלֹקִים שֶׁלָּכֶם, כֻּלָּם הֵם רַק בְּנֵי־אָדָם וְלֹא אֱלוֹק, רַק
שֶׁיֵּשׁ יָחִיד בָּעוֹלָם שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאוֹתוֹ
לְבַד רָאוּי לַעֲבֹד, וְלוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְזֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית,
וְכֵיוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ דִּבֵּר הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַנַּ״ל,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כֵּן כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עִם רַבִּים, אֲזַי קָשֶׁה מְאֹד לִפְעֹל, כִּי בֵּין רַבִּים יֵשׁ תָּמִיד לֵצִים, שֶׁמִּתְלוֹצְצִים מִדִּבּוּרֵי אֱמֶת, וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר מֵהַגְּבוּר הַנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פַּחַד גָּדוֹל מִפָּנָיו וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל תְּפִלָּה: וּמַה אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת? וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר עִנְיָן הַנַּ״ל, שֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְשָׂחַק מִמֶּנּוּ מְאֹד הַבַּעַל תְּפִלָּה, וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא הַכֹּל שְׁטוּת גָּדוֹל, כִּי גַּם בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה הֵם כֻּלָּם רַק בְּנֵי אָדָם כָּמוֹנוּ, וְגַם אַתֶּם כֻּלְּכֶם וֵאלֹקִים שֶׁלָּכֶם, כֻּלָּם הֵם רַק בְּנֵי אָדָם וְלֹא אֱלוֹק, רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאוֹתוֹ לְבַד רָאוּי לַעֲבֹד, וְלוֹ רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְזֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית, וְכֵיוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ דִּבֵּר הַבַּעַל תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַנַּ״ל, כִּי דִּבּוּרוֹ שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הָיָה פָּתוּחַ — לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁאֵין שׂוּם תַּכְלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִי שֶׁחַי כָּכָה, הַיְנוּ שֶׁעוֹסֵק בְּעַצְמוֹ תָּמִיד בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְשָׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת רַק לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, לוֹ נִתְגַּלֶּה שֶׁהַכֹּל הֶבֶל וָרִיק, וְהַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם כְּלוּם, וּבְנֵי־אָדָם הֵם לֹא אֱלִקוּת, אֶלָּא חֹמֶר עֵב וְגַס, שֶׁלְּבַסּוֹף

וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו הַשּׁוֹמֵר, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם טָעוּתָם מִימִים רַבִּים כַּנַּ״ל. אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הַבַּעַל־תְּפִלָּה הִרְבָּה עָלָיו דְּבָרִים, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ הַשּׁוֹמֵר: וְיֶתֶר מִזֶּה מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? הֲלֹא אֲנִי רַק יָחִיד בְּעָלְמָא! (וְיֵשׁ כְּנֶגְדִּי בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם רַבִּים). **וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה הָיְתָה קָצַת נֶחָמָה לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי הֵבִין שֶׁהִתְחִילוּ דְּבָרָיו קָצַת לְכָנֵס בְּאָזְנֵי הַשּׁוֹמֵר, כִּי הַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר הַבַּעַל־תְּפִלָּה מִקֹּדֶם בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה עִם אוֹתוֹ הַשּׁוֹמֵר, וְהַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר עַתָּה נִתְקַבְּצוּ יַחַד, עַד שֶׁעָשׂוּ אֵיזֶה רֹשֶׁם בְּלִבּוֹ,**

נַהֲרֵי אֶפַּרְסְמוֹן

יִצְטָרֵךְ לְהַטְמִינוֹ בַּקֶּבֶר, וַחֲבָל לְחָיוֹת בְּדִמְיוֹן כְּאִלּוּ בְּנֵי־אָדָם יְכוֹלִים לַעֲזוֹר לְךָ, זֶה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, כִּי הֵם לֹא יְכוֹלִים לַעֲזוֹר לְעַצְמָם, וְאֵיךְ יוּכְלוּ לַעֲזוֹר לְזוּלָתָם? וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו הַשּׁוֹמֵר, כִּי כְּבָר נִשְׁקַע אֶצְלָם טָעוּתָם מִימִים רַבִּים כַּנַּ״ל, כִּי מִי שֶׁנִּשְׁקַע בְּהֶבֶל רָיק וּבִדְמְיוֹנוֹת שֶׁל שָׁוְא וָשֶׁקֶר, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הֵם הָעִקָּר, וּכְאִלּוּ בְּנֵי־אָדָם יְכוֹלִים לַעֲזוֹר לוֹ וְכַיּוֹצֵא בְּטָעֲיוֹת כָּאֵלּוּ, לוֹ כְּבָר קָשֶׁה לְקַבֵּל דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי הוּא כָּל־כָּךְ נִשְׁקַע בְּשֶׁקֶר וּבְהֶבֶל הֲבָלִים, עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין אַחֶרֶת, כִּי מִי שֶׁעָקַר אֶת עַצְמוֹ מִמְּנוּחַ יִתְבָּרַךְ, הֲרֵי הוּא חַי בְּדִמְיוֹן גָּדוֹל, וְרַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה עָלָיו, כִּי קָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל אֶת דִּבְרֵי הֶחָכָם הָאֱמֶת הַדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מֵאַחַר שֶׁהוּא נֶעֱקָר מִמְּנוּחַ יִתְבָּרַךְ, וְגִשֵּׁם אֶת גּוּפוֹ וְגַם אֶת נִשְׁמָתוֹ, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן הַבַּעַל תְּפִלָּה הִרְבָּה עָלָיו דְּבָרִים, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ הַשּׁוֹמֵר: וְיֶתֶר מִזֶּה מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת? הֲלֹא אֲנִי רַק יָחִיד בְּעָלְמָא (וְיֵשׁ כְּנֶגְדִּי בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהֵם רַבִּים). וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה הָיְתָה קָצַת נֶחָמָה לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, כִּי הֵבִין, שֶׁהִתְחִילוּ דְּבָרָיו קָצַת לְכָנֵס בְּאָזְנֵי הַשּׁוֹמֵר, כִּי הַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר הַבַּעַל תְּפִלָּה מִקֹּדֶם, בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה עִם אוֹתוֹ הַשּׁוֹמֵר, וְהַדְּבָרִים שֶׁדִּבֵּר עַתָּה, נִתְקַבְּצוּ יַחַד, עַד שֶׁעָשׂוּ אֵיזֶה רֹשֶׁם בְּלִבּוֹ, עַד

עַד שֶׁהִתְחִיל מְעַט לְהִסְתַּפֵּק וְלִנְטוֹת אֵלָיו קְצָת, כַּנִּרְאֶה מִתּוֹךְ הַתְּשׁוּבָה הַנַּ"ל. וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַשֵּׁנִי וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן, וּבַסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל: הֲלֹא אֲנִי יָחִיד כְּנֶגֶד בְּנֵי־הַמְּדִינָה וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְכֵן כָּל הַשּׁוֹמְרִים כֻּלָּם הֵשִׁיבוּ לוֹ תְּשׁוּבָה זוֹ בַּסּוֹף.

נַחֲרֵי אַפְּרִסְמוֹן

שֶׁהִתְחִיל מְעַט לְהִסְתַּפֵּק וְלִנְטוֹת אֵלָיו קְצָת, כַּנִּרְאֶה מִתּוֹךְ הַתְּשׁוּבָה הַנַּ"ל. רוֹאִים מִכָּל זֶה הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה, כְּשֶׁאֶחָד מְדַבֵּר עִם הַזּוּלַת דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, וּמְחַזְּקוֹ וּמְעוֹדְדוֹ וּמְשַׂמְּחוֹ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אַף שֶׁבַּהַתְחָלָה אֵינוֹ רוֹצֶה כְּלָל לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁמְּדַבְּרִים אֵלָיו, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁמַּרְבִּים לְדַבֵּר עִמּוֹ, אֲזַי לְבַסּוֹף הַדִּבּוּרִים מַתְחִילִים לְהִכָּנֵס בּוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁאוֹמֵר: מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת?! אֲנִי רַק אֶחָד, וּמַה יּוֹעִיל לִי, אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ מֵהָאָדָם הַזֶּה, כִּי סִימָן שֶׁהַדִּבּוּרִים כְּבָר הִתְחִילוּ לִפְעֹל אֶצְלוֹ. וְלָכֵן זֶהוּ עִנְיָן גָּדוֹל מְאֹד לְהַרְבּוֹת בְּדִבּוּרִים עִם כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׂגָּחָה פְּרָטִית, אַף שֶׁהוּא עֲדַיִן רָחוֹק בְּתַכְלִית הָרִחוּק, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל אֶת הַדִּבּוּרִים, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ מִמֶּנּוּ, כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְלָכֵן זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לְדַבֵּר וּלְדַבֵּר וְלַחֲזֹר וּלְדַבֵּר עִם כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, וּבְרַוַּאי לְבַסּוֹף יִפְעַל אֶצְלוֹ. וְכֵן הָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַשֵּׁנִי וְדִבֵּר עִמּוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, **וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו גַּם־כֵּן, וּבַסּוֹף הֵשִׁיב לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל: הֲלֹא אֲנִי יָחִיד כְּנֶגֶד בְּנֵי הַמְּדִינָה וְכוּ' כַּנַּ"ל**; רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁלֹּא הִתְפַּעֵל הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מִשּׁוּם דָּבָר, אֶלָּא הָלַךְ אֶל אֶחָד אֶחָד, וְדִבֵּר עִמּוֹ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, אֵיךְ שֶׁאֵין שׂוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת, רַק לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה. וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ כָּל אֶחָד אָמַר לוֹ: מָה אֶעֱשֶׂה שֶׁאֲנִי יָחִיד, הוּא לֹא הִתְפַּעֵל מִזֶּה, אַדְרַבָּה הוּא רָאָה בָּזֶה הַצְלָחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי לְכָל הַפָּחוֹת הַדִּבּוּרִים נִכְנָסוּ בְּלֵב הַשּׁוֹמֵעַ דִּבּוּרָיו. וְכֵן הָלַךְ אֶל כָּל הַשּׁוֹמְרִים, וְכֻלָּם הֵשִׁיבוּ לוֹ תְּשׁוּבָה זוֹ בַּסּוֹף: אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה, שֶׁאֲנַחְנוּ רַק יְחִידִים, וְאֵיךְ יְכוֹלִים

אַחַר־כָּךְ נִכְנַס הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הָעִיר, וְהִתְחִיל שׁוּב לְדַבֵּר עִמָּם כְּדַרְכּוֹ, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ', וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו, כִּי כֻּלָּם נִשְׁקְעוּ מְאֹד בָּזֶה מִיָּמִים רַבִּים. וְסִפְּרוּ לוֹ מֵהַגְּבוֹר, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְשָׂחַק מֵהֶם גַּם־כֵּן, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא שְׁטוּת, וְשֶׁכֻּלָּם רַק בְּנֵי־

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָלֶכֶת נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ?! וּבֶאֱמֶת זוֹ הַטָּעוּת נִמְצֵאת אֵצֶל הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, שֶׁמִּתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁנּוֹפְלִים בְּדַעְתָּם כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהֵם יְחִידִים, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נֶגְדָּם, וְזֶה מַה שֶּׁמְּרַחֵק אוֹתָם. וּבֶאֱמֶת צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ, כִּי מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל הִיא, כְּשֶׁעוֹמֵד נֶגֶד זֵרֶם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם.

אַחַר־כָּךְ נִכְנַס הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הָעִיר, וְהִתְחִיל שׁוּב לְדַבֵּר עִמָּם כְּדַרְכּוֹ, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְכוּ', וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלָיו, כִּי כֻּלָּם נִשְׁקְעוּ מְאֹד בָּזֶה מִיָּמִים רַבִּים; רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁלֹּא הִתְפַּעֵל כְּלָל, אֶלָּא נִכְנַס בְּתוֹךְ בֵּית הַבְּלִיעָה שֶׁל הַטֻּמְאָה, שֶׁהֵם הָעֲשִׁירִים שֶׁעָשׂוּ עַצְמָם אֱלִילִים, וְגִלָּה לִפְנֵיהֶם אֶת הָאֱמֶת, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְזֶה שֶׁנִּכְנַס וְדִבֵּר עִם אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה, זֶה הָיָה לוֹ כְּבָר מִכֹּחַ שֶׁפָּעַל אֵצֶל כָּל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים יֹאמַר: אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לְקַבֵּל אֶת דְּבָרֶיךָ, כְּשֶׁכָּל הָעוֹלָם עַדַיִן רְחוֹקִים מִזֶּה, וְזֶה נָתַן לוֹ כֹּחַ לְהִכָּנֵס כְּבָר בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וּלְדַבֵּר עִמָּהֶם פָּתוּחַ נֶגֶד אֱמוּנָתָם וּשְׁטוּתָם. וְסִפְּרוּ לוֹ מֵהַגִּבּוֹר, וְשֶׁהֵם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה, שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלֹקוּת וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְשָׂחַק מֵהֶם גַּם־כֵּן, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא שְׁטוּת, וְשֶׁכֻּלָּם רַק בְּנֵי־אָדָם וְכוּ', וְהֵם

אָדָם וְכוּ׳, וְהֵם לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם וְהֵם בְּנֵי־אָדָם וְאֵינָם אֱלוֹקַ כְּלָל, רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְכוּ׳. וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר אָמַר לָהֶם (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּתְמִיהַ אָדָם וְאוֹמֵר): **הַאִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר** (הַיְדוּעַ לִי)? **וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו אֵלּוּ. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ וּמְדַבֵּר עִמָּהֶם כַּנַּ״ל וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר אָמַר לְכָל אֶחָד כַּנַּ״ל, אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו.**

וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ בָּעִיר, בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אֶחָד שֶׁמְּדַבֵּר

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם, וְהֵם בְּנֵי־אָדָם, וְאֵינָם אֱלוֹקַ כְּלָל, רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְכוּ׳; כִּי בֶּאֱמֶת אֵלּוּ שֶׁבּוֹטְחִים עַל בְּנֵי־אָדָם כְּבָר קִלְלָם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא, וְאָמַר (יִרְמְיָה יז, ה): ״אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם, וְשָׂם בָּשָׂר זְרוֹעוֹ וּמִן הַוָּ״ה יָסוּר לִבּוֹ״, כִּי רוֹאִים אֶת טֶבַע וּשְׁטוּת בְּנֵי־אָדָם, שֶׁנִּטְבַּע בָּהֶם כְּאִלּוּ יְשׁוּעָתָם תְּלוּיָה בְּבָשָׂר וָדָם, וְלָכֵן הֵם בּוֹטְחִים בִּבְנֵי אָדָם, וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר, אָמַר לָהֶם (בִּלְשׁוֹן תֵּמָּה, כְּדֶרֶךְ שֶׁמַּתְמִיהַ אָדָם וְאוֹמֵר): הַאִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר (הַיְדוּעַ לִי)? וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו אֵלּוּ. וְכֵן הָיָה הוֹלֵךְ מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ, וּמְדַבֵּר עִמָּהֶם כַּנַּ״ל, הַיְנוּ מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית, אֶלָּא לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּתְפִלָּה וּבְתַחֲנוּנִים, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבְקִיּוּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת. וְעַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר אָמַר לְכָל אֶחָד כַּנַּ״ל, אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, וְלֹא הֵבִינוּ דְּבָרָיו; כִּי בֶּאֱמֶת כָּל מַה שֶּׁקּוֹרֶה עִם הָאָדָם בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת, שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת, זֶה בָּא מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה, וְכָל כַּוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא לִנְקֹם בָּאָדָם, אֶלָּא לְעוֹרֵר אוֹתוֹ שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְשֶׁלֹּא יֵלֵךְ אַחַר הַהֶבֶל. וְלָכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ אֶת הַגִּבּוֹר, שֶׁזּוֹ מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁהוֹלֶכֶת וּמִתְקָרֶבֶת לִכְבֹּשׁ עֲיָרוֹת וּמְדִינוֹת, וְאֵינוֹ רוֹצֶה רַק הַכְנָעָה. וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ בָּעִיר, בַּאֲשֶׁר שֶׁנִּמְצָא אֶחָד שֶׁמְּדַבֵּר כָּזֹאת, שֶׁעוֹשֶׂה שְׁחוֹק

כָּזֹאת, שֶׁעוֹשֶׂה שְׁחוֹק מֵאֱמוּנָתָם, וְאוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ יָחִיד וְכוּ׳, וּבְעִנְיַן הַגְּבוּר הוּא אוֹמֵר כַּנַּ״ל, וְהֶבִינוּ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא הַמַּבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי כְּבָר הָיָה נִתְפָּרְסֵם אֶצְלָם כַּנַּ״ל, וְצִוּוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֶצְלָם בְּכָל פַּעַם כַּנַּ״ל (הַיְנוּ פַּעַם נִדְמֶה כְּסוֹחֵר וּפַעַם כְּעָנִי וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), **אַךְ הֵם יָדְעוּ מִזֶּה גַּם־כֵּן שֶׁהַמַּבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל הוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם. וְצִוּוּ לַחֲקֹר אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ, וְחִפְּשׂוּ אַחֲרָיו וּתְפָסוּהוּ, וֶהֱבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת וּשְׁטוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל** (הַיְנוּ שֶׁהַמָּמוֹן אֵינוֹ הַתַּכְלִית כְּלָל), **רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֵאֱמוּנָתָם, וְאוֹמֵר, שֶׁיֵּשׁ יָחִיד וּמְיֻחָד שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַמַּנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וּבְעִנְיַן הַגְּבוּר הוּא אוֹמֵר כַּנַּ״ל: הַאִם זֶה לֹא הַגְּבוּר שֶׁאֲנִי מַכִּיר?! כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּינִים וּמִדַּת הַגְּבוּרָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, כִּי יֵשׁ בְּכֹחַ הַתְּפִלָּה לִמְנֹעַ אֶת הַגְּבוּרָה. וְהֶבִינוּ שֶׁבְּוַדַּאי הוּא הַמַּבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי כְּבָר הָיָה נִתְפָּרְסֵם אֶצְלָם כַּנַּ״ל, שֶׁיֵּשׁ אֶחָד שֶׁמְּגַלֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִתְלוֹצֵץ מֵעֲשִׂירוּת, וּמְדַבֵּר נֶגֶד אֱמוּנָתָם הַטְּפֵלָה, כְּאִלּוּ הַכֹּל תָּלוּי בְּמָמוֹן וּבְכֶסֶף, עַד שֶׁעוֹשִׂים מִזֶּה אֱלִיל, וְצִוּוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ אֶצְלָם בְּכָל פַּעַם כַּנַּ״ל (הַיְנוּ פַּעַם נִדְמֶה כְּסוֹחֵר, וּפַעַם כְּעָנִי וְכוּ׳ כַּנַּ״ל), אַךְ הֵם יָדְעוּ מִזֶּה גַּם־כֵּן, שֶׁהַמַּבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל הוּא מְשַׁנֶּה עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם. וְצִוּוּ לַחֲקֹר אַחֲרָיו וּלְתָפְסוֹ, וְחִפְּשׂוּ אַחֲרָיו וּתְפָסוּהוּ, וֶהֱבִיאוּהוּ אֶל הַשָּׂרִים, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, בַּאֲשֶׁר שֶׁכֻּלָּם בְּטָעוּת וּשְׁטוּת גָּדוֹל, וְאֵין זֶה תַּכְלִית כְּלָל (הַיְנוּ שֶׁהַמָּמוֹן אֵינוֹ הַתַּכְלִית כְּלָל), רַק שֶׁיֵּשׁ יָחִיד, שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְכוּ׳,

וְכוּ׳, וּבְנֵי אוֹתָהּ מְדִינָה, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי הֵם רַק בְּנֵי־אָדָם וְכוּ׳, וְנֶחְשַׁב אֶצְלָם לְמִשְׁגָּע, כִּי כָּל בְּנֵי־הַמְּדִינָה הָיוּ שְׁקוּעִים בְּטָעוּת שֶׁל הַמָּמוֹן כָּל־כָּךְ כַּנַּ״ל, עַד שֶׁזֶּה שֶׁהִבִּיר כְּנֶגֶד דַּעְתָּם וְטָעוּתָם הָיָה נֶחְשָׁב לְמִשְׁגָּע.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּבְנֵי אוֹתָהּ מְדִינָה, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם כְּלָל, כִּי הֵם רַק בְּנֵי־אָדָם וְכוּ׳, הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה לֹא הִתְפַּעֵל מֵאַף אֶחָד בָּעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵי הַשָּׂרִים שֶׁלָּהֶם, גַּם לִפְנֵיהֶם דִּבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וּמַה הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה — רַק לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְנֶחְשָׁב אֶצְלָם לְמִשֻּׁגָּע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נט, טו): ״וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת, וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל״. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ל׳): לְפִי הָרְחוֹק מֵאֱמֶת, כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַסּוּר מֵרָע לְשׁוֹטֶה; כִּי כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה הָיוּ שְׁקוּעִים בְּטָעוּת שֶׁל הַמָּמוֹן כָּל־כָּךְ כַּנַּ״ל, עַד שֶׁזֶּה שֶׁהִבִּיר כְּנֶגֶד דַּעְתָּם וְטָעוּתָם, הָיָה נֶחְשָׁב לְמִשֻּׁגָּע; וְדָבָר זֶה נוֹהֵג עַד עַכְשָׁו, שֶׁבְּנֵי־אָדָם כָּל־כָּךְ נִשְׁקָעוּ בְּהַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁעוֹשִׂים עִקָּר מֵהַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, עַד שֶׁזֶּה שֶׁמְּדַבֵּר נֶגֶד מָמוֹן וָכֶסֶף, נֶחְשָׁב בְּעֵינֵיהֶם כִּמְשֻׁגָּע, וּבִפְרָט כְּשֶׁמְּגַלֶּה אֶת הָעִנְיָן שֶׁל תְּפִלָּה לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל הָאָדָם הַזֶּה מַעֲלִילִים כָּל מִינֵי עֲלִילוֹת וְחוֹלְקִים עָלָיו. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן צג): מַה שֶּׁחוֹלְקִים עָלָיו, הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁמְּגַלֶּה אֶת עִנְיַן הַתְּפִלָּה; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו׳): ״כֶּרֶם זָלַת לִבְנֵי־אָדָם״ — אֵלּוּ דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי־אָדָם מְזַלְזְלִים בָּהֶם, וּמַאי נִיהוּ? תְּפִלָּה; וּמֵחֲמַת שֶׁכָּל עִנְיָנוֹ הוּא רַק תְּפִלָּה, לָכֵן בְּנֵי־אָדָם מְזַלְזְלִים בּוֹ; שֶׁזּוֹ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עַל גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, הַמְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת בְּזֶה הָעוֹלָם, רַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהַבֵּן אֶל אָבִיו. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ:

וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מַה זֶּה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר עַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר (בִּלְשׁוֹן תֻּמָּה) **אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר כַּנַּ"ל? הֵשִׁיב לָהֶם: שֶׁאֲנִי הָיִיתִי אֵצֶל מֶלֶךְ אֶחָד, וְנֶאֱבַד אֶצְלוֹ גִּבּוֹר, וְאִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר, יֵשׁ לִי הֶכֵּרוּת עִמּוֹ, וְיֶתֶר מִזֶּה, מַה שֶּׁאַתֶּם בְּטוּחִים בַּמְּדִינָה הַנַּ"ל שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, זֶהוּ שְׁטוּת, כִּי הֵם לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם, וּלְדַעְתִּי, אִם תִּהְיוּ בְּטוּחִים עֲלֵיהֶם, אַדְרַבָּא, זֶה יִהְיֶה מַפָּלָה שֶׁלָּכֶם.**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

מַה זֶּה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר עַל עִנְיַן הַגִּבּוֹר (בִּלְשׁוֹן תֻּמָּה) אִם אֵינוֹ זֶה הַגִּבּוֹר כַּנַּ"ל? כִּי הֵם פָּחֲדוּ מְאֹד מִמַּדַּת הַגְּבוּרָה הַהוֹלֶכֶת וּמִתְקָרֶבֶת אֲלֵיהֶם; כִּי דָּבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁאֲפִלּוּ גְּדוֹלֵי הָעֲשִׁירִים, שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁכָּל הָעוֹלָם צְרִיכִים לְהִשְׁתַּחֲווֹת לִפְנֵיהֶם, אֲבָל כְּשֶׁמִּתְגַּלֶּה לָהֶם, שֶׁהִנֵּה הוֹלֶכֶת וּבָאָה וּקְרֵבָה אֲלֵיהֶם מִדַּת הַגְּבוּרָה, הֵם מְאֹד מִתְפַּחֲדִים, כִּי כְּשֶׁעוֹבְרִים עַל אָדָם דִּינִים וּגְבוּרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, לֹא מוֹעִיל כְּבָר שׁוּם כֶּסֶף וּמָמוֹן כְּלָל. הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁאֲנִי הָיִיתִי אֵצֶל מֶלֶךְ אֶחָד, וְנֶאֱבַד אֶצְלוֹ גִּבּוֹר, וְאִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר, יֵשׁ לִי הֶכֵּרוּת עִמּוֹ, כִּי כְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה הוּא מִסְפִּירַת הַמַּלְכוּת. וְלָכֵן אָמַר לָהֶם, שֶׁהָיִיתִי אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱבַד אֶצְלוֹ גִּבּוֹר, הַיְנוּ שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ מִדַּת הַגְּבוּרָה לְכַלּוֹת אֶת הָעוֹלָם, וְאִם זֶהוּ הַגִּבּוֹר שֶׁל הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת, סְפִירַת הַגְּבוּרָה, אֲזַי יֵשׁ לִי הֶכֵּרוּת עִמּוֹ, כִּי הַכֹּל צָרִיךְ לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה. וְיֶתֶר מִזֶּה, מַה שֶּׁאַתֶּם בְּטוּחִים בַּמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, זֶהוּ שְׁטוּת, כִּי הֵם לֹא יוּכְלוּ לַעֲזֹר לָכֶם, וּלְדַעְתִּי, אִם תִּהְיוּ בְּטוּחִים עֲלֵיהֶם, אַדְרַבָּה, זֶה יִהְיֶה מַפָּלָה שֶׁלָּכֶם; כִּי אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁבּוֹטֵחַ בִּבְנֵי אָדָם, אֲשֶׁר כְּבָר אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים ס, יג): "וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם"; וְאָמַר (שָׁם קמז, ג): "אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה"; וְלָכֵן מִי שֶׁרַק בּוֹטֵחַ בְּאָדָם, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא אֱלִיל — זוֹ

אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת? הֵשִׁיב לָהֶם: הֱיוֹת שֶׁאֲצֶל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁהוּא הָיָה אֶצְלוֹ כַּנַּ״ל, הָיָה לוֹ יָד, דְּהַיְנוּ, שֶׁהָיָה אֵצֶל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ תְּמוּנַת יָד עִם חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת וְעִם כָּל הַשְׁרְטוּטִין שֶׁיֵּשׁ עַל הַיָּד, וְזֹאת הַיָּד הָיְתָה הַלַּאנְד־קַארְט (הַיְנוּ מַפַּת הָעוֹלָם) שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה מִן בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַד הַסּוֹף, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ, הַכֹּל הָיָה מְצֻיָּר עַל אוֹתוֹ הַיָּד, כִּי הָיָה מְצֻיָּר בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד צִיּוּר עֲמִידַת כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם עִם כָּל פְּרָטָיו, כְּמוֹ שֶׁמְּצֻיָּר עַל הַלַּאנְד־קַארְט (כַּיָּדוּעַ לַבְּקִיאִים בְּעִנְיַן צִיּוּר מַפַּת הָעוֹלָם שֶׁקּוֹרִין ״לַאנְד־קַארְט״). וְהָיָה בְּהַשְׁרְטוּטִין כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּלַאנְד־קַארְט כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּדֵי לֵידַע מַה הוּא הַדָּבָר הַזֶּה, דְּהַיְנוּ לֵידַע שֶׁכָּאן הוּא עִיר פְּלוֹנִי וְכָאן נָהָר פְּלוֹנִי וְכַיּוֹצֵא. כְּמוֹ־כֵן

נַחְמָן אֲפַרְסְמוֹן

מַפַּלְתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי מִדִּינַת הָעֲשִׁירוּת: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ זֹאת? הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה: הֱיוֹת שֶׁאֲצֶל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁהוּא הָיָה אֶצְלוֹ כַּנַּ״ל, הָיָה לוֹ יָד, דְּהַיְנוּ שֶׁהָיָה אֵצֶל אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ תְּמוּנַת יָד עִם חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת וְעִם כָּל הַשְׁרְטוּטִין שֶׁיֵּשׁ עַל הַיָּד, וְזֹאת הַיָּד הָיְתָה הַלַּאנְד קַארְט (הַיְנוּ מַפַּת הָעוֹלָם) שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה מִן בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַד הַסּוֹף, וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ, הַכֹּל הָיָה מְצֻיָּר עַל אוֹתוֹ הַיָּד, כִּי הָיָה מְצֻיָּר בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד צִיּוּר עֲמִידַת כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם עִם כָּל פְּרָטָיו, כְּמוֹ שֶׁמְּצֻיָּר עַל הַלַּאנְד־קַארְט (כַּיָּדוּעַ לַבְּקִיאִים בְּעִנְיַן צִיּוּר מַפַּת הָעוֹלָם, שֶׁקּוֹרִין ״לַאנְד־קַארְט״), וְהָיָה בְּהַשְׁרְטוּטִין כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּלַאנְד־קַארְט כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּדֵי לֵידַע מַה הוּא הַדָּבָר הַזֶּה, דְּהַיְנוּ לֵידַע שֶׁכָּאן הוּא עִיר פְּלוֹנִי, וְכָאן נָהָר פְּלוֹנִי

מַמָּשׁ הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ״ל כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, שֶׁהָיוּ הָאוֹתִיּוֹת נִרְשָׁמִים אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד, כְּדֵי לֵידַע מַהוּת הַדָּבָר.

וְגַם פְּרָטֵי כָּל הַמְּדִינוֹת וַעֲיָרוֹת וּנְהָרוֹת וּגְשָׁרִים וְהָרִים וּשְׁאָר דְּבָרִים פְּרָטִיִּים, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד בַּשִּׁרְטוּטִין הַנַּ״ל, וְאֵצֶל כָּל דָּבָר הָיוּ כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶּהוּ דָּבָר פְּלוֹנִי וְזֶה דָּבָר פְּלוֹנִי, וְגַם כָּל בְּנֵי־אָדָם שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְכָל הַמְּאֹרָעוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם שָׁם. וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם כָּל הַדְּרָכִים מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּמֵחֲמַת זֶה הָיִיתִי יוֹדֵעַ לְכַוֵּן אֶל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְכַיּוֹצֵא, כְּמוֹ־כֵן מַמָּשׁ הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ״ל כְּמוֹ אוֹתִיּוֹת, שֶׁהָיוּ הָאוֹתִיּוֹת נִרְשָׁמִים אֵצֶל כָּל דָּבָר וְדָבָר, שֶׁהָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד, כְּדֵי לֵידַע מַהוּת הַדָּבָר, וְגַם פְּרָטֵי כָּל הַמְּדִינוֹת וַעֲיָרוֹת וּנְהָרוֹת וּגְשָׁרִים וְהָרִים, וּשְׁאָר דְּבָרִים פְּרָטִיִּים — הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד בַּשִּׁרְטוּטִין הַנַּ״ל, וְאֵצֶל כָּל דָּבָר הָיוּ כְּתוּבִים אוֹתִיּוֹת, שֶׁזֶּהוּ דָּבָר פְּלוֹנִי, וְזֶה דָּבָר פְּלוֹנִי, וְגַם כָּל בְּנֵי־אָדָם שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה וְכָל הַמְּאוֹרָעוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם שָׁם, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם כָּל הַדְּרָכִים מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם; כָּל עִנְיַן הַיָּד הַזֶּה, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת הוּא סוֹד הַנְּבוּאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הושע יב, יא): ״וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה״, וּכְתִיב בְּמַרְאֵה יְחֶזְקֵאל (יחזקאל ח, ג): ״וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד, וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי, וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם״; וְכֵן (יְחֶזְקֵאל לז, א): ״הָיְתָה עָלַי יַד ה׳, וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ ה׳״ [עַיֵּן תִּקּוּנֵי זֹהַר (תִּקּוּן יח): שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה כְּלִילָא מֵאַרְבַּע סָרֵי פְּרִקִין דְּיָד, דְּאִנּוּן בְּחָמֵשׁ אֶצְבָּעָאן, וְאִינּוּן יקו״ק יו״ד ה״א וא״ו ה״א. אַרְבַּע סָרֵי אַתְוָן דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ

הָעִיר הַזֹּאת, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לִכְנֹס לְכָאן. וְכֵן אִם אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אוֹתִי לְעִיר אַחֶרֶת, אֲנִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן. הַכֹּל עַל־יְדֵי הַיָּד הַנַּ"ל.

וְכֵן הָיָה נִרְשָׁם בָּהּ הַדֶּרֶךְ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ וְנָתִיב, שֶׁעַל־יָדוֹ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת מֵאָרֶץ לַשָּׁמַיִם, (כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם, מֵחֲמַת שֶׁאֵין יוֹדְעִין הַדֶּרֶךְ, וְשָׁם הָיָה נִרְשָׁם הַדֶּרֶךְ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוּא דִּכְלִילָן בָּהּ, וְדָא אִיהוּ "וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה", שֶׁעַל יָדָהּ הַנָּבִיא רוֹאֶה מֵעוֹלָם לְעוֹלָם וְכוּ'] ; אֲבָל צְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁהַכֹּל הוּא עַל שֵׁם הַמֻּשְׂאָל, כִּי לְמַעְלָה אֵין דְּמוּת וְתַבְנִית כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כה, טו): "אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה תּוֹעֲבַת ה' " מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר"; וּמוּבָא בַּתִּקּוּנִים (הַקְדָּמָה ו:): אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וְגוֹ', וְשָׂם בַּסָּתֶר — בְּסִתְרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וַאֲפִלּוּ מִכָּל מָה דְּבַר נַשׁ יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בְּעֵינָא, וַאֲפִלּוּ מִכָּל דְּיוֹקְנִין דְּאַחְזֵי לְנְבִיאֵי צוּרַת דְּיוֹקְנָא דִּכְלִילָא מִכַּמָּה נְהוֹרִין, שֶׁזֶּה כְּלַל חָכְמַת הַקַּבָּלָה, שֶׁהִיא כְּלוּלָה בַּיָּד, שֶׁהוּא כְּמוֹ לַאנְד־קַארְט (מַפַּת הָעוֹלָם), אֲבָל לֹא שֶׁזּוֹ אֵיזוֹ מְצִיאוּת, כֵּן הִיא כָּל חָכְמַת הַקַּבָּלָה, צְרִיכִים לִלְמֹד בִּמְצִיאוּתָם, אֲבָל לֹא בִּמְהוּתָם, הֵינוּ לֵידַע שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, כִּי כָּךְ נִגְלָה לָנוּ מֵחָכְמֵי הָאֱמֶת, אֲבָל לֹא שֶׁיֹּאמַר הָאָדָם, שֶׁהוּא רוֹאֶה אֵיזֶה יָד וְכַדּוֹמֶה, וְלָכֵן הַיָּד הַזּוֹ שֶׁהָיְתָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, זֶה כְּבָיְכוֹל עַל שֵׁם הַמֻּשְׂאָל, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה לָנוּ אֵיזוֹ הַשָּׂגָה שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, הֵינוּ יָד, שֶׁהִיא כְּמוֹ לַאנְד־קַארְט (מַפַּת הָעוֹלָם), שֶׁיְּכוֹלִים לִרְאוֹת שָׁמָּה אֶת כָּל מַה שֶּׁרַק קוֹרֶה בָּעוֹלָם, וּלְקַשְּׁרוֹ אֶל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁכָּל זֶה הוּא סוֹד הַיָּד שֶׁהָיְתָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּמֶּנָּה מְדַבֵּר הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהוּא הִסְתַּכֵּל בַּיָּד, וּמֵחֲמַת זֶה הָיִיתִי יוֹדֵעַ לִכְנֹס אֶל הָעִיר הַזֹּאת, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לִכְנֹס לְכָאן, וְכֵן אִם אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁלֹחַ אוֹתִי לְעִיר אַחֶרֶת, אֲנִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן, הַכֹּל עַל־יְדֵי הַיָּד הַנַּ"ל, וְכֵן הָיָה נִרְשָׁם בָּהּ הַדֶּרֶךְ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ וְנָתִיב, שֶׁעַל יָדוֹ יְכוֹלִין לַעֲלוֹת מֵאָרֶץ לַשָּׁמַיִם (כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם, מֵחֲמַת שֶׁאֵין יוֹדְעִין הַדֶּרֶךְ, וְשָׁם הָיָה נִרְשָׁם

לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם), וְהָיָה נִרְשָׁם שָׁם כָּל הַדְּרָכִים שֶׁיֵּשׁ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי אֵלְיָהוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ פְּלוֹנִי, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וּמשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן, וְכֵן חֲנוֹךְ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ״ל. גַּם הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּפִי מַה שֶּׁהָיָה בְּעֵת בְּרִיאַת

הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם), וְהָיָה נִרְשָׁם שָׁם כָּל הַדְּרָכִים שֶׁיֵּשׁ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, כִּי אֵלְיָהוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ פְּלוֹנִי, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, שֶׁזֶּה הַדֶּרֶךְ שֶׁל צְדָקָה וָחֶסֶד שֶׁעוֹשֶׂה אֵלְיָהוּ, כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶסֶד — מְלֻבָּשׁ שָׁם אֵלְיָהוּ, וְאַף שֶׁהָיָה קַנַּאי בֶּן קַנַּאי, עִם כָּל זֹאת כָּל עִנְיָנוֹ הוּא רַק לַעֲשׂוֹת חֶסֶד, וּמִתְגַּלֶּה לְצַדִּיקִים עַל־יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁעוֹשִׂים, וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ לְגִלּוּי אֵלְיָהוּ, הָיָה הַכֹּל מֻחְמָת שֶׁמָּסְרוּ אֶת נַפְשָׁם לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַזּוּלַת. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת בְּשׂוֹרָה, סִימָן א׳): מִי שֶׁהוּא רָגִיל לוֹמַר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, הוּא מִתְלַבֵּשׁ בִּבְחִינַת אֵלְיָהוּ; וְלָכֵן הַדֶּרֶךְ שֶׁבּוֹ עָלָה אֵלְיָהוּ לַשָּׁמַיִם, הָיָה דֶּרֶךְ מִדַּת הַחֶסֶד, וּמשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ גַּם־כֵּן, שֶׁזֶּה דֶּרֶךְ שֶׁל תּוֹרָה, כִּי משֶׁה עָלָה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וּמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בִּשְׁבִיל הַתּוֹרָה, וְלָכֵן נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מַלְאָכִי ג, כב): ״זִכְרוּ תּוֹרַת משֶׁה עַבְדִּי״; וְכֵן חֲנוֹךְ עָלָה לַשָּׁמַיִם בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְהָיָה כָּתוּב שָׁם גַּם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, שֶׁזֶּה הָיָה דֶּרֶךְ הַתְּפִלָּה, שֶׁהָיָה תָּמִיד מִתְבּוֹדֵד עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי רִבּוּי תְּפִלּוֹתָיו וּדְבֵקוּתוֹ וְיִחוּדָיו הַקְּדוֹשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ה, כד): ״וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים״; הַיְנוּ שֶׁנִּכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְכֵן מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד הַנַּ״ל, הַיְנוּ אֵיךְ זוֹכִים לַעֲלוֹת מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, גַּם הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד, כָּל דָּבָר וְדָבָר כְּפִי מַה שֶּׁהָיָה

הָעוֹלָם, וּכְפִי הַהַוָּיָה שֶׁלּוֹ, וּכְפִי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ, כְּגוֹן סְדוֹם, הָיָה נִרְשָׁם שָׁם כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה בְּעֵת יְשׁוּבָהּ קֹדֶם שֶׁנֶּהְפְּכָה. גַּם הָיָה מְצַיָּר שָׁם הַפִּיכַת סְדוֹם, כְּמוֹ שֶׁהָעִיר נֶהְפֶּכֶת, וְגַם הָיָה מְצַיָּר שָׁם צִיּוּר שֶׁל סְדוֹם שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַחַר הַהֲפִיכָה, כִּי הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁהַוָּיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה. וְשָׁם, בְּאוֹתוֹ הַיָּד, רָאִיתִי שֶׁאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, עִם כָּל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֲלֵיהֶם לְקַבֵּל עֵזֶר מֵהֶם, כֻּלָּם יִהְיוּ נִכְלִין וְאוֹבְדִין. (כָּל זֶה הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה).

בְּעֵת בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וּכְפִי הַהַוָּיָה שֶׁלּוֹ, וּכְפִי מַה שֶּׁיִּהְיֶה אַחַר־כָּךְ, כְּגוֹן: סְדוֹם הָיָה נִרְשָׁם שָׁם כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה בְּעֵת יְשׁוּבָהּ, קֹדֶם שֶׁנֶּהְפְּכָה, גַּם הָיָה מְצַיָּר שָׁם הַפִּיכַת סְדוֹם, כְּמוֹ שֶׁהָעִיר נֶהְפֶּכֶת, וְגַם הָיָה מְצַיָּר שָׁם צִיּוּר שֶׁל סְדוֹם, שֶׁיֵּשׁ לָהּ אַחַר הַהֲפִיכָה, כִּי הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁהַוָּיָה וּמַה שֶּׁיִּהְיֶה, שֶׁזֶּה כְּלַל חָכְמַת הַקַּבָּלָה, שֶׁאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ וְנִכְלָל לְגַמְרֵי בְּעַצְמוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי כְּלַל חָכְמַת הַקַּבָּלָה כְּלוּלָה בַּיָּד, שֶׁזֶּה סוֹד (יְשַׁעְיָה נא, טז): "וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ", וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נה), שֶׁהָרְשָׁעִים רוֹצִים רַק לְכַלּוֹת אֶת הַצַּדִּיקִים, וְעַל־יְדֵי שֶׁמַּמְשִׁיכִים עַל עַצְמָם יַד הַשֵּׁם, הֵם נִסְתָּרִים וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לָהֶם שׁוּם דָּבָר. וְהַכְּלָל, שֶׁהַיָּד הַזּוֹ הִיא, כְּבְיָכוֹל, הַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל הַבְּרִיאָה, וְהִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ, כְּבְיָכוֹל, בְּעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת, וְכֻלָּם כְּלוּלִים "בְּיָד". וְשָׁם בְּאוֹתוֹ הַיָּד, רָאִיתִי שֶׁאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, עִם כָּל הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֲלֵיהֶם לְקַבֵּל עֵזֶר מֵהֶם, כֻּלָּם יִהְיוּ נִכְלִין וְאוֹבְדִין (כָּל זֶה הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה); כִּי בְּוַדַּאי הַכֹּל רָשׁוּם בְּיַד הַוָּיָ"ה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל בִּלְשַׁאצַר הַמֶּלֶךְ (דָּנִיֵּאל ה, ה): "בַּה שַׁעֲתָה נִפְקָה אֶצְבְּעָן דִּי יַד אֱנָשׁ וְכָתְבָן" וְגוֹ', וּכְתִיב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א' כח, יט): "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד הַוָּיָ"ה עָלַי הִשְׂכִּיל" וְגוֹ'.

וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם הַדָּבָר מְאֹד כִּי הָיוּ נִבָּרִים דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁעַל הַלַּאנְד־קַארְט מְצַיָּר כָּל הַדְּבָרִים, וְהֵבִינוּ שֶׁגַּם דְּבָרָיו נִרְאִין דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה רוֹאִין, שֶׁאֶפְשָׁר לְקַבֵּץ וּלְחַבֵּר שְׁנֵי שִׂרְטוּטִין שֶׁל הַיָּד וְיִהְיֶה מֵהֶם אוֹת (עַל־כֵּן הֵבִינוּ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הַנַּ״ל אִי אֶפְשָׁר לִבְדּוֹת זֹאת מִלִּבּוֹ, וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד). **וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל? אוּלַי יְגַלֶּה לָנוּ דֶּרֶךְ אֵיךְ לִמְצֹא מָמוֹן? הֵשִׁיב לָהֶם: עֲדַיִן אַתֶּם רוֹצִים מָמוֹן?** (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ), **מִמָּמוֹן לֹא תְּדַבְּרוּ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם הַדָּבָר מְאֹד, כִּי הָיוּ נִבָּרִים דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁעַל הַלַּאנְד־קַארְט מְצַיָּר כָּל הַדְּבָרִים, וְהֵבִינוּ שֶׁגַּם דְּבָרָיו נִרְאִין דִּבְרֵי אֱמֶת, כִּי זֶה רוֹאִין, שֶׁאֶפְשָׁר לְקַבֵּץ וּלְחַבֵּר שְׁנֵי שִׂרְטוּטִין שֶׁל הַיָּד, וְיִהְיֶה מֵהֶם אוֹת (עַל־כֵּן הֵבִינוּ, שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הַנַּ״ל, אִי אֶפְשָׁר לִבְדּוֹת זֹאת מִלִּבּוֹ, וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד); כִּי גַּם אֵלּוּ שֶׁרְחוֹקִים בְּתַכְלִית הָרְחוֹק מֵהַקְּדֻשָּׁה, אִם רַק מַטְעִימִים לָהֶם אֵיזֶה טַעַם מֵרוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, הֵם צְרִיכִים לְהוֹדוֹת, אֲשֶׁר אֵין עוֹד עֲרֵבוּת יְדִידוּת מְתִיקוּת צוּף דְּבַשׁ נֹעַם וְתַעֲנוּג מֵהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל? אוּלַי יְגַלֶּה לָנוּ דֶּרֶךְ אֵיךְ לִמְצֹא מָמוֹן? רוֹאִים מִזֶּה, אִם אָדָם שָׁקוּעַ בְּאֵיזוֹ תַּאֲוָה אוֹ מִדָּה רָעָה, אֲפִלּוּ שֶׁיִּגְלוּ לוֹ כָּל מִינֵי רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וְיִצְטָרֵךְ לְהוֹדוֹת אֲשֶׁר אֵין כְּמוֹתָם, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עָלָיו הַתַּאֲוָה, הוּא חוֹזֵר אֵלֶיהָ, כִּי הֲרֵי הֵם בְּעַצְמָם הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, הֲצִרְכוּ לְהוֹדוֹת שֶׁאֵין נֹעַם יוֹתֵר מִזֶּה, עִם כָּל זֹאת חָזְרוּ לְסוּרָם, וְשָׁאֲלוּ: הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁיְּגַלֶּה לָנוּ אֵיךְ מַשִּׂיגִים כֶּסֶף וּמָמוֹן? הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל תְּפִלָּה: עֲדַיִן אַתֶּם רוֹצִים מָמוֹן (בִּלְשׁוֹן תֵּמַהּ)? מִמָּמוֹן לֹא תְּדַבְּרוּ כְּלָל, כִּי זֶה הָעִקָּר, מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְשֶׁתִּתְגַּלֶּה אֵלָיו רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, שֶׁלֹּא יְדַבֵּר מִמָּמוֹן וְכֶסֶף. [וּבֶאֱמֶת בָּזֶה יְכוֹלִים לִבְחֹן אֶת הָאָדָם הֵיכָן הוּא מַחֲזִיק, כִּי אִם עֲדַיִן מְדַבֵּר מִכֶּסֶף, סִימָן שֶׁהוּא שָׁקוּעַ בְּכָל מִינֵי עֲבוֹדוֹת זָרוֹת

כְּלָל. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אַף־עַל־פִּי־כֵן הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל. הֵשִׁיב לָהֶם: גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל. וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה:

שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וּמַלְכָּה, וְהָיָה לָהֶם בַּת יְחִידָה, וְהִגִּיעָה סָמוּךְ לְפִרְקָהּ, וְהוֹשִׁיבוּ יוֹעֲצִים לְיַעֵץ אֶת מִי רָאוּי לְהַשִּׂיאָהּ לוֹ. וְגַם אֲנִי הָיִיתִי שָׁם בֵּין בַּעֲלֵי הָעֵצָה, כִּי הַמֶּלֶךְ הָיָה אוֹהֵב אוֹתִי, וְהָיְתָה עֲצָתִי שֶׁיִּתְּנוּ לָהּ אֶת

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁבָּעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כג), שֶׁעִקַּר גְּדֻלַּת בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא כְּשֶׁרָחוֹק מִתַּאֲוַת מָמוֹן. וְכָל מִי שֶׁנִּמְצָא עֲדַיִן בְּשֶׁקֶר, הוּא מְדַבֵּר תָּמִיד מִכֶּסֶף וּמָמוֹן, וְזֶה עִקַּר הַנּוֹשֵׂא אֶצְלוֹ, רַק כֶּסֶף וּמָמוֹן]. שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אַף־עַל־פִּי־כֵן הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל? הַמֶּלֶךְ סוֹבֵב עַל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְרוֹאִים שֶׁאַפִלּוּ אֶחָד שֶׁנָּפַל כְּבָר בְּעִמְקֵי עֲמָקִים, בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו בְּתוֹךְ תַּאֲוַת מָמוֹן, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא שׁוֹאֵל הֵיכָן הוּא הַמֶּלֶךְ, כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ תְּשׁוּקָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא חֵלֶק אֱלוֹק מִמַּעַל, וְנִמְשֶׁכֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַל תְּפִלָּה: גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, כִּי תַּכְלִית הַיְדִיעָה שֶׁלֹּא נֵדַע, כִּי כָּל שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהִתְקָרֵב יוֹתֵר אֶל הַקְּדֻשָּׁה, וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הֶאָרַת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, יוֹתֵר יוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם. וְלָכֵן אָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה: "גַּם אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהַמֶּלֶךְ", כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁמַּחֲזִיקִים אֶת עַצְמָם תָּמִיד, שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלוּם, וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, כָּאן מַתְחִיל סֵדֶר הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וּמַלְכָּה, שֶׁזֶּה קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, וְהָיָה לָהֶם בַּת יְחִידָה, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַתּוֹרָה, וְהִגִּיעָה סָמוּךְ לְפִרְקָהּ, לִתֵּן אֶת הַתּוֹרָה, וְהוֹשִׁיבוּ יוֹעֲצִים לְיַעֵץ אֶת מִי רָאוּי לְהַשִּׂיאָהּ לוֹ, שֶׁזֶּה הַשָּׂרֵי מַעְלָה, שֶׁהֵם יֶעֱצוּ כָּל אֶחָד שֶׁיִּתְּנוּ לָאֻמָּה שֶׁתַּחְתָּיו, וְגַם אֲנִי שֶׁהִיא נִשְׁמַת מָשִׁיחַ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, הָיִיתִי שָׁם בֵּין בַּעֲלֵי הָעֵצָה, כִּי הַמֶּלֶךְ הָיָה אוֹהֵב אוֹתִי, כִּי אֶצְלוֹ

הַגִּבּוֹר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהַגִּבּוֹר עָשָׂה לָנוּ כַּמָּה טוֹבוֹת, שֶׁכָּבַשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת, עַל־כֵּן רָאוּי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֶת הַבַּת־מַלְכָּה לְאִשָּׁה. וְהוּטְבָה עֲצָתִי מְאֹד וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם לָזֶה, וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם עַל שֶׁמָּצְאוּ חָתָן לְהַבַּת־מַלְכָּה. וְהִשִּׁיאוּ אוֹתָהּ עִם הַגִּבּוֹר, וְיָלְדָה הַבַּת־מַלְכָּה וָלָד, וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק

נַחְמָן

יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּפִלָּה, שֶׁכָּל אָדָם, יִהְיֶה בְּמָקוֹם שֶׁיִּהְיֶה, הוּא יָכוֹל לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְדָבָר זֶה יַכְנִיס רַק מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פג), אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה נִקְרָא מָשִׁיחַ, עַל שֵׁם מֵשִׁיחַ אִלְמִים, וְהָיְתָה עֲצָתִי שֶׁיִּתְּנוּ לָהּ אֶת הַגִּבּוֹר, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים עַם קְשֵׁה עֹרֶף, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בֵּיצָה כה:): נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהֵן עַזִּין; וְהֵם חֲזָקִים מְאֹד, וּמוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְקַיֵּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אַף שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁעוֹבֵר מִכְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם. וְלָכֵן הָיְתָה עֲצָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, שֶׁהוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁיִּמְסְרוּ אֶת הַתּוֹרָה לִנְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בַּאֲשֶׁר שֶׁהַגִּבּוֹר עָשָׂה לָנוּ כַּמָּה טוֹבוֹת, שֶׁכָּבַשׁ כַּמָּה מְדִינוֹת, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת אֱמֶת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבָּאִים לְשָׁם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עו): יִשְׂרָאֵל הֵם נַעֲשִׂים אֲדוֹנִים לְבַעֲלֵיהֶם, כִּי בְּכָל מְקוֹמוֹת שֶׁהֵם בָּאִים, הֵם מַעֲלִין וּמְנַשְּׂאִין כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנְּפוּלִין אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן רָאוּי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ אֶת הַבַּת מַלְכָּה לְאִשָּׁה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהוּטְבָה עֲצָתִי מְאֹד, וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם לָזֶה, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הָלַךְ קֹדֶם אֶל כָּל הָאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיְּקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא רָצוּ, עַד שֶׁבָּא אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ: ״נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע״, וְהָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שָׁם עַל שֶׁמָּצְאוּ חָתָן לְהַבַּת מַלְכָּה וְהִשִּׁיאוּ אוֹתָהּ עִם הַגִּבּוֹר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (תַּנְחוּמָא אַחֲרֵי) עַל הַפָּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, יא): ״בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ״ — זֶה סִינַי יוֹם מַתַּן תּוֹרָה; כִּי עוֹד לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה בָּעוֹלָם כְּשִׂמְחַת יוֹם קַבָּלַת הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים קיז, סִימָן א׳), שֶׁמַּתַּן תּוֹרָה שִׂמְחָה לְיִשְׂרָאֵל. וְיָלְדָה הַבַּת מַלְכָּה וָלָד, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם פָּרִין וְרָבִין בַּתּוֹרָה,

הָיָה יְפֵה־תֹּאַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה יְפִי שֶׁל מִין אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וְשַׂעֲרוֹתָיו הָיוּ שֶׁל זָהָב, וְהָיָה לָהֶם כָּל הַגְּוָנִים, וּפָנָיו הָיוּ כִּפְנֵי חַמָּה, וְעֵינָיו הָיוּ אוֹרוֹת אֲחֵרִים. וְהַתִּינוֹק הַזֶּה נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה, כִּי רָאוּ בּוֹ תֵּכֶף (בִּשְׁעַת הַהוֹלָדָה) **שֶׁהוּא חָכָם גָּמוּר, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים בְּנֵי־אָדָם, בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לִשְׂחֹק הָיָה שׂוֹחֵק, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי הִכִּירוּ בּוֹ שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל, רַק שֶׁעֲדַיִן אֵין לוֹ הַתְנוּעוֹת שֶׁל גָּדוֹל, כְּגוֹן דִּבּוּר וְכַיּוֹצֵא.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּכְכָל שֶׁנִּכְנָסִים בַּתּוֹרָה, הֵם מְחַדְּשִׁים חִדּוּשִׁין חֲדָשִׁים, וְלָכֵן אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר אֶת יִקְרַת מַעֲלַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כִּי הֵם נִדְמִין כְּמוֹ תִּינוֹק, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (עֲרוּבִין נד:) עַל הַפָּסוּק (מִשְׁלֵי ה, יט): "דַּדֶּיהָ יְרַוּךָ בְכָל עֵת", לָמָּה נִמְשְׁלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה כְּדַד? מַה דַּד זֶה, כָּל זְמַן שֶׁהַתִּינוֹק מְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ מוֹצֵא בּוֹ חָלָב, אַף דִּבְרֵי תוֹרָה, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם הוֹגֶה בָּהֶן מוֹצֵא בָּהֶן טַעַם; וְכֵן הוּא (מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל, פֶּרֶק א', סִימָן א'): מַה הַתִּינוֹק הַזֶּה מְבַקֵּשׁ לֶאֱכֹל בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם, כָּךְ אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת יָגֵעַ בַּתּוֹרָה בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם; וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק הָיָה יְפֵה תֹּאַר מְאֹד מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיָה יְפִי שֶׁל מִין אֱנוֹשִׁי כְּלָל, וְשַׂעֲרוֹתָיו הָיוּ שֶׁל זָהָב, וְהָיָה לָהֶם כָּל הַגְּוָנִים, וּפָנָיו הָיוּ כִּפְנֵי חַמָּה, וְעֵינָיו הָיוּ אוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְהַתִּינוֹק הַזֶּה נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה, כִּי רָאוּ בּוֹ תֵּכֶף (בִּשְׁעַת הַהוֹלָדָה), שֶׁהוּא חָכָם גָּמוּר, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים בְּנֵי־אָדָם בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לִשְׂחֹק הָיָה שׂוֹחֵק, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי הִכִּירוּ בּוֹ, שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל, רַק שֶׁעֲדַיִן אֵין לוֹ הַתְנוּעוֹת שֶׁל גָּדוֹל, כְּגוֹן דִּבּוּר וְכַיּוֹצֵא. שֶׁכָּל זֶה סוֹבֵב עַל כָּל אֶחָד שֶׁלּוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמְחַדֵּשׁ בָּהּ חִדּוּשִׁין חֲדָשִׁים, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְשִׁתַּעְשֵׁעַ עִמּוֹ, וְהוּא יְפֵה תֹּאַר, וּפָנָיו מְאִירוֹת כְּפְנֵי הַחַמָּה, כִּי מִי שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה — פָּנָיו מְאִירוֹת מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ח, א): "חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו", וְיֵשׁ בּוֹ כָּל

וְהָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ מֵלִיץ, דְּהַיְינוּ דַּבְּרָן בַּעַל־לָשׁוֹן וּמְלִיצָה, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר וּלְהַמְלִיץ דִּבְרֵי צַחוּת נִפְלָאִים מְאֹד, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַמֶּלֶךְ. וְהַמֵּלִיץ הָיָה גַּם מֵעַצְמוֹ מֵלִיץ נָאֶה, אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה לְקַבֵּל כֹּחַ חָכְמַת הַמְּלִיצָה, וְעַל־יְדֵי זֶה הָיָה מֵלִיץ נִפְלָא מְאֹד מְאֹד.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַחָכְמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי מִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לִשְׁמָהּ, לְשֵׁם אֵל עוֹלָם, נִפְתָּחִים לוֹ כָּל מַעְיְנוֹת הַחָכְמָה, וְהַכֹּל נִגְלֶה לְפָנָיו. וְהָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ מֵלִיץ, דְּהַיְינוּ דַּבְּרָן בַּעַל לָשׁוֹן וּמְלִיצָה, שֶׁהָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר וּלְהַמְלִיץ דִּבְרֵי צַחוּת נִפְלָאִים מְאֹד, שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַמֶּלֶךְ, וְהַמֵּלִיץ הָיָה גַּם מֵעַצְמוֹ מֵלִיץ נָאֶה, אַךְ הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה לְקַבֵּל כֹּחַ חָכְמַת הַמְּלִיצָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה מֵלִיץ נִפְלָא מְאֹד מְאֹד; כִּי עִנְיַן הַמֵּלִיץ הוּא דָּבָר גָּדוֹל וְנִפְלָא מְאֹד, לְהַמְלִיץ טוֹב בְּעַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגַת גְּדוֹלֵי וּמְבֻחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁתָּמִיד מְחַפְּשִׂים וּמְבַקְּשִׁים אַחַר הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וּמַמְלִיצִים טוֹב בַּעֲדוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא, עִם כָּל זֹאת מְחַפְּשִׂים וּמְבַקְּשִׁים, עַד שֶׁמּוֹצְאִים אֵצְלוֹ אֵיזֶה טוֹב, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא בְּוַדַּאי יֵשׁ טוֹב אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רפב); וְזֶה מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, מִי שֶׁיָּכוֹל לְהַמְלִיץ טוֹב בְּעַד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁצַּדִּיק מְלַמֵּד זְכוּת עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְגוֹרֵם לוֹ שֶׁגַּם הוּא יוּכַל לָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אָז הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ מְלַמֵּד אוֹתוֹ אֵיךְ לִהְיוֹת מֵלִיץ נִפְלָא, כִּי הוּא נוֹתֵן לוֹ דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה, אֵיךְ לִמְצֹא אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן יז): דֶּרֶךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַבִּיט עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעוֹשִׂים, וְאַף שֶׁנִּמְצָא בָּהֶם גַּם־כֵּן מַה שֶּׁאֵינוֹ טוֹב, אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כג, כא): "לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב", וְאֶת זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְלַמֵּד אֶת הַמֵּלִיץ, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁיּוּכַל לְהַמְלִיץ טוֹב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אַף שֶׁהַמֵּלִיץ שֶׁהוּא

גַּם הָיָה לְהַמֶּלֶךְ חָכָם, וְהֶחָכָם הָיָה גַּם־כֵּן מֻעָצְמוֹ חָכָם, אַךְ הַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ, אֵיךְ יַעֲלֶה וְיַקְבֵּל חָכְמָה, וְעַל־יְדֵי זֶה הָיָה חָכָם נִפְלָא מְאֹד. וְכֵן הַגִּבּוֹר הָיָה גִּבּוֹר מֻעָצְמוֹ, וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה וְיַקְבֵּל גְּבוּרָה, וְעַל־יְדֵי זֶה הָיָה גִּבּוֹר נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, כִּי יֵשׁ חֶרֶב

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַצַּדִּיק יוֹדֵעַ הֵיטֵב אֵיךְ לְהַמְלִיץ עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, עִם כָּל זֹאת הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהַמְלִיץ עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל. גַּם הָיָה לְהַמֶּלֶךְ חָכָם, וְהֶחָכָם הָיָה גַּם־כֵּן מֻעָצְמוֹ חָכָם, אַךְ הַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ, אֵיךְ יַעֲלֶה וְיַקְבֵּל חָכְמָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה חָכָם נִפְלָא מְאֹד; כִּי עִנְיַן הַחָכְמָה הוּא דָּבָר נִפְלָא מְאֹד, שֶׁאָדָם מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בְּחָכְמַת אֱלֹקוּת, אֲשֶׁר רַק זֶה עִקַּר הַחָכְמָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לקוטי־מוהר"ן, חֵלֶק א', סִימָן לה), שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה אֵינָהּ אֶלָּא חָכְמַת אֱלֹקוּת, שֶׁאָדָם מַשִּׂיג אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר רַק זוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה, אֲבָל עַל זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת קֹדֶם חָכָם בְּעַצְמוֹ, וְאָז הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, נוֹתֵן לוֹ דֶּרֶךְ בְּחָכְמָה, שֶׁיֵּדַע אֵיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דָּנִיֵּאל ב, כא) "יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה"; וְכֵן הַגִּבּוֹר הָיָה גִּבּוֹר מֻעָצְמוֹ, וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ יַעֲלֶה וְיַקְבֵּל גְּבוּרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה גִּבּוֹר נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד. כִּי עִקַּר הַגְּבוּרָה הוּא לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (אָבוֹת ד'): אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, לב): "טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר"; וּכְשֶׁאָדָם דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי הוּא יָכוֹל בְּעַצְמוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַגְּבוּרָה, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹרֶה לוֹ דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְלִקְנוֹת לְעַצְמוֹ מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁכָּל שֶׁכֵּן יִהְיֶה גִּבּוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (קִדּוּשִׁין ל:): יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לז, לב) "צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ", וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ אֵין יָכוֹל לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לד): "ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ

שֶׁהִיא תּוֹלָה בַּאֲוִיר הָעוֹלָם, וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת שָׁלֹשׁ כֹּחוֹת. כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אֶת הַחֶרֶב, אֲזַי בּוֹרְחִים וְנָסִים כָּל שָׂרֵי הַחַיָּלוֹת, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם מַפָּלָה, כִּי כְּשֶׁנָּסִים הַשָּׂרִים, אֵין מִי שֶׁיְּנַהֵג הַמִּלְחָמָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקָרְבוּ הַנִּשְׁאָרִים לְמִלְחָמָה. וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל שְׁנֵי פִּיּוֹת, וְיֵשׁ לָהֶם שְׁנֵי כֹּחוֹת, שֶׁעַל־יְדֵי חֹד אֶחָד נוֹפְלִים כֻּלָּם, וְעַל־יְדֵי חֹד הַשֵּׁנִי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּיָדוֹ". נִמְצָא, שֶׁכְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ וּמַרְאֶה לוֹ דֶּרֶךְ בִּגְבוּרָה, שֶׁבְּוַדַּאי נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי־זֶה גִּבּוֹר חַיִל, גִּבּוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. כִּי יֵשׁ חֶרֶב שֶׁהִיא תּוֹלָה בַּאֲוִיר הָעוֹלָם, שֶׁזּוֹ מִדַּת הַדִּין [עַיֵּן זֹהַר (וַיֵּצֵא קסה): הַהוּא חַרְבָּא מְלַהֲטָא הִיא חַרְבָּא סוֹמְקָא, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה לד, ו): "חֶרֶב לַהֲוָי"ה מָלְאָה דָם", הַהוּא חַרְבָּא דְּתַלְיָא בֵּיהּ הִפּוּכָא. אִינּוּן דְּמִתְהַפְּכֵי לְכַמָּה גְּוָנִין וְכוּ'], וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת. כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אֶת הַחֶרֶב, אֲזַי בּוֹרְחִים וְנָסִים כָּל שָׂרֵי הַחַיָּלוֹת, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם מַפָּלָה, כִּי כְּשֶׁנָּסִים הַשָּׂרִים, אֵין מִי שֶׁיְּנַהֵג הַמִּלְחָמָה, וַאֲזַי אֵין תְּקוּמָה בַּמִּלְחָמָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקָרְבוּ הַנִּשְׁאָרִים לַמִּלְחָמָה. אֵינוֹ דּוֹמֶה לְכַמָּה גְּוָנִין שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת, כִּי אִם לְשֶׁלֹשָׁה כֹּחוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל, כִּי כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אֶת הַחֶרֶב, אֲזַי בּוֹרְחִים וְנָסִים כָּל שָׂרֵי הַחַיָּלוֹת, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם מַפָּלָה, כִּי כְּשֶׁנָּסִים הַשָּׂרִים, אֵין מִי שֶׁיְּנַהֵג הַמִּלְחָמָה, וַאֲזַי אֵין תְּקוּמָה בַּמִּלְחָמָה, הַיְנוּ הַכֹּחַ הָרִאשׁוֹן שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּשֶׁרַק מַגְבִּיהִים אֶת זֶה כְּבָר בּוֹרְחִים וְנָסִים הַשָּׂרִים, כִּי כָּל אֻמָּה יֵשׁ לָהּ שַׂר לְמַעְלָה, וְכֵן כָּל דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ עָלָיו שַׂר לְמַעְלָה, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ו'): אֵין לְךָ כָּל עֵשֶׂב וָעֵשֶׂב, שֶׁאֵין לוֹ מַזָּל בָּרָקִיעַ שֶׁמַּכֶּה אוֹתוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל. וְלָכֵן כֵּיוָן שֶׁרַק מַגְבִּיהִים אֶת הַחֶרֶב נֶגֶד הַשַּׂר וְהַמַּזָּל לְמַעְלָה, הוּא בּוֹרֵחַ וְנָס, וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָהֶם מַפָּלָה כָּאן לְמַטָּה, כִּי כְּשֶׁנָּסִים הַשָּׂרִים לְמַעְלָה, אֵין מִי שֶׁיְּנַהֵג הַמִּלְחָמָה לְמַטָּה, וַאֲזַי אֵין תְּקוּמָה בְּמִלְחָמָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקָרְבוּ הַנִּשְׁאָרִים לַמִּלְחָמָה. וְיֵשׁ לְהַחֶרֶב הַנַּ"ל שְׁנֵי פִּיּוֹת, הַיְנוּ שְׁנֵי חֲדִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמט, ו): "וְחֶרֶב פִּפְיוֹת בְּיָדָם", וְיֵשׁ לָהֶם שְׁנֵי כֹּחוֹת לְטוֹב וּלְהֶפֶךְ, שֶׁעַל־יְדֵי חֹד אֶחָד שֶׁל הַחֶרֶב, הַיְנוּ מִצַּד אֶחָד שֶׁהוּא צַד הַחֶסֶד

מַגִּיעַ לָהֶם הַחֹלִי (שֶׁקּוֹרִין "דַּאר"), **דְּהַיְינוּ שֶׁבְּשָׁרָם נִכְחָשׁ וְנָמֵס כַּיָּדוּעַ חֹלִי זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן, הַיְינוּ שֶׁרַק עַל־יְדֵי הַתְּנוּעָה שֶׁעוֹשִׂין בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶב בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא, עַל־יְדֵי זֶה מַגִּיעַ לְהַשּׂוֹנְאִים כַּנַּ"ל, דְּהַיְינוּ עַל־יְדֵי כָּל חֹד וָחֹד הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לָהּ. וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לְהַגִּבּוֹר הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֹרֶב הַנַּ"ל, וּמִשָּׁם קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ הַגְּדוֹלָה. וְגַם אֲנִי, הֶרְאָה לִי הַמֶּלֶךְ הַדֶּרֶךְ לָעָנְיָן שֶׁלִּי, וְקִבַּלְתִּי מִשָּׁם מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

נוֹפְלִים כֻּלָּם, כִּי מֵרִבּוּי הַשֶּׁפַע נִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי, כִּי רִבּוּי אוֹר גּוֹרֵם שְׁבִירַת הַכֵּלִים, וְעַל־יְדֵי חֹד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַחֹרֶב, דְּהַיְינוּ מִצַּד הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא צַד הַגְּבוּרָה, מַגִּיעַ לָהֶם הַחֹלִי, (שֶׁקּוֹרִין "דַּאר"), דְּהַיְינוּ שֶׁבְּשָׂרָם נִכְחָשׁ וְנָמֵס, כַּיָּדוּעַ חֹלִי זֶה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן נ'), שֶׁעַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית בָּאָה מַחֲלָה וְחוֹלָאַת שֶׁשּׁוֹבֶרֶת עֲצָמוֹת שֶׁל אָדָם, וְזֶה (וַיִּקְרָא כו, כה): "חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית"; הַיְינוּ שֶׁרַק עַל־יְדֵי הַתְּנוּעָה שֶׁעוֹשִׂין בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶב בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא, עַל־יְדֵי־זֶה מַגִּיעַ לְהַשּׂוֹנְאִים כַּנַּ"ל, דְּהַיְינוּ עַל־יְדֵי כָּל חֹד וָחֹד הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ לָהּ כָּךְ נַעֲנָשִׁים, שֶׁהֵם הַשְּׁלִשָּׁה כֹּחוֹת שֶׁיֵּשׁ בַּחֹרֶב, כְּנֶגֶד: אֵשׁ, מַיִם, רוּחַ, אִם רַק מַגְבִּיהִים אֶת הַחֹרֶב, אֲזַי הַשָּׂרִים בּוֹרְחִים לְכָל הָרוּחוֹת, וְנִתְבַּטְּלוֹת הַמִּלְחָמוֹת כָּאן לְמַטָּה. וְחֹד הָאֶחָד הוּא כְּנֶגֶד מַיִם, שֶׁמֵּרִבּוּי הָאוֹר וְהַשֶּׁפַע נִתְבַּטְּלִים, וְחֹד הַשֵּׁנִי הוּא כְּנֶגֶד הָאֵשׁ, שֶׁמְּכַלֶּה אֶת הַבָּשָׂר לְגַמְרֵי. וְהַמֶּלֶךְ הֶרְאָה לְהַגִּבּוֹר הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֹרֶב הַנַּ"ל, וּמִשָּׁם קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ הַגְּדוֹלָה, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל יְצָרוֹ, וְהָיָה חָזָק בְּרַעְתּוֹ, וְעָשָׂה גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה הֶרְאָה לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת כֹּחַ הַחֹרֶב, שֶׁבְּכֹחַ הַזֶּה יָכוֹל לְכַלּוֹת אֶת כֻּלָּם, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רמט): עִקַּר הַגְּבוּרָה הוּא בְּהַלֵּב, כִּי מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר, הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת וְלִכְבֹּשׁ הַמִּלְחָמוֹת, עַל־יְדֵי חֹזֶק וְתֹקֶף לִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא, רַק לְתוֹךְ תֹּקֶף הַמִּלְחָמָה, וּמִי שֶׁחָזָק בָּזֶה, אֲזַי הַמֶּלֶךְ מַרְאֶה

וְכֵן הָיָה לְהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב נֶאֱמָן, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם הַמֶּלֶךְ בְּאַהֲבָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם כְּלָל שֶׁלֹּא יִרְאוּ זֶה אֶת זֶה אֵיזֶה שָׁעָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ שָׁעוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְפָּרֵד קְצָת, וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת, שֶׁהָיוּ מְצַיְּרִין צוּרַת שְׁנֵיהֶם, וְהָיוּ מְשַׁעְשְׁעִין עַצְמָן בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת בָּעֵת שֶׁנִּפְרְדוּ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ. וְהַצּוּרוֹת הָאֵלּוּ הָיוּ מְצַיָּרִין אֵיךְ הַמֶּלֶךְ עִם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן אוֹהֲבִים עַצְמָן וּמְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים עַצְמָן בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְהָיָה סִגְלָה לְאֵלּוּ הַצּוּרוֹת, שֶׁמִּי שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת, הָיָה מַגִּיעַ לוֹ אַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד (הַיְנוּ שֶׁמִּדַּת הָאַהֲבָה בָּאָה לְמִי שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת) **וְגַם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לוֹ אֶת הַכֹּחַ שֶׁל הַחֶרֶב. וְגַם אֲנִי, סִיֵּם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, הֵרְאָה לִי הַמֶּלֶךְ הַדֶּרֶךְ לָעֲנְיַן שֶׁלִּי, אֵיךְ מִתְפַּלְּלִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְקִבַּלְתִּי מִשָּׁם מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ, כִּי כִּבְיָכוֹל, גַּם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ז.): מִנַּיִן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל? שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ נו, ז): ״וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי״; תְּפִלָּתָם לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא תְּפִלָּתִי, מִכָּאן שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְפַּלֵּל; וְכֵן הָיָה לְהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב נֶאֱמָן, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם הַמֶּלֶךְ בְּאַהֲבָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם כְּלָל, שֶׁלֹּא יִרְאוּ זֶה אֶת זֶה אֵיזֶה שָׁעָה, אַךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ שָׁעוֹת, שֶׁצְּרִיכִין לְהִתְפָּרֵד קְצָת, וְהָיוּ לָהֶם צוּרוֹת, שֶׁהָיוּ מְצַיְּרִין צוּרַת שְׁנֵיהֶם, וְהָיוּ מְשַׁעְשְׁעִין עַצְמָן בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת בָּעֵת שֶׁנִּפְרְדוּ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ. וְהַצּוּרוֹת הָאֵלּוּ הָיוּ מְצַיָּרִין אֵיךְ הַמֶּלֶךְ עִם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן אוֹהֲבִים עַצְמָן, וּמְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים עַצְמָן בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה. וְהָיָה סִגְלָה לְאֵלּוּ הַצּוּרוֹת, שֶׁמִּי שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצּוּרוֹת, הָיָה מַגִּיעַ לוֹ אַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד (הַיְנוּ שֶׁמִּדַּת הָאַהֲבָה בָּאָה לְמִי שֶׁהָיָה

קִבֵּל הָאַהֲבָה מִן הַמָּקוֹם שֶׁהֵרָאָה לוֹ הַמֶּלֶךְ. וְהִגִּיעַ הָעֵת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מִסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ הַצִּוּרוֹת), וְגַם הָאוֹהֵב נֶאֱמָן, קִבֵּל הָאַהֲבָה מִן הַמָּקוֹם שֶׁהֵרָאָה לוֹ הַמֶּלֶךְ; זֶה סוֹבֵב עַל הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁהוּא תָּמִיד דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִפָּרֵד מֵהַדְּבֵקוּת כְּהוּא זֶה, וְכֵן בִּכְלָלִיּוּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם גַּם־כֵּן בְּחִינַת צַדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ס, כא): "וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים"; וּמִצַּד נִשְׁמָתָם הֵם דְּבֵקִים תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עֶצֶם נִשְׁמָתָם הִיא עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֹאת יֵשׁ זְמַנִּים, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת דָּבוּק, כִּי צְרִיכִים קְצָת לְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַדְּבֵקוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל מִמְּצִיאוּת כְּלָל. וְלָכֵן עָשׂוּ צוּרוֹת, שְׁזֶּה סוֹד הַתְּפִלִּין, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ח, ו־ז): "שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ, כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה, קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה, מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה, וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ, אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ"; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים, פָּרָשָׁה ח', סִימָן ה'): "כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ" — אֵלּוּ הַתְּפִלִּין; וְכֵן אָמְרוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים זוּטָא, פָּרָשָׁה ח', סִימָן ד'): "כַּחוֹתָם עַל זְרוֹעֶךָ" — כְּדֶרֶךְ הַתְּפִלִּין הַלָּלוּ שֶׁנּוֹתְנִים עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְאֵין בָּהֶם מוּם; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו.): הָנֵי תְּפִלִּין דְּמָרֵי עַלְמָא, מַה כְּתִיב בְּהוּ? אָמַר לֵיהּ (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א' יז, כא): "וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ", וּמִי מְשַׁתַּבֵּחַ קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשִׁבְחַיְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל? אִין, דִּכְתִיב (דְּבָרִים כו, יז): "אֶת הַוָי"ה הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם", וּכְתִיב "וַהַוָי"ה הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם". אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל: אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם, וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם; אַתֶּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, ד): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַוָי"ה אֱלֹהֵינוּ הַוָי"ה אֶחָד"; וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ"; נִמְצָא, שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם בְּחִינַת הַצִּוּרוֹת שֶׁמִּשְׁתַּעְשְׁעִים בָּזֶה מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכֵן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִשְׁתַּעְשֵׁעַ עַצְמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב בַּתְּפִלִּין שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַצִּוּרוֹת, "וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ", וְכֵן לְהֶפֶךְ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּעְשְׁעִים עַצְמָם עִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזֶּה בְּחִינַת

שֶׁהָלְכוּ כָּל הַנַּ״ל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְקַבֵּל מִשָּׁם כֹּחוֹ, דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ וְהַגִּבּוֹר וְכָל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עָלָה לִמְקוֹמוֹ הַנַּ״ל לְחַדֵּשׁ שָׁם כֹּחוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה בִּלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהָפַךְ מַיִם לְיַבָּשָׁה וּמַיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יִשּׁוּב וּמִיִּשּׁוּב מִדְבָּר, וְהָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה לְתוֹךְ בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְלֹא עָשָׂה שָׁם שׁוּם הֶזֵּק, רַק שֶׁנִּכְנַס הָרוּחַ סְעָרָה וְחָטַף

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַצּוּרוֹת, שֶׁבַּתְּפִלִּין שֶׁלָּהֶם כָּתוּב: ״שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ״ה אֱלֹקֵינוּ יְיָ״ה אֶחָד״, כִּי מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לח), שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם בְּסוֹד הַדִּבֻּקוּת. וְהִגִּיעַ עֵת שֶׁהָלְכוּ כָּל הַנַּ״ל, הַיְנוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְקַבֵּל מִשָּׁם כֹּחוֹ, אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ הֵרְאָה לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ אֵיפֹה לְקַבֵּל כָּל אֶחָד אֶת כֹּחוֹ, דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ וְהַגִּבּוֹר וְכָל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עָלָה לִמְקוֹמוֹ הַנַּ״ל לְחַדֵּשׁ שָׁם כֹּחוֹ; כִּי הַמֶּלֶךְ הֵרְאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְקוֹמוֹ כְּפִי שָׁרְשׁוֹ הֵיכָן לְקַבֵּל אֶת כֹּחוֹ.

וַיְהִי הַיּוֹם, אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה דַּף י׃): כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ׳וַיְהִי׳ אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר; וְהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה בִּלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת כח.): עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר, וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאֻמּוֹת; וְהָפַךְ מַיִם לְיַבָּשָׁה, וּמִיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יִשּׁוּב וּמִיִּשּׁוּב מִדְבָּר, וְהָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּסֵדֶר הַדּוֹרוֹת, שֶׁכָּךְ אֵרַע כַּמָּה פְּעָמִים כְּבָר בָּעוֹלָם. וּבָא הָרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה לְתוֹךְ בֵּית הַמֶּלֶךְ, שֶׁזֶּה הַגָּלוּת הַמָּר וְהַנִּמְהָר, שֶׁנִּכְנַס הָרוּחַ סְעָרָה לְבֵית מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כִּבְיָכוֹל, וְלֹא עָשָׂה שָׁם שׁוּם הֶזֵּק, רַק

אֶת הַוָּלָד שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ"ל, וּבְתוֹךְ הָרַעַשׁ (שֶׁקּוֹרִין "אוּמְפִּיט"), **תֵּכֶף כְּשֶׁחָטַף אֶת הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ"ל, רָדְפָה הַבַּת־מַלְכָּה אַחֲרָיו, וְכֵן הַמַּלְכָּה וְכֵן הַמֶּלֶךְ, עַד שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁנִּכְנַס הָרוּחַ סְעָרָה, וְחָטַף אֶת הַוָּלָד שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ"ל, הֵינוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּצְאוּ לַגָּלוּת. וּבְתוֹךְ הָרַעַשׁ (שֶׁקּוֹרִין אוּמְפִּיט), תֵּכֶף כְּשֶׁחָטַף אֶת הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ"ל, רָדְפָה הַבַּת מַלְכָּה אַחֲרָיו, שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק שֶׁנִּמְצָא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ אַחַר הַתִּינוֹק הַיָּקָר, שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּדֵי לְהַצִּילָם מֵרֶדֶת שַׁחַת. וְכֵן הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, רוֹדֶפֶת אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי הִיא מְאֹד מְאֹד מִתְגַּעְגַּעַת אַחַר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רנט):

כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹדֵד וּמְפָרֵשׂ שִׂיחָתוֹ וְצַעֲרוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִתְוַדֶּה וּמִתְחָרֵט עַל גֹּדֶל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, אֲזַי גַּם הַשְּׁכִינָה כְּנֶגְדּוֹ מְפָרֶשֶׁת לְפָנָיו שִׂיחָתָהּ וְצַעֲרָהּ, וּמְנַחֶמֶת אוֹתוֹ, כִּי כָּל פְּגָם וּפְגָם שֶׁפָּגַם בִּנְשָׁמָתוֹ, פָּגַם אֶצְלָהּ גַּם־כֵּן כְּבָיכוֹל, וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים כו, יז): "אֶת הַוָ"ה הֶאֱמַרְתָּ וַהַוָ"ה הֶאֱמִירְךָ", וְהִיא מְנַחֶמֶת אוֹתוֹ, שֶׁתְּבַקֵּשׁ תַּחְבּוּלוֹת לְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים; כִּי הַשְּׁכִינָה מִצְטַעֶרֶת בְּצַעֲרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ג.), שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִתְאוֹנֵן מַה לּוֹ לְאָב שֶׁהִגְלָה אֶת בָּנָיו, וְאוֹי לָהֶם לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם. וְלָכֵן אַחַר שֶׁנִּכְנַס הָרוּחַ סְעָרָה בְּתוֹךְ בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְהוֹצִיא אֶת הַתִּינוֹק, שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, רָצָה אַחֲרֵיהֶם הַבַּת מַלְכָּה, שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכֵן הַשְּׁכִינָה, וְכֵן כְּבָיכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁמִּצְטַעֵר בְּצָרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן ה') עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה סג, ט): "בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר"; אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, אִי אַתָּה מַרְגִּישׁ שֶׁאֲנִי שָׁרוּי בְּצַעַר, כְּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּצַעַר, הֲוֵי יוֹדֵעַ מִמָּקוֹם שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר עִמְּךָ מִתּוֹךְ הַקּוֹצִים כְּבָיכוֹל, אֲנִי שֻׁתָּף בְּצַעֲרָן; וְכֵן הוּא (מִדְרָשׁ זוּטָא אֵיכָה, פָּרָשָׁה א', סִימָן ז'): כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּצַעַר, אַף הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שָׁרוּי עִמָּהֶם בְּצַעַר, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר"; עַד שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ כֻּלָּם, וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיָּם, שֶׁזֶּה עִקַּר הַגָּלוּת,

כֻּלָּם, וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיָּם, וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ לֹא הָיִינוּ בְּכָל זֶה, כִּי הָיִינוּ עוֹלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ״ל, וּכְשֶׁחָזַרְנוּ וּבָאנוּ לֹא מָצָאנוּ אוֹתָם כֻּלָּם כַּנַּ״ל. וְגַם הַיָּד הַנַּ״ל נֶאֱבָדָה אָז, וּמֵאָז נִתְפַּזַּרְנוּ כֻּלָּנוּ, וּמֵאָז אֵין יְכוֹלִים עוֹד לַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ, כִּי אַחַר שֶׁנֶּהְפַּךְ וְנִתְבַּלְבֵּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְנֶחְלְפוּ כָּל מְקוֹמוֹת הָעוֹלָם מִיָּם לְיַבָּשָׁה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לַעֲלוֹת בַּדְּרָכִים הָרִאשׁוֹנִים כִּי עַתָּה צְרִיכִים דְּרָכִים

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁנִּתְפָּרְדָה כְּבִיכוֹל הַשְׁכִינָה שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא הַזְּעֵיר אַנְפִּין, כִּי נַעֲשָׂה פֵּרוּד בֵּינֵיהֶם, וְכֵן נֶעֱלָם וְנִסְתָּר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהִיא בְּחִינַת מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים הֵיכָן מֹשֶׁה שָׁרוּי וְהֵיכָן אַהֲרֹן שָׁרוּי. וַאֲנַחְנוּ אוֹמֵר הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, כֻּלָּנוּ לֹא הָיִינוּ בְּכָל זֶה, הַיְנוּ כָּל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, לֹא הָיוּ בְּעֵת הַגָּלוּת, כִּי הָיִינוּ עוֹלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ״ל, וּכְעִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה), שֶׁבְּעֵת הַחֻרְבָּן לֹא הָיוּ הָאָבוֹת שָׁם; וּכְשֶׁחָזַרְנוּ וּבָאנוּ, לֹא מָצָאנוּ אוֹתָם כֻּלָּם כַּנַּ״ל, כִּי כִּבְיָכוֹל כֻּלָּם נִתְפַּזְּרוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר הַתִּינוֹק, שֶׁזֶּה כְּלַל גָּלוּת הַשְׁכִינָה וְעֶלְבּוֹן הַצַּדִּיקִים. וְגַם הַיָּד הַנַּ״ל נֶאֱבָדָה אָז, כִּי כְּשֶׁקָּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ כִּבְיָכוֹל פְּרוּדִים, אָז נֶעֱלָם גַּם הַיָּד, שֶׁהִיא סוֹדוֹת וְרָזֵי תּוֹרָה, חָכְמַת הַקַּבָּלָה שֶׁנֶּעֱלְמָה וְנִסְתְּרָה גַּם־כֵּן מִבְּנֵי־אָדָם. וּמֵאָז נִתְפַּזַּרְנוּ כֻּלָּנוּ, כִּי כְּשֶׁהַגָּלוּת מִתְפַּשֶּׁטֶת, אָז יֵשׁ פֵּרוּד גַּם בֵּין אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וּמֵאָז אֵין אָנוּ יְכוֹלִים עוֹד לַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ, כִּי אַחַר שֶׁנֶּהְפַּךְ וְנִתְבַּלְבֵּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְנֶחְלְפוּ כָּל מְקוֹמוֹת הָעוֹלָם מִיָּם לְיַבָּשָׁה וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לַעֲלוֹת בַּדְּרָכִים הָרִאשׁוֹנִים, כִּי עַתָּה צְרִיכִים דְּרָכִים אֲחֵרִים לְפִי חִלּוּף וְשִׁנּוּי הַמְּקוֹמוֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה צְרִיכִים אֶת הַדְּרָכִים וְהַנְהָגוֹת שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וּצְרִיכִים אֶת סִפְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים

אֲחֵרִים, לְפִי חִלּוּף וְשִׁנּוּי הַמְּקוֹמוֹת. וְעַל־כֵּן לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים עוֹד לַחֲזֹר וְלַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ הַנַּ"ל, אַךְ הָרְשִׁימָה שֶׁנִּשְׁאַר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הִיא גַּם־כֵּן גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, הוּא בְּוַדַּאי גִּבּוֹר גָּדוֹל מְאֹד. (נִרְאֶה לִי שֶׁכָּאן חָסֵר קְצָת וְעַיֵּן לְמַטָּה [בִּשְׁפַּת הָאִידִישׁ]. (כָּל זֶה הֵשִׁיב הַבַּעַל תְּפִלָּה לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל)

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁמְּחַדְּשִׁים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, כִּי הֵם הַמְּגַלִּים לָנוּ דְּרָכִים חֲדָשִׁים אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁבּוֹעֵר בָּאָדָם בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ, וּצְרִיכִים עֵצוֹת חֲדָשׁוֹת אֵיךְ לִלְחֹם נֶגְדּוֹ, וְכֵן צְרִיכִים הַדְּרָכָה לְשִׁנּוּי הַמְּקוֹמוֹת וְחִלּוּף הַדְּרָכִים הָאֲחֵרִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְעַל־כֵּן הִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא), שֶׁיֵּשׁ סְפָרִים וַעֲתִידִים לִהְיוֹת סְפָרִים, וְכֻלָּם צְרִיכִים לָעוֹלָם, וְאָסוּר לִלְעֹג עַל שׁוּם סֵפֶר, וְהַלּוֹעֵג עַל סְפָרִים חֲדָשִׁים, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מוֹתְרוֹת וְצוֹאָה וְטִנּוּף בְּרֹאשׁוֹ, כִּי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל דּוֹר וָדוֹר סְפָרִים חֲדָשִׁים כְּפִי שִׁנּוּי הַמְּקוֹמוֹת וְהַדְּרָכִים שֶׁנַּעֲשׂוּ. **וְעַל־כֵּן לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים עוֹד לַחֲזֹר וְלַעֲלוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִמְקוֹמוֹ לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ הַנַּ"ל,** שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאוֹמְרִים בַּתְּפִלָּה: "וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ, וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ, וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לְפָנֶיךָ, וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ, בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו, מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ"; כִּי הַיָּד הַזּוֹ נֶעֱלָמָה, **אַךְ הָרְשִׁימָה שֶׁנִּשְׁאַר אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הִיא גַּם־כֵּן גְּדוֹלָה מְאֹד.** וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רפה): תֵּכֶף כְּשֶׁטּוֹעֲמִים טַעַם הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שׁוּב לֹא יִכְבֶּה בַּלַּיְלָה נֵרָהּ, כִּי הַהַשְׁאָרָה וְהַטַּעַם שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁקִּבֵּל מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, נִשְׁאָר אֶצְלוֹ אֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁכְּבָר נִתְרַחֵק מֵהַצַּדִּיק. וְלָכֵן אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ אֲפִלּוּ שֶׁנִּתְרַחֲקוּ וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וּלְחַדֵּשׁ אֶת כֹּחוֹתָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם הַהַשְׁאָרָה שֶׁנִּשְׁאֲרָה אֶצְלָם, זֶה גַּם־כֵּן הָיָה מַסְפִּיק לָהֶם. וְאִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה שֶׁאַנְשֵׁי מְדִינָה הָעֲשִׁירוּת מְפַחֲדִים מִמֶּנּוּ, הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, אֲזַי הוּא בְּוַדַּאי גִּבּוֹר גָּדוֹל מְאֹד; (כָּל זֶה הֵשִׁיב

וְהֵם שָׁמְעוּ דְּבָרָיו וְתָמְהוּ מְאֹד, וְהֶחֱזִיקוּ אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ לֵילֵךְ מֵאִתָּם (כִּי אוּלַי הַגִּבּוֹר שֶׁבָּא עֲלֵיהֶם הוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה הֶבְרוּת עִמּוֹ).

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב וְשׁוֹלֵחַ בְּכָל פַּעַם שְׁלוּחָיו, עַד שֶׁנִּתְקָרֵב וּבָא אֲלֵיהֶם, וְעָמַד חוּץ לָעִיר וְשָׁלַח לָהֶם שְׁלוּחָיו, וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד. וּבִקְּשׁוּ מֵהַבַּעַל־

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאָמַר לָהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל לְאַנְשֵׁי מְדִינָה שֶׁל עַשִׁירוּת), וְהֵם שָׁמְעוּ דְּבָרָיו וְתָמְהוּ מְאֹד, וְהֶחֱזִיקוּ אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ לֵילֵךְ מֵאִתָּם (כִּי אוּלַי הַגִּבּוֹר שֶׁבָּא עֲלֵיהֶם הוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה הֶבְרוּת עִמּוֹ); מִכָּל זֶה רוֹאִים, שְׁמִי שֶׁרַק מִתְחַבֵּר אֶל הַצַּדִּיק, אֲפִלּוּ אֵינוֹ מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲדַיִן כְּלוּם, זֶה כְּבָר דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קכט): כְּשֶׁמִּתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק, אַף שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ כְּלָל, הוּא גַּם־כֵּן דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, וְהָאֱמוּנָה לְבַדָּהּ שֶׁמַּאֲמִין בְּהַצַּדִּיק, מוֹעִיל לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ; כִּי הַמְּדִינָה שֶׁל עַשִׁירוּת בַּהַתְחָלָה לֹא רָצוּ לִשְׁמֹעַ שׁוּם דָּבָר מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה וּלְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁרַק שָׁמְעוּ אֶת סִפּוּרוֹ הֶחֱזִיקוּ בּוֹ, וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתוֹ לֵילֵךְ מֵאִתָּם.

וְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב, וְשׁוֹלֵחַ בְּכָל פַּעַם שְׁלוּחָיו, כִּי כָּךְ הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹרֵא אֶת כָּל אָדָם שֶׁיִּתְחַזֵּר אֵלָיו, וְאִם אֵינוֹ בָּא בְּטוֹבָה, אֲזַי מַתְחִיל לִשְׁלֹחַ אֵלָיו יִסּוּרִים, שֶׁזּוֹ מִדַּת הַדִּין, פֶּן וְאוּלַי עַל־יְדֵי־זֶה יַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רו), שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹרֵא אֶת כָּל אֶחָד, יֵשׁ שֶׁקּוֹרְאוֹ בְּרַמְיָה, וְיֵשׁ בְּקְרִיאָה מַמָּשׁ, וְיֵשׁ שֶׁבּוֹעֵט בּוֹ וּמַכֵּהוּ, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנָחוֹת נג:) לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְזַיִת? לוֹמַר לְךָ, מַה זַּיִת אֵינוֹ מוֹצִיא שַׁמְנוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי כְּתִיתָה, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹזְרִין לְמוּטָב אֶלָּא עַל־יְדֵי יִסּוּרִין; עַד שֶׁנִּתְקָרֵב וּבָא אֲלֵיהֶם הַגִּבּוֹר, וְעָמַד חוּץ לָעִיר וְשָׁלַח לָהֶם שְׁלוּחָיו; כִּי כָּךְ

תְּפִלָּה הַנ״ל שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֵצָה, וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁצְּרִיכִין לַחֲקֹר הַדֶּרֶךְ וְהַהַנְהָגָה שֶׁל אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר עַל־יְדֵי זֶה אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר (דְּהַיְנוּ הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל). **וְהָלַךְ**

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

דַּרְכּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁאֵינוֹ מַכֶּה אֶת הָאָדָם מִיָּד, אֶלָּא קֹדֶם מַזְהִירוֹ בְּכָל מִינֵי אַזְהָרוֹת, כְּדֵי שֶׁיַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁשּׁוֹלֵחַ לוֹ כְּבָר יִסּוּרִים, אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲבוֹדָה זָרָה נה.): יִסּוּרִין, בְּשָׁעָה שֶׁמְּשַׁגְּרִין אוֹתָן עַל הָאָדָם, מַשְׁבִּיעִין אוֹתָן, שֶׁלֹּא תֵּלְכוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְלֹא תֵּצְאוּ אֶלָּא בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּבְשָׁעָה פְּלוֹנִית, וְעַל־יְדֵי פְּלוֹנִי, וְעַל־יְדֵי סַם פְּלוֹנִי; כִּי אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹצִיא אֶת מִדַּת הַדִּין עַל הָאָדָם בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא רוֹצֶה שֶׁהָאָדָם יַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה. וְלָכֵן כְּשֶׁנִּתְקָרְבָה מִדַּת הַגְּבוּרָה אֶל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, עָמְדָה חוּץ לָעִיר, וְשָׁלַח אֶת שְׁלוּחָיו, וְנִתְיָרְאוּ מְאֹד, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמַּתְחִילָה לַעֲבֹר עַל הָאָדָם מִדַּת הַגְּבוּרָה, אֲזַי נוֹפְלִים עָלָיו יִרְאָה וָפַחַד. וּבִקְּשׁוּ מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֵצָה, רוֹאִים מִכָּאן אֶת מַעֲלַת הָאָדָם, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ רַק אֵיזוֹ שַׂיָּכוּת עִם הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹבֶרֶת עָלָיו אֵיזוֹ צָרָה, הוּא כְּבָר רָץ לְהִתְיַעֵץ עִם הַצַּדִּיק, אַף שֶׁעֲדַיִן רָחוֹק מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי. וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁצְּרִיכִין לַחֲקֹר הַדֶּרֶךְ וְהַהַנְהָגָה שֶׁל אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר, כְּדֵי שֶׁיַּכִּיר עַל־יְדֵי־זֶה אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר (דְּהַיְנוּ הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל); כִּי בֶּאֱמֶת יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי גִּבּוֹרוֹת, יֵשׁ גְּבוּרָה שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, שֶׁזֶּה מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמְּעוֹרֶרֶת אֶת הָאָדָם לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶהוּ הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ, אֲבָל יֵשׁ גְּבוּרָה שֶׁבָּאָה מִלְּמַטָּה, שֶׁהָאָדָם חוֹטֵא, אֲזַי הוּא גּוֹרֵם לְעַצְמוֹ פְּחָדִים, וּמְפַחֵד בְּחִנָּם, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ס.): הַהוּא תַּלְמִידָא דַּהֲוָה קָא אָזֵיל בַּתְרֵיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשׁוּקָא דְּצִיּוֹן, חֲזָיֵהּ דְּקָא מַפְחִיד, אָמַר לֵיהּ: חֲטָאָה אַתְּ, דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה לג, יד): ״פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים״; כִּי עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם חוֹטֵא, הוּא מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ פְּחָדִים בְּחִנָּם, וְלָכֵן יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי גְּבוּרוֹת, אֶחָד — שֶׁמְּפַחֵד מֵעַצְמוֹ, מֵהַצֵּל שֶׁלּוֹ, וְזֶה בָּא מֵחֲטָאִים, שֶׁעַל־יְדֵי חֲטָאָיו בָּרָא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, שֶׁהֵם מְבַלְבְּלִים אוֹתוֹ וּמְצִיקִים לוֹ, וְהוּא מְפַחֵד מִכָּל דָּבָר, וְיֵשׁ מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁבָּאָה מִלְּמַעְלָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַכֶּהוּ. וּמִי שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ

הַבַּעַל־תְּפִלָּה וַיָּצָא אֶל הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וּבָא אֶל הַמַּחֲנֶה שֶׁל הַגִּבּוֹר, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם גִּבּוֹר אֶחָד מִגִּבּוֹרָיו שֶׁל הַגִּבּוֹר, (הַיְנוּ עִם אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים כְּדֵי לַחֲקֹר אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל), **וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה: מַה מַּעֲשֶׂיכֶם וְאֵיךְ נִתְחַבַּרְתֶּם עִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה? הֵשִׁיב לוֹ** (הַיְנוּ אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל הֵשִׁיב לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה): **מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ, אֲזַי תֵּכֶף־וּמִיָּד חוֹזֵר עַד הַמַּכֶּה, שֶׁזּוֹ מִדַּת הַגְּבוּרָה דִּקְדֻשָּׁה, אֲבָל מִי שֶׁאֵין אֱמוּנָתוֹ בִּשְׁלֵמוּת, הוּא מְפַחֵד רַק מֵהַמַּקֵּל, וְזֶה גְּבוּרָה מֵהַסִּטְרָא אָחֳרָא. **וְהָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְיָצָא אֶל הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וּבָא אֶל הַמַּחֲנֶה שֶׁל הַגִּבּוֹר,** כִּי מִי שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד בִּתְפִלָּה, הוּא אֵינוֹ מְפַחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי עַל־יְדֵי תְּפִלָּה מַמְתִּיקִים אֶת כָּל הַגְּבוּרוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְאִם בְּנֵי־אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים מַה זּוֹ תְּפִלָּה, תָּמִיד הָיוּ מִתְפַּלְּלִים לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה נִמְתָּקִין כָּל הַדִּינִים. **וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם גִּבּוֹר אֶחָד מִגִּבּוֹרָיו שֶׁל הַגִּבּוֹר** (הַיְנוּ עִם אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים, כְּדֵי לַחֲקֹר אִם הוּא אוֹתוֹ הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל); כִּי גַּם בְּמִדַּת הַגְּבוּרָה יֵשׁ כָּל מִינֵי גְּבוּרוֹת, כִּי כָּל סְפִירָה כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְכֵן כָּל עֶשֶׂר כְּלוּלָה מֵעוֹד עֶשֶׂר, וְכֵן הָלְאָה, וְלָכֵן גַּם בִּסְפִירַת הַגְּבוּרָה יֵשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת דִּגְבוּרָה, וְכָל סְפִירָה מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה גַּם־כֵּן כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר, וְכֵן הָלְאָה. וְלָכֵן יֵשׁ כָּל מִינֵי חֶלְקֵי מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁבָּאִים עַל בְּנֵי־אָדָם, וְלָכֵן הָלַךְ הַבַּעַל תְּפִלָּה קֹדֶם כֹּל לִבְדֹּק מֵאֵיזוֹ בְּחִינָה בָּאָה מִדַּת הַגְּבוּרָה. **וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה: מַה מַּעֲשֶׂיכֶם וְאֵיךְ נִתְחַבַּרְתֶּם עִם הַגִּבּוֹר הַזֶּה? הֵשִׁיב לוֹ** (הַיְנוּ אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל הֵשִׁיב לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה): **מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה;** כִּי בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה, יֵשׁ בָּזֶה סִפּוּר מַעֲשֶׂה, כִּי אֵין שׁוּם דָּבָר טֶבַע וּמִקְרֶה כְּלָל, וְכָל מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּזֶה הָעוֹלָם — דָּבָר גָּדוֹל אוֹ דָּבָר קָטָן, הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֶלְיוֹן, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (חֻלִּין ז:): אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְמַטָּה, אֶלָּא אִם־כֵּן מַכְרִיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה; וְלָכֵן מַה שֶּׁקּוֹרֶה בָּזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה וְסִפּוּר שֶׁל הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, כִּי

הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵי דִּבְרֵי־הַיָּמִים שֶׁלָּהֶם (שֶׁקּוֹרִין "קְרָאוֹנִיקֶיש"), **אֵיךְ שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהָפַךְ מַיִם לְיַבָּשָׁה וּמִיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יְשׁוּב וְכוּ', וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאַחַר הָרַעַשׁ וְהַבִּלְבּוּל שֶׁנִּתְבַּלְבְּלוּ כָּל הָעוֹלָם, יָשְׁבוּ עַצְמָן בְּנֵי־הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם מֶלֶךְ, וְחָקְרוּ מִי רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְחָקְרוּ וְאָמְרוּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁעָקַר הוּא הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן מִי שֶׁהוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּיוֹתֵר בְּהַתַּכְלִית,**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֵין שׁוּם דָּבָר בָּא אוֹ הוֹלֵךְ בְּלִי חֶשְׁבּוֹן, וְלָכֵן סִפֵּר אֶחָד מֵהַגְּבוֹרִים לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה: הֱיוֹת שֶׁנִּמְצָא כָּתוּב בְּסִפְרֵי דִּבְרֵי־הַיָּמִים שֶׁלָּהֶם (שֶׁקּוֹרִין קְרָאוֹנִיקֶיש), אֵיךְ שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וְהָרוּחַ סְעָרָה הָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁהָפַךְ מַיִם לְיַבָּשָׁה וּמִיַּבָּשָׁה לְיָם, וּמִמִּדְבָּר יְשׁוּב וְכוּ', וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאַחַר הָרַעַשׁ וְהַבִּלְבּוּל שֶׁנִּתְבַּלְבְּלוּ כָּל הָעוֹלָם, יָשְׁבוּ עַצְמָן בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם מֶלֶךְ, וְחָקְרוּ מִי רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, זֶה בְּעַצְמוֹ הַיְנוּ הַחֲקִירוֹת לַחֲקֹר מִי רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ מֶלֶךְ, זֶה בָּא מֵהָרוּחַ סְעָרָה, שֶׁהָפַךְ וּבִלְבֵּל אֶת הָעוֹלָם; כִּי כָּל עִנְיַן הַחֲקִירוֹת, זֶה בָּא מֵרוּחַ סְעָרָה, וְלָכֵן לֹא בְּחִנָּם שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל הִזְהִירָנוּ מְאֹד מְאֹד לֹא לִהְיוֹת מְחַקֵּר, וְלֹא לִלְמֹד שׁוּם סִפְרֵי חֲקִירוֹת, כִּי הֵם מְבַלְבְּלִים אֶת דַּעַת הָאָדָם, כִּי הַחֲקִירוֹת בָּאוֹת מֵהָרוּחַ סְעָרָה שֶׁהָפַךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם יָם לְיַבָּשָׁה יַבָּשָׁה לְיָם, וּמֵהַמִּדְבָּר לְיִשּׁוּב וּמִיִּשּׁוּב מִדְבָּר, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ הַנְּבִיאִים קַיָּמִים, גִּלּוּ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּאָה הָרוּחַ סְעָרָה שֶׁהוּא הַחֹרְבָּן, וְנִתְהַפֵּךְ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אָז דַּיְקָא הִתְחִילוּ לְהִתְפַּשֵּׁט הַמִּינִים וְהַזְּדִים וְהַכּוֹפְרִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים בַּחֲקִירוֹת לַחֲקֹר בַּחֲקִירוֹת שֶׁל הֶבֶל, שֶׁכָּל זֶה בָּא מִקְּלִפַּת עֲמָלֵק, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן יט), שֶׁעֲמָלֵק הָיָה מְחַקֵּר. וְחָקְרוּ וְאָמְרוּ: בַּאֲשֶׁר שֶׁעָקַר הוּא הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן מִי

הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, וְהִתְחִילוּ לַחֲקֹר מַהוּ הַתַּכְלִית, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם כִּתּוֹת כִּתּוֹת.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁהוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּיוֹתֵר בַּתַּכְלִית, הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הֵם צוֹדְקִים, כִּי הָעִקָּר הוּא הַתַּכְלִית, וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל יוֹתֵר בְּהַתַּכְלִית, הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, כִּי הַתַּכְלִית הִיא רַק לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲשֶׁר בִּשְׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יח), שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית, וּלְכָל דָּבָר יֵשׁ תַּכְלִית, וְהַתַּכְלִית הַזֶּה יֵשׁ לוֹ עוֹד תַּכְלִית גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ, וְעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא לְהַכְלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, מֵאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (גִּטִּין סב.): מְנָא לָךְ דְּרַבָּנָן אִיקְּרוּ מְלָכִים? דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ח, טו): ״בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ״ וְגוֹ׳; וְהִתְחִילוּ לַחֲקֹר מַהוּ הַתַּכְלִית. וְהָיָה בֵּינֵיהֶם כִּתּוֹת כִּתּוֹת; כִּי גַּם לַחֲקֹר מַה הַתַּכְלִית, גַּם בָּזֶה צְרִיכִים רַחֲמֵי שָׁמַיִם, שֶׁלֹּא יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ, כְּעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן נא): אֶת זֶה תְּקַבְּלוּ מִמֶּנִּי, שֶׁלֹּא יַטְעֶה אֶתְכֶם הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם מַטְעֶה מְאֹד; כִּי יֵשׁ כָּל מִינֵי כִּתּוֹת מְשֻׁנּוֹת שֶׁמְּבַלְבְּלִים אֶת דַּעַת בְּנֵי אָדָם, וְכָל אֶחָד מוֹשֵׁךְ עַל הַתַּכְלִית הָאַחֲרִת, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה מט.): כָּל שֶׁקֶר שֶׁאֵין בְּתִחִלָּתוֹ אֱמֶת אֵינוֹ מִתְקַיֵּם; וְלָכֵן אַף שֶׁהָאֱמֶת הִיא, שֶׁצְּרִיכִים לַחֲקֹר מַה הַתַּכְלִית שֶׁזֶּה אֱמֶת, אֲבָל גַּם בָּזֶה צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים, שֶׁלֹּא יַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ בִּשְׁקָרִים, כִּי גַּם בְּעִנְיַן מְצִיאַת הָאֱמֶת צְרִיכִים רַחֲמִים רַבִּים לֹא לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ, כִּי כָּל אֶחָד מוֹשֵׁךְ אֶת הָאֱמֶת אֵצְלוֹ, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין צז.) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָהוּ נט, טו): ״וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת״, מַאי וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת? אָמְרֵי דְּבֵי רַב: מְלַמֵּד שֶׁנַּעֲשֵׂית עֲדָרִים עֲדָרִים וְהוֹלֶכֶת לָהּ; הַיְנוּ שֶׁכָּל אֶחָד אוֹמֵר שֶׁאֵצְלוֹ הָאֱמֶת, וְזוֹ הַטָּעוּת הֲכִי גְּדוֹלָה, כִּי אֱמֶת הוּא אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נא): אֱמֶת הוּא אֶחָד, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל מִי שֶׁנִּכְלָל יוֹתֵר בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, יֵשׁ אֵצְלוֹ יוֹתֵר אֱמֶת, כִּי רַק הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה י, י): ״וַהֹוָ״ה אֱלֹקִים אֱמֶת, הוּא אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם״, וְאִם זֶה לֹא אֱמֶת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־

כַּת אַחַת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, כִּי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר אֵצֶל הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁאֵין נוֹתְנִין לָאָדָם כְּבוֹדוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּדַבְּרִים לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּר כְּנֶגֶד כְּבוֹדוֹ, יֵשׁ לוֹ שְׁפִיכוּת־דָּמִים, כִּי הָעִקָּר הוּא הַכָּבוֹד אֵצֶל כָּל הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה מַקְפִּידִים לִתֵּן לְהַמֵּת כְּבוֹדוֹ, לְקָבְרוֹ בְּכָבוֹד וְכַיּוֹצֵא, (וְאוֹמְרִים לוֹ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂין, הַכֹּל עוֹשִׂין לְךָ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ), **אַף־עַל־פִּי שֶׁאַחַר מִיתָה אֵין שַׂיָּךְ מָמוֹן וְשׁוּם תַּאֲוָה אֵצֶל הַמֵּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל כְּבוֹד הַמֵּת מַקְפִּידִים. נִמְצָא שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר הַתַּכְלִית,**

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוּא, הַכֹּל שֶׁקֶר, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיוּ בּוֹ כָּל הַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, אֲבָל אִם זֶה לֹא קָשׁוּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְאֶל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁהַכֹּל שֶׁקֶר, כִּי רַק הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְהַתּוֹרָה אֱמֶת, וּמַה שֶּׁלֹּא קָשׁוּר בּוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, הֲרֵי זֶה שֶׁקֶר, וַאֲפִלּוּ שֶׁיָּבִיאוּ אֶת כָּל הָרְאָיוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אִם זֶה לֹא מְחֻבָּר אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, צְרִיכִים לְהִתְרַחֵק מִזֶּה, כִּי גַּם הַמְחַקְרִים, הַמִּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים מְחַפְּשִׂים אֶת הַתַּכְלִית וְהַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, אֲבָל נִטְעוּ לְגַמְרֵי, מֵאַחַר שֶׁעָקְרוּ אֶת עַצְמָם מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּמֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

כַּת אַחַת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, כִּי אָנוּ רוֹאִים, שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר אֵצֶל הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁאֵין נוֹתְנִין לָאָדָם כְּבוֹדוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּדַבְּרִים לוֹ אֵיזֶה דִּבּוּר כְּנֶגֶד כְּבוֹדוֹ, יֵשׁ לוֹ שְׁפִיכוּת דָּמִים, כִּי הָעִקָּר הוּא הַכָּבוֹד אֵצֶל כָּל הָעוֹלָם, וַאֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה מַקְפִּידִים לִתֵּן לְהַמֵּת כְּבוֹדוֹ, לְקָבְרוֹ בְּכָבוֹד וְכַיּוֹצֵא (וְאוֹמְרִים לוֹ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂין, הַכֹּל עוֹשִׂין לְךָ בִּשְׁבִיל כְּבוֹדְךָ), אַף־עַל־פִּי שֶׁאַחַר מִיתָה אֵין שַׂיָּךְ מָמוֹן וְשׁוּם תַּאֲוָה אֵצֶל הַמֵּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן עַל כְּבוֹד הַמֵּת מַקְפִּידִים. נִמְצָא שֶׁהַכָּבוֹד הוּא הָעִקָּר הַתַּכְלִית, וְכַיּוֹצֵא בְּסִבָּרוֹת כָּאֵלּוּ

וְכֵיוֹצֵא בִּסְבָרוֹת כָּאֵלּוּ (שֶׁל מְבוּכָה וּשְׁטוּת. וְכֵן כָּל הַכְּתוֹת הַמִּבְאָרִים לְמַטָּה, כֻּלָּם הָיוּ לָהֶם סְבָרוֹת הַרְבֵּה לְדַעְתָּם הַנְּבוֹכָה וְהַסְּכָלָה, וּקְצָתָם מִבְאָרִים לְמַטָּה, אַךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא רָצָה לְבָאֵר כָּל הַסְּבָרוֹת הַנְּבוֹכוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַדֵּעוֹת, כִּי יֵשׁ בָּזֶה סְבָרוֹת נְבוֹכוֹת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאֶפְשָׁר חַס וְשָׁלוֹם לִטְעוֹת בֶּאֱמֶת בְּאֵלּוּ הַסְּבָרוֹת שֶׁל שֶׁקֶר רַחֲמָנָא לִצְלַן), **עַד שֶׁנִּסְכַּם אֶצְלָם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ אִישׁ מִכָּבֹד, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד וְיַשִּׂיג אֶת הַכָּבוֹד** (שֶׁזֶּהוּ אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד) **כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד וְהוּא רוֹדֵף אַחַר כָּבוֹד וּמַסִּיג אֶת הַטֶּבַע, שֶׁהִיא רוֹצָה בַּכָּבוֹד כַּנַּ"ל, נִמְצָא שֶׁזֶּה הָאִישׁ מִשְׁתַּדֵּל אַחַר הַתַּכְלִית וּמַשִּׂיגוֹ, כִּי הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד** (כָּל זֶה הָיָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

(שֶׁל מְבוּכָה וּשְׁטוּת, וְכֵן כָּל הַכְּתוֹת הַמִּבְאָרִים לְמַטָּה, כֻּלָּם הָיוּ לָהֶם סְבָרוֹת הַרְבֵּה לְדַעְתָּם הַנְּבוֹכָה וְהַסְּכָלָה, וּקְצָתָם מִבְאָרִים לְמַטָּה, אַךְ רַבֵּנוּ זַ"ל לֹא רָצָה לְבָאֵר כָּל הַסְּבָרוֹת הַנְּבוֹכוֹת, שֶׁיֵּשׁ בְּאֵלּוּ הַדֵּעוֹת, כִּי יֵשׁ בָּזֶה סְבָרוֹת נְבוֹכוֹת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁאֶפְשָׁר, חַס וְשָׁלוֹם, לִטְעוֹת בֶּאֱמֶת בְּאֵלּוּ הַסְּבָרוֹת שֶׁל שֶׁקֶר, רַחֲמָנָא לִצְלַן), (וְיָדוּעַ בֵּין אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל גִּלָּה אֵיזוֹ סְבָרָה מִסְּבָרוֹת הַכְּתוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ שֶׁהֵם צוֹדְקִים, אֲזַי אֲנָשַׁי שְׁלוֹמֵנוּ צָחֲקוּ, עָנָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל: אַל תִּצְחֲקוּ, כִּי אִם אֲנִי אַגִּיד לָכֶם אֶת הַסְּבָרוֹת שֶׁהָיוּ לָהֶם, כֻּלְּכֶם הֱיִיתֶם נִלְכָּדִים וְנִתְפָּסִים בִּדְעוֹתֵיהֶם הַמְשֻׁבָּשׁוֹת); **עַד שֶׁנִּסְכַּם אֶצְלָם, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, עַל־כֵּן צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ אִישׁ מְכֻבָּד, וְגַם שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר כָּבוֹד, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, וְיַשִּׂיג אֶת הַכָּבוֹד** (שֶׁזֶּהוּ אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד), **כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא אִישׁ מְכֻבָּד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד, וְהוּא רוֹדֵף אַחַר כָּבוֹד, וּמַסִּיג אֶת הַטֶּבַע שֶׁהִיא רוֹצָה בַּכָּבוֹד כַּנַּ"ל, נִמְצָא שֶׁזֶּה הָאִישׁ מִשְׁתַּדֵּל אַחַר הַתַּכְלִית וּמַשִּׂיגוֹ, כִּי הַתַּכְלִית**

דַּעְתָּם הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה) כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן זֶה הָאִישׁ רָאוּי

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

הוּא כָּבוֹד (כָּל זֶה הָיָה דַּעְתָּם הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה) כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן זֶה הָאִישׁ רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ. וּבֶאֱמֶת הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן קצד): מִי שֶׁרוֹצֶה כָּבוֹד הוּא שׁוֹטֶה; כִּי לְמָשָׁל שַׂר גָּדוֹל שָׁלַח פָּקִיד לְעִיר אַחַת מֵהָעֲיָרוֹת שֶׁלּוֹ לְמָקוֹם רָחוֹק, וְהַפָּקִיד לָקַח לְעַצְמוֹ שָׁם כָּל הַכָּבוֹד, כִּי הָעֲרֵלִים לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא עֶבֶד הַשַּׂר, וְסָבְרוּ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַשַּׂר, וּכְשֶׁהָיוּ צְרִיכִים אֵלָיו הָיוּ נוֹפְלִים לִפְנֵי רַגְלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כָּל הַכָּבוֹד, וְהָיוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ עִם כָּל הַכִּנּוּיִים שֶׁל כָּבוֹד הַשַּׁיָּכִים לְהַשַּׂר, פַּעַם אַחַת בָּא הַשַּׂר בְּעַצְמוֹ לְשָׁם, וּבָא הַפָּקִיד לְפָנָיו, וְשָׁאַל לוֹ עַל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמַדּוּעַ אֵלּוּ הָעֲרֵלִים אֵינָם עוֹבְדִים עֲבוֹדָתָם, וְקָרָא לְשׁוֹטֵר אֶחָד, וְשָׁאַל אוֹתוֹ הַשַּׂר עַל עֵסֶק הָעִיר, וְהָעֲרֵל הַשּׁוֹטֵר לֹא הִכִּיר אֶת הַשַּׂר, רַק אֶת הַפָּקִיד, וְתֵכֶף נָפַל לְרַגְלֵי הַפָּקִיד, וְחָלַק לוֹ כָּל הַכָּבוֹד הַשַּׁיָּךְ לְהַשַּׂר, וְהִשִּׁיב לוֹ עַל עֵסֶק שְׁאֵלָתוֹ, אֲזַי נִתְהַפְּכוּ פְּנֵי הַפָּקִיד כְּשׁוֹלֵי קְדֵרָה וְנִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, כִּי אֵין בִּזָּיוֹן גָּדוֹל מִזֶּה, שֶׁבְּעֵינֵי הַשַּׂר נוֹתְנִים לוֹ כָּבוֹד הַזֶּה, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁמַּחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, אָדָם כָּזֶה מִתְיָרֵא מְאֹד לְקַבֵּל אֶת הַכָּבוֹד לְעַצְמוֹ, כִּי הֲרֵי הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהוּא נִמְצָא כָּאן, וְאִם לוֹקֵחַ אֶת הַכָּבוֹד לְעַצְמוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, אֵין עוֹד בִּזָּיוֹן יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה כָּבוֹד הוּא שׁוֹטֶה, כִּי הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְצָא פֹּה, וְהַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה שַׁיֶּכֶת רַק לְחַי עוֹלָמִים, וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רב): כָּל מִי שֶׁשִּׂכְלוֹ קָטָן בְּיוֹתֵר, הוּא מְחַפֵּשׂ וּמַקְפִּיד יוֹתֵר עַל הַכָּבוֹד. וְלָכֵן אֵלּוּ הַטִּפְּשִׁים חָשְׁבוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, וּמִי שֶׁרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, סִימָן שֶׁהוּא הִגִּיעַ כְּבָר יוֹתֵר לַתַּכְלִית מִמַּה שֶׁאֲחֵרִים הִגִּיעוּ, כִּי הֲרֵי הוּא רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, כִּי הוּא רוֹצֶה אֶת הַכָּבוֹד, וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד טִפְּשׁוּת וְשִׁגָּעוֹן יוֹתֵר מִזֶּה. וְרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם, שֶׁמַּמָּשׁ אוֹכְלִים אֶת לִבָּם כְּשֶׁלֹּא נוֹתְנִים לָהֶם אֶת הַכָּבוֹד שֶׁדּוֹמִים לְעַצְמָם שֶׁמַּגִּיעַ לָהֶם, שֶׁהֵם צְרִיכִים לְקַבֵּל, וְזֶה הוֹרֵס אוֹתָם לְגַמְרֵי, וְאֵין עוֹד כְּסִילוּת יוֹתֵר מִזּוֹ, כִּי הֲרֵי הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הוּא מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, אַךְ

לִהְיוֹת מֶלֶךְ. וְהָלְכוּ לְבַקֵּשׁ אִישׁ כָּזֶה וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ, שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת "בֶּעטְלִיר" (קַבְּצָן) זָקֵן אֶחָד, וְהָלְכוּ אַחֲרָיו לְעֶרֶךְ חֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֲנָשִׁים, כֻּלָּם "צִיגַיְינֶירס" (צוֹעֲנִים), וְגַם הוּא הָיָה "צִיגַיְינֶיר", וְהַבֶּעטְלִיר הַזֶּה הָיָה עִוֵּר וְעָקֵם וְאִלֵּם, וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל הָלְכוּ אַחֲרָיו, כִּי כֻּלָּם הָיוּ אַנְשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לוֹ אֲחָיוֹת וְאַחִים וְזֶרַע מְרֻעִים שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם קִבּוּץ הַנַּ"ל, שֶׁהָלְכוּ אַחֲרָיו וְנָשְׂאוּ אוֹתוֹ, וְהוּא הִקְפִּיד מְאֹד עַל כְּבוֹדוֹ, כִּי הָיָה כַּעֲסָן גָּדוֹל, וְכוֹעֵס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם בִּקְפִידוֹת גְּדוֹלוֹת, וְצִוָּה בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּנְשְׂאוּ אוֹתוֹ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים וְכָעַס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם. נִמְצָא שֶׁזֶּה הַבֶּעטְלִיר הַזָּקֵן הוּא אִישׁ מְכֻבָּד גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד כָּזֶה, וְגַם רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד, כִּי הוּא מַקְפִּיד כָּל־כָּךְ עַל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָיוּ כָּל־כָּךְ מְסֻבָּכִים בְּדֵעוֹת נִפְסָדוֹת, וְהָיוּ לָהֶם סְבָרוֹת הֲפוּכוֹת, שֶׁהָעִקָּר תַּכְלִית הוּא הַכָּבוֹד, עַל־כֵּן הָלְכוּ לְבַקֵּשׁ אִישׁ כָּזֶה, וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ, שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת 'בֶּעטְלִיר' [קַבְּצָן] זָקֵן אֶחָד, וְהָלְכוּ אַחֲרָיו לְעֶרֶךְ חֲמֵשׁ־מֵאוֹת אֲנָשִׁים, כֻּלָּם 'צִיגַיְינֶירס' [צוֹעֲנִים], וְגַם הוּא הָיָה 'צִגַיְינֶיר', וְהַבֶּעטְלִיר הַזֶּה הָיָה עִוֵּר וְעָקֵם וְאִלֵּם, וְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל הָלְכוּ אַחֲרָיו, כִּי כֻּלָּם הָיוּ אַנְשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לוֹ אֲחָיוֹת וְאַחִים וְזֶרַע מְרֻעִים שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם קִבּוּץ הַנַּ"ל, שֶׁהָלְכוּ אַחֲרָיו וְנָשְׂאוּ אוֹתוֹ, וְהוּא הִקְפִּיד מְאֹד עַל כְּבוֹדוֹ, כִּי הָיָה כַּעֲסָן גָּדוֹל, וְכוֹעֵס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם בִּקְפִידוֹת גְּדוֹלוֹת, וְצִוָּה בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּנְשְׂאוּ אוֹתוֹ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים, וְכָעַס בְּכָל פַּעַם עֲלֵיהֶם. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הַבֶּעטְלִיר הַזָּקֵן, הוּא אִישׁ מְכֻבָּד גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּבוֹד כָּזֶה, וְגַם רוֹדֵף אַחַר

כְּבוֹדוֹ כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינַי הַכַּת הַזֹּאת הַבֶּעטְלֶיר הַזֶּה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְלִהְיוֹת גַּם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת, כִּי יֵשׁ אֶרֶץ שֶׁגּוֹרֶמֶת וּמְסַגֶּלֶת לְכָבוֹד, וְכֵן יֵשׁ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְמִדָּה אַחֶרֶת, עַל־כֵּן אֵלּוּ הַכַּת (שֶׁחָקְרוּ לְעַצְמָם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד) **בִּקְשׁוּ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְכָבוֹד, וּמָצְאוּ מְדִינָה שֶׁמְּסַגֶּלֶת לָזֶה וְיָשְׁבוּ שָׁם:**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַכָּבוֹד, כִּי הוּא מַקְפִּיד כָּל־כָּךְ עַל כְּבוֹדוֹ כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינַי הַכַּת הַזֹּאת הַבֶּעטְלֶיר הַזֶּה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְדָבָר זֶה מָצוּי מְאֹד עַכְשָׁו, שֶׁיֵּשׁ מִפַּרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, עַד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ צוֹעֲנִי (שְׁקוֹרִין צִיגַיְינֶער), אֲבָל יֵשׁ לוֹ מִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה, וְכֻלָּם רָצִים אַחֲרָיו לְכַבְּדוֹ, כִּי הֲרֵי הוּא רֹאשׁ הַמִּשְׁפָּחָה, וְכָךְ רָצִים כְּבָר עוֹד אֲנָשִׁים אַחֲרָיו, כִּי כֵּן דֶּרֶךְ אֶצֶל הַמְפַרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁים רָצִים אַחֲרָיו, אֲזַי כֻּלָּם מַתְחִילִים לָרוּץ גַּם־כֵּן אַחֲרָיו, וְנִתְקַבְּצִים חֲמֵשׁ־מֵאוֹת צוֹעֲנִים (שְׁקוֹרִין צִיגַיְינֶער), וְהוּא צוֹעֵק וּמַקְפִּיד עַל כְּבוֹדוֹ, שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לוֹ אֶת הַכָּבוֹד הָרָאוּי לוֹ, וְלָכֵן הוּא מַחֲלִיף בְּכָל פַּעַם גַּבָּאִים וְשַׁמָּשִׁים, וְהוּא תָּמִיד בְּכַעַס, שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לוֹ אֶת הַכָּבוֹד הָרָאוּי לוֹ, וְהוּא מַנְהִיגָם, אוֹי לוֹ וְאוֹי לַאֲנָשִׁים הָרָצִים אַחֲרָיו. וְלִהְיוֹת גַּם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת כָּבוֹד, כִּי יֵשׁ אֶרֶץ שֶׁגּוֹרֶמֶת וּמְסַגֶּלֶת לְכָבוֹד, וְכֵן יֵשׁ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְמִדָּה אַחֶרֶת, עַל־כֵּן אֵלּוּ הַכַּת (שֶׁחָקְרוּ לְעַצְמָם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד), בִּקְשׁוּ אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְכָבוֹד, וּמָצְאוּ מְדִינָה שֶׁמְּסַגֶּלֶת לָזֶה וְיָשְׁבוּ שָׁם; הֵינוּ שֶׁבְּדֶרֶךְ כְּלָל צוֹעֲנִי (שְׁקוֹרִין צִיגַיְינֶער), וְהוּא מְחַפֵּשׂ כָּבוֹד, אֲזַי מְחַפֵּשׂ מָקוֹם מְיֻחָד בַּעֲבוּר הַשָּׂגַת הַכָּבוֹד, וּבוֹנֶה לְעַצְמוֹ אַרְמוֹן שֶׁל כָּבוֹד, כְּדֶרֶךְ הַמְפַרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, וְכָךְ נַעֲשֶׂה מְפֻרְסָם, וְרָצִים אַחֲרָיו עוֹד הַרְבֵּה צוֹעֲנִים (שְׁקוֹרִין צִיגַיְינֶער). וּבְאֻמָּת הַכֹּל דְּמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת תְּפִלָּה, הֲלָכָה ד׳, אוֹת ג׳), כִּי יֵשׁ כָּבוֹד דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבוֹד תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְצַדִּיקָיו הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ בִּשְׁבִיל זֶה הַכָּבוֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (יוֹמָא לח): כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָאוֹ

אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מג, ז): "כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו"; כִּי שֹׁרֶשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא רַק שֶׁיִּתְגַּלֶּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ מֵעֵת שֶׁהָיָה שְׁבִירַת הַכֵּלִים וּמִיתַת הַמְּלָכִים, שֶׁאָז נָפְלוּ כָּל הַמִּדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת לְמַטָּה, וְאָז נִתְבַּלְבְּלוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, מִשָּׁם בָּא שֶׁאָדָם רָץ אַחַר הַכָּבוֹד, וְעוֹשֶׂה מֵהַכָּבוֹד עִקָּר, בְּשָׁעָה שֶׁהַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַדְרַבָּה כָּל מִי שֶׁנִּכְלָל יוֹתֵר בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא בּוֹרֵחַ מֵהַכָּבוֹד, וְאָז הַכָּבוֹד רָץ אַחֲרָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (עֵרוּבִין יג:): כָּל הַמְחַזֵּר עַל הַגְּדֻלָּה, גְּדֻלָּה בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, וְכָל הַבּוֹרֵחַ מִן הַגְּדֻלָּה, גְּדֻלָּה מְחַזֶּרֶת אַחֲרָיו; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ד', סִימָן כ'): כָּל הַמַּרְבֶּה כְּבוֹד שָׁמַיִם, וּמְמַעֵט כְּבוֹד עַצְמוֹ, כְּבוֹד שָׁמַיִם מִתְרַבֶּה, וּכְבוֹדוֹ מִתְרַבֶּה, וְכָל הַמְמַעֵט כְּבוֹד שָׁמַיִם, וּמַרְבֶּה כְּבוֹד עַצְמוֹ, כְּבוֹד שָׁמַיִם בְּמְקוֹמוֹ, וּכְבוֹדוֹ מִתְמַעֵט; וְלָכֵן גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים מוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם רַק אֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְפָרְסָמָם, וְהֵם מְקַבְּלִים מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁיְּרֵאִים וּשְׁלֵמִים נִמְשָׁכִים אַחַר יִרְאֵי הַשֵּׁם אֲמִתִּיִּים, כִּי מְאַחַר שֶׁהוּא נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְגַלֶּה לְכֻלָּם אֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נִמְשָׁכִים אֵלָיו נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בִּבְחִינַת (שְׁמוּאֵל־א' ב, ל): "כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד"; מִי שֶׁמְּכַבֵּד כְּבָיְכוֹל אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם אוֹתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁפִּיעַ עָלָיו כָּבוֹד אֱלֹקִי, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כה, ב): "כְּבֹד אֱלֹקִים הַסְתֵּר דָּבָר", שֶׁכֻּלָּם יוֹדְעִים שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ הַכָּבוֹד, מֵאַחַר שֶׁמְּפָרְסֵם תָּמִיד רַק אֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַטִּפְּשִׁים, שֶׁרָצִים תָּמִיד אַחַר הַכָּבוֹד, אֲזַי מִתְחַבְּרִים אֲלֵיהֶם צוֹעֲנִים (שֶׁקּוֹרִין צִיגַיְינֶער), וְטוֹעִים בּוֹ. וְזוֹ הַטָּעוּת נְפוֹצָה מְאֹד בָּעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁרָצִים תָּמִיד אַחַר הַכָּבוֹד, וְאוֹי וַאֲבוֹי אִם אֵין נוֹתְנִים לָהֶם אֶת הַכָּבוֹד הָרָאוּי לָהֶם, שֶׁאָז הֵם בְּכַעַס וּבְקִפְּדוּת, וּמְצַטָּעֲרִים מְאֹד שֶׁאֵין נוֹתְנִים לָהֶם אֶת הַכָּבוֹד. וּבֶאֱמֶת הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, כִּי הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִי שֶׁנִּכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַשְׁפִּיעַ עָלָיו מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה עִקַּר הַשַּׁעֲשׁוּעַ, שֶׁאָדָם מִשְׁתַּעְשֵׁעַ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְחַבֵּר וּמְיַחֵד אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שֶׁזֶּה: "כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו", שֶׁזֶּה נֶגֶד הַד' עוֹלָמוֹת, שֶׁבָּהֶם מְאִירִים הַד' שֵׁמוֹת: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, אֲשֶׁר אֵין עוֹד תַּעֲנוּג יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, מֵאָדָם שֶׁדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְטַיֵּל בְּאֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת,

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁאֵין הַכָּבוֹד עִקַּר הַתַּכְלִית, וְחָקְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה, כִּי אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נִכְלִים וְנִפְסָדִים, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם: עֲשָׂבִים וּצְמָחִים וּבְנֵי־אָדָם וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, הַכֹּל צָרִיךְ לָבוֹא לְכִלָּיוֹן וְהֶפְסֵד. נִמְצָא שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא הַכִּלָּיוֹן וְהַהֶפְסֵד. עַל־כֵּן הָרוֹצֵחַ, שֶׁהוּא הוֹרֵג וּמְכַלֶּה בְּנֵי־אָדָם, נִמְצָא שֶׁהוּא מַרְבֶּה לְהָבִיא אֶת הָעוֹלָם אֶל הַתַּכְלִית. עַל־כֵּן נִסְכָּם בֵּינֵיהֶם שֶׁהַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה,

נַהֲרֵי אַפַרְסְמוֹן

כְּמִטַּיֵּל בְּגַן נִפְלָא. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן ת׳) בְּעִנְיַן הַהַנְהָגָה שֶׁמִּתְנַהֵג הָעוֹלָם עַכְשָׁו, כְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהָיָה הָעוֹלָם מִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ זֶה, שֶׁהַקְּטָנִים בְּמַעֲלָה הָיוּ גְּדוֹלִים וַחֲשׁוּבִים מְאֹד בָּעוֹלָם, וְלֹא הָיָה הָעוֹלָם מִתְנַהֵג בֶּאֱמֶת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הָיָה נִמְצָא אֶחָד, שֶׁהָיָה מֻנָּח בְּמָקוֹם שָׁפֵל, וְהָיָה שׂוֹחֵק מִכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהוּא הָיָה מְחַיֶּה וּמְפַרְנֵס כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּזְכוּתוֹ, וְהָיוּ לוֹ שַׁעֲשׁוּעִים גְּדוֹלִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא הָיָה חַי חַיִּים גְּמוּרִים, שֶׁנִּקְרָאִים בֶּאֱמֶת חַיִּים.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁאֵין הַכָּבוֹד עִקַּר הַתַּכְלִית, וְחָקְרוּ שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה, כִּי אָנוּ רוֹאִים, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים נִכְלִים וְנִפְסָדִים, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, עֲשָׂבִים וּצְמָחִים וּבְנֵי־אָדָם, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, הַכֹּל צָרִיךְ לָבוֹא לְכִלָּיוֹן וְהֶפְסֵד. נִמְצָא, שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא הַכִּלָּיוֹן וְהַהֶפְסֵד, עַל־כֵּן הָרוֹצֵחַ, שֶׁהוּא הוֹרֵג וּמְכַלֶּה בְּנֵי־אָדָם, נִמְצָא שֶׁהוּא מַרְבֶּה לְהָבִיא אֶת הָעוֹלָם אֶל הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן נִסְכָּם בֵּינֵיהֶם, שֶׁהַתַּכְלִית הוּא רְצִיחָה. וְדָבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר קָמִים חֲבוּרָה שֶׁל רוֹצְחִים, הַהוֹרְגִים אֲנָשִׁים חַפִּים מִפֶּשַׁע, כִּי נִכְנֶסֶת בָּהֶם תַּאֲוַת הָרְצִיחָה, עַד שֶׁמִּתְיַחֲסִים לָזֶה כְּמוֹ אֶל אֱמוּנָה, אֲשֶׁר אֶת עַם זֶה אוֹ עַם אַחֵר צְרִיכִים לַהֲרֹג וּלְכַלּוֹת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כָּל הָאֻמּוֹת בָּאוּ לִכְלַל הַחֶלְטָה,

וּבִקְשׁוּ אֵיזֶה אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה רוֹצֵחַ וְכַעֲסָן וּבַעַל־קְנְאָה בְּיוֹתֵר, כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא קָרוֹב יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית (לְפִי דַּעְתָּם הַנִּבּוֹכָה), **וְהוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ. וְהָלְכוּ לְבַקֵּשׁ,**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֲשֶׁר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מַכְרָחִים לַהֲרֹג, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן, וּבָזֶה הֵם כֻּלָּם בִּדְעָה אַחַת, בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכְּלָל, אֶלָּא יֵשׁ אֻמּוֹת, שֶׁיְּכוֹלוֹת לְהַרְאוֹת אֶת זֶה בְּגָלוּי, וְאוֹמְרוֹת פָּתוּחַ מַה כַּנָּתָן, וְיֵשׁ אֻמּוֹת שֶׁאֵינָן מְגַלּוֹת אֶת זֶה פָּתוּחַ, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת לְבָבָן כָּל הָאֻמּוֹת רוֹצוֹת רַק לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סִפְרִי בְּהַעֲלוֹתְךָ): רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמֵר: הֲלָכָה בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב; וְאָמְרוּ (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, טוֹב שֶׁבַּגּוֹיִים הָרֹג; וּפֵרֵשׁ הָרַבִּי רַבִּי יְהוֹנָתָן אֵייבְשִׁיץ זִי״ע, שֶׁאֲפִלּוּ הַטּוֹב שֶׁבַּגּוֹיִים, יֵשׁ לוֹ רָצוֹן לַהֲרֹג אֶת יִשְׂרָאֵל. **וּבִקְשׁוּ אֵיזֶה אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה רוֹצֵחַ וְכַעֲסָן וּבַעַל־קְנְאָה בְּיוֹתֵר, כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא קָרוֹב יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית** (לְפִי דַּעְתָּם הַנִּבּוֹכָה), **וְהוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ.** וְדָבָר זֶה רָאוּ בְּכָל הַדּוֹרוֹת, שֶׁכָּל אֻמָּה שֶׁהָיוּ רוֹצְחִים, חִפְּשׂוּ לְעַצְמָם אֵיזֶה אִישׁ נָבָל וּבָזוּי, אִישׁ רָע מַעֲלָלִים, וְכַעֲסָן וּבַעַל קְנְאָה, שֶׁהוּא הָיָה רוֹצֵחַ בְּלִי שֶׁמֶץ רַחֲמָנוּת. וְאוֹתוֹ הוֹשִׁיבוּ לָהֶם לְרֹאשׁ, כְּמוֹ בְּרוּסְיָה הָאֲרוּרָה, שֶׁלָּקְחוּ אֶת נִיקוֹלַאי וְאֶת חֲמִילְנִצְקִי וְאֶת גַּאנְטֶע וּשְׁאָר רוֹצְחִים מְפֻרְסָמִים, וְכֵן אַחַר הַרְבֵּה שָׁנִים אֶת סְטָאלִין, יִמַּח שְׁמוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ אֲנָשִׁים פְּחוּתֵי עֵרֶךְ, וְהָרְגוּ וְטָבְחוּ בְּלִי חֶמְלָה וְרַחֵם מִלְיוֹנֵי אֲנָשִׁים נָשִׁים וָטַף חַפִּים מִפֶּשַׁע, אֲפִלּוּ מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁרָצְחוּ בְּכָל מִינֵי רְצִיחוֹת וּמִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַד הָרוֹצֵחַ הַכִּי גָּדוֹל בַּהִיסְטוֹרְיָה הָאֱנוֹשִׁית, שֶׁזֶּה הָיָה הִיטְלֶר, יִמַּח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ, שֶׁהָיָה אִישׁ שָׁפֵל וּבָזוּי, וְהָיָה יָכוֹל לְקוֹמֵם אֻמָּה שְׁפֵלָה, בְּזוּיָה וּמְטֻנֶּפֶת כְּמוֹ הַגֶּרְמָנִים, יִמַּח שְׁמָם וְזִכְרָם, שֶׁהָרְגוּ וְטָבְחוּ בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת אֲפִלּוּ מִשְּׁאָר אֻמּוֹת הָעוֹלָם, מִכָּל שֶׁכֵּן הָרְצִיחוֹת הָאַכְזָרִיּוֹת שֶׁעָשׂוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, זֶה עוֹד לֹא הָיָה מֵאָז שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, וְהִכְנִיס בַּאֲנָשָׁיו כְּאִלּוּ זוֹ הַתַּכְלִית — לְכַלּוֹת אֶת בְּנֵי הָעָם הַמֻּבְחָר, שֶׁהָיוּ חַפִּים מִפֶּשַׁע. כִּי בָּרֵגַע שֶׁמַּכְנִיסִים אֶת הָעִנְיָן שֶׁל רְצִיחָה לֶאֱמוּנָה, זֶה הַדָּבָר הַכִּי מְגֻנֶּה. אֲבָל רוֹאִים שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שְׁטִיפַת

וְשָׁמְעוּ קוֹל צְעָקָה, וְשָׁאֲלוּ מַהוּ קוֹל הַצְּעָקָה הַזֹּאת, וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁקּוֹל הַצְּעָקָה הִיא: הֱיוֹת שֶׁאֶחָד שָׁחַט אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ. עָנוּ וְאָמְרוּ: וְכִי יֵשׁ רוֹצֵחַ אַבִּיר־לֵב וְכַעֲסָן יוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁיַּהֲרֹג אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ. הָאִישׁ הַזֶּה הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית. וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ, וּבִקְשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לִרְצִיחָה, וּבָחֲרוּ לָהֶם בְּמִקּוֹם הָרִים וּגְבָעוֹת, שֶׁהוּא מְקוֹם הָרוֹצְחִים וְהָלְכוּ לְשָׁם וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם:

בַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁרָאוּי לְמֶלֶךְ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מֹחַ לְעֻמַּת שָׁלֵם, לַהֲרֹג וּלְהֶהָרֵג, וּכְאִלּוּ זוֹהִי הַתַּכְלִית, כְּמוֹ הַיִּשְׁמָעֵאלִים הַפְּרָאִיִּים. וְהָלְכוּ לְבַקֵּשׁ, מִי רָאוּי לִהְיוֹת הַמֶּלֶךְ שֶׁל הָרוֹצְחִים, וְשָׁמְעוּ קוֹל צְעָקָה, וְשָׁאֲלוּ הָרוֹצְחִים: מַהוּ קוֹל הַצְּעָקָה הַזֹּאת? וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁקּוֹל הַצְּעָקָה הִיא, הֱיוֹת שֶׁאֶחָד שָׁחַט אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, אֲשֶׁר אֵין עוֹד רְצִיחָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, שֶׁאָדָם יַהֲרֹג אֶת מִי שֶׁהוֹלִידוֹ, עָנוּ וְאָמְרוּ: וְכִי יֵשׁ רוֹצֵחַ אַבִּיר־לֵב וְכַעֲסָן יוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁיַּהֲרֹג אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, כִּי גַּם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם קָשֶׁה לְהַאֲמִין דָּבָר כָּזֶה. וְלָכֵן אָמְרוּ אֲשֶׁר הָאִישׁ הַזֶּה הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ, וּבִקְשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לִרְצִיחָה, וּבָחֲרוּ לָהֶם בְּמִקּוֹם הָרִים וּגְבָעוֹת, שֶׁהוּא מְקוֹם הָרוֹצְחִים, וְהָלְכוּ לְשָׁם וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם; וּלְצַעֲרֵנוּ הָרַב, זֶה נִמְצָא עַד הַיּוֹם, שֶׁיֵּשׁ כְּנוּפְיוֹת שֶׁל רוֹצְחִים, שֶׁבּוֹחֲרִים לְעַצְמָם מְקוֹמוֹת שֶׁמְּסֻגָּלִים לִרְצֹחַ שָׁם בְּנֵי אָדָם, וְעוֹשִׂים מִזֶּה תַּכְלִית, שֶׁצְּרִיכִים לְכַלּוֹת בְּנֵי־אָדָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְזֶה אֶצְלָם כְּמוֹ אֻמּוָּנָה טְפֵלָה וּמְצֻוָּה לַהֲרֹג אֲנָשִׁים, [וְרוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ שֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹלִיךְ בְּנֵי־אָדָם שׁוֹלָל, עַד שֶׁיִּרְצְחוּ בְּנֵי־אָדָם וְיַעֲשׂוּ מִזֶּה תַּכְלִית].

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁרָאוּי לְמֶלֶךְ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת הַרְבֵּה, וְאֵינוֹ

מִזּוֹנוֹת הָרִבֵּה וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמִּזּוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, רַק מִמִּזּוֹנוֹת דַּקִּים (כִּגּוֹן חָלָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּשֵּׁם שִׂכְלוֹ), **וְאִישׁ כָּזֶה רָאוּי לִמְלֹךְ, אַךְ לֹא מָצְאוּ תֹּכֶף אִישׁ כָּזֶה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן מִמִּזּוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, וּבָחֲרוּ לָהֶם לְפִי שָׁעָה אִישׁ עָשִׁיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מִזּוֹנוֹת הַרְבֵּה, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כִּרְצוֹנָם, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן וְכוּ' כַּנַּ"ל, וּלְפִי שָׁעָה עָשׂוּ אֶת הֶעָשִׁיר לְמֶלֶךְ, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כַּנַּ"ל, אָז יָרַד הֶעָשִׁיר מִן הַמְּלוּכָה, וְיִקְבְּלוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמֶלֶךְ, וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם:**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

נִזּוֹן מִמִּזּוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, רַק מִמִּזּוֹנוֹת דַּקִּים (כִּגּוֹן חָלָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּשֵּׁם שִׂכְלוֹ), וְאִישׁ כָּזֶה רָאוּי לִמְלֹךְ, אַךְ לֹא מָצְאוּ תֹּכֶף אִישׁ כָּזֶה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן מִמִּזּוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, וּבָחֲרוּ לָהֶם לְפִי שָׁעָה אִישׁ עָשִׁיר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מִזּוֹנוֹת הַרְבֵּה, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כִּרְצוֹנָם, דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִזּוֹן וְכוּ' כַּנַּ"ל, וּלְפִי שָׁעָה עָשׂוּ אֶת הֶעָשִׁיר לְמֶלֶךְ, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ אִישׁ כַּנַּ"ל, אָז יָרַד הֶעָשִׁיר מִן הַמְּלוּכָה, וְיִקְבְּלוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמֶלֶךְ. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם. זֶה מַה שֶּׁמְּצוּי הַיּוֹם כָּל מִינֵי תִּמְהוֹנְיִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים לֶאֱכֹל מַה שֶּׁכֻּלָּם אוֹכְלִים, אֶלָּא הֵם צְרִיכִים לֶאֱכֹל דְּבָרִים טְבְעִיִּים, וְכָל־כָּךְ נִכְנְסוּ בִּשְׁטוּת זוֹ, עַד שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁזּוֹ הַתַּכְלִית לֶאֱכֹל רַק דְּבָרִים טְבְעִיִּים, וְכָל־כָּךְ נִכְנְסוּ בָּזֶה, עַד שֶׁמַּחֲזִיקִים בַּדֵּעָה שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל דְּבָרִים אֲחֵרִים, הוּא מְאֻבָּד עַצְמוֹ לָדַעַת. וְהַקְלִפָּה הַזּוֹ הוֹלֶכֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת מְאֹד בָּעוֹלָם, וַאֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִחְיוּ יוֹתֵר בַּאֲרִיכוּת יָמִים, וְיוֹתֵר בְּרִיאִים, וְלָכֵן אֵינָם אוֹכְלִים בָּשָׂר וְדָגִים, אֶלָּא מִן הַצּוֹמֵחַ, וּבֶאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כִּי אִם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הִתִּירָה לָנוּ לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְדָגִים, אָסוּר לִהְיוֹת יוֹתֵר חָכָם מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכָל אֵלּוּ הַתִּמְהוֹנְיִים, שֶׁהֵם מְפַרְסְמִים שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל רַק דְּבָרִים טְבְעִיִּים וּצְמָחִים וְכַדּוֹמֶה, הֵם אֵינָם אֶלָּא

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁיִּפַּת־תֹּאַר רְאוּיָה לְמֶלֶךְ, כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית, שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב, כִּי לָזֶה נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמֵאַחַר שֶׁהַיִּפַּת־תֹּאַר מְעוֹרֶרֶת תַּאֲוָה זוֹ לְיִשּׁוּב הָעוֹלָם, נִמְצָא שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן יִפַּת־תֹּאַר רְאוּיָה לְמֶלֶךְ, וּבָחֲרוּ לָהֶם יִפַּת־תֹּאַר וּמָלְכָה עֲלֵיהֶם, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם:

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַמַּתְמִיהִים, כִּי זֶה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד אִם אוֹכְלִים רַק מִן הַצּוֹמֵחַ, הָעִקָּר מַה שֶּׁאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹר, לֶאֱכֹל רַק מַאֲכָלִים כְּשֵׁרִים וּבְרִיאִים. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סב), שֶׁדַּיְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת יִחוּד בֵּין קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתֵּיהּ, וְזֶה (רוּת ב, יד): ״לְעֵת הָאֹכֶל גֹּשִׁי הֲלֹם״, הַיְנוּ בְּעֵת אֲכִילָה יָכוֹל לִהְיוֹת יִחוּד בֵּין קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתֵּיהּ, הָעִקָּר שֶׁיִּהְיֶה בֵּרוּר הַמַּאֲכָלִים, הַיְנוּ לְהַזָּהֵר מְאֹד בְּכַשְׁרוּת הַמַּאֲכָלִים, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהַתַּמְהוֹנִים מְפַרְסְמִים לְכֻלָּם, כִּי הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁיִּפַּת־תֹּאַר רְאוּיָה לְמֶלֶךְ, כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם מְיֻשָּׁב, כִּי לָזֶה נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמֵאַחַר שֶׁהַיִּפַּת־תֹּאַר מְעוֹרֶרֶת תַּאֲוָה זוֹ לְיִשּׁוּב הָעוֹלָם, נִמְצָא שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן יִפַּת תֹּאַר רְאוּיָה לְמֶלֶךְ, וּבָחֲרוּ לָהֶם יִפַּת־תֹּאַר וּמָלְכָה עֲלֵיהֶם, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם; זֶה כְּלַל תַּאֲוַת נְאוּף שֶׁנִּכְנְסָה בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁעוֹשִׂים כָּל מִינֵי פְּעֻלּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בִּשְׁבִיל תַּאֲוַת נְאוּף, לְהַגְדִּיל בָּעוֹלָם אֶת הַתַּאֲוָה הַזּוֹ, וּבוֹחֲרִים יִפַּת תֹּאַר לְמַלְכָּה, הַכֹּל כְּדֵי לְהַגְדִּיל אֶת תַּאֲוַת נְאוּף, וּבָזֶה עוֹסְקִים תָּמִיד אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְכָל מַחֲשַׁבְתָּם — אֵיךְ לְהַחְדִּיר אֶת הַתַּאֲוָה הַזּוֹ. וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְגִלָּה יב:), כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין, מַתְחִילִין בְּדִבְרֵי תּוֹרָה וּבְדִבְרֵי תִּשְׁבָּחוֹת. אֲבָל אֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין, אֵין מַתְחִילִין אֶלָּא בְּדִבְרֵי תִּפְלוּת. וְכֵן בְּסִעֻדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, הַלָּלוּ אוֹמְרִים מָדְיוֹת נָאוֹת, וְהַלָּלוּ אוֹמְרִים פַּרְסִיּוֹת נָאוֹת; וְיֵשׁ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר, כִּי מוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה הוּא הַדִּבּוּר, וּמֵאַחַר שֶׁזֶּה עִקַּר הַיִּתְרוֹן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם, עַל־כֵּן זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית. עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ לָהֶם אִישׁ הַבָּרָן, שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל־לָשׁוֹן, שֶׁיֵּדַע כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר תָּמִיד, כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא אֵצֶל הַתַּכְלִית. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ צָרְפָתִי מְשֻׁגָּע, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר לְעַצְמוֹ, וּשְׁאָלוּהוּ אִם יוֹדֵעַ לְשׁוֹנוֹת, וְהָיָה יוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְאִישׁ כָּזֶה בְּוַדַּאי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁהִכְנִיסוּ אֶת עַצְמָם כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוָה זוֹ, עַד שֶׁעוֹשִׂים מִזֶּה עֵסֶק גָּדוֹל, וּמַחְדִּירִים וּמַכְנִיסִים אֶת זֶה בַּהֲמוֹן־עָם, וְעוֹשִׂים מִזֶּה עִקָּר, עַד שֶׁבְּנֵי אָדָם וּבִפְרָט הַנֹּעַר מְכוּרִים לָזֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לָצֵאת מִתַּאֲוָה זוֹ, וְהֵם מַדְפִּיסִים כָּל מִינֵי חִבּוּרִים שֶׁל נְבוּל פֶּה, שְׁקוּץ, תֹּעוּב וְזִהוּם, וּתְמוּנוֹת תּוֹעֵבָה, הַכֹּל לִתְפֹּס אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּרְשָׁתָם הַטְּמֵאָה, וְכָל־כָּךְ נִכְנְסוּ בָּזֶה, עַד שֶׁקָּשֶׁה וְכָבֵד מְאֹד לָצֵאת מִזֶּה לְמִי שֶׁנָּפַל בַּמַּלְכֻדֶת שֶׁלָּהֶם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, כְּיָדוּעַ וּמְפֹרָסָם דָּבָר זֶה בְּכָל הַדּוֹרוֹת, וּבִפְרָט בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ, שֶׁהִתְפַּשְׁטוּ כָּל הַמְגֻנָּלִים וְהַמְשֻׁקָּצִים וְהַמְזֹהָמִים בְּתַאֲוָה זוֹ, שֶׁהֵם מְפִיצִים כָּל מִינֵי זֶבֶל וְלִכְלוּךְ, עֵרֹם, שְׁקוּץ וְתוֹעֵבָה, כְּדֵי לִלְכֹּד בָּהֶם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהַכְשִׁילָם בִּפְגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִיצְלָן. וְיֵשׁ לָהֶם אֲפִלּוּ מְקוֹמוֹת וַעֲיָרוֹת, שֶׁשָּׁם הִתְלַקְּטוּ כָּל הַנּוֹאָפִים וְהַמְשֻׁקָּצִים וּמְתֹעָבִים, שֶׁמְּסֻגָּלִים לְכָל תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר, כִּי מוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה הוּא הַדִּבּוּר, וּמֵאַחַר שֶׁזֶּה עִקַּר הַיִּתְרוֹן שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם, עַל־כֵּן זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית, עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ לָהֶם אִישׁ הַבָּרָן, שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל לָשׁוֹן, שֶׁיֵּדַע כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְיַרְבֶּה לְדַבֵּר תָּמִיד, כִּי אִישׁ כָּזֶה הוּא אֵצֶל הַתַּכְלִית. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ צָרְפָתִי מְשֻׁגָּע, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר לְעַצְמוֹ, וּשְׁאָלוּהוּ אִם יוֹדֵעַ לְשׁוֹנוֹת,

הִשִּׂיג הַתַּכְלִית (לְפִי דַּעְתָּם הַנִּבּוֹכָה), **מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל־לָשׁוֹן, שֶׁיּוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת וּמְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הוּא מְדַבֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם אִישׁ חָזֶה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעִנְיָן שֶׁלָּהֶם, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם, וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר:**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהָיָה יוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת, וְאִישׁ כָּזֶה בְּוַדַּאי הִשִּׂיג הַתַּכְלִית (לְפִי דַּעְתָּם הַנִּבּוֹכָה), מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל־לָשׁוֹן, שֶׁיּוֹדֵעַ כַּמָּה לְשׁוֹנוֹת, וּמְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי הוּא מְדַבֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם אִישׁ חָזֶה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעִנְיָן שֶׁלָּהֶם, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם עִם מַלְכָּם, וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר. וּבֶאֱמֶת הַטָּעוּת שֶׁלָּהֶם נוֹבַעַת, כִּי אֶת הַדִּבּוּר צְרִיכִים לְנַצֵּל רַק לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שֶׁזֶּה הַיְסוֹד שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד עַל דִּבּוּרוֹ, וְלֹא לְהַפְקִירוֹ, וּלְדַבֵּר כָּל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ, כִּי כָּל הַצָּרוֹת שֶׁבְּנֵי אָדָם סוֹבְלִים, זֶה רַק מֵחֲמַת שֶׁהִפְקִירוּ אֶת הַדִּבּוּר, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לח) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קמח, ח): ״רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְּבָרוֹ״, שֶׁכָּל הָרוּחַ סְעָרָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּמֹחוֹ שֶׁל אָדָם, הוּא רַק עַל־יְדֵי דִּבּוּרוֹ שֶׁמַּפְקִירוֹ. כִּי בֶּאֱמֶת אִם הָאָדָם הָיָה שׁוֹמֵר עַל הַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ, וְהָיָה מְדַבֵּר רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הָיָה זוֹכֶה לְיִשּׁוּב הַדַּעַת נִפְלָא מְאֹד, כִּי כָּל הַצָּרוֹת שֶׁנִּגְרָמוֹת לָאָדָם, זֶה רַק מֵחֲמַת רִבּוּי הַדִּבּוּר, שֶׁמְּדַבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קיג.): הַפֶּה בִּנְבִלְתָּא וְלָא תַּהֲפֶה בְּמִלֵּי; הַיְנוּ יוֹתֵר טוֹב לַהֲפֶה בִּנְבֵלָה שֶׁמַּסְרַחַת, מִלַּהֲפֶה בְּמִלִּים וְדִבּוּרִים. וְאָמְרוּ (אָבוֹת פֶּרֶק א׳): וְכָל הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים מֵבִיא חֵטְא; שֶׁזֶּה רַק גּוֹרֵם צָרוֹת לָאָדָם, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר שֶׁמּוֹרִיד אֶת הָאָדָם מִמַּדְרֵגָתוֹ כְּמוֹ הַדִּבּוּר, שֶׁמְּדַבֵּר כָּל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ. וְאָמַר הֶחָכָם: ״מִמּוֹפְתֵי הַחֲכָמִים מְעוּט הַדְּבָרִים, וּמִמּוֹפְתֵי הַסְּכָלִים רֹב הַדְּבָרִים״; וְכָךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים צט.): יָפָה שְׁתִיקָה לַחֲכָמִים, קַל וָחֹמֶר

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא שִׂמְחָה, כִּי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לַטִּפְּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יז, כח): "אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב"; וּלְהֵפֶךְ כְּשֶׁאָדָם מַרְבֶּה לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אָז הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ק'), שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נִפְלָאָה מְאֹד, לֹא הִגִּיעוּ לְמַדְרֵגָתָם, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁהִרְבּוּ לְהָשִׂיחַ וּלְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבָם עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְתָפַס רַבֵּנוּ זַ"ל "צָרְפָתִי מְשֻׁגָּע", כַּנִּרְאֶה בְּחוּשׁ, שֶׁהַצָּרְפָתִים הֵם מַרְבִּים בְּדִבּוּר יוֹתֵר מִכָּל הָאֻמּוֹת, וְכָל סִגְנוֹן דִּבּוּרָם הוּא בְּאֹפֶן אַחֵר לְגַמְרֵי, בְּאֹפֶן מְשֻׁנֶּה בְּיוֹתֵר, יוֹתֵר מִכָּל הָאֻמּוֹת [וּבֶאֱמֶת רוֹאִים שֶׁדַּיְקָא בְּכִתָּה זוֹ שֶׁבָּחֲרוּ, שֶׁהָעִקָּר הוּא הַדִּבּוּר, הִדְגִּישׁ רַבֵּנוּ זַ"ל אֶת הַלָּשׁוֹן הַזּוֹ], וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר. וְהָעִנְיָן הוּא עַל־פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (חַיֵּי־מוֹהֲרַ"ן, סִימָן תלח), כִּי הַדִּבּוּר יֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וּבֶאֱמֶת רוֹאִים, שֶׁכָּל הַשַּׁקְרָנִים וְהַצְּבוּעִים וְהָרַמָּאִים, הֵם הַמִּשְׁתַּמְּשִׁים עִם הַדִּבּוּר בְּיוֹתֵר, וּמִשְׁתַּדְּלִים לַעֲשׂוֹת לָאָדָם שְׁטִיפַת מֹחַ, עַד שֶׁכָּל כֹּחָם הַטָּמֵא זֶה רַק עַל־יְדֵי הַדִּבּוּר, וְכָל מְשֻׁגָּע שֶׁרוֹצֶה לִמְכֹּר אֶת דִּמְיוֹנוֹ, הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַדִּבּוּר לְשַׁכְנֵעַ אֶת בְּנֵי אָדָם לִקְנוֹת אֶת שְׁטוּתוֹ. וְלָכֵן רוֹאִים, שֶׁכָּל מִינֵי מְשֻׁגָּעִים, מִינִים וְכוֹפְרִים, זֵדִים וְאֶפִּיקוֹרְסִים, מִשְׁתַּמְּשִׁים הַרְבֵּה עִם הַדִּבּוּר, לְשַׁכְנֵעַ אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁיֵּלְכוּ אַחַר שְׁטוּתָם וְהֶבְלֵיהֶם, וּבְוַדַּאי אִישׁ מְשֻׁגָּע כָּזֶה מַנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר כְּפִי דִּמְיוֹנוֹ, אוֹי לְמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם; כִּי בֶּאֱמֶת אִם לֹא מְגַלִּים עִם הַדִּבּוּר אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, צְרִיכִים לָדַעַת אֲשֶׁר הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ וְשֶׁקֶר גָּדוֹל מְאֹד, וְלָכֵן דַּיְקָא בְּכִתָּה זוֹ, הִדְגִּישׁ רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁהַצָּרְפָתִי הַמְשֻׁגָּע בְּוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר מְשֻׁגָּע שֶׁמְּנַסֶּה לְשַׁכְנֵעַ אוֹתְךָ עִם שְׁטֻיּוֹתָיו. וּכְלָל זֶה תָּמִיד תִּזְכֹּר לְפָנֶיךָ, כִּי אִם לֹא מְגַלִּים עִם הַדִּבּוּר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, הַכֹּל לֵיצֵי לֵיצָנוּת, וּצְרִיכִים לְהִתְרַחֵק מֵהָאָדָם הַזֶּה, כִּי הוּא יוֹלִיךְ אוֹתְךָ שׁוֹלָל.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא שִׂמְחָה, כִּי כְּשֶׁנּוֹלָד בֵּן שְׂמֵחִים,

כְּשֶׁנּוֹלַד בֵּן שְׂמֵחִים, כְּשֶׁיֵּשׁ חֲתֻנָּה שְׂמֵחִים, כְּשֶׁכּוֹבְשִׁים אֵיזֶה מְדִינָה שְׂמֵחִים. נִמְצָא שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא שִׂמְחָה. עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ תָּמִיד, נִמְצָא שֶׁהוּא אֵצֶל הַתַּכְלִית, וְהוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עָרֵל אֶחָד בְּכִתֹּנֶת בָּזוּי כְּדַרְכּוֹ, וְנָשָׂא פִּלְעַשְׁיל (בַּקְבּוּק) יֵין־שָׂרָף, וְהָלְכוּ אַחֲרָיו כַּמָּה עֲרֵלִים. וְזֶה הֶעָרֵל הָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד (כִּי הָיָה שִׁכּוֹר מְאֹד) וְרָאוּ שֶׁזֶּה הֶעָרֵל הוּא שָׂמֵחַ מְאֹד, וְאֵין לוֹ שׁוּם דְּאָגָה, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם הֶעָרֵל הַזֶּה, כִּי הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית, שֶׁהוּא שִׂמְחָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעֲנְיָן שֶׁלָּהֶם, דְּהַיְנוּ מְקוֹם כְּרָמִים (וְכַיּוֹצֵא), שֶׁיִּהְיוּ עוֹשִׂין יַיִן וּמֵהַחֲרַצָּנִים יִהְיוּ עוֹשִׂין יֵין־שָׂרָף, וְלֹא יֵלֵךְ שׁוּם דָּבָר לְאִבּוּד, כִּי זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם לִשְׁתּוֹת וּלְהִשְׁתַּכֵּר וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ תָּמִיד, אַף־עַל־פִּי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כְּשֶׁיֵּשׁ חֲתֻנָּה שְׂמֵחִים, כְּשֶׁכּוֹבְשִׁים אֵיזֶה מְדִינָה שְׂמֵחִים, נִמְצָא, שֶׁתַּכְלִית הַכֹּל הוּא שִׂמְחָה, עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ אִישׁ שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ תָּמִיד, נִמְצָא שֶׁהוּא אֵצֶל הַתַּכְלִית, וְהוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עָרֵל אֶחָד בִּכְתֹּנֶת בָּזוּי כְּדַרְכּוֹ, וְנָשָׂא פִּלְעַשְׁיל [בַּקְבּוּק] יֵין־שָׂרָף, וְהָלְכוּ אַחֲרָיו כַּמָּה עֲרֵלִים, וְזֶה הֶעָרֵל הָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד (כִּי הָיָה שִׁכּוֹר מְאֹד), וְרָאוּ שֶׁזֶּה הֶעָרֵל הוּא שָׂמֵחַ מְאֹד, וְאֵין לוֹ שׁוּם דְּאָגָה, עַל־כֵּן הוּטַב בְּעֵינֵיהֶם הֶעָרֵל הַזֶּה, כִּי הִשִּׂיג אֶת הַתַּכְלִית שֶׁהוּא שִׂמְחָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָעֲנְיָן שֶׁלָּהֶם, דְּהַיְנוּ מְקוֹם כְּרָמִים (וְכַיּוֹצֵא), שֶׁיִּהְיוּ עוֹשִׂין יַיִן, וּמֵהַחֲרַצָּנִים יִהְיוּ עוֹשִׂין יֵין־שָׂרָף, וְלֹא יֵלֵךְ שׁוּם דָּבָר לְאִבּוּד, כִּי זֶהוּ עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם לִשְׁתּוֹת וּלְהִשְׁתַּכֵּר, וְלִהְיוֹת שָׂמֵחַ

שֶׁאֵין שׁוּם שֵׂיכוּת וְעִנְיָן לְשִׂמְחָתָם, כִּי אֵין לָהֶם כְּלָל עַל מַה לִּשְׂמֹחַ, אַף־עַל־פִּי־כֵן זֶה הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם לִהְיוֹת שָׂמֵחַ תָּמִיד עַל לֹא דָּבָר, וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תָּמִיד, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין שׁוּם שֵׂיכוּת וְעִנְיָן לְשִׂמְחָתָם, כִּי אֵין לָהֶם כְּלָל עַל מַה לִּשְׂמֹחַ, אַף־עַל־פִּי־כֵן זֶה הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית אֶצְלָם, לִהְיוֹת שָׂמֵחַ תָּמִיד עַל לֹא דָּבָר. וּבָחֲרוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת כַּנַּ"ל, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם; כִּי הִנֵּה יָדוּעַ, אֲשֶׁר אֵין דָּבָר יוֹתֵר גָּדוֹל מִלִּהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כד), שֶׁמִּצְוָה גְּדוֹלָה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, עֲבֵרָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁהוּא בְּעַצְבוּת. וְאָדָם צָרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר לְהַרְחִיק אֶת הָעַצְבוּת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרָה בְּכָל כֹּחוֹ, כִּי עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק שִׂמְחָה. וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי מוֹהֲרַ"ן תְּ"ת זַ"ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, תְּפִלָּה הֲלָכָה ד', אוֹת ח'), כִּי שִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה הִיא בְּוַדַּאי דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, דְּהַיְנוּ לִשְׂמֹחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁזֶּה עִקַּר שְׁלֵמוּת הָעֲבוֹדָה. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים כח, מז): "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת הָוָ"ה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה"; כִּי שִׂמְחָה דִּקְדֻשָּׁה הִיא הַנְּקֻדָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹות, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט, ט): "פִּקּוּדֵי הָוָ"ה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב"; כִּי הָעִקָּר הוּא לִזְכּוֹת לְשִׂמְחָה בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם קד, לד): "אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּהָוָ"ה"; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם לג, כא): "כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ" וְכוּ', וּכְתִיב (שָׁם מג, ד): "וָאָבוֹאָה וְכוּ' אֶל אֵל שִׂמְחַת גִּילִי", וּכְתִיב (שָׁם לב, יא): "שִׂמְחוּ בַּהָוָ"ה וְגִילוּ צַדִּיקִים", וּכְתִיב (שָׁם צג, א): "ה' מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ" וְכוּ' "יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ" וְכוּ'. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ (קֹהֶלֶת ח, טו): "וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, כִּי אִם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמוֹחַ"; וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ — בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת ל:) עַל הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת ח, טז): "וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַשִּׂמְחָה" — שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, (קֹהֶלֶת ב, ב): "וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עֹשָׂה" — זוֹ שִׂמְחָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה.

לְלַמֶּדְךָ שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה — לֹא מִתּוֹךְ עַצְבוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ עַצְלוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק, וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ ג, טו): ״וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן, וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן, וַתְּהִי עָלָיו יַד הַוָי״ה״; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁהוּא בִּכְלַל הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה הָאֲמִתִּית, יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ כָּל יָמָיו בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע, כְּשֶׁיְּזַכִּיר לְעַצְמוֹ הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַנִּפְלָא, שֶׁעָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ, עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, אֲשֶׁר פָּתַח אֶת עֵינֵינוּ, וְהִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, לְהַאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ, לְקַיֵּם תּוֹרָתוֹ וּמִצְוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת בְּכָל יוֹם. אֲשֶׁר אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלֵאִים מִצְוֹת כָּרִמּוֹן. כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרָכוֹת נז.) עַל פָּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ג): ״כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ״, מַאי רַקָּתֵךְ? אֲפִלּוּ רֵיקָנִין שֶׁבָּךְ מְלֵאִים מִצְוֹת כָּרִמּוֹן; וְכֵן לָנוּ מַאֲמִינִים בֶּאֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם, חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח, אָדוֹן כֹּל לְעֵילָא מִן כֹּלָּא, וְלֵית לְעֵילָא מִנֵּיהּ, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּפִי כָּל חַי לָנֶצַח. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וּבְעַל־פֶּה עִצֶּם הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת, כִּי לִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר. כִּי הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת הִיא לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׂעֵר בְּלִבֵּיהּ, בְּסוֹד (מִשְׁלֵי לא, כג): ״נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ״, וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (וַיֵּרָא קג): כָּל חַד לְפוּם מַה דְּמִשַּׂעֵר בְּלִבֵּיהּ; וּמֵהַשִּׂמְחָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת כְּשֶׁנִּפְגֶּמֶת, חַס וְשָׁלוֹם, מִזֶּה נִשְׁתַּלְשֵׁל הַטָּעוּת שֶׁל הַבַּת, שֶׁבָּחֲרוּ בְּהַשִּׂמְחָה שֶׁל הוֹלֻלּוֹת וְשִׂכְרוּת, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת ב, ב): ״וּלְשִׂמְחָה מַה זֹּה עֹשָׂה״ — זוֹ שִׂמְחָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה (שַׁבָּת ל:), אֶלָּא שִׂכְרוּת וְהוֹלֻלּוֹת בְּעַלְמָא, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים הַיּוֹם, אֶחָד שֶׁלּוֹקֵחַ סַמִּים, וְרוֹקֵד וּמִשְׁתּוֹלֵל, אוֹ שֶׁשּׁוֹתֶה תָּמִיד לְשָׂכְרָה וְכַדּוֹמֶה, אָדָם זֶה אֵינֶנּוּ שָׂמֵחַ, אֶלָּא מָלֵא עַצְבוּת וּמְרִירוּת וְדָכָאוֹן, אֶלָּא כְּדֵי לִבְרֹחַ מֵהַמְּצִיאוּת, הוּא לוֹקֵחַ סַמִּים, אוֹ לוֹקֵחַ אֶת עַצְמוֹ לַשְּׁתִיָּה וּמִשְׁתּוֹלֵל, וּבְנֵי־אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא שָׂמֵחַ, וְהָאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד אָדָם כָּל־כָּךְ מְמֹרָמָר וְעָצוּב כְּמוֹ הַשִּׁכּוֹר הַזֶּה, אוֹ הַמְסֻמָּם הַזֶּה, וּבֶן אָדָם כָּזֶה לוֹקְחִים לְמֶלֶךְ, [וְגַם כָּאן אוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ״ל: וּבְוַדַּאי הִנְהִיג אוֹתָם בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, כְּאוֹמֵר אֵל מַה שִׁכּוֹר כְּבָר יָכוֹל לְהָבִיא אוֹתְךָ... וּלְצַעֲרֵנוּ הָרַב, אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁרֹב בְּנֵי אָדָם מַטְעִים אֶת עַצְמָם, וְרוֹאִים בְּאֵיזֶה מָקוֹם שִׁכּוֹר שֶׁשָּׂמֵחַ, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא עָרֵל עִם כְּתֹנֶת קְרוּעָה, אֲבָל הוּא שָׂמֵחַ, אֲזַי כֻּלָּם רָצִים אַחֲרָיו, וְחוֹשְׁבִים שֶׁזּוֹ הַתַּכְלִית, וְשׁוֹכְחִים שֶׁעִקַּר הַשִּׂמְחָה הָאֲמִתִּית, שֶׁהִיא הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית זֶה רַק כְּשֶׁזּוֹכִים לְקַיֵּם אֶת הָרָצוֹן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הוּא חָכְמָה, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם חָכָם גָּדוֹל וְעָשׂוּ אוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְחָכְמָה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוּא וְלִלְמֹד תּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן יז): כָּל אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בַּמְּגִילָה הַזֹּאת (קֹהֶלֶת), בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אָמַר רַבִּי יוֹנָה, בִּנְיַן אָב שֶׁבְּכֻלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ח, טו): ״וְהוּא יִלְוֶנּוּ בַעֲמָלוֹ יְמֵי חַיָּיו״, אַל תִּקְרֵי ״בַעֲמָלוֹ״ אֶלָּא בְּעוֹלָמוֹ — בָּעוֹלָם הַזֶּה, ״יְמֵי חַיָּיו״ — לַקֶּבֶר, וְכִי יֵשׁ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה בַּקֶּבֶר, שֶׁמְּלַוִּין אֶת הָאָדָם לְקִבְרוֹ? אֶלָּא אֵלּוּ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם. הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, שֶׁעִקַּר הַשִּׂמְחָה הוּא רַק כְּשֶׁזּוֹכִים לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּשְׁאָר הַשְּׂמָחוֹת הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. וְלָכֵן זֶה הָיָה הַפְּגָם שֶׁל כַּת הַשִּׂמְחָה, שֶׁלָּקְחוּ לְעַצְמָם אֶחָד שִׁכּוֹר וְהָלְכוּ אַחֲרָיו, וְחָשְׁבוּ שֶׁהַשִּׂכּוֹר וְהַמְסֻמָּם יוֹלִיכֵם אֶל דֶּרֶךְ הַיָּשָׁר.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הוּא חָכְמָה, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם חָכָם גָּדוֹל, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לְחָכְמָה וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם; כִּי בֶּאֱמֶת חָכְמָה דִּקְדֻשָּׁה אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה, כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ, אֲשֶׁר אֵין שׂוּם תַּכְלִית אַחֶרֶת רַק לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁרַק זוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לה), שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה אֵינָהּ אֶלָּא חָכְמַת אֱלֹקוּת, וְזֶה בֶּאֱמֶת נִקְרָא חָכְמָה, שֶׁאָדָם מְפַחֵד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ טז, ל): ״חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל הָאָרֶץ״ — רָאשֵׁי תֵבוֹת: חָכְמָ״ה, כִּי עִקַּר הַחָכְמָה הוּא רַק לִרְעֹד וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמוּבָא בִּדְבָרֵי מוֹהֲרַנ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, תְּפִלָּה, הֲלָכָה ד׳, אוֹת ט׳), כִּי בְּוַדַּאי הוּא אֱמֶת, שֶׁחָכְמָה דִּקְדֻשָּׁה יְקָרָה מְאֹד, כִּי כָּל הַבְּרִיאָה הָיְתָה עַל־יְדֵי הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): ״כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ״; וְהַחָכְמָה הִיא חִיּוּת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, יב): ״הַחָכְמָה תְּחַיֶּה״; אֲבָל עִקַּר הַחָכְמָה הִיא לְיִרְאָה אֶת ה׳, וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיא, י): ״רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת הַוָ״ה״; כִּי עִקַּר אֲמִתַּת הַחָכְמָה הוּא לָדַעַת שֶׁרְחוֹקָה מִמֶּנּוּ הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז, כג):

"אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי", וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פג), שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה, שֶׁיִּשְׂכִּיל שֶׁרְחוֹקָה מִמֶּנּוּ הַחָכְמָה. כִּי בֶּאֱמֶת (מִשְׁלֵי כא, ל): "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד הַוָּי"ה"; וְעִקַּר הַחָכְמָה הָאֱמִתִּית הוּא: מִי שֶׁזּוֹכֶה לְשֵׂכֶל הָאֱמֶת, לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל הָאֱמֶת, שֶׁהָעִקָּר הוּא לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גָּמוּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא יִזְכֶּה לְעִקַּר הַחָכְמָה הָאֱמִתִּית, דְּהַיְנוּ לָדַעַת אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת, שֶׁזֶּה עִקַּר הַחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה ט, כב): "אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ" וְגוֹ', "כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל, הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי". וּכְתִיב (מִשְׁלֵי א, ז): "יִרְאַת הַוָּי"ה רֵאשִׁית דָּעַת"; אֲבָל מִי שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו, מִכָּל שֶׁכֵּן הַכּוֹפְרִים לְגַמְרֵי בְּמִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, רַחֲמָנָא לִצְלָן, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (יִרְמְיָה ח, ט): "הִנֵּה בִדְבַר הַוָּי"ה מָאָסוּ, וְחָכְמַת מֶה לָהֶם"; כִּי אֵין שְׁטוּת וְשִׁגָּעוֹן יוֹתֵר מִזֶּה, כְּשֶׁאָדָם יְלוּד אִשָּׁה, קָרוֹץ מֵחֹמֶר, רוֹצֶה לַחֲקֹר וּלְהַשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ דַּרְכֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְרוֹצֶה לְהִתְחַכֵּם עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֵידַע טַעֲמֵי מִצְוֹתָיו עַל־פִּי שִׂכְלוֹ, אוֹ לֵידַע דַּרְכֵי הַנְהָגוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כו, יב): "רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ", וּכְתִיב (יְשַׁעְיָה ה, כא): "הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים", וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ לְרֹב חָכְמָתוֹ אָמַר (מִשְׁלֵי ל, א): "כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ, וְלֹא בִינַת אָדָם לִי"; וַאֲפִלּוּ עַל קְצָת הַטָּעוּת שֶׁטָּעָה, וְרָצָה לְהִתְחַכֵּם מְעַט כְּנֶגֶד תּוֹרַת מֹשֶׁה, הִתְחָרֵט אַחַר־כָּךְ מְאֹד, וְאָמַר (מִשְׁלֵי ל, ג־ב): "לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל, כִּי בַעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ וְלֹא בִינַת אָדָם לִי, וְלֹא לָמַדְתִּי חָכְמָה וְדַעַת" וְגוֹ', מִכָּל שֶׁכֵּן וָקַל וָחֹמֶר שְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁהֵם טִפְּשִׁים גְּמוּרִים, וְרוֹצִים לַחֲקֹר בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם שַׂיָּכִים אֲלֵיהֶם, כִּי בְּוַדַּאי יִפָּלוּ בִּנְפִילָה שֶׁאֵין לָהּ תְּקוּמָה. וְלָכֵן חָכְמָה שֶׁאֵינָהּ חָכְמַת אֱלֹקוּת אֵינָהּ חָכְמָה כְּלָל, רַק טִפְּשׁוּת גְּדוֹלָה. וְהַכְּלָל, שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה שֶׁיִּקָּרֶה מְאֹד, הִיא רַק יִרְאַת הַשֵּׁם, שֶׁתָּמִיד שָׂם לְפָנָיו עֵינָיו אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרוֹעֵד וּפוֹחֵד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיא, י): "רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת הַוָּי"ה, שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עֹשֵׂיהֶם", וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת יז.): לְלוֹמְדֵיהֶם לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְעוֹשֵׂיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא זוֹכֶה לַחָכְמָה הָאֱמִתִּית, דְּהַיְנוּ לָדַעַת וּלְהַשִּׂיג אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד, לט): "וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ, כִּי הַוָּי"ה הוּא הָאֱלֹקִים", שֶׁזּוֹ הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג, כִּי אִם עַל־יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה, שֶׁזֶּהוּ

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא לְהַשְׁגִּיחַ עַל עַצְמוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, (שֶׁקּוֹרִין "פִּילְוווין"), **לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים. וּבִקְשׁוּ בַּעַל־אֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבָרִים גְּדוֹלִים וּמַשְׁגִּיחַ לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים כַּנַּ"ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבָרִים גְּדוֹלִים, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק יוֹתֵר בָּעוֹלָם** (כִּי הוּא תּוֹפֵס מָקוֹם יוֹתֵר בָּעוֹלָם) **וְהוּא סָמוּךְ יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית, כִּי זֶהוּ הַתַּכְלִית לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים, עַל־כֵּן אִישׁ כָּזֶה רָאוּי לִמְלֹךְ. וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אָרֹךְ** (שֶׁקּוֹרִין "וַוייְנְגֶיר"), **וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם,**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

סוֹד חָכְמַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהוּא עִקַּר הַחָכְמָה הָאֲמִתִּית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ח, יב): "אֲנִי חָכְמָה וְגוֹ' אֲנִי בִינָה" וְגוֹ', וְאֵצֶל הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא חָכְמָה, אֶצְלָם נֶפְלָה הַחָכְמָה הַזֹּאת דִּקְדֻשָּׁה, עַד שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵן חָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, הֵם עִקַּר הַתַּכְלִית, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי חָכְמוֹת כָּאֵלּוּ, הֵם עוֹקְרִים עַצְמָן וְאֶת הַנִּמְשָׁכִין אַחֲרֵיהֶם מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין לָהֶם שׁוּם חִיּוּת לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנָה, אֵין לוֹ שׁוּם חַיִּים כְּלָל (שִׁיחוֹת־הַר"ן, סִימָן קב), וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ה, יג): "לֹכֵד חֲכָמִים בְּעָרְמָם", שֶׁהַחֲכָמִים נִלְכָּדִים בְּחָכְמָתָם שֶׁל עַצְמָם. נִמְצָא, שֶׁגַּם אֵלּוּ שֶׁבָּחֲרוּ בַּחָכְמָה לַתַּכְלִית, צְרִיכִין גַּם־כֵּן תִּקּוּן גָּדוֹל לְהַשִּׁיבָם מֵחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם אֶל הַחָכְמָה הָאֲמִתִּית, שֶׁהִיא תּוֹרָה וּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

כַּת אַחֶרֶת אָמְרוּ, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא לְהַשְׁגִּיחַ עַל עַצְמוֹ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה (שֶׁקּוֹרִין "פִּילְוווין") לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים, וּבִקְשׁוּ בַּעַל אֵיבָרִים, שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבָרִים גְּדוֹלִים, וּמַשְׁגִּיחַ לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים כַּנַּ"ל, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבָרִים גְּדוֹלִים, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק יוֹתֵר בָּעוֹלָם (כִּי הוּא תּוֹפֵס מָקוֹם יוֹתֵר בָּעוֹלָם), וְהוּא סָמוּךְ יוֹתֵר אֶל הַתַּכְלִית, כִּי זֶהוּ הַתַּכְלִית לְגַדֵּל הָאֵיבָרִים, עַל־כֵּן אִישׁ כָּזֶה רָאוּי לִמְלֹךְ, וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אָרֹךְ (שֶׁקּוֹרִין "וַוייְנְגֶיר"), וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי הוּא בַּעַל אֵיבָרִים,

כִּי הוּא בַּעַל־אֵיבָרִים וְסָמוּךְ אֶל הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם.

וְהָיְתָה כַּת אַחֶרֶת שֶׁאָמְרוּ, שֶׁאֵין כָּל זֶה תַּכְלִית, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלִהְיוֹת עָנָו וּשְׁפַל־בֶּרֶךְ וְכוּ', וּבִקְּשׁוּ לָהֶם בַּעַל־תְּפִלָּה

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְסָמוּךְ אֶל הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וּבִקְּשׁוּ לָהֶם אֶרֶץ גּוֹרֶמֶת לָזֶה, וְהָלְכוּ וְיָשְׁבוּ שָׁם; כִּי בֶּאֱמֶת אֲכִילָה דִּקְדֻשָּׁה הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי אָדָם צָרִיךְ לֶאֱכֹל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם יֵשׁ אֲכִילָה שֶׁל מִצְוָה, כְּגוֹן: אֲכִילַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, וַאֲכִילַת מַצָּה, וּסְעֻדַּת מִצְוָה, כְּגוֹן: בְּרִית מִילָה וּפִדְיוֹן הַבֵּן, וּכְגוֹן: חֲתֻנָּה וְסִיּוּם מַסֶּכֶת, אֲשֶׁר אֲכִילָה כָּזֹאת הִיא אֲכִילָה דִּקְדֻשָּׁה. וְרַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סב), שֶׁדַּיְקָא בְּעֵת הָאֲכִילָה יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לְיִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'), שֶׁבְּעֵת אֲכִילָה יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְהֶאָרַת הָרָצוֹן גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יט), שֶׁבְּתוֹךְ הַמַּאֲכָל שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל, יֵשׁ אוֹתִיּוֹת וְצֵרוּפִים, וּמִי שֶׁזּוֹכֶה, יָכוֹל אָז לְצָרֵף אוֹתִיּוֹת, נִמְצָא, שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל מַאֲכָל, אֶלָּא אוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת. וְלָכֵן אֲכִילָה דִּקְדֻשָּׁה הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הוּא מַעֲלֶה אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַמְּגֻלְגָּלוֹת בְּתוֹךְ הַמַּאֲכָלִים. וּלְהֶפֶךְ הַבַּת הַזּוֹ בָּחֲרוּ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת בְּלִי שׂוּם תַּכְלִית, רַק לְהַגְדִּיל אֶת הָאֵיבָרִים, שֶׁזֶּה בְּוַדַּאי הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת ב'): מַרְבֶּה בָּשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה; וְלָכֵן אֵין שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, מִלְּהַרְבּוֹת בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה לְשׂוּם תַּכְלִית, אֶלָּא לְהַגְדִּיל אֶת אֵיבָרָיו, שֶׁזֶּה נִקְרָא זוֹלֵל וְסוֹבֵא, שֶׁעַל זֶה אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כג, כ): "אַל תְּהִי בְסֹבְאֵי יָיִן בְּזֹלְלֵי בָשָׂר לָמוֹ".

וְהָיְתָה כַּת אַחֶרֶת שֶׁאָמְרוּ, שֶׁאֵין כָּל זֶה תַּכְלִית, רַק עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא רַק לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת עָנָו וּשְׁפַל בֶּרֶךְ וְכוּ'; כִּי בֶּאֱמֶת זֶה

אֶחָד, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. (וְהַמְעַיֵּן מֵאֵלָיו יָבִין, שֶׁכָּל הַכְּתוֹת הַנַּ״ל, כֻּלָּם טָעוּ מְאֹד בְּמִבּוּכוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, רַק זֹאת הַכַּת נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

קָשׁוּר בָּזֶה, כְּשֶׁאָדָם עָנָו וְשָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ מַחֲזִיק מֵעַצְמוֹ כְּלָל, אֲזַי בְּנָקֵל לוֹ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת רָגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהַבֵּן אֶל אָבִיו, כִּי מַה שֶּׁמְּעַכֵּב אֶת הָאָדָם לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זוֹ הָאֱנוֹכִיּוּת וְהַיְשׁוּת שֶׁנִּמְצֵאת בְּכָל אָדָם, כִּי כְּכָל שֶׁאָדָם מַחֲזִיק מֵעַצְמוֹ, כֵּן עוֹשֶׂה פֵּרוּד בֵּינוֹ לְבֵינוֹ יִתְבָּרַךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אָדָם עָנָו, שָׁפֵל וְסַבְלָן, הוּא נַעֲשֶׂה בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הוּא תָּמִיד מִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ (בַּמִּדְבָּר יב, ג): ״וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה״; וּפֵרֵשׁ רַשׁ״י: עָנָו, שָׁפֵל וְסַבְלָן; הֵינוּ זֶה סִימָן שֶׁאָדָם עָנָו אֲמִתִּי, כְּשֶׁהוּא שָׁפֵל וְסַבְלָן, שָׁפֵל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְסַבְלָן עַל כָּל אֲשֶׁר בָּא עָלָיו, וְאָדָם כָּזֶה תָּמִיד רַק מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְשׁוֹפֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וּבְקִשּׁוּ לָהֶם בַּעַל־תְּפִלָּה אֶחָד, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, הֵינוּ אַף שֶׁאָדָם כָּבָר בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלֹא כְלוּם וְעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, עִם כָּל זֹאת עָלָיו לְחַפֵּשׂ אֶחָד שֶׁיּוּכַל לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו, כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת א׳): עֲשֵׂה לְךָ רַב; כִּי זֶה סִימָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּטּוּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יד): כִּפְי שֶׁמְּכַבְּדִים יִרְאֵי הַשֵּׁם, כֵּן סִימָן שֶׁאֶצְלוֹ נַעֲשֶׂה עֲלִיַּת הַמַּלְכוּת לְשָׁרְשָׁהּ, וְהוּא מְכַבֵּד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי אָדָם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בִּטּוּל לְכָל הַפָּחוֹת לְאֶחָד, וְאָז בְּיָדוּעַ שֶׁבִּפְנִימִיּוּת לִבּוֹ הוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁל הַמִּתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר דַּיְקָא, שֶׁשָּׁם בּוֹחֲרִים מִבֵּינֵיהֶם בַּעַל תְּפִלָּה אֶחָד, שֶׁהוּא יוֹרֵד לַתֵּבָה, כִּי הַחַזָּן הוּא הַשָּׁלִיחַ מִכָּל הַצִּבּוּר, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב), שֶׁהוּא מְלַקֵּט אֶת הַטּוֹב שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. (וְהַמְעַיֵּן מֵאֵלָיו יָבִין, שֶׁכָּל הַכְּתוֹת הַנַּ״ל, כֻּלָּם טָעוּ מְאֹד בְּמִבּוּכוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, כִּי כָּל אֶחָד נִמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוָתוֹ וּמִדּוֹתָיו הָרָעוֹת, עַד שֶׁעָשׂוּ מִזֶּה תַּכְלִית וְעִקָּר, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן, וְנִשְׁקְעוּ בְּזֶהֲמָתָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן רַק זֹאת הַכַּת הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁהֵם אֵלּוּ שֶׁבָּחֲרוּ לְעַצְמָם, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא

הָאַחֲרוֹנָה כִּוְנוּ הָאֱמֶת, אַשְׁרֵי לָהֶם), **כָּל זֶה סִפֵּר אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה.**

נַחְרֵי אַפְרְסְמוֹן

תְּפִלָּה, וְלִהְיוֹת עָנָו וְשָׁפֵל, הֵם כִּוְנוּ הָאֱמֶת, אַשְׁרֵי לָהֶם); כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת מַה שֶּׁקּוֹרֶה בְּזֶה הָעוֹלָם, רוֹאֶה שֶׁאֵין שׁוּם מָקוֹם לִבְרֹחַ וְלָנוּס רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הָאָדָם בָּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְצָרִיךְ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי אָדָם יְסוֹדוֹ מֵעָפָר וְסוֹפוֹ לֶעָפָר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג, יט): "בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוּבְךָ אֶל הָאֲדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ, כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב"; וְאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מִזֶּה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְלָכֵן מַה בֶּצַע שֶׁאָדָם יִתְיַגֵּעַ וְיִטְרַח יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת בְּהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְיִהְיֶה שָׂרוּי בְּמַחֲלֹקֶת וּבְמְרִיבוֹת עִם זֶה אוֹ עִם זֶה, וִיבַלֶּה אֶת יְמֵי חַיֵּי שְׁנוֹת הֶבְלוֹ בְּכָל מִינֵי הֶבְלֵי הַבָּלִים, וְיִהְיֶה שָׂרוּי בְּתוֹךְ עֹמֶק הַתַּאֲוֹת וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת, יוֹתֵר טוֹב לוֹ לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּלְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ הוּא בָּא וְאֵלָיו הוּא יַחֲזֹר, וְלָכֵן עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ כְּדַאי לוֹ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְדַבֵּר וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְתָמִיד רַק יַחֲשֹׁב מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֵין טוֹב מִזֶּה, כִּי כָּךְ הוּא חַי בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִרְגִּישָׁה קֹדֶם שֶׁנִּתְלַבְּשָׁה בְּגוּף הַגַּשְׁמִי, וְכָךְ יַרְגִּישׁ אַחַר שֶׁיִּפָּשֵׁט מִנִּשְׁמָתוֹ אֶת גּוּפוֹ הַגַּשְׁמִי, כִּי הַמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי תָּמִיד יִהְיֶה דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ; **כָּל זֶה סִפֵּר אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים הַנַּ"ל לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה**, הַיְנוּ כָּל מַה שֶּׁעָבַר עַל הַמֶּלֶךְ וְעַל הַמַּלְכָּה וְעַל הַתִּינוֹק וְעַל שְׁאָר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, זֶה סִפֵּר אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, הַיְנוּ שֶׁזֶּה סוֹד הַשְּׁבִירָה, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, תְּפִלָּה, הֲלָכָה ד', אות ב'), שֶׁמֵּחֲמַת הַגְּבוּרָה הָיָה שְׁבִירַת כֵּלִים, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכוֹת כָּל הַתַּאֲוֹת וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת וְכָל הַטָּעֲיוֹת וְהַמְּבוּכוֹת שֶׁל כָּל בָּאֵי עוֹלָם הָרְחוֹקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל אֶחָד נִתְעֶה בְּמָקוֹם שֶׁנִּתְעֶה, עַל־יְדֵי תַּאֲוֹתָיו שֶׁהִטְעוּ אוֹתוֹ לְדֵעוֹת זָרוֹת וְכוֹזְבִיוֹת, וְהַמְתָּקַת וְתִקּוּן הַשְּׁבִירָה שֶׁבָּא מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה נִתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, שֶׁמְּקַבֵּל אֶת עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו [וְזֶה הַחִבּוּר שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַגְּבוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי רַק הַמַּלְכוּת שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה יְכוֹלָה לְהַמְתִּיק אֶת

וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהֵם, (דְּהַיְנוּ אֵלּוּ הַגִּבּוֹרִים שֶׁנִּתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל) **הֵם מִן הַכַּת שֶׁל בַּעֲלֵי־הָאֵיבָרִים, שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ בַּעַל־אֵיבָרִים אֶחָד כַּנַּ"ל.**

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָלְכוּ מַחֲנֶה אַחַת מֵהֶם עִם הָעֲגָלוֹת שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, (שֶׁקּוֹרִין "אִיבַּאוַ") **שֶׁמּוֹלִיכִין אַחֲרֵיהֶם מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וְכַיּוֹצֵא. וְאֵלּוּ הַבַּעֲלֵי־אֵיבָרִים, הָיְתָה בְּוַדַּאי אֵימָתָן מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, כִּי הָיוּ אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מִדַּת הַגְּבוּרָה]; וְסִפֵּר לוֹ אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים לְהַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהֵם (דְּהַיְנוּ אֵלּוּ הַגִּבּוֹרִים שֶׁנִּתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל), הֵם מִן הַכַּת שֶׁל בַּעֲלֵי הָאֵיבָרִים, שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ בַּעַל אֵבָרִים כַּנַּ"ל; כִּי כָּל דָּבָר בְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ לוֹ שֹׁרֶשׁ לְמַעְלָה בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ שֶׁעָשׂוּ לְעַצְמָם תַּכְלִית, שֶׁהָעִקָּר לֶאֱכֹל וּלְהַגְדִּיל אֶת הָאֵיבָרִים, וְחָשְׁבוּ שֶׁמִּזֶּה יִהְיוּ חֲזָקִים וְגִבּוֹרִים, הֵם חָיוּ בְּטָעוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי הֲרֵי כְּתִיב (דְּבָרִים ח, ג), "כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם"; כִּי הַכֹּחַ וְהַגְּבוּרָה בָּא לְהָאָדָם רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא מִכֹּחַ עַצְמוֹ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל־א' ב, ט): "כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ"; וְלָכֵן הֵם בַּעֲלֵי הָאֵיבָרִים, שֶׁהִתְעַמְּלוּ לִהְיוֹת גִּבּוֹרִים, הִתְחַבְּרוּ יַחַד וְלָקְחוּ לְעַצְמָם אֵיזֶה גִּבּוֹר, שֶׁהוּא יִהְיֶה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. (וְדָבָר זֶה מָצוּי עַכְשָׁו, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁמִּתְעַמְּלִים לִהְיוֹת גִּבּוֹרִים, וְחוֹשְׁבִים שֶׁבָּזֶה שֶׁאוֹכְלִים הַרְבֵּה וּמִתְעַמְּלִים, בָּזֶה יִהְיוּ נַעֲשִׂים גִּבּוֹרִים, אֲשֶׁר אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כִּי הַכֹּחַ בָּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ).

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָלְכוּ מַחֲנֶה אַחַת מֵהֶם הָיְנוּ מֵהַגִּבּוֹרִים, עִם הָעֲגָלוֹת שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, (שֶׁקּוֹרִין "אִיבַּאוַ"), שֶׁמּוֹלִיכִין אַחֲרֵיהֶם מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וְכַיּוֹצֵא, וְאֵלּוּ הַבַּעֲלֵי אֵיבָרִים, הָיְתָה בְּוַדַּאי אֵימָתָן מֻטֶּלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, כִּי הָיוּ

וְגִבּוֹרִים, וּבְוַדַּאי מִי שֶׁפָּגַע בָּהֶם נָטָה מֵהֶם מִן הַדֶּרֶךְ.
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכוּ הַמַּחֲנֶה הַנַּ"ל, בָּא כְּנֶגְדָּם גִּבּוֹר אֶחָד
(וְהוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, שֶׁהוֹלֵךְ עַתָּה עִמָּהֶם כַּנַּ"ל), **וְהַגִּבּוֹר הַזֶּה, כְּשֶׁבָּא**
כְּנֶגֶד הַמַּחֲנֶה לֹא נָטָה מִן הַדֶּרֶךְ, וְנִכְנַס בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה,
וּפִזֵּר אוֹתָם לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְיָרְאוּ אַנְשֵׁי הַמַּחֲנֶה מִלְּפָנָיו,
וְהוּא נִכְנַס לְתוֹךְ הָעֲגָלוֹת הַנַּ"ל, שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה,
וְאָכַל כָּל מַה שֶּׁהָיָה שָׁם, וְנִפְלָא הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד
מְאֹד (עַל גֹּדֶל גְּבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִתְיָרֵא מִן הַמַּחֲנֶה כְּלָל, וְנִכְנַס בְּתוֹכָם,
וְאָכַל כָּל מַה שֶּׁהָיָה עַל הָעֲגָלוֹת כַּנַּ"ל), **וְתֵכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וְגִבּוֹרִים, וּבְוַדַּאי מִי שֶׁפָּגַע בָּהֶם, נָטָה מֵהֶם מִן הַדֶּרֶךְ, כִּי בְּנֵי־אָדָם מְפַחֲדִים מֵאֲנָשִׁים אַלִּימִים וְגִבּוֹרִים, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הָלְכוּ הַמַּחֲנֶה הַנַּ"ל, בָּא כְּנֶגְדָּם גִּבּוֹר אֶחָד (וְהוּא הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, שֶׁהוֹלֵךְ עַתָּה עִמָּהֶם כַּנַּ"ל), וְהַגִּבּוֹר הַזֶּה כְּשֶׁבָּא כְּנֶגֶד הַמַּחֲנֶה, לֹא נָטָה מִן הַדֶּרֶךְ, וְנִכְנַס בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה, וּפִזֵּר אוֹתָם לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְיָרְאוּ אַנְשֵׁי הַמַּחֲנֶה מִלְּפָנָיו, וְהוּא נִכְנַס לְתוֹךְ הָעֲגָלוֹת הַנַּ"ל שֶׁהוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, וְאָכַל כָּל מַה שֶּׁהָיָה שָׁם, וְנִפְלָא הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד מְאֹד (עַל גֹּדֶל גְּבוּרָתוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִתְיָרֵא מִן הַמַּחֲנֶה כְּלָל, וְנִכְנַס בְּתוֹכָם, וְאָכַל כָּל מַה שֶּׁהָיָה עַל הָעֲגָלוֹת כַּנַּ"ל); כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רמט): עִקַּר הַגְּבוּרָה הוּא בְּהַלֵּב, כִּי מִי שֶׁלִּבּוֹ חָזָק, וְאֵינוֹ מִתְיָרֵא מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת גְּבוּרוֹת נוֹרָאוֹת, וְלִכְבֹּשׁ אֶת הַמִּלְחָמוֹת עַל־יְדֵי חִזּוּק וְתֹקֶף לִבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מִתְיָרֵא, וְרָץ אֶל תּוֹךְ תֹּקֶף הַמִּלְחָמָה, שֶׁזּוֹ הָיְתָה גְּבוּרַת שִׁמְשׁוֹן; וְלָכֵן אֵלּוּ הַבַּעֲלֵי אֵיבָרִים הַגִּבּוֹרִים נָפַל פַּחְדָּם עַל כָּל אָדָם, וּמִי שֶׁרַק פָּגַשׁ אוֹתָם הָלַךְ מִן הַצַּד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַגִּבּוֹר הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, הוּא לֹא הִתְפַּחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, וְלָכֵן נִכְנַס בְּתוֹךְ כָּל הַגִּבּוֹרִים, וְאָכַל אֶת כָּל מַה שֶּׁהָיָה לָהֶם, וְהֵם הִתְחִילוּ לְהִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ, וְתֵכֶף־וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ

וְאָמְרוּ לוֹ: יְחִי הַמֶּלֶךְ, כִּי יָדְעוּ שֶׁגִּבּוֹר כָּזֶה בְּוַדַּאי רָאוּי לִמְלֹךְ לְפִי דַּעְתָּם, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא מִי שֶׁהוּא בַּעַל־אֵיבָרִים כַּנַּ״ל, וּבְוַדַּאי יִמְחַל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁנִּמְצָא גִּבּוֹר בַּעַל־אֵיבָרִים כָּזֶה, כִּי לוֹ רָאוּי הַמְּלוּכָה, וְכֵן הָוָה, שֶׁנִּתְקַבֵּל (זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל, שֶׁבָּא כְּנֶגְדָּם) **לְמֶלֶךְ עַל הַכַּת הַזֹּאת** (שֶׁנִּתְחַקֵּר אֶצְלָם שֶׁעִקַּר הוּא בַּעַל־אֵיבָרִים

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לוֹ: יְחִי הַמֶּלֶךְ, כִּי יָדְעוּ שֶׁגִּבּוֹר כָּזֶה בְּוַדַּאי רָאוּי לִמְלֹךְ, לְפִי דַּעְתָּם שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית הוּא מִי שֶׁהוּא בַּעַל אֵיבָרִים כַּנַּ״ל, וּבְוַדַּאי יִמְחַל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁנִּמְצָא גִּבּוֹר בַּעַל אֵיבָרִים כָּזֶה, כִּי לוֹ רָאוּי הַמְּלוּכָה; כִּי בֶּאֱמֶת זֶה טֶבַע שֶׁל בְּנֵי־אָדָם, אִם יֵשׁ אֶחָד עִם אֹמֶץ לֵב, שֶׁאֵינוֹ מִתְפַּחֵד מִשּׁוּם בְּרִיָּה וְנִכְנָס בְּתוֹכָם, אֲזַי כֻּלָּם מַתְחִילִים לִפְחֹד מִמֶּנּוּ, וּכְמַאֲמַר הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע: סְגֻלָּה לְהִנָּצֵל מֵרָשָׁעִים — לְהַרְאוֹת שֶׁלֹּא מְפַחֲדִים מֵהֶם. וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת חָזָק וְאַמִּיץ מְאֹד לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא לִפְחֹד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבָּעוֹלָם, לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּקְטְרְגוּ עָלָיו שֶׁעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה, הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהוּא יִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל מְחִיר, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ עוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא גַּם לְהַפֵּךְ, עָלָיו רַק לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לִרְצוֹת שׁוּם רָצוֹן אַחֵר מִבִּלְעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזּוֹ שְׁלֵמוּת הַגְּבוּרָה שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים, אֲשֶׁר גַּם עֲלֵיהֶם עוֹבֵר מַה שֶּׁעוֹבֵר, כָּל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים, אֲבָל לִבָּם פָּתוּחַ כְּאוּלָם, וְהֵם בְּתֹקֶף הָעַקְשָׁנוּת וְהַגְּבוּרָה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם, עוֹבְרִים עַל הַכֹּל, וְלָכֵן כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁיִּהְיֶה חָזָק וְאַמִּיץ בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל מְחִיר, עַל־יְדֵי־זֶה סוֹף כָּל סוֹף כֻּלָּם יִבְרְחוּ מִמֶּנּוּ, וְהוּא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ, הַיְנוּ שֶׁיִּמְלֹךְ עַל אֵיבָרָיו, וַיַּכְנִיעֵם תַּחְתָּיו יִתְבָּרַךְ. וְכֵן הָוָה, שֶׁנִּתְקַבֵּל (זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל שֶׁבָּא כְּנֶגְדָּם) לְמֶלֶךְ עַל הַכַּת הַזֹּאת (שֶׁנִּתְחַקֵּר אֶצְלָם שֶׁעִקַּר הוּא בַּעַל אֵיבָרִים כַּנַּ״ל); כִּי מֵאַחַר שֶׁהוּא לֹא פָּחַד מֵהֶם כְּלָל, אֲזַי אַדְרַבָּה, הוּא הִטִּיל אֵימָה עֲלֵיהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְהוּא הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁאָנוּ הוֹלְכִין עַתָּה

כַּנַּ״ל), **וְהוּא הוּא הַגִּבּוֹר, שֶׁאָנוּ הוֹלְכִין עַתָּה עִמּוֹ לִכְבֹּשׁ הָעוֹלָם, וְהוּא אוֹמֵר** (הֵינוּ זֶה הַגִּבּוֹר, שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם), **שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּזֶה כַּוָּנָה אַחֶרֶת בַּמֶּה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כִּי אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם כָּבוּשׁ תַּחְתָּיו, רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוָּנָה אַחֶרֶת בָּזֶה.** (כָּל זֶה הֵם דִּבְרֵי אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים, שֶׁסִּפֵּר כָּל זֶה לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁשָּׁאַל לוֹ אֵיךְ נִתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר כַּנַּ״ל, הֵשִׁיב לוֹ כָּל זֶה).

שָׁאַל לוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה: וּמָה עִנְיַן גְּבוּרָתוֹ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת

עִמּוֹ לִכְבֹּשׁ הָעוֹלָם, וְהוּא אוֹמֵר (הֵינוּ זֶה הַגִּבּוֹר שֶׁנַּעֲשָׂה עַתָּה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם), שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּזֶה כַּוָּנָה אַחֶרֶת בַּמֶּה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כִּי אֵין כַּוָּנָתוֹ כְּלָל לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹלָם כָּבוּשׁ תַּחְתָּיו, רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוָּנָה אַחֶרֶת בָּזֶה (כָּל זֶה הֵם דִּבְרֵי אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים, שֶׁסִּפֵּר כָּל זֶה לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁשָּׁאַל לוֹ אֵיךְ נִתְחַבְּרוּ עִם הַגִּבּוֹר כַּנַּ״ל, הֵשִׁיב לוֹ כָּל זֶה); כִּי בֶּאֱמֶת הַגִּבּוֹר הַזֶּה הוּא מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְאֵינוֹ רוֹצֶה אֶת הַמְּלוּכָה לְעַצְמוֹ, אֶלָּא הוּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב בָּעוֹלָם עִם מִדַּת הַגְּבוּרָה לְהַכְנִיעַ אֶת בְּנֵי־אָדָם, שֶׁיְּקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִכָּנְעוּ לְהַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם לֹא לוֹקְחִים אֶת הַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה לְעַצְמָם, אֶלָּא כָּל עִנְיָנָם הוּא רַק לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁכֻּלָּם יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁלֹּא חָפְצִים בָּזֶה, אָז הוּא בָּא בְּמִדַּת הַגְּבוּרָה וְשׁוֹבֵר אוֹתָם, שֶׁזֶּה כְּלַל הֶעָנָשִׁים קָשִׁים וְהַמָּרִים וְהַדִּינִים שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי־אָדָם, הַכֹּל כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת גַּאוּתָם לְקַבֵּל עַל עַצְמָם אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִידַע שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. שָׁאַל לוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶת אֶחָד מֵהַגִּבּוֹרִים: וּמָה עִנְיַן גְּבוּרָתוֹ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיב לוֹ: הֱיוֹת שֶׁמִּדִּינָה אַחַת לֹא רָצוּ

שֶׁמִּדִּינָה אַחַת לֹא רָצוּ לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו, וְלָקַח הַגִּבּוֹר הַזֶּה הַחֶרֶב שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְהַחֶרֶב שֶׁלּוֹ יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת: כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתָהּ בּוֹרְחִין כָּל שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְכוּ׳ (הַיְנוּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת הַמְבֹאָרִים לְמַעְלָה), **כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, הֵבִין שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וּבִקֵּשׁ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְרָאֶה פָּנִים עִם זֶה הַגִּבּוֹר שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁיּוֹדִיעוּ הַדָּבָר לְהַגִּבּוֹר וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם יִתֵּן רְשׁוּת,** (שְׁקוֹרִין ״מֶעלְדִיוֶוען״), **וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְנָתַן רְשׁוּת שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַכְנִיעַ עַצְמָן תַּחְתָּיו, כִּי עִקַּר עִנְיָנוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר, שֶׁיַּכְנִיעוּ אֶת עַצְמָם לְפָנָיו, כִּי בֶּאֱמֶת מִדַּת הַגְּבוּרָה זֶה רַק כְּדֵי שֶׁבְּנֵי־אָדָם יִירְאוּ וְיִפְחֲדוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְיַכְנִיעוּ אֶת עַצְמָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִם אֵינָם רוֹצִים לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמָם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי וְלָקַח הַגִּבּוֹר הַזֶּה הַחֶרֶב שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְהַחֶרֶב שֶׁלּוֹ יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת: כְּשֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתָהּ בּוֹרְחִין כָּל שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְכוּ׳ (הַיְנוּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת הַמְבֹאָרִים לְמַעְלָה); כִּי הַחֶרֶב יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת, כְּנֶגֶד: אֵשׁ, רוּחַ, מַיִם, כִּי מִדַּת הַגְּבוּרָה כְּשֶׁרוֹצָה לְהַכְנִיעַ אֶת הָאָדָם, קֹדֶם בָּאָה בְּכֹחַ הָאֵשׁ, שֶׁזֶּה כְּלַל הַשְׁרָפוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, אִם אָדָם נִכְנָע לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי נִמְתָּק מִמֶּנּוּ הַכֹּל, וְאִם עֲדַיִן אֵינוֹ נִכְנָע לְפָנָיו, אֲזַי בָּאִים עָלָיו רוּחוֹת רַבִּים שֶׁעוֹקְרִים אִילָנוֹת, וְעוֹשִׂים הֶזֵּקוֹת, וּמַפִּילִים בָּתִּים, וְאִם עֲדַיִן אֵינוֹ נִכְנָע לְפָנָיו, אֲזַי בָּא עָלָיו שִׁטָּפוֹן שֶׁל מַיִם וְשׁוֹטֵף אֶת הַכֹּל. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, הֵבִין שֶׁזֶּהוּ בְּוַדַּאי הַגִּבּוֹר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁבְּנֵי אָדָם יַכְנִיעוּ אֶת עַצְמָם אֵלָיו, אֶלָּא כָּל כַּוָּנַת הַגִּבּוֹר, שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת צַדִּיק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, רַק לְהַכְנִיעַ אֶת לֵבַב בְּנֵי אָדָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזוֹ כָּל כַּוָּנָתוֹ. וּבִקֵּשׁ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְרָאֶה פָּנִים עִם זֶה הַגִּבּוֹר שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם? הֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁיּוֹדִיעוּ הַדָּבָר לְהַגִּבּוֹר, וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם יִתֵּן רְשׁוּת, (שְׁקוֹרִין ״מֶעלְדִיוֶוען״);

כְּשֶׁבָּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַגִּבּוֹר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁזָּכוּ לְהִתְוַעֵד יַחַד, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת, כִּי זָכְרוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו, וּבָכוּ עַל זֶה, עַל־כֵּן הָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי בֶּאֱמֶת אֵל אָדָם גָּדוֹל אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס תֵּכֶף־וּמִיָּד, וְהַהֶכְרֵחַ לָשִׂים לְהָאָדָם מְנִיעוֹת, לִרְאוֹת אִם כַּוָּנָתוֹ עִם אֱמֶת, וְלָכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עב): כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק וְלִנְסַע אֵלָיו, אֲזַי מִתְפַּשְׁטוֹת עָלָיו הַמְּנִיעוֹת, וּכְכָל שֶׁבָּא קָרוֹב אֶל הַצַּדִּיק, מִתְפַּשְׁטוֹת עָלָיו יוֹתֵר הַמְּנִיעוֹת, (שֶׁזּוֹ הִסְבָּה אֲשֶׁר כָּל צַדִּיק הַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ גַּבַּאי, שֶׁלֹּא יִתֵּן לְהַכְנִס תֵּכֶף־וּמִיָּד אֶל הַצַּדִּיק, כְּדֵי לִמְנֹעַ מִן הָאָדָם, וְאִם אַף־עַל־פִּי־כֵן הָאָדָם מִתְעַקֵּשׁ וְשׁוֹבֵר אֶת הַמְּנִיעוֹת, סִימָן שֶׁכַּוָּנָתוֹ עִם אֱמֶת). וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, הֵינוּ אֶת הַגִּבּוֹר, וְנָתַן רְשׁוּת שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו. כְּשֶׁבָּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַגִּבּוֹר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי בֵּין אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּיִּים יֵשׁ אַהֲבָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁזָּכוּ לְהִתְוַעֵד יַחַד, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא): כְּשֶׁנִּכְלָלִים הַתַּלְמִידִים בְּהַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֵׂית שִׂמְחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יג, ט): ״אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח״; וְזֶה סִימָן שֶׁהֵם בֶּאֱמֶת מְקֹרָבִים אֶל הַצַּדִּיק, אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה כְּשֶׁנִּפְגָּשִׁים יַחַד. וּכְמוֹ־כֵן אִם נִתְאַחֲדִים יַחַד עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, סִימָן שֶׁאוֹהֲבִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְהָיָה בֵּינֵיהֶם בֵּין הַבַּעַל־תְּפִלָּה וּבֵין הַגִּבּוֹר שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת, כִּי זָכְרוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו, וּבָכוּ עַל זֶה שֶׁכֻּלָּם נִתְפָּרְדוּ זֶה מִזֶּה, וְלֹא יוֹדְעִים הֵיכָן הֵם, עַל־כֵּן הָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת; הַשִּׂמְחָה — שֶׁלְּכָל הַפָּחוֹת שְׁנֵיהֶם, הֵינוּ הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר, שֶׁהֵם מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, נִתְוַעֲדוּ יַחַד, זוֹ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁהֵם שׁוּב יַחַד, וּמָצְאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְהַבְּכִיּוֹת — שֶׁבָּכוּ עַל שֶׁעֲדַיִן רְחוֹקִים הֵם מֵהַמֶּלֶךְ, וְכֵן שֶׁכָּל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ מְפֻזָּרִים, וְאֵין יְכוֹלִים לִמְצֹא אוֹתָם עֲדַיִן. [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, אֵיךְ שֶׁאַנְשֵׁי

וְדִבְּרוּ יַחַד הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר, אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן. וְסִפֵּר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁמֵּאָז שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִתְפַּזְּרוּ כֻּלָּם כַּנַּ"ל, אָז, כְּשֶׁחָזַר מִמָּקוֹם שֶׁעָלָה לְשָׁם לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ"ל, כְּשֶׁחָזַר וְלֹא מָצָא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל, אָז הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ וְעָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁהֵבִין שֶׁהָיָה בְּמָקוֹם כֻּלָּם, הַיְנוּ שֶׁעָבַר בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וְהֵבִין שֶׁשָּׁם הוּא בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ. וְכֵן עָבַר בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁהֵבִין שֶׁשָּׁם הִיא הַמַּלְכָּה, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ. וְכֵן עָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, אַךְ אוֹתְךָ לֹא עָבַרְתִּי (הַיְנוּ שֶׁהַגִּבּוֹר לֹא עָבַר עַל מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ צְרִיכִים לְהַחֲזִיק אֶת עַצְמָם בְּיַחַד בְּשִׂמְחָה עַצּוּמָה, כְּעֵין שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי: אֲנַן בַּחֲבִיבוּתָא תַּלְיָא, אֲנַחְנוּ תְּלוּיִים בְּאַהֲבָה, וְזֶה סִימָן שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אֶת הַצַּדִּיק, כִּי אִם אֵין בֵּין הַנְּפָשׁוֹת הַקּוֹרְאִים אֶת עַצְמָם עַל שֵׁם הַצַּדִּיק אַהֲבָה, סִימָן שֶׁהֵם אֵינָם מְקָרָבִים אֶל הַצַּדִּיק, וְזֶה בָּרוּר לְכָל הַמִּסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת]. וְדִבְּרוּ יַחַד הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר, אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן. וְסִפֵּר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁמֵּאָז שֶׁהָיָה הָרוּחַ־סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִתְפַּזְּרוּ כֻּלָּם כַּנַּ"ל, אָז כְּשֶׁחָזַר מִמָּקוֹם שֶׁעָלָה לְשָׁם לְחַדֵּשׁ כֹּחוֹ כַּנַּ"ל, כְּשֶׁחָזַר וְלֹא מָצָא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל, אָז הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, וְעָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁהֵבִין שֶׁהָיָה בְּמִקּוֹם כֻּלָּם, הַיְנוּ שֶׁעָבַר בְּאֵיזֶה מָקוֹם, וְהֵבִין שֶׁשָּׁם הוּא בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ; וְכֵן עָבַר בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁהֵבִין שֶׁשָּׁם הִיא הַמַּלְכָּה, אַךְ לֹא הָיָה יָכוֹל לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ, וְכֵן עָבַר עַל כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל, אַךְ אוֹתְךָ לֹא עָבַרְתִּי (הַיְנוּ שֶׁהַגִּבּוֹר לֹא עָבַר עַל מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם הַבַּעַל־תְּפִלָּה); כִּי בֶּאֱמֶת הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים

הַבַּעַל־תְּפִלָּה), **עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה: אֲנִי עָבַרְתִּי עַל מְקוֹם כְּלָם וְגַם עַל מָקוֹם שֶׁלְּךָ** (הֵינוּ שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה עָבַר גַּם עַל מְקוֹם הַגִּבּוֹר) **כִּי הָיִיתִי עוֹבֵר בְּמָקוֹם אֶחָד, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ, וְהֶבַנְתִּי שֶׁכָּאן יֵשׁ בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ, אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ, וְכֵן הָלַכְתִּי יוֹתֵר וְעָבַרְתִּי**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִסְתַּתֵּר בְּכָל דָּבָר, וְכֵן אֲנָשָׁיו מִסְתַּתְּרִים, וְקָשֶׁה לִמְצָאָם, וַאֲפִלּוּ הַגִּבּוֹר שֶׁסִּפֵּר שֶׁעָבַר וְהָיָה בִּמְקוֹמָם, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא מָצָא אוֹתָם, רַק הֵבִין שֶׁהֵם שָׁם, אֲבָל אָמַר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה: "אוֹתְךָ לֹא עָבַרְתִּי", הֵינוּ רָמַז, שֶׁמִּדַּת הַגְּבוּרָה יְכוֹלָה לַעֲבֹר עַל הַכֹּל, אֲבָל לֹא עַל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל הַמִּתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי תְּפִלָּה עוֹלָה עַל כָּל עֲבוֹדוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְאִם בְּנֵי־אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים מַה זּוֹ תְּפִלָּה, הָיוּ נִזְהָרִים בָּזֶה מְאֹד מְאֹד, כִּי הַתְּפִלָּה מַגִּיעָה עַד אֵין סוֹף, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (תַּנְחוּמָא וַיֵּרָא): אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הֱווּ זְהִירִין בִּתְפִלָּה, שֶׁאֵין מִדָּה אַחֶרֶת יָפָה הֵימֶנָּה, וְהִיא גְּדוֹלָה מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת וְכוּ', וַאֲפִלּוּ אֵין אָדָם כְּדַאי לַעֲנוֹת בִּתְפִלָּתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, כֵּיוָן שֶׁמִּתְפַּלֵּל וּמַרְבֶּה בְּתַחֲנוּנִים, אֲנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמּוֹ; **עָנָה וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה: אֲנִי עָבַרְתִּי עַל מְקוֹם כְּלָם, וְגַם עַל מָקוֹם שֶׁלְּךָ** (הֵינוּ שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה עָבַר גַּם עַל מְקוֹם הַגִּבּוֹר), כִּי עִם תְּפִלָּה יְכוֹלִים לַעֲבֹר אֶת הַכֹּל, אִם אָדָם רַק חָזָק בִּתְפִלָּה, **כִּי הָיִיתִי עוֹבֵר בְּמָקוֹם אֶחָד, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ, וְהֶבַנְתִּי שֶׁכָּאן יֵשׁ בְּוַדַּאי הַמֶּלֶךְ**, וּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'), שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא אֶבֶן טוֹבָה מִכֶּתֶר הַמֶּלֶךְ, וּכְכָל שֶׁמּוֹצְאִים טוֹב בְּבַר יִשְׂרָאֵל, כָּךְ מַכְנִיסִים אֶבֶן טוֹבָה בְּכֶתֶר הַמֶּלֶךְ; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן ה'): אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, כָּל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לְשַׁבֵּחַ אֶת יִשְׂרָאֵל — שַׁבַּח, לְגַדְּלָן וּלְפָאֲרָן — פָּאֵר, לָמָּה? שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהִתְפָּאֵר בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מט, ג): "וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר"; וְלָכֵן כָּל מָקוֹם שֶׁמְּשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, סִימָן שֶׁשָּׁם הוּא כֶּתֶר הַמֶּלֶךְ. אַךְ **לֹא הָיִיתִי**

עַל יָם שֶׁל דָּם, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדְּמָעוֹת שֶׁל הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא בּוֹכָה עַל כָּל הַנַּ״ל, וּבְוַדַּאי הַמַּלְכָּה הִיא כָּאן, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ. וְכֵן עָבַרְתִּי עַל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהֶחָלָב שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה, שֶׁנֶּאֱבַד בְּנָהּ כַּנַּ״ל, וְהָיָה דּוֹחֵק אוֹתָהּ רִבּוּי הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה הַיָּם הַזֶּה שֶׁל חָלָב, וּבְוַדַּאי בְּכָאן הִיא הַבַּת־מַלְכָּה, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר וְרָאִיתִי שֶׁהָיוּ מְנָחִים הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, וְלֹא לָקַחְתִּי מֵהֶם כְּלָל, וְיָדַעְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, אַךְ לֹא הָיָה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יָכוֹל לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ, כִּי זֶה עִקַּר הַגְּלוּת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵאִתָּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לא, יח): ״וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא״ וְגוֹ׳, וְכֵן הָלַכְתִּי יוֹתֵר, וְעָבַרְתִּי עַל יָם שֶׁל דָּם, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדְּמָעוֹת שֶׁל הַמַּלְכָּה, שֶׁהִיא בּוֹכָה עַל כָּל הַנַּ״ל, כִּי הַמַּלְכָּה הִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיָּצְאָה בַּגּוֹלָה עִם בָּנֶיהָ, וּבוֹכָה עַל הַיָּם שֶׁל דַּם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁפַּךְ כַּמַּיִם, וְהֵבִין הַבַּעַל־תְּפִלָּה, אֲשֶׁר בְּוַדַּאי הַמַּלְכָּה הִיא כָּאן, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ, כִּי זֶה עִקַּר הַגְּלוּת הַמָּר וְהַנִּמְהָר, חֹשֶׁךְ כָּפוּל וּמְכֻפָּל, שֶׁגַּם אֶת שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ קָשֶׁה לִמְצֹא. וְכֵן עָבַרְתִּי עַל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהֶחָלָב שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה, שֶׁנֶּאֱבַד בְּנָהּ כַּנַּ״ל, וְהָיָה דּוֹחֵק אוֹתָהּ רִבּוּי הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה הַיָּם הַזֶּה שֶׁל חָלָב, וּבְוַדַּאי בְּכָאן הִיא הַבַּת־מַלְכָּה, כִּי רָאָה אֶת הַשֶּׁפַע שֶׁיֵּשׁ כָּאן, הֵבִין שֶׁבְּוַדַּאי כָּאן נִמְצֵאת הַבַּת מַלְכָּה שֶׁרוֹצָה לְהַשְׁפִּיעַ לִבְנָהּ שֶׁפַע, שֶׁזֶּה הֶחָלָב, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְּשָׁהּ וּלְמָצְאָהּ, כִּי מֵרֹב הִתְפַּשְׁטוּת הַגָּלוּת, הַכֹּל נֶעֱלָם וְנִסְתָּר. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁהָיוּ מְנָחִים הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, וְלֹא לָקַחְתִּי מֵהֶם כְּלָל, וְיָדַעְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, כִּי מוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל

אֶפְשָׁר לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְהָיִיתִי עוֹבֵר עַל יָם שֶׁל יַיִן, וְיָדַעְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדְּבוּרִים שֶׁל הַמֶּלִיץ שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְאַחַר־כָּךְ הוּא חוֹזֵר פָּנָיו וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לְהַבַּת־מַלְכָּה, וּמֵאֵלּוּ הַדְּבוּרִים נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל יַיִן (כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז): וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב), **אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

(לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל'), אֲשֶׁר הַשְּׁעָרוֹת הֵם סוֹד הַצְּמָצוּמִים, שֶׁנִּמְשָׁךְ אוֹר אֶלְקִי מֵעֵילָה לְעָלוּל, מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, וְסוֹד הַתִּינוֹק זֶה סוֹד הַתְּשׁוּבָה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, כְּמוֹ הַתִּינוֹק הַזֶּה, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁיּוֹנֵק מֵחָדָשׁ, מַרְגִּישׁ טַעַם חָדָשׁ. וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה לֹא לָקַח אֶת הַשְּׁעָרוֹת מִשָּׁם, שֶׁהָיוּ שֶׁל זָהָב, כִּי זֶה בְּעַצְמוֹ הַגָּלוּת, שֶׁלֹּא לוֹקְחִים אֶת הַצְּמָצוּמִים הַקְּדוֹשִׁים, כְּדֵי לְהַשִּׂיג אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְבַקְּשׁוֹ וּלְמָצְאוֹ, מֵרֹב הַהֶעְלֵם וְהַהֶסְתֵּר שֶׁיֵּשׁ עַל זֶה. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְהָיִיתִי עוֹבֵר עַל יָם שֶׁל יַיִן, וְיָדַעְתִּי שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵהַדְּבוּרִים שֶׁל הַמֶּלִיץ, שֶׁהוּא עוֹמֵד וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְאַחַר־כָּךְ הוּא חוֹזֵר פָּנָיו וּמְדַבֵּר תַּנְחוּמִין לְהַבַּת־מַלְכָּה, וּמֵאֵלּוּ הַדְּבוּרִים נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל יַיִן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, י): "וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב"; כִּי זוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם בִּבְחִינַת מְלִיצֵי יֹשֶׁר עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְנַחֲמִים תָּמִיד אֶת קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וַאֲפִלּוּ לְאַחַר הִסְתַּלְקוּתָם, נִשְׁאָרִים מֵהֶם סְפָרִים קְדוֹשִׁים וְדִבְרֵי תוֹרָה, שֶׁבָּהֶם מְנַחֲמִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְאֶת הַשְּׁכִינָה וְאֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּכְעֵין שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת צז.): מַאי קְרָאָה (שִׁיר הַשִּׁירִים ז'): "וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים, דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים", כְּכֶמֶר שֶׁל עֲנָבִים, מַה כֶּמֶר שֶׁל עֲנָבִים, כֵּיוָן שֶׁמַּנִּיחַ אָדָם אֶצְבָּעוֹ עָלָיו מִיָּד דּוֹבֵב, אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שִׂפְתוֹתֵיהֶם דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר. אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְמָצְאוֹ, כִּי קָשֶׁה וְכָבֵד מְאֹד בִּשְׂכִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן לְתָפְסוֹ וּלְהַשִּׂיג אֶת הַצַּדִּיק. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד אֶבֶן

לְמָצְאוֹ. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד אֶבֶן שֶׁחָקוּק עָלָיו תְּמוּנַת הַיָּד הַנַּ״ל עִם שְׂרְטוּטִין, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הֶחָכָם (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל)**, וְהוּא חָקַק לוֹ תְּמוּנַת הַיָּד עַל הָאֶבֶן, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְמָצְאוֹ**

נַחְרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁחָקוּק עָלָיו תְּמוּנַת הַיָּד הַנַּ״ל עִם שְׂרְטוּטִין, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הֶחָכָם (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל), וְהוּא חָקַק לוֹ תְּמוּנַת הַיָּד עַל הָאֶבֶן, אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְמָצְאוֹ; כִּי זוֹ כָּל חָכְמַת הַקַּבָּלָה שֶׁמְּדֻפֶּסֶת בִּסְפָרִים, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת כְּבָר אָמְרוּ צַדִּיקִים, מֵאַחַר שֶׁנִּדְפַּס בִּסְפָרִים, לָמָּה נִקְרָאִים נִסְתָּר, כִּי הֲרֵי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל וּלְעַיֵּן בָּהֶם, וְזֶה לְפָנָיו נִגְלֶה? אֶלָּא הַנִּסְתָּר הוּא, שֶׁכָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ וּלְפִי קְדֻשָּׁתוֹ וַהֲכָנָתוֹ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ־כֵן נִתְגַּלִּים לוֹ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וְרוֹאֶה לְפָנַי עֵינַי שִׂכְלוֹ שֵׁמוֹת וְיִחוּדִים חֲדָשִׁים, שֶׁמְּכַוֵּן וּמַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אוֹר וְזִיו וְחִיּוּת וּדְבֵקוּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וּמַמְשִׁיךְ חִיּוּת לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁזֶּה רַק לְכָל חַד כְּפוּם מַה דְּמִשַּׁעֵר בְּלִבֵּיהּ, וְרַק זֶה נִקְרָא נִסְתָּר, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה אֶחָד לַשֵּׁנִי כְּלָל, כִּי מַה שֶּׁנֶּעֱלָם וְנִסְתָּר מֵעֵינֵי כֹּל, זֶה נִקְרָא נִסְתָּר, הַיְנוּ כְּפִי שֶׁאָדָם מֵכִין אֶת עַצְמוֹ לְהַמְשִׁיךְ בְּעַצְמוֹ הָאֲרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמְקַדֵּשׁ וּמְטַהֵר אֶת רַמַ״ח אֵיבָרָיו וְשָׂ״ה גִּידָיו בְּמִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בִּתְפִלָּה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְבַטֵּל אֶת כָּל יֵשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי, וּמִתְבּוֹדֵד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וּמַדְבִּיק אֶת נִשְׁמָתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ־כֵן נִתְגַּלִּים לְפָנָיו שֵׁמוֹת וְיִחוּדִים חֲדָשִׁים, שֶׁשַּׁיָּכִים לְשֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְזֶה נִקְרָא נִסְתָּר. מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּל מַה שֶּׁמְּדֻפָּס בִּסְפָרִים, סִפְרֵי קַבָּלָה, זֶה רַק כְּמוֹ הָאֶבֶן, שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בָּהּ כָּל הַשְׂרְטוּטִין שֶׁהָיוּ עַל הַיָּד. וְכַמּוּבָא, שֶׁכָּל הַכַּוָּנוֹת הַמְּדֻפָּסוֹת, זֶה הָיָה רַק עַל יוֹם אֶחָד, כִּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע מִשְׁתַּנֶּה כָּל פַּרְצוּף הָעוֹלָמוֹת וְכָל הַשֵּׁמוֹת וְהַיִּחוּדִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּכָל יוֹם, כָּל הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַקְּבוּעוֹת: שַׁחֲרִית, מִנְחָה, עַרְבִית, מִשְׁתַּנֶּה סֵדֶר הַיִּחוּדִים וְהָאֲרוּפִים. וְדָבָר זֶה נֶעֱלָם מֵעַיִן כָּל חַי, רַק מִי שֶׁדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לוֹ מִתְגַּלִּים הַשֵּׁמוֹת וְהַיִּחוּדִים כְּפִי מְסִירוּת נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, רַק סִפְרֵי הַקַּבָּלָה שֶׁמְּדֻפָּסִים, זֶה רַק כְּעֵין הָאֶבֶן, שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בָּהּ כָּל

וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד מְסֻדָּר עַל הַר אֶחָד הַשֻּׁלְחָנוֹת שֶׁל זָהָב וְהַקְּרִידֶענְצִין [רְהִיטִים] **וּשְׁאָר אוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ, וְהֵבַנְתִּי**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַשְׁרָטוּטִין שֶׁהָיוּ עֲלֵיהֶם, שֶׁהֵם כְּלַל חָכְמוֹת הַקַּבָּלָה, [וְכֵן מוּבָא בַּסֵּפֶר "מָאוֹר וָשָׁמֶשׁ" (פָּרָשַׁת וָאֵרָא) כְּתִיב: "סוֹד ה' לִירֵאָיו", יֵשׁ לוֹמַר כָּךְ, דְּהִנֵּה יֵשׁ לְהָבִין מַה זֶּה סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁקּוֹרְאִין כָּל יִשְׂרָאֵל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁאֵין לוֹמַר שֶׁהַכַּוָּנָה עַל חָכְמַת הַקַּבָּלָה וְכִתְבֵי הָאֲרִ"י זַ"ל וְזֹהַר הַקָּדוֹשׁ, דְּהִנֵּה לְשׁוֹן סוֹד הוּא דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לַאֲחֵרִים כְּלָל, וַהֲלֹא כָּל הַקַּבָּלָה וְכִתְבֵי הָאֲרִ"י וְהַזֹּהַר, יְכוֹלִין לְגַלּוֹת לַאֲחֵרִים, וּלְפָרְשָׁם בְּיֶתֶר שְׁאֵת, וְאִם כֵּן כֵּיוָן שֶׁנִּתְגַּלָּה — אֵין זֶה סוֹד. אֲבָל מַה הוּא סוֹד, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לְשׁוּם אָדָם? הוּא סוֹד ה', רָצָה לוֹמַר עֶצֶם אֱלֹקוּת, שֶׁהוּא הָיָה, הֹוֶה וְיִהְיֶה, וְהוּא עִקָּרָא וְשָׁרְשָׁא דְּכֻלֵּי עָלְמִין, זֶה אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לְשׁוּם בְּרִיָּה, רַק כָּל אָדָם מְשַׂעֵר לְעַצְמוֹ הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת לְפִי שִׂכְלוֹ וּלְפוּם שִׁעוּרִין דְּלִבֵּיהּ. וְכָל מַה שֶּׁהָאָדָם מְזַכֵּךְ עַצְמוֹ וּמְיַגֵּעַ עַצְמוֹ יְגִיעוֹת הָרְבֵּה לְהַשִּׂיג, כָּךְ יַשִּׂיג בְּשִׂכְלוֹ הַזַּךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּמַה שֶּׁמַּשִּׂיג שֵׂכֶל בֶּאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לְשׁוּם אָדָם מֵעִמְקֵי לִבּוֹ, מַה שֶּׁהוּא בְּלִבּוֹ וְשִׂכְלוֹ, הַגַּם שֶׁיָּכוֹל לְדַבֵּר לַאֲחֵרִים, וּלְהַכְנִיס בְּלִבָּם מְצִיאוּת אֱלֹקוּתוֹ וְיִרְאָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲבָל כָּל מַצְפּוּנֵי לִבּוֹ אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לָהֶם, כַּיָּדוּעַ לְכָל מִי שֶׁנִּכְנָס לַעֲבוֹדָה בֶּאֱמֶת. עַל־כֵּן זֶה נִקְרָא סוֹד, כִּי הוּא סוֹד בֶּאֱמֶת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת לְשׁוּם אָדָם מַה שֶּׁהוּא אֶצְלוֹ בִּנְקֻדַּת הַלֵּב וְהַמַּחֲשָׁבָה, רַק כָּל אֶחָד מִבֵּין לְפִי יְגִיעָתוֹ וְהִזְדַּכְּכוּת חָמְרוֹ. וּמַה שֶּׁאָדָם מַשִּׂיג יוֹתֵר הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת בְּכְלָל וּבְפָרָט, דְּהַיְנוּ שֶׁבָּא לְמַדְרֵגוֹת גְּדוֹלוֹת בְּהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, עַל־יְדֵי הִזְדַּכְּכוּת יוֹתֵר, לָזֶה הָאָדָם קָשֶׁה יוֹתֵר לְפָרֵשׁ וּלְגַלּוֹת מַצְפּוּנֵי לִבּוֹ לַאֲחֵרִים, כִּי יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר בְּלִבּוֹ וּבְמַחֲשַׁבְתּוֹ, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת וּלְפָרֵשׁ מַצְפּוּנֵי לִבּוֹ. וְזֶהוּ "סוֹד ה' לִירֵאָיו", רָצָה לוֹמַר, שֶׁנִּשְׁאָר תָּמִיד אֶצְלָם בְּסוֹד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ, שֶׁמַּה שֶּׁאָדָם יוֹתֵר יָרֵא שָׁמַיִם, הוּא יוֹתֵר אֶצְלוֹ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּסוֹד יוֹתֵר, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת מַצְפּוּנֵי לִבּוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין מִמֶּנּוּ פְּחוּתֵי הָעֵרֶךְ גֹּדֶל הַהַשָּׂגוֹת שֶׁהִשִּׂיג מֵאֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם]. וְכֵן עָבַרְתִּי יוֹתֵר, **וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמֵד מְסֻדָּר עַל הַר אֶחָד הַשֻּׁלְחָנוֹת שֶׁל זָהָב וְהַקְּרִידֶענְצִין'** [חֲפָצִים יְקָרֵי עֵרֶךְ] **וּשְׁאָר אוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ, וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּאן הוּא**

שֶׁכָּאן הוּא בְּוַדַּאי הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל), **אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִמְצָאוֹ.**

הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר: גַּם אֲנִי עָבַרְתִּי עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, וַאֲנִי לָקַחְתִּי מִן הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, כִּי לָקַחְתִּי שִׁבְעַ שְׁעָרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּל מִינֵי גְּוָנִין, וְהֵם יְקָרִים אֶצְלִי מְאֹד, וְהָיִיתִי יוֹשֵׁב בַּמָּקוֹם שֶׁיָּשַׁבְתִּי,

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

בְּוַדַּאי הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת (שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל), אַךְ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִמְצָאוֹ; כִּי בֶּאֱמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה טז, סִימָן ה׳): אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לֹא הָיָה הָעוֹלָם רָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּזָּהָב, זָהָב לָמָּה נִבְרָא? בִּשְׁבִיל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וּזְהַב הָאָרֶץ הַהִיא טוֹב, הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר (דְּבָרִים ג, כה): ״הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן״; הֵינוּ כָּל הָאוֹצָרוֹת הָיוּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וַעֲכְשָׁו שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְנִתְפַּזְּרוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, לֹא נִשְׁאָר אֶלָּא רַק זֶכֶר שֶׁל זָהָב וְיִקְרֵי עֵרֶךְ, אֲבָל עֶצֶם הָעֲשִׁירוּת זֶה נֶעֱלָם. הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל תְּפִלָּה: גַּם אֲנִי עָבַרְתִּי עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, הֵיכָן שֶׁהִשְׁאִירוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ אֶת חֻפְצֵיהֶם, אֲבָל לֹא יָכֹלְתִּי לִמְצֹא אוֹתָם, עַד שֶׁבָּאתִי אֶל מְקוֹם הַתִּינוֹק, וַאֲנִי לָקַחְתִּי מִן הַשְּׁעָרוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁל הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ שְׁמוּאֵל, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן א׳): מַה הַתִּינוֹק הַזֶּה מְבַקֵּשׁ לֶאֱכֹל בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם, כָּךְ אָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת יָגֵעַ בַּתּוֹרָה בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרוּבִין נד:): לָמָּה נִמְשְׁלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה כְּדַד? מַה דַּד זֶה, כָּל זְמַן שֶׁהַתִּינוֹק מְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ — מוֹצֵא בּוֹ חָלָב, אַף דִּבְרֵי תוֹרָה, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם הוֹגֶה בָּהֶן — מוֹצֵא בָּהֶן טַעַם; כִּי לָקַחְתִּי שֶׁבַע שְׁעָרוֹת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּל מִינֵי גְּוָנִין, וְהֵם יְקָרִים אֶצְלִי מְאֹד; שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל כָּל מִינֵי לְמוּדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים י״ז, סִימָן ה׳) עַל הַפָּסוּק (מִשְׁלֵי ג׳): ״שִׁבְעַ שְׁמָחוֹת״ — מִקְרָא, מִשְׁנָה, תַּלְמוּד, הֲלָכוֹת, וְאַגָּדוֹת, דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה, וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים, הֵינוּ אַל תִּקְרֵי שִׂבַע שְׁמָחוֹת, אֶלָּא שֶׁבַע שְׁמָחוֹת,

וְהָיִיתִי מְחַיֶּה עַצְמִי בְּמַה שֶׁאֶפְשָׁר בַּעֲשָׂבִים וְכַיּוֹצֵא, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם דָּבָר לְהַחֲיוֹת עַצְמִי, וְהָלַכְתִּי בַּאֲשֶׁר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן יא) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים טז, יא): ״שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ נְעִימוֹת״, אַל תְּהִי קוֹרֵא שֹׂבַע אֶלָּא שָׂבֵעַ שְׂמָחוֹת; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּמוֹ שֶׁאָדָם זוֹכֶה לִלְמֹד וּלְטַיֵּל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֵם שֶׂבַע שְׂמָחוֹת: מִקְרָא, מִשְׁנָה, תַּלְמוּד, הֲלָכוֹת, וְאַגָּדוֹת, דִּקְדּוּקֵי תּוֹרָה, וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים. וְהָיִיתִי יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם שֶׁיָּשַׁבְתִּי, וְהָיִיתִי מְחַיֶּה עַצְמִי בַּמַּה שֶׁאֶפְשָׁר, בַּעֲשָׂבִים וְכַיּוֹצֵא; כִּי זֶה כְּלָל גָּדוֹל בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם מַה שֶּׁיָּכוֹל בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַיְינוּ אֲפִלּוּ שֶׁאֵין לוֹ הֲבָנָה טוֹבָה, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִים לִלְמֹד אֵיךְ שֶׁהוּא, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה יט.): לְעוֹלָם לִיגְרִיס אִינִישׁ, וְאַף עַל גַּב דְּמִשְׁכַּח, וְאַף עַל גַּב דְּלָא יָדַע מַאי קָאָמַר, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיט, כ): ״גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה״, גָּרְסָה כְּתִיב וְלֹא כְּתִיב טָחֲנָה, שֶׁזֶּה בְּחִינַת עֲשָׂבִים, שֶׁאֵין בָּהֶם טַעַם, וְלָכֵן הֶחֱיָה אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֶּׂבַע שְׂעָרוֹת, שֶׁהֵם הַשִּׂבְעָה לְמוּדִים, אֲפִלּוּ שֶׁהָיָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּבְחִינַת עֲשָׂבִים, שֶׁלֹּא הֵבִין הַכֹּל, וְיָשַׁב בְּמָקוֹם שֶׁיָּשַׁב, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רעד), שֶׁרָאוּי לְבַר יִשְׂרָאֵל לֵישֵׁב בְּחֶדֶר מְיֻחָד, וְשָׁם יַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם דָּבָר לְהַחֲיוֹת עַצְמִי, כִּי הַסָּמָ״ךְ־מֵ״ם אוֹרֵב מְאֹד עַל אָדָם שֶׁהוּא חָזָק בְּדַעְתּוֹ, וְלוֹמֵד אֶת כָּל לְמוּדֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת כְּפִי סֵדֶר־דֶּרֶךְ־הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, הַמּוּבָא בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן עו), וְתָמִיד שׁוֹלֵחַ אֲנָשִׁים פְּגוּמִים שֶׁיְּקָרְרוּ אֶת אֵלּוּ שֶׁרוֹצִים לִלְמֹד בְּדֶרֶךְ זֶה, וּמַכְנִיסִים בָּהֶם סְפֵקוֹת, כַּיָּדוּעַ וּמְפֹרָסָם דָּבָר זֶה בֵּין בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁתָּמִיד בָּאִים רְשָׁעִים אֲרוּרִים, וְרוֹצִים לַעֲקֹר אֶת סֵדֶר־דֶּרֶךְ־הַלִּמּוּד הַקַּל הַזֶּה, וּמְסִיתִים אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה פְּשׁוּטָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, וּמַה קּוֹרֶה אַחַר־כָּךְ? שֶׁבְּנֵי־אָדָם מַפְסִיקִים לִלְמֹד, וְעַל־יְדֵי־זֶה כְּבָר אֵין לָהֶם שׁוּם דָּבָר בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם. וְהָלַכְתִּי בַּאֲשֶׁר אֵלֵךְ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהִפְסַקְתִּי לִלְמֹד בְּסֵדֶר דֶּרֶךְ הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁאָז אָדָם מִסְתּוֹבֵב נָע וָנָד בָּטֵל וּמְבַטֵּל אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר, וַאֲשֶׁר הָלַכְתִּי מִמְּקוֹמִי הַנַּ״ל,

אֵלֶךְ, וְכַאֲשֶׁר הָלַכְתִּי מִמְּקוֹמִי הַנַּ״ל, שָׁכַחְתִּי אֶת הַקֶּשֶׁת שֶׁלִּי שָׁם. הֵשִׁיב הַבַּעַל־תְּפִלָּה: אֲנִי רָאִיתִי אֶת הַקֶּשֶׁת הַזֶּה, וְיָדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא קֶשֶׁת שֶׁלְּךָ, אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִמְצֹא אוֹתְךָ. וְסִפֵּר יוֹתֵר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁשִּׁשָּׁה לַךְ מִשָּׁם, הָיִיתִי הוֹלֵךְ וָבָא, עַד שֶׁפָּגַעְתִּי בְּהַמַּחֲנֶה הַנַּ״ל, וְנִכְנַסְתִּי לְתוֹכָם, כִּי הָיִיתִי רָעֵב מְאֹד, וְהָיִיתִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל. וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְתוֹכָם, קִבְּלוּ אוֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְעַתָּה אֲנִי הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שָׁכַחְתִּי אֶת הַקֶּשֶׁת שֶׁלִּי שָׁם, כִּי עַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, ט): ״מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְׁמֹעַ תּוֹרָה, גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה״; כִּי מֵאַחַר שֶׁמַּפְסִיק לִלְמֹד, וְהוֹלֵךְ מִמְּקוֹמוֹ הַקָּבוּעַ לוֹ לִלְמֹד תּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא שׁוֹכֵחַ שָׁם אֶת הַקֶּשֶׁת, שֶׁמְּרַמֵּז עַל תְּפִלָּה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פג) [רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמְדַבְּרִים נֶגֶד סֵדֶר דֶּרֶךְ הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל, וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל הַלִּמּוּדִים, לְבַסּוֹף גּוֹרְמִים שֶׁמְּאַבְּדִים גַּם אֶת קֶשֶׁת הַתְּפִלָּה, שֶׁמַּפְסִיקִים לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְבּוֹדֵד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה בָּרוּר]. הֵשִׁיב הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְהַגִּבּוֹר: אֲנִי רָאִיתִי אֶת הַקֶּשֶׁת הַזֶּה, וְיָדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי הוּא קֶשֶׁת שֶׁלְּךָ, אַךְ לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִמְצֹא אוֹתְךָ; כִּי כְּשֶׁאָדָם מַפְסִיק לְהִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אָז הוּא יָכוֹל לִתְעוֹת מְאֹד מְאֹד, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם חָזָק בִּתְפִלָּה, וְכָל מַה שֶּׁרַק יַעֲבֹר עָלָיו, הוּא יֹאחַז בְּקֶשֶׁת הַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה לְבַסּוֹף יַחֲזֹר, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁמְּאַבֵּד אֶת קֶשֶׁת הַתְּפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה כְּבָר אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת מְקוֹמוֹ. וְסִפֵּר יוֹתֵר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁשִּׁשָּׁה לַךְ מִשָּׁם, הָיִיתִי הוֹלֵךְ וּבָא, עַד שֶׁפָּגַעְתִּי בְּהַמַּחֲנֶה הַנַּ״ל שֶׁל אַנְשֵׁי הַגִּבּוֹרִים, וְנִכְנַסְתִּי לְתוֹכָם, כִּי הָיִיתִי רָעֵב מְאֹד, וְהָיִיתִי רוֹצֶה לֶאֱכֹל, וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְתוֹכָם, קִבְּלוּ אוֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם כַּנַּ״ל, כִּי נִכְנַסְתִּי בְּכֹחַ גָּדוֹל בֵּינֵיהֶם, וְהֶרְאֵיתִי לָהֶם שֶׁאֵינִי מִפַּחַד מֵהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם לָקְחוּ אוֹתִי לְמֶלֶךְ; כִּי בֶּאֱמֶת אָדָם צָרִיךְ לְהַרְאוֹת לְאֵלּוּ הַקָּמִים עָלָיו, שֶׁאֵינוֹ מִפַּחַד מֵהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה לִבּוֹ יִהְיֶה בָּטוּחַ, שֶׁכֻּלָּם יִתְבַּטְּלוּ כְּנֶגְדּוֹ. וְעַתָּה אֲנִי הוֹלֵךְ לִכְבֹּשׁ

הָעוֹלָם, וְכַוָּנָתִי אוּלַי אוּכַל לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל.

וְדִבֶּר הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר: מָה עוֹשִׂים עִם הָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ, דְּהַיְנוּ בְּנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁנִּפְלוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ, שֶׁבַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הֵם אֱלִקוּת אֶצְלָם, וּשְׁאָר עִנְיְנֵי שְׁטוּת הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי־מְדִינָה זֹאת. עָנָה וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָעוֹלָם, לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ"י, שֶׁכֻּלָּם יֵכְנְעוּ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַוָּנָתִי, אוּלַי אוּכַל לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ הַנַּ"ל; כִּי הַגִּבּוֹר הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְרָצָה לְגַלּוֹת וְלִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם שְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ, וְעַל־יְדֵי שֶׁיְּקַבֵּץ אֶת אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ יַחַד, עַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ; כִּי בֶּאֱמֶת אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, כָּל אֶחָד הוּא נֶגֶד סְפִירָה אַחֶרֶת מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, כִּי כָּל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, הָיְתָה בּוֹ מִדָּה אַחַת מֵהָעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְאִם מְקַבְּצִים וּמְאַחֲדִים יַחַד אֶת הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה דַּיְקָא מַמְשִׁיכִים אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כִּי הָעִקָּר תָּלוּי בְּאַחְדוּת, וּבְאַהֲבָה, וּבְהַכְנָעָה, וְאִם יֵשׁ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָאֵלּוּ, עַל־יְדֵי־זֶה מְאִירָה מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהִתְגַּלּוּת נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, [וְלָכֵן דַּיְקָא הַגִּבּוֹר הָלַךְ לְקַבֵּץ יַחַד אֶת אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאַחְדוּת וְאַהֲבָה וְהַכְנָעָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁעוֹבֶרֶת מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁאָז נִשְׁבָּר הָאָדָם וּמַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיֵּשׁ הַכְנָעָה, נַעֲשֶׂה אַחְדוּת וְאַהֲבָה, כִּי צָרַת רַבִּים חֲצִי נֶחָמָה].

וְדִבֶּר הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר: מָה עוֹשִׂים עִם הָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ, דְּהַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁנִּפְלוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ, שֶׁבַּעֲלֵי הַמָּמוֹן הֵם אֱלִקוּת אֶצְלָם, וּשְׁאָר עִנְיְנֵי שְׁטוּת הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי מְדִינָה זֹאת, כִּי הֲרֵי גַּם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְגַם הוּא הָלַךְ לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ"י, לְגַלּוֹת וּלְפַרְסֵם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אַךְ לֹא יָדַע מָה

שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲוֹוֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָם, אַךְ מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, וּבְוַדַּאי לֹא תִּפְעַל כְּלָל אֲצָלָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָם מִזֶּה כְּלָל. רַק שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל, שֶׁמִּשָּׁם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עוֹשִׂים נֶגֶד רֹב הָעוֹלָם שֶׁנִּפְלוּ בְּתַאֲוֹוֹת מָמוֹן, שֶׁהִיא תַּאֲוָה שֶׁאֵין יְכוֹלִים לָצֵאת מִמֶּנָּה, וְלָכֵן בְּקֹשׁ עֵצָה מֵהַגְּבוֹר כַּדָּת מַה לַּעֲשׂוֹת אִתָּם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן מֵאָדָם, אֶלָּא עַל־יְדֵי מִדַּת הַגְּבוּרָה, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם אָדוּק בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, אֵין יְכוֹלִים לְדַבֵּר עִמּוֹ מִירְאַת שָׁמַיִם כְּלָל, כִּי לֹא יְקַבֵּל שׁוּם דָּבָר, כִּי מִי שֶׁנִּלְכַּד בְּתַאֲוַת מָמוֹן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁעוֹשֶׂה מִתַּאֲוָה זוֹ אֱלִיל וַעֲבוֹדָה זָרָה, עִמּוֹ לֹא יְכוֹלִים לְדַבֵּר כְּלָל נֶגֶד הַתַּאֲוָה שֶׁלּוֹ, וְאַדְרַבָּה, הוּא מִסְתַּכֵּל עָלֶיךָ אֵיךְ אַתָּה מֵעֵז לְדַבֵּר נֶגֶד תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁהִיא בְּעֵינָיו כֵּאלֹהוּת רַחֲמָנָא לִצְלָן. עָנָה וְאָמַר הַגְּבוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲוֹוֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָם, אַךְ מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אֹפֶן לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, וּבְוַדַּאי לֹא תִּפְעַל כְּלָל אֲצָלָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָם מִזֶּה כְּלָל, כִּי תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן הִיא כָּל־כָּךְ חֲזָקָה, אֲשֶׁר מִי שֶׁנָּפַל אֵלֶיהָ, אֹתוֹ וְעִמּוֹ לֹא יְכוֹלִים לְדַבֵּר כְּלָל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם לֹא נָפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן, יְכוֹלִים לְדַבֵּר אִתּוֹ עֲדַיִן מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁנָּפַל לָזֶה, הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן מְסַנְוְרִים אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וּכְבָר אֵין יְכוֹלִים לְדַבֵּר אִתּוֹ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי לֹא יְקַבֵּל מִפִּךְ שׁוּם דָּבָר, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כג), שֶׁתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן הִיא כְּמוֹ עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְאֵלּוּ הַמִּשְׁקָעִים בְּמָמוֹן, הֵם תָּמִיד בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, בִּרְבוּי דְּאָגוֹת, וְהֵם מְקֻשָּׁרִים בְּפָנִים דִּסְטְרָא אָחְרָא, אֵל אַחֵר, וַעֲלֵיהֶם אָמְרוּ בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג׳, בַּתִּקּוּנִים אַחֲרוֹנִים): חַיְיכִית בְּהוֹן בְּעוֹתְרָא בְּהַאי עָלְמָא, וּלְבָתַר קְטִילַת לְהוֹן; כִּי הַכֶּסֶף מְשַׂחֵק עִם הָאָדָם עַד שֶׁהוֹרְגוֹ לְגַמְרֵי, וְלָכֵן מִי שֶׁנִּלְכַּד בְּתַאֲוַת מָמוֹן, אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם. רַק שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל שֶׁמִּשָּׁם קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ כַּנַּ״ל,

קִבֵּל גְּבוּרָתוֹ כַּנַּ״ל, עַל־יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוָה הַזֹּאת שֶׁל מָמוֹן אֶת מִי שֶׁנָּפַל וְנִשְׁקַע בְּתוֹכָהּ. וְיָשְׁבוּ יַחַד אֵיזֶה זְמַן הַגִּבּוֹר עִם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְעַל עִנְיַן הַנַּ״ל שֶׁל בְּנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, שֶׁבִּקְּשׁוּ מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁיֵּצֵא אֶל הַגִּבּוֹר בִּשְׁבִילָם כַּנַּ״ל, הֵרְחִיבוּ הַזְּמַן, הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה פָּעַל אֵצֶל הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב לָהֶם הַזְּמַן לִבְנֵי־הַמְּדִינָה, וְנָתַן לָהֶם אַרְבָּא אֵיזֶה זְמַן. וּמָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, הַיְנוּ הַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵידַע אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, וְהָלַךְ לוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְדַרְכּוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוָה הַזֹּאת שֶׁל מָמוֹן אֶת מִי שֶׁנָּפַל וְנִשְׁקַע בְּתוֹכָהּ, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּאָה מִדַּת הַגְּבוּרָה, וְהַחֶרֶב מֻנַּחַת עַל צַוָּארוֹ, נִשְׁבָּר הָאָדָם לְגַמְרֵי, וּכְבָר אֵינוֹ חוֹשֵׁב מִכֶּסֶף וּמָמוֹן. וְיָשְׁבוּ יַחַד אֵיזֶה זְמַן הַגִּבּוֹר עִם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כְּדֵי לְטַכֵּס עֵצָה אֵיךְ לְחַבֵּר אֶת מִדַּת הַמַּלְכוּת — שֶׁהִיא הַתְּפִלָּה, עִם הַגְּבוּרָה — שֶׁהִיא הַכְנָעָה [כִּי בֶּאֱמֶת צְרִיכִים אֶת שְׁתֵּיהֶם, כִּי תַּכְלִית הַתְּפִלָּה הִיא לְהַכִּיר אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, כִּי בָּזֶה שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בָּזֶה הוּא מְגַלֶּה אֶת טֹהַר לִבּוֹ, שֶׁהוּא מַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל צְרִיכִים גַּם אֶת מִדַּת הַהַכְנָעָה, שֶׁיַּכְנִיעַ אֶת לִבּוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ]. וְעַל עִנְיַן הַנַּ״ל שֶׁל בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ״ל, שֶׁבִּקְּשׁוּ אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׂירוּת מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁיֵּצֵא אֶל הַגִּבּוֹר בִּשְׁבִילָם כַּנַּ״ל, וְעַל דָּבָר זֶה הֵרְחִיבוּ הַזְּמַן, הַיְנוּ שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה פָּעַל אֵצֶל הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב לָהֶם הַזְּמַן לִבְנֵי הַמְּדִינָה, וְנָתַן לָהֶם אַרְבָּא אֵיזֶה זְמַן, [כִּי כַּוָּנַת הַבַּעַל תְּפִלָּה הָיְתָה לְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה, שֶׁיַּעַזְבוּ אֶת דַּרְכָּם הָרָעָה וְהַמְקֻלְקֶלֶת, לַעֲשׂוֹת מִכֶּסֶף וּמָמוֹן אֱלֹהוּת]. וּמָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, הַיְנוּ הַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵידַע אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, כִּי הֵרֵי מִדַּת הַתְּפִלָּה וּמִדַּת הַהַכְנָעָה

וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה רָאָה שֶׁהוֹלְכִים אֲנָשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים וְנוֹשְׂאִים חִבּוּרִים שֶׁל תְּפִלּוֹת, וְנִתְיָרֵא מֵהֶם, וְגַם הֵם נִתְיָרְאוּ מִמֶּנּוּ, וְעָמַד לְהִתְפַּלֵּל, וְגַם

נַחְמָן אֶפְרְסְמוֹן

תְּלוּיוֹת זוֹ בָּזוֹ, כִּי תַּכְלִית הַתְּפִלָּה שֶׁיָּבוֹא אָדָם לִידֵי בִּטּוּל כָּזֶה, שֶׁיַּכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי לְגַבֵּי הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלִפְעָמִים נַעֲשֶׂה הַהֵפֶךְ, כִּי עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר, הַיְנוּ מִדַּת הַגְּבוּרָה וְהַדִּין, שֶׁבִּמְקוֹם שֶׁיַּכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עֵקֶב מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים, הוּא עוֹד מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְנוֹפֵל לִידֵי קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִבּוֹ נִתְעַקֵּם בְּעַקְמוּמְיוּת, וְנִכְנָסִים בּוֹ קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת. וְלָכֵן מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, הַיְנוּ הַגְּבוֹר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לֵידַע אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עד), שֵׁשׁ שְׁנֵי מִינֵי דִּינִים, דְּיָנָא דִּמְסָאֲבָא, שֶׁנּוֹפֵל בְּקֻשְׁיוֹת וּבִסְפֵקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה (שַׁבָּת קטו.): נָחָשׁ הִטִּיל זֶהֳמָא בְּחַוָּה, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, לָמָּה עוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת וְיִסּוּרִים כָּאֵלּוּ, וְיֵשׁ דְּיָנָא קַדִּישָׁא, שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ הַכֹּל בְּאַהֲבָה, בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ג, יב): ״אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב ה׳ יוֹכִיחַ״, שֶׁמַּצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין. וְלָכֵן מָסְרוּ אֶחָד לְהַשֵּׁנִי סִימָנִים, כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ מַה זֶּה דְּיָנָא קַדִּישָׁא, שֶׁכָּל הַגְּבוּרוֹת וְהַדִּינִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, הֵם רַק כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיעַ עַצְמוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, כִּי רַק בִּשְׁבִיל זֶה עוֹבֵר עַל הָאָדָם מַה שֶּׁעוֹבֵר, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנַע לְבָבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְיָבוֹא וְיִתְחַנֵּן וִיבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאַדְרַבָּה, כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו יוֹתֵר צָרוֹת וְיִסּוּרִים, הוּא בּוֹרֵחַ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנָחוֹת נג:): מַה זַּיִת אֵינוֹ מוֹצִיא שַׁמְנוֹ אֶלָּא עַל־יְדֵי כָּתִית, אַף יִשְׂרָאֵל אֵינָם חוֹזְרִים לְמוּטָב אֶלָּא עַל־יְדֵי יִסּוּרִין; וְכֵן אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ט׳, סִימָן ח׳): ״טוֹב מְאֹד״ — זוֹ מִדַּת יִסּוּרִין, שֶׁעַל יָדָהּ הַבְּרִיּוֹת בָּאִין לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא; וְהָלַךְ לוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה לְדַרְכּוֹ; כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ בִּתְפִלָּה, תָּמִיד חוֹזֵר וְהוֹלֵךְ לְדַרְכּוֹ, שֶׁהִיא דֶּרֶךְ הַתְּפִלָּה, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר הַמְלַוֶּה אֶת הָאָדָם בְּאֹרֶךְ הַדֶּרֶךְ כְּמוֹ מִדַּת הַתְּפִלָּה, כִּי רַק זֶה מְלַוֶּה אוֹתוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ. **וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, רָאָה שֶׁהוֹלְכִים אֲנָשִׁים וּמִתְפַּלְּלִים, וְנוֹשְׂאִים חִבּוּרִים שֶׁל תְּפִלּוֹת, וְנִתְיָרֵא מֵהֶם, וְגַם הֵם נִתְיָרְאוּ**

הֵם הִתְפַּלְּלוּ. אַחַר־כָּךְ שָׁאַל אוֹתָם: מִי אַתֶּם? הֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה הַנַּ״ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי־הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם, אֵלּוּ בָּחֲרוּ בָּזֶה וְאֵלּוּ בָּזֶה (כְּכָל הַמְבֹאָר לְמַעְלָה חלוקי הַכִּתּוֹת הַנַּ״ל), **אָז אֲנַחְנוּ בָּחַרְנוּ לָנוּ לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִקַּשְׁנוּ וּמָצָאנוּ בַּעַל־תְּפִלָּה אֶחָד וְעָשִׂינוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה, הוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו מְאֹד, כִּי בָּזֶה הוּא חָפֵץ, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם, וְגִלָּה לָהֶם סֵדֶר תְּפִלּוֹתָיו וְחִבּוּרָיו וְעִנְיָנָיו.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מִמֶּנּוּ; כִּי מִי שֶׁעוֹסֵק בִּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבָא לִידֵי בִּטּוּל אֲמִתִּי, וּבְנֵי־אָדָם יְרֵאִים וּמְפַחֲדִים מִמֶּנּוּ. וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳), שֶׁעַל־יְדֵי תְּפִלָּה נִכְלָל בְּהַמַּלְוֶה הַגָּדוֹל, שֶׁאָז כֻּלָּם בְּטֵלִים נֶגְדּוֹ; וְעָמַד לְהִתְפַּלֵּל, הַיְנוּ הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָאֲמִתִּי עָמַד לְהִתְפַּלֵּל, לֵידַע אִם אֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים הֵם מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, כִּי, לְהַבְדִּיל, אֻמּוֹת הָעוֹלָם הַשְּׁרוּיִים בְּטָעֲיוֹת וּבְשִׁקָּרִים, הֵם גַּם־כֵּן עוֹסְקִים בִּתְפִלָּה לְהֶבְלֵיהֶם, וְגַם הֵם הִתְפַּלְּלוּ, לֵידַע אִם זֶה שֶׁמִּתְפַּלֵּל הוּא מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה, [כִּי צְרִיכִים תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וְרַחֲמִים מְרֻבִּים לֵידַע אֶת הָאֱמֶת, אִם אֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִים — כַּוָּנָתָם אֶל הָאֱמֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ]. אַחַר־כָּךְ שָׁאַל אוֹתָם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָאֲמִתִּי: מִי אַתֶּם, שֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים בִּתְפִלָּה? הֵשִׁיבוּ לוֹ: שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה הַנַּ״ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם, אֵלּוּ בָּחֲרוּ בָּזֶה וְאֵלּוּ בָּזֶה (כְּכָל הַמְבֹאָר לְמַעְלָה חלוקי הַכִּתּוֹת הַנַּ״ל), אָז אֲנַחְנוּ בָּחַרְנוּ לָנוּ לַעֲסֹק בִּתְפִלָּה תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִקַּשְׁנוּ וּמָצָאנוּ בַּעַל־תְּפִלָּה אֶחָד, וְעָשִׂינוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה, הוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו מְאֹד, כִּי בָּזֶה הוּא חָפֵץ, כִּי הֲרֵי כָּל מְגַמַּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב), שֶׁמִּי שֶׁיָּכוֹל לִמְצֹא אֶת הַטּוֹב בְּכָל יִשְׂרָאֵל, הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת חַזָּן וּבַעַל תְּפִלָּה, כִּי הוּא מְקַבֵּץ אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יַחַד. וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּהֶם, וְגִלָּה לָהֶם סֵדֶר תְּפִלּוֹתָיו וְחִבּוּרָיו וְעִנְיָנָיו, כְּשֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו נִפְתְּחוּ

כְּשֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרָיו, נִפְתְּחוּ עֵינֵיהֶם, וְרָאוּ גֹּדֶל מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה, וְתֵכֶף עָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהוּא מְפֻלָּג בְּמַעֲלָה יְתֵרָה מְאֹד מְאֹד. וְלָמַד עִמָּהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה וְהֵאִיר עֵינֵיהֶם, וְעָשָׂה אוֹתָם לְצַדִּיקִים

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עֵינֵיהֶם, וְרָאוּ גֹּדֶל מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה, וְתֵכֶף עָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהוּא מְפֻלָּג בְּמַעֲלָה יְתֵרָה מְאֹד מְאֹד; כִּי בֶּאֱמֶת לְהַכִּיר מִי הוּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָאֲמִתִּי, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, עַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה תְּפִלּוֹת יָמִים וְשָׁנִים, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד, וּלְהִמָּשֵׁךְ אַחַר כָּל מִינֵי שַׁקְרָנִים וְרַמָּאִים וּצְבוּעִים, וְלַחֲשֹׁב שֶׁהוּא כְּבָר מְקֻרָב אֶל אֱזֶה צַדִּיק, וּבֶאֱמֶת הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ. וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עב), שֶׁסִּימָן שֶׁהוּא מְקֻרָב אֶל צַדִּיק אֱמֶת — כְּשֶׁנּוֹפֶלֶת עָלָיו שִׁפְלוּת וַעֲנָוָה. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל יָמִים וְשָׁנִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אָז דַּיְקָא נִפְתָּחוֹת עֵינָיו לִרְאוֹת בְּהַחֵן וְהַיֹּפִי וְהַפְּאֵר שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), וְהוּא מַתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ, הֵיכָן שֶׁאוֹחֵז בַּמִּדּוֹת שֶׁלּוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְגַּלָּה לוֹ הֶאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וּמֵאִיר בּוֹ אוֹר הָאוֹרוֹת. וְלָכֵן הָאֲנָשִׁים הָאֵלּוּ שֶׁעָסְקוּ בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁבָּא לִפְנֵיהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָאֲמִתִּי — נִתְבַּטְּלוּ לְפָנָיו, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְלָמַד עִמָּהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַזֶּה אֶת דַּרְכּוֹ וְהֵאִיר עֵינֵיהֶם; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּבְחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר, פּוֹתֵחַ אֶת הָעֵינַיִם בִּגְדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְהָעִקָּר — לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ, אֵיךְ שֶׁהוּא עַדַיִן רָחוֹק בְּתַכְלִית הָרִחוּק, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם אֵינוֹ מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הוּא יָכוֹל לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמוֹ, וְלַחֲשֹׁב שֶׁהוּא כְּבָר גַּם־כֵּן צַדִּיק, אֲבָל כְּשֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, עַל־יְדֵי־זֶה חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, וְנִפְתָּחוֹת עֵינָיו, וְרוֹאֶה כַּמָּה שֶׁהוּא רָחוֹק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיק מַגְבִּיהַּ אוֹתוֹ, וּמַחֲזִירוֹ בִּשְׁלֵמוּת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעָשָׂה אוֹתָם לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים גְּדוֹלִים

גְּמוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד, כִּי הֵם הָיוּ מִתְּחִלָּה גַּם־כֵּן צַדִּיקִים (מֵאַחַר שֶׁעָסְקוּ רַק בִּתְפִלָּה כַּנַּ"ל), **אַךְ זֶה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הֵאִיר עֵינֵיהֶם, עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ צַדִּיקִים נוֹרָאִים מְאֹד. וְשָׁלַח הַבַּעַל־תְּפִלָּה אִגֶּרֶת לְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל וְהוֹדִיעוֹ אֵיךְ שֶׁזָּכָה וּמָצָא אֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ וְנַעֲשָׂה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ.**

וּבְנֵי־הַמְּדִינָה שֶׁל מָמוֹן הַנַּ"ל הָיוּ עוֹסְקִים יוֹתֵר בְּעִנְיְנֵיהֶם בַּעֲבוֹדָתָם כְּכָל הַנַּ"ל, וְהַזְּמַן שֶׁהִגְבִּיל עִמָּהֶם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מְאֹד, כִּי הֵם הָיוּ מִתְּחִלָּה גַּם־כֵּן צַדִּיקִים (מֵאַחַר שֶׁעָסְקוּ רַק בִּתְפִלָּה כַּנַּ"ל), אַךְ זֶה הַבַּעַל־תְּפִלָּה הֵאִיר עֵינֵיהֶם, עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ צַדִּיקִים נוֹרָאִים מְאֹד; כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, אֶלָּא עַל־יְדֵי הִתְקָרְבוּת אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעַל תְּפִלָּה הָאֲמִתִּי, מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ. וְשָׁלַח הַבַּעַל־תְּפִלָּה אִגֶּרֶת לְהַגִּבּוֹר הַנַּ"ל, וְהוֹדִיעוֹ אֵיךְ שֶׁזָּכָה וּמָצָא אֲנָשִׁים כָּאֵלּוּ, וְנַעֲשָׂה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ; כִּי זֶה עִקַּר הַשִּׂמְחָה, שֶׁכְּבָר הִתְחִיל הַבַּעַל תְּפִלָּה לְהִתְגַּלּוֹת בָּעוֹלָם, כִּי מָצָא אֲנָשִׁים כִּלְבָבוֹ, וְלָכֵן שָׁלַח אִגֶּרֶת לְהַגִּבּוֹר, שֶׁיֵּדַע שֶׁגַּם הוּא נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן, וַעֲכְשָׁו שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הָעוֹלָם, כִּי הַגִּבּוֹר כְּבָר נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, עַל־יְדֵי שֶׁמָּצָא אֶת חֲבוּרַת הַגִּבּוֹרִים, וַעֲכְשָׁו הַבַּעַל־תְּפִלָּה נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, עַל־יְדֵי שֶׁמָּצָא אֶת חֲבוּרַת בְּנֵי אָדָם שֶׁעוֹסְקִים רַק בִּתְפִלָּה.

וּבְנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל מָמוֹן הַנַּ"ל, הָיוּ עוֹסְקִים יוֹתֵר בְּעִנְיְנֵיהֶם בַּעֲבוֹדָתָם כְּכָל הַנַּ"ל; כִּי מִי שֶׁמְּשֻׁקָּע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שׂוֹכֵחַ בֵּין כָּךְ מֵהַכֹּל, כִּי תַּאֲוַת מָמוֹן הִיא תַּאֲוָה מְגֻנָּה מְאֹד, שְׁמִי שֶׁנּוֹפֵל אֶל תּוֹכָהּ, קָשֶׁה לוֹ מְאֹד לָצֵאת מִזֶּה, כִּי אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁהָעִקָּר זֶה הַמָּמוֹן וְהַכֶּסֶף, עַד שֶׁהוּא שׂוֹכֵחַ מַה סְּבִיבוֹ וּמַה הוֹלֵךְ לִקְרוֹת עִמּוֹ, כִּי הַכֶּסֶף מְסַנְוֵר וּמְטַפֵּשׁ אֶת שֵׂכֶל הָאָדָם. וְהַזְּמַן שֶׁהִגְבִּיל עִמָּהֶם הַגִּבּוֹר הַנַּ"ל הָיָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא, כִּי הֲרֵי נָתַן לָהֶם אָרְכָּה, שֶׁאִם עַד הַזְּמַן הַזֶּה לֹא יַעַזְבוּ אֶת הַשְּׁטוּת שֶׁלָּהֶם, יַתְחִיל לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁיַּעֲבֹר, שֶׁאֵלּוּ

וְנִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, וְעָשׂוּ עֲבוֹדָתָם הַנַּ"ל וְהִקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת וְעָסְקוּ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהָיוּ מִתְפַּלְּלִים לֶאֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל. וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם, שֶׁהֵם מְכֻרָּחִים (לְקַיֵּם עֲצָתָם הָרִאשׁוֹנָה, דְּהַיְנוּ) **לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׂירוּת מֻפְלָג כַּנַּ"ל, אֲשֶׁר לְפִי דַּעְתָּם הָיוּ כָּל בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה כֻּלָּם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל, וְהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם בְּוַדַּאי כַּנַּ"ל, מֵאַחַר שֶׁכֻּלָּם הֵם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל. וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים לְשָׁם.**

וּבְדֶרֶךְ הֲלוֹכָם (שֶׁל הַשְּׁלוּחִים) **לְשָׁם תָּעוּ וְהָלְכוּ, וּמָצְאוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַכְּרוּזִים שֶׁמַּכְרִיזִים בְּכָל יוֹם לָאָדָם, שֶׁיִּתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ הָעֲמֻקָּה, וְלֹא יִרְדֹּף אַחַר הַהֶבֶל, וְלֹא יַעֲשֶׂה אֱלִילֵי זָהָב וָכֶסֶף, וְנִתְפַּחֲדוּ מְאֹד, כִּי אֵיךְ שֶׁהוּא, כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ שֶׁמִּדַּת הַגְּבוּרָה הוֹלֶכֶת לָבוֹא אֲלָיו, הוּא מַתְחִיל לְהִתְפַּחֵד. אֲבָל הֵם אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, בִּמְקוֹם לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלִזְרֹק אֶת הֶבְלֵיהֶם, אַדַּרְבָּה חָזְרוּ אֶל הַדְּמְיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם, וְעָשׂוּ עֲבוֹדָתָם הַנַּ"ל, וְהִקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת וּקְטֹרֶת, וְעָסְקוּ בַּתְּפִלּוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהָיוּ מִתְפַּלְּלִים לֶאֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל, כִּי גַּם אֵצֶל אֵלּוּ שֶׁמְּשֻׁקָּעִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, יֵשׁ אֶצְלָם עִנְיַן תְּפִלָּה, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג.): גַּנְבָּא אַפּוּם מַחְתְּרְתָּא רַחֲמָנָא קָרֵי; **וְנִסְכַּם בֵּינֵיהֶם, שֶׁהֵם מְכֻרָּחִים** (לְקַיֵּם עֲצָתָם הָרִאשׁוֹנָה, דְּהַיְנוּ), **לִשְׁלֹחַ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׁירוּת מֻפְלָג כַּנַּ"ל, אֲשֶׁר לְפִי דַּעְתָּם הָיוּ כָּל בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה כֻּלָּם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל, וְהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם בְּוַדַּאי כַּנַּ"ל, מֵאַחַר שֶׁכֻּלָּם הֵם אֱלֹקוּת כַּנַּ"ל**; כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס בְּתַאֲוַת מָמוֹן, נִכְנָס בִּדְמְיוֹן כָּזֶה, שֶׁהוּא חוֹשֵׁב, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר מָמוֹן וָכֶסֶף, הוּא יָכוֹל לְהַצִּיל אוֹתוֹ. וְלָכֵן רוֹאִים בְּנֵי־אָדָם שֶׁנִּמְצָאִים בְּצָרָה, בִּמְקוֹם לִפְנוֹת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הַשּׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אֲזַי מַחְלִיטִים שֶׁיִּסְעוּ אֶל הָעֲשִׁירִים הַמֻּפְלָגִים מְאֹד, וְעוֹשִׂים מֵהֶם אֱלִילִים, כְּאִלּוּ הֵם יְכוֹלִים לַעֲזֹר לָהֶם. **וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים לְשָׁם, אֶל הָעֲשִׁירִים הַמֻּפְלָגִים. וּבְדֶרֶךְ הֲלוֹכָם** (שֶׁל הַשְּׁלוּחִים) **לְשָׁם, תָּעוּ וְהָלְכוּ, וּמָצְאוּ אָדָם שֶׁהָיָה**

אָדָם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִם מַקֵּל, שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה עוֹלֶה יוֹתֵר מִכָּל אֱלֹקוּתָם, הֵינוּ שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה עִם אֲבָנִים טוֹבוֹת יְקָרִים, אֲשֶׁר זֶה הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כָּל אֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל (הֵינוּ בֵּין הָאֱלֹקוּת שֶׁבִּמְדִינָתָם וּבֵין הָאֱלֹקוּת שֶׁהָלְכוּ אֶצְלָם, כִּי הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כֻּלָּם) **גַּם הָיָה הוֹלֵךְ בְּכוֹבַע** (שֻׁקוֹרִין "קַאפֶּלִיש"), **שֶׁהָיָה קָבוּעַ בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת, שֶׁהָיָה שָׁוֶה הוֹן רָב, וְתֶכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי לְפִי דַּעְתָּם הָיָה הָאָדָם הַזֶּה אֱלוֹקַ עַל כָּל אֱלֹקִים שֶׁלָּהֶם, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת מֻפְלָג כָּזֶה.**

(וְהָאָדָם הַזֶּה שֶׁפָּגְעוּ בּוֹ הוּא הָיָה הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל),

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוֹלֵךְ עִם מַקֵּל, שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה עוֹלֶה יוֹתֵר מִכָּל אֱלֹקוּתָם, הֵינוּ שֶׁהַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה עִם אֲבָנִים טוֹבוֹת יְקָרִים, אֲשֶׁר זֶה הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כָּל אֱלֹקוּתָם הַנַּ"ל (הֵינוּ בֵּין הָאֱלֹקוּת שֶׁבִּמְדִינָתָם וּבֵין הָאֱלֹקוּת שֶׁהָלְכוּ אֶצְלָם, כִּי הַמַּקֵּל הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁל כֻּלָּם), גַּם הָיָה הוֹלֵךְ בְּכוֹבַע (שֻׁקוֹרִין "קַאפֶּלִיש"), שֶׁהָיָה קָבוּעַ בּוֹ אֲבָנִים טוֹבוֹת, שֶׁהָיָה שָׁוֶה הוֹן רַב. וְתֶכֶף־וּמִיָּד נָפְלוּ לְפָנָיו בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי לְפִי דַּעְתָּם הָיָה הָאָדָם הַזֶּה אֱלוֹקַ עַל כָּל אֱלֹקִים שֶׁלָּהֶם, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת מֻפְלָג כָּזֶה (וְהָאָדָם הַזֶּה שֶׁפָּגְעוּ, הוּא הָיָה הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל); כִּי בֶּאֱמֶת הָאָדָם הַזֶּה הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל אוֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ, וְלָכֵן הַמַּקֵּל שֶׁלּוֹ הָיָה שָׁוֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשִׁירוּת שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי הַמַּקֵּל הוּא סוֹד הַבְּחִירָה, שֶׁזָּכָה לִבְחֹר בַּטּוֹב, וְלֹא נִמְשָׁךְ אַחַר הֶבֶל הָעֲשִׁירוּת, אֲשֶׁר זֶה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֶצֶל מֹשֶׁה (שְׁמוֹת יז, ט): "וּמַטֵּה הָאֱלֹקִים בְּיָדִי", וְכֵן הַכּוֹבַע הוּא סוֹד "חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה", כּוֹבַע הֵם אוֹתִיּוֹת כ"ו שֶׁל שֵׁם הַוָּיָ"ה פָּשׁוּט, וְכֵן ע"ב שֶׁהוּא שֵׁם הַוָּיָ"ה בְּמִלּוּאוֹ: יו"ד ה"י וי"ו ה"י, וְכֵן כּוֹבַ"ע יְשׁוּעָ"ה גִּימַטְרִיָּה מְצַ"ח הָרָצוֹ"ן, מֵאַחַר שֶׁהָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, הָיָה נִכְלָל בָּאֵין סוֹף, שֶׁשָּׁם הוּא עַתִּיק דְּעַתִּיקִין, וְשָׁם כָּל

וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם הַזֶּה: זֶה הוּא חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם (בִּלְשׁוֹן תֵּימָהּ), **בּוֹאוּ עִמִּי וְאַרְאֶה לָכֶם עֲשִׂירוּת. וְהוֹלִיךְ אוֹתָם אֶל הָהָר, שֶׁהָיָה מְסֻדָּר שָׁם אוֹצַר הַמֶּלֶךְ, וְהֶרְאָה אוֹתָם אֶת הָאוֹצָר, וְתֵכֶף וּמִיָּד נָפְלוּ בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי זֶהוּ אֱלוֹקַ עַל כָּל אֱלֹקִים לְפִי דַּעְתָּם** (הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה, שֶׁהָיָה אֶצְלָם עִקַּר הָאֱמוּנָה הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׂירוּת כַּנַּ"ל).

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הָעֲשִׂירוּת שֶׁבָּעוֹלָם. וְאָמַר לָהֶם הָאָדָם הַזֶּה: זֶה הוּא חִדּוּשׁ אֶצְלְכֶם (בִּלְשׁוֹן תֵּימָהּ)? **בּאוּ עִמִּי וְאַרְאֶה לָכֶם עֲשִׂירוּת. וְהוֹלִיךְ אוֹתָם אֶל הָהָר, שֶׁהָיָה מְסֻדָּר שָׁם אוֹצַר הַמֶּלֶךְ**, שֶׁזֶּה מְקוֹם בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (דִּבְרִים ג, כה): "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן"; כִּי שָׁם הָיְתָה כָּל הָעֲשִׂירוּת שֶׁבָּעוֹלָם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה לה, סִימָן א'): אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לֹא הָיָה הָעוֹלָם רָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּזָהָב, וְלָמָּה נִבְרָא? בִּשְׁבִיל הַמִּשְׁכָּן וּבִשְׁבִיל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ב, יב): "וּזְהַב הָאָרֶץ הַהִיא טוֹב", כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דִּבְרִים ג, כה): "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן", שִׁבְעָה זְהָבִים הָיוּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ: זָהָב טוֹב, זָהָב טָהוֹר, זָהָב שָׁחוּט, זָהָב סָגוּר, זָהָב מְזֻקָּק, זָהָב פַּרְוִים, זָהָב מוּפָז; **וְהֶרְאָה אוֹתָם אֶת הָאוֹצָר, וְתֵכֶף־וּמִיָּד נָפְלוּ בִּכְרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוָיָה, כִּי זֶהוּ אֱלוֹקַ עַל כָּל אֱלֹקִים לְפִי דַּעְתָּם** (הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה, שֶׁהָיָה אֶצְלָם עִקַּר הָאֱמוּנָה, הַמָּמוֹן וְהָעֲשִׂירוּת כַּנַּ"ל); כִּי בִּמְקוֹם לְהִתְעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה, שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם כָּזֶה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁשָּׁם נִתְכַּפְּרִים כָּל הֶעָוונוֹת, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ז', סִימָן יא) עַל פָּסוּק (דִּבְרִים ג, כה): "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן", רַבִּי טַבְיוֹמִי אָמַר, שֶׁמַּלְבִּין עֲוונוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל כַּשֶּׁלֶג, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה א, יח): "אִם יִהְיוּ חַטָּאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ"; רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר, שֶׁכָּל הַלְּבָבוֹת שְׁמֵחוֹת בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מח, ג): "יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ", וְרַבָּנָן אָמְרֵי עַל שֵׁם (מְלָכִים־א' ט, ג): "וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל הַיָּמִים"; וְהָיוּ צְרִיכִים לְהִתְבַּטֵּל שָׁם מֵרֹב שִׂמְחָה, שֶׁהִגִּיעוּ אֶל מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ, וּבְמָקוֹם זֶה נָפְלוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לִקְרַאת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁרָאוּ שָׁם עֲשִׂירוּת מֻפְלֶגֶת עַד מְאֹד,

אַךְ קָרְבָּנוֹת לֹא הִקְרִיבוּ שָׁם, (כִּי לְפִי דַּעְתָּם הַנַּ"ל שֶׁהוּא אֱלוֹק עַל וְכוּ', בְּוַדַּאי הָיוּ מַקְרִיבִים אֶת עַצְמָן לֶאֱלוֹק כָּזֶה, אַךְ וְכוּ'), **כִּי כְּשֶׁיָּצְאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, הִזְהִירוּ אוֹתָם שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יִהְיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת, כִּי חָשְׁשׁוּ שֶׁאִם יִרְצוּ בַּדֶּרֶךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת לֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם כְּלוּם, כִּי אוּלַי יִמְצְאוּ אֵיזֶה אוֹצָר בַּדֶּרֶךְ, אוּלַי יֵלֵךְ אֶחָד לְבֵית־הַכִּסֵּא וְיִמְצָא שָׁם אוֹצָר** (וְהוּא אֶצְלוֹ אֱלוֹק כַּנַּ"ל) **וַיַּתְחִילוּ לְהַקְרִיב אֶת עַצְמָן אֵלָיו, וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם אֶחָד, עַל־כֵּן הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים** (הַיְנוּ בְּנֵי־הַמְּדִינָה הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים) **שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל, עַל־כֵּן לֹא הִקְרִיבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים קָרְבָּנוֹת לָזֶה הַמְּמֻנֶּה הַנַּ"ל. אֲבָל זֶה הָיָה בָּרוּר אֶצְלָם שֶׁהוּא אֱלוֹק עַל כָּל אֱלֹקִים, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וְרַב כָּזֶה.**

שֶׁהָיְתָה בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ. אַךְ קָרְבָּנוֹת לֹא הִקְרִיבוּ שָׁם (כִּי לְפִי דַּעְתָּם הַנַּ"ל שֶׁהוּא אֱלוֹק עַל וְכוּ', בְּוַדַּאי הָיוּ מַקְרִיבִים אֶת עַצְמָן לֶאֱלוֹק כָּזֶה, אַךְ וְכוּ'), כִּי כְּשֶׁיָּצְאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, הִזְהִירוּ אוֹתָם, שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יִהְיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת, כִּי חָשְׁשׁוּ, שֶׁאִם יִרְצוּ בַּדֶּרֶךְ לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת, לֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם כְּלוּם, כִּי אוּלַי יִמְצְאוּ אֵיזֶה אוֹצָר בַּדֶּרֶךְ, אוּלַי יֵלֵךְ אֶחָד לְבֵית־הַכִּסֵּא, וְיִמְצָא שָׁם אוֹצָר (וְהוּא אֶצְלוֹ אֱלוֹק כַּנַּ"ל), וַיַּתְחִילוּ לְהַקְרִיב אֶת עַצְמָן אֵלָיו, וְלֹא יִשָּׁאֵר מֵהֶם אֶחָד. עַל־כֵּן הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים (הַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה הִזְהִירוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים), שֶׁבַּדֶּרֶךְ לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל, עַל־כֵּן לֹא הִקְרִיבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים קָרְבָּנוֹת לָזֶה הַמְּמֻנֶּה הַנַּ"ל. [וְנָקֵט בֵּית הַכִּסֵּא, כִּי מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, הֲרֵי הוּא כְּמוֹ צוֹאָה וְטִנּוּף מַמָּשׁ, וּמָנַח בְּבֵית־הַכִּסֵּא, וְאָדָם יַחֲשֹׁב שֶׁעֲשִׁירוּת זֶה אֱלֹקוּת, אֲזַי יִשְׁתַּחֲוֶה בְּבֵית הַכִּסֵּא לְפִי דַּעְתָּם הַסְּכָלָה וְהַנְּבוּכָה, שֶׁזּוֹ עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל פְּעוֹר, שֶׁפּוֹעֵר

וְנִתְיַשְּׁבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים: לָמָּה לָהֶם לֵילֵךְ אֶל הָאֶלְקוֹת הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהָיוּ עֲשִׁירִים מְפֻלָּגִים מְאֹד, שֶׁהֵם אֶצְלָם כְּלָם אֱלְקוֹת כַּנַּ״ל, כִּי הֲלֹא אֵצֶל זֶה הָאִישׁ בְּוַדַּאי יוּכְלוּ לְקַבֵּל יְשׁוּעָה, כִּי הֲלֹא זֶה הָאִישׁ הוּא אֱלוֹק גָּדוֹל עַל כְּלָם (לְפִי דַּעְתָּם הָרָעָה הַנַּ״ל), **מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וּמְפֻלָּג כָּזֶה** (כִּפְלֵי כִּפְלַיִם יוֹתֵר מִכֻּלָּם), **עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ מִזֶּה הָאִישׁ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּם לִמְדִינָתָם, וְנִתְרַצָּה לָהֶם וְהָלַךְ עִמָּם, וּבָא לִמְדִינָתָם. וְהָיָה אֵצֶל בְּנֵי־הַמְּדִינָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁמָּצְאוּ אֱלוֹק כָּזֶה, כִּי הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁעַל־יָדוֹ יִהְיֶה לָהֶם תְּשׁוּעָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹק כָּזֶה** (לְפִי

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶת עַצְמוֹ בְּטִנּוּף וְצוֹאָה וְכוּ׳, וְעוֹשֶׂה מִזֶּה עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ־כֵן מִי שֶׁעוֹשֶׂה עִקָּר מִכֶּסֶף וְזָהָב, וּמִשְׁתַּחֲוֶה לְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת, הוּא עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל בַּעַל פְּעוֹר, שֶׁפּוֹעֵר אֶת עַצְמוֹ אֶל טִנּוּף וְצוֹאָה וְכוּ׳]. אֲבָל זֶה הָיָה בָּרוּר אֶצְלָם, שֶׁהוּא אֱלוֹק עַל כָּל אֱלֹקִים, מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וָרָב כָּזֶה; כִּי בִּמְקוֹם לַחֲקֹר אֶצְלוֹ מֵאֵיפֹה יֵשׁ לוֹ אֶת הָעֲשִׁירוּת? וּמַהִי הָעֲשִׁירוּת הַזּוֹ? וְאָז הָיָה מְגַלֶּה לָהֶם, שֶׁהוּא רַק מְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בִּמְקוֹם זֶה הִשְׁתַּחֲווּ אֵלָיו, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ מְצִיאוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא אֵינוֹ אֶלָּא אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ. וְנִתְיַשְּׁבוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, לָמָּה לָהֶם לֵילֵךְ אֶל הָאֶלְקוֹת הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁהָיוּ עֲשִׁירִים מְפֻלָּגִים מְאֹד, שֶׁהֵם אֶצְלָם כְּלָם אֱלְקוֹת כַּנַּ״ל, כִּי הֲלֹא אֵצֶל זֶה הָאִישׁ בְּוַדַּאי יוּכְלוּ לְקַבֵּל יְשׁוּעָה, כִּי הֲלֹא זֶה הָאִישׁ הוּא אֱלוֹק גָּדוֹל עַל כְּלָם (לְפִי דַּעְתָּם הָרָעָה הַנַּ״ל), מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲשִׁירוּת עָצוּם וּמְפֻלָּג כָּזֶה (כִּפְלֵי כִּפְלַיִם יוֹתֵר מִכֻּלָּם), עַל־כֵּן בִּקְשׁוּ מִזֶּה הָאִישׁ, שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּם לִמְדִינָתָם, וְנִתְרַצָּה לָהֶם, וְהָלַךְ עִמָּם, וּבָא לִמְדִינָתָם, וְהָיָה אֵצֶל בְּנֵי הַמְּדִינָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שֶׁמָּצְאוּ אֱלוֹק כָּזֶה, כִּי הָיוּ בְּטוּחִים, שֶׁעַל יָדוֹ תִּהְיֶה לָהֶם תְּשׁוּעָה בְּוַדַּאי, מֵאַחַר שֶׁהוּא אֱלוֹק כָּזֶה

דַּעְתָּם), **כִּי יֵשׁ לוֹ עֲשִׂירוּת עָצוּם כָּזֶה, וְצִוָּה זֶה הָאִישׁ** (שֶׁהוּא הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, שֶׁקִּבְּלוּ אוֹתוֹ בְּנֵי־הַמְּדִינָה הַזֹּאת לֶאֱלוֹק), **שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה סֵדֶר מִתָּקֵן וְנָכוֹן בַּמְּדִינָה, לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל.** (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָיָה צַדִּיק גָּדוֹל, כִּי הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּבְוַדַּאי הָיָה מְמֻאָם מְאֹד בְּכָל הַמִּנְהָגִים הָרָעִים וְהַשְׁטוּתִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָשִׁיב אוֹתָם מִדַּרְכָּם הָרָעָה, אַךְ צִוָּה לְעֵת עַתָּה שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת).

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

(לְפִי דַּעְתָּם), כִּי יֵשׁ לוֹ עֲשִׂירוּת עָצוּם כָּזֶה. [כִּי בֶּאֱמֶת הָאָדָם הַזֶּה שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְהוּא הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְיָדַע בֶּאֱמֶת אֲשֶׁר עֲשִׁירוּת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת מִזֶּה עִקָּר, נִתְרַצָּה לָלֶכֶת עִמָּהֶם, כְּדֵי לְטַהֵר אוֹתָם מִשְּׁטוּתָם וְהֶבְלֵיהֶם]. וְצִוָּה זֶה הָאִישׁ (שֶׁהוּא הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, שֶׁקִּבְּלוּ אוֹתוֹ בְּנֵי הַמְּדִינָה הַזֹּאת לֶאֱלוֹק), **שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה סֵדֶר מִתָּקֵן וְנָכוֹן בַּמְּדִינָה, לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת כְּלָל** (כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמְמֻנֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָיָה צַדִּיק גָּדוֹל, כִּי הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּבְוַדַּאי הָיָה מְמֻאָם מְאֹד בְּכָל הַמִּנְהָגִים הָרָעִים וְהַשְׁטוּתִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, אַךְ עֲדַיִן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָשִׁיב אוֹתָם מִדַּרְכָּם הָרָעָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר בְּפַעַם אַחַת לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִשְּׁטוּתוֹ וְדִמְיוֹנוֹ וּלְטַהֲרוֹ, כִּי מִי שֶׁנִּלְכַּד בְּטֻמְאָה וְזֻהֲמָה וּבְדִמְיוֹן הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ יָמִים וְשָׁנִים, קָשֶׁה לְהוֹצִיאוֹ תֵּכֶף־וּמִיָּד, כִּי אִי אֶפְשָׁר לָצֵאת בְּפַעַם אַחַת מֵהַהֶפֶךְ אֶל הַהֵפֶךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ז, כב): "וְנָשַׁל הַוָי"ה אֱלֹקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ מְעַט מְעָט, לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר, פֶּן תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה"; וְלָכֵן זֶה שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הִתְיַשֵּׁב, שֶׁיֵּלֵךְ עִם הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת בְּהַדְרָגָה, הַיְנוּ שֶׁלֹּא יַעֲקֹר מֵהֶם בְּפַעַם אַחַת אֶת תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי יָדַע שֶׁזֶּה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי, כִּי מִי שֶׁשָּׁקוּעַ בְּהֶבֶל וָרִיק יָמִים וְשָׁנִים, קָשֶׁה לְהוֹצִיאוֹ מִשְּׁטוּתוֹ וְהֶבְלוֹ בְּפַעַם אַחַת, וְלָכֵן צִוָּה לְעֵת עַתָּה, שֶׁעַל־כָּל־פָּנִים לֹא יַקְרִיבוּ קָרְבָּנוֹת).

וְהִתְחִילוּ בְּנֵי־הַמְּדִינָה לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ אוֹדוֹת הַגְּבוֹר הַנַּ״ל שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם, וְגַם הַמְמֻנֶּה עָנָה: אֶפְשָׁר הוּא זֶה הַגְּבוֹר (הַיְדוּעַ לוֹ), וְהָלַךְ זֶה הַמְמֻנֶּה, וְיָצָא אֶל הַגְּבוֹר, וּבִקֵּשׁ מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַגְּבוֹר אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְאָמְרוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְנָתַן רְשׁוּת. וְנִכְנַס הַמְמֻנֶּה אֶל הַגְּבוֹר, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל. וְאָמַר הַגְּבוֹר לְהַמְמֻנֶּה: תֵּדַע שֶׁגַּם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שָׁלָנוּ רְאִיתִיו גַּם־כֵּן, וּכְבָר נַעֲשָׂה מֶלֶךְ. (וְסִפְּרוּ זֶה לָזֶה אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן), וְסִפֵּר הַמְמֻנֶּה לְהַגְּבוֹר שֶׁהוּא עָבַר עַל מְקוֹם הַמֶּלֶךְ וְעַל מְקוֹם כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, אַךְ עַל שְׁנֵיהֶם לֹא עָבָר, הֵינוּ עַל מְקוֹם הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַגְּבוֹר, עַל (מְקוֹם) אוֹתָם שְׁנֵיהֶם לֹא עָבָר. וְדִבְּרוּ יַחַד הַמְמֻנֶּה עִם הַגְּבוֹר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהִתְחִילוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ אוֹדוֹת הַגְּבוֹר הַנַּ״ל שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם, וְגַם הַמְמֻנֶּה עָנָה: אֶפְשָׁר הוּא זֶה הַגְּבוֹר (הַיְדוּעַ לוֹ), וְהָלַךְ זֶה הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְיָצָא אֶל הַגְּבוֹר, וּבִקֵּשׁ מֵאֲנָשָׁיו שֶׁל הַגְּבוֹר, אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְאָמְרוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ. וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְנָתַן רְשׁוּת. וְנִכְנַס הַמְמֻנֶּה אֶל הַגְּבוֹר, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל. וְאָמַר הַגְּבוֹר לְהַמְמֻנֶּה: תֵּדַע, שֶׁגַּם הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שָׁלָנוּ רְאִיתִיו גַּם־כֵּן, וּכְבָר נַעֲשָׂה מֶלֶךְ (וְסִפְּרוּ זֶה לָזֶה אֵיךְ נִתְגַּלְגְּלוּ וּבָאוּ לְכָאן). וְסִפֵּר הַמְמֻנֶּה לְהַגְּבוֹר, שֶׁהוּא עָבַר עַל מְקוֹם הַמֶּלֶךְ וְעַל מְקוֹם כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, אַךְ עַל שְׁנֵיהֶם לֹא עָבַר, הֵינוּ עַל מְקוֹם הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַגְּבוֹר, עַל (מְקוֹם) אוֹתָם שְׁנֵיהֶם לֹא עָבַר; כִּי בֶּאֱמֶת זֶה הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הָיָה

אוֹדוֹת הַמְּדִינָה הַנַּ״ל עַל שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ. הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר לְהַמְּמֻנֶּה תְּשׁוּבָה הַנַּ״ל, שֶׁהֵשִׁיב לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, הַיְנוּ שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּי שֶׁנִּשְׁקַע בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לָשׁוּב וְלָצֵאת מִשָּׁם, כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל (שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ)**, עַל־יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיאָם מִזֶּה. וְהִרְחִיבוּ הַזְּמַן עוֹד יוֹתֵר, הַיְנוּ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְכֵיוָן שֶׁשָּׁמַע שֶׁהֵם מִתְפַּחֲדִים מֵהַגִּבּוֹר, הֶחֱלִיט שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִרְאוֹת מִי הוּא הַגִּבּוֹר הַזֶּה, כִּי אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ אֵינָם מְפַחֲדִים מֵאַף אֶחָד, וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁפָּגְשׁוּ זֶה אֶת זֶה, הַיְנוּ הַמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת וְהַגִּבּוֹר, הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמָחוֹת — עַל הָאַחְדוּת שֶׁנִּתְאַחֲדוּ יַחַד, וּבְכִיּוֹת — שֶׁעֲדַיִן אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ רְחוֹקִים. וְסִפֵּר הַגִּבּוֹר לְהַמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת, שֶׁהוּא כְּבָר פָּגַשׁ אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה וּכְבָר נַעֲשָׂה מֶלֶךְ, כִּי זוֹ הָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה לְהַגִּבּוֹר, כִּי יָדַע אֲשֶׁר הָעִקָּר הוּא הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם אֲנָשָׁיו, שֶׁרַק הֵם יְכוֹלִים לְטַהֵר אֶת כָּל הַזֶּבֶל וְהַלִּכְלוּךְ וְהַזֻּהֲמָה שֶׁנִּדְבַּק בָּאָדָם. וְדִבְּרוּ יַחַד הַמְּמֻנֶּה עִם הַגִּבּוֹר **אוֹדוֹת הַמְּדִינָה הַנַּ״ל שֶׁל עֲשִׁירוּת עַל שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁבָּאוּ לִשְׁטוּתִים כָּאֵלּוּ,** שֶׁעוֹשִׂים אֱלִיל מִכֶּסֶף וְזָהָב, שֶׁזֶּה עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. **הֵשִׁיב הַגִּבּוֹר לְהַמְּמֻנֶּה תְּשׁוּבָה הַנַּ״ל, שֶׁהֵשִׁיב לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה כַּנַּ״ל, הַיְנוּ שֶׁשָּׁמַע מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּי שֶׁנִּשְׁקַע בְּתַאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, אִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לָשׁוּב וְלָצֵאת מִשָּׁם, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל** (שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ)**, עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיאָם מִזֶּה;** הַיְנוּ (וַיִּקְרָא כו, כה): ״וְהֵבֵאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית״; וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כג), שֶׁעַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית נוֹפְלִים לְתַאֲוַת מָמוֹן, וּכְשֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן, אָז נוֹפֵל לְאַנְפִּין חֲשׁוּכִין, מָרָה שְׁחוֹרָה וְעַצְבוּת, שֶׁזֶּה הוֹרֵג אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁרֹב בְּנֵי־אָדָם שֶׁנּוֹפְלִים בְּתַאֲוַת

שֶׁהַמְמֻנֶּה דִּבֵּר עִם הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב הַזְּמַן עִם בְּנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ"ל עוֹד יוֹתֵר, וְנָתַן לָהֶם הַגִּבּוֹר עוֹד אַרְכָּא וּזְמַן. אַחַר־כָּךְ מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה, הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר.

וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה, מִן הַגִּבּוֹר וְחָזַר הַמְמֻנֶּה אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל.

(וְגַם הַמְמֻנֶּה הַזֶּה בְּוַדַּאי הוֹכִיחַ אוֹתָם עַל דַּרְכָּם הָרָעָה, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוַת־מָמוֹן, אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בָּזֶה מְאֹד מְאֹד כַּנַּ"ל, רַק מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הוֹכִיחוּ אוֹתָם הָרַבֶּה, הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְגַם הַמְמֻנֶּה, בְּלִבְּלוּ אוֹתָם, וְהָיוּ אוֹמְרִים: אַדְרַבָּא! הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ,

---

מָמוֹן, הֵם תָּמִיד מְשֻׁקָּעִים בְּעַצְבוּת וּבְמְרִירוּת וּבְדֶאָגוֹת הַמְכַלִּים אֶת כֹּחָם, כִּי תָּמִיד מְקַנְּאִים בִּבְנֵי אָדָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כֶּסֶף וְזָהָב, וְשׂוֹכְחִים שֶׁכָּל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב בָּא רַק מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (חַגַּי ב, ח): "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָ"ה צְבָאוֹת"; וְהִרְחִיבוּ הַזְּמַן עוֹד יוֹתֵר, הַיְנוּ שֶׁהַמְמֻנֶּה דִּבֵּר עִם הַגִּבּוֹר לְהַרְחִיב הַזְּמַן עִם בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל עוֹד יוֹתֵר, וְנָתַן לָהֶם הַגִּבּוֹר עוֹד אַרְכָּא וּזְמַן; כִּי בֶּאֱמֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָפֵץ שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְחֶזְקֵאל לג, יא): "חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָ"י אֱלֹקִי"ם, אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע, כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה"; אַחַר־כָּךְ מָסְרוּ סִימָנִים זֶה לָזֶה הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר, שֶׁאַפְלוּ שֶׁיֵּלְכוּ זֶה מִזֶּה, עֲדַיִן יִהְיֶה בֵּינֵיהֶם קֶשֶׁר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכְּחוּ אֶחָד מֵהַשֵּׁנִי, וְיֵדְעוּ אֶחָד מֵהַשֵּׁנִי.

וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה מִן הַגִּבּוֹר, וְחָזַר הַמְמֻנֶּה אֶל הַמְּדִינָה הַנַּ"ל (וְגַם הַמְמֻנֶּה הַזֶּה בְּוַדַּאי הוֹכִיחַ אוֹתָם עַל דַּרְכָּם הָרָעָה, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, אַךְ לֹא הוֹעִיל לָהֶם כְּלָל, כִּי כְּבָר נִשְׁקְעוּ בָּזֶה מְאֹד מְאֹד כַּנַּ"ל, כִּי מִי שֶׁנִּתְעָה בְּתַאֲוָה זוֹ, קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, רַק מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר הוֹכִיחוּ אוֹתָם הָרַבֶּה, הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְגַם הַמְמֻנֶּה, וְלָכֵן הַדִּבּוּרִים רַבִּים שֶׁדִּבְּרוּ עִמָּהֶם, בִּלְבְּלוּ אוֹתָם, כִּי כְּשֶׁמְּדַבְּרִים דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, וּמוֹכִיחִים בְּתוֹכְחָה שֶׁל אַהֲבָה אֶת אֵלּוּ שֶׁרְחוֹקִים מֵהַקְּדֻשָּׁה, עַל־יְדֵי־זֶה לְבַסּוֹף פּוֹעֲלִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל לְמוֹהַרְנַ"תְ זַ"ל, שֶׁיְּדַבֵּר עִם בְּנֵי־אָדָם,

אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵם הָיוּ אוֹחֲזִים בְּדַעְתָּם בְּחָזְקָה וְלֹא הָיוּ רוֹצִים כְּלָל לָשׁוּב מִטָּעוּתָם הָרָעָה, אַךְ הָיוּ אוֹמְרִים לְמוֹכִיחֵיהֶם הַנַּ"ל: אַדְרַבָּא! אִם הוּא כְּדַעְתְּכֶם, שֶׁאֲנַחְנוּ בְּטָעוּת וּבְמִבּוּכָה גְּדוֹלָה אִם־כֵּן הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ). **וְנָתַן לָהֶם עֵצָה** (הַיְנוּ הַמְמֻנֶּה נָתַן עֵצָה לִבְנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ"ל), **בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הַכֹּחַ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר מֵהֵיכָן הוּא מְקַבֵּל כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ, וְסִפֵּר לָהֶם עִנְיַן הַחֶרֶב הַנַּ"ל, שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ. בְּכֵן גֵּלֵךְ אֲנִי וְאַתֶּם אֶל מְקוֹם הַחֶרֶב, וְעַל־יְדֵי זֶה תּוּכְלוּ לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדּוֹ. וְכַוָּנַת הַמְמֻנֶּה הָיָה, שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְשָׁם, יוּכְלוּ לָשׁוּב וְלָצֵאת עַל־יְדֵי זֶה מִטָּעוּתָם כַּנַּ"ל** (כִּי עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב הַזֹּאת, עַל־יְדֵי זֶה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהֵבִין מוֹהַרְנַ"תְּ זַ"ל, שֶׁבְּוַדַּאי פּוֹעֲלִים לְבַסּוֹף עִם אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁדִּבְּרוּ עִמָּהֶם. וְהָיוּ אוֹמְרִים אַנְשֵׁי מְדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת: אַדְרַבָּה, הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהֵם הָיוּ אוֹחֲזִים בְּדַעְתָּם בְּחָזְקָה, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים כְּלָל לָשׁוּב מִטָּעוּתָם הָרָעָה, אַךְ הָיוּ אוֹמְרִים לְמוֹכִיחֵיהֶם הַנַּ"ל: אַדְרַבָּה, אִם הוּא כְּדַעְתְּכֶם, שֶׁאֲנַחְנוּ בְּטָעוּת וּבְמִבּוּכָה גְּדוֹלָה, אִם־כֵּן הוֹצִיאוּ נָא אוֹתָנוּ מִטָּעוּתֵנוּ); מִכָּאן רוֹאִים, שֶׁאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ מִלְּדַבֵּר וּלְהוֹכִיחַ אֶת אֵלּוּ שֶׁנָּפְלוּ בְּעִמְקֵי עֲמָקִים, בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, כִּי כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁמְּדַבְּרִים עִם אֵלּוּ הָרְחוֹקִים, אַף שֶׁבְּתְחִלָּה נִדְמֶה שֶׁלֹּא פּוֹעֲלִים כְּלָל, עִם כָּל זֹאת אִם מְדַבְּרִים יוֹם אַחַר יוֹם, בְּוַדַּאי לְבַסּוֹף הַדִּבּוּרִים עוֹשִׂים רֹשֶׁם וּפוֹעֲלִים. וְנָתַן לָהֶם עֵצָה (הַיְנוּ הַמְמֻנֶּה נָתַן עֵצָה לִבְנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל), בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הַכֹּחַ שֶׁל זֶה הַגִּבּוֹר, מֵהֵיכָן הוּא מְקַבֵּל כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ; וְסִפֵּר לָהֶם עִנְיַן הַחֶרֶב הַנַּ"ל, שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַגִּבּוֹר כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ. בְּכֵן גֵּלֵךְ אֲנִי וְאַתֶּם אֶל מְקוֹם הַחֶרֶב, כִּי הֲרֵי הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת הָיְתָה לוֹ עֲשִׁירוּת מֻפְלֶגֶת, וְאַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁנָּפְלוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, לָקְחוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וְהָיוֹת שֶׁהוּא רָצָה לְתַקֵּן אוֹתָם, לָכֵן אָמַר לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם גֵּלֵךְ אֶל מְקוֹם הַחֶרֶב, וְעַל־יְדֵי־זֶה תּוּכְלוּ לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגְדּוֹ. וְכַוָּנַת הַמְמֻנֶּה הָיָה, שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ לְשָׁם, יוּכְלוּ לָשׁוּב וְלָצֵאת עַל־יְדֵי־זֶה מִטָּעוּתָם כַּנַּ"ל (כִּי עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֶרֶב

יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוַת־מָמוֹן כַּנַּ״ל) **וְקִבְּלוּ דְּבָרָיו** (הַיְנוּ בְּנֵי־הַמְּדִינָה קִבְּלוּ עֲצַת הַמְמֻנֶּה לֵילֵךְ עִמּוֹ אֶל הַחֹרֶב הַנַּ״ל).

וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה, וּבְנֵי־הַמְּדִינָה שָׁלְחוּ עִמּוֹ אֶת גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה, שֶׁהֵם אֶצְלָם אֱלֹקוּת (וּבְוַדַּאי הָיוּ הוֹלְכִים עִם תַּכְשִׁיטֵי כֶּסֶף וְזָהָב, שֶׁהָיוּ תְּלוּיִים עֲלֵיהֶם, כִּי זֶה הָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם) **וְהָלְכוּ יַחַד.**

וְהוֹדִיעַ הַמְמֻנֶּה הַדָּבָר הַזֶּה לְהַגִּבּוֹר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ מְקוֹם הַחֹרֶב, וְכַוָּנָתוֹ, אוּלַי יִזְכֶּה בְּדַרְךְ הִלּוּכוֹ לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו. עָנָה וְאָמַר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַזֹּאת, עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא מִתַּאֲוַת מָמוֹן כַּנַּ״ל) וְקִבְּלוּ דְּבָרָיו (הַיְנוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה קִבְּלוּ עֲצַת הַמְמֻנֶּה לֵילֵךְ עִמּוֹ אֶל הַחֹרֶב הַנַּ״ל); כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳), כִּי הַצַּדִּיק יוֹרֵד אֶל הַצְּנוּר שֶׁל הָרָשָׁע, וּמְשַׁבֵּר אֶת תַּאֲוָתוֹ, וְלָכֵן יַעַן שֶׁאֵלּוּ שֶׁנָּפְלוּ לְתַאֲוַת מָמוֹן לָקְחוּ אוֹתוֹ לַמֶּלֶךְ וְהֶאֱמִינוּ בּוֹ, לָכֵן הִסְכִּימוּ לָלֶכֶת עִמּוֹ, כִּי חָשְׁבוּ שֶׁגַּם הוּא שָׁקוּעַ בְּתַאֲוַת מָמוֹן מֵרֹב הָעֲשִׁירוּת שֶׁהָיְתָה לוֹ. וְהָלַךְ הַמְמֻנֶּה, וּבְנֵי הַמְּדִינָה שָׁלְחוּ עִמּוֹ אֶת גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה, שֶׁהֵם אֶצְלָם אֱלֹקוּת (וּבְוַדַּאי הָיוּ הוֹלְכִים עִם תַּכְשִׁיטֵי כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהָיוּ תְּלוּיִים עֲלֵיהֶם, כִּי זֶה הָיָה הָעִקָּר אֶצְלָם) וְהָלְכוּ יַחַד; כִּי כֵן דַּרְכֵי הָעוֹלָם, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְּשֻׁקָּע יוֹתֵר בְּהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, מִתְקַשֵּׁט בָּזֶה שֶׁתּוֹלֶה עַל גּוּפוֹ כָּל מִינֵי תַּכְשִׁיטֵי כֶּסֶף וְזָהָב, שֶׁהֵם כְּלַל אוֹתִיּוֹת הַיְוָנִים, שֶׁהוֹלְכִים עִמָּהֶם וּמִתְפָּאֲרִים בָּהֶם, לְהַרְאוֹת אֶת חֲשִׁיבוּתָם.

וְהוֹדִיעַ הַמְמֻנֶּה הַדָּבָר הַזֶּה לְהַגִּבּוֹר, בַּאֲשֶׁר שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ מְקוֹם הַחֹרֶב, וְכַוָּנָתוֹ, אוּלַי יִזְכֶּה בְּדַרְךְ הִלּוּכוֹ לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו; כִּי זֶה עִקַּר הַשְׁלֵמוּת שֶׁל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיְתָה בָּהֶם אַהֲבָה וְאַחְדוּת כָּזוֹ, שֶׁכָּל תַּכְלִיתָם הָיְתָה לְחַפֵּשׂ וְלִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת אֲנָשָׁיו, וְכָךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת

הַגִּבּוֹר: גַּם אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּךְ. וְשִׁנָּה הַגִּבּוֹר עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבִינוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָלְכוּ עִם הַמַּמָּנָה, שֶׁזֶּהוּ הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל, עַל־כֵּן שִׁנָּה עַצְמוֹ, וְהָלַךְ גַּם־כֵּן עִם הַמַּמָּנָה. וְנִתְיַשְּׁבוּ שִׁיּוּדִיעוּ הַדָּבָר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהוֹדִיעוּ לוֹ, וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ עִמָּם, וְהָלַךְ אֲלֵיהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְצִוָּה הַבַּעַל־תְּפִלָּה לָאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה, שֶׁיַּצְלִיחַ הַשֵּׁם דַּרְכָּם, שֶׁיִּזְכּוּ לִמְצֹא הַמֶּלֶךְ עִם

נַחְרֵי אַפְרְסְמוֹן

עֲבוֹדַת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל — לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהִתְאַחֵד יַחַד עִם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, לְהַחֲזִיק בְּאֶחָד — בְּאַחְדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְאַחְדוּת עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל]. עָנָה וְאָמַר הַגִּבּוֹר: גַּם אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּךְ, כִּי הֲרֵי גַּם הוּא הָיָה מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְרָצָה גַּם הוּא לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ וּשְׁאָר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְשִׁנָּה הַגִּבּוֹר עַצְמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבִינוּ אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָלְכוּ עִם הַמַּמָּנָה, שֶׁזֶּהוּ הַגִּבּוֹר הַנַּ״ל, עַל־כֵּן שִׁנָּה עַצְמוֹ, וְהָלַךְ גַּם־כֵּן עִם הַמַּמָּנָה, [רוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ שֶׁכָּל עִנְיַן מִדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁבָּא עַל הָאָדָם, זֶה רַק בְּהִתְלַבְּשׁוּת, כִּי אִם אָדָם הָיָה דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיָה מְפַחֵד מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, וּמַה שֶּׁהָאָדָם מְפַחֵד, זֶה רַק מִפְּנֵי שֶׁמַּפְרִיד אֶת הַדָּבָר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְעֵין הַטִּפּשׁ שֶׁפּוֹחֵד מֵהַמַּקֵּל, אֲבָל הֶחָכָם אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא פּוֹחֵד מִמִּי שֶׁמַּחֲזִיק אֶת הַמַּקֵּל, כִּי הַגִּבּוֹר הִלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בִּלְבוּשִׁין, עַד שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתוֹ, וְהָלַךְ עִמָּהֶם]. וְנִתְיַשְּׁבוּ הַמַּמָּנָה עַל הָאוֹצָרוֹת וְהַגִּבּוֹר, שֶׁיּוֹדִיעוּ הַדָּבָר לְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהֵם הוֹלְכִים לְחַפֵּשׂ אֶת הַמֶּלֶךְ וּשְׁאָר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְהוֹדִיעוּ לוֹ שֶׁהֵם הוֹלְכִים. וְאָמַר הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁגַּם הוּא יֵלֵךְ עִמָּם, כִּי אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הָיוּ מְקֻשָּׁרִים זֶה בָּזֶה, וְכִינָן שֶׁשָּׁמְעוּ אֶחָד מֵהַשֵּׁנִי שֶׁהוֹלְכִים יַחַד לְחַפֵּשׂ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו, הֶחְלִיטוּ שֶׁגַּם הֵם הוֹלְכִים. וְהָלַךְ אֲלֵיהֶם הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כְּדֵי שֶׁיֵּלְכוּ בְּיַחַד, אֲבָל קֹדֶם לָזֶה צִוָּה הַבַּעַל־תְּפִלָּה לַאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹ, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה שֶׁיַּצְלִיחַ הַשֵּׁם דַּרְכָּם, שֶׁיִּזְכּוּ

אֲנָשָׁיו הַנַּ״ל, כִּי תָּמִיד הָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה מִתְפַּלֵּל עַל זֶה, וְהָיָה מְצַוֶּה לַאֲנָשָׁיו, וְהָיָה מִתַּקֵּן לָהֶם תְּפִלּוֹת שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה. וְעַתָּה הִזְהִיר אוֹתָם בְּיוֹתֵר, כְּשֶׁהָלַךְ אֶל הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר, לֵילֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו כַּנַּ״ל, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה תָּמִיד לִזְכּוֹת לִמְצֹא אוֹתָם. וּבָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר הַנַּ״ל, וּבְוַדַּאי הָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל, וְהָלְכוּ שְׁלָשְׁתָּן יַחַד, דְּהַיְנוּ הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה; וְהָאֻלְקוֹת הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ הָעֲשִׁירִים גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה הַנַּ״ל (שֶׁהֵם נִקְרָאִים שָׁם בִּמְדִינָתָם אֱלֹקִים כַּנַּ״ל) **הָלְכוּ עִמָּהֶם.**

לְמִצֹא הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו הַנַּ״ל, כִּי תָּמִיד הָיָה הַבַּעַל־תְּפִלָּה מִתְפַּלֵּל עַל זֶה; כִּי זֶה עִקַּר תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים, שֶׁתִּתְגַּלֶּה מַלְכוּת שָׁמַיִם בָּעוֹלָם, לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ״י, וְשֶׁתִּהְיֶה אַהֲבָה בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עִם כָּל זֹאת הַצַּדִּיקִים מְבַקְּשִׁים גַּם אֶת אֲנָשֵׁיהֶם, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ אֲלֵיהֶם שֶׁיַּצְלִיחוּ, כִּי זוֹ תְּפִלַּת רַבִּים שֶׁפּוֹעֶלֶת לְמַעְלָה בְּיוֹתֵר, וְלָכֵן הָיָה מְצַוֶּה לַאֲנָשָׁיו, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עָלָיו שֶׁיַּצְלִיחַ, וְהָיָה מִתַּקֵּן לָהֶם תְּפִלּוֹת שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה, וַעֲתָּה הִזְהִיר אוֹתָם בְּיוֹתֵר, כְּשֶׁהָלַךְ אֶל הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר לֵילֵךְ עִמָּם לְבַקֵּשׁ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו כַּנַּ״ל, שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ עַל זֶה תָּמִיד, וְלֹא יַפְסִיקוּ לְהִתְפַּלֵּל לִזְכּוֹת לִמְצֹא אוֹתָם, הַיְנוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת אֲנָשָׁיו. וּבָא הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר הַנַּ״ל, וּבְוַדַּאי הָיָה בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל, שִׂמְחָה — שֶׁפָּגְשׁוּ זֶה אֶת זֶה, וּבְכִיּוֹת — עַל שֶׁעֲדַיִן לֹא מָצְאוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת שְׂאָר הָאֲנָשִׁים. וְהָלְכוּ שְׁלָשְׁתָּן יַחַד, דְּהַיְנוּ הַמְּמֻנֶּה וְהַגְּבוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהָאֻלְקוֹת הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ הָעֲשִׁירִים גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה הַנַּ״ל (שֶׁהֵם נִקְרָאִים שָׁם בִּמְדִינָתָם אֱלֹקִים כַּנַּ״ל) הָלְכוּ עִמָּהֶם, כִּי כְּפִי גְּדֻלָּתָם הָיוּ יְכוֹלִים לְהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשִׁים, עַד שֶׁגַּם אִלּוּ הַטִּפְּשִׁים, שֶׁעָשׂוּ אֶת עַצְמָם לֵאלֹהוּת, לֹא יַרְגִּישׁוּ כְּלָל מִי הֵם הַהוֹלְכִים עִמָּהֶם. וְכֵן הוּא בְּכָל דּוֹר

וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלָּכוּ. וּבָאוּ לְמְדִינָה אַחַת, וְהָיוּ שָׁם שׁוֹמְרִים סְבִיב הַמְּדִינָה, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם. הֵשִׁיבוּ הַשּׁוֹמְרִים, שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי־הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם כַּנַּ"ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם, שֶׁעִקַּר הוּא הַחָכְמָה, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם חָכָם גָּדוֹל לְמֶלֶךְ, וְזֶה מְקֻרוֹב

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וָדוֹר, שֶׁגְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים הַדְּבֵקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, בְּטֵלִים וּמְבֻטָּלִים לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, יְכוֹלִים לְהוֹרִיד אֶת עַצְמָם אֶל הַמּוֹן־עַם הַמְשֻׁקָּעִים וּמִתְעָבִים בְּהֶבְלֵיהֶם וּבְתַאֲוֹתֵיהֶם, וְהֵם אֲפִלּוּ לֹא יַרְגִּישׁוּ מִי מִסְתּוֹבֵב בֵּינֵיהֶם, כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, יְכוֹלִים לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמָם בִּלְבוּשִׁים כָּאֵלּוּ, עַד שֶׁלֹּא תּוּפְסִים אֶת מַעֲלָתָם כְּלָל.

וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלָּכוּ, הַיְנוּ הַבַּעַל תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר וְהַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת וּשְׁלִיחֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וּבָאוּ לְמְדִינָה אַחַת, וְהָיוּ שָׁם שׁוֹמְרִים סְבִיב הַמְּדִינָה, כִּי כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה יֵשׁ לָהּ שׁוֹמְרִים מִסָּבִיב, שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ אֲנָשִׁים בִּלְתִּי רְצוּיִים, [וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא עוֹלָם וּמְדִינָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ, לָשִׂים שׁוֹמְרִים סְבִיבוֹ, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהִכָּנֵס בּוֹ הַתַּאֲוֹת רָעוֹת וְהַמִּדּוֹת רָעוֹת]. וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ הַשּׁוֹמְרִים, שֶׁבְּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, שֶׁאָז נִפְרְדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם לְמִינֵיהֶם כַּנַּ"ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם, שֶׁעִקַּר הוּא הַחָכְמָה, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם חָכָם גָּדוֹל לְמֶלֶךְ, כִּי חָכְמָה הוּא דָּבָר יָקָר מְאֹד, וְעִקַּר הַחָכְמָה אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן לה) אֵינָהּ אֶלָּא חָכְמוֹת אֱלֹקוּת, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ אֶת חָכְמַת אֱלֹקוּת, אֲזַי נִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פב), שֶׁעִקַּר הַחָכְמָה, שֶׁיֵּדַע אֲשֶׁר כ"חַ־מָ"ה, [שֶׁזֶּה אוֹתִיּוֹת חָכְמָ"ה], שֶׁאָדָם צָרִיךְ לָדַעַת, שֶׁכֹּחִי מַה גָּדְלוּ יִתְבָּרַךְ, וְאָז יֵלֵךְ לוֹ תָּמִיד כְּסֵדֶר, כִּי עִקַּר מַה שֶּׁהוֹלֵךְ לָאָדָם שֶׁלֹּא כְּסֵדֶר —

מָצְאוּ חָכָם גָּדוֹל מֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד, וּמָחַל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי אֶצְלָם הָיָה הָעִקָּר הַחָכְמָה, וּמֵאַחַר שֶׁמָּצְאוּ חָכָם מֻפְלָג כָּזֶה, עַל־כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְאָמְרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ"ל (הֵיְנוּ הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה): **שֶׁנִּרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם שֶׁלָּנוּ** (דְּהַיְנוּ הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל), **וּבְקָשׁוּ אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ. וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת. וּבָאוּ** (אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה) **אֶל הֶחָכָם, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְהִכִּירוּ זֶה**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲצָמוֹ מְצִיאוּת, וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא חָכָם. אֲבָל בֶּאֱמֶת כְּבָר אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כא, ל): "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד הַוָ"ה"; דָּבָר שֶׁהוּא נֶגֶד הַוָ"ה, אֵין בָּזֶה לֹא חָכְמָה וְלֹא תְּבוּנָה וְלֹא עֵצָה, כִּי עִקַּר הַחָכְמָה הוּא רַק לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי לָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלִירֹא וְלִפְחֹד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א' טז, ל): חִ"ילוּ מִ'לְפָנָיו כָּ'ל הָ'אָרֶץ — רֵאשִׁי תֵּבוֹת: חָכְמָ"ה; כִּי עִקַּר הַחָכְמָה הוּא רַק לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִירֹא וְלִרְעֹד וְלִפְחֹד רַק מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן אֵלּוּ הָיוּ הַחֲכָמִים שֶׁהִגִּיעוּ אֶל הַתַּכְלִית, אֲשֶׁר הָעִקָּר הוּא חָכְמָה, וְזֶה מִקָּרוֹב מָצְאוּ חָכָם גָּדוֹל, מֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד. וּמָחַל לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי אֶצְלָם הָיָה הָעִקָּר הַחָכְמָה, וּמֵאַחַר שֶׁמָּצְאוּ חָכָם מֻפְלָג כָּזֶה, עַל־כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי הוּא הָיָה הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּבְרַבּוֹתֵי הֶחְדִּיר בָּהֶם אֶת הַחָכְמָה אֲמִתִּית, שֶׁהִיא חָכְמַת אֱלֹקוּת, לִהְיוֹת בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְאָמְרוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה הַנַּ"ל (הֵיְנוּ הַמְמֻנֶּה וְהַגִּבּוֹר וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה), שֶׁנִּרְאִין הַדְּבָרִים, שֶׁזֶּהוּ הֶחָכָם שֶׁלָּנוּ (דְּהַיְנוּ הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל), וּבְקָשׁוּ אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ; וְהֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ. וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת. וּבָאוּ (אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה) אֶל הֶחָכָם, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתָהּ

אֶת זֶה, כִּי הֶחָכָם הַזֶּה הָיָה הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל, כִּי בָּכוּ אֵיךְ זוֹכִים לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הַנַּ״ל, וְשָׁאֲלוּ אֶת הֶחָכָם, אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִן הַיָּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְהֵשִׁיב לָהֶם, שֶׁהַיָּד הוּא אֶצְלוֹ, אַךְ מֵעֵת שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ עַל־יְדֵי הָרוּחַ סְעָרָה כַּנַּ״ל, שֶׁאָז נֶעְלַם מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, מֵאָז הוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל בְּתוֹךְ הַיָּד, כִּי הִיא שַׁיָּכָה רַק אֶל הַמֶּלֶךְ, רַק שֶׁחָקַק תַּבְנִית הַיָּד עַל אֶבֶן, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה קְצָת לְצָרְכֵי עֲנְיָנוֹ, אֲבָל בְּהַיָּד אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל כְּלָל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַמְּדִינָה, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי הֶחָכָם הַזֶּה הָיָה הֶחָכָם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שְׂמָחוֹת וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל, כִּי בָּכוּ אֵיךְ זוֹכִים לִמְצֹא אֶת הַמֶּלֶךְ עִם כָּל הַנַּ״ל, וְשָׁאֲלוּ אֶת הֶחָכָם, אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מִן הַיָּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְהֵשִׁיב לָהֶם, שֶׁהַיָּד הוּא אֶצְלוֹ, שֶׁזֶּה כְּלַל חָכְמַת הַקַּבָּלָה, חָכְמַת הָאֱלֹקוּת, שֶׁיֵּדְעוּ אֵיךְ לַעֲלוֹת מֵעוֹלָם לְעוֹלָם, שֶׁהַיָּד הַזּוֹ הִיא סוֹד (יְשַׁעְיָה נא, טז): ״וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךְ לִנְטֹעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹּד אָרֶץ״; אַךְ מֵעֵת שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ עַל־יְדֵי הָרוּחַ סְעָרָה כַּנַּ״ל, שֶׁאָז נֶעְלַם מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳ כַּנַּ״ל, מֵאָז הוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל בְּתוֹךְ הַיָּד, כִּי הִיא שַׁיָּכָה רַק אֶל הַמֶּלֶךְ, כִּי בִּזְמַן הַגָּלוּת אֲשֶׁר הַהֶעְלֵם וְהַהֶסְתֵּר מִתְגַּבֵּר כָּל־כָּךְ בָּעוֹלָם, וְהַקְּלִפּוֹת מְמַלְאוֹת אֶת חֲלָלוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲפִלּוּ אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים אֶת רָזֵי וְסִתְרֵי חָכְמוֹת נִסְתָּרוֹת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאֶת פַּרְצוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאֶת בְּנְיַן הַבְּרִיאָה וְכוּ׳, הֵם מַעֲלִימִים וּמַסְתִּירִים אֶת הַחָכְמָה הַזֹּאת מֵעַיִן כָּל חַי. רַק שֶׁחָקַק תַּבְנִית הַיָּד עַל אֶבֶן, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה קְצָת לְצָרְכֵי עֲנְיָנוֹ, שֶׁזֶּה כְּלַל סִפְרֵי קַבָּלָה, שֶׁהֵם רַק דֻּגְמַת תַּבְנִית הַיָּד, אֲבָל בְּהַיָּד עַצְמָהּ, שֶׁזֶּה עֶצֶם חָכְמַת אֱלֹקוּת, אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל כְּלָל, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ה׳) עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים לא, יט): ״תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי שָׁקֶר״ וְגוֹ׳, אִתְפָּרְכָן, אִתְחָרְשָׁן, אִשְׁתַּתְּקָן, אִתְפָּרְכָן,

וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם אֵיךְ נִתְגַּלְגֵּל וּבָא לְכָאן, וְסִפֵּר לָהֶם, שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ־סְעָרָה הַנַּ"ל, הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, (וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ עָבַר עַל כֻּלָּם, רַק עַל אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה, הַיְנוּ הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר וְהַמְמֻנֶּה לֹא עָבַר) **עַד שֶׁמְּצָאוּ אוֹתוֹ בְּנֵי־הַמְּדִינָה אֵלּוּ וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ כַּנַּ"ל, וְלֵעֵת עַתָּה הוּא צָרִיךְ לְהַנְהִיג אוֹתָם**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

אִתְחָרְשָׁן וְכוּ' אִשְׁתַּתְּקָן כְּמַשְׁמָעוֹ, "הַדִּבְּרוֹת עַל צַדִּיק" — חַי הָעוֹלָמִים, "עָתָק" — שֶׁהֶעְתִּיק בִּבְרִיּוֹתָיו, "בְּגַאֲוָה" — אֶתְמְהָה, בִּשְׁבִיל לְהִתְגָּאוֹת, וְלוֹמַר אֲנִי דּוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, "וָבוּז" — אֶתְמְהָה, מְבַזֶּה עַל כְּבוֹדִי, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא: כָּל הַמִּתְכַּבֵּד בִּקְלוֹן חֲבֵרוֹ, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם אֵיךְ נִתְגַּלְגֵּל וּבָא לְכָאן, כִּי כָּל סִבָּה יֵשׁ לָהּ מְסַבֵּב, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פִּזֵּר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל חֶלְקֵי הָעוֹלָם, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת נִצּוֹצוֹת הַשַּׁיְכִים לְשֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים פז:): מַאי דִּכְתִיב (שׁוֹפְטִים ה, יא) "צִדְקֹת פְּרָזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל", צְדָקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁפִּזְּרָן לְבֵין הָאֻמּוֹת; וּמוּבָא, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל הַנִּצּוֹצוֹת אֶל שָׁרְשָׁם, הַיְנוּ כִּי בְּכָל מָקוֹם יֵשׁ אֱלֹקוּת, כִּי בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ לֹא הָיָה קִיּוּם לָעוֹלָם כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נְחֶמְיָה ט, ו): "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם"; כְּשֶׁבֵּר יִשְׂרָאֵל בָּא לְאֵיזֶה מָקוֹם, וְהוּא מַדְבִּיק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַעֲלֶה אֶת כָּל הַמָּקוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיר בִּתְשׁוּבָה אֶת כָּל הַגָּרִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה, אִם רַק יְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וַאֲפִלּוּ אֶת אֻמּוֹת הָעוֹלָם הַנִּמְצָאִים שָׁם, הוּא יָכוֹל לְהַחְדִּיר בָּהֶם אַחְדּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּסוֹד: "לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ"י"; וְלָכֵן שָׁאֲלוּ אֶת הֶחָכָם: אֵיךְ נִתְגַּלְגֵּל שֶׁבָּאתָ לְפֹה, וְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ סִבָּה מְסוֹבֶב כָּל הַסִּבּוֹת, שֶׁמְּסַבֵּב שֶׁאָדָם הַזֶּה יִהְיֶה דַּיְקָא בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְהַכֹּל כְּדֵי לְתַקֵּן מַה שֶּׁעָלָיו לְתַקֵּן. וְסִפֵּר לָהֶם, שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ"ל, הָלַךְ בַּאֲשֶׁר הָלַךְ, (וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ עָבַר עַל כֻּלָּם, רַק עַל אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה, הַיְנוּ: הַבַּעַל־תְּפִלָּה וְהַגִּבּוֹר וְהַמְמֻנֶּה לֹא עָבַר), עַד שֶׁמְּצָאוּ אוֹתוֹ בְּנֵי הַמְּדִינָה אֵלּוּ, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ כַּנַּ"ל, וְלֵעֵת עַתָּה הוּא צָרִיךְ לְהַנְהִיג אוֹתָם

לְפִי דַּרְכָּם, כְּפִי דֶּרֶךְ חָכְמָתָם, עַד אֲשֶׁר בִּרְבוֹת הַזְּמַן יָשִׁיב אוֹתָם אֶל הָאֱמֶת.

וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם עַל אוֹדוֹת בְּנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בִּשְׁטוּת וַעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ"ל, וְאָמְרוּ: אִלְמָלֵא לֹא נִתְבַּדַּרְנוּ וְנִתְפַּזַּרְנוּ, כִּי־אִם בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה לְהַחֲזִיר אוֹתָהּ לְמוּטָב, הָיָה דַּי לָנוּ בָּזֶה, כִּי נִתְטַפְּשׁוּ וְנִתְעוּ כָּל־כָּךְ, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל, כֻּלָּם נִתְעוּ וְנָבוֹכוּ, וּצְרִיכִים לְתַקְּנָם לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם וּלְהַחֲזִירָם אֶל הַתְּכִלִּית הָאֲמִתִּי, כִּי אֲפִלּוּ הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם חָכְמָה לְתַכְלִית, גַּם הֵם לֹא הִשִּׂיגוּ הַתְּכִלִּית

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

לְפִי דַּרְכָּם, כְּפִי דֶּרֶךְ חָכְמָתָם, עַד אֲשֶׁר בִּרְבוֹת הַזְּמַן יָשִׁיב אוֹתָם אֶל הָאֱמֶת; כִּי בֶּאֱמֶת אִלּוּ הַחֲכָמִים, הָיוּ חֲכָמִים בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהֵם חָכְמוֹת שֶׁל מַה בְּכָךְ, כִּי כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁאֵינָן קְשׁוּרוֹת לֶאֱלֹקוּת, אֵינָן חָכְמוֹת כְּלָל, וַאֲפִלּוּ הַחָכְמוֹת שֶׁיּוֹצֵאת מֵהֶן תּוֹעֶלֶת לָעוֹלָם, כְּגוֹן: שֶׁמַּמְצִיאִים הַחֲכָמִים כָּל מִינֵי כֵּלִים וְכוּ', עִם כָּל זֹאת אִם לֹא מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּזֶה לְקַדֵּשָׁה, לְהַשִּׂיג אֶת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הַכֹּל חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל. וְזוֹ הָיְתָה הַכִּתָּה שֶׁל הַחֲכָמִים, שֶׁהִמְצִיאוּ בְּחָכְמָתָם כָּל מִינֵי דְּבָרִים, אֲבָל הָיָה בָּזֶה אֱלֹקוּת. וְהֶחָכָם הָאֲמִתִּי שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הָלַךְ אִתָּם כְּפִי חָכְמָתָם, וּלְאַט לְאַט מַחְדִּיר בָּהֶם גִּלּוּי אֱלֹקוּת, עַד שֶׁיְּבִינוּ אֲשֶׁר עִקַּר הַחָכְמָה אֵינָהּ אֶלָּא חָכְמַת אֱלֹקוּת, בְּסוֹד (קֹהֶלֶת ז, יב): "הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ"; וְדִבְּרוּ עִם הֶחָכָם אוֹדוֹת בְּנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, שֶׁנִּתְעוּ וְנָבוֹכוּ כָּל־כָּךְ בִּשְׁטוּת וַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ"ל, וְאָמְרוּ: אִלְמָלֵא לֹא נִתְבַּדַּרְנוּ וְנִתְפַּזַּרְנוּ, כִּי אִם בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, לְהַחֲזִיר אוֹתָהּ לְמוּטָב, הָיָה דַּי לָנוּ בָּזֶה, כִּי נִטַּפְּשׁוּ וְנִתְעוּ כָּל־כָּךְ, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל כֻּלָּם נִתְעוּ וְנָבוֹכוּ, וּצְרִיכִים לְתַקְּנָם, לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם, וּלְהַחֲזִירָם אֶל הַתְּכִלִּית הָאֲמִתִּית, כִּי אֲפִלּוּ הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם חָכְמָה לְתַכְלִית, גַּם הֵם לֹא הִשִּׂיגוּ

הָאֲמִתִּי וּצְרִיכִין תִּקּוּן וּתְשׁוּבָה, כִּי בָּחֲרוּ בְּחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסִית, אַךְ מִכָּל הַטָּעוּתִים הַנַּ"ל הוּא בְּנָקֵל יוֹתֵר לַהֲשִׁיבָם מִטָּעוּתָם וּלְהַחֲזִירָם אֶל הָאֱמֶת, אֲבָל אֵלּוּ נִתְעוּ בַּעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁל מָמוֹן וְנִשְׁקְעוּ בָּהּ כָּל־כָּךְ כְּכָל הַנַּ"ל, עַד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָם מִזֶּה כַּנַּ"ל. (וְגַם הֶחָכָם הֵשִׁיב לָהֶם שֶׁשָּׁמַע גַּם־כֵּן מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲוֹוֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא, אֲבָל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַתַּכְלִית הָאֲמִתִּי, וּצְרִיכִין תִּקּוּן וּתְשׁוּבָה, כִּי בָּחֲרוּ בְּחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסִית, אַךְ מִכָּל הַטָּעוּתִים הַנִּזְכָּרִים לָעֵיל הוּא בְּנָקֵל יוֹתֵר לַהֲשִׁיבָם מִטָּעוּתָם, וּלְהַחֲזִירָם אֶל הָאֱמֶת, אֲבָל אֵלּוּ נִתְעוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן, וְנִשְׁקְעוּ בָּהּ כָּל־כָּךְ כְּכָל הַנַּ"ל, עַד שֶׁאִי־אֶפְשָׁר לַהֲשִׁיבָם מִזֶּה כַּנַּ"ל; הַיְנוּ שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ לְכָל אֶחָד אֶת הַתַּאֲוָה רָעָה וְהַמִּדָּה רָעָה שֶׁשַּׂיֶּכֶת אֵלָיו, וְאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ כָּל אֶחָד מֵהֶם עוֹסֵק לְתַקֵּן אֶת כָּל כִּתָּה וְכִתָּה לְפִי בְּחִינָתוֹ, לָצֵאת מֵהַתַּאֲוָה וְהַמִּדָּה רָעָה שֶׁנִּלְכְּדָה הַכִּתָּה הַזֹּאת, אֲבָל בְּעִנְיַן תַּאֲוַת מָמוֹן, כֻּלָּם נִתְפְּסוּ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כג), שֶׁבְּעִנְיַן תַּאֲוַת מָמוֹן כֻּלָּם נִלְכְּדוּ, וְזוֹ עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְכָל אֶחָד הוּא בַּעַל חוֹב, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ חַי בִּמְזֻמָּן, הוּא חַי בְּתַאֲוָתוֹ, וְכָל יְמֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לְמַלֵּא אֶת תַּאֲוָתָם, וּלְשַׁלֵּם חוֹב תַּאֲוָתָם, כִּי מִי שֶׁנּוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, קָשֶׁה לוֹ מְאֹד לָצֵאת מִזֶּה, כִּי יֵשׁ לוֹ מָנָה רוֹצֶה מָאתַיִם, וְכֵן תָּמִיד רוֹצֶה כָּפוּל מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, כִּי עוֹד לֹא נִמְצָא אָדָם, שֶׁיִּתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּל טוּב, כִּי אֲפִלּוּ הָעֲשִׁירִים הַכִּי גְּדוֹלִים, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת לֹא חָסֵר לָהֶם כָּל טוּב, עִם כָּל זֹאת הֵם תָּמִיד בּוֹכִים וּמְבַכִּים עַל גּוֹרָלָם הָרָע, וְאֵיךְ שֶׁהַמַּצָּב שֶׁלָּהֶם בְּכִי רָע, וְקָשֶׁה וְכָבֵד לָהֶם מְאֹד מְאֹד. וְלָכֵן בְּתַאֲוַת מָמוֹן כֻּלָּם נִלְכְּדוּ, וְקָשֶׁה וְכָבֵד לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵהַתַּאֲוָה הַזּוֹ, כִּי עָשׂוּ מִתַּאֲוַת מָמוֹן עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, לֹא־כֵן מִי שֶׁדָּבוּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא אֵינוֹ דּוֹאֵג דַּאֲגוֹת חִנָּם, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ שֶׁפַע כָּפוּל, כִּי הַמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לוֹ תָּמִיד שֶׁפַע גָּדוֹל. (וְגַם הֶחָכָם הֵשִׁיב לָהֶם, שֶׁשָּׁמַע גַּם־כֵּן מֵהַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲוֹוֹת אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא,

מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ, כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל). **וְנִתְרַצָּה הֶחָכָם גַּם־כֵּן לֵילֵךְ עִמָּהֶם, וְהָלְכוּ אַרְבַּעְתָּן יָחַד. וְגַם אֵלּוּ הָאֻלְּקוּת הַשּׁוֹטִים הַנַּ״ל הָלְכוּ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל.**

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לְמִדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִנְיַן הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ, שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ־סְעָרָה הַנַּ״ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי־מְדִינָה זוֹ, שֶׁהַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרָן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֲבָל מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן אִי־אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנָּפַל לְתוֹכָהּ, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲרֵב הַנַּ״ל), שֶׁזֶּה כְּשֶׁנּוֹפֶלֶת עַל הָאָדָם אֵיזוֹ צָרָה וּמִדַּת הַדִּין, שֶׁהִיא הַחֲרֵב הַנּוֹקֶמֶת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כו): ״חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית״; כִּי מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, רַחֲמָנָא לִצְלָן, מֹחוֹ נִתְקַלְקֵל לְגַמְרֵי, וְעַל־כֵּן הוּא רָץ אַחַר הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, וְאָז הַחֲרֵב הַזּוֹ נוֹקֶמֶת בּוֹ. וְלָכֵן אֲנַחְנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁמִּי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית דַּעְתּוֹ מְבֹהֶלֶת וּמְבֻלְבֶּלֶת, וְהוּא בַּעַל חוֹב גָּדוֹל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ בַּזֹּהַר (פִּנְחָס רמד.): מָאן דְּזָנֵק פְּרוּרִין דְּנַהֲמָא עֲנִיּוּת רָדִיף אַבַּתְרֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן מָאן דְּזָנֵיק פְּרוּרִין דְּמֹחָא; וְלָכֵן הַחֲרֵב הַזּוֹ נוֹקֶמֶת בְּמִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נָפַל לְתַאֲוַת מָמוֹן. וְנִתְרַצָּה הֶחָכָם גַּם־כֵּן לֵילֵךְ עִמָּהֶם, וְהָלְכוּ אַרְבַּעְתָּן יַחַד, וְגַם אֵלּוּ הָאֻלְּקוּת הַשּׁוֹטִים הַנַּ״ל הָלְכוּ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל; כִּי כָּל כַּוָּנַת אֲנָשִׁי הַמֶּלֶךְ הִיא לְאוּקְמֵהּ שְׁכִינְתָּא מֵעַפְרָא, לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ״י, לְגַלּוֹת וּלְפָרְסֵם לְכֻלָּם אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לְמִדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן אֶת הַשּׁוֹמְרִים עַל עִנְיַן הַמְּדִינָה, וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם, כִּי בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה צְרִיכִים לִשְׁאֹל מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְאָז יְכוֹלִים לְהַכִּיר אֶת כָּל הַמְּדִינָה, כִּי כְּפִי הַמֶּלֶךְ כֵּן אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה. הֵשִׁיבוּ, שֶׁמֵּעֵת שֶׁהָיָה הָרוּחַ סְעָרָה הַנַּ״ל, אָז בָּחֲרוּ לָהֶם בְּנֵי מְדִינָה זוֹ, שֶׁהַתַּכְלִית הוּא הַדִּבּוּר, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּבְרָן, בַּעַל לָשׁוֹן לְמֶלֶךְ, אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ

בַּעַל־לָשׁוֹן לְמֶלֶךְ. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִישׁ אֶחָד, שֶׁהָיָה בַּעַל־לָשׁוֹן וּמְלִיצָה וְדַבְּרָן מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי הַמֶּלֶךְ מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל־לָשׁוֹן כָּזֶה, וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה הַנַּ"ל, שֶׁבְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֵּלִיץ שֶׁלָּנוּ (דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל), **וּבְקָשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת עִם הַמֶּלֶךְ הַזֶּה, וְאָמְרוּ שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיַקְבְּלוּ רְשׁוּת, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אִישׁ אֶחָד, שֶׁהָיָה בַּעַל לָשׁוֹן וּמְלִיצָה, וְדַבְּרָן מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, כִּי הַמֶּלֶךְ מָחַל לוֹ הַמְּלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא בַּעַל לָשׁוֹן כָּזֶה, וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה הַנַּ"ל, שֶׁבְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֵּלִיץ שֶׁלָּנוּ (דְּהַיְנוּ הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל); כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת הַדִּבּוּר, הוּא לְהַמְלִיץ טוֹב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאִם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָנַן אֶת הָאָדָם עִם דִּבּוּר, וְנִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ (יְשַׁעְיָה נ'): "הָאֲדֹנָי"ה אֱלֹקִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים"; אַזַּי כְּדַאי לְנַצֵּל אֶת הַדִּבּוּר — הֵן לְהַמְלִיץ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ טוֹב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְכֵן לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְדַבֵּר עַל לִבָּם דִּבּוּרֵי הִתְחַזְּקוּת, וּלְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וּבְקָשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר לְהִתְרָאוֹת עִם הַמֶּלֶךְ הַזֶּה, וְאָמְרוּ, שֶׁיּוֹדִיעוּ לוֹ וְיַקְבְּלוּ רְשׁוּת; כִּי זֶה כְּלָל גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵסֶק עִם רַבִּים, שֶׁיָּשִׂים שׂוֹמֵר וּמְחִיצָה בֵּינוֹ לְבֵין הָרַבִּים, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהִכָּנֵס אֵימָתַי שֶׁרוֹצִים, וְזֶה עוֹזֵר שֶׁיְּקַבְּלוּ אֶת דְּבָרָיו, כִּי אִם הֵם מַרְגִּישִׁים נוֹחַ לְהִכָּנֵס אֵלָיו מָתַי שֶׁרוֹצִים, לֹא יְקַבְּלוּ דְּבָרָיו, כִּי זֶה טֶבַע שֶׁל אֲנָשִׁים, אִם לֹא שָׂמִים לִפְנֵיהֶם מְנִיעָה אוֹ מְחִיצָה, הֵם לֹא יְקַבְּלוּ אֶת דְּבָרֶיךָ, לֹא־כֵן אִם שָׂמִים לָאָדָם מְנִיעָה, וְהוּא מְשַׁבֵּר אֶת הַמְּנִיעָה, סִימָן שֶׁהוּא מִשְׁתּוֹקֵק וְיַקְבֵּל אֶת דְּבָרֶיךָ. וְזֶה כְּלָל גָּדוֹל לְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לַעֲסֹק בְּעֵסֶק הָרַבִּים. [וְלָכֵן כָּל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וּמוֹשֵׁל עַל הַכְּתָּה שֶׁלּוֹ, שָׂם שׁוֹמֵר שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהִכָּנֵס אֵלָיו, וַאֲפִלּוּ מְלָכִים אֲחֵרִים הֻצְרְכוּ לְבַקֵּשׁ רְשׁוּת לְהִכָּנֵס (וְכָךְ נָהֲגוּ כָּל תַּלְמִידֵי הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי"ע וְתַלְמִידֵי תַּלְמִידָיו. וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹד נִפְלָא לְהַבָּאִים בְּסוֹד ה')]. וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם

אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל מְדִינָה זוֹ, וְהוּא הָיָה הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ״ל, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל. וְהָלַךְ הַמֵּלִיץ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, וְהָלְכוּ יוֹתֵר לְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצְאוּ הַנִּשְׁאָרִים, דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳, כִּי רָאוּ שֶׁחַשַּׁשׁ מַצְלִיחַ דַּרְכָּם, שֶׁהֵם מוֹצְאִים בְּכָל פַּעַם אֶת חַבְרֵיהֶם, וְתָלוּ כָּל זֶה בִּזְכוּת הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא עוֹסֵק תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה, וְעַל־יְדֵי

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

רְשׁוּת, [כִּי כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת, אִם כְּבָר מְבַקְּשִׁים רְשׁוּת, צְרִיכִים לָתֵת רְשׁוּת, כִּי בְּוַדַּאי אֵלּוּ שֶׁבָּאִים אֵלֶיךָ, הֵם מִשְׁרָשׁ נַפְשְׁךָ, כִּי הַכֹּל מֻשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְאִם אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים בָּאוּ אֵלֶיךָ, סִימָן שֶׁהֵם שַׁיָּכִים אֵלֶיךָ]. וְנִכְנְסוּ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ שֶׁל מְדִינָה זוֹ, וְהוּא הָיָה הַמֵּלִיץ שֶׁל הַמֶּלֶךְ כַּנַּ״ל, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת כַּנַּ״ל, שִׂמְחָה — שֶׁמָּצְאוּ זֶה אֶת זֶה, וּבְכִיּוֹת — שֶׁעֲדַיִן כָּל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ לֹא בְּיַחַד. וְהָלַךְ הַמֵּלִיץ עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, וְהָלְכוּ יוֹתֵר לְבַקֵּשׁ, אוּלַי יִמְצְאוּ הַנִּשְׁאָרִים, דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳, כִּי רָאוּ שֶׁה׳ מַצְלִיחַ דַּרְכָּם, שֶׁהֵם מוֹצְאִים בְּכָל פַּעַם אֶת חַבְרֵיהֶם, וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לָאָדָם, שֶׁלֹּא יִיאַשׁ עַצְמוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, תָּמִיד יְחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו בְּעַקְשָׁנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאָז יַעֲזֹר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁבְּכָל פַּעַם יִמְצָא וְיִתְקָרֵב יוֹתֵר, וְכֵן בְּכָל פַּעַם צְרִיכִים לַחֲזֹר וּלְבַקֵּשׁ, עַד שֶׁיִּמְצָא עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, מִצַּד אֶחָד יִשְׂמַח שֶׁכְּבָר מָצָא אֶת מְבַקְּשׁוֹ, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי יִבְכֶּה וְיִתְחַנֵּן, וְיַרְבֶּה בִּתְפִלּוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּגִּיעַ לִשְׁלֵמוּתוֹ, וְכֵן בְּכָל פַּעַם. וְזֶה יְסוֹד גָּדוֹל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מִצַּד אֶחָד — לִשְׂמֹחַ עַל כָּל מַה שֶּׁמָּצָא כְּבָר עַד עַכְשָׁו, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי — יַמְשִׁיךְ לִבְכּוֹת וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת שְׁאָר חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁצָּרִיךְ לִמְצֹא, וְכֵן יַעֲשֶׂה לְעוֹלָם, עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁלּוֹ. וְכָךְ הִתְנַהֲגוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁחִפְּשׂוּ וּבִקְּשׁוּ, וּבְכָל פַּעַם חָזְרוּ וּמָצְאוּ עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְתָלוּ כָּל זֶה בִּזְכוּת הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַכָּשֵׁר שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא עוֹסֵק תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה, וְעַל־יְדֵי

תְּפִלּוֹתָיו זָכוּ לִמְצֹא אֶת חַבְרֵיהֶם הַנִּ״ל, וְהָלְכוּ יוֹתֵר, אוּלַי יִזְכּוּ לִמְצֹא גַּם הַשְּׁאָר.

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן עַל עִנְיַן

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

תְּפִלּוֹתָיו זָכוּ לִמְצֹא אֶת חַבְרֵיהֶם הַנִּ״ל; כִּי הָעִקָּר הוּא תְּפִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁגִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן ג׳), שֶׁהָעִקָּר שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִלְּצָעֹק אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַנֵּן וּלְהִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ תָּמִיד, כִּי הָעִקָּר הוּא תְּפִלָּה, וְכָל זְמַן שֶׁאָדָם חָזָק בִּתְפִלָּה וּבַקָּשָׁה, אָז יַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ, כִּי רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ק׳), שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים לֹא זָכוּ לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָתָם, כִּי אִם עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁהָיוּ חֲזָקִים מְאֹד מְאֹד לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הִתְיָאֲשׁוּ מִתְּפִלָּה בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְהָיוּ חֲזָקִים בָּזֶה יָמִים וְשָׁנִים, וְאַף שֶׁבֵּין כָּךְ נִדְמֶה לָהֶם, שֶׁאֵינָם פּוֹעֲלִים שׁוּם דָּבָר, עִם כָּל זֹאת לֹא הִתְיָאֲשׁוּ מִתְּפִלָּה וּתְחִינָה וּבַקָּשָׁה, וְהָיוּ עַקְשָׁנִים גְּדוֹלִים עַל זֶה, וְעַל־יְדֵי־זֶה זָכוּ לְבַסּוֹף לְמַה שֶּׁזָּכוּ, כָּל אֶחָד כְּפִי שׁׂרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ וְיִגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָלְכוּ יוֹתֵר, הַיְנוּ שֶׁלֹּא הִתְיָאֲשׁוּ, וְהִמְשִׁיכוּ לָלֶכֶת יַחַד, אוּלַי יִזְכּוּ לִמְצֹא גַּם הַשְּׁאָר; כִּי כָּךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק, וַאֲפִלּוּ שֶׁרוֹאֶה שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ לְאַט, עַד שֶׁזּוֹכֶה לִמְצֹא חֵלֶק מֵהַקְּדֻשָּׁה שֶׁלּוֹ, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן רָחוֹק מְאֹד מִלִּמְצֹא אֶת עִקַּר קְדֻשָּׁתוֹ, עִם כָּל זֹאת הָאָדָם צָרִיךְ לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ, וּלְהַמְשִׁיךְ לָלֶכֶת וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלִצְעֹק וְלִזְעֹק אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדְךָ, אַיֵּה הַמָּקוֹם שֶׁאוּכַל לִמְצֹא אוֹתְךָ, וְאֵיךְ אֶזְכֶּה לִמְצֹא אֶת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בֵּין אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, כְּדֵי לְקַבְּצָם יַחַד. וְהַלִּמּוּד הַזֶּה הוּא לִמּוּד עָמֹק עָמֹק מְאֹד, שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז בְּכָל יוֹם וָיוֹם, לְהִתְקַדֵּם וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר קְדֻשָּׁתוֹ שֶׁאָבְדָה מִמֶּנּוּ.

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן עַל עִנְיַן הַמְּדִינָה, כִּי קֹדֶם שֶׁרוֹצִים לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה, צְרִיכִים לִשְׁאֹל עַל מִנְהָגֵיהֶם וְהַנְהָגוֹתֵיהֶם, וּמִי

הַמִּדִּינָה וּמִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם. הֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁהֵם מִן הַבַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם אֶת הַשִּׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה לְתַכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵיזֶה שִׁבּוּר אֶחָד, שֶׁהוּא בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, לִהְיוֹת מֶלֶךְ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם, כִּי כְּשֶׁיּוֹדְעִים מִי הַמֶּלֶךְ כְּבָר יוֹדְעִים מִי הָעָם. הֵשִׁיבוּ לָהֶם, שֶׁהֵם מִן הַבַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם אֶת הַשִּׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה לְתַכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵיזֶה שִׁבּוּר אֶחָד, שֶׁהוּא בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, לִהְיוֹת מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם; כִּי אַף שֶׁשִּׂמְחָה הִיא הַמַּדְרֵגָה הֲכִי עֶלְיוֹנָה, וּכְשֶׁאָדָם בְּשִׂמְחָה, אָז הוּא דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ טז): "עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקֹמוֹ"; כִּי שָׁם שׁוֹרָה רַק הַשִּׂמְחָה, וְלָכֵן אִם אָדָם רוֹצֶה לָדַעַת אִם הוּא מְקֹרָב כְּבָר אֶל הַקְּדֻשָּׁה, יִבְדֹּק אֶת עַצְמוֹ אִם הוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וּבִפְרָט בְּעֵת קִיּוּם הַמִּצְוֹות, כִּי בָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת ל:): לְלַמֶּדְךָ, שֶׁאֵין שְׁכִינָה שׁוֹרָה — לֹא מִתּוֹךְ עַצְבוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ עַצְלוּת, וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק, וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ ג׳): "וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן, וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן, וַתְּהִי עָלָיו יַד ה׳"; כִּי רַק זוֹ נִקְרֵאת שִׂמְחָה שֶׁל קְדֻשָּׁה, כְּשֶׁשָּׂמֵחַ עִם הַמִּצְוֹות, אֲבָל אִם אָדָם שׂוֹתֶה לִשְׁכְּרָה וְשָׂמֵחַ, אֵין זוֹ שִׂמְחָה, אֶלָּא הוֹלֻלוּת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן כו): כְּשֶׁאָדָם שׂוֹתֶה מַשְׁקֶה הַמְשַׂכֵּר, הֲרֵי זֶה שׁוֹכֵחַ אֶת הַמִּצְוֹות שֶׁקִּבַּלְנוּ מֵהַר סִינַי, עַל־יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּכְבָר אָמַר הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (מִשְׁלֵי כג): "אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם, כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים אַחֲרִיתוֹ כְּנָחָשׁ יִשָּׁךְ וּכְצִפְעֹנִי יַפְרִשׁ"; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא עד:): רַב אַמִּי וְרַב אָסִי, חַד אָמַר, כָּל הַנּוֹתֵן עֵינוֹ בְּכוֹסוֹ עֲרָיוֹת כֻּלָּן דּוֹמוֹת עָלָיו כְּמִישׁוֹר. וְחַד אָמַר, כָּל הַנּוֹתֵן עֵינוֹ בְּכוֹסוֹ, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ דּוֹמֶה עָלָיו כְּמִישׁוֹר; כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִשְׁתּוֹת לִשְׁכְּרָה, שָׁם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, יֵשׁ נְאוּף, וְהַכֹּל הֶפְקֵר אֲצָלוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא שְׁמִינִי): "כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ" בכיס כְּתִיב, הַשִּׁכּוֹר נוֹתֵן עֵינוֹ בַּכּוֹס לִשְׁתּוֹת, וְהַחֲנָנִי נוֹתֵן עֵינוֹ בַּכִּיס, כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינוֹ, רוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ שׁוֹתֶה, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: מְזֹג לִי וַאֲנִי שׁוֹתֶה, וּמִתְלַכְלֵךְ בְּרִעִי וּבְמֵימֵי רַגְלַיִם, יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים, סוֹפוֹ לִמְכֹּר כָּל

עֲלֵיהֶם. וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ יָם שֶׁל יַיִן, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם בְּיוֹתֵר, כִּי זֶה הוּא בְּוַדַּאי שִׁכּוֹר מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ (אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה חֲבֵרִים הַנַּ"ל) **אֵצֶל זֶה הַמֶּלֶךְ, וְהוּא הָיָה הָאוֹהֵב נֶאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיָּם שֶׁל יַיִן, שֶׁנַּעֲשָׂה מִדִּבְרֵי הַתַּנְחוּמִין שֶׁל הַמֵּלִיץ בַּנַּ"ל,** (וּבְנֵי־הַמְּדִינָה זוֹ סָבְרוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חֻפְצֵי בֵּיתוֹ, וְאֶת כָּל כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ, וְאֵין לוֹ לֹא בֶּגֶד וְלֹא תַּשְׁמִישֵׁי הַבַּיִת וְלֹא כְּלוּם, וְהַבַּיִת רֵיק מִן הַכֹּל, יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים, סוֹף שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת הָעֲבֵרוֹת, וְעוֹשֶׂה אוֹתָן הֶפְקֵר כְּמִישׁוֹר, מֵשִׂיחַ עִם אִשָּׁה בַּשּׁוּק, וּמְנַבֵּל אֶת פִּיו, וְאוֹמֵר דְּבָרִים רָעִים בְּשִׂכְרוּת, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ, לְפִי שֶׁנִּטַּלְטְלָה דַּעְתּוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַהוּ אוֹמֵר וּמַהוּ עוֹשֶׂה; וְאוֹי לְאוֹתָהּ כִּתָּה שֶׁעוֹסְקִים בְּשִׂכְרוּת וּבְסַמִּים, וְחוֹשְׁבִים שֶׁזּוֹהִי הַתַּכְלִית, וּמְמַנִּים לְעַצְמָם מֶלֶךְ שִׁכּוֹר, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה אוֹי לְאוֹתָהּ חֶרְפָּה. [וּלְצַעֲרֵנוּ וּלְבָשְׁתֵּנוּ הָרַב, יֵשׁ הַיּוֹם אֲנָשִׁים, שֶׁלָּקְחוּ אֶת עַצְמָם אֶל הַשִּׂכְרוּת וְהַסַּמִּים, וְהֵם תָּמִיד שְׁמֵחִים וְרוֹקְדִים, עַד שֶׁחוֹשְׁבִים שֶׁזּוֹ הַתַּכְלִית, כִּי הֲרֵי שִׂמְחָה הוּא דָּבָר גָּדוֹל, וְאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁבֵּין כָּךְ כָּל הָעוֹלָם נַעֲשָׂה לָהֶם כְּמִישׁוֹר, וּמַתִּירִים עֲרָיוֹת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְהֵם מְלֵכְלְכִים בְּצוֹאָה וּבְטִנּוּף, וְעוֹבְרִים בִּשְׁאָט נֶפֶשׁ עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כַּיָּדוּעַ וּמְפֹרָסָם דָּבָר זֶה לְחֶרְפָּתֵנוּ הָרַבָּה]. **וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִישׁ אֶחָד, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ יָם שֶׁל יַיִן, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם בְּיוֹתֵר, כִּי זֶה הוּא בְּוַדַּאי שִׁכּוֹר מֻפְלָג מְאֹד מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֵׁב בְּתוֹךְ יָם שָׁלֵם שֶׁל יַיִן, וּלְפִי דַּעְתָּם הַמְשֻׁבָּשֶׁת אֵין עוֹד שִׁכּוֹר יוֹתֵר גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן הוּא רָאוּי לִהְיוֹת לָהֶם לְמֶלֶךְ, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וּבִקְּשׁוּ הַגְּבוֹר, וְהַבַּעַל־תְּפִלָּה, וְהַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת, וְהַמֵּלִיץ, וְהֶחָכָם, גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת וְנִכְנְסוּ** (אֵלּוּ הַחֲמִשָּׁה חֲבֵרִים הַנַּ"ל) **אֵצֶל זֶה הַמֶּלֶךְ, וְהוּא הָיָה הָאוֹהֵב נֶאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיָּם שֶׁל יַיִן, שֶׁנַּעֲשָׂה מִדִּבְרֵי הַתַּנְחוּמִין שֶׁל הַמֵּלִיץ בַּנַּ"ל,** כִּי הַיַּיִן הוּא הַמְנַחֵם,

שֶׁהוּא אִישׁ שִׁכּוֹר גָּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל יַיִן, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ),
וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה
וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל. וְהַלַּךְ הָאוֹהֵב נֶאֱמָן עִמָּהֶם גַּם־כֵּן.

וְהָלְכוּ יוֹתֵר וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים:
מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא
יְפַת־תֹּאַר, מֵחֲמַת שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, כִּי
הַתַּכְלִית הוּא יְשׁוּב הָעוֹלָם, כַּמְבֹאָר לְעֵיל, וּבְתְחִלָּה
הָיְתָה אֻצְלָם אֵיזֶה יְפַת־תֹּאַר לְמַלְכָּה. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (עֵרוּבִין סה.): לֹא נִבְרָא יַיִן אֶלָּא לְנַחֵם אֲבֵלִים; (וּבְנֵי הַמְּדִינָה זוֹ סָבְרוּ שֶׁהוּא אִישׁ שִׁכּוֹר גָּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל יַיִן, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ); אֲבָל בֶּאֱמֶת הוּא הָיָה הָאוֹהֵב נֶאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָיָה עוֹסֵק לְנַחֲמוֹ תָּמִיד עַל שֶׁאָבְדָה הַמַּלְכָּה וְהַבַּת מֶלֶךְ וְהַתִּינוֹק, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, הַיְנוּ אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם־כֵּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת כַּנַּ"ל; שִׂמְחָה — שֶׁמָּצְאוּ אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וּבְכִיּוֹת — עַל שֶׁצְּרִיכִים עֲדַיִן לִמְצֹא אֶת שְׁאָר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ. וְהָלַךְ הָאוֹהֵב נֶאֱמָן עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, וְהָלְכוּ יוֹתֵר וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשּׁוֹמְרִים: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא יְפַת־תֹּאַר, מֵחֲמַת שֶׁהִיא מְבִיאָה אֶל הַתַּכְלִית, כִּי הַתַּכְלִית הוּא יְשׁוּב הָעוֹלָם, כַּמְבֹאָר לָעֵיל, כִּי זוֹ הַמְּדִינָה שֶׁנָּפְלוּ לְתַאֲוַת נְאוּף, עַד שֶׁעָשׂוּ מִזֶּה עִקָּר, וּלְפִי דַּעְתָּם הָרָעָה וְהַמְשֻׁבָּשֶׁת, זוֹהִי הַתַּכְלִית, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים עַד עַכְשָׁו אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁרָצִים אַחַר הַתַּאֲוָה הַזּוֹ, וְעוֹשִׂים מַלְכַּת הַיֹּפִי וְכוּ', וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל לְהַרְבּוֹת אֶת הַתַּאֲוָה וְהַהֶבֶל וְהָרְעוּת רוּחַ הַזֶּה. וּבִתְחִלָּה הָיְתָה אֻצְלָם אֵיזֶה יְפַת־תֹּאַר לְמַלְכָּה, שֶׁדָּבָר זֶה נִמְצָא אֵצֶל כְּלַל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן לו), שֶׁתַּאֲוַת נְאוּף הִיא תַּאֲוָה הַכְּלָלִית, שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם, כִּי בְּתַאֲוָה זוֹ כֻּלָּם נִלְכָּדוּ. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ יְפַת־תֹּאַר מֻפְלֶגֶת

יְפַת־תֹּאַר מְפֻלֶּגֶת בְּיָפְיָהּ מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ, וְהֵבִינוּ (הַיְנוּ אֵלּוּ הַחֲבֵרִים הַנַּ״ל הֵבִינוּ) שֶׁהִיא בְּוַדַּאי הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ״ל, וּבִקְשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ אֶל הַמַּלְכָּה, וְהִכִּירוּ כִּי הִיא הַבַּת־מַלְכָּה, וְגֶדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם בְּוַדַּאי אֵין לְשַׁעֵר. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ: אֵיךְ בָּאת לְכָאן. וְסִפְּרָה לָהֶם, שֶׁמֵּעֵת שֶׁבָּא הָרוּחַ־סְעָרָה וְחָטַף אֶת הַתֵּינוֹק הַיָּקָר (מִן הָעֲרִיסָה) כַּנַּ״ל, אָז יָצְאָה בְּשָׁעַת הַבְּהָלָה אַחַר הַתֵּינוֹק וְלֹא מָצְאָה אוֹתוֹ, וְדָחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב וּמִזֶּה נַעֲשָׂה יָם שֶׁל חָלָב, וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי מְדִינָה זוֹ וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְהָיָה שָׁם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יְפַת־תֹּאַר מְפֻלֶּגֶת בְּיָפְיָהּ מְאֹד מְאֹד, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ, וְהֵבִינוּ (הַיְנוּ אֵלּוּ הַחֲבֵרִים הַנַּ״ל הֵבִינוּ), שֶׁהִיא בְּוַדַּאי הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ״ל; כִּי כִּפְי הַסִּימָנִים שֶׁדִּבְּרוּ מִמֶּנָּה הֵבִינוּ, שֶׁזּוֹהִי בְּוַדַּאי הַבַּת־מַלְכָּה. [וּבֶאֱמֶת כָּךְ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין לט:): מִנַּיִן וּבֵיהּ אַבָּא נִיזִיל בֵּיהּ נַרְגָּא; כִּי נוֹפְלִים כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁמִּהֶם וּבָהֶם קָם מִי שֶׁמַּחֲזִירָם לְמוּטָב, כְּמוֹ כָּאן, אֲשֶׁר אֶת הַיְפַת־תֹּאַר שֶׁהָיְתָה מְפֻלֶּגֶת בְּיָפְיָהּ מְאֹד מְאֹד, הִיא דַּיְקָא מַחֲזֶרֶת אוֹתָם בִּתְשׁוּבָה]. וּבִקְשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ אֶל הַמַּלְכָּה, וְהִכִּירוּ כִּי הִיא הַבַּת־מַלְכָּה, וְגֶדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם, בְּוַדַּאי אֵין לְשַׁעֵר, כִּי הִנֵּה כְּבָר מַגִּיעִים קָרוֹב יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי אִם הַבַּת מַלְכָּה כְּבָר פֹּה, מִן הַסְּתָם גַּם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה יִהְיוּ נִמְצָאִים בְּקָרוֹב. וְשָׁאֲלוּ אוֹתָהּ: אֵיךְ בָּאת לְכָאן? וְסִפְּרָה לָהֶם, שֶׁמֵּעֵת שֶׁבָּא הָרוּחַ סְעָרָה וְחָטַף אֶת הַתֵּינוֹק הַיָּקָר (מִן הָעֲרִיסָה) כַּנַּ״ל, אָז יָצְאָה בְּשָׁעַת הַבְּהָלָה אַחַר הַתֵּינוֹק, וְלֹא מָצְאָה אוֹתוֹ, וְדָחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב, שֶׁזֶּה סוֹד הַהַשְׁפָּעָה שֶׁנִּשְׁפָּע בְּעֵת הַדְּחָק דַּיְקָא, כַּמּוּבָא (קְהִלּוֹת יַעֲקֹב, עֵרֶךְ חָלָב), וּמִזֶּה נַעֲשָׂה יָם שֶׁל חָלָב, וְנִשְׁפָּע מֵעוֹלָמוֹת בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה. וְאַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי מְדִינָה זוֹ, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם, וְהָיָה

שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, גַּם בָּכוּ מְאֹד עַל הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ״ל, שֶׁנֶּאֱבַד מֵהֶם, וְעַל אָבִיהָ וְאִמָּהּ, שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵהֶם. וְהִנֵּה נִמְצָא שֶׁבָּא בַּעְלָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה הַזֹּאת (הַיְנוּ הַבַּת־מַלְכָּה, שֶׁנַּעֲשֵׂית כָּאן מַלְכָּה), כִּי הַגִּבּוֹר הוּא בַּעְלָהּ כַּנַּ״ל, וְעַתָּה יֵשׁ לְהַמְּדִינָה מֶלֶךְ, וּבִקְשָׁה הַבַּת־מַלְכָּה (שֶׁהִיא מַלְכָּה בִּמְדִינָה זוֹ) אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁיֵּלֵךְ בִּמְדִינָתָהּ וְיטַהֵר אוֹתָהּ מֵהַזֻּהֲמָא הַגְּדוֹלָה שֶׁלָּהּ, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֶצְלָם הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית עִנְיַן הַיְפַת־תֹּאַר כַּנַּ״ל, בְּוַדַּאי הָיוּ מְזֹהָמִים מְאֹד מְאֹד בְּתַאֲוָה זוֹ, עַל־כֵּן בִּקְשָׁה מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁיֵּלֵךְ וְיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת־עַתָּה, שֶׁלֹּא יִתְגַּשְּׁמוּ לְעֵת־עַתָּה בַּזֻּהֲמָא הַזֹּאת כָּל־כָּךְ, כִּי מִלְּבַד הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה, הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ אֱמוּנָה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, גַּם בָּכוּ מְאֹד עַל הַתִּינוֹק הַיָּקָר הַנַּ״ל שֶׁנֶּאֱבַד מֵהֶם, וְעַל אָבִיהָ וְאִמָּהּ שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת מֵהֶם; כִּי אַף שֶׁכְּבָר נִתְקָרְבוּ יוֹתֵר, וְיֵשׁ לָהֶם כְּבָר אֶת הַבַּת מַלְכָּה, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן חָסֵר הַתִּינוֹק וְאַבָּא וְאִמָּא, [שֶׁבָּזֶה נִשְׁלַם פַּרְצוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁל הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת וְהַחֲמִשָּׁה פַּרְצוּפִים אָרִיךְ אֲנִפִּין, אַבָּא וְאִמָּא, זְעֵיר וְנוּקְבָא]. וְהִנֵּה נִמְצָא שֶׁבָּא בַּעְלָהּ שֶׁל הַמַּלְכָּה הַזֹּאת (הַיְנוּ הַבַּת־מַלְכָּה שֶׁנַּעֲשֵׂית כָּאן מַלְכָּה) כִּי הַגִּבּוֹר הוּא בַּעְלָהּ כַּנַּ״ל, כִּי מִדַּת הַגְּבוּרָה הִיא בַּעְלָהּ שֶׁל נוּקְבָא דִּזְעֵיר כַּיָּדוּעַ, וְעַתָּה יֵשׁ לְהַמְּדִינָה מֶלֶךְ, כִּי הַגִּבּוֹר הָיָה בַּעְלָהּ שֶׁל הַבַּת־מַלְכָּה. וּבִקְשָׁה הַבַּת־מַלְכָּה (שֶׁהִיא מַלְכָּה בִּמְדִינָה זוֹ) אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁיֵּלֵךְ בִּמְדִינָתָהּ, וְיטַהֵר אוֹתָהּ מֵהַזֻּהֲמָא הַגְּדוֹלָה שֶׁלָּהּ, הַיְנוּ תַּאֲוַת נְאוּף, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֶצְלָם הָיָה עִקַּר הַתַּכְלִית עִנְיַן הַיְפַת־תֹּאַר כַּנַּ״ל, בְּוַדַּאי הָיוּ מְזֹהָמִים מְאֹד מְאֹד בְּתַאֲוָה זוֹ, עַל־כֵּן בִּקְשָׁה מֵהַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁיֵּלֵךְ וְיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת־עַתָּה, שֶׁלֹּא יִתְגַּשְּׁמוּ לְעֵת עַתָּה בַּזֻּהֲמָא הַזֹּאת כָּל־כָּךְ, כִּי מִלְּבַד הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה, הָיָה אֶצְלָם כְּמוֹ אֱמוּנָה, שֶׁזֶּהוּ הַתַּכְלִית (כִּי כָּל

שֶׁזָּהוּ הַתַּכְלִית (כִּי כָּל הַכִּתּוֹת הַנַּ״ל, שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֵיזֶה מִדָּה רָעָה לְתַכְלִית כַּנַּ״ל, הָיָה אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ אֻמּוּנָה גְּמוּרָה אוֹתָהּ הַמִּדָּה רָעָה), **וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיוּ מְשֻׁקָּעִים מְאֹד בָּזֶה, עַל־כֵּן בְּקָשָׁה מִמֶּנּוּ שֶׁיֵּלֵךְ וְיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת־עַתָּה.**

אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ כֻּלָּם לְבַקֵּשׁ הַשְּׁאָר, דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַכִּתּוֹת הַנַּ״ל, שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם כָּל אַחַת וְאַחַת אֵיזֶה מִדָּה רָעָה לְתַכְלִית כַּנַּ״ל, הָיָה אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ אֻמּוּנָה גְּמוּרָה אוֹתָהּ הַמִּדָּה רָעָה); **וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי הָיוּ מְשֻׁקָּעִים מְאֹד בָּזֶה, עַל־כֵּן בְּקָשָׁה מִמֶּנּוּ, שֶׁיֵּלֵךְ וְיטַהֵר אוֹתָם קְצָת לְעֵת עַתָּה**; כִּי בֶּאֱמֶת אִי אֶפְשָׁר לָצֵאת מִתַּאֲוַת נאוף, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, כִּי כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מַרְבֶּה בִּתְפִלָּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְזַכֵּךְ וּמְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ מִתַּאֲוָה זוֹ, כִּי אֵין דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִתַּאֲוַת נאוף אֶלָּא תְּפִלָּה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה לְהִנָּצֵל מִתַּאֲוָה זוֹ, וְלָכֵן רַק הַבַּעַל־תְּפִלָּה הָיָה יָכוֹל לְטַהֵר אוֹתָם מִתַּאֲוָה זוֹ, וְלָכֵן בְּקָשָׁה הַבַּת־מַלְכָּה אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁיָּבוֹא וְיטַהֵר אוֹתָם קְצָת, כְּעִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא סט:): נָבְעֵי רַחֲמֵי אִיצְרָא דַּעֲבֵרָה, בְּעוּ רַחֲמֵי וְאִמְסַר בִּידֵייהוּ, אָמַר לְהוּ, חֲזוּ דְּאִי קַטְלִיתוֹ לֵיהּ לְהַהוּא כַּלְיָא עָלְמָא, חֲבָשׁוּהוּ תְּלָתָא יוֹמֵי, וּבְעוּ בִּיעֲתָא בַּת יוֹמָא בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלָא אֶשְׁתַּכַּח. אָמְרִי הֵיכִי נַעֲבִיד, נַקְטֵלֵיהּ, כַּלְיָא עָלְמָא, נִיבְעֵי רַחֲמֵי אַפְלָגָא, פַּלְגָא בִּרְקִיעָא לָא יַהֲבִי, כְּחַלֵּינְהוּ לְעֵינֵיהּ, וְשַׁבְקוּהוּ, וְאַהֲנֵי דְּלָא מִיגָּרֵי בֵּיהּ לְאִינִישׁ בִּקְרִיבְתֵּהּ; וְלָכֵן בְּקָשָׁה הַבַּת־מַלְכָּה לְטַהֵר אוֹתָם לְעֵת עַתָּה קְצָת, כְּדֵי שֶׁעַדַיִן יִהְיֶה קִיּוּם לָהָעוֹלָם.

אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ כֻּלָּם לְבַקֵּשׁ הַשְּׁאָר, דְּהַיְנוּ הַמֶּלֶךְ וְכוּ׳; כִּי מֵאַחַר שֶׁרָאוּ שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁמְּחַפְּשִׂים אַחַר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וּבְכָל פַּעַם מוֹצְאִים אֶחָד, לָזֹאת נִסְכַּם אִתָּם לְהַמְשִׁיךְ וְלִילֵךְ וּלְחַפֵּשׂ, עַד שֶׁיִּמְצְאוּ אֶת הַמֶּלֶךְ. [וְזֶה לְמוּד עָמֹק עָמֹק, אֵיךְ שֶׁאָסוּר לוֹ לָאָדָם לְהִתְיָאֵשׁ מֵחִפּוּשׂ אַחַר שׁוֹרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם כְּאִלּוּ לַשָּׁוְא יְגִיעוֹ וְטִרְחָתוֹ, עִם כָּל זֹאת צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק מְאֹד

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא בֶּן שָׁנָה, כִּי הֵם מִן הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹן שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, וְקִבְּלוּ לִפְנֵי שָׁעָה עָשִׁיר אֶחָד לְמֶלֶךְ. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אָדָם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל חָלָב, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי זֶה הָאָדָם הוּא נִזּוֹן כָּל יָמָיו מֵחָלָב, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעוֹלָם, עַל־כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וְעַל־כֵּן נִקְרָא בֶּן שָׁנָה, מֵחֲמַת שֶׁנִּזּוֹן מֵחָלָב כְּמוֹ בֶּן שָׁנָה. וְהֵבִינוּ, שֶׁזֶּה הוּא

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מְאֹד, וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ וְלֹא לְרַפּוֹת אֶת רְצוֹנוֹ כְּרֶגַע, וְאָז עַל־יְדֵי תֹּקֶף הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, בְּכָל פַּעַם יִמְצָא אַחַר, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף יִמְצָא גַּם אֶת הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּמִי שֶׁחָזָק בִּרְצוֹנוֹת וּבְכְסוּפִים, וְאֵינוֹ עוֹזֵב מְעַט מִקְּצָת דְּרָכָיו וְיִגְיעוֹתָיו וְטִרְחוֹתָיו, שֶׁיָּגֵעַ וְטוֹרֵחַ אַחַר שֹׂרֶשׁ קְדֻשָּׁתוֹ, לְבַסּוֹף יִזְכֶּה שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֵלָיו מֶלֶךְ הַכָּבוֹד בְּעַצְמוֹ]. וְהָלְכוּ וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ גַּם־כֵּן: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הוּא בֶּן שָׁנָה, כִּי הֵם מִן הַכַּת שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁפַע מְזוֹנוֹת, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹן שֶׁל שְׁאָר בְּנֵי־אָדָם, הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנִּמְצָאִים כַּיּוֹם כָּל מִינֵי כִּתּוֹת מְשֻׁנּוֹת עִם דֵּעוֹת נִפְסָדוֹת, שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים אֶלָּא כָּל מִינֵי עֲשָׂבִים, אֲנָשִׁים תְּמֹהוֹנִיִּים, שֶׁעִקַּר מַאֲכָלֵיהֶם הוּא מַה שֶּׁקּוֹרְאִין טִבְעוֹנִים, שֶׁאוֹכְלִים רַק כָּל מִינֵי צְמָחִים, וּמַאֲכָלָם הוּא כְּתִינוֹק בֶּן שָׁנָה, וְחוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה יָבִיא לָהֶם אֲרִיכוּת יָמִים וּבְרִיאוּת, וְחַיִּים בְּדִמְיוֹנוֹת. וְקִבְּלוּ לִפְנֵי שָׁעָה עָשִׁיר אֶחָד לְמֶלֶךְ, כִּי עָשִׁיר אוֹכֵל מַאֲכָלִים עֲדִינִים. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אָדָם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּיָם שֶׁל חָלָב, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, כִּי זֶה הָאָדָם הוּא נִזּוֹן כָּל יָמָיו מֵחָלָב, וְאֵינוֹ נִזּוֹן מִמְּזוֹנוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעוֹלָם, עַל־כֵּן קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וְעַל־כֵּן נִקְרָא בֶּן שָׁנָה, מֵחֲמַת שֶׁנִּזּוֹן מֵחָלָב כְּמוֹ בֶּן שָׁנָה. וְהֵבִינוּ, שֶׁזֶּה הוּא הַתִּינוֹק הַנַּ"ל; כִּי בֶּאֱמֶת מֵעֵת שֶׁנֶּחֱטַף, לֹא

הַתִּינוֹק הַנַּ״ל, וּבִקְשׁוּ לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי גַּם הוּא (הַיְנוּ הַתִּינוֹק שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ) הִכִּיר אוֹתָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה תִּינוֹק קָטָן כְּשֶׁנֶּעֱלַם מֵאִתָּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן, מֵאַחַר שֶׁהָיָה חָכָם גָּמוּר מֵעֵת הִוָּלְדוֹ, כִּי נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הִכִּיר אוֹתָם, וְהֵם הִכִּירוּ אוֹתוֹ בְּוַדַּאי, וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה נוֹרָאָה מְאֹד, וְגַם בָּכוּ עֲדַיִן עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן, וְסִפֵּר לָהֶם, שֶׁבָּעֵת שֶׁחָטַף אוֹתוֹ הָרוּחַ־סְעָרָה, נְשָׂאוֹ לְמָקוֹם שֶׁנְּשָׂאוֹ, וְהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיָה מְחַיֶּה עַצְמוֹ בַּמֶּה

נַחְרֵי אַפְרְסְמוֹן

הָיָה מִי שֶׁיַּשְׂגִּיחַ עָלָיו, וְלָכֵן הָיָה נִזּוֹן רַק מֵחָלָב. וּבִקְשׁוּ לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְשָׁאֲלוּ, וְקִבְּלוּ רְשׁוּת וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, כִּי גַּם הוּא (הַיְנוּ הַתִּינוֹק שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ) הִכִּיר אוֹתָם, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה תִּינוֹק קָטָן כְּשֶׁנֶּעֱלַם מֵאִתָּם, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵאַחַר שֶׁהָיָה חָכָם גָּמוּר מֵעֵת הִוָּלְדוֹ, כִּי נוֹלַד עִם חָכְמָה גְּמוּרָה כַּנַּ״ל, עַל־כֵּן הִכִּיר אוֹתָם, וְהֵם הִכִּירוּ אוֹתוֹ בְּוַדַּאי, וּבְוַדַּאי הָיָה שָׁם שִׂמְחָה נוֹרָאָה מְאֹד, כִּי סוֹף כָּל סוֹף מָצְאוּ כְּבָר אֶת הַתִּינוֹק שֶׁנֶּחְטַף, אֲשֶׁר בְּשִׁבּוּלוֹ נִתְפָּרְדָה כָּל הַחֲבִילָה, הַיְנוּ שֶׁהַבַּת־מַלְכָּה רָדְפָה אַחֲרָיו, וְכֵן הַמַּלְכָּה וְהַמֶּלֶךְ וְכוּ׳, וְלָכֵן עַכְשָׁו כְּשֶׁמָּצְאוּ אוֹתוֹ, הָיְתָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בֵּינֵיהֶם. וְגַם בָּכוּ עֲדַיִן עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מֵהַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, כִּי כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת, אַף שֶׁכְּבָר מוֹצֵא חֵלֶק גָּדוֹל מֵהַקְּדֻשָּׁה, אַחַר חִפּוּשׂ שֶׁל זְמַן אָרֹךְ, אֲבָל עֲדַיִן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן הַרְבֵּה מְאֹד, וְלִבְכּוֹת אֵיֵה הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, שֶׁהוּא קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא, כִּי תָּמִיד צְרִיכִים לִזְכֹּר, אֲשֶׁר מֵעִקַּר הַקְּדֻשָּׁה עֲדַיִן אָנוּ רְחוֹקִים. וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ הַיְנוּ אֶת הַתִּינוֹק: אֵיךְ בָּאתָ לְכָאן? וְסִפֵּר לָהֶם, שֶׁבְּעֵת שֶׁחָטַף אוֹתוֹ הָרוּחַ סְעָרָה, נְשָׂאוֹ לְמָקוֹם שֶׁנְּשָׂאוֹ, וְהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, וְהָיָה

שֶׁאֶפְשָׁר, בַּמֶּה שֶׁמָּצָא שָׁם, עַד שֶׁבָּא אֶל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבִין שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵחָלָב שֶׁל אִמּוֹ, כִּי בְּוַדַּאי דָּחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה זֶה הַיָּם, וְיָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁל חָלָב, וְהָיָה נִזּוֹן מִן הֶחָלָב, עַד שֶׁבָּאוּ בְּנֵי־הַמְּדִינָה זוֹ, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.

אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ יוֹתֵר, וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

מְחַיֶּה עַצְמוֹ בַּמֶּה שֶׁמָּצָא שָׁם, בַּמֶּה שֶׁמָּצָא שָׁם, עַד שֶׁבָּא אֶל יָם שֶׁל חָלָב, וְהֵבִין שֶׁזֶּה הַיָּם נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי מֵחָלָב שֶׁל אִמּוֹ, כִּי בְּוַדַּאי דָּחַק אוֹתָהּ הֶחָלָב, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה זֶה הַיָּם, וְיָשַׁב שָׁם בְּאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁל חָלָב, וְהָיָה נִזּוֹן מִן הֶחָלָב, עַד שֶׁבָּאוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה זוֹ וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ; כִּי בְּוַדַּאי דָּבָר זֶה יֵשׁ גַּם אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁבִּתְחִלָּה יָנַק מֵהַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא אֵם, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ד׳), כִּי צַדִּיק הַדּוֹר נִקְרָא אֵם, עַל שֵׁם שֶׁהוּא מֵנִיק לְיִשְׂרָאֵל בְּאוֹר תּוֹרָתוֹ, וְהַתּוֹרָה נִקְרֵאת חָלָב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, יא): ״דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ״, וְזֶה אָנוּ רוֹאִים בְּחוּשׁ, כְּשֶׁהַתִּינוֹק הוּא בְּעַצְבוּת וַעֲצָלוּת, כְּשֶׁרוֹאֶה אֶת אִמּוֹ, הוּא נִתְעוֹרֵר בִּזְרִיזוּת גְּדוֹלָה לִקְרָאתָהּ, הַיְנוּ לְשָׂרְשׁוֹ, וְלָכֵן כְּשֶׁנֶּעֱלָם הַצַּדִּיק מֵעֵינֵי הַתִּינוֹק (שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הַנִּקְרָאִין תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן), צְרִיכִים לִזְכּוֹר שֶׁעַדַיִן הִשְׁאִיר הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָא אֵם, יָם שֶׁל חָלָב, שֶׁזֶּה כְּלַל הַחִדּוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁלּוֹ, שֶׁצְּרִיכִים לְסַלְסֵל בָּהֶם, וּלְחַפֵּשׂ וּלְהוֹצִיא מִשָּׁם עֲצוּת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת עַד מְאֹד, אֵיךְ לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּעֵת שֶׁעַדַיִן אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת הַצַּדִּיק, עַל־כָּל־פָּנִים אָז יְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ עִם תּוֹרָתוֹ שֶׁנִּקְרֵאת חָלָב, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף יִמְצָא אֶת הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, שְׁלוּחִין, הֲלָכָה ה׳): כְּשֶׁאָדָם מְחַפֵּשׂ וּמְבַקֵּשׁ אַחַר רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק הַנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ סְפָרָיו, לְבַסּוֹף יִמְצָא אֶת הַצַּדִּיק בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא הַמֵּנִיק לוֹ חָכְמָה וָדַעַת, שֶׁנִּקְרֵאת חָלָב. אַחַר־כָּךְ הָלְכוּ יוֹתֵר אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ יַחַד, וּבָאוּ לִמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם, שֶׁרְצִיחָה

שֶׁרְצִיחָה הִוא הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ רוֹצֵחַ אֶחָד. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִשָּׁה אַחַת, שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהִיא בְּוַדַּאי

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הִיא הַתַּכְלִית, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמֶלֶךְ רוֹצֵחַ אֶחָד, רוֹאִים מִזֶּה, אֵיךְ בְּנֵי־אָדָם יְכוֹלִים לְהַטְעוֹת אֶת עַצְמָם עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁיַּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם רוֹצֵחַ [וְדָבָר זֶה מְאֹד מָצוּי בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בּוֹחֲרִים לְעַצְמָם מֶלֶךְ רֹאשׁ וּמַנְהִיג רוֹצֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם רֶגֶשׁ שֶׁל רַחֲמָנוּת, וּמְלַמֵּד אֶת אֲנָשָׁיו לִרְצֹחַ אֲנָשִׁים, נָשִׁים וָטַף חַפִּים מִפֶּשַׁע בְּדָם קָר]. **אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ אִשָּׁה אַחַת, שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם, וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ לְמֶלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁהִיא בְּוַדַּאי רוֹצֵחַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם.** [וּבֶאֱמֶת הִיא לֹא הָיְתָה רוֹצַחַת כְּלָל, אַדְרַבָּה מֵהַדְּמָעוֹת שֶׁלָּהּ שֶׁבָּכְתָה עַל שֶׁאִבְּדָה אֶת בַּעְלָהּ הַמֶּלֶךְ, וְכֵן אֶת הַבַּת מֶלֶךְ וְהַתִּינוֹק, מֵהַבְכִיּוֹת הָאֵלּוּ נַעֲשָׂה יָם שֶׁל דָּם, וְהֵם חָשְׁבוּ שֶׁהִיא רוֹצַחַת. (וּמֶרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהִיא בּוֹכָה עַל צָרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רנט): כְּשֶׁאָדָם מִתְבּוֹדֵד וּמְפָרֵשׂ שִׂיחָתוֹ וְצַעֲרוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּמִתְוַדֶּה וּמִתְחָרֵט עַל גֹּדֶל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, אֲזַי גַּם הַשְּׁכִינָה כְּנֶגְדּוֹ מְפָרֶשֶׁת לְפָנָיו שִׂיחָתָהּ וְצַעֲרָהּ, וּמְנַחֶמֶת אוֹתוֹ, כִּי כָּל פְּגָם וּפְגָם שֶׁפָּגַם בִּנְשָׁמָתוֹ, פָּגַם אֶצְלוֹ גַּם־כֵּן כִּבְיָכוֹל, וְהִיא מְנַחֶמֶת אוֹתוֹ, שֶׁתִּתְבַּקֵּשׁ תַּחְבּוּלוֹת לְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים שֶׁעָשָׂה, וְעַם יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים וּמְבַכִּים שָׁמַיִם וָאָרֶץ כָּל יְמֵי גָּלוּתָם, עַל גֹּדֶל הָרְצִיחוֹת וְהַשְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁרוֹצְחִים אוֹתָם בְּדָם קָר וְשׁוֹפְכִים דָּמָם, רַק מִפְּנֵי שֶׁהֵם יְהוּדִים מַאֲמִינִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַסּוֹף אֻמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁהֵם רוֹצְחִים, וְכָל הַצָּרוֹת בָּאוֹת רַק מֵעַם יִשְׂרָאֵל, כַּיָּדוּעַ וּמְפֹרָסָם דָּבָר זֶה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, עִם כָּל זֹאת בְּדַקּוּת מְאֹד זוֹ בְּכִיַּת הַשְּׁכִינָה, הַבְּכִי שֶׁבּוֹכָה עַל צָרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ מְנַחֵם אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, יד): ״קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים, רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ, כֹּה אָמַר הֲוָי״ה מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבְּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ״ וְגוֹ׳, ״וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם הֲוָי״ה, וְשָׁבוּ

רוֹצֵחַ גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ יָם שֶׁל דָּם, וּבְקֹשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ אֵלֶיהָ, וְהִיא הָיְתָה הַמַּלְכָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיְתָה בּוֹכָה תָּמִיד, וּמֵהַדְּמָעוֹת שֶׁלָּהּ נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל דָּם כַּנַּ"ל, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּוַדַּאי, וַעֲדַיִן הָיוּ בּוֹכִים, עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מִן הַמֶּלֶךְ עֲדַיִן.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בָּנִים לִגְבוּלָם", עַד שֶׁלְּבַסּוֹף יִתְגַּלֶּה שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל הֵם רַחֲמָנִים בְּנֵי רַחֲמָנִים, וְהֵם אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּיַם שֶׁל דָּם, שֶׁשָּׁפְכוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם הָרוֹצְחִים, יִמַּח שְׁמָם, דָּמָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מִזֶּה יָם שֶׁל דָּם, וְאָז יִנָּקֵם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת נִקְמָתָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה סג, ג): "וְאֲדַרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי, וְיֵז נִצְחָם עַל בְּגָדַי, וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי, כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה"; וְדַיְקָא מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ, הֵם יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַמַּלְכָּה לְמֶלֶךְ, שֶׁהִיא שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְדוֹ"ק)]. **וּבְקֹשׁוּ גַּם־כֵּן לְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִמָּהּ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת, וְנִכְנְסוּ אֵלֶיהָ, וְהִיא הָיְתָה הַמַּלְכָּה הַנַּ"ל, שֶׁהָיְתָה בּוֹכָה תָּמִיד עַל שֶׁאִבְּדָה אֶת בַּעְלָהּ, וְאֶת בִּתָּהּ וְהַתִּינוֹק, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהַשְּׁכִינָה בּוֹכָה שֶׁנִּפְרְדָה מִבַּעְלָהּ כְּבְיָכוֹל, וְעַל צָרוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם הַבַּת מַלְכָּה וְהַתִּינוֹק וּמֵהַדְּמָעוֹת שֶׁלָּהּ נַעֲשָׂה הַיָּם שֶׁל דָּם כַּנַּ"ל, וְהִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּוַדַּאי, כִּי כְּבָר זָכוּ לִמְצֹא גַּם אֶת הַמַּלְכָּה, וַעֲדַיִן הָיוּ בּוֹכִים, עַל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מִן הַמֶּלֶךְ עֲדַיִן, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַשְּׁכִינָה נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, אֵינָהּ מְחֻבֶּרֶת בִּדְבֵקוּת אַחַת עִם קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּלִי לְהַסִּיחַ דַּעְתָּהּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, זוֹ הַגָּלוּת הֲכִי גְּדוֹלָה. וְעִקַּר הַגְּאֻלָּה, כְּשֶׁיִּתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְעֵינֵי כֹּל, וְלֹא יַסִּיחוּ דַּעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כְּרֶגַע, וְיִהְיוּ דְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּדְבֵקוּת אֱמֶת. וְהָלְכוּ יוֹתֵר לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הַמֶּלֶךְ [וְזֶה לְמוּד עָמֹק, אֵיךְ שֶׁאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר מָצְאוּ אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְכֵן אֶת הַמַּלְכָּה וּבִתָּהּ וְאֶת הַתִּינוֹק, אַף־עַל־פִּי־כֵן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מוֹצְאִים אֶת הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּתְגַּלֶּה בְּגִלּוּי רַב, עַד שֶׁלֹּא יַסִּיחוּ דַּעַת מִמֶּנּוּ,

וְהָלְכוּ יוֹתֵר וּבָאוּ לְמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ, שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם לְמֶלֶךְ אִישׁ מְכֻבָּד אֶחָד, כִּי אֶצְלָם עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה זָקֵן אֶחָד וְכֶתֶר עַל רֹאשׁוֹ, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי הוּא מְכֻבָּד גָּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה מֻכְתָּר בְּכֶתֶר, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ. וְהֵבִינוּ כִּי בְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֶּלֶךְ (הֵינוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הַנַּ"ל), וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עֲדַיִן צְרִיכִים לֵילֵךְ וּלְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו]. וּבָאוּ לְמְדִינָה אַחַת, וְשָׁאֲלוּ: מִי הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּכֶם? הֵשִׁיבוּ: שֶׁהֵם בָּחֲרוּ לָהֶם לְמֶלֶךְ אִישׁ מְכֻבָּד אֶחָד, כִּי אֶצְלָם עִקַּר הַתַּכְלִית הוּא כָּבוֹד, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצד): מִי שֶׁרוֹצֶה כָּבוֹד הוּא שׁוֹטֶה, כִּי הַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמַה שַּׁיָּךְ שֶׁאָדָם יְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְיִקַּח לְעַצְמוֹ אֶת הַכָּבוֹד, בְּשָׁעָה שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁרַק רוֹצֶה כָּבוֹד, הוּא שׁוֹטֶה גָּדוֹל, כִּי הַכֶּתֶר וְהַכָּבוֹד שַׁיָּךְ רַק לְחַי עוֹלָמִים. אַחַר־כָּךְ מָצְאוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה זָקֵן אֶחָד וְכֶתֶר עַל רֹאשׁוֹ, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם, כִּי הוּא מְכֻבָּד גָּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה מֻכְתָּר בְּכֶתֶר, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ, וְהֵבִינוּ כִּי בְּוַדַּאי זֶה הוּא הַמֶּלֶךְ, (הֵינוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּהֶם הַנַּ"ל); כִּי עַכְשָׁו כְּבָיְכוֹל הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׂדֶה, וּמְחַכֶּה שֶׁיָּבֹאוּ אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ה, ח): "מֶלֶךְ לַשָּׂדֶה נֶעֱבָד" וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (חַיֵּי שָׂרָה קכב.): מָאן מֶלֶךְ, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לַשָּׂדֶה נֶעֱבָד, כַּד אִיהוּ אִתְתַּקַּן כִּדְקָא יָאוֹת, וּמַלְכָּא דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה, דְּאִתְחַבַּר לַשָּׂדֶה כַּד אִיהוּ נֶעֱבָד, (שֶׁזֶּה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא). וְכֵן אָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה כב, סִימָן ב'): "מֶלֶךְ לַשָּׂדֶה נֶעֱבָד" — זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, דִּכְתִיב בֵּיהּ (תְּהִלִּים צג, א): "הַוָ"ה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ", "לַשָּׂדֶה נֶעֱבָד" — זוֹ צִיּוֹן, דִּכְתִיב (מִיכָה ג, יב): "צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ"; הֵינוּ צִיּוֹן זוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁנִּקְרֵאת גַּם שָׂדֶה תַּפּוּחִין, וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִין יַחַד הַמֶּלֶךְ עִם הַשָּׂדֶה, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא, וּבִקְּשׁוּ גַּם־כֵּן אִם אֶפְשָׁר

לְהִתְרָאוֹת עַמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת (קַבָּלַת רְשׁוּת הוּא מַה שֶּׁקּוֹרִין "מֶעלְדִיוֶוין"), **וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ, וְהִכִּירוּ כִּי הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ, וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בְּמֹחַ. וְאֵלּוּ הָאֻלְקוֹת הַשּׁוֹטִים הַנַּ"ל** (הַיְנוּ הָעֲשִׁירִים גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָתָם אֻלְקוּת) **הָלְכוּ עִמָּהֶם וְלֹא יָדְעוּ כְּלָל מֵחִיּוּתָם מַהוּ הַשִּׂמְחוֹת הַלָּלוּ.**

וְהִנֵּה עַתָּה חָזְרוּ וְנִתְקַבְּצוּ כָּל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ יַחַד,

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְהִתְרָאוֹת עִמּוֹ, וְהָלְכוּ וְקִבְּלוּ רְשׁוּת (קַבָּלַת רְשׁוּת הוּא מַה שֶּׁקּוֹרִין "מֶעלְדִיוֶוין"), וְנִכְנְסוּ אֶצְלוֹ, וְהִכִּירוּ כִּי הוּא הוּא הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ; וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה שָׁם, בְּוַדַּאי אִי־אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר בַּמֹּחַ, כִּי הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ שֶׁתִּהְיֶה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֲלֵינוּ מֶלֶךְ הַכָּבוֹד בְּעַצְמוֹ, זֶה אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, וְהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ תַּעֲלֶה עַל כָּל הַשְּׂמָחוֹת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (צְפַנְיָה ג, טז): "אַל תִּירְאִי צִיּוֹן אַל יִרְפּוּ יָדָיִךְ, הָוָ"ה אֱלֹקַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה", וְאֵלּוּ הָאֻלְקוֹת הַשּׁוֹטִים הַנַּ"ל (הַיְנוּ הָעֲשִׁירִים, גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהָיוּ בִּמְדִינָתָם אֻלְקוּת), הָלְכוּ עִמָּהֶם, הַיְנוּ עִם אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, וְלֹא יָדְעוּ כְּלָל מֵחִיּוּתָם מַהוּ הַשִּׂמְחוֹת הַלָּלוּ; כִּי אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁקָעִים בְּתַאֲוֹת מָמוֹן, עַד שֶׁעוֹשִׂים מִזֶּה עֲבוֹדָה זָרָה, לָהֶם אֵין שׁוּם מֻשָּׂג מַה זֶּה רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת, וּמִי הֵם אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵם כְּלַל צַדִּיקֵי הַדּוֹר, כִּי מִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוֹת מָמוֹן, לִבּוֹ מְטֻפָּשׁ לְגַמְרֵי, עַד שֶׁנֶּחְשָׁךְ מִמֶּנּוּ הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי תַּאֲוֹת מָמוֹן מַעֲלֶמֶת וּמַסְתֶּרֶת וּמְכַסֶּה מֵהָאָדָם אֶת כָּל הָאוֹרוֹת הַצַּחְצָחוֹת, וְלָכֵן אֲפִלּוּ שֶׁהוֹלְכִים בְּיַחַד עִם אַנְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְגַם עִם הַמֶּלֶךְ, מֵרֹב טִפְּשׁוּת תַּאֲוַת מָמוֹן, נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵהֶם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה עַתָּה חָזְרוּ וְנִתְקַבְּצוּ כָּל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ יַחַד, וְלָכֵן יֵשׁ לָהֶם כְּבָר כֹּחַ, כִּי עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת הוּא כְּשֶׁמִּתְאַחֲדִים יַחַד הָעֲשָׂר סְפִירוֹת, שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁתַּלְשֵׁל מַעֲלַת עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים שֶׁנִּצְרָכִים לְמִנְיָן, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (מְגִלָּה כג:) עַל הַפָּסוּק (וַיִּקְרָא כב, לב): "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לֹא

וְשָׁלְחוּ אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל (הַיְנוּ הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל, שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם מִדּוֹת רָעוֹת הַנַּ"ל לְתַכְלִית) **לְתַקֵּן אוֹתָם וּלְטַהֵר אוֹתָם לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם, כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה מִשְּׁטוּת וְטָעוּת שֶׁלָּהּ, כִּי כֻּלָּם תָּעוּ וְנִבּוֹכוּ כַּנַּ"ל, וְעַתָּה הָיָה בְּוַדַּאי כֹּחַ בְּיַד הַבַּעַל־תְּפִלָּה לֵילֵךְ אֲלֵיהֶם וְלַהֲשִׁיבָם, כִּי קִבֵּל כֹּחַ וּרְשׁוּת מִן הַמְּלָכִים שֶׁל כָּל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל, כִּי כָּאן הָיוּ כָּל הַמְּלָכִים שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל,** (כִּי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁחָזְרוּ עַתָּה וְנִתְקַבְּצוּ, כֻּלָּם הָיוּ מְלָכִים עַל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יְהֵא פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה; וְכֵן אָמְרוּ (בְּרָכוֹת ו.): וּמִנַּיִן לַעֲשָׂרָה שֶׁמִּתְפַּלְּלִין שֶׁשְּׁכִינָה עִמָּהֶם? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים פב, א): "אֱלֹקִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל"; וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁנִּתְקַבְּצוּ כָּל הָעֲשָׂרָה, לָכֵן הָיָה לָהֶם כֹּחַ גָּדוֹל, וְשָׁלְחוּ אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה אֶל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל (הַיְנוּ הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל, שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם מִדּוֹת רָעוֹת הַנַּ"ל לְתַכְלִית) לְתַקֵּן אוֹתָם וּלְטַהֵר אוֹתָם לַהֲשִׁיבָם מִשְּׁטוּתָם, כָּל מְדִינָה וּמְדִינָה מִשְּׁטוּת וְטָעוּת שֶׁלָּהּ, כִּי כֻּלָּם תָּעוּ וְנִבּוֹכוּ כַּנַּ"ל, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי שְׁטִיּוֹת וְדִמְיוֹנוֹת שֶׁנִּדְבְּקוּ בּוֹ, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר שֶׁמְּטַהֵר אֶת הָאָדָם כָּל־כָּךְ כְּמוֹ הַתְּפִלָּה. וְלָכֵן שָׁלְחוּ כָּל הָעֲשָׂרָה אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, שֶׁהוּא יוֹצִיא וִיטַהֵר אֶת כָּל הַכִּתּוֹת שֶׁנָּפְלוּ, כָּל אֶחָד בִּשְׁטוּתוֹ וְדִמְיוֹנוֹ וְקִלְקוּלוֹ. וְעַתָּה הָיָה בְּוַדַּאי כֹּחַ בְּיַד הַבַּעַל־תְּפִלָּה לֵילֵךְ אֲלֵיהֶם וְלַהֲשִׁיבָם, כִּי קִבֵּל כֹּחַ וּרְשׁוּת מִן הַמְּלָכִים שֶׁל כָּל הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל, כִּי כָּאן הָיוּ כָּל הַמְּלָכִים שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל, (כִּי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁחָזְרוּ עַתָּה וְנִתְקַבְּצוּ, כֻּלָּם הָיוּ מְלָכִים עַל כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכִּתּוֹת הַנַּ"ל כַּנַּ"ל); וְזוֹ מַעֲלַת הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר, שֶׁנִּשְׁלָח מִכָּל הַצִּבּוּר, וְאָז יָכוֹל לִמְצֹא אֶת הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רפב), שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא בְּחִינַת הַבַּעַל־תְּפִלָּה, הַשְּׁלִיחַ־צִבּוּר, שֶׁנִּשְׁלָח מִכָּל הַצִּבּוּר, וְלָכֵן דַּיְקָא הוּא יָכוֹל לִמְצֹא הַנְּקֻדָּה טוֹבָה אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּלְהוֹצִיאוֹ מֵהָרַע

כָּל הַמְּדִינוֹת שֶׁל הַכְּתוֹת הַנַּ״ל), וְהָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה בְּכֹחָם לְטַהֲרָם וּלְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה.

וְדִבֵּר הַגִּבּוֹר עִם הַמֶּלֶךְ אוֹדוֹת בְּנֵי־הַמְּדִינָה שֶׁנָּפְלוּ אֶל הָעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ״ל, וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַמֶּלֶךְ: אֵיךְ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיכֶם, שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לִי אֶל הַחֶרֶב הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנִּשְׁקַע בַּעֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן. הֵשִׁיב לוֹ הַמֶּלֶךְ:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁנִּלְכָּד בּוֹ. וְהָלַךְ הַבַּעַל־תְּפִלָּה בְּכֹחָם שֶׁל כָּל הַמְּלָכִים הַמְמֻנִּים כָּל אֶחָד עַל הַכְּתָה שֶׁלּוֹ, לְטַהֲרָם וּלְהַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה. כִּי רַק עַל־יְדֵי תְּפִלָּה יְכוֹלִים לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְדִבֵּר הַגִּבּוֹר עִם הַמֶּלֶךְ אוֹדוֹת בְּנֵי הַמְּדִינָה, שֶׁנָּפְלוּ אֶל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן כַּנַּ״ל, הֵינוּ אַף שֶׁהַבַּעַל־תְּפִלָּה יָצָא לְתַקֵּן עַל־יְדֵי תְּפִלָּה אֶת כָּל הַכְּתוֹת שֶׁנָּפְלוּ בְּטָעֲיוֹת רַבּוֹת, שֶׁזּוֹ תִּהְיֶה הָעֲבוֹדָה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַבַּעַל־תְּפִלָּה, (שֶׁזֶּה מְרֻמָּז עַל רַבֵּנוּ זַ״ל בְּעַצְמוֹ), עִם כָּל זֹאת דִּבֵּר בְּיוֹתֵר הַגִּבּוֹר עִם הַמֶּלֶךְ בְּעִנְיַן הַכְּתָה שֶׁנָּפְלוּ לְתַאֲוַת מָמוֹן, כִּי הַתַּאֲוָה הַזּוֹ שֶׁל כֶּסֶף וּמָמוֹן, זֶה יוֹתֵר מִכָּל הַתַּאֲוֹת, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאֵין אָדָם מַאֲמִין שֶׁפַּרְנָסָתוֹ וְחַיּוּתוֹ הוּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא כְּבָר נוֹפֵל בְּתוֹךְ תַּאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִזֶּה עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כִּי אֵין עוֹד דָּבָר שֶׁעוֹקֵר אֶת הָאָדָם לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וּמֵהַשְׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית, כְּמוֹ תַּאֲוַת מָמוֹן. וְלָכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יג): לְהַמְשִׁיךְ הַשְׂגָּחָה שְׁלֵמָה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא עַד שֶׁיִּשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן, וּשְׁבִירָתָהּ הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה, כִּי בָּזֶה שֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, הוּא מַאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יֶחְסַר לוֹ כְּלוּם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵצֶל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, הָיָה אִסּוּר חָמוּר לָתֵת צְדָקָה, וְאָמַר הַגִּבּוֹר לְהַמֶּלֶךְ: אֵיךְ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיכֶם, שֶׁעַל־יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ לִי אֶל הַחֶרֶב הַנַּ״ל, עַל־יְדֵי־זֶה יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת מִי שֶׁנִּשְׁקַע בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן, כִּי עַד שֶׁלֹּא עוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם מִדַּת הַגְּבוּרָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, שֶׁעוֹבֵר

כֵּן הַדָּבָר, וְהוֹדִיעַ הַמֶּלֶךְ לְהַגִּבּוֹר: הֱיוֹת שֶׁבַּדֶּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹלֶה אֶל הַחֹרֶב הַנַּ"ל, יֵשׁ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, וּבָאִים בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל הַר שֶׁל אֵשׁ, וְעַל הָהָר רְבוּץ אַרְיֵה, וְהָאַרְיֵה

נַחְרֵי אֶפְרְסְמוֹן

עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מַחֲלוֹת וּמַכְאוֹבִים, שֶׁזֶּה חֹרֶב הַגְּבוּרָה, הוּא לֹא יַפְסִיק לְהִתְאַוּוֹת לְכֶסֶף וּלְמָמוֹן, הֵשִׁיב לוֹ הַמֶּלֶךְ: כֵּן הַדָּבָר, הַיְנוּ כָּךְ הוּא כְּמוֹ שֶׁדִּבַּרְתָּ, עַד שֶׁאָדָם אֵינוֹ סוֹבֵל צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מַחֲלוֹת וָחֳלָאִים רָעִים, עַד אָז לֹא יַפְסִיק מִלְּהִתְאַוּוֹת אֶל מָמוֹן וָכֶסֶף, [כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בְּחוּשׁ, עַד שֶׁאֵין אָדָם נֶחֱלֶה וְשׁוֹכֵב עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, וְסוֹבֵל יִסּוּרִים מָרִים, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, עַד אָז הוּא לֹא יַפְסִיק לְהִתְאַוּוֹת אֶל מָמוֹן וָכֶסֶף, בָּרֶגַע שֶׁהוּא כְּבָר חוֹלֶה אָנוּשׁ, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, אָז כְּבָר לֹא יְדַבֵּר מִכֶּסֶף וּמָמוֹן, הוּא רוֹצֶה רַק אֶת הַבְּרִיאוּת בַּחֲזָרָה, וּכְבָר לֹא מְעַנְיֵן אוֹתוֹ שׁוּם דָּבָר, אֲבָל כְּבָר מְאֻחָר. וְעַל זֶה צוֹעֵק הֶחָכָם מִכָּל הָאָדָם (קֹהֶלֶת ב, יח): "וְשָׂנֵאתִי אֲנִי אֶת כָּל עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁאַנִּיחֶנּוּ לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָי, וּמִי יוֹדֵעַ הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ סָכָל, וְיִשְׁלֹט בְּכָל עֲמָלִי שֶׁעָמַלְתִּי וְשֶׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, גַּם זֶה הֶבֶל"; וְדָבָר זֶה יְכוֹלִים לִרְאוֹת בַּמְּצִיאוּת, אָדָם שֶׁרָץ כָּל יְמֵי חַיָּיו אַחַר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, וְהָיָה שָׁקוּעַ בְּתוֹךְ תַּאֲוַת מָמוֹן, כֵּיוָן שֶׁהוּא מַגִּיעַ עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, וְסוֹבֵל מַחֲלוֹת וָחֳלָאִים רָעִים וּכְאֵבִים קָשִׁים, וּמִתְאַנֵּחַ וּמִתְפַּתֵּל מִיִּסּוּרִים, אָז הוּא עוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ חֶשְׁבּוֹן הַנֶּפֶשׁ: לְמִי עָבַדְתִּי?! וּלְמִי יָגַעְתִּי וְעָמַלְתִּי?! וּמַה וְלָמָּה הֶצְרַכְתִּי כָּל־כָּךְ לְהִתְאַוּוֹת אַחַר הַמָּמוֹן וְהַכֶּסֶף, וְעַכְשָׁו אֲנִי מַנִּיחוֹ לָאֲחֵרִים?! אֲבָל אָז כְּבָר מְאֻחָר מְאֹד, כִּי כְּבָר בִּלָּה וְאִבֵּד אֶת יָמָיו וְאֶת שְׁנוֹתָיו בְּהֶבֶל וָרִיק — לָרוּץ אַחַר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן, וְעָשָׂה מִזֶּה עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְעַכְשָׁו הֵם לֹא יְכוֹלִים לַעֲזֹר לוֹ]. וְהוֹדִיעַ הַמֶּלֶךְ לְהַגִּבּוֹר: הֱיוֹת שֶׁבַּדֶּרֶךְ, שֶׁהוּא עוֹלֶה אֶל הַחֹרֶב הַנַּ"ל, יֵשׁ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, הַיְנוּ תָּמִיד, אֲפִלּוּ שֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁזֶּה הַדֶּרֶךְ שֶׁל הַחֹרֶב, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא כו, כה): "חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית"; עִם כָּל זֹאת יֵשׁ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, שֶׁאִם אָדָם רוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, יָכוֹל לְהִכָּנֵס דֶּרֶךְ הַצַּד, וּכְעִין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְנָחוֹת כט:): "מִפְּנֵי מַה נִּבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה בְּהֵ"י? מִפְּנֵי שֶׁדּוֹמֶה לְאַכְסַדְרָה (פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י: שֶׁפְּתוּחַ

כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל, הוּא הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים וְלוֹקֵחַ לוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת וְאוֹכְלָם, וְהָרוֹעִים יוֹדְעִים מִזֶּה וְשׁוֹמְרִים

נַחְמָן

מִתַּחְתָּיו), שֶׁכָּל הָרוֹצֶה לָצֵאת יֵצֵא (פִּרֵשׁ רַשִׁ״י: שֶׁכָּל הָרוֹצֶה לָצֵאת מִמְּנוּ לְתַרְבּוּת רָעָה יוֹצֵא); וּמַאי טַעְמָא תַּלְיָא כַּרְעֵיהּ, דְּאִי הָדַר בִּתְשׁוּבָה מְעַיילֵי לֵיהּ (וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: מַעֲלִין לֵיהּ, בַּפֶּתַח הָעֶלְיוֹן בֵּין רֶגֶל שֶׁבְּתוֹכוֹ לְגַגּוֹ). וְלֵיעִילוּ בְּהַהוּ, לָא מִסְתַּיְיעָא מִלְּתָא וְכוּ׳ (וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: וְלֵיעִילוּ בְּהַהוּ פֶּתַח הַתַּחְתּוֹן דְּנָפַק בֵּהּ, לָא מִסְתַּיְיעָא מִלְּתָא, דְּהַבָּא לְטָהֵר בָּעֵי סִיּוּעָא מִפְּנֵי יֵצֶר הָרָע, הִלְכָךְ עַבְדֵי לֵהּ סִיּוּעָא פֶּתַח יְתֵרָה). נִמְצָא, כְּשֶׁרוֹצִים לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וּלְהַמְתִּיק אֶת מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁהִיא דֶּרֶךְ הַחֶרֶב, אֲזַי יֵשׁ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד, **וּבָאִים** בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל הַר שֶׁל אֵשׁ, שֶׁזֶּה סוֹד אוֹר שֶׁבִּיסוֹד [עַיִן קְהִלּוֹת יַעֲקֹב, א״שׁ רֵאשִׁי תֵּבוֹת: א׳וֹר שֶׁ׳בִּיסוֹד]; כִּי כָּל הַקְּלִפּוֹת שֶׁבָּאִים לָאָדָם, זֶה רַק מֵחֲמַת פְּגַם הַיְסוֹד, שֶׁמִּשָּׁם בָּאוֹת כָּל מִדּוֹת הַגְּבוּרָה עַל הָאָדָם, כִּי כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל לִפְגַם הַבְּרִית, אָז מַפִּילִים אוֹתוֹ אַחַר־כָּךְ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי מוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, קִדּוּשִׁין, הֲלָכָה ג׳, אוֹת ג׳), **וְעַל הָהָר רָבוּץ אַרְיֵה**, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, כִּי אַרְיֵ״ה עוֹלֶה גְּבוּרָ״ה, הַיְנוּ גַּם כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ מִן הַצַּד, וְרוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, עָלָיו לָדַעַת שֶׁיֵּשׁ שָׁם אַרְיֵ״ה, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁמְּחַכֶּה לוֹ, וְרוֹצֶה לְהַפִּיל אוֹתוֹ בְּיֵאוּשׁ, כְּאִלּוּ אֵין לוֹ כְּבָר תִּקְוָה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וּכְאִלּוּ הוּא כְּבָר לֹא יָכוֹל לְתַקֵּן מַה שֶּׁהוּא קִלְקֵל. וְהָאַרְיֵה, **כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל, הוּא הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, וְלוֹקֵחַ לוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת וְאוֹכְלָם**, הַיְנוּ מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה הַזּוֹ, מִשְׁתַּלְשֶׁלֶת דִּין וְיִרְאָה, שֶׁנּוֹפֶלֶת עַל הָאָדָם, וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל אֶת הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, כְּאִלּוּ אַף פַּעַם לֹא עָשָׂה טוֹב בַּחַיִּים. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, יֵשׁ עָלָיו נִסְיוֹנוֹת מְאֹד קָשִׁים וּמָרִים, וְהָעִקָּר שֶׁרוֹצִים לְטָרֹף לוֹ אֶת כָּל הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה בִּימֵי חַיָּיו, כְּאִלּוּ עֲדַיִן לֹא עָשָׂה שׁוּם טוֹב בְּחַיָּיו, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהָאַרְיֵה כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל, הוּא הוֹלֵךְ וְנוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, שֶׁהֵם כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁרוֹצִים לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וְלוֹקֵחַ מֵהֶם אֶת הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם, כְּאִלּוּ אַף פַּעַם לֹא עָשׂוּ אֵיזֶה טוֹב בַּחַיִּים. **וְהָרוֹעִים יוֹדְעִים** מִזֶּה, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רוֹעִים, בְּסוֹד רַעְיָא מְהֵימְנָא, שֶׁנִּקְרָא מֹשֶׁה

מְאֹד אֶת הַצֹּאן מִפָּנָיו, אֲבָל הָאַרְיֵה אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל זֶה, רַק כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה לֶאֱכֹל הוּא נוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, וְהָרוֹעִים הֵם מַכִּים וּמַרְעִישִׁים עָלָיו, אֲבָל הָאַרְיֵה אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ זֹאת כְּלָל, רַק הוּא לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

רַבֵּנוּ רַבָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָא כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְשׁוֹמְרִים מְאֹד אֶת הַצֹּאן מִפָּנָיו, שֶׁשּׁוֹמְרִים אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם צֹאן קָדָשִׁים, שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בָּהֶם הָאַרְי״ה, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָ״ה, שֶׁלֹּא תַּחֲלִישׁ אֶת דַּעְתָּם, אֲשֶׁר זוֹ עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם מְחַזְּקִים וּמְעוֹדְדִים וּמְשַׂמְּחִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָתָן, וְשׁוֹמְרִים אוֹתָן, שֶׁלֹּא תִּתְאַחֲזוּ בָּהֶם אֵיזוֹ חֲלִישׁוּת הַדַּעַת אוֹ מִדַּת הַגְּבוּרָה, כְּאִלּוּ אֵין לָהֶם כְּבָר תִּקְוָה. אֲבָל הָאַרְיֵה אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ כְּלָל עַל זֶה, כִּי הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם שֶׁהוּא שֹׂרֶשׁ פּוֹרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה, וְלוֹחֵם עִם הַצַּדִּיקִים הַמְקָרְבִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מֵהֶם, אֶלָּא מֵסִית וּמַדִּיחַ אֲנָשִׁים רֵיקִים וּפוֹחֲזִים, שֶׁיַּחְלְקוּ עַל הַצַּדִּיקִים הָרוֹעִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחָם לְהַחֲזִיר אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מֵאַף אֶחָד, רַק כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה לֶאֱכֹל, הוּא נוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהָרוֹעִים שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, בְּחִינַת רַעְיָא מְהֵימָנָא, הֵם מַכִּים וּמַרְעִישִׁים עָלָיו, כִּי זוֹ מִלְחֶמֶת גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם נִקְרָאִים רַעְיָא מְהֵימָנָא, שֶׁהֵם מַכִּים וּמַרְעִישִׁים עָלָיו, הַיְנוּ עַל הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, וְצוֹעֵק וּמַרְעִישׁ לְכֻלָּם, שֶׁתִּדְעוּ שֶׁהַגֶּה עוֹמֵד נֶגְדְּכֶם טָמֵא מְטֻמָּא, רָשָׁע מְרֻשָּׁע, הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁרוֹצֶה לִשְׁבֹּר אֶתְכֶם, וּלְהַחֲלִישׁ אֶת דַּעְתְּכֶם, וּלְהָבִיא אֶתְכֶם אֶל יֵאוּשׁ גָּמוּר. אֲבָל הָאַרְיֵה, שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה, שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּל הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם כֹּחוֹ, אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ זֹאת כְּלָל, רַק הוּא לוֹקֵחַ לְעַצְמוֹ צֹאן וּבְהֵמוֹת וְהוֹמֶה וְאוֹכְלָם; כִּי זוֹ דַּרְכּוֹ הָרָעָה שֶׁל הָרָשָׁע הַטָּמֵא מְטֻמָּא הַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם, שֶׁמִּתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מֵהָרוֹעִים, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַעְיָא מְהֵימָנָא, רוֹעִים נֶאֱמָנִים, הַמַּצִּילִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְחַזְּקִים וּמְעוֹדְדִים וּמְשַׂמְּחִים אוֹתָם בְּעֵת צָרָתָם. וְאוֹתוֹ

וְהוֹמֶה וְאוֹכְלָם, וְאוֹתוֹ הָהָר שֶׁל אֵשׁ הַנַּ״ל אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל.

וְעוֹד מִן הַצַּד יֵשׁ עוֹד דֶּרֶךְ אַחֵר, וּבָאִים בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל מָקוֹם הַנִּקְרָא קֶעֶךְ הַיְנוּ בֵּית־הַבְּשׁוּל וְשָׁם בְּאוֹתוֹ הַקֶּעֶךְ יֵשׁ כָּל מִינֵי מַאֲכָלִים, וּבְאוֹתוֹ הַקֶּעֶךְ אֵין שׁוּם אֵשׁ כְּלָל, רַק הַמַּאֲכָלִים מִתְבַּשְּׁלִים עַל־יְדֵי הָהָר שֶׁל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָהָר שֶׁל אֵשׁ הַנַּ״ל, שֶׁזֶּה סוֹד אוֹר שֶׁבִּיסוֹד, אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל, כִּי אֵין רוֹאִים אֶת הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁמַּמְתָּקוֹ חֶסֶד שֶׁבִּיסוֹד, שֶׁמַּמְשִׁיךְ אוֹר שֶׁבִּיסוֹד כִּדֵי לְהַנְצִל מִתַּאֲוַת נאוּף, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּצֵל מִתַּאֲוַת מָמוֹן, זֶה אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל, כִּי אַדְרַבָּה, עַל צַדִּיק כָּזֶה הַדָּבוּק לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא נִכְלָל בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא אֵינוֹ נִכָּר בָּעוֹלָם כְּלָל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רמג), שֶׁיֵּשׁ צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁאֵין הָעוֹלָם יְכוֹל לִסְבֹּל קְדֻשָּׁתוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא נִתְעַלֵּם מְאֹד, וְאֵין רוֹאִים מִמֶּנּוּ שׁוּם קְדֻשָּׁה וּפְרִישׁוּת יִתֵּרָה, עַד שֶׁתַּכְלִית הַהֶפֶךְ חוֹשְׁבִים עָלָיו, כִּי הוּא אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל.

וְעוֹד מִן הַצַּד יֵשׁ עוֹד דֶּרֶךְ אַחֵר, וּבָאִים בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֶל מָקוֹם, הַנִּקְרָא קֶעֶךְ הַיְנוּ בֵּית הַבְּשׁוּל, וְשָׁם, בְּאוֹתוֹ הַקֶּעֶךְ, יֵשׁ כָּל מִינֵי מַאֲכָלִים, כִּי הַצַּדִּיק מְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין, וּמְקַשֵּׁר דִּבְרֵי תוֹרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן פט) עַל־פִּי מַאֲמָרָם זַ״ל (יְרוּשַׁלְמִי ראש הַשָּׁנָה, פֶּרֶק ג׳, הֲלָכָה ו׳): דִּבְרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמָקוֹם זֶה וַעֲשִׁירִים בְּמָקוֹם אַחֵר; וְצָרִיךְ לְחַבֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כִּי מְחַבְּרִים דִּבְרֵי תוֹרָה מִמְּקוֹמוֹת מְפֻזָּרִים שֶׁהֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה, וּמְחַבְּרִים אוֹתָם יַחַד, וְעַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה הַחִדּוּשׁ שֶׁמְּחַדְּשִׁים, שֶׁזֶּה כְּעֵין תַּבְשִׁיל, שֶׁמְּבַשְּׁלִים כָּל מִינֵי מַאֲכָלִים, שֶׁלּוֹקְחִים כַּמָּה וְכַמָּה מִינֵי דְּבָרִים, וּמְעָרְבִים בָּהֶם כַּמָּה וְכַמָּה תַּבְלִינִים, וּמִזֶּה יוֹצֵא הַמַּאֲכָל שֶׁמְּבַשְּׁלִים בְּבֵית הַבְּשׁוּל הַנִּקְרָא קֶעֶךְ [מִטְבָּח], וּבְאוֹתוֹ הַקֶּעֶךְ אֵין שׁוּם אֵשׁ כְּלָל, כִּי זֶה עִקַּר הַחָכְמָה שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁמַּדָּתוֹ חֶסֶד שֶׁבִּיסוֹד,

אֵשׁ הַנַּ״ל, וְהָהָר שֶׁל אֵשׁ הוּא רָחוֹק מִשָּׁם הַרְבֵּה, רַק שֶׁהוֹלְכִים שְׁבִילִים וְצִנּוֹרוֹת מִן הָהָר שֶׁל אֵשׁ אֶל הַקֶּעף הַנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי זֶה מִתְבַּשְּׁלִים שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל. וְגַם הַקֶּעף הַזֹּאת אֵינָהּ נִרְאָה כְּלָל, רַק שֶׁיֵּשׁ סִימָן, שֶׁעוֹמְדִים שָׁם צִפָּרִים עַל אוֹתָהּ הַקֶּעף, וְעַל־יְדֵי זֶה יוֹדְעִים שֶׁשָּׁם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁמַּמְשִׁיךְ א׳וֹר שֶׁ׳בִּיסּוֹד, שֶׁזֶּה סוֹד א״ש, לֹא רוֹאִים בִּכְלָל אֶת הָאֵשׁ, כִּי גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הַזֶּה שֶׁמִּתְחַבֵּא, עַד שֶׁלֹּא רוֹאִים כְּלָל מִי הוּא הַמְבַשֵּׁל אֶת הַמַּאֲכָלִים הָאֵלּוּ, וְאֵיךְ הֵם מִתְבַּשְּׁלִים, רַק הַמַּאֲכָלִים מִתְבַּשְּׁלִים עַל־יְדֵי הָהָר שֶׁל אֵשׁ הַנַּ״ל. וְהָהָר שֶׁל אֵשׁ הוּא רָחוֹק מִשָּׁם הַרְבֵּה, כִּי הוּא מִתְחַבֵּא מְאֹד מְאֹד, כִּי אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁיֵּדְעוּ מִמֶּנּוּ, וְלֹא יָבִינוּ וְלֹא יַשְׂכִּילוּ מֵהֵיכָן בָּאִים הַמַּאֲכָלִים הָאֵלּוּ, שֶׁהֵם הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁחִדֵּשׁ, וְנִדְמֶה כְּמוֹ מִי שֶׁמְּבַשֵּׁל מַאֲכָלִים שֶׁמְּעָרֵב כַּמָּה דְּבָרִים, וּמַכְנִיס בָּהֶם תַּבְלִינִים, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם הַמַּאֲכָל, וּבְמָקוֹם שֶׁמְּבַשְּׁלִים אֶת זֶה, שָׁם אֵין רוֹאִים שׁוּם דָּבָר, כִּי אֵין שָׁם א״ש א׳וֹר שֶׁ׳בִּיסּוֹד, רַק שֶׁהוֹלְכִים שְׁבִילִים וְצִנּוֹרוֹת מִן הָהָר שֶׁל אֵשׁ אֶל הַקֶּעף הַנַּ״ל, וְעַל־יְדֵי־זֶה מִתְבַּשְּׁלִים שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל; כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ בְּהֶעְלֵם וּבְהֶסְתֵּר, מִתַּחַת הָהָר יוֹצְאִים שְׁבִילִים וְצִנּוֹרוֹת. וְגַם הַקֶּעף הַזֹּאת אֵינָהּ נִרְאָה כְּלָל, הַיְנוּ גַּם בְּמָקוֹם שֶׁמְּבַשְּׁלִים אֶת הַמַּאֲכָלִים, הַיְנוּ שֶׁמְּחַדְּשִׁים אֶת הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה אֵלּוּ, אֵינוֹ נִרְאֶה כְּלָל, רַק שֶׁיֵּשׁ סִימָן, שֶׁעוֹמְדִים שָׁם צִפָּרִים עַל אוֹתָהּ הַקֶּעף, וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹדְעִים, שֶׁשָּׁם הוּא הַקֶּעף, כִּי יֵשׁ צִפָּרִים טְמֵאִים, כְּגוֹן הַנֶּשֶׁר, וְהַפֶּרֶס, וְהָעָזְנְיָה, וְהַדָּאָה, וְאֶת הָאַיָּה לְמִינָהּ, וְאֶת כָּל עוֹרֵב לְמִינוֹ, וְאֶת בַּת הַיַּעֲנָה, וְאֶת הַתַּחְמָס, וְאֶת הַשָּׁחַף, וְאֶת הַנֵּץ לְמִינֵהוּ, וְאֶת הַכּוֹס, וְאֶת הַשָּׁלָךְ, וְאֶת הַיַּנְשׁוּף, וְאֶת הַתִּנְשֶׁמֶת, וְאֶת הַקָּאָת וְגוֹ׳, שֶׁכָּל אֵלּוּ הֵם עוֹפוֹת טְמֵאִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא יא, יג): ״וְאֶת אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם״, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ רְשָׁעִים אֲרוּרִים, עוֹפוֹת טְמֵאִים, שֶׁהֵם מְדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיק, שֶׁשָּׁרְשׁוֹ הוּא חֶסֶד שֶׁבִּיסּוֹד, שֶׁמַּבְעִיר אֶת הָאֵ״שׁ, שֶׁהוּא א׳וֹר שֶׁ׳בִּיסּוֹד, שֶׁעַל יָדוֹ מִתְבַּשְּׁלִים הַמַּאֲכָלִים, הַיְנוּ שֶׁשָּׁם מְחַדְּשִׁים אֶת הַחִדּוּשִׁים, וְהֵם עוֹמְדִים שָׁמָּה

הוּא הַקֶּעֶף, וְאֵלּוּ הַצִּפָּרִים הֵם מְרַחֲפִים בְּכַנְפֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי זֶה הֵם מַבְעִירִים הָאֵשׁ וּמְכַבִּים הָאֵשׁ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הָרְחִיפָה שֶׁל הַצִּפָּרִים הֵם מַבְעִירִים וּמַלְהִיבִים הָאֵשׁ, וְגַם עַל־יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ הֵם מְכַבִּים הָאֵשׁ, שֶׁלֹּא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדַּי, וְהֵם מַלְהִיבִים הָאֵשׁ כְּפִי הַמַּאֲכָלִים, שֶׁלְּצָרְךְ מַאֲכָל פְּלוֹנִי צְרִיכִים לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, וּלְצָרְךְ מַאֲכָל אַחֵר צְרִיכִין לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, הַכֹּל כְּפִי הַמַּאֲכָל, כֵּן הֵם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְהַעֲלִימוֹ וּלְכַסּוֹתוֹ עַל־יְדֵי פִּיהֶם הַטָּמֵא, כִּי הָעוֹפוֹת מְצַפְצְפִים תָּמִיד, וְאֵלּוּ הַצִּפָּרִים הֵם מְרַחֲפִים בְּכַנְפֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַבְעִירִים הָאֵשׁ וּמְכַבִּים הָאֵשׁ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הָרְחִיפָה שֶׁל הַצִּפָּרִים, הֵם מַבְעִירִים וּמַלְהִיבִים הָאֵשׁ, הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים הַמִּתְנַגְּדִים הָרְשָׁעִים, שֶׁמְּדַבְּרִים עַל הַצַּדִּיק כָּל דָּבָר אָסוּר, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מַבְעִירִים וּמְלַהֲבִים אֶת הָאֵשׁ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן תא, תב), אֲשֶׁר מַחֲלֹקֶת הִיא טוֹבָה גְּדוֹלָה מְאֹד לְהַצַּדִּיק, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה מַגְבִּיהִים וּמְרִימִים אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי מַחֲלֹקֶת נִקְרֵאת מַיִם, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין ז.): הַאי תִּיגְרָא דְּמָיָא לְבִידָקָא דְּמָיָא, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יז, יד): ״פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן״; וְהָאָדָם נִקְרָא עֵץ הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): ״הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה״, וּכְמוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאִילָן לִצְמֹחַ, כִּי אִם עַל־יְדֵי מַיִם, כָּךְ הַצַּדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אִי אֶפְשָׁר לִגְדֹּל, אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו מַחֲלֹקֶת, וְעַל־כֵּן בְּמָקוֹם שֶׁמְּבַשְּׁלִים שָׁם אֶת הַמַּאֲכָלִים, הַיְנוּ שֶׁמְּחַדְּשִׁים אֶת הַחִדּוּשִׁין הַנִּפְלָאִים, שָׁם דַּיְקָא יֵשׁ אֶת הַצִּפָּרִים הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים, שֶׁהֵם מַלְהִיבִים אֶת הָאֵשׁ, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמְּדַבְּרִים כָּל דָּבָר אָסוּר עַל הַצַּדִּיק, עַל־יְדֵי־זֶה מְפַרְסְמִים אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְגַם עַל־יְדֵי־זֶה בְּעַצְמוֹ הֵם מְכַבִּים הָאֵשׁ, שֶׁלֹּא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדַּי, וְהֵם מַלְהִיבִים הָאֵשׁ כְּפִי הַמַּאֲכָלִים שֶׁלְּצָרְךְ מַאֲכָל פְּלוֹנִי צְרִיכִים לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, וּלְצָרְךְ מַאֲכָל אַחֵר צְרִיכִים לְהַלְהִיב הָאֵשׁ כָּךְ, הַכֹּל כְּפִי הַמַּאֲכָל, כֵּן הֵם מַלְהִיבִים אֶת הָאֵשׁ. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן פח) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קמז, ח): ״הַמְכַסֶּה

מַלְהִיבִים אֶת הָאֵשׁ (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַגִּבּוֹר), **בְּבֵן תּוֹלִיךְ אוֹתָם** (הֵינוּ אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל שֶׁנָּפְלוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן, שֶׁהֵם הָאֶלְקוּת שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ״ל, שֶׁהָלְכוּ עִמָּהֶם כַּנַּ״ל) **תְּחִלָּה נֶגֶד הָרוּחַ, כְּדֵי שֶׁיִּגִּיעַ אֲלֵיהֶם רֵיחַ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל. אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁתִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, בְּוַדַּאי יַשְׁלִיכוּ תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן.**

נַחֲרֵי אַפְּרִסְמוֹן

שָׁמַיִם בֶּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר״, שֶׁזּוֹ הַמַּחֲלֶקֶת שֶׁיֵּשׁ עַל הַצַּדִּיק, שֶׁמְּכַסִּים אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁהַמְקַטְרְגִים לֹא יוּכְלוּ לְקַטְרֵג עָלָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מַמְשִׁיךְ שֶׁפַע לָעוֹלָם. וְלָכֵן לְכָל מִינֵי מַאֲכָל, שֶׁזֶּה נֶגֶד כָּל מִינֵי עֲצוּת שֶׁהַצַּדִּיק מוֹרִיד לָזֶה הָעוֹלָם, וְכֵן נֶגֶד כָּל סֵפֶר שֶׁהוּא מְחַדֵּשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה עוֹמְדִים הַצִּפֳּרִים, שֶׁהֵם הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים, וּמְכַבִּים אֶת הָאֵשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדַּי, כִּי הַכֹּל הוּא בְּצִמְצוּם וּבְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל, כָּל הַמַּחֲלֶקֶת שֶׁיֵּשׁ עַל הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא הַמְחַדֵּשׁ חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה, שֶׁשַּׂיָּכִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמַּאֲכָלִים, שֶׁמְּבַשֵּׁל כָּל מִינֵי מַאֲכָלִים שַׁשַּׂיָּכִים לְכָל סוּגֵי בְּנֵי אָדָם, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁיִּהְיוּ כָּל הָעוֹפוֹת הַטְּמֵאִים הָאֵלּוּ, שֶׁיַּחְלְקוּ וִידַבְּרוּ עָלָיו, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדַּי, כִּי הֵיא טוֹבָה גְּדוֹלָה הַמַּחֲלֶקֶת שֶׁיֵּשׁ עַל הַצַּדִּיק, (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַגִּבּוֹר) **בְּבֵן תּוֹלִיךְ אוֹתָם** (הֵינוּ אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל שֶׁנָּפְלוּ בַּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מָמוֹן, שֶׁהֵם הָאֶלְקוּת שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת הַנַּ״ל, שֶׁהָלְכוּ עִמָּהֶם כַּנַּ״ל), **תְּחִלָּה נֶגֶד הָרוּחַ, כְּדֵי שֶׁיִּגִּיעַ אֲלֵיהֶם רֵיחַ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל**, שֶׁרַק יַרְגִּישׁוּ טַעַם הַטּוֹב שֶׁל אֵלּוּ הַחִדּוּשִׁין שֶׁהַצַּדִּיק מְחַדֵּשׁ, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַמַּאֲכָלִים, **אַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁתִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, בְּוַדַּאי יַשְׁלִיכוּ תַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן**; כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁטּוֹעֲמִים אֶת הַטַּעַם הַנִּפְלָא שֶׁל תּוֹרַת הַצַּדִּיק, כְּבָר לֹא רוֹצִים שׁוּם דָּבָר, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי־מוֹהַר״ן, סִימָן שמ): הָעוֹלָם לֹא טָעֲמוּ אוֹתִי כְּלוּם עֲדַיִן, אִלּוּ הָיוּ שׁוֹמְעִין רַק תּוֹרָה אַחַת שֶׁאֲנִי אוֹמֵר עִם הַנִּגּוּן וְהָרִקּוּד שֶׁלָּהּ, הָיוּ כֻּלָּם בְּטֵלִים בְּבִטּוּל גָּמוּר, הֵינוּ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אֲפִלּוּ חַיּוֹת וַעֲשָׂבִים, וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, הַכֹּל הָיוּ מִתְבַּטְּלִין בְּכִלּוּת הַנֶּפֶשׁ מִגֹּדֶל עֹצֶם הַתַּעֲנוּג הַמַּפְלָא וְהַמֻּפְלָג מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר אָז בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: זַיי זָאלִין מִיךְ הֶערְן אֵיין תּוֹרָה

וְכֵן עָשָׂה הַגִּבּוֹר, וְלָקַח אֶת הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהֵם אֱלִקוּת בִּמְדִינָתָם כַּנַּ״ל, כִּי אֵלּוּ הָאֱלִקוּת הָיוּ בְּכָאן, כִּי בָּאוּ עִם הַמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת לְכָאן כְּכָל הַמִּבְאָר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁיָּצְאוּ מִמְּדִינָתָם עִם הַמְּמֻנֶּה כַּנַּ״ל, נָתְנוּ לָהֶם בְּנֵי־הַמְּדִינָה כֹּחַ וְהַרְשָׁאָה, שֶׁכָּל מַה שֶׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים יִהְיֶה עָשׂוּי, וְכָל בְּנֵי־הַמְּדִינָה מֻכְרָחִים לְהִתְרַצּוֹת לְכָל מַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים (שֶׁהֵם גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה אֱלִקוּת שֶׁלָּהֶם) **וְלֹא יוּכְלוּ לְשַׁנּוֹת, וְלָקַח הַגִּבּוֹר אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, שֶׁהֵם נִקְרָאִים אֱלִקוּת בִּמְדִינָתָם, מֵחֲמַת עָשְׁרָם כַּנַּ״ל, וְהוֹלִיךְ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַנַּ״ל, וְהֵבִיא אוֹתָם עַד הַקֵּעְךְ שֶׁל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל. וּבְתְחִלָּה הוֹלִיךְ אוֹתָם כְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְהִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ שֶׁל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מִיט דֶעם נִגּוּן אִין מִיט אֵיין טַאנְץ וָואלְט דִּי גַאנְצֶע וֶועלְט אוֹיס גִיגַאנְגֶען [אֵלּוּ הָיוּ שׁוֹמְעִין רַק תּוֹרָה אַחַת שֶׁאֲנִי אוֹמֵר עִם הַנִּגּוּן וְהָרְקוּד שֶׁלָּהּ, הָיוּ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מִתְבַּטְּלִין בִּכְלוּת הַנֶּפֶשׁ]. וְכֵן עָשָׂה הַגִּבּוֹר, וְלָקַח אֶת הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, דְּהַיְנוּ גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהֵם אֱלִקוּת בִּמְדִינָתָם כַּנַּ״ל, כִּי אֵלּוּ הָאֱלִקוּת הָיוּ בְּכָאן, כִּי בָּאוּ עִם הַמְּמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת לְכָאן, כְּכָל הַמִּבְאָר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁיָּצְאוּ מִמְּדִינָתָם עִם הַמְּמֻנֶּה כַּנַּ״ל, נָתְנוּ לָהֶם בְּנֵי הַמְּדִינָה כֹּחַ וְהַרְשָׁאָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, יִהְיֶה עָשׂוּי, וְכָל בְּנֵי הַמְּדִינָה מֻכְרָחִים לְהִתְרַצּוֹת לְכָל מַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ אֵלּוּ הַשְּׁלוּחִים, (שֶׁהֵם גְּדוֹלֵי הַמְּדִינָה אֱלִקוּת שֶׁלָּהֶם), וְלֹא יוּכְלוּ לְשַׁנּוֹת. וְלָקַח הַגִּבּוֹר אֶת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים, שֶׁהֵם נִקְרָאִים אֱלִקוּת בִּמְדִינָתָם, מֵחֲמַת עָשְׁרָם כַּנַּ״ל, וְהוֹלִיךְ אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַנַּ״ל, וְהֵבִיא אוֹתָם עַד הַקֵּעְךְ שֶׁל הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, וּבְתְחִלָּה הוֹלִיךְ אוֹתָם כְּנֶגֶד

הַמַּאֲכָלִים, וְהִתְחִילוּ לְבַקְּשׁוֹ מְאֹד שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מֵהַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים הַלָּלוּ. אַחַר־כָּךְ הוֹלִיךְ אוֹתָם מִכְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק שֶׁיֵּשׁ סְרָחָה גְּדוֹלָה. חָזַר וְהֵבִיא אוֹתָם כְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְשׁוּב הִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ הַטּוֹב שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, וְחָזְרוּ וּבִקְּשׁוּ אוֹתוֹ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים. חָזַר וְהוֹלִיךְ אוֹתָם מִכְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ שֶׁיֵּשׁ סְרָחָה גְּדוֹלָה

נַהֲרֵי אֶפַרְסְמוֹן

הָרוּחַ, וְהִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, וְהִתְחִילוּ לְבַקְּשׁוֹ מְאֹד, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מֵהַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים הַלָּלוּ; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁרַק טוֹעֲמִים אֶת טַעַם הַצַּדִּיק, כְּבָר לֹא רוֹצִים דָּבָר אַחֵר מִלְּבַד דִּבּוּרֵי הַצַּדִּיק, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפה) עַל פָּסוּק (מִשְׁלֵי לא, יח): ״טָעֲמָה כִּי טוֹב סַחְרָהּ לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ״; הַיְנוּ תֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁטּוֹעֲמִים כִּי טוֹב סַחְרָהּ, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁל הַצַּדִּיק, שֶׁהַסְּחוֹרָה שֶׁלּוֹ, הַיְנוּ הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ טַעֲמָהּ טוֹב, שׁוּב לְעוֹלָם לֹא יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ, כִּי תָּמִיד תָּאִיר לוֹ, וְלָכֵן רַק הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם הָרֵיחַ שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, וּכְבָר בִּקְּשׁוּ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מֵהַמַּאֲכָלִים הַטּוֹבִים הַלָּלוּ, אַחַר־כָּךְ הוֹלִיךְ אוֹתָם מִכְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק שֶׁיֵּשׁ סְרָחָה גְּדוֹלָה; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁטּוֹעֲמִים אֶת טַעַם תּוֹרַת הַצַּדִּיק, אָז מַתְחִילִים לְהַרְגִּישׁ אֶת הָרֵיחַ רָע שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, מֵחֲמַת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא), שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם אֱמוּנַת חֲכָמִים, וְלוֹעֲגִים עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, מֵחֲמַת תַּאֲוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת, סִימָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם צוֹאָה וְטִנּוּף בְּרֹאשָׁם, וּמִזֶּה בָּא הַסַּרְחוֹן שֶׁמַּרְגִּישִׁים מֵהֶם, כִּי מִי שֶׁחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק וְעַל סְפָרָיו שֶׁחִדֵּשׁ, אֲזַי מַתְחִילִים לְהַרְגִּישׁ אֶת הַסַּרְחוֹן שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. חָזַר וְהֵבִיא אוֹתָם הַגִּבּוֹר כְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְשׁוּב הִגִּיעַ לָהֶם הָרֵיחַ הַטּוֹב שֶׁל הַמַּאֲכָלִים, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁטּוֹעֲמִים הַטַּעַם הַטּוֹב שֶׁל תּוֹרַת הַצַּדִּיק, כְּבָר לֹא רוֹצִים דָּבָר אַחֵר, מִלְּבַד דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְחָזְרוּ וּבִקְּשׁוּ אוֹתוֹ, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים, כִּי כְּבָר הִתְחִילוּ לְהַרְגִּישׁ אֶת הַטַּעַם הַטּוֹב שֶׁבִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, חָזַר וְהוֹלִיךְ אוֹתָם הַגִּבּוֹר מִכְּנֶגֶד הָרוּחַ, וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ שֶׁיֵּשׁ סְרָחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, [כִּי נָהֹג עִמָּהֶם בְּחָכְמָה

מְאֹד. עָנָה וְאָמַר לָהֶם הַגִּבּוֹר לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל: הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ. בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִים לוֹמַר בְּוַדַּאי שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מַסְרִיחִים, כִּי בְּכָאן אֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ.

אַחַר־כָּךְ נָתַן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל, וְתֵכֶף כְּשֶׁאָכְלוּ מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ וְלִזְרֹק מֵהֶם אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וְכָל אֶחָד חָפַר לְעַצְמוֹ חֲפִירָה וְקָבַר, וְקָבַר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַחֲפִירָה מֵחֲמַת גֹּדֶל

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עֲצוּמָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ס'): כְּשֶׁרוֹצִים לְהָאִיר עֵינֵי עִוֵּר, אִי אֶפְשָׁר בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא בְּכָל פַּעַם מַרְאִים לוֹ קְצָת אוֹר יוֹתֵר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַוֵּר לְגַמְרֵי, חַס וְשָׁלוֹם]. עָנָה וְאָמַר לָהֶם הַגִּבּוֹר לְהָאֲנָשִׁים הַנַּ"ל: הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ, בְּהֶכְרֵחַ צְרִיכִים לוֹמַר בְּוַדַּאי שֶׁאַתֶּם בְּעַצְמְכֶם מַסְרִיחִים, כִּי בְּכָאן אֵין שׁוּם דָּבָר שֶׁיַּסְרִיחַ, כִּי מִי שֶׁמִּשְׁקָע בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שְׁבָא מֵחֲמַת תַּאֲוַת נאוּף, הוּא חוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק וְעַל סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁזָּכָה לְחַדֵּשׁ וּלְחַבֵּר, וְהוּא מַרְגִּישׁ סָרָחוֹן, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵרוּבִין כא.): הַלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת; וְאָמַר עַל זֶה רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא), וְהִיא מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כִּי הוּא אֵינוֹ מַאֲמִין בְּדִבְרֵיהֶם וּמַלְעִיג עֲלֵיהֶם, וְדִבְרֵיהֶם הֵם אַךְ לְמוֹתָר אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן נִדּוֹן בְּמוֹתְרוֹת, שֶׁעוֹלִים לוֹ עֲשָׂנִים סְרוּחִים אֶל הַמֹּחַ, וּמְעָרְבְּבִין וּמְבַלְבְּלִין דַּעְתּוֹ, וּמֵחֲמַת זֶה הִרְגִּישׁוּ אֶת הַסָּרָחוֹן שֶׁל עַצְמָם. אַחַר־כָּךְ נָתַן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ"ל, שֶׁזֶּה תּוֹרַת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהֵם כְּמַאֲכָלִים עֲרֵבִים וְנָעִימִים, וְתֵכֶף כְּשֶׁאָכְלוּ מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ וְלִזְרֹק מֵהֶם אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וְכָל אֶחָד חָפַר לְעַצְמוֹ חֲפִירָה וְקָבַר, וְקָבַר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַחֲפִירָה מֵחֲמַת גֹּדֶל הַבּוּשָׁה שֶׁנִּתְבַּיְּשׁוּ, עַל־יְדֵי שֶׁהִרְגִּישׁוּ גֹּדֶל הַסָּרָחוֹן שֶׁל

הַבּוּשָׁה שֶׁנִּתְבַּיְּשׁוּ עַל־יְדֵי שֶׁהִרְגִּישׁוּ גֹּדֶל הַפִּרְחוֹן שֶׁל הַמָּמוֹן (שֶׁהוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ), מֵחֲמַת שֶׁטָּעֲמוּ מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, וְקָרְעוּ אֶת פְּנֵיהֶם וְקָבְרוּ אֶת עַצְמָן, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהָרִים פְּנֵיהֶם כְּלָל, וְנִתְבַּיֵּשׁ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, כִּי שָׁם, בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, הַמָּמוֹן הוּא הַבּוּשָׁה הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַבּוּשׁוֹת, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּר דִּבְרֵי בִּזּוּי לַחֲבֵרוֹ, הוּא אוֹמֵר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן, כִּי מָמוֹן הוּא בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מְאֹד שָׁם, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן יוֹתֵר מִתְבַּיֵּשׁ יוֹתֵר, עַל־כֵּן קָבְרוּ אֶת עַצְמָן מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה, וְכָל אֶחָד לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו אֲפִלּוּ בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ, מִכָּל־שֶׁכֵּן בִּפְנֵי הַגְּבוֹר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמָּמוֹן (שֶׁהוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ), מֵחֲמַת שֶׁטָּעֲמוּ מִן הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, כִּי תּוֹרַת הַצַּדִּיק הִיא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּהַכְלִית מַדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁאֵין לְמַעְלָה הֵימֶנָּה, כִּי הַצַּדִּיק בְּרֹב חָכְמָתוֹ, הוּא מַלְבִּישׁ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, מֵעֵילָה לְעָלוֹל מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, עַד שֶׁגַּם הַיְרוּדִים וְהַפְּחוּתִים יַרְגִּישׁוּ עֲרֵבוּת נְעִימוּת יְדִידוּת זִיו חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַתְחִילִים לְהַרְגִּישׁ אֵיךְ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ זֶה רַק אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאָז מַתְחִילִים לְהִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, אֵיךְ רָצוּ עַד עַכְשָׁו אַחַר הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן הַגַּשְׁמִי, וְהָיוּ שְׁקוּעִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁעָשׂוּ מִזֶּה אֱלֹקוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְלָכֵן הִתְחִילוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵעַצְמָם, וְקָרְעוּ אֶת פְּנֵיהֶם, וְקָבְרוּ אֶת עַצְמָן, וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהָרִים פְּנֵיהֶם כְּלָל, וְנִתְבַּיֵּשׁ אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, כִּי שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם, הַמָּמוֹן הוּא הַבּוּשָׁה הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַבּוּשׁוֹת, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּר דִּבְרֵי בִּזּוּי לַחֲבֵרוֹ, הוּא אוֹמֵר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן, כִּי מָמוֹן הוּא בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מְאֹד שָׁם, וְכָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר מָמוֹן מִתְבַּיֵּשׁ יוֹתֵר, עַל־כֵּן קָבְרוּ אֶת עַצְמָן מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה, וְכָל־אֶחָד לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָרִים פָּנָיו אֲפִלּוּ בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ, מִכָּל־שֶׁכֵּן בִּפְנֵי הַגְּבוֹר הַנַּ״ל, כִּי מֵרֹב

הַנַּ״ל, וְכָל מִי שֶׁחָיָה מוֹצֵא אֶצְלוֹ עוֹד אֵיזֶה דִּינָר אוֹ גָּדוֹל, הָיָה מְבַעֵר אוֹתוֹ מִיָּד וּמַשְׁלִיכוֹ מִמֶּנּוּ לְמֵרָחוֹק בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל.

אַחַר־כָּךְ בָּא אֲלֵיהֶם הַגִּבּוֹר, וְהוֹצִיא אוֹתָם (מִן הַחֲפִירוֹת וְהַקְּבָרִים הַנַּ״ל) **וְאָמַר לָהֶם: בּוֹאוּ עִמִּי, כִּי עַתָּה אֵינְכֶם צְרִיכִים לְהִתְיָרֵא עוֹד מִן הַגִּבּוֹר** (שֶׁהָיוּ כָּל בְּנֵי־הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת מִתְיָרְאִים מִמֶּנּוּ כַּנַּ״ל), **כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא הַגִּבּוֹר** (כַּנִּזְכָּר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

גִּלּוּי אֱלִקוּת שֶׁנִּתְגַּלָּה לָהֶם מֵהַמַּאֲכָלִים הָעֲרֵבִים וְהַמְּתוּקִים שֶׁמְּלֵאֵי תַּעֲנוּג, שֶׁהֵם דִּבְרֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁעֲרֵבִים וּמְתוּקִים לַחֵךְ, שֶׁמִּי שֶׁרַק טוֹעֵם אֶת זֶה, מַרְגִּישׁ כָּל מִינֵי טְעָמִים שֶׁבָּעוֹלָם, וּכְבָר אֵינוֹ רוֹצֶה שׁוּם דָּבָר, רַק לְהִתְעַנֵּג בְּזִיו הַשְּׁכִינָה, אֲשֶׁר מָלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וּמִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד אֵיךְ בִּלָּה אֶת יָמָיו בְּהֶבֶל וּבְרִיק לָרוּץ אַחַר הַמָּמוֹן, וְעָשָׂה מִזֶּה עִקָּר גָּדוֹל, עַד שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא אֱלִקוּת מֻחָמֶת טִפְּשׁוּת שִׂכְלוֹ וְדַעְתּוֹ, מִזֶּה בָּא שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מְאֹד עַל הֶעָבָר שֶׁלּוֹ, שֶׁבִּלָּה אֶת יָמָיו בְּהֶבֶל וּבְרִיק, לָרוּץ כְּקוֹרֵא בְּהָרִים אַחַר מָמוֹן וָכֶסֶף, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מוֹצֵא אֶצְלוֹ עוֹד אֵיזֶה דִּינָר אוֹ גָּדוֹל, הָיָה מְבַעֵר אוֹתוֹ מִיָּד, וּמַשְׁלִיכוֹ מִמֶּנּוּ לְמֵרָחוֹק בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַכְנִיס בַּאֲנָשָׁיו תַּעֲנוּג רוּחָנִי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁכְּבָר אֵינָם רוֹצִים שׁוּם תַּאֲוָה בָּעוֹלָם נֶגֶד תְּשׁוּקַת הַשָּׂגַת אֱלִקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. **אַחַר־כָּךְ בָּא אֲלֵיהֶם הַגִּבּוֹר, וְהוֹצִיא אוֹתָם** (מִן הַחֲפִירוֹת וְהַקְּבָרִים הַנַּ״ל) [שֶׁזֶּה סוֹד (יְחֶזְקֵאל לז, יב): ״כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹקִים הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי, וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הַוָ״ה בְּפִתְחִי אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי, וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם, וִחְיִיתֶם, וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל אַדְמַתְכֶם, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי הַוָ״ה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם הַוָ״ה״]. **וְאָמַר לָהֶם הַגִּבּוֹר: בּוֹאוּ עִמִּי, כִּי עַתָּה אֵינְכֶם צְרִיכִים לְהִתְיָרֵא עוֹד מִן הַגִּבּוֹר** (שֶׁהָיוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת מִתְיָרְאִים מִמֶּנּוּ כַּנַּ״ל) **כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא הַגִּבּוֹר** (כַּנַּ״ל), וּבִקְּשׁוּ מִן הַגִּבּוֹר,

לְעֵיל) וּבִקְשׁוּ מִן הַגִּבּוֹר שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַלָּלוּ כְּדֵי לְהוֹלִיךְ לְמְדִינָתָם, כִּי הֵם בְּוַדַּאי יִהְיוּ מְמָאָסִים מְאֹד בְּמָמוֹן, אַךְ רָצוּ שֶׁגַּם כָּל בְּנֵי־הַמְּדִינָה יֵצְאוּ מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן, וְנָתַן לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, וְהוֹלִיכוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם, וְתֵכֶף כְּשֶׁנָּתְנוּ לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ אֶת כַּסְפָּם וְזָהָבָם כַּנַּ״ל, וְטָמְנוּ עַצְמָן בְּמִחְלוֹת־עָפָר מִגְדֹּל הַבּוּשָׁה. וְהָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים וְהָאֲלָקוֹת הַנַּ״ל נִתְבַּיְּשׁוּ בְּיוֹתֵר, וְגַם הַקְּטַנִּים, שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אֶצְלָם חַיּוֹת רָעוֹת כַּנַּ״ל נִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן גַּם־כֵּן עַל שֶׁהָיוּ עַד הֵנָּה קְטַנִּים בְּעֵינֵי עַצְמָן, מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁיִּתֵּן לָהֶם מִן הַמַּאֲכָלִים הַלָּלוּ, כְּדֵי לְהוֹלִיךְ לְמְדִינָתָם, כִּי הֵם בְּוַדַּאי יִהְיוּ מְמָאָסִים מְאֹד בְּמָמוֹן, אַךְ רָצוּ שֶׁגַּם כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה יֵצְאוּ מִתַּאֲוָה זוֹ שֶׁל מָמוֹן; וּמִזֶּה רוֹאִים, מִי בֶּאֱמֶת טָעַם אֶת טַעַם הַצַּדִּיק, וּמַרְגִּישׁ אֶת עֲרֵבוּת נְעִימוּת יְדִידוּת זִיו לְמוּדוֹ הַטּוֹב שֶׁל הַצַּדִּיק? זֶה שֶׁרוֹצֶה לָקַחַת מֵהַמַּאֲכָלִים שֶׁלּוֹ, הֵינוּ מֵהַחִדּוּשִׁים שֶׁלּוֹ, וּלְהָפְכָן אוֹתָם גַּם לַאֲחֵרִים, שֶׁגַּם אֲחֵרִים יִמְאָסוּ בְּתַאֲוֹתֵיהֶם, וְיִרְצוּ לַעֲזֹב אֶת שְׁטוּתָם וְהֶבְלֵיהֶם, [שֶׁכָּל זֶה סוֹד מַעֲלַת אֵלּוּ שֶׁמְּפִיצִים אֶת סִפְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בָּרְחוֹבוֹת וּבַשְּׁוָקִים, וּבְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְכוּ׳ וְכוּ׳, כְּדֵי לְזַכּוֹת אֶת אֲחֵרִים, שֶׁגַּם הֵם יִטְעֲמוּ מִטַּעַם הַמַּאֲכָלִים שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַנִּפְלָאִים וְהָעֲרֵבִים וּמְתֻקִּים לַחֵךְ. וְזֶה סִימָן שֶׁהֵם בֶּאֱמֶת בְּעַצְמָם טָעֲמוּ אֶת הַטַּעַם הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, מֵאַחַר שֶׁרוֹצִים לְזַכּוֹת גַּם אֶת אֲחֵרִים, וְדוֹ״ק.] וְנָתַן לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, וְהוֹלִיכוּ אֶל הַמְּדִינָה שֶׁלָּהֶם, וְתֵכֶף כְּשֶׁנָּתְנוּ לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים, הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ אֶת כַּסְפָּם וְזָהָבָם כַּנַּ״ל, וְטָמְנוּ עַצְמָן בְּמִחְלוֹת עָפָר מִגְדֹּל הַבּוּשָׁה, וְהָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים וְהָאֲלָקוֹת הַנַּ״ל נִתְבַּיְּשׁוּ בְּיוֹתֵר, וְגַם הַקְּטַנִּים שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אֶצְלָם ״חַיּוֹת רָעוֹת״ כַּנַּ״ל, נִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן גַּם־כֵּן, עַל שֶׁהָיוּ עַד הֵנָּה קְטַנִּים בְּעֵינֵי עַצְמָן,

מָמוֹן, כִּי עַתָּה נִתְגַּלָּה שֶׁאַדְרַבָּא, הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הַבּוּשָׁה, כִּי אֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל יֵשׁ לָהֶם סְגֻלָּה זוֹ, שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל מֵהֶם מְמָאֵס בְּמָמוֹן מְאֹד, כִּי מַרְגִּישׁ סִרְחוֹן הַמָּמוֹן כְּמוֹ צוֹאָה וְטִנּוּף מַמָּשׁ, וַאֲזַי הִשְׁלִיכוּ אֱלִילֵי כַּסְפָּם וֶאֱלִילֵי זְהָבָם. וְאַחַר־כָּךְ שָׁלְחוּ לְשָׁם אֶת הַבַּעַל־תְּפִלָּה הַנַּ״ל, וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּבוֹת וְתִקּוּנִים וְטִהֵר אוֹתָם. וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל מָלַךְ בְּכִפָּה, וְכָל הָעוֹלָם שָׁבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעָסְקוּ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם מָמוֹן, כִּי עַתָּה נִתְגַּלָּה, שֶׁאַדְרַבָּה הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הַבּוּשָׁה, כִּי אֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל, יֵשׁ לָהֶם סְגֻלָּה זוֹ, שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל מֵהֶם, מְמָאֵס בְּמָמוֹן מְאֹד, כִּי מַרְגִּישׁ סִרְחוֹן הַמָּמוֹן כְּמוֹ צוֹאָה וְטִנּוּף מַמָּשׁ, וַאֲזַי הִשְׁלִיכוּ אֱלִילֵי כַּסְפָּם וֶאֱלִילֵי זְהָבָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן יג):

לְהַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה אִי אִפְשָׁר, אֶלָּא עַל־יְדֵי שֶׁיְּשַׁבֵּר תַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁזֶּה סוֹד הִתְגַּלּוּת מָשִׁיחַ, שֶׁאָז תִּתְבַּטֵּל חֻמְרַת הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ב, כ):

״בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וְאֶת אֱלִילֵי זְהָבוֹ״. וְאַחַר־כָּךְ שָׁלְחוּ לְשָׁם אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ״ל, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַמָּשִׁיחַ, הַמְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַמְשִׁיךְ אֶת הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יַרְגִּישׁ רַק אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּבוֹת וְתִקּוּנִים, וְטִהֵר אוֹתָם, וְהַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל שֶׁהוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מָלַךְ בְּכִפָּה; כִּי זוֹ תִּהְיֶה עֲבוֹדַת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, שֶׁיְּגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגָלוּי רַב כָּזֶה, עַד שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ כָּל הַתַּאֲוֹוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וּבִפְרָט תַּאֲוַת מָמוֹן, וְכֻלָּם יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר רַק זֶה הוּא הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הַתַּכְלִיתִין לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל הָעוֹלָם שָׁבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעָסְקוּ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן, בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

מִבְּאָר בַּפָּסוּק, שֶׁיֵּשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תַּנּוּר בְּמָקוֹם זֶה, וְהָאֵשׁ הוּא שָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר, רָחוֹק מִן הַתַּנּוּר. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ל״א): נְאֻם ה׳ אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם. וְעַיֵּן שָׁם כָּל הַקַּפִּיטֵל הַנַּ״ל, שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל:

הוֹי הַיּוֹרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה עַל סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ, וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא רוּחַ (הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְּדִינָה שֶׁסָּמְכוּ עָלֶיהָ) הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, כִּי לְפִי טָעוּתָם סָבְרוּ שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, וְסוּסֵיהֶם הֵם מַלְאָכִים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה עַיֵּן שָׁם; וְזֶה שֶׁפִּים הַפָּסוּק: וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְכוּ׳, וְהָבֵן.

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

[אַחַר שֶׁגָּמַר רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת הַסִּפּוּר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ]: מִבְּאָר בַּפָּסוּק, שֶׁיֵּשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא תַּנּוּר בְּמָקוֹם זֶה, וְהָאֵשׁ הוּא שָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר, רָחוֹק מִן הַתַּנּוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה לא, ט): ״נְאֻם הַוָיָ״ה אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם״; וְעַיֵּן שָׁם כָּל הַקַּפִּיטֵל הַנַּ״ל, שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל: ״הוֹי הַיּוֹרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה עַל סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ, וְיִבְטְחוּ עַל רֶכֶב כִּי רַב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי עָצְמוּ מְאֹד, וְלֹא שָׁעוּ עַל קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל, וְאֶת הַוָיָ״ה לֹא דָרָשׁוּ וְגוֹ׳, וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל, וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא רוּחַ״ וְגוֹ׳, (הַיְנוּ בְּחִינַת הַמְּדִינָה שֶׁסָּמְכוּ עָלֶיהָ) הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁהֵם יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, כִּי לְפִי טָעוּתָם סָבְרוּ שֶׁהֵם כֻּלָּם אֱלִקוּת, וְסוּסֵיהֶם הֵם מַלְאָכִים כַּמְבֹאָר לָעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם; וְזֶה שֶׁפִּים הַפָּסוּק: ״וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר״ וְגוֹ׳ [וְעַיֵּן (עֵרוּבִין יט.): ״אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן״ — זוֹ גֵּיהִנּוֹם, ״וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלַיִם״ — זוֹ פִּתְחָהּ שֶׁל גֵּיהִנּוֹם; כִּי מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, מַרְגִּישׁ אֶת הַגֵּיהִנּוֹם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן קיט), אֲשֶׁר אֵין דָּבָר כָּזֶה עוֹלָם

וַה' יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזֻר וַיַּחְדָּו כֻּלָּם יִכְלָיוּן (הֵינוּ בְּחִינַת הַיָּד הַנַּ"ל) **כִּי עַל הַיָּד רָאוּ שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִהְיוּ נִכְלִין, הָעוֹזֵר וְהֶעָזוּר, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל**

כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים וְכוּ': כְּצִפֳּרִים עָפוֹת וְכוּ'

(הֵינוּ בְּחִינַת הָאַרְיֵה הַנַּ"ל וְהַצִּפֳּרִים הַנַּ"ל. עַיֵּן הֵיטֵב לְעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה וְהָבֵן: כִּי בְּיוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ'.)

וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא אִישׁ וְכוּ' וְנָס לוֹ מִפְּנֵי חֶרֶב וְכוּ' וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר — זֶה בְּחִינַת הַשָּׁלֹשׁ כּוֹחוֹת שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל. וְנָפַל וְנָס (זֶה בְּחִינַת שְׁנֵי הַכֹּחוֹת הַנַּ"ל) **וְסַלְעוֹ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַזֶּה, וְכַנִּרְאֶה פֹּה הוּא הַגַּיְהִנּוֹם, כִּי כָּל אֶחָד רָץ אַחַר הַהֶבֶל וְעָמֵל מְאֹד] וְהָבֵן: "וַה' יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזֻר, וַיַּחְדָּו כֻּלָּם יִכְלָיוּן", (הֵינוּ בְּחִינַת הַיָּד הַנַּ"ל): כִּי עַל הַיָּד רָאוּ שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִהְיוּ נִכְלִין, הָעוֹזֵר וְהֶעָזוּר כַּנַּ"ל; רָצָה לוֹמַר, שֶׁעַל הַיָּד רָאוּ אֶת כָּל הַדְּרָכִים אֵיךְ עוֹלִים לַשָּׁמַיִם, וְאֶת כָּל הַפְּרָטִים שֶׁיֵּשׁ כָּאן בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאֵיךְ שֶׁלָּהֶם תִּהְיֶה מַפָּלָה שֶׁרוֹצִים רַק מָמוֹן. "כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רוֹעִים" וְכוּ': "כְּצִפֳּרִים עָפוֹת" וְכוּ' (הֵינוּ בְּחִינַת הָאַרְיֵה הַנַּ"ל וְהַצִּפֳּרִים הַנַּ"ל, עַיֵּן הֵיטֵב לְעֵיל בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה וְהָבֵן: "כִּי בַּיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ" וְכוּ'); שֶׁהָאַרְיֵה כְּשֶׁהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל, הוּא אוֹכֵל וְנוֹפֵל עַל הָעֲדָרִים, וְהָרוֹעִים יוֹדְעִים מִזֶּה, וְשׁוֹמְרִים מְאֹד אֶת הַצֹּאן מִפָּנָיו, וְכֵן הַצִּפֳּרִים שֶׁהֵם מְרַחֲפִים בְּכַנְפֵיהֶם, עַד שֶׁלְּבַסּוֹף עַל־יְדֵי הַמַּאֲכָלִים נִתְבַּטֵּלֶת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְיִמְאֲסוּ אִישׁ אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ. "וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא אִישׁ וְכוּ', וְנָס לוֹ מִפְּנֵי חֶרֶב וְכוּ', וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבֹר" — זֶה בְּחִינַת הַשְּׁלֹשָׁה כֹּחוֹת שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל. וְנָפַל וְנָס — (זֶה בְּחִינַת

מִמָּגוֹר יַעֲבֹר (זֶה בְּחִינַת חֲלִי הַדַּאר הַנַּ"ל) שֶׁחוֹלֶף וְעוֹבֵר חָזְקוֹ וְכֹחוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי סַלְעוֹ פִּרוּשׁוֹ חָזְקוֹ. וְזֶה בְּחִינַת כֹּחַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל, עַיִן הַיֵּטֶב וְהָבֵן. אַחַר כָּל זֶה סִיּם הַפָּסוּק: נְאֻם ה' אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם (הַיְנוּ הַתַּנּוּר וְהָאֵשׁ הַנַּ"ל) כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

רְאֵה וְהַבֵּט וְהָבֵן, כִּי בְּהַקַּפִּיטֶל הַזֶּה מְבֹאָר כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל. (כָּל זֶה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה). וְכָךְ אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ, שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף הִיא רְמוּזָה כֻּלָּהּ בְּתוֹךְ הַקַּפִּיטֶל הַנַּ"ל (הַיְנוּ יְשַׁעְיָה ל"א), וְאָמַר שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, כֻּלָּם יְכוֹלִים לְמְצֹא בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא. [כְּגוֹן: וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֵּךְ וְאֶת אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֵךְ תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹּאמַר לוֹ (יְשַׁעְיָה ל'). וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ב'): בַּיּוֹם

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שְׁנֵי הַכֹּחוֹת הַנַּ"ל), "וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבֹר" — (זֶה בְּחִינַת חֲלִי הַדַּאר הַנַּ"ל), שֶׁחוֹלֶף וְעוֹבֵר חָזְקוֹ וְכֹחוֹ מִמֶּנּוּ, כִּי סַלְעוֹ פִּרוּשׁוֹ חָזְקוֹ. וְזֶה בְּחִינַת כֹּחַ הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל הַחֶרֶב הַנַּ"ל, עַיִן הַיֵּטֶב וְהָבֵן. אַחַר כָּל זֶה סִיּם הַפָּסוּק: "נְאֻם ה' אֲשֶׁר אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן, וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָיִם", (הַיְנוּ הַתַּנּוּר וְהָאֵשׁ הַנַּ"ל) כַּנַּ"ל: וְכָל זֶה רַק רְמָזִים בְּתוֹךְ הַקַּפִּיטֶל הַזֶּה.

רְאֵה וְהַבֵּט וְהָבֵן, כִּי בְּהַקַּפִּיטֶל הַזֶּה מְבֹאָר כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל (כָּל זֶה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה), וְכָךְ אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ, שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף, הִיא רְמוּזָה כֻּלָּהּ בְּתוֹךְ הַקַּפִּיטֶל הַנַּ"ל (הַיְנוּ יְשַׁעְיָה לא), וְאָמַר, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, כֻּלָּם יְכוֹלִים לְמְצֹא בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא, [כְּגוֹן "וְטִמֵּאתֶם אֶת צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֵּךְ וְאֶת אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֵךְ, תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹּאמַר לוֹ" (יְשַׁעְיָה ל, כב), וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה ב,

הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַּסְפּוֹ וְאֶת אֱלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ׳ לַחְפֹּר פֵּרוֹת וְכוּ׳ לָבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצֻּרִים וְכוּ׳ (הַיְנוּ שֶׁיַּשְׁלִיכוּ תַּאֲוַת מָמוֹן) שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְיַטְמִינוּ עַצְמָן בַּחֲפִירוֹת וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר בַּמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל. כִּי הַמָּמוֹן הוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: תִּזְרֵם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ. וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה יְכוֹלִים לִמְצֹא כָּל דִּבְרֵי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא:]

אֲבָל עִקַּר הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל קַפִּיטֵל הַנַּ״ל, כִּי שָׁם הִיא מְבֹאֶרֶת וּמְרֻמֶּזֶת כֻּלָּהּ, אֲבָל אֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כ): ״בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַּסְפּוֹ וְאֶת אֱלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ׳, לַחְפֹּר פֵּרוֹת וְכוּ׳, לָבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצֻּרִים״ וְכוּ׳; (הַיְנוּ שֶׁיַּשְׁלִיכוּ תַּאֲוַת מָמוֹן) שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ, וְיַטְמִינוּ עַצְמָן בַּחֲפִירוֹת וְכוּ׳, כַּמְבֹאָר בַּמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, כִּי הַמָּמוֹן הוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״תִּזְרֵם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ״, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בָּזֶה יְכוֹלִים לִמְצֹא כָּל דִּבְרֵי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל בַּמִּקְרָאוֹת וְכַיּוֹצֵא]: [מִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל מֵרָחוֹק, עֹמֶק רָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁאִם בְּקַפִּיטֵל אֶחָד בַּתַּנַ״ךְ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא רָזִין וְסוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים כָּאֵלּוּ, וְאֵיךְ שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל גִּלָּה נִפְלָאוֹת, פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, רָזִין וְסוֹדוֹת גְּבוֹהִים בְּקַפִּיטֵל אֶחָד, וּמִזֶּה אָנוּ יְכוֹלִים לְתָאֵר לְעַצְמֵנוּ אֵיךְ שֶׁבְּכָל קַפִּיטֵל בְּכָל הַתַּנַ״ךְ, מְרֻמָּזִים נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, אֲשֶׁר נֶעֱלָם מֵעֵין כָּל חַי, כִּי הֲרֵי גַּם עַל מַעֲשֶׂה הַזֶּה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה, שֶׁהוּא מָלֵא סוֹדוֹת נוֹרָאִים, אֲשֶׁר לֹא יְכִילֻהוּ הָרַעְיוֹן לְהַסְבִּירוֹ וּלְפָרְשׁוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה מַה יֵּשׁ עוֹד לוֹמַר עַל כָּל קַפִּיטֵל וְקַפִּיטֵל שֶׁבְּכָל הַתַּנַ״ךְ, וְלֹא בְּחִנָּם שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁהַסֵּפֶר מוּסָר שֶׁלּוֹ הוּא סֵפֶר תַּנַ״ךְ וְדוֹ״ק.].

אֲבָל עִקַּר הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ נֶאֱמְרָה עַל קַפִּיטֵל הַנַּ״ל, כִּי שָׁם הִיא מְבֹאֶרֶת וּמְרֻמֶּזֶת כֻּלָּהּ, אֲבָל אֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מַה, כִּי אִם מַה שֶּׁגִּלָּה לָנוּ בְּפֵרוּשׁ

עַד מָה, כִּי אִם מַה שֶּׁגִּלָּה לָנוּ בְּפֵרוּשׁ (הַיְנוּ כָּל הַמִּבְאָר לְעֵיל), אֲבָל שְׁאָר עִנְיְנֵי הַמַּעֲשֶׂה לֹא זָכִינוּ לְהַשִּׂיג אֵיךְ הִיא מְרֻמֶּזֶת בַּקַּפִּיטֶל הַנַּ״ל, אֲבָל אָמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ מְרֻמֶּזֶת שָׁם:

סֵדֶר הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו הַנַּ״ל הוּא כָּךְ: הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר; הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת וְהֶחָכָם; הַמֵּלִיץ וְהָאוֹהֵב נֶאֱמָן; הַבַּת־מַלְכָּה עִם בְּנָהּ; הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. כָּךְ הוּא הַסִּדּוּר שָׁלָהֶם, וְהֵם בְּחִינַת עוֹלַם־הַתִּקּוּן, וְהֵם עֲשָׂרָה דְּבָרִים, וְלֹא נֶחְשְׁבוּ כְּסֵדֶר, הַיְנוּ שֶׁלֹּא נֶחְשְׁבוּ (אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה הַנַּ״ל) כִּפְי הַסֵּדֶר הַמְבֹאָר בְּסִפְרֵי קַבָּלָה, אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ. גַּם מִבֹּאָר בַּסְּפָרִים (עֵץ חַיִּים שַׁעַר מז, פֶּרֶק ב׳), שֶׁשִּׁבְשֵׁהַשְׁפָּעַת מִדָּה אַחַת עוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ מִדָּה אַחֶרֶת,

נַהֲרֵי אַפַרְסְמוֹן

(הַיְנוּ כָּל הַמִּבֹאָר לָעֵיל), אֲבָל שְׁאָר עִנְיְנֵי הַמַּעֲשֶׂה לֹא זָכִינוּ לְהַשִּׂיג, אֵיךְ הִיא מְרֻמֶּזֶת בַּקַּפִּיטֶל הַנַּ״ל, אֲבָל אָמַר בְּפֵרוּשׁ, שֶׁכָּל הַמַּעֲשֶׂה כֻּלָּהּ מְרֻמֶּזֶת שָׁם. [כִּי כָּל אֵלּוּ הַפְּסוּקִים שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל אַחַר שֶׁגָּמַר לְסַפֵּר אֶת הַסִּפּוּר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה, רַק זָרַק פְּסוּקִים מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כְּמָאן דְּמַחְוִי לֵיהּ בְּמָחוֹג, הַיְנוּ שֶׁרָמַז לָנוּ רְמָזִים, אֲבָל לֹא בֵּאֵר בְּפֵרוּשׁ אֵיךְ וּמַה קְּשׁוּרִים קִשְׁרֵי הַפְּסוּקִים בְּפֵרוּשׁ אֶל הַמַּעֲשֶׂה].

סֵדֶר הַמֶּלֶךְ עִם אֲנָשָׁיו הַנַּ״ל הוּא כָּךְ: הַבַּעַל־תְּפִלָּה עִם הַגִּבּוֹר; הַמְמֻנֶּה עַל הָאוֹצָרוֹת וְהֶחָכָם; הַמֵּלִיץ וְהָאוֹהֵב נֶאֱמָן; הַבַּת מַלְכָּה עִם בְּנָהּ; הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. כָּךְ הוּא הַסִּדּוּר שָׁלָהֶם, וְהֵם בְּחִינַת עוֹלַם הַתִּקּוּן, וְהֵם עֲשָׂרָה דְּבָרִים וְלֹא נֶחְשְׁבוּ כַּסֵּדֶר, הַיְנוּ שֶׁלֹּא נֶחְשְׁבוּ (אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה הַנַּ״ל) כְּפִי הַסֵּדֶר הַמְבֹאָר בְּסִפְרֵי קַבָּלָה; [כִּי הֵם כְּנֶגֶד הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים הַחֲמִשָּׁה פַּרְצוּפִים, כַּיָּדוּעַ]. אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ. גַּם מִבֹּאָר בַּסְּפָרִים (עֵץ חַיִּים, שַׁעַר מז, פֶּרֶק ב׳), שֶׁשִּׁבְשֵׁהַשְׁפָּעַת מִדָּה אַחַת עוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ מִדָּה אַחֶרֶת, שֶׁשִּׁמְתְעַכֶּבֶת

שֶׁכְּשֶׁמִּתְעַכֶּבֶת שָׁם זֹאת הַהַשְׁפָּעָה, אָזַי נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה, הַיְנוּ שֶׁהַמִּדָּה שֶׁשָּׁם מִתְעַכֶּבֶת הַהַשְׁפָּעָה שֶׁל מִדָּה אַחֶרֶת שֶׁעוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ שָׁם, הִיא נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁבָּא מִמֶּנָּה הַהַשְׁפָּעָה, וּבְשִׁבִיל זֶה נִשְׁתַּנָּה כָּאן הַסֵּדֶר, וְגַם יֵשׁ עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים בָּזֶה הַמְבֹאָרִים לְהַבְּקִיאִים הֵיטֵב בַּסְּפָרִים. כָּל זֶה אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ.

גַּם הֵבַנְתִּי מִדְּבָרָיו שֶׁמִּרְמָז בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה מִיתַת הַמְּלָכִים וְתִקּוּנָם. וּבֵין בְּבְחִינַת הַחֻרְבָּן וּבֵין בְּבְחִינַת הַתִּקּוּן לֹא נֶאֶמְרוּ כַּסֵּדֶר הָעֶשֶׂר בְּחִינוֹת הַנַּ"ל מֵחֲמַת הַטְּעָמִים וְעִנְיָנִים הַנַּ"ל.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁם זֹאת הַהַשְׁפָּעָה אָזַי נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה, הַיְנוּ שֶׁהַמִּדָּה שֶׁשָּׁם מִתְעַכֶּבֶת הַהַשְׁפָּעָה שֶׁל מִדָּה אַחֶרֶת שֶׁעוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ שָׁם, הִיא נִקְרֵאת עַל שֵׁם אוֹתָהּ הַמִּדָּה שֶׁבָּא מִמֶּנָּה הַהַשְׁפָּעָה. וּבְשִׁבִיל זֶה נִשְׁתַּנָּה כָּאן הַסֵּדֶר; [כִּי כְלָל גָּדוֹל בְּחָכְמַת הַקַּבָּלָה, שֶׁכָּל בְּחִינָה כְּלוּלָה מִכָּל הַבְּחִינוֹת, וּפַעַם מַקְדִּים עוֹלָם וּסְפִירָה זוֹ, וּפַעַם מַקְדִּים עוֹלָם וְהַשְׁפָּעָה אַחֶרֶת כַּיָּדוּעַ]. וְגַם יֵשׁ עוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים בָּזֶה הַמְבֹאָרִים לְהַבְּקִיאִים הֵיטֵב בַּסְּפָרִים [הַיְנוּ בְּסִפְרֵי קַבָּלָה, שֶׁשָּׁם מַאֲרִיכִים בַּאֲרִיכוּת גְּדוֹלָה בְּעִנְיְנֵי סְפִירוֹת וְקִשּׁוּר עוֹלָמוֹת זֶה בָּזֶה, וְיִחוּדִים לְיַחֵד שְׁמוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַכֹּל מְרֻמָּז בְּרֶמֶז גָּלוּי וּבְהִתְלַבְּשׁוּת הַסִּפּוּר הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל הַבַּעַל־תְּפִלָּה, כִּי מְדַבֵּר מִגְּלוּי מָשִׁיחַ, אֵיךְ שֶׁיִּתְתַּקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּ"י, שֶׁכֻּלָּם יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִטַּהֵר אֶת כֻּלָּם מִתַּאֲוֹתֵיהֶם וּמִדּוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת, וּבִפְרָט מִתַּאֲוַת מָמוֹן, שֶׁבָּזֶה כְּלוּלוֹת כָּל הַתַּאֲוֹת]. כָּל זֶה אָמַר רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּפֵרוּשׁ. גַּם הֵבַנְתִּי מִדְּבָרָיו, שֶׁמִּרְמָז בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה מִיתַת הַמְּלָכִים וְתִקּוּנָם, וּבֵין בְּבְחִינַת הַחֻרְבָּן וּבֵין בְּבְחִינַת הַתִּקּוּן לֹא נֶאֶמְרוּ כַּסֵּדֶר הָעֶשֶׂר בְּחִינוֹת הַנַּ"ל, מֵחֲמַת הַטְּעָמִים

וְעַדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים וַחֲתוּמִים, כִּי סוֹד הַמַּעֲשֶׂה לֹא גִּלָּה כְּלָל, רַק הֵאִיר עֵינֵינוּ בִּפְסוּקִים וְעַנְיָנִים הַנ״ל, כְּדֵי שֶׁנֵּדַע שֶׁיֵּשׁ בְּהַמַּעֲשֶׂה סוֹדוֹת נִסְתָּרִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין קְצָת סוֹדוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַלָּלוּ הַמְבֹאָרִים בְּזֶה הַסֵּפֶר, כִּי כֻּלָּם הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵנוּ. מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר! מִי שָׁמַע כָּזֹאת! מִי רָאָה כָּאֵלֶּה!

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְעַנְיָנִים הַנ״ל. וַעֲדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים וַחֲתוּמִים, כִּי סוֹד הַמַּעֲשֶׂה לֹא גִּלָּה כְּלָל, רַק הֵאִיר עֵינֵינוּ בִּפְסוּקִים וְעַנְיָנִים הַנ״ל, כְּדֵי שֶׁנֵּדַע שֶׁיֵּשׁ בְּהַמַּעֲשֶׂה סוֹדוֹת נִסְתָּרִים גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהָבִין קְצָת סוֹדוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַלָּלוּ הַמְבֹאָרִים בְּזֶה הַסֵּפֶר, כִּי כֻּלָּם הֵם חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֵנוּ: מַה נֹּאמַר מַה נְּדַבֵּר! מִי שָׁמַע כָּזֹאת, מִי רָאָה כָּאֵלֶּה!

מַעֲשֶׂה יג מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטֶלְירס (קַבְּצָנִים)

אֲסַפֵּר לָכֶם אֵיךְ הָיוּ שְׂמֵחִים:

מַעֲשֶׂה. פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, וְרָצָה הַמֶּלֶךְ לִמְסֹר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, וְעָשָׂה מִשְׁתֶּה גָּדוֹל (שֶׁקּוֹרִין "בַּאל"), **וּבְוַדַּאי בְּכָל פַּעַם שֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בַּאל הוּא שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, בִּפְרָט עַתָּה, שֶׁמָּסַר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, בְּוַדַּאי הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַעֲשֶׂה יג מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטֶלְירס (קַבְּצָנִים)

אֲסַפֵּר לָכֶם אֵיךְ הָיוּ שְׂמֵחִים; בִּכְתַב יָד שֶׁל ר׳ אַבְרָהָם בְּר׳ נַחְמָן זַ״ל מֵבִיא אֶת הַנֹּסַח שֶׁשָּׁמַע מֵאָבִיו, שֶׁשָּׁמַע מִמּוֹהַרַנ״תְ זַ״ל, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר אָז בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״אִיךְ וֶועל אַייךְ דֶערצַיילִין וִוי אֲזוֹי מֶען אִיז פּוּן אַ מָרָה שְׁחוֹרָה אֲרוֹיס גִיגַאנְגֶען״ (אֲסַפֵּר לָכֶם אֵיךְ יָצְאוּ מִמָּרָה שְׁחוֹרָה). מַעֲשֶׂה. פַּעַם אַחַת הָיָה מֶלֶךְ, זֶה סוֹבֵב עַל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דִּבְרִים יד, א): ״בָּנִים אַתֶּם לַהֲוָי״ה אֱלֹקֵיכֶם״, וְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא בֵּן יָחִיד לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא יָכוֹל לִפְעֹל אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁרוֹצֶה, וְרָצָה הַמֶּלֶךְ לִמְסֹר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו; כִּי כְּבָיְכוֹל הוּא אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְרוֹצֶה שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בֵּן יָחִיד אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, יִקַּח אֶת הַמְּלוּכָה בְּעוֹדֶנּוּ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, וְיִזְכֶּה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁיִּהְיֶה נִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעָשָׂה הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל (שֶׁקּוֹרִין ׳בַּאל׳), וּבְוַדַּאי בְּכָל פַּעַם שֶׁהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בַּאל, הוּא שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, בִּפְרָט עַתָּה, שֶׁמָּסַר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, בְּוַדַּאי הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, זֶה סוֹבֵב עַל רֹאשׁ

וְהָיוּ שָׁם כָּל הַשָּׂרֵי־מְלוּכָה וְכָל הַדְּכָסִים וְהַשָּׂרִים, וְהָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד עַל הַמִּשְׁתֶּה. וְגַם הַמְּדִינָה הָיוּ נֶהֱנִים מִזֶּה שֶׁמּוֹסֵר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, כִּי הוּא כָּבוֹד גָּדוֹל לַמֶּלֶךְ, וְהָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה שָׁם כָּל מִינֵי שִׂמְחָה, קַאפֶּעלְיֶיש וְקָאמֶעדְיֶיש (מַקְהֵלוֹת וְהַצָּגוֹת) **וְכַיּוֹצֵא מִזֶּה כָּל מִינֵי שִׂמְחָה, הַכֹּל הָיָה שָׁם עַל הַמִּשְׁתֶּה.**

וּכְשֶׁנַּעֲשׂוּ שְׂמֵחִים מְאֹד, עָמַד הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לִבְנוֹ: חֱיוֹת שֶׁאֲנִי חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַשָּׁנָה, שֶׁאָז הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מוֹסֵר אֶת הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ יְחִידוֹ, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי אָז כֻּלָּם מַזְכִּירִים שֶׁהוּא מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, וּמַמְלִיכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל הַתְּפִלּוֹת הֵן לְהַעֲלָאַת הַמַּלְכוּת, וּמְמֵילָא מוּבָן, שֶׁאָז נִתְגַּלֶּה שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי מְלָכִים, וְכִבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מוֹסֵר אֶת הַמְּלוּכָה בִּידֵיהֶם. **וְהָיוּ שָׁם כָּל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה, וְכָל הַדְּכָסִים וְהַשָּׂרִים,** כִּי אָז הוּא יוֹמָא דִּדִינָא שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְנִמְצָאִים שָׁם כָּל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה שֶׁל כָּל אֻמָּה וְאֻמָּה, **וְהָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד עַל הַמִּשְׁתֶּה,** כִּי אָז כָּל אֻמָּה שְׂמֵחָה, עַל־יְדֵי הַשָּׂרִים שֶׁלָּהּ לְמַעְלָה, **וְגַם הַמְּדִינָה הָיוּ נֶהֱנִים מִזֶּה, שֶׁמּוֹסֵר הַמְּלוּכָה לִבְנוֹ בְּחַיָּיו, כִּי הוּא כָּבוֹד גָּדוֹל לַמֶּלֶךְ,** כִּי כָּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹדְעִים אֶת הָאֱמֶת, שֶׁהַמְּלוּכָה שַׁיֶּכֶת לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בָּנָיו הָאֲהוּבִים, וְלָכֵן הֵם גַּם־כֵּן שְׂמֵחִים, שֶׁנִּמְסְרָה הַמְּלוּכָה בְּיָדָם. **וְהָיָה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָיָה שָׁם כָּל מִינֵי שִׂמְחָה: קַאפֶּעלְיֶיש** (מַקְהֵלוֹת וְזֶמֶר) **וְקָאמֶעדְיֶיש** (מִשְׂחֲקֵי הַצָּגוֹת) **וְכַיּוֹצֵא מִזֶּה, כָּל מִינֵי שִׂמְחָה, הַכֹּל הָיָה שָׁם עַל הַמִּשְׁתֶּה,** כִּי אָז בְּיוֹמָא דִּדִינָא רַבָּא דָּנִים אֶת כֻּלָּם, וְאֻמּוֹת הָעוֹלָם יוֹצְאִים שְׂמֵחִים עַל־יְדֵי הַשָּׂרִים שֶׁלָּהֶם שֶׁנִּמְצָאִים לְמַעְלָה שֶׁפּוֹעֲלִים בִּשְׁבִילָם מַה שֶּׁרוֹצִים. וְלָכֵן יֵשׁ בֵּינֵיהֶם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה. **וּכְשֶׁנַּעֲשׂוּ שְׂמֵחִים מְאֹד, עָמַד הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לִבְנוֹ,** שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל: **חֱיוֹת שֶׁאֲנִי חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים,** כִּי כִּבְיָכוֹל

עָתִיד לֵירֵד מִן הַמְּלוּכָה, בְּכֵן תִּרְאֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת כְּשֶׁתֵּרֵד מִן הַמְּלוּכָה, רַק תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה, וּכְשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה גַּם אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה. גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה עַל שֶׁאֵין אַתָּה מֶלֶךְ, כִּי אֵינְךָ רָאוּי לְמְלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַחֲזִיק עַצְמְךָ בְּשִׂמְחָה כְּשֶׁאַתָּה יוֹרֵד מִן הַמְּלוּכָה, אֲבָל כְּשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה, אֲזַי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה יְתֵרָה מְאֹד.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הִלְבִּישׁ אֶת כָּל הַנְּהָגַת הַבְּרִיאָה תַּחַת הַמַּזָּלוֹת וְהַכּוֹכָבִים, וּבֶאֱמֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם לְמַעְלָה מֵהַמַּזָּלוֹת וְהַכּוֹכָבִים, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קנו.): אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל; עִם כָּל זֹאת אָמַר הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁלְּפִי טֶבַע הַכּוֹכָבִים וַאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּה עָתִיד לֵירֵד מִן הַמְּלוּכָה, כִּי לְפִי הַטֶּבַע וְהַמִּקְרֶה וְהַמַּזָּל יְכוֹלִים לִפֹּל, [כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רנ): כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל הוֹלְכִים אַחַר הַטֶּבַע וְהַמִּקְרֶה וְהַמַּזָּל, אָז הֵם נוֹפְלִים וּמַרְגִּישִׁים אֶת הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]; בְּכֵן תִּרְאֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת כְּשֶׁתֵּרֵד מִן הַמְּלוּכָה רַק תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה, הַיְנוּ שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אוֹמֵר לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל: אִם תֵּרְדוּ מֵהַמְּלוּכָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת דָּבוּק תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַהֶכְרֵחַ לִפֹּל מֵהַדְּבֵקוּת, וְלָכֵן גַּם בְּעֵת הַיְרִידָה אָסוּר שֶׁתִּהְיֶה לָהֶאָדָם עֲצָבוּת, אֶלָּא לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, כִּי בְּעֵת הַיְרִידָה צְרִיכִים לְהַחֲזִיק וּלְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמוֹ עִם הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ שֶׁאָז הֵאִיר לוֹ, [כְּעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רכב), צָרִיךְ לִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה, וַאֲפִלּוּ אִם לִפְעָמִים נוֹפֵל מִמַּדְרֵגָתוֹ, צָרִיךְ לְחַזֵּק עַצְמוֹ בַּיָּמִים הַקּוֹדְמִים, שֶׁהָיָה מַזְרִיחַ לוֹ אֵיזוֹ הָאָרָה קָצָת וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. וּכְשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה גַּם אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ כְּשֶׁבָּנָיו הֵם שְׂמֵחִים, גַּם כְּשֶׁיִּהְיֶה לְךָ עֲצָבוּת, אַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי אֶהְיֶה בְּשִׂמְחָה עַל שֶׁאֵין אַתָּה מֶלֶךְ, כִּי אֵינְךָ רָאוּי לְמְלוּכָה, מֵאַחַר שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לְהַחֲזִיק עַצְמְךָ

וְקִבֵּל הַבֶּן־מֶלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָד רָמָה, וְעָשָׂה לוֹ שָׂרֵי מְלוּכָה וְדֻכָּסִים וְשָׂרִים וָחָיִל. וְזֶה הַבֶּן־מֶלֶךְ הָיָה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּשִׂמְחָה כְּשֶׁאַתָּה יוֹרֵד מִן הַמְּלוּכָה, כִּי זֶה עִקַּר הַנִּסָּיוֹן לָאָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹפֵל לְמָקוֹם שְׁנוֹפֵל, וְנֶעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ הָאוֹר שֶׁצָּרִיךְ לְהַשִּׂיג בְּהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְעַכְשָׁו כָּבוּ מִמֶּנּוּ כָּל הָאוֹרוֹת, שֶׁאַף־עַל־פִּי־כֵן יַחֲזִיק מַעֲמָד וְלֹא יִשָּׁבֵר, אֶלָּא יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה, וְיִחְיֶה אֶת עַצְמוֹ עִם מַה שֶּׁהֵאִיר לוֹ מִקֹּדֶם, אֲבָל אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּשָׁעָה שֶׁכָּבוּ מִמֶּנּוּ כָּל הָאוֹרוֹת, וְהוּא נוֹפֵל בְּעַצְבוּת וְנֶחֱלֶשֶׁת דַּעְתּוֹ, סִימָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, כִּי עִקַּר שְׁלֵמוּת בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא, שֶׁיָּכוֹל לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְיָכוֹל לְהַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַמַּצָּבִים שֶׁבָּעוֹלָם, וְלָכֵן אוֹמֵר מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל: כְּשֶׁיִּהְיֶה זְמַן שֶׁתֵּרֵד מֵהַמְּלוּכָה, הַיְנוּ שֶׁיִּכְבֶּה מִמְּךָ כָּל הָאוֹר, וְתִהְיֶה מְנֻתָּק מֵהַדְּבֵקוּת, עִם כָּל זֹאת עָלֶיךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, כִּי זֶה הַנִּסָּיוֹן שֶׁלְּךָ, וְאִם אַתָּה לֹא תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה, סִימָן שֶׁאַתָּה לֹא רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ. אֲבָל כְּשֶׁתִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה, אֲזַי אַתָּה בְּשִׂמְחָה יְתֵרָה מְאֹד, כִּי זֶה עִקַּר שִׂמְחָתוֹ יִתְבָּרַךְ כִּבְיָכוֹל, כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל מְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַמַּצָּבִים, וַאֲפִלּוּ שֶׁנֶּעֱלָמִים וְנִסְתָּרִים מִמֶּנּוּ כָּל הָאוֹרוֹת, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ עָזְבוּ אוֹתוֹ, וּכְבָר לֹא צְרִיכִים אוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת הוּא מְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל נְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְאֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הָעַצְבוּת שֶׁתִּכָּנֵס בּוֹ. וְזוֹ הַשִּׂמְחָה הֲכִי גְּדוֹלָה אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה בַּר יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר גָּדוֹל מִכָּל מַלְאֲכֵי מַעְלָה, כִּי מִי שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם הַמָּלֵא נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמָרִים, הַמָּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת וִירִידוֹת וְחַשְׁכוּת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מַחֲזִיק מַעֲמָד וְאֵינוֹ נִשְׁבָּר, אֶלָּא הוּא מְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל, זוֹ הַשִּׂמְחָה הֲכִי גְּדוֹלָה אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כִּבְיָכוֹל. וְקִבֵּל הַבֶּן מֶלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָד רָמָה [פֹּה הַתְּחִילָה טָעוּתוֹ, כִּי לֹא לוֹקְחִים וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא מַנְהִיגִים אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָד רָמָה אֶלָּא בְּרַחֲמָנוּת, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּתֹקֶף הַדִּין, הוּא גּוֹרֵם שֶׁיִּתְקוֹמְמוּ עָלָיו אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה, כִּי הַמֶּלֶךְ צָרִיךְ לָלֶכֶת עִם אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה בְּרַחֲמָנוּת וּבַהֲבָנָה, וְאָז תִּתְקַיֵּם מַלְכוּתוֹ, וְזֶה שֶׁקִּבֵּל הַבֶּן מֶלֶךְ אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָד רָמָה, בָּזֶה נִגְרְמוּ לוֹ אַחַר־כָּךְ כָּל הַצָּרוֹת שֶׁנָּפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל]; וְעָשָׂה לוֹ שָׂרֵי מְלוּכָה, וְדֻכָּסִים, וְשָׂרִים, וְחַיִל, כִּי כָּךְ מִתְנַהֵג כָּל

חָכָם וְהָיָה אוֹהֵב חָכְמָה מְאֹד, וְהָיוּ אֶצְלוֹ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וְכָל מִי שֶׁהָיָה בָּא אֶצְלוֹ עִם אֵיזֶה דִּבַּר חָכְמָה, הָיָה אֶצְלוֹ בַּחֲשִׁיבוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם כָּבוֹד וַעֲשִׁירוּת בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה, לְכָל אֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ: מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה מָמוֹן הָיָה נוֹתֵן לוֹ מָמוֹן וּמִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה כָּבוֹד הָיָה נוֹתֵן לוֹ כָּבוֹד, הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה חָשׁוּב

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מֶלֶךְ, שֶׁעוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ שָׂרִים וּמְיַעֲצִים, וְכֵן אַנְשֵׁי חַיִל, שֶׁיִּלְחֲמוּ אֶת מִלְחַמְתּוֹ, וְזֶה הַבֵּן מֶלֶךְ הָיָה חָכָם, כִּי זֶה סוֹבֵב עַל כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם חֲכָמִים גְּדוֹלִים, כִּי שֹׁרֶשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא מֵהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): "כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין לח.) עַל פָּסוּק (מִשְׁלֵי ט, א): "חַכְמוֹת בָּנְתָה בֵיתָהּ", זוֹ מִדָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁבָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּחָכְמָה, וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נב), שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה הָיְתָה רַק בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, נִמְצָא שֶׁכָּל הַחָכְמָה אֶצְלָם, וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה בֶּן הַמֶּלֶךְ חָכָם מֻפְלָג, כִּי קִבֵּל אֶת הַמְּלוּכָה מֵאֲבִיו מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וְהָיָה אוֹהֵב חָכְמָה מְאֹד, כִּי טֶבַע שֶׁל חָכָם שֶׁאוֹהֵב חָכְמָה, וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת נה.): אֵין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן חָכְמָה אֶלָּא לְמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָכְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דָּנִיֵּאל ב') "יָהֵב חַכְמָתָא לְחַכִּימִין וּמְנָדְעָא לְיָדְעֵי בִינָה". וְהָיוּ אֶצְלוֹ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, כִּי טֶבַע שֶׁל חָכָם שֶׁהוּא מֻסָּבָּב עִם חֲכָמִים, וּכְכָל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה כֵּן מֻסָּבָּב עִם חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וְלָכֵן וְכָל מִי שֶׁהָיָה בָּא אֶצְלוֹ עִם אֵיזֶה דִּבַּר חָכְמָה, הָיָה אֶצְלוֹ בַּחֲשִׁיבוּת גָּדוֹל מְאֹד, כִּי טֶבַע שֶׁל חָכָם שֶׁרוֹצֶה לִלְמֹד יוֹתֵר חָכְמָה, כִּי אֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בַּחָכְמָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וּכְמַאֲמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת פֶּרֶק ד'): אֵיזֶהוּ חָכָם? הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיט, צט): "מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי"; וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁבָּא אֶצְלוֹ עִם אֵיזֶה חָכְמָה, הָיָה אֶצְלוֹ בַּחֲשִׁיבוּת גְּדוֹלָה, וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם כָּבוֹד וַעֲשִׁירוּת בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה, לְכָל אֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, מִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה מָמוֹן, הָיָה נוֹתֵן לוֹ מָמוֹן, וּמִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה כָּבוֹד, הָיָה נוֹתֵן לוֹ כָּבוֹד, הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַחָכְמָה; כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד רוֹצֶה מַשֶּׁהוּ בִּשְׁבִיל

אֶצְלוֹ הַחָכְמָה כָּל־כָּךְ, הָיוּ כֻּלָּם לוֹקְחִין עֵצָתָן אֶל הַחָכְמָה, וְעָסְקוּ כָּל הַמְּדִינָה בְּחָכְמוֹת, כִּי זֶה הָיָה רוֹצֶה מָמוֹן, כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל מָמוֹן עַל־יְדֵי זֶה, וְזֶה הָיָה רוֹצֶה חֲשִׁיבוּת וְכָבוֹד. וּמֵחֲמַת שֶׁכֻּלָּם עָסְקוּ רַק בְּחָכְמוֹת, עַל־כֵּן שָׁכְחוּ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה טַכְסִיסֵי מִלְחָמָה, כִּי הָיוּ כֻּלָּם עוֹסְקִין בְּחָכְמוֹת, עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיָה בִּמְדִינָה אַחֶרֶת חָכָם גָּדוֹל

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַה שֶּׁהוּא נוֹתֵן, וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁהֵבִיא לְהַמֶּלֶךְ חָכְמָה, הָיְתָה לוֹ אֵיזוֹ כַּוָּנָה, זֶה רָצָה מָמוֹן בַּעֲבוּר הַחָכְמָה, וְזֶה רָצָה כָּבוֹד בַּעֲבוּר הַחָכְמָה, כָּל אֶחָד רָצָה מַשֶּׁהוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהֵבִיא אֵיזֶה דְּבַר חָכְמָה אֶל הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ הָיָה נוֹתֵן לְכָל אֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, בַּעֲבוּר הַחָכְמָה שֶׁהֵבִיא לוֹ. וּמֵחֲמַת שֶׁהָיָה חָשׁוּב אֶצְלוֹ הַחָכְמָה כָּל־כָּךְ, הָיוּ כֻּלָּם לוֹקְחִין עֵצָתָן אֶל הַחָכְמָה, וְעָסְקוּ כָּל הַמְּדִינָה בְּחָכְמוֹת, כִּי זֶה הָיָה רוֹצֶה מָמוֹן, כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל מָמוֹן עַל־יְדֵי־זֶה, וְזֶה הָיָה רוֹצֶה חֲשִׁיבוּת וְכָבוֹד, וּמֵחֲמַת שֶׁכֻּלָּם עָסְקוּ רַק בְּחָכְמוֹת, עַל־כֵּן שָׁכְחוּ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה טַכְסִיסֵי מִלְחָמָה, כִּי הָיוּ כֻּלָּם עוֹסְקִין בְּחָכְמוֹת, כִּי בֶּאֱמֶת גַּם בְּנַשְׁמִיּוּת אַף שֶׁחָכְמָה הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לִלְמֹד תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה, וְלִהְיוֹת מוּכָן אִם לְמָחָר יָבוֹא הַשּׁוֹנֵא לְכָבְשׁוֹ, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּאֵין עֵרֶךְ כְּלָל, בְּוַדַּאי חָכְמָה אֱלֹקִית אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לִלְמֹד תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה נֶגֶד הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁלֹּא יַפִּילוֹ בִּנוּקְבָא דְּתְהוֹמָא רַבָּה, כִּי מִצַּד אֶחָד הַחָכְמָה יֵשׁ בָּזֶה מַעֲלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁהוּא חָכָם בְּחָכְמוֹת אֱלֹקוּת, אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי הוּא גַּם מְסֻכָּן מְאֹד, כִּי אִם הוֹלֵךְ רַק בְּחָכְמוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה יָכוֹל הַיֵּצֶר הָרָע לְהַפִּילוֹ, וּכְמַאֲמַר הַתַּנָּא הַקָּדוֹשׁ (אָבוֹת פֶּרֶק ג׳): כֹּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין וְשָׁרָשָׁיו מֻעָטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פָּנָיו; וּמֵחֲמַת שֶׁהַמֶּלֶךְ אָהֵב חָכְמָה, וְכָל אַנְשֵׁי מְדִינָתוֹ לָקְחוּ אֶת עֵצָתָם אֶל חָכְמוֹת, עַד שֶׁהָיוּ כָּל בְּנֵי הַמְּדִינָה חֲכָמִים גְּדוֹלִים, עַד שֶׁהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיָה בִּמְדִינָה

מִכֻּלָּם. וְהַחֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיוּ חֲכָמִים מְפֻלָּגִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַחָכְמוֹת נִתְפַּקְּרוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמָשְׁכוּ גַּם אֶת הַבֶּן־מֶלֶךְ הַנַּ״ל לְדַעְתָּם וְנִתְפַּקֵּר גַּם־כֵּן. וּשְׁאָר בְּנֵי־הַמְּדִינָה לֹא נִתְפַּקְּרוּ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עֲמֻקּוֹת וְדַקּוּת גָּדוֹל בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה שֶׁל הַחֲכָמִים הַנַּ״ל, עַל־כֵּן לֹא יָכְלוּ שְׁאָר בְּנֵי־הַמְּדִינָה לְכַנֵּס בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה וְלֹא הִזִּיק לָהֶם, אֲבָל הַחֲכָמִים וְהַבֶּן־מֶלֶךְ נִתְפַּקְּרוּ כַּנַּ״ל.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אַחֶרֶת חָכָם גָּדוֹל מִכֻּלָּם, וְהַחֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה הָיוּ חֲכָמִים מְפֻלָּגִים גְּדוֹלִים מְאֹד, וּמֵחֲמַת הַחָכְמוֹת נִתְפַּקְּרוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וּמָשְׁכוּ גַּם אֶת הַבֶּן מֶלֶךְ הַנַּ״ל לְדַעְתָּם, וְנִתְפַּקֵּר גַּם־כֵּן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן יב): כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ, יָכוֹל לִפֹּל בְּטָעֲיוֹת וּמְכְשׁוֹלִים רַבִּים, וְלָבוֹא לִידֵי רָעוֹת גְּדוֹלוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, וְיֵשׁ שֶׁקִּלְקְלוּ הַרְבֵּה, כְּגוֹן הָרְשָׁעִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד הַמְפֻרְסָמִים שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֹּל הָיָה עַל־יְדֵי חָכְמָתָם וְשִׂכְלָם, כִּי עִקַּר הַיַּהֲדוּת הוּא רַק לֵילֵךְ בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל, וְלָכֵן כָּל אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁהָלְכוּ עִם הַחָכְמוֹת נִתְפַּקְּרוּ, וּמָשְׁכוּ גַּם אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא עַכְשָׁו הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן בְּכִפִּירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, [אֲשֶׁר מִכָּל זֶה יֵשׁ לִלְמֹד אֵיךְ שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְרַחֵק מֵאֲנָשִׁים הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם, שֶׁמְּנַתְּקִים אֶת עַצְמָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּנָקֵל יוּכְלוּ לְהַפִּילוֹ בְּחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, עַד שֶׁיָּבוֹא לִידֵי כְּפִירָה גְּמוּרָה, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן]; וְלָכֵן רַק הַבֶּן מֶלֶךְ נִתְפַּקֵּר בְּיוֹתֵר, וּשְׁאָר בְּנֵי הַמְּדִינָה לֹא נִתְפַּקְּרוּ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה עֲמֻקּוֹת וְדַקּוּת גָּדוֹל בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה שֶׁל הַחֲכָמִים הַנַּ״ל, עַל־כֵּן לֹא יָכְלוּ שְׁאָר בְּנֵי הַמְּדִינָה לְכַנֵּס בְּאוֹתָהּ הַחָכְמָה, וְלֹא הִזִּיק לָהֶם, אֲבָל הַחֲכָמִים וְהַבֶּן מֶלֶךְ נִתְפַּקְּרוּ כַּנַּ״ל; הַיְנוּ שֶׁבְּוַדַּאי כָּל אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁהָלְכוּ עִם חָכְמוֹת נָפְלוּ כָּל אֶחָד לִידֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, אֲבָל

וְהַבֶּן־מֶלֶךְ, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹ טוֹב, כִּי נוֹלַד עִם טוֹב וְהָיוּ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת וְיִשָּׁרוֹת, הָיָה נִזְכָּר לִפְעָמִים הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם, וּמַה הוּא עוֹשֶׂה וְכוּ׳, וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ עַל זֶה, עַל שֶׁנִּפַּל לִמְבוּכוֹת כָּאֵלּוּ וְנִתְעָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּל אֵלּוּ שֶׁהָיָה לָהֶם יוֹתֵר חָכְמָה עֲמֻקָּה, כְּגוֹן הַבֵּן הַמֶּלֶךְ וְהַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים, שֶׁהָיוּ יְכוֹלִים לְהִכָּנֵס בִּפְנִים דַּקּוּת הַחָכְמָה, וְלָכֵן נִתְפַּקְּרוּ בְּיוֹתֵר, כִּי כָּל אֵלּוּ שֶׁנִּכְנָסִים בְּיוֹתֵר בַּחֲקִירוֹת לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל בִּדְבָרִים עֲמֻקִּים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִשִּׂכְלָם, הֵם בָּאִים אַחַר־כָּךְ לִידֵי כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, עַד שֶׁכּוֹפְרִים בַּכֹּל, רַחֲמָנָא לִצְלָן. [וּמֵחֲמַת שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בָּאוֹת מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ מְאֹד, כִּי הֵם בִּבְחִינַת בֶּן הַמֶּלֶךְ, וְלָכֵן כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּעֹמֶק הַחֲקִירוֹת, הֵם נִכְשָׁלִין בְּיוֹתֵר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (עֲבוֹדָה זָרָה כז:): שָׁאנִי מִינוּת דְּמָשְׁכָא, דְּאָתֵי לְמִימְשַׁךְ בַּתְרֵיהוּ; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין לח:): אֶפִּיקוֹרוֹס יִשְׂרָאֵל, כָּל שֶׁכֵּן דְּפָקַר טְפֵי; וְלָכֵן דַּיְקָא בַּר יִשְׂרָאֵל הוּא צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהַרְבּוֹת בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּלְקַיֵּם מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת דַּיְקָא, וְלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּקֵּר, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן].

וְהַבֶּן מֶלֶךְ, אַף שֶׁנִּפַּל בִּכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת עַל־יְדֵי הַחָכְמוֹת וְהַחֲקִירוֹת שֶׁלּוֹ, אַךְ **מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בּוֹ טוֹב, כִּי נוֹלַד עִם טוֹב, וְהָיוּ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת וְיִשָּׁרוֹת**, כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בֶּן מֶלֶךְ, בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, נוֹלָד עִם טוֹב, כִּי נִשְׁמָתוֹ הִיא חֵלֶק אֱלֹקִי מִמַּעַל מַמָּשׁ, וְלָכֵן מֵחֲמַת שֶׁבִּטְבְעוֹ יֵשׁ לוֹ טוֹב, כִּי הוּא נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קמה, ט): ״טוֹב ה׳ לַכֹּל״, וְלָכֵן **הָיָה נִזְכָּר לִפְעָמִים הֵיכָן הוּא בָּעוֹלָם, וּמַה הוּא עוֹשֶׂה וְכוּ׳, וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ עַל זֶה עַל שֶׁנִּפַּל לִמְבוּכוֹת כָּאֵלּוּ, וְנִתְעָה כָּל־כָּךְ, וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ מְאֹד**, שֶׁזֶּה כְּלַל הַחֲרָטוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וָיוֹם עַל מַעֲשָׂיו הַמְגֻנִּים וְהַמְזֻהָמִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רעד), שֶׁיֵּשׁ רְשָׁעִים הָעוֹבְדִים וְיֵגְעִים כָּל יְמֵיהֶם, כְּדֵי

כָּל־כָּךְ, וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ מְאֹד, אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁהָיָה מַתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הַחָכְמוֹת שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסוּת הַנַּ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהָיָה נִזְכָּר

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לַעֲקֹר עַצְמָן מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִתּוֹרָתוֹ לְגַמְרֵי, עִם כָּל זֹאת הַנְּקֻדָּה שֶׁל חִיּוּת אֱלֹקוּת מְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם מְאֹד, וּמַכְנִיסָה בָּהֶם הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה וְיִרְאָה מֵאֵימַת הַדִּין הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, [וְלָכֵן כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל אַף שֶׁנָּפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל וְכוּ', אַךְ יַעַן שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ וְנוֹלַד עִם טוֹב, אֲפִלּוּ שֶׁמַּנָּח בְּעִמְקֵי עֲמָקִים בַּשְּׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת וּמִתַּחְתָּיו, נִכְנָסִים בּוֹ תָּמִיד מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל חֲרָטָה וְהִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וּמִתְאַנֵּחַ לְהֵיכָן נָפַל וְנִתְעָה כָּל־כָּךְ] **אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁהָיָה מַתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל, חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הַחָכְמוֹת שֶׁל אֶפִּיקוֹרְסוּת הַנַּ"ל**; כִּי בֶּאֱמֶת אִם אָדָם הָיָה זוֹכֶה לְיַשֵּׁב אֶת דַּעְתּוֹ בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת אֲמִתִּי, וְהָיָה זוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל, הָיָה חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, אַךְ מֵחֲמַת רִבּוּי עֲוֹנוֹתָיו, הוּא חוֹזֵר תָּמִיד אֶל הַחָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל שֶׁלּוֹ, וְהוּא כְּכֶלֶב הַשָּׁב אֶל קֵיאוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא חוֹזֵר אֶל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת וְהַכְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁנָּפַל בָּהֶם, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהָיָה נִזְכָּר כַּנַּ"ל, וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שׁוֹלֵחַ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְקוֹרֵא אֶת הָאָדָם שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת־הָר"ן, סִימָן נב): מִכָּל הַדְּבָרִים צוֹעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּשׁוּב אֵלָיו, וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ו'): בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמַכְרֶזֶת וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִקְרָא נָזוּף; וְהִקְשָׁה הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב זי"ע: מַה הִיא הַבַּת קוֹל שֶׁיּוֹצֵאת בְּכָל יוֹם, וְלָמָּה אֵין כָּל אֶחָד שׁוֹמֵעַ אֶת זֶה? וְתֵרֵץ, שֶׁהַבַּת קוֹל שֶׁיּוֹצֵאת זֶה הַהִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה שֶׁנִּכְנָסִים בְּמֹחַ מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְלִלְמֹד תּוֹרָה, אַךְ לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת זֶה, וַאֲפִלּוּ אִם כְּבָר שׁוֹמֵעַ אֶת זֶה, אֲזַי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ עִם חָכְמָתוֹ הַמְּדֻמֶּה, הַכֹּל נִשְׁכָּח מִמֶּנּוּ, וְכֵן הָיָה אֵצֶל הַבֵּן מֶלֶךְ, אַף שֶׁנִּכְנְסוּ בּוֹ הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְהָיָה מִתְאַנֵּחַ לְהֵיכָן נָפַל, אַךְ **תֵּכֶף כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל,**

כַּנַ״ל וְהָיָה גּוֹנֵחַ וּמִתְאַנֵּחַ, וְתֵכֶף כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשֵּׂכֶל חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הָאֶפִּיקוֹרְסוּת כַּנַ״ל.

וַיְהִי הַיּוֹם, וְהָיָה בְּרִיחָה בְּאֵיזֶה מְדִינָה וּבָרְחוּ כֻּלָּם, וּבְדֶרֶךְ בְּרִיחָתָם עָבְרוּ דֶּרֶךְ אֵיזֶה יַעַר, וְאָבְדוּ שָׁם זָכָר וּנְקֵבָה, אֶחָד אָבַד זָכָר וְאֶחָד אָבַד נְקֵבָה. וַעֲדַיִן הָיוּ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

חָזַר וְנִתְחַזֵּק אֶצְלוֹ הָאֶפִּיקוֹרְסוּת כַּנַ״ל, כִּי הַכֹּל הוּא, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם חָכְמָתוֹ הַמְדֻמֶּה, וְאֵינוֹ נִכְנָס בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵין מַעֲשָׂיו מְרֻבִּים מֵחָכְמָתוֹ, לְבַסּוֹף יִפֹּל בְּאֵין סוֹמֵךְ, וְזֶה כֻּלָּל, אֵלּוּ שֶׁנִּתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, הַכֹּל הָיָה מֵחֲמַת חָכְמָתָם הַמְדֻמֶּה, שֶׁרָצוּ לְהָבִין בְּשִׂכְלָם דְּבָרִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מִשִּׂכְלָם, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲבִינָם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סד), שֶׁיֵּשׁ חָכְמוֹת עֲמֻקּוֹת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲבִינָם, אֲשֶׁר מִשָּׁם בָּאָה הַכְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ אֲשֶׁר מִשְׁתַּמְּשִׁים עִם שִׂכְלָם הַמְדֻמֶּה, וְנִכְנָסִים מִשֵּׂכֶל לְשֵׂכֶל וּמֵחֲקִירָה לַחֲקִירָה, וּמְקֻשְׁיָא לְקֻשְׁיָא, עַד שֶׁנּוֹפְלִים בִּנְפִילָה שֶׁאֵין לָהּ תְּקוּמָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן.

וַיְהִי הַיּוֹם וּמוּבָא בַּזֹּהַר (בֹּא לב:): וַיְהִי הַיּוֹם דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמֵידָן עַלְמָא; (הַיְנוּ אֵיפֹה שֶׁכָּתוּב: ״וַיְהִי הַיּוֹם״ סוֹבֵב עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁאָז דָּנִין אֶת הָאָדָם מַה יִּקָּרֶה אִתּוֹ כָּל הַשָּׁנָה, וְכֵן מַה יִּקָּרֶה בְּכָל הָעוֹלָם בְּשָׁנָה זוֹ, דָּנִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה). וְהָיָה בְּרִיחָה בְּאֵיזֶה מְדִינָה, הַיְנוּ שֶׁהֶצְרִכוּ לִבְרֹחַ מֵחֲמַת אֵיזוֹ מִלְחָמָה, וּבָרְחוּ כֻּלָּם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סִפְרֵי־הַמִּדּוֹת, אוֹת פַּחַד, חֵלֶק שֵׁנִי, סִימָן ג׳): מִי שֶׁבּוֹרֵחַ מִן הַצָּרָה הוּא פִּקֵּחַ; **וּבְדֶרֶךְ בְּרִיחָתָם עָבְרוּ דֶּרֶךְ אֵיזֶה יַעַר, וְאָבְדוּ שָׁם זָכָר וּנְקֵבָה**, הַיְנוּ **אֶחָד אָבַד זָכָר וְאֶחָד אָבַד נְקֵבָה**, וְכַאֲשֶׁר גָּלָה הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע עַל גֹּדֶל הַשִּׂגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁלִּפְעָמִים צְרִיכִים לְהַפְגִּישׁ זָכָר וּנְקֵבָה לְהִשְׁתַּדֵּךְ, אֲזַי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב, שֶׁתִּהְיֶה אֵיזוֹ מִלְחָמָה, וְכָךְ כֻּלָּם בּוֹרְחִים, וְעַד שֶׁמּוֹצְאִים זֶה אֶת זוֹ, וְלָכֵן כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צְרִיכִים רַק לְחַפֵּשׂ אֶת

בָּנִים קְטַנִּים, בְּנֵי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים, וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְצָעֲקוּ וּבָכוּ, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶצְלָם בֶּעטְלֶיר (קַבְּצָן) **אֶחָד עִם הַשִּׂקִּים שֶׁלּוֹ** (שֶׁקּוֹרִין "טָארְבֶּעס"), **שֶׁנּוֹשֵׂא בָּהֶם לֶחֶם, וְהִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְלִהְיוֹת בְּרוּכִים אַחֲרָיו, וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל וְאָכְלוּ. וְשָׁאַל אוֹתָם: מֵהֵיכָן בָּאתֶם לְכָאן? הֵשִׁיבוּ לוֹ: אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, כִּי הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים כַּנַּ"ל. וְהִתְחִיל לֵילֵךְ מֵהֶם וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם: אֶת זֶה אֵינִי רוֹצֶה שֶׁתֵּלְכוּ עִמִּי. בְּתוֹךְ כָּךְ הִסְתַּכְּלוּ וְהִנֵּה**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם, חַס וְשָׁלוֹם, יֵשׁ בְּרִיחָה, שֶׁצְּרִיכִים לִבְרֹחַ וְלַעֲקֹר מִמְּקוֹם מְגוּרָיו, שֶׁזֶּה מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לָאָדָם, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְהִתְלוֹנֵן, אֶלָּא לֵידַע שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בְּוַדַּאי זֶה לְטוֹבָה, כִּי הָרָע הוּא כִּסֵּא לַטּוֹב, וּכְשֶׁיִּתְגַּלֶּה הַטּוֹב, אָז יָבִין שֶׁכָּל הָרָע שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא רַע, מִזֶּה יָצְאָה טוֹבָה גְּדוֹלָה. וְדָבָר זֶה שַׁיָּךְ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט מֵהַחַיִּים]. וַעֲדַיִן הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים, בְּנֵי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ שָׁנִים; כִּי אָז לֹא שַׁיָּךְ עִנְיַן יְחוּד. וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וְצָעֲקוּ וּבָכוּ, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, כִּי מִי שֶׁנּוֹפֵל בַּעֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְמַצָּב שֶׁאֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל, אֵין שׁוּם עֵצָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לִצְעֹק וְלִבְכּוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ, שֶׁיָּחוּס וִירַחֵם עָלָיו, כִּי רַק זוֹ הָעֵצָה כְּשֶׁאָדָם צָרִיךְ מַשֶּׁהוּ, וּבִפְרָט לֶחֶם לֶאֱכֹל, עִקַּר הָעֵצָה רַק לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי רַק הוּא יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲזֹר לָאָדָם. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶצְלָם בֶּעטְלֶיר (קַבְּצָן) אֶחָד עִם הַשִּׂקִּים שֶׁלּוֹ (שֶׁקּוֹרִין "טָארְבֶּעס"), שֶׁנּוֹשֵׂא בָּהֶם לֶחֶם, וְהִתְחִילוּ אֵלּוּ הַבָּנִים לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְלִהְיוֹת בְּרוּכִים אַחֲרָיו, וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְאָכְלוּ. וְשָׁאַל אוֹתָם: מֵהֵיכָן בָּאתֶם לְכָאן? הֵשִׁיבוּ לוֹ: אֵין אָנוּ יוֹדְעִים, כִּי הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים כַּנַּ"ל. וְהִתְחִיל לֵילֵךְ מֵהֶם, וּבִקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם: אֶת זֶה אֵינִי רוֹצֶה שֶׁתֵּלְכוּ עִמִּי, בְּתוֹךְ כָּךְ הִסְתַּכְּלוּ,

הוּא עִוֵּר, וְהָיָה אֶצְלָם פֶּלֶא, מֵאַחַר שֶׁהוּא עִוֵּר, אֵיךְ יוֹדֵעַ לַיְלָה. (וּבֶאֱמֶת הוּא חִדּוּשׁ מַה שֶּׁהָיָה קָשֶׁה לָהֶם זֹאת, כִּי עֲדַיִן הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים, רַק שֶׁהָיוּ בָּנִים חֲכָמִים, וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם כַּנַּ"ל) **וּבֵרְכָם** (זֶה הַבֶּעטֶלְהֵיר הָעִוֵּר) **שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, שֶׁיִּהְיוּ זְקֵנִים כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר לָהֶם עוֹד לֶחֶם לֶאֱכֹל וְהָלַךְ לוֹ. וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הַבָּנִים כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם וְהִזְמִין לָהֶם בֶּעטֶלְהֵיר עִוֵּר בְּכָאן לִתֵּן לָהֶם אֹכֶל.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהִנֵּה הוּא עִוֵּר, וְהָיָה אֶצְלָם פֶּלֶא, מֵאַחַר שֶׁהוּא עִוֵּר, אֵיךְ יוֹדֵעַ לַיְלָה. (וּבֶאֱמֶת הוּא חִדּוּשׁ מַה שֶּׁהָיָה קָשֶׁה לָהֶם זֹאת, כִּי עֲדַיִן הָיוּ בָּנִים קְטַנִּים, רַק שֶׁהָיוּ בָּנִים חֲכָמִים, וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם כַּנַּ"ל), וּבֵרְכָם (זֶה הַבֶּעטֶלְהֵיר הָעִוֵּר), שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, שֶׁיִּהְיוּ זְקֵנִים כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר לָהֶם עוֹד לֶחֶם לֶאֱכֹל וְהָלַךְ לוֹ. וְהֵבִינוּ אֵלּוּ הַבָּנִים, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, וְהִזְמִין לָהֶם בֶּעטֶלְהֵיר עִוֵּר בְּכָאן לִתֵּן לָהֶם אֹכֶל; הַיְלָדִים בָּכוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם לֶאֱכֹל, וְהִזְמִין לָהֶם צְדִיק נִסְתָּר שֶׁנִּרְאֶה כְּמוֹ עָנִי, עִם הַתַּרְמִיל שֶׁלּוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ לֶחֶם, וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל. בְּתוֹךְ כָּךְ רָאוּ הַיְלָדִים שֶׁהוּא עִוֵּר, כִּי לֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל, כִּי מִי שֶׁרַק מִסְתַּכֵּל עַל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם טֶבַע מִקְרֶה וּמַזָּל, הוּא נִדְמֶה כְּמוֹ עִוֵּר, כִּי אֵין לוֹ הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזֶה הָיָה פֶּלֶא אֵיךְ שֶׁהַיְלָדִים שֶׁהָיוּ עֲדַיִן קְטַנִּים, כְּבָר הִרְגִּישׁוּ שֶׁהוּא עִוֵּר, רַק שֶׁהָיוּ בָּנִים חֲכָמִים, וְלָכֵן הָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם אֵיךְ הוּא יָכוֹל לָלֶכֶת, כִּי מִי שֶׁעֲדַיִן רָחוֹק מִמַּדְרֵגָה זוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִפְנֵי עֵינָיו חִיזּוּ דְּהַאי עַלְמָא, קָשֶׁה לוֹ לְהָבִין אֵיךְ אֶחָד שֶׁהוּא נִדְמֶה כְּעִוֵּר יָכוֹל לָלֶכֶת, וְהַיְלָדִים בִּקְּשׁוּ אוֹתוֹ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עִמּוֹ, וְאָמַר לָהֶם הַקַּבְּצָן הָעִוֵּר: אֶת זֶה אֵינִי רוֹצֶה שֶׁתֵּלְכוּ עִמִּי, [כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ בְּפַעַם אַחַת לְמַדְרֵגָה זוֹ, אֶלָּא צְרִיכִים לְהִתְיַגֵּעַ הַרְבֵּה מְאֹד עַד שֶׁגַּם־כֵּן זוֹכִים לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָה זוֹ, וְלָכֵן לֹא רָצָה לְקַחַת אוֹתָם, אֶלָּא שֶׁיַּעַבְדוּ בְּעַצְמָם], רַק בֵּרְכָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְכֵן שֶׁיִּהְיוּ זְקֵנִים כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר לָהֶם עוֹד לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ לוֹ. וְאֵלּוּ הַבָּנִים הֵבִינוּ תֵּכֶף־וּמִיָּד, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, וְהִזְמִין לָהֶם

אַחַר־כָּךְ כָּלָה אֶצְלָם הַלֶּחֶם, וְשׁוּב הִתְחִילוּ לִצְעֹק עֲבוּר אֹכֶל. אַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה וְלָנוּ שָׁם. בַּבֹּקֶר גַּם־כֵּן לֹא הָיָה לָהֶם לֶאֱכֹל, וְהָיוּ צוֹעֲקִים וּבוֹכִים, וְחָזַר

נַחֲרִי אַפְרְסְמוֹן

קַבְּצָן עִוֵּר שֶׁיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, [וּבֶאֱמֶת זֶה בְּעַצְמוֹ חִדּוּשׁ, שֶׁהַיְלָדִים הֵבִינוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁלַח לָהֶם לְכָאן קַבְּצָן עִוֵּר, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהַכֹּל הָיָה בְּהַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לֵידַע, שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וּמַה שֶּׁמְּבִיאִים לוֹ, הַכֹּל הוּא מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הַמַּשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְאֵין לְתְלוֹת שׁוּם דָּבָר בְּטֶבַע, מִקְרֶה וּמַזָּל]. **אַחַר־כָּךְ כָּלָה אֶצְלָם הַלֶּחֶם**, כִּי כֵּן עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִנֵּה יֵשׁ לוֹ לֶאֱכֹל, וְאַחַר־כָּךְ נִגְמַר אֲצָלוֹ הָאֹכֶל, וְכַוָּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּבוֹא הָאָדָם בְּכָל פַּעַם לְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ, וּכְמַאֲמָרָם ז״ל (יוֹמָא עו.): שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, מִפְּנֵי מַה לֹא יָרַד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מָן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה? אָמַר לָהֶם: אֶמְשֹׁל לָכֶם מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן אֶחָד, פָּסַק לוֹ מְזוֹנוֹתָיו פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וְלֹא הָיָה מְקַבֵּל פְּנֵי אָבִיו, אֶלָּא פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, עָמַד וּפָסַק מְזוֹנוֹתָיו בְּכָל יוֹם, וְהָיָה מְקַבֵּל פְּנֵי אָבִיו כָּל יוֹם, אַף יִשְׂרָאֵל, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה בָּנִים הָיָה דּוֹאֵג וְאוֹמֵר, שֶׁמָּא לֹא יֵרֵד מָן לְמָחָר, וְנִמְצְאוּ כֻּלָּן מֵתִים בָּרָעָב, נִמְצְאוּ כֻּלָּן מְכַוְּנִים אֶת לִבָּם לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם; וְכָךְ הָיָה עִם הַיְלָדִים שֶׁנִּפְסַק מֵהֶם הָאֹכֶל, וְשׁוּב הִתְחִילוּ לִצְעֹק בַּעֲבוּר אֹכֶל, כִּי אֵין שׁוּם עֵצָה אַחֶרֶת לְהַשִּׂיג פַּרְנָסָה, רַק לִצְעֹק וּלְבַקֵּשׁ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר הוּא זָן וּמְפַרְנֵס לַכֹּל. **אַחַר־כָּךְ נַעֲשָׂה לַיְלָה וְלָנוּ שָׁם**, וּצְרִיכִים לָדַעַת, שֶׁלֹּא בְּכָל פַּעַם נַעֲנִים בִּתְפִלָּה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, אֶלָּא לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (בְּרָכוֹת לב:): אִם רָאָה אָדָם שֶׁהִתְפַּלֵּל וְלֹא נַעֲנָה — יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כז, יד): ״קַוֵּה אֶל ה׳ חֲזַק וְיַאֲמֶץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה׳״, כִּי הֵרֵי הַיְלָדִים שׁוּב הִתְחִילוּ לִצְעֹק בַּעֲבוּר אֹכֶל, וַעֲדַיִן לֹא קִבְּלוּ, כִּי נַעֲשָׂה לַיְלָה, וְלָכֵן לָנוּ שָׁם, בְּלִי אֹכֶל, כִּי כָּךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק, לֹא לְהַנִּיחַ אֶת עֶסֶק הַתְּפִלָּה, וַאֲפִלּוּ אִם מִתְפַּלֵּל וַעֲדַיִן אֵינוֹ נַעֲנָה, אַל יִתְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הָרַחֲמִים, וְיֵלֵךְ לִישֹׁן בְּלִי אֹכֶל. וְלָכֵן **בַּבֹּקֶר גַּם־כֵּן לֹא הָיָה לָהֶם לֶאֱכֹל**, כִּי הָלְכוּ לִישֹׁן בְּלִי אֹכֶל. וְלָכֵן תֵּכֶף שֶׁקָּמוּ

וּבָא בָּעִטְלִיז שֶׁהָיָה חֵרֵשׁ, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו, וְהֵרְאָה לָהֶם בְּיָדָיו וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל וְהָלַךְ מֵהֶם, וְרָצוּ גַּם־כֵּן שֶׁיִּקְחֵם עִמּוֹ וְלֹא רָצָה, וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר גַּם־כֵּן לָהֶם לֶחֶם וְהָלַךְ לוֹ.

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לֹא הִתְיָאֲשׁוּ מִן הָרַחֲמִים, אֶלָּא וְהָיוּ צוֹעֲקִים וּבוֹכִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְחָזַר וּבָא בָּעִטְלִיז שֶׁהָיָה חֵרֵשׁ, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו, וּמִסְתָּמָא בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהֵרְאָה לָהֶם בְּיָדָיו, וְאָמַר לָהֶם שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ; כִּי רָצוּ לְהַרְאוֹת לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁאָסוּר לִבְטֹחַ בִּבֶן אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמו, ג): "אַל תִּבְטְחוּ בִּנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה", כִּי אָסוּר לִבְטֹחַ בְּבֶן אָדָם וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֹכֶל, וְלָכֵן רָמַז לָהֶם שֶׁהוּא חֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, כִּי כְּבָר אָמַר הַנָּבִיא (יִרְמְיָה יז, ה): "אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם, וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ, וּמִן ה' יָסוּר לִבּוֹ", אֶלָּא מַה יַּעֲשֶׂה הָאָדָם כְּשֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל, שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ כְּבָר אֶת שְׁלִיחָיו שֶׁיְּמַלֵּא אֶת מִשְׁאֲלוֹת הָאָדָם, וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל, [וְזֶה מוּסָר הַשֵּׂכֶל לִבְנֵי־אָדָם, שֶׁרָצִים אַחַר עֲשִׁירִים, כְּאִלּוּ רַק הֵם הַנּוֹתְנִים כֶּסֶף וּמָמוֹן לִקְנוֹת אֹכֶל, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין לְךָ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, אֶלָּא כָּךְ מִנְהַג יִרְאֵי הַשֵּׁם הַדְּבֵקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁנִּגָּשִׁים אֶל אֶחָד, וּמְבַקְּשִׁים בְּקוֹל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּתֵּן לָהֶם לֶאֱכֹל, וּכְשֶׁהַהוּא זוֹכֶה, אֲזַי הוּא הַשָּׁלִיחַ וְנוֹתֵן, אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה — אֵין הוּא הַשָּׁלִיחַ, וְהוֹלְכִים אֶל אַחֵר, עַד שֶׁזּוֹכִים לְהַגִּיעַ אֶל בִּטּוּל אֱמֶת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמְבַטְּלִים אֶת כָּל רְצוֹנוֹתָיו רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי זוֹכִים שֶׁמְּבִיאִים לָהֶם אֶת הָאֹכֶל לְבֵיתָם, וּכְמַאֲמָרָם ז"ל עַל הַמָּן (יוֹמָא עה.): צַדִּיקִים יָרַד עַל פִּתַּח בָּתֵּיהֶם, בֵּינוֹנִים יָצְאוּ וְלָקְטוּ, רְשָׁעִים שָׁטוּ וְלָקְטוּ]; וְהָלַךְ מֵהֶם, לְהוֹרוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִבְטֹחַ בִּבֶן אָדָם וְלַחֲשֹׁב שֶׁהוּא הַיְשׁוּעָה, כִּי הָלַךְ מֵהֶם, וְרָצוּ גַּם־כֵּן שֶׁיִּקְחֵם עִמּוֹ, וְלֹא רָצָה, כִּי (תְּהִלִּים ס׳): "וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם", וְאָסוּר לִבְטֹחַ בִּבֶן אָדָם בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן. וְכָל זֶה רָמַז לָהֶם הַחֵרֵשׁ, וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְהִשְׁאִיר גַּם־כֵּן לָהֶם לֶחֶם, כִּי אָדָם צָרִיךְ לָלֶכֶת בְּמִדָּתוֹ שֶׁל

וְחָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם, וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ כַּנַּ"ל, וְחָזַר וּבָא אֶצְלָם בָּעטְלִיר שֶׁהָיָה כְּבַד־פֶּה, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְהָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ וְלֹא יָדְעוּ מַה הוּא אוֹמֵר, וְהוּא הָיָה יוֹדֵעַ מַה הֵם מְדַבְּרִים, אַךְ הֵם לֹא יָדְעוּ מַה הוּא אוֹמֵר, כִּי הָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ כַּנַּ"ל, וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ וְהָלַךְ לוֹ, הַכֹּל כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

וְחָזַר וּבָא בָּעטְלִיר שֶׁהָיָה צַוָּארוֹ עָקֹם וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא רַחוּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמה, ט): "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו", וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): מַה הוּא רַחוּם וְחַנּוּן אַף אַתָּה רַחוּם וְחַנּוּן; וְלָכֵן הִשְׁאִיר לָהֶם לֶחֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לֶאֱכֹל, אֲבָל אַחַר־כָּךְ וְהָלַךְ לוֹ; וְכָל זֶה לְרַמֵּז לָאָדָם, שֶׁאָסוּר לִבְטֹחַ בְּבֶן אָדָם, כִּי לְבַסּוֹף הוּא יַעֲזֹב אוֹתְךָ וְתִשָּׁאֵר בְּלֹא כְלוּם. וְחָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁאָדָם יִצְטָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְחָזְרוּ וְצָעֲקוּ כַּנַּ"ל, כִּי אֵין עֵצָה אַחֶרֶת לְהַשִּׂיג פַּרְנָסָה וְלֶחֶם לֶאֱכֹל, אֶלָּא עַל־יְדֵי תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּחוּס וְיִרְחַם עָלָיו, וְחָזַר וּבָא אֶצְלָם בָּעטְלִיר, שֶׁהָיָה כְּבַד פֶּה, וְהִתְחִילוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְהָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ, וְלֹא יָדְעוּ מָה הוּא אוֹמֵר, וְהוּא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵם מְדַבְּרִים, אַךְ הֵם לֹא יָדְעוּ מָה הוּא אוֹמֵר, כִּי הָיָה מְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנוֹ כַּנַּ"ל; וְהַכֹּל כְּדֵי לְהַרְגִּיל אֶת הָאָדָם, שֶׁיֵּדַע שֶׁאָסוּר לִסְמֹךְ עַל בָּשָׂר וָדָם, אַתָּה מְדַבֵּר אֵלָיו, אֲבָל אַתָּה לֹא מֵבִין אֶת לְשׁוֹנוֹ, כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים אָדָם חוֹשֵׁב שֶׁבְּטֻחוֹנוֹ וַעֲתִידוּ תְּלוּיִים בְּבָשָׂר וָדָם, וּבוֹטֵחַ בּוֹ, וּלְבַסּוֹף הוּא אֵינוֹ מֵבִין אֲפִלּוּ אֶת לְשׁוֹנוֹ. וְנָתַן לָהֶם גַּם־כֵּן לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְהָלַךְ לוֹ גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, הַיְנוּ שֶׁלֹּא רָצָה לָקַחַת אוֹתָם עִמּוֹ רַק וּבֵרְכָם גַּם־כֵּן שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְהָלַךְ לוֹ הַכֹּל כַּנַּ"ל; שֶׁהִשְׁאִיר לָהֶם לֶחֶם, אֲבָל לֹא רָצָה לָקַחַת אוֹתָם עִמּוֹ, וְזֶה לִמּוּד עָמֹק לְכָל אָדָם עַל כָּל יְמֵי חַיָּיו, שֶׁלֹּא יִבְטַח בְּזוּלָתוֹ. וְחָזַר וּבָא בָּעטְלִיר שֶׁהָיָה צַוָּארוֹ עָקֹם, וְהָיָה גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל, שֶׁהֵם בָּכוּ, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם כְּבָר אֹכֶל, עַד

וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בַּעַל חֲטוֹטָרוֹת (שֶׁקּוֹרִין "הוֹיקֶיר"), **וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בְּלֹא יָדַיִם, וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בְּלֹא רַגְלַיִם, וְכָל אֶחָד נָתַן לָהֶם לֶחֶם וּבֵרְכָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, הַכֹּל כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.**

אַחַר־כָּךְ חָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ לְיִשּׁוּב,

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁבָּא בָּעטְלֵיר עִם צַוָּאר עָקֹם, וְרָצוּ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם, וְהוּא לֹא רָצָה, וְנָתַן וְהִשְׁאִיר לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְאַחַר־כָּךְ עוֹד פַּעַם כָּלָה אֶצְלָם הַלֶּחֶם וּבָכוּ.

וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בַּעַל חֲטוֹטָרוֹת, (שֶׁקּוֹרִין הוֹיקֶיר) [גִּבֶּנֶת], וְגַם־כֵּן הָיָה אוֹתוֹ דָּבָר, שֶׁנָּתַן לָהֶם לֶחֶם, וְהֵם רָצוּ שֶׁיִּקָּחֵם, וְהוּא לֹא רָצָה, וְהִשְׁאִיר לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְאַחַר־כָּךְ נִשְׁאֲרוּ עוֹד פַּעַם בְּלִי לֶחֶם לֶאֱכֹל. וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בְּלֹא יָדַיִם, וְהָיָה גַּם־כֵּן אוֹתוֹ דָּבָר, שֶׁנִּגְמַר אֶצְלָם הַלֶּחֶם, וְהוּא הֵבִיא לָהֶם לֶחֶם, וְרָצוּ שֶׁיִּקָּחֵם וְלֹא רָצָה, וְהִשְׁאִיר לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְאַחַר־כָּךְ עוֹד פַּעַם אָזַל וְנִגְמַר אֶצְלָם הַלֶּחֶם וּבָכוּ, וְחָזַר וּבָא בָּעטְלֵיר בְּלֹא רַגְלַיִם, וְהֵבִיא לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְרָצוּ שֶׁיִּקַּח אוֹתָם עִמָּהֶם וְלֹא רָצָה, וְכָךְ הָיָה שֶׁבַע פְּעָמִים, שֶׁבָּאוּ שִׁבְעָה בָּעטְלֵירס (קַבְּצָנִים), וְכָל אֶחָד נָתַן לָהֶם לֶחֶם, וּבֵרְכָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, הַכֹּל כַּנַּ"ל. [מוֹהַרַנ"תְ זַ"ל אָמַר פַּעַם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, הִנֵּה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (עֲבוֹדָה זָרָה ה:): לָא קָאֵי אִינִישׁ אֲדַעְתֵּיהּ דְּרַבֵּיהּ עַד אַרְבָּעִין שְׁנִין; רַק עַכְשָׁו שֶׁאֲנִי מְקֻרָּב אֶל רַבֵּנוּ זַ"ל אַרְבָּעִים שָׁנָה, הִשַּׂגְתִּי שֶׁהַשִּׁבְעָה בָּעטְלֵירס (קַבְּצָנִים) הֵם אָדָם אֶחָד, שֶׁסּוֹבֵב עַל רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְשׁוּם שְׁמִיעָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְשׁוּם דִּבּוּר בְּזֶה הָעוֹלָם וְכוּ', וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת בָּאוֹת מִמֶּנּוּ, וְכַמּוּבָא (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות צ', סִימָן לג): בִּזְכוּת הַצַּדִּיק תַּלְמִידָיו מִתְפַּרְנְסִים]. **אַחַר־כָּךְ חָזַר וְכָלָה הַלֶּחֶם אֶצְלָם, וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ לְיִשּׁוּב,** רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצח): כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹמְרִים לוֹ לְסַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יד, טו): "מַה תִּצְעַק אֵלַי, דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ"; כִּי הֵם בָּכוּ כָּל הַזְּמַן בַּעֲבוּר אֹכֶל, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא

עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה דֶּרֶךְ וְהָלְכוּ עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה כְּפָר, וְנִכְנְסוּ אֵלּוּ הַבָּנִים בְּאֵיזֶה בַּיִת, וְהָיוּ מְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לָהֶם לֶחֶם, וְחָזְרוּ וְנִכְנְסוּ בְּאֵיזֶה בַּיִת, וְנָתְנוּ לָהֶם גַּם־כֵּן, וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל הַפְּתָחִים וְרָאוּ שֶׁזֶּה טוֹב לִפְנֵיהֶם, וְעָשׂוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ תָּמִיד בְּיַחַד,

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הִזְמִין לָהֶם בְּכָל פַּעַם בֶּעטֶלִיר (קַבְּצָן) אֶחָד, עַד שֶׁהֶחֱלִיטוּ לֵילֵךְ לַיִּשּׁוּב, וּכְבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בָּבָא מְצִיעָא עה:): אֵלּוּ הֵם מֵהַצּוֹעֲקִין וְאֵינָם נַעֲנִין, דְּבִישׁ לֵיהּ בְּהָא מָתָא וְלָא אָזִיל לְמָתָא אַחֲרִיתָא; וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת בַּיִת, סִימָן ב׳): מָאן דְּבִישׁ לֵיהּ בְּמָתָא דָּא יֵלֵךְ לְמָתָא אַחֲרִיתָא; וְלָכֵן הֶחְלִיטוּ לָלֶכֶת, וְכָךְ צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִתְנַהֵג, כְּשֶׁלֹּא טוֹב לוֹ בְּמָקוֹם זֶה, אֲזַי יֵלֵךְ מִמֶּנּוּ. **עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה דֶּרֶךְ**, כִּי אוֹרֶךְ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁמּוֹצְאִים אֶת הַדֶּרֶךְ הָאֲמִתִּית שֶׁשַּׁיֶּכֶת לְשֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, **וְהָלְכוּ עַל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ עַד שֶׁבָּאוּ לְאֵיזֶה כְּפָר, וְנִכְנְסוּ אֵלּוּ הַבָּנִים בְּאֵיזֶה בַּיִת, וְהָיוּ מְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לָהֶם לֶחֶם, וְחָזְרוּ וְנִכְנְסוּ בְּאֵיזֶה בַּיִת, וְנָתְנוּ לָהֶם גַּם־כֵּן**, רַבֵּנוּ זַ״ל אָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן רמח): טוֹב הָיָה לָאָדָם שֶׁיִּבְחַר לוֹ אֵיזֶה מָקוֹם, וְיֵשֵׁב שָׁם יוֹמָם וָלַיְלָה, וְיַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, וּכְשֶׁצָּרִיךְ לֵאֶכֹל יָרוּץ לְתוֹךְ אֵיזֶה בַּיִת, וְיִקַּח שָׁם בְּחִפָּזוֹן אֵיזוֹ חֲתִיכַת לֶחֶם וְכַיּוֹצֵא לְהַעֲבִיר רַעֲבוֹנוֹ, וְאַחַר־כָּךְ יַחֲזֹר לַעֲבוֹדָתוֹ; וְכֵן עָשׂוּ הָרַבֵּה עוֹבְדֵי הַשֵּׁם, שֶׁבִּטְּלוּ אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, וְעָסְקוּ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, וְשָׁרוּ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלֹא הָיָה לָהֶם שׁוּם עֵסֶק בְּעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, וּכְשֶׁרָעֲבוּ, נִכְנְסוּ אֶל אֵיזֶה בַּיִת, וְאָמְרוּ שֶׁהֵם רְעֵבִים, וְנָתְנוּ לָהֶם לֶאֱכֹל, וְכָךְ עָשׂוּ שְׁנֵי הַיְלָדִים שֶׁאָבְדוּ, **וְהָיוּ מְחַזְּרִים עַל הַפְּתָחִים, וְרָאוּ שֶׁזֶּה טוֹב לִפְנֵיהֶם, וְעָשׂוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ תָּמִיד בְּיַחַד**, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם מִכָּל אָדָם (קֹהֶלֶת ד, ט): ״טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם, כִּי אִם יִפֹּלוּ הָאֶחָד יָקִים אֶת חֲבֵרוֹ, וְאִילוּ הָאֶחָד שֶׁיִּפֹּל וְאֵין שֵׁנִי לַהֲקִימוֹ״, וְזֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, לִקְנוֹת לְעַצְמוֹ חָבֵר טוֹב, שֶׁיִּתְחַזְּקוּ יַחַד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְכָל דָּבָר, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת דְּרַבִּי נָתָן,

וְעָשׂוּ לָהֶם שַׂקִּים (שֶׁקּוֹרִין "טָארְבֶּיס") **גְּדוֹלוֹת, וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל הַפְּתָחִים וְהָלְכוּ עַל כָּל הַשְּׂמָחוֹת, עַל סְעוּדַת בְּרִית־מִילָה וְעַל חֲתֻנּוֹת, וְהָלְכוּ לָהֶם לְמָקוֹם אַחֵר, וְהָלְכוּ**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

פֶּרֶק ח'): וּקְנֵה לְךָ חָבֵר, כֵּיצַד? מְלַמֵּד שֶׁיִּקְנֶה הָאָדָם חָבֵר לְעַצְמוֹ, שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ, וְיִשְׁתֶּה עִמּוֹ, וְיִקְרָא עִמּוֹ, וְיִשְׁנֶה עִמּוֹ, וְיִישַׁן עִמּוֹ, וִיגַלֶּה לוֹ כָּל סְתָרָיו, סִתְרֵי תּוֹרָה וְסִתְרֵי דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁכְּשֶׁיּוֹשְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, וְטָעָה אֶחָד מֵהֶם הֲלָכָה אוֹ רֹאשׁ הַפֶּרֶק, אוֹ שֶׁיֹּאמַר עַל טָמֵא טָהוֹר אוֹ עַל טָהוֹר טָמֵא, וְעַל אָסוּר מֻתָּר וְעַל מֻתָּר אָסוּר, חֲבֵרוֹ מַחֲזִירוֹ; וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, לְהִתְחַבֵּר עִם חָבֵר נֶאֱמָן, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַזְּקוּ אֶחָד עִם הַשֵּׁנִי. **וְעָשׂוּ לָהֶם שַׂקִּים** (שֶׁקּוֹרִין טָארְבֶּיס) **גְּדוֹלוֹת**, הָרַב הַקָּדוֹשׁ בַּעַל "דִּבְרֵי חַיִּים" מִצַּאנְז זי"ע, הָיָה עוֹסֵק כָּל יָמָיו בַּאֲסֵפַת צְדָקוֹת לַעֲנִיִּים, וְכֵן חִנֵּךְ אֶת יְלָדָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיֵּלְכוּ לֶאֱסֹף צְדָקָה לַעֲנִיִּים, וְאָמַר שֶׁיִּתְפְּרוּ לְעַצְמָם שְׁנֵי כִּיסִים גְּדוֹלִים, אֶחָד לְקַבֵּל בִּזְיוֹנוֹת הַרְבֵּה מִנְּדִיבִים, וּבְאֶחָד יַכְנִיסוּ אֶת הַצְּדָקָה שֶׁיְּקַבְּלוּ מֵהֶם, **וְהָיוּ מְחַזְּרִים עַל הַפְּתָחִים**, כִּי מִי שֶׁאֵין לוֹ, מֻתָּר לוֹ לְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, **וְהָלְכוּ עַל כָּל הַשְּׂמָחוֹת, עַל סְעֻדַּת בְּרִית מִילָה, וְעַל חֲתֻנּוֹת**, עַל דָּבָר זֶה צְרִיכִים לְהַקְפִּיד מְאֹד, כְּשֶׁבָּא אֵיזֶה עָנִי בְּאֵיזוֹ שִׂמְחָה וּמְבַקֵּשׁ צְדָקָה, צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי מַאֲמַצִּים לָתֵת לוֹ בְּכָבוֹד, כִּי לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם מְאֹד מַקְפִּידִים עַל זֶה, וּבִפְרָט בַּעַל הַשִּׂמְחָה, הוּא צָרִיךְ לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד, לֹא לְהַעֲלִיב וְלֹא לְגָרֵשׁ אֶת הֶעָנִי, כִּי יֵדַע שֶׁבְּנַפְשׁוֹ הוּא, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (בַּהַקְדָּמָה י:): תָּנִינָן, בְּכָל סְעֻדָּתָא דְּחֶדְוָה, הַהוּא מְקַטְרְגָא אָזִיל וְחָמֵי, אִי הַהוּא בַּר נַשׁ אַקְדִּים טִיבוֹ לְמִסְכְּנֵי וּמִסְכְּנֵי בְּבֵיתָא, הַהוּא מְקַטְרְגָא אֶתְפָּרֵשׁ מֵהַהוּא בֵּיתָא, וְלָא עָאל תַּמָּן [לָמַדְנוּ שֶׁבְּכָל סְעֻדָּה שֶׁל שִׂמְחָה הוֹלֵךְ הַמְקַטְרֵג וּמִסְתַּכֵּל, אִם הַבַּעַל שִׂמְחָה מַקְדִּים וְעוֹשֶׂה טוֹב לֶעָנִי, וְהֶעָנִי נִמְצָא בְּשִׂמְחָה, אֲזַי הַמְקַטְרֵג פּוֹרֵשׁ וְהוֹלֵךְ לוֹ], וְאִי לָאו, עָאל תַּמָּן וְחָמֵי עִרְבּוּבְיָא דְּחֶדְוָה בְּלָא מִסְכְּנֵי, וּבְלָא טִיבוּ דְּאַקְדִים לְמִסְכְּנֵי, סָלִיק לְעֵילָא וּמְקַטְרְגָא עֲלֵיהּ [וְאִם הוּא לֹא מוֹצֵא עֲנִיִּים בַּשִּׂמְחָה שֶׁעוֹשֶׂה, וְאֵינוֹ רוֹאֶה שֶׁעוֹשִׂים טוֹב לַעֲנִיִּים, כְּבָר עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְקַטְרֵג, וּמִזֶּה בָּאוֹת אַחַר־כָּךְ כָּל הָרָעוֹת לָאָדָם]. **וְהָלְכוּ לָהֶם לְמָקוֹם אַחֵר**

לַעֲרוֹת וְהָיוּ מַחֲזִירִים עַל הַפִּתְחִים, וְהָלְכוּ עַל הַיְרִידִים וְיָשְׁבוּ בֵּין הַבָּעטְלִירְשׁ (הַקַּבְּצָנִים) **כְּדֶרֶךְ שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם עַל "הַפְּרִיזְבִּיס"** (הָאִצְטַבְּאוֹת) **עִם הַטַּעלִיר** (הַצַּלָּחוֹת)**, עַד שֶׁהָיוּ אֵלּוּ הַבָּנִים מְפָרְסָמִים אֵצֶל כָּל הַבָּעטְלִירְשׁ, כִּי כֻּלָּם הִכִּירוּ אוֹתָם וְיָדְעוּ מֵהֶם שֶׁאֵלּוּ הֵם הַבָּנִים שֶׁנֶּאֶבְדוּ בַּיַּעַר כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.**

פַּעַם אֶחָד הָיָה יָרִיד גָּדוֹל בְּאֵיזֶה עִיר גְּדוֹלָה, וְהָלְכוּ לְשָׁם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהָלְכוּ לַעֲרוֹת, וְהָיוּ מְחַזְּרִים עַל הַפְּתָחִים וְהָלְכוּ עַל הַיְרִידִים, וְיָשְׁבוּ בֵּין הַבָּעטְלִירְשׁ [קַבְּצָנִים], כְּדֶרֶךְ שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם עַל "הַפְּרִיזְבִּיס" [אִצְטַבְּאוֹת אֶבֶן] עִם הַטַּעלִיר [צַלָּחַת לַאֲסֵפַת מַטְבְּעוֹת], עַד שֶׁהָיוּ אֵלּוּ הַבָּנִים מְפֻרְסָמִים אֵצֶל כָּל הַבָּעטְלִירְשׁ, כִּי כֻּלָּם הִכִּירוּ אוֹתָם, וְיָדְעוּ מֵהֶם שֶׁאֵלּוּ הֵם הַבָּנִים שֶׁנֶּאֶבְדוּ בַּיַּעַר כַּנַּ"ל, בְּדֶרֶךְ כְּלָל עֲנִיִּים אֲמִתִּיִּים מַכִּירִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְאוֹהֲבִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וּמְשֻׁתָּדְלִים לַעֲזֹר אֶחָד לְהַשֵּׁנִי, כִּי הֵם יוֹדְעִים מַצָּבָם שֶׁל זוּלָתָם, וּמַרְגִּישִׁים אֶת כְּאֵבוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, לֹא־כֵן אֵלּוּ שֶׁאֵינָם עֲנִיִּים, אֶלָּא סְתָם הוֹלְכִים לֶאֱסֹף צְדָקָה כְּדֵי לְהִתְעַשֵּׁר, הֵם שׂוֹנְאִים אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי, וְזֶה הַסִּימָן הָאֲמִתִּי אִם הוּא בֶּאֱמֶת עָנִי הָגוּן, אִם הוּא אוֹהֵב אֶת הַזּוּלַת, הַיְנוּ עָנִי שֵׁנִי.

פַּעַם אֶחָד הָיָה יָרִיד גָּדוֹל בְּאֵיזֶה עִיר גְּדוֹלָה, וְהָלְכוּ לְשָׁם הַבָּעטְלִירְשׁ, כִּי שָׁם נִמְצָאִים הַרְבֵּה אֲנָשִׁים, וּבְדֶרֶךְ כְּלָל מִסְתּוֹבְבִים שָׁם הָעֲנִיִּים לְקַבֵּץ נְדָבוֹת. וּבֶאֱמֶת הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לָתֵת לַעֲנִיִּים בְּעֵת שֶׁיֵּשׁ יָרִיד, כִּי בָּזֶה שֶׁעוֹזְרִים לַעֲנִיִּים אָז, עַל־יְדֵי־זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יַשְׁפִּיעַ לַסּוֹחֲרִים שֶׁפַע, וְאֵין לוֹמַר אָז לָעֲנִיִּים: עַכְשָׁו אֲנַחְנוּ עֲסוּקִים בְּקִנְיַת וּמְכִירַת סְחוֹרָה, וְלָכֵן אֵין הַזְּמַן עַכְשָׁו לִתֵּן צְדָקָה, אֶלָּא צְרִיכִים לֵידַע שֶׁאַדְרַבָּה, דַּיְקָא עַכְשָׁו כְּשֶׁהוּא יוֹם הַשּׁוּק, יָרִיד, וְקוֹנִים וּמוֹכְרִים סְחוֹרָה, זֶה הַזְּמַן הֲכִי טוֹב לְהַרְבּוֹת בִּצְדָקָה, כִּי אָז מַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַשְׁגָּחָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יג): לְהַמְשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא

הַבָּעטְלִירְשׁ, וְאֵלּוּ הַבָּנִים הָלְכוּ גַּם־כֵּן לְשָׁם, וּבָא עַל דַּעַת הַבָּעטְלִירְשׁ שֶׁיְשַׁדְּכוּ אֶת אֵלּוּ שְׁנֵי הַבָּנִים, שֶׁיִּשְׂאוּ זֶה אֶת זוֹ, וְתֵכֶף שֶׁדִּבְּרוּ זֹאת קָצַת בָּעטְלִירְשׁ, הוּטַב הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם וְגָמְרוּ הַשִּׁדּוּךְ, אֲבָל אֵיךְ עוֹשִׂין לָהֶם חֲתֻנָּה. וְנִתְיַעֲצוּ, בְּאֵשֶׁר שֶׁבְּיוֹם פְּלוֹנִי יִהְיֶה סְעוּדָה שֶׁל יוֹם־הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ (שֶׁקּוֹרִין "מִינִינְס"), וְיֵלְכוּ לְשָׁם כָּל הַבָּעטְלִירְשׁ, וּמִמַּה שֶׁיְבַקְּשׁוּ לְעַצְמָן שָׁם בָּשָׂר וְלֶחֶם, מִזֶּה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל־יְדֵי שֶׁיִּשְׁבֹּר תַּאֲוַת מָמוֹן, וּשְׁבִירָתָהּ הִיא עַל־יְדֵי צְדָקָה. וְאֵלּוּ הַבָּנִים הָלְכוּ גַּם־כֵּן לְשָׁם; כִּי הֲרֵי הֵם גַּם־כֵּן הִסְתּוֹבְבוּ בַּעֲבוּר צְדָקָה, וְלָכֵן הָלְכוּ אַחַר כָּל הַבָּעטְלִירְשׁ, וּבָא עַל דַּעַת הַבָּעטְלִירְשׁ שֶׁיְשַׁדְּכוּ אֶת אֵלּוּ שְׁנֵי הַבָּנִים, הַיְנוּ שֶׁיִּשְׂאוּ זֶה אֶת זוֹ, רוֹאִים מִזֶּה אֶת הָאַהֲבָה הָאֲמִתִּית שֶׁיֵּשׁ בֵּין הָעֲנִיִּים, שֶׁאַף שֶׁהֵם מִסְתּוֹבְבִים בַּעֲבוּר צְדָקָה, עִם כָּל זֹאת בָּא בְּדַעְתָּם לְשַׁדֵּךְ אֶת הַזּוּג, וְזֶה מַרְאֶה אֶת טֹהַר לִבָּם, וְתֵכֶף שֶׁדִּבְּרוּ זֹאת קָצַת בָּעטְלִירְשׁ, הוּטַב הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם, וְגָמְרוּ הַשִּׁדּוּךְ; כִּי בֶּאֱמֶת אֵין עוֹד חֶסֶד יוֹתֵר גָּדוֹל מִלְּשַׁדֵּךְ שִׁדּוּכִים, אֲשֶׁר זוֹ הַמִּצְוָה הֲכִי גְּדוֹלָה, וְאִם בְּנֵי אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים אֶת גֹּדֶל הַמִּצְוָה לְעָזוֹר לְשַׁדֵּךְ בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל, הָיוּ עוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד, כִּי בָּזֶה מְקָרְבִים אֶת הַגְּאֻלָּה, וְזוֹ הַצְּדָקָה הֲכִי גְּדוֹלָה שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אֵיךְ עוֹשִׂין לָהֶם חֲתֻנָּה? כִּי הֲרֵי כֻּלָּם הָיוּ עֲנִיִּים, וְנִתְיַעֲצוּ בַּאֲשֶׁר שֶׁבְּיוֹם פְּלוֹנִי יִהְיֶה סְעֻדָּה שֶׁל יוֹם הֻלֶּדֶת הַמֶּלֶךְ (שֶׁקּוֹרִין 'מִינִינְס'), וְיֵלְכוּ לְשָׁם כָּל הַבָּעטְלִירְשׁ, וּמִמַּה שֶׁיְבַקְּשׁוּ לְעַצְמָן שָׁם, בָּשָׂר וְלֶחֶם, מִזֶּה יַעֲשׂוּ חֲתֻנָּה; כִּי בֶּאֱמֶת רוֹאִים אֲנָשִׁים שֶׁהֵם מַפְקִירִים אֶת עַצְמָם וְאֶת מָמוֹנָם בְּשָׁעָה שֶׁהֵם צְרִיכִים לְחַתֵּן אֶת יַלְדֵיהֶם, וְהַרְבֵּה לוֹוִים וְנִכְנָסִים בְּחוֹבוֹת עֲצוּמִים, וּמְבַזְבְּזִים הוֹן תּוֹעֲפוֹת בַּעֲבוּר לְחַתֵּן אֶת יַלְדֵיהֶם, וְלוֹקֵחַ לָהֶם כַּמָּה שָׁנִים לְשַׁלֵּם אֶת זֶה. וּבֶאֱמֶת זוֹ שְׁטוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי מִי אוֹמֵר שֶׁצְּרִיכִים לְהוֹצִיא כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה הוֹצָאוֹת עַל לֹא דָּבָר?! וְרוֹאִים שֶׁהַבָּעטְלִירְשׁ שֶׁהִסְכִּימוּ בֵּינֵיהֶם לְחַתֵּן אֶת הַזּוּג, אָמְרוּ שֶׁיְבַקְּשׁוּ בָּשָׂר וְלֶחֶם מֵהַסְּעֻדָּה שֶׁתִּשָּׁאֵר מִסְּעֻדַּת יוֹם הֻלֶּדֶת

יַעֲשׂוּ חֲתָנָה, וְכֵן הָיָה, וְהָלְכוּ לְשָׁם עַל הַמִּינִינִים כָּל הַבֶּעטֶלֶירס וּבִקְשׁוּ לָהֶם לֶחֶם וּבָשָׂר וְגַם קִבְּצוּ מַה שֶּׁנִּשְׁתַּיֵּר מִן הַסְּעוּדָה בָּשָׂר וְלֶחֶם (שֶׁקּוֹרִין "קוֹלִיטְש"), **וְהָלְכוּ וְחָפְרוּ בּוֹר גָּדוֹל, שֶׁיִּהְיֶה מַחֲזִיק מֵאָה אֲנָשִׁים, וְכִסּוּ אוֹתוֹ עִם קָנִים וְעָפָר וְזֶבֶל, וְנִכְנְסוּ לְשָׁם כֻּלָּם, וְעָשׂוּ שָׁם חֲתֻנָּה לְאֵלּוּ הַבָּנִים הַנַּ"ל, וְהִכְנִיסוּ אוֹתָם לַחֻפָּה, וְהָיוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאֹד מְאֹד, וְגַם הֶחָתָן וְהַכַּלָּה הָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַמֶּלֶךְ, [וּמִזֶּה לְמֵדִים אֵיךְ יְכוֹלִים לְחַתֵּן זוּג בְּקַלּוּת, עַל־יְדֵי שֶׁיְּצַמְצְמוּ מְאֹד אֶת הַהוֹצָאוֹת]. וְכֵן הָיָה, וְהָלְכוּ לְשָׁם עַל הַמִּינִינִיס כָּל הַבֶּעטֶלֶירְשׁ, וּבִקְשׁוּ לָהֶם לֶחֶם וּבָשָׂר, וְגַם קִבְּצוּ מַה שֶּׁנִּשְׁתַּיֵּר מִן הַסְּעֻדָּה בָּשָׂר וְלֶחֶם (שֶׁקּוֹרִין "קוֹלִיטְש") [חַלּוֹת גְּדוֹלוֹת מְיֻחָדוֹת לְשִׂמְחוֹת]. וְהָלְכוּ וְחָפְרוּ בּוֹר גָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה מַחֲזִיק מֵאָה אֲנָשִׁים, וְזֶה גַּם־כֵּן לִמּוּד שֶׁלֹּא צְרִיכִים לִקְרֹא הַרְבֵּה מְסֻבִּים, וְכֵן לֹא מֻכְרָח לִהְיוֹת בְּאֵיזֶה מָקוֹם מִפֹּאָר, כִּי אֲפִלּוּ בַּחֲפִירַת בּוֹר יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת חֲתֻנָּה. וְכִסּוּ אוֹתוֹ עִם קָנִים וְעָפָר וְזֶבֶל וְנִכְנְסוּ לְשָׁם כֻּלָּם, וְעָשׂוּ שָׁם חֲתֻנָּה לְאֵלּוּ הַבָּנִים הַנַּ"ל, וְגַם זֶה לִמּוּד עָמֹק, שֶׁכְּדֵי לְחַתֵּן זוּג, כְּדַאי אֲפִלּוּ בְּבוֹר שֶׁמְּכַסִּים אוֹתוֹ עִם קָנִים וְעָפָר וְזֶבֶל, הָעִקָּר לְחַתֵּן אֶת הַזּוּג, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֵג עַכְשָׁו, שֶׁעַד שֶׁאֵין כֶּסֶף לְחַתֵּן בְּאוּלָם מִפֹּאָר, לֹא מְחַתְּנִים, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְעַגְּנִים אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת, וּבֵין כָּךְ הֵם נִכְשָׁלִים בַּמֶּה שֶׁנִּכְשָׁלִים, וְאַף אֶחָד אֵינוֹ שָׂם לֵב אֶל כְּאֵבָם הַמַּר שֶׁל בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל. **וְהִכְנִיסוּ אוֹתָם לַחֻפָּה, וְהָיוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאֹד מְאֹד, וְגַם הֶחָתָן וְהַכַּלָּה הָיוּ שְׂמֵחִים מְאֹד**; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ו׳): כָּל הַמְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה זוֹכֶה לְתוֹרָה, וּכְאִלּוּ בָּנָה אַחַת מֵחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם; וְאֵין עוֹד מִצְוָה כְּמִצְוַת שִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה, עַד שֶׁסִּפְּרוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת י״ז.): אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִילְעַאי, שֶׁהָיָה נוֹטֵל בַּד שֶׁל הַדַּס

וְהִתְחִילוּ לִזְכֹּר הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בַּיַּעַר, וְהָיוּ בּוֹכִים וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד, אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת הַבֶּעטֶלִיר הָרִאשׁוֹן הָעִוֵּר, שֶׁהֵבִיא לָנוּ לֶחֶם בַּיַּעַר, וְתֶכֶף וּמִיָּד, בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד אַחֲרֵי הַבֶּעטֶלִיר הָעִוֵּר, עָנָה וְאָמַר: הִנֵּנִי, הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה, וַאֲנִי נוֹתֵן לָכֶם מַתָּנָה

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

וּמְרַקֵּד לִפְנֵי הַכַּלָּה, וְאוֹמֵר: כַּלָּה נָאָה וַחֲסוּדָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק מְרַקֵּד אַתִּלַּת, אָמַר רַבִּי זֵירָא קָא מַכְסִיף לָן סַבָּא, כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ, אִיפְּסִיק עַמּוּדָא דְּנוּרָא בֵּין דִּידֵיהּ לְכֻלֵּי עָלְמָא, וּגְמִירֵי, דְּלָא אַפְסִיק עַמּוּדָא דְּנוּרָא, אֶלָּא אִי לְחַד בְּדָרָא אִי לְתְרֵי בְּדָרָא; וְהִתְחִילוּ הַזּוֹג לִזְכֹּר הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּהְיוֹתָם בַּיַּעַר; כִּי זוֹ הַמִּדָּה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר, שֶׁאָדָם נִזְכָּר בְּכָל פַּעַם בַּחֲסָדִים וּבְרַחֲמִים הַגְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעֵת שֶׁהָיָה בְּצַעַר. כִּי בְּדֶרֶךְ כְּלָל כְּשֶׁאָדָם מִתְרַחֵב לוֹ, הוּא שׁוֹכֵחַ אֶת הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אַךְ הַזּוֹג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, כֵּן זָכְרוּ אֶת הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהָיוּ בּוֹכִים וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת הַבֶּעטֶלִיר הָרִאשׁוֹן הָעִוֵּר, שֶׁהֵבִיא לָנוּ לֶחֶם בַּיַּעַר, כִּי כָּךְ צְרִיכִים לִחְיוֹת תָּמִיד, לְהַכִּיר טוֹבָה לְמִי שֶׁעָשָׂה לוֹ טוֹבָה. וְתֶכֶף־וּמִיָּד בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד אַחֲרֵי הַבֶּעטֶלִיר הָעִוֵּר, עָנָה וְאָמַר: הִנֵּנִי. הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה; כִּי בֶּאֱמֶת אִם מִשְׁתּוֹקְקִים בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד אַחַר דָּבָר שֶׁבְּקְדֻשָּׁה, כְּגוֹן אַחַר הַצַּדִּיק אוֹ אַחַר אֵיזֶה דָּבָר טוֹב, תֶּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמִּשְׁתּוֹקְקִים כְּבָר מַגִּיעִים אֶל זֶה. כִּי הָרָצוֹן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וְהִזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד מְאֹד עַל תֹּקֶף הָרָצוֹן, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִרְצוֹת לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ, וּלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ קְדֻשָּׁה, וְיִרְאָה לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעִם הָרָצוֹן הֶחָזָק וְהַטּוֹב שֶׁלּוֹ יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ לָזֶה, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יַפְסִיק מִלִּרְצוֹת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר פַּעַם רַבֵּנוּ זַ״ל לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״וויל סְטוּ אָבֶּער וועלְן״, הַיְנוּ שְׁזֶּה הַסִּימָן שֶׁאָדָם רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לְהַשִּׂיג אֶת הַקְּדֻשָּׁה, אִם הוּא לֹא מַפְסִיק לְהִשְׁתּוֹקֵק, וְאָז יִזְכֶּה לְהַשִּׂיג

לַדְּרָשָׁה, (שֶׁקּוֹרִין "דִּרְשָׁה־גִּישַׁאנְק")**, שֶׁתִּהְיוּ זְקֵנִים כָּמוֹנִי, כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה, וְעַכְשָׁו אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה, שֶׁתִּהְיוּ חַיִּים אֲרֻכִּים כָּמוֹנִי. וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁאֲנִי עִוֵּר, אֵין אֲנִי עִוֵּר כְּלָל, רַק שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי כְּהֶרֶף־עַיִן,** (וְעַל־כֵּן הוּא נִדְמֶה כְּעִוֵּר, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת כְּלָל עַל הָעוֹלָם, מֵאַחַר שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף־עַיִן, עַל־כֵּן אֵין שַׁיָּךְ אֶצְלוֹ הִסְתַּכְּלוּת וּרְאִיָּה בָּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל)**, וַאֲנִי זָקֵן מְאֹד, וַעֲדַיִן אֲנִי יָגִיק לְגַמְרֵי** (הַיְנוּ "יוּנְג")**, וְלֹא הִתְחַלְתִּי עֲדַיִן לִחְיוֹת כְּלָל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי**

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אֶת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁרָצָה לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ. וְלָכֵן כְּשֶׁהַזּוּג כָּל־כָּךְ הִשְׁתּוֹקְקוּ אַחַר הַבֶּעטְלִיר הָעִוֵּר, וְזָכְרוּ אֶת הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה הוּא בָּא אֲלֵיהֶם אֶל הַחֲתֻנָּה, וְאָמַר לָהֶם וַאֲנִי נוֹתֵן לָכֶם מַתָּנָה לַדְּרָשָׁה (שֶׁקּוֹרִין דִּרְשָׁה גִּישַׁאנְק), שֶׁתִּהְיוּ זְקֵנִים כָּמוֹנִי, כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה, וְעַכְשָׁו אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה, שֶׁתִּהְיוּ חַיִּים אֲרֻכִּים כָּמוֹנִי, וְאַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי עִוֵּר? אֵין אֲנִי עִוֵּר כְּלָל, רַק שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי כְּהֶרֶף עַיִן (וְעַל־כֵּן הוּא נִדְמֶה כְּעִוֵּר, כִּי אֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת כְּלָל עַל הָעוֹלָם, מֵאַחַר שֶׁכָּל זְמַן הָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן, וְעַל־כֵּן אֵין שַׁיָּךְ אֶצְלוֹ הִסְתַּכְּלוּת וּרְאִיָּה בָּזֶה הָעוֹלָם כְּלָל); כִּי בֶּאֱמֶת הַבֶּעטְלִיר הָעִוֵּר הַזֶּה הָיָה צַדִּיק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי כְּלָל, אֶלָּא תָּמִיד הִסְתַּכֵּל רַק עַל רוּחָנִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּת הַמְמַלֵּא כָּל עָלְמִין וְסוֹבֵב כָּל עָלְמִין, וְתֵכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם רַק מִסְתַּכֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאֵינוֹ רוֹאֶה לִפְנֵי מַרְאֶה עֵינָיו, רַק אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה חַי חַיִּים אֲרֻכִּים, מֵאַחַר שֶׁנִּנְכָּל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵינוֹ רוֹאֶה כְּבָר שׁוּם גַּשְׁמִיּוּת, וְלָכֵן נִדְמֶה כְּעִוֵּר. וְאָמַר לָהֶם: וַאֲנִי זָקֵן מְאֹד, וַעֲדַיִן אֲנִי יָגִיק [צָעִיר מְאֹד] לְגַמְרֵי (הַיְנוּ "יוּנְג"), וְלֹא הִתְחַלְתִּי עֲדַיִן לִחְיוֹת כְּלָל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֲנִי זָקֵן מְאֹד; כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁנִּנְכָּל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ

זָקֵן מְאֹד, וְלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי אוֹמֵר זֹאת, רַק שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵהַנָּשֶׂר הַגָּדוֹל, וַאֲסַפֵּר לָכֶם מַעֲשֶׂה. (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הָעִוֹּר הַנַּ"ל).

כִּי פַּעַם אַחַת הָלְכוּ אֲנָשִׁים בִּסְפִינוֹת הָרְכֵּבָה עַל הַיָּם וּבָא רוּחַ־סְעָרָה וְשִׁבֵּר אֶת הַסְּפִינוֹת וְהָאֲנָשִׁים נִצְּלוּ וּבָאוּ

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הוּא, אֵין אֶצְלוֹ שׁוּם זְקָנָה כְּלָל, כִּי כָּל מַה שֶּׁהוּא נִזְדַּקֵּן יוֹתֵר, הוּא נַעֲשֶׂה יוֹתֵר צָעִיר, כִּי מִי שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אֶצְלוֹ כְּבָר אֵין עָבַר וְאֵין עָתִיד, כִּי הוּא תָּמִיד נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה מד, ו): "אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹקִים"; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין מְצִיאוּת שֶׁל זְמַן כְּלָל, וְלָכֵן מִי שֶׁנִּכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כָּל מַה שֶּׁנִּזְדַּקֵּן יוֹתֵר נַעֲשֶׂה צָעִיר יוֹתֵר, כִּי הֲרֵי הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר הַבַּעְטָלִיר הָעִוֵּר: **וְלֹא אֲנִי בְּעַצְמִי אוֹמֵר זֹאת, רַק שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵהַנָּשֶׂר הַגָּדוֹל,** שֶׁהוּא כְּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים לב, יא): "כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ", שֶׁסּוֹבֵב עַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. **וַאֲסַפֵּר לָכֶם מַעֲשֶׂה** (כָּל זֶה הוּא דִּבְרֵי הָעִוֵּר הַנַּ"ל); **כִּי פַּעַם אַחַת הָלְכוּ אֲנָשִׁים בִּסְפִינוֹת הָרְכֵּבָה עַל הַיָּם**; כִּי הַגּוּף נִקְרָא סְפִינָה שֶׁבּוֹ נִמְצֵאת הַנְּשָׁמָה, וְהוּא נִקְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה. **וּבָא רוּחַ סְעָרָה וְשִׁבֵּר אֶת הַסְּפִינוֹת,** שֶׁהֵם הַגּוּפִים, וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן לח) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים קמח, ח): "רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְּבָרוֹ", הָרוּחַ סְעָרָה שֶׁנִּגְרֶמֶת לָאָדָם זֶה עַל־יְדֵי פְּגַם הַדִּבּוּר, שֶׁאָז הוּא מְבֹהָל וּמְבֻלְבָּל מְאֹד, וּמוּבָא בַּזֹּהַר (כִּי תִשָּׂא קצט.): יוֹנָה דְּנָחֵת לַסְּפִינָה דָּא אִיהִי נִשְׁמָתָא דְּבַר נַשׁ דְּנָחֵתָא לְהַאי עָלְמָא לְמֶהֱוֵי בְּגוּפָא דְּבַר נַשׁ וְכוּ', בַּר נַשׁ אָזִיל בְּהַאי עָלְמָא כְּסְפִינָה בְּגוֹ יַמָּא רַבָּא דַּחֲשִׁיבַת לְאִתְבָּרָא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יוֹנָה א, ד): "וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר"; **וְהָאֲנָשִׁים נִצְּלוּ וּבָאוּ אֶל מִגְדָּל אֶחָד,** שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יח, י): "מִגְדַּל עֹז שֵׁם הַוָ"ה בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב", כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מְחַזֵּק וּמְעוֹדֵד אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַכְנִיס בָּהֶם עֹז, עֲזוּת דִּקְדֻשָּׁה

אֶל מִגְדָּל אֶחָד, וְעָלוּ אֶל הַמִּגְדָּל, וּמָצְאוּ שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים וּמַשְׁקָאוֹת וּמַלְבּוּשִׁים וְכָל מַה שֶּׁצְּרִיכִים, וְהָיָה שָׁם כָּל טוּב וְכָל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם. עָנוּ וְאָמְרוּ, שֶׁכָּל אֶחָד יְסַפֵּר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה, מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מִזִּכָּרוֹן הָרִאשׁוֹן, הֵינוּ מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מֵעֵת שֶׁהִתְחִיל אָצְלוֹ הַזִּכָּרוֹן. וְהָיוּ שָׁם זְקֵנִים וּנְעָרִים, וְהָיוּ מְכַבְּדִים אֶת הַזָּקֵן הַגָּדוֹל שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁיְּסַפֵּר בְּתִחָלָה. עָנָה וְאָמַר: מָה אֲסַפֵּר לָכֶם. אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הֶעָנָף, וְלֹא יָדַע שׁוּם אֶחָד מַה הוּא אוֹמֵר,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, וְעָלוּ אֶל הַמִּגְדָּל, הֵינוּ אֶל הַצַּדִּיק, וּמָצְאוּ שָׁם כָּל הַמַּאֲכָלִים וּמַשְׁקָאוֹת וּמַלְבּוּשִׁים, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן כג), שֶׁאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה — זֶה סוֹבֵב עַל תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּמַלְבּוּשִׁים — זֶה סוֹבֵב עַל מִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים; וְכָל מַה שֶּׁצְּרִיכִים לוֹ לָאָדָם יֵשׁ אֵצֶל הַצַּדִּיק. וְהָיָה שָׁם כָּל טוּב וְכָל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם; כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּסוֹד מִגְדָּל, אָז אַף שֶׁגּוּפוֹ שֶׁהוּא הָאֲנִיָּה — נִשְׁבָּר, עִם כָּל זֹאת עַל־יְדֵי שֶׁעוֹלִים אֶל הַמִּגְדָּל שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אָצְלוֹ יְכוֹלִים לְקַבֵּל כָּל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלִחְיוֹת חַיִּים טוֹבִים וּנְעִימִים. עָנוּ וְאָמְרוּ כָּל אֵלּוּ שֶׁנִּכְנְסוּ בַּמִּגְדָּל, שֶׁכָּל אֶחָד יְסַפֵּר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מִזִּכָּרוֹן הָרִאשׁוֹן, הֵינוּ מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר מֵעֵת שֶׁהִתְחִיל אָצְלוֹ הַזִּכָּרוֹן, כִּי בֶּאֱמֶת עִנְיַן הַזִּכָּרוֹן הוּא דָּבָר נִפְלָא מְאֹד מְאֹד, לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֵר מֵהַהַתְחָלָה מֵעֵת שֶׁנּוֹלַד מַה שֶּׁהָיָה עִמּוֹ, כִּי אִם מִי שֶׁזָּכָה אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר, עַל־יְדֵי־זֶה הַזִּכָּרוֹן מְזֻכָּךְ אָצְלוֹ בְּיוֹתֵר, וְזוֹכֵר יוֹתֵר מַה שֶּׁנֶּאֱרַע עִמּוֹ מֵעֵת שֶׁהִתְחִיל אָצְלוֹ הַזִּכָּרוֹן. וְהָיוּ שָׁם זְקֵנִים וּנְעָרִים, וְהָיוּ מְכַבְּדִים אֶת הַזָּקֵן הַגָּדוֹל שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁיְּסַפֵּר בְּתִחָלָה, הֵינוּ זֶה שֶׁהָיָה הַכִּי זָקֵן בַּמִּגְדָּל, כִּבְּדוּ אוֹתוֹ שֶׁיְּסַפֵּר אֵיזֶה סִפּוּר שֶׁהוּא זוֹכֵר מֵאָז שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם. עָנָה וְאָמַר הַזָּקֵן: מָה אֲסַפֵּר לָכֶם, ״אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הֶעָנָף״, וְלֹא יָדַע שׁוּם אֶחָד מַה הוּא אוֹמֵר, אַךְ

אַךְ הָיוּ שָׁם חֲכָמִים וְאָמְרוּ: בְּוַדַּאי זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד; וְכִבְּדוּ אֶת הַשֵּׁנִי שֶׁיְּסַפֵּר.

עָנָה הַשֵּׁנִי, שֶׁלֹּא הָיָה זָקֵן כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה?! (בִּלְשׁוֹן תִּמָּהּ) זֹאת הַמַּעֲשֶׂה אֲנִי זוֹכֵר גַּם־כֵּן. אֲבָל אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק. עָנוּ וְאָמְרוּ שָׁם: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹנָה, וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא יַנִּיק מֵהָרִאשׁוֹן, וְזוֹכֵר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה יוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹן; וְכִבְּדוּ אֶת הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיְּסַפֵּר.

עָנָה וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַפְּרִי. עָנוּ וְאָמְרוּ: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר. עָנָה הָרְבִיעִי, שֶׁהָיָה יַנִּיק עוֹד יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהוֹלִיכוּ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָיוּ שָׁם חֲכָמִים, וְאָמְרוּ: בְּוַדַּאי זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד, כִּי הוּא עוֹד זוֹכֵר אֶת זֶה, וְכִבְּדוּ אֶת הַשֵּׁנִי שֶׁיְּסַפֵּר. עָנָה הַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא הָיָה זָקֵן כְּמוֹ הָרִאשׁוֹן: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה? (בִּלְשׁוֹן תִּמָּהּ), זֹאת הַמַּעֲשֶׂה אֲנִי זוֹכֵר גַּם־כֵּן, אֲבָל אֲנִי זוֹכֵר גַּם־כֵּן "כְּשֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק", עָנוּ וְאָמְרוּ שָׁם כָּל אֵלּוּ שֶׁהָיוּ בַּמִּגְדָּל: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹנָה. וְהָיָה פֶּלֶא אֶצְלָם שֶׁזֶּה הַשֵּׁנִי, שֶׁהוּא יַנִּיק מֵהָרִאשׁוֹן, וְזוֹכֵר מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה יוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹן; כִּי הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת אַחֵרֶת, מִי שֶׁזָּקֵן יוֹתֵר הוּא זוֹכֵר יוֹתֵר מַה שֶּׁהָיָה. וְכִבְּדוּ אֶת הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיְּסַפֵּר. עָנָה וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל בִּנְיַן הַפְּרִי, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַפְּרִי. עָנוּ וְאָמְרוּ: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה בְּיוֹתֵר. עָנָה הָרְבִיעִי, שֶׁהָיָה יַנִּיק עוֹד יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהוֹלִיכוּ הַגַּרְעִין לִנְטֹעַ

הַגַּרְעִין לִנְטַע הַפֵּרִי. עָנָה הַחֲמִישִׁי, שֶׁהָיָה יָנִיק עוֹד יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם הַחֲכָמִים, שֶׁהֵם הָיוּ חוֹשְׁבִים וּמַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין. עָנָה הַשִּׁשִּׁי וְכוּ׳, שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס הַטַּעַם בְּתוֹךְ הַפֵּרִי. עָנָה הַשְּׁבִיעִי וְכוּ׳ וְאָמַר שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם רֵיחַ שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס בַּפֵּרִי. עָנָה הַשְּׁמִינִי וְאָמַר, שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם הַמַּרְאֶה שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּמְשְׁכָה עַל הַפֵּרִי. וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַבֶּעטְלֶיר הָעִוֵּר, שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה) **הָיִיתִי אָז תִּינוֹק לְגַמְרֵי, וְהָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי זוֹכֵר כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, וַאֲנִי זוֹכֵר לָאו כְּלוּם** (אוּן אִיךְ גִידֶענְק גָאר נִישְׁט). **עָנוּ וְאָמְרוּ: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד יוֹתֵר מִכֻּלָּם!!! וְהָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל אֶצְלָם, שֶׁהַתִּינוֹק זוֹכֵר יוֹתֵר מִכֻּלָּם.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַפֵּרִי. עָנָה הַחֲמִישִׁי, שֶׁהָיָה יָנִיק עוֹד יוֹתֵר: אֲנִי זוֹכֵר גַּם הַחֲכָמִים, שֶׁהֵם הָיוּ חוֹשְׁבִים וּמַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין. עָנָה הַשִּׁשִּׁי שֶׁהָיָה עוֹד יוֹתֵר יָנִיק, שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם אֶת הַטַּעַם שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס הַטַּעַם בְּתוֹךְ הַפֵּרִי. עָנָה הַשְּׁבִיעִי שֶׁהָיָה עוֹד יוֹתֵר יָנִיק, וְאָמַר, שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם אֶת רֵיחַ שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּכְנַס בַּפֵּרִי. עָנָה הַשְּׁמִינִי שֶׁהָיָה עוֹד יוֹתֵר יָנִיק וְאָמַר, שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם הַמַּרְאֶה שֶׁל הַפֵּרִי קֹדֶם שֶׁנִּמְשְׁכָה עַל הַפֵּרִי, וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַבֶּעטְלֶיר הָעִוֵּר שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה) הָיִיתִי אָז תִּינוֹק לְגַמְרֵי, וְהָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי זוֹכֵר כָּל אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, וַאֲנִי זוֹכֵר לָאו כְּלוּם (אוּן אִיךְ גִידֶענְק גָאר נִישְׁט). עָנוּ וְאָמְרוּ: זֹאת הִיא מַעֲשֶׂה יְשָׁנָה מְאֹד יוֹתֵר מִכֻּלָּם!!! וְהָיָה חִדּוּשׁ גָּדוֹל אֶצְלָם, שֶׁהַתִּינוֹק זוֹכֵר יוֹתֵר מִכֻּלָּם. כִּי בֶּאֱמֶת אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁכָּל מִי שֶׁצָּעִיר יוֹתֵר, הוּא זוֹכֵר יוֹתֵר, כִּי הֲרֵי נִשְׁמָתוֹ רַק עַכְשָׁו לֹא מִזְּמַן יָרְדָה מֵעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁיּוֹתֵר נִזְדַּקֵּן, וְהוּא נִמְצָא יוֹתֵר בְּזֶה הָעוֹלָם, הֲרֵי

בְּתוֹךְ־כָּךְ בָּא נָשָׂר גָּדוֹל וְדָפַק עַל הַמִּגְדָּל, וְאָמַר לָהֶם: חִזְרְלוּ עוֹד מִלְּהְיוֹת עֲנִיִּים; שׁוּבוּ אֶל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם וִהְיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם. וְאָמַר לָהֶם שֶׁיֵּצְאוּ מִן הַמִּגְדָּל כְּדֶרֶךְ זְקֵנוּתָם, שֶׁכָּל מִי שֶׁזָּקֵן יוֹתֵר, יֵצֵא תְּחִלָּה. וְהוֹצִיא כֻּלָּם מִן הַמִּגְדָּל, וְהוֹצִיא תְּחִלָּה אֶת הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, כִּי בֶּאֱמֶת הוּא זָקֵן יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְכֵן כָּל מִי

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוּא שׁוֹכֵחַ מֵהֶעָבָר. בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא נָשָׂר גָּדוֹל, שֶׁזֶּה סוֹבֵב כִּבְיָכוֹל עַל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרִים לב, יא): "כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ", וְדָפַק עַל הַמִּגְדָּל, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, שֶׁשָּׁם יָשְׁבוּ כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּצְּלוּ בְּעֵת שֶׁנִּשְׁבְּרָה הָאֳנִיָּה, שֶׁהֵם גּוּפָם [כִּי בֶּאֱמֶת מִי מִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת? רַק אֵלּוּ שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם אֵיזֶה מַשְׁבֵּר בַּחַיִּים, הַיְנוּ שֶׁנִּשְׁבַּר גּוּפָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַזֶּה עִם יְשׁוּת וְגַאוּת, וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁאֵלּוּ אֲשֶׁר זָכוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם אֵיזֶה מַשְׁבֵּר בַּחַיִּים, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ אֶל הַמִּגְדָּל שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, בְּסוֹד (מִשְׁלֵי יח, י): "מִגְדַּל עֹז שֵׁם ה' בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב"]. וְאָמַר לָהֶם הַנָּשֶׂר הַגָּדוֹל עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת: **חִזְרְלוּ עוֹד מִלְּהְיוֹת עֲנִיִּים! שׁוּבוּ אֶל הָאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם, וִהְיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּאוֹצָרוֹת שֶׁלָּכֶם**; הַיְנוּ שֶׁכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ אוֹצָרוֹת וְאוֹצְרֵי אוֹצָרוֹת, וּכְמַאֲמָרָם ז"ל (מִכּוֹת כג:): רָצָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת; כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ בּוֹ הַרְבֵּה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וּכְמַאֲמָרָם ז"ל (בְּרָכוֹת נז.) עַל הַפָּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ג): "כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ", מַאי 'רַקָּתֵךְ'? אֲפִלּוּ רֵיקָנִין שֶׁבָּךְ מְלֵאִים מִצְוֹת כָּרִמּוֹן; אַךְ בְּדֶרֶךְ כְּלָל אֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ אֶת הָאוֹצָרוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, וְאֶל אֵילּוּ מַדְרֵגוֹת הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְעוֹרֵר אוֹתוֹ דֶּרֶךְ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וְאוֹמֵר לוֹ: חֲדַל מִלִּהְיוֹת עָנִי, הַתְחֵל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הָאוֹצָרוֹת שֶׁלְּךָ; כִּי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל כָּל זְמַן שֶׁהוּא חַי, הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. וְאָמַר לָהֶם שֶׁיֵּצְאוּ מִן הַמִּגְדָּל כְּדֶרֶךְ זְקֵנוּתָם, שֶׁכָּל מִי שֶׁזָּקֵן יוֹתֵר יֵצֵא תְּחִלָּה. וְהוֹצִיא כֻּלָּם מִן הַמִּגְדָּל, וְהוֹצִיא תְּחִלָּה אֶת הַתִּינוֹק הַנַּ"ל; כִּי בֶּאֱמֶת הוּא זָקֵן יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְכֵן כָּל מִי שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר הוֹצִיא קֹדֶם, וְהַזָּקֵן הַגָּדוֹל הוֹצִיא

שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר הוֹצִיא קֹדֶם, וְהַזָּקֵן הַגָּדוֹל הוֹצִיא בָּאַחֲרוֹנָה, כִּי כָּל מִי שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר הָיָה זָקֵן יוֹתֵר כַּנַּ"ל, וְהַזְּקֵן שֶׁבָּהֶם הָיָה יַנִּיק יוֹתֵר מִכֻּלָּם.

וְאָמַר לָהֶם (הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל הַנִּזְכָּר לְעֵיל) **אֲנִי אֲפָרֵשׁ לָכֶם אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפְּרוּ כָּל הַנַּ"ל כִּי זֶה שֶׁסִּפֵּר שֶׁהוּא זוֹכֶר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הֶעָנָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ** (הַיְנוּ שֶׁגַּם אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ תֵּכֶף בְּעֵת הַהוֹלָדָה בְּעֵת שֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ, גַּם אֶת זֶה הוּא זוֹכֵר)**, וְהַשֵּׁנִי,**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בָּאַחֲרוֹנָה, כִּי כָּל מִי שֶׁהָיָה יַנִּיק יוֹתֵר, הָיָה זָקֵן יוֹתֵר כַּנַּ"ל. וְהַזָּקֵן שֶׁבָּהֶם הָיָה יַנִּיק יוֹתֵר מִכֻּלָּם; כִּי אֵין זוֹ תַּכְלִית לְהִשָּׁאֵר תָּמִיד בַּמִּגְדָּל, שֶׁהוּא סוֹד הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי יח, י): "מִגְדַּל עֹז שֵׁם הַוָ"ה בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב"; כִּי צְרִיכִים לְקַיֵּם גַּם בְּחִינַת "רָשׁוֹב", הַיְנוּ כְּשֶׁאָדָם נִמְצָא אֵצֶל הַצַּדִּיק, אָז הוּא בְּמַדְרֵגַת "רָצוֹא", שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲבָל אֵין זוֹ תַּכְלִית, כִּי הוּא צָרִיךְ גַּם לַחֲזֹר אֶל בֵּיתוֹ, וּלְקַיֵּם מַדְרֵגַת "רָשׁוֹב", אַף שֶׁיֵּצֵא מִן הַמִּגְדָּל שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, שֶׁיּוּכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, וְלֵידַע אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן אֲפִלּוּ גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁזּוֹכְרִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה אִתָּם קֹדֶם שֶׁנּוֹלְדוּ, שֶׁבְּוַדַּאי זוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מְאֹד, עִם כָּל זֹאת אֵין זוֹ תַּכְלִית לְהִשָּׁאֵר שָׁם, אֶלָּא צְרִיכִים לָצֵאת בַּחוּץ, וְגַם אֶת הַחוּץ לַעֲשׂוֹת פָּנִים, עַל־יְדֵי שֶׁיְּגַלּוּ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר לָהֶם (הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל הַנַּ"ל): **אֲנִי אֲפָרֵשׁ לָכֶם אֶת הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁסִּפְּרוּ כָּל הַנַּ"ל, כִּי זֶה שֶׁסִּפֵּר שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת הַתַּפּוּחַ מִן הֶעָנָף, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ** (הַיְנוּ שֶׁגַּם אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ תֵּכֶף בְּעֵת הַהוֹלָדָה, בְּעֵת שֶׁחָתְכוּ אֶת טַבּוּרוֹ, גַּם אֶת זֶה הוּא זוֹכֵר) כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ כַּמָּה אַמּוֹרָאִים (עַיֵּן יְרוּשַׁלְמִי כְּתֻבּוֹת, פֶּרֶק ה', הֲלָכָה ו'): שְׁמוּאֵל אָמַר חַכִּים אֲנָא לְחַיְיתָא דְּיַלְדִּין לִי, [שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מַכִּיר אֶת הַיּוֹלֶדֶת שֶׁלּוֹ, כִּי הִבְחִין בָּהּ בְּרֶגַע לִידָתוֹ]. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: חַכִּים אֲנָא לְגִוזָרָה דְּגַוְזִרִין לִי [שֶׁהִתְפָּאֵר

שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה בְּעִבּוּר, שֶׁהָיָה נֵר דּוֹלֵק עַל רֹאשׁוֹ, וְזֶה שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר גַּם בְּעֵת שֶׁהִתְחִיל רְקוּם הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַגּוּף, דְּהַיְנוּ בְּעֵת יְצִירַת הַוָּלָד; וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר בְּעֵת שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִים הַגַּרְעִין לִנְטֹעַ הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁנִּמְשְׁכָה הַטִּפָּה בְּעֵת הַזִּווּג; וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ מַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה הַטִּפָּה עֲדַיִן בְּמֹחַ (כִּי הַמֹּחִין מַמְצִיאִים אֶת הַטִּפָּה) וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַטַּעַם, הַיְנוּ הַנֶּפֶשׁ, וְהָרִיחַ, הַיְנוּ הָרוּחַ, וְהַמַּרְאֶה, הַיְנוּ הַנְּשָׁמָה, וְהַתִּינוֹק אָמַר שֶׁזּוֹכֵר לָאוֹ כְּלוּם,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַמּוֹהֵל שֶׁמָּל אוֹתוֹ]. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חֲכִים אֲנָא לְנַשְׁיָא דְּצָבְתִּין עִם אִמָּא [שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַנָּשִׁים שֶׁבָּאוּ לִהְיוֹת עִם אִמּוֹ בְּעֵת הַלֵּידָה], הַיְנוּ שֶׁהֵם הִזְדַּכְּכוּ כָּל־כָּךְ עַד שֶׁהַזִּכָּרוֹן שֶׁלָּהֶם זוֹכֵר עוֹד מַה שֶּׁקָּרָה תֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁיָּצְאוּ לָאֲוִיר הָעוֹלָם, וְהַשֵּׁנִי שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה הַנֵּר דּוֹלֵק, הַיְנוּ שֶׁהוּא זוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה בְּעִבּוּר, שֶׁהָיָה נֵר דּוֹלֵק עַל רֹאשׁוֹ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (נִדָּה ל:): כְּשֶׁהַתִּינוֹק בִּמְעֵי אִמּוֹ, נֵר דָּלוּק לוֹ עַל רֹאשׁוֹ, וְצוֹפֶה וּמַבִּיט מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ; וְזֶה שֶׁאָמַר שֶׁזּוֹכֵר גַּם בְּעֵת שֶׁהִתְחִיל רְקוּם הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהִתְחִיל לְהִתְרַקֵּם הַגּוּף, דְּהַיְנוּ בְּעֵת יְצִירַת הַוָּלָד, שֶׁמְּהַטִּפָּה נוֹצֶרֶת הַוָּלָד, וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר בְּעֵת שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִים הַגַּרְעִין לִנְטֹעַ הַפְּרִי, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁנִּמְשְׁכָה הַטִּפָּה בְּעֵת הַזִּווּג, כְּשֶׁנִּכְנְסָה בְּמֵעֵי אִמּוֹ, וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַחֲכָמִים שֶׁהָיוּ מַמְצִיאִים אֶת הַגַּרְעִין, הַיְנוּ שֶׁזּוֹכֵר גַּם כְּשֶׁהָיָה הַטִּפָּה עֲדַיִן בְּמֹחַ (כִּי הַמֹּחִין מַמְצִיאִים אֶת הַטִּפָּה), הַיְנוּ כְּשֶׁהָיָה עֲדַיִן בְּמֹחַ הָאָב, וְזֶה שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַטַּעַם, הַיְנוּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁיָּרְדָה הַנֶּפֶשׁ בְּתוֹךְ הַטִּפָּה, וְהָרִיחַ הַיְנוּ הָרוּחַ שֶׁיָּרְדָה הָרוּחַ בְּתוֹךְ הַטִּפָּה, וְהַמַּרְאֶה הַיְנוּ הַנְּשָׁמָה, שֶׁיָּרְדָה הַנְּשָׁמָה בְּתוֹךְ הַטִּפָּה, וְהַתִּינוֹק אָמַר שֶׁזּוֹכֵר לָאוֹ כְּלוּם, כִּי הוּא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל, וְזוֹכֵר

כִּי הוּא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל וְזוֹכֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהוּא קֹדֶם מְנֻפָּשׁ־רוּחַ־נְשָׁמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַיִן.

וְאָמַר לָהֶם: חִזְרוּ אֶל הַסְּפִינוֹת שֶׁלָּכֶם, שֶׁהֵם הַגּוּפִים שֶׁלָּכֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, שֶׁיַּחֲזְרוּ וְיִבָּנוּ, עַתָּה חִזְרוּ אֲלֵיהֶם. וּבֵרַךְ אוֹתָם, וְלִי (הַיְנוּ זֶה הַבַּעְטְלִיר הָעִוֵּר, שֶׁהָיָה תִּינוֹק אָז,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהוּא קֹדֶם מְנֻפָּשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת "אַיִן", כְּשֶׁהָיוּ נִכְלָלִין לְגַמְרֵי בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, קֹדֶם שֶׁנִּתְרַקֵּם בְּנֶפֶשׁ, רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְנִכְנְסוּ בְּתוֹךְ הַטִּפָּה, שֶׁנִּכְנְסָה בְּמֵעֵי אִמּוֹ, עַד שֶׁנּוֹצַר הַוָּלָד וְיָצָא לַאֲוִיר הָעוֹלָם; כִּי הַתִּינוֹק הָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הוּא זוֹכֵר עוֹד מַה שֶּׁהָיָה קֹדֶם, בְּעֵת שֶׁחָשְׁבוּ עַל יְרִידַת הַנֶּפֶשׁ, רוּחַ, נְשָׁמָה בְּתוֹךְ הַטִּפָּה, **וְאָמַר לָהֶם הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל, חִזְרוּ אֶל הַסְּפִינוֹת שֶׁלָּכֶם, שֶׁהֵם הַגּוּפִים שֶׁלָּכֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, שֶׁיַּחֲזְרוּ וְיִבָּנוּ,** כִּי הַשְׁלֵמוּת הִיא שֶׁאָדָם יַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּגוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי דַּיְקָא, בְּעוֹדוֹ מְלֻבָּשׁ בִּלְבוּשׁ עֵב וְגַס, וְגַם מִשָּׁם יַכִּיר אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עַתָּה חִזְרוּ אֲלֵיהֶם, הַיְנוּ שֶׁכֻּלָּם יַחֲזְרוּ אֶל גּוּפָם, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סה): כְּשֶׁאָדָם בָּטֵל וּמְבֻטָּל לַגַּמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שָׁם כֻּלּוֹ טוֹב, וְשָׁם אֵינוֹ מַרְגִּישׁ שׁוּם צַעַר וְיִסּוּרִים, אֲבָל כְּשֶׁחוֹזֵר חֲזָרָה אֶל הַגּוּף הַגַּשְׁמִי, אָז מַתְחִיל לְהַרְגִּישׁ אֶת יִסּוּרָיו וּכְאֵבָיו. וְלָכֵן מַעֲלַת הָאָדָם כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן בְּגוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי, וְהוּא מַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, זֶה עִקַּר מַעֲלָתוֹ. **וּבֵרַךְ אוֹתָם,** כִּי אֵין עוֹד בְּרָכָה כְּמוֹ שֶׁאָדָם בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ בְּגוּפוֹ הַגַּשְׁמִי וְהַחֻמְרִי זוֹכֶה לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כב), אֲשֶׁר צְרִיכִים לְרַחֵם מְאֹד עַל בְּשַׂר הַגּוּף, לְהַרְאוֹת לוֹ מִכָּל הֶאָרָה וּמִכָּל הַשָּׂגָה שֶׁהַנְּשָׁמָה מַשֶּׂגֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נח, ז): "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם", הַיְנוּ שֶׁלֹּא תַּעֲלִים עֵינֶיךָ מִלְּרַחֵם עַל בְּשַׂר גּוּפְךָ לְזַכֵּךְ אוֹתוֹ, שֶׁגַּם מִמֶּנּוּ וּמִתּוֹכוֹ יַרְגִּישׁ אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב יט, כו): "וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ", הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּשַׂר הַגּוּף יֶחֱזֶה אֱלוֹק, הַיְנוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, כְּשֶׁאָדָם עֲדַיִן נִמְצָא בְּגוּפוֹ הַגַּשְׁמִי, יִרְאֶה וְיֶחֱזֶה הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְלִי (הַיְנוּ זֶה הַבַּעְטְלִיר הָעִוֵּר שֶׁהָיָה

שֶׁהוּא מְסַפֵּר כָּל זֶה) **אָמַר הַנָּשִׂר הַגָּדוֹל הַנַּ"ל: אַתָּה בּוֹא עִמִּי, כִּי אַתָּה כְּמוֹתִי, כִּי אַתָּה זָקֵן מְאֹד וַעֲדַיִן אַתָּה יָנִיק מְאֹד, וַעֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתָּ לְחִיוֹת כְּלָל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אַתָּה זָקֵן מְאֹד, וְגַם אֲנִי כָּךְ, כִּי אֲנִי זָקֵן וַעֲדַיִן אֲנִי יָנִיק וְכוּ'. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַנָּשִׂר הַגָּדוֹל** (שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים אֲרֻכִּים כַּנַּ"ל) **וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים אֲרֻכִּים שֶׁלִּי בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד:**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

תִּינוֹק אָז, שֶׁהוּא מְסַפֵּר כָּל זֶה) אָמַר הַנָּשִׂר הַגָּדוֹל הַנַּ"ל: אַתָּה בּא עִמִּי, כִּי אַתָּה כְּמוֹתִי, כִּי אַתָּה "זָקֵן מְאֹד, וַעֲדַיִן אַתָּה יָנִיק מְאֹד", וַעֲדַיִן לֹא הִתְחַלְתָּ לְחִיוֹת כְּלָל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אַתָּה זָקֵן מְאֹד, וְגַם אֲנִי כָּךְ, כִּי אֲנִי זָקֵן וַעֲדַיִן אֲנִי יָנִיק וְכוּ', [וּמֵרָחוֹק תָּבִין וְתַשְׂכִּיל, כִּי הוּא סוֹד נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מִגְּדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁנִּכְלָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר עַל עַצְמוֹ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רעח) עַל הַפָּסוּק (בַּמִּדְבָּר כה, יא): "בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי", בְּחִינַת הַצַּדִּיק, שֶׁאֵינוֹ מְקַנֵּא שׁוּם צַדִּיק — לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא, רַק אוֹתוֹ לְבַדּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּפַעַם אַחַת קָם רַבֵּנוּ זַ"ל, וְהֵרְאָה עִם יָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת עַל כְּתֵפָיו, וְאָמַר כָּל הַצַּדִּיקִים לוֹקְחִים אֶת הַתּוֹרָה עַד כָּאן, וְאַחַר־כָּךְ הִגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְמַעְלָה מֵרֹאשׁוֹ, וְאָמַר, אֲבָל אֲנִי לוֹקֵחַ אֶת תּוֹרָתִי מִמָּקוֹם שֶׁאַף אֶחָד עֲדַיִן לֹא לָקַח, וְעַיֵּן (חַיֵּי־מוֹהַרַ"ן, סִימָן שנג), וּמִכָּל זֶה תִּתְבּוֹנֵן מַעֲלַת הַתִּינוֹק שֶׁהוּא רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ, שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁזּוֹכֵר לֹא כְּלוּם, וְנִכְלָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל]. נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַנָּשִׂר הַגָּדוֹל (שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים אֲרֻכִּים כַּנַּ"ל), וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים אֲרֻכִּים שֶׁלִּי בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא טוֹב עַיִן, וְרוֹצֶה לְהַכְנִיס אֶת הַשָּׂגוֹתָיו הַגְּבוֹהוֹת בָּאֲנָשָׁיו, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר (שִׂיחוֹת־הָרַ"ן, סִימָן קסג): אִם תִּרְצוּ אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִכֶּם צַדִּיקִים כָּמוֹנִי בְּעַצְמִי; וְכֵן אָמַר (חַיֵּי־מוֹהַרַ"ן, סִימָן רל): אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אִישׁ כָּשֵׁר שֶׁקּוֹרִין גוּטֶער יוּד כָּמוֹנִי מַמָּשׁ; **וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד.**

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה חָזְרוּ וְזָכְרוּ הַזּוֹג הַזֶּה אֶת הַבֶּעטְלִיר הַשֵּׁנִי, הַיְנוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים: אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלִיר הַחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ כַּנַּ"ל. בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים אַחֲרָיו, וְהִנֵּה הוּא בָּא

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחָה זוֹ שֶׁהַצַּדִּיק מַגְבִּיהַּ קְטַנִּים וּשְׁפָלִים, וּמְבִיאָם לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּגְבוֹהוֹת עַד מְאֹד.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁל שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה, חָזְרוּ וְזָכְרוּ הַזּוֹג הַזֶּה אֶת הַבֶּעטְלִיר הַשֵּׁנִי, הַיְנוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים אֵיךְ לוֹקְחִין לְכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלִיר הֶחֵרֵשׁ שֶׁהֶחֱיָה אוֹתָנוּ כַּנַּ"ל? כִּי דַּיְקָא בְּשַׁעַת שִׂמְחָה וְחֶדְוָה מַזְכִּירִים לְעַצְמָם אֶת הַחֲסָדִים שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲבָל גַּם לָזֶה צְרִיכִים זְכוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי עַל־פִּי־רֹב בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם מַשְׁבְּרִים וְגַלִּים, צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְחוֹשְׁבִים כְּאִלּוּ כְּבָר אַף פַּעַם לֹא יִרְאוּ אוֹר בְּחַיֵּיהֶם, וְאַף פַּעַם לֹא יִוָּשְׁעוּ, וְאֵינָם רוֹאִים שׁוּם תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת בְּחַיֵּיהֶם, וְכַאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עוֹזֵר לָהֶם לָצֵאת מִמְּצוּקָתָם, אָזַי הֵם שׂוֹכְחִים לְגַמְרֵי אֶת הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעֵת צָרָתָם. וְאֶת זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, כִּי עַל־פִּי־רֹב כְּשֶׁנִּתְרַחֵב לָאָדָם, הוּא שׂוֹכֵחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לב, טו): "וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ"; וְלָכֵן זוֹהִי הָרְבוּתָא שֶׁל הַזּוֹג שֶׁעַכְשָׁו הִתְחַתְּנוּ, שֶׁהִזְכִּירוּ אֶת עַצְמָם בְּעֵת שִׂמְחָתָם דַּיְקָא אֵיךְ שֶׁהָיָה פַּעַם עִמָּהֶם, וְלֹא הָיָה לָהֶם מַה לֶּאֱכֹל, וּבָא חֵרֵשׁ וְנָתַן לָהֶם לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְלָכֵן הָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד לִרְאוֹת אוֹתוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ, שֶׁזּוֹ הַמִּדָּה הַיָּפָה בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם — מִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, תָּמִיד לִזְכֹּר אֶת כָּל הַטּוֹב שֶׁעָשׂוּ לוֹ, וְלִתֵּן לוֹ תּוֹדָה עַל הַחֶסֶד שֶׁגָּמַל עִמּוֹ. **בְּתוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים אַחֲרָיו, וְהִנֵּה הוּא בָּא**, כִּי כְּשֶׁמִּתְגַּעְגְּעִים אַחַר הַקְּדֻשָּׁה, אַחַר הַצַּדִּיק, אַחַר הַטּוֹב, הִנֵּה הוּא בָּא, כִּי הָעִקָּר תָּלוּי בַּגַּעְגּוּעִים וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת, שֶׁאָדָם מִתְגַּעְגֵּעַ וּמִשְׁתּוֹקֵק אַחַר

וְאָמַר: הִנֵּנִי, וְנָפַל עֲלֵיהֶם וְנָשַׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה שֶׁתִּחְיוּ כָּמוֹנִי, שֶׁתִּחְיוּ חַיִּים טוֹבִים כָּמוֹנִי, כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלִּי בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדָּרָשָׁה, וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁאֲנִי חֵרֵשׁ, אֵין אֲנִי חֵרֵשׁ כְּלָל. רַק שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי לְכְלוּם, שֶׁאֶשְׁמַע הַחִסָּרוֹן

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַדָּבָר שֶׁבְּקֻרְשָׁה, הַיְנוּ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, אַחַר הַצַּדִּיק, וְאַחַר הַטּוֹב, וְדַיְקָא עַל־יְדֵי הִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַגַּעְגּוּעִים יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְכָל טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי. וְאָמַר הִנֵּנִי, וְנָפַל עֲלֵיהֶם, וְנָשַׁק אוֹתָם, שֶׁזֶּה סוֹד הִתְדַּבְּקוּת רוּחָא בְּרוּחָא, שֶׁעַל־יְדֵי תֹּקֶף הַגַּעְגּוּעִים וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת זוֹכִים לְהַגִּיעַ לְכָל טוּב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, וּלְכָל מַה שֶּׁצְּרִיכִים, וְאָמַר לָהֶם הַבֶּעטֶלְיר הַחֵרֵשׁ, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה שֶׁתִּחְיוּ כָּמוֹנִי, שֶׁתִּחְיוּ חַיִּים טוֹבִים כָּמוֹנִי, כִּי בִּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם בָּזֶה, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלִּי בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדָּרָשָׁה כִּי כְּשֶׁאָדָם אֵינוֹ שׁוֹכֵחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לוֹ בְּעֵת שֶׁהָיְתָה לוֹ צָרָה, וְהוּא מַכִּיר בַּטּוֹב, אֲזַי לְבַסּוֹף הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְשַׁלֵּם לוֹ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הַטּוֹב בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה, כִּי זֶה נְסָיוֹן מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לָאָדָם, שֶׁנִּמְצָא בַּעֲנִיּוּת וּבְדַחֲקוּת, קַטְנוּת וִירִידוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת עָלָיו, וְהִגִּיעַ אָדָם מְחַזְּקוֹ וּמְעוֹדְדוֹ, מְשַׁמְּחוֹ וּמוֹצִיאוֹ מִצָּרָתוֹ, וְאַז הוּא מִתְנַסֶּה בְּנִסָּיוֹן גָּדוֹל מְאֹד, לִזְכֹּר אֶת אִישׁ חַסְדּוֹ וּמֵיטִיבוֹ, כִּי טֶבַע רָע יֵשׁ בָּאָדָם — לִשְׁכֹּחַ אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשׂוּ לוֹ וּלְהַכְחִישָׁן, וּמְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְזוֹ הָיְתָה הַמַּעֲלָה שֶׁל הַזּוּג הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבְּכָל יוֹם מִשִּׁבְעַת יְמֵי נִשּׂוּאִין, הִזְכִּירוּ אֶת עַצְמָם מַה שֶּׁעָבַר עֲלֵיהֶם, וּמִי שֶׁעָזַר לָהֶם, וְהִשְׁתּוֹקְקוּ לִרְאוֹתוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ, וּכְשֶׁהָיוּ לָהֶם גַּעְגּוּעִים חֲזָקִים, הִנֵּה הוּא בָּא, וְנָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה אֶת מַדְרֵגָתוֹ, וְזֶה חָזַר עַל עַצְמוֹ כָּל הַשִּׁבְעָה יָמִים. וְלָכֵן כְּשֶׁהַבֶּעטֶלְיר הַחֵרֵשׁ בָּא וּבֵרֵךְ אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְאָמַר לָהֶם: אַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁאֲנִי חֵרֵשׁ? אֵין אֲנִי חֵרֵשׁ כְּלָל! רַק שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה אֶצְלִי לְכְלוּם, שֶׁאֶשְׁמַע הַחִסָּרוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי הָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשָּׁם כֻּלּוֹ טוּב, וְכֻלּוֹ חֲסָדִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים,

שֶׁלָּהֶם, כִּי כָּל הַקּוֹלוֹת כֻּלָּם הֵם מִן חֶסְרוֹנוֹת, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק עַל חֶסְרוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כֻּלָּם הֵם רַק מֵחֲמַת הַחִסָּרוֹן שֶׁשָּׂמֵחַ עַל הַחִסָּרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ וְנִתְמַלֵּא, וְאֶצְלִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה לִכְלוּם, שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנֵי הַחִסָּרוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם חִסָּרוֹן, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים מִן הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת. וְחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ הָיוּ, שֶׁהָיָה אוֹכֵל לֶחֶם וְשׁוֹתֶה מָיִם. (וְסִפֵּר לָהֶם).

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְלָכֵן אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, כִּי כָּל הַקּוֹלוֹת כֻּלָּם הֵם מִן חֶסְרוֹנוֹת, כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד צוֹעֵק עַל חֶסְרוֹנוֹ, וַאֲפִלּוּ כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם כֻּלָּם הֵם רַק מֵחֲמַת הַחִסָּרוֹן, שֶׁשָּׂמֵחַ עַל הַחִסָּרוֹן שֶׁחָסֵר לוֹ וְנִתְמַלֵּא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן לד), שֶׁאַחַר כָּל הַשְּׂמָחוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, עֲדַיִן נִשְׁאָרִים קִנְאָה וְצַעַר גָּדוֹל, כִּי כָּל אֶחָד מְקַנֵּא בַּשֵּׁנִי, וְחוֹשֵׁב שֶׁלַּוּלַת יֵשׁ יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ, אֲבָל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל הַסּוֹף שֶׁל הַסּוֹף, אָז כְּבָר אֵינוֹ מְקַנֵּא בְּאַף אֶחָד, מֵאַחַר שֶׁזּוֹכֵר אֶת הַסּוֹף הַיָּנוּ אֶת עַלְמָא דְּאָתֵי, שֶׁלְּשָׁם יַחֲזֹר. וְלָכֵן אָמַר הַבֶּעטְלִיר הַחֵרֵשׁ, שֶׁהוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם, כִּי הוּא נִכְלָל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לְגַמְרֵי, אֲשֶׁר שָׁם כֻּלּוֹ טוֹב. וְלָכֵן אָמַר לָהֶם, אֲשֶׁר וְאֶצְלִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינוֹ עוֹלֶה לִכְלוּם, שֶׁיִּכָּנְסוּ בְּאָזְנֵי הַחִסָּרוֹן שֶׁלָּהֶם, כִּי אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם חִסָּרוֹן, כִּי מֵאַחַר שֶׁאֲנִי נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי כָּל מִי שֶׁמִּתְפָּאֵר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כִּסּוּי לְהִתְפָּאֲרוּתוֹ, הַיְנוּ שֶׁיְּכַסֵּימוּ עַל מַה שֶׁהוּא אוֹמֵר, כִּי סְתָם לְהִתְפָּאֵר כְּשֶׁאֵין לוֹ כִּסּוּי הוּא דּוֹמֶה לְשׁוֹטֶה, וְלָכֵן אָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַסְכָּמָה שֶׁהוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, מִן הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ד׳): אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ; וְחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ הָיוּ, שֶׁהָיָה אוֹכֵל לֶחֶם וְשׁוֹתֶה מַיִם, כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ שֶׁיִּסְתַּפֵּק בְּלֶחֶם

כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אוֹצָרוֹת גְּדוֹלִים. פַּעַם אַחַת נִתְקַבְּצוּ וְהִתְחִיל כָּל אֶחָד לְהִתְפָּאֵר עִם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, אֵיךְ הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, וְכֵן סִפֵּר כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִסֵּדֶר הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים שֶׁהֵם טוֹבִים יוֹתֵר מֵחַיִּים טוֹבִים שֶׁלָּכֶם. וְהָא רְאָיָה, כִּי אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֵרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת מְדִינָה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וּבְמַיִם, לֹא חָסֵר לוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ו׳): כָּךְ הִיא דַּרְכָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, פַּת בַּמֶּלַח תֹּאכַל, וּמַיִם בַּמְשׂוּרָה תִּשְׁתֶּה. וְרַבֵּנוּ זַ״ל פֵּרֵשׁ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן מז) עַל הַפָּסוּק (דִּבְרִים ח׳): ״אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם״, כִּי לִפְעָמִים הָאָדָם אוֹכֵל לֶחֶם מֵחֲמַת מִסְכְּנוּת, שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא לֶחֶם לֶאֱכֹל, אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֱמֶת, הוּא אוֹכֵל לֶחֶם, מֵחֲמַת שֶׁמַּרְגִּישׁ בַּלֶּחֶם כָּל הַטְּעָמִים, בִּבְחִינַת: ״לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ״, שֶׁמַּרְגִּישׁ בְּתוֹךְ הַלֶּחֶם כָּל הַטְּעָמִים, וְלָכֵן לֹא מֵחֲמַת עֲנִיּוּת וְדַחֲקוּת אוֹכֵל לֶחֶם, אֶלָּא ״לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ״ כָּל הַתַּעֲנוּגִים מַרְגִּישׁ בַּלֶּחֶם, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִדַּת הָאֱמֶת, וְאָז הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי לֹא חָסֵר לוֹ כְּלוּם. (וְסִפֵּר לָהֶם), **כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשִׁירוּת גָּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אוֹצָרוֹת גְּדוֹלִים. פַּעַם אַחַת נִתְקַבְּצוּ, וְהִתְחִיל כָּל אֶחָד לְהִתְפָּאֵר עִם חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ; אֵיךְ הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, וְכֵן סִפֵּר כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִסֵּדֶר הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ;** כִּי כָּךְ דַּרְכָּם שֶׁל בְּנֵי־אָדָם לְהִתְפָּאֵר כָּל אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וּבִפְרָט דַּרְכָּם שֶׁל עֲשִׁירִים, שֶׁהֵם מִתְגָּאִים בְּעָשְׁרָם, וְכָל אֶחָד מִתְגָּאֶה בַּעֲשִׁירוּת שֶׁלּוֹ, כְּאִלּוּ לוֹ יֵשׁ עֲשִׁירוּת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִכֻּלָּם. וְעָנִיתִי הַיְנוּ הַבַּעטֶלְיר הַחֵרֵשׁ, **וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, שֶׁהֵם טוֹבִים יוֹתֵר מֵחַיִּים טוֹבִים שֶׁלָּכֶם, וְהָא רְאָיָה, כִּי אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֵרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת מְדִינָה פְּלוֹנִית,** כִּי עִקַּר הָעֲשִׁירוּת הוּא כְּשֶׁיְּכוֹלִים לַעֲזֹר לְהַזּוּלַת, שֶׁזּוֹ נִקְרֵאת שְׁלֵמוּת הָעֲשִׁירוּת, וְלֹא לְהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא חַי חַיִּים טוֹבִים

פְּלוֹנִית: הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה שֶׁהָיָה לָהֶם גַּן, וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הַגַּן פֵּרוֹת, שֶׁהָיָה לָהֶם כָּל מִינֵי טְעָמִים שֶׁבָּעוֹלָם. גַּם הָיָה שָׁם כָּל מִינֵי רֵיחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. גַּם הָיוּ שָׁם כָּל מִינֵי מַרְאֶה כָּל הַגְּוָנִין וְכָל הַקְּוַויאטִין (הַפְּרָחִים) **שֶׁבָּעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגַּן.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְבַד, בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ עוֹזֵר לַאֲחֵרִים. וְלָכֵן סִפֵּר הַבֶּעטְלִיר הַחֵרֵשׁ לְהָעֲשִׁירִים שֶׁהִתְפָּאֲרוּ שֶׁחַיִּים חַיִּים טוֹבִים, הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ מְדִינָה שֶׁהָיָה לָהֶם גַּן, הַמְּדִינָה הַזֹּאת הִיא הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא מְדִינָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא מְדִינָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִקְרָא גַּן, וְזֶה סוֹד הַג״ן סְדָרִים שֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה, מִ׳בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים׳ וְגוֹ׳, עַד ׳לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל׳, כִּי מִקְרָא הוּא בַּעֲשִׂיָּה, וְכָל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, הוּא סִפּוּר מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַתַּרי״ג מִצְווֹת, אֲבָל בְּתוֹךְ הַסִּפּוּר מְלֻבָּשׁ פַּרְדֵּ״ס, הַיְנוּ פְּשָׁט ר׳מֶז דְּ׳רָשׁ ס׳וֹד, שֶׁהַכֹּל מְקֻשָּׁר אֶל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, כִּי כָּל מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, מְקֻשָּׁר אֶל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁזֶּה סוֹד הַגַּן־עֵדֶן, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (בְּרָכוֹת לד:): גַּן לְחוּד וְעֵדֶן לְחוּד; הַיְנוּ הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה מְדִינָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִקְרָא גַּן, וּכְשֶׁמַּמְשִׁיכִים רוּחָנִיּוּת אֱלֹקוּת מֵהָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, זֶה נִקְרָא עֵדֶן, עִדּוּנָא דְּנַחֲלָא עִלָּאָה, וּכְשֶׁמְּחַבְּרִים אוֹתָם יַחַד — נַעֲשֶׂה גַּן־עֵדֶן. וְלָכֵן וְהָיָה בְּאוֹתוֹ הַגַּן פֵּרוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם כָּל מִינֵי טְעָמִים שֶׁבָּעוֹלָם, גַּם הָיָה שָׁם כָּל מִינֵי רֵיחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, גַּם הָיוּ שָׁם כָּל מִינֵי מַרְאֶה כָּל הַגְּוָנִין וְכָל ״הַקְּוַויאטִין״ (פְּרָחִים) שֶׁבָּעוֹלָם, הַכֹּל הָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגַּן, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגַּן שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, מְקֻשָּׁר אֶל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, עוֹלָם הַבָּא: יְצִירָה, בְּרִיאָה, אֲצִילוּת, אֲזַי מַרְגִּישִׁים כָּאן גַּן־עֵדֶן מַמָּשׁ, כִּי הַפֵּרוֹת יֵשׁ בָּהֶם מַרְאֶה טַעַם וָרֵיחַ, שֶׁזֶּה בְּעַצְמוֹ עוֹלָמוֹת אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, שֶׁהֵם מְאִירִים בְּתוֹךְ הָעֲשִׂיָּה, שֶׁהֵם הַפֵּרוֹת שֶׁל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים.

וְהָיָה עַל הַגָּן גַּנָּנִי אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין "אַגְרַאדְנִיק"), **וְהָיוּ בְּנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה חַיִּים חַיִּים טוֹבִים עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַגָּן, וְנֶאֱבַד שָׁם הַגַּנָּנִי, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגָּן בְּוַדַּאי מֻכְרָח לִהְיוֹת כָּלֶה וְנִפְסָד, מֵאַחַר שֶׁאֵין שָׁם הַמְמֻנֶּה, דְּהַיְנוּ הַגַּנָּנִי, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת מִן הַסְּפִיחִים שֶׁבַּגָּן, וּבָא עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ אַכְזָר, עַל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם דָּבָר, וְהָלַךְ וְקִלְקֵל**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְהָיָה עַל הַגָּן גַּנָּנִי אֶחָד (שֶׁקּוֹרִין אַגְרַאדְנִיק) וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סה), שֶׁיֵּשׁ שָׂדֶה בְּחִינַת גַּן, וְשָׁם נִמְצָא בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁהוּא הַגַּנָּנִי, וְעוֹסֵק עִם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁעוֹשִׂים פֵּרוֹת, עַל־יְדֵי הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלָּהֶם, וְהָיוּ בְּנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה חַיִּים חַיִּים טוֹבִים עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַגָּן, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ גַּנָּנִי שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁהוּא מְטַפֵּל בְּעִסְקֵי הַשָּׂדֶה, וְשׁוֹמֵר עַל הָאִילָנוֹת, שֶׁאֶחָד לֹא יִגַּע בַּשֵּׁנִי, אַף וְנֶאֱבַד שָׁם הַגַּנָּנִי, שֶׁנֶּעֱלַם בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַמְטַפֵּל בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן וְכָל מַה שֶּׁהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַגַּן, בְּוַדַּאי מֻכְרָח לִהְיוֹת כָּלֶה וְנִפְסָד, מֵאַחַר שֶׁאֵין שָׁם הַמְמֻנֶּה, דְּהַיְנוּ הַגַּנָּנִי, כִּי אִם אֵין בַּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַגַּנָּנִי שׁוֹמֵר עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אָז הַכֹּל צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּלֶה וְנִפְסָד, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סז), שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא בְּחִינַת רֹאשׁ בַּיִת, וּכְשֶׁאֵין בַּבַּיִת רֹאשׁ הַמְטַפֵּל בְּעִסְקֵי הַבַּיִת — הַכֹּל נֶחֱרָב, וְלָכֵן מֵאַחַר שֶׁנֶּאֱבַד וְנֶעֱלַם הַגַּנָּנִי שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַכֹּל מֻכְרָח לִהְיוֹת כָּלֶה וְנִפְסָד, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן הָיוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת מִן הַסְּפִיחִים שֶׁבַּגָּן, הַיְנוּ אֲפִלּוּ שֶׁנֶּאֱבַד לְעֵת עַתָּה הַגַּנָּנִי, שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׂדֶה, הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, עֲדַיִן הָיוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת מֵהַטּוֹב שֶׁהִשְׁאִיר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אַף וּבָא עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ אַכְזָר עַל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, שֶׁהוּא הַמִּתְנַגֵּד הַגָּדוֹל עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע הָאַכְזָר שֶׁמִּתְנַהֵג בְּאַכְזָרִיּוּת עִם כָּל אֶחָד, וְרוֹצֶה לְכַלּוֹתוֹ, אַף וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לָהֶם דָּבָר, כִּי מֵאַחַר שֶׁהַגַּנָּנִי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בַּעַל הַשָּׂדֶה עֲדַיִן הִשְׁאִיר הַשְׁאָרָה,

אֶת הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁל הַמְּדִינָה, שֶׁהָיָה לָהֶם מִן הַגָּן, וְלֹא שֶׁקִּלְקֵל אֶת הַגָּן, רַק שֶׁהִשְׁאִיר שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת עֲבָדִים, וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ מַה שֶּׁפָּקַד עֲלֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי זֶה קִלְקְלוּ אֶת הַטַּעַם, שֶׁעַל־יְדֵי מַה שֶּׁעָשׂוּ שָׁם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִטְעֹם אֵיזֶה טַעַם, יִהְיֶה טַעַם נִבֵּלָה. וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הָרֵיחַ, שֶׁכָּל הָרֵיחוֹת יִהְיֶה לָהֶם רֵיחַ חֶלְבְּנָה. וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הַמַּרְאֶה, שֶׁהֶחֱשִׁיכוּ אֶת הָעֵינַיִם כְּאִלּוּ יֵשׁ עֲנָנִים וְעָבִים. (הַכֹּל עַל־יְדֵי מַה שֶּׁעָשׂוּ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוָּה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ הָאַכְזָר

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁגַּם מִזֶּה יְכוֹלִים עֲדַיִן לְהִתְקַיֵּם, אַךְ הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הָלַךְ וְקִלְקֵל אֶת הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁל הַמְּדִינָה, שֶׁהָיָה לָהֶם מִן הַגָּן, וְלֹא שֶׁקִּלְקֵל אֶת הַגָּן, כִּי אֶת הַגָּן אֵין יְכוֹלִים לְקַלְקֵל, כִּי הוּא עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי גַּם עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הוּא מְקֻשָּׁר וּמְחֻבָּר אֶל הָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, וְלָכֵן לֹא יְכוֹלִים לְקַלְקֵל אֶת הַגָּן, רַק שֶׁהִשְׁאִיר שָׁם הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע הַסָּמ״ךְ־מ״ם בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת עֲבָדִים, וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ מַה שֶּׁפָּקַד עֲלֵיהֶם, וְעַל־יְדֵי־זֶה קִלְקְלוּ אֶת הַטַּעַם, שֶׁעַל־יְדֵי מַה שֶּׁעָשׂוּ שָׁם, כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִטְעֹם אֵיזֶה טַעַם יִהְיֶה טַעַם נִבֵּלָה, הַיְנוּ בַּעֲשִׂיָּה מַרְגִּישִׁים טַעַם נִבֵּלָה, וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הָרֵיחַ, שֶׁכָּל הָרֵיחוֹת יִהְיֶה לָהֶם רֵיחַ חֶלְבְּנָה, הַיְנוּ בִּיצִירָה מַרְגִּישִׁים רֵיחַ רָע, רֵיחַ שֶׁל חֶלְבְּנָה, כִּי בִּיצִירָה מִשָּׁם הָרֵיחַ, וְכֵן קִלְקְלוּ אֶת הַמַּרְאֶה, שֶׁהֶחֱשִׁיכוּ אֶת הָעֵינַיִם, כְּאִלּוּ יֵשׁ עֲנָנִים וְעָבִים; הַיְנוּ בַּבְּרִיאָה שָׁם נֶחֱשָׁךְ הָאוֹר, וְנִדְמֶה כְּאִלּוּ יֵשׁ שָׁמָּה עֲנָנִין וְעָבִים הַמְכַסִּין אֶת הָאוֹר, (הַכֹּל עַל־יְדֵי מַה שֶּׁעָשׂוּ שָׁם, כַּאֲשֶׁר צִוָּה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ הָאַכְזָר כַּנַּ״ל), שֶׁהוּא הַסָּמ״ךְ־מ״ם הָרוֹצֶה לְכַלּוֹת הַכֹּל, כִּי הוּא הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר, וְשׁוֹלֵחַ אֶת שְׁלִיחָיו לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת הַגַּנָּנִי שֶׁהוּא בַּעַל הַשָּׂדֶה, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַחֵן וְהַיֹּפִי וְהַפְּאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְהִשְׁאִיר אֶת שְׁלוּחָיו, כְּדֵי שֶׁיְּקַלְקֵל אֶת הַמַּרְאֶה וְהַטַּעַם וְהָרֵיחַ שֶׁל הַגַּן הַנִּפְלָא שֶׁיְּכוֹלִים לְהִתְעַנֵּג שָׁם בְּזִיו שְׁכִינַת

כַּנַּ"ל), **וְעַתָּה אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם, וַאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם** (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחֵרֵשׁ הַנַּ"ל) **שֶׁאִם לֹא תּוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, יוּכְלוּ הַקִּלְקוּלִים הַנַּ"ל שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה לְהַזִּיק לָכֶם גַּם־כֵּן.**

וְהָלְכוּ הָעֲשִׁירִים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְגַם אֲנִי הָלַכְתִּי עִמָּהֶם, וְגַם בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָם הָיוּ חַיִּים גַּם־כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לָהֶם אוֹצָרוֹת כַּנַּ"ל.

כְּשֶׁבָּאוּ סָמוּךְ לְהַמְּדִינָה, הִתְחִיל לְהִתְקַלְקֵל גַּם אֶצְלָם הַטַּעַם וּשְׁאָר הַדְּבָרִים, וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אִם עַתָּה, שֶׁעֲדַיִן לֹא

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה, אִם אַתֶּם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם, כִּי רַק אֵלּוּ הֵם נִקְרָאִים חַיִּים טוֹבִים, מִי שֶׁיָּכוֹל לַעֲזֹר לְהַזּוּלַת, שֶׁאֶחָד נֶאֱבַד אֶצְלוֹ הַטַּעַם אוֹ הָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, וְהוּא יָכוֹל לַעֲזֹר לוֹ, זֶה נִקְרָא חַיִּים טוֹבִים. וַאֲנִי אוֹמֵר לָכֶם (כָּל זֶה דִּבְרֵי הַחֵרֵשׁ הַנַּ"ל), שֶׁאִם לֹא תּוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, יוּכְלוּ הַקִּלְקוּלִים הַנַּ"ל שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה לְהַזִּיק לָכֶם גַּם־כֵּן, כִּי אִם אֵין מְתַקְּנִים לַאֲחֵרִים זֶה מַזִּיק גַּם לוֹ. וְהָלְכוּ הָעֲשִׁירִים הַנַּ"ל אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְגַם אֲנִי (הַיְנוּ הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ) הָלַכְתִּי עִמָּהֶם, וְגַם בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָם הָיוּ חַיִּים גַּם־כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיִּים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, כִּי הָיוּ לָהֶם אוֹצָרוֹת כַּנַּ"ל. כְּשֶׁבָּאוּ סָמוּךְ לְהַמְּדִינָה, הִתְחִיל לְהִתְקַלְקֵל גַּם אֶצְלָם הַטַּעַם וּשְׁאָר הַדְּבָרִים, וְהִרְגִּישׁוּ בְּעַצְמָם שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם; וְזוֹ כְּבָר מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלוֹ הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן קמא), שֶׁצְּרִיכִים זְכוּת גְּדוֹלָה שֶׁיַּרְגִּישׁ בֶּאֱמֶת כְּאֵב חֲטָאָיו. וְאָמַרְתִּי לָהֶם (הַיְנוּ הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ): אִם עַתָּה, שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנַסְתֶּם אֶצְלָם, כְּבָר נִתְקַלְקֵל

נִכְנַסְתֶּם אֶצְלָם, כְּבָר נִתְקַלְקֵל אֶצְלְכֶם הַטַּעַם וְכוּ', וְאֵיךְ יִהְיֶה אִם תִּכָּנְסוּ לְשָׁם? וּמִכָּל־שֶׁכֵּן אֵיךְ תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם?! וְלָקַחְתִּי לֶחֶם שֶׁלִּי וּמַיִם שֶׁלִּי וְנָתַתִּי לָהֶם, וְהִרְגִּישׁוּ בַּלֶּחֶם וּמַיִם שֶׁלִּי כָּל הַטְּעָמִים (וְכָל הָרֵיחוֹת וְכוּ') **וְנִתְתַּקֵּן מַה שֶּׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם.**

וּבְנֵי־הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, הַיְנוּ הַמְּדִינָה שֶׁהָיָה שָׁם הַגָּן הַנַּ"ל, הִתְחִילוּ לְפַקֵּחַ עַל תִּקּוּן הַמְּדִינָה, שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְנִתְיַשְּׁבוּ: הֱיוֹת שֵׁשׁ מְדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, (הַיְנוּ אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ הַנַּ"ל) **וְנִרְאָה**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֶצְלְכֶם הַטַּעַם וְכוּ', וְאֵיךְ יִהְיֶה אִם תִּכָּנְסוּ לְשָׁם? וּמִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אוֹתָם?! כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין הָאָדָם מְזַכֶּךְ לְגַמְרֵי, וְאֵין בּוֹ שׁוּם שֶׁמֶץ רַע, וְהוּא נָקִי בְּתַכְלִית הַנְּקִיּוּת, אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲזֹר לְהַזּוּלַת, אֶלָּא אִם־כֵּן הוּא מְקֻשָּׁר אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ח'), שֶׁהַצַּדִּיק יוֹרֵד לְצִנּוֹר הָרָשָׁע, וּמַכְנִיעַ שָׁם אֶת הָרָע שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיאוֹ מִשָּׁם, וְכֵן מִי שֶׁמְּקֻשָּׁר אֶל הַצַּדִּיק, יֵשׁ לוֹ גַּם־כֵּן אֶת הַכֹּחַ הַזֶּה. וְלָקַחְתִּי לֶחֶם שֶׁלִּי וּמַיִם שֶׁלִּי, שֶׁזֶּה הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁל הַצַּדִּיק, וְנָתַתִּי לָהֶם, וְהִרְגִּישׁוּ בַּלֶּחֶם וּמַיִם שֶׁלִּי כָּל הַטְּעָמִים, (וְכָל הָרֵיחוֹת וְכוּ') וְנִתְתַּקֵּן מַה שֶּׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם, כִּי בְּוַדַּאי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת לֶחֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי ט, ה): "לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי", וְהַתְּפִלָּה שֶׁנִּקְרֵאת מַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֵיכָה ב, יט): "שִׁפְכִי כַמַּיִם לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי אֲדֹנָ"י", בְּוַדַּאי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא עִנְיָן אַחֵר לְגַמְרֵי, וּמִי שֶׁרַק טוֹעֵם אֶת דַּרְכֵי תּוֹרָתוֹ וְדַרְכֵי תְּפִלָּתוֹ, כְּבָר מִשְׁתַּנֶּה לְגַמְרֵי, וּבְנֵי הַמְּדִינָה הַנַּ"ל, הַיְנוּ הַמְּדִינָה שֶׁהָיָה שָׁם הַגָּן הַנַּ"ל, הִתְחִילוּ לְפַקֵּחַ עַל תִּקּוּן הַמְּדִינָה שֶׁנִּתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְנִתְיַשְּׁבוּ הֱיוֹת שֵׁשׁ מְדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, (הַיְנוּ אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ הַנַּ"ל),

לָהֶם שֶׁהַגַּנָּנִי שֶׁלָּהֶם שֶׁנֶּאֱבַד (שֶׁעַל־יָדוֹ הָיָה לָהֶם חַיִּים טוֹבִים) **הוּא מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד עִם אוֹתָן בְּנֵי־הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן חַיִּים טוֹבִים. עַל־כֵּן הָיְתָה עֲצָתָם לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וּבְוַדַּאי יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם. וְכֵן עָשׂוּ, וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וְהָלְכוּ הַשְּׁלוּחִים וּפָגְעוּ בָּהֶם** (הַיְנוּ שֶׁהַשְּׁלוּחִים פָּגְעוּ בִּבְנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ שֶׁל עֲשִׁירוּת, כִּי הֵם הָיוּ רוֹצִים לֵילֵךְ אֶצְלָם כַּנַּ"ל) **וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים: לְהֵיכָן אַתֶּם הוֹלְכִים? הֵשִׁיבוּ: אָנוּ הוֹלְכִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁיּוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ. עָנוּ וְאָמְרוּ: אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ הֵם בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה שֶׁל**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְנִרְאָה לָהֶם שֶׁהַגַּנָּנִי שֶׁלָּהֶם שֶׁנֶּאֱבַד (שֶׁעַל יָדוֹ הָיָה לָהֶם חַיִּים טוֹבִים) הוּא מִשֹּׁרֶשׁ אֶחָד עִם אוֹתָן בְּנֵי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם גַּם־כֵּן חַיִּים טוֹבִים, עַל־כֵּן הָיְתָה עֲצָתָם לִשְׁלֹחַ אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת, וּבְוַדַּאי יוֹשִׁיעוּ אוֹתָם, וְכֵן עָשׂוּ וְשָׁלְחוּ שְׁלוּחִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת [כִּי בְּוַדַּאי אֵלּוּ אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁמָּצְאוּ אֶת הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ, וְהִתְפָּאֲרוּ לְפָנָיו שֶׁהֵם חַיִּים חַיִּים טוֹבִים, בְּוַדַּאי הָיָה לָהֶם אֵיזֶה שֹׁרֶשׁ עִם הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ, כִּי הֲרֵי נִתְקָרְבוּ אֵלָיו, וְלָכֵן הַחַיִּים טוֹבִים שֶׁהֶחֱיוּ אֶת עַצְמָם בָּהֶם הָיָה בִּקְדֻשָּׁה, אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת חָשְׁבוּ שֶׁהֵם כְּבָר הִגִּיעוּ לְאֵיזוֹ תַּכְלִית, אֲבָל בְּשָׁעָה שֶׁפָּגְשׁוּ אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבֶּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שׁוּם קוֹלוֹת וְחֶסְרוֹנוֹת מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, הוּא נָתַן לָהֶם מֵהַלֶּחֶם וְהַמַּיִם שֶׁלּוֹ, הַיְנוּ שֶׁהִטְעִים אוֹתָם מִתּוֹרָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ וְנִשְׁתַּנּוּ לְגַמְרֵי]. וְהָלְכוּ הַשְּׁלוּחִים שֶׁל הַמְּדִינָה שֶׁנִּתְקַלְקֵל שָׁמָּה הַטַּעַם הָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, וּפָגְעוּ בָּהֶם (הַיְנוּ שֶׁהַשְּׁלוּחִים פָּגְעוּ בִּבְנֵי אוֹתוֹ הַמְּדִינָה עַצְמָהּ שֶׁל עֲשִׁירוּת, כִּי הֵם הָיוּ רוֹצִים לֵילֵךְ אֶצְלָם כַּנַּ"ל), וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁלוּחִים לְהֵיכָן אַתֶּם הוֹלְכִים? הֵשִׁיבוּ: אָנוּ הוֹלְכִים אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת שֶׁיּוֹשִׁיעוּ אוֹתָנוּ. עָנוּ וְאָמְרוּ: אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ הֵם

עֲשִׂירוֹת, וְאָנוּ הוֹלְכִים אֶצְלְכֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי לָהֶם (הַיְנוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה אָמַר לָהֶם) הֲלֹא אַתֶּם צְרִיכִים אֵלַי, כִּי אַתֶּם לֹא תּוּכְלוּ לֵילֵךְ לְשָׁם לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם כַּנַּ״ל. עַל־כֵּן אַתֶּם תִּשָּׁאֲרוּ כָּאן, וַאֲנִי אֵלֵךְ עִם הַשְּׁלוּחִים לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם.

וְהָלַכְתִּי עִמָּהֶם וְנִכְנַסְתִּי בַּמְּדִינָה בְּאֵיזֶה עִיר, וּבָאתִי וְרָאִיתִי, שֶׁבָּאִים אֲנָשִׁים וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דְּבַר הֶלָצָה, (שְׁקוֹרִין ״ווּעִרְטִיל״), וְאַחַר־כָּךְ מִתְקַבְּצִים עֲלֵיהֶם עוֹד אֵיזֶה בְּנֵי־אָדָם, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה אֵיזֶה קִבּוּץ וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דִּבְרֵי הֶלָצוֹת (הַיְנוּ ״ווּעִרְטְלִיךְ״), וְהֵם מְחַיְכִים וְשׂוֹחֲקִים, וְהִטֵּיתִי אָזְנִי וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים נִבּוּל־פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר דִּבְרֵי נִבּוּל־פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר בְּדַקּוּת יוֹתֵר, וְזֶה שׂוֹחֵק, וְזֶה

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּנֵי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוֹת, וְאָנוּ הוֹלְכִים אֶצְלְכֶם, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶתְכֶם. אָמַרְתִּי אֲנִי לָהֶם (הַיְנוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה אָמַר לָהֶם): הֲלֹא אַתֶּם צְרִיכִים אֵלַי, כִּי הֲרֵי גַּם אַתֶּם צְרִיכִים אוֹתִי שֶׁאֲתַקֵּן אֶתְכֶם, כִּי אַתֶּם לֹא תּוּכְלוּ לֵילֵךְ לְשָׁם לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם כַּנַּ״ל; כִּי עֲדַיִן צְרִיכִים לְתַקֵּן גַּם אֶתְכֶם, עַל־כֵּן אַתֶּם תִּשָּׁאֲרוּ כָּאן, כִּי רַק הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא הַבַּעטֶלְיֶר הַחֵרֵשׁ, שֶׁכְּבָר נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שׁוּם חֶסְרוֹנוֹת מֵהַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, רַק הוּא חַי חַיִּים טוֹבִים, חַיִּים נִצְחִיִּים, וְהוּא יָכוֹל לַעֲזֹר לְכֻלָּם, וַאֲנִי אוֹמֵר הַבַּעטֶלְיֶר הַחֵרֵשׁ, אֵלֵךְ עִם הַשְּׁלוּחִים לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם, כִּי רַק הוּא יָכוֹל לַעֲזֹר לָהֶם. וְהָלַכְתִּי עִמָּהֶם כָּךְ מְסַפֵּר הַבַּעטֶלְיֶר הַחֵרֵשׁ, וְנִכְנַסְתִּי בַּמְּדִינָה בְּאֵיזֶה עִיר וּבָאתִי, וְרָאִיתִי שֶׁבָּאִים אֲנָשִׁים וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דְּבַר הֶלָצָה (שְׁקוֹרִין ״ווּעִרְטִיל״), וְאַחַר־כָּךְ מִתְקַבְּצִים עֲלֵיהֶם עוֹד אֵיזֶה בְּנֵי אָדָם, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה אֵיזֶה קִבּוּץ, וְאוֹמְרִים אֵיזֶה דִּבְרֵי הֶלָצוֹת (הַיְנוּ ״ווּעִרְטְלִיךְ״), וְהֵם מְחַיְכִים וְשׂוֹחֲקִים, וְהִטֵּיתִי אָזְנִי וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהֵם מְדַבְּרִים נִבּוּל פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר דִּבְרֵי נִבּוּל פֶּה, וְזֶה אוֹמֵר בְּדַקּוּת יוֹתֵר, וְזֶה שׂוֹחֵק וְזֶה יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה וְכֵיוֹצֵא, כִּי הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן שֶׁעוֹקֵר

יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה וְכַיּוֹצֵא. אַחַר־כָּךְ הָלַכְתִּי לְהַלָּן לְעִיר אַחֶרֶת וְרָאִיתִי שֶׁשְּׁנֵי בְּנֵי־אָדָם מְרִיבִים זֶה עִם זֶה מֵחֲמַת אֵיזֶה מַשָּׂא־וּמַתָּן, וְהָלְכוּ אֶל הַבֵּית־דִּין לְדִין, וּפָסַק לָהֶם הַבֵּית־דִּין זֶה זַכַּאי וְזֶה חַיָּב, וְיָצְאוּ מִן הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ זֶה עִם זֶה וְאָמְרוּ שֶׁאֵינָם רוֹצִים זֶה הַבֵּית־דִּין, רַק הֵם רוֹצִים בֵּית־דִּין אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר (כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם מְרֻצִּים עַל אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם, יְכוֹלִים לָדוּן לִפְנֵיהֶם), **וְדָנוּ לִפְנֵי אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ אֶחָד מֵאֵלּוּ עִם אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר, וְכֵן הָיוּ מְרִיבִים וּמִתְקוֹטְטִים שָׁם וּבָחֲרוּ לָהֶם**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת הָאָדָם מֵהַקְּדֻשָּׁה זֶה נִבּוּל פֶּה, שֶׁמְּנַבֵּל פִּיו, כִּי כְּבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת נִבּוּל פֶּה, סִימָן א׳): מִי שֶׁמְּדַבֵּר נִבּוּל פֶּה, בְּיָדוּעַ שֶׁלִּבּוֹ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת אָוֶן; וַחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (שַׁבָּת לג.): בַּעֲוֹן נִבְלוּת פֶּה צָרוֹת רַבּוֹת וּגְזֵרוֹת קָשׁוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת וּבַחוּרֵי שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מֵתִים, יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת צוֹעֲקִין וְאֵינָן נַעֲנִין; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַמְנַבֵּל פִּיו, אֲפִלּוּ חוֹתְמִים עָלָיו גְּזַר דִּין שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה לְטוֹבָה, הוֹפְכִין עָלָיו לְרָעָה; וְאָמְרוּ (שָׁם): כָּל הַמְנַבֵּל אֶת פִּיו מַעֲמִיקִין לוֹ גֵּיהִנּוֹם; וְאָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה כד, סִימָן ז׳) עַל פָּסוּק (דְּבָרִים כג, טו): ״וְהָיָה מַחֲנֶךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר״, עֶרְוַת דִּבּוּר זֶה נִבּוּל הַפֶּה, אַחַר־כָּךְ הָלַכְתִּי לְהַלָּן לְעִיר אַחֶרֶת, וְרָאִיתִי שֶׁשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם מְרִיבִים זֶה עִם זֶה מֵחֲמַת אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן, וְהָלְכוּ אֶל הַבֵּית־דִּין לְדִין, וּפָסַק לָהֶם הַבֵּית־דִּין זֶה זַכַּאי וְזֶה חַיָּב, וְיָצְאוּ מִן הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ זֶה עִם זֶה וְאָמְרוּ, שֶׁאֵינָם רוֹצִים זֶה הַבֵּית־דִּין, רַק הֵם רוֹצִים בֵּית־דִּין אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר, (כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם מְרֻצִּים עַל אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין שֶׁבָּחֲרוּ לָהֶם, יְכוֹלִים לָדוּן לִפְנֵיהֶם), וְדָנוּ לִפְנֵי אוֹתוֹ הַבֵּית־דִּין. אַחַר־כָּךְ חָזְרוּ וְנִתְקוֹטְטוּ אֶחָד מֵאֵלּוּ עִם אַחֵר, וּבָחֲרוּ לָהֶם בֵּית־דִּין אַחֵר, וְכֵן הָיוּ מְרִיבִים

כַּמָּה בָּתֵּי־דִינִים, עַד שֶׁכָּל הָעִיר הָיְתָה מְלֵאָה מִבָּתֵּי־דִינִים, וְהִסְתַּכַּלְתִּי שֶׁזֶּה מֵחֲמַת שֶׁאֵין שָׁם אֱמֶת, וְעַתָּה זֶה מַטֶּה דִּין וְנוֹשֵׂא פָּנִים לָזֶה, וְאַחַר־כָּךְ חֲבֵרוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לוֹ, כִּי הֵם מְקַבְּלִים שֹׁחַד, וְאֵין בָּהֶם אֱמֶת.

אַחַר־כָּךְ רָאִיתִי שֶׁהֵם מְלֵאִים נְאוּף מַמָּשׁ, וְיֵשׁ שָׁם נְאוּף הַרְבֵּה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּהֶתֵּר אֶצְלָם, וְאָמַרְתִּי לָהֶם, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, כִּי זֶה הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הִשְׁאִיר אֶצְלָם שָׁלֹשׁ כְּתוֹת עֲבָדִים

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּמִתְקוֹטְטִים שָׁם, וּבָחֲרוּ לָהֶם כַּמָּה בָּתֵּי דִינִים, עַד שֶׁכָּל הָעִיר הָיְתָה מְלֵאָה מִבָּתֵּי דִינִים. וְהִסְתַּכַּלְתִּי, שֶׁזֶּה מֵחֲמַת שֶׁאֵין שָׁם אֱמֶת, וְעַתָּה זֶה מַטֶּה דִּין וְנוֹשֵׂא פָּנִים לָזֶה, וְאַחַר־כָּךְ חֲבֵרוֹ נוֹשֵׂא פָּנִים לוֹ, כִּי הֵם מְקַבְּלִים שֹׁחַד וְאֵין בָּהֶם אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טז, יט): "לֹא תַטֶּה מִשְׁפָּט, לֹא תַכִּיר פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד, כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים, וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים". וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא שׁוֹפְטִים): כֵּיוָן שֶׁהֵם נוֹתְנִין עֲדַיִן לְבָם אֶל הַשֹּׁחַד, נַעֲשָׂה עִוֵּר בַּדִּין, וְלֹא יָכוֹל לָדוּן אוֹתוֹ בֶּאֱמֶת; וְאָמְרוּ (בָּבָא בַּתְרָא ט:): כָּל דַּיָּן שֶׁנּוֹטֵל שֹׁחַד, מֵבִיא חֲמָה עַזָּה לָעוֹלָם, כִּי הַלּוֹקֵחַ שֹׁחַד, כְּבָר מְמִילָא רָחוֹק הוּא מֵהָאֱמֶת. אַחַר־כָּךְ רָאִיתִי שֶׁהֵם מְלֵאִים נְאוּף מַמָּשׁ, וְיֵשׁ שָׁם נְאוּף הַרְבֵּה, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּהֶתֵּר אֶצְלָם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (יוֹמָא פו:): כֵּיוָן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵרָה וְשָׁנָה בָּהּ הֶתְּרָה לוֹ, הֶתְּרָה לוֹ סַלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא נַעֲשֵׂית לוֹ כְּהֶתֵּר; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בַּמִּדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ט', סִימָן ח'): כָּל הַנּוֹאֵף בְּאֵשֶׁת חֲבֵרוֹ כּוֹפֵר בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא; וְאָמְרוּ (פְּסִיקְתָא רַבָּתִי): לֹא תִנְאָף, אַל תִּגְרֹם לָאָף שֶׁיָּבוֹא לָעוֹלָם; וְאָמַרְתִּי לָהֶם, הֵינוּ הַבֶּעטְלֵיר הַחֵרֵשׁ, שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה נִתְקַלְקֵל אֶצְלָם הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה, כִּי זֶה הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר שֶׁהוּא הַסָּמ"ךְ־מ"ם הַיֵּצֶר הָרָע, הִשְׁאִיר אֶצְלָם שָׁלֹשׁ כְּתוֹת עֲבָדִים הַנַּ"ל, שֶׁיִּהְיוּ

הַנַּ״ל, שֶׁיִּהְיוּ הוֹלְכִים וּמְקַלְקְלִים אֶת הַמְּדִינָה, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים וּמְדַבְּרִים בֵּינֵיהֶם נִבּוּל־פֶּה, וְהִכְנִיסוּ נִבּוּל־פֶּה בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי נִבּוּל־פֶּה נִתְקַלְקֵל הַטַּעַם, שֶׁכָּל הַטְּעָמִים הֵם טַעַם נְבֵלָה. וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ שִׂחַד בַּמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי זֶה נֶחְשְׁכוּ הָעֵינַיִם וְנִתְקַלְקֵל הַמַּרְאֶה, כִּי הַשִּׂחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים (דְּבָרִים טז, יט)**, וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ נְאוּף בַּמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי זֶה נִתְקַלְקֵל הָרֵיחַ.** (וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר בִּדְבָרֵינוּ [לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳, סְעִיף יב] שֶׁעַל־יְדֵי נְאוּף נִפְגַּם הָרֵיחַ)

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הוֹלְכִים וּמְקַלְקְלִים אֶת הַמְּדִינָה, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים וּמְדַבְּרִים בֵּינֵיהֶם נִבּוּל פֶּה, וְהִכְנִיסוּ נִבּוּל פֶּה בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי נִבּוּל פֶּה נִתְקַלְקֵל הַטַּעַם, שֶׁכָּל הַטְּעָמִים הֵם טַעַם נְבֵלָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר נִבּוּל פֶּה, הֲרֵי זֶה מְגַלֶּה אֶת פְּנִימִיּוּת מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁהוּא מָלֵא אָוֶן, שִׁקּוּץ וְטִנּוּף מַעֲשָׂיו הוּא מְגַלֶּה, וְלָכֵן אֵלּוּ שֶׁמְּנַבְּלִים אֶת פִּיהֶם, אֵין לָהֶם שׁוּם טַעַם בְּחַיֵּיהֶם, וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ שִׂחַד בַּמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נֶחְשְׁכוּ הָעֵינַיִם וְנִתְקַלְקֵל הַמַּרְאֶה, כִּי (דְּבָרִים טז, יט): ״הַשִּׂחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים״; וּמִשָּׁם נִמְשָׁכוֹת כָּל הַצָּרוֹת וְהָרָעוֹת בָּעוֹלָם, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת קלט.): תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן אֱלִישָׁע אוֹמֵר: אִם רָאִיתָ דּוֹר, שֶׁצָּרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלָיו, צֵא וּבְדֹק בְּדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁכָּל פֻּרְעָנוּת שֶׁבָּאָה לָעוֹלָם, לֹא בָאָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל דַּיָּנֵי יִשְׂרָאֵל; שֶׁהֵם הַמַּחֲשִׁיכִין אֶת עֵינֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ אֶלָּיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מֵאַחַר שֶׁהֵם מְעַוְּתִים אֶת הַדִּין, עַל־יְדֵי־זֶה בְּנֵי־אָדָם כּוֹפְרִין בָּעִקָּר, כִּי מִי שֶׁנּוֹתֵן אוֹ לוֹקֵחַ שׁוֹחַד, כּוֹפֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, כִּי חוֹשֵׁב שֶׁאֵין מִי שֶׁרוֹאֵהוּ. וְכֵן הֵם הִכְנִיסוּ נְאוּף בַּמְּדִינָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַלְקֵל הָרֵיחַ (וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר בִּדְבָרֵינוּ, (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ב׳), שֶׁעַל־יְדֵי נְאוּף נִפְגַּם הָרֵיחַ), כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה מח): מִשֶּׁבָּטְלָה הַטָּהֳרָה בָּטְלָה הָרֵיחַ; כִּי הַנְּאוּף תָּלוּי בָּאַף, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בַּמִּדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה י׳, סִימָן ב׳): לֹא תִנְאָף, לֹא תְּהַנֶּה הָאַף מִמְּךָ; וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן קפד),

עַל־כֵּן תִּרְאוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָּׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל וּלְגָרְשָׁם. וְאָז כְּשֶׁתְּתַקְּנוּ שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, לֹא דַּי שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַטַּעַם וְהַמַּרְאֶה וְהָרֵיחַ, כִּי־אִם גַּם הַגַּנְנִי שֶׁנֶּאֱבַד יוּכַל גַּם־כֵּן לְהִמָּצֵא.

וְעָשׂוּ כֵן, וְהִתְחִילוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָּׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, וְחִפְּשׂוּ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל וְהָיוּ תּוֹפְסִים אֶת אֵיזֶה אָדָם וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ: מֵהֵיכָן בָּאתָ לְכָאן? עַד שֶׁנִּתְבָּרְרוּ אֶצְלָם הָאֲנָשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הַנַּ״ל וְגֵרְשׁוּ אוֹתָם, וְתִקְּנוּ אֶת הַמְּדִינָה מֵעֲבֵרוֹת הַנַּ״ל. בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ, אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן זֶה הַמִּשְׁגָּע, שֶׁהוֹלֵךְ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הַגַּנְנִי, וְכָל אֶחָד מַחֲזִיק אוֹתוֹ לְמִשְׁגָּע,

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כִּי בְּהַחְטֵם יְכוֹלִים לְהַכִּיר הַנּוֹאָף; וְלָכֵן עַל־יְדֵי נֹאוּף מְקַלְקֵל אֶת הָרֵיחַ, שֶׁמַּרְגִּישׁ רַק רֵיחַ חֶלְבְּנָה מִכָּל דָּבָר, עַל־כֵּן תִּרְאוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָּׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל וּלְגָרְשָׁם, וְאָז כְּשֶׁתְּתַקְּנוּ שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, לֹא דַּי שֶׁיִּתְתַּקֵּן הַטַּעַם וְהַמַּרְאֶה וְהָרֵיחַ, כִּי אִם גַּם הַגַּנְנִי שֶׁנֶּאֱבַד יוּכַל גַּם־כֵּן לְהִמָּצֵא, כִּי כָּל הַסִּבָּה שֶׁמִּתְרַחֲקִים מֵהַגַּנְנִי וְאֵין רוֹאִין אוֹתוֹ, הִיא רַק מֵחֲמַת שֶׁמְּדַבְּרִים נִבּוּל פֶּה וְלוֹקְחִין שֹׁחַד וּמְשַׁקְּעִים בְּנֹאוּף, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמְּתַקְּנִים אֶת זֶה, אָזַי נִתְגַּלֶּה הַגַּנְנִי שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעַל הַשָּׂדֶה וַעֲשׂוּ כֵּן, וְהִתְחִילוּ לְתַקֵּן אֶת הַמְּדִינָה מִשָּׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת אֵלּוּ, וְחִפְּשׂוּ אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים הַנַּ״ל, וְהָיוּ תּוֹפְסִים אֶת אֵיזֶה אָדָם וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ מֵהֵיכָן בָּאתָ? עַד שֶׁנִּתְבָּרְרוּ אֶצְלָם הָאֲנָשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הַנַּ״ל, וְגֵרְשׁוּ אוֹתָם וְתִקְּנוּ אֶת הַמְּדִינָה מֵעֲבֵרוֹת הַנַּ״ל, בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ, אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן זֶה הַמִּשְׁגָּע שֶׁהוֹלֵךְ וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הַגַּנְנִי, וְכָל אֶחָד מַחֲזִיק אוֹתוֹ

וְזוֹרְקִין אַחֲרָיו אֲבָנִים וּמְגָרְשִׁין אוֹתוֹ, אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן אוּלַי הוּא הוּא הַגַּנָּנִי בֶּאֱמֶת, וְהָלְכוּ וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵיהֶם (הֵינוּ לִפְנֵי אֵלּוּ שֶׁיָּשְׁבוּ וְתִקְנוּ אֶת הַמְּדִינָה. וְגַם הוּא, הֵינוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, הָיָה שָׁם), **וְאָמַרְתִּי: בְּרַאי זֶה הוּא הַגַּנָּנִי בֶּאֱמֶת.** (נִמְצָא שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל־יָדוֹ הַמְּדִינָה הַזֹּאת).

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַמְּדִינָה שֶׁל עֲשִׁירוּת

נֶהֱרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְמִשֶּׁגָּע, וְזוֹרְקִין אַחֲרָיו אֲבָנִים וּמְגָרְשִׁין אוֹתוֹ, אֶפְשָׁר אַף־עַל־פִּי־כֵן אוּלַי הוּא הַגַּנָּנִי בֶּאֱמֶת; כִּי כְּבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמֶת, סִימָן ל׳): לְפִי הָרִחוּק מֵהָאֱמֶת, כֵּן מַחֲזִיק אֶת הַסּוּר מֵרָע לְשׁוֹטֶה, וְעַל זֶה מִתְלוֹנֵן הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה נט, טו): ״וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל״; וְהָלְכוּ וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵיהֶם (הֵינוּ לִפְנֵי אֵלּוּ שֶׁיָּשְׁבוּ וְתִקְנוּ אֶת הַמְּדִינָה, וְגַם הוּא הֵינוּ הַחֵרֵשׁ שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה הָיָה שָׁם), וְאָמַרְתִּי בְּרַאי זֶה הוּא הַגַּנָּנִי בֶּאֱמֶת! כִּי קֹדֶם שֶׁתִּקְנוּ אֶת הַטַּעַם וְהָרֵיחַ וְהַמַּרְאֶה הֶחֱזִיקוּ אֶת הַגַּנָּנִי, שֶׁהוּא הַבַּעַל הַשָּׂדֶה לְמִשֶּׁגָּע, וַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ צְחוֹק, כְּמוֹ שֶׁרוֹאִין הַיּוֹם שֶׁאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַשְּׁקוּעִים בְּנַאוּף, הֵם שׂוֹנְאִין אֶת הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת צַדִּיק, סִימָן קסג), הַנּוֹאֲפִין לָרֹב הֵם מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיקִים; וְכֵן הוּא (שָׁם, אוֹת מְרִיבָה, סִימָן כ׳): הַנּוֹאֲפִין לָרֹב הֵם בַּעֲלֵי מְרִיבָה לַצַּדִּיקִים; וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ הַנּוֹאֲפִין, שֶׁהֵם מְדַבְּרִים נִבּוּל פֶּה, וְאוֹמְרִים דִּבְרֵי לֵיצָנוּת שֶׁקּוֹרִין וֶוערְטְלִיךְ, הֵם חוֹלְקִין עַל הַצַּדִּיק, וּמְרַחֲקִין בְּנֵי־אָדָם מֵהֶם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת צַדִּיק, סִימָן קלד): הַלֵּיצָנוּת אֵינוֹ מַנִּיחַ אֶת הָאָדָם לֵילֵךְ לְצַדִּיקִים, וְרוֹאִין בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֵלּוּ הָרַע־בָּנִים שֶׁלּוֹקְחִין שִׂחַד, הֵם אֵינָם יְכוֹלִים לְסַבֵּל אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן כְּלָל זֶה תִּקַּח בְּיָדְךָ, כָּל מִי שֶׁחוֹלֵק עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא נוֹאֵף וּמְקַבֵּל שׂוֹחַד, וּמְנַבֵּל אֶת פִּיו, וּצְרִיכִים לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁמִּתְרַחֲקִין מִנִּבְלָה סְרוּחָה (נִמְצָא, שֶׁנִּתְתַּקֵּן עַל יָדוֹ הֵינוּ עַל־יְדֵי הַבַּעטְלֶיר הַחֵרֵשׁ הַמְּדִינָה הַזֹּאת), נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ הַמְּדִינָה

שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי אֲנִי תִּקַּנְתִּי אֶת הַמְּדִינָה הַנַּ"ל כַּנַּ"ל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה אֶת חַיַּיִם טוֹבִים שֶׁלִּי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד. (וְכֵן כָּל הַבֶּעטֶלְיֶרש הַנַּ"ל כֻּלָּם חָזְרוּ וּבָאוּ עַל הַחֲתֻנָּה וְנָתְנוּ בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה מַה שֶּׁבְּתְחִלָּה בֵּרְכוּ אוֹתָם, שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתָם, וְעַכְשָׁו נָתְנוּ זֹאת בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה).

הָרִאשׁוֹן נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה חַיִּים אֲרֻכִּים, וְהַשֵּׁנִי נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה חַיִּים טוֹבִים:

נַהֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

שֶׁל עֲשִׂירוּת, שֶׁאֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי אֲנִי תִּקַּנְתִּי אֶת הַמְּדִינָה הַנַּ"ל כַּנַּ"ל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה אֶת חַיַּיִם טוֹבִים שֶׁלִּי; כִּי הַבֶּעטֶלְיֶר הַחֲרֵשׁ נָתַן לְהַזּוּג מַתָּנָה גְּמוּרָה אֶת חַיַּיִם טוֹבִים שֶׁלּוֹ, שֶׁהָיָה נִרְאֶה כְּחֵרֵשׁ, אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא הָיָה חֵרֵשׁ, אֶלָּא לֹא שָׁמַע אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן הָיָה נִדְמֶה כְּחֵרֵשׁ, כִּי הַבֶּעטֶלְיֶר הַזֶּה הָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל זֶה הָעוֹלָם, וּמִמֵּילָא לֹא שָׁמַע אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה חַי חַיִּים טוֹבִים, וְעַכְשָׁו נָתַן אֶת זֶה מַתָּנָה לְהַזּוּג, וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד, כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחָה זֹאת, שֶׁאֵין הָאָדָם שׁוֹמֵעַ אֶת חֶסְרוֹנוֹת הָעוֹלָם, וְדַיְקָא אָז חַי חַיִּים טוֹבִים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, מֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת אֶל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה כְּלָל, (וְכֵן כָּל הַבֶּעטֶלְיֶרש הַנַּ"ל, כֻּלָּם חָזְרוּ וּבָאוּ עַל הַחֲתֻנָּה, וְנָתְנוּ בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה מַה שֶּׁבְּתְחִלָּה בֵּרְכוּ אוֹתָם, שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתָם, וְעַכְשָׁו נָתְנוּ זֹאת בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה), כִּי הַצַּדִּיקִים כְּשֶׁהֵם מְבָרְכִים בְּעַיִן טוֹבָה, הֵם מְבָרְכִים, וְאַחַר־כָּךְ נוֹתְנִים בְּמַתָּנָה מַה שֶּׁמְּבָרְכִים, הָרִאשׁוֹן נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה חַיִּים אֲרֻכִּים, כִּי לֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן נִכְלָל בְּיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ אָרֹךְ, מֵאַחַר שֶׁהָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהַשֵּׁנִי נָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה חַיִּים טוֹבִים, כִּי לֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם שְׁמִיעָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן לֹא שָׁמַע אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת מִזֶּה הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן חַי חַיִּים טוֹבִים, כִּי מֵאַחַר שֶׁהָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, [וְהַכְּלָל, שֶׁכָּל צַדִּיק עָבַד אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּפִי מַדְרֵגָתוֹ וּמִדָּתוֹ, וְכָךְ הִשִּׂיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי חָזְרוּ וְנִזְכְּרוּ הַזּוּג הַזֶּה, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים, אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת הַבֶּעטְלֶיר הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָיָה כְּבַד־פֶּה. בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי. וְנָפַל עֲלֵיהֶם וְנָשַׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל. בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְאַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי כְּבַד־פֶּה. אֵין אֲנִי כְּבַד־פֶּה כְּלָל, רַק שֶׁהַדְּבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁאֵינָם שְׂבָחִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵין בָּהֶם שְׁלֵמוּת

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בָּרוּךְ הוּא, כִּי כָּל צַדִּיק נִכְנָס בְּשַׁעַר אַחֵר, כְּפִי מִדָּתוֹ וְיִגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (נְשׂא קכג.): כָּל צַדִּיק יֵיעוֹל כְּפוּם דַּרְגָּא דִּילֵהּ וְרָזָא דְּמִלָּה, (יְשַׁעְיָה כו, ב): "פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק" וְגוֹ'; כִּי יֵשׁ שַׁעַר שֶׁל אַהֲבָה, וְיֵשׁ שַׁעַר שֶׁל תְּשׁוּבָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וּבְאֵיזֶה שַׁעַר שֶׁהַצַּדִּיק נִכְנָס וְאָחַז בּוֹ, בָּזֶה הוּא מְבָרֵךְ אֶת הַזּוּלַת, וְאֶת זֶה הוּא נוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה].

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי חָזְרוּ וְנִזְכְּרוּ הַזּוּג הַזֶּה, וְהָיוּ בּוֹכִים וּמִתְגַּעְגְּעִים אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת הַבֶּעטְלֶיר הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָיָה כְּבַד פֶּה? בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא, כִּי בְּכָל פַּעַם שֶׁמִּשְׁתּוֹקְקִים אַחַר דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, הִנֵּה הַקְּדֻשָּׁה בָּאָה אֲלֵיהֶם, כִּי הָעִקָּר תָּלוּי בְּהָרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִים שֶׁהָאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק אַחַר הַקְּדֻשָּׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי, כִּי הָרָצוֹן הֶחָזָק שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֶל הַקְּדֻשָּׁה, זֶה מַה שֶּׁמֵּבִיא אֶת הַקְּדֻשָּׁה אֲלֵיהֶם. וְנָפַל עֲלֵיהֶם, וְנָשַׁק אוֹתָם, שֶׁזֶּה הִתְדַּבְּקוּת רוּחָא בְּרוּחָא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יב); **וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ"ל: בְּתְחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי. כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה קֹדֶם מְבָרְכִים אֶת הָאָדָם שֶׁיִּזְכֶּה לִקְדֻשָּׁה, וְאַחַר־כָּךְ נוֹתְנִים לוֹ אֶת זֶה בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה. וְאַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי כְּבַד פֶּה? אֵין אֲנִי כְּבַד פֶּה כְּלָל, רַק שֶׁהַדִּבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁאֵינָם שְׂבָחִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֵין בָּהֶם שְׁלֵמוּת** (וְעַל־כֵּן הוּא נִרְאֶה כִּכְבַד פֶּה, כִּי הוּא כִּכְבַד פֶּה מֵאֲלוּ הַדִּבּוּרִים

(וְעַל־כֵּן הוּא נִרְאָה כִּכְבַד־פֶּה, כִּי הוּא כִּכְבַד־פֶּה מֵאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵמוּת), **אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין אֲנִי כִּבַד־פֶּה כְּלָל. אַדְרַבָּא, אֲנִי מֵלִיץ וְדַבְרָן נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לְדַבֵּר חִידוֹת וְשִׁירִים** (שֶׁקּוֹרִין "לִידֶער") **נִפְלָאִים, עַד שֶׁאֵין נִמְצָא שׁוּם נִבְרָא בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִרְצֶה לִשְׁמֹעַ אוֹתִי, וּבְאֵלּוּ**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁאֵין בָּהֶם שְׁלֵמוּת); הַיְנוּ שֶׁכָּל דִּבּוּר שֶׁמְּדַבְּרִים מֵעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְאֵינָם מְקַשְּׁרִים אֶת זֶה אֶל עוֹלָם הַבָּא, אֵין בָּהֶם שְׁלֵמוּת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סו); כִּי כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם מַחֲשָׁבָה קְשׁוּרָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אָז יֵשׁ בְּהַדִּבּוּר שְׁלֵמוּת, אֲבָל אִם אֵין דִּבּוּרוֹ מְקֻשָּׁר בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, אֵין בָּזֶה שׁוּם שְׁלֵמוּת, כִּי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁמְּדַבְּרִים בְּלִי קְשׁוּר אֲלֵיהֶם יִתְבָּרַךְ, אֵין בְּהַדִּבּוּר הַזֶּה שׁוּם שְׁלֵמוּת, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר אֶצֶל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ (שְׁמוֹת ד, י): "כִּי כְבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי"; כִּי הוּא הָיָה נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עִם כָּל זֹאת מֵרֹב עַנְוְתָנוּתוֹ שֶׁהָיְתָה בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"; וְלָכֵן אָמַר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵיךְ הוּא יָכוֹל לְדַבֵּר, כִּי כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי, כִּי לֹא הֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ לְמַדְרֵגָה זוֹ, שֶׁיִּהְיֶה שְׁלֵמוּת בְּדִבּוּרוֹ [כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיקִים הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲפִלּוּ כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עִם בְּנֵי אָדָם שִׂיחוֹת חֻלִּין, גַּם אָז מַחֲשַׁבְתָּם דְּבוּקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת־הָר"ן, סִימָן קנח), שֶׁיֵּשׁ מַדְרֵגָה כָּזוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁמְּדַבְּרִים עִם בְּנֵי־אָדָם, גַּם אָז דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן הוּא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן צא), שֶׁהַצַּדִּיקִים מַלְבִּישִׁים אֶת דִּבּוּרֵיהֶם בְּשִׂיחוֹת חֻלִּין, כְּדֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם יוּכְלוּ לְקַבֵּל אֶת עֹצֶם גֹּדֶל הָאָרָתָם בִּלְבוּשִׁים. וְכֵן הוּא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ה'), שֶׁהַצַּדִּיקִים מַלְבִּישִׁים אֶת תְּפִלָּתָם בְּסִפּוּרִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ הַמְקַטְרְגִים לְקַטְרֵג. וְלָכֵן בְּנֵי אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם כִּבְדֵי פֶּה, כִּי בְּקִשְׁי מְדַבְּרִים דִּבּוּרִים שֶׁל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה]. **אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין אֲנִי כִּבַד פֶּה כְּלָל, אַדְרַבָּה אֲנִי מֵלִיץ וְדַבְרָן נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לְדַבֵּר חִידוֹת וְשִׁירִים** (שֶׁקּוֹרִין 'לִידֶער') **נִפְלָאִים, עַד שֶׁאֵין נִמְצָא שׁוּם נִבְרָא בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִרְצֶה לִשְׁמֹעַ אוֹתִי**; כִּי מֵאַחַר

הַחִידוֹת וְהַשִּׁירִים שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ, יֵשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ גָּדוֹל, הַנִּקְרָא אִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת. (דֶּער גְּרוֹסִיר מַאן, דֶּער אֶמֶתִּיר אִישׁ־חֶסֶד). **בָּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְיֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה.**

כִּי פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ כָּל הַחֲכָמִים, וְכָל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ. זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת בְּרֶזֶל, וְזֶה הִתְפָּאֵר בְּמִין מַתָּכוֹת אַחֵר, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת כֶּסֶף, שֶׁהוּא חָשׁוּב בְּיוֹתֵר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא עֲשִׂיַּת זָהָב, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא כְּלֵי־מִלְחָמָה, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת אֵלּוּ הַמַּתָּכוֹת שֶׁלֹּא מֵאֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁהֵם עוֹשִׂין מֵהֶם אֵלּוּ

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁדִּבּוּרֵיהֶם דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לָכֵן יֵשׁ בָּזֶה כָּל הַשְׁלֵמוּת שֶׁבָּעוֹלָם, וְהֵם יוֹצְאִים עִם כָּל מִינֵי חֵן, מֵאַחַר שֶׁבְּתוֹךְ דִּבּוּרָם מְלֻבָּשִׁים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא. וּבְאֵלּוּ הַחִדּוֹת וְהַשִּׁירִים שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ, יֵשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת, כִּי בֶּאֱמֶת זוֹ חָכְמָה עֲמֻקָּה מְאֹד מְאֹד, שֶׁאַפִלּוּ כְּשֶׁמְּדַבְּרִים עִם בְּנֵי אָדָם, מֵרֹב דְּבֵקוּתָם וְהִתְכַּלְלוּתָם בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, יְכַוְּנוּ אָז לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָשִׁיר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ. וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ גָּדוֹל הַנִּקְרָא 'אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת' (דֶּער גְּרוֹסִיר מַאן, דֶּער אֶמֶתִּיר אִישׁ חֶסֶד), [בָּזֶה הַלָּשׁוֹן סִפֵּר רַבֵּנוּ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה]. וְיֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה; כִּי פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ כָּל הַחֲכָמִים יַחַד, וְכָל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ שֶׁזָּכָה לְהַמְצִיא בָּזֶה הָעוֹלָם, זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת בַּרְזֶל, וְזֶה הִתְפָּאֵר בְּמִין מַתָּכוֹת אַחֵר, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא בְּחָכְמָתוֹ עֲשִׂיַּת כֶּסֶף שֶׁהוּא חָשׁוּב בְּיוֹתֵר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא עֲשִׂיַּת זָהָב, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהִמְצִיא כְּלֵי מִלְחָמָה, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת אֵלּוּ הַמַּתָּכוֹת, שֶׁלֹּא מֵאֵלּוּ

הַמַּתָּכוֹת, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר בְּחָכְמוֹת אֲחֵרוֹת, כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהִמְצִיאוּ בָּעוֹלָם עַל־יְדֵי חָכְמוֹת, כְּגוֹן סַאלִיטֶרע וּפִילְוויר (חֲמֹרֵי גֶּלֶם וְנֶפֶץ) **וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ.**

עָנָה שָׁם אֶחָד וְאָמַר: אֲנִי חָכָם יוֹתֵר מִכֻּם! כִּי אֲנִי חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם, וְלֹא הֵבִינוּ שָׁם מַה זֶּה שֶׁאוֹמֵר שֶׁהוּא

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

הַדְּבָרִים שֶׁהֵם עוֹשִׂין מֵהֶם אֵלּוּ הַמַּתָּכוֹת, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר בְּחָכְמוֹת אֲחֵרוֹת, כִּי יֵשׁ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהִמְצִיאוּ בָּעוֹלָם עַל־יְדֵי חָכְמוֹת, כְּגוֹן: סַאלִיטֶרע (חֹמֶר גֶּלֶם לַעֲשׂוֹת מַתָּכוֹת) וּפִילְוויר (חֹמֶר נֶפֶץ) וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה; וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בְּחָכְמָתוֹ. כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם יֵשׁ כָּל מִינֵי חָכְמוֹת עֲמֻקוֹת, שֶׁמִּזֶּה בָּנוּ כָּל מִינֵי דְּבָרִים יָפִים, שֶׁיֵּשׁ תּוֹעֶלֶת לְהָעוֹלָם מֵהֶם, כִּי לְפִי חָכְמָתָם הִמְצִיאוּ כָּל אֶחָד דְּבָרִים, שֶׁבְּנֵי־אָדָם יְכוֹלִים לֵהָנוֹת מֵהֶם. (וּבֶאֱמֶת אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן ה׳), שֶׁאֵלּוּ הַתַּחְבּוּלוֹת וְהַהַמְצָאוֹת שֶׁהִמְצִיאוּ הַפִּילוֹסוֹפִים בְּחָכְמָתָם, כְּגוֹן: כְּלֵי מִלְחָמָה נִפְלָאִים וּשְׁאָר כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים בְּתַחְבּוּלוֹת עַל־פִּי חָכְמָה, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה שְׁאָר עִנְיְנֵי חִדּוּשִׁים שֶׁלָּהֶם, שֶׁהִמְצִיא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵחָכְמֵיהֶם, אָמַר שֶׁהַכֹּל מִלְמַעְלָה, כִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לָבוֹא עַל זֶה, רַק עַל־יְדֵי שֶׁהִתְנוֹצֵץ לָהֶם הַשֵּׂכֶל בְּזֹאת הַחָכְמָה, שֶׁבָּא לְאוֹתוֹ הֶחָכָם הִתְנוֹצְצוּת מִלְמַעְלָה; כִּי כְּשֶׁהִגִּיעָה הָעֵת וְהַזְּמַן שֶׁתִּתְגַּלֶּה אוֹתָהּ הַחָכְמָה אוֹ הַתַּחְבּוּלָה בָּעוֹלָם, עַל־כֵּן שָׁלְחוּ לָהֶם מִלְמַעְלָה בְּשִׂכְלָם זֹאת הַתַּחְבּוּלָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם, כִּי בְּוַדַּאי גַּם הַחֲכָמִים הַקְּדְמוֹנִים שֶׁהָיוּ מִקֹּדֶם, חָקְרוּ גַּם עַל זֹאת, וּמִפְּנֵי מַה לֹּא בָּאוּ הֵם עַל זֹאת הַתַּחְבּוּלָה וְהַהַמְצָאָה; רַק בֶּאֱמֶת הַכֹּל מִלְמַעְלָה, וּכְשֶׁבָּא הָעֵת שֶׁיִּתְגַּלֶּה זֹאת הַדָּבָר, אֲזַי מִתְנוֹצֵץ לוֹ הַשֵּׂכֶל, וְאָז בָּא אוֹתוֹ הֶחָכָם עַל אוֹתָהּ הַתַּחְבּוּלָה, כִּי נִשְׁלַח לוֹ מִלְמַעְלָה מִמָּקוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ, כִּי בְּוַדַּאי אֵינָם מְקַבְּלִים דֶּרֶךְ הַקְּדֻשָּׁה, רַק דֶּרֶךְ הַסִּטְרָא אַחֲרָא וְזֶה פָּשׁוּט וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם). עָנָה שָׁם אֶחָד וְאָמַר: **אֲנִי חָכָם יוֹתֵר מִכֻּם, כִּי אֲנִי חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם, וְלֹא הֵבִינוּ שָׁם מַה זֶּה שֶׁאוֹמֵר, שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם.** וְאָמַר לָהֶם, כִּי

חָכָם כְּמוֹ הַיּוֹם. וְאָמַר לָהֶם, כִּי כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם יְכוֹלִים לְקַבֵּץ אוֹתָם וְלֹא יִהְיוּ מֵהֶם רַק שָׁעָה אַחַת, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּל חָכְמָה וְחָכְמָה הִיא נִלְקַחַת מִיּוֹם אַחֵר, כְּפִי הַבְּרִיאָה שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כִּי כָּל הַחָכְמוֹת הַנַּ״ל הֵם הַרְכָּבוֹת (וְעַל־כֵּן הַחָכְמָה נִלְקַחַת מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה בּוֹ אוֹתוֹ הַבְּרִיאָה שֶׁמִּמֶּנּוּ הַהַרְכָּבָה), **אַף־עַל־פִּי־כֵן יְכוֹלִים עַל־יְדֵי חָכְמָה לְקַבֵּץ כָּל אֵלּוּ הַחָכְמוֹת בְּשָׁעָה אַחַת, אֲבָל אֲנִי חָכָם כְּמוֹ יוֹם שָׁלֵם** (כָּל זֶה הִתְפָּאֵר אוֹתוֹ הֶחָכָם הָאַחֲרוֹן הַנַּ״ל) **עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי אֵלָיו** (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד־פֶּה הַנַּ״ל אָמַר לְהֶחָכָם הַנַּ״ל) **כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם?** (הַיְנוּ כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם אַתָּה חָכָם) **עָנָה וְאָמַר** (הֶחָכָם הַנַּ״ל) **זֶה** (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד־פֶּה) **הוּא**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁלָּהֶם יְכוֹלִים לְקַבֵּץ אוֹתָם, וְלֹא יִהְיוּ מֵהֶם רַק שָׁעָה אַחַת, אַף־עַל־פִּי שֶׁכָּל חָכְמָה וְחָכְמָה הִיא נִלְקַחַת מִיּוֹם אַחֵר, כְּפִי הַבְּרִיאָה שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כִּי כָּל הַחָכְמוֹת הַנַּ״ל הֵם הַרְכָּבוֹת (וְעַל־כֵּן הַחָכְמָה נִלְקַחַת מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה בּוֹ אוֹתוֹ הַבְּרִיאָה שֶׁמִּמֶּנּוּ הַהַרְכָּבָה), אַף־עַל־פִּי־כֵן יְכוֹלִים עַל־יְדֵי חָכְמָה לְקַבֵּץ כָּל אֵלּוּ הַחָכְמוֹת בְּשָׁעָה אַחַת; (כִּי בֶּאֱמֶת כָּל דָּבָר גַּשְׁמִי יְכוֹלִים לְצַמְצֵם וּלְהַלְבִּישׁ בְּשָׁעָה אַחַת, כִּי כָּל הַחָכְמוֹת שֶׁתְּלוּיוֹת בְּגַשְׁמִיּוּת יְכוֹלִים לְצַמְצְמָן בְּשָׁעָה קַלָּה, כִּי כָּל דָּבָר שֶׁל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, אֲפִלּוּ שֶׁתִּהְיֶה בּוֹ חָכְמָה עֲמֻקָּה, אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישׁוֹ בְּשָׁעָה קַלָּה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן דָּבָר רוּחָנִי, זֶה נִתְאָרֵךְ מְאֹד מְאֹד, כָּל אֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זוֹכֶה שֶׁנִּתְאָרֵךְ לוֹ הַזְּמַן מְאֹד, כִּי דָּבָר שֶׁכְּבָר אֵינוֹ תָּלוּי בִּזְמַן וּבְמָקוֹם, הַיְנוּ דָּבָר רוּחָנִי, זֶה מִתְאָרֵךְ מְאֹד מְאֹד; כִּי שָׁעָה קַלָּה יְכוֹלָה לִהְיוֹת כְּמוֹ כַּמָּה שָׁנִים בְּרוּחָנִיּוּת); אֲבָל אֲנִי חָכָם כְּמוֹ יוֹם שָׁלֵם (כָּל זֶה הִתְפָּאֵר אוֹתוֹ הֶחָכָם הָאַחֲרוֹן הַנַּ״ל); עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי אֵלָיו (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד פֶּה הַנַּ״ל אָמַר לְהֶחָכָם הַנַּ״ל) כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם? (הַיְנוּ כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם אַתָּה חָכָם), עָנָה וְאָמַר (הֶחָכָם הַנַּ״ל): זֶה, (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד פֶּה) הוּא

חָכָם מִמֶּנִּי! מֵאַחַר שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם, אֲבָל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁתִּרְצוּ אֲנִי חָכָם. וְעַתָּה יִקְשֶׁה, מִפְּנֵי מָה זֶה שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם הוּא חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, מֵאַחַר שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה? אַךְ יֵשׁ מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה.

כִּי זֶה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת הוּא בֶּאֱמֶת אִישׁ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד־פֶּה) **הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

חָכָם מִמֶּנִּי, מֵאַחַר שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם; כִּי בֶּאֱמֶת בְּכָל יוֹם וָיוֹם יֵשׁ כָּל מִינֵי שִׁנּוּיִים, כִּי אֵין יוֹם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וְאֵין שָׁעָה דּוֹמָה לַחֲבֶרְתָּהּ, עַד שֶׁאֵין רֶגַע דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, כַּמּוּבָא (עֵץ חַיִּים, הֵיכַל אָדָם קַדְמוֹן, שַׁעַר א׳, עָנָף ה׳), וְכֵן מוּבָא בַּאֲרִיכוּת גְּדוֹלָה עִנְיָן זֶה (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, בָּשָׂר בֶּחָלָב, הֲלָכָה ד׳, אוֹת א׳), שֶׁיֵּשׁ בְּכָל יוֹם שִׁנּוּיִים לְאֵין קֵץ, וְעַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהַאֲמִין, שֶׁבְּכָל עֵת וְשָׁעָה וָרֶגַע כָּל יְמֵי חַיָּיו, יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְהַתְחִיל מֵעַתָּה, וְאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל מִיּוֹם לְיוֹם וּמִשָּׁעָה לְשָׁעָה, וַאֲפִלּוּ מֵרֶגַע לְרֶגַע, כִּי כָּל רֶגַע וָרֶגַע מִשְׁתַּנִּים פַּרְצוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְלָכֵן כְּשֶׁזֶּה הֶחָכָם שָׁאַל: מֵאֵיזֶה יוֹם אַתָּה יוֹתֵר חָכָם מִמֶּנִּי, זוֹ כְּבָר רְאָיָה שֶׁהוּא חָכָם גָּדוֹל מְאֹד, כִּי הוּא דָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדֵעַ אֶת הַשֵּׁמוֹת וְהַצֵּרוּפִים וְהַיִּחוּדִים וְהַשַּׁעֲשׁוּעִים שֶׁיּוֹצְאִים מִכָּל יוֹם וּמִכָּל שָׁעָה וּמִכָּל רֶגַע, וְלָכֵן הוּא חָכָם גָּדוֹל מְאֹד. וְעָנָה עַל זֶה הַבֶּעטְלֶיר הַכְּבַד פֶּה: אֲבָל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁתִּרְצוּ אֲנִי חָכָם; כִּי הוּא זָכָה לְהַגִּיעַ כְּבָר לְתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, שֶׁאֵין שְׁלֵמוּת אַחֲרָיו, כִּי יָכוֹל לִכְלֹל אֶת כָּל הַיָּמִים בְּיַחַד, וּלְהַמְשִׁיךְ בָּהֶם אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וְעַתָּה יִקְשֶׁה, מִפְּנֵי מָה זֶה שֶׁשּׁוֹאֵל כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם, הוּא חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, מֵאַחַר שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה? [כִּי בֶּאֱמֶת זֶה דָּבָר נִפְלָא מְאֹד, פִּלְאֵי פְּלָאִים, אֵיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה וּבְכָל רֶגַע וָרֶגַע, יֵשׁ בּוֹ חָכְמָה עֲמֻקָּה מִגִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ]. אַךְ יֵשׁ מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה; כִּי זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, הוּא בֶּאֱמֶת אִישׁ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה הַכְּבַד פֶּה) הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וּמֵבִיא

אֱמֶת וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת, וְעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן (כִּי הַזְּמַן בְּעַצְמוֹ הוּא נִבְרָא) **הוּא עַל־יְדֵי הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וְזֶה הַכְּבַד־פֶּה הוּא הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת כַּנַּ"ל.**

וְיֵשׁ הַר, וְעַל הָהָר עוֹמֵד אֶבֶן, וּמִן הָאֶבֶן יוֹצֵא מַעְיָן, וְכָל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, וְעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן (כִּי הַזְּמַן בְּעַצְמוֹ הוּא נִבְרָא) הוּא עַל־יְדֵי הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, וְזֶה הַכְּבַד פֶּה הוּא הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, כִּי כְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תַּכְלִית, כַּמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נד), וּמְרַמֵּז לָאָדָם רְמָזִים אֵיךְ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, שֶׁזֶּה הַיְחוּדִים שֶׁיּוֹצְאִים מִכָּל יוֹם וָיוֹם, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת כַּנַּ"ל [עַיֵּן לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת מִלַּמְּדִים, הֲלָכָה ד', אוֹת יג, כִּי עִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה וָחֶסֶד, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין מט:): אֵין הַצְּדָקָה מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי הַחֶסֶד שֶׁבָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (הוֹשֵׁעַ י, יב): "זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה, קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד"; עַל־כֵּן עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה נִתְהַוֶּה הַזְּמַן, עַיֵּן שָׁם].

וְיֵשׁ הַר, שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל הַר סִינַי, שֶׁשָּׁם קִבְּלוּ עַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, וְעַל הָהָר עוֹמֵד אֶבֶן, שֶׁהֵם הֲלָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת לא, יח): "וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים"; וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֲרוּבִין נד.): לֻחוֹת אֶבֶן, אִם אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ אֶת לִבּוֹ כְּאֶבֶן זוֹ שֶׁאֵינָהּ נִמְחֵית, תַּלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ; וּמִן הָאֶבֶן יוֹצֵא מַעְיָן; כִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּכְלֶלֶת בִּשְׁנֵי לוּחוֹת הַבְּרִית, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרָכוֹת ה.): מַאי דִּכְתִיב (שְׁמוֹת כד, יב): "וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם"; 'לוּחוֹת' אֵלּוּ עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, 'תּוֹרָה' זֶה מִקְרָא, 'וְהַמִּצְוָה' זוֹ מִשְׁנָה, 'אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי' אֵלּוּ נְבִיאִים וּכְתוּבִים, 'לְהוֹרֹתָם' זֶה תַּלְמוּד, מְלַמֵּד שֶׁכֻּלָּם נִתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי; וְהַתּוֹרָה הִיא כְּמַעְיָן נוֹבֵעַ, שֶׁאֵין

דָּבָר יֵשׁ לוֹ לֵב, וְגַם הָעוֹלָם כְּכֻלּוֹ יֵשׁ לוֹ לֵב, וְזֶה הַלֵּב

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לָהּ סוֹף, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן טו): שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ, לָמָּה? כְּשֵׁם שֶׁיֵּין חֶשְׁבּוֹנוֹ שִׁבְעִים, כָּךְ יֵשׁ שִׁבְעִים פָּנִים בַּתּוֹרָה, לָמָּה נֶאֱמַר בִּקְעָרָה הָאַחַת? כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה הַצְּרִיכָה לִהְיוֹת אַחַת, כְּמָה דְּתֵימָא (בַּמִּדְבָּר טו, טז): תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם, לָמָּה נֶאֱמַר בְּמִזְרָק אֶחָד? שֶׁדִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְדִבְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה כֻּלָּם נִתְּנוּ מֵרוֹעֶה אֶחָד, כֻּלָּם אֵל אֶחָד אָמָרָן לְמֹשֶׁה מִסִּינַי; וְכָל דָּבָר יֵשׁ לוֹ לֵב, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (מִדְרָשׁ תְּהִלִּים, פֶּרֶק יט): הַשָּׁמַיִם יֵשׁ לוֹ לֵב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ד, יא): ״וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמָיִם״; וְכֵן יֵשׁ לֵב לַיָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו, ח): ״קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֵב יָם״; וְגַם הָעוֹלָם כְּכֻלּוֹ יֵשׁ לוֹ לֵב, כִּי בְּכָל פְּרָט מִפְּרָטֵי הָעוֹלָם יֵשׁ לוֹ לֵב, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן לו) עַל הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת א, טז): ״דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי״; הַלֵּב רוֹאֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה״, הַלֵּב שׁוֹמֵעַ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א׳ ג, ט): ״וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ״, הַלֵּב מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת א, טז): ״דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי״, הַלֵּב הוֹלֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ ה, כו): ״לֹא לִבִּי הָלַךְ״, הַלֵּב נוֹפֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳, יז, לב): ״אַל יִפֹּל לֵב אָדָם עָלָיו״, הַלֵּב עוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל כב, יד): ״הֲיַעֲמֹד לִבֵּךְ״, הַלֵּב שָׂמֵחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים טז, ט): ״לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי״; הַלֵּב צוֹעֵק, שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיכָה ב, יח): ״צְעַק לִבָּם אֶל ה׳״, הַלֵּב מִתְנַחֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מ, ב): ״דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם״, הַלֵּב מִצְטַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו, י): ״וְלֹא יֵרַע לְבָבְךָ״, הַלֵּב מִתְחַזֵּק, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ט, יב): ״וַיְחַזֵּק יְהוָ״ה אֶת לֵב פַּרְעֹה״, הַלֵּב מִתְרַכֵּךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ, ג): ״אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם״, הַלֵּב מִתְעַצֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו, ו): ״וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ״; הַלֵּב מִתְפַּחֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כח, סז): ״מִפַּחַד לְבָבְךָ״, הַלֵּב מִשְׁתַּבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נא, יט): ״לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה״, הַלֵּב מִתְגָּאֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ח, יד): ״וְרָם לְבָבֶךָ״, הַלֵּב מְסָרֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ה, כג): ״וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֶה״, הַלֵּב מִתְבַּדֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א׳ יב, לג): ״בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר בָּדָא מִלִּבּוֹ״, הַלֵּב מְהַרְהֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כט, יח): ״כִּי בִשְׁרֵרוּת לִבִּי אֵלֵךְ״, הַלֵּב מְרַחֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מה, ב): ״רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב״, הַלֵּב מְחַשֵּׁב, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יט, כא): ״רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ״, הַלֵּב מִתְאַוֶּה,

שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כא, ג): "תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה לוֹ", הַלֵּב סוֹטֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ז, כה): "אַל יִשְׁטֶ אֶל דְּרָכֶיהָ לִבֶּךָ", הַלֵּב זוֹנֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו, לט): "וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם" וְגוֹ', הַלֵּב נִסְעָד, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יח, ה): "וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם", הַלֵּב נִגְנָב, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם לא, כ): "וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן", הַלֵּב נִכְנָע, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כו, מא): "אוֹ אָז יִכָּנַע לְבָבָם", הַלֵּב מִשְׁתַּדֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לד, ג): "וַיְדַבֵּר עַל לֵב הַנַּעֲרָה", הַלֵּב תּוֹעֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה כא, ד): "תָּעָה לְבָבִי", הַלֵּב חָרֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ ד, יג): "כִּי הָיָה לִבּוֹ חָרֵד", הַלֵּב נֵעוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, ב): "אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר", הַלֵּב אוֹהֵב, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, ה): "וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָ"ה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ". הַלֵּב שׂוֹנֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, יז): "לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ", הַלֵּב מְקַנֵּא, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כג, יז): "אַל יְקַנֵּא לִבְּךָ" וְגוֹ', הַלֵּב נֶחְקָר, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה יז, י): "אֲנִי ה' חֹקֵר לֵב" וְגוֹ', הַלֵּב נִקְרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (יוֹאֵל ב, יג): "וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם", הַלֵּב הוֹגֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מט, ד): "וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת", הַלֵּב הוּא כְּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה כ, ט): "וְהָיָה בְּלִבִּי כְּאֵשׁ", הַלֵּב הוּא כְּאֶבֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לו, כו): "וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן", הַלֵּב שָׁב בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־ב׳ כג, כה): "אֲשֶׁר שָׁב אֶל הַוָ"ה בְּכָל לְבָבוֹ". הַלֵּב חָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ו): "כִּי יֵחַם לְבָבוֹ", הַלֵּב מֵת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ כה, לז): "וַיָּמָת לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ", הַלֵּב נָמֵס, שֶׁנֶּאֱמַר (יְהוֹשֻׁעַ ז, ה): "וַיִּמַּס לְבַב הָעָם", הַלֵּב מְקַבֵּל דְּבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ו, ו): "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ", הַלֵּב מְקַבֵּל יִרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה לב, מ): "וְאֶת יִרְאָתִי אֶתֵּן בִּלְבָבָם", הַלֵּב מוֹדֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קיא, א): "אוֹדֶה ה' בְּכָל לֵבָב", הַלֵּב חוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ו, כה): "אַל תַּחְמֹד יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ", הַלֵּב מִתְקַשֶּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כח, יד): "וּמַקְשֶׁה לִבּוֹ", הַלֵּב מֵיטִיב, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים טז, כה): "וַיְהִי כְּטוֹב לְבָם", הַלֵּב עוֹשֶׂה מִרְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי יב, כ): "מִרְמָה בְּלֶב חֹרְשֵׁי רָע", הַלֵּב מִתּוֹכוֹ מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ א, יג): "וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ", הַלֵּב אוֹהֵב שׂוֹחֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה כב, יז): "כִּי אֵין עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ" וְגוֹ', הַלֵּב כּוֹתֵב דְּבָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, ג): "כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ", הַלֵּב חוֹרֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ו, יד): "תַּהְפֻּכוֹת בְּלִבּוֹ חֹרֵשׁ רָע", הַלֵּב מְקַבֵּל מִצְוֹות, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם י, ח): "חָכָם לֵב יִקַּח מִצוֹת", הַלֵּב עוֹשֶׂה זָדוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (עוֹבַדְיָה א, ג): "זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ", הַלֵּב עוֹשֶׂה סְדָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי טז, א): "לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב", הַלֵּב מִתְגַּדֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־ב׳ כה, יט): "וּנְשָׂאֲךָ לִבְּךָ", הֲוֵי "דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם לִבִּי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי" וְגוֹ'; וְזֶה

שֶׁל הָעוֹלָם הוּא קוֹמָה שְׁלֵמָה עִם פָּנִים וְיָדַיִם וְרַגְלַיִם וְכוּ׳, אֲבָל הַצִּפֹּרֶן שֶׁל הָרֶגֶל שֶׁל אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם הוּא מְלֻבָּב (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: "הַארְצִיקֶער") יוֹתֵר מִלֵּב שֶׁל אַחֵר. וְזֶה הָהָר עִם הָאֶבֶן וְהַמַּעְיָן הַנַּ"ל עוֹמֵד בְּקָצֶה אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם וְזֶה הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּקָצֶה אַחֵר שֶׁל הָעוֹלָם, וְזֶה הַלֵּב הַנַּ"ל עוֹמֵד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל וְכוֹסֵחַ וּמְשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד מְאֹד מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם הוּא קוֹמָה שְׁלֵמָה עִם פָּנִים וְיָדַיִם וְרַגְלַיִם וְכוּ׳; כִּי כָּל פְּרָט מִפְּרָטֵי הַבְּרִיאָה כָּלוּל מִלֵּב כַּנַּ"ל, אֲבָל הַצִּפֹּרֶן שֶׁל הָרֶגֶל שֶׁל אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם הוּא מְלֻבָּב (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: 'הַארְצִיקֶער') יוֹתֵר מִלֵּב שֶׁל אַחֵר, הַיְנוּ שֶׁהַפָּחוּת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת צִפֹּרֶן לִבּוֹ, יוֹתֵר מְלֻבָּב מִלֵּב שֶׁל כָּל הָאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (דִּבְרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ז׳, סִימָן י׳): אָמַר לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יָמוּת מֹשֶׁה וּמֵאָה כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וְלֹא תִּנָּזֵק צִפָּרְנוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם; כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ לְלֹא כְלוּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה"; וְלָכֵן מָסַר אֶת עַצְמוֹ לְמִיתָה, הָעִקָּר שֶׁלֹּא תִּנָּזֵק צִפֹּרֶן אַחַת שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, כִּי הַצִּפֹּרֶן שֶׁל הָרֶגֶל שֶׁל אוֹתוֹ הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם, הַיְנוּ אֲפִלּוּ הַפָּחוּת מִיִּשְׂרָאֵל, יוֹתֵר מְלֻבָּב מִלֵּב שֶׁל אַחֵר, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּנֵיהֶם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְזֶה הָהָר עִם הָאֶבֶן וְהַמַּעְיָן הַנַּ"ל, הַיְנוּ הַר סִינַי וְהַלּוּחוֹת וְהַמַּעְיָן שֶׁל תּוֹרָה עוֹמֵד בְּקָצֶה אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם, וְזֶה הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּקָצֶה אַחֵר שֶׁל הָעוֹלָם, כִּי כָּךְ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הַבְּרִיאָה, שֶׁיְּקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (תַּנְחוּמָא בְּרֵאשִׁית): מְלַמֵּד שֶׁהִתְנָה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאָמַר לָהֶם: אִם יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲמִשָּׁה סְפָרִים — מוּטָב, וְאִם לָאו — אֲנִי מַחֲזִיר אֶתְכֶם לְתֹהוּ וָבֹהוּ; וְזֶה הַלֵּב הַנַּ"ל עוֹמֵד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל, וְכוֹסֵחַ וּמְשְׁתּוֹקֵק תָּמִיד מְאֹד מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן

גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְצוֹעֵק מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן, וְגַם זֶה הַמַּעְיָן מִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו. וְזֶה הַלֵּב יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי חֲלִישׁוֹת: אַחַת, כִּי הַחֲמָה רוֹדֶפֶת אוֹתוֹ וְשׁוֹרֶפֶת אוֹתוֹ (מֵחֲמַת שֶׁהוּא מִשְׁתּוֹקֵק וְרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּעְיָן), **וַחֲלִישׁוּת הַשְּׁנִיָּה יֵשׁ לוֹ לְהַלֵּב מִן גֹּדֶל הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַגַּעְגּוּעִים שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ וְכוֹסֵף תָּמִיד וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן וְצוֹעֵק וְכוּ' כַּנַּ"ל, כִּי הוּא עוֹמֵד תָּמִיד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל וְצוֹעֵק: "נַא גִּיוַואלְד"** (אֲהָהּ) **וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד, וְצוֹעֵק מְאֹד לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן, וְגַם זֶה הַמַּעְיָן מִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו; הַיְנוּ שֶׁהַתּוֹרָה מִשְׁתּוֹקֶקֶת אֶל הָאָדָם, וְלֵב הָאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק אֶל הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא עִקַּר הַחִיּוּת שֶׁל הָאָדָם, כִּי בִּשְׁבִילָהּ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, וְהַתּוֹרָה טְבוּעָה בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, כִּי הַתּוֹרָה כְּלוּלָה מִדּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, וְלֵב הָאָדָם מִשְׁתּוֹקֵק לְהַשִּׂיג אֶת פְּנִימִיּוּת הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַגְּנוּזָה בָּהּ. וְזֶה הַלֵּב, יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי חֲלִישׁוֹת: אַחַת — כִּי הַחֲמָה רוֹדֶפֶת אוֹתוֹ וְשׁוֹרֶפֶת אוֹתוֹ (מֵחֲמַת שֶׁהוּא מִשְׁתּוֹקֵק וְרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הַמַּעְיָן); הַיְנוּ חֹם הַיֵּצֶר רוֹדֵף וְשׂוֹרֵף אוֹתוֹ, כִּי כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִכָּנֵס בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הַיֵּצֶר הָרָע שׂוֹנְאוֹ לְאֵשׁ, רוֹדֵף וְשׂוֹרֵף אוֹתוֹ, שֶׁיִּבְרַח מֵהַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת אֵשׁ. וְזֶה גּוֹרֵם לוֹ חֲלִישׁוּת גְּדוֹלָה, כִּי אֵשׁ הַיֵּצֶר מִתְגַּבֶּרֶת מְאֹד מְאֹד עַל הָאָדָם, וְהוּא רוֹצֶה לְכַלּוֹת אוֹתָהּ לְגַמְרֵי. וַחֲלִישׁוּת הַשְּׁנִיָּה יֵשׁ לוֹ לְהַלֵּב מִן גֹּדֶל הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַגַּעְגּוּעִים, שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ וְכוֹסֵף תָּמִיד וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ אֶל אוֹתוֹ הַמַּעְיָן וְצוֹעֵק וְכוּ' כַּנַּ"ל, כִּי הוּא עוֹמֵד תָּמִיד כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן הַנַּ"ל, וְצוֹעֵק: "נַא גִּיוַואלְד", (בִּטּוּי צְעָקָה בְּאִידִישׁ כְּמוֹ "אֲהָהּ"), וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו מְאֹד כַּנַּ"ל; הַיְנוּ מֵרֹב הִשְׁתּוֹקְקוּת וְכִסּוּפִין וְגַעְגּוּעִין שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ לָגֶשֶׁת אֶל הַמַּעְיָן, זֶה מַחֲלִישׁ אוֹתוֹ מְאֹד, [וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן עח); כִּי כְּשֶׁאִישׁ

מְאֹד כַּנַ״ל, וּכְשֶׁצָּרִיךְ לָנוּחַ קְצָת שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֲרִיכַת־הָרוּחַ קְצָת (שֶׁקּוֹרִין ״אָפּ־סָאפִּין״), אֲזַי בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו וּמֵגֵן עָלָיו מִן הַחַמָּה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נַיְחָא קְצָת, וְגַם אָז בְּשָׁעַת נַיְחָא הוּא מִסְתַּכֵּל גַּם־כֵּן כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן וּמִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו. אַךְ מֵאַחַר שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו כָּל־כָּךְ מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶל הַמַּעְיָן? אַךְ כְּשֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הָהָר, אֲזַי אֵינוֹ רוֹאֶה הַשִּׁפּוּעַ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל עַל

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַיִּשְׂרְאֵלִי בּוֹעֵר בְּלִבּוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יֵשׁ בְּאֶפְשָׁרִי לִהְיוֹת אוֹקִיד כָּל גּוּפָא, כִּי מֵרֹב הַהִשְׁתּוֹקְקוּת, הָאָדָם יָכוֹל לְהִשָּׂרֵף וְצָרִיךְ צִמְצוּם, וְכֵן הוּא (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עו); כִּי נַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם שׁוֹקֶקֶת תָּמִיד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַךְ שֶׁהוּא בְּלֹא זְמַן וָשֵׂכֶל, וְהוּא תָּמִיד בִּבְחִינַת צְמָאוֹן וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם]. וּכְשֶׁצָּרִיךְ לָנוּחַ קְצָת, שֶׁיִּהְיֶה לוֹ אֲרִיכַת הָרוּחַ קְצָת (שֶׁקּוֹרִין ׳אָפּ סָאפִּין׳) [נְשִׁימַת רְוָחָה], אֲזַי בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו, וּמֵגֵן עָלָיו מִן הַחַמָּה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נַיְחָא קְצָת. [הַצִּפּוֹר זֶה הַצַּדִּיק, בְּסוֹד (תְּהִלִּים פד, ג): ״נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת הַוָ״ה, לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי, גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַּיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ״ וְגוֹ׳; הַיְנוּ כְּשֶׁיֵּשׁ לָאָדָם כִּסּוּפִין עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכִמְעַט שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ מֵרֹב כִּסּוּפִין וּכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי הַצִּפּוֹר שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, מוֹצֵא בְּשְׂבִילוֹ בַּיִת לְהִסְתַּתֵּר שָׁם]; וְגַם אָז בְּשָׁעַת נַיְחָא, הוּא מִסְתַּכֵּל גַּם־כֵּן כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן וּמִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו, כִּי בַּר יִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת בְּלִי הַתּוֹרָה, וְתָמִיד מִשְׁתּוֹקֵק וְכוֹסֵף לְהַגִּיעַ אֶל הָהָר שֶׁבּוֹ הָאֶבֶן, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא הַמַּעְיָן, בְּסוֹד (יוֹאֵל ד, יח): ״וּמַעְיָן מִבֵּית הַוָ״ה יֵצֵא, וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים״, אֲפִלּוּ אִלּוּ שָׁנָפְלוּ בִּשְׁטוּת, שֶׁאִלּוּ עֲבֵרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם מִשָּׁם הַנְּשָׁמָה מִשְׁתּוֹקֶקֶת אַחַר הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חִיּוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אַךְ מֵאַחַר שֶׁהוּא מִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיו כָּל־כָּךְ, מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ הוֹלֵךְ אֶל הַמַּעְיָן? אַךְ כְּשֶׁרוֹצֶה לֵילֵךְ וּלְהִתְקָרֵב אֶל הָהָר, אֲזַי אֵינוֹ רוֹאֶה הַשִּׁפּוּעַ, וְאֵינוֹ יָכוֹל

הַמַּעְיָן, וְאִם לֹא יִסְתַּכֵּל עַל הַמַּעְיָן אֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ, כִּי עִקַּר חִיּוּתוֹ הוּא מִן הַמַּעְיָן, וּכְשֶׁעוֹמֵד כְּנֶגֶד הָהָר אֲזַי הוּא רוֹאֶה רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ שֶׁל הָהָר שֶׁשָּׁם עוֹמֵד הַמַּעְיָן, אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁיֵּלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶל הָהָר, אֲזַי נֶעְלָם מֵעֵינָיו רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ (וְזֶה מוּבָן בְּחוּשׁ) **וַאֲזַי אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַמַּעְיָן, וַאֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וּכְשֶׁזֶּה הַלֵּב הָיָה מִסְתַּלֵּק חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי הַלֵּב הוּא הַחִיּוּת שֶׁל כָּל דָּבָר, וּבְוַדַּאי אֵין קִיּוּם בְּלֹא לֵב, וְעַל־כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַמַּעְיָן, רַק עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְצוֹעֵק כַּנַּ"ל.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמַּעְיָן, כִּי כָּךְ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הַבְּרִיאָה, שֶׁהָאָדָם יַעֲמֹד מְנֻגָּד, כִּי אִם יָבוֹא סָמוּךְ, כְּבָר לֹא יִרְאֶה שׁוּם דָּבָר, וּכְכָל שֶׁאָדָם עוֹמֵד רָחוֹק, אָז הוּא רוֹאֶה אֶת הַקְּדֻשָּׁה בְּאוֹר אֱלֹקִי, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה לא, ב): "מֵרָחוֹק הֲוָיָ"ה נִרְאָה לִי, וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ, עַל־כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד"; כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד מֵרָחוֹק, אָז נִתְגַּלֶּה אֵלָיו הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמִתְעוֹרֶרֶת בּוֹ הַתְּשׁוּקָה אַהֲבַת עוֹלָם, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו חֶסֶד, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּהַר סִינַי (שְׁמוֹת כ, טו): "וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק"; כִּי מֵרֹב הַקּוֹלוֹת וְהַלַּפִּידִים וְהָאוֹר פָּחֲדוּ לָגֶשֶׁת, כִּי כָּכָל שֶׁאָדָם יוֹתֵר רָחוֹק, הוּא רוֹאֶה אֶת הָאוֹר, וְלָכֵן הָיָה צָרִיךְ לַעֲמֹד מֵרָחוֹק, כִּי אִם הָיָה מִתְקָרֵב, לֹא הָיָה רוֹאֶה כְּלוּם, כְּמוֹ כָּל דָּבָר שֶׁהוּא עַל רֹאשׁ הָהָר, כָּל זְמַן שֶׁהוּא רָחוֹק, הוּא רוֹאֶה אֶת זֶה, אֲבָל כְּכָל שֶׁהוּא מִתְקָרֵב, כְּבָר אֵינוֹ רוֹאֶה שׁוּם דָּבָר. וְאִם לֹא יִסְתַּכֵּל עַל הַמַּעְיָן, אֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ, כִּי עִקַּר חִיּוּתוֹ הוּא מִן הַמַּעְיָן, שֶׁשָּׁם הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא חִיּוּת שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁעוֹמֵד כְּנֶגֶד הָהָר, אֲזַי הוּא רוֹאֶה רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ שֶׁל הָהָר, שֶׁשָּׁם עוֹמֵד הַמַּעְיָן, אֲבָל תֵּכֶף כְּשֶׁיֵּלֵךְ וְיִתְקָרֵב אֶל הָהָר, אֲזַי נֶעְלָם מֵעֵינָיו רֹאשׁ הַשִּׁפּוּעַ, (וְזֶה מוּבָן בְּחוּשׁ), וַאֲזַי אֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַמַּעְיָן, וַאֲזַי תֵּצֵא נַפְשׁוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, וּכְשֶׁזֶּה הַלֵּב הָיָה מִסְתַּלֵּק, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי יִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי הַלֵּב הוּא הַחִיּוּת שֶׁל כָּל דָּבָר, וּבְוַדַּאי אֵין קִיּוּם בְּלֹא לֵב,

וְזֶה הַמַּעְיָן אֵין לוֹ זְמַן, כִּי זֶה הַמַּעְיָן אֵינוֹ בְּתוֹךְ הַזְּמַן כְּלָל, אַךְ עִקַּר הַזְּמַן שֶׁל הַמַּעְיָן הוּא רַק מַה שֶּׁהַלֵּב נוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם לִהְיוֹת נִגְמָר וְנִפְסָק, וַאֲזַי כְּשֶׁיִּגָּמֵר הַיּוֹם לֹא יִהְיֶה זְמַן לְהַמַּעְיָן וְיִסְתַּלֵּק חַס וְשָׁלוֹם, וַאֲזַי יִסְתַּלֵּק הַלֵּב חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל וְיִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל, וַאֲזַי סָמוּךְ לִגְמַר הַיּוֹם, אֲזַי

נַחֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְהַלֵּב מְקַבֵּל חִיּוּת מֵהַתּוֹרָה, וְעַל הַתּוֹרָה נֶאֱמַר (יִרְמְיָה לג, כה): "אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי", וְעַל־כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ אֶל הַמַּעְיָן, רַק עוֹמֵד בְּנֶגְדּוֹ, וּמִתְגַּעְגֵּעַ וְצוֹעֵק כַּנַּ"ל, שֶׁדָּבָר זֶה סוֹבֵב עַל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁבִּפְנִימִיּוּת לִבָּבוֹ הוּא מִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַךְ מֵאַחַר שֶׁהוּא צָרִיךְ לַעֲמֹד בִּרְחוֹק מָקוֹם, וְלֹא כָּל אֶחָד יָכוֹל לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו חֲלִישׁוּת, וְהוּא נֶחְלָשׁ וְנִתְרַחֵק לְגַמְרֵי. וְזֶה הַמַּעְיָן אֵין לוֹ זְמַן, כִּי זֶה הַמַּעְיָן אֵינוֹ בְּתוֹךְ הַזְּמַן כְּלָל, כִּי הַתּוֹרָה הִיא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵינָהּ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּשׁוּם זְמַן, וְלָכֵן לֹא שַׁיָּךְ לְהַגִּיד, שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה אֲנִי לֹא יָכוֹל לִלְמֹד תּוֹרָה, וּבַזְּמַן הַזֶּה אֲנִי כֵּן יָכוֹל לִלְמֹד תּוֹרָה, מֵאַחַר שֶׁמַּעְיַן הַתּוֹרָה אֵינוֹ בְּשׁוּם זְמַן כְּלָל, אַךְ עִקַּר הַזְּמַן שֶׁל הַמַּעְיָן, הוּא רַק מַה שֶּׁהַלֵּב נוֹתֵן לוֹ בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּרָא כָּל יוֹם, וְכָל יוֹם יֵשׁ לוֹ אֶת הַשֶּׁפַע שֶׁלּוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַחֲזִיר לָאָדָם חִיּוּת בְּיוֹם זֶה דַּיְקָא, כִּי בְּכָל יוֹם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מַחֲזִיר לְהָאָדָם אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְהַלֵּב מַתְחִיל לִחְיוֹת מֵחָדָשׁ בְּכָל יוֹם, וְהוּא בְּעַצְמוֹ נוֹתֵן אֶת הַחִיּוּת לְהַיּוֹם, וְזֶה שֶׁהַתּוֹרָה מְסַיֶּמֶת, בָּאוֹת ל' וּמַתְחֶלֶת בָּאוֹת ב', לְהוֹרוֹת שֶׁעִקַּר חִיּוּת הָאָדָם הִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא ל"ב, הַיְנוּ לִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם וְלִבּוֹ שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְהַלֵּב נוֹתֵן מַתָּנָה לְהַמַּעְיָן, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה, כִּי הַבְּרִיאָה אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהִתְקַיֵּם בִּלְי הַתּוֹרָה, וְלִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם חוֹמֵד לְהַתּוֹרָה, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם לִהְיוֹת נִגְמַר וְנִפְסָק, וַאֲזַי כְּשֶׁיִּגָּמֵר הַיּוֹם, לֹא יִהְיֶה זְמַן לְהַמַּעְיָן וְיִסְתַּלֵּק, חַס וְשָׁלוֹם, וַאֲזַי יִסְתַּלֵּק הַלֵּב, חַס וְשָׁלוֹם, כַּנַּ"ל, וְיִתְבַּטֵּל כָּל הָעוֹלָם, חַס וְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל, וַאֲזַי סָמוּךְ לִגְמַר הַיּוֹם, אֲזַי מַתְחִילִים

מַתְחִילִים לְטַל רְשׁוּת זֶה מִזֶּה, (שֶׁקּוֹרִין "גִיזֶעגִינֶען") (לְהִפָּרֵד)
וּמַתְחִילִין לוֹמַר חִידוֹת וְשִׁירִים (שֶׁקּוֹרִין "לִידֶער") **נִפְלָאִים זֶה לָזֶה** (בְּאַהֲבָה רַבָּה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד).

וְזֶה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת הַנַּ"ל יֵשׁ לוֹ הַשְׂגָּחָה עַל זֶה
וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם בְּסוֹפוֹ מַמָּשׁ לִהְיוֹת נִגְמָר וְנִפְסָק,
אֲזַי זֶה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת הוּא נוֹתֵן בְּמַתָּנָה יוֹם אֶחָד

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְטַל רְשׁוּת זֶה מִזֶּה (שֶׁקּוֹרִין 'גִיזֶעגִינֶען') [אֲחוּלִים וּבִרְכוֹת פְּרֶדָה], וּמַתְחִילִין לוֹמַר חִדּוֹת וְשִׁירִים (שֶׁקּוֹרִין 'לִידֶער') נִפְלָאִים זֶה לָזֶה (בְּאַהֲבָה רַבָּה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד), הַיְנוּ בְּעֵת גְּמַר הַיּוֹם זַכֵּי הָרְאוּת וְזַכֵּי הַשְׁמִיעָה רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אֵיךְ שֶׁהַלֵּב וְהַמַּעְיָן מִתְפָּרְדִים, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא בְּרִיאָה חֲדָשָׁה, וְאִם בְּנֵי־אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁאֵין לָהֶם רַק הַיּוֹם הַזֶּה, הָיוּ שׁוֹמְרִים מְאֹד מְאֹד עַל הַיּוֹם, וְלֹא הָיוּ מְבַטְּלִים אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר בְּהֶבֶל וָרִיק. וְלָכֵן גָּלָה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל סוֹד נִפְלָא (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ערב) עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז): "הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ"; אִם אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, עֲלֵיכֶם לָדַעַת שֶׁאֵין לָכֶם רַק הַיּוֹם הַזֶּה. וְזֶה הָיָה מֵקֶל מְאֹד מְאֹד לְהָאָדָם, שֶׁיִּזְכֶּה לְהַרְבּוֹת בְּכָל יוֹם וָיוֹם מִצְוֹות וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְלַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד עִם הַזּוּלַת. וְהָעוֹלֶה עַל הַכֹּל לְהַתְמִיד בִּלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם הוּא מַתָּנָה מְיֻחֶדֶת שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נוֹתֵן לְהָאָדָם, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְמַלֵּא אֶת הַיּוֹם, וְלָכֵן בְּעֵת שֶׁמִּתְפָּרְדִים בְּסוֹף הַיּוֹם הַלֵּב מֵהַמַּעְיָן, וְהַמַּעְיָן מֵהַלֵּב, אָז יֵשׁ בֵּינֵיהֶם הִשְׁתּוֹקְקוּת גְּדוֹלָה, וְכִמְעַט שֶׁיּוֹצֵא הַחִיּוּת מֵהַלֵּב, כִּי הֲרֵי מִי יוֹדֵעַ אִם יַחֲזִירוּ לוֹ עוֹד יוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזֶה שֶׁמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיְחִי רכ.): זַכָּאֵי חַסִידֵי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מִסְתַּכְּלֵי בִּלְבַּיְהוּ כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא מִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא, וְעָבְדִין תִּיאַבוּתָא שְׁלֵימְתָא קָמֵי מָארֵיהוֹן, וְלָא יְצָטָרְכוּן לְמִלָּה אַחֲרָא, זַכָּאָה חוּלְקֵהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְזֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת הַנַּ"ל יֵשׁ לוֹ הַשְׂגָּחָה עַל זֶה, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַיּוֹם בְּסוֹפוֹ מַמָּשׁ לִהְיוֹת נִגְמַר וְנִפְסָק, אֲזַי זֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת הוּא נוֹתֵן בְּמַתָּנָה

לְהַלֵּב הַנַּ״ל וְהַלֵּב נוֹתֵן הַיּוֹם לְהַמַּעְיָן, וַאֲזַי שׁוּב יֵשׁ זְמַן לְהַמַּעְיָן. וּכְשֶׁזֶּה הַיּוֹם הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא מִשָּׁם, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ גַּם־כֵּן בְּחִידוֹת וְשִׁירִים נִפְלָאִים מְאֹד (שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת) **וְיֵשׁ שְׁנוּיִים בֵּין הַיָּמִים, כִּי יֵשׁ יוֹם רִאשׁוֹן בַּשָּׁבוּעַ וְיוֹם שֵׁנִי וְכוּ׳, וְכֵן יֵשׁ רָאשֵׁי־חֳדָשִׁים וְיָמִים־טוֹבִים.**

וְכָל הַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ לְהָאִישׁ־חֶסֶד־שֶׁל־אֱמֶת, הַכֹּל עַל יָדֵי (הַיְנוּ הַכְּבַד־פֶּה שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה) **כִּי אֲנִי הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יוֹם אֶחָד לְהַלֵּב הַנַּ״ל, וְהַלֵּב נוֹתֵן הַיּוֹם לְהַמַּעְיָן, וַאֲזַי שׁוּב יֵשׁ זְמַן לְהַמַּעְיָן, וּכְשֶׁזֶּה הַיּוֹם הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא מִשָּׁם, אֲזַי הוּא הוֹלֵךְ גַּם־כֵּן בְּחִידוֹת וְשִׁירִים נִפְלָאִים מְאֹד (שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת), וְיֵשׁ שְׁנוּיִים בֵּין הַיָּמִים, כִּי יֵשׁ יוֹם אֶחָד בַּשָּׁבוּעַ וְיוֹם שֵׁנִי וְכוּ׳, וְכֵן יֵשׁ רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְיָמִים טוֹבִים; כִּי (תְּהִלִּים פט, ב): ״חַסְדֵי הַוָ״ה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר וָדֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי, כִּי אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, שָׁמַיִם תָּכִן אֱמוּנָתְךָ בָהֶם״; הַיְנוּ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה עוֹמֶדֶת עַל חֶסֶד, וְזוֹ שָׁרָה שִׁיר נִפְלָא בְּכָל יוֹם וָיוֹם, מִדּוֹר דּוֹר, וְזֶה שִׁיר הָאֱמוּנָה, לְהַחְדִּיר בַּבְּרִיאָה אֱמוּנָתוֹ וְחַסְדּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן יֵשׁ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר אִישׁ חֶסֶד שֶׁהוּא הַצַּדִּיק, שֶׁמְּקַבֵּץ אֶת כָּל הַחֲסָדִים, שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹשִׂים, וְהוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה לְלַמֵּד זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לְהִתְחַזֵּק, וּלְהַמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת חֲסָדִים, אֲשֶׁר עַל זֶה עוֹמֶדֶת כָּל הַבְּרִיאָה, וּבְכָל יוֹם מִשְׁתַּנֶּה הַחֶסֶד כְּפִי הַיּוֹם, כִּי הַחֶסֶד שֶׁל יְמֵי הַחֹל זֶה חֶסֶד אֶחָד, וְהַחֶסֶד שֶׁל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים זֶה חֶסֶד שֵׁנִי, וְכֵן יֵשׁ הֶפְרְשִׁים שֶׁל חֶסֶד בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְכֵן בֵּין שַׁבָּת לְשַׁבָּת וּבֵין כָּל חַג וְחַג, וּבֵין כָּל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, כִּי הַחֶסֶד מִשְׁתַּנֶּה בְּכָל פַּעַם בְּאֹפֶן אַחֵר. וְכָל הַזְּמַן שֶׁיֵּשׁ לְהָאִישׁ חֶסֶד שֶׁל אֱמֶת, הַכֹּל עַל יָדֵי (הַיְנוּ הַכְּבַד פֶּה, שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה), כִּי אֲנִי הוֹלֵךְ וּמְקַבֵּץ כָּל הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת, אֲשֶׁר

הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת אֲשֶׁר מֵהֶם הִתְהַוּוּת הַזְּמַן כַּנַּ"ל. (וְעַל־כֵּן הוּא חָכָם יוֹתֵר, אֲפִלּוּ מֵהֶחָכָם הַנַּ"ל, שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה, כִּי כָּל עִקַּר הַזְּמַן וְהַיָּמִים כֻּלָּם נִתְהַוִּים עַל־יָדוֹ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי כִּבּוּד־פֶּה, שֶׁהוּא מְקַבֵּץ הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת אֲשֶׁר מִשָּׁם הַזְּמַן, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת, וְהוּא נוֹתֵן יוֹם לַלֵּב, וְהַלֵּב נוֹתֵן לְהַמַּעְיָן, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי זֶה נִתְקַיְּמִים כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. נִמְצָא שֶׁעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן עִם הַחִידוֹת וְשִׁירִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת, הַכֹּל עַל־יְדֵי הַכִּבּוּד־פֶּה).

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מִזֶּה הָאִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת, שֶׁאֲנִי יָכוֹל לוֹמַר חִידוֹת וְשִׁירִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת (כִּי כָּל הַזְּמַן עִם הַחִידוֹת וְהַשִּׁירִים נִתְהַוִּים עַל־יָדוֹ כַּנַּ"ל) **וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי. וְנַעֲשֶׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה מְאֹד** ("הילוא גיטאן"):

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֵהֶם הִתְהַוּוּת הַזְּמַן כַּנַּ"ל (וְעַל־כֵּן הוּא חָכָם יוֹתֵר אֲפִלּוּ מֵהֶחָכָם הַנַּ"ל, שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹ אֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּרְצֶה, כִּי כָּל עִקַּר הַזְּמַן וְהַיָּמִים כֻּלָּם נִתְהַוִּים עַל יָדוֹ, הַיְנוּ עַל־יְדֵי הַכִּבּוּד פֶּה, שֶׁהוּא מְקַבֵּץ הַחֲסָדִים שֶׁל אֱמֶת אֲשֶׁר מִשָּׁם הַזְּמַן, וּמֵבִיא אוֹתָם אֶל הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, וְהוּא נוֹתֵן יוֹם לַלֵּב, וְהַלֵּב נוֹתֵן לְהַמַּעְיָן, אֲשֶׁר עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַיְּמִים כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הִתְהַוּוּת הַזְּמַן עִם הַחִדּוֹת וְשִׁירִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת, הַכֹּל עַל־יְדֵי הַכִּבּוּד פֶּה); כִּי לְבַסּוֹף הַכֹּל בָּא אֶל רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שְׁמוֹת ד, י): "כִּי כְבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי", כִּי אֲפִלּוּ שְׁאָר הַצַּדִּיקִים צְרִיכִים לְהַגִּיעַ אֵלָיו, נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מִזֶּה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת שֶׁאֲנִי יָכוֹל לוֹמַר חִדּוֹת וְשִׁירִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם כָּל הַחָכְמוֹת (כִּי כָּל הַזְּמַן עִם הַחִדּוֹת וְהַשִּׁירִים נִתְהַוִּים עַל יָדוֹ כַּנַּ"ל), וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְנַעֲשֶׂה שָׁם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה מְאֹד (הילוא גיטאן) [בְּטוּי שִׂמְחָה]; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה בָּעוֹלָם כְּמוֹ שִׂמְחָה זוֹ, שֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשׁוֹמֵעַ

כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ הַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְלָנוּ אַחֲרֵי־כֵן, בַּבֹּקֶר חָזְרוּ הַזּוּג כַּנַּ״ל וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים וְכוּ׳ אַחֲרֵי הַבֶּעטֶלִיר שֶׁהָיָה צָוְארוֹ עָקֹם. בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא וְאָמַר הִנֵּנִי וְכוּ׳. בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי,

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אֶת הַחִדּוֹת וְאֶת הַשִּׁירִים שֶׁל כָּל יוֹם וָיוֹם, שֶׁעוֹלֶה נַחַת רוּחַ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי הַמִּצְווֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלּוֹ, וְזֶה הָאִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּכָל דּוֹר, הֶהְכְרֵחַ לָהֶם לְקַבֵּל אֶת כֻּלָּם מֵהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה מְאֹד, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, אֲשֶׁר נִרְאֶה כִּכְבֵד פֶּה, אֲבָל בֶּאֱמֶת כָּל הָעֲשִׂירוּת וְהַחִדּוֹת בָּאִים מִמֶּנּוּ. כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ הַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם זֶה בְּרִיאָה חֲדָשָׁה, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יֵשׁ אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁלּוֹ, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא שְׁמִינִי): אֵין הַשִּׂמְחָה מַמְתֶּנֶת לָאָדָם, לֹא כָּל מִי שֶׁשָּׂמֵחַ הַיּוֹם שָׂמֵחַ לְמָחָר, [וְלָכֵן מַדְגִּישׁ רַבֵּנוּ זַ״ל כָּאן: כְּשֶׁנֶּאֶמְרוּ הַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם], וְלָנוּ אַחֲרֵי־כֵן, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ט׳, סִימָן ג׳) עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית א, לא): ״וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד״ וְהִנֵּה טוֹב שֵׁנָה, וְכִי יֵשׁ שֵׁנָה טוֹבָה מְאֹד, אֶתְמְהָא? לֹא־כֵן תָּנִינָן: יַיִן וְשֵׁנָה לָרְשָׁעִים, הֲנָאָה לָהֶם וַהֲנָאָה לָעוֹלָם, אֶתְמְהָא? אֶלָּא יֵשׁ אָדָם יָשֵׁן קִמְעָה, הוּא עוֹמֵד וְיָגֵעַ בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה; נִמְצָא, שֶׁכָּל יוֹם וָיוֹם אַחַר עֲבוֹדָה שֶׁעָבַד וְיָגַע בַּתּוֹרָה וַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לָלֶכֶת לִישֹׁן, כְּדֵי לְצָבֹר כֹּחַ חָדָשׁ עַל יוֹם הַבָּא. בַּבֹּקֶר חָזְרוּ הַזּוּג כַּנַּ״ל, וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים וְכוּ׳; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם מִתְעוֹרֵר מֵהַשֵּׁנָה, אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד): צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בָּעֶלְמָא דְּאָתֵי, וּלְהַתְחִיל לְהִשְׁתּוֹקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ אַחַר הַצַּדִּיק, וְלָכֵן הַזּוּג הִתְגַּעְגְּעוּ אַחֲרֵי הַבֶּעטֶלִיר שֶׁהָיָה צָוְארוֹ עָקֹם, שֶׁעָוֶר לָהֶם בְּעֵת שֶׁהָיוּ בְּצָרָה. בְּתוֹךְ כָּךְ וְהִנֵּה הוּא בָּא, כִּי בָּרֵעַ שֶׁמִּשְׁתּוֹקְקִים אַחֲרֵי הַצַּדִּיק — הַצַּדִּיק בָּא, וְאָמַר הִנֵּנִי וְכוּ׳, **בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, עַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי**; כִּי קֹדֶם הַצַּדִּיק מְבָרֵךְ בְּעַיִן יָפָה, וְאַחַר־כָּךְ הוּא נוֹתֵן בְּמַתָּנָה אֶת מַה שֶּׁבֵּרַךְ,

וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ לִי צַוָּאר עָקֹם, אֵין צַוָּארִי עָקֹם כְּלָל. אַדְרַבָּא, יֵשׁ לִי צַוָּאר שָׁוֶה מְאֹד; צַוָּאר יָפֶה מְאֹד, רַק שֶׁיֵּשׁ הַבְלֵי־עוֹלָם, וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וָרוּחַ, (שֶׁקּוֹרִין "דּוּךְ") **בְּהַבְלֵי־עוֹלָם** (וּמֵחֲמַת זֶה נִדְמֶה שֶׁצַּוָּארוֹ עָקֹם, כִּי הוּא מְעַקֵּם צַוָּארוֹ מֵהַבְלֵי־עוֹלָם וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וָרוּחַ בְּהַבְלֵי־עוֹלָם), **אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי צַוָּאר יָפֶה מְאֹד; צַוָּאר**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְאָמַר לָהֶם: **וְאַתֶּם סוֹבְרִים שֶׁיֵּשׁ לִי צַוָּאר עָקֹם? אֵין צַוָּארִי עָקֹם כְּלָל, אַדְרַבָּה, יֵשׁ לִי צַוָּאר שָׁוֶה מְאֹד, צַוָּאר יָפֶה מְאֹד** [אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סִפְּרוּ בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל דִּבּוּרִים אֵלּוּ, לִטֵּף אֶת צַוָּארוֹ, וְהִדְגִּישׁ וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: "אַדְרַבָּה, אִיךְ הָאבּ זֵייֶער אַ גְלַייכֶען הַאלְדְז זֵייֶער אַ שֵׁיינֶעם הַאלְדְז" (אַדְרַבָּה, יֵשׁ לִי צַוָּאר יָשָׁר, צַוָּאר מְאֹד יָפֶה). וְהֵבִינוּ אֵיךְ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל מְדַבֵּר מֵעַצְמוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת כָּל הַבֶּעטְלֶירְס זֶה בֶּעטְלֶיר אֶחָד, שֶׁסּוֹבֵב עַל רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ, וְדוֹ"ק], **רַק שֶׁיֵּשׁ הֶבְלֵי עוֹלָם, וַאֲנִי אֵינִי רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וְרוּחַ** (שֶׁקּוֹרִין 'דּוּךְ'), [נְשִׁיפַת אֲוִיר הַחוּצָה] **בְּהַבְלֵי עוֹלָם** (וּמֵחֲמַת זֶה נִדְמֶה שֶׁצַּוָּארוֹ עָקֹם, כִּי הוּא מְעַקֵּם צַוָּארוֹ מֵהַבְלֵי עוֹלָם, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהוֹצִיא שׁוּם הֶבֶל וָרוּחַ בְּהַבְלֵי עוֹלָם); כִּי גְּדוֹלֵי מֻבְחֲרֵי הַצַּדִּיקִים כָּל־כָּךְ דְּבוּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁהֵם נִכְלָלִים בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין לָהֶם שׁוּם שַׁיָּכוּת אֶל הַבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם לֹא רוֹצִים לְהַנִּיחַ אֲפִלּוּ הֶבֶל פֶּה בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הֵם כָּל־כָּךְ דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהֵם לֹא רוֹצִים שׁוּם שַׁיָּכוּת כְּלָל אֶל כָּל דָּבָר שֶׁשַּׁיָּךְ לְזֶה הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן הֵם נִרְאִים כְּאִלּוּ יֵשׁ לָהֶם צַוָּאר עָקֹם, כִּי הֵם מְעַקְּמִים אֶת הַצַּוָּאר שֶׁבּוֹ נוֹשְׁפִים אֲוִיר, וְהֵם נוֹשְׁפִים אֱלֹקוּת, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י"ד, סִימָן ט'): עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה שֶׁאָדָם נוֹשֵׁם, צָרִיךְ לְקַלֵּס לַבּוֹרֵא, מַאי טַעֲמָא (תְּהִלִּים קנ): "כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ", [הַיְנוּ אַל תִּקְרֵי כָּל הַנְּשָׁמָה, אֶלָּא] כָּל הַנְּשִׁימָה תְּהַלֵּל יָהּ; וְכֵן אָמְרוּ (דְּבָרִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן לז): עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה שֶׁאָדָם מַעֲלֶה חַיָּב לְקַלֵּס אֶת יוֹצְרוֹ, מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קנ): "כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ"; **אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי**

נִפְלָא מְאֹד, כִּי יֵשׁ לִי קוֹל נִפְלָא מְאֹד, וְכָל מִינֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהֵם קוֹל בִּלְאׇ דִּבּוּר, כֻּלָּם אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלִי, כִּי יֵשׁ לִי צַוָּאר וְקוֹל נִפְלָא מְאֹד. וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מֵאוֹתָהּ הַמְּדִינָה.

כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁהֵם בְּקִיאִים מְאֹד בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה, (שֶׁקּוֹרִין "מָאזִיקָא"), **וְכֻלָּם עוֹסְקִים שָׁם בְּחָכְמָה זוֹ, וַאֲפִלּוּ בָּנִים קְטַנִּים, וְאֵין שָׁם קָטָן שֶׁלֹּא יוּכַל לְנַגֵּן עַל אֵיזֶה כְּלִי־שִׁיר, וְהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה הוּא חָכָם גָּדוֹל בִּמְדִינָה אַחֶרֶת**

צַוָּאר יָפֶה מְאֹד, צַוָּאר נִפְלָא מְאֹד, כִּי יֵשׁ לִי קוֹל נִפְלָא מְאֹד וְכָל מִינֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהֵם קוֹל בִּלְאׇ דִּבּוּר, כֻּלָּם אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלִי, כִּי יֵשׁ לִי צַוָּאר וְקוֹל נִפְלָא מְאֹד; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, יֵשׁ לוֹ דִּבּוּרִים לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמֵּחַ אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, אֲפִלּוּ אֵלּוּ הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים, שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מֵהֶם, גַּם לָהֶם יֵשׁ לוֹ דִּבּוּרִים נִפְלָאִים לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא מְדַבֵּר תָּמִיד מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, אֵיךְ שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוּת בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וּמֵחֲמַת שֶׁבְּנֵי אָדָם אֵינָם רְגִילִים לְדִבּוּרִים אֵלּוּ, עַל־כֵּן נִדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַוָּאר עָקֹם, כִּי אֵין לָהֶם הַשָּׂגָה בְּדִבּוּרִים אֵלּוּ, כִּי כָּל־כָּךְ נִפְלוּ בְּעֵינֵיהֶם, עַד שֶׁנִּדְמֶה לָהֶם שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה, יֵשׁ לוֹ צַוָּאר עָקֹם, אֲבָל בֶּאֱמֶת מִי שֶׁרַק מַטֶּה אָזְנוֹ לִדְבוּרָיו, שׁוֹמֵעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹל נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וְיָכוֹל לְקָרֵב אֶת כֻּלָּם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה שֶׁיֵּשׁ לִי צַוָּאר וְקוֹל נִפְלָא מְאֹד מֵאוֹתָהּ הַמְּדִינָה, כִּי יֵשׁ מְדִינָה שֶׁהֵם בְּקִיאִים מְאֹד בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה (שֶׁקּוֹרִין 'מָאזִיקָא'), וְכֻלָּם עוֹסְקִים שָׁם בְּחָכְמָה זוֹ, וַאֲפִלּוּ בָּנִים קְטַנִּים לוֹמְדִים אֶת הַחָכְמָה הַזּוֹ, וְאֵין שָׁם קָטָן שֶׁלֹּא יוּכַל לְנַגֵּן עַל אֵיזֶה כְּלִי שִׁיר, וְהַקָּטָן שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה הוּא חָכָם גָּדוֹל בִּמְדִינָה אַחֶרֶת בְּאוֹתוֹ

בְּאוֹתוֹ הַחָכְמָה שֶׁל נְגִינָה, וְהַחֲכָמִים וְהַמֶּלֶךְ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה וְהַקַּאפֶּעלְיֵיש (הַמַּקְהֵלוֹת), **הֵם חֲכָמִים מֻפְלָגִים מְאֹד מְאֹד בְּאוֹתוֹ הַחָכְמָה.**

פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בַּנְּגִינָה שֶׁלּוֹ: זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כְּלִי־שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַחָכְמָה שֶׁל נְגִינָה, מֵאַחַר שֶׁהֵם לוֹמְדִים אֶת הַחָכְמָה עוֹד מִימֵי קַטְנוּתָם. וְהַחֲכָמִים וְהַמֶּלֶךְ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה וְהַקַּאפֶּעלְיֵיש [מַקְהֵלוֹת זֶמֶר], הֵם חֲכָמִים מֻפְלָגִים מְאֹד מְאֹד בְּאוֹתוֹ הַחָכְמָה; כִּי אִם הַקְּטַנִּים הֵם חֲכָמִים גְּדוֹלִים בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה יוֹתֵר מִמְּדִינָה אַחֶרֶת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁהַחֲכָמִים הַמֻּפְלָגִים וְהַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה, הֵם מֻפְלָגִים מְאֹד מְאֹד בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה, שֶׁהִיא חָכְמָה מְאֹד עֲמֻקָּה, כִּי עִם נְגִינָה יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כֻּלָּם, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד), שֶׁעַל־יְדֵי נְגִינָה יְכוֹלִים לִבְרֹר הָרוּחַ טוֹבָה, רוּחַ נְבוּאָה מֵעַצְבוּת רוּחַ, וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הַר״ן, סִימָן רעג), שֶׁהַנִּגּוּן הוּא דָּבָר גָּדוֹל וְגָבֹהַּ מְאֹד מְאֹד, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת לֵב הָאָדָם אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. פַּעַם אַחַת יָשְׁבוּ הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה, זֶה סוֹבֵב עַל גְּדוֹלֵי מֻבְחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁמְּקָרְבִים אֶת הֶמּוֹן־עַם אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּמַחְדִּירִים בָּהֶם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה כָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר בַּנְּגִינָה שֶׁלּוֹ; כִּי קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁהֵם קוֹרְאִים אֶת אַנְשֵׁיהֶם לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה נִקְרָא קוֹל הַנְּגִינָה, כַּמּוּבָא (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, אֲפוֹטְרוֹפּוֹס, הֲלָכָה ג׳, אוֹת ה׳); כִּי לְקוֹל הַכְּשֵׁרִים יֵשׁ כֹּחַ גָּדוֹל מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת לֵב הֶמּוֹן עַם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהַפֵּךְ, גַּם לְקוֹלָם הַטָּמֵא שֶׁל הָרְשָׁעִים הָאֶפִּיקוֹרְסִים, יֵשׁ כֹּחַ לְהַרְחִיק אֶת הֶמּוֹן־עַם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְלָכֵן הַחֲכָמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה, שֶׁיָּדְעוּ חָכְמַת הַנְּגִינָה דְּקֻדֻּשָּׁה, לְקָרֵב נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, הַיְנוּ יֵשׁ לוֹ כֹּחַ מְסֻיָּם לְקָרֵב נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאֹפֶן זֶה, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ

עַל כְּלִי־שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר בִּכְלִי־שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כַּמָּה כְּלֵי־שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כָּל כְּלֵי־שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כַּמָּה כְּלֵי־שִׁיר, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ תֹּף מַמָּשׁ, (שֶׁקּוֹרִין "פּוֹיק"), **כְּאִלּוּ מַכִּין בְּתֹף, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּאִלּוּ מוֹרִין בִּקְנֵי־שְׂרֵפָה,** (שֶׁקּוֹרִין "אוּרְמַאטִיס"). **וַאֲנִי הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם. עָנִיתִי אֲנִי**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְנַגֵּן עַל כְּלֵי שִׁיר פְּלוֹנִי, שֶׁיָּכוֹל לְקָרֵב נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאֹפֶן אַחֵר, וְזֶה הִתְפָּאֵר בִּכְלֵי שִׁיר פְּלוֹנִי, אֵיךְ מְקָרְבִים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כַּמָּה כְּלֵי שִׁיר, כִּי יֵשׁ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה דְּרָכִים אֵיךְ לְקָרֵב נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיּוֹדֵעַ לְנַגֵּן עַל כָּל כְּלֵי שִׁיר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת כָּל הַדְּרָכִים אֵיךְ לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כְּלִי שִׁיר פְּלוֹנִי, שֶׁיָּכוֹל לְחַקּוֹת אֶת דֶּרֶךְ זֶה, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ כַּמָּה כְּלֵי שִׁיר, שֶׁיָּכוֹל לְחַקּוֹת כַּמָּה דְּרָכִים, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּמוֹ תֹּף מַמָּשׁ, (שֶׁקּוֹרִין 'פּוֹיק'), כְּאִלּוּ מַכִּין בְּתֹף, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּקוֹלוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת הַקְּלִפָּה לילי"ת שֶׁעוֹלָה תּ"ף, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בְּקוֹלוֹ כְּאִלּוּ מוֹרִין בִּקְנֵי שְׂרֵפָה, (שֶׁקּוֹרִין 'אוּרְמַאטִיס') [תּוֹתָחִים], שֶׁיָּכוֹל לְבַטֵּל בְּפַעַם אַחַת הֲמוֹן קְלִפּוֹת, [כִּי כָּל אֵלּוּ שֶׁהִתְפָּאֲרוּ שֶׁיָּכְלוּ לַעֲשׂוֹת עִם קוֹלָם כָּל מִינֵי נְגִינָה, וְכֵן יְכוֹלִים לְחַקּוֹת כָּל מִינֵי כְּלֵי נְגִינָה, זֶה סוֹבֵב עַל צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים, שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ בְּכֹחוֹ לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָרֶדֶת אֶל הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם, וּלְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ]. וַאֲנִי הַיְנוּ הַבֶּעטְלֶיר עִם הַצַּוָּאר

וְאָמַרְתִּי לָהֶם: קוֹלִי טוֹב יוֹתֵר מִקּוֹלוֹת שֶׁלָּכֶם, וְהָא רְאָיָה: כִּי אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בְּקוֹל נְגִינָה, אִם־כֵּן הוֹשִׁיעוּ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי מְדִינוֹת.

וְאֵלּוּ הַשְּׁתֵּי מְדִינוֹת הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וּבְאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה, אֵין יְכוֹלִים לִישֹׁן, כִּי כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה לַיְלָה, אֲזַי מַתְחִילִים הַכֹּל לִהְיוֹת מְיַלְּלִים בְּקוֹל יְלָלָה, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף. אִם הָיָה מְנָח שָׁם

נַחֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

הֶעָקֹם הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, עָנִיתִי אֲנִי וְאָמַרְתִּי לָהֶם: קוֹלִי טוֹב יוֹתֵר מִקּוֹלוֹת שֶׁלָּכֶם! כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא מִתְפָּאֵר בְּקוֹלוֹ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי הוּא יָכוֹל לְקָרֵב אֶת כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּכְלַל הָעוֹלָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרְנַ"תְּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר, הֲלָכָה ד', אוֹת יח), שֶׁכָּל הַשְּׁבָטִים, שֶׁהֵם כְּלַל הַצַּדִּיקִים עוֹסְקִים גַּם־כֵּן לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים לְקַשֵּׁר קְשָׁרִים וְצִמְצוּמִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עַל יָדָם הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, בְּסוֹד (בְּרֵאשִׁית לז, ז): "וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה", אֲבָל הַצִּמְצוּמִים וְהַכְּלִים שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁהוּא מֻפְלָג מִכָּל הַצַּדִּיקִים, עָלָה עַל כֻּלָּם, בְּסוֹד (שָׁם): "וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי וְגַם נִצָּבָה", שֶׁהַחִדּוּשִׁים שֶׁלּוֹ יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ וּלְהָקִים אֶת כָּל הַנְּפוּלִים, וְלֹא רַק זֶה, אֶלָּא (שָׁם): "וְהִנֵּה תְּסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי", שֶׁכֻּלָּם צְרִיכִים לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת עַל־יְדֵי הַצִּמְצוּמִים הַנִּפְלָאִים שֶׁעָשָׂה בְּחָכְמָתוֹ הָעֲמֻקָּה, עַל־יְדֵי שֶׁעָסַק לְקָרֵב נְפָשׁוֹת, וְלָכֵן גַּם הֵם צְרִיכִים אֶת הַהַקְדָּמוֹת שֶׁלּוֹ. וְהָא רְאָיָה, כִּי אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בְּקוֹל נְגִינָה, וְאַתֶּם מִתְפָּאֲרִים בְּכֹחֲכֶם, אִם־כֵּן הוֹשִׁיעוּ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי מְדִינוֹת. וְאֵלּוּ הַשְּׁתֵּי מְדִינוֹת הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, הַיְנוּ יֵשׁ שְׁתֵּי מְדִינוֹת, וְהָאַחַת רְחוֹקָה מִזּוֹלָתָהּ אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וּבְאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה, אֵין יְכוֹלִין לִישֹׁן, כִּי כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה לַיְלָה, אֲזַי מַתְחִילִים הַכֹּל לִהְיוֹת מְיַלְּלִים בְּקוֹל יְלָלָה, אֲנָשִׁים, נָשִׁים וָטַף, אִם הָיָה מֻנָּח שָׁם אֶבֶן הָיָה נִמּוֹחַ מֵרֹב הַקּוֹל הַצְּעָקוֹת וְהַיְלָלוֹת וְהַבְכִיּוֹת

אֶבֶן הָיָה נִמּוֹחַ, כִּי בַּלַּיְלָה הֵם שׁוֹמְעִים קוֹל יְלָלָה מְאֹד, וּמֵחֲמַת זֶה כֻּלָּם מְיַלְּלִים, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְכוּ׳, (וְכֵן מִתְנַהֵג בִּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת) **כִּי בִּמְדִינָה זוֹ שׁוֹמְעִים הַקּוֹל יְלָלָה וּמְיַלְּלִים הַכֹּל כַּנַּ״ל, וְכֵן בִּמְדִינָה אַחֶרֶת גַּם־כֵּן כֵּן, וּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וְעַל־כֵּן אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בִּנְגִינָה אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת**

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

שֶׁשּׁוֹמְעִים שָׁם, כִּי בַּלַּיְלָה הֵם שׁוֹמְעִים קוֹל יְלָלָה מְאֹד, וּמֵחֲמַת זֶה כֻּלָּם מְיַלְּלִים — אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְכוּ׳ (וְכֵן מִתְנַהֵג בִּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת), כִּי בִּמְדִינָה זוֹ שׁוֹמְעִים הַקּוֹל יְלָלָה, וּמְיַלְּלִים הַכֹּל כַּנַּ״ל, וְכֵן בִּמְדִינָה אַחֶרֶת גַּם־כֵּן כֵּן, וּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה אֶלֶף פַּרְסָאוֹת, וְעַל־כֵּן אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בִּנְגִינָה, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, [כִּי סוֹד הָאֶלֶף פַּרְסָאוֹת יוּבַן עַל־פִּי דִּבְרֵי מוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, עֵרוּבֵי תְּחוּמִין, הֲלָכָה ו׳, אוֹת ז׳), שֶׁהִיא סוֹד אֶלֶף אַמָּה מִגְרָשׁ, שֶׁזֶּה סוֹד חָלָל הַפָּנוּי, שֶׁשָּׁם אֵין רוֹאִים כְּלוּם, כִּי כְּבָיְכוֹל פָּנוּי מֵאֱלֹקוּתוֹ שָׁם, כִּי הַכֹּל נֶעֱלָם וְנִסְתָּר, וְאֶלֶף אַמָּה שָׁדוֹת וּכְרָמִים זֶה הַטּוֹב שֶׁנִּמְצָא בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּזֶּה זוֹרְעִים שָׁדוֹת וְנוֹטְעִים כְּרָמִים, בְּסוֹד (תְּהִלִּים קז, לז): ״וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי תְבוּאָה״; כִּי הַטּוֹב שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁמְּגַלִּים הַצַּדִּיקִים עוֹשִׂים פֵּרוֹת בַּשָּׂדֶה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁשָּׁם כָּל עֲבוֹדָתָהּ לְזוֹרְעָהּ וּלְנוֹטְעָהּ, וּשְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת סוֹבֵב עַל עוֹלָם הַזֶּה וְעַל עוֹלָם הַבָּא, עָלְמָא תַּתָּאָה וְעָלְמָא עִלָּאָה, וּכְשֶׁבָּא הַלַּיְלָה, אָז מַר יְבָכְיוּן, שֶׁזֶּה סוֹד מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה ה׳): בָּתֵּי גַּוָּאֵי, בָּתֵּי בָּרָאֵי, שֶׁסּוֹבֵב עַל בְּכִית חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְגָלוּת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה כב, יב): ״וַיִּקְרָא אֲדֹנָי אֱלֹקִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק״; וְאָמְרוּ (שָׁם): שָׁאנִי חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, דַּאֲפִלּוּ מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם בָּכוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ לג, ז): ״הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצָה, מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָיוּן״, כִּי כְּשֶׁבָּא הַלַּיְלָה כֻּלָּם בּוֹכִים, הַיְנוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת עָלְמָא תַּתָּאָה עָלְמָא עִלָּאָה, בָּתֵּי גַּוָּאֵי בָּתֵּי בָּרָאֵי, וּמִי שֶׁהוּא מִזַּכֵּי הַשְׁמִיעָה אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל

אוֹתָן שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת אוֹ שֶׁתּוּכְלוּ לְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת אֶת קוֹלָם (הַיְנוּ שֶׁהֵם יְכַוְּנוּ לְהוֹצִיא קוֹל מִכֶּוָּן כְּמוֹ קוֹל הַיְלָלָה הַנִּשְׁמָע שָׁם) **וְאָמְרוּ לוֹ** (הַיְנוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם) **הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר: הֵן! אֲנִי מוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם. וְנִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם לֵילֵךְ לְשָׁם.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֶת קוֹל הַבְּכִיָּה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, וְהַבְּכִיָּה בַּלַּיְלָה בָּא מִסּוֹד חָלָל הַפָּנוּי, שֶׁשָּׁם אֵין מְבִינִים שׁוּם דָּבָר, לָמָּה הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת חָרְבָּן, כִּי הַקְּשָׁיוֹת הַלָּלוּ בָּאוֹת מֵחָלָל הַפָּנוּי, וּצְרִיכִים רַק לִבְכּוֹת, וּלְהֵפֶךְ בַּיּוֹם יֵשׁ שָׁם שִׂמְחָה כָּל־כָּךְ חֲזָקָה, שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה מֵהַטּוֹב שֶׁל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְזֶה סוֹד (תְּהִלִּים ל, ו): "בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה"; כִּי בַּלַּיְלָה אָז הוּא זְמַן הַבְּכִיָּה עַל חָרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל צָרוֹת וְגָלוּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶּה הַכֹּל בָּא מִסּוֹד חָלָל הַפָּנוּי, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין עַל מַה וְלָמָּה זֶה בָּא, וּלְהֵפֶךְ בַּיּוֹם הַשִּׂמְחָה הִיא כָּל־כָּךְ גְּדוֹלָה, שֶׁאֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, מִכָּל הַנְּקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְהַמְּצוֹוֹת שֶׁעוֹשִׂים נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְדוֹ"ק]; וְלָכֵן אָמַר לָהֶם הַבַּעְטְלִיר עִם הַצַּוָּאר הֶעָקֹם: **אִם אַתֶּם חֲכָמִים כָּל־כָּךְ בִּנְגִינָה, אֶרְאֶה אִם תּוּכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, אוֹ שֶׁתּוּכְלוּ לְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת אֶת קוֹלָם** (הַיְנוּ שֶׁהֵם יְכַוְּנוּ לְהוֹצִיא קוֹל מִכֶּוָּן כְּמוֹ קוֹל הַיְלָלָה הַנִּשְׁמָע שָׁם) הַיְנוּ אֲפִלּוּ אִלּוּ שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהִצְטָרֵף אֶל הַבְּכִיּוֹת וְהַיְלָלוֹת שֶׁל שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת, עוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁבּוֹכִים וּמְבַכִּים שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל הַחָרְבָּן וְעַל הַגָּלוּת, עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיּוּכְלוּ לְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת אֶת קוֹלָם, הַיְנוּ לְכָל הַפָּחוֹת שֶׁיּוּכְלוּ לְחַקּוֹת אֶת קוֹל הַיְלָלָה הַנִּשְׁמָע שָׁם. וְאָמְרוּ לוֹ (הַיְנוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם): **הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר: הֵן, אֲנִי מוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם**; כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק רוֹצֶה שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו, שֶׁגַּם־כֵּן יִזְכֶּה לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הָעוֹלָם, וּמֵאַחַר שֶׁכָּל הַחֲכָמִים שֶׁהֵם מֻפְלָגִים בְּחָכְמַת הַנְּגִינָה, רָצוּ לֵילֵךְ לַמָּקוֹם הַהוּא כְּדֵי לְתַקְּנָם, אֲזַי זֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם, שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הֶבֶל בְּזֶה הָעוֹלָם, הָיָה כְּבָר מוּכָן לְקַבֵּל אוֹתָם שֶׁיֵּלְכוּ עִמּוֹ. **וְנִתְעוֹרְרוּ כֻּלָּם לֵילֵךְ לְשָׁם**; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַכְנִיס הִתְעוֹרְרוּת בְּכֻלָּם, שֶׁרוֹצִים לַעֲזֹר

וְהָלְכוּ וּבָאוּ לְשָׁם (הַיְנוּ לְאַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל) **כְּשֶׁבָּאוּ לְשָׁם, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַלַּיְלָה הָיָה כַּנַּ"ל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד כַּנַּ"ל, וְגַם הַחֲכָמִים הַנַּ"ל גַּם־כֵּן הָיוּ מְיַלְּלִים** (וּמִמֵּילָא רָאוּ בְּוַדַּאי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן הַמְּדִינוֹת) **וְאָמַר לָהֶם** (הַיְנוּ זֶה שֶׁצִּוָּוּארוֹ עָקֹם אָמַר אֶל הַחֲכָמִים הַנַּ"ל) **עַל־כָּל־פָּנִים תֹּאמְרוּ לִי מֵהֵיכָן בָּא זֹאת, שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל יְלָלָה הַנַּ"ל כַּנַּ"ל. אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה יוֹדֵעַ? הֵשִׁיב: אֲנִי יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי!**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְהַזּוֹלַת שֶׁיֵּלְכוּ עִמּוֹ. וְהָלְכוּ וּבָאוּ לְשָׁם (הַיְנוּ לְאַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ"ל) כְּשֶׁבָּאוּ לְשָׁם, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַלַּיְלָה הָיָה כַּנַּ"ל, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד כַּנַּ"ל, וְגַם הַחֲכָמִים הַנַּ"ל, גַּם־כֵּן הָיוּ מְיַלְּלִים (וּמִמֵּילָא רָאוּ בְּוַדַּאי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהוֹשִׁיעַ אֶת אוֹתָן הַמְּדִינוֹת), כִּי הֵם גַּם־כֵּן מְיַלְּלִים וּבוֹכִים, וְלָכֵן אֵינָם יְכוֹלִים לַעֲזֹר לָהֶם, כִּי מָשִׁי"ַח אוֹתִיּוֹת יְשַׁמַּ"ח, כִּי זֶה יִהְיֶה עִקַּר הַתִּקּוּן שֶׁלּוֹ, שֶׁיַּכְנִיס שִׂמְחָה בָּעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְיַחֲדוּ יַחַד שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, וְיִהְיֶה הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם בֵּין בִּינָה שֶׁהִיא בֵּיתָא עִלָּאָה, לְבֵין מַלְכוּת שֶׁהִיא בֵּיתָא תַּתָּאָה, שֶׁכֻּלָּם יוּכְלוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּמַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אָז יִהְיֶה הַתִּקּוּן הַשָּׁלֵם, וְלָכֵן תִּשְׂרֶה הַשִּׂמְחָה הַשְּׁלֵמָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמֵאַחַר שֶׁהֵם עֲדַיִן מְיַלְּלִים וּבוֹכִים, זֶה סִימָן שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְתַקְּנָם. וְאָמַר לָהֶם (הַיְנוּ זֶה שֶׁצִּוָּוּארוֹ עָקֹם, אָמַר אֶל הַחֲכָמִים הַנַּ"ל): **עַל־כָּל־פָּנִים תֹּאמְרוּ לִי מֵהֵיכָן בָּא זֹאת שֶׁנִּשְׁמָע קוֹל יְלָלָה הַנַּ"ל כַּנַּ"ל; כִּי הוּא רָאָה שֶׁהֵם כְּבָר לֹא יְכוֹלִים לַעֲזֹר וּלְתַקֵּן, מֵאַחַר שֶׁגַּם הֵם מְיַלְּלִים וּבוֹכִים, אֲזַי רָצָה עַל־כָּל־פָּנִים לְבַדֵּק אוֹתָם עַד הֵיכָן מַגִּיעַ הַיֵּדַע שֶׁלָּהֶם** [כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא): יֵשׁ מַנְהִיגִים שֶׁנִּקְרָאִים רַבִּי, שֶׁלְּמוּדָם מֵאֵלּוּ הַמּוֹתָרוֹת, וְלֹא דַּי שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים אֲפִלּוּ לְהַנְהִיג אֶת עַצְמָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַנְהִיג אֶת אֲחֵרִים, וְהֵם נוֹטְלִים גְּדֻלָּה לְעַצְמָם לְהַנְהִיג הָעוֹלָם, צָרִיךְ לְרְאוֹת שֶׁלֹּא לְהַסְמִיךְ אוֹתָם, שֶׁלֹּא לִתֵּן לָהֶם תֹּקֶף וָעֹז, שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְכֻנִּים בְּשֵׁם רַבִּי]. אָמְרוּ לוֹ: וְאַתָּה יוֹדֵעַ? וְכָאן רוֹאִים אֵיךְ שֶׁהֵם הָיוּ רְחוֹקִים בְּתַכְלִית

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי צִפֳּרִים: אֶחָד זָכָר וְאַחַת נְקֵבָה, וְהֵם רַק זוּג אֶחָד בָּעוֹלָם, וְנֶאֶבְדָה הַנְּקֵבָה וְהוּא הוֹלֵךְ וּמְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ, וְהִיא מְחַפֶּשֶׂת אוֹתוֹ, וְהָיוּ מְחַפְּשִׂים הַרְבֵּה זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁנִּתְעוּ וְרָאוּ שֶׁאֵין יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הָרִחוּק, מֵאַחַר שֶׁהֵעֵזּוּ בְּעַזּוּת מֵצַח לִשְׁאֹל אוֹתוֹ: "וְאַתָּה יוֹדֵעַ"? הֲרֵי הוּא גִּלָּה לָהֶם שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, וְהֵם אֲפִלּוּ לֹא יָדְעוּ, וְלָכֵן לָמָּה הֵעֵזּוּ לִשְׁאֹל אוֹתוֹ שְׁאֵלָה כָּזוֹ: "וְאַתָּה יוֹדֵעַ"? אֵין זֹאת אֶלָּא סִימָן עַל מַהוּתָם, שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַנְהִיג אֶת עַצְמָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אֵיךְ יְכוֹלִים לְהַנְהִיג אֶת אֲחֵרִים. [וְלָכֵן כְּשֶׁצַּדִּיק גָּדוֹל מְגַלֶּה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, צְרִיכִים לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ גָּדוֹל, וְלֹא לִשְׁאֹל: "וְאַתָּה יוֹדֵעַ"? כִּי זוֹ עַזּוּת מֵצַח, כִּי אִם לֹא הָיָה מְגַלֶּה דָּבָר זֶה, לֹא הָיוּ אֲפִלּוּ יוֹדְעִים שֶׁיֵּשׁ דָּבָר כָּזֶה, וְעַל־כֵּן הַמַּשְׂכִּיל עַל דְּבַר אֱמֶת כְּבָר מֵבִין בְּדַעְתּוֹ וּבְחָכְמָתוֹ מִי הוּא מְפֻרְסָם שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵחַיָּיו]. הֵשִׁיב: אֲנִי יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מְדַבֵּר בְּבִטָּחוֹן עַצְמִי גָּדוֹל, וְהוּא אֵינוֹ מְפַחֵד לְהַגִּיד אֶת הָאֱמֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא, כִּי יֵשׁ שְׁתֵּי צִפֳּרִים, אֶחָד זָכָר וְאַחַת נְקֵבָה, שֶׁזֶּה סוֹד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, וְהֵם רַק זוּג אֶחָד בָּעוֹלָם; כִּי אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ, שֶׁזֶּה הַיִּחוּד הַשָּׁלֵם בֵּין הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְבֵין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְנֶאֶבְדָה הַנְּקֵבָה, שֶׁזֶּה כְּלַל הַגָּלוּת שֶׁל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בִּכְלָלִיּוּת הַשְּׁכִינָה, נוּקְבָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין שֶׁהָלְכָה בַּגּוֹלָה, וְהוּא הוֹלֵךְ וּמְחַפֵּשׂ אוֹתָהּ, כִּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּמְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרָכוֹת ג.): מַה לּוֹ לְאָב שֶׁהִגְלָה אֶת בָּנָיו, וְאוֹי לָהֶם לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם; וְהִיא הַיְנוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מְחַפֶּשֶׂת אוֹתוֹ הַיְנוּ מְחַפְּשִׂים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהָיוּ מְחַפְּשִׂים הַרְבֵּה זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁנִּתְעוּ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רו): כְּשֶׁאָדָם נִתְעָה וְנֶאֱבָד וּמְחַפֵּשׂ לַחֲזֹר, יֵשׁ הַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁהוּא כְּבָר אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל, אֲזַי הוּא נִתְעָה עוֹד יוֹתֵר, אַף שֶׁהָיָה יָכוֹל בְּקַלּוּת לַחֲזֹר, אֲבָל מֵאַחַר שֶׁכְּבָר אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹל, אֲזַי הוּא נִתְרַחֵק יוֹתֵר, וְכִבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא

וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים וְעָשׂוּ לָהֶם קִנִּים: זֶה הַצִּפּוֹר עָשָׂה לוֹ קֵן סָמוּךְ לְמְדִינָה אַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ״ל, וְלֹא סָמוּךְ מַמָּשׁ, רַק שֶׁבְּעֵרֶךְ קוֹל הַצִּפּוֹר הוּא סָמוּךְ, כִּי יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹר בְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה מִמָּקוֹם שֶׁעָמַד שָׁם וְעָשָׂה לוֹ קֵן. וְכֵן הִיא עָשְׂתָה לָהּ גַּם־כֵּן קֵן סָמוּךְ לַמְּדִינָה הַשְּׁנִיָּה (הַיְנוּ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל) שֶׁהוּא סָמוּךְ מֻחְלָט שֶׁיְּכוֹלִים לִשְׁמֹעַ שָׁם הַקּוֹל כַּנַּ״ל, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה, אֲזַי אֵלּוּ הַזּוּג צִפֳּרִים מַתְחִילִים כָּל אֶחָד וְאַחַת לְיַלֵּל בְּקוֹל יְלָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כָּל אֶחָד מְיַלֵּל עַל זוּגוֹ כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ הַקּוֹל יְלָלָה שֶׁנִּשְׁמָע בְּאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת (אֲשֶׁר מֻחְלָט אוֹתוֹ הַקּוֹל יְלָלָה כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד, וְאֵינָם יְכוֹלִים לִישֵׁן) אַךְ לֹא רָצוּ

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

קוֹרֵא לָאָדָם לָשׁוּב אֵלָיו, אַךְ הָאָדָם אֵינוֹ זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ. וְרָאוּ שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לִמְצֹא אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ וְנִשְׁאֲרוּ עוֹמְדִים, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אֵיכָה רַבָּה, פָּרָשָׁה ה׳, סִימָן כו): אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא (אֵיכָה ה, כא): ״הֲשִׁיבֵנוּ הָוָ״ה אֵלֶיךָ״, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא (מַלְאָכִי ג, ז): ״שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם״; וְעָשׂוּ לָהֶם קִנִּים, זֶה הַצִּפּוֹר עָשָׂה לוֹ קֵן סָמוּךְ לְמְדִינָה אַחַת מִשְּׁתֵּי הַמְּדִינוֹת הַנַּ״ל, וְלֹא סָמוּךְ מַמָּשׁ, רַק שֶׁבְּעֵרֶךְ קוֹל הַצִּפּוֹר הוּא סָמוּךְ, כִּי יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹר בְּאוֹתוֹ הַמְּדִינָה מִמָּקוֹם שֶׁעָמַד שָׁם וְעָשָׂה לוֹ קֵן. וְכֵן הִיא עָשְׂתָה לָהּ גַּם־כֵּן קֵן סָמוּךְ לַמְּדִינָה הַשְּׁנִיָּה (הַיְנוּ גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל) שֶׁהוּא סָמוּךְ, מֻחְלָט שֶׁיְּכוֹלִים לִשְׁמֹעַ שָׁם הַקּוֹל כַּנַּ״ל; הַיְנוּ כִּי בִּינָה שֶׁהִיא בֵּיתָא עִלָּאָה, שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, יוֹשֶׁבֶת בְּמָקוֹם אֶחָד, וְכֵן מַלְכוּת, שֶׁהִיא בֵּיתָא תַּתָּאָה, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, יוֹשֶׁבֶת בְּמָקוֹם אַחֵר, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ הַלַּיְלָה, אֲזַי אֵלּוּ הַזּוּג צִפֳּרִים מַתְחִילִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְיַלֵּל בְּקוֹל יְלָלָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי כָּל אֶחָד מְיַלֵּל עַל זוּגוֹ כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ הַקּוֹל יְלָלָה שֶׁנִּשְׁמָע בְּאֵלּוּ שְׁתֵּי הַמְּדִינוֹת (אֲשֶׁר מֻחְלָט אוֹתוֹ הַקּוֹל יְלָלָה כֻּלָּם מְיַלְּלִים מְאֹד, וְאֵינָם יְכוֹלִים

לְהַאֲמִין זֹאת, וְאָמְרוּ לוֹ: הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר: הֵן.
(אֲנִי יָכוֹל לְהוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם) **אַךְ אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לָבוֹא לְשָׁם,**
כִּי כְּשֶׁתִּתְקָרְבוּ לְשָׁם לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַיְלָלָה,
מֵאַחַר שֶׁגַּם כָּאן אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לִסְבֹּל וְאַתֶּם מֻכְרָחִים
גַּם־כֵּן לְיַלֵּל כַּנַּ"ל, כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְשָׁם לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל כְּלָל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לישן); וְכָל זֶה נַעֲשָׂה בְּעֵת נְקֻדַּת חֲצוֹת, שֶׁאָז הוּא עֵת רָצוֹן גָּדוֹל מְאֹד, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּבְיָכוֹל, בּוֹכֶה עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּחְזְרוּ אֵלָיו, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים שֶׁיּוּכְלוּ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. אַךְ לֹא רָצוּ לְהַאֲמִין זֹאת, כִּי בָּרַע שֶׁהֵם פָּגְמוּ בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים, וְשָׁאֲלוּ: "וְאַתָּה יוֹדֵעַ"? מִמֵּילָא מִזֶּה נִשְׁתַּלְשֵׁל שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לָשׁוּב אֵלֵינוּ, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל רוֹצִים לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, [כִּי זֶה כְּלַל הַמְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁהֵם מוֹלִיכִים שׁוֹלָל אֶת הֲמוֹן עַם, עַד שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהַאֲמִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא חָפֵץ בָּנוּ, וְכֵן אֵינָם מִתְעַנְיְנִים בְּצָרוֹת יִשְׂרָאֵל וּבִמְצוּקוֹתֵיהֶם הַקָּשׁוֹת מְאֹד].
וְאָמְרוּ לוֹ: הֲתוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְשָׁם? וְאָמַר: הֵן (אֲנִי יָכוֹל לְהוֹלִיךְ אֶתְכֶם לְשָׁם); כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא הָרַחֲמָן הָאֲמִתִּי וְהַמַּנְהִיג הָאֲמִתִּי, וְהוּא תָּמִיד עוֹסֵק בְּקֵרוּב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכִבְיָכוֹל אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי שֶׁמֵּאִיר בָּהֶם אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְלָכֵן אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹלִיכָם בְּמָקוֹם זֶה, אַךְ הִזְהִירָם וְאָמַר לָהֶם: **אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לָבוֹא לְשָׁם, כִּי כְּשֶׁתִּתְקָרְבוּ לְשָׁם, לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַיְלָלָה, מֵאַחַר שֶׁגַּם כָּאן אֵין אַתֶּם יְכוֹלִים לִסְבֹּל, וְאַתֶּם מֻכְרָחִים גַּם־כֵּן לְיַלֵּל כַּנַּ"ל, כְּשֶׁתַּגִּיעוּ לְשָׁם לֹא תּוּכְלוּ לִסְבֹּל כְּלָל.** כִּי גֹּדֶל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עוֹבְרִים, וַאֲשֶׁר צוֹעֲקִים וּבוֹכִים עַל מַר גּוֹרָלָם, זֶה שׁוֹמֵעַ רַק הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי רַק הוּא יָכוֹל לַעֲזֹר לָהֶם, וּמִי שֶׁרָחוֹק מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא אֵינוֹ מֵבִין אֶת מַעֲלָתָם, וּמִמֵּילָא לֹא שָׂם לֵב אֶל כְּאֵבָם הַגָּדוֹל וְזַעֲקָתָם הַמָּרָה, וְלָכֵן אָמַר זֶה שֶׁהָיָה לוֹ צַוָּאר עָקֹם, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם דּוּךְ וְהֶבֶל בְּזֶה הָעוֹלָם: אֵיךְ תּוּכְלוּ לַעֲזֹר לָהֶם, כִּי כְּשֶׁאַתֶּם רַק מִתְקָרְבִים וְאַתֶּם

וּבְיוֹם (אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם, כִּי בַּיּוֹם) **אִי אֶפְשָׁר לְסַבֵּל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, כִּי בַּיּוֹם מִתְקַבְּצִים שָׁם צִפֳּרִים אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל, וְהֵם מְנַחֲמִים וּמְשַׂמְּחִים אֶת כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל בְּשִׂמְחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד וְאוֹמְרִים לָהֶם דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין, שֶׁעַדַיִן אֶפְשָׁר שֶׁתִּמְצְאוּ זֶה אֶת זוֹ, עַד שֶׁבַּיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לְסַבֵּל אֶת גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַתְחִילִים לִשְׁמֹעַ אֶת קוֹל זַעֲקָתָם, אַתֶּם כְּבָר לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל אֶת קוֹלָם הַמָּר, וּבְיוֹם (אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם, כִּי בַּיּוֹם) אִי אֶפְשָׁר לִסְבֹּל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, כִּי בַּיּוֹם מִתְקַבְּצִים שָׁם צִפֳּרִים אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל, וְהֵם מְנַחֲמִים וּמְשַׂמְּחִים אֶת כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵהַזּוּג הַנַּ"ל בְּשִׂמְחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מְאֹד, וְאוֹמְרִים לָהֶם דִּבְרֵי תַּנְחוּמִין, שֶׁעַדַיִן אֶפְשָׁר שֶׁתִּמְצְאוּ זֶה אֶת זוֹ; כִּי בַּיּוֹם, אָז נִשְׁמָע רַעַשׁ הַשָּׂמֵשׂ בְּקוֹל גָּדוֹל מְאֹד, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (יוֹמָא כ:): קוֹל גַּלְגַּל חַמָּה הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ; וּמַה גַּם שֶׁכָּל הַצִּפֳּרִים מִתְעוֹפְפִים וּמְצַפְצְפִים, וְשָׁרִים שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְזַכֵּי הַשְּׁמִיעָה שׁוֹמְעִים אֵיךְ שֶׁהֵם מְנַחֲמִים אֶת בְּנֵי הַזּוּג, שֶׁהֵם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְאוֹמְרִים לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעוֹד יַחְזְרוּ אֲלֵיהֶן יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יַחְזֹר אֲלֵיהֶם, שֶׁזֶּה סוֹד (מִשְׁלֵי כז, ח): "כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ". וּמוּבָא בַּתִּקּוּנִים (הַקְדָּמָה) עַל פָּסוּק זֶה: וְלֵית צִפּוֹר אֶלָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי מִתְתַּרְכָא מֵאַתְרָהָא; וּמְבֹאָר בְּיוֹתֵר בַּזֹּהַר (רַעְיָא מְהֵימְנָא, כִּי תֵצֵא רעח.): "כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ", דָּא נִשְׁמָתָא דְּשָׁכְנָתָא לֹא זָזָה מִנָּהּ. כֵּן אִישׁ דְּאִתְמַר בֵּהּ (שְׁמוֹת טו, ג): "ה' אִישׁ מִלְחָמָה", נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ דְּאִיהוּ נָע וָנָד מֵאַתְרֵיהּ דְּאִיהוּ עַלְמָא דְּאָתֵי בִּינָה, וָנָד אַבַּתְרָהּ בְּעָלְמָא דֵּין עַד דְּתִשְׁלִים יוֹמִין דְּאִתְחַיְּבַת לְמֵיזַל לְבַר מֵאַתְרָהָא. וְאִיהוּ נָטִיר לָהּ עַד דְּיַחְזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא וְאֻמֵּי דְּלָא יַחְזֹר אִיהוּ לְאַתְרֵיהּ עַד דְּיַחְזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא; שֶׁכָּל הַצִּפֳּרִים מִתְקַבְּצִים יַחַד כִּתּוֹת כִּתּוֹת, וּמְנַחֲמִים אֶת הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּבַסּוֹף הִיא תַּחְזֹר אֲלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יַחְזֹר אֲלֵיהֶם, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה קוֹל הַשִּׂמְחָה, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ אֶת רַעַשׁ הַשִּׂמְחָה. **וְלָכֵן בַּיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לְסַבֵּל אֶת גֹּדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, וְקוֹל הַצִּפֳּרִים**

שֶׁיֵּשׁ שָׁם. וְקוֹל הַצִּפָּרִים שֶׁמְּשַׁמְּחִים אוֹתָם אֵינוֹ נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק, רַק כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְשָׁם, אֲבָל קוֹל הַזּוּג הַנַּ״ל שֶׁמְּיַלְּלִים בַּלַּיְלָה, הוּא נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק, וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם מֵחֲמַת זֶה כַּנַּ״ל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁמְּשַׁמְּחִים אוֹתָם, אֵינוֹ נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק, כִּי מֵחֲמַת רַעַשׁ הַשֶּׁמֶשׁ בַּיּוֹם, אֲזַי הַקּוֹל אֵינוֹ הוֹלֵךְ רָחוֹק, רַק כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְשָׁם, אָז יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁהַצִּפֳּרִים מְשַׂמְּחִים אֶת הַזּוּג, כִּבְיָכוֹל, אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְאֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהַצִּפֳּרִים הֵם בְּסוֹד הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם מְחַזְּקִים וּמְעוֹדְדִים וּמְשַׂמְּחִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְבַל יִתְיָאֲשׁוּ, וְעוֹד יִזְכּוּ לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ יַחֲזֹר אֲלֵיהֶם. וְאֶת הַקּוֹל הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ מֵרָחוֹק, וְלָכֵן מִשָּׁם נִשְׁתַּלְשְׁלָת הַמַּחֲלֹקֶת עַל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד וְעַל תַּלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, כִּי אִם הָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים מַכְנִיסִים בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּכְנִיסִים בָּהֶם תִּקְוָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם יְכוֹלִים לִסְבֹּל אֶת קוֹל הַשִּׂמְחָה, שֶׁהוּא יוֹצֵא בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל מְאֹד, [וּמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשֵׁל שֶׁיֵּשׁ כָּל מִינֵי מְפֹרָסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֵׂ׳קְרָנִים, רַ׳מָאִים, צְ׳בוּעִים, שֶׁרֶ״ץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם מַטְעִים בְּנֵי־אָדָם, וְלֹא יוֹצֵאת מֵהֶם שׁוּם תּוֹעֶלֶת, וַדַּיְקָא קוֹלָם כֵּן שׁוֹמְעִים בָּעוֹלָם, כִּי כָּל עִקַּר מַה שֶּׁהַסָּמֶ״ךְ־מֵ״ם מְפֹרְסָמָם הוּא — לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְקָרְבָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ]. אֲבָל קוֹל הַזּוּג הַנַּ״ל, שֶׁהִיא זַעֲקַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁרוֹצִים לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבוֹכִים וּמְבַכִּים שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל שֶׁנִּתְרַחֲקוּ כָּל־כָּךְ, וְכֵן כִּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא צוֹעֵק עַל שֶׁנִּתְרַחֲקוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשָּׁרְשָׁם, וְלָכֵן הַקּוֹל שֶׁמְּיַלְּלִים בַּלַּיְלָה, הוּא נִשְׁמָע לְמֵרָחוֹק, וְאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְשָׁם מֵחֲמַת זֶה כַּנַּ״ל; כִּי אֲפִלּוּ לֵב אֶבֶן, הָיָה נָמוֹחַ בְּשָׁמְעוֹ אֶת גֹּדֶל הַבְּכִיּוֹת וְהַיְלָלוֹת שֶׁנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים וּמְיַלְּלִים לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן כִּבְיָכוֹל

אָמְרוּ לוֹ (הַיְנוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם) **וְאַתָּה יָכוֹל לְתַקֵּן זֹאת? הֵשִׁיב: אֲנִי יָכוֹל לְתַקֵּן, כִּי אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת וּלְכַוֵּן כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם** (הַיְנוּ שֶׁכָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלוֹ וּלְכַוֵּן מַמָּשׁ כְּמוֹ אֵיזֶה קוֹל שֶׁיִּהְיֶה), **גַּם אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, הֵינוּ כִּי אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹל, שֶׁבְּכָאן בַּמָּקוֹם שֶׁאֲנִי מוֹצִיא הַקּוֹל, לֹא יִהְיֶה נִשְׁמָע הַקּוֹל כְּלָל, רַק בִּרְחוֹק יִהְיֶה נִשְׁמָע שָׁם הַקּוֹל, וְעַל־כֵּן אֲנִי יָכוֹל**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רוֹצֶה לַחֲזֹר אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ לוֹ (הֵינוּ הַחֲכָמִים הַנַּ"ל אָמְרוּ לָזֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם): וְאַתָּה יָכוֹל לְתַקֵּן זֹאת? כִּי עֶצֶם הַשְּׁאֵלָה שֶׁשּׁוֹאֲלִים אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם, שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם דִּבּוּר וְקוֹל בְּזֶה הָעוֹלָם, זֶה כְּבָר מַרְאֶה עַל פְּגַם אֱמוּנַת חֲכָמִים, כִּי אִם הוּא הָיָה יָכוֹל לְסַפֵּר אֶת זֶה, בְּוַדַּאי הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת זֶה, וּמִזֶּה נִשְׁתַּלְשֵׁל כָּל אֵלּוּ הַפְּגוּמִים שֶׁמְּרַחֲקִים אֶת בְּנֵי־אָדָם מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּמִתַּלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁיְּכוֹלִים לְתַקֵּן אֶת זֶה, הֵשִׁיב (הַבֶּעטֶלְיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַוָּאר עָקֹם): אֲנִי יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת זֹאת, הֵינוּ לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּלְהָאִיר אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת וּלְכַוֵּן כָּל הַקּוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם (הֵינוּ שֶׁכָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאָם בְּקוֹלוֹ, וּלְכַוֵּן מַמָּשׁ כְּמוֹ אֵיזֶה קוֹל שֶׁיִּהְיֶה); וְלָכֵן עַל־יְדֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא, הוּא יָכוֹל לְקָרֵב אֶת כֻּלָּם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ קוֹל אַחֵר לְקָרְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיוֹדֵעַ לְכַוֵּן עִם קוֹלוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, גַּם אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, הֵינוּ כִּי אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ קוֹל שֶׁבְּכָאן, בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִי מוֹצִיא הַקּוֹל, לֹא יִהְיֶה נִשְׁמָע הַקּוֹל כְּלָל, רַק בִּרְחוֹק יִהְיֶה נִשְׁמָע שָׁם הַקּוֹל; כִּי גֹּדֶל כֹּחַ הַצַּדִּיק, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁיּוֹשֵׁב בְּחַדְרוֹ, וּמְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, נִשְׁמָע דִּבּוּרוֹ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יז), שֶׁזֶּה סוֹד (אֶסְתֵּר ו, ב): "וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי", כִּי מָרְדֳּכַי הוּא אִישׁ יְהוּדִי

לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹרָה, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹר, וְכֵן לְהַשְׁלִיךְ קוֹל הַצִּפּוֹר, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹרָה, וּלְהַמְשִׁיכָם יַחַד עַל־יְדֵי זֶה (וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְתַּקֵּן כָּל הַנַּ״ל).

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁכּוֹפֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה, וּכְשֶׁהוּא מְדַבֵּר דִּבּוּרֵי אֱמוּנָה, הַדִּבּוּר הוֹלֵךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, עַד שֶׁנִּכְתָּב בְּתוֹךְ סִפְרֵיהֶם, וּמַרְאֶה לָהֶם הֵפֶךְ אֱמוּנָתָם הַמְּדֻמֶּה, כִּי כֹּחַ הַצַּדִּיק בְּקוֹלוֹ גָּדוֹל מְאֹד, [וּמַה שֶּׁאָמַר: ״בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִי מוֹצִיא הַקּוֹל, לֹא יִהְיֶה נִשְׁמָע הַקּוֹל כְּלָל, רַק בְּרָחוֹק יִהְיֶה נִשְׁמָע שָׁם הַקּוֹל״; כִּי כֵּן טִבְעֵי הַדְּבָרִים, שֶׁאֵלּוּ שֶׁהֵם יוֹתֵר מִדַּי קְרוֹבִים אֶל הַצַּדִּיק אֵינָם שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ כְּלָל, כִּי מֵרֹב אוֹרוֹ הַמֵּאִיר מְאֹד, הֵם לֹא רוֹאִים כְּלוּם, כִּי הָאוֹר מְסַנְוֵר אוֹתָם. וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ שֶׁהֵם מְקֻרָבִים יוֹתֵר מִדַּי אֶל הַצַּדִּיק, דַּיְקָא הֵם מְזַלְזְלִים בּוֹ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵלּוּ שֶׁעוֹמְדִים מֵרָחוֹק, הֵם שׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹל, וְהֵם מִתְפַּעֲלִים מְאֹד מִדִּבּוּרֵי הַצַּדִּיק]; **וְעַל־כֵּן אֲנִי יָכוֹל לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַצִּפּוֹרָה, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹר, וְכֵן לְהַשְׁלִיךְ קוֹל הַצִּפּוֹר, שֶׁיַּגִּיעַ סָמוּךְ לִמְקוֹם הַצִּפּוֹרָה, וּלְהַמְשִׁיכָם יַחַד עַל־יְדֵי־זֶה** (וְעַל־יְדֵי־זֶה יִתְתַּקֵּן כָּל הַנַּ״ל), הַיְנוּ לְקָרֵב אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכֵן לְהַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אֵיכָה ה׳, סִימָן כו): ״הֲשִׁיבֵנוּ הֲוָיָ״ה אֵלֶיךָ״, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא (אֵיכָה ה, כא): ״הֲשִׁיבֵנוּ הֲוָיָ״ה אֵלֶיךָ״, אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא (מַלְאָכִי ג, ז): ״שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם״, אָמְרָה לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁלָּנוּ הִיא שֶׁלְּךָ הִיא, (תְּהִלִּים פה, ה): ״שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ״; וְזֶה עִקַּר עֲבוֹדַת הַצַּדִּיק, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעַר עָקֹם, שֶׁיָּכוֹל לְהָבִיא אֶת קוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רו), שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹרֵא לָאָדָם לָשׁוּב אֵלָיו, אַךְ הָאָדָם אֵינוֹ זוֹכֶה לִשְׁמֹעַ, וְהַצַּדִּיק הוּא הַמַּמְשִׁיךְ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל הָאָדָם, וְכֵן הַצַּדִּיק מְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם שֶׁהוּא יִצְעַק וְיִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְקוֹלוֹ יִהְיֶה נִשְׁמָע וְנִתְקַבֵּל אֶצְלוֹ

אַךְ מִי יַאֲמִין זֹאת. וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ אֵיזֶה יַעַר, וְשָׁמְעוּ כְּמוֹ אֶחָד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת וְחוֹזֵר וְסוֹגְרוֹ וְנוֹעֲלוֹ בִּבְרִיחַ, (שֶׁקּוֹרִין "קְלַאמְקָא"), וְנִשְׁמַע קוֹל הַהֶכְאָה שֶׁל הַקְּלַאמְקָא. וּמוֹרֶה בִּקְנֵי־שָׁרָפָה, (שֶׁקּוֹרִין "בִּיקְס"), וְשׁוֹלֵחַ אֶת הַכֶּלֶב לַחֲטֹף (אֶת הַדָּבָר שֶׁהָיָה מוֹרֶה) וְהַכֶּלֶב הָיָה

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ. אַךְ מִי יַאֲמִין זֹאת? כִּי עַל זֶה צְרִיכִים אֱמוּנַת חֲכָמִים — לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת לְהַמְשִׁיךְ אֶת קוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶל הָאָדָם, וְכֵן לְעוֹרֵר אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּצְעֲקוּ וִיבַקְּשׁוּ וְיִתְפַּלְּלוּ וִידַבְּרוּ וְיָשִׂיחוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לִבָּם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוֹלִיךְ אוֹתָם לְתוֹךְ אֵיזֶה יַעַר, כִּי יַעַר הוּא סוֹד הַדִּינִים, כַּמּוּבָא [עַיֵּן קְהִלּוֹת יַעֲקֹב (עֵרֶךְ יַעַר), אֲשֶׁר מַנְצַפַּ"ךְ עוֹלֶה כְּמִסְפַּר יַע"ר], הַיְנוּ שֶׁהַבַּעטְלִיר עִם הַצַּוָּאר הָעָקֹם הוֹלִיךְ אוֹתָם אֶל מְקוֹם הַדִּינִים, וְשָׁמְעוּ כְּמוֹ אֶחָד שֶׁפּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת, וְחוֹזֵר וְסוֹגְרוֹ וְנוֹעֲלוֹ בִּבְרִיחַ (שֶׁקּוֹרִין קְלַאמְקָא), וְנִשְׁמַע קוֹל הַהֶכְאָה שֶׁל הַקְּלַאמְקָא, שֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁהִנֵּה נִפְתַּח פֶּתַח, וְאַחַר־כָּךְ נִסְגַּר בִּבְרִיחַ, שֶׁמְּרַמֵּז — שֶׁכְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, נִפְתָּח פֶּתַח הַתְּשׁוּבָה לַחֲזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר־כָּךְ בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנִּסָּיוֹן נִסְגָּר לְפָנָיו, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קנב), שֶׁנִּפְתָּח הַפֶּתַח, וְאַחַר־כָּךְ נִסְגָּר הַפֶּתַח, וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבְּחִירָה, כִּי אִם אָדָם מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ, אֲזַי נִפְתָּח חֲזָרָה הַפֶּתַח, אִם יִתְעַקֵּשׁ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה טו.): יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה (יִרְמְיָה ג, יד): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים" חוּץ מֵאַחֵר, אָמַר הוֹאִיל וְאִיטְרִיד הַהוּא גַּבְרָא מֵהַהוּא עָלְמָא לִיפֹּק לִיתְהַנֵּי בְּהַאי עָלְמָא. נָפַק אַחֵר לְתַרְבּוּת רָעָה וְכוּ'; הַיְנוּ שֶׁשָּׁמַע שֶׁנִּסְגַּר לְפָנָיו הַפֶּתַח, וְלָכֵן יָצָא לְתַרְבּוּת רָעָה, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְכֵן הוּא אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, בָּרֶגַע שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁנִּפְתָּח הַפֶּתַח, וְרוֹצֶה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וְאַחַר־כָּךְ שׁוֹמֵעַ שֶׁנִּסְגָּר הַפֶּתַח כְּאִלּוּ סוֹגְרִים מִמֶּנּוּ דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה. וּמוֹרֶה בִּקְנֵי שְׂרָפָה (שֶׁקּוֹרִין בִּיקְס), שֶׁהוּא מְרַמֵּז עַל פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁרַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן מֵרֹב תַּבְעֵרַת הַיֵּצֶר יוֹרֶה כַּחֵץ וְכוּ', וְשׁוֹלֵחַ אֶת הַכֶּלֶב לַחֲטֹף (אֶת הַדָּבָר שֶׁהָיָה מוֹרֶה), כִּי עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית בָּא

מִתְחַבֵּט וְגוֹרֵר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַשֶּׁלֶג, (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: "גִּיגְרַאזְנִיט אִין שְׁנֵייא"). **וְכָל זֶה שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַחֲכָמִים וְהִסְתַּכְּלוּ וְלֹא רָאוּ דָּבָר. גַּם לֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ** (הַיְנוּ מִן זֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם) **שׁוּם קוֹל כְּלָל.** (רַק שֶׁזֶּה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם הָיָה מַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת כָּאֵלּוּ וְעַל־כֵּן שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַקּוֹלוֹת וּמִמֵּילָא רָאוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַקּוֹלוֹת וּלְכַוְּנָם מַמָּשׁ, וְגַם לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, וְעַל־כֵּן יוּכַל לְתַקֵּן אֶת כָּל הַנַּ"ל. וְלֹא סִפֵּר יוֹתֵר בָּזֶה הָעִנְיָן, וּמוּבָן שֶׁדִּלֵּג בְּכָאן) **נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵאוֹתוֹ**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵלָיו הַכֶּלֶב, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נ'): מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִכֶּלֶב, כִּי הַכֶּלֶב שׁוֹלֵט בְּמִי שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית. וְהַכֶּלֶב הָיָה מִתְחַבֵּט וְגוֹרֵר אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַשֶּׁלֶג (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז גִּיגְרַאזְנִיט אִין שְׁנֵייא), כִּי מִי שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, נֶעֱנָשׁ בְּגֵיהִנּוֹם שֶׁל שֶׁלֶג, וּבִשְׁבִיל זֶה נִקְרָא כֶּלֶב בִּשֵּׁם שֶׁגָּל, כַּמּוּבָא (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ד.), כִּי הִיא בָּאָה עַל תַּאֲוַת הַמִּשְׁגָּל, [שֶׁגָּ"ל אוֹתִיּוֹת שֶׁלֶ"ג, וּשְׁנֵיהֶם מִתְאַחֲזִים בְּמִי שֶׁמִּשְׁקָע בְּתַאֲוַת הַמִּשְׁגָּ"ל]. **וְכָל זֶה שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַחֲכָמִים, וְהִסְתַּכְּלוּ וְלֹא רָאוּ דָּבָר, גַּם לֹא שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ** (הַיְנוּ מִן זֶה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם) **שׁוּם קוֹל כְּלָל** (רַק שֶׁזֶּה שֶׁצִּוָּארוֹ עָקֹם הָיָה מַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת כָּאֵלּוּ, וְעַל־כֵּן שָׁמְעוּ אֵלּוּ הַקּוֹלוֹת, וּמִמֵּילָא רָאוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַקּוֹלוֹת וּלְכַוְּנָם מַמָּשׁ, וְגַם לְהַשְׁלִיךְ קוֹלוֹת, וְעַל־כֵּן יוּכַל לְתַקֵּן אֶת כָּל הַנַּ"ל, כִּי זֶה כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַוָּאר עָקֹם, שֶׁאֶפְלּוּ כְּשֶׁאָדָם חָטָא בִּפְגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ סָגְרוּ מִמֶּנּוּ דַּרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, שֶׁעַל פְּגַם הַבְּרִית אֵין שׁוּם תְּשׁוּבָה כְּלָל, וְכֵן שׁוֹמֵעַ אֵיךְ שֶׁהַכֶּלֶב בָּא וְרָץ אַחֲרָיו, וּמִתְגַּלְגֵּל בְּתוֹךְ הַשֶּׁלֶג, שֶׁזֶּה עָנְשׁוֹ שֶׁל מִי שֶׁפּוֹגֵם בַּבְּרִית, שֶׁנֶּעֱנָשׁ בְּגֵיהִנּוֹם שֶׁל שֶׁלֶג, אַף־עַל־פִּי־כֵן גָּדֵל כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הַבַּעְטֶלִיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ צַוָּאר עָקֹם, שֶׁיָּכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֵלָיו, עַד שֶׁגַּם אֶפְלּוּ מִי שֶׁפָּגַם כָּל־כָּךְ בִּפְגַם הַבְּרִית בְּתַבְעֵרַת הַיֵּצֶר, יָכוֹל לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (שִׂיחוֹת־הָר"ן, סִימָן עא), שֶׁגַּם עַל פְּגַם הַבְּרִית מוֹעִילָה תְּשׁוּבָה. וְלֹא סִפֵּר יוֹתֵר בָּזֶה הָעִנְיָן, וּמוּבָן שֶׁדִּלֵּג בְּכָאן) [כִּי

הַמְּדִינָה, שֶׁקּוֹלִי נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם כַּנַּ״ל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה, שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד:

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בּוֹ טָמִיר וְגָנוּז סוֹד נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, אֵיךְ שֶׁעַל הַכֹּל מוֹעִילָה תְּשׁוּבָה, אֲפִלּוּ מִי שֶׁפָּגַם בְּיוֹתֵר בִּפְגַם הַבְּרִית, שֶׁהַזֹּהַר אוֹמֵר, שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּבָה, וְרַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, וּמַמְשִׁיךְ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם אֶל אֵלּוּ שֶׁפָּגְמוּ בַּבְּרִית, וּמַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, שֶׁזֶּה סוֹד (תְּהִלִּים לד, יז): ״פְּנֵי יְהוָ״ה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם״, כִּי הַחֵטְא הַזֶּה נִקְרָא רַ״ע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית לח, ז): ״וַיְהִי עֵר רַ״ע בְּעֵינֵי יְהוָ״ה״, אַף־עַל־פִּי־כֵן הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מַמְשִׁיךְ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא פָּנָיו, בְּאֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂים רַ״ע, שֶׁהוּא חֵטְא פְּגַם הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה ״לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם״, שֶׁנִּכְרָת וְנִתְבַּטֵּל אֲפִלּוּ זֵכֶר מֵחֶטְאָם, וְזֶה לְ׳הַכְרִית מֵ׳אֶרֶץ זִ׳כְרָם, רָאשֵׁי תֵּבוֹת: מ׳וֹצִיא זֶ׳רַע לְ׳בַטָּלָה, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ צָרָעַת עָקֹם, יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ גַּם אֶל אֵלּוּ הָרְחוֹקִים שֶׁנִּכְשְׁלוּ בִּפְגַם הַבְּרִית אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַחְזִירוּ בִּתְשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְגַם הֵם יַתְחִילוּ לְצַעֵק וְלִזְעֹק וּלְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשָׁם לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ]. נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְּבָמָה מֵאוֹתוֹ הַמְּדִינָה, שֶׁקּוֹלִי נִפְלָא מְאֹד, וַאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי קוֹלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם כַּנַּ״ל; הֵינוּ שֶׁיָּכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל אֵלּוּ שֶׁפָּגְמוּ בַּבְּרִית, וְיכוֹלִים לִשְׁמֹעַ גַּם הֵם, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תִּקָּוָה וְתוֹחֶלֶת לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְכֵן מְעוֹרֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁגַּם הֵם יַתְחִילוּ לְדַבֵּר וְלִצְעֹק וְלִזְעֹק עַל נַפְשָׁם, וְלַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי הוּא יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַקּוֹל שֶׁל הַצַּפּוֹר, כְּבָיכוֹל קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ אֶל הַצִּפּוֹרָה, שֶׁהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן יָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ אֶת קוֹלָם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה לַדְּרָשָׁה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִזּוֹ, כְּשֶׁזּוֹכִים לְשְׁמֹעַ שֶׁיְּכוֹלִים לְתַקֵּן הַכֹּל, אֲפִלּוּ שֶׁנָּפַל בְּמָקוֹם שֶׁנָּפַל, וְלָכֵן כֻּלָּם צְרִיכִים לְהַגִּיעַ אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁנִּדְמֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ צָרָעַת עָקֹם, וְדַיְקָא הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת כֻּלָּם.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי גַּם־כֵּן הָיוּ שְׂמֵחִים, וְזָכְרוּ הַזּוּג אֶת הַבֶּעטְלֶיר שֶׁהָיָה לוֹ חֲטוֹטֶרֶת, (שֶׁקּוֹרִין "הוֹקֶיר"), **וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד אֵיךְ לוֹקְחִים בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלֶיר הַהוֹקֶיר, כִּי אִם הָיָה הוּא בְּכָאן, הָיְתָה הַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְהִנֵּה הוּא בָּא וְאָמַר: הִנֵּנִי. הִנֵּה בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה. וְנָפַל עֲלֵיהֶם וְחִבֵּק וְנִשֵּׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה, שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְאֵין אֲנִי**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי גַּם־כֵּן הָיוּ שְׂמֵחִים, וְזָכְרוּ הַזּוּג אֶת הַבֶּעטְלֶיר שֶׁהָיָה לוֹ חֲטוֹטֶרֶת (שֶׁקּוֹרִין הוֹקֶיר) וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים מְאֹד, אֵיךְ לוֹקְחִים בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ הַבֶּעטְלֶיר הַהוֹקֶיר, וְרוֹאִים מִזֶּה אֶת גֹּדֶל הַתְּשׁוּקָה שֶׁהָיְתָה לְהַזּוּג, שֶׁאַף שֶׁכְּבָר קִבְּלוּ מַתָּנוֹת וּבְרָכוֹת מֵהַבֶּעטְלֶירס שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּכָל יוֹם וָיוֹם רָצוּ מֻחְדָּשׁ לְקַבֵּל עוֹד מַתָּנוֹת וּבְרָכוֹת מִשְּׁאָר הַצַּדִּיקִים. וְזוֹ מַעֲלַת הָאָדָם שֶׁאֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בַּמֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּרוּחָנִיּוּת, אֶלָּא רוֹצֶה תָּמִיד לַעֲלוֹת מַעֲלָה מַעֲלָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר זָכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה, עִם כָּל זֹאת רוֹצֶה לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכָךְ צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְנַהֵג, לֹא לְהַרְפּוֹת אֶת רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפָיו וְחֶפְצוֹ לְהִתְעַלּוֹת בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְלָכֵן הַזּוּג הַקָּדוֹשׁ אָמְרוּ: אֵיךְ לוֹקְחִים בְּכָאן אֶת הַבֶּעטְלֶיר שֶׁהָיְתָה לוֹ חֲטוֹטֶרֶת, כִּי אִם הָיָה הוּא בְּכָאן הָיְתָה הַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד; כִּי כָּל־כָּךְ הִשְׁתּוֹקְקוּ לְהִתְעַלּוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁכָּל מַה שֶּׁזָּכוּ עַד עַכְשָׁו, לֹא הָיָה מַסְפִּיק לָהֶם, וְלָכֵן אָמְרוּ: אִם הָיָה הוּא בְּכָאן, וְהָיָה מְבָרֵךְ אוֹתָם, וְנוֹתֵן לָהֶם מַתָּנוֹת וּבְרָכוֹת, הָיְתָה הַשִּׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד. וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר הִנֵּנִי! **הִנֵּה בָּאתִי עַל הַחֲתֻנָּה וְנָפַל עֲלֵיהֶם, וְחִבֵּק וְנִשֵּׁק אוֹתָם, וְאָמַר לָהֶם: בַּתְּחִלָּה בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה לַדָּרָשָׁה, שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי,** כִּי בָּרֵגַע שֶׁמִּשְׁתּוֹקְקִים וְכוֹסְפִים כָּל־כָּךְ אֶל הַקְּדֻשָּׁה, לְבַסּוֹף זוֹכִים לְהַגִּיעַ לָזֶה,

בַּעַל־חַטּוֹטָרוֹת (הַיְנוּ "הוֹקֶיר") **כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא, יֵשׁ לִי כְּתֻבִּים כְּאֵלּוּ,** (שֶׁקּוֹרִין "פְּלֵייצִים")**, שֶׁהֵם בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה.**

כִּי פַּעַם אַחַת הָיָה שִׂיחָה וְסִפּוּר, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים מְפָאֲרִים עַצְמָם בִּבְחִינָה זוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינָה זוֹ שֶׁל מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, וּמֵאֶחָד

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְלָכֵן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק בְּיֵתֶר שְׂאֵת וּבְיֵתֶר עֹז בִּרְצוֹנוֹת וּבְכִסּוּפִים עַזִּים לָצֵאת מֵהַחֹשֶׁךְ וְהַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁנָּפַל לְשָׁם, וּלְהִתְעַלּוֹת בְּכָל פַּעַם מַעְלָה מַעְלָה, כִּי אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, וְאִם אָדָם הָיָה חָזָק וְאַמִּיץ בְּדַעְתּוֹ לְהַשִּׂיג אֶת כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת וְהַהַשָּׂגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְלֹא הָיָה עוֹזֵב אֶת הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין שֶׁלּוֹ, אָז הָיָה מַגִּיעַ לְמַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת עַד מְאֹד, כְּמוֹ הַזּוּג הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבְּכָל יוֹם הָיוּ כּוֹסְפִים לְהַגִּיעַ לְמַעְלָה יְתֵרָה, וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל אֶחָד, אִם רַק לֹא יַעֲזֹב אֶת הָרְצוֹנוֹת וְהַכִּסּוּפִין שֶׁלּוֹ, אֲפִלּוּ שֶׁבֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, עִם כָּל זֹאת לֹא יַעֲזֹב אֶת הָרְצוֹנוֹת הַטּוֹבִים שֶׁלּוֹ, לְהַגִּיעַ אֶל מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לְהַגִּיעַ, וְאָז לְבַסּוֹף יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ. וְאָמַר לָהֶם הַבַּעטֶלְיר:

וְאֵין אֲנִי בַּעַל חַטּוֹטָרוֹת (הַיְנוּ הוֹקֶיר) **כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא, יֵשׁ לִי כְּתֻבִּים כְּאֵלּוּ** (שֶׁקּוֹרִין פְּלֵייצִיס)**, שֶׁהֵם בְּחִינַת "מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה", שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֲצַל בִּנְיָמִין** (דִּבְרִים לג, יב)**: "יְדִיד ה' יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן", שֶׁזָּכָה שֶׁהַשְּׁכִינָה שָׁרְתָה בֵּין כְּתֵפָיו, וְשָׁם נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הַמָּקוֹם הַמְקֻדָּשׁ בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם, שֶׁשָּׁם הוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן. **וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה, שֶׁאֲנִי מְעוּט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי פַּעַם אַחַת הָיָה שִׂיחָה וְסִפּוּר, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים מְפָאֲרִים עַצְמָם בִּבְחִינָה זוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינָה זוֹ שֶׁל מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי בֶּאֱמֶת זוֹ מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, שֶׁהָאָדָם מִסְתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי, הַמָּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, הַמָּלֵא כְּסוּיִים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מוֹעֵט פָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים, טִפָּה סְרוּחָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן

מֵהֶם הָיוּ מְחַיְכִים וְשׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, וְהַשְּׁאָר, שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינָה זוֹ שֶׁל מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, נִתְקַבְּלוּ

נַחְרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הוּא זוֹכֶה לְהַחֲזִיק מְרֻבֶּה, וְזוֹ מַדְרֵגָה שֶׁל כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, אֲשֶׁר נוֹלַד מִטִּפָּה סְרוּחָה, וְהוּא בִּבְחִינַת מוּעָט, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכָה עַל־יְדֵי גֹּדֶל יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה. וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה מַדְרֵגוֹת, שֶׁזֶּה כְּלַל הַהִתְקָרְבוּת, שֶׁכָּל אֶחָד מִתְפָּאֵר שֶׁהוּא בְּחִינַת מוּעָט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, כִּי מַהוּ הָאָדָם? רַק חֲתִיכַת בָּשָׂר וָדָם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכָה לִמְרֻבֶּה; זֶה לָמַד כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה תּוֹרָה, וְקָנָה לְעַצְמוֹ יְדִיעוֹת בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְזֶה יָגַע וְטָרַח בִּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וּתְחִנּוֹת וְהִתְבּוֹדְדוּת, וּמְיַחֵד יְחוּדִים קְדוֹשִׁים, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתָאֵר וּלְשַׁעֵר כְּלָל, כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק כְּפִי בְּחִינַת עֲבוֹדָתוֹ וִיגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְיִחוּדִים, זוֹכֶה לִהְיוֹת מוּעָט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, הַיְנוּ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ מוּעָט, חֲתִיכַת בָּשָׂר וָדָם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן זָכָה לְהַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת לְאֵין עֵרֶךְ כְּלָל. וּכְמוֹ שֶׁהִתְפָּאֵר פַּעַם רַבֵּנוּ זַ״ל וְאָמַר: ״מִמֶּנִּי יְכוֹלִים לִרְאוֹת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי מָה אֲנִי? רַק בָּשָׂר וָדָם, וְזָכִיתִי לְהַשִּׂיג כָּל־כָּךְ אֶת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל, וְעִם כָּל זֹאת עֲדַיִן לֹא הִגַּעְתִּי לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל אֶת גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ; רוֹאִים מִזֶּה, כְּשֶׁאָדָם שֶׁהוּא בִּבְחִינַת מוּעָט, יָגַע וְטָרַח בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲזַי זוֹכֶה לְמַדְרֵגַת מַחֲזִיק מְרֻבֶּה. וְזֶה שֶׁהִתְפָּאֲרוּ כָּל אֶחָד מֵהַצַּדִּיקִים בְּאֹפֶן אַחֵר, אֲשֶׁר הוּא זָכָה לִבְחִינַת ׳מוּעָט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה׳, וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה חִלּוּקֵי מַדְרֵגוֹת וְהַשָּׂגוֹת, שֶׁכָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בְּהִתְפָּאֲרוּת אַחֶרֶת. וּמֵאֶחָד מֵהֶם הָיוּ מְחַיְכִים וְשׂוֹחֲקִים מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא הִתְפָּאֵר בִּדְבַר שְׁטוּת, שֶׁהוּא מוּעָט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, וְהַשְּׁאָר שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינָה זוֹ שֶׁל ׳מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה׳, נִתְקַבְּלוּ דִּבְרֵיהֶם, כִּי כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר עַל אֵיזוֹ דַּרְגָּה אַחֶרֶת שֶׁזָּכָה לְהַגִּיעַ לָזֶה, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ וּכְפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְדַרְגּוֹת עֶלְיוֹנוֹת כְּפִי טִרְחָתוֹ שֶׁטּוֹרֵחַ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד כְּפִי שֹׂרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁמּוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲבוּרוֹ

דִּבְרֵיהֶם, אֲבָל בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁיֵּשׁ לִי הוּא גָּדוֹל מִכֻּלָּם, כִּי אֶחָד מֵהַנַּ"ל הִתְפָּאֵר שֶׁהַמּחַ שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי הוּא נוֹשֵׂא בַּמּחַ שֶׁלּוֹ אַלְפִּים וּרְבָבוֹת אֲנָשִׁים עִם כָּל הַהִצְטָרְכוּת שֶׁלָּהֶם (וְכָל הַתְּנַהֲגוּת שֶׁלָּהֶם) **וְכָל הַהֲוָיוֹת וְהַתְּנוּעוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא נוֹשֵׂא בְּמּחוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי מּחוֹ נוֹשֵׂא כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים עִם וְכוּ' כַּנַּ"ל. וְשָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ וְאָמְרוּ, כִּי הָאֲנָשִׁים אֵינָם כְּלוּם וְהוּא אֵינוֹ כְּלוּם, וְנַעֲנָה אֶחָד וְאָמַר: אֲנִי רָאִיתִי מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה כָּזֶה.**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ. אֲבָל בְּחִינַת 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה' שֶׁיֵּשׁ לִי, הוּא גָּדוֹל מִכֻּלָּם, כָּךְ הִתְפָּאֵר הַבֶּעטֶלְיֶר שֶׁהָיָה לוֹ חֲטוֹטָרוֹת, כִּי הוּא הַצַּדִּיק, רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁזָּכָה לְמַה שֶּׁאַף אֶחָד לֹא זָכָה, כִּי אֶחָד מֵהַנַּ"ל הִתְפָּאֵר, שֶׁהַמּחַ שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה', כִּי הוּא נוֹשֵׂא בַּמּחַ שֶׁלּוֹ אַלְפֵי וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים עִם כָּל הַהִצְטָרְכוּת שֶׁלָּהֶם, (וְכָל הִתְנַהֲגוּת שֶׁלָּהֶם), וְכָל הַהֲוָיוֹת וְהַתְּנוּעוֹת שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל הוּא נוֹשֵׂא בְּמּחוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה', כִּי מּחוֹ נוֹשֵׂא כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים עִם וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְשָׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ וְאָמְרוּ, כִּי הָאֲנָשִׁים אֵינָם כְּלוּם, וְהוּא אֵינוֹ כְּלוּם; כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר שְׁלֵמוּת הָאָדָם — לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, אֶלָּא יִהְיֶה בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִתְפָּאֵר בְּשׁוּם הִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא בַּמֶּה שֶׁזָּכָה לְהַשִּׂיג בַּתּוֹרָה וּבְהַשָּׂגוֹת אֱלְקוּת, וְזֶה שֶׁצָּחֲקוּ מִמֶּנּוּ כֻּלָּם, מִפְּנֵי שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַלְפִּים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, שֶׁזּוֹ הִתְפָּאֲרוּת שֶׁל הֶבֶל, כִּי לְמַעְלָה אֵין זוֹ חֲשִׁיבוּת כְּלָל, וְלָכֵן עַל זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַלְפִּים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, וְהוּא צָרִיךְ לְהַחֲזִיק אוֹתָם וְהִצְטָרְכוּתָם

כִּי פַּעַם אַחַת רָאִיתִי הַר שֶׁהָיָה מְנָח עָלָיו הַרְבֵּה זֶבֶל וְטִנּוּף, וְהָיָה חִדּוּשׁ אֵצְלִי מֵהֵיכָן בָּא עַל הַר הַזֶּה כָּל־כָּךְ זֶבֶל וְטִנּוּף. וְהָיָה שָׁם אָדָם אֶחָד אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר וְאָמַר: כָּל זֶה מִמֶּנִּי, כִּי אוֹתוֹ הָאָדָם הָיָה יוֹשֵׁב שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר, וְהִשְׁלִיךְ שָׁם תָּמִיד עַל אוֹתוֹ הָהָר זֶבֶל וּפֶרֶשׁ שֶׁלּוֹ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁלּוֹ, וְטִנֵּף שָׁם, עַד שֶׁעָלָיו נִתְרַבָּה הַזֶּבֶל וְהַטִּנּוּף שָׁם עַל אוֹתוֹ הָהָר. נִמְצָא שֶׁזֶּה הָאִישׁ הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֵּרֻבֶּה, כִּי עָלָיו נִתְרַבָּה הַזֶּבֶל כָּל־כָּךְ. (כֵּן הוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֵּרֻבֶּה שֶׁל הָאִישׁ הַנַּ״ל, שֶׁהִתְפָּאֵר בְּמוֹחוֹ שֶׁמַּחֲזִיק כַּמָּה אֲנָשִׁים כַּנַּ״ל).

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּרֹאשׁוֹ. נַעֲנֶה אֶחָד וְאָמַר: אֲנִי רָאִיתִי מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֵּרֻבֶּה בָּזֶה, הַיְנוּ שֶׁגַּם אֲנִי רָאִיתִי אֶחָד שֶׁהִתְפָּאֵר בְּדִיּוּק כַּדּוֹמֶה לָזֶה, שֶׁאָדָם הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, כִּי פַּעַם אַחַת רָאִיתִי הַר שֶׁהָיָה מֻנָּח עָלָיו הַרְבֵּה זֶבֶל וְטִנּוּף, וְהָיָה חִדּוּשׁ אֵצְלִי — מֵהֵיכָן בָּא עַל הַר הַזֶּה כָּל־כָּךְ זֶבֶל וְטִנּוּף?! וְהָיָה שָׁם אָדָם אֶחָד אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר וְאָמַר: כָּל זֶה מִמֶּנִּי, כִּי אוֹתוֹ הָאָדָם הָיָה יוֹשֵׁב שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָהָר, וְהִשְׁלִיךְ שָׁם תָּמִיד עַל אוֹתוֹ הָהָר זֶבֶל וּפֶרֶשׁ שֶׁלּוֹ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁלּוֹ, וְטִנֵּף שָׁם, עַד שֶׁעָלָיו נִתְרַבָּה הַזֶּבֶל וְהַטִּנּוּף שָׁם עַל אוֹתוֹ הָהָר. נִמְצָא, שֶׁזֶּה הָאִישׁ הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֵּרֻבֶּה, כִּי עָלָיו נִתְרַבָּה הַזֶּבֶל כָּל־כָּךְ (כֵּן הוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֵּרֻבֶּה שֶׁל הָאִישׁ הַנַּ״ל, שֶׁהִתְפָּאֵר בְּמוֹחוֹ שֶׁמַּחֲזִיק כַּמָּה אֲנָשִׁים כַּנַּ״ל); כִּי לְמַעְלָה בַּשָּׁמַיִם אֵין שׁוּם חֲשִׁיבוּת בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם אֲלָפִים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, וְהוּא צָרִיךְ לְהַחֲזִיק בְּרֹאשׁוֹ אֶת כָּל הִצְטָרְכוּתָם, כִּי הַכָּבוֹד שֶׁל הֶבֶל הוּא צְחוֹק מַכְאִיב לְמַעְלָה, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁרוֹאִים הַיּוֹם, שֶׁמִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, עוֹשִׂים מִמֶּנּוּ מְצִיאוּת, כְּאִלּוּ מִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, אֲשֶׁר אֵינוֹ אֶלָּא כְּמוֹ זֶה שֶׁיָּשַׁב עַל הָהָר, וּמִלֵּא אֶת כֻּלּוֹ עִם טִנּוּף, וְהִתְפָּאֵר, שֶׁכָּל הַטִּנּוּף זֶה מִמֶּנּוּ, כִּי אִם לֹא מַחְדִּירִים בִּבְנֵי אָדָם אֱמוּנָה

וְאֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי יֵשׁ (לוֹ) חֲתִיכַת מְדִינָה שֶׁהִיא מוֹצִיאָה פֵּרוֹת הַרְבֵּה, וְאַחַר־כָּךְ, כְּשֶׁמְּחַשְּׁבִין אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוֹצִיאָה הַמְּדִינָה, רוֹאִין שֶׁהַמְּדִינָה אֵינָהּ מַחֲזֶקֶת מָקוֹם כָּל־כָּךְ כְּמוֹ הַפֵּרוֹת, כִּי אֵין בָּהּ מָקוֹם כָּל־כָּךְ לְהַחֲזִיק כָּל־כָּךְ פֵּרוֹת, נִמְצָא שֶׁהִיא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה. וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו, כִּי בֶּאֱמֶת בְּוַדַּאי הוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵין מְקָרְבִים אוֹתָם אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹות, הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ, כִּי מַה יִּתְרוֹן בְּכָל עֲמָלוֹ אֲשֶׁר יַעֲמֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת אֲנָשִׁים, אִם אֵינוֹ מְקָרְבָם אֶל לִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, הֲרֵי הוּא דּוֹמֶה לָזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁעָשָׂה הַר מָלֵא טְנוּף וְזֶבֶל. וְאֶחָד הִתְפָּאֵר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה', כִּי יֵשׁ (לוֹ) חֲתִיכַת מְדִינָה, שֶׁהִיא מוֹצִיאָה פֵּרוֹת הַרְבֵּה, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁמְּחַשְּׁבִין אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁהוֹצִיאָה הַמְּדִינָה, רוֹאִין שֶׁהַמְּדִינָה אֵינָהּ מַחֲזֶקֶת מָקוֹם כָּל־כָּךְ כְּמוֹ הַפֵּרוֹת, כִּי אֵין בָּהּ מָקוֹם כָּל־כָּךְ לְהַחֲזִיק כָּל־כָּךְ פֵּרוֹת. נִמְצָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה' וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו, כִּי בֶּאֱמֶת בְּוַדַּאי הוּא בְּחִינַת 'מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה'; זֶה סוֹבֵב עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (כְּתֻבּוֹת קיב.): אָמַר רַב חִסְדָּא, מַאי דִּכְתִיב (יִרְמְיָה ג, יט): "וְאֶתֵּן לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי"? לָמָּה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלָה לִצְבִי? לוֹמַר לְךָ, מַה צְּבִי זֶה אֵין עוֹרוֹ מַחֲזִיק בְּשָׂרוֹ, אַף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ מַחֲזֶקֶת פֵּרוֹתֶיהָ; כִּי הִתְפָּאֵר שֶׁהִשִּׂיג גְּדֻלַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא קְטַנָּה מִכָּל הָאֲרָצוֹת, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הִיא מוֹצִיאָה כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה פֵּרוֹת; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן ב'): מָדָּד הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כָּל הָאֲרָצוֹת, וְלֹא מָצָא אֶרֶץ שְׁרָאוּיָה לִנָּתֵן לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וְכֵן אָמְרוּ (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה כג, סִימָן ז'): אָמַר לוֹ

וְאֶחָד אָמַר שֶׁיֵּשׁ (לוֹ) פַּרְדֵּס נִפְלָא מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ שָׁם פֵּרוֹת וְכוּ׳, וְנוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם וּשְׂרָרוֹת, כִּי הוּא פַּרְדֵּס נָאֶה מְאֹד, וּבַקַּיִץ נוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם וּשְׂרָרוֹת לְטַיֵּל שָׁם, וּבֶאֱמֶת אֵין בְּהַפַּרְדֵּס מָקוֹם כָּל־כָּךְ שֶׁיַּחֲזִיק כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים, וְעַל־כֵּן הוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו גַּם־כֵּן.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, הֵן הָאָרֶץ חֲבִיבָה עָלַי, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יא, יב): "אֶרֶץ אֲשֶׁר הֲוָיָ"ה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד"; וְיִשְׂרָאֵל חֲבִיבִין עָלַי, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים ז, ח): "כִּי מֵאַהֲבַת הֲוָיָ"ה אֶתְכֶם" אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲנִי אַכְנִיס אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן חֲבִיבִין עָלַי לָאָרֶץ שֶׁחֲבִיבָה עָלַי, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לד, ב): "כִּי אַתֶּם בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן"; נִמְצָא, שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא מוּעָט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, וְהִתְפָּאֵר שֶׁזָּכָה לְהַשִּׂיג גְּדֻלַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶחָד אָמַר, שֶׁיֵּשׁ (לוֹ) פַּרְדֵּס נִפְלָא מְאֹד, שֶׁיֵּשׁ שָׁם פֵּרוֹת וְכוּ׳, וְנוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם וּשְׂרָרוֹת, כִּי הוּא פַּרְדֵּס נָאֶה מְאֹד, וּבַקַּיִץ נוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם וּשְׂרָרוֹת לְטַיֵּל שָׁם, וּבֶאֱמֶת אֵין בְּהַפַּרְדֵּס מָקוֹם כָּל־כָּךְ שֶׁיַּחֲזִיק כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים, וְעַל־כֵּן הוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו גַּם־כֵּן; זֶה סוֹבֵב עַל לִמּוּד תּוֹרָה, כִּי עַל הַתּוֹרָה אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י׳, סִימָן א׳), שֶׁאֵין לָהּ שׁוּם צִמְצוּם וּגְבוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב יא, ט): "אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי יָם"; וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מא, סִימָן ו׳): מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, מִשֶּׁהִשְׁלִים מ׳ יוֹם, נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֶת הַתּוֹרָה מַתָּנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לא, יח): "וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה", וְכִי כָּל הַתּוֹרָה לָמַד מֹשֶׁה, כְּתִיב בַּתּוֹרָה (אִיּוֹב יא, ט): "אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי יָם", וּלְאַרְבָּעִים יוֹם לְמָדָהּ מֹשֶׁה, אֶלָּא כְּלָלִים לִמְּדָהוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, הֱוֵי (שְׁמוֹת לא, יח): "כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ"; כִּי הַתּוֹרָה כְּלוּלָה מִפַּרְדֵּ"ס, וְאָמַר הָאֲרִיזַ"ל, שֶׁבְּכָל פָּסוּק מִפְּסוּקֵי תַּנַ"ךְ, וּבְכָל מֵימְרָא מִדִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים יֵשׁ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּשָׁטִים, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא רְמָזִים, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא דְּרָשׁוֹת, וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא סוֹדוֹת, וְכָל אֶחָד מַשִּׂיג כְּפִי כֹּחוֹ

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, כִּי הוּא בַּעַל־סוֹד (שֶׁקּוֹרִין "סֶעקְרֶעטֶיר" [מַזְכִּיר]) **אֵצֶל מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּבָאִין אֶצְלוֹ כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם: זֶה בָּא עִם שְׁבָחִים לְהַמֶּלֶךְ, וְזֶה בָּא עִם בַּקָּשׁוֹת, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ אֶת כֻּלָּם, וַאֲנִי יָכוֹל לְקַבֵּץ אֶת כָּל דִּבְרֵיהֶם בְּתוֹךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מוּעָטִים וּלְסַפֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים מוּעָטִים, וְיִהְיֶה כָּלוּל בָּהֶם כָּל הַשְּׁבָחִים וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁלָּהֶם וְכָל דִּבְרֵיהֶם כֻּלָּם בְּתוֹךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מוּעָטִים שֶׁלִּי. נִמְצָא שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלִּי הוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּבְחִינָתוֹ, זֶה בִּפְשָׁט, וְזֶה בְּרֶמֶז, וְזֶה בִּדְרָשׁ, וְזֶה בְּסוֹד. וְלָכֵן הִתְפָּאֵר אֶחָד, שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּרְדֵּ"ס, שֶׁמְּרַמֵּז עַל כָּל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה, שֶׁנּוֹסְעִים לְשָׁם כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם וּשְׂרָרוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה שֶׁנִּכְנָסִים בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, כִּי הוּא פַּרְדֵּ"ס נָאֶה מְאֹד, וּבַקַּיִץ שֶׁהוּא חַג הַשָּׁבוּעוֹת, שֶׁאָז נִתְּנָה הַתּוֹרָה, בָּאִים שָׁם כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם וּשְׂרָרוֹת לְטַיֵּל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת אֵין בְּהַפַּרְדֵּ"ס מָקוֹם כָּל־כָּךְ שֶׁיַּחֲזִיק כָּל־כָּךְ אֲנָשִׁים, כִּי הַתּוֹרָה (אִיּוֹב יא, יח): "אֲרֻכָּה מֵאֶרֶץ מִדָּהּ וּרְחָבָה מִנִּי יָם"; כִּי עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט יֵשׁ בּוֹ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּשָׁטִים, וּרְמָזִים, וּדְרָשׁוֹת, וְסוֹדוֹת, וְאֵין מַסְפִּיק שֶׁיַּשִּׂיגוּ אֶת כָּל זֶה. נִמְצָא, שֶׁזָּכָה לִבְחִינַת 'מוּעָט מַחֲזִיק הַמְרֻבֶּה'.

וְאֶחָד אָמַר, שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלּוֹ הוּא בְּחִינַת 'מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה', כִּי הוּא בַּעַל סוֹד (שֶׁקּוֹרִין סֶעקְרֶעטֶיר) [מַזְכִּיר] אֵצֶל מֶלֶךְ גָּדוֹל, וּבָאִין אֶצְלוֹ כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם, זֶה בָּא עִם שְׁבָחִים לְהַמֶּלֶךְ, וְזֶה בָּא עִם בַּקָּשׁוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, וּבְוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְהַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ אֶת כֻּלָּם, וַאֲנִי יָכוֹל לְקַבֵּץ אֶת כָּל דִּבְרֵיהֶם בְּתוֹךְ אֵיזֶה דִּבּוּרִים מוּעָטִים, וּלְסַפֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים מוּעָטִים, וְיִהְיֶה כָּלוּל בָּהֶם כָּל הַשְּׁבָחִים וְהַבַּקָּשׁוֹת שֶׁלָּהֶם וְכָל דִּבְרֵיהֶם כֻּלָּם, בְּתוֹךְ

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהַשְּׁתִיקָה שֶׁלּוֹ הִיא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, כִּי יֵשׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הַרְבֵּה, וּבַעֲלֵי לָשׁוֹן־הָרָע שֶׁמַּלְשִׁינִים עָלָיו הַרְבֵּה מְאֹד, וְכָל מַה שֶּׁמַּלְשִׁינִים וְדוֹבְרִים וּמְקַטְרְגִים עָלָיו בְּלָשׁוֹן־הָרָע הַרְבֵּה, הוּא בְּשְׁתִיקָתוֹ מְתָרֵץ הַכֹּל עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהוּא שׁוֹתֵק לְבַד (כִּי הוּא עוֹשֶׂה רַק אֵיזֶה שְׁתִיקָה, וְהוּא תֵּרוּץ עַל הַכֹּל) **נִמְצָא שֶׁשְּׁתִיקָתוֹ הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֵיזֶה דִּבּוּרִים מוֹעֲטִים שֶׁלִּי, נִמְצָא, שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁלִּי הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה; הַיְנוּ עִקַּר שְׁלֵמוּת הָאָדָם, שֶׁיִּמְעֵט בְּדִבּוּרָיו, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת פֶּרֶק ג׳): סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, וְיָכוֹל לְדַבֵּר דִּבּוּרִים מוֹעֲטִים, שֶׁבָּהֶם יִהְיֶה כָּלוּל הַרְבֵּה מְאֹד, וְזֶה עִקַּר הַחָכְמָה, שֶׁאָדָם יְמַעֵט בְּדִבּוּר, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יִפְעַל בְּדִבּוּרוֹ כָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ, וּכְמַאֲמַר הֶחָכָם: ״אִם הַדִּבּוּר כֶּסֶף — הַשְׁתִיקָה זָהָב״; כִּי לִפְעָמִים עַל־יְדֵי רִבּוּי הַדִּבּוּר, לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל אוֹתוֹ, וְאָמַר הֶחָכָם: ״מִי שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּשִׂיחָתוֹ יָקוּצוּ בְּנֵי אָדָם בִּדְבָרָיו״; וּכְמוֹ שֶׁהוּא עִם בָּשָׂר וָדָם, שֶׁכָּל מַה שֶּׁיִּמְעֵט בְּדִבּוּרוֹ וְיַקְצֵר בַּאֲמָרָיו, בְּאֵין עֶרְךְ כְּלָל הוּא לְגַבֵּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ה, א): ״אַל תְּבַהֵל עַל פִּיךְ וְלִבְּךָ אַל יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָּבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ, עַל־כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים״, כִּי עִקַּר הַחָכְמָה לְהַלְבִּישׁ אֶת כָּל עִנְיָנָיו בְּכַמָּה דִּבּוּרִים, וְזוֹ שְׁלֵמוּת מוֹעֵט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה — שֶׁמְּדַבֵּר מְעַט, וְגָזֶה כָּלוּל כְּבָר הַרְבֵּה. וְאֶחָד אָמַר, שֶׁהַשְּׁתִיקָה שֶׁלּוֹ הִיא בְּחִינַת ׳מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה׳, כִּי יֵשׁ עָלָיו מְקַטְרְגִים הַרְבֵּה וּבַעֲלֵי לְשׁוֹן־הָרָע, שֶׁמַּלְשִׁינִים עָלָיו הַרְבֵּה מְאֹד, וְכָל מַה שֶּׁמַּלְשִׁינִים וְדוֹבְרִים וּמְקַטְרְגִים עָלָיו בִּלְשׁוֹן־הָרָע הַרְבֵּה, הוּא בְּשְׁתִיקָתוֹ מְתָרֵץ הַכֹּל, עַל־יְדֵי מַה שֶּׁהוּא שׁוֹתֵק לְבַד (כִּי הוּא עוֹשֶׂה רַק אֵיזֶה שְׁתִיקָה, וְהוּא תֵּרוּץ עַל הַכֹּל); נִמְצָא, שֶׁשְּׁתִיקָתוֹ הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה; כִּי אֵין עוֹד דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לִגְרֹם הַצְלָחָה לָאָדָם כְּמוֹ הַשְׁתִיקָה, וּבִפְרָט בְּשָׁעָה שֶׁמְּחָרְפִים וּמְבַזִּים אוֹתוֹ, שֶׁגָּזֶה הוּא רוֹאֶה מַפַּלְתָּם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם:

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ עָנִי אֶחָד וְהוּא סַגִּי־נְהוֹר (עִוּר), **וְהוּא** (הַיְנוּ הֶעָנִי) **גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא** (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר וְסִפֵּר זֹאת) **קָטָן לְגַמְרֵי, וּמוֹלִיךְ אוֹתוֹ, הַיְנוּ שֶׁזֶּה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה הוּא קָטָן וּמוֹלִיךְ אֶת הֶעָנִי הַסַּגִּי־נְהוֹר, שֶׁהוּא גָּדוֹל מְאֹד. נִמְצָא שֶׁהוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הַסַּגִּי־נְהוֹר הָיָה יָכוֹל לְהַחֲלִיק וְהָיָה יָכוֹל לִפֹּל וְהוּא מַחֲזִיק אוֹתוֹ עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹלִיכוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הוּא קָטָן וּמַחֲזִיק אֶת הַסַּגִּי־נְהוֹר הַגָּדוֹל כַּנַּ"ל. וַאֲנִי** (הַיְנוּ זֶה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

"הַשְׁתִּיקָה תְּשׁוּבַת הַכְּסִיל", וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'), שֶׁעִקַּר הַתְּשׁוּבָה הוּא — יִשְׁמַע בְּזִיּוֹנוֹ, וְיִדֹּם וְיִשְׁתֹּק; כִּי בָּרֵגַע שֶׁעוֹצֵר בְּדִבּוּרוֹ, הוּא עוֹלֶה עַד עוֹלַם הַמַּחֲשָׁבָה, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רלד), בְּסוֹד (מְנָחוֹת כט:): שְׁתֹק, כָּךְ עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה! הַיְנוּ כְּדֵי לַעֲלוֹת אֶל הַמַּחֲשָׁבָה צָרִיךְ לִשְׁתֹּק; וְלָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבְּרִים עָלָיו, אֵין עֵצָה אַחֶרֶת לְהִנָּצֵל מֵהַמְּדַבְּרִים, אֶלָּא עַל־יְדֵי הַשְׁתִּיקָה, וּבָזֶה שֶׁהוּא שׁוֹתֵק, וְאֵינוֹ עוֹנֶה לִמְחָרְפָיו וְלִמְבַזָּיו — זוֹ מַפַּלְתָּם, וְאָמַר הֶחָכָם: "מִמּוֹפְתֵי הַחֲכָמִים — מְעוּט הַדְּבָרִים, וּמִמּוֹפְתֵי הַסְּכָלִים — רֹב הַדְּבָרִים"; כִּי בָּזֶה שֶׁאָדָם שׁוֹתֵק לִמְחָרְפוֹ וְלִמְבַזּוֹ, בָּזֶה רוֹאֶה אֶת מַפַּלְתָּם שֶׁל אֵלּוּ הַקָּמִים עָלָיו.

וְאֶחָד אָמַר שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי יֵשׁ עָנִי אֶחָד וְהוּא סַגִּי נְהוֹר (עִוּר), וְהוּא (הַיְנוּ הֶעָנִי) גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר וְסִפֵּר זֹאת) קָטָן לְגַמְרֵי, וּמוֹלִיךְ אוֹתוֹ, הַיְנוּ שֶׁזֶּה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה הוּא קָטָן וּמוֹלִיךְ אֶת הֶעָנִי הַסַּגִּי נְהוֹר, שֶׁהוּא גָּדוֹל מְאֹד. נִמְצָא, שֶׁהוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הַסַּגִּי נְהוֹר הָיָה יָכוֹל לְהַחֲלִיק, וְהָיָה יָכוֹל לִפֹּל, וְהוּא מַחֲזִיק אוֹתוֹ עַל־יְדֵי שֶׁמּוֹלִיכוֹ, וְעַל־כֵּן הוּא מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, כִּי הוּא קָטָן וּמַחֲזִיק אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל כַּנַּ"ל; זֶה מְרֻמָּז עַל צַדִּיק גָּדוֹל, שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת

הַהוֹקֵיר שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם וְאָמַרְתִּי) **הָאֱמֶת הִוא שֶׁיֵּשׁ לָכֶם בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל מַה שֶּׁכַּוָּנַתְכֶם בִּדְבָרֵיכֶם** (הַיְנוּ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כַּוָּנַת כָּל הַנַּ"ל, שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁלָּהֶם), **וְזֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁהִתְפָּאֵר**

נַהֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן נִדְמֶה כִּסַּגִּי נְהוֹר [עִוֵּר], וְהוּא עָנִי, הַיְנוּ שֶׁקּוֹרֵא אֶת עַצְמוֹ כָּךְ, כְּמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁקָּרָא אֶת עַצְמוֹ עָנִי, כַּמּוּבָא בַּזֹּהַר (וַיֵּצֵא קנז.): מָאן עָנִי? דָּא דָּוִד מַלְכָּא. דִּכְתִיב בֵּיהּ (תְּהִלִּים פו, א): "כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי"; וְכֵן אָמְרוּ (זֹהַר בָּלָק קצה.): דָּוִד חָמָא דְּכָל כַּוִּין וְכָל תַּרְעֵי שְׁמַיָּא כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְאַפְתְּחָא לְמִסְכְּנָא, וְלֵית בְּכָל צְלוֹתִין דְּעָלְמָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָצִית מִיָּד כִּצְלוֹתָא דְּמִסְכְּנָא. כֵּיוָן דְּחָמֵי הַאי עֲבַד גְּרָמֵיהּ, עַנְיָא וּמִסְכְּנָא פָּשַׁט לִבּוֹשָׁא דְּמַלְכוּתָא, וְיָתִיב בְּאַרְעָא כְּמִסְכְּנָא, אָמַר תְּפִלָּה, דִּכְתִיב (תְּהִלִּים פו, א): "תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה הֲוָיָ"ה אָזְנְךָ עֲנֵנִי"; וְאֶחָד קָטָן מוֹלִיךְ אוֹתוֹ, נִמְצָא, שֶׁהוּא מוֹעֵט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, הַיְנוּ כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן קא), שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ חִבֵּר אֶת סִפְרוֹ סֵפֶר הַתְּהִלִּים בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ כָּל־כָּךְ גָּדוֹל, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בּוֹ, וְלָכֵן אֲפִלּוּ אָדָם קָטָן בְּמַעֲלָה אוֹ רָחוֹק לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הָרִחוּק, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר סֵפֶר תְּהִלִּים, דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, וּכְאִלּוּ שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַיְנוּ שֶׁהַקָּטָן בְּמַעֲלָה מוֹלִיךְ אֶת הַגָּדוֹל שֶׁהוּא סַגִּי נְהוֹר, וְקוֹרֵא אֶת עַצְמוֹ עָנִי, כִּי אֲפִלּוּ הֲכִי רָחוֹק, שֶׁכְּבָר עָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְכוּ', וְנָפַל בְּתַכְלִית הַיְרִידָה וְהַנְּפִילָה וְכוּ', וְהוּא קָטָן בְּמַעֲלָה מְאֹד, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁזּוֹכֶה לוֹמַר תְּהִלִּים שֶׁחִבֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ הִסְתַּכְּלוּת בְּזֶה הָעוֹלָם, וְקָרָא אֶת עַצְמוֹ עָנִי, אֲזַי נִתְלַבֵּשׁ בּוֹ רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, נִמְצָא, שֶׁהַקָּטָן מוֹלִיךְ אֶת הַגָּדוֹל, וְזֶה מוֹעֵט הַמַּחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה. **וַאֲנִי** (הַיְנוּ זֶה הַהוֹקֵיר שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם, וְאָמַרְתִּי): **הָאֱמֶת הִוא, שֶׁיֵּשׁ לָכֶם בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה, וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל מַה שֶּׁכַּוָּנַתְכֶם בִּדְבָרֵיכֶם** (הַיְנוּ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כַּוָּנַת כָּל הַנַּ"ל, שֶׁהִתְפָּאֲרוּ בִּבְחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרֻבֶּה שֶׁלָּהֶם); כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, הוּא כָּלוּל מִכָּל הַצַּדִּיקִים, וְלָכֵן הוּא יָכוֹל לְגַלּוֹת אֶת מַדְרֵגַת וְהַשָּׂגַת כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק, שֶׁזֶּה כָּל אֵלּוּ

שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי־נְהוֹר הַגָּדוֹל, הוּא גָּדוֹל מִכֻּלְכֶם, אֲבָל אֲנִי לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִכֻּלְכֶם בִּכְלָל, כִּי זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר

נַחְמָן אַפְרִסְמוֹן

שֶׁהִתְפָּאֲרוּ, שֶׁזָּכוּ לְמוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, שֶׁכָּל אֶחָד הָיָה צָרִיךְ גָּדוֹל עַד מְאֹד, וְהִתְפָּאֵר בְּמַדְרֵגַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁזָּכָה, הֵינוּ אַף שֶׁהוּא רַק מוּעָט נוֹלָד מִטִּפָּה סְרוּחָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מַחֲזִיק אֶת הַמֶּרְכָּבָה, שֶׁזָּכָה לְהַשִּׂיג הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת בְּמַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה מְאֹד, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי יְגִיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל, הוּא גָּדוֹל מִכֻּלְכֶם; כִּי בֶּאֱמֶת הָאָדָם שֶׁמַּקְטִין אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, וּמְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֻצֶּם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, מַדְרֵגָתוֹ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְזֶה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ (מְגִלָּה יא.) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוּאֵל־א׳ יז, יד): "וְדָוִד הוּא הַקָּטָן", הוּא בְּקַטְנוּתוֹ מִתְּחִלָּתוֹ עַד סוֹפוֹ, כְּשֵׁם שֶׁבְּקַטְנוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּתּוֹרָה, כָּךְ בְּמַלְכוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אֵצֶל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה; וְכֵן אָמְרוּ (סִפְרֵי הַאֲזִינוּ) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוּאֵל־א׳ יז, יד): "וְדָוִד הוּא הַקָּטָן", וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁדָּוִד הוּא הַקָּטָן? אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ צִדְקוֹ שֶׁל דָּוִד, וְדָוִד הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן אָבִיו, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל, הוּא דָּוִד בְּקַטְנוֹ; וְכֵן אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל עַצְמוֹ (תְּהִלִּים כב, ז): "וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם"; וְכֵן נֶאֱמַר אֵצֶל אַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית יח, כז): "אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר"; וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָה עַל כֻּלָּם, עַד שֶׁהֵעִידָה עָלָיו הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה (בַּמִּדְבָּר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה", וְהִתְפָּאֵר עַל עַצְמוֹ וְאָמַר (שְׁמוֹת טז, ח): "וְנַחְנוּ מָה, לֹא עָלֵינוּ תְלֻנֹּתֵיכֶם, כִּי עַל הַוָ"ה"; וְדָרְשׁוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְרָשׁ אַגָּדָה): וּבִשְׁבִיל שֶׁאָמַר מֹשֶׁה "וְנַחְנוּ מָה", זָכָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: אַתָּה אוֹמֵר כִּי כָּבֵד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי, חַיֶּיךָ אֲנִי נוֹתֵן לְךָ פִּתְחוֹן פֶּה וּמַעֲנֶה לָשׁוֹן יוֹתֵר מִכָּל בָּאֵי עוֹלָם, שֶׁכָּל חַדְרֵי תוֹרָה וְכָל גִּנְזֵי חָכְמָה שֶׁיֵּשׁ לִי בַּמָּרוֹם לֹא יֵרָאוּ אֶלָּא עַל יָדֶךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד, טו): "וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרֵיתִי", שֶׁכָּל אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הִקְטִינוּ אֶת עַצְמָם לְגַמְרֵי, וּבִטְלוּ אֶת עַצְמָם אֶל עֻצֶּם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם. וְלָכֵן זָכוּ כָּל אֶחָד לְמַה שֶּׁזָּכָה. **אֲבָל אֲנִי לְמַעְלָה לְמַעְלָה מִכֻּלְכֶם בִּכְלָל**, כִּי

שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי־נְהוֹר הַגָּדוֹל, כַּוָּנָתוֹ שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת גַּלְגַּל־הַיָּרֵחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת סַגִּי־נְהוֹר, כִּי אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ כְּלָל, וְלֵית לָהּ מִגַּרְמַהּ כְּלוּם, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה) **מוֹלִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא קָטָן וְגַלְגַּל־הַיָּרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא קִיּוּם כָּל הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם צָרִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ. נִמְצָא שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֻּרְבֶּה בֶּאֱמֶת. אֲבָל בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי הוּא לְמַעְלָה מִכֻּלָּם בִּכְלָל.**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

זֶה שֶׁמְּסַפֵּר אֶת כָּל הַסִּפּוּר הַזֶּה, הוּא רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, וְזָכָה לְמַה שֶׁאַף אֶחָד לֹא זָכָה מֵעוֹלָם, וְלָכֵן הָיָה יָכוֹל לוֹמַר מַה שֶּׁכָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר, וּבִפְרָט זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת הַסַּגִּי נְהוֹר הַגָּדוֹל, כַּוָּנָתוֹ שֶׁהוּא מוֹלִיךְ אֶת גַּלְגַּל הַיָּרֵחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת סַגִּי נְהוֹר, כִּי אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ כְּלָל, וְלֵית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, וְהוּא (הַיְנוּ זֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בָּזֶה) מוֹלִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ, אַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא קָטָן, וְגַלְגַּל הַיָּרֵחַ גָּדוֹל מְאֹד, וְהוּא קִיּוּם כָּל הָעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם צָרִיךְ אֶת הַיָּרֵחַ, נִמְצָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֻּרְבֶּה בֶּאֱמֶת; כִּי אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, זָכוּ לְגִלּוּי הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהוּא סוֹד הַמַּלְכוּת הַלְּבָנָה דִּלֵּית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, וְהֵם נִקְרָאִים עַל שְׁמָהּ, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (חֻלִּין ס:): לִיקְרוּ צַדִּיקֵי בִּשְׁמֵיךְ יַעֲקֹב הַקָּטָן, שְׁמוּאֵל הַקָּטָן, דָּוִד הַקָּטָן; וְהֵם, עַל־יְדֵי תֹּקֶף בְּטוּלָם לְגַמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מוֹלִיכִים אֶת גַּלְגַּל הַיָּרֵחַ שֶׁהִיא הַלְּבָנָה הַמַּלְכוּת, דִּלֵּית לָהּ מִגַּרְמָהּ כְּלוּם, שֶׁהִיא הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁמְּגַלִּים אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְעַל־כֵּן אַף שֶׁהֵם קְטַנִּים בְּעֵינֵיהֶם, אַף־עַל־פִּי־כֵן הֵם אֲשֶׁר מוֹלִיכִים וּמְפַרְסְמִים אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אֶת הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ; אֲבָל בְּחִינַת מוֹעֵט מַחֲזִיק אֶת הַמֻּרְבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי, אָמַר בַּעַל הַחֲטוֹטֶרֶת, הוּא לְמַעְלָה מִכֻּלָּם בִּכְלָל, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁהִתְפָּאֵר רַבֵּנוּ ז״ל, וְקָם וְאָחַז בְּיָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת אֶת כְּתֵפָיו

וְהָא רְאָיָה, כִּי פַּעַם אַחַת הָיוּ כַּת אַחַת שֶׁהָיוּ חוֹקְרִים, בַּאֲשֶׁר שֶׁכָּל חַיָּה יֵשׁ לָהּ צֶל מְיֻחָד, שֶׁבָּזֶה הַצֵּל הַיְקָא הִיא רוֹצָה לָנוּחַ שָׁם, וְכֵן יֵשׁ צֵל מְיֻחָד לְכָל חַיָּה וְחַיָּה, כִּי כָּל חַיָּה וְחַיָּה בּוֹחֶרֶת לָהּ אֵיזֶה צֵל, וּבְאוֹתוֹ הַצֵּל הַיְקָא הִיא רוֹצָה לִשְׁכֹּן שָׁם כְּפִי הַצֵּל הַמְיֻחָד לָהּ, וְכֵן יֵשׁ לְכָל עוֹף וָעוֹף עָנָף מְיֻחָד, שֶׁבְּאוֹתוֹ הֶעָנָף הַיְקָא הוּא רוֹצֶה לִשְׁכֹּן. וְעַל־כֵּן חָקְרוּ אִם יְכוֹלִים לִמְצֹא אִילָן כָּזֶה, אֲשֶׁר בְּצִלּוֹ יִשְׁכְּנוּ כָּל הַחַיּוֹת, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת יִהְיוּ בּוֹחֲרִים וְיִתְרַצּוּ לִשְׁכֹּן בְּצֵל אוֹתוֹ הָאִילָן, וְעַל עֲנָפָיו (שֶׁל אוֹתוֹ הָאִילָן) **יִשְׁכְּנוּ כָּל צִפֳּרֵי שָׁמַיָּא. וְחָקְרוּ שֶׁנִּמְצָא אִילָן כָּזֶה, וְרָצוּ**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְאָמַר: כָּל הַצַּדִּיקִים הִגִּיעוּ עַד כָּאן, וְאַחַר־כָּךְ הִגְבִּיהַּ אֶת יָדָיו לְמַעְלָה, וְאָמַר: אֲבָל אֲנִי זָכִיתִי לְהַגִּיעַ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, שֶׁאַף אֶחָד לֹא זָכָה לְהַגִּיעַ לְשָׁם, [שֶׁכָּל זֶה מִרֶּמֶז עַל פַּרְצוּף כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכָּל צַדִּיק וְצַדִּיק זָכָה לְהַגִּיעַ לְאֵיזוֹ בְּחִינָה וּמַדְרֵגָה בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, אֲבָל הוּא זָכָה לַעֲלוֹת עַד יְחִידָה דִּיחִידָה, שֶׁהוּא רֵישָׁא דְּעַתִּיק, וְכוּ׳]; וְהָא רְאָיָה, כִּי פַּעַם אַחַת הָיוּ כַּת אַחַת שֶׁהָיוּ חוֹקְרִים, בַּאֲשֶׁר שֶׁכָּל חַיָּה יֵשׁ לָהּ צֵל מְיֻחָד, שֶׁבָּזֶה הַצֵּל הַיְקָא הִיא רוֹצָה לָנוּחַ שָׁם, וְכֵן יֵשׁ צֵל מְיֻחָד לְכָל חַיָּה וְחַיָּה, כִּי כָּל חַיָּה וְחַיָּה בּוֹחֶרֶת לָהּ אֵיזֶה צֵל, וּבְאוֹתוֹ הַצֵּל הַיְקָא הִיא רוֹצָה לִשְׁכֹּן שָׁם, כְּפִי הַצֵּל הַמְיֻחָד לָהּ, וְכֵן יֵשׁ לְכָל עוֹף וָעוֹף עָנָף מְיֻחָד, שֶׁבְּאוֹתוֹ הֶעָנָף הַיְקָא הוּא רוֹצֶה לִשְׁכֹּן, וְעַל־כֵּן חָקְרוּ אִם יְכוֹלִים לִמְצֹא אִילָן כָּזֶה, אֲשֶׁר בְּצִלּוֹ יִשְׁכְּנוּ כָּל הַחַיּוֹת, שֶׁכָּל הַחַיּוֹת יִהְיוּ בּוֹחֲרִים, וְיִתְרַצּוּ לִשְׁכֹּן בְּצֵל אוֹתוֹ הָאִילָן. וְעַל עֲנָפָיו (שֶׁל אוֹתוֹ הָאִילָן) יִשְׁכְּנוּ כָּל צִפֳּרֵי שָׁמַיָּא. וְחָקְרוּ שֶׁנִּמְצָא אִילָן כָּזֶה, כִּי בְּוַדַּאי נִמְצָא בְּאֵיזֶה שֶׁהוּא מָקוֹם הַשָּׂגָה כָּזוֹ, שֶׁיִּתְרַצּוּ כֻּלָּם לִהְיוֹת בְּיַחַד, שֶׁזֶּה סוֹד עוֹלָם הַתִּקּוּן, אֲשֶׁר עַל זֶה נֶאֱמַר (יְשַׁעְיָה יא, ו): ״וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי

לֵילֵךְ לְשָׁם אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, כִּי הָעֻנָּג הַמֻּפְלָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן אֵין לְשַׁעֵר, כִּי יֵשׁ שָׁם כָּל הָעוֹפוֹת וְכָל הַחַיּוֹת, וְשָׁם אֵין שׁוּם חֶזְק מִשּׁוּם חַיָּה, וְכָל הַחַיּוֹת וְכוּ' מְעֹרָבִים שָׁם, וְכֻלָּם מְשַׂחֲקִים שָׁם, וּבְוַדַּאי הוּא תַּעֲנוּג מֻפְלָג מְאֹד לִהְיוֹת שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן. וְחָקְרוּ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, וְנָפַל מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם עַל זֶה, וְלֹא הָיָה מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם, כִּי זֶה אָמַר שֶׁצְּרִיכִים לֵילֵךְ לְצַד פְּלוֹנִי לְמִזְרָח, וְזֶה אָמַר לְמַעֲרָב, וְזֶה

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִרְבָּץ, וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם, וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל תֶּבֶן, וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי גָּמוּל יָדוֹ הָדָה, לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי, כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת הַוָּי"ה, כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים"; וְרָצוּ לֵילֵךְ לְשָׁם אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, כִּי הָעֻנָּג הַמֻּפְלָא שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן — אֵין לְשַׁעֵר וּלְתָאֵר כְּלָל אֶת גֹּדֶל הָעֲרֵבוּת וְהַמְתִיקוּת וְהַנֹּעַם שֶׁיֵּשׁ שָׁם, כִּי יֵשׁ שָׁם כָּל הָעוֹפוֹת וְכָל הַחַיּוֹת, וְשָׁם אֵין שׁוּם חֶזְק מִשּׁוּם חַיָּה, כִּי שָׁם מֵאִיר הַדַּעַת הָעֶלְיוֹנָה, אֲשֶׁר אֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וְזוֹ הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, עֵץ הַחַיִּים אֲשֶׁר כֻּלָּם כְּלוּלִים שָׁם, בְּסוֹד (דָּנִיֵּאל ד, ט): "וּמָזוֹן לְכֻלָּא בֵּהּ תְּחוֹתוֹהִי תְּטַלֵּל חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפוֹהִי יִדּוֹרָן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא וּמִנֵּהּ יִתְּזִין כָּל בִּשְׂרָא", וְכָל הַחַיּוֹת וְכוּ' מְעֹרָבִים שָׁם, וְכֻלָּם מְשַׂחֲקִים שָׁם יַחַד, וְאֵינָם מַזִּיקִים זֶה לָזֶה מֵרֹב הַגְּלוּי אֱלֹקוּת וְהַדַּעַת שֶׁיֵּשׁ שָׁם, וּבְוַדַּאי הוּא תַּעֲנוּג מֻפְלָג מְאֹד לִהְיוֹת שָׁם אֵצֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, כִּי אֵין עוֹד תַּעֲנוּג בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ מָקוֹם שֶׁכֻּלָּם יְכוֹלִים לִהְיוֹת יַחַד, וְלֹא יַזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה, וְחָקְרוּ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, וְנָפַל מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם עַל זֶה, וְלֹא הָיָה מַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם, כִּי זֶה אָמַר שֶׁצְּרִיכִים לֵילֵךְ לְצַד פְּלוֹנִי לְמִזְרָח, וְזֶה אָמַר לְמַעֲרָב, וְזֶה אָמַר לְכָאן וְזֶה לְכָאן וְכוּ', עַד שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַכְרִיעַ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ

אָמַר לְכָאן וְזֶה אָמַר לְכָאן וְכוּ׳, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִים לְהַכְרִיעַ לְאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן.

וּבָא חָכָם אֶחָד וְאָמַר לָהֶם: לָמָּה אַתֶּם חוֹקְרִים בְּאֵיזֶה צַד לֵילֵךְ אֶל הָאִילָן? חִקְרוּ מִתְּחִלָּה מִי וָמִי הָאֲנָשִׁים שֶׁיְּכוֹלִים לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן! כִּי אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן לָאו

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן, כִּי זוֹ הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁכָּל אֶחָד מוֹשֵׁךְ לְצַד אַחֵר, כִּי בֶּאֱמֶת כֻּלָּם רוֹצִים לִמְצֹא אֶת הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה אֵיפֹה יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ אֶל עֵץ הַחַיִּים, שֶׁשָּׁם כֻּלָּם יְכוֹלִים לִחְיוֹת בְּיַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְיִהְיוּ נִכְלָלִים זֶה בָּזֶה, כִּי כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כֻּלָּם אֲהוּבִים, וְכֻלָּם בְּרוּרִים, וְכָל כַּוָּנָתָם הִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, אֲבָל מוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהֲרַנ״תְּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, סֵפֶר תּוֹרָה, הֲלָכָה ג׳, אוֹת ב׳) מֵחֲמַת שְׁבִירַת הַלֵּחוֹת נִתְהַוָּה שִׁכְחָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְרַבְּתָה מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁאֵין הֲלָכָה בְּרוּרָה וּמְשֻׁנָּה בְּרוּרָה בְּמָקוֹם אֶחָד (שַׁבָּת קלט.), וּמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשְׁלָה הַמַּחֲלֹקֶת הַגְּמוּרָה שֶׁבְּכָל הָעוֹלָם, וּבֵין יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָן, וּבֵין הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּבִפְרָט בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁנִּתְרַבְּתָה הַמַּחֲלֹקֶת בָּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סוֹטָה מט:): בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא חֻצְפָּא יַסְגֵּא וְכוּ׳, אוֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ וְכוּ׳, וְקַשְׁגּוֹרְיָא בֵּין הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכוּ׳, וְאֶחָד מְדַבֵּר עַל הַשֵּׁנִי, שֶׁזֶּה פְּגַם הַדַּעַת בְּסוֹד פֶּה־רַע, שֶׁהוּא הָאוֹתִיּוֹת פַּרְע״ה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּלְבֵּל הַדַּעַת, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְכִילְתָּא בֹּא): מַגִּיד שֶׁהָיָה פַּרְעֹה מְחַזֵּר וְשׁוֹאֵל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: הֵיכָן מֹשֶׁה שָׁרוּי, הֵיכָן אַהֲרֹן שָׁרוּי. וּבָא חָכָם אֶחָד, וְאָמַר לָהֶם: לָמָּה אַתֶּם חוֹקְרִים בְּאֵיזֶה צַד לֵילֵךְ אֶל הָאִילָן, חִקְרוּ מִתְּחִלָּה מִי וּמִי הָאֲנָשִׁים שֶׁיְּכוֹלִים לָבוֹא אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן; כִּי רוֹאִים טִבְעֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם רַבִּים בֵּינֵיהֶם, וְיֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת וּוִכּוּחִים לְאֵיזֶה צַד הוֹלְכִים אֶל הָאִילָן, שֶׁהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי, שְׁמִי שֶׁמַּגִּיעַ שָׁם, נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי אִילָנָא דְּחַיֵּי זֶה עֵץ הַחַיִּים, שֶׁעַל יָדוֹ זוֹכִים לְהִכָּלֵל בְּחַי הַחַיִּים, וְלָכֵן מִתְוַכְּחִים כָּל אֶחָד בַּדֶּרֶךְ שֶׁלּוֹ, וְכָל אֶחָד

כָּל אָדָם יָכוֹל לָבוֹא אֶצְלוֹ, כִּי־אִם מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן, כִּי זֶה הָאִילָן יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁרָשִׁים: שֹׁרֶשׁ אֶחָד הוּא אֱמוּנָה, וְהַשֵּׁנִי הוּא יִרְאָה, וְהַשְּׁלִישִׁי הוּא עֲנִיּוּת,

נַחֲרֵי אַפְּרְסְמוֹן

אוֹמֵר שֶׁהַדֶּרֶךְ שֶׁלּוֹ הִיא אֱמִתִּית, וְהַדֶּרֶךְ שֶׁל הַזּוּלַת הִיא רְחוֹקָה מֵהָאֱמֶת, וְזֶה כָּל הַמַּחֲלֹקֶת וְהַוִּכּוּחִים שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, אַף שֶׁכֻּלָּם כַּוָּנָתָם לַשָּׁמַיִם, אֲבָל כָּל אֶחָד נוֹטֶה לְדֶרֶךְ אַחֶרֶת, וְרוֹצֶה לְהוֹכִיחַ לְהַזּוּלַת שֶׁרַק הַדֶּרֶךְ שֶׁלּוֹ הִיא דֶּרֶךְ אֱמִתִּית, וְעַל זֶה בָּא הֶחָכָם הָאֱמֶת וְאוֹמֵר לָהֶם: לָמָּה אַתֶּם חוֹקְרִים בְּאֵיזֶה צַד צְרִיכִים לֵילֵךְ אֶל הָאִילָן, חִקְרוּ יוֹתֵר מִי בֶּאֱמֶת רָאוּי לָלֶכֶת אֶל הָאִילָן הַזֶּה, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, כִּי אֶל אוֹתוֹ הָאִילָן לָאו כָּל אָדָם יָכוֹל לָבוֹא אֶצְלוֹ, כִּי אִם מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן, כִּי בְּכָל דָּבָר צְרִיכִים אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּם קְדֻשָּׁה בְּלִי הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַטָּה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִקְנוֹת לְעַצְמוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת, אֲשֶׁר לָזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ, אֶלָּא עַל־יְדֵי יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת רַבּוֹת מְאֹד, כִּי עַד שֶׁזּוֹכִים לְהִכָּנֵס לְהַקְדֻּשָּׁה וּלְהִכָּלֵל בְּחַי הַחַיִּים, לְהַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁכָּל זֶה הוּא אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָא, עַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה יְגִיעָה וְטִרְחָה, וְלִקְנוֹת אֶת הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהֵם הַכֵּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם הָאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כִּי זֶה הָאִילָן יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁרָשִׁים, שֶׁזֶּה סוֹד מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק א׳): עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים; שֶׁהֵם כְּנֶגֶד אָבוֹת הָעוֹלָם: אַבְרָהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, שֶׁהֵם מָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם בַּעֲבוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן זָכוּ לְהִתְאַחֵז בְּעֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא אֵילָנָא דְּחַיֵּי, וְנִכְלְלוּ בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֹׁרֶשׁ אֶחָד הוּא אֱמוּנָה, כִּי הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן לְהִכָּנֵס אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת חִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַקֵּשׁ תָּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לֶאֱמוּנָה, שֶׁזֶּה יְסוֹד הַיְסוֹדוֹת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל: אַף שֶׁאֱמוּנָה הִיא הַמַּדְרֵגָה הֲכִי נְמוֹכָה, כִּי אֱמוּנָה הִיא בְּסוֹד מַלְכוּת, אֲבָל עַל־יְדֵי אֱמוּנָה יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי אֱמוּנָה הִיא סוֹף כָּל דַּרְגִּין, וְעַל יָדָהּ בָּאִים אֶל רֹאשׁ כָּל דַּרְגִּין, וְזֶה נֶגֶד אַבְרָהָם, שֶׁהָיָה רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים. וְהַשֵּׁנִי הוּא יִרְאָה, וְהַיְסוֹד הַשֵּׁנִי הוּא יִרְאָה, לִרְעֹד וְלִפְחֹד תָּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,

וְאֶמֶת הוּא גּוֹאֵל הָאֵילָן, וּמִשָּׁם יוֹצְאִים עֲנָפִים, וְעַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל הָאֵילָן, כִּי־אִם מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִדּוֹת הַלָּלוּ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

כִּי אָדָם צָרִיךְ תָּמִיד לָדַעַת, שֶׁמִּסְתַּכְּלִים עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹ מְדַבֵּר אוֹ חוֹשֵׁב, אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם נִמְצָא שָׁם וּמִסְתַּכֵּל עָלָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְיִרְאָה, לִירֹא וְלִפְחֹד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה נֶגֶד יִצְחָק, שֶׁהָיָה בְּחִינַת יִרְאָה, פַּחַד יִצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי הוּא עֲנִיווּת, וְהַמִּדָּה הַשְּׁלִישִׁית הִיא עֲנָוָה, כִּי אִם אָדָם חָזָק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמַרְגִּישׁ תָּמִיד שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וְהַכֹּל לַכֹּל אֶלְקוּת גָּמוּר הוּא, וְיֵשׁ לוֹ יִרְאָה, וּמִתְפַּחֵד מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ תָּמִיד, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וּמִסְתַּכֵּל עָלָיו, עַל־יְדֵי־זֶה נוֹפֶלֶת עָלָיו עֲנָוָה, וְזֶה נֶגֶד יַעֲקֹב, שֶׁאָמַר: "קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים", כִּי הֶחֱזִיק אֶת עַצְמוֹ לְלֹא כְלוּם, בְּחִינַת עֵקֶב, וְאֶמֶת הוּא גּוֹאֵל הָאֵילָן, שֶׁזֶּה כִּבְיָכוֹל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ הָאֵילָן הַקָּדוֹשׁ, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נא), שֶׁאֱמֶת הוּא רַק הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִרְמְיָה י, י): "וַה' אֱלֹקִים אֱמֶת הוּא אֱלֹקִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם"; וּמִי שֶׁאוֹחֵז יוֹתֵר בֶּאֱמֶת, נִכְלָל יוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי רַק הוּא יִתְבָּרַךְ עֶצֶם הָאֱמֶת, שֶׁזֶּה עֵץ הַחַיִּים, שֶׁמִּי שֶׁטּוֹעֵם מִמֶּנּוּ, אֲזַי 'וְחַי לְעוֹלָם', כִּי הוּא נִכְלָל בְּחַי הַחַיִּים, עֶצֶם הָאֱמֶת, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת נה.): חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אֱמֶת; **וּמִשָּׁם יוֹצְאִים עֲנָפִים**, הַיְנוּ הַשְּׁלֹשָׁה עֲנָפִים הָעִקָּרִיִּים, שֶׁהֵם: אֱמוּנָה, יִרְאָה, וַעֲנָוָה, יוֹצְאִים מֵאֱמֶת, כִּי אִם אָדָם רוֹצֶה לָדַעַת אִם הוּא אוֹחֵז בְּמִדַּת הָאֱמֶת, וְאֵינוֹ מַטֶּה אֶת עַצְמוֹ, הוּא צָרִיךְ לְבָדֹק אֶת עַצְמוֹ אִם יֵשׁ לוֹ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה עֲנָפִים: אֱמוּנָה, יִרְאָה וַעֲנָוָה, כִּי בְּלִי זֶה אָדָם מַטֶּה אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְהוּא רָחוֹק מֵהָאֱמֶת כִּרְחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב, **וְעַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא אֶל הָאֵילָן, כִּי אִם מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִדּוֹת הַלָּלוּ** הַנַּ"ל, כִּי בְּלִי הַמִּדּוֹת הָאֵלּוּ, שֶׁהֵן: אֱמוּנָה, יִרְאָה וַעֲנָוָה, אִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן לְהַגִּיעַ אֶל הָאֱמֶת, וְזֶה הַנִּסָּיוֹן הֲכִי גָּדוֹל שֶׁל הָאָדָם, אִם הוּא רוֹצֶה לְנַסּוֹת אֶת עַצְמוֹ אִם כְּבָר אוֹחֵז בָּאֱמֶת, שֶׁיְּנַסֶּה אֶת עַצְמוֹ אִם הוּא חָזָק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּרְגִּישׁ תָּמִיד אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ,

הַנַּ״ל. וְאֵלּוּ הַכַּת הַנַּ״ל הָיָה בֵּינֵיהֶם אַחְדוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפָּרֵד זֶה מִזֶּה, שֶׁקִּבְּלָתָם יִלְכוּ אֶל הָאִילָן וּקְבָלָתָם יִשָּׁאֲרוּ, כִּי לֹא הָיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן, כִּי לֹא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם, כִּי־אִם קִבָּלָתָם שֶׁהָיוּ בָּהֶם מִדּוֹת הַנַּ״ל, אֲבָל הַשְּׁאָר לֹא הָיוּ בָּהֶם אֵלּוּ הַמִּדּוֹת, וְעַל־כֵּן נִתְעַכְּבוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁיִּהְיוּ יְגֵעִים וְטוֹרְחִים שְׁאָר אַנְשֵׁי הַכַּת הַנַּ״ל, עַד שֶׁיִּהְיוּ בָּהֶם גַּם־כֵּן הַמִּדּוֹת הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן. וְכֵן עָשׂוּ, וְיָגְעוּ

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְיֵרָא וְיִפְחַד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּפֹּל בּוֹ עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת, וְיַרְגִּישׁ עַצְמוֹ לְלֹא כְלוּם, וְאָז סִימָן שֶׁאוֹחֵז בָּאֱמֶת, אֲבָל לִפְנֵי זֶה הוּא מַטְעֶה אֶת עַצְמוֹ מְאֹד, וְלָכֵן אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל אֱמֶת, רַק כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת הַשִּׁלְשָׁה שָׁרָשִׁים, שֶׁהֵם: אֱמוּנָה, יִרְאָה וַעֲנָוָה. וְאֵלּוּ הַכַּת הַנַּ״ל הָיָה בֵּינֵיהֶם אַחְדוּת גָּדוֹל מְאֹד, וְלֹא רָצוּ לְהִתְפָּרֵד זֶה מִזֶּה שֶׁקִּבְּלָתָם יִלְכוּ אֶל הָאִילָן וּקְבָלָתָם יִשָּׁאֲרוּ, כִּי לֹא הָיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן, כִּי לֹא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם כִּי אִם קִבָּלָתָם שֶׁהָיוּ בָּהֶם מִדּוֹת הַנַּ״ל, אֲבָל הַשְּׁאָר לֹא הָיוּ בָּהֶם אֵלּוּ הַמִּדּוֹת, וְעַל־כֵּן נִתְעַכְּבוּ כֻּלָּם, עַד שֶׁיִּהְיוּ יְגֵעִים וְטוֹרְחִים שְׁאָר אַנְשֵׁי הַכַּת הַנַּ״ל, עַד שֶׁיִּהְיוּ בָּהֶם גַּם־כֵּן הַמִּדּוֹת הַנַּ״ל, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם רְאוּיִים לָבוֹא אֶל הָאִילָן. וְזֶה דָּבָר נִפְלָא מְאֹד בְּאַהֲבַת חֲבֵרִים שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים יַחַד, שֶׁלֹּא יַעַזְבוּ זֶה אֶת זֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם יִתְעַלּוּ יַחַד, וְיוּכְלוּ לִקְנוֹת לְעַצְמָם אֶת הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן, כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִכָּלֵל בָּאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא; כִּי בֶּאֱמֶת אֲצִלּוֹ יִתְבָּרַךְ חָשׁוּב מְאֹד רַבִּים הָעוֹשִׂים אֶת הַמִּצְוָה יוֹתֵר מִיָּחִיד הָעוֹשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה, וּבִפְרָט רוֹאִים אֶת גֹּדֶל הַמְּסִירוּת נֶפֶשׁ שֶׁהָיְתָה לְאֵלּוּ שֶׁכֵּן זָכוּ כְּבָר לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגַת הַמִּדּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהָאִילָן, וְהֵם כְּבָר הָיוּ יְכוֹלִים לָלֶכֶת אֶל הָאִילָן, עִם כָּל זֹאת מָחֲלוּ עַל הַכֹּל, וְחִכּוּ לִשְׁאָר אַנְשֵׁי הַכַּת, וְזֶה מַרְאֶה אֶת גֹּדֶל הַמַּעֲלָה שֶׁל הִתְקַשְּׁרוּת אֲמִתִּית בֵּין הַחֲבֵרִים, שֶׁלֹּא יֵלְכוּ לְבַד אֶלָּא בְּיַחַד, וְאִם יֵשׁ בָּעוֹלָם חֲבוּרָה כָּזוֹ, שֶׁאֶחָד דּוֹאֵג לְהַשֵּׁנִי, כְּדַאי לְהִסְתּוֹפֵף וּלְהִתְחַבֵּר אֶל חֲבוּרָה כָּזוֹ. וְכֵן עָשׂוּ, וְיָגְעוּ

וְטָרְחוּ, עַד שֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, וַאֲזַי, כְּשֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, אֲזַי בָּאוּ כֻּלָּם עַל דַּעַת אַחַת וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם עַל דֶּרֶךְ אֶחָד לֵילֵךְ בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ אֶל הָאִילָן הַנַּ"ל, וְהָלְכוּ כֻּלָּם.

וְהָלְכוּ אֵיזֶה זְמַן, עַד שֶׁהָיוּ רוֹאִים (מֵרָחוֹק) **אֶת הָאִילָן. וְהִסְתַּכְּלוּ וְרָאוּ, וְהִנֵּה אֵין הָאִילָן עוֹמֵד בִּמְקוֹם**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וְטָרְחוּ עַד שֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, וַאֲזַי כְּשֶׁבָּאוּ כֻּלָּם לְאֵלּוּ הַמִּדּוֹת הַנַּ"ל, אֲזַי בָּאוּ כֻּלָּם עַל דַּעַת אַחַת, וְהִסְכִּימוּ כֻּלָּם עַל דֶּרֶךְ אַחַת, לֵילֵךְ בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ אֶל הָאִילָן הַנַּ"ל, וְהָלְכוּ כֻּלָּם; כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל הַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן, שֶׁהֵם: אֱמוּנָה, יִרְאָה וַעֲנָוָה, מִתְבַּטְּלִים אֶחָד נֶגֶד הַשֵּׁנִי, וּבָאִים אֶל דֵּעָה אַחַת, כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין לָאָדָם אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵין לוֹ יִרְאָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אָז מְמֵילָא הוּא מָלֵא גַּאֲוָה, וְהוּא רָחוֹק מֵעֲנָוָה, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִמְשָׁכוֹת הַמַּחֲלוֹקוֹת וְאִי הַהֲבָנוֹת בֵּין אֲנָשִׁים, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ שֶׁכָּל אֶחָד מוֹשֵׁךְ לְדֶרֶךְ אַחֶרֶת, אֲבָל תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁיַּגִּיעוּ וְטָרְחוּ כֻּלָּם לְהַגִּיעַ לְהַמִּדּוֹת שֶׁל הָאִילָן, שֶׁהֵם אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזֻכֶּכֶת בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִירְא וְלִפְחֹד רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה בָּאוּ אֶל בִּטּוּל אֱמֶת, שֶׁהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְהוּא עָנָו גָּדוֹל, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְנַשֵּׂא עַל זוּלָתוֹ, תֵּכֶף־וּמִיָּד מִתְאַחֲדִים יַחַד, וּמַסְכִּימִים לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אַחַת. וְהָלְכוּ אֵיזֶה זְמַן, עַד שֶׁהָיוּ רוֹאִים (מֵרָחוֹק) אֶת הָאִילָן, כִּי אֲפִלּוּ כְּשֶׁכְּבָר זָכוּ לְהַגִּיעַ אֶל מִדּוֹת הָאִילָן, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁזֶּה לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן, עַד שֶׁרוֹאִים מֵרָחוֹק אֶת הָאִילָן, שֶׁהוּא אִילָנָא דְּחַיֵּי עֵץ הַחַיִּים, שֶׁמִּי שֶׁמַּגִּיעַ לְשָׁם זוֹכֶה לְהִכָּלֵל בְּחַי הַחַיִּים, וְלָכֵן אָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וָאֹפֶן, אֲפִלּוּ שֶׁהוּא יָגֵעַ וְטוֹרֵחַ הַרְבֵּה זְמַן לְהַגִּיעַ לֶאֱמוּנָה וּלְיִרְאָה וְלַעֲנָוָה, וּכְבָר מַחְלִיטִים לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֶחָד, צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁעִם כָּל זֹאת עֲדַיִן לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן, וְאָסוּר לְהִתְיָאֵשׁ, כִּי סוֹף כָּל סוֹף אִם אָדָם חָזָק, יַגִּיעַ אֶל יְעוּדוֹ. וְהִסְתַּכְּלוּ וְרָאוּ, וְהִנֵּה אֵין הָאִילָן עוֹמֵד בִּמְקוֹם

כְּלָל, כִּי אֵין לָאִילָן מָקוֹם כְּלָל, וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם, אֵיךְ אֶפְשָׁר לָבוֹא אֵלָיו.

וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַהוֹקֵיר) **הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם עִמָּהֶם, וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי יָכוֹל לְהָבִיא אֶתְכֶם אֶל הָאִילָן, כִּי זֶה הָאִילָן אֵין לוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, וּבְחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה הוּא עֲדַיִן בַּמָּקוֹם, כִּי**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּלָל, כִּי אֵין לָאִילָן מָקוֹם כְּלָל, וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם, אֵיךְ אֶפְשָׁר לָבוֹא אֵלָיו? כִּי בֶּאֱמֶת הָאִילָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה הוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק בְּעֵץ הַחַיִּים, עָלָיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ג, כב): "פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל וָחַי לְעֹלָם"; כִּי הַזּוֹכֶה כְּבָר לְהַגִּיעַ לְאִילָנָא דְּחַיֵּי עֵץ הַחַיִּים, אָז הוּא כְּבָר נִכְלָל לְגַמְרֵי בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְבָר אֵינוֹ רוֹצֶה שׁוּם דָּבָר, וְאֵין לוֹ מַחֲלֹקֶת עִם אַף אֶחָד, כִּי הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְשָׁם אָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה טו.): גְּמִירָא דִּלְמַעְלָה לָא חֲוֵי לָא יְשִׁיבָה וְלֹא תַּחֲרוּת וְלֹא עֹרֶף וְלֹא עֵיפוּי; וְאָמְרוּ (בְּרָכוֹת יז.): הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִיָּה, וְלֹא פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְלֹא מַשָּׂא וּמַתָּן, וְלֹא קִנְאָה וְלֹא שִׂנְאָה וְלֹא תַּחֲרוּת, אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְעַטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם, וְנֶהֱנִים מִזִּיו הַשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד, יא): "וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ"; וַאֲנִי (הַיְנוּ זֶה הַהוֹקֵיר), הָיִיתִי גַּם־כֵּן שָׁם עִמָּהֶם וְאָמַרְתִּי לָהֶם: אֲנִי יָכוֹל לְהָבִיא אֶתְכֶם אֶל הָאִילָן, כִּי זֶה הָאִילָן אֵין לוֹ מָקוֹם כְּלָל, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁנִּרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ הוֹקֵיר (הַיְנוּ גִּבְנַת), וְאֵינוֹ חָשׁוּב בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם כְּלָל, דַּיְקָא הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹלִיךְ וּלְהָבִיא אֶת כָּל מִי שֶׁמִּקָּרֵב אֵלָיו, שֶׁגַּם הוּא יִזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל הָאִילָן הַקָּדוֹשׁ, אִילָנָא דְּחַיֵּי עֵץ הַחַיִּים, שֶׁמִּי שֶׁטּוֹעֵם מִזֶּה, הוּא חַי לְעוֹלָם, וְהוּא עוֹלֶה מֵהַמָּקוֹם אֶל לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם, מֵאַחַר שֶׁהוּא כְּבָר נִדְבָּק בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא. וּבְחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה הוּא עֲדַיִן בַּמָּקוֹם כִּי

עַל־כָּל־פָּנִים יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מוּעָט, רַק שֶׁהוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, אֲבָל עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מוּעָט עַל־כָּל־פָּנִים. וּבְחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי (הַיְנוּ לְבַעַל הַחֲטוֹטָרוֹת) **הִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, שֶׁמִּשָּׁם וּלְמַעְלָה אֵין מָקוֹם כְּלָל. עַל־כֵּן אֲנִי יָכוֹל לִשָּׂא אֶת כֻּלְּכֶם אֶל הָאִילָן, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי.** (כִּי זֶה בַּעַל הַחֲטוֹטָרוֹת הוּא כְּמוֹ בְּחִינַת מְמֻצָּע בֵּין הַמָּקוֹם וּבֵין לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי כִּי יֵשׁ לוֹ בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם מַמָּשׁ, שֶׁמִּשָּׁם וָהָלְאָה אֵין נִמְצָא תֵּבַת מָקוֹם כְּלָל, כִּי מִשָּׁם וּלְמַעְלָה הִיא בְּחִינַת לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, וְעַל־כֵּן הוּא יָכוֹל לִשָּׂא אוֹתָם מִתּוֹךְ הַמָּקוֹם לִבְחִינַת לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם, וְהָבֵן),

וְלָקַחְתִּי אוֹתָם, וְנָשָׂאתִי אוֹתָם לְשָׁם, אֶל הָאִילָן הַנַּ"ל.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עַל־כָּל־פָּנִים יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מוּעָט, רַק שֶׁהוּא מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, אֲבָל עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ מָקוֹם מוּעָט עַל־כָּל־פָּנִים, הַיְנוּ שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת אוֹמֵר לִמְקֹרָבָיו, אַף שֶׁכָּל אֶחָד כְּבָר זָכָה עַל יָדוֹ לְמַה שֶּׁזָּכָה, וְהוּא מִתְפָּאֵר שֶׁזָּכָה לְמוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן הוּא נִמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי מֵאַחַר שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מָקוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם, אַף שֶׁמִּתְפָּאֵר שֶׁכְּבָר זָכָה לְמוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, הַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא הַרְבֵּה בְּזֶה הָעוֹלָם, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, עִם כָּל זֹאת עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ קֶשֶׁר אֶל זֶה הָעוֹלָם, וְלָכֵן קָשֶׁה לוֹ לְהִתְעַלּוֹת עֲדַיִן, וּלְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהַמָּקוֹם אֶל לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם. **וּבְחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה שֶׁיֵּשׁ לִי** (הַיְנוּ לְבַעַל הַחֲטוֹטָרוֹת), **הִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, שֶׁמִּשָּׁם וּלְמַעְלָה אֵין מָקוֹם כְּלָל, עַל־כֵּן אֲנִי יָכוֹל לִשָּׂא אֶת כֻּלְּכֶם אֶל הָאִילָן, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם לְגַמְרֵי** (כִּי זֶה בַּעַל הַחֲטוֹטָרוֹת, הוּא כְּמוֹ בְּחִינַת מְמֻצָּע בֵּין הַמָּקוֹם וּבֵין לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, כִּי יֵשׁ לוֹ בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת סוֹף הַמָּקוֹם מַמָּשׁ, שֶׁמִּשָּׁם וָהָלְאָה אֵין נִמְצָא תֵּבַת מָקוֹם כְּלָל, כִּי מִשָּׁם וּלְמַעְלָה הִיא בְּחִינַת

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵהַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה. (בְּשִׁבְיל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּבַעַל־חַטּוֹטָרוֹת, כִּי הוּא נוֹשֵׂא עָלָיו הַרְבֵּה, כִּי הוּא בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה כַּנַּ"ל), **וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה, שֶׁתִּהְיוּ כְּמוֹנִי. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד:**

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם לְגַמְרֵי, וְעַל־כֵּן הוּא יָכוֹל לִשְׁאֹב אוֹתָם מִתּוֹךְ הַמָּקוֹם, לִבְחִינַת לְמַעְלָה מִן הַמָּקוֹם, וְהָבֵן). כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת זַכֵּךְ וְטִהֵר אֶת עַצְמוֹ כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהַגּוּף שֶׁלּוֹ כָּל־כָּךְ מְעֻבָּד, שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם רֵיחַ מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין לוֹ שַׂיָּכוּת כְּלָל אֶל גַּשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה, וְלָכֵן הוּא הִגִּיעַ כְּבָר אֶל סוֹף הַמָּקוֹם, שֶׁמִּשָּׁם עוֹלִים רַק מַעְלָה מַעְלָה, וְלָכֵן דַּיְקָא הוּא יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֶת כָּל אֵלּוּ הַמְקֹרָבִים אֵלָיו מֵהַמָּקוֹם אֶל לְמַעְלָה מֵהַמָּקוֹם. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל'), שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, הוּא יָכוֹל לְהַגְבִּיהַּ אֲפִלּוּ אֶת הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה, כִּי הוּא יָכוֹל לְהוֹרִיד אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אוֹר אֱלֹקִי מִשֶּׁכֶל עֶלְיוֹן אֶל שֶׁכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעֵילָא לְעֵלּוּל, וְלָקַחְתִּי אוֹתָם, וְנָשָׂאתִי אוֹתָם לְשֵׁם אֶל הָאֵילָן הַנַּ"ל; כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב אֶל הַצַּדִּיק, הוּא יָכוֹל לְהַעֲלוֹת אֲפִלּוּ אֶת הַכִּי הָרְחוֹקִים אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְשֶׁיִּהְיוּ נִכְלָלִים בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה אֵילָן הַחַיִּים. **נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי הַסְכָּמָה מֵהַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה שֶׁל מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה** (בְּשִׁבְיל זֶה הָיָה נִדְמֶה כְּבַעַל חַטּוֹטָרוֹת, כִּי הוּא נוֹשֵׂא עָלָיו הַרְבֵּה, כִּי הוּא בְּחִינַת מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה כַּנַּ"ל); וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קע), שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, יֵשׁ לוֹ צָרוֹת מִכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי כֻּלָּם חוֹלְקִים וּמְדַבְּרִים עָלָיו, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִכְנָע גּוּפוֹ, וּמְאִירָה אֶצְלוֹ הַצְּוָרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא יָכוֹל לִשְׁאֹב אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים. **וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד**; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כָּזוֹ, כְּמוֹ כְּשֶׁמְּקַבְּלִים מַתָּנָה יְקָרָה וְנוֹרָאָה וְנִפְלָאָה כָּזוֹ מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיּוּכַל לְהַעֲלוֹת וּלְהַגְבִּיהַּ אֶת כָּל אֵלּוּ שֶׁמְּקֹרָבִים אֵלָיו, שֶׁגַּם הֵם יַגִּיעוּ אֶל הָאֵילָן הַקָּדוֹשׁ, אִילָנָא דְּחַיֵּי עֵץ הַחַיִּים, וְחַי לְעוֹלָם.

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי הָיוּ גַּם־כֵּן שְׂמֵחִים, וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ שֶׁהָיָה בִּלֹא יָדַיִם. וְהִנֵּה הוּא בָּא וְאָמַר: הִנֵּנִי. הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל, וְנָשַׁק אוֹתָם וְאָמַר לָהֶם:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי הָיוּ גַּם־כֵּן שְׂמֵחִים, אַף שֶׁכְּבָר עָבְרוּ כַּמָּה יָמִים, בְּכָל זֹאת עֲדַיִן הָיוּ גַּם־כֵּן שְׂמֵחִים, כִּי כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשִּׂמְחָה מִיּוֹם לְיוֹם בְּכָל דָּבָר, וּבְכָל פַּעַם לְהַתְחִיל אֶת הַשִּׂמְחָה מֵחָדָשׁ, כְּאִלּוּ עֲדַיִן לֹא הָיָה שָׂמֵחַ. וְזוֹ הַשְּׁלֵמוּת, שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר עָבְרוּ כַּמָּה יָמִים מֵהַחֲתֻנָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן עֲדַיִן הִמְשִׁיכוּ אֶת הַשִּׂמְחָה. וְזֶה שַׁיָּךְ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר עָבַר יוֹם שִׂמְחָתוֹ, יוֹם כְּלוּלוֹת לְבָבוֹ, עֲדַיִן הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, וְעַל־יְדֵי שִׂמְחָה נִתְרַחֶבֶת לוֹ הַדַּעַת, וְיִרְצֶה לְהִכָּלֵל בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן אֶת אוֹתוֹ שֶׁהָיָה בִּלֹא יָדַיִם? אַף שֶׁכְּבָר זָכוּ עַד עַכְשָׁו לְמַה שֶׁזָּכוּ, שֶׁבְּכָל יוֹם בָּא עֲלֵיהֶם צַדִּיק אַחֵר, וּבֵרְכָם שֶׁיִּהְיוּ כְּמוֹתוֹ, וְנָתַן לָהֶם בְּמַתָּנָה מַדְרֵגוֹתָיו וְהַשָּׂגוֹתָיו, אַף־עַל־פִּי־כֵן מֵרֹב שִׂמְחָה שֶׁהָיְתָה לָהֶם, הִתְגַּעְגְּעוּ לְעוֹד צַדִּיק, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳), אֲשֶׁר אֵין לָאָדָם לוֹמַר: דַּי לִי אִם אֶהְיֶה מְקֹרָב אֵצֶל אִישׁ נִכְבָּד וְיָרֵא הַשֵּׁם, אַף שֶׁאֵינוֹ מֻפְלָג בְּמַעֲלָה, כִּי הַלְוַאי שֶׁאֶהְיֶה מִקְדֶּם כָּמֹהוּ, אַל יֹאמַר כֵּן, כִּי אַדְרַבָּה, כְּפִי מַה שֶּׁיֵּדַע אִינִישׁ בְּנַפְשֵׁיהּ גֹּדֶל פְּחִיתוּתוֹ וְגֹדֶל רְחוּקוֹ שֶׁנִּתְרַחֵק מְאֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ בְּנַפְשׁוֹ, וּכְכָל שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מֻרְחָק בְּיוֹתֵר, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְנַפְשׁוֹ רוֹפֵא גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּיוֹתֵר, הַיְנוּ שֶׁתָּמִיד יְבַקֵּשׁ וְיִחַפֵּשׂ לִזְכּוֹת לְהִתְקָרֵב לְהָרַבִּי הַגָּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְלָכֵן הָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים בְּכָל יוֹם אֶל הַבֶּעטְלֶיר הָאַחֵר, כִּי תָּמִיד רָצוּ לְהִתְעַלּוֹת מַעְלָה מַעְלָה, וְהִשְׁתּוֹקְקוּ בְּכָל פַּעַם אַחַר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, וְאַף שֶׁכְּבָר זָכוּ לְמַה שֶׁזָּכוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שֶׁבָּאוּ אֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים, וְנָתְנוּ לָהֶם מִמַּדְרֵגָתָם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה, עִם כָּל זֹאת הָיוּ מִתְגַּעְגְּעִים בְּכָל פַּעַם לְצַדִּיק יוֹתֵר גָּדוֹל. וְהִנֵּה הוּא בָּא, וְאָמַר: הִנֵּנִי! הִנֵּה בָּאתִי אֶצְלְכֶם עַל הַחֲתֻנָּה, וְאָמַר לָהֶם גַּם־כֵּן כַּנַּ״ל;

(אַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי בַּעַל־מוּם בְּיָדַי) **אֵין אֲנִי בַּעַל־מוּם כְּלָל עַל יָדַי, רַק בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי כֹּחַ בְּיָדַי, רַק שֶׁאֵין אֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַכֹּחַ שֶׁבְּיָדַי בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֲנִי צָרִיךְ אֶת הַכֹּחַ לְעִנְיָן אַחֵר. וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מִן הַמִּבְצָר,** (שֶׁקּוֹרִין "שְׁלָאס"), **שֶׁל מַיִם** (פּוּן דֶעם וַואשֶׁירִיקֶן שְׁלָאס).

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁמִּשְׁתּוֹקְקִים אַחַר הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, הִנֵּה הוּא כְּבָר בָּא, וְאָמַר לָהֶם: מִקֹּדֶם בֵּרַכְתִּי אֶתְכֶם שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי, וְעַכְשָׁו אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה שֶׁתִּהְיוּ כָּמוֹנִי. וְנָשַׁק אוֹתָם, שֶׁזֶּה סוֹד הַדְּבֵקוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן יב), שֶׁהַנְּשִׁיקִין הִיא תַּכְלִית הַדְּבֵקוּת וְהַיִּחוּד, שֶׁמַּכְנִיס רוּחָא בְּרוּחָא זֶה בָּזֶה. וְאָמַר לָהֶם: (אַתֶּם סְבוּרִים שֶׁאֲנִי בַּעַל מוּם בְּיָדַי), **אֵין אֲנִי בַּעַל מוּם כְּלָל עַל יָדַי, רַק בֶּאֱמֶת יֵשׁ לִי כֹּחַ בְּיָדַי, רַק שֶׁאֵין אֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַכֹּחַ שֶׁבְּיָדַי בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֲנִי צָרִיךְ אֶת הַכֹּחַ לְעִנְיָן אַחֵר**; כִּי מֵחֲמַת הִתְכַּלְלוּתוֹ לְגַמְרֵי בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵין רוֹאִין אֶת יָדָיו כְּלָל, עַד שֶׁחוֹשְׁבִין שֶׁהוּא בַּעַל מוּם, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַיָּדַיִם, וּבֶאֱמֶת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, עוֹסֵק לְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ בְּיָדָיו הַקְּדוֹשׁוֹת אֶת כָּל הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמֻּשְׁלָכִים בְּתַאֲוֹותֵיהֶם וּבְמִדּוֹתֵיהֶם הָרָעוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה לה, ג): "חַזְּקוּ יָדַיִם רָפוֹת וּבִרְכַּיִם כּשְׁלוֹת אַמֵּצוּ, אִמְרוּ לִנְמְהַרֵי לֵב חִזְקוּ אַל תִּירָאוּ, הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם"; **וְיֵשׁ לִי הַסְכָּמָה עַל זֶה מִן הַמִּבְצָר** (שֶׁקּוֹרִין "שְׁלָאס") **שֶׁל מַיִם** (פּוּן דֶעם וַואשֶׁירִיקֶן שְׁלָאס); כִּי כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כְּמוֹ מִבְצָר שֶׁל מַיִם, כִּי בֶּאֱמֶת מֵרֹאשׁ הַבְּרִיאָה הָיָה הַכֹּל מַיִם בְּמַיִם, כְּמַאֲמָרָם (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ה', סִימָן ב'): כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מַיִם בְּמַיִם, וְכֵן אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה טו, סִימָן ד'): מִתְּחִלָּה הָיָה הָעוֹלָם מַיִם בְּמַיִם, וְהָיָה הָאֱלֹהִים מְבַקֵּשׁ לְכוֹנֵן עוֹלָמִים, וְלֹא הָיוּ הָרְשָׁעִים מַנִּיחִין, מַה כְּתִיב בְּדוֹרוֹ שֶׁל אֱנוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית ד, כו): "אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם ה'", עָלוּ הַמַּיִם וְהֵצִיפוּם, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב ט, ט): "עֹשֶׂה עָשׁ כְּסִיל וְכִימָה" וְגוֹ', וְכֵן דּוֹר הַמַּבּוּל הָיוּ רְשָׁעִים, מַה כְּתִיב בָּהֶם (שָׁם כג): "הָאוֹמְרִים לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ", עָלוּ הַמַּיִם וְלֹא הִנִּיחוּ לְתֵת עֲלֵיהֶם אֶת הַיְסוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְנָהָר יוֹצֵא יְסוֹדָם", וּכְתִיב

כִּי פַּעַם אַחַת יָשַׁבְנוּ יַחַד אֵיזֶה אֲנָשִׁים, וְהָיָה כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מִתְפָּאֵר בַּכֹּחַ שֶׁבְּיָדָיו. זֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ
גְּבוּרָה זוֹ בְּיָדָיו, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה פְּלוֹנִית
בְּיָדָיו, וְכֵן כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בַּגְּבוּרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדָיו. הַיְנוּ
כִּי אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ בְּיָדָיו,
שֶׁכְּשֶׁהוּא מוֹרֶה חֵץ הוּא יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ אֵלָיו, כִּי
יֵשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהוֹרָה כְּבָר הַחֵץ,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

(בְּרֵאשִׁית ז, יא): "בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה", כֵּיוָן שֶׁבָּאוּ הָאָבוֹת וְזָכוּ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: עַל אֵלּוּ אֲנִי מְכוֹנֵן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל־א׳ ב, ח): "כִּי לַה' מְצֻקֵי אֶרֶץ וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל"; וַאֲפִלּוּ עַכְשָׁו שֶׁרוֹאִים בְּרִיאָה שְׁלֵמָה, עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ, כֻּלָּהּ עוֹמֶדֶת עַל מַיִם, שֶׁזֶּה סוֹד מִבְצָר שֶׁל מַיִם (דֶּער וַאשֶׁירִיקְן שְׁלָאס), כִּי הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, שֶׁנִּקְרָא מַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): "מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים"; כִּי פַּעַם אַחַת יָשַׁבְנוּ יַחַד אֵיזֶה אֲנָשִׁים, וְהָיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְפָּאֵר בַּכֹּחַ שֶׁבְּיָדָיו, כִּי הַצַּדִּיקִים יוֹשְׁבִים יַחַד, וְכָל אֶחָד מִתְפָּאֵר בְּמַדְרֵגָתוֹ שֶׁזָּכָה, וְלֹא, חַס וְשָׁלוֹם, כְּדֵי לְהִתְגָּאוֹת, אֶלָּא לְהִתְחַזֵּק יַחַד, כִּי בֶּאֱמֶת הַצַּדִּיק דָּבוּק לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלֹא כְלוּם, כִּי עִקַּר גְּדֻלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם בְּטֵלִים לְגַמְרֵי, עַד שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם חִיּוּת כְּלָל, וּכְדֵי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם, צְרִיכִים בְּכָל פַּעַם לְהִתְפָּאֵר בְּמַדְרֵגָתָם, כְּדֵי שֶׁתִּתְכַּנֵּס בָּהֶם אֵיזוֹ חִיּוּת, וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר לִבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם רְחוֹקִים מִזֶּה, כִּי הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הֵם בְּעֵינֵי עַצְמָם כְּלֹא מַמָּשׁ, וְכִמְעַט שֶׁיִּתְבַּטְּלוּ מֵהַמְּצִיאוּת, וּכְדֵי לְהַחֲיוֹת אֶת עַצְמָם, הֵם מִתְפָּאֲרִים בְּמַדְרֵגָתָם, כְּדֵי שֶׁתִּתְכַּנֵּס בָּהֶם אֵיזוֹ חִיּוּת, וְגַם אַחַר־כָּךְ הֵם בְּעֵינֵיהֶם שְׁפָלִים מְאֹד. זֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה זוֹ בְּיָדָיו, וְזֶה הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה פְּלוֹנִית בְּיָדָיו, וְכֵן כָּל אֶחָד הִתְפָּאֵר בַּגְּבוּרָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדָיו, הַיְנוּ כִּי אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה כָּזוֹ בְּיָדָיו, שֶׁכְּשֶׁהוּא מוֹרֶה חֵץ, הוּא יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ

עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ אֵלָיו. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

אֵלָיו, כִּי יֵשׁ לוֹ כֹּחַ בָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהוֹרָה כְּבָר הַחֵץ, עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, לַחֲזֹר וּלְמָשְׁכָהּ אֵלָיו, הַיְנוּ שֶׁפִּגַּם הַבְּרִית נִקְרָא בְּחִינַת יוֹרֶה חִצִּים, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה טו.): כָּל שִׁכְבַת זֶרַע שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כַּחֵץ אֵינוֹ מַזְרַעַת; וְלָכֵן אִם אָדָם פָּגַם בַּבְּרִית — הוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה, שֶׁזֶּה עִנְיַן יוֹרֶה כַּחֵץ, וּמֵאַחַר שֶׁאָדָם מוֹצִיאוֹ לְבַטָּלָה, בּוֹרֵא קְלִפּוֹת וּמַשְׁחִיתִים, כִּי עַל־יְדֵי הַחֵטְא הַזֶּה, הָאָדָם גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, וְגוֹרֵם רָעָה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כִּי הוּא מַרְבֶּה בְּמַשְׁחִיתִים, וְהַצַּדִּיק הַזֶּה הִתְפָּאֵר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה, אַף שֶׁאָדָם בָּא אֵלָיו וּמִתְוַדֶּה שֶׁחָטָא בַּפִּגָּם הַזֶּה, וּכְבָר הַחִצִּים יָצְאוּ הָחוּצָה, הוּא עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָם, שֶׁזּוֹ מַדְרֵגָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁיְּכוֹלִים לְתַקֵּן אֶת הַחֵטְא הַמְגֻנֶּה הַזֶּה. וְאֵצֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּתִיב (דְּבָרִים לב, מא): "אִם שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי, וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: בָּשָׂר וָדָם זוֹרֵק חֵץ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא זוֹרֵק חֵץ וּמַחֲזִירָהּ; וְזֶה רֶמֶז עָמֹק עָמֹק מְאֹד עַל הַחֵטְא הַזֶּה, כִּי כְּשֶׁאָדָם יוֹרֶה חִצִּים, חַס וְשָׁלוֹם, לְבַטָּלָה, הַיְנוּ פּוֹגֵם בַּבְּרִית, אִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִירוֹ כְּבָר, שֶׁזֶּה אֲשֶׁר מוּבָא (שִׁיחוֹת־הָרַ"ן, סִימָן עא), שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (וַיֵּשֶׁב קפח. וַיְחִי ריט:), שֶׁעַל פִּגַּם הַבְּרִית בִּפְרָט מָאן דְּאוֹשִׁיד זַרְעָא בְּרִיקָנְיָא וְכוּ', אֵין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. אַף אֶחָד אֵינוֹ מֵבִין אֶת הַזֹּהַר, וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ תְּשׁוּבָה גַּם עַל זֶה, וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה, שֶׁמֻּכְרָח לַעֲבֹר עוֹד פַּעַם בִּמְקוֹמוֹת אֵלּוּ וּלְהִתְנַסּוֹת שָׁם, וְאִם לֹא פּוֹגְמִים בַּחֵטְא הַזֶּה שׁוּב, יְכוֹלִים לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל. וְהִנֵּה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲשֶׁר נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בַּעֲבוּר כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סו), וְעַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לוֹ כֹּחַ אֱלֹקִי לְהוֹצִיא אֶת הַחִצִּים, אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקוּ, מֵאַחַר שֶׁנִּכְלָל לְגַמְרֵי בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁרַק הוּא יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַחִצִּים אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּזְרְקוּ. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ הַיְנוּ הַבָּעטֶלִיר בִּלֹא יָדַיִם, שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, [שֶׁזֶּה סוֹבֵב עַל רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ], שֶׁאַל אֶת הַצַּדִּיק שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַחֵץ אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּזְרַק, הַיְנוּ שֶׁהוּא יָכוֹל לְתַקֵּן עִנְיַן פִּגַּם הַבְּרִית: אֵיזֶה חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר? כִּי יֵשׁ

אֵיזֶה חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר. כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים; כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, הַיְנוּ כִּי כְּשֶׁרוֹצִין לִירוֹת חֵץ, מוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּאֵיזֶה סַם. וְיֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, שֶׁכְּשֶׁמּוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּסַם זֶה, הִיא מַזֶּקֶת כָּךְ, וּכְשֶׁמּוֹשְׁחִין בְּסַם שֵׁנִי הִיא מַזֶּקֶת יוֹתֵר. וְכֵן יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, שֶׁכָּל אֶחָד גָּרוּעַ יוֹתֵר (הַיְנוּ שֶׁמַּזִּיק יוֹתֵר) **וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, כִּי הַחִצִּים הֵן מִין אֶחָד, רַק מֵחֲמַת שְׁנוּי הַסַּמִּים שֶׁמּוֹשְׁחִין אֶת הַחֵץ בָּהֶם, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה מִינִים כַּנַּ"ל, עַל־כֵּן נִקְרָאִים עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים,**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי פְּגָמֵי הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִצְלָן, כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה כִּתְרִין דִּמְסָאֲבוּתָא שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בָּהֶם, וּמִי שֶׁחוֹטֵא, רַחֲמָנָא לִצְלָן, נִכְנָס בּוֹ סַם שֶׁל עַצְבוּת וְדִכָּאוֹן וְיֵאוּשׁ, וּבָזֶה כָּלֶה הָאָדָם לְגַמְרֵי, כִּי תֹּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּיֵאוּשׁ, וְנִדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקָּוָה מִמֶּנּוּ, זֶה הַסַּם הַכִּי כָּבֵד. כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, הַיְנוּ כִּי כְּשֶׁרוֹצִין לִירוֹת חֵץ, מוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּאֵיזֶה סַם, וּכְשֶׁאָדָם מְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ אֶת הַחֵץ הַזֶּה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא נוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי מֵרֹב עַצְבוּת וְיֵאוּשׁ שֶׁמְּסַבְּבִים אוֹתוֹ, וְזוֹ נְפִילָתוֹ. וְיֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, שֶׁכְּשֶׁמּוֹשְׁחִין אוֹתָהּ בְּסַם זֶה, הִיא מַזֶּקֶת כָּךְ, וּכְשֶׁמּוֹשְׁחִין בְּסַם שֵׁנִי, הִיא מַזֶּקֶת יוֹתֵר, וְכֵן יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים, שֶׁכָּל אֶחָד גָּרוּעַ יוֹתֵר (הַיְנוּ שֶׁמַּזִּיק יוֹתֵר), וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, כִּי הַחִצִּים הֵן מִין אֶחָד, רַק מֵחֲמַת שְׁנוּי הַסַּמִּים, שֶׁמּוֹשְׁחִין אֶת הַחֵץ בָּהֶם, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה מִינִים כַּנַּ"ל, עַל־כֵּן נִקְרָאִים עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, הַיְנוּ שֶׁהַפְּגָמִים בִּפְגַם הַבְּרִית, פּוֹגְמִים אֶת הַנֶּפֶשׁ עַד מְאֹד, כִּי כָּל חֵטְא וְעָוֹן עוֹשֶׂה כֶּתֶם גָּדוֹל עַל הַנְּשָׁמָה, אֲבָל אֵינוֹ דּוֹמֶה חֵטְא אֶחָד לְחֵטְא שֵׁנִי, כִּי כְּכָל שֶׁהַחֵטְא חָמוּר יוֹתֵר, כָּךְ הוּא נִדְמֶה אֶל חֵץ שֶׁנּוֹרָה, וְהוּא מָשׁוּחַ עִם סַם יוֹתֵר מְסֻכָּן, וְזֶה כְּלַל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי אָדָם, וְהַכֹּל כְּפִי הַסַּם שֶׁהוּא הַמְּרִירוּת וְהַדִּכָּאוֹן שֶׁמְּסַבֵּב אֶת הַחוֹטֵא, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁכְּבָר כָּל־כָּךְ חָטְאוּ, וְהַחֵץ הַיְנוּ הַחֵטְא

וְעַל־כֵּן שָׁאַל אוֹתוֹ אֵיזֶה מִין חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר. גַּם שָׁאַל אוֹתוֹ אִם קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ לְאוֹתוֹ שֶׁזָּרָקָה לוֹ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְאִם גַּם אַחַר שֶׁהִגִּיעָה הַחֵץ עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ. וְעַל זֶה הֵשִׁיב: אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ עֲדַיִן אֲנִי יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ. אַךְ אֵיזֶה מִין חֵץ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר וְכוּ' כַּנַּ"ל, הֵשִׁיב: מִין חֵץ פְּלוֹנִי הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר. אָמַרְתִּי לוֹ (הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בִּלְא יָדִים, שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, אָמַר לָזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בְּעִנְיַן הַחֵץ כַּנַּ"ל)**, אִם כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת־מַלְכָּה, מֵאַחַר שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִמְשֹׁךְ כִּי־אִם מִין חֵץ אֶחָד, עַל־כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת־מַלְכָּה.**

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁחָטְאוּ, מָשׁוֹחַ עִם סַם חָזָק כָּזֶה, שֶׁמַּכְנִיס עַצְבוּת וְדַכָּאוֹן וְיֵאוּשׁ עָמֹק בְּתוֹךְ הָאָדָם, עַד שֶׁמִּתְיָאֵשׁ מִכָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ, וְקָשֶׁה וְכָבֵד לוֹ לָצֵאת מִזֶּה. וְעַל־כֵּן שָׁאַל אוֹתוֹ הַבֶּעטֶלִיר בִּלְא יָדִים, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה: אֵיזֶה מִין חֵץ אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר? הַיְנוּ אֵיזֶה חֵטְא אַתָּה יָכוֹל לְתַקֵּן, גַּם שָׁאַל אוֹתוֹ, אִם קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ לְאוֹתוֹ שֶׁזָּרָקָה לוֹ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, הַיְנוּ קֹדֶם שֶׁנִּכְנָס הַסַּם שֶׁמָּשׁוּחַ הַחֵץ בְּתוֹךְ הָאָדָם, הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְאִם גַּם אַחַר שֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ עֲדַיִן יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה חִלּוּקֵי יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת וּפְגָמִים שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי אָדָם, וְלָכֵן שָׁאַל אוֹתוֹ: אֵילּוּ נְפִילוֹת וּפְגָמִים הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן, וְעַל זֶה הֵשִׁיב: אֲפִלּוּ כְּשֶׁהִגִּיעַ הַחֵץ, עֲדַיִן אֲנִי יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, אַךְ אֵיזֶה מִין חֵץ הוּא יָכוֹל לְהַחֲזִיר וְכוּ' כַּנַּ"ל, הֵשִׁיב: מִין חֵץ פְּלוֹנִי הוּא, אֲנִי יָכוֹל לְהַחֲזִיר, הַיְנוּ רַק עֲבֵרָה מְסֻיֶּמֶת הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן. אָמַרְתִּי לוֹ (הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בִּלְא יָדִים שֶׁמְּסַפֵּר כָּל זֶה, אָמַר לָזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר בְּעִנְיַן הַחֵץ כַּנַּ"ל): אִם־כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, מֵאַחַר שֶׁאֵין אַתָּה יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִמְשֹׁךְ, כִּי אִם מִין חֵץ אֶחָד, עַל־כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא בַּת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֲשֶׁר

אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאֵצֶל מִי שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, הוּא נוֹתֵן לוֹ. (פֵּרוּשׁ, שֶׁבָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל, בָּזֶה הוּא נוֹתֵן, כִּי קַבָּלָתוֹ הִיא נְתִינָה) **וּמִמֵּילָא הוּא בַּעַל־צְדָקָה. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ; אֵיזֶה צְדָקָה הוּא נוֹתֵן.** (כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקָה). **הֵשִׁיב שֶׁהוּא נוֹתֵן**

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

נָתְנָה כֹּחַ לְהַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, לִירוֹת וּלְהַכְנִיס חִצִּים בָּאָדָם, שֶׁהֵם כְּלַל הַחֲטָאִים שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי אָדָם, וְלֹא כָּל צַדִּיק יָכוֹל לְתַקֵּן כָּל מִינֵי חֲטָאִים שֶׁאָדָם פָּגַם בִּפְגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְזֶה הַצַּדִּיק שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁהוּא רַק יָכוֹל לְהוֹצִיא חֵץ אֶחָד, הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן פְּגָם אֶחָד מִפְּגָמֵי הָאָדָם, וְעַל זֶה הֵשִׁיב לוֹ הַבֶּעטֶלִיר בְּלֹא יָדַיִם לְזֶה הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד: אִם כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, שֶׁזֶּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי הַסָּמ״ךְ־מ״ם מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עַצְמוֹ עַל כְּלַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַכְשִׁילָם בְּכָל מִינֵי חֲטָאִים וַעֲוונוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְעִקַּר גְּדֻלַּת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁהוּא יָכוֹל לְתַקֵּן אֶת כָּל מִינֵי פְּגָמִים שֶׁבָּעוֹלָם, וְזוֹ מַעֲלָתוֹ הַגְּדוֹלָה. **אֶחָד הָיָה מִתְפָּאֵר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, שֶׁאֵצֶל מִי שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, הוּא נוֹתֵן לוֹ** (פֵּרוּשׁ שֶׁבָּזֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא לוֹקֵחַ וּמְקַבֵּל, בָּזֶה הוּא נוֹתֵן, כִּי קַבָּלָתוֹ הִיא נְתִינָה) **וּמִמֵּילָא הוּא בַּעַל צְדָקָה.** כִּי מְבֹאָר בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ע׳), כִּי הַצַּדִּיק הוּא יְסוֹד עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי י, כה): ״וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם״, וְכָל הַדְּבָרִים עוֹמְדִים עָלָיו, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַדְּבָרִים אֵלָיו, כִּי הוּא בְּבְחִינַת עָפָר, וְזֶה הַצַּדִּיק מַמְשִׁיךְ כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת לָעוֹלָם, עַל־כֵּן אִם נוֹתְנִים צְדָקָה לְזֶה הַצַּדִּיק, הוּא מִתְבָּרֵךְ מְאֹד, כִּי הוּא בְּחִינַת זְרִיעָה עַל הֶעָפָר שֶׁמַּצְמַחַת כְּפֶל כְּפָלַיִם, וְלָכֵן מִי שֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לַצַּדִּיק הַזֶּה שֶׁהוּא בְּחִינַת עָפָר, בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא תֵּכֶף־וּמִיָּד מִתְבָּרֵךְ וּמְקַבֵּל חֲזָרָה כְּפֶל כְּפָלַיִם. **וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ הַבֶּעטֶלִיר בְּלֹא יָדַיִם: אֵיזֶה צְדָקָה אַתָּה נוֹתֵן** (כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקָה)? הַיְנוּ כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקָה: אֶחָד עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּמָמוֹנוֹ, וְאֶחָד עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּגוּפוֹ, אֶחָד עוֹזֵר רַק לַעֲנִיִּים, וְאֶחָד עוֹזֵר גַּם לַעֲשִׁירִים, וְאֶחָד

מַעֲשֶׂר. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת־מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לְכָּנֵס כִּי־אִם בְּחוֹמָה אַחַת (בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם) **וְעַל־כֵּן אֵינְךָ יָכוֹל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ.**

אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כִּי יֵשׁ מְמֻנִּים בָּעוֹלָם, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ חָכְמָה, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו, שֶׁעַל־יְדֵי יָדָיו הוּא יָכוֹל לִתֵּן לָהֶם חָכְמָה, עַל־יְדֵי שֶׁמַּסְמִיךְ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

נוֹתֵן רַק לְחַיִּים, וְאֶחָד נוֹתֵן רַק לְהַמֵּתִים, שֶׁאֵינוֹ מְצַפֶּה לְשׁוּם גְּמוּל, אֶחָד מְפַזֵּר אֶת כָּל מָמוֹנוֹ, וְאֵינוֹ מַשְׁאִיר לְעַצְמוֹ שׁוּם דָּבָר, וְאֶחָד נוֹתֵן חֹמֶשׁ, וְאֶחָד נוֹתֵן מַעֲשֵׂר, הֵשִׁיב, שֶׁהוּא נוֹתֵן מַעֲשֵׂר, הֵינוּ מִכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הוּא נוֹתֵן מַעֲשֵׂר, אָמַרְתִּי לוֹ הַבֶּעטֶלִיר בִּלְא יָדַיִם: אִם־כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל כְּלָל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ, כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַצִּיל אֶת הַבַּת מַלְכָּה, וּלְהוֹצִיאָהּ מִמָּקוֹם שֶׁנְּפָלָה לְשָׁם, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא מֻכְרָח לְפַזֵּר אֶת כָּל הוֹנוֹ בַּעֲבוּר זֶה, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל כֶּסֶף כְּלָל, וְאָז דַּיְקָא יוּכַל לְהוֹצִיא אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי מִי שֶׁחוֹגֵר מָתְנָיו לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא צָרִיךְ לְהַפְקִיר אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי בַּעֲבוּרָם, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל מָמוֹן כְּלָל, אֶלָּא יְפַזֵּר אֶת כָּל מָמוֹנוֹ כְּדֵי לְהַצִּילָהּ, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לְכָּנֵס כִּי אִם בְּחוֹמָה אַחַת (בַּמָּקוֹם שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת שָׁם), וְעַל־כֵּן אֵינְךָ יָכוֹל לָבוֹא לִמְקוֹמָהּ, כִּי בָּרֵגַע שֶׁאָדָם חוֹגֵר מָתְנָיו לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא מֻכְרָח לְהַפְקִיר אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל מָמוֹנוֹ כְּלָל, וְאָז דַּיְקָא יוּכַל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ כָּל הַחוֹמוֹת הַמַּפְרִידִים בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, וְיוּכַל לְהוֹצִיאָהּ מִשָּׁם. אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כִּי יֵשׁ מְמֻנִּים בָּעוֹלָם, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ חָכְמָה, וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו, שֶׁעַל־יְדֵי יָדָיו הוּא יָכוֹל לִתֵּן לָהֶם חָכְמָה, עַל־יְדֵי שֶׁמַּסְמִיךְ אוֹתָם בְּיָדָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לד, ט): "וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה, כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו", וְכַמּוּבָא בִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן

אוֹתָם בְּיָדָיו. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה חָכְמָה אַתָּה יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדֶיךָ? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה קַבִּין חָכְמָה. הֵשִׁיב: חָכְמָה פְּלוֹנִית! אָמַרְתִּי לוֹ: אִם כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת־מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לֵידַע הַדֹּפֶק שֶׁלָּהּ, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע כִּי־אִם דֹּפֶק אֶחָד, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין. (וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע כִּי־אִם דֹּפֶק אֶחָד, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדָיו רַק חָכְמָה אַחַת).

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

סא), שֶׁהָרַב נוֹתֵן סְמִיכָה לְתַלְמִידָיו בְּיָדָיו דַּיְקָא, עַל־יְדֵי שֶׁמֵּאִיר בּוֹ חָכְמָתוֹ, וְהוּא יָכוֹל לִכְתֹּב סְפָרִים, כִּי הַסְּמִיכָה שֶׁסּוֹמֵךְ הָרַב אֶת תַּלְמִידָיו וְהַכְּתָב הֵם דָּבָר אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר יא, כו): ״וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים״, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁנִּסְמְכוּ מִמֶּנּוּ, אָז קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ הָרוּחַ חָכְמָה, כִּי הַכְּתָב וְהַחָכְמָה הֵם דָּבָר אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דִּבְרֵי־הַיָּמִים־א׳ כח, יט): ״הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד הַוָ״ה עָלַי הִשְׂכִּיל״, שֶׁעַל־יְדֵי הַשֵּׂכֶל שֶׁמְּקַבֵּל מִיַּד הַוָ״ה, שֶׁזֶּה סוֹד הַסְּמִיכָה, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא מֵבִיא אֶת רוּחַ הַחָכְמָה בִּכְתָב. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ הַבֶּעטְלִיר בִּלְאׁ יָדַיִם: אֵיזֶה חָכְמָה אַתָּה יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדֶיךָ? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה קַבִּין חָכְמָה, הֵשִׁיב: חָכְמָה פְּלוֹנִית. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם־כֵּן אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵין אַתָּה יָכוֹל לֵידַע הַדֹּפֶק שֶׁלָּהּ, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע כִּי אִם דֹּפֶק אֶחָד, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין (וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לֵידַע, כִּי אִם דֹּפֶק אֶחָד, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן בְּיָדָיו רַק חָכְמָה אַחַת); הַיְנוּ כִּי מִי שֶׁרוֹצֶה לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, הוּא צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו לִכְתֹּב כָּל מִינֵי סְפָרִים שֶׁבָּעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהַגִּיעַ אֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁזֶּה (בַּמִּדְבָּר כז, טז): ״יִפְקֹד הַוָ״ה אֱלֹקֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה״; וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא פִּנְחָס), שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאֵינָן דּוֹמִין זֶה לָזֶה, מַנֵּה עֲלֵיהֶם מַנְהִיג, שֶׁיִּהְיֶה סוֹבֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי דַּעְתּוֹ, כִּי אֵין דַּעַת אֶחָד שָׁוָה לַחֲבֵרוֹ. וְלָכֵן צְרִיכִים לְחַבֵּר לְכָל אֶחָד סֵפֶר הַשַּׁיָּךְ לוֹ, וּלְהוֹצִיאוֹ מֵהַחשֶׁךְ וְהַנְּפִילוֹת וְהַיְרִידוֹת שֶׁנָּפַל לְשָׁם, כָּל אֶחָד כְּפִי

אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ סְעָרָה הוּא יָכוֹל לְעַכְּבוֹ בְּיָדָיו וְלַעֲשׂוֹת בְּיָדָיו לָרוּחַ מִשְׁקָל, שֶׁיִּהְיֶה הָרוּחַ בְּמִשְׁקָל כָּרָאוּי. שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: אֵיזֶה רוּחַ אַתָּה יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדֶיךָ, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי רוּחוֹת. הֵשִׁיב: רוּחַ פְּלוֹנִי. אָמַרְתִּי לוֹ: אִם כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת־מַלְכָּה, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן לְפָנֶיהָ כִּי־אִם נִגּוּן אֶחָד, כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְהַנְּגִינָה הִיא הָרְפוּאָה שֶׁלָּהּ, וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן כִּי־אִם נִגּוּן אֶחָד

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

בְּחִינָתוֹ, וְזֶה הָעֲשָׂרָה מִינֵי חָכְמוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, וּמִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת זֶה, הוּא יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה. אֶחָד הִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדָיו, כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ סְעָרָה הוּא יָכוֹל לְעַכְּבוֹ בְּיָדָיו, וְלַעֲשׂוֹת בְּיָדָיו לָרוּחַ מִשְׁקָל, שֶׁיִּהְיֶה הָרוּחַ בְּמִשְׁקָל כָּרָאוּי, כִּי מְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לח), שֶׁהַדִּבּוּר שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ, עַל־יְדֵי־זֶה גּוֹרֵם לְעַצְמוֹ רוּחַ סְעָרָה בְּמֹחוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמח, ח): ״רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ״, וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁמְּדַבְּרִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹלֶה עַל רוּחָם, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה לָהֶם רוּחַ סְעָרָה בְּמֹחָם, שֶׁנִּתְבַּלְבְּלִין לְגַמְרֵי, שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ הַבֶּעטְלֶיר בִּלְא יָדַיִם: אֵיזֶה רוּחַ אַתָּה יָכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדֶיךָ? כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי רוּחוֹת, הַיְנוּ עַל הָאָדָם עוֹבְרִים כָּל מִינֵי רוּחַ סְעָרָה שֶׁבָּאִים מִכָּל מִינֵי עֲוונוֹת כְּגוֹן פְּגַם הַדִּבּוּר, פְּגַם הַכַּעַס, פְּגַם הָעֵינַיִם, אוֹ פְּגַם הַבְּרִית וְכַדּוֹמֶה, שֶׁכָּל אֵלּוּ הָעֲווֹנוֹת גּוֹרְמִים לָאָדָם לְרוּחַ סְעָרָה שֶׁיִּהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּמֹחוֹ. הֵשִׁיב: רוּחַ פְּלוֹנִי, הַיְנוּ רַק רוּחַ סְעָרָה אֶחָד הוּא יָכוֹל לְתַקֵּן, אָמַרְתִּי לוֹ הַבֶּעטְלֶיר בִּלְא יָדַיִם: אִם־כֵּן, אֵין אַתָּה יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אֶת הַבַּת מַלְכָּה, כִּי אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן לְפָנֶיהָ כִּי אִם נִגּוּן אֶחָד, כִּי יֵשׁ יו״ד [עֲשָׂרָה] מִינֵי נְגִינָה, וְהַנְּגִינָה הִיא הָרְפוּאָה שֶׁלָּהּ, וְאַתָּה אֵינְךָ יָכוֹל לְנַגֵּן, כִּי אִם נִגּוּן אֶחָד מֵהָעֲשָׂרָה הַנַּ״ל, כִּי עַל כָּל אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבְרוֹת יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁבָּאוֹת מֵחֲטָאִים וַעֲווֹנוֹת אֲחֵרִים, וְהֵן

מֵהֶעָשָׂרָה הַנַּ"ל. עָנוּ וְאָמְרוּ הֵם: מַהוּ הַיְכֹלֶת שֶׁלְּךָ? הֵשִׁיב: אֲנִי יָכוֹל מַה שֶּׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים, הַיְנוּ כָּל הַתִּשְׁעָה חֲלָקִים הַנַּ"ל (מִכָּל הַנִּזְכָּר לְעֵיל) **שֶׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים אֲנִי יָכוֹל הַכֹּל.**

כִּי יֵשׁ מַעֲשֶׂה, כִּי פַּעַם אַחַת חָשַׁק מֶלֶךְ אֶחָד בְּבַת־מַלְכָּה וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת לְתָפְסָהּ, עַד אֲשֶׁר עָלְתָה בְּיָדוֹ וּתְפָסָהּ. פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ לְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא עֲמִדָה

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

גּוֹרְמוֹת לוֹ רוּחַ סְעָרָה בְּמֹחוֹ. וְיֵשׁ עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מִינֵי רוּחַ סְעָרָה, שֶׁבָּאִים לָאָדָם בְּמֹחוֹ וּמְבַלְבְּלִין אוֹתוֹ, וּמַכְנִיסִים בּוֹ עַצְבוּת וּמְרִירוּת וְדָכָאוֹן, וְשׁוֹבְרִים אוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וְהַתִּקּוּן הוּא עַל־יְדֵי עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, שֶׁהֵם נֶגֶד עֲשָׂרָה מִינֵי כִּתְרָא דִּמְסָאֲבוּתָא, עָנוּ וְאָמְרוּ הֵם הַיְנוּ כָּל אֵלּוּ שֶׁהִתְפָּאֲרוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם רַק כֹּחַ אֶחָד בְּיָדָם, אָמְרוּ לְהַבֶּעטְלֶיר בִּלְאׇ יָדַיִם: מַהוּ הַיְכֹלֶת שֶׁלְּךָ בָּזֶה שֶׁאַתָּה מִתְפָּאֵר עַצְמְךָ עָלֵינוּ כָּל־כָּךְ? הֵשִׁיב הַבֶּעטְלֶיר בִּלְאׇ יָדַיִם: אֲנִי יָכוֹל מַה שֶּׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים, הַיְנוּ כָּל הַתִּשְׁעָה חֲלָקִים הַנַּ"ל (מִכָּל הַנַּ"ל), שֶׁאֵין אַתֶּם יְכוֹלִים, אֲנִי יָכוֹל הַכֹּל, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַיָּחִיד בַּדּוֹר רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, הוּא יָכוֹל מַה שֶּׁצַּדִּיקִים אֲחֵרִים לֹא יְכוֹלִים, וּכְבָר גִּלָּה לָנוּ רַבֵּנוּ זַ"ל (שִׂיחוֹת־הַר"ן, סִימָן קמא), שֶׁהַרְבֵּה צַדִּיקִים רָצוּ לַעֲמֹד עַל תִּקּוּן הַכְּלָלִי תִּקּוּן הַבְּרִית, וְלֹא עָלְתָה בְּיָדָם, וְלִי עָזַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְהַשִּׂיג אֶת כָּל הָעִנְיָן בִּשְׁלֵמוּת אֵיךְ לְתַקֵּן אֶת זֶה בְּתַכְלִית הַתִּקּוּן, כִּי יֵשׁ מַעֲשֶׂה הַיְנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָמַר הַבֶּעטְלֶיר בִּלְאׇ יָדַיִם לְכָל אֶחָד, שֶׁהִתְפָּאֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּיָדָיו, שֶׁאַתָּה לֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַבַּת מַלְכָּה וְלַעֲזֹר לָהּ, יֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה, כִּי פַּעַם אַחַת חָשַׁק מֶלֶךְ אֶחָד בְּבַת מַלְכָּה, הַיְנוּ הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁנִּקְרָא (קֹהֶלֶת ד, יג): "מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל", רוֹצֶה לְהַכְשִׁיל אֶת הַבַּת מַלְכָּה, שֶׁהִיא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְחוֹשֵׁב לְהַכְשִׁילָהּ, וְהִשְׁתַּדֵּל בְּתַחְבּוּלוֹת לְתָפְסָהּ, כִּי הַיֵּצֶר הָרָע עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַּחְבּוּלוֹת לְתָפֹס אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּמְצוּדָתוֹ, עַד אֲשֶׁר עָלְתָה בְּיָדוֹ וּתְפָסָהּ, כִּי אִם אָדָם אֵינוֹ נִזְהָר מֵהַיֵּצֶר הָרָע, לְבַסּוֹף נוֹפֵל בְּיָדָיו. פַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ

עָלָיו וְהָרְגָה אוֹתוֹ, וְהֵקִיץ וְנִכְנַס הַחֲלוֹם בְּלִבּוֹ, וְקָרָא לְכָל פּוֹתְרֵי־הַחֲלוֹמוֹת, וּפָתְרוּ לוֹ כִּפְשׁוּטוֹ; שֶׁיִּתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ. וְלֹא יָכֹל הַמֶּלֶךְ לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ: יַהֲרֹג אוֹתָהּ – צַר לוֹ. יְשַׁלְּחָהּ מֵעַל פָּנָיו, זֶה חָרָה לוֹ, כִּי אִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה, וְזֶה חָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הוּא הִשְׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ כָּל־כָּךְ, וְעַתָּה תָּבוֹא לְיַד אַחֵר. וְגַם אִם יְשַׁלְּחָה וְתָבוֹא לְיַד אַחֵר, עַתָּה בְּוַדַּאי יָכוֹל

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

לְאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא עָמְדָה עָלָיו וְהָרְגָה אוֹתוֹ, כִּי בֶּאֱמֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן חֵלֶק אֱלוֹקַ מִמַּעַל, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע תּוֹפֵס אוֹתָן בִּמְצוּדָתוֹ, הַנְּשָׁמָה נִמְשֶׁכֶת תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, חוֹלֵם שֶׁלְּבַסּוֹף הִיא תַּעֲמֹד עָלָיו וְתַהֲרֹג אוֹתוֹ, כִּי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִשְׁתּוֹקְקִים תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וַאֲפִלּוּ שֶׁנִּלְכָּדִים בִּמְצֻדַּת הַיֵּצֶר הָרָע, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוֹף יַהַרְגוּ אוֹתוֹ. וְהֵקִיץ וְנִכְנַס הַחֲלוֹם בְּלִבּוֹ, הַיְנוּ שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע נִתְעוֹרֵר, וְנִכְנַס בְּלִבּוֹ, שֶׁפַּעַם תִּתְגַּבֵּר עָלָיו הַנְּשָׁמָה, וְקָרָא לְכָל פּוֹתְרֵי חֲלוֹמוֹת, שֶׁהֵם כְּלַל הַקְּלִפּוֹת שֶׁבָּרָא הָאָדָם מֵחֲמַת עֲווֹנוֹתָיו, וּפָתְרוּ לוֹ כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁיִּתְקַיֵּם הַחֲלוֹם כִּפְשׁוּטוֹ, שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה הוּא הוֹרֵג אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, וְלֹא יָכוֹל הַמֶּלֶךְ לָתֵת עֵצָה לְנַפְשׁוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ, הַיְנוּ אַף שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וְתָפַס אֶת הַנְּשָׁמָה בִּמְצוּדָתוֹ, עִם כָּל זֹאת הוּא מְאֹד מְפַחֵד, שֶׁיּוֹם אֶחָד הַנְּשָׁמָה תַּחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה וְתַהֲרֹג אוֹתוֹ, כִּי בָּזֶה שֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, בָּזֶה הוּא הוֹרֵג אֶת יִצְרוֹ הָרָע, וְלָכֵן אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה לַּעֲשׂוֹת לְהַנְּשָׁמָה, יַהֲרֹג אוֹתָהּ — צַר לוֹ, כִּי כָּל־כָּךְ יָגַע וְטָרַח עַד שֶׁתְּפָסָהּ בִּמְצוּדָתוֹ, וְלָכֵן קָשֶׁה לוֹ לַהֲרֹג אוֹתָהּ. יְשַׁלְּחָהּ מֵעַל פָּנָיו, זֶה חָרָה לוֹ, כִּי אִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה, וְזֶה חָרָה לוֹ מְאֹד, כִּי הוּא הִשְׁתַּדֵּל אַחֲרֶיהָ כָּל־כָּךְ, וְעַתָּה תָּבוֹא לְיַד אַחֵר, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁמּוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְחוֹרֶה לוֹ מְאֹד לָמָּה שֶׁתִּפֹּל בְּיַד הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, כִּי הַיֵּצֶר

לְהִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא אֲצֶל אַחֵר. יַחֲזִיקָהּ אֶצְלוֹ – הוּא מִתְיָרֵא מֵחֲמַת הַחֲלוֹם כַּנַּ"ל. וְלֹא יָדַע הַמֶּלֶךְ מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ. בֵּין כָּךְ נִתְקַלְקֵל הָאַהֲבָה שֶׁלָּהּ אֶצְלוֹ קְצָת־קְצָת מֵחֲמַת הַחֲלוֹם וּבְכָל פַּעַם נִתְקַלְקֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכֵן הִיא, גַּם הִיא נִתְקַלְקֵל גַּם־כֵּן הָאַהֲבָה אֶצְלָהּ בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלָהּ שִׂנְאָה עָלָיו, וּבָרְחָה מִפָּנָיו.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הָרָע מְאֹד שׂוֹנֵא אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא זֶה לְעֻמַּת זֶה, כִּי הַצַּדִּיק מַכְנִיעַ אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, וְעוֹקֵר אוֹתוֹ מִלֵּב הָאָדָם, וְלָכֵן הִצִּיק לְהַיֵּצֶר הָרָע שֶׁהַנְּשָׁמָה תִּפֹּל בִּידֵי הַצַּדִּיק, וְגַם אִם יְשַׁלְּחָהּ וְתָבוֹא לְיַד אַחֵר, עַתָּה בְּוַדַּאי יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם הַחֲלוֹם, שֶׁהִיא תַּהֲרֹג אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁהִיא אֵצֶל אַחֵר, כִּי בְּוַדַּאי אִם הַנְּשָׁמָה זוֹכָה לְהִתְקָרֵב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, אֲזַי הוּא נוֹתֵן בּוֹ כֹּחוֹת לַהֲרֹג אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מְעוֹדֵד וּמְחַזֵּק וּמְשַׂמֵּחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מוֹרֶה לָהֶם עֵצוֹת אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֶר הָרָע וְלַהֲרֹג אוֹתוֹ, וְלָכֵן תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה מִתְקָרֶבֶת אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַיֵּצֶר הָרָע מְאֹד מְפַחֵד, שֶׁהַנְּשָׁמָה תַּהֲרֹג אוֹתוֹ וּתְבַטְּלוֹ מִן הָעוֹלָם, וְלָכֵן הַיֵּצֶר הָרָע חוֹשֵׁב: הַאִם יַחֲזִיקֶהָ אֶצְלוֹ, הֵינוּ שֶׁיְּחַזֵּק אֶת הַנְּשָׁמָה עִם כָּל הַכֹּחוֹת אֶצְלוֹ, עַל זֶה הוּא מִתְיָרֵא מֵחֲמַת הַחֲלוֹם כַּנַּ"ל, שֶׁלְּבַסּוֹף הַנְּשָׁמָה שֶׁתַּדְבִּיק אֶת עַצְמָהּ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, תַּהֲרֹג וּתְבַטֵּל אוֹתוֹ לְגַמְרֵי מִן הָעוֹלָם, וְלֹא יָדַע הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, מַה לַּעֲשׂוֹת לָהּ, כִּי כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, הוּא מְבַלְבֵּל לְגַמְרֵי אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁכָּל־כָּךְ טוֹרֵחַ וּמִתְיַגֵּעַ לְהַכְשִׁילוֹ וּלְהַפִּילוֹ וּלְהַזִּיקוֹ, וְלָכֵן בֵּין כָּךְ נִתְקַלְקֵל הָאַהֲבָה שֶׁלָּהּ אֶצְלוֹ קְצָת קְצָת, מֵחֲמַת הַחֲלוֹם, כִּי קֹדֶם נִדְמֶה לְהַיֵּצֶר הָרָע שֶׁיֵּשׁ אַהֲבָה בֵּינוֹ לְבֵין הַנְּשָׁמָה, מֵאַחַר שֶׁהִכְשִׁילָהּ בַּעֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, אֲבָל כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַנְּשָׁמָה חוֹזֶרֶת בִּתְשׁוּבָה, וְחוֹזֶרֶת וּמְדַבֶּקֶת עַצְמָהּ בַּצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ עֵצוֹת אֵיךְ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְהַחֲזִיק מַעֲמָד בְּהָעוֹלָם הָעוֹבֵר, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַלְקֶלֶת הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינֵיהֶם, וּבְכָל פַּעַם נִתְקַלְקֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכֵן הִיא, גַּם הִיא נִתְקַלְקֵל גַּם־כֵּן הָאַהֲבָה אֶצְלָהּ בְּכָל

וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְבַקְשָׁהּ, וּבָאוּ וְהִגִּידוּ לוֹ שֶׁהִיא נִמְצֵאת אֵצֶל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, כִּי יֵשׁ מִבְצָר שֶׁל מַיִם, וְשָׁם הֵם עֶשֶׂר חוֹמוֹת, זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, וְכֻלָּן שֶׁל מַיִם, וְגַם הַמַּרְגֵּעַ שֶׁהוֹלְכִין עָלֶיהָ שָׁם בְּתוֹךְ הַמִּבְצָר הִיא

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֶצְלָהּ שִׂנְאָה עָלָיו, כִּי כְּכָל שֶׁהַנְּשָׁמָה חוֹזֶרֶת יוֹתֵר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁמֵּאִיר בָּהּ עֵצוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק, עַל־יְדֵי־זֶה נִתְעוֹרֶרֶת שִׂנְאָה בֵּין הַנְּשָׁמָה וּבֵין הַיֵּצֶר הָרָע, עַד שֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן, שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הֶחְדִּיר בְּהַנְּשָׁמָה כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה הִתְחַזְּקוּת וְעֵצוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, עַד שֶׁנִּסְכָּם אֶצְלָהּ לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ, וּבָרְחָה מִפָּנָיו, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁחוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה וְנִכְנָסִים בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה בּוֹרְחִים מֵהַיֵּצֶר הָרָע. וְשָׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֶיהָ לְבַקְשָׁהּ, כִּי הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁהוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת הָאָדָם, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ, וְרוֹצֶה לְהַבְרִיחַ נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, הוּא שׁוֹלֵחַ אַחֲרֶיהָ לְבַקְשָׁהּ פֶּן וְאוּלַי יוּכַל לְתָפְסָהּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב, יג): "וַיִּבְרַח יַעֲקֹב", שֶׁבָּרַח מִלָּבָן, וְכֵן כְּתִיב (שְׁמוֹת יד, ה): "כִּי בָרַח הָעָם", שֶׁבָּרְחוּ מִפְּנֵי פַּרְעֹה, וְזֶה עִקַּר הָעֵצָה לָבַר יִשְׂרָאֵל לִבְרֹחַ מֵהַיֵּצֶר הָרָע, מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, אַךְ צְרִיכִין לֵידַע שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, אֶלָּא יָרוּץ אַחֲרָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב אֵצֶל לָבָן (בְּרֵאשִׁית לא, כג): "וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו", וְכֵן כָּתוּב אֵצֶל פַּרְעֹה (שְׁמוֹת יד, ח): "וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", **וּבָאוּ וְהִגִּידוּ לוֹ שֶׁהִיא נִמְצֵאת אֵצֶל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה,** כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בָּבָא קָמָא פב.): אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה נה, א): "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם", וְכֵן הָאֱמוּנָה גְּלוּיֵי אֶלְקוּת נִקְרֵאת מַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים", **כִּי יֵשׁ מִבְצָר שֶׁל מַיִם, וְשָׁם הֵם עֶשֶׂר חוֹמוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, וְכֻלָּן שֶׁל מַיִם, וְגַם הַמַּרְגֵּעַ שֶׁהוֹלְכִין עָלֶיהָ שָׁם בְּתוֹךְ הַמִּבְצָר, הִיא גַּם־כֵּן שֶׁל מַיִם,** כִּי בֶּאֱמֶת הַכֹּל לַכֹּל אֱלְקוּת גָּמוּר הוּא, שֶׁנִּדְמֶה לְמַיִם, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה ה', סִימָן ב'): כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מַיִם בְּמַיִם; וּכְשֶׁאָדָם מִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב, רוֹאֶה וּמֵבִין אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ: דּוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, זֶה עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ

גַּם־כֵּן שֶׁל מַיִם. וְכֵן יֵשׁ שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, הַכֹּל שֶׁל מַיִם. וִיפִי הַמִּבְצָר וְגֹדֶל הַחִדּוּשׁ שֶׁל זֶה הַמִּבְצָר אֵין צָרִךְ לְסַפֵּר, כִּי בְּוַדַּאי הוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁהוּא מִבְצָר שֶׁל מַיִם. וְלִכְנֹס בְּתוֹךְ זֶה הַמִּבְצָר אִי אֶפְשָׁר, כִּי יִהְיֶה נִטְבָּע בַּמַּיִם מִי שֶׁיִּכְנֹס בּוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא כֻּלּוֹ שֶׁל מָיִם.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יִתְבָּרַךְ בַּלְּבוּשׁ הַזֶּה שֶׁלְּמַרְאֶה עֵינֵינוּ, אֲבָל בֶּאֱמֶת הַכֹּל מַיִם בְּמַיִם, וְהֵם עֶשֶׂר חוֹמוֹת זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ, שֶׁזֶּה הָעֶשֶׂר סְפִירוֹת, שֶׁכְּנֶגְדָּם הֵם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, שֶׁבָּהֶם כְּלוּלִים כָּל הַתּוֹרָה, כִּי יֵשׁ תַּרְי״ג אוֹתִיּוֹת בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת כְּנֶגֶד תַּרְי״ג מִצְווֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם ז״ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יג, סִימָן טז): אַתְּ מוֹצֵא תַּרְי״ג אוֹתִיּוֹת יֵשׁ מִן ׳אָנֹכִי׳ עַד ׳אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׳ כְּנֶגֶד תַּרְי״ג מִצְווֹת וְז׳ יְתֵרוֹת כְּנֶגֶד ז׳ יְמֵי בְּרֵאשִׁית, לְלַמְּדְךָ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּזְכוּת הַתּוֹרָה; וְהַתּוֹרָה מְגַלֵּית אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלָכֵן כָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ הִיא כְּמוֹ מִבְצָר שֶׁל מַיִם, וּמִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְבּוֹנֵן בִּפְנִימִיּוּת הַבְּרִיאָה, מִתְפָּאֵר מֵהַיְפִי שֶׁל הַבְּרִיאָה, אֵיךְ יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם בְּרִיאָה גַּשְׁמִית, שֶׁהִיא רַק הַחִיצוֹנִיּוּת, בְּחִינַת כֵּלִים, לְגַבֵּי הַפְּנִימִיּוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת אוֹרוֹת, וְכֵן יֵשׁ שָׁם אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, הַכֹּל שֶׁל מַיִם, כִּי כָּל מַה שֶּׁלְּמַרְאֶה עֵינֵי הָאָדָם בְּעֵינָיו הַגַּשְׁמִיּוֹת, צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, וַאֲפִלּוּ שֶׁרוֹאֶה אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, הַפְּנִימִיּוּת שֶׁלָּהֶם הִיא מַיִם בְּמַיִם, שֶׁהִיא אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְחַיֶּה וּמְהַוֶּה וּמְקַיֵּם אוֹתָם. וִיפִי הַמִּבְצָר וְגֹדֶל הַחִדּוּשׁ שֶׁל זֶה הַמִּבְצָר, אֵין צָרִיךְ לְסַפֵּר, כִּי בְּוַדַּאי הוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, מֵאַחַר שֶׁהוּא מִבְצָר שֶׁל מַיִם, כִּי מִי שֶׁזּוֹכֶה לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאַיִן סוֹף בָּרוּךְ הוּא, הוּא רוֹאֶה שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, מַיִם בְּמַיִם, וְאֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ, הִיא עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲבָל מְלֻבָּשׁ בַּלְּבוּשׁ הַזֶּה, שֶׁרוֹאִים לְמַרְאֶה עֵינֵינוּ גַּשְׁמִיּוּת הַבְּרִיאָה, אֲבָל בִּפְנִימִיּוּת הַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, שֶׁהוּא סוֹד הַמַּיִם. וְלָכֵן הַבַּת מֶלֶךְ, שֶׁהִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁבָּרְחָה מֵהַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, הִיא בָּרְחָה אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הָאֱמוּנָה גִּלּוּי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִכְנֹס

וְהַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ״ל, כְּשֶׁבָּרְחָה, בָּאַתָּה עַד אוֹתוֹ הַמִּבְצָר, וְהָיְתָה הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּתוֹךְ זֶה הַמִּבְצָר אִי אֶפְשָׁר, כִּי יִהְיֶה נִטְבָּע בַּמַּיִם, מִי שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא כֻּלּוֹ שֶׁל מַיִם; כִּי בֶּאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁבַּמַּיִם גַּשְׁמִיִּים אִי אֶפְשָׁר לְהִכָּנֵס אֶלָּא בָּאֲנִיָּה, כִּי אִם לֹא — יִטְבַּע בְּתוֹךְ הַמַּיִם, כְּמוֹ־כֵן בַּמַּיִם הָרוּחָנִיִּים, מַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, אִי אֶפְשָׁר לְהִכָּנֵס, אֶלָּא עַל־יְדֵי בִּטּוּל, שֶׁזֶּה סוֹד אֲנִ״ה — אוֹתִיּוֹת הָאֵי״ן, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ מִכֹּל וְכֵן מֵהֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְיִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל־יְדֵי אֱמוּנָה אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סד) יְכוֹלִים לַעֲבֹר מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר, וְלֹא יַזִּיק לוֹ הֶחָלָל הַפָּנוּי; כִּי הָאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֶרֶת אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל הַנִּמְשָׁכִים מֵחָלָל הַפָּנוּי, שֶׁיְּכוֹלִים לְהִטָּבַע בִּכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְאִם יֵשׁ לָאָדָם אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, אָז הוּא יָכוֹל לְשׁוֹטֵט בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, וְלֹא יִטְבַּע, כִּי הָאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, זוֹ הַשְׁמִירָה הַכִּי גְּדוֹלָה, שֶׁלֹּא יִטְבַּע בְּחָכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְהַבַּת מַלְכָּה הַנַּ״ל כְּשֶׁבָּרְחָה, בָּאַתָּה עַד אוֹתוֹ הַמִּבְצָר, וְהָיְתָה הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם; כִּי נִשְׁמַת יִשְׂרָאֵל שֶׁבּוֹרַחַת מֵהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, בַּהַתְחָלָה הִיא מַגִּיעָה כְּבָר עַד הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, שֶׁהִיא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּחַכְלִית מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה, בְּסוֹד (יְשַׁעְיָה יא, ט): ״כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים״, כִּי בָּרֵגַע שֶׁמְּנַתְּקִים אֶת עַצְמָם מֵהַיֵּצֶר הָרָע, כְּבָר נִדְבָּקִים בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן כְּשֶׁבָּרְחָה מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, הִיא כְּבָר הִגִּיעָה עַד הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, שֶׁהוּא אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהָלְכָה סָבִיב, כִּי עֲדַיִן לֹא לָמְדָה אֵיךְ לְהִכָּנֵס בְּתוֹךְ הַמִּבְצָר, [וְזֶה לְמוּד עָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ, אֲשֶׁר תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁאָדָם בּוֹרֵחַ מֵהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, הוּא כְּבָר מַגִּיעַ אֶל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, שֶׁהוּא גִּלּוּי אֱלֹקוּת בְּחַכְלִית הַמַּדְרֵגָה הָעֶלְיוֹנָה, אֲבָל עֲדַיִן הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הַמִּבְצָר, כִּי עֲדַיִן אֵינוֹ מְלֻמָּד אֵיךְ לְהִכָּנֵס בְּתוֹךְ הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא]. וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת שָׁם סְבִיב אוֹתוֹ הַמִּבְצָר כַּנַּ״ל, הַיְנוּ שֶׁנִּמְצֵאת

הַמִּבְצָר כַּנַּ״ל, וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְחִילוֹ לְתָפְסָהּ. כְּשֶׁרָאֲתָה זֹאת הַבַּת־מַלְכָּה, יִשְׁבָּה עַצְמָהּ שֶׁתָּרוּץ לְתוֹךְ הַמִּבְצָר, כִּי הִיא רוֹצָה יוֹתֵר לִטְבֹּעַ בַּמַּיִם מִשֶּׁיִּתְפֹּס אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה אֲצָלוֹ, וְגַם אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן תִּנָּצֵל וְתוּכַל לִכָּנֵס לְתוֹךְ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם הַנַּ״ל. כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ כָּךְ, שֶׁהִיא בּוֹרַחַת

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אֵצֶל הַתּוֹרָה וְאֵצֶל הָאֱמוּנָה, שֶׁנִּקְרָאִים סָבִיב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פט, ט): ״וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ״, וְכֵן אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא וַיַּקְהֵל): ״רַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב״, מִכָּאן שֶׁיְּהֵא תַּלְמִיד חָכָם תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ״; וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְחִילוֹ לְתָפְסָהּ; כִּי הוּא לֹא נָח אֲפִלּוּ שֶׁאוֹמְרִים לוֹ שֶׁהַבַּת מֶלֶךְ, נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מִסְתּוֹבְבִים סְבִיב הַתּוֹרָה וְהָאֱמוּנָה, הוּא עֲדַיִן רוֹצֶה לְתָפְסָם, כִּי הַמֶּלֶךְ הַיֵּצֶר הָרָע, מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, אֵינוֹ נָח כְּרֶגַע, וְרוֹצֶה רַק לִתְפֹּס אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בִּמְצוּדָתוֹ. כְּשֶׁרָאֲתָה זֹאת הַבַּת מַלְכָּה, יִשְׁבָּה עַצְמָהּ, שֶׁתָּרוּץ לְתוֹךְ הַמִּבְצָר, כִּי הִיא רוֹצָה יוֹתֵר לִטְבֹּעַ בְּמַיִם, מִשֶּׁיִּתְפֹּס אוֹתָהּ הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה אֲצָלוֹ, וְגַם אוּלַי אַף־עַל־פִּי־כֵן תִּנָּצֵל, וְתוּכַל לִכָּנֵס לְתוֹךְ הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם הַנַּ״ל; כִּי דַּיְקָא כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל הַיֵּצֶר הָרָע, רָץ לִתְפֹּס אֶת הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא הַבַּת מַלְכָּה, דַּיְקָא אָז כְּשֶׁהִיא רוֹאָה שֶׁאֵין לָהּ כְּבָר שׁוּם תַּחְבּוּלָה לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ, עִקַּר הָעֵצָה — לִבְרֹחַ לְתוֹךְ הָאוֹר הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, לִמְסֹר אֶת נַפְשׁוֹ, פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא סוֹד מַיִם בְּמַיִם, וְכֵן הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּקְרֵאת מַיִם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג:): מִנַּיִן שֶׁאֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּמִין אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ? שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יט, יד): ״זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל״, כִּי כְּשֶׁאָדָם רוֹאֶה שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְרוֹצֶה לְתָפְסוֹ, אֵין עֵצָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לְהָמִית אֶת עַצְמוֹ, הַיְנוּ שֶׁיְּזַרֵק אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הָאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְיַצֵּיר בְּרַעְתּוֹ אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לַכֹּל אֶלְקוּת גָּמוּר הוּא, וְהוּא נִמְצָא בְּתוֹךְ הָאוֹר, וְהָאוֹר מְסַבְּבוֹ, שֶׁזֶּה שֶׁנִּכְנָסָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְלָכֵן אֵין עֵצָה אַחֶרֶת אֵיךְ לְהִנָּצֵל מֵהַיֵּצֶר הָרָע, אֶלָּא לִבְרֹחַ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כב, סִימָן ו׳): אִם בָּא יִצְרְךָ לְהַשְׁחִיקְךָ, דְּחֵהוּ בְּדִבְרֵי תוֹרָה; כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ כָּךְ שֶׁהִיא בּוֹרַחַת אֶל הַמַּיִם, שֶׁהִיא

אֶל הַמַּיִם, אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהוּא כֵּן, עַל־כֵּן צִוָּה לִירוֹת אוֹתָהּ, וְאִם תָּמוּת תָּמוּת (תָּמוּת. וְהָיוּ מוֹרִים אוֹתָהּ) **וְהִגִּיעוּ אֵלֶיהָ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים שֶׁמְּשׁוּחִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים כַּנַּ"ל, וְהִיא בָּרְחָה לְתוֹךְ הַמִּבְצָר הַנַּ"ל, וְנִכְנְסָה לְתוֹכוֹ, וְעָבְרָה דֶּרֶךְ הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, כִּי יֵשׁ שָׁם שְׁעָרִים בְּאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ"ל, וְהִיא עָבְרָה וְנִכְנְסָה לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת שֶׁל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, עַד שֶׁבָּאַתָּה**

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

הַתּוֹרָה וְהָאֱמוּנָה, אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהוּא כֵּן, עַל־כֵּן צִוָּה לִירוֹת אוֹתָהּ, וְאִם תָּמוּת — (תָּמוּת); כִּי הַיֵּצֶר הָרָע עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ, אֲפִלּוּ אִם אָדָם בּוֹרֵחַ אֶל הַתּוֹרָה וְאֶל הָאֱמוּנָה, אַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא יוֹרֶה בּוֹ חִצִּים, (וְהָיוּ מוֹרִים אוֹתָהּ), וְהִגִּיעוּ אֵלֶיהָ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים שֶׁמְּשׁוּחִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי סַמִּים כַּנַּ"ל, וְהִיא בָּרְחָה לְתוֹךְ הַמִּבְצָר הַנַּ"ל, וְנִכְנְסָה לְתוֹכוֹ, וְעָבְרָה דֶּרֶךְ הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, כִּי יֵשׁ שָׁם שְׁעָרִים בְּאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ"ל, וְהִיא עָבְרָה וְנִכְנְסָה לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת שֶׁל הַמִּבְצָר שֶׁל מַיִם, עַד שֶׁבָּאַתָּה לִפְנִים [(עַיֵּן לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, תּוֹלָעִים, הֲלָכָה ד', אוֹת ב')]: מַיִם זֶה בְּחִינַת הַדַּעַת וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאִין מַיִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה יא, ט): "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת הַוָּי"ה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם נה, א): "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם", וְשָׁם הֵם עֶשֶׂר חוֹמוֹת שֶׁל מַיִם. וְזֶה בְּחִינַת כְּלַל הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלָה מֵעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, שֶׁהֵן עֶשֶׂר מַדְרֵגוֹת שֶׁל נְבוּאָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכָּנֵס בְּמֵימֵי הַדַּעַת לָדַעַת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת חוֹמוֹת וּמְחִיצוֹת בְּתוֹךְ מֵימֵי הַדַּעַת הַשּׁוֹטְפִים כַּיָּם, שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּכְנָס בָּהֶם נִטְבָּע בָּהֶם, כִּי מֻחֲמַת רִבּוּי הַדַּעַת אִי אֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכָּנֵס לָדַעַת אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, מֻחֲמַת רִבּוּי אוֹר, כִּי רִבּוּי הַשֵּׁמֶן גּוֹרֵם כִּבּוּי הַנֵּר, כִּי אִם עַל־יְדֵי כֹּחַ הַתּוֹרָה שֶׁיְּסוֹדָהּ אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיט, פו): "כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה", וְאֱמוּנָה נִקְרֵאת חוֹמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ח, י): "אֲנִי חוֹמָה", וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: חֲזָקָה בֶּאֱמוּנָתָהּ כְּחוֹמָה, וּמִי שֶׁהוּא בְּכְלַל קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ

לִפְנִים, וְנָפְלָה שָׁם וְנִשְׁאֲרָה חֲלָשׁוֹת. וַאֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ

(הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בִּלְא יָדַיִם הַנַּ"ל).

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מֵעַצְמוֹ אוֹ קִבֵּל מֵרַבּוֹתָיו דַּרְכֵי הַשְׁעָרִים שֶׁל אֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, שֶׁהֵם דַּרְכֵי הַתּוֹרָה, הוּא יָכוֹל לִכְנֹס בָּהֶם לְכָל הָעֶשֶׂר חוֹמוֹת עַד לִפְנֵי וְלִפְנִים, אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּרְכֵי הַתּוֹרָה, וְנִכְנָס לְתוֹךְ יַם הַחָכְמָה וְהַדַּעַת בִּלְא הַתּוֹרָה, הוּא נִטְבָּע וְנִשְׁקָע שָׁם עֲדֵי אוֹבֵד, שֶׁהֵם כְּלַל הַמְחַקְּרִים חַכְמֵי הַשֶּׁבַע, מַלְכוּת הָרְשָׁעָה, שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ יַם הַדַּעַת בִּלְא הַתּוֹרָה, וְנִטְבְּעוּ בְּתוֹךְ הַכְּפִירוּת, וְנֶאֱבְדוּ מִשְּׁנֵי הָעוֹלָמוֹת עַל־יְדֵי־זֶה, אֲבָל נֶפֶשׁ בַּר יִשְׂרָאֵל בָּרְחָה לְתוֹךְ כָּל הָעֶשֶׂר חוֹמוֹת, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנֵי וְלִפְנִים, דְּהַיְנוּ שֶׁבּוֹרְחִין מֵהַיֵּצֶר הָרָע לְתוֹךְ הַתּוֹרָה, כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (קִדּוּשִׁין ל.): אִם פָּגַע בְּךָ מְנַוָּל זֶה, מָשְׁכֵהוּ לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ; וְהַיֵּצֶר הָרָע צָוָה לִירוֹת אוֹתָהּ בְּכָל הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, שֶׁזֶּה עִצֵּם הַהִתְגַּבְּרוּת וְהַהִתְגָּרוּת שֶׁהוּא מִתְגָּרֶה בְּיוֹתֵר בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שֶׁעֲלֵיהֶם מִתְגַּבְּרִים הַמְצוּלּוֹת יָם בְּיוֹתֵר, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (סוֹטָה נב.), שֶׁהוּא מַנִּיחַ כָּל הָעוֹלָם וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּנִּיחַ כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ מִתְגָּרֶה אֶלָּא בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יוֹאֵל ב, כא): "כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת", שֶׁפָּשַׁט יָדוֹ בִּגְדוֹלִים, וְהוּא זוֹרֵק אַחֲרֵיהֶם עֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים, שֶׁהֵם מְשׁוּכִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי אַרְסִיִּים, עַל־יְדֵי שֶׁמַּכְנִיס בָּהֶם מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, כִּי הַיֵּצֶר הָרָע אֵינוֹ עוֹזֵב אֶת הָאָדָם, וּבְכָל פַּעַם בָּא אֵלָיו בְּתַחְבּוּלוֹת אֲחֵרוֹת, עַד שֶׁרוֹצֶה לְהַכְנִיס בּוֹ כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְשֶׁיִּהְרְהֵר אַחֲרֵי מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי אַפִּלּוּ שֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה וּמִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה, הַיֵּצֶר הָרָע אֵינוֹ מְקָרֵר אֶת עַצְמוֹ, אֶלָּא הוּא יוֹרֶה חִצִּים הַמְלֵאִים אַרְסִיִּים, לְהַכְנִיס בָּאָדָם סְפֵקוֹת בּוֹ יִתְבָּרַךְ]. וְנָפְלָה שָׁם וְנִשְׁאֲרָה חֲלָשׁוֹת; כִּי לֹא יִמָּלֵט אָדָם, שֶׁהַסָּמ"ךְ־מ"ם שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, יוֹרֶה אַחֲרָיו חִצִּים מְלֵאִים אֶרֶס שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ בּוֹ אֵילּוּ טְעָנוֹת אוֹ סְפֵקוֹת אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל־יְדֵי־זֶה לְבַסּוֹף נִשְׁאָר חֲלָשׁוֹת. וְדָבָר זֶה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁאֵין אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה נָקִי מֵאֵיזוֹ קְשָׁיָה וּסְפֵקָא אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. וַאֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ (הַיְנוּ זֶה שֶׁהוּא בִּלְא יָדַיִם הַנַּ"ל); שֶׁזֶּה גֹּדֶל מַעֲלַת הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת

כִּי מִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקוֹת הַנַּ״ל אֵינוֹ יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת הַנַּ״ל, כִּי יִטְבַּע שָׁם בַּמַּיִם, וְהַמֶּלֶךְ וְחֵילוֹ הַנַּ״ל רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶ וְנִטְבְּעוּ בַּמַּיִם, וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ״ל. וְאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הֵם גַּלֵּי־הַיָּם, שֶׁעָמְדוּ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

הַחִצִּים שֶׁהֵם הַכְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁיָּרָה בָּהֶם הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר, שֶׁהוּא הַיֵּצֶר הָרָע, מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל, וְלָכֵן נִרְאֶה מֵרֹב גְּדֻלָּתוֹ שֶׁאֵין לוֹ יָדַיִם, כִּי כָּל מַה שֶּׁהַצַּדִּיק גָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, לֹא רוֹאִים אֶצְלוֹ שׁוּם דָּבָר, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רמג), שֶׁכָּל מַה שֶּׁהַצַּדִּיק גָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, לֹא רוֹאִים אֶצְלוֹ שׁוּם קְדֻשָּׁה, כִּי אֵין הָעוֹלָם יְכוֹל לִסְבֹּל קְדֻשָּׁתוֹ, עַל־כֵּן הוּא מִתְעַלֵּם מְאֹד, וְאֵין רוֹאִים מִמֶּנּוּ שׁוּם קְדֻשָּׁה וּפְרִישׁוּת יְתֵרָה, וּכְמוֹ־כֵן הַבְּעטְלִיר בְּלֹא יָדַיִם, הוּא כָּל־כָּךְ גָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, עַד שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַחִצִּים מֵהַבַּת מַלְכָּה, שֶׁהֵם כְּלַל הַסְּפֵקוֹת וְהַכְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת שֶׁנִּכְנְסוּ בָּאָדָם, וְעַל־כֵּן יֵשׁ עָלָיו מַחֲלֹקֶת גְּדוֹלָה מְאֹד, עַד שֶׁנִּדְמֶה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל כְּלוּם, וּמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דָּבָר אָסוּר, וְנִדְמֶה כְּאִלּוּ אֵין לוֹ יָדַיִם כְּלָל, וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲזֹר לְאַף אֶחָד. **כִּי מִי שֶׁאֵין בְּיָדוֹ כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקוֹת הַנַּ״ל, אֵינוֹ יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֶשֶׂר חוֹמוֹת הַנַּ״ל, כִּי יִטְבַּע שָׁם בַּמַּיִם**; כִּי הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, מְפַזֵּר אֶת כָּל מָמוֹנוֹ, כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְהוֹצִיא אוֹתָן מֵהַבֹּץ שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם. וְלָכֵן הוּא מְפַזֵּר אֶת כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, שֶׁזֶּה כְּלַל הָעֲשָׂרָה מִינֵי צְדָקוֹת, וְעַל־כֵּן יָכוֹל לְהִכָּנֵס אֶל הַבַּת מַלְכָּה שֶׁיָּרָה בָּהּ הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הָעֲשָׂרָה מִינֵי חִצִּים הַמְשׁוּכִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי רַעַל וַאֲרָסִיִּים, שֶׁהֵם כְּלַל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וּלְהוֹצִיא מִמֶּנָּה אֶת הַחִצִּים. וְהַמֶּלֶךְ וְחֵילוֹ הַנַּ״ל רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶ וְנִטְבְּעוּ בַּמַּיִם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר אֶצֶל פַּרְעֹה (שְׁמוֹת יד, כג): ״וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְגוֹ׳, וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם, לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד״. **וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֶשֶׂר חוֹמוֹת שֶׁל מַיִם הַנַּ״ל, וְאֵלּוּ הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, הֵם גַּלֵּי הַיָּם**

כְּחוֹמָה, וְהָרוּחוֹת הֵם מַעֲמִידִים גַּלֵּי־הַיָּם וּמְנַשְּׁאִין אוֹתָם. וְאֵלּוּ הַגַּלִּים, שֶׁהֵם הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת הַנַּ״ל, הֵם עוֹמְדִים תָּמִיד שָׁם, אַךְ הָרוּחוֹת הֵם הַמַּעֲמִידִין וּמְנַשְּׁאִין אֶת הַגַּלִּים, וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת כַּנַּ״ל, וַאֲנִי יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִמְשֹׁךְ מִמֶּנָּה, הֵינוּ מִן הַבַּת־מַלְכָּה הַנַּ״ל, כָּל הָעֲשָׂרָה מֵינֵי חִצִּים, וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל הָעֲשָׂרָה מֵינֵי דְּפִקִין עַל־יְדֵי הָעֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת, כִּי בְּכָל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁעָמְדוּ כְּחוֹמָה, וְהָרוּחוֹת הֵם מַעֲמִידִים גַּלֵּי הַיָּם וּמְנַשְּׁאִין אוֹתָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יד, כט): ״וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם״. וְאֵלּוּ הַגַּלִּים, שֶׁהֵם הָעֶשֶׂר חוֹמוֹת הַנַּ״ל, הֵם עוֹמְדִים תָּמִיד שָׁם; כִּי בֶּאֱמֶת אֵלּוּ הַנִּסִּים נַעֲשִׂים לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם שֶׁהַיֵּצֶר הָרָע רוֹצֶה רַק לְהַטְבִּיעָם, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָצִים אֶל תּוֹךְ הַיָּם, שֶׁהֵם הַתּוֹרָה וְהָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמִתְחַזְּקִים בָּהֶם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הַשָּׂר שֶׁל מִצְרַיִם יוֹרֶה אַחֲרֵיהֶם חִצִּים, שֶׁהֵם דֵּעוֹת זָרוֹת וְנִפְסָדוֹת שֶׁל כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קו, ז): ״וַיַּמְרוּ עַל יָם בְּיַם סוּף״, שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִים כָּל הַנִּסְיוֹנוֹת לָאָדָם, עִם כָּל זֹאת בְּכֹחַ הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה, הֵם יְכוֹלִים לַעֲבֹר אֶת הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה, וְזֶה מַה שֶּׁשָּׁרִים בְּכָל יוֹם שִׁירָה, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁעָבְרוּ עַם יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסָחִים קטז:): בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם, כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם עוֹבְרוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּחִינוֹת אֵלּוּ, שֶׁפַּרְעֹה, שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר, הַיֵּצֶר הָרָע, פֶּה־רַע, רָץ אַחַר נִשְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְתָפְסָם, וְהֵם נִכְנָסִים בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם, וּלְבַסּוֹף פַּרְעֹה וְכָל חֵילָיו נִטְבָּעִים בְּתוֹךְ הַיָּם עַל־יְדֵי גֹּדֶל כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחַ יָדָיו לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. אַךְ הָרוּחוֹת הֵם הַמַּעֲמִידִין וּמְנַשְּׁאִין אֶת הַגַּלִּים, וַאֲנִי יָכוֹל לִכְנֹס לְתוֹךְ כָּל הָעֲשָׂרָה חוֹמוֹת כַּנַּ״ל, וַאֲנִי יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִמְשֹׁךְ מִמֶּנָּה, הֵינוּ מִן הַבַּת מַלְכָּה הַנַּ״ל כָּל הָעֲשָׂרָה מֵינֵי חִצִּים, וַאֲנִי יוֹדֵעַ כָּל הָעֲשָׂרָה מֵינֵי דְּפִיקִין עַל־יְדֵי הָעֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת, כִּי

מֵעֲשָׂרָה אֶצְבָּעוֹת יוֹדְעִין דִּפֵּק מְיֻחָד מֵהָעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפָקִין, וַאֲנִי יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ עַל־יְדֵי כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וַעַל־כֵּן אֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדַי כַּנַּ״ל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בְּכָל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע מֵעֶשֶׂר אֶצְבָּעוֹת, יוֹדְעִין דִּפֵּק מְיֻחָד מֵהָעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין, וַאֲנִי יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ עַל־יְדֵי כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְעַל־כֵּן אֲנִי רוֹפֵא אוֹתָהּ; כִּי הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, נִקְרָא בְּחִינַת רוּחַ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ח׳), כִּי מִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ הָרוּחַ חַיִּים, שֶׁזֶּה סוֹד (בְּרֵאשִׁית א, ב): ״וְרוּחַ־אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם״, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְהַצַּדִּיקִים דְּבֵקִים בַּתּוֹרָה, וְעַל־כֵּן הָרוּחַ חַיִּים הִיא אֶצְלָם, וְלָכֵן אַף שֶׁהָרוּחוֹת הֵם הַמַּעֲמִידִין וּמְנַשְּׁאִין אֶת הַגַּלִּים, עִם כָּל זֹאת יֵשׁ כֹּחַ בְּיַד הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, לְהַחֲזִיק אֶת הָרוּחוֹת וּלְהַכְנִס לְתוֹךְ הַמַּיִם, וּלְהוֹצִיא אֶת הָעֲשָׂרָה חִצִּים שֶׁיָּרָה הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר בְּתוֹךְ הַבַּת מַלְכָּה, כִּי הוּא יוֹדֵעַ אֶת כָּל הָעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶצְבַּע וָאֶצְבַּע, וְהוּא מְרַפֵּא אוֹתָהּ עַל־יְדֵי הָעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה שֶׁמְּנַגֵּן לְפָנֶיהָ [מִכָּל זֶה תָּבִין וְתַשְׂכִּיל אֶת נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת גְּדֻלַּת רַבֵּנוּ זַ״ל, שֶׁגִּלָּה אֶת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים הַנִּקְרָאִים ׳תִּקּוּן הַכְּלָלִי׳ שֶׁבָּזֶה מְרַפֵּא אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹצִיאָם מֵהַשְּׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתָּיו שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם, וּמוֹצִיא אֶת הַחִצִּים שֶׁיָּרָה בָּהֶם הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁהֵם כְּלַל הַדֵּעוֹת נִפְסָדוֹת, דֵּעוֹת פְּגוּמוֹת הַמְלֵאוֹת כְּפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, וְהוּא מְרַפֵּא אוֹתָם]. נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לִי כֹּחַ כָּזֶה בְּיָדַי כַּנַּ״ל, לְהַצִּיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַתָּה אֲנִי נוֹתֵן לָכֶם זֹאת בְּמַתָּנָה. וְנַעֲשָׂה שָׁם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְחֶדְוָה רַבָּה מְאֹד; כִּי אֵין עוֹד שִׂמְחָה כְּשִׂמְחָה זוֹ, שֶׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַחִצִּים הָאַרְסִיִּים שֶׁהִכְנִיס הַסָּמ״ךְ־מ״ם בְּתוֹךְ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמַחֲזִירָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

זֹאת הַמַּעֲשֶׂה קָשֶׁה לִי מְאֹד לְסַפֵּר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁהִתְחַלְתִּי לְסַפְּרָהּ אֲנִי מֻכְרָח לְגָמְרָהּ. בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה אֵין שׁוּם תֻּבָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ כַּוָּנָה, וּמִי שֶׁבָּקִי בְּסִפְרִים יוֹכַל לְהָבִין קְצָת רְמָזִים. וְהִנֵּה עִנְיַן הַחִצִּים הַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּהַיָּדִים לְהַחֲזִיר הַחִצִּים כַּנַּ"ל, זֶה בְּחִינַת וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפַּט יָדִי (דְּבָרִים לב, מא)**, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ"י: בָּשָׂר־וָדָם זוֹרֵק חֵץ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא זוֹרֵק חֵץ וּמַחֲזִירָהּ.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

כְּשֶׁסִּיֵּם רַבֵּנוּ זַ"ל אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה, עָנָה וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: זֹאת הַמַּעֲשֶׂה קָשֶׁה לִי מְאֹד לְסַפֵּר, אַךְ מֵאַחַר שֶׁהִתְחַלְתִּי לְסַפְּרָהּ, אֲנִי מֻכְרָח לְגָמְרָהּ, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סוֹטָה יג:): אֵין הַמִּצְוָה נִקְרֵאת אֶלָּא עַל שֵׁם גּוֹמְרָהּ. (וְהִמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ זַ"ל לוֹמַר): בְּזֹאת הַמַּעֲשֶׂה אֵין שׁוּם תֻּבָה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ כַּוָּנָה, כִּי הִיא מְלֵאָה סוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים עַד מְאֹד, וּכְמוֹ שֶׁהִתְפָּאֵר רַבֵּנוּ זַ"ל וְאָמַר (חַיֵּי־מוֹהַר"ן, סִימָן סג): אִלְמָלֵא לֹא בָּאתִי לָזֶה הָעוֹלָם אֶלָּא בִּשְׁבִיל מַעֲשֶׂה זוֹ, כְּבָר הָיָה כְּדַאי, וְהָיוּ רַשָּׁאִין לִיסַּע לְעִיר בְּרָאד, וּלְהִכָּנֵס לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, וְלוֹמַר לְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁיְּקַבֵּץ אֶת הָעוֹלָם לִדְרָשָׁה, וּלְהַכּוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן, וּלְסַפֵּר לָהֶם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם. וּמִי שֶׁבָּקִי בְּסִפְרִים יוֹכַל לְהָבִין קְצָת רְמָזִים, כִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל הֵם כְּלָלִיּוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְלָכֵן מִי שֶׁבָּקִי הֵיטֵב בְּהַרְבֵּה סְפָרִים, הוּא יָכוֹל לִמְצֹא רְמָזִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים בִּפְשָׁט, רֶמֶז, דְּרָשׁ, סוֹד, כָּל אֶחָד כְּפִי בְּחִינָתוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ וִידִיעָתוֹ בְּתוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה. וְהִנֵּה עִנְיַן הַחִצִּים הַנַּ"ל, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ בְּהַיָּדִים לְהַחֲזִיר הַחִצִּים כַּנַּ"ל, זֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים לב, מא): "וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפַּט יָדִי", וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשְׁ"י: "בָּשָׂר וָדָם זוֹרֵק חֵץ, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִירָהּ, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא זוֹרֵק חֵץ וּמַחֲזִירָהּ"; וְזֶה גָּדֵל כֹּחַ שֶׁל הַצַּדִּיק, הַנִּכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֻקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, גַּם הוּא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַחֵץ לְאַחַר שֶׁיָּצָא, שֶׁזֶּה

וּבְחִינַת הַצְּדָקָה הַנַּ"ל, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, שֶׁהֵם גַּלֵּי־הַיָּם, זֶה בְּחִינַת וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי־הַיָּם

(יְשַׁעְיָה מח, יח).

וְהָרוּחַ הַנַּ"ל, שֶׁיָּכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדָיו, זֶה בְּחִינַת מִי אָסַף

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

סוֹד מַה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ"ל קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְתַקֵּן אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט שֶׁהוּא עוֹסֵק עִם נִשְׁמוֹת הָעַרְטִילָאִין, נְשָׁמוֹת שֶׁנֶּאֱבְדוּ, וּמִסְתּוֹבְבוֹת בְּלִי גּוּפִים, שֶׁעֲלֵיהֶן הָרַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁזֶּה בְּחִינַת יוֹרֶה כַּחֵץ, הַיְנוּ אִלּוּ שֶׁהוֹצִיאוּ זֶרַע לְבַטָּלָה, וּמִכָּל טִפָּה הָיְתָה יְכוֹלָה לְהִוָּלֵד נְשָׁמָה, אַךְ מֵאַחַר שֶׁיָּצְאָה לְבַטָּלָה, אֵין לָהּ לְבוּשׁ גּוּף, וַעֲלֵיהֶן הָרַחֲמָנוּת גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי אֵין מִי שֶׁיִּדְאַג בַּעֲבוּרָן, וְרַבֵּנוּ זַ"ל לָקַח עַל עַצְמוֹ לְתַקֵּן אֶת הַנְּשָׁמוֹת הָאֵלּוּ, כַּמּוּבָא בִּדְבָרָיו זַ"ל (חַיֵּי־מוֹהַר"ן, סִימָן קי, וְסִימָן קנא; וּבְשִׂיחוֹת־הַר"ן, סִימָן קצה), כִּי הָרַחֲמָנוּת עַל אִלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁמְּשׁוֹטְטוֹת בְּלִי גּוּף נַפְשִׁי — אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל. וְרַבֵּנוּ זַ"ל עוֹסֵק בְּתִקּוּנָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁגִּלָּה אֶת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים, הַנִּקְרָאִין 'תִּקּוּן הַכְּלָלִי', שֶׁעַל יָדָם הוּא מְרַפֵּא אֶת הַבַּת מַלְכָּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

וּבְחִינַת הַצְּדָקָה הַנַּ"ל, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, שֶׁהֵם גַּלֵּי הַיָּם, זֶה בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה מח, יח): "וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם"; כִּי הַצְּדָקָה אֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה, נַעֲשֵׂית כְּגַלִּים בְּתוֹךְ הַיָּם, וּמְגִנִּים עָלָיו מִגַּלֵּי הַיָּם שֶׁרוֹצִים לְהַטְבִּיעוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן הַצְּדָקָה שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַבָּעטְלִיר בִּלֹּא יָדַיִם עוֹשֶׂה, הִיא מַחֲזִיקָה אֶת הַחוֹמוֹת שֶׁל מַיִם, שֶׁלֹּא יִשְׁטְפוּ אֶת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנָּפְלוּ, כִּי הַצְּדָקָה שֶׁעוֹשֶׂה הַבָּעטְלִיר בִּלֹּא יָדַיִם, זֶה סוֹד הַלְּבוּשׁ שֶׁהוּא מַלְבּוּשׁ לְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת עַרְטִילָאִין, שֶׁעֲלֵיהֶן נֶאֱמַר (אִיּוֹב כט, יד): "צֶדֶק לָבַשְׁתִּי וַיִּלְבָּשֵׁנִי כְּמְעִיל וְצָנִיף מִשְׁפָּטִי", וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סד), אֲשֶׁר צְדָקָה זֶה הַשֵּׂכֶל שֶׁל חָלָל הַפָּנוּי שֶׁיִּתְגַּלֶּה לֶעָתִיד, שֶׁהִיא בְּסוֹד כְּהַהוּא קַמְצָא דִּלְבוּשֵׁיהּ מִינֵיהּ וּבֵיהּ, כִּי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת בְּלִי לְבוּשִׁים מְשׁוֹטְטוֹת כְּמוֹ בְּהֶחָלָל הַפָּנוּי, אֲשֶׁר מִי שֶׁנּוֹפֵל לְשָׁם, אֵינוֹ יָכוֹל לָצֵאת מִשָּׁם, רַק הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא יָכוֹל לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ הֶחָלָל הַפָּנוּי, וּלְהוֹצִיא מִשָּׁם כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם. **וְהָרוּחַ הַנַּ"ל שֶׁיָּכוֹל לֶאֱחֹז בְּיָדָיו, זֶה בְּחִינַת** (מִשְׁלֵי ל, ד): "מִי

רוּחַ בְּחָפְנָיו (מִשְׁלֵי ל, ד) (שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְגִינָה כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר [לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נד]).

וַעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה וַעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִקִין זֶה מִבֹּאָר כְּבָר. (וְעַיֵּן בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּדַף לב (סִימָן כד)). **כָּל זֶה שָׁמַעְנוּ בְּפֵרוּשׁ, אַךְ מִי וּמָה וְאֵימָתַי; זֶה עָמֹק עָמֹק, הֵינוּ שֶׁגּוּף עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה, מִי הֵם כָּל הַנַּ״ל וּמַה הוּא וְאֵימָתַי הָיָה כָּל הַנַּ״ל, זֶה עָמֹק מִלְּהַשִּׂיג.**

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

אָסַף רוּחַ בְּחָפְנָיו״, (שֶׁזֶּה בְּחִינַת נְגִינָה כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר [עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, סִימָן נד]); וְזֶהוּ (תְּהִלִּים קמז, יח): ״יָשֹׁב רוּחוֹ יִזְלוּ מָיִם״, עַל־יְדֵי ״יָשֹׁב רוּחוֹ״, שֶׁמְּלַקֵּט וּמְאַסֵּף הָרוּחַ בְּיָדוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה ״יִזְלוּ מַיִם״, הֵינוּ כִּי הַנְּגִינָה הוּא דַּיְקָא רַק עַל־יְדֵי הָרוּחַ שֶׁמַּכְנִיס רוּחַ בִּכְלִי הַזֶּמֶר, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְנַגֵּן הַנִּגּוּן, כַּיָּדוּעַ.

וַעֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וַעֲשָׂרָה מִינֵי דְּפִיקִין, זֶה מִבֹּאָר כְּבָר שֶׁהֵם קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה; כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה דְּפִיקִין בָּאָדָם כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, וְעַיֵּן בְּלִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן (חֵלֶק ב׳, סִימָן כד), שֶׁמְּבֹאָר שָׁם: כְּשֶׁיֵּשׁ קְלָקוּל וּפְגַם בְּהַשְׁמָחָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת י׳ מִינֵי נְגִינָה, עַל־יְדֵי־זֶה בָּאִין חוֹלָאַת מִן הַי׳ מִינֵי דְּפִיקִין, שֶׁנִּתְקַלְקְלִין עַל־יְדֵי קְלָקוּל הָיו״ד מִינֵי נְגִינָה שֶׁהֵם הַשְׁמָחָה, כִּי כָּל מִינֵי חוֹלָאַת כְּלוּלִים בְּיו״ד מִינֵי דְּפִיקִין, וְכֵן כָּל מִינֵי נִגּוּנִין כְּלוּלִים בְּי׳ מִינֵי נְגִינָה, וּכְפִי קְלָקוּל הַשְׁמָחָה וְהַנְּגִינָה, כֵּן בָּא הַחוֹלַאַת, עַיֵּן שָׁם. (זוֹ לְשׁוֹנוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנַ״תְ זַ״ל): **כָּל זֶה שָׁמַעְנוּ בְּפֵרוּשׁ, אַךְ מִי וּמָה וְאֵימַת, זֶה עָמֹק עָמֹק, הֵינוּ שֶׁגּוּף עִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה, מִי הֵם כָּל הַנַּ״ל, וּמַה הוּא וְאֵימַת הָיָה כָּל הַנַּ״ל, זֶה עָמֹק מִלְּהַשִּׂיג**; כִּי בְּמַעֲשֶׂה זֶה יֵשׁ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וְכָל אֶחָד אֲשֶׁר עֵינָיו שֵׂכֶל לוֹ, רוֹאֶה שֶׁהוּא סִפּוּר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וְכָל יוֹם וָיוֹם יֵשׁ בּוֹ סִפּוּר אַחֵר לְגַמְרֵי, בְּדֶרֶךְ פְּלָאֵי פְּלָאוֹת, אֲשֶׁר גַּם בְּגַשְׁמִיּוּת הַסִּפּוּר הוּא נִפְלָא מְאֹד,

גְּמַר הַמַּעֲשֶׂה, הֵיכִי מַה שֶּׁהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, הֵיכִי עִנְיַן הַבָּעטְלִיר שֶׁהָיָה בְּלֹא רַגְלַיִם, וְגַם סִיּוּם הַתְּחָלַת הַמַּעֲשֶׂה מֵעִנְיַן הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל, לֹא זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ. וְאָמַר שֶׁלֹּא יְסַפְּרֶה עוֹד, וְהוּא הֶפְסֵד גָּדוֹל, כִּי לֹא נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ עוֹד עַד שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

נֶהֱרַי אֶפְרְסְמוֹן

מִכָּל שֶׁכֵּן הַסּוֹדוֹת וְהָרָזִין דְּרָזִין שֶׁיֵּשׁ בְּכָל סִפּוּר, זֶה אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל.

גְּמַר הַמַּעֲשֶׂה, הֵיכִי מַה שֶּׁהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, הֵיכִי עִנְיַן הַבָּעטְלִיר שֶׁהָיָה בְּלֹא רַגְלַיִם, וְגַם סִיּוּם הַתְּחָלַת הַמַּעֲשֶׂה מֵעִנְיַן הַמֶּלֶךְ הַנַּ״ל לֹא זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ, וְאָמַר שֶׁלֹּא יְסַפְּרֶה עוֹד, וְהוּא הֶפְסֵד גָּדוֹל, כִּי לֹא נִזְכֶּה לִשְׁמֹעַ עַד שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן. [מִקְשׁוּר הַסִּפּוּר שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְהַתְּחָלַת הַמַּעֲשֶׂה וְכוּ׳, רוֹאִים מִזֶּה, שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה קֶשֶׁר, וְיֵשׁ לוֹמַר כִּי עִנְיַן הַבָּעטְלִיר בְּלֹא רַגְלַיִם, זֶה סוֹבֵב עַל מַעֲלַת הָרְקוּדִין, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְרְאוֹת שֶׁהַשִּׂמְחָה תִּתְפַּשֵּׁט אֶצְלוֹ עַד הָרַגְלַיִן, שֶׁזֶּה עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, שֶׁיִּהְיֶה כָּל־כָּךְ שָׂמֵחַ עַד שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט הַשִּׂמְחָה לְתוֹךְ הָרַגְלַיִן, וְעִנְיָן זֶה תָּלוּי בְּהָאֱמוּנָה, כִּי הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי שֶׁמַּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְשָׂמֵחַ בְּמִצְוֹותָיו עַד שֶׁרוֹקֵד מֵרֹב שִׂמְחָה בְּשָׁעָה שֶׁמְּקַיֵּם אֶת מִצְוֹותָיו יִתְבָּרַךְ, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אוֹת שִׂמְחָה, סִימָן א׳): כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, זֶה סִימָן שֶׁלִּבּוֹ שָׁלֵם לְאֵלֹקָיו, וְהִנֵּה כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל נִקְרָא בֵּן מֶלֶךְ, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (שַׁבָּת סז.): כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם; וְהַמֶּלֶךְ אוֹמֵר לִבְנוֹ: אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתָּה עָתִיד לֵירֵד מֵהַמְּלוּכָה, וּבְכֵן תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה אָז, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵר בְּזֶה הָעוֹלָם מַה שֶּׁעוֹבֵר, וְצָרִיךְ לִפֹּל לְמָקוֹם שֶׁנּוֹפֵל וְכוּ׳, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָלָיו לְהִתְחַזֵּק, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם דָּבָר, וְאִם אוֹחֵז בָּזֶה, אָז רָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ, אֲבָל אִם לֹא תּוֹכַל לְהַחֲזִיק מַעֲמָד, אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ, בְּעֵת שֶׁאַתָּה נוֹפֵל, אָז אֲנִי אֶהְיֶה שָׂמֵחַ שֶׁאֵינְךָ רָאוּי לִמְלוּכָה וְכוּ׳, וְעִקַּר הַשִּׂמְחָה צָרִיךְ לְהַגִּיעַ עַד הָרַגְלַיִן, וְזֶה יַכְנִיס מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם, שֶׁתָּמִיד יִרְקְדוּ מֵרֹב שִׂמְחָה אֲפִלּוּ בְּעֵת

גַּם אָמַר: אִלּוּ לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם עִנְיָן אַחֵר כִּי־אִם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, הָיָה גַּם־כֵּן חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד. כָּךְ אָמַר בְּפֵרוּשׁ.

כִּי זֹאת הַמַּעֲשֶׂה הִיא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהּ מוּסָר הַרְבֵּה מְאֹד וְתוֹרָה הַרְבֵּה, כִּי יֵשׁ בָּהּ כַּמָּה תּוֹרוֹת. גַּם מְדַבֶּרֶת מֵהַרְבֵּה צַדִּיקִים קַדְמוֹנִים, מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עָמַד בִּקְצֵה הָאָרֶץ וְצָעַק אֶל הַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הָאֶבֶן שֶׁעַל הָהָר כַּנַּ"ל, כְּמוֹ

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁנֶּחֱשָׁךְ מֵהָאָדָם הָאוֹר, אַף־עַל־פִּי־כֵן עָלָיו לִשְׂמֹחַ, וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֵת הַגְּאֻלָּה (זְכַרְיָה יד, ד): "וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא עַל הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם" וְגוֹ', כִּי זֶה יִהְיֶה כָּל הָעִנְיָן שֶׁל מָשִׁיחַ [אוֹתִיּוֹת יְשַׂמַּ"ח], שֶׁיַּכְנִיס שִׂמְחָה בִּבְנֵי אָדָם, עַד שֶׁתָּמִיד יִרְקְדוּ מֵרֹב שִׂמְחָה, וְזֶה בָּא מֵרֹב אֱמוּנָה, כְּשֶׁאָדָם מַרְגִּישׁ שֶׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כְּלָל, וְהַכֹּל לַכֹּל אֱלֹקוּת גָּמוּר הוּא, אָז הוּא תָּמִיד בְּשִׂמְחָה, כִּי יוֹדֵעַ וָעֵד, אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטֵי פְּרָטִית, וּבְכָל דָּבָר הוּא יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ הוּא רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'): כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מְאֹרָעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא; וְאֶת הַנֹּעַם וְהַזִּיו וְהַחִיּוּת הַזֶּה יַכְנִיס מָשִׁיחַ אֵצֶל כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל. (וּבָזֶה מוּבָן הַקֶּשֶׁר בֵּין סוֹף הַמַּעֲשֶׂה לִתְחִילַת הַמַּעֲשֶׂה, בֵּין הַבֶּעטְלֶיר לְלֹא הָרַגְלַיִם לְבֵין הַמֶּלֶךְ שֶׁנָּפַל לִכְפִירוּת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת)]. גַּם אָמַר: אִלּוּ לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם עִנְיָן אַחֵר, כִּי אִם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה, הָיָה גַּם־כֵּן חִדּוּשׁ גָּדוֹל מְאֹד, כָּךְ אָמַר בְּפֵרוּשׁ, כִּי זֹאת הַמַּעֲשֶׂה הִיא חִדּוּשׁ נִפְלָא מְאֹד, וְיֵשׁ בָּהּ מוּסָר הַרְבֵּה מְאֹד, וְתוֹרָה הַרְבֵּה, כִּי יֵשׁ בָּהּ כַּמָּה תּוֹרוֹת, גַּם מְדַבֶּרֶת מֵהַרְבֵּה צַדִּיקִים קַדְמוֹנִים: מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עָמַד בִּקְצֵה הָאָרֶץ, וְצָעַק אֶל הַמַּעְיָן הַיּוֹצֵא מִן הָאֶבֶן

שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סא, ג): **מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא, בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר יָרוּם מִמֶּנִּי תַּנְחֵנִי.**

(כָּל זֶה שָׁמַעְנוּ מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ. וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הוּא בְּחִינַת לֵב כַּמּוּבָא (זֹהַר שְׁמוֹת קח.), וְעָלָיו מְרֻמָּז בַּמַּעֲשֶׂה עִנְיַן הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁעוֹמֵד בִּקְצֵה־הָאָרֶץ כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן וְצוֹעֵק וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו תָּמִיד וְכוּ'. וַעֲדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג סוֹדוֹת הַמַּעֲשֶׂה).

עִנְיַן דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְהַמִּקְרָא הַנַּ"ל מִקְצֵה־הָאָרֶץ, שֶׁמְּרֻמָּז בְּהַמַּעֲשֶׂה,
זֶה שַׁיָּךְ לְיוֹם שְׁלִישִׁי, כִּי שָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַלֵּב וְהַמַּעְיָן. עַיִן שָׁם וְתִרְאֶה נִפְלָאוֹת, אֵיךְ בְּכָל עִנְיָן מְרֻמָּז דְּבָרִים נִפְלָאִים. וּבְגִדְלַת נוֹרָאוֹת מַעֲשֶׂה זוֹ אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר כְּלָל, כִּי הִיא עוֹלָה עַל כֻּלָּם, אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה אֲפִלּוּ בָּעוֹלָם־הַבָּא לֵידַע בָּהּ קְצָת קְצָת. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִדְקָדּוֹ, תִּסְמֹר שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרוֹ וְיָבִין

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁעַל הָהָר כַּנַּ"ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים סא, ג): "מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא, בַּעֲטֹף לִבִּי בְּצוּר יָרוּם מִמֶּנִּי תַּנְחֵנִי".

(כָּל זֶה שָׁמַעְנוּ מִפִּיו בְּפֵרוּשׁ, וְהַמּוּבָן מִדְּבָרָיו, כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הוּא בְּחִינַת לֵב, כַּמּוּבָא (עַיֵּן זֹהַר שְׁמוֹת קח) וְעָלָיו מְרֻמָּז בַּמַּעֲשֶׂה עִנְיַן הַלֵּב שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁעוֹמֵד בִּקְצֵה הָאָרֶץ כְּנֶגֶד הַמַּעְיָן, וְצוֹעֵק וּמִשְׁתּוֹקֵק אֵלָיו תָּמִיד וְכוּ', וַעֲדַיִן הַדְּבָרִים סְתוּמִים, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׂיג סוֹדוֹת הַמַּעֲשֶׂה).

עִנְיַן דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְהַמִּקְרָא הַנַּ"ל "מִקְצֵה הָאָרֶץ", שֶׁמְּרֻמָּז בְּהַמַּעֲשֶׂה, זֶה שַׁיָּךְ לְיוֹם שְׁלִישִׁי, כִּי שָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן הַלֵּב וְהַמַּעְיָן, עַיִן שָׁם וְתִרְאֶה נִפְלָאוֹת, אֵיךְ בְּכָל עִנְיָן מְרֻמָּזִים דְּבָרִים נִפְלָאִים וּבְגִדְלַת נוֹרָאוֹת מַעֲשֶׂה זוֹ אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר כְּלָל, כִּי הִיא עוֹלָה עַל כֻּלָּם, אַשְׁרֵי אַשְׁרֵי מִי שֶׁזָּכָה אֲפִלּוּ בָּעוֹלָם הַבָּא לֵידַע בָּהּ קְצָת דְּקְצָת, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ בְּקִדְקְדּוֹ תִּסְמַרְנָה שַׂעֲרוֹת בְּשָׂרוֹ, וְיָבִין

קְצָת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כְּשֶׁיִּסְתַּכֵּל הֵיטֵב בְּמַעֲשֶׂה נוֹרָאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמַע כָּזֹאת.

עִנְיַן פָּסוּק מִקְּצֵה־הָאָרֶץ הַנַּ״ל, הַשַּׁיָּךְ לְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי כַּנַּ״ל, זֶה שָׁמַעְתִּי מְפֹרָשׁ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. עוֹד רְאֵה זֶה מָצָאתִי אַחַר־כָּךְ שֶׁרֹב דִּבְרֵי הַקַּפִּיטְל תְּהִלִּים שֶׁכָּתוּב שָׁם זֶה הַפָּסוּק, שֶׁהוּא קַפִּיטְל ס״א, רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ מְבֹאָר שָׁם רִמְזֵי סוֹדוֹת נִשְׂגָּבוֹת שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ״ל. יָמִים עַל יְמֵי־מֶלֶךְ תּוֹסִיף וְכוּ׳ כִּי הוּא צָרִיךְ תָּמִיד שֶׁיּוֹסִיפוּ לוֹ יָמִים עַל יָמָיו וְכוּ׳ וְכַנַּ״ל. חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יִנְצְרוּהוּ — זֶהוּ אִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת וְכוּ׳) דֶּעֶר גְּרוֹיסֶיר מַאן; דֶּעֶר אֱמֶתֶיר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

קְצָת גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים כְּשֶׁיִּסְתַּכֵּל הֵיטֵב בְּמַעֲשֶׂה נוֹרָאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמַע כָּזֹאת. כִּי אֲפִלּוּ הַמּוּסָר הַשְּׂכֵל הַיּוֹצֵא מִפְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים, מוֹשֵׁךְ אֶת לֵב הָאָדָם מְאֹד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי אֲפִלּוּ פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים הֵם חִדּוּשִׁים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים מִכָּל בֶּעטְלֶיר וּבֶעטְלֶיר, וְאֶת כָּל סִפּוּרוֹ שֶׁסִּפֵּר כָּל בֶּעטְלֶיר וּבֶעטְלֶיר, זֶה חִדּוּשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כַּיָּדוּעַ לְמִי שֶׁמִּתְעַמֵּק בְּהַסִּפּוּרִים, וּמִלְּבַד גֹּדֶל הַסּוֹדוֹת הַנּוֹרָאִים וְהַנִּפְלָאִים שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, אֲשֶׁר אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל עֹמֶק הַחָכְמָה, וְהָרָזֵי דְּרָזִין שֶׁמֻּנָּח בָּהֶם.

עִנְיַן פָּסוּק ״מִקְּצֵה הָאָרֶץ״ הַנַּ״ל שֶׁשַּׁיָּךְ לְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי כַּנַּ״ל, זֶה שָׁמַעְתִּי מְפֹרָשׁ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עוֹד רְאֵה זֶה מָצָאתִי אַחַר־כָּךְ שֶׁרֹב דִּבְרֵי הַקַּפִּיטְל תְּהִלִּים שֶׁכָּתוּב שָׁם זֶה הַפָּסוּק, שֶׁהוּא קַפִּיטְל ס״א, רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ מְבֹאָר שָׁם רִמְזֵי סוֹדוֹת נִשְׂגָּבִים שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ״ל. ״יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ תּוֹסִיף״ וְכוּ׳, כִּי הוּא צָרִיךְ תָּמִיד שֶׁיּוֹסִיפוּ לוֹ יָמִים עַל יָמָיו וְכוּ׳ וְכַנַּ״ל, ״חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יִנְצְרוּהוּ״ זֶהוּ אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת וְכוּ׳, דֶּעֶר גְּרוֹסֶיר מָאן, דֶּעֶר אֱמֶתֶיר אִישׁ חֶסֶד, כִּי כָּל הַזְּמַן וְהַיָּמִים נַעֲשָׂה

אִישׁ־חֶסֶד, כִּי כָּל הַזְּמַן וְהַיָּמִים נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הָאִישׁ גָּדוֹל, שֶׁהוּא אִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת כַּנַּ״ל שָׁם בַּמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, וְהוּא נוֹתֵן וּמוֹסִיף בְּכָל פַּעַם יָמִים עַל יְמֵי־מֶלֶךְ, שֶׁהוּא הַלֵּב הַנַּ״ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם כַּנַּ״ל. וְזֶהוּ ״יְנִצְרוּהוּ״, כִּי הוּא שׁוֹמֵר וְנוֹצֵר, שֶׁתֻּכַּף כְּשֶׁמַּגִּיעַ סָמוּךְ מְאֹד שֶׁיִּסְתַּלֵּק הַיּוֹם, וְאָז הָיָה מִסְתַּלֵּק הַמַּעְיָן וְהַלֵּב וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי אִישׁ־חֶסֶד־הָאֱמֶת נוֹצֵר וְשׁוֹמֵר זֹאת וּבָא וְנוֹתֵן יוֹם לְהַלֵּב וְכוּ׳. וְזֶהוּ: כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד, לְשַׁלְּמִי נְדָרַי יוֹם יוֹם, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, הוּא בָּא בְּזִמִּירוֹת וְשִׁירוֹת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה כִּי כְּשֶׁהַלֵּב הַנַּ״ל צָרִיךְ לָנוּחַ בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו וְכוּ׳, וְזֶהוּ: אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ וְכוּ׳.

שַׁיָּךְ לְיוֹם רִאשׁוֹן עִנְיַן הַזְּקֵנִים, שֶׁהִתְפָּאֲרוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר, שֶׁזֶּה זוֹכֵר אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָתְכוּ לוֹ אֶת הַטַּבּוּר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עַל־יְדֵי הָאִישׁ גָּדוֹל, שֶׁהוּא אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל שָׁם בַּמַּעֲשֶׂה הַנַּ״ל, וְהוּא נוֹתֵן וּמוֹסִיף בְּכָל פַּעַם ״יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ״, שֶׁהוּא הַלֵּב הַנַּ״ל שֶׁהוּא בְּחִינַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם כַּנַּ״ל, וְזֶהוּ ״יְנִצְרוּהוּ״, כִּי הוּא שׁוֹמֵר וְנוֹצֵר, שֶׁתֻּכַּף כְּשֶׁמַּגִּיעַ סָמוּךְ מְאֹד שֶׁיִּסְתַּלֵּק הַיּוֹם, וְאָז הָיָה מִסְתַּלֵּק הַמַּעְיָן וְהַלֵּב, וְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי אִישׁ חֶסֶד הָאֱמֶת נוֹצֵר וְשׁוֹמֵר זֹאת, וּבָא וְנוֹתֵן יוֹם לְהַלֵּב וְכוּ׳, וְזֶהוּ ״כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלְּמִי נְדָרַי יוֹם יוֹם״, כִּי כָּל יוֹם וָיוֹם שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ, הוּא בָּא בְּזִמִּירוֹת וְשִׁירוֹת וְכוּ׳ כַּנַּ״ל. ״אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה״, כִּי כְּשֶׁהַלֵּב הַנַּ״ל צָרִיךְ לָנוּחַ, בָּא צִפּוֹר גָּדוֹל וּפוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלָיו וְכוּ׳, וְזֶהוּ ״אֶחֱסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ״ וְכוּ׳.

(שַׁיָּךְ לְיוֹם רִאשׁוֹן) עִנְיַן הַזְּקֵנִים, שֶׁהִתְפָּאֲרוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁהוּא זוֹכֵר, שֶׁזֶּה זוֹכֵר אֲפִלּוּ כְּשֶׁחָתְכוּ לוֹ אֶת הַטַּבּוּר וְכוּ׳, וְזֶה הָיָה הַזָּקֵן הַקָּטָן

וְכוּ׳, וְזֶה הָיָה הַזָּקֵן הַקָּטָן שֶׁבְּכֻלָּם וְכוּ׳, אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁבַּגְּמָרָא (יְרוּשַׁלְמִי) אִיתָא מֵעֵין זֶה, שֶׁשְּׁמוּאֵל הִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ, שֶׁהוּא זוֹכֵר אֶת כְּאֵב הַמִּילָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם.

מִי יְפָאֵר, מִי יְסַפֵּר, מִי יוּכַל לְהַעֲרִיךְ, מִי יוּכַל לְשַׁעֵר אֶפֶס קְצֵה אֶחָד מֵאַלְפֵי־אֲלָפִים וְרִבֵּי־רְבָבוֹת מֵהִתְנוֹצְצוּת קְצָת רִמְזֵי פִּלְאֵי־פְלָאוֹת מִסּוֹדוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת מְאֹד מְאֹד שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הִיא מְלֵאָה סוֹדֵי־סוֹדוֹת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב; הִתְנוֹצְצוּת אֵיזֶה רְמָזִים לְפִי עֶרְכּוֹ:

❖ ❖ ❖

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁבְּכֻלָּם וְכוּ׳. אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁבַּגְּמָרָא (יְרוּשַׁלְמִי): אִיתָא מֵעֵין זֶה, שֶׁשְּׁמוּאֵל הִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא זוֹכֵר אֶת כְּאֵב הַמִּילָה וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם [עַיֵּן יְרוּשַׁלְמִי כְּתֻבּוֹת, פֶּרֶק ה׳, הֲלָכָה ו׳, שְׁמוּאֵל אָמַר: חַכִּים אֲנָא לְחַיְיתָא דְּיַלְדִין לִי (שְׁמוּאֵל אָמַר: חָכָם אֲנִי, שֶׁהִבְחַנְתִּי בְּהַיּוֹלֶדֶת שֶׁלִּי מֵרֶגַע שֶׁנּוֹלַדְתִּי), רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: חַכִּים אֲנָא לִגְזוֹרָה דְּגַזְרִין לִי (חָכָם אֲנִי, שֶׁזָּכוּר לִי הַמּוֹהֵל שֶׁמָּל אוֹתִי), רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַכִּים אֲנָא לְנַשְׁיָא דִּצְבָתִין עִם אִימָא (חָכָם אֲנִי, שֶׁזָּכוּר לִי הַנָּשִׁים שֶׁבָּאוּ לִהְיוֹת עִם אִמִּי בְּעֵת הַלֵּידָה); כִּי הֵם זִכְּכוּ אֶת עַצְמָם כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ לָהֶם זִכָּרוֹן שֶׁזּוֹכְרִים מַה קָּרָה אִתָּם בְּעֵת לֵידָתָם וְכוּ׳].

מִי יְפָאֵר, מִי יְסַפֵּר, מִי יוּכַל לְהַעֲרִיךְ, מִי יוּכַל לְשַׁעֵר אֶפֶס קָצֶה אֶחָד מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת מֵהִתְנוֹצְצוּת קְצָת רִמְזֵי פִּלְאֵי פְּלָאוֹת מִסּוֹדוֹת נוֹרָאוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת מְאֹד מְאֹד שֶׁל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הִיא מְלֵאָה סוֹדֵי סוֹדוֹת מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וּמַשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִמְצָא טוֹב, הִתְנוֹצְצוּת אֵיזֶה רְמָזִים לְפִי עֶרְכּוֹ, וְיוֹצִיא לְעַצְמוֹ מוּסָר הַשְׂכֵּל אֵיךְ לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם

הָעוֹבֵר, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵר כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מְרִירוּת וּמַכְאוֹבִים וְכוּ׳, וּצְרִיכִים עֵצוֹת חֲדָשׁוֹת בְּכָל פַּעַם אֵיךְ לְהַחֲזִיק מַעֲמָד וְלֹא לְהִשָּׁבֵר, אֶלָּא לְהִשָּׁאֵר חָזָק בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִסַּלֵּק שִׂכְלוֹ וְדַעְתּוֹ וְחָכְמָתוֹ וּבִינָתוֹ הַמְדֻמֶּה, וְיִכָּנֵס בְּעַצְמוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא נִמְצָא וְאֵין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וְאַף שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁעוֹבֵר עָלָיו שֶׁאֵינוֹ מֵבִין — מַה בְּכָךְ?! לֹא כָּל דָּבָר הָאָדָם שֶׁהוּא מְצֻמְצָם בְּגוּף גַּשְׁמִי יָכוֹל לְהָבִין, וְלָכֵן הָעִקָּר לִזְרֹק אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאָז יַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם בְּטוּב וּבַנְּעִימִים.

שִׂיחוֹת שֶׁאַחַר סִפּוּרֵי־הַמַּעֲשִׂיּוֹת

מַעֲשֶׂה: אֶחָד הָלַךְ מֵאָבִיו וְהָיָה בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת יָמִים רַבִּים אֵצֶל אֲחֵרִים, וְלִזְמַן בָּא לְאָבִיו וְהִתְפָּאֵר עַצְמוֹ שֶׁלָּמַד שָׁם אָמָנוּת גָּדוֹל, לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה הַתְּלוּיָה, שֶׁקּוֹרִין הֶענג־לַייכְטֶער, וְצִוָּה אָבִיו לְהִתְאַסֵּף כָּל בַּעֲלֵי־אָמָנִיּוֹת הַזֶּה וְהוּא יַרְאֶה לָהֶם חָכְמָתוֹ בְּזֶה הָאָמָנוּת. וְכֵן עָשָׂה אָבִיו, וְקִבֵּץ כָּל הַבַּעֲלֵי־אָמָנִיּוֹת הַזֹּאת לִרְאוֹת גְּדֻלַּת הַבֵּן, מַה שֶּׁפָּעַל בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁהָיָה בְּיַד אֲחֵרִים. וְהַבֵּן הוֹצִיא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁעָשָׂה, וְהָיְתָה מְגֻנָּה מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם, וְאָבִיו הָלַךְ אֶצְלָם וּבִקֵּשׁ מֵאִתָּם שֶׁיְּגַלּוּ לוֹ הָאֱמֶת, וְהֻכְרְחוּ לְהוֹדִיעַ לוֹ הָאֱמֶת, שֶׁהִיא מְגֻנָּה מְאֹד. וְהַבֵּן הִתְפָּאֵר: הֲלֹא רְאִיתֶם חָכְמַת אָמָנוּתִי. וְהוֹדִיעַ לוֹ אָבִיו שֶׁלֹּא נִרְאָה יָפֶה בְּעֵינֵי כֻּלָּם. הֵשִׁיב לוֹ הַבֵּן: אַדְרַבָּא. בָּזֶה הֶרְאֵיתִי גְּדֻלָּתִי, כִּי הֶרְאֵיתִי לְכֻלָּם חֶסְרוֹנָם, כִּי בְּזֹאת הַמְּנוֹרָה

שִׂיחוֹת שֶׁאַחַר סִפּוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת

מַעֲשֶׂה: אֶחָד הָלַךְ מֵאָבִיו, וְהָיָה בִּמְדִינוֹת אֲחֵרוֹת יָמִים רַבִּים אֵצֶל אֲחֵרִים, וְלִזְמַן בָּא לְאָבִיו, וְהִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ שֶׁלָּמַד שָׁם אָמָנוּת גָּדוֹל, לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה הַתְּלוּיָה (שֶׁקּוֹרִין הֶענג לַייכְטֶער), וְצִוָּה לְהִתְאַסֵּף כָּל בַּעֲלֵי אָמָנִיּוֹת הַזֶּה, וְהוּא יַרְאֶה לָהֶם חָכְמָתוֹ בְּזֶה הָאָמָנוּת, וְכֵן עָשָׂה אָבִיו, וְקִבֵּץ כָּל הַבַּעֲלֵי אָמָנִיּוֹת הַזֹּאת, לִרְאוֹת גְּדֻלַּת הַבֵּן, מַה שֶּׁפָּעַל בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁהָיָה בְּיַד אֲחֵרִים. וְהַבֵּן הוֹצִיא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁעָשָׂה, וְהָיְתָה מְגֻנָּה מְאֹד בְּעֵינֵי כֻּלָּם, וְאָבִיו הָלַךְ אֶצְלָם, וּבִקֵּשׁ מֵאִתָּם שֶׁיְּגַלּוּ לוֹ הָאֱמֶת, וְהֻכְרְחוּ לְהוֹדִיעַ לוֹ הָאֱמֶת, שֶׁהִיא מְגֻנָּה מְאֹד. וְהַבֵּן הִתְפָּאֵר: הֲלֹא רְאִיתֶם חָכְמַת אָמָנוּתִי. וְהוֹדִיעַ לוֹ אָבִיו שֶׁלֹּא נִרְאָה יָפֶה בְּעֵינֵי כֻּלָּם. הֵשִׁיב לוֹ הַבֵּן: אַדְרַבָּא, בָּזֶה הֶרְאֵיתִי גְּדֻלָּתִי, כִּי הֶרְאֵיתִי לְכֻלָּם חֶסְרוֹנָם, כִּי בְּזֹאת הַמְּנוֹרָה נִמְצָאִים הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד

נִמְצָאִים הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהַבַּעֲלֵי־אֻמָּנוּת הַנִּמְצָאִים כָּאן. הֲלֹא תִּרְאֶה שֶׁאֵצֶל זֶה מְגֻנֶּה חֲתִיכָה זוֹ, אֲבָל חֲתִיכָה אַחֶרֶת יָפָה אֲצָלוֹ מְאֹד, וְאֵצֶל אַחֵר לְהֶפֶךְ; אַדְרַבָּא, זֹאת הַחֲתִיכָה, שֶׁהִיא מְגֻנֶּה אֵצֶל חֲבֵרוֹ, הִיא יָפָה וְנִפְלָאָה בְּעֵינָיו, רַק זֹאת הַחֲתִיכָה מְגֻנָּה. וְכֵן אֵצֶל כֻּלָּם, מַה שֶּׁרַע בְּעֵינֵי זֶה הִיא יָפָה בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, וְכֵן לְהֶפֶךְ. וְעָשִׂיתִי מְנוֹרָה זֹאת מֵחֶסְרוֹנוֹת לְבַדָּם, לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם שֶׁאֵין לָהֶם שְׁלֵמוּת, וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד חִסָּרוֹן, כִּי מַה שֶּׁיָּפֶה בְּעֵינָיו, הוּא חִסָּרוֹן בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּתִקּוּנוֹ.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מֵהַבַּעֲלֵי אֻמָּנוּת הַנִּמְצָאִים כָּאן, הֲלֹא תִּרְאֶה, שֶׁאֵצֶל זֶה מְגֻנֶּה חֲתִיכָה זוֹ, אֲבָל חֲתִיכָה אַחֶרֶת יָפָה אֲצָלוֹ מְאֹד, וְאֵצֶל אַחֵר לְהֶפֶךְ, אַדְרַבָּא, זֹאת הַחֲתִיכָה שֶׁהִיא מְגֻנֶּה אֵצֶל חֲבֵרוֹ, הִיא יָפָה וְנִפְלָאָה בְּעֵינָיו, רַק זֹאת הַחֲתִיכָה מְגֻנָּה, וְכֵן אֵצֶל כֻּלָּם, מַה שֶּׁרַע בְּעֵינֵי זֶה, הִיא יָפָה בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, וְכֵן לְהֶפֶךְ, וְעָשִׂיתִי מְנוֹרָה זֹאת מֵחֶסְרוֹנוֹת לְבַדָּם, לְהַרְאוֹת לְכֻלָּם שֶׁאֵין לָהֶם שְׁלֵמוּת, וְיֵשׁ לְכָל אֶחָד חִסָּרוֹן, כִּי מַה שֶּׁיָּפֶה בְּעֵינָיו, הוּא חִסָּרוֹן בְּעֵינֵי חֲבֵרוֹ, אֲבָל בֶּאֱמֶת אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּתִקּוּנוֹ. סִפּוּר זֶה מְגַלֶּה אֶת גֹּדֶל הַפְּלָגַת מַעֲלַת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁאוֹמֵר תּוֹרָה בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בִּדְבָרֵי תּוֹרָתוֹ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא, שֶׁכָּל אֶחָד מוֹצֵא וְרוֹאֶה אֶת חִסָּרוֹנוֹ בְּתוֹךְ דִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ, וּמִשְׁתַּדֵּל לְתַקֵּן אֶת חִסָּרוֹנוֹ עַל־יְדֵי עֲצוֹת הַצַּדִּיק, כִּי תֵּכֶף־וּמִיָּד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת הַחִסָּרוֹן שֶׁיֵּשׁ בָּאָדָם, כְּבָר נוֹתֵן לוֹ תִּקּוּן אֵיךְ לְתַקֵּן אֶת חִסָּרוֹנוֹ. אֲבָל צְרִיכִים לְקַבֵּל אֶת דְּבָרָיו בִּתְמִימוּת וּבְפְשִׁיטוּת כְּמוֹ שֶׁהוּא, וּלְהוֹדוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶת הַחִסָּרוֹן הַזֶּה שֶׁרָאָה בִּדְבָרֵי תּוֹרָתוֹ, כִּי הַצַּדִּיק פּוֹתֵחַ אֶת עֵינֵי הָאָדָם, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), וְהָעִקָּר לְהִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ, אֵיךְ הוּא אוֹחֵז בְּהַד׳ יְסוֹדוֹת שֶׁלּוֹ, וּמֶה עָלָיו לְתַקֵּן. אֲבָל הָאָדָם מְחַמַּת גַּאוּתוֹ, קָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל אֶת דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, וְלָכֵן הוּא לוֹעֵג עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, כִּי רוֹאֶה אֶת חִסָּרוֹנוֹ, וְכָל אֶחָד רוֹאֶה אֶת חִסָּרוֹנוֹ, כִּי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שָׁוִין, וְלָכֵן יֵשׁ לְכָל אֶחָד חִסָּרוֹן אַחֵר, וְאִם יִסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת בִּדְבָרֵי הַצַּדִּיק, אָז אַף שֶׁיִּרְאֶה אֶת חִסָּרוֹנוֹ, יִרְאֶה גַּם אֶת תִּקּוּנוֹ שֶׁיָּכוֹל לְתַקֵּן, אֲבָל הַגַּאוּת שֶׁל

הָאָדָם אֵינָהּ נוֹתֶנֶת לוֹ לְהוֹדוֹת עַל חֶסְרוֹנוֹ, וְלָכֵן לוֹעֵג עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁזֶּה מְגֻנֶּה מְאֹד, וְכֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצֵא אֶת חֶסְרוֹנוֹ בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק, וְלָכֵן כָּל אֶחָד לוֹעֵג מִדָּבָר אַחֵר, כִּי כָּל אֶחָד מוֹצֵא אֶת חֶסְרוֹנוֹ וְאֶת עֲוֹנוֹתָיו הַמְגֻנִּים בְּתוֹךְ דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, וְלָכֵן כָּל אֶחָד חוֹלֵק עַל דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁבְּעִינֵי כֻּלָּם דִּבְרֵי הַצַּדִּיק מְגֻנִּים וְלוֹעֲגִים עַל דְּבָרָיו, וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן סא), שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁלּוֹעֲגִים עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, הוּא מֶחֱמַת הַמּוֹתְרוֹת וְהָעֲשָׂנִים סְרוּחִים שֶׁעָלוּ לְמֹחָם וּמְסַבְּבִים אוֹתָם, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (עֵרוּבִין כא:): הַלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִדּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת, הַיְנוּ עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ הַצּוֹאָה עוֹלָה לוֹ בְּרֹאשׁוֹ; וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁמַּלְעִיג עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הַמְגַלֶּה אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶת עַצְמוֹ וְחֶסְרוֹנוֹ הוּא רוֹאֶה, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, הוּא נִכְלָל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְתוֹרָתוֹ נֶאֱמֶרֶת בְּרוּחַ־הַקֹּדֶשׁ גְּבוֹהָה מְאֹד, כִּי הוּא נִכְלָל בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנַעֲשֶׂה כְּעֵין רְאִי, וְלָכֵן כָּל אֶחָד שֶׁמִּסְתַּכֵּל בָּרְאִי רוֹאֶה אֶת פַּרְצוּפוֹ, כְּמוֹ־כֵן כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת עִם חָכְמוֹת, אֶת פַּרְצוּפוֹ הַטָּמֵא הוּא רוֹאֶה, וְלָכֵן הוּא לוֹעֵג וּמִתְלוֹצֵץ מִדְּבָרָיו. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֶחָד לוֹעֵג מִדָּבָר אַחֵר, כִּי כָּל אֶחָד רוֹאֶה אֶת חֶסְרוֹנוֹ, כִּי אֵין שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּהְיֶה חֶסְרוֹנָם שָׁוֶה, כִּי בְּכָל אֶחָד יֵשׁ חִסָּרוֹן אַחֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, נוֹפֶלֶת עָלָיו שְׁפָלוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עב), שֶׁעִקַּר הַגְּדֻלָּה שֶׁמְּקַבְּלִים מֵהַצַּדִּיק הוּא שְׁפָלוּת, וְזֶה סִימָן שֶׁהוּא מְקֹרָב אֵצֶל צַדִּיק גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁיָּכוֹל לְהַכְנִיס בּוֹ שְׁפָלוּת, וְאָז הָאָדָם כְּשֶׁרוֹאֶה אֶת חֶסְרוֹנוֹ הוּא רוֹצֶה לְתַקְּנוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁלּוֹעֵג עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק, סִימָן שֶׁהוּא מָלֵא יֵשׁוּת וְגַאוּת, וְלָכֵן הַכֹּל צָחוֹק בְּעֵינָיו, וְעוֹד רוֹאֶה אֶת הַהֵפֶךְ, הַיְנוּ אֶת חֶסְרוֹנוֹ הוּא רוֹאֶה בַּצַּדִּיק וְלוֹעֵג מִמֶּנּוּ. וְזֶה שֶׁהִתְפָּאֵר הַבֶּן מֶלֶךְ, שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה בְּאָמָנוּת כָּזוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד יִמְצָא אֶת הַחִסָּרוֹן שֶׁלּוֹ, כִּי הוּא זָכָה לְהִכָּלֵל לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְנוֹרָה, שֶׁתִּהְיֶה מְאִירָה בְּאוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יִמְצָא אֶת הַחִסָּרוֹן שֶׁלּוֹ, וְאִם יִסְתַּכֵּל בְּעֵין הָאֱמֶת, יוֹדֶה עַל הָאֱמֶת שֶׁזֶּה חֶסְרוֹנוֹ, וְיִרְצֶה לְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ. וְלָכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן לא), שֶׁגַּם עַל דִּבְרֵי הַצַּדִּיק סוֹבֵב מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יוֹמָא

אִם הָיוּ יוֹדְעִים כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת וְהַנִּמְנָעִים שֶׁל הַדָּבָר, הָיוּ יוֹדְעִים מַהוּת הַדָּבָר, אַף שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ מֵעוֹלָם.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עב:): זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים, לֹא זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם הַמָּוֶת; הַיְנוּ אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כִּסּוּפִין לְתַקֵּן אֶת עַצְמָם, וּכְשֶׁמְּגַלִּים אֶת חֶסְרוֹנָם, הֵם מוֹדִים עַל זֶה וְרוֹצִים תִּקּוּן, הֵם מְחַפְּשִׂים עֵצוֹת בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק, אֵיךְ לְתַקֵּן אֶת חֶסְרוֹנָם. וְזֶה 'זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם חַיִּים', כִּי הוּא רוֹצֶה לְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם כִּסּוּפִין לְתַקֵּן אֶת עַצְמָם, וּכְשֶׁמְּגַלִּים אֶת חֶסְרוֹנָם, עוֹד מַכְחִישִׁים זֹאת בְּעַזּוּת מֵצַח, וְלוֹעֲגִים מִדִּבְרֵי הַצַּדִּיק וַעֲצוֹתָיו, שֶׁזֶּה 'לֹא זָכָה — נַעֲשָׂה לוֹ סַם הַמָּוֶת'. [וְזֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, כִּי אֵלּוּ הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים, שֶׁהַצַּדִּיק מַרְאֶה לָהֶם אֶת חֶסְרוֹנָם, תֵּכֶף־וּמִיָּד מְחַפְּשִׂים תִּקּוּן, וּמוֹדִים עַל חֶסְרוֹנָם, וְלָכֵן הֵם מְחַיִּים אֶת עַצְמָם בְּדִבְרֵי הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא לָהֶם כְּמַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה, סַם חַיִּים מַמָּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אֵלּוּ הַלֵּצִים הַנּוֹאֲפִים, אַף שֶׁהַצַּדִּיק מַרְאֶה לָהֶם אֶת חֶסְרוֹנָם, תֵּכֶף־וּמִיָּד מְהַפְּכִים אֶת הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, וְחוֹלְקִים עַל סִפְרֵי הַצַּדִּיק, וּבוֹזִים וּמְבַזִּים אוֹתָם, עַד שֶׁיֵּשׁ שֶׁקּוֹרְעִין אוֹתָם, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר־הַמִּדּוֹת, אות צַדִּיק, סִימָן קסג): הַנּוֹאֲפִים לָרֹב הֵם מִתְנַגְּדִים עַל הַצַּדִּיקִים; כִּי נוֹאֵף אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל כְּשֶׁמְּגַלִּים אֶת פַּרְצוּפוֹ; וְלָכֵן אִם תִּרְאֶה, שֶׁאֶחָד מִתְלוֹצֵץ וּמְדַבֵּר עַל צַדִּיק הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלוֹעֵג עַל סְפָרִים הַמְגַלִּים אֶת אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, תֵּכֶף־וּמִיָּד תֵּדַע שֶׁהַנָּה זֶה נוֹאֵף עוֹמֵד לְפָנֶיךָ, וּצְרִיכִים לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁר הֶבֶל פִּיו יָכוֹל לְהַזִּיק לְךָ, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א', סִימָן מג): הַדִּבּוּרִים שֶׁל הָרָשָׁע מוֹלִידִים נְאוּף בְּהַשּׂוֹמֵעַ אֶת דְּבָרָיו; כִּי כְּשֶׁהָרָשָׁע מְדַבֵּר, הוּא מוֹצִיא מִפִּיו הֲבָלִים, אֲוִירִים אַרְסִיִּים שֶׁל נְאוּף, וְהַשּׂוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ הַדִּבּוּרִים, וְנוֹשֵׁם נְשִׁימוֹת, מַכְנִיס בְּגוּפוֹ אֵלּוּ הָאֲוִירִים. וְלָכֵן צְרִיכִים לִבְרֹחַ מֵאֵלּוּ שֶׁמְּדַבְּרִים נֶגֶד הַצַּדִּיק].

אִם הָיוּ יוֹדְעִים כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת וְהַנִּמְנָעִים שֶׁל הַדָּבָר, הָיוּ יוֹדְעִים מַהוּת הַדָּבָר, אַף שֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ מֵעוֹלָם; כִּי בֶּאֱמֶת אַחַר יְשׁוּב דַּעַת אֲמִתִּי, כְּשֶׁזּוֹכֶה הָאָדָם לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ אַחַר תַּכְלִית הַנִּצְחִית, שֶׁהַהֶכְרֵחַ לָצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, אָז

הָיָה יוֹדֵעַ אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁל כָּל דָּבָר, וְהָיָה יוֹדֵעַ גַּם אֵיךְ לִמְנֹעַ אֶת עַצְמוֹ לֹא לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ הַדָּבָר, כִּי הָיוּ יוֹדְעִים מַהוּת הַדָּבָר, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַדָּבָר מֵעוֹלָם, וּכְעֵין שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן פג) בְּעִנְיַן הַיִּרְאוֹת וְהַפְּחָדִים שֶׁאָדָם מִתְיָרֵא וּמִתְפַּחֵד עַל־פִּי־הָרֹב מִכַּמָּה דְּבָרִים, אוֹ מִבְּנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהַזִּיק לוֹ כְּלָל, וְהַדָּבָר נִרְאֶה שֶׁרַק בַּסּוֹף כְּשֶׁהָאָדָם נִסְתַּלֵּק וְשׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְרַגְלָיו אֶל הַדֶּלֶת, אָז יִהְיֶה לוֹ יִשּׁוּב הַדַּעַת בֶּאֱמֶת, וְיִסְתַּכֵּל עַל עַצְמוֹ וְיִרְאֶה הָאֱמֶת, שֶׁכָּל הַיִּרְאוֹת וְהַפְּחָדִים שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא מֵאֵיזֶה בְּנֵי אָדָם שֶׁעָמְדוּ כְּנֶגְדּוֹ, הָיָה הַכֹּל שְׁטוּת וָהֶבֶל, וּבְחִנָּם הָיוּ לוֹ יִרְאוֹת וּפְחָדִים מֵהֶם, כִּי מַה יַּעֲשֶׂה לוֹ אָדָם?! וְכֵן לְעִנְיַן הַתַּאֲוֹת, כִּי אָז יִרְאֶה הֵיטֵב, אֲשֶׁר בְּחִנָּם כֻּלָּה בְּהֶבֶל יָמָיו וּבִשְׁטֻיּוֹת וּבְלִבּוּלִים כָּאֵלּוּ, וּמִי הִכְרִיחַ אוֹתוֹ לָזֶה וְכוּ׳?! כִּי רַק אָז יִרְאֶה הָאֱמֶת הֵיטֵב הֵיטֵב. וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בָּזֶה דְּבָרִים בְּגוֹ, כִּי יֵשׁ דָּבָר אֵצֶל הָאָדָם, שֶׁמַּאוֹתוֹ הַדָּבָר הוּא מִתְיָרֵא וּמִתְפַּחֵד מִמִּינֵי הַפְּחָדִים שֶׁהוּא מִתְפַּחֵד מֵהֶם, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּדַעְתּוֹ בְּבֵרוּר חָזָק, שֶׁאוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁהוּא מִתְפַּחֵד מִמֶּנּוּ, אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לוֹ כְּלָל, אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לוֹ פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד מִמֶּנּוּ, כִּי אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל הָאָדָם, הוּא מִתְפַּחֵד, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין, שֶׁנִּמְצָאִים כַּמָּה בְּנֵי־אָדָם, שֶׁהֵם פַּחְדָנִים גְּדוֹלִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם פְּחָדִים שֶׁל שְׁטוּת, וְהֵם בְּעַצְמָן יוֹדְעִים שֶׁזֶּה הַדָּבָר אֵינוֹ כְּלוּם, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הֵם מִתְפַּחֲדִים מְאֹד, וְכֵן אָנוּ רוֹאִים שֶׁכְּשֶׁמַּפְחִידִין אֶת הָאָדָם מֵאַחֲרָיו, שֶׁבָּאִין עָלָיו מֵאֲחוֹרָיו פִּתְאֹם בְּבֶהָלָה בְּקוֹל פַּחַד, אָזַי הוּא תֵּכֶף מִתְפַּחֵד מְאֹד, קֹדֶם שֶׁמַּתְחִיל הַדָּבָר לְכָנֵס בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, שֶׁעַדַיִן אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל שׁוּם דָּבָר, כִּי בָּאוּ עָלָיו פִּתְאֹם מֵאֲחוֹרָיו, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְפַּחֵד תֵּכֶף־וּמִיָּד קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל הַדַּעַת לֵידַע מֵעִנְיַן הַפַּחַד, וּמֵאַחַר שֶׁעַדַיִן לֹא הִתְחִיל דְּבַר הַפַּחַד לְכָנֵס בְּהַדַּעַת כְּלָל, אִם כֵּן אֵיךְ שַׁיָּךְ לְהִתְפַּחֵד?! אַךְ בֶּאֱמֶת עִקַּר הַפַּחַד שֶׁל הָאָדָם הוּא, שֶׁיֵּשׁ דָּבָר אֵצֶל הָאָדָם, שֶׁמַּאוֹתוֹ הַדָּבָר הוּא מִתְפַּחֵד, וְכֵן בְּעִנְיַן הַתַּאֲוֹת, הוּא גַּם־כֵּן כָּךְ מַמָּשׁ, שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ, שֶׁהַתַּאֲוָה הַזֹּאת הִיא שְׁטוּת וָהֶבֶל, אַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ דָּבָר אֵצֶל הָאָדָם, שֶׁהוּא מִתְאַוֶּה הַתַּאֲוָה, אַף־עַל־פִּי שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הֶבֶל גָּמוּר, וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי אִם הָאָדָם יְיַשֵּׁב עַצְמוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב, בְּנֶקֶל יוּכַל לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ כָּל הַיִּרְאוֹת וְהַפְּחָדִים וְכֵן כָּל הַתַּאֲוֹת, מֵאַחַר שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינָם כְּלוּם, רַק שֶׁיֵּשׁ דָּבָר אֶצְלוֹ שֶׁהוּא מִתְיָרֵא וּמִתְאַוֶּה, עַל־כֵּן בְּנֶקֶל יוּכַל לְשַׁבֵּר וּלְסַלֵּק הַכֹּל, כִּי הָאָדָם הוּא בַּעַל בְּחִירָה, וּבְנֶקֶל

גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה׳. אֵין אָדָם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וְכָל הַצּוּרוֹת הָיוּ בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ בְּתֵבַת "אָדָם" לְבַד הָיוּ נִכְלָלִין כָּל הַצּוּרוֹת הַלָּלוּ, וְכֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים. כָּל הַמְּאוֹרוֹת הָיוּ נִכְלָלִין בְּתֵבַת אוֹר לְבַד. וְכֵן כֻּלָּם, הַיְנוּ כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וַאֲפִלּוּ הָעֲלִין שֶׁל הָאִילָן אֵין אֶחָד דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ וְכוּ׳.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

יוּכַל לְהַרְגִּיל דַּעְתּוֹ לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁמְּמֶנּוּ בָּאִים כָּל הַפְּחָדִים שֶׁלּוֹ וְכָל הַתַּאֲוֹוֹת.

גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם, אֵין אָדָם דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ, וְכָל הַצּוּרוֹת הָיוּ בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן, הַיְנוּ בְּתֵבַת "אָדָם" לְבַד, הָיוּ נִכְלָלִין כָּל הַצּוּרוֹת הַלָּלוּ, וְכֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים, כָּל הַמְּאוֹרוֹת הָיוּ נִכְלָלִין בְּתֵבַת "אוֹר" לְבַד, וְכֵן כֻּלָּם, הַיְנוּ כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וַאֲפִלּוּ הָעֲלִין שֶׁל הָאִילָן, אֵין אֶחָד דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ וְכוּ׳; עַיֵּן סֵפֶר הַמִּדּוֹת (אוֹת דַּעַת, חֵלֶק ב׳, סִימָן א׳): דַּע, כִּי לְכָל הָעוֹלָמוֹת וּלְכָל נִבְרָא יֵשׁ לוֹ קוֹמָה מְיֻחֶדֶת וּבִנְיָן מְיֻחָד. לְמָשָׁל מִין הָאַרְיֵה קוֹמָתוֹ נִבְדָּל מִמִּין הַצֹּאן, הֵן בְּכֹחוֹ וְהֵן בְּבִנְיַן אֵיבָרָיו וְהֵן בְּקוֹלוֹ, וְכֵן בְּמִין הָאַרְיֵה בְּעַצְמוֹ יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּין כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכֵן בְּכָל הַנִּבְרָאִים, הַהֶבְדֵּלִים הֵן כֻּלָּם רְמוּזִים בִּתְמוּנַת הָאוֹתִיּוֹת וּבְצֵרוּפֵיהֶם. וְהַזּוֹכֶה לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה, יוּכַל לְהָבִין רְמִיזוֹת כָּל הַהֶבְדֵּלִים שֶׁבֵּין כָּל הַנִּבְרָאִים, וְגַם יֵדַע הִתְאַחֲדוּתָם, הַיְנוּ רֹאשִׁיתָם וְתַכְלִיתָם, כִּי בְּרֵאשִׁית וּבְתַכְלִית הֵם בְּאַחְדוּת בְּלִי הֶבְדֵּל, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שִׂיחוֹת־הָר״ן (סִימָן שו), שֶׁכָּתַב מוֹהֲרַנ״תְּ זַ״ל עַל זֶה, נִרְאֶה לִי שֶׁזֶּהוּ עִנְיַן הַשִּׂיחָה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ קֹדֶם שַׁבָּת חֲנֻכָּה תקס״ה, מֵעִנְיַן הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁכָּל הַתְּמוּנוֹת וְהַצּוּרוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי־אָדָם, כֻּלָּם נִכְלָלִים בְּתֵבַת אָדָם הַנֶּאֱמָר בַּתּוֹרָה: "נַעֲשֶׂה אָדָם" (בְּרֵאשִׁית א, כו), כִּי בְּזוֹ הַתֵּבָה "אָדָם" שֶׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ "נַעֲשֶׂה אָדָם", בְּתֵבָה זוֹ בְּעַצְמָהּ נִכְלָלִים כָּל מִינֵי הַתְּמוּנוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם, וְכֵן תֵּבַת בְּהֵמָה וְחַיָּה וְכוּ׳ הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, בְּזוֹ הַתֵּבָה גַּם־כֵּן נִכְלָלוֹת כָּל הַתְּמוּנוֹת שֶׁל כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה, וְכֵן שְׁאָר הַנִּבְרָאִים.

וְהָאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, וְאָמַר אָז שֶׁיֵּשׁ חָכְמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁיְּכוֹלִים לִחְיוֹת עִם הַחָכְמוֹת לְבַד בְּלִי שׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה. וְהָאֲרִיךְ אָז בְּשִׂיחָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה.

לְעִנְיָן שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים מֵאֶחָד, שֶׁהָיָה אָז בִּכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁל עֲיָרוֹת הָעַכּוּ״ם, וְנִתְעַכֵּב שָׁם הַרְבֵּה, מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמָה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁעַכְשָׁו יִפְעַל, וְכֵן בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁנִּתְעַכֵּב הַרְבֵּה שָׁם. וְאָמַר שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ, כְּשֶׁבָּאִין לִמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁנִּדְמֶה בְּכָל פַּעַם: עַתָּה אֶפְעַל, עַתָּה אֶפְעַל וְכוּ׳ וְכוּ׳. וְסִפֵּר מַעֲשֶׂה:

שֶׁהָיָה אִישׁ אֶחָד, שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בַּמֶּה שֶׁאוֹמְרִים הָעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ לֵצִים מִסְטָרָא־אָחֳרָא, שֶׁבָּאִים לִפְעָמִים וּמַטְעִין בְּנֵי־אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאֵרַע כַּמָּה פְּעָמִים, וְהוּא לֹא הֶאֱמִין בָּזֶה. פַּעַם אַחַת בַּלַּיְלָה בָּא אֶצְלוֹ לֵץ אֶחָד וּקְרָאוֹ אֶל הַחוּץ שֶׁיֵּצֵא, וְיָצָא לַחוּץ וְהֵרָאָה לוֹ הַלֵּץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ סוּס נָאֶה לִמְכֹּר. וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא סוּס נָאֶה מְאֹד, וּשְׁאָלוֹ: כַּמָּה אַתָּה רוֹצֶה. הֵשִׁיב הַלֵּץ: אַרְבָּעָה אֲדוּמִים. וְרָאָה שֶׁהוּא שָׁוֶה

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְהָאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה הַרְבֵּה מְאֹד, וְאָמַר אָז, שֶׁיֵּשׁ חָכְמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁיְּכוֹלִים לִחְיוֹת עִם הַחָכְמוֹת לְבַד, בְּלִי שׁוּם אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְהָאֲרִיךְ אָז בְּשִׂיחָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה. (וְלֹא זָכִינוּ לְכָתְבָהּ).

לְעִנְיָן שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים מֵאֶחָד, שֶׁהָיָה אָז בִּכְרַךְ גָּדוֹל שֶׁל עֲיָרוֹת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְנִתְעַכֵּב שָׁם הַרְבֵּה, מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם, שֶׁעַכְשָׁו יִפְעַל וְכֵן בְּכָל פַּעַם, עַד שֶׁנִּתְעַכֵּב הַרְבֵּה שָׁם וְאָמַר, שֶׁכֵּן הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁבָּאִין לִמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ, שֶׁנִּדְמֶה בְּכָל פַּעַם — עַתָּה אֶפְעַל עַתָּה אֶפְעַל וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְסִפֵּר מַעֲשֶׂה, שֶׁהָיָה אִישׁ אֶחָד שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בַּמֶּה שֶׁאוֹמְרִים הָעוֹלָם, שֶׁיֵּשׁ לֵצִים מִסְטָרָא אָחֳרָא, שֶׁבָּאִים לִפְעָמִים וּמַטְעִין בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאֵרַע כַּמָּה פְּעָמִים, וְהוּא לֹא הֶאֱמִין בָּזֶה. פַּעַם אַחַת בַּלַּיְלָה בָּא אֶצְלוֹ לֵץ אֶחָד, וּקְרָאוֹ אֶל הַחוּץ שֶׁיֵּצֵא, וְיָצָא לַחוּץ, וְהֵרָאָה לוֹ הַלֵּץ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ סוּס נָאֶה לִמְכֹּר, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא סוּס נָאֶה מְאֹד. וּשְׁאָלוֹ: כַּמָּה אַתָּה רוֹצֶה? הֵשִׁיב הַלֵּץ: אַרְבָּעָה אֲדוּמִים, וְרָאָה

בְּשִׂפְתֵי שְׁמוֹנָה אֲדוּמִים, כִּי הוּא סוּס מֻבְחָר וְטוֹב מְאֹד, וְקָנָה אֶצְלוֹ הַסּוּס בְּעַד אַרְבָּעָה אֲדוּמִים, וְהָיָה אֶצְלוֹ מְצִיאָה גְּדוֹלָה. לְמָחָר הוֹצִיא הַסּוּס לִמְכֹּר, וְעָמְדוּ עַל הַמִּקָּח, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ אֵיזֶה סָךְ. אָמַר: מִסְתָּמָא אִם נוֹתְנִין לִי סָךְ כָּזֶה הוּא שָׁוֶה כִּכְפָלַיִם, וְלֹא נִתְרַצָּה. וְהוֹלִיךְ הַסּוּס לְהַלָּן, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ גַּם כִּכְפָלַיִם כִּרְצוֹנוֹ. אָמַר: מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר כִּכְפָלַיִם מִזֶּה הַסָּךְ. וְכֵן הוֹלִיךְ הַסּוּס לְהַלָּן, עַד שֶׁנִּכְנַס סָךְ מְכִירַת הַסּוּס לַאֲלָפִים, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם אֶחָד לְמָכְרוֹ, כִּי כָּל מַה שֶּׁרָצוּ לִתֵּן לוֹ אָמַר: מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר בְּכִכְפָלַיִם, עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא מִי שֶׁיְּקַחֵהוּ, רַק הַמֶּלֶךְ. וְהוֹלִיכוֹ לְהַמֶּלֶךְ וְרָצָה לִתֵּן לוֹ הַמֶּלֶךְ סָךְ עָצוּם, כִּי הַסּוּס הוּטַב מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי כֹּל, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם הַמֶּלֶךְ גַּם־כֵּן, כִּי אָמַר: מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר, עַד שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ לֹא קָנָה הַסּוּס. וְהָלַךְ מֵהַמֶּלֶךְ עִם הַסּוּס לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְהָיָה שָׁם פְּלוּמְפּ (מַשְׁאֵבָה), שֶׁמִּמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְקָפַץ הַסּוּס לְתוֹךְ הַפְּלוּמְפּ וְנִתְעַלֵּם וְאֵינֶנּוּ. (הֵינוּ שֶׁנִּדְמָה לוֹ כָּךְ, כִּי הָיָה מַעֲשֶׂה לִצִּים כָּל הָעִנְיָן שֶׁל הַסּוּס.) וְצָעַק מְאֹד עַל זֶה, וְנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁהוּא שָׁוֶה בְּשִׂפְתֵי שְׁמוֹנָה אֲדוּמִים, כִּי הוּא סוּס מֻבְחָר וְטוֹב מְאֹד. וְקָנָה אֶצְלוֹ הַסּוּס בְּעַד אַרְבָּעָה אֲדוּמִים, וְהָיָה אֶצְלוֹ מְצִיאָה גְּדוֹלָה. לְמָחָר הוֹצִיא הַסּוּס לִמְכֹּר, וְעָמְדוּ עַל הַמִּקָּח, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ אֵיזֶה סָךְ. אָמַר מִסְתָּמָא אִם נוֹתְנִין לִי סָךְ כָּזֶה, הוּא שָׁוֶה כִּכְפָלַיִם, וְלֹא נִתְרַצָּה, וְהוֹלִיךְ הַסּוּס לְהַלָּן, וְרָצוּ לִתֵּן לוֹ גַּם כִּכְפָלַיִם כִּרְצוֹנוֹ, אָמַר מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר כִּכְפָלַיִם מִזֶּה הַסָּךְ, וְכֵן הוֹלֵךְ הַסּוּס לְהַלָּן, עַד שֶׁנִּכְנַס סָךְ מְכִירַת הַסּוּס לַאֲלָפִים, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם אֶחָד לְמָכְרוֹ, כִּי כָּל מַה שֶּׁרָצוּ לִתֵּן לוֹ, אָמַר: מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר בְּכִכְפָלַיִם, עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא מִי שֶׁיְּקַחֵהוּ, רַק הַמֶּלֶךְ, וְהוֹלִיכוֹ לְהַמֶּלֶךְ, וְרָצָה לִתֵּן לוֹ הַמֶּלֶךְ סָךְ עָצוּם, כִּי הַסּוּס הוּטַב מְאֹד מְאֹד בְּעֵינֵי כֹּל, וְלֹא נִתְרַצָּה עִם הַמֶּלֶךְ גַּם כֵּן, כִּי אָמַר מִסְתָּמָא שָׁוֶה יוֹתֵר, עַד שֶׁגַּם הַמֶּלֶךְ לֹא קָנָה הַסּוּס, וְהָלַךְ מֵהַמֶּלֶךְ עִם הַסּוּס לְהַשְׁקוֹתוֹ, וְהָיָה שָׁם פְּלוּמְפּ [מַשְׁאֵבָה], שֶׁמִּמֶּנּוּ מַשְׁקִין, וְקָפַץ הַסּוּס לְתוֹךְ הַפְּלוּמְפּ, וְנִתְעַלֵּם וְאֵינֶנּוּ (הֵינוּ שֶׁנִּדְמָה לוֹ כָּךְ, כִּי הָיָה מַעֲשֶׂה לִצִּים כָּל הָעִנְיָן שֶׁל הַסּוּס), וְצָעַק מְאֹד עַל זֶה, וְנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו בְּנֵי הָעוֹלָם לְקוֹל זַעֲקָתוֹ, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ:

בְּנֵי־הָעוֹלָם לְקוֹל זַעֲקָתוֹ, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ: מָה אַתָּה צוֹעֵק. הֵשִׁיב שֶׁהַסּוּס שֶׁלּוֹ קָפַץ לְתוֹךְ הַפְּלוּמְפְּ. וְהִכּוּ אוֹתוֹ הַכֶּה וּפָצוֹעַ, כִּי נִדְמָה לִמְשֻׁגָּע, כִּי נֶקֶב הַפְּלוּמְפְּ צַר מְאֹד, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּקְפֹּץ הַסּוּס לְשָׁם. וְרָאָה שֶׁמַּכִּין אוֹתוֹ וְהוּא נִרְאֶה כִּמְשֻׁגָּע, וְרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם. בְּתוֹךְ שֶׁרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם, וְהִנֵּה הַסּוּס מַתְחִיל לְהוֹשִׁיט רֹאשׁוֹ מִתּוֹךְ הַפְּלוּמְפְּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק שֵׁנִית: אַהָהּ! אַהָהּ! מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁיֵּשׁ שָׁם סוּסוֹ. וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֶצְלוֹ בְּנֵי־הָעוֹלָם, וְהִכּוּ אוֹתוֹ שֵׁנִית, כִּי הוּא מְשֻׁגָּע כַּנַּ״ל, וְרָצָה שׁוּב לֵילֵךְ מִשָּׁם. כֵּיוָן שֶׁרָצָה לֵילֵךְ, וְהִנֵּה מוֹשִׁיט שׁוּב הַסּוּס אֶת רֹאשׁוֹ מִן הַפְּלוּמְפְּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק עוֹד כַּנַּ״ל, וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֵלָיו וְהִכּוּהוּ כַּנַּ״ל.

כָּךְ הַסִּטְרָא־אָחְרָא מַטְעֶה אֶת הָאָדָם בְּכָל פַּעַם עַל לֹא דָּבָר בְּשֶׁקֶר גָּמוּר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְהוּא נִסָּת אַחֲרֶיהָ וְהוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּרְוִיחַ יוֹתֵר וִימַלֵּא תַּאֲוָתוֹ יוֹתֵר, וְרָץ אַחֲרֵיהֶם כַּמָּה

מָה אַתָּה צוֹעֵק? הֵשִׁיב, שֶׁהַסּוּס שֶׁלּוֹ קָפַץ לְתוֹךְ הַפְּלוּמְפְּ, וְהִכּוּ אוֹתוֹ הַכֶּה וּפָצוֹעַ, כִּי נִדְמָה לִמְשֻׁגָּע, כִּי נֶקֶב הַפְּלוּמְפְּ צַר מְאֹד, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁיִּקְפֹּץ הַסּוּס לְשָׁם?! וְרָאָה שֶׁמַּכִּין אוֹתוֹ, וְהוּא נִרְאֶה כִּמְשֻׁגָּע, וְרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם, בְּתוֹךְ שֶׁרָצָה לֵילֵךְ מִשָּׁם, וְהִנֵּה הַסּוּס מַתְחִיל לְהוֹשִׁיט רֹאשׁוֹ מִתּוֹךְ הַפְּלוּמְפְּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק שֵׁנִית: אַהָהּ! אַהָהּ! מֵחֲמַת שֶׁנִּדְמֶה לוֹ, שֶׁיֵּשׁ שָׁם סוּסוֹ, וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֶצְלוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהִכּוּ אוֹתוֹ שֵׁנִית, כִּי הוּא מְשֻׁגָּע כַּנַּ״ל, וְרָצָה שׁוּב לֵילֵךְ מִשָּׁם, כֵּיוָן שֶׁרָצָה לֵילֵךְ, וְהִנֵּה מוֹשִׁיט שׁוּב הַסּוּס אֶת רֹאשׁוֹ מִן הַפְּלוּמְפְּ, וְהִתְחִיל לִצְעֹק עוֹד כַּנַּ״ל, וְנִתְקַבְּצוּ שׁוּב אֵלָיו וְהִכּוּהוּ כַּנַּ״ל.

כָּךְ הַסִּטְרָא אָחְרָא מַטְעֶה אֶת הָאָדָם בְּכָל פַּעַם עַל לֹא דָּבָר בְּשֶׁקֶר גָּמוּר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְהוּא נִסָּת אַחֲרֶיהָ, וְהוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ, וְנִדְמֶה לוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּרְוִיחַ יוֹתֵר וִימַלֵּא תַּאֲוָתוֹ יוֹתֵר, וְרָץ אַחֲרֵיהֶם כַּמָּה עִתִּים, וּפִתְאֹם נִתְעַלְּמוּ,

עִתִּים, וּפִתְאוֹם נִתְעַלְּמוּ, וּבוֹרְחִים וּמִסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ כָּל הַתַּאֲווֹת, כַּאֲשֶׁר מִזְדַּמֵּן לִפְעָמִים, שֶׁהַתַּאֲווֹת מִסְתַּלְּקִים קְצָת, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֶה לִפְרֹד מֵהֶם, אֲזַי חוֹזְרִים וּמוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם, וְהוּא חוֹזֵר וְרוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן מִתְנַהֵג לְהַלָּן, שֶׁתְּכֶף שֶׁמּוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם הוּא חוֹזֵר לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם. (וְלֹא בֵּאֵר הָעִנְיָן יוֹתֵר, וְהָבֵן הֵיטֵב).

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּבוֹרְחִים וּמִסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ כָּל הַתַּאֲווֹת כַּאֲשֶׁר מִזְדַּמֵּן לִפְעָמִים, שֶׁהַתַּאֲווֹת מִסְתַּלְּקִים קְצָת, וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֶה לִפְרֹד מֵהֶם, אֲזַי חוֹזְרִים וּמוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם, וְהוּא חוֹזֵר וְרוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם, וְכֵן מִתְנַהֵג לְהַלָּן, שֶׁתְּכֶף שֶׁמּוֹשִׁיטִים רֹאשָׁם, הוּא חוֹזֵר לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם, (וְלֹא בֵּאֵר הָעִנְיָן יוֹתֵר, וְהָבֵן הֵיטֵב); דָּבָר זֶה רוֹאִים בְּחוּשׁ, מִי שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל־יְדֵי־זֶה כֹּחַ הַמְדַמֶּה מִתְגַּבֵּר עָלָיו מְאֹד מְאֹד, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן כה), כִּי צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵהַמְדַמֶּה, וְלַעֲלוֹת אֶל הַשֵּׂכֶל, וּכְשֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַמְדַמֶּה זֶה בְּחִינַת שְׁרִירוּת לֵב, שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַמְדַמֶּה שֶׁל הַלֵּב, כִּי כֹּחַ הַבַּהֲמִיּוּת מִתְגַּבֵּר עָלָיו מְאֹד, וְכָל אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו כֹּחַ הַמְדַמֶּה, שֶׁהוּא רוּחַ הַבַּהֲמִיּוּת עָלָיו, וְהוֹרֶסֶת לוֹ אֶת כָּל הַחַיִּים, כְּגוֹן: אֶחָד שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר תַּאֲוַת נְאוּף, רַחֲמָנָא לִישְׁזְבָן, שֶׁהִיא תַּאֲוָה מְגֻנָּה מְאֹד, שֶׁמִּי שֶׁמַּכְנִיס אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה, קָשֶׁה לוֹ מְאֹד לְהִפָּרֵד מֵהַקְלָפָּה הַזֹּאת, עַד שֶׁהוּא מֻכְרָח לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל אִשָּׁה הָעוֹבֶרֶת בָּרְחוֹב, וְכֵן הוּא מֻכְרָח לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל תְּמוּנוֹת תּוֹעֵבָה שֶׁרַק נִמְצָאוֹת, וְכָל־כָּךְ נִכְנָס בְּזֶה, עַד שֶׁנִּדְמֶה לוֹ כְּאִלּוּ זֶה מַמָּשׁ, וּכְכָל שֶׁנִּדְבָּק בֶּהָזֶּהָמָה וּבַלְכְלוּךְ הַזֶּה, כֵּן קָשֶׁה לוֹ לָצֵאת מִזֶּה, וְאַף שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הַשְּׁקוּץ, תֹּעוּב, זְהוּם, עֵרֹם וְכוּ׳, אֲבָל לְבַסּוֹף לֹא יוֹצֵא לוֹ מִזֶּה כְּלוּם, כִּי אַחַר שֶׁהִסְתַּכֵּל עַל כָּל הַזֶּבֶל וְהַזֶּהָמָה וְהַלְכְלוּךְ, מַה יֵּשׁ לוֹ בְּיָדָיו?! אֵין זֶה אֶלָּא שֶׁמְּאַבֵּד אֶת הַבּוּשָׁה, וּכְשֶׁבְּנֵי־אָדָם צוֹעֲקִים עָלָיו שֶׁהוּא מְשֻׁגָּע — אֵיךְ אַתָּה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ לְהִסְתַּכֵּל עַל דְּבָרִים מִתְעָבִים?! הֲהֶכְרֵחַ לוֹ לָלֶכֶת מִשָּׁם, כִּי הוּא מִתְבַּיֵּשׁ, וּכְשֶׁרַק הוֹלֵךְ וְנִתְרַחֵק מִשָּׁם, פִּתְאֹם עוֹד פַּעַם נִרְאֶה לְפָנָיו עֵינָיו דְּמוּת שֶׁל אִשָּׁה אַחֶרֶת, אוֹ תְּמוּנוֹת תּוֹעֵבָה אֲחֵרוֹת, וְהוּא מַמָּשׁ מְשֻׁגָּע, וְצָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עָלֶיהָ, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹכֵחָה (דִּבְרִים

כח, לד): "וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה", כִּי מִי שֶׁמַּרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ בְּקִלְפָּה וְזֶהֶמָה זוֹ, הוּא נַעֲשֶׂה מַמָּשׁ מְשֻׁגָּע, וְהוּא מוּכָן לִקְנוֹת אֶת הַתַּאֲווֹת בְּהַרְבֵּה כֶּסֶף, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, מֵרֹב שִׁגְיוֹנוֹ שֶׁנִּכְנַס בּוֹ, וּכְשֶׁבְּנֵי־אָדָם צוֹעֲקִים עָלָיו — הוּא מִתְבַּיֵּשׁ, וְהַהֶכְרֵחַ לוֹ לִבְרֹחַ, וְכֵן בְּכָל פַּעַם. וּבֶאֱמֶת אָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן עב): מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת וְשֵׂכֶל אֱמִתִּי, וְיוֹדֵעַ מְאֹד מִגְּדֻלַּת אֲדוֹנֵנוּ הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֶצְלוֹ אֵינוֹ נֶחְשָׁב שׁוּם דָּבָר לְנֶסְיוֹן, כִּי כְּבָר מֻנָּח כְּלָל, שֶׁמִּי שֶׁהוּא חָכָם אֱמֶת קָצָת, אֵינוֹ נֶחְשָׁב אֶצְלוֹ זֹאת הַתַּאֲוָה לְשׁוּם נִסָּיוֹן, אֲפִלּוּ אִם תִּתְבַּע אוֹתוֹ אִשָּׁה יָפָה בִּמְקוֹם סֵתֶר, שֶׁיִּהְיֶה בְּיָדוֹ לְמַלֹּא הַתַּאֲוָה, הוּא אֶצְלוֹ רַק שְׁטוּת וְשִׁגָּעוֹן, וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לוֹ לְנִסָּיוֹן כְּלָל, וּכְמוֹ שֶׁהוּא בְּתַאֲוַת נְאוּף, כְּמוֹ־כֵן הוּא בְּתַאֲוַת מָמוֹן, שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁהֵם נַעֲשִׂים מְשֻׁגָּעִים לְגַמְרֵי, עַל־יְדֵי הַמָּמוֹן, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סג), שֶׁרֹב הָעֲשִׁירִים הֵם מְשֻׁגָּעִים מַמָּשׁ, שָׂרָצִים אַחַר הַכֶּסֶף, וּבְכָל פַּעַם נִדְמֶה לָהֶם כְּאִלּוּ הֵם מַרְוִיחִין, וּלְבַסּוֹף הַכֹּל הֶבֶל, כִּי לֹא נִשְׁאָר בְּיָדָם כְּלוּם, וְכַמּוּבָא בַּתִּקּוּנִים (תִּקּוּן ג' בַּתִּקּוּנִים הָאַחֲרוֹנִים): חֵיכִית בְּהוֹן בְּעֵתָרָא בְּהַאי עָלְמָא, וּלְבָתַר קְטִילַת לְהוֹן, שֶׁהַסִּטְרָא אַחֲרָא עוֹשִׂים צְחוֹק מִבְּנֵי אָדָם כָּאֵלּוּ שֶׁהֵם רוֹאִים עֲשִׁירוּת, וְרָצִים אַחֲרֵיהֶם, וּלְבַסּוֹף אֵין בְּיָדָם כְּלוּם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן כג), כִּי עַל־פִּי־רֹב אֵלּוּ הָרוֹדְפִים בְּיוֹתֵר אַחַר תַּאֲוַת מָמוֹן, הֵם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדָם, וַאֲפִלּוּ אִם אֵינָם מֵתִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת, הֵם בְּחַיֵּיהֶם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְתַאֲוָתָם, שֶׁהֵם מִתְאַוִּים כָּל־כָּךְ לְמָמוֹן הַרְבֵּה, עַד שֶׁהֵם רָצִים וְיגֵעִים מְאֹד כָּל יְמֵיהֶם בִּיגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, וּמְסַכְּנִים עַצְמָם בְּסַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת בִּשְׁבִיל לְמַלֹּא תַּאֲוָתָם, כְּאִלּוּ הָיָה עֲלֵיהֶם חוֹב גָּדוֹל לְשַׁלֵּם, וְזֶה קָשֶׁה לְהַסְבִּיר לִבְנֵי־אָדָם, כִּי מִי שֶׁנָּפַל בְּתַאֲוַת מָמוֹן, לֹא יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִשָּׁם, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (סִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֶׂה י"ב מֵהַבַּעַל תְּפִלָּה), שֶׁמִּכָּל הַתַּאֲווֹת יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם, אֲבָל לֹא מִתַּאֲוַת מָמוֹן כִּי אִלּוּ בְּנֵי־אָדָם שֶׁשְּׁקוּעִים בְּתַאֲוַת מָמוֹן, נִדְמֶה לָהֶם בְּכָל פַּעַם שֶׁמַּרְוִיחִין יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁעוֹשִׂין אֶת עַצְמָם לֶאֱלִקּוּת, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, וְעוֹשִׂים מֵעָשִׁיר אֶלִּיל מַמָּשׁ, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹתֵר כֶּסֶף, כֻּלָּם רָצִים אַחֲרָיו וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ, וּבְנֵי־אָדָם כָּל־כָּךְ נִכְנָסוּ בְּתַאֲוַת מָמוֹן, עַד שֶׁיּוֹצְאִים מִדַּעְתָּם לְגַמְרֵי, פְּשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, כִּי הַכֶּסֶף מְסַנְוֵר אֶת עֵינֵיהֶם, וְהֵם רָצִים בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה אַחַר הַכֶּסֶף, וּלְבַסּוֹף לֹא נִשְׁאָר בְּיָדָם כְּלוּם, כְּמוֹ

מַעֲשֶׂה בְּצַדִּיק אֶחָד, שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיָּצָא מִתַּאֲוָה הַיָּדוּעַ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת וְעָלָה לְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים,

נֶהֱדָרִי אֶפְרְסְמוֹן

הַסּוּס שֶׁקָּפַץ לְתוֹךְ הַפְּלוֹמְפּ, וְצוֹעֵק: הוֹי, הוֹי, הֵיכָן הַכֶּסֶף שֶׁלִּי, וְהַכֹּל דְּמְיוֹן אֶחָד גָּדוֹל; וּבְיוֹתֵר נִכְנְסוּ בְּקִלְפָּה זוֹ שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁמְּשַׁגַּעַת אוֹתָם, אֵלּוּ הַמְהַמְּרִים עִם כְּסָפִים, שֶׁקּוֹנִים נְיָרוֹת עֵרֶךְ, וּמַשְׁקִיעִים אֶת כַּסְפָּם בִּמְנָיוֹת וּבַבֶּרְסָה, וַאֲנָשִׁים חוֹשְׁבִים, שֶׁהִנֵּה זֶה עוֹלֶה, וּמַרְוִיחִים הוֹן תּוֹעֲפוֹת וּשְׁמֵחִים, וּפִתְאֹם הַכֹּל קוֹרֵס, כְּמוֹ הַסּוּס שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַפְּלוֹמְפּ, וּכְשֶׁצּוֹעֲקִים וּבוֹכִים הֵיכָן כַּסְפִּי שֶׁהִשְׁקַעְתִּי? אֲזַי כֻּלָּם מִסְתַּכְּלִים עָלָיו כִּמְשֻׁגָּע, וְאִי אֶפְשָׁר לִטְעֹן עִם בְּנֵי־אָדָם בְּעִנְיָן זֶה, כִּי כָּל אֶחָד צוֹעֵק שֶׁהוּא מַרְוִיחַ וְעוֹשֶׂה כֶּסֶף, וְהַכֹּל אֲחִיזַת עֵינַיִם, כִּי אֲפִלּוּ שֶׁמַּרְוִיחַ עַכְשָׁו, לְבַסּוֹף כֻּלָּם יוֹצְאִים נְקִיִּים מִנְּכָסֵיהֶם, כִּי מְאַבְּדִים אֶת הַכֹּל, וְעוֹד נִשְׁאָרִים בַּעֲלֵי חוֹבוֹת לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת, וּבַעֲלֵי הַחוֹבוֹת רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם צְרִיכִים לִבְרֹחַ מִמְּקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם, וְנַעֲשִׂים עֲנִיִּים מְרוּדִים, וְכֵן הוּא בִּשְׁאָר הַתַּאֲוֹת, כְּגוֹן: כָּבוֹד, שֶׁאָדָם מוּכָן לְהִתְבַּזּוֹת בְּכָל מִינֵי בִּזְיוֹנוֹת, הָעִקָּר שֶׁיְּקַבֵּל קְצָת כָּבוֹד, אֲבָל מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת דָּבוּק לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא יוֹצֵא מֵהַדִּמְיוֹנוֹת הָאֵלּוּ, וְאֵינוֹ חָפֵץ שׁוּם דָּבָר, רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְבַד, וְאָדָם הַזֶּה חַי חַיִּים מְאֻשָּׁרִים וּשְׁלֵוִים, וְעוֹד חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ יְכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי־הָאָדָם מֵהַדִּמְיוֹנוֹת שֶׁלָּהֶם, אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֻרָב אֶל הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, שֶׁיָּכוֹל לְהָאִיר גַּם בּוֹ אוֹרוֹ הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן ל׳), שֶׁהַצַּדִּיק הָאֱמֶת יָכוֹל לְהַלְבִּישׁ הַשָּׂגוֹת אֱלְקוּת מִשֵּׂכֶל עֶלְיוֹן לְשֵׂכֶל תַּחְתּוֹן, מֵעֵילָא לְעֵלּוּל וְכוּ׳, עַד שֶׁגַּם קְטַנֵּי הָעֵרֶךְ יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג אֱלְקוּת. אֲבָל לְהַגִּיעַ אֶל זֶה הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד, צְרִיכִים לִהְיוֹת שׁוֹנֵא בֶּצַע, עַיִן שָׁם.

*

מַעֲשֶׂה בְּצַדִּיק אֶחָד שֶׁהָיָה צַדִּיק גָּדוֹל מְאֹד, שֶׁיָּצָא מִתַּאֲוָה הַיָּדוּעַ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת, וְעָלָה לְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, וְרָאָה שֶׁמֻּנָּח בִּיוֹרָה חֲתִיכוֹת

וְרָאָה שֶׁמֻּנָּח בִּיוֹרָה חֲתִיכוֹת בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת, וְשָׁאַל: מַה זֹּאת. וְהֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁזֹּאת הָיְתָה אִשָּׁה יָפָה מְאֹד מְאֹד, וְעַל־כֵּן מֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה מְחַמֶּמֶת גּוּפָהּ לַעֲבָרָה, עַל־כֵּן מְחַמְּמִין אוֹתָהּ כָּאן. וְרָצָה לִרְאוֹתָהּ, וּמָסְרוּ לוֹ שֵׁמוֹת שֶׁתַּחֲזֹר וְתִתְחַבֵּר כְּבַתְּחִלָּה, וְרָאָה שֶׁהָיְתָה יְפַת־תֹּאַר גְּדוֹלָה מְאֹד. וּמִזֶּה רָאוּי לִרְאוֹת גְּנוּת הַמַּאֲוָה הַזֹּאת, אִם חוֹתְכִין אוֹתָהּ לַחֲתִיכוֹת־חֲתִיכוֹת, הַאִם יִהְיֶה שַׁיָּךְ הַמַּאֲוָה וְכוּ׳:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

בָּשָׂר וַעֲצָמוֹת, וְשָׁאַל: מַה זֹּאת? וְהֵשִׁיבוּ לוֹ, שֶׁזֹּאת הָיְתָה אִשָּׁה יָפָה מְאֹד מְאֹד, וְעַל־כֵּן מֵחֲמַת שֶׁהָיְתָה מְחַמֶּמֶת גּוּפָהּ לַעֲבָרָה, עַל־כֵּן מְחַמְּמִין אוֹתָהּ כָּאן, וְרָצָה לִרְאוֹתָהּ, וּמָסְרוּ לוֹ שֵׁמוֹת שֶׁתַּחֲזֹר וְתִתְחַבֵּר כְּבַתְּחִלָּה, וְרָאָה שֶׁהָיְתָה יְפַת תֹּאַר גְּדוֹלָה מְאֹד, וּמִזֶּה רָאוּי לִרְאוֹת גְּנוּת הַמַּאֲוָה הַזֹּאת, אִם חוֹתְכִין אוֹתָהּ לַחֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת, הַאִם יִהְיֶה שַׁיָּךְ הַמַּאֲוָה וְכוּ׳. וּבָזֶה יֵשׁ מוּסָר הַשֹּׂכֶל לְאֵלּוּ הַנָּשִׁים שֶׁהוֹלְכוֹת בִּפְרִיצוּת גְּדוֹלָה, וְגוֹרְמוֹת לִבְנֵי־אָדָם לַחֲטֹא, עָנְשָׁן יִהְיֶה, שֶׁיַּחְתְּכוּ אוֹתָן לַחֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת, וְיַכְנִיסוּ אוֹתָן בִּיוֹרָה גְּדוֹלָה, וִיבַשְּׁלוּ אוֹתָן וְכוּ׳ בְּלִי שׁוּם רַחֲמָנוּת. וְלָכֵן רָאוּי לְכָל בַּת יִשְׂרָאֵל לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמָהּ מַה זּוֹ מִדַּת הַצְנִיעוּת, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דָּבָר יָפֶה בְּאִשָּׁה כְּמוֹ הַצְנִיעוּת, שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה א׳, סִימָן ג׳): אִשָּׁה שֶׁהִיא מַצְנַעַת עַצְמָהּ, אֲפִלּוּ הִיא יִשְׂרְאֵלִית, רְאוּיָה הִיא שֶׁתִּנָּשֵׂא לְכֹהֵן, וְתַעֲמִיד כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים; וְאָמְרוּ (שָׁם פָּרָשָׁה ח׳, סִימָן י׳): אִשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בִּזְמַן שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת בְּעַצְמָהּ דַּת יְהוּדִית, שֶׁהִיא צְנוּעָה, זוֹכָה שֶׁיּוֹצְאִין מִמֶּנָּהּ בָּנִים בַּעֲלֵי מִשְׁנָה. וְכֵן אָמְרוּ (תַּנְחוּמָא וַיֵּשֶׁב): הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּרָא אֶת הָאִשָּׁה מִן הַצֶּלַע, מִמָּקוֹם צָנוּעַ, כְּדֵי שֶׁתִּהֵא צְנוּעָה יוֹשֶׁבֶת בַּבַּיִת, וּלְהֶפֶךְ אִשָּׁה שֶׁהוֹלֶכֶת בִּפְרִיצוּת וּבִבְגְדֵי שַׁחַץ, אַלְפֵי אֲלָפִים וְרֹב רִבְבוֹת קְלִפּוֹת מְסַבְּבִים אוֹתָהּ, וּמַכְשֶׁלֶת הֲמוֹן אֲנָשִׁים, שֶׁמְּחַמֶּמֶת אוֹתָם בְּתַאֲוַת נְאוּף, וּבָאִים עַל יָדָהּ לַחֲטָאִים, וְהַקּוֹלָר תָּלוּי בְּצַוָּארָהּ, וּלְבַסּוֹף תְּקַבֵּל אֶת עָנְשָׁהּ בְּאֹפֶן מַר, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן, אַשְׁרֵי הָאִשָּׁה שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּבֵיתָהּ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בַּחוּץ, שֶׁאָז יֵצְאוּ מִמֶּנָּה דּוֹרוֹת יְשָׁרִים מְבֹרָכִים, וּשְׂכָרָהּ אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעֵר כְּלָל.

יָדוּעַ שֶׁעַצְבוּת הִיא מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד, וְצָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה מְאֹד, וְרָאוּי לִחְיוֹת וּלְהָרִים עַצְמוֹ. כִּי יֵדַע שֶׁכָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁאָדָם מֵנִיעַ וּמַעְתִּיק עַצְמוֹ כְּשֶׁנִּכְנָס לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי ה', אֲפִלּוּ הוּא מֵנִיעַ עַצְמוֹ רַק כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, כִּי מֻחְמַת שֶׁהָאָדָם הוּא בְּגוּף, בְּעוֹלָם הָעַשִׂיָּה, קָשֶׁה מְאֹד עָלָיו כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה, עַל־כֵּן הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי ה'.

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יָדוּעַ, שֶׁעַצְבוּת הִיא מִדָּה מְגֻנָּה מְאֹד, וְצָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה מְאֹד, וְרָאוּי לִחְיוֹת וּלְהָרִים עַצְמוֹ. כִּי יֵדַע שֶׁכָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה שֶׁאָדָם מֵנִיעַ וּמַעְתִּיק עַצְמוֹ כְּשֶׁנִּכְנָס בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ הוּא מֵנִיעַ עַצְמוֹ רַק כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, כִּי מֻחְמַת שֶׁהָאָדָם הוּא בְּגוּף, בְּעוֹלָם הָעַשִׂיָּה, קָשֶׁה מְאֹד עָלָיו כָּל תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה, עַל־כֵּן הִיא יְקָרָה מְאֹד בְּעֵינֵי הַשֵּׁם; כִּי בָּזֶה שֶׁהָאָדָם שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ, הוּא מְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ עַל־יְדֵי־זֶה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ נֶאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים־א' טז, כז): "עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ", כִּי שָׁם שְׂרוּיָה רַק שִׂמְחָה, וְלָכֵן כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ, הוּא נִכְנָס בְּשִׂמְחַת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְנַעֲשָׂה יְחוּד גָּמוּר, בְּסוֹד (תְּהִלִּים קד, לא): "יִשְׂמַח יְהוָ"ה בְּמַעֲשָׂיו"; שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ עִם הַנְּשָׁמָה שֶׁשְּׂמֵחָה בּוֹ, וְכֵן (תְּהִלִּים קמט, ב): "יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו", נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שְׂמֵחִים עִמּוֹ שֶׁעֲשָׂאָן, וּכְכָל שֶׁאָדָם שָׂמֵחַ יוֹתֵר, הוּא נִכְלָל יוֹתֵר בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְזוֹ גְּדֻלַּת מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם כָּל־כָּךְ שְׂמֵחִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנִּכְלָלִים לְגַמְרֵי בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא מֵרֹב הַשִּׂמְחָה וְהַדְּבֵקוּת שֶׁנִּכְנְסָה בָּהֶם. וּבֶאֱמֶת אָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּזֶה הָעוֹלָם מָלֵא צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוּת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן קיט), אֲשֶׁר נִרְאֶה, שֶׁכָּאן הוּא הַגֵּיהִנּוֹם, כְּפִי פִּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזְּמַן שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי אָדָם; וְלָכֵן מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לִשְׂמֹחַ, עִם כָּל זֹאת אִם בַּר יִשְׂרָאֵל זָז אֲפִלּוּ זִיז כָּלְשֶׁהוּ, וּמְנַתֵּק אֶת עַצְמוֹ מֵהֶבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, שָׁם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוּא רָץ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת, וְדָבָר זֶה לֹא יְכִילֵהוּ הָרַעְיוֹן, כִּי אִם בַּר יִשְׂרָאֵל רַק זָז כְּהוּא זֶה אֶל הַקְּדֻשָּׁה בָּעוֹלָם הַגַּשְׁמִי וְהַחָמְרִי הַזֶּה, תֵּכֶף־וּמִיָּד שָׁם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הוּא רָץ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת, כִּי מַה שֶּׁנִּדְמֶה פֹּה לְמַטָּה לְזִיז אֶחָד, שָׁם לְמַעְלָה זֶה נֶחְשָׁב לְרִבְבוֹת רִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּצַדִּיק אֶחָד, שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְבוּת וּכְבֵדוּת גָּדוֹל, וְהָעַצְבוּת וְהַכְּבֵדוּת, כְּשֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עַל הַצַּדִּיק, הִיא קָשָׁה מְאֹד עָלָיו, כִּי עָלָיו מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְלוּת וּכְבֵדוּת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ כְּלָל לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ מַמָּשׁ מֵחֲמַת גֹּדֶל הַכְּבֵדוּת וְהָעַצְבוּת, שֶׁהִתְגַּבְּרָה עָלָיו מְאֹד, וְרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ, מָצָא לוֹ הַבַּעַל־דָּבָר בְּתוֹכוֹ עַצְבוּת, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל שִׂמְחָה שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, מָצָא לוֹ עַצְבוּת בְּתוֹכָהּ.

וְהִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּשִׂמְחַת שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּצַדִּיק אֶחָד, שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְבוּת וּכְבֵדוּת גָּדוֹל, וְהָעַצְבוּת וְהַכְּבֵדוּת כְּשֶׁמִּתְגַּבֶּרֶת עַל הַצַּדִּיק, הִיא קָשָׁה מְאֹד עָלָיו, כִּי עָלָיו מִתְחַזֶּקֶת יוֹתֵר וְיוֹתֵר; כִּי מֻחְלֶטֶת שֶׁהַצַּדִּיק דָּבוּק לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו מִתְגַּבֶּרֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת הַסְּטְרָא אָחֳרָא בְּיוֹתֵר לְהַפִּילוֹ בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, וּלְהַמְשִׁיךְ עָלָיו כְּבֵדוּת גְּדוֹלָה, כִּי כָּל מִי שֶׁיּוֹתֵר מְזַכֵּךְ, וּמַמְשִׁיךְ אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לְגַמְרֵי עַל קִדּוּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְרוֹצֶה רַק לְהִכָּלֵל בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עָלָיו מִתְגַּבֵּר הַסָּ״ךְ־מ״ם בְּיוֹתֵר לְהַפִּילוֹ אֶל עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה, כִּי (קֹהֶלֶת ז, יד): ״זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים״; וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סַנְהֶדְרִין נב.): יֵצֶר הָרָע שָׁצָפוּן וְעוֹמֵד בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם וְכוּ׳, שְׁמַנִּיחַ אֻמּוֹת הָעוֹלָם וּמִתְגָּרֶה בְּשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳, וּבְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכֻּלָּם וְכוּ׳, כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ; כִּי כָּל מַה שֶּׁאָדָם יוֹתֵר גָּדוֹל, וְנִשְׁמָתוֹ דְּבוּקָה בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עָלָיו מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר הָרָע בְּיוֹתֵר לְהַפִּילוֹ בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה וּבִכְבֵדוּת גְּדוֹלָה, וְלָכֵן עַל הַצַּדִּיק הִתְגַּבֵּר הַסָּ״ךְ־מ״ם, עַד שֶׁנָּפַל עָלָיו עַצְלוּת וּכְבֵדוּת כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ כְּלָל לָזוּז מִמְּקוֹמוֹ מַמָּשׁ, מֵחֲמַת גֹּדֶל הַכְּבֵדוּת וְהָעַצְבוּת שֶׁהִתְגַּבְּרָה עָלָיו מְאֹד, וְרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל דָּבָר שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ, מָצָא לוֹ הַבַּעַל־דָּבָר בְּתוֹכוֹ עַצְבוּת, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ בְּשׁוּם דָּבָר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, כִּי בְּכָל

וְזֶה בְּוַדַּאי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, כִּי אֵין לְשַׁעֵר הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל אֶלֶף אַלְפֵי אַלָּפִים הַבְדָּלוֹת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים לְבֵין זֻהֲמַת טֻמְאַת הָעַכּוּ״ם, וּכְשֶׁיִּזְכֶּה הַיֹּטֵב חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, שֶׁלֹּא עָשָׂהוּ גּוֹי, בְּוַדַּאי רָאוּי שֶׁתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ מְאֹד, וְהִיא שִׂמְחָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ עַצְבוּת, כִּי בִּשְׁלָמָא כְּשֶׁמְּשַׁמֵּחַ עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁעָשָׂהוּ הוּא עַצְמוֹ, עַל זֶה אֶפְשָׁר לִמְצֹא עַצְבוּת עַל כָּל שִׂמְחָה, כִּי יִמְצָא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת בְּכָל דָּבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ לְהָרִים וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ, אֲבָל בָּזֶה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, שֶׁהוּא רַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה כָּךְ וְחָמַל עָלָיו, וְלֹא עָשָׂהוּ גּוֹי, אֵיךְ אֶפְשָׁר לִמְצֹא חִסָּרוֹן בְּזוֹ הַשִּׂמְחָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק מַעֲשֵׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עַל־כָּל־פָּנִים הוּא הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינוֹ לְבֵין עַכּוּ״ם, אֲשֶׁר אֵין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ.

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שִׂמְחָה שֶׁרָצָה לְשַׂמֵּחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ, מָצָא לוֹ עַצְבוּת בְּתוֹכָהּ, וְהִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּשִׂמְחַת ״שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי״, וְזֶה בְּוַדַּאי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעוּר, כִּי אֵין לְשַׁעֵר הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל, אֶלֶף אַלְפֵי אַלָּפִים הַבְדָּלוֹת, שֶׁיֵּשׁ בֵּין קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים, לְבֵין זֻהֲמַת טֻמְאַת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וּכְשֶׁיִּזְכֶּה הַיֹּטֵב חֶסֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו, שֶׁלֹּא עָשָׂהוּ גּוֹי, בְּוַדַּאי רָאוּי שֶׁתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ מְאֹד, וְהִיא שִׂמְחָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ עַצְבוּת, כִּי בִּשְׁלָמָא כְּשֶׁמְּשַׁמֵּחַ עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁעָשָׂהוּ הוּא עַצְמוֹ, עַל זֶה אֶפְשָׁר לִמְצֹא עַצְבוּת עַל כָּל שִׂמְחָה, כִּי יִמְצָא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת בְּכָל דָּבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ לְהָרִים וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ, אֲבָל בָּזֶה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, שֶׁהוּא רַק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה כָּךְ וְחָמַל עָלָיו, וְלֹא עָשָׂהוּ גּוֹי, אֵיךְ אֶפְשָׁר לִמְצֹא חִסָּרוֹן בְּזוֹ הַשִּׂמְחָה, מֵאַחַר שֶׁהוּא רַק מַעֲשֵׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל־כָּל־פָּנִים הוּא הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּינוֹ לְבֵין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אֲשֶׁר אֵין שִׁעוּר וָעֵרֶךְ כְּלָל, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (יְבָמוֹת סא.) עַל הַפָּסוּק (יְחֶזְקֵאל לד, לא): ״וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם״; אַתֶּם קְרוּיִין אָדָם, וְאֵין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים קְרוּיִין אָדָם.

וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בָּזֶה, וְהִתְחִיל לִשְׂמֹחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ מְעַט מְעַט, וּבְכָל פַּעַם הֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁבָּא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְהַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בָּעֵת שֶׁעָלָה לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת. וּבְתוֹךְ שֶׁהֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ, פָּרַח בְּעוֹלָמוֹת כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, וּבְתוֹךְ כָּךְ הִבִּיט בְּעַצְמוֹ, וְהִנֵּה הוּא רָחוֹק מְאֹד מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְהָיָה לוֹ צַעַר

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

וְהַצַּדִּיק הַנַּ״ל הִתְחִיל לְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בָּזֶה, וְהִתְחִיל לִשְׂמֹחַ וּלְהָרִים עַצְמוֹ מְעַט מְעַט, וּבְכָל פַּעַם הֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁבָּא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה כָּל־כָּךְ, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְהַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, בְּעֵת שֶׁעָלָה לְקַבֵּל הַלֻּחֹת, כִּי בְּוַדַּאי בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לַמָּרוֹם, וְדִבֵּק עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לְהוֹרִיד אֶת הַתּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, הָיָה שָׂמֵחַ מְאֹד מְאֹד, כִּי עוֹד לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְעַם יִשְׂרָאֵל כִּבְיוֹם שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַלֻּחֹת, שֶׁהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ הִיא שִׂמְחָה אֵין סוֹפִית, כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (אָבוֹת דְּרַבִּי נָתָן, פֶּרֶק ב׳): נְטָלָן וְיָרַד וְהָיָה שָׂמֵחַ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה; וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ט׳, סִימָן יח): הַלֻּחֹת הָיוּ בָּהֶם תַּרְי״ג מִצְווֹת כְּנֶגֶד אוֹתִיּוֹת מִן ׳אָנֹכִי׳ עַד ׳אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׳; וּבְוַדַּאי הָיְתָה אָז שִׂמְחָה גְּדוֹלָה לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ, כָּךְ הִתְחִיל הַצַּדִּיק לְשַׂמֵּחַ בְּשִׂמְחַת נְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת, אֶלָּא שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, שֶׁזּוֹ שִׂמְחָה אֵין סוֹפִית. וּבְתוֹךְ שֶׁהֵרִים וְשִׂמַּח עַצְמוֹ, פָּרַח בָּעוֹלָמוֹת כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, כִּי כְּשֶׁבַּר יִשְׂרָאֵל שָׂמֵחַ כָּאן לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם הַמָּלֵא הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת חֹשֶׁךְ עָנָן וַאֲפֵלָה, בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוּא רָץ וּפוֹרֵחַ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת. (וְדָבָר זֶה אִי אֶפְשָׁר לְשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי וּלְאָדָם שֶׁמֻּנָּח בְּגַשְׁמִיּוּת וְחָמְרִיּוּת וְכוּ׳ — לְהָבִין, אֵיךְ שִׂמְשִׂמְחָה קְטַנָּה שֶׁשָּׂמֵחַ כָּאן בְּזֶה הָעוֹלָם בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוּא פּוֹרֵחַ וְרָץ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים אַלְפֵי פַּרְסָאוֹת, וְאִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ אֶת זֶה, אַזַי תָּמִיד הָיָה שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ עִם נְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ). וּבְתוֹךְ כָּךְ הִבִּיט בְּעַצְמוֹ, וְהִנֵּה הוּא רָחוֹק מְאֹד מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב): כְּשֶׁאָדָם דָּן אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת, וּמוֹצֵא בְּעַצְמוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה, אַזַי הוּא כְּבָר אֵינוֹ בְּאוֹתָהּ

גָּדוֹל, כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיִּפֹּל לְאֵיזֶה מָקוֹם אַחֵר, וְיִהְיֶה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה עָלָיו, שֶׁנֶּעְלַם פִּתְאוֹם, וְהַצַּדִּיק חָפֵץ תָּמִיד לִהְיוֹת הַצָּנֵעַ לֶכֶת, וְהַשִּׂמְחָה הִתְחִילָה לִפְסֹק, כִּי הַשִּׂמְחָה יֵשׁ לָהּ גְּבוּל שֶׁמַּתְחֶלֶת עַצְמָהּ וּמְסַיֶּמֶת עַצְמָהּ, וּכְשֶׁהִתְחִילָה הַשִּׂמְחָה לִפְסֹק, פָּסְקָה מְעַט מְעַט,

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

מַדְרֵגָה, שֶׁזֶּה פֵּרוּשׁ (תְּהִלִּים לז, י): "וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע, וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ"; עַל־יְדֵי שֶׁהָאָדָם מוֹצֵא בְּעַצְמוֹ עוֹד מְעַט טוֹב, הוּא כְּבָר אֵינוֹ רָשָׁע, וְאִם תִּתְבּוֹנֵן עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ, הוּא כְּבָר אֵינוֹ אוֹתוֹ אָדָם, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁדָּנִים אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת, שֶׁאֵיךְ שֶׁהוּא עֲדַיִן יֵשׁ בּוֹ נְקֻדָּה טוֹבָה מִנְּקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, אָז הוּא כְּבָר אָדָם אַחֵר לְגַמְרֵי, וְהוּא רָחוֹק מְאֹד מֵהַמָּקוֹם שֶׁהָיָה בְּתִחְלָה. וְהָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל, כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיִּפֹּל לְאֵיזֶה מָקוֹם אַחֵר, וְיִהְיֶה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה עָלָיו שֶׁנֶּעְלַם פִּתְאֹם, וְהַצַּדִּיק חָפֵץ תָּמִיד לִהְיוֹת הַצָּנֵעַ לֶכֶת. וּמֵחֲמַת שֶׁהוּא חָשַׁב בְּדַעְתּוֹ, שֶׁפָּרַח וְנֶעֱלַם פִּתְאֹם בְּמָקוֹם אַחֵר, כִּי מֵרֹב שִׂמְחָה הִרְגִּישׁ שֶׁהוּא כְּבָר לֹא בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְהִתְעַלָּה מְאֹד, וְלָכֵן פָּחַד שֶׁאִם יִפֹּל לְמָקוֹם אַחֵר, וְשָׁם תִּתְגַּלֶּה מַעֲלָתוֹ, וְכֵן לֹא יֵדְעוּ בִּמְקוֹמוֹ אֵיפֹה הוּא נֶעֱלָם, כִּי מֵרֹב שִׂמְחָה הִרְגִּישׁ שֶׁהוּא כְּבָר אֵינוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָיָה שָׁם, וּבֶאֱמֶת הַצַּדִּיק חָפֵץ תָּמִיד לִהְיוֹת הַצָּנֵעַ לֶכֶת, שֶׁלֹּא יֵדְעוּ מִמֶּנּוּ, וְהִנֵּה אִם הוּא יַגִּיעַ לְמָקוֹם אַחֵר וְשָׁם יִתְגַּלֶּה, וְכֵן מִמָּקוֹם שֶׁהוּא בָּא מִשָּׁם יִהְיֶה נֶעֱלָם, וְתִהְיֶה תְּמִיהָה עָלָיו שֶׁנֶּעֱלָם פִּתְאֹם, וְלָכֵן הָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל [כִּי מֵרֹב הִתְפַּלְּלוּתוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, מֵחֲמַת הַשִּׂמְחָה שֶׁשָּׂמַח בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, נִתְעַלָּה מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הִרְגִּישׁ בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא נִמְצָא, וְזוֹ הִתְחַזְּקוּת עֲצוּמָה לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, אִם הוּא מְחַזֵּק וּמְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בְּשִׂמְחַת נְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, אָז הוּא עוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ מִמְּקוֹמוֹ הַשָּׁפֵל, וּכְבָר נִמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר לְגַמְרֵי, וְלָכֵן הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לִשְׂמֹחַ תָּמִיד בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, שֶׁהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ עוֹלָה עַל כָּל הַשְּׂמָחוֹת, וְהַסָּמ"ךְ־מ"ם אֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁבֹּר וּלְבַטֵּל אֶת הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ בְּשׁוּם פָּנִים וְאֹפֶן, כִּי הַשִּׂמְחָה הַזּוֹ בָּאָה מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂהוּ גּוֹי כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת]. וְהַשִּׂמְחָה הִתְחִילָה לִפְסֹק, כִּי הַשִּׂמְחָה יֵשׁ לָהּ גְּבוּל, שֶׁמַּתְחֶלֶת עַצְמָהּ וּמְסַיֶּמֶת עַצְמָהּ, כִּי תַּעֲנוּג תְּמִידִי אֵינוֹ תַּעֲנוּג, כִּי הִנֵּה חֹשֶׁךְ לָאָדָם וּמַתְחִיל לְהָאִיר לוֹ, וְאַחַר־כָּךְ נֶעֱלָם מִמֶּנּוּ הָאוֹר, בְּסוֹד:

וְנִשְׁפַּל מְעַט מְעַט. וּכְשֶׁחָזַר וְיָרַד וְנִשְׁפַּל מִמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם בִּשְׁעַת הַשִּׂמְחָה, לֹא חָזַר תְּחִלָּה לִמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁפָּרַח מִשָּׁם, כְּדֶרֶךְ פְּרִיחָתוֹ, רַק שֶׁיָּרַד מִיָּד לְמַטָּה בַּמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם, וְעַל־כֵּן הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה עַל שֶׁמָּצָא אֶת עַצְמוֹ אַחַר שֶׁיָּרַד לְמַטָּה בִּמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן, (וְהֶבֵן הֵיטֵב) עַד שֶׁחָזַר לַמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְהִבִּיט בְּעַצְמוֹ וְרָאָה שֶׁהוּא מַמָּשׁ בַּמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְלֹא נֶעְתַּק מִמְּקוֹמוֹ כְּלָל, רַק אֶפְשָׁר כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְשַׂעֵר, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה בְּעֵינֵי הַצַּדִּיק שֶׁפָּרַח כָּל־כָּךְ בָּעוֹלָמוֹת, וְכָאן לְמַטָּה לֹא נֶעְתַּק כְּלָל, וְהֶרְאוּ לוֹ, שֶׁכָּל־כָּךְ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה קְטַנָּה שֶׁאָדָם מַעְתִּיק עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעֲרָה, עַד שֶׁאֵין כְּדַאי נֶגֶד זֶה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת.

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

"וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר", בְּרֵישָׁא חֲשׁוֹכָא וְהָדָר נְהוֹרָא (שַׁבָּת עז:), וְכֵן הוּא בְּכָל פַּעַם, הִנֵּה מֵאִיר לְהָאָדָם הֶאָרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא שָׁשׁ וְשָׂמֵחַ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, וְהִנֵּה הַכֹּל נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְחוֹזֵר וְנוֹפֵל לְשִׁבְרוֹן לֵב, עַד שֶׁבָּא עוֹד פַּעַם לִידֵי עַצְבוּת וּכְבֵדוּת, וְלָכֵן גַּם אֵצֶל הַצַּדִּיק הַזֶּה כְּשֶׁהִתְחִילָה הַשִּׂמְחָה לִפְסֹק, פָּסְקָה מְעַט מְעַט, וְנִשְׁפַּל מְעַט מְעַט, וּכְשֶׁחָזַר וְיָרַד וְנִשְׁפַּל מִמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם בִּשְׁעַת הַשִּׂמְחָה, לֹא חָזַר תְּחִלָּה לַמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁפָּרַח מִשָּׁם כְּדֶרֶךְ פְּרִיחָתוֹ, רַק שֶׁיָּרַד מִיָּד לְמַטָּה בַּמָּקוֹם שֶׁפָּרַח לְשָׁם. וְעַל־כֵּן הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה עַל שֶׁמָּצָא אֶת עַצְמוֹ אַחַר שֶׁיָּרַד לְמַטָּה בִּמְקוֹמוֹ הָרִאשׁוֹן (וְהֶבֵן הֵיטֵב), עַד שֶׁחָזַר לְמָקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה. וְהִבִּיט בְּעַצְמוֹ, וְרָאָה שֶׁהוּא מַמָּשׁ בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, וְלֹא נֶעְתַּק מִמְּקוֹמוֹ כְּלָל, רַק אֶפְשָׁר כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָאָדָם לְשַׂעֵר, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה תְּמִיהָה גְּדוֹלָה בְּעֵינֵי הַצַּדִּיק שֶׁפָּרַח כָּל־כָּךְ בָּעוֹלָמוֹת, וְכָאן לְמַטָּה לֹא נֶעְתַּק כְּלָל. וְהֶרְאוּ לוֹ, שֶׁכָּל־כָּךְ יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תְּנוּעָה וְהַעְתָּקָה קְטַנָּה שֶׁאָדָם מַעְתִּיק עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעֲרָה, עַד שֶׁאֵין כְּדַאי נֶגֶד זֶה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת; כִּי בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם שָׁשׁ וְשָׂמֵחַ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, וּמְדַבֵּק אֶת

וּלְהָבִין זֶה, כִּי יָדוּעַ שֶׁהָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה הוּא רַק נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז בְּתוֹךְ הַגַּלְגַּלִּים, כַּמְבֹאָר לְבַעֲלֵי תְּכוּנָה, וּמִכָּל־שֶׁכֵּן נֶגֶד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים בְּוַדַּאי אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כָּל הָאָרֶץ יוֹתֵר מִנְּקֻדָּה. וְיָדוּעַ שֶׁכָּל הַקַּוִּים שֶׁתִּמְשֹׁךְ מִנְּקֻדַּת הַמֶּרְכָּז, הִנֵּה הֵם אֶצֶל הַנְּקֻדָּה סְמוּכִים כָּל הַקַּוִּים זֶה לָזֶה, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְרַחֲקִים מֵהַנְּקֻדָּה, הֵם מִתְרַחֲקִים זֶה מִזֶּה יוֹתֵר. וְכֵן כְּשֶׁיִּתְרַחֲקוּ הַקַּוִּים הַרְבֵּה מְאֹד מֵהַנְּקֻדָּה, יִתְרַחֲקוּ גַּם־כֵּן הַקַּוִּים זֶה מִזֶּה מְאֹד, אַף שֶׁלְּמַטָּה אֶצֶל הַנְּקֻדָּה הֵם סְמוּכִים זֶה לָזֶה (כְּזֶה:

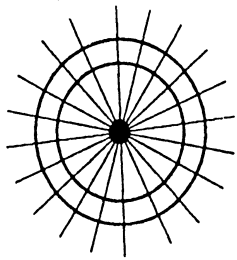

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

עַצְמוֹ בָּאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, וְנִכְלָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל, אָז נִדְמֶה לוֹ שֶׁהוּא פּוֹרֵחַ אֲלָפִים וְרִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת לְמַעְלָה, וּכְשֶׁנֶּחֱשָׁךְ מִמֶּנּוּ הָאוֹר הַזֶּה שֶׁהִרְגִּישׁ בְּעֵת הַדְּבֵקוּת, וְחוֹזֵר אֶל הַמְּצִיאוּת, רוֹאֶה שֶׁלֹּא זָז אֶלָּא פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעֲרָה, וְקָשֶׁה וְתָמוּהַּ בְּעֵינָיו דָּבָר זֶה עַד מְאֹד, וְהֵרְאוּ לוֹ מֵהַשָּׁמַיִם, שֶׁכָּךְ הוּא הָאֱמֶת, שֶׁבְּשִׂמְחָה אֲמִתִּית שֶׁאָדָם שָׂשׂ וְשָׂמֵחַ בִּנְקֻדַּת יַהֲדוּתוֹ, בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוּא פּוֹרֵחַ לְמַעְלָה אֲלָפִים וְרִבְבוֹת עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת, כִּי כָּל־כָּךְ חֲשׁוּבָה בְּעֵינָיו יְתָבְּרַךְ כָּל הַזָּוֶה שֶׁאָדָם זָז וְעוֹקֵר אֶת עַצְמוֹ מִמְּקוֹמוֹ, אֲפִלּוּ לְדַקָּה אַחַת.

וּלְהָבִין זֶה אִיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת דָּבָר כָּזֶה בַּמְּצִיאוּת, אֶלָּא כִּי יָדוּעַ שֶׁהָעוֹלָם הַגַּשְׁמִי הַזֶּה הוּא רַק נְקֻדַּת הַמֶּרְכָּז בְּתוֹךְ הַגַּלְגַּלִּים, כַּמְבֹאָר לְבַעֲלֵי תְּכוּנָה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן נֶגֶד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, בְּוַדַּאי אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת כָּל הָאָרֶץ יוֹתֵר מִנְּקֻדָּה. וְיָדוּעַ, שֶׁכָּל הַקַּוִּים שֶׁתִּמְשֹׁךְ מִנְּקֻדַּת הַמֶּרְכָּז, הִנֵּה הֵם אֶצֶל הַנְּקֻדָּה סְמוּכִים כָּל הַקַּוִּים זֶה לָזֶה, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְרַחֲקִים מֵהַנְּקֻדָּה, הֵם מִתְרַחֲקִים זֶה מִזֶּה יוֹתֵר, וְכֵן כְּשֶׁיִּתְרַחֲקוּ הַקַּוִּים הַרְבֵּה מְאֹד מֵהַנְּקֻדָּה, יִתְרַחֲקוּ גַּם־כֵּן הַקַּוִּים זֶה מִזֶּה מְאֹד, אַף שֶׁלְּמַטָּה אֶצֶל הַנְּקֻדָּה הֵם סְמוּכִים זֶה לָזֶה כָּזֶה:

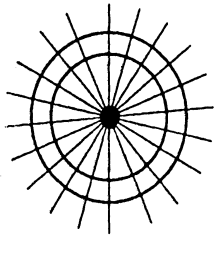

נִמְצָא אִם יְשַׁעֵר בְּדַעְתּוֹ קָווִים נִמְשָׁכִים מֵהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, אֲפִלּוּ רַק עַד הַגַּלְגַּלִּים, נִמְצָא אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ מִמְּקוֹמוֹ רַק כְּמִלְא הַחוּט, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּמָקוֹם הַגַּלְגַּלִּים נִתְרַחֵק מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה נֶגֶד רֹאשׁוֹ תְּחִלָּה, נִתְרַחֵק עַתָּה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, לְפִי עֵרֶךְ גֹּדֶל הַגַּלְגַּל הָעֶלְיוֹן נֶגֶד הָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה כַּיָּדוּעַ, כִּי שָׁם קְבוּעִים כּוֹכָבִים אֵין מִסְפָּר, וְכָל כּוֹכָב הוּא בְּעֵרֶךְ גֹּדֶל זֶה הָעוֹלָם וְיוֹתֵר, מִכָּל־שֶׁכֵּן וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁיְשַׁעֵר בְּדַעְתּוֹ הַקָּווִים נִמְשָׁכִים עַד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, אֲשֶׁר כָּל הַגַּלְגַּלִּים נֶגְדָּם אֵינָם נֶחְשָׁבִים כְּלוּם. נִמְצָא שֶׁאֵין שִׁעוּר לְהָרְחוּק שֶׁנִּתְרַחֵק שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, עַל־יְדֵי הָרְחוּק כָּל שֶׁהוּא אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעָרָה, שֶׁנִּתְרַחֵק וְהָלַךְ מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, כִּי אַף שֶׁבְּכָאן, בְּהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, לֹא נִתְרַחֵק, וְהָלַךְ רַק פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעָרָה, שֶׁבְּעֵינָיו לֹא נִתְרַחֵק כְּלוּם, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. עִם כָּל זֶה שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים נִתְרַחֵק כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת, מִכָּל־שֶׁכֵּן וְכָל־שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ פַּרְסָה אוֹ כַּמָּה פַּרְסָאוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ׳:

נַהֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

נִמְצָא, אִם יְשַׁעֵר בְּדַעְתּוֹ קָווִים נִמְשָׁכִים מֵהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, אֲפִלּוּ רַק עַד הַגַּלְגַּלִּים, נִמְצָא, אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ הוֹלֵךְ מִמְּקוֹמוֹ, רַק כְּמִלְא הַחוּט, אַף־עַל־פִּי־כֵן בְּמָקוֹם הַגַּלְגַּלִּים, נִתְרַחֵק מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה נֶגֶד רֹאשׁוֹ תְּחִלָּה נִתְרַחֵק עַתָּה כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים פַּרְסָאוֹת, לְפִי עֵרֶךְ גֹּדֶל הַגַּלְגַּל הָעֶלְיוֹן נֶגֶד הָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה כַּיָּדוּעַ, כִּי שָׁם קְבוּעִים כּוֹכָבִים אֵין מִסְפָּר, וְכָל כּוֹכָב הוּא בְּעֵרֶךְ גֹּדֶל זֶה הָעוֹלָם וְיוֹתֵר, מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיְשַׁעֵר בְּדַעְתּוֹ הַקָּווִים נִמְשָׁכִים עַד עוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, אֲשֶׁר כָּל הַגַּלְגַּלִּים נֶגְדָּם אֵינָם נֶחְשָׁבִים כְּלוּם, נִמְצָא, שֶׁאֵין שִׁעוּר לְהָרְחוּק שֶׁנִּתְרַחֵק שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, עַל־יְדֵי הָרְחוּק כָּלְשֶׁהוּ, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעָרָה שֶׁנִּתְרַחֵק וְהָלַךְ מִמָּקוֹם שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, כִּי אַף שֶׁבְּכָאן בְּהָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה לֹא נִתְרַחֵק, וְהָלַךְ רַק פָּחוֹת מִחוּט הַשַּׂעָרָה, שֶׁבְּעֵינָיו לֹא נִתְרַחֵק כְּלוּם, כִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה שָׁם בְּעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים נִתְרַחֵק כַּמָּה וְכַמָּה אֲלָפִים עוֹלָמוֹת וּפַרְסָאוֹת, מִכָּל

דַּע שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי פָּלָטִין, וּשְׁנֵי הַפָּלָטִין דּוֹמִין זֶה לָזֶה. בְּאֶחָד דָּר בּוֹ מֶלֶךְ, וּבְהַשֵּׁנִי דָּר עָבֶד. וּבְוַדַּאי בֶּאֱמֶת הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בֵּין הַפָּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ לְפָלָטִין שֶׁל עֶבֶד, רַק אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר לִטְעוֹת בֵּינֵיהֶם, כִּי יֵשׁ קֶשֶׁר שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ פַּרְסָה אוֹ כַּמָּה פַּרְסָאוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, עַיִן לֹא רָאֲתָה וְכוּ׳ אֶל מַה הוּא יָכוֹל לִזְכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמֵחֲמַת שֶׁכָּל זֶה נֶעֱלָם וְנִסְתָּר מֵרֹב בְּנֵי אָדָם, לָכֵן כֻּלָּם נִכְנָסִים בְּיֵאוּשׁ וּבְדַכָּאוֹן, וּשְׁרוּיִים בְּעַצְבוּת וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה, כְּאִלּוּ אַף פַּעַם לֹא יֵצְאוּ מֵהַמָּקוֹם שֶׁנָּפְלוּ לְשָׁם. וְזוֹ עֲבוֹדַת הַסָּמ״ךְ־מֵ״ם — לְהַכְנִיס בָּאָדָם יֵאוּשׁ וּמָרָה שְׁחוֹרָה, שֶׁיַּחֲשֹׁב כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וְהוּא כְּבָר לֹא יוּכַל אַף פַּעַם לָצֵאת מֵהַחֹשֶׁךְ שֶׁנָּפַל לְשָׁם, וְעַל־יְדֵי־זֶה כֻּלָּם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְרַבֵּנוּ זַ״ל אוֹר הָאוֹרוֹת, מֵאִיר בָּנוּ אוֹר רוּחָנִי וְעֶלְיוֹן כָּזֶה, וּמְגַלֶּה לָנוּ סוֹדוֹת נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים כָּאֵלּוּ, פְּלֵאִי פְּלָאוֹת, אֵיךְ אָדָם אֲפִלּוּ שֶׁנִּמְצָא בִּמְדוֹר הַקְּלִפּוֹת, עִם כָּל זֹאת אִם רַק שָׁשׂ וְשָׂמֵחַ לְרֶגַע בְּשִׂמְחַת יַהֲדוּתוֹ, בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוּא רָץ בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת פַּרְסָאוֹת, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה לֹא יְכִילֻהוּ הָרָעְיוֹן. וְאִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ מַה זֶּה רַק לָזוּז כָּלְשֶׁהוּ וְלִשְׂמֹחַ לְרֶגַע בְּשִׂמְחַת יַהֲדוּתוֹ, וּמַה זֶּה גּוֹרֵם בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, אֲזַי כֻּלָּם הָיוּ חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה. וּמֵחֲמַת שֶׁבְּנֵי אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים מֵהַגִּלּוּי הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, לָכֵן כֻּלָּם מֻנָּחִים בְּעַצְבוּת וּבְמָרִירוּת וּבְדַכָּאוֹן וּבְיֵאוּשׁ גָּדוֹל, וּמִתְיָאֲשִׁים מֵחַיֵּהֶם, וְנִדְמֶה לָהֶם כְּאִלּוּ אָבַד מָנוֹס וְתִקְוָה מֵהֶם, וּכְאִלּוּ אַף פַּעַם כְּבָר לֹא יוּכְלוּ לְהִשְׁתַּנּוֹת. וְלָכֵן אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּכְנִיס דִּבּוּרִים אֵלּוּ לְתוֹךְ לִבּוֹ, וְשָׁב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלֵב אֱמֶת, אָז וְשָׁב וְרָפָא לוֹ.

דַּע, שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי פָּלָטִין, וּשְׁנֵי הַפָּלָטִין דּוֹמִין זֶה לָזֶה, בְּאֶחָד דָּר בּוֹ מֶלֶךְ, וּבְהַשֵּׁנִי דָּר עָבֶד. וּבְוַדַּאי בֶּאֱמֶת הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בֵּין הַפָּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ לְפָלָטִין שֶׁל עֶבֶד, רַק אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר לִטְעוֹת בֵּינֵיהֶם, כִּי יֵשׁ קֶשֶׁר שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּפָלָטִין, כִּי מִתְקַשְּׁרִין אֶחָד

בַּיִת וּפָלָטִין, כִּי מִתְקַשְּׁרִין אֶחָד בְּאֶחָד וְאֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם יְסוֹד, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשֶׂה אוֹהֶל, עַד שֶׁנִּבְנֶה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר, וְזֶה הַמָּדוֹר הוּא מָדוֹר לָאֱמֶת, וּכְשֶׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֱמֶת מוֹצְאִין שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּדוֹר, הַיְנוּ בְּתוֹךְ הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַנְּפָשׁוֹת הַנַּ"ל, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשָׂה מָדוֹר לָאֱמֶת כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן צִוּתָה הַתּוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת (שְׁמוֹת כג, ב), כִּי מֵאַחַר שֶׁרַבִּים נִתְקַשְּׁרוּ כְּאֶחָד, בְּוַדַּאי שָׁם הָאֱמֶת כַּנַּ"ל, וְזֶה בְּחִינַת כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְבֵית־יַעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית מו, כז), הַיְנוּ שֶׁמֵּהַנְּפָשׁוֹת נַעֲשָׂה בֵּית־יַעֲקֹב, הַיְנוּ בֵּית מָדוֹר לָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה כ, כ): תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. אֲבָל דַּע שֶׁיֵּשׁ כְּנֶגֶד זֶה קֶשֶׁר שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין יַחַד הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת שֶׁל רְשָׁעִים, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר לַשֶּׁקֶר, וְעַל זֶה הִזְהִיר הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה ח, יב): לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר, כִּי קֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן, וְעַל זֶה כְּתִיב (שְׁמוֹת כג, ב): לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת. וְהִנֵּה בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ"ל אֶפְשָׁר לִטְעוֹת, הַיְנוּ בֵּין הָאֱמֶת וְהַשֶּׁקֶר, כִּי הַשֶּׁקֶר

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

בְּאֶחָד וְאֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם יְסוֹד, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשֶׂה אוֹהֶל, עַד שֶׁנִּבְנֶה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר, וְזֶה הַמָּדוֹר הוּא מָדוֹר לָאֱמֶת, וּכְשֶׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֱמֶת מוֹצְאִין שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּדוֹר, הַיְנוּ בְּתוֹךְ הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַנְּפָשׁוֹת הַנַּ"ל, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשָׂה מָדוֹר לָאֱמֶת כַּנַּ"ל. וְעַל־כֵּן צִוּתָה הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת כג, ב): "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת", כִּי מֵאַחַר שֶׁרַבִּים נִתְקַשְּׁרוּ כְּאֶחָד, בְּוַדַּאי שָׁם הָאֱמֶת כַּנַּ"ל, וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית מו, כז): "כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה", הַיְנוּ שֶׁמֵּהַנְּפָשׁוֹת נַעֲשָׂה בֵּית־יַעֲקֹב, הַיְנוּ בֵּית מָדוֹר לָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ז, כ): "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב", אֲבָל דַּע, שֶׁיֵּשׁ כְּנֶגֶד זֶה קֶשֶׁר שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין יַחַד הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת שֶׁל רְשָׁעִים, וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר לַשֶּׁקֶר, וְעַל זֶה הִזְהִיר הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה ח, יב): "לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קָשֶׁר", כִּי קֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן, וְעַל זֶה כְּתִיב (שְׁמוֹת כג, ב): "לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת"; וְהִנֵּה, בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ"ל אֶפְשָׁר לִטְעוֹת, הַיְנוּ בֵּין הָאֱמֶת וְהַשֶּׁקֶר, כִּי הַשֶּׁקֶר מְדַמֶּה עַצְמוֹ לָאֱמֶת, כִּי גַּם שָׁם יֵשׁ קֶשֶׁר

מְדַמֶּה עַצְמוֹ לְהָאֱמֶת, כִּי גַּם שָׁם יֵשׁ קֶשֶׁר מִנְּפָשׁוֹת רַבִּים, וְאֶפְשָׁר לָאָדָם לִטְעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הָאֱמֶת וּלְהֵיכָן יִקָּרֵב עַצְמוֹ. וְדַע שֶׁעַל־יְדֵי מִצְוַת פִּדְיוֹן־שְׁבוּיִים זוֹכֶה לְהָבִין בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ״ל בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, בֵּין מֶלֶךְ לְעֶבֶד, כִּי הַשֶּׁקֶר הוּא בְּחִינַת עֶבֶד, בְּחִינַת אָרוּר, בְּחִינַת אָרוּר כְּנַעַן, עֶבֶד עֲבָדִים וְכוּ׳ (בְּרֵאשִׁית ט, כה).

נַחֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מִנְּפָשׁוֹת רַבִּים, וְאֶפְשָׁר לָאָדָם לִטְעוֹת, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הָאֱמֶת וּלְהֵיכָן יִקָּרֵב עַצְמוֹ. וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים זוֹכֶה לְהָבִין בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ״ל, בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, בֵּין מֶלֶךְ לְעֶבֶד, כִּי הַשֶּׁקֶר הוּא בְּחִינַת עֶבֶד, בְּחִינַת אָרוּר, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ט, כה): ״אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים״ וְכוּ׳, הַיְנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם שֶׁתִּהְיֶה בְּחִירָה לָאָדָם, כִּי אִם הָיָה הַכֹּל גָּלוּי לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם, וְלֹא הָיְתָה בְּחִירָה, אֲזַי בִּשְׁבִיל מַה צְּרִיכִים כָּל הַבְּרִיאָה?! כִּי הֲרֵי יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְאֵין סֵפֶר מַלְאָכִים, נְשָׁמוֹת בְּלִי גּוּפִים, שֶׁתָּמִיד נִמְצָאִים בְּרוּחָנִיּוּת, וְאֵין לָהֶם שׁוּם בְּחִירָה, וְלָכֵן הֵם נִקְרָאִים עוֹמְדִים, שֶׁתָּמִיד עוֹמְדִים בְּמַדְרֵגָה אַחַת, וְעִקַּר שֶׁבַח הָאָדָם שֶׁנִּבְרָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי הֲפָכִים — אֱמֶת וָשֶׁקֶר, חֹשֶׁךְ וְאוֹר, מֶלֶךְ וְעֶבֶד, טֻמְאָה וְטָהֳרָה, וְנָתְנוּ בְּחִירָה שֶׁיִּבְחֹר בְּטוֹב אוֹ בְּרַע, בֶּאֱמֶת אוֹ בְּשֶׁקֶר וְכוּ׳, וְעַל זֶה מִתְאוֹנֵן הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה ה, כ): ״הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע, שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ, שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר, הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים״; וְזוֹ מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁזּוֹכֶה לִבְחֹר בַּטּוֹב וּבָאֱמֶת, וּבְאוֹר וּבְטָהֳרָה, וְנִדְבָּק אֶל הַמֶּלֶךְ, מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, וּבוֹרֵחַ מֵהָרַע וְהַשֶּׁקֶר וְהַחֹשֶׁךְ וְהַטֻּמְאָה, וּמִתְרַחֵק מֵהָעֶבֶד, שֶׁהֵם כְּלַל הַשַּׁקְרָנִים, הָרַמָּאִים וְהַצְּבוּעִים, שֶׁמְּרַמִּין בְּנֵי אָדָם, וְכַמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), אֲשֶׁר הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא הַיְפִי וְהַחֵן וְהַפְּאֵר שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וּכְשֶׁהוּא מִתְפָּרְסֵם, נִתְגַּלֶּה בְּחִינַת מְאוֹרֵי אוֹר, שֶׁרוֹאִים אֶת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ. וּלְהֶפֶךְ כְּשֶׁמִּתְפָּרְסְמִים מְפָרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁנִּקְרָאִים טַאטִירִין, נִתְגַּלֶּה בְּחִינַת מְאוֹרֵי אֵשׁ, שֶׁבּוֹעֲרוֹת הַתַּאֲווֹת הָרָעוֹת בָּאָדָם, וְאֵשׁ הַכַּעַס וְהַמַּחֲלֹקֶת מִתְרַבֶּה, וְזֶה מַה שֶּׁרַבֵּנוּ זַ״ל מְסַפֵּר: דַּע שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי מִינֵי פָּלְטִין, הַיְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בָּרָא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּרָאוֹ בְּאֹפֶן כָּזֶה, שֶׁתִּהְיֶה בְּחִירָה וְנִסָּיוֹן, וְלָכֵן יֵשׁ

שְׁנֵי מִינֵי פָּלָטִין שֶׁל אוֹר רָחשָׁךְ, וּשְׁנֵי הַפָּלָטִין דּוֹמִין זֶה לָזֶה, כִּי מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּזֶה יֵשׁ בָּזֶה, וְאֵין שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם, אַךְ בְּאֶחָד דָּר בּוֹ מֶלֶךְ, וּבְהַשֵּׁנִי דָּר עָבֶד, וּכְעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּמִדְבַּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יד, סִימָן יט): כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם לוֹמַר, אִלּוּ הָיָה לָנוּ נָבִיא כְּמשֶׁה, הָיִינוּ עוֹבְדִים לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵיזֶה נָבִיא הָיָה לָהֶם כְּמשֶׁה? זֶה בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר; נִמְצָא, שֶׁמִּבַּחוּץ הָיוּ נִרְאִין אוֹתוֹ דָּבָר, משֶׁה הָיָה נָבִיא לְיִשְׂרָאֵל, וּבִלְעָם הָיָה נָבִיא לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן נז): כְּשֶׁיֵּשׁ צַדִּיק גָּדוֹל שֶׁמְּגַלֶּה נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת, זֶה לְעֻמַּת זֶה יֵשׁ גַּם מֵהַסִּטְרָא אָחֳרָא אֶחָד שֶׁנִּתְגַּדֵּל וְנִתְפָּרְסֵם, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה בְּעֵת קַבָּלַת הַתּוֹרָה, כְּשֶׁנָּתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הַתּוֹרָה לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי משֶׁה רַבֵּנוּ, אֲזַי כָּל הָאֻמּוֹת רָצוּ אֶל בִּלְעָם לִשְׁמֹעַ מִפִּיו תּוֹרָה, וּבְוַדַּאי וְזֶה דָּבָר בָּרוּר, אֲשֶׁר בֶּאֱמֶת הוּא חִלּוּק גָּדוֹל בֵּין הַפָּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ לְפָלָטִין שֶׁל עֶבֶד, כִּי הַמֶּלֶךְ אוֹחֵז בֶּאֱמֶת וּמֵאִיר לוֹ הָאוֹר וּמַחֲזִיק בְּטָהֳרָה, וּלְהֶפֶךְ הָעֶבֶד אוֹחֵז בְּשֶׁקֶר וְחשָׁךְ לוֹ וּמַחֲזִיק בְּטֻמְאָה, רַק אַף־עַל־פִּי־כֵן אֶפְשָׁר לִטְעוֹת בֵּינֵיהֶם מִפְּנֵי הַבְּחִירָה וְהַנְּסָיוֹן, כִּי כָּךְ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁשְּׁנֵיהֶם יִהְיוּ שָׁוִין, וְלֹא יֵרָאוּ שׁוּם הֶפְרֵשׁ בֵּינֵיהֶם, הַיְנוּ בֵּין הַפָּלָטִין שֶׁל מֶלֶךְ וּבֵין הַפָּלָטִין שֶׁל עֶבֶד, בֵּין הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הַדָּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבֵין הַמְפֻרְסָם שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ. כִּי יֵשׁ קֶשֶׁר שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם בַּיִת וּפָלָטִין, כִּי מִתְקַשְּׁרִין אֶחָד בְּאֶחָד וְאֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם יְסוֹד, וְאַחַר־כָּךְ נַעֲשֶׂה אוֹהֶל, עַד שֶׁנִּבְנֶה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר, וְזֶה הַמָּדוֹר הוּא מָדוֹר לָאֱמֶת, וּכְשֶׁצְּרִיכִין לְבַקֵּשׁ אֱמֶת, מוֹצְאִין שָׁם בְּאוֹתוֹ הַמָּדוֹר, הַיְנוּ בְּתוֹךְ הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַנְּפָשׁוֹת הַנַּ״ל, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשֶׂה מָדוֹר לְהָאֱמֶת כַּנַּ״ל; כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק שֶׁהוּא צַדִּיק אֱמִתִּי, הַדָּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בָּטֵל וּמְבֻטָּל אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנִּכְלָל כָּל כֻּלּוֹ בְּעֶצֶם עַצְמִיּוּת אֱלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵרֹב הִתְכַּלְלוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, נִמְשָׁכוֹת אֵלָיו נְשָׁמוֹת, וְהוּא נִקְרָא רַעְיָא מְהֵימְנָא, שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל הַרְבֵּה נְשָׁמוֹת, כַּמּוּבָא בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן רפב), שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר רוֹעֶה שֶׁהוּא בְּחִינַת משֶׁה, וְהוּא בּוֹנֶה מִשְׁכָּן, וְכָל אֶחָד כְּפִי הַמִּשְׁכָּן שֶׁבּוֹנֶה וְעוֹשֶׂה, כֵּן יֵשׁ לוֹ תִּינוֹקוֹת, הַיְנוּ נְשָׁמוֹת שֶׁהֵם מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ, וּכְפִי רִבּוּי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְהוּא מוֹשֵׁל עֲלֵיהֶן, כֵּן מִתְקַשְּׁרִים אֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם יְסוֹד, וְאַחַר־כָּךְ אוֹהֶל, עַד שֶׁנִּבְנֶה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר, שֶׁזֶּה מָדוֹר לְהָאֱמֶת; כִּי יֵשׁ צַדִּיק שֶׁבְּאִתְגַּלְיָא אֵין לוֹ

מֻמְשָׁלָה כְּלָל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן נו), עִם כָּל זֶה בְּאִתְכַּסְיָא וּבְהֶעְלֵם גָּדוֹל הוּא מוֹשֵׁל עַל הָרַבֵּה נְשָׁמוֹת, כִּי נִשְׁמָתָם הִיא תַּחְתָּיו, וְנִכְנָעִים תַּחְתָּיו, וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁבְּאִתְגַּלְיָא אֵין לוֹ שׁוּם מֶמְשָׁלָה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן בְּאִתְכַּסְיָא וּבְהֶעְלֵם גָּדוֹל הוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל הַדּוֹר, וַאֲפִלּוּ עַל כָּל צַדִּיקֵי הַדּוֹר, כִּי כָּל נִשְׁמוֹתֵיהֶם הֵם כֻּלָּם תַּחַת מֶמְשַׁלְתּוֹ וּמַלְכוּתוֹ, וְכֻלָּם נִכְנָעִים וּכְפוּפִים אֵלָיו, רַק שֶׁהוּא בְּהֶעְלֵם גָּדוֹל. נִמְצָא, שֶׁמִּכָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּתְאַחֲדִים יַחַד אֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁמִּזֶּה נִבְנָה מָדוֹר הָאֱמֶת. וְעַל־כֵּן צוֹתָה הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת כג, ב): ״אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת״; כִּי מֵאַחַר שֶׁרַבִּים נִתְקַשְּׁרוּ כְּאֶחָד, בְּוַדַּאי שָׁם הָאֱמֶת בַּנַּ״ל; כִּי כֻּלָּם נִכְלָלִים בְּשָׁרְשָׁם, שֶׁזֶּה הַמֶּלֶךְ ׳מָאן מַלְכֵי רַבָּנָן׳, שֶׁהוּא רֹאשׁ כָּל הַצַּדִּיקִים, שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָרֹאשׁ בַּיִת, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מְאֹד הוּא הָרֹאשׁ בַּיִת, וּבֵיתוֹ הוּא פָּלָטִין שֶׁל אֱמֶת. וְזֶה בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית מו, כז): ״כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה״, הַיְנוּ שֶׁמֵּהַנְּפָשׁוֹת נַעֲשָׂה בֵּית יַעֲקֹב, הַיְנוּ בֵּית מָדוֹר לָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ז, כ): ״תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב״, הַיְנוּ מִיַּעֲקֹב יָצְאוּ שִׁבְעִים נֶפֶשׁ, כִּי נִכְלְלוּ כֻּלָּם בּוֹ, וְלָכֵן קָרָאן נֶפֶשׁ — בִּלְשׁוֹן יָחִיד, כְּמוֹ־כֵן הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּפָלָטִין שֶׁל אֱמֶת, שֶׁנַּעֲשָׂה עַל־יְדֵי שֶׁהִתְקַשְּׁרוּ יַחַד הַנְּשָׁמוֹת אֶחָד בְּאֶחָד, עַד שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶם בַּיִת וּפָלָטִין, שֶׁשָּׁם הָאֱמֶת. אֲבָל דַּע, שֶׁזֶּה לְעֻמַּת זֶה, יֵשׁ פָּלָטִין שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים כָּל הַשְּׁקָרִים בָּעוֹלָם, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִים כָּל הַמְפֻרְסָמִים שֶׁל שֶׁקֶר, כִּי כְּמוֹ שֶׁבְּקְדֻשָּׁה מִתְאַחֲדִין הַנְּשָׁמוֹת יַחַד, כְּמוֹ־כֵן בְּטֻמְאָה וּבְשֶׁקֶר, שֶׁיֵּשׁ כְּנֶגֶד זֶה קֶשֶׁר שֶׁל רְשָׁעִים, שֶׁמִּתְקַשְּׁרִין יַחַד הַרְבֵּה נְפָשׁוֹת שֶׁל רְשָׁעִים, וְנַעֲשָׂה מֵהֶם בַּיִת וּמָדוֹר לַשֶּׁקֶר; כִּי מִתְלַקְּטִין כָּל מִינֵי רְשָׁעִים יַחַד אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, עַד שֶׁמֵּהֶם וּבָהֶם נִבְנָה בַּיִת וּמָדוֹר לְהַשֶּׁקֶר, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאִים כָּל הַשְּׁקָרִים בָּעוֹלָם. וְעַל זֶה הִזְהִיר הַנָּבִיא (יְשַׁעְיָה ח, יב): ״לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר״; כִּי קֶשֶׁר רְשָׁעִים אֵינוֹ מִן הַמִּנִּין, וְעַל זֶה כְּתִיב (שְׁמוֹת כג, ב): ״לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעֹת״; כִּי אִם לֹא נִתְגַּלָּה מֵהֶם אֲמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶלָּא אַדְרַבָּה מִשָּׁם יוֹצֵאת כָּל הַכְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, זֶה קֶשֶׁר שֶׁל רְשָׁעִים, בַּיִת וּמָדוֹר לְהַשֶּׁקֶר. וְהִנֵּה, בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ״ל אֶפְשָׁר לְטָעוֹת, הַיְנוּ בֵּין הָאֱמֶת וְהַשֶּׁקֶר, כִּי הַשֶּׁקֶר מְדַמֶּה עַצְמוֹ לְהָאֱמֶת, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּיר בֵּינֵיהֶם כְּלָל, כִּי הֵם נִרְאִים אֶחָד לְאֶחָד, בְּלִי שׁוּם שִׁנּוּי, כִּי מִצַּד הַחִיצוֹנִיּוּת לֹא רוֹאִים שׁוּם דָּבָר, אַדְרַבָּה יְכוֹלִים לִטְעוֹת מְאֹד, וּלְהַחֲלִיף בֵּין

הָאֱמֶת לְהַשֶּׁקֶר, בֵּין הָאוֹר לְהַחשֶׁךְ, בֵּין טֻמְאָה לְטָהֳרָה, כִּי גַּם שָׁם יֵשׁ קֶשֶׁר מִנְּפָשׁוֹת רַבִּים, וְאִפְשָׁר לָאָדָם לִטְעוֹת, כִּי הֵם נִרְאִים שְׁנֵיהֶם אֶחָד, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הָאֱמֶת וּלְהֵיכָן יְקָרֵב עַצְמוֹ, שֶׁזֶּה עִקַּר הַגְּלוּת הָאָרֹךְ וְהַמַּר, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְכִילְתָּא בֹּא): מַגִּיד שֶׁהָיָה פַּרְעֹה מְחַזֵּר וְשׁוֹאֵל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם: הֵיכָן מֹשֶׁה שָׁרוּי, הֵיכָן אַהֲרֹן שָׁרוּי; כִּי מֵאַחַר שֶׁהַכֹּל נִדְמֶה כְּאֶחָד, אֲזַי בְּנֵי־אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים אֵיפֹה הִיא הָאֱמֶת, וּכְמַאֲמָרָם זַ״ל (סַנְהֶדְרִין צז.) עַל הַפָּסוּק (יְשַׁעְיָה נט, טו): ״וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת״, מַאי ׳וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת׳, אָמְרֵי דְּבֵי רַב: מְלַמֵּד שֶׁנַּעֲשֵׂית עֲדָרִים עֲדָרִים וְהוֹלֶכֶת לָהּ, וְכָל אֶחָד אוֹמֵר, שֶׁאֶצְלוֹ הָאֱמֶת, עַד שֶׁלֹּא יוֹדְעִים אֵיפֹה הָאֱמֶת וְאֵיפֹה הַשֶּׁקֶר, אֵיפֹה הַטֻּמְאָה וְאֵיפֹה הַטָּהֳרָה, אֵיפֹה הָאוֹר וְאֵיפֹה הַחשֶׁךְ. וְדַע, שֶׁעַל־יְדֵי מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים זוֹכֶה לְהָבִין בֵּין שְׁנֵי הַבָּתִּים הַנַּ״ל, בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, בֵּין מֶלֶךְ לְעֶבֶד, כִּי הַשֶּׁקֶר הוּא בְּחִינַת עֶבֶד, בְּחִינַת אָרוּר, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ט, כה): ״אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים״ וְכוּ׳; הַיְנוּ מֵהֵיכָן יְכוֹלִים לְהַבְחִין בֵּין אֱמֶת לְשֶׁקֶר, בֵּין מֶלֶךְ לְעֶבֶד? מִי שֶׁמְּקַיֵּם מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים, שֶׁעוֹסֵק לְקָרֵב רְחוֹקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹצִיא שְׁבוּיִים, שֶׁהֵם אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁבּוּ בְּרֶשֶׁת יִצְרָם הָרָע, זֶהוּ פָּלָטִין שֶׁל אֱמֶת, וּלְהֵפֶךְ מִי שֶׁמִּתְנַגֵּד לְקָרֵב רְחוֹקִים, וְאֵינוֹ עוֹסֵק בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים לְהוֹצִיא נְשָׁמוֹת שֶׁנִּשְׁבּוּ בְּרֶשֶׁת יִצְרָם הָרָע, זֶה פָּלָטִין שֶׁל שֶׁקֶר. וּכְלָל זֶה יֵשׁ בְּיָדֵינוּ, שֶׁמִּי שֶׁמִּתְנַגֵּד עַל עִנְיַן קֵרוּב רְחוֹקִים אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, זֶה סִימָן שֶׁהוּא בִּכְלַל ״אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים״, כִּי יְסוֹד הַיְסוֹדוֹת בַּיַּהֲדוּת זֶה לְקָרֵב רְחוֹקִים, וְזוֹ עֲבוֹדַת כָּל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכָל הַחֲכָמִים חַכְמֵי הַתּוֹרָה הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁמּוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְהַחְדִּיר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ בִּנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְקָרֵב אֶת הַתּוֹעִים, וּלְהוֹצִיא אוֹתָם מִשִּׁבְיָם שֶׁנִּשְׁבּוּ בְּרֶשֶׁת יִצְרָם הָרָע. וּמוּבָא בְּדִבְרֵי מוֹהַרַנַ״תְ זַ״ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, בִּרְכוֹת הָרְאִיָּה וּבִרְכוֹת פְּרָטִיּוֹת, הֲלָכָה ה׳, אוֹת טז), שֶׁכָּל אֵלּוּ הַמִּתְנַגְּדִים לְקָרֵב רְחוֹקִים, וּבִפְרָט בְּנֵי הַנְּעוּרִים, הִשְׁתַּלְשְׁלוּתָם הוּא מֵהַמַּלְאָכִים שֶׁקִּטְרְגוּ עַל בְּרִיאַת הָאָדָם. וּבְיוֹתֵר הַסָּמ״ךְ־מ״ם, שֶׁהוּא קִטְרֵג יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שֶׁלֹּא לִבְרֹא אֶת הָאָדָם. וְלָכֵן כָּל אֵלּוּ הַמּוֹנְעִים לְקָרֵב רְחוֹקִים, וְאֵינָם עוֹסְקִים בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים לְהוֹצִיא מֵהַשֶּׁבִי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁבּוּ בִּידֵי יִצְרָם, הֵם שְׁלוּחֵי הַסָּמ״ךְ־מ״ם הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל, וְזֶה הַפָּלָטִין שֶׁל שֶׁקֶר, שֶׁרָאוּי לְהִתְרַחֵק מִשָּׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מִי שֶׁעוֹסֵק בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים לְקָרֵב רְחוֹקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמוֹצִיא אֶת אֵלּוּ שֶׁנִּשְׁבּוּ בִּידֵי יִצְרָם, שָׁם הוּא פָּלָטִין שֶׁל אֱמֶת, וְרָאוּי לֵישֵׁב שָׁם.

וְדַע שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי שִׂכְלִיּוֹת, וְהֵם בְּחִינַת אָחוֹר וָקֶדֶם, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שֵׂכֶל שֶׁמַּגִּיעַ לָאָדָם לְפִי הַזְּמַן, וְכָל מַה שֶּׁנִּזְקָן וּבָא בַּיָּמִים יוֹתֵר, הוּא יוֹדֵעַ יוֹתֵר, בִּבְחִינַת יָמִים יְדַבֵּרוּ (אִיּוֹב לב, ז), וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת אָחוֹר, שֶׁבָּא בְּאַחוֹר הַזְּמַן, כִּי לְזֶה הַשֵּׂכֶל צָרִיךְ זְמַן. אֲבָל יֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁבָּא לָאָדָם בְּשֶׁפַע גָּדוֹל בִּמְהִירוּת גָּדוֹל, בְּפָחוֹת מֵרֶגַע, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם זְמַן לְזֶה הַשֵּׂכֶל, וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת פָּנִים, וְהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת אֱמֶת, בִּבְחִינַת מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה (תְּהִלִּים כד, ו):

נַחֲרֵי אֶפְרְסְמוֹן

וְדַע, שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵי שִׂכְלִיּוֹת, וְהֵם בְּחִינַת אָחוֹר וָקֶדֶם, הַיְנוּ שֶׁיֵּשׁ שֵׂכֶל שֶׁמַּגִּיעַ לָאָדָם לְפִי הַזְּמַן, וְכָל מַה שֶּׁנִּזְקָן וּבָא בַּיָּמִים יוֹתֵר, הוּא יוֹדֵעַ יוֹתֵר, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב לב, ז): "יָמִים יְדַבֵּרוּ"; וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת אָחוֹר, שֶׁבָּא בְּאַחוֹר הַזְּמַן, כִּי לְזֶה הַשֵּׂכֶל צָרִיךְ זְמַן, אֲבָל יֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁבָּא לָאָדָם בְּשֶׁפַע גָּדוֹל וּבִמְהִירוּת גָּדוֹל, בְּפָחוֹת מֵרֶגַע, כִּי הוּא לְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, וְאֵין צָרִיךְ שׁוּם זְמַן לְזֶה הַשֵּׂכֶל, וְזֶה הַשֵּׂכֶל הוּא בְּחִינַת פָּנִים, וְהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת אֱמֶת, בִּבְחִינַת (תְּהִלִּים כד, ו): "מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה". (לְקֻטַע זֶה יֵשׁ שַׁיָּכוּת אֶל הַמַּאֲמָר בְּלִקּוּטֵי־מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כ"א): יֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁהוּא בְּחִינַת אָחוֹר, שֶׁלּוֹקֵחַ לָאָדָם הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁמַּשִּׂיגוֹ, בִּבְחִינַת (אִיּוֹב לב, ז): "יָמִים יְדַבֵּרוּ", כִּי לוֹקֵחַ זְמַן עַד שֶׁהוּא מַשִּׂיגוֹ, אֲבָל יֵשׁ שֵׂכֶל שֶׁבָּא לָאָדָם בְּשֶׁפַע גָּדוֹל וּבִמְהִירוּת, וְזֶה בָּא מִלְּמַעְלָה מֵהַזְּמַן, שֶׁהַשֵּׂכֶל הַזֶּה נִקְרָא בְּחִינַת פָּנִים, שֶׁזֶּה בְּחִינַת (תְּהִלִּים כד, ו): "מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה"; כִּי אָדָם צָרִיךְ לְזַכֵּךְ אֶת עַצְמוֹ וּבִפְרָט אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת שֶׁלּוֹ: הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֶם, וְהַפֶּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה מֹחוֹ מְזֻדָּךְ, וְזוֹכֶה לְשֶׁפַע אֱלֹקִי שֶׁבָּא עָלָיו בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה, שֶׁזּוֹכֶה לְהַשִּׂיג אֱמִתַּת מְצִיאוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד. וּלְהֶפֶךְ מִי שֶׁעֲדַיִן לֹא זִכֵּךְ אֶת הַשִּׁבְעָה גְּרוֹת שֶׁלּוֹ: הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֶם, וְהַפֶּה, לוֹקֵחַ לוֹ הַרְבֵּה זְמַן, עַד שֶׁהוּא מַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְלָכֵן רוֹאִים הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל בֵּין בְּנֵי אָדָם, שֶׁלְּאֶחָד לוֹקֵחַ הַרְבֵּה זְמַן עַד שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, מֵחֲמַת שֶׁעֲדַיִן לֹא תִּקֵּן אֶת מַעֲשָׂיו, עוֹלִים עַל לִבּוֹ קֻשְׁיוֹת וּסְפֵקוֹת וּבִלְבּוּלִים בֶּאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְרָחוֹק הוּא עֲדַיִן מִלְּהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת, וְיֵשׁ אָדָם שֶׁנִּשְׁפָּע עָלָיו שֶׁפַע אֱלֹקִי,

אַחַר שַׁבָּת פָּרָשַׁת וַיְחִי אָמַר: בְּ״שָׁלֹשׁ־סְעֻדּוֹת״ זֶה נוֹדַע לִי סִגְלָה לְפָאקִין (אַבַּעבּוּעוֹת), לִקַּח קְרֶייד (נֶתֶר), וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּמוֹ מִשְׁקַל הַקְּרֶייד יִקַּח זֵייף (בּוּרִית - סַבּוֹן) וְיַעֲשֶׂה מִשְׁנֵיהֶם מֶרְחָץ לְרָחְצָן הַתִּינוֹק, (שֶׁקּוֹרִין בָּאד), וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תֵּכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁמַּתְחִיל הַתִּינוֹק לְהִתְחַמֵּם וְלִבְעֹר עַל זֶה, וְיוֹעִיל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אִם אֵין הַגְּזֵרָה חֲזָקָה, אֲבָל אִם הַגְּזֵרָה חֲזָקָה חַס וְשָׁלוֹם לֹא יוֹעִיל.

וְאָמַר כִּי חֲלִי הַפָּאקִין נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הָעֵגֶל, וּבְעִנְיַן הַזֶּה קָשֶׁה: הֲלֹא גַּם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ חֲלִי זֶה. אַךְ אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ח׳, א׳), שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הָיוּ רְאוּיִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם חֲלִי (מֵאַחַר שֶׁנִּתַּן לְחֶלְקָם הָעוֹלָם הַזֶּה), אַךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מוֹנִין וּמִתְגָּרִין

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

שֶׁמֵּאִיר בּוֹ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוּי רַב וְנִפְלָא מְאֹד, וּבְכָל רֶגַע נִתְחַדְּשִׁים אֲצִלּוֹ יְחוּדִים חֲדָשִׁים, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר גָּדוֹל מְאֹד מֵהָאֲרַת הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁכְּמַעַט נִתְבַּטֵּל בַּמְּצִיאוּת, כָּל זֶה בָּא לוֹ מֵחֲמַת שֶׁזָּכָה לְזַכֵּךְ אֶת הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֹטֶם, וְהַפֶּה, שֶׁהֵם נֶגֶד הָאַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת: אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, שֶׁהֵם הָאַרְבָּעָה שֵׁמוֹת: ע״ב, ס״ג, מ״ה, ב״ן, שֶׁמְּאִירִים עָלָיו תָּמִיד הַשֵּׁמוֹת הָאֵלּוּ, וְהוּא בָּטֵל וּמְבֻטָּל תָּמִיד אֶל הָאֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא, אַשְׁרֵי מִי שֶׁמְּקַדֵּשׁ אֶת הַשִּׁבְעָה נֵרוֹת שֶׁלּוֹ.

אַחַר שַׁבָּת פָּרָשַׁת וַיְחִי אָמַר: בְּ״שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת״ זֶה נוֹדַע לִי סִגְלָה לְפָאקִין (אַבַּעבּוּעוֹת), לִקַּח קְרֶייד (נֶתֶר), וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּמוֹ מִשְׁקַל הַקְּרֶייד יִקַּח זֵייף (סַבּוֹן), וְיַעֲשֶׂה מִשְׁנֵיהֶם מֶרְחָץ לְרָחְצָן הַתִּינוֹק (שֶׁקּוֹרִין בָּאד), וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תֵּכֶף־וּמִיָּד כְּשֶׁמַּתְחִיל הַתִּינוֹק לְהִתְחַמֵּם וְלִבְעֹר עַל זֶה, וְיוֹעִיל בְּעֶזְרַת ה׳ — אִם אֵין הַגְּזֵרָה חֲזָקָה, אֲבָל אִם הַגְּזֵרָה חֲזָקָה, חַס וְשָׁלוֹם — לֹא יוֹעִיל. וְאָמַר כִּי חֲלִי הַפָּאקִין נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הָעֵגֶל. וּבְעִנְיַן הַזֶּה קָשֶׁה: הֲלֹא גַּם אֵצֶל אֻמּוֹת הָעוֹלָם יֵשׁ חֲלִי זֶה? אַךְ אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה פח, סִימָן א׳), שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם הָיוּ רְאוּיִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם חֲלִי (מֵאַחַר שֶׁנִּתַּן לְחֶלְקָם הָעוֹלָם הַזֶּה), אַךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ מוֹנִין וּמִתְגָּרִין בְּיִשְׂרָאֵל, נִתַּן לָהֶם כָּל הֶחָלָאִים שֶׁיֵּשׁ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשׁ״י עַל פָּסוּק (תְּהִלִּים לט, ט): ״חָרַשְׁתִּי נָבָל אַל

בִּישְׂרָאֵל, נִתַּן לָהֶם כָּל הֶחָלָאִים שֶׁיֵּשׁ לְיִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל פָּסוּק: חֶרְפַּת נָבָל אַל תְּשִׂימֵנִי (תְּהִלִּים לט, ט), הָבֵא גַּם עָלָיו נְגָעִים וּמַכְאוֹבוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹמַר לִי אַתֶּם לוֹקִים וְאָנוּ אֵין אָנוּ לוֹקִים, וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת גָּרְמָה לְהָבִיא יִסּוּרֵי חֲלָאִים עַל הָאֻמּוֹת. וְגַם לְכְאוֹרָה קָשֶׁה: הֲלֹא גַּם קֹדֶם חֵטְא הָעֵגֶל בְּוַדַּאי הָיָה חֹלִי זֶה, אַךְ קֹדֶם לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה, רַק שֶׁהָיוּ הַפָּאקִין מֵחַמַּת הַדָּמִים שֶׁהַתִּינוֹק יוֹנֵק בְּמֵעֵי אִמּוֹ, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים, אֲבָל לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה, שֶׁיִּהְיֶה מְסֻכָּן לָמוּת חַס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ עַכְשָׁו, וְזֶה נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הַנַּ"ל.

גַּם נִרְמַז קְצָת בְּיִרְמְיָה (ב, כב), נִזְכָּרִים כֻּלָּם בְּפָסוּק אֶחָד: כִּי אִם תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי לָךְ בּוֹרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי. פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י עַל עֲוֹן הָעֵגֶל. נֶתֶר פֵּרוּשׁ בְּלַעַז קְרֵייד; בּוֹרִית זֵייף. (נִמְצָא שֶׁמִּרְמָז כָּאן סוֹד הַסְּגֻלָּה הַנַּ"ל לַחֹלִי הַנַּ"ל, הַבָּא מֵחֵטְא הָעֵגֶל, דְּהַיְנוּ לְכַבֵּס בְּנֶתֶר, שֶׁהוּא קְרֵייד, וּלְהַרְבּוֹת בּוֹרִית, שֶׁהוּא זֵייף) וְהָבֵן נִפְלָאוֹת:

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

תְּשִׂימֵנִי", הָבֵא גַּם עָלָיו נְגָעִים וּמַכְאוֹבוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לוֹמַר: לִי אַתֶּם לוֹקִים, וְאָנוּ אֵין אָנוּ לוֹקִים. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת גָּרְמָה לְהָבִיא יִסּוּרֵי חֲלָאִים עַל הָאֻמּוֹת. וְגַם לְכְאוֹרָה קָשֶׁה, הֲלֹא גַּם קֹדֶם חֵטְא הָעֵגֶל בְּוַדַּאי הָיָה חֹלִי זֶה? אַךְ קֹדֶם לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה, רַק שֶׁהָיוּ הַפָּאקִין מֵחַמַּת הַדָּמִים שֶׁהַתִּינוֹק יוֹנֵק בְּמֵעֵי אִמּוֹ, כַּיָּדוּעַ לְחַכְמֵי הָרוֹפְאִים, אֲבָל לֹא הָיָה חֹלִי קָשֶׁה שֶׁיִּהְיֶה מְסֻכָּן לָמוּת, חַס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹ עַכְשָׁו, וְזֶה נַעֲשָׂה מֵחֵטְא הַנַּ"ל.

גַּם נִרְמַז קְצָת בְּיִרְמְיָה (פֶּרֶק ב, כב), נִזְכָּרִים כֻּלָּם בְּפָסוּק אֶחָד: "כִּי אִם תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר, וְתַרְבִּי לָךְ בּוֹרִית, נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי"; פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י עַל עֲוֹן הָעֵגֶל, נֶתֶר פֵּרוּשׁ בְּלַעַ"ז קְרֵייד, בּוֹרִית זֵייף (נִמְצָא שֶׁמִּרְמָז כָּאן סוֹד הַסְּגֻלָּה הַנַּ"ל לַחֹלִי הַנַּ"ל, הַבָּא מֵחֵטְא הָעֵגֶל, דְּהַיְנוּ לְכַבֵּס בַּנֶּתֶר שֶׁהוּא קְרֵייד, וּלְהַרְבּוֹת בּוֹרִית שֶׁהוּא זֵייף), וְהָבֵן נִפְלָאוֹת.

מִימֵי יַלְדוּתוֹ. פַּעַם אַחַת בָּאוּ אֵלָיו עִם פִּדְיוֹן לְהִתְפַּלֵּל עַל יַלְדָּה שָׂרָה אֶסְתֵּר בַּת יְהוּדִית, וְאָמַר שֶׁתָּמוּת, וְכֵן הָיָה. וְאָמַר שֶׁיֵּדַע זֹאת מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁרָאָה אָז פָּסוּק (שְׁמוֹת ז, כא): וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ, וּבְאֵלּוּ הַתֵּבוֹת "מֵתָה וַיִּבְאַשׁ" נִתְגַּלָּה לוֹ זֹאת. מ׳ת׳ה׳ ו׳י׳ב׳א׳ש׳ רָאשֵׁי־תֵבוֹת שָׂרָה אֶסְתֵּר בַּת יְהוּדִית יַי — מֵתָה. הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ.

הַזְהִיר לַאֲנָשָׁיו שֶׁכְּשֶׁיִּקְרֶה לָהֶם מִקְרֶה בִּלְתִּי טָהוֹר חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיֵּלְכוּ תֵּכֶף וּמִיָּד לְמִקְוֶה לִטְבֹּל, כִּי עַל־יְדֵי הַמִּקְרֶה חַס וְשָׁלוֹם נַעֲשֶׂה מַה שֶּׁנַּעֲשֶׂה. עַל־כֵּן טוֹב מְאֹד, שֶׁקֹּדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְהֵעָשׂוֹת מִזֶּה אֵיזֶה דָּבָר חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ הָאָדָם וְיִטְבֹּל וְיִטַּהֵר עַצְמוֹ.

וְהִזְהִיר מְאֹד לְבַל יִתְפַּחֵד הָאָדָם מִזֶּה כְּלָל, כִּי הַפַּחַד וְהַדְאָגוֹת וְהַמָּרָה־שְׁחוֹרוֹת בְּעִנְיָן זֶה מַזִּיק מְאֹד מְאֹד, בִּפְרָט אַחַר

נַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹן

מִימֵי יַלְדוּתוֹ פַּעַם אַחַת בָּאוּ אֵלָיו עִם פִּדְיוֹן לְהִתְפַּלֵּל עַל יַלְדָּה, "שָׂרָה אֶסְתֵּר בַּת יְהוּדִית", וְאָמַר שֶׁתָּמוּת, וְכֵן הָיָה. וְאָמַר, שֶׁיֵּדַע זֹאת מֵהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁרָאָה אָז פָּסוּק (שְׁמוֹת ז, כא): "וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ", וּבְאֵלּוּ הַתֵּבוֹת "מֵתָה" "וַיִּבְאַשׁ", נִתְגַּלָּה לוֹ זֹאת, מ׳ת׳ה׳ ו׳י׳ב׳א׳ש׳ רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שָׂרָה אֶסְתֵּר בַּ׳ת יְ׳הוּדִית יַ׳י — מֵתָ״ה, ה׳ יִשְׁמְרֵנוּ.

הַזְהִיר לַאֲנָשָׁיו, שֶׁכְּשֶׁיִּקְרֶה לָהֶם מִקְרֶה בִּלְתִּי טָהוֹר, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיֵּלְכוּ תֵּכֶף־וּמִיָּד לַמִּקְוֶה לִטְבֹּל, כִּי עַל־יְדֵי הַמִּקְרֶה, חַס וְשָׁלוֹם, נַעֲשָׂה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה, עַל־כֵּן טוֹב מְאֹד שֶׁקֹּדֶם שֶׁמַּתְחִיל לְהֵעָשׂוֹת מִזֶּה אֵיזֶה דָּבָר, חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁיַּקְדִּים עַצְמוֹ הָאָדָם, וְיִטְבֹּל וְיִטַּהֵר עַצְמוֹ. וְהִזְהִיר מְאֹד, לְבַל יִתְפַּחֵד הָאָדָם מִזֶּה כְּלָל, כִּי הַפַּחַד וְהַדְאָגוֹת וְהַמָּרָה שְׁחוֹרוֹת בְּעִנְיָן זֶה מַזִּיק מְאֹד מְאֹד, בִּפְרָט אַחַר שֶׁגִּלָּה אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים, הַמְסֻגָּלִים לְתִקּוּן חֵטְא זֶה,

שְׁגִגָּה אֵלּוּ הֲעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַמְסֻגָּלִים לְתִקּוּן חֵטְא זֶה, וְהֵם: ט״ז, ל״ב, מ״א, מ״ב, נ״ט, ע״ז, צ׳, ק״ה, קל״ז, ק״ן, כַּמְבאָר בַּסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים כְּבָר. אָז אָמַר, שֶׁמִּי שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת, לוֹמַר אֵלּוּ הֲעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַנַּ״ל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיִּקְרֶה לוֹ חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי בְּוַדַּאי יִתָּקֵן חֶטְאוֹ, וְשׁוּב אַל יִדְאַג כְּלָל. גַּם הָיָה מִתְלוֹצֵץ מֵאֵלּוּ הַחֲסִידִים וְהַיְרֵאִים, שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לָהֶם אֵיזֶה הִרְהוּר, אֲזַי הֵם מִתְפַּחֲדִים שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה, וּמֵחֲמַת זֶה הֵם רְגִילִים בְּהֶתֵּר, מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה. וְהוּא, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הָיָה מִתְלוֹצֵץ מִזֶּה. וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִבְלִי לְהִתְפַּחֵד וּלְהִתְיָרֵא כְּלָל מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל בְּעִנְיָן זֶה, רַק יִהְיֶה כְּגִבּוֹר חַיִל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד תַּאֲוָתוֹ וְיַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי, וְאַל יִתְפַּחֵד כְּלָל. וַה׳, הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמּוֹ, מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ חָפֵץ.

וְרָמַז בִּדְבָרָיו, שֶׁזֶּה בְּחִינַת פְּגַם שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּבַת־שֶׁבַע וְכוּ׳, וְלֹא בֵּאֵר הַדָּבָר הֵיטֵב. וּמְאֹד מְאֹד צְרִיכִין

נַחֲרֵי אַפְרְסְמוֹן

וְהֵם: ט״ז, ל״ב, מ״א, מ״ב, נ״ט, ע״ז, צ׳, ק״ה, קל״ז, ק״ן, כַּמְבאָר בַּסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים כְּבָר, אָז אָמַר, שֶׁמִּי שֶׁיִּזְכֶּה לְקַיֵּם זֹאת, לוֹמַר אֵלּוּ הֲעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַנַּ״ל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיִּקְרֶה לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי בְּוַדַּאי יִתָּקֵן חֶטְאוֹ, וְשׁוּב אַל יִדְאַג כְּלָל. גַּם הָיָה מִתְלוֹצֵץ מֵאֵלּוּ הַחֲסִידִים וְהַיְרֵאִים, שֶׁכְּשֶׁמַּגִּיעַ לָהֶם אֵיזֶה הִרְהוּר, אֲזַי הֵם מִתְפַּחֲדִים שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה, וּמֵחֲמַת זֶה הֵם רְגִילִים בְּהֶתֵּר, מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מִקְרֶה, וְהוּא זַ״ל הָיָה מִתְלוֹצֵץ מִזֶּה, וְעִקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיָה, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לִבְלִי לְהִתְפַּחֵד וּלְהִתְיָרֵא כְּלָל מִדְּבָרִים כָּאֵלּוּ, וְלִבְלִי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל בְּעִנְיָן זֶה, רַק יִהְיֶה כְּגִבּוֹר חַיִל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד תַּאֲוָתוֹ, וְיַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה לְגַמְרֵי, וְאַל יִתְפַּחֵד כְּלָל, וַה׳ הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה עִמּוֹ מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ חָפֵץ.

וְרָמַז בִּדְבָרָיו, שֶׁזֶּה בְּחִינַת פְּגַם שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, בְּבַת־שֶׁבַע וְכוּ׳, וְלֹא בֵּאֵר הַדָּבָר הֵיטֵב. וּמְאֹד מְאֹד צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל

לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְאַל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, אַף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה. וְאִם יִהְיֶה חָזָק בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא יִתְפַּחֵד כְּלָל, וְלֹא יַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל (שֶׁקּוֹרִין אִיבֶּער טַראכְטִין), וְיֵלֵךְ בְּתֻמּוֹ בְּשִׂמְחָה, יִזְכֶּה לַסּוֹף לַעֲבֹר עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם. וּדְבָרִים כָּאֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, וְעָרוּם יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ.

עוֹד מַה שֶּׁסִּפֵּר בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה וְנִשְׁכַּח, מִבֶּן־מֶלֶךְ שֶׁנִּתְרַחֵק מֵאֲבִיו וְכוּ', וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד מְאֹד וְכוּ' וְכוּ', וְהִגִּיעַ לוֹ כְּתָב מֵאֲבִיו, וְהָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עֲדַיִן מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיּוֹשִׁיט לוֹ יָד, וְאִם הָיָה מוֹשִׁיט לוֹ יָד, הָיָה מְחַבְּקָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ. אַחַר־כָּךְ יֹשֵׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא זֶה הַכְּתָב הוּא כְּתַב־יַד־הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ, וְאִם־כֵּן הוּא יַד־הַמֶּלֶךְ וְכוּ' וְכוּ'. (כָּל זֶה לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי, כִּי נִשְׁכַּח, כִּי לֹא נִכְתַּב בִּזְמַנּוֹ):

תַּם וְנִשְׁלַם, שֶׁבַח לָאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם.

בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה:

נַחֲרֵי אַפַּרְסְמוֹן

יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ כְּלָל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם, אַף אִם יַעֲבֹר עָלָיו מַה, וְאִם יִהְיֶה חָזָק בְּדַעְתּוֹ וְלֹא יִתְפַּחֵד כְּלָל, וְלֹא יַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת כְּלָל (שֶׁקּוֹרִין אִיבֶּער טַראכְטִין), וְיֵלֵךְ בְּתֻמּוֹ בְּשִׂמְחָה, יִזְכֶּה לַסּוֹף לַעֲבֹר עַל הַכֹּל בְּשָׁלוֹם. וּדְבָרִים כָּאֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב, וְעָרוּם יָבִין לַאֲשׁוּרוֹ.

עוֹד מַה שֶּׁסִּפֵּר בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה וְנִשְׁכַּח, מִבֶּן מֶלֶךְ שֶׁנִּתְרַחֵק מֵאֲבִיו וְכוּ', וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד מְאֹד וְכוּ' וְכוּ', וְהִגִּיעַ לוֹ כְּתָב מֵאֲבִיו, וְהָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עֲדַיִן מְאֹד, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עַל־כָּל־פָּנִים שֶׁיּוֹשִׁיט לוֹ יָד, וְאִם הָיָה מוֹשִׁיט לוֹ יָד, הָיָה מְחַבְּקָהּ וּמְנַשְּׁקָהּ. אַחַר־כָּךְ יֹשֵׁב עַצְמוֹ: הֲלֹא זֶה הַכְּתָב הוּא כְּתַב יַד הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ, וְאִם־כֵּן הוּא יַד הַמֶּלֶךְ וְכוּ' וְכוּ' (כָּל זֶה לֹא נִכְתַּב כָּרָאוּי, כִּי נִשְׁכַּח, כִּי לֹא נִכְתַּב בִּזְמַנּוֹ).

תַּם וְנִשְׁלַם, שֶׁבַח לָאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם:
בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה:

סוֹד ה׳ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם
זֶה שְׁמוֹ נָאֶה לוֹ

תִּקּוּן הַכְּלָלִי

תִּקּוּן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד לִכְלָלִיּוּת הַחֲטָאִים
וְהוּא פְּגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לִצְלָן

*

וּמְסֻגָּל מְאֹד גַּם לְפַרְנָסָה וּלְהַצְלָחָה
בְּכָל הָעִנְיָנִים בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת
אַשְׁרֵי מִי שֶׁיֹּאמְרֵם בְּכָל יוֹם

*

יִסְּדוּ, תִּקְּנוּ, גִּלּוּ וְצִוָּה לְפַרְסְמוֹ לְכָל יִשְׂרָאֵל.
רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן
בּוּצִינָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

*

הוּבָא לְדְפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב

עִיה״ק יְרוּשָׁלַיִם תּוּבַב״א

תִּקּוּן הַכְּלָלִי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הֲרֵינִי מְקַשֵּׁר עַצְמִי בַּאֲמִירַת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים אֵלּוּ לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עָפָר, קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה, וּבִפְרָט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה, רַבֵּנוּ נַחְמָן בֶּן פֵּיגָא, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, שֶׁגִּלָּה תִּקּוּן זֶה.

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בְּזִמְרוֹת נָרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הֲרֵינִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאִי לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ עַל־יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנֶעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טז א מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־חָסִיתִי בָךְ:
ב אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ:
ג לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־חֶפְצִי־בָם:
ד יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל־אַסִּיךְ נְסָכֵיהֶם מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם עַל־שְׂפָתָי:
ה יְהוָה מְנָת־חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי:
ו חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִמִים אַף־נַחֲלָת שָׁפְרָה עָלָי:
ז אֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי:
ח שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל־אֶמּוֹט:
ט לָכֵן | שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח:
י כִּי | לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת:
יא תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נְעִמוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח:

לב א לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה:
ב אַשְׁרֵי־אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין
בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: ג כִּי־הֶחֱרַשְׁתִּי בָלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי
כָּל־הַיּוֹם: ד כִּי | יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ
לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה: ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי
לֹא־כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה
נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה: ו עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל
כָּל־חָסִיד | אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים
אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ: ז אַתָּה | סֵתֶר לִי *) מִצַּר תִּצְּרֵנִי
רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: ח אַשְׂכִּילְךָ | וְאוֹרְךָ
בְּדֶרֶךְ־זוּ תֵּלֵךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: ט אַל־תִּהְיוּ |
כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג־וָרֶסֶן עֶדְיוֹ לִבְלוֹם
בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ: י רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: יא שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ
צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

מא א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־
דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה: ג יְהוָה | יִשְׁמְרֵהוּ
וִיחַיֵּהוּ וְאָשֻׁר בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו:
ד יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ
בְחָלְיוֹ: ה אֲנִי־אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי
כִּי־חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבַי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת
וְאָבַד שְׁמוֹ: ז וְאִם־בָּא לִרְאוֹת | שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ

*) אחר אתה סתר לי — צריך להפסיק מעט (עיין בלקו״מ ח״א סי׳ ריג)

יִקָּבֵץ־אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר׃ ח יַחַד עָלַי יִתְלַחָשׁוּ
כָּל־שֹׂנְאָי עָלַי | יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃ ט דְּבַר־בְּלִיַּעַל
יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לָקוּם׃ י גַּם־אִישׁ
שְׁלוֹמִי | אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי
עָקֵב׃ יא וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם׃
יב בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי
עָלָי׃ יג וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ
לְעוֹלָם׃ יד בָּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם
וְעַד־הָעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן׃

מב א לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח׃ ב כְּאַיָּל תַּעֲרֹג
עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים׃
ג צָמְאָה נַפְשִׁי | לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא
וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים׃ ד הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם
וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃ ה אֵלֶּה
אֶזְכְּרָה | וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי | נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר | בַּסָּךְ
אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן
חוֹגֵג׃ ו מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִלִי
לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו׃ ז אֱלֹהַי עָלַי
נַפְשִׁי תִשְׁתּוֹחָח עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן
וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר׃ ח תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא
לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃
ט יוֹמָם | יְצַוֶּה יְהוָה | חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי׃ אוֹמְרָה | לְאֵל סַלְעִי לָמָּה

שִׁכַּחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֶר אֵלֵךְ בִּלַּחַץ אוֹיֵב: יא בְּרֶצַח |
בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרַי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם
אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ: יב מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי | נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי
עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעֹת פָּנַי
וֵאלֹהָי:

נט א לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בְּשָׁלַח
שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי
מֵאֹיְבַי | אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמַי תְּשַׂגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי
מִפֹּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה
אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־
חַטָּאתִי יְהוָה: ה בְּלִי־עָוֹן יָרוּצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה
לִקְרָאתִי וּרְאֵה: ו וְאַתָּה יְהוָה־אֱלֹהִים | צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־תָּחֹן
כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה: ז יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב
וְיסוֹבְבוּ עִיר: ח הִנֵּה | יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת
בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שֹׁמֵעַ: ט וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק־
לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: י עֻזּוֹ אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי־
אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי: יא אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים
יַרְאֵנִי בְשׁוּרָרָי: יב אַל־תַּהַרְגֵם | פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי
הֲנִיעֵמוֹ בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי: יג חַטַּאת־
פִּימוֹ דְּבַר־שִׂפְתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בגְאוֹנָם וּמֵאָלָה
וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ: יד כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ
כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה:

טו וְיָשֻׁבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכָּלֶב וִיסוֹבְבוּ עִיר: טז הֵמָּה
יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ וַיָּלִינוּ: יז וַאֲנִי |
אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי
וּמָנוֹס בְּיוֹם צַר־לִי: יח עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים
מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי:

עז א לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר: ב קוֹלִי *)
אֶל־אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהַאֲזִין
אֵלָי: ג בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי דָּרָשְׁתִּי יָדִי | לַיְלָה נִגְּרָה
וְלֹא תָפוּג מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשִׁי: ד אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים
וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה | וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה: ה אָחַזְתָּ
שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: ו חִשַּׁבְתִּי יָמִים
מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַלָּיְלָה
עִם־לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הַלְעוֹלָמִים
יִזְנַח | אֲדֹנָי וְלֹא־יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד: ט הֶאָפֵס לָנֶצַח
חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לְדֹר וָדֹר: י הֲשָׁכַח חַנּוֹת אֵל
אִם־קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה: יא וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא
שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן: יב אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי־יָהּ כִּי־אֶזְכְּרָה
מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ: יג וְהָגִיתִי בְכָל־פָּעָלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה: יד אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי־אֵל גָּדוֹל
כֵּאלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים
עֻזֶּךָ: טז גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה:
יז רָאוּךָ מַיִם | אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ

*) באמרך אל אלהים תכוין המילוי כזה אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם

תְּהֹמוֹת: יח זִרְמוּ מַיִם | עָבוֹת קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים
אַף־חֲצָצֶיךָ יִתְהַלָּכוּ: יט קוֹל רַעַמְךָ | בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ
בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ: כ בַּיָּם דַּרְכֶּךָ
וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נֹדָעוּ:
כא נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה
הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: ב בְּטֶרֶם | הָרִים יֻלָּדוּ
וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל:
ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם:
ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר
וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל
וְיָבֵשׁ: ז כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ:
ח שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: ט כִּי
כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ־הֶגֶה:
י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת |
שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה:
יא מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: יב לִמְנוֹת
יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה: יג שׁוּבָה יְהוָה
עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: טו שַׂמְּחֵנוּ
כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: טז יֵרָאֶה אֶל־
עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: יז וִיהִי | נֹעַם

אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

קה א הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים
עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ־לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל־
נִפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב |
מְבַקְשֵׁי יְהוָה: ד דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו
תָּמִיד: ה זִכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה מֹפְתָיו
וּמִשְׁפְּטֵי־פִיהוּ: ו זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב
בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ
מִשְׁפָּטָיו: ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף
דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׂחָק:
י וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
יא לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת־אֶרֶץ־כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם:
יב בִּהְיוֹתָם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ:
יג וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל־עַם אַחֵר:
יד לֹא־הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
טו אַל־תִּגְּעוּ בִמְשִׁיחָי וְלִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ:
טז וַיִּקְרָא רָעָב עַל־הָאָרֶץ כָּל־מַטֵּה־לֶחֶם שָׁבָר:
יז שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף: יח עִנּוּ
בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד־עֵת
בֹּא־דְבָרוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ
וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ: כא שָׂמוֹ אָדוֹן
לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ: כב לֶאְסֹר שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ

וְזִקְנָיו יְחַכֵּם: כג וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם וְיַעֲקֹב גָּר
בְּאֶרֶץ־חָם: כד וַיֶּפֶר אֶת־עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעֲצִמֵהוּ
מִצָּרָיו: כה הָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו:
כו שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ: כז שָׂמוּ־
בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם: כח שָׁלַח
חֹשֶׁךְ וַיַּחְשֵׁךְ וְלֹא־מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ: כט הָפַךְ אֶת־
מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־דְּגָתָם: ל שָׁרַץ אַרְצָם
צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב
כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ
לֶהָבוֹת בְּאַרְצָם: לג וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ
גְּבוּלָם: לד אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר:
לה וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם:
לו וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם:
לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל:
לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם:
לט פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה: מ שָׁאַל
וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר
וַיָּזוּבוּ מָיִם הָלְכוּ בַצִּיּוֹת נָהָר: מב כִּי־זָכַר אֶת־
דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת־אַבְרָהָם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא עַמּוֹ
בְּשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת
גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: מה בַּעֲבוּר | יִשְׁמְרוּ
חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ הַלְלוּיָהּ:

קלז א עַל־נַהֲרוֹת | בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ
בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: ב עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ
כִּנֹּרוֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר
וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: ד אֵיךְ נָשִׁיר
אֶת־שִׁיר־יְהוָה עַל אַדְמַת נֵכָר: ה אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ
יְרוּשָׁלָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי | לְחִכִּי
אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל
רֹאשׁ שִׂמְחָתִי: ז זְכֹר יְהוָה | לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם
יְרוּשָׁלַם הָאֹמְרִים עָרוּ | עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ:
ח בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־
גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ: ט אַשְׁרֵי | שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת־
עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע:

קנ א הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ
עֻזּוֹ: ב הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ:
ג הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר:
ד הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב:
ה הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר זה:

מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:
וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה: וַיַּעְזְרֵם יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם
מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בוֹ: